THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN X

PARS ALTERA

SECTIO II

PRIMAEVVS–PYXODES

MCMXCV–MMIX

DE GRUYTER

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

© Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin/New York

Verlag: B. G. Teubner, Stuttgart und Leipzig (p. 1233–1760)
K. G. Saur, München und Leipzig (p. 1761–2432)
De Gruyter, Berlin und New York (p. 2433 sqq.)

Lektorat: Dr. phil. Elisabeth Schuhmann

Satz: Interdruck, Leipzig (p. 1233–1920)
pagina, Tübingen (p. 1921 sqq.)
Druck: Interdruck, Leipzig (p. 1233–1760)
Strauss, Mörlenbach (p. 1761 sqq.)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ᵂprīmaevus, -a, -um. [*a* prīmus *et* aevum *sec. gr.* πρωθήβης. *de vocibus cum* -aevus *compositis, quas poetae ad exemplaria gr. formaverunt, v. Norden, comm. ad Verg. Aen. 6, 141. Fo.*] *scribitur* primev- INSCR. Alger. I 2766 (*saec. IV*). CIL VI 1706, 12 (*a. 400*). *al.*, -aeus *sim.* VERG. Aen. 9, 545 (*P a. corr.*). LVCAN. 6, 562 (*cod. N saec. IV/V*). CE 1322, 1 (*nisi est nomen proprium*). *nom. masc. sing.* -os VERG. Aen. 9, 545 (*P*, -us *MR*); *gradus comparationis desunt. legitur maxime in poesi inde a* CATVLLO, VERG., *in oratione soluta inde a saec. IV.*

I *usu originario, sc. mero respectu temporis* (GLOSS. πρωτόχρονος): **A** *strictius pertinet ad vitam primam, fere i. q. primo aevo fruens, iuvenis sim. vel ad iuventutem pertinens* (*spectat ad pueritiam vel infantiam e. g. l. 19. 42. 68; contra distinguitur* puer *l. 45. 74; notandum* vix -us *l. 40 sq. et* adhuc -us ARATOR ad Flor. 3. *accedit supin. vel abl. respectus l. 47. p. 1234, 13 [vix etiam l. 27], praepos.* ad, *ut prorsus transferatur ad qualitatem iuventutis l. 50*): **1** *respiciuntur homines* (*sed animalia l. 36. 65,* Iuppiter *l. 24, ecclesia [sc. in imagine] l. 24; saepe in morte praematura commiseranda*): **a** *de iis ipsis vel de eorum corpore corporisve partibus (iuxta subst. meton. usurpata v. l. 68. 74); ponitur*:
α *attributive*: CATVLL. 64, 401 *more perverso* optavit genitor -i funera nati (AVSON. 390, 36 p. 256 n. -i nomine factus avus). VERG. Aen. 9, 545 -us Helenor (*de eodem 9, 554* iuvenis. *item iuxta nomen proprium, ut etiam de appos. cogitare possis*: VAL. FL. 6, 570 -us Helix, … brevibus ereptus in annis. AVSON. 202, 1 p. 61 -e Thalasse [*cf. ibid. l. 5* iuvenem]. CLAVD. 8, 197 -us Iuppiter [*cf. 199 sq.* lanugine nondum vernabant vultus]. CE 1300, 2). 10, 345 fidens -o corpore Clausus (LVCAN. 6, 562 VAL. FL. 2, 652. SIL. 10, 493 bis Cloelia senos nondum compleret -i c. annos. 10, 646 *praetextatorum.* CAEL. AVR. acut. 3, 8, 85 tetanico … ⌞-o⌟ corpore et habitudine vigenti [⌞ ⌟ *vix dat. intellegas; cf. Hippocr. aphor. 5, 21 p. 538 L.* νέῳ εὐσάρκῳ]. *cf. l. 35*). ELEG. in Maecen. 2, 3 iuvenis -i … Drusi ([*sc. qui tum triginta annos habebat; cf. 2, 5* puer, integer aevo]. SIL. 5, 423. *simili abundantia*: AMM. 16, 1, 5 adulescens -us). VAL. FL. 2, 480 -a … manus *virginum sacrificandarum.* SIL. 14, 86 -o … nepoti (*cf. 14, 88* bis octonis nondum … praeditus annis). STAT. Theb. 4, 354 dulces -ae coniugis annos (silv. 3, 3, 10. *de masculo: ibid.* 5, 3, 66). silv. 2, 6, 2 -a … pignora surgentesque … natos. NEMES. cyn. 116 dum laeto flore iuventas corporis *canini* et venis -is sanguis abundat ⟨-i, -us *var. ll.*⟩. AVSON. 390, 31 p. 256 ego -o genitus genitore (*cf.* CIL VI 1706, 12 [*a. 400*] parente[m] -o). *al.*
β *praedicative* (*ut fort. quaedam ad γ trahas*): SIL. 16, 486 omnes *cursores sunt* -i … atque omnes vincere digni ([*cf. e. g. 16, 495* pueris]. DON. Ter. Eun. 527. CLAVD. 21, 51 vix [vis, vir *var. ll.*] -us eras, … cum *eqs.* [*sim.* ENNOD. carm. 1, 9, 90]). SYMM. epist. 4, 18, 2 ne -us quidem … Molossos alere curavi (*opp.* annis in senectam vergentibus). or. 1, 3 -um nepotem *tuum* (*sc. Gratianum octennem*) castrensia decreta legerunt …; cur tardaret aetas? AMM. 15, 8, 12 (*Constantius ad Iulianum*) recepisti -us originis tuae splendidum florem. PAVL. NOL. epist. 13, 5. RVT. NAM. 1, 172 (*opp.* puer). EVSTATH. Basil. hex. 5, 2, 10 videtur … quispiam … ⌞facie robustus, aetate -us⌟, fremens viribus *eqs.* (⌞ ⌟ *gr. p. 97ᶜ* ἐπανθοῦσαν ἔχων τὴν εὔχροιαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀκμῆς. *cf. Ambr. hex. 3, 7, 29* pubescentis aetatis viriditate florentem). ENNOD. dict. 1, 25 p. 430, 8 (*ad episcopum quendam*) tu aevo maturus et ad religiosum sudorem -us (*i. strenuus sim.*) exsupera. CASSIOD. var. 3, 5, 6 (*syn.* in aetate tenera; *opp.* florentibus annis, maturitate). *al.* *in imagine*: CASSIOD. in psalm. 36, 25 l. 439 'iuvenior' fuit *ecclesia,* quando initia legis in ipso protoplasto -a suscepit.
γ *masc. pro subst.* (*exempla quaedam certiora, cf. e. g. l. 21 et sub β*): STAT. Theb. 3, 196 -ique senesque et … matres … planxere. AVSON. 211, 4 p. 67 -os fandique rudes elementorum prima docebas signa novorum. CLAVD. DON. Aen. 7, 440 p. 66, 20 -is familiare est senes temerare iniuria. AVG. anim. 4, 24, 39 venire tibi non sit onerosum, non tamquam discipulo ad magistrum, sed -o ad grandaevum. *al.*

b *de eorum aetate*: *abundantia quadam de ipsa iuventute sim.* (*cf. l. 31*): VERG. Aen. 7, 162 pueri et -o flore iuventus (*al. v. vol. VI 1, 934, 75 sqq. 935, 15 sqq.; addere possis e. g.* CARM. Année Épigr. 1971 n. 62, 4 [*saec. III med. vel ex.*]. IVVENC. 1, 30. GREG. M. dial. 1 praef. 2 [*inde* GLOSS. a -o f.: a primo flore barbae]). SIL. 16, 405 -ae flore iuventae (LACT. Phoen. 115 ubi *Phoenix* -a coepit florere i.). CARM. Inscr. Scyth. Min. V 281, 10 (*saec. III*) ⟨K⟩rystallus alumnus Postumi praef(ecti) class(is) … quiescit … -ae pubis indigus. SYMM. or. 3, 6 tenacius rapit imperii disciplinas teneritudo -a. VITAE patr. Iurens. 103 quasi in -am redactus infantiam *repebat quidam.* CE 403, 2 bis tulit hic senos -i germinis (-nit *lapis*) annos. 1819, 1 -a iuventus. *cetera exempla*: AVSON. 196, 6 p. 54 -is doctor in annis ([*cf. ibid. l. 11* praetextate]. PS. AVG. quaest. test. 62 ENNOD. carm. 2, 1, 11. CE 1374, 1 [*epitaph. Bonif. II papae; a. 532*]). AMBR. obit. Valent. 46 quod -a obierit aetate ([*cf. 43* immatura … a.]. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 70 *epilepsia* frequens est in pueris …; accidit etiam -is atque mediis aetatibus, senibus vero difficile [*nisi ad aγ*]. SEDVL. epist. 1 p. 7, 5. GREG. TVR. Franc. 2, 1 p. 37, 5 -ae a. iuvenis. *al.; cf. p. 1233, 46*). DRAC. Orest. 915 -i temporis annos (CE 2100, 22 [*a. 551*]. MAXIM. eleg. 2, 35 [*vix ad B*]. GREG. M. in euang. 13, 5 -um t. est, id est pueritia [*opp.* adolescentia vel iuventus; senectus]).

c *de quibuslibet rebus, quae ad eos pertinent vel pueris conveniunt, fere i. q. puerilis, iuvenilis sim.* (flos *sim. v. sub b*): STAT. silv. 5, 3, 136 stupuit -a ad carmina *tua, pater,* plebes (*cf. ibid. 133* dum profers annos vitamque salutas [*opp. 135* viris]). MART. CAP. 1, 36 in thalamum -a affectione festinans *Mercurius* (*vix ad B*). MEROB. carm. 2, 2 ⌞-o lumine⌟ tecta nitent (⌞ ⌟ *sc. quod imago infantis ciet in opere tessellato, ni fallimur; cf. 2, 1* iuventam). poet. 136 rex *Alaricus* … miratus pueri *Aëtii* decus … -as dederat gestare pharetras.

2 *respiciuntur arbores, flores*: STAT. silv. 2, 3, 39 *Pan* -am visu (nisu *Peyrarède*) platanum, cui longa propago …, deposuit. PALLAD. ins. 149 odoratos -is floribus artus *amygdali.*

B *laxius pertinet ad quodlibet tempus primum, ut significetur qui (quod) initio est, primordialis sim.* (*cf. l. 2 et 9*): **1** *vario respectu*: AVIEN. Arat. 1373 -a Meton exordia *cycli* sumpsit ab anno, … cum *eqs.* AVG. c. Petil. 1, 11, 12 *ne* transmarinarum ecclesiarum, quas -as sitas ex sanctis libris accepimus, baptismus execretur. GREG. M. moral. 31, 73 quomodo miles dei a -a conversatione proficiat (*cf. 31, 75* conversionum … initia). **2** *respicitur initium saeculi ipsius, mundi*: AVG. anim. 3, 5, 7 Heliseum in faciem defuncti *pueri* … ad instar -ae originis insufflasse (*sc. comparantur IV reg. 4, 34 sq. et gen. 2, 7*). CARM. de Sod. 1 deus … -i (primi qui *var. l.*) tempora saecli … aboleverat undis. ALC. AVIT. carm. 1, 215 postquam decidit … -i criminis auctor, *i. diabolus.* 2, 405 -a virago, *i. Eva.*

II *usu deflexo respicitur origo, unde cetera derivantur, ut significetur fere i. q. principalis, primitivus sim.*: BOETH. arithm. 1, 2 omnia quaecumque ⌞a -a rerum natura⌟ constructa sunt, numerorum videntur ratione formata (⌞ ⌟ *gr. 1, 6, 1* ὑπὸ φύσεως *tantum*). 2, 27 hunc *binarium numerum* alteritatis (*i.* ἑτερότητος) principium esse …, eandem autem naturam (*i.* ταυτότητα) … *esse* -am ingeneratamque unitatem (*de qua postea*: prima … substantia; *cf. gr. 2, 17, 1* ἀρχαῖς). in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 7, 16 rerum -a ratio (*postea*: divinitatis). -a forma *pro gr.* ἀρχέτυπον (*syn.* principalis): DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 4 p. 352ᶜ (*respic. gen. 1, 26 sq.*) humana substantia … -ae (primae *var. l.*) … f. *divinae* et nomine et honore participans. 5, 1 p. 352ᴰ -ae f. decor. 17, 3 p. 372ᶜ multum … distat inter -am f. et eam, quae ad similitudinem eius effecta est. *al. ibid.*

deriv.: primaevitas.

cf. Onom. (*v. supra p. 1233, 5 et* Primaevius). *Werner.*

prīmānus, -a, -um. [*a* prīmus, *immo* prīma (*sc.* legio; *cf. l. 45*); *v. Leumann, Gramm. 1977, 325. Fo.*] *notatur* prm *l. 63.*

1 *notione originaria i. q. ad primam legionem pertinens* (*cf.* PRISC. gramm. III 414, 25 -us: primae legionis; secundanus: secundae legionis): **a** *adi.* (*cf. l. 58*): FEST. p. 234 -us tribunus (*sc. aerarius*) apud Catonem ⌞est, qui primae legioni tributum scribebat⌟ (⌞ ⌟ *suppl. ex* PAVLO). **b** *masc. plur.* -i *pro subst. de militibus legionis primae cuiusdam*: *ante Constantinum*: TAC. hist. 1, 55, 2 legionibus inerat diversitas animorum: -i quintanique turbidi *eqs.* 2, 43, 1 (*antea*: prima adiutrix) -i stratis unaetvicensimanorum principiis aquilam abstulere. *ibid. iterum.* 2, 86, 4. 3, 13, 2. 3, 22, 2 quintam et quintam decimam … mediam aciem, … -os laevum cornu complesse. 4, 37, 2. ann. 1, 64, 5 deliguntur legiones quinta …, unetvicesima …, -i …, vicesimanus. HIST. AVG. Alb. 6, 2 legionem … -orum (*cf.* AMM. *infra*). *inde a Constantino* (*ad rem v. Hoffmann, Das spätröm. Bewegungsheer I, 1969, 204 et 229*): CIL III 9248 (= INSCR. Dacorom. Popescu 233. *a. 369*) *Valens burgum* extruxit ⟨labore … devotissi⟩morum militum suorum -orum ⟨et …⟩ (*vix adi.*). XIII 4139 (*saec. IV; sim.* 4140) pedatura … finit(a) -orum (*v. Hoffmann loco cit. II 152 adn. 332*). AMM. 16, 12, 49 *Alamannorum* optimatium globus *inrumpens* … ad usque -orum legionem pervenit locatam in medio. NOT. dign. or. 6, 45 legiones palatinae sex: … -i, undecimani. CIL VIII 9248 *cuiusdam* trib(u)n(i) n(umeri) pr(i)m(anorum) fel(icium) Iust(inianorum).

*?***2** *abusive fere i. q. primarius*: VET. LAT. lev. 17, 13 (cod. 100) homo filiorum Istrahel aut prosylitorum ⌞-orum⌟ in vobis (*Vulg.* de advenis, qui peregrinantur apud vos. ⌞ ⌟ *sec. falsam var. l. gr.* προκειμένων, *quasi ea voce significari possent etiam praepositi, primores sim.? ad veram lect.* προσκ- *cf. ibid. 17, 12* prosylitus, qui est adiunctus in vobis).

cf. Onom.

prīmāriolus, -a, -um. *a* primarius *deminutive. non exstat nisi fem.* -a, *i. q. primaria, sc. nobilis, vi addita deminutiva* (*viri docti significari putant mulierem, quae primum parit, quod parum aptum videtur formationi deminutivae et notioni vocis primitivae q. e.* primarius): *hypocoristice* filia -a *de filiola valde dilecta*: INSCR. christ. urb. Rom. 18874 (*e codd.*) Helpidi filiae -(a)e dulcissimae … Faustina mater, quae vixit ann(os) XIII (*inter no-*

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mina propria dubitanter enumerat Kajanto, The Latin Cognomina, 1965, 290). *contemptu quodam de femina propter nobilitatem (nisi fallimur) nimis delicata sim.*: SORAN. p. 77, 7 *difficulter pariet mulier,* si aut iracunda sit aut multum timida vel verecunda aut -a (*sequuntur impedimenta corporis; spectat ad gr. p. 131, 13 sq., ubi cf.* τρυφὴ ὑπερτεταμένη. *alii conferunt p. 129, 12 et 21* τὰς πρωτοτόκους). Bk.

ˣ**prīmārius,** -a, -um. [*derivandum videtur a* prīmus *vice subst. adhibito, v. Leumann, Gramm. 1977, 299. Fo.*] *derivatur a* primus PRISC. gramm. III 468, 11. *cf.* CHAR. gramm. p. 149, 20 (*inter comparationes anomalas*) primus, prior, -us. *scribitur* prei- INSCR. Année Épigr. 1961 n. 326 (*Ostiae; aet. Aug.*). *nom. plur. masc.* -ri *exhibet* FRONTO p. 162, 21 (*contra gen. sing.* -ii DECRET. *p. 1236, 10*); i *altera suppressa* primarus *sim. exstat ter apud* DIOSC., *v. infra p. 1237, 24. 25. 31.* *abbreviatur, nisi aliter solvendum,* prim *l. 63. p. 1236, 18. 70,* p *p. 1236, 15 sq. 70.* *de notione*: ISID. diff. 1, 441 primus e multis, prior e duobus, -us a dignitate (*item* DIFF. ed. Beck p. 77, 26). GLOSS. -um: πρωτεῖον. πρώτιστον. -i: primores. GLOSS. Vatic. Reg. 203, 70 -us: primus. *legitur (sc. singulis locis, nisi alia adnotavimus) in versibus* CARM. *l. 42,* PLAVT. (*quater*), TER., CE 107, 5, *in oratione soluta fortasse in elogio Metelli l. 60, saepius apud* CIC. (*22ies in* Verr., *ceterum 11ies*), *deinde apud* SVLP. RVF. (*bis*), INSCR. *p. 1236, 9,* PLIN. nat. *et inde a* FRONTONE, APVL. (*sexies*); *abiit in sermonem graecum p. 1236, 8.* [*val.* văr primar *'consobrinus'; sard. centr.* ermanu brimardzu *'sobrinus'; notione q. e. primus: it. vet.* primaio; *sard. centr. vet.* primariu; *var. raet.; francog.* premier; *prov. vet.* primier, permier *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* primer; *hisp.* primero; *port.* primeiro. *cf. M.-L. 6749. Battisti-Alessio IV 3079. Wagner II 312. Wartburg IX 376 sqq. Corominas² IV 649. Machado³ IV 430. St.*] [*perperam coniciebatur olim* CIC. fin. 3, 52 (primorie *sim. trad.,* primo loco *Heinsius*). CAES. AREL. reg. virg. 35, 10 (formariae *codd. recte*).]

significatur qui inter primos est, quod primi ordinis sim. est, sed haud raro fere i. q. primus (*vis vocis quodammodo augeri videtur iuncturis* sane -us OROS. hist. 5, 17, 3, vel -us *p. 1236, 51; indicatur ubi vel inter quos quis primus sit per gen. passim, in c. abl. p. 1236, 19. 1237, 8. al., qua [in] re quis primus sit per abl. l. 72. p. 1136, 72, per gen. subst. l. 65, gen. gerund. p. 1237, 37*): **I** *cum respectu gradus*: **A** *aestimationis, sc. significantur qui (quae) praeminent, praestant sim.*: **1** *de animantibus* (*saepe in iunctura* vir -us *l. 43. 67. p. 1236, 8. 36* [*ordine inverso* -us vir *l. 43 sq.* CIC. Verr. II 2, 147 Font. 18. *al., in titulis e. g. p. 1236, 9 sqq.*], femina -a *l. 48. 73. p. 1236, 33; pro subst. masc. l. 55. 65. p. 1236, 20. 35. al., fem. p. 1236, 45 et fortasse 1236, 31; epitheto utitur* CIC. *haud raro ad augendam fidem testium vel partium*): **a** *qualibet ratione praecellentibus, probis sim.*: CARM. Cic. fin. 2, 116 (*elogium Calatini cens. a. 247 a. Chr.; cf. l. 51*) hunc … consentiunt gentes populi -um fuisse virum (PLAVT. Rud. 1073 quid tu ais? :: quod -us v. dicat: comprime hunc *verba dantem.* CIC. Q. Rosc. 19 eundem … et v. -um esse dicebas et socium fraudasse arguebas? [*antea*: optimum et … improbissimum]. 50 [*opp.* improbos]. Flacc. 68. OROS. apol. 6, 1 v. -i et religiosi). TER. Phorm. 971 ubi … huius *non* sis veritus feminae -ae, *sc. uxoris tuae* (CIC. fam. 5, 11, 2 mihi f. -am, Pompeiam, uxorem tuam, commendas. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 9, 27 tu Iulianae, -ae f. et qua nihil honestius inter reverentissimas matronas invenias, … utero editus?). CIC. fin. 2, 117 (*antea: l. 43*) *Calatinum* -um fuisse populi, quod praestantissimus fuisset in conficiendis voluptatibus? INSCR. Dessau 6185 (*Praticae, fere a. 300*) ⟨Priscilia⟩no Maximo, c(larissimo) v(iro), vati -o, quaestori candidato *eqs.* AVG. epist. 43, 1 *ut* ad nonnullos Donatistarum -os scriberemus (*cf.* c. Petil. 1, 9, 10 a nescio quo -o collega suo, *sc. Donatista*). CASSIOD. var. 3, 6, 2 producit nobilis vena -os: nescit inde aliquid nasci mediocre.

b *potius arte quadam insignibus* (*iocose* PLAVT.): PLAVT. Mil. 667 -um parasitum atque obsonatorem optumum. PLIN. nat. 7, 140 (*ex elogio quod Q. Metellus dixit a. 221 a. Chr.*) voluisse *eum* … -um bellatorem esse, optimum oratorem, fortissimum imperatorem. APVL. apol. 15, 8 Demosthenen … -um dicendi artificem. met. 2, 28, 1 Zatchlas adest Aegyptius propheta -us. CIL X 6012 (*a. 249*) gla(diatores) prim(arios) Camp(aniae) (*si recte solvitur; cf.* primus palus *vol. X 1, 176, 61 sqq.*). CASSIOD. var. 8, 19, 5 -os eloquentiae.

c *potius in re publica praeminentibus* (*sc. opibus, dignitate sim.*): α *inter cives Romanos*: ① *generatim*: CIC. Tull. 1 vir -us, L. Quin⟨ctius⟩ (Verr. II 1, 14 v. -us, eques Romanus, L. Flavius. 2, 20 multis v. -is testibus. 2, 102 v. -i nostri ordinis. 3, 18 v. -os atque amplissimos civitatis. Flacc. 50 a C. Plotio senatore, v. -o. *al.* FRONTO p. 162, 21 qui duo egregi v. alter equestris alter senatori ordinis -i fuerunt. APVL. met. 4, 13, 2 v. et genere -us et opibus plurimus [*nisi ad β*]. *al.*). Verr. II 1, 153 Anniae pupillae mater, femina -a (2, 24. 3, 97 RVFIN. hist. 10, 7). SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 3 cum aliquo adulescente -o coniuncta *Tullia* (4, 5, 5). LACT. mort. pers. 38, 5 mediocrium filias, ut cuique libuerat, rapiebat; -ae … in beneficiis petebantur *a principe.* VITA Fulg. Rusp. p. 59 a quodam … bene christiano et provinciae Byzacenae -o (*de praeside provinciae cogitat editor vix recte*). CASSIOD. var. 6, 4, 3 mundi -os (*sc. senatores*).

② *in municipiis* (*ab epitheto honorifice posito ratione certa distingui non potest usus technicus aetatis posterioris, quo significatur honos et ordo quidam municipalis* [*ut elucet infra e* COD. Theod., NOVELL. Valent., *ceterum, ni fallimur, l. 16. 23. 27. al. et eo quod t. t. abiit in sermonem gr.* PAP. Berol. III 958d πριμάριοι Ἡρακλέους πόλεως]): Ⓐ vir -us: INSCR. Année Épigr. 1961 n. 326 (*Ostiae; aet. Aug.*) ⟨Pop⟩licolae … -o viro … hoc m⟨on⟩umentum constitutum est. DECRET. decur. Puteol. (CIL X 1784; *a. 187*) Curti Crispini, magistratus n(ostri) -i viri item Gavi Iuteolani … adaeque o(rnatissimi) v(iri). CIL XI 6362 (*vix post saec. III*) eq(uo) p(ublico), patr(ono) col(oniae) et -o viro, q(uaestori), IIvir(o). IX 2638 (*saec. IV*). VIII 2403 col. I 13 sq. (*in albo ordinis coloniae Thamugadensis, saec. IV med.; praecedunt* v(iri) c(larissimi) *decem*) Plotius Florentius vir ˌp(rimarius)ˌ, fl(amen) p(erpetuus), Elius Ampelius vir ˌp(rimarius) (*nisi rectius cum edd. intellegas* p(erfectissimus). *sed v. Pflaum ad* INSCR. Alger. II 33 Ael(io) Ampelio, viro prim(ario), fl(amine) p(er)p(etuo)). AVG. civ. 22, 8 p. 575, 13 fuit ibi (*Calamae*) vir in ordine suo -us. *al.* Ⓑ *masc. pro subst.*: COD. Theod. 12, 1, 39 (*a. 349*) *ut* cuncti -i et curiales praecepta ex iudicibus exsequantur. *ibid.* tam -os curiarum quam hos qui magistratus gerunt atque gesserunt. CIL X 5349 (*a. 408*) M. Sentio Redempto, v(iro) l(audabili), -o civitatis nostrae ([*sc. Interamnatium*]. 1520 ⟨pri⟩marius civit⟨atis Neapolit⟩anae [*vix* ⟨vir⟩ -us]. INSCR. Canus. Chelotti 147, 3 CASSIAN. conl. 16, 1, 1. EPIST. pontif. 655 Thiel frg. 15, 1 p. 491 honorati et -i Verulanae civitatis. *cf. l. 31*). AVG. epist. 222, 1 Hipponensium -um Philocalum (*cf. Quodv. Aug. epist. 223, 1* virum honorabilem Ph.). *al.* ex -o: NOVELL. Valent. 35, 3 (*v. vol. V 2, 1782, 11 sqq., ubi perperam agnoscitur compos.* exprimarius *sec. codd. det.*; ex -o *cett.*). Ⓒ *de feminis*: AVG. civ. 22, 8 p. 570, 14 in eadem Carthagine Innocentia … de -is ipsius civitatis (*nisi ad l. 23*). SEV. MINOR. l. 155 cuidam matrifamilias -ae ipsius civitatis. CIL V 53 *quidam IIvir* posuit sibi et Aureliae Marcianae virg⟨i⟩niae feminae -ae (VIII 23801 Cassiae Maniliae f. -ae aviae Cassius … c(larissimus) v(ir)).

β *apud externos* (*masc. pro subst. praeter l. 36. 45*): CIC. Verr. II 1, 67 vir ˌ-usˌ et homo honestissimus *Philodamus Lampsacenus* ([ˌ ˌ *Non. p. 327, 32,* primus *codd. Cic.*] 2, 149 [*de Siculis ut*: 3, 200. 5, 120 v. -us, homo nobilissimus]. RVFIN. hist. 1, 8, 12 ˌnobiliores et -iˌ … v. [ˌ ˌ *gr.* ἐπισήμους. *de Iudaeis*]). VET. LAT. II Macc. 6, 18 (rec. P) Eleazar …, quidam ex -is scribarum (*V* primoribus, *B* vir primus, *gr.* πρωτευόντων). Luc. 15, 15 (Rufin. Orig. in num. 18, 4) accessit ad ˌquendam -um civitatisˌ in regione illa (*gr.* ἑνὶ τῶν πολιτῶν, *cod. 10. al. et Vulg.* uni civium, *sed cod. 11* uni cuidam primorum. *huc spectat* PETR. CHRYS. serm. 2, 5 ˌ-o regionis illiusˌ, hoc est … diabolo [ˌ ˌ *item* 5, 5]). PASS. Theclae C a 26 p. 71, 6 Iconensium … sum -a (*gr.* πρώτη). AVG. serm. 169, 5 -i quidam erant et quasi ad nobilitatem Iudaicam segregati …, qui dicebantur Pharisaei. EVSEB. EMES. serm. 19, 34 gentilium … quidam … priores et Iudaeorum -i synagogae. CASSIOD. in psalm. 46, 10 l. 132 'principes populorum' id est -i gentium diversarum. *al.*

2 *de rebus, sc. eximiis, optimis, principalibus*: PLAVT. Stich. 138 quin vos capitis condicionem ex pessuma -am? (Trin. 746 ea c. huic vel -a est). VET. LAT. I reg. 15, 21 (Lucif. reg. apost. 2) praedam gentis et armenta, -a illorum quae disperdidi (*gr.* πρῶτα, *Vulg.* primitias, *ut fortasse cogites de vi temporali, sed cf. vol VII 1, 1662, 73 sqq.; similiter dubites de* HIER. epist. Pachom. 3 p. 83, 12 quae erant electa et -a, offerebat deo *Abel*). Am. 6, 6 (Tert. adv. Marc. 4, 15) unguentis -is unguuntur (*gr.* πρῶτα, *cod. 175* primis, *Vulg.* optimo). PANEG. 4, 3, 3 in … *Constantini* laudibus id maximum non est, quod in terrarum orbe -um est. MARCELL. med. 29, 37 compositio … -a. CASSIOD. var. 6, 2, 1 ut summi dei … cultura *patriciis mandata* locum -um possideret (7, 24, 1 l. agere -um [*respicitur* princeps militum comitivae]). CE 107, 5 vixitque numerum … Pythagorae -um (*sc. 36, cf. Plut. Isid. 75 p. 381ᶠ*). CIL X 1492 *civitatis Neapolitanae* reg(io) (rec *lapis*) -a splendidissima Herculanensium. *al.*

B *potestatis, sc. significantur qui praesunt, praepositi sunt* (*subst. masc. saepius sub 2 et 3; de elephanto p. 1237, 6, sole p. 1237, 15*): **1** *spectat ad sacerdotium, munus ecclesiasticum* (*cf. p. 1235, 55*): APVL. met. 11, 21, 2 -um sacerdotem (*cf. e. g. 11, 17, 1* s. maximus, *11, 20, 1* summus s.). CIL IX 1540 (*saec. III? respicitur taurobolium*) praeeunte Flavio Liberali har(uspice) publ(ico) -o (*addi possunt compendia ambigua*: XIII 1821 [*saec. II?*] h. prim(arii) [*nisi* prim(i)]. XIV 164 magistro har(uspicum) p(rimario) [*an* p(ublico)?]). FERREOL. reg. 37, 2 plus in eum *abbatem* metuant, quod meritis est primus, quam quod honore -us. **2** *spectat ad munus publicum vel militare* (*de munere municipali v. supra l. 4 sqq.*): VET. LAT. II Macc. 10, 11 (rec. P) Siriae Coeles itemque Phoenices praetorem -um (*gr.* πρώταρχον, *rec. L. al.* principalem, *M* primum). VICTORIN. POE-

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

τον. in apoc. 13, 2 'tria *cornua* ... de prioribus' (*Dan. 7, 8*), hoc est, tres duces -os. RVFIN. hist. mon. 16, 2, 2 -o vici huius (*gr. 14, 10 πρωτοκομήτῃ*. *item masc. pro subst.*: CASSIOD. var. 2, 41, 1 -orum ... culpa. 6, 19, 3 [*formula comitis archiatrorum*] *ars medicinae* non meretur habere -um? VIRG. gramm. epit. 5, 2, 6). *transfertur ad elephantum*: VET. LAT. II Macc. 13, 15 (rec. P) -um elefantorum (*gr. πρωτεύοντα,* primum *vel* maximum *recc. cet.*). **3** *exempla cetera*: VET. LAT. Col, 1, 18 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 24) *Christus* primogenitus a mortuis, ut fieret in omnibus ipse -us (*gr. πρωτεύων, cod. 75 = Vulg.* primatum tenens. *an ad IIB1?*). RVFIN. Orig. in Ios. 25, 1 p. 452, 4 -i viri qui erant in filiis Levi (*sec. Ios. 21, 1 ἀρχιπατριῶται, pro quo Vet. Lat.* [*cod. 100*] principes patriarum). ACT. Archel. 8, 3 *materia* convocavit omnes principes -os (*gr. τῶν ἀρχόντων πρωτίστους*). GILD. epist. 6 chron. III p. 88, 4 ut nec -us nisi voluntate mutetur subiectorum neque subiectus ... locum prioris obtineat. CASSIOD. var. 12, 25, 2 stellarum -um (*solem*). *dubium*: VET. LAT. IV Esdr. 15, 59 (cod. S. *al.*) *tu, Asia,* infelix -a venies et rursum accipies mala (*nisi potius vi temporali explicandum sec. cod. A* propter priora misera es et iterum excipies mala).

II *cum respectu temporis*: **A** *in universum; significantur qui (quae) praecedunt in serie*: **1** *de rebus*: *dictis, scriptis*: APVL. met. 11, 14, 2 quid potissimum praefarer -um, unde novae vocis exordium caperem. DIOSC. 3 praef. p. 372, 3 in duobus libris -is (*gr. τοῖς πρὸ τούτου βιβλίοις*). 3, 17 p. 383, 27 est alia agrestis *acanthus*; ... radix eius similem efficaciam habet primar⟨ia⟩e (*gr. 3, 17 ἡ πρὸ αὐτῆς*). 4, 146 p. 68, 6 suprascriptus sucus primar⟨i⟩us (*nisi de confectione secunda, cf. ibid. p. 67, 13 sq.; gr. non respondet*). CASSIOD. inst. 2, 3, 14 p. 121, 7 (*antea*: definitionum prima) in -a explicatione. *variis* (*addasne l. 25. p. 1236, 54?*): APVL. met. 4, 9, 4 quod est huic *latronum* disciplinae -um studium: ... fortunas inquirebamus. SERV. auct. Aen. 1, 346 'primis ominibus' vel prosperis ... auguribus vel -is. DIOSC. 2, 35 p. 193, 19 (*item fere* CASS. FEL. 71 p. 172, 11) pullu⟨m⟩ de fetu -o (primaru *cod. Diosc., gr. 2, 56 πρώτης*). SEDVL. op. pasch. 5, 26 dies *dominicus,* a quo -o ... numeratur septimus sabbatorum *dies*. **2** *de animantibus* (*c. gen. gerund.* CASSIOD.): HERM. vulg. sim. 8, 4 *quosdam* cum ⌞-is⌟ stare iussit (⌞ ⌟ *sc. quos primo constituit, gr. πρώτων*). CANON. apost. 65, 9 *quidam* in dominicis congregationibus -us accurrens (*gr. πρῶτος σύνδρομος*). CASSIOD. var. 5, 21, 3 ut *in senatu* inter tot eloquentes viros sis dicendi -us (*accedit respectus dignitatis*). LEX Sal. Merov. 101, 1 -ae uxori (*postea*: u. anterioris). GLOSS. *v. p. 1248, 51.*

B *in philosophia et theologia significatur qui (quod) principio est*: **1** *Christus vel Aeones, sc. primogeniti* (*addas fortasse l. 9*): TERT. resurr. 51, 1 *Iesus,* Adam novissimus (*I Cor. 15, 45*), etsi sermo -us. PS. TERT. haer. 2 p. 216, 14 dicunt ... de illo summo -o Aeone complures alios Aeones exstitisse inferiores. IREN. 1, 5, 2 numerum primogenitae et -ae ... Ogdoadis (*gr. πρώτης*). PS. CYPR. adv. Iud. 5, 2 unicum et -um (unigenitum *var. l.*) filium *domini* ... peremistis. PS. CHRYSOST. de solstit. l. 197 *Christus* princeps et -us omnium. **2** *res, quae simul fundamentum, causa, exemplar est eorum, quae sequuntur*: CHALC. transl. p. 46^{C} ⌞summam optimamque et -am speciem⌟ ([*gr. τὴν τοῦ ἀρίστου ... ἰδέαν*]. comm. 339 -a s., quae idea est [*antea*: principalis s.]). comm. 302 *sensilia* a regione nostra -a, ad naturam versus vero secunda *sunt* (*antea*: ex aeternitate *sunt* nec ullum initium habentia). 307 est deus ... origo -a moliens. AVG. conf. 13, 32, 47 firmamentum caeli, ... -um corpus mundi. gen. ad litt. 1, 12 p. 18, 15 -a lux illa (*sc. antequam facta sunt luminaria*). 6, 14 p. 189, 14 -as omnium nascentium causales rationes. c. Iulian. op. imperf. 3, 104 naturam -o peccantis hominis arbitrio vitiatam. CONC.^{S} I 5 p. 371, 11 una et -a pietas (*gr. I 7 p. 73, 23 πρώτην, I 4 p. 73, 9* prima).

III *cum respectu loci*: VET. LAT. gen. 32, 18 (cod. 100) dixit pueris suis: 'ite ante me ...' et mandavit -o *eqs.* (*gr. τῷ πρώτῳ, Vulg.* priori). GLOSS. dentes -i: *τομεῖς* (*cf. p. 1266, 58*).

usus pro subst.: *de masc. et fem. v. quae ad IA1 et IB monuimus, neutr. exstat p. 1236, 53, fortasse etiam p. 1235, 16.*

deriv.: primariolus. *de compos.* exprimarius *v. p. 1236, 29.*

cf. Onom.

prīmārus *v. p. 1235, 12.*

⁎**prīmās**, -ātis *adi. et subst.* (*de formis et genere v. infra*). *a* primus, *cf. e. g.* optimas (*item* PRISC. gramm. II 118, 12. *al.*). *de genere: inter communia* PRISC. gramm. II 128, 24. *cf. l. 73. p. 1238, 30.* *de formis: nom. sing.* -mas *testantur* FEST. p. 253 (*v. vol. X 1, 1023, 46 sqq.*). PRISC. *supra. al., traditur* (*saepius iuxta var. l.* primus, primatus) EPIST. pontif. 555 Arel. 18 p. 26, 24 VITA Fulg. Rusp. p. 73. 89 FERRAND. canon. 61 VICT. TONN. chron. II p. 202, 552, 2. *al.* (*cf. coniecturas apud* AVG. *p. 1242, 72. 74. 1234, 3. 8 et* epist. 43, 8 [primus *trad.*]). *formam plenam fuisse* apud antiquissimos ... hic et haec -matis *et neutr.* -mate *testatur* PRISC. gramm. II 129, 3 sq. *sec. Caprum, sed nullo allato exemplo.* *abl.* -i *testatur* PRISC. gramm. II 129, 6, *cf. falsam var. l.* AVG. epist. 88, 3. *al.* (-e *e. g.* AVG. c. Parm. 1, 3, 5); *gen. plur.* -um *saepius,* -ium *non nisi* COD. Theod. 1, 34, 3 (-um *var. l.*). 7, 18, 13 (*cod. R*). *de formis heteroclit. v.* 2. primatus.

exceptis APVL. *l. 12 testimoniisque* FESTI (*ipsius an Verrii?*) *et* CAPRI (*?*) *p. 1237, 68. 74, legitur inde a saec. IV, sc. saepius plur. quam sing. (v. l. 33); in versu non nisi apud* CLAVD. carm. min. app. 5, 18, AVSPIC., PAVL. PELL.; *inscriptionibus deesse videtur.* [*in codd. confunditur maxime cum* 1. primatus *et* primus, *cf. p. 1237, 69. 71 sq. 1239, 58. 1240, 21.*]

fere i. q. primarius, sc. non nisi de animantibus, qui dignitate, auctoritate, potestate sim. praecellunt (*sed qui tempore primi sunt fortasse l. 43. p. 1240, 7; coniungitur cum adv. vel locut. adv. l. 27. p. 1239, 8. 50*):

I *adi.* (*masc. praeter l. 12 sq.*): APVL. met. 2, 19, 1 frequens ibi numerus epulonum et utpote apud -em feminam flos ipse civitatis (PALLAD. hist. mon. I 1 p. 252^{A} *quidam* notus Romano senatui f.que -bus [*gr. p. 16, 7 ταῖς γυναιξὶ τῶν μεγιστάνων*]). VVLG. Mich. 5, 5 suscitabimus super eum septem pastores et octo -es homines (*cf.* HIER. *ad loc.* l. 225 ubi nos posuimus -es homines et in hebraico scriptum est nesiche adam, Symmachus interpretatus est Christus hominum, Theodotio ... principes hominum). AVG. c. acad. 2, 2, 3 in nostro ipso municipio *me* ... paene tecum clarum -emque fecisti. in psalm. 8, 12 -es, ut ita dicam, spiritus (*sc. angeli*; spiritus *vix gen. est*). COD. Theod. 15, 7, 3 -es viri. COD. Iust. 9, 12, 10, 2 (*a. 468*) provinciarum rectores ... multam ... sustinebunt, -bus videlicet apparitionis suae personis ... capitali ... supplicio feriendis (*cf. sub IIA2b*). CANON. Turner I p. 501 rec. III per litteras -i⟨s⟩ episcopi provinciae, hoc est metropolitani ([*gr. ibid. p. 500 τοῦ ἐξάρχου*]. GREG. M. epist. 3, 48 l. 1 Gregorius Adeodato e. -i provinciae Numidiae. 4, 13 l. 1 Clementio e. -i Bizaceno. *cf. p. 1239, 22*). NOVELL. Iust. 7, 3, 2 p. 56, 11 duobus per tempora -bus mechanicis aut architectis (*gr. πρωτευόντων. postea*: insignibus, *gr. ἐπισήμων. cf. p. 1239, 10*). 35, 1 p. 242, 14 licentia -bus (partibus *codd.*) ... adiutoribus data.

II *subst. masc.* (*ambigua inter adi. vel subst. v. supra; fem. et neutr. nusquam inveniuntur, de parentibus l. 64; indicatur passim, ubi vel inter quos quis praecellat per pron. poss. vel gen. [adi. pro gen. l. 64. p. 1239, 58], quo respectu p. 1239, 51. 1240, 8; occurrit sing. saepius sub C, ceterum raro, e. g. l. 36. 62. p. 1239, 20*): **A** *in vita publica*: **1** *usu vario et generali*: IVL. VAL. 1, 36 Tyrii -es legatos ... corripi iubent (*gr. p. 40, 1 πρωτόβουλοι*). AMM. 28, 2, 13 ambitiosam domum cuiusdam -is. 31, 2, 7 *Huni* tumultuario -um ductu contenti (*opp.* severitate regali). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 1, 242 Troianorum -bus. AMBR. c. Aux. 29 cum praesentibus -bus ante consistorium tractaretur *causa quaedam* (RVFIN. hist. 1, 13, 14 cum fuisset ingressus *Abgarus toparcha* p. -bus suis [*gr. μεγιστάνων*]). CLAVD. carm. min. app. 5, 18 quae -es quondam genuere Latinos antiquaeque urbi proprium tribuere vocamen, ... Laurentes ... nymphae (*cf. Verg. Aen. 7, 47 Latinum* nympha genitum Laurente. *an vi temporali de priscis Latinis?*). AVG. c. Faust. 22, 93 Aegyptiorum etiam ipsi -es et tamquam docti homines adorare figmenta. in psalm. 103, serm. 4, 4 multi -es saeculi nondum crediderunt ([*opp.* pusilli s.]. AVSPIC. ad Arbog. 26, 2). AVELL. 21, 3 *urbis* regionum -bus evocatis ([*postea*: regionum ... priores. *item Romae*: 31, 6]. NOVELL. Iust. app. 7, 12). OROS. hist. 6, 8, 18 Aulercos Eburovices Lixoviosque, qui -es suos ... interfecerant (*cf. Caes. Gall. 3, 17, 3* senatu suo interfecto). IORD. Get. 134 -es eorum et duces, qui regum vice illis *Visigothis* praeerant. NOVELL. Iust. 8, 8, 1 provinciae -es (*gr. πρωτεύοντας. cf.* 8, 14 pr. et qui in eis *provinciis* -es sunt [*gr. πρωτευόντων*]). *al.* *apud Iudaeos*: HIER. in Is. 7, 22, 3 l. 5 (*ad verbum sec. hebr. vertens Is. 22, 3*) omnes -es tui migraverunt simul (*Vulg.* principes ... fugerunt). AVG. cons. euang. 3, 15, 52 quia 'principes' dixit (*Luc. 23, 35*) nec addidit 'sacerdotum', magis nomine generali omnes -es conplexus est, ut ibi possint intellegi et scribae et seniores. COD. Theod. 16, 8, 8 reclamantibus legis suae -bus. 16, 8, 29 Iudaeorum -es. *al.*

2 *peculiaria quaedam*: **a** *in municipiis sim.* (*cf. l. 47*): AMM. 14, 7, 1 Caesar ... nec honoratis parcens nec urbium -bus nec plebeiis (COD. Theod. 7, 18, 13 ad notitiam -um u. vicorum castellorumque. *al.*). 28, 6, 4 ordinis *Leptitani* ... -em (COD. Theod. 12, 1, 190 -es o. Alexandrini [*Iust. 10, 32, 57* summates]. *al.*). AVG. conf. 6, 7, 11 *Alypius ortus* parentibus -bus municipalibus. epist. 17, 4 decuriones et -es civitatis (COD. Theod. 16, 10, 13 pr. moderatores provinciarum ..., -es ... c., defensores *eqs.* NOVELL. Iust. 134, 3 pr. locorum ... episcopis et -bus c. [*gr. τοῖς πρωτεύουσι*]. *al.*). 91, 8 cives maximeque -es *Calamenses*. COD. Theod. 12, 12, 1 ad provinciale concilium ... cunctos volumus convenire, qui -um honorantur insignibus, exceptis praefectoriis. *al.* **b** *in officiis publicis*: COD. Theod. 1, 12, 8 *proconsul* multetur ...; -es quoque officii par poena contineat (9, 26, 2. COD. Iust. 1, 48, 3 [*a. 389*] principes et cornicularii et ⌞-es o.⌟ [*loco gemino 12, 19, 2* capitibus o.]. NOVELL. Valent. 18, 4 -es uniuscuiusque militiae vel o. PASS. Luxor. [BHL 5092] 4 inter -es o. mei [*sc. praesidis Sardiniae*]. EDICT. Hunir. Vict. Vit. 3, 11 *ut* de -bus o. tres numero punirentur. *et saepius*). COD. Iust. 12, 19, 7 pr. (*a. 443–444?*)

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quindecim -um eiusdem scrinii testimonio (12, 23, 14, 1 [*impp. Theod. et Valent.*] primicerios … officii tresque -es scriniorum rerum privatarum). 12, 25, 4, 1 (*a. 474*) actuarium vel unum e -bus suae scholae. 12, 29, 3, 1 (*imp. Zen.*) quinque … -es (-os *cod. unus*) ex triginta viris a primicerio usque ad tricesimum. Cassiod. var. 11, 6, 1 *cancellarius praefecti praetorio* suis -bus meruit anteponi. 11, 19 (*opp.* tironum). *al.* **c** *in corpore professionis cuiusdam*: Cod. Iust. 2, 7, 22 pr. (*a. 505*) iubemus pro tempore -em advocatorum … fisci patroni fungi officio (*fere item* 2, 7, 24 pr. [*a. 517*]). 4, 59, 2, 3 (*a. 483*) ceterarum … professionum -es. Ivlian. epit. novell. 7, 3 duos -es mechanicorum vel architectorum (*sec.* Novell. *p. 1238, 26*).

B *in re militari de praepositis militum sim.*: Itin. Alex. 50 (*loco corrupto*) -bus *exercitus Alexandri* (*opp.* milites; *cf. Ps. Call. hist. Alex. M. p. 99, 3 ἐξάρχους*). Amm. 25, 1, 16 *imperator* stipatus armatarum cohortium globis cum -bus … manipulos instruebat. Cod. Iust. 9, 39, 2, 1 (*a. 451*) iudex provinciae … a … tribuno seu -bus militum, qui in his locis sunt, auxilium postulet. 9, 39, 2, 1a tribuni … seu -es numerorum, qui in locis sunt (9, 39, 2, 2. Novell. Iust. 130, 1 [*gr. πρωτευόντων*]). 12, 37, 16, 5 (*imp. Anast.*) decem ex devotissimis principiis, -es eorum videlicet. Cassiod. Ios. antiq. 12, 50 p. 333 -em custodum mei corporis (*sc. Ptolemaei regis; gr. ἀρχισωματοφύλακα*). *al.*

C *in ecclesia*: **1** *de episcopo eccl. catholicae, qui collegas dignitate superat* (*imprimis in eccl. Africana fere technice de metropolitano, sed maior gradus respicitur l. 53; cf. adi. p. 1238, 23,* 1.primatus *p. 1242, 19*): **a** *sine determinationibus* (*praeter pron. poss.*): Optat. 6, 3 p. 147, 3 de nescio quo -e suspicamini (*antea*: vel unum episcopum convincite). Conc. Carth. a. 390 p. 18 l. 180 tres episcopi … cum -is praecepto ordinare debebunt episcopum (*l. 165* metropolitani). Thel. a. 418 p. 61 l. 58 extra conscientiam sedis apostolicae, ⌞hoc est -is⌟, nemo audeat ordinare (*sunt verba Epist. pontif. 258, quibus episcopi Africani addiderunt* ⌞ ⌟ *accommodantes consuetudini suae. cf. e. g.* Ferrand. canon. 4 cum confirmatione metropolitani vel -is). Avg. c. Cresc. 4, 64, 79 epistulam -is nostri (*cf. Cresc. ibid. 3, 80, 92* epistulam principis vestri). epist. 59, 1 Mauretanias …, quas provincias scimus suos habere -es (*postea*: qui illic priores sunt). c. Parm. 1, 3, 5 *Numidiae episcopi* venientes cum -e suo tunc Secundo Tigisitano. Leo M. epist. 108, 1 (*episcopo Foroiuliensi*) nihil sine ⌞-bus⌟ oportet inquiri (-e suo *var. l.; antea*: ut cum metropolitano tuo … conferres). Epist. pontif. 555 Arel. 18 p. 26, 26 quem reppererit episcopalis ordo -em. Conc.^{S} II 3, 3, p. 38, 3 secutus sum -em meum (*cf. 38, 7* cum meo principe. *gr. II 1, 3 p. 30, 33 et 37 resp. ἔξαρχος*). Greg. M. epist. 1, 72 l. 16 ut *episcoporum Africanorum concilium* -em non ex ordine loci, postpositis vitae meritis, faciat. *al.* **b** *cum determinationibus* (*regionis, collegarum sim. praeter l. 51*): Conc. Carth. a. 390 p. 18 l. 168 *praesumunt* aliqui episcopi … contempto -e cuiuslibet provinciae … episcopum ordinare ([*postea*: primae cathedrae]. a. 419 p. 140 l. 202 ad -em ipsius p. causa *episcopi* deferatur. Reg. eccl. Carth. l. 677 Ferrand. canon. 84. *al.*). Possid. vita Aug. 8, 2 -em episcoporum Carthaginiensem (Vict. Tonn. chron. II p. 202, 551, 1 Firmus Numidarum e. ⌞-s⌟ [⌞ ⌟ *cod. unus fort. e coni.*, -es, -us *cett.*]. Epist. Ibae Facund. defens. 6, 3, 6 [*gr. Conc.^{S} II 1, 3 p. 33, 3 ἐξάρχους, cf. II 3, 3 p. 40, 21* priores]). 8, 3 adveniente … tunc -e Numidiae Megalio (*cf. p. 1242, 72*). Epist. pontif. 555 Arel. 18 p. 26, 24 honoris -s. Conc.^{S} II 2, 2 p. 56, 19 (*sim.* p. 100, 27) quodsi adversus … metropolitanum episcopus vel clericus habet querellam, petat -em dioeceseos (*gr. II 1, 2 p. 160, 12 ἔξαρχον, II 2, 2 p. 36, 1* d. primam sedem, *107, 33* principem d.; *quae sim. respondent ad* II 2, 2 p. 58, 18 *et* 101, 26). Vict. Tonn. chron. II p. 202, 552, 2 Firmus concilii Numidiae -s ([primatus *cod. unus*]. p. 203, 552, 2 Boethio -e Byzaceni c. [-i *cod. unus*]. Greg. M. epist. 12, 3 l. 9. *al.*). Greg. M. epist. 9, 27 l. 10 Vizacenus -s (primus *codd.*). *de episcopo Romano* (*cf. p. 1242, 57. 1243, 7*): Leo M. serm. 3, 4 quem *Petrum* non solum huius sedis praesulem, sed et omnium episcoporum noverunt esse -em.

2 *de aliis praepositis*: Avg. c. Adim. 15 p. 158, 7 cur -es Manichaeorum nefas sibi esse existiment carnibus vesci (*item haereticorum*: mor. Manich. 8, 11 unus de -bus huius haeresis. Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 66 [*conviciose de Aug.*] te, fidelem discipulum Manichaeorum et Traducianae nationis -em. Canon. Turner I p. 649 l. 230 *Arianorum* -es [*gr. Athan. apol. 48 ἔξαρχοι, Cassiod. hist. 4, 24, 32* principes; *cf. authenticum lat. apud Hil. coll. antiar. p. 119, 6* auctores]. *al.*). Novell. Iust. 120, 6, 2 p. 583, 7 in venerabilibus … monasteriis -es eorum cum ampliore parte … monachorum contractum efficiant ([*gr. ἡγουμένους*]. Ivlian. epit. novell. 4, 8 monasteriorum -es [*Novell. Iust. 5, 7* abbates, *gr. ἡγουμένους*]. *cf. p. 1241, 73*). 123, 18, 1 requirente … episcopo et uniuscuiusque ordinis ecclesiastici -bus (*gr. τῶν … πρωτευόντων*, Ivlian. epit. novell. 115, 31 in singulis gradibus … -es).

D *exempla cetera* (*sublucet fere usus sub A et C illustratus*): Ivl. Val. 3, 10 *gymnosophistae* -es suos, quos scilicet a sapientiae modo censent, obviare adventanti *Alexandro* iubent (*gr. p. 104, 14 in app. ἀρίστους*). Tract. de indur. cord. Phar. 16 quem *Esau* … -em adspirabat *pater* (*respicitur dignitas primogeniti*). Mart. Cap. 1, 69 -bus divum (*antea*: deorum senatum). Cod. Iust. 9, 39, 2 pr. (*a. 451*) dominus possessionis … aut procuratores … seu -es possessionis (*al. in eadem lege*). Conc.^{S} II 3, 1 p. 181, 13 monachorum principem et in multitudine piorum -em … Eutychem.
? accedente vi temporali (*cf. l. 2*): Avell. 97, 45 'primitias spiritus habentes' (*Rom. 8, 23*) quasi -es gratiae dei (*antea*: ecclesiae principes et parentes, qui primordialiter sancti spiritus dona sumpserunt).
cf. Onom.

[*nomina* **prīmatīva** Virg. gramm. epit. 5, 3, 1 (*edd.; om. cod. N,* primatum *P,* primit' *A; restituas potius* primitiva).]

[**prīmātum,** *neutr. adi. vel subst. vix agnoscendum* Virg. gramm. epit. 5, 1, 1 *cur* nomen omnibus partibus Latinitatis praelatum sit, cum … ⌞-um⌟ aestimatur verbum *apud Hebraeos* (⌞ ⌟ *NP,* -um tenere *V,* primitivum *vel* praecipuum *sim. cett.*).]

1. ※prīmātus, -ūs *m.* *a* primus. *inter nomina tantum singularia* Prob. app. gramm. IV 193, 21, *sed cf. l. 20.* *de formis heteroclit. v.* 2. primatus. *legitur sing. semel apud* Varronem, *quater in* Plin. nat., *saepius inde a* Tert., Vet. Lat., *qui ut posteriores exhibent etiam plur.* (*corrumpitur in codd. e. g. p. 1241, 63–75*). [*variat in codd. maxime cum* primas, *e. g.* Avg. epist. 43, 9 Leo M. epist. 106, 5 Conc.^{S} II 4 p. 61, 24, principatus Avg. agon. 8, 9 Decret. Gelas. 3, 1 l. 133. *al.*]

i. q. status eius qui primus est, quod praestat sim. (*metonymias distinguimus p. 1241, 51. 1242, 68.* Gloss. *πρωτεῖον. πρωτεῖα*): **I** *cum respectu gradus*: **A** *usu vario*: **1** *de -u rerum quarumlibet* (*sc. quae plurimi aestimantur, maximi momenti sunt; cf. l. 41*): Varro rust. 1, 7, 10 (*antea*: quod *agrorum* sit primus, ubi *eqs.*) alii dant -um bonis pratis. Plin. nat. 13, 79 -um *chartarum* mutavit Claudius Caesar (*postea*: praelata omnibus Claudia *charta*). Vet. Lat. Sirach 11, 3 (Laurent. eleem. p. 110^{B}) -um dulcoris habet *mel* (*gr. ἀρχή, Vulg.* initium. *inde* Avg. in psalm. 80, 22). Hier. in eccles. 2, 5 l. 105 inter … arbores … tenere -um lignum vitae. Avg. civ. 7, 21 p. 299, 9 liquoribus fructuum, quorum quodam modo -um vinum tenet. conf. 10, 35, 54 videndi officium, in quo -um oculi tenent. Petr. Chrys. serm. 77, 3 per diei dominici -um (*antea*: sabbatum secundarium … effectum. *de eodem simul cum respectu temporis*: Sedvl. carm. pasch. 5, 322 op. pasch. 5, 26). Cosmogr. 1, 25 fluviorum rex, pulcher Tiberis, cui -um … Romae singularis tribuit magnitudo. *al.*

2 *de -u hominum* (*animalium l. 55; fere cum respectu aestimationis, dignitatis sim., sed potius potestatis l. 46. 48. 55*): **a** *generatim*: Tert. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 13 -um … captantes locorum et honorem salutationum … incusat *Iesus* (*e. g. Luc. 20, 46* primas cathedras in synagogis et primos discubitus in conviviis. *cf. in eadem re* Ambr. in Luc. 7, 105 -us accubitionis. *ceterum* Mvtian. Chrysost. hom. 7 p. 287 -um habere consessus [*gr. p. 65 προεδρίαν*]). Vet. Lat. Sirach 25, 30 (Ps. Aug. spec. 53, *cf.* Vvlg.) mulier, si ⌞-um habeat et administret⌟ viro suo (⌞ ⌟ *gr. 25, 22 ἐπιχορηγῇ*). Schol. Hor. carm. 2, 7, 25 ('arbitrum … bibendi') archiposiam significat et tesserarum iactu datum in bibendo -um. Clavd. Don. Aen. 5, 540 p. 486, 21 honorem -us (*in certamine sagittario*). Pelag. in I Cor. 2, 6 ('sapientiam … principum huius saeculi') sive regum, sive philosophorum qui in hoc saeculo -um sapientiae videntur tenere. Hesych. in lev. 25, 8 p. 1114^{A} *familia* zelatorum, cuius Elias -um tenet (*antea*: praeest, princeps est). Prosp. in psalm. 108, 2 Iudas -um gerit *inimicorum Christi.* Cassiod. var. 3, 51, 1 ⌞in hoc agone⌟ -um … obtinere (⌞ ⌟ *i. in arte aurigandi; vix ad II*). 9, 2, 5 *grues,* inter quas nullus -us quaeritur. *al.* *respicitur populus a deo electus* (*cf. p. 1241, 6*): Avg. in Iob p. 573, 9 *Iudaei* 'inhonorati …' (*30, 5*) amisso -us honore. Comm. apol. 262 gens *Iudaeorum* … dum sibi -um vindicaret. Orig. in Matth. 15, 26 p. 428, 7 (*ad Marc. 9, 34*) nunc -um accipient, qui ex gentibus credunt in me (*gr. πρωτεῖα*).

b *speciatim de iure primogeniti, quod pertinet*: **α** *ad Esau et Iacob*: ① *proprie*: Vet. Lat. gen. 25, 32 (Hil. myst. 1, 20; *loq. Esau*) ecce ego morior et quo mihi hos -us? (*gr. πρωτοτόκια, Vulg.* primogenita. *eadem respondent* 27, 36 [cod. 100] -us … meos accepit *Iacob* et nunc accepit benedictionem meam. *explicat* Hil. myst. 1, 20, 2 in -bus … haec apud veteres erat dignitas, ut … hereditatem primogenitus optineret fratribus, qui deinceps essent, ei subditis). Cypr. epist. 73, 25 (*antea*: ut quis cedat iure suo) cum … Esau -us (-os *cod. unus*) suos … perdiderit. patient. 19 -us suos per impatientiam lentis amisit. Ambr. epist. extra coll. 14, 99 amisit -us benedictionis (*sec. l. 63; similiter confunduntur -s et benedictio*: Tract. de indur. cord. Phar. 15 adipisci -us per vocem benedicentis *patris.* 16. Avg. serm. 5, 4. *cf. p. 1241, 1*). *al.*

② *per comparationem, interpretationem allegoricam transfertur ad privilegium*: Ⓐ *fidelium, qui Christum vere sequuntur*: Tert. ieiun. 17 p. 296, 23 si tibi, *psychice,* lenticulam … obtulero, statim totos -us tuos vendes. Ambr. Cain et Ab. 1, 6, 23 *verba Christi* qui studiose fuerit

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prosecutus, -us benedictionis accipiet sicut patriarcha Iacob (2, 6, 20 quos *-us b.* utique solida consequeretur fides. *cf. p. 1240, 69*). Tract. de indur. cord. Phar. 14 esca contempta caelestes -us mercantur. Avg. bapt. 5, 16, 21 nisi forte, cum Esau propter lenticulae concupiscentiam -um perdiderit, tenere -um arbitrandi sunt fraudatores, raptores *eqs.* *al.*

Ⓑ *populi a deo electi* (*cf. p. 1240, 56*): Ambr. in psalm. 118 serm. 20, 6, 2 duos significari populos (*gen. 25, 23*), ... populum Iudaeorum seniorem et christianum populum iuniorem, qui propter cocturam lentis -us fratris senioris accepit. Avg. serm. 5, 5 maior filius, populus Iudaeorum, perdidit -um. Qvodv. prom. 1, 21, 29. *al.*

β *ad quoslibet in vetere testamento memoratos* (*cf. p. 1243, 30; de Christo v. l. 22*): Vet. Lat. deut. 21, 16 (Ambr. Cain et Ab. 1, 4, 13) -um dare filio mulieris dilectae (*v. p. 1256, 7*). Ps. Orig. in Iob p. 391^{D} (*inter filios Iob*) iunior maiori obsequium reddebat, novissimus primo cum -u honorem exhibebat. Lib. geneal. chron. I p. 175, 312a *Ruben* amisit suum -um, cum incestasset torum patris sui (*gen. 49, 4; cf. ibid.* 312b cuius -us acceperunt filii Ioseph [*cf. p. 1262, 9*]). Petr. Chrys. serm. 72, 3 in utero Thamar gemini de -us honore proeliantur (principatus *cod. unus*).

3 *de -u Christi, dei, daemonum sim.* (*sc. qui summam potestatem habent; intercedit simul respectus temporis e. g. l. 23. 31 sq.*): Vet. Lat. Sirach 24, 10 (*loq. sapientia*) in omni gente -um habui (*gr. ἡγησάμην*). Col. 1, 18 (cod. 75. *al.* = Vvlg.) *Christus* primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse -um tenens (*gr. πρωτεύων. inde passim apud eccl., e. g.* Iren. 3, 16, 6 in semetipsum -um adsumens. Pavl. Nol. epist. 29, 7 p. 253, 12 *ut* etiam in generis corporei dignitate -um teneret, ... regum ... progenies). Ambr. inst. virg. 10, 68 trinitatis -s super omnia est. Avg. agon. 8, 9 sanctae animae ... in eius *dei* creatura -um tenent (principa- *cod. unus; sim. respiciuntur angeli*: gen. ad litt. 1, 9 p. 13, 26 si lux, quae primum ... facta est, etiam -um creaturae tenere intellegenda est, ipsa est intellectualis vita. *addasne p. 1243, 32?*). Prosp. c. coll. 22 ut in omnibus cogitationibus ... nostris ipse teneat -um, qui dixit se esse principium. Cassiod. in psalm. 118, 161 l. 2982 diabolum principem dicimus, qui sibi -um in sceleribus vindicavit. Greg. M. moral. 32, 47 huius *Behemoth* -us eminentiam (*antea*: hunc primum condidit *deus*). *al.*

B *in vita publica vel re militari* (*pertinet fere ad potestatem praepositi cuiusdam [elephanti l. 37], sed ad aestimationem, dignitatem sim. l. 40. 42*): Plin. nat. 8, 12 *Antiochus elephantum* phaleris argenteis ... et ⌊reliquo omni -u⌋ donavit (*antea*: principatum. ⌊ ⌋ *de ductu reliqui itineris an de reliquis privilegiis?*). 24, 165 *herbam quandam* nominari ... protomediam, ⌊qua -um apud reges obtineant⌋ (*sc. qui ea utuntur.* ⌊ ⌋ quae *vel* quia ... obtineat *var. ll.*). Rvfin. Orig. in Ios. 1, 1 p. 288, 22 (*ad exod. 17, 9*) *Iosue* ducem exercitus, non cui Moyses iniunxerit principatum, sed cui cesserit -um. 25, 3 p. 455, 1 illis tribubus, quae ... -um omnium tenent. Avg. quaest. hept. 1, 127 penes quem *praepositum* ... invenitur -s fuisse militiae. Novell. Valent. 30, 1 ut primicerius lampadariorum tres annos in -us administratione consistat (privatos, privata *var. ll.*). Ps. Boeth. fid. cath. 170 quorum *regum* post Saulem -um David ... legitur adeptus fuisse. Cassiod. var. 7, 30, 2 (*formula tribunatus provinciarum*) ad -um venisse. Novell. Iust. 44, 1, 2 (*de tabellionibus*) illo solo, qui talia perpetravit ..., -u cadente (*gr. προστασίας*). Greg. Tvr. Franc. 9, 12 p. 427, 25 a -u ducatus remoti sunt *quidam*. *al.* *metonymice de ipsis praepositis* (*cf. p. 1242, 68*): Cassiod. Ios. antiq. 16, 383 p. 477 exercitus ... et -us eius (*gr. πρωτεύοντες*). 16, 386 p. 477 quia milites eum abhorrerent et -us eorum indignarentur (*gr. ἡγεμόνας*).

C *in vita ecclesiastica respicitur potestas vel dignitas sim.*:
1 *quorumlibet*: Vet. Lat. II Ioh. 9 (Hier. in Tit. 1, 8 p. 568^{B}. *al., sim.* Vvlg.) scripsi ... ecclesiae, sed qui -us agere cupit eorum, Diotrephes, non recipit nos (*gr. φιλοπρωτεύων*). Cypr. epist. 69, 8 *schismatici* cathedram sibi constituere et -um assumere ... conantur. Hil. coll. antiar. p. 64, 19 *quidam* -us ecclesiae contra fas appetentes (*p. 65, 5* quaerunt e. principatum). Ambrosiast. in I Cor. 14, 35 ut in domo dei ... de lege loqui praesumant *mulieres*, cum sciant illic viros habere -um. in Eph. 4, 11, 5 presbyteri indigni ... ad -us tenendos (-os, -um *var. ll.*; -os *praetulit ed.*). Canon. Hippol. 69, 9 (*preces quae fiunt in ordinatione episcopi*) *deo* ⌊-um sacerdotii ... exhibere⌋ ([⌊ ⌋ *gr. ἀρχιερατεύειν*]. 69, 12 spiritu ⌊-us s.⌋ habere potestatem dimittere peccata [⌊ ⌋ *gr. ἀρχιερατικῷ*]). Rvfin. hist. 5, 16, 7 Montanum ... cupiditate nimia -us accensum (*gr. φιλοπρωτείας*). Leo M. epist. 19, 1 p. 711^{B} -us suos quocumque commercio in alterutrum transferentes *presbyter primus et secundus.* 135, 2 Conc.^{S} II 4 p. 89, 16 ad officiorum -um ammissis *clericis integerrimis.* Greg. M. epist. 8, 16 l. 17 -us locum (*inter defensores ecclesiae*). in I reg. 4, 74 indigne adsumitur ad -um sanctae ecclesiae, qui sanctorum patrum in moribus nobilitatem non tenet (4, 113. *al.*). *al.* *inter monachos*: Rvfin. Basil. reg. 193, 1 *monachus, qui fratres saepe arguit,* velut suis commodis prospiciens et ⌊-us desiderans⌋ notetur (-um *var. l.*; ⌊ ⌋ *gr. p. 1133^{B} φίλαρχος*). Conc.^{S} II 2, 1 p. 19, 4 (*sim.* 3, 1 p. 128, 25. *al.*) *Eutychem archimandritam* extraneum esse ab ... -u monasterii (-um *var. l.*; *gr. II 1, 1 p. 145, 17 τοῦ προεστάναι*). 3, 1 p. 173, 5 recipere eum *Eutychem* ... -um ... fratrum (*gr. II 1, 1 p. 182, 24 ἡγεμονίαν. sim. in eadem re* 3, 1 p. 173, 22 -u monachorum. p. 174, 6 -u monasterii. *et saepe*). Regvla mag. 93, 83 *novum abbatem* omnibus praeponendum ordinatione -us (94, 11). *al.*

2 *Petri aliorumve apostolorum*: Cypr. epist. 71, 3 Petrus, quem primum dominus elegit, ... *non* vindicavit sibi aliquid ..., ut diceret se -um tenere et obtemperari a novellis et posteris sibi potius oportere (*nisi ad III*). Ambr. incarn. 4, 32 *Petrus,* ubi audivit 'vos autem quid me dicitis?' (*Matth. 16, 15*), statim ... -um egit, -um confessionis utique, non honoris, -um fidei, non ordinis (*simul ad III pertinet*). Ambrosiast. in II Cor. 12, 11, 2 prior secutus est Andreas salvatorem quam Petrus et non tamen -um accepit Andreas, sed Petrus. Rvfin. hist. 2, 1, 3 Petrus ... et Iacobus et Iohannes ... non ⌊sibi vindicant -us gloriam⌋, sed *alium* ... apostolorum episcopum statuunt ([⌊ ⌋ *gr. ἐπιδικάζεσθαι δόξης*]. Facvnd. defens. 10, 2, 14). Avg. bapt. 2, 1, 2 p. 175, 17 in quo *Petro* -s apostolorum ... praeminet (7, 1, 1 p. 342, 26). Leo M. epist. 5, 2 apostolicae dignitatis. *al.*

3 *episcoporum metropolitanorum*: **a** *notione communi pertinet ad*: α *primates varios, ita ut respiciatur dignitas potius*: Ⓘ *ipsius sedis, civitatis*: Canon. Turner I p. 121 rec. IV *ita ut Romae, Alexandriae, Antiochiae etiam* in ceteris provinciis -us habeant ecclesiae civitatum ampliorum (*qui canon Nicaenus item fere affertur* Conc.^{S} II 3, 3 p. 109, 23 *et* 110, 2; *v. gr. II 1, 3 p. 95, 20 πρωτεῖα, p. 95, 33 πρεσβεῖα et cf. e. g. Turner I p. 120 rec. I* propria iura, *rec. II* privilegia propria). Conc. Carth. a. 397 p. 32 l. 10 -um proprium Mauretania Sitifensis, cum id postularent, habere permissum est (primatem *var. l.*; *fere item* Carth. a. 419 p. 105 l. 158 sq. -um ... proprium cum Mauritaniae Sitifensis episcopi postularent -um vel omne concilium episcoporum Numidiae, *eqs.* [-em *rec. aliae ibid. p. 106 l. 163. al.*]). Epist. Arel. 12 p. 18, 33 Viennensem civitatem, quae sibi ... -us poscit indebitos. *ibid.* p. 19, 22 ut semper, sicut ecclesia Arelatensis intra Gallias -us (-os, -um *var. ll.*) in sacerdotio ..., ita etiam civitas ipsa principatum in saeculo ... possideret. Conc.^{S} II 2, 2 p. 47, 1 de -u sanctae ecclesiae Constantinopolitanae civitatis iunioris Romae (*gr. II 1, 3 p. 89, 2 πρεσβείων*). 3, 3 p. 110, 20 servatis ... -bus ... Antiochenae ecclesiae (*gr. II 1, 3 p. 96, 13 πρεσβείων*). *al.* (II) *episcopi*: Conc. Taur. a. 398 p. 55 l. 21 *cum episcopus Massiliensis* se tamquam metropolitanum ... diceret praeesse debere, ... indicatum est ..., ut non tam civitati eius ... quam ipsi potissimum deferretur, ut tamquam pater filiis honore -us assisteret (*ibid.* l. 37 episcopos urbium Arelatensis et Viennensis, qui de -us apud nos h. certabant. *al.; cf. l. 47*). *ibid.* l. 26 -us ... dignitatem (Avg. c. Cresc. 4, 64, 79 p. 578, 22 Greg. M. epist. 1, 75 l. 16). Rvfin. hist. 5, 24, 1 qui in eis *episcopis Asiae* -um agere videbatur (*gr. ἡγεῖτο*). Avg. coll. c. Don. 3, 13, 25 *Secundus Tigisitanus,* qui tunc habebat -um episcoporum Numidiae. epist. 38, 2 successorem -us eius. Leo M. epist. 105, 2 Conc.^{S} II 4 p. 58, 20 tot metropolitanorum impugnare -us. Canon. Turner II p. 418 rec. I Constantinopolitanum ... episcopum habere ⌊-um honoris⌋ post Romanum episcopum ([rec. II. *al. ibid.* -us honorem, *gr. Mansi 3 p. 560^{C} τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς*]. Conc.^{S} II 3, 3 p. 113, 11 archiepiscopum regiae Constantinopolis ... eisdem -bus h. ... dignum esse [*rec. ant. ibid.* eorundem privilegiorum honore, *gr. II 1, 3 p. 98, 36 πρεσβείων*]). Conc.^{S} II 3, 2 p. 45, 4 in Ephesia metropoli -um habebat Dioscurus ad iudicandum *eqs.* (*gr. II 1, 2 p. 28, 5 κῦρος*). Alc. Avit. epist. 25 (*papae Hierosolymitano*) exercet apostolatus vester concessos a divinitate -us. Facvnd. defens. 7, 5, 27 quomodo ... ipse *Ibas,* contra beati Iohannis Antiocheni, qui in eo -um habuit, ... iudicium, Nestorium ... excusaret? *al.*

β *episcopum Romanum* (*cf. p. 1239, 58*): Canon. Turner I 1 p. 121 rec. IV ecclesia Romana semper habuit -us (*aliter recc. cet. et gr. Mansi 2, 669^{E}, sed haec canonis Nicaeni verba laudantur etiam* Conc.^{S} II 3, 3 p. 109, 20, *gr. II 1, 3 p. 95, 16 τὰ πρωτεῖα*). Novell. Valent. 17 pr. cum ... sedis apostolicae -um sancti Petri meritum ... et Romanae dignitas civitatis ... *et* synodi firmasset auctoritas (Avell. 200, 4). Conc.^{S} II 3, 2 p. 45, 7 vestra sanctitas -um tenet sanctissimi Leonis *papae* (*sc. Paschasinus, eius vicem agens; gr. II 1, 2 p. 28, 9 κῦρος*). Decret. Gelas. 3, 1 l. 133 Romana ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris ecclesiis praelata est, sed euangelica voce domini ... -um obtenuit (principatum *var. l.; affertur Matth. 16, 18 sq.*). *al.*

b *metonymice de ipso primate vel eius sede* (*de formis heteroclit. v. p. 1243, 68, de locis* Avg., *ubi conicitur* primas, *v. p. 1237, 71; forma ambigua -s hic illic etiam accipi potest pro gen.* -us, *v. e. g. l. 72. 75*):
α *Numidiae*: Conc. Carth. a. 411, 3, 247 (*verba Augustini*) Megalius me ordinavit, -s (primas *edd.*) ecclesiae Numidiae catholicae (*inde* Avg. coll. c. Don. 3, 7, 9 a Megalio se ordinatum, qui tunc fuerit -s episcoporum in Numidia [*trad.*; qui ... primas *edd. vet.*, cui ... -s *Lancel*]. *cf. de eodem p. 1239, 50*). a. 419 p. 156 l. 6 Valentinus -s provinciae Numidiae (primae

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sedis *var. l. sec. appellationem eiusdem solitam, e. g. ibid. p. 89 l. 5*). AVG. epist. Divj. 16, 3, 5 *tractatoria* debet … ad -um Numidiae pervenire. 20, 12, 5 exposuit causam Numidiae -s senex Aurelius, cur *eqs.* (primas *coni. Lancel, Les lettres de saint Aug. …, colloque, 1983, 280; cf. de eodem ibid. 20, 9, 1* senem, qui primae sedis est in Numidia). REG. eccl. Carth. l. 706 ut … -ui Numidiae intimetur, quo cognoscat *eqs. al.* β *cuiuslibet provinciae* (*ecclesiae Romanae* SACR.): AVG. epist. 43, 14 quod ab *episcopis* Afris …, ubi -s (primas *edd.*) Tigisitanus praesedit, fuerat terminatum. epist. Divj. 22, 9, 1 epistula ad -um … provinciae *Caesariensis.* REG. eccl. Carth. l. 1497 ille -s det iudices, in cuius provincia est locus, de quo contenditur (primates *var. l.*, primas *edd. vet.*). LEO M. epist. 106 Conc.[S] II 4 p. 61, 24 non convellantur provincialium iura -uum nec privilegiis … metropolitani fraudentur antistites. SACR. Greg. 226 apostolicae sedis praesulem et -um omnium … sacerdotum.

II *cum respectu loci*: PLIN. nat. 8, 160 *equi sine auriga* -um optinuere. AVG. in psalm. 41, 4 *cervi agmen faciunt,* ita ut unus praecedat et sequantur qui supra eum capita ponant; … ille … unus, qui pondus capitis in -u portabat, fatigatus redit ad posteriora *eqs.* (*an cogites de munere ducendi? cf.* CASSIOD. var. 9, 2, 5 *gruibus* volatus vicaria aequalitate disponitur: ultima fit prima et quae -um tenuit esse posterior non recusat).

III *cum respectu temporis*: TERT. anim. 27, 3 si alteri (*sc. corpori vel animae*) *in conceptione* -um damus, alteri secundatum (*27, 1* altera … praecedente *substantia*). VET. LAT. II Macc. 4, 21 (rec. L, *sim.* X, V) misso … in Aegyptum *legato Antiochi regis* … propter -us Ptolomei Filometoris (*gr.* πρωτοκλήσια [*-κλίσια var. l.*], *rec. B* [*sim. M, P*] primas recubitiones. *ad rem v. Volkmann, RE XXII 1704*). AMBR. hex. 1, 10, 36 (*ad gen. 1, 5*) ut ⌊praerogativam et -us⌋ nativitatis diei daret *scriptura,* prius finem diei significavit, post quam secutura nox esset (⌊ ⌋ *nisi pro syn.; gr. 2, 8* πρεσβεῖα *tantum*). AVG. c. Faust. 12, 23 (*ad gen. 9, 22*) medius *filiorum Noe* … filius, id est populus Iudaeorum – ideo medius, quia nec -um apostolorum tenuit nec ultimus in gentibus credidit. gen. ad litt. 5, 5 p. 146, 18 primum factus est dies: oportebat enim ut -um creaturae obtineret illa natura, quae *eqs.* (*nisi ad p. 1241, 29*). ALC. AVIT. hom. 6 p. 109, 7 (*antea: institutio rogationum* ex nostro primitus fonte manavit) ceterum … ecclesia nostra … sollicitius captavit remedium quam -um. *al.* (*cf. e. g. p. 1240, 36. 1241, 20. 1242, 11*).

appendix syntactica et stilistica: **1** *iuncturae verbales potiores*: VARRO rust. 1, 7, 10 alii dant -um bonis pratis (TERT. anim. 27, 3. *al., e. g. p. 1241, 12*). PLIN. nat. 8, 160 -um obtinuere (24, 165 AVG. gen. ad litt. 5, 5 p. 146, 18. *al.*). VET. LAT. gen. 27, 36 (cod. 100) -us … meos accepit (AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 6, 2 AVG. serm. 5, 4. *al.*). Sirach 24, 10 -um habui (AMBROSIAST. in I Cor. 14, 35 AVG. in psalm. 93, 7 l. 75. *al.*). Col. 1, 18 (cod. 75. *al.* = VVLG.) -um tenens (*al., e. g. p. 1240, 32 sqq.*). III Ioh. 9 (Hier. in Tit. 1, 8 p. 568[B]) -us agere (AMBR. incarn. 4, 32 RVFIN. hist. 5, 24, 1 AVG. epist. 43, 3). CYPR. epist. 73, 25 cum … Esau -us suos … perdiderit (AVG. c. Gaud. 1, 16, 17. *al.*). patient. 19 *Esau* -us … amisit (AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 6, 3. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 11, 215 p. 438, 16 qui -um sibi vindicaret (COMM. apol. 262 CASSIOD. in psalm. 118, 161 l. 2982. *al.*). *al.*

2 *iuncturae cum subst. quodam modo abundantes*: -us dignitas *p. 1242, 41,* -s ducatus *p. 1241, 50,* -us gloria *p. 1242, 15,* -us honor *p. 1240, 49. 1242, 39. al.* (*cf.* honoris -s *p. 1242, 47*).

3 *structurae potiores (pendentes etiam e locutione verbali), quibus indicatur*: **a** *qua in re -us constet, quo pertineat*: VIGIL. TRID. ad Ioh. 8 l. 222 in *Sisinnio* … -s fuit sanguinis et ducatus (*item per gen. p. 1240, 41. 51. 69. al.; c. gerund.*: AVG. in psalm. 93, 7 l. 75 exponendarum scripturarum). SCHOL. Hor. carm. 2, 7, 25 datum in bibendo -um (*al. v. e. g. p. 1240, 34. 1241, 32*). CONC.[S] II 3, 2 p. 45, 4 ad iudicandum (*v. p. 1242, 52*). **b** *in quibus vel inter quos (quae) -s teneatur*: VET. LAT. Sirach 24, 10 in omni gente -um habui (Col. 1, 18 [cod. 75. *al.* = VVLG.]. AVG. in psalm. 80, 22. *al.*). HIER. in eccles. 2, 5 l. 105 inter … arbores (in Gal. 5, 22 p. 418[C]. *al.; cf.* intra: EPIST. Arel. 12 p. 19, 22). SEVERIN. doctr. p. 128 imprudentium (*item per gen. e. g. p. 1241, 43. 1242, 44*). ORIG. in Matth. 16, 5 p. 480, 3 -um habere … super naturam humanam (*cf. p. 1241, 26*). **c** *apud quem quis -um obtineat*: PLIN. nat. 24, 165 a. reges (*v. sub IB*). CONC. Taur. a. 398 p. 55 l. 37 a. nos. ORIG. in Matth. 16, 8 p. 491, 36 a. deum.

2. prīmātus, -ī *m., formis heteroclit. sive pro* primas *sive pro* 1. primatus *significantibus episcopum metropolitanum occurrit in var. l. maioris minorisve auctoritatis e. g. p. 1239, 4. 48 et* CONC. Carth. a. 397 p. 34 l. 31 -i (*cod. unus*; -is *vel* primae sedis *cett.*). a. 419 p. 127 l. 267 -o (*dat.*; -e, prime *var. ll.*). *ibid.* l. 288 -os, *fortasse etiam latere potest locis quibusdam p. 1242, 68 sqq. allatis; ceterum cf. p. 1238, 23. 1240, 67. 1241, 63.* *Holmes.*

prīmē *v.* prior. **prīmēvus** *v.* primaevus.

prīmicērātus *v.* primiceriatus. **prīmicēria** *v.* primicerius.

prīmicēriārius, -a, -um. *a* primicerius. *i. q. ad primicerium pertinens, eius dignitate praeditus sim.*: INSCR. christ. Diehl 458 ⟨… pri⟩mi⟨c⟩eriar(ius) et me(morialis), doc(tor) eq(uitum) ac p⟨ed⟩(itum) (*masc. pro subst., nisi antecessit subst. quoddam*).

prīmicēr(i)ātus, -ūs *m.* *a* primicerius. *forma legitima* -riatus *trad.* CASSIOD. var. *et fortasse titulo l. 51 allato, forma* -ratus, *sec.* primatus *sim. mutata, trad.* COD. Theod. 6, 33, 1 (*cod. R saec. V/VI*). COD. Iust. 12, 17, 4. 12, 26, 1 *et confirmatur voce gr.* πριμικηρᾶτος *e. g.* INSCR. Princeton exped. Syr. III A n. 169 (*a. 430*). IOH. MAL. chron. 18 p. 474, 5.

i. q. dignitas primicerii (*non legitur nisi gen. sing.* -us): COD. Theod. 6, 33, 1 (= Iust. 12, 26, 1) quattuor, qui ex corpore decanorum ad primum militiae gradum pervenerint, biennii spatio -us gerant officium. COD. Iust. 12, 17, 4 insequentis anni, hoc est -us, solaciis … fruantur *heredes secundocerii.* CASSIOD. var. 6, 7, 4 locum. 6, 7, 9 comitivae sacrarum et -us tibi conferimus dignitates (10, 11, 3 -us, qui et domesticatus nominatur, … dignitatem [*item* 10, 12, 2]). 6, 16, 3 summitatem. 6, 16, 4 meritis. 11, 31 Vrbicus -us sui noscitur tempora peregisse. *Bk.*

ᵂ**prīmicērius,** -ī *m.* *a* primus *et* cera (*sc. tabula cerata, cf. l. 36; inter* composita a primo PRISC. gramm. III 468, 18 [*cf. add. cod. L* quasi primus chere, *sc.* χειρός *i. manus armatae*]). *scribitur* pre- CIL VI 32953 (*a. 450*) *v. l. 51.* PAP. Tjäder 16, 75 (*circa a. 600*), -cir- CIL XIII 2385 (*a. 551/2*). 2479. PAP. Tjäder 16, 43 (*litt. gr.*). 54. *al.* *abbreviatur* primicers INSCR. Année Épigr. 1971 n. 499 (*Sufetulae; saec. VI*), primicer INSCR. christ. urb. Rom. 1484 PAP. Tjäder 16, 64, primic INSCR. christ. urb. Rom. 6088 (*a. 527/8*). christ. Diehl 1312, prim CHART. lat. ant. X 429 (*saec. IV; ter*). CIL III 9517 *v. infra l. 74,* prms CIL IX 1080, pri INSCR. christ. urb. Rom. 11160 (*a. 463*), prm INSCR. *p. 1245, 10.* PAP. Tjäder 16, 26. 31. *al.* *gen.* -ri CIL VI 8460 (*a. 452*). X 1387; *de voc.* -re *v. l. 58.* *de notione*: GLOSS. I p. 163 -us (primiscrinius *Goetz in Thes. gloss.*), qui totas cartas et scriniones (*vel* scrimones; *corruptum*) servat, -us vice divinus (dominus *Goetz ibid.*) et consiliarius et alter (aliter *Gallée*) -us defensorum (*fortasse distinguitur dignitas ecclesiastica, quae p. 1245, 21 illustratur, a civili*). *legitur inde a saec. IV ex.* (*de* INSCR. *aet. imp. Diocl. v. l. 58*), *abiit in serm. gr.* πριμικήριος. [*edebatur olim pro* primiscrinius VEG. mil. 2, 21 PS. AVG. quaest. test. 101, 5 (*cf. l. 29. 74*).]

1 *proprie significatur qui primus scriptus est in cera laterculi officii cuiusdam, sc. qui dignitate praeest aliis officialibus* (*fusius de re, allatis etiam exemplis gr., Enßlin, RE Suppl. VIII 614 sqq.; distinguuntur varii gradus dignitatis, e. g. l. 44. p. 1245, 4.* HIER. c. Ioh. 19 [*in cursu honorum descendente, v. vol. II 1953, 64*]. COD. Iust. 1, 27, 2, 22. 25. *al.*): **a** *in administrando imperio Romanorum (Germanorum) aetatis inferioris respicitur munus*: α *militare*: CHART. lat. ant. X 429 (*saec. IV; enumerantur milites*) of(ficio) prim(icerii) Maxi⟨mus⟩ (*ibid. bis*). AMM. 18, 3, 5 Valentinus ex -o protectorum tribunus *factus* … ducis … meruit potestatem (COD. Theod. 6, 24, 10 -os p. domesticorum. COD. Iust. 12, 17, 2 pr. [*a. 432*] domesticorum et protectorum). HIER. chron. a. Abr. 2379 Iovianus ex -o domesticorum imperator factus est (INSCR. Tarr. Alföldy 971 [*saec. V*]. IORD. Rom. 305. *al.*). COD. Theod. 10, 22, 3 -um fabricae. EVCHER. pass. Acaun. 4, 8 Mauricium … -um … legionis (*cf.* PASS. Secund. Theb. [BHL 7568] 3 legionem, cui -us … fuit *M.*). CIL VI 32953 (*a. 450*) Antiochos candidatus premeceri⟨us⟩ (*nisi suppleas* -i⟨atus⟩). COD. Iust. 12, 29, 2 pr. (*a. 474*) qui in singulis scholis militant quique … ad -orum gradum pervenerint. CIL XI 1693 (*a. 547*) Macrobi(u)s -us primi Th(e)odosianorum numeri (VI 32970 n. ⟨felicum⟩ Theodosiac(orum) [*suppl. sec.* PAP. Tjäder 16, 26. 54. *al.; circa a. 600*]). VI 37276 Adabrandus -us scutariorum scole secude. *al.* *loco dubio*: INSCR. Dac. III 1, 30 (*cf.* Année Épigr. 1981 n. 721; *litteris cursivis in tegula; e castello aet. imp. Diocl.* [*cf. l. 33*]) peto et rogo, -re, reddas mihi *eqs.* (*eadem forma vocativi ibid. iterum; latetne nomen proprium, e. g.* Primi care*?*). β *civile*: COD. Theod. 1, 6, 12 (*ad praef. urbi*) -us adiutorum tuae sedis officii. 6, 10, 2 notariorum -os … proconsulibus aequari sancimus …; eodem honore … sequens -um tribunus ac notarius perfruetur (NOVELL. Theod. 25, 5 viro spectabili -o n. NOT. dign. or. 18, 1. COD. Iust. 12, 40, 10, 5 [*imp. Valent. et Marc.*]. *al.; cf. l. 67. p. 1245, 7*). 6, 30, 19 Domninum ex -is sacrarum largitionum … ex vicariis … esse praecipimus (*cf. sing.* ex -o *de eo, qui munere functus est*: SVLP. ALEX. Greg. Tur. Franc. 2, 9 p. 57, 2 Agroetius ex -o notariorum Iovini *usurpatoris.* CHRON. Gall. chron. I p. 658, 92. CIL III 14245 [*si recte suppletur*]. *cf. p. 1245, 20, aliter l. 44*). *ibid.* -os scriniorum et qui … -i totius erunt officii palatini (6, 30, 24 o. privatarum *rerum.* NOT. dign. or. 13, 22 totius o. *comitis sacrarum largitionum. al.*). 6, 30, 24 alii quattuor reliquorum -i scriniorum *praeter rerum privatarum* (NOT. dign. or. 13, 23 -um scrinii canonum. 24 tabulariorum. 29 argenti [occ. 11, 95 ab argento]. 31 a pecuniis. CIL III 9517 [*a. 432*] ⌊prim(icerius) scrin(ii)⌋ tabularior(um) Mediol(anensium) [⌊ ⌋ primiscrinius *vel* primiscriniarius *intellegitur Inscr. Dessau 9044, sed corrigitur in indice*

[Werner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ibid. III 1 p. 426]. *al.*). 11, 18, 1 praepositum vel -um sacri cubiculi (Not. dign. or. 1, 17 occ. 1, 15. 14, 1). Cod. Iust. 12, 23, 7, 2 (*a. 384; describuntur scrinia officiorum sacrarum largitionum*) scrinii exceptorum: -us omnis scholae, … -us exceptorum (*al. v. vol. V 2, 1226, 19 sqq.*), … tertiocerius et quartocerius, … -us instrumentorum *eqs.* Cassiod. var. 11, 30 tit. de -o deputatorum et de -o Augustalium. Novell. Iust. 8 not. 1 -o clarissimorum tribunorum notariorum (24, 6, 1. *al.*). *al.* *in collegiis*: CIL VI 8460 (*a. 452*) uxor Corneli -i cenariorum, filia Porfori -i monetariorum. Inscr. Année Épigr. 1973 n. 258 (*Tergeste, in opere musivo; saec. V/VI*) Barsaina pr(i)m(icerius) pe(n)sorum.

b *in ecclesia*: Conc.^{S} I 2 p. 31, 9 Petrus presbyter Alexandriae et -us notariorum ([*gr.* I 1, 2 p. 7, 34 -ος]. II 2, 1 p. 46, 37 Iohannes presbyter et -us n. [*gr. II 1, 1 p. 86, 15 πρῶτος*]. II 2, p. 6, 22 archidiaconus … ac prim(icerius) n. Lib. pontif. p. 75, 13. Inscr. christ. Diehl 1312 [*a. 564/5*]. *al.*). II 3, 3 p. 77, 35 Isacius -us lectorum (*gr. II 1, 3 p. 70, 11 ἀρχιαναγνώστης. cf.* -us scholae lectorum: Epist. Austras. 4, 3. CIL XIII 2385 [*a. 551/2*]). Evgipp. Sev. 46, 5 Marinus … -us cantorum sanctae ecclesiae Neapolitanae. Inscr. christ. urb. Rom. 6088 (*a. 527/8*) primic(erio) tit(uli) s(an)ctae ⟨Sabinae?⟩. Greg. Tvr. Franc. 2, 37 p. 86, 4 -us … imposuit *antiphonam.* Pap. Tjäder 36, 66 (*a. 575/591*) Probus, ex pr(i)m(icerio) nomencolator(um). Greg. M. epist. 8, 16 tit. privilegium -i defensorum (*cf. ibid. l. 17* prior d.; *adde p. 1244, 31*). *al.*

2 *per similitudinem transfertur ad*: *martyres eximios* (*sc. tempore primos*): Fvlg. aet. mund. p. 134, 22 *Abel* innocentium martyrem -um (*appos. vergens in usum adi.*). Ps. Avg. serm. 215, 1 (= Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 2) -us martyrum (*sc. Stephanus; opp.* rex m. *Christus; cf. e. g. Orig. in Matth. ser. 28 p. 50, 8* Stephani protomartyris). *simias dignitate praecellentes*: Romvl. fab. 78, 12 rec. gall. (*item* rec. vet.; *ad regem simiarum*) comites tui, -i, *eqs.*

f. **prīmicēria,** -ae. *i. quae in conventu monacharum dignitate quadam aliis praeest*: Caes. Arel. reg. virg. 35, 10 non solum matri, sed etiam praepositae, -ae vel formariae (primariae *edd. vet.*) … oboedite (*in serie eadem*: 42, 1).

deriv.: primiceriarius, primicer(i)atus.

prīmicīrius *v.* primicerius. *Werner.*

?**prīmiclērius,** -ī *m.* *a* primus *et* clerus *formatum pro* primicerius (*ad explicandum usum supra l. 11 illustratum*), *nisi falso trad.* *i. qui clero (inferiori) dignitate praeest*: Isid. epist. 2 (*Braulioni*) quaternionem regularum per Maurentionem ⌞-um⌟ direximus (⌞ ⌟ *trad., tuetur Riesco Terrero*; -cerium *post alios Lindsay in praemissis ad ed. Isid. orig., epist. A, sed* -clerius *trad. e. g. etiam Iulian. Tolet. iudic. 3 p. 532, 9. 13*).

?**prīmicubiculārius,** -ī *m. coni. Loewe, v. vol. II 2049, 79* (*cf. ibid. 2048, 43 sqq.*). *a* primus *et* cubicularius, *si agnoscendum.*

?**prīmiexercitus,** *acc.* -um *m.* *a* primus *et* exercitus *sec.* primipilus, primiscrinius, *si compos. recte agnoscitur.* *i. qui exercitui praeest*: Greg. M. epist. 5, 39 l. 70 *Ravennae imperatoris* pietas apud ⌞-um⌟ Italiae saccellarium habet, qui … cotidianas expensas faciat (primi [*vel* primum] exercitus [*vel* in exercitu] *sim. var. ll.*; *gen.* primi exercitus *defendunt Ewald-Hartmann ad l. coll. Lib. pontif. p. 222, 12* Theodorum patricium et primi exercitus insulae Siciliae). *Bk.*

prīmiformis, -e. *a* primus *et* forma. *i. q. formam primam praebens*: **1** *sec. gr. πρωτότυπος in arte gramm.*: *de metris principalibus* (*iunctura* metra -ia *praeter l. 55*): Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 53, 12 ex his generalibus novem metris, quae prototypa et -ia diximus, composita fiunt metra (69, 7 metrorum genera. 69, 21. 167, 24). 88, 1 principalia, id est -ia, novem metra. *de verbis primitivis* (*neutr. pro subst. an subaudiendum* nomen*?*): Martyr. (*et inde* Cassiod.) gramm. VII 170, 4 *'veritas'* non est primae positionis nomen, sed descendit a *'verus'* …; ideo -is sui regulam necessario defendit. 180, 11 illa *nomina derivativa* … prototypa sua sequentur, ut liber libertus, … quae omnia per b mutam ceu ⌞-ia⌟ scribentur (⌞ ⌟ primae formae *var. l.*). 183, 14 in derivativis … spectabimus -ium regulas. **2** *sec. gr. πρωτόπλαστος* (*ni fallimur*) *de primo homine*: Iren. 3, 23, 2 -is ille homo (*postea*: qui prior formatus est homo. *cf. e. g. 3, 21, 10* protoplastus ille).

prīmigen- *v. etiam* primogen-. *Marchionni.*

prīmigena, -ae *c.* [*a* prīmus *et* -gena (*eadem formatione ac* indigena. *al.*); *cf.* prīmigenius. *Fo.*] *i. qui primus genitus est, sc. primus hominum genitorum* (*iuxta subst. vergit in usum adi. l. 71*): Schol. Stat. Theb. 4, 275 ('Arcades … veteres astris lunaque priores') Arcadas non esse -as, *sed Phryges* (*cf. p. 1247, 6*). Leander reg. praef. p. 93, 13 (*antea*: primi homines) condicionem … ⌞-arum⌟ hominum (⌞ ⌟ *editio decurtata,* -generarum *cod. rec. longioris,* -genorum *Vega. cf. p. 1247, 8*). *de formis ambiguis v.* primigenus.

prīmigenēs *adi.* [*vox hybrida a* prīmus *et* -γενής *sec. gr.* πρωτογενής *formata; v. Bader, Formation des compos. nom., 1962, 408. Fo.*] *i. q. primus hominum genitorum*: Ambr. Noe 29, 107 ille -s magister (*sc. Adam*) terram videtur operatus *esse.*

cf. Onom. *Bk.*

※**prīmigenius,** -a, -um. [*prius membrum est* prīmus, *alterum referendum videtur ad adi. formatum a radice* *ĝenə$_1$ (*cf.* gignere, nāscī. *al.*); *ideo* prīmi-genio- *significabat i. q. primo natus. cf.* in-genio- (*et adi. formationis eiusdem ac* inferius; *v. Leumann, Gramm. 1977, 290 B*). *compos. non necessario ad exemplar gr. revocandum est; v. Wachter, Altlat. Inschr., 1987, 218 sqq. Fo.*] *scribitur* primo- (*quod Leumann, Gramm. 1977, 390 ad gr. πρωτογένεια refert; dub. num recte*) *in titulo antiquissimo l. 37 (puncto interposito) et* CIL I^2 3050. XI 5954 (*ex apographo*). Vet. Lat. Ezech. 44, 30 (cod. 175). *al.*, prima- Cledon. gramm. V 50, 17 (*cod. Bern. saec. VI/VII*). Fav. Evl. 16, 4 (*cod. unico*). *al.*, ?primg- *l. 15.* *abbreviatur in titulis* primigen (primogen) CIL I^2 3050. X 4723 (*saec. I med.*). *al.*, primig CIL I^2 1445 (*vix* primg). VI 9645 XIII 8289. *al.*, primi CIL XIII 6969a, prim CIL I^2 3064 XIII 8079. *al.*, pri Inscr. Ephem. Epigr. IX 744 CIL XIII 6953. *et saepius*, pr CIL III 6765 XIII 6958. *et saepius*, p CIL I^2 1446. 3058 XIII 7725. *et saepius.* *dat. sing.* -a *v. l. 37 (cf. Leumann, Gramm. 1977, 419), de dat. abl. plur.* -nis *v. p. 1247, 54.* *ad notionem cf. l. 29 sqq., ceterum* Varro *p. 1247, 35.* Gloss. *p. 1247, 58 et vol. VII 1, 845, 43.* *legitur in titulis saepe inde a saec. III a. Chr. (v. infra sub I), ceterum apud* Cic. (*semel ut* Fest., Apvl. *al.*), Varronem (*septies ut* Amm., *sed adde p. 1247, 22*), Liv. (*ter*), Arnob. nat. (*sexies*). *al.; abiit in sermonem gr. e. g. l. 33. 61.*
[*variat in codd. cum* primogenitus Cens. 4, 5 Pomp. gramm. V 107, 16, *cum* primigenus Mart. Cap. 7, 730 (*cf. p. 1247, 68*).]

I *cognomen*: **A** *deorum*: **1** Fortuna -a (*eadem fortasse notione ac sub IIA illustrata; sunt qui cogitent de vi act., i. quae primo gignit, cf. l. 31, sed vim pass., i. q. primogenita, sec. l. 37 sqq. intellegunt alii multi; ad rem v. Champeaux, Fortuna, 1982, passim*): *explicationes*: Cic. leg. 2, 28 Fortuna … sit … vel Respiciens …, vel -a a gignendo ⌞comes; tum *eqs.*⌟ (*sic Turnebus, 1557, explicans 'quae nos prima gignit et genitos tamquam comitatur'; delent alii lacunam suspicantes*). Plvt. quaest. Rom. 106 διὰ τί Ῥωμαῖοι τύχην σέβονται Πριμιγένειαν, ἣν ἄν τις εἴποι πρωτογένειαν; … ἢ μᾶλλον, ὅτι … παρέσχε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γένεσιν. Gloss. F. -a: τύχη πρωτογενής. *exempla*: CIL I^2 60 (*cf. Wachter, Altlat. Inschr., 1987, 212 sqq.; Praeneste, saec. III a. Chr.*) ob partum Fortuna (*dat.*) Diovo fileia ⌞-a⌟ donom dedi (⌞ ⌟ *scrib.* primo·genia; *ad rem cf.* F. Iovis puero [*i. filiae*] -ae: 3051 XIV 2862. *al.; sed cf. Cic. div. 2, 85 Iuppiter puer* lactens cum Iunone Fortunae in gremio sedens). 1446 cisiariei Praenestinei F. P(rimigeniae) d(onum) d(ant). 3054 *quidam* F. -ae dat. *al.* Liv. 29, 36, 8 consul … aedem F. -ae vovit (34, 53, 5. 43, 13, 5 [-genae *V*]). Fast. ann. Iul. Praen. Apr. 10 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 129) ⟨biduo sacrific⟩ium maximu⟨m fit⟩ F. Prim⟨i⟩g(eniae); utro eorum die ⟨eius⟩ oraclum patet, IIviri vitulum i(mmolant). CIL XIV 2854 (*imp. Cal.*) F. P(rimigeniae) Pr(aenestinae). *al. in titulis* (*v. et vol. VI 1, 1193, 23 sqq.*). **2** Hercules -us (*de quo parum constat, v. Champeaux, Latomus 34, 1975, 952 sqq.; explicatione parum dilucida*: Hyg. fab. 30, 1 dracones duos … necavit *infans*, … unde -us est dictus): CIL I^2 3374 *quidam* H. -o. II 1436 H. -um. VI 7655 eborarius ab H. -o (9645). 30907 H. -o sacrum (*item* XI 5954). *dubiae lectionis* (*vel solutionis*): CIL VIII 2295 (= 17736). IX 2795. 2796.

B *legionum* (*quae ab imp. Claud. [vel Cal.?] conscriptae et ex Fortunae cognomine appellatae sunt, v. Ritterling, RE XII 1798 sqq. et Parker, The Roman legions, 1928, 93 sqq.; non nisi in inscr. praeter l. 63*): legio xv -a (*quae a. 69/70 deleta est*): CIL X 4723 (centurioni) l. xv Primigen(iae). XIII 8079 miles l. xv Prim(igeniae). 11853. Inscr. Ber. Röm. Germ. Komm. 58, 1977, 544 n. 182 (*a. 66*) P. Sulpicio Scribonio Rufo leg(ato) Aug(usti) pro pr(aetore) leg(ione) xv Primig(enia). *al.* legio xxii -a: CIL XI 6955 (*a. 63*) trib(unus) militum l. xxii -ae. VI 1402 (*a. 70*) C. Dillio … Voculae … leg(ato) in Germania l. xxii -ae. XIII 7725 vet(eranus) l. xxii P(rimigeniae) p(iae) f(idelis) D(omitianae). III 14195^4, 3 (*a. 104*) trib(unus) mil(itum) l. xxii -ae (*gr. ibid.* 13 Πρειμιγενίας). Inscr. Année Épigr. 1956 n. 86 (= 1958 n. 61; *Mogontiaci, saec. II med.*) Fortun(ae) sacr(um); … praef(ectus). Hist. Avg. Did. 1, 6. *et saepe.*

C *hominum*: *v. Onom.*

II *adi.* (*usu pro subst. p. 1247, 2. 25. 44, vix p. 1247, 33*): **A** *notione communi i. q. primus natus, sc. qui (quod) primae originis vel in origine est* (*ad locos infra allatos cf. Champeaux, Latomus 34, 1975, 919 sqq.*): **1** *generatim; respicitur potius*: **a** *ortus non secundarius, non referendus ad successionem generationis sim.*: α *de rebus*: Varro rust. 1, 40, 2 -a semina dedit natura, reliqua invenit experientia coloni; [num] prima …, priusquam sata, nata. Fest. p. 237 (*suppletur sec.* Pavl.) prim⟨igenius sulcus dicitur, qui in nova urbe⟩ condenda ⟨… inprimitur⟩. Arnob. nat. 2, 61 supernatum sit aliquid, an ortus -os habeat (2, 70 p. 148, 21 *Minerva* ex capite Iovis enata est …; habet ergo -os o. Amm. 15, 4, 2 *Rheni. cf. et p. 1247, 19*). 5, 16 -is floribus (*ex Attidis sanguine or-*

[Parker]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis). AMM. 14, 6, 17 per -os seminis fontes (22, 8, 40 Borysthenes ... -is f. copiosus). *fem. pro subst. de aqua* (*cf. e. g. Cic. nat. deor. 1, 25* Thales ... aquam dixit esse initium rerum): AMM. 26, 10, 16 *ut profundi maris* vastitates ... suspicerent radios solis, quos -a rerum sub immensis gurgitibus amendavit (*alii intellegunt naturam vel coni.* -a r. natura). β *de hominibus*: APVL. met. 11, 5, 2 -i Phryges, ... autocthones Attici (*cf. p. 1245, 70*). CENS. 4, 5 homines ... -os divinitus naturave factos. LEANDER reg. 13 p. 109, 17 -i (primi generis *editio decurtata*) ... homines ... paradisi delicias ... perdiderunt (*cf. p. 1245, 72*).

b *status pristinus, initialis, sc. a statu posteriore, mutato sim. distinguendus*: VARRO rust. 2, 2, 2 dicam de -a pecuaria (*cf. 2, 1, 4* primum ... oves adsumptas *esse*). frg. Non. p. 494, 11 de victuis (*i.* victus) consuetudine -a (*syn.* priscis). ARNOB. nat. 1, 2 p. 2, 20 vertigo haec mundi -i motus moderamen excedens. 1, 60 qualis ei *deo* -a natura est (MART. CAP. 7, 730 tuae singularis -aeque [-genaeque *var. l.*] n. fontem, Iuppiter, recognosce [*sc. Arithmeticam; syn.* principalis, primordialis]). 6, 15 in -o corpore *simulacri dei cuiusdam* (*sc. in eius materia*). AMM. 14, 8, 6 *oppida Assyriae*, licet Graecis nominibus appellentur, ... -a tamen nomina non amittunt (*cf. l. 72*). 29, 1, 16 vitae terminis a -o ortu ascriptis (30, 7, 1 ab o. -o ... ad usque ... obitum. *cf. p. 1246, 73*). CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 110, 14 vim -am numeri.

2 *speciatim*: **a** *in philosophia: significantur sec. Varronem τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν* (*quae Cic. appellat* prima naturae *sim.; ad rem v. e. g. Philippson, Philologus 87, 1932, 445 sqq.*): AVG. civ. 19, 2 p. 352, 15 prima naturae, quae -a Varro vocat. *ibid.* p. 352, 26 quod -a illa naturae et voluptatem in se habeant et quietem. 19, 4 p. 357, 15 ipsius animi -a quae appellantur bona, ubi duo prima ponunt *philosophi* ... sensum et intellectum. *significantur termini proportionis primitus constitutae*: FAV. EVL. 16, 4 Plato, cum divisionem primam ex cratere illo suo, quo animam temperabat, efficeret ..., eadem posuit intervalla -a (*quibus cybus nascitur, v. Tim. 35$^{b.c}$*). **b** *in arte gramm. (metrica) significantur primitiva quaedam, unde cetera derivantur: vocabula*: VARRO ling. 6, 36 *derivatorum* verborum si ⌞-a⌟ sunt ad mille, ut Cosconius scribit (⌞ ⌟ *subaudias* verba, *vix n. pro subst.*). *ibid.* ⟨a⟩ singulis verbis -i⟨s⟩ circiter quingentae species declinationibus fiunt (6, 37 -a dicuntur v. ut lego, scribo, ... quae non sunt ab aliquo verbo, sed suas habent radices [*opp.* v. declinata]. *ibid.* -orum verborum origines [*opp.* simplicium v.]. POMP. gramm. V 107, 16 [*cf. 14* prima v.]). CLEDON. gramm. V 50, 17 *pronomina* ista -a dicuntur et ex ipsis fiunt alia p., ut quisquis *eqs.* ([*syn.* principalibus]. 52, 2. POMP. gramm. V 202, 3 non sunt -a, quae dicit Varro, sed deductiva [*syn.* naturale]. 202, 8 [*opp.* deducta]. ISID. orig. 1, 8, 5 [*opp.* deductiva]). *pedes metrici*: PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 48, 31 ex -is duobus *pedibus*, pyrrichio et spondeo, ... quattuor disyllabi pedes effecti sunt.

B *vi deflexa significantur quae prima offeruntur, sc. neutr. pro subst.* -a *i. q. primitiae*: VET. LAT. Ezech. 44, 30 (cod. 175) delibationes eorum omnium et -a omnium ... vestris sacerdotibus erunt et primogenita vestra dabitis sacerdotibus (*gr.* ἀπαρχαὶ ..., πρωτότοκα ..., πρωτογενήματα, *Vulg.* primitiva omnium primogenitorum ..., primitiva ciborum).

deriv.: cf. primigenus.

cf. Onom.

prīmigenus, -a, -um. [*metri causa declinatum a* prīmigenius; *v. comm. ad* LVCR. 2, 1106. *Fo.*] *exempla, quoad fieri potuit, sec. codd. lectionem inter* -us, primigena, primigenius *distribuentes huc traximus formas ambiguas dat. abl.* -nis; *vix dubites de compendiis p. 1246, 13. de notione*: GLOSS II 425, 15 sq. πρωτότοκος ἀρρενικῶς: -us, primitivus. πρωτότοκος θηλυκῶς: -a. IV 420, 24 -us: primogenitus (*non huc spectat* IV 273, 14 [*item* V 510, 66] primignus: primogenitus; *latet* privignus: p., *v. Gloss.^{L} V Abba* PRI *1. sim. dubites de* GLOSS. I p. 42 privigemus: p. [primigenius: p. *Goetz*]). [*nom. propr. intellegendum videtur* CIL VIII 742 *et* VIRG. gramm. epit. 15, 4, 1.]

i. q. primigenius; spectat ad originem: **1** *mundi, hominum* (*Iovis fort. supra l. 15*): LVCR. 2, 1106 post mundi tempus genitale diemque -um maris et terrae solisque coortum. AVIEN. Arat. 13 molis (mentis *codd.*) -ae penetralia dura resolvens *spiritus dei creatoris*. 944 color olli *orbi lacteo* nomen ab ortu -o statuit. *? masc. pro subst. de protoplastis* (*nisi trahas ad* primigena): CHALC. comm. 154 (*respicitur gen. 2, 17*) deus -is interdixit, ne *eqs.* **2** *quamlibet*: CHALC. comm. 46 diapason ex duabus ⌞-is⌟ cantilenis, diatessaron et diapente, constat (⌞ ⌟ -nis *cod. plerique*, -niis *pauci. cf.* FAV. EVL. 22, 10 tres sunt ... symphoniae simplices ac ⌞-ae⌟: diapente, diatessaron, diapason [⌞ ⌟ *cod.*, -niae *coni. Baiter sec. l. 30*]). AVSON. 409, 22 p. 267, 32 *Pauline, nomina barbara versibus tuis* ita iuxta naturam Romanorum accentuum enuntiasti, ut tamen veris et ⌞-is⌟ vocibus sua fastigia non perirent (⌞ ⌟ *trad.; veterem coni.* -niis *defendit Green, 1991, ad loc. p. 639*).

cf. Onom. *Parker.*

prīmilēgium, -ī *n.* *pro* privilegium *veriloquii gratia formatum a* primus *et* lex. *i. q. lex primi cuiusdam, sc. praerogativa, privilegium*: CAPER gramm. VII 111, 2 (*in capite* de verbis dubiis) privilegium, quod privet lege, non -um (*regula similis latet etiam Mar. Victorin. gramm. 4, 83* vos ignoratis nomen privilegium *eqs.; cf.* GLOSS. II 590, 4 -um: privilegeum). TRACT. in Luc. 5, 1 fol. 156^{v}, 4 meritorum *Christi* probatio, electionis -u⟨m⟩, vocationis honor. GLOSS. IV 553, 50 -um: primus honor (*cf. Gloss.^{L} V Abba* PRAE *84* privilegium: ... primus honor).

prīminātus, -a, -um. *a* primus *et* nasci (natus). primon- *var. l. ubique*, primogenitus *coni. edd. vet.* *i. qui primus natus est, non nisi masc. plur. pro subst. de filiis primogenitis*: GAVDENT. serm. 6, 3 (*antea affert exod. 12, 12* percutiam omnem primogenitum) percussit ... deus ... -os omnium Aegyptiorum ([primatos, primatus *var. ll.*]. 7, 10 omnes -i A.). *in interpretatione allegorica*: GAVDENT. serm. 6, 14 prima virtus eius *diaboli* in -is occiditur, dum ... principales errores daemonum deus disperdit ex nobis.

prīmior *v.* prior (primus).

prīmipara *adi.* (*masc. et neutr. nimirum non legitur*). *a* primus *et* parere. *i. quae primum peperit* (*de animalibus; fem. pro subst. fortasse* PLIN. nat. 8, 151. 187. 11, 211): PLIN. nat. 8, 151 *canis* femina ex -a genita. 8, 187 *ovibus* -is (-es *codd.*) minores *sunt* fetus (*Arist. hist. anim. 546a6 αἱ νέαι*). 11, 210 sq. *volva* -ae suis optima, contra effetis; ... (211) nec novellarum suum praeter -as probatur. ANIAN. Chrysost. hom. 6, 3 ut iuvencas indomitas adhuc et -as (-par- *Migne*, -per- *ed. vet. Chrysost. nonnullae, e. g. Basil. 1539, vol. II 41*) ad plaustrum iungerent, quo arca veheretur (*gr. p. 66* πρωτοτοκούσας, *cf. Vet. Lat. I reg. 6, 7 et 10* [*cod. 115*] vaccas primi partus). *dub. trad.*: PLIN. nat. 30, 133 lacte canis ⌞-ae⌟ ... perunctae partes (⌞ ⌟ primi partus *var. l., quam praetulit Detlefsen, confirmatur Plin. med. 3, 32, 3; cf. l. 26. 32*).

*?***prīmipartia** *adi. fem. formationis mirae a* primus et parere (partus) *dubites num recte agnoverit Liechtenhan* MARCELL. med. 8, 166 mulieris ⌞-ae⌟ ... saliva (⌞ ⌟ *P deficiente L*, primiparae *ed. alii; fortasse latet* primi partus, *cf. enim l. 26. 28*). *Bk.*

[prīmipeta *perperam conic.* GLOSS. prima porta (*pro* prima peto).**]**

St**prīmipīlāris,** -e *et* prīmipīlārius, -a, -um. *a* primipilus. *scribitur* primo- (*ut intercedat fort. et ratio compositionis gr., cf. e. g. p. 1249, 8*) CIL X 3757 (*non post a. 2*). VI 38932^{a} (*lapis periit*); primila⟨ris⟩ (*sc. per haplographiam*) CIL III 7784; *cum* i *longa vel apice* CIL V 698 (*aet. Claud.*) prImipIlaris. 7003 (*fere a. 65*) ⟨p⟩rimipIlári. XI 5646 (*saec. II med.*) primipIlarI. *al.* *abbreviatur* prim pilar CIL IV 3992, primipilar CIL III 8754 ([*saec. III*]. *cf.* πρ πιλαρ INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1372); *cetera compendia ambigua sunt, sed huc pertinere videntur, quae infra p. 1249, 15 collegimus.* NOT. Tir. 93, 7 -us. *praeponderat forma* -is; *forma* -ius (*quam improbat* PROB. app. gramm. IV 198, 7; *fort. formata sec. gr. l. 56, sed cf. e. g.* auxiliaris/-ius, manipularis/-ius) *non occurrit nisi* INSCR. Année Épigr. 1957 n. 287 (*saec. IV med.?*). COD. Iust. 12, 47, 2 (*a. 380?*). COD. Theod. 7, 20, 12, 3. 8, 4, 29. 13, 5, 14, 4 HIST. AVG. Did. 5, 1. Pesc. 2, 4 (*sed* -is *paulo ante ibid. et* 4, 6). NOT. Tir. *l. 43.* GLOSS. *l. 51. p. 1249, 33; in var. l. e. g.* COD. Iust. 1, 3, 27 (*a. 466*). *abl.* -e INSCR. Année Épigr. 1940 n. 44 (*a. 128*; -i TAC. hist. 4, 15, 3 SVET. Cal. 35, 2. *al.*). GLOSS. -us: πρῶτος ἐν δόρατι. primarius iaculator pilae. GLOSS.^{L} III Abstr. PRI 4 -es: numerus est militiae primo probatus. GLOSS. iurispr. μαγκίπιουν (ed. Stolte, Fontes Min. VIII, 1990, 356 sqq.) *Π* 88 ⌞πριμιπιλάριος⌟· ⌞πρῶτος⌟ τῶν ἀκοντιστῶν, πρωτεύων τῶν δορυφόρων (⌞ ⌟ -ον *cod.*). *legitur in inscr. inde ab aet. Aug. saepe, rarius apud auctores inde a* SEN. *philos.*, QVINT., FRONTINO; *nimirum versibus deest; abiit in sermonem gr.* πριμιπιλάρις/-ιος *sim.* (*v. e. g. l. 67. p. 1249, 7 sq.*).

I *usu pro subst. masc.*: **A** *cum respectu centurionis, qui ducit primum pilum* (*ad rem v. imprimis Dobson, Die -es, 1978*): **1** *usu originario significatur qui functus est munere primipili, dignitate eius praeditus est* (*in imag. p. 1249, 11; indicatur iteratio primipilatus l. 66; voce* -is *respic. gradum etiam maiorem tenentes e. g. l. 72. p. 1249, 5*): **a** *exempla varia* (*selecta inde a* TAC.): CIL X 3757 (*non post a. 2*) L. Aurelius ... Rufu⟨s⟩, -is l⟨eg⟨ionis⟩⟩ XVI (III 8753 [*a. 36/43*] patrono coloniae, -i leg. V Macedonicae [*lapis periit*; primipli *descr. altera*]. V 7003 [*fere a. 65*]. *al.*). V 5063 (*saec. I^{1}*) Q. Crittio ... -i III (*exspectes* primipilo ter; *cf.* INSCR. graec. Rom. Cagnat III 576 [*saec. II*] δὶς πρειμιπειλαρίου *et de eodem ibid. 472* β' πρειμιπείλον). 6969 (*a. 49*) prim⟨ip⟩ilaris. 698 (*aet. Claud.*) viam ... restituit ... L. Rufellius Severus -is. SEN. dial. 2, 18, 4 (*antea*: Gaius omnia contumelias putabat) *non* impune cessit -i, quod Caligulam dixerat. QVINT. inst. 6, 3, 92 -i seni (*v. app. crit.; vix ad p. 1249, 75*). FRONTIN. strat. 4, 7, 8 Caedi⟨ci⟩us -is (*sc. praefecturam castrorum administrans, v. Vell. 2, 120, 4*). CIL V 7007 (*saec. I ex.*) C. Valerio ... Clementi -i, IIvir⟨o⟩ quinquennali. INSCR. Canus. Chelotti 31 (*saec. I?*) ⟨prim⟩ipila⟨ris⟩. TAC. hist. 1, 87, 2 summa expeditionis Antonio Novello, Suedio Clementi -bus, Ae-

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

milio Pacensi *tribuno* ... permissa. 3, 70, 1 Sabinus ... Cornelium Martialem e -bus ad Vitellium misit cum mandatis (ann. 4, 72, 1 Olennius e -bus, regendis Frisiis impositus. *cf.* ann. 2, 11, 1 praefuere *equitatui* Stertinius et e numero -ium Aemilius [primilliarium *M*]). PLIN. epist. 10, 87, 1 Nymphidium Lupum ... -em commilitonem habui, cum ipse tribunus essem, ille praefectus. CIL III 13648 Sex. Vibio Gallo, trecenario, -i, praef(ecto) kastror(um) *eqs.* (*gr.* πρειμιπιλᾶρι. *ad eundem spectat e. g.* INSCR. graec. Rom. Cagnat III 1434 [*a. 115*] πρειμοπειλαρί⟨ο⟩υ). SVET. Nero 9 Antium coloniam deduxit ascriptis veteranis e praetorio additisque ... ditissimis -ium. VLP. frg. Vat. 141 -bus ob id ipsum, quod -es sunt, vacatio a tutelis a divo Hadriano dari coepit. *al.* *in imagine de episcopo probato*: SIDON. epist. 6, 1, 3 cum post desudatas militiae Lirinensis excubias et in apostolica sede novem iam decursa quinquennia ... quendam te conclamatissimum -em spiritalia castra venerentur. **b** *exempla per compendium scripta potiora* (*sc. vix ad* primus pilus *referenda* [*cf. etiam l. 47. 59*]*; plura sub illa voce latere posse haud negaverimus*): CIL XI 6225 (*saec. I med.*) balineum a L. Rufellio Severo p. p., tr(ibuno) factum (*cf. p. 1248, 69*). IV 3985 Q. Spurennius Priscus prim. (*de eodem*: 3992 prim. pilar.). XI 1741 (*saec.* I^2) dis manib(us) A. Resi ... Maximi p. p. II 4460 Aemilius Paternus p. p. (*de eodem* 4461 Paterno p. p., praef(ecto) fabr(um), (centurioni) ..., p(rimo) p(ilo), ter donis donato ab imp(eratore) Traiano). DECRET. decur. Tufic. (CIL XI 5694; *a. 141*) C. Caesius Silvester p. p. v(erba) f(ecit) (*de eodem* CIL XI 5695. *al.*). CIL VIII 12579 (*saec. II ex.?*) curante P. Nonio Felice pr. p., e(gregio) v(iro) (DECRET. fabr. Volsin. [CIL XI 2702] 6 Laberius Gallus, p. p., v. e. CIL III 7795 [*saec.* III^1] P. Aelio ... Marcello, v. e., p. p., ex praef(ecto) leg(ionum) *quarundam* [*aliter de eodem CIL XI 5215* primipilo ..., v. e.]. *al.; cf. l. 53*). II 1183 (*aet. Sept. Sev.?*) L. Castricio Q. f. Honorato, p. p., homini bono. INSCR. Afr. Cagnat 271 (*a. 225?*) P. Petronius Felix p. p., ex tribuno praetor(iano). CIL XII 2210 d(is) m(anibus) C. Bicati(i) Potiti p. pi. et Viriae Terentiae. XIV 349 C. Fabio, Longi p. p. f(ilio), Longi p. p. n(epoti). *al.*

2 *usu deflexo significatur ipse primipilus* (*cf. p. 1248, 66 et* GLOSS. primipilus: -us): OROS. hist. 6, 8, 5 Pacuvii -is et Voluseni tribuni consilio (*neglegenter sec. Caes. Gall. 3, 5, 2* primi pili centurio). ADNOT. Lucan. 1, 356 ('summi ... munera pili ... gerens') hi -es dicuntur.

B *cum respectu eius, qui pascit milites* (*quod munus primo, ut vid., -bus militaribus, postea officialibus civilibus imponebatur; v. et sub II*). *testimonia muneris potiora* (*cf. e. g. Mócsy, Germania 44, 1966, 312 sqq.*): MOD. dig. 27, 1, 8, 12 πριμιπιλάριοι ... οὗτοι νομίζονται οἱ διανύσαντες τὸ πριμίπιλον. COD. Theod. 8, 4, 6 -bus, qui ad pascendos milites sollemniter ad limitem destinantur (*cf. ibid.* quantus specierum modus in usum alimoniae militaris a -bus praebeatur). 8, 4, 17 ut a -bus ... species horreis erogandae comitatensibus militibus ex more deferrentur, limitaneis vero pretia darentur.

1 *exempla varia*: CHAR. dig. 50, 4, 18, 24 ab huiusmodi muneribus (*sc. civilibus*) neque -is neque veteranus aut miles ... excusatur. INSCR. Année Épigr. 1927 n. 45 (*v. vol. X 1, 650, 50 sqq.; notes* -us *plene scriptum* INSCR. Année Épigr. 1957 n. 287). COD. Theod. 8, 4 rubr. (*item* COD. Iust. 12, 57 rubr.) de cohortalibus, principibus, cornicularis et -bus. 8, 4, 2 stationariis ⌞-ium⌟ ... mandatum est, ut, si extra modum aliquid extorserint, sciant se capite puniendos (⌞ ⌟ *om. loco gemino Cod. Iust. 12, 57, 1*). 8, 4, 3 -bus post emeritam militiam perfectissimatus vel ducenae vel centenae vel egregiatus dari dignitas potest. 8, 4, 9 sportula duci ... non ab uno -i, sed ab universis pariter inferatur. 12, 1, 79 quicumque per Osdroenam -um maiore laetatur numero filiorum, unum loco suo veluti hereditario iure substituat (*cf.* COD. Iust. 12, 47, 2 [*a. 380?*] filios -orum paternam sequi condicionem oportet). *al. in sermone iuris.* *cum respectu lustri, quod -is munere administrato agit* (*cf. Mócsy loco cit.; trad. non nisi compendium* p. p., *ut fere* primipilus *intellegatur, sed coll. l. 15 sqq. 40 huc trahere maluimus*): CIL III 14356^{3a} (*a. 205*) cond(uctor) prat(i) Fur(iani) lustr(o) Nert(ii) Celerini p. p. *al. v. vol. VII 2, 1883, 35 sqq.* **2** *locutione* ex -bus (-iis) *respiciuntur qui pastum militum administraverunt* (*vix per abundantiam de ipsis -bus explices; plur. pro sing. l. 65*): COD. Theod. 8, 4, 21 Polychronio, qui ⌞ex⌟ -bus in memorialium scrinia inrepsit, condicioni propriae restituto (⌞ ⌟ *an vi separativa? item plur. pro sing.* [*cf. vol. V 2, 1102, 47 sqq.*]: COD. Iust. 12, 57, 13 pr. [*a. 442?*] nullum ex -bus, nullum ex principe cohortalis officii ... ad aliam posse militiam adspirare. *cf. e. g.* PAP. Thead. 21, 4 [*a. 318*] Ῥούφου ἀπὸ πριμιπιλαρίων). 8, 4, 29 omnes ..., qui ex -iis ... quamlibet militiam contra licitum praesumpserunt. 11, 23, 4 qui ex -bus sunt, protostasiae necessitatibus oboedire cogantur.

II *adi. i. q. pertinens ad:* *pastum militum eumque administrantes* (*cf. var. l.* -ae *pro* primipili COD. Iust. 7, 73, 1 [*a. 211/7*]): EPIST. imp. Diocl. frg. Vat. 278 (*a. 286*) honori -i ... adstrictus. COD. Theod. 8, 4, 19 in speciebus -bus adaerandis. 13, 5, 14, 4 de coetibus curialibus et de veteribus idoneis navicularis et de ordine -o. *primum pilum, sc. in iunctura* -is centurio (*nisi huc trahas p. 1248, 71*): COMMENT. Lucan. 1, 356 hic L⟨a⟩elius -is c. (*praecedit l. 7; cf. p. 1249, 35*). *vix addas* CIL XI 5646 (*saec. II med.*) (c.) leg(ionis) III Aug(ustae) -i (*ita ed., sed interpungendum vid. ante* -i).

prīmipīlātus, -ūs *m.* *a* primipilus. *i. q. munus primipili vel primipilaris*: COD. Iust. 12, 62, 1 (*a. 253–260*) commoda -us post administrationem deberi incipiunt. COMMENT. Lucan. 1, 356 *Laelius* -um tenebat vel munus primi pili.

prīmipīlum *et* **prīmipīlus** *v. sub* prior (primus). *Holmes.*

?**prīmipotēns,** -entis *adi.* *a* primus *et* potens. *i. qui primus potens est, prima potentia praeditus*: Ps. APVL. Ascl. 26 ille dominus et pater, deus -s et unius gubernator dei (*nisi intellegas* primi *dei* potens *coll. gr. Lact. inst. 7, 18, 4* θεὸς καὶ τοῦ πρώτου καὶ ἑνὸς θεοῦ δημιουργός).

prīmisagittārius *v.* primo-. *Bk.*

?**prīmiscrīniārius,** -ī *m.* *a* primiscrinius (*nisi hanc ipsam vocem latere putes, sc. compendio quodam scripto in exemplari codicis*) *vel a* primus *et* scriniarius. *significatur qui in regno Vandalorum scriniis praeest*: ANTH. 254 tit. postulatio honoris aput Victorinianum virum inlustrem et -um (*dignitas fort. illustratur ibid. 38* regi nuntius orsa [*i. libellos sim.?*] feras. *ad rem v. Prosopogr. Later Rom. Emp. II 1161*). *vix addas p. 1244, 75.*

prīmiscrīniātus, -ūs *m.* *a* primiscrinius (*cf. e. g.* primiceriatus *a* primicerius). *i. q. status vel dignitas primiscrinii*: CASSIOD. var. 11, 21 Andreas, qui praetorianis fascibus inculpabiliter noscitur obsecutus, gradum feliciter -us ascendat (*cf. l. 70*). *v. L.*

prīmiscrīnius, -ī *m.* *a* primus *et* scrinium (*cf.* primicerius, primipilus). *scribitur* primo- INSCR. Hung. 590 (*saec. II ex.? rrimolapis*). *abbreviatur* primiscrin *l. 40,* prim scrin *fort. p. 1244, 74.* *legitur in titulis inde a saec. II ex./III, apud scriptores inde a* SYMM., VEG.; *abiit in sermonem gr., v. e. g. l. 33.* [*de confusione cum* primicerius *v. sub illa voce.*]

technice in administrando imperio (*regno* CASSIOD.) *significatur primus officialis scrinii* (*transfertur ad militiam christ. p. 1251, 2.* GLOSS. primus notarius. LYD. mag. 3, 4 πριμισκρίνιοι δύο, οὓς Ἕλληνες πρώτους τῆς τάξεως καλοῦσιν [*fusius de iisdem* 3, 11 sqq.]; *addasne p. 1244, 29? ad rem v. imprimis Enßlin, RE Suppl. VIII 624 sqq.*). *accedit hic illic gen. indicans munus vel quo -us pertineat; pro syn. est* subadiuva *l. 72* (*cf.* adiutor *l. 54, qui autem distinguitur p. 1251, 5*), numerarius *p. 1251, 5* (*si recte trad.; distinguitur e. g. l. 51 sq.*). *-us munere suo fungitur*:

1 *in officiis variis vel minus certis* (*fort. addas p. 1244, 74*): INSCR. Bulg. Kalinka 169b (= CIL III 14209; *fere a. 200?*) Raesius Pudens primiscrin(ius) officinn (offici(i) ⟨d(ominorum)⟩ n(ostrorum) *temptat Mommsen,* officin(ae) n(ostrae) *Kalinka*). Ps. AVG. quaest. test. 101, 5 turpe est iudici dicere -um, *sc. qui multo inferioris gradus est* ([iudicem ... primicerium *ed. Maurin.*]. *cf. 101, 2* si praefectis officiales, dominis servi aequentur). NOT. dign. occ. 6, 89 (*in officio magistri equitum praesentalis*) princeps; numerarius; -us *eqs.* 12, 32 sqq. officium ... comitis rerum privatarum habet: primicerium totius officii; -um beneficiorum; -um ⟨ca⟩nonum; -um securitatum; ⌞-um largitionum privatarum⌟; scriniarios ... reliquos (*sim.* or. 14, 10 sqq., *ubi tamen pro* ⌞ ⌟ *ponitur* primicerium [-scrinium *var. l.*] scrinii l. p.). 18, 8 officium *proconsulis Africae* ... habet ita: principem ...; cornicularium; numerarios duos; -um *eqs.* or. 5, 72 *officium magistri militum praesentalis* habet ... dignitates infrascriptas: principem; numerarios duos; commentariensem; -os, qui numerarii fiunt (*sc. omisso gradu commentariensis*); scriniarios (*sim.* 6, 75. 8, 59. 9, 54. *pro -iis ponitur* adiutorem *ibid. 7, 64*). COD. Theod. 8, 8, 2 -o, qui iussa temeraverit, ... multando (*de -o vicarii urbis ut p. 1251, 7*). CASSIOD. var. 9, 6 tit. -o Athalaricus rex (*-um magistri peditum praesentalis intellexit Enßlin, loco cit. 625*). INSCR. christ. urb. Rom. 18153.

2 *in officio praefecti praetorio*: **a** *ante Constantinum* (*in titulis saec. II ex. vel III*): INSCR. Dessau 9074 (*Arelate*) M. Aur(elio) Prisco p(rimi)p(ilari), v(iro) e(gregio), ... ostiario praef(ectorum) praet(orio) ..., -o castrorum praet(oriorum). Hung. 590 M. Vlp(io) q(uondam) Romano mil(iti) praet(oriano) et -o praef(ectorum). **b** *inde a Constantino*: VEG. mil. 2, 21 *per multos gradus provectus* -us (primicerius *edd. vet.*) in officio praefectorum praetorio ad honestum quaestuosumque militiae pervenit finem (*spectat ad commoda dimissionis ut*: COD. Iust. 12, 52, 3 pr. [*a. 444?*] -i ... ab omnibus indictionibus ... iudicum semper habeantur immunes. 12, 49, 12 [*imp. Anast.*]. CASSIOD. var. 11, 20 tit. de -o, qui egreditur. 11, 37, 4 illi -o ... tot solidos solemniter te dare censemus). CASSIOD. var. 11, 21 tit. de -o, qui accedit (*cf. l. 24*). COD. Theod. 8, 8, 4. COD. Iust. 1, 27, 1, 24 (*de remuneratione officialium praefecti praetorio Africae*) in scrinio -i, quod est subadiuvae, ... hominibus decem ... solidi CXVI; ita: -o ... solidi XXIII, secundo ... solidi XVI *eqs.*

3 *in officio praefecti urbi*: SYMM. rel. 34, 6 -os urbani officii, quorum sollicitudo ... exigenda curaverat. Ps. AMBR. act. Seb. 7, 24 -i, no- [*Hansen*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mine Nicostrati (*praefectus, cui servit, inducitur 2, 4*). 9, 29 (*ad eundem*) muta dignitatem tuam et esse magis incipe Christi -us quam praefecti (INSCR. christ. urb. Rom. 3876 Vlp(ius) Valerius -us praef. urbis). *al. ibid.* NOT. dign. occ. 4, 25 officium ... praefecti urbis: princeps; cornicularius; adiutor; ... -us ⌞sive numerarius⌟ *eqs.* (⌞ ⌟ *delet Seeck ante* -us *inserens* numerarii; *aliter alii, sed v. Clemente, La 'Not. Dign.', 1968, 65 sqq.*). COD. Theod. 14, 4, 10, 4 -i ... tam inl(ustris) urbanae sedis quam spectabilis vicariae potestatis. AVELL. 16, 3 (*in relatione praefecti*) misso -o Bonifatium *episcopum,* ut ad me veniret, admonui (*ad eundem spectat epist. imp. ibid.* 31, 7 sciat sane sublimitas tua -um et reliquum officium ... supplicium capitis sortiturum, nisi *eqs.*). *locutione* ex -o *respicitur qui munere -i functus est*: PS. AMBR. act. Seb. 19, 68 Nicostratus ex -o.

*deriv.: ?*primiscriniarius, primiscriniatus.

prīmiscūtārius *v.* primo-.

prīmiter *v.* prior (primus). *Hansen.*

prīmitiae, -ārum *f.* (*sing. v. l. 25*). [*a* primus *derivandum esse existimant plerique; sed locis quibusdam (e. g. LIV. l. 74)* -ae *eadem religionis notione poni videtur ac* prae-met-ium (*i. 'quod ante messem communem metitur'*)*; suspicari igitur licet etiam subst.* prī-mit-iae *revocandum esse ad radicem verbi q. e.* metere *et notionem initii postea inde ortam esse. cf. Doederlein, Lat. Synon. 6, 1838, 283; Keller, Lat. Volksetym., 1891, 42. Fo.*] *cum* primus, primitus *coniungunt infra* AMBR. *l. 62 et* AVG. *l. 65, ceterum e. g.* PRISC. gramm. III 468, 11. *inter fem. semper pluralia afferunt* CHAR. gramm. p. 36, 10. AVG. loc. hept. 4, 59 (*ad* num. 18, 12 *p. 1152, 52*). *al., cf. plur.* -ae *praedicative de singulis p. 1255, 1. 5 sqq. 16 sqq. al.; tamen sing.* -a *exstat apud* VET. LAT. num. 18, 12 *p. 1252, 52.* COMM. instr. 1, 11, 18 (*abl.*). MAX. TAVR. 17, 1 (-as, -tivam *var. ll.; item acc.* OP. imperf. in Matth. 2 p. 642). GLOSS., *cf. etiam p. 1254, 18.* *de notione v. sub IA, ceterum* CHAR. gramm. p. 36, 10 -ae ἀπαρχαί (*item* AVG. *l. 63 et* GLOSS.). ISID. orig. 17, 3, 3 -ae proprie sunt, quae frugibus praecerpuntur. *al.* *legitur fortasse iam apud* CATONEM (*v. p. 1252, 11*)*, certe fere locis singulis apud* GANN., VERG. (*bis*), OV. (*quater*), LIV., GERM., VAL. MAX., COLVM. (*bis*), MELAM *al., decies apud* AMM., *saepe in sacris scripturis et apud* RVFIN. *et* AVG. [*confunditur in libris cum* primitus (*cf. p. 1252, 1. 1254, 31 sq.*) *et* primitivus (*cf. p. 1256, 31*).]

I *cum respectu offerendi, dandi.* *cf. iuncturas e. g. has*: -as dare GANN. carm. frg. 1. OV. met. 10, 433 (*praedicative ut* fast. 2, 520). GELL. praef. 13 *et saepe,* dedicare APVL. met. 4, 16, 1. 10, 29, 3 PONT. vita Cypr. 17, 3. *al.,* ferre GERM. 4 STAT. Theb. 6, 146 VVLG. lev. 23, 10. *al.* (*aliter p. 1252, 19*), libare *v. vol. VII 2, 1338, 77 sqq. al.,* offerre VET. LAT. gen. 4, 4 (Lucif. Athan. 1, 2). IREN. 3, 17, 2 VVLG. exod. 35, 21. *al.* *per gen. indicatur, e quibus rebus -ae sumantur l. 72 sqq. et passim (cf.* de *p. 1252, 15. 61 1253, 35; nota gen. part. vi augendi positum* -arum -ae *p. 1253, 16), quo loco proveniant p. 1252, 5, qua actione parentur p. 1252, 17. 19. 1253, 2. 39. 44. al., quo pertineant p. 1252, 2. 22. 60. 1253, 4 et e. g.* VVLG. I reg. 2, 29 sacrificii (*cf.* RVFIN. Orig. in lev. 2, 1 p. 289, 5 sacrificium ... -arum), *cui offerantur p. 1253, 57 et e. g.* VVLG. lev. 7, 32 sacerdotis (*cf. dat. p. 1253, 57*), *quis offerat* RVFIN. Orig. in num. 11, 4 p. 82, 13 angelorum (*cf. p. 1253, 14*).

A *technice in re sacra significatur quilibet fructus primus perceptus, qui offertur divinitati vel sacerdoti, ut cetero proventu libere uti liceat* (*cf. l. 56 sqq. p. 1252, 5. 7. 25 sqq. 63. fusius ad rem* RVFIN. Orig. in num. 11. *intercedit simul notio rei electae, pretiosae e. g. p. 1253, 13 [cf. p. 1253, 50]. infra non adnotavimus, ubicumque respondet gr.* ἀπαρχή *vel in aliis versionibus* initium [*cf. vol. VII 1, 1663, 4 sqq.*]): **1** *proprie*: **a** *strictius de rebus ipsi deo oblatis* (*sc. frugibus, carnibus, vino sim. praeter p. 1252, 13 sqq. 37. al.*). *testimonia notionis potiora*: CLAVD. DON. Aen. 11, 15 p. 408, 3 -ae proprie dicuntur, quae offeruntur diis de fructibus novis aut fetibus gregum (*sim.* SCHOL. Stat. Theb. 11, 285). AMBR. epist. 5, 22, 9 aliae sunt -ae, aliae decimae, -ae maioris gratiae (*iuxta sunt* decimae *e. g. p. 1252, 31. 57. 61*). *ibid.* licet aliqui distantiam velint esse inter -as et primogenita ..., eo quod conlectis seminibus quasi ex omnibus initia offerantur areae, tamen de messe quod primum tollitur, id offertur domino (*cf.* AVG. quaest. hept. 4, 32 -ae ἀπαρχαί dicuntur [*distinguuntur* πρωτότοκα *et* πρωτογενήματα, *v. p. 1262, 39*]; ... -ae *sunt* ... de fructibus quidem, sed iam redactis ab agro, sicut de massa, de lacu, de dolio, de cupa, quae primitus sumebantur). RVFIN. Orig. in exod. 13, 3 p. 274, 13 initia ... hoc est -as (in lev. 2, 2 p. 291, 23 de i. frugum. *inde fortasse emendes*: GLOSS.[L] I Ansil. PR 1255 -ae: frugum i. [inias *trad.,* primas *ed.*] quae diis delibantur, sed nunc ⌞primam belli victoriam⌟ [*sec.* SERV. Aen. 11, 15 primam belli partem. *cf. p. 1252, 15*]).

α *apud paganos; respiciuntur*: ① *fruges, alimenta sim.*: GANN. carm. frg. 1 hic adoris dat -as, [s]ibi sanguine libat. OV. met. 8, 274 Oenea ... pleni successibus anni -as frugum (-em *var. l.*) Cereri ... libasse (10, 433. LIV. 26, 11, 9 *accolae templi* -as f. eo donaque alia ... portantes. *al.; cf. p. 1252, 4. 39. 55. suppletur etiam* ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 11). fast. 2, 520 -as Cereri farra resecta dabant. VAL. MAX. 2, 5, 5 -is (-tus *fere trad.*) ... et libamentis victus sui deos ... placabant. MELA 3, 37 quorum (*sacrorum, si recte trad.*) -as Delon misisse ... referuntur *Hyperborei* (*in eadem re* PLIN. nat. 4, 91 frugum -as, *Sol. 16, 5* primitiva f. [-tias f. *var. l.*]). CALP. ecl. 2, 65 pomiferi Laribus ... ⌞horti⌟ mittere -as (⌞ ⌟ *vix cum* Laribus *iungendum*). PLIN. nat. 18, 8 ne degustabant quidem novas fruges aut vina, antequam sacerdotes -as libassent. 28, 23 cur ad -as pomorum haec vetera esse dicimus, alia nova optamus? (*nisi ad p. 1254, 47, v. Köves-Zulauf, Reden u. Schweigen, 1972, 163 sqq.*). APVL. apol. 56, 5 segetis ... aut vitis aut gregis -as. PORPH. Hor. carm. 2, 16, 13 in qua *patella* -a⟨e⟩ dis cum sale dantur (*emend. sec.* SCHOL.). MACR. Sat. 3, 5, 10 *Cato* (*orig. 12*) ait ... Mezentium Rutulis imperasse, ut sibi offerrent, quas dis -as offerebant (*coll. e. g. Plin. nat. 14, 88 respici videtur vinum*). *al.* ⓘⓘ *res variae vel indefinitae*: VERG. Aen. 11, 16 (*Marti ponitur tropaeum*) haec sunt spolia *Mezentii* et de rege superbo -ae (*item de spoliis sim.* [*aliter* SERV. *p. 1251, 69*]: OV. fast. 3, 730 *Bacche,* te memorant ... oriente subacto -as ... seposuisse Iovi. SIL. 10, 551 -as pugnae et laeti libamina belli Hannibal ... cremat *Marti. cf. l. 19. 33*). STAT. Theb. 2, 742 (*Tydeus Minervae*) tu bellis, tu pace feres ... frequentes -as operum. TAC. hist. 4, 53, 4 *in Capitolio restituendo* iniectae fundamentis argenti ... stipes et metallorum -ae, nullis fornacibus victae, sed ut gignuntur. APVL. met. 11, 5, 5 navigabili iam pelago rudem dedicantes carinam -as commeatus libant ... sacerdotes *Isidis* (*cf. 11, 17, 9* muneribus largis ... completa navis).

β *apud Iudaeos* (*sc. fere in script. sacris*): VET. LAT. gen. 4, 4 (Lucif. Athan. 1, 2) Abel obtulit *deo* ... de -is ovium suarum (*gr.* πρωτοτόκων, *Clem. ad Cor. 4, 1* primitivis, *Vulg.* primogenitis. *inde saepius apud eccl.*: AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 41 *Cain obtulit* non a primis fructibus -as deo: hoc est -as sibi prius vindicare, deo autem sequentia deferre. QVODV. prom. 1, 6, 8 ex -is fructuum. *al.; cf. p. 1253, 19*). num. 15, 20 (cod. 100; *cf.* VVLG.) *panem esuri* auferetis oblationem separatam domino, -as consparsurae vestrae. deut. 14, 23 (cod. 100) inferetis decimas tritici ... et -as boum ... et ovium (*gr.* πρωτότοκα, *Vulg.* primogenita. *cf. p. 1257, 32*). Hebr. 7, 4 (cod. 64) decimam *praedae* partem Abraham dedit de -is *Melchisedech sacerdoti* (*gr.* ἀκροθινίων, *cod. 75* primitivis, *Vulg.* praecipuis. *cf. e. g.* VVLG. I reg. 15, 21 tulit ... populus de praeda oves et boves, -as eorum quae caesa sunt). VVLG. exod. 25, 2 (*loq. deus*) ut tollant mihi -as ...; (3) aurum et argentum *eqs.* (*ad sanctuarium faciendum ut* 35, 5. 21). *al.* *de ipso die -arum offerendarum*: VVLG. exod. 34, 22 sollemnitatem ebdomadarum facies tibi in -is frugum messis tuae triticeae (*cf. p. 1256, 59*).

γ *apud Christianos*: IREN. 4, 17, 5 discipulis dans consilium -as deo offerre ex suis creaturis ... eum *panem* ... accepit *eqs.* (*respicitur eucharistia ut ibid.* quam *oblationem* ecclesia ... offert deo ..., -as suorum munerum. 4, 18, 1. *adde l. 46*). CONC. Carth. a. 397 p. 40 l. 136 -ae ... seu lac et mel, quod uno die sollemnissimo pro infantum mysterio solet offerri (*sc. post lavacrum, cf. e. g. Sacr. Leon. 205*) ..., habent propriam benedictionem ...; (l. 140) nec amplius in -is offeratur quam de uvis et frumentis.

b *laxius de rebus, quae dantur ad alendos, sustentandos sacerdotes, clericos* (*hic illic pro tributo quodam*): α *apud Iudaeos*: VET. LAT. num. 5, 9 (cod. 100; *cf.* VVLG.) omnes -ae per omnia quae sanctificantur in filiis Istrahel ... sacerdoti erunt (*gr. sing.* ἀπαρχή, *qui lat. servatur in eadem re*: 18, 12 [Aug. loc. hept. 4, 59] omnis -a olei et omnis -a vini et tritici -a eorum, quaecumque dederint domino, tibi, *Aaron,* dedi ea [VVLG. medullam olei ...; quidquid offerunt -arum]). HIER. epist. 64, 2, 4 -ae ciborum et omnium frugum ... offeruntur antestiti, ut habens victum ... liber serviat domino. VVLG. num. 18, 26 praecipe Levitis ...: cum acceperitis a filiis Israhel decimas, ... -as earum offerte domino, id est decimam partem decimae (*28 et* date Aaron sacerdoti). Ezech. 45, 1 cum ... coeperitis terram dividere sortito, separate -as domino, sanctificatum de terra *sacerdotibus dandum* (*item de terra e. g.* 48, 10 -ae sanctuarii sacerdotum. 48, 12 erunt eis *sacerdotibus* -ae de -is terrae [HIER. *ad loc.* l. 1647 sicut decimarum decimae. *cf. l. 57*]). RVFIN. Orig. in num. 11, 1 p. 75, 7 quia nemo licite ... utatur fructibus ..., nisi ex singulis quibusque deo -ae, id est sacerdotibus, offerantur. *al.* β *apud Christianos*: INSCR. christ. Diehl 1828 (*saec. IV?*) quae -(a)e nostr(a)e virtutis sunt (*sc. aedificium quoddam sacrum, dedicatum fortasse a neophyto*). RVFIN. Orig. in num. 11, 2 p. 78, 19 decet ... etiam sacerdotibus euangelii offerri -as (*sim. ibid.* p. 78, 26). CANON. Turner II p. 192 rec. IV si quis ⌞oblationes fructu(u)m vel -as ecclesiae debitas⌟ voluerit extra ecclesiam accipere (⌞ ⌟ p. 193 rec. IV epit. -as vel decimas, *ibid. rec. VI* oblationes ecclesiae, *gr. Mansi 2, 1101*[B] καρποφορίας ἐκκλησιαστικάς). VITAE patr. 5, 4, 54 *in monasterium* allatum est ... vasculum vini de -is, ut daretur fratribus (*gr. Nau 1908 p. 50 n. 148* σαΐτιν [*i.* -ιον] οἴνου ἀπαρχήν).

2 *in comparatione vel imagine significantur varia fere loco sacrificii oblata*: **a** *homines* (*Christus sub β*): α *apud paganos*: STAT.

[Huyck]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Theb. 6, 146 (*loq. mater Archemori*) quis hoc armis vovit scelus? … -as egomet lacrimarum et caedis acerbae ante tubas *belli futuri* … tuli. 11, 285 (*loq. Creon*) hostia regni …, *Menoeceu*, iaces, ceu … e grege sanguis … -is ararum (armorum *var. l.*) et rite nefasto libatus. **β** *apud Iudaeos et Christianos de ipsis fidelibus vel Christo* (*cf. p. 1254, 74*): VET. LAT. Rom. 11, 16 (Rufin. Orig. in Rom. 7, 18 p. 1149^D^) si -ae sanctae, et massa *sancta est* (*sec. p. 1152, 30 respic. credentes ex Iudaeis; Vulg.* delibatio). apoc. 14, 4 (cod. 51 = VVLG.) *tot virginitatem confitentes* empti sunt ex hominibus, -ae deo et agno (*explicat* HIER. adv. Iovin. 1, 40 p. 269^B^ hostias castitatis). IREN. 3, 17, 2 spiritu ad unitatem redigente distantes tribus et -as omnium gentium offerente patri (*act. 2, 41*). VVLG. Ier. 2, 3 (*per comparationem*) sanctus *est* Israhel domino, -ae frugum eius. RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 81, 12 *quosdam* tamquam electos et praecipuos ex ceteris -as offerunt pontifici magno *angeli*; … (p. 81, 16) per ipsum angelum videtur deo -ae oblatus esse Cornelius (*cf. p. 1255, 5*). 11, 4 p. 85, 28 sq. sicut rex regum est Christus …, ita … et -arum -ae dicetur; quae -ae … deo oblatae sunt secundum hoc, quod se ipsum hostiam obtulit deo. *al.*

b *res incorporeae*: HIL. myst. 1, 6, 4 placent ovium -ae, interni videlicet fructus *conscientiae eqs.* (*ad* gen. 4, 4 *ut e. g.* AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 41 -as … animi prius quam corporis offerre debemus; -ae animae primi motus sunt bonarum disciplinarum). AMBR. Abr. 2, 7, 40 'terram' (*gen. 13, 17*), hoc est virtutem …, quae bonos fructus daret … cogitationumque -as, meritorum vindemiam. virginit. 12, 69 -as vigiliarum … Christo dicato, -as actuum … immola. RVFIN. Orig. in exod. 13, 3 p. 274, 18 ipsi *deo* offerre -as intellectus. in num. 11, 8 p. 91, 16 ex quibus … fructibus spiritales -as offeremus? … (p. 91, 18 sq.) quas … -as ex caritatis fructu … offeram vero pontifici? illas ego puto esse -as caritatis, ut diligam dominum *eqs.* *al.*

c *caro humana a Christo suscepta et sanctificata* (*intercedit usus p. 1254, 57 illustratus*): HIER. epist. 65, 13, 5 *Christus* -as (-a *var. l.*) massae nostrorum corporum levavit ad caelos. AVG. in psalm. 64, 6 l. 38 *Christus* assumpsit a nobis quod offerret domino, ipsas diximus sanctas -as carnis ex utero virginis. 129, 7 in passione sacrificium factus est *Christus*; in resurrectione … tamquam -as tuas dedit deo et ait tibi: consecrata sunt iam omnia tua, quando tales -ae de te datae sunt deo. SACR. Leon. 177 resurrectionis beatae -as throno *dei* … oblatas (-tus *cod.*). *al.*

B *transfertur ad quaslibet oblationes primas, quae fiunt aliis honorandis, instruendis sim.*: **1** *vario usu*: GERM. 4 te, *princeps*, veneror, tibi sacra fero doctique laboris -as (*sc. non Iovi, ut Aratus*). Ps. QVINT. decl. 13, 13 non te … vicinus colui? non frugum mearum -as omni vere misi? (*cf.* PORPH. Hor. sat. 2, 5, 14 prius diviti quam lari ponas -as). GELL. praef. 13 -as quasdam et quasi libamenta ingenuarum artium dedimus (*opp.* altos … quaestionum sinus. *vergit ad p. 1254, 23*). APVL. met. 4, 16, 1 ut venationis suae -as bonus amicus videretur ornando muneri[s] dedicasse. AVG. c. acad. 3, 4, 7 cui *philosophiae* dulcissimas -as … libasti. *al.* **2** -ae *spiritus de primis donis spiritus sancti* (*aliter sub IIB3*): VET. LAT. Rom. 8, 23 (cod. 78, *sim.* VVLG.) nos ipsi -as s. habentes intra nos gemimus expectantes redemptionem corporis nostri (*gr.* ἀπαρχήν, *cod. 75. al.* receptaculum. *respectu temporis explicat e. g.* AVG. in Rom. 45, 17 sqq., *respectu praestantiae e. g.* ANON. in Rom. 88A RVFIN. Orig. in Rom. 7, 5 p. 1114^A^ sqq.). RVFIN. Orig. in lev. 2, 2 p. 291, 27 *die pentecostes* -as … s. apostolorum suscepit ecclesia. AVG. pecc. mer. 2, 8, 10 similes ei *deo* esse iam coepimus -as habentes s. (*opp.* reliquias vetustatis). serm. 21, 2 habemus … -as s., … et quod … manducaturi … sumus, nunc … praelambimus. *al.* **3** *de tributo Iudaeorum principi deferendo, ut is sacra faciat* (*cf. p. 1252, 49*): VVLG. Ezech. 45, 16 omnis populus terrae tenebitur -is his principi in Israhel. HIER. in Ezech. 45, 15 l. 205 -ae principis. l. 214 quomodo populus debitor est -arum offerendarum principi, sic princeps debitor est populi offerre pro eo victimas. *al.*

II *respectu offerendi magis minusve evanido significantur quaecumque prima sunt*: **A** *tempore*: **1** *de rebus incorp., sc. initiis, primis actionibus sim.*: **a** *exempla varia*: **α** *generatim respiciuntur*: (I) *iuvenes aliquid primum agentes, temptantes* (*sc. pugnam praeter* APVL.): VERG. Aen. 11, 156 -ae iuvenis *Pallantis* miserae bellique … dura rudimenta (*inde* QVINT. decl. 315, 23. *explicat* SERV. auct. -ae: rudimenta, quasi Troiani [tironis *Thilo; an* tirocini*?*]. *cf. p. 1251, 69. 1252, 15*). SIL. 4, 428 *Mars*, te duce -as pugnae … audeat *Scipio iuvenis*. APVL. Plat. 1, 2 p. 184 *Platonis* pubescentis -as … amore studendi imbutas. SYMM. or. 1, 14 (*opp.* adulta rerum … gestarum … monumenta). (II) *quaelibet initia*: VAL. FL. 3, 516 dolorum -ae (*v. Housman, Class. Papers III 1075*). SIL. 1, 343 -ae … ducis *Hannibalis Saguntum oppugnantis* (*postea*: praemittere pugnas). 3, 111 (*uxor ad Hannibalem*) sic foedera nota -aeque tori, … ut *me discedere iubeas*? APVL. met. 10, 29, 3 ludicris … choreis -ae spectaculi dedicantur. TERT. monog. 4, 3 perseveravit unio coniugii in auctoribus generis *humani* …, ne -ae generis duplici matrimonio contaminarentur. IREN. 3, 19, 3 *Christus* -as resurrectionis hominis in semet ipso faciens (HIL. in psalm. 68, 8. AMBR. exc. Sat. 2, 91 sicut -ae mortis in Adam, ita etiam -ae r. in Christo. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26, 11 p. 392^A^ ut in Bethania -as universalis … r. inspicerent *discipuli [gr.* προτέλεια. *respicitur Ioh. 11, 1 sqq.]. cf. p. 1255, 21*). PANEG. 2, 34, 1 *hostes victi* sanguine belli -as imbuentes. AMM. 16, 3, 3 vincendi -is laetus *Iulianus* (24, 2, 6). 26, 6, 16 *Procopius* opes … pollicitus amplas … ob principatus -as (*item de initiis regni, muneris*: HEGES. 2, 5, 6 ipsius *Claudii* … -is interfuit *Agrippa*. EPIST. pontif. 285 Silva-Tarouca Thess. p. 20, 14 -as … meas … nuntiare. IORD. Get. 113 *Gothorum dux* -as regni sui mox in Vandalica gente extendere cupiens. *al.*). 28, 3, 1 *dux* nihil … gregariis imperans, cuius non ipse -as … capesseret. MACR. somn. 1, 20, 28 qui *locus* umbrae -as excepit (*antea*: ad primum solis radium). PROSP. carm. de ingrat. 293 crescunt -ae *ecclesiae* (*288* exordia). VITAE patr. 5, 14, 15 qui -as habent conversationis (*sc. monachi novicii; gr. Nau 1909 p. 377 n. 292* τῶν ἀρχαρίων). MAXIM. eleg. 1, 209 hae sunt -ae mortis (*i. senectus. aliter l. 2*). ISID. orig. 6, 18, 6 *Christus* magis apparuit adorandus; quod fuit figura ⌊-ae⌋ credentium gentium (⌊ ⌋ *potius nom. plur. appositionis quam gen. sing. attributi*; primitivae *var. l.*). *al.*

β *speciatim*: (I) *de ipsa iuventute* (*v. etiam l. 33 et cf. l. 32*): Ps. LACT. PLAC. fab. Ov. 7, 3 *Medea Bacchi nutrices* eisdem remediis, quibus Aesonem, in -as reduxit (pueritiam *var. l.; antea*: adolescentiae vigorem). (II) *de primis doctrinae elementis* (*cf. imag. rei sacrae p. 1253, 42*): SACR. Gelas. 255 quos fidei christianae -is inbuisti (*sc. catechumenos*). DIG. de confirm. dig. 11 *conscripta est isagoge, ut discentes* quasi -is omnium imbuti possint ad penetralia eorum intrare. (III) *de baptismo*: MEROB. carm. 4, 29 (*25* puri … lavacri) his te -is, puer, sacratum … excepit Roma.

b *locutiones adverbiales* (*cum attributis praeter l. 30. 33. 36. 44*): **α** a -is (*sing.* COMM.): PETRON. 59, 2 simus … ⌊a -⟨i⟩is⌋ hilares et Homeristas spectemus (⌊ ⌋ *Bücheler*, ut primitus *Watt, Class. et Med. 37, 1986, 176*). AMM. 21, 3, 5 ab aetatis -is (-tus *V*). 31, 2, 2 ab ipsis nascendi -is. COMM. instr. 1, 11, 18 *Apollo* a -a … pecora pavisse refertur *Admeti* (*de iuventute ut l. 20?*). **β** in -is: TERT. praescr. 8 l. 5 *Christus dixit id* (*Matth. 7, 7*) in -is ipsis doctrinae suae, cum adhuc dubitaretur …, an Christus esset. IVVENC. 4, 108 haec ⌊in -is⌋ temptamina parva manebunt (⌊ ⌋ imprimis *cod. unus; cf. Matth. 24, 8* haec … initia sunt dolorum). AMM. 14, 1, 1 in aetatis adultae -is. PELAG. in Gal. 3, 10 p. 319, 11 in -is credulitatis. CLAVD. carm. min. app. 2, 14 lucis in ipsis … -is (*sc. vitae; aliter l. 43*). GREG. M. moral. 4 praef. 4 in -is suis (*sc. ecclesiae; opp.* in … fine). **γ** *cum praepos. aliis*: EPIST. Chart. lat. ant. I 8, 7 (*a. 344*) ne quam sub -is … suis erroris titubantiam incurrat *dux cuidam subrogatus*. AMM. 25, 2, 7 ante lucis -as. PRVD. c. Symm. 2, 326 *genus humanum* hebes inter -as. **δ** *abl.* -is *sine praepos.* (*si recte coni.*): AMM. 27, 3, 9 *praefectus* -is crebrescentis seditionis in maius secessit (premitus *trad.*, fremituque *Gelenius* [*cf. Tac. hist. 1, 39, 1*]).

2 *de rebus corporeis*: **a** *quae novae, adhuc parvae sunt* (*sc. non nisi herbae, surculi, fructus sim.; addasne p. 1252, 7?*): COLVM. 4, 10, 2 -as vitis resecare (*cf. Varro rust. 1, 31, 2* primitus cum exit vitis). 10, 147 -is plantae modicos tum praebeat imbres … holitor. COMPVT. Carth. 1, 8 ieiunium … pro -is et messibus …, pro … olei -is delibandis. GALEN. alfab. 132 (herba savina; *immo* indicum *sec. codd.*) *indici species invenitur* circa ⌊-as et⌋ quasi radiculas foliorum calamorum, qui in India nascuntur (*cod. Paris.*; ⌊ ⌋ -ae et *Palat.*, -a *Lucc.*). SACR. Gelas. 1604 -as creaturae tuae (*1603* fructos novos). VITA Hil. abb. (BHL 3913) 9 -arum tempore (*antea*: tempore quo debet uva ad maturitatem venire). **b** *quae delibantur et sunt pro toto quodam, sc. de natura humana a salvatore suscepta et sanctificata* (*cf. p. 1253, 29, ubi accedit respectus offerendi*): IREN. 1, 6, 1 quae … salvaturus erat (*sc. partem hominis spiritalem et animalem*), eorum -as eum *salvatorem* suscepisse dicunt *gnostici* (*gr.* ἀπαρχάς, *Tert. adv. Val. 26, 2* prosicias). AVG. in psalm. 148, 8 l. 64 carnem assumsit *Christus*; quiddam nostrum iam sursum est …; iam quaedam -ae tuae praecesserunt. LEO M. serm. 66, 3 nostrae in illo *Christo* naturae resuscitatas -as. RVSTIC. Conc.^S^ I 4 p. 52, 33 nostrarum -arum vivificatrix *divinitas*. SACR. Leon. 1269 (*die natali Christi*) praesenti sacrificio … exultet aeclesia, quo infirmitatis eius sunt adsumptae -ae. *al.*

3 *de animantibus* (*gr. respondet* ἀπαρχή [*sing.*]): **a** *qui primi geniti sunt* (*de protoplastis* CHALC., *cf. et p. 1253, 75*): VET. LAT. psalm. 77, 51 (cod. 300, *sim.* VVLG.) *deus* percussit omnem primogenitum in terra Aegypto, -as laborum ipsorum (*item fere* 104, 36 [*ibid.; explicat* AVG. *ad l.* -as … laborum propter primogenita pecorum dictum]. *cf. e. g.* HIL. in psalm. 118 heth 15 p. 431, 18 -ae Aegyptiorum … percussae sunt). CHALC. comm. 300 qui *serpens* -as generis humani malis suasionibus illaqueaverit.
b *qui primi crediderunt in Christum* (*nisi quaedam ad p. 1253, 5 trahas agnoscens imaginem oblationis*): VET. LAT. Rom. 16, 5 (Ambrosiast.) qui

[*Huyck*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ephaenetus est -ae Asiae in Christo (*cod. 75* in principio, *cod. 89* primitius, *Vulg.* primitivus. *cf.* I Cor. 16, 15 [cod. 78 = VVLG.] *Stephanas et Fortunatus* sunt -ae Achaiae [*inde* RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 80, 29 *quidam* sunt -ae Asiae et alii -ae Achaiae]). HIL. in Matth. 21, 1 (*respic. act. 10, 1 sqq.*) per Petrum ... Cornelius Christo tamquam -ae gentium adductus est (RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 81, 1 non solum ... *Caesariensis* ecclesiae, sed ... omnium g. -ae C. appellandus est. QVODV. symb. 3, 4, 12 magi -ae). RVFIN. epist. Clement. 1, 3 *Petrus* fuit -ae electionis domini, apostolorum primus, cui et primo deus pater filium revelavit (SACR. Leon. 285). AVG. serm. 203, 1 ut, quoniam ... magi primi ex gentibus Christum ... cognoverunt, ... diem salutis -arum suarum (*i. epiphaniam*) gentes gratanter agnoscerent (*de eisdem e. g. l. 8*). *ibid.* -ae ... Iudaeorum ... in illis pastoribus exstiterunt (*de eisdem*: FVLG. RVSP. serm. 4, 3 F.; *cf.* AVG. serm. 204, 2 utrorum, *sc. I. et gentium*). *al.* **c** *qui primus resurrexit, sc. Christus* (*inde de sanctis resurrecturis* AMBR.): VET. LAT. I Cor. 15, 20 (cod. 78. *al.* = VVLG.) Christus resurrexit a mortuis -ae dormientium (*alias vers. v. vol. VII 1, 1663, 35 sq.; explicant e. g.* PELAG. quia primus in incorruptione surrexit. QVODV. prom. 3, 29, 30. *pendent e. g.* HIL. trin. 11, 41 *et* AMBR. *infra*). 15, 23 (*ibid.; respondent cet. ut supra*) *vivificabitur* unus quisque ... in suo ordine: -ae Christus, deinde *eqs.* PRISCILL. can. 83 p. 144, 6 quia -ae resurrectionis Christus sit (RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 6. *al.; cf. p. 1254, 1*). AMBR. in Luc. 8, 26 sicut ... -ae dormientium Christus, sic tunc -ae resurgentium ecclesiae sancti eius. *al.*

B *aestimatione*: **1** *de primatu primogeniti* (*in sacris script. respondent gr.* πρωτοτόκια, *Vulg. fere* primogenita; *cf. e. g. p. 1240, 60. 1259, 14*): **a** *Esau*: VET. LAT. gen. 25, 31 (Philo quaest. in gen. 4, 172) vende -as tuas mihi hodie (Hebr. 12, 16 [cod. 65. *al.*; primitiva *cod. 75. al. et Vulg., ubi var. l.* primogenita]. AMBR. parad. 14, 72). 25, 34 (*ibid.* 4, 174) depravavit Esau -as suas. HIL. myst. 1, 21, 1 desperante ... Esau de ˌ-isˌ suis (ˌ ˌ *nisi intellegas neutr.* -tivis *coll. p. 1256, 19 et usu Hilarii p. 1259, 17. 18*). PHILO quaest. in gen. 4, 168 pro frivola esca -as minori cedit (*v. Petit ad l.*). PS. ORIG. hom. Casin. p. 871. *al.* *in interpretatione allegorica de primatu populi a deo electi*: HIL. in psalm. 134, 6 *ecclesia* populum legis fide supplantat, -as eius accipit. **b** *cuiuslibet*: VET. LAT. deut. 21, 17 (Ambr. Cain et Ab. 1, 4, 13) ipsi debentur -ae (*v. p. 1262, 4. iterat* AMBR. *ibid.* [*cf. Philo sacr. 5, 20* πρεσβεῖα]).

2 *de quolibet primatu*: HIL. in psalm. 69, 2 ne, quod 'primogenitus' (*psalm. 88, 28*) est, ad -as indulti ei *David* a deo regni trahi posset. AMBR. in psalm. 118 serm. 2, 17, 2 *Daniel puer* accepit spiritum, quo dignus senectutis -is haberetur (principatu *var. l.; cf. Vulg. Dan. 13, 50* honorem senectutis). SERM. Arian. frg. 6 omnes -as patri damus, sequentias vero filio (*opp.* qui filium ... coequant deo patri).

?**3** -ae spiritus (*v. IB2*) *de eius parte praestantissima* (*et quasi delibata ut sub A2b, ni fallimur*): AVG. conf. 9, 10, 24 *ecstasi quadam* attingimus eam *sapientiam aeternam*; ... reliquimus ibi religatas -as s. et remeavimus ad strepitum oris nostri (*cf. O'Donnell, 1992, ad l. et* GREG. M. in Ezech. 1, 5, 13 -as sui s. in caelestis patriae amore ligant). 12, 16, 23 in eius *Hierusalem caelestis* pacem ..., ubi sunt -ae s. mei. 13, 13, 14 sponsi amicus habens iam s. -as penes eum.

C *loco*: IVL. VAL. 2, 27 p. 95, 11 *Alexander* equum ... impellit -as congelationis *flumen quoddam tegentis* invadere (*contextus vetat cogitare de recenti glacie*).

deriv.: primitior; *cf.* primitivus. *Huyck.*

[primitio *subst. corrupte trad.* CHIRON 149 quae passio coactio dicitur, quod a labore et cogendo contingit et ex ˌprimitioneˌ (*de subst. a* premere *derivando cogitavit Oder, sed* perfrictione *coni. in addendis p.* XXXII; 'privatione?' *Fischer in plagulis.*]

prīmitior, -āri. *a* primitiae. *i. q. primitias offerre sim.*: VET. LAT. prov. 3, 9 (cod. 165; *sim.* Quodv. cant. Is. 4) honora dominum de tuis iustis laboribus et -are ei a tuis fructibus iustitiae (*gr.* ἀπάρχου, *Ps. Aug. spec. 59* deliba, *Vulg.* honora ... de primitiis).

prīmitīvālis, -e. *a* primitivus. *i. q. pertinens ad primitivum, primogenitum* (*sc. qui a deo electus est; cf. l. 72. p. 1257, 71*): RVFIN. Orig. in num. 3, 4 p. 19, 12 quos *principatus daemonum* ... nisi ille *Christus* percussisset ..., sanctificatio ad nos -is venire nullatenus potuisset; ut autem nobis primogenitorum benedictiones donaret, efficitur prius ipse 'primogenitus ex mortuis' (*Col. 1, 18*).

prīmitīvātus, -ūs *m.* *a* primitivus, *cf.* primatus. *i. q. status primitivi, ius primogeniti*: **1** *proprie*: RVFIN. Orig. in num. 3, 2 p. 15, 3 Iacob posterior natus primogenitus iudicatus est et benedictiones -us ... suscepit (in iud. 5, 5 p. 496, 13). **2** *transfertur ad privilegium: eorum, qui a deo electi sunt*: RVFIN. in num. 3, 4 p. 18, 5 neque ... quicumque adaperit vulvam continuo dignus sanctificatione -us habendus est (*ad num. 3, 12, cf. p. 1263, 49*). *Christi primogeniti ex mortuis* (*Col. 1, 18, cf. p. 1264, 32*): RVFIN. Orig. in Rom. 1, 8 l. 22 si *Christus* ... non habet aliquos secum etiam in -u participes (primatu *var. l.*).

[prīmitium *et* **prīmitius** *vix accipias pro subst. retrograde a* primitiae *formatis; latet scriptura vulgaris pro* primitivus (*v. l. 19*), *nisi corruptum est pro* primitiae *ut p. 1252, 10, vel* pruniceus Ov. met. 12, 272, psimithium CHIRON 473.]

prīmitīvo, -āre. *a* primitivus. *i. q. privilegio primitivi ornare*: VET. LAT. deut. 21, 16 si ... homini fuerint duae uxores ... et pepererint ei ..., non poterit -are filium dilectae *uxoris* spernens filium odibilis primitivum (*gr.* πρωτοτοκεῦσαι τῷ υἱῷ, *Ambr. Cain et Ab. 1, 4, 13* primatum dare, *Vulg.* facere primogenitum). *Bk.*

ˣ**prīmitīvus,** -a, -um. [*coniungendum cum* primitiae; *cf.* redivivus: reduviae. *Fo.*] *a* primus *derivatur* PRISC. gramm. III 468, 11, *a* primitus *fortasse* AVG. *p. 1258, 21.* *de scriptura et sono*: VEL. gramm. VII 58, 4 a plerisque superiorum '-us' et 'adoptivus' ... per 'v' *consonantem* et 'o' scripta sunt; ... cum per 'o' scriberent, per 'u' tamen enuntiabant *eqs.* (*unde per Papirianum* CASSIOD. gramm. VII 161, 8). 58, 19 *'v' litteram digamma esse* in 'valente' ... et '-o'. 66, 25 -us (*exemplum geminatae 'v' diversa potestate positae*). *scribitur* -tibus: VET. LAT. exod. 23, 16 (cod. 102). SACR. Leon. 688. *al.*; -tius, -tia *sim.* (*cf. Solmsen, Stud. zur lat. Lautgesch., 1894, 44 sqq.*): VET. LAT. deut. 12, 6 (cod. 100, *ut* 12, 17. 33, 17). VVLG. psalm. 77, 51 (*cod. H saec. VII*). *al.* (*cf. etiam l. 3 et cognomen* Primitius [*pro quo vix recte filium primogenitum intellegunt quidam, v. e. g.* INSCR. Iugosl. Šašel 2732]). NOT. Tir. 32, 7 -us. *de notione v. quae infra l. 42 sqq. p. 1258, 23. 74. 1262, 42 attulimus et* GLOSS. πρωτόγονος. πρωτογενής. πρωτότοκος ἀρρενικῶς. προτακτικός. πρωτόκτιστος. *legitur apud* COLVM. (*bis*), VEL. gramm. (*ter, v. l. 14 sqq.; technice apud gramm. inde a* CHAR., *saepissime apud* PRISC. *et* EVTYCH.) *et saepe inde a* VET. LAT. (*unde plerumque pendent ecclesiastici*); *in poesi non nisi apud* PRVD. (*semel*) *et* COMM. (*quinquies, per correptionem syllabae primae*). [*var. it. mer.; sard. centr.* primidiu. *cf. M.-L. 6752 et Faré, Postille. Wagner II 311. St.*] [*confunditur in codd. cum* primitiae SOL. 16, 5 VVLG. Ezech. 44, 30. *al.* (*falsa var. l.* VVLG. II Esdr. 13, 31. *al.; cf. scripturam* -tius *l. 19*), primogenitus VET. LAT. gen. 49, 3 (Ambr. patr. 2, 7). VVLG. Hebr. 12, 16. *al.* (*falsa var. l. e. g.* SEV. MINOR. 1. 268).]

significantur quaecumque prima sunt, ad aliquid primum pertinent (*saepe usurpatur pro subst., sc. masc. p. 1257, 11. 35. 73. al., fem. l. 70. p. 1257, 53 [cf. p. 1258, 59. 64. 70], neutr. imprimis l. 57. p. 1257, 26. 41. 1258, 40. 1259, 14*): **I** *praevalente respectu temporis* (*vi partitiva p. 1257, 65, fortasse etiam p. 1258, 8. 14*): **A** *usu peculiari*: **1** *quae prima nascuntur, crescunt* (*creantur sub bβ; fere non adnotavimus ubicumque respondent gr.* πρωτότοκος *vel in aliis vers.* primogenitus. *explicatur p. 1262, 31. 37, ceterum imprimis* AMBR. epist. 4, 14, 3 [*ad* deut. 21, 17] -us ... primogenitus est. HIER. in Ezech. 44, 22 l. 1875 [*ad p. 1257, 48*] -a ... sunt animantium et inanimantium, quae prima nascuntur et quae primum terra gignit. DIFF. ed. Beck p. 77, 26 -us: qui nascitur primus):

a *de herbis novis, fructibus primis sim.* (*addas fortasse p. 1254, 54*): α *adi.*: COLVM. 9, 13, 2 *initio veris* quasi novis pomis, ita his -is floribus illectae avide vescuntur *apes* (VITA Abr. B I 8 facta est facies eius *gaudentis* tamquam f. -um [*A I 8* matutinus, *gr. p.* 6^B καλλίχροον]). VET. LAT. Ier. 24, 2 (Hier. in Ier. 5, 66, 7) *ficus* -as ([*gr.* πρώιμα, *Vulg.* primi temporis]. *al., addas l. 65*). PRISCILL. tract. 1, 28 (*v. p. 393, 26*) -orum fructuum ... gustatus (Ps. ORIG. tract. 11, 20 ficus -os f. suos ... deicit. CASSIOD. in psalm. 71, 16 l. 380 *fenum* -us terrae f. est. GREG. M. moral. 4 praef. 4 l. 124 [*ad II reg. 1, 21* agri primitiarum] Hebraeorum mentes -os f. non ferunt [*opp.* reliquias frugum]. *al.*). MARCELL. med. 23, 27 porri -i sectivi sucus. VITAE patr. Iurens. 31 (*in imag.*) in illa -a ac purissima apostolorum segete. β *neutr. plur. pro subst.*: VET. LAT. exod. 23, 16 (Hier. in Agg. 1, 1 l. 66; *sim. al. et* VVLG.) sollemnitatem messis -orum ˌde operibus tuisˌ (operis VVLG.; *gr.* πρωτογενημάτων. *respicitur pentecoste ut*: VVLG. num. 28, 26 dies ... -orum, quando offertis novas fruges domino. LIB. iubil. 16, 13 in diem festum -orum). lev. 2, 14 (cod. 100) offeretis sacrificium -orum (*antea*: sacrificium de primitiis, *gr. bis* πρωτογενημάτων, *Vulg.* munus primarum frugum ..., primitias). Mich. 7, 1 (Hier. in Am. 2, 13. *al.*) cum non sit botrus ad manducandum -a (*gr.* πρωτόγονα, *cod. 176* primos fructos. Hier. *ad l.* [*sec. hebr.*] -as ficus, *Vulg.* praecoquas ficus. *inde in imag.*: AMBR. paenit. 2, 8, 79 ut *deus* vel -a manducet in me gratiae suae, etsi posteriora non adprobat). SOL. 16, 5 -a frugum (*v. p. 1252, 4*). VVLG. II Esdr. 10, 35 ut adferremus primogenita terrae nostrae et -a universi fructus omni ligni. Ezech. 47, 12 *arbor* per singulos menses adferet -a. ?γ *fem. pro subst.* (*sec.* primitiae, *nisi est error scribae*): VET. LAT. exod. 23, 19 (cod. 102) initia -arum tuarum inferis *eqs.* (*gr.* πρωτογενημάτων. *cf.* -orum *ibid.* 23, 16).

b *de animantibus primogenitis*: α *inter germanos, in grege* (*ad hunc usum partim revocari possunt p. 1257, 66. 71. 1258, 16. 62. 74. 1259, 13*): ① *adi.*: VET. LAT. gen. 25, 25 (Rufin. Orig. in gen. 12, 4) *partu*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exiit … filius -us ([*sc. Esau*; primogenitus *var. l., Vulg. aliter*]. exod. 4, 22 [cod. 100; *loq. deus*] f. -us meus *est* Istrahel [*in imag. de populo Iudaeorum ut* GAVDENT. serm. 6, 3]. Luc. 2, 7 [cod. 2] *Maria* peperit filium suum -um. DIDASC. apost. 53, 12 [*opp.* novissimi natu]. *al.*). exod. 34, 19 (cod. 100) -um vitulum (deut. 15, 19 [*ibid.*]). PRVD. perist. 10, 828 -um … fetum … deo offerendum (AVG. quaest. hept. 4, 32). OROS. hist. 1, 10, 13 -ae subolis necem. *al.* *per enallagen de carne -ae ovis*: ZENO 1, 24, 2 *convivio caelesti* Moyses -am … maturamque procuravit agninam.

Ⓘ *pro subst.* (*saepius generis parum definiti, e. g.* VET. LAT. gen. 4, 4 [Clem. ad Cor. 4, 1] Abel attulit de -is ovium suarum et de adipe earum): Ⓐ *masc.*: VET. LAT. gen. 25, 13 (Hil. in psalm. 119, 20) -us Ismael *est* Nabaioth. 43, 33 (cod. 100) considerunt … -us secundum aetatem suam et iunior. 48, 18 (Cypr. testim. 1, 21 p. 54, 18) hic est -us meus ([*sine pron. poss.* cod. 100. *al.*]. 49, 3 [cod. 100. Ambr. patr. 2, 7]. *cf.* VVLG. III reg. 16, 34 suo [*opp.* novissimo]). exod. 34, 20 (cod. 103, *sim.* 100) -um subiugii redimes ove …; omnem -um filiorum tuorum liberabis. lev. 4, 23 (cod. 100; *dub. utrum masc. an neutr.*) offeret munus suum, ⸤-um⸥ ex capris masculum immaculatum pro peccato (⸤ ⸥ *non respondent codd. gr. nobis noti, qui exhibent χίμαρον, ut e. g. etiam* 9, 15 [*ibid.*] -um qui. *sed vix cogites de notione peculiari [ut e. g. Rönsch, Semas. Beiträge I, 1887, 59], cum idem cod. 100 reddit χίμαρος lev. 16, 7 sq. al. per* hircus). PS. PHILO antiq. 12, 5 mulieri parturienti in -is suis (*plur. usu generali, v. Hofmann-Szantyr, p. 16 § 25*). *al.* *liberius de gentibus a primogenito ortis*: RVFIN. Orig. in num. 26, 4 p. 250, 14 sq. illi *Israhelitae* …, quibus extra Iordanen hereditas decernitur, -i sunt; licet minus nobiles, … -i tamen sunt; Ruben namque est primogenitus Iacob. Ⓑ *neutr.* (*cf. et* VVLG. *l. 48; iuxta masc. l. 28*): VET. LAT. exod. 12, 29 (cod. 104) dominus percussit omnem -um in terra Aegypti a -o Farao … usque ad … -a omnium pecorum (*in eadem re*: FVLG. aet. mund. p. 149, 9 -a interimuntur. *et saepe*). 13, 2 (Vigil. Thaps. c. Eutych. 3, 6) omne -um, quod aperit vulvam (cod. 104 omnem -um). 22, 29 (Ambr. Cain et Ab. 2, 1, 5) -a filiorum tuorum dabis mihi. deut. 12, 6 (cod. 100) adferetis … hostias vestras … et -a bovum vestrorum et ovium (-tia *cod. ut* 12, 17; *sed cf. p. 1252, 32*). *al.*

β *inter dei creaturas*: COMM. apol. 529 *Christus est crucifixus* propter -i ruinam (*de protoplasto ut*: instr. 1, 35, 11 homini [Ps. AMBR. serm. 47, 3]). CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. 3 p. 211, 15 (*de angelis*) -ae virtutes ac primo creatae.

2 *quae sacrificio offeruntur, sc. de primitiis (sec. gr. ἀπαρχαί, nisi aliud indicavimus; cf. l. 72. p. 1258, 58. 75. 1259, 25; ea ipsa, quae primo nata sunt, sacrificio oblata v. e. g. l. 5 p. 1256, 58 sqq.); non nisi pro subst. plur.*: **a** *neutr.*: VET. LAT. Tob. 1, 6 (cod. 62. *sim.* cod. 7, VVLG.) -a et decimas armenti (*cf. cod. 109. al.* primitias). Iudith 11, 13 (cod. 109) -a trit[t]ici et vini et olei (*cod. 151. al.* initia). PS. PHILO antiq. 63, 1 sacerdotes … exprobrantes -a populis (*sc. ut filii Heli I reg. 2, 15*). VVLG. exod. 29, 28 *quaedam partes arietis sacerdotibus* cedent …, quia -a sunt et initia de victimis. num. 15, 21 sicut de areis primitias separatis, ita et de pulmentis dabitis -a domino (primitias *var. l.*). 18, 27 oblationem -orum … de torcularibus. Ezech. 44, 30 -a omnium primogenitorum et omnia libamenta … sacerdotum erunt et -a ciborum vestrorum dabitis sacerdoti (primitia(e) *var. ll.*). HESYCH. in lev. 3, 1 p. 815^C (*explicatur pinna hepatis offerenda*) -a cogitationum … deo … offerre (*postea*: delibationem). VITA Melaniae (BHL 5885) 23 sicut Abel -a, ita et nos offerre deo laudes debemus (*gr. τὰ ἀκροθίνια*). *al.* **b** *fem.* (*sec.* primitiae): DIDASC. apost. 25, 17 quae tunc *in vetere testamento* fuerunt -ae (-a *Corssen sec.* 25, 5) et decumae et delibationes et dona, nunc sunt prosforae (*in serie eadem* 28, 1). CANON. Hippol. 76, 18 (*formula precationis*) offerimus tibi -as fructuum.

B *usu vario*: **1** *de quibuslibet primis* (*rebus praeter l. 63 sq. 67*): COLVM. arb. 23, 1 *stercoratio* -os annos fructum vinosum, post vero etiam dulcem … facit (*in eadem re 5, 10, 15* primis annis). OPTAT. 1, 21 p. 24, 22 magistri -i scismatis (*sc. Core sociique num. 16, 1 sqq.*; primi *var. l.*; *cf. p. 23, 21* primitus ausi sunt scindere). 5, 9 p. 139, 19 (*de Naaman leproso, IV reg. 5, 14*) illi homini in *Iordane* … ⸤-am gratiam⸥ provenisse (⸤ ⸥ *sc. pristinam sanitatem*). ZENO 1, 13, 4 Her -us filius *Iudae (gen. 38, 7) interpretatione allegorica* -us est populus *gigantum* (*gen. 6, 4*). VEN. FORT. vita Hil. 3, 7 a cunabulis tantā sapientiā -a lactabatur infantia. INSCR. Ital. X 2, 64 -a … reparata est ecclesia. *per comparationem -orum Aegypti* (*v. e. g. supra l. 28*): GAVDENT. serm. 1, 20 catecuminis adhuc tantum -a daemonum sunt interfecta (6, 5 [*postea*: prima]). FVLG. aet. mund. p. 150, 3 dum … maturum hominum genus Aegyptiacae aetatis tenebras caruerit et -a peccata agni sanguine considerato necaverit.

2 *de iis, qui primi a deo vocati sunt, qui primi crediderunt* (*hic illic fortasse per imag. filii primogeniti [cf. l. 2]; primitiae respiciuntur l. 74, primi fructus p. 1258, 7; aliter sub IIB1*): **a** *masc. pro subst.*: VET. LAT. Rom. 16, 5 (cod. 89 = VVLG.) -us Asiae (*v. p. 1255, 1*). COMM. instr. 1, 41, 15 conlaudant illum *antichristum* -i decepti (*sc. Iudaei*). LEO M. serm. 95, 3 l. 64 illis -is ecclesiae unum cor … erat (*respicitur act. 4, 32 ut* PS. PROSP. vocat. gent. 1, 8 p. 657^B illi -i [-ae *var. l.*] e. SACR. Leon. 175. *cf. l. 9*). APRING. in apoc. 21, 19 ecclesiam -orum et subsequentium (*sed respicitur p. 1259, 3*). *al.* **b** *adi.*: OPTAT. 7, 1 p. 167, 23 (*respicitur I Macc. 1, 43 sqq.*) Antiochus ne aliquid -o populo nocuisse videretur (*de Iudaeis a deo primis electis ut*: COMM. apol. 617 PS. ORIG. tract. 3, 7. 11, 20 [*comparantur fici immaturi, v. p. 1256, 52*]. *al.*; *cf. p. 1157, 75*). AVG. un. eccl. 11, 28 p. 263, 9 *Iesus* novissimis verbis suis (*act. 1, 7 sq.*) … haec -ae ecclesiae documenta … dereliquit (CASSIAN. inst. 2, 5, 3 cum e. illius -ae perfectio penes successores suos … duraret. FVLG. RVSP. trin. 1, 4. *al.*, *cf. l. 1*). PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 38, 1 (*ad Matth. 2, 1 sqq.*) *stella* gentibus … viam ad Christum … monstravit eumque in suis civibus ⸤-us⸥ oriens … adoravit (⸤ ⸥ *primus e gentibus?*). SACR. Leon. 688 *Stephanus* -us tuae fidei candidatus. SALV. eccl. 1, 2 *o ecclesia,* abiit … -ae plebis tuae beatitudo.

3 *de Christo* (*cf. imprimis Col. 1, 15. 18 p. 1264, 3. 32*): ZENO 1, 8, 2 hic *Christus* est agnus; … itaque dictus est ⸤'-us'⸥, quia paternae antiquitatis solus est conscius (⸤ ⸥ *unde? ceterum respicitur exod. 12, 5; sim.* 1, 46A, 2). RVFIN. Orig. in Rom. 1, 8 l. 19 (*sim.* l. 21. 26) -us … vel primogenitus ex mortuis dicitur Christus (*sec. p. 1264, 33. 37*). AVG. quaest. hept. 5, 23 l. 520 *ex nova creatura Christus* -us est, quia primitus … resurrexit.

II *praevalentibus coloribus secundariis significatur*: **A** *quod fundamentum, origo sim. est* (*cf.* GLOSS. II 425, 17 πρωτότυπος: -us, principalis [*cf. l. 35*]): **1** *technice in arte grammatica respiciuntur voces primae positionis, unde derivantur*: **a** *voces cognatae* (*opp. saepe* derivativus; *cf.* principalis): α *adi.*: CHAR. gramm. p. 330, 6 inchoativorum verba ⟨-a⟩ ([*si recte suppl. Keil; postea*: primam positionem]. 335, 15 [*opp. verba* paragoga; *inde* DIOM. gramm. I 379, 5]. EVTYCH. gramm. V 450, 4. *al. apud eundem*). PRISC. gramm. II 370, 11 in pronominibus … -is (577, 7 *p.* -a: 'ego' …, derivativa: 'meus' *eqs.* III 4, 25. *al.*). 427, 11 species sunt verborum duae, -a et derivativa; … est igitur -a, quae primam positionem ab ipsa natura accepit ([*syn.* positivis]. III 63, 7 quae a se nascitur. 502, 34 *adv. 'penitus'* cuius est speciei? -ae: ex eo enim nomen 'penitior' … nascitur. *et saepe apud eundem*). III 474, 31 quaedam … adverbiorum sunt πρωτότυπα, id est -a vel primae positionis. EVTYCH. gramm. V 451, 15 haec … -a sunt et carent origine. CASSIOD. in psalm. 21, 1 l. 11 'matutinum' … dictum est, quasi 'mane' -um. *al.* *per enallagen*: PRISC. gramm. III 159, 8 ad -am personam, *i. personam pronominis -i* (180, 17). 503, 17 *a 'cor' derivata* (*sc.* concors *sim.*) servant … -i consonantem genetivi (*nisi pro subst.*). β *neutr. pro subst.* (*nisi hic illic subaudias e. g.* verbum, *vel* pronomen *l. 47; accedit gen. e. g. l. 52, pron. poss. e. g. l. 47*): DIOM. gramm. I 344, 1 quidam, cum ad perfectum inchoativorum venerint, declinant modo -orum (*syn.* primam positionem, principale). POMP. gramm. V 221, 2 sunt aliquotiens diminutiva et non habent -a (*syn. saepe* principalia). PRISC. gramm. II 3, 14 ex quibus -is *deriventur patronymica.* 516, 6 composita … -i servant perfectum (*syn.* simplex). 549, 8 notione … -i sui. 580, 23 possessoris persona significatur per genetivum -i, ex quo nascitur *derivativum* (*sc. possessivum; item de pronominibus*: III 4, 5 genetivos possessivorum et -orum. *saepissime apud eundem.* SCHOL. Ter. p. 67, 15). III 413, 11 (*de numeris ordinalibus*). SCHOL. Hor. carm. 1, 22, 2 'Mauris iaculis': quibus utuntur Mauri; est enim pro dirivativo -um. epist. 2, 1, 228 'arcesso' idem significat, quod et -um eius. *al.*

b *gradus comparationis* (*cf. l. 33*): CHAR. gramm. p. 144, 5 est primus gradus absolutus, quem et -um dixerunt, secundus comparativus, tertius superlativus (*item* EXC. Bob. gramm. I 555, 32). PRISC. gramm. III 155, 22 si dicam 'fortior', intellego 'magis' et positivum -i (*i. 'fortis'*).

2 *usu vario*: FVLG. aet. mund. p. 142, 3 -us gratiae pater scribitur *Abraham* (*Rom. 4, 11*). AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 41 (*respiciuntur* primitiae *fructuum Cain*) quarum *disciplinarum bonarum* -a est … oblata deo gratiarum actio. AVG. in psalm. 55, 2 l. 25 data sunt … in illis *Iudaeis* quasi -a exempla, ut in illo populo eluceret, quod omnis homo caveret. QVODV. prom. 1, 36, 52 (*respiciuntur -a Aegyptiorum, v. e. g. p. 1257, 28*) -am … esse concupiscentiam malam Pharaoni diabolo (*seq. exempla Luciferi et seducti Adam*). COMM. apol. 109 (*loco ambiguo respicitur vera dei natura*) *deus* in ⸤-a sua⸥ qualis sit, a nullo videtur; detransfiguratur *eqs.* (⸤ ⸥ *ex antecedentibus subaudiri possunt* gloria *107,* forma *105,* maiestas *102, nisi agnoscere malis fem. pro subst.*). *? de numero qui subest multiplicitati cuidam* (*loco obscuro*): PHILO quaest. in gen. 4, 189 (*in imag. segetis multiplicatae; antea*: sanctus … numerus est centenarius, decimationis [*i. numeri X*] composita virtus) per … gratiam … decimationis (divinitatis *trad.*), quae est -a numeri sanctioris (*v. et Petit ad l., quae confert* decimam partem decimae *num. 18, 26*).

B *quod gradu vel praestantia praecellit* (*cf.* GLOSS. II 424, 60 πρωτ(ε)ῖον: primitium [-ivum *cod. alter*], primatus): **1** *de fidelibus a deo electis* (*fere dignitate primogenitorum vel primitiarum praeditis; mera vi*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

temporali v. IB2a; adi. l. 4. 12, ceterum pro subst. masc. praeter l. 6): VET. LAT. Hebr. 12, 23 (cod. 78 = VVLG.) accessistis ad … Hierusalem caelestem … et ecclesiam -orum, qui conscripti sunt in caelis (*gr.* πρωτοτόκων. *pendent e. g.* HIL. myst. 1, 18, 2 ecclesiae -ae [AMBR. Cain et Ab. 2, 2, 7 p. 383, 15]. HIER. in Ezech. 16, 13d ecclesia …, mater -orum). CLEM. ad Cor. 42, 4 *apostoli quosdam* baptizantes praeponebant … -a eorum … in episcopos (*gr.* ἀπαρχάς). RVFIN. Orig. in num. 3, 2 p. 15, 1 (*opp.* qui corporea nativitate praecedunt) quos … deus ipse in ordinem -orum iudicat assumendos (3, 4 p. 18, 20. p. 19, 15 [*cf. ibid.* pro -is *et* 3, 2 p. 16, 4 in -orum numero]). CASSIAN. conl. 21, 20, 2 (*respicitur miraculum Pentecostes*) verus … primitiarum panis, qui novae doctrinae institutione prolatus … -um de Iudaeis Christianorum populum domino consecravit.

2 *de rebus*: **a** *quae primogeniti propriae sunt*: α *de privilegio eius, iure aetatis* (*sc. neutr. plur. pro subst.; gr. fere respondet* τὰ πρωτοτόκια): VET. LAT. gen. 25, 33 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 41, 4. Rufin. Basil. reg. 8, 10) vendidit -a sua ([*Vulg.* primogenita]. *sc. Esau ut*: HIL. myst. 1, 20, 2 [*seq. gen. 25, 32* primatus]. *al.; ad eundem spectant*: HIL. myst. 1, 20, 3 -orum dignitas [*cf. ibid.* -orum honore]. COMM. apol. 252 iunior quod frater -a toll⟨er⟩et ille. *al.*). deut. 21, 17 (cod. 100) huic debentur -a (*v. p. 1262, 3*). HEGES. 1, 14, 1 p. 21, 9 cui *Hyrcano* -a regni competerent (competeret *var. l., ut* -a *sit fem. sing.; cf. gr. 1, 124* τὸ πρεσβεῖον). β *de fundis, terris iure primogeniti possessis*: PRISCILL. can. praef. p. 101, 15 Galaad horum *avorum suorum* -a possedit (*cf. e. g. Ios. 17, 1* cecidit … sors … Machir, primogenito Manasse, patri Galaad).

b *quae deo offeruntur optimae* (*tamquam primitiae*): AMBR. Cain et Ab. 2, 1, 5 quae sancta sunt, -a sunt nostrorum sensuum (*affert* exod. 22, 29 -a filiorum). 2, 1, 6 (*ad num. 15, 19. 21* primitias) -i huius corporis sensus (*ibid.* -i s. *sunt* …, qui malitiae … exsortes sint).

C *quod novicium, rude est*: *de eo qui primum credit* (*masc. pro subst.*): HESYCH. in lev. 2, 16 p. 812^B (*ad p. 1256, 62*) -us deo est is, qui noviter coepit credere et qui ei nullum pridem divinae scientiae obtulit fructum. *de actione, quae primum temptatur, sc. incondita sim.*: EPIST. Austras. 10, 2 vernolarum adhuc rudium -is cultibus (*in regem; cf. ibid.* novis … studiis, *3* tyrocinia).

deriv.: primitivalis, primitivatus, primitivo.

cf. Onom. *Spoth.*

primitus *adv.* [*a* primus, *v. Leumann, Gramm. 1977, 500. Fo.*] NON. p. 154, 20 primiter pro prime et -s pro primo (*affert* LVCIL. *l. 51*). *fere singulis vel binis locis exhibent vocem* LVCIL., LVCR., VARRO (*quinquies*), CIRIS, PRIAP., PAVL. FEST. (*quater*), PETRON., SVET., GELL. (*quinquies*). *al.; saepe legitur inde a saec. IV, frequentatur maxime ab* AVG. *et* CASSIOD. [*confunditur in codd. cum* primitiis TERT. pall. 2, 6. *al. (falso trad.* VAL. MAX. 2, 5, 5; *e coni. dub.* PETRON. *p. 1254, 30) et cum* primus, prius *sim., e. g.* HIER. epist. 109, 1, 1 MART. CAP. 6, 722.]

i. q. primum, primo (*saepe ita, ut opponatur uni tantum posteriori, v. e. g. p. 1260, 35. 63, idque in comparatione manifestiore, ut exspectes* prius, *p. 1260, 51; accedit ad verba passim, ad p. p. p. pro adi. e. g. p. 1260, 23, pro subst. p. 1260, 37*): **I** *significatur potius esse vel fieri aliquid ante alia in ordine*: **A** *temporis* (*in serie numerorum l. 72*): **1** *usu vario respicitur*: **a** *quod antecedit cuilibet tempori*: α *antequam denuo vel ab aliis fiat, iterum sit*: Ⓘ *varia ratione*: LVCIL. 199 cum primos ficos propola recentis protulit et pretio ingenti dat -s paucos. PRIAP. 86, 11 -s tenera virens spica mollis arista. CLAVD. DON. Aen. 1, 715 p. 139, 9 ut *Aenea* … -s in errorem misso transfigurationem *Cupidinis* non intellegerent etiam ceteri. AVG. civ. 1, 21 p. 36, 3 cum id se vovisset *Ieptha* immolaturum deo, quod ei … victori -s occurrisset. serm. 43, 6 si … eligeret Christus -s oratorem (*syn.* prius). CONC.^S II 3, 1 p. 51, 5 quicumque -s suscripserunt (*gr. II 1, 1 p. 76, 7* πρῶτοι). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 135 sicut a me etiam -s declaratum est (*gr.* πρότερον, *ut locis geminis* 4, 311. 5, 89). REGVLA mag. 7, 20. *al.* *cum verbis incipiendi* (*cf. l. 66*): AVG. civ. 22, 20 p. 601, 11 in quo esse caro humana -s coepit, *antequam eius cadavere alius pastus sit* (ARATOR act. 2, 606). VITAE patr. Iurens. 136 incipiente -s uno, confestim cuncti … lumina … exstingunt.

Ⓘⓘ *eo quod omnino prima vice est, fit*: Ⓐ *in universum*: LVCR. 4, 1030 quibus *adolescentibus* … -s insinuatur semen. VARRO ling. 6, 56 in … pueris -s incipientibus fari (*antea*: primo … fari). PAVL. FEST. p. 367 quod ibi -s sit visa *Minerva*. SVET. Claud. 7 -s ingredienti *Claudio* cum fascibus forum. OPTAT. 1, 21 p. 23, 21 qui populos dei -s ausi sunt scindere. AMM. 17, 11, 1 quod non tunc -s accidit (30, 5, 4 AVG. civ. 20, 8 p. 426, 28. *al.*). 23, 5, 16 non nunc -s … Romanos penetrasse regna Persidis (*cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 142 modo … -s [*gr.* νῦν πρῶτον]). SCHOL. Iuv. 6, 594. *al.* *in serie numerorum ascendente*: CHALC. comm. 38 tria -s dicta sunt 'omnia', quod de duobus dici non potest. Ⓑ *in sermone philos. respicitur deus, qui primus movet sim., vel materia, quae prima formatur*: CHALC. comm. 319 ut deus, qui -s operatur ac facit …, sic etiam quod -s patitur, id est silva *eqs.* 337 *aes, lignum sim. opifici* non -s subiacent, quia sunt aliarum artium inventa …; principalis subiectio est cognominata *silva.* 352 silvae -s … ex praeponderatione *corporum* … substitisse motum (*nisi ad II*). Ⓒ *respicitur* πρῶτος εὑρετής *vel primum exemplum instituti vel inventi cuiusdam*: AMM. 22, 8, 21 Chalybes, per quos erutum … est -s ferrum. AVG. civ. 2, 8 p. 62, 14 ingravescente pestilentia ludi scaenici … Romae -s instituti sunt (18, 2 p. 259, 13). 10, 32 p. 457, 10 *Abraham* -s … unum verum deum sequendo coluit. VITA Hil. Arel. 15 l. 16 *Hilarius* cibum sine lectione non sumpsit; ab eodem in civitatibus ista est invecta -s consuetudo. NOVELL. Iust. 4, 1 *Papinianus* haec -s introduxit (*gr.* πρῶτος). CASSIOD. compl. in act. 11, 19 *Antiochiae* Christiani sunt -s nuncupati (*Vulg. act. 11, 26* primum). *al.*

β *antequam quidlibet aliud fiat, sit*: IVL. VAL. 3, 8 -s quidem anceps diu fortuna bellantibus videbatur …; sed cum *eqs.* EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1143^A *ad diaconatum,* si se ipse -s continentia praeeunte dignum probarit, accedat. PEREGR. Aeth. 3, 8 de summitate montis … infra nos videbantur esse illi montes, quos -s vix ascenderamus. CLAVD. DON. Aen. 1, 365 p. 80, 12 cum aedificium instrui non potuerit, nisi emptio loci -s provenisset (AVG. fid. et op. 15, 25 p. 65, 18 *meretrices non* admittere, n. ab illa -s prostitutione liberatas. COD. Theod. 8, 4, 20 non ante … nisi … -s). AVG. civ. 3, 16 p. 119, 29 *Iunius Brutus* in bello cecidit … occisis a se ipso -s filiis (*iuxta abl. absol. ut* GREG. M. epist. 2, 6 l. 8. *al.; cf. l. 29*). AVELL. 94, 2 si … aliqua nova pestis et -s ignorata prorumperet. NOVELL. Iust. 74, 2, 1 *filiis* naturalibus *post legitimos* procreatis aut -s natis (*gr.* προγενομένων. *item vertitur praefixum gr.* προ-: 159, 3 [*gr.* προανελόντων]. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 2 p. 10, 7 [*gr.* προεωραμένων]. *cf. l. 34*). 89, 8 pr. qui -s erant naturales *filii* (*gr.* ἔμπροσθεν *ut*: 102 praef. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 324). *al.* *in ordine scriptorum vel dictorum*: EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1132^C facto … -s meae provectionis indicio, ad singula *respondebo.* FAV. EVL. 21, 3. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 6, 20 ut posteriora -s et prima posterius poneret *Vergilius.* AVG. c. Petil. 3, 41, 49 quod in epistula mea -s posui. BOETH. divis. p. 882^C quod … primum est, in divisione quoque -s oportet ordinari. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 200 narrabo -s (*gr.* προδιηγησάμενος. *cf. l. 25*). *al.*

b *quod antecedit huic tempori* (*sive olim sive nuper*): PEREGR. Aeth. 19, 18 *ostendebatur palatium,* quod habuerat -s rex Aggarus. 20, 5 ubi fuit -s domus Abrahae (*sim.* 20, 8). COD. Theod. 14, 1, 2 quae -s statuta perdocentur, etiam nostrae mansuetudinis sanctione permaneant (*syn.* antea). CONC.^S II 3, 1 p. 148, 2 -s … directus a domino meo … ad … Eutychen (*altera versio II 2, 1 p. 63, 19* antehac; *gr. II 1, 1 p. 162, 32* πρώην *ut* NOVELL. Iust. 119, 2). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 300 locum …, qui nunc Maxilla nuncupatur …, cum nomen -s non haberet (*gr.* πάλαι). *al.*

2 *peculiaria quaedam*: **a** -s *explicatur per enunt. secund.* (*abl. absol. l. 48, praepos.* post CASSIOD. Ios. antiq. 3, 61 [*cf. p. 1261, 35*]): α *notione communi*: -s cum: VARRO rust. 1, 31, 2 in vitiario -s, cum exit, vitis tota resicari solet. 1, 48, 1 -s, spica cum oritur (*sim.* 1, 48, 3). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 264 filia … ⌞-s, cum veniret, occurrit⌟ *Iepthae* (⌞ ⌟ *gr.* ὑπήντησε. *cf. 5, 263* quidquid ei prius occurreret). *abl. absol. pro enunt.*: IVL. VAL. 1, 26 *cum* Roma quattuordecim stadiis … longa -s fuerit, nondum adiectis … partibus. β *notione deflexa, sc. comparato alio temporis momento (vel condicione) vergit in vim q. e. prius* (*in sent. negativis praeter l. 54. 55. 60; gr. respondet* πρότερον, *quod infra non indicavimus, alius comparativus l. 60*): -s antequam: AVG. quaest. hept. 7, 46 quae *lux* -s condita est, a. deus … conderet solem. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 257 non -s liceat …, a. *eqs.* 18, 235 p. 533 in qua *domo* -s habitabat, a. haberetur in vinculis. -s donec: NOVELL. Iust. 8, 10 pr. si … non -s quiescant *torquentes,* d. reddant furta *rei.* CASSIOD. Ios. antiq. 7, 76 p. 188. -s quam: CASSIOD. Ios. antiq. 4, 130 non -s annuant, quam … iubeant. 6, 104 p. 156 numquam … -s defecisses, quam … expediret (*gr.* ταχύτερος ἤ). 19, 261 p. 565 -s semetipsum interficere minatus est, q. *eqs.* ARATOR act. 2, 244. 1003. -s nisi: CASSIOD. hist. 6, 4, 3 neque ad eos -s accessurum *imperatorem,* n. cognosceret *eqs.*

b *respondent adv.* (*fere in serie duorum membrorum, sed plurium l. 65 sq. p. 1261, 1 sq.*): PETRON. 62, 8 -s nesciebam, ubi essem, deinde accessi, ut vestimenta eius tollerem (CHALC. comm. 225 -s …, deinde … et demum. COD. Theod. 14, 9, 1 -s …, deinde …, tertio. AVG. enchir. 31, 118 -s …, secundo …, d. CASSIOD. Ios. antiq. 8, 112 p. 227 [*gr.* πρῶτον …, ἔπειτα]. NOVELL. Iust. 43 praef. [*gr.* πρότερον … εἶτα]. *et saepius; cf. p. 1261, 16*). TER. MAVR. 206 -s … deinceps (VINCENT. LER. comm. 20, 7. *cf. p. 1261, 20*). GELL. 10, 8, 2 -s …, postea tamen (CONC. Carth. a. 419 p. 90, 35 QVODV. prom. 2, 24, 49. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 86, 13 [*gr. I 1, 3 p. 4, 19* πρότερον]. *al.; cf.* tum p. *p. 1261, 3*). CHALC. transl. p. 35^B unam sumpsit … -s portionem, post quam duplicem …, tertiam vero *eqs.* (*gr.* τὸ πρῶτον, *Cic. Tim. 22* principio. *cf.* post haec *p. 1261, 2*). CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 3, 27 ut Iunonem -s, dehinc omnis deos sentiret inimi-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cos (1, 660 p. 129, 18 -s ..., dehinc ..., sequenti. Pelag. in Rom. 7, 4 p. 55, 11 -s ..., dehinc ..., postremo. Vitae patr. Iurens. 35 -s ..., dehinc ..., post haec. *al.*). Heges. 4, 9, 3 -s ..., tum postea ([*gr. 4, 302 πρώτους*]. Prvd. perist. 2, 131. Vitae patr. Iurens. 115 -s ..., t. quoque). Conc. Carth. a. 390 p. 12 l. 15 -s ...; tunc demum (Avg. c. Parm. 1, 9, 15 p. 36, 22. Leo M. epist. 129, 2 Conc.S II 4 p. 85, 27 t. demum). *al.* (*adde e. g. p. 240, 5. vol. VII 2, 522, 71 sqq.*).

B *aestimationis*: Optat. 3, 3 p. 73, 15 imperatorem ... Paulum et Macarium -s non ad faciendam unitatem misisse, sed cum eleemosynis (*nisi ad p. 1260, 13*). Hier. epist. 132, 10, 2 si hoc faciat *uxor* propter praeceptum ... dei ... eique -s sit fidelis (*sc. non viro*). Avg. adult. coniug. 1, 21, 27 (*nisi ad A*) teneatur ... -s ac maxime, ne committantur inlicita (bapt. 7, 4, 7 c. Faust. 22, 61 p. 658, 3. *al.*). civ. 12, 9 p. 525, 23 nec tantum hominum, sed -s praecipueque angelorum bonum (20, 26 p. 473, 29 p. ac -s. in euang. Ioh. 109, 5. *al.*). 19, 14 p. 380, 29 -s ... inest *homini* ... suorum cura. epist. 28, 1 me -s communione spiritus ..., deinde illius *Alypii* ex ore iam diligis (Conc.S I 5 p. 99, 4 [*gr. I 7 p. 99, 11 πρωτοτύπως, II 3, 1 p. 214, 23* principaliter]. Fvlg. Rvsp. incarn. 28). Leo M. serm. 11, 1. Pavl. Pell. euch. 125 -s hoc medicis suadentibus, ut *eqs.* Cassiod. Ios. antiq. 4, 182 virtus ... -s bonarum causarum est praemium, deinceps etiam aliarum rerum praestat argumentum (*gr. τὸ πρῶτον*). *al.*

II *significatur potius esse vel fieri aliquid primo initio, origine sim.* (*exempla potiora, cf. e. g. p. 1260, 3*): **A** *generatim*: **1** *exempla varia*: Lvcr. 5, 1093 fulmen detulit in terram mortalibus ignem -s, inde omnis flammarum diditur ardor. Pavl. Fest. p. 55 *equites* -s electi fuerunt ex singulis curiis deni. p. 104. p. 119 Lucani appellati dicuntur ..., quod -s in luco consederint. Tert. pall. 2, 6 -s maiorem ambitum terra cassa et vacans hominum *habuit.* Cens. 20, 10 quattuor *menses* ... ita -s instituti, *ut dies singulos et tricenos haberent.* Avg. civ. 16, 11 p. 142, 2 quod ... -s lingua *hebraea* in usu hominum fuerit (*cf.* 16, 11 p. 143, 19 unam fuisse linguam -s omnium). *al.* **2** *in enunt. secund. temp.* -s *illustrat momentum temporis, a quo primo quid fit*: cum -s: Varro rust. 2, 2, 14 exitu autumnali, cum ... -s oritur herba imbribus primoribus evocata. Ciris 490 in niveo tenerae (tener est *sim. var. ll.*) cum -s ovo effigies animantur (-antis *var. l.*). Chalc. comm. 71 vespertinus *ortus dicitur* ..., cum post occasum solis -s exoriens astrum videtur (*cf. Theo Smyrn. p. 138, 2 πρώτως*). quando -s: Peregr. Aeth. 1, 2 consuetudo est, ut fiat hic oratio ab his, qui veniunt, q. de eo loco -s videtur mons dei.

B *speciatim et evanescente haud raro respectu temporis pertinet ad*: **1** *animantium, membrorum statum naturalem*: Gell. 7, 2, 8 si sunt per naturam -s salubriter utiliterque ficta *ingenia.* 12, 5, 8 adfectiones istas, *sc. dolorem et voluptatem,* -s penitusque *ab infantia* inditas ratio post addita ... extinguere vix potest. Chalc. comm. 93 *in dextris partibus* est initium motus; ... ex qua parte ... animalia moventur -s. Rvfin. Orig. princ. 2, 1, 1 *in concordia* a deo -s procreati sunt *animantes.* Prvd. perist. 10, 942 qualis esset -s *forma membrorum.* Avg. civ. 14, 22 p. 46, 30 masculum et feminam ita -s institutos, ut nunc ... videmus (*sec. Matth. 19, 4* ab initio). *al.* **2** *verborum formam usumque originalem* (*de nominativo l. 53*): Gell. 1, 18, 1 proinde atque si -s latine fictum esset *vocabulum graecum.* 12, 14, 2 ita ... -s factam esse *particulam 'saltem'* apparet, ut *eqs.* Avg. dialect. 10 p. 19, 10 cum 'scholastici' non solum proprie, sed et -s dicantur hi, qui adhuc in scholis sunt. Boeth. in herm. comm. sec. 1, 2 p. 64, 30 posteriore ... usu factum est, ut in alios casus -s positum nomen derivaretur. *Hajdú.*

prīmivirgius, (-ī) *m.* *a* primus *et* virga. **1** *de primo lictore*: Gloss. II 425, 8 *πρωτοραβδοῦχος*: -us. III 297, 70 (*in capite* de magistratibus) *ἀρχιραβδοῦχος*: -us (*cf. ibid. 69 ῥαβδοῦχος*: lictor virgarius. *71 πρωτοδέκανος*: primus virgariorum). **2** *iocose de agasone sim.* (*sermoni castrensi tribuunt viri docti*): Gloss. -us: caballarius, quod prima eius militia est in virgis (*al. et variis modis corrupta ibid. et* Gloss.L I Ansil. PR 1257). -us: caballarius (*item* Gloss.L Corp. P 808).

prīmō *v.* prior (primus). **prīmo-** *v. etiam* primi-.

prīmocreātus, (-a, -um). *a* primus *et* creare (creatus) *sec. gr. πρωτόκτιστος* (*ut more compositionis gr.* o *brevem retinere videatur; cf. e. g.* primoplastus). *i. qui primus creatus est* (*non nisi in explicatione Vet. Lat. Col. 1, 15* primogenitus [*v. p. 1264, 4*], *cui verbo opponitur*): Ambr. fid. 1, 7, 48 'primogenitus' inquit *apostolus,* non -us (*vix recte duobus verbis edidit Faller*), ut et genitus pro natura et primus pro perpetuitate credatur Christus (*item fere* Ps. Avg. solut. 1 l. 18. Ps. Primas. in Col. 1 p. 653B [*duobus verbis editum*]. *cf.* primus creatus *in add. cod. F Aug. trin. 1, 12, 24 l. 40*). Theod. Mops. in Col. 1, 15 p. 263, 9 si ... sicut creatura primogenitus esset *Christus,* -us debuerat utique dici.

prīmogenitālis, -e (*an* prīmō-*? traditur etiam* prīmi-). *a* 1. primogenitus. *i. q. ad primogenitum pertinens*: Tert. adv. Val. 20, 2 Ogdoada *dicta est* mater Achamoth ab argumento ogdoadis -is (*sec. Iren., cf. p. 1263, 7*; primi- *codd.*). *neutr. pro subst. de iure primogeniti*: Vet. Lat. deut. 21, 17 (Ambr. epist. 4, 14, 7) *primogenitus* est initium filiorum eius et huic debentur -ia (primo- *codd.; gr. πρωτοτοκεῖα, cod. 100. al.* primitiva, *Ambr. Cain et Ab. 1, 4, 13* primitiae, *Vulg.* primogenita; *cf. Ambr. epist. 4, 14, 7* hereditatis accepit praerogativam).

[prīmogenitōribus *perperam exhibent edd. vet.* Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 45 (progenitoribus *cod. sec. II Tim. 1, 3*).**]**

prīmogenitūra (prīmō-*?*), -ae *f.* *a* 1. primogenitus. *i. q. privilegium primogeniti*: Lib. geneal. chron. I p. 175, 312a (*sec. Vulg. I par. 5, 1 intercedente simul Vet. Lat.*) data est (sunt *Vulg.*) ˌprimogenitaˌ eius *Ruben* filiis Ioseph (ˌ ˌ *immo* -t⟨ur⟩a *coll. ibid.* ideo -a data est; *cf. bis sing. εὐλογία in LXX*); ... et ˌnon est genus eius *Ruben* deputatum ad -amˌ Ruben (*LXX οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια, Vulg.* non est ille reputatus in primogenitum). *Bk.*

1. ※prīmogenitus (prīmō-*?*), -a, -um. *a* primus *et* gignere (genitus) *sec. gr. πρωτότοκος* (*ut contra l. 21 more compositionis gr.* o *brevem retinere videatur; ab adv.* prīmō *derivant alii*). *inter* composita a primo *affert* Prisc. gramm. III 468, 19. *in codd. medii aevi scribitur etiam* primi-, *e. g.* Pallad. 1, 38, 2. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 35 l. 18 sq. (*in cod. unico, qui* l. 16 *exhibet* primo-). Not. Tir. 32, 6. *secunda syllaba longa est* Sedvl. carm. pasch. 2, 1 (*cf. etiam* Comm. apol. 665). *de notione v. infra.* *legitur apud Christ. inde a* Vet. Lat., Tert., *in versu non nisi l. 21; pagani voce non utuntur praeter inscr. mutilam obscuramque l. 57,* Pallad. *p. 1263, 2,* Serv. *p. 1263, 24* (*perperam edebatur olim* Plin. nat. 11, 243 *pro* primis genitis).

I *respectu generandi vigente significatur qui primus genitus est, πρωτότοκος* (*quod gr. saepe respondet, sed infra fere neglheximus; opp.* postgenitus *p. 1263, 13; notionem deflexam v. p. 1264, 27. 69. adhibetur passim pro subst. masc., quod infra non distinximus; subst. neutr. v. l. 68. p. 1263, 61. al. et passim sub C*). *testimonia notionis*: Philo quaest. in gen. 4, 160 differt ... -us et primitivus (*sc. πρωτότοκος et πρωτογενής* [*vel πρωτόγονος*], *v. Petit ad l.*): est enim ille sensus femineus, alter vero masculinus principalis virtutis, cui proprium est generare; adeo -us melior *eqs.* (*sim.* Avg. quaest. hept. 5, 23 quaerendum utrum, quae graece dicuntur *πρωτότοκα* nec latine dici nisi -a poterunt, in his tantum intellegenda sunt, quae nascuntur ex matribus; ipsa enim proprie pariuntur potius quam gignuntur; ... ex feminis autem dabantur primitiva, id est quae prima pariebantur, non quae prima gignebantur a viris *eqs.*). Avg. quaest. hept. 4, 32 (*ad* num. 18, 13 *p. 1264, 52*) latine duabus his rebus (*sc. πρωτοτόκοις et πρωτογενήμασι*) duo nomina reperta non sunt, *sed unum tantum* (*sc.* -a); ... primitiae *ἀπαρχαί* dicuntur et aliud sunt; haec igitur tria ita discernuntur, quia *πρωτότοκα* sunt primitivi animalium fetus, etiam hominum, *πρωτογενήματα* vero primi fructus de terra sumpti vel de arbore vel de vite, primitiae autem *eqs.* (*v. p. 1251, 64*). Gloss. -us: *πρωτότοκος. πρωτογέννητος. v. etiam p. 1263, 1. 70. 1247, 56 sqq.* *structuris* (*partim pendentibus e locutione* -us est *sim.*) *indicatur ante vel inter quos quis primus sit per gen. p. 1263, 56. 1264, 4. 37. al., dat. p. 1264, 48.* Avg. fid. et symb. 5, 12. *al., praepos.* ante *p. 1264, 8,* in (inter) *p. 1264, 30 sq.* Vet. Lat. num. 3, 41 (cod. 100). *al.,* de Vvlg. deut. 14, 23, ex *p. 1264, 33. 38,* ab *p. 1264, 33. 47, quo parente, qua origine per gen. p. 1263, 3. 37 sq. 1264, 54. al., pron. poss. l. 59. 62, praepos.* de Chromat. serm. 32, 2, ex *l. 73. p. 1264, 14. 1265, 1, quo respectu per abl. p. 1263, 39. 1264, 7, gen. p. 1264, 45, praepos.* ex *p. 1263, 72,* secundum *p. 1264, 6, cf.* ad *p. 1264, 43.*

A *de quibuslibet animantibus* (*de hominibus passim, Aeonibus gnosticorum l. 73. 74. p. 1263, 5, deo Orphicorum l. 75, animalibus l. 68. p. 1263, 2. 57. al.*): **1** *generatim de prole primo nata* (*de iis, qui primi omnium hominum nati sunt, p. 1263, 8; huc pertinet tit. mutilus* CIL X 7657, *nisi latet cognomen*): Vet. Lat. gen. 10, 15 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 17, 7, *sim.* Vvlg.) Chanaan genuit Sidona -um suum (*item apponitur nomini*: num. 1, 20 [cod. 100; *cf.* Vvlg.] filii Ruben -i Istrahel. Filastr. 2, 1 Cain ..., -um ... Adae protoplasti. Vvlg. I par. 8, 1 Beniamin ... genuit Bale -um suum, Asbal secundum *eqs.; al.*). 19, 37 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 30, 24) conceperunt duae filiae Lot ... et genuit -a filium; ... et minor et ipsa peperit filium ([*gr. πρεσβυτέρα, Vulg.* maior]. Ps. Philo antiq. 29, 2 tres filiae ...: -a Ethema, secunda *eqs.* Vvlg. I reg. 14, 49 nomina duarum f. eius *Saul*: nomen -ae Merob. *al.*). exod. 12, 29 (Hier. virg. Mar. 10, *sim.* Vvlg.) dominus percussit omne -um ... a -o Pharaonis ... usque ad ... omne -um pecoris (*cf. p. 1257, 28. item neutr. pro subst. in eadem re*: psalm. 134, 8 [cod. 300 = Vvlg.] -a Aegypti. Ambr. off. 3, 93. *al.; ceterum e. g.* Hier. in eccles. 1, 15 l. 352 -a Israel numerata sunt; feminae vero et servi ... praetermissi sunt). prov. 31, 2 (Aug. quaest. hept. 5, 23; *admonetur rex quidam a matre*) -e, tibi dico, fili (Tert. adv. Val. 36, 2 hic est -us f. [*de Aeone ut* Iren. 1, 12, 3]. Vvlg. deut. 25, 6 -um ex ea f. *al.*). Iren. 2, 17, 11 Logos -us erat Monogenūs (*cf. 1, 9, 2* filium M.). Lact. inst. 1, 5, 7 deum illum -um (*sc. Φάνητα. cf. 1, 5, 4 Orpheus* [*frg. 73 K.*] deum ve-

[Hansen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum … πρωτόγονον appellat, quod ante ipsum nihil sit genitum, sed ab ipso sint cuncta generata). PALLAD. 1, 38, 2 stercus -i vituli. VVLG. Is. 14, 30 pascentur -i pauperum (FVLG. RVSP. serm. 4, 4 F. -us pauperculae mulieris. *sim. al.*). *al.* *comprehenduntur plures priores nati* (*non usu generali ut e. g. l. 3*): IREN. 1, 1, 1 primam et -am … quaternationem *Aeonum,* quam et radicem omnium dicunt (*cf. ibid.* -am octonationem. 1, 5, 2 numerum -ae et primariae Pleromatis ogdoadis. *al.; gr. ubique ἀρχέγονος*). LACT. epit. 22, 7 de duobus -is hominibus (*cum acumine quodam de Cain et Abel, praecedit enim*: qui primus in hoc orbe generatus est, *sc. Cain*). EVSEB. EMES. serm. 18, 32 irascebatur -us et -i (*sc. Ruben et fratres*), quia iunior *Ioseph* volebat omnibus praerogari.

2 *speciatim cum respectu*: **a** *privilegii aetatis, quo -i fruuntur* (*cf.* IVLIAN. in Iob 18, 13 omnia -a postgenitis praeponuntur): α *proprie*: (I) *de Esau et Iacob*: VET. LAT. gen. 27, 19 (cod. 100. *al., sim.* VVLG.) ego sum Esau -us tuus (*cf.* 27, 32 [*ibid.*] ego sum E., filius tuus -us). AVG. serm. 4, 11 erat caritas *patris* maior erga -um. IVLIAN. in Os. 12, 3 -i benedictione conspicuus *Iacob.* PETR. CHRYS. serm. 73, 4 *Iacob* -um se mentitus non est, … quia ille primus est, quem caelestis gratia generat, non natura mortalis. ENNOD. opusc. 2, 29 p. 296, 15 -i … dignitatem. *al.* (II) *de variis*: VET. LAT. gen. 48, 18 (cod. 101, *sim.* VVLG.) hic … -us est; inpone dexteram tuam super caput eius (*cod. 100* primitivus). HIL. myst. 1, 20, 2 *ut* hereditatem -us optineret fratribus … ei subditis (*item respicitur hereditas*: HIER. in Is. 1, 1, 2 l. 48 iuxta mysteria scripturarum non -i accipiunt hereditatem, sed secundi). SERV. Aen. 1, 654 'maxima natarum Priami' quia ante etiam feminae regnabant, praesertim -ae. HIER. in Ier. 6, 21, 3 *Ephraim* contra naturae ordinem honorem -i … suscepit (*gen. 48, 19*). VVLG. gen. 43, 33 sederunt coram eo -us iuxta -a sua et minimus iuxta aetatem suam. AVG. cons. euang. 2, 11, 24 peracta circa infantem sollemnitate -orum in templo Hierusalem (*Luc. 2, 22*). *al.*

β *transfertur ad alios dignitate simili praeditos* (*cf. p. 1265, 7*): VET. LAT. exod. 4, 22 (Hil. trin. 12, 14. *al., sim.* VVLG.) filius -us meus Istrahel (*cod. 100* primitivus. *inde fere item de Iudaeorum populo*: AMBR. Cain et Ab. 2, 2, 7 sanctus … Istrahel dei populus, sed non primus aetate; et tamen -us appellatur. patr. 2, 8 immanem -ae plebis audaciam *Christum occidentis.* HIER. in Am. 8, 9 l. 190 -us filius dei, populus Israel. *al.*). IREN. 3, 3, 4 (*sim.* RVFIN. hist. 4, 14, 7; *Polycarpus Marcioni*) cognosco te -um Satanae (*inde* HIER. vir. ill. 17 -um diaboli. *de alio non nominato*: POLYCARP. ad Philipp. 7, 1 Satanae. *loci vergunt ad II*). AMBR. patr. 11, 55 Levi non aetatis ordine, sed sacrae successionis praerogativa -us. RVFIN. Orig. in num. 3, 4 p. 19, 13 *ut Christus* nobis -orum benedictiones donaret (*item de Christianis*: PROSP. in psalm. 131, 10 apostoli … et -i totius adoptionis electi). *al.*

b *sacrificii, quo offeruntur quae primo nata sunt* (*in imag. l. 52. 58; cf.* AMBR. Cain et Ab. 2, 2, 7 [*sim.* patr. 11, 55 RVFIN. Orig. in num. 3, 2 p. 14, 25 sqq.] non … omnia -a sancta, sed omnia, quae sancta sunt, etiam -a; … Levi sanctus, sed non -us, nam tertius Liae filius legitur; et tamen Levitae -i nuncupati [*affert l. 50. 64*] …; ergo Levitae -i nuncupati, qui sanctificatione utique ceteris Istrahel filiis antelati sunt): α *adi. vel masc. pro subst.*: VET. LAT. num. 3, 12 (Ambr. Cain et Ab. 2, 2, 7, *sim.* cod. 100 *et* VVLG.) tuli Levitas … pro omni -o, qui aperit vulvam a filiis Istrahel (*cf. l. 46 et e. g.* AMBR. off. 1, 50, 251 *Levi* inter sacros fructus quasi -os [-us *var. l.*] aestimatus). AMBR. in psalm. 118 prol. 2, 2 (*in imag. de neophytis*) -a offerimus animantia in figura -i filii dei … simplicitatis spiritale sacrificium. HIER. epist. 107, 13, 6 *Anna* quinque liberos sibi genuit, quia -um deo pepererat (*I reg. 2, 21*). VVLG. exod. 22, 29 decimas tuas et primitias non tardabis offerre, -um filiorum tuorum dabis mihi (*Vet. Lat. Ambr. Cain et Ab. 2, 1, 5* primitiva). 34, 20 -um asini redimes ove …, -um filiorum tuorum redimes. RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 81, 29 (*in imag. de fidelibus, qui deo offeruntur; distinguuntur* primitiae *et* decimae. *sim. ibid.* p. 82, l. 6. 8). AVG. c. adv. leg. 2, 11, 7 nec sibi voluit *deus* -os hominum filios immolari, sed consecrari. *al.* β *neutr. pro subst.*: VET. LAT. num. 3, 13 (Ambr. Cain et Ab. 2, 2, 7, *sim.* cod. 100 *et* VVLG.) mihi … omne primitivum (*Ambr.*, -um *cett.*); in qua die percussi omne -um Aegypti, sanctificavi ⌊omne -um⌋ Istrahel (⌊ ⌋ quicquid primum nascitur *Vulg.; sim.* 8, 17 [cod. 100; *cf.* VVLG.]). VVLG. deut. 15, 19 non operaberis in -o bovis et non tondebis -a ovium (*sc. quia deo debentur*). AVG. quaest. hept. 5, 28 -a praecepit vendi ab eis (*deut. 18, 8*). POMER. 2, 16, 3 decimas atque primitias frugum, -a et sacrificia … sacerdotibus … distribui debere. *al.*

B *de Christo* (*sapientia, verbo dei sim.*). *distinguuntur* primocreatus, *ubi v., et* unigenitus, *e. g.* TERT. adv. Prax. 7 p. 235, 21 -us, ut ante omnia genitus, et u., ut solus ex deo genitus. HIL. trin. 6, 18 *secundum Arianos Christus est* u. ex privilegio, -us ex ordine, totus creatio. ISAAC fid. l. 191 u. et -us duae naturae sunt, divina et humana. HIER. virg. Mar. 9 *Helvidius putat* -um non posse dici nisi eum, qui habeat et fratres, sicut u. ille vocatur, qui parentibus solus sit filius. AVG. quaest. hept. 5, 23 -um, quia etiam nos filii dei sumus, u. vero, quia solus ille de substantia patris … est.

1 *respicitur generatio divina*: VET. LAT. Col. 1, 15 (cod. 78. *al., sim.* VVLG.) *Christus est* -us omnis creaturae, quia in ipso condita sunt omnia (*explicant e. g.* AMBROSIAST. ante omnem creaturam genitum filium, non creatum. PELAG. -us secundum adsumpti hominis formam, non tempore, sed honore [*affert p. 1263, 31*]. *inde saepe, e. g. p. 1261, 67 sqq.* VET. LAT. Sirach 24, 5 [*de sapientia*] -a ante omnem creaturam [*om. codd. gr. fere omnes et Cypr. testim. 2, 1. al.*]. TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 643, 19 -us conditionis). TERT. apol. 21, 17 *Christum* esse ⌊verbum dei, id est λόγον, illud⌋ primordiale, -um (⌊ ⌋ *aliter* rec. Φ. *cf.* adv. Hermog. 18, 3 filio dei, sermone unigenito et -o). scorp. 7 p. 159, 19 filium -um et unigenitum (LACT. inst. 4, 11, 7. *al.*). IREN. 5, 19, 1 protoplasti peccatum per correptionem -i emendationem accipiens. NOVATIAN. trin. 31, 14 -us ex illo est, qui originem non habet. LACT. inst. 4, 6, 2 *deus* quamvis alios postea … creavisset, quos angelos dicimus, hunc tamen solum -um divini nominis appellatione dignatus est. AMBR. parad. 5, 26 -us, cum sit in unitate cum patre, coniunctissimus patri semper est. *al.* **2** *respicitur generatio humana* (*explicant*: HIER. virg. Mar. 9, *v. p. 1263, 74.* 10 -us est non tantum post quem et alii, sed ante quem nullus *eqs.* OP. imperf. in Matth. 1 p. 636 non solum illum -um dicere *sacras script.*, qui primus nascitur, sed etiam illum, qui solus est natus. *al.*): VET. LAT. Matth. 1, 25 (cod. 5, *sim.* VVLG.) *Ioseph* non cognovit eam *Mariam,* quousque peperit filium ⌊-um⌋ (*om. cod. 1. al. ut gr. plerique*). Luc. 2, 7 (*ibid.*) peperit filium suum -um et pannis involvit eum (*cod. 2* primitivum). PETR. CHRYS. serm. 140bis, 5 qui claudit orbem, utero clauditur …, fit hominum -us hominum creator et temporum. **3** *respicitur resurrectio, vita aeterna (respectu generationis minus perspicuo, sed cf. e. g. l. 36. 40)*: *loci sacrae scripturae*: VET. LAT. Rom. 8, 29 (cod. 78. *al., sim.* VVLG.) quos praescivit et praedestinavit *deus* conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse -us in multis fratribus (Ps. Vigil. Thaps. trin. 3, 95 inter multos fratres. *sec. l. 33 explicat e. g.* PELAG.; *v. et p. 221, 72 sqq.*). Col. 1, 18 (cod. 75. *al.* = VVLG.) ipse est caput corporis ecclesiae, qui est principium, -us ex mortuis (Cypr. testim. 2, 1. *al.* a mortuis. *explicat e. g.* AMBROSIAST. *ut* ante omnes primus esset ex resurrectione mortuorum reddita pristina vita. Ps. AVG. serm. 162, 2 quod primum illum ex inferni tenebris in lucem resurrectionis partus ediderit). apoc. 1, 5 (cod. 58. *al.* = VVLG.) *Christus,* -us mortuorum et princeps regum terrae (Victorin. Poetov. *al.* ex mortuis [*cf. l. 33*]. *explicat e. g.* APRING. -us dicitur et primitiae [*I Cor. 15, 23*] mortuorum, quia primus … repedavit ad caelos). *inde pendent*: IREN. 3, 22, 4 -us … mortuorum natus dominus et … recipiens pristinos patres regeneravit eos in vitam dei. 4, 20, 2 *ut* principatum … habeat eorum, quae sunt sub terra, ipse -us mortuorum factus. HIL. trin. 8, 50 qui -us creaturae est (*v. supra l. 4*), idem -us ad aeternitatem est. HIER. in Matth. 27, 52 *sancti priores* non ante resurrexerunt, quam dominus resurgeret, ut esset -us resurrectionis ex mortuis. AVG. epist. 55, 3 *ecclesia* exspectat …, quod in domini … corpore praemonstratum est, qui est -us a mortuis. c. Secundin. 5 p. 911, 11 per adoptionem vocatos … fratres habere dignatus est, quibus esset -us. *et passim.*

C *de rebus* (*verbum dei sim. v. sub B, multitudinem Aeonum p. 1263, 5 sqq.*): **1** *corporeis, sc. de frugibus primis deo offerendis* (*exempla certiora; cf. A2b. gr. resp. πρωτογενήματα, v. explicationem* AVG. *p. 1262, 38*): VET. LAT. num. 18, 13 (cod. 100) -a omnia, quae nascentur in terra eorum, quaecumque adtulerint domino, tibi, *Aaron,* erint (*Vulg.* frugum initia). Ezech. 48, 14 (cod. 176) *non* auferentur -a terrae, quia sanctum est a domino ([*Vulg.* primitiae]. VVLG. II Esdr. 10, 35 -a t. nostrae et primitiva universi fructus). *per enallagen de pane ex primitiis facto*: VET. LAT. IV reg. 4, 42 (cod. 91. *al.*) *quidam Heliseo* attulit … panes -os decem hordeaceos et ex primo fructu (*gr. πρωτογενημάτων ἄρτους, Vulg.* panes primitiarum).

2 *incorporeis*: **a** *notione communi* (*sc. in imag. vel. interpretatione allegorica sacrificii offerendi vel -orum Aegypti [v. p. 1262, 67 sq.]; neutr. pro subst. praeter l. 66*): RVFIN. Orig. in gen. 16, 6 p. 144, 6 decimas offers et -a sensus tui. HIER. epist. 78, 4, 2 ut -a nostri uteri cunctarumque virtutum pro -is Aegypti … domino consecremus. AVG. in psalm. 134, 18 l. 6 mores isti nostri … sunt -a nostra. l. 9 fides … nostra in -is nostris est (*inde attributive* fides -a: *ibid.* l. 15. serm. 8, 13 ne per … concupiscentiam -a cordis tui perdas …; inter omnes tamquam natos cordis nostri -a f. est *eqs.*). *al.*

b *notione deflexa neutr. plur. pro subst. de ipso privilegio filii -i* (*exspectes* primogenitalia, *quod trad. p. 1262, 3; in LXX resp. τὰ πρωτοτόκια. de fem. sing. v. p. 1262, 10*): α *proprie de primatu*: (I) *Esau vel Iacob*: VET. LAT. gen. 25, 31 (Aug. loc. hept. 1, 95, *sim.* VVLG.) vende mihi hodie -a tua (AVG. serm. 4, 12. *al.; v. p. 1255, 28*). 27, 36 (Ambr. fug. saec. 8, 49, *sim.* VVLG.) Iacob subplantavit … me iam bis et -a mea accepit (CHROMAT. serm. 9, 6 -a et benedictiones). *al.* (II) *quorumli-*

[Hansen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bet: HIER. epist. 73, 6, 1 *Hebraei* tradunt, quod … omnes -i ex stirpe Noe … fuerint sacerdotes …, et haec esse -a, quae Esau … vendiderit. in Gal. 4, 29 p. 392^{C} forsitan Ismael quasi maior natu … sibi -a vindicabat. VVLG. gen. 43, 33 *v. p. 1263, 27.* deut. 21, 17 iste est … principium liberorum eius et huic debentur -a (*cf. p. 1262, 3*). I par. 5, 1 *Ruben* cum violasset torum patris sui, data sunt -a eius filiis Ioseph. *al.*

β *transfertur ad dignitatem populi a deo electi* (*cf. p. 1263, 30*): HIL. in psalm. 52, 5 *deus* in Iacob posterioris populi *Christiani* -a praefigurat. HIER. in Abd. 1 l. 102 *Iudaei* persequuntur … populum supplantatorem, qui illis -a praeripuit. in Ezech. 48, 30 l. 1970 -a possidentes *Christiani.* CHROMAT. serm. 9, 6 accipimus -a fratris *Iudaei*, quia in -o dei filio credimus, in quo credere noluit populus Iudaeorum. *al.*

II *evanido respectu generandi significatur qui quolibet modo primus, principalis sim. est*: **A** *de animantibus* (*v. etiam p. 1263, 37 sq. 1264, 27*): PS. HIER. epist. 19 p. 205^{B} per discipulum -um novae iustificationis (*i. Petrum*). RVFIN. hist. 5, 16, 14 illum … admirabilem veluti prophetiae ipsorum *Gnosticorum* -um Theodotum (*gr.* πρῶτον). ARNOB. IVN. in psalm. 135 l. 40 *daemones Aegypti* -i dicuntur, quia nullus vetustior aut prior in peccato daemoniis. FAVST. REI. epist. 3 p. 179, 13 *Lucifer* dudum -us angelorum nunc princeps factus est tenebrarum. *de Adam primo homine* (*distinguitur* protoplastus *supra p. 1262, 61. 1264, 13*): SEDVL. carm. pasch. 2, 1 expulerat -um saevissimus anguis florigera de sede virum (*sim.* op. pasch. 2, 1). **B** *de rebus*: PHILO quaest. in gen. 4, 160 incorporales virtutes (*sc.* ἰδέαι) merito -ae vocantur. VVLG. Iob 18, 13 consumat brachia illius *impii* -a mors (*explicant* IVLIAN. -am mortem dixit volens indicare velut de eminentia singularem …; sive brachia -a intellegendum, id est filios, quorum mors gravius afficere solet parentes. GREG. M. moral. 14, 19 -a mors superbia valet intellegi …: initium omnis peccati superbia). *per enallagen de ipso libro, quo primordia tractantur*: PS. ORIG. tract. 6, 1 me de hoc -o libro, id est geneseos, … disputasse.

deriv.: primogenitalis, primogenitura, 2. primogenitus.

cf. Onom. (*si eo spectat p. 1262, 57*).

2. prīmogenitus, *abl.* -ū *m.* (*an* prīmō-*?*). *a* 1. primogenitus. *notione communi de statu filii primogeniti*: FILASTR. 131, 2 in lege maiores natu maiores erant et honore, id est -u (-i *var. l.*). *metonymice et collective de fetu primogenito*: LIB. geneal. chron. I p. 161, 20^{b} tulit Cain … ex fructibus terrae hostiam deo et Abel attulit ex -u (-ta *var. l.*) ovium.

prīmogenius *v.* primi-. *Hansen.*

[prīmoperum: genus officii GLOSS. (*corruptum*; primocerius *coni. Heraeus; ne neutr. necessario de munere dictum suspiceris cf. e. g. Gloss.* nomenclator: genus officii).**]**

prīmopīl- *v.* primipil- *et* prior (primum pilum). *Bk.*

prīmoplastus, -a, -um (*de -o- brevi cf. l. 45 et Leumann, Gramm. 1977, 390*). *a* primus *et* πλαστός *sec. gr.* πρωτόπλαστος. *scribitur* -plaustro SACR. Gelas. 426. *secunda syllaba brevis est* PRVD. cath. 9, 17.

i. q. protoplastus (*c. respectu hominis qui primus creatus est*): **1** *adi.*: LVCIF. Athan. 2, 31 l. 47 ut nos sic circumscriberes, quomodo circumscripserit diabolus -os homines (primo partos *var. l.*). **2** *masc. pro subst.* (*non nisi sing.*): IREN. 2, 9, 1 *hominibus* veteribus … a -i traditione hanc suadelam custodientibus. PRVD. cath. 9, 17 ne gens periret -i ex germine. HILARIAN. curs. temp. p. 158, 26 a ⌊-i⌋, Adae scilicet, nativitate (⌊ ⌋ *iuncturam adv.* primo *et gen. subst. q. e.* plastus *vix recte agnovit ed.*). IVLIAN. in psalm. 32, 15 (*gr.* πρωτοπλάστου). PS. AVG. hypomn. 2, 4 l. 105 natura … -i (protoplasti, primi prothoplasti *var. ll.*). 5, 4 l. 210 peccatum -i (primi protoplasti, primiplasti *var. ll.*). serm. ed. Caillau 1, 7, 26. SACR. Gelas. 426 praevaricante -o. *in appositione* (*aliter l. 51*): AMBR. parad. 8, 38 *deus* praecepit -o illi Adae (primoplasmato, plasto *var. ll.*). SERM. Migne suppl. 4, 2032 exemplo Adae -i. *Marchionni.*

⁸**prīmor,** -ōris *adi. et subst.* **[***de origine non prorsus constat; vox apud* CIC. *non exstat nisi in iunctura* -bus labris (*ter*) *et in prisca latinitate praevalet usus, quo de partibus corporis adhibetur* (-bus labris *etiam apud* PLAVT.). *qua de causa viri docti nonnulli existimant subst.* ōs *inesse huic voci eamque coaluisse ex iunctura* primo ore (*cf.* primis labris CIC.). *sed nondum satis explicatum est, quomodo ex hoc abl. ceterae formae ortae sint et qua ratione vox abierit in notionem generalem q. e. 'anterior'. v. Leumann, Gnomon 13, 1937, 32 sq.; diversas sententias aliorum affert Walde-Hofmann II 362. Fo.***]** *a* primus *derivatur* PRISC. gramm. III 468, 12. *scribitur hic illic* primio-, *e. g.* PANEG. 4, 4, 1 GLOSS. *de formis: longe praevalet plur.* (*sed nom. acc. neutr. non exstat, nisi agnoscas p. 1267, 8*), *sing. occurrit saepius sub IA inde a* CATONE, *ceterum non nisi p. 1268, 20, 37, cf. testimonium gramm. p. 1267, 49; nom. sing.* -r *exhibent* ADNOT. Fronto p. 154, 21 -bus labris facit nominativum singularem hoc -r labrum. GLOSS.^{L} V Abba PRI 12 -r: prior (*seq. plur.*). *abl. sing. trad. et* -i, *e. g.* CE 1527A, 10 (*saec. II*^{2}). PLIN. nat. 8, 216 (*metro firmatur* SIL. 11, 143) *et* -e, *e. g. inscr. p. 1268, 39 et* GELL. 1, 18, 3 (*metro firmatur* AVSON. 174, 7 p. 39. 396, 42 p. 252). *de notione*: NON. p. 427, 22 priores … comparativi sunt gradus, -es summae quaeque res (*affert septem locos sub l. 17 laudandos*). GLOSS. -es: πρῶτοι. πρωτοστάται καὶ πρόεδροι. priores. primarii vel electi. *legitur in versibus apud* PLAVT. *et scaen. vet.* (*octies*), LVCIL. (*ter*), CATVLL. (*semel*), LVCR. (*bis*), VERG. (*? v. p. 1267, 54*), HOR. (*p. 1267, 66; sec.* LVCIL.*?*), SIL. (*octies, cf. usum* LIVII), IVV. (*semel*). *al., in orat. soluta inde a* CATONE, VARRONE, CIC. (*l. 18 sqq.*), NIGID., LIV. (*qui vocem frequentat, maxime in prima decade, ita ut* TAC.). [*sard. centr.* promores *'maiores* (πρόγονοι)*'. cf. M.-L. 6753. Wagner II 314. St.*] **[***de forma ambigua* -um *v. e. g. p. 1267, 37. 53. ceterum confunditur in codd. passim cum* prior, *e. g.* LIV. 26, 5, 12 CVRT. 7, 2, 30 CYPR. epist. 28, 1 (*restit. l. 42. 69. p. 1267, 15. al.*), *hic illic cum* primo, *e. g.* GELL. 1, 18, 3 SYMM. epist. 4, 46. *vix recte trad.* MART. CAP. 1, 10 lauros ⌊-es⌋ arentesque hederas (⌊ ⌋ id est antiquas et pervetustas *Remig. Autiss. ad l. vix recte; ceterum cf. Shanzer, 1986, ad l.*).**]**

fere i. q. primus: **I** *adi.*: **A** *de rebus*: **1** *cum respectu loci* (*v. etiam 2b*): **a** *vi partitiva* (*e. g.* nares -es *i. q. narium pars extrema*): α *de membris, partibus corporis*: Ⓘ *de labris*: PLAVT. Trin. 910 *nomen* modo vorsabatur mihi in labris -bus (*sim.* CIC. phil. frg. V 93, *v. Otto, Sprichw. n. 894; ad eiusdem n. 892 spectant*: CIC. Cael. 28 qui -bus l. gustassent genus hoc vitae et extremis … digitis attigissent. de orat. 1, 87. *al.; ceterum*: FRONTO p. 154, 9 PANEG. 2, 18, 4 AVG. conf. 9, 8, 18). NIGID. Gell. 10, 4, 4 'vos' cum dicimus, ut dicitur, labeas sensim -es emovemus. FRONTO p. 56, 11 leviter et -bus … labiis delibasse *philosophiam* (*cf. l. 20; proprie*: SVLP. SEV. chron. 1, 20, 4). Ⓘⓘ *de digitis sim.*: PLAVT. Bacch. 675 hoc *tantum* digitulis duobus sumebas -bus (Poen. 566 tenetis rem. :: vix quidem hercle, ita pauxilla est, d. -bus. *v. Otto, Sprichw. n. 546 et cf. l. 28*). CATO agr. 21, 2 late digitos -is IIII, alte d. -is III (*item mensurando*: 40, 3 [*bis*]. *fere proverbialiter* [*cf. l. 26*]: FRONTO p. 128, 12 *ut dux* loricas *luxu paratas* … d. -bus scinderet. *de d. pedum*: TVRPIL. com. 31 sandalio innixa d. -bus. VARRO Men. 42 *cancri.* HYG. astr. 3, 5, 1 [prioribus *var. l.*]). LVCIL. 301 victor se gallus … ⟨in⟩ digitos -esque erigit unguis. Ⓘⓘⓘ *exempla cetera*: LVCIL. 574 eduxi … animam in -bus ⟨oribus⟩ naris (*cf.* AFRAN. com. 384 in naribus -bus. LVCR. 6, 1193 nasi -is acumen). PLIN. nat. 9, 97 *forcipis* superior pars in -bus his *bracchiis cancri* movetur (*nisi ad b*). GELL. 6, 12, 1 tunicis … prolixis ultra bracchia et usque in -es manus ac prope in digitos. HYG. astr. 3, 9 in pede -i dextro *Cassiepiae est stella* una (prio- *var. l. ut* 3, 21). APVL. apol. 40, 7 in -i fronte animum gestare. LACT. opif. 8, 15 in -i facie. MART. CAP. 6, 578 *Paideia* in omnium rara congressus nec cuiquam facile ⌊-es⌋ saltem vultus superba committens (⌊ ⌋ -um *Dick, ut ad IIA spectet*).

β *de variis rebus*: CATO agr. 40, 3 eum *surculum* -em praeacuito. orat. 18 nos fert ventus ad -em Pyrenaeum (priorem *codd.*). PLIN. nat. 18, 112 -i *pilo* inest pyxis ferrea. AVSON. 396, 42 p. 252 -e vado post refugum mare. Mos. 47 sicca in -es pergunt vestigia lymphas. CYPR. GALL. Ios. 89 nuda in -i mergunt vestigia ripa.

b *notione communi* (*sc. significantur res ante, in fronte positae*): CATO agr. 51, 1 ab arbore … pulli qui nascentur, eos in terram deprimito extollitoque -em partem, uti radicem capiat (PLIN. nat. 8, 216 cauda *simiae cuiusdam* late fusa -i p. 16, 49 *nucamenta* -i p. nucleos habent [prima in p. *var. l.; Theophr. hist. 3, 9, 6* ἐπὶ τοῦ ἄκρου]. SVET. Tib. 33, 1. GELL. 16, 5, 2 vestibulum esse p. domus -em. LACT. opif. 8, 5 [prio- *var. l.*]). LEX par. fac. Puteol. (CIL I^{2} 698) 2, 7 tegulas -es … ferro figito. VARRO ling. 5, 47 quae *pars viae* est a foro eunti -e clivo (-moro *codd.; vix ad a, v. e. g. Rosenberg, RE IA 1674 sqq.*). rust. 3, 5, 11 columnis (*opp.* mediis). TAC. hist. 3, 21, 2 -i in acie (CE 1527A, 10 [*saec. II*^{2}]). APVL. apol. 50, 2 pectoris … -em cutim vitiligine insignit *tabes.* met. 7, 16, 4 *equus* -bus in me pugillatur ungulis. 10, 17, 3 *asinum* saltare sublatis -bus pedibus perdocuit (SOL. 45, 10 [priores *pars codd. et Plin. nat. 8, 155*]). -es ⌊dentes⌋ (*hic illic e contextu subaudiendi; e coni. dub.* CELS. 8, 1, 10; *cf. p. 1237, 59*): PLIN. nat. 7, 68 *infantibus* -es septimo mense gigni dentes (*nisi ad 2*). 7, 70 vocis sermonisque regimen -es tenent (*Arist. part. anim. 661b15* οἱ πρόσθιοι τῶν ὀδόντων). 11, 164 camelus … in superiore maxilla -es non habet. 11, 168 *equus* amittit tricensimo mense -es utrimque binos (*Arist. hist. anim. 576a7* πρώτους, *Varro rust. 2, 7, 2* d. medios). *al. apud eundem.*

2 *cum respectu temporis* (*originis l. 67*) *vel seriei* (*in divisione logica l. 75, in ordine scriptorum sub b; vi partitiva l. 75 sq. p. 1267, 15*): **a** *usu communi*: LVCR. 6, 1009 res … -bus ex elementis indupedita suis (*1006* primordia). VARRO rust. 1, 27, 3 radices … -bus imbribus ut effodiantur (prio- *trad.; corr. sec.* 2, 2, 14, *v. p. 1261, 33*). 3, 16, 22 -is vernos pastus *apium.* SIL. 1, 511 haud me dissimilem, Alcide, -bus annis agnosces … tuis (16, 649. PANEG. 4, 4, 1 [-mior- *trad.*]. SIDON. epist. 9, 9, 13). 11, 143 *ab Hannibale* excisam -i Marte Saguntum. GELL. 2, 7, 6 -e aspectu nimis infamis est *sententia* (primo respectu *var. l.*). 2, 12 tit. lex … speciem habens -em iniquae … legis. 2, 22, 18 *venti* quattuor intersiti sunt inter -es duos, *sc. primos partitione constitutos.* 10, 19, 3 in -i pueritia. DON. Ter.

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hec. 822, 2 'nocte prima' primis partibus noctis vel -e. SYMM. epist. 1, 13, 2 -es kalendas Ianus aperibat. 1, 53, 1 qui te congressu -e noverunt ([*sc. non intima familiaritate*]. 4, 46 [primo *var. l. ut* 9, 33]. SIDON. epist. 3, 13, 11). CASSIAN. conl. 17, 8, 2 quid -e loco ... fuerit actitandum ([priore *var. l.*]. ENNOD. opusc. 1, 38 p. 271, 22 quod qui -e l. cesserant, secunda eos luctamina non manerent. CONSTANTIVS vita Germ. 14 [priore, primo *var. ll.; opp.* deinde]). SIDON. epist. 9, 3, 2 *causae,* quarum ista calculo -e numerabitur (*3* praeter hoc, *5* tertia). *? neutr. plur.* -a *pro subst.* (*quae forma alibi non legitur*): MART. CAP. 5, 437 exsequi vel -a *artis* (primordia *var. l.; antea*: incohamentorum primordia). **b** *intercedente simul notione loci respicitur ordo scriptorum, dictorum*: VARRO frg. Aug. civ. 7, 34 p. 317, 11 cum inspexisset *praetor* principia *libri* ...; cum -es quasdam causas *in eo scriptas* legissent *senatores* (*sunt qui ad IIA trahant*). GELL. 1, 18, 3 haec Varro in -e (primo *var. l.*) libro scripsit ..., sed in posteriore eiusdem libri parte *eqs.* (*item vi partitiva*: TERT. pudic. 19 p. 265, 9 in -e [prio- *ed. pr.*] quidem epistula ..., nunc vero [*sc. I Ioh. 1, 7 et 3, 9*]). SIDON. epist. 2, 13, 1 verbis. ENNOD. epist. 7, 31, 2 p. 197, 18 litteris. CONSVLT. 1, 3 -e ... capite (*cf. 1, 12* initium ... constitutionis). *locut. adv.* in -e *i. q. primo loco, initio* (*neutr. pro subst.*): TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 444, 27 (*post Is. 53, 11 inducitur Is. 1, 18*) in -e (priore *var. l.*). praescr. 31 l. 4 *parabola* (*Matth. 13, 24sqq.*) bonum semen frumenti ... in -e constituit, avenarum autem ... adulterium ab inimico ... postea superducit.

3 *cum respectu gradus praestantiae, dignitatis*: *locut. adv.* (in) -e loco *i. q. imprimis*: EVCHER. laud. her. 3 nihil in te ... -e l. magis suspexerim ..., quam quod *eqs.* SIDON. epist. 3, 6, 3 quod l. -e fieri par est (*nisi ad 2*). ENNOD. opusc. 3, 113 p. 360, 11 -e in l. CONC.^{S} IV 2 p. 169, 8. *al.* -is loci *i. q. primae dignitatis*: REN. FRIG. Greg. Tur. Franc. 2, 8 p. 51, 10 genus moresque ordire placet: Gaudentius pater *Aetii,* Scythiae provinciae -is loci.

B *de animantibus* (*non nisi plur., cf. l. 48*): **1** *dignitate sim. praestantibus* (*e coni. dub.* TAC. hist. 1, 49, 1 e pri⟨m⟩oribus servis): TVRPIL. com. 164 amicos utor -is viros (CATVLL. 68, 87 Argivorum. TAC. hist. *infra.* SVET. Iul. 16, 2 *senatus. al.* MARCIAN. dig. 50, 7, 5, 5 de -bus v. [*opp.* inferiores]. DECRET. decur. Peltuin. [CIL IX 3429] 23 [*a. 242*] *duos* -es ord(inis) n(ostri) v. [*distinguuntur* q(uaestores)]. RVFIN. hist. 3, 8, 8 -es ex populo v. [*gr.* ἐπισήμων]. *al.*). LVCIL. 90 *quorundam* centurionum, praeclarorum hominum ac -um signiferumque (*vix ad* primus *coll. p. 1268, 51. 56*). LIV. 29, 14, 12 matronae -es civitatis. 30, 17, 1 Laelius cum Syphace -busque Numidarum captivis Romam venit. TAC. hist. 1, 81, 1 -bus feminis virisque (ann. 2, 29, 1. SVET. Dom. 8, 3 -es viri ac f.). ann. 4, 10, 2 *Lygdus* carus domino interque -es ministros erat. VET. LAT. II Macc. 8, 9 (rec. L, *sim.* P) Nicanorem ... de -bus amicis (*gr.* τῶν πρώτων φίλων, rec. V de -bus amicum, *B et M* primum amicorum). *praedicative*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 117, 35 requirentes ... illos ..., qui valde -es inter nos videbantur pro orthodoxia certari. **2** *tempore primis*: TERT. apol. 19, 4 extremissimi *prophetae* ... retrosiores ... -bus vestris sapientibus. *vix addas* PAVL. NOL. epist. 29, 1 *coll. vol. X 1, 675, 43.*

II *subst. masc. de animantibus* (*subst. neutr. v. l. 8. 19; sing. deesse testantur* CHAR. gramm. p. 34, 26 *aliique, v. tamen p. 1268, 20. 37sqq.; solum nom. sing. deesse docet* SERV. Aen. 9, 307. *saepius per homoeoprophoron, e. g. l. 52. 65*): **A** *in vita publica de iis, qui dignitate praestant*: **1** *generatim*: **a** *nude positum*: PLAVT. Amph. 204 delegit viros -um principes; eos legat (*forma ambigua, quae possit etiam ad* primus *trahi, ut e. g.* HEGES. 1, 26, 1. *de* VERG. Aen. 9, 309 *v. sub* primus). LIV. 1, 28, 7 *Albanorum* -es in patres legere (*1, 30, 2* principes). 1, 47, 11 *Servius dicitur* ereptum -bus agrum sordidissimo cuique divisisse. 4, 1, 3 auferri a -bus ad plebem summum imperium. 26, 6, 17 proditam a -bus Capuam. *al.* MELA 1, 41 -es *populorum Africae quorundam* (*opp.* vulgus). TAC. hist. 4, 41, 1 senatus inchoantibus -bus ius iurandum concepit. ann. 2, 2, 1 venere ... legati a ⌊-bus⌋ Parthis (⌊ ⌋ *vix adi.*). 4, 33, 1 cunctas nationes et urbes populus aut -es aut singuli regunt. 4, 40, 5 magistratus et -es. 5, 3, 3 a -bus maximeque a magistratibus. *al.* SVET. Galba 10, 2 *in Hispania* e -bus prudentia ... praestantibus vel instar senatus ... instituit. APVL. met. 1, 21, 3 Milonem quendam e -bus *Hypatensium* (*postea*: vere ... primus). *al.* **b** *accedit gen.*: ACC. trag. 325 -es procerum provocavit *ad pugnam.* HOR. sat. 2, 1, 69 -es populi arripuit *Lucilius* (LIV. 1, 51, 4 populorum). LIV. 1, 9, 11 *feminas Sabinas* -bus patrum destinatas (2, 44, 4 et consules et -es p. 3, 36, 5 [*opp.* infimis]. 4, 11, 6 [*opp.* plebem]. *al.* SIL. 2, 3 *navis* portabat iussa senatus -esque p.). 1, 43, 8 equitum ex -bus civitatis duodecim scripsit centurias (10, 6, 3 certamen iniectum inter -es c., patricios plebeiosque. 25, 6, 9 consuli -busque aliis c. *al.* COLVM. 12, 3, 10 -bus atque optimatibus. TAC. hist. 1, 71, 2 [*opp.* volgus]. 2, 92, 3 [*opp.* plebs]. *al. apud eundem*). 1, 49, 8 cum -bus eorum *Latinorum* (*item c. nomine gentis, urbis sim.*: 1, 54, 2 Gabinorum. 10, 38, 12 Samnitium. 23, 7, 11 Campanorum. *al.* SIL. 12, 113 -es adsunt Capuae. TAC. hist. 4, 54, 3 Galliarum [SVET. Aug. 79, 1]. ann. 3, 38, 2 Macedoniae. *al.* TERT. apol. 21, 18 magistri -esque Iudaeorum [21, 22 rec. Φ Iudaeorum. *cf.* CYPR. idol. 13 magistri eorum atque -es]. HEGES. 1, 41, 8 Syriae -es [*gr. 1, 538* ἄριστοι, *Ps. Rufin. p. 642* optimates]. *al.*). 2, 1, 10 patrum numerum -bus equestris gradus ... explevit (*cf.* SVET. Aug. 100, 4 -es equestris ordinis). 2, 33, 5 inter -es iuvenum (7, 10, 1 SIL. 5, 660). 4, 60, 7 -es plebis, nobilium amici. 23, 12, 2 eorum *equitum* ... -es (TAC. hist. 1, 4, 3 [*disting.* patres]). 23, 14, 7 -es eius *senatus Nolani* (TAC. ann. 6, 7, 3. *al.* SYMM. epist. 4, 18, 3 [*forma ambigua* -um]. SCHOL. Cic. Bob. p. 157, 33). CVRT. 8, 1, 9 principes Macedonum cum -bus ... gentis *Scytharum* conubio coire (TAC. hist. 4, 14, 2. ann. 15, 1, 2 gentium. IVVENC. 1, 226 huius *g.* -es nomen tenuere magorum. SVLP. SEV. chron. 1, 31, 3). SIL. 13, 7 -es socium. IVV. 15, 40 inimicorum -bus ac ducibus. TAC. hist. 3, 39, 2 -bus partium. EPIST. imp. Aur. (Inscr. Maroc. Gascou 94) 6 eum ... de -bus esse popularium suorum. VET. LAT. II Macc. 6, 18 (rec. L, *sim.* V) unus de -bus scribarum (*X* prioribus; *v. p. 1236, 40*). COD. Theod. 2, 1, 6 -es officii *iudicis* (7, 18, 4, 4 *rectoris provinciae.* NOVELL. Valent. 28, 1 ut inconsulto principe *agentum in rebus* ... -es designati o. nil usurpent. 35, 5 [prioribus *var. l.*]). CONC.^{S} I 2 p. 76, 35 -es universalis huius sanctae synodi (*gr. I 1, 3 p. 17, 15* προέδρων, *I 3 p. 101, 4* priores). *al.* *sing.*: HEGES. 4, 14, 1 ⌊urbis -em⌋ nomine Dolesum (⌊ ⌋ *gr. 4, 416* ἀξιώματι καὶ γένει τῆς πόλεως πρῶτος, *cf. Ps. Rufin. p. 758* princeps).

2 *in municipiis coloniisve imperii Romani* (*regni Merov. l. 34; eadem ratione ac* primarius, *v. quae p. 1236, 4 monuimus*): **a** *plur.* (*cf. p. 1267, 34*): LIV. 29, 15, 11 accitis Romam magistratibus -busque earum coloniarum *Latinarum* ([*29, 15, 5* principes]. SVET. Claud. 1, 3 municipiorum c.que). APVL. met. 1, 26, 5 de patria nostra et eius -bus (*cf.* DECRET. decur. Sicc. [CIL VIII 15880] 7 *cuiusdam* viri de -b⟨us⟩ nostris). CYPR. epist. 43, 3 quinque -es illi, qui edicto nuper magistratibus fuerant copulati (*v. Clark, transl. 1984, ad l.*). MOD. dig. 33, 2, 16 adhibitis heredibus et -bus civitatis (NOVELL. Valent. 6, 1, 2). INSCR. Altav. Marcillet-Jaubert 67 (*a. 349/50*) *quidam* disp(unctor) una cum -es ded⟨i⟩cavit (*cf. ibid. 83* [*a. 362*] unus ex secundionibus). AVELL. 12, 3 p. 54, 5 singularum urbium atque regionum ... -es atque incolas (CIL III 6587 [*saec. IV²*] ad petitum -um ... Alexandrinae urbis [*vix ad* primus]. GREG. TVR. glor. mart. 33 p. 508, 30. *cf. l. 38*). NOVELL. Valent. 32, 5 -es ... curiae ... subscribant ([prio- *var. l.*]. Maior. 7, 9 quinque -um c. subscriptio [*vix ad* primus]). **b** *sing.*: AVSON. 174, 7 p. 39 curia Burdigalae te -e vigens. SYMM. epist. 6, 5 Severianum -em Literninae urbis (CIL X 7542 [*saec. V¹*] cu⟨ra⟩nte ⟨V⟩alerio Euhodio principale ac -e eiusdem u. *cf. l. 20. 33*). VITA Iust. Lugd. (BHL 4599) 1 accepta a -e quodam *Lugdunensium* ... fide.

B *in re militari*: **1** *cum respectu loci de militibus, qui prima fronte consistunt* (*cf. p. 1266, 55*): LIV. 1, 1, 7 cum instructae acies constitissent ... processisse Latinum inter -es (5, 18, 8 Genucius ... ante signa i. -es cecidit. *al.* perioch. 141 pugnaverunt [OROS. hist. 5, 21, 13]. CVRT. 4, 6, 17 dimicat [4, 6, 24]. TAC. ann. 3, 45, 2 AMM. 16, 12, 69. *al.*). 1, 12, 7 ipse ad -es Romulus provolat. 42, 7, 10 cum ... ex parte utraque -es caderent. *in imag. de martyribus*: CYPR. epist. 28, 1 vos ... -es (priores *var. l.*) et duces ... facti caelestis militiae signa movistis. **2** *cum respectu gradus de militibus superiorum ordinum*: LIV. 1, 57, 4 *in castris* satis liberi commeatus erant, -bus tamen magis quam militibus. 2, 45, 13 centurio erat, M. Flavoleius, inter -es pugnae flagitator (*primipilus sec. Dionys. ant. 9, 10, 2; alii vix recte intellegunt flagitatorem acerrimum*). 7, 8, 1 inter -es duorum populorum res geritur. *ibid.* delegata -bus pugna (*opp.* vulgus aliud armatorum). 22, 3, 14 -bus ... territis ..., milite ... laeto. 25, 6, 1 -es equitum centurionumque et robora ex legionibus peditum (42, 66, 5 [peditum *cod.*]). 26, 5, 12 Q. Navium -esque alios centurionum ([priores *cod. unus*]. TAC. hist. 3, 13, 1 -es c. et paucos militum. 5, 20, 2. *adde l. 55*). SEN. epist. 96, 5 (*in imag.*) hi, qui ... expeditiones periculosissimas obeunt, fortes viri sunt -esque castrorum (TAC. hist. 3, 31, 2 -es c. ... imagines Vitellii amoliuntur [*opp.* gregarius miles]). CVRT. 7, 2, 30 Cleander -es eorum *militum seditiosorum* intromitti iubet (priores *var. l.*). SIL. 5, 101. TAC. ann. 15, 51, 1 -es classiariorum Misenensium (*postea*: ⟨na⟩uarchus). *al.*

C *in vita communi de iis, qui arte* (*pecunia l. 66*) *praecellunt*: TAC. ann. 4, 52, 4 *causa peracta* Afer -bus oratorum additus. 13, 30, 2 Caninius Rebilus, ex -bus peritia legum et pecuniae magnitudine. SIDON. epist. 8, 6, 5 -bus advocatorum. CARM. de aegr. Perd. 140 artis ⌊medicinae⌋ ... -es (⌊ ⌋ *trad. metro invito; corr. alii aliter*). *Holmes.*

ᵛprīmōrdiālis, -e *adi.* *a* primordium. *legitur apud script. christ. inde a* TERT., *ceterum apud* AMM. *et* MART. CAP.

i. qui est in primordio: **1** *mundi, generis humani* (*sec. sacr. script.*): TERT. ieiun. 3 p. 277, 29 -e ... delictum *expiare ieiunando* (4 p. 278, 31). adv. Iud. 2, 4 (*respic. gen. 2, 17*) -is ... lex data est Adae et Evae ... quasi matrix omnium praeceptorum dei ([*cf. 2, 2* in principio mundi ... legem dedit *deus*]. 2, 6 in hac generali et -i dei l.). PAVL. NOL.

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 24, 21 ut … ad -em dignitatem, hoc est dei similitudinem, reformemur. AVG. gen. ad litt. 6, 6 p. 176, 18 quidquid ex illis tamquam involucris -bus in tempore evolvitur. PS. AVG. serm. ed. Mai 99, 1 per temeritatem -is mundi male coepta *turris* (*cf. gen. 11, 4 sqq.*). AVELL. 97, 82 concupiscentiae -is … excessus. PETR. CHRYS. serm. 78, 3 -es tenebras atque antiquum chaos (*cf. gen. 1, 2*). GLOSS. -i die: primo saeculi die. *al.* 2 *filii dei (iuxta ponitur* initialis *l. 10): geniti ante omnia saecula*: TERT. apol. 21, 17 verbum dei (*v. p. 1264, 11*). PS. HIL. tract. 2, 2 nativitatem -em filii dei, in qua de deo deus natus est. *nati ex Maria virgine*: EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 86, 7 in conceptu … virginis … atque -i vel initiali domini … exortu. p. 87, 4 duas *naturas Christi* … -bus suae unitionis effectibus extitisse (*i. statim in conceptu; cf. l. 32*). 3 *cuiuslibet rei vel personae* (*unde alia originem trahunt praeter l. 24; distinguitur* germinalis *l. 23*): TERT. nat. 1, 12, 13 (*respicitur staurolatria*) *crux* erit nucleus et granum -e, ex quibus apud vos *gentiles* ⟨si⟩mulacrorum silvae propagantur. adv. Val. 7, 8 habes ogdoadem …, cellas, ut ita dixerim, -ium Aeonum. AMM. 23, 6, 24 *Seleucia expugnata* ex adyto quodam … labes -is exiluit, quae insanabilium vi concepta morborum … cuncta contagiis polluebat. 30, 1, 1 hanc -em fuisse novimus causam *caedis* (AVG. gen. ad litt. 6, 10 p. 182, 24 in quibus *seminibus* rursus quasi -es c. repetuntur). MART. CAP. 7, 730 (*Arithmetica ad deos*) cum prosapiam … -em vobis studeam comprobare, *sc. quod vestrum omnium mater sum.* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 30, 10 p. 400^A animae -is seu potius germinalis ˌilla potentiaˏ ([ˌ ˏ *om. edd. vet.*]. *cf. gr.* τὸ φυσικὸν τῆς ψυχῆς). *mera vi temporali*: TRACT. Pelag. 4, 11, 1 p. 86 -is institutio a Christo et ab eius apostolis tradita (*sc. nunc neglecta*).

adv. **prīmōrdiāliter.** *i. q. (a) primordio: mundi*: AVG. gen. ad litt. 5, 4 p. 144, 12 illis *angelis creatura dei nota est* -r, ut ita dicam, vel originaliter, sicut eam deus primitus condidit (trin. 3, 9, 16 o. ac -r … creata). FVLG. RVSP. incarn. 54 illa, quae vel ex aquis vel ex terra gignuntur, deo creante -r instituta *esse.* ad Tras. 2, 12, 1 mundana operatione -r consummata. *conceptus Christi* (*cf. supra l. 9*): EPIST. pontif. 670 Schwartz p. 89, 9 *nisi* ipsa -r extiterit unitione *naturarum duarum* conceptus *Christi. cuiuslibet eventus vel status*: AVELL. 97, 45 (*ad Rom. 8, 23* nos … primitias spiritus habentes) apostoli …, qui -r sancti spiritus dona sumpserunt. CLAVD. MAM. anim. 2, 5 p. 117, 19 *corpora pondere* in regiones suas, unde -r exsistunt, naturaliter feruntur. PRIMAS. in apoc. 21, 12 per duodecim apostolos dominum nostrum universis ad fidem introitum -r praebuisse. *Marchionni.*

[primordines vel plurimordines *falso trad. codd.* GLOSS. V p. 41 *editis pro* primi ordines, *v. ibid. p. 99 et 149 et Gloss.^L IV Plac. s 12.*]

[prīmōrdis, *abl.* -i, *adi. iuxta* primordialis *a* primordium *derivandum vix recte agnoscunt quidam* COMM. instr. 1, 35, 12, *v. p. 1271, 24.*]

^x**prīmōrdium,** -ii *n.* a primus *et* ordiri (*cf.* exordium; *inter composita a primo affert* PRISC. gramm. III 468, 17). NOT. Tir. 32, 8. pri- *scribitur* i *longa* CE 436, 7 (*saec. II²*), *corripitur neglegentia solita in fine versus* COMM. instr. 1, 35, 12 prĭmordi (*cf. p. 1271, 23*). *per tmesin audaciorem in fine versus* LVCR. 4, 28 ordia prima. *formae contractae: gen. sg.* -di COMM. *supra, dat. pl.* -dis ARNOB. nat. 1, 11 (*cod. P; sed abl.* -diis *trad. ibid.* 3, 28. 7, 9). *legitur in versibus inde a* PACVV., CIC., Q. CIC., LVCR. (*plus 70^ies*), OV., *in oratione soluta inde a* CIC., VARRONE, *?*SALL. (*v. p. 1270, 70*), LIV. (*frequentat* TERT. [*fere 120^ies*]); *in hexametris ponuntur nom. et acc. plur.* -a (*qui soli dactylis conveniunt, sed cf. l. 47 sq.*) *in pedibus quarto et quinto passim inde a* CIC. Arat. 39, *rarius in tertio et quarto* CIC. Arat. frg. 1 LVCR. 1, 182. *al.* BVC. Eins. 1, 24 SIL. 9, 534. *al., in primo et secundo non nisi* LVCR. 1, 778. 1, 848. 3, 392.

fere i. q. initium, principium, exordium (*repetita notione veriloquii p. 1272, 70; cf.* PAVL. FEST. p. 224 -a: principia [*item per sing.* GLOSS.^L I Ansil. PR 1272]. GLOSS. initium): I *praevalente respectu temporis* (*arcuimus paucas iunct. adv. parum definitas, de quibus videsis appendicem*):

A *notione sollemni. iuxta ponitur vel pro syn. est saepius* initium *vel* principium, *ceterum e. g.* ingressus VLP. dig. 1, 13, 1, 3, introitus TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 318, 26, infantia AVG. conf. 1, 6, 10; *opp. vel distinguitur e. g.* exitus SEN. nat. 3, 13, 2. TAC. hist. 3, 34, 1 (*cf.* exitium TERT. apol. 22, 4), finis TERT. monog. 17, 6 CLAVD. 1, 67. *al.,* causa AVG. civ. 7, 10 p. 287, 20 (*al. ibid.*). *metonymias notabiliores singulis capitulis adiunximus. fere proverbialiter*: PETR. CHRYS. serm. 175, 1 omnium … rerum -a sunt dura (*cf. Otto, Sprichw. n. 1473*).

1 *generatim de initio*: a *cuiusvis actionis, eventus, status*: PACVV. trag. 51 dubito …, quod -um capissam ad stirpem exquirendum (*nisi ad b*). CIC. leg. 2, 7 (*praecedit p. 1270, 14*) item ab eodem *Iove* … sunt nobis agendi capienda -a. CVRT. 9, 2, 11 *Alexander sibi visus est* adhuc in operum suorum -o stare (TERT. adv. Marc. 2, 6 p. 343, 6 bonitas dei a -o o. perspecta. GREG. M. moral. 8, 79 [*bis*]). 9, 6, 17 (*Alex. ad amicos*) a -is belli nullum erga me benivolentiae … indicium omisistis (SIL. 15, 515 non tanto strepuere metu -a b. 17, 329 STAT. Theb. 6, 171. *al.; cf.* SIL. 4, 55 magnae … aderant -a cladis. STAT. Theb. 3, 489 Argolicae -a pugnae … praenosse. *aliter p. 1272, 27 sq.*). VAL. FL. 8, 402 dulcis … -a taedae (*i. nuptiarum*). SIL. 3, 79 (*loq. Hannibal*) ut *deus* nostro abrumpat leto -a rerum (*adde p. 1269, 67; aliter p. 1271, 11 et sub B1*). 11, 254 (*Decius ad Hannibalem*) perge ac -a tanta accumula paribus factis. TERT. scorp. 3 p. 151, 13 transgressionis *populi Israhel* … -a (LACT. inst. 3, 29, 16 *diaboli*). CYPR. epist. 76, 2 fustibus caesi … initiastis confessionis vestrae religiosa -a. AVIEN. Arat. 516 *Aries vix cerni potest,* in tenui quamquam -a Phoeben orbe habeant. AMM. 18, 3, 1 turbo novarum … rerum a -is levibus ad luctus et lamenta progressus. AMBR. hex. 5, 18, 59 temptare volatus -a. *al.* b *orationis, libri sim.* (*verborum sim. l. 17 sq.; quaedam etiam vi locali explicari possunt, e. g. l. 17. 28. cf.* GLOSS. προοίμιον): CIC. Arat. frg. 1 a Iove musarum -a (*gr. 1* ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα). COLVM. 1, 1, 18 Magonem suorum scriptorum -um talibus auspicatum sententiis: '…'. STAT. silv. 2, 1, 37 dignos aditus laudumque tuarum … -a quaerens distrahor. TER. MAVR. 817 syllabae …, nominis verbive … quae tenent -a (*cf.* 1109 si pedis … -a consona et uda subnectent). FIRM. math. 1, 1, 1 in vestibulo … orationis atque in ipsis principiorum -is. HIL. coll. antiar. p. 147, 24 quam *fidem* epistulae -o condiderunt (CONC.^S IV 1 p. 105, 5 de epistolae … -is aliquid dicere [*gr. deperditum vertitur I 5 p. 314, 10 et Pelag. I defens. 3 p. 26, 6* praefationibus]. *al.*). in Matth. 19, 11 in -o libri … *quaedam* admonuimus (EXPLAN. in Don. 1. 154 in -o l. secundi. *cf.* CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 11 primus liber in sui -o breviter adstruit *quaedam*). SERV. gramm. IV 468, 18 cantibus tribus, quorum -a subnotavi (*i. primum quemque versum; item* 468, 24 *et saepe ibid.*). AVELL. 83, 91 -a psalmi (*opp.* secunda; *gr. Theod. Mops. ibid.* τὰ πρότερα, *quod vertit Iulian. in psalm. 8, 5^a* principia). CE 511, 10 (*respicitur acrostichis*) inspicies, lector, -a versiculorum. *al.* c *spatii temporis* (*universi temporis l. 39*): CIC. Arat. 39 *signum Vergiliarum* ˌaestatis -aˏ clarat ([ˌ ˏ *gr. 266* θέρεος … ἀρχομένοιο]. Q. CIC. carm. frg. 4 arida … a. Gemini -a pandunt. ANTH. 864, 1 a. Maius Tauro -a prodit). VET. LAT. Is. 51, 9 (Tert. resurr. 26, 12) exsurge Hierusalem …, sicut ˌin -o dieiˏ (ˌ ˏ in -o, in -i die *var. ll.; gr.* ἐν ἀρχῇ ἡμέρας, *Vulg.* in diebus antiquis). TERT. apol. 40, 1 (*hyperbolice*) omnis publicae cladis … ˌa -o temporumˏ Christianos esse in causa (ˌ ˏ *Haverkamp*; in -o t. *rec. Φ, om. vulg.*). AVIEN. Arat. 129 inter -a noctis ([*gr. 41* πρώτης ἀπὸ νυκτός, *cf. Cic. Arat. frg. 7, 3* prima … a nocte]. ALC. AVIT. carm. 1, 144 n. -a vesper rettulit. *aliter p. 1272, 35*). AVSON. 376, 3 p. 98 *mensis* Martius antiqui -a protulit anni. *al.* *omnium saeculorum* (*sc. usu christ.*): VET. LAT. I Ioh. 3, 8 (Tert. pudic. 19) diabolus a -o delinquit (*gr.* ἀπ' ἀρχῆς, *Lucif. Athan. 2, 15* origine, *cod. 55 et Vulg.* ab initio). TERT. adv. Prax. 5 p. 233, 15 sermonem … in -o apud deum fuisse (*sim.* 15 p. 254, 12. 16 p. 256, 11 a -o [*secl. Kroymann*]; *respicitur Vet. Lat. Ioh. 1, 1* [*Tert. adv. Hermog. 20, 4. al.*] in principio). AVG. conf. 1, 6, 9 ante -a saeculorum, *domine,* … tu es. *al.* d *muneris ineundi*: TAC. ann. 1, 7, 1 ne laeti excessu principis neu tristior⟨es⟩ -o *viderentur* (CASSIOD. var. 10, 13, 2). 6, 50, 4 ad capienda imperii -a C. Caesar egrediebatur (CASSIOD. var. 10, 7, 1 -a nostri i. COD. Iust. de emend. cod. pr.). CYPR. epist. 14, 4 a -o episcopatus mei. CIL IX 1540 (*saec. III?*) in -o suo taurobolium a se (*sc. sacerdote*) factum. PS. AVR. VICT. epit. 17, 2 qualis futurus esset, in ipso -o ostendit *Commodus.* AVSON. 333, 2 p. 26 felicia … consulis Ausonii -a. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 89 p. 662 *Archelaum* ex caede trium milium civium ˌregni sumpsisse -aˏ ([ˌ ˏ *gr.* προοιμιάσασθαι τὴν βασιλείαν]. AVG. civ. 18, 27 p. 292, 2 usque ad regem Romulum … vel etiam usque ad r. -a … Numae. CASSIOD. var. 8, 16, 5. *al.*). CLAVD. 1, 67 (*in laudatione consulum*) coepistis, quo finis erat; -a vestra vix pauci meruere senes. *al.*

2 *speciatim de initio eorum, qui (quae) nasci, condi, institui dicuntur* (*sc. mera vi temporali; aliter sub B1*): a *animantes eorumque vita sim.*: VARRO frg. Non. p. 308, 36 in -o pueruli (puerili *var. l.*). SEN. dial. 10, 6, 1 Livius Drusus … execratus inquietam a -is vitam dicitur dixisse uni sibi ne puero quidem umquam ferias contigisse. GELL. 12, 1, 9 in ipsis hominem -is, dum fingitur, dum animatur, … interfectum ire (*sc. abortu*). MOD. dig. 23, 1, 14 a -o aetatis sponsalia effici possunt, … si *contrahentes* non sint minores quam septem annis (CIL VI 1742, 16 [*fere a. 360*] omnibus … perfuncto *Orfito* honorib(us) intra a. -a). SERV. ecl. 4, 1 *filium Pollionis* inter ipsa -a perisse. AVG. civ. 13, 3 p. 559, 29 -a catulorum. conf. 1, 6, 10 laudem dicens tibi, *domine,* de -is et infantia mea. c. Pelag. 2, 7, 16 qui *gemini* … in infantiae -o, unus baptizatus, alter sine baptismate, morerentur. LEO M. serm. 26, 2 nati Iesu ex Maria virgine sacra -a. *al.* b *urbes, civitates sim.*: SALL. hist. frg. 1, 8 a -o urbis ad bellum Persi Macedonicum ([*ita Prisc.,* principio *Serv.*]. *item de urbe Roma*: LIV. praef. 1 si a -o u. res populi Romani perscripserim. CENS. 17, 12 ab u. -o ad reges exactos. *de Hierosolymis*: TAC. hist. 5, 2, 1 [*opp.* supremum diem]). PLIN. nat. 3, 56 (*de Latio antiquo*) tam tenues (-is *var. l.*) -o (-i *cod. unus*) imperi fuere radices. 14, 87 non a -o hanc gratiam fuisse *nobilibus vinis,* auctorita-

[*Holmes*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem post DC urbis annum coepisse. TAC. hist. 3, 34, 1 hic exitus Cremonae anno ducentesimo octogesimo sexto a -o sui (suo *var. l.*). APVL. apol. 18, 8 ⌊paupertas⌋ ... populo Romano imperium a -o fundavit (⌊ ⌋ *de qua 18, 6* prisca ... conditrix). *gen. inversus* (*vel meton. de ipsis civitatibus sim. recentibus, nondum confirmatis*): TAC. ann. 2, 88, 2 *Arminius,* qui non -a populi Romani ..., sed florentissimum imperium lacessierit. AVG. quaest. hept. 7, 19 quantum temporis -a Romani imperii sub Numa ... pacata habere potuerunt. **c** *mundus, genus humanum sim.: usu pagano*: PLIN. nat. 3, 2 nomina *locorum,* qualia fuere -o ante ullas res gestas. PS. QVINT. decl. 9, 8 a -o generis humani. FRONTO p. 231, 16 cum res humanas a -o conderet *Iuppiter.* PANEG. 8, 2, 3 inter illa rerum tenera -a. *usu iudaeo et christ. spectat ad creationem mundi aliasve res initio libri geneseos relatas*: VET. LAT. gen. 1, 1 (Tert. bapt. 3, 2) in -o fecit deus caelum et terram (*ed. Mesnart,* in principio in -o *cod. T, ut quidam* in -o *deleant; gr.* ἐν ἀρχῇ, *Chalc. comm. 276* initio, *cett. et Vulg.* in principio. *pendent* TERT. adv. Hermog. 26, 1. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 21 in -o spiritus super aquas ferebatur). TERT. anim. 26, 5 si fingit deus in utero (*cf. Ier. 1, 5*), et afflat ex -i forma: '... flavit in eum *Adam* flatum vitae' ([*gen. 2, 7*]. 31, 1. 36, 4 -orum f. virg. vel. 7, 1 secundum -i f.). 27, 7 fidelissima -i exempla: de limo caro in Adam *eqs.* (*cf.* PS. AVG. quaest. test. 107, 5 p. 248, 13 ut de ipsis -is demus exemplum: '...' [*gen. 1, 15 sq.*]). *et saepe* (*imprimis in locut. adv.*). COMM. instr. 1, 35, 12 lex a ligno data est homini primitivo timenda, mors unde provenit neglecta lege -i (*sunt qui praeter necessitatem cogitent de adi.* primordis, *quod alibi non legitur*). *al.* **d** *varia, sc. imprimis instituta religionis sim.* (*saepius sive per gen. inversum sive meton. respiciuntur ipsa rudimenta, primi sectatores l. 38*): QVINT. inst. 12, 10, 3 illa prope rudia ac velut futurae mox artis -a *pictoribus posterioribus praeferre.* TAC. Germ. 39, 1 (*antea*: vetustissimos se ... Semnones memorant; fides antiquitatis religione firmatur) caeso ... homine celebrant barbari ⌊ritus⌋ horrenda ⌊-a⌋ (*sc. ritum incultae antiquitatis, nisi fallimur; alii intell. institutionem ritus vel sacrum, quo ritus incohatur, vel explicant sec. B2a*). APVL. flor. 3, 2 nec quicquam omnium est, quod possit in -o sui perfici. CYPR. eleem. 25 sub apostolis ..., quando inter ipsa -a maioribus virtutibus mens vigebat. SER. med. 776 reprimes -a pestis. AMBROSIAST. in Rom. 11, 29 (rec. *β, γ*) inter -a fidei ([*aliter rec. α*]. GREG. M. moral. 4 praef. 4 Hebraeorum mentes ... in redemptoris adventu ... -a f. sequi noluerunt. *al.*). PETR. CHRYS. serm. 11, 3 diabolus semper -a boni pulsat, temptat rudimenta virtutum. 25, 1 dominus euangelici gregis pusilla et tenera -a ... consolatus. EVSEB. GALLIC. hom. 65, 1 apud sacra -a nascentis ecclesiae (APRING. in apoc. 2, 10 in -is e. catholicae. *al.*). ENNOD. epist. 6, 23, 1 p. 162, 5 deo auspice dilectionis tuae *studiis deditae* -a convalescant. *al.*

B *notione aucta et deflexa*: **1** *accedit notio originis, causae, fundamenti* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1273 -um: originem. *metonymice fere sub a, ceterum p. 1272, 22. 36. 51. al.*): **a** *usu technico philosophorum aliorumque significantur primae materiae, prima elementa mundum constituentia sim.* (*per plur. praeter l. 67*): **α** *quaevis* (*sec. varias doctrinas et usu generali*): LVCR. 1, 545 esse immortali -a corpore debent, dissolvi quo quaeque supremo tempore possint. 1, 592 si -a rerum commutari ... possent (2, 177 quamvis r. ignorem -a quae sint, hoc *unum scio* [*sim.* 5, 195]. *al.* MANIL. 1, 125 permixta chaos r. -a quondam discrevit partu [*cf. Hes. Theog. 116* πρώτιστα Χάος γένετο]. ARNOB. nat. 1, 11 morsu animam serpens tollit: maledicas -is r., quod tam saeva prodigia genituris spirantibus addiderunt? *al.*). 1, 789 quod facere (*sc. se mutare*) haud ullo debent -a pacto (*item* 2, 750). 1, 847 sq. *Anaxagoras* inbecilla nimis -a fingit, si *re vera* -a sunt. 2, 560 si finita ... -a quaedam constitues. *al.* PS. QVINT. decl. 5, 6 ex ipsis rerum naturae sacris venerandisque -is descendit affectus, *sc. ut esurientes alamus* (14, 10 amor ille, per quem r. n. s. -a totiusque mundi elementa creverunt). ARNOB. nat. 7, 9 p. 351, 24 nonne -is isdem eadem et me genuit informavitque natura? AVG. trin. 10, 7, 9 *mentem* compagem -orum, quibus ista caro tamquam connectitur, esse. *al.*

β *quattuor elementa Empedoclis aliorumque* (*sive omnia sive singula*): LVCR. 1, 570 *si solida sunt -a, explicari possunt* mollia quae fiunt, aer aqua terra vapores ...; contra si mollia sint -a rerum *eqs.* (1, 712 *quidam* conduplicant -a r. aera iungentes igni terramque liquori ...; quorum ... cum primis Empedocles est. 1, 753. 765). 1, 1110 -a caeca *Stoicorum.* COLVM. 3, 10, 10 *ut* opifex ... spiritus elementa cum terrenis -is misceret (*i. aera cum terra*). 8, 14, 2 sine isto -o (*sc. aqua*) non magis quam sine terreno recte vivere nequeunt *anseres.* STAT. Theb. 9, 301 illum *mortuum* terra ... sua ... in -a solvet. PS. QVINT. decl. 4, 13 diversitas ... in corpus unum dissentientibus solidata -is. APVL. apol. 49, 3 primam causam *morborum* -is corporis adtribuit *Plato,* si ipsae elementorum qualitates, uvida et frigida et his duae adversae, non congruant (*cf. Tim. 82[a]* τεττάρων ... γενῶν, ἐξ ὧν συμπέπηγεν τὸ σῶμα). AVG. serm. 51, 34 quattuor -a, quibus corpus constat. **γ** *atomi Democriti, Epicuri al.*: LVCR. 1, 55 rerum -a pandam, unde omnis natura creet res ..., quae nos ... semina rerum appellare suemus (1, 268. *et saepe apud eundem; item c. gen. eius, quod -is efficitur*: 2, 476 taetri -a viri. 4, 531 vocum. 6, 235 vini. *al.* LACT. ira 10, 4 ipsorum elementorum ... -a *a Leucippo inducta,* quae nec videri possent nec tangi. CAEL. AVR. acut. 1, 14, 105 *Asclepiades* -a ... corporis prima constituerat atomos, secunda corpuscula intellectu sensa). 1, 182 ubi nulla forent -a, quae genitali concilio possent arceri. 1, 501 semina quae rerum -aque esse docemus. 1, 548 sunt ... solida -a simplicitate (*item* 1, 609. 2, 157). 2, 396 fit uti non ... possint -a singula quaeque singula per cuiusque foramina permanare (*concilia atomorum intellegunt quidam*). 3, 262 inter ... cursant -a principiorum motibus inter se. 4, 41 post mortem ..., cum corpus *et animus* ... in sua discessum dederint -a quaeque. *al.* LACT. inst. 3, 17, 25 opif. 6, 13. CLAVD. 17, 82 hi *sapientes* vaga collidunt caecis -a plagis; numina constituunt alii.

b *usu vario (sed usu technico saepius sublucente, v. e. g. l. 20. 22) oriuntur vel derivantur*: **α** *quaelibet res*: CIC. part. 7 *argumenta,* quae infixa sunt rebus ipsis, ... ut -a rerum et quasi praecurrentia ([*ad rem cf. p. 518, 19 sqq.*]. COLVM. 8, 16, 7 huius ... rei [*sc. quaestus piscatorii*] quasi -um est naturam loci contemplari, quo *eqs.*). OV. met. 15, 67 magni -a mundi et rerum causas ... docebat *Pythagoras* ([*cf. 69* unde ..., quae ... origo]. SEN. nat. 3, 13, 2 ignis exitus m. est, umor -um. BVC. Eins. 1, 24 [*si contextu corrupto recte huc traximus*]. MAR. VICTOR. aleth. praef. 107 quae sit origo poli vel quae -a m. *al.*). PERS. 6, 3 opifex numeris veterum -a ⌊vocum⌋ ... intendisse, *sc. ipsas voces earumve partes* (⌊ ⌋ rerum *var. l.; cf. l. 2*). PLIN. nat. 12, 2 arbores ... dicere ac moribus -a ingerere nostris. 37, 2 fabulae -um *usus gemmarum* a rupe Caucasi tradunt ... primumque saxi eius fragmentum inclusum ferro *esse.* SIL. 1, 20 magni repetam -a motus (*cf.* belli: STAT. Theb. 3, 237 turpis -a b., insidias *ducis* [*cf. 235* semina pugnae]. Ach. 2, 47 quae Danais tanti -a b., ede. *aliter p. 1269, 75 sqq.*). 12, 87 quorum *templorum* ... ductor Capuae -a pandit. TAC. dial. 12, 2 (*de poesi*) haec eloquentiae -a, haec penetralia. PS. APVL. Ascl. 19 quos *deos* dicis vel rerum capita vel initia -orum? (*cf.* 32 omnium ..., quae sunt, -a deus est et aeternitas). AMM. 21, 14, 5 Plotinus ausus ... monstrare, quibus -is hi genii animis conexi ... eas ... tuentur (*nisi technice ad a; cf. den Boeft al., comm. 1991, ad l.*). 26, 7, 8 ausa ... iustis exorsa -is. CLAVD. rapt. Pros. 1, 111 -a testor noctis et horrendae stagna intemerata paludis. *al.* *meton. de fundamentis, elementis doctrinae sim.*: COLVM. 5, 3, 1 his ... velut -is talis ratiocinii praeceptis non difficiliter mensuras inibimus agrorum. QVINT. inst. 1, 9, 1 quaedam dicendi -a, quibus aetatis nondum rhetorem capientis instituant (*respiciuntur* προγυμνάσματα). POMP. gramm. V 189, 27 quem ad modum legistis in -is (*sc. in Donati arte minore infantibus scripta* [*cf. ibid. 98, 6 sq.*]). *al.* **β** *animantes, plantae, urbes sim.* (*cf.* GLOSS. (ἀπ)αρχὴ γένους): OV. met. 15, 58 talia ... -a ... esse loci positaeque Italis in finibus urbis, *sc. Crotonis* (LIV. praef. 7 *antiquitas* miscendo humana divinis -a urbium augustiora *facit*). 15, 391 *omnia animalia praeter phoenicem* ex aliis generis -a ducunt. VAL. MAX. 1, 8, 8 urbis (*sc. Albae Longae*), e qua -a civitas nostra traxit. COLVM. 1, 3, 6 Achaeos dico ... et, ut -a nostra contingam, Pelasgos *eqs.* LVCAN. 10, 177 Phariae -a gentis ... edissere (SIL. 15, 419. STAT. Theb. 1, 4 gentisne canam -a dirae, Sidonios raptus ... scrutantemque aequora Cadmum?). STAT. Theb. 11, 210 *Iovi* -a Thebae ... debent. QVINT. decl. 321, 7 non *est fratribus* eadem causa vitae? non una -a? *meton. -a dicitur id ipsum, unde quis oritur, auctores gentium, semina sim.* (*pignora imperii* SIL.): OV. am. 2, 14, 11 generis -a nostri, ... lapides *a Deucalione iactos* (CLAVD. 20, 491 Iapetionidas g. -a nostri ... finxisse. CONC.[S] I 5 p. 185, 22 *Christus* positus est ... -um g. secundum [*sc. post Adam; gr. ibid. p. 226, 24* ἀρχή]). epist. 17, 57 Phrygiae ... -a gentis cumque suo Priamum Laomedonte refer (met. 5, 190 [*loq. Nileus*] aspice ... nostrae -a g., *sc. Nilum in clipeo caelatum.* SIL. 1, 658 culta diu Rutulae -a g., Laurentemque larem et genetricis pignora Troiae). ars 3, 337 profugum Aenean, altae -a Romae. COLVM. 6, 37, 7 ut avitus color ⌊-is seminum⌋ mixtus reddatur nepotibus (⌊ ⌋ *si fere pro* seminibus *positum; item*: AVG. gen. ad litt. 5, 7 p. 150, 10 omnia ... -a s., sive unde omnis caro sive unde omnia frutecta gignuntur, umida sunt. trin. 11, 2, 5. VINCENT. LER. comm. 23, 11 [*in imag.*]). GELL. 12, 1, 17 corpus ... et animum bene ingeniatis -iis inchoatum ... degeneri ... alimento lactis alieni corrumpere. AVIEN. Arat. 49 *ut mens* se subduceret ... fontis in aeterni -a (*sc. in mentem divinam*). *al.*

2 *intercedentibus vocibus notionis affinis significantur*: ?**a** *initia, sc. sacra* (*cf. vol. VII 1, 1662, 33 sqq.*): TAC. Germ. 39, 1 (*v. p. 1271, 29*). **b** *exordium, sc. initium telae texendae* (*cf. vol. V 2, 1561, 69 sqq.*): CE 436, 7 (*saec. II[2]*) sic ... duxere ollim -a Parcae et nevere super vobis vitalia fila. **c** *primogenita, sc.: status et ius eius, qui primus natus est* (*cum respectu ordinis, sed vergit ad III*): FVLG. aet. mund. p. 144, 19 (*de Iacob*) nascitur parvus (*sc. secundus*), qui nasci voluit primus; optavit -a, si possit vinci natura (*cf. p. 145, 14 sq.* primatus optavit). *munera prima deo offerenda, primitiae*: PRVD. ham. praef.

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4 *Cain et Abel* sistunt ad aram de laborum fructibus deo sacranda munerum -a (*cf. gen. 4, 4* obtulit de primogenitis).

II *praevalente respectu loci* (*cf. p. 1270, 12*): VET. LAT. II par. 13, 13 (cod. 109) Iheroboam convertit insidias suas ... et factum est in -o Iudas (*opp.* de retro; *gr.* ἔμπροσθεν. *cf. Vulg.* ex adverso). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 11 partem palati, qua -um dentibus superis est, lingua trudente. CASSIOD. inst. 1, 26, 1 quas *notas* in -is codicum ... ascripsi.

III *praevalente respectu gradus significatur, quod summi momenti, maximae dignitatis est* (*sc. tamquam initio laterculi, enumerationis sim. positum*): PS. CYPR. aleat. 5, 3 multae ... sunt temptationes eius *diaboli*, quorum (*pro* quarum) -a sunt idolatria, moechiae, furta *eqs.* VIRG. gramm. epit. 5, 2, 4 *proprietas significat* propriorem (priorem *var. l.*) ordinem: proprii enim recte dicuntur, qui in -o civitatum honore vel dignitate vel censu scribuntur. *de iure primogeniti v. p. 1272, 72.*

appendix syntactica et stilistica (*sc. fere ad IA*): **1** *locutiones adverbiales selectae* (*augentur per pron.* ipsum *l. 20. 34. 49. al., per adv. l. 20. 22. 43; ceterum accedunt adv., enunt. temp. sim. l. 22. 25. 44. 50. al.*):
a *cum praepos.*: α in -o, in -is: *cum attrib.*: VARRO frg. Non. p. 308, 36 in -o pueruli ([puerili *var. l.*]. *item sing.*: APVL. flor. 3, 2. TERT. anim. 16, 1 statim in naturae -o. *et saepius*). GELL. 12, 1, 9 in ipsis ... -is (FIRM. math. 1, 1, 1 in ipsis ... -is. AMBROSIAST. in I Cor. 11, 22, 3 in -is i. PELAG. Aug. nat. et grat. 37, 44 in i. statim mundi -o, ubi *eqs. al.*). LACT. inst. 3, 29, 16 in -is transgressionis (*item plur.*: AVG. conf. 10, 33, 50. *al.; addas l. 20 sq.*). *sine attrib.*: PLIN. nat. 33, 12 in -o (*item sing.*: VET. LAT. prov. 18, 17 [Pelag. in I Tim. 1, 13]. TERT. bapt. 4, 2 tunc in -o. castit. 6 l. 13 tum ... in -o. *al.* COD. Iust. 9, 2, 11 [*a. 292*]. *al.*). TERT. adv. Marc. 2, 26 p. 372, 5 in -is (*item plur.*: PALLAD. 4, 12, 2. ENNOD. opusc. 1, 10 p. 264, 6 non in -is. *al.*).

β a -o (a -is *l. 35. 39. cf.* SYNON. Cic. p. 412, 25, *v. vol. V 2, 1567, 80; sec. falsam var. l. gr.* ἀπ' ἀρχῆς *pro* ἀπαρχῆς VET. LAT. I reg. 2, 29 [Lucif. Athan. 1, 10. *al.; Vulg.* primitias]): ① *strictius de tempore, ex quo*: *cum attrib.*: SALL. hist. frg. 1, 8 a -o urbis ad bellum Persi Macedonicum ([*dub., cf. p. 1270, 70*]. *item respondet praepos.* ad: CENS. 17, 12. AVG. serm. 277, 11 ab ipsis -is uteri usque ad cinerem extremum. *cf. l. 42*). LIV. praef. 1 a -o urbis. CVRT. 9, 6, 17 a -is belli (*item plur.*: AVG. *l. 34.* GREG. M. moral. 4, 63 a mundi -is. in I reg. 6, 96 l. 2144). PS. QVINT. decl. 9, 8 a -o generis humani. TAC. hist. 3, 34, 1. TERT. anim. 43, 9 a -o naturae suae. *al.* MOD. dig. 23, 1, 14 a -o aetatis. CYPR. epist. 14, 4. *al.* *sine attrib.* (*sing. praeter* SEN.): SEN. dial. 10, 6, 1 a -is. PLIN. nat. 14, 87 a -o. 17, 184 (ad -o, ad -um *var. ll.*). VET. LAT. Matth. 19, 8 (Tert. adv. Marc. 4, 34). I Ioh. 3, 8 (Tert. pudic. 19). TERT. nat. 2, 13, 1. adv. Marc. 1, 1 p. 292, 5 retro et a -o. 2, 11 p. 350, 10 usque ad delictum hominis deus a -o ... bonus. 2, 27 p. 373, 18 iam inde a -o. *al.* COD. Theod. 4, 17, 2 iterum a -o. *al.* ② *laxius de tempore, quando*: FRONTO p. 231, 16 *v. p. 1271, 10.* APVL. apol. 18, 8 *v. p. 1271, 2.* TERT. adv. Iud. 5, 3 iam tunc a -o. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 29 a -o. test. anim. 3 p. 138, 4. *al. apud eundem.*

γ inter -a (intra CIL): PANEG. 8, 2, 3 i. illa rerum tenera -a. AVIEN. Arat. 129 i. -a noctis. CYPR. eleem. 25 i. ipsa -a (SERV. ecl. 4, 1. AMBROSIAST. in I Cor. 7, 13, 1 i. i. -a, cum *eqs.* PS. AVG. quaest. test. 83, 6. COD. Theod. 8, 5, 2 i. i. currendi -a. *al.*). CIL VI 1742 intra aetatis -a. *al.*

b *abl.* -o, -is (*cf.* SYNON. Cic. p. 438, 24 primo. initio. ... principio. exordio. -o): PLIN. nat. 3, 2 -o ante ullas res gestas. 3, 56 *v. p. 1270, 74.* TERT. adv. Hermog. 34, 1 -o. HIL. coll. antiar. p. 147, 24 epistulae -o. ENNOD. epist. 1, 1, 6 p. 3, 3 -is. EVTR. VAL. epist. 1 l. 195 -is (*sec.* CASSIAN. conl. 5, 25, 2 in -is). *al.*

2 *determinationes per gen.*: **a** *personae vel rei incipientis vel inceptae* (*pro gen. ponitur pron. poss. saepe, adi.* sacerdotale SACR. Leon. 1004, christianum PETR. CHRYS. serm. 38, 2 [*cf. l. 19*]): *passim inde a* CIC.; *notes gerund.*: CIC. leg. 2, 7 agendi. QVINT. inst. 1, 9, 1 dicendi. VLP. dig. 1, 13, 1, 3 -um gerendorum honorum sententiaeque ... dicendae. MART. CAP. 4, 327. *al.; pron. pers.* sui: TAC. hist. 3, 34, 1 (suo *var. l.*). APVL. flor. 3, 2 TERT. adv. Marc. 2, 2 p. 336, 7. *al.* **b** *notionis affinis* (*cf. versa vice*: initia -orum PS. APVL. Ascl. 19, causae -orum CLAVD. MAM. epist. 2 p. 203, 10): LVCR. 3, 262 -a principiorum (*nisi aliter iungas.* FIRM. math. 1, 1, 1). COLVM. 6, 37, 7 seminum (*v. p. 1272, 60*). FIRM. math. 5, 3, 22 originis (COD. Theod. 4, 6, 2). IVST. 31, 5, 7 fontium -is (AVIEN. Arat. 49 fontis ... -a. MAX. TAVR. 64, 3). AVG. c. Pelag. 2, 7, 16 infantiae. MART. CAP. 5, 437 inchoamentorum. *sim. al.* **c** *explic.*: TERT. anim. 19, 5 providentissimi fruticis. PRVD. ham. praef. 4 munerum. CLAVD. 5, 493 humanae ... formae. AVG. serm. 277, 11 uteri. *al.* **d** *inversum*: *v. quod p. 1271, 4. 25 monuimus.*

3 *iuncturae variae*: **a** *cum verbis* (*per ellipsin verbi* CIC. Arat. frg. 1 PLIN. nat. 37, 2 STAT. Ach. 2, 47. *al.*): α *per acc.* (*nom. in struct. pass.*) -um, -a: PACVV. trag. 51 dubito, ... quod -um capissam (*cf.* capere: CIC. leg. 2, 7 TAC. ann. 6, 50, 4 CYPR. GALL. gen. 631. sumere: COD. Iust. 4, 29, 19 [*a. 294*]. AMM. 31, 10, 2. *al.*). OV. met. 15, 391 ex aliis ... -um ducunt (*cf.* trahere ex: VAL. MAX. 1, 8, 8). COLVM. 1, 1, 18 -um ... auspicatum *quendam* (*simili abundantia adhibetur* dedicare: TERT. scorp. 3 p. 151, 13. initiare: CYPR. epist. 76, 2. *cf. l. 12*). SIL. 1, 20 repetam -a (15, 419 IVVENC. 2, 202 CORIPP. Iust. 3, 77. *cf.* petere: MAX. TAVR. 64, 3). SIL. 9, 534 exstingui -a *alicuius* (LEO M. serm. 32, 1. *cf.* abrumpere: SIL. 3, 79. reprimere: SER. med. 776). STAT. Theb. 11, 210 tibi ... -a Thebae debent. PANEG. 10, 1, 3 futurae maiestatis dedisse -a (ALC. AVIT. carm. 5, 237 DRAC. satisf. 63. *cf.* tribuere: HIL. in Matth. 4, 2). *al.* β *aliae quaedam*: CVRT. 9, 2, 11 sese ... adhuc in operum suorum -o stare. GELL. 12, 1, 17 animum bene ingeniatis -is inchoatum (*cf.* -is auspicari: SIDON. epist. 1, 5, 1). FIRM. math. 5, 3, 22 Saturnus ... in Leone positus animas ... ad originis suae -a revocat (CLAVD. 5, 493 CAEL. AVR. acut. 2, 38, 219. *cf.* COD. Theod. 4, 6, 2 ad ... -a redi⟨gendo⟩).

b *cum adi.* (*attrib. vel praedic. positis; exempla potiora, cf. p. 1273, 58*): PS. QVINT. decl. 5, 6 ex ipsis rerum naturae sacris venerandisque -is (14, 10 LEO M. serm. 26, 2 EVSEB. GALLIC. hom. 23, 2). PANEG. 8, 2, 3 inter illa rerum tenera -a (AVG. trin. 11, 2, 5 teneriora atque ... formabiliora. PETR. CHRYS. serm. 25, 1). AVSON. 333, 2 p. 26 felicia ... -a (*cf.* EVSEB. GALLIC. hom. 27, 2 beata -a). AMM. 18, 3, 1 a -is levibus (*cf. e. g.* 28, 1, 1 ex -is minimis). AVG. in Iob p. 532, 7 informi -o. PETR. CHRYS. serm. 175, 1 -a ... dura (*ibid.* duriora). *al.*

deriv.: primordialis; *cf.* ordium.

[prīmōrdius *adi. a* primordium *derivandum olim afferebatur e* COLVM. 6, 37, 7 *sec. lectionem vulg.* -i seminis mistu (*cf. p. 1272, 59*).**]**

prīmōrēs *v.* primor. *Holmes.*

πριμοσαγιττάριοι, τοξόται πρῶτοι LYD. mag. 1, 46. *a* primus *et* sagittarius (*cf. l. 31*). *iuncturam* primi sagittarii *v. sub* prior.

πριμοσκουτάριοι, ὑπερασπισταί, οἱ νῦν λεγόμενοι πρωτήκτορες LYD. mag. 1, 46. *a* primus *et* scutarius (*fuitne lat.* primi-, *quod accommodatum est rationi compositionis gr.?*). *iuncturam* primi scutarii *v. sub* prior.

prīmoscrīnius *v.* primi-.

prīmosecundus, *adi. a* primus *et* secundus *finxit* AMBR. in Luc. 5, 31 mire ... 'secundoprimum' non 'primosecundum' sabbatum dixit (*Luc. 6, 1*) – δευτερόπρωτον enim scriptum est –; praeferri enim debuit quod praecellit; secundum ideo, quia primum *sabbatum* ante ex lege praecessit, in quo *operari non licuit eqs.*

prīmōticus, -a, -um. *a* primus (primo) *ope suffixi gr. formatum sec.* exoticus *sim.* [*abrut.* premòteche; *francog. vet.* premeroges *et var. francog. cf. Wartburg IX 381. St.*] pratum -um *i. quod primam herbam submittit* (*si recte contulimus p. 514, 4 sqq.*): EPIST. pontif. 1034 Gassó-Batlle 76 prata in via Portuense ... -a sunt, et si intra ... sex dies non coeperint incidi, iam postea dimit⟨t⟩ent semen. *pro glossemate deletur*: APIC. 4, 5, 4 gustum de praecoquiis: [duracina -a pusilla] praecoquia purgas *eqs.*

prīmōtinus πρώϊμος, quomodo serotinus ὄψιμος PRISC. gramm. III 468, 19 (*inter* composita a primo); *exempla desunt.* *a* primus (primo), *cf.* diutinus, serotinus *sim.*

prīmulus, -a, -um. *a* primus *deminutive* (*item* PRISC. gramm. II 113, 13 III 80, 1). *i. q. primus* (*sc. forma adi. ad subst. suum accommodata [v. Leumann, Gramm. 1977, 308] respicitur primum initium alicuius rei.* GLOSS. -us: prior, princeps): PLAVT. Amph. 737 (*Alcumena viro aegre ferens*) -o diluculo abiisti ad legiones (*743* cum diluculo). Cas. 40 *servus* conspicatust -o crepusculo puellam exponi (primo *P et Serv. auct. Aen. 10, 615, quod trad. etiam* Paras. pig. frg. 1 [*corr. Scaliger*]).

adv. ⊠**prīmulum.** DON. gramm. mai. 2, 13 p. 642, 15 diminuuntur adverbia ..., ut primum, -m (*sim. al.*). *i. q. primum* (*ita ut significetur primum et fere parvum initium actionis vel eventus*): NAEV. com. 137 nunc -m amasco (primo- *codd.; ad rem cf.* PLAVT. Mil. 1004 ipsa est ... nitida femina; ... iam adlubescit -m). PLAVT. Men. 916 (*loq. medicus*) iam ... occeptat insanire -m (*cf.* TER. Ad. 289 *parturientis* dolores ... occipiunt -m [DON. *ad l.* 2 -m: initium et ipsa origo dolorum diminutive demonstrata est; non enim primum, sed -m dicit. SCHOL. p. 161, 17 primum]). 1116 *eram* septuennis, nam tunc dentes mihi cadebant -m. FRIV. frg. 8 tunc papillae primu⟨lu⟩m fraterculabant (*explicat* FEST. p. 297 cum primum tumescunt). TER. Ad. 898 (*loq. Demea*) meditor esse adfabilis et bene procedit; ... paulatim plebem -m facio meam (primo *pars codd.*).

[*adv.* **prīmulē** *non nisi falsa var. l. pro* primulum DON. gramm. mai. 2, 13 p. 642, 15 (*inde* PS. CASSIOD. de orat. p. 1237[B]). POMP. gramm. V 250, 31. 34.]

prīmum *v.* prior.

prīmumdum *adv.* *a* primus (primum) *et* dum, *cf.* interdum *et vol. V 1, 2201, 29 sq.* *i. q. primum* (*ita ut cum emphasi quadam acuatur, quid ante omnia commemorandum, considerandum, observandum sim. sit*):

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Bacch. 259 quid fecit? :: ... -m infitias ire coepit filio *eqs.* Capt. 160 (*iocose ad parasitum*) multis ... opus est tibi militibus: -m opus est Pistorensibus ..., opus Panicis est *eqs.* Mil. 297 dupliciter ...; -m ..., iterum. Most. 120. 400 omnium -m aedes iam fac occlusae sient (Trin. 98 -m o.). Rud. 32 huc qua causa veni, argumentum eloquar; -m *eqs.* Truc. 31 -m merces annua *meretrici danda,* is primus bolust; ob eam tres noctes dantur. 384 -m ... gaudeo.

prīmus *v.* prior. *Bk.*

princeps, -ipis *adi. et subst.* [*priori parti vocis subest stirps adi. q. e.* primus, *posteriori radix verbi q. e.* capere; *e* *primo-kap- *eiecta est* o *et tum* k *litterae assimilata est* m (*Leumann, Gramm. 1977, 97. 215*). *formationem vocis et quomodo temporibus priscis adhiberi potuerit, explicat Benedetti, I composti radicali latini, 1988, 61 sq.; notio originaria sublucere videtur infra p. 1276, 45.* primus *Romanis adhuc pro priore compositi membro erat, cf.* dein-, terticeps *et* PAVL. FEST. *l. 19. 21; itaque fortasse pro* i *brevi (v.* SERV. gramm. *l. 51) substitui potuit* i *producta sec.* primus (*cf.* i *longam l. 52 et v. Sommer-Pfister, Laut- u. Formenlehre I 102; frustra contuleris linguas q. d. romanicas, v. enim infra l. 66*). *Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 71 deinceps, qui deinde coepit, ut -s, qui primum coepit (*nisi praeferas var. l.* cepit *singulorum codd. coll. locis sequentibus*). p. 75 deincipem antiqui dicebant proxime quemque captum, ut -em primum captum (*item a* capere, *sed notione activa*: AVG. gramm. V 503, 3 quod primus capiat [*item* PS. PALAEM. gramm. V 536, 38 ISID. orig. 9, 3, 21]. CASSIOD. in psalm. 2, 3 l. 94 quasi prima capiens. *al.; cf. l. 19*). LYD. mag. 1, 4 πρίγκιπας ..., οἷον εἰ πρώτην κεφαλὴν τῆς πάσης πολιτείας. *scribitur* pric- CIL V 8066 (*a. 350/3*). VIII 22309 (*a. 364/7*). X 7808 XIV 229, *in cognomine iam* VI 34293 (*aet. Aug.*). IV 1932. *al., cf.* πριχ- *e. g.* INSCR. Année Épigr. 1954 n. 266 (*Durae Eur.; a. 251?*); prince CE 749, 3 (*nom.*; ple(b)s *CE 1350, 2 confert ed.*); -cebs INSCR. Année Épigr. 1980 n. 664 (*Celeiae; a. 218*); -cips CIL II 4816 (*a. 238?*), *cf.* -κιψ *e. g.* CIL III 7549; -cepibus CIL XII 5504 (*ca. a. 300*), *cf. e. g.* πρίνκεπος PAP. Soc. Ital. 1114, 2 (*saec. V*). *abbreviatur* (*cf. p. 1285, 67*): p INSCR. numm. Sydenham 747 (*a. 82 a. Chr.*). INSCR. Afr. Cagnat 451 (*saec. III in.*). Année Épigr. 1933 n. 126 (*e Moesia*), pr CIL III 102. 5293. 11135. VIII 5332 (*a. 283*). XIV 2274. *al.*, pri CIL III 9973 (*saec. I¹*). VI 3628 XIV 2279. *al.*, princ ACT. ARV. a. 101 (CIL VI 2074) I 59. CIL X 8215 (*a. 198*). *al.* NOT. Tir. 32, 15. *inter voces generis communis afferunt* AVG. gramm. V 502, 36 (*praebens schema declinationis cum vocativo* o -e) *et* PRISC. gramm. II 167, 13 -s, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἡ ἀρχηγός. *cf. quae notavi l. 74 sqq.* *de formis: nom. sing.* -cipes (*cf. p. 412, 30 sqq.*) *vix recte trad. cod. V* LIV. 42, 14, 3 *et in var. l. e. g.* CIC. div. 1, 6 PLIN. paneg. 7, 7; *agnoscendus vid.* VET. LAT. act. 7, 1 (cod. 50). VITA Anton. 24 p. 38, 19 *et* 27 p. 42, 12 (*v. ed. Hoppenbrouwers p. 51*). *voc.* -e (*cf. l. 37*) *intellegitur* CIL VIII 17612 (-i *lapis, fortasse rectius pro dat. editum ibid.* 10713), *voc.* -s *e. g.* OV. trist. 2, 128 SEN. dial. 9, 14, 4. *abl.* -i, *usu pro adi., in var. l. p. 1289, 54, cf. p. 1277, 35. nom. plur.* -is *vix recte tuetur Bulhart* TERT. virg. vel. 11, 3. *gen. plur.* -ium *trad. p. 1280, 9 et* VET. LAT. deut. 33, 5 *et bis* 33, 21 (cod. 100). CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 22, *in var. l. e. g.* LIV. 32, 38, 7; -um *occurrit passim.* *compar.* -ior *non nisi* CASSIOD. *p. 1284, 37; cf.* TER. Ad. 259 mage -em. *deest superl., sed cf.* longe -s CIC. dom. 66 de orat. 1, 47. *al.* CAES. Gall. 6, 12, 9 LIV. 1, 49, 9. *al.* *de prosodia*: SERV. gramm. IV 426, 34 ambae *syllabae* ... positione longae, ut -s (*opp.* natura longae). *tamen* i *longam exhibent* CIL IX 5702 *et* XIII 1644 (*saec. III med.*), *sed nota vocalis longae deest titulis apices frequenter ponentibus, e. g.* R. GEST. div. Aug. *de notione* (*v. etiam l. 19 sqq. 38*): AVG. civ. 18, 45 p. 326, 31 quamvis ..., qui rex est, possit dici -s a principatu imperandi ...; sed non continuo, quicumque -es ... sunt, etiam reges dici possunt (*inde* ISID. orig. 9, 3, 22. *cf. p. 1282, 70 et* CASSIOD. in psalm. 2, 3 l. 94 interdum reges, interdum significat priores). ISID. orig. 9, 3, 21 -s et dignitatis modo significatur et ordinis (*cf. p. 1279, 33*). SYNON. Cic. p. 420, 27 dux. auctor. -s. suasor. impulsor. *eqs.* GLOSS. -s: πρωτοπολίτης, ἔξαρχος. πρωτοστάτης, προεστώς. ἄρχων, ἀρχός, πρόεδρος, πρωτοστάτης, αὐτοκράτωρ. primus, prior. II 353, 53 κορυφαῖος: auctor, -s. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1308 -es: principatum tenentes. *legitur fere singulis locis in* SACR. Arg. *et* INSCR. *p. 1279, 9. 43, apud* PLAVT. (*quater*), ENN., TER., ACC., TRAG. inc. (*bis*), SCAVR., SISENNAM, *saepe inde a* CIC., *qui vocem frequentat ut* LIV. *et praeter* INSCR. *longe maxime* TAC., PLIN. paneg. [*voces cognatae linguarum q. d. romanicae sermoni docto tribuendae sunt. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* principium, *e. g.* LIV. 21, 60, 7 (*restituitur p. 1277, 35, falsa var. l.* LVCR. 1, 198. *al., falso trad. e. g.* VARRO ling. 10, 56; *cf. l. 46*), *ceterum e. g. cum* principatus IREN. 2, 28, 6; *vix recte trad.* BELL. Afr. 83, 3 -es fugiunt (praecipites *Stadler; cf. p. 414, 29 sqq.*).]

i. qui primus (vel primum) capit (v. p. 1276, 46) et inde i. q. primus (*vox adhibetur saepe pro subst., sc. masc., imprimis sub IIIA, fem. p. 1280, 26 sq. 1284, 50. 1288, 31 sq., neutr. fortasse p. 1276, 49, usu autem praedicativo*

haud raro ambigua est inter adi. et subst.; refertur ad personas vel res generis fem. passim sub IA et IIID et e. g. p. 1277, 35. 46. 1278, 26. 1279, 70, neutr. p. 1277, 8. 17. 27; usum attributivum distinximus l. 39. p. 1281, 45. 1285, 63. 1287, 43. 1289, 49, v. etiam p. 1288, 22 sqq.). *materiam ita digerendam esse putavimus*:

I *cum respectu temporis vel originis*:

A *de rebus*: **1** *usu prisco i. quod primum capit: l. 44.* **2** *usu communi: l. 53* (*in enumeratione p. 1277, 6*).

B *de animantibus*:

1 *mera vi temporali: p. 1277, 33.*

2 *respicitur qui quid condidit, instituit*: **a** *eo quod praecedit posteriores imitantes, sequentes: p. 1277, 74* (ἀρχηγέτης *artis p. 1278, 1, auctor gentis p. 1278, 25*). **b** *eo quod causa est alicuius rei: p. 1278, 46* (*de auctore consilii, facti p. 1278, 49; de conditore urbis p. 1278, 74*).

3 *respiciuntur qui primi numerantur in serie: p. 1279, 7.*

II *cum respectu loci: p. 1279, 19* (*technice de militibus manipuli post hastatos collocati p. 1279, 39*).

III *cum respectu aestimationis vel potestatis*:

A *de hominibus*:

1 *in vita publica*: – **a** *usu communi: de primoribus: p. 1279, 73* (*in re p. Romanorum p. 1280, 42, in municipiis p. 1281, 22; iuncturae p. 1281, 45*). *de ducibus, praepositis, regibus: p. 1282, 18.* **b** *technice in re p. Romanorum: de* -e senatus: *p. 1283, 19. de Augusto aliisque imperatoribus: p. 1283, 54* (*de eorum uxoribus, propinquis p. 1284, 40; epitheta p. 1285, 16*). *de* -e iuventutis: *p. 1285, 45. de centurionibus: p. 1285, 63. de officialibus: p. 1286, 36.*

2 *exempla cetera: p. 1286, 61* (*in litteris, philosophia sim. p. 1287, 24; in re sacra et ecclesia p. 1287, 49*).

B *de deis: p. 1288, 19* (*de diabolo, angelis p. 1288, 60*).

C *de animalibus: p. 1289, 11.*

D *de rebus: p. 1289, 21.*

appendicula stilistica: p. 1289, 64 (ex -e *p. 1290, 19*).

I *pertinet potius ad* **tempus** *vel originem* (*longe praevalet usus praedicativus* [-s est *p. 1277, 55 sqq.*]; *nomini proprio vel pron. pers. apponitur l. 56. p. 1278, 4. 9 sq. 27. al., solum ponitur pro subst. l. 48. 64. p. 1278, 14. 35. al., attributive adhibetur imprimis l. 67. p. 1277, 7. 66; indicatur inter quos quis [quae quid] praecedat per gen. l. 56. p. 1277, 36. 38. 58. al., per praepos.* ex *p. 1277, 47. 1278, 5. 7. al.,* in *c. abl. p. 1277, 61, qua in re praecedat per gen. p. 1277, 57 sqq. 75. al., per dat. l. 63. p. 1278, 31, per praepos.* ad *p. 1277, 62,* in *c. abl. p. 1278, 7. 1279, 10. 11. 14, cuius rei quis auctor sit per gen. p. 1278, 47*): **A** *de rebus*: **1** *usu prisco, sc. perlucente notione originaria, in pompa Argeorum significatur sacrarium, quod primum capit* (*sc. effigiem scirpeam affigendam et postea in Tiberim abiciendam; v. quae exponet Beikircher, Mus. Helv. 53, 1996*): SACR. Arg. Varro ling. 5, 50 Oppius mons: ⌞-s⌟ ⟨Es⟩quili⟨i⟩s, [o]uls (*i. ultra*) lucum Facu[l]talem ...; terticeps cis lucum *eqs.* (⌞ ⌟ *pro subst. neutr. [per se positum vel sec.* sacrarium, *ut ponit Varro ling. 5, 47* quartum sacrarium *pro* quarticeps *Sacr. Arg. ibid.] an masc.* [*sc.* locus *vel* Argeus]? *inde* VARRO ling. 5, 46 in Subur[b]anae regionis parte -s est C⟨a⟩elius mons).

2 *usu communi, sc. respectu capiendi evanido, de iis, quae praecedunt*: **a** *origine, sc. ut aliarum rerum fundamentum vel causa sint* (*nonnulla vergunt ad III*): **α** *vario usu*: CIC. Verr. II 4, 109 *Hennensem* Cererem antiquissimam ..., -em omnium sacrorum, quae apud omnis gentes ... fiunt, ... esse sublatam. ac. 1, 26 qualitatum sunt aliae -es, aliae ex his ortae *eqs.* DECL. in Catil. 59 diem *evertendae rei publicae* ..., lucem ac -em ... dignitatis *coniuratorum.* TER. MAVR. 1363 (*antea*: ἡγεμών ..., auctor et ductor melorum) iure -s dicitur *dibrachys,* ante quem non est creatus, quem sequuntur ceteri (*de eodem* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 13 -s et auctor). AVSON. 305, 1 p. 177 (*loq. Thales*) aquam qui -em rebus creandis dixi, ut vates Pindarus (*sc. Ol. 1, 1* ἄριστον, *ut spectet simul ad III*). CLAVD. 8, 23 rerum de -e nasci (*i. Oceano. de aëre*: 17, 70). VAL. CEM. hom. 14, 3 omnium vitiorum -em fuisse superbiam (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 5, 3 desidiam, quae nequitiae -s est [*gr.* ἀρχή]). *al.* **β** *attributive*: CIC. leg. 2, 8 (*de mente dei summi*) -em legem illam et ultimam (2, 10 vera atque -s). 2, 13 antiquissimam et rerum omnium -em ... naturam (*cf.* VAL. FL. 1, 532 vetera haec ... rerum ... a -e cursu fixa manent. ARNOB. nat. 1, 28 a -e rerum fonte). HOR. carm. 1, 16, 13 -i limo (*quo Prometheus finxit hominem*). GELL. 12, 14, 1 'saltem' particula quam haberet -em significationem. CONC.ˢ I 5 p. 134, 24 causas (*gr. I 1, 7 p. 55, 13* πρώτας). *al.*

b *qualibet ratione temporis*: CIC. Catil. 4, 19 *consulis* vox, quae debet esse in re publica -s (*antea*: praecurritis). har. resp. 28 in ipso Pessi-

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nunte ad illam ipsam -em aram *Matris deorum* (*nisi ad III*). SIL. 6, 293 -s quae *hasta* … bibit e serpente cruorem (*cf.* STAT. Theb. 12, 664 cuius in Ogygio stet -s lancea muro). TAC. ann. 1, 9, 1 idem dies … imperii -s et vitae supremus. AVG. epist. 160, 2 ut sit -s ratio, postea mundi operatio (*antea*: anterior; prior).

c *ordine seriei, enumerationis* (*sc. vi temporali evanescente; vim localem intellegere possis l. 16 sqq. 22; attributive l. 13. 17. 20. al.*): CIC. inv. 1, 9 inventio, quae -s est omnium partium (*cf.* 1, 19 exordium -s *partium orationis* debet esse [*postea*: primum *adv.*]). Tusc. 3, 36 *virtutes* excita, si forte dormiunt; iam tibi aderit -s fortitudo, …; aderit temperantia *eqs.* off. 1, 58 si contentio … fiat, quibus plurimum tribuendum sit officii, -es sint patria et parentes …, proximi liberi …, deinceps *eqs.* Att. 1, 13, 2 *in senatu* ille secundus in dicendo locus habet auctoritatem paene -is ([*postea*: tertius; quartus]. TERT. nat. 1, 8, 9 recogitate, ne quos tertium genus dicitis, *sc. Christianos*, -em l. obtineant [*simul ad III?*]. *cf. l. 28*). VARRO rust. 2, 1, 7 ab iis (*sc. ab Ariete et Tauro*) -bus duodecim signa multi *astrologi* numerant (*cf.* MANIL. 2, 219 quae *astra* sunt a -e signo Lanigeri. HYG. astr. 2, 20, 3. 3, 18. *cf. p. 1279, 34. 1289, 11*). NIGID. Gell. 19, 14, 6 *in dipthongis* 'a' et 'o' semper -es sunt, 'i' et 'u' semper subditae, 'e' subit et praeit. COLVM. 11, 2, 3 -em mensem Romani anni (*cf.* ALC. AVIT. carm. 5, 234 *Martius* mensibus in cunctis … caput -sque [*235* primum; *respicitur exod. 12, 2* principium mensium]). SCAVR. gramm. VII 23, 4 -bus litteris, a quibus … nomina incipiunt (23, 12. 30, 2. 6. 11). FAV. EVL. 16, 4 in quibus *intervallis* dempto illo -e … remanent summae sex (*item respiciuntur numeri*: PRVD. ham. 36 unus … -s numeri est. MART. CAP. 7, 733 trias … -s inparium numerus. BOETH. arithm. 1, 5 p. 14, 23 paritatis -em, binarium numerum. *al.* GRAMM. VI 274, 11 genera versuum sunt novem: -s genus …; alterum …; tertium *eqs.*). *al.* *locutio adverbialis* -e loco: VET. LAT. II Macc. 7, 4 (rec. P) qui -e l. verba fecit (*gr.* προήγορον, *rec. cett.* prior. *cf.* CHALC. transl. p. 27^{A} dicere [*gr.* πρῶτον]. ENNOD. epist. 3, 24, 3 p. 89, 13 narranda). SYMM. epist. 7, 59 (*postea*: dehinc). HEGES. 1, 11, 2 (*postea*: secundis partibus). ENNOD. dict. 16, 8 p. 473, 13. *al.*

B *de animantibus* (*cf. p. 1276, 56*): **1** *mera vi temporali*: **a** *praedicative*: α *vario usu*: PLAVT. Most. 237 in te, *ancilla*, hercle certumst -e (-i *edd. quidam*, principium *trad.*), ut sim parcus, experiri *me*. SVRA hist. 1 Assyrii -es omnium gentium rerum potiti sunt, deinde Medi *eqs.* (*ibid.: rex Ninus* -s rerum potitus). CIC. Verr. II 2, 2 omnium nationum exterarum -s Sicilia se ad amicitiam … populi Romani adplicavit; prima omnium … provincia est appellata. dom. 79 concilio *plebis* advocato, … Fidulio -e (*80* is primus scivit). Sest. 73 -s rogatus sententiam L. Cotta dixit (prov. 1 har. resp. 45. *cf. l. 67 et* GELL. 4, 10, 5 ex his quattuor -em rogabat *sententiam* M. Crassum). Phil. 14, 38 *cum* legio Martia -s cum hostibus conflixerit. de orat. 2, 58 a philosophia profectus -s Xenophon Socraticus ille, post ab Aristotele Callisthenes … scripsit historiam. *al.* CATVLL. 64, 278 quorum post abitum -s … advenit Chiron. LVCR. 1, 94 *Iphigenia* patrio -s donarat nomine regem. CAES. Gall. 1, 12, 6 ea *pars Helvetiae* -s poenas persolvit. 7, 2, 1 Carnutes … -es … ex omnibus bellum facturos. *al.* SALL. or. Lep. 20 ne alius alium -em (*sc. audendi aliquid contra Sullam*) exspectantes ante capiamini. NEP. Thras. 1, 5 non solum -s, sed etiam solus initio bellum iis indixit. VERG. Aen. 9, 535 -s ardentem coniecit lampada Turnus (*vi temporali explicat* CLAVD. DON.). HOR. carm. 3, 17, 7 qui *Lamus tyrannus* Formiarum moenia dicitur -s … tenuisse. OV. fast. 2, 714 (*verba oraculi*) matri qui dederit -s oscula, victor erit. VAL. FL. 3, 80 -s galeam constringit Iason (-s *item primo sententiae loco ponitur*: 8, 298 SIL. 2, 614. 3, 231). *al.* β -s est (repertus est *l. 63, copula subaudienda l. 61; cf. e. g. supra l. 8 sq. 19; non nisi cum determinationibus, sc. gen. [saepe cum gerund.] praeter l. 61 sq.*): CIC. Phil. 7, 23 Firmani, qui -es pecuniae pollicendae fuerunt. 14, 26 -s … omnium Pansa proeli faciendi … fuit (*cf. 36 cum* initium … fecerit). de orat. 1, 98 -s Crassus eius sermonis ordiendi fuit (VET. LAT. I Macc. 10, 47 [rec. L, V; *gr.* ἀρχηγός, *rec. B* prior]). Att. 1, 17, 9 ego -s in adiutoribus *equitum* atque adeo secundus, nam … Crassus eos impulit. PLANC. Cic. fam. 10, 17, 2 ad omnia pericula. CAES. Gall. 5, 54, 4 tantum … valuit esse aliquos repertos -es belli inferendi (SALL. Catil. 24, 2 b. faciundi. *aliter p. 1278, 67*). NEP. Att. 8, 3 eius rei. LIV. 44, 42, 2 -s fugae rex ipse erat (*sunt qui trahant ad II*). *al.*

b *iuxta subst.*: VARRO ling. 6, 34 prior *mensis additus* a -e deo Ianuarius appellatus (*vix ad IIIB*). LIV. 8, 21, 8 *consul* identidem ad -es sententiarum consulares *dicens, quid ipse decerni vellet* (*cf. l. 40 sqq. p. 1278, 60*). TERT. apol. 11, 6 *fruges iam fuisse* ante illum aliquem -em hominem (*cf.* coron. 7, 3 -em feminam Evam. *aliter, sc. cum respectu auctoris generis v. p. 1278, 40*).

2 *respicitur qui quid condidit, instituit sim.* (*saepius iuxta* auctor, *v. p. 1278, 21. 65. 67. al.*, inventor, *v. vol. VII 2, 157, 33 sqq.*): **a** *servata vi temporis de eo, qui praecedit posteriores imitantes, sequentes* (*qua in re indicatur per gen. p. 1278, 8 [gerund. ut 14. 16]. 21. 30. al., dat. p. 1278, 31,*

in c. abl. l. 7): α *pertinet ad* ἀρχηγέτας *artis cuiusdam, doctrinae variarumque rerum* (*praevalet usus praedicativus, forma* qui -s *l. 10 sq. 15*): PLAVT. Persa 1 qui amans egens ingressus est -s in Amoris vias (*v. Leo, Plautin. Forsch., 1912, 151 sqq.*). CIC. inv. 2, 6 a -e illo atque inventore Tisia (*item de rhetoribus oratoribusve*: de orat. 3, 129 *Gorgias* -s ex omnibus ausus est in conventu poscere, qua de re quisque vellet audire. Brut. 82 *Galba* -s ex Latinis illa oratorum … opera tractavit. orat. 165 in … concinnitatis consectatione Gorgiam fuisse -em. 175 -s inveniendi. *al.*). Verr. II 3, 41 (*ironice*) te … inventorem rerum optimarum ac -em imitabuntur omnes (*cf.* 3, 43 tuis praeclaris abs te -e inventis … edictis). de orat. 2, 55 qui *Herodotus* -s genus hoc *historiae conscribendae* ornavit. leg. 2, 14 qui *Plato* -s de re publica conscripsit (*item de philosophis*: ac. 2, 129 cuius *disciplinae* … -s *fuit* Xenophanes …, deinde eum secuti Parmenides *eqs.* nat. deor. 2, 57 si a -e investigandae veritatis, *i. Zenone*, huius disputationis principium duxero [*v. Pease, 1958, ad l.*]. *al.* LVCR. 5, 9 qui *Epicurus* -s vitae rationem invenit. *al.*). *al.* SALL. hist. frg. 3, 14 -es intellegendi divini fuerunt *Curetes* (*contra dicit* LACT. inst. 1, 21, 42). NEP. Ham. 3, 3 -s largitione vetustos pervertit mores Karthaginiensium *Hasdrubal.* HOR. carm. 3, 30, 13 dicar … -s Aeolium carmen ad Italos deduxisse modos (*cf.* epist. 1, 19, 21 libera … posui vestigia -s [*23* primus iambos ostendi]). MANIL. 1, 30 tu -s auctorque sacri, Cyllenie, tanti (*ad rem v. Housman, 1903, ad l.; item respicitur astrologia*: GELL. 14, 1, 2 neque eos *Chaldaeos* -es eius *disciplinae* auctoresque esse. 14, 1, 8). *al.* -s fidei *de Abraham* (*aliter l. 71*): IREN. 4, 25, 1 *v. p. 738, 34.* CHROMAT. in Matth. 1, 1 l. 35 (*antea*: qui secundum fidem pater gentium exstitit). *al.* β *pertinet ad auctorem gentis eiusve honorum* (*totius generis humani l. 40; respiciuntur feminae l. 28. 42*): CIC. Phil. 3, 11 a L. Bruto, -e huius … generis et nominis *Brutorum* (OV. fast. 1, 40 *Quirini* g. -s *Venus.* SIL. 14, 465. TERT. adv. Marc. 3, 20 p. 411, 19 *de David.* MIN. FEL. 23, 9 *Saturnum* -em huius g. et examinis *deorum.* PANEG. 7, 8, 2. *al.*). Brut. 53 L. Bruto illi nobilitatis vestrae -i (*cf.* LIV. 10, 8, 6 -em nobilitati vestrae *App. Claudium*). fin. 2, 61 P. Decius, -s in ea familia consulatus. fam. 9, 21, 2 *Papirii* fuerunt … patricii minorum gentium, quorum -s L. Papirius Mugillanus. NEP. Ages. 1, 2 qui *Proclus et Eurysthenes* -es ex progenie Herculis Spartae reges fuerunt. VERG. Aen. 3, 168 Dardanus …, genus a quo -e nostrum. LIV. 3, 17, 8 -s familiae *Valeriorum* (VELL. 2, 35, 2 [*de Catone censorio ut* POMPON. dig. 1, 2, 2, 38]). PAVL. FEST. p. 87 -s gentis *Fabiorum* (SVET. Tib. 1, 1). PLIN. nat. 35, 19 -s … eius *Pictoris* cognominis (*cf.* nominis *l. 27 et* PANEG. 10, 1, 3). TERT. monog. 6, 1 nobis quaeramus aliquos originis -es. PRVD. apoth. 28 -s generosi seminis Abram. *al.* *de protoplastis* (*cf. p. 1277, 69 sq.*): TERT. anim. 20, 6 in ipso -e generis Adam (castit. 2 l. 31 ille -s et g. et delicti Adam. virg. vel. 11, 3 -es g. Adam et Eva [*item plur.*: LVCIF. Athan. 1, 1 l. 14. *al.*]. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 35, 28. *al.*). TRACT. Pelag. 4, 13, 1 p. 90 illos mortalium -es. PRVD. apoth. 911 peccamine -is Adae. PETR. CHRYS. serm. 4, 1 hominem -em nostrae generationis.

b *evanescente respectu aliorum sequentium potius de eo, qui alicuius rei causa est, ad aliquid impellit, id efficit* (*c. gen. rei peragendae vel effectae praeter l. 65 sq. 69. p. 1279, 5; hic illic proxime accedit ad respectum regendi, moderandi sub III illustrandum*): α *de auctore facti cuiusdam, consilii, persuasionis sim.* (*saepe in vita publica; cf. p. 1282, 48*): TRAG. inc. 55 cuius ipse -s iuris iurandi fuit, … solus neglexit fidem *Vlixes* (*item c. gerund.*: CIC. Balb. 59 qui -es fuerunt conservandae salutis aut dignitatis meae. Phil. 5, 44 exercitus faciendi et praesidi conparandi. *al.* LIV. 4, 48, 8. 40, 53, 6 -es et auctores transcendendi Alpes. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 6). CIC. inv. 1, 43 *quaerendum est*, eius facti qui sint -es et inventores. Verr. II 1, 45 huius consilii non participem C. Verrem, sed -em fuisse (dom. 102 *v. infra.* fam. 15, 15, 1 CAES. Gall. 2, 14, 4. 7, 37, 6. *al.*; *cf. p. 1282, 52*). Cluent. 60 -em atque architectum sceleris ([*opp.* minister]. Phil. 1, 30 leg. 2, 42 HIRT. Gall. 8, 38, 3 NEP. Eum. 13, 3. *al.*). leg. agr. 2, 13 -s erat agrariae legis *Rullus.* dom. 10 quoniam -s ego sum eius *sententiae* atque auctor (har. resp. 13 senatus te … s. -e … statuit. Balb. 61. *al.* LIV. 26, 32, 1. *cf. p. 1283, 74; praevalente respectu temporis p. 1277, 40. 67*). 21 indemnatorum necis -em. 102 hanc … labem … sustinere, vivo senatu, vobis, *pontifices*, -bus publici consilii (*item abl. absol.*: har. resp. 46 isdem auctoribus, Pompeio -e, … restituti sumus [*sim. accedit* auctore: Phil. 4, 16 rep. 2, 46. *al.*]. *al.* LIV. 27, 3, 4 *aliquot* Campani -bus Blossiis fratribus coniuraverunt. *al.*). Phil. 2, 71 belli -s, crudelitatis auctor (TAC. hist. 3, 24, 2 -es auctoresque b. GRAN. LIC. 35, 82). *al.* CVLEX 12 Phoebus erit nostri -s et carminis auctor. TERT. apol. 7, 11 ab uno aliquando -e exorta sit *fama* necesse est. VET. LAT. Hebr. 12, 2 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 37) respicientes ad -em fidei ⟨et⟩ perfectorem Iesum (*gr.* ἀρχηγόν, *cod. 75* principalem, *Vulg.* auctorem. *de eodem*: AVG. perf. iust. 19, 41). HIER. chron. a. Abr. 2188 Bardesanes … haereseos -s notus efficitur (RVFIN. hist. 3, 28, 1 [*gr.* ἀρχηγόν]. *al.*). *al.* β *de conditore urbis, parente vitae* (*hucine etiam p. 1288, 44?*): DECL. in Catil. 79 -s ac parens huius

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

urbis Romulus (*cf.* Clavd. Don. Aen. 7, 1 p. 3, 10 Romani imperii -em *Aeneam*). Iren. 2, 17, 4 *Aeones sunt* eiusdem … substantiae … cum -e emissionis ipsorum. Hil. trin. 10, 19 per naturam constitutam nobis a deo o r i g i n i s nostrae -e (Prob. Verg. georg. 1, 12 *Neptunus* existimatur -s o. equorum). Prvd. ham. 173 nasci … suum sine -e coeptum *esse contendit Lucifer.*

3 *vi temporali attenuata respiciuntur qui primi numerantur in serie quadam sollemni* (*exempla certiora; l. 10 sqq. vergunt simul ad III*): Lex repetund. (CIL I² 583) 79 iudex deinceps faciat pr⟨incipe *iudice* cessante⟩. Cic. div. in Caec. 47 is, qui -s in agendo est (*postea*: proximum subscriptorem. *cf.* 48 -s *actor* [*opp.* secundarum aut tertiarum partium]. Brut. 230 in illa causa … -s fuit *Hortensius.* 317 cum Cotta -s adhibitus esset, priores tamen agere partis Hortensium). leg. agr. 2, 22 quem -em renuntiavit *decemvirum*? (*cf.* Att. 4, 1, 7 me -em nominavit *legatum*). nat. deor. 2, 67 -em in sacrificando Ianum esse voluerunt (*cf. p. 1277, 66*). Homer. 167 (*in catalogo*) Peneleus -s …; inde … Agamemnon *eqs.* *adhibetur ad distinguendum alium eiusdem nominis*: Cic. div. 1, 46 Cyro illi -i (*cf. 2, 136* Cyri superioris).

II *pertinet potius ad* **locum:** **A** *generatim de eo, qui in quolibet agmine primum locum tenet, anteit* (*sc. de animantibus; de sidere l. 34; de litteris certo ordine collocatis v. p. 1277, 18. 22; vergunt nonnulla simul ad I, ut l. 23. 26; sing. praeter l. 32. 38*): **1** *praedicative:* *iuxta verba eundi, movendi*: Sisenna hist. 32 ecum concitatum -s ad hostium permittit aciem. Verg. Aen. 5, 833 -s ante omnes densum Palinurus agebat agmen. 10, 166. 11, 620 -s turmas inducit Asilas. Liv. 1, 12, 8 Mettius Curtius ab Sabinis -s ab arce decucurrerat. 1, 26, 2 -s Horatius i b a t (2, 46, 4. 21, 4, 8 -s in proelium i., ultimus conserto proelio excedebat). 4, 33, 7 i p s e -s … in medios ignes infertur (25, 14, 5. 37, 11, 10. 37, 20, 10 Tac. ann. 2, 7, 3). Homer. 665. *exempla cetera*: Cic. Verr. II 5, 90 ut quisque in fuga postremus, ita in periculo -s erat; postremam enim quamque navem piratae primam adoriebantur. Sall. Iug. 50, 2 qui *equites* in agmine -es facti erant. Verg. Aen. 5, 160 (*in certamine navium*) -s medioque Gyas in gurgite victor rectorem navis compellat (Serv. -s modo ordinis est). Manil. 1, 263 -s Aries … respicit … surgere Taurum …; quos sequitur *eqs.* (*cf. vi locali minus perspicua p. 1277, 16 sq.*). Sil. 6, 660 (*describitur imago picta*) -s … Appius adstabat (*658* primus, *666* ante omnes. *ad I trahunt alii*). **2** *solum ponitur* (*pro subst.*): Bell. Afr. 83, 1 *Caesar* in hostem inter (contra *codd.*) -es ire contendit.

B *technice in exercitu Romano pro subst. de militibus manipuli post hastatos collocati* (*sed olim, ut videtur, prima acie pugnantis; distinguuntur passim alii manipulares, ceterum v. ad rem imprimis l. 44 sqq. 52 et Neumann, RE Suppl. XI 1113 sq.; de ipso centurione v. p. 1285, 63 sqq.*): **1** *plur.*: Inscr. numm. Sydenham 747 (*a. 82 a. Chr.; imagini vexilli adscr.*) p(rincipes). Varro ling. 5, 89 -es *dicti sunt*, qui a principio gladiis *pugnabant* (*distinguuntur* hastati *et* pilani *ut l. 57. cf.* Veg. mil. 1, 20 p. 23, 13 [*sim.* 2, 15 p. 49, 3] qui in pugna prima acie pugnantes -es … vocabantur). Sall. hist. frg. 2, 103 subsidiis -es augere et densere frontem. Liv. 7, 23, 7 triarii erant, qui muniebant, et ab h a s t a t i s -busque … proelium initum (7, 34, 5. 22, 5, 7 [*iunguntur simul* triarii *ut*: Frontin. strat. 2, 3, 16. Veg. mil. 2, 2 p. 36, 8 gravem armaturam, hoc est -es h. triarios antesignanos]. 34, 15, 6 secundae legionis -es h.que. *al.*). 8, 8, 6 prima frons … florem iuvenum … habebat (*sc. hastatos*); robustior inde aetas … manipulorum, quibus -bus est nomen, hos sequebantur. 8, 8, 9 hastati omnium primi pugnam inibant; … eos retro cedentes … -es recipiebant. *al.* **2** *sing.* (*sc.* manipulus *vel* ordo): Cic. ad Brut. 16, 2 *C. Nasennius* Cretensi bello … octavum -em duxit. Ov. fast. 3, 129 Romulus hastatos instituit … decem *orbes* (*i. manipulos*), et totidem -s, totidem pilanus habebat corpora (*cf. l. 45*). Liv. 26, 6, 1 primi -is … signum.

III *pertinet potius ad* **aestimationem** *vel* *potestatem* (*indicatur, cui vel ubi quis praestet, praesit per gen. passim, e. g. p. 1281, 56, dat. p. 1282, 69. 1287, 5. 1289, 23. al., praepos.* de *p. 1286, 39 et* Vvlg. II reg. 23, 18. *al.*, ex *p. 1286, 40 et* Q. Cic. pet. 30. *al.*, in *c. abl.* Cic. Verr. II 4, 93 Sull. 7 Sest. 110. *al.* Liv. 1, 39, 5. *al.*, inter Cic. Planc. 32 Liv. 3, 41, 8 Vell. 2, 119, 2. *al.*, super *p. 1282, 35 et* Vet. Lat. psalm. 44, 17 [cod. 300. *al.*]. *al.*, *per adi. p. 1282, 34; qua in re vel ad quid faciendum per gen. p. 1282, 45 sqq. 1286, 63 sqq. al., praepos.* ad *cum gerund. p. 1282, 38. 1287, 12. 1289, 37. 40. al., cum subst. p. 1282, 49. 1289, 39 et* Cic. Phil. 10, 24. *al.*, in *c. abl. p. 1286, 67. 69. 70. 1287, 26. al.*, super *p. 1283, 3, qua virtute sim. per abl. p. 1282, 7. 1287, 29. al.*): **A** *de hominibus eorumve coetibus* (*p. 1280, 35 sqq. 1287, 25. al.; de feminis p. 1280, 26. 1281, 53. 1284, 42. 50. al.; longe praevalet usus pro subst., attributive posita v. imprimis p. 1281, 46. 1285, 63. 1287, 43*): **1** *in vita publica et re militari*: **a** *usu communi*: **α** *significantur qui potius dignitate sim. praestant, primores* (*urbes p. 1280, 35; selecta inde a* Cic.; *opponuntur e. g.* infimus Cic. Manil. 41 Nep. Att. 3, 1 Liv. 6, 34, 3, multitudo Cic. Flacc. 58 rep. 1, 69. *al.* Q. Cic. pet. 30 Liv. 4, 59, 11. *al.*, populus Cic. Sest. 103 sq. rep. 1, 65. *al.* Liv. 2, 27, 12. *al.*, rex Cic. rep. 1, 42. 68 Liv. 44, 32, 4; *coniungitur cum* consul Cic. Catil. 1, 15 Sall. or. Lep. 5 Liv. 2, 56, 4, magistratus Cic. rep. 1, 66 Caes. Gall. 6, 22, 2 civ. 2, 19, 1 Liv. 33, 16, 3. *et saepe,* senatus Cic. Sest. 40 Caes. civ. 2, 3, 2 Liv. 21, 31, 7 *et sim. al., variat in contextu e. g. cum* optimates Cic. Flacc. 54 rep. 1, 51. *al., v. vol. IX 2, 820, 24 sq.*): ① *in universum et apud externos*: Plavt. Amph. 204 Amphitruo delegit viros primorum -es; eos legat. 256 veniunt flentes -es *a Telebois legati.* Acc. trag. 501 honestitudo Europae -um (-ium *codd.*) primo ex loco. Cic. Verr. II 1, 64 Philodamum esse quendam, genere, honore, copiis, existimatione facile -em Lampsacenorum. 1, 90 legati Milesii, homines nobilissimi ac -es civitatis. Flacc. 54 (*ironice*) usque adeo orba fuit ab optimatibus illa contio *Trallensium*, ut -s -um esset Maeandrius, *homo sordidus.* rep. 1, 42 *administrantes rem p.* vel rex aequus …, vel delecti ac -es cives, vel ipse populus. ac. 2, 2 Graeciae -em (*sc. Themistoclem; item de Epaminonda* Tusc. 1, 4, *de Pericle* off. 2, 60). off. 2, 77 in -bus et rem publicam gubernantibus. Caes. Gall. 5, 41, 1 duces -esque Nerviorum. 6, 11, 3 *apud Gallos* factionum sunt -es …, quorum ad arbitrium … summa omnium rerum consiliorumque redeat. 6, 23, 5 *apud Germanos* -es regionum atque pagorum inter suos ius dicunt (*cf.* Tac. Germ. 12, 3 eliguntur … -es, qui iura … reddunt; centeni singulis ex plebe comites … adsunt). Nep. Alc. 11, 6 ut, apud quoscumque esset, -s poneretur. Att. 3, 1 sic se gerebat, ut communis infimis, par -bus videretur. Liv. praef. 3 -is terrarum populi (*isdem verbis de Romanis*: 34, 58, 8 orbis t. 42, 39, 3 Plin. nat. 22, 6). 39, 25, 8 quingentos -es iuventutis *Thessalorum* in Macedoniam abduxisse *Philippum.* 42, 15, 3 ad Praxo hospitam, -em auctoritate et opibus Delphorum (*item de feminis*: Cvrt. 10, 1, 3 -es feminarum stupra perpessae. Epigr. Bob. 36, 4 in vidua -e, *sc. Penelope*). 44, 31, 9 ut oratores … mitteret Gentius *rex Illyriorum* Teuticum et Bellum, -es gentis. 45, 28, 7 quingentos quinquaginta -es *Aetolorum* … interfectos *esse.* 45, 34, 2 *Paullus* denos -es ex singulis evocavit civitatibus. Cvrt. 8, 1, 18 *ne venaretur Alexander* sine delectis -um atque amicorum. Tac. Germ. 13, 2 magna … *est* comitum aemulatio, quibus primus apud -em suum locus (*cf. e. g.* 14, 1 infame … *est* superstitem -i suo ex acie recessisse. *ibid.* -es pro victoria pugnant, comites pro -e. *de his Germanorum -bus v. ed. Perl, 1990, 70 sq.*). *al.* *de urbibus*: Cic. Mur. 30 propter quam *rem* (*sc. gladium*) ipsa est civitas omnium -s (*sc.* *Roma ut*: Hor. carm. 4, 3, 13 -is urbium. Val. Max. 7, 1, 1 in urbe terrarum -e. Opt. Porf. carm. 8, 12 -s invicti militis. *al.*). Val. Max. 5, 3 ext. 3 p. 241, 3 *cum Themistocles patriam* -em Graeciae reddidisset (*cf.* Qvint. decl. 268, 19 Atheniensium civitatem, quondam late -em). Mela 1, 86 Miletum, urbem quondam Ioniae totius belli pacisque artibus -em. *al.*

(II) *in re publica Romanorum*: Ⓐ *usu generali* (*sc. per plur.*): ① *temporibus liberae rei publicae*: Cic. Verr. I 55 qui nunc -es nostrae civitatis sunt. II 2, 175 decumani, hoc est -es et quasi senatores publicanorum. *ibid.* homines honestissimos ac locupletissimos, istos ipsos -es equestris ordinis. Manil. 41 *ut Pompeius,* qui dignitate -bus excellit, facilitate infimis par esse videatur. Sest. 98 quae tuenda -bus et … defendenda sunt: religiones, auspicia, potestates magistratuum, senatus auctoritas, leges *eqs.* har. resp. 40 (*verba haruspicum*) ne per optimatium discordiam … patribus -busque caedes periculaque creentur. Phil. 1, 2 (*antea*: praestantissimis civibus). 8, 22 deserti … sumus, patres conscripti, a -bus (*sc. consularibus quibusdam*). leg. 3, 24 tenuiores cum -bus aequari. Hor. carm. 2, 1, 4 gravis … -um amicitias. epist. 1, 17, 35 -bus placuisse viris non ultima laus est. Liv. 2, 12, 15 trecenti … -es iuventutis Romanae. Flor. epit. 4, 2, 43 -es ambitum ducis, *sc. Pompeii,* increpabant. *al.* ② *inde ab Augusto* (*cf. p. 1284, 40*): R. Gest. div. Aug. 12 pars ⟨praetorum e⟩t tribunorum ⟨plebi cum consule⟩ … et -bus v i r i s ([*gr.* οἱ τὰς μεγίστας ἀρχὰς ἄρξαντες]. Vell. 2, 89, 4 -es viri … hortatu -is, *sc. Octaviani,* ad ornandam urbem inlecti sunt. Plin. nat. 35, 21. Plin. epist. 7, 6, 1 ad Caesarem, … ad multos -es v. *al.; in appellatione senatorum*: Cassiod. var. 8, 19, 5. 10, 4, 8. *al.*). Fast. ann. Iul. Amitern. Sept. 13 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 193) de salute Ti. Caes(aris) liberorumq(ue) eius et aliorum -um civitatis. Sen. dial. 11, 13, 4 quam *vitam* nuper sub Gaio egere -es. Svet. Tib. 55 viginti sibi e numero -um civitatis depoposcerat velut consiliarios. Hist. Avg. Prob. 11, 2 (*ad senatores; cf. l. 60*) *ut daretis* -em … de vobis, qui … estis mundi -es. *al.*

Ⓑ *de singulis quibusdam eminentibus*: ① *temporibus liberae rei publicae* (*plura invenies apud Wickert, RE XXII 2014 sqq.*): Cic. Verr. II 1, 139 in adulescente clarissimo ac -e iuventutis, *L. Domitio.* p. red. in sen. 5 virtute … P o m p e i u s omnium gentium, omnium saeculorum, omnis memoriae facile -s (dom. 66 omnium iudicio longe -em … civitatis. 110 -em orbis terrae virum. fam. 1, 9, 11 cum … in re p. Cn. P. -s esset vir is, qui hanc potentiam et gloriam maximis … meritis … esset consecutus. *al.* Sall. or. Macri 23 Manil. 1, 794. *al.; cf. p. 1281, 2*). dom. 132 (*v. p. 161, 59 sq.*) -s senatus (*Q. Lutatius Catulus, cos. a. 78, ut*: Pis. 6 -s huius ordi-

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nis. *al.* VELL. 2, 43, 3 omnium confessione senatus -s. *al.*). Lig. 19 -um dignitas erat paene par (*de Caesare et Pompeio, ut e. g.* CAES. civ. 1, 35, 4 -es … earum partium. SEN. suas. 7, 5. SEN. epist. 14, 12 furentium -um). Deiot. 31 M. Scaurum -em civitatis (*item de eodem p. 1283, 23 et* VAL. MAX. 6, 5, 5. *al.; cf.* VAL. MAX. 8, 5, 3 *Crassus* sic fori, ut ille *Scaurus* curiae -s). Phil. 1, 34 illa erat vita *M. Antoni oratoris*, … libertate esse parem ceteris, -em dignitate (*de eodem*: VELL. 2, 22, 3 -s civitatis atque eloquentiae). 7, 20 in -e civi (*de Cicerone ipso, ut*: 14, 17. CREMVT. hist. 1 -s senatus. QVINT. inst. 10, 5, 11 iam -s in re p.). rep. 1, 34 -em rei publicae, *Scipionem Africanum* (*sim. de viris aetatis antiquae e. g.* nat. deor. 3, 11 M. Catoni, qui tum erat -s. off. 3, 105 -em populi Romani, *Regulum.* LIV. 2, 16, 7 P. Valerius, omnium consensu -s belli pacisque artibus). fam. 6, 6, 5 (*a. 46*) si *eqs.* …, esset hic quidem clarus in toga et -s, sed tantas opes … non haberet (*Caesar, ut e. g.* 9, 17, 3 [*a. 46*]. Ov. fast. 3, 697 gladios in -e fixos. SEN. suas. 7, 1 *post Pharsalum* in boni -is sinum ceciderat *res publica.* VAL. MAX. 5, 1, 10 divini -is. SVET. Iul. 29, 1 [*verba Caesaris*]. *cf. l. 2*). *al.*

② *aetate imperatorum*: SEN. clem. 1, 10, 1 *Augustus* tulit *Lepidum* ornamenta -is retinentem. benef. 2, 27, 2 *Cn. Lentulus Augur* -s iam civitatis et pecunia et gratia (*sc. apud Augustum*). PLIN. epist. 4, 8, 3 *in auguratu* successi Iulio Frontino, -i viro. 7, 24, 4 *Vmmidia* pantomimos fovebat … effusius, quam -i feminae convenit. *al.*

Ⓘ *in municipiis sim. Romanorum* (*discerni non possunt exempla, quibus fere technice significari videtur honor quidam municipalis, v. Kotula, Eos 55, 1965, 354 sqq.*): CIC. Cluent. 11 homo non solum municipi Larinatis …, sed etiam regionis illius et vicinitatis virtute, existimatione, nobilitate -s (fam. 13, 13 longe -s m. Lucensis. CIL III 2774 IIvir(o) q(uin)q(uennali) …, -i m. Riditarum). LIV. 29, 15, 5 magistratus denosque -es … *ex coloniis quibusdam* Romam excirent *consules* (*29, 15, 11* magistratibus primoribusque). DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421; *a. 4*) 48 Iuncus -s coloniae nostrae, flamen August(alis) *vicem agens magistratuum creandorum* (*al. v. vol. III 1702, 25 sqq.; addere possis e. g.* TAC. hist. 1, 57, 2 AVG. epist. 50 tit. CIL IX 1006; *compendiis scripturae, e. g.* CIL III 9540 INSCR. Iugosl. Šašel 2367, *intellegi potest etiam* principalis, *ubi v.*). VELL. 2, 74, 4 -s eius loci, *sc. Perusiae* (CIL III 12491 l. -s, quinquennalis territorii Capidavensis. VIII 9643 IIvir(o).q(uin)q(uennali), omnibus honoribus functo, -i loci … Oppidon(ovani). X 1201. *al.*). APVL. apol. 24, 9 in qua colonia *Madaurensium* patrem habui loco -is duumviralem cunctis honoribus perfunctum (*cf. l. 35*). flor. 16, 43 magistratus et … -es *Carthaginiensium* (*item* 16, 45. *cf. l. 27*). CIL VIII 21627 (*saec. III in.*) pro principatu statuam … P. Valerius Longus -s P. Valeri Longi -is fil(ius) posuit. INSCR. Altav. Marcillet-Jaubert 317 (*saec. III*[1]*; sed civitatem peregrinam fuisse putat Lepelley, Les cités de l'Afrique II, 1981, 526 sq.*) regi sacrorum, … priori -i civitatis nostrae (CIL X 7808 *cuiusdam* eq(uitis) R(omani), -i(s) c. FIRM. math. 6, 25, 5 principales vel -es civitatum. *al.*). *al.*

Ⓘⓥ *appendicula iuncturarum selectarum*: Ⓐ -s *accedit ad subst.*: PLAVT. Amph. 204 viros primorum -es (*item plur.*: CIC. Balb. 54 HOR. epist. 1, 17, 35. *et saepe, v. e. g. p. 1280, 57 sqq.; sing.*: CIC. dom. 110 fam. 1, 9, 11 VELL. 2, 19, 4 PLIN. nat. 28, 26 PLIN. epist. 4, 8, 3). CIC. Verr. II 3, 56 homo (Cluent. 11 off. 1, 138; *plur.*: de orat. 1, 23). Mur. 30 civitas (QVINT. decl. 268, 19 Ps. AVG. serm. ed. Mai 54, 3). Planc. 11 huius -is populi (LIV. 35, 14, 9. *al.* [*v. p. 1280, 23*]. FLOR. epit. 1, 3, 2. *al.*). Phil. 2, 15 -em senatorem. 7, 20 in -e civi (Brut. 80. *al.* PLIN. nat. 7, 115; *plur.*: CIC. rep. 1, 42 sq. off. 3, 74). LIV. 29, 1, 3 equites. PLIN. nat. 8, 119 feminas (*sing.*: PLIN. epist. 7, 24, 4. *e coni. dub.* PLIN. nat. 2, 137. *in domo imperatoria v. p. 1284, 42*). *al.*

Ⓑ -s *determinatur*: ① *per gen.*: *exempla varia selecta*: CIC. Verr. I 55 civitatis (*et saepe, v. vol. III 1236, 39 sq.*). II 1, 139 iuventutis (Sull. 34 Vatin. 24 fam. 3, 11, 3 LIV. 2, 12, 15. *al.; technice v. p. 1285, 45 sqq.*). 2, 13 legationis (*al. v. vol. VII 2, 1102, 66 sq.*). p. red. in sen. 5 gentium (Pis. 84. *al.* LIV. 31, 43, 5. *al.* FEST. p. 158 VELL. 2, 118, 2. *al.; de* -e gentis *titulorum Africae v. Kotula, Eos 55, 1965, 364*). p. red. ad Quir. 13 partis (CAES. civ. 1, 35, 4 LIV. 39, 34, 2. *al.*). dom. 110 orbis terrae (Phil. 3, 35 LIV. 34, 58, 8 IVST. 8, 4, 7. *tantum* t.: *p. 1280, 23. 37*). ac. 2, 2 Graeciae (*de singulis v. p. 1280, 15, de pluribus e. g.* NEP. Pel. 2, 4 LIV. 45, 35, 1 SVET. Tib. 49, 2; *sim. nominatur regio e. g.*: CIC. fam. 13, 78, 1 Achaiae. PLANC. Cic. fam. 10, 21, 5 Galliae. CAES. civ. 1, 74, 5 Hispaniae. LIV. 10, 16, 3 Etruriae). off. 3, 105 populi (CAES. Gall. 1, 44, 12 LIV. 4, 31, 8. 45, 22, 8 SEN. dial. 6, 20, 4. *al.*). CAES. Gall. 1, 19, 3 provinciae (PLIN. epist. 1, 10, 8 SVET. Claud. 16, 2. *al.*). 5, 56, 3 factionis (*al. v. vol. VI 1, 136, 32 sqq.*). 6, 23, 5 regionum (civ. 3, 34, 4 LIV. 9, 36, 12. 24, 21, 11. *al.*): VAL. MAX. 6, 9, 5 patriae (CIL VIII 9699 [*saec. III?*]. AVG. civ. 2, 10 p. 64, 15. HIST. Apoll. rec. B 4 suae. 12. *al.; cf. p. 1283, 56*). *al.* *indicatur ordo civitatis*: CIC. Verr. II 2, 175 publicanorum (Planc. 24 SCHOL. Cic. Bob. p. 157, 24. *aliter p. 1282, 73*). *ibid.* -es equestris ordinis (Catil. 2, 12 eius *o., sc. senatorum.* fam. 6, 10[a], 2. *al.* TARQVIT. PRISC. Macr. Sat. 3, 7, 2 NEP. Att. 8, 3 VELL. 2, 127, 3. *al.*). dom. 132 senatus (LIV. 5, 25, 2. 8, 14, 1. *al.* CREMVT. hist. 1. *al.; technice v. p. 1283, 19*). Sest. 138 optumatium. LIV. 4, 7, 9 plebis (6, 34, 3. 24, 2, 9. *al.*). FLOR. epit. 3, 17, 5 nobilitatis (*cf.* SIDON. epist. 2, 9, 7 nobilium). *gen. indicat, cui regi sim. subiecti sint* -es (*cf. l. 36 sq.*): VET. LAT. gen. 50, 4 (cod. 100) -es Pharaonis (*gr.* δυνάστας, *var. l.* ἄρχοντας. *cod. 102* potentes, *Vulg.* familiam). OPTAT. 7, 1 p. 162, 3 a -bus regis (VVLG. I Esdr. 7, 28 Ier. 39, 3. *al.*). *al.* ② *per abl. indicantem qua virtute sim. quis praestet* (*saepe per seriem subst.*): CIC. Verr. II 1, 64 genere, honore, copiis, existimatione (Flacc. 72 g., honore, existimatione, pecunia. LIV. 22, 24, 12 g. ac divitiis. 29, 1, 3 g. et fortuna. FLOR. epit. 3, 14, 1 g., forma, eloquentia). 3, 56 cum virtute et nobilitate …, tum etiam pecunia (5, 128 virtutibus ac beneficiis. Cluent. 11 v., existimatione, nobilitate. *al.* LIV. 9, 4, 7 v. atque honoribus). Phil. 1, 34 dignitate (de orat. 1, 23 omni d. IVST. 8, 4, 7). rep. 1, 25 et auctoritate et eloquentia et consilio (2, 34 et honore et a. et fortunis. LIV. 42, 15, 3 a. et opibus. PLIN. epist. 4, 3, 1 sanctitate, … a., aetate quoque). LIV. 21, 34, 2 magno natu -es castellorum. *al.*

β *significantur qui potius potestate praesunt, ducunt, regunt* (*exempla certiora; technice in re publica Romanorum v. sub b*): ① *in re militari*: Ⓐ *apud externos*: TRAG. inc. 257 *re male gesta* quispiam -s senex … auspicium repetebat domo (*si huc pertinet*). NEP. Hann. 2, 6 (*Hannibal ad Antiochum*) si non me in eo *bello* -em posueris (*sim., si huc spectat,* RVT. LVP. 1, 10 hunc in conficiendo negotio -em praefecistis). LIV. 40, 58, 5 *non* solum milites, sed etiam -es *agminis Bastarnarum* (*item opp. e. g.* CVRT. 7, 2, 33). CVRT. 4, 10, 4 duces -esque militum (VET. LAT. II par. 8, 10 [cod. 109] -es m. …, qui praeerant in exercitu [VVLG. -es exercitus]. VVLG. IV reg. 25, 20. *al.*). *al.* APVL. mund. 25 p. 345 militiae -es et curiae proceres et urbium … rectores ([*gr. 398a8* στρατιᾶς ἄρχοντι]. VET. LAT. gen. 26, 26 [Hier. quaest. hebr. in gen. p. 42, 14. *al.; gr.* ἀρχιστράτηγος, *Vulg.* dux militum]. HIER. chron. a. Abr. 1814 -e m. destinato. *et saepius*). TERT. spect. 24 p. 24, 24 destitutis signis et sacramentis -is (*in imag. respicitur deus*). VET. LAT. II par. 8, 9 (cod. 109, *sim.* VVLG.) -es curruum … et equitum eius *Salomonis* ([*gr.* ἄρχοντες]. SVLP. SEV. chron. 1, 42, 5 [*sec. III reg. 16, 9* dux]). VVLG. IV reg. 1, 9 *rex* misit … quinquagenarium -em et quinquaginta, qui erant sub eo (*cf.* Is. 3, 3 -em super quinquaginta). SVLP. SEV. chron. 1, 54, 6 -s regius (*sec. Ier. 40, 1* magistro militiae. *cf.* CASSIOD. Ios. antiq. 10, 149 p. 292 -s … regis [*gr.* στρατηγός]). *al.* Ⓑ *apud Romanos* (*sc. minus technice quam p. 1285, 63*): CIC. Verr. II 5, 40 *ut* ad illam … *fugitivorum* manum exstinguendam ducem te -emque praeberes. Att. 2, 1, 7 (*in imag.*) quem *equitatum* ego in clivo Capitolino te signifero ac -e conlocaram. SALL. hist. frg. 3, 90 Spartacus -s gladiatorum. TAC. hist. 1, 57, 2 -es … coloniarum aut castrorum (*de quibuslibet praepositis; aliter p. 1286, 25*).

Ⓘⓘ *vario usu*: CIC. Verr. II 2, 34 cuius modi cohortem putatis hoc *Verre* -e fuisse? 4, 17 -s laudationis tuae (*sc. legatus. al., v. vol. VII 2, 1040, 24 sq.*). Catil. 1, 27 auctorem sceleris, -em coniurationis (*al., v. vol. IV 338, 49 sqq.; cf.* -s seditionis: LIV. 5, 1, 7. 28, 24, 13. *al.* GRAN. LIC. 35, 61. *sim. al.; intercedit respectus auctoris, ut pertineat simul ad p. 1278, 49*). Sull. 9 ego tunc -s ad salutem esse *non* potuissem, si esse alii comites noluissent (*cf. e. g.* fam. 12, 24, 2 me -em senatui populoque R. professus sum [*sc. ad rem publicam defendendam. vix ad p. 1281, 8*]). Sest. 97 *optimates* sunt -es consilii publici (prov. 25 *de senatu.* de orat. 1, 216 *Pericles* plurimos annos -s c. p. fuit. *auctores consiliorum singulorum v. p. 1278, 56*). *al.* HOR. carm. 4, 14, 6 Auguste, … qua sol … inlustrat oras, maxime -um (*sunt qui trahant ad p. 1280, 56, sed v.* EDICT. leg. pr. pr. [Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib. in.*] 3 quod Augusti, alter [*sc. Augustus*] deorum, alter [*sc. Tiberius*] -um maximus … caverunt [*gr.* αὐτοκρατόρων]. *aliter p. 1284, 68; ceterum cf.* -s -um: MART. 6, 4, 1 [*de Domitiano*]. HIST. AVG. Valer. 2, 1 [*verba regis cuiusdam orientalis*]). LIV. 28, 21, 7 *quidam* -s … fuerat *civitatis cuiusdam*, a fratre maiore post mortem eius principatu accepto. STAT. Theb. 1, 169 (*respicitur Eteocles; cf. 1, 143* regem). SVET. Galba 9, 2 (*vetus carmen fatidicum*) oriturum quandoque ex Hispania -em dominumque rerum (ARNOB. nat. 4, 1 Romanos, d. r. ac -es). FRONTO p. 209, 10 uni omnium Romanorum -um Numae regi aequiperandus *M. Aurelius* (*cf.* HIST. AVG. Tac. 1, 1 dum post bonum -em, *sc. Romulum*, bonus alius quaeritur). APVL. mund. 35 p. 365 alicuius officii -em fieri (*gr. p. 400b9* τὸ ἄρχειν). VET. LAT. gen. 41, 34 (Aug. loc. hept. 1, 160) *Pharao* constituat locorum -es (*gr.* τοπάρχας, *cod. 101* satrapes, *Vulg.* praepositos). iud. 8, 22 (cod. 100) dixerunt … ad Gedeon: -s esto nobis (*gr.* ἄρχε, *Vulg.* dominare nostri. *explicat* AVG. quaest. hept. 7, 49, 22 rex … nomine -is significatur). I Macc. 1, 29 (rec. B, *sim. cett.*) misit rex … -em exactionis tributorum (*gr.* ἄρχοντα φορολογίας). Luc. 19, 2 (cod. 2. *al., sim.* VVLG.) *Zaccheus* fuit -s publicanorum ([*gr.* ἀρχιτελώνης. *inde e. g.* AVG. serm. 14, 2]. Ps. ASCON. div. in Caec. p. 196, 18 mancipes sunt p. -es). Tit. 3, 1 (cod. 75. *al.* = VVLG.) admone illos ⌊-bus et potestatibus⌋ subditos esse (⌊⌋ *gr.* ἀρχαῖς

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ἐξουσίαις, Ambrosiast. principatibus et p.). HIER. chron. a. Abr. 1333 Athenis annui -es constituti sunt cessantibus regibus. VVLG. III reg. 9, 23 erant … -es super omnia opera Salomonis praepositi tot. SIDON. carm. 7, 219 in media pelliti -is aula (216 regi Getico. item de regibus Germanorum: CASSIOD. var. 2, 16, 3 ruinam -is Odovacris. 2, 28, 4 -is dignitas Theoderici. et passim ibid. VITA Caes. Arel. 1, 23. al.). in aula regia (saepe in versione sec. gr. ἀρχι-): VET. LAT. gen. 37, 36 (Ps. Philo antiq. 8, 9. al.) -i coquorum Pharaonis ([gr. ἀρχιμαγείρῳ, cod. 100. al. praeposito, Vulg. magistro militiae]. Ier. 40, 1 [cod. 177; gr. et Vulg. ut antea]. al.). 39, 21 (Ps. Aug. hypomn. 3, 11; sim. al. et VVLG.) ante -em carceris (39, 23 [cod. 101] -s carceris [gr. utrobique ἀρχιδεσμοφύλαξ]. cf. 40, 4 [ibid.] -s vinculatorii [gr. ἀρχιδεσμώτης, Vulg. custos carceris]). 47, 5 (cod. 100) praepone eos -es iumentis (gr. ἄρχοντας, Vulg. magistros pecorum. cf. p. 1287, 14). Dan. 1, 7 (cod. 176) -s spadonum (item 1, 18 [cod. 177]. respondent gr. ἀρχιευνοῦχος, Vulg. praepositus). VVLG. I par. 27, 31 -es substantiae regis (antea: praepositus fuit). al.

b technice in re publica Romanorum: α -s est titulus honorificus vel nomen insigne eius, qui primum obtinet locum (sc. usu pro subst. praeter p. 1284, 42. 53): (I) in senatu: Ⓐ forma -s senatus (minus technice p. 1282, 1 sq.; ad rem v. O'Brien Moore, RE Suppl. VI 699 sq., et Suolahti, Arctos 7, 1972, 207 sqq.): SCAVR. or. frg. Ascon. in Scaur. p. 25, 5 Q. Varius Hispanus M. Scaurum -em s. socios in arma ait convocasse; M. Scaurus -s s. negat (CIC. Rab. perd. 21. Sest. 39 et s. et civitatis [de orat. 2, 197]. SALL. Iug. 25, 4 consularis et tum s. -s. al.; cf. l. 32). CIC. div. in Caec. 69 P. Lentulus, is qui -s s. fuit (leg. agr. 2, 82 Phil. 8, 14. cf. l. 31). LIV. 34, 44, 4 censores -em s. P. Scipionem … legerunt. 39, 52, 1 de L. Valerio Flacco. R. GEST. div. Aug. 7 -s s⟨enatus fui … per annos⟩ quadra⟨ginta⟩ (gr. πρῶτον ἀξιώματος τόπον ἔσχον τῆς συνκλήτου. cf. Dio 53, 1, 3 πρόκριτος τῆς γερουσίας). CIL II 5128 (de Helvio Pertinace, ut III 14149^{38}. al.). HIST. AVG. Tac. 4, 3 -s s. recte Augustus creatur (postea: primae sententiae vir). al. Ⓑ cetera exempla: CIC. de orat. 1, 211 Lentulum -em illum (item de eodem Brut. 108; cf. l. 25). Brut. 112 Scauri genus dicendi aptum ad senatoriam … sententiam, cuius erat ille -s (cf. l. 22 et PLIN. nat. 2, 144 Scauro consule, qui mox -s fuit [vix ad p. 1281, 4]). ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 78 -s in senatum semel lectus est M'. Valerius (80 GELL. 4, 10, 2. 14, 7, 9 [e Varrone]. in senatu: LIV. 27, 11, 12. 38, 28, 2. cf. sine determinatione: LIV. 27, 11, 9 contentio inter censores de -e legendo. 29, 37, 1 censores senatum recitaverunt; -s iterum lectus Q. Fabius Maximus. al.). VAL. MAX. 7, 5, 2 quo -e senatus per aliquot annos gloriatus est.

(II) in re publica ab Augusto constituta (minus technice accedente gen. obi. l. 56. p. 1284, 23; laxius de imperatorum propinquis p. 1284, 40; ad rem v. p. 1284, 55 sqq. et e. g. Wickert, RE XXII 2057 sqq.). praeter titulos frequentant hunc usum PLIN. maior (fere iuxta nomen proprium, ita ut -s sequatur; vice versa nat. 6, 181. 18, 7. al.), TAC. (non nisi quater cum nomine), PLIN. minor (sine nomine). coniungitur vel variat in contextu imprimis cum Caesar (partim pro nomine) l. 56. 57. 59 et e. g. PLIN. epist. 6, 31, 2 SVET. Tit. 8, 1, dominus p. 1284, 28 (cf. etiam p. 1282, 62), imperator vol. VII 1, 558, 7, parens l. 66. p. 1284, 10. 60, rex PRVD. perist. 5, 27 CLAVD. 24, 113. al.; distinguuntur vel opponuntur Caesar HIST. AVG. Ael. 1, 1 CLAVD. 8, 169, dictator (sc. C. Iulius Caesar) PLIN. nat. 4, 10 TAC. ann. 11, 25, 2, dominus l. 58. p. 1285, 7 et PLIN. paneg. 55, 7. 63, 6, privatus PLIN. epist. 2, 1, 2 paneg. 64, 4. al. SVET. Claud. 40, 3. al., rex p. 1284, 2. 21 (cf. l. 71); sim. al.

Ⓐ de ipso Augusto: ① vario usu (exempla selecta inde ab OV.; cf. p. 1282, 54): HOR. carm. 1, 2, 50 Mercuri sive Auguste, hic (sc. in terris) ames dici pater atque -s (MANIL. 1, 7 tu, Caesar, patriae -sque p.que. cf. p. 1284, 10). 1, 21, 14 Apollo famem pestemque a populo et -e Caesare in Persas aget. OV. fast. 2, 142 tu, Romule, domini nomen, -is ille tenet. trist. 1, 1, 33 ablata … -is ira (30 lenito Caesare). 2, 219 scilicet imperii -s statione relicta … legeres carmina? Pont. 3, 6, 23 -e … nostro deus est moderatior nullus. R. GEST. div. Aug. 30 qua⟨s⟩ gentes ⟨a⟩nte me -em populi Romani exercitus nunquam adit (gr. ἡγεμόνος). MANIL. 4, 935 maius … Augusto crescet sub -e caelum (sunt qui Tiberium significari putent). VELL. 2, 81, 1 exercitus seditio … liberalitate discussa est -is (a. 36 a. Chr., per ἀναχρονισμόν ut p. 1284, 9). SEN. clem. 1, 9, 1 A. fuit mitis -s. 1, 10, 3 bonum fuisse -em A., bene illi parentis nomen convenisse fatemur. TAC. ann. 1, 4, 1 verso civitatis statu … omnes exuta aequalitate iussa -is aspectare. 11, 25, 2 dict⟨at⟩or Caesar … et -s A. AVIEN. ora 279 Octaviano -i (AMM. 15, 10, 2). al. ② abl. absol. forma me -e (ut indicetur aetas l. 72. p. 1284, 1): HOR. epist. 2, 1, 256 formidatam Parthis te -e Romam (PROP. 4, 6, 46 -e te … regia vela [i. naves Cleopatrae] pati. OV. trist. 2, 464 Tibullus iam te -e notus erat). OV. Pont. 4, 12, 40 ille …, quo … -e crevit honor Tuticani. R. GEST. div. Aug. 13 (spectat simul ad p. 1278, 60) templum Iani ter me princi⟨pe senat⟩us claudendum esse censui⟨t⟩ (gr. ἡγεμόνος ut 32). AT. CAP. Gell. 13, 12, 2 Labeo divo Augusto iam -e et rem publicam obtinente libertati studens (aliter, sc. ad indicandam aetatem: VELL. 2, 38, 3 sub regibus, … T. Manlio consule, … Augusto -e. PLIN. nat. 9, 25 TAC. ann. 3, 71, 2 TERT. nat. 1, 7, 8).

Ⓑ de aliis imperatoribus (de -e designato l. 6 sqq.; Germanorum reges v. p. 1283, 4 sqq.; perpauca exempla selecta): DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421; a. 4) 13 C. Caesarem Augusti filium iam designatu⟨m⟩ … -em (CARM. pop. Suet. Cal. 8, 1 AMM. 26, 1, 6). MANIL. 4, 764 Rhodos, hospitium recturi -is orbem (Tiberii). VELL. 2, 94, 3 Tiberius iuvenis visu … praetulerat -em. 2, 105, 3 hiberna -s locaverat (Tiberius vivo Augusto. cf. p. 1283, 64 sq.). VAL. MAX. 5, 5, 3 -s parensque noster ([de Tiberio ut 9, 11 ext. 4]. ACT. ARV. Claud. [CIL VI 2034] 8. a. 101 [CIL VI 2074] I 49. al. PLIN. epist. 8, 6, 10 [e senatus consulto] Claudius -s optimus p.que publicus. cf. p. 1283, 66). SEN. apocol. 8, 2 Saturnalicius -s (Claudius; alludi videtur ad Saturnalicium regem, de quo v. Nilsson, RE II A 207, 41 sqq.). dial. 11, 17, 4 -is Romani, sc. Caligulae, … alea solacium fuit (TAC. hist. 3, 68, 1 R. -em et generis humani paulo ante dominum Vitellium. ann. 11, 10, 4. al. CE 659, 4 [a. 348; de Constantino]). PLIN. nat. 2, 99 trinos soles … nostra aetas vidit divo Claudio -e (ad indicandum tempus, ut e. g. 9, 10 Tiberio -e. 9, 67 Gaio -e. EDICT. imp. Nervae Plin. epist. 10, 58, 9 alio -e. cf. p. 1283, 69 et e. g. PLIN. nat. 2, 232 Neronis -is supremis. FRONTIN. aq. 7, 6 sub Nerone -e). 4, 10 Demetrius rex, dictator Caesar, Gaius -s. 7, 46 Neronem … -em et toto principatu suo hostem generis humani. 11, 262 -em terrarum, sc. Neronem (item minus technice accedente gen. obi.: PLIN. paneg. 57, 4 -s generis humani [HIST. AVG. Alex. 14, 6 Max. Balb. 17, 7. VEG. mil. 2 praef. domino ac -i g. h.]. HIST. AVG. Alex. 14, 4 Romani … imperii. Car. 18, 4 mundi. AVELL. 38 tit. ad -em Orientis [IORD. Get. 225. al.]. al.). MART. epigr. 29, 11 (ad Titum) te sub -e, Caesar. CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 22 pro salute optum⟨i⟩ -is et domini Domitiani (CIL VI 1177 [a. 374] d. et -es nostri. 10153 [a. 383/392] -um d(ominorum) n(ostrorum). SIDON. epist. 1, 11, 13 domine -s [item in allocutione: CONC.^{S} IV 2 p. 133, 8]. al. v. vol. V 1, 1927, 50 sqq.). TAC. hist. 2, 37, 1 fastidio utriusque -is, sc. Othonis et Vitellii (item de pluribus l. 29 et e. g. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 16 in provocatione ad -es facta). ann. 2, 59, 2 quod contra instituta Augusti non sponte -is Alexandriam introisset Germanicus. PLIN. paneg. 64, 2 imperator … et Caesar et Augustus … stetit … seditque consul -e ante se stante. et saepe. compar. -ior in iunctura -um -ior (cf. p. 1289, 69): CASSIOD. hist. 1, 1, 15 (ad Theodosium) omnium priorum -um -iorem, si dici fas est, te vocare debemus secundum Homerum (Sozom. praef. 15 βασιλέων βασιλικώτερον [βασιλεύτερον Hom. I 392]).

Ⓒ de imperatorum proximis, uxoribus (exempla certiora; cf. etiam p. 1285, 44 sqq.): OV. fast. 1, 20 pagina iudicium docti subitura … -is (de Germanico ut: Pont. 2, 5, 55. 4, 8, 77). trist. 1, 6, 25 femina … -s ([Marcia an Livia?]. Pont. 3, 1, 125 Livia. EPICED. Drusi 303 Antonia, Drusi uxor. TAC. ann. 13, 42, 3 corrumpere cubicula -um feminarum [spectat ad Iuliam Livillam, Caligulae sororem]). EPICED. Drusi 261 facunda … -is ora (de Druso ut: 285 numeros implevit -is [vix respicitur dux militum]. 344 Livia digna … -bus natis [sc. Druso et Tiberio]. TAC. ann. 3, 34, 6 [verba Drusi] -bus adeunda saepius longinqua imperii; … se quoque eqs. PORPH. Hor. carm. 4, 4, 1. ad Drusum Tiberiumque potestate tribunicia fungentes spectat TAC. ann. 3, 57, 1). 352 -is ore (respicitur Livia ut: 356 Romanae -is … opus. cf. l. 43). TAC. hist. 5, 1, 2 Titum a. 70 comitabantur … multi …, quos … spes acciverat occupandi -em adhuc vacuum. ann. 4, 15, 3 forma -e viro digna erat Germanici filio. AVSON. 206, 10 p. 64 -um amicitiae (postea: Constantini fratres).

Ⓓ generalia quaedam et rem illustrantia (adde l. 48. p. 1283, 67): SEN. clem. 1, 1, 5 nulli adhuc -um concessam … innocentiam (sim. per adv. indicatur aetas l. 63 et PLIN. paneg. 64, 3 postea. PANEG. 9, 19, 2 antehac. cf. praepos. ante l. 62, post SVET. Tit. 7, 2). 1, 11, 2 priorum -um exemplis (FRONTIN. aq. 111, 1 [ex mandatis -is cuiusdam]. TAC. ann. 15, 18, 3. al.). 1, 14, 2 hoc, quod parenti, etiam -i faciendum est (sim. 1, 15, 3 quem compares bono patri, bonum -em. cf. p. 1283, 56). dial. 11, 16, 6 Claudio, mitissimo omnium -um (TAC. hist. 1, 50, 4 o. ante se -um. CIL VIII 10307 [a. 186] nobilissimus o. al.; in formula super omnes retro -es indulgentissimus sim.: CIL VIII 6306 [loco nominis Getae]. et saepe, v. Scheithauer, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 155 sqq.). OCTAVIA 456 (loq. Nero) ferrum tuetur -em; … decet timeri Caesarem. 582 (loq. Nero) -em cogi nefas (cf. PLIN. paneg. 6, 1 ereptum … -i illud in principatu beatissimum, quod nihil cogitur). MELA 3, 49 -um maximus Claudius (aliter p. 1282, 54. cf. PLIN. paneg. 91, 1 optime -um). TAC. hist. 1, 84, 4 a regibus usque ad -es continuum senatum (ad significandam aetatem ut PLIN. paneg. 93, 2 ante -es). ann. 1, 1, 1 Augustus cuncta discordiis civilibus fessa nomine -is sub imperium accepit (1, 9, 5 non aliud discordantis patriae remedium fuisse, quam ⟨ut⟩ ab uno regeretur; non regno tamen neque dictatura, sed -is n. constitutam rem publicam). 3, 36, 2 quidam senator disseruit -es quidem instar deorum esse, sed eqs. (cf. 15, 74, 3 deum honor -i non ante

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habetur, quam agere inter homines desierit. PLIN. paneg. 78, 2 illorum -um …, qui sibi di videntur. *sim. al.; cf. e. g. p. 1283, 60*). PLIN. epist. 10, 65, 2 auditis constitutionibus -um ([*respondet* TRAIAN. *ibid.* 66, 1 commentariis … -um]. GAIVS inst. 1, 5 constitutio -is est, quod imperator … constituit; nec umquam dubitatum est, quin id legis vicem optineat. 2, 109. *al.*). paneg. 45, 3 scis, ut sint diversa natura dominatio et principatus, ita non aliis esse -em gratiorem, quam qui maxime dominum graventur. 65, 1 te legibus subiecisti, legibus, Caesar, quas nemo -i scripsit; … quod … nunc primum disco: non est -s super leges, sed leges super -em (*cf. e. g. l. 5 et* VLP. dig. 1, 3, 31 -s legibus solutus est. 1, 4, 1 pr. quod -i placuit, legis habet vigorem. CONSVLT. 7, 2 de rebus … iudicatis soli -i et contra iudices licuit iudicare). SVET. Tib. 29 (*verba Tiberii*) salutarem -em, quem vos, *patres*, tanta … potestate instruxistis, senatui servire debere et universis civibus. *abl. nudo -e in locutione adverbiali*: TAC. ann. 3, 28, 2 *Augustus* dedit … iura, quis pace et -e uteremur.

Ⓔ *epitheta notabiliora*: aeternus: OV. Pont. 2, 2, 48 PANEG. 7, 2, 2. 9, 16, 4. CIL III 167 (*a. 344*). SYMM. epist. 7, 50, 2. *al.* augustissimus: CIL VI 1724, 15 (*a. 435*). CONC. Vas. a. 442 p. 100 l. 84. bonus: SEN. clem. 1, 10, 3. 1, 15, 3 TAC. hist. 1, 16, 1. 1, 46, 4. *al.; cf. l. 32.* divinus: ACT. Arv. Claud. (CIL VI 2034) 8. INSCR. Année Épigr. 1973 n. 137 (*Puteolis; a. 95/96*). DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532; *aet. Ant. Pii*) 1, 37. *al.* (*de Caesare dictatore*: VAL. MAX. 5, 1, 10. 5, 7, 2). felicissimus: CIL VIII 10307, 10 (*a. 186*). III 6712 (*aet. Sept. Sev.*). *al., v. De Ruggiero, Diz. Epigr. III 42 sq.* fortissimus: CIL VIII 2547 (*a. 176*). V 4318, 11 (*a. 189*). VIII 6340, 12 (*a. 201*). PANEG. 4, 27, 2. *al.* gloriosissimus: CIL VI 1143 (*aet. Constantini*). CASSIOD. var. 10, 10 (*Iust.*). *al., v. vol. VI 2, 2101, 54 sqq.* indulgentissimus: EPIST. imp. Dom. (CIL IX 5420) 23. INSCR. Année Épigr. 1966 n. 428 (*Ephesi; a. 139*). *al., v. De Ruggiero, Diz. Epigr. IV 50 sq.* invictus (invictissimus): MART. epigr. 20, 4 FRONTIN. aq. 31, 2. *al., v. vol. VII 2, 126, 57. 68. 75. 81.* maximus: SEN. dial. 11, 6, 5. INSCR. Année Épigr. 1941 n. 73 (*Puteolis; a. 86*). PLIN. epist. 6, 27, 5. CIL II 4201 (*Hadr.*). FRONTO p. 24, 19. *al.; cf. l. 36. p. 1284, 68.* optimus: EDICT. leg. pr. pr. (Année Épigr. 1976 n. 653; *aet. Tib. in.*) 19. CIL VI 902 (*a. 31/32*). *al.* VELL. 2, 126, 5 VAL. MAX. 2 praef. SEN. dial. 9, 14, 4. S. C. de aedif. (CIL X 1401; *a. 44/46*) 3. PLIN. epist. 3, 18, 3 (*de Traiano, ut saepe apud eundem, e. g.* paneg. 1, 2, *et passim in nummis ac inscr.*). *al.; cf. l. 18.* optimus maximusque: SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 10. TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 7, 32. *et saepius in inscr.* PAPIN. dig. 27, 1, 30 pr. 31, 78, 1. *al.* piissimus: FRONTIN. aq. 31, 2. ACT. lud. saec. Sept. Sev. (CIL VI 32326) 26. CIL III 12330 (*a. 341/4*). *al.* sacratissimus: CIL III 2909 (*aet. Trai.*). DECRET. decur. Aquil. (CIL V 875; *a. 105*) 10. CIL IX 23 (*aet. Hadr.*). GAIVS dig. 38, 17, 9. *al.* serenissimus: COD. Iust. 5, 4, 23, 4 (*a. 520/3*). 7, 37, 3, 4. *al.* CASSIOD. var. 10, 33, 1 GREG. M. epist. 1, 22 l. 5. *al.*

(III) *inter iuvenes* (*fere de imperatorum filiis et designatis imperatoribus; ad rem v. Beringer, RE XXII 2296 sqq.*): Ⓐ *forma* -s iuventutis (*minus technice p. 1281, 57*): ① *sub Augusto* (*de L. et C. Caesaribus*): INSCR. numm. imp. I p. 55 n. 205 co(n)s(ules) desig(nati) -es i. (*item de utroque*: R. GEST. div. Aug. 14 equites … -em i. utrumque … appellaverunt [*gr.* ἡγεμόνα]. TAC. ann. 1, 3, 2. *cf.* SEN. dial. 11, 15, 4 [*de morte Lucii*] *Gaius* -s i. -em eiusdem i. amisit). CIL V 6835 (*ante a. 1*) co(n)s(uli) desig(nato) (*de C. Caesare ut*: VI 897 IX 3078 X 1239. *al.*). 2067 (*de L. Caesare ut*: 6416 VI 898. DECRET. decur. Pis. [CIL XI 1420] 7. *al.*). ② *post Augustum* (*pauca selecta; plura v. apud Beringer, loco cit.*) INSCR. numm. imp. II p. 17 n. 26 (*a. 69/71*) Titus et Domitian(us) Caesares -es i. p. 97 n. 697 (*a. 72; de solo Domitiano*). TAC. ann. 12, 41, 1 Nero. SVET. Cal. 15, 2 fratrem Tiberium … adoptavit appellavitque -em i. CIL III 14149[38] (*a. 193*) Caesar Helvius Pertinax fi⟨l⟩(ius). XIII 9072 (*a. 213*) *Caracalla* cos. IIII, procos., -s i., fortis(s)⟨i⟩m(us) … -s. V 8043 nepotib⟨us⟩ divi Consta⟨nti⟩ -bus i.

Ⓑ *forma* -s iuvenum: OV. ars 1, 194 *Gai*, nunc i. -s, deinde future senum. Pont. 2, 5, 41 i. -s *Germanicus.*

β -s *significat eum, qui administrat munus militare vel civile, officio cuidam praepositus est* (*de munere municipali v. p. 1281, 22; non accedit ad subst. nisi p. 1286, 6. 18. 41. 54*): ① *de centurionibus* (*decurionibus p. 1286, 17; minus technice p. 1286, 12, cf. p. 1282, 38; ad rem v. Domaszewski, Rangordnung, 1908, 80 sqq., Passerini apud De Ruggiero, Diz. Epigr. IV 586 sqq.*): Ⓐ *respiciuntur certi gradus centurionatus legionis* (*de eorum notis v. Speidel, Jahrb. Röm.-Germ. Zentralmus. 33, 1986, 321 sqq.; appellatio orta est a praeposito manipuli* [*v. p. 1279, 39*]; *rem tractat* VEG. mil. 2, 8 vetus … consuetudo tenuit, ut ex primo -e legionis promoveretur centurio primi pili. *ibid.* -s … primae cohortis centuriam semis … gubernabat; ad quem in legione prope omnia, quae ordinanda sunt, pertinent): CAES. civ. 3, 64, 4 omnibus primae cohortis centurionibus interfectis praeter -em priorem (*item cohorte indicata*: CIL III 6594a [*imp. Alex.*] mil(es) leg(ionis) II … coh(orte) (octava) -is pri(oris). 11135 [*a. 235/238*] optio o⟨cta⟩v⟨i⟩ -is pr(ioris). *al.; cohorte non nominata, ut intellegenda videatur coh. prima*: CIL VIII 18072d [*circa a. 253*]. XIV 229. *al.*). CIL I² 1757 (*ante pugnam Actiacam*) -s tertius l(egionis) XXXIII (CHART. lat. ant. IX 403, 21 [*a. 235/42*]. *item accedit ordinale manipuli vel cohortis e. g. p. 1285, 75, v. etiam* primus -s: LIV. 42, 34, 8 p. -s prioris centuriae. INSCR. Année Épigr. 1975 n. 575 [*e vallo Hadriani*]. *al., e. g. l. 6*). LIV. 25, 14, 7 T. Pedanius -s primus centurio (INSCR. Année Épigr. 1937 n. 239 [*Durae Eur.; a. 216*]. CIL X 6574. *al.; cf. e. g. l. 11. 28*). 25, 14, 13 Pedanius -s tertiae legionis (*sc. manipuli primi, v. enim l. 6; sim. intellegenda vid. cohors prima*: INSCR. Année Épigr. 1969/70 n. 444 [*col. Agripp.; ante a. 9*] -s l. XIX. CIL XI 5215 adstato [*i. hast-*] et -i et primipilo l. VII. *al., e. g. l. 2*). CIL III 2883 (*aet. Neron.*) *quendam* (centurionem) legionis XI -em posteriorem c(o)hor(tis) I (*al. v. p. 209, 75 sqq.*). *al. usu laxiore per plur. comprehenduntur centuriones maioris dignitatis*: LIV. 2, 45, 11 *milites* per centurionum -es postulant *pugnam.* 8, 39, 4 tribunos -esque ordinum (*cf.* PAVL. FEST. p. 224 -es ordines). Ⓑ *respiciuntur munera peculiaria vel militia auxiliarium*: INSCR. Dessau 2283 (*a. 45*) *quodam* -e p⟨raet(orii)⟩ (*al. v. p. 1073, 36 sqq.*). 2595 (*eiusdem fere aet.*) dec(urioni) coh(ortis) Ligurum, -i equitum (CIL VI 31174 d. -s eq(uitum) sing(ularium) Aug(usti). INSCR. Alger. II 1149 Brit. I 1991). INSCR. Tun. Merlin 778, 9 (= 779, 7; *aet. Trai.*) p(rimo) p(ilo) et -i peregrinorum (*sc. frumentariorum variarum legionum, qui Romae militabant in castris peregrinis, v. Neumann, RE Suppl. X 667; item*: VET. LAT. act. 28, 16 [cod. 51; *gr.* στρατοπεδάρχῳ, *om. Vulg. ut codd. gr. plerique; cod. 54* prefecto]. CIL VI 36775, 16 [*aet. Alex. Sev.*]. 428, 4 [*a. 235*] (centurio) fr(umentariorum) agens vice -is p. *al.; adde p. 1290, 22*). CIL XI 7093a (*a. 119/20*) -s castror(um), *sc. praetoriorum* (X 5064 [*a. 208*]. *al.; minus technice p. 1282, 42*). X 8215 (*a. 198*) nauarc(ho) -i clas(sis) pr(aetoriae) Misen(ensis) (3348). INSCR. Année Épigr. 1954 n. 264 (*Durae Eur.; a. 211*) *cuiusdam* (centurionis) -is vexill(ationis) leg(ionis) IV (CIL II 3588 [*a. 238? v. Alföldy, Epigraphica 40, 1978, 76 sqq.*]). INSCR. Brit. I 2042 (*a. 253/8*) trib(unus) coh(ortis) … i(n)st⟨a⟩nte Iul(io) Rufino -e (*item in auxiliis*: 1981. CIL III 8029 eq(uites) … per … -em et o(ptionem). *al.; cf. e. g. l. 17*). PONT. vita Cypr. 15, 1 cum militibus suis -s *prehendens Cyprianum* (*paulo aliter in eadem re*: PASS. Cypr. rec. I p. 14, 6 -es duo, unus ex officio … proconsulis *eqs.* [*inde Aug. serm. 309, 3* duos apparitores]). *al.*

(II) *de officialibus* (*inde ab imp. Diocl. praeter l. 38. 41 sq.; exempla selecta. ad rem v. Enßlin, RE Suppl. VIII 630 sqq.*): CIL VI 1921 (*tit. mutilus saec. I med.*) -i offici imper⟨…⟩ (*al. v. vol. IX 2, 523, 67 sq., ceterum e. g.* COD. Theod. 12, 1, 105 o. praesidis *provinciae* [CIL III 7549]. *cf.* -s de officio: NOT. dign. or. 20, 10. 29, 10. *al.*; ex officio: NOT. dign. occ. 28, 23. 29, 7. *al.; cf. l. 34*). 8446 (*saec. II in.*) -s tabularius in statione XX hereditatium. 32279 scr(iba) libr(arius) aed(ilium) cur(ulium) -s. EDICT. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896) 9 *praesidem salutant* primo senatores et comites …; secundo -s, cornic⟨ul⟩ar⟨ius, Pa⟩latini (*item sequitur* cornicularius: NOT. dign. or. 2, 60 [officium … praefecti praetorio]. *al., v. e. g. vol. IV 957, 65 sqq.*). AMM. 15, 3, 8 Rufinum, apparitionis praefecturae praetorianae tunc -em (*sim. de eodem* 16, 8, 3). HIST. AVG. Alex. 15, 6 a scriniorum -bus (*appellatione vix apta tempori relato*). AVG. divers. quaest. 53, 2 l. 80 neque per se ipsum hoc iudex facit neque per -em vel advocatum, *sed per carnificem.* NOT. dign. or. 21, 6 *proconsulis Achaiae* officium … habet … -em de schola agentum in rebus ducenar⟨i⟩um (*ad rem cf. l. 55 sq.; item* -s de schola *saepius ibid., e. g.* occ. 19, 16. *cf.* -es scholae a. i. r.: COD. Iust. 12, 10, 2 [*imp. Anast.*]. -es a. i. r.: COD. Iust. 12, 21, 3 [*a. 410; sed* COD. Theod. 6, 28, 7 -es agentes i. r.]. 12, 21, 6 [*a. 443*]. *al.*). COD. Theod. 6, 28, 6 -um, qui de agentum in rebus numer⟨o ad⟩ gubernanda officia diriguntur (*cf. l. 51 et e. g.* NOVELL. Valent. 28, 1 ut inconsulto -e, qui ex eadem schola *agentum in rebus* ad obsequia praefecturae praetorianae … pervenit, primores designati officii nil usurpent). CASSIOD. var. 7, 31, 1 -em cardinalem *comitiaci officii* obsequiis nostris deesse non patimur. *al.* ex -e: *v. p. 1290, 25 sqq.*

2 *exempla cetera*: **a** *in quibuslibet condicionibus, sc. significantur potius*: α *qui virtute, dignitate sim. praeminent*: *indicatur qua (in) re*: TER. Ad. 259 hominem neminem esse primarum artium mage -em *quam fratrem* (PLIN. nat. 35, 71 *Parrhasius appellavit se* -em artis. HIER. epist. 22, 28, 4. *cf.* PHAEDR. app. 31, 5 arte omni -s inter aequales fui). CIC. Verr. II 5, 4 flagitiorum omnium vitiorumque -s. Phil. 2, 106 alter gladiorum est -s, alter poculorum. div. 2, 87 Eudoxus … in astrologia … facile -s. *al.* NEP. Att. 8, 2 *ut Brutus Atticum non* solum … -em consilii haberet, sed etiam in convictu. PLIN. nat. 7, 171 Hippocrati -i medicinae. STAT. Theb. 8, 367 -s tripodum *Amphiaraus.* TAC. dial. 8, 3 -es in Caesaris amicitia (*cf.* DICT. 5, 17 -s amicitiae). CIL XI 3873 (*a. 193*) Pertinaci Aug(usto) …, omnium vir⟨t⟩utuum -i. *al.* *indicatur inter quos, vel sine determinatione* (*exempla selecta*): CIC. parad. 37 vos, *luxuriosi*, … ne conservorum quidem vestrorum -es estis (*postea*: locum paene infimum obtinent). fam. 13, 1, 2 me habuit suorum … amicorum fere -em (LIV.

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

35, 15, 7. 44, 45, 2 -es a. regis. *al.* CVRT. 6, 6, 11. *al.*). Ov. fast. 2, 160 (*loq. Diana*) comitum -s tu, *Callisto*, ... eris. PHAEDR. app. 31, 5 *v. p. 1286, 65.* CIL IV 117 -s libertinorum. 7990 -i munerarior(um). APVL. flor. 19, 1 Asclepiades ille, inter praecipuos medicorum, si unum Hippocratem excipias, ceteris -s (*cf. in imag. de apostolis*: PAVL. NOL. carm. 19, 55 -bus ... medicis ... egebat *Roma*). *al.* β *qui ducunt, regunt, praepositi sunt*: CIC. S. Rosc. 81 sicariorum multitudinem, in qua ipsi duces ac -es erant (*cf.* -s latronum: Phil. 14, 27 duxque [*conviciose de Antonio*]. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 204 p. 611 [*gr.* ἀρχιληστήν, HEGES. 1, 26, 1 praedatoriae manus -s]. PASCHAS. verba patr. 46, 5 [*gr. Cot. p. 648*[C] ἀρχιληστής, *Vitae patr. 5, 17, 12* primus ... l.]. *al.*). Verr. II 3, 23 hunc in omnibus stupris, ... in impuris conviviis -em adhibebat (*Apronium ut*: 3, 24 -em ... ad fortunas aratorum vexandas ... esse voluit). VARRO rust. 1, 2, 14 (*de vilico et magistro pecoris*) -es, qui utrique rei praeponuntur (*cf.* HIL. in Matth. 8, 4 quorum *porcorum* -es atque pastores). PAVL. FEST. p. 86 quorum *liberorum* dux et -s generis vocabatur pater et mater familiae (*cf.* -s familiae: GAIVS dig. 50, 16, 196 pr. VLP. reg. 4, 1. *apud Iudaeos*: VVLG. exod. 6, 25 -es familiarum leviticarum [*Vet. Lat. cod. 100* principia domus]. *al.; aliter p. 1278, 36*). SVET. Cal. 58, 1 -s gregis *histrionum*. VET. LAT. act. 14, 12 (cod. 5, *sim.* 55) *Paulus* erat -s sermonum (*gr.* ἡγούμενος, *Vulg.* dux verbi). SERV. Aen, 6, 216 (*e Varrone*) praeficae, id est -i planctuum. Ps. AVG. serm. 92, 2 -s architriclinus (*item 4. sec. Ioh. 2, 8 sq. pleonastice; cf. p. 1283, 7 et vol. II 466, 42 sq.*). *al.*

b *in litteris, rhetorica, philosophia, doctrina iuris*: CIC. de orat. 1, 13 Graeciam, quae semper eloquentiae -s esse voluit (*al. v. vol. V 2, 410, 28 sqq.*). 1, 104 *Peripateticus quidam* in illo suo genere omnium -s (*item accedit in c. abl. l. 28 et* Brut. 151 in iure civili. orat. 40 partim in dicendo, partim in scribendo. *al.*). 1, 105 qui non in libellis, sed in maximis causis ... sit consilio linguaque -s (*item accedit abl.*: 3, 60 cum prudentia ... et subtilitate, tum vero eloquentia, varietate ... omnium fuit facile -s *Socrates.* QVINT. inst. 10, 1, 61 lyricorum longe Pindarus -s spiritus magnificentia, sententiis *eqs.; al.*). Brut. 141 oratorum est -s iudicatus (*Demosthenes ut*: opt. gen. 13 QVINT. inst. 10, 1, 76. 12, 2, 22. *alii*: CIC. Brut. 315 QVINT. inst. 12, 10, 22). 151 *Servius maluit* in secunda arte, *sc. in iure*, primus esse ... quam in prima, *sc. oratoria*, secundus; atque haud scio, an par -bus esse potuisset. fin. 5, 7 quem *Aristotelem* excepto Platone ... dixerim -em philosophorum (Cato 23. off. 1, 2 disces ... a -e huius aetatis p. [*Cratippo ut* 3, 5]). ac. 2, 69 *Mnesarchus et Dardanus* erant Athenis tum -es Stoicorum (nat. deor. 3, 5 *Laelium* potius audiam ... quam quemquam -em S. *al.* QVINT. inst. 3, 1, 15. *al.*). *et saepius.* VELL. 1, 17, 3 (*de Cicerone*). 2, 36, 3 nostri aevi eminent -s (-es *ed. princ.*) carminum Vergilius Rabiriusque. PLIN. nat. 2, 13 -i litterarum, Homero. 7, 109 Sophoclem, tragici cothurni -em. *al.* *attributive*: CIC. Brut. 159 mature in locum -um oratorum venit *Crassus* (304 PLIN. nat. 7, 115. QVINT. inst. 11, 3, 8 [*opp.* secundus]). 233 *M. Crassus* in -bus patronis ... fuit (319 SVET. Iul. 55, 1). off. 1, 69 nobilissimi philosophi longeque -es (NEP. Att. 17, 3). VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 auctoribus. CHAR. gramm. p. 179, 18 Q. Laelius ex -bus grammaticis.

c *in re sacra et ecclesia* (*saepe fere technice de praepositis; accedit gen. passim*): α *apud paganos*: CIL III 7437, 4 (*a. 227*) nomina Bacchii vernaculorum per -es (*postea*: sac(erdos) ..., arc(arius) *eqs.*). VI 406, 12 (= 30758, 12; *saec. III*) -e(s) huius loci *quattuor, sc. collegii Iovis Dolicheni.* 2242 (*saec. III?*) -i sacerdot[i]um d[a]eae Caelestis (FIRM. math. 3, 6, 1. 4, 14, 19. *al.; cf. l. 57*). FIRM. math. 3, 12, 5 praepositos sacerdotibus aut sacri certaminis -es. INSCR. Alger. I 2136 lecticariorum -s. β *apud Iudaeos et Christianos*: VET. LAT. lev. 4, 3 (cod. 100) -s sacerdus (*gr.* ἀρχιερεύς, *Vulg.* sacerdos *tantum*). I Macc. 10, 20 (rec. B) -em sacerdotum gentis *Iudaeorum* ([*gr.* ἀρχιερέα, *ut locis sequentibus, rec. V* summum sacerdotem]. Matth. 26, 59 [cod. 4. *al.* = VVLG.]. Luc. 9, 22 [*ibid., cod. 3* pontificibus]. *al.; saepe apud eccl., e. g.* AMBROSIAST. in Eph. 4, 12, 2 *episcopus* primus sacerdos est, hoc est -s s. Ps. ORIG. tract. 13, 28. *v. etiam l. 53. p. 1288, 45*). Marc. 5, 22 (cod. 2. *al.*) venit quidam ... ex -bus synagogae (*gr.* ἀρχισυναγώγων, *ut locis sequentibus praeter l. 65, Vulg.* de archisynagogis. *item de Iairo e. g.* Luc. 8, 41 [cod. 3. *al.* = VVLG.], *sed sine gen.* Matth. 9, 18 *et* 23 [cod. 1. *al.* = VVLG., *sec. gr.* ἄρχων]. *de aliis*: act. 13, 15 [cod. 50 = VVLG.]. 18, 17 [*ibid.*]. *al.*). Hebr. 13, 17 (Hier. in Tit. 1, 5 p. 563[B]) parete -bus vestris et subiecti estote (*gr.* ἡγουμένοις, *Vulg.* praepositis). HIL. trin. 8, 1 *Paulus* perfectum ecclesiae -em instruit (*de episcopis ut*: HIER. hom. Orig. in Is. 6 p. 269, 28. LEO M. serm. 4, 3 ad omnes e. -es. *al.; de Petro*: HIER. in Gal. 5, 10 p. 403[C]. LEO M. serm. 4, 4 totius e. *al.; plur.* ecclesiarum: HYMN. Walpole 15, 5. MAX. TAVR. 1, 2 *Petrus et Paulus* [*comparantur* gentilium -es]. ORIG. in Matth. 16, 8 p. 497, 1 e. -es -um mundialium imitatores esse non debent [*gr.* ἄρχοντι ... ἄρχοντα]. *al.*). OPTAT. 2, 4 p. 39, 15 Petrum, -em ... nostrum. HIER. epist. 23, 2, 2 monasterii -s *Lea* (*al. v. vol. VIII 1404, 26 sq.*). hom. Orig. in Luc. 17 p. 106, 5 apostolorum -s

(*de Petro ut*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 54, 1 GREG. M. epist. 11, 27 l. 73 [*l. 157* a. primus]. *et saepius; plur. de Petro et Paulo*: PRVD. perist. 2, 460). VVLG. I par. 9, 33 -es cantorum (II Esdr. 12, 45 erant -es constituti c. INSCR. christ. Hisp. 304 [*a. 525*] -s c. ... aeclisiae Mertilliane). AVG. coll. c. Don. 3, 14, 26 p. 75, 31 a Secundo Tigisitano, qui eorum *episcoporum* -s fuit (*cf. 3, 13, 25 p. 73, 28* qui tunc habebat primatum episcoporum Numidiae. *item de primate*: 3, 16, 29 p. 78, 19 ut -s a -e ordinaretur [*postea*: episcopus metropolitanus]. CONC.[S] II 3, 1 p. 101, 28 -s Orientis ... Iohannes ... episcopus Antiochiae [*gr. II 1, 1 p. 121, 21* ἀρχηγός]. *al., e. g. p. 1239, 33. 39. 54*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 142, 14 universalis concilii -s ([*gr. I 1, 3 p. 50, 3* καθηγητής]. II 3, 2 p. 104, 14 qui potestatem habuerunt et -es tunc fuere c. [*gr. II 1, 2 p. 92, 28* ἐξάρχοντας]). *al.* *respiciuntur haeretici vel schismatici*: CYPR. epist. 41, 2 *Felicissimum* ducem ... factionis et seditionis -em. LVCIF. non conv. 5 l. 11 tu, *Constanti*, -s in sacrilegio Arrianorum. HIER. in Ier. 1, 24, 2 adversarias potestates aut haereticorum -es (3, 75, 5. *cf.* haereseos *e. g.* CONC.[S] II 3, 1 p. 220, 18 [*gr. I 1, 7 p. 104, 17* ἔξαρχος, *I 5 p. 103, 25* primus]). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 101, 7 -s huius discessionis (*gr. I 1, 3 p. 17, 17* πρόεδρος). *al.*

B *de deis, daemonibus* (*sc. potestatem, dominatum habentibus; accedit simul respectus alicuius tempore praecedentis vel auctoris e. g. l. 24. 44. p. 1289, 9*): **1** *paganorum* (*vel philosophorum; solem, lunam v. sub D*): CIC. rep. 6, 13 illi -i deo, qui omnem mundum regit (*de eodem*: 6, 26. QVINT. inst. 2, 16, 12 d. ille -s, parens rerum fabricatorque mundi. *cf. l. 37; de aliis*: VARRO ling. 5, 57 -es dei *sunt* Caelum et Terra; ... idem -es in Latio Saturnus et Ops; ... sunt dei magni *eqs.* [*vix ad p. 1277, 66*]. Ps. APVL. Ascl. 19 sunt ... omnium specierum -es dii. *al.; cf. l. 28*). Tim. 46 *ut homini* ⌊-es se ducesque praeberent⌋ *dei iuniores* (⌊ ⌋ *gr. p. 42*[e] ἄρχειν). VARRO ling. 5, 46 (*de Vortumno*) quod is deus Etruriae ⌊-s⌋ *est* (*nisi attributive ad l. 22*). frg. Aug. civ. 7, 13 p. 290, 28 *Saturnus est* unus ... de -bus deus, penes quem sationum omnium dominatus est. VERG. Aen. 10, 254 (*Aeneas ad Idaeam Matrem*) tu mihi nunc pugnae -s. Ov. fast. 6, 37 (*loq. Iuno*) regina vocor -sque dearum. PAVL. FEST. p. 122 quem *Iovem* -em deorum putabant (*de eodem*: ARNOB. nat. 4, 22. CIL VIII 18219 [*saec. IV in.?*]. AVG. civ. 9, 1 p. 368, 16 regem ac -em ceterorum *d.*). STAT. Theb. 11, 466 -s Natura (*in allocutione ut* 12, 561). MART. 10, 92, 10 Martem mearum -em Kalendarum. TERT. apol. 24, 3 *deum* aliquem esse ... potentiorem, velut -em mundi. CYPR. ad Donat. 8 Iovem ... non magis regno quam vitiis -em. Ps. APVL. Ascl. 19 septem sphaerae ... habent οὐσιάρχας, id est sui -es. *al.*

2 *Iudaeorum et Christianorum*: **a** *de deo, Christo*: VET. LAT. Is. 9, 6 (Ambr. in Luc. 3, 8. *al.* = VVLG.) nomen eius *pueri* ... -s pacis (*gr. sec. Aquilam al.* ἄρχων). II Macc. 12, 15 (rec. L. *al.*) invocato maximo mundi -e (*gr.* δυνάστην, *rec. B. al.* dominum). act. 3, 15 (cod. 50. *al.*) -em ... vitae interfecistis (*gr.* ἀρχηγόν, *Vulg.* auctorem. *inde e. g.* PRVD. ham. 150). Hebr. 7, 26 (cod. 64. *al.*) talem ... decebat ⟨nos hab⟩ere -em sacerdotum, *sc. Christum* ([*gr.* ἀρχιερεύς, Ambr. fug. 3, 16 -s sacerdos, *Vulg.* pontifex]. AMBR. patr. 3, 14 -s omnium s. [*sec. psalm. 109, 4*]. QVODV. prom. 2, 7, 13. *al.; cf. p. 1287, 57*). apoc. 1, 5 (cod. 51. *al.* = VVLG.) *Christus est* -s regum terrae ([*gr.* ἄρχων, *cod. 55* imperator]. PRVD. cath. 12, 94. *cf.* RVFIN. Orig. in Ios. 6, 2 p. 324, 21 qui est -um -s). CYPR. idol. 9 p. 27, 2 cum mens ... ⌊sui⌋ auctoris et -is admonetur (⌊ ⌋ *potius pron. poss. quam pers.; item sine gen. de deo*: ARNOB. nat. 1, 27 summi regis ac -is [*item* 3, 6. *al.*]. 2, 2 deum -em [2, 60. *al.* HIL. trin. 6, 9]. MAR. VICTORIN. in Eph. 2, 19. Ps. AVG. serm. ed. Mai 84, 1 [*in imag. militari*]). HIER. epist. 98, 22, 4 ecclesiae -em ac magistrum ... deum (*cf. p. 1287, 68*). hom. Orig. in Ezech. 1 p. 331, 18 -em militiae caelestis (*Christum ut*: CHROMAT. in Matth. 39, 1 l. 32). RVFIN. Orig. in num. 12, 4 p. 104, 24 -s noster (*item sine gen. de Christo*: 22, 4 p. 209, 28 -i meo. PRVD. cath. 12, 205 vestrum -em. ORIENT. carm. app. 2, 2 [*inter alia epitheta*] rex ..., -s, dux. *al.*). *al.* **b** *de diabolo, angelis sim.*: VET. LAT. Dan. 10, 13 (cod. 177, *sim.* VVLG.; *loq. angelus quidam*) ⌊-s regni Persarum⌋ stabat *contra me* ...; et ecce Michael unus -um venit, ut adiuvaret me (⌊ ⌋ HIER. *ad l.* angelus, cui Persis credita est [*affert deut. 23, 8*]. *sim. in eadem visione* [*gr. resp.* ἄρχων]: 10, 20 [*ibid.*] -s Graecorum. 12, 1 [cod. 176, *sim.* VVLG.] Michael -s magnus, qui praeest filiis plebis tuae. *al.*). Matth. 12, 24 (cod. 1. *al., sim.* VVLG.) in Belzebul, -em daemoniorum (*cf.* TERT. apol. 22, 2 Satanan, -em huius mali generis. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 20 spiritalia malitiae, quorum ... -s *eqs.* AVG. agon. 1, 1 praevaricatores angeli, quorum diabolus -s est. *sim. al.*). Ioh. 12, 31 (cod. 3. *al.* = VVLG.) -s huius mundi (*inde e. g.* HIL. trin. 11, 32. GAVDENT. serm. 12, 8 diabolus huius m. -s usurpatione dicitur, non natura. AMBR. virg. 1, 4, 19 de ... m. -e saeculique rectore. *cf.* -s saeculi: TERT. pudic. 9 p. 236, 31 AMBR. in Luc. 2, 3 AVG. serm. 12, 2. *sim. al.*). Eph. 3, 10 (cod. 75. *al.* = VVLG.) ut innotescat -bus et potestatibus in caelestibus ... sapientia dei ([*gr.* ἀρχαῖς, *Tert. adv. Marc. 5, 18* principatibus]. IREN. 2, 28, 6 neque angeli neque archangeli neque -es ne-

[Schwind]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que p. Vvlg. Eph. 6, 12 conluctatio … adversus -es et p. [*gr.* ἀρχάς, *cod. 86. al.* principatus]. Avg. serm. 12, 2. *al.*). Iren. 1, 27, 4 *haeretici* malignum -is *apostasiae* serpentis venenum porrigentes (2, 20, 3. *cf.* 3, 23, 3 abscessionis [4, 40, 1, *ubi gr.* ἀρχηγῷ]). Gavdent. serm. 1, 1 tenebrarum (Avg. nupt. et concup. 2, 3, 9 Ps. Avg. comm. 4. *al.*). Act. Pauli Cor. III rec. M 11 iniustus -s (*item sine gen. de diabolo*: Lvcif. Athan. 2, 30 l. 6 ad diaboli -is vestri remedia. Prvd. ham. 393. Avg. in psalm. 9, 4 l. 30 si dux et -s praeiret. Verec. in cant. 2, 43 l. 42 nequissimus -s. *al.*). Rvfin. Orig. in num. 12, 4 p. 105, 1 *malitiae* ac totius iniquitatis (Qvodv. prom. 1, 22, 30 -em totius m. diabolum. Chromat. in Matth. 35, 7). *al.*

C *de animalibus* (*de signis quoque zodiaci*): Varro ling. 6, 12 -s gregis (*sc. aries. item* Verec. in cant. 4, 17. *de signo Arietis*: Manil. 2, 456. 485 Germ. 502. Colvm. 10, 156 signorum et pecorum -s). Manil. 2, 152 *sex astra feminina sunt* sub -e Tauro (*de eodem sidere*: 2, 227 -s armenti T.). Colvm. 9, 9, 7 (*antea*: reges; duces; procerum) si constat -bus gratia (*apud apes ut*: 9, 11, 3. Evstath. Basil. hex. 8, 4, 2 [*gr.* βασιλέα]. 8, 4, 3). Plin. nat. 10, 47 *galli vincentes* se … -es testantur. Mart. 13, 85, 1 -s Niliaci …, coracine, macelli (*cf. Plin. nat. 9, 68* principatum). Hyg. astr. 2, 24, 1 omnium ferarum -s (*item de leone*: Serv. Aen. 12, 5). Cypr. Gall. exod. 716 volucrum -s, *i. aquila.*

D *de rebus*: **1** *praedicative vel pro subst.*: **a** *accedit gen.* (*dat.* Enn., *cf.* in *c. abl. l. 40; additur etiam abl. respectus l. 31*): Enn. ann. 67 *Tiberis* fluvius, qui est omnibus -s (*sec. Verg. Aen. 8, 77 explicare videtur Fronto p. 158, 4* et dominus et … regnator undarum. *cf.* Sol. 14, 1 Hypanis … Scythicorum amnium -s). Cic. de orat. 2, 356 huius boni, *sc. memoriae*, naturam esse -em. rep. 6, 17 dux et -s et moderator luminum reliquorum (*de sole ut*: nat. deor. 2, 92 quorum *siderum* [Arnob. nat. 1, 2 p. 2, 24 Firm. math. 5 praef. 5 Isid. nat. 3, 2]. Firm. math. 1, 10, 14 dux omnium atque -s. *cf. de luna*: Drac. Romul. 10, 396 astrorum -s). off. 1, 153 -s … omnium virtutum *est* illa sapientia, quam σοφίαν Graeci vocant. Colvm. 3, 8, 5 *quasdam* vitis omnium, quas terra sustinet, nobilitate vini -es esse. Ivv. 13, 138 gemma … -s sardonychum. Tac. ann. 11, 6, 1 bonarum artium -em, *sc. eloquentiam.* Rvfin. patr. 1, 11 l. 72 sensus, qui est -s et dux hominis. Mall. Theod. gramm. VI 588, 10 cum ars musica … metricae quoque rationis -s ac magistra sit. Oribas. syn. 6, 35, 2 Aa p. 120 cum aliquis -s corporis distemperatus *est* (*aliter gr.; cf. l. 47*). *al.* **b** *accedit praepos.* ad (*c. gerund.* Cic., Avg.): Cic. Lael. 26 amor … -s est ad benivolentiam coniungendam. Paneg. 10, 1, 5 vestri imperii primi dies sunt -es ad salutem. Prvd. psych. 89 tu, *Libido*, -s ad mortis iter. Avg. conf. 10, 35, 54 oculi … sunt ad noscendum in sensibus -es. **c** *sine tali determinatione*: Cic. fin. 5, 36 quae *animi pars* -s est quaeque mens nominatur. off. 1, 65 vera … animi magnitudo … -em … se esse mavult quam videri. 1, 153 sapientia, quam -em dixi (*l. 30*). Aetna 218 (*in imag.*) hic *spiritus est* -s magnoque sub hoc duce militat ignis. Plin. nat. 14, 32 fertilitas commendat ceteras *vites* -emque helvennacam. Sidon. carm. 15, 52 *asserit Pythagoras*, -s quod musica mundum temperet. Oribas. syn. 5, 50, 4 Ab p. 87 duorum -um temperanciae, *sc. cordis et iecoris* (*gr.* τῶν ἀρχῶν. *cf.* 6, 35, 2 Aa p. 120 in aliquo -e [*v. l. 36*]).

2 *attributive* (*iuxta nomen proprium l. 59*): **a** locus (*cf. p. 1277, 13*): Cic. dom. 147 qui in mea salute -em semper l. auctoritatemque tenuistis. Caes. Gall. 1, 7, 3 legationis … -em l. (*sim. in vita publica*: Tac. dial. 34, 1 -em in civitate l. [ann. 3, 75, 1 Svet. Aug. 51, 1]. *al.; respicitur imperator*: Tac. ann. 1, 13, 2. 4, 38, 1. 4, 60, 2 Amm. 14, 11, 8). Plin. nat. 37, 40 -i (-e, -pali *var. ll.*) l. genito *Sophocli.* Svet. gramm. 23, 2 inter grammaticos. Fronto p. 199, 9 fori. Gell. 13, 22, 1 declamandi ac docendi. *al.* *locutio adverbialis* -e loco: Cod. Theod. 1, 15, 10 ut -e l. apparitores tuos maneat … invidia. Ennod. epist. 3, 17, 3 p. 85, 6 spero -e l., ut *eqs.* **b** *cetera exempla*: Mart. 6, 42, 7 (*memorantur aquae nobiles*) superbus Anxur, … -es … Baiae. Gell. 13, 25, 4 opera mihi -s et prope omnis in litteris … Graecis sumpta est. Tert. cult. fem. 1, 5 l. 1 aurum et argentum, -es materiae cultus saecularis. Ambr. Abr. 2, 10, 77 regias … et -es inventiones. Oribas. syn. 7, 22, 14 La p. 158 dominatori -i cerebro est coniunctus *nervus* (*gr.* τῇ κυριωτάτῃ τῶν ἀρχῶν).

appendicula stilistica (*structuras attulimus supra ad I et ad III; iuncturas quasdam collegimus p. 1281, 45. 1285, 16*): **1** *occurrit iuxta voces eiusdem stirpis* (*exempla notabiliora*): Plavt. Amph. 204 viros primorum -es (*iunctura ambigua, v. p. 1267, 53, item* Rvfin. hist. 2, 14, 6. *cf. p. 1280, 9*). Ter. Ad. 259 primarum artium … -em. Cic. Verr. II 1, 45 consilii non participem …, sed -em. Flacc. 54 (*ironice*) -s -um (Mart. 6, 4, 1 Hist. Avg. Valer. 2, 1 Vvlg. num. 3, 32 I par. 27, 3. *al., e. g. p. 1288, 50*; -um -ior *v. p. 1284, 37*). nat. deor. 2, 57 si a -e … principium duxero (*in veriloquio p. 1279, 44*). Caes. civ. 3, 64, 4 -em priorem (*technice, v. p. 1285, 73*). Liv. 42, 34, 8 primus -s (*technice, v. p. 1279, 58. 1286, 4; ceterum*: Ps. Philo antiq. 6, 6 Vvlg. Dan. 10, 13 Evseb. Gallic. hom. 35, 6). Vet. Lat. Is. 32, 1 (Iren. 5, 34, 4) -es … principabunt (*cf.* Sidon. carm. 9, 51 *Alexandrum* -bus … principantem). *ponitur cum abundantia quadam p. 1277, 59. 1278, 10. 1279, 24. 1282, 23. 1287, 22. al.* **2** *alia iuxtaposita notabiliora*: auctor *et* inventor *v. p. 1277, 22*, consul, magistratus, senatus *v. p. 1280, 2 sqq., quae spectant ad imperatorem v. p. 1283, 46 sqq.; ceterum occurrunt imprimis* dux: Cic. S. Rosc. 81 Verr. II 5, 40 rep. 6, 17 fam. 10, 6, 3. *al.* Caes. Gall. 5, 41, 1. *et saepe.* magister: Firm. math. 4, 13, 1 Hier. epist. 98, 22, 4 Vvlg. Ios. 23, 2. *al.* potestates: *v. p. 1282, 75. 1288, 73.* rector: Apvl. mund. 25 p. 345 Mar. Victorin. in Eph. 2, 19 Ambr. virg. 1, 4, 19. *al.* rex: Sen. clem. 1, 4, 3 benef. 5, 4, 3. *al.* CIL XIV 3608, 12 (*a. 74/78*). Qvint. inst. 3, 7, 13. *al.* **3** *opposita* (*sc. pauca selecta*): particeps *v. p. 1289, 69*; deinceps, terticeps *v. p. 1276, 49. 1279, 9* (*cf.* secundus, tertius *e. g. p. 1277, 13 sq. 61*, proximus *p. 1279, 9*); postremus *v. p. 1279, 30 (cf.* supremus *p. 1277, 4*, ultimus *p. 1276, 67. 1279, 27); quae spectant ad rem publicam collegimus p. 1279, 74. 1283, 49.* **4** *illustratur per adv.*: diu: Liv. 35, 14, 9 Flor. epit. 1, 3, 2 (*alia adv. temp. v. p. 1284, 57 et e. g.* quondam Qvint. decl. 268, 19). facile: Cic. Verr. II 1, 64 rep. 2, 34. *al. v. vol. VI 1, 71, 28 sq.* late: Qvint. decl. 268, 19 (*cf. Verg. Aen. 1, 21* late regem). longe *et* mage *v. p. 1275, 49.* paene: Cic. fam. 13, 78, 1 (*cf.* prope: Cic. ac. 2, 107). **5** *iunctura praepos.* ex -e *de eo qui munere -is functus est eiusve dignitate praeditus est*: *indicato munere, quod sequitur principatum*: CIL VIII 2529 (*a. 283/4*) M. Aurel(ius) Decimus v(ir) p(erfectissimus) p(raeses) p(rovinciae) N(umidiae) ex -e peregrinorum (*item de eodem*: 2530. 4578. *al.*). *audacius ponitur per se* (*pro attributo* Cod.): Cod. Theod. 6, 28, 8, 1 si qui agens in rebus … ad honorariam ex -e dignitatem … prosilierit. Cassiod. var. 2, 28 tit. comiti primi ordinis et ex -e officii nostri. 2, 28, 4 quae *privilegia* tribui scholae tuae ex -bus divalia constituta voluerunt.

deriv.: principalis, principatus, principium, principo(r).

compos.: supprinceps (*cf.* de- *in versione prava vol. V 1, 615, 62; vix addas* pridieprinceps, *ubi v.*); *cf. p. 1320, 8.*

cf. Onom. Schwind.

principālis, -e. *a* princeps (*item* Pavl. Fest., *v. supra p. 5, 12, et* Prisc. gramm. II 131, 7; *?a* principium Hyg. *p. 1291, 6*). *scribitur* piciparis *p. 1291, 29*, prence- CIL V 8770 (*saec. IV ex.*), prici- Chart. lat. ant. III 200 (*a. 166*). CIL III 3162[b]; *ceterum cf. l. 56.* *notatur*: principal Inscr. Ital. X 5, 120 (*saec. II ex.*). Année Épigr. 1974 n. 263 (*Miseni*). *al.*, princip Inscr. Année Épigr. 1969/70 n. 736 (*Altavae; a. 329*), princ Inscr. Année Épigr. 1965 n. 18 (*Bostrae, aet. Sept. Severi; nisi pro* principis *vel* principum). CIL X 3510. 6565 (*a. 365/75*). *al.*, prin CIL X 3509; *magis dubiae sunt notae* ples *p. 1294, 13*, pp CIL VIII 2564 b32 c44 *al.* (*aet. Heliog.*). Inscr. Année Épigr. 1937 n. 221 (*prov. Narb.*), pr CIL III 3502 (*v.* 10459). X 3510. Not. Tir. 32, 16 -is. *de formis: nom. sing.* -es *p. 1294, 20 et* CIL XIII 3696 (*nisi est cognomen*); *abl. sing.* -e *p. 1291, 28 et* CIL X 7542 (*masc. pro subst.*), *in var. l.* Pomp. gramm. V 178, 25 sq. Cassian. inst. 6, 2. *al.*; *nom. vel acc. plur.* -is *in var. l.* Cic. fat. 42 Plin. nat. 10, 41. *compar.* -ior Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 20 anim. 43, 9. Boeth. top. Arist. 151b28 (*gr.* κυριώτατον). *al. apud eundem, cf. posit. pro compar. p. 1294, 48*, magis -e *p. 1296, 20; superl.* -issimus Hil. syn. 18 Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 134, 18. *de notione* (*cf. p. 1291, 6. 1292, 29 sq. 1295, 38*): Tert. adv. Hermog. 4, 4 quid -e, nisi quod super omnia, nisi quod ante omnia et ex quo omnia? Gloss. -is: ἀρχικός. βασιλικός. πρωτεύων. -e: ἀρκτικόν, πρωτότυπον, ἡγεμονικόν, ἀρχέτυπον. *sim. al.* *legitur inde a* Cic. (*non nisi* causa -is, *v. p. 1294, 33 sqq.*), *?* Caecin. *p. 1231, 45*, Liv., *maxime in sermone fere technico, sc. primo in re militari (v. p. 1291, 2); in versu non exstat nisi apud* Ter. Mavr. (*quater*). Hymn. Walpole 79, 2 Prvd. perist. 10, 422, *cf.* principialis; *abiit in sermonem gr.* -λις (*vel* -ρις) *et* -λιος, *v. e. g. p. 1291, 18. 1295, 37.* [*confunditur in codd. maxime cum* princeps, *e. g.* Plin. nat. 27, 16 Ivst. 14, 1, 7 (*falsa var. l.* Plin. nat. 37, 40).]

notione originaria i. q. ad principem pertinens (v. p. 1291, 2. 40. 67. al.; saepius pro gen. subi., v. p. 1291, 67 et e. g. p. 1291, 44. 49. 1293, 65, pro gen. obi. p. 1292, 11; cf. p. 1297, 39), deinde i. q. principis qualitate, condicione sim. praeditus, ut vergat in vim q. e. princeps, primus (*ad usum vocis sub II et III illustratum etiam subst.* principium *non nihil contulisse suspiceris; coloribus distinctis iungi videntur* primus *et* -is Iren. 2, 12, 6 sq. Candid. gen. div. 10 Clavd. Don. Aen. 1, 10 p. 12, 9. *al.; usum pro subst. seiunximus saepius, masc. v. imprimis p. 1291, 12. 54. 1292, 27. 1294, 12, fem. p. 1291, 10. 1294, 12. 1297, 1, neutr. p. 1292, 51. 1293, 34. 1295, 52. 1296, 51. al.*): **I** *cum respectu potius aestimationis, dignitatis vel potestatis sim.* (*indicatur quo respectu vel cui usui quid [quis] praestet per dat. e. g. p. 1293, 46. 60, praepos.* adversus *p. 1293, 20, ?* circa *p. 1293, 12*, in *c. abl. p. 1293, 44 et e. g.* Plin. nat. 12, 42 Chalc. comm. 156. 216 [*ceterum cf.* apud *p. 1293, 21. 33 et* penes Tert. patient. 5, 21], *inter quae (quos) per praepos.* in *c. abl.* Plin. nat. 16, 218 Pavl. Nol. epist. 29, 7 p. 252, 27, inter *p. 1293, 57. 1294, 5*, prae *p. 1293, 24, gen. part.* Lact. inst. 2, 8, 48 Chiron 345. *al.* [*v. etiam e. g. p. 1294, 56. 71*]): **A** *technice in re militari Roma-*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

norum (*per interpretationem Rom. apud externos l. 35*): **1** *in appellatione partium castrorum quae pertinent ad principes, sc. ad primos ordines* ([*ni fallimur, sec. antiquissimam quandam castrorum dispositionem*]. *cf. p. 1286, 13 sqq. 1318, 3 et v. explicationem* Pavl. Fest. *supra p. 5, 12, aliter* Hyg. mun. castr. 14 via -is, quae est inter portas dexteriorem et sinistriorem, quae a principiis [principes *trad.*] nomen obtinet [*disting.* via praetoria]): **a** via -is: Liv. 10, 33, 1 consul ... manipulos legionum -i via inducit. Hyg. mun. castr. 10. 11 auguratorium parte dextra praetorii ad viam -em apponimus. 12. 14 *v. supra.* 15 infra viam -em. **b** porta -is: *inde a* Liv., *v. supra p. 5, 10 sqq.; fem. pro subst.*: Liv. 4, 19, 8 *legatus* hostes ... egressus dextra -i ... repente invadit.

2 *de militibus dignitate quadam provectis* (*masc. pro subst. praeter l. 36, fortasse etiam l. 25 sq.*): **a** *strictius in exercitu saec. II et III respicitur gradus centurione inferior* (*in inscr. et pap. praeter l. 31; suntne intellegendi, qui non sunt principes [v. p. 1285, 63], sed quodammodo cum eorum dignitate comparari possunt? ad rem v. Domaszewski, Rangordnung, 1908, 1 sqq., et e. g. Watson, The Roman soldier, 1969, 77 sqq.*): Epist. Pap. Michig. VIII 465, 16 (*a. 107 vel 108*) ἐγὼ ὡς -ις διακινῶ μηθὲν ποιῶν (*sc. commilitonibus laborantibus; cf. l. 37*). CIL VI 221, 4 (*a. 113; respicitur cohors vigilum*) -es infra scripti ...: b(eneficiarius) s(ub) pr(aefecti) ..., vex(illarius) *eqs.* (*item comprehenduntur gradus varii*: III 7449, 6 [*a. 155*] -es: tes(serarius) ..., tub(icen) *eqs.* [*distinguuntur* im(m)unes ven(atores)]. VI 220 [*a. 203*]). IX 5809 (*saec. II*) militavit annis XII -is, beneficiarius tribuni, deinde optio in centuria. Chart. lat. ant. III 200 (*a. 166*) *quidam* bucinator[i] -is (triere) Virtute (bucinatori⟨s⟩ *ed. mire. item iuxta subst. munus significantia*: CIL X 3427 fabri principa⟨l⟩(is). 3440 libr(ario) -i. *al.*). CIL XIII 6728, 16 (*a. 192*) *quidam* ⟨factus principali⟩s (*suppletur sec.* IX 1609, 6 [*saec. III med.*]). Const. veteran. 131 extr. 21 Roxan (*a. 214*) ex -e *cuidam.* Ostrac. Bu Njem Marichal 101 (*saec. III med.*) bice piciparis (*i.* vice -is). Inscr. Année Épigr. 1988 n. 1018 (*Ephesi*) equites *officii praesidis* et -es eorum. *al.* *apud scriptores*: Hyg. mun. castr. 7 decuriones et reliqui -es eorum *equitum praetorianorum* (*cf.* 16 -es eorum *equitum alae*). Macer dig. 49, 16, 13, 4 miles non tantum a ... centurione, sed etiam a -i coercendus est. **b** *laxius apud externos vel in exercitu Romano aetatis posterioris*: Ivst. 14, 1, 7 centuriones -esque (*in exercitu Eumenis*). Veg. mil. 2, 7, 1 -ium militum et, ut proprio verbo utar, principiorum nomina ... indicabo: tribunus maior *eqs.* (p. 42, 8 hi sunt m. -es, qui privilegiis muniuntur; reliqui munifices appellantur). 2, 19 p. 53, 21.

B *in re publica* (*in collegiis p. 1294, 15*); *respiciuntur*: **1** *quilibet principes, duces, praepositi sim.*: **a** *de rebus*: *pertinentibus ad principes liberae rei publicae* (*cf. p. 1280, 43*): Vell. 1, 11, 6 -e in re publica fastigium *Q. Metelli Macedonici* (2, 128, 1 Ti. Coruncanium, hominem novum, cum aliis ... honoribus tum pontificatu etiam maximo ... ad -e extulere f.; *cf. l. 51*). 2, 50, 3 -ium armorum arbitria (*sc. inter Caesarem Pompeiumque*). *variis*: Sen. nat. 2, 49, 2 (*sec. A. Caecinam*) *fulgura sunt* regalia, cum forum tangitur vel comitium vel -ia urbis liberae loca (*aliter p. 1292, 27 et pro gr.* τοπαρχία Vet. Lat. I Macc. 11, 28 [rec. L] Iudaeam et tria l. -ia [*rec. B* potestates ... regionum, *V* toparcias]). Plin. nat. 18, 22 de cultura agri praecipere -e fuit ..., siquidem et reges fecere ... et duces *eqs.* Firm. math. 4, 19, 13 -ia ... potestatis insignia (6, 16, 7). Petron. Bonon. serm. l. 53 *Moses* suscepit ... gentis suae fastigium -e. Ennod. epist. 1, 5, 3 p. 10, 7 -em militiam (*respicitur consulatus*). Cassiod. in psalm. 50, 1 l. 14 -i iussione, *sc. regis David. al.* **b** *de animantibus* (*masc. pro subst. saepius*): Pompon. dig. 1, 2, 2, 2 *S. Papirius* fuit illis *regum* temporibus ... ex -bus viris (Chalc. comm. 233 urbis illius *a Platone descriptae. al.; cf. p. 1292, 17*). Vet. Lat. II Macc. 10, 11 (recc. L, X) Syriae ducem -em (maximum *add. X, gr.* στρατηγὸν πρώταρχον, *rec. V* militiae principem). Luc. 19, 47 (cod. 8. *al.*) principes ... sacerdotum ... et -es plebis (*gr.* πρῶτοι, *Vulg.* principes). act. 17, 4 (cod. 50) mulieres ... -es *Thessalonicenses* (*gr.* πρώτων, *Vulg.* nobiles). Dict. 3, 2 erant ... cum Hecuba ... coniuges -ium. Vita Melaniae (BHL 5885) 12 *ut imperator* praecepta daret -bus et provinciarum rectoribus et principibus *de bonis vendendis* (*cf. gr.* τῶν ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων). Cod. Iust. 9, 51, 1 tit. *Caracalla* salutatus ab ... praefectis praetorio ... et -bus officiorum (*cf. p. 1286, 36 sqq.*). *al.*

2 *imperatores Romani imperii* (*rex German.* Ennod. *p. 1292, 13. 14; fere per adi. pro gen.* principis *significantur quae ad eum pertinent, sc. res praeter l. 71. 73; cf. p. 1297, 39*): Vell. 2, 56, 3 *post bellum Hispaniense Caesari non* plus quinque mensium -is quies contigit. 2, 124, 3 primum -ium eius *Tiberii* operum fuit ordinatio comitiorum. 2, 127, 3 *Seianum* -ium onerum adiutorem. Sen. benef. 2, 8, 2. 6, 32, 1 flagitia -is domus (dial. 11, 2, 4). Plin. nat. 13, 22 ne -e videatur hoc bonum *unguentorum.* Tac. hist. 1, 13, 3 Poppaeam ..., -e scortum. 2, 59, 3 fortunae -is insignibus (2, 81, 3 Amm. 31, 12, 10. 31, 15, 2). *al.* Plin. paneg. 36, 5 beneficiorum -ium summam (Scaev. dig. 29, 2, 98 [*ibid.* b. principis]. *et saepe, fere in sermone iuris*). 50, 7 rebus (Svet. Cal. 39, 2 [*opp.* privatis]). *al.* Svet. Tib. 65, 1 auctoritate (Papin. dig. 5, 3, 50, 1 -i vel pontificali a. 28, 6, 40. *al.*). Pompon. dig. 1, 2, 2, 12 -is constitutio, id est ut quod ipse princeps constituit pro lege servetur (Gaivs dig. 3, 4, 1 pr. inst. 1, 26. *et saepe*). Epist. imp. Aur. (Inscr. Maroc. Gascou 94) 5 civitas Romana ... in⟨dul⟩gentia -i gentilibus *datur* (Scaev. dig. 44, 7, 30 Pavl. sent. 4, 8, 22. *al.*). Call. dig. 48, 19, 27 pr. exstant -ia rescripta (*al.* Tert. apol. 4, 7. Vlp. dig. 47, 12, 3, 5 r. -ia ..., imperialia statuta. *al.* Epist. imp. Gord. [CIL III 12336 subscr.]. *al.*). Amm. 14, 1, 1 -e culmen *Caesaris Galli* (Cod. Iust. 8, 33, 3, 3a). Not. dign. or. 21, 6 clementia (22, 34. *al.* Conc.[S] II 3, 1 p. 166, 19 [*gr. II 1, 1 p. 177, 14* βασιλική]. *al.*). *al.* *significantur quae principi debentur, fiunt*: Vell. 2, 93, 2 *Agrippa* sub specie ministeriorum -ium profectus in Asiam. Ennod. opusc. 1, 4 p. 262, 11 laudatio, *sc. Theodorici.* Cod. Iust. 12, 5, 4 pr. (*Leone imp.*) -bus obsequiis (Ennod. epist. 4, 33, 3 p. 121, 8).

3 *principes municipiorum et coloniarum Romanorum* (*de ipsis primatibus praeter l. 27; ad rem v. Kotula, Les Principales d'Afrique, 1982, et quae p. 1281, 22 monuimus* [*cf. l. 28 sqq.*]): **a** *adi.*: vir -is (*cf. p. 1291, 55*): Apvl. met. 8, 30, 5 (*si recte huc traximus*) perveniunt ad quandam nobilem civitatem; inibi v. -is *eqs.* flor. 21, 5 ex -bus v. nobilem hominem *aliquem.* S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 24 -ium v. fortuna⟨s⟩ restituerunt. Inscr. Année Épigr. 1982 n. 929 (*iuxta Carthaginem; saec. III*) decurio⟨ni p⟩ag(orum), viro -l⟨i, o⟩mnibus honoribus in ⟨sua⟩ civitate functo (*cf. l. 32*). Decret. decur. Genus. (CIL IX 259; *a. 395*). Cod. Theod. 12, 1, 171 pr. -es viros e curia in Galliis non ante discedere, quam *eqs.* *al.* *iuncturae ceterae*: Tert. Scap. 5, 2 ordinis *senatorii* viros ... et -es quasque personas *Carthaginiensium.* Cod. Theod. 12, 1, 171, 1 -em locum et gubernacula urbium ... administrare. **b** *masc. pro subst.* (*cf.* Isid. orig. 9, 4, 25 -es, magistrati et duumvirales curialium officiorum ordines sunt; -es dicti, quod primi sint magistratibus. Gloss. III 182, 44 [*in capite* de magistratibus] πολιτευόμενος: -is. 208, 15 πρωτοπολίτης: -is [*perperam in capite* de militia]): Inscr. Ital. X 5, 120 (*saec. II ex.*) *cuidam* eq(uiti) R(omano), sacerd(oti) et -l(i) omnib(us) honorib(us) funct(o) (*cf. l. 22. 41*). Call. dig. 48, 19, 27, 1 de decurionibus et -bus civitatium (*ibid.* 2 [*e mandatis principum*]. Firm. math. 6, 25, 5 -es vel principes civitatum. Cod. Theod. 16, 6, 4, 4 -es vel defensores civitatum. *al.; cf.* CIL V 8770 [*saec. IV ex.*] -is de civitate Murse(n)se). CIL X 8132 (*saec. III?*) -i col(oniae) Mis(enensis) ex (decem primis) (*cf. l. 46. p. 1281, 33*). VIII 4224 (*aet. Diocl.*) ⟨pri⟩ncipalium instant⟨ia⟩ *refectum est quiddam.* Cod. Iust. 7, 16, 41 (*imp. Constantino*) quod ... se finxerit decurionem vel -em (*ibid. iterum.* Cod. Theod. 12, 1, 5 qui d. vel -es constituti cuncta suae patriae munera impleverunt [*cf. l. 22. 32*]. 12, 1, 124. *al.*). Decret. patron. Amitern. (Année Épigr. 1937 n. 119; *a. 325*) 4 sq. adfuit Avidius Iovianus -is ibi, ... *duo* sen(atores) -es v(erba) f(ecerunt). *ibid.* 30 -ium ordinis n(ostri) (*cf.* curiae -em: Cod. Iust. 5, 27, 4 pr. [*a. 470*] *et vol. IV 1486, 54, si recte solvitur*). CIL XI 5283 (*saec. IV med.*) curatori r(ei) p(ublicae) eiusdem colon(iae) et primo -i. Symm. rel. 28, 9 (*cf. 4* Praenestini curiales. *6* optimatum). Avg. serm. 301 A, 9 coll. Morin p. 89, 13 nullus -is, nullus plebeius. *et saepe.*

C *in philosophia et usu inde derivando respicitur id quo regitur animus (mundus l. 64 sq.), sc.* τὸ ἡγεμονικόν (*cf. l. 63. 67. p. 1301, 1; alias ad philos. spectant p. 1293, 22. 36. al.; adi. v. l. 62. 64. 71. p. 1293, 1; saepe neutr. pro subst. [masc., si recte trad., l. 65], maxime iuncturis his*: -e animae *l. 73.* Chalc. comm. 219. 231 Hier. tract. p. 529 l. 175. *al.* [animi *l. 61. 70*], cordis *p. 1293, 5.* Hier. in Am. 5, 11 l. 469 Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 93, 4 Cassian. conl. 7, 12, 3. *al.*, hominum *p. 1293, 4.* Avg. trin. 6, 9, 10. *al.*, nostrum [suum] *p. 1293, 3. 6.* Ambr. Noe 22, 81 Avg. fid. et symb. 10, 23 p. 28, 12. *al.*): 1 *technice*: Sen. dial. 3, 3, 7 *in animalibus* regium est illud et -e aliter ductum *ac in hominibus* ...; *animalium* -e parum subtile, parum exactum *est.* epist. 92, 1 in animo esse partes ministras ... propter ipsum -e nobis datas; in hoc -i est aliquid irrationale, est et rationale. 113, 23. 121, 10 constitutio ... est ... -e animi quodam modo se habens erga corpus. 121, 13 infantibus ... -is partis suae sensus est non satis dilucidus (Chalc. comm. 213 p. animae -is, quod hegemonicon ... dicitur. *al.*). Plin. nat. 2, 13 *solem* esse mundi ... mentem, hunc -e naturae regimen ... credere decet (*cf.* Ps. Cens. frg. 1, 4 cuius *mundi* -em solem quidam putant, ut Cleanthes [*Stoic. vet. frg. I n. 499*] *eqs.*). Tert. anim. 15, 1 an sit aliqui summus in anima gradus vitalis ..., quod ἡγεμονικόν appellant, id est -e. 15, 3 *credunt* philosophi ..., medici ..., Christiani ... et esse -e in anima et certo in corporis recessu consecratum (*affert sap. 1, 6. al.*). Cens. 6, 1 in quo *capite* est animi -e (*sec. Hipponem*). Chalc. comm. 216 -em animae vim (220 p. 233, 15 *animalium. al.*). 220 p. 232, 20 (*sec. Chrysippum*) *anima* constat ... e -i et quinque sensibus. Hier. epist. 64, 1, 3 quaeritur, ubi sit animae -e; Plato in cerebro, Christus monstrat in corde (*affert Matth. 5, 8. al.*). *al.* **2** *inde in sermone communi apud Christianos* (*cf. l. 68. 73*) *de anima, corde sim.* (*specimina pauca*): Ambr. Cain et

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ab. 2, 1, 3 de -bus generationibus (*sc. virtutibus; opp.* de gregalibus, *v. vol. VI 2, 2316, 77 sqq.*). epist. 6, 34, 3 paradisum ... non in solo aliquo *esse*, sed in nostro -i. in psalm. 118 serm. 15, 10, 1 (*antea*: movebant caput) ut pigrum illud atque terrenum -e hominum commoveret *Christus.* HIER. in eccles. 10, 9 l. 158 *si disputatione* -e cordis ... hebetetur. PASS. Petr. 13 p. 35, 18 *Adam* -e suum demersit in terram *peccando.* *al.*

D *vario usu*: **1** *de rebus* (*et animalibus sub αβ*): **a** *significantur quae sunt excellentia, summa, gravissima sim.* (*cum respectu potestatis, regiminis sim. imprimis l. 25 sqq. 29. 59. 71; huc vergunt quaedam sub IIB allata*): α *incorporea*: Ⓘ *adi.*: PLIN. nat. 27, 16 *sunt aloes* usus multi, sed -is alvum solvere (31, 62. *cf.* 33, 102 vis eius *lapidis* adstringere ..., -is autem circa oculos). Ps. QVINT. decl. 6, 17 (*enumerantur mala captivi cuiusdam*) iam illa -is ac maxima ... libertas ... primum spolium fuit. POMPON. dig. 45, 3, 37 *in formulae verbis* quid ... esset adiectum et quae pars eius stipulationis -em causam haberet (RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 13. *al.; de c. efficiente e. g.* ALC. AVIT. epist. 11 p. 45, 10). GAIVS dig. 28, 2, 30 inter cetera ... -e ius est de liberis heredibus instituendis. GELL. 13, 10, 1 *Labeo* iuris ... civilis disciplinam -i studio exercuit. TERT. castit. 9 l. 28 virginis -is est sanctitas (*affert I Cor. 7, 1* optimum est). adv. Marc. 5, 2 p. 571, 11 -em adversus Iudaismum epistulam (*sc. Gal.*). IREN. 1, 29, 1 -es apud eos *gnosticos* sententias. CHALC. transl. p. 30[D] intellegibili substantiae ˌpraecellenti -iqueˌ (*gr.* καλλίστῳ). OPTAT. 5, 4 p. 126, 19 *in baptismate* -em locum trinitas possidet (PAVL. NOL. epist. 23, 46. CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 45, 5 -em prae omnibus sensibus l. visus accepit. *al.; cf. e. g. l. 50. p. 1292, 27*). AMBR. Abr. 2, 5, 19 -em virtutem ..., hoc est imperitantem corporis sensibus (*sec. veriloquium ibid.* Saram hoc est -em, non servientem, *ut* 2, 11, 85. *potius cum respectu maximi momenti e. g.* FVLG. RVSP. epist. 3, 30 [*de humilitate*]. *aliter p. 1294, 57*). CONC. Carth. a. 397 p. 338 l. 315 ut ab ipsis -bus cathedris removeantur *episcopi contumaces. et saepius.* -e est *cum pron. neutr.* (*accedente fere struct. verbali; cf. e. g. l. 37*): PAVL. dig. 47, 10, 18, 3 praevalet, quod -e est, iniuriam eum mihi facere velle. HIL. trin. 11, 2. SERV. auct. Aen. 2, 79 ('hoc primum') hoc maximum est vel -e apud me, verum dicere. CONC.[S] I 3 p. 186, 16 (*gr. I 1, 4 p. 8, 15* προηγούμενον, *cf. I 2 p. 103, 15* praecipuum). *al.* Ⓘⓘ *neutr. pro subst. de re gravissima vel alicuius rei summa sim.*: SEN. epist. 102, 7 uno ... spiritu unum bonum contineri ac regi debet, unum esse unius boni -e (*item c. gen.*: HIL. syn. 18 quod est -issimum fidei nostrae [*sc. homousion; gr. Epiphan. haer. 73, 11, 2* κεφαλαιωδέστατον]. AMBROSIAST. in Rom. 9, 28 recc. *βγ* -e legis. *al.*). COLVM. 1, 3, 3 (*1* praecipue duo esse consideranda) post haec duo -ia *eqs.* ANIAN. Chrysost. hom. 1, 3 *homines* erga -ia illa magisque necessaria vacantes (*opp.* ab ... minutis; *gr.* τὰ ἀναγκαιότερα καὶ κατεπείγοντα). *al.*

β *corporea et animalia* (*cum respectu pretiositatis e. g. l. 45. 54*): Ⓘ *varia*: PLIN. nat. 10, 41 *pici* -es Latio sunt in auguriis. 13, 75 hanc *speciem chartae* ... officina *quaedam* ... -em fecit e plebeia. 19, 164 careum ..., culinis -e. 32, 151 scarus *piscis*, -is hodie (*cf. ibid.* nobilis). 37, 138 expositis ... -bus gemmis reliquas ... explicabimus. *al.* IREN. 3, 11, 8 l. 178 quattuor regiones mundi ... et quattuor -es spiritus ([*gr.* καθολικά]. ISID. orig. 13, 11, 2. *cf.* venti -es: VEG. mil. 4, 38, 5). FIRM. math. 2, 19, 11 (*de medio caelo*) hic locus -is est et omnium cardinum potestate sublimior (*et saepe in astrologia, e. g.* 2, 20, 11 -ia l. vel primos geniturae ... cardines). AMBR. in psalm. 1, 14, 4 -em sexum prius creatum esse. AVG. serm. 51, 34 *quattuor* -es partes *mundi*, ... orientem *eqs.* EPIST. Bachiar. 1 p. 293, 9 *arcam* deaurari materia -i. *al.* Ⓘⓘ *partes corporis* (*sublucet fortasse hic illic usus sub C illustratus*): PLIN. nat. 11, 198 -ia viscera membranis ... inclusit *natura.* PAVL. dig. 11, 7, 44 ubi quod est -e conditum est *sepultura*, id est caput (*cf.* CHIRON 38 caput ... -e est inter omnia membra corporis). CHIRON 206 *dolores* per singula -ium loca. 247 nervus ... corporis -is (*de eodem 162* corporis dominatorem). CAEL. AVR. acut. 2, 34, 180 corporis parte -i atque propria ([*de corde ut*: 2, 34, 182 pars ... -is saluti]. chron. 2, 1, 20). *al.*

b *sec. usum sub B2 illustratum significatur quod pertinet ad principem, sc.*: α *deum vel Christum*: IREN. 3, 11, 8 l. 198 illam, quae est a patre, -em ... generationem *Christi* (*gr.* ἡγεμονικήν). ARNOB. nat. 2, 36 *numinibus* inocciduam vitam -i benevolentia subrogari *sec. Platonem* (*antea*: voluntate dei regis ac principis). 2, 37 potestatis ... -is. VINC. VICT. Aug. anim. 2, 12, 16 sententia illa -is (*sc. Ioh. 3, 5; inde* AVG. *ibid.* p. 351, 18 [*iuxta*: sententiam ... principis]. *al.*). Ps. ORIG. tract. 5, 31 habuit Ioseph anulum regalem, sed et Christus -em fidei anulum. *al.* *neutr. pro subst. de condicione sim. principis*: IREN. 3, 11, 8 l. 191 *leo* (*apoc. 4, 7*) eius *Christi* ... -e et regale significans (*gr.* ἡγεμονικόν). *?* β *principem ecclesiae, papam*: ALC. AVIT. epist. 34 p. 65, 11 reddite nobis -em, si tamen necdum est restituta, concordiam (*sc. cum Symmacho papa, cf. ibid. p. 64, 13* statum principis, *64, 23* principatum ... ecclesiae; *an intellegas 'pristinam', ut spectet ad III?*).

2 *de deis, hominibus* (*collegiis l. 11, spiritu sancto l. 7; animalia v. sub Iaβ*): **a** *adi.*: Ps. QVINT. decl. 4, 16 si cui *nascenti* -ium deorum fulgor inluxerit (APVL. met. 11, 28, 5 -is dei ... orgiis. Ps. APVL. Ascl. 18 magnorum ... et -ium. *cf.* FIRM. math. 2, 30, 5 divinitas ... -is [*antea*: dei summi]. *aliter p. 1295, 5*). APVL. met. 4, 26, 3 speciosus adolescens inter suos -is (-es *F*). TERT. monog. 6, 8 Aaronem -em sacerdotem. VET. LAT. psalm. 50, 14 (cod. 300. *al.* = VVLG.) spiritu -i confirma me (*gr.* ἡγεμονικῷ. *explicat e. g.* AMBR. apol. Dav. I 15, 72 sqq.; *pendent* CANON. Hippol. 69, 2 effunde ... virtutem ... -is spiritūs. PAVL. NOL. epist. 13, 23. *al.*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 5 -ium daemoniorum impetu. DECRET. centon. Sentin. (CIL XI 5749) 11 patronum trium coll‹egiorum› -ium. *al.*
b *pro subst. masc.* (*fem.* GREG. TVR.) *de primariis, praepositis*: INSCR. Année Épigr. 1948 n. 29 (*Ostiae; a. 203*) ˌp‹rincipa›lesˌ corporis ‹h›astiferum Ost‹iensium› (ˌ ˌ *edd., nisi intellegas potius* ple‹b›s *coll. e. g. CIL XIV 5357 I 7. sed certe ad collegia spectant*: CIL III 1210 [*saec. III*] dec‹uriones› et -es coll‹egii› *fabrum.* COD. Theod. 14, 4, 10, 2 tres huius corporis -es). TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 492, 19 *Christus* cum -bus suis (*Mose et Helia; Luc. 9, 30*). GREG. TVR. Franc. 9, 39 p. 460, 5 ut iniectis in abbatissam ... criminibus ... *aliam* substituerent -em. INSCR. Iud. Frey I 681 Ioses arc‹h›isina‹go›γος et -es (*pro* -is; *ad rem cf. e. g. ibid. 265* arc‹h›onti et archisynagogo). *al.*

II *cum respectu potius originis, fundamenti sim.* (*vis augetur per adv.* principaliter *p. 1295, 12. 1299, 2*): **A** *vi plena* (*sc. respicitur id, quo quid efficiatur, unde quid oriatur sim. vel quod respondeat origini, verae naturae sim. [unde quid declinet vel quo quid accedat], ut subluceat color q. e. verus, proprius sim., e. g. l. 41 sq. 62. p. 1295, 33; indicatur effectus per praepos.* ad *l. 47*): **1** *in philosophia et apud quoslibet scriptores*: **a** causa -is (ratio *l. 36; cf. l. 54. p. 1295, 6*) *in doctrina de fato notione non prorsus dilucida* (*ambigunt viri docti, quinam t. t. gr. subsit, comparantes alius* κύριος, *alius* προηγούμενος, *alius* προκαταρκτικός, *alius* συνεκτικός, *v. e. g. Sharples, Cicero: On Fate, 1991, 201; conferendus vid. apud* CIC. *usus vocis q. e.* princeps *p. 1276, 55 sqq. 67 sq. 1278, 55 sqq. illustratus*): CIC. fat. 9 ut ... et ingeniosi et tardi ita nascantur antecedentibus causis ..., non sequitur tamen, ut etiam sedere eos et ambulare ... -bus causis ... constitutum sit. 41 (*loq. Chrysippus*) causarum ... aliae sunt perfectae et -es, aliae adiuvantes et proximae (*ibid. ter.* 42). 42. GELL. 7, 2, 7 (*loq. Chrysippus*) ut ratione quadam necessaria et -i ... conexa sint fato omnia. CHALC. comm. 158 (*opp.* accidens). *al.*

b *exempla cetera* (*usu pro subst. neutr. l. 48. 63. p. 1295, 2. 6. 24, masc. p. 1295, 26*): α *respectu vario*: QVINT. inst. 9, 1, 4 est ... tropos sermo a naturali et -i significatione tralatus ad aliam (*postea: dictio* propria). GELL. 7, 1, 8 *Chrysippus* existimat ... non fuisse hoc -e naturae consilium, ut faceret homines morbis obnoxios (*opp. 9* per sequellas ... necessarias). TERT. adv. Marc. 5, 14 p. 626, 14 *Paulus* (*Rom. 13, 9*) totam creatoris disciplinam -i praecepto eius conclusit: 'diliges proximum tamquam te' (patient. 7, 1. *al.; locos possis etiam trahere ad p. 1293, 8*). paenit. 3, 12 cum ... facti origo sit *voluntas*, non tanto potior ad poenam est, quanto -is ad culpam? resurr. 2, 7 *disceptationis* ordo semper a -bus deduci exposcit. test. anim. 5 p. 140, 23 de -i institutore (*i. deo; antea*: magistro ... ipsius magistrae). 5 p. 142, 1 originem (*aliter p. 1295, 2*). CYPR. epist. 59, 14 ad Petri cathedram atque ad ecclesiam -em, unde unitas sacerdotalis exorta est ([*cf. p. 1299, 74*]. PACIAN. epist. 1, 1, 1 fontem atque originem -is e. non tenebas, *haeretice*). CHALC. transl. p. 46[D] prudentissimae naturae ˌ-emˌ causam, non adminicula causae -is inquirere ([*opp.* secundas; *gr.* πρώτας. comm. 5 [*opp.* consequens]. *al.*). comm. 267 iustitia, virtutum omnium -is, per quam ceterae quoque virtutes suum munus ... exsequuntur (*cf.* virtutes -es quattuor [*intercedit usus sub B illustratus*]: AMBR. parad. 3, 18. in psalm. 118 serm. 11, 11, 1 iustitia ..., temperantia ..., fortitudo ..., sapientia. POMER. 3, 18, 2 quae *virtutes* ex illis q., quas -es diximus, oriuntur. *al.; de septem v. spiritus sancti*: AMBR. sacr. 3, 2, 9 istae *v.* quasi cardinales sunt, quasi -es. *aliter p. 1293, 25*). AMBR. hex. 3, 4, 19 quod -e eius *terrae* est, nuncupavit *deus* proprietate naturae (*sc.* arida, *gen. 1, 9; pergit* AMBR. ex -bus ..., non ex accidentibus terrae debuit proprietas definiri). HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 2 p. 409, 5 superbia ... est ... diaboli -e peccatum ([*postea*: de superbiae fonte manantia *peccata*]. Ps. IOH. MED. hom. 21 p. 794 labem primi hominis, in quo -e p. ceciderat). *al.* β *respicitur fundamentum omnium, quae sunt* (*ideas v. sub γ*): TERT. adv. Val. 27, 2 figuram -is tetradis ([*sec. Iren. 1, 7, 2* ἀρχεγόνου καὶ πρώτης, *lat.* primogenitae et primae. *cf. p. 1263, 5*]. IREN. 2, 12, 7). Ps. APVL. Ascl. 17 haec (*deus,* ὕλη, *spiritus*) ... sunt -ia ... et quasi capita ... omnium, quae sunt. CLEM. ad Cor. 59, 3 -e totius creaturae nomen *Christi* (*gr.* ἀρχεγόνον. *cf. e. g.* RVFIN. Orig. in Rom. 3, 7 l. 40 cum dicitur 'ex ipso *Christo*', -e aliquid ... videtur ostendi; [l. 42] cum vero 'per illum' dicitur, sequentis causae, ... quae post -em [-e *var. l.*] est, intellegentia designatur). ARNOB. nat. 2, 9 p. 75, 5 qui quintum elementum -bus adplicat cau-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sis, non Aristoteli *credit*? (*cf.* 2, 59 p. 135, 18 ex elementis ... et ex -bus originibus rerum. LACT. inst. 2, 9, 15 duo ... illa -ia ..., calor et umor [*sim.* 2, 9, 27]. EVSTATH. Basil. hex. 4, 5, 10 -ia compositarum rerum elementa [*gr.* *πρῶτα*]. *al.*). LACT. inst. 1, 11, 53 (*de Saturno*) quemadmodum potest deus esse -is, qui aliis ortum suum debet? (epit. 3, 3 *de deo Orphicorum, cf. p. 1262, 75*). CHALC. comm. 7 de -i vitalis substantiae. 271 -is causa mundi constitutionis (MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 3 l. 23 c. ... -is et sibi et aliis c. est *eqs. al.; cf. p. 1294, 74. 75*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 22 l. 30 substantiae -i et potentialiter priori (4, 9 l. 19 et universalis. 4, 14 l. 19. AVG. civ. 10, 23 p. 436, 33 de tribus -bus s. *Plotini* [*cf. enn. 5, 1 ἀρχικῶν*]. *al.*). 4, 16 l. 7 (*de deo*) esse primum et -e, omnibus ... esse praestans (4, 18 l. 46 verum et -e. 4, 19 l. 7 universale ... et principaliter -e). RVFIN. Adamant. 3, 9 bonum ([*v. supra p. 87, 39 sqq., gr. κατὰ φύσιν*]. FVLG. RVSP. incarn. 33 *lucem* Manichaei -e b. existimant. *cf.* -is bonitas: RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 13). *al.* **γ** *respicitur exemplar depingendum, imitandum*: ARNOB. nat. 6, 10 p. 317, 26 quod *simulacrum* ... pariles lineas -i ab ore traducat. CHALC. comm. 337 de exemplo dicendum *est*, quod sit species -is (*sc. idea ut*: 338 [*ibid.* primaria s.]. MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 5 l. 32. *al.*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 19 l. 8 quod imaginale, est -e (*v. vol. VII 1, 401, 69 sqq.*). HIER. hom. Orig. in Luc. 8 p. 48, 20 *pingere imagines* ad -em similitudinem exprimendam (*per enallagen*). AVG. c. Parm. 3, 2, 5 p. 106, 21 *Paulus* -e proposuit exemplum, *Christum* (CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 121, 12 formarum). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 165, 19 quia ... exemplum palam est ..., -bus aptemus imaginem (Rustic. -i rei, *gr. I 1, 2 p. 77, 34 πρωτοτύπῳ*). EVSEB. EMES. serm. 4, 6 imaginem (*Christum*) ... nosse, ... ipsum -em comprehendere (*masc. pro subst. de deo patre ut*: 26, 13 [*ad Ioh. 14, 9*]). *al.*

2 *in iure* (*respiciuntur, quibuscumque nituntur secundaria, accedentia, substituta quaedam*): VENVL. dig. 45, 2, 13 differentia obligationum ..., ut in fideiussore et reo -i (PAPIN. dig. 45, 2, 11 pr. [*opp.* fideiussor]. PAVL. dig. 4, 4, 48 pr. *al.* COD. Iust. 9, 6, 4, 1 [*a. 227*]. *al.*). GAIVS dig. 7, 1, 39 *usu fructu vendito* qui pretio fruitur, non minus habere intellegitur, quam qui -i re ... fruitur (inst. 3, 126 in accessione ..., in -i re [reo *cod., corr. sec.* INST. Iust. 3, 20, 5]. *al.*). 29, 3, 11 -ium tabularum (*opp.* secundae t. *ut* VLP. dig. 29, 3, 2, 2. *cf.* testamentum: VLP. dig. 28, 6, 2 pr. si -e ruptum sit t., et pupillare evanuit. PAVL. dig. 28, 6, 44 [*e Maeciano*] superius -e. *al.; fem. pro subst. πριγκιπαλία, sc. διαθήκη*: THEOPHIL. inst. Iust. 2, 16, 5 [GLOSS. iurispr. *ἄδετ Π* 38 *ἐξουσιαστική*]). inst. 3, 126 horum *sponsorum* obligatio accessio est -is obligationis (3, 180 [*opp.* litis contestatione]. SCAEV. dig. 46, 3, 93, 2 [*opp.* quae sequellae locum optinet]. *al.*). SCAEV. dig. 49, 1, 24 pr. an ... usurae ⌞-is⌟ pecuniae ... debeantur (⌞ ⌟ *om. loco gemino 42, 1, 64*). PAPIN. dig. 2, 14, 40, 1 nullo alio *argumento sim.* de -i causa discusso *ab iudice appellationis* (PAVL. dig. 12, 2, 30 pr. 50, 17, 129, 1 [*opp.* ea ... quae sequuntur. *sim.* 50, 17, 178]. SYMM. epist. 10, 28, 9 AVG. c. Cresc. 1, 34, 40 p. 358, 11. CASSIOD. var. 4, 44, 2 [*disting.* momentaria]. *al.*). 48, 13, 16 quaestio -is *in heredem persequenda* (COD. Theod. 2, 18, 3 super -i q., *i. proprietatis* [*opp.* super possessione]. *al.*). CALL. dig. 49, 14, 3, 8 debitores ([*opp.* debitorum ... debitores]. PAVL. dig. 16, 1, 29 pr. *al.*). *al.*

3 *in arte gramm. vel metr.* (*cf. rhet. p. 1294, 41*): **a** *respicitur derivatio* (*cf.* ISID. orig. 1, 7, 7 *nomina* -ia, quia primam positionem habent, nec aliunde nascuntur, ut 'mons'): **α** *neutr. pro subst.* (*nisi hic illic subaudias e. g.* verbum): PAVL. FEST. p. 345 'stiria' ... -e est, 'stilla' deminutivum. DIOM. gramm. I 344, 21 'hietare' iterativum, incohativum 'hiscere', -e eorum est 'hio' (*item c. gen.*: p. 385, 11. *al.*). SERV. Aen. 2, 104 'Ithacus' ... pro 'Ithacensis', -e pro derivativo (6, 52 gramm. IV 446, 35 SCHOL. Stat. Theb. 1, 225. *al.*). georg. 3, 166 'circus' est -e, unde fit 'circulus'. CLEDON. gramm. V 61, 33 'facesso' ..., cum non habeat -e, unde oriatur (EXPLAN. in Don. gramm. IV 550, 20 -e ... vel originem. *al.*). POMP. gramm. V 221, 4 ista, *e. g. 'fabula'*, sono sunt ... diminutiva, significatione autem -ia sunt (*syn.* primitiva). *al.*

β *adi.*: ⓘ *per enallagen i. q. ad nomen primitivum pertinens*: PLIN. dub. serm. frg. Pomp. gramm. V 164, 13 (*sec. Varronem*) quando dubitamus -e genus, ... (15) ex diminutivo cognoscimus -e g. (POMP. gramm. V 164, 16). SERV. gramm. IV 429, 24 in his ... significatio -is est, sed enuntiatio diminutiva (*v. l. 60*). ⓘⓘ *i. q. primitivus sim.*: GELL. 9, 6, 2 (*respicitur 'actito'*) in verbo -i, quod est 'ago' (11, 15, 5 CLEDON. gramm. V 58, 23. *al.*). PORPH. Hor. carm. 4, 6, 12 ('Teucro') -i pro possessivo nomine usus est (DIOM. gramm. I 323, 18 sunt quaedam -ia *n.*, quae Graeci prototypa dicunt ...; ex his nascuntur derivativa. SERV. Aen. 1, 119. *al.*). FORTVN. gramm. VI 283, 4 metra -ia, quae a Graecis prototypa et archigona dicuntur ([*cf. 283, 14* originalia]. 294, 10 omnia, quae paragoga diximus, componi ex illis -bus m. PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 88, 1 -ia id est primiformia. *al.*). PRISC. gramm. III 144, 21 pronomina (*sc. personalia ut*: FRG. Bob. gramm. V 564, 40 [*opp.* derivativa]. *al.*). *al.*

b *respicitur flexio vel comparatio*: TER. MAVR. 460 erit ... rarior dipthongos 'ei', 'e' videmus quando fixam -i in nomine: 'eitur' ... (462) -i namque verbo nascitur, quod est 'eo' (BOETH. in herm. comm. pr. 1, 2 p. 53, 26). 701 -e ... videmus esse 'quis'. POMP. gramm. V 153, 12 si erit -e 'dis' ..., *dicimus* 'dis ditior ditissimus'. 182, 15.

4 *in arithmetica et musica* (*respiciuntur non composita, ad unitatem spectantia sim.; aliter l. 31. 36 et sub IIIA3 et 4*): BOETH. arithm. 1, 15, 1 *impar quidam numerus* nullam in se retinet substantiam -em compositusque est ex aliis numeris *imparibus* (*cf.* 1, 15, 2 *nec* quicquam ... -is intellegentiae. *gr. 1, 12, 1 sq. ἀρχοειδές et -δής*). 2, 1, 3 ad -iorem habitudinem ... proportiones ... reduci (*cf. gr. 2, 2, 2 εἰς πυθμενικωτέρους*). mus. 2, 20 p. 252, 12 qui *ternarius* primus triplus *est* ... -is unitatis. 3, 1 p. 269, 2 *numeri* -es (*cf. l. 8; opp.* posteriores).

B *usu referendo potius ad divisiones philos. aliarumque disciplinarum significatur quod pertinet ad primum illud genus, ex quo species suspensae sunt, vel ad primas partes, quibus comprehenduntur inferiores sim.* (*proxime accedere respectum sive derivationis [v. sub A, e. g. p. 1294, 57] sive aestimationis [v. p. 1293, 9] vix mireris*): **1** *in variis disciplinis*: SEN. epist. 58, 13 illud genus 'quod est' generale supra se nihil habet, initium rerum est ...; Stoici volunt superponere huic ... aliud genus magis -e, *sc. 'quid'* ([*v. ibid. 15*]. GELL. 10, 20, 8 *v. infra.* FORTVN. rhet. 3, 9 g. -ia orationis. *al.*). QVINT. inst. 3, 11, 4 (*2* summam illam, in qua causa vertitur) hanc ... quaestionem veluti -em vocant *ζήτημα* ([*antea distinguuntur* capita generalia *et* specialia]. 4, 4, 1. FORTVN. rhet. 3, 1 [*opp.* incidens]. *al.*). GELL. 10, 20, 8 ista ... vocabula (*sc.* lex *sim.*) censentur continenturque rogationis -i genere et nomine (MACR. somn. 1, 3, 2 *somniorum* quinque sunt -es et diversitates et nomina). GAIVS inst. 4, 142 *interdictorum* -is ... divisio in eo est, quod *eqs.* ([*opp.* sequens]. LIB. de asse 2 as ... in duas partes sectus sex -es generat divisiones [*cf.* 3 -es ... partes; *opp.* secundariae]. PS. ASCON. div. in Caec. p. 187, 1 huius causae. *al.; cf.* BOETH. mus. 2, 28 p. 261, 11 toni continui -i dispositione conscripti [*seq. series ternario numero multiplicata*]). TERT. idol. 1, 1 -e crimen ... idololatria; nam etsi suam speciem tenet unumquodque delictum *eqs.* FORTVN. rhet. 1, 28 qui *status* alterum in se habuerit, is erit -is (1, 29 qui servierit, is erit incidens; qui vero dominabitur, is erit -is. MART. CAP. 5, 443 -es sunt s., ex quibus nascitur causa. *al.*). *al.* uncia -is *in divisione bonorum, quae quis donat, legat sim., de duodecima parte referenda ad totum divisum* (*sc. divisione -i neque secundaria, v. l. 29; ceterum cf. Inst. Iust. 2, 14, 5* tot unciae assem efficiunt, quot testator voluerit *eqs.*): GREG. M. donat. Andr. p. 437, 17 dono ... quattuor videlicet in integrum -es uncias trium fundorum. PAP. Tjäder 16, 12 ([*ca. a. 600? ad usum p. 1291, 66 illustratum refert ed. ad l.*]. *al. in pap. recc. ibid.*). **2** *in arte gramm. vel metr.*: PORPH. Hor. epist. 2, 2, 92 genera metrorum -ia novem sunt (SERV. gramm. IV 446, 20 *soloecismorum* [*opp.* specialia]. *de genere nominum*: DON. gramm. mai. 2, 4 p. 619, 13 vel -ia vel sola g. duo sunt, masculinum et femininum. *al., v. vol. VI 2, 1901, 72 sqq.; de genere verborum*: DIOM. gramm. I, 336, 22). DON. gramm. mai. 2, 1 p. 613, 4 ex his *octo* duae sunt -es partes orationis, nomen et verbum (SERV. gramm. IV 428, 8. CLEDON. gramm. V 34, 13 [*syn.* primae ..., quia reliquae harum sunt partes]. *al.*). SERV. gramm. IV 448, 10 (*antea*: generales) debemus non ipsis uti -bus nominibus, sed potius nominibus subdivisionis. *al.* *neutr. sing.* -e *de substantivo* (*sec. l. 47; plur.* -ia *de nomine et verbo* ISID. orig. 1, 6, 1): SERV. auct. Aen. 10, 251 (*opp.* epitheton). georg. 1, 184 'cavis' hic pro -i positum.

III *mero respectu temporis vel seriei* (*exempla potiora, ab usu sub II illustrato longius recedentia*): **A** *significatur potius, quodcumque primum est in serie*: **1** *qualibet temporali*: TERT. adv. Hermog. 19, 3 si -ia dei opera caelum et terra sunt (*postea*: ante omnia ..., priora). adv. Iud. 2, 9 -em legem (*Mosi datam; opp.* subsequentem). MIN. FEL. 19, 4 philosophi -is ... opinionem (*Thaletis; ibid.* primus omnium). SCHOL. Cic. Bob. p. 131, 11 fuit ... rex antiquissimus ... Erectheus, non longe a -bus *regibus* ...; nam primus omnium fuit Cecrops. COD. Theod. 8, 18, 3 patres -is coniugii copulatione destitutos (*ibid. postea*: receptis deinceps aliis matrimoniis). *al.* **2** *dictorum, scriptorum* (*ut subluceat respectus loci*): PS. CYPR. mont. 4 p. 108, 10 de singulis stellarum nominibus tolle singulas litteras -es (MAR. VICTORIN. gramm. 5, 15. PRISC. gramm. III 407, 18 *'μύρια'* eam l. habent -em sui nominis). CHAR. gramm. p. 290, 13 (*ex Palaem., ut* DIOM. gramm. I 415, 18) coniunctionum quaedam sunt -es, aliae subsequentes; ... -is ... est coniunctio 'sed'. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 39 p. 290, 20 -is est ambiguitas, quia ita ordinem fecit *Cicero in enumerandis controversiis* (*inv. 2, 116*). HIL. trin. 8, 34 l. 15 (*respicitur I Cor. 12, 8*) ut -is esset 'sermo sapientiae' ..., tum deinde sequens esset 'sermo scientiae' (*de iisdem ibid.* l. 21 illa -ia et superiora). SALV. eccl. 3, 6 -is libelli pagina (*sc. 1, 11 sqq.*). PRISC. gramm. II 45, 22 -es syllabae, hoc est in principio dictionum positae (468, 10 *s.* -is vel finalis. *al.*). *al.*
3 *sonorum, in arte musica vertitur t. t. ὑπάτη* (*ab Albino, v. vol. VI 3,*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3147, 41; usu fere pro subst. fem. sec. gr., nisi hic illic de masc., sc. sonus, tonus, *cogites; appellationem respectu seriei explicat* MART. CAP. 9, 942 quia prima est medii tetrachordi, *sed intercedente notione ducendi* 9, 941 quia prima in tetrachordo collocatur, quasi cuiusdam rectoris nomen accepit [*cf. vol. VI 3, 3147, 32*]): MART. CAP. 9, 931 *sonus* primus dicitur ... προσλαμβανόμενος, ... secundus ὑπάτη ὑπάτων, hoc est -is -ium, tertius παρυπάτη ὑπάτων, id est subprincipalis -ium *eqs.* (*item enumerantur* BOETH. mus. 4, 3 p. 309, 24 sqq.). 9, 961 sunt ... tetrachorda -ium, mediarum ...; et primum tetrachordon ... incipit a -ium -i et desinit in -em mediarum. *al.* **4** *numerorum inducentium suum ordinem* (*sc. 1, 10, 100 eqs.*): PRISC. gramm. III 406, 4 tredecim eos *numeros* figuris notari invenimus; nam -es repetuntur quater singuli tam ante quinarios, qui sunt medii, numeros quam post eos (*item opp.* p. 406, 6).

B *significatur potius, quodcumque est initio vel inde ab initio*: **1** *quolibet:* VET. LAT. Esth. H 5 p. 46 *deus,* miserere -i tuae parti (*de populo Israhel ut ibid.* C 8 p. 49 -em tuam hereditatem [*gr.* τὴν ἐξ ἀρχῆς]). MACR. Sat. 1, 12, 36 mensis September -em sui retinet appellationem (*37* prisca nomina). COD. Iust. 4, 28, 7 pr. *posteriorem* ratihabitionem -i ... mandato vel consensui non esse absimilem. *al.* **2** *mundi, creationis*: IREN. 5, 14, 1 -em plasmationem *hominis* (*ibid.* in fine ..., in principio). PAVL. NOL. epist. 11, 14 p. 73, 3 originalis terra et -is habitato (*de paradiso; item* patria -is: PS. AVG. serm. 155, 4 [*Migne gr. 49, 401* ἀρχαίαν]. CAES. AREL. serm. 7, 2. 150, 1. *al.*). EVSTATH. Basil. hex. 2, 8, 1 diffusione -is luminis (*quod fuit ante solem; gr.* πρωτογόνου). LAVRENT. paen. p. 99[D] *arbor* illa -is (*gen. 2, 17*). *al.*

IV *cum respectu loci* (*cf. IIIA2 et 3*), *de capitibus vestis oblongae, ni fallimur*: QVODV. prom. 2, 3, 5 l. 14 fibulam rationalem sacerdotis in pectore conlocandam, quae duas -es partes superhumeralis adstringat (*cf. e. g. exod. 28, 23* ἐπὶ τῶν δύο ἄκρων).

adv. **principāliter.** *compar. et superl. desunt, sed v.* quam (tam) -r *l. 41. 55. p. 1298, 47* (*conferas etiam l. 56. p. 1298, 27*). *legitur singulis locis in* SEN. dial. *et* PLIN. paneg., *saepius inde a iuris consultis saec. II* (CELSO, GAIO, SCAEV.) *et* TERT., *frequenter apud* BOETH.

i. q. modo principali (*gr. respondet* προηγουμένως *sim. p. 1298, 41. 49. 71,* κυρίως *sim. l. 46. p. 1298, 65, ceterum imprimis* πρωτοτύπως CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 131, 18 NOVELL. Iust. edict. 8, 1, 1. *al.; syn. vel opp. v. l. 47. p. 1298, 2. 8 sqq. 1299, 28; determinat verba, sed adi. p. 1298, 52. 1299, 2, subst. l. 65*): **1** *cum respectu aestimationis, dignitatis, potestatis sim.*: **a** *i. q. modo principis, sc.*: *imperatoris* (*i. ut eum decet*): SEN. dial. 11, 17, 4 qui *Caligula* non magis dolere quam gaudere -r posset. PLIN. paneg. 47, 1 mores iuventutis quam -r formas! PONTIAN. epist. p. 995[C] (*ad imp. Iust.*) -r nomen ab ipsis incunabulis iustitiae suscepisti (*sc. ut decuit futurum imperatorem; vix ad 3*). *cuiuslibet iubentis, dominantis*: DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 2, 1 p. 351[B] ut *homo* quorundam miraculorum spectator exsisteret, quorundam vero ˪dominatum -r˩ obtineret (˪ ˩ *gr.* κύριον *tantum*). GREG. M. epist. 7, 24 l. 28 utraque (*amor et potestas*) -r praesumunt, utraque per auctoritatem semper loquuntur (*antea*: imperialia verba).

b *i. q. modo primario, potissimo, praecipuo* (*usu communi acuitur pars orationis vel sententia prae ceteris consideranda, sc. i. q. imprimis, ante omnia sim. [indicatur multitudo, unde quid eminet, l. 59 sq. 71. al.; respondent adv. p. 1298, 2, iuxtaponuntur l. 63. 68], sed hic illic ipsa vis vocis alterius augeri videtur [e. g. l. 65. 67]*): **α** *solum ponitur*: TERT. apol. 6, 10 in quo *cultu deorum* -r reos transgressionis Christianos destinastis. scorp. 2 p. 150, 15 nec aliud primum tam -r denuntiantis *dei,* quam ab ... cultura idolorum cavere (*cf.* PS. CYPR. epist. 4 p. 274, 22 non aliud -r admiratus sum, quam *eqs.*). spect. 8 p. 9, 12 circus Soli -r consecratur. VLP. dig. 4, 8, 17, 6 -r ... quaeramus, ... an *eqs.* PAVL. dig. 2, 14, 23, 1 cum ... -r ei, qui pactus est, proficiat *conventio.* SOL. 27, 12 plurimae quidem bestiae, sed -r leones. ARNOB. nat. 4, 25 p. 231, 1 quis ... prodidit? ... non -r cum ceteris Apollodorus? CHALC. comm. 6 in hoc libro -r illud agi: contemplationem *eqs.* RVFIN. Orig. in num. 7, 5 p. 46, 12 quicumque ... adversatur deo ..., quod illi *Chananaei* -r faciunt. AVG. in euang. Ioh. 109, 5 l. 21 -r ac primitus per apostolos ... praedicatum est *verbum fidei.* LEPOR. 7 l. 4 *Christus se exinanivit* (*Phil. 2, 7*) dum ˪-r dominus˩ ea, quae sunt famuli, dignanter assumit (˪ ˩ *qui modo praecipuo, unice dominus est; nisi trahas ad 2b*). MARCELL. med. 34, 12 limus ... -r ... doloribus prodest (*Plin. med. 2, 24* mirifice). LEO M. epist. 138 p. 1101[B] maxime ... et -r providendum est, ne *eqs.* PROSP. in psalm. 103, 15 qui *Christus* -r unctus est (*sec. Aug. in psalm. 103, enarr. 3, 13 l. 26* excellenter unctus). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 73 patitur ... communiter omnis nervositas, sed -r caput. 3, 7, 91 ne qua pars corporis -r patiatur. *et saepe.* *significatur tractari aliquid pro argumento principali* (*nisi trahas ad 2a*): CAEL. AVR. chron. 1 praef. 3 *nemo* tardarum passionum curationes -r ordinavit (*opp.* alii disperse atque de aliis passionibus scribentes). 2, 1, 55 Asclepiades ... -r de paralysi nihil scripsit, sed Erasistrato respondens *eqs.* BOETH. in herm. comm. pr. 1, 1 p. 41, 12 -r de intellectibus animae disputare. *al.* **β** *excipitur vel praeparatur aliis adv.*: PS. CYPR. epist. 4 p. 282, 9 contra luctum sumenda sunt arma ...; -r ..., deinde ..., sequitur (FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 17, 1. *al.*). CAEL. AVR. acut. 3, 3, 24 -r ..., tunc ..., tunc ..., dehinc (chron. 1, 4, 112. 1, 5, 154). SIDON. epist. 3, 3, 3 (*1* multiplicibus ex causis: primum ..., dein ...; *2* omitto *eqs.*) illud ... -r. 7, 17, 1 cum ..., tum -r. *al.*

2 *cum respectu originis, fundamenti sim.* (*opp. passim quod fit per consequentiam vel accessionem, participationem sim., e. g. l. 20. 30. 61. 64. 75, pro syn. est e. g.* originaliter *l. 73,* secundum essentiam *l. 55, ?* proprie *l. 33 [sed disting. p. 1299, 20]*); *describitur potius*: **a** *quod fit (ab) ipsa origine, sc. nullo alio intercedente, ratione directa, non secundaria sim.* (*v. quae ad c monuimus*): **α** *in sermone iuris* (*exempla inde a* GAIO *selecta*): CELS. coll. Mos. 12, 7, 5 non -r hic *agrum vicini* exussit, sed dum aliud egit, *sc. stipulam suam incendit,* sic ignis processit. GAIVS dig. 3, 3, 46, 4 quod *procurator* ex lite consecutus erit sive -r ipsius rei nomine sive extrinsecus ob eam rem. inst. 4, 139 certis ... ex causis praetor aut proconsul ˪-r˩ auctoritatem suam finiendis controversiis interponit (˪ ˩ *sc. interdicto, non dato iudice; ad 1a trahit e. g. Karlowa, Röm. Rechtsgesch. II, 1901, 1005*). SCAEV. dig. 32, 103, 1 quia non -r, sed per successionem bona ... ad eum pervenerunt. VLP. dig. 3, 2, 4, 2 sive ... -r hoc negotium gerat sive alterius negotiationis accessione utatur. 17, 1, 12 pr. non remunerandi causa, sed -r donando. PAVL. dig. 2, 1, 6 nec -r ei iurisdictio data est (*opp.* mandatam iurisdictionem). COD. Iust. 4, 29, 2 (*a. 213*) cum -r ipsa *mulier* nihil debet, sed pro alio debitore ... intercessit (*cf. e. g.* 7, 45, 5 [*imp. Phil.*] qui -r fisco tenebantur [*opp.* fideiussoribus]). 7, 16, 19 (*a. 293*) *causam liberalem* -r causam eius, *sc. liberti tui,* ... esse quam tuam (*postea*: consequenter tua etiam agetur causa). *al.* **β** *apud quoslibet auctores*: TERT. anim. 18, 9 anima dementit ... conpatiente tunc animo; ceterum animae -r casus est. IREN. 4, 17, 3 l. 88 non ... -r ..., sed secundum consequentiam. NOVATIAN. trin. 24, 7 *corpus ex Maria natum* non -r ... filium dei esse, sed consequenter et in secundo loco *eqs.* AMBR. fid. 2 prol. 6 'generatio', 'filius', 'unigenitus' ˪-r et proprie˩ indicant ex deo filium; tria sequentia ... virtutem eius manifestant (˪ ˩ *nisi pro syn. ad b, sed cf.* IVNIL. 1, 13 p. 483, 3 *deus significatur modis* duobus: -r et consequenter [*e. g. 'deus' et 'omnipotens'*]. *al.*). RVFIN. symb. 11 substantia dei *incorporea* ... inseri corporibus ... -r non potest, nisi spiritali aliqua mediante substantia. LEO M. epist. 10, 1 p. 629[A] ut *dominus sacramentum* in ... Petro ... -r collocarit et ab ipso ... dona sua velit in corpus omne manare. BOETH. Porph. isag. p. 13, 20 *accidens praedicatur* -r quidem de individuis, secundum posteriorem vero rationem de *speciebus* (*gr.* προηγουμένως. *sim.* in Porph. comm. pr. 1, 16 p. 45, 17. *et saepius*). *al.*

b *quod respondet origini, sc. verae naturae, substantiae, proprietati sim.* (*addasne l. 33?*): TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 4 cuius *dei* hoc -r proprium est nullius exempli capere comparationem. patient. 5, 3 consideremus ... de impatientia, an ... in *diabolo* ... nata ... sit, ut ex isto appareat, quam -r fidei adversetur. IREN. 1, 9, 3 neque ... verbum secundum eos -r caro factum est; dicunt enim sotera induisse corpus *quoddam spiritale* (*gr.* προηγουμένως. *postea*: vere). FORTVN. rhet. 1, 2 quae materiae -r non consistunt? quae aut depulsionem non habent aut *eqs.* CHALC. comm. 284 p. 288, 12 dissolvetur exsistens in aliud exsistens, sed non -r, verum ex accidenti. RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 3 p. 131, 19 incorporeae ... naturae et -r intellectuali (*sc. deo*). AVG. epist. 238, 28 p. 555, 12 *pater filiusque* unius sunt ... substantiae et non participes vitae aeternae, sed ipsa -r vita aeterna. FACVND. defens. 9, 5, 14 *Christus est* -r et secundum essentiam unigenitus filius dei. GREG. M. epist. 4, 9 l. 15 *ut* ipsae per se -r deo dicatae feminae compellantur ... *mundanis* se miscere negotiis. *al.* *de usu proprio verborum*: CLAVD. DON. Aen. 7, 180 p. 28, 20 ('arma: ... currus, ... secures *eqs.*') currus inter arma -r posuit, quod fuerint adversi hostibus (*nisi ad d, sc. sensu generali*). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 71, 4 'deus' nomen -r in eo *deo omnipotenti* est ...; secundo vero in loco et ... abusive *eqs.* Orig. princ. 4, 4, 6 nomen materiae, id est, quod -r (inprincipaliter *var. l.*) materiam significat. VINDIC. med. 4 Aristoteles ... semen inquit aliud -r vocari, aliud participio. BOETH. top. Arist. 158b11 utrum -r vel secundum translationem ... dicantur *verba* (*gr.* κυρίως). *al.*

c *quod vario modo respicit ipsum auctorem, parentem vel causam sim.* (*quaedam proxime accedunt ad a, e. g.* IREN.): TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 508, 3 quod *praeceptum* (*v. p. 1294, 45*) -r ad omnem salutem ... facit. IREN. 5, 27, 2 *apostatae* in omni poena conversantur, deo quidem ˪-r non a semetipso˩ eos puniente, prosequente autem eos poena *separationis ipsius* (˪ ˩ *gr.* προηγητικῶς μή). ARNOB. nat. 1, 2 p. 2, 13 *naturae* leges -r institutas (*respicitur creatio mundi sim. ut e. g.* AVG. trin. 3, 9, 18 non est creator nisi qui -r ista format [*cf. 3, 9, 16* originaliter ac primordialiter]). CHALC. comm. 261 impetus -r quidem ab ea parte animae movetur, quae ... ex semet ipsa movetur, ex accidenti vero etiam desideriis moventibus. 268

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sim.* 337) *silva* subiecta corpori -r. MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 7 l. 24 (*de patre et filio*) ὁμοούσια ... sunt, ... -r principalia (*cf. p. 1295, 12*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 1 p. 442, 13 *Iudas* non -r prodidisse putandus est salvatorem (*postea*: princeps persecutionis, *sc. diabolus*). AVG. c. Iulian. op. imperf. 2, 179 ex illo *Adam* ... -r erant tracturi nascentes originale peccatum (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 116, 5 *peccatum* -r intulerat mortem). IVLIAN. in Os. 8, 4 -r id, quod est consequens, collocatur, id est 'fecerunt sibi idola, ut interirent', cum non studio pereundi simulacra fecerint *eqs. al.* *cum respectu vocum derivandarum* (*cf. p. 1295, 50*): SERV. Aen. 1, 726 -r 'lacus' dicitur ...; diminutio 'lacunar' facit.

d *quod refertur ad primum illud genus in divisionibus constitutum* (*sc. in artium doctrina; cf. p. 1296, 14*): MAR. VICTORIN. defin. p. 32, 9 hae sunt tres nunc a me positae -r definitiones (*sequitur partitio primae*). SERV. gramm. IV 421, 4 omnes ... litterae -r in duas dividuntur partes, in vocales et in consonantes (POMP. gramm. V 99, 1. 139, 25 [*seq.* subdivisiones. species]. 213, 37). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 14 p. 40, 22 hoc illam *speciem* -r dicis esse, quod est illud genus, sub quo ipsa species, quam definis, est posita. *al.* *inde fere i. q. generaliter*: AVG. dialect. 10 p. 19, 8 translationem voco, cum ... a genere species *cognominatur*; 'verba' enim -r omnia dicuntur, quibus loquimur, sed tamen 'verba' proprie nominata sunt, quae ... per tempora declinamus.

3 *mero respectu temporis vel seriei fere i. q. initio, primo sim.* (*exempla pauca, vix ad 1 vel 2 trahenda*): SOL. 2, 1 ad locorum commemorationem stilus dirigendus est atque adeo -r in Italiam (*item in scriptis sublucente respectu loci*: EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iac. 1, 1 p. 1, 12 in epistolis ... -r proferunt servos se esse domini [*gr.* ἐν ταῖς ἀρχαῖς. *antea*: praeponunt]. *al.*). AVG. gen. ad litt. 4, 24 in qua *creatura* ipsi *angeli* sunt -r conditi. PS. AVG. alterc. l. 155 prius ad me ... Christus advenit. :: ... si ... ad me ... -r advenisset *eqs.* SORAN. p. 92, 21 -r partes *infantis mortui* ... praecidendae sunt ...; quibus praecisis *eqs.* VEREC. in cant. 3, 3 l. 16 *synagogae* septem -r ... constructae fuerunt, sed obsidionis Chaldeicae tempore perscissae sunt. CONC. Matisc. a. 585 p. 247 l. 312 post trietericum tempus omnes conveniant, ut de alterna -r sospitate exhilarati ... necessitates discutiant. *al.*

deriv.: principalitas.

compos.: supprincipalis; *cf.* imprincipaliter.

cf. Onom. *Spoth.*

ᵃ**principālitās,** -ātis *f.* *a* principalis. *legitur non nisi sing. inde a* TERT.

i. q. status principalis (*subiunximus usum metonym. de ipsis principalibus, v. maxime l. 48. 55. 70. p. 1300, 5* [*vergit in appellationem honorificam l. 68*]): **1** *animantium,* (*sc. quicumque potestate praesunt*): **a** *animae ipsius, sc. quae regit animum vel sensus*: TERT. anim. 13, 1 *nobis naturam animae animique scrutantibus* dispicere superest, -s ubi sit, id est, quid cui praeest, ut cuius -s apparuerit, illa sit substantiae massa (*paulo aliter, sc. vi generali, intellegitur supra p. 955, 53; sed cf.* 13, 3 habes animae -em, ... cuius intellegas instrumentum esse animum, non patrocinium). resurr. 15, 5 etsi in cerebro ... -s sensuum consecrata est, quod ἡγεμονικὸν appellatur, caro erit omne animae cogitatorium (*cf. p. 1292, 50*).

b *divinitatis*: α *notione communi de statu*: IREN. 4, 38, 3 -em ... habebit in omnibus deus ..., reliqua vero omnia in subiectione manent dei (*gr.* πρωτεύει). FAVSTIN. trin. 7, 3 una est -s patris et filii et spiritus sancti (*antea*: una principalis auctoritas ... trinitatis). APRING. in apoc. 20, 7 ad unam -em ... Christi perducta omnia (*spectat ad apoc. 20, 6* regnabunt cum illo). β *metonymice: de summo deo Gnosticorum, quae est Αὐθεντία*: IREN. 1, 26, 1 ab ea -e, quae est super universa (*gr.* τῆς ὑπὲρ τὰ ὅλα Αὐθεντίας, *ut ibid. postea* ab ea -e, quae est s. omnia. *cf.* 1, 31, 1 a superiore -e). 1, 30, 8 is, qui esset a -e, spiritus (*sim.* 4, 35, 2 [*opp.* qui *spiritus* a demiurgo fuit]). 2, 1, 2 erit ... pater omnium ... cum pleromate ... circumdatus ab altera -e, quam necesse est maiorem esse. 4, 35, 2. 4. *de potestate quadam superna*: IREN. 2, 30, 9 unus deus fabricator, ... qui est super omnem -em et potestatem et dominationem et virtutem (*sec. Eph. 1, 21, v. p. 320, 55*).

c *hominum; respiciuntur: principales municipiorum* (*cf. p. 1292, 15*): COD. Theod. 9, 35, 6 -is (*Cod. Iust. 9, 41, 17* principali‹s›) sunt honore munitae *personae.* NOVELL. Maior. 7, 8, 51 locum -is indepti ... curiales. *imperatores*: AVELL. 2, 122 (*ad imp. Theodosium et Arcadium*) ne ... sanguis effusus ... Christianorum ... vestrae -is gravet imperium. *episcopus Romanus*: AVELL. 87, 4 quod sedis apostolicae -s ... perscripsit.

2 *rerum (animae v. sub 1a); significantur quae*: **a** *initio, ab origine sunt*: α *vario usu*: TERT. praescr. 31 l. 1 ad -em veritatis et posteritatem mendacitatis disputandam. IREN. 3, 3, 2 ad hanc *Romanorum* ... ecclesiam propter potentiorem -em necesse est omnem convenire ecclesiam (*antea*: maximae et antiquissimae ..., a gloriosissimis duobus apostolis Paulo et Petro Romae fundatae *ecclesiae* [*v. Rousseau ad l. in ed. I p. 223 sqq.*]). NOVATIAN. trin. 24, 8 ut -s nominis istius 'filius dei' in spiritu sit domini (*opp.* sequela nominis; *cf. p. 1298, 32*). β *apud gramm.; respicitur formatio verborum*: *de verbo primitivo, unde alia derivantur* (*fere metonym., sed potius de statu fort. l. 9; opp.* compositio, deminutio, derivatio): SERV. ecl. 2, 28 -s verbi huius frequentativi accusativum regit. Aen. 1, 73 plerumque in compositione vel derivatione -is natura corrumpitur (*respicitur quantitas vocalis ut*: POMP. gramm. V 204, 8 *derivatio* mutat -em). 1, 490 'Amazonidum' ... derivatio est pro -e (*sc. 'Amazonum'. cf.* 1, 686 ponens -em pro derivatione). *al.* POMP. gramm. V 164, 20 invenimus alia genera in -e et alia genera in deminutione, ut est pistrinum ..., pistrilla (*et quater ibid.; in eadem re* ISID. orig. 1, 28, 4). *de prima positione coniugationis*: SERV. Aen. 1, 59 est ... -s verbi 'verro, verris', praeteritum 'versi'.

b *ordine logico praecedunt; respicitur: genus, quod antecedit speciem*: MACR. somn. 1, 3, 12 hoc ..., quod Scipio vidisse se rettulit, et tria illa genera ... -is amplectitur et omnes ipsius somnii species attingit (*1, 3, 2* quinque sunt principales ... diversitates). *notio, quae comprehendit alias notiones*: BOETH. in top. Cic. 4 p. 346, 42 (*37* si ponas 'hominem', statim 'animal' esse necesse est) *in ordine logico aliquid* non secundum tempus, sed secundum -em naturae secum simul aliquid trahentis antecedens dicitur vel consequens.

c *quolibet modo eminent, praestant*: SIDON. epist. 7, 4, 1 tamquam non -s sit censenda *tui* beneficii, quod *eqs.* (*sc. respicitur summum momentum beneficii*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 126, 26 communis ... confidentia erit et virilitatis -s omnibus, qui in hoc stadium descendere eligunt.

principāliter *v.* principalis. *Wild.*

principātio, -ōnis *f.* *a* principari. *i. q. actio principandi, regnum*: VET. LAT. Ezech. 29, 15 (cod. 176) erit ˌprincipiumˌ *Aegyptiorum* humile[m] prae omnibus ˌ-busˌ, non exaltabitur amplius super gentes (*gr.* ἀρχή ... ἀρχάς, *Vulg.* regnum ... regna).

principātor, -ōris *m.* *a* principari. *i. q. princeps, auctor* (*sc. cum respectu originis, causae, quem non invenimus sub verbo, sed cf. ibid. notionem incipiendi*): ARNOB. IVN. in Ioh. 1 principium deus est, qui -r omnium esse voluit. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 8 p. 40, 1 *Abraham, gentes* tecum benedicentur ..., -em te huius benedictionis existiment. in Phil. 3, 19 p. 243, 17 *Christum* quasi -em et auctorem incorruptionis sibi exsistentem (p. 244, 2 -em et auctorem bonorum). *Bk.*

ᵃ**principātus,** -ūs *m.* (*n.* principatum, -ī *v. l. 42 sqq. 46. 47*) *a* princeps. *abbreviatur*: princip CIL VIII 9236. *de formis et de genere* (*inter subst. ordinis quarti affert e. g.* CHAR. gramm. p. 55, 9): *nom. sing. neutr.* -um *exstat* VET. LAT. Dan. 7, 14 (Ps. Vigil. Thaps. trin. 3, 93 rec. II) oblatum est ei -um et honor (*masc.* -s *e. g.* Hil. in psalm. 144, 1). IORD. Rom. 345 Exc. barb. p. 318, 28. 320, 1. 320, 19; *dat.* -o Exc. barb. p. 310, 5; *gen. plur.* -tum PRISCILL. tract. 6, 103 SACR. Gelas. 1496; *acc. neutr.* -a VET. LAT. Col. 2, 15 (cod. 75); *masc.* -us *e. g.* cod. 78). *excipitur per pron. neutr.* CASSIOD. Ios. antiq. 5, 232 IORD. Rom. 345. *paenultimam longam testatur* PRISC. gramm. III 525, 3. *de notione*: CIC. nat. deor. 2, 29 *v. p. 1301, 11.* TERT. adv. Hermog. 19, 5 *v. p. 321, 71 et 1319, 23* (*pro gr.* ἀρχή *ut p. 1311, 16 et* HIER. in Is. 3, 9, 6 l. 65 GLOSS.). CHAR. gramm. p. 55, 9 πρωτία -s. GLOSS.^{L} II Philox. PR 215 -s: προέδρα, προεδρία, προοίμιον, προκαταρκτικὸν καὶ ἀρχή. *al., v. e. g. p. 1302, 36.* *legitur fere in oratione soluta inde a* CIC., CAES. *p. 1302, 40, maxime sing. (plur. p. 1303, 8. 50, saepius inde a* TERT., *cf. p. 1301, 73), frequentatur a* PLIN. *maiore et* TAC., *deest e. g.* SALL. *et* QVINT.; *exstat in poesi bis apud* PHAEDR. [*confunditur in codd. cum* principium FIRM. math. 5, 1, 15 RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 12, 2, *falsa var. l. pro* principes IREN. 2, 28, 6.]

i. q. status, locus sim. principis cuiusdam personae vel rei, quae antecedit, praeest (*subiunximus metonymias, v. imprimis p. 1301, 2. 28. 1302, 67. 1303, 62. 1305, 1*): **I** *aestimatione vel potestate* (*ad imaginem ducis praeeuntis revocare possis p. 1301, 35. 1304, 64*). *gr. respondere solet* ἀρχή, *quod infra non adnotavimus. in contextu coniungitur vel variat cum* ducatus *p. 1302, 60,* imperium *p. 1302, 43. 48 et* TAC. hist. 1, 1, 4. 1, 30, 1. *al.* (*cf.* -s imperii *p. 1303, 60*), potentia IREN. 2, 6, 2 (*cf. p. 1302, 57, distinguitur p. 1302, 65*), potestas *p. 1305, 5 et e. g.* TERT. adv. Hermog. 19, 5 (*cf.* -s potestatis *p. 1304, 63*), principium AMBROSIAST. in Col. 1, 24, 2 RVFIN. Adamant. 1, 2. *al.; opp. v. p. 1303, 38 sq.* *indicatur, qui -um tenet, passim per gen. (cf. adi.* regius *p. 1302, 39), qui (quod) regitur vel postponitur, per gen. e. g. p. 1301, 21. 1302, 2. 41, dat. p. 1302, 59, praepos.* inter *p. 1301, 69. 1302, 28. al.* (*cf.* ex *p. 1303, 14,* prae *p. 1304, 70*), super *p. 1304, 62. 74,* supra *p. 1302, 6, qua in re vel ad quid faciendum quis -um habeat, per gen. p. 1302, 9. 15. al. (gen. gerund. p. 1301, 56), ? dat. p. 1302, 26, praepos.* ad *p. 1302, 21,* in *p. 1301, 51. 58. 68. al.*

A *respiciuntur res, arbores sim., animalia*: **1** *quae regunt vel ducunt*: **a** *technice in philosophia pertinet ad regendum animum vel*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mundum (*fere sec. gr.* ἡγεμονικόν [*v. l. 11 et cf. vol. VI 3, 2591, 69 sqq.*]; *metonymice de ipsa parte principali l. 4. 9. al.*): Cic. Tusc. 1, 19 aliis pars quaedam cerebri visa est animi -um tenere (1, 20 Plato triplicem finxit animum, cuius -um, id est rationem, in capite … posuit). Tim. 25 *demiurgus* -um dedit superiori *coniunctioni* (*sc. sphaerae astrorum; gr. p. 36^C* κράτος). nat. deor. 1, 35 *Theophrastus* modo … menti divinum tribuit -um, modo caelo, tum autem signis sideribusque caelestibus (*inde* Min. Fel. 19, 9). 1, 39 ipsius *mundi* -um, qui in mente et ratione versetur (2, 30). 2, 29 omnem … naturam necesse est … habere aliquem in se -um, ut in homine mentem …; in arborum autem … radicibus inesse -s putatur; -um autem id dico, quod Graeci ἡγεμονικὸν vocant, quo nihil … potest … esse praestantius; ita necesse est illud etiam, in quo sit totius naturae -s, esse omnium optumum omniumque rerum potestate dominatuque dignissimum. Plin. nat. 1, 11, 92 an in sanguine -s. Gell. 10, 10, 2 qui *digitus … nervo* conexus esse cum -u cordis videretur. Ps. Apvl. Ascl. 31 sq. *dei vel aeternitatis* stabilitas … obtinet -um; (32) … mundus autem, quod sit mobilis, non habet -um. Firm. err. 1, 2 *errant* gentes, ⟨quae certis⟩ elementis tribuant -um (*v. Turcan ad l. et cf.* 3, 1 Phryges … terrae ceterorum elementorum tribuunt -um). *al.*

b *in universum; respiciuntur*: **α** *sidera*: Cic. nat. deor. 2, 49 *sol* astrorum tenet -um. Vet. Lat. gen. 1, 16 (Rufin. Orig. in gen. 1, 7 p. 8, 13) fecit deus … luminare maius in -um diei et luminare minus in -um noctis (*cf. p. 1319, 10. vol. VII 1, 965, 64 sq. 67 sq. et e. g.* Rvfin. Orig. princ. 1, 7, 2 utrum … inter -us [*sc. p. 1305, 1 sqq.*] haberi conveniat *luminaria* pro eo, quod dicuntur … in -um … facta). Firm. math. 2, 29, 19 in nocturna genitura … in decernendis honoribus *Luna* habuit -um. 3, 1, 18 medium caelum in omnibus genituris possidet -um. *al.* *plur.* -us *meton. de sole et luna*: Priscill. tract. 5, 84 *haeretici quidam* solem et lunam … aestimantes deos -bus mundi elementorum tribuunt potestatem. 5, 86. **β** *animalia* (*arbor l. 33*): Phaedr. 1, 30, 5 de -u cum illi *tauri* certarent gregis. Plin. nat. 8, 12 eius *elephanti* fore -um, qui transisset *vadum* (*cf. p. 1241, 38*). Ps. Philo antiq. 37, 2 dixit ficus: numquid … natus sum … in -um lignorum? (*sec. iud. 9, 11, cf. p. 1321, 35*). Clavd. Don. Aen. 12, 5 p. 546, 21 *leo* habet … inter omnis feras maximum -um. Ambr. hex. 5, 21, 68 ut nullae *apes* … exire audeant, … nisi rex … volatus sibi vindicaverit -um (*item apud apes*: 5, 21, 71 -um habuit muneris. Evstath. Basil. hex. 8, 4, 4 infulas accipit -us [*gr.* τὸ πρωτεῖον]). **γ** *res variae* (*incorp. praeter l. 41*): Tert. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 1 culpae -s animae potius adscribendus, cui caro ministri nomine occurrit. Vet. Lat. exod. 32, 18 (cod. 103, *sim.* 100) *non est* vox ⌊de principum⌋ fugae, sed vocem ⌊-us⌋ vini ludentiu⟨m⟩ ego audio (⌊ ⌋ *gr.* ἐξαρχόντων, *cod. 104* principum; *an ad p. 1305, 24?*). Rvfin. patr. 1, 11 l. 55 *qui non* permittit in se … libidinem gerere -um. Avg. civ. 14, 3 p. 8, 18 *vitia* tenent in diabolo -um. Pass. Macc. 2, 8 -um cogitatio obtinet passionis (*gr. 2, 24* δεσπότης ἐστίν). Vita Hil. Arel. 25 l. 32 quem virtutum semper extulerat -s. *al.*

2 *quae plurimi aestimantur, maximi momenti sunt* (*saepe iuncturis sollemnibus* -um dare, tenere *sim.*): **a** *varia*: Cic. off. 2, 66 *eloquentiae* a maioribus nostris est in toga dignitatis -s datus. Plin. nat. 37, 201 in toto orbe … pulcherrima omnium est iis rebus, quae … -um naturae obtinent, Italia. Serv. Aen. 6 praef. totus quidem Vergilius scientia plenus est, in qua hic liber possidet -um. Avg. serm. 51, 32 una generatio, quae quadragenarium numerum excedit *in enumeratione Matth. 1, 2 sqq.*, non aufert huic numero -um (*antea*: eminet). Novell. Theod. 5, 1 pr. *largitas* inter imperatorias primasque virtutes obtinet -um. Val. Cem. hom. 7, 5 -s misericordiae est … lapso manum porrigere (*antea*: potissimum). *al.*
b *civitates, provinciae*: Cic. Phil. 12, 9 *Gallia* huius belli propulsandi … -um tenet. Plin. nat. 14, 8 a vitibus, quarum -s … peculiaris Italiae est (*sim. regiones praecellunt fructibus*: 15, 8 -um in … *olei* bono obtinuit Italia. 18, 63). Amm. 15, 11, 14 in Narbonensi … Narbona et Tolosa -um urbium tenent (*sim. praecellit dignitate*: Cod. Theod. 7, 13, 22 *provincia proconsularis* omnium intra Africam provinciarum obtinet -um). *de primatu metropoleos* (*vergit ad 1*): Novell. Theod. 22, 1, 8 dummodo civitas … totius provinciae teneat -um ([*Interpr.* in metropolitana civitate]. Cod. Iust. 5, 27, 3, 4). Cassiod. hist. 9, 32, 3 imperator … abstulit privilegia civitatis *Antiochenae* et … Laodiciae tradidit -um (*Theodoret. 5, 20, 2* τὴν ἡγεμονίαν). **c** *animalia et res corporeae*: Plin. nat. 9, 62 -s scaro datur (*sim. praecellunt pisces*: 9, 68 ut alii alibi pisces -um obtineant [*ibid.* praefertur]). 10, 21 cui *accipitrum generi* -um in auguriis Phemonoe dedit. 11, 11 inter omnia ea *insecta* -s apibus et iure praecipua admiratio. 14, 23 in frigidis umidisque -um obtinent *vites Nomentanae* (*sim. praecellunt plantae, fructus*: 15, 103 -s duracinis *cerasis*. 19, 20 huic lino -s in toto orbe. 20, 236. *al.*). 14, 59 de -u *vinorum* se quisque iudicem statuet (*cf.* 14, 65 *vina* Statana ad -um [-us *var. l.*] venere). 17, 50 ⌊Varro⌋ -um dat turdorum fimo (⌊ ⌋ *rust. 1, 38, 2* praestare). *al. apud eundem.*

B *respiciuntur homines* (*eorumque coetus, v. e. g. p. 1303, 20*):
1 *vario usu pertinet potius ad*: **a** *potestatem, dominationem*: Cic. Tim. 41 *homines* teneant … omnium animantium -um ([*cf. gr. p. 41^C* ἡγεμονοῦν]. Ambr. hex. 6, 10, 75 in quo *homine* -s est a. universarum. *cf.* Vet. Lat. gen. 1, 26 [Rufin. Orig. in gen. 1, 12] *homo* -um gerat piscium maris et volucrum caeli [*v. supra p. 307, 2 sq.; inde e. g.* Rvfin. Orig. in gen. 2, 1 p. 25, 15 supra omnia, quae in terris sunt]). off. 1, 13 appetitio quaedam -us, ut nemini parere animus … velit nisi praecipienti aut … legitime imperanti (*cf.* 1, 64 nimia cupiditas -us). fam. 11, 6^a, 2 appetam huius rei *faciendae* -um. Rvfin. Orig. princ. 2, 11, 4 ut … proprietatem -um *a deo iustis promissorum* … describamus (*sec. Luc. 19, 17* eris potestatem habens). patr. 1, 11 l. 51 vere … poterit -um sui agere …, qui … carnalibus vitiis … subiectis -um sui gerit. Avg. civ. 19, 15 p. 382, 29 donec transeat iniquitas et evacuetur omnis -s et potestas humana (*sec.* I Cor. 15, 24, *v. p. 320, 54*). *al.* **b** *dignitatem, praestantiam* (*malitiam eximiam l. 21 sqq.*): Cic. orat. 56 qui eloquentiae -um petet (Nep. Att. 5, 4 *Hortensius* -um e. tenebat. Sen. contr. 7, 4, 6). Att. 13, 19, 4 *in dialogo quodam* ita sermo inducitur ceterorum, ut penes ipsum *auctorem* sit -s. Vitr. 1, 1, 14 ut habeant omnes *artifices* summum laudis -um. Val. Max. 5, 6, 2 *Curtio* -um gloriae obtinenti (Ambr. in psalm. 43, 12, 6). 8, 15, 3 morum. Ps. Qvint. decl. 10, 1 inter ceteras matres … eminere et occupare quendam maerentium -um. Cypr. idol. 5 ut rex ipse -um habeat ad crimina, fit Romulus parricida (*cf.* Ps. Avg. serm. ed. Mai 27 sacrilegii -um *Iudae*. Sedvl. op. pasch. 5, 6 -um … scelerum possidere). Firm. math. 3, 3, 2 ut … in paterna domo habeat -um (*item de iure primogeniti*: 3, 3, 3). 3, 8, 2 *sidera* augmentum patrimonii decernunt et aliquorum actuum -um (*cf.* 4, 14, 16 inveniunt omnibus actibus -um [*dat. an abl.?*]). Diom. gramm. I 492, 4 (= Svet. frg. 3 p. 11, 23) -um sibi artificii vindicabant *histriones quidam*. Hier. tract. p. 545 l. 15 Maria virgo … inter omnes mulieres -um tenet. Avg. anim. 4, 16, 24 *Abraham gentibus* est ad imitandum fidei -u propositus. in psalm. 63, 9 Iudaei inviderunt domino; delectabat eos -s; quidam videbant sibi ab eo auferri -um. *al.* *sec. gr.* μεριδαρχία *de dignitate cognationis sim.*: Vet. Lat. III Esdr. 1, 5 *levitae ministrantes* secundum particulam -us paternam (*loco gemino II par. 35, 5* [*cod. 109*] secundum domum familiarum, *Vulg.* per familias turmasque). 1, 11 secundum partes -us (5, 4). 8, 31 secundum suas patrias et -us portionales.

2 *in re publica* (*sacra l. 61. cf. e. g.* Gloss. II 251, 24 αὐτοκρατορία: hic -s. III 275, 7 sqq. τυραννίς: -s unius mali. μοναρχία: -s unius boni. *eqs.*): **a** *in universum et apud externos*: **α** *notione communi*: Cic. fin. 3, 52 quorum *hominum* ordo proxime accedit … ad regium -um. Caes. Gall. 1, 3, 5 *Diviciacus* -um in civitate obtinebat. 1, 31, 3 *factionis* alterius -um tenere Haeduos, alterius Arvernos. 1, 43, 7 *ut* totius Galliae -um Haedui tenuissent (6, 12, 4). 6, 8, 9 *apud Treveros* Cingetorigi … -s atque imperium est traditum. *al.* Nep. Dion 6, 3 *Heraclides*, quod ei -um non concedebat *Dion*, factionem comparavit. Timoth. 2, 2 Lacedaemonii … Atheniensibus imperii maritimi -um concesserunt. *al.* Liv. 28, 21, 6 fratres de -u civitatis *cuiusdam* … ambigentes. 28, 21, 7 (*v. p. 1282, 59*). Vell. 2, 108, 2 *Maroboduus Marcomannus* non … fortuitum neque mobilem … inter suos occupavit -um, sed certum imperium vimque regiam complexus *eqs.* Val. Max. 6, 5 ext. 2 ad -um Graeciae capessendum. Phaedr. 1, 15, 1 in -u commutando. Vet. Lat. gen. 40, 13 (cod. 103) memorabitur Pharao -us tui et restituet te super vinum … secundum -um tuum pristinum (*Vulg.* magisterii tui …, iuxta officium. *in eadem re*: 40, 20 [*ibid.*] -s eius, qui a vinis [*Vulg.* magistri pincernarum]. *al.*). deut. 17, 18 (cod. 100) cum sederit *rex* super thronum -us sui (*Vulg.* regni). I Macc. 9, 31 (recc. B, V; *rec. L* ducatum, *gr.* ἥγησιν). 10, 65 (recc. L, V, *cf.* B) *rex* posuit eum *Ionatham* ducem et ⌊participem -s⌋ (*gr.* μεριδάρχην). Lact. inst. 1, 13, 15 eminere inter ceteros potentia … et -um habere, non regnum. Avg. civ. 18, 45 p. 326, 31 a -u imperandi (*v. p. 1275, 55*). Iord. Get. 76 provinciae … praeerat Savinus, Gothis autem Dorpaneus -um agebat. Greg. Tvr. Franc. 9, 7 *Ennodius dux quarundam* urbium -um accipit (*antea*: ducatum urbium). *al.* *respicitur summum sacerdotium*: Vet. Lat. I Macc. 7, 21 (rec. L, *sim.* B, V) contendit Alcimus de -um sacerdotii ([*gr.* ἀρχιερωσύνης]. II Macc. 4, 27 [recc. B, M; *gr.* ἀρχῆς, *sine gen. ut* recc. L, V; -um … sacerdotalem rec. X; magisterium *rec. P*]. Heges. 1, 2 -um s. ad regni potentiam vertit [*gr. 1, 70* τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν]. *al.*). Hist. Apoll. rec. A 48 (*sim.* rec. B) in … templo *Dianae* coniunx *Apollonii* … inter sacerdotes -um tenebat. *al.* **β** *metonymice*: *de principibus*: Vet. Lat. Luc. 12, 11 (cod. 5) cum … adducent vos in synagogas et -us, ad potestates, nolite solliciti esse (*cod. 3* principes; *Vulg.* magistratus). Cassian. inst. praef. 2 ille universis regnis terrae sublimior -s, *sc. Salomo*. *al.* *de territorio* (*cf. p. 1303, 26*): Philo quaest. in gen. 4, 182 donabo tibi omnem censum terrenum ut -um quendam subiectum. Heges. 2, 3, 2 -s gentis, qui ad Archelaum pertinebat, conversus est in nomen provinciae (*gr. 2, 167* ἐθναρχίας. *cf. Ps. Rufin. p. 668* regno). Cassiod. Ios. antiq. 1, 171 singuli … habebant proprium -um (*gr.* μοίρας … ἦρχον).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *apud Romanos:* α *generatim significatur*: (I) *summa dignitas auctoritasque primorum quorundam liberae rei publicae* (*cf. p. 1280, 42 sqq.*): CIC. Phil. 14, 18 de contentione -us. *ibid.* si -s ageretur, quem numquam expetivi. off. 1, 26 *Caesar* omnia iura ... pervertit propter ... -um. 1, 86. fam. 1, 9, 21 *non esse* delendum ... summorum civium -um (*sc. Caesaris, Pompei, Crassi*). NEP. Cato 2, 2 cum ... Scipio -um in civitate obtineret. VELL. 2, 44, 2 *Crassus* -um solus adsequi non poterat. 2, 57, 1. 2, 128, 3 ut paene adsentatione sua quibus vellet -us conciliaret *Cicero.* VAL. MAX. 5, 2, 7 quem -*um* procul dubio obtinebat *Metellus consul, Sullae collega. al.* *respicitur princeps senatus* (*cf. p. 1283, 19*): CIC. Scaur. 46 curia ... vos de gravissimo -u patris ... testatur (*sc. M. Scauri principis senatus*).

(II) *summa potestas, imperium*: (A) *quorumlibet ducentium, dominantium*: CIC. Phil. 2, 5 qui tibi ... detulerat ex latronibus suis -um (*sc. Caesar Antonio*). 11, 36 Cassio ... sententia mea dominatum et -um dari (*30* maius imperium C. Cassi ... sit). 13, 44 *Plancus* huius belli feret -um. Ps. CIC. epist. ad Oct. 3 M. Antonius ... concupierat ... regium ... -um. FLOR. epit. 3, 12, 13 -us et dominandi cupido. VET. LAT. Luc. 20, 20 (cod. 15 = VVLG.) ut ... traderent illum *Christum* -ui et potestati praesidis (*cod. 8* magistratui). *al.* (B) *populi Romani* (*meton. de re publica Romana l. 23. al.* [*cum respectu potius territorii l. 26 sq.*]): VAL. MAX. 2, 8 pr. disciplina militaris ... -um Italiae Romano imperio peperit. TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 590, 20 maior -s huius aevi, Romana dignitas (*v. supra p. 880, 50*). ARNOB. nat. 7, 50 p. 409, 26 *res Romana* exsilivit ad imperii columen et regium -um. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 43, 8 scandalizatae sunt ... ecclesiae in universo Romanorum ... -u (*item potius de territorio*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 97, 21 qui *episcopi* per omnem R. sunt ˌdicionemˌ -um [ˌ ˌ *del. edd. sec. gr. I 1, 7 p. 150, 18*]. *notione communi*: ORIG. in Matth. ser. 134 p. 273, 8 sub -u R. *al.*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 40 *imperator* non despiciat sub Romano -u confusas ... ecclesias ([*opp.* in Perside]. CONC.[S] II 5 p. 93, 1 qui *deus* donavit ... *imp. Leonis* imperium R. -ui. ORIG. in Matth. ser. 120 p. 253, 28. *al.*). SACR. Leon. 590 Romani nominis ubique protege -um. Gelas. 1480 (*item* 1495) Romanorum regnum ˌtibi subditumˌ protege ˌ-umˌ (*praedicat. vel appos.; alii* -um *accipiunt pro gen. plur. coll. l. 66 vel coni.* regum).

β *speciatim et fere technice respiciuntur*: (I) *princeps imperii Romani* (*cf. p. 1283, 40; pro agente inducitur l. 44. 54. 59, cf. metonymias l. 62; opp.* commune rei publicae *l. 43*, dominatio *l. 54 et* SVET. Tib. 24, 1, libertas *l. 47. 54*, regnum *l. 56* [*cf. p. 1302, 57*]): (A) *vario usu*: VELL. 2, 89, 6 universam imaginem -us eius *Augusti* oculis ... subiecimus (*inde suppletur*: 2, 129, 1 proposita ... -us Tiberii Caesaris ⟨imagine⟩). 2, 124, 2 recusare -um (*de Tiberio ut* SVET. Tib. 24, 1). SEN. clem. 1, 1, 6. 1, 9, 1 *Augustum* a -u suo aestimare (*opp.* in communi ... rei publicae). PLIN. nat. 30, 13 Tiberii Caesaris -s sustulit druidas. 34, 62 imperiosus sui *fuit Tiberius* inter initia -us (TAC. Agr. 7, 2 ann. 4, 6, 1 PLIN. epist. 10, 2, 2. *al.*). TAC. Agr. 3, 1 quamquam ... Nerva Caesar res olim dissociabiles miscuerit, -um ac libertatem. hist. 1, 13, 1 *a Galba* potentia -us divisa in ... consulem *et* ... praetorii praefectum. 1, 58, 1 Vitellius ministeria -us per libertos agi solita in equites Romanos disponit. 2, 55, 2 cuncta longis aliorum -bus composita. 2, 79 primus -us dies (*al., v. vol. V 1, 1060, 24 sq.*). 2, 80, 1 Caesarem et Augustum et omnia -us vocabula (*antea*: imperatorem). ann. 1, 6, 1 primum facinus novi -us fuit Postumi Agrippae caedes. 1, 7, 5 litteras ad exercitus tamquam adepto -u misit. *et saepius.* PLIN. paneg. 36, 4 eodem foro utuntur -s (*sc. fiscus*) et libertas. 45, 3 sunt diversa natura dominatio et -s. *al.* SVET. Cal. 22, 1 nec multum afuit, quin statim diadema sumeret speciemque -us in regni formam converteret. *al.* IREN. 2, 6, 2 qui sub Romanorum imperio sunt, ... cognoscent propter dominium eum, qui maximam potestatem habet -us. PANEG. 4, 18, 3 numquam est excelsior -s, quam cum se publico submittit officio. SYMM. or. 1, 9 digna ... comitia tanti imperii -u. AMM. 14, 11, 3 -us insignia (20, 4, 8. 27, 6, 4. *cf.* 15, 6, 3 infulas ... -us [*item p. 1301, 37*]). COD. Iust. 1, 14, 4 (*a. 429*) maius imperio est submittere legibus -um. *al.* *meton. de ipso imperatore* (*cf. p. 1302, 67*): CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 113, 28 vestro ... -ui suggerimus, quia *eqs.* ([*gr. I 1, 3 p. 33, 9 βασιλείᾳ*]. AVELL. 149, 14 litteris vestri -us acceptis. EPIST. Austras. 25, 2. *al.*). SACR. Gelas. 1496 salus servientium tibi -u(u)m (*antea*: imperii ... rectores). (B) *ad indicandum tempus* (*fere c. gen. imperatoris*): FEST. p. 154 ab urbe condita ⟨ad pri⟩ncipatum Augusti (TAC. dial. 17, 6 in medium usque Augusti -um, ... paene ad extremum, *sc. A. -um.* SVET. Galba 8, 1 ad medium Neronis -um). EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 12 Gai -u (*sine praepos. ut*: SEN. nat. 7, 21, 3 Neronis -u laetissimo. PLIN. nat. 26, 3 medio. 33, 32 Tiberii ... -u [-us *var. l.*] nono anno. 33, 146 novissimo. *et saepe.* TAC. hist. 2, 10, 1. *al.*). SEN. epist. 108, 22 in primum Tiberii Caesaris -um iuventae tempus inciderat (*adde l. 68; c. abl.*: PLIN. nat. 14, 56 in C. Caesaris ... -u. 35, 91 Nero in -u suo. 35, 163 TAC. hist. 4, 2, 3 SVET. Claud. 41, 2. *al.*). TAC. hist. 3, 75, 1 ante -um Vespasiani. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 433, 14 anno quintodecimo -us Tiberii (EVTR. 10, 1, 3. *cf. p. 1303, 71*). *al.*

(II) *princeps civitatium vel municipiorum Africae* (*cf. supra p. 1281, 22*): INSCR. Alger. I 233 (*saec. II in. vel antea; Calamae*) anno s⟨uf⟩etatus *duorum* ..., -u Pudentis Auchusoris f(ilii). 561 qui flamonium ... g(essit), item -u(m) civitatis suae. CIL VIII 9234 (*saec. II ex.*) ob honorem -us (*eiusdem oppidi ignoti ac* 9236 [*saec. III in.*]). 21627 (*saec. II ex.*) pro -u statuam ... *quidam* princeps ... posuit.

(III) *princeps officii publici* (*cf. p. 1286, 36*): COD. Theod. 1, 9, 1 *in officio magistri officiorum aliquis* -um ... adipiscatur matricula decurrente. 1, 29, 3 qui -us ... *praefecti praetorio* vicarior⟨um⟩que gesserunt. 6, 2, 26 ⟨ad⟩ -um ducenae pervenerunt (6, 27, 21. *cf.* 6, 27, 20 d. dignitatis ... -um). 6, 27, 22 ad -us honorem. 6, 30, 2 ad gerendum -um officii (8, 1, 15. 8, 15, 5, 1). 11, 11, 1 qui ... in diversis agunt officiis -um. CIL XI 3203 (*saec. IV?*) *quidam* Campaniae ... consularis (*sc. officii*) exornans -um. CASSIOD. var. 6, 6, 7 *ut* ornetur nomine -us (7, 24, 1). 7, 31 tit. formula -us *comitiaci officii* in urbe Roma. *al.*

(IV) *princeps centurio legionis* (*cf. p. 1285, 63*): PS. AMBR. act. Seb. 1, 1 ut -um ei *Sebastiano* primae cohortis traderent *imperatores* (17, 60 -um p. c. ago).

3 *in ecclesia christiana* (*vel haereticorum; cf. p. 1302, 61*): HERM. vulg. sim. 8, 7 zelum de -u et dignitate (*sim.* Pal., *gr. πρωτείων*). PASS. Polycarp. 19, 1 *Polycarpus* solus ... inter ceteros *martyres* culturae meruit -um (*gr. aliter*). HIL. coll. antiar. p. 65, 5 *quidam* quaerunt ecclesiae -um quasi aliquod tyrannidis regnum (HIER. hom. Orig. in Is. 6, 1 p. 269, 10 dignitates et -us et ministeria e. RVFIN. Orig. in num. 22, 4 p. 208, 12 *non* hereditarium tradere e. -um. GREG. M. epist. 1, 24 l. 276 Petrus ... e. -um tenens. *al.*). AVG. bapt. 2, 1, 2 p. 176, 9 apostolatus -um *Petri* cuilibet episcopatui praeferendum *esse* (pecc. mer. 2, 13, 20 tanti a. meruit -um *Paulus.* ORIG. in Matth. ser. 78 p. 187, 13. *al.*). c. Petil. 2, 101, 233 vobis baptizandi assumitis -um. COD. Theod. 16, 5, 19 qui scaevi dogmatis retinent -um, hoc est episcopi, presbyteri *eqs.* PRAEDEST. 1, 27 p. 596[D] *haeretici quidam* tantum dantes mulieribus -um, ut sacerdotio quoque apud eos honorentur. CONC.[S] II 3, 1 p. 175, 22 habere ... monasterii -um (p. 192, 9. *al.; cf. in eadem re supra p. 950, 65. 1242, 4*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 19, 26 ex -us amore ... natae sunt ... haereses ([*gr. Isid. Pelus. epist. 5, 239 φιλαρχίας*]. p. 72, 1 concupiscentia praesidendi et -us a. [*I 5 p. 370, 5* ambitio, *gr. I 1, 7 p. 72, 18 φιλαρχία*]). *al.* *respicitur primatus ecclesiae Romanae* (*cf. l. 27 sq.*): AVG. epist. 43, 7 *in ecclesia Romana* semper apostolicae cathedrae viguit -s. CONC. Rom. a. 465 p. 155 Thiel cuius *Petri* vicarii -s ... eminet. AVELL. 84, 29 (= COD. Iust. 1, 1, 8, 36; *a. 534*) cuius *sedis apostolicae* -um ... conservatis (202, 3). SACR. Leon. 292 (*item* 307) deus, qui ... ius apostolici -us in Romani nominis arc[h]e posuisti. *al.*

C *respiciuntur dei, daemones sim.*: **1** *notione communi de eorum potentia, dominatione sim.*: **a** *apud paganos* (*adde p. 1301, 16 et cf. mundum vel sidera fere divina p. 1301, 7. 20*): TERT. adv. Val. 3, 3 aliam *deorum* frequentiam suadere, a domestico *eorum* -u ad incognitum transmovere. LACT. inst. 1, 5, 7 deum illum primogenitum, cui adsignat ... *Orpheus* -um (*cf. p. 1262, 75; spectat simul ad II*). FIRM. math. 1, 10, 14 (*in precatione*) tu, Iuppiter ..., qui ... secundi globi possides -um. CLAVD. DON. Aen. 1, 235 p. 53, 31 qui *Iuppiter* deorum et hominum teneret -um. *al.*

b *apud Iudaeos, Christianos, gnosticos sim. respiciuntur*: α *deus, Christus*: TERT. adv. Hermog. 19, 5 in -u ... et in potestate deus fecit caelum et terram (*cf. p. 1319, 23*). VET. LAT. Is. 9, 6 (Quodv. prom. 2, 3, 5, *sim.* VVLG.) datus est nobis filius et factus est -s super humeros eius (*Tert. adv. Iud. 10, 11* imperium, *ad filium dei referens ut alii*). Dan. 7, 14 (Hil. in psalm. 144, 1) *filio hominis* datus est ... -s et honor et regnum (*cod. 176* regnum, *Vulg.* potestatem). Col. 1, 18 (Conc.[S] I 5 p. 141, 5) ut sit *Christus* in omnibus ipse -um tenens (*cf. p. 1241, 23 et e. g.* IREN. 4, 20, 2 ut, quemadmodum in caelis -um habuit *Christus* ..., sic et in terra haberet -um *eqs.*). IREN. 2, 28, 7 -um tenere super omnia deum. HIL. in Matth. 16, 11 *Christus* -um potestatis totius, quae in deo est, accepit. ANIAN. Chrysost. hom. 1, 6 ut ipsum euangelii pelagus intremus Christo nobis praebente in hoc itinere -um (*gr. προηγουμένου*). *al.* β *angeli, diabolus variaeque potestates*: VET. LAT. Iudas 6 (Hier. epist. 46, 7, 4 = VVLG.) *angeli*, qui non servaverunt suum -um, sed dereliquerunt suum domicilium (*cf. e. g.* PELAG. in II Thess. 2, 3 sui -us desertor). IREN. 1, 30, 5 litem ... de -u (*inter divinitates quorundam gnosticorum*). NOVATIAN. trin. 8, 7 subiectis throno eius *dei* animalibus prae ceteris -um tenentibus (*sc. Cherubin*). PELAG. in II Cor. 4, 4 'deus saeculi' ... *ut* 'princeps mundi' (*Ioh. 12, 31*), quia ipse sibi in infidelibus vindicat -um. RVFIN. Adamant. 1, 3 in quos ... exercent -um tres isti principes *Manichaeorum*? (*gr. ἄρχουσι*). Orig. in num. 11, 4 p. 85, 17 quod ... alii *angeli* potestatem et -um super alios gerant. AVG. serm. 222 tenebrosum diaboli -um (*sec. Eph. 2, 2, v. p. 320, 5*). *al.*

[*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *per metonymian (quae explicatur l. 22) de eis ipsis, qui -um tenent* (*praeter l. 20 sq. de angelis [infestantibus imprimis l. 13 et* VET. LAT. Eph. 6, 12 Col. 2, 15 *supra p. 320, 57. 59 locisque inde pendentibus]; praevalet plur., sing. exhibent* VET. LAT. I Cor. 15, 24 Eph. 1, 21 [*v. supra p. 320, 55 sq.*] *et quae inde pendent, ceterum l. 13. p. 297, 34. al.*): **a** *iuxta* potestas: *v. p. 320, 55 sqq.; addere possis*: PS. TERT. haer. 1 p. 214, 20 *ex Virtute et Sapientia* -us et potestates et angelos factos *esse* (*sec. Basiliden; sim.* FILASTR. 32, 2. *al.; cf. Iren. 1, 24, 3* virtutes et principes et angelos). HIL. trin. 3, 7 quem *deum* archangeli et dominatus et -us et potestates … laudant (*cf. formulam praefationis, e. g. Sacr. Greg. 1, 18* [*3 D.*]). *al.* **b** *iuxta* dominatio: *v. vol. V 1, 1882, 38 sqq. saepius* (*minor est potentia* -uum *ibid. l. 60. 67*). **c** *exempla cetera*: VET. LAT. Rom. 8, 38 (cod. 78. *al., sim.* VVLG.) neque mors neque vita, neque angelus neque -s …, neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei (*cod. 75* initia. *explicat* AVG. in Rom. 50, 4 -s id est contrarius). TERT. anim. 23, 2 (*loq. de doctrina Carpocratis*) *animas* despectrices mundipotentium -uum (*cf. Iren. 1, 25, 2* contemnentes mundi fabricatores). PRISCILL. tract. 6, 103 *Moses* prohibens omne idolum (*exod. 20, 4*) …, detestans militiam -u(u)m saeculi (epist. Oros. comm. 2. *si utroque loco daemones intellegendi*). RVFIN. Adamant. 1, 2 (*Manichaeus loquitur*) dico esse tria principia et tres -us: unum deum, patrem Christi, bonum, et alium creatorem, et tertium malum (*cf.* 1, 3 -s … mihi videtur dici ex eo, quod in aliquem subiectum ⌊-um agit et potestatem⌋ [*gr.* διὰ τὸ ἄρχειν]). *al.*

II *tempore (vel loco, v. l. 39 et cf. p. 1300, 61), sc. de initio, principio sim.* (*opp.* postumatus *l. 31; cf. Lundström, Übersetzungstechn. Untersuch., 1955, 130 sq.*): **A** *generatim* (*cf. p. 1301, 41*): CIC. Tim. 5 an ortus sit *mundus* [an] ab aliquo temporis -u (*gr.* 28^{b} ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος). Cato 64 ut quisque *augurum* aetate antecedit, ita sententiae -um tenet (*cf. p. 1277, 67 sq.*). TERT. praescr. 35 l. 11 hoc erit testimonium veritatis ubique occupantis -um. adv. Val. 35, 1 sunt, qui nec -um Bytho defendant, sed postumatum, ogdoadem ante omnia praemittentes. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 38 parricidium … admissum *a Cain*, hoc est scelerum -s. in Luc. 5, 74 aliud … beneficium est beneficii -s (*antea*: qui prior coepit). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 12, 2 talem … oportebat humani generis esse -um (principium *var. l.; Migne gr. 36,* 324^{B} ἀπ' ἀρχῆς). AVG. in Rom. imperf. 5, 11 filius dei praedestinatus est quodam -u resurrectionis, … id est, ut … ante ceteros resurgeret, designatus. PS. AVG. serm. 210, 1 *Stephanus* martyrii obtinuit -um (PS. MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 906^{D}. *al.*). *al.*
B *speciatim in dictis, scriptis* (*sublucet hic illic respectus loci. cf.* GLOSS. *p. 1300, 51*): VAL. MAX. 3, 2 pr. *scio*, Romule, -um hoc tibi in genere laudis adsignari oportere; sed patere … uno te praecurri exemplo. 3, 8 ext. 1 ad externa *me* vertam …; quorum -um teneat Blassius. PLIN. nat. 37, 198 quae in ⌊-u cuiusque generis⌋ privatim diximus *de gemmis* (⌊ ⌋ principalibus quibusque generibus *vel sim. var. ll.*). DIOM. gramm. I 300, 14 huic *orationi* … demus totius opusculi … -um (*antea*: exordium scribendi).

appendicula locutionum verbalium potiorum: **1** *acc.* -um: accipere: LIV. 28, 21, 7 IREN. 3, 21, 1 HIL. in Matth. 16, 11. *al.* adipisci: TAC. hist. 1, 15, 1 ann. 1, 7, 5 SVET. Dom. 13, 1. ORAT. imp. Hadr. (CIL XIV 3579) 7. *al.* agere: SVET. Tib. 24, 1 COD. Theod. 11, 11, 1 PS. AMBR. act. Seb. 17, 60. *al.* (*cf.* CIC. *p. 1303, 3*). dare: CIC. Phil. 11, 36 Tim. 25 off. 2, 66 PLIN. nat. 9, 62. *al.* SVET. Tit. 9, 1. *al.* deferre: CIC. Phil. 2, 5 TAC. hist. 3, 86, 1 PS. AVR. VICT. epit. 2, 6. *al.* exercere: RVFIN. Adamant. 1, 3 Orig. princ. 1, 5, 3 p. 71, 23 CASSIOD. var. 11, 1, 4. gerere: VET. LAT. IV Esdr. 11, 19 HEGES. 2, 12, 3 COD. Theod. 1, 29, 3. *al.* (*cf.* GLOSS. -um gero: *πρωτεύω*). habere: CIC. nat. deor. 2, 29 VITR. 1, 1, 14 PLIN. nat. 20, 236. *al.* PS. APVL. Ascl. 32. *al.* obtinere: CAES. Gall. 1, 3, 5. 6, 12, 4 NEP. Cato 2, 2 VAL. MAX. 5, 6, 2. *al.* occupare: VELL. 2, 108, 2. 2, 124, 2 PS. QVINT. decl. 10, 1 SVET. Tib. 24, 1. *al.* tenere: CIC. Phil. 12, 9 nat. deor. 2, 49. *al.* CAES. Gall. 1, 31, 3. 1, 43, 7 NEP. Att. 5, 4. *al.* tradere: CAES. Gall. 6, 8, 9 FIRM. math. 3, 1, 11 PS. AMBR. act. Seb. 1, 1. *al.* tribuere: CIC. nat. deor. 1, 35 MIN. FEL. 19, 9 LACT. inst. 1, 5, 7. *al.* **2** *praepos.*: certare de: PHAEDR. 1, 30, 5 TAC. hist. 1, 50, 3. 2, 47, 2 SVET. Vesp. 5, 1. *al.* (*cf.* certamen: NEP. Them. 6, 3). contendere de: CAES. Gall. 5, 3, 2. 6, 13, 9 NEP. Arist. 1, 1 HYG. astr. 2, 22. *al.* (*cf.* contentio: CAES. Gall. 7, 39, 2). pervenire ad: NEP. Cim. 2, 1 PLIN. paneg. 9, 3 COD. Theod. 6, 2, 26. *al.* (*cf.* venire ad: PLIN. nat. 14, 65 COD. Theod. 12, 1, 105). *Hajdú.*

principiālis, -e. *a* principium. *i. q. ad principium vel principia pertinens*: *ad atomos*: LVCR. 2, 423 *quaecumque res* sensus … mulcet …, haut sine ⌊-i⌋ aliquo levore creatast (⌊ ⌋ *ponitur fere adi. pro gen.* principiorum; *opp.* sine materiae squalore). *ad originem mundi vel vitae*: LVCR. 5, 246 caeli … terraeque fuisse -e aliquod tempus clademque futuram (*cf. 6, 566* exitiale … tempus). VINDIC. med. 8 essentiam [atque] seminis universalis hominum vel animalium atque -is (*cod. saec. XII; pro* -palis? *cf. falsam var. l. pro* -palis VITA Melaniae [BHL 5885] 12 p. 10, 24). *Spoth.*

1. principiō *v.* principium *p. 1315, 11.*
[**2. principio** *v.* principor *p. 1321, 62. 64.*]
principiola, -ae *f.* *a* principium *deminutive et genere mutato. i. q. parvum principium, sc. aedificium quoddam* (*cf. p. 1318, 32 sqq. et* praetoriolum) *eiusve aditus, vestibulum* (*cf.* aditiculum): CIL X 1837 (*Puteolis; initium periit*) -am a solo omni ⟨sua⟩ pequnia fecit. *Bk.*

✻**principium,** -ī *n.* *a* princeps. *inter* composita a primo *enumerat* PRISC. gramm. III 468, 18. *abbreviatur* princip CIL XIV 4516 (*si recte intellegitur*), princ CIL VI 37834, 41 (*v. p. 1319, 33*). INSCR. Brit. I 1912 (*fere a. 300*); *de compendiis* fp *et* np *v. p. 1309, 12 sqq.* NOT. Tir. 32, 17 -um. 18 in -o. 19 a -o. *formae contractae* -pi *et* -pis *traduntur hic illic in var. ll. codicum, eduntur e. g.* CIC. Phil. 2, 55 GELL. 2, 1, 5; *abl. pl.* -pis *occurrit* PAP. mil. Fink 9, 5h (*saec. I ex.; si recte intellegitur*). CIL XIV 4526c (*aet. Alex. Sev.*). *de notione* (*v. etiam* exordium *vol. V 2, 1561, 30 sq. et* initium *vol. VII 1, 1653, 41 sqq. 53 sqq.*): FEST. p. 224 primordia: -a. CHAR. gramm. p. 462, 36 -um *ἀρχή* (*item* GLOSS.; *cf.* GLOSS. *ἄρχον.* sine -o: *ἄναρχος* [*cf. p. 1309, 53. 1310, 11*]); *ceterum v. infra ad singulas sectiones.* *legitur in versibus inde a* PLAVTO (27^{ies}), ENN., TER. (19^{ies}), LVCIL., *in oratione soluta inde a* CATONE, GRACCHO, LEGE agr. (*frequentatur a* CIC. [*plus* 200^{ies}], LVCR. [*plus* 80^{ies}], LIV. [*fere* 150^{ies}]; *deest e. g.* CAESARI); *abiit in sermonem gr. e. g. p. 1318, 34.* [*in codd. confunditur imprimis cum* princeps CIC. Phil. 2, 55 LVCR. 1, 198. *al.* (*falso trad. p. 1318, 48 et* PLAVT. Most. 237 ACC. trag. 501, *restit.* VARRO ling. 10, 56. 10, 67 HYG. mun. castr. 14. *al.*), *ceterum inter alia cum* principalis AMBR. paenit. 2, 2, 11. *al.* (*restit.* SEN. epist. 93, 9, *falso trad.* CHIRON 27) *et* principatus *e. g. p. 1318, 68* (*cf. etiam p. 1300, 56*). *vertitur sec. falsam var. l. gr.* ἀπ' ἀρχῆς *pro* ἀπαρχή VET. LAT. Rom. 16, 5 (cod. 75. *sim. al.*) in -o Asi(a)e; *cf. p. 1273, 30.*]

fere i. q. initium, exordium, ἀρχή (*quod, ubi gr. respondet, infra fere negleximus; de ratione vertendi v. imprimis Lundström, Übersetzungstechn. Untersuch., 1955, 116 sqq.*). *exempla sic digerenda esse putavimus*:

CAPVT PRIMVM: *spectat ad tempus, originem, seriem*:
- **I** *usu sollemni de -o*:
  - **A** *cuiuslibet actionis, eventus, status*: **1** *usu vario: p. 1307, 17.* **2** *de ipsis rebus vel personis primis: p. 1307, 39* (*respiciuntur* τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν *p. 1307, 57*).
  - **B** *orationis, libri sim.: p. 1307, 68* (ab Iove -um *sim. p. 1308, 23, fere technice de exordio p. 1308, 45, praefatione p. 1308, 60*).
  - **C** *spatii temporis vel vitae: p. 1308, 67* (*de initio omnium saeculorum p. 1309, 17*).
  - **D** *muneris, regni: p. 1309, 26.*
  - **E** *nascentium, institutorum*: **1** *animantium sim.: p. 1309, 37* (*deus -o caret p. 1309, 49*). **2** *urbium sim.: p. 1309, 65.* **3** *mundi: p. 1310, 7.* **4** *institutorum, artium sim: p. 1310, 31.*
- **II** *usu deflexo cum respectu*:
  - **A** *originis, causae, fundamenti*:
    - **1** *de quavis causa vel origine: p. 1310, 51* (*de fundamentis doctrinae, artis sim. p. 1311, 1, de auctoribus sim. p. 1311, 21*).
    - **2** *technice*: **a** *in philos. et theol.*: *de elementis, atomis sim.: p. 1311, 44. de mente divina, idea sim. paganorum: p. 1312, 3. de deo Christianorum et variis potestatibus haereticorum: p. 1312, 38.* **b** *in arte gramm. et metr.: p. 1312, 71.* **c** *in arithmetica, geometria, musica: p. 1313, 11.* **d** *in logica: p. 1313, 34.*
  - **B** *seriei, ordinis: p. 1313, 55.*
- **III** *syntactica et stilistica*: **A** *locutiones adverbiales sim.: p. 1314, 6* (in -o *p. 1314, 12,* a -o *p. 1314, 41, abl.* -o *p. 1315, 11, acc.* -um *p. 1315, 73*). **B** *determinationes per gen. vel praepos.* de: *p. 1316, 3.* **C** *iuncturae verbales: p. 1316, 28.*

CAPVT SECVNDVM: *spectat ad locum*:
- **I** *usu militari de prima acie: p. 1316, 69* (*de qualibet caterva militum p. 1317, 8*).
- **II** *usu vario*: **A** *de loco, unde cursus incipit sim.: p. 1317, 13* (-um *habere negatur sphaera p. 1317, 32*). **B** *de qualibet parte priore, anteriore: p. 1317, 51* (*in orbe terrarum describendo p. 1317, 65*).

CAPVT TERTIVM: *spectat ad aestimationem, gradum, potestatem*:
- **I** *usu militari*: **A** *de parte castrorum, quae ad principes ordinum pertinet: p. 1318, 2* (*de iis, qui ibi militant, p. 1318, 28, de aedificio ibi collocato p. 1318, 32*). **B** *de militibus gradu superiore in exercitu imperii posterioris militantibus: p. 1318, 47.*
- **II** *usu vario*:
  - **A** *de principatu*: **1** *hominum: p. 1318, 65.* **2** *rerum: p. 1319, 3.* **3** *dei: p. 1319, 14.*
  - **B** *de iis, qui (quae) principatum tenent*: **1** *de hominibus: p. 1319, 29.* **2** *de deo sim.: p. 1319, 55.* **3** *de rebus: p. 1319, 69.*

[*Spoth*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT PRIMVM: *spectat ad tempus* (*ad originem seriemve sub II*). *distinguitur vel opponitur e. g.* exitus Lvcil. 1264 Rhet. Her. 3, 22, 36. 4, 15, 21 Cic. Verr. II 2, 99 de orat. 2, 213 fam. 11, 5, 3. *al.* Hor. carm. 3, 6, 6 Liv. 1, 48, 7. *al.*, extremum Cic. Caecin. 44 orat. 199 nat. deor. 1, 20. *al.*, finis Cic. fin. 4, 42. 4, 47 Cato 78 Liv. 30, 40, 6. 32, 8, 14. 45, 39, 10 Manil. 1, 212. *et saepe*, reliqua Cic. Q. Rosc. 22 de orat. 2, 325. *al.* (*cf.* reliquae partes Cic. Phil. 2, 55 de orat. 2, 323), *ceterum* post-, praeprincipium *l. 31. p. 1310, 38. 1312, 14; iuxta ponitur vel pro syn. est e. g.* causa *saepius sub IIA*, exordium *saepius sub IB2b, ceterum e. g.* Cic. inv. 1, 3 rep. 2, 4, fons Cic. rep. 6, 27. leg. 1, 18 (*cf. 1, 16. 20*). Hor. ars 309. *al.*, initium Cic. Q. Rosc. 48 fin. 3, 22. 4, 18 Liv. 7, 2, 13 Cels. 3, 22, 8. *al.*, origo Cic. rep. 6, 27 Liv. 7, 2, 13 Vitr. 4, 2, 1 Val. Max. 9, 12 ext. 2 Sen. benef. 3, 28, 1. *al.* *adhibetur fere proverbialiter l. 31. 34. p. 1308, 23 et* Boeth. elench. soph. 183b22 maximum ... -um omnium, ut dicitur; quare et difficillimum (*cf. Otto, Sprichw. n. 1472 et supra p. 1269, 67*).

I *usu sollemni (nonnullas locutiones minus definitas sub IIIA tantum attulimus); de initio*: **A** *cuiusvis actionis, eventus, status*: **1** *usu vario*: Plavt. Pseud. 725 doctum, qui, quando -um prehenderit, porro sua virtute teneat, quid se facere oporteat. Stich. 671 domum redeundi -um placet. Ter. Haut. 1044 *nescio*, quod -um capiam ad placandum (incipiam ad p. *vel* ad p. inveniam *fere codd., sed cf. Schol. Ter. p. 126, 18 sq.*). Cic. Sest. 100 boni ... tardiores sunt et -is rerum neglectis ad extremum ... excitantur (Planc. 86 illa -a et hi recentes r. exitus. Liv. 29, 29, 4 r. gerendarum. 45, 39, 10 magnarum rerum ... -a ... a dis *exordiri. al.* Fest. p. 185 ordiri est rei -um facere. *al.; v. etiam infra e. g. p. 1310, 13. 33. 1311, 49. 61*). Balb. 9 (*v. p. 1309, 28*) bellorum (har. resp. 18 Italici b. funesta illa -a *praedicere. al.* Sall. Iug. 77, 2 Iugurthini. Liv. 21, 29, 4 -um ... omenque b. 27, 11, 15. *et saepius*). *al.* Lvcr. 1, 339 *sine vacuo* -um ... cedendi nulla daret res. Varro rust. 2, 9, 11 -um admittendi *canis maris.* 3, 16, 5 mel ad -a convivi et in secundam mensam administratur. frg. Gell. 16, 9, 5 si non horum omnium similia essent -a ac postprincipia (*cf. Otto, Sprichw. n. 1471 et infra e. g. p. 1308, 5*). Verg. Aen. 9, 53 *Turnus* iaculum ... emittit in auras, -um pugnae (Liv. 2, 30, 14. 10, 5, 4. *al.*). Ov. rem. 91 -is obsta (*sc. amoris; cf. Otto, Sprichw. n. 1470*). met. 7, 518 flebile -um melior fortuna secuta est (*cf. versa vice, ut vix ad p. 1310, 52 trahas*: 7, 796 gaudia -um nostri sunt ... doloris). Liv. 9, 38, 15 *in comitiis* utroque anno eiusdem curiae *Fauciae* fuerat -um (eiusdem curia, eadem curia *var. ll.; ad rem v. l. 42 sqq.*). *al.*

2 *de persona vel re, quae prima est, prima evenit aliquidve agit* (*usu technico l. 42 sqq. et sub b*): **a** *exempla varia*: Cato agr. 157, 1 ⌞-um⌟ te cognoscere oportet, quae genera brassicae sint (⌞ ⌟ *acc. praedic., vix pro adv.; cf. IIIA3*). Lex agr. (cil I^2 585) 1 ⟨tribus *quaedam* ... princ⟩ipium fuit, pro tribu Q. Fabius Q. f. primus scivit (*sim. in comitiis tributis*: Lex Corn. de XX quaest. [cil I^2 587] tit. Quinctia [Frontin. aq. 129, 2]; *unde restit.* Lex repetund. [cil I^2 583] 1. Tappula [Inscr. suppl. Ital. 898] 8. *in c. curiatis* [*cf. l. 37*]: Liv. 9, 38, 15 Faucia curia fuit -um). Ov. fast. 1, 178 omina -is ... inesse solent (*cf. 179* primam vocem, *180* visam primum ... avem). Cels. 3, 4, 17 satius est -a cibi a decedente febre ... excipi ([*opp.* reliquias]. Non. p. 59, 10 adoreum ... ab eo dictum putat *Varro*, quod c. ora, id est -um, sit far). Svet. Nero 21, 2 peracto -o Niobam se cantaturum ... pronuntiavit *Nero citharoedus.* Ivst. 2, 11, 3 *veterani* -um cladis fuere; succedente dein inutili turba maior caedes editur. Prvd. perist. 13, 46 (*de Cypriano martyre*) -um pulchrae necis et ducem cruoris. Ps. Chrysost. hom. I 926^C *Christus* vocavit ... meretricem, ... latronem, ... blasphemum: o nova vocationis -a! (*cf. Migne gr. 55, 577 τὰ ἀκροθίνια, quod alio sensu item vertitur p. 1319, 50 sqq.*). *al.* **b** *de rebus, quas homo primas naturaliter appetit, sc. τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν (t. t. philos. Stoicorum; cf. p. 1247, 23. 1351, 48 et vol. VII 1, 1655, 63)*: Cic. fin. 2, 35 reliqui *sapientes* sibi constiterunt, ut extrema cum initiis convenirent, ut Aristippo voluptas, ... Carneadi frui -is naturalibus esset extremum ([*34* frui primis a natura datis]. 3, 17 in -is ... naturalibus ... voluptatem *non* esse ponendam [*ibid.* quae *res* primae appetuntur; illa, quae prima sunt adscita naturā]. 5, 19 [*ibid.* prima illa secundum naturam]). 3, 20 his -is naturae ..., quibus congruere debent, quae sequuntur ([*21* illa, quae prima dilexerat *homo*; quae sunt prima n.]. 22 ut adipiscamur -a n. [*ibid.* initiis n.]. *al. ibid.; aliter p. 1310, 59*). 4, 42 naturam omnem appetendarum rerum ita late patere, ut a -is permanaret ad fines, *i. summum bonum* (*cf. enim 43*). 5, 19.

B *orationis, libri sim.* (*vocum sim. sub 2a; passim meton. de eo, quod primum dicitur scribiturve, sed de eo, qui primus dicit, p. 1308, 13; ad vim localem vergit 2a, ceterum e. g. p. 1308, 20*): **1** *generatim*: **a** *exempla varia*: Plavt. Amph. 801 (*Alcumena ad Amph.*) osculum tetuli tibi. :: (*Sosia secum*) iam illud non placet -um de osculo (*item more verborum dicendi accedit praepos.* de: Stich. 358 lectos sternite. :: -um placet de lectis. Hist. Avg. Claud. 5, 4 *quidam tale* -p⟨i⟩um de Aureolo habuit: '...'). Bacch. 1006 inde a -o iam inpudens epistulast (*cf.* -um epistulae: Cic. Att. 13, 38, 1 Svet. Tib. 67, 1 Fronto p. 8, 17. *al.*). Mil. 1219 tuom⌞st -um⌟, *sc. adloquendi* (⌞ ⌟ espa incipium *vel* est initium *codd.*). *al.* Cato agr. praef. 4 nunc ut ad rem redeam, ... -um hoc erit. Ter. Eun. 458 (*ironice*) quam venuste, quod dedit -um adveniens! (*sc. beneficio commemorando*). Lvcil. 1264 -o exitus dignus exodiumque sequatur (*ad ludos scaenicos refert Schol. Iuv. 3, 175; in imag.?*). Afran. com. 84 ⌞-um⌟ (-o *var. l.*) hoc oro ..., ut *eqs.* (⌞ ⌟ *acc. praedic., cf. IIIA3*). Rhet. Her. 4, 13, 19 repetitio est, cum continenter ab uno atque eodem verbo ... -a sumuntur, hoc modo: 'vobis ... , vobis'. Cic. Cluent. 188 *me* -o orationis meae de matre *Cluentii* dixisse ([*spectat ad 12 sqq., sc. narrationem*]. Manil. 3 o. *de Pompeii virtute* difficilius est exitum quam -um invenire. *al.* Liv. 28, 43, 2. *al.; cf. l. 46*). fin. 5, 8 (*antea*: censemus ... te id explanare posse) me nostri sermonis -um esse voluisti. nat. deor. 1, 63 cum *Protagoras* in -o libri sic posuisset: '...' (Prob. vita Pers. l. 54 Gell. 1, 7, 9. *al.*). *al.* Varro frg. Aug. civ. 7, 34 p. 317, 11 cum inspexisset *praetor* -a *librorum quorundam.* Liv. 9, 17, 1 huius operis (Qvint. inst. 4, 1, 34 [*inde* Ivl. Vict. rhet. p. 70, 8] quod Homerus atque Vergilius o. suorum -is faciunt. *al.*). Colvm. 3, 1, 1 *nihil prohibet nos* celeberrimi carminis auspicari -o (-a *trad.*), *sc. Verg. georg. 2, 1* (Gell. 3, 11, 5 [*ex Accio*] in -o c. [*Hom. A 1*]). Ascon. Pis. p. 16, 28 (*nota stichometrica*) cir(ca) ver(sus) a -o dcxx (*syn. l. 16. al.* a primo, *opp. p. 19, 14. al.* a novis(simo)). *al.* **b** *cum respectu dei, patroni sim., qui honorificandi causa primus in carmine vel oratione ponitur* (*cf. usum generalem p. 1307, 24*): ab Iove -um (*sec. gr., v. imprimis Arat. 1 et Theocr. 17, 1 ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα* [*cf. p. 1270, 14*]; *cf. Otto, Sprichw. n. 880; alludere vid. etiam* Verg. *p. 1311, 35*): Cic. rep. 1, 56 (*antea*: imitemur ... Aratum) ut rite ab eo *I.* dicendi -a capiamus. Verg. ecl. 3, 60 ab I. -um musae (*cf. vol. VIII 1692, 32 sq.*). Germ. 1 ab I. -um magno deduxit Aratus, *sed ego a te, pater.* Calp. ecl. 4, 82 ab I. -um, si quis canit aethera, sumat ...; at mihi *eqs.* Stat. silv. 1 praef. sumendum ... erat a I. -um, *sc. a Domitiano.* *cetera exempla*: Cic. nat. deor. 2, 57 si a principe investigandae veritatis, *i. Zenone*, huius disputationis -um duxero. Verg. ecl. 8, 11 (*ad Pollionem* [*an Octavianum?*]) a te -um, tibi desinam. Hor. sat. 2, 6, 23 tu, *Iane*, carminis esto -um. Val. Max. 1 praef. si ... vates a numine aliquo ⌞-a traxerunt⌟ (*syn.* orsi sunt). Apvl. flor. 18, 37 -um mihi ... auspicatissimum ab Aesculapio deo capiam.

2 *speciatim*: **a** *de prima parte vocum, versuum sim.* (*cf. e. g. l. 8; aliter de verbis primitivis sim. sub IIA2b*): Plavt. Trin. 915 quid est ei nomen? :: ... ⟨C⟩ est -um nomini. Cic. de orat. 3, 182 pedes *quidam* in -a continuandorum verborum satis decore cadunt (*singulorum* v.: Ter. Mavr. 1155 -um verbi ... latini. Hier. praef. Vulg. reg. p. 5, 1 -a medietatesque v. [*opp.* fines]. *al.*). Ps. Apvl. herm. 5 p. 270 si *propositio* assumat in -o negativam particulam. Ter. Mavr. 508 versus (Porph. Hor. sat. 1, 5, 46. Diom. gramm. I 445, 29 et -um v. et clausulam. *al.*). 1169 non -um nunc nominis incohat ipsa *littera s* (Sacerd. gramm. VI 491, 8 in -is n. vel verborum). *al.* **b** *de exordio orationis* (*technice imprimis l. 50. 52; exempla potiora*): Rhet. Her. 1, 3, 4 exordium est -um orationis, per quod animus auditoris constituitur ad audiendum (*item, nisi ad l. 9 trahas*: Cic. de orat. 2, 45 Crassus in illius o. suae, quam contra collegam censor habuit, -o [*sim.* Gell. 13, 25, 13]). 1, 4, 6 exordiorum duo sunt genera: -um, quod graece prohemium appellatur, et insinuatio (*distinguitur saepius, v. vol. VII 1, 1913, 31 sqq.; addas e. g.* Rhet. Her. 1, 7, 11). Cic. de orat. 2, 81 praecepta -orum et narrationum (*item distinguuntur aliae orationis partes*: part. 4 narratio et confirmatio, ... -um et peroratio [*sim. in enumeratione e. g.* Fortvn. rhet. 2, 12 -a. Ivl. Vict. rhet. p. 2, 10 -um. p. 67, 18 -a]. *al.*). *al.* Tiro Gell. 6, 3, 13 in -is ... patroni ... complacare iudices debent. Qvint. inst. 4, 1, 1 quod -um latine vel exordium dicitur, maiore quadam ratione Graeci videntur prohoemium nominasse, quia a nostris initium modo significatur, illi *eqs.* Fronto p. 130, 9 sq. (*in imag. pugnae*) ut -o *orationis* ingrediendum, ut post -a ordo explicandus *eqs.* *al.* **c** *de praefatione libri, prologo sim.* (*sc. facilius a reliqua parte distinguendo; exempla selecta*): Sen. epist. 94, 38 Platonis legibus adiecta -a sunt (*ibid.* lex cum prologo. *respicitur Plato leg. 722^e sqq.*). Victorin. Poetov. in apoc. 1, 1 (*spectat ad apoc. 1, 3*) -um libri beatitudinem ⟨legenti,⟩ audienti et servanti promittit. Hier. praef. Vulg. reg. p. 8, 9 galeatum -um (*v. vol. VI 2, 1676, 28*). Svperscr. Fronto p. 202, 2 Frontonis -a historia⟨e⟩, *sc. quae ipsa non exstat* (*item* Svbscr. *ibid.* p. 214, 19). *al.*

C *spatii temporis, vitae sim.*: **1** *exempla varia*: Cato orat. 93 iam a -o ... omnem adulescentiam meam abstinui (*de -o vitae ut*: Cic. leg. 1, 59 quoniam *homo* -o rerum omnium ... intellegentias animo ... conceperit [*nisi ad EIa*]. Plin. nat. 7, 2 vitae [Evtr. 8, 11, 1. *al.; aliter p. 1310, 65*]. Vet. Lat. gen. 6, 5 [Ps. Cypr. ad Novat. 4, 1] a -o dierum suorum [*cf. var. l. gr. ἐκ νεότητος pro πάσας τὰς ἡμέρας, aliter Vulg.*]. *al.*). Varro rust. 2, 9, 11 *feturae canum incipiunt* veris -o (Sall. hist. frg. 2, 80 -o v. Liv. 30, 4, 10 iam v. -um erat. *al.* Colvm. 11, 2, 2 Plin. nat. 9, 95. *al.; cf.* aestatis: Liv. 22, 19, 1. *al.* Hier. in Zach. 14, 8 l. 298 [*syn.* exordium,

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

opp. finis]. hiemis: LIV. 24, 39, 13. 42, 44, 8. 43, 18, 1. autumni: AVSON. 381, 8 p. 100). SALL. hist. frg. 2, 98D -o sequentis anni (LIV. 6, 31, 1 insequentis a. -a statim seditione ... arsere. *et saepe, v. e. g. p. 1315, 30; cf. p. 1317, 18*). OV. fast. 2, 55 -o mensis *Februarii* (PLIN. nat. 16, 250 *sexta luna* -a mensum annorumque his *druidis* facit. ISID. nat. 4, 6 [= SVET. frg. p. 166, 5]. *al.; aliter p. 1314, 3*). 3, 75 a te, *Mars*, -um Romano dicimus anno. 4, 535 noctis (LIV. 22, 16, 6 IVST. 2, 11, 17. 6, 7, 2. *al.; aliter p. 1319, 11*). LIV. 32, 25, 5 lucis -o (*diei ut*: 39, 30, 9. AMM. 17, 2, 3 a sole in vesperum flexo ad usque l. -um. 19, 2, 2 tertiae. *al.; aliter p. 1311, 14. 38*). PAVL. FEST. p. 122 mane *antiqui appellabant* -um diei (*al., cf. l. 8; aliter p. 1308, 71. 1319, 10*). CELS. 1 prooem. 5 *medicina* vix aliquos ex nobis ad senectutis -a perducit. *al.* *dubium, an fastorum compendium* fp *recte solvatur* f(as) *vel* f(astus) p(rincipio) FAST. ann. Num. Antiat. Sextil. 19 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 17). ann. Iul. Caeret. Febr. 21 (*ibid.* p. 65). *al. (an e. g.* p(arte)*? cf. Degrassi in ed. p. 334 sq.); nihil prorsus constat de ligatura* np FAST. ann. Num. Antiat. Ian. 11. 15 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 2) *et passim* (*v. quae monet Degrassi ibid. p. 332 sqq.*). **2** *respicitur initium omnium saeculorum*: *usu pagano*: OV. met. 2, 386 (*loq. Sol*) ab aevi sors mea -is fuit inrequieta. *usu christiano* (*fere subest* Ioh. 1, 1, *sed saepius comparatur* gen. 1, 1, *ut ad E3b vergat*): VET. LAT. Ioh. 1, 1 (Tert. adv. Prax. 13 p. 247, 13. *al., sim.* VVLG.) in -o erat sermo. TERT. adv. Prax. 5 p. 233, 17 (*λόγος 'ratio' antiquior est quam 'sermo'*) [non] sermonalis a -o, sed rationalis deus etiam ante -um (*ita Evans, 1948; aliter Kroymann.* a. omne -um: PATRIC. conf. 4 *filium dei* genitum a. o. -um. PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 47 a. o. omnino -um [*item* 4, 21. *al. ibid.*]). *al.*

D *muneris ineundi, regni sim.*: CIC. Verr. II 1, 34 hominis (*sc. Verris*) -um magistratuum gerendorum et rei publicae administrandae. Balb. 9 *Pompeius* pueritiae tempus extremum -um habuit bellorum atque imperiorum maximorum (CVRT. 3, 3, 6 Dareum in -o imperii ... iussisse *eqs.* SVLP. SEV. chron. 1, 22, 2 suscepti i. *al.*). Phil. 2, 55 reliquae partes tribunatus *Antonii* -i (-o, -is, -ibus *var. ll.*) similes. SALL. Catil. 26, 3 a -o consulatus *Ciceronis* (*aliter p. 1310, 39*). LIV. 1, 48, 7 malo regni -o similes ... exitus *Tarquinii Superbi* (IVST. 1, 10, 14. VVLG. Ier. 27, 1 in -o r. Ioachim. *al.*). AVSON. 275, 2 p. 191 *Hadrianus fuit* mediis praesignis in actis; -a et finem fama notat gravior. *al.*

E *eorum, qui (quae) nascuntur, conduntur, instituuntur* (*hic illic nimirum vergit ad IIA*): **1** *animantes vel quaelibet nascentia* (*angeli l. 41*): **a** *exempla varia* (*hucine p. 1308, 69?*): CIC. Phil. 2, 44 visne ... te inspiciamus a puero? sic opinor; a -o ordiamur. SEN. epist. 66, 42 *mors vitam* aliorum in medio flore praecidit, aliorum interrupit ipsa -a. LACT. inst. interpol. 2, 8, 7, 8 pars illa (*sc. angeli lapsi*) ... non utique statim corrupta est in ortus sui -o (-a *var. l.*). CLAVD. carm. min. 27, 53 accipe, *Phoenix*, -um rursus (*opp. 52* exitio; leto). SACR. Leon. 378 et apostolorum natalicia ... venerari et in suis ... honorare -is (*sc. diebus martyrii*). *de ipsis primis editis*: VAL. MAX. 3, 2, 16 a quo *Catone* Porciae familiae -a manarunt. ORIG. in Matth. 17, 8 p. 605, 32 quando -um ⟨adhuc parvum⟩ (*suppl. sec. gr.*) fructus demonstrat *vinea* (*opp. p. 606, 5* fructus perfectos). PRISC. LYD. solut. 10 p. 100, 19 ex multis inflationibus ... coeuntibus -a ventorum fiunt. **b** *-um habere negatur deus trinus aeternus* (*cf. l. 23 sqq.; ipse -um dicitur p. 1312, 38; excipitur dei filius ab haereticis e. g. l. 59*): MIN. FEL. 18, 7 deum nec -um habere nec terminum, qui nativitatem omnibus praestet, sibi perpetuitatem. CANDID. gen. div. 3 simplex *est* ... -um conpositorum; -um autem sine -o; praecedit enim nullum -um ante se habens, propter quod est -um; hoc autem est deus; sine ortu igitur et ingenitus deus (ARIVS ad Euseb. vers. *β* 3 l. 29 [*sim.* vers. *γ* l. 18; *gr.* ἀνάρχως]. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 3. 1, 33 l. 25 *deus* s. -o semper existens. HIL. syn. 38 duo s. -o, *sc. deus pater et filius* [*gr. Socrat. 2, 30, 28* δύο ἄναρχα]. *al.*). ARIVS ad Euseb. vers. *β* 5 l. 41 (*sim.* vers. *γ* l. 30 sq.) -um habet filius, deus autem ⸤sine initio⸥ (⸤ ⸥ vers. *γ* sine -o est, *gr.* ἄναρχός ἐστι). MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 21 l. 17 ex aeterno semper, nullo temporis (*gen. explic.*) -o. homous. 2 l. 35 quoniam -um sine ortu est et sine tempore, semper fuit ... pater, semper filius (*sc. consubstantialis*). PRVD. apoth. 267 exquirere ..., quo pacto *deus* ediderit verbum, quod -o caret omni. *al.*

2 *urbes, civitates earumve honor sim.* (*dubitare possis de* SALL. hist. frg. 1, 8, *v. p. 1270, 71*): CIC. prov. 33 iam inde a -o huius imperii (*Romani ut*: SALL. Iug. 102, 6 iam a -o i. [inopi *trad.*]. LIV. 1, 4, 1). Balb. 31 iura ... iam inde a -o Romani nominis a maioribus nostris comparata (*cf.* CIL X 797 [*aet. Claud.*] sacrorum -orum p(opuli) R(omani) Quirit(ium) nominisque Latini ... flam(en) Dialis [*sunt qui ad p. 1311, 30 trahant*]). 39 (*si recte restit. locus corruptus*) a -o ... generis ac rei publicae *Gaditanorum.* rep. 2, 16 *Romulus* ipse – quod -um rei publicae fuit – urbem condidit auspicato. div. 1, 3 -o huius urbis parens Romulus ... auspicato urbem *condidit* ...; deinde auguribus et reliqui reges usi. SALL. hist. frg. 1, 11 dissensiones domi fuere iam inde a -o neque amplius quam regibus exactis. LIV. 24, 48, 6 iam inde a -is gentis *Numidarum.* 34, 51, 5. TAC. ann. 1, 1, 1 urbem Romam a -o reges habuere. *de prima area civitatis condendae, primo oppido imperii*: VARRO ling. 5, 143 (*respicitur pomerium*) post ea (*sc. fossam murumque*) qui fiebat orbis, urbis -um *est* (*vix vi locali ad p. 1317, 51*). AMBR. Noe 34, 128 ⸤Nembroth huius -um regni Babylon⸥ hoc est 'confusio' (⸤ ⸥ *sec. gen. 10, 10, ut fort.* VET. LAT. *tribui possit, cf.* VVLG.).

3 *mundus, genus humanum sim.* (*mundus -o caret l. 10*): **a** *usu pagano*: CIC. div. 1, 118 placet Stoicis ... ita a -o inchoatum esse mundum, ut *eqs.* OV. met. 1, 34 -o terram ... magni speciem glomeravit *deus* in orbis. MANIL. 1, 124 *mundum* semper ... fuisse et fore -o pariter fatoque carentem (*cf.* AMBR. hex. 1, 3, 10 noli eum *m.* sine -o esse credere [*sc. ex forma eius rotunda, v. p. 1317, 34*]). SEN. benef. 6, 23, 4 in nostras ... utilitates a (ac *var. l.*) -o rerum praemissa mens est et is ordo mundo datus, ut *eqs.* IVV. 15, 148 mundi -o indulsit ... conditor illis *animalibus* tantum animas, nobis animum quoque (HYG. astr. 4, 10, 2 -um esse m. noctem, deinde diem [*cf. e. g. Hes. theog. 123 sq.*]. LACT. inst. 2, 11, 2 [*cf. Lucr. 5, 818* novitas m.]. *al.; cf. l. 23*). CENS. 21, 1 tria discrimina temporum esse tradit *Varro*: primum ab hominum -o ad cataclysmum priorem *eqs.* *al.* **b** *usu iudaeo et christ. spectat ad creationem mundi aliasque res initio libri geneseos relatas*: VET. LAT. gen. 1, 1 (Tert. adv. Hermog. 3, 5. *al., sim.* VVLG.) in -o fecit deus caelum et terram (*ceterum cf. p. 1271, 13 sqq.; varie explicatur, v. e. g. p. 1311, 56. 1319, 23. 1320, 2 sqq.*). TERT. adv. Iud. 2, 2 in -o mundi ipsius Adae et Evae legem dedit *deus* (EVSEB. GALLIC. hom. 20, 1 nascentis. *al.*). virg. vel. 5, 2 (*ad Vet. Lat. gen. 2, 23* vocabitur mulier) quod *nomen* a (in *cod. unus*) -o virgo sortita est. PS. CYPR. mont. 3 p. 107, 11 generis humani (PRISCILL. tract. 3, 57 in -o g., cum adhuc ... natura rudis saeculi. AVG. civ. 15, 8 tit. *addasne p. 1305, 35?*). IREN. 5, 21, 2 l. 44 in -o ... hominem seduxit *diabolus.* PRVD. apoth. 303 *deum* illo orbis -o non ... sine Christo informasse *hominem probat gen. 1, 27.* *al.*

4 *instituta, mores, artes sim.*: CIC. inv. 2, 5 huius praeceptionis, *sc. artis rhetoricae.* leg. 1, 18 nunc iuris -a videamus ([*cf. e. g. 1, 19* i. exordium]. 1, 28 longe i. -a repetis). fin. 5, 58 omnium ... rerum -a parva sunt, sed suis progressionibus usa augentur (LIV. 7, 2, 13 inter aliarum p. -a r. ludorum quoque prima origo ponenda visa est. *paulo aliter l. 47*). VARRO rust. 3, 1, 3 quod (*sc. primae urbis conditae*) tempus si referas ad illud -um, quo agri coli sunt coepti. frg. Gell. 16, 18, 6 in -is ... ipsis ineptae et insuaves videntur *disciplinae quaedam* (*opp.* in postprincipiis). LIV. 38, 30, 2 Achaici concilii. VAL. MAX. 8, 15, 5 consulatus (*aliter p. 1309, 31*). PLIN. nat. 14, 3 inter -a litterarum (*respicitur Hesiodus*). LACT. mort. pers. 1, 7 a -o, ex quo est ecclesia constituta. RVFIN. hist. 2, 13, 6 caput ... totius pravitatis et -um omnis haeresis a Simone coepisse (*cf. gr.* πάσης ... ἀρχηγὸν αἱρέσεως πρῶτον γενέσθαι τὸν Σ.). *de ipsis institutis novis, artis elementis sim.*: CIC. div. 2, 50 *haruspicinam* postea crevisse rebus novis cognoscendis et ad eadem illa -a (*sc. quae protulit Tages*) referendis. LIV. 3, 33, 2 laeta ... -a magistratus eius (*sc. decemviratus*) nimis luxuriavere. 7, 2, 4 parva ..., ut ferme -a omnia, ... res fuit (*sc. ludi scaenici*). CASSIOD. inst. 2 praef. 4 (*e Varrone*) utilitatis alicuius causa omnium artium extitisse -a. *al.*

II *usu deflexo praevalet respectus*: **A** *originis, causae, fundamenti* (*nimirum huc vergunt quaedam sub IE allata*): **1** *usu communi (sed usu technico saepius sublucente) respicitur ortus*: **a** *rerum*: **α** *exempla varia* (*selecta inde a* CIC.): ENN. scaen. 395 flagiti -um est nudare inter civis corpora. TER. Eun. 874 saepe ex huiusmodi re quapiam malo -o magna familiaritas conflatast. Phorm. 158 quod mihi -umst mali (OV. Pont. 4, 2, 32 nostri). CIC. inv. 1, 2 *si volumus eloquentiae* considerare -um, reperiemus id ex honestissimis causis natum. or. frg. A 7, 51 *praetereo legem* Porciam, -um iustissimae libertatis. rep. 3, 7 illi verbis et artibus aluerunt naturae -a, hi autem institutis et legibus (leg. 1, 46 *cum* bonum et malum ... sint -a n., certe honesta quoque et turpia ... ad naturam referenda sunt [*ad p. 1307, 57 trahit Kenter, comm. 1972, ad l.*]. *al.* PS. CYPR. singul. cler. 25 p. 201, 17 contra n. -um et contra euangelium. BOETH. cons. 3, 11, 31 [*cf. 30* naturali intentione]. *cf. e. g.* CIC. fin. 4, 18 -is ... a natura datis [*postea*: initiis ... ⟨et⟩ seminibus a n. d.]). leg. 2, 36 initia ..., ut appellantur *mysteria*, ita re vera -a vitae cognovimus. fat. 43 qui protrusit cylindrum, dedit ei -um motionis (*cf.* motus *e. g.* LVCR. 2, 254 *non atomi* declinando faciunt ... m. -um quoddam, quod fati foedera rumpat. *aliter, sc. usu techn., p. 1312, 4 sqq. passim*). HOR. carm. 3, 6, 6 dis te minorem quod geris, *Romane*, imperas; hinc omne -um, huc refer exitum (*cf.* SCHOL. cultu deorum Romam crevisse refert et sumpsisse -um). OV. ars 1, 712 da causam voti -umque tui. fast. 2, 37 Graecia -um moris (*sc. lustrandi*) dedit. trist. 3, 6, 26 -um ... mei criminis error habet. LIV. 2, 14, 2 originem moris ... aut inter bellum natam esse ... aut a mitiore crevisse -o. VITR. 4, 2, 1 quemadmodum sunt prognata et quibus -is et originibus inventa *ornamenta quaedam.* VAL. MAX. 9, 1 pr. *libido* ex isdem vitiorum -is

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oritur *ac luxuria*. *al.* β *de fundamentis, elementis doctrinae, artis, opinionis sim.* (*iocose* Lvcil.; *cf. p. 1310, 57*): Lvcil. 282 dixi; ad ⌞-um⌟ venio: '...' (⌞ ⌟ *quo comprehenduntur dicta priora, ut vid.*). Lvcr. 1, 149 *tenebras animi discutit* naturae species ratioque; -um cuius hinc nobis exordia sumet, nullam rem e nihilo gigni. Cic. nat. deor. 1, 1 -um philosophiae esse inscientiam (*loco corrupto et varie temptato*). Varro rust. 1, 4, 1 eius *agri culturae* -a sunt eadem, quae mundi esse Ennius (*frg. var. 47*) scribit, aqua, terra, anima et sol. Hor. ars 309 scribendi recte sapere est et -um et fons. Gell. 16, 18, 5 geometriae. Tert. scorp. 9 p. 162, 17 *Christus* praeceptorum -a deducens '...' inquit (*affertur Matth. 5, 10*). Vet. Lat. psalm. 110, 10 (cod. 411 = Hier. psalt. sec. Hebr.) -um sapientiae timor domini ([*cod. 300. al. et Vulg.* initium]. *item* Vvlg. prov. 9, 10; *cf. ibid.* 1, 7 t. d. -um scientiae. *Vet. Lat. Sirach 1, 16* initium sapientiae t. d.). Iren. 3, 11, 7 -a euangelii. Lact. inst. 5, 4, 5 paulatim lucis -a monstrare (*sc. religionis christ.; opp.* toto lumine). Rvfin. Orig. princ. 1 praef. 3 (= apol. adv. Hier. 1, 15; *inde irrepsit in superscr. codicum aliquot*) περὶ ἀρχῶν, quod vel de -is vel de principatibus dici potest (*simul spectare vid. ad 2αγ. item explicatur titulus librorum Origenis*: Hier. epist. 92, 2, 1 [*Theophil.*] quae nos de -is possumus dicere. Avg. civ. 11, 23 p. 492, 20). *al., cf. p. 1313, 53; vix addas titulos librorum* Avg. dialect. *et* rhet., *quae in edd. vet.* (*fort. sec.* Avg. retract. 1, 6) -a dialecticae *et* -a rhetoricae *inscribuntur.* γ *de auctoribus, effectoribus*: Cic. leg. 1, 27 *hominem* -um reliquarum rerum esse voluit *deus* (*vix recte fere refertur ad p. 1318, 65*). Val. Max. 9, 12 ext. 2 *casu quodam* origo et -um fortioris tragoediae (*sc. Aeschylus*) extinctum est. Ambr. fid. 3, 7, 52 -um ... nostrae virtutis est Christus, -um integritatis *eqs.* Boeth. in herm. comm. sec. 3, 9 p. 196, 25 quarundam actionum nos ipsi -a, non sequaces sumus (*sc. libero arbitrio praediti*). Conc. Brac. a. 561, 3, 7 (*de diabolo*) -um atque substantiam mali. *al.*

b *animantium eorumve vitae, urbium sim.* (*arborum sim. l. 39 sq.; de eo ipso, quod vitam dat, e. g. l. 32. 40* [*cf. p. 1309, 69. 1319, 56*]): Cic. off. 1, 54 id (*sc. domus, familia sim.*) ... est -um urbis et quasi seminarium rei publicae. Varro rust. 1, 40, 1 primum semen, quod est -um genendi (*cf. p. 1246, 70*). frg. Aug. civ. 7, 28 p. 310, 28 duo sunt -a deorum animadversa de caelo et terra, a quo dii partim dicuntur caelestes, partim terrestres. Verg. Aen. 7, 219 *Troianis est* ab Iove -um generis, Iove Dardana pubes gaudet avo (Ov. fast. 4, 29 [*cf. 26* proxima causa, *sc. pater*]. Mela 2, 11). Ov. met. 13, 706 Teucros a sanguine Teucri ducere -um. fast. 2, 450 *Lucina appellaris,* quia -um ... lucis habes. Plin. nat. 17, 72 quid simile origini suae habent malorum pirorumque semina? his -is ... materiem nasci *eqs.* Tert. adv. Hermog. 19, 3 semen -um herbae *est.* Opt. Porf. carm. 24, 10 (*spuriumne? de Christo*) -i sobolem nullius. Victric. 7 l. 4 *quis* neget feminam ex viri lateribus sumpsisse -um?

2 *usu technico*: **a** *in philosophia (et theologia) disserente de primis causis rerum*: α *de ipsis elementis* (*de* Lvcr. *metri causa inter* primordia *et* -is, -orum *variante v. Bailey, 1947, ad 1, 55*): ① *quibusvis* (*sec. varias doctrinas et usu generali*): Lvcr. 1, 198 *ne putes* sine -is ullam rem exsistere posse. 1, 707 qui -um gignundis aera rebus constituere (*ut Anaximenes*). 1, 740 *sapientes priores* multa ... divinitus invenientes ... -is tamen in rerum fecere ruinas (Cic. ac. 2, 117 de -is r., e quibus omnia constant. Vitr. 2, 2, 1 Thales ... aquam putavit omnium r. esse -um [*sim. de eodem* 8 praef. 1 Avg. civ. 8, 2 p. 322, 12. *cf. e. g. p. 1312, 24*]. *al.*). Varro ling. 10, 55 quae essent -a mundi, ostendunt *physici.* Aetna 229 scire, quot et quae sint magno natalia (fat- *var. l.*) mundo -a. Cels. 1 prooem. 14 abditas causas vocant, in quibus requiritur, ex quibus -is nostra corpora sint. Tert. adv. Hermog. 19, 1 (*respicitur* gen. 1, 1, *v. p. 1310, 21*) -um ... aliquid volunt fuisse quasi substantivum et corpulentum *eqs.* (*al. ibid.*). Ps. Cens. frg. 1, 1 initia rerum eadem elementa et -a dicuntur. Avg. civ. 8, 5 p. 328, 9 corporalia naturae -a. *al.* ② *de atomis Democriti, Epicuri al.*: Lvcr. 1, 484 corpora sunt ... partim primordia rerum, partim concilio quae constant -orum. 1, 992 -orum corporibus (2, 297. 969). 1, 1047 -is rerum (2, 789. *item c. gen. eius, quod [qui] -is componitur*: 2, 974 eorum *animalium.* 4, 943 corporis atque animi). 2, 292 clinamen -orum. 2, 472 mixta ... magis aspera levibus esse -is. 2, 573 certamine -orum. 2, 584 nil esse ..., quod genere ex uno consistat -orum (2, 587 plurima -orum ... g. ac varias ... figuras). 2, 671 dissimili ... figura -orum (2, 722. *addas l. 65*). 4, 534 corporeis e -is. 5, 440 omnigenis e -is. *et saepe.* Varro ling. 6, 39 Democritus, Epicurus, item alii, qui infinita -a dixerunt. Manil. 1, 491 cuncta reverti in sua -a (*cf. 487* seminibus). *al.* ③ *de quattuor elementis Empedoclis aliorumque* (*sive omnibus sive singulis*): Cic. Tusc. 1, 22 *Aristoteles,* cum quattuor nota illa genera -orum esset complexus, e quibus omnia orerentur, quintam quandam naturam censet esse, e qua sit mens. 1, 42 corpora nostra terreno -orum genere confecta. Varro rust. 1, 4, 1 *v. supra l. 7.* Vitr. 1, 4, 5 *omnia constant* ⟨e⟩ -is, quae Graeci στοιχεῖα appellant ..., id est e calore et umore, terreno et aere. *et saepius.* Cels. 1 prooem. 14 si ex quattuor -is vel superans aliquod vel deficiens adversam valetudinem creat. Apvl. mund. 21 p. 336 -orum ... consensus (*ibid.* elementorum; *gr. 396b34* στοιχείων). *al.*

β *de mente divina, anima immortali, idea, materia* (*sc. in philos. paganorum*): ① *respicitur prima causa motus*: Cic. rep. 6, 27 (*inde fere* Tusc. 1, 54; *respicitur* ἡ ἀρχὴ κινήσεως *Platonis, cuius Phaedr.* 245^{C} *sqq. vertitur*) ceteris, quae moventur, hic fons, hoc -um est movendi; -o (-i Tusc.) autem nulla est origo; nam ex -o oriuntur omnia ...; nec enim esset id -um, quod gigneretur aliunde *eqs.* (*cf. Chalc. comm. 57, ubi resp. semper* initium). Cato 78 cum ... semper agitetur animus nec -um motus habeat, quia se ipse moveat, ne finem quidem habiturum esse motus (*sim.* Lact. inst. 7, 8, 4 epit. 65, 1). fin. 1, 17 *Epicurus censet* motum atomorum nullo a -o, sed ex aeterno tempore intellegi convenire. nat. deor. 2, 32. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 63 l. 32 *anima* ipsa se movens ..., in mundo motionum fons et -um, sicuti pater et filius ipsius animae motionis ... praeprincipium. Macr. somn. 2, 14, 3 (*respicitur* τὸ πρῶτον κινοῦν *Aristotelis*) si ... anima ... -um motus est, ... non posse -um motus moveri. 2, 14, 23 contra Platonem ... in hunc modum conponitur syllogismus: ⌞anima -um motus est, -um autem motus non movetur, igitur anima non movetur⌟ (⌞ ⌟ *item* 2, 15, 27). *al.* ② *vario respectu*: Cic. Tim. 47 cum accepissent *di iuniores* inmortale -um mortalis animantis, *sc. animum* (*cf. Chalc. transl. p.* 42^{E} initio). nat. deor. 1, 120 -a mentis, quae sunt in ... universo, deos esse dicit *Democritus* (*sim.* Avg. epist. 118, 28). 2, 75 ab animantibus -is. Varro rust. 2, 1, 3 sive ... aliquod fuit -um generandi animalium, ut putavit Thales Milesius et Zeno Citieus, sive contra -um horum extitit nullum (*cf.* Lact. inst. 1, 5, 16 *Thales* materiam rerum posuit in umore, -um causamque nascendi constituit in deo). Stat. Theb. 2, 63 *umbra Laii* praerepta ... noscit sidera -umque sui. Ambr. hex. 1, 1, 1 *quidam constituerunt* tria -a ... omnium, deum et exemplar et materiam, sicut Plato. *ibid.* duo -a *Aristotelis* ..., materiam et speciem, et tertium ... operatorium. Avg. civ. 10, 23 tit. de -is, in quibus Platonici purgationem animae esse profitentur. *ibid.* p. 436, 24 *Porphyrius* (*de regressu animae = frg. 284F Smith*) dicit oraculo expressum -a posse purgare ...; (l. 28) quae autem dicat esse -a tamquam Platonicus, novimus; dicit enim deum patrem et deum filium, quem graece appellat ... paternam mentem (*sc.* πατρικὸν νοῦν). Boeth. cons. 5, 1, 9 quamquam id (*sc. nihil ex nihilo exsistere*) illi *veteres* non de operante -o, sed de materiali subiecto hoc omnium de natura rationum quasi quoddam iecerint fundamentum. *al.*

γ *de deo Christianorum et variis potestatibus haereticorum*: Vet. Lat. Ioh. 8, 25 (cod. 10. *al., sim. al. et* Vvlg.) tu quis es? ... -um, quod et loquor vobis (*cod. 3. al.* initium; *vertitur acc. adv. gr.* τὴν ἀρχὴν [*cf. cod. 4* inprimis], *sed ipse Christus intellegitur in explic., v. e. g.* Avg. in euang. Ioh. 38, 11). apoc. 1, 8 (Ambr. Abr. 2, 5, 21. *al.* = Vvlg.; *verba domini*) ego sum *A* et *Ω*, ⌞-um et finis⌟ (*Fulg. Rusp. ad Tras. 2, 5, 3. al.* initium, ⌞ ⌟ *om. Ambr. fid. 2, 4, 35. al. sec. codd. gr. plerosque; fere eadem* Vvlg. apoc. 22, 13, *sed ibid. 21, 6* initium). Tert. adv. Hermog. 20, 1 (*comparatur* prov. 8, 22, *v. p. 1317, 27*) *caelum et terram* 'in -o', id est initio, in sophia sua fecit. Iren. 1, 8, 5 l. 132 *Iohannes* (*1, 1*) -um quoddam subiecit, quod primum factum est a deo ..., in quo omnia pater praemisit seminaliter. l. 142 *idem distinguit* deum et -um et verbum. 1, 11, 3 henotes et monotes ... emiserunt ... -um omnium ..., quam archen sermo monada vocat (Mar. Victorin. adv. Arium 4, 22 l. 9 [*sec. Plotin. enn. 5, 2, 1, ut al. ibid.*]. Boeth. cons. 3, 10, 16. *al.*). 2, 13, 1 nus ... est ipsum, quod est principale et summum et velut -um et fons universi sensus. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 29 l. 15 deo, substantiae -um qui est et ideo qui sit substantia (*cf. l. 12* causa). gen. div. verb. 27 sive 'in capitulo' sive 'in -o', in Christo fecit deus *caelum et terram*; -um enim et caput Christus ...; creavit omnia in Christo; λόγος enim Christus, ut semen est omnium (*comparantur* gen. 1, 1, *v. p. 1310, 21, et* Ioh. 1, 1, *v. p. 1309, 21, ut* Avg. serm. 1, 2 *et saepius; cf. l. 46*). Filastr. 44, 1 *Cerdon* ausus est dicere duo esse -a, id est unum deum bonum et unum malum (*cf. doctrinam Manichaeorum*: Avg. civ. 11, 13 p. 481, 17 quod ... tamquam ex adverso quodam -o [*i. non ex deo*] diabolus habeat naturam mali. 11, 22 p. 491, 21 contrario ... -o [conf. 8, 10, 24 duobus c. -is. *al.*]. *al.*). 47, 1 duo -a ... coaeterna *Marcionis.* Avg. agon. 14, 16 -um, ex quo sunt omnia. trin. 5, 13, 14 pater *relative* ad filium dicitur *deus,* -um vero ad omnia, quae ab ipso sunt. *ibid.* cum dicimus et patrem -um et filium -um, non duo -a creaturae dicimus, quia pater et filius simul ad creaturam unum -um est. Boeth. cons. 3 carm. 9, 28 tu ... -um, ... terminus idem. Inscr. christ. urb. Rom. 8779 Aurelia Constan(t)ia ... dormit in pace et -o (*cf. formulas sollemnes* in Christo, in deo *sim.*). *al.*

b *in arte gramm. et metr.* (*fere de formis primitivis, unde aliae derivantur; de causis p. 1313, l. 3*): Varro ling. 6, 37 (*respiciuntur verba primigenia, sc. simplicia*) unde nata sint *verba,* -a erunt pauca, quae inde nata sint, innumerabilia. 6, 38 a ... -is antepositis praeverbiis paucis immanis verborum accedit numerus. 6, 39 si etymologus -a verborum postulet mille

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*aliter de causis v.*: 8, 5 duo *sunt* … v. -a, impositio ⟨et declinatio⟩, alterum ut fons, alterum ut rivus). 6, 62 ab eodem -o (*sc. 'docere'*) documenta. 10, 11 quarum *similitudinum verborum* ego -a prima duum generum sola arbitror esse …, e quis unum positum in verborum materia, alterum ut in materiae figura, quae ex declinatione fit. Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 69, 12 heroum metrum, -um omnium ([-cipe(m) *trad.*]. *cf.* 69, 19 nos … -um [-cipi *trad.*] metrorum omnium heroo … deferentes. 141, 13 Archilochum … dactylicum *metrum*, quod est omnium caput ac -um, per adiectiones detractionesque vertisse. *vix coll. Schol. Hephaest. p. 145, 9 sqq. 162, 3 sqq. ad p. 1319, 72 trahas*).

c *in arithmetica, geometria, musica* (*fere de iis, quo revocantur numeri, mensurae sim. maiores vel aliae figurae sim.; titulum librorum* VARRONIS *testatur* HIER. epist. 33, 2 de -is numerorum): VARRO ling. 9, 84 as, quoniam simplex est ac -um, et unum significat et multitudinis habet suum infinitum: dicimus enim asses. rust. 1, 10, 2 iugeri pars minima dicitur scripulum …; ab hoc -o mensores *eqs.* CHALC. comm. 53 numerorum initia et -a sunt singularitas et item duitas ([*syn.* origines]. AVG. mus. 1, 11, 19. BOETH. arithm. 2, 5 cum ipsa *unitas* linearis numerus non sit, in longitudinem tamen distenti numeri -um est. *al. [cf. etiam l. 14]; aliter*: MACR. somn. 2, 14, 24 [*praecedit l. 21*] apud arithmeticos -um n. non est numerus). MACR. somn. 2, 14, 24 (*affertur Aristoteles*) apud geometras -um lineae punctum dicitur esse, non linea ([*syn.* initium]. BOETH. arithm. 2, 4, 4 punctum -um quidem l. est atque intervalli, ipsum vero nec intervallum nec linea. *ad rem cf. e. g.* MART. CAP. 6, 707 sq. BOETH. arithm. 2, 4, 4 est … unitas vicem obtinens puncti, intervalli longitudinisque -um. 2, 5 *supra*). MART. CAP. 6, 707 (*comparantur μονάς arithmeticae et σημεῖον geometriae; cf. l. 23*) incorporea utriusque -a *sunt* (*antea*: primordium; procreatio). BOETH. arithm. 2, 4, 10 linea … superficiei -um est, sed ipsa superficies non est, et secundi intervalli caput est. 2, 19, 2 omnium formarum -um elementumque esse triangulum (*cf. 2, 6, 4* haec figura princeps est latitudinis, ut ceterae omnes superficies in hanc resolvantur). mus. 2, 20 ut unitas in arithmeticis crementi erat deminutionisque -um, ita etiam diapason symphoniam reliquarum esse -um. *al.*

d *in logica respicitur*: α *primum genus, ex quo species suspensae sunt* (*cf. p. 1296, 15*): MAR. VICTORIN. Porph. isag. p. 2, 12 (*sim.* BOETH.) -um quoddam est genus his, quae sub ipso sunt, et videtur multitudinem continere omnium, quae sub se sunt. BOETH. Porph. isag. p. 5, 12 cum *genus* sit supremum et primum -um. p. 6, 8 sint posita … prima decem genera quasi prima decem -a (*cf.* in Porph. comm. sec. 3, 7 p. 222, 11 decem esse genera in rebus, quae … ad nullum commune -um reducantur [*cf. l. 9* primordium]). in Porph. comm. pr. 1, 13 p. 37, 5 sic … genus speciebus suis -um est, ut Romulus his, qui ab eo cognati sunt … Romani. comm. sec. 3, 7 p. 221, 15 ut res omnes possint ad unum sui nominis redire -um. *al. apud* BOETH. β *prima propositio, qua syllogismus nititur*: BOETH. anal. pr. 26b30 *qui syllogismi* perficiuntur per ea, quae ex -o sumuntur. 33a34 *syllogismi*, qui a -o. 40b32 si … A sumatur de B, *id*, quod ex -o (*i. τὸ ἐξ ἀρχῆς*), erit sumptum (41b13 erat. 43a7 elench. soph. 167a37. *al.*). 46a10 -a … syllogismorum. 47a5 quod est ex -o propositum (*sim.* elench. soph. 183a34). 64b28 in -o … petere et accipere. 65a11 si *quis*, quod in -o est (*i. τὸ ἐν ἀρχῇ*), petat (elench. soph. 166b25 [*parasyllogismorum species*] secundum q. in -o est, sumere. 168b26 petitionem eius, q. in -o. *al.*). 65b11 quae ex -o est hypothesis (*cf.* 32 ex -o hypothesi). elench. soph. 165b1 doctrinales … *sunt disputationes*, quae ex propriis -is cuiusque disciplinae … syllogizant. *et saepe apud* BOETH.

B *seriei, ordinis* (*de primo eius membro fere respectu temporis perlucente; cf. p. 1314, 13. 1315, 37. 1319, 56*): VARRO ling. 10, 67 ut est huius ordinis 'una[e] duae tres' princip⟨i⟩um 'una', sic in hoc ordine altero 'unae binae trinae' -um est 'unae'. OV. fast. 3, 126 numerus *decimus* magno tunc in honore fuit, … quod adusque decem numero crescente venitur, -um spatiis sumitur inde novis. 4, 360 *dei* cessere parenti -umque dati *Magna* Mater ⌊honoris⌋ habet (⌊ ⌋ *sc. ludorum uniuscuiusque anni*). COLVM. 7, 1, 1 de minore pecore dicturis … -um tenebit … asellus (*item respicitur ordo tractandi*: PLIN. nat. 7, 1 -um iure tribuetur homini. FIRM. math. 2, 20, 1). MELA 3, 46 annorum, quis manet *templum Herculis*, ab Iliaca tempestate -a sunt. PLIN. nat. 6, 212 plura sunt … segmenta mundi …; -um habet Indiae pars versa ad austrum (*cf. 213* sequens circulus, *214* tertius c., *et sim. al.*). SIL. 15, 746 (*loq. Hasdrubal*) mihi Belus avorum -um … *et* Hamilcar est genitor. TERT. adv. Hermog. 19, 3 (*respicitur* gen. 1, 1 in -o, *v. p. 1310, 21*) principalia dei opera caelum et terra sunt, quae ante omnia deus fecit suorum esse proprie -um, quae priora sunt facta (*cf. e. g.* 19, 4 ad ordinationem operum -i vocabulum pertinebit. AVG. civ. 11, 6 p. 468, 34 in -o …, ut nihil antea fecisse intellegatur). VET. LAT. gen. 49, 3 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 66, 25; *Iacob loq.*) Ruben, primogenitus meus, tu … -um filiorum meorum (*cod. 100. al.* initium f., VVLG. -um doloris [*sec. Aquilam*]. *item de primogenito*: VVLG deut. 21, 17 -um liberorum [*cod. 100 ut supra*]. HIER. psalt. sec. Hebr. 77, 51 -um partus [*Vulg.* primitias laborum]). exod. 12, 2 (Ambr. epist. extra coll. 13, 9, *sim.* VVLG.) mensis *paschalis* vobis -um mensuum, primus in mensibus anni ([*Gaudent. serm. 1, 2. al.* initium]. AMBR. hex. 1, 4, 13 in hoc … -o m.). PRISCILL. tract. 7, 112 quia primus est omniumque -um est *psalm. 1. al.*

III *syntactica et stilistica ad I et II*: **A** *locutiones magis minusve pro adv. positae* (*sed pro attrib. imprimis* TER. *l. 44 sq.; neglegere noluimus exempla per gen. subst. aucta, v. e. g. l. 28 sqq. p. 1315, 27 sqq.; augentur per adv.* iam *l. 16. 45. p. 1315, 17. al.,* statim *l. 33. 67. p. 1315, 30. al. [ceterum v. e. g. l. 15. 26. 64. 68], per pron.* ipsum *l. 30. 32. p. 1315, 15. al., explicantur per enunt. temp. l. 17. p. 1315, 21. al.*): **1** *cum praepos.*: **a** in -o (in -is *l. 29* [*cf. usu magis techn. p. 1308, 55. al.*], in -um/-a *l. 25 sqq. 37; cum respectu seriei l. 22. al. [cf. p. 1313, 68 sqq.], de quolibet tempore praeterito fere i. q. antea l. 21. 25. 28; cf. et p. 1306, 11*): α *sine attrib.* (*exempla selecta*): PLAVT. Epid. 324 scivi equidem in -o ilico *eqs.* Persa 551 numquid in -o cessavit verbum docte dicere? Poen. 1106 iam in -o id mihi placet. TER. Hec. 411 ea *uxore* me abstinuisse in -o, quom datast. Phorm. 252 quid cessas hominem … blande in -o adloqui? AFRAN. com. 360 antiquitas petenda in -o est mihi *narranti.* CIC. de orat. 1, 209 in -o … in omnibus disputationibus. SALL. hist. frg. 3, 25 *coepit* socordius ire miles …, non aptis armis, ut in -o. LIV. 32, 3, 2 seditio militum … *non* satis in -o compressa. CVRT. 5, 1, 38 (*resp.* dein; ad ultimum). PLIN. nat. 8, 210. GELL. 2, 12, 2 tenuit nos gravis … in -o admiratio. VET. LAT. gen. 1, 1 *p. 1310, 21.* act. 11, 15 (cod. 5) cecidit sp(iritu)s sanctus super eos, sicut super nos in -um (*gr. ἐν ἀρχῇ,* Ps. Cypr. rebapt. 2. *al.* in -o, *cod. 51. al. et Vulg.* in initio. *item* in *c. acc.*: ORIBAS. syn. 6, 6, 6 Ab p. 100 mox in -um [*gr. εὐθέως … ἐξ ἀρχῆς,* Aa p. 8, 26 in -o]). ANON. in I Cor. 11C (*ad I Cor. 2, 3*) quas *persecutiones* passus est in -o. *al.* β *cum attrib.* (*exempla selecta*): CIC. de orat. 1, 121 *ut* exalbescam in -is dicendi (*item plur. e. g.* VARRO frg. Gell. 16, 18, 6 in -is … ipsis ineptae … videntur *disciplinae.* LIV. 31, 9, 5 bellorum [GELL. 2, 1, 5 in b. Peloponnensiaci -is. *inde* AMM. 19, 4, 4]. GELL. 12, 5, 7 in ipsis statim -is, quibus nati sumus). 2, 45 orationis (QVINT. inst. 9, 4, 76 in -o statim o. *al.*). nat. deor. 1, 63 libri (APVL. flor. 18, 42 PORPH. Hor. epist. 1, 20 praef. *al.*). LIV. 21, 48, 10 ut fama clementiae in -o rerum colligeretur (29, 29, 4 gerendarum. *al.*). CVRT. 3, 3, 6 imperii. PLIN. nat. 2, 122 cuius *veris* in -o. VET. LAT. thren. 2, 19 (cod. 177) exsurge ⌊exalta te⌋ (*immo* exultare *sec. gr. ἀγαλλίασαι*) nocte in -a custodiae tuae ([*gr. εἰς ἀρχάς,* Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 3, 1 *et* VVLG. in -o]. *nisi est in finale; vix agnoscas sing.* in -um *traditum in var. l.* VVLG. Am. 7, 1 [*cod. Aemil. a. fere 900,* in -o *cett.*]). *al.*

b a -o (a -is *l. 55. 68 et* QVINT. inst. 1, 1, 1; iam inde a -o *l. 45. 53,* usque a -o *l. 44; cf. p. 1306, 11 et* GLOSS. *ἐξ ἀρχῆς. ἀπ' ἀρχαιογονίας*): α *vi originali fere i. q. inde ab initio*: (I) *sine attrib.*: PLAVT. Aul. 538 an audivisti? :: usque a -o omnia (TER. Andr. 48 rem omnem a -o audies. 785. CIC. Att. 7, 1, 2 monentem). Bacch. 1006 inde a -o iam inpudens epistula est (*ordine sollemni* iam inde a -o: Cas. 4 Pseud. 970 SALL. hist. frg. 1, 11. LIV. 34, 51, 5 ad nostram usque aetatem. *al.*). Men. 1 Salutem primum ⌊iam a -o⌋ propitiam mihi atque vobis … nuntio (*si* ⌊ ⌋ *cum* propitiam *iungas; an cum* nuntio, *ut ad l. 62 pertineat?*). Truc. 375. CATO orat. 93 iam a -o (*sc. vitae*). TER. Phorm. 650 iam (*om. cod. A*) a -o amici filiam … volui uxorem ducere. CIC. Quinct. 11 ut a -o … *rem* cognoscatis. leg. 2, 15 iam a -o. *al.* SALL. Iug. 102, 8. *al.* (II) *cum attrib.*: CIC. prov. 33 iam inde a -o huius imperii (Balb. 31 SALL. Iug. 77, 2. LIV. 24, 48, 6 *v. l. 55*). *al.* SALL. Catil. 26, 3 consulatus. Iug. 102, 6. OV. met. 2, 386 ab aevi … -is (*item plur.*: LIV. 24, 48, 6 iam inde a -is gentis. 42, 37, 8. *al.*). LIV. 9, 17, 1. *al.* a -o (usque) ad (in COD. Theod.; *fort. addas* SALL. hist. frg. 1, 8, *v. p. 1270, 71; cf. l. 47*): CIC. inv. 2, 5 ab ultimo -o huius praeceptionis u. ad hoc tempus. fam. 5, 12, 4 a -o … coniurationis u. ad reditum nostrum. POMP. TROG. hist. prol. 8. AMM. 19, 2, 13 ad u. lucem obscuram. COD. Theod. 11, 20, 6 a -o imperii … in praesentem diem. *al.*

β *laxius vel vi deflexa*: (I) *fere i. q. (in) initio* (*exempla selecta, cf. l. 48. p. 1315, 17; c. attrib. l. 70*): PLAVT. Capt. 624 quis … est? :: quem dudum dixi a -o (*sim. refertur ad verba priora*: CIC. dom. 138 Brut. 157 fin. 2, 17. *cf. p. 1315, 17; aliter*: CIC. div. 2, 133 non potueras hoc … a -o … dicere?). CIC. nat. deor. 2, 34 sapientes …, quibus a -o innascitur ratio recta. SEN. contr. 1, 1, 24 quem *colorem* statim a -o induxit *rhetor quidam.* CELS. 3, 9, 4 si plures protinus a -is excepit *medicina quaedam.* 4, 27, 1^{D} add. l. 84 qui *calculus* vel a -o vagus natus vel postea factus est. SEN. benef. 6, 23, 4 rerum (*cf. p. 1310, 13*). TAC. ann. 1, 1, 1. LACT. inst. 2, 5, 31 hominem a -o … deus fecit. *al.* (II) *fere i. q. omnino, sc. in negatione amplificanda* (*cf. p. 1315, 24. 73 et* ab initio *vol. VII 1, 1659, 51 sqq.*): COD. Theod. 5, 12, 2 ⟨impr⟩obas petitiones arcemus, ut ⌊a -o⌋ nec sus⟨cipi nec in⟩strui eas … mandemus (⌊ ⌋ *vix iungas cum* mandemus). ORIG. in Matth. ser. 114 p. 239, 1 (*ad Matth. 26, 69 sqq.*) *Petrus non* iniuriavit spiri-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum gratiae, quem a -o nec acceperat, quoniam … nondum … erat in hominibus spiritus sanctus.

c *variis selectis*: CIC. Sull. 69 de -o studuit animus occurrere magnitudini criminis. LIV. 1, 55, 3 inter -a condendi … operis (*item plur.* -a *cum attrib.*: PLIN. nat. 14, 3 litterarum. OPTAT. 7, 7 p. 181, 9 i. ipsa -a [AMM. 28, 3, 3 VEG. mulom. 4, 3, 1. *al.*]. *sine attrib.*: CELS. 1 prooem. 34 i. -a. 3, 22, 8 [*syn.* i. initia]. *al.*). TERT. adv. Prax. 5 p. 233, 17 rationalis deus etiam ante -um (*v. p. 1309, 23, ceterum e. g.* AVG. gen. c. Manich. 1, 2, 3 temporis. SACR. Leon. 921 mundi. *cf.* PRVD. apoth. 266 ultra -um). BOETH. elench. soph. 183b20 quae … ex -o inveniuntur (*gr.* ἐξ ὑπαρχῆς).

2 *abl.* -o (-is *l. 35; cf.* SYNON. Cic. p. 438, 24 *v. p. 1273, 52.* GLOSS. ἐν ἀρχῇ. πρωτοτύπως. προηγουμένως. ἐν πρώτοις. *cf. l. 40*): **a** *praevalente respectu temporis*: **α** *sine attrib.*: ① *notione sollemni i. q. (statim) in initio* (*hucine etiam p. 1309, 13?*): PLAVT. Capt. 1026 certum est -o id praevortier (*sim.* Pseud. 602). Cas. 887 inlecebram stupri -o eam *Casinam* savium posco; reppulit mihi manum. TER. Hec. 381 habere orationem mecum -o institit (a -o *var. l.*). CIC. Caecin. 18 iam -o ausus est dicere *eqs.* (Balb. 59 [a -o *var. l.*]. off. 1, 143 [*opp.* hoc … loco]. *al.; cf. l. 50*). leg. 1, 59 quoniam -o *homo* rerum omnium … intellegentias animo … conceperit. Tusc. 2, 53 C. Marius …, cum secaretur, … -o vetuit se alligari (*an ad l. 56?*). *al.* *accedit coni. temp.* ut: PLAVT. Amph. 203 -o ut illo advenimus, ubi primum terram tetigimus *eqs.* Merc. 40 -o ˌut ex ephebis aetate exiiˌ (ˌ ˌ *v. app. crit.*). ⓘ *notione sec. gr.* τὴν ἀρχήν *deflexa fere i. q. omnino* (*cf. l. 73 et ad notionis originem l. 20*): CASSIOD. hist. 1, 19, 1 quod neque -o cogitari debuerat aut cogitatum taciturnitati tradi potius conpetebat.

β *cum attrib.*: CIC. Cluent. 188 -o orationis meae (Balb. 1 LIV. 28, 43, 2). orat. 114. VARRO rust. 2, 9, 11 veris -o (SALL. hist. frg. 2, 80 -o v. LIV. 26, 26, 1. 36, 11, 5 -o v., cum. *et saepe.* COLVM. 9, 13, 3. *al.*). SALL. hist. frg. 2, 98D -o sequentis anni (LIV. 2, 48, 2. 2, 56, 6 -o statim a. [3, 22, 2 -o a. s. *al. ibid.*]. 4, 1, 1 a. -o [-o a. *Ogilvie sec. ordinem sollemnem*]. *et saepe.* FAST. ann. Iul. Praen. Apr. 21 [Inscr. Ital. XIII 2 p. 131] -o an⟨ni pastorici⟩. *al.*). OV. fast. 2, 55. 4, 535 noctis (LIV. 22, 16, 6. *al.*). LIV. 27, 11, 15 -o eius belli (31, 23, 11 -o statim b. 36, 24, 12. *al.*). *al.* QVINT. inst. 4, 1, 34 operum … -is (*item plur.*: SACR. Gelas. 641 -is nascentis [a]ecclesiae). *al.*

b *praevalente respectu seriei vel ordinis* (*subintellegendo saepius l. 40 sqq.; saepe ponitur iuxta verba dicendi vel inducit res primo loco dicendas; simul spectat ad id, quod maximi momenti est, ut quodammodo ad p. 1317, 73 vergat, e. g. l. 44. 46* [*cf. l. 47 et* GLOSS. inprimis]): **α** *exempla varia* (*contextu manco nimirum dubitare possis de* CATONE, LVCIL. *al.*): PLAVT. Aul. 339 iam -o (in -o *B*) … turba istic nulla tibi erit …; hic autem *eqs.* (CATO orat. 103). Pseud. 188 -o, Hedylium, tecum ago …; (*196*) Aeschrodora, tu …; (*209*) tu autem *eqs.* TER. Andr. 327 nunc te … obsecro, -o ut ne ducas; … sed si id non potest *eqs.* (*cf. Eugraph.* postulavit primo, quod magnum est). 570 quot commoditates, vide: -o amico filium restitueris *eqs.* (*cf.* DON. '-o' nec intulit 'secundo'. SCHOL. p. 87, 20 imprimis). Eun. 805 -o eam *Thaidem* esse dico liberam …; civem Atticam …; meam sororem (*cf.* DON. in tria divisit *eqs.* EVGRAPH. primum … deinde … tertio). Ad. 807. LVCIL. 635 -o physici omnes constare hominem ex anima et corpore dicunt. ACC. trag. 419. CIC. Catil. 3, 3 (*antea*: exponam breviter). carm. frg. 11 (de consul.), 1 -o aetherio flammatus Iuppiter igni vertitur *eqs.* de orat. 1, 137 -o … non negabo me … praecepta didicisse; … (*143*) etiam illa cognoram et acceperam …; (*144*) audieram etiam …; (*145*) quin etiam … videram. rep. 4, 3 (*ante lacunam*). div. 1, 2 -o Assyrii … motus … stellarum observitaverunt (*item spectat ad nova, sc. postea iteranda, imitanda*: CATVLL. 66, 49 qui -o sub terra quaerere venas institit. *cf. l. 20*). *al.* LVCR. 1, 834. 2, 1030. *al.* VERG. georg. 2, 9. Aen. 6, 724 Anchises … ordine singula pandit: '-o *eqs.*' *al.* OV. ars 1, 35 -o … labora …; proximus huic labor est …, tertius *eqs.* *al.* **β** *respondent adv.* (*cf. particulas e. g. l. 42. 54*): CATO orat. 113 -o vobis mulier magnam dotem adtulit; tum …; postea (CIC. de orat. 1, 210. Tim. 22 *v. l. 69.* LVCR. 5, 801 -o …; [*805*] tum … primum. VERG. Aen. 6, 214 *et 220.* OV. met. 1, 34 *et 36. al.*; tum porro: LVCR. 1, 503 *et 520.* 2, 589 *et 594. al. apud eundem, v. e. g. l. 70*). TER. Eun. 1078 -o …; (*1081*) praeterea hoc etiam, quod ego vel primum puto (LVCR. 2, 937 *et 944. 963* [*973* denique]. 4, 183 *et 199* [*209* hoc etiam]. *al.*). CIC. rep. 2, 35 -o …; (*36*) deinde …; postea (Tim. 22 *v. l. 69.* 44. LVCR. 4, 617 -o …; [*620*] inde …; [*627*] d. *al.*). Tim. 22 -o … autem … deinde … deinde … inde … tum … postremo ([*gr. 35ᵇ* τὸ πρῶτον … δέ κτλ., *cf. Chalc.* primitus]. LVCR. 1, 271 -o …; [*298*] tum porro …; [*305*] denique …; [*311*] quin etiam …; [*322*] p. *al.* LIV. 22, 28, 10 -o …, deinde …, p. *al.*). *al.*

*?***3** *acc.* -um: *notione deflexa q. e. omnino* (*subesse vid. acc. adv. gr.* τὴν ἀρχήν, *ut supra l. 23*): PRISC. LYD. solut. 8 p. 92, 8 *animalia communia quaedam* neque -um in quibusdam inveniuntur locis (*cf. Arist. hist. anim. 605b23* οὐ … παντάπασιν). *vix agnoscas notionem q. e. in initio p. 1307, 40. 1308, 6. al., ubi potius usum praedic. intellegas.*

B *determinationes*: **1** *per gen.*: **a** *personae vel rei incipientis vel inceptae* (*cf. pron. poss. vel adi.* PLAVT. Mil. 1219 CIC. de orat. 2, 202 OPTAT. 2, 15 p. 49, 15. AVG. civ. 8, 10 p. 335, 30 [*de deo*] -um nostrum): PLAVT. Stich. 671 domum redeundi -um (*item gerund.*: CIC. de orat. 1, 121 dicendi [2, 315 rep. 1, 56]. 3, 182. *al.* LVCR. 1, 339 cedendi. *al.* [*paulo aliter l. 20*]; *iuxta alium gen.*: CIC. Verr. II 1, 34 hominis -um magistratuum gerendorum *eqs.*). ENN. scaen. 395 flagiti. TER. Phorm. 158. *et passim.* **b** *notionis affinis* (*nisi quaedam ad a trahere malis; cf. versa vice e. g.* LVCR. 3, 262 primordia -orum [*v. p. 1273, 65 sq.*]. VET. LAT. Hebr. 5, 12 [cod. 75. *al.*] elementa -i. PRAEF. bibl. monarch. in Marc. p. 171, 4 initium -i. *al.* [*notes l. 17*] *et adi.* primum VARRO ling. 10, 11 *similitudinum* -a p. CIC. off. 1, 50 AVG. vera relig. 161 EVSTATH. Basil. hex. 1, 4, 5 BOETH. Porph. isag. p. 5, 12. *al.*): LVCR. 1, 573 -o fundamenti. APVL. Plat. 2, 26 p. 259 originis eius *civitatis* -a et fundamenta. LACT. inst. interpol. 2, 8, 7, 8 statim … in ortus sui -o (SALV. gub. 6, 26). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 30 l. 3 -orum (EVSTATH. Basil. hex. 1, 6, 7 -um … -i). HIER. hom. Orig. in Ezech. 7, 10 p. 399, 4 -is elementorum. *al.* **c** *explic.*: VARRO rust. 1, 40, 1 -um genendi (*cf.* 2, 1, 3 generandi). VAL. MAX. 9, 1 pr. vitiorum. FIRM. math. 2, 20, 1 cuius *horoscopi.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 21 l. 17 temporis (*potius sec. l. 4 explices* VET. LAT. Luc. 1, 70 [cod. 2] a -o t. [*gr.* ἀπ' αἰῶνος]. *al.*). CASS. FEL. praef. p. 1, 9 passionis capitis. BOETH. arithm. 2, 4, 6 binarii numeri. *al.* **d** *inversum e. g. p. 1307, 48. 1309, 46. 1310, 46.*

2 *per praepos.* de *ad indicandum argumentum p. 1307, 73, originem p. 1311, 33, relationem* PRVD. apoth. 89 cui *Christo* non -um de tempore.

C *iuncturae verbales*: **1** *acc. obi.* (*nom. in struct. pass.*): PLAVT. Poen. 2 -um capiam ex ea tragoedia (TER. Haut. 1044 ad placandum [*cf. p. 1307, 20*]. RHET. Her. 1, 4, 6 ab [CIC. rep. 1, 56. *al.*]. OV. fast. 1, 164. SEN. dial. 7, 8, 4 inde. COLVM. 3, 6, 4. *al.; cf.* capessere: TAC. ann. 15, 49, 4 SOL. praef. 7). Pseud. 725 quando -um prehenderit *aliquis.* Stich. 75 -um ego quo pacto … occipiam (*simili abundantia ponitur* incohare: *v. vol. VII 1, 971, 68 sqq. et* TER. MAVR. 1169. CASSIOD. inst. 2 praef. 4 [*rec. interpol.*]. coepisse: AMM. 26, 6, 19. VEREC. in cant. 5, 3 l. 19 [cepit *Pitra*]. initiare: SACR. Leon. 678 [= 684]. *fortasse addas* incipere *p. 1307, 20; cf. l. 51*). TER. Eun. 458 quod dedit -um! (LVCR. 1, 339 OV. ars. 1, 712. *al.; cum dat.*: CIC. fat. 43 *v. p. 1310, 66.* LVCR. 2, 262 PROP. 1, 18, 6. *al.*). RHET. Her. 1, 4, 6 id -*um* ita sumitur, ut *eqs.* (CIC. part. 15. 28. *al.; cum praepos.* ab: RHET. Her. 3, 6, 11 ab … persona aut ab re. 4, 13, 19 CALP. ecl. 4, 82 PLIN. nat. 18, 26. *al.*; ex: AMBR. myst. 8, 45 VICTRIC. 7 l. 4. *al.*; de: PRVD. apoth. 566 SACR. Leon. 1241. *al.; cf. p. 1317, 20*). 4, 15, 21 habet adsentatio iucunda -a (CIC. Cato 78. APVL. Plat. 1, 7 p. 195 ex. MIN. FEL. 18, 7. *al.; aliter e. g. p. 1311, 38*). CIC. Vatin. 14 omnium rerum … ab dis … -a ducuntur (*item c. praepos.* ab: nat. deor. 2, 57 a principe. *al.* OV. met. 13, 706. *al.*; ex: CIC. part. 28. CLAVD. DON. Aen. 2, 80 p. 158, 6 ex alto. *cf.* deducere: GERM. 1 TERT. scorp. 9 p. 162, 17). LVCR. 2, 254 *atomi* faciunt … motus -um (VARRO rust. 2, 9, 11. LIV. 24, 24, 6 ab Harmoniae … nuptiis. 27, 21, 6. *al.* FEST. p. 185. *al.*). VAL. MAX. 1 praef. vates a numine … -a traxerunt (SEN. nat. 3, 22. PRVD. ham. 115 de. *al.*). *al.* **2** *aliae quaedam* (*sc. fere abundantes*): RHET. Her. 3, 22, 36 rerum -a ab ingenio profecta sunt (CIC. inv. 1, 2 *v. l. 55.* rep. 2, 4 APVL. Plat. 2, 21 p. 249. *al.; cf.* proficisci a -o, -is: CIC. fin. 3, 23. 4, 26. 53 VARRO ling. 10, 56). CIC. inv. 1, 2 -um … ex honestissimis causis natum atque optimis rationibus profectum (fin. 4, 46 unde. *al.; cf. e. g. p. 1311, 40*). Phil. 2, 44 a -o ordiamur (part. 28 LIV. 35, 33, 4 CELS. 7, 16, 4 BOETH. cons. 4, 6, 7). rep. 6, 27 ex -o oriuntur omnia (*ibid.* a -o. Tusc. 1, 22 VAL. MAX. 9, 1 pr. NOVATIAN. trin. 8, 9 [oritur -um *ipsum*: *v. vol. IX 2, 997, 67 sq. 75. 81*]; *cf.* cooriri: LIV. 1, 6, 4. exoriri: AMM. 30, 4, 19). TAC. ann. 13, 10, 1 ut -um anni inciperet *tunc* (ADNOT. Lucan. 3, 454 hinc). RVFIN. hist. 2, 13, 6 -um … coepisse. CASS. FEL. praef. p. 1, 9 a -o passionis capitis inchoantes (*cf. Ps. Galen. eup. praef.* [*Kühn XIV 313*] ἀπὸ κεφαλῆς ἀρξάμενοι). CASSIOD. inst. 2 praef. 4 (*e Varrone*) utilitatis … causa omnium artium extitisse -a.

CAPVT SECVNDVM: *spectat ad locum* (*fere de eo, quod [qui] in fronte est; de summitate vel qualibet extremitate e. g. p. 1317, 55. 59 sq.; aliter de media parte castrorum p. 1318, 3. vi locali attenuata p. 1317, 8. 46; fere proverbialiter p. 1317, 22 et* VARRO rust. 3, 4, 1, *v. p. 176, 30. cf. etiam quae p. 1307, 69 sq. adnotavimus*): **I** *usu militari respicitur prima acies* (*in pugna maritima* SERV.; *tropice* TER.; *cf. p. 1319, 6*): TER. Eun. 781 (*loq. miles*) tu hosce instrue; ego hic ero post -a: inde omnibus signum dabo (*explicant* DON. *ad loc.* 2 p. -a militare dictum est; et ambigunt multi, utrum in extremo agmine sit hic locus an in medio. EVGRAPH. -a dicuntur acies et frons prima exercitus [*inde* GLOSS.]; ita p. -a est postrema aciei pars. *ceterum v. p. 176, 28 sqq. et cf. p. 1308, 59*). VARRO ling. 5, 89 princi-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pes *dicti*, qui a -o gladiis *pugnabant* (*ratione parum dilucida, cum antea iam hastati appellentur* primi). SALL. Iug. 49, 6 transvorsis -is. LIV. 8, 10, 5 receptis in intervalla ordinum antepilanis ... -a Latinorum perturbant *triarii Romani.* TAC. hist. 2, 43, 1 stratis ... -is. SERV. Aen. 10, 157 (*156 sq.* Aeneia puppis prima tenet; *confertur Aen. 5, 833*) more viri fortis in -is est (EVGRAPH. Ter. Phorm. 229 illi, qui priori loco pugnant, in -is sunt). VEG. mil. 1, 20, 17 qui *pedites* cedentes ... inter -a legionum recipi solebant. *vi locali attenuata de qualibet caterva militum* (*cf. Lundström, loco cit., p. 121*): VET. LAT. iud. 7, 16 (Aug. loc. hept. 7, 34) *Gedeon* divisit trecentos viros per tria -a ([*cod. 100 et Vulg.* partes. *cf.* AVG. *ad l.* pro partibus -a posuit]. 9, 43 [*ibid.* 7, 43] in tria -a [*cod. 100* partes, *Vulg.* turmas]). 9, 37 (cod. 100) -um unum advenit (*Vulg.* cuneus). *al. ibid.*

II *usu vario significatur*: **A** *locus, unde incipit cursus sim.* (*ut subluceat usus temporalis*): **1** *siderum* (*cf.* MANIL. *l. 23*): CIC. rep. 6, 24 signis omnibus ad idem -um stellisque revocatis expletum annum *magnum* habeto (*antea*: ad idem, unde ... profecta sunt). nat. deor. 1, 87 ab isdem -is ... eadem spatia conficiunt *stellae errantes.* OV. fast. 1, 164 (*respicitur bruma hiemalis*) -um capiunt Phoebus et annus idem. MANIL. 2, 919 arce ... in caeli, qua summa acclivia finem inveniunt, qua -um declivia sumunt. PLIN. nat. 2, 32 Saturni sidus ... tricesimo anno ad brevissima sedis suae -a regredi. 2, 45 solem redeuntem ad -a. **2** *viarum, limitum sim., orbis*: OV. rem. 394 -o clivi ... anhelat equus (*fere proverbialiter, v. Otto, Sprichw. n. 399*). MANIL. 1, 617 limes, *sc. colurus aequinoctialis,* ... -um ... suum repetito cardine claudit (*cf. 630* unde profectus). FEST. p. 290 qui eum *lacum* faciendum curaverat in -o vici Iugari. COLVM. 2, 2, 11 in -o atque exitu fossae (VLP. dig. 43, 20, 1, 8 prima incilia vel -a fossarum). VET. LAT. prov. 8, 22 (Iren. 4, 20, 3. *al.; loq. sapientia*) dominus creavit me -um viarum suarum ([*Tert. adv. Prax. 6. al. et Vulg.* initium]. *in imagine simul spectare videtur ad l. 73, ut certe locus similis* VVLG. Iob 40, 14 [*de hippopotamo; cf. vol. VII 1, 1662, 81*]; *proprie e. g.* HIER. in Is. 14, 51, 20 l. 18 [*ad Is. 51, 20* capite]). PASS. Macc. 9, 28 a -o cervicis ad genua usque ... divellitur *corpus* (*gr.* ἀπὸ τῶν τενόντων). *-o carere dicitur orbis*: MANIL. 1, 212 cui *formae* neque -um est usquam nec finis in ipsa. AMBR. hex. 1, 3, 10 quasi sphaera mundus ..., ut -um eius nullum videatur extare (*ibid.* circuitus -um sensu colligere inpossibile habetur. *syn.* initium; *gr. p. 9[4,B] resp.* ἄναρχος. *cf. etiam* EVSTATH. Basil. hex. 1, 3, 1). ISID. nat. 12, 4 (= SVET. frg. p. 202, 12) sphaeram *caeli* ... nec -um habere nec terminum. **3** *fluminis (venarum sim.* DIONYS. EXIG.; *cf. l. 26): de eius fonte* (*sec. p. 1310,50 explicat* MACR. somn. 2, 16, 23 *-um motus [v. p. 1312, 4] cum fonte comparans*): MELA 1, 53 *Nilus crescit, quod* Etesiae ... actas ... nubes super -a eius imbre praecipitant. NEMES. cyn. 68 quae *gentes* Rhenum ... Ararisque remotum -um Nilique bibunt in origine fontem. SYMM. epist. 8, 24 (*in imag.*) duos meatus repleri uno fonte difficile est; uni alveo abunde influunt duplicata -a. PS. AVG. categ. 2, 18 ut, quo pacto '-um animalis' cor dicimus, ita '-um aquae' fontem dicamus. *de eius bracchio*: VET. LAT. gen. 2, 10 (Hier. epist. 51, 5 [*Epiphan.*]) iste *fluvius* dividitur in quattuor -a ([*Ambr. parad. 3, 14* initia, *Vulg.* capita]; *inde pendent* HIL. in psalm. 2, 14. AVG. doctr. christ. 3, 124 in quattuor -a fluviorum quattuor). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31, 23 p. 405[A] rivulorum -a *in corpore* (*cf. vol. VII 1, 1841, 33*).

B *quaelibet pars prior, anterior sim.*: **1** *vario usu* (*cf. p. 1310, 4*): CELS. 4, 1, 6 stomachus ..., qui intestinorum -um est. 5, 28, 12[L] *si* transversa fistula est, demisso specillo contra -um huius incidi commodissimum est. 7, 16, 4 *ut manus* dextra a -o vulneris *suendi*... acum mittat. PLIN. nat. 28, 61 -a genitalium (*cf. Marcell. med. 10, 43* summitati veretri virilis). TAC. ann. 1, 69, 2 tradit C. Plinius (*sc. maior*) ... *Agrippinam* stetisse apud -um pontis *eqs.* APVL. mund. 2 p. 293 (*v. vol. V 1, 1518, 18*). 38 p. 374 deus ... -a et fines et media rerum omnium penetrat. VET. LAT. Ezech. 31, 3 (cod. 176) in medio nubium erit -um eius *cupressi* (*Vulg.* cacumen). act. 10, 11 (cod. 5, *sim.* 51) ex quattuor -is *lintei* ligatum vas ([*cod. 50. al. et Vulg.* initiis. *cf. Lundström, loco cit., 121 sq.*]. *sim. de nodo Gordiaco*: AVSON. 417, 50 p. 278 *lora* abdita opertis -is et utroque caput celantia nodo). IV Esdr. 6, 10 finis ... hominis calcaneum et -um hominis manus. VVLG. IV reg. 7, 5 cum ... venissent *speculatores* ad -um castrorum Syriae, nullum ibidem reppererunt (7, 8. *aliter p. 1318, 8*). *al.* **2** *in describendo orbe terrarum* (*cf. praevalente respectu seriei p. 1313, 65*): MELA 2, 94 -a Baeticae. 3, 71 inde ad -a Rubri maris pertinet ⟨Ariane⟩. PLIN. nat. 3, 56 in -o *Latii* est Ostia. 5, 2 -a terrarum Mauretaniae appellantur (-o *var. l., sed cf. Mela 1, 25* primae partes). 6, 45. TAC. ann. 2, 6, 4 apud -um agri Batavi. AMM. 23, 6, 74 ab ostiis Nili fluminis ad usque -a Carmanorum. MART. CAP. 6, 637 post Alpium montes ... inchoat ... Italia ..., cuius -um Ligures tenent (*cf. Plin. nat. 3, 38* primi ... eius L.). *al.*

CAPVT TERTIVM: *spectat ad aestimationem, gradum, potestatem* (GLOSS. II 246, 37 *v. p. 877, 51.* III 275, 39 ἡ ἀρχή: principatus, magistratus et -um. *cf. quae p. 1315, 39 adnotavimus; in malam partem p. 1319, 49*): **I** *usu technico in re militari per plur.* -a (*sed excipitur numero sing l. 40*) *metonymice significa(n)tur*: **A** *locus ad principes ordinum pertinens, sc. pars media castrorum* (*cf.* SERV. auct. Aen. 9, 228 in mediis castris -a sunt semper. *apud externos l. 9. 11 sqq. 27; in imag. l. 21, transfertur ad ipsos ibi militantes l. 28*): **1** *generatim*: GRACCH. or. frg. Gell. 15, 12, 2 (*ad populum*) nulla apud me *quaestorem* fuit popina ... et in convivio liberi vestri modestius erant quam apud -a. CIC. ad Brut. 18, 5 spes libertatis nusquam nisi in vestrorum castrorum -is est (IVST. 11, 6, 6 ordines *Alexandri* ... nemo nisi sexagenarius duxit, ut, si -a c. cerneres, senatum te priscae alicuius rei publicae videre diceres). NEP. Eum. 7, 2 in -is Alexandri nomine tabernaculum statuit ... eoque omnes cottidie *iussit* convenire ([*cf. Polyaen. strat. 4, 8, 2* ἐν μέσῳ στρατοπέδῳ]. *in eadem re*: 7, 3 cum non ad Eumenis -a, sed ad regia conveniretur). LIV. 7, 12, 14 *non* in circulis modo ..., sed iam in -is ac praetorio (28, 25, 5. *cf. l. 43*). 28, 24, 10 iura reddere in -is. 28, 24, 13 fugatis ... e -is ac post paulo e castris tribunis. *al.* VAL. MAX. 1, 6, 11. 2, 7, 9 *consul* iussit eum (*sc. ignavum quendam*) ... a mane in noctem ⌊usque ad -a⌋ per omne tempus militiae adesse (*sunt qui vix recte horam sollemnem, qua milites congregantur, intellegant, sc.* ⌊ ⌋ *iungendo; item ignominiae causa l. 31 et* FRONTIN. strat. 4, 1, 26 in -is cotidie stare, dum vigiles venirent. 4, 1, 27). SEN. dial. 8, 1, 4 (*in imag.*) quid nobis Epicuri praecepta in ipsis Zenonis -is loqueris? TAC. hist. 1, 54, 1 per -a, per contubernia. 2, 93, 1 miles *praetorianus,* ... urbe tota vagus, non -a noscere, non servare vigilias. *al.* HYG. mun. castr. 14 via principalis ..., quae a -is (-pes *trad.*) nomen obtinet (*nisi ad B*). APVL. mund. 35 p. 366 ⌊magistratus tribunalia, -a milites frequentabunt⌋ (⌊ ⌋ *brevius gr. 400b16* ἑξίασιν ἄρχοντες ... ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα). EPIST. Alex. p. 207, 19 ut omnia tabernacula -aque nostra conturbaverit *ventus. al.* *transfertur ad eos, quicumque in -is militant, sc. in iunctura* -a mittere: FRONTIN. strat. 2, 5, 30 quo *tempore* missa -a quietem omnibus castrensibus dabant praetoriumque secretius praestabant (*cf. Plut. Lucull. 16, 4* τῶν στρατιωτῶν ἐνδιαζόντων καὶ ἀναπαυομένων). 4, 1, 28 foedato habitu perstare in -is, donec mitterentur (*v. l. 19*). **2** *speciatim de aedificio principali in castris stativis* (*quod a praetorio distinguendum est, cf. l. 43; exempla potiora. ad rem v. imprimis Fellmann, Principia – Stabsgebäude, 1983; abiit in sermonem gr. e. g.* PAP. Sammelb. V 8247, 10 [*a. 63/4*] ἐν τοῖς πρεινκειππείοις. Berol. I 140, 9 [*a. 119*], *cf. l. 37; aliter p. 1319, 69*): TAC. hist. 1, 48, 2 in ipsis -is stuprum ausa *uxor legati* (*cf.* PLVT. Galba 12, 2 ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ πριγκίπια Ῥωμαῖοι καλοῦσιν). INSCR. Brit. I 2145 (*aet. Ant. Pii*) coh(ors) VI ⟨Ner⟩viorum pri⟨nci⟩pia fecit. Année Épigr. 1987 n. 974 (*a. 161/2; ex Aegypto*) -a a novo aed⟨ifi⟩catum est. 1980 n. 48 (*saec. II ex.; Romae*) aedituus -orum cast(rorum) pereg(rinorum) (*cf.* 1962 n. 258 [*saec. III in.*] aedem p⟨rinci⟩piorum). INSCR. Brit. I 1092 (*a. 238/44*) -a et armamentaria conlapsa restituit. 1912 (*fere a. 300*) praetor(ium) ... et princ(ipia). COD. Theod. 7, 20, 2 pr. cum *Constantinus* introisset -a et salutatus esset a praefectis et tribunis. NOVELL. Theod. 1, 6 quae *constitutiones* habentur apud militum sancta -a (-um *cod. M saec. VI*).

B *milites gradu superiore in exercitu imperii posterioris militantes* (*cf. l. 9. 28; addas fort. l. 24, ceterum cf. falsam var. l.* -is *pro* -pibus LIV. 21, 60, 7): AMM. 15, 5, 16 *Silvanus magister peditum* cum -orum verticibus ... collocutus *imperium usurpavit.* 22, 3, 2 praesentibus Iovianorum ... -is et tribunis *causae agebantur* (*idem iuxta ponuntur*: 25, 8, 16 Procopius cum t. -isque militum *suorum.* VEG. mil. 1, 13, 4 sub praesentia praefecti legionis, t. vel -orum [-um *var. l.*]. 3, 2, 6 -orum t.que et ipsius comitis, qui maiorem sustinet potestatem. 3, 4, 3. 3, 4, 7. *cf. l. 60*). 22, 3, 9 cum -is legionum (25, 5, 1 l. -is et turmarum [*disting.* duces exercitus]. IND. capp. Veg. mil. 2, 7. *cf. l. 52*). HIST. AVG. trig. tyr. 10, 7 *Regilianus* a -is imperator est salutatus. VEG. mil. 2, 7, 1 principalium militum et, ut proprio verbo utar, -orum nomina ac dignitates. COD. Iust. 12, 35, 18, 3 (*a. 492*) dicatissimis -is ([*2 viris devotis principibus*]. *cf.* devotissima -a: 12, 37, 16, 1c [*eiusdem fere aet.*] causa apud d. -a *tractanda.* 2 [*bis*]. 5 a viro clarissimo tribuno vel d. -is. *adde p. 1239, 19*). *al.*

II *usu vario* (*indicat gen., quis [quid] regatur, superetur l. 71. p. 1319, 1. 7. 10 sq. al. [cf. praepos. p. 1319, 19], quis -um teneat p. 1319, 17, qua in re l. 68. p. 1319, 9. 14. 52*): **A** *significatur principatus* (*sc. per sing. praeter l. 71. p. 1319, 1*): **1** *hominum* (*in vita publica praeter p. 1319, 2 [vix et p. 1311, 22]*): MANIL. 5, 735 populus discribitur ... -umque patres retinent et proximum equester ordo locum *eqs.* VET. LAT. I Macc. 11, 27 (rec. L) *Demetrius rex* statuit ei *Ionathae* ⌊-um (-pum, -patum *var. ll.*) sacerdotii⌋ et quaecumque alia habuit prius pretiosa (*rec. B, V* principatum, ⌊ ⌋ *gr.* ἀρχιερωσύνην [*quod aliter vertitur p. 1302, 62*]). INSCR. numm. imp. VII p. 243 n. 106 (*a. 316/7; nisi meton., cf. enim supra p. 1285, 45 sqq.*) -a iuventutis (*Crispi ut ibid.* n. 107. p. 244 n. 113. *al.; aliorum Caesarum e. g. ibid.* p. 313 n. 139 [*a. 318*]. p. 406 n. 117 [*a. 324/5*]; *sing.* -um i.: *ibid.* IX p. 16 n. 13 [*imp. Grat. ut* p. 217 n. 24. *al.*]; *fort. huc trahas* princip(ia *vel* -um) i. *ibid.* VII p. 99 n. 26 [*imp. Const.*]. *al., nisi est dat. vocis* princeps). CASSIOD. Ios.

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

antiq. 5, 254 *quosdam* -a civitatum Galadinarum habentes. *al.* *de statu et iure primogeniti*: SVLP. SEV. chron. 1, 8, 1 (*de Iacob et Esau*) maiorem minori⟨s⟩ subdendum esse -o. **2** *rerum* (*cum respectu gradus vel aestimationis, sed potestatis l. 10 sq.*): SEN. dial. 7, 14, 1 (*in imag. simul pertinere vid. ad p. 1316, 69*) prima virtus ⟨e⟩at, haec ferat signa ...; at ei, qui voluptati tradidere -a, utroque caruere, *sc. et virtute et vera voluptate.* PLIN. nat. 9, 106 -um ... columenque omnium rerum pretii margaritae tenent. INSCR. Dac. II 36, 9 (*saec. II*) coni(ugi) ⟨ca⟩riss(imae) ... ob prin⟨ci⟩pium cas⟨t⟩itatis (*i. ob summam castitatem*). VET. LAT. gen. 1, 16 (Aug. civ. 11, 19, *cf. e. g.* conf. 13, 18, 23) fecit deus ... luminare maius in -a diei et luminare minus in -a noctis (-o *var. l. loco utroque; aliae vers. exhibent e. g.* principatum *v. p. 1301, 22,* inchoationem *vol. VII 1, 965, 64 sq. 67 sq.,* initium *ibid. 1663, 48*). psalm. 136, 6 (cod. 300. *sim. al. et* VVLG.) si non te pr(a)eposuero, Hierusalem, in -o iucunditatis meae. **3** *Christi, dei omnipotentis*: VET. LAT. psalm. 109, 3 (cod. 300. *al.* = VVLG.) *erit* tecum -um in die virtutis tuae (*item praedictum de Christo intellegitur*: Is. 9, 6 [Ambr. fid. 3, 7, 53. *al.*] filius datus est nobis, cuius -um super umeros eius [*alias vers. v. p. 1304, 56 sq. et vol. VII 1, 1663, 52 sqq.*]. 11, 10 [Aug. un. eccl. 7, 15] erit ..., qui exsurget ⌊-um habere⌋ in nationes [*gr.* ἄρχειν, *Cypr. testim. 1, 21. al.* imperare, *sim. al.; aliter Vulg.*]). Is. 42, 10 (Ambr. in psalm. 36, 19, 4, *sed vim temp. intellegere vid.* AMBR. *ibid.; cf. etiam vol. VII 1, 1663, 54 sq.*). TERT. adv. Hermog. 19, 5 (*respicitur* gen. 1, 1, *v. p. 1310, 21*) secundum hanc ... significationem -um pro principatu et potestate sumetur: in principatu enim et in potestate deus fecit caelum et terram. COMM. instr. 2, 39, 2 Christo tenente -um. SEDVL. carm. pasch. 1, 34 cui *Christo est* ... semper -um (*iuxta* potestas, honor, regnum, maiestas *al.; cf.* op. pasch. 1, 1 p. 177, 12 semper manens ... -um).

B *significantur qui (quae) principatum tenent* (*ad principes pertinent l. 71*): **1** *de hominibus (equo l. 30), qui*: **a** *regunt, praesunt, ducunt*: CIL VI 10048, 15 (*saec. II med.*) *agitator quidam* alieno -o victor *totiens* (*i. equo principali ad aliam factionem pertinente ut ibid.* 16, *cf. Friedländer, Sittengesch. II, ⁸1910, 522. inde solvendum vid.* 37834, 41 [*post a. 110*] alien. princ.). VET. LAT. exod. 6, 25 (cod. 100) -a domus Levvi (*Vulg.* principes). AVG. civ. 19, 12 p. 373, 12 nisi cuidam -o, quod ipse *pater familias* in domo sua est, cetera ... subiecta sint. nupt. et concup. 1, 9, 10 ut natura -orum (-pum *var. l.*) amet singularitatem, facilius autem pluralitatem videamus in subditis. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 220 -a (-pes *var. l.*) civitatum vicinarum ... et seniores. **b** *quolibet modo praestant*: *in bonam partem* (*sing. collectivus, sed fort. huc p. 1318, 71*): VET. LAT. num. 1, 2 (cod. 100; *deus ad Mosen*) accipite -um totius synagogae Istrahel; ... omnis masculus a (vicesi)mo anno et supra *eqs.* ([*Vulg.* summam]. 26, 2 [Aug. loc. hept. 4, 81] accipe -um t. s. filiorum I. a xx annis et supra [*cod. 100* principes, *Vulg.* summam. *explicat* AVG. *ad l.*: robur ... aetatis in populo]. *cf. Lundström, loco cit., 118 sqq.*). 24, 20 (cod. 100, *sim.* VVLG.; *vaticinatio Balaam*) -um gentium Amalec, et semen eorum periet (*Rufin. Orig. in num. 19, 2* initium [*allegorice explicatur ibid.*: virtus contraria, quae prima initium dederit, ut homines gentiles fierent]). Dan. 11, 41 (cod. 176, *sim.* VVLG.) liberabuntur de manu eius *regis* Edom et Moab et princip⟨i⟩um filiorum Ammon. *in malam partem*: PS. CHRYSOST. hom. I 926^{D} -a peccantium vocavit (evacuavit *tradi vid.*) *Christus,* ut nullus postmodum desperaret de salute (*Migne gr. 55, 578* τὰ ἀκροθίνια, *ut locis seq.*). II 1183^{B} (p. 82, 9 McK.; *in eadem re*) publicanus et blasphemus, -a malignitatum (1183^{C} [*om. McK. p. 83, 12, nonne errore?*] tamquam -a m. eligit [*cf. Laurent. Chan. p. 118^{B}* fastigia]).

2 *de deo, daemonibus sim.* (*usu christ. praeter* SEPT. SER.): SEPT. SER. carm. frg. 23, 2 Iane pater, ... o cate rerum sator, o -um deorum (*huc traximus coll. p. 1288, 33 et Carm. Sal. Varro ling. 7, 27* [*cf. Macr. Sat. 1, 9, 14*] divum deo. *an ad p. 1311, 30 vel 1313, 55?*). VET. LAT. Eph. 1, 21 (Epiphan. Schol. Didym. in I Petr. 3, 22 p. 33, 3) super omnia -a et potestates et virtutes et dominationes (*cod. 75. al.* initium, *Ambrosiast. al. et Vulg.* principatum. *pendent* IREN. 1, 24, 5 caelorum ... et -a et angelos et virtutes. 2, 30, 6 [*postea*: principatuum *vel* principum]). PRVD. tituli 102 Bethlem caput est orbis, quae protulit Hisum, ⌊orbis -um, caput ipsum -orum⌋ (*an vi temporali? [cf. enim p. 1310, 29. 1312, 38]; sunt qui* ⌊ ⌋ *ad* Bethlem *referant*). SEDVL. carm. pasch. 1, 316 ipse *Christus* est -um (*antea*: nec quo crescat habet; *cf.* op. pasch. 1, 29 rebus universis excelsior ... nomen habet pro summitate -um ...; quid est ergo -um nisi cacumen excelsum, supra quod nihil penitus reperitur?).

3 *de rebus*: *de aedificio quodam administrationis provincialis* (*cf. IA2*): CIL VII 62 (= INSCR. Brit. I 179; *aet. Carac. vel Heliog.*) *libertus quidam* adiut(or) proc(uratorum) -a ruina o(p)press(a) a solo restituit. *quibuslibet* (*de urbe fort. l. 63, de metro p. 1313, 6 sqq.*): CHIRON 208 *venter vel stomachus* -um omnium interaneorum est, totius corporis dominator ([*de eodem Veg. mulom. 1, 40, 1* totius corporis obtinet dominatum]. *cf. de corde p. 1317, 45*). *de summa* (*intercedit interpretatio* gen. 1, 1 [*v. p. 1310, 21*] ἐν κεφαλαίῳ *sec. Aquilam, cf. p. 1312, 55*): AMBR. hex. 1, 4, 16 sunt ... qui -um non pro tempore accipiant, sed ante tempus et κεφάλαιον vel caput ..., quasi summam operis, quia rerum visibilium summa caelum et terra est (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 1, 6, 9 in -o ...: 'summatim ...', id est brevi subitoque).

deriv.: principialis, principiola.

compos.: postprincipio (-ium), praeprincipium; *cf.* multi-, uniprincipium (*vix a* princeps). *Spoth.*

principor, -ātus sum, -ārī *et* principo, -āre. *a* princeps (*cf.* participo(r) *a* particeps). *de genere: depon. occurrit passim* (*perf. non nisi l. 45 et* LIB. gener. chron. I p. 116, 252); *act.*: VET. LAT. Is. 32, 1 (Iren. 5, 34, 4). Dan. 5, 16 (cod. 176). CONC.^{S} I 5 p. 268, 25 (*depon. var. l.*). THEOD. MOPS. in Col. 1, 16 p. 271, 4. in Tit. 3, 2 p. 252, 5 (*sed depon.* in Eph. 2, 2 p. 143, 20), *vix addas l. 19; pass.*: ISID. eccl. off. 1, 1, 3. *de notione et differentia*: GREG. M. in euang. 34, 10 p. 1251^{D} -ari est inter reliquos priorem exsistere, dominari vero est etiam subiectos quosque possidere. *legitur in oratione soluta inde a* VET. LAT. (*ubi frequentatur, ut a* GREG. M.; *deest in* VVLG. *praeter l. 41*); *in poesi bis apud* SIDON. [*edebatur olim* -are *sec. interpol. codicis gr.* τὸ ἄρχειν BOETH. top. Arist. 129a11.]

I *notione sollemni i. q. principem esse* (*transitive i. q. modo principis regere non nisi* ISID. *l. 63; gr. respondere solet* ἄρχειν, *quod infra fere neglеximus*). *nude ponitur l. 48. 54. 58. p. 1321, 1. 28. al.; indicatur, quid -anti subiectum eove inferius sit, per dat. l. 41. 42. 54. p. 1321, 6. al. (refl. p. 1321, 31), gen. (sec. gr.) l. 38. 44. p. 1321, 22. 36. al., abl. compar. p. 1321, 41, praepos.* in *c. acc. l. 73, c. abl. l. 49. 74. p. 1321, 10. al. (nisi quaedam mera vi locali accipias, cf.* per *l. 67. p. 1321, 54; quo respectu p. 1321, 54); munus per dat. vel praepos.* ad, *v. sub* A1aβ. *fere pro syn. est e. g.* dominari *p. 1321, 2. 21. 31. 48. al.* (*sed distinguitur l. 16. 40*), praeesse *l. 51 et e. g.* HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 4 p. 313, 25, principem esse *l. 39. 44,* regnare *l. 47. p. 1321, 7, opponitur e. g.* servire *p. 1321, 28. 49,* subiectum esse *p. 1321, 39. 40; iungitur cum eiusdem stirpis subst. l. 47. p. 1321, 13. 32. al.* (*cum acumine quodam l. 52. 63*).

A *-antur potius qui praesunt potestate*: **1** *animantes eorumve qualitates*: **a** *principes, reges, populi sim.* (*imperator Romanus l. 55 sq., duces militares l. 61, dignitate ecclesiastica praediti l. 67; Messias v. l. 73*): **α** *populis, regionibus sim. regendis*: VET. LAT. deut. 15, 6 (Aug. loc. hept. 5, 40) -beris gentium multarum, tui autem non -buntur ([cod. 100 princeps eris g. m., tibi a. n. -buntur, *loco utroque in Vulg. resp.* dominari]. Marc. 10, 42 [cod. 3, *sim.* 8] qui videntur -ari g., dominantur earum [cod. 4. *al. et* VVLG. gentibus; *cod. 1* imperare, *sim. al.*]. *cf. l. 74*). iud. 8, 22 (cod. 93; *populus ad Gedeon*) -are nobis (*cod. 100* princeps esto, *Vulg.* dominare. *respondet Gedeon ibid.* 8, 23 [Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 3, 7] non -bor ego vestri ..., sed deus princeps est in vobis [*cod. 100* ero princeps, *Vulg.* dominabor]). 9, 22 (cod. 100) -atus est Abimelec tribus annis in Istrahel ([*Vulg.* regnavit]. Ps. PHILO antiq. 20, 5 tu, *Iosue,* solus in I. -beris [-aris *var. l.*]). Is. 32, 1 (Iren. 5, 34, 4. *al.*) rex iustus regnabit et principes cum iudicio -bunt (*Ps. Aug. spec. 144 p. 699, 5* imperabit, *Vulg.* praeerunt). Dan. 5, 16 (cod. 176; *rex ad Danihel*) tertius in regno meo -bis ([-vis *cod.; Vulg.* princeps eris]. GREG. M. in euang. 20, 1 [*ad Luc. 3, 1 sq.*] in Iudaeae r. per quartam partem plurimi -bantur [*syn.* praefuisse]. *cf.* SIDON. carm. 9, 51 *Alexandrum Magnum* regnis principibusque -antem). Ps. PHILO antiq. 19, 2 (*Moses ad Israhelitas*) *deus* adducet super vos odientes vos et -buntur vobis. SIDON. carm. 23, 90 natos cum genitore -antes, *sc. Carinum Numerianumque cum Caro* (*cf.* SIGISM. Alc. Avit. epist. 93 p. 100, 30 exposcat -ari sibi [-ali s. *vel* -ari *codd.*] praesulem nostrum [*i. imp. Anast.*] Parthicus ductor). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 2, 13 p. 24, 22 (*antea*: principibus et potestatibus humanis) eis, qui ad -andum sunt constituti (*sim.* 2, 14 p. 26, 9). GREG. M. in I reg. 4, 19 (*ad 8, 12*) tribuni et centuriones fiunt, cum in tantum mali profectum veniunt, ut ad ex(s)equenda tyranni imperia inpiis satelli⟨ti⟩bus -entur (*item in re militari*: ISID. dedic. hist. chron. II p. 304, 15 -antibus Petreio et Afranio, *sc. ducibus Pompeianis*). ISID. eccl. off. 1, 1, 3 tam principum quam etiam qui -antur (-atur *vel* -atui *pars codicum; cf. Cyrill. Hier. catech. Migne gr. 33, 1044^{B}* ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων). *al.* **β** *rebus curandis, muneribus*: PELAG. in Eph. 3, 10 p. 359, 10 (*deest cod. B*) ut per me *Paulum* his, qui rebus caelestibus per omnem ecclesiam -antur, multiformis dei sapientia innotescat (*aliter ad loc.* AMBROSIAST. *p. 1321, 11*). ORIG. in Matth. 15, 5 p. 360, 11 ad restaurandum templum dei -ari eunuchus factus est dignus ([*gr.* γενόμενος ἀρχηγός]. *addas l. 60 et cf. p. 1321, 15*).

b *deus, diabolus, daemones sim.* (*qui -antur potestatibus minoribus vel hominibus, sed rebus p. 1321, 6. 18*): VET. LAT. Is. 11, 10 (= Rom. 15, 12; Lact. inst. 4, 13, 19. *sim. al.*) erit ..., qui exsurget -ari in nationes ([in nationibus *codd. BG saec. V*; Hier. in Is. 14, 53, 12 ut -etur gentium. *ceterum cf. p. 1319, 19*]. *intellegitur Christus ut*: Zach. 6, 13 [Somn. Neron. 12, 1]

[Hansen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sedebit super thronum suum et -bitur [-atur, -atum *var. ll.; gr.* κατάρξει, *Vulg.* dominabitur]). IREN. 2, 34, 4 -ari … debet in omnibus et dominari voluntas dei; reliqua autem omnia huic cedere et subdita esse et in servitium dedita (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 268, 25 Christus … -at [-atur, -aliter *var. ll.*] omnium simul cum proprio genitore [*gr. I 1, 5 p. 21, 22* (συγ)κατάρχει]). 5, 18, 3 *Christus* invisibilibus quidem -ans (partic- *edd. quidam*) rationabiliter …, super visibilia autem … regnans manifeste. HIL. trin. 4, 13 (*item* 6, 6; *vertitur epist. Arii*) *pater* -atur … ei *filio,* utpote deus eius, cum sit ante ipsum. GAVDENT. serm. 12, 13 ut auctor cupiditatum malarum diabolus iterum -etur in vobis, *sc. hominibus morte Christi salvatis.* AMBROSIAST. in Eph. 3, 10, 1 'potestates' ideo, quia potentiores sunt inter ceteros spiritus; 'principes' … eo, quod -entur potestatibus (*cf.* PELAG. *p. 1320, 65. item in explicatione vocum q. s.* princeps, principatus [*cf. p. 1288, 60 sqq. 1305, 1 sqq.*]: PAVL. NOL. epist. 24, 13 quibus *tenebris sive peccatoribus.* FVLG. RVSP. incarn. 48. GREG. M. in euang. 34, 10 eis *angelorum spiritibus* ad explenda divina ministeria -antur. *al.*). OP. imperf. in Matth. 6 p. 672 cui *mundo* diabolus -atur (*item* 12 p. 699. *cf.* PRIMAS. in apoc. 5, 6 l. 562 in quo *mundo* septiformis spiritus gratia -atur). GREG. M. moral. 1, 52 huic *operi* adversantes spiritus ab ipso cogitationis exordio -antur. *al.*

c *quilibet*: VET. LAT. gen. 1, 28 (Aug. gen. ad litt. 3, 19, *cf.* cod. 91. *al.; deus ad protoplastos*) replete terram et dominamini eius et -amini (-piamini *cod. unus a. corr.*) piscium maris *eqs.* (*Ambr. parad. 11, 52. al.* habete potestatem, *Ambr. Hel. 19, 70 et Vulg.* dominamini, *sim. al.*). I Tim. 2, 12 (Hier. hom. Orig. in Is. 6, 3 p. 273, 15) docere … mulieri non permitto neque -ari viro (*gr.* αὐθεντεῖν, *Cypr. testim. 3, 46* praepositam esse, *Ambr. epist. 15, 5 et Vulg.* dominari. *cf.* AVG. nupt. et concup. 1, 9, 10 naturali ordine viros potius feminis quam viris feminas -ari [*affert Col. 3, 18. al.*]). AMBR. Abr. 2, 7, 39 Sarrae illius non servientis, sed -antis (*sec. veriloquium, cf. supra p. 1293, 26*). HIER. in eccles. 10, 1 l. 14 muscae, quae ⌊iuxta Isaiam⌋ -antur parti fluminis Aegypti (⌊ ⌋ *sc. 7, 18, ubi LXX* κυριεύει). AVG. in psalm. 121, 6 l. 38 *deo neglecto homines* sibi -ari, sibi dominari voluerunt. GREG. M. moral. 11, 26 l. 20 principes … non immerito vocantur, qui magno consilii iudicio suis cogitationibus semper -antur omnesque stultos motus potestate sapientiae comprimunt. *al.*

2 *res*: **a** *variae*: VET. LAT. iud. 9, 9 (cod. 93; *oliva recusat imperare arboribus*) relinquens pinguedinem meam … ibo -ari lignorum? (*cod. 100* regnare, *Vulg.* ut … promovear). IREN. 1, 13, 4 quod … iubet, ab eo, quod iubetur, maius est et dominatius, quoniam illud quidem -atur, illud autem subiectum est ([*gr.* προηγεῖται]. *item usu generali*: AVG. bon. coniug. 17, 20 lege naturae amant singularitatem, ⌊quae -antur⌋ [*opp.* subiecta]). AVG. c. adv. leg. 2, 6, 21 sanguis … in nostro corpore plus ceteris humoribus -atur (*syn.* praevalet). PRIMAS. in apoc. 7, 2 l. 28 in quibus *regnis* fervens idolatria -batur. GREG. M. moral. 11, 21 in renibus carnis delectatio -atur (*postea syn.* dominetur). *al.* **b** *animus sim. eiusve affectus*: IREN. 2, 33, 4 non … est fortius corpus quam anima …, sed anima possidet et -atur corpori (EVOD. fid. 26. *cf.* GREG. M. in euang. 12, 3 ea, quae -atur c., mens). GREG. M. in Ezech. 2, 6, 7 ne elatio -etur in mente, ne dominetur in opere. moral. 9, 106 l. 132 cura frenanda est, ut serviat et minime -etur (praecipitetur *cod. unus*), ne quasi domina animum vincat, sed … quasi ancilla famuletur. PRISC. LYD. solut. 1 p. 45, 13 *per rationalem virtutem anima* et irrationali dominabitur et -atur (-atus *var. l.*) vitae. *al.*

B *-antur potius qui praestant dignitate vel aestimatione* (*exempla potiora; cf. p. 1320, 15*): PRIMAS. in apoc. 5, 6 l. 551 non est … qui per omnem terram iusta eminentia -etur … nisi ecclesia Christi. 9, 1 l. 29 *haeretici* in suis affectant -ari doctrinis. GREG. M. moral. 11, 25 l. 5 illi *Iudaei* per fidem -ari videbantur et isti *gentiles* in profundo pressi iacuerunt per infidelitatem. THEOD. MOPS. in Tit. 3, 2 p. 252, 5 erga omnes homines …, non solum erga illos, qui -are aliis videntur, sed erga illos, qui in plebeiorum sunt ordine.

II *intercedente subst. q. e.* principium *fere i. q. incipere*: AVG. rhet. p. 150, 8 (*respicitur exordium*) ut limpidius hoc genus -andi (-iandi *codd. rec. quidam*) deprehendatur, dabo exemplum (*cf. p. 149, 27* moderatione quadam utendum erit, cum ⌊principia ducemus⌋ [p. dic. *var. l.,* principiamus *ed. Pithou*]). *loco corrupto*: VET. LAT. IV reg. 10, 32 (cod. 91. *al.*) -ante domino ⌊ex parte⌋ in Israel (⌊ ⌋ *trad.; desideratur inf. sec. gr.* ἤρξατο … συγκόπτειν ἐν τῷ Ἰ., *cf. Vulg.* coepit … taedere super I.).

deriv.: principatio, principator. *Hansen.*

prindo *v.* prehendo. **prīngnās** *v.* praegnas.

prinicula *v. p. 729, 76.*

[prīninus πρίνινος, *vix recte coni. Rose* VITR. 10, 14, 3 tabulis … -is, *v. vol. X 1, 153, 76 sq.*]

[prinionis: ungulis scabiosis GLOSS. V 382, 29 (*item* GLOSS.[L] Corp. P 704, *ubi v. ed. ad l.*). *corruptum.*]

prīnnās *v.* praegnas.

[prīno: sectio GLOSS.[L] I Ansil. PR 1319 (*perperam allatum sec. l. 13*).]

prīnon *v. l. 6.* **prīnsa** *v.* provincia.

? **prīnstina** *a* primus *fortasse veriloquii gratia fictum v. p. 1377, 68. 71.*

prīnus, -i *f.,* πρῖνος. *trad. formis lat. et gr., quas infra invenies cunctas. scribitur* prun- *vel* pron- *l. 18 sqq.* *i. q. ilex* (*cf. l. 10 sqq. et* GLOSS. III 572, 21 -on i. loxoalis, *ubi latere* -os i. ilex *vidit post alios André, Arch. Lat. Med. Aevi 26, 1956, 197*): *in historia Susannae*: VVLG. Dan. 13, 58 *Daniel dixit presbytero*: 'dic mihi sub qua arbore conprehenderis eos …'; qui ait: 'sub -o' (*Vet. Lat. Lucif. Athan. 2, 10* sub ilice, *gr.* ὑπὸ -ον). HIER. in Dan. 13, 54 nomina schini et -i, quae Latini ilicem et lentiscum interpretantur (*cf.* in Ier. 1, 7, 2 ab arboribus schinu et -u, ilice videlicet et lentisco. *inde schemate* κατὰ χιασμὸν *non perspecto* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1318 [cod. Paris.] -o: lentisco). *ibid.* ut … a -o sectio sive serratio dicatur (*sc. in lusu verborum gr. Dan. 13, 58 sq.; sim.* praef. Vulg. Dan. p. 7, 29 *et* vir. ill. 63 ἀπὸ τοῦ -ου πρῖσαι). *exempla cetera* (*sc. in versione vocis gr.* -ος. *e coni. dub.* DIOSC. 4, 30 p. 21, 21 ⟨pr⟩inos [*gr. 4, 33* δρυός]): DIOSC. 1, 116 p. 59, 18 ⌊figo (*i.* φηγός) et -os⌋ species sunt de drio (*i.* δρυός. ⌊ ⌋ *item iuxta ponuntur*: ORIBAS. eup. 2, 1 D 7 Aa p. 466 -os [La prunus]. syn. 2, 13 Aa p. 100, 7 prunus [*om. La*]. 9, 2, 2 La p. 271 proni [*om. Aa*]). *ibid.* p. 59, 19 radices -i. ORIBAS. eup. 4, 70 (69), 3 Aa p. 588 cimas pruni.

prionītis, -idos *f.,* πριονῖτις. *nomen herbae vettonicae*: Ps. MVSA herb. Vett. l. 176 a Graecis dicitur -is. ALEX. TRALL. 2, 180 (cod. Andecav.) *decoctio* -os (*gr. II 465*). *Bk.*

prior. *sub hoc lemmate invenies etiam adv.* prius *p. 1337, 68, superl.* primus *p. 1344, 48, iuncturam et compos.* primum pilum, primipilus *sim. p. 1360, 57, adv.* primum *p. 1363, 29,* primo *p. 1368, 47,* prime *p. 1371, 36,* primiter *p. 1371, 70*; *suis locis exhibentur adv.* primitus *p. 1259, 37,* primumdum *p. 1274, 73, coniunctio* priusquam *p. 1410, 18.*

ᴿ**prior,** -ius *compar.* [*ut* propior, proximus *sunt comparationis gradus adverbii* prope, *ita* prior, primus *ad* prī *pertinere manifestum est*: prior < *prĭ-i̯ōs; prīmus < *prīsmos (*cf. paelign.* prismu = prima, *fem.*), *fortasse e* *prī-isamos; *v. Cowgill, Indo-European and Indo-Europeans, 1970, 123–125; aliter de* primus *Leumann, Gramm. 1977, 317. 497. Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 226 'pristinum' ab eo venit, quod est 'prius', pari modo et '-r' (*cf.* CHAR. gramm. p. 199, 13 '-r' … et 'primus' ab adverbio 'prius' *veniunt.* DOSITH. gramm. 27, 4. *al.*). PRISC. gramm. II 91, 14 sqq. videntur (*sc.* -r *et* primus) a 'pridem' adverbio nasci, quod … facit comparativum -r, sed i corripuit. ISID. orig. 10, 207 -r, quod primus sit ordine (*sc.* ⌊pri⌋mus ⌊or⌋dine). *abbreviatur* (*fere in re militari; v. etiam p. 1332, 35*): prio INSCR. Brit. I 341, pri CIL III 6594a, 3 (*saec. III*[1]). VI 3628, 3. *al.,* pr CIL III 11135, 17 (*a. 235/8*). VIII 18072, 3 (*fere a. 253*). *et saepius, e. g. p. 1332, 39. 1335, 68,* p CHART. lat. ant. IX 367, 1, 1 (*Durae, a. 242/250; v. app. crit.*). NOT. Tir. 9, 24. 32, 94. *al.* *de formis*: *nom. et acc. sing. neutr.* -r VAL. ANT. hist. 16. QVADRIG. hist. 73. 74 (*testatur* PRISC., *v. supra p. 206, 44 sqq.; ad generum confusionem referas*: CALDON. Cypr. epist. 24 p. 536, 14 -em delictum [*var. l.*]. COMM. apol. 164 -r facinus [*trad.*]. *al.*); *abl. sing.* -e *passim,* -i *in codd. antiq.* LIV. 24, 12, 8. 29, 26, 4 GAIVS dig. 20, 4, 11, 2 SCAEV. dig. 34, 3, 28, 1. VET. LAT. Matth. 27, 64 (cod. 3. 4. 5). *al.; nom. plur.* -is *in codd. antiq.* COD. Theod. 6, 24, 8 (*cod. T,* -es *R*). SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 537 (*affertur* VERG. ecl. 9, 54, *ubi trad.* -es). *de mensura*: i *brevem testatur* PRISC. *l. 40; vix producenda est* PLAVT. *p. 1323, 63 coll. prosodia neglegentiore* CARM. de resurr. 389 COMM. apol. 534 *vel* i *longa* CE 579, 2 (*Nemausi*). o *cum apice* R. GEST. div. Aug. 19. *definitiones gramm.* (*cf. p. 1323, 3. 1331, 44 al.*): *1) differentiae*: CAPER gramm. VII 102, 17 primus ex multis, -r e duobus dicitur (*item fere* DON. gramm. mai. 2, 3 p. 617, 1. *et saepe; cf. e. g.* DIFF. ed. Uhlfelder 199 -r alterum praecedit, primus omnes). *ceterum distinguitur* primarius *p. 1235, 15* (*una cum* primitivus DIFF. ed. Beck p. 77, 26. *al.*), primores *p. 1266, 1.* *2) de comparatione vel ordine* (*cf. l. 56 sqq. p. 1334, 32 et* VLP. dig. 43, 20, 1, 33 -em aestatem ex comparatione duarum aestatium accipi): NON. *v. p. 1266, 1.* CHAR. *v. p. 1235, 10.* PRISC. gramm. II 90, 17 sqq. *'-r' et 'primus',* cum ordinis sunt, differentiam numeri significant; … '-r' de duobus, [et] 'primus' de multis dici solet; invenitur tamen saepe '-r' pro 'melior' positum et tunc … habet vim comparativi *eqs.* III 472, 18 nullum nomen numerum significans comparationem potest habere …, excepto '-r', quod de duobus ordinem significat. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO (*si recte coni., v. p. 1334, 21*), TER., CATONE. *abiit in serm. gr., v. p. 1332, 45.*
[*confunditur in codd. maxime cum adv.* prius TER. Eun. 6 OV. am. 1, 8, 79 (*fort. falsa var. l.* OV. met. 3, 358 SEN. nat. 6, 8, 2), proprior COLVM. 6, 38, 4 PLIN. nat. 21, 106 (*restit.* LIV. 44, 35, 7 TRYPH. dig. 49, 15, 12, 12), propior CELS. 7, 19, 11 (*falsa var. l.* LIV. 32, 32, 2 SEN. epist. 33, 11; *cf. p. 1332, 20*), *ceterum e. g. cum* pius VERG. Aen. 4, 464 MANIL. 2, 883 *et cum* primor, *v. p. 1266, 10 sq. 1329, 67. 71. 1330, 2.*]

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fere is qui antecedit alterum (*complures p. 1337, 12*), *πρότερος* (*item* GLOSS.; *vox eadem, cum gr. respondet, infra non adnotatur; definitur in philosophia* PS. AVG. categ. 19, 162 sqq. quinque modis aliud altero -s dicitur; quorum primus est, cum dicimus aliquem tempore seniorem *eqs.* [*sim.* BOETH. categ. 14a26 sqq.]. *significantur fere quae proxime antecedunt, sed longiore intervallo l. 45. p. 1334, 36; de vi partitiva v. p. 1329, 16, de usu pro superl.* primus *v. p. 1337, 12*).

exempla sic digerenda esse putavimus:

I *respicitur tempus vel origo*:

A *praedicative*: **1** *notione communi: l. 61* (*usu fere pro adv.* antea, olim *p. 1324, 14; speciatim in re publica p. 1324, 19*). **2** *notione peculiari vel deflexa, sc. cum respectu incipiendi p. 1324, 34, praeveniendi, praevertendi p. 1324, 63, fontis, fundamenti p. 1325, 6* (*in ordine logico p. 1325, 26*), *sponte agendi p. 1325, 44.*

B *attributive*: **1** *vario usu: p. 1325, 52* (*iuxta nomen proprium p. 1326, 7*). **2** *peculiaria selecta: p. 1326, 15* (*ad distinguenda quae eodem nomine appellantur p. 1326, 73; in religione christ. p. 1327, 17*). **3** *stilistica* (*sc. breviloquentia vel enallage*)*: p. 1327, 38.*

C *pro subst.*: **1** *de animantibus: p. 1327, 60* (*de maioribus p. 1328, 41*). **2** *de rebus: p. 1328, 61* (*subst. masc. vel fem. per ellipsin p. 1329, 9*).

II *respicitur locus*: **A** *usu communi: p. 1329, 20.* **B** *in locut. adverbialibus: p. 1330, 54* (in -e(m) parte(m) *sim. p. 1330, 55*; in -a *sim. p. 1331, 3*). **C** *significantur posteriora, secutura: p. 1331, 27.*

III *respicitur aestimatio*:

A *de animantibus*: **1** *generatim: p. 1331, 51.* **2** *speciatim, sc. in iure p. 1332, 13, in exercitu p. 1332, 33, in vita publica p. 1332, 55* (*in municipiis p. 1332, 65*), *in ecclesia p. 1333, 17.*

B *de rebus: p. 1333, 45.*

IV *respicitur series*: **A** *dictorum, scriptorum: p. 1334, 35* (*in distinguendis operibus eiusdem nominis p. 1335, 6; anaphorice p. 1335, 15*). **B** *exempla cetera: p. 1335, 51.*

V *appendix grammatica et stilistica*: **A** *indicatur, quid sequatur: p. 1335, 73.* **B** *indicatur, quanto quid antecedat: p. 1336, 42.* **C** *indicatur, qua (in) re sim. quid antecedat: p. 1336, 49.* **D** -s est *cum struct. verbalibus: p. 1336, 72.* **E** *ponitur fere pro superl.* primus, *sc. in serie p. 1337, 19, cum struct. part. p. 1337, 39, pro gr. πρῶτος p. 1337, 50, variandi gratia p. 1337, 56.* **F** *iuxta voces eiusdem stirpis: p. 1337, 66.*

I *praevalente respectu* **temporis** *vel originis* (*respiciuntur nimirum antecedentia, superiora sim., de tempore venturo v. p. 1331, 35; ordinem dictorum v. sub IVA; hic illic vergit in notionem q. e. vetus, priscus sim., quod infra non distinximus, sed cf. e. g. p. 1325, 62. 65. 1326, 17. 1328, 43. 70 sq. et* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1320–4 [cod. Paris.] -a: prisca. vetusta. antiqua. vetera. anteriora). *opposita, quorum pauca tantum specimina exhibemus*: alius LIV. 36, 40, 7 PAVL. FEST. p. 187, alter CIC. de orat. 1, 183 LVCR. 4, 772, hic CIC. S. Rosc. 153 ANTON. Cic. Phil. 13, 26, novus CIC. S. Rosc. 153 LVCR. 5, 169, posterior PLAVT. Cist. 615 Truc. 410 CIC. Quinct. 33, praesens OV. trist. 4, 6, 25 LIV. 30, 11, 11, secundus CIC. rep. 2, 36 VARRO rust. 2, 9, 7.

A *praedicative* (*v. et p. 1327, 58; saepius verbo supplendo, p. 1324, 2. 45. 1325, 7. al.; pertinet imprimis ad subi.* [*subaudiendum p. 1324, 58*] *vel obi., raro ad alia, e. g. p. 1324, 7. 10. 12, fere ad totam sententiam, ut exspectes adv. p. 1324, 11. 14 sqq.; excipitur per adv., e. g.* deinde VERG. Aen. 12, 195 LIV. 28, 14, 1. *al.*, mox *vol. VIII 1550, 43 sqq., ceterum v. infra l. 62. 65. 75. al.; maxime spectat ad praeterita, ad futura e. g. l. 63. p. 1324, 52. 66; abundanter ponitur sub 2aβ, iuxta* occupare *p. 1324, 66, iuxta compos. cum* praesupra *p. 518, 28. 37. 744, 8. 1099, 21. al., iuxta adv.* ante CYPR. epist. 16, 3 p. 519, 16 IVVENC. 2, 306. *al.*): **1** *notione communi*: **a** *generatim* (*exempla selecta*): PLAVT. Aul. 705 multo … adveni -r multoque prius me conlocavi *eqs.* Cas. 839 meast haec. :: scio, sed meus fructus est -r (fructust -r *trad., ut* i *producta fiat tetram. bacchius; sed v. Questa, Maia 18, 1966, 414*). Persa 216 -r rogavi. :: at post scies. Truc. 410 eum … non illa peperit, quae peperit -r (patior *trad.*), sed tu posterior. TER. Phorm. 229 nunc -r adito tu, ego *eqs.* 532 sq. si mihi -r tu attuleris *argentum* …, mea lege utar, ut potior sit, qui -r ad dandumst. VAL. ANT. hist. 16 hoc senatus consultum -r (*v. p. 1322, 46*) factum est. CIC. de orat. 2, 114 nihil -s constituo, quam quid sit illud …; deinde illa duo … considero. 2, 366 ut et partes faceret et utram vellet -r ipse sumeret. Att. 16, 13, 1 ante scripta epistula … -r mihi legi coepta est. PLANC. Cic. fam. 10, 18, 3 ut -r occurrerem. LVCR. 4, 314 cum … aer ater init oculos -r …, insequitur … confestim lucidus aer (*cf. 4, 349* posterior). BELL. Afr. 28, 4 uti se -em quam fratrem interficerent. VARRO rust. 1, 54, 1 *uva* praecox … multo ante coquitur, quo -r legenda (*ibid.* prius). ALF. dig. 6, 1, 57 uter -r iudex iudicaret. OV. epist. 19, 76 hoc melior …, quo -r, illa fuit *occasio.* trist. 1, 2, 50 posterior nono est undecimoque -r (*sc. fluctus decimus, v. vol. V 1, 170, 11 sqq. 172, 55 sqq.*). PRIAP. 45, 6 (*cinaedo capillos crispanti*) num … -r es puella …, ⌊quam sint⌋ mentula quos habet *pilos*, capilli? (⌊ ⌋ qua *et* sunt *var. ll., v. Goldberg, 1992, ad l.; item in figura q. d. ἀδύνατον*: VAL. FL. 7, 56 ante … descendet Caucasus … ac -r … repetet … praedas. *cf. p. 1340, 15*). LIV. 1, 7, 1 -i Remo augurium venisse fertur. 28, 41, 9 hoc et natura -s est, tua cum defenderis, aliena ire oppugnatum. MANIL. 4, 506 *Aries exoriens* cervice -r flexa quam cornibus ibit. GERM. 591 occidit … dorso Piscis caudaque -e. STAT. Theb. 9, 635 *si filio moriendum est*, funera matris audiat ille -r. TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 435, 7 *Christus* doctrinae suae panem -bus offert Israhelitis. VET. LAT. sap. 7, 1 qui -r finctus est, *Adam* (prius *var. l., gr. πρωτοπλάστου*). *et passim.* *in poesi adhibetur, ubi exspectes potius adv. notionis q. e. olim sim.* (*cf. p. 1348, 46*): TIB. 1, 4, 32 *infirmus* iacet …, qui -r (prius *Broukhusius*) Eleo est carcere missus equus. OV. ars 2, 218 *Hercules* meruit caelum, quod -r ipse tulit. met. 11, 422 ubi est, quae cura mei -r esse solebat? (*nisi ad p. 1333, 52*). STAT. silv. 5, 1, 45 *mulier* nuptumque (nuptuque *var. l.*) -r taedasque marito passa alio. *al.* **b** *speciatim in re publica respicitur ordo creandi, renuntiandi, rogandi sim.*: CIC. Mur. 18 (*verba accusatoris*) quaesturam una petiit, et ego sum factus -r ([*postea*: primum ⟨locum⟩, *v. p. 1358, 42*]. Pis. 2 aedilem -em [*v. p. 1358, 49*]. FEST. p. 161 maiorem consulem L. Caesar putat dici vel eum … vel eum, qui -r factus sit. *al.*). 35 in praeturae petitione -r renuntiatus est (LEX Malac. [CIL II 1964] 2, 46. AVSON. 419, 57 p. 367, 369. *vix huc l. 31*). Pis. 3 me … civitas … -em consulem declaravit (*nisi attributive* [*cf.* maiorem c. *l. 23*]; *sim. dubites de* LIV. 29, 22, 5 quo die illum omnes centuriae -em consulem dixissent). Planc. 49 ut nemo … -r eam *centuriam praerogativam* tulerit, quin renuntiatus sit … consul. rep. 2, 35 *Tarquinius rex patres maiorum gentium* -es sententiam rogabat. LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 29 -em ceteris eum … factum creatumque esse renuntiato (2, 64). 2, 54 uti quisque -r maiorem partem numeri curiarum confecerit. *al.*

2 *notione peculiari vel deflexa* (*cf. et supra l. 14*): **a** *respicitur potius qui incipit, initium capit* (*saepe in relatione mutua, sc. in actione, cui alius respondet, vicem reddit; exempla potiora; quae spectant ad ἀρχηγέτην v. p. 1337, 33 cum abundantia quadam* -r incipit, *v. vol. VII 1, 914, 21. 917, 74, ceterum e. g.* -r coepit *l. 58* [*aliter p. 1323, 72*], -r orsus est OV. epist. 12, 72): **α** *verbis*: PLAVT. Epid. 261 quid istuc dubitas dicere? :: vos -es esse oportet, nos posterius dicere. TER. Eun. 6 *adversario inclementer* responsum … esse, quia laesit -r (prius *var. l.*; *item maledicendo sim.*: Phorm. 13 vetus si poeta non lacessisset -r [*abundantiam notant* DON. *et* SCHOL. Bemb.]. CIC. Att. 3, 12, 2 scripsi … iratus, quod ille -r scripserat. *al.*). VERG. ecl. 5, 10 incipe, Mopse, -r (*in certamine cantandi ut* BVC. Eins. 1, 20). Aen. 1, 321 -r '…' inquit '…' (*325* contra sic filius orsus: '…'. *item ad inducendum alloquentem*: 6, 341. 8, 469 rex -r haec: '…' [*sine verbo ut e. g.* LIV. 30, 30, 2 conticuere; tum Hannibal -r: '…']. *al.; caret responso*: VERG. Aen. 1, 581. 9, 319 VAL. FL. 6, 675. *al.*). HOR. epist. 1, 7, 66 Volteium mane Philippus … occupat et salvere iubet -r. PROP. 4, 5, 42 *Medea* ausa rogare -r (*item in amore l. 58 et e. g.* OV. ars 1, 708 sq. *amator frustra* exspectat …, dum -r illa rogat; vir -r accedat *eqs.*). *al.* **β** *actione qualibet* (*addas l. 50*): CATO orat. 120 quod illos dicimus voluisse facere, id nos -es facere occupabimus? (*nisi ad b*). PVBLIL. sent. I 13 impune pecces in eum, qui peccat -r (rarior *codd. plerique*). CAES. Gall. 4, 7, 3 Germanos neque -es … bellum inferre neque … recusare …, quin armis contendant (*cf.* civ. 1, 82, 5 -r proelio non lacessere. NEP. Thras. 2, 6 -r impugnare. *al.*). OV. epist. 5, 76 quae … -r nobis intulit *aemula*, ipsa ferat (*cf. e. g.* SEN. dial. 4, 30, 1 pati, quod -r feceris). ars 1, 705 ut pudor est quaedam (*v. app. crit.*) coepisse -em, sic alio gratum est incipiente pati. LIV. 3, 20, 1 *consul* suscepisse collegam -em actiones … passus (*opp.* in peragendis). 4, 29, 6 qui -r auctor … exempli foret. SEN. Phaedr. 723 ausae -es simus an passae nefas. benef. 5, 6, 2 dare beneficium -r incipiebat. *sim. al.*

b *respicitur potius qui praevenit, praevertit* (*sc. ut posterior successu careat, impediatur vel omnino non agat; exempla potiora; saepius* -r occupat [*abundanter maxime l. 66. p. 1325, 2, fort. et l. 52, cf.* -r praevenit *p. 1099, 21. al.*]): PLAVT. Pseud. 922 (921) dum ille dormit, volo tu -r ut occupes adire. CATVLL. 21, 8 insidias mihi instruentem tangam te -r irrumatione. CAES. civ. 1, 66, 4 qui -r has angustias occupaverit (*cf.* 1, 70, 2 si -es montis … attigissent. BELL. Alex. 73, 1 si modo ea loca hostes -es non [*om. pars codd.*] cepissent. *al.*). VERG. ecl. 9, 54 lupi Moerim videre -es (*v. vol. VII 2, 1854, 55. 1852, 58*). Aen. 11, 760 Arruns velocem iaculo et multa -r arte Camillam circuit (*cf. 801 sq.* nihil ipsa … memor … venientis … teli. *vix ad III*). CVLEX 183 cui *dormienti* cuncta ⌊parantur⌋, … hunc -r … conterret *culex* (⌊ ⌋ *trad.* paranti [*sc. serpenti, ut ad p. 1336, 17 spectet?*]). OV. epist. 19, 106 potius peream … fataque sint culpa nostra -a tua. fast. 4,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

924 quod *ferrum* ... potest alios perdere, perde *Robigo* -r (precor *var. l.*). Sen. dial. 2, 17, 2 materia petulantibus ... detrahitur, si ultro illam et -r occupes. 9, 11, 12 das in te vires rebus adversis, quas infregit quisquis -r vidit. Octavia 530 si ... -r ense occuparo, quidquid infestum est mihi. Lvcan. 2, 492 nequiquam ...; nam -r *eqs.* Val. Fl. 6, 740. *al.*

c *respicitur qui (quod) simul fons vel fundamentum est sequentium* (*locutione* -r est [*vel copula subaudienda*], -r aestimatur *sim. fere in sermone philos. vel artium; exempla potiora; extra usum praedic. cf. l. 69. p. 1328, 74*): **α** *servata vi temporis*: Cic. top. 6 *topice* et ad usum potior erat et ordine naturae certe -r *quam dialectice.* Varro ling. 8, 1 propago omnis natura secunda, quod -s illud rectum, unde ea. 8, 6 (*5 duo* ... verborum principia, impositio ⟨et declinatio⟩) ad illud genus, quod -s ..., ad reliquum genus, quod posterius. 10, 56 in demonstrando ... proficisci ... ab eo, quod -s est. frg. Aug. civ. 6, 4 p. 250, 26 sicut -r est ... pictor quam tabula picta *eqs.* Sall. Iug. 85, 12 *magistratum* gerere quam fieri tempore posterius, re atque usu -s est (*cf. Demosth. Olynth. 3, 15 πρότερον ... καὶ κρεῖττον. vix ad III*). Sen. benef. 5, 8, 1 *v. p. 1337, 4.* Colvm. 3, 3, 1 est ... adhuc supervacuum de his *vitibus* conserendis praecipere, dum, quod -s est, nondum concedatur, an omnino sint habendae. Papin. dig. 41, 3, 44, 7 cum -s esset, ut, quod usucaptum diceretur, possessum foret. Tert. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 1 -r erit res passione et materia aemulatione (*cf. e. g.* resurr. 57, 4 -s est genus quam casus). virg. vel. 1, 2 si semper Christus et -r omnibus (*cf. Col. 1, 17* ipse est ante omnes. *sim. de ipso deo e. g.* Iren. 4, 38, 3 l. 66 -r omnium *est* et omnibus, ut sint, ipse est causa [*gr. πρῶτος τῶν ἁπάντων*]). *al.* **β** *vi temporis evanescente significatur quod antecedit ordine logico* (*contra ordinem temporis l. 34. 38; de generali quodam, cui subiectum est speciale, ut accedat notio sub III illustrata, cf. e. g. l. 36. 40*): Varro ling. 8, 12 utriusque generis, et vocabuli et verbi, *sunt* quaedam -a, quaedam posteriora: -a ut 'homo' ..., posteriora ut 'doctus' (*ad ordinem verborum rettulit Dahlmann, 1940, ad l. coll. p. 1334, 64; sed cf. p. 1351, 33 et* Varro ling. 8, 13 -s ... nomen est quam verbum). Qvint. inst. 3, 5, 9 in omni ... speciali *quaestione* ... inest generalis, ut quae sit -r. Ps. Apvl. herm. 2 p. 266 *praedicativa species propositionum* natura -r est ac velut elementum substitutivae. 9 p. 274 *propositionem dedicativam esse* -em aestimandam, licet ante abdicativa enuntietur; similiter et in ceteris quae -r est potestate -r intellegatur (*v. app. crit.*). 12 p. 277 -es sunt universales particularibus (*quae praecedunt v. supra p. 284, 63*). Tert. resurr. 45, 3 omnis ... perfectio, etsi ordine postumat, effectu anticipat; magis illud -s est, sine quo -a non possunt. virg. vel. 4, 7 subiectum est ... generali speciale, quia generale -s est, ... et portionale universali. Mar. Victorin. Porph. isag. p. 14, 22 genus a propriis differentiis -s est (*gr. πρότερα*). Ps. Avg. categ. 19, 162 est unum -s naturaliter a duobus, ex eo enim nascuntur duo *eqs.* (*sim.* Boeth. categ. 14a31; *gr. πρότερον*). *al.*

d *respicitur potius qui agit sua sponte nec alio monente sim.* (*sec. usum sub a et b illustratum, sed vi temporali evanescente*): Val. Fl. 2, 124 *Venus* talem ... sibi ... ministram quaerit ...; videt illa *Fama* -r, iamque advolat ultro impatiens *eqs.* 8, 410 -r ipsa *Medea* ... sensit non fidi iam signa viri. Tac. ann. 13, 13, 4 cum ... cupita aliis -r deferret *Nero matri dono dans.* Vet. Lat. sap. 6, 14 *sapientia* praeoccupat, qui se concupiscunt, ⌊ut illis se -r ostendat⌋ (*gr. 6, 13 προγνωσθῆναι*). Ps. Cypr. adv. Iud. 6, 3 nec timeatis, qui peccastis: -es ad vitam venite.

B *attributive*: **1** *vario usu*: **a** *de rebus* (*specimina pauca, inde a* Qvadrig. *selecta*): Plavt. Bacch. 985 metuo, ne idem cantent *tabellae* quod -es. Ter. Hec. 407 iam -r amor me ... exercitatum reddidit. Lvcil. 28 -e concilio *deorum* (*v. Timpanaro, Nuovi contributi, 1994, 206 sqq.*). Qvadrig. hist. 73 foedus. Cic. Quinct. 8 *iniquum est* me, qui caput alterius ... defendam, -e loco causam dicere (*cf. vol. VII 2, 1585, 54 sq.*). S. Rosc. 153 illam -em *proscriptionem* (*opp.* nova). Tull. 5 -e actione *iudicii* (*cf. vol. I 443, 25 sqq.*). off. 1, 36 *ut* secundo eum obliget sacramento, quia -e amisso *eqs.* Att. 3, 15, 5 -r lex. 7, 9, 3 vide consulem illum iterum, quem vidisti consulatu -e. 15, 13, 1 duas a te accepi epistulas; respondebo ... -i prius. Catvll. 76, 1 recordanti benefacta -a ... homini. Lvcr. 3, 768 *anima* amittit vitam sensumque -em. Caes. Gall. 5, 23, 4 -is commeatus ... militibus. Sall. Iug. 101, 5 in -e pugna. Verg. georg. 2, 59 poma ... degenerant sucos oblita -es. Aen. 4, 323 extinctus pudor et ... fama -r. Ov. met. 8, 415 missis ... duabus hasta -r terra, medio stetit altera tergo. R. Gest. div. Aug. 19 qui *porticum* -em eodem in solo fecerat (*cf. gr. ὅς πρῶτος αὐτὴν ἀνέστησεν*). Sen. benef. 3, 5, 2 verba -a. Tac. dial. 22, 3 -es eius *Ciceronis* orationes. *et passim.* *cum respectu fundamenti sim.* (*cf. A2c*): Sen. benef. 6, 22 *sol et sidera* eunt ... tua causa, etiamsi maior illis alia ac -r causa est. Plin. nat. 16, 78 quam *arborum* differentiam antecedat necesse est -r *differentia* (*sc. inter silvestres et urbanas*). Apvl. Plat. 2, 1 p. 220 quae *bona* ex -um fonte profluerent (*antea*: prima bona). *al.* **b** *de animantibus* (*oppido p. 1326, 9*): Cic. rep. 2, 36 -bus equitum partibus secundis additis. Varro ling. 9, 18 artificum -um ... artem. Verg. Aen. 8, 312 virum monimenta -um. Ov. met. 1, 251 subolem ... -i dissimilem populo (*sc. qui fuit ante diluvium*). Liv. 38, 1, 6 parem -i numerum *adiutorum* adiecerunt. Germ. 126 o patrum suboles oblita -um. Vell. 1, 17, 2 ut Livium quoque -um *historicorum* aetati adstruas. Cels. 4, 25, 4 *quaedam* contra -es auctores Asclepiades affirmavit. Sen. Med. 604 vade, qua tutum populo -i (*sc. non per mare*). dial. 12, 7, 5 extinctis -bus *gentibus.* *al.* *apponitur nomini proprio* (*fere vice enunt. relat., nisi hic illic subst. agnoscere malis*): Sil. 8, 366 Tibur ..., Praeneste ... Antemnaque, prisco Crustumio -r. Stat. Theb. 4, 275 Arcades ... veteres, astris lunaque -es. Qvint. inst. 3, 1, 21 *scripsit pauca* Gallio, accuratius vero -es Gallione Celsus et Laenas et aetatis nostrae Verginius. Tac. hist. 3, 65, 1 Flavius Sabinus aetate -r ... auctoritate ... Vespasianum anteibat. Gell. 3, 11, 5 (*subsunt verba Accii, v. carm. frg. 6*) *Homero* -is Hesiodi carminibus. *al.*

2 *peculiaria quaedam selecta*: **a** *respectu vario distinguuntur*: **α** *ipsa temporis spatia* (*vel etiam homines cuiusdam temporis ut e. g. l. 18 sq.*): Ⓘ *indefinita* (*sive longius remota sive prope adiuncta*): Ter. Eun. 246 olim isti fuit generi quondam quaestus apud saeclum -s (Lvcr. 3, 629 scriptorum saecla -a. Sen. contr. 10 praef. 5 [*opp.* nostrum]. Sen. dial. 2, 2, 1 Tac. dial. 1, 1. *al.*). Cic. fam. 5, 17, 1 -a tempora in ruinis rei publicae ... iacuerunt, posteriora *eqs.* ([*cf. antea*: superioribus]. S. C. de aedif. [cil x 1401] 44 [*42* hoc ... saeculo]. Qvint. inst. 3, 7, 3. *al.* Tac. hist. 4, 44, 1. *et saepe*). Lvcr. 1, 553 corpora ... *ad nihilum* redacta ... aevo frangente -e (Ov. met. 15, 228 *senecta* subruit ... aevi ... -is robora. Ib. 249 sine exemplis aevi ... -is. Colvm. 1 praef. 1. *al.*). Ov. met. 8, 239 unica tunc volucris nec visa -bus annis (15, 445 fast. 3, 145 Liv. 22, 36, 5. 27, 38, 1 Sen. epist. 14, 13. *al.*). *al.* Ⓘⓘ *definita* (*fere sine intervallo antecedentia*): Lex inc. Tarent. (cil I^2 2924) 13 *lex* in sex mensibus -bus et in sex ⟨mensibus posterioribus quot annis recitetur⟩ (Varro ling. 6, 10. 6, 34 *mensis additus* -r ... Ianuarius appellatus; posterior *eqs.* Colvm. 11, 2, 10 -e m. [*i. Decembri*]. Gaivs inst. 4, 152 si tu ... viii m. possederis -bus, et ego vii posterioribus. *al.*). Qvadrig. hist. 57 qui -e anno erat consul (Cic. ad Q. fr. 1, 1, 2. Cass. Parm. Cic. fam. 12, 13, 3 a. -e. Bell. Afr. 20, 4. *et passim; abundanter*: Tac. ann. 1, 77, 1 licentia proximo -e a. coepta. *plur.*: Flor. epit. 2, 19, 2 centum hos -es *annos*). Cic. Catil. 1, 8 -e nocte ([*antea*: n. illam superiorem]. 3, 29 Liv. 1, 58, 8. *al.*). fam. 1, 9, 24 -e aestate (Liv. 21, 5, 7. 27, 13, 3. *et saepius; in iure*: Nerat. dig. 43, 20, 6 interdictum ad -is ae. tempus relatum. Edict. praet. dig. 43, 13, 1, 3. *al.*). Pvblil. sent. D 1 discipulus est -is posterior dies (Rvt. Lvp. 2, 7 -is [-bus *trad.*] diei. Liv. 42, 58, 3 -bus continuis d. Vell. 2, 12, 4 *tot hostes caesi* -e ac postero d. Plin. nat. 14, 142 [*opp.* venientem]. Cels. dig. 50, 16, 98 pr. -e an posteriore die *bisextorum* [*inde* Vlp. dig. 4, 4, 3, 3. *sunt, qui trahant ad IVB*]. *al.*). *al.*

β *homines eiusdem status, condicionis sim.; pertinet ad*: Ⓘ *affinitatem, consanguinitatem sim.*: Plavt. Cist. 605 *filia* ex -e muliere nata (*de eadem, sc. nondum uxore, ibid.* 615, *v. p. 206, 66*). Cic. de orat. 1, 183 *cum* alteram *uxorem* duxisset neque nuntium -i remisisset ([*ibid.* cum superiore]. Qvint. decl. 338, 28. 373 them. Tac. ann. 4, 22, 3 Svet. gramm. 19, 1. *saepius; cf. l. 45*). Catvll. 67, 20 non illam vir -r attigerit (CIL VI 1815a, 6 [*aet. Aug. vel Tib.*]. Val. Max. 8, 1 amb. 2 Iavol. dig. 23, 3, 64. *al.*). Verg. Aen. 4, 534 procos (Stat. silv. 1, 2, 169). Prop. 4, 11, 89 nec matrem laudate nimis: collata ⌊-i⌋ *irascetur noverca* (⌊ ⌋ *nisi fem. pro subst.*). Sen. contr. 1, 1, 8 (*verba filii adoptati*) me ... -i patri non paruisse (1, 1, 10). Sen. dial. 6, 16, 6 quem *filium* ... luges -is oblita (Apvl. apol. 91, 8 [*opp.* posteriori]. *al.*). *al.* Ⓘⓘ *ius, sc. proprietatem, negotia, obligationes, curas sim.*: Cic. Quinct. 34 *Hortensius* queritur -e patrono causam defendente numquam perorari potuisse. Varro rust. 1, 17, 3 ad -em dominum quid factitarent *operarii novicii* (2, 9, 7 cum a -e d. secundo traditus est *canis.* Hor. carm. 2, 15, 8 d. -i *olivetorum.* Sen. contr. 7, 6, 23 -r d. *servi. et saepius*). Sab. dig. 18, 2, 11 pr. -is emptoris statim fit *fundus* (Iavol. dig. 18, 2, 19 Ivlian. dig. 18, 2, 10. *al.*). Plin. epist. 3, 19, 6 possessor. Ivlian. dig. 16, 1, 16, 1 restituitur -r debitor creditori (Pompon. dig. 4, 4, 50 Gaivs dig. 4, 4, 12. *al.*). 30, 81 pr. a -e legatario (Pompon. dig. 35, 1, 105. *nisi locos ad III trahas*). Pompon. dig. 20, 4, 4 a -e creditore (*ibid. bis.* Gaivs dig. 20, 4, 11, 4. *al.*). *al.* Ⓘⓘⓘ *munus publicum vel militare administrandum*: Sall. Iug. 47, 4 *novos* legatos ... mittere ..., quos item uti -es consul ... dimittebat (Liv. 37, 35, 2. 39, 53, 10. *cf.* -r legatio: Liv. 21, 18, 4. 39, 33, 5. 42, 47, 9). Liv. 1, 33, 1 *Ancus* secutus ... morem regum -um (1, 35, 7. 2, 1, 2 [*opp.* proximi]. *al.*). 2, 58, 5 consules (3, 31, 6. 32, 28, 4. *al.*). 3, 36, 3 decemviri (3, 36, 6). 44, 36, 9 imperatores (Plin. paneg. 53, 6. *al.*). 44, 36, 10 ducibus (Lvcan. 4, 698 [*opp.* novis]. *al.*). Sen. dial. 11, 13, 1 -is principis furor (*al., v. p. 1284, 58*). *al.*

γ *quaecumque eodem nomine appellantur*: Ⓘ *res* (*exempla minus dubia*): Cic. fam. 6, 14, 2 Kal⟨endas⟩ intercalaris -es (*sc. anni 46, quo fasti correcti sunt*). Liv. 22, 60, 11 -e Punico bello (*tertio nondum coepto.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

item: 28, 44, 13. *al.; cf.* 42, 32, 6 -e Macedonico b.). PLIN. nat. 18, 287 Vinalia -a (*sc. mensis Aprilis; cf. 18, 289* V. altera *mensis Augusti*). CIL VI 3183 kastr(is) -b(us) (*equitum singularium; al., v. Liebenam, RE VI 313; distinguebantur* c. nova Severiana). (II) *homines*: Ⓐ *strictius fere vice cognominis* (*cf. p. 1335, 66*): NEP. Dion 1, 3 erat intimus Dionysio -i ([*1, 1* ille superior]. reg. 2, 2. PLIN. nat. 12, 7 [*cf. Theophr. hist. plant. 4, 5, 6 πρεσβύτερος*]. IVST. 22, 1, 1). VELL. 2, 1, 1 -r Scipio ..., posterior (QVINT. inst. 3, 8, 37 S. -r an Fabius. *cf. l. 9*). VAL. MAX. 6, 7, 1 Africani -is uxor (ASCON. Pis. p. 12, 16. PLIN. nat. 7, 47 Scipio A. -r. 7, 114 -r A. 16, 234. *al.*). HIST. AVG. Maximin. 24, 2 -es Gordianos (24, 3). *al.* Ⓑ *exempla cetera*: HOR. carm. 3, 17, 2 -es ... Lamias. PLIN. nat. 34, 87 Cephisodoti duo fuere: -is est *simulacrum Mercurii* ...; sequens *eqs.* MART. 9, 101, 3 Alcidae ... facta -is (*de eodem 11* minor A., *opp.* maior, *sc. imperator*). 12, 36, 9 Pisones ... et Crispos mihi redde, sed -es. APVL. met. 10, 29, 2 rosae, quae me -i meo Lucio redderent (*sc. mihi nondum in asinum verso; cf. l. 69*). *al.*

b *secundum religionem christianam* (*pauca notabiliora*): VET. LAT. Eph. 4, 22 (cod. 75, *sim. saepius*) deponere vos secundum -em conversationem veterem hominem ([*gr. προτέραν, cod. 78. al.* = *Vulg.* pristinam]. IREN. 3, 5, 2 l. 55 transgressionem -is conversationis. *al.; cf. l. 32*). Hebr. 9, 15 (cod. 89. *al.* = VVLG.) quae *praevaricationes* erant sub -e testamento ([*opp.* novi t.; *gr. πρώτῃ, cod. 75* veteris]. IREN. 4, 32, 2 l. 37. 4, 36, 6 l. 218 AMBR. fid. 3, 11, 76. *al.*). TERT. monog. 17, 6 redi in Adam vel -em, si in novissimum non potes (*respicitur I Cor. 15, 45 [v. p. 1347, 63] ut*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 3, 3 [*Migne gr. 36, 433A παλαιοῦ*]). IREN. 4, 17, 5 l. 153 (*ad Mal. 1, 10*) -r ... populus cessabit offerre deo (4, 21, 3 l. 50 [*opp.* posterior]. PS. CYPR. mont. 11 duos p., veterem et -em Iudaeorum et novum et posteriorem p. Christianorum. HIL. myst. 1, 26, 3 [*opp.* iunioris]. *et saepius; de eo, qui fuit ante legem Mosi*: FILASTR. 150, 3 -i p., deinde Iudaeorum, tertio Christianorum [*ibid.* primo]). CYPR. testim. 1 capp. 9 lex -r, quae per Moysen data est ([*opp.* nova]. FILASTR. 119, 1. *al.*). 3 capp. 11 exposito -e homine caelestia ... cogitare (PONT. vita Cypr. 11, 4 conversationem -is h. [*cf. l. 18*]. MAX. TAVR. 50a, 3. VEREC. in cant. 4, 27 l. 7 hominis ... culpa -is, *i. Adam. al.*). AMBR. Abr. 2, 9, 66 *medium tempus* inter adventum domini -em et secundum, qui futurus est iudicii dies (HIER. in Matth. 25, 5. AVG. civ. 20, 9 p. 427, 29 isto iam tempore -is eius *Christi* adventus. *al.*). *al.*

3 *stilistica quaedam*: **a** *per breviloquentiam ponitur* -r *fere loco structurae verbalis e contextu subaudiendae* (*exempla potiora, cf. p. 1326, 7*): CAES. civ. 1, 27, 1 quae *naves* -em partem exercitus eo deportaverant. VARRO rust. 3, 9, 20 bis die cibum dant, observantes ..., ut -r sit concoctus, ⌞quam⌟ secundum dent (⌞ ⌟ *tuetur Baehrens, Eranos 13, 1913, 25,* antequam *Schneider*). ALF. dig. 15, 3, 16 (*antea*: boves vendiderat, alios redemerat) -es boves ..., posteriores boves. HOR. epist. 1, 5, 27 nisi cena ⌞-r⌟ potiorque puella ... detinet *convivam* (⌞ ⌟ *sc. ad quam prius invitatus est sim.*). OV. trist. 4, 6, 25 tristior est ... praesens *exilii* aerumna -e: ... aucta mora est (*potius partitive, sc. 'qualis initio fuit'*). LIV. 38, 41, 5 *angustiae non* minus confragosae quam -es (*sc. in quibus prius fuerant; sim.* SEN. epist. 28, 5 *regionum* -um taedio). LABEO dig. 14, 2, 10, 1 habes ... cum -e nauta actionem. PLIN. nat. 36, 173 *cisternas* geminas ..., ut in -e vitia considant atque ... in proximam transeat pura aqua. *al.* **b** *per enallagen*: VERG. Aen. 4, 464 multa ... vatum praedicta -um (piorum *var. l.*). CELS. 2, 10, 8 -is febris accessio (*postea*: parem ... subsequi). SEN. epist. 81, 25 in -e ac meliore ... memoria (FLOR. Verg. 1, 8 in memoriam -em [-um *Mommsen*]). STAT. Theb. 3, 559 -r aureus ille sanguis avum. 4, 32 nunc mihi, Fama -r mundique arcana Vetustas, ... pande viros (silv. 1, 1, 8). silv. 3, 5, 51 cineres umbramque -em quaeris (*sc. mariti -is*). *al.*

C *pro subst.* (*exempla notabiliora; praedicative p. 1328, 36; servata structura adi. accedit abl. compar.* QVINT. inst. 12, 10, 45. *al., abl. respectus e. g.* CE 1536, 5): **1** *de animantibus* (*fere masc.; fem. v. l. 65 et fort. p. 1326, 52*): **a** *generatim* (*significantur qui qualibet ratione e contextu saepe subaudienda posteriores quosdam antecedunt*): PVBLIL. sent. I 60 iter est, quacumque dat -r vestigium (*cf.* LIV. 5, 35, 1 vestigia -um. SEN. dial. 4, 10, 3 quisquis sequitur -es male iter ingressos [*nisi ad II*]. *al.*). OV. am. 3, 9, 53 Nemesisque -rque (*sc. Delia, cf. 32* primus amor. *item fem.* -r *de amica sim.*: rem. 483 hanc habuit solacia ... -is. VAL. FL. 5, 444 ille -em deserit. VVLG. gen. 29, 30 amorem sequentis -i praetulit *Iacob*). met. 7, 759 *Oedipus* carmina ... non intellecta -um solverat ingeniis. 8, 172 nullis iterata -um ianua *labyrinthi*. Pont. 4, 3, 23 te ... similem ... esse -i (*i. ei, qui antea fuisti; cf.* APVL. *l. 15*). LIV. 3, 36, 8 si quis collegam *decemviri* appellasset, ab eo ... ita discedebat, ut paeniteret non -is decreto stetisse. 25, 23, 17 -um audacia (*antea*: ubi ... primi evaserunt in murum). 39, 25, 14 haec acerbe postremi, cum -es leniter permulsissent iram *regis* (*item respicitur ordo dicentium*: SEN. dial. 7, 3, 2. PLIN. epist. 8, 14, 6 exsecutio -bus aliquid addentium *senatorum [nisi neutr.]. al.*). *al.* *de populo Iudaeorum, quem deus -em vocavit* (*cf. p. 1327, 26*): IREN. 4, 36, 2 l. 42 qui -es ... per ... legisdationem vocaverat deus, hic posteriores *adoptavit*. 4, 36, 5 l. 180 *deus* vocabat -es ad convivium nuptiarum. VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 1 p. 46, 11 quod et -bus est praedicatum. RVFIN. Orig. in num. 22, 4 p. 209, 19. *al.*

b *speciatim*: α *de iis qui praeierunt in administrando munere publico vel sacro sim.*: CIC. Flacc. 33 cum successor aliquid immutat de institutis -um. STAT. Theb. 11, 656 numquamne -um haerebunt documenta novis, *ut desistant a cupiditate regnandi*? TAC. Agr. 14, 2 Gallus *legatus Augusti* parta a -bus continuit. ann. 4, 44, 2 longius *a Domitio* penetrata Germania quam quisquam -um (*sc. penetravit*). *al.* PLIN. paneg. 22, 1 (*de imperatoribus*). CLAVD. 28, 655 genitor *Honorii imp.* retroque (regesque *var. l.*) -es. CONC.[S] II 3, 3 vers. ant. p. 66, 28 sub -bus meis et eius (*respiciuntur episcopi; gr. II 1, 3 p. 59, 4 ἐπὶ τῶν πρὸ ἐμοῦ κτλ. item cum pron. poss.*: EPIST. pontif. 593 Schwartz p. 75, 16 exemplo -um nostrorum [*antea*: maioris sui ... Athanasii]. NOVELL. Iust. 18, 10 p. 136, 18 -bus nostris [*gr. τοῖς πρὸ ἡμῶν*]. *al.*). CASSIOD. var. 8, 3, 1 (*de rege; ibid.* praecedentis, *opp.* subsequens, successor). *al.* *de iis, qui prius munere fungi coeperunt ideoque dignitate praestant* (*vergit ad III*): COD. Theod. 6, 24, 8 ad ... clarissimatus honorem sequentibus, cum -es exierint, accessuris (*sim.* 6, 24, 10). BENED. reg. 63, 10 ⌞iuniores⌟ ... -es suos honorent, -es minores (iuniores *var. l.*) suos diligant (⌞ ⌟ *v. vol. VII 2, 738, 40 sqq.*). *al.*

β *de iis qui praeierunt in arte vel doctrina quadam* (*fere exemplum imitandum proponentes; selecta inde a* SEN. *philos.; sing. non nisi l. 30. 37, vitatur l. 36*): VERG. georg. 3, 292 ire ..., qua nulla -um Castaliam ... devertitur orbita. MANIL. 1, 6 sacra ... nulli memorata -um. SEN. contr. 1 praef. 6 non contenti exemplis saeculi vestri -es (-is *recc.*) quoque vultis cognoscere. CELS. 7 prooem. 2 magis ... ab ... Hippocrate quam a -bus. SEN. epist. 33, 10 *philosophantes quidam* in ea re sequuntur -es, in qua nemo non a -e descivit. 79, 7 grande aliquid et par -bus scribere. COLVM. 1, 4, 3 remedia -es tradiderunt. 4, 29, 15 (*syn.* veteres agricolae). 11, 3, 30 praeceperunt -es ..., sed nos *eqs.* PLIN. nat. praef. 20. 2, 62 aliter multa quam -es traditur. QVINT. inst. 1 prooem. 2 opiniones -um. 10, 2, 2 pictores opera -um ... intuentur. IVV. 1, 151 illa -um scribendi ... simplicitas (SCHOL. Lucili et ceterorum). TAC. Agr. 10, 1. AVGVRIN. carm. 4 unus Plinius est mihi -es. *al.* *accedunt pron. poss.*: OPTAT. 1, 21 p. 22, 19 -es tuos, *Parmeniane Donatista*. RVFIN. hist. 6, 19, 13 exemplum ... -is nostri, apostolici viri Pantaeni (*gr. τὸν πρὸ ἡμῶν*). Orig. in gen. 15, 7 p. 135, 10 -bus nostris quibusdam. AVELL. 78, 5 impia -um suorum dogmata (*gr.* ⟨*τῶν*⟩ *πρὸ αὐτοῦ*). *al.*

γ *de maioribus* (*sc. plur.* -es. *coniungitur cum* maiores *l. 53. cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1326–34 [cod. Paris.] -es: maiores. veteres. antiqui. *eqs.*): (I) *generaliter de veteribus, antiquis sim.*: VERG. Aen. 3, 693 *insulae* nomen dixere -es Ortygiam (*item*: OV. met. 15, 332 fast. 4, 329. 6, 107 Pont. 3, 2, 45 CAPER gramm. VII 106, 1. *al.*). LYGD. 4, 25 -um aetas (*item pendet e subst.*: OV. met. 10, 218 more. 15, 146 ingeniis. fast. 1, 329 aetate. trist. 1, 5, 31 exemplis. OCTAVIA 291 virtus. STAT. Theb. 6, 302 fama. *al.*). OV. fast. 3, 79 ante omnes Martem coluere -es. VELL. 2, 28, 2 *dictatura* pr⟨i⟩ores ... olim usi erant. PHAEDR. 4, 21, 16 abiturus illuc, quo -es abierunt (*moriendo, cf. l. 59*). SEN. epist. 52, 7 ad -es revertere (*postea*: qui fuerunt). PLIN. nat. 8, 180 apud -es (18, 261. TAC. ann. 3, 55, 5 nec omnia a. -es meliora. *al.*). VAL. FL. 4, 351. *et saepe.* *accedit pron. poss.*: PLIN. epist. 3, 4, 5 -es nostros. TERT. nat. 1, 18, 2 aput -es maioresque vestros. AMBR. epist. 7, 50, 9 maluerunt ... -es nostri, ut *eqs.* (*antea*: maiores). CARM. de pond. 9. *al.* (II) *de singulorum proavis sim.* (*exempla manifestiora*): OV. epist. 4, 161 (*enumeratis avis et patre*) miserere -um (meorum *var. l.*). STAT. Theb. 1, 688 casus ... -um adnumerare tibi *noli* (tuorum *var. l.; opp. 1, 690* nepotibus). PS. ORIG. in Iob 1 p. 441[B] ibo, quo omnes -es mei ierunt (*cf. l. 50; item cum pron. poss. e. g.* CASSIOD. var. 2, 2, 5 tuos). *al.*

2 *de rebus*: **a** *neutr.* (*praevalet plur., sing. v. l. 66. 72. p. 1329, 5. al.*): α *usu communi*: ANTON. Cic. Phil. 13, 26 eodem modo haec adspicitis ut -a. LIV. 27, 16, 12 impunita iis -a fore, si *eqs.* EPICED. Drusi 415 deus excusare -a dum volet, ... cetera laeta dabit. CELS. 2, 17, 7 si -a recte cesserunt (*respiciuntur experimenta*). 7, 19, 10 si inflammatio increscit, adiciendum -bus cataplasma. SEN. benef. 2, 11, 2 ut aliud dando -is admoneas. nat. 2, 34, 3 quamvis altera res verum praedixisset, fulminis ictus -a delevit. epist. 19, 3. 88, 34 an obliviscatur -um *animus corpori abductus*. 118, 1 convenerat ..., ut tua -a essent, tu scriberes, ego rescriberem (*cf. p. 1324, 34*). STAT. Theb. 4, 628 meminisse -um (*opp.* ventura). MART. 8, 80, 7 nova dum condis, revocas, Auguste, -a (*respiciuntur ludi et sacra*). QVINT. inst. 4, 2, 87 *in narratione* si id quod posterius est dixeris, de -e tacere optimum *est*. 10, 5, 23 ut timentes, ne sequentia perdant, -a confundant. *et saepe.* β *cum respectu originis, fundamenti sim.* (*in sermone philos. vel artium iisdem coloribus, quos sub A2c illustravimus*):

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Varro ling. 10, 55 potest amplius esse in docendo posterius, ut inde incipias, ut, quid sit -s, ostendas (*si concinnitatis causa pro subst. accipiendum*). Manil. 2, 761 singula ... prodest didicisse -a, quae nisi constiterint primis fundata elementis *eqs.* Qvint. inst. 1, 10, 37 ex -bus geometria probat insequentia. decl. 249, 15 quidquid secundum est, habeat aliquid -s necesse est. Ps. Avg. categ. 19, 162 aliquid nascitur ex -e, sed -e pereunte secundum perit *eqs.* Boeth. top. Arist. 109b16 incipere a -bus, sic deinde usque ad individua (*gr.* πρώτων. *cf. p. 1325, 36. 40*). *al.*

b *masc. vel fem. per ellipsin vocis q. e.*: dies (*cf. p. 1326, 39*): Ov. fast. 5, 603 (*respicitur pridie idus Maias*) Idibus ora -r stellantia tollere Taurum indicat. ratio: Chart. lat. ant. I 7, 1a, 12 (*a. 81*) ⟨reliqua⟩s deposuit dr(achmas) LXVI et habuit ex prio(re) dr(achmas) CXXXVI (*fere eadem* 1a, 22. 1b, 21; *nisi neutr., sed v.* Chart. lat. ant. X 410, 27 [*a. 193/6*] ex -e ration(e). *al.*). aqua: Frontin. aq. 76, 6 *olim* utebantur Marcia et Iulia; sed *aqua Claudia perducta* ... -es ... omissae sunt.

II *praevalente respectu* **loci** (*in serie scriptorum v. sub IVA; vis partitiva, quae non agnoscitur p. 1266, 42. 1267, 15, intellegenda est fortasse p. 1330, 3. 17. 26. 41, vix etiam l. 74 et p. 1335, 22; opponuntur imprimis* interior *p. 1330, 26. 36. 67. 73. al.*, posterior *l. 58. p. 1330, 19. 59 et saepe*, retro *p. 1331, 13. 20. 36. 39*, sequens *p. 1330, 31. 41. 44. al.*): **A** *usu communi*: **1** *de animantibus* (*fere currentibus, euntibus sim.; de sidere l. 28*): **a** *adi.* (*praedicative praeter l. 33; pleonastice l. 34*): Plavt. Poen. 611 pone nos recede ...; nos -es ibimus (Com. pall. inc. 70. Sen. Phoen. 73 [*cf. 76* antecedo, ... sequor]. Stat. Theb. 6, 445 [*in certamine equorum; ibid.* non tertius]. *al.*). Verg. Aen. 5, 186 sq. nec totā ... ille -r praeeunte carina: (187) parte -r, partim rostro premit aemula *navis.* 5, 326 *cursor* transeat elapsus -r (Serv.: ut, dum labitur ..., -r fiat; ... satis licenter est dictum). Ov. fast. 2, 189 -r est *Arctos sidus* ...; Arctophylax formam terga sequentis habet (Pers. 6, 61 Sil. 16, 492. Mart. 5, 78, 32 [*in ordine accubantium*]. *al.; cf. copula subaudienda e. g. l. 25. 32*). Sil. 4, 514 erumpunt cunctisque -r volat ... consul. *al.* Stat. Theb. 10, 398 stetit illa *hasta coniecta* Dymantis ante oculos, qui forte -r. *al.* Ivv. 3, 244 nobis properantibus obstat unda -r *antecedentium* (*opp.* populus ..., qui sequitur). Vet. Lat. exod. 33, 19 (cod. 103) praecedam -r ⟨te⟩ (*cod. 100* antecedam te). Amm. 24, 6, 9 *pedites quidam* locati -es (*opp.* postsignani pone omnes reiecti centurias. *cf.* Veg. mil. 1, 20, 15 hastati illi et qui -es steterant [*sc. principes, v. p. 1279, 46*]). *al.* **b** *pro subst.* (*addidimus exempla ambigua iuxta pron. l. 39 sqq.; masc. praeter l. 39 sq.*): *vario usu*: Plavt. Poen. 204 Adelphasium ... exit atque Anterastilis; haec est -r, quae meum erum dementem facit (*item de feminis*: Mart. 12, 32, 7 has tu -es ... sequebaris). Trin. 624 eunt uterque; ille reprehendit hunc -em pallio. Verg. Aen. 5, 170 *Cloanthus* inter navemque Gyae scopulosque ... radit iter ... subitoque -em praeterit. Sen. benef. 3, 36, 1 (*in imag.*) gloriosa virtus est et anteire -es cupit. *al.* *in ordine pugnandi* (*cf. l. 35 sq. p. 1330, 23. 46*): Caes. Gall. 2, 11, 5 cum ab extremo agmine ... consisterent ..., -es ... omnes *fugerent.* Lvcan. 3, 475. Sil. 9, 332 quos deinde tenet retrorsum ... ordo, ... certant pugnas aequare -um (*antea*: loco ... secundo, ... primas ... acies). Synon. Cic. p. 429, 23 in primis. in prima acie. inter primos. inter -es. inter prima signa.

2 *de partibus animantium* (*signorumque caelestium; fere attributive; praedicative* Cato; *n. pro subst. p. 1330, 6. 9*): Cato agr. 4 frons occipitio -r est (*in imagine, vix ad III; cf. vol. IX 2, 356, 44*). Cic. Arat. 181 -a (-e *var. l.*) pedum ... vestigia ... Arquitenentis ([*gr. 400* ὑπὸ προτέροισι πόδεσσι, *Avien. Arat. 842* v. prima]. Germ. 143 qui *ignis* ... -a tenet v. *Helices* quique secunda [*gr. 143* πρὸ ποδῶν, *Avien. Arat. 361* prima ... v.]). Lvcr. 3, 662 (*de serpente dissecta*) ipsam se ... retro partem petere ore -em (Hirt. Gall. 8, 16, 2 equorum. Ov. met. 15, 378 *in cruribus ranarum* posterior superat p. mensura -es. fast. 4, 718 p. -r apparet, posteriora latent [*Tauri sideris ut e. g.* Vitr. 9, 3, 1. *cf.* 9, 5, 1 Centauri. Hyg. astr. 3, 18 *Arietis. al.*]. Liv. 40, 6, 1 ⸤-r⸥ p. *canis dissectae* [⸤ ⸥ *om. cod. Mog.*]. Cels. 6, 4, 2 *capitis humani.* 8, 1, 18. Plin. nat. 8, 163 corporis *equi.* 9, 161 *piscis cuiusdam* [*Arist. hist. anim. 566a29* τὰ ἔμπροσθεν]. *al.; cf. p. 1330, 55*). Nep. Eum. 5, 5 altius, quam ut -bus pedibus ... terram posset attingere *iumentum* (*in eadem re*: Frontin. strat. 4, 7, 34. *ceterum*: Liv. 8, 7, 10 *equi.* Plin. nat. 8, 127 *ursarum.* 8, 132 *mures p.* -bus ... ut manibus utuntur. 11, 21 *apes* -bus p. femina onerant. 11, 254 [*Arist. part. anim. 690a16* ἐμπροσθίοις]. *al.* Apvl. met. 2, 4, 5 [primores *Oudendorp coll. p. 1266, 56 sq., sed v.* 3, 27, 3 -bus p.]. *et saepe. sing. de alterutro pede -e e. g.* Hyg. astr. 3, 23). Ov. fast. 1, 100 *Ianus* edidit hos ... ore -e sonos: '...'. Germ. 504 *circulus caelestis* medium Oriona secat spiramque -em Hydri ... Corvique ... ultima. Cels. 8, 1, 10 ex his *dentibus* ⸤-es⸥ ..., maxillares *eqs.* (⸤ ⸥ primores *Lindenus, cf. p. 1266, 58 sqq.*). 8, 1, 15 (*14* summa costa ..., inde VI inferiores) sub costis vero -bus *sunt* quinque *costae spuriae.* Sen. Phaedr. 812 ammentum digitis tende -bus et totis iaculum derige viribus ([*vix recte vi partitiva explicatur vol. V 1, 1127, 49*]. Qvint. inst. 11, 3, 95 [*opp.* ultimis]. 11, 3, 99 *pollex d.* -bus ... iungitur [*antea*: extremi]. *al.; ? sing. de indice*: Apvl. met. 4, 28, 3 -e d. in ... pollicem residente [primore *edd.; ad rem v. Kenney, 1990, ad l.*]; *in pede* [*fort. vi partitiva*]: Hyg. astr. 4, 6, 2 pedis -bus d. [-is *var. l.; v. etiam p. 1266, 30*]). Colvm. 6, 16, 1 e -bus cruribus *bovis* ([*postea*: in posterioribus c.]. Plin. nat. 11, 79 *araneorum.* 28, 168). Lvcan. 5, 142 -es stringit vitta comas. Plin. nat. 11, 182 *ex corde* duae grandes venae in ⸤-a⸥ et terga discurrunt (*nisi ad p. 1331, 4;* ⸤ ⸥ prorsa *var. l.*). 11, 249 (*v. infra l. 72*) genua (Hyg. astr. 3, 20 in sinistro g. -e *Tauri.* 3, 26). *al.* *pro subst. de pedibus* (*alis l. 11; neutr., nisi subaudiens* pedes *masc. intellegas l. 11. 12*): Lact. opif. 5, 3 *in avibus* -a illa neque pedes neque manus sunt, sed alae (*nisi adi., sc.* membra *sec. 5, 1*). Pelagon. 14 claudicare ... de -bus (*v. p. 210, 83*). Chiron 488 -a (*v. p. 210, 61*). 696 similiter et ⸤-bus⸥ scaurus curatur (⸤ ⸥ *cod. Monac.*, per -a *cod. Basil.; postea*: in articulis vel basibus posterioribus). *al.*

3 *de variis rebus fere corp.* (*raro praedicative, e. g. l. 39*): Caes. Gall. 7, 82, 3 -es fossas explent (*si recte huc traximus locum obscurum; v. Meusel, 1920, ad l.*). Bell. Hisp. 13, 4 magna -is muri parte deiecta (*partitive, nisi conferas* Cvrt. 4, 3, 13, *ubi opp.* interiorem ... m.). Alf. dig. 9, 2, 52, 2 -is plostri *in clivo ducti* (*ibid. iterum; syn.* superius, *opp.* posterius). Verg. Aen. 5, 155 *duae naves post primam secundamque* aequo discrimine ... locum tendunt superare -em (Serv.: '-em' inter se, hoc est: tertium. *aliter in ordine spectatorum*: Tert. castit. 13 l. 8 ut ... -r sit univirae locus. Arnob. nat. 4, 9 p. 212, 10. *al.; in ordine pugnandi*: Evgraph. Ter. Phorm. 229. *in libris v. p. 1334, 71*). Hor. carm. 4, 9, 5 si -es ... tenet sedes Homerus (*in imag., vergit ad III; proprie*: Cod. Theod. 6, 7, 2 s. -r ..., locus conspectior. *cf. l. 22*). Ov. am. 3, 14, 32 -r ... interiorque torus (*cf. l. 32 et* Marcell. med. 1, 57 spondam lecti -em, qua vir cubat). met. 15, 182 *unda* urgetur ... veniens urgetque -em (Colvm. 8, 17, 1 ut insequens maris u. -em submoveat nec ... sinat remanere veterem [*nisi ad I*]. *cf. p. 1329, 33 et* Sen. nat. 2, 35, 2 *torrentium aquam* -em superveniens praecipitat). trist. 2, 479 revocare -em *calculum* (*in ludo latrunculorum; opp.* sequens). Epiced. Drusi 328 *coniugem mortuum* quaeris ... in vacui parte -e tori (Vitr. 10, 3, 3 p. -r vectis. Cvrt. 6, 4, 5 -e sui p. spatiosior *amnis.* Colvm. 6, 19, 1 *contignationis cuiusdam.* 9, 15, 6 domicilii *apium* [*postea*: vestibulum]. Plin. nat. 2, 96 -e ardente p. *facum caelestium.* Qvint. inst. 11, 3, 139 *togae.* Frontin. strat. 1, 2, 6 quarum *litterarum* p. -r [superior *Hartel*] praeceperat, ne interiores, quae praesignatae erant, ... aperirentur. *al.*). Vitr. 4, 7, 2 inter antas et columnas -es per medium. Sen. nat. 6, 8, 2 (*nisi ad I*) emergere iterum *Tigrim* non minorem eo, qui -r fluxerat (prius *codd. potiores; sim.* 6, 8, 5 ex -e ... cursu *Nili. cf. l. 33. aliter l. 28 sqq. et* Lvcan. 2, 213 *cadaveribus* interruptus ... fluxit -r amnis in aequor, ... stetit unda sequens [*cf.* Comment.: -r pars aquae ..., secunda]). Mela 1, 37 ultra est Oea ..., tum ... Syrtis ... nomine atque ingenio par -i (*item in descriptione terrarum, ut ad IV vergat*: 2, 92 in duos sinus ...; -r ...; [*93*] sequens. Plin. nat. 5, 101 ultra par sinus -i. *al.*). Qvint. inst. 11, 3, 138 -bus oris *tunicarum* (*opp.* posterioribus). Svet. Aug. 25, 2 *libertinos milites* sub -e vexillo habuit (*coll. p. 1329, 44 intellegas primam aciem; alii coni. e. g.* primore, proprio). Gaivs inst. 2, 181 in -bus tabulis cavemus, ne inferiores tabulae vivo filio ... aperiantur (*cf. l. 36*). *al.* *neutr. plur. pro subst.* (*cf. B2*): Cypr. epist. 11, 7 attendamus ... -a (*v. supra p. 210, 79*). Serv. Aen. 3, 361 (*in veriloquio vocis q. e.* praepes, *v. p. 764, 12 sq.*). Hier. epist. 9, 2 ne *lynces* postergum respicientes meminerint -um (-a *var. l.*). Vvlg. exod. 14, 19 columna nubis -a dimittens post tergum stetit. *al.*

B *in locut. adverbialibus significantibus meram fere positionem, directionem* (*v. etiam sub C*): **1** *iungitur cum voce* pars (*praeter l. 60 respicitur corpus animantium, ut quaedam ad p. 1329, 56 trahere possis*): **a** a -e p.: Cels. 2, 7, 17 si a -e p. id evenit (*antea: si* a tergo incidit; *cf. Hippocr. aphor. 5, 65* ἔμπροσθεν). 8, 1, 24 *capita feminum* infra ... duos processus a -e et a posteriore p. habent. 8, 1, 26 (*antea*: ab exteriore p.). Colvm. 9, 15, 11 ut ... modo a posteriore modo a -e p. castrentur *alvaria.* Plin. nat. 11, 208 infra alvum est a -e p. vesica. 11, 250. *al.* **b** in -em p.: Cels. 8, 1, 18 *umerus est* gibbus et in -em et in exteriorem p. (*explicatur ibid.* -r autem p. est, quae a pectore est, posterior, quae a scapulis). 8, 8, 1^A raro ... in -em p. iugulum inclinatur (*antea*: in posteriorem p.). 8, 17, 1 in omnes quattuor p. prolabitur; ... in posteriorem p. ...; in -em ...; in alterutrum latus (*cf.* 8, 20, 2 in omnes quattuor p. promovetur, ... in interiorem, ... in exteriorem, ... in -em aut posteriorem [*cf. Hippocr. artic. 51* ἐς ... τὸ ἔμπροσθεν]). *saepius apud eundem, maxime in describendis membris e sede motis.* Sen. epist. 123, 14 *eundo* pondus suum in -em p. dare (*opp.* retro abducere; *antea*: resupinant ..., incumbunt). Colvm. 2, 2, 28 in -em p. iugum propellat ..., ut colla *boum* ... refrigescant (*an ad A2?*). Plin. nat. 11, 249 lacertis -a genua post curvantur, posteriora in -em p. *al.*
c in -e p. (*fort. pro acc. l. 75*): Cels. 8, 15, 7 (*de umero reponendo*) interiore p. os fuit, ...; si in -e *eqs.* Chiron 526 spasmabitur iumentum ..., totus in -i p. ⟨tensus⟩ erit (*add. Oder sec.* Pelagon. 60, 1 in -em p. se

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tendit). **d** ex -i p.: PHYSIOGN. 16 caput ex -i p. eminens (posteriori *var. l.; opp.* ex posteriori p. [priori *var. l.*]; *postea*: ante ac retro).

2 *neutr. pro subst.* (*gr. respondere solet* τὰ ἔμπροσθεν, εἰς τὸ πρόσθεν *sim., quod infra non notavimus; in imagine l. 14. 24*): **a** in -a (*cf. l. 37. p. 1330, 6*): PLIN. nat. 8, 39 in -a tendens *achlis* (*opp.* retrograditur). 11, 135 *cerebrum est* in -a pronum, quia et sensus ante nos tendunt. 11, 181 turbinato ˌmucrone inˌ (-one *vel* -onem *var. ll.*) -a eminens *cor.* 11, 249 aves ... alas in -a curvant, suffraginem in posteriora. VET. LAT. Phil. 3, 13 (*v. l. 15*). IREN. 1, 8, 2 l. 56 in -a impetum facere. PRISCILL. tract. 4, 80 in -a decurrens (*v. supra p. 210, 80*). *al.* **b** in -e, in -bus (*cf. sub C*): VET. LAT. Luc. 19, 4 (cod. 2) *Zaccheus* ˌpraecessit ... in -eˌ et ascendit in arbore (ˌ ˌ *cod. 5* antecedens ab ante, *cod. 4. al. et Vulg.* praecurrens). Phil. 3, 13 (cod. 75. 89. *sim. al.; in imag.*) quae quidem retro sunt obliviscens, in ea autem, quae in -e sunt, me extendens ... consequor ad brabium (Tert. resurr. 23, 9. *al.* in -a me extendens [ad -a me e. Hier. in Ezech. 44, 1], VVLG. quae sunt in -a, *Mar. Victorin. al.* quae in primo sunt, *Aug. perf. iust. 8, 19* quae ante sunt. *inde saepe apud eccles., e. g. l. 35 et* TERT. pudic. 6 p. 228, 10 obliti posteriorum in -a porrigimur). CHIRON 679 quattuor digitis ab umbelico in -bus meties (mec- *codd.*), medium ventrem ... pertundito (*item plur.*: HIER. in Ier. 3, 24, 2 *ut occulta,* quae retro esse deberent, fiant in -bus). 765 *equi pullum in utero mortuum* ˌin -e attendeˌ (in -a tende *coni. Fischer in plagulis*). SORAN. p. 55, 11 pars ipsius *matricis,* quae in -e est (*opp.* posterior pars). *al.* **c** ad -a: VET. LAT. Ier. 7, 24 (Iren. 4, 17, 3 l. 81; *in imag.*) *filii Israhel* non obaudierunt ... et facti sunt retrorsum et non ad -a (*Vulg.* in ante. *ad l. 35 trahit Hier. ad l.* ut praeterita cuperent et futura contemnerent). Phil. 3, 13 (*v. l. 15; inde e. g.* ACT. Archel. 56, 4).

C *notione deflexa per imaginem loci petendi (sc. ante euntem positi) significantur quae posteriora, secutura sunt* (*locut. adv.* in -e, in -a *praeter* SACR. Greg.): *in libro*: VICTORIN. POETOV. in apoc. 12, 3 septem reges Romanos, ... in -e ˌdicemusˌ (*sc. ibid. 13, 2 p. 118, 6 sqq.*; ˌ ˌ *item* PS. HIER., *sed* didicimus HIER. *notionem communem intellegens*). SORAN. p. 72, 6 in -e ..., cum coeperimus ... tractare, ibi plenam curam ... invenies (*sic Bulhart in exemplari nostro, sec. gr. p. 123, 18 Ilb.* μικρὸν ὕστερον ; *Rose* in -e *antecedentibus iunxerat; cf. et Cael. Aur. gyn. 2, 54* in consequentibus). *in tempore* (*usu referendo ad* Phil. 3, 13 *supra l. 14; cf. l. 25*): HIER. epist. 124, 9, 8 et in praesenti et in futuro atque in omnibus et retro et ˌin -eˌ temporibus (*ex Orig. princ. 3, 5, 5, in parte a Rufino omissa;* ˌ ˌ in -a *var. l.,* postea *edd. vet.,* porro *Koetschau; aliter explicant Görgemanns-Karpp, Orig. princ., 1976, 845 ad l.*). SACR. Greg. 199, 3 (830 D.) tu ea, quae retro sunt, oblivisci concedis et ad -a promissa mysteria ... perducis. *al.*

III *praevalente respectu* **gradus,** *aestimationis, dignitatis, potentiae, praestantiae sim.* (*cf. p. 1325, 27; exempla quaedam simul ad I pertinere haud mireris; structurae sub V illustratae saepius accedunt; distinguitur* primus *p. 1332, 1. 1333, 28. 1356, 5, syn. v. p. 1333, 46*). *de notione*: PS. AVG. categ. 19, 164 fortuna meliores vel ditiores (cautiores *al. var. ll.*) '-es' vulgus assolet dicere *modo minus probabili* (*sim.* BOETH. categ. 14b4 sqq.). PRISC. gramm. II 90, 20 invenitur ... saepe '-r' pro 'melior' positum. DIFF. ed. Beck p. 77, 27 prius ad tempus refertur, -r ad honorem (*sim. explicatur* DIFF. ed. Uhlfelder 68 inter '-r venit' et 'ante venit'). GLOSS. -es: proceres, principes (*cf.* CASSIOD. *p. 1275, 57 sq.*).

A *de animantibus*: **1** *generatim*: **a** *aliquem* -em *habeo* (duco *l. 55,* credo *l. 59*): PLAVT. Trin. 1154 hunc *socerum prius salutatum* -em aequomst me habere: tunica propior palliost. LIV. 27, 8, 6 ut nemo tota iuventute haberetur -r nec probatior primoribus patrum. VELL. 1, 17, 7 ad consequendos, quos -es ducimus (quo -es ducimur *apogr. Amerb.*). 2, 3, 3 ius vi obrutum potentiorque habitus -r. MART. 8, 73, 2 simplicitate -r. GELL. 2, 15, 1 maiores ... natu ... -es potioresque habiti. PS. AVR. VICT. orig. 8, 6 *familia Potitiorum* -r in sacris habebatur. AVSON. 305, 7 p. 178 quos -es crederem (*sc. sapientiores*). *al.* **b** -r *sum*: SALL. Iug. 10, 7 aetate et sapientia -r es. VERG. catal. 9, 24 alter⟨a⟩ *puella* non fama dixerit esse -r. HOR. epist. 1, 18, 27 virtutibus esse -em (PORPH. inte⟨g⟩riorem). 2, 1, 55 uter *poeta* utro sit -r. OV. am. 2, 10, 6 artibus ... -r. fast. 3, 826. trist. 1, 6, 19 nec probitate tua -r est ... Hectoris uxor. LIV. 3, 19, 3 consilium ... adhibendo. PHAEDR. 1, 13, 8 nulla -r ales foret. PETRON. 137, 9 vers. 6. MART. 3, 95, 4 nec melior ... nec -r es. *et saepius.* *verbo subaudiendo* (*cf. l. 72, vix etiam l. 55. 59*): VERG. Aen. 11, 292 ambo *Hector et Aeneas* insignes ... armis, hic pietate -r (SERV.: praestantior, melior). HOR. sat. 2, 7, 19 *quidam* quanto constantior isdem in vitiis, tanto levius miser ac -r illo *inconstante.* VAL. FL. 6, 594 laude -r (praecor *fere trad.*). STAT. Theb. 10, 655 (SCHOL.: melior, maior). *al.* **c** *vario usu*: SALL. Iug. 50, 6 *equites* numero -es ... circumveniebant *hostes.* 96, 3 neque consilio neque manu -em alium pati (*cf.* LVCAN. 1, 125 nec quemquam ... ferre potest Caesar ... -em). HOR. sat. 2, 5, 30 fama civem causaque -em sperne. carm. saec. 51 *quae petit Augustus* impetret, bellante -r, iacentem lenis in hostem. epist. 2, 2, 204 aetatem ducimus ... viribus, ... loco, re extremi primorum, extremis usque -es (PORPH. ab infimis maior). STAT. Theb. 5, 434 Phoebo non indignante -em Admetum. MART. 7, 45, 2 potens amicus, caro proximus aut -r Sereno. 8, 18, 2 si tua ... promas epigrammata vulgo, vel mecum possis vel -r ipse legi. TAC. ann. 12, 33 *Caratacus,* astu ... -r, vi militum inferior, transfert bellum in Ordovicas. GELL. 5, 13, 1 cum ... quaereretur, quibus nos ea *officia* -bus potioribusque facere oporteret (*cf. ibid.* pupillos ..., clientes *eqs.*). *al.* *masc. pro subst.* (*cf. p. 1329, 44*): STAT. Theb. 6, 374 ambo pii carique ambo; nequeam ipse -em dicere (*nisi subaudias* alterum *sim.*). PS. HIL. libell. 21 p. 93, 6 subiectum esse -bus vel aetate maioribus. ARATOR act. 1, 515 templi ... -es (*Vulg. act. 5, 17* principes sacerdotum *eqs.*). GREG. TVR. glor. conf. 109 qui -r carinae erat (*v. antea*: naucleriis, *postea*: dominus ... navis). *al.*

2 *speciatim* (*exempla potiora; saepius pro subst.*): **a** *in iure cum respectu adfinitatis, hereditatis sim.*: TER. Ad. 659 -em esse illum *virum,* non oportere huic dari *virginem* (*cf. 652* hic ... illi genere est proximus: huic leges cogunt nubere hanc). SEN. contr. 7, 4, 4 ut et iuris *quaestionem* adiungeret et ˌmatrisˌ -s esse patris officium (ˌ ˌ *sc. officio, per ellipsin audaciorem? coni. alii alia*). MART. 9, 54, 6 daret ... tibi cognatio munus nec frater nobis nec -r esset avus (*sim. respicitur gradus cognationis*: TAC. ann. 12, 64, 2 Domitia Lepida ..., Agrippinae sobrina -r [propior *pars edd. coll. Paul. dig. 38, 10, 10, 16 p. 357, 18*]. PAPIN. dig. 38, 9, 2 -r cognatus [*ibid. iterum; opp.* inferioris gradus cognatus]. PAVL. dig. 38, 10, 10, 9 frater secundo gradu est, quoniam patris ... persona ... -r numeratur. *al.; cf. l. 27*). QVINT. decl. 388, 4 neque ... de primo herede cogitandum fuit ... neque de secundo habenti -em (*item de herede*: 388, 8 -r heres. POMPON. dig. 28, 2, 8. GAIVS inst. 2, 177 [*opp.* substitutum *ut e. g.* 2, 178]. 3, 15 frater ˌ-rˌ est, quia gradu praecedit [ˌ ˌ potior *pars edd. sec. Coll. Mos. 16, 2, 15 et coll. Inst. Iust. 3, 2, 5*]. PAPIN. dig. 40, 7, 34 pr. *al.*). POMPON. dig. 37, 1, 9 si plures gradus sint possessionis *bonorum* admittendae, quamdiu incertum sit, petierit necne -r, posteriori diem non procedere constat (*in eadem re e. g.* 38, 2, 2 pr. primis non petentibus *possessionem bonorum* ... sequentibus datur, atque si -es ex eo numero non essent). *al.*

b *in exercitu*: **α** *adi.* (*technice* [*excepto fort.* VEG.] *de centurionibus; cf. supra p. 209, 71 sqq.; ad rem v. Speidel, Epigraph. Stud. 13, 1983, 43 sqq. et Jahrb. Röm.-Germ. Zentralmus. 33, 1986, 321 sqq.* [*de centurionum notis*]): CAES. civ. 3, 64, 4 omnibus primae cohortis centurionibus interfectis praeter principem -em (*al., v. p. 1285, 73 sqq.*). INSCR. Année Épigr. 1973 n. 39 (*Romae, saec. II*) *quidam* coh(ortis) III hastat(us) p⟨rior⟩ (1988 n. 1044 [*e Lycia, saec. II*] h(astato) pr(iori). *et saepius, v. vol. VI 3, 2556, 25 sqq. et dubiae lect. ibid. 10 sqq.*). CIL XIII 6728, 25 (*a. 192*) ⟨o⟩rdinibu⟨s adscriptus⟩ in *cohorte* X pil(us) p(rior) (III 6611, 2 mil(es) ... chor(tis) III pil(i) -is. V 7004, 7 ⟨oct⟩av(u)s p. -r. *al.*). VEG. mil. 2, 8, 5 triarius -r centum homines gubernabat (posterior *Lange; cf. Sander, Rhein. Mus. 95, 1952, 79 sqq.*). **β** *masc. pro subst.* (*plur. praeter* GREG. M.): *in exercitu Romano aetatis posterioris* (*abiit in serm. gr. l. 50 et e. g.* PAP. Monac. 2, 18 [*a. 578*] *quidam* ὀρδινάριοι καὶ οἱ λοιποὶ πρίορες ἀριθμοῦ [*cf. 2, 1* τῶν πρωτευόντων]): PAP. Zeitschr. Pap. Epigr. 56, 1984, 80 l. 5 (*a. 395; praefecto castrorum*) pr⟨io⟩res castri tibi commissi. NOVELL. Iust. 117, 11 p. 561, 19 ad -es numeri et cartularios (*gr. p. 561, 21* τοὺς πρίορας. *cf. postea*: eos seu tribunum). *vario usu*: ADNOT. Lucan. 5, 369 ut milites -es suos interficiant. CASSIOD. Ios. antiq. 16, 393 p. 478 trecentos -es militum (*gr.* ἡγεμόνων). GREG. TVR. Franc. 8, 30 p. 395, 19 unus de -bus. EPIST. Austras. 41, 3 *ducem* cum suis -bus. GREG. M. dial. 1, 10, 13 is, qui -r eorum *Gothorum* esse videbatur.

c *in vita publica*: **α** *apud Romanos* (*vel Germanos imperium Rom. continuantes*): (I) *vario usu*: MANIL. 5, 741 (*in comparatione*) sunt stellae procerum similes, sunt ... gradus atque omnia ˌiura -umˌ (*v. app. crit.; 735 sq.* patres ..., equester ordo). FRONTO p. 167, 1 iure liberorum -r alius apparuit *in eligenda provincia.* GELL. 14, 7, 4 (*e Varrone*) qui eorum *magistratuum* -r aliis esset (*antea*: dictatorem, consules *eqs.; vix ad IV*). COD. Theod. 6, 4, 33 in -bus praetoribus (*antea*: qui loco primo sunt). 6, 26, 10 qui -es in scrinio dispositionum fuerint. 10, 20, 13 -bus ... officii (PASS. Fel. Fortunat. [BHL 2860] 2). CASSIOD. var. 1, 15, 1 senatus (senatorum, senator *var. ll.*) -r esse meruisti. 7, 30, 2 (*in formula tribunatus provinciarum*) partem iudicis habent -es, quando *eqs.* *al.* (II) *in municipiis sim.* (*eadem ambiguitate, quam e. g. p. 1236, 4 sqq. diximus*): INSCR. Altav. Marcillet-Jaubert 273, 3 (*saec. III?*) Faussanus -r civitatis suae ex decemprimis ([*vix ad I; cf. l. 71. 73 sq.*]. PASS. Theclae B c 11 p. 30, 18 sum -r c. *Iconiensium* [*A p. 30, 5* primus, *Ca p. 31, 6* princeps. *gr.* πρῶτος]. VITA Melaniae [BHL 5885] 34 p. 19, 20 R. *episcopus* cum -bus c. [*cf. gr. p. 54, 16* μεγάλους]. LEX Visig. app. 19 ante -em c. *al.*). 317, 5 -i principi civitatis nostrae (*v. p. 1281, 41 sq. et cf. l. 67*). INSCR. Année Épigr. 1969/70 n. 736, 3 (*Altavae, a. 329*) princip(alis) vir, -r ordinis (*sic distinximus coll. p. 1292, 17*). AVELL. 21, 3 regionum *urbis Romae* ... -es (*antea*: regionum primatibus). INTERPR. Novell. Maior. 7 l. 155 quinque -es curiae (*cf. Novell. Maior.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 9 primorum curiae). Conc. Aurel. a. 541 p. 132 l. 22 de -bus civibus. Greg. Tvr. Franc. 10, 2 p. 482, 17 qui -r erat *Carthaginiensium* (*cf. p. 482, 15* seniore urbis). *al.* (II) *in collegiis sim.*: Cod. Theod. 13, 3, 9 pr. *qui archiatris adgregandus est,* non ad -um numerum statim veniat. 14, 3, 7 unus -r e patronis pistorum. Novell. Valent. 36, 5 -i corporis *suariorum.*

β *apud quoslibet*: Vet. Lat. Iudith 2, 2 (cod. 130) *rex* consedit cum ... omnibus -bus suis (*gr.* μεγιστᾶνας, *cod. 131. al.* principibus, *151* maioribus natu). Esth. 1, 14 (cod. 109) principes Persarum ..., qui erant -es omnium gentium et proximabant regi (*paulo aliter gr. et Vulg.*). Evseb. Emes. serm. 19, 34 p. 72, 15 gentilium ... -es (*ed. Sirmond.*, peiores *codd.*) et Iudaeorum primarii synagogae. Cassiod. hist. 11, 11, 5 convocatis -bus Iudaeorum (*Socrat. 7, 13, 10* πρωτεύοντας). Ios. antiq. 4, 21 (*de sociis Core, num. 16, 2*) *tot* -es viri (*gr.* πρώτων *ut* 4, 140). 5, 56 eorum *Gabaonitarum* -es (*gr.* τοὺς ἐν τέλει). Greg. Tvr. Franc. 7, 33 p. 353, 12 nonnulli ... de -bus regis (*antea*: senioribus). 8, 9 p. 376, 20 coniunctis -bus regni sui, id est cum tribus episcopis et tricentis viris optimis. *al.*

d *in ecclesia christiana* (*imprimis de episcopis*): Herm. Pal. vis. 2, 2, 6 dic ... -bus ecclesiae, ut *eqs.* ([*gr.* προηγουμένοις, *vulg.* eis, qui praesunt ecclesiis; *quae fere respondent etiam* 3, 9, 7]. 2, 4, 2 [*vulg.* senioribus, *gr.* πρεσβυτέροις]). Avg. epist. 59, 1 qui *episcopi* illic *in Mauretania* -es sunt (*sim.* Vita Melaniae [bhl 5885] 20 *in Africa* [*gr.* μεγάλοι ἐπίσκοποι]). Leo M. epist. 104, 4 Conc.[S] II 4 p. 56, 32 *ne episcopus Constantinopolitanus* maior suis velit esse -bus (*sc. metropolitanis Antiochenae et Alexandrinae ecclesiae, cf. vers. gr. II 1, 2 p. 60, 18* τῶν ἤδη ὄντων πρώτων). Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 101, 4 contra -es ... huius ... synodi (*v. supra p. 1268, 19. cf.* II 3, 2 vers. ant. p. 104, 5 qui -es fuerant in illo concilio [*gr. II 1, 2 p. 92, 20* ἐξάρχων]). II 3, 3 vers. ant. p. 40, 21 episcoporum -es (*v. supra p. 1239, 49 sq.*). Ennod. opusc. 3, 11 p. 333, 17 primis subiectus, -bus ... obsecundans, aequalibus blandus ..., sequentibus ... communis. Inscr. christ. urb. Rom. 4279, 2 (*a. 521*) a presviteris tituli sanc⟨ti⟩ Crisogoni, id est Petro -e, Crisogono secundo, ... tertio, ... quarto (*cf.* presbyter -r: *ibid.* 20003, 2 Greg. M. epist. 6, 12 l. 41. *adde supra p. 400, 48*). Vita Fulg. Rusp. p. 133 -r esse alicui *noluit* (*antea*: primatum ... defendere). Greg. M. epist. 4, 11 l. 30 cleri -bus. 8, 16 l. 17 -r defensorum omnium (*postea*: prioratus locum). 11, 39 l. 24 ut ipse -r habeatur, qui prius fuerit ordinatus *episcopus. al.* *in monasteriis* (*fere pro subst., saepe de abbate*): Regvla patr. I rec. E 4, 9 ut quantos fratres ... invenerit, tantos se noverit habere -es (*distinguitur*: qui praeest). Vita Melaniae (bhl 5885) 41 p. 23, 30 R. *noluit* -r esse monasterii ..., sed statuit aliam, quae eas regeret (*gr.* ἡγουμένη. *item de abbatissa*: Caes. Arel. reg. virg. 4, 3 in potestate -is). Bened. reg. 6, 7 si qua requirenda sunt a -e (*cf. 6, 6* magistrum). 7, 41 sub -e debere nos esse (*Regula mag. 10, 58* sub maiore). 40, 5 in arbitrio -is. Ferreol. reg. 39, 12 qui se -bus anteponunt (*cf. 39, 15* ad maiorem gradum ... promoveri). Regvla Paul. Steph. 7, 5 absque -is permisso. *al.*

B *de rebus* (*fere incorp., imprimis praedicative; coniungitur saepius cum altero compar.,* maxime potior, *v. p. 343, 82, ceterum cf. infra l. 71. 74. p. 1334, 6 sq.*): **1** *iuncturae locutionesve potiores*: **a** *iuxta subst. quaedam* (*addidimus ellipsin l. 50*): Ter. Eun. 151 (*verba meretricis*) sine illum -es partes ... apud me habere ([Don.: honeste circumloquitur]. *item per imaginem muneris actoris v. vol. X 1, 465, 32 sqq.; fem. pro subst. per ellipsin*: Cic. Brut. 84, *v. p. 1356, 5* [*cf. p. 209, 29 sqq.*]). Aetna 251 -r ⌊haec hominis⌋ (*v. app. crit.*) cura est, cognoscere terram *eqs.* (Liv. 2, 48, 1 neque dilectus neque ullam aliam -em c. agere, quam ut *eqs.* [*nisi ad I, quo fort. etiam*: 3, 59, 4 ut patrum salutis ... -r plebeio magistratui quam patricio c. fuisset, et ante ... quam *eqs.*]. 23, 28, 1 Italiae c. -r potiorque erat. Gratt. 152. 496 se⟨u⟩ vincere ... seu tibi ... exire ... c. -r. Cvrt. 7, 9, 7 standi ... quam ... incessendi. Val. Fl. 5, 533. *al.; cf. p. 1324, 17*). Sen. benef. 7, 19, 9 -r ... mihi ac potior eius officii ratio est, quod humano generi ... debeo (Qvint. inst. 1, 1, 4 morum. decl. 324, 2 religionis. Fronto p. 117, 6 eius, qui *eqs.* Apvl. mund. 17 p. 328 seu mortiferos anhelitus eos credi -r r. est. Vlp. dig. 42, 5, 24, 3 [*2* potiorem ... causam]). Plin. nat. 16, 176 tertium locum ei *salici* ... Cato (*agr. 1, 7*) adtribuit -emque quam olivetis (Cod. Theod. 1, 15, 7 -e l. vicarius ponderetur [*ibid.* anteferri, anteponi]. 6, 24, 6. *al.; aliter* Stat. Theb. 6, 760 *pugil* uterque -em speravere l. [*feriendum? vergit ad I, cf.* Schol.]). Vlp. dig. 38, 2, 12, 6 si patroni filius -e gradu sit heres scriptus, secundo exheredatus (Pavl. dig. 22, 5, 4 [*e lege Iul. de vi*] adversus socerum, generum ... eosve qui ⌊-e g.⌋ sint [⌊ ⌋ *F, sed* propiore ... cognatione *Coll. Mos. 9, 2, 3*]. Marcian. dig. 29, 5, 15 pr. *ad rem cf. p. 1332, 19 et 25*). **b** *neutr. sing.* -s *iuxta pron. vel struct. verbalem* (*nisi adv. est p. 1334, 1 sq.*): nihil -s: Ter. Eun. 50 siquidem ... possis *non redire*, nil -s neque fortius (*cf. e. g.* Don. 50, 2 deest 'est', *sed inter adv. [v. etiam vol. VI 1, 1166, 59] affert* Char. gramm. p. 272, 17 [*ex Romano*] -s pro melius, utilius, antiquius). Hor. epist. 1, 1, 88 nil ait esse -s, melius nil caelibe vita. Prop. 4, 1, 80 (*loq. Horus mathematicus*) in ... meis libris nil -s esse fide. Liv. 39, 47, 4 nihil -s nec potius visum est quam regis ... responsa accipere (Petron. 3, 3 n. -s meditantur q. id, quod *eqs.* 107, 2 cum omnis vector n. -s quaerat, q. cuius se diligentiae credat. *al.*). Scrib. Larg. praef. 11 nihil -s ⌊in⌋ (*om. ed. pr.*) totius artis perceptione ... iudicavimus. *al.* *exempla cetera*: Liv. 36, 7, 6 quanto ... -s potiusque est Philippum nobis coniungere quam hos? Vell. 2, 52, 4 neque -s neque antiquius quicquam habuit, quam ⟨ut⟩ ... dimitteret. Qvint. inst. 12, 11, 11 id, quod -s quodque maius est, ut *eqs.* decl. 328, 1 quod -s videtur esse in persona *rei.* Tert. idol. 2, 5 quodsi ..., -s est, uti ... praemuniamur. *al.*

2 *exempla quaelibet* (*cf. p. 1325, 27*): Varro rust. 2, 5, 9 *color quidam* in eo (*respectu sim.*) -r *est* (*v. p. 1335, 24*). Hor. carm. 4, 10, 4 qui color est puniceae flore -r rosae (Porph.: melior). Ov. epist. 18, 69 *v. p. 1336, 35.* trist. 4, 4, 6 qua *facundia* -r in Latio non fuit ulla foro. Pont. 1, 3, 72 inter quas *Athenas et Lacedaemona* dubium, quae -r esset, erat. Liv. 8, 29, 2 *res* nulla -r potiorque visa est, de qua *eqs.* Sen. suas. 3, 1 -r est salus pudicae. Plin. nat. 14, 16 *uvis* Raeticis -r mensa erat (*v. vol. VIII 742, 71 sqq.*). 35, 29 indicare naturas colorum -r causa operis instituti est. Sil. 5, 520 occupat eventum (-tu *var. l.*) telo temptare -em (*nisi ad I*). Qvint. decl. 248, 9 *lex poenam* videtur mihi -e clementia quam iustitia constituisse (potiore *Francius, alii alia*). 304, 1 utra lex antiquior? belli utique -r (*v. Winterbottom ad l.*). *al.* *neutr. pro subst.* (*e coni. dub.* Enn. ann. 95 *auspicio* sibi *Romulo* data ... esse -a [propria⟨m⟩ *trad.*, -i *Frassinetti*, propritim *L. Mueller, v. Skutsch ad l.*]): Tert. spect. 25 p. 25, 8 nemo ... in spectaculo ineundo -s cogitat nisi videri et videre (*cf.* nihil -s *p. 1333, 70*). Cod. Theod. 13, 3, 9 pr. *archiatris* ceteris ad -a subvectis (*cf. p. 1333, 4*). Ven. Fort. carm. 1, 13, 20 urbis Santonicae primus fuit iste sacerdos, et tibi, qui reparas *eius ecclesiam,* iure -a dedit. Mart. 3, 501 *Petrus et Paulus Romae sepulti* prima tenent terris et utrique -a supernis.

IV *respectu temporis, loci, gradus minus vigente significatur aliquid antecedens in* **serie,** *ordine* (*attributive saepe, praedicative e. g. l. 62. p. 1335, 55, pro subst. l. 52. 75. p. 1335, 35; de notione cf. p. 1322, 64 et* Ps. Avg. categ. 19, 163 ordo ... -s alteri alterum facit, ut in disciplinis et artibus ... invenimus [*sim.* Boeth. categ. 14a36, *gr.* πρότερον]; *saepe opponitur* hic, *v. l. 40. 50. p. 1335, 26. al.,* posterior *l. 43. p. 1335, 2. 18, ceterum e. g.* alter *p. 1335, 20. 47. al.,* sequens *p. 1335, 5. al.*): **A** *dictorum, scriptorum* (*significatur fere quod proximum antecedit, intermissis aliis l. 42. 45. 50. 51. al.; iuxta numerale l. 49. p. 1335, 43*): **1** *in universum*: **a** *de partibus operum scriptorum* (*aliter p. 1330, 36. 48. 1331, 29*): Coel. hist. 24 B in -e libro has res ad te scriptas ... misimus (Rhet. Her. 2, 1, 1 hoc et -e l. [*antea*: in primo l.]. Varro ling. 6, 97 *libros* duo, -em ..., hunc *eqs.* [*postea*: deinceps in proximo]. 8, 24 de -bus primus. *al.* Vitr. 6, 8, 1 in -bus l. Sen. benef. 5, 1, 1. *al.* Colvm. 2, 1, 1. 11, 3, 39 -e l. [*sc. 9, 4, 6*]. *et saepius*). Cic. Tusc. 1, 112 -r ... pars orationis tuae ([*opp.* posterior]. Cael. Cic. fam. 8, 6, 5 epistulae. Vell. 1, 14, 1 -em huius voluminis posterioremque p. Sen. nat. 6, 23, 4 in -e p. [*sc. in 6, 15*]. *al.* Colvm. 6, 38, 4 -bus [proprioribus, prius *var. ll.*] huius voluminis partibus. *al.*). Att. 15, 9, 2 epistulae tuae -r pagina (*al., v. vol. X 1, 86, 26 sq.*). Ov. fast. 5, 184 mense -e (*i. libro, qui de eo scriptus est*). Vitr. 8 praef. 4 in -bus (superi- *var. l.*) septem voluminibus, ... in hoc (9 praef. 18 -bus septem ..., octavo ..., in hoc. 10 praef. 4 in -bus v. [*sc. libris 1–7*]. *al.* Cels. 3, 2, 1. 5, 17, 1[B] Colvm. 2, 1, 7. 12, 52, 2 -e v. [*sc. 1, 6, 18*]. *al.*). Cels. 7, 12, 4 reliqua curatio ... in -bus posita est (*sc. 7, 12, 2. eadem iunctura, sc. neutr. pro subst.*: Sen. benef. 7, 14, 1 quaestio profligata est in -bus. Chiron 26 sicut in -bus demonstravi [*nisi rectius* pedibus *per ellipsin subaudias sec. Hoppe, Abhandl. aus d. Gesch. d. Veterinärmed. 3, 1925, 55*]. *al.; ? sing.*: Tert. coron. 6, 1 in -e epistulae [epistula *var. l.*, epistulae ⟨parte⟩ *Kroymann; cf. p. 1267, 15. 20*]). Colvm. 4, 4, 1 -e ... exordio (*al., v. vol. V 2, 1569, 66 sq.*). *al.*
b *de ipsis sententiis, singulis verbis, versibus eorumque partibus*: Rhet. Her. 4, 28, 38 gravitas -is dicti renovatur ⌊interpretatione⌋ verborum (⌊ ⌋ *v. vol. VII 1, 2254, 28 sqq.*). 4, 28, 39 ut a *sententia* -e posterior contraria -i proficiscatur (Qvint. inst. 9, 3, 44. *al.*). Hor. sat. 1, 4, 58 *in solvendo versu* si ... quod -s ordine verbum est, posterius facias, praeponens ultima primis (Rvt. Lvp. 2, 16 -i v. contrarium quod est. Qvint. inst. 9, 4, 24 ut vocabula verbis, verba ... adverbiis, nomina adpositis ... essent -a. *al.*). Ov. Pont. 4, 12, 8 -r *versus distichi* ([*opp.* minor]. Sen. benef. 1, 2, 1. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 165, 29 [*opp.* sequens]. Diom. gramm. I 519, 22 [*opp.* alter]. *al.*). Fest. p. 233 'parret' ... debuit ... producta -e syllaba pronuntiari (Plin. nat. praef. 1 permutatis -bus s. *versus.* Bass. gramm. VI 263, 14 quattuor s. -bus detractis. Qvint. inst. 1, 7, 3 -e s., ... sequenti. *al.*). Sen. suas. 7, 12 bellis sensibus -bus (*postea*: adiecit). Val. Max. 5, 2 pr. -em ... locum obtineant *in serie exemplorum* (Qvint. inst. 8, 3, 54 cuius exemplum -e l. posui. Scaev. dig. 28, 5, 84, 1 qui -e l. scriptus fuerit *heres* [*postea*: primo l.]. *al.*). 5, 3, 2[b] -e ... querella (*exempli antecedentis*). Bass. gramm. VI 261, 10 -e commate *hendecasyllabi. al.* *neutr. pro subst.*: Cic. inv. 1, 86 ut cum -e necessario posterius cohaerere videatur

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*in conclusione ut ibid. iterum et e. g.* QVINT. inst. 5, 14, 22 aliud colligit quam id, quod ex -bus efficitur). fin. 3, 74 *in doctrina Stoicorum* quid posterius -i non convenit? quid sequitur, quod non respondeat superiori? CELS. 5, 28, 3^E apparere ... ex -bus potest. QVINT. inst. 1, 1, 34 *in legendo* sequentia intuenti -a dicenda sunt. *al.*

2 *in distinguendis operibus operumve partibus eiusdem nominis sim.* (*cf. p. 1334,48*): POMPON. Atell. tit. Macci Gemini ˌ-esˌ (*si recte trad.* CHAR. gramm. p. 272, 11, *om. enim Non. p. 154, 20. 488, 34. 506, 28*; posteriores *Heraeus dub. in exemplari suo* [*cf. supra p. 208, 83 sqq.*]). PRISC. gramm. II 227, 2 (= 266, 19. *al.*) Caesar in Anticatone -e (*i. in Anticatonis libro -e, v. Tschiedel, Caesars 'Anticato', 1981, 1 sqq.*). III 264, 20 Platon in Alcibiade -e: '...' (*cf.* 266, 9 in I Alcibiade). BOETH. in herm. comm. sec. 1 praef. p. 3, 7 -es postremosque analyticos (*de iisdem e. g.* in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 13, 3 -es Resolutorios). *al.*

3 *anaphorice, sc. excipiuntur ea, quae antea memorata, tractata sunt*: **a** *iuxta subst.* (*e contextu subaudienda e. g. l. 18. 23; exempla selecta*): RHET. Her. 4, 37, 49 horum amborum *licentiae* generum exempla subiciemus; -is, huiusmodi: '...'; posterioris licentiae *eqs.* CIC. top. 57 ex eis conclusionibus, quas supra scripsi, -r 'quartus', posterior 'quintus' ... 'modus' appellatur. fin. 5, 36 *genus* unum ..., alterum ...; -is generis ...; alterum ... genus. VARRO ling. 5, 16 et Asia *dicitur*, quae non Europa ..., et Asia dicitur -is pars Asiae (*nisi ad p. 1329, 16*). rust. 2, 5, 9 (*enumerantur quattuor boum colores*) durissimus *est* primus; de mediis duobus -r quam posterior ˌin eo -rˌ (melior *edd. vet., delent alii*). LIV. 25, 12, 5 -e carmine (*4* ex ... duobus carminibus; *8* alterum carmen). 32, 1, 13 -um prodigiorum causa ...; ob hoc unum prodigium. CELS. 4, 20, 1 duo morbi, quorum alter ..., alter ...; -r ..., insequens; ... illum -em ..., hunc ...; sed -r (*item iteratur e. g.* PLIN. nat. 25, 111. 35, 191). 8, 15, 6 facilius ... in hoc casu quam in -e. COLVM. 8, 14, 4 ut -es aves, de quibus diximus. *et saepe.* -r pars (*sc. in argumentis dividendis; aliter p. 1334, 43*): VARRO ling. 5, 2 cum ... verbi naturae sint duae, ... -em illam p. ... vocant ἐτυμολογίαν, illam alteram περὶ σημαινομένων. SEN. contr. 1, 1, 14 quaestionem ... duplicavit; ... in -e p. *eqs.* suas. 6, 8 divisit suasoriam; ... in -e illa p. (*opp.* deinde). 6, 13. CELS. 5, 26, 1^B dividam ... hanc quoque curandi p. sicut -em. *al.* **b** *iuxta pron., numerale vel solum positum* (*fere pro subst.; cf. l. 16*): ille -r: CIC. Arat. frg. 7, 2 (*respiciuntur Helice et Cynosura*) sed -r illa ..., haec vero (*gr. 40* ἡ μέν, *sed sunt qui ad I trahant*). Tull. 30 (*de duabus formulis*) in hoc posteriore ..., in illo -e (*item neutr.*: PLIN. nat. 37, 30 -a illa. QVINT. inst. 1, 8, 12. 5, 10, 2. *al.*). orat. 192 (*191* sunt ..., qui ...; Ephorus autem) et illi -es ... et Ephorus. OV. met. 12, 442 (*441* Cthonius ... Teleboasque) -r ille ..., hic. SEN. dial. 2, 5, 1. *al.* *vario usu*: CIC. ac. 2, 44 (*antea*: haec duo ... repugnantia) -e posterius, posteriore superius convincitur. nat. deor. 2, 3 partis quattuor; ... -a duo ..., tertium et quartum (VARRO ling. 10, 63. CELS. 5, 18, 9 ex quibus duo -a. 5, 28, 19^C. *al.*). VARRO ling. 9, 49 (*enumerat quattuor formas perf.*) duo posteriora ex -bus declinata non sunt. 9, 76. NEP. Dion 1, 1 *duas* filias, nomine Sophrosynen et Areten, quarum -em ..., alteram *eqs.* (QVINT. inst. 9, 4, 79 paeane dochmioque, quorum -r ..., secundus. *al.* SVET. Iul. 75, 3. *al.*; *cf. e. g.* -r horum NEP. reg. 1, 2, -r ex *l. 44*). MANIL. 2, 172 SEN. suas. 2, 20. *al.*

B *exempla cetera* (*saepius in sermone technico, e. g. l. 52. 53*): CIC. de orat. 3, 191 a ... paeane -e (QVINT. inst. 9, 4, 101 DIOM. gramm. I 506, 10. *cf. vol. X 1, 29, 38 sqq.*). LIV. 42, 34, 7 cui primum hastatum -is centuriae adsignaret (42, 34, 8). FEST. p. 347 'septuennio' ... ut -e numero ([*sc. sexennio*]. FAV. EVL. 6, 3 -r dividi potest *n.* [*sc. dyas*]. *al.*). QVINT. inst. 5, 10, 118 tertii loci pars -r ([*in controversia quadam*]. 7 prooem. 2 secunda quinque partium posita est *dispositio*, cum sine ea -r nihil valeat. *al.*). VET. LAT. Matth. 21, 28 (cod. 5) homo habebat filios, et accedens -i dixit '...'; (*30*) accedens autem alteri *eqs.* (*gr.* πρώτῳ, *cod. 2. al.* = *Vulg.* ad primum. *dubium utrum intellegas 'quem -em offendit', an 'seniorem', ut e. g. Hil. in Matth. 21, 11; sed eodem opposito certe huc spectat* AVIAN. fab. 11, 4 geminas ... ollas ...; -r ..., altera ficta luto). SACERD. gramm. VI 431, 20 *frequentativorum* duo gradus ..., ut aucto et auctito; ... *in quibusdam verbis* -r gradus non invenitur; quaedam tantum -em habent, ut inicio iniecto (MACR. exc. gramm. p. 50, 27 in diminutivis secundus g. minus -e significat). *al.* *in militum laterculis ad distinguendos qui eiusdem nominis sunt* (*cf. A2 et vigente vi temporis p. 1327, 5*): INSCR. Afr. Cagnat 27b2, 13 sq. (*a. 209/211*) Iulius Primus pr⟨ior⟩, Aelius Saturn⟨inus⟩ pr⟨ior⟩ (*opp.* seq⟨uens⟩ *ibid. 15 et 30; olim intellegebatur* pr⟨incipalis⟩ *et* seq⟨utor⟩). CHART. lat. ant. IX 370 frg. a 1, 7 (*Durae, a. 232*) ⟨centuria⟩ Anton⟨ini⟩ -is (*opp.* ⟨p⟩ost⟨erioris⟩ *ibid. 13*). VII 350 frg. a 2, 8 (*Durae, a. 250/1*) Marini pr⟨ioris⟩ (*opp.* pos⟨terioris⟩ *ibid. 10*). *al.*

V ***appendix*** *grammatica et stilistica*: **A** *indicatur, quis (quid) sequatur, posthabeatur*: **1** *particula* quam (*in ordine verborum anteponuntur ipsa comparata l. 24. p. 1325, 15 et* TAC. ann. 15, 20, 3; *comparantur fere subi. vel obi.* [*inf. p. 1325, 16. 1334, 1. al.*, ut *p. 1333, 53. 1334, 6. al., varia enunt. secund. p. 1323, 70. 1324, 4. 1327, 41. 1334, 2 et e. g.* QVINT. inst. 11, 1, 63], *rarius alii casus e. g. l. 5. p. 1324, 9. 1333, 54. 57*): PLAVT. Cas. 884 ut -r q. senex nup⟨tias perpetrem⟩. LVCR. 5, 1287 -r aeris erat q. ferri cognitus usus. CIC. ad Q. fr. 3, 4, 4 tibi ... -es partes tribuo q. mihi. VARRO frg. Aug. civ. 6, 4 p. 250, 26 sqq. *et saepe.* **2** *abl. compar.* (*testatur* PRISC. gramm. II 91, 5; *antecedit abl. saepius in versibus quam in oratione soluta; l. 11 continuatur per enunt. interrog.*): CATO agr. 4 frons occipitio -r est. HOR. sat. 2, 7, 19 illo. carm. 4, 10, 4 flore. carm. saec. 51 *hoste* bellante. epist. 2, 1, 55 uter utro. *al.* PROP. 4, 1, 80 fide. OV. epist. 19, 106 culpa. fast. 1, 469 luna. trist. 2, 373 quid -s est illi *Iliadi* flamma Briseidos utque fecerit iratos rapta puella duces. *et saepe.* *posthabentur ceteri*: LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 29 -em ceteris eum ... creatum ... esse. 2, 46 ali⟨i⟩s (GELL. 14, 7, 4 [*ex Varrone*]. *al.*). SIL. 4, 514 cunctis (STAT. Theb. 3, 366. *al.*). STAT. Theb. 6, 553 omnibus (TERT. anim. 46, 10 praescr. 35 l. 11 virg. vel. 1, 2. CARM. Inscr. Tarr. Alföldy 447, 9 [*saec. III?*]. *al.*; *cf. l. 20*). *al.* **3** *dat.* (*vix recte trad.* CVLEX 183, *v. p. 1324, 74.* 227 recessit ˌIustitia etˌ -r illa Fides [Iustitiae *trad.*]. APVL. mund. 11 p. 314 [*coni.* propior]): *loci ambigui*: MART. 7, 45, 2 amicus, caro proximus aut -r Sereno. APVL. flor. 9, 15 -r omnibus, ... nulli secundus (HEGES. 3, 6, 4 p. 197, 11). *exempla certa*: PS. AVG. categ. 19, 163 ordo quidam -s alteri alterum facit. 20, 169 alteri. ROMVL. fab. 19, 5 rec. gall. tibi (*item* W; *rec. vet.* te). PRAEDEST. 3, 17 p. 657^A gratiae, ... voluntati. SIDON. epist. 7, 12, 4 ei. PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 49 l. 30 spiritui sancto. VITA Fulg. Rusp. p. 133 alicui. VEN. FORT. carm. 1, 15, 4 tibi. *al.* **4** *gen.* (*exempla certiora fere sec. gr.; vix addas per zeugma* TERT. praescr. 38 l. 20 *aemulatio* neque -r neque domestica ... est eius [ceteris *A*], quod aemulatur; *cf. gen. part. p. 1337, 39; ceterum neglegimus gen. pendentem e subst.* -r *et indicantem, cui [rei] quis praepositus sit, v. e. g. p. 1332, 10 sq. 62. 67. 1333, 18*): HERM. Pal. vis. 3, 4, 3 alii -es tui sunt et meliores te (vulg.: -es te, *gr.* σου πρότεροι). IREN. 2, 18, 2 passionis. EPIST. Alex. p. 206, 16 pugnae (*v. Walther Boer, 1973, 79 ad l.*). BOETH. Porph. isag. p. 15, 12 -a (propria *var. l.*) esse eorum (*gr.* προτέροις ... ὧν. *cf.* in Porph. comm. sec. 5, 6 p. 303, 15 -a ... his). *al.* **5** *praepos.* (*cf. usum partitivum p. 1337, 45 sqq.*): OV. epist. 18, 69 a Veneris facie non est -r ulla tuaque (*item* ab *p. 1325, 41. 42 et* PS. HIL. libell. 21 p. 93, 8 PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 2, 11 l. 5 SORAN. p. 78, 8. *al.*). SIL. 13, 468 haud ulla ante tuam ... curarum -r extiterit (VET. LAT. num. 14, 14 [cod. 100] tu -r vadis a. illos [*gr.* πρότερος αὐτῶν, *Vulg.* praecedas eos]. PS. AVR. VICT. orig. 1, 5 FILASTR. 110, 10. *al.*; *cf.* ante ... quam DRAC. laud. dei 3, 717). PASS. Georg. rec. a 1 qui *rex* -r erat super omnes reges terrae (*rec. e et gr. non resp.*).

B *indicatur, quanto quis (quid) antecedat*: PLAVT. Aul. 705 multo ... adveni -r (TERT. resurr. 45, 3 AVSON. 27, 2 p. 330). VERG. Aen. 5, 186 sq. *v. p. 1329, 25.* HOR. sat. 2, 7, 19 tanto (TERT. idol. 4, 1). LIV. 3, 2, 10 aliquanto (10, 41, 12). 36, 7, 6 quanto (IVST. 2, 1, 18 PAVL. PELL. euch. 451. *al.*). STAT. Theb. 6, 584 nec multum segnior ... cursibus atque aevo ˌiuxtaˌ -r (ˌ ˌ *'sine magna differentia' vol. VII 2, 750, 39*). QVINT. inst. 10, 1, 113 saeculo. GELL. 2, 15, 8 longe. *al.*

C *indicatur, qua (in) re vel quam in rem quis (quid) antecedat, praestet*: **1** *per praepos.*: TER. Phorm. 533 qui -r ad dandumst (TERT. paenit. 4, 6 LVCIVS Cypr. epist. 78, 1. *al.*). VARRO rust. 2, 5, 9 in eo (SCRIB. LARG. praef. 11 [*v. p. 1334, 3*]. QVINT. decl. 328, 1 FLOR. epit. 4, 12, 47 GELL. 2, 15, 1 TERT. resurr. 2, 8. *al.*). GRATT. 152 p⟨er⟩ artis. TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 301, 18 de notitia. BOETH. categ. 14a37 secundum ordinem (top. Arist. 134a18. *al.*). **2** *per abl.* (*potiora selecta*): CIC. top. 6 *topice erat* ordine naturae certe -r (HOR. sat. 1, 4, 58 OV. epist. 8, 34 QVINT. inst. 9, 4, 25. *al.*). SALL. Iug. 10, 7 aetate et sapientia (TAC. hist. 3, 65, 1 ann. 4, 60, 2. 12, 46, 1 GELL. 2, 15, 8. *al.*). 96, 3 consilio (*cf. e. g.* 10, 7 *supra.* VERG. Aen. 11, 292 pietate. HOR. epist. 1, 18, 27 virtutibus. 2, 2, 204 ingenio, ... virtute). LIV. 28, 41, 9 natura (SEN. benef. 5, 8, 1 QVINT. decl. 263, 11 PS. APVL. herm. 2 p. 266 BOETH. arithm. 1, 1, 8. 1, 1, 10. *al.*). QVINT. inst. 9, 4, 25 tempore (decl. 324, 5 TAC. ann. 15, 20, 3 GELL. 16, 1, 3 ARNOB. nat. 4, 8. *al.*). GELL. 3, 11, 4 natu (APVL. apol. 103, 3 [*v. app. crit.*]. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 421, 3 AVSON. 254, 6 p. 85. *al.*). *al.* **3** *modo vario*: CLAVD. 21, 65 quis Stilichone -r ferro penetrare leones? (*item accedit inf.* 28, 237, *nisi rectius inf. hist. intellexit Müller, 1938 ad l.; ceterum cf. p. 1360, 23*). PS. AVG. categ. 19, 162 est unum -s naturaliter a duobus (BOETH. Porph. isag. p. 17, 10 in Porph. comm. sec. 1, 9 p. 157, 14 sq.). *? acc. relat. iuxta abl. limit.* (*sed cf. Rasi, Atti Ist. Ven. 73, 1913/4, 698*): EPITAPH. All. Potest. (CE 1988) 15 *fuit* opsequioque -r nulla moresque salubres.

D *ad -s est sim. accedunt structurae verbales* (*aliter supra l. 11*): LVCR. 5, 1297 -s est armatum in equi conscendere costas ..., quam ... curru belli temptare pericla (*item c. inf. accedente particula* quam: 5, 1300. SALL. Iug. 85, 12 gerere quam fieri. LIV. 36, 7, 6 -s potiusque est. QVINT.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inst. 12, 3, 5. *al.; sine struct. compar.*: QVINT. inst. 8, 5, 34 -s tamen sit vitiis carere. 11, 3, 14. TERT. bapt. 14, 2 -s est praedicare, posterius tinguere. *al.; iuxta subst. p. 1333, 52. 1334, 17. al., iuxta pron. p. 1324, 8. al.*). SEN. benef. 5, 8, 1 natura -s est, ut quis debeat, deinde ut gratiam referat (QVINT. decl. 263, 11. GAIVS inst. 2, 100 -s est, ut de his dispiciamus. APVL. met. 10, 18, 1 PAPIN. dig. 41, 3, 44, 7. COD. Iust. 7, 53, 1 [*a. 206*]. TERT. idol. 2, 5 adv. Marc. 1, 17 p. 312, 5. *al.*). TERT. idol. 4, 1 quanto praecedit, ut ..., tanto -s est, ne *eqs.* adv. Marc. 3, 24 p. 422, 13 -s est, aliquod exemplum ... proferas ...; immo ante omnia est, ut *eqs.* (*item cum enunt. secund. sine coniunct.*: 4, 10 p. 445, 23 -s est ..., neges ..., consequens est, ut *eqs.* 4, 26 p. 509, 5 OPTAT. 5, 2 p. 122, 2 LVCIF. non parc. 12 l. 4).

E *usu neglegentiore ponitur fere pro superl.* primus (*sed saepius ita, ut plura posteriora comprehendi et -i cuidam opponi putare possis, sicut certe struct. comparat. p. 1336, 13 aliisque locis hinc arcendis, e. g.* PAVL. sent. 2, 21^A, 15 TERT. adv. Hermog. 1, 1; *comparari potest etiam subst.* -r *notionis q. e. praepositus, v. p. 1336, 29; usum improbant gramm. p. 1322, 56 sqq., sed cf.* GLOSS. -r: πρωτις [*'πρώτη?' Goetz*]; *dedimus potiora selecta* [*de* MANIL. 3, 455. *al. v. Caldini Montanari, Giorn. Ital. Filol. 41, 1989, 245 sqq.*]): **1** *ponitur vel intellegitur series quaedam*: COLVM. 11 capp. 3 p. 64, 16 *liber* surcularis -r (*ibid. 5 p. 67, 15* tertius. *cf.* AVG. civ. 6, 3 p. 249, 6 *libros* tres -es ..., sequentes ..., tertios ..., quartos. *parum constat de* ASCON. Pis. p. 19, 2 Hyginus ... in l. -e de viris claris [*v. Sacconi, Riv. Cult. Class. Med. 3, 1961, 246 sqq.*]). PLIN. nat. 16, 97 cum ... quae sunt in palustribus -a germinent, mox campestria, novissima in silvis. APVL. met. 4, 28, 3 -e digito (*v. p. 1330, 2*). PS. CYPR. pasch. 11 p. 258, 12 *Saul* -r (orsu *var. l.*) regnavit ...; post quem regnavit David ..., Salomon *eqs.* (*cf.* OPTAT. 2, 3 p. 36, 21 sedit -r Petrus, cui successit *eqs.*). FILASTR. 150, 3 -i populo, deinde ..., tertio (*ibid.* primo et secundo et postremo tempore). FAV. EVL. 6, 3 -r dividi potest *dyas.* HIER. reg. Pachom. 59 p. 31, 12 -is domus praepositus (*antea nominantur* universae domus). PS. AVG. categ. 19, 163 -s est ..., dehinc ..., tunc ..., postremus *eqs.* INSCR. *p. 1333, 31.* CE 222, 6 (*litteris aet. infimae*) si *defuncti* nomen queres ..., mensem -em cogita (*Ianuarium*). *al.* *respicitur* ἀρχηγέτης: IREN. 3, 23, 8 l. 174 is, qui -r hanc sententiam ... induxit, Tatianus (PS. CYPR. pasch. 12 p. 260, 2 qui -r legem dei transgressus est, *Adam. al.; adde l. 53 et cf. p. 1345, 68*). ARNOB. nat. 6, 3 p. 310, 11 quis -r fuerit institutor *templorum.* ORIGO Rom. chron. I p. 144, 12 *Numa* -r hominibus adinvenit grabata *eqs.* AVG. serm. 204, 3 Stephanus ... -r post resurrectionem domini martyrio coronatus. *al.*
2 *accedunt structurae partitivae*: *cum gen.*: VET. LAT. Sirach 1, 4 -r omnium creata est sapientia ([*gr.* προτέρα πάντων]. HERM. Pal. vis. 2, 4, 1 [*gr.* πάντων πρώτη]. IREN. 2, 22, 4 l. 117 GAVDENT. serm. 19, 47. *al.*). CELERIN. Cypr. epist. 21, 3 vestrum. FAV. EVL. 24, 2 quorum *numerorum* sit -r senarius ..., secundus octavus *eqs.* RVFIN. Clement. 1, 66, 5. MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 10 p. 713 Petrum -em apostolorum. *al.* *cum praepos.* (*breviloquentia quadam* VLP. dig. 38, 16, 2, 4 ex duobus -r pluribusve): FIRM. math. 5, 1, 12 [pro]prior erit inter omnes ... filios. OPTAT. 5, 2 p. 122, 5 qui *deus pater* in trinitate -r est. GAVDENT. serm. 9, 37 ex quibus -r Stephanus martyr *eqs.* ROMVL. fab. 65, 25 rec. vet. de grege. CARM. Inscr. christ. Gall. XV 95, 16 (*saec. VI med.*) inter summatos. *al.* **3** *respondet gr.* πρῶτος (*v. etiam l. 41. 61. p. 1324, 13. 1335, 59. al.*): VET. LAT. Luc. 15, 22 (cod. 3. *al.*) stolam -em (*Vulg.* primam). Ioh. 5, 4 (cod. 3. *al.*) quicumque -r descendebat (*cod. 2* primus). 8, 7 (cod. 2. *al.*) -r ... iniciat lapidem (*Vulg.* primus). AVIEN. orb. terr. 353 quae *gens Aegyptiorum* -r ... iura notavit (*gr. 233* πρῶτοι). MART. CAP. 7, 733 trias ... princeps imparium numerus ...; -r initium, medium finemque sortitur (*gr. Theo Smyrn. p. 100, 14, cf. Macr. somn. 1, 6, 23* primo). *al.* **4** *in contextu variat cum* primus *sim.*: IREN. 1, 30, 12 l. 214 -r Femina (*cf. 1, 30, 1 l. 9* primam f. eum *spiritum* vocantes). 3, 23, 2 l. 36 qui -r formatus est homo (*v. l. 30* primiformis). PONT. vita Cypr. 19, 1 *episcopus et martyr* in Africa primus ..., quia et talis esse post apostolos -r coeperat. IVL. VAL. 2, 22 ut primus irruat ..., -r intonet bellicum, -r *eqs.* (*cf. gr. p. 73, 8* πρῶτος). OPTAT. 2, 2 p. 36, 9 (*p. 36, 13* primo). ZENO 1, 15, 4 nescit, quem primum plangat, quem -em inveniat, cui primum *eqs.* HIER. reg. Pachom. praef. 3 p. 6, 5 (primus *var. l., quod antecedit quinquies*). MART. CAP. 8, 872 primus Arietis circulus primus est Librae ..., item Tauri -r Scorpionis est primus. *al.*

F *iuxta voces eiusdem stirpis v. p. 1325, 62. 1334, 41. 1356, 5. al., technice p. 1285, 73; assonatio* ore -e(m) LVCR. 3, 662 OV. fast. 1, 100.

adv. ⊠**prius** (*de coniunctione v. sub III*). NOT. Tir. 9, 22. *de mensura*: -s *solet esse pes pyrrhichius idque etiam neglecta positione in heroicis* LVCR. 5, 1445 (*cf.* priusquam ENN. ann. 219. 480) *et passim apud scaen. vet., e. g.* PLAVT. Cist. 617 TER. Andr. 239 PACVV. trag. 167; *tamen sunt qui paucis quibusdam locis trochaeum, e. g. p. 1338, 46. 1339, 29, vel iambum agnoscant, v. Lindsay, Early Lat. Verse, 1922, 211 sq.; insigni frequentia in versu occupat locum secundum apud* MANIL. *et* LVCAN., *ultimum apud* SEN. *trag.* *de notione v. imprimis IIA et p. 1338, 35 sqq., ceterum* HIER. nom. hebr. p. 28, 25 (*inde* ISID. orig. 5, 30, 22) in antecessum, id est -s. quaest. hebr. in gen. p. 44, 4 cum 'ulam' interpretetur '-s' (*sim.* 44, 7). *legitur inde a* LIV. ANDR. *per totam latinitatem.* [*it. vet.* pria. *cf. M.-L. 6757. Battisti-Alessio IV 3077. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* prior, *v. p. 1322, 70 et e. g.* PLAVT. Cas. 755 (756), primus RHET. Her. 2, 3, 5 VAL. MAX. 6, 1, 11. *al.* (*falsa var. l. e. g.* LIV. 29, 34, 15; *restit.* PLIN. nat. 7, 70 GAIVS inst. 2, 99), plus LIV. 30, 30, 4 SEN. epist. 81, 4 QVINT. inst. 5, 13, 53. *al.; ponitur pro gr.* πότερον (*sc. per confusionem cum* πρότερον): CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 16, 27 (*Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 52, 11* utrum; *gr. I 1, 1 p. 24, 16*). BOETH. elench. soph. 171a12 ORIBAS. eup. 4, 2, 2 La p. 529.]

i. q. πρότερον, *ante sim.* (*cf.* GLOSS. II 424, 2 πρότερον: ante, antea, -s. *de notione q. e. primum, primo v. IA3. gr. respondet saepe* πρότερον, *haud raro praeverbium* προ-, *praesertim deficientibus verbis lat. cum* prae- *compositis, v.* BOETH. *supra p. 503, 43. 672, 52. 729, 73 et e. g.* anal. pr. 62b36 -s opinari. PRISC. perieg. 765 -s expositae. ORIBAS. syn. 1, 2, 6 La p. 34, 7 [*Aa* ante]. 1, 13, 1 La p. 51, 6 nisi -s antea evacuetur [*Aa* antea]). *accedit passim ad verba* (*iteranda e contextu e. g.* PLAVT. Merc. 299 plus iam video quam -s. Truc. 694. *et saepius; subauditur verbum dicendi, scribendi p. 1340, 68 et e. g.* CIC. ac. 2, 69 VARRO ling. 6, 22, *verbum notionis generalis p. 1340, 17. 40 et e. g.* CIC. Att. 7, 21, 2. 15, 13, 2), *saepe in abl. absol., sc.* QVADRIG. hist. 12 (*nisi est alterius scriptoris*). HOR. sat. 2, 4, 36 OV. Pont. 2, 5, 45. *al.* LIV. 2, 24, 5. *al., vel part. coniuncto, sc.* CATVLL. 64, 238 LVCR. 4, 853 SALL. Catil. 45, 4 HOR. carm. 4, 15, 28. *al.; spectat ad adi.*: OV. epist. 15, 150 grata -s ... herba. met. 1, 135 communem ... -s ... humum. 2, 174. 2, 218 tum (tunc *var. l.*) sicca, -s creberrima fontibus, Ide. LIV. 30, 30, 4 huic bello, vestris -s (plus *P. al.*) quam nostris cladibus insigni. MANIL. 1, 911 laceros ... -s artus. *al., ad subst.*: LIV. 21, 43, 18 (*ad milites*) vobiscum, alumnus -s ... vestrum quam imperator, procedam in aciem (*item in appositione*: VAL. MAX. 6, 3, 6. 6, 4, 5. 9, 11, 6. VAL. FL. 5, 110 Sinope, nympha -s. *al.*). 37, 54, 3 expositis ... meritis ... Rhodiorum Philippi -s, deinde Antiochi bello. *al.*

I *exempla notionem illustrantia*: **A** *praevalente respectu temporis* (*hic illic evanescit vis temporis, e. g. p. 1339, 60, cf. series quasdam sub IIA; accedit respectus loci e. g. p. 1339, 50. 1340, 48*). *ad notionem cf. IIA; ceterum*: CIC. Att. 15, 13, 3 quod ad te antea atque adeo -s scripsi – sic enim mavis (*sim.* CHAR. gramm. p. 278, 3 'paulo -s' Afranius ...; nos 'paulo ante' dicimus. *in contextu variat cum* antidhac PLAVT. Epid. 537, ante TER. Andr. 239 CIC. Cael. 14. *al.* CATVLL. 64, 189. *al.; cf. p. 1342, 57*). VARRO ling. 9, 73 (*distinguitur* magis; *cf. p. 1342, 11*). DIFF. *p. 1331, 48.*

1 *usu vario* (*saepe accedit* quam); *pertinet ad*: **a** *praeterita, iam ante acta sim.*: **α** *exempla varia* (*pauca selecta*): LIV. ANDR. carm. frg. 27 *Circe* topper facit homines, ut -s fuerunt (utrius fuerint *trad.; cf. Hom. κ 395* πάρος). PLAVT. Amph. 603 (*loq. Sosia*) -s multo ante aedis stabam quam illo adveneram. Asin. 213 *non* audebatis -s; nunc *eqs.* Aul. 115 nunc ... me benignius omnes salutant quam salutabant -s. Cas. 378 iniquum est, quia isti -s quam mihi ⌊dedit⌋ *sortem* (⌊ ⌋ *Leo metri gratia, v. p. 1337, 69*; est *trad.*). 878 pudet, quem -s non puditumst umquam. Epid. 628 *claudus* -s venisset, quam tu advenisti mihi. Poen. 93 ubi -s habitaverat. Rud. 1111 sicut dixi -s (*cf. 1104* ut dudum dixi). CAECIL. com. 8 gratulatum me⟨d⟩ oporte⟨b⟩at -s. TER. Eun. 41 nullumst iam dictum, quod non dictum sit -s. 698 norasne eum -s? CATO orig. 53 Marsus hostem occidit -s quam Paelignus. orat. 51. *et passim.* *breviloquentia quadam*: PLIN. epist. 5, 3, 6 inter quos *auctores* ... numerandus est P. Vergilius, Cornelius Nepos, et -s (*sc. de eis, qui -s vixerunt*) Accius Enniusque. **β** *perlucente colore q. e. olim, quondam sim.* (*exempla potiora; minus certa sunt e. g. l. 44 et* PLAVT. Epid. 537 TER. Andr. 512 LVCR. 5, 1446): CATVLL. 4, 25 sed haec -s fuere: nunc ... senet *phaselus* (*pendet* VERG. catal. 10, 23). 51, 15 otium et reges -s et beatas perdidit urbes. NIGID. Serv. auct. georg. 3, 146 *tabanus* -s myops (myor *trad.*) vocabatur; postea ... oestrum appellarunt (*item respicitur nomen antiquum*: PLIN. nat. 4, 42 nunc sunt Dicaea, ... Maronea, -s Orthagurea dicta. 5, 135. 5, 148 Nicaea ..., quae -s Olbia. *al.* SIL. 12, 358 -s ...; mox. AVIEN. orb. terr. 612 -s ... sub nomine prisco [*gr. 455* ἐπὶ προτέρων ἀνθρώπων]. VEG. mil. 3, 14, 5. *al.*). GRAN. FL. (?) Macr. Sat. 5, 19, 13 -s ... et Tuscos aeneo vomere uti, cum conderentur urbes, solitos. HOR. sat. 2, 3, 252 utrumne in pulvere, trimus quale -s, ludas opus (*item respicitur pueritia vel iuventus e. g.* OV. trist. 1, 2, 78 quas quondam petii studiosus Athenas, ... loca visa -s. SEN. clem. 1, 9, 11 -s ..., nunc). carm. 2, 4, 2 ne sit ancillae tibi amor pudori, ... -s ... Briseis ... movit Achillem (*item respiciuntur heroum tempora*: OV. ars 2, 709 fecit ... -s hoc ... Hector. trist. 4, 4, 65. *al.* MANIL. 5, 72. PETRON. 139, 2 vers. 2 -s ..., ante. *al.*). OV. fast. 6, 313 sola -s furnis torrebant farra coloni. NVX 7 -s ..., tum cum meliora fuerunt tempora. LIV. 26, 19, 7 famam in Alexandro Magno -s vulgatam (*item respiciuntur tempora virorum ex historia notorum*: 31, 3, 6 quod Pyrrhus -s ausus ... esset. 37, 54, 26 VAL. MAX. 6, 3, 1^b. *al.*). GRATT. 2 -s omnis in armis spes fuit ...; post *eqs.* *sim. al.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *futura, postea agenda sim.* (*exempla selecta*): PLAVT. Amph. 202 quo modo … me deceat fabularier, -s … volo hic meditari. Asin. 231 si alius ad me -s attulerit *minas,* tu vale. Bacch. 100 propera … :: -s hic adero quam te amare desinam. Epid. 122 hominem … pistori dabo, nisi … -s comparassit … minas, quam *eqs.* Mil. 1096 *non* potest -s haec in aedis recipi, quam illam amiserim. Persa 140 numquam … hodie hic -s [s]edis (edes *pars edd.*) …, quam te hoc facturum … adfirmas. Pseud. 886 priusquam … convivae dabis, gustato tute -s. TER. Eun. 492 hos -s intro ducam …, poste continuo exeo. 1067 -s audite paucis. LVCIL. 154 illud credo fore: in os -s accipiam ipse, quam *eqs.* CIC. Quinct. 9 *praetor* iudicium -s de probro quam de re maluit fieri. 19 assem sese negat daturum, nisi -s … decidisset *eqs.* de orat. 2, 141 (*verba testamenti*) si mihi filius genitur isque -s moritur (-atur *var. l.*) …, tum ut *eqs.* CATVLL. 64, 189 nec -s a fesso secedent corpore sensus, quam *eqs.* (*188* non … ante). *et passim.*

c *praesentia* (*sc. quae modo aguntur; aliter sub d*): PLAVT. Bacch. 221 eo *auro* fortasse iam opust. :: immo etiam -s: nam iam huc adveniet miles (*per hyperbolen, nisi supplere malis* opus erat; *ad B trahere vid. Char. gramm. p. 272, 24 [ex Romano]; cf. supra p. 1333, 73*). Men. 276 -s iam convivae ambulant ante ostium, quam ego obsonatu redeo. Mil. 1005 iam adlubescit … :: -sne quam illam oculis tuis, *sc. vides*? Truc. 474 aderit; nunc -s praecaveo sciens. TER. Haut. 237 pergin istuc -s diiudicare quam scis, quid veri siet? SALL. Iug. 14, 4 quibus *senatoribus* … cogor -s oneri quam usui esse. VERG. Aen. 10, 882 'venio moriturus et haec tibi porto dona -s'; dixit telumque intorsit in hostem. LIV. 3, 53, 7 -s paene, quam ipsi liberi sitis, dominari iam in adversarios vultis. *al.*

d *generaliter dicta* (*maxime in descriptionibus, praeceptis communibus; vi temporis evanescente et mero fere respectu ordinis imprimis l. 60*): α *locutiones imperandi, adhortandi, necessitatis sim.*: PLAVT. Cas. 571 qui advocatos advocet, rogitare oportet -s …, adsitne *eqs.* (CATO agr. 135, 3 *coria* depsere … -s o., tum siccare. CIC. inv. 2, 146 id, quod statim faciendum sit, perfici -s o. *al.* PROP. 2, 4, 1 -s … delicta queraris o. *al.*). TER. Eun. 789 omnia -s experiri quam armis sapientem decet (TERT. orat. 25 p. 198, 3 cibum non -s sumere … quam interposita oratione). CATO agr. 5, 5 *vilicus* postremus cubitum eat; -s villam videat clausa uti siet (*iuxta coni. iussivum ut*: 45, 2 palo -s locum ne feceris. CIC. de orat. 2, 177 si … dicas, -s … confirmes, deinde *eqs.* OV. fast. 4, 736. *al.*). 36 addito; ablaqueato -s non alte (*item iuxta imperat.*: 47 ter -s resicato, quam … ponas. 59. *al.* VERG. georg. 2, 274 quaere -s. 4, 229 OV. ars 2, 395. *al.*). CIC. orat. 119 volo … -s habeat orator rem … dignam …, quam cogitet, quibus verbis quidque dicat. LVCR. 3, 391 -s est in nobis multa ciendum, quam primordia sentiscant … animai (*item iuxta gerund.*: VARRO rust. 2, 7, 12. LIV. 41, 15, 8 quae *novitas successoris* noscendis -s quam agendis rebus inbuenda sit. SEN. contr. 7, 5, 8. CELS. 1, 3, 10 -s …, deinde. *et saepius*). *sim. al.* β *exempla cetera*: PLAVT. Poen. 321 priusquam Venus expergiscatur, -s deproperant … sacruficare. Truc. 338 quasi volturii triduo -s praedivinant, quo die esuri sient. CATO agr. 50, 2 *loca aquosissima* postremum arato, dum ne -s obdurescant. 134, 4 (*ter*). RHET. Her. 2, 3, 5 sin … turpitudine *rei* inpedietur *defensor* …, -s dabit operam, ut *eqs.* (*opp.* extrema defensione). CIC. Arat. 2 *Aries* caeli mediam partem terit, ut -s illae Chelae, tum (cum *var. l.*) pectus … Orionis (*sed notione locali gr. 231 ἠχί περ*). Caecin. 100 *cives supplicio* non -s civitatem quam vitam amitterent. de orat. 1, 186 nisi ille -s … habet illam scientiam, ut *eqs.* Tim. 45 neque terminum malorum -s adspiciet, quam *eqs.* (*gr. 42ᶜ οὐ πρότερον*). *al.* LVCR. 1, 937 (= 4, 12) *medicamentum ministrantes* -s oras pocula circum contingunt *melle.* 1, 1111 quacumque -s de parti corpora desse constitues, haec rebus erit pars ianua leti. *al.* VARRO rust. 1, 66 *palatum respuit oleas,* nisi -s eas sale macearis. frg. Gell. 16, 18, 6 haec aut omnino non discimus aut -s desistimus, quam *eqs. al.* SALL. Iug. 4, 6. NEP. Dat. 7, 1 -s cogitare quam conari. VERG. georg. 1, 50. *et passim* (*saepissime apud artium scriptores*). *cum respectu ordinis logici* (*cf. p. 1325, 25*): BOETH. categ. 5a31 quod -s numeretur unus quam duo et duo quam tres; et sic habebunt aliquem ordinem. in Porph. comm. pr. 2, 14 p. 110, 18 ('genera praeiacent', *v. supra p. 671, 6 sqq.*) quod omnia genera -s sint ab (*om. cod. unus*) his speciebus, quae sub ipsis *eqs.*

2 *speciatim respiciuntur*: **a** *antecedentia, quibus posteriora quaedam praevertuntur, praeveniuntur, supprimuntur sim.*: α -s … quam: PLAVT. Amph. 513 -s abis q. lectus ubi cubuisti concaluit locus. Bacch. 1017 -s [te] cavisse … q. pudere aequom fuit. Capt. 537 utinam te di -s perderent, q. *eqs.* Merc. 456 -s respondes, q. rogo. :: -s tu emis, q. vendo. Mil. 119 -s perii, q. ad erum veni. Most. 326 Poen. 908 Rud. 626. TER. Ad. 397 sinerem illum? aut non … -s olfecissem, q. ille quicquam coeperet? 525. CIC. Cluent. 31 fratris … liberos -s vita privavit, q. illi … lucem accipere potuerunt. *et saepius.* β *exempla cetera*: PLAVT. Capt. 803 -s edico, ne quis propter culpam capiatur suam: '…' (Truc. 780. *sim.* Men. 47 ne mox erretis, … praedico -s. Pseud. 119 hoc, ne dictum … neges, dico -s. *item cum enunt. fin.*: Most. 539 manifesta res est, nisi quid [quod *trad.*] occurro -s, ne hoc senex resciscat. PLIN. nat. 25, 117 capite -s et naribus rosaceo perunctis, ne vertigo sentiatur. *al.*). Most. 1006 cras, nisi ⟨qui⟩ -s vocaverit me, vel apud te cenavero (*item in enunt. condic.*: VARRO Men. 513 si Actaeon occupasset et ipse -s suos canes comedisset, non *eqs.* CIC. Phil. 6, 14 nisi -s … fugisset. OV. Pont. 2, 1, 65 PLIN. nat. 24, 2. *al.; addas l. 2*). Persa 589 -s dico: …; iam scis? :: scio (*cf. p. 1339, 74*). Pseud. 408 volui inicere tragulam …; verum is … praesensit -s. Trin. 294 (291) quin -s me ad plures penetravi? 992. TER. Andr. 27 *comoediae* spectandae an exigendae sint vobis -s (*nisi ad B*). LVCR. 6, 1049 *v. p. 207, 63.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 3 huius rei timore … percitus … omnia -s experiri malui (*sim.* CAES. civ. 2, 31, 8. *an locos ad B trahas?*). CAES. civ. 1, 70, 1 utri -s angustias … occuparent (*sim.* BELL. Hisp. 5, 4 uter -s pontem occuparet. LIV. 1, 30, 8 utri -s arma inferrent). *al.*

b *quae fieri non possunt, non solent*: α *in rerum natura, apud animalia*: *usu vario*: NAEV. carm. frg. 63 -s pariet lucusta[m] lucam bovem. TRAG. inc. 155 -s ⌊undis flamma⌋ (undas flammam *trad.*; *cf. Otto, Sprichw. n. 131*). LVCIL. 41 si tu fluctus … e gurgite salso tollere decreris, venti -s ⌊Emathii vim⌋ (Haematium *trad.*) … tollas: t⟨um⟩ (*contextu mutilo*). OV. met. 2, 696 lapis iste -s tua furta loquetur (*2, 693* vidisse nega). SEN. Herc. f. 373 -s extinguet ortus, referet occasus diem, pax ante … flammis erit, … (377) -sque multo *eqs.* Thy. 476 (*480* ante). CALP. ecl. 1, 87 (*loco obscuro*) nec -s …, nisi cum. -s … quam (*addas l. 16 sq., si frg. per* quam *continuata esse putes*): CIC. Tusc. 1, 110 -s … Leuctra tollentur quam pugnae Leuctricae gloria (*syn.* ante). VERG. Aen. 4, 24 mihi vel tellus optem -s ima dehiscat vel *Iuppiter* … adigat me fulmine ad umbras …, ante, pudor, q. te violo. CIRIS 425 -s vel sidera cursus mutatura suos q. te mihi talia … facturum metui. DIRAE 7 ante lupos rapient haedi …, multa -s fient. 98 dulcia amara -s fient. HOR. epod. 5, 79 -s … caelum sidet inferius mari (SCHOL.: ante). carm. 1, 33, 7 -s … iungentur capreae lupis. PROP. 1, 15, 29 -s … et … ante …, q. 2, 15, 31 terra -s falso partu deludet arantes et citius *eqs.* 2, 32, 49. OV. ars 1, 271 vere -s volucres taceant. *al.* β *apud homines* (*saepe accedit* quam): PLAVT. Persa 242 (*sim.* 240) omnes muti ut ⟨e⟩loquerentur -s hoc quam ego. LVCIL. 808 *cupiditatem sim.* -s non tollas quam [Tulli] animum ex homine atque hominem ipsum interfeceris. CIC. Verr. I 50 vitam … mihi -s quam vim … defuturam (*cf.* NEP. Hann. 1, 3 ut -s animam quam id *odium* deposuerit. OV. Ib. 131 -s hanc animam … auferet illa dies. trist. 1, 5, 11 spiritus … -s hic … in auras ibit. *al.*). Lig. 34 quidvis -s futurum fuisse, quam ut hi fratres diversas sententias … sequerentur (*cf.* -s omnia quam: Phil. 13, 49 [*antea affertur* TRAG. *l. 17*]. Att. 8, 11ᵈ, 5 o. -s … fore, quam ut *eqs.*). fin. 5, 33 -s a se poterit quisque discedere quam appetitum earum rerum … amittere. CATVLL. 61, 208 ille pulveris … siderumque … subducat numerum -s, qui vostri numerare volt multa milia ludi (*cf.* OV. trist. 4, 1, 57 vere -s flores … numerabis … quam mala *mea*). CAES. civ. 3, 49, 1 -s se cortice ex arboribus victuros quam *eqs.* *al.*

c *quae antecedunt in ordine dictorum, scriptorum* (*aliter e. g. p. 1338, 49*): PLAVT. Bacch. 1000 (*ad verba epistulae 997 sq.* 'pater, … da') non -s salutem scripsit? :: nusquam sentio (*cf.* Pseud. 968 an non -s salutas?). Capt. 662 sator sartorque scelerum et messor … :: non occatorem dicere audebas -s? Mil. 515 ut nesciam, utrum me postulare -s tecum aequiust, nisi *eqs.* (*per anacoluthon*). TER. Eun. 11 *poeta fecit* causam dicere -s *reum* …, quam *petitorem* ([*si recte huc traximus*]. CIC. Sull. 37 non -s Autronium q. Sullam nominavisset. Rab. Post. 13 non vos *equites* -s implorabo … q. vos, senatores. LVCR. 6, 980 hoc etiam superest, ipsa q. dicere de re adgredior, quod dicendum -s esse videtur. VARRO frg. Aug. civ. 6, 4 p. 251, 5. *al.*). RHET. Her. 1, 10, 16 si -s pauca de divisione … dixerimus (1, 16, 25 nunc … demonstrandum est, si -s aperuerimus *eqs.* 4, 1, 1 CIC. Verr. II 3, 40 Tusc. 3, 32. *al.* VELL. 2, 48, 6 CELS. 4, 1, 1 SEN. benef. 6, 15, 3. *al.*). CIC. inv. 2, 159 cum eius *honesti* duae partes sint …, simplicem -s consideremus (*sim. praemissa partitione inducitur pars prior*: div. in Caec. 11 de utroque dicam, et de eo -s, quod *eqs.* part. 62. VARRO ling. 5, 57 ita ut -s … dicam. rust. 1, 5, 4 de primis … partibus -s dicam, deinde … de … secundis. 1, 6, 1. *al.*). Verr. I 16 *spem* exponam, sed -s … cognoscite (Mur. 55 respondebo; sed pauca … -s … conquerar. ac. 2, 40 nunc … videamus …; sed -s *eqs. al.* VARRO ling. 9, 4. 10, 69 PS. SALL. rep. 2, 12, 2. VERG. georg. 4, 537 sed … -s ordine dicam. *al.*). Att. 14, 19, 1 accepi binas a te litteras …; ad superiores igitur -s (15, 3, 1 ad s. *epistulam* igitur -s. 15, 17, 1. 16, 11, 1 fam. 3, 11, 1. *cf.* Att. 15, 4, 1 ad recentiorem -s. 15, 13, 1 respondebo igitur priori -s). *al.* LVCR. 4, 746 ut -s ostendi (COLVM. 1, 3, 13 ut iam -s dixi. 3, 11, 6 ut -s rettuli. *al.*). *sim. saepe.*

3 *transit in notionem superlativi* primo, primum: **a** *respicitur quod antecedit plura posteriora* (*nisi cogites de uno priore, quod opponatur sequentibus fere comprehensis, ut certe e. g.* QVINT. inst. 7, 2, 16 [*opp.* reliqua]. TERT. adv. Prax. 5 p. 233, 11 [*opp.* omnia]. HIER. epist. 22, 8, 4 [*opp.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cetera]): α *vario usu: respondentibus aliis adv. vel particulis in serie plurium membrorum: inde a* CIC., *v. sub IIA2. exempla cetera* (*saepius in ordine dicendi*): PLIN. nat. 28, 112 iungemus ... simillima ... animalia -sque chamaeleonem (*sequuntur alia tria*). STAT. Ach. 1, 935 quid precer, heu, timeamve -s? (*vix ad B*). AVR. Fronto p. 54, 20 sq. quid ego -s amem? pro quo -s habeam gratiam? idne primum commemorem, quod *eqs.* GAIVS inst. 1, 8 personas ..., res ..., actiones; sed -s videamus de personis (*sim.* 1, 12. *al.*). TERT. anim. 25, 5 -s patescere secreta coguntur (*v. postea*: membra caeduntur ..., ... facinus extrahitur ...; est etiam *eqs.*). PALLAD. 4, 15, 1 qui *flores vere* -s nascuntur (*Colum. 9, 13, 2* primitivis floribus). *sim. al.* β *respondet gr.* πρῶτον *sim.* (*aliter in comparatione duorum, ubi lat. accuratius reponitur compar.* -s, *e. g. p. 1344, 28 et* TERT. orat. 6 p. 184, 22 [*Matth. 6, 33* πρῶτον, *Vulg.* primum]. VET. LAT. Matth. 12, 29 [cod. 1. *al.* = VVLG.] -s ..., tunc [*cod. 5. al.* primum]): VET. LAT. sap. 7, 1 (*var. l.* Vulg. *et* Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 14, 1) qui *homo* -s factus est (*codd. cet.* prior, *gr.* πρωτοπλάστου). Matth. 17, 26 (27) (cod. M. *al.* Vulg.; *sim.* EPIPHAN. in euang. 27 p. 43, 8) eum piscem, qui -s ascenderit (*cod. 2. al.* primum, *3. al.* primus). BOETH. anal. pr. 43b2 -s ..., deinde post hoc ..., et rursum. *sim. al.* (*e. g. l. 23. 25*).

b *audacius respicitur quod fit prima vice*: CONC.[S] II 3, 3 p. 74, 16 dicuntur ... ⸤non modo -s⸥ tales esse coepisse, sed quia iam in multis culpati sunt ... peioribus ... praesumptionibus (⸤ ⸥ *gr. II 1, 3 p. 67, 12* οὐ νῦν πρῶτον). CASSIOD. hist. 9, 14, 18 in ... apostolica ecclesia Antiochiae Syriae, in qua -s ... Christianorum appellatum est nomen (*Theodoret. 5, 9, 16* ἐν ᾗ πρώτῃ). VEN. FORT. carm. 3, 24, 3 quem -s ut merui cognoscere ..., conspexi sensus lumen inesse tibi (*nisi pro* ut primum *positum putes*). 6, 5, 102 (*Gelesuintha abitura ad patriam urbem*) modo te considero totam: nunc mihi nota -s, quando recedo. SACR. Gelas. 1575 tit. oratio pro eo, qui -s barbam tundit (*i.* tondet; *postea*: primis auspiciis). *al.*

B *accedente vel praevalente respectu aestimationis, facultatis, praestantiae sim. fere i. q. potius, magis, melius sim.* (*nonnulla ex A huc vergunt, cf. e. g. p. 1340, 10. 12. 54 et quaedam sub A2b allata; saepe accedit* quam; *pauca selecta inde a* VERG.): PLAVT. Most. 58 qui scis, an tibi istuc (*sc. supplicium*) eveniat -s quam mihi? :: quia numquam merui *eqs.* TER. Haut. 479 -s proditurum te tuam vitam et -s pecuniam omnem, quam abs te amittas filium (*simili forma confirmandae voluntatis, opinionis* [*cf. p. 1340, 15 sqq.*]: NOVIVS Atell. 76 -s in capulo quam in curuli sella suspendes [-dis *trad.*] natis. CIC. Rab. perd. 15 moreretur -s ..., quam *eqs.* Tusc. 5, 78. nat. deor. 1, 66 -s ... te quis de omni vitae statu quam de ista auctoritate deiecerit. ad Q. fr. 1, 3, 1 me *plane oppressum* a te videri nolui ...; utinam me mortuum -s vidisses. *al.*). VARRO Men. 447 *v. p. 1342, 62.* CIC. leg. agr. 2, 48 nepos, qui -s silvas vendat quam vineas. Phil. 5, 6 'meus amicus est': sit patriae -s (*cf.* LIV. 39, 32, 11 se -s consulem ... quam fratrem ... esse). Tusc. 1, 16 haec ... spinosiora -s ut confitear me cogunt quam ut adsentiar. fam. 6, 18, 5 -s hic te nos quam istic tu nos videbis. 9, 21, 1 me -s inrideas quam te oportet. BALB. Cic. Att. 9, 7[b], 2 eum -s tuae dignitatis quam suae utilitatis rationem habiturum. LVCR. 3, 790 (= 5, 134) multo -s ... animi vis in capite ... esse posset *eqs.* MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 id ... -s perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidisse (*item in serie*: VAL. MAX. 4, 8 ext. 1 *Hiero* voluntate mittendi -s, iterum providentia cavendi ... liberalis. 6, 3, 6 -s proelio trium Curiatiorum, ceterum [*A man. sec., om. cett.*; iterum *Wensky*] condicione pugnae omnium Albanorum victor). CAES. civ. 3, 1, 5 -s hos *damnatos* iudicio populi debere restitui quam suo beneficio videri receptos. NEP. Att. 11, 6 neque ... ille -s fortunam quam se ipse finxit. VERG. Aen. 2, 596 quid furis ...? non -s aspicies, ubi *eqs.* (GLOSS. non -s: non ante). HOR. carm. 1, 18, 1 nullam ... vite -s severis arborem (PORPH.: vitem potius quam arborem). OV. trist. 4, 4, 39 aut timor aut error nobis, -s (plus *vel* magis *codd. pauci*) obfuit error. Pont. 2, 3, 9. LIV. 22, 34, 6 qui *Fabius* -s vincere prohibuisset Romanos quam vinci. 30, 30, 4 (plus *P*). VAL. MAX. 6, 4, 4 Rutilii verba -s (pluris *Perizonius, sed cf. l. 49 sqq.*) an facta aestimem nescio (QVINT. inst. 6, 5, 5 iure -s pugnandum an aequo. *al.*). *sim. al.*

C *elucet notio loci* (*fere cum respectu motus, ut quodam modo servata videatur vis temporis; non admisimus e. g.* CAES. Gall. 1, 53, 1 LIV. 21, 20, 7 VAL. FL. 8, 132; *hucine* CIC. *p. 1339, 50?*): LIV. 6, 29, 3 non -s se ab effuso cursu sistunt, quam in conspectu Praeneste fuit (*sim. in fine fugae*: 22, 59, 10 non -s quam Venusiae ... constiterunt. 36, 45, 4 non -s quam in portu Ephesi). MANIL. 4, 608 ⸤et -s in laevam se effundens⸥ *mare* circuit omnem Italiam ... et Peloponnesi ... cirvumvolat oras *eqs.* (⸤ ⸥ et -s in levas e. *trad.*; et, -s ut, laeva se fundens *Housman, ut spectet ad A*; *sim. in descriptione terrarum*: PLIN. nat. 5, 124 in quem *portum* influit Xanthus ... stagnumque -s faciens Palaescamander. *ibid. iterum [v. app. crit.]. hucine p. 1330, 39?*). FRONTIN. aq. 19, 7 *aquae* ad Viminalem usque portam deveniunt; ibi rursus emergunt; -s tamen pars Iuliae ad Spem veterem excepta ... diffunditur (*sim.* 20, 3 [*2* post hortos Pallantianos, et inde]). PLIN. epist. 5, 6, 27 non procul a balineo scalae, quae in cryptoporticum ferunt, -s ad diaetas tres. VET. LAT. num. 10, 33 *v. p. 1344, 6.*

II *iuncturae, structurae sim. potiores*: **A** *respondent voces illustrantes oppositionem vel seriem continuatam (fere adv. vel particulae)*: **1** *bimembria*: dein(de): CIC. Verr. II 2, 32 -s iura ..., deinde ... instituta cognoscite. leg. agr. 2, 76 part. 46 rep. 2, 58. *al.* MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 deinde etiam. VARRO ling. 8, 25 dein tum. rust. 1, 5, 4 ALF. dig. 33, 8, 14 LIV. 1, 52, 3. *et passim.* et ita (atque i.): COLVM. 2, 10, 11 -s ... nitro macerari eam *fabam* et ita seri. 4, 25, 2 -s ... atque ita. 12, 25, 5 SCRIB. LARG. praef. 9. 188 TERT. apol. 21, 9 adv. Marc. 2, 20 p. 362, 21. *al.* iterum: *v. vol. VII 2, 554, 54 sq.* (*cf.* PLIN. nat. 17, 66). magis (*cf. p. 1338, 39*): LVCAN. 3, 66 nec -s ... nec ... magis. SVET. Nero 49, 4 nihil -s aut magis ... exegerat. APVL. met. 9, 34, 4 TERT. resurr. 4, 2. mox: *v. vol. VIII 1550, 17 sqq.; cf. e. g.* PLAVT. Men. 47 ne mox erretis, iam nunc praedico -s. nunc: PLAVT. Curc. 670 nunc eamus ... :: hoc -s volo *eqs.* Trin. 980. *al.* TER. Andr. 512 iam -s ... dixit ...; nunc *eqs.* CIC. ac. 2, 40 CATVLL. 4, 25. *et saepius.* post: *v. supra p. 160, 41 sqq.; cf.* PLAVT. Truc. 474 haud multo post ...; nunc -s. postea: NIGID. Serv. auct. georg. 3, 146 -s ... vocabatur; postea ... appellarunt. LIV. 29, 12, 11 -s conlocutus ... postea ... congreditur. 44, 24, 9 inde postea. *al.* VAL. MAX. 6, 9, 3 PLIN. nat. 2, 148. *et saepius.* posterius: *v. supra p. 212, 5 sq.; cf. e. g.* RVT. LVP. 2, 1. postremo: SALL. Catil. 45, 4 *Volturcius* multa -s de salute sua ... obtestatur ..., postremo timidus ac vitae diffidens ... sese praetoribus dedit. LIV. 34, 9, 3. *cf. l. 42.* secundo: CONC.[S] II 3, 2 vers. ant. p. 124, 18 *si* noluerit ... oboedire et -s et secundo vocanti *episcopo* (*gr. II 1, 2 p. 118, 12* πρῶτον). RVSTIC. c. aceph. p. 1245[C] -s quidem ...; secundo vero. sic: LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 18 ⟨p⟩rius legem perlege et sic intra (VET. LAT. Matth. 5, 24 [Hier. epist. 13, 2. *gr.* πρῶτον ... καὶ τότε, cod. 1. *al.* = VVLG. -s ... et tunc]. VLP. dig. 36, 1, 13, 3. *al.; cf. l. 8*). PORPH. Hor. sat. 2, 5, 53 -s testatoris nomen, sic heredis (*item sine coni. copulat.*: HIST. AVG. Opil. 6, 6. HIER. epist. 64, 20, 5 [et sic *var. l.*]). *al.* tum: TER. Haut. 971 -s ... disce ...; ubi scies ..., tum *eqs.* CATO agr. 135, 3 ea depsere ... -s oportet, tum siccare. orat. 51. LVCIL. 41 *v. p. 1340, 18.* CIC. Arat. 2. Att. 11, 23, 3 tumne ..., an -s. VARRO ling. 6, 12. *et saepius. sim. al.* **2** *exempla plurium membrorum* (*ut exspectes potius* primum, primo): *series frequentiores*: CIC. Pis. frg. 11 *Calventius* -s ... Gallus, dein Gallica⟨nus fuit, ad⟩ extremum Placentinus haberi ⟨coeptus⟩ est ([*v. Nisbet ad l.*]. SALL. hist. frg. 3, 70 -s ..., deinde ..., mox. LIV. 38, 8, 10 ad ea ... etiam. CELS. 3, 18, 8 et iterum ... ac novissime. SEN. dial. 4, 1, 2 post haec omnia. *et saepius*). MANIL. 1, 224 -s ..., post ..., ⸤ultima⸥ ... seraque ([⸤ ⸥ *nisi versus delendus*]. HIST. AVG. Heliog. 1, 6 -s ..., post ...; postremo. BOETH. in herm. comm. pr. 1, 1 p. 36, 10. *al.*). CELS. 3, 6, 14 -s demittere in solium, tum ungere, iterum ad solium redire *eqs.* (QVINT. inst. 11, 2, 41 novissime. *al.*). *specimina alia selecta*: CELS. 7, 16, 4 -s ...; (*5*) iterumque ... tertio et quarto ... post haec ... dein. PLIN. nat. 6, 139 -s (primo *var. l.*) ..., Iuba vero prodente ..., nunc. 28, 144 -s ... mox ... dein. TERT. apol. 15, 8 -s ..., et ... hinc ..., ante tamen. *sim. al.*

B *iuncturae*: **1** *fere abundantes* (*exempla potiora; ceterum saepe apponitur formis verbalibus, quarum temporis ratio illustratione non eget, cf. e. g. p. 1338, 20. 42. 47*): PLAVT. Poen. 321 priusquam Venus expergiscatur, -s deproperant ... sacruficare (Pseud. 524. 886 APVL. flor. 3, 8. 16, 1. *ordine inverso*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 39 non -s ..., p.). Pseud. 408 praesensit -s (*item iuxta verba cum* prae- *composita*: Trin. 854 praemonstravit -s. Truc. 338 triduo -s praedivinant. 474 -s praecaveo [prece caveo *trad.*]. *et saepius, v. supra e. g. p. 450, 63* [*addas* LIV. 21, 32, 7]. *569, 34* [*addas e. g.* VEG. mulom. prol. 15]. *706, 61*). Trin. 1141 neque eum ante usquam conspexi -s (VERG. Aen. 4, 24 tellus optem -s ... dehiscat ... a., pudor, quam te violo. PROP. 2, 25, 25 an quisquam ... -s infecto deposcit praemia cursu, septima quam metam triverit ante [arte *dett.*] rota? OV. met. 7, 674 pauca -s ... ante [ille, ipse *var. ll.*] locutus. IVV. 1, 168 [*v. app. crit.*]. TERT. apol. 3, 7. *al., e. g. p. 1343, 33.; cf. l. 67. p. 1338, 16*). VARRO Men. 447 cum ... eius *aegroti luxuriosi* -s alvum quam τῦφον subducere malis (*vi temporali p. 1339, 11. 1340, 12. al.*). LIV. 10, 19, 18 ne ab altera parte -s victoria incipiat (QVINT. inst. 5, 13, 53 -s [plus *codd. pot.*, saepius *Cassiod.*] incipiendum a *eqs.* HIER. epist. 22, 35, 5 -s incipientes). SEN. Ag. 898 colla taurorum ⸤-s⸥ designat oculis, antequam ferro petat (⸤ ⸥ popa *Bentley; versum excidisse suspicantur alii*]. ADNOT. Fronto p. 143, 13 non -s ..., a. *al.; ordine inverso*: ARNOB. nat. 6, 9 a. ..., -s. PELAGON. 261 [*Hippiatr. gr. II p. 39, 10* πρὶν ἤ ... πρότερον]. *al.; cf. supra l. 58 sq.*). *sim. al.* **2** *quaelibet*: etiam -s (-s etiam): PLAVT. Bacch. 221 fortasse iam ... :: immo e. -s. Pseud. 524 priusquam ... pugnabo, ego e. -s dabo aliam pugnam. *et saepius* (*cf. vol. V 2, 927, 82 sqq.*). CIC. Sull. 44 -s etiam ... quam. CAES. Gall. 1, 43, 7 LIV. 39, 28, 7. *al.* iam -s (-s iam): *v. vol. VII 1, 114, 83 sqq.* non (ne, nec *sim.*) -s ... quam (*neglexisimus exempla, ubi*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

voces aliae intercedunt inter -s *et negationem, sc.* PLAVT. Bacch. 175 Merc. 863 Mil. 1096. *et saepe*): PLAVT. Most. 326 cave ..., ne -s in via accumbas, quam illi ... coimus. LVCIL. 808 -s non tollas quam *eqs.* (*trad.*; non t. -s q. *Marx*). CIC. Verr. II 4, 26 nec -s. Caecin. 100 *qui* non -s civitatem quam vitam amitterent. Att. 4, 17, 3 ne -s. ad Brut. 4, 5 ut ne -s. *al.* MARCELL. Cic. fam. 4, 11, 1 CAEL. Cic. fam. 8, 10, 1 BRVT. Cic. ad Brut. 3, 3 CATVLL. 64, 91. 64, 189. 66, 80 non -s (post *trad.*). CAES. Gall. 1, 53, 1. *et saepe.* -s *paene quam*: *v. vol. X 1, 45, 75.* si -s, ni(si) -s (*ordine inverso l. 11; neglеximus exempla, ubi voces aliae intercedunt, sc.* PLAVT. Asin. 231 Epid. 122 Most. 539 Truc. 899. *et saepe*): PLAVT. Asin. 370 illum interea hic oblectabo, -s si forte advenerit. CATO agr. 89 eodem modo anserem alito, nisi -s dato bibere. RHET. Her. 1, 10, 16 si -s pauca ... dixerimus (*sim. al., v. p. 1340, 57 sqq.*). CIC. Quinct. 19 assem sese negat daturum, nisi -s de rebus ... societatis ... decidisset. Phil. 8, 23 nisi -s ..., quam. Brut. 18. carm. frg. 11, 55 ni -s (*corrupte trad.*). *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 24, 5 SALL. Catil. 27, 4 VARRO rust. 1, 66. ALF. dig. 40, 1, 7 si -s ... quam. *et saepe.*

C *structurae indicantes*: **1** *quid posterius sit, posthabeatur sim.*: **a** quam (antequam, priusquam *v. p. 1342, 51. 67*), *qua particula inducuntur*: **α** *enunt. secund.*: ① quam *ponitur pro coniunctione, sc. forma* -s ... quam: *v. supra passim, e. g. p. 1338, 48. 1339, 3. 67. 1340, 34. inter* -s *et* quam *intercedunt voces complures e. g. p. 1338, 43. 1339, 5. 1341, 35, saepius tamen singulae, imprimis verba ut e. g.* PLAVT. Mil. 119 -s perii, q. TER. Haut. 237 CATO agr. 47, *vel adv., particulae sim.* PLAVT. Merc. 863 profecto. Mil. 1005 -sne q. Poen. 67 quidem (CIC. Att. 7, 5, 5 q. *al.*). CAES. Gall. 1, 43, 7 etiam (LIV. 39, 28, 7. *al.*). NEP. Dat. 11, 5 -sque q. (LIV. 29, 25, 12. *al.*). *sim. saepe* (*cf. e. g. p. 1410, 74 sq.*); *fusius de usu v. infra s. v.* priusquam, *ubi collegimus exempla iuncturae vocibus intercedentibus non separatae.* *vix cogites de ordine inverso* quam -s *pro* priusquam *loco dubio* PROP. 2, 18^{b}, 10 *Aurora Tithonum* fovit ..., quam -s ... lavit equos (*conicitur* cum -s *vel* nec -s, *alii* quam *putant idem esse ac* potius quam. *non est quod conferas vol. II 158, 83 sqq. nec abundantiam* PAVL. dig. 49, 14, 45, 2 [= sent. 5, 12, 1^{b}] non ante ..., quam -s constiterit).
② quam *ponitur iuxta coniunctiones* (*addere possis exempla inter adv. et adi. praedic. ambigua, e. g.* CIC. Lig. 34 quidvis -s futurum fuisse, q. ut. Att. 4, 1, 1 nihil -s faciendum ..., q. ut, *vel cum enunt. interrog. p. 1323, 70. 1334, 2*): -s ..., q. ut: CIC. Tusc. 1, 16 haec ... -s, ut confitear, me cogunt, q. ut adsentiar. Att. 8, 11^{d}, 5 omnia -s ... fore, q. ut *eqs.* fam. 13, 1, 6 LIV. 31, 11, 16. *al.* *specimina varia*: SVET. Nero 49, 4 nihil -s aut magis ... exegerat, q. ne ..., sed ut. IVLIAN. dig. 41, 5, 2 pr. ut non -s discedat, q. si. APVL. met. 2, 30, 3 non -s desierunt, q. dum. *al.*

β *participia* (*adi. l. 49*) *enuntiati loco posita* (*exempla potiora; aliter copula suppl. e. g. p. 1411, 14; in sententiis negatis praeter* MANIL.; *inter* -s *et* quam *intercedit vox nulla* LIV., PLIN. nat. 7, 72): NEP. Timol. 3, 5 neque ... res ulla ... gesta est ..., de qua -s sit decretum q. Timoleontis sententia cognita (*nisi subaudias* esset, *sed cf. exempla certa abl. absol.*: LIV. 5, 7, 7 negant se inde -s q. capta urbe hostium redituros esse. 8, 14, 6 PLIN. nat. 7, 72. 8, 144 SVET. Tib. 22. *al.*). MANIL. 5, 162 ille -s victor stadio q. missus abibit. SVET. Aug. 53, 3 nec -s dies ... sollemnes frequentare desiit q. grandi⟨or⟩ iam [or]natu et in turba quondam ... vexatus. Cal. 27, 4 *quendam* verberatum non -s occidit q. offensus putrefacti cerebri odore. TERT. resurr. 12, 4.

γ *variae partes orationis* (*nulla voce intercedente e. g. l. 58. 67 sq.*): ① *subi. vel obi.*: *subst., pron.* (*hic illic subaud.*): PLAVT. Persa 242 omnes muti ut ⟨e⟩loquerentur -s hoc q. ego. Pseud. 758 -s illi erimus q. tu. TER. Andr. 968 *ut id* -s resciseres tu q. ego illud. Hec. 541. Eun. 11 causam dicere -s, unde petitur, ... q. illic qui petit. CATO orig. 53 Marsus ... -s q. Paelignus. VARRO Men. 447 (*v. p. 1342, 62*). *al.* CIC. Verr. II 4, 142. Caecin. 100 non -s civitatem q. vitam amitterent. *sim. saepe.* *(acc. c.) inf.*: PLAVT. Bacch. 1017 -s [te] cavisse ... q. pudere aequom fuit. TER. Eun. 789 (*inf. suppl., v. vol. V 2, 1668, 7*). CIC. Catil. 3, 7 cum ... litteras ... -s aperiri q. ad senatum deferri placeret. Scaur. frg. 2, 7 -s illum sepultum q. huic cenam esse sublatam (*item acc. c. inf.*: Att. 2, 20, 2 addit ... se -s occisum iri ... q. me violatum iri. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 1 LVCR. 5, 579 CAES. civ. 3, 49, 1 CIRIS 425. *al.*). de orat. 1, 243 nasci -s oportere q. emori. *al.* LVCR. 5, 1250 CAES. civ. 3, 1, 5 SALL. Iug. 20, 5 NEP. Dat. 7, 1 PROP. 2, 32, 49. *et saepe.* ② *quaelibet*: PLAVT. Cas. 378 isti -s q. mihi dedit (*est trad.*). Most. 58 tibi ... -s q. mihi. Rud. 1063 alienon -s q. tuo. Truc. 694 modo *ad nos* ... venit. :: -sne q. ad matrem suam? NOVIVS Atell. 76 -s in capulo q. in ... sella. CIC. Quinct. 9 -s de probro q. de re. Sull. 71 -s ab sua vita q. (q. a *var. l. dett.*) vestra suspicione. Cael. 14 oculis -s q. opinione, manibus ante q. suspicione. *al.* BALB. Cic. Att. 9, 7^{b}, 2 eum -s tuae dignitatis q. suae utilitatis rationem habiturum. SALL. Iug. 14, 4. *sim. saepe.*

b *abl. compar.*: PLAVT. Amph. 545 -s tua opinione hic adero (*metro vix sano, v. p. 1337, 69*). VARRO rust. 2, 7, 12 neque -s biennio confecto a lacte removendum *pullos equorum* (*cum part. ut*: HOR. epist. 2, 1, 112 -s orto sole). HOR. carm. 1, 18, 1 nullam, Vare, sacra vite -s severis arborem. ELEG. in Maecen. 2, 7 discidio ... -s. SEN. Herc. O. 1245 ubi vires -s ⌊memet⌋ (in me *trad.*) sepultae? PLIN. nat. 11, 30 nec omnino -s vergiliarum exortu. STAT. Theb. 4, 679 dicto -s adstitit arvis. VET. LAT. num. 10, 33 (cod. 100) arca ... praecedebat -s ⌊illis⌋ viam trium dierum (⌊ ⌋ *nisi dat. ad verbum spectans; gr.* προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν, *Vulg.* praecedebat eos).

c *nisi* (*in sententiis negatis*; -s *praecedit ipsam negationem l. 20; vix huc* PLAVT. Mil. 515 *p. 1340, 51*): CALP. ecl. 1, 87 (*loco obscuro*) ut ... nec -s ex meritis defunctos Roma penates censeat, occasus n. cum respexerit ortus. CALL. dig. 50, 4, 14, 5 neque -s maiorem magistratum quisquam, n. minorem susceperit, gerere potest. PASS. Perp. 20, 9 non -s ..., n. (*cf. gr.* οὐ πρότερον ... πρὶν ἤ). VLP. dig. 40, 7, 2 pr. non -s ..., n. adita ... hereditate. ARNOB. nat. 7, 25 p. 374, 10 neque -s ..., n. IVVENC. 3, 336 nec -s ... audebant, ... n. *Christus* ... firmasset pectora. CHIRON 194 non -s ... n. (*cod. Basil.; item 196 ibid.* [*cf.* VEG. mulom. 1, 9, 4 non ante ..., n. -s]. *cod. Monac. utroque loco exhibet* non -s ... nec [*subesse compendium scripturae perperam solutum monet Fischer in plagulis*]). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 97, 25 (*gr. I 1, 7 p. 150, 22* οὐ πρότερον ..., εἰ μή). 108, 19 -s eis non communicabimus, n. vestras receperitis ecclesias (*altera versio* CONC.^{S} I 5 p. 172, 17 non -s ..., quam). *al.*

d *varia* (non -s ... nec *v. l. 18; ceterum cf. pleonasmum p. 1342, 51. 67*): VVLG. Ezech. 24, 13 nec mundaberis -s, donec quiescere faciam *eqs.* PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 49 l. 6 cum -s filium ... a patre denuo nominasset *Paulus* (*item* ab *c. abl. p. 1339, 63; cf. p. 1336, 35*). SERM. de conf. diab. 119^{r} (*prophetae a Christo in paradisum ducti ad latronem*) -s de nobis hic introisti (*gr. p. 723* πρῶτος ἡμῶν).

2 *quanto quid antecedat* (*sc. abl. mensurae praeter l. 39*): PLAVT. Amph. 603 -s *multo* ..., quam illo adveneram (Aul. 706 *v. p. 1323, 62.* Most. 611 non m. -s. Pseud. 1094 hau m. -s. Rud. 1055. TER. Hec. 541 m. -s scivi quam tu. LVCR. 3, 790 [= 5, 134]. 4, 839. 5, 1445 LIV. 8, 36, 7. *al.*). Cist. 546 *paulo* -s vidi exeuntem mulierem (*al., v. vol. X 1, 832, 7 sqq.; adde* RVT. LVP. 2, 1; *cf.* AFRAN. com. 296 pauxillo). Poen. 67 sexennio -s quidem, quam moritur pater (*definitur tempus certum ut*: Truc. 338 triduo [*v. app. crit.*]. TER. Ad. 397 sex totis mensibus -s ..., quam. LIV. 31, 1, 8 triennio. 43, 2, 9 biennio). Stich. 417 aliquanto (LIV. 37, 57, 5 -s a. quam. SVET. Vit. 1, 1 TERT. resurr. 7, 2). CIC. or. frg. A 14, 13 tanto (IVST. 2, 1, 18. *e var. l. etiam* PLIN. nat. 17, 79). HOR. sat. 2, 5, 73 (*dub. interpr.*) longe (*al., v. vol. VII 2, 1650, 56 sq.*). APVL. apol. 17, 2 modico.

?**III** *pro coniunctione tempor.* (*trad. fide parum certa; cf. falsam var. l. pro* priusquam *p. 1410, 30*): PS. CYPR. rebapt. 12 p. 63, 24 *licet* tunc, cum rediret, ⌊-s⌋ ei manus ab episcopo imponeretur, adprehensus confiteri Christum ... necesse habuerit (⌊ ⌋ *cod. vet. Rigaltii et recens unus*; -s quam *cod. recens alter*). ITIN. Alex. 8 primo conflictu de summa belli decernere, -s (*cod. unicus*, priusquam *Mai*) suos in hoc erudisse⟨t⟩, Alexander declinabat. *Breimeier.*

superl. ✻**prīmus,** -a, -um. *derivatur a* prius *p. 1322, 37, a* pridem *p. 1322, 39, aliter* ISID. orig. 10, 207 -us quasi praeminens. *inter ordinalia affertur* PRISC. gramm. II 62, 3 (*cf.* 90, 17 sqq. quaeritur an sit ... superlativus *eqs.*). *scribitur* prei- LEX Anton. de Term. (CIL I^{2} 589) pr. 4. 1, 25. 29. INSCR. numm. lib. rei publ. 427, 2 (*a. 56*). CIL I^{2} 605 ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 66, 3. *al.*; perim- INSCR. christ. Diehl 811d; ? prema INSCR. christ. Diehl 1066, 12 (*in lacuna; nisi latet* su-). *notatur*: p INSCR. numm. *p. 1346, 16.* S. C. Cic. fam. 8, 8, 6 *et* 7 (*si recte restit. sec. formulam p. 1350, 56*). CIL IV 8831. XIII 7947 (*a. 161*). 8279. COD. Theod. 6, 30, 7, 1 (*cod. R*). *al.*, pr CIL III 12646. INSCR. Année Épigr. 1915 n. 58 (*e Liguria, aet. Hadr.*), pri INSCR. numm. lib. rei publ. 485, 2 (*a. 43*). 544, 13 (*a. 32*). CIL VI 2226. INSCR. Brit. I 1334 (*a. 238?*). *al.*; *per signum* I *e. g.* CIL VI 2421 sqq. *et passim in titulis, in codd. e. g.* SVBSCR. Verg. Aen. 1 codd. MPR. NOT. Tir. 32, 3 -us. 32, 10 -o quoque. 69, 17 -um ver. 72, 58 -a luce. 122, 220 -a pascha. *al.* *de formis*: *gen. sing.* -es CIL V 892 leg(ionis) -es (*item* INSCR. Année Épigr. 1983 n. 59 [*unde? saec. III*]; *cf. Dessau, Inscr. lat. sel. III 842*); *compar. dub.* primior *p. 1265, 68 et* PS. MAX. TAVR. serm. 79 p. 692^{B} (priore *var. l.*); *pro compar. est* prior *p. 1235, 10.* i *productam testatur* PRISC. gramm. II 91, 17; *cf.* prei- *l. 51 et apicem vel* i *longam* CIL I^{2} 1274. LEX de flam. Narbon. (CIL XII 6038; *aet. Aug.*) 5. *al.*
de notione et differentia v. imprimis p. 1322, 57 sqq., ceterum DIOM. gramm. I 405, 36 lectum invenimus 'in -o' quod est ἐν πρώτοις (*cf.* GLOSS. in -o: ἐν τῷ πρώτῳ). GLOSS. -us: πρῶτος. principalis, summus. *al.* *legitur inde ab* INSCR. column. rostr., MARCIO (*v. p. 213, 32*), NAEV., PLAVTO, ENN. *per totam latinitatem; abiit in sermonem gr.* πρῖμος. [*val.* primu; *dalm.* prein; *it.* primo; *sard.* primu; *var. raet.*; '*praestans, callidus*': *prov. vet.* prim *et var. francoprov., prov., vasc.*; *cat.* prim; *hisp.* primo; *port.* primo. *cf. M.-L. 6754. Battisti-Alessio IV 3081. Wagner II 312. Wartburg IX 381 sqq. Coromi-*
[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nas² IV 648. de compos. primavera *sim. v. M.-L. 6754. 6753a. Wartburg IX 383 sq., cf. infra p. 1357, 54. St.*] [*falsa var. l. vel falso trad. pro* prius *p. 1338, 5,* privus *p. 1417, 6.*]

fere is qui antecedit cunctos (sed v. l. 7), πρῶτος (*quod, ubicumque gr. respondet, infra non notavimus*). *respicitur passim ordo complurium (cf. doctrinam gramm. p. 1322, 57), sed haud raro etiam duorum, v. maxime p. 1349, 23. 1352, 39. 1356, 69. 1359, 16. 1360, 38, cf. syn.* prior *p. 1337, 57, opp.* alter *p. 1356, 56 et vol. I 1744, 30 sqq.,* posterior *p. 1352, 40. 1359, 30. 33,* secundus (*sc. e duobus*) *p. 1357, 13. 1359, 16,* sequens *p. 1347, 15; vim partitivam distinximus p. 1347, 26. 1350, 16. 1351, 71. 73, cf. p. 1346, 55; ponitur cum abundantia quadam l. 21 sqq. p. 1346, 11 sq. 54. 1347, 27. 1351, 12. 1357, 55, iuxta* princeps *p. 1289, 67 sq. 73 sq.,* principium *p. 1316, 13, iuxta verba incipiendi e. g.* VARRO rust. 2, 2, 2. 3, 16, 2 VERG. georg. 4, 314 Aen. 3, 8 OV. fast. 5, 10 SEN. Phoen. 346. *opponuntur* extremus RHET. Her. 3, 22, 36 *et saepe, v. p. 1348, 24 et vol. V 2, 1999, 35 sq.,* medius PLAVT. Curc. 4 CIC. de orat. 3, 191 Tim. 14. *al.,* postremus *v. p. 213, 29 sqq.* (*cf. l. 9*), proximus CIC. Arch. 11 off. 1, 54 Att. 9, 6, 5. *al.,* ultimus CIC. Deiot. 42 ac. 2, 93 nat. deor. 2, 33. *al.; sim. saepius, haud raro etiam adv.* deinde, postea, tum *sim., v. e. g. p. 230, 14. 1350, 7. 1359, 54. 71. coniungitur cum* maximus CIC. inv. 2, 178 leg. 3, 42 Att. 5, 4, 1 SEN. nat. 6, 31, 2. *al.,* necessarius CIC. off. 2, 30 VITR. 3 praef. 4. *al.,* potissimus LIV. 26, 40, 1 FRONTIN. aq. 1 FRONTO p. 48, 7. *al.,* praecipuus QVINT. inst. 2, 15, 1 TAC. dial. 32, 5 AVR. Fronto p. 84, 27. *al.,* solus CIC. Rab. perd. 10 LIV. 34, 58, 8 SEN. epist. 76, 11. *al.; sim. saepius.*

exempla sic digerenda esse putavimus:

I *respicitur tempus vel origo*:
- **A** *generatim*: **1** *usu communi, praedicative l. 68* (ἀρχηγέται *v. l. 68*), *attributive p. 1346, 52 (i. q. priscus, antiquus sim. p. 1347, 54), pro subst. p. 1347, 72 (locut. adv. i. q. initio p. 1347, 73).* **2** *audacius ponitur pro adv.* primum, primo *p. 1348, 46 (coloribus secundariis p. 1348, 70;* ubi -us *sim. p. 1349, 2),* prius *p. 1349, 23.*
- **B** *speciatim*: **1** *respiciuntur initia dictorum, scriptorum: p. 1349, 46 (partitive p. 1350, 16).* **2** *respiciuntur quae proxima (ad)sunt: p. 1350, 26* (Kalendae -ae *sim. p. 1350, 40;* -us quisque *p. 1350, 52).* **3** *in philosophia artibusve: p. 1350, 61 (cum respectu originis, fundamenti de primordiis p. 1350, 63, de genere in partitione logica p. 1350, 73, de variis principalibus p. 1351, 11; respiciuntur* τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν *p. 1351, 48).*

II *respicitur locus*:
- **A** *generatim*: **1** *adi.: p. 1351, 58 (c. respectu orientis p. 1352, 22. 1352, 59).* **2** *pro subst.: p. 1352, 66.*
- **B** *speciatim in re militari: p. 1353, 7.*

III *respicitur aestimatio*:
- **A** *adi.*: **1** *de animantibus: p. 1353, 39 (in re militari p. 1354, 2).* **2** *de rebus: p. 1354, 12 (de mercibus sim. p. 1354, 72).*
- **B** *pro subst.*: **1** *masc.: p. 1355, 17 (in re publica p. 1355, 48).* **2** *fem.: p. 1355, 72 (per ellipsin vocis* pars *p. 1355, 72).* **3** *neutr.: p. 1356, 22 (iuncturae praepos. p. 1356, 27).*

IV *respicitur numeratio, series*:
- **A** *generatim*: **1** *solum ponitur: p. 1356, 45 (de partibus temporis p. 1357, 16).* **2** *coniungitur cum aliis numeralibus: p. 1357, 68.* ?**3** *usurpatur pro numero cardinali: p. 1358, 15.*
- **B** *speciatim*: **1** *in re publica et militari: p. 1358, 21 (ordo rogandi sim. p. 1358, 34; partes exercitus p. 1358, 54; partes urbis vel imperii p. 1358, 71).* **2** *in iure: p. 1359, 9.* **3** *in gramm.: p. 1359, 35.* **4** *in partiendis argumentis vel afferendis, quae antea memorata sunt: p. 1359, 45 (in arte concludendi p. 1360, 7).*

V *appendix structurarum; indicantur*: **A** *quanto quis antecedat: p. 1360, 14.* **B** *qua (in) re quis antecedat: p. 1360, 17.* **C** *inter quos quis antecedat: p. 1360, 26.* **D** *quis sequatur, posthabeatur: p. 1360, 37.* **E** *unde ordo incipiat: p. 1360, 50.*

I *praevalente respectu* **temporis** *vel originis (respiciuntur fere praeterita, sed futura p. 1346, 48. 1349, 54. al.; exempla selecta inde a* CIC.*; huc vergunt quaedam sub IV allata, e. g. p. 1358, 35. 1359, 9)*: **A** *generatim*: **1** *usu communi*: **a** *praedicative*: α *-i sunt* ἀρχηγέται *sim., qui posteris exemplum praebent (res p. 1346, 21. al.)*: (I) *forma* qui -us (-us qui *l. 72*): NAEV. com. 19 ut illum di perdant, qui -us (-um *codd.*) holitor cepam protulit (*sim. in execratione*: PLAVT. Men. 451. Boeoth. frg. 1, 1 -us qui horas repperit quique adeo -us statuit hic solarium). CIC. Verr. II 3, 195 (*item fere* 4, 56) Piso ille Frugi, qui legem de pecuniis repetundis -us tulit (*sim. de lege lata*: rep. 2, 53 quae *lex* centuriatis comitiis -a lata est). Flacc. 25 cum L. Flacci res agatur, cuius ex familia, qui -us consul factus est, -us in hac civitate consul fuit (*sim.* Phil. 9, 4 qui -us in eam familiam ... attulit consulatum. div. 1, 51 qui -us e Deciis consul fuit. off. 1, 138. *al.; cf. l. 24*). de orat. 2, 121 qui hoc -us (-um *var. l.*) in nostros mores induxit. Brut. 73 *Livius Andronicus,* qui -us fabulam dedit (*de eodem*: LIV. 7, 2, 8. *al.; cf. l. 23*). Tusc. 1, 62 qui -us ... omnibus rebus imposuit nomina (*item fere* VARRO ling. 8, 7). nat. deor. 3, 57 qui -us purgationem alvi ... invenit. *et saepe.* (II) *exempla varia*: INSCR. column. rostr. (Inscr. Ital. XIII 3, 69) 7 *Duilius* ⟨c⟩lases ... navales -os ornavet (*cf. de eodem l. 56 et* ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 13, 3 -us ... ⟨n⟩aval⟨em tr⟨iumphum⟩ egit⟩. *al.*). ENN. ann. 423 -us senex ⌊Bradylis⌋ regimen *tenuit sim.* (*si ita legendum, v. Skutsch ad l.; cf.* frg. var. 60 initio -us ... imperium summum Caelus habuit). *al.* TER. Eun. 247 ego ... hanc -us inveni viam (CIC. orat. 175 *figuras quasdam* Gorgias -us [-um *var. l.*] invenit. *al., cf. e. g. l. 7*). CIL I² 638, 13 (*a. 132?*) -us fecei, ut *eqs.* (CIC. Flacc. 33 hoc -us frater meus in Asia fecit, ut *eqs.* de orat. 1, 103. INSCR. numm. lib. rei publ. 421, 1 [*a. 59*] l⟨udos⟩ V⟨ictoriae⟩ p⟨rimus⟩ f⟨ecit⟩. 427, 2 [*a. 56*] Cerialia -us fecit. *al.*). ACC. trag. 411 -a ex immani victum ad mansuetum applicans (*sc. Ceres hominem? -*um *Bothe*). CIC. Arat. frg. 18, 2 ferrea ... proles ... ausa ... funestum -ast fabricarier ensem (fin. 2, 1 -us est ausus ... Gorgias in conventu poscere quaestionem. *al.*). Verr. II 1, 26 Glaucia -us tulit, ut comperendinaretur reus (Brut. 106 legem. *al.; cf. p. 1345, 74*). 2, 2 *Sicilia* -a omnium ... provincia est appellata; -a docuit ..., quam praeclarum esset exteris gentibus imperare (Brut. 72 Livius [qui] -us fabulam ... d. *al., v. vol. V 1, 1734, 21. 1735, 31 sqq.*). Mur. 86 quod -us in familiam veterem ... consulatum attulisset (Planc. 19 sellam curulem. off. 1, 138. *al.; cf. l. 2*). *al.*

β *-i sunt, qui quomodocumque antecedunt*: (I) *opp.* postremus: *v. p. 213, 29 sqq.* (II) *forma* qui -us (-us qui *l. 29*): PLAVT. Epid. 541 plane hicine est, qui mihi ... -us pudicitiam pepulit. Most. 359 dabo ei talentum, -us qui in crucem excucurrerit. CIC. Quinct. 61 qui locus ... absentis defendendi procuratori -us datus est? cum proscribebas. S. Rosc. 28 qui -us in iudicium adductus esset. Verr. II 5, 114 qui ... -us ab isto iudex reiectus est. Arch. 5 domus, quae huius adulescentiae -a favit. Planc. 74 oratio, quae est a me -a habita in senatu. Phil. 5, 28 milites ..., qui -i Caesarem secuti sunt. de orat. 3, 7 qui ... annus ei -us ... aditum ... ad summam auctoritatem dabat, is *eqs. al.* (III) *exempla varia selecta*: PLAVT. Amph. 524 ex me -o ⟨ut⟩ -a scires, rem ut gessissem publicam. Asin. 61 *v. p. 1213, 38.* Bacch. 448 si ipsus -us vapulet *magister.* Mil. 349 *servus quidam* -us ad cibum vocatur, -o pulmentum datur. Most. 592 sortem accipe. :: immo faenus, id -um volo. Poen. 319 ante lucem ad aedem Veneris venimus, -ae ut inferremus ignem in aram. Pseud. 455 erum saluto -um ...; postea, si quid superfit, vicinos impertio. Stich. 728 (*servus canturus et saltaturus*) em tibi hoc -um omnium: '...'. :: (734) alium ludum nunc volo. *al.* TER. Andr. 733 repudio quod consilium -um intenderam. LVCIL. 634 (*nisi adv.*) -um id dant operam, ut *eqs.* RHET. Her. 3, 22, 36 imitetur ars ... naturam ...; nihil est enim quod aut natura extremum invenerit, aut doctrina -um. CIC. inv. 1, 100 illud -um intellegi volumus, posse *eqs.* S. Rosc. 96 quis -us ... nuntiat? ... quid attinuit eum potissimum nuntiare? *al.* *cum respectu futuri* (*cf. l. 29*): PLAVT. Poen. 193 oculos volo meos delectare ... :: hoc -um agamus quod consilium cepimus. Pseud. 894 quid nunc -um caveam nescio. Truc. 608. TER. Andr. 259 quid -um exsequar? *al.*

b *attributive*: α *notione communi*: (I) *de quibuslibet (fere rebus, animantibus l. 57. 68. p. 1347, 7 sqq.; sunt qui huc trahant Tellurem deam p. 1348, 50. 52 coll. p. 1348, 40; fere abundanter l. 63. 73. p. 1347, 4 sq., nisi agnoscere malis vim partitivam, quae intellegi possit etiam l. 61 sqq.)*: INSCR. column. rostr. (Inscr. Ital. XIII 3, 69) 6 *Duilius* en ... eodem mac⟨istratud bene r⟩em navebos marid consol -os c⟨eset⟩ (*nisi praedicative; sed cf. e. g.* INSCR. numm. lib. rei publ. 506, 1 [*a. 43/42*] L. Brutus prim⟨us⟩ co⟨n⟩s⟨ul⟩. ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 86, 5 *Romulus* -us dux ... spolia opi⟨ma⟩ Iovi *consecravit. al.*). PLAVT. Amph. 521 nequiter paene expedivit -a parasitatio. 657 *hostes* -o coetu vicimus (*cf. p. 1359, 13; sim.* -um proelium: PLAVT. Rud. 1154 perii in -o p. [*fort. partitive, ut certe* VERG. georg. 4, 314 *missis sagittis* -a ... ineunt ... p. Parthi. *al.*]. SALL. Catil. 39, 4 si -o p. Catilina superior ... discessisset. *al.*; -a coitio: TER. Phorm. 346. -us impetus: CAES. Gall. 2, 24, 1. 3, 2, 4. *al.* HIRT. Gall. 8, 19, 3 GALBA Cic. fam. 10, 30, 3. *et saepe; sim. al.*). Poen. 849 -is hostiis Venerem placavere. TER. Andr. 230 cui committas -o partu mulierem (COLVM. 8, 5, 5. *al.; de ipsis natis v. vol. X 1, 541, 11 sqq.*). LVCIL. 198 cum -os ficos propola recentis protulit (HOR. epist. 1, 7, 5. *cf. e. g.* -ae aristae: VERG. georg. 2, 253 CALP. ecl. 4, 122. -ae herbae: OV. met. 5, 482 fast. 4, 645. *sim. al.*). 321 barbula (HIST. Apoll. 25. *cf.* -a barba *vol. II 1726, 30 sqq.,* -a lanugo *vol. VII 2, 937, 13 sqq.*). CIC. Verr. II 2, 63 Metellus, simul ac venit Syracusas, utrumque rescidit; ... fecerat hoc egregie -o adventu (prov. 9. *al.* CAES. Gall. 2, 30, 1. *al.*). 5, 33 -a illa militia *Verris* (*al., v. vol. VIII 958, 16 sq.*). de orat. 2, 1 -a illa puerili institutione (*cf. p. 1351, 20 et* HOR. sat. 1, 1, 26 ele-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

menta ... discere -a [SEN. benef. 3, 34 QVINT. inst. 1, 1, 23. *al., v. et p. 1351, 14*]. *sim. al.*). fam. 3, 10, 1 graviter -o nuntio commotus sum (CAES. Gall. 7, 42, 1 LIV. 30, 38, 6. *al.*). VARRO rust. 2, 4, 9 ab suillo ... pecore immolandi initium -um sumptum videtur (*al., v. l. 41 et vol. VII 1, 1662, 12 sqq.*). VERG. georg. 3, 48 Tithoni -a quot *annos* abest ab origine Caesar (Aen. 1, 372 si -a repetens ab origine pergam. *al.* PROP. 3, 6, 7. *al.; cf. p. 1351, 12*). CIL XI 3200 (*a. 13/2 a. Chr.*) magistri Augustal(es) prim(i) (*vix ad p. 1353, 66, cf. e. g.* INSCR. Maroc. Gascou 448 [*saec. I med.*] flamini -o in municipio suo [*sc. novo*]. CIL XIII 5064 [*saec. I²*] flaminicae -ae. *sim. al.*). TERT. resurr. 53, 6 si Adam *est* homo -us (*et saepe, e. g.* IREN. 5, 5, 1 LACT. inst. interpol. 7, 5, 27, 7 VVLG. Iob 15, 7 AVG. pecc. mer. 1, 9, 9; *paulo aliter l. 61 sqq.; nomen est Aeonis cuiusdam* IREN. 1, 30, 1. *al.*). CYPR. patient. 16 -um martyrem Christi (*de Stephano ut*: AMBR. in Luc. 4, 75 -us ille m. AVG. serm. 315, 1 -um -i m. meritum. *et saepius*). SEDVL. carm. pasch. 2, 68 nec -am similem visa es nec habere sequentem, *Maria* (*cf. op. pasch. 2, 5 p. 201, 8* aequalis femina ..., quae ... similiter praecesserit). *et passim.* -a species *sim.* (*sc. nondum probata, non duratura sim.; imprimis abl. modi, aliter e. g. l. 20*): CIC. de orat. 3, 98 cur ea, quae ... specie -a acerrime commovent, ab iis celerrime fastidio ... abalienemur (fin. 4, 61 [*opp.* re explicata]. Tusc. 4, 32 quaedam ... humanitatis ... habent -am s. LIV. 4, 60, 3 [*opp.* usu]. 22, 28, 5 [*opp.* re ipsa]. *al.*). *ibid.* quae tamen, etiam si -o aspectu nos ceperunt, diutius non delectant (*al., v. vol. II 805, 16 sqq. una cum mere temporalibus*). SEN. contr. 10 praef. 15 quosdam esse colores -a facie duros (*al., v. vol. VI 1, 55, 13 sqq.; an potius vi locali ut p. 1352, 36?*). *al.*

Ⓘ *de tempore, aetate*: Ⓐ *partitive* (*nisi coll. p. 1346, 54 abundanter positum putes e. g. l. 33. 41*): PLAVT. Cist. 525 cum -o luci cras nisi ambo occidero (*saepe, v. vol. VII 2, 1906, 28. 30 sqq. 58 sqq.; cf.* -o mane *vol. VIII 279, 69 sqq. 76 sqq.*, -o diluculo *vol. V 1, 1187, 68 sqq.; sim. al.*). Curc. 4 si media nox est sive est -a vespera (CAES. civ. 1, 20, 1 -o [-a *var. l.*] vesperi. 2, 43, 1. *al.; cf.* TER. Hec. 822 ad me nocte -a confugere [CIC. Arat. 339 frg. 7 CAES. Gall. 1, 27, 4 civ. 1, 81, 5. *al.*]). CATO agr. 3, 1 -a adulescentia patrem familiae agrum conserere ... oportet (*al., v. vol. I 798, 56 sqq.; cf.* -a iuventa *vol. VII 2, 741, 28 sq.*, iuventus *ibid. 744, 45 sq.*). 48, 1 vere -o serito *semen cupressi* ([*cf. 151, 2* per ver]. 50, 1. 161, 2 *bis* [*inde Plin. nat. 19, 148* vere ..., verno]. CAES. Gall. 6, 3, 4 HOR. carm. 3, 7, 2. *al.; aliter p. 1357, 54; sim.* CATO agr. 155, 1 -a autumnitate [*cf.* -us autumnus *vol. II 1604, 21*]. CIC. Att. 5, 21, 2 -a aestate [VERG. Aen. 3, 8 VELL. 2, 112, 1 CELS. 1, 3, 1. *al.*]. *al.*). CIC. carm. frg. 11, 75 -o ... a flore iuventae (*al., v. vol. VI 1, 934, 74 sqq. 935, 31 sqq. 36*). Cael. 11 qui -a illa initia aetatis integra ... praestitisset (*cf.* -a aetas *l. 47*). *al.* Ⓑ *exempla cetera*: CIC. div. in Caec. 27 cognosce ex me, quoniam hoc -um tempus discendi nactus es, quam multa *eqs.* (Tim. 2 salutationis. CATVLL. 64, 171 [*169* extremo tempore]. CAES. civ. 3, 28, 5 -o noctis t. *al.; plur.*: CIC. Verr. II 2, 100 -is illis t. Att. 4, 1, 1 fam. 1, 9, 5. *al.*). p. red. in sen. 11 *Gabinii* -um tempus aetatis (leg. 1, 13 Tusc. 5, 5 nat. deor. 1, 6. *al.*). off. 2, 45 quorum ... -a aetas ... in hominum ignoratione versatur, ii simul ac iuvenes esse coeperunt *eqs.* (*al., v. vol. I 1126, 48 sqq., sed pleraque potius vi partitiva intellegenda videntur*). Att. 3, 23, 5 cum -orum dierum nuntios excepero (CAES. civ. 1, 18, 4 -is d. castra ... munire. 3, 30, 1. *al.*). VARRO rust. 1, 23, 6 in ordinem ... arbusculis positis -is annis, antequam radices longius procedere possint (VERG. Aen. 2, 87 -is ... ab a. 8, 517. *al.*). *al.*

β *transit in notionem q. e.* priscus, antiquus *sim.* (*cf. p. 1348, 49.* SYNON. Cic. p. 437, 33 -a. prisca. vetera. antiqua. olitana. vetusta): HOR. sat. 1, 3, 99 cum prorepserunt -is animalia terris (*aliter* SCHOL. hypallage: -a animalia. *Lucr. 5, 790* nova ... tellus *comparant quidam docti. cf.* HOR. sat. 2, 2, 93 hos utinam inter heroas natum tellus me -a tulisset). PROP. 1, 7, 3 -o contendis Homero *Thebaida scripturus* (*nisi ad III*). SEN. Oed. 817 -a languescit senum memoria (*sc. rerum veterum*). SIL. 2, 406 condebat -ae Dido Carthaginis arces. QVINT. inst. 8, 3, 36 quae *verba* illi rudes homines -ique fecerunt (9, 4, 4. *al.; cf. supra l. 10; sensu christ.*: VET. LAT. I Cor. 15, 45 [cod. 75. *al.* = VVLG.] factus est -us homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem [*cf. p. 1327, 23*]. ZENO 2, 24, 3 -i hominis quondam vestri ... memoriam [*sc. ante baptismum*]. *al.*). PRVD. psych. 374 angelicusne cibus -a in tentoria vestris fluxit avis? (*opp.* nunc sero ... aevo). VINCENT. LER. comm. 8, 2 propter adserendam -ae fidei tenacitatem (*respicitur Gal. 1, 8*). CONC.^S II 2, 2 p. 102, 7 sicut ... -is canonibus denuntiatum est (*cf. p. 39, 9* anterioribus, *p. 59, 20* antiquis, *sim. al., gr. II 1, 2 p. 162, 13* τοῖς πάλαι κανόσιν). MAXIM. eleg. 2, 29 -ae retinet monimenta figurae atque inter cineres condita flamma manet. *al.*

c *pro subst.*: α *neutr.*: ① *in locut. adv. significantibus i. q.* (ab) initio: Ⓐ *per praepos.*: a -o (GLOSS. ἀπ' ἀρχῆς): PLAVT. Most. 824 improbiores sunt, quam a -o crediди. TER. Phorm. 604 petam hinc unde a -o institi: is si dat, sat est. 642 a -o homo insanibat. RHET. Her. 4, 41, 53 ut omnia inter se a -o ad postremum conveniant. CIC. Phil. 2, 75 consilium a -o reprehendendum. orat. 212 fluit ... numerus a -o tum incitatius ... tum ... tardius. Tusc. 1, 54 Att. 8, 11, 2. *al.* ? ad -um (*cf.* ad -a *l. 34. p. 1356, 33*): TERT. orat. 22 p. 196, 14 ex ea die *sponsali* ..., qua ad -um viri corpus osculo et dextera expaverint *virgines* (*locut. adv. intellegitur vol. I 557, 48. V 2, 1603, 43 [cf. 1602, 77], sed exspectes* qua -um ad *eqs.; an attributive de -o corpore tangendo, sc. postea, ipsis nuptiis, plene cognoscendo?*). in -o (GLOSS. ἐν τῷ πρώτῳ. *vix recte trad.* LIV. 2, 40, 3 *pro* is -o): CELS. 2, 10, 12 satius est ..., in -o levare aegrum, deinde *eqs.* SEN. Phaedr. 132. epist. 108, 26 in -o est (*antea*: -um ... effluit). GELL. 16, 8, 2 *in dialecticam induci cupienti mihi* in -o περὶ ἀξιωμάτων discendum *erat* (*vix ad p. 1356, 27*). TERT. nat. 1, 12, 7 (*8* exordio). CHIRON 57 in -o *non* acris medicamentis, sed magis melle curato (*inde* VEG. mulom. 2, 13, 3). ANTHIM. praef. p. 3, 17 in -o bene factum cibum praesumat, et de aliis rebus parcius ita, ut *eqs.* (*nisi ad p. 1357, 3, ut fort. et* ORIBAS. syn. 4, 28, 27 Aa p. 31 in -o ante cibum *sorbeantur ova* [*La* prius]. 9, 10, 2 La p. 284 [*opp.* post ... haec; *Aa* primo]). *al.* in -is: *v. vol. VII 1, 680, 52 sqq.* Ⓑ *per acc. relat.* -a *pro adv.*: SIL. 8, 16 *Celtae* ingenio fluxi, sed -a feroces (*ad rem cf. e. g. p. 213, 80 sq.*).

Ⓘ *exempla varia* (*fere plur.*): CIC. fin. 2, 105 (*antea*: bona praeterita) si -a quaeque bene ab eo consulta atque facta ipsius oblivione obruentur (div. 1, 127 traductio temporis ... -um quicque replicantis. Att. 10, 12ª, 3. *al.*). nat. deor. 2, 67 cum ... in omnibus rebus vim haberent maximam -a et extrema (*eodem opp.*: fam. 10, 13, 2 tu contexes extrema cum -is; qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit. 10, 14, 1. *al.*). LIV. 1, 8, 6 eo *in asylum* ex finitimis populis turba omnis ... perfugit idque -um ad coeptam magnitudinem roboris fuit. 8, 3, 6 quod bellum, si -a satis prospera fuissent, ... ad Romanos pervenisset. 29, 2, 1 ne glisceret -a neglegendo bellum. CE 1014, 3 (*saec. I¹*) quem -a ferentem aetatis Pluton invidus eripuit. SEN. epist. 124, 10 *bonum* tantum abest ⟨ab⟩ infantia, quantum a -o ultimum, quantum ab initio perfectum. SIL. 1, 682 -a super tantis rebus *esse* pensanda, ducisne ceperit arma furor, ... an *eqs.* TAC. hist. 3, 46, 2 *Daci* -a rerum quieti speculabantur; ubi flagrare Italiam bello ... accepere *eqs.* CLAVD. 3, 165 rex ⌊ad -a⌋ tumebat ..., sed postquam *eqs.* (⌊ ⌋ *potius cum verbo iungendum coll. vol. I 552, 26 sqq., quam pro adv. accipiendum*). *al.*

β *masc. vel fem.* (*horam et diem v. p. 1357, 35. 41*): CIC. Mil. 65 Pompeio nuntiatur *aliquid* in hortos; arcessor in -is (NEP. Paus. 5, 3. *al.; cf. p. 1358, 49*). VERG. georg. 1, 144 -i cuneis scindebant ... lignum (*non ferro*). Aen. 7, 136 -am ... deorum Tellurem (SERV. quia ipsa est mater deorum). PLIN. nat. 14, 44 Catonum ille -us (*sc. Cato maior; cf. p. 1278, 36*). *al.* de Adam et Eva (*cf. p. 1347, 10*): PROSP. carm. de ingrat. 22 *dicit Pelagius* progenitos ... nullum traxisse reatum de patribus neque dissimiles nunc nascier illo ortu -orum, qui ... peccarunt. DRAC. laud. dei 2, 367 ex -o quicumque sumus ... creati. *al.*

2 *audacius ponitur praedicative vel attributive, ubi potius exspectes adverbia*: α primum, primo (*fere in poesi et script. posterioribus, nisi addas p. 1349, 13. 1364, 35*): α *praedicative* (*cf. p. 1349, 16*): ① *vario usu*: VERG. georg. 1, 12 *Neptuno* -a frementem fudit equom magno tellus percussa tridenti (SERV. auct.: multi pro 'olim' accipiunt ut '...' [Aen. 1, 24]; alii -a ideo, quod post ... genuit *alium*; ... ergo -a pro primum *eqs.*). Aen. 4, 166 speluncam Dido *et Aeneas* ... deveniunt; -a et Tellus et pronuba Iuno dant signum (*nisi ad p. 1346, 53*). 10, 508 haec te -a dies bello dedit, haec eadem aufert. 12, 626 hac ... sequamur Troiugenas, qua -a viam victoria pandit (SERV. id est -um). LAVS Pis. 16 quid memorare necesse est, ut domus *Calpurnia* ... Pisonis tulerit cognomina -a? VAL. FL. 2, 207 *Pavor Discordia Rabies aderant*, ut -a vocatu intonuit *Venus*. 3, 436 vincula solvere monstrat -a pedum ..., hinc ..., tunc. SIL. 2, 235 stat -am urbem ... postposita caede ... invadere. 4, 167 spicula -a, puer, ... Pelori ... moriens ... sanguine tinguis. 6, 186 *serpens* extulit assurgens caput atque in nubila -am dispersit saniem. TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 322, 4 quamcumque bonitatem iustitia -a efficit rationalem (primo *suspicatur Kroymann*). orat. 25 p. 197, 17 -us spiritus sanctus ... discipulis hora tertia infusus est. *al.* *dubiae interpretationis*: VERG. Aen. 1, 1 Troiae qui -us ab oris Italiam fato profugus ... venit (*primo, sc. initio rerum Romanarum, ni fallimur coll. 1, 5* dum conderet urbem *eqs. et Liv. 1, 1, 4* profugum sed ad maiora rerum initia ducentibus fatis; *notionem q. e. olim intellegunt alii; usu praedic. communi varie explicant* SERV., SERV. auct. [*qui addit* vel laudative, *afferens* VERG. *p. 1349, 16*], CLAVD. DON.). Ⓘ *sublucentibus coloribus secundariis, sc.*: denique, demum: VERG. ecl. 1, 44 hic mihi responsum -us dedit ille petenti. Aen. 7, 118 ea vox audita laborum -a tulit finem. 12, 505 ea -a ruentis pugna loco statuit Teucros. OV. met. 5, 641 (*loq. Arethusa*) mersa cavernis advehor Ortygiam, quae me ... superas eduxit -a sub auras. *al.* ? *olim: iam inde ab antiquitate sunt, qui hanc notionem tribuant locis quibusdam* VERG., *v. imprimis l. 50. 67. p. 1349, 25.*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β *attributive*: ⓘ *iuxta coniunctiones vel adv.*: VERG. georg. 3, 130 ubi concubitos -os iam nota voluptas sollicitat ([SERV. auct.: -os concubitus anni redeuntis accipiendum; ... ergo -os poetice pro primum]. Aen. 3, 69 ubi -a fides pelago, ... deducunt socii naves. SIL. 7, 96 ubi -a satis conspecta *sunt* ... signa procul. *al.*). Aen. 5, 857 vix -os ... quies laxaverat artus et *Somnus* ... proiecit in undas *Palinurum dormientem* (VAL. FL. 7, 193 vix -as ... prospexerat arces, ... ecce *eqs.*). 7, 603 cum -a movent in proelia Martem, *mos est, ut aperiantur portae Iani* (12, 632 [*Turnus ad Iuturnam*] dudum adgnovi, cum -a per artem foedera turbasti [*nisi praedic., cf.* SERV.: -a aut inchoantia, aut 'tu -a']. VAL. FL. 1, 765 cum -a per altum vela dedit [*nisi ad 1b*]. 7, 172 cum -os adgressa es flectere sensus virginis. SIL. 3, 328 cum -a [pigra *var. l.*] incanuit aetas, *mortem sibi consciscere. al.; vix addas* LIV. 21, 5, 9 cum -a quies ... fuit). 11, 573 ut ... pedum -is infans vestigia plantis institerat (STAT. Theb. 5, 731 tunc ..., ut -a silentia vulgi mollior ira dedit. *al.; cf. p. 1348, 57*). ⓘⓘ *cetera exempla* (*inter praedic. et attrib. fere ambigua*): VERG. Aen. 6, 810 -am qui legibus urbem fundabit *Numa*. HOR. sat. 2, 8, 45 quod *oleum* -a Venafri pressit cella. SEN. apocol. 4, 1 vers. 29 *cum oritur dies, Sol* -os a carcere concitat axes. VAL. FL. 1, 1 -a ... canimus freta pervia. AVIEN. ora 677 dura sat vocabula auremque -am ... vulnerantia. CASSIOD. var. 9, 21, 3 -a ... grammaticorum schola est fundamentum ... litterarum. ANTHIM. praef. p. 1, 8 -a sanitas hominum in cibis congruis constat (*item fere* p. 2, 4. 14).

b prius (*sc. respiciuntur duo tantum eventus*): VERG. Aen. 1, 24 veteris ... memor Saturnia belli, -a quod ... pro caris gesserat Argis (SERV. -a 'princeps' accipienda est. SERV. auct. -a: inter -os; alii pro 'olim' *eqs.*). VAL. FL. 2, 85 *Iuppiter* Iunonem ... -am suspendit Olympo ...; mox etiam ... Vulcanum ... devolvit (*item in serie*: 2, 176 *Venus* planctibus instat -aque *ait*: '...'; [*184*] tunc. *al.* STAT. Theb. 4, 5 -a ... ostendit Bellona facem *procul* ...; mox et castra subit. *al.*). 5, 388 (*Iason Medeae*) duc ... ad *regem* ... ac tu -a doce fandi ... modum. VET. LAT. I Tim. 1, 13 (cod. 64. *al.*) qui -us fui blasphemus et persecutor (*gr.* πρότερον, *cod. 75. al. et Vulg.* prius, *Cypr. epist. 73, 13. al.* primo). MARCELL. med. 8, 84 *medicamentum* decocta -a aqua effusa, sic postea decoques, ut *eqs.* CLAVD. MAM. anim. epil. p. 193, 24 in diminuto corpore quantitas, quae -a fuerat, non est. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 176, 37 quod et usque ad praesens simulationem *rectae fidei* servaverint et non -i aliorum diabolo semet ipsos addiderint. *al.* -us quam (*cf. adv. p. 1363, 60, quo trahere possis etiam l. 41*): ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 78, 4 -us quam ullum magistratum gereret, dictator dictus est (*'pro* prius *lapicidae neglegentia' ed.; sed v. Hofmann-Szantyr 600*). VET. LAT. Ioh. 15, 18 (Gaud. Aug. c. Gaud. 1, 26, 29, *sim.* cod. 5) si saeculum vos odit, scitote quia me -um odio habuit ⌞quam vos⌟ (⌞ ⌟ *om.* cod. 5, *ut pars gr.; ipse Aug. ibid. ut Vulg.* me priorem vobis; *gr.* πρῶτον ὑμῶν). MVTIAN. Chrysost. hom. 28, 1 p. 410 si -i quam nos coronarentur (*gr.* τῷ πρῶτοι στεφανοῦσθαι).

B *speciatim* (*de ordine creandi, rogandi sim. in re publica v. p. 1358, 34*): **1** *respiciuntur initia dictorum vel scriptorum* (*cf. p. 1346, 42; mera vi locali v. infra sub II e. g. p. 1352, 42. 46*): **a** *vario usu*: **α** *praedicative*: PLAVT. Capt. 620 ex me audibis ...; sed hoc -um me expurigare tibi volo me insaniam ... *non* tenere (*iuxta pron. praeparat.*: Most. 748 hoc mihi responde -um, quod *eqs.* TER. Haut. 3 id -um dicam, deinde quod veni eloquar. 269 quid est? ... :: hoc -um, ut ne quid ... ignores. Eun. 990 ego te ...! sed istuc, quidquid est, -um expedi. *al.* PACVV. trag. 122. LVCIL. 339 -um hoc, *sc. tractemus*, quod dicimus esse poëma [*nisi ad p. 1359, 45*]. *al.*). Curc. 129 huic quid -um dicam nescio (*item in deliberando*: TER. Eun. 1044 quid commemorem -um aut laudem maxume? CIC. S. Rosc. 29 quid -um querar aut unde potissimum ... ordiar? Verr. II 5, 83. *al.*). RHET. Her. 1, 9, 15 rem dilucide narrabimus, si ut quicquid -um gestum erit, ita -um exponemus (*sim.* CIC. inv. 1, 19. 29 QVINT. inst. 3, 9, 6). 4, 27, 38 cum verbum ... non interponimus, sed aut -um aut postremum conlocamus *eqs.* CIC. de orat. 2, 313 reprehendo eos, qui, quae minime firma sunt, ea -a collocant *in oratione* (*cf.* 2, 314 firmissimum quodque sit -um. *sim. al.*). *al.* **β** *attributive*: PLAVT. Persa 552 (*551* in principio) in -o verbo perspicere sapientiam (RHET. Her. 4, 13, 19 conversio est, per quam non ... -um repetimus v., sed ad postremum continenter revertimur. 4, 46, 59. NOVIVS Atell. 3 *v. p. 214, 29 sq.* CIC. de orat. 2, 316. *al.*). RHET. Her. 1, 11, 18 constitutio est -a deprecatio defensoris cum accusatoris insimulatione coniuncta (*sim. definitur* CIC. inv. 1, 13 QVINT. inst. 3, 6, 13. *cf.* CIC. inv. 1, 10 constitutio est -a conflictio causarum ex depulsione intentionis profecta [QVINT. inst. 3, 6, 4. *al.*]). 3, 10, 18 firmissimas argumentationes in -is et in postremis causae partibus conlocare ([*cf. l. 61*]. CIC. Cael. 26 -a p. *orationis* fuit illa, quae me minus movebat. de orat. 3, 192 versus ... -a et media et extrema p. *al.*). CIC. leg. agr. 2, 15 a -o capite legis usque ad extremum ... nihil aliud actum *esse*, nisi *eqs.* (*cf. p. 1356, 72*). dom. 112 si modo eadem -a littera competitorem *praeturae* habuisset (de orat. 1, 260 cum ... ita balbus esset *Demosthenes*, ut eius ipsius artis *rhetoricae*, cui studeret, -am l. non posset dicere [*sim.* VAL. MAX. 8, 7 ext. 1]. *al.* OV. fast. 5, 536. *al.; de litteris scriptis v. p. 1352, 42*). Rab. Post. 14 populum monere, ut, cum lex aliqua recitaretur, -um versum attenderet (Att. 2, 16, 4. *al.*). **γ** *neutr. pro subst.*: CIC. de orat. 3, 192 in oratione ... pauci -a cernunt, postrema plerique. 3, 206 verbi crebra tum a -o repetitio (*i.* ἐπαναφορά), tum in extremum conversio (*item* a -o: orat. 26 *in oratione dicere* summissius a -o, deinde ... pressius, post *eqs.; dubium*: ASCON. Scaur. p. 25, 27 circa tertiam partem a -o [*sim.* p. 27, 22, *cf. p. 16, 28* a principio, *nisi intellegas potius* a -o versu *ut infra p. 1356, 54*]). orat. 215 (*de clausulis*) *quidam* numerus in -o viget, iacet in extremo ([*nisi suppleas* loco]. SEN. nat. 5, 14, 1 repetam nunc, quod in -o dixeram [*sc. 5, 4 vel potius 3, 16, 4?*]. *al.; cf.* in -um: SEN. benef. 7, 1, 2 quidquid maxime necessarium erat, in -um congessi; nunc, si quid effugit, recolligo). fin. 3, 8 -a illa, quae in congressu solemus: 'quid tu', inquit, 'huc?' *al.*

b *usu partitivo*: PLAVT. Trin. 885 -o nomine (*v. p. 214, 24 sq.*). TER. Ad. 9 *adulescens* lenoni eripit meretricem in -a fabula (*explicant*: DON. pro 'in -a parte'. CHAR. gramm. p. 272, 13 [*ex Romano*] -a pro -o Terentius ..., ubi Helenius Acron 'pro in -o'). CIC. de orat. 3, 105 exercitatio, quam extremo sermone (*sc. 2, 341*) instruxit Antonius, -o (*sc. 2, 43*) reiciebat. 3, 172 si verba extrema cum consequentibus -is ita iungentur, ut *eqs.* (*in eadem re*: orat. 149 ut inter se quam aptissime cohaereant extrema cum -is. 150). Brut. 253 -o ... in libro (*vix ad p. 1356, 68*). CATVLL. 64, 116 quid ego a -o digressus carmine plura commemorem? (*al., v. vol. III 468, 7 sq. 12, ubi vis part. vix recte ascribitur ipsi subst.*). *al.*

2 *respiciuntur quae proxima (ad)sunt* (*maxime in sermone iuris et fere de futuris praeter l. 39. 58*): **a** *vario usu*: ENN. scaen. 44 puerum, -us Priamo qui foret postilla natus. TER. Ad. 23 senes, qui -i venient *in scaenam*. SENT. Minuc. (CIL I² 584) 35 vectigal anni -i k(alendis) Ianuaris secundis ... dare debento. LEX. Tarent. (CIL I² 590) 1, 7 IIIIvir(ei) aedilesque, quei h(ac) l(ege) -ei erunt (*item de magistratibus*: LEX VRSON. [CIL I² 594] 63, 3 IIviri, qui -i ad pr(idie) k(alendas) Ianuar(ias) mag(istratum) habebunt. 70, 6 qui -i post h(anc) l(egem) ⟨fa⟩cti erunt. *al.*). CIC. Att. 9, 13, 1 *Pompeium* -o vento navigaturum *esse* (*cf.* LVCAN. 2, 646 -us in Epirum boreas agat *consules*). ad Q. fr. 2, 5, 5 te -a navigatione transmissurum (2, 6, 3 simul et ille venerit, -am n., dummodo idonea tempestas sit, ne omiseris. *cf.* GLOSS. -um navigium: πρωτόπλοια). VARRO ling. 6, 28 ferias -as menstruas, quae futurae sint eo mense, rex edicit populo. CAES. civ. 1, 5, 4 v -is diebus, quibus haberi senatus potuit, qua ex die consulatum iniit Lentulus. *al.* **b** *de die certo*: *attributive, forma* kalendae Iuniae -ae (*praeter* TAB. cer. Pomp. [Année Épigr. 1982 n. 208] k(alendis) -is Iuniis): CATO agr. 147 (*item* 148, 2) locus vinis ad k(alendas) Octob(res) -as dabitur. 148, 2 vinum accipito ante k(alendas) Ian(uarias) -as (SENT. Minuc. [CIL I² 584] 36. 44 ante eidus Sextilis -as. LEX agr. [CIL I² 585] 17. *al.*). LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 3, 13 dies operis: k(alendis) Novembr(ibus) -eis. LEX Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) 1, 10 ex noneis Decembribus -eis (14 [*22* secundeis, *26* tertieis]. CIL IV 138. 1136 locantur ... ex idibus Aug(ustis) -is in idus Aug(ustas) sextas. *al.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 57 post k(alendas) Ianuar(ias) -as (98). *al.* *praedicative* (*cf. l. 31 sqq.*): LEX agr. (CIL I² 585) 18 ⟨ante eidus Mar⟩tias, quae post h(anc) l(egem) rog(atam) -ae erunt (*sim.* 70). **c** -us quisque: LEX repetund. (CIL I² 583) 30 utei ioudicium p⟨rimo quoque die *fiat*⟩ ([*suppletur sec.* 46 *et* 64]. SENT. Minuc. [CIL I² 584] 45. LEX VRSON. [CIL I² 594] 96, 7. CIC. Phil. 5, 4 [*respicitur S. C. ut*: 8, 33]. POMP. Cic. Att. 8, 12ᵇ, 2. *al.*). CIC. inv. 2, 60 non -o quoque tempore iudicari (S. Rosc. 36 Verr. II 4, 58. Phil. 3, 39 senatui placere, uti ... -o quoque t. de his rebus ... referrent *consules [item in S. C.*: 4, 4. Att. 4, 17, 3 comitia -o q. t. haberi. *al.*]. *et saepe*). S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 uti quodque conlegium -um praetorum fuisset, ... ita sorte in provincias proficiscerentur (*opp.* proximi cuiusque collegii). *al.*

3 *in philosophia* (*gramm. p. 1351, 6. 31, arithm. p. 1351, 41*): **a** *respicitur origo, fundamentum sim.* (*sc. notione temporis magis minusve evanescente*): **α** *de primordiis, elementis mundum constituentibus*: LVCR. 1, 61 semina rerum ... et ... corpora -a, quod ex illis sunt omnia -is (1, 538. 2, 96. *al.*). 2, 313 longe nostris ab sensibus infra -orum natura iacet (*neutr. pro subst. ut*: 4, 186 *quaedam* e -is facta minutis. CIC. ac. 1, 26 [*syn.* initia]. VERG. ecl. 6, 33 ut his exordia [ex omnia *var. l.*] -is omnia *concreverint* [SERV. auct.: pro principiis]. *al.; cf. l. 65*). 2, 685 -is ... figuris (6, 776. *al.*). 3, 380 exordia -a (5, 677, *sed v. vol. V 2, 1567, 61 sqq.*). 4, 941 cum perveniant plagae ... corporis ad -as partes elementaque -a. ARNOB. nat. 1, 8 -a materies, quae in rerum quattuor elementa digesta est (CHALC. comm. 7 de -is materiis silvestribus. *cf. p. 1351, 8. 25*). *al.*

β *de genere illo, cui in partitione logica subiciuntur species* (*ut simul spectet ad III*): CIC. part. 129 *ius* dividitur in duas -as partes, naturam atque legem, et utriusque generis vis in divinum et humanum ius est

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

distributa. VARRO ling. 10, 14 -a divisio in oratione, quod alia verba nusquam declinantur, ... alia declinantur (*opp.* secunda divisio *declinabilium*). SEN. epist. 58, 8 -um illud genus quaerimus, ex quo ceterae species suspensae sunt. 58, 12 hoc (*sc. 'quod est'*) ... est genus -um et antiquissimum et ... generale. 58, 16 -um illud 'quod est'. CLEDON. gramm. V 34, 14 -ae partes orationis (*v. p. 1296, 47*). BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 13 p. 109, 17 sicut genus ab specie -um est, sic species ab individuis -ae sunt. 2, 14 p. 110, 20 sicuti materies -a est ab illa re quae veniens in materiem formam constituerit ..., sic etiam prius est genus ab illa specie, quam *eqs. sim. al.*

γ *de variis principalibus*: ⓘ *in philosophia*: LVCR. 3, 331 implexis ... principiis ab origine -a (3, 771. 5, 548 mundi [5, 678 VERG. georg. 2, 336. *al.*]. *al.*). 4, 478 -is ab sensibus esse creatam notitiem veri. 4, 941 corporis ad -as partis elementaque -a (CIC. fin. 3, 19 naturae. 5, 43 APVL. Plat. 1, 7 p. 194 LACT. inst. 6, 2, 16. *al.*; *cf. p. 1347, 1*). CIC. rep. 1, 45 *rei publicae genus* ex his quae -a dixi moderatum et permixtum tribus (*ad p. 1359, 45 trahunt alii, sed cf.* 69 ⟨ex⟩ tribus -is generibus *civitatum* longe praestat ... regium, regio autem ipsi praestabit id quod erit ... temperatum ex tribus -is [optimis *trad.*] ... modis). ac. 2, 102 *de ratione percipiendi* -a institutio et quasi disciplina illo *Clitomachi* libro continetur (*cf. p. 1346, 75 et e. g.* Tusc. 1, 14 an tu dialecticis ne imbutus quidem es? in -is enim hoc traditur *eqs.* [*sc. praeceptis, elementis sim.*]). VARRO ling. 5, 13 quattuor genera -a rerum (*12* initiorum quadrigae: locus et corpus, tempus et actio). SEN. benef. 4, 7, 2 ille *deus* est -a omnium causa, ex qua ceterae pendent (epist. 65, 4 *sec. Arist.* -a ... c. est ipsa materia, ... secunda opifex, tertia est forma. 65, 12 -am et generalem quaerimus c. *al.*). CHALC. comm. 330 -as substantias ([*sc. speciem generatam, silvam, ideam*]. MART. CAP. 4, 361 subiectum est -a s. [*sc. individua sec. Arist. ut*: 4, 364. *al.*]. BOETH. herm. 23a24 [*explicatur* in herm. comm. pr. 2, 13 p. 206, 18 -as ... s. dicit divinas *eqs.*]. *al.*). 337 species ... -a (*sc. idea, cf. p. 1237, 48*). *al.* ⓘⓘ *in gramm.*: *usu generali*: LVCR. 5, 1042 vocabula -a, *quae ὀνοματουργός rebus imposuit.* VARRO ling. 8, 13 cum de his *partibus orationis* nomen sit -um (*ibid. iterum; cf. p. 1325, 21 et* EXPLAN. in Don. gramm. IV 488, 12 *nomina* -um locum tenent). *cum respectu derivationis vel declinationis* (*cf. p. 1295, 50*): QVINT. inst. 1, 5, 60 -a positio *nominum* (*al., v. supra p. 87, 63 sqq. 88, 8 sqq.*). SERV. gramm. IV 437, 10 'pudet' ... verbum impersonale defectivum est; sublatis enim de -o verbo duabus personis, -a et secunda, tertia utique superest. POMP. gramm. V 240, 10 'lacesso, facesso' non potest inveniri -um ipsius, id est principale (*postea l. 16* non habent principales formas, *i. -as positiones*). ⓘⓘⓘ *in arithmetica de numeris incompositis*: MART. CAP. 7, 744 sunt ... qui -i numeri appellantur, qui a nullo numero dividi possunt, nisi a monade *eqs.* (*ibid.* quapropter -i appellantur, quoniam a nullo numero exoriuntur). 7, 750 *numeri per se incompositi et inter se incompositi nominantur* -i numeri (*opp.* secundi, *ut in eadem re*: 7, 772 BOETH. arithm. 1, 16. *al.*). BOETH. arithm. 1, 13 numerus, qui vocatur -us et incompositus (1, 14, 1. *al.*; *idem vocatur* -us et simplex: CASSIOD. inst. 2, 4, 3). *al.*

b *respiciuntur τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν* (*cf. p. 1247, 23. 1307, 57*): CIC. fin. 2, 33 ea, quae -a data sint naturā (*item* 2, 34; *sim.* 3, 17 quae -a sunt adscita n. ac. 1, 22 quae essent -a in n. *al.*). 2, 34 in his -is naturalibus voluptas insit necne, magna quaestio est. *ibid.* Aristoteli ea -a visa sunt, quae paulo ante dixi. 2, 42 quae -a natura approbavisset. 3, 21 quae sunt -a naturae (3, 30 -a n. in summis bonis *ponere.* 3, 61. 4, 38. *al.*). 4, 25 *nos* -am ... ex natura hanc habere appetitionem, ut conservemus nosmet ipsos. 5, 18 quae -a secundum naturam nominant (5, 19 ad -a illa s. naturam obtinenda. *al.*). *al.*

II *praevalente respectu* **loci** (*exempla selecta inde a* CIC.): **A** *generatim*: **1** *adi.*: **a** *praedicative*: *iuxta verba eundi* (*cf. p. 1353, 15*): NAEV. carm. frg. 29 -a incedit ... Proserpina (*continuatur fortasse frg. 30* dein ... Apollo). NOVIVS Atell. 92 i -us, progredi! (*coni.* praegredi). SALL. or. Macri 2 reliquum est ... ire ⸤-um⸥ via, qua capessundam arbitror libertatem (⸤ ⸥ *sc. me; vix adv.*). VERG. georg. 3, 77 -us et ire viam et fluvios temptare ... audet *equus generosus* (*nisi vi temporis, sed cf. p. 1352, 70*). *al.* *exempla cetera* (*saepius in describendo situ regionum*): CAES. Gall. 1, 10, 5 hi *Segusiavi* sunt extra provinciam trans Rhodanum -i. SALL. Iug. 19, 3 ad Catabathmon ... secundo mari -a Cyrene est ... ac deinceps *eqs.* NEP. Milt. 6, 3 in porticu ... ut in decem praetorum numero -a eius imago poneretur. OV. fast. 2, 51 -us ... Iani mensis (*v. p. 1357, 19*), quia ianua -a est. MELA 1, 23 tum -os ab oriente Garamantas, post Augilas ... et ultimos ... Atlantas audimus. 2, 39 a Macedonia -a est Thessalia. *al.* *partitive in describendo monstro variis partibus composito: v. p. 215, 30 sqq.*

b *attributive*: **α** *usu partitivo* (*nisi hic illic lemma abundanter additum putes, e. g. p. 1352, 5. 13; cf. p. 1347, 26*); *pertinet ad*: ⓘ *loca et res varias* (*in imag.* PLAVT. *et saepius*): PLAVT. Mil. 253 dum modo hunc -a via inducamus, vera ut esse credat quae mentibimur (VERG. Aen. 6, 96 v. -a salutis. OV. met. 2, 63 [*67* ultima]. *al.*). CATO agr. 18, 2 ab solo foramen -um *pedes tot* (*v. Goujard, 1975, ad l.*). POMPON. Atell. 91 in -a valva est *quidam adveniens* (*si recte trad.*; infirma v. e. *Bücheler*). CIC. Verr. II 2, 160 ante ipsum Serapim, in -o aditu vestibuloque templi (Caecin. 35 *si te* -o a. vestibuloque prohibuerint. Lig. 17 -us a. et postulatio Tuberonis haec ... fuit [*item in imag.*: fam. 13, 10, 4 Q. CIC. pet. 9 HOR. sat. 1, 9, 56. *al.*]. LIV. 2, 10, 5. *al.*). Deiot. 42 in -is finibus *tetrarchiae* ([*opp.* ultimos]. CAES. Gall. 6, 35, 6 Eburonum. LIV. 31, 19, 5 regni. SEN. dial. 3, 8, 2 [*in imag.*]. *al.*). Phil. 10, 10 a -a ora Graeciae usque ad Aegyptum (fam. 12, 5, 1 MANIL. 5, 218. *al.*; *cf.* VERG. georg. 2, 44 -i ... litoris oram). Cato 48 qui in -a cavea spectat (*opp.* ultima). Att. 12, 27, 3 in -a provincia (fam. 3, 6, 2. *al.*). LVCR. 1, 879 *quae sunt* magis in promptu -aque in fronte locata (*al., v. vol. VI 1, 1362, 66 sqq. 1363, 11. 23. 28 sq. 1365, 32 sqq. al.*). BELL. Alex. 20, 5 *cohortes*, quae in ponte ac -a mole constiterant. VARRO rust. 3, 5, 16 in -is radiis *machinae cuiusdam* (*15* ad extremum). VERG. Aen. 5, 151 *in certamine remigum* effugit ante alios -isque elabitur undis ... Gyas (MANIL. 1, 643 LVCAN. 5, 513. *al.*; *e coni. dub. pro adv.* primo OV. met. 2, 871). PROP. 4, 8, 50 ad -os murmura facta Lares (GERM. frg. 4, 16. *cf. e. g.* -a aedes: OV. met. 5, 284 fast. 6, 302 MART. 7, 51, 4). OV. fast. 1, 717 horreat Aeneadas et -us et ultimus orbis (*aliter l. 23*). *al.* *de mundi parte orientali* (*sc. quam primam aspicit sol; cf. infra l. 59*): SEN. Oed. 116 figere ... mundo tua, *Bacche*, signa -o (*antea*: extremos ... Indos, ... Eois ... campis). LVCAN. 7, 360 -o gentes oriente coactae ([ADNOT. de -a parte orientis]. LACT. Phoen. 1). STAT. silv. 4, 3, 107 *gentes* sub axe -o *degentes.* AMM. 14, 6, 10 a -o ad ultimum solem ... possidere *praedia*. *al.* ⓘⓘ *partes corporis* (*etiam siderum; in imag. l. 29. 36. al.*): CIC. Arat. 383 *Cycnus* ad summam caudam -asque recedit pinnas. nat. deor. 1, 20 -is, ut dicitur, labris gustasse physiologiam (*al., v. vol. VII 2, 810, 14. 53. 75*). CATVLL. 2, 3 -um digitum dare adpetenti *passeri* (CIRIS 212. *al.*). VERG. georg. 3, 399 *haedorum* -a ... praefigunt ora capistris ([SERV. auct.: pro 'summa']. OV. epist. 4, 8 in -o destitit ore sonus. SEN. Herc. f. 1310. *al.*). Aen. 5, 566 vestigia -i alba pedis (OV. am. 3, 2, 64. HYG. astr. 3, 22 habet ... in quarto *pede* -o unam *stellam Cancer*). PROP. 2, 26, 11 vix -as extollens gurgite palmas (VAL. FL. 8, 44). OV. ars 3, 553 dissimulate ... nec -a fronte rapaces este (*al., v. vol. VI 1, 1365, 29 sqq.*; *cf. p. 1347, 24*). MANIL. 5, 693 cum -is vultibus Arctos ad sua ... revocat vestigia passus. *al.*

β *usu vario*: CIC. Arat. 378 Procyon, qui sese fervidus infert ante Canem; inde Canis vestigia -a videntur (GERM. 611 [*eiusdem C.*]. *cf.* VARRO rust. 3, 12, 5 *lepus* pedibus -is humilibus, posterioribus altis [OV. met. 9, 319 *mustelae.* MANIL. 1, 619 *Vrsae. al.*]). Verr. II 2, 191 videtis -as litteras integras? videtis extremam partem nominis ... demersam esse in litura? (SVET. Aug. 97, 1. *cf. etiam p. 1349, 74*). 5, 90 -a Haluntinorum navis capitur (CAES. Gall. 4, 23, 2 hora ... quarta cum -is navibus Britanniam attigit. BELL. Alex. 15, 3 [*opp.* reliquam classem]. *al.*). leg. agr. 2, 22 *Rullo* locus -us in indice et in praescriptione legis concessus est (CAES. Gall. 2, 11, 1 -um itineris locum *petere.* NEP. praef. 6 -um locum ... aedium [*opp.* in interiore parte]. *al.*). LVCR. 2, 448 (*in imag. sec. p. 1353, 10*) in quo ... genere inprimis adamantina saxa -a acie constant. CAES. Gall. 2, 17, 2 cum -a legio in castra venisset reliquaeque legiones magnum spatium abessent. civ. 3, 80, 1 *Gomphoi*, quod est oppidum -um Thessaliae venientibus ab Epiro. VERG. Aen. 5, 341 caveae consessum ... et ora -a patrum ... Salius clamoribus implet (*coll. l. 54 sq. respici videtur ordo sedendi*). HOR. epod. 4, 15 sedilibus ... magnus in -is eques ... sedet (*cf.* LEX de flam. Narbon. [CIL XII 6038] 5 subsellio -o spectan⟨di⟩ ius [MART. 2, 29, 1. *al.*]. MART. 5, 14, 1 sedere -o ... in gradu. *al.*). LVCAN. 9, 414 *non* plus litora Nili quam ... Tanais -is a Gadibus absunt (*sim. significatur pars extrema terrarum*: CLAVD. 3, 293 a -is ... Hiberis. *cf. l. 64*). *et saepe.* *de regione unde sol oritur* (*cf. supra l. 22*): LVCAN. 1, 683 -os me ducis in ortus, qua mare Lagaei mutatur gurgite Nili (*hyperbolice et iunctura sollemni a tempore [v. vol. IX 1, 1063, 60 sqq.] ad locum translata; partitive, sc. unde Romanis incipit regio orientalis, intellexit Hudson-Williams, Class. Quart. 40, 1990, 578 sq., coll. e. g.* OV. *l. 21 laudato*). STAT. Theb. 1, 200 -aeque occiduaeque domus ([SCHOL. orientis occasusque loca]. *eodem opp.* silv. 1, 4, 73). *al.*

2 *pro subst.*: **a** *masc.*: CIC. Brut. 173 nec ... in quadrigis eum secundum numeraverim aut tertium, qui vix e carceribus exierit, cum palmam iam -us acceperit; nec in oratoribus, qui tantum absit a -o, vix ut in eodem curriculo esse videatur (*cf. p. 1357, 74*). VARRO rust. 2, 7, 6 *equus bonus* in -is progreditur ac non respectat alios (SALL. Iug. 6, 1 *leonem* -us aut in -is ferire. *cf. p. 1353, 20*). MELA 1, 11 *in Asia* -os hominum ab oriente accipimus Indos. *al.* **b** *neutr.*: VERG. Aen. 5, 194 non iam -a peto ... neque vincere certo *in certamine remigum* (GLOSS. -a peto: -um locum). 5, 338 victor ... -a tenet *in cursu* ([SERV. τὰ πρῶτα]. 10, 157 Aeneia puppis -a t. [SERV. in principiis est]. MELA 2, 55 Partheni ... -a eius

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

maris tenent, sequentia Taulantii. 3, 100 *opp.* media. TAC. ann. 2, 16, 2 -a silvarum). CELS. 7, 26, 4 *calculus vesicae* si in -o, quod est angustius, inhaeret (ZENO 2, 6, 9 stat ... in -o *templi* innocentia, aequitas in medio, in fine patientia. *al.; in imag. de futuro v. p. 1331, 16*). VET. LAT. gen. 33, 2 (cod. 100) *Iacob posuit* filios illarum *ancillarum* in -is et Liam ... a retro (*gr.* ἐν πρώτοις, *Vulg.* in principio). *al.*

B *speciatim in re militari spectat ad frontem, quae est hosti proxima*: 1 *exempla varia*: CAES. Gall. 1, 15, 5 inter novissimum hostium agmen et nostrum -um (*al., v. vol. I 1344, 3 sqq.*). 1, 24, 5 phalange facta sub -am nostram aciem successerunt (*saepe, v. vol. I 402, 56 sqq.*). 7, 62, 4 cum -i ordines ... transfixi pilis concidissent (LIV. 9, 39, 8. *al.; cf. p. 1358, 64*). civ. 3, 36, 8 -i antecursores Scipionis. SALL. Iug. 100, 2 -os et extremos ... tribunos locaverat (LIV. 40, 27, 6 [*opp.* in subsidiis]). LIV. 6, 13, 3 impulsa frons -a (*al., v. vol. VI 1, 1361, 21 sqq.*). 22, 2, 3 Hispanos ... -os ire iussit, sequi Gallos ..., novissimos ire equites (34, 28, 7). *al.* 2 *pro subst.*: *masc.*: CAES. Gall. 2, 10, 3 -os ..., qui transierant, ... interfecerunt. 2, 27, 3 ut, cum -i eorum *hostium* cecidissent, proximi iacentibus insisterent. 5, 32, 2 novissimos ... premere et -os prohibere. 5, 43, 5 recessum ... -is ultimi non dabant. CIC. Phil. 14, 26 cum ... legio ... inrupisset ipseque in -is Pansa pugnaret (SALL. Catil. 60, 6 Manlius et Faesulanus in -is pugnantes. Iug. 45, 2 [*opp.* in postremis]. *al.; cf. p. 1352, 71*). SALL. Iug. 46, 7 *Metellus* apud -os erat, in postremo C. Marius ... curabat. 101, 6 Marius apud -os agebat. VERG. Aen. 2, 479 *Pyrrhus* ipse inter -os ... limina perrumpit (7, 783. 8, 586. *al.*). *al.* *neutr.*: SALL. Iug. 68, 4 equites in -o late, pedites quam artissume ire ... iubet (LIV. 10, 41, 6 arma signaque ... in -o apparebant; post *eqs.* 25, 21, 6 legio et sinistra ala in -o instructae et in longitudinem porrecta acies. 36, 18, 2. *al.; cf.* in -um: LIV. 2, 20, 10 provolant *milites.* 10, 14, 17 ni secunda acies ... in -um successisset. *al.*). CVRT. 4, 13, 32 non -a quam latera, non latera munitiora fuere quam terga. *al.*

III *praevalente respectu* ***aestimationis*** (*cf.* AVG. serm. 299, 6 p. 1371 dicimus ... medicum -um, multis aetate inferiorem, sed arte superiorem, fabrum -um, architectum -um; solemus ita loqui. GLOSS. *βασίλειος. exempla selecta inde a* CIC.; *de forma ambigua v. e. g. l. 55. 70. p. 1355, 25. 1267, 37. 52 sqq.; usu fere technico in re p. l. 59. p. 1355, 48 [laxius l. 55. p. 1355, 19 sqq. al.], in municipiis l. 66. 69, in re militari p. 1354, 2. 1355, 66, apud gladiatores l. 68 sq., in ecclesia l. 72. p. 1354, 39 sqq. 1355, 37. 40. al.; adde quaedam spectantia ad ius p. 1359, 9 sqq., ad partitionem logicam p. 1350, 73 sqq.*): **A** *adi.*: 1 *de animantibus* (*animalia pro cibo sumpta v. sub 2b*): **a** *praedicative*: *vario usu*: PLAVT. Merc. 69 *ruri* multo -um se⟨se⟩ familiarium laboravisse (*nisi est adv.*). Truc. 453 (*verba meretricis*) minus perhibemur malae, quam sumus ...; ego -a de me domo docta dico (*v. app. crit.*, prime *Seyfferth; vix ad IV*). TER. Eun. 567 -am dices *virginem*, scio, si videris. CIC. Sest. 91 qui ... -i virtute et consilio praestanti exstiterunt. CE 55, 11 (*saec. I a. Chr.*) graeca in scaena -a populo apparui (*nisi vi temporis, sed cf. vol. II 462, 44. 47*). *al.* -us esse (*copula supplenda l. 51*): TER. Eun. 90 sum apud te -us. LVCIL. 493 in numero quorum nunc -us Trebellius multost (RHET. Her. 4, 13, 19 in civitate -us erat. CIC. Brut. 151 videtur mihi in secunda arte [*sc. iuris scientia*] -us esse maluisse, quam in -a [*sc. eloquentia*] secundus *Servius Sulpicius. al.*). 1259 -a Papiria *tribus* Tusculidarum (*sc. est invida sim.*). LABER. mim. 127 non possunt -i esse omnes omni in tempore. *al.*

b *attributive*: α *exempla varia*: CIC. Q. Rosc. 30 ad -os pervenit comoedo (*opp.* in novissimis ... histrionibus). Verr. II 2, 11 ex tota provincia homines nobilissimi -ique ... venerunt (3, 168 -orum h. atque honestissimorum [*coll. loco antecedente vix trahas ad* primor *p. 1267, 37*]. 4, 37 a Lysone ..., -o h. 4, 50 Phylarchum ... -um h. genere, virtute, pecunia. Sest. 114 cum bonis viris et h. -is. *al.*). Att. 13, 6, 4 illum fratri in -is ... legatis fuisse. ad Q. fr. 1, 1, 21 -us lictor (proximus l. *Orelli, cf. vol. VII 2, 1375, 81 sqq.*). LIV. 3, 12, 3 (*verba consularis*) *reum* suum -um militem fuisse. 8, 8, 17 viribus ingens bellatorque -us. 35, 19, 6 inter -os amicos Hannibalem habeto (SEN. benef. 6, 34, 2 habuerunt ... isti a. -os, habuerunt secundos, numquam veros. dial. 2, 18, 2. *al.; cf.* CVRT. 6, 7, 17 aliquem ex -a cohorte amicorum. *sim. al.*). SEN. contr. 2, 5, 17 vir eloquentissimus et temporis sui -us orator (*al., v. vol. IX 2, 900, 12*). CIL XI 3872 (*a. 32/3*) *quidam* viator ..., Augustalis prim⟨us⟩ (II 1944 VIvir A. ... -us et perpetuus. *al.*). VI 37773 (*saec. II ex.*) Iulio Iuliano viro magno philosopo -o. V 5933, 3 secutori -o palo (*al., v. vol. X 1, 176, 61 sqq.; cf. similem gladiatorum titulum* rudis -a: XIII 1997). XI 5283 (*saec. IV med.*) -o principali *coloniae* (*v. p. 1292, 46*). IVVENC. 2, 178 -orum procerum Iudaei nominis unus *Nicodemus* (*nisi ad* primor; *sec. Ioh. 3, 1* princeps Iudaeorum, *gr.* ἄρχων). COD. Theod. 16, 8, 13 venerandae christianae legis -is clericis. *al.* *subst. e contextu supplendo* (*pauca notabiliora a B aliena*): CRASS. or. frg. Cic. de orat. 2, 224 *quidam* sapiens ... homo cum -is nostrae civitatis (*sc. sapientibus hom.; vix recte adv. intellegitur vol. IV 1380, 46 sq.*). PETRON. 140, 1 matrona inter -as honesta. PLIN. nat. 17, 2 Crassus orator fuit in -is nominis Romani. *al.* β *in re militari* (*respiciuntur gradus militiae revocandi ad partes exercitus numeratas, v. p. 1358, 54*; primus pilus *v. p. 1360, 57; laxius v. p. 1353, 60 sq.*): CAES. Gall. 5, 30, 1 cum a Cotta -isque ordinibus acriter resisteretur (*de centurionibus; al., v. vol. IX 2, 964, 35 sqq.*). LIV. 7, 41, 5 alternis ... annis et tribunus militum et -us centurio erat, quem nunc -i pili appellant (39, 31, 9). 25, 14, 7 Pedanius princeps -us centurio (*al., v. p. 1286, 4*). 41, 3, 9 tribunus -us secundae legionis. CIL II 1681 (*saec. I*) centurioni hastato -o leg(ionis) IV (*al., v. vol. VI 3, 2556, 7 sqq. 32*). V 8750 (*saec. IV ex.*) magister -us de numero Erolorum seniorum. *al.*

2 *de rebus* (*ad designandos homines v. p. 1353, 68 sq.; de animali l. 73. al.*): **a** *usu communi*: α *attributive* (*subst. supplendo e. g. l. 15. 24 sq.*): TER. Eun. 429 tuomne ... hoc dictum erat? ... *audieram* saepe et fertur in -is. Phorm. 27 -as partis qui aget *in scaena* (*al., v. vol. X 1, 465, 34 sqq.*). Ad. 259 *hominem* -arum artium ... principem (CIC. Brut. 151 *v. sub 1a*). CATO orat. 183 patrem -um, postea patronum proximum nomen habere. ACC. trag. 501 -o ex loco *principes* (*item respiciuntur homines e. g.*: PROP. 2, 28^{a}, 30 heroidas inter -us ... l. SEN. contr. 3 praef. 14 qui *Passienus orator* nunc -o l. stat. *in re publica e. g.*: TAC. Germ. 13, 2 apud principem. PLIN. paneg. 10, 4 te providentia deorum -um in l. provexerat. *respiciuntur res*: CIC. fin. 3, 52 ea quae -o l. sunt *in vita.* 3, 53 omne, quod est bonum, -um l. tenere. *al.*). CIC. Verr. II 1, 63 oppidum est ... Lampsacum ... in -is Asiae provinciae clarum (2, 86 in -is Siciliae. *al.; per ellipsin audaciorem e. g.* PLIN. nat. 3, 101 Brundisium ..., in -is Italiae [*sc. oppidis sim.*] portu nobile). de orat. 2, 62 quis nescit -am esse historiae legem, ne *eqs.* (*postea*: deinde ...; haec ... fundamenta). rep. 1, 39 *populi* -a causa coeundi est ... naturalis quaedam hominum quasi congregatio (4, 3. *al.*). off. 1, 160 ut -a *officia* dis ..., secunda patriae ... debeantur (PLIN. epist. 5, 6, 42 -um ... o. scriptoris existimo, ut *eqs.*). Att. 5, 4, 1 tua cura de illo meo -o et maximo mandato. BELL. Hisp. 17, 2 neque in illius *Pompeii* prospera acie -am fortunam neque in adversa secundam obtinuimus. VERG. Aen. 10, 100 rerum cui *Iovi* -a potestas (summa *var. l.*). HOR. epist. 1, 18, 17 ut non sit mihi -a fides? LIV. 26, 21, 8 quibus *signis* inter -as Graeciae urbes Syracusae ornatae fuerant. GRATT. 229 -ae spes ambitiosa coronae. CVRT. 6, 3, 17 egregium ... opus et inter ˪-a˩ gloriae vestrae numerandum (˪ ˩ *sc.* opera, *vix ad p. 1356, 38*). PEREGR. Aeth. 9, 4 inter ... agros cultissimos et hortos -os iter habuimus. CONC. Carth. a. 397 p. 40 l. 150 ut -ae sedis episcopus non appelletur princeps sacerdotum (*sim.* AVG. epist. 53, 4 a Secundo ... -ae s. episcopo. CIL VIII 23035 [*saec. VI?*] episcopus -ae s. provincie Mauritanie. *al.; ceterum e. g.* CONC. Carth. a. 397 p. 34 l. 23 provinciae, quae -as sedes habent. REG. eccl. Carth. l. 848 et apud -am sedem ... et in metropoli. *al.*). PRVD. perist. 2, 463 *Petrus* cathedram possidens -am. CLAVD. 20, 320 militiam nullam nec -a superbus cingula dignari. HIST. Apoll. rec. A 12 *senex* ut vidit -am speciem iuvenis (*sim.* rec. B). PS. PRIMAS. in I Tim. 6, 17 p. 672^{A} -um eorum ... morbum, *superbiam* (*Pelag.* principalem). *al.*

β *praedicative*: (I) -um esse: *forma* -um est (*cf. p. 1356, 24*): TER. Haut. 365 in tempore ad eam veni, quod rerum omniumst -um. Ad. 632 nunc hoc -umst: ad illas ibo *eqs.* CATO agr. 28, 2 *terram* calcato quam optime poteris: id erit ei rei -um. CIC. Catil. 1, 12 id, quod est -um et quod huius imperii ... proprium est, facere nondum audeo. 3, 15 illud, quod faciundum -um fuit, factum ... est. off. 1, 47 de benivolentia ... -um illud est in officio, ut ei plurimum tribuamus, a quo plurimum diligamur (LIV. 1, 55, 1 quorum *negotiorum* erat -um, ut *eqs.* SEN. contr. exc. 3, 1, 2. *al.*). 2, 30 certum ... hoc sit, idque et -um et maxime necessarium, familiaritates habere. VARRO rust. 1, 16, 2 e quis quattuor quod est -um, refert infesta regio sit necne. *al.* *cetera*: CIC. part. 83 ut illa -a sint suasori ... videnda, quid *eqs.* fin. 5, 34 cum -ae sint animi partes, secundae corporis. CAES. civ. 1, 9, 2 sibi semper -am fuisse dignitatem. VARRO rust. 1, 20, 1 de omnibus quadripedibus -a est probatio, qui idonei sint boves *eqs.* *al.* (II) *iuxta alia verba*: TER. Haut. 963 suavia in praesentia quae essent, -a habere neque consulere in longitudinem ([SCHOL. Ter. p. 125, 9 optima]. CIC. off. 3, 101 illa [*honestatem sim.*] -a et summa habemus. BELL. Alex. 8, 3 SALL. Iug. 84, 2. *al.*). Eun. 1081 hoc etiam, quod ego vel -um puto (Ad. 858 quae tibi putaris -a, ... ut repudies. LVCIL. 1337 virtus est commoda ... patriai -a putare, deinde parentum, tertia iam postremaque nostra. *al.*). SALL. Iug. 41, 1 abundantia earum rerum, ˪quae˩ -a mortales ducunt ([*ad neutr. v. e. g. Constans, de serm. Sall., 1880, 79*]. 76, 6 argentum et alia, quae -a ducuntur). LIV. 26, 40, 1 *consul* -um ac potissimum omnium ratus Syracusis ... inconditas componere res. *al.*

b *speciatim de mercibus, edulibus, agris sim. eorumve qualitate* (*saepe cum respectu pretii vel reditus*): ENN. frg. var. 38 apriculum piscem scito -um esse Tarenti. CATO agr. 1, 7 praedium, quod -um siet, si me rogabis, sic dicam: ... vinea est -a, ... secundo loco hortus *eqs.* ([*inde* VARRO

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rust. 1, 7, 9 -us *ager*]. COLVM. 3, 3, 3 -ae vineae). 76, 1 alicae -ae *tantum*. SEN. dial. 1, 3, 6 -ae formae feras (EDICT. imp. Diocl. 8, 1a L. pellis Babulonica -ae f. 8, 6a. 8, 23. *al.*). COLVM. 5, 8, 1 olea, quae -a omnium arborum est (*2* eximia ... eius ratio). PETRON. 40, 3 -ae magnitudinis aper. PLIN. nat. 10, 60 cum haec ... ales (*sc. grus*) inter -as expetatur. 21, 31 -a nobilitas Cilicio *croco* ..., dein Lycio ..., mox ...; aliqui Theraeo secundum locum dedere. CIL IV 2595 liquamen (*al., v. vol. VII 2, 1475, 24 sqq., addas* PELAGON. 13). MART. 11, 27, 11 -a ... de Tusco serica vico. 12, 66, 5 gemmantes -a fulgent testudine lecti. HYG. lim. grom. p. 168, 14 *pretia* arvi -i, arvi secundi, prati, *eqs.* TAB. cer. Dac. (CIL III p. 953) 15, 18 thus -um (*cf. Plin. nat. 12, 65* optimi t. ..., secundi, ... tertii). VET. LAT. cant. 4, 14 (Hier. epist. 65, 14, 3, *sim.* VVLG.) murra et aloe cum omnibus unguentis -is (Am. 6, 6 [cod. 175. *al., Vulg.* optimo]). EDICT. imp. Diocl. 6, 21 L. cepae virides -ae ([*6, 22* sequentes]. *gr. respondet* μεγάλων *ut*: 6, 26 cucurbitae -ae). 6, 28 cucumeres -i (*gr.* πρ⟨ωτ⟩είων). 7, 42 pro birro qualitatis -ae ([*gr.* βίρου πρωτείου]. COD. Theod. 14, 20, 1 -ae q. piscem. *al.*). *al.*

B *pro subst.*: **1** *masc.*: **a** *vario usu*: TER. Eun. 248 est genus hominum, qui esse -os se omnium rerum volunt. RHET. Her. 4, 54, 68 *Marius* modo consul ..., deinde -us erat civitatis, tum *eqs.* (CIC. Verr. II 2, 53 longe -us c. [LIV. 29, 28, 7. 30, 42, 11]. 4, 15 legationis ... princeps est Heius – etenim est -us c. CAES. Gall. 2, 13, 1 obsidibus acceptis -is c. *al.; cf. p. 1353, 74*). CIC. S. Rosc. 15 nobilitate et pecunia ... sui municipi ... facile -us. NEP. Iph. 1, 1 fuit ... talis dux, ut non solum aetatis suae cum -is compararetur, sed ne *eqs.* VERG. Aen. 4, 133 -i Poenorum. 7, 468 -is iuvenum (8, 105. 9, 785). 9, 309 -orum manus ... iuvenumque senumque (*vix ad* primor, *quamquam dubitat* SERV. *ad l.; huc trahit* CLAVD. DON. *ad l.* p. 229, 12). HOR. carm. 2, 7, 5 Pompei, meorum -e sodalium (SCHOL. praecipue. *sunt, qui ad I trahant*). epist. 1, 20, 23 me -is urbis belli placuisse domique. 2, 2, 204 extremi -orum (*v. p. 1332, 1*). LIV. 24, 4, 3 ⟨tut⟩orum -i. PLIN. nat. 25, 87 Servilius Democrates e -is medentium. STAT. Theb. 4, 817 incubuere ... turba simul -ique. PLIN. epist. 2, 13, 4 pater ei in equestri gradu clarus, ... mater e -is. VET. LAT. I Tim. 1, 15 (cod. 78. *al.* = VVLG.) quorum *peccatorum* -us ego sum (*explicat e. g.* AVG. serm. 299, 6 p. 1371 non quia prior peccavit, sed quia ceteris plus peccavit). RVFIN. hist. 2, 14, 6 virtutis merito ⌊-orum principem⌋ Petrum *apostolum* (*nisi trahas ad p. 1267, 52*; ⌊ ⌋ *gr.* προήγορον). AVG. epist. 43, 8 Secundus *episcopus*, qui tunc *in Numidia* erat -us (-as *edd., sed v. p. 1237, 71 sq.; cf. p. 1354, 40*). CONC.^S I 2 p. 69, 30 Eutychius ... -us *Quartodecimanorum haereticorum* (*de eodem*: I 5 p. 103, 25; *gr. I 1, 7 p. 104, 17* ἔξαρχος). II 3, 1 p. 187, 11 *concilium*, cui praesul et -us est ... archiepiscopus Dioscurus. LEO M. epist. 41 Arel. 11 cum talis habetur antistes, cuius -i (plurimi *var. l.*) ... incitentur exemplo *fideles*. *al.* *locut. praepos.* in -is (*cum gen. part. praeter l. 47; cf. subst. suppl. p. 1354, 2 et adv.* imprimis): LVCIL. 481 ficta monstra ..., quorum in -is Polyphemus *putatur*. CIC. Verr. II 2, 88 in -is Siculorum in dicendo copiosus est. Font. 41 in -is eorum hominum, qui nunc sunt. NEP. Paus. 1, 2 in -is omnium Persarum et manu fortis et consilii plenus. VAL. MAX. 8, 14 ext. 4 quorum e numero nescio an in -is Pausanias debeat referri. *al.* **b** *technice in re publica* (*in re militari l. 66; cf. usu laxiore e. g. l. 19 sqq.*): CIC. S. Rosc. 109 venit in decem -is legatus ... Capito (*cetera exempla plur. allata sunt sub* decemprimus *vol. V 1, 127, 83 sqq., quo certe spectant exempla singularis; e coni. dub. pro* denos CIC. Att. 10, 13, 1). Verr. II 3, 68 Agyrio magistratus et quinque -i ... evocantur (73). nat. deor. 3, 74 chirographum sex -orum imitatus est (CIL I² 1490 scr(iba) q(uaestorius) de sexs -is. VLP. frg. Vat. 124. *inde sing. compos.* sexprimus *q. v.*). CAES. civ. 1, 35, 1 evocat ad se Caesar Massilia XV -os. VARRO ling. 5, 91 -i singularum decuriarum decuriones dicti (*inde* FEST. p. 355). INSCR. lat. Corinth. 68, 9 (*saec. I med.*) *cuidam* archieri ..., -o Achaeon (*sc.* τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀχαιῶν, *v. ed. ad l.; cf. ibid.* 75). CIL III 12646 Q. Sab. Vital. pr(imus) Augustalium (*cf. p. 1353, 66*). VIII 12302 Zopyrus ... Bisicensis ex XI pr(imis) (*item* 12331. 23853. *cf.* undecimprimus). COD. Theod. 12, 1, 189 -us curiae, qui ... ad summum pervenerit gradum (*cf. p. 1268, 35 sqq.*). MARCELL. chron. II p. 90, 471 Aspar -us patriciorum (*inde* IORD. Get. 239). CASSIOD. var. 9, 21, 5 -i ordinis vestri ac reliqui senatus ... auctoritate. GREG. TVR. Franc. 4, 13 p. 144, 18 misit rex Imnacharium et Scaptharium -os de latere suo. 6, 3 p. 267, 13 rex ... episcopum cum -is regni sui direxit. *al.* *in re militari*: INSCR. Année Épigr. 1990 n. 332 (*Faleriis, saec. I¹*) *quidam* tr(ibunus) mil(itum), -us pili (*pro* primipilus, primus pilus *sim.* [*errore an ad variandum vel explicandum term. techn.?*]). TAC. hist. 2, 89, 2 *ibant* ante aquilas praefecti castrorum tribunique et -i centurionum. AMM. 25, 5, 4 Iovianus eligitur imperator, domesticorum ordinis -us. *al.*

2 *fem.*: **a** *per ellipsin vocis q. e.* pars *in locutionibus, quibus quid maximi momenti vel summae admirationis esse statuitur* (*plur. praeter p. 1356, 13; cf. p. 1354, 15*): CIC. de orat. 2, 147 cum ad inveniendum in dicendo tria sint..., non possum ... non ingenio -as concedere (ac. 2, 118 Thales, ... cui sex *sapientes* reliquos concessisse -as ferunt). 3, 213 huic *actioni* -as dedisse Demosthenes dicitur, cum rogaretur, quid in dicendo esset -um, huic secundas, huic tertias ([*sim.* orat. 56 *infra et* Brut. 142 *sub 3a*]. Phil. 8, 13 -as omnium civium P. Nasicae ... dare. *al.*). Brut. 84 eloquentiae, sapientiae ... etsi utrique (*sc. Scipioni Laelioque*) -as, priores tamen libenter deferunt Laelio (*al., v. vol. V 1, 319, 56 sqq.*). 183 facile -as tulerunt (TAC. ann. 14, 21, 4). 308 -as in causis agebat Hortensius, *ceterum* ... probabatur Antistius. 327 (*interpol.?*) erat excellens iudicio vulgi et facile -as tenebat *orator quidam* (orat. 141. *al.*). orat. 18 Antonius, cui vel -as eloquentiae patrum ... tribuebat aetas (56 et -as et secundas et tertias actioni. TAC. dial. 25, 3). PS. AVR. VICT. epit. 34, 3 neminem tanti ordinis *senatus* -as habere quam imperatorem (AVG. civ. 9, 5 p. 375, 22 sectae *Stoicorum. al.*). *al.* *sing.*: PS. AVG. serm. coll. Morin p. 622, 9 ne forte, praepropere volendo scire summam, non discas -am. **b** *de ipsis feminis* (*cf. p. 1354, l. 1355, 32*): HOR. carm. 4, 6, 31 virginum -ae puerique claris patribus orti. APVL. met. 11, 5, 1 summa numinum, regina manium, -a caelitum (*vix ad I*). HIER. epist. 108, 33 (vers.) *Paula* Romani -a senatus (*v. Straub, Regeneratio imperii, 1972, 348 adn. 47*). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 29 *Melaniam* Romanae nobilitatis -am (*ex Hier. chron. a Abr. 2390* nobilissima mulierum). CASSIOD. Ios. antiq. 11, 199 p. 318 *Esther* omnes ... -as Iudaeorum pulchritudine superabat.

3 *neutr.*: **a** *usu vario*: LVCR. 1, 86 ductores Danaum delecti, -a virorum (*sec. gr., v. Bailey ad l.*). CIC. Brut. 142 (*nisi trahas ad p. 1354, 48*) *Demosthenem respondisse* ei, qui quaesivisset, quid -um esset in dicendo, actionem *eqs.* (*cf. l. 3*). orat. 4 -a ... sequentem honestum est in secundis tertiisque consistere. part. 5 invenire -um est oratoris. *al.* **b** *iuncturae cum praepos.*: in -o, in -is (*cf. adv.* imprimis *et subst. subaudiendo p. 1354, 15. 24 sq.*): VARRO ling. 7, 2 Aelii, hominis in -o in litteris Latinis exercitati, interpretationem (*nisi masc., subaudiendo* loco; *item*: CHIRON 812 de potionibus ...: in -o haec sunt, quae conficiuntur catartica). PLIN. nat. 28, 35 omnium ... in -is ieiunam salivam contra serpentes praesidio esse. MOD. dig. 31, 34, 5 in -is est non esse consumptam ... actionem. *al.* ? ad -a (*fort. pro* in -is *sec.* ad ultimum *sim., sed exempla similia vol. I 516, 29 non exhibentur; cf. supra p. 1348, 3*): VERG. georg. 2, 134 *citri* folia haut ullis labentia ventis, flos ad -a tenax (SERV. prime, maxime. *cf. Arus. gramm. 43* adprima vel adprime [*affert l. 35 et Ter. Andr. 61 Hec. 247*]. *an intellegas folia ventos non sequi, sed flores -is tangentibus adhaerere [coll. vol. I 528, 78], ut locus spectet ad I?*). inter -a (*cf. p. 1354, 36*): PLIN. nat. 3, 67 *urbs* clauditur ab oriente aggere Tarquini Superbi, inter -a opere mirabili. 14, 11 *quod* memoria dignum inter -a ... existimavit *quidam*. 14, 44. *al.* (*v. vol. VII 1, 2134, 38 sqq.*).

IV *notione temporis, loci, aestimationis minus vigente praevalet respectus numerationis vel* **seriei** (*quem hic illic vix discerni posse non est mirandum, v. e. g. p. 1358, 35. 1359, 9; exempla selecta inde a* CIC.):

A *generatim*: **1** *usu vario, sc. solum ponitur* (*pro subst. p. 1357, 3. 35; cf. l. 70*); *numerantur*: **a** *varia*: α *in quolibet ordine, qui illustratur fere vocibus seriem continuantibus*: PLAVT. Poen. 330 -a salva sis, et secunda tu *eqs.* (*v. p. 1213, 67; sim. opp. alia ordinalia*: LVCIL. 499 *emptus est modius sim.* -us semisse, secundus nummo, tertius *eqs.* CIC. nat. deor. 3, 53 Ioves tres ..., ex quibus -um et secundum natos in Arcadia ... ferunt [*item distinguuntur qui eiusdem nominis sunt*: 3, 57 Aesculapiorum -us. *al.*]. CIL I² 1014 a cippo dec(i)mo ad -um ped(es) *tot. al. [addasne p. 1365, 60?]; in indicando loco libri*: ASCON. Pis. p. 14, 1 cir(ca) ver(sum) a ⌊-o, CCLXX [*sc. versu, opp.* a novis(simo) *ibid. p. 19, 14. al.; cf. p. 1350, 9*]. *sim. saepius ibid.*). CATO agr. 18, 7 unumquodque corium ...; -um corium ..., alterum corium (66, 2 in labrum -um ..., in alterum dolium [*v. vol. VII 2, 813, 3 sqq.*]. 157, 1 *brassica* -a est levis; ... altera est crispa. *al.; cf. p. 1358, 31. 1359, 13. al.*). 19, 1 foramen, quod -um facies, semipedem ab cardine facito, cetera divido quam rectissime. VARRO Men. 402 ab uno quoque compito ...; a -o compito. CIC. Q. Rosc. 37 est hoc -um et ... gravissimum argumentum, quod ego pluribus verbis amplecterer, si non alia ... clariora testimonia in causa haberem. ac. 2, 93 neque ultimum ... paucorum neque -um multorum *definiri posse numero certo*. Tim. 14 quando ... trium vel numerorum vel figurarum ... contingit, ut, quod medium sit, ut ei -um pro portione, ita id postremo conparetur, *eqs.* *al.* β *in ordine quodam sollemni* (*v. etiam p. 1357, 37*): TER. Hec. 39 *comoediam* refero denuo; -o actu placeo (DON. Ter. Andr. praef. 3, 1. *al.; in imag.* CIC. Verr. II 1, 32). RHET. Her. 2, 1, 1 in -o libro ... breviter exposuimus *eqs.* (2, 1, 2. 2, 17, 26. *et saepe. in opere duorum tantum l. e. g.* GELL. 4, 11, 3 Cicero in l. de divinatione -o [*item* 15, 13, 7]. *subst. supplendo*: FEST. p. 261 Ennius [*v. app. crit.*] in -o. PLIN. nat. 2, 140 in -o annalium suorum tradidit L. Piso *eqs.* 13, 87 -o commentariorum. *al.*). CIC. leg. agr. 2, 16 -um caput est legis agrariae, quo *eqs.* (GAIVS dig. 9, 2, 2 pr. lege Aquilia capite -o. *al.; cf. p. 1349, 73. 1357, 73*). Brut. 76 -um ... Punicum ... bellum (nat. deor. 2, 7. 165. *al.*). rep. 2, 18 *tot annis post Lycurgum* -a posita est olympias (2,

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

42 VELL. 1, 8, 4. CENS. 21, 1 [*e Varrone*]. *al.*). HOR. sat. 2, 8, 6 dic ... quae -a iratum ventrem placaverit esca. :: in -is Lucanus aper *eqs.* (*sc. escis, nisi pro subst. ut* PETRON. 66, 2 habuimus ... in -o porcum ...; [*3*] sequens ferculum ...; [*7*] in summo. *hucine p. 1348, 14? ceterum cf.* MART. 11, 31, 5 has *cucurbitas* -a feret alterave cena, has cena tibi tertia reponet. LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 95, 24 de -o ... ferculo. p. 95, 28 -am prandii partem). FAST. ann. Iul. Amitern. Iun. 24 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 187) *duae aedes dedicatae* ad milliar(ium) prim(um) et sext(um) (GAIVS inst. 4, 104 intra -um urbis Romae m. *al., v. vol. VIII 948, 37 sq. 52 sq.; sim.* FAST. ann. Iul. Vatic. Mart. 15 [Inscr. Ital. XIII 2 p. 173] via Flam(inia) ad lapidem prim(um) [MART. 11, 79, 1 IVV. 6, 577 PLIN. epist. 7, 29, 1. *al.*]). TERT. apol. 21, 15 duobus ... adventibus eius *Christi* significatis, -o, qui iam expunctus est in humilitate condicionis humanae, secundo, qui concludendo saeculo imminet *eqs.* (*item opp.* secundus a.: LACT. inst. 7, 1, 24 AVG. in euang. Ioh. 4, 5. *et saepius; cf. p. 1327, 35*). *al.*

b *partes temporis* (*per metonymiam l. 37*): **α** *variae* (*cf. p. 1356, 75*): (I) *adi.*: TER. Hec. 136 nocte illa -a virginem non attigit, quae consecutast nox eam, nihilo magis. ATTA com. 18 annum novum voluerunt esse -um mensem Martium (20 maiores Martium -um habuerunt, *sc. m.* CIC. nat. deor. 3, 56 VARRO ling. 6, 33. *al., e. g. p. 1351, 68*). CIC. S. Rosc. 19 cum post horam -am noctis occisus esset (*item* noctis: BELL. Afr. 70, 5 EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 76, 2. *al.; ceterum*: CIC. Att. 4, 3, 4 se h. -a in comitio fore. VARRO ling. 9, 73. PVBLIL. sent. D 28 [*opp.* decima]. HOR. epist. 1, 17, 6. *al.; de h. canonica eccles. e. g.* REGVLA mag. 35, 2 psalmi ... per horas suprascriptas diei, id est -am, tertiam ..., dici debent. BENED. reg. 18, 2). Verr. II 1, 20 -o die ..., alter dies ..., tertius dies ..., reliquis diebus (de orat. 1, 26 [*opp.* postero]. Tusc. 4, 64 [*opp.* proxumo]. *al.* VARRO ling. 6, 27 -i d. mensium nominati Kalendae. *al.*). Brut. 304 erat Hortensius in bello -o anno miles, altero tribunus (fin. 2, 66. ac. 2, 13 qui exactis regibus -o a. consul fuit. *al.* LIV. 2, 8, 9. *al.*). CAES. Gall. 7, 3, 3 ante -am confectam vigiliam (7, 60, 1. 7, 83, 7 BELL. Afr. 37, 1 SALL. Iug. 106, 4. *al.*). VARRO ling. 5, 5 tertium saeculum non videt eum hominem, quem vidit -um. rust. 1, 37, 1 quo die dicitur luna esse extrema et -a (*saepe, v. vol. VII 2, 1833, 64 sq.*). *al.*

(II) *fem. pro subst.*: (A) *de hora* (*cf. l. 21*): *ipsa*: MART. 10, 70, 8 nunc me -a sibi, nunc sibi quinta rapit. PLIN. epist. 3, 5, 13 intra -am noctis. REGVLA mag. 50, 10 a -a usque in tertiam. *al.* *meton. de officio horae -ae* (*cf. l. 25*): REGVLA mag. 19, 1 post -am in oratorio dictam (BENED. reg. 15, 3 REGVLA Tarnat. 9, 2. *et saepe*). 51, 1 inter matutinos et -am pura fieri debet oratio (*item* 52, 6). BENED. reg. 16, 2 -ae, tertiae, ... completoriique tempore. *al.* (B) *de die hebdomadis, forma* -a sabbati (*explicat e. g.* AMBR. in Luc. 10, 151 dominica, quae est -a post sabbatum): VET. LAT. psalm. 23, 1 (cod. 300. *al., sim.* VVLG.) psalmus ipsi David -a s. (*gr.* τῆς μιᾶς, cod. 303 -a die s.). Matth. 28, 1 (cod. 3. *al., sim.* VVLG., *gr.* μίαν, *cod. 5* una). Marc. 16, 9 (cod. 3. *al.* = VVLG.) mane -a s. (*gr.* πρώτῃ, cod. 16 -a die s.). *al.*

β *anni quadripertiti*: (I) *de hieme*: VARRO ling. 6, 9 *anni* pars -a hiems, ... tempus secundum ver *eqs.* (II) *de vere* (*cf. p. 1345, 1*): -um tempus, -a aetas: CE 967 (*aet. Aug.*) ut rosa amoena homini est, quom -o tempore floret, ... seic ego amoena fui (*nisi rectius -am rosam respici putes, sed v. Schulze, Zeitschr. vergl. Sprachf. 47, 1916, 185 et cf. l. 53. p. 1367, 33*). GLOSS. -a aetas: ver (*inepte explicatur* VERG. georg. 2, 362; *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1209 -a a.: -um tempus. 1212 -a a.: vernum tempus. GLOSS. IV 468, 42 ver: p[ro]rima a.). -um ver (*sed fem. l. 66; abundantia quadam significari -um anni tempus putat e. g. Niedermann, Recueil 1954, 54 sq.; praeterea cogitare possis de evanida vi partitiva iuncturae p. 1347, 35 illustratae, cui adnumerari possit etiam* CHIRON *infra. non est quod huc trahas cognomina* CIL III 7783 [*saec. II/III*] Prima Vera): CHIRON 958 in -o vere facere debebis *medicamentum.* 959 medicamentum -o vere ante herbam novam dabis. PHILAGR. med. 4 p. 176, 20 -o vere intrante ([*opp.* p. 177, 2 in -o vere mediante]. ORIBAS. syn. 1, 7, 6 Aa p. 44, 29 [*opp.* p. 45, 2 deficiente -um vir. *sim.* La, *gr.* ἦρος]. RVF. podagr. 17. *al.*). ORIBAS. syn. 1, 7, 6 Aa p. 45, 2 deficiente -um vir (*sim.* La). 9, 56, 7 Aa p. 390 initio -um vir ([*sim.* La, *gr.* ἦρος]. ALEX. TRALL. 2, 253 [*gr. II p. 527* ἔαρος]. *al.*). *et saepius apud eundem.* GLOSS. III 426, 7 ἰσημερία ⟨ἐ⟩αρινή: sol[i]stitium ⌞-a vera⌟ (⌞ ⌟ *add. man. sec.*). IV 295, 42 vernum: -a vir (*var. l.* -um ver *confirmatur* 577, 56).

2 *coniungitur cum aliis numeralibus* (*adi. multitudinem indicantibus p. 1358, 1*): **a** *cardinalibus* (*v. et infra p. 1358, 56. 1359, 70. al.; cf. p. 1355, 49 sqq.*): PLAVT. Bacch. 422 (*421* quom tu adulescens eras) annis viginti ... -is. CIC. Tusc. 4, 63 -os tris versus *tragoediae.* nat. deor. 3, 53 *Dioscuri* -i tres ... ex ... Iove ... et Proserpina nati. 3, 54 Musae -ae quattuor. fam. 3, 8, 2 -a duo capita epistolae. VARRO rust. 3, 10, 4 quinque diebus -is ..., deinde. VERG. Aen. 5, 308 tres praemia -i accipient (SERV. -i aliorum comparatione, nam unus est -us). *al.* *minus definite*: TER. Hec. 177 -os (*A*; primo, primum *var. ll.*) dies complusculos bene convenibat sane inter eas; interim ... odisse coepit. **b** *ordinalibus* (*minus frequenter quam forma* unus et vicesimus, *v. Neue-Wagener, Formenlehre*[3] *II 318*; -a et decima *pro* undecima GROM. p. 278, 13 [*e* DIG. 10, 1, 7, *ubi trad.* decimo, *ed.* undecimo]): LIV. 31, 5, 1 anno quingentesimo quinquagesimo -o ab urbe condita. MANIL. 5, 631 pars vicesima -a *Piscium* (GELL. 10, 13, 4 EVTR. 8, 7, 3. *al.*). VLP. dig. 8, 5, 4, 3 Pomponius libro quadragensimo -o (DIG. 8, 4, 14. *al.*). 40, 4, 12, 2 libro trigensimo -o (COD. Iust. 7, 63, 2, 1 [*a. 518*]. *al.*). EVTR. 4, 10, 1 anno quinquagesimo -o (DIG. 44, 2, 8. *al.*). *al.* *interponitur* et: TERT. adv. Iud. 8, 11 in quadragesimo et -o anno. SOL. 1, 23 olympiade -a et quadragesima (*item praeponitur*: CIL V 6738 -o et septuagesimo anno). EVTR. 4, 1, 1 quingentesimo quinquagesimo et -o anno. HIST. AVG. Aur. 18, 1 *anno* sexagesimo et -o. *al.*

*?***3** *usurpatur pro numero cardinali*: CIL VI 13437 q(ui) vixit annos III, me(n)ses IIII, dies XV, hora -a (*al., v. vol. VI 3, 2957, 44, sed 'mortuus est' sim. subaudiendum esse putat Hallbauer, De numeralibus lat. epigr., Diss. Halle 1936, 112*). INSCR. christ. Diehl 3839 *sepulcri violator* inferet ... aur(i) prima(m) lib⟨ram⟩ (*'unam?' Diehl in indice p. 569, sed per enallagen trahere possis ad p. 1354, 72* [primi *coni.* CIL III 9674]).

B *speciatim*: **1** *in re publica et in re militari respiciuntur*: **a** *varia*: CATO inc. lib. frg. 1 alteras oppidum vi captum, alteras -o pedatu et secundo (*re parum certa, cf. vol. X 1, 965, 26 sqq.*). LEX agr. (CIL I[2] 585) 37 quei *cives* classis -ae sient (*al., v. vol. III 1294, 77 sqq.; addas* PS. SALL. rep. 2, 7, 11. 2, 12, 1). CIC. Verr. I 11 quaestura, -us gradus honoris (har. resp. 43 ad rem publicam. NEP. Them. 2, 1. *al.* ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 2, 13 fruantur ... -o sacerdotiorum gradu. *al.; cf.* -us ascensus: CIC. leg. 3, 7). II 1, 43 -i ... magistratus, *i. quaesturae*, ... scelere (TAC. ann. 13, 29, 2). 2, 49 legati tui -o anno te reliquerunt (3, 97 -o istius *Verris* a. consul *erat.* rep. 4, 3 -o a. *militiae. al.*). Cato 60 inter -um et sextum consulatum *M. Valerii Corvini* (fam. 13, 4, 2. SALL. or. Phil. 15 alterum c. petis, quasi -um reddideris. ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 80, 5. *al.*). LEX de Germ. tab. Heb. 7 *centuriae* -ae X ..., insequentes V (*ibid.* 25). *al.*
b *ordo sciscendi, creandi, rogandi sim.* (*viget saepius, ut l. 35, respectus initii ad I trahendus*): LEX agr. (CIL I[2] 585) 1 pro tribu Q. Fabius ... -us scivit (LEX Anton. de Term. [CIL I[2] 589] pr. 4. CIC. dom. 80 [*79* Fidulio principe]. Planc. 35. *al.*). CIC. Verr. II 1, 73 qui esset in consilio et -us sententiam diceret (har. resp. 14 de hac domo. Phil. 6, 8 in hoc ordine. 10, 6. *al.*). or. frg. A 9, 5 me praetorem -um esse factum, te ... in tertium locum esse subiectum (leg. agr. 2, 26 legem ab eo praetore ... qui sit -us factus ferri iubet. Pis. 2 *v. infra.* Brut. 321. *al.*). Mur. 18 *neminem* fugit, cum multi pares dignitate fiant, unus autem -um ⟨locum⟩ solus possit obtinere, non eundem esse ordinem dignitatis et renuntiationis ([*suppl. Mommsen; vix defendas adi. pro subst.*]. TAC. ann. 3, 22, 4 exemit ... consulem designatum dicendae -o loco sententiae). p. red. in sen. 17 *me*, quem comitiis tuis praerogativae -um custodem feceras (*cf.* Pis. 11 cui -am comitiis tuis dederas tabulam praerogativae. nat. deor. 2, 10 -us rogator, ut eos *consules creatos* rettulit, ... est repente mortuus). Pis. 2 me cum quaestorem in -is, aedilem priorem, praetorem -um cunctis suffragiis populus Romanus faciebat (SVET. Vesp. 2, 3 -a ... petitione et in -is *praeturam adeptus est*). Phil. 5, 1 eius sententia qui -us rogatus est (10, 3 te sententiam -um rogat. Att. 1, 13, 2. 4, 2, 4 ad Q. fr. 2, 1, 2 SALL. Catil. 50, 4. *al.*). *al.* LIV. 1, 43, 11 equites ... vocabantur -i *ad suffragia.* 6, 38, 5 *cum* 'uti rogas' -ae tribus dicerent. *al.* **c** *partes exercitus* (-us pilus *v. p. 1360, 57, ipsos centuriones p. 1354, 3*): LEX repetund. (CIL I[2] 583) 2 ⟨ab eo quei ... tr(ibunus) mi⟩l(itum) l(egionibus) quattuor -is aliqua earum fuerit (16. 22 LEX Corn. Cic. Cluent. 148 LIV. 27, 36, 14. *ad rem v. Mommsen, Staatsrecht II*[3] *576. de singulis*: CAES. civ. 3, 88, 2 quarum *legionum* una -a, altera tertia appellabatur. HIRT. Gall. 8, 54, 2. INSCR. numm. lib. rei publ. 544, 13 [*a. 32*]. *al.*). CIC. div. 1, 77 signifer -i hastati (*sc. manipuli; al., v. vol. VI 3, 2555, 84 sq.*). Att. 5, 20, 4 ille cohortem -am totam perdidit (CAES. Gall. 5, 15, 4 duabus ... missis subsidio cohortibus ... atque his -is legionum duarum. civ. 3, 64, 4. *al.*). CAES. Gall. 1, 41, 3 cum tribunis militum et -orum ordinum centurionibus (*sc. centuriarum; al., v. vol. IX 2, 953, 38 sq.*). LIV. 26, 6, 1 -i principis ... signum (*sc. manipuli*). *al.* *loci inter iuncturam et compos. ambigui*: NOT. dign. or. 5, 38 equites -i scutarii (7, 28. *sed cf. p. 1274, 30*). 5, 40 equites -i clibanarii Parthi. 7, 33 equites -i sagittarii (*item trad.* occ. 7, 188, *sed* -o s. *trad.* occ. 6, 26. 69; *cf. e. g.* secundo s. *ibid. 6, 70. al. et quae procul dubio p. 1274, 28 addenda est Inscr. Dessau 9216* [*a. 425*] militum -o sagittariorum [*v. Hoffmann, Das spätröm. Bewegungsheer, 1969, I 55. 59 et II 27 adn. 202*]). **d** *partes urbis, imperii*: regio: VARRO ling. 5, 45 e quis *partibus urbis* -a scripta est r. Subur[b]ana, secunda Esquilina *eqs.* (*item Romae*: 5, 47 -ae r. quartum sacrarium. CIL VI 975a I 1 [*a. 136*]. 2226 CVRIOS. urb. p. 73, 4. *al.; in ecclesia e. g.* INSCR. christ. urb. Rom. 4202 Petri subdiaconi sanct(a)e ecclesiae

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Roman(a)e r. -ae). LIV. 45, 29, 9 *in Macedonia caput* -ae r. Amphipolim *fecit Paullus.* PLIN. nat. 3, 62 r. ea ... -a Italiae servatur ex discriptione Augusti (*de eadem*: 3, 68). INSCR. Tun. Merlin 1122 (*Carthagine*) lector r(e)gion(is) prime (*cf. l. 1*). *varia*: PROVINC. laterc. Veron. 8, 2 Belgica -a (AMM. 15, 11, 9. *al.*). 8, 4 Germania -a (AMM. 15, 11, 17. CIL XII 1524 [*saec. V[1]*]. *al.*). 8, 7 Lugdunensis -a (EDICT. imp. Valent. frg. Vat. 37, 4 AMM. 15, 11, 11. *al.*). COD. Theod. 7, 4, 30 per -am, secundam ac tertiam Palaestinam (NOVELL. Iust. 103, 3, 2). *al.*

2 *in iure, in iudicio* (*secerni vix possunt quaedam prope accedentia sive ad I, e. g. l. 24, sive ad III, e. g. l. 17*): TER. Haut. 965 (*pater filio*) ubi, cui decuit -o, tibi non licuit per te mihi dare *bona mea*, abii ad proxumum tibi qui erat (*sc. virum sororis tuae*). SCIP. min. or. frg. Isid. orig. 2, 21, 4 *reum* -o coetu damnavi (RHET. Her. 4, 36, 48). CIC. Q. Rosc. 51 cur, cum altera pensio solvenda esset, non tum, cum -a? (*al., v. vol. X 1, 1102, 26 sq.*). Verr. I 56 -ae actionis ... accusatio (*al., v. vol. I 443, 25 sqq., ubi et syn.* prior, *opp.* altera *vel* secunda). 3, 16 te ... edicto tuo possessiones hereditatum ... a -is heredibus ad secundos ... transtulisse (OV. met. 13, 154. IAVOL. dig. 28, 1, 25 [*e Labeone*]. *al., v. vol. VI 3, 2648, 9 sqq.*). Cluent. 56 uti ... ei locus -us constitueretur (*sc. postpositis aliis causis; al., v. vol. VII 2, 1585, 59 sqq.*). Rab. Post. 37 in ... -o iudicio (ASCON. Mil. p. 35, 23 QVINT. decl. 334, 5. GAIVS dig. 40, 12, 25, 1 -o i. victum *esse. al.*). de orat. 1, 231 *Socrates* damnatus est neque solum -is sententiis ..., sed etiam illis, quas iterum ... ferre debebant *de modo puniendi.* CONST. veteran. (CIL XVI 21) extr. 9 (*a. 76*) *veteranis* ius tribuo conubi dumtaxat cum singulis et -is uxoribus (*al. ibid., e. g.* 95 extr. 12 [*a. 148*]; *explicat* GAIVS inst. 1, 57 quas -as post missionem u. duxerint. *apud alios*: VLP. dig. 37, 9, 1, 16. *al.*). QVINT. inst. 12, 5, 6 cum in basilica Iulia diceret -o tribunali *quidam.* decl. 308 them. quidam -o testamento instituit heredem amicum, secundo facto alterum (308, 9 NERAT. dig. 28, 5, 55. GAIVS inst. 2, 149 vel ex -o vel ex posteriore t. *al.*). 332, 6 institutus es -o loco heres (*al., v. vol. VII 2, 1591, 44 sqq.*). IVLIAN. dig. 38, 2, 20, 4 -o gradu heredem instituit (*sim. al., v. vol. VI 2, 2160, 21 sqq., cum respectu cognationis 2159, 16 sqq.*). AFRIC. dig. 46, 1, 21, 4 confusa -a obligatione (*opp.* posteriorem *ut*: GAIVS inst. 3, 176). *et saepe.*

3 *in arte gramm.*: LVCIL. 351 'a' -um est, hinc incipiam (*cf. e. g.* TER. MAVR. 111 'a' -a ... littera. POMP. gramm. V 223, 7 quae -a littera est, ipsa facit -am coniugationem). VARRO ling. 8, 76 (*de gradibus comparationis*) *deest* in aliis -um, ut peium, peius, pessimum, in aliis medium (*ibid.* ut duo -a absint ..., ut -um et tertium desit). QVINT. inst. 1, 6, 15 verba -a persona o littera terminata (VEL. gramm. VII 69, 26 SACERD. gramm. VI 432, 14. 434, 11. *et saepe*). SACERD. gramm. VI 431, 15 verba frequentativa ... -ae sunt coniugationis (433, 10 PROB. inst. gramm. IV 158, 20. *et saepe*). 472, 20 aut graeca ratione ... aut ... ratione -ae declinationis (476, 1 PROB. cath. gramm. IV 3, 6. 8. *al.*). *al.*

4 *in partiendis argumentis (hucine p. 1349, 53? aliter p. 1350, 73) vel afferendis, quae antea memorata sunt*: **a** *vario usu*: TER. Ad. 687 virginem vitiasti ...; iam id peccatum -um sane magnum *est*; ... at postquam id evenit *eqs.* RHET. Her. 2, 1, 1 de oratoris officiis quinque inventio et -a et difficillima est (*vergit ad I*). 2, 2, 2 quae *causa* -a quaeque difficillima est (*sc. coniecturalis. aliter e. g.* CIC. nat. deor. 2, 13 quattuor de causis ...; -am posuit eam, de qua *eqs.*). 2, 30, 48 loci communes ex decem praeceptis ... sumentur ...; -us locus sumitur ab auctoritate; ... secundus *eqs.* (*sim.* CIC. inv. 1, 107 -us l. est misericordiae ...; secundus ...; tertius *eqs.* 2, 53 [*opp.* postea, ... post]. 2, 55 [*opp.* deinde]. *al.; in arte memoriae*: RHET. Her. 3, 20, 33 in -o l. rei totius imaginem conformabimus. 3, 22, 37 quosque). 3, 1, 1 *dilata parte quarta* interea -a quaeque ... legendo consequere (*item neutr. pro subst. plur.*: CIC. orat. 44 duo ... -a [VARRO ling. 8, 2 d. -a ... percurram breviter. *al.*]. off. 3, 103. *al.; sing.*: CIC. part. 33 in -o, *quod in controversiam venit,* coniectura valet, in altero ..., in tertio. Tusc. 3, 47 -um et tertium ... idem esse. fam. 12, 1, 1 -um quidque explicemus. *al.*). 3, 24, 40 de quinta parte rhetoricae deinceps dicemus; tu -as quasque partes in animo frequenta (CIC. inv. 1, 33 *ut* -a quaeque pars ... ordine transigatur. 1, 54 genus argumentandi tripertitum: -a p. *eqs.* orat. 50 in -is duabus ... p. nat. deor. 2, 4. *al.*). 4, 31, 42. CIC. inv. 1, 17 -um genus de scripto et sententia, secundum ex contrariis legibus, tertium ..., quartum ..., quintum ... nominamus (2, 158 de orat. 2, 105. 251. *al.*). 1, 23 ex hac ... re *postrema* non minus, quam ex -is duabus ... animus auditoris offenditur (*al., e. g. p. 1360, 1*). Flacc. 70 veniamus iam ad civium ... querellas, ex quibus sit sane -a Deciani. de orat. 3, 38 eorum ..., quae duo -a dixi, rationem (*cf. l. 57. 64. 67*). fin. 3, 20 -um est officium ..., ut *eqs.* ([*opp.* deinceps ... deinde ... tum]. off. 1, 19. *al.*). *al.* *accedit pron.* ille: RHET. Her. 4, 34, 46 et in hoc postremo ... et in illo -o (*neutr. sing. pro subst. ut*: CIC. de orat. 1, 260 ut ad -um illud revertar. 2, 235 quinque sunt, quae quaerantur: unum ..., alterum, ...; illud -um *eqs.* rep. 3, 23. *al.*). CIC. inv. 1, 53 illae -ae inductiones. S. Rosc. 36 -a illa res ..., duas autem reliquas *eqs.* Mur. 11 harum trium partium -a illa, quae *eqs.* div. 1, 53 illa (ita *var. l.*) quidem -a statim consecuta *esse* (*neutr. plur. pro subst. ut*: Att. 1, 12, 1 ut ad -a illa redeam. fam. 7, 28, 3. *al.*). *al.* **b** *in arte concludendi*: CIC. top. 71 ita fere concluduntur: 'si ..., debent esse ...'; at quod -um, est; quod sequitur, igitur. fin. 4, 25 -um positum sit ...; sequitur illud ...; si -a vera sunt, ita constitui necesse est. 4, 55 consequentibus vestris sublatis -a tolluntur. 5, 83 respondent extrema -is, media utrisque ...; ut in geometria, -a si dederis, danda sunt omnia. ac. 2, 67 hanc conclusionem Arcesilas probabat; confirmabat enim et -um et secundum; ... sed illud -um ... falsum esse Stoici dicunt. Tusc. 5, 24 mihi placere non solet consequentia reprehendere, cum -a concesseris. off. 3, 27 (*post syllogismum allatum*) verum *est* ... -um, verum igitur extremum. *al.*

V ***appendix*** *structurarum; indicatur*: **A** *quanto quis antecedat* (*cf. l. 20*): PLAVT. Merc. 69 (*v. p. 1353, 41*) multo -um (LVCIL. 493). CIC. Verr. II 2, 53 longe -us (*al., v. p. 1355, 20 et e. g.* LIV. 3, 27, 1. 23, 32, 10). **B** *qua (in) re quis antecedat*: TER. Eun. 248 qui esse -os se omnium rerum volunt (*item c. gen.*: TAC. ann. 6, 4, 1 luendae poenae -us fuit. *al.*). CIC. S. Rosc. 15 genere et nobilitate et pecunia ... sui municipi ... facile -us (*item c. abl.*: Verr. II 4, 50 genere, virtute, pecunia. Sest. 91 virtute et consilio. VERG. Aen. 11, 238 -us sceptris *Latinus* [*inepte* SERV. -us inter sceptriferos]. OV. epist. 4, 117 virtute. LIV. 3, 27, 1 bello. *al.*). Brut. 151 in ... arte -us esse. SIL. 1, 160 -us inire manu, postremus ponere Martem (*item c. inf.*: 1, 242 sq. *cf. p. 1336, 65*). PRISCILL. tract. 3, 59 qui ad fidem -i sunt ([*opp.* minimis]. HEGES. 4, 26, 1 -os ad periculum, ad honorem ultimos *milites*). **C** *inter quos (qua in multitudine) quis antecedat* (*hucine l. 42. 43 sqq.?*): PLAVT. Merc. 69 familiarium (*v. p. 1353, 41. item per gen.*: TER. Haut. 365 quod rerum omnium est -um. CRASS. or. frg. Cic. de orat. 2, 224 civitatis [*al., v. p. 1355, 19*]. CIC. Verr. II 2, 2 omnium. *et saepe*). LVCIL. 493 in numero quorum (RHET. Her. 4, 13, 19 in civitate. *al.*). RHET. Her. 2, 1, 1 de oratoris officiis (4, 31, 42. FAST. cos. Capitol. a. 172 [Inscr. Ital. XIII 1 p. 51] de plebe. *al.*). CIC. inv. 1, 37 ex his (Flacc. 70 leg. 2, 57. *al.* VARRO rust. 1, 5, 3. *al.* FAST. cos. Capitol. a. 368 [Inscr. Ital. XIII 1 p. 33] e plebe. *al.*). Sest. 6 inter homines nobilissimos (SEN. dial. 2, 18, 3. *al.*). CONC.[S] II 3, 1 p. 187, 11 concilio, cui praesul et -us est ... archiepiscopus *quidam.* ARATOR act. 1, 69 -us apostolico ... agmine Petrus erat. **D** *quis (quid) sequatur, posthabeatur* (*sc. comparatione strictiore, ut vergat in usum compar.* prior [*cf. p. 1345, 7*]): -us quam: *v. p. 1349, 37.* -us de: CANON. Turner II 1 p. 28 rec. II isti canones secundi ... sunt Ancyrensium ..., de Nicaenos autem -i sunt (*cf. alias rec. p. 116 sq.* priores, anteriores; *gr. Mansi 2, 539[B]* προγενέστεροι). -us prae (*nisi ad C*): MAX. TAVR. 97, 2 pastores nascentem dominum ... -i prae omnibus didicerunt. -us omnibus (*sc. abl. compar. [cf. Hofmann-Szantyr 111 c], nisi hic illic dat. intellegas potius ad C trahendum [cf. l. 35]*): PRISCILL. tract. 2, 54 o. senior et -us es (*de papa ut*: AVSPIC. ad Arbog. 40, 1 sanctum et -um o.). PS. ORIG. in Iob 1 p. 439[B] -us his o. *recentioribus* ... Iob conscidit vestimenta sua. ORIBAS. eup. 2, 1 *Π* 26 Aa p. 497 ponfolix ... pene o. -a est ad *eqs.* (*sim.* La, *gr.* ἀπάντων πρῶτον). 4, 88 La p. 605 *alium* o. est speciebus -us absque inflationem (*gr. 4, 86, 5* πάντων ... ἀφυσότατον). **E** *unde ordo incipiat, sc. per praepos.* ab (*cf. gen. supra p. 1357, 9*): OV. Pont. 4, 15, 4 a superis hic mihi -us erit (*sim.* STAT. Theb. 4, 841 *tibi sit* a Iove -us honos. *al.*). MELA 1, 11 -os hominum ab oriente accipimus Indos (1, 23). 2, 39 a Macedonia -a est Thessalia. PLIN. nat. 6, 53 -a pars a Scythico promunturio. 28, 227 *fimum*, quod -um edidit a partu (*sim.* PLAC. med. 17, 3 rec. *β* -i capilli a nativitate [*Plin. nat. 28, 41* qui primum decisus est *capillus*]). *al.* *Kruse.*

iunctura **prīmum pīlum (prīmus pīlus)** *et inde compos.* **prīmipīlum (prīmipīlus)**, -i *n. (m.) et sim.* (primus pili *v. p. 1355, 67*). [*vocem* pilum *cum* primum *iunctam tempore prisco per metonymian significavisse primam aciem militum, qui pilis armati erant, verisimile est; postea iunctura coaluit intercedente fortasse gen.* primi pili, *quippe qui (e. g. iuxta gen.* centurionis *positus) etiam pro appos. vel definitione gradus accipi potuerit. formae a* primo- *incipientes (v. p. 1361, 23) tam sec. rationem formationis gr. (cf. p. 1361, 64) quam e dat. vel abl. sing.* primo pilo *explicari possunt; v. Walde-Hofmann II 304. Ernout-Meillet [4]1959, 507 a. Bader, Formation des compos. nom., 1962, 28. 308. Fo.*] *de ratione compositionis*: *1) duae voces intelleguntur*: *aliis vocibus interpositis*: OV. am. 3, 8, 27 primum deducite pilum. Pont. 4, 7, 15. 4, 7, 49 MART. 1, 93, 3; *idque ordine sollemni inverso*: LIV. frg. 41 pilo sumpto primo. *declinata utraque iuncturae parte* (*neglecta nimirum forma* -i; *adde l. 67 sq., cf. var. l. p. 1361, 3. al.*): CAES. Gall. 5, 35, 6. 6, 38, 1 civ. 3, 91, 1 LIV. 7, 13, 1. 44, 33, 7. *al.* VAL. MAX. 1, 6, 11 (primipilo *var. l.*). PLIN. nat. 22, 11. *al.; in titulis praeterea inseritur punctum vel spatium* (*cf. p. 1361, 10 et compend. dupl. p. 1361, 14*): CIL X 4868 (*saec. I in.*) primo·pil(o) (*dat. ut* 3881 primo pilo. XI 3801 primo·pilo. *al.*). X 5829 (*post Trai.*) primus·pilus. *2) compos. intellegi-*

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur (*vix addas coni. l. 49 et var. ll. dubias p. 1360, 72.* Svet. Cal. 44, 1): *ex ipsa vocis forma* primipilus *sim.* (*sc. praeter formam* -i): Caes. Gall. 2, 25, 1 (primo pilo *β*). civ. 3, 53, 5 (*sec. ed. Nipperdey 1847 exstat var. l.* primum pilum, *quod solum trad.* Gall. 5, 35, 6. *al.*). CIL X 1711 (*saec. I ut*: XI 4368 primopil(us). XII 4371 [primi-pilus *lapis, v. Zeitschr. Pap. Epigr. 49, 1982, 153*]. Inscr. suppl. Ital. n. s. XI p. 143 n. 3 -us). III 7334 (*saec. II*) ⟨p⟩rimipil(us). *al.* *e scriptura continua titulorum* (*cf. compendium simplex l. 18*): Inscr. Année Épigr. 1954 n. 104 (*aet. Aug.*) ⟨prim⟩opilo (*item dat., ut de duabus vocibus cogitare possis*: CIL V 1838 [*aet. Claud.*] primopil(o) [*bis; sed* 1839 ⟨pri⟩mo-pi⟨lo⟩]. X 1711. *al.*). VI 3580ᵃ (*aet. Vesp.*) primipili (*perperam spatio interposito editur, v. Gordon, Album I, 1958, n. 142*). Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ᵃ, 29 Pighi primipil(i) (*an* primipil(aris)?). CIL XI 5273. *abbreviatur compendio (cf. quod p. 1248, 42 adnotavimus)*: *duplici*: prim pil CIL X 5713 (*saec. I ex. a. Chr.*). IX 3044 (*saec. I in.*). 4122 (*aet. Tib.*). *et saepe,* pri pil CIL XI 624 (*saec. I¹*). IX 5748 (*aet. Claud.?*), pr pil Inscr. gland. plumb. (cil xi 6721; *a. 41/40 a. Chr.*) 18. 21. *al. ibid.*, p p CIL X 4723 (*saec. I med. ut* V 533 Inscr. Ital. XI 1, 92). *et passim.* *simplici*: primip Inscr. Année Épigr. 1973 n. 477 (*aet. Hadr.; cf. dat.* primop CIL XIV 2523 [*saec. II in.?*]. VIII 9045 [*a. 255*]. *al.*), ?primi Inscr. Ber. Röm.-Germ. Komm. 17, 1927, 67 n. 203 (*a. 205; nomen proprium intell. Ritterling, Germania 6, 1922, 126 sq.*), prim CIL XI 390 (*aet. Vesp.*). XIV 3906 (*lapis periit*). Not. Tir. 93, 6 -us.

de scriptura (*cf. l. 7. p. 1360, 73*): *occurrit compos.* primi- *l. 2,* primo- *l. 64. p. 1362, 3. 37* (*minus probabiliter addas dat.* -o *l. 9. p. 1360, 74*), primum- *fortasse p. 1362, 34* (*nisi latet n.* primum pilum); primib- *errore lapicidae* CIL XVII 2, 7 (*a. 213*); i *longa* CIL X 3881 (*saec. I in.*) prImo pIlo. 7348 primo-pIlo. *al.; forma lat. litteris graecis p. 1363, 24* (*cf. l. 37*). *de genere: exstant paucae formae generis non ambigui, sc. neutr. l. 33. 45. p. 1363, 24, masc. l. 5 sq. 22. 34. 55. 64. p. 1360, 75. 1362, 65. 1363, 1; ceterum genus neutr. tribuas potius notioni centuriae* (*v. sub I, sed notes l. 55*), *masc. nimirum ipsi centurioni* (*v. sub IIA, sed cf. l. 25*); *ad utrumque genus referri potest notio muneris gradusve* (*v. sub IIB*). *de notione: v. l. 61 sqq. p. 1362, 65. 1363, 23 sqq. et* Gloss. -um: πρῶτον δόρυ. Gloss.ᴸ I Ansil. pr 1238 -us: qui primam ⟨h⟩astam portat (*sim.* 1239). *legitur apud scriptores inde a* Cic., Caes., Sall., Ov., Liv., *frequentatur in titulis saec. I ex. a. Chr. – III p. Chr.; plur. deest praeter* Liv. 8, 8, 16 (*v. p. 1362, 11*). 42, 32, 7 Svet. Cal. 44, 1 (*cf. l. 64. p. 1362, 36*); *abierunt in sermonem gr. forma* πριμίπιλος (-ον) *sim. vel compendia* Inscr. graec. Rom. Cagnat III 472 IV 1628 Mod. dig. 27, 1, 8, 12. 27, 1, 10, 5 Schol. Basilic. 24, 10, 35. *al.* (*v. etiam l. 64. p. 1363, 20 sqq.*). [*vix recte trad.* Liv. 8, 8, 7; *contextu manco*: Epist. imp. inc. (Inscr. Afr. Cagnat 269b; *a. 317/8*) ⟨…⟩istationis -i agunt symbulor⟨um⟩.]

I *usu originario significatur centuria prima legionis vel primi manipuli triariorum* (*fere in describendo munere centurionis, qui eam ducit; cf. IIB1.* Gloss.ᴸ V Abba pri 5 [*cf. p. 1248, 52*] -um: numerus est militiae primo probatus [primilum *var. l.*]): Cic. Balb. 34 L. Mar⟨c⟩ius -i centurio (*al., v. vol. III 840, 17 sqq.; addendum vid. compendium*: CIL IX 335 *quidam* p. p. (c.); *gen.* -i, *sc. ut vox* c. *subaudienda sit* [*cf. p. 1248, 65. 1362, 11*]: Cic. Phil. 12, 20 Aquilae *cuidam* -i [-o *Manutius*]. Liv. 7, 41, 5 primus centurio …, quem nunc -i appellant. CIL XI 6224 [*aet. Claud.; nisi* c. *excidit*]. 5273 *cuidam* principi leg(ionis) xxii primigeniae, -i [*gen. vix e* principi *pendens*]). Caes. Gall. 5, 35, 6 qui superiore anno -um duxerat ([dedux- *β*]. 6, 38, 1 civ. 3, 91, 1. Liv. 7, 13, 1 septimum -um iam Tullius ducebat. 42, 34, 11 quater intra paucos annos. *al.; cf.* -um deducere: *var. lect. l. 52.* Ov. am. 3, 8, 27. Liv. 42, 32, 7 -os deduxerant [*V*, dux- *vulg.*]. Comment. Lucan. 7, 470 [= Liv. frg. 42, *sed cf.* 41 *p. 1362, 71*] deduxisse -um Gaium Crastinum. 8, 605). Tac. hist. 4, 5, 1 qui ordinem -i duxisset.

II *metonymice transfertur ad*: **A** *personam*: **1** *centurionem, qui -um ducit* (*in imag. p. 1362, 39*; -us iterum *v. sub b; vix est quod moneamus infra sub compendiis quibusdam latere posse etiam gen. notionis sub B vel I illustratae*). *ad munus cf.* Dionys. ant. 9, 10, 2 τὶς … ἑνὸς τῶν ταγμάτων τῇ λαμπροτάτῃ ἀρχῇ κεκοσμημένος, ᾗ τὰς ἑξήκοντα ἑκατονταρχίας ἕπεσθαί τε καὶ τὸ κελευόμενον ὑπηρετεῖν κελεύει ⟨ὁ⟩ νόμος – τούτους Ῥωμαῖοι τοὺς ἡγεμόνας τῇ πατρίῳ γλώττῃ πριμοπίλους καλοῦσιν. Veg. mil. 2, 8, 1 vetus … consuetudo tenuit, ut ex primo principe legionis promoveretur centurio -i, qui non solum aquilae praeerat, verum etiam quattuor centurias … in prima acie gubernabat; hic tamquam caput totius legionis merita consequebatur et commoda. 2, 21, 3 -i centurio, postquam in orbem omnes cohortes per diversas administraverit scholas, in prima cohorte ad hanc pervenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda consequatur. *ceterum v. imprimis Dobson, Die Primipilares, 1978.*

a *vario usu* (*exempla per compendium scripta potiora, sc. minus apte ad* primipilaris *referenda; cf. quae p. 1362, 67 adnotavimus*): Caes. Gall. 2, 25, 1 in his *centurionibus* -o P. Sextio Baculo … vulneribus confecto. Inscr. gland. plumb. (cil xi 6721; *a. 41/40 a. Chr.*) 18 T. Etri pr(imi) pil(i) leg(ionis) iiii (*item indicatur legionis nomen vel numerus: ibid.* 21 sq. CIL IX 3044 [*saec. I in.*]. XI 4368 [*saec. I¹; ex apogr.*] T. Pontinius ⟨…⟩, primopil(us) leg. v Maced(onicae), ⟨praef(ectus)⟩ eq(uitum). *et saepe, addas e. g. l. 8. 24; non indicatur*: Liv. 44, 33, 7. CIL XI 624 [*saec. I¹*]). 28 l(egio) xii Scaeva; pr(imus) pil(us). CIL X 5713 (*saec. I ex. a. Chr.*) L. Firmio L. f. prim(o) pil(o), tr(ibuno) mil(itum) (*item sequitur tribunatus l. 13. 15 et* CIL X 4872 prim(us) ordo cohortium praet(oriarum) divi Augusti, prim(us) pil(us) leg(ionis) xiiii gem(inae), trib(unus) mil(itum) cohort(is) xi urb(anae). *al.; alio munere intercedente e. g. l. 17 et* CIL X 7348 [*aet. Cal.*] -o, praef(ecto) fabrum, trib. mil.). Ov. Pont. 4, 7, 49 pugnat ad exemplum primi minor ordine pili. Liv. 8, 8, 16 duo ⌞-i⌟ ex utraque acie inter triarios erant (⌞ ⌟ *nisi est gen. coll. p. 1361, 48*). Inscr. Année Épigr. 1954 n. 104 (*aet. Aug.*) ⟨prim⟩opilo bis, ⟨tribu⟩no militum bis (*item munus iteratur* [*sc. ante Claud.; aliter sub b*]: CIL X 3881 -o bis, praefecto equit(um), tribuno c(o)hort(is). 4868 primo pil(o) ii, tr(ibuno) mil(itum), praef(ecto) levis armat(urae). *al.; saepius suscipitur l. 34. p. 1361, 53*). Gall. Narb. Espérandieu 558 (*saec. I in.*) L. Aponio, ⟨prim(o) pil(o)⟩, praefect(o) equit(um), tribuno militum (*item sequitur praefectura equitum l. 3. 14. al.; versa vice*: CIL XII 2455). CIL IX 4122 (*aet. Tib.*) ⟨Sab⟩idius …, prim(us) pil(us), ⟨(centurio) le⟩g(ionis) v et leg(ionis) x et leg(ionis) vi (*nisi solvas* prim(i)pil(aris); *item praecedunt unus vel plures centurionatus*: IX 798 [*saec. I¹*] centur(io) leg(ionis) vi, p(rimus) ⟨p(ilus)⟩. X 4723 [*aet. Claud.?*]. *al., cf. l. 7; alio munere intercedente e. g.* Inscr. Dessau 9199 [*saec. I²*]). X 4862 (*aet. Tib.*) *cuidam* prim(o) pil(o) leg(ionis) xi, praef(ecto) cohort(is) Vbiorum *eqs.* (*item sequitur praefectura cohortis*: 5583 [*saec. I¹*]. V 4373 Inscr. Année Épigr. 1934 n. 61. *al.; versa vice*: CIL XI 3801 [*saec. I in.*]). Val. Max. 1, 6, 11 vix convelli a -o potuit *aquila* (*ad rem cf. p. 1361, 66,* Tac. hist. 3, 22, 4). CIL IX 3671 (*saec. I¹?*) p(rimus) p(ilus), praef(ectus) castr(orum) (*item sequitur praefectura castrorum*: III 6809 p(rimo) p(ilo) leg(ionis) xii fulm(inatae), praef. castror. leg(ionis) ii Aug(ustae) in Britannia. Inscr. Année Épigr. 1923 n. 40 [*aet. Neron.*]. *al.; sim. praef. legionis*: CIL VIII 2624 XI 1059. *al.* [*sc. inde a saec. II, quam ob rem ad aliud munus spectare vid. l. 53*]). Inscr. Année Épigr. 1992 n. 734 (*saec. I*) M. Petronius M. f., IIIIv(ir) i(ure) d(icundo), primumpil(us) ter (CIL IX 1630. *cf. p. 1248, 66*). 1990 n. 754 (*saec. II/III in.; sim.* CIL III 14359²⁶ᵃ) gen(io) (centuriarum) p(rimi)p(ili *vel* -orum) (*alii aliter solvunt, sed cf. ibid.* 1991 n. 1572 [*saec. III*] aquilifer leg(ionis) ii Par(thicae) …, (centuriae *vel* -ria) primopil(i). *indicatur centurio gradu, non, quod usitatius est, nomine; cf. indices Inscr. Dessau III 1 p. 461*). *al.* *in imagine respicitur episcopus praestantissimus* (*cf. p. 1249, 11*): Ven. Fort. epist. (carm. 5, 1; *in inscriptione*) in Christi regis exercitu post ducem Paulum -o Martino episcopo. **b** -us *iterum, sc. gradum maiorem tenens* (*qui munere parum definito occurrit ab aet. Claud.* [*cf. Dobson, loco cit., 88 sqq.*]; *forma* -us bis *l. 51. 54. al.; aliter l. 13*): CIL V 1838 (*inde restit.* 1839; *aet. Claud.*) C. Baebio … Attico, … primopil(o) leg(ionis) v Macedonic(ae), praef(ecto) c⟨i⟩vitatium Moesiae et Treballia⟨e⟩ …, t⟨r(ibuno)⟩ mil(itum) coh(ortis) viii pr(aetoriae), primopil(o) iter(um), procurator(i) Ti. Claudi Caesaris … in Norico (*item post munus iteratum sequitur procuratio*: X 1711 [*saec. I med.*] *alicui* pr⟨imipilo⟩ leg(ionis) iiii Scythic(ae), trib(uno) coh(ortis), -o iter(um) leg(ionis) xvi Ga⟨ll(icae)⟩, proc(uratori) Ti. Claudi Caesaris Aug(usti). Inscr. Année Épigr. 1914 n. 27 ⟨prim⟩o pilo bis, proc⟨u⟩r. T⟨i.⟩ Claudi Caesaris. *al.; aliis muneribus intercedentibus e. g.* Inscr. Dessau 9199 [*saec. I²*]). IX 5748 (*saec. I med.*) pri(mo) pil(o) iter(um), praef(ecto) leg(ionis) xxii. VI 1626 (*aet. Dom.?*) p(rimo) p(ilo) bis leg(ionis) ii Aug(ustae) et leg(ionis) x Fretens(is) (*sim.* V 534 [*aet. Trai.*] p(rimus) p(ilus) bis leg(ionis) xii fulm(inatae) et leg(ionis) i adiu⟨t⟩ric(is)). Inscr. Dobson *loco cit.* 216 n. 93a (*saec. I ex.*) tr(ibuno) coh(ortis) vi pr(aetoriae), p(rimo) p(ilo) bis. *al.* **c** *ex* -o *de primipilari* (*vix collata p. 1249, 62 solvas* ex primipilaribus *sim.*): CIL XVII 2, 6 (= XII 5431; *a. 213*) *via restituta* ⟨cur⟩am agen⟨te Iulio H⟩onora⟨to, p(rocuratore) Aug(usti), ex primipil(o)⟩ (*restituitur sec.* 7 sq. 13; *ad eundem spectat etiam compendium* ex p. p. CIL XII 7 Inscr. Année Épigr. 1965 n. 195). Inscr. Année Épigr. 1902 n. 77 (*saec. III*) L. Sept(imio) Domitiano e(gregiae) m(emoriae) v(iro) ex primip(ilo).

?**2** *eum, qui pastum militum administrat: v. p. 1249, 59. 1363, 5 et* Gloss. -us: primipilarius.

B *munus vel gradum*: **1** *centurionis, qui -um ducit* (*exempla ab usu sub I illustrato minus recedunt praeter l. 75; iuncturas* -i munus *sim. etiam ad A 1a trahere possis*): Caes. civ. 3, 53, 5 ab octavis ordinibus ad -um … traducere *centurionem.* Ov. Pont. 4, 7, 15 tenditur (-itis *sim. trad.*) ad primum per densa pericula pilum. Liv. 42, 35, 2 -um virtutis causa ei adsignarunt. frg. 41 primus hostem percussit nuper pilo sumpto primo C. Crastinus (*de eodem cf. p. 1361, 57*). Val. Max. 6, 1, 10 quater honore -i … donatum (Tac. ann. 13, 36, 1 Paccio Orfito -i h. perfuncto). CIL VI 3580 (*aet. Vesp.*) vix(it) an(nos) xlix sanctissime et prope diem consummationis -i sui *obiit* (*cf.* Svet. Cal. 44, 1 nonnullis *centurionibus* ante paucissimos

[*Holmes*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam consummaturi essent dies, -os ademit). PLIN. nat. 22, 11 -um is *centurio* capessens. MART. 1, 93, 3 (*de militum duorum sepulcro*) ara ... primi testatur munera pili. TAC. hist. 3, 6, 1 -um *adipisci*. **2** *eius, qui pastum militum administrat* (*neutr.* -um *potius agnoscendum videtur coll.* MOD. *p. 1249, 40 et* GLOSS. *l. 24. 26; vix ipsum officialem intellegas e. g. l. 10 sq. 14*): PAPIN. dig. 34, 4, 23 pater ... filiam ex ratione -i commodorum trecentos aureos accipere voluit. COD. Iust. 7, 73, 1 (*a. 211/7*) bona mariti tui si ob reliqua administrationis -i (primipilariae *var. l.*) a fisco occupata sunt (*cf.* -i reliqua: COD. Theod. 11, 28, 11 [*bis*]). 8, 14, 4 (*a. 283*) quae nuptae sunt his, qui -i sarcinam subeunt (*cf.* 4, 31, 11 [*imp. Diocl. et Maxim.*] propter onus -i). 5, 16, 15 pr. (*a. 291*) ob -um indemnitati fiscali satisfieri. 4, 9, 1 (*a. 294*) te ex -o debitorem fisci constitutum (*cf. Basilic. 24, 3, 1 ὁ διατροφὰς στρατιώταις τῷ δημοσίῳ χρεωστῶν*). 12, 62, 2 (*imp. Diocl. et Maxim.*) obtentu nominis -i civiles actiones ad alios iudices transferendae non sunt (COD. Theod. 1, 6, 8 nihil morae in his, quae -i nomine res poscuntur, esse faciendum). COD. Theod. 8, 4, 8, 1 quas (quos *cod.*) *provincias* aut -i pastus aut necessitas veredariae non adigat functionis (*al., v. vol. X 1, 650, 53 sq.*). COD. Iust. 12, 62 rubr. de -o. *al.* *ceterum in contextu gr. referri videtur sive ad tributum quoddam* (*v. e. g.* PAP. Berol. IX 1894, 73 [*a. 157*] μερισμοῦ πρειμοπείλ. [-πείλ(ων) *solvit ed.*]. Boak-Youtie, Arch. of Aur. Isid., 1960, 53, 26 [*a. 314*] πριμιπ. Lips. 87, 2 [*saec. IV ex.*]. *ceterum cf. Daris, Less. lat. nel Greco d'Egitto, ²1991, 95*) *sive ad annonam* (*v. e. g.* GLOSS. iurispr. μαγκίπιουν [ed. Stolte, Fontes Min. VIII, 1990, 356 sqq.] *Π* 98 -ουμ· στρατιωτικὴ ἀννόνα *nec non scholion nunc Theodoro Hermopolitano [saec. VI ex.], nunc Theodoreto cuidam subditum* ECL. Basilic. [ed. Burgmann 1988] 9, 9, 1 -όν ... ἐστι τὸ τοῖς πρώτοις ἀκοντισταῖς στρατιώταις διδόμενον σιτηρέσιον).

deriv.: primipilaris (-ius), primipilatus. *Holmes.*

acc. neutr. **ᵉprīmum** *pro adv.* (*coni. v. sub III; vestigia usus originarii adi. vel subst. elucent imprimis infra l. 69. p. 1365, 20. 1368, 19.* -m et primo *affert inter adi.*, quorum neutra pro adverbiis accipiuntur PRISC. gramm. III 69, 20; *cf.* 468, 10). *scribitur*: prei- FRONTO p. 111, 12 (*manus prima*). *de notione*: GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1279 -m: in principio. 1280 in primis; 1281 tantum (*an* tandem *coll. p. 1366, 24?*). *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem.*

I *vigente respectu ordinis cuiusdam significatur aliquid esse vel fieri ante posteriora quaedam, fere i. q. principio, primo loco, ante sim.* (*in enumeratione sub B; saepe respiciuntur duo tantum eventus, ut exspectes potius adv.* prius, imprimis *l. 58 sqq. 1365, 46 sqq. [variat in contextu cum* prius ALF. dig. 33, 8, 14 SEN. Thy. 709. *al.]; determinat subst. p. 1364, 37*):

A *vario usu*: **1** *praevalente respectu temporis significatur aliquid fieri*: **a** *antequam quidlibet aliud eveniat*: **α** *generatim*: PLAVT. Amph. 324 si in me exercituru's *pugnos*, quaeso in parietem ut -m domes. 944 -m cavisse oportuit, ne diceres *maledictum* (*943* prius). Most. 397 omnium -m, Philematium, intro abi. Pseud. 1251 magnum hoc vitium vino est: pedes captat -m, luctator dolosust. *al.* TER. Andr. 343 ubi quaeram? quo nunc -m intendam? Haut. 301 *solent* munerarier ancillas -m, ad dominas qui adfectant viam. *al.* CATO agr. 25 quom vinum coctum erit ..., facito uti servetur familiae -m. LVCIL. 49 ad cenam adducam et -m hisce abdomina tunni advenientibus ... dabo. *al.* CIC. inv. 1, 53 aliquid ante concessum nobis esse nihil proderit, si ei dissimile erit id, cuius causa illud concedi -m voluerimus. Verr. II 2, 182 ad *testem* ..., quem reperiebam magistrum fuisse eo ipso anno, qui mihi maxime quaerendus erat, -m veni. 4, 142 -m, ut aliquid esset morae, multi interpellant. Cluent. 49 Cluentius ... -m nomen eius detulit, cuius in manibus venenum deprenderat. Catil. 3, 14 a quo -m Gallos ad Gabinium perductos esse constabat. LVCR. 2, 1026. *et passim.* *pendent structurae indicantes quid postea fiat* (*ut exspectes potius adv.* prius): CANON. apost. 74, 1 non -m orantes cum fidelibus, nisi omnia haec fuerint consecuta (*cf. p. 1344, 9*). 76, 14 fructus natos, -m quam incipiant, eos omnes festinent offerre episcopo (*si recte huc traximus [aliter enim Tidner in ed. ad l.], inducitur enunt. secund. ut*: DRAC. laud. dei 2, 607 -m medicinam, sancte, parasti, q. faceres hominem. CE 1388, 13 [*a. 578*]. *inducitur inf.* [*etiamne p. 1367, 55?*]: Ps. AVG. serm. ed. Mai 111, 2 *infans occisus* -m funus esse discit q. corpus. ORIG. in Matth. ser. 73 p. 174, 19. *cf. p. 1349, 37*). NIL. octo vit. vers. A p. 376 ne -m abscedas, donec consummaveris illud (*gr.* μὴ πρότερον ..., πρίν. *cf. p. 1344, 24*). *al.* (*cf. p. 1367, 1*). **β** *speciatim in dictis, scriptis vel argumentatione* (*cf. exempla plura sub B inserta; locos quosdam, e. g. l. 70, etiam ad adi. vel subst. trahere possis*): PLAVT. Amph. 609 omnium -m, iste qui sit Sosia, hoc dici volo (Trin. 6 nunc igitur -m, quae ego sim ..., dicam. RHET. Her. 1, 3, 4 de exordio -m dicendum videtur. 1, 6, 10 de eo, quod ..., -m nos dicturos pollicebimur. CIC. inv. 2, 25. *al.*). Rud. 718 te ego appello. :: cum istoc -m, qui te novit, disputa (CIC. part. 70 de primo -m). *al.* RHET. Her. 1, 6, 10 quid potissimum dicamus aut quoi loco -m respondeamus (CIC. Mur. 3 -m M. Catoni ... respondebo. dom. 4 nondum de mea sententia dico, impudentiae -m respondebo tuae. Cael. 3 ut ad ea ... -m respondeam. *al.*). 2, 1, 1 quod neque de omnibus rebus simul dici poterat et de maximis rebus -m scribendum fuit (QVINT. inst. 2, 14, 4. *al.*). *et saepissime.*

b *antequam id ipsum repetatur (vel repeti possit), fere i. q. prima vice*: **α** *exempla varia* (*accedit saepe ad varias indicationes temporis*): PLAVT. Amph. 684 quasi qui nunc -m recipias te domum huc ex hostibus (695 qui n. -m te advenisse dicas, modo qui hinc abieris. 754. 759. TER. Andr. 936 n. -m audio, quid illo sit factum. Ad. 884 CIC. inv. 2, 34 S. Rosc. 100 Verr. II 3, 63. *al.* LVCR. 2, 1033. *al.* PROP. 1, 12, 13. *al.; aliter p. 1366, 34*). 729 ubi -m tibi sensisti, mulier, impliciscier? Asin. 887 (*iocose de consuetudine*) censen tu illum hodie -m ire adsuetum esse in ganeum? (Merc. 532 h. -m vidit *te*. TER. Phorm. 1052 vin -m h. facere quod ego gaudeam? [*1050* posthac]. CIC. fam. 7, 26, 2. *al.*). 890 iam dudum factum est, cum -m bibi (Cas. 17 *fabula* haec c. -m acta est. TER. Andr. 1 poeta c. -m animum ad scribendum adpulit. Hec. 33 [*38* denuo]. Eun. 510 CIC. Verr. I 45. II 5, 158. *al.*). Epid. 600 illam, ut -m vidi, numquam vidi postea. TER. Hec. 14 quas -m Caecili didici novas *fabulas*. TRAG. inc. 20 umbilicum ... terrarum ..., unde superstitiosa -m ... evasit vox foras. CATO agr. 89 quae *gallinae* -m parient. FAB. PICT. hist. 6 tum -m ex plebe alter consul factus est (CIC. Verr. II 1, 95 hac sua, quam t. -m excogitavit, ... aestimatione. Sull. 56 est profectus non t. -m, sed cum in isdem locis aliquanto ante ... fuisset. Pis. 8. *al.* HIRT. Gall. 8, 51, 1 NEP. Timoth. 2, 2. *al.* VERG. Aen. 9, 590. *al.*). LEX repetund. (CIL I² 583) 36 ante quam -m caussa d⟨eicetur⟩. COEL. hist. 23 (*contextu dubio*). LEX agr. (CIL I² 585) 20 *vectigalia*, quae post h(anc) l(egem) rog(atam) -m constiterint (70. CIC. Catil. 3, 15 quod mihi -m post hanc urbem conditam togato contigit. *al.*). CIC. Verr. II 1, 19 (*respicitur actio prima, cf. p. 1359, 15*) quo ... die -m, iudices, citati in hunc reum consedistis (Cluent. 8 hodierno [88 Catil. 4, 19. *al.*]. *al.* VERG. Aen. 3, 205 quarto terra die -m se attollere tandem visa *est. al.*). 5, 138 te praetore -m (*cf. e. g.* Brut. 229 *quibusdam* consulibus -m). Cluent. 8 quasi hoc tempore haec causa -m dicatur ..., non quasi saepe iam dicta ... sit (CAES. Gall. 7, 30, 4 OV. met. 11, 39. *al.*). *al.* VARRO ling. 7, 39 *cum elephantos* in Lucanis Pyrri bello -m vidissent. frg. Non. p. 86, 4 qui -m (*coni. L. Müller*, -us *trad.*) uxorem ducebat. *sim. passim.* *in munere administrando* (*praeter l. 38 opp.* iterum; *cf. p. 1370, 28*): CATVLL. 113, 1 consule Pompeio -m (*2* facto consule nunc iterum). CIC. Cato 10 anno ... post consul -m fuerat *Q. Fabius Maximus*, quam ego natus sum. Lael. 11 factus consul est bis, -m ante tempus, iterum ... suo tempore. NEP. Cim. 2, 2 -m imperator ... *hostes* fugavit ...; idem iterum ... classem devictam cepit. *al.* **β** *respiciuntur ἀρχηγέται, inventores sim.* (*exempla potiora*): HEMINA hist. 21 Marc⟨i⟩us ... -um proletarios armavit. RVT. RVF. hist. 13 -m contra consuetudinem imperatorum ... lecticis utebatur. SVLLA hist. 2 cui -m cognomen Sullae impositum (*sim.* VARRO rust. 2, 4, 1 avus meus -m appellatus est Scrofa). CIC. Verr. II 3, 189 certe hoc (*sc. ut pecunia daretur, cum frumentum deberetur*) ab aratore -m est profectum. 4, 106 fruges in ea terra -m repertas esse (*sim. e. g.* 5, 99 LVCR. 2, 612). prov. 27 ego, quo consule referente -m ... est supplicatio decreta Cn. Pompeio ... et cuius sententiā -m duplicata est supplicatio consularis. har. resp. 24 quibus ludis -m ante populi consessum senatui locum P. Africanus ... dedit. Phil. 9, 13 *statua* inaurata equestris, qualis L. Sullae -m statuta est. *al.* LVCR. 1, 66 -m Graius homo mortalis tollere contra est oculos ausus primusque obsistere contra. VARRO ling. 5, 83 *a pontificibus pons* sublicius est factus -m, ut restitutus saepe. rust. 1, 10, 2 *bina iugera* a Romulo -m divisa dicebantur viritim. frg. Char. gramm. p. 134, 1 nummum argenteum flatum -m a Servio Tullio dicunt (*cf.* frg. Non. p. 520, 14 lateres argentei ... -m conflati atque in aerarium conditi). VARIVS trag. 3 -m huic nervis septem est intenta fides. VERG. ecl. 2, 32 Pan -m (-us *var. l.*) calamos cera coniungere ... instituit. *et saepe.*

2 *praevalente respectu gradus, aestimationis, fere i. q. maxime, imprimis*: **a** *usu communi*: NAEV. com. 92 (*exhortatio filiorum*) -m ad virtutem ut redeatis, abeatis ab ignavia. PLAVT. Cas. 281 eloquere quid velis. :: -m ego te porrectiore fronte volo mecum loqui. CATO agr. 157, 2 *v. p. 1368, 29.* TITIN. com. 57 ut cum ea -m blanditer ⟨nos⟩ comparemus conloqui (*nisi ad 1*). VARRO Men. 362 -m eam esse physicen, quod sit ἔμφυτος ut ipsa vox, basis eius. rust. 1, 8, 7 ideo ... -m e vinea in arbores escendit vitis (*sc. quia quaerit solem*). *al.* CIC. inv. 2, 35 defensor ... -m, si poterit, debebit vitam eius, qui insimulabitur, quam honestissimam demonstrare. Planc. 29 ut vivat cum suis, -m cum parente. *al.* LVCR. 3, 1072 iam rebus quisque relictis naturam -m studeat cognoscere rerum. CAES. Gall. 1, 40, 1 haec cum animadvertisset, ... vehementer eos incusavit, -m, quod ..., quo consilio ducerentur, sibi quaerendum ... putarent. NEP. Paus. 1, 3 -m in eo est reprehensus, quod *eqs.* VERG. Aen. 2, 677 sin aliquam expertus sumptis spem ponis in armis, hanc -m tutare domum. 3, 437 unum ... iterumque iterumque monebo: Iunonis magnae -m prece

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

numen adora. 4, 342 *si possem, Troiam* -m dulcisque meorum reliquias colerem. HOR. epist. 1, 1, 53 cives, quaerenda pecunia -m est, virtus post nummos. *et saepe.* **b** *usu peculiari*: -m quam *i. q. potius quam* (*cf. p. 1363, 60*): ARNOB. nat. 7, 30 p. 380, 24 ˪-m˩ quia apud vos valet … consuetudo … quam rerum inspecta natura (˪ ˩ *olim coni.* nimirum *vel* plurimum). quam -m *fere i. q. maxime* (*sc. vi elativa particulae* quam *evanescente, v. Hofmann-Szantyr 165; aliter infra p. 1366, 55*): PELAG. in Rom. 9, 2 quod doleat illos *Iudaeos* Christo non credere, ad quos ˪quam -m˩ salvandos advenerat (˪ ˩ *om. cod. V; respicitur Rom. 1, 16* omni credenti, Iudaeo -m et Graeco). PETR. CHRYS. serm. 26, 2 ecclesiae … praesules ista quam -m similitudo constringit, sed hominem nullum … eximit haec figura.

3 *cum respectu loci fere i. q. primo loco* (*servata quodam modo vi temporis in describendo motu*): MANIL. 2, 905 curvata … -m culmina nutantis summo de vertice mundi. CELS. 8, 1, 6 in aure quoque ˪-m˩ rectum et simplex iter, procedendo flexuosum fit (˪ ˩ *nisi est adi.*). PETRON. 124 vers. 266 omnis regia caeli in partes diducta ruit; -mque Dione Caesaris arma (acta *trad.*) sui ducit, comes additur illi Pallas.

B *inducit primum membrum seriei* (*iuxta verba dicendi sim. cogitare possis etiam de subst. neutr. vel adi. praedic., e. g. l. 60. p. 1366, 10. 16*): **1** *respondent alia adv.; pertinet ad*: **a** *plura membra*: α *series variae selectae*: PLAVT. Cas. 118 -m omnium …; postilla …; postid locorum …; (*126*) post autem …; (*130*) postid (CIC. Cluent. 66 -m … p. … tum. *al., cf. l. 30. p. 161, 32 sqq. et e. g.* VERG. georg. 3, 166 -m …, dehinc …, p. LYGD. 2, 19 -m …, mox …, p.). Poen. 330 -m prima salva sis, et secunda tu …; tertia *eqs.* (*cf. adv.* secundo: CIC. Planc. 50 -m ut …, s. ut …; tertium … fuit illud. VARRO ling. 8, 63. rust. 1, 1, 5 -m …; s. …; tertio …; quarto …; item …; nec non. frg. Non. p. 494, 9 [primo *L. Müller vix recte*]. *al.; cf.* secundum *e. g.* VARRO ling. 9, 4). Trin. 523 -m omnium …; tum …; postid *eqs.* (CIC. har. resp. 18. *al., e. g. l. 24. 33. 43*). CATO agr. 54, 3 ubi ocinum tempestivum erit, dato -m (*nisi est adi.*); … postea viciam dato; postea panicum dato; secundum panicum frondem ulmeam dato (CIC. Scaur. 22 -m …, p. …, tum …; tum denique. *al.*). RHET. Her. 4, 1, 1 -m …; praeterea …; postremo (4, 3, 5 -m omnium …; p. …; tum. SALL. Iug. 45, 2 -m …; p. …; item). *al.* β *colon secundum inducitur per* deinde: RHET. Her. 2, 9, 13 his locis utemur: … -m scriptoris conlaudatione, d. scripti recitatione, d. percontatione …, d. conlatione *eqs.* (*item repetitur* d.: 2, 10, 14 [*quinquies*]. 2, 11, 16 [*bis*]. 2, 16, 23. *al.* CIC. inv. 1, 33. 2, 43. *et saepius, cf. vol. V 1, 410, 35 sqq.; accedentibus aliis adv.*: CIC. inv. 1, 81 -m …, d. …, d. …, postremo. 2, 84 postea. *al.*). 3, 23, 38 aliquot de causis …: -m quod, …; d. cur …; postremo (CIC. inv. 1, 81. 2, 130 Quinct. 36 Verr. II 1, 150. *et saepe*). CIC. inv. 2, 150 -m …, d. …, postea (Verr. II 4, 141. *al., v. p. 187, 11 sq.*). Cluent. 6 -m …, d. …, tum (9 Catil. 4, 5. *al.; cf. vol. V 1, 410, 48 sqq. 411, 8. 19. al.*). Flacc. 30 -m …, d. …, praeterea (*al., v. p. 1006, 8 sq.*). *sim. saepissime.*

b *duo membra*: PLAVT. Poen. 1251 -m, si id fieri possit, … id ego evenisset vellem; nunc *eqs.* (TER. Hec. 677 -m …, ubi …; n., postquam. Eun. 955 CIC. Mur. 57 Planc. 93. *al.*). Rud. 1156 ensiculust aureolus -m; … post altrinsecust securicula (*al., v. p. 160, 37 sqq.*). Stich. 758 *vinum* tene … -m; postidea loci … cantionem … occupito (*al., forma* postea, *v. p. 188, 62 sq. 191, 48*). Trin. 8 -m mihi Plautus nomen Luxuriae indidit; tum hanc mihi gnatam esse voluit Inopiam (TER. Ad. 314. 345 CATO agr. 151, 2 CIC. Tusc. 1, 26 Lael. 82. *al.*). TER. Eun. 146 multae sunt causae …: -m quod …; praeterea ut suis restituam (Ad. 540 CIC. Flacc. 43. *al.*). CATO agr. 34, 1 *locis frigidis* -m serito; in caldissimis locis sementim postremum fieri oportet (50, 2. *al.; cf.* postremo: CATO agr. 131 SALL. Catil. 15, 1. *al.*). 76, 4 tracta[n] singula in totum solum -m ponito, deinde de mortario tracta linito (RHET. Her. 1, 10, 17. 3, 21, 34 d. tum. *al.* VARRO Men. 574. *al.* CIC. inv. 1, 76 Quinct. 6. *et passim*). NOVIVS Atell. 9 (*loco obscuro opp.* secundum, *sed dubites, an adv. agnoscas ut etiam*: VARRO ling. 5, 170 frg. Non. p. 149, 10. *al.; cf.* secundo: VARRO ling. 9, 7 rust. 1, 2, 4. 2, 4, 3. *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 10, 3 Curionem video se dupliciter iactaturum: -m, ut …; inde, ut *eqs.* (CATVLL. 64, 223 LVCR. 2, 270. *al.* CAES. civ. 3, 43, 1. *al.* Ov. met. 11, 20. *al.; dub. trad.* CIC. Att. 8, 11ᵈ, 7 [deinde *ed. Cratandri, e cod.?*]). *al.*

2 *cum particulis variis (fere adversativis) vel nullis additamentis*: PLAVT. Asin. 650 auscultate …: -m omnium servos tuos nos esse non negamus; sed tibi si viginti minae … proferentur, quo nos vocabis nomine? (CIC. Verr. II 2, 15 -m, si …, tamen … oporteret; [*16*] sed intellegere potuistis. Mur. 21 -m …; [*22*] sed ut hoc omisso *eqs. al.*). Bacch. 709 unumquidque agamus …; -m intendam ballistam …; ea ballista si pervortam turrim …, invadam …; si *eqs.* Men. 780 *non* deliqui: hoc -m te absolvo, pater; verum vivere hic non possum (CIC. Verr. II 2, 45). Merc. 609 quidquid est, ad capita rerum perveni! :: -m omnium: periimus. :: quin tu illud potius nuntias, quod nescio? :: mulier alienata est aps te. Pseud. 1026 (*interpol.?*) in metu sum … triplici modo: -m omnium iam … metuo …, ne …; metuo autem, ne …, ne …; metuo, ne (CIC. Planc. 91 -m, si …; sin a. de orat. 1, 91. *al.; cf. l. 12*). *al.* TER. Haut. 443 vehemens in utramque partem … es nimis …: -m olim …, (*448*) nunc cum (*nisi ad p. 1365, 47*). Eun. 773 -m aedis expugnabo; … virginem eripiam; … mulcabo ipsam. *al.* CATO agr. 49, 1 vineam … si in alium locum transferre voles …: -m deputato …; (*2*) ex radicibus bene exfodito …; ponito in scrobe *eqs.* LVCIL. 352. RHET. Her. 2, 2, 2 -m … quaeremus, quemadmodum *eqs.* (*2, 18, 27* consequi videtur, ut doceamus, quemadmodum *eqs.*). 2, 8, 12 contra rumores dicemus, -m si docebimus …; et … dicemus; et … adferemus *eqs.* CIC. inv. 1, 83 -m comprehensio …; (*84*) enumeratio vitiosa …; (*86*) simplex autem conclusio. Planc. 28 -m Macedonia sic eum diligit, ut …; L. vero Apuleius hunc tanti facit, ut (Phil. 5, 9 -m omnes fori aditus ita saepti *erant*, ut …; sic v. erant disposita praesidia, ut *eqs. al.*). *talia saepissime.* *subaudiendo verbo dicendi*: PLAVT. Amph. 1088 argumenta … eloquar; omnium -m: Alcumena geminos peperit filios *eqs.* (*sim.* 1135 quae facta eloquar …; -m omnium). CIC. leg. agr. 2, 79 -m: quae est ista superbia …? aut, si hoc ab se dictum negat, … proferat. VARRO rust. 3, 16, 4. *al.*

II *respectu ordinis minus vigente significatur potius esse vel fieri aliquid primo initio, ipsa origine*: **A** *pertinet ad actiones, eventus sim., sc. de momento temporis, a quo primo aliquid fit*: **1** *vario usu* (*saepe dinosci nequit utrum significetur aliquid omnino incipi, oriri [hic illic abundanter fere i. q. initio, a principio, e. g. l. 31. 44 sq., vel demum, tandem, e. g. l. 42. 50; prope accedit notio q. e. prima vice p. 1364, 5 illustrata], an potius incipi sine mora [sc. i. q. ilico, statim, e. g. l. 27] vel eo ipso momento [sc. i. q. modo, e. g. l. 34]; exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Men. 1 salutem -m iam a principio … vobis … nuntio ([*nisi respondere putes 5* nunc, *ut spectet ad IB*]. Ov. epist. 4, 101 nos quoque iam [quam *Franzius*] -m turba numeremur in ista *amantum. aliter p. 1368, 28*). Merc. 1024 haec … ex hac nocte -m lex teneat senes. Pseud. 399 neque exordiri -m unde occipias habes neque ad detexundam telam certos terminos. TER. Andr. 156 *filium obiurgare nolo, nisi* uxorem nolet ducere; ea -m ab illo animadvertenda iniuriast. PACVV. trag. 362 nunc -m opacat flore lanugo genas (AFRAN. com. 32 n. corpus meum pilare -m coepit. VERG. Aen. 2, 375 vos … n. -m a navibus itis? *al.* CIRIS 42 sq. *al.; cf. p. 1364, 7*). CIC. Verr. II 1, 59 socii … spem omnem tum -m abiecerunt *videntes in foro Romano signa ex suis fanis sublata* (4, 33 antea … mirari solebam …; tum -m intellexi. ac. 2, 11 *libri Philonis* tum erant allati … tumque -m in Antiochi manus venerant. *al.* LVCR. 5, 805 tum tibi terra dedit -m mortalia saecla. *al.; cf. p. 1367, 41. 1368, 39. al.*). 3, 220 in quo -m iniuriae gradu resistere incipiet severitas iudicis? Phil. 3, 2 quo *die* -m ex urbe fugit Antonius (*cf. e. g.* 6, 2 eo die -m … fundamenta sunt iacta rei publicae. LIV. 9, 39, 11 ille -m dies … Etruscorum fregit opes). fin. 3, 20 in qua *selectione* -m inesse incipit et intellegi, quid sit *bonum*. LVCR. 3, 272 sensifer unde oritur -m per viscera motus. 5, 788 ut pluma atque pili -m … creantur … membris *animalium* …, (790) sic nova tum tellus herbas … -m sustulit, inde loci … creavit *animalia* (*simul spectat ad I, cf. Munro, 1886, ad l.*). CAES. civ. 1, 14, 4 *fugientes* Capuae -m sese confirmant et colligunt. VERG. ecl. 4, 8 tu modo nascenti puero, ˪quo˩ ferrea -m desinet … gens …, fave Lucina (˪ ˩ *Serv. ad l.* deest 'nascente'). Aen. 4, 252 *Mercurius* volans … latera … cernit Atlantis; … hic -m … constitit (*sim.* 11, 852 hic … se -m … sistit. Ov. fast. 4, 503. *al.*). *al.*

2 *comparata alia actione vel ipsa facultate agendi dicitur aliquid nulla mora fieri*: **a** *in enunt. secund. (vel struct. manca) iuxta coniunctiones* (*pron. relat. p. 1367, 21*): α *comparativam, sc.* quam -m: ⓘ *structura plena*: PLAVT. Capt. 398 ut eum … remittat … :: at q. -m pote[ris] (*cf.* Truc. 171 q. -m expugnari potis [est], tam id optumum est). 448 ut q. -m possis redeas (Persa 51 recipe [te] q. -m potes. Trin. 42. Truc. 847 uxorem q. -m potest abduce). ⓘⓘ *per ellipsin verbi* (*sc.* potest *sim.*; SYNON. Cic. p. 418, 20 confestim. continuo. ilico. … mox. q. -m. *eqs.* GLOSS. q. -m: τὴν ταχίστην. ante omnia. quo ulterius [celerius *Heraeus in exemplari suo*]. II 455, 11 τὴν ταχίστην: actutum, q. -m, quantocius, quam celerissime, propedie. *aliter p. 1365, 6*): PLAVT. Most. 78 facite, huc ut redeat noster q. -m senex (Rud. 1142 ut quid sit verum q. -m sciam [*sim.* TER. Hec. 324 Ad. 516]. CATO agr. 156, 7 uti q. -m excoquatur *brassica*. LVCIL. 634 RHET. Her. 3, 1, 1 CIC. Quinct. 20. *et saepe*). Rud. 1199 eum … arcessi huc ad me q. -m volo (CIC. Verr. II 3, 67. *al.; sim. iuxta inf. pendentem e* cupio *e. g.* CIC. Phil. 5, 47, quaero VERG. Aen. 4, 631. *sim. saepius*). TER. Andr. 351 q. -m hoc me libera … metu (GLOSS. cito. *item iuxta imperat.*: TER. Ad. 282. CATO agr. 33, 2 vites teneras q. -m propagato. 65, 1. 113, 1. *al.; cf. locum sequentem*). Eun. 1042 frater … fac q. -m haec audiat (*nisi ad l. 70 spectat; item iuxta coni. nudum*: TVRPIL. com. 81 hortatur hominem, q. -m [ut *suppl. Bothe*] proficisceret. BELL. Alex. 59, 2 SALL. Iug. 97, 1. *al.*). *et saepe.* *definitur per enunt. temp.*: AVG. cons. euang. 3, 25, 80 (*Matth. 28, 7* ibi eum videbitis) *non* expressum

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est, quando id futurum esset, utrum q. -m antequam alibi ab eis visus esset, an posteaquam *eqs.*

β *temporales (pron. relat.), sc.* ubi -m *sim.* (*intercedentibus vocibus aliis e. g. l. 10. 12 sq., ordine inverso l. 18. 27; in enunt. primar. saepe respondent adv., e. g.* continuo *l. 23 et* PLAVT. Amph. 203, ilico PLAVT. Cist. 137 Men. 599. *al.*, tum *l. 17 et* CATO agr. 17, 2. *al.*, extemplo LVCR. 4, 211. 5, 286 LIV. 7, 40, 1. *al.*, statim CIC. Caecin. 46 Cluent. 66. *al.; ceterum v. Jones, Arch. Lat. Lex. 14, 1906, 233 sqq.*): PLAVT. Amph. 203 principio ut illo advenimus, ubi -m terram tetigimus, continuo Amphitruo delegit viros primorum principes (Cist. 137 ubi mihi potestas -m evenit, ilico feci *eqs.* Poen. 1420 ubi -m potero, ilico. *al.* TER. Eun. 628 CATO agr. 17, 2. *al.* LVCR. 4, 279 ubi se -m ... proiecit. CAES. Gall. 3, 14, 2 quae *classis* ubi convenit ac -m ab hostibus visa est. 4, 12, 1. *al.* BELL. Alex. 17, 5 SALL. Catil. 39, 3. Iug. 64, 3. *et saepe. cf. l. 60, aliter p. 1364, 11*). VARRO Men. 491 ante annos quinquaginta, cum -m dormire coepi (frg. Serv. auct. Aen. 9, 52 CIC. progn. frg. 4, 7. Quinct. 38 *quin* heredem, cum -m vidisset, certiorem faceret. Verr. I 5 tum, cum -m a me reus factus sit. off. 1, 118 Att. 4, 1, 1. *al.* CATVLL. 64, 243. LVCR. 2, 144 -m aurora novo cum spargit lumine terras [*sed v. Bailey ad l.*]. 2, 624. *al.* CAES. Gall. 2, 2, 2. *al.* LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 161. *et saepe. aliter p. 1364, 15*). CIC. Quinct. 46 qui, quo tempore -m male agere coepit, in vadimoniis differendis tempus omne consumpserit (Cluent. 162 CATVLL. 68, 15 LVCR. 5, 917. VERG. georg. 1, 61 continuo ..., q. t. -m. *al.; ceterum cum pron. relat. e. g.* CIC. Phil. 5, 30 ut -m ...; quo die -m. SVET. Nero 7, 1 prodita immanitate naturae quibus -m potuit experimentis). Verr. I 16 ut -m e provincia rediit, redemptio est ... facta (II 2, 48. Cluent. 66 ut -m ... coepit suspicari, statim *eqs.* fin. 2, 97 Att. 1, 5, 4. carm. frg. 22, 6 Argolicis -m ut vestita est classibus Aulis [*Hom. B 303 χθιζά τε καὶ πρωΐζ', ὅτε κτλ.*]. *et saepe.* HIRT. Gall. 8, 30, 1 SALL. hist. frg. 4, 49 VERG. georg. 2, 426 Aen. 1, 306. *al.; spurium est* ENN. ann. 212, *v. Skutsch, p. 785. aliter p. 1364, 17*). II 1, 34 simul ac -m ei occasio visa est (nat. deor. 2, 124. *al.* LVCR. 4, 211 extemplo. 5, 286. 6, 757. *al.; cf.* simul -m: HOR. epist. 2, 2, 49 LIV. 6, 1, 6. 35, 44, 5 s. -m anni tempus navigabile praebuisset mare [*nisi ad p. 1357, 49*]. *al.*). LVCR. 5, 1285 arma antiqua ... fuerunt ... flamma atque ignes, postquam sunt cognita -m. LIV. 38, 11, 5 qui *captivi* non comparebunt, quando quisque eorum -m inventus erit, reddatur (FAVSTIN. trin. 5, 1). *al.* (*e. g.* mox -m *vol. VIII 1552, 75*).

b *iuxta participia* (*sc. '-m veniens' pro 'ubi -m venit'*): CIC. dom. 4 quam *senatus auctoritatem* -m adveniens prodidisti. CATVLL. 64, 56 quae *Ariadna* tum -m excita somno desertam ... se cernat (*vix intellegas '-m cernat'*). CAES. Gall. 7, 11, 4 tum -m adlato nuntio. civ. 3, 106, 4 -m e nave egrediens clamorem militum audit. VERG. georg. 4, 305 hoc geritur Zephyris -m impellentibus undas. Aen. 1, 442 lucus ... fuit ..., quo -m iactati undis ... Poeni effodere loco signum (SERV. 'quo -m' hoc est simulac venerunt). *al.*

c *in enunt. primario* (*sc. ea structura, quam sub αβ illustravimus, inversa*): LVCR. 3, 504 ubi iam morbi reflexit causa, ... tum quasi vacillans -m consurgit *aeger.* MANIL. 5, 68 cum se terris Aries ter quinque peractis partibus extollit, -m iuga tollit ab undis Heniochus. VAL. MAX. 3, 2, 18 *cum nemo seditioso* se populo ... opponeret, -m ... Scaurus C. Marium ... hortatus est, ut *eqs.* (*si recte huc traximus*). SEN. epist. 53, 2 cum ... *longius* processissem, ... -m aequalitas illa *maris* ... periit. LVCAN. 9, 913 simul iussit statui tentoria ductor, -m ... harenas expurgat. *sim. al.*
dubiae interpretationis: TERT. virg. vel. 11, 3 *Adam et Eva*, ubi de arbore ... gustaverunt, nihil -m senserunt quam erubescendum *esse* (*huc traxit Massaro in plagulis* quam *e* nihil *pendere putans; si iungas* -m ... quam, *spectet ad p. 1363, 63 vel etiam 1349, 37*).

B *pertinet ad locum, unde aliquid se extendit, initium capit* (*fere in descriptione terrarum, regionum sim.; vi temporali satis vigente*): CIC. Verr. II 5, 30 in ipso aditu ... portus, ubi -m ex alto sinus ab litore ad urbem inflectitur (MANIL. 4, 606 PLIN. nat. 5, 97. *al.*). VERG. georg. 4, 368 caput, unde altus -m se erumpit Enipeus *fluvius* (PLIN. nat. 4, 79 *Danuvius*, u. -m Illyricum adluit, Hister appellatus. 5, 127. *al.*). SEN. nat. 4, 2, 3 *Nilus* circa Philas -m ex vago et errante colligitur. MELA 1, 51 *Nilus* -m iuxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit (3, 42 aliquamdiu ad occasum ... occurrens i. Dahas -m inflectitur *Oxos fluvius. al.*). PLIN. nat. 3, 9 Baeticae -m ab Ossigitania infusus *fluvius Baetis*, ... crebris ... accolitur oppidis. 3, 10 Corduba ..., inde -m navigabili Baete (PLIN. nat. 6, 199 i. -m circumagente se terrarum fronte in occasum [*cf. Mela 3, 100* i. incipit frons]. *al.*). *al.*

C *pertinet ad instituta antiqua, verba primitiva variaque, quae olim fuisse dicuntur*: LVCR. 2, 1158 fruges vinetaque ... sponte sua -m mortalibus ipsa creavit *natura* ...; (*1160*) quae nunc vix nostro grandescunt aucta labore (*eodem opp.*: VARRO ling. 6, 16. *aliter in serie p. 1365, 47*). 5, 449 -m terrai corpora quaeque ... coibant in medio atque imas capiebant omnia sedes. VARRO ling. 5, 55 ager Romanus -m divisus in partis tris, a quo tribus appellata. 5, 81 tribuni plebei, quod ex tribunis militum -m tribuni plebei facti (*antea syn.* olim). 7, 32 *dubitatur*, utrum -m una 'canis' aut 'canes' sit appellata. rust. 3, 3, 5 non ... solum augures Romani ad auspicia -m pararunt pullos, sed etiam patres familiae rure. frg. Rufin. gramm. VI 556, 7 clausulas ... -m appellatas dicunt, quod clauderent sententiam. *al.* VERG. georg. 2, 20 *creandarum arborum* hos natura modos -m dedit ...; sunt alii, quos ipse via sibi repperit usus. Aen. 3, 108 *Creta*, unde pater ... Teucrus Rhoeteas -m est advectus in oras. *al.*

III *usu deflexo ponitur pro coniunctione tempor.* cum, ut *sim.* (*v. Hofmann-Szantyr 637*): IVL. VAL. 3, 27 sed ad haec -m ortu solis lux mundo est reddita, e vertice arboris *fatidicae* ... vox ... appulit: '...' (ut -m *codd. excerptorum*). AMM. 31, 10, 8 fragore terrente ⌞-m⌟ ... signo ... dato concurri est coeptum, sagittarum ... pulsibus crebriores ... sternebantur (⌞ ⌟ primo *var. l. deficiente cod. V*, ubi -m *edd. plerique; sed fort. adv. intellegendum est, cui 31, 10, 9 respondeat* sed in ipso proeliorum ardore *et* paulo postea).

appendix iuncturarum: **1** *accedit gen. part.* omnium (*sublucente usu orig. adi. vel subst.*): PLAVT. Merc. 609 -m o.: periimus (*eodem ordine verborum*: Trin. 523. *al., e. g. p. 1365, 22. 67.* TER. Haut. 274 RHET. Her. 4, 3, 5. 4, 6, 9 CIC. inv. 1, 76 Verr. II 2, 28. *al.* SALL. Catil. 37, 5 Iug. 85, 45. *et saepe*). Trin. 933 o. -m in Pontum advecti ... sumus (*eodem ordine*: Truc. 787. *al., e. g. p. 1363, 45. 69.* LIV. 1, 19, 6. 2, 1, 9. 2, 2, 5. *al.*). **2** -m *iungitur cum particulis initio enunt. primarii* (ubi -m *sim. v. p. 1367, 3*): PLAVT. Cist. 237 *fidem* do, non facturum esse me; sed ego -m ... sum nihili (CIC. har. resp. 11 reperietis ...; sed -m expiabo. de orat. 1, 81 fin. 3, 22. *al.* CATVLL. 64, 223 NEP. Paus. 1, 3 LYGD. 1, 21. *al.*). Pseud. 1026 in metu sum ...: -m omnium iam ... metuo (*et saepe, v. vol. VII 1, 120, 78 sqq.* -m i., *121, 3 sqq.* i. -m). CATO agr. 157, 2 *est brassica quaedam* minutis caulibus, tenera ...; et -m scito, de omnibus brassicis nulla est illius modi medicamento (*al., v. vol. V 2, 903, 70 sqq.*). RHET. Her. 2, 2, 2 -m ergo quaeremus, quemadmodum *eqs.* (*al., v. vol. V 2, 773, 17 sq.*). 4, 3, 4 -m igitur, quod ... dicitur, videamus, ne *eqs.* (*al., v. vol. VII 1, 269, 25 sqq. 58 sq.*). CIC. Tull. 16 ac -um ... fundum proscripsit (*al., v. vol. II 1079, 37 sqq.*). *al.* **3** -m *auget verba incipiendi, inveniendi sim.* (*fere per abundantiam*): PLAVT. Capt. 460 ei rei -m praevorti volo (Merc. 376 Mil. 765). Pseud. 399 exordiri -m unde occipias. AFRAN. com. 32 pilare -m coepit (VARRO Men. 491 CIC. Quinct. 46. *al., v. vol. III 1427, 70 sqq.*). CIC. Verr. II 1, 95 hac sua, quam tum -m excogitavit, Siciliensi aestimatione (5, 60 SEN. contr. 10 praef. 5. *al.*). 3, 21 qui -m ... instituerit ... decumanos (Att. 16, 16, 6 ut -m. VARRO rust. 2, 11, 12 VERG. ecl. 2, 32. *al.*). 3, 220 in quo -m ... gradu resistere incipiet? (fin. 3, 20 VITR. 7, 1, 1 CELS. 2, 17, 7. *al.*). Brut. 31 -m ... tum philosophia ... inventa dicitur (VITR. 7, 11, 1. 10, 13, 1. *al.*). part. 28 a principiis -m ordiar. LVCR. 3, 272 unde oritur -m per viscera motus (CAES. Gall. 1, 39, 2 LIV. 2, 18, 4. *al.*). *al.*

abl. neutr. **prīmō** (*vel masc., sc.* loco*? sed cf. p. 1363, 31*) *pro adv.* (*derivatur a* primus PRISC. gramm. II 91, 18 III 69, 20. 468, 10). *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 24 -o: initio. iam pridem. principio. exordio. primordio. ab origine. GLOSS. πρώτως. *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem.*

I *vigente respectu ordinis cuiusdam significatur aliquid esse vel fieri ante posteriora quaedam, fere i. q. principio, primo loco, ante sim.* (*usum laxiorem merae enumerationis infra non distinximus, cf. imprimis p. 1369, 15; haud raro inducit sententias, maxime iuncturis* ac -o, et -o, *v. vol. II 1079, 37 sqq. V 2, 903, 67 sqq.*). *saepius respicitur ordo duorum tantum eventuum, v. e. g. p. 1369, 27 sqq., idque comparatione strictiore, ut exspectes potius adv.* prius, *iuncturis his*: -o donec PLAVT. *p. 1369, 47* (*cf.* -o dum *p. 1369, 31*, -o antequam *p. 1369, 54*), si (nisi) -o CIC. *p. 1369, 65.* VITR. 6, 1, 1 STAT. Ach. 1, 653. *al.* (*abundanter*: HIST. Apoll. rec. A 30 non prius ..., nisi ⌞-o⌟ [*om. rec. B*]), *maximeque* -o quam (*v. Hofmann-Szantyr 600; cf.* LIV. 4, 2, 10 -o ... potius quam): VARRO *p. 1369, 68* (*si recte trad.*). PELAG. in II Cor. 1, 1 p. 231, 7 cur ... -o suum nomen ponat quam eorum, ad quos litterae destinantur (primum *Ps. Hier.*, prius *V*). PS. AVG. serm. ed. Mai 72, 1 -o tectum quam fundamentum extendens *deus* (*gen. 1, 1*). PELAG. I defens. 2 p. 4, 2 *opera*, quae -o quam alia omnia conscripsimus (*e Theod. Mops.; aliter vertitur Facund. defens. 3, 6, 13* prima ceterorum). RVF. podagr. 14; *ponitur pro gr. πρότερον*: VET. LAT. I Tim. 1, 13 (Cypr. epist. 73, 13) qui -o fui blasphemus (*cod. 75. al.* = *Vulg.* prius). CONC.^S I 5 p. 256, 15 quae ... temperantur, non permanent, ut -o fuerunt (*gr. I 1, 6 p. 114, 17*). CASSIOD. hist. 4, 13, 6 *et* 8, 9, 1 (*gr. Socrat. 2, 13. 4, 28*).

A *praevalente respectu temporis, sc.*: **1** *antequam quidlibet aliud eveniat*: **a** *generatim; quod postea fit*: **α** *intellegitur e contextu vel tacetur* (*neglegimus fragmenta velut* LVCIL. 761): PLAVT. Amph. 1095 contonat ...; aedes -o ruere rebamur tuas; aedes totae conful-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gebant. TER. Eun. 1011 numquam pol hominem stultiorem vidi; … at etiam -o callidum … credidi hominem. Phorm. 75 coepi adversari -o (*78* coepi eis omnia facere). 80 noster *adulescens* mali nihil quicquam -o (DON. -o, quia non perpetuo). TITIN. com. 4 frygio fui -o …; reliqui acus. RHET. Her. 4, 7, 10 haec *nomina e graeco versa* asperiora -o videantur necesse est. CIC. Verr. II 4, 91 ac -o, iudices, hoc signum Mercuri dicebat iste Tyndaritanos … vendidisse. Catil. 2, 13 cum ille … conscientia convictus -o reticuisset, patefeci cetera. Brut. 323 consulatus … meus, qui illum *Hortensium* -o leviter perstrinxerat. Att. 6, 2, 8 cum Spartaco minus multi *quam quinquaginta* -o fuerunt. *al.* GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 -o ita pugnatumst, ut acrius non posset … pugnari. VARRO rust. 2, 4, 20 subulcus debet consuefacere *porcos*, omnia ut faciant ad bucinam: -o cum incluserunt, cum bucinatum est, aperiunt. *et saepe.*

β *illustratur additamentis quibusdam*: Ⓘ *adverbiis; respiciuntur*: Ⓐ *plura membra* (*attulimus series potiores sec. colon alterum ordinatas*): PLAVT. Bacch. 957 -o … signum apstuli; … (*960*) post … occidi Troilum; … (*966*) poste …, (*967*) dein *eqs.* (SALL. Iug. 53, 1 -o …, post …, deinde. TIB. 1, 4, 55 -o, p. [mox *var. l.*] …, p. GELL. 15, 20, 3 mox. *al.*). CIC. S. Rosc. 26 ac -o rem differre … coeperunt, deinde … deludere, postremo … insidias … parare (*item sequitur* postremo: har. resp. 3 SALL. Catil. 45, 4 Iug. 94, 5 LIV. 2, 23, 6. *et saepe*; inde: CIC. Sest. 50 LIV. 30, 11, 6. *al.*; tum: CIC. de orat. 3, 62 Tusc. 5, 5 LIV. 22, 42, 1. *al.*; mox: COLVM. 6, 4, 4 PLIN. epist. 7, 27, 5. *ita et sim. al.*). VARRO ling. 5, 109 *carnem* -o assam, secundo elixam, tertio e iure uti (CYPR. sent. episc. 37 tunc. *al.*). LIV. 3, 47, 6 -o …, inde …, dein (SEN. epist. 90, 19 novissime. *al.*). 29, 34, 12 -o … mox … postremo (*item al., v. vol. VIII 1550, 55 sq.; ceterum e. g.* LIV. 33, 8, 9 deinde. QVINT. inst. 1, 9, 2 tum). *al.* Ⓑ *duo membra*: TER. Hec. 713 neque illi credebam -o; nunc verum palamst (CIC. ad Q. fr. 2, 7, 1 -o quidem …, n. vero. VARRO ling. 5, 91. OV. trist. 5, 6, 15 at n. 5, 12, 43 [n. *antecedit*]. LIV. 4, 2, 7. *al.*). CATO agr. 103 pabulum quod dabis amurca spargito, -o paululum, dum consuescant, postea magis (CIC. Verr. II 4, 94 Cluent. 181. *al.* CAES. Gall. 6, 39, 4 civ. 2, 8, 1. *al.* VARRO rust. 3, 9, 19. *et saepe*). orig. 71 id oppidum Aurunci -o possederunt, inde Achaei (CAES. Gall. 7, 48, 1 [*nisi est adi.*]. LIV. 2, 50, 3. 5, 28, 6. *et saepe.* PLIN. nat. 10, 4. *al.*). LVCIL. 420 et formosus homo fuit et famosus; utrumque -o adulescens, posterius dare rectius sese (LVCR. 6, 826. *al.*). POMPON. Atell. 106 refraga[bu]nt pr⟨im⟩o, suffragabunt post (*al., v. p. 160, 50 sqq.*). SISENNA hist. 52 -o ante testudinem constitit; deinde … excusationem praeferre coepit (CIC. inv. 1, 2. S. Rosc. 117 [*syn.* initio]. Verr. II 1, 139. *al.* SALL. Catil. 10, 3 Iug. 42, 1. *et saepissime, cf. vol. V 1, 409, 29 sqq.*). CIC. Verr. II 4, 66 rex -o nihil metuere …; tum mittit *nuntium* (fin. 2, 82. ac. 1, 2 [*si recte suppl.*]. NEP. Them. 6, 5 VERG. Aen. 5, 654. *al.*). *al.* VARRO rust. 1, 31, 3 *vitis quaedam* dicta -o videtur a pariendo parilema, exin mutatis litteris … dici coepta palma (TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 527, 13. *al.*). *sim. al., v. e. g.* mox *vol. VIII 1550, 9 sqq.*

Ⓘ *enunt. secund. temp.*: PLAVT. Amph. 597 neque … credebam -o …, donec … fecit sibi uti crederem. TER. Andr. 74 -o haec *virgo* pudice vitam … agebat …; sed postquam amans accessit, *aberravit* (*item* sed p.: Hec. 120. Haut. 656 [primum *A*]. SALL. Catil. 11, 1. *al.; ceterum*: CIC. inv. 1, 3 ac -o quidem …; p. vero. CAES. Gall. 7, 58, 1 SALL. Iug. 71, 5 LIV. 6, 8, 9. *et saepe*). CIC. Verr. II 1, 149 -o negabat …; cum instaret Habonius, in me causam conferebat (Caecin. 30 fin. 2, 82 CAES. Gall. 4, 33, 1. 4, 37, 1 -o …; cum …; interim …; postea vero quam. LIV. 24, 47, 3. *al.*). 2, 171 hic -o Carpinatius, antequam in istius familiaritatem … pervenisset, *litteras miserat.* 5, 96 ac -o ad illa aestiva praetoris accedunt; … quem posteaquam inanem locum offenderunt, *oppidum penetrant* (Cluent. 58 p. red. in sen. 19 VARRO ling. 5, 105. CAES. Gall. 1, 31, 5 -o …; p. …; nunc. 4, 37, 1 *v. supra l. 52.* 5, 6, 3 VITR. 3, 1, 8. *al.*). 5, 101 consilium capit -o stultum …; (*103*) ubi hoc videt *eqs.* (CAES. Gall. 2, 8, 1 civ. 1, 69, 1. BELL. Alex. 17, 4 sed u. primum. SALL. Catil. 17, 1 Iug. 89, 2 PS. SALL. rep. 2, 7, 6. *al.*). *al.*

b *speciatim*: α *in dictis, scriptis vel argumentatione*: CIC. inv. 1, 54 si ei rei, quam -o rogetur, recte assenserit, illam quoque rem, quae sibi displiceat, esse necessario concedendam. 1, 88 *conclusio quaedam* conficeretur …, si tibi -o … hoc concessissem *eqs.* Flacc. 50 ut -o constitueram. Phil. 2, 72 -o respondisti plane ferociter. de orat. 2, 324 (*syn.* in principio; *opp.* reliqua … oratio). fam. 4, 13, 6 redeo … ad id …, quod -o omiseram. VARRO ling. 6, 3 dicemus -o de temporibus, ˌquam quaeˌ per ea fiunt (ˌ ˌ *si recte trad., cf. p. 1368, 61*; quaeque *Turnebus, alii alia*). 7, 110 tris feci partis: -o quemadmodum vocabula imposita essent rebus, secundo quemadmodum …, tertio quemadmodum (TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 327, 26. *al.; cf. p. 1365, 28*). CELS. 4, 18, 1 -o … facienda mentio est cholerae. *al.* *iunctura* -o omnium (*cf. p. 1370, 59*): HERM. Pal. vis. 5, 5 -o o. mandata mea … scribe, reliqua autem, sicut ostendero tibi …, scribes (*gr.* πρῶτον, *vulg.* primum). RVFIN. symb. 3 l. 17 'credo' … -o o. ponitur *in symbolo* (primum *var. l.*). *al.* β *in comitiis*: LIV. 10, 15, 7 cum -o vocatae Q. Fabium consulem dicerent omnes centuriae (10, 22, 1 praerogativae et -o v. omnes c.). γ *primo tempore vitae* (*vergit ad II*): PLIN. nat. 8, 37 *serpentes* aluntur -o bubuli lactis suctu (suco *trad.*). 10, 105 *columbae* pullis -o salsiorem terram … in ora inspuunt. 10, 165 hirundini caeci -o pulli. 10, 192 auditus cui hominum -o negatus est, huic et sermonis usus ablatus.

2 *antequam id ipsum repetatur, fere i. q. prima vice*: **a** *vario usu*: *cum oppositis*: CATO orat. 34 id ego -o minus animadverti; veniunt iterum atque tertium tumultuosius (*al., v. vol. VII 2, 554, 52 sq. 80*). DIDASC. Ter. Hec. 1 l. 5 acta -o sine prologo data (*opp.* secundo …, tertio; *adde l. 31. 34*). OV. Pont. 3, 5, 12 nec umquam …, quam -o, grata fuere magis. SVET. Aug. 17, 3 tempestate in traiectu bis conflictatus: -o …, rursus. *al.* *exempla cetera*: CIC. Verr. II 2, 55 cum -o sunt dati iudices *in causa Heraclii* (5, 178 c. -o agere coepimus [*respicitur actio prima, cf. p. 1359, 15*]. LIV. 3, 14, 4 c. -o post Caesonis exilium lex coepta ferri est. VITR. 8, 6, 9 c. -o aqua … inmittitur. COLVM. arb. 5, 2). LYGD. 5, 17 natalem -o nostrum videre parentes, cum *eqs.* OV. ars 1, 453 hoc opus … est: -o sine munere iungi (*nisi est adi.*). LIV. 39, 22, 2 athletarum … certamen tum -o Romanis spectaculo fuit (FLOR. epit. 1, 12, 8 t. -o [-um *var. l.*] hiematum sub pellibus). 39, 32, 6 candidatos … debitum, quia -o negatus erat, honorem repetentes. RVT. LVP. 1, 12 διαφορά: … cum verbum iteratum aliam sententiam significat, ac significavit -o dictum. VITR. 1, 4, 9 *maiores pecoribus immolatis* inspiciebant iocinera, et si erant … vitiosa -o, alia immolabant (*vix intellegas dat.* -o, *sc. animali*). PAVL. FEST. p. 105 qui -o virilitatem suam experitur. COLVM. 8, 14, 6 *anser* recurrit eodem, ubi -o peperit. LVCAN. 3, 193 lacessitum -o mare *ab Argonautis.* *al.* **b** *in munere administrando* (*cf. p. 1364, 36 et Gell. 10, 1 tit.* tertiumne consul an tertio dici oporteat): LIV. 44, 17, 4 consules creati L. Aemilius Paulus iterum, quarto decumo anno postquam -o consul fuerat, et C. Licinius Crassus. PLIN. paneg. 64, 4 idem tertio consulem fecisse, quod -o. FERIAL. Duran. Iul. 1 (Chart. lat. ant. VI 309) ⟨qu⟩od Alexander … p⟨r⟩imo co(n)s(ul) desig⟨n⟩atus sit. EXC. barb. chron. I p. 276, 31 Augusto -o et Tollio (*opp.* secundo *eqs.*).

B *elucet respectus loci* (*saepe vi temporis servata in describendo motu quodam*): **1** *vario usu*: SISENNA hist. 105 prores actuariae, ˌtragi grandesˌ (trabicae *coni. Barabino*) ac faseli -o (*si recte ad ordinem navium rettulimus*). CELS. 8, 1, 19 sq. *brachium* constat ex ossibus duobus: radius … superior breviorque et -o tenuior …; (20) cubitus inferior longiorque et -o plenior …; -o vero duo brachii ossa vincta paulatim dirimuntur *eqs.* FRONTIN. strat. 1, 6, 1 fortissimam legionem -o ire, ultima sequi iussit inpedimenta. **2** *in descriptione terrarum, regionum sim.*: SEN. Herc. f. 668 non caeca tenebris incipit -o via *ad Orcum ducens.* MELA 1, 91 *sinus* -o parvis urbibus aspersus est (*opp.* gremio interiore, … in altero latere). 2, 73 Alpes … -o ad septentrionem … excurrunt, deinde … in orientem abeunt. 2, 85 Pyrenaeus -o hinc in Britannicum procurrit oceanum, tum … Hispaniam inrumpit (*seq.* donec). 3, 24 -o angustus *Rhenus* (*opp.* post). 3, 72. PLIN. nat. 3, 9 *Baetis* oceanum … petit, modicus -o, sed multorum fluminum capax. 3, 53 tenuis -o *Tiberis* (*opp. 3, 54* sed infra … Clanim … auctus). TAC. Germ. 35, 1 in septentrionem … redit *Germania* ac -o statim Chaucorum gens … obtenditur, donec in Chattos usque sinuetur.

C *praevalente respectu gradus, aestimationis, fere i. q. maxime, imprimis*: VARRO Men. 39 hymenaeus, qui -o lavere alvum marsuppio solet (*an ad IIA?*). TERT. anim. 30, 1 quid autem ad cetera respondebimus? -o enim *eqs.* adv. Hermog. 31, 3 suggestus autem caeli et terrae -o tunc fuerunt tenebrae et abyssus *eqs.* VET. LAT. II Petr. 3, 3 (Cassiod. compl.) hoc -o scientes, quia *eqs.* (*gr.* πρῶτον, *Vulg.* primum). CYPR. epist. 65, 1 p. 721, 18 quae res contristavit me -o propter ipsum, qui *eqs.* FIRM. math. 1, 1, 2 ex ipsis -o mathematicorum responsis. *iunctura* -o omnium (*cf. p. 1369, 73*): SEN. nat. 2, 40, 1 ˌ-oˌ o., *quae Caecina distinxit*, non sunt fulminum genera, sed significationum (ˌ ˌ primum *Axelson, Senecastudien, 1933, 38*). HERM. Pal. mand. 1, 1 -o o. crede esse unum deum (*gr.* πρῶτον, *vulg.* primum; *forma* -o *confirmatur* Iren. 4, 20, 2 Rufin. hist. 5, 8, 7. *al.*). PANEG. 8, 13, 2 -o o., in quo praecipue consulendum fuit. LACT. opif. 6, 5. COD. Theod. 6, 26, 14 pr. ut -o o. sit … secura possessio. *al.*

II *respectu ordinis minus vigente significatur potius esse vel fieri aliquid primo initio, ipsa origine* (*cf. et l. 3 sqq.*): **A** *pertinet ad actiones, eventus* (*simili modo ac* primum *p. 1366, 23 sqq. cum respectu sive incohandi, ut l. 74 sqq., sive actionis sine mora, statim coeptae*): **1** *vario usu* (*potiora selecta; cf. l. 53*): CIC. Verr. II 1, 26 *ante legem, quae bis dici causam iussit* (*cf. supra l. 15*), vel iudicari -o poterat vel amplius pronuntiari (*in eadem re ibid. iterum. cf.* Cluent. 76 *iudices*, qui neque absolvere … neque … re illa incognita -o condemnare vellent, 'non liquere' dixerunt). VARRO ling. 6, 56 qui -o dicitur iam fari, vocabula … dicit, antequam suo quisque loco ea dicere potest (*postea*: pueris primitus incipientibus fari). OV. fast. 4,

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

165 nox ubi transierit caelumque rubescere -o coeperit ([*vix ad l. 11*]. Sen. contr. 10, 1, 3 accusa, inquit; ubi est, qui -o coeperat? *al.; cf. p. 1370, 43*). Plin. nat. 19, 115 *quidam* contenti sunt -o super prunas suspendisse *cepas conservandas* abundeque ita profici arbitrantur, ne germinent. *al.*

2 *comparata actione continuo subsequente ponitur* -o: **a** *iuxta coniunctiones tempor.* (*sunt qui falso tradi putent pro* primum, *quod hoc usu frequentatur, v. p. 1367, 3*): Cic. Arat. 350 nam (iam *var. l.*) simul ac -o supera (*adv.*, -ro(s) *trad.*) se lumine Cancer extulit, extemplo cedit delapsa Corona (primum *edd. vet., cf. p. 1367, 30; gr. 569* ὅτε, Germ. 589 cum -o Cancrum Tethys emittit in auras [primum *edd., fort. euphoniam neglegentes*]). Liv. 4, 58, 9 quod *decretum* ubi -o promulgatum est, fremere iuventus (*cf. l. 1*). 31, 37, 7 eques, ut -o signa suorum vidit, convertit in effusum hostem equos ([prima *coni. Madvig*]. Avg. conf. 4, 4, 8 ut -o cum eo loqui potui [primum *var. l.*]). Vitr. 1 praef. 2 *in militia* commoda accepi, quae, cum -o mihi tribuisti recognitionem, per sororis commendationem servasti (*si recte huc traximus locum variis modis explicatum [v. Fleury, 1990, ad l.]. cf. l. 10 et* Porph. Hor. carm. 2, 5, 11 cum -o nigrescere incipiunt *racemi*). **b** *iuxta participia*: Verg. georg. 3, 187 *equus* haec iam -o depulsus ab ubere matris audeat (Serv. auct. non 'primo ubere', sed 'iam -o' quasi unum lege). Liv. 22, 19, 7 inde (*e turri*) -o conspectis hostium navibus datum signum Hasdrubali est.

B *pertinet ad instituta antiqua, verba primitiva*: Varro ling. 5, 79 'lolligo' ... littera commutata -o 'volligo'. 5, 89 'milites', quod trium milium -o legio fiebat. 5, 133 *pallia sunt* 'parilia' -o dicta (7, 7 a tuendo -o 'templum' dictum. *cf.* Qvint. inst. 1, 5, 71 propria sunt verba, cum id significant, in quod -o denominata sunt. *sim., sed in serie e. g. p. 1369, 43*). Liv. 10, 8, 10 patricios -o esse factos ..., qui patrem ciere possent. 39, 13, 8 tum Hispala originem sacrorum expromit: -o sacrarium id feminarum fuisse. Cels. 1 prooem. 36 -o ... remedia exploranda ... fuisse, nunc vero iam explorata esse (*sim. opp.*: Plin. nat. 33, 30 iudicum ... quattuor decuriae fuere -o, ... servatumque in hodiernum est, ne *eqs.* Tac. Germ. 6, 3 *pedites delecti* 'centeni' ... inter suos vocantur et, quod -o numerus fuit, iam nomen et honor est). *al.*

acc. neutr. plur. prima *in locut. adv. v. p. 1348, 18* (*vix etiam p. 1353, 42*).

adv. **prīmē.** *testimonia gramm.* (*v. et l. 47 sqq. 72*): Prob. inst. gramm. IV 155, 12 (*testatur* e *productam ut*: Cledon. gramm. V 64, 27). Char. gramm. p. 149, 4 debentes ... dicere ... '-e' ... non dicimus, sed ... 'primo' πρῶτον. Prisc. gramm. II 91, 18 primo vel -e (*inter adv. a* primus *ut*: III 69, 24 [*inde* Schol. Ter. p. 53, 10]. 468, 10 -e et primum et primo). Gloss. II 425, 3 πρῶτον, ἐπίρρημα: -e. *legitur apud* Naev. *et* Plavt. *et inde a saec. IV.* [*falsa var. l. pro* primae Avg. serm. 45, 5 l. 184; *ex coni.*: Plavt. Truc. 453 *p. 1353, 43.* Scrib. Larg. praef. 15 (*restit. Heraeus e codd. Marcelli, Scribonio deest*).]

1 *vi originaria respicitur primus gradus aestimationis, fere i. q. maxime, optime sim.* (*vi augendi iuxta adi. l. 50 sq. [e coni. p. 1353, 43]. cf.* Serv. *p. 1356, 35 et* Synon. Cic. p. 434, 31 maxime. praecipue. egregie. eximie. summe. -e. unice. singulariter. super alia. praeter alia [*huc* Gloss.[L] I Ansil. pr 1216–1237]. Gloss. unice: -e, optime. singulariter: summe, -e, unice): Naev. com. 1 Acontizomenus fabula est -e proba. Plavt. Mil. 794 sed ecqua ancillast illi? :: est -e cata. Marcell. med. 9, 27 dolorem -e tollit *medicamentum* (*9, 78* d. potenter avertit, *Ps. Theod. Prisc. add. p. 271, 17* nimium d. tollit. *sim.* Marcell. med. 15, 68 tosillis -e medetur [*Plin. med. 1, 16, 4* privatim]. 20, 73 *medicamento sumpto* -e ... concoques cibos. 34, 21 perniones -e abolet *medicamentum*). Ps. Hippocr. ad Antioch. vers. *a* 1 experientissimus rerum mathesim ... -e adeptus es. Praedest. 1, 26 p. 596[C] cum omnia bene et -e et incomparabiliter scripserit *Tertullianus.* Pomp. gramm. V 116, 4 vide, *syllabarum communium modi* quo modo ordinati sunt, quam -e, sive a natura sive ab illis qui artem scripserunt. **2** *vi novata*: *cum respectu ordinis i. q. primum* (*sc. iunctum cum* novissime *ad significandam summam dictorum*): Conc.[S] I 5 p. 318, 10 super haec autem conpendiose et -e novissimeque dico: *eqs.* (*in versione prava epist. Theodoreti Migne gr. 83, 1273*[C] σύντομον ἀκροτελεύτιον τίθημι κτλ.). *cum respectu originis i. q. principaliter* (*de ratione quae respondet verae naturae*): Rvstic. c. aceph. p. 1198[B] nec enim mea anima alterius corpus per semetipsam vel -e gubernat, etiamsi secundum accidens velut ... servos dicimur gubernare (p. 1213[A] non igitur per semetipsam et -e *Christi* natura inhumanata est). p. 1223[B] in deo ... oportet omnia et -e subsistere (*syn. antea*: re ipsa).

adv. **prīmiter.** *i. q. primum*: Pompon. Atell. 70 quin bono animo es? video erepsti (*Bücheler*, eripis te *sim. trad.*) -r de pannibus (*affertur a* Non. p. 154, 19 -r pro prime [*inde* Gloss.]. Char. gramm. p. 272, 11). CIL III 75 (*saec. III in.*) quod -r sub imperio p(opuli) R(omani) ... novae lapicaedinae adinventae ... sunt.

adv. **prīmitus** *v. p. 1259, 37 sqq.*

deriv.: prioratus; *cf.* pristinus. primanus, primarius, primas, primatus, primitus, primoticus, primotinus, primulus.

compos.: priorsum; priusquam. adprimus; decem-, sexprimus. *al.*; secundoprimus; cumprime, cumprimis, imprimis. primaevus; primicerius *eqs., v. supra usque ad* primiscrinius, primivirgius; primocreatus, 1. primogenitus, primoplastus, primordium, primosagittarii (*v. p. 1274, 28 et 1358, 70*), primosecundus, πριμοσκουτάριοι; primumdum; princeps; *cf.* primor.

cf. Onom. *Kruse.*

priōrātus, -ūs *m.* *a* prior. *plur. non legitur.* *i. q. dignitas prioris cuiusdam ecclesiastici; respicitur: episcopus*: Tert. adv. Val. 4, 1 animi pro -u exciti (*antea*: speraverat episcopatum). Conc. Carth. a. 525 p. 259 l. 177 (*verba episcopi primae sedis Numidiae*) *ut* nobis debita -us reverentia non negetur. Greg. M. past. 2, 6 p. 34[B] (*inde* epist. 1, 24 l. 273) potestatem ... -us (primatus *var. l. codd. rec. past.*). *praeposita monasterii*: Greg. M. epist. 5, 4 l. 15 ad -us locum pertingere et ... post abbatissam interim inveniri. *prior defensorum*: Greg. M. epist. 8, 16 l. 18 ut ille prior defensorum omnium possit exsistere, qui et ante -us locum *fideliter ministravit* (*antea*: prioris locum, primatus locum).

priōrsum (-sus *l. 28. 32*) *adv.* *in artium sermone vice adv.* prorsus *fictum ex* prior *et* vorsus (versus). *i. q. prorsus, sc. vi locali ad significandum motum in partem anteriorem*: *in definiendis generibus motus* (*opp.* retrorsum [-sus]; *subest Plato Tim. p. 43*[b] εἰς ... τὸ πρόσθε καὶ ὄπισθεν, *pro quo ponitur* ante et pone *Cic. Tim. 48; cf. vol. VIII 1535, 26 sqq.*): Macr. Sat. 7, 9, 3 septem ... corporei motus sunt; aut enim accedit -um aut r. recedit aut *eqs.* Mart. Cap. 7, 736 movemur -um r.ve (prorsum *var. l.*; -um *confirmat etiam Remig. Autiss. ad l. explicans* in anteriorem partem vel ante). Clavd. Mam. anim. 1, 18 p. 67, 10 -us et retrorsus. *in describendo meatu nervi cuiusdam*: Macr. Sat. 7, 13, 8 nervum quendam de corde natum -um pergere usque ad digitum (*Gell. 10, 10, 2* ab ... digito ... ad cor). *in veriloquio*: Schol. Ter. Bemb. Haut. 140 prorsus e⟨st⟩ -us, rursus *est* retrorsus (*a* porro *derivatur Fest. p. 234. al.*).

? **prīscāre:** antiquare Gloss. V 510, 68. *a* priscus (*nisi rectius* prisca re: antiqua re *Goetz in indice*). *Bk.*

※prīscus, -a, -um. [*de -ī- ambigi non potest, cf. enim l. 38 sqq.; ad* prīs- *cf.* prīs-tinus; *suffixum* -ko- *invenitur etiam in syn.* cas-cus (*cf. l. 61*) *et opp. vetere* iuven-cus, *quod fort. exemplo fuit. Fo.*] *derivatur a* primus Prisc. gramm. III 468, 12. *scribitur* i *longa* Fast. triumph. Capitol. a. 598/5 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 65). *ibid.* a. 588. 585. Orat. imp. Claud. (cil xiii 1668) 11 (*cf. etiam nomen proprium litteris gr. scriptum* Πρεισκ-, *v. e. g. indicem ad Inscr. graec. Rom. Cagnat IV*); *ceterum* prisg- Epist. praef. praet. (cil iii 7000; *a. 326*) 1, 4. Epist. imp. Constant. (*ibid.*) 2, 5.

notatur p *p. 1373, 14.* *compar. v. l. 53. p. 1377, 15, cf.* magis -us Cic. Brut. 83 Arator act. 2, 348; *superl. deest, sed cf.* nimis (nimium) -us Colvm. 11, 1, 5 Gell. 1, 10, 1 Ter. Mavr. 75 Fortvn. rhet. 3, 4, tam -us Val. Max. 8, 1 damn. 8 Clavd. 22, 314 (*iungitur* -us *cum superl. e. g. p. 1374, 7 sq. et* Arnob. nat. 2, 63). *de notione et differentia* (*cf. p. 1373, 20. 1375, 10*): Synon. Cic. p. 434, 15 (*v. vol. VIII 144, 7*). 435, 24 nobilis. ... nominis antiqui. opinionis vetustae. laudis -ae. 437, 33 (*v. supra p. 1347, 55*). 440, 1 (*v. infra p. 1378, 21*). Diff. ed. Beck p. 37, 80 inter antiquos et -os et veteres: antiquos dicimus homines, qui ante nos fuerunt; -os, qui fuerunt ante omnes; veteres, qui annorum multitudine veterati sunt. Gloss. antiquus (*sim. al.; cf. ibid.* -ius: antiqui[t]us). -a: ἀρχαία. *legitur inde ab* Enn., Rhet. Her., Varrone, Cic. (*non in epist.*). Catvllo, *raro apud* Liv. (*sc. ter extra primam dec.*) *et e. g.* Hier., Avg., *omnino deest e. g. corpori Caesariano,* Sall., Nep., Cvrt., Vvlg.; *in oratione soluta vocem frequentant e. g.* Vell., Val. Max., Plin. *maior*, Tac., Symm., Amm., *in poesi e. g.* Hor., Sil., Avien., Clavd.; *apud plerosque multo saepius occurrunt* antiquus *et* vetus.

i. q. antiquus, vetus. *pro syn. sunt e. g.* antiquus Cic. leg. 2, 18 Varro rust. 2, 2, 5 Vell. 2, 89, 4. 2, 125, 4. *al.* (antiquissimus Vell. 2, 116, 3), cascus *l. 74 sq.* (*cf. p. 1377, 48*), vetus Cic. Tim. 38 Varro ling. 9, 22 Vell. 1, 16, 3. 2, 92, 2. *al.* (veterrimus Arnob. nat. 2, 63); *opp. e. g.* novus Rhet. Her. 4, 10, 15 Cic. orat. 80. *al.* Ov. fast. 1, 222 Liv. 8, 11, 1 Vell. 1, 16, 3. *et saepe* (*cf.* novellus Avien. ora 712). *accedit abl. resp. p. 1373, 63. 1376, 5. 47.*

I *vi originaria respiciuntur antiquitatis tempora*: **A** *de iis, qui (quae) olim, ante multum tempus fuerunt* (*saepe simul respicitur qualitas antiquitati inhaerens [accedit pron.* ille *e. g. p. 1374, 46. 56. 1375, 32]; transfertur prorsus ad qualitatem antiquam, sc. [nimis] severam sim., p. 1373, 57*): **1** *primo, in origine sim.* (*minus viget respectus antiquitatis p. 1376, 58. 71 et IIB, originis p. 1374, 42. al.*): **a** -i Latini (coloniae *p. 1373, 5,* homines *p. 1373, 8; usu fere techn., ad rem v. imprimis p. 1373, 4 sqq. 12 et Alföldi, Early Rome and the Latins, 1965, 10 sqq.; arcuimus p. 1373, 73*): Enn. ann. 24 quam -i, casci populi, ˌtenuereˌ L. (ˌ ˌ gen- *trad.; huc alludit e. g.* Cic. Tusc. 1, 27 -is illis, quos cascos appellat Ennius). Varro rust. 2,

[Parker]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 10 nuptiarum initio antiqui reges *Etrusci* ... porcum immolant; -i quoque L., etiam Graeci in Italia idem factitasse videntur. VERG. Aen. 5, 598 haec certamina (*sc. lusum Troiae*) ... -os docuit *Ascanius* celebrare L. LIV. 1, 3, 7 *a Latino Silvio Albae Longae rege* coloniae aliquot deductae *sunt*, -i L. appellati (*cf.* FEST. p. 241 -ae Latinae coloniae appellatae sunt, ut distinguerent a novis, quae postea a populo dabantur. SERV. Aen. 6, 773 civitates ... -orum L. ab Albanis regibus constitutae). 1, 32, 11 patri patrato -orum L. hominibusque ⌞-is L.⌟ ([⌞ ⌟ -is vel L. *var. l.*]. 1, 32, 13 populi -orum L. ⌞hominesque⌟ -i L. [homines(ve) *sim. trad.*]. *ibid. iterum; opp.* populus Romanus *vel* p. R. Quiritium). 1, 32, 13 populus Romanus ... bellum cum -is L. iussit esse. *al.* POMP. TROG. hist. prol. 43 continentur origines -orum L. PAVL. FEST. p. 226 -i L. proprie appellati sunt hi, qui, priusquam conderetur Roma, fuerunt. PLIN. nat. 34, 20 *C. Maenius* devicerat -os L. (*sc. a. 338 a. Chr.*). PROB. litt. sing. 3, 5 L(atini) p(risci) c(ives) R(omani). *al.* **b** *cetera exempla potiora* (*cf. e. g. l. 69. p. 1374, 35. 39*): VARRO ling. 10, 70 primo ... dicebant, ut 'qu⟨a⟩estōrem' ..., sic 'Hectōrem' ...; Accius haec ... a -a consuetudine movere coepit *Hectŏra sec. gr. scribens.* frg. Non. p. 494, 12 de disciplinis -is necessariis vitae (*cf. supra p. 1247, 12*). VERG. Aen. 7, 710 Amiterna cohors -ique Quirites, *i. Curenses nondum cum Romanis iuncti* (GLOSS. antiqui, veteres. *cf.* SERV. *ad l.*). HOR. sat. 1, 4, 2 Eupolis atque Cratinus Aristophanesque ..., quorum comoedia -a virorum est (*al., v. vol. III 1994, 23 sqq.; cf. e. g.* c. vetus *ibid. l. 12 sqq.*). PROP. 4, 1, 69 sacra ... canam et cognomina -a locorum (CLAVD. 20, 243). OV. fast. 3, 140 curia -a (*respiciuntur* curiae veteres, *v. vol. IV 1481, 61 sqq.*). 4, 211 (*209 ad Iovis vagitum celandum* pars clipeos ..., galeas pars tundit) -i ... manent imitamina facti. 5, 428 partem -i ... moris habet *mensis Maius.* PLIN. nat. 7, 192 (*de origine litterarum*) Aristoteles *vult* decem et octo -as fuisse et duas ab Epicharmo additas. SIL. 4, 719 *Cortonam* ab origine -i sacratam Corythi *conditoris.* APVL. met. 4, 30, 1 rerum naturae -a parens, ... elementorum origo initialis, ... Venus. AVG. c. Pelag. 1, 17, 35 illius -ae inoboedientiae, *sc. protoplastorum.* ISID. orig. 9, 1, 6 latinas ... linguas quattuor esse quidam dixerunt, id est -am, latinam, romanam, mixtam; -a est, quam vetustissimi Italiae sub Iano et Saturno sunt usi *eqs.* *n. pro subst. de statu primordiali* (*hucine p. 1375, 45?*): PRVD. c. Symm. 2, 293 si, quidquid rudibus mundi nascentis in annis mos habuit, ... servare necesse est, ... inmanes quondam populi ... ferinos in mores redeant atque ad sua -a recurrant.

2 *vario usu*: **a** *de hominibus*: α *virtute quadam, more vivendi insignibus*: (I) *usu sollemni de iis, qui suae aetatis severitate, modestia sim. praediti erant* (*cf. p. 1374, 3*): VARRO Men. 186 quotiens -us homo ac rusticus Romanus inter nundinum barbam radebat? HOR. epod. 2, 2 beatus ille, qui procul negotiis, ut -a gens mortalium, paterna rura ... exercet. carm. 3, 21, 11 narratur et -i Catonis saepe mero caluisse virtus ([*vix recte ad II trahit* SCHOL. antiquioris, non Vticensis, *cf. enim l. 72*]. SVLPICIA sat. 48). epist. 2, 1, 139 agricolae -i, fortes parvoque beati. LVCAN. 10, 151 duces -os et, nomina pauperis aevi, Fabricios Curiosque graves (PLIN. paneg. 12, 1 [*de Traiano, ut vergat ad l. 57*] ducem unum ex illis veteribus et -is, quibus *eqs.* [*cf. 11, 4* illos veteres et antiquos]. PANEG. 2, 20, 5 -orum duritia d. PRVD. cath. 12, 183 -orum d. *Christum praefigurantium*). MART. 10, 33, 1 *quidam* simplicior -is ... Sabinis. SYMM. epist. 6, 67, 2 sic, *sc. lanam faciendo,* -ae feminae vitam coluisse traduntur. AMM. 30, 8, 13 *iudicibus acerbis electis Valentinianus* Lycurgos invenisse praedicabat et Cassios, co[n]lumina iustitiae -a. *al.* *m. pro subst.*: OV. fast. 3, 779 cum colerent -i studiosius agros et faceret patrio rure senator opus (*cf.* SEN. epist. 86, 5 terram ..., ut mos fuit -is, ipse subigebat *Scipio*). PLIN. nat. 33, 26 quae fuit illa vita ⌞-orum, qualis innocentia⌟, in qua *eqs.*! (⌞ ⌟ *om. pars codicum*). (II) *transfertur ad adhuc viventes recentioresve, qui indole -orum praediti sunt* (*huc vergunt* PLIN. *l. 47 et* AMM. *l. 51*): CIC. or. frg. A 14, 20 (*ironice, cf. p. 1374, 72*) homo durus ac -us (*postea*: tam tristi ac severo; tam austerum et tam vehementem magistrum). CATVLL. 64, 159 (*Ariadne ad Thesea*) saeva ... horrebas -i praecepta parentis, *sc. Aegei.* FRONTO p. 67, 11 (*de filiola M. Aurelii*) gravis et -a femina. PS. DAMAS. epigr. 20, 1 *diaconus quidam* vita gravis, indole ⌞-us⌟ (⌞ ⌟ *vix aliter interpungens pro cognomine accipias*).

β *quibuslibet*: CIC. Tim. 38 credendum ... est veteribus et -is, ut aiunt, viris, qui se progeniem deorum esse dicebant ([*gr. 40d* τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν]. VAL. MAX. 1, 1, 12. *al. [addas fort. p. 1376, 45]; cf. p. 1375, 18. 30. 39*). HOR. carm. 2, 3, 21 -o natus ab Inacho (*item iungitur cum nomine proavi* [*ut vergat ad 1b*]: OV. met. 4, 213 *Orchamus* septimus a -o numeratur origine Belo [-a ... Beli *var. l., ut ad bδ pertineat*]. SIL. 1, 72). epist. 1, 19, 1 -o ... Cratino *comoedo* (*cf. l. 22*). 2, 2, 117 *vocabula* -is memorata Catonibus atque Cethegis (*item respicitur usus sermonis*: OV. fast. 2, 477 hasta 'curis' -is est dicta Sabinis. PAVL. FEST. p. 16 Latini -i. *cf. p. 1374, 13*). TIB. 2, 1, 2 ritus ... a -o traditus ... avo (OV. ars 3, 128 *non* mansit ... rusticitas -is illa superstes avis). PROP. 4, 1, 13 bucina cogebat -os ad verba Quirites (PS. PAVL. NOL. carm. 32, 109. *aliter p. 1373, 19*). OV. ars 2, 696 mihi fundat avitum consulibus -is condita testa merum (PLIN. paneg. 91, 3 -is illis c. [*nisi ad p. 1373, 39*]. CASSIOD. or. frg. p. 468, 13). met. 10, 645 *agrum* mihi *Veneri* -i sacravere senes. GERM. 146 *ignes* vatibus ignoti -is (STAT. silv. 5, 3, 234 IVVENC. 1, 122. CLAVD. carm. min. 41, 9 -i ... v., *sc. Vergilii*). VAL. MAX. 1 praef. oratores (QVINT. inst. 9, 4, 16 [*nisi pro subst.*]). 2, 2, 2 magistratus. CELS. 7, 5, 3^A *Dioclen* inter -os maximosque medicos fuisse. COLVM. 2, 10, 11 -is ... rusticis nec minus Vergilio ... placuit *quiddam.* 2, 13, 4 auctoribus (CASSIOD. gramm. VII 143, 11). 3, 9, 3 -is cultoribus (*ibid.* antiqui). *al.* *m. pro subst.*: CIC. Tusc. 1, 27 *v. p. 1372, 75.* LENAEVS frg. Suet. gramm. 15, 2 -orum Catonis⌞que⌟ verborum ... furem, *sc. Sallustium* ([*sunt qui* ⌞ ⌟ *deleant, ut ad l. 27 pertineat*]. *item respicitur usus sermonis*: OV. fast. 1, 325 PAVL. FEST. p. 48. 92. 96 PLIN. nat. 8, 199. *al.*). CVLEX 404 herba ... turis opes -is imitata Sabina (-nas, -nis *var. ll.*). COLVM. 1 praef. 6 *sine artium liberalium sim. professoribus,* sicut apud -os, florere posset res publica (10 praef. 1 cum parcior a. -os esset frugalitas. PLIN. nat. 8, 161. 14, 92 [*teste Plauto*]. 26, 14 Cleophantus a. -os [*cf. Cels. 3, 14, 1* ex antiquis medicis C.]. *al. apud eundem*). 2, 1, 2. 2, 21, 5. LAVS Pis. 21 -orum titulos (*cf. 26* avis). PLIN. nat. 6, 84. 14, 3 -orum cura ... aut industria (23, 112 c. diligentiamque -orum [*sim.* 25, 1, *cf. ibid. 2* veterum]. 27, 1 [*cf. 4* antiquorum c.]. 29, 140). 18, 284 rudis fuit -orum vita atque sine litteris. 28, 13 -i ... nostri. 29, 12. *al.*

b *de rebus* (*sc. quae vel qualia [v. imprimis sub β] temporibus antiquis fuerunt; per enallagen spectat ad homines e. g. p. 1375, 17. 30*): α *de sermone, stilo vel scriptura* (*sc. quae obsoleta, a praesenti usu aliena sunt, sed quaedam vergunt ad B; cf. et p. 1375, 4*): RHET. Her. 4, 10, 15 cum aut novis aut -is verbis ... aliquid dicitur (CIC. dom. 123 -is et ... sollemnibus. Balb. 36 -um aliquod aut insolitum v. de orat. 3, 153 [*disting. verba inusitata, novata, translata*] inusitata sunt -a fere ac vetustate ab usu cotidiani sermonis iam diu intermissa. *al.; in titulis librorum*: FEST. p. 214 Cincius in libro de v. -is [*sim. al. apud eundem*]. 218 ⟨qui⟩ *libri mei* inscribuntur '-orum v. cum exemplis'). CIC. de orat. 3, 42 L. Cotta gaudere mihi videtur gravitate linguae ... et illud, quod loquitur, -um visum iri putat, si plane fuerit rusticanum. orat. 81. part. 17 rerum vocabula ... aut nova aut -a (VARRO ling. 7, 26 [*ad Enn. ann. 2*] Ca⟨s⟩menarum -um v. ita natum ac scriptum est alibi [*nisi trahas ad 1b*]. frg. Non. p. 167, 27). div. 2, 85 sortis ... insculptas -arum litterarum notis (OV. fast. 3, 844 l. -a [prima *var. l.; nisi ad p. 1375, 51*]. LIV. 7, 3, 5 lex vetusta ..., -is l. verbisque scripta). VARRO ling. 5, 30 Tiberim -um nomen Latinum 'Albulam' vocitatum ..., posterius propter Tiberinum regem Latinorum mutatum ([*nisi ad 1b supra, sed cf. Men. 415* olim Albulam ... vocitatam]. 9, 22 [*cf. ibid.* veteribus vocabulis]. PLIN. nat. 5, 136. *al.*). 7, 2. 10, 71 aliae *declinationes* sunt -ae, ut ... Chrysidēs, aliae iuniores (minores *trad.*), ut Chrysidēs ..., aliae recentes, ut Chrysidas. rust. 2, 2, 5 emptor stipulatur -a formula sic: '...' (*syn.* antiqua). 3, 1, 6 lingua -a (*al., v. vol. VII 2, 1451, 75 sq.; addas* GELL. 2, 6, 16). LIV. 2, 32, 8 -o illo dicendi et horrido modo. PLIN. nat. 4, 81. 18, 14 verba -ae significationis admiror (*afferuntur libri pontificum*). TAC. dial. 23, 3 *'antiqui oratores'* more -o apud iudicem fabulantes. GELL. 1, 10, 1 adulescenti veterum verborum cupidissimo et plerasque voces nimis -as et ignotas in cotidianis communibusque sermonibus expromenti (*syn. Caes. anal. frg. ibid. 4* inauditum atque insolens verbum; *opp. 1* aetatis suae verbis. *cf. p. 1377, 48*). *al.* *acc. neutr.* -um *pro adv.*: TER. MAVR. 75 *cavendum est,* ne sermo ambiguum sonet, ne -um nimis aut lēve.

β *de virtutibus qualitatibusve hominum* (*cf. p. 1375, 5. 26. 1376, 37*): CIC. har. resp. 27 matronarum castissima ..., Quinta Claudia, cuius -am illam severitatem *eqs.* (LIV. 22, 60, 5 T. Manlius Torquatus, -ae ac nimis durae ... s. SEN. suas. 6, 24. VELL. 2, 92, 2 -a s. summaque constantia, vetere consulum more. 2, 125, 4. *al.*). VERG. Aen. 6, 878 heu pietas, heu -a fides *Marcelli* ([*inde* HOS. GETA Med. 22]. STAT. silv. 4, 6, 92). TIB. 2, 3, 68 glans alat et -o more bibantur aquae (VAL. MAX. 9, 1, 5 cuius adulescentia -os m. vidit, senectus novos orsa est [*item plur.*: TAC. ann. 11, 23, 2. *al.*]. COLVM. 11, 1, 4 -i m. exemplum. TAC. ann. 1, 4, 1 *manebat* nihil usquam -i et integri m. *al.; de qualibet consuetudine maiorum p. 1375, 34*). OV. met. 10, 693 recessus ... religione sacer -a (VAL. MAX. 6, 1 pr. -a r. consecratos Vestae focos. SVET. Tit. 5, 3 de more ... rituque -ae r.). VELL. 2, 86, 2 L. Arruntii -a gravitate celeberrimi (2, 116, 3 Aelius Lamia, vir antiquissimi moris et -am g. semper humanitate temperans. TAC. hist. 1, 83, 1. AMM. 22, 7, 6 Praetextatus, praeclarae indolis g.que -ae senator). GRATT. 323 ex habitu virtutisque indole -ae, *sc. Camilli aliorumque* (TAC. ann. 6, 32, 4 FIRM. err. 6, 9). VAL. MAX. 4, 3, 12 multum a -a continentia ... Cato *Vticensis* discedit (9, 1, 3. SCHOL. Cic. Bob. p. 88, 16 [*ad p. 1373, 59*] intulit personam Clodii quasi -ae severitatis et c. viri). COLVM. 12 praef. 10 *domini* quondam -a consuetudine non solum coluerant, sed habitaverant rura (*opp.* moribus nostrorum temporum). TAC. ann. 3, 69, 6 (*de sorore Silani*) -ae sanctimoniae virginem. PLIN. epist. 1, 22, 4 soleo ipsum cubicu-

[Parker]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lum ⌊eius⌋ … ut imaginem quandam -ae frugalitatis adspicere (⌊ ⌋ *amici cuiusdam, de quo 2* quantum antiquitatis tenet). *al.*

γ *de ipso tempore, vetustate sim.* (*cf. l. 27sq.*): Cic. de orat. 1, 193 verborum vetustas -a ([*antea*: plurima … in pontificum libris et in XII tabulis antiquitatis effigies]. Ov. Pont. 3, 1, 115 ne -a v. laude pudicitiae saecula nostra premat. Arnob. nat. 3, 29 p. 187, 20 [*opp.* minorum … aetati]. Prvd. perist. 4, 164). Tib. 1, 10, 44 temporis … -i facta referre (Lygd. 5, 26. Ov. fast. 1, 197 -i t. annis, … dum nova Roma fuit [*opp.* nunc]. Colvm. 1, 1, 6 [*opp.* nostrorum t.]. Sil. 4, 45 quondam -a inter t. [*47* mox, *sc. a. 390 a. Chr.*]. *et saepe; cf.* Gloss. -o t.: olim). Manil. 1, 729 per saecula -a (4, 542. Val. Max. 8, 1 damn. 8 tam -o s. Sil. 11, 506 locus … possessus quondam -a inter s. Dauno. Mart. epigr. 27, 1. *al.*). Avien. ora 245 -a die. *al.*

δ *de variis* (*selecta inde a* Sen.): Varro Men. 326 -a, horrida silent oracla[m] crepera (Sil. 17, 2 o. -a Sibyllae). Cic. leg. 3, 20 ut C. Flaminium (*trib. pl. a. 232 a. Chr.*) atque ea, quae iam -a videntur, propter vetustatem relinquam. Catvll. 64, 50 vestis ⌊-is⌋ hominum variata figuris (⌊ ⌋ *per enallagen pro* -orum, *cf.* -a corpora: Ov. trist. 2, 521 -a virorum artificis … c. picta manu. Plin. nat. 7, 74 Homerus [*E 304. M 383. al.*] non cessavit minora c. mortalium quam -a conqueri). Verg. Aen. 7, 706 Sabinorum -o de sanguine … Clausus (Lvcan. 5, 17 indole si dignum Latia, si s. -o robur inest animis. Stat. Theb. 3, 600 ampla … de s. -o nobilitas. *al.*). 9, 79 -a fides facto, sed fama perennis ([*ne ad l. 64 trahas, prohibet antithesis; cf.* Serv. *et* Serv. auct. *ad locum*]. Stat. Theb. 2, 269 *Vulcanus*, ut -a f., *hoc monile fecerat.* Mart. 1, 39, 2 quales *amicos* -a f. famaque novit anus. epigr. 6^b, 3 -a f. taceat). Copa 34 pereat, cui sunt -a supercilia. Hor. carm. 4, 2, 40 quamvis redeant in aurum tempora -um (*respicitur aurea aetas ut* Clavd. 17, 123). Paneg. in Mess. 31 generis -os contendis vincere honores, quam tibi maiores, maius decus ipse futuris (Stat. Ach. 2, 158 -os … virum … h. [*per enallagen pro* -orum]). Liv. 32, 16, 17 signa … -ae artis (Gratt. 399 -as a. [arces *trad.*] inventaque simplicis aevi. *aliter l. 53*). Vell. 2, 89, 4 -a illa et antiqua rei publicae forma revocata *est ab Augusto.* Val. Max. 2 praef. -is ac memorabilibus institutis (*opp.* praesentibus moribus). Sen. epist. 86, 12 qui -os mores urbis tradiderunt (Symm. epist. 8, 56 quam *observantiam* m. -us instituit). Sil. 3, 165 -os … labores, *sc. belli Troiani.* 14, 232 litora Thermarum, -a dotata camena, *sc. Stesichori ibi nati* (*cf.* Apvl. met. 9, 13, 4 -ae poeticae divinus auctor, *sc. Homerus*). Stat. Theb. 1, 266 -a luunt auctorum crimina gentes. Apvl. met. 7, 2, 4 ⌊veteris -aeque⌋ doctrinae viros (⌊ ⌋ *per enallagen pro* veteres -osque). Paneg. 5, 4, 4 merita et ⟨recentia et⟩ -a *Aeduorum.* Avien. ora 594 nunc … flumina *quaedam* vacuos per agros et ruinarum aggeres amoenitatis indices -ae meant. Symm. or. 1, 9 remove hinc -a miracula et theatralibus praestigiis digna commenta. *al.* *n. pro subst.*: Ov. ars 3, 121 -a iuvent alios, ego me nunc denique natum gratulor: haec aetas moribus apta meis. Epiced. Drusi 441 -a quid huc repeto? (Liv. praef. 5 -a illa tota mente r. [*an ad 1b coll. praef. 4* primae origines proximaque originibus*? opp. ibid.* haec nova]). Liv. 8, 11, 1 nova peregrinaque omnia -is ac patriis *praeferre.* Sen. Phaedr. 916 habitus horrens, -a et antiqua appetens.

B *de iis, qui (quae) iam dudum, ex longo tempore sunt vel erant*: **1** *de rebus* (*civitatibus sim. sub b*): **a** *quibuslibet* (*tam corp. quam incorp.*): Cic. nat. deor. 3, 42 Ioves … pluris in -is Graecorum litteris invenimus (Arnob. nat. 1, 3 p. 5, 19. *aliter p. 1374, 37*). Hor. ars 214 -ae … luxuriem addidit arti tibicen. Tib. 1, 10, 17 -o … e stipite factos *Lares* (*cf.* Tac. ann. 4, 43, 2 monimenta … sculpta saxis et aere -o). Prop. 1, 5, 24 nescit Amor -is cedere imaginibus, *i. nobilitati* (Sil. 10, 567 *nulla* -a exsequias *L. Aemilii Pauli* decorabat i.). Ov. ars 1, 71 -is sparsa tabellis porticus *Livia.* fast. 1, 7 sacra … annalibus eruta -is (4, 11. Liv. 4, 7, 10 neque in a. -is neque in libris magistratuum). 1, 222 concessit -a moneta novae (*cf. 220* aera vetusta). 4, 372 *moretum paratur Magnae Matri*, cognoscat -os ut dea -a cibos. Gratt. 474 cado. Sen. Herc. O. 1636 nemus (Val. Fl. 1, 684). Colvm. 8, 16, 9 eum *piscem* … -a consuetudine 'zaeum' appellamus. Lvcan. 3, 188 nomine -o Encheliae ⌊versi⌋ testantes funera ⌊Cadmi⌋ ([⌊ ⌋ *sc. in anguem*]. Avien. orb. terr. 770 insula, quae -i signatur n. usu aurea. *al.*). Sil. 3, 8 -a fides adytis *Hammonis* longo servatur ab aevo (Stat. Theb. 1, 509 -a f. tripodum. *vix addas* Verg. *supra l. 23*). 3, 690 -o … pavore arbor (*i. lucus*) numen habet (*cf.* Tac. Germ. 39, 1 silvam auguriis patrum et -a formidine sacram). 5, 59 (*de pullo*) -um populis de more Latinis auspicium. 5, 470 -ae … ulmi. Stat. silv. 5, 2, 16 *quendam* obscurum proavis et -ae lucis, *i. gloriae, nobilitatis*, egentem. Mart. 8, 6, 15 -a toreumata (*cf. 16* Priami calathis). epigr. 5, 2 accepit fabula *Pasiphaes* -a fidem ([*cf. 3* longaeva vetustas]. Arnob. nat. 7, 33 p. 384, 22 -am refricari ab histrionibus f. Avien. Arat. 578 Prvd. ham. praef. 25). Apvl. met. 11, 5, 3 -a … doctrina pollentes Aegyptii. *al.* **b** *de urbibus, aedificiis, civitatibus sim.*: Cic. Planc. 19 tu es e municipio antiquissimo Tusculano …; hic est e praefectura Atinati, non tam -a, non tam honorata (*cf.* Mart. 10, 92, 2 -a … Atina). Verg. Aen. 8, 339 Carmentalem … portam …, nymphae ⌊-um⌋ Carmentis honorem (*item de aedificiis*: Sil. 3, 622 -a … regia, *sc. templum Iovis Capitolini.* Mart. 8, 80, 5 templis [Plin. epist. 8, 8, 5 t. -um et religiosum. *in imag.*: Prvd. perist. 11, 31]. *al.*). Sil. 2, 604 -a … Rutulorum ex urbe, *i. Ardea.* 3, 242 Vtica … -a situ. 8, 365 Antemna …, -o Crustumio prior. 8, 599 Ocni -a domus … Bononia (Drac. Orest. 687 -a d., patriae … Mycenae). Stat. silv. 3, 1, 182 Argos. 4, 5, 2 -a Teucros Alba colit lares. Avien. ora 45 Samos. *al.* **c** *de legibus, institutis, ritibus sim.* (*aliter e. g. p. 1375, 33sqq. et IIA1b*): Catvll. 101, 7 -o quae more parentum tradita sunt … ad inferias (Ov. fast. 2, 282 [*cf. app. crit.*]. Val. Max. 1, 5, 4 m. -o … petit omen. *al.* Tac. ann. 2, 32, 3. 12, 23, 2. *al.; cf. l. 39*). Val. Max. 1, 1, 1 (*antea*: maiores … voluerunt) -o etiam instituto rebus divinis opera datur … precatione, … voto *eqs.* (Tac. ann. 13, 32, 2). 3, 8, 6 -ae consuetudinis auctoritas convellitur ([*antea*: patrius mos]. Cod. Theod. 1, 8, 2 iuxta c. -am [11, 7, 18 Conc. Carth. a. 525 p. 255 l. 11]. Cassiod. var. 7, 30, 1. *al.*). Sen. Tro. 782 (*Andromacha ad Astyanacta*) *non* barbarica -o templa saltatu coles. Plin. nat. 7, 187 (*antea*: cremare … non fuit veteris instituti) multae familiae -os servavere ritus *humandi* (12, 3. 18, 118. Prvd. c. Symm. 2, 336 a -o … discedere r.). 18, 84 et hodie sacra -a … pulte fitilla conficiuntur. Sil. 15, 416 -um … honorem, *sc. sacra, quibus Karthago condita celebratur* (Tac. ann. 3, 74, 4 -o erga duces h. *imperator salutatus est quidam.* Clavd. 22, 314 ne pereat tam -us h., *i. consulatus*). Plin. epist. 4, 8, 1 (*de auguratu*) sacerdotium … -um et religiosum. Arnob. nat. 2, 71 quod agimus nos *Christiani*, novum est, quod autem vos *gentiles*, -um est et nimiae vetustatis (*postea*: vetus). Ivvenc. 1, 483 (*sec. Matth. 5, 17*) non … -as leges dissolvere veni (*cf. 1, 496* veteris … l.; *item de vet. test.*: Hier. praef. Vulg. reg. p. 8, 2 [*cf. p. 7, 8* veteris l.]. Alc. Avit. carm. 6, 397. *al.; de qualibet lege*: Amm. 21, 10, 8 memoriam Constantini ut novatoris … -arum l. et moris antiquitus recepti vexavit *Iulianus.* 27, 9, 10. *al.*). Symm. epist. 6, 60 -a observantia hunc scribendi ordinem fecit, ut *eqs.* rel. 41, 6 huiusmodi appellationes *praefectis praetorio sim.* … -o iure commisit *sanctio* ([*sc. Cod. Theod. 11, 30, 41, ubi* antiquo i.]. Amm. 28, 1, 11 i. -i [-e *V*] iustitia. Mart. Cap. 9, 898 -i i. adsertor. Cod. Theod. 4, 19, 1pr. *al.*). Amm. 19, 12, 3 oraculum … -is … caerimoniis solitum coli. *al.*

2 *de animantibus* (*cf. 1b*): **a** *de deis sim.* (*manibus* Sil.; *aliter p. 1373, 30*): Hor. carm. saec. 58 iam Fides et … Honos Pudorque -us et neglecta redire Virtus audet (*nimirum vergit ad A2bβ*). Ov. met. 15, 593 -os … deos e more precatus ([-o *var. l., ut ad l. 10 pertineat*]. *cf.* dea -a: Ov. fast. 4, 372 *p. 1375, 60.* 6, 171 *Carna* -a d. est aliturque cibis, quibus ante solebat). fast. 1, 103 (*loq. Ianus*) me chaos antiqui – nam sum res -a – vocabant. Sil. 13, 720 -os cognoscere manes (*sc. Camillum al.*). Mart. 3, 24, 12 numina -a. Clavd. rapt. Pros. 3, 172 *Electra* -as inter notissima nymphas. ?**b** *de hominibus, sc. senibus*: Ov. fast. 5, 621 -orum … simulacra virorum (*sc. Argeos*) mittere … ponte solet *Vestalis* (*cf. e. g. 634* senes, *Fest. p. 334* sexagenarios. *an respicitur habitus eorum, ut pertineat ad p. 1373, 66?*). CE 1388, 5 (*Romae; a. 577*) vicisti -os ⌊long(a)eva (a)etate⌋ parentes (*i. maiores*), annis parve quidem, sed gravitate senex (⌊ ⌋ *abl. resp. artius definiens adi.* -os *hoc sensu insolitum, nisi intellegas abl. qual. cum* parentes *iungendum*).

II *vi antiquitatis attenuata respiciuntur quaelibet priora, praeterita, sc. quae fere ante mutationem quandam erant, non longe distant sim.* (*cum respectu diuturnitatis l. 73; saepius poetice et sublucente desiderio antiquitatis. compar.* -ior *p. 1377, 14*): **A** *vario respectu*: **1** *de rebus*: **a** *quibuslibet* (*n. pro subst. l. 67*): Verg. ecl. 4, 31 pauca … suberunt -ae vestigia fraudis (*sic intellegere vid.* Serv.). Hor. carm. 3, 9, 17 si -a redit Venus (*cf.* Schol. si ad amorem redimus priorem). Ov. met. 5, 677 *in picis* facundia -a *Pieridum* remansit (*respicitur metamorphosis ut*: 14, 850 -um [positum *cod. unus*] pariter cum corpore nomen mutat [*sim. adhibentur* antiquus *et* vetus, *cf. Bömer ad 2, 485*]. Val. Fl. 4, 391 refecta … in imagine -a … Io). Vell. 2, 13, 2 cum *M. Livius Drusus* (*trib. pl. a. 91 a. Chr.*) senatui -um restituere cuperet decus, *sc. quod fuit ante leges Gracchanas* (Sen. Phaedr. 741 conferat tecum, *Hippolyte*, d. omne -um fama miratrix senioris aevi. Clavd. 24, 89). Val. Max. 7, 2, 3 -i roboris nervos hebetari. Lvcan. 2, 341 foedera -i … tori, *i. coniugii prioris* (2, 378). Sil. 8, 622 Cannas, urbis vestigia -ae. 12, 291 (*Hannibal ad exercitum*) quid reliquum -i Martis tibi? Arnob. nat. 2, 75 -is (*sc. quae erant ante Christum*) aliter subveniri, aliter debuit posterioribus consuli (*antea*: antiqua … sequentia). 7, 48 in temporibus -is (*opp.* sequentia t.; *cf. ibid.* in prioribus saeculis … in novellis aetatibus). Avien. Arat. 1364 redeuntia sidera … in -as … sedes (Alc. Avit. carm. 3, 312 *Adam* pulsus -a … s. *cf.* loca -a: Alc. Avit. carm. 6, 238. Drac. laud. dei 2, 168 rursus aquae reduces repetunt l. -a [*cf. exod. 14, 27* priorem locum]). Symm. epist. 2, 76, 1 mihi … -a familiaritate coniungi *quendam.* *al.* **b** *de institutis, constitutionibus sim.* (*foedere* Lvcan.; *aliter sub IB1c*): Liv. 8, 6, 14 *ut* disciplina militaris ad -os redi-

[Parker]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

geretur mores (39, 41, 4 *censorem* castigare ... nova flagitia et -os revocare m.). Lvcan. 8, 219 (*Pompeius ad regem Parthorum*) si foedera nobis -a manent mihi per Latium iurata Tonantem *eqs.* Arnob. nat. 2, 68 -a observatione contempta. Symm. epist. 2, 13, 1 -is *legibus Theodosianas* ademisse admirationem (Cod. Theod. 3, 18, 1. 14, 2, 1 vel -arum l. cautio vel antecedentium principum ... humanitas. *al.*). rel. 37, 3 qui ... nova populo Romano beneficia defertis, etiam -a servate. *al.*

2 *de hominibus eorumve coetu*: Ov. met. 7, 653 vacuos -is cultoribus agros. Arnob. nat. 7, 48 propter bonos -os mali etiam conservati sunt -i (*opp.* aetas ... sequens). Symm. or. 4, 8 fasces istos *consulares* largiri didicerat -a dominatio (*cf.* principes -i: Cod. Theod. 14, 1, 3 vel -orum p. constitutis vel nostris ... sanctionibus. 16, 8, 19 -orum p. legibus). Cod. Theod. 5, 15, 15 enfyteutica praedia ... a -is possessoribus ... esse retinenda. *al.* *? gradu compar.* (*si locum vix sanum recte huc traximus*): Alc. Avit. epist. 31 ⌞sollicitudine -ior⌟ constipatio Genavensis *Arianorum* (⌞ ⌟ *i. intercessionem Sigismundi de religione solliciti praevertens?* s. pressior *ed. princ.*).

B *respicitur Tarquinius -us rex, sc. a Tarquinio Superbo distinguendus* (*ad hunc usum vix revocas p. 1373, 43*). -us *nimirum pro cognomine saepe accipitur (v. imprimis l. 26. 38), sed cf.* Dionys. ant. 1, 75, 2 *Λεύκιος Τ. ὁ κληθεὶς -ος.* 4, 41, 4 *τὸν ... πάππον αὐτοῦ* (*sc. T. Superbi*) *-ον ἐκάλουν· ὡς δ' ἡμεῖς ἂν εἴποιμεν, προγενέστερον· ὁμώνυμος γὰρ ἦν τῷ νεωτέρῳ κατ' ἄμφω τὰ ὀνόματα.* Pavl. Fest. p. 226 -us T. est dictus, quia prius fuit, quam Superbus T.

1 *forma plena* (L.) T. -us: **a** *ordine sollemni*: Liv. 1, 34, 10 *Lucumo Tanaquilque* domicilio ... *Romae* comparato L. T. -um edidere nomen. Fest. p. 169. 238. Pavl. Fest. p. 95 Gaia Caecilia ..., uxor T. -i regis Romanorum. Plin. nat. 15, 1 T. -o regnante (*item* 36, 204 Gell. 17, 21, 4). 33, 63 (*e Verrio*). 35, 16 Damaratum, T. -i regis Romani patrem. *al.* *verbis singulis vel pluribus interpositis*: Fast. triumph. Capitol. a. 598/5 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 65) L. ⟨T⟩arquinius Damarati f(ilius) -us rex (*item ibid.* a. 588. 585. Macr. Sat. 1, 6, 8 T., D. exulis Corinthii f., -us). Flor. epit. 1, 5, 1 T. postea -us ... regnum ... accepit (*cf. 1, 4, 1* Ancus deinde Marcius). Serv. Aen. 8, 562 T. enim -us. **b** *ordine inverso* (*addas l. 23*): Liv. 1, 39, 5 ⟨in⟩ -i T. domo. 1, 46, 4. 1, 47, 2. 5, 34, 1 -o T. Romae regnante. Pomp. Trog. hist. prol. 43. Fest. p. 334 -us T. rex. Orat. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 11. Plin. nat. 33, 10. *al.*

2 *forma brevi* -us: Fast. triumph. Capitol. a. 534/10 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 65) L.Tarq⟨uinius -i f(ilius) ... Superb(us)⟩ (*si recte restit., ut ibid. iterum*). Liv. 2, 2, 3 (*contra L. Tarquinium Collatinum cos.*) nimium Tarquinios regno adsuesse; initium a -o factum *eqs.* Vir. ill. 7, 4. Macr. Sat. 1, 6, 11 eundem -um.

adhibetur pro subst. masc. p. 1373, 53. 1374, 10 (cf. IIB), neutr. p. 1373, 34. 1375, 43. 1376, 67; acc. neutr. -um *pro adv. v. p. 1374, 52.*

adv. **prīscē.** *i. q. modo prisco, sc.: qui fuit tempore antiquo*: Cic. Cael. 33 ex ipsa *Clodia* quaeram ..., utrum me secum severe et graviter et -e agere malit, an remisse et leniter et urbane (*postea*: illo austero more). Gell. 1, 10 tit. adulescentem casce nimis et -e loquentem (*cf. p. 1374, 49*). *qui fuit prior* (*ante fidem acceptam, ni fallimur*): Comm. instr. 2, 6, 8 (*ad fidelem*) non effugies (*sc. iram domini sim.*) peccatum -e sectans.

deriv.: priscare. *cf. Onom.* *Parker.*

[prisica *obscure editur loco corrupto* Diosc. 4, 71 p. 42, 3 *e cod. Paris. deficiente cod. Monac.***]**

prīsma *n.*, *πρῖσμα.* *in arte geom. nomen solidi cuiusdam corporis*: Mart. Cap. 6, 722 -a, id est sectio, quae instar schematis est.

prīsta, -ae *m.*, *πρίστης.* *i. q. sector* (*cf. Gloss. II 415, 40 πρίστης*: sector. *III 309, 14 πρίστης*: serrarius): Plin. nat. 34, 57 *Myron fecit* et Perseum et -as *eqs.* (pyctas *coni. Löschke*).

[pristārius: *ἀρτοκόπος* Gloss. (pistorius *Goetz dubitanter; maluerim* prist⟨in⟩arius *pro* pistrinarius).**]**

pristi- *v. etiam* pistri-. *Bk.*

1. ⁸**prīstinus,** -a, -um. [*ad* -i- *v.* prīscus; prīs- *fort. derivatum est a compar.* *pri-is, *qui simili ratione pertinet ad* prior *ac* mag-is *ad* maior; *ope suffixi prisci* -tino- *adiectiva formantur ex adv. temp., cf.* cras-tinus *sim.*; *v. Leumann, Gramm. 1977, 321* (-tinus), *496* (*pri-is). *Fo.*] *de origine*: Fest. p. 253 -a velut pri⟨u⟩st⟨ina dictum est⟩ (*supplevit Ursinus sec.* Pavl., *ubi trad.* print-, prinst-, prist-; *cf. Lindsay ad l.* Gloss.[L] IV p. 359 *'an* prius⟨tina, quae prius stabant⟩*?' item a* prius: Pavl. Fest. p. 226. Prisc. gramm. II 80, 11 [*a* p. *vel* priscus]). Prisc. gramm. III 468, 12 (*inter derivativa a* primus; *latetne* primst- *et l. 68?*). *scribitur* pr(a)e- Greg. Tvr. Mart. 1, 8 vit. patr. 7, 5, *fort. etiam* CE 2121, 7 ([*Romae; saec. I?*]. *v. e. g. Wick, Centoni epigr., 1928, 19*). *de formis: gradus compar. desunt (cf. p. 1378, 17); locat. sing.* -i/-e (*cf. Hofmann-Szantyr 147*): *v. p. 1380, 70 et* Non. p. 153, 11 Cato (*orat. 79*) ... 'die proxumi hoc' dicit, sed ea declinatione a veteribus et 'crastini' et '-i' ... dictum est. *de notione* (*cf. l. 21 sq.*): Gloss. -um: priore⟨m⟩ aut anteriore⟨m⟩ (*ibid.* -am: p., antiquam. *al.; cf. p. 1379, 48. 60. 1380, 71*). Gloss.[L] I Ansil. PR 1358 -a: pr⟨a⟩eterita. *legitur in versibus inde a* Plavto, Acc., Catvllo, Lvcr., Verg. (*deest e. g. epicis saec. I*), *in oratione soluta inde a* Sisenna, Rhet. Her., Cic. (*qui vocem frequentat ut* Tert. *et iuris consulti*). [*falsa var. l.* -um *pro* pistrinum Cic. de orat. 2, 144; *e coni. dub.*: Ov. trist. 5, 1, 23 (publica *fere trad.*, -a *Delz, Mus. Helv. 52, 1995, 107*).]

fere i. q. prior, praeteritus. *pro syn. est* antiquus Vitr. 2, 9, 1 (*v. 2, 9, 2*). Colvm. 11, 2, 19 Evseb. Gallic. hom. 4, 5. *al.*, prior Gell. 10, 24, 8. Vet. Lat. Mal. 3, 4 (Aug. civ. 20, 25. *al.*). Cod. Theod. 8, 4, 29, vetus Cic. Mil. 1 fam. 9, 10, 2 Evseb. Gallic. hom. 4, 5. *al.; opponitur* futurus Lavd. Turiae 2, 64 (*cf.* Colvm. 11, 2, 3), novus Cic. Mil. 1 Catvll. 66, 38 Cvrt. 4, 6, 22. 9, 9, 19 Apvl. met. 5, 15, 4. *al.* (*cf.* novellus Prvd. cath. 12, 188), posterior Lvcr. 5, 1415 Tert. castit. 6 l. 25. *al.*, praesens Cic. Balb. 61 Liv. 30, 13, 8. 33, 16, 8. 39, 49, 11 Val. Max. 5, 2 ext. 4. *al.*, recens Liv. 42, 18, 4 Svet. Tib. 75, 1 Ps. Diosc. herb. fem. 65, *superl.* recentissimus Avg. civ. 3, 28 p. 140, 8.

I *in qualibet condicione*: **A** *generatim de iis*: **1** *quaecumque aliquando fuerunt et fere iam pridem intermissa, perdita sim. sunt*: **a** *spectat ad tempus longe remotum* (*cf.* Synon. Cic. p. 440, 1 -a. vetusta. antiqua. prisca. memoriae tradita. Gloss. *ἀρχαῖος. exempla afferimus potiora*): *α simul respicitur qualitas antiquitati inhaerens*: *mala, obsoleta* (*sc. ironice; cf. l. 47*): Plavt. Truc. 7 (*de avaritia maiorum*) eu hercle in vobis, *spectatores*, resident mores -i. Cic. Cael. 40 (*antea*: Camillos, Fabricios ..., qui haec ex minimis tanta fecerunt) chartae quoque, quae illam -am severitatem continebant, obsoleverunt. *bona, desiderata*: Cic. Flacc. frg. Cus. 17 quoddam exemplar -ae gravitatis et monimentum antiquitatis. Val. Max. 4, 4, 11 pecuniae ... aspectu debilitatos spiritus -i temporis memoria recreemus: namque per Romuli casam perque veteris Capitolii humilia tecta *eqs.* (*sim. de tempore*: Vet. Lat. Mal. 3, 4 [Aug. civ. 20, 25. *al.*] *in die iudicii* placebit domino sacrificium Iudae et Hierusalem, sicut diebus -is et sicut annis prioribus [*gr. τοῦ αἰῶνος, Vulg.* saeculi. *locum fusius tractat* Avg. *ibid.* 20, 26 *de IIC cogitans*]). Colvm. 1 praef. 14 intellego luxuriae et deliciis nostris -um morem virilemque vitam displicuisse. Fronto p. 159, 11 in vetustis *nummis* ..., arte factis -a. Clavd. 24, 124 per quem *Stilichonem* ... -a Romuleis ⌞iam floruit⌟ (infl- *trad.*) artibus aetas. *β respectu qualitatis minus perspicuo* (*addatur fort.* Gaivs inst. 4, 17[b] -a lingua [*ita Pap. Corp. 78, 215,* prisca *cod. V*]): Acc. trag. 528 *mysteria Cabirum* -a castis concepta sacris. Prop. 2, 2, 4 Iuppiter, ignosco -a furta tua. Apvl. met. 9, 3, 4 hoc ... libris etiam -is proditum. Tert. nat. 2, 13, 10 si -is viris ⟨caelum ob merita⟩ p⟨atuit⟩, recogitandum, quod exinde nemo dig⟨nus eo honore fuit⟩ (*ibid.* antiquitas). pall. 2, 4 Vulsinios -os. Vvlg. Is. 23, 7 *Tyrus* gloriabatur a diebus -is (antiquis *cod. unus*) in antiquitate sua. Ps. Avg. quaest. test. 118, 8 *diabolus* memor fuit -ae calliditatis suae, qua decepit Adam. *n. pro subst.*: Tert. nat. 1, 10, 5 deletam in vobis antiquitatem recognosco; ... -um ut rancidum relegatis.

b *spectat ad quodlibet tempus prius*: *α attributive*: ① *de rebus* (*de ipso tempore praeterito l. 70*): Ⓐ *variis* (*exempla inde a* Cic. *selecta*): Rhet. Her. 1, 14, 24 quodsi hoc fecisset *reus*, tamen ei pro -is *beneficiis* ignosci conveniret (Liv. 5, 44, 3 [*dub.*]. Val. Max. 5, 2 ext. 4 [*opp.* praesenti]). Cic. Sull. 1 in his -ae *fortunae* reliquiis miseris (Sest. 121 Liv. 5, 41, 2. 30, 13, 8 [*opp.* praesenti]. 39, 50, 2 magnitudinem -ae eius *Philopoemenis* f. virtutisque. Cvrt. 5, 10, 2 -ae veneratio f. *regum* sequitur adversam. *al.*). 15 nihil sibi ex -a *dignitate* superesse (37 reliquiae -ae d. [fam. 6, 10[a], 2]. *al.* Sall. Catil. 60, 7 Liv. 33, 16, 8. 35, 32, 10 Phaedr. 1, 21, 1. Plin. epist. 7, 24, 9 -am d., celebritatem, gloriam. *al.*). Marcell. 2 mihi meae -ae *vitae* consuetudinem, C. Caesar, interclusam aperuisti (*spectat ad statum viventis*: Svlp. Sev. Mart. 7, 6 vitae ... -ae restitutum *mortuum*). Brut. 11 me ad -a studia revocavi (*cf. ibid. 315*). rep. 6, 11 *Karthago* renovat -a bella. fam. 9, 1, 2 *libri me* revocant in consuetudinem -am (*aliter p. 1379, 19*). Catvll. 66, 38 -a *vota* novo munere dissolvo (Inscr. Année Épigr. 1981 n. 282 [*prope Sulmonam in pariete templi; post a. 8 a. Chr.*] -a v. feren⟨tes⟩). Lvcr. 5, 1137 regibus occisis subversa iacebat -a *maiestas soliorum* (Liv. 10, 15, 9. 39, 49, 11 -ae m. conlata⟨e⟩ praesenti fortunae. Paneg. 4, 6, 2). Caes. Gall. 7, 54, 4 (*cf. 3* quam humiles accepisset *Haeduos*) ut ... in -um *statum* redissent (Liv. 3, 37, 3 rerum. Qvint. decl. 263, 6 ignominiosorum in -um s. restitutio. Iavol. dig. 7, 4, 24 pr. *et saepe*). Nep. Alc. 6, 3 benivolentiam civium suorum accipiebat reminiscens -i *temporis* acerbitatem (Vet. Lat. III Esdr. 1, 24 quae circa illum *Iosiam* ... conscripta sunt in -is t. [*gr. 1, 22 ἔμπροσθεν*]). Hann. 12, 5 memor -arum virtutum venenum ... sumpsit. Verg. Aen. 10, 143 pulsi -a Turni ... gloria. Liv. 2, 34, 9 si annonam ... veterem volunt *plebeii*, *ius* -um reddant patribus, *i. tribunatu desistant* (Svet. Aug. 40, 2 comitiorum quoque -um ius reduxit. Flor. epit. 3, 10, 21 Florent. dig. 30, 116, 4. *et* *[Wild]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saepius). 6, 42, 7 ingentem Galli terrorem memoria -ae c l a d i s attulerant (22, 12, 10 territum -is c. militem. TERT. apol. 40, 13 si -as c. comparemus, leviora nunc [*sc. aet. Christianorum*] accidunt. AMM. 30, 2, 1. 31, 16, 3). VELL. 2, 89, 3 *ab Augusto* imperium magistratuum ad -um redactum *est* m o d u m (*item de gradu vel q u a n t i t a t e* [*aliter l. 7*]: SVET. Aug. 35, 1. *cf. e. g.* FRONTO p. 93, 17 me ad -am illam mensuram ... amoris tui revocas). 2, 98, 2 *dux gentes seditiosas* in -um pacis redegit modum (*cf.* p a x -a: CIL II 1120 [*aet. M. Aur.?*] C. Vallio Maximiano ..., *quod* provinciam Baetic(am) ... p. -ae restituerit. CONC. Arel. a. 449/61 p. 133 l. 13). VAL. MAX. 4, 1 ext. 4 *amnestia* labentem civitatis *Atheniensis* statum in -um h a b i t u m revocavit (5, 1, 9 fortunae. *al.* SCHOL. Cic. Bob. p. 109, 7). *al.* Ⓑ *de opinione, moribus, animi affectu sim.*: CIC. Pis. 27 experrecta tandem virtus *Pompeii* ... suum -um m o r e m requisivit (Planc. 56 me ... *non iam* pugnantem m. meo -o. Mil. 1 veterem consuetudinem fori et -um m. iudiciorum [*opp.* novi iudici nova forma]. Marcell. 1). Phil. 7, 1 senatum ... ad a u c t o r i t a t i s -ae spem revirescere (PANEG. 12, 20, 1). Cato 34 in senectute conservare aliquid -i roboris. fam. 10, 28, 1 ad illum a n i m u m meum reverti -um (LIV. 2, 51, 3 recepto -o a.). 10, 28, 2 senatum ... defessum ad -am virtutem c o n s u e t u d i n e m que revocavi (SEN. epist. 108, 22 *edendi*). *al.* VAL. MAX. 1, 6, 2 milites -am recuperare fortitudinem admoniti. SEN. Ag. 288 (*loq. Clytemestra*) surgit residuus -ae m e n t i s pudor (Herc. f. 1081 *Hercules non prius expergiscatur*, quam m. repetat -a cursum). benef. 7, 19, 6 ferae inter nos educatae si in silvas eruperunt, aliquid mansuetudinis -ae retinent. SVET. Tib. 75, 1 memoriam -ae crudelitatis (*opp.* recenti). *al.* Ⓒ *de s t a t u vel s p e c i e c o r p o r i s mentisve, a n t e q u a m c o r r u m p e r e n t u r, mutarentur:* a e g r i t u d i n e (*graviditate l. 28; n. pl. pro subst. de ipso statu sano v. l. 63*): VITR. 2, 9, 1 *corpus gravidae post partum* redit in -am naturae firmitatem (*syn. 2, 9, 2* antiquam). 8, 3, 21 *quod Melampus* purgavisset rabiem Proeti filiarum restituissetque ... mentes in -am s a n i t a t e m (SVLP. SEV. Mart. 19, 3 CHROMAT. in Matth. 44, 3. *et saepius*). VAL. MAX. 1, 8, 2 *Aesculapio accersito* -am recuperari salubritatem *civitatis pestilentia vexatae* posse. CELS. 2, 8, 40 *membrum resolutum* in -um h a b i t u m non revertitur ([*cf. Hippocr. prorrhet. 2, 39* ἐς τωὐτό]. 4, 7, 4). 3, 21, 12 *cura adhibenda est*, donec corpus ad -um s t a t u m revertatur (FIRM. math. 1 prooem. 3). MARCELL. med. 6, 6 (*de alopeciis*) -o d e c o r i caput revocato crine restituit *cura quaedam* (6, 24 d. -um ... capillorum). 6, 30 si quis maleficiis capillos perdiderit, hac eos ad -am f o r m a m ratione reparabit, si *eqs.* (8, 44 *oculos caligantes* cito in -am f. revocato vigore reparabit *herba quaedam*). *al.* m e t a m o r p h o s i (*aliter p. 1380, 25*): PLIN. nat. 8, 81 (= *Frg. Gr. Hist. 84 Neanthes F 41*) *lupum post novem annos* effigiem *humanam* recipere, ad -um habitum addito novem annorum senio. APVL. met. 11, 13, 5 aures enormes *asini* repetunt -am parvitatem. LACT. inst. 1, 11, 20 recepta -a s p e c i e dea *Isis* facta *esse dicitur Io* (AVSON. 454 p. 397 [*cf. Hom. κ 388 sqq.*] socios *Vlixis* ad s. -am redigi). opif. 3, 20 si deus ... converterit *homines sortem suam querentes in* animalia, ... condicionem -am flagitent.

Ⓘ *de a n i m a n t i b u s*: VERG. Aen. 6, 473 coniunx ... -us, *sc. Sychaeus*, illi *Didoni* respondet curis (*vix cum* SERV. *ad l.* ['prior'] *ad B 1b trahas, cf. enim 4, 458* antiqui). CVRT. 4, 9, 4 (*cf. 3* maior ... exercitus, quam in Cilicia fuerat) peditibus distributi sunt *equi*, ut maior -o esset equitatus (*item respicitur q u a n t i t a s mutata*: SVET. Dom. 7, 1 duas ... factiones *circenses* ... ad quattuor -as addidit. APVL. met. 7, 4, 3. VVLG. III reg. 20, 25 instaura ... equos secundum equos -os. AVG. civ. 12, 10 p. 526, 26 multitudo -a [12, 12 p. 528, 28]). APVL. met. 7, 6, 1 omnem -am sociorum ... multitudinem ... amisi (*aliter l. 53*). VVLG. Iob 8, 8 interroga ... generationem -am et ... investiga patrum memoriam. *al.*

β *n. pro subst.*: LVCR. 5, 1415 posterior ... melior res ... immutat sensus ad -a quaeque. NEP. Timol. 1, 1 *ut* Siciliam multos annos bello vexatam ... suo adventu in -um restitueret. VERG. Aen. 12, 424 sagitta excidit *e vulnere* atque novae rediere ˌin -aˌ vires (ˌ ˌ *cf.* SERV. in usum priorem [*addit* SERV. auct.: hoc est quales fuerunt -ae]). TERT. pudic. 20 p. 267, 20 moechia de -o recidiva et unitatem novi coloris ... commaculans. SER. med. 136 *misceat quaedam*, qui cupit horribiles ad -a reddere vultus *elephantiosi* (*versum om. pars codd.*). *al.*

2 *quaecumque i a m d u d u m e r a n t (sunt), usque adhuc p e r m a n e n t, vigent* (*vel nunc demum mutantur, perditum eunt: saepe de iis, quae alicui [rei] propria sunt; de serie continuata e. g. l. 74 sq., sed et quaedam sub 1b allata ita accipi posse haud negaverimus*): **a** *a t t r i b u t i v e*: α *d e r e b u s*: ① *v a r i i s*: CIC. inv. 1, 107 indigna esse aetate, genere, f o r t u n a -a, honore, beneficiis, quae passi perpessurive sint *rei sim.* (CAES. Gall. 4, 26, 5 hoc unum ad -am f. Caesari defuit). Sull. 26 ille labor meus -us, ... sollicitudo, ... officia *eqs.* Pis. 53 amisso exercitu nihil incolume domum praeter os illud tuum -um rettulisti (*sc. severum, cf. e. g. ibid. 1: an impudens?*). 91 cum tibi *imperatori* ad -as cladis accessio fuisset Aetoliae repentinus interitus. div. 2, 7 -is orbati muneribus *publicis* haec studia, *sc. philosophiae*, renovare coepimus. fam. 1, 5[b], 2 ut ... tuam -am d i g n i t a t e m et gloriam consequare, *Lentule* (PAPIN. dig. 50, 1, 17, 12 *ante causam finitam* -am ... d. retinent *rei*. EPIST. imp. Constant. [CIL XI 5265] 13). 4, 1, 1 nobismet ipsis consulere ..., non ut aliquid ex -o s t a t u nostro retineamus, sed *eqs.* (COD. Iust. 2, 11, 6 [*a. 203*]. VLP. dig. 24, 3, 19 omnia in s. -o manent). *al.* CAES. civ. 3, 79, 6 -a ... consuetudine, *i. familiaritate.* LIV. 27, 10, 1 alias colonias in fide atque officio -o fore (*opp.* eas ..., quae officio decesserint). 36, 35, 9 *legatis* petentibus, ut in amicitia -a esse liceret. VAL. MAX. 5, 10 ext. 1 vultu *patris orbati* -um habitum retinente. PHAEDR. 1, 2, 3 procax libertas civitatem *Atheniensem* miscuit frenumque solvit -um licentia. CVRT. 10, 8, 8 -a ... regiae s p e c i e s manebat (VLP. dig. 6, 1, 5, 1 [*e Pompon.*]). COLVM. 4, 3, 6 *quidam dicitur duabus agri partibus in dotem datis non* ex -o reditu *agri* detraxisse. 11, 2, 19 rosaria nova conserere vel antiqua curare, harundineta nunc ponere vel etiam -a colere. NERAT. dig. 10, 2, 54 etiamsi remanet in -o i u r e hereditariaque est *pars fundi alienata* (PAPIN. dig. 49, 17, 14 pr. *scriptis heredibus* cessantibus iure -o peculium pater habebit. 49, 17, 14, 1 iure -o apud patrem peculium remanet. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 13. PAVL. dig. 3, 3, 72 -um ius nobis conservat. *al.*). *al.* Ⓘ *de o p i n i o n e, m o r i b u s, animi affectibus sim.*: CIC. S. Rosc. 150 una spes reliqua est Sex. Roscio ..., vestra -a bonitas et misericordia. Cluent. 181 *mater Cluentii* incensa o d i o -o Nicostratum ... sine causa in quaestionem postulavit (LIV. 42, 18, 4 [*opp.* recenti]). Catil. 2, 6 errant, si illam meam -am lenitatem perpetuam sperant futuram (*aliter infra l. 59*). Sest. 58 in -a m e n t e mansit *rex a Romanis superatus* (OV. met. 3, 203 *post metamorphosin* m. tantum -a mansit *Actaeoni*). prov. 23 meus in rem publicam a n i m u s -us ac perennis (LIV. 31, 2, 4 erga populum Romanum). Phil. 13, 50 *Sex. Pompeium pro* sua ... -a v i r t u t e, industria, voluntate fecisse, quod *eqs.* (POMP. Cic. Att. 8, 11[c]. CAES. Gall. 1, 13, 4 Helvetiorum. civ. 3, 28, 5. *al.* SALL. Catil. 58, 12. *al.*). Att. 1, 20, 3 in mea -a s e n t e n t i a permanebo (fam. 1, 9, 6 de re publica). fam. 5, 20, 2 (*antea*: rationum referendarum ius vetus et mos antiquus) si c o n s u e t u d o -a maneret (CAES. civ. 1, 32, 3 *qua Cato deliberationes trahere solebat.* BELL. Afr. 73, 1 ex -a bellandi c. celeritateque excesserat *Caesar.* PHAEDR. 4, 14, 3. COD. Theod. 12, 1, 117 iuxta -am *c. al.*). 12, 24, 2 occasio ... meo -o m o r e rem publicam defen⟨den⟩di (CVRT. 5, 10, 12. 6, 2, 8 tenues reliquiae -i m. FRONTIN. strat. 2, 1, 4 ex m. -o. EPIST. imp. Sept. Sev. [CIL III 781] 17. *al.*). *al.* MET. NEP. Cic. fam. 5, 3, 2 velim -am tuam erga me v o l u n t a t e m conserves (CVRT. 6, 7, 13 nihil ex -a v. [*v. 6, 7, 7*] mutaverat *coniurationis particeps. cf. l. 27*). CAES. civ. 3, 57, 1 non oblitus -i instituti Caesar. NEP. Dion 4, 5 qui *custodes* eum *filium Dionis* a -o victu deducerent. LIV. 25, 23, 12 *murum* humiliorem ... -a opinione ... omnium. *al.*

β *de a n i m a n t i b u s*: POMPON. dig. 1, 2, 2, 24 relictis ducibus -is signa in Aventinum transtulerunt *commilitones Verginii.* APVL. met. 1, 9, 3 *caupo in ranam conversus* dolium innatans vini sui adventores -os ... officiosis roncis ... appellat. IREN. 3, 22, 4 dominus ... in sinum suum recipiens -os patres regeneravit eos in vitam dei (*sc. patres facti sunt filii sec. psalm. 44, 17*). PORPH. Hor. carm. 1, 36, 18 nec novus ... amator Damalim avellet a -o suo amatore. *al.*

b *n. p r o s u b s t.*: CIC. fin. 5, 40 *si viti praeter alia animus humanus contigerit*, necesse est ... illa -a manere *eqs.* TERT. carn. 3 l. 26 (*om. cod. T*) converti ... in aliud finis est -i (*cf.* adv. Prax. 27 p. 280, 28 transfiguratio ... interemptio est -i [*sim.* GREG. ILIB. fid. 8 l. 15]. resurr. 55, 2 quasi 'demutari' [*1 Cor. 15, 51 sq.*] desinere sit in totum et de -o perire). *al.*

B *s p e c i a t i m de iis*: **1** *quae p r o x i m e a n t e c e s s e r a n t*: **a** *in serie d i e r u m, sc. p r i d i e* (*heri p. 1381, 4. 8*): α *e x e m p l a v a r i a*: SISENNA hist. 116 (*si recte huc traximus*) -um vinum apud ignem per sudorem corpore exhauserunt. CIC. de orat. 1, 29 (*cf. 26* primo die, *28* postero ... die) ut ex -o sermone relaxarentur animi (*cf. p. 1381, 1*). CAES. civ. 1, 74, 7 magnum ... fructum suae -ae lenitatis ... Caesar ferebat (*cf. 1, 74, 2* pridie). BELL. Hisp. 15, 5 -a consuetudine (*v. 13, 6*) pro muro pugnari coeptum est (*opp. 14, 2* insequenti die). 25, 1 *Pompeiani* insequenti die ... -o illo suo utebantur instituto (*v. 24, 2*). PLIN. nat. 35, 85 emendatione -ae admonitionis (*opp.* postero die). HOMER. 741 tradunt sua membra quieti; lux exorta viros in -a bella remisit. SVET. Aug. 94, 9 M. Cicero ... somnium -ae noctis ... narrabat. TERT. anim. 30, 3 orbis *terrarum* ... est cultior de die et instructior -o *orbe.* β d i e s -us (*cf. p. 1378, 1; aliter l. 73*): CAES. Gall. 4, 14, 3 milites nostri -i diei perfidia incitati in castra inruperunt. LIV. 4, 32, 10 (*opp.* postero die). CVRT. 8, 4, 2 proximus *dies* ... nondum quidem ... tristis, obscurior tamen -o. GELL. 10, 24, 8 (*unde* MACR. Sat. 1, 4, 23) *olim* 'die -i' (diepristine *Macr.*) ... dicebatur, quod significabat 'die -o', id est priore, quod vulgo 'pridie' dicitur. *ibid. iterum et* 10.

b *in q u a l i b e t s e r i e* (*vix huc p. 1379, 47; cf. p. 1381, 30*): LIV. 9, 23, 11 in quae *castra* infecta victoria, sicut -o die, vos recipiatis (*i. die pugnae proximae; cf. 9, 23, 7*). CVRT. 9, 9, 19 novus et -o (*v. 9, 9, 9 sqq.*) maior terror. MELA 3, 84 cum adolevit, ossa -i corporis ... Aegyptum exportat *Phoe-*

[*Wild*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nix. APVL. met. 5, 15, 4 -i sermonis (*v. 5, 8, 4*) oblita *Psyche* novum commentum instruit (*de colloquio ut* AVG. c. acad. 2, 4, 10. *de oratione*: AVG. in euang. Ioh. 19, 1 [*de s. ante plures dies habito ut*: 31, 1 -is s., *sc. 28 sqq.*]. 27, 1 [*de s. hesterno, ut simul spectet ad p. 1380, 55; item* 27, 4. 33, 1]. 70, 1 [*non adscribitur dies ut al.*]). HERM. vulg. vis. 4, 1 visionem vidi ... post dies viginti -ae visionis (4, 2 *virginem* cognovi ... a -is v., quoniam Ecclesia est [*utroque loco resp. gr.* πρότερος, *Pal. vis.* prior]). AVG. in euang. Ioh. 41, 1 (*eadem ambiguitate ac l. 4*) lectione -a. *al.*

2 *quae prima, in initio, origine erant* (*laxius respicitur restitutio status, qui erat ante mutationem, saepius sub A1b; de rebus praeter l. 31. 35. cf. IIC et D*): **a** *quaelibet*: CIC. de orat. 3, 72 si manere in -a communione voluissent *philosophi oratoresque* (*antea*: veteres illi ... scientiam cum dicendi ratione iungebant). rep. 2, 26 *Numa* Pompilius ... ad -um numerum duo augures addidit (2, 35 patrum). leg. 1, 26 *natura* hominem erexit et ad caeli quasi cognationis domiciliique -i conspectum excitavit (*cf.* sedes -a: VAL. MAX. 2, 10 ext. 1 in -am s. reportandas *effigies*. 3, 4, 5. 5, 1, 6. TERT. bapt. 8, 3 *spiritus sanctus* -am s. recognoscens, *sc. aquam sec. gen. 1, 2*). VARRO ling. 9, 16 *nutrix pueros non subito* a cibo -o (*sc. lacte*) in meliorem traducit (*cf.* alimentum -um: COLVM. 2, 1, 6 destituta -is alimentis ... humus. arb. 1, 4 *vitis* viduata -o a. deficiet). LIV. 7, 24, 11 dictator ... reddidit patribus possessionem -am consulatus (-a, -i *var. ll.*). COLVM. 1 praef. 1 ubertate nimia prioris aevi ... effetum solum nequire -a benignitate praebere mortalibus alimenta. 1, 1, 5 mitigato iam et intepescente -o frigore, *sc. quod erat caeli situ nondum mutato* (*nisi ad A1*). 5, 1, 7 tribus dictae primum a partibus populi tripertito divisi, quae tamen nunc multiplicatae -um nomen possident (TERT. adv. Iud. 9, 21 *Auses filius Nave* transfertur ... de -o n. et incipit vocari Iesus [*item* adv. Marc. 3, 16 p. 402, 26]). 12, 25, 2 cum conputruerit *aqua pura, curabis* tamdiu pati, donec ad -um modum perveniat. SVET. Claud. 14, 1 consulatus super -um quattuor gessit (*item de primo membro seriei*: TERT. castit. 11 l. 5 *in secundo matrimonio* -am [-a *var. l.*] *uxorem non* poteris odisse. FILASTR. 136, 2 [*antea*: in prima aetate sub mandato ..., secunda sub lege, tertia sub gratia salvatoris] mandati -i, quod pater noster Adam inprimis ... acceperat in paradiso [148, 2]. *al.*). Dom. 5 opera incendio absumpta restituit ..., sed omnia sub titulo tantum suo ac sine ulla -i auctoris memoria. *al.* *restituuntur aedificia collapsa sim. in integrum*: INSCR. Brit. I 979 (*a. 222*) coh(ors) *quaedam* ... templum ... conlabsu⟨m ...⟩ ad -am f⟨ormam consum⟩mavit (CIL VI 34561 monimentum ... ad -am novitatis f. reficiendum. DECRET. pontif. [CIL X 8259] 2, 7 scripturam tituli at -am f. restituere). CIL III 12736 (*a. 274*) balneum vetustate conlapsum ad -am faciem reformare curavit (INSCR. Iugosl. I Hoffiller-Saria 469 [*aet. Const.*]. CIL VIII 24044 [*a. 383/93*] curia ... in -am est f. resti⟨tu⟩ta. *al.*). VIII 21665 (*a. 299*) *quidam* tempulu⟨m d⟩eae Maurae ad -um statum reformavit. *al.* **b** *insita, hereditaria sim.*: VITR. 2, 5, 2 *cum saxa* coniecta in fornacem ... amiserint -ae soliditatis virtutem. 7, 9, 5 refrigeratum *minium* si restituatur in -um colorem (PAVL. dig. 41, 1, 26, 2 [*e Labeone; lanae infectae ut* PORPH. Hor. carm. 3, 5, 27]. VVLG. lev. 13, 4 pili c. -i [*opp.* pilos in album mutatos colorem]. 13, 21). COLVM. 4, 22, 7 degeneres *vineae* etiam renovatae -um servabunt ingenium. SVET. Vesp. 12 mediocritatem (*i. ignobilitatem*) -am. GAIVS dig. 41, 1, 7 pr. *homines liberi in servitutem deducti*, si evaserint hostium potestatem, recipiunt -am libertatem. HIER. epist. 51, 4, 4 (*Epiphan.*) quia de caelestibus ad inferiora venientes calorem -um amiserint *animae*. VVLG. lev. 13, 55 faciem *vestimenti* ... -am non reversam *esse post lavationem*. COD. Theod. 12, 1, 113 (*de decurionibus*) cunctos transfugas ... ad originem -am revocari. EPIST. imp. inc. (Chart. lat. ant. XVII 657; *saec. V med.*) 2, 3 *libertam* tamquam ingratam ad -um st⟨a⟩tum servitutis retrahere. *al.*

II *in religione christiana spectat ad id, quod erat*: **A** *ante Christum natum* (*ante secundum eius adventum infra l. 70*): **1** *in vetere testamento*: TERT. bapt. 7, 1 *post baptismum* perungimur benedicta unctione de -a disciplina (*cf. e. g. lev. 8, 12*). adv. Marc. 4, 1 p. 424, 20 (*ad Vet. Lat. Ier. 31, 32* testamentum, quod disposui patribus) -um testamentum. 4, 14 p. 461, 10 'leviter' (*Is. 5, 26*), qua sine oneribus -ae legis (monog. 7, 9 ex -a dei l. [*sc. lev., cf. castit. 7 l. 4* in vetere l.]. pudic. 12 p. 242, 8 [*cf. p. 241, 22* veteris l.]), 4, 22 p. 493, 22 -um populum, *sc. Israhel*. IREN. 3, 12, 15 *apostoli* perseverabant in -is observationibus (*postea*: circa dispositionem legis, quae est secundum Moysen). *al.* **2** *vario respectu*: TERT. pudic. 6 p. 229, 22 habuerint -a tempora omnis impudicitiae ... potestatem; luserit ante Christum caro. VET. LAT. apoc. 21, 4 (cod. 51) mors ultra non erit ...; -a enim abierunt (*gr.* τὰ πρῶτα, *Aug. civ. 20, 17. al.* priora, *Iren. 5, 35, 2. al. et Vulg.* prima). PRVD. psych. 72 post partum virginis, ex quo corporis humani naturam -a origo deseruit (*cf. 76* inde omnis iam diva caro est). *al.*

B *ante unius cuiusque conversionem, ante baptismum sim.*: TERT. bapt. 1, 1 qua *aqua baptismi* ablutis delictis -ae caecitatis in vitam aeternam liberamur. VET. LAT. Eph. 4, 22 (Tert. resurr. 45, 6, *sim.* VVLG.) expone secundum -am conversationem veterem hominem ([*gr.* προτέραν, *cod. 75. al.* priorem]. *inde pendent e. g.* IREN. 5, 11, 2 -am vanitatis c. CYPR. epist. 63, 11 c. -ae saecularis). PELAG. in Rom. 6, 4 p. 49, 19 *baptizati* renuntiantes -ae vitae (CHROMAT. in Matth. 12, 2, 2 per baptismum ... v. -ae sepelimur, sed novae v. resurgimus. serm. 3, 7). COMM. instr. 2, 12, 2 (*militibus Christi*) incipe ... dimitte⟨re⟩ -a gesta. *al.* *n. pro subst.*: TERT. nat. 1, 1, 10 neminem *Christianum* paenitet, nisi tantum -orum (*cf. apol. 1, 12 nisi* retro non fuisse *Christianum*). paenit. 6, 1 dicunt ... -is renuntiare et paenitentiam adsumunt. VET. LAT. Sirach 21, 1 fili, peccasti; non adicias iterum, sed et de -is deprecare, ut tibi remittatur. *al.*

C *ante peccatum protoplastorum*: TERT. pudic. 9 p. 238, 3 *filius prodigus sive ethnicus* vestem -am recipit (*Luc. 15, 22*), statum scilicet eum, quem Adam transgressus amiserat. OPTAT. 5, 1 p. 120, 14 *diluvium* erat ... imago baptismatis, ut inquinatus totus orbis ... in faciem -am mundaretur. AMBROSIAST. in Col. 1, 18, 1 ut *Christus* ... primus esset ex resurrectione mortuorum reddita -a vita. in Rom. 7, 25, 5a rec. β (*sim.* γ) *homo* reparatus ... gratia Christi ad statum -um, *sc. immortalem* (PS. AVG. quaest. test. 116, 3. 123, 1. 127, 23 ut reddamur ad -um s. Adae. app. vet. 40). RVFIN. Orig. in gen. 1, 13 p. 17, 24 similitudo -a (*cf. gen. 1, 26*), *quam homo peccando perdiderat*. AVG. serm. 278, 3 -am beatitudinem (*cf. 2* sanitatem, in qua conditus erat *homo*). *al.*

D *ante omne initium*: CHROMAT. serm. 17, 2 descendit ... vita (*i. Christus*) ad mortem, ut ipsam mortem fugaret; ... mors perempta est adventu -ae vitae. COMM. apol. 618 *Iesus* filium dixit *se esse*, cum sit deus -us ipse. EVSEB. GALLIC. hom. 42, 6 *diabolus* videt cultores suos ad auctoris sui ⌊-i⌋ redisse famulatum (⌊ ⌋ -um *locus geminus* hom. app. 6, 11 *in var. l.*).

neutr. pro subst. v. l. 7. p. 1378, 46. 1379, 57. 1380, 49.

acc. neutr. **prīstinum** *pro adv.* *fere i. q. prius, antea*: TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 17 -um doctor, *i. qui prius docebat* (*si recte intell. Scarpat, 1985, ad l.; aliter e. g. vol. V 1, 1776, 62 sqq.*). VET. LAT. I Macc. 12, 24 (rec. L, *sim.* X) conversi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quam -um pugnare (primum *cod. 7; gr.* τὸ πρότερον, rec. B supra illum -um, *V* supra quam prius).

adv. **prīstinē.** *i. q. prius, antea*: EPIST. Chart. lat. ant. IV 267, 4 (*saec. II*) iam tibi et -e commendaveram Theonem ... et mod⟨o qu⟩oque peto, domine, ut *eqs.*

cf. Onom. *Wild.*

2. prīstinus, -a, -um. *a* pristis. *i. q. ad pristim, i. cetum, pertinens, sc. non nisi in iunctura* -um sidus: COLVM. 11, 2, 5 (*respiciuntur dies caelestes*) VIIII kal. Febr. ex occasu -i s. significat tempestatem (*sim.* 11, 2, 64 ex -o s.). *v. L.*

*pristis, -is *f.*, πρίστις, *et inde* *pistrīx, -icis *f.* (*per metathesin et intercedente voce* 2. pistrix; *cf.* PRISC. gramm. II 32, 15 Aiax pro Αἴας et -x pro ⌊πίστρις⌋ [*litt. lat. cod. plerique*]; *forma gr. vix genuina p. 1383, 20*). *de usu stirpium cf.* SERV. Aen. 3, 427 '-x': si navem intellegas, haec -is huius -is facit; si de belua, haec -x, huius -icis facit (*inde* GLOSS. V 556, 1 sq. -is: navis. -x: belua). *exemplis inspectis haec monere liceat: notione navis nusquam ponitur* -x *praeter* GLOSS. *p. 1383, 32 (codd. antiquis confirmatur* prist- LIV. 44, 28, 1 *et* VERG. *sub 2b); ad significandum animal vel sidus sola stirpe* pistric- *utuntur* CIC. Arat. *decies (ter nom.* -x *in fine versus, ceteris locis metro firmatis) et* HYG. astr. *novies, ceterum singulis locis* LVCIL. (*v. p. 1383, 2*), PAVL. FEST., SEN. *trag.*, ARNOB. *al., utramque stirpem exhibent* VERG. (-x *1*/-is *1; v. p. 1383, 5*), GERM. (*1/9*), PLIN. nat. (*2/3*), AVIEN. Arat. (*3/3*), *non nisi* -is *praebent singulis locis* CIRIS (*e coni. ut* MANIL.), ALBINOV., VAL. FL. *al.; in codd. posterioribus leguntur scripturae varie depravatae, imprimis* pistris GERM. 356 (*in var. l. ut e. g.* 371 FLOR. epit. 3, 5, 16; *solum trad.* VAL. FL. 2, 531 AVIEN. Arat. 809. 825. *cf. l. 45*), *ceterum e. g.* pristris SERV. Aen. 3, 427, *abl.* pristice AVIEN. Arat. 805. *de formis stirpis* pristi-: *acc. sing.* -im *trad. solus* GERM. 360 AVIEN. Arat. 809. 825 CLAVD. DON. Aen. 5, 185 p. 444, 23, *iuxta var. l.* -in (*sc.* -ιν) VERG. Aen. 5, 116 (*FR*, -in *MP*). 10, 211 (*MR*, -in *P*). GERM. 361. 381; *abl. sing.* -e SIDON. carm. 11, 41; *nom. plur.* -es *trad.* PLIN. nat. 9, 4, *restituendus vid. p. 1383, 7*, -is *trad.* LIV. 44, 28, 1 (*V, tuetur e. g. Jal, sed* -es *edd. plerique*); *acc. plur.* -is *trad.* CLOD. LIC. hist. 4 (*nisi est nom.*). ALBINOV. carm. frg. 6 (-stinis *var. l. contra metrum*), *restituendus est fort.* LIV. 35, 26, 1 (tris isque *codd.*, pristeisque *Gelenius, dub. an e cod. deperdito*, -es *edd. rec.*, -is *e. g. Weissenborn-Müller*). *legitur in versu inde a* LVCIL. (*? v. p. 1383, 2*), CIC., VERG., *in oratione soluta inde a* CLOD. LIC., LIV. [*restituitur pro* pestis *vel* piscis CIRIS 451 MANIL. 1, 356 GERM. 721; *e coni. dub.* CYPR. GALL. iud. 708 quem *deum* ... numen habent Dagona vocant et nomine ⌊pestem⌋ (*codd.*, -im *vel* piscem *Peiper*).]

1 *de belua marina* (*cf.* PAVL. FEST. p. 30 ballenam beluam marinam ipsam dicunt esse -icem, ipsam esse et cetum. SCHOL. Hor. ars 4 in piscem: idest in beluam marinam, hoc est in -icem. GLOSS. -x: κῆτος. *sim.*

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.): **a** *ipsa* (*saepe in fabulis; ceterum v. ad rem Leitner, Zool. Terminol. Plin., 1972, 205 sq.*): Lvcil. 1252 -ices (*si recte emendatur testimonium* Gloss.^{L} I Ansil. pi 270 -is: belua maris; Luc⟨il⟩ius -ices dixit pluraliter). Verg. Aen. 3, 427 (*de Scylla*) prima ... virgo pube tenus, postrema immani corpore -x. 10, 211 frons hominem praefert, in -im (-in *var. l.*) desinit alvus (*spectat ad Tritonem ut* Clavd. 10, 147 qua -x commissa viro. *cf. l. 17*). Ciris 451 aequoreae (*cf. l. 26*) ⌊-es⌋, immania corpora ponti (⌊ ⌋ pisces *vel* pestes *trad.*). Albinov. carm. frg. 6 saevas ... -is aequoreasque canes (*5* immania monstra *Oceani*). Sen. Phaedr. 1049 extremo mari -x citatas sorbet aut frangit rates. Plin. nat. 9, 4 maxima animalia in Indico mari, ex quibus ballaenae ..., -es ducenum cubitorum (*item iuxta ponuntur*: 9, 8. 9, 41 animal pariunt [*Arist. hist. anim. 489b2 τὰ κητώδη*]. 32, 144). 36, 26 (*in opere Scopae iuxta* cete *al.*). Val. Fl. 2, 531 -is ... inhiat ... praedae (*sc. Hesionae*). Flor. epit. 3, 5, 16 *Lucullus* per medias hostium naves utre suspensus ... quasi marina -is evaserat (*cf. Frontin. strat. 3, 13, 6* marinae specie beluae). Arnob. nat. 3, 31 *Neptunus* -icum dominus. Pol. Silv. chron. I p. 544, 6 -is. *per synecdochen de cauda Tritonis* (*cf. l. 6*): Sidon. carm. 11, 41 *Triton Galateam* parcenti -e flagellat. **b** *quae collocata est inter sidera* (*apud Aratum appellatur Κῆτος. forma gr. fort. e lat. transscripta*: Gloss. III 241, 52 [*in capite* de signis caelestibus] ἡ πίστριξ: -x): Cic. Arat. 140 Andromedam ... explorans fera quaerere -x pergit (413. *cf. l. 23*). 156 inter -icem fusae ... atque Gubernaclum stellae. 178 subter caudam -icis (275 caeruleae ... feram [ferae *var. l.*] c. -icis. Germ. 390 squamigerae -is. 717 -icis. Hyg. astr. 4, 4. 4, 12, 4). *al.* Manil. 1, 356 vastos ... -is hiatus (piscis *trad.*). Germ. 356 Nereia -is (Avien. Arat. 775). 360 Auster -in agit. 371 cristam ... aequoreae -is (717). *al.* Hyg. astr. 4, 12, 2 -x a cauda exoriens. 4, 12, 7 ad -icis occasum. Avien. Arat. 805 summa qua lux -ice coruscat desuper. 825 in -im horrificam conversus ... Piscis. Anth. 679, 12. *al.*

2 *de nave* (*cf.* Non. p. 535, 19 -is, navigii genus, a forma -ium marinarum, quae longi corporis sunt, sed angusti [*affert* Clod. Lic. hist. 4 Verg. Aen. 5, 116. 10, 211]. Gloss. -x: belua marina vel navis. -is: navis. *sim. al.*): **a** *significatur genus navigii parati ad bellum* (*cf. Liv. 32, 32, 9* nave rostrata *pro gr. πρίστιν Polyb. 18, 1, 1*): Clod. Lic. hist. 4 quinque -is – navigium (*gen.*) ea forma a marina belua dicta est. Liv. 35, 26, 1 modicam classem ... tres tectas naves et lembos -esque (*v. p. 1382, 66; item iuxta ponuntur* 44, 28, 1). **b** *ponitur pro nomine navis Mnesthei* (*explicat* Serv. Aen. 5, 116 vel a tutela depicta vel ἀπὸ τοῦ πρίζειν τὰ κύματα, id est a secandis fluctibus): Verg. Aen. 5, 116 velocem Mnestheus agit acri remige -im. 5, 154 -is Centaurusque. 5, 156. 5, 187 aemula -is. Hyg. fab. 273, 14. *al.*

deriv.: 2. pristinus. *cf. Onom.* *Marchionni.*

prīsto *v.* 2. praesto, *p. 913, 38.* **pristris** *v.* pistris.

prīstus *v.* praestus, *p. 932, 31.* **prīvāns** *v.* privo.

prīvantia, -ae *f.* *a* privare. *i. q. privatio, sc. negatio*: Mar. Victorin. defin. p. 39, 10 octava species definitionis κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ἐναντίου, id est per -am contrarii eius, quod definitur, ut 'bonum est, quod malum non est' (*sim. antea in partitione* p. 16, 26). *inde pendent*: Cassiod. inst. 2, 3, 14 p. 122, 14 (*sed in partitione p. 120, 9 trad.* per privationem). in psalm. 1 l. 72. 31, 1 l. 51. 85, 8 l. 166. 93, 20 l. 276 Isid. orig. 2, 29, 9.

prīvātārius, -a, -um. *a* privatus. *i. qui ad privatum pertinet, sc. ad balneum privatum* (*cf. p. 1396, 45*): Edict. imp. Diocl. 7, 76 L. balneatori -o in singulis lavantibus (denarios) duos (*gr.* τῷ βαλανεῖ πρειουάτου). *abiit in sermonem gr.* πριβατάριος (*masc. pro subst. de ipso balneatore*).

prīvātē *v.* privatus.

prīvātiānus, -a, -um. *a* privatus. *i. qui ad privatum pertinet, non nisi masc. plur. pro subst. de palatinis in officio comitis rerum privatarum ministrantibus*: Cod. Theod. 6, 30, 24 ut -i privilegia largitionalis officii perpetuo consequantur.

cf. Onom.

prīvātīcia: στερητικά Gloss.^{L} II Philox. pr 221 (praedaticia pecunia *comparatur a Leumann, Glotta 9, 1918, 163, sed considerato gr. στ. et coll. t. t. gramm.* compositicius *cogitare maluerim de vocabulis privatione insignibus, sc. praeverbio privativo compositis*). *a* privare. *Bk.*

※**prīvātim** *adv.* [a privare, *cf.* separatim *iuxta* separare; *sed v. etiam Leumann, Gramm. 1977, 501. Fo.*] *de origine*: Prisc. gramm. III 75, 8 (*inter adv.* in 'im' denominativa) a privato -m. *scribitur*: prei- CIL I^2 755; i *longa* Decret. decur. Pis. (cil xi 1420) 23; *cum apice* -á- R. Gest. div. Aug. 24. Not. Tir. 5, 73 public[a]e -⟨m⟩que. 5, 74 -⟨m⟩ public[a]eque. *de notione*: Synon. Cic. p. 435, 13 nominatim. proprie. -m. singillatim. viritim. specialiter. personaliter. unicuique (*inde* Gloss.^{L} I Ansil. pr 1386–1391). Gloss. κατ' ἰδίαν. proprie. *legitur in versibus semel apud* Plavt. (*loco interpol.? v. p. 1384, 36*), *in oratione soluta inde a* Catone, *frequentant* Cic. *et* Liv. *magisque* Plin. nat. (*fere 90^{ies}*) *nec non* Sall. (*decies in opere admodum brevi*). [*in codd. confunditur saepius c.* privatus, *v. p. 1385, 49. 58. 1386, 32, addas e. g.* Cic. Verr. II 3, 75. Caes. Gall. 5, 3, 5 de suis -m (α, -is β) rebus ab eo petere coeperunt. Sen. epist. 91, 7. Plin. nat. 20, 175 (*restit.* Cic. Tusc. 5, 102 Liv. 36, 29, 10; *e coni. dub.* Hist. Avg. Alex. 54, 5).]

usus sub I descriptus fere respondet usui sollemni adi. (subst.) q. e. privatus, *ut saepe sit fere i. q. modo privato, ratione privata, non publice; sed sub II praevalet notio separandi adiectivo* privus *et verbo* privare *olim propria, ut sit fere i. q. separatim, per se, peculiariter sim.* (*etiam sub I nonnulla sic explicari possunt, e. g. l. 48. p. 1385, 5. 40. 43 sq.; in notionem q. e. clam, secreto vergit maxime l. 49. 50. p. 1385, 60 sqq. 67. 1386, 48, addas e. g.* Ambr. obit. Valent. 37 Cassiod. var. 8, 20, 4). *adv. saepe non ipsam actionem vel verbum, sed alias partes enuntiati acuit vel illustrat, v. passim sub IIA, imprimis sub IIA3, sed etiam sub IA1b et IB. haud raro igitur adhibetur, ubi exspectes potius adi. (subst.)* privatus, *v. e. g. l. 46 sq. 51. p. 1385, 12. 49. 1386, 10. 35. 44, addas* Cic. Verr. II 4, 137 Sall. Catil. 49, 3 Liv. 42, 12, 7 Val. Max. 2, 7, 6. *al., audacius* Tac. hist. 4, 40, 3 insignis publica severitate dies ne -m quidem laude caruit. Hist. Avg. Aurelian. 6, 3 -m huius multa exstant egregia facinora. *vertitur adi. gr. p. 1386, 51. 1387, 30. manifesto attributive, sc. inter adi. (vel pron.) et subst. collocatur l. 62. 69. 70. p. 1386, 33* (*v. etiam l. 4, addas* Consvlt. Zacch. 2, 19 p. 92, 19). *ponitur iuxta pron. pers.*: Ps. Sall. rep. 2, 5, 5 -m sibi quisque (Liv. 5, 30, 2 ad se -m. 7, 41, 2. 8, 25, 11. *al.*), *cf. iam* Cato *l. 39 et* Liv. 2, 44, 5 cuique eorum -m (5, 8, 13. 5, 25, 5. *al.*). 4, 48, 11 singulis -m (25, 8, 2. 37, 54, 5. *al.*).

I *respiciuntur ea, quae sunt aliena a re publica, a civitate eiusve vita publica, sc. quaeritur utrum aliquid fiat ex auctoritate publica, pertineat ad rem publicam necne* (*passim opp.* publice [*infra notatur* p.], *praecipue in iunctura* p. -mque [*ordine inverso* Vitr. 9 praef. 3 Sen. contr. 1, 7, 2 Sen. dial. 6, 3, 2], *alio modo e. g.* Cic. inv. 1, 5 Verr. II 2, 120. 4, 107. 5, 187 Liv. 22, 54, 3. 30, 13, 8, *per asynd. fort.* Hist. Avg. Alex. 3, 5): **A** *proprie, sc. manifesto vel latenter opp. vita publica civitatum*: **1** *in universum*: **a** *quaeritur potius, quo modo, qua auctoritate aliquid fiat, unde actio oriatur vel quis agat* (*pauca selecta inde a* Cic.): Plavt. Bacch. 314 (*interpol.? v. post alios Zwierlein, Zur Kritik u. Exegese IV, 1992, 229*) *aurum* hic -m servaretur rectius (*opp.* publicitus, *sc. in templo*). Cato orig. 95b Rodienses ... Persen p. numquam adiuvere; cogitate, quanto nos inter nos -m cautius facimus. Cic. inv. 1, 5 *eloquentia* quidam et -m et p. abutuntur. Verr. II 2, 11 ex tota provincia homines nobilissimi ... p. -mque venerunt (off. 1, 149 [private *var. l.*]. Liv. 39, 46, 8. *cf.* Cic. Verr. II 5, 45 -m ... proficisci). 4, 25 quid ego -m negoti geram (fin. 5, 57 aliquid [*opp.* capesssunt rem p.]. div. 1, 28 Val. Max. 2, 1, 1. *al.; cf.* Liv. 4, 13, 8 eandem p. curationem agens quam Maelius -m agendam susceperat [6, 1, 11 Sen. dial. 5, 6, 3. 9, 13, 1. *al.*]). Caes. Gall. 1, 17, 1 *apud Haeduos* esse non nullos ..., qui -m plus possint quam ipsi magistratus. Sall. Iug. 32, 5 *praetor* -m ... fidem suam interponit (*opp.* publicam). Liv. 8, 25, 11 (*verba legati*) sibi -m nec pacisci quicquam nec petere; p. petere *eqs.* 37, 36, 1 legatus ... -m ... Scipionis temptare animum est conatus (*opp.* in consilio). 45, 31, 13 qui p. aut -m partium regis fuissent. Vitr. 10, 16, 7 *architectus quidam* iussit omnes ⌊p.⌋ et -m ... effundere *lutum* ante murum (⌊ ⌋ *sc. per servos publicos*). Sen. epist. 95, 30 non -m solum, sed p. furimus, *sc. bella gerentes.* Tac. ann. 11, 17, 2 *homines* -m degeneres, in publicum exitiosi. *et saepius.* *opp.* in foro, *ut subluceat notio loci privati*: Liv. 23, 7, 10 *Campanus quidam* nec obviam egressus est *Hannibali* nec ... -m se tenuit: in foro ... inambulavit (privato *Gronov coll. p. 1396, 43,* in privato *Zingerle*). Paneg. 9, 1, 1 *eloquentiam* exercere -m quam in foro iactare maluerim. **b** *quaeritur potius, quis afficiatur actione, condicione quadam* (*notabiliora; cf. p. 1385, 59. 68 sqq.*): Cic. div. in Caec. 64 nulla -m accepta iniuria sociorum ... iniuriis commoveri (*cf.* Verr. II 3, 1 nulla -m laesi iniuria. 4, 20. fam. 4, 13, 2 nulla me ipsum -m pepulit ... iniuria *Caesaris.* Lent. Cic. fam. 12, 14, 3 nec me meae ullae -m iniuriae umquam ⟨moverunt⟩). Verr. II 3, 75 iam -m aratores ... spoliati (5, 1 quin ... sacra profanaque omnia et -m et p. spoliarit. 5, 58. *cf.* 5, 128 hic ... non quae p. Tyndaride, non quae -m sibi eripuisti, sed ... filium ... flagitat. Sall. Catil. 11, 6 insuevit exercitus ... *artis opera* -m et p. rapere, delubra spoliare. or. Phil. 17 pecuniae p. et -m extortae). Sall. Catil. 40, 1 *Allobrogum legatos* p. -mque aere alieno oppressos. Liv. 1, 39, 3 (*de Servio Tullio puero*) materiam ingentis p. -mque decoris. 5, 30, 2 quod ad se -m attineat. 6, 39, 6 *tribunos plebis iam diu* adversus optimates maximo -m periculo, nullo p. emolumento stare. 22, 22, 13 id, *sc. obsidionum remissio*, et -m parentibus ... et p. populis gratum erit. 39, 14, 4 patres pavor ingens cepit, cum publico nomine ... tum -m suorum cuiusque vicem. Vitr. 9 praef. 3 cum ... tanta munera *a scriptoribus* ... -m p.que fuerint hominibus praeparata (*cf.* Svet. Aug. 89, 2 *scriptorum* exempla p. vel -m salubria). Tac. ann. 14,

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

48, 4 *reum exulem, non capitis damnatum* -m miserior⟨em⟩ et publicae clementiae maximum exemplum futurum. *al.*

2 *speciatim; respiciuntur*: **a** *possessiones privatorum vel emptiones, impensae sim. sumptu privato factae*: CATO orat. 206 ager, quem -m habent, Gallicus, Samnitis *eqs.* (CIC. Tusc. 5, 102 quae *opera artis* qui privati⟨m⟩ habent [*sc. in villis*]. TAC. ann. 6, 12, 2 quem intra diem … habere -m *carmina Sibyllae non iam* liceret). CIC. Verr. II 1, 16 nemini meus adventus labori aut sumptui neque p. neque -m fuit (*cf.* Att. 5, 10, 2 adhuc sumptus nec in me aut p. aut -m nec in quemquam comitum. 6, 1, 2). Flacc. 34 se -m drachmarum CCVI dedisse ([*antea*: p. data]. 40. LIV. 26, 35, 3 edixerunt consules, ut -m ex censu ordinibusque … remiges darent). leg. 2, 45 aurum … in urbibus et -m et in fanis invidiosa res est (*Plato leg. 955ᵉ ἰδίᾳ*). Att. 16, 15, 6 turpius enim -m cadere quam p. R. GEST. div. Aug. 15 frumento -m coempto (*gr. ἐκ τοῦ ἐμοῦ βίου*). 24 ornamenta …, quae spoliatis tem⟨plis⟩ … *Antonius* -m possederat (AVG. epist. 185, 35). SEN. nat. 6, 1, 2 *terrae motu* Neapolis … -m multa, p. nihil amisit. TAC. hist. 2, 84, 2 propriis … opibus Mucianus bellum iuvit, largus -m, quo avidius de re publica sumeret. *al.* **b** *actiones in iure vel negotia, quae fiunt iure privato, inter privatos*: CIC. S. Rosc. 114 si hanc ei rem -m S. Roscius mandavisset (*opp.* a decurionibus p.). LEX Atest. (CIL I² 600) 14 quod -m ambigetur (*cf.* LEX Irnit. 8 A 12 si -m ageretur [9 B 2 *municipes, qui inter se aliqua de re* -m … agere … volent. 9 B 18]). LEX. locat. Puteol. (Année Épigr. 1971 n. 88) 2, 8 qui supplic(ium) de ser(vo) … -m sumer(e) volet (*11* magistrat(us) p. sumet). LIV. 3, 24, 5 multi -m ferebant Volscio iudicem. QVINT. decl. 254, 4 non miror hominem iudicia totiens infeliciter expertum … nihil temptasse -m. 326, 5 quae -m quoque vindicari possunt. GAIVS dig. 21, 2, 57 pr. bona … -m distrahi (*cf.* inst. 3, 154 si cuius ex sociis bona p. aut -m venierint. SCAEV. dig. 12, 6, 67, 2 -m facta venditione). PAPIN. dig. 48, 16, 10 pr. *criminis* abolitio aut p. fit … aut -m actore postulante. *al.* **c** *sacra, caerimoniae*: CIC. Verr. II 4, 107 mira quaedam tota Sicilia -m ac p. religio est Cereris. 5, 187 *Cereris* sacra populus Romanus … et p. et -m tuetur. leg. 2, 19 -m colunto, quos *deos* rite a patribus ⟨cultos acceperint⟩ (LIV. 10, 7, 12). 2, 20. div. 1, 3 genus … divinationis p. -mque celebratum (LIV. 5, 13, 7 sacrum). VARRO frg. Non. p. 341, 33 et p. et -m fabatam pultem dis mactant. LIV. 2, 42, 10 p. -mque … consulti *numinis* (*cf.* TAC. Germ. 10, 2 si p. consultetur …, sin -m). 6, 41, 6 *ut nos patres* et -m auspicia habeamus, quae isti *plebei* ne in magistratibus quidem habent. DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1420) 23 si qui -m velint manibus eius inferias mitter⟨e⟩. R. GEST. div. Aug. 9 -m … et municipatim universi cives … pro valetudin⟨e mea s⟩upp⟨licaverunt⟩. *al.* **d** *hospitium, amicitia vel odium, inimicitia sim.*: CIC. Verr. II 2, 155 utrum tibi Siculos p. -mque amicos an inimicos existimari velis (*cf.* CAES. Gall. 5, 55, 4 *ut legationes* gratiam atque amicitiam p. -mque peterent. SALL. Iug. 8, 2 ut potius p. quam -m amicitiam populi Romani coleret. LIV. 1, 45, 2 [*v. infra*]. 34, 31, 5 *mihi est* et p. … vobiscum … foedus … et meo nomine -m amicitia et societas). Planc. 93 haec -m fortasse … gratiam quaerunt (*cf.* CAES. *supra et* APVL. flor. 9, 32 nulla tibi -m, sed omni publicitus gratia obstrictus). BRVT. Cic. ad Brut. 24, 4 quod … tibi cum Antonio -m odium? (privatum *var. l.*; *cf.* LIV. 28, 18, 3 Scipione abnuente … -m sibi ullum cum Poeno odium esse. TAC. ann. 1, 55, 3 auctis -m odiis). LIV. 1, 45, 2 cum quibus p. -mque hospitia amicitiasque … iunxerat (*cf.* 22, 54, 3 p. ac -m hospitaliter facta. 37, 34, 7 *si* hospitium … -m regi cum Scipionibus esset. 37, 54, 5). 5, 8, 9 Verginius -m Sergio invisus (*cf.* 9, 38, 11 alter consul Fabius infestus -m Papirio erat. 45, 35, 8). *al.*

B *per similitudinem opp. universitas ecclesiae* (*accedit* quasi *l. 68. 70*): CYPR. epist. 14, 4 nihil sine consilio vestro et sine consensu plebis mea -m sententia gerere (privata *var. l.*). HIL. coll. antiar. p. 100, 12 singulis universisque et p. et -m in ecclesiae dominatu gravem effici. MAXIMIN. c. Ambr. fol. 337ᵛ, 1 cum Palladius … Aquileiam venisset adque -m vos intra ecclesiam apud secretarium … vidisset. 349ʳ, 16 nec -m in domo ⟨nec⟩ in publico vel i⟨n⟩ quolibet loco di⟨s⟩putatio *habebatur*. PELAG. in Gal. 2, 14 ('dixi Petro coram omnibus') publicum scandalum non poterat -m curari (private *var. l.*, private sanari *Ps. Primas. ad l.*). in Tit. 2, 4 non in ecclesia, sed -m *docere*. NICET. in psalm. 14 l. 3 orare -m (*opp.* cum omnes oramus. *aliter p. 1386, 41*). AVG. c. Cresc. 1, 4, 6 id p. -mque agere (CONC.ˢ I 5 p. 377, 1 *si* tumultus caveat et ipse -m a. malit *episcopus* [*gr. I 1, 7 p. 79, 25 ἰδιάζειν*]). divers. quaest. 44 divina providentia quasi -m cum singulis agit (*opp.* generi universo tamquam p. consulit. *cf.* vera relig. 125 non solum singulis hominibus quasi -m, sed universo generi humano tamquam p. consulit. util. cred. 16, 34 p. 34, 28). in psalm. 3, 10 l. 33 *diabolus* in totum Christi corpus, sed etiam in singulos quosque -m *saevit*. FACVND. defens. 1, 5, 24 quod -m singulis *dixit* ([*opp.* cum tractatu … synodi]. 10, 1, 24 et in ecclesia et -m. 10, 6, 5 verba -m dicta [*opp.* publica decreta concilia]. *al.*). *al.* *sublucet notio loci privati*: AVG. epist. 22, 3 quis … audet vetare -m *eqs.*? (*sc. ne id fiat in domibus, opp.* in sanctis locis; *antea*: privatis parietibus). epist. Divj. 28, 3, 1 *scripta quaedam non canonica in ecclesia sic recitantur*, tamquam si -m in domo legerentur.

II *cetera exempla*: **A** *respicitur segregatio ex qualibet multitudine, exemptio ex quolibet genere; segregatur aliquis* (*aliquid*): **1** *ratione distributiva, sc. describuntur ea, quae singulis personis (rebus) accidunt similiter atque aliis accidere possunt*: CIC. inv. 1, 40 commune *est*, quod accidit omnibus …, ut … calor, frigus; singulare … est, quod … -m alicui solet accidere, ut nuptiae, … somnus. LIV. 4, 48, 11 gratum id singulis (*sc. senatoribus*) -m, gratum id universo senatui fore. VITR. 1, 1, 14 qui *architecti* -m proprietates tenent artium, non efficiunt, ut habeant omnes *eqs.* (*postea*: singuli). VAL. MAX. 4, 7 ext. 2 *quod modo narravi*, -m quoque merito veneror … *similem* benivolentiam expertus (*sim., nisi ad 3 trahere malis*: 5, 3, 4 *Ciceronem* ˌstudio praestantis officiiˌ -m sibi *Popilio* venerandum [ˌ ˌ *quo eum olim defenderat*]). 4, 8 ext. 2 *spectacula, epulae sim.* universis, -m alimenta inopiā laborantibus … erogabantur. SEN. epist. 73, 6 deo -m obligatus sum (*antea*: viritim … debere pro communibus bonis). PLIN. nat. 33, 24 omnes *digiti anulis* onerantur atque etiam -m articuli minoribus aliis. TAC. hist. 2, 52, 2 *senatores* anxii coeunt, nemo -m expedito consilio, inter multos societate culpae tutior. ann. 13, 27, 3 *ut* -m expenderent causam libertorum, quotiens a patronis arguerentur; in commune nihil derogarent. *al.*

2 *ratione exclusiva*: **a** *generatim, sc. describuntur ea, quae quibusdam tantum accidunt ceterisque desunt* (*quae a singulis geruntur exclusis aliis l. 37. 47*): CIC. Quinct. 15 aut societatem sibi *Naevio* quippiam debere aut -m Quinctium debuisse (37 neque ex societatis ratione neque -m. *sim. respicitur societas negotiantium*: PAVL. dig. 17, 2, 65, 5 quod -m interest unius ex sociis [*opp.* societati expedit]). BITHYN. Cic. fam. 6, 16 si mihi tecum non et multae et iustae causae amicitiae -m essent, repeterem initia amicitiae ex parentibus nostris. LIV. 7, 41, 2 sibi se -m nihil cavere …; militibus cavendum *eqs.* SEN. contr. 1 praef. 10 *facunde dicta*, ne ad quemquam -m pertineant, populo dedicabo (privatum *var. l.*). PLIN. nat. 7, 57 est quaedam -m dissociatio corporum, et inter se steriles, ubi cum aliis ⟨se⟩ iunxere, gignunt, sicut Augustus et Livia. 9, 171 (*170* piscium vivaria) murenarum vivarium -m excogitavit *quidam*. 10, 137 quae … de una ave galerita -m commemorat *Democritus*. 11, 11 *apes* rem publicam habent, consilia -m ac duces gregatim (*si sic legendum*). 19, 176 alius -m cumini morbus *est* scabies. QVINT. inst. 8, 2, 5 qui iaculum emittit, 'iaculari' dicitur, qui pilam aut sudem, appellatione -m sibi adsignata caret. TERT. nat. 2, 15, 7 cum -m apud Romanos deputentur *dei quidam* … nec facile foris cogniti. CYPR. domin. orat. 8 *Christus* singillatim noluit et -m precem fieri, ut quis … pro se tantum precetur. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 816, 21 pressurae acciderunt vel in commune omnibus hominibus vel -m Christianis. SOL. 30, 2 Garamantici Aethiopes matrimonia -m nesciunt, sed omnibus in venerem vulgo licet (*sec. Plin. nat. 5, 45* matrimoniorum exsortes). ROMVL. fab. 66 epil. rec. vet. constat maiores et minores sequestratos -m non vivere (*cf. 66, 1* nemo aliquid sine suis valet). CONC.ˢ II 3, 1 p. 149, 6 sermocinationes … quasdam inter se -m Eutyches … et Iohannes … habuerunt (*gr. II 1, 1 p. 163, 22 ἰδιαζόντως, alt. versio II 2, 1 p. 64, 6* conloquia secreta). ORIG. in Matth. 12, 40 p. 160, 4 facere tria tabernacula, unum -m Iesu, alterum Moysi, aliud Eliae (*gr. ἰδίαν*). *sim. al.*
b *speciatim pertinet ad argumenta scriptorum quae seorsum, suo loco proferuntur*: PLIN. nat. 2, 69 cuius rei ratio -m reddenda est: '…'. 5, 16 *euphorbeae* sucum … celebrat *Iuba* … -m dicato volumine (20, 78 cum … Chrysippus medicus -m volumen ei *brassicae* dicaverit. *cf.* 6, 55 de iis -m condidit volumen Amometus. 10, 190 *insecta* -m dicato opere narranda [*sc. libro XI*]). 14, 120 Graeci -m ea praecepta *condiderunt*. 21, 12 apud Graecos quidam (-dem *trad.*) de coronis -m scripsere. 37, 198 quae in principatu cuiusque generis -m diximus.

3 *ratione distinctiva, elativa, qua acuitur pars orationis maxime consideranda, ut vergat in notionem q. e. imprimis, praecipue* (*saepe inducit additamenta sive asyndetice, e. g. p. 1387, l. 23, sive cum copula, e. g.* et -m *l. 65. p. 1387, l. 5. al.*, -m autem *p. 1387, 8. 12*): **a** *generatim* (*cf. l. 14*): PLIN. nat. 12, 85 cinnamomum … fabulose narravit … Herodotus avium nidis et -m phoenicis … decuti. 15, 16 sale illae *olivae* -m condiuntur et, ut reliquae, amurca. 18, 280 (*de viribus siderum*) Vergiliae -m attinent ad fructus. 28, 144. 31, 95 coepit … et -m ex inutili pisciculo … confici *allex*. 32, 59 *ostrea* grandescunt sideris quidem ratione maxime …, sed -m circa initia aestatis. 34, 11 -m Aegina candelabrorum superficiem dumtaxat elaboravit. Ps. QVINT. decl. 6, 10 quod inter haec quoque mala -m doleam. TERT. coron. 7, 1 *rationes*, quae nostro (*sc. Christianorum*) capiti -m coronamentis … interdicunt.

b *speciatim respicitur effectus medicamentorum sim.*: **α** *acuitur id, quod curandum est*: ① *indicatur multitudo, unde aliquid segregatur*: PLIN. nat. 20, 41 *ceparum sucus utilis est* plagis bestiarum om-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nium, -m scorpionum (*eodem opp.*: 26, 23. 26, 26 digitorum vitiis o. et -m pterygiis quinquefolium medetur. 27, 18. 117. 30, 80. 32, 37 omnia oris vitia, -m nomas ibi. 32, 44. 53. 54. 36, 139. *cf. l. 20*). 23, 15 passum *quoddam* -m e serpentibus contra haemorrhoida potens. 23, 146 vitia sedis et -m condylomata *sanari.* 24, 141 adversus serpentes et -m aspidas ... efficax (*sim.* 28, 148). *al. apud eundem.* (II) *cetera exempla* (*multitudo hic illic sublucet e contextu*): PLIN. nat. 17, 266 contra ... urucas et ne māla putrescant ... felle tangi cacumina iubent, -m autem contra urucas ambiri arbores *eqs.* 20, 157 *puleium silvestre* contra ... scorpiones valet -mque contra hominis morsum. 24, 36 *resinae* tussim veterem sedant, vulvae onera extrahunt ...; -m adversantur visco, panos ... sanant. 24, 180 *graminis semen* alvum ... sistit; -m autem draconum morsibus auxiliatur. 25, 73 *herba Artemisia dicta*, quoniam -m medeatur feminarum malis. 26, 35 (*inter medicamenta bibenda*) iocineri -m Teucria bibitur. 29, 42 *medicamentum* prodest et tussientibus *eqs.* ...; -m contra haemorrhoidas morsui inlinitur. 30, 50 vomicas -m sanat mel *eqs.* *et saepe apud eundem.*

β *acuitur medicamentum*: PLIN. nat. 20, 35 (*antea*: siser erraticum sativo simile est) sativi -m sucus ... sistit alvum. 20, 161 *cumino* Africano -m urinae incontinentiam cohiberi (*nisi ad p. 1386, 74 vel ad 2a*). 24, 28. 25, 99. 26, 139 panacis omnium generum radix ... inlinitur manantibus, siccat -m quam Chironiam diximus (*eodem opp.*: 31, 130 [*de spongeis*] -m Africanae *cinis* ... tumorem discutit, omnium autem cinis ... sanguinem sistit). 28, 129 *lac infunditur* potis ... *variis* venenis, -m bubulum iis, qui *eqs.* 28, 189 linguae exulcerationi ... prodest ius omasi gargarizatum, tonsillis autem -m renes vulpium (*inde* PLIN. med. 1, 16, 4).

B *respicitur separatio localis (exempla, quibus inest quaedam vis localis, occurrunt inde a* PLAVTO, *v. p. 1384, 37. 54. 1385, 75. 1386, 35. 47. 52 sqq.); describitur actio, quae fit: ? loco finito, regione quadam, non ubique*: RVFIN. hist. 5, 16, 19 nusquam prorsus vel -m vel publice bellum aliquod exortum est (*gr.* οὔτε μερικὸς οὔτε καθολικὸς πόλεμος, *nisi coll. 5, 16, 18* πολέμους ... καὶ ἀκαταστασίας *intellegas tumultus sim. a privatis ortos, ut spectet ad I*). *loco ab altero distincto, separato*: ORIG. in Matth. ser. 7 p. 12, 11 *sec. quorundam doctrinam Christus* aliquando quidem ad dexteram sedet patris, aliquando autem dignitatem huiusmodi derelinquens ... -m sedet cum eis, quibus *sedem* paravit pater. *Kruse.*

prīvātio, -ōnis *f.* *a* privare. *de notione*: GELL. 1, 26, 11 -em ..., quam Graeci στέρησιν dicunt (MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 l. 25 PS. AVG. categ. 18, 157). *ceterum cf. l. 47. p. 1388, 14. 21. al.* *legitur apud* CIC. (*ter, v. l. 47 sq.*), PAVL. FEST. (*semel*), GELL. (*quater*) *et inde a* LACT., MARIO VICTORINO (*sc. sing.; plur. inde ab* AVG.); *frequentatur ab* AVG. *et* BOETH.; *deest nimirum in poesi.* [*e coni. dub. p. 1255, 56.*]

i. q. actus privandi vel status inde derivatus (*sc. defectus, absentia, v. e. g. l. 53 sqq. et vi meton. sub 1b*): **1** *qui fit quolibet modo* (*accedit gen. rerum incorp. passim, corp. l. 62 sqq., animantis l. 65; sine gen. l. 60. 69; indicatur mensura privandi l. 53*): **a** *usu communi*: CIC. fin. 1, 37 quoniam, cum privamur dolore, ipsa liberatione ... gaudemus, ... doloris omnis -o recte nominata est voluptas (1, 38 [*sec. Epicur. sent. 3* ὑπεξαίρεσις, *ut* GELL. 2, 6, 12]. 2, 28 LACT. inst. 3, 7, 7. 3, 8, 10). PAVL. FEST. p. 110 internecio: vitae -o (PS. AVG. hypomn. 1, 4 l. 130). GELL. 1, 26, 11 *cuiusdam* motus animi ... non -em esse utilem ..., quam Graeci στέρησιν dicunt, sed mediocritatem. 2, 6, 10 omnis culpae -o inculpatum facit. 7, 1, 4 quid aliud iustitia est quam iniustitiae -o? AVG. c. adv. leg. 1, 5, 7 non est ... malum, nisi -o boni (conf. 3, 7, 12 -em b. usque ad quod omnino non est. EVCHER. instr. 1 p. 69, 24 CASSIOD. in psalm. 118, 82 l. 1418. *al.; cf. e. g.* amissio *vol. I 1917, 76,* indigentia *vol. VII 1, 1172, 32 et Plotin. 3, 2, 5* τὸ κακὸν ἔλλειψιν ἀγαθοῦ θετέον). civ. 12, 7 p. 522, 13 *silentium* nobis notum est ... *non* nisi per aures, non sane in specie, sed in speciei -e (conf. 12, 12, 15 immort. 8, 13. *al.*). 22, 22 p. 605, 23 amputatio membrorum et -o sensuum (CAEL. AVR. chron. 1, 4, 64). gen. ad litt. 11, 15 p. 347, 9 omnis ... -o minuit. trin. 2, 5, 8 -em virginitatis. PS. AVG. hypomn. 1, 4 l. 140 silentium *est* vocis absentia, inopia -o facultatum (*cf.* CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 43, 6 rerum ... aut pecuniarum -em pati [*gr. I 1, 1 p. 108, 7* ἀφαίρεσιν]. MART. BRAC. sent. patr. 8 -o rerum materialium. *al.*). CASSIAN. inst. 7, 10 contubernii -e. AVELL. 211, 3 *episcopi* ecclesiarum suarum -e perculsi. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 22 *ut* mater ... filii -e non humana lege facta consumeretur (*gr.* ἀποστέρησιν). *al.* **b** *audacius et vi fere metonymica de ipsis potestatibus non bonis* (*sec. l. 53; non nisi apud* AVG., *pauca certiora*): AVG. gen. ad litt. imperf. p. 473, 15 quot modis lux possit intellegi, supra dictum est, quibus contrariae -es possunt tenebrae nominari (*de iisdem*: p. 475, 6 aliud est lux, aliud illae -es lucis. *al.*). p. 475, 27 *deus* species naturasque ipsas et facit et ordinat; -es autem specierum defectusque naturarum ... ordinat tantum (*cf.* nat. bon. 16 -es rerum sic ... ordinantur, ut *eqs.*). *al.*

2 *qui fit negando, sc. de modo definiendi, appellandi* (*in philosophia vel gramm.; fere sec. gr.* στέρησις, *quod infra neglеximus: cf.* privantia): MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 l. 25 *deus* sine vita dicitur, non quidem per στέρησιν, id est non per -em, sed per supralationem. gen. div. verb. 4 *id quod non est definitur* iuxta negationem, omnino ... ut -o sit existentis. AVG. mor. Manich. 4, 6 *malum* non ... secundum essentiam, sed secundum -em verissime dicitur. MART. CAP. 5, 468 *inter laudabile et vituperabile* est ... medium nomen, quod -em placuit memorari ..., quia qui laude privatur non confestim vituperationi permittitur. BOETH. anal. pr. 52a15 similiter ... se habent ... -es ad praedicamenta hac positione: aequale ..., non aequale *eqs.* diff. top. 2 p. 1194[D] opposita ... in contrariis, in -bus, in relationibus, in negationibus constant (*in eadem fere partitione*: in top. Cic. 4 p. 342, 44 [*cf. Cic. p. 1409, 45*]. ISID. orig. 2, 31, 6 [*syn.* orbatio]). herm. 19b24 quarum *propositionum* duae ... ad adfirmationem et negationem sese habebunt secundum consequentiam ut -es. herm. comm. pr. 2, 10 p. 132, 10 -o ... est, ut si quis dicat 'iniustus', privat enim iustitiā. in Porph. comm. sec. 4, 17 p. 283, 5 est alia ... accidentis definitio ceterorum omnium -e, ut id dicatur esse accidens, quod neque ... neque. in top. Cic. 4 p. 343, 30 -es ... non quod ipsae sint aliquid, sed ex habitus absentia colliguntur (*item opp.* FVLG. RVSP. incarn. 33. *et saepius, v. vol. VI 3, 2486, 64. 66. 69 sqq.*). PRISC. gramm. III 35, 23 *praepositio aliquando* -em, id est abnegationem, significat, ut 'impius' (*sim.* p. 35, 27). CASSIOD. inst. 2, 3, 14 *definitio* cat' apheresin tu enantiu, id est per -em contrarii. *al.*
deriv.: cf. privativus. *Brenner.*

prīvātīvus, -a, -um. *a* privatio *vel* privare. *i. q. ad privationem pertinens, privans; non nisi de particulis, verbis, enunt. quibus quid negatur* (*cf. p. 1387, 74. 1409, 34*): **1** *in arte gramm.*: GELL. 5, 12, 10 accidit, ut quaedam vocabula *cum 've' composita* ... ambigua sint ...; 'vesani' autem et 'vecordes' ex una tantum parte dicti, quae -a est, quam Graeci κατὰ στέρησιν dicunt. 13, 23, 19 'ne' ... particula ... plerumque ... -a est. PRISC. gramm. III 48, 19 'e' ... in compositione vel -um est ... vel intentivum (*item opp.*: 48, 22 'ex'. 49, 4 'de'. 53, 24 -a est *significatio praeverbii 'in'*). IVNIL. 1, 20 cum praepositione -a ..., ut est 'ingenitus'. PS. ASPER gramm. V 550, 37 *pronomina* -a, ut 'nequis'. **2** *in arte logica* (*pro gr.* στερητικός): BOETH. anal. pr. 25a6 *propositionem* universalem ... -am ... necesse est terminis converti, ut si nulla voluptas bonum, et bonum nullum erit voluptas; praedicativam autem *eqs.* 25a35 *propositio* particularis ... -a non convertitur. 25b16 in -is conversionibus. 26a19 quando universale ... ponitur ad maiorem extremitatem vel praedicativum vel -um. 28b1 *terminus* -us (*opp.* affirmativus). 50b38 si -us sit syllogismus. *et saepe ibid., v. indicem ed.* *dub. trad.*: BOETH. in herm. comm. sec. 4, 10 p. 280, 22 veritatem negativae simplicis non sequitur veritas ⸢-ae⸣ adfirmationis (privatoriae *edd. vet., quod trad. ibid. p. 280, 23. 26 et passim*).
adv. **prīvātīvē.** *i. q. ratione privativa,* στερητικῶς (*quod gr. respondet*): BOETH., *v. supra p. 548, 50 sq.*

prīvātō *v.* privatus *p. 1396, 43.*

1. prīvātōrius, -a, -um. *a* privare. *i. q. privativus,* στερητικός (*n. plur. pro subst. l. 53*): BOETH. in herm. comm. pr. 2, 10 p. 132, 8 -ae propositiones sunt quaecumque praedicant privationem. p. 132, 11 sq. adfirmatio -a est quae dicit 'est homo iniustus', negatio rursus -a 'non est homo iniustus'. p. 132, 14 -a adfirmatio, quoniam formam quidem adfirmationis tenet, sed privationem praedicat. p. 132, 24 quia ipsam privationem subtrahit, -a negatio nominatur. *al. ibid.* (*et fusius* comm. sec. 4, 10 *inde a* p. 275, 22). in top. Cic. 4 p. 343, 34 (*de generibus oppositorum, cf. supra l. 9*) neque contraria neque -a simul esse possunt; idem enim uno eodemque tempore ... videns caecumque esse non poterit. p. 344, 42 privationes tum simplicibus nominibus, tum cum -is syllabis efferri (*syn.* privantibus). *al.*

2. prīvātōrius, -a, -um, *sc. acc. plur. fem.* πριβατωρίας *pro subst., formam sec.* privatus *depravatam vulgo usurpari pro* probatorias (*sc. epistulas, quibus confirmatur officialium ministerium*) *testatur* LYD. mag. 3, 2 *explicans* οὐδὲ γὰρ ἰδιώτου διαφέρουσιν *officiales quidam ordinum inferiorum.*

πριβατούρα μό(διοι) (δύο) PAP. Lips. I n. 97 col. 12, 23 (*a. 338; in laterculo expensarum; obscurum; vix recte* πριβατωρίας *l. 57 confert Mitteis ad l. p. 287*). *Bk.*

prīvātus, -a, -um. [*adi. et subst., ortum e p. p. p. verbi* privare (*de cuius notione orig. v. p. 1389, 19 sqq.*). *nota usum peculiarem sub IB descriptum, quem testatur et osc.* preivato- (*fortasse mutuatum*). *Fo.*] *scribitur*: prei- S. C. de Bacch. (CIL I[2] 581) 16 preivatod. IVDICIVM Contreb. (CIL I[2] 2951[a]) 8. 13 LEX Anton. de Term. (CIL I[2] 589) 1, 12. 28, *cf. Epigraphica 52, 1990, 177 et* I *longam* CIL VI 31752 (*aet. Aug.*). X 787 (*saec. I a. Chr. ex.*). INSCR. Afr. Cagnat 353. *al.; littera Claud.* CIL VI 919 (*a. 47*). *abiit in sermonem gr., ubi scribitur* πρειβατ- (*e. g.* CIL X 6569 [*a. 217/8*]), πρειουατ-, πριβατ-, πριουατ-, πρεβετ- *sim., v. p. 1383, 55. 1394, 69 et Hofmann, Die lat. Wörter im Griech., Diss. Erlangen, 1989, 349.* *notatur*: p CIL VIII 8812 (*aet. Alex.*). VI 1133 (*saec. IV[1]*). XV 1548. *al., saepe in* COD. Theod., *v. Mommsen, proll. p. CLI*; priv CIL III 1456 (*saec. III med.*). V 3159 SVBSCR. [*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Verg. cod. M. *al.*; privat *saepe in inscr.* NOT. Tir. 40, 2 -us. 59, 98 rerum -arum. *abl. sg.* -od *p. 1388, 67.* *de notione, differentia*: PAVL. FEST. p. 226 -a dicuntur, quae uniuscuiusque sint: hinc … et -us; dicimus tamen et privatum (*sc. vi verbali*), cui quid est ademptum. CHAR. gramm. p. 394, 27 proprium *est* cuiusque proprium, -um non publicum. GLOSS. ἰδιώτης, ὁ μὴ ἄρχων ἢ στρατευόμενος. ἰδιόκτητος. ἀρχόμενος. alienus ab aliquibus rebus vel proprius. alienatus. -a dicuntur, quae nostri iuris sunt. *sim. al.* (*v. etiam p. 1393, 20. 1398, 29*). *legitur in* COMMENT. quaestor. *et* TAB. cens. (*de legibus antiq. v. sub IA*) *et inde a* PLAVTO (*sexies*), CATONE, *frequentatur apud* CIC. (*maxime in oratt.*), *rerum gestarum scriptores* (*excepto* CVRT.), FRONTIN. aq.; *poetae vocem spernunt vel perraro admittunt exceptis* HOR. (*decies*), OV. (*octies, non in* met.), LVCANO (*duodecies, cf. Hunink, comm. 1992, ad* 3, 108). [*it. vet.* privato; *francog.* privé; *prov. vet.* privat *et var. francoprov., prov.; cat.* privat; *hisp.* privado; *port.* privado. *cf. M.-L. 6761. Battisti-Alessio IV 3085. Wartburg IX 396 sqq. Corominas*^{2} *IV 655 sq. Machado*^{3} *IV 433. St.*] [*in codd. confunditur c.* privatim, *v. p. 1384, 3*; *locis dub. vel corruptis*: VARRO Men. 574. rust. 3, 2, 1 (*v. Laughton, in: Varron, Gramm. antiq. …, Recueil J. Collart, 1978, 110 sq.*). CIC. Att. 7, 3, 6.]

e notione separandi, quae adiectivo privus *propria est ac verbo* privare *subesse videtur (cf. p. 1406, 26 sqq.), facile explicari possunt usus sub I et IIB illustrati (cf. etiam IIIB). itaque etiam usum sub IIA descriptum huic notioni tribuamus, quamquam sunt, qui illic sec. usum verbi sollemnem intellegant notionem q. e.* ἐστερημένος, *sc. ut* -us *sit is, cui imperium ademptum est.* *adhibetur saepissime pro subst., sc. masc. l. 34. 60. p. 1390, 31. 51. 1391, 50. 1392, 18. al., fem. p. 1393, 68. 1394, 55, neutr. p. 1393, 25. 1394, 68. 1395, 43. 1396, 30. al.*

I *usus prisci:* ?**A** *fere i. q. privus, sc. de singulis*: CIC. dom. 43 vetant leges sacratae, vetant XII tabulae leges -is hominibus inrogari; id est enim privilegium (*sim.* leg. 3, 44, *ubi postea*: singulis). *forma sententiae generalis legi antiquissimae vix convenit et dubitare licet, utrum vox* -us *ipsis tabulis tribuenda an postea sensu prisco revocato substituta an prorsus interpolata sit (Scaliger utrubique coni.* privus; *ceterum cf. p. 1401, 35). vix huc trahas p. 1397, 53 aliosque locos, ubi de singulis cogitare possis, e. g. p. 1392, 25 et sim.* **B** *masc. pro subst. fere i. q. reus (sc. eo* -us *vocatus, quod reus in comitiis a populo separabatur? ita explicavit Lange, Kl. Schr. I, 1887, 188 sqq. conferens osc.* preivatud *'reo' [Tab. Bant.]; alii cogitant de iudiciis contra magistratus, qui non nisi imperio privati accusarentur, quod non omnibus exemplis convenit neque textu Tab. Bant. confirmatur. iuxta ponitur* reus *hic illic sub IIA, v. l. 73. p. 1390, 1. al.*): COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 *Trogum quendam capitis accusans* cornicinem ad -i ianuam et in arcem mittas, ubi canat (*cf.* 6, 92 quo die comitia erunt, … ante -i huiusce T. Quinti Trogi scelerosi ostium canat). LIV. 8, 33, 10 (*v. Lange, loco cit., 196*). 26, 3, 8 quoad vel capitis vel pecuniae iudicasset -o (*sc. praetori anni superioris*). 35, 41, 9 (*iudicia in feneratores*) accusantibus -os aedilibus curulibus. 43, 16, 5 multam … pro contione -o dixerunt (*antea*: appellati a -o tribuni. *v. Lange, loco cit., 194 sq.*). *plura e* LIV. *affert Lange, quae etiam aliter explicari possunt.*

II *usus sollemnis, sc. significatur is qui (id quod) segregatur, eximitur ex aliquo coetu, ordine vel ex re communi* (*opp.* publicus *passim,* sacer *p. 1391, 64. 1392, 49. 1394, 10; accedit color modestiae vel humilitatis imprimis sub B2b, ceterum e. g. p. 1390, 64. 69 sqq. 1391, 38 sqq.*):
A *de animantibus; ponitur ad indicandam eorum condicionem, fere statum civium (de deis p. 1391, 2. 1392, 7, de rebus pro homine positis p. 1390, 23 sq. 47. 1391, 19*): **1** *-i sunt qui publico munere vacant, imperio carent sim.*: **a** *de quibuslibet*: **α** *in administranda re publica (ecclesia p. 1390, 25; saepius respiciuntur homines praeclari quidam in libera re publica privatim agentes: Scipio Nasica l. 63. p. 1390, 12. 21, Pompeius l. 64. p. 1390, 18. 22 sq., Caesar p. 1390, 24 [cf. p. 1396, 7. 1397, 6. 8], Octavianus p. 1390, 19 [cf. p. 1396, 4]; ad rem v. imprimis Béranger, Principatus, 1973, 243 sqq.*): Ⓘ *usu communi* (*cf. p. 1392, 18*): Ⓐ *masc. pro subst.*: CATO orat. 163 cum essem in provincia legatus, quamplures ad praetores et consules vinum … dabant; numquam accepi, ne -us quidem (CIC. Verr. I 37. Catil. 1, 3 *Scipio Gracchum* -us interfecit; Catilinam … nos consules perferemus? Sest. 41 eorum *c.* fidem Pompeius implorabat neque se -um publice susceptae causae defuturum esse dicebat. *et saepe.* VARRO frg. Gell. 13, 12, 6 non modo -um, sed etiam c. in rostra vocari iusserunt. *al.*). RHET. Her. 4, 18, 25 qui -us intolerabili superbia fuerit, eum … cognoscentem sui fore in potestate qui speres? (CIC. inv. 2, 30 -us an in p. sit. Cluent. 90 *trib. pl.* -us accusare *nolebat* [*postea*: in tempore ac p. spem omnem accusatoris fuisse]. *cf.* inv. 1, 35 -us an cum potestate *sit*). CIC. Verr. I 37 aedilis, hoc est paulo amplius quam -us (VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 ae. curulis a -o ad praetorem in ius est eductus). II 3, 130 non hoc nunc primum audit *Verres* -us …, reus …: iam antea in sella sedens praetor *audivit* (Flacc. 77 ad Q. fr. 2, 8, 3. *al.* LIV. 32, 21, 1. 35, 2, 6. *al.; addas l. 62*). 5, 76 sit tibi illud liberum omne tempus, quoad cum imperio fuisti; etiamne -us, etiamne reus … *piratas* -a in domo retinuisti? (Lig. 3 si illud i. esse potuit, quod ad -um … nullo publico consilio deferebatur. Phil. 11, 19 *L. Caesar* clarissimo viro … decrevit i., -o tamen. 11, 20. 25. *al.* CAES. civ. 2, 32, 9 proiectis fascibus et deposito i. -us et captus *eqs.* LEX VRSON. [CIL I^2 594] 130, 45 *qui* in Italiam sine i. -us erit [*item* 131, 7]. *al.*). Mur. 85 et magistratuum consiliis et -orum diligentia (Mil. 87 off. 1, 124. *al.* VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 *quosdam* magistratus a -o in ius … vocari est potestas. *al.* SALL. or. Cottae 4 NEP. Milt. 8, 2 LIV. 2, 56, 13. *al.*). *al.* *oppositione fere latente de senatoribus, qui non sunt magistratus, e. g.*: CIC. p. red. in sen. 31 gratias esse agendas … de -is uni, *sc. Pompeio.* Sest. 69 in senatu -i … flagitabant. Planc. 88 arma, quae -us P. Scipio ceperat (*cf. p. 1396, 6*). or. frg. A 8, 30 dum -i dicunt. ad Q. fr. 2, 1, 3 *trib. pl.* de -is me primum sententiam rogavit. *al.* CAES. civ. 1, 6, 5 LIV. 28, 38, 11. *al.* Ⓑ *adi.* (*nisi subst. per appositionem intellegas l. 21. 22*): CIC. Verr. II 1, 12 fateatur … se -um hominem praedonum duces … domi suae … retinuisse (2, 163. 5, 77. *al.* LIV. 4, 13, 3 elatus … supra modum -i h. 28, 27, 14 [*opp.* tribunis]. *al.*). Manil. 61 quid tam novum quam adulescentulum -um exercitum … conficere? (*sc. Pompeium; sim. de Octaviano*: TAC. ann. 1, 10, 1 paratum ab adulescente -o exercitum). har. resp. 22 tua tum … eadem virtus fuit, quae in -o quondam tuo proavo (*sc. in Scipione Nasica ut*: Brut. 107 quo duce -o Ti. Gracchus occisus esset). ad Q. fr. 1, 2, 15 Pompeium '-um dictatorem' appellavit *Cato.* LVCAN. 1, 324 (*loq. Caesar*) ne lassum teneat -a senectus, bella nefanda parat *Pompeius.* 3, 108 -ae curia vocis testis adest (*sc. senatus a Caesare -o convocatus*).

(II) *transfertur ad eos, qui munere ecclesiastico carent*: HIL. coll. antiar. app. p. 182, 14 melius est mihi … mori quam alicuius -i potentia dominante … *fidem* corrumpere (*respiciuntur praesides provinciae, cf. ibid. p. 181, 14* iudices). AVELL. 2, 36 (*verba iudicis ad potentem quendam*) tunc demum, *cum reus de episcopatu deiectus est*, exequar in eum quasi -um, quod … fieri desideras.

β *in re militari* (*masc. pro subst. praeter l. 47*): Ⓘ *de eis, qui militant, sed sine imperio sunt* (*cf. p. 1389, 75 sq.; in imag.* PLAVT.): PLAVT. Capt. 166 ut saepe summa ingenia in occulto latent; hic qualis imperator nunc -us est (*item opp.* i.: CIC. inv. 2, 92 *cum* -us essem et esset summa cum auctoritate et potestate i., qui *eqs.* off. 1, 77). NEP. Chabr. 4, 1 erat in classe Chabrias -us, sed omnes, qui in magistratu erant, auctoritate antebat. Epam. 7, 1 *in exercitu* erat … -us numero militis. CVRT. 3, 6, 19 (*virtutes Alexandri militibus gratae enumerantur*) cultus habitusque paulum a -o abhorrens. (II) *de eis, qui non sunt milites*: TAB. cens. Varro ling. 6, 86 omnes Quirites, ⟨equites⟩ pedites, ⌊armatos⌋ -osque, curatores omnium tribuum *ad censorem vocat praeco* (⌊ ⌋ magistratos *Ursinus*). TAB. Vindol. 4, 32 aceti *aliquantum est comparatum* … per -um (*sim.* 4, 34. 37. 41, *sed fortasse est nomen proprium*). PAPIN. dig. 21, 2, 66, 1 si -us a milite petat. CALLISTR. dig. 47, 9, 7 pr. aut militem aut -um aut libertum servumve principis. LACT. mort. pers. 18, 10 qui *Constantinus* … a militibus amaretur, a -is et optaretur. VEG. mil. 2, 5, 4 deo … vel -us vel militans servit. PRVD. psych. 635 *hostibus fugatis* temperat … rapidum -a modestia gressum, *sc. militarem.* COD. Theod. 9, 14, 3 pr. quisquis cum militibus vel -is … inierit factionem. *al.*

b *de iis, qui regis vel principis potestate, dignitate carent* (*saepe masc. pro subst., adi. e. g. l. 59. 61. p. 1391, 13*): **α** *in universum* (*fere apud exteros vel in sententiis generalibus*): CIC. Verr. II 4, 68 multi reges, multae liberae civitates, multi -i opulenti ac potentes *Capitolium ornare student* (*sim.* 4, 71). leg. agr. 2, 32 *ut* aut rex non ferendus aut -us furiosus videatur. 2, 33 non -orum insaniam, sed intolerantiam regum. Deiot. 40 quae si in -is gloriosa sunt, multo magis commemorabuntur in regibus. *al.* SALL. Iug. 5, 7 *Iugurtham* Masinissa, quod ortus ex concubina erat, -um dereliquerat. 110, 1 (*Bocchus ad Sullam*) numquam … ratus sum fore, uti rex maxumus in hac terra … -o homini gratiam deberem. NEP. Alc. 3, 4 et potentior et maior quam -us existimabatur (*antea: consensio* non ad -am, sed publicam rem *pertinens*). Timoth. 4, 2 non solum amici -ique hospites ad eum defendendum convenerunt, sed etiam … Iason tyrannus Thessaliae. reg. 1, 2 uterque (*Cyrus et Darius*) -us virtute regnum est adeptus. HOR. sat. 1, 3, 142 (*contra Stoicos sapientem regem appellantes*) -us … magis vivam te rege beatus. carm. 1, 37, 31 *Cleopatra noluit* -a deduci superbo non humilis mulier triumpho. OV. fast. 6, 597 solio -us in alto sederat *Tarquinius regnum usurpans.* LIV. 45, 20, 3 raro alias quisquam rex aut -us tanto favore … est auditus *a senatu.* FEST. p. 289 regalia exta appellantur, quae potentibus insperatum honorem pollicentur, -is et humilioribus hereditates. SEN. clem. 1, 7, 3 facilius -is ignoscitur *quam principi* (*cf. 4* humili loco positis; *opp.* regi). 1, 8, 6 -os homines ad accipiendas iniurias opportuniores acceptarum patientia facit (*opp.* regibus). CVRT. 7, 7, 24 non rex, inquit *Alexander*, sed -us [sum] sacrificium ut faceres mandavi. STAT. Theb. 1, 189 hicne umquam -us erit? (*sc. Eteocles regnum fratri cedere nolens*). 2, 310 illa dies, qua sorte benigna fratris Echionia steterat -us in

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aula *Polynices* (*luditne c. sensu verbali?*). *in imagine de Iove nondum regnante*: IVV. 13, 41 tunc, cum virguncula *vivebat* Iuno et -us adhuc Idaeis Iuppiter antris.

β *aetate imperatoria -i vocantur omnes praeter ipsum principem* (*ad rem v. Wickert, RE XXII 2059, 11sqq. c. addendis ANRW II 1, 16sqq.; vix huc iam* HOR. carm. 3, 8, 26, *sed hic usus fort. sublucet p. 1390, 70sq., ceterum subest nonnullis sub B2b allatis et p. 1396, 13*): Ⓘ *exempla varia*: PLIN. nat. 13, 22 aliquem e -is … atque Gaium principem … ac, ne principale videatur hoc bonum, … quendam e servis Neronis *abusos esse unguentis.* FRONTIN. aq. 78, 2 ex quibus nomine Caesaris quinariae *tot* …, -is quinariae *tot dividuntur* (*sim.* 79, 2 *et saepe apud eundem*). IVV. 12, 107 *elephanti sunt* Caesaris armentum nulli servire paratum -o. TAC. Agr. 39, 2 id sibi *Domitiano* maxime formidolosum, -i hominis, *sc. leg. Aug. pr. pr.*, nomen supra principem attolli (ann. 15, 61, 1. PLIN. epist. 2, 1, 2 perfunctus est tertio consulatu, ut summum fastigium -i h. impleret, cum principis noluisset. *al.*). hist. 1, 21, 1 *Othonis* luxuria etiam principi onerosa, inopia vix -o toleranda. ann. 4, 6, 5 si quando cum -is disceptaret *Tiberius. al.* PLIN. epist. 5, 3, 5 quod decuit … Senecam, Lucanum, … et, si non sufficiunt exempla -a, divum Iulium *eqs.* paneg. 58, 3 *Traiano consulatum recusante* contigit … -is aperire annum. 85, 1 in -orum animis exoleverat … amicitia (*opp.* in principum domo). *al.* SVET. Cal. 39, 2 quod principalium rerum -is copiam faceret *in auctione.* Claud. 40, 3 multa … etiam -is deformia, nedum principi. *al.* FIRM. math. 2, 30, 4 haruspices quotienscumque a -is interrogati de statu imperatoris fuerint. *al.* Ⓘⓘ *de eis, qui principes postea facti sunt vel antea fuerunt*: TAC. hist. 1, 37, 1 (*verba Othonis ad milites*) nec -um me vocare sustineo princeps a vobis nominatus, nec principem alio (*sc. Galba*) imperante. 1, 49, 4 *Galba* maior -o visus, dum -us fuit. 1, 85, 3 -o Othoni nuper. 3, 66, 2. 3, 70, 1 -o et omnem principatus speciem vitanti *Vitellio post imperium depositum.* ann. 6, 51, 3 quoad -us vel in imperiis sub Augusto fuit *Tiberius. al.* PLIN. paneg. 7, 2 sub bono principe -us esse desisti. 21, 4 reversus imperator, qui -us exieras. 43, 2 nihil … inter -um et principem interest, nisi quod nunc a pluribus amaris. SVET. Aug. 28, 1 reputans … se -um non sine periculo fore *rem publicam retinuit.* Claud. 38, 2. Vesp. 3 *uxorem ac filiam* adhuc -us amisit (Dom. 15, 2. AMM. 22, 9, 9 dum esset a. humilis et -us. 26, 9, 1). Tit. 1 -us atque etiam sub patre principe. *al.* PANEG. 6, 10, 5 auctoritatem -i principis (*sc. Maximiani, postquam abdicavit, ut* 6, 12, 2). *al.* Ⓘⓘⓘ *de principe vel suis, qui agunt tamquam homines -i* (*ponitur fere ad modestiam praedicandam; cf. p. 1390, 73*): PLIN. paneg. 9, 3 *factus es* iam Caesar, iam imperator, iam Germanicus … et post tanta nomina, quantum ad te pertinet, -us. 10, 4 iam te providentia deorum primum in locum provexerat, tu adhuc in secundo resistere … optabas: -us tibi videbaris, quamdiu imperator et alius esset. 58, 2 nimia modestia istud (*sc. tertium consulatum*) etiam -us recusasses. 84, 5 *numquam* periclitabuntur esse -ae, quae non desierunt (*sc. uxor sororque Traiani* cognomen Augustarum *deprecatae*). SVET. Tib. 26, 1 civilem admodum inter initia *imperii* ac paulo minus quam -um egit.

2 *-i sunt qui qualibet ratione distinguuntur a populo, a re publica, ab eius negotiis sim.* (*saepe opp.* publicus, populus, res publica): **a** *cum respectu peculiari*: α *possessionis non publicae* (*masc. pro subst. praeter l. 52 et e. g.* PAVL. dig. 27, 9, 2 in -o venditore [*opp.* a fisco]; *ceterum cf. B1*): LEX agr. (CIL I² 585) 63 eius agri locei hominus (*i.* -nis) -i venditio fuit. CIC. Tull. 8 (*de tumultu servili*) *cum id* non solum ad res -orum, sed ad summam rem publicam pertinere videretur. 36 rem coniunctam cum summa re publica fortunisque -orum. Verr. II 2, 47 bona -i populi nomine per summam iniuriam erepta (off. 2, 73 *ne* de b. -orum publice deminutio fiat. Att. 10, 14, 1). leg. agr. 2, 10 qui agri a -is antea possidebantur (*cf.* CIL X 1018 [*aet. Vesp.*] loca publica a -is possessa). 2, 15 *lege agraria* -orum pecunias augeri, publicas exhauriri (Att. 10, 8, 2 impetum in -orum pecunias … et tabulas novas. LIV. 34, 6, 16). 2, 65 *non esse usitatum*, ut emantur agri a -is, quo plebes publice deducatur; omnibus legibus agris publicis -os esse deductos. 3, 3 hac lege … minui -orum possessiones (Att. 1, 19, 4 confirmabam omnium -orum p.). dom. 128 aedes, non -orum domicilia, sed quae sacrae nominantur (*cf.* parad. 30 -orum domos, aedes sacras). Phil. 5, 20. 5, 53 (*verba senatus consulti*) qui *ager* sine iniuria -orum dividi posset *militibus* (LEX Vrson. [CIL I² 594] 77, 32. 100, 15. S. C. Frontin. aq. 125 [*bis*]. LEX Irnit. 9 A 32. *al.; cf.* CIC. Att. 1, 19, 4 *ex lege* omnia illa tollebam, quae ad -orum incommodum pertinebant). Att. 4, 16, 8 cum -is non poterat transigi minore pecunia. *al.* VARRO ling. 9, 68 -i … balneum (*opp.* publicae balneae). SALL. Catil. 13, 1 a -is compluribus subvorsos montis, maria constrata esse. CIL VI 874 Augustus *solum* redemptum a -o publicavit (*in termino urbis ut*: INSCR. Année Épigr. 1941 n. 61). *al.* β *litis, iudicii* (*quae subeuntur a singulis nec a civitatibus sim.; masc. pro subst. praeter p. 1392, 5 et e. g.* QVINT. decl. 306, 14 mulier -a [*opp. 13* res publica]): LEX repetund. (CIL I² 583) 8 *praetor facito, ut iudicatum* -o solvatur, quei … petet. CIC. Verr. II 1, 10 sustinebunt *iudices* … se … tot populorum -orumque litteris non credidisse? 1, 136 *Verris amica* in iure civili -orumque omnium controversiis populo Romano praefuit. 2, 32 quod -us a populo petit aut populus a -o. Caecin. 41 de possessionis controversia et de -orum hominum contentione iuris. *al.* LEX Atest. (CIL I² 600) 17 eius rei pequn⟨iaeve⟩ … -o Romae revocatio sit. *al.* γ *cultus, sc. de deis non publicis* (*nisi ad IIIA trahas; aliter p. 1391, 2*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 8, 275 *deos* alios esse -os, alios communes; -os, quos unaquaeque gens colit …, communes, quos universi (LIV. 5, 52, 3 d. publicos -osque. *al.*). LIV. 6, 14, 8 penatibus publicis ac -is (*al., v. vol. X 1, 1028, 45sq.*). PLIN. nat. 21, 11 larum publicorum -orumque. δ *onerum civilium, sc. de iis, qui non sunt inter corporatos collegii cuiusdam*: COD. Theod. 10, 19, 15pr. *metallarii*, qui ex domibus -orum eligere maluerunt *uxorem.* 13, 7, 2 -os quoque non prohibemus habere navigia (*sc. praeter navicularios. cf.* NOVELL. Valent. 29, 2 -orum naves). 14, 3, 21 nulli pistori … in -as personas … liceat coniugii societate transire. *al.*

b *cum respectu vario* (*quaedam et ad 1a trahere possis*): α *masc. pro subst.*: CIC. Manil. 41 *in Asia* ita faciles aditus ad eum *Pompeium* -orum …, ut is, qui dignitate principibus excellit, facilitate infimis par esse videatur (*sim.* Att. 5, 13, 1 de concursu legationum, -orum et de incredibili multitudine *eqs.*). Balb. 25 Gaditanorum auxiliis … uti nobis ut liceret, -us vero ne quis vir … pro nostro imperio periculo suo dimicaret. 27 non solum in legibus publicis positum *esse ius*, sed etiam in -orum voluntate (*eodem opp. e. g.* Brut. 329 belli civilis causas in -orum cupiditatibus inclusas, pacis spem a p. consilio esse exclusam. COLVM. 1, 3, 7 -os … detestabiles fuisse vicinos [*opp.* de p. calamitatibus *gentium finitimarum*]). Mil. 76 aequabiliter in rem publicam, in -os … inruebat (de orat. 1, 34 -orum plurimorum et universae rei p. salutem. *al.* LIV. 33, 47, 2. 34, 61, 9 SEN. contr. 10, 4, 14. *al.*). de orat. 1, 212 *iuris consultus est*, qui legum et consuetudinis eius, qua -i in civitate uterentur … peritus *est* (rep. 3, 34 his poenis … elabuntur saepe -i oblata mortis celeritate, civitatibus autem mors ipsa poena est. *al.* LIV. 45, 33, 4 QVINT. decl. 265, 11. *al.*). rep. 1, 68 nimia … illa libertas et populis et -is in nimiam servitutem cadit (3, 24. *al.* CAES. Gall. 6, 13, 6 si qui aut -us aut populus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt *druides.* LIV. 9, 1, 7. *al.*). *al.* β *adi.*: CIC. p. red. ad Quir. 16 *Pompeius* mihi unus uni ⸢-o⸣ amico eadem omnia dedit, quae universae rei publicae: salutem *eqs.* (*'an -us?' Klotz*). rep. 4, 7 optimum … et in -is familiis et in re publica vectigal duco esse parsimoniam. LIV. 42, 19, 5 sub hospitum … -orum custodia (*opp.* publicae … curae). SEN. contr. 1, 7, 4 publica vindicta (*i. tyrannicidio*) cruentum gladium -o tyranno impressi (*sc. fratri, qui uxorem meam stupravit*). 10, 4, 14 an possit a -o homine laedi res publica. *al.*

3 *-ae sunt mulieres quaedam ratione parum certa v. p. 1398, 49* (*aliter p. 1391, 45. 75*).

B *de rebus* (*de servis e. g. p. 1393, 74, de filio p. 1395, 6; v. quae ad A monuimus*): **1** *pertinet ad genus possessionis proprietatisve* (*cf. et p. 1391, 50*); *-ae sunt res*: **a** *quorumlibet hominum*: α *segregantur -a a possessione publica* (*a sacra e. g. p. 1393, 10. 12. 48. 1394, 10*): Ⓘ *adi.*: Ⓐ *de rebus variis*: PLAVT. Capt. 334 sq. -am servitutem servit … an publicam? :: -am medici Menarchi (*v. et p. 1393, 37*). CIC. Verr. II 5, 136 tibi … -a navis … publice est aedificata (CAES. Gall. 5, 8, 6). Caecin. 75 non minus diligenter … publica patrimonia iuris quam -ae rei vestrae retinere debetis (Flacc. frg. Mediol. -arum r. ruinas …, domesticas labes. Mil. 76 per quos *servos* totam rem publicam resque -as omnium possideret *Clodius al.*). Cluent. 161 vilici rem domini et -am possessionem defenderunt (off. 1, 21 APVL. Plat. 2, 26 p. 260). leg. agr. 2, 44 de -is hereditatibus … iudicare (*opp.* populi Romani hereditatem). 3, 7 (*verba legis*) quae optimo iure -a sunt (*sim.* 3, 11). 3, 8. dom. 25 omne frumentum -um et publicum. Mil. 78 quae tenetis -a atque vestra. Att. 7, 15, 3 *pecuniam* non modo -am …, sed etiam publicam … reliquimus *Caesari* (8, 3, 4 LIV. 4, 13, 2. 23, 49, 3. *al.*). CAES. civ. 2, 18, 2 arma omnia -a ac publica in domum Galloni contulit. SALL. or. Lep. 26 -as opes facere (epist. Pomp. 2 omnis o. et spes -as meas consumpsi. HOR. epist. 1, 3, 16 [*in imag. opp. propriae scriptoris facultates scriptis bibliothecae publicae*]. SEN. contr. exc. 5, 1, 1 VELL. 2, 29, 1. *al.*). NEP. Att. 8, 3 excogitatum est a quibusdam, ut -um aerarium Caesaris interfectoribus ab equitibus Romanis constitueretur (*aliter p. 1394, 53*). HOR. carm. 2, 15, 13 (*si recte trad.*) -us illis *antiquis* census erat brevis (PORPH.: familiarem rem angustam habebant). LIV. 27, 11, 14 equis -is (*opp.* equo publico). *al.* Ⓑ *de locis, aedificiis sim.* (*respectu possessionis minus vigente v. p. 1396, 19sqq.*): SENT. Minuc. (CIL I² 584) 5 qua ager -us casteli Vituriorum est (6 Langatium fineis agri -i: *eqs.* LEX agr. [CIL I² 585] 8 utei ceterorum locorum a. aedificiorum -orum est *venditio. al.* IVDICIVM Contreb. [CIL I² 2951ᵃ] 8. 13 CIC. leg. agr. 1, 11. *al.* CAES. Gall. 4, 1, 7 -i ac separati a. apud eos *Suebos* nihil est. *et*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

saepe, v. vol. I 1283, 61sqq.). LEX agr. (CIL I^2 585) 12 ⟨quo magis is ag⟩er locus aedificium -us siet (19. LEX Anton. de Term. [CIL I^2 589] 1, 12 quei agrei quae loca ae. publica -ave Thermensium … sunt. CIC. Verr. II 4, 119. 120 ae. omnibus publicis -is, sacris profanis. CAES. Gall. 1, 5, 2. *et saepius*). 27 quo pro agro loco ex -o in publicum tantum modum agri locei commutav⟨it: is ager locus do⟩mneis -us ita, utei quoi optuma lege -us est, esto (49. *al.* CIL I^2 680 [*a. 99 a. Chr.*]. RHET. Her. 1, 12, 22. 2, 4, 7 LEX Anton. de Term. [CIL I^2 589] 1, 12. 26 CIC. inv. 1, 38 har. resp. 14. *et saepe*). CIC. Verr. II 1, 147 in aedibus -is (SVET. Nero 44, 2 inquilinos -arum aedium atque insularum. AMM. 17, 7, 8 sacrarum et -arum. *v. etiam p. 1394, 10*). 5, 185 *Mercurius*, quem Verres in domo et in -a aliqua palaestra posuit. har. resp. 31 sedem maximae religionis -o dicunt vestibulo contineri. INSCR. Année Épigr. 1978 n. 90 (*Formiis; saec. I^2 a. Chr.*) maceria -a ex agro suo (CIL VI 29789. *cf.* paries -us: *p. 1394, 13 et vol. X 1, 388, 3 sqq.*). R. GEST. div. Aug. 21 in -o solo Martis Vltoris templum … feci ([*gr.* ἰδιωτικῷ]. POMPON. dig. 41, 1, 30, 1. CIL V 5483 parietes -i -o solo. VIII 11775. *al.*). *al.* de via (*sive ad locum sive ad ius itineris referenda; cf. p. 1394, 2. 12*): CIL I^2 1831 via inferior -ast T. Vmbreni C. f., precario itur (FEST. p. 371 viae sunt et publicae … et -ae. *ibid. iterum.* SIC. FLACC. grom. p. 111, 6 VLP. dig. 43, 8, 2, 21. *al.; huc spectat* GLOSS. -a: ἰδιωτική). EDICT. praet. dig. 43, 19, 1 pr. quo itinere actuque ⌞-o⌟ … usus es (⌞ ⌟ *del. Mommsen. item iuxta* actus: PAVL. dig. 43, 1, 2, 2 DIG. 43, 19 rubr.; *ceterum*: VLP. dig. 43, 19, 1, 6. CIL VI 8862 i. -um a via publica per hortum *eqs.* IX 5086 i. privat(um) fundi Nepotiani. *et saepius*).

(II) *neutr. pro subst.* (*sive de ipsa re possessa sive de condicione possessionis; cf.* PAVL. FEST. p. 226 -a dicuntur, quae uniuscuiusque sint): Ⓐ *sing.* -um (-o) *iungitur c. praepos.*: ① in: *c. abl.* (*cf. p. 1396, 30*): S. C. de Bacch. (CIL I^2 581) 16 neve in poplicod neve in -od neve exstrad urbem sacra quisquam fecise velet. OV. fast. 5, 286 in -o pascere (*opp.* populi depascere saltus). LABEO dig. 47, 10, 15, 16 *qui* in publico -ove abductus fuerit. PROC. dig. 41, 1, 55 laqueum videamus … in publico an in -o posuerim, et si in -o posui, utrum in meo an in alieno. PS. QVINT. decl. 13, 8 *apium fetus* natos in -o meo (13, 10). *et saepe.* *c. acc.*: LEX Vrson. (CIL I^2 594) 100, 9 si quis colonus aquam in -um caducam ducere volet (*sim.* 100, 14). LIV. 38, 59, 2 *ex divitiis Antiochi* nihil in publicum relatum, omne in -um versum. 40, 51, 5 *censor tabernas* vendidit in -um. TAB. cer. Herculan. (Parola del pass. 9, 1954, 64) *puellam* in publicum -umve ob⟨lig⟩atam *non* esse. PS. QVINT. decl. 13, 10 si in -um iura non veniant. POMPON. dig. 41, 1, 30, 3 ut ex -o in publicum addicant *fluvii inundantes* et ex publico in -um *recedentes. al.* ② ex -o (*cf. p. 1396, 43*): CIC. inv. 1, 11 si quis sacrum ex -o subripuerit (*sim.* 2, 55). CIL VI 1262 (*cf.* p. 3131) Augustu⟨s⟩ ex -o in publicum restituit *locum* (*sim. in aliis terminis urbanis aet. Aug. vel Tib., e. g.* 1266. 1267. 31572. *cf.* INSCR. Plin. nat. 34, 93 [*aet. Aug.*] ex -o in publicum restituisse statuam). LIV. 21, 14, 1 ex publico -oque in forum conlatum *est aurum.* 22, 60, 3 ex -o *captivos redimere* (*opp.* de publico). *al.* SEN. benef. 7, 27, 2 hic ex -o, hic ex publico, hic ex profano, hic ex sacro rapit. QVINT. inst. 7, 1, 24. decl. 252, 5 pecunia sublata ex -o furtum erit, ex sacrario temploque sacrilegium. *al.* ③ *aliis*: CIC. Caecin. 82 *deiectus* sum certe alicunde, sive de -o sive de publico (AVG. *infra l. 67*). INSCR. Année Épigr. 1990 n. 328 (*Aesi, saec. I^2 a. Chr.*) viam … per suum -um … in⟨stituit⟩ (SEN. epist. 89, 20 [*de latifundiis vastis*] inlustrium fluminum per -um decursus est. PAVL. dig. 9, 2, 31 iter *fit*). QVINT. decl. 252, 18 *divitiae vestrae* intra -um valent; cum in publicum veneritis et in campum *comitiorum*, spectabitur … fides (PS. QVINT. decl. 13, 4 *apes non volant* i. -um).

Ⓑ *cetera exempla* (*hucine l. 71?*): PLAVT. Trin. 287 turbant … mores mali: … sacrum profanum, publicum -um habent (*nisi adi.*). LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 1, 28 quae Thermensorum … publica -ave praeter loca agros aedificia sunt. CIL I^2 1606 -um; precario adeitur. CIC. Verr. II 4, 2 nihil … neque -i neque publici neque profani neque sacri tota in Sicilia reliquisse *Verrem.* leg. agr. 2, 57 *decemviros* posse … -a publicare, publica liberare. off. 1, 20 iustitiae … munus est …, ut communibus pro communibus utatur *quisque*, -is ut suis; sunt autem -a nulla naturā, sed *eqs.* LIV. 45, 24, 12 *aurum et argentum*, quidquid publici, quid⟨quid⟩ -i est. PS. QVINT. decl. 13, 10 ubi … non iam divitum -um est? AVG. in psalm. 131, 5 multi … sua quaerunt …, -um suum concupiscunt; qui autem vult facere locum domino, non de -o, sed de communi debet gaudere.

(III) *fem. (?) pro subst. de domo, quam princeps habitaverat ante principatum* (*ni fallimur; cf.* HIST. AVG. Aur. 5, 3 *adoptatus* iussusque in Hadriani -am domum migrare): CVRIOS. (*item fere* REG.) urb. p. 93, 5 -a Adriani. REG. urb. p. 94, 6 (*additamentum codd. quorundam*) -a Traiani.

β *segregantur -a a possessione communi*: CIC. Quinct. 13 de communi, quodcumque poterat, ad se in -am domum sevocabat. 15. 85 -a P. Quincti praedia, quae numquam ausus es possidere (90). 90 servos -os Quincti. PETRON. 10, 4 communes sarcinulas partiamur ac paupertatem nostram -is quaestibus temptemus expellere. HYG. grom. p. 91, 7 *videndum est*, ⟨via⟩ utrum publica aut vicinalis aut duum communis aut -a alterius. INSCR. Année Épigr. 1920 n. 107 (*Romae, saec. II?*) *sepulcrum erectum feminae cuidam* et libertis libert⟨abusqu⟩e -is *eius* (*sc. e peculio manu missis*). PAVL. dig. 39, 3, 11, 5 si ex -o agro in agrum communem aqua immittatur, Ofilius ait socium cum eo agere posse.

b *coloniae, civitatis, tribus sim.* (*cf.* GAIVS dig. 50, 16, 16 civitates … -orum loco habentur. *Vlp. dig. 50, 16, 15* bona civitatis abusive 'publica' dicta sunt; sola enim publica sunt, quae populi Romani sunt. *huc fortasse* VARRO ling. 5, 81 [*inde* PAVL. FEST. p. 13] 'aedilis' qui aedis sacras et -as procuraret, *si de possessione plebis intellegere licet*): CIL I^2 2993 (*fort. terminus sepulcri communis tribulium*) iter -um tribus Camilliae. X 787 (*Pompeiis in area templi, saec. I a. Chr. ex.*) *duoviri* parietem … -um col(oniae) … faciundum coerarunt (*-us dictus sive eo quod coloniae proprietas distinguitur a sacra [ita Mommsen ad l.] sive eo quod non cum vicino communis est [ita Mau apud Overbeck, Pompeji, [4]1884, 636]*). XII 1368 praef(ecto) praesidio et privat(is) Voc(ontiorum) (*sic solvit Mommsen fundos intellegens* [*dub. an recte contulit* CIL XII 2610]; praesidio(rum) et privat(orum) *Hirschfeld ad l.*).

c *principis, domus Augustae*: α *usu laxiore*: SEN. benef. 7, 6, 3 Caesar omnia habet, fiscus eius -a tantum ac sua, et universa in imperio eius sunt, in patrimonio propria. VLP. dig. 43, 8, 2, 4 res … fiscales quasi propriae et -ae principis sunt.

β *fere technice in administratione patrimonii vel rei familiaris principis* (*de re non satis liquet, v. e. g. Bellen, ANRW II 1, 91 sqq. librosque illic laudatos; inde ab aet. Pii, v. enim l. 27. 48; tituli plerique sunt saec. III*): ① *adi.*: Ⓐ ratio -a (*plur. l. 31*): CIL VIII 8810 (*aet. Pii*) procura⟨tor … rationis⟩ -ae (INSCR. Année Épigr. 1961 n. 280 [*Romae, aet. Comm.*]. CIL III 1456 prov. Maur. Caes. VIII 1163 per Italiam. X 6569 [*gr. ibid.* λόγων πρειβάτης]. XII 1807. COD. Iust. 2, 1, 7 [*a. 225*]. *al. in tit.*). V 7752 dispensator r. -ae. VI 8510 adiut(or) tabul(arii) r. -ar(um). VIII 8811 inter territorium Aureliese et -a⟨m⟩ r. (*in termino ut e. g.* INSCR. Dessau 9383). XV 7236 (*in fistula*) r. -ae. *al.* Ⓑ res -a *vel plur.* res -ae: COD. Iust. 3, 22, 5 (*a. 294*) ad rationalem vel magistrum -ae rei (Theod. 10, 1, 2 [*a. 319*] rationales et m. -ae rei atque officiales. *al.* [*de* CIL VIII 822 *v. infra l. 60*]. *cf.* rationalis: COD. Theod. 9, 42, 7 [*a. 369*]. NOT. dign. occ. 12, 6 rerum -arum per Illyricum. *al.*). Theod. 1, 32, 1 (*a. 333*) procurator rei -ae bafii et gynaecei (NOT. dign. occ. 12, 17 per Siciliam. *al.*). Iust. 1, 33, 1 (*a. 368*) ad officium rei -ae (Theod. 10, 3, 6 [*a. 401*]. *al.*). Theod. 4, 22, 3 (*a. 389*) ad Messianum c(omitem) r(erum) p(rivatarum) (*item plur.*: 5, 13, 4 NOT. dign. occ. 1, 12. *al.; sing.*: AMM. 15, 5, 4 Eusebio ex comite rei -ae. 22, 3, 7). Iust. 12, 59, 10, 3 (*imp. Leone*) *palatini* rerum -arum partis Augustae. *al.* (*saepius in* COD. Theod. *et* Iust.). Ⓒ *aliae iuncturae*: CIL III 1464 proc(uratori) stat(ionis) -(ae) per Tusciam (XV 7333 [*fistula*] s. prop(r)iae -ae domini n(ostri) Alexandri Aug.). VI 2132 proc(urator) rat(ionis) summ(arum) -arum bibliothecarum. X 6657 proc(uratori) hered(itatium) patrim(onii) -(i) (COD. Theod. 10, 1, 8 [*a. 364*] quod -um nostrum est. HIST. AVG. Pius 7, 9 p. -um in filiam contulit. *al.*). COD. Theod. 1, 32, 1 (*a. 333*) -a nostra substantia tenuatur. CIL IX 5897 (*saec. IV ex.*) ex comite largitionum -arum (COD. Theod. 6, 2, 26 [*a. 428*] sacrarum et -arum. *al.*). HIST. AVG. Hadr. 7, 7 damnatorum bona in fiscum -um redigi vetuit omni summa in aerario publico recepta. Avid. 7, 6 *Avidii bona* Antoninus in -um aerarium congeri noluit (Claud. 14, 3. *al.; cf. p. 1392, 67*). *al.*

(II) *subst.*: Ⓐ *fem.* (*sc.* res *vel* ratio; *gen. praeter l. 65*): *sing.*: CIL VIII 16542 (*a. 211/2*) *procuratori* patrimonii reg(ionis) Leptiminensis, item -ae reg(ionis) Tripolitanae (23948 p. -ae per Salariam. XI 6337 p. -ae regionis Ariminensium. HIST. AVG. Opil. 7, 1. *cf.* INSCR. graec. Rom. Cagnat I 10, 11 ἐπιτρόπῳ πρ⟨ειβ⟩άτης). 23948 magistro summae -ae ([*inde suppl.* 23963 = 822]. EDICT. imp. Constant. de accus. [CIL III 12043] 48. NOT. dign. or. 13, 15. *al.*). VI 1704 (*aet. Constant.*) rationali -(a)e (*i. comiti rerum -arum*). *plur.*: AMM. 15, 5, 13 Eusebius ex comite -arum (COD. Theod. 10, 3, 7 [*a. 417*] inlustris -arum c. NOT. dign. occ. 12, 1. COD. Iust. 10, 32, 64 pr. [*imp. Zenone*] c. -arum nostrae vel Augustae partis. *al.*). HIST. AVG. Opil. 2, 1 qui antea -as curabat. COD. Theod. 6, 30, 18 (*a. 405*) in officio sacrarum ⌞-arum⌟ (Iust. 12, 23, 9 largitionum vel -arum). 11, 30, 49 (*a. 389*) comitivae -arum … examen (*al., v. vol. III 1800, 74 sqq.*). *al.* Ⓑ *neutr.* (*cf. iam* SEN. *l. 21*): COD. Theod. 11, 7, 5 (*a. 345*) -i debitor … et fisci. *cf. plur.* τὰ πριβάτα COD. Iust. 1, 4, 20. 1, 5, 12, 16. *al.*

d *in imagine de eo, quod quis tamquam possessionem propriam tenet*: TERT. paenit. 2, 14 *si quis* non delinquit, cur paenitentiam invadit, delinquentium -um? (*neutr. pro subst. ut*: COMM. apol. 254 synagoga *non* potuit cognoscere tempus, quando et quo duce caderet de suo -o [*i. privilegio populi electi*]). PS. TERT. haer. 6 p. 224, 4 utitur apostolo, sed Marcionis, id

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est non toto; habet praeterea -as, sed extraordinarias lectiones suas. CYPR. sent. episc. 33 p. 448, 17 *haereticos et schismaticos baptizandos esse, quia* secundum cautum Christi (*v. cant. 4, 12* fons signatus) -us fons noster est (*gr. p. 48, 9 ἰδία ἡμῶν πηγή. cf. 34 p. 449, 12* ecclesiam solam baptismum ... possidere). IVL. VAL. 1, 13 (*scurra ad Philippum*) ex altera uxore spero tibi -os filios atque incommunicatos alteri proventuros (privos *var. l.; gr. p. 21, 6 γνησίους*). AVG. vera relig. 309 quisquis ... angelus ... veritati esse subditus non vult et -o suo laetari cupiens a communi omnium bonorum et vera beatitudine lapsus est. *possidet res*: ZENO 1, 7, 4 (*de duobus maribus fretu conexis*) *non potest* undae dividi magnitudo ... utrisque propria, nulli -a (*ad struct. cf. p. 1398, 16*).

2 *usu vario dicuntur -a, quae aliena sunt*: **a** *a re publica* (*ab ecclesia p. 1396, 17*): α *de variis rebus* (*incorporeis praeter l. 42; sunt, quae vergant ad β, e. g. l. 18 sq.*): ① *adi.*: PLAVT. Curc. 552 quis *tabellis* res publica et -a geritur, nonne eis crederem? (*eodem opp.*: Trin. 38 remoram ... faciunt rei -ae et publicae. CIC. inv. 1, 5 quod ad omnes res et -as et p. maxime pertineat. Verr. II 2, 7 leg. agr. 2, 64. *et saepe; ceterum*: CIC. S. Rosc. 111 in -is r. si qui rem mandatam ... malitiosius gessisset. 113 in minimis -isque r. [*opp.* in re tanta, quae publice gesta ... sit]. Verr. II 2, 12 leg. agr. 2, 45. *et passim*). RHET. Her. 4, 36, 48 maximis -is et publicis calamitatibus acceptis (CIC. Catil. 1, 22 dummodo tua ista sit -a c. et a rei publicae periculis seiungatur). CIC. S. Rosc. 113 qui non neglegentia -um aliquod commodum laeserit, sed perfidia legationis ... caerimoniam polluerit (*cf.* CAES. civ. 3, 32, 4 *exactores* suo etiam -o compendio serviebant [LIV. 1, 54, 10. 8, 36, 10. *al.*]). Verr. II 4, 15 ne forte, dum publicis mandatis serviat, de -is iniuriis reticeat (CAES. Gall. 1, 12, 7 SEN. contr. 9, 4, 12. *al.*). Catil. 1, 14 quae non ad -am ignominiam vitiorum tuorum, non ad domesticam tuam ... turpitudinem, sed ad summam rem publicam ... pertinent. 4, 16 quos -ae fortunae, quos communis res publica ... excitavit (*al., v. vol. VI 1, 1187, 45 sq.*). Sull. 10 ratio rei publicae, religio -i officii (prov. 47. Pis. 18 [*opp.* publico consilio; *sim.* Marcell. 14]. CAES. civ. 1, 8, 2 VAL. MAX. 9, 11 ext. 4 SEN. dial. 2, 19, 2. *al.*). p. red. in sen. 21 *qui* publici mei beneficii memoria -am offensionem oblitteraverunt (*al., v. vol. IX 2, 496, 54 sqq.; cf.* odia: CIC. p. red. in sen. 25 LIV. 26, 39, 15 VELL. 2, 7, 6. *al.*; inimicitiae: CAES. civ. 3, 16, 3 [*al., v. vol. VII 1, 1621, 78 sq.*]. *sim. al.*). har. resp. 49 exire domo mea ad -um dolorem (*sc. in exilium*). *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 21, 2 hoc a te vel a Cicerone ... privatim vel a consulari ... viro remota necessitudine -a debeo impetrare (CAES. civ. 1, 8, 3 LIV. 4, 5, 5. 8, 3, 3 -is hospitiis n.que coniunctos. *al.*). *al.* *in interpretatione ostentorum*: LIV. 5, 15, 6 de -i portenti procuratione ... consulere (*cf.* PLIN. nat. 11, 55 ostenta ... -a ac publica). SEN. nat. 2, 48, 1 -a fulgura ... negant ultra decimum annum, publica ultra tricesimum posse differri (*sim.* PLIN. nat. 2, 139). ⑪ *neutr. pro subst.*: *plur.*: CIC. Att. 1, 14, 7 nunc ut ad -a redeam ([*opp. 1, 14, 6* habes res Romanas]. *cf.* 7, 3, 6 ad -a venio [*antea*: respondi tuis litteris de re publica]). 4, 18, 2 -a modo et domestica nos delectant. HOR. ars 397 fuit haec sapientia quondam, publica -is secernere, sacra profanis. SEN. clem. 1, 4, 3 sanis hominibus publica -is potiora sunt. epist. 19, 7 si te ad -a rettuleris. 120, 10. *al.* *sing.*: OV. Pont. 2, 1, 18 gaudia Caesareae mentis pro parte virili sunt mea: -i nil habet illa domus (*cf. trist. 4, 4, 15* res est publica Caesar). PLIN. nat. 16, 8 vires ex publico in -um agi singulisque civium quaeri et sacrosancti omnia profana facere *coeperunt*. QVINT. decl. 252, 18 nunc in -um sibi singuli consulunt *transfugae asylum petentes*. *al.*

β *de actionibus, instrumentis, institutionibus sim., quae carent auctoritate publica, non fiunt consilio vel sumptu publico* (*pauca selecta post* CIC.): CATO orat. 172 fures -orum furtorum in ... compedibus aetatem agunt, fures publici in ... purpura. HEMINA hist. 13 ut convivia publica et -a ... compararentur (HIST. AVG. Pius 11, 4 c. cum amicis et -a communicavit et publica. Pert. 12, 6 Alex. 34, 8 SIDON. epist. 1, 2, 6). LEX repetund. (CIL I² 583) 34 tabulas libros leiterasve pop⟨licas -asve⟩ (CIC. Verr. I 56. II 1, 158 Font. 5). CIC. inv. 2, 52 patria potestate, hoc est -a quadam (*opp.* tribuniciam potestatem, hoc est populi potestatem). Verr. I 20 publicae -aeque litterae (*al., v. l. 60 et vol. VII 2, 1525, 65 sq.*). leg. agr. 1, 8 (*de legatione libera*) et -i et -um ad negotium exierunt (rep. 5, 3 ut eos *reges* nulla -i n. cura a populorum rebus abduceret. fam. 5, 8, 5 [*opp.* publicis]. *al.* SALL. Catil. 48, 5 PS. SALL. rep. 2, 11, 6 LIV. 23, 7, 3. *al.*). Mur. 76 odit populus Romanus -am luxuriam, publicam magnificentiam diligit (VELL. 2, 1, 2. *cf.* CIC. Sest. 77 tam magnificum apparatum non -um aut plebeium, sed patricium et praetorium esse). Flacc. 18 egentes ... viatico publico, -a etiam benignitate prolectat (*cf.* SALL. Catil. 37, 7 *iuventus* -is atque publicis largitionibus excita). dom. 105 qui ... sacra -a coluerunt (LIV. 1, 20, 6. 10, 7, 5. *al.* FEST. p. 245 publica s., quae publico sumptu pro populo fiunt; ... -a, quae pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt. *al.; cf.* CIC. har. resp. 14 religiones [leg. 2, 30. 58]. NIGID. Gell. 7, 6, 10 augurii -i. CAES. Gall. 6, 13, 4 sacrificia [FIRM. math. 2, 30, 10 SERV. auct. Aen. 3, 178]. *al.*). Sest. 26 -o consilio, quoniam publicis ducibus res publica careret, defendendum putarunt *me* (Phil. 3, 3 [*opp.* publica ... auctoritas *ut*: 3, 12. 5, 28. 10, 23]. 3, 5 -o c. rem publicam ... Caesar liberavit [*de Octaviano ut*: R. GEST. div. Aug. 1 exercitum -o c. et -a impensa comparavi, *ubi gr. ἐμῇ γνώμῃ κτλ.* VELL. 2, 61, 1]. *al.* CAES. civ. 1, 6, 5. 3, 14, 2. *et saepius*). SALL. or Phil. 6 cum -a arma opprimundae libertatis cepisset (LVCAN. 2, 533 [*Pompeius ad milites*] *vobis* a. senatus non -a dedit. *cf. p. 1390, 11. 1397, 12*). VELL. 2, 91, 3 *aedilis quidam auxit favorem populi* exstinguendis -a familia incendiis (PAVL. dig. 1, 15, 1 pr. -ae f., quae incendia vel mercede vel gratia exstinguerent [*opp.* publica]). VAL. MAX. 2, 10 pr. illa quasi -a censura, maiestas clarorum virorum. SEN. nat. 7, 32, 3 *mimorum* multi discipuli sunt multique doctores, -um urbe tota sonat pulpitum. SVET. Nero 21, 2 -is spectaculis, *sc. a magistratu, non a principe editis* (HIST. AVG. Heliog. 23, 1 [*sc. intra palatium?*]). INSCR. Année Épigr. 1989 n. 420 (*Baetica; a. 109*) publicos ludos et totidem dierum -os dedit (*cf.* CIL X 4760a, 8 ex pecunia sua diem -um *edidit quidam.* b, 15 [*ex decreto decur.*] diem -i editi ⟨muneris?⟩). *al.* *sim. in ecclesia*: HIL. AREL. vita Honorat. 9 l. 16 -us quidam ... episcopatus.

γ *de domo sim.* (*sc. qua homines vita publica seclusi sunt; potius c. respectu possessionis dicta v. p. 1392, 70. 1393, 73, ceterum cf. infra l. 68*): ① *adi.*: CIC. Verr. II 5, 76 hostium duces -a in domo retinuisti ([*postea*: intra moenia domi suae]. Catil. 1, 6. 3, 17. rep. 1, 67 [*gr. Plato rep. 562ᵉ τὰς ἰδίας οἰκίας*]. VARRO frg. Non. p. 156, 15 in -is d. pueri liberi ... ministrabant. *al.*). Phil. 13, 1 nec -os focos nec publicas leges *diligere*. OV. trist. 3, 1, 80 quoniam statio mihi publica clausa est, -o liceat delituisse loco (*sc. libro ut*: Pont. 1, 1, 10 latere sub lare -o tutius esse [*opp.* publica ... monumenta]). VAL. MAX. 4, 4, 9 (*de virtutibus*) haec in foro, haec intra -os parietes plurimum poterant (QVINT. inst. 1, 2, 1 domi atque i. -os p. *studere. al.*). 9, 7, 3 populus ... *candidatum tribunicium* in aedes -as conpulit. ⑪ *neutr. sing. pro subst.*: in -o (*hic illic vergit in notionem q. e. clam, in latenti*): LIV. 2, 54, 7 consilia inde non publica, sed in -o seductaque a plurium conscientia habuere *senatores*. 9, 7, 12 (*exercitu infami revertente Romae luctus est*) consules in -o abditi. 32, 26, 18 ut ... obsides in -o servarentur. 34, 2, 10 *feminae* blandiores in publico quam in -o (*cf.* SEN. epist. 94, 17 quomodo *quis debeat* in publico se gerere, quomodo in -o). 39, 18, 6 ut ipsi *cognati* in -o animadverterent in *mulieres* (*opp.* in publico. *cf.* SEN. contr. 9, 2, 24 praetor ... animadvertit in -o, nocte, tumultuario tribunali [*antea*: refulsit inter -a pocula publicae securis acies]). SEN. contr. 7, 1, 14 in -o latere et extra omnem invidiam secessisse (*opp.*: *in* rei publicae administratione). SEN. dial. 9, 3, 2 ubi se ... in -o laxe explicet magnus animus. 9, 3, 3 in -o publicum negotium agit *sapiens*. epist. 52, 8. *al.* *alia*: LIV. 2, 24, 7 undique ex tota urbe proripientium se ex -o ... concursus in forum ... fieri. frg. 3 -o nos tenuissemus (*pro adv. accipit* PRISC. gramm. III 68, 25 sqq.; *cf. p. 1384, 56*).

δ *de balneo alicui peculiariter praebendo* (*aliter, sc. de balneis privatim institutis saepius occurrit gr. πριουᾶτον, v. p. 1383, 55 et Daris, Less. lat. nel greco d'Egitto, ²1991, 95*): COD. Theod. 7, 8, 12 ut infausta hospitalitatis praebitio tolleretur nec ⸤-um quisque⸥ a domino aedium postulet (⸤ ⸥ balneum quisquam *Cod. Iust. 12, 40, 6. generaliter de variis ministeriis intellegit Pharr in interpret. angl., 1952*). 7, 11, 1 nec ullas -as ... succendi balneas ad tribunorum ... usus.

b *a regibus, potentibus, principibus, sc. fere eo, quod sunt modica, humilia*: α *adi.* (*nonnulla vergunt ad IIIA*): CIC. Deiot. 26 frugi hominem dici non multum habet laudis in rege: fortem, iustum, severum ...: hae sunt regiae laudes, illa -a est (AVSON. 419, 27 p. 360, 178. *cf.* SEN. Thy. 218 sanctitas, pietas, fides -a bona sunt; qua iuvat reges eant). BELL. Alex. 67, 1 Deiotarus ... depositis regiis insignibus ... -o vestitu ... ad Caesarem venit (*cf.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 intra -um ... habitum Dionysio Syracusano adhuc se continente Himerae [EVTR. 9, 27, 2]. LACT. mort. pers. 19, 4 vestem -am [HIST. AVG. Pius 6, 12 visus est ... ab amicis cum -is v. et domestica quaedam gerens]). HOR. ars 90 versibus exponi tragicis res comica non vult: indignatur item -is ac prope socco dignis carminibus narrari cena Thyestae (*cf. p. 1397, 8, nisi ad IIIA trahas.* PORPH.: humilibus verbis. *subest Theophrasti definitio comoediae ἰδιωτικῶν πραγμάτων ... περιοχή, quam tradit vertitque* DIOM. gramm. I 488, 3 [= SVET. frg. 3 p. 7, 9] -ae vitae civilisque fortunae ... comprehensio [*sim.* DON. de com. 5, 1]). OV. am. 2, 18, 16 risit Amor ... cothurnos sceptraque -a ... sumpta manu. SEN. dial. 11, 16, 4 potest ... *fortuna* adversus -as domos ullam aequitatem nosse, *quae principum* ... funestavit pulvinaria? (IVV. 6, 114 quid -a d., quid fecerit *uxor senatoris* ..., curas? respice rivales divorum [*sc. principes*]. TAC. ann. 15, 1, 4 sua retinere -ae d., de alienis certare regiam laudem esse. *al.; cf.* MART. 9, 43, 12 *statua offensa* terroribus aulae -os gaudet nunc habitare lares [CLAVD. 10, 257]. IVV. 4, 66 *Domitiano offertur piscis maior* -is ... focis). epist. 16, 8 ultra -um pecuniae modum fortuna te provehat (TAC. hist. 2, 5, 1. ann. 14, 52, 2 ingentes et -um m. evectas opes

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Senecae. al.). SVET. Aug. 73 (*de instrumento eius modico*) quorum pleraque vix -ae elegantiae sint. APVL. met. 2, 3, 2 nos ... dignitas discernit, quod illa clarissimas, ego -as nuptias fecerimus. CLAVD. 28, 654 -i ... anni (*sc. quibus non princeps consul praefuit*). *al.* β *neutr. pro subst.*: SEN. epist. 74, 28 *virtus* non tamen minor est, si ex altiore fastigio in humile subducitur, in -um ex regio (*v. app. crit.*). LVCAN. 2, 564 non -a cupis, ... quisquis ... Pompeium transire paras, *cui omnia praeter regnum contigerunt.* 5, 539 *Caesar* quamquam plebeio tectus amictu indocilis -a loqui (SVPPL. Lucan.: vulgaria). CLAVD. 18, 484 (*ad Eutropium, ne consulatum petat*) si nil -a movebunt, at tu principibus ... prospice ... regalesque averte notas.

c *a quolibet coetu, qualibet multitudine*: MANIL. 2, 540 *inter duo signorum genera inimicitia communis est; sed etiam* -a gerunt secretis hostibus arma. PETRON. 41, 1 interim ego, qui -um habebam secessum, in multas cogitationes diductus sum. APVL. met. 11, 19, 1 deae ministeriis adhuc -is adpositus *sum, sc. nondum initiatus.* CYPR. epist. 11, 7 non singulis -am precem mandat, sed oratione communi ... iussit orare *Christus* (37, 1 et quando in sacrificiis precem cum pluribus facimus et cum in secessu -is p. oramus). ARNOB. nat. 2, 37 omnia ... *hominis* studia commoditatem semper spectare -am nec a finibus propriae utilitatis abscedere. AVG. gen. ad litt. 11, 15 p. 348, 1 duo amores, quorum alter sanctus est, alter inmundus, alter socialis, alter -us *eqs.* (*i. amor sui ut*: GREG. M. in Ezech. 1, 4, 9. *cf.* moral. 9, 53 -am dilectionem [*postea*: proprius amor]). GREG. M. moral. 8, 10 *qui* -o gaudio exsultat (*cf.* 16, 38 qui -a laetitia ... gaudet). 9, 80 ad -am fiduciam usu continuae prosperitatis elevamur.

III *usus deflexi et recentiores*: **A** *brevitate quadam vel per enallagen ponitur* -us *pro 'pertinens ad -um, res -as'* (*cf. similem usum vocis q. e.* peregrinus *vol. X 1, 1314, 61sqq.; afferimus certiora, sc. ad ius civile pertinentia, sed similiter fortasse quaedam sub II allata explicanda sunt, e. g. p. 1392, 7sqq. 1395, 40sqq. 1396, 53sqq.*): **1** *de rebus, sc. de actione, causa, iudicio sim.* (*cf.* VLP. dig. 1, 1, 1, 2 -um *ius est*, quod ad singulorum utilitatem *spectat*): RHET. Her. 1, 12, 22 in -a actione praetoriae exceptiones sunt ([*opp.* in publicis quaestionibus *ut*: VAL. MAX. 8, 2, 2]. QVINT. decl. 341, 12 [*opp.* publica]. POMPON. dig. 1, 2, 2, 6. PAPIN. dig. 47, 20, 1 [*opp.* publicis iudiciis]. PAVL. dig. 3, 3, 42 pr. [*opp.* in popularibus a.]. *al.*). CIC. inv. 1, 4 -as causas (de orat. 2, 100 neglegentiā plerasque c. et maxime -as ... videmus amitti. Brut. 178 [*opp.* publica *ut*: 238. 311 QVINT. inst. 10, 1, 119. VLP. dig. 3, 6, 1, 3 in p. vel -is vel fiscalibus c. *al.*]. 246. *al.* QVINT. inst. 6, 1, 36 GELL. 15, 28, 3. *al.*). 2, 58 conceptio -orum iudiciorum (Q. Rosc. 16 si qua ... sunt -a i. summae existimationis ..., tria haec sunt: fiduciae, tutelae, societatis. Cluent. 74 e publico i. ad -um Staieni i. profectus est. *al.* EDICT. imp. Aug. [CIL X 4842] 68. *et saepe; cf. Leonhard, RE IX 2485 sqq.*). Q. Rosc. 24 formulae, ad quas -a lis accommodatur (*al., v. vol. VII 2, 1498, 31sqq.*). div. in Caec. 18 ereptae pecuniae civili fere actione et -o iure repetuntur (har. resp. 14 i. -o, i. hereditario *eqs.* 16. Brut. 214 non publicum ius, non -um et civile cognoverat [*item opp.* publicum: 222. *al.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 46. *al.*]. SCAEV. dig. 43, 12, 4. *al.*). Verr. II 2, 71 rei -ae iudex (de orat. 1, 202 in r. -arum causis atque iudiciis. 3, 211 r. -arum atque parvarum. *al.* LEX Irnit. 10 B 28 iudicem arbitrum reciperatores rem -am iudicare [*sim.* 10 B 40. *cf. l. 54*]. *al.*). *al.* CAES. Gall. 6, 13, 5 de omnibus controversiis publicis -isque constituunt *druides. al.* **2** *de iudice rerum -arum, sc. qui non in collegio, sed solus de iis rebus iudicat* (*ita ut iudex unicus usu laxiore appellatus sit* i. -us; *ad notionem priscam q. e. privus [v. p. 1389, 27] revocat Kaser, Zivilprozeßrecht, 34 adn. 23, vix recte, cum appellatio sollemnis sit* i. rerum -arum LEX Irnit. 9 C 18 [*cf. ibid. 10 A 14, ubi opp.* singuli iudices arbitrive *et* re⟨cipera⟩tores]): QVINT. inst. 5, 10, 115 alia apud centumviros, alia apud -um iudicem in isdem quaestionibus ratio (*al., v. vol. VII 2, 598, 29sq.; adde e. g.* COD. Theod. 15, 14, 9 sententiae i. -orum ..., quos partium elegit adsensus). 11, 1, 43 (*masc. pro subst. per ellipsin*) apud quem dicas interest: ... nec eadem apud principem, magistratum, senatorem, -um, ˌtantum liberumˌ ratio est (ˌ ˌ *sc. qui non propositus est in albo iudicum selectorum, cf. e. g. Lex Irnit. 9 C 43*).

B *fere i. q. alicui (rei) peculiaris* (*notione segregandi minus manifesta respiciuntur potius, quae alicui [rei] tribuuntur, ei propria sunt vel soli vel imprimis [ita l. 72. p. 1398, 9]; cf. p. 1386, 60*): PLIN. nat. 1, 28, 42 -ae ex animalibus medicinae digestae in morbos (*opp. 1, 28, 33* medicinae communes ex animalibus). 2, 219 quorundam *aestuariorum* ... -a natura est, velut Tauromenitani euripi saepius ... reciprocantis. 5, 88 *Palmyra* velut terris exempta ..., -a sorte inter duo imperia summa Romanorum Parthorumque est. 17, 218 arborum quidam communes morbi, quidam -i generum (*cf. Theophr. hist. plant. 4, 14, 2* ἴδια κατὰ γένη). 19, 177 innascuntur ... porro (*dat.*) ... -a animalia. 20, 117 heleoselino vis -a contra araneos. 21, 2. 37, 84. TERT. nat. 2, 8, 8 *Aegyptii* bestias -as colunt, ⟨ibes, c⟩orcodrillos et anguem suum. 2, 13, 20 -o ... titulo Iovem Optim⟨um⟩ *appellant gentiles* (*sim.* ISID. orig. 8, 11, 34). anim. 8, 1 proprietatum -a discrimina. 19, 2 *anima* in homine -a res est, *sc. non competens etiam arboribus.* adv. Hermog. 6, 3 *quaero*, quid diversum et alienum a deo ac per hoc -um materia possederit. spect. 10 p. 12, 25 quae -a et propria sunt scaenae. *al.* PS. TERT. haer. 7 p. 224, 22 -am ... blasphemiam *quidam* ... hanc habent *eqs.* ARNOB. nat. 6, 19 (*antea*: unus deus in conpluribus ... inesse simulacris *non potest*) quae sunt -a singulariaque naturā multa fieri nequeunt. HIL. trin. 4, 9 *ab Arianis* in confessione dei patris quaedam eius tamquam peculiaria et -a memorari. VIGIL. TRID. ad Ioh. 11 l. 297 dies quoque honorem prodidit passionis ... -us; nam *sexta feria* ... processerat, semper ... amica martyribus (*aliter sub D*). PROB. Verg. ecl. 6, 31 p. 335, 4 *Aristoteles elementum* quintum quasi proprium aethera addit -a mole discretum. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 126 speciali atque -a ratione. VRAN. epist. 4 p. 862[A] (*de morte Paulini Nol.*) *terrae motus non* publicus ..., sed -us in cellula fuerat (*antea*: nihil ... scientibus his, qui pro foribus consistebant). MEROB. carm. 3, 4 (*de silva aestum arcente*) -am ... hiemem frondea tecta tenent. *al.*
accedit dat. (*addas fortasse l. 3; cf. p. 1395, 11*): CAEL. AVR. acut. 1, 1, 27 potest ... soli phreniticae passioni hoc -um inveniri.

C *fere i. q. familiaris* (*usus aetatis cadentis invenitur et apud scriptores medii aevi; dub. an huc spectet locus obscurior* PAVL. FEST. p. 93 familiaris Romanus, -us Romanus): GREG. TVR. Franc. 7, 20 *clericus ad reginam interficiendam missus* coepit se etiam omnibus reddere humilem, carum, oboedientem ac reginae -um. HIST. Apoll. rec. B 3 rex ... ostendebat se civibus suis pium genitorem, intra domesticos vero ˌet -osˌ maritum se filiae laetabatur (ˌ ˌ parietes *rec. A*).

D dies -us (*an -a?*) *i. q. dies profestus, operarius* (*sc. non sollemnitate publica celebrandus? aliter supra l. 8*): CAES. AREL. reg. virg. 69, 9 -is d. cum antiphonis, festis vero d. cum alleluia psallantur *matutina.* 69, 23 (*opp. 22* festivitates martyrum). BENED. reg. 13, 1 diebus ... -is matutinorum sollemnitas ita agatur, *ut eqs.* (*inde* 13 tit. *nec non* GLOSS. V 414, 24 -is: alienatis, separatis). CONC. Matisc. a. 585 p. 239 l. 31 (*opp.* die dominica). p. 241 l. 131 missas -is festisque diebus ... concelebrare. VITA Hil. abb. (BHL 3913) 6 ut ... terrae operibus in -is d. se ... occuparent.

abl. **prīvātō** *pro adv. v. p. 1396, 43.*

adv. **prīvātē.** [*falsa var. l. pro* privatim CIC. off. 1, 149.] *i. q. privatim*: MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 3 sacrae ... res sunt hae, quae publice consecratae sunt, non -e (-ae *var. l.*); si quis ergo privatim sibi constituerit sacrum *eqs.* PAENIT. hibern. p. 144, 8 si quis sponte sua quamlibet rem alteri donaverit, hoc -e praecipimus possidere (*i. tamquam possessionem privatam*). PS. PRIMAS. in Gal. p. 588[D] (*v. p. 1385, 64*). EPIST. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 128, 46 negotiis, quae illic *in concilio* -e mota sunt (*sc. non ad causam fidei pertinentia; cf. p. 128, 36* privato studio, *128, 45* negotiis privatis). GREG. M. moral. 23, 13 ex eo bono, quod communiter datur, -e gloriari. 23, 26 (*de eis, qui fratres clam corrigunt*) haec -e singulis quasi silenter narrant. GLOSS. III 275, 13 ἰδιωτεύω: -e vivo (*i. tamquam homo privatus, cf. 12* δυνάστης: potens).

deriv.: privatarius, privatianus; *cf.* 2. privatorius.

cf. Onom.

[prīvē *v. p. 1417, 32.*] *Kruse.*

prīverās: mulieres privatas PAVL. FEST. p. 252. [*significari videntur mulieres certae iuris condicionis, fortasse non cum viro vel patre viventes; licet igitur comparari vocem similiter de condicione mulieris usurpatam* noverca, *quae possit esse forma aucta vocis antiquioris* *no̯uera (*cf.* νεαρός. *al.*), *ut aetate prisca sec.* novus: *no̯uera *potuerit e* prīvus *formari* prīvera. *Fo.*]

? **prīviclioes:** privis id est singulis FEST. p. 205 (*vox sumpta fortasse e lege antiqua, v. e. g. Voigt, Die XII Tafeln, 1883, I 677, vel e* CARM. Sal., *v. frg. 4 adn. 13, Morel p. 3*). [*sub* -oes *latet* *-o̯is, *terminatio prisca casus instr. plur. (cf.* ab oloes *i.* ab illis *vol. IX 2, 569, 53); apparet* prīvo- *esse partem vocis priorem, de altera non liquet; lectionem corruptam esse putant e. g. Sommer, Handb.² 1914, 350* (*prīvicloes), *Leumann, Gramm. 1977, 428* (*preivicnois). *Fo.*]

prīvigenus *v. l. 68 sq. 72.* *Bk.*

*prīvignus** (-vī-*? v. l. 74*), -ī *m.* [*prior pars vocis est* prīvo-, *alteri subest radix verborum* gignere, (g)nasci; *notio compos. originaria est 'seorsum, aliunde natus', sc. e matrimonio priore; forma prisca est* -gno- (*cf.* beni-gno- *al. et* νεο-γνό-ς), *unde* privi-genus (*l. 68sq. 72*) *variatum est; v. Leumann, Gramm. 1977, 277 (de formatione); Ernout-Meillet ⁴1959, 536a. Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 226 (*a* prae *et* gignere, genitus). MARTYR. gramm. VII 183, 12 (*inde* CASSIOD. *ibid.*) privigenum ... integram ... esse dictionem (*v.* ISID. orig. 9, 6, 21 -us ... quasi privigenus, quia prius genitus; unde et vulgo ante natus. *cf. l. 72*). *scribitur* prae- GLOSS. IV 153, 37 (*cod. Vat. saec. VII, in serie verborum a* prae- *incipientium; item in aliis* GLOSS.), -gen- *l. 68 sq. et* CIL VIII 2813. 4627 GLOSS. NOT. Tir. 40, 3 -us. i *longam exhibent in prima syllaba* CIL VI 3541. 11374 X 2862; i *secundae syllabae produci testantur* MARTYR. gramm. VII 183, 11 (*inde* CASSIOD. *ibid.*) *et* PRISC. gramm. II 82, 9 (*cf.* i *longam* CIL V 5131 VI 3541; *ad*

[Wild]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rem v. Leumann, Gramm. 1977, 113). *de notione*: PAVL. FEST. p. 226 '-us' dictus, quod, antequam mater secundo nuberet, est progenitus; 'pri' enim antiqui pro 'prae' dixerunt (*inde* GLOSS.[L] V Abba PRI 1 ˌ-usˌ: primogenitus [*vel* primo g. *coll. p. 1398, 69.* ˌ ˌ primignus *var. l.; cf. p. 1247, 57*]). SCAEV. dig. 38, 10, 7 -us etiam is est, qui volgo conceptus ex ea natus est, quae postea mihi nupsit, aeque et is qui, cum in concubinatu erat mater eius, natus ex ea est eaque postea alii nupta sit. MOD. dig. 38, 10, 4, 6 natos aliunde -os privignasque vocant. *ibid.* -us est uxoris meae filius ex alio viro natus *eqs.* ISID. orig. 9, 6, 21 -us est, qui ex alio patre natus est. GLOSS. *πρόγονος*. filiaster. ante natus. *al.* *legitur haud raro in iure (et in declamationibus) inde a* LEGE Cincia (*v. p. 1400, 40*), repetund. (*v. l. 18*), *ceterum paucis locis inde ab* AFRANIO, CIC., LABERIO, SALL., NEP., HOR., R. GEST. div. Aug. [*loco corrupto*: SERV. auct. Aen. 10, 179 alii locum ex deo -o genitum, iuvenem viribus magnis, Pisas condidisse aiunt.]

I *usu originario significatur filius coniugis aliunde ortus* (*per plur. respicitur uterque sexus l. 27. p. 1400, 5. al.*): **A** *proprie*: **1** *loci generales*: **a** *in sermone iuris* (*adde p. 1400, 41 sq., fort. et p. 1398, 55*): LEX repetund. (CIL I² 583) 22 (*inde suppletur* 20) ⟨nei quis ioud⟩ex siet, quoi is, queive ei, quei petet, gener socer vitricus -usve siet (*per seriem similem in eadem re*: VLP. dig. 47, 10, 5 pr.; *in testimonio dicendo*: LEX Vrson. [CIL I² 594] 95, 17. VLP. coll. Mos. 9, 2, 3 PAVL. dig. 22, 5, 4. *in postulando*: EDICT. praet. dig. 3, 1, 1, 11 pro ... -o, privigna. *sim. al.*). SCAEV. dig. 33, 1, 21, 2 an *noverca* eius *hereditatis* partem dimidiam -o suo restitueret (*item respiciuntur hereditates, legata*: 34, 4, 31, 2 VLP. dig. 24, 1, 3, 4 PAVL. frg. Vat. 109. *al.*). PAPIN. dig. 12, 7, 5, 1 noverca -o ... pecuniam dotis nomine dedit. 23, 2, 15 uxorem quondam -i coniungi matrimonio vitrici non oportet (*item respicitur conubium*: 23, 2, 34, 2 inter -os contrahi nuptiae possunt. EPIT. Gai 1, 4, 5. *cf. l. 25*). *al.* **b** *in quolibet sermone, sc. respicitur propinquitas fere per se infelix* (*aliter l. 34. 38*): HOR. carm. 3, 24, 18 *apud Scythas et Getas* matre carentibus -is mulier temperat innocens. SEN. contr. 7, 1, 9 novercae ... numquam satis -us occiditur. 7, 5, 5 quam difficile est filio patrem vulnerare et quam facile -o novercam occidere. 7, 5, 9 non credas factum *vulnus* manu -i, credas amatoris (*nisi ad 2*). TAC. ann. 3, 29, 2 -is cum vitrico levior necessitudo quam avo adversum nepotem. PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 6 bonos -os novercae facilius decipiunt nec levius oderunt. CALP. decl. 35 neque ... filius de levi causa quasi -us occiditur. AMM. 16, 5, 3 *libellum, quo parcitatem commendavit*, Constantius ut -um ad studia mittens ... conscripserat. SERV. Aen. 6, 477 amare -um crimen est, virtus maritum. CLAVD. DON. Aen. 8, 370 p. 168, 32 odium, quod inter -os esse convenit et vitricos. 8, 380 p. 171, 7 removere odiosa nomina vitrici atque -i. AMBR. Abr. 1, 4, 24 ut discant mulieres diligere viros ... *nec* invidere -is, si ipsae liberos non susceperint. HIER. epist. 54, 15, 4 si -us languerit ..., *tu, noverca*, infamaberis ut venefica. *al.*

2 *de certa persona; respicitur ratio quae intercedit inter -um*: **a** *et vitricum*: **α** *pertinet ad animum adversum, odium* (*huc spectare videtur* AFRAN. com. tit., *quem affert e. g.* FEST. p. 334 Afranius in -o): CIC. Cluent. 125 cum venenum -o suo quaereret *Oppianicus*. BRVT. Cic. ad Brut. 25, 5 qui *Marcius Philippus* -o minus tribuerit quam Cicero, qui alieno tribuat (*sc. Octaviano*). PLIN. nat. 7, 149 contumeliosus (*in Augustum*) -i Neronis secessus. SVET. Tib. 12, 2 -um Gaium ... alieniorem sibi sensit. Nero 35, 5 -um Rufrium Crispinum Poppaea natum, ..., mergendum mari ... demandavit. APVL. apol. 1, 5 me ... insimulare ... necis Pontiani -i mei coepere. 99, 6 vindicari de tam inofficioso -o. *al.* **β** *vario usu*: CIC. fam. 13, 12, 1 *quidam* -us est M. Caesii, mei ... familiaris. ad Q. fr. 3, 3, 2 subscribente *Sullae* -o Memmio. NEP. Alc. 2, 1 educatus est in domo Pericli; -us enim eius fuisse dicitur. Att. 19, 4 hanc *Attici neptem* Caesar ... Ti. Claudio Neroni, ..., -o suo, despondit (*de eodem*: R. GEST. div. Aug. 27 qui tum mihi -us erat [*gr. πρόγονος ut* 30]. HOR. epist. 1, 3, 2 TAC. hist. 1, 15, 2 ann. 6, 51, 1. *al.; cf. l. 49. 62*). CIL VI 31273 ⟨Nero Clau⟩dius ... ⟨Drusus Germ⟩anicus ⟨privign⟩us Augusti (*de eodem*: FLOR. epit. 4, 12, 4. *al.; cf. l. 62*). OV. am. 2, 9, 47 *Martis* -e Cupido. LIV. perioch. 138 Raeti a Tib. Nerone et Druso, Caesaris -is, domiti (*item de utroque*: TAC. ann. 1, 3, 1. 3. 12, 25, 1 SVET. Aug. 25, 1. *al.*). CIL VI 7377 (*saec. I med.*) Marius Iustus -o (*item in sepulcralibus*: VI 18912 -o pientissimo. X 7642 -o b(ene) m(erenti). *al.; cf. etiam p. 1400, 25. 61*). PLIN. nat. 37, 11 -us Sullae Scaurus. *al.*

b *et novercam*: **α** *pertinet ad animum adversum, odium*: CIC. Cluent. 188 *Sassia* in familiae luctum atque in -orum funus innupsit. SALL. Catil. 15, 2 *Orestilla* nubere illi *Catilinae* dubitabat timens -um adulta aetate. SEN. contr. exc. 4, 5, 1 (*-us novercam curare non vult*) et medicus possum decipi et non possum -us excusari (*sc. qui semper novercam odisse intellegitur*). 4, 6, 1 alter tuus est *filius*, alter tui frater est, et, si per te licuerit, neuter -us est. contr. 7, 5 them. cum frequenter essent iurgia novercae et -o (QVINT. decl. 338 them.). 9, 6, 3 ut crederetur noverca -o *venenum* dedisse (*item respicitur veneficium*: 9, 6, 15. *al.* QVINT. decl. 246, 5. 381, 2 IVV. 6, 134 APVL. met. 10, 4, 6. *al.*). *al.* QVINT. decl. 373 them. a -o ... accusata *noverca. al.* PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 9 mulier, cui spem invadendae hereditatis praestabat debilitas -i. *al.* IVV. 6, 628 iam iam -um occidere fas est. TAC. ann. 4, 71, 4 *Iulia* exilium toleravit Augustae ope sustentata, quae, florentes -os cum per occultum subvertisset, misericordiam erga adflictos palam ostentabat. APVL. met. 10, 5, 4 *noverca* fratrem iuniorem fingebat ... -i scelere peremptum. TERT. coron. 7, 4 *Iunonem* insultantem ... de exuviis utriusque -i (*i. Herculis Bacchique. item de Hercule*: AVG. util. ieiun. 7, 9 DRAC. Romul. 4, 14). *al.* *cum acumine quodam de -o qui animo -i caret* (*cf. l. 15*): PS. QVINT. decl. 2, 3 p. 23, 12 quod sibi (*i. novercae*) iuvenis non videbatur esse -us. **β** *pertinet ad concupiscentiam*: LABER. mim. 11 domina nostra -um suum amat efflictim. PROP. 2, 1, 52 *amatoria* pocula -o non nocitura (*respicitur Hippolytus ut*: OV. epist. 4, 129 -o ... coitura noverca. PRIAP. 19, 6. *cf. l. 19*). MART. 4, 16, 1 -um non esse tuae te, Galle, novercae, *sed amatorem*. QVINT. inst. 4, 2, 98 (*thema controversiae*) *novercam* appellatam ... de stupro a -o. CALP. decl. 22 them. *noverca* -i nuptias petit. APVL. met. 10, 2, 3 noverca ... oculos ad -um adiecit. *al.* **γ** *vario usu*: OV. epist. 4, 140 (*Phaedra Hippolyto*) dicar -o fida noverca meo. SEN. contr. exc. 4, 6, 1 ut habeas -um et non sis noverca. *al.* LVCAN. 9, 52 frustra ... Cornelia nautas -ique fugam tenuit. QVINT. decl. 327 them. 327, 3 novum ... crimen: noverca nimium dicitur amare -os. PS. QVINT. decl. 1, 3. *al.* TAC. ann. 12, 2, 2 *Lolliam* vacuam aemulatione et -is parentis loco futuram. 13, 14, 3. CALP. decl. 22 ut mihi videatur melior adhuc -us esse quam filius. CIL V 5131 Munatia Lecta piissimo -o. VIII 4627 -us rarissimae feminae merenti fecit. *al.*

B *transfertur ad diabolum*: FVLG. aet. mund. p. 133, 16 ille -us letitie (*sc. non filius eius et ideo ei inimicus*).

II *abusive, sc. per errorem explicantium*: GLOSS. I p. 42 pronepus: -us, steupsunu (*anglosax.; exciditne explicatio vocis primae?* -us: st. *iteratur ibid. postea*). GLOSS.[L] Corp. P 675 -us: nefa (*anglosax.; pendere videtur e l. 71 infra*).

f. ***prīvigna** (-vi-*? v. p. 1398, 74*), -ae. i *longam in prima syllaba exhibet* CIL VI 19276. *de notione*: PAVL. dig. 23, 2, 14, 4 quidam ... -am uxoris ex alio marito filiam intellegunt (*quae sequuntur v. infra sub 2*). MOD. dig. 38, 10, 4, 6 *v. p. 1399, 7.* GLOSS. *προγόνη*. ante nata. *al.* *legitur iam in iure vet. (v. l. 40 sq.), ceterum inde a* TITIN., CIC., OV.

1 *usu originario significatur filia coniugis aliunde orta*: **a** *loci generales (sc. in iure civili vel ecclesiastico praeter* FIRM. *l. 44):* *vario respectu*: EDICT. praet. dig. 3, 1, 1, 11 *v. p. 1399, 22.* PAVL. frg. Vat. 302 *in lege Cincia de donis* (*a. 204 a. Chr.*) excipiuntur et adfinium personae ut privignus, -a. MARCIAN. dig. 48, 9, 1 (*e lege Pompeia de parricidiis a. 55 vel 52 a. Chr.*) si quis ... privignum, -am ... occiderit. COD. Iust. 2, 18, 15 (*a. 239*) si paterno adfectu -as tuas aluisti, ... eius erogationis tibi nulla repetitio est. MOD. dig. 38, 10, 4, 5 (*inter nomina adfinium*). FIRM. math. 6, 31, 25 *sidera* -arum nuptias cum nefaria cupiditate decernunt. *respicitur coniunctio incesta*: POMPON. dig. 23, 2, 40 Aristo respondit -ae filiam non magis uxorem duci posse quam ipsam -am (*item respiciuntur nuptiae interdictae*: GAIVS inst. 1, 63 PAPIN. dig. 23, 2, 15. 48, 5, 39 pr. si adulterium cum incesto committatur, ut puta cum -a, nuru, noverca. VLP. dig. 23, 2, 12, 3 [*e Iuliano*]. *al.*). CONC. Agath. a. 506 p. 227 l. 81 si quis ... -ae concubitu polluatur. Aurel. a. 538 p. 118 l. 130 in lege domini manifeste legitur: maledictus, qui dormierit cum uxore patris sui, ˌcum -a vel sorore uxoris suaeˌ (*respicitur deut. 27, 20, ubi* ˌ ˌ *desunt*). *al.* **b** *de certa persona*: TITIN. com. 155 laudor, quod osculavi -ae caput. com. tit. -a (*affertur a* NON. p. 157, 7, *ubi* privia, privigia *var. ll.*). CIC. Att. 13, 20, 2 de uxore Tuberonis et -a. OV. epist. 19, 125 an mare *Hellespontum* ab inviso -ae nomine dictum vexat ... noverca *Ino*? met. 9, 416 Iuppiter ... -ae dona nurusque (*i. Hebes*) praecipiet. VELL. 2, 65, 2 cum esset -a Antonii desponsa Caesari (*in eadem re*: SVET. Aug. 62, 1). INSCR. Ost. Thylander A 277, 7 (*saec. II*) *quidam* vet(eranus) Aug(usti) fecit sibi et ... fili(i)s et ... -ae (*item in sepulcralibus*: CIL VI 13091 -ae bene merenti. 14289 carissimae. X 1303 Florae ..., -ae Silvani, mater. *al.; cf. p. 1399, 64*). OROS. hist. 5, 10, 7 *Ptolemaeus* sororem suam stupro cognitam ... in matrimonium receptam ... abiecit; -am ... suam, hoc est filiam sororis et coniugis, coniugem adscivit. *al.* *in imag. poetica de plantis, quae in alium locum transferuntur* (*potius praedicative quam usu pro adi.*): COLVM. 10, 163 *terra*, quos enixa est partus, iam quaerit alendos -asque rogat proles.

2 *abusive*: *per interpretationem iuris definientem nuptias interdictas*: PAVL. dig. 23, 2, 14, 4 -a ... non solum ea mihi intellegitur, quae uxoris meae filia est, sed et neptis et proneptis, ut nullam earum ducere possim. *per errorem explicantium*: GLOSS. V 378, 13 -a filia sororis id est ˌniftˌ (*anglosax.; cf. supra l. 30 et* GLOSS. Leid. Hessels 42, 7 -a: nift [= GLOSS.[L] Corp. P 604, *ubi explicationem referendam esse ad* OROS. *l. 64 monuit Lindsay*]).

cf. Onom. *Wild.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prīvilēgiārius, -a, -um (*sed -λεγ- l. 8*). *a* privilegium. *i. qui privilegio munitus est* (GLOSS. V 383, 49 [= GLOSS.[L] Corp. PR 812] -us: ˌquiˌ utitur privilegio [ˌ ˌ homo qui V 325, 39]), *non nisi de creditoribus* (*cf. p. 1402, 22; ad rem v. Lenel, Das Edict. perpet.,* ^{3}*1927, 429 sq.*): VLP. dig. 2, 14, 10 pr. an et -is absentibus haec pactio noceat (*masc. pro subst., nisi subaudias* creditoribus; *item: ibid.* fiscum ... et ceteros -os. 14, 5, 3 si quis -us veniat. 42, 5, 24, 3). 42, 5, 24, 3 quorum pecunia ad creditores -os pervenit (*ibid. iterum*). *abiit in sermonem gr.* πριβιλεγιάριος SCHOL. Basilic. 13, 2, 7, 6. *Bk.*

prīvilēgium, -ī *n.* (*sed -λεγ- l. 31*). [*de veriloquio parum liquet; a viris doctis fere derivatur a* privus *et* lex, *sed hac ratione nec suffixum* -ium *nec notio q. e. 'ius praecipuum' facile explicari potest; contra fort. suspicari licet* -legium *primitus significasse i. q. 'selectio' sim.* (*cf.* legere; spicilegium) *et aetate posteriore cum voce* lex *confusum esse. Fo.*]

derivatur a privus: PAVL. FEST. p. 226 *infra p. 1416, 68.* SCHOL. Hor. sat. 2, 5, 11. *cf. l. 44; a* privare: CAPER *p. 1248, 3 sq.; a* privatus (*cf. l. 40*): ISID. orig. 5, 18 -a ... sunt leges privatorum, quasi privatae leges; nam -um inde dictum, quod in privato feratur; *ceterum cf. l. 20 et* primilegium *p. 1248, 1 sqq.* *scribitur* praeb- REGVLA mag. 62, 1 (*cod. P saec. VI ex. vel VII in.; subestne veriloquium? cf. Corbett, The Latin of the Regula mag., 1958, 266*), prib- *l. 31 et* EDICT. imp. Constant. (CIL III 12043) 15, -lig- *l. 31 et* CONC. Aurel. a. 541 p. 133 l. 45 (*cod. Colon. a. 590/604*); *cf.* prim- *l. 32 et p. 1248, 1.* NOT. Tir. 40, 4. *de notione* (*cf. IA1*): SYNON. Cic. p. 431, 24 ius. -um. pontificium. ˌprorostuumˌ (*obscurum*). GLOSS. lex non publica, sed privata. praeiudicium. excusatio a lege concessa. πρωτοπραξία. προνόμιον. αὐτονομία. προτέρημα. -a: leges privatorum (*cf. l. 17*) seu beneficia, quae a principibus conceduntur, sed interdum a quibusdam pro legibus -a dicuntur. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1426 contra leges faciens. *al.*

legitur fort. iam in legibus antiq. (v. l. 54 sqq.), certe inde a CIC. (15[ies]), SEN. *utroque,* QVINT.; *deest in poesi, frequentatur nimirum in sermone iuris; in gr. abiit forma* πριβιλήγιον (*-λέγ-, -λίγ- sim.*) *nec non, nisi ad p. 1248, 1 referas,* πριμ- *e. g.* CONC.[S] II 1, 3 p. 61, 24. 2, 1 p. 15, 43.

I *t. t. iuris* (*ad rem v. e. g. Wesenberg, RE XXIII 1, 17 sqq.*): **A** *i. q. lex priva, sc. non generalis, sed ad singulos homines pertinens* (*fere contra eos lata, sed v. l. 42. 46; num recte a* CIC. *l. 54 sqq. tribuatur legibus sacratis vel XII tab., dubitat post alios Crawford, Roman Statutes II, 1996, 698 sqq.; distinguitur* lex *l. 41. 53. 62. al., syn. l. 28. 46; cf.* lex -i *l. 47 [aliter p. 1403, 11]; iuncturae potiores*: -um ferre *l. 46. 53. 61. 63,* inrogare *l. 55 sqq.*): **1** *exempla potiora notionem illustrantia* (*cf. etiam l. 23 sqq.*): CIC. leg. 3, 44 *maiores* in privatos homines leges ferri noluerunt, id est enim -um (*sim. l. 55*). GELL. 10, 20, 4 (tit.: quid sit rogatio, quid lex, quid plebis scitum, quid -um) *leges de reditu Ciceronis sim.* non sunt ... generalia iussa neque de universis civibus, sed de singulis concepta; quocirca '-a' potius vocari debent, quia veteres 'priva' dixerunt, quae nos 'singula' dicimus (*sed cf. ibid.* 9 non magnam vocabulorum istorum differentiam esse *eqs.* 10 -um, quod de Cn. Pompei reditu ferebatur, legem appellavit *Sallustius* [*hist. 2, 21*]). MAR. VICTORIN. gramm. 4, 83 lex ... -i in unum hominem est dicta. LYD. mens. 1, 23 (p. 12, 19 W.) -a νόμοι τινὲς ἰδιωτικοί, ἀλλ' οὐ γενικοί. **2** *cetera exempla*: CIC. Att. 3, 15, 5 (*a. 58*) quod te cum Culleone scribis de -o locutum, est aliquid, sed multo est melius abrogari (*item respicitur lex Clodia de exilio Ciceronis*: p. red. in sen. 29 vim et crudelitatem -i. dom. 26 an de peste civis ... ne accusati quidem licuit tibi, *Clodi*, ferre non legem, sed nefarium -um? 110 -is tyrannicis inrogatis. *al. ibid.*). dom. 43 vetant leges sacratae, vetant XII tabulae leges privatis hominibus inrogari: id est enim -um ([*cf. l. 41*]. Sest. 65 cum et sacratis legibus et XII tabulis sanctum esset, ut ne cui [neque *trad.*] -um inrogari liceret. leg. 3, 11 -a ne inroganto [*ad haec legis verba cf.* 3, 44 leges ... de duodecim tabulis tralatae duae, quarum altera -a tollit]). Brut. 89 L. Libone tribuno plebis (*a. 149 a. Chr.*) ... rogationem in Galbam -i similem ferente. leg. 3, 45 neque tributa capitis comitia rata esse posse neque ulla -i. parad. 32 (*ad Clodium*) familiarissimus tuus de te -um tulit, ut ... exulares (*opp.* communes leges). ASCON. Mil. p. 34, 8 et -um ... in Milonem ferri et iudicia praecipitari.

B *i. q. ius praecipuum, beneficium sim. lege conlatum* (*sc. quo praestatur vacatio munerum vel onerum, potestas quaedam sim.; -um habent fere homines, dei p. 1402, 10, res p. 1402, 15. 34. 1403, 41. 43. al.; fere meton. p. 1402, 21*): **1** *strictius respicitur ius Romanum, sc. tam civile quam ecclesiasticum* (*nisi locos quosdam e declamationibus sumptos ad 2 trahere mavis*): **a** *exempla varia*: SEN. contr. 7, 4, 3 (*ad legem* 'liberi parentes alant') *patri, non matri, sunt* omnia -a data (*cf.* SEN. benef. 3, 11, 1 quaedam ... -a parentibus data sunt [*postea*: parentium condicionem sacravimus]. QVINT. decl. 378, 1 non esse -um parentibus datum). QVINT. decl. 315, 8 omne -um contra reliqua iura esse; viris fortibus non posse praemia persolvi, nisi cum aliqua inclinatione legis alicuius (*ad rem cf. 258 leg. et p. 1403, 36*). PS. QVINT. decl. 7, 4 quicquid in honorem alicuius inventum est, desinet -um vocari posse, si cogas (*syn.* beneficiorum). 10, 10 habet -um suum mater infelix (*sc. ut lugere liceat mortem filii*). TRAIAN. Plin. epist. 10, 48, 2 salvis, quae habent *Apameni*, -is. 10, 109 *si hae civitates* habent -um, quo ceteris creditoribus anteponantur, custodiendum est (*cf. Plin. epist. 10, 108, 1* protopraxian). SVET. Iul. 28, 3 Caesari ... -um eripere (*sc. ut absenti consulatum petere liceret; cf. e. g. Caes. civ. 1, 32, 4* beneficio). Aug. 45, 3 athletis et conservavit -a et ampliavit. Vesp. 8, 5 senatus consulta, plebi[s] scita de societate et foedere ac -o cuicumque concessis. INSCR. Notiz. Scavi 1933 p. 439 (*bis in titulo mutilo saec. II*). TERT. apol. 29, 3 cum illis *deis* aliquid liberalitatis aut -i confert *Caesar.* anim. 33, 9 ille, cui ob merita ... honores publici, -a rependuntur. VLP. dig. 17, 2, 52, 10 (*e Papin.*) *creditor quidam debita* recipere potest exigendoque -o utetur. 26, 7, 9, 1 si quis dixerit in tutelae iudicium devolvi, et -o locus est et fideiussores tenebuntur (42, 5, 17 pr. *et al. apud eundem*). 42, 5, 17 pr. -um habet funeraria *actio.* PAVL. dig. 50, 5, 10 pr. ab ... oneribus *quibusdam* ... nulla -a praestant vacationem. HERMOG. dig. 50, 5, 11 sunt munera ..., de quibus neque liberi neque aetas nec merita militiae nec ullum aliud -um iure tribuit excusationem. VEG. mil. 2, 7, 11 milites principales, qui -is muniuntur (*opp.: qui* munera facere coguntur). COD. Theod. 12, 1, 60 in sacerdotibus creandis et in -is, quae isdem *curialibus* deferebantur, veteri more servando. *al.* *fere metonymice de actione -um exercendi vel de ipso privilegiario*: VLP. dig. 16, 3, 7, 2 ante -a ..., si bona venierint, depositariorum ratio habetur (*in eadem re*: 42, 5, 24, 2 futurum eum *depositarium* ... a. -a). 42, 5, 24, 2 post -a potiorem eorum *depositariorum* causam esse.

b *accedunt certae quaedam structurae (arcuimus enunt. relat. sim.); quibus indicatur*: **α** *ad quid -um conferatur*: (I) *per inf.*: QVINT. decl. 376, 3 habere orbas -um: sed vacuis indicere nuptias, non occupatis. PS. QVINT. decl. 19, 5 (*loq. pater, qui patria potestate filium occidit*) non est -um filium occidere, cum fieri potest, nec quisquam tantum ideo fecit, quia liceret. PLIN. epist. 10, 47, 1 *Apamenos* habuisse -um et vetustissimum morem arbitrio suo rem publicam administrare. (II) *per enunt. fin.* (*fere cum pron. praepar.*): ut: QVINT. decl. 331, 25 hoc ... -um habeant, qui bis iniuriarum damnati sunt, ut tertio accusari sine periculo non possint? FRONTIN. aq. 107, 2 balneis *publicis* ... -um antiquitus concedebatur, ut semel data aqua perpetuo maneret. EPIST. imp. Traian. dig. 29, 1, 24 -um, quod militantibus datum est, ut quoquo modo facta ab his testamenta rata sint. FRONTO p. 11, 2. COD. Theod. 6, 23, 4 pr. conlata in eos *decuriones* beneficia ... confirmamus, specialibus eosdem -is honorantes, ut ... nec *eqs.* 13, 5, 7 haec ... -a credidimus deferenda, ut navicularii ... a civilibus muneribus ... habeantur inmunes. *al.* ne (*cf.* nec *l. 39*): CHAR. dig. 1, 11, 1, 2 subnixi sunt ... -o praefecti praetorio, ne a sententiis eorum minores aetate ab aliis magistratibus ... restitui possint. (III) *per gen.*: PAPIN. dig. 27, 1, 24 *non esse* ei -um ˌexcusationisˌ ablatum, cui fideicommissaria libertas soluta est ([ˌ ˌ *om.* frg. Vat. 225]. VLP. frg. Vat. 152. NOVELL. Theod. 25, 6 [*cf. 7* e. ius]). 50, 5, 8, 2 vacationum -a non spectant liberos veteranorum. VLP. dig. 14, 4, 5, 7 (*e Labeone*) deductionis. PAVL. dig. 5, 1, 49 pr. -um habere sui iudicis (EDICT. Theodor. 139). NOVELL. Theod. 25, 1 inmunitatis aedium -o (*cf. ibid.* domorum excusationis licentia, *2* ius excusandarum aedium). *al.* *gerund.*: EDICT. imp. Aur. dig. 42, 5, 24, 1 *quidam* in pecunia, quae credita erit, -um exigendi habebit (*inde* VLP. dig. 12, 1, 25. 42, 3, 1. *cf. l. 12. 21*). VLP. dig. 5, 1, 2, 5 (*e Marcello*) -o eos *legatos* uti domum revocandi (*cf. ibid. 3* r. d. suam ius; domus revocationem). CONC. Aurel. a. 538 p. 115 l. 30 *ut* metropolitano ordinandi -um maneat.

β *quo -um nitatur, qua in re consistat, cuius generis sit sim.*: (I) *per gen.* (*cf. etiam sub γ*): (A) *variorum subst.*: QVINT. decl. 258, 4 inter extraneos quoque ... est aliquod -um aetatis (*sc. senectutis ut* CALL. dig. 50, 6, 6 pr. *al.; cf. p. 1403, 58*). EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 3, 13 libertatis ... -um custodire (COD. Theod. 16, 9, 1 l. -is ... potiatur *servus.* CONST. Sirmond. 4 eiusdem *l.*). HIL. in Matth. 33, 2 (*cf. Matth. 27, 15*) secundum solemnis diei -um, quo unum ex reis poscentibus dimitti oportebat. COD. Theod. 4, 8, 9 suffragia munerum et -a meritorum (11, 16, 18 vel m. -a vel dignitatum). 8, 4, 12 cohortium nomine legionumve -is ... inserendos *officiales.* 9, 42, 8, 1 si ius liberorum habuerit *mater deportati* ...; sin fecunditatis -um non habebit (*cf. p. 1403, 13*). NOVELL. Valent. 29, 1 omni vel coniunctionis vel obnoxietatis vel cuiuslibet personae -o et defensione submota. *al.* (B) *muneris, dignitatis, officii sim.*: CIL X 3704, 3 (*saec. II?*) cum -o sacerdoti Caeninensis munitus potuisset ab ... munerib(us) facile excusari (SYMM. epist. 4, 61, 1. AMBR. obit. Valent. 19 sacerdotiorum profana -a). TERT. monog. 12, 5 *ne episcopus sim.* aliquid sibi ad licentiam quasi de -o loci blandiatur (COD. Theod. 11, 16, 14. CASSIOD. var. 7, 17, 2 tui). EPIST. imp. Diocl. Paneg. 9, 14, 4 (*ad Eumenium magistrum sacrae memoriae*) salvo ... -o dignitatis tuae hortamur, ut *eqs.* (EDICT. imp. Constant. [CIL III 12043] 15. VEG. mil. 3, 8, 14. COD. Theod. 2, 14, 1 clarissimae -a d. 6, 17, 1 vicariae d. 12, 1, 25

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

d. -a insigniaque. CASSIOD. var. 7, 14, 3. *et saepe*). PANEG. 9, 15, 4 palatini h o n o r i s -um oratoriae professioni salvum et incolume servantes (9, 16, 4 salvo h. mei -o. COD. Theod. 6, 23, 1. *al.*). SYMM. rel. 27, 2 *quidam* fultus p a l a t i n a e m i l i t i a e -o (COD. Theod. 7, 6, 1. 12, 6, 4. *sine adi.*: COD. Theod. 6, 26, 9 -a honoresque peractae m. 12, 1, 134 m. -a, ... honorum suffragia. NOVELL. Theod. 25, 3. *al.*). COD. Theod. 12, 1, 134 qui *curiales* ... se o f f i c i o r u m -is ... adgregarunt (CASSIOD. var. 1, 22, 3). 16, 10, 11 iudex ... fretus -o p o t e s t a t i s (CONC. Rom. a. 501 p. 428, 8 p. suae, *sc. papae*, -a. ALC. AVIT. epist. 55 p. 85, 3 iuris summa p.que -o). *al.* ⓒ *legis, principis conferentis*: COD. Theod. 6, 35, 3 pr. *palatinos quosdam* ⌊ad l e g u m nostrarum -a volumus pertinere⌋, ut nec ipsi nec filii ... ad curiam ... devocentur ([⌊ ⌋ -a volumus habere *loco gemino* COD. Iust. 12, 28, 2 pr.]. 9, 42, 9, 1 Papiae ... l. -is destituta *mater.* 16, 2, 46 -a praeteritarum l. ecclesiae sive clericis delata. NOVELL. Theod. 25, 7. *al.; cf. l. 26*). 6, 36, 1 quos *palatinos* e d i c t i nostri iam dudum certa -a superfundunt (*ibid. iterum*). 10, 19, 9 novelli statuti ... -o. 13, 3, 4 veterum -a p r i n c i p u m circa vos (16, 8, 17 secundum veterum p. statuta -a. CASSIOD. var. 4, 26, 2).

(II) *per adi.*: SCAEV. dig. 11, 7, 46, 2 ei, cui vestimenta legantur, si in funus erogata sint, utilem actionem in heredem dandam placuit et -um funerarium (*cf. p. 1402, 15*). TERT. praescr. 40 l. 13 sacerdotalia officia et insignia et -a. COD. Theod. 4, 8, 9 quos nec honor aliquis nec ... -um m i l i t a r e defendit (12, 1, 125 NOVELL. Valent. 36, 5). CONST. Sirmond. 6 *ut* circa e c c l e s i a s t i c a -a veterum principum statuta serventur (EPIST. pontif. 721 Cassiod. var. add. 1, 5 p. 390 Mo. *ut clerici quidam* e. -a respuentes ... ad iudicia publica convolarent). COD. Iust. 10, 32, 64 pr. (*imp. Zenone*) legitima vel ex constitutionibus data -a. 7, 37, 3, 4 imperiale ... -um. *al.*

(III) *per acc. c. inf.*: HIL. in Matth. 17, 11 *Christus* terreni -i posuit exemplum: censu ac tributis regum filios non teneri (*Matth. 17, 24 sq.; opp.* legi).

γ *q u i s (quid) -o u t a t u r, sc. per gen.* (*saepe ita, ut simul genus -i respiciatur; cf. adi. l. 18 sqq. et praepos.* circa *p. 1405, 30*): TAC. ann. 3, 28, 3 ut, si a -is parentum cessaretur, ... populus vacantia teneret (*lege Papia Poppaea*). SVET. Aug. 93 *cum* de -o s a c e r d o t u m Atticae Cereris cognosceret (CALP. decl. 26 them. RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 13, 1 vel aetatis praerogativa vel -o s. [*Migne gr. 35, 980*^{C} νόμῳ]. *aliter p. 1404, 8*). CALP. decl. 15 -a viri fortis (COD. Theod. 8, 4, 28 ut is, qui ... susceptis armis insudaverit, ... -a et praemia v. f. expectet). IVLIAN. dig. 29, 1, 20, 1 testamentum *quoddam* ... ad -a m i l i t u m non pertinebit (PAPIN. dig. 26, 7, 40 -um m. ad alienam iniuriam porrigi non oportet. 28, 6, 15. *cf.* MEN. dig. 49, 18, 1 veteranorum -um ... habet praerogativam, ut *eqs.*). COD. Iust. 7, 8, 2 (*a. 193/211*) *servus a debitore manumissus* -o f i s c i obligatus (7, 73, 2 [*a. 213*] in eius bona cessat -um f. [*antea*: ius f.]. VLP. dig. 49, 14, 33 [*cf. dig. 49, 14 rubr.* de iure f.]. *al.*). MOD. dig. 50, 17, 196 -a quaedam causae sunt, quaedam personae. AMBR. obit. Valent. 52 ante diem mortis t e m p l o r u m -a denegavit (55). COD. Theod. 4, 12, 3 *qui patre servo fiscali, matre ingenua nascuntur*, patroni ... -o tenebuntur. 11, 16, 21 -a venerabilis e c c l e s i a e, quae divi principes contulerunt, inminui (16, 2, 34. 16, 2, 47 -a ecclesiarum [vel clericorum *add.* CONST. Sirmond. 6] omnium. *al.*). 12, 1, 163 ii clerici, quibus c l e r i c o r u m -a non debentur (16, 2, 15 pr. *al.*). 14, 4, 8, 3 -a u r b i s Romae (NOVELL. Valent. 34, 5 u. aeternae. COD. Iust. 11, 21 rubr. de -is u. Constantinopolitanae [*cf. 11, 21, 1* Romae veteris praerogativa laetetur]. *al.*). LEO M. serm. 4, 3 (*item* 83, 2) manet ... P e t r i (*i. episcopi Romani*) -um, ubicumque ex ipsius fertur aequitate iudicium (EPIST. pontif. 721 Cassiod. var. add. 1, 5 p. 391 Mo. -a beati apostoli P., quae divinis humanisque legibus concessit antiquitas). *al.*

2 *l a x i u s respiciuntur varia iura e x t e r n o r u m* (*pauca selecta, ceterum v. sub II; cf. etiam quae p. 1401, 68 monuimus*): IVST. 2, 10, 2 ex his *Darii filiis* Ariamenes maximus natu a e t a t i s -o regnum sibi vindicabat (AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 15 senior Esau praerogativam sibi benedictionis -o a. exposcit). PHILO quaest. in gen. 4, 202 usurpando -um alterius (*sc. Esau primogeniti, cf. l. 59; gr.* γέρας). HIER. epist. 64, 2, 5 (*respicitur lev. 21, 10 sqq.*) pontifex ... quantis polleat -is. VVLG. Ruth 4, 6 (*propinquus Ruth ad Booz*) cedo iure propinquitatis ...; tu meo utere -o. *al.*

II *imagine iuris saepe sublucente t r a n s f e r t u r a d q u a m l i b e t p r a e s t a n t i a m, h o n o r e m, p o t e s t a t e m sim.* (*fere bonorum vel eorum, qui [quae] bonis ornantur; cum acumine dicuntur -o uti nocentes vel miseri quidam vel ipsa mala p. 1404, 13. 26. 44*): **A** *-o u t u n t u r h o m i n e s* (*anima p. 1404, 10, provincia p. 1404, 16*): **1** *v a r i i, q u i p r a e s t a n t*: **a** *q u o l i b e t m o d o*: SEN. dial. 2, 3, 2 si dicis illum *sapientem iniurias* aequo animo laturum, nullum habet -um: contigit illi res vulgaris ..., patientia. TERT. anim. 31, 6 si -um philosophorum est *metempsychosis.* adv. Iud. 1, 4 (*de Iudaeis et gentilibus*) uterque ... et populus et gens est appellatus (*gen. 25, 23*), ne de nominis appellatione -um g r a t i a e sibi quis audeat defendere (resurr. 41, 6 HIER. epist. 54, 10, 3. VINCENT. LER. comm. 15, 6 divinae g. -is et speciali gloria *Mariae. al.*). orat. 22 p. 195, 11 (*antea*: virgines, quas pueritia defendit) *a velamento* excusetur ... aetas, quae sexum suum ignorat: simplicitatis -um teneat. pall. 4, 10 ob notam vittae et -um galeri Cereri initiantur. resurr. 5, 9 ex -o n o m i n i s, *q. e. 'homo'* (HIER. in Ezech. 48, 10 l. 1635 *levitarum*). adv. Val. 30, 1 non de -o status possidemus *salutem* (*opp.* suffragio actus). AMBR. Noe 13, 43 *mulier* numeri ... potioris, *sc. virorum*, obnoxia -o (*cf.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 173 *Adam*, qui per -um sexus magisterium occupasset delicti). HIER. epist. 123, 5, 9 sacerdotum hoc tantum esse -um, ut non admittatur ad altare *digamus.* AVG. nupt. et concup. 2, 4, 13 *concubitus* non minus benedictionis quam institutionis -o vindicatur. CLAVD. MAM. anim. 3, 5 p. 161, 22 anima inlocalitatis -um non amittit, cum corpore moriente discedit. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 6 si quo modo valeat *diabolus* hominem indulto nudare -o, *sc. libertate. al.* *in m a l a m p a r t e m vel ironice*: TERT. carn. 15 l. 1 licuit ... Valentino ex -o haeretico carnem Christi spiritalem comminisci (*cf. 1 l. 18* licentia haeretica). monog. 17, 1 *psychici sim.* habebunt ... speciosum -um, carnis usquequaque imbecillitatem. PANEG. 2, 24, 4 *Gallia*, ex omnibus terris ... haud iniuria tibi vindicas -um miseriarum. AVG. c. Faust. 22, 15 -o ... diabolico *haereticorum. al.* **b** *v i r t u t e vel m e r i t i s* (*vitio l. 26*): HIER. in Ezech. 44, 22 l. 1818 ex quibus (*Ezech. 44, 25*) intellegimus -um v i r g i n a l e (lib. 13 praef. l. 38 -o virginali et victus continentia *Eustochii. cf.* v i r g i n i t a t i s -um: CASSIAN. conl. 16, 14, 3 v. -um et carnis incorruptio *Ioh. apostoli.* VITAE patr. Iurens. 13). in Ier. 6, 35, 3 quantis v i r t u t u m -is discipulus Baruch Hieremiae ministraverit (SACR. Gelas. 147). RVFIN. hist. 2, 1, 2 *Iacobus* et Iustus cognominatus est ... virtutum merito et insignis vitae -o (*cf. gr.* δι' ἀρετῆς ... προτερήματα). LEO M. serm. 56, 3 Iudam Scarioth, qui -o perfidiae obtinuerat in facinore principatum (*cf. l. 13 sqq.*). CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 123, 4 *indocti* s c i e n t i a e nihilo minus -um sibi vindicant (2, 10 p. 139, 8 praetento s. -o). *al.* **c** *g e n e r e sim.* (*cf. l. 38*): SOL. 27, 42 paterni sanguinis -um. HIER. epist. 54, 1, 2 habes ... generis tui grande -um, quod ... nulla vel rara *mulier* vestrae familiae scribitur secundos nosse concubitus. 108, 4, 1 saeculi hominis suspiciunt eos, qui his pollent -is, *sc. generis nobilis.* virg. Mar. 15 *fratres domini appellantur quidam* cognatione, non affectu, (non *ins. fere codd.*) gentis -o, non natura. *al.*

2 *I u d a e i, sc. populus a deo electus*: HIL. in Matth. 11, 10 primis ... Iudaeis oportuit praedicari, sed -o praedicationis infidelitatis cumulatur invidia. 15, 4 dominus ... Israel (*dat.*) -um salutis reservans. HIER. in Ier. 2, 99, 2 non propter g e n e r i s -a ..., sed propter oboedientiam ... efficitur ... Israhel populus *dei* (CHROMAT. in Matth. 10, 3). 5, 53, 3 *non* meretur -um gentis Israheliticae, qui ceteris gentibus ... maiora peccavit (*sc. Sedecia rex Iuda*). PELAG. in Rom. 2, 11 p. 22, 18 *ne* Iudaei *sibi* de legis et circumcisionis -o blandiantur. *al.*

B *-o munitae sunt ipsae res* (*arbores l. 63 sq.*): **1** *eo quod dominantur, o b s t r i n g u n t* (*sc. de malis, noxiis*): GELL. 12, 13, 29 *'intra kalendas' dicitur non* quasi -o quodam inscitae c o n s u e t u d i n i s, sed certa rationis observatione (ALC. AVIT. epist. 6 p. 34, 34 si quis ... sectam melius credendo commutet nec teneatur -o c.). AMBR. Noe 3, 7^b (*in lacuna suppleta ex* Aug. c. Iulian. 2, 2, 4. c. Pelag. 4, 11, 29) *Christus non* potuit iustus esse, ... nisi natus ex virgine generationis obnoxiae -o minime teneretur (*postea*: naturae communis vincula. *ad A spectat, si* generatio *metonym. genus humanum significat; ad rem cf. p. 1405, 4*). **2** *eo quod o r n a n t u r, i n s i g n e s s u n t*: TERT. anim. 54, 2 (*Plato* παιδεραστὰς *in caelo collocat*) adeo ... inter philosophos magnum habet -um impuritas. bapt. 9, 1 ⌊quot⌋ ... patrocinia naturae, ⌊quot⌋ -a gratiae ... religionem aquae ordinaverunt! (⌊ ⌋ quod *trad.*). adv. Marc. 4, 12 p. 454, 11 -um donatum sabbato a primordio ..., veniam ieiunii (*cf.* PHILO vita contempl. 36 *ieiunantes* sacratissimam diem septimam credentes praesentiori -o remunerantur *eam, sc. cibum sumentes* [*gr.* ἐξαιρέτου γέρως]. HIER. in Ezech. 46, 1 l. 428). orat. 9 *oratio a Christo ordinata* suo -o ascendit in caelum. ZENO 1, 3, 4 solus octavus dies a deo circumcisionis -um ... accepit. AMBR. hex. 1, 7, 27 terra ... isdem ... aeternitatis, quibus deus, -is honoratur (*cf. gr. p. 32*^{A} τῶν αὐτῶν πρεσβείων ἀξιουμένη, EVSTATH. Basil. hex. 1, 2, 2 iisdem ... -is digna). 3, 11, 47 in singulis *arboribus primordiale* -um natura tenuit *folia non amittendi* (*postea*: praerogativa. *cf.* 3, 16, 68 *pinea* -a accepta custodit). AVG. civ. 21, 25 tit. *an haeretici sim.* possint -o sacramentorum remissionem aeterni sperare supplicii. EVSTATH. Basil. hex. 1, 7, 6 (*ad gen. 1, 1*) *deus* caelo ... ⌊-a digniora⌋ contribuens, terram vero secundo in creaturarum loco constituens (⌊ ⌋ *gr.* τὰ πρεσβεῖα τῆς γενέσεως, *cf. Ambr. hex. 1, 6, 20* praerogativa generationis). 2, 8, 3 *'facta est vespera' dixit*, ut nativitatis diurnae -a reservaret (*gr. ut supra, Ambr. hex. 1, 10, 36* praerogativam et primatus nativitatis). 4, 5, 14 iure vocabuli huius (*sc. terrae*) -is honoratur *arida. al.*

C *-um habet d e u s, Christus sim.* (*usu christ. praeter p. 1405, 3. cf. l. 61; aliter p. 1402, 10*): HIL. trin. 5, 34 *sec. Arianos caret* his omnibus filius ..., quae ad -um solitariae in patre maiestatis sunt praedicata (*item de sorte Christi a deo patre aliena*: 7, 26 l. 29 *si* aliquid ... repperiri potest simile ei

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

…, amisit -um dei. 11, 8 cessante -o). 6, 18 *Christus Arianorum* unigenitus ex -o, primogenitus ex ordine. CLAVD. DON. Aen. 1, 250 p. 57, 23 (*loq. Venus*) *apud te, Iuppiter,* -um primi gradus habere debuimus. AMBR. symb. 3 *filius dei homo factus est,* sed habet singulare -um generationis suae. FAVST. REI. spir. 1, 10 p. 117, 16 alia pater ipse per se, alia specialiter per filium, alia per spiritum sanctum – licet sub -o potentiae communis – operatur. 1, 13 p. 128, 12 quod … spiritus sanctus 'a patre procedit' (*Ioh. 15, 26*), tria in eo -a deitatis ostendit, id est, ut *eqs.* (*cf.* EVSEB. GALLIC. hom. app. 2, 3 ad solius divinitatis -um credulitatis obsequium ⟨pertinet⟩ [*suppl. Caspari; aliter Glorie*]). 2, 3 p. 137, 15 diversis modis spiritus intellegitur, quando non cum -is suis specialiter designatur. 2, 4 p. 139, 10 spiritum sanctum cum patre et filio unum maiestatis noveris possidere -um. EVSEB. GALLIC. hom. 76, 12 sicut patri et filio, ita et spiritui sancto defertur credulitatis -um (*cf. l. 9*). *al.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *determinationes* (*sub b-d fere pendentes ab integra locutione velut* -um est, -um habere); *accedit*: **a** *gen. (hic illic notionis ambiguae; cf. etiam adi. pro gen. p. 1403, 18. 1404, 20. al.); indicatur: ad quid -um concedatur: p. 1402, 43. 1404, 60 sq. al. qua lege, quo titulo sim. -um conferatur: p. 1403, 10. 1404, 9 sq. al. cui officio, muneri sim. -um debeatur: p. 1402, 62 sq. 67. 1404, 25. al. quis (quid) -o praeditus sit: p. 1403, 30. 71. al. quas condiciones -um respiciat, qua in re consistat sim. (fere per gen. explic.): l. 13. p. 1402, 59. 1404, 17. al. quis -um conferat: l. 32. p. 1403, 16.* **b** *enunt. secund.: fin.: p. 1401, 61. 1402, 32; addas e. g.* FAVST. REI. spir. 2, 1 p. 132, 7. *quod: l. 67. p. 1404, 30 et* HIER. epist. 119, 10, 7. **c** (*acc. c.*) *inf.: p. 1402, 26. 1403, 27.* **d** *praepos.*: in *c. abl.*: PAPIN. dig. 16, 3, 8 -um exercetur non in ea tantum quantitate …, sed in omnibus fraudatoris facultatibus. 42, 5, 37 *civitas quaedam* lege sua -um in bonis defuncti debitoris accepit (VLP. dig. 24, 3, 22, 13 quasi -um in b. viri mulieri *concedere.* 27, 8, 1, 14 PAVL. dig. 26, 7, 44, 1. *al.*). *al.* circa: COD. Theod. 13, 3, 4 *v. p. 1403, 16.* CONC. Carth. a. 525 p. 261 l. 257 retractatis c. me tuae honorificentiae (*sc. papae*) -is. EDICT. Theodor. 143 c. Iudaeos -a … delata.

2 *iuncturae verbales potiores* (*v. etiam p. 1401, 38*): **a** *-um mereri, accipere, dare, decernere sim.*: SEN. contr. 7, 4, 3 *patri sunt* omnia -a data (*al., v. vol. V 1, 1676, 66 sq.; addas e. g.* EPIST. imp. Traian. dig. 29, 1, 24). FRONTIN. aq. 107, 2 balneis … -um … concedebatur (SVET. Vesp. 8, 5 VLP. dig. 24, 3, 22, 13. *al.*). PAPIN. dig. 42, 5, 37 -um … accepit *civitas* (ZENO 1, 3, 4 AMBR. hex. 3, 11, 47. *al.*). CALL. dig. 27, 1, 17, 3 nisi … -um eis indultum sit (*al., v. vol. VII 1, 1253, 66 sq.*). PAVL. dig. 27, 10, 15, 1 -um consequuntur *quidam* (COD. Theod. 6, 23, 4, 1 CASSIOD. var. 7, 30, 2. *al.*). TERT. apol. 29, 3 *deis* aliquid … -i confert *Caesar* (COD. Theod. 11, 16, 21. *al.*; *cf.* deferre: COD. Theod. 12, 1, 60. 13, 3, 17. 13, 5, 7. 16, 2, 46 NOVELL. Theod. 25 pr. Valent. 32, 7. *al.*). VLP. dig. 1, 3, 31 principes … illi -a tribuunt (HERMOG. dig. 23, 3, 74 COD. Theod. 6, 26, 9. *al.*). SYMM. epist. 5, 62 si -o honoraveris senatum (AMBR. hex. 1, 7, 27 COD. Theod. 6, 23, 4 pr. *al.*). HIER. in Ier. 5, 53, 3 meretur -um …, qui *eqs.* (COD. Theod. 6, 23, 3 COD. Iust. 7, 37, 3, 4. *al.*). COD. Theod. 6, 26, 11 -is, quae … principes … praestiterunt (13, 3, 17. COD. Iust. 1, 2, 12 pr. [*a. 451*]. *al.*). **b** *-um habere, servare sim.*: SEN. dial. 2, 3, 2 *sapiens* nullum habet -um (QVINT. decl. 331, 25. 376, 3 PS. QVINT. decl. 10, 10 PLIN. epist. 10, 47, 1. *et passim; c. praedic.*: COD. Iust. 10, 32, 64, 1 [*imp. Zenone*] habeant integra illibataque -a. *pro subi. est res e. g. p. 1402, 15*). SVET. Aug. 45, 3 athletis … conservavit -a (PAVL. dig. 42, 5, 23 COD. Theod. 4, 10, 3. *al.*; *cf.* servare: PAVL. dig. 26, 7, 44, 1. 27, 10, 15, 1 COD. Theod. 16, 2, 46. *al.*; reservare: HIL. in Matth. 15, 4. 21, 4 in … commerciis. CANON. Turner I p. 120 rec. II *et* III. *al.*). PAPIN. dig. 5, 1, 39, 1 -o … uti non potest (VLP. dig. 2, 8, 7 pr. [*ex epist. imp. Ant. Pii*]. 5, 1, 2, 5 [*e Marcello*]. VVLG. Ruth 4, 6 COD. Theod. 6, 36, 1. *al.*). 16, 3, 8 -um exercetur (49, 14, 37. *al.*). *al.* **c** *-o munire, se defendere sim.*: PAPIN. dig. 27, 1, 30, 2 qui -o subnixus est (frg. Vat. 224 VLP. frg. Vat. 220. COD. Iust. 6, 24, 8 [*a. 290*]. *al.*). 31, 69, 2 *non interest, an tutor* -o excusetur (VLP. dig. 5, 1, 19 pr. COD. Theod. 3, 17, 4, 3. *al.*). CIL X 3704, 3 (*saec. II?*) -o sacerdoti … munitus (VLP. dig. 38, 17, 2, 32 VEG. mil. 2, 7, 11 AVG. c. Parm. 2, 10, 21. *al.*). FRG. Vat. 152 (*ex Vlp.?*) -a … praetendunt *liberti* (*al., v. p. 983, 15 sqq.*). COD. Theod. 8, 8, 9 ut *quidam* hoc se -o … defendat, quod *eqs.* (9, 5, 1 pr. 12, 1, 114 AVG. c. Parm. 3, 4, 21. *al.*).

3 *epitheta selecta*: competens: COD. Theod. 11, 16, 14. COD. Iust. 12, 29, 2 pr. (*a. 474*). CASSIOD. var. 7, 30, 2. *al.* integrum (*praedic.*): COD. Theod. 6, 26, 11. FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 47, 27 (pervigilia *trad.*). COD. Iust. 10, 32, 64 pr. (*imp. Zenone*) illibataque. *al.* naturale: CHALC. transl. p. 19^A COD. Iust. 4, 18, 2, 1. proprium: VLP. dig. 5, 1, 19 pr. COD. Iust. 4, 52, 2 (*imp. Gord.*). CANON. Turner I p. 120 rec. II *et* III. *al.* salvum (*praedic.*): TRAIAN. Plin. epist. 10, 48, 2 EPIST. imp. Diocl. Paneg. 9, 14, 4 COD. Theod. 11, 23, 3. *al.* singulare: AMBR. symb. 3 PETR. CHRYS. serm. 89, 2 EVSEB. GALLIC. hom. 65, 2. *al.* speciale: COD. Iust. 6, 24, 8 (*a. 290*). 10, 4, 6 (*imp. Diocl. et Maxim.*). AMBR. fid. 5, 6, 84 RVFIN. hist. 1, 10, 7. *al.*

deriv.: privilegiarius; *cf.* primilegium. *Marchionni.*

[prīvimeris, -e, *compos. a* privus *et* μέρος, *vix recte coni. loco corrupto* ISID. orig. 11, 3, 8 *v. supra p. 737, 47.***]** *Bk.*

^ℵ**prīvo,** -āvī, -ātum, -āre. [*a* privus; *de notione originaria v. l. 26 sqq. Fo.*] *scribitur* preiv- CE 963, 9 (*a. 12 a. Chr.*), *cf.* i *longam* CE 1948, 6 (*non ante saec. II*); prib- CIL X 672, 1 (*a. 367*). EPIPHAN. SCHOL. Phil. Carp. in cant. praef. l. 23 (*cod. saec. VI^2*). *al.* NOT. Tir. 40, 1 -at. *mire inter deponentia laudatur* PROB. app. gramm. IV 203, 37.

de notione: PAVL. FEST. p. 226 *v. supra p. 1389, 4.* SYNON. Cic. p. 423, 23 evertit. spoliavit. nudavit. exuit. -vit. eripuit. abstulit. orbavit. desolavit. viduavit (*cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 10, 11 'viduatus faretra', id est -tus). p. 431, 33 interit … e vita decessit. -tus ⟨est⟩ luce. 436, 24 orbatus. -tus … evolutus … naufragus. GLOSS. στερῶ. στερίσκω. ἀποστερῶ. -or: στέρομαι. -at: fraudat, alienat, subtrahit. -vit: eripuit. alienavit vel abstulit. -ari: στέρεσθαι. -tus: στερηθείς. *legitur in versibus apud* PLAVT. (*sexies*) *aliosque scaenicos veteres,* LVCIL., LVCR. (*17^ies*), *postea perraro, sc. singulis vel binis locis apud* HOR. sat., OV., PHAEDR., LVCAN., HOMER., STAT. *al.* (spoliare *saepius*), *in oratione soluta inde a* RHET. Her., *saepe apud* CIC., APVL. met., ARNOB., AVG., CASSIOD., GREG. M. *et in sermone iuris, singulis locis apud* CAES., SALL., PLIN. *mai.*, TAC., *omnino deest e. g.* LIV., SEN. *utrique,* CVRT., PLIN. *min.* [*loco coniecturis vexato*: CAECIL. com. 148 quae *uxor* mihi quidquid placet, eo †priuatu uim *eqs.* (-tum it *Thysius, alii alia*).]

notio originaria fuit fere i. q. privum facere (cf. l. 7), ut spectaverit ad quamlibet separationem (sc. non solum vi factam, v. l. 36 sqq.); itaque olim fortasse duabus structuris praeditum fuit, sc. obi. significante aut id, unde separatur, aufertur aliquid, aut id ipsum, quod separatur; quarum prior postea quasi sola in usu fuit (v. sub I), alterius perpauca exempla exstant (v. sub II et III) vix vestigia usus prisci praebentia, quae potius servata sunt in p. p. p. privatus *et in adv.* privatim, *v. p. 1384, 9. 1389, 19.*

I *usu sollemni, sc. pro obi. est vel subauditur persona (rarius res), cui aliquid adimitur, ut sit fere i. q.* στερεῖν *(quod gr. resp., nisi aliud adnotavimus),* *spoliare, orbare* (*quae iuxta ponuntur p. 1407, 51. 1408, 71. 72. 1409, 35; tamen ab his verbis distinguitur* -are *eo quod nonnumquam in bonam vel neutram partem dicitur [v. A2 et B2] et quod aetate priore praevalent formae act.; aliter ac* spoliare *nec de praedantibus nec de exuvias vel vestes detrahentibus dicitur et perraro c. solo obi. ponitur; usus verbi q. e.* orbare *sollemnes occupat p. 1407, 73 sqq. 1409, 10 sqq.*). *saepe nimirum respiciuntur bona, possessa ablata (sc. vi, fraude sim., sed etiam modo legali, imprimis in sermone iuris), sed haud raro etiam ea, quae alicui negantur vel non contingunt, sperata quae non eveniunt (e. g. p. 1407, 34. 37. 41 sqq. 68 sqq. 1408, 15 sq. 1409, 27, cf. etiam B1a, B1c, B2; actiones impeditas v. p. 1407, 50 sqq. 60. 65; p. p. p.* -tus *de statu eius, qui caret aliqua re, saepius sub A1b et B, ceterum e. g. p. 1407, 61, audacius etiam stirps praes. p. 1408, 21. 1409, 13).* *subi. est res* RHET. Her. 4, 22, 31 *et p. 1407, 60. 64. al.; refl. ponitur* ENN. scaen. 197 CIC. Pis. 15 *et saepius, mediopass. fort. p. 1409, 30; obi. omittitur e. g. p. 1407, 34. 1408, 23. 1409, 44 sqq. indicatur id, quod aufertur per: abl. passim, gen. p. 1408, 10. 1409, 13, praepos.* ab *saepius inde ab* IREN., CYPR., *v. p. 1407, 12. 18. 46. 1408, 22. 57. 1409, 1. 3. 29. al.,* de *p. 1407, 14. 19. 70. 1409, 15 et* VET. LAT. Sirach 28, 19 (Aug. spec. 23 p. 143, 1). CANON. Turner II p. 21 rec. II. *al.,* ex *p. 1408, 54, cf. adv.* unde ISID. orig. 2, 31, 6; *non indicatur p. 1407, 21. 1408, 23. 1409, 44 sqq., addas* NOVELL. Iust. 22, 11 (*si recte trad.*). *denique nota abundantiam l. 75 (per abl. instr.). p. 1408, 5 (indicato effectu per praepos.* sine*) et lusum verborum c.* privatus *p. 1409, 26.*

A *generatim*: **1** *adimuntur bona, commoda sim.* (*etiam futura, e. g. p. 1407, 37. 72*): **a** *-antur animantes eorumve coetus vel animi sim.* (*respiciuntur et res et animantes e. g. p. 1408, 28*): **α** *rebus*: ① *pecunia, possessionibus, bonis sim.*: PLAVT. Asin. 159 istum portitorem (*lenam*) -bo portorio. Poen. 775 compositast fallacia, ut eo *auro* me -ent (TITIN. com. 2). Truc. 574 meretrix meum erum … sua blanditia … -bit bonis, luce, honore atque amicis (CIC. Quinct. 74. fin. 5, 31 vitae b. Att. 3, 15, 2. VET. LAT. psalm. 83, 13 [cod. 300. *al., sim.* VVLG.]. IREN. 5, 28, 1 [*sc. aeternis*]. *al.*; *cf.* CIC. Tusc. 1, 87 bonis rebus). CAES. STRAB. or. frg. Prisc. gramm. II 170, 23 Messalas domo deflagrata penore volebamus -are. CIC. Verr. II 2, 80 pecunia (*v. p. 1407, 75*). 5, 124 ornamentis (*v. p. 1407, 75*). Pis. 41 publicanos … fortunis (VLP. frg. Vat. 158 pupillos). VAL. MAX. 7, 3, 4 *Antiochum* tota classe. APVL. met. 1, 7, 6 omnibus. 9, 38, 3 -to suis possessionibus paupere (VLP. dig. 41, 2, 13 pr. ne ipse *fugitivus* nos -et possessione. IVST. 24, 2, 1 *Arsinoem* urbem p. COD. Iust. 8, 10, 6 pr. [*a. 321*] ea p., *sc. rure. al.*). *al.* *nota abundantiam* (*genere quodam fig. etymol., v. Hofmann-Szantyr 124 sq.*): CASSIOD. var. 2, 25, 2 possessionum … suarum amissione -ti sunt (in psalm. 105, 10 l. 220).

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(II) *iure, honore, potestate sim.* (*possessione v. supra*): Plavt. Truc. 574 (*v. p. 1406, 64*) honore (Cic. Cluent. 119 [*v. infra*]. Svet. Nero 34, 1 [*v. infra*]. 43, 2 consules ante tempus -vit h. Firm. math. 3, 5, 6 *reges.* Symm. epist. 4, 53. 5, 41, 1 Epictetus togae forensis h. -tus est. *et saepius*). Rhet. Her. 2, 12, 17 populum suffragio et magistratum consilio -asti, cum pontes disturbasti (Cic. leg. agr. 2, 17 [*bis*]. *cf. l. 9*). Cic. Cluent. 119 damnati ... honore ac dignitate -antur (Mur. 87 Hist. Avg. Hadr. 24, 7. *al.*). or. frg. A 7, 37 *virum honestum* communi et cotidiano iure (Fest. p. 177 suffragii i. Cod. Theod. 3, 8, 1. *al.*). fam. 5, 2, 7 *Metellus tribunus Ciceronem* abeuntem magistratu contionis habendae potestate -vit (Svet. Iul. 79, 1 tribunos. Nero 34, 1 matrem ... honore omni et p. *al.*). *al.* Vell. 1, 6, 2 imperio vitaque (Svlp. Sev. chron. 1, 42, 4. Iord. Get. 111 ab i.). Lvcan. 8, 498 nos sceptris (*cf.* Fronto p. 126, 9 regno [Tert. nat. 2, 12, 15. Comm. instr. 1, 5, 2 Iuppiter ... patrem de r. -vit. *al.*]). Svet. Aug. 47 *urbes* libertate -vit (Papin. dig. 26, 5, 13, 1 impuberem. 34, 9, 5, 15. *al.*). *et saepius.* *in ecclesia e. g.* Hier. epist. 52, 10, 3 qui ... deformis est, -etur sacerdotio (Conc.[S] II 3, 1 p. 240, 25. *al.*). Canon. Turner I p. 115 rec. IV *clericus delinquens* -bitur a loco (cesset a clero *vel sim. aliae rec.; gr. Mansi 2, 669*[A] πεπαύσθω. *similia respondent* p. 139 rec. III -bitur de l. diaconii). Greg. M. epist. 13, 9 l. 41 abbatem ... nullo modo -andum deponendumque esse censemus (*item sine abl. de eo, qui dignitate eximitur*: 13, 10 l. 38. 13, 11 l. 39). *al.*

(III) *vita* (*plerumque vi quadam; causa non indicata e. g.* Novell. Valent. 21, 2, 5 Iord. Get. 244 CE 445, 5): Plavt. Men. 905 anima -bo virum (Enn. scaen. 197 *ferro* me a. -em. Hil. in psalm. 118 gimel 8 p. 382, 19). Truc. 574 luce ([*hyperbolice, v. p. 1406, 64*]. Cic. Quinct. 74 S. Rosc. 63 Paneg. 6, 10, 7. *al.*). Rhet. Her. 4, 16, 23 maiores ... comparaverunt, ut neminem regem *captum* ... vita -rent (*al.* Cic. Verr. II 5, 103. de orat. 3, 9 se ipse [Tac. ann. 4, 30, 2]. *et decies.* Lvcr. 5, 997 eos v. -arant vermina saeva. Nep. reg. 3, 4. *al., cf. p. 1409, 73; apud Christianos c. respectu vitae aeternae*: Iren. 5, 14, 4 Anon. in Matth. 4 p. 27, 15). Vell. 2, 87, 2 Pompeium ... spiritu (Vet. Lat. Esth. 16, 12 [cod. 151. *al., sim.* Vvlg.]). *al.*

(IV) *variis rebus*: (A) *corporeis*: Plavt. Truc. 618 donis -tus sum, *sc. quae meretrix ingrata habet.* Lvcil. 474 pane et viscere -o (*sc. populum? milites? adi.* privus *intellexit Leo, Götting. gel. Anz. 168, 1906, 851*). 787 *iudex* ἀρχαῖς hominem et stoechiis simul -bit, igni cum et aqua interdixerit (790). Cic. Verr. II 3, 48 ut ... in posterum fructu illo commodoque rei frumentariae populum Romanum -res (Vitr. 8, 3, 28 frumenti f. *cf. infra l. 57*). div. 2, 37 (*ironice de victima sine corde inventa*) an quod adspexerit *taurus* ... excordem Caesarem, ipse corde -tus est? Lvcr. 1, 1038 -ta cibo natura animantum diffluit amittens corpus (Ps. Avg. hypomn. 5, 5 l. 275 [*in imag. de eucharistia*]. Pallad. hist. mon. II 9 p. 355[A] *mulier in equum mutata* -batur c.). Bell. Hisp. 26, 6 *adversarii* commeatu -ti necessario (Nep. Milt. 7, 2 Phoc. 2, 4). Colvm. 3, 20, 2 vindemia (-am *var. l.*). Apvl. met. 1, 25, 6 et nummis ... et cena (Iren. 4, 39, 3 [*sec. Matth. 22, 3*] semetipsos ... a regia c. [*abl. nudus var. l.*]). *al.* (B) *incorporeis* (*affectibus e. g. l. 47. 53. 55*): Rhet. Her. 4, 37, 49 *alicuius* amicitia ... vos me -astis. 4, 39, 51 filii parvi -ti patris *damnati* auxilio (Bell. Hisp. 24, 5 *adversarii* omni a. -ti. Nep. Epam. 6, 4). Cic. leg. agr. 2, 99 Pompeium ... *populi* conspectu (Mur. 89 suorum consuetudine c.que. *cf.* fam. 4, 9, 3 *patriam* multis claris viris orbatam *non* -are etiam aspectu tuo [Cod. Theod. 9, 40, 22 lucis a. Iord. Get. 207]). fin. 1, 23 quod *Torquatus* ... securi percussit filium, -visse se etiam videtur multis voluptatibus (1, 43 Cato 15. fam. 9, 24, 2 magna ... te delectatione et v. -asti. Avg. civ. 8, 14 p. 341, 28 ludorum scaenicorum v.). Tusc. 1, 82 spe beatioris vitae (Vet. Lat. II Macc. 3, 29 [rec. L. *al.*] spe et salute. Rvfin. hist. 3, 36, 6 spe ... martyrii [*gr.* ἀποστερήσαιεν]). Att. 1, 5, 1 quanto fructu sim -tus et forensi et domestico Luci fratris ... morte (fam. 5, 20, 4 liberalitatis f. Sall. Catil. 35, 3 f. laboris. Cod. Theod. 15, 1, 10. *al., cf. supra l. 37*). 9, 10, 1 cum me aegritudo ... somno -ret. *et saepius.* Lvcr. 3, 407 *homo* magna parte animai -tus, tamen in vita ... haeret. 3, 711 neque natali -ta videtur esse die natura animae nec funeris expers (*inde* Titvlvs Lucr. *ante* 3, 711). Pavl. Fest. p. 377 vietus: ... naturalibus -tus viribus (Cael. Avr. acut. 1, 17, 167 ut v. -et iniectio). Plin. nat. 25, 75 eos, qui biberint *nymphaeam* ..., coitu genituraque -ari. Stat. Theb. 2, 695 *augur non est* veritus prohibere ducem, sed fata monentem -vere fide (fidem *var. l.*). Gell. 19, 12, 3 animus ... adfectionum ... adminiculis ... -tus. Apvl. met. 10, 26, 3 spatio cogitandi. Cypr. epist. 73, 22 baptismi sacramento (*cf.* Conc. Carth. a. 397 p. 46 l. 264 sacramentorum purgatione -ari *infantes non baptizatos*). mortal. 17 ⌊martyrio⌋ meo -or, dum morte praevenior ([de m. *var. l.*]. Ps. Cypr. tract. 20). Symm. epist. 4, 68, 1 ut circumscriptor ... astutiae suae -etur effectu (Cod. Theod. 6, 29, 2, 2 inprobi coepti). *et saepius.*

β *animantibus* (*copiis p. 1408, 13. 20*): (I) *morte absumptis*: Plavt. Poen. 1071 *patrueli* me -tum aegre patior mortuo. Cic. Verr. II 2, 80 patre ... pecuniaque patria. 5, 124 *urbes* ornamentis ... *et* viris -vit *Verres.* fam. 2, 2. Fest. p. 182 orba apud poe⟨tas significatur -ta aliqua⟩ persona cara (*suppl. e* Pavlo). Phaedr. 3, 10, 45 orbam nato simul et -tam viro. CE 2121, 2 (*saec. I?*) o Fortuna ..., cur me -asti Iulio Fausto? Fronto p. 236, 7 filio. Apvl. Plat. 2, 22 p. 252 necessitudine (*antea*: carissimis orbatus). Vet. Lat. deut. 32, 25 (cod. 104) ⌊sine filiis -bit⌋ eos gladius (*gr.* ἀτεκνώσει. *cod. 100. al.* s. f. faciet, *Vulg.* vastabit; *spiritaliter explicat* Verec. in cant. 2, 26). Vir. ill. 60, 2 *hostes* duce. Conc. Carth. a. 397 p. 42 l. 179 parentibus. *al.* (II) *alia ratione subtractis*: Plavt. Truc. 574 amicis (*v. p. 1406, 64*). Caecil. com. 156 (*loq. uxor*) paelice ut meum -rem virum. Afran. com. 152 quod vitae studium ... mihi supponebas, me cum -res tui? (privis *trad.*). Cic. Mur. 89 parente (*v. infra l. 70*). Sest. 61 ut ... se civi rem ⟨publicam⟩ -et *Cato, sc. munus ingratum recusans.* Caes. civ. 3, 90, 2 rem publicam ... exercitu. Homer. 72 *Agamemnon* Briseide -at Achillem. Cod. Iust. 6, 1, 4, 5 (*a. 317*) *dominum delinquentem* servo. Vir. ill. 1, 1 ut eum *Numitorem* subole -ret, filiam ... sacerdotem *fecit Amulius* (*cf.* Vvlg. gen. 30, 2 [*Iacobus ad Rahelem*] *deus* -vit te fructu ventris tui [fructum *var. l.*]). Pass. Theclae B 10 p. 28, 6 uxore (*gr.* ἀστοχῶν). Avg. civ. 10, 3 p. 407, 10 (*de potestate angelorum*) si ... non colit deum, misera est, quia -atur deo (13, 12 p. 571, 27 *peccato* anima -atur deo). Cassiod. Ios. antiq. 5, 214 quando ... tribus, ex qua esset *Gideon*, multitudine *militum* -retur (*i. careret, cf. gr.* ὑστερεῖν). Hist. Apoll. rec. A 7 ut *omnibus lugentibus* ... tonsores -rentur a publico (*cf. rec. B* ut ... tonsores cessarent). *al.* *absolute*: Vet. Lat. iud. 11, 35 (cod. 100; *Ieptha ad filiam*) -ans facta es ante oculos meos (*sc. me prole orbans; gr.* εἰς σκῶλον ἐγένου, *sed interpres* σκυλ- *legisse et cum* σκυλεύω *iunxisse vid.; Vulg.* decepisti me).

b *-antur res* (*fere pro hominibus positae l. 27. 41*): Cic. Cluent. 201 ut huius ... mors sepulcro patris -ta esse videatur. Lvcr. 1, 343 si *eqs.*, ... *multa* motu -ta carerent (1, 381. Arnob. nat. 6, 23 omnia ... m. interiore -ta. *cf.* 6, 15 *quod* iners fuerit ... et sensus mobilitate -tum). 2, 841 nec minus haec, *sc. colore spoliata*, animum cognoscere posse sagacem, quam quae sunt aliis rebus -ta notare. 3, 486 ut *omnia* pereant aevo -ta futuro. 4, 366 (*de umbra*) aera ... -tum lumine ([*368* lumine cassus]. 4, 371 terra ... l. -atur solis, quacumque meantes officimus. Ps. Apvl. Ascl. 18). Colvm. 5, 9, 10 omni fronde -are truncum. Firm. math. 1, 5, 12 *stellas* -are potestatibus (*cf.* 4, 19, 12 *Mars planeta* -tus licentia potestatis). 6, 31, 34 *si* sit Luna omni luminis splendore -ta (Cod. Iust. 1, 5, 10, 3 [*a. 466–72?*] *ecclesiae oratoria* omni s. -ari). Ps. Hil. libell. 5 p. 74, 27 nec haec quoque sunt -ta nominibus; nam congregatas aquas vocavit *deus* mare. Avg. civ. 13, 12 p. 571, 28 *morte* corpus -atur anima (*syn. postea*: separata). 19, 13 tit. *pax universalis* inter quaslibet perturbationes -ari non potest lege naturae. Evseb. Gallic. hom. 59, 1 *bruta pectora* sensu et ratione -ta. *al.*

2 *adimuntur mala, incommoda, ut vergat in notionem liberandi* (*liberantur res l. 48 sq. 53. 63*): Cic. leg. agr. 1, 13 hac exceptione ... unus -atur iniuria. fin. 1, 37 cum -amur dolore (Lvcr. 1, 47 [= 2, 649] *deorum natura* -ta d. omni, -ta periclis. 3, 905). Tusc. 3, 44 quaerendum ..., quem ad modum aegritudine -emus eum (Cassiod. hist. 11, 4, 4 paralyticus ... ae. repente -tus est [*Socrat. 7, 4* ἀπήλλακτο]). Att. 12, 26, 2 molestia. Lvcr. 2, 1091 natura videtur libera ... dominis -ta superbis ... sponte omnia dis agere expers. 5, 317 quae *monumenta* ... pertolerassent omnia tormenta aetatis -ta fragore. Hor. sat. 2, 7, 77 formidine. CE 963, 9 (*a. 12 a. Chr.*) pietas ..., quae me servili nomine -at. Caper gramm. VII 111, 2 privilegium *dicitur*, quod -et lege (legem, legium *var. ll.*). Gell. 12, 5, 10 sunt pleraque noxa ... et pernicie -ta (*syn.* carent). Arnob. nat. 2, 14 p. 81, 24 animas *esse* ... perpetuas et ex corporali soliditate -tas (ex *del. Gelenius*). 7, 4 p. 346, 12 si *deos* mortalium volumus fragilitate -tos. 7, 28 p. 379, 2 *deus* caret re corporis atque omni sensu et contagione -tus est. Ps. Cypr. tract. 25 *homo virgineus* ab operibus carnis -atur. Exvp. 4 Octavius ..., ut seditionibus -retur ..., Cinnam ... in exilium misit. Conc.[S] I 5 p. 254, 8 ut *Christus* nos morte -ret atque corruptione (*gr. I 1, 5 p. 17, 21* ἀπαλλάξῃ). Cassiod. hist. 10, 31, 4 (*rex ad martyrem*) obstinatione -tus nega filium fabri (*Theodoret. 5, 39, 15* ἀπαλλαγείς). Ios. antiq. 1, 75 *hominum* genus malignitate -tum (*gr.* καθαρόν. *cf.* 2, 347 hominibus ... malitia -tis [*gr.* ἀπείροις]). 4, 228 *vineae terram* laboribus aratri esse -tam (*gr.* ἀπηλλάχθαι). *al.*

B *specialia quaedam*: **1** *in sermone communi; -antur*: **a** *qui loco vel coetu quodam arceantur* (*cf. p. 1407, 18*): Ter. Phorm. 517 (*adulescens ad lenonem*) Pamphilamne *peregre vendens* hac urbe -ari sines? (Cassiod. hist. 7, 14, 3 *imperator episcopum* [*syn.* expulit]). Cic. Rab. perd. 37 patrio ⟨s⟩epulchro (Lvcan. 2, 732 *Pompeium. cf. supra l. 27*). Mur. 89 poena legis et domo et parente ... -at *Murenam* (Cypr. Demetr. 12 innoxios, iustos ... d. -as, patrimonio spolias. Cod. Theod. 9, 9, 1, 1). dom. 67 *Clodius* Pompeium foro curiaque. Vatin. 24 M. Bibulum ... spoliaras consulatu, patria -are cupiebas (Lig. 11. Vet. Lat. II Macc. 13, 11 [recc. L, V, P] p. et sancto templo [*rec. X* pellerentur]. *al.*). Mil. 75 ut *Clodius pariete ducto* sororem non modo vestibulo -ret, sed omni aditu et li-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mine. CYPR. epist. 14, 3 ne ... ab eorum *confessorum* societate -entur improbi (AVG. gen. ad litt. 11, 15 p. 347, 17 sui amor -at sancta s. turgidum spiritum). 56, 2 a nostra communicatione. COD. Theod. 9, 9, 1, 1 provinciae communione -ta *mulier* (16, 5, 49 iuris c. *haeretici.* LEO M. epist. 159, 4 ecclesiastica c. PALLAD. hist. mon. I 20 [*gr. p. 97, 20 ἀκοινωνήτους*]. *et saepe*). BENED. reg. 24, 4 -ti ... a mensae consortio. *al.* **b** *qui integritatem corporis, facultates sensuum amittunt* (*transformatione l. 17. 18*): LVCR. 6, 1209 ferro -ti parte virili (*cf.* PAVL. FEST. p. 95 se ... virilitatis parte. ARNOB. nat. 4, 28 p. 235, 6 his *partibus genitalibus.* 5, 6 p. 254, 21 *Acdestis* ipse se ... -at sexu). CIC. fin. 5, 87 *Democritus* dicitur oculis se -asse (ac. 2, 33. VAL. MAX. 5, 3 ext. 2 oculo. PHAEDR. app. 28, 14. *al.; in imag.* PHILO quaest. in gen. 4, 168 *homines* minus docti et inertes animae oculi -antur [*gen. pro abl.; sec. gr.?*]. *cf.* lumine -are: OV. Pont. 1, 1, 53 -tus l. GELL. 10, 17 tit. luminibus oculorum sese. 10, 17, 1. CYPR. GALL. exod. 850 famulum de lumine. CASSIOD. inst. 1, 5, 2. *sim. al.*). VAL. MAX. 3, 3 ext. 3 parte corporis (*sc. aure*). APVL. met. 3, 25, 1 humano gestu simul et voce -tus (*gr. 13, 6 φωνὴν ... οὐκέτι εἶχον*). 6, 23, 3 puellam ... virginitate -vit (ARNOB. nat. 4, 26 p. 232, 9). 10, 29, 1 -tus humana manu, -tus digitis. ARNOB. nat. 5, 13 p. 266, 16 ut ille se viro, haec mammarum honestate[m] -ret. CAEL. AVR. acut. 3, 5, 48 est *apoplexia* ... oppressio, ... quae sensibus -et corpora (3, 5, 53 chron. 1, 4, 72. *al. apud eundem*). **c** *qui errando, perperam agendo declinant alicunde, finem non assequuntur (notabiliora):* -ari veritate: VVLG. I Tim. 6, 5 *prava docentes,* qui v. -ti sunt (a v., veritatem *var. ll.; gr. ἀπεστερημένων, Vet. Lat. cod. 89* a v. destitutorum). AVG. conf. 12, 25, 34 ut eam *v. dei, quae omnium est,* nolimus habere privatam, ne -emur ea. EVSTATH. Basil. hex. 3, 9, 1 (*gr. τῆς ἀ. ἀποσχιζόμενοι*). CASSIOD. hist. 12, 4, 39 *quidam futura praedicens* v. *non* -tus est (*Socrat. 7, 33 διήμαρτεν*). IOS. antiq. 7, 103 p. 190 non est ... historiographus a v. -tus (*gr. ut supra*). -*ari aliis rebus*: AVG. trin. 9, 10, 15 virtute -ari atque in vitium deficere damnabile est. CASSIOD. hist. 7, 2, 27 scribendo blasphemias Christianitate -tus est (*gr. aliter; antea*: Christianitatem deseruit).

2 *magis minusve technice in philosophia (rhet. p. 1388, 6) -ant, qui (quae) negant aliquid alicui contingere (sec. gr. στερέω)*: **a** *indicatur, quo -ent*: CIC. ac. 2, 61 *Academicorum philosophia* spoliat nos iudicio, -at adprobatione omni, orbat sensibus (*nisi notione communi*). nat. deor. 1, 33 *Aristoteles* omni illum *deum* sensu -at (1, 34. *aliter p. 1408, 56*). 2, 44 *deos* omni procuratione atque actione. ARNOB. nat. 2, 26 eadem ratio ... -at immortalitate[m] has *animas.* 5, 30 quamvis eos *deos* -et sublimitate[s] caelitum, *qui terreni generis eos putat.* AVG. conf. 7, 1, 1 *deum corporeum aliquid cogitabam* per spatia locorum ..., quoniam quidquid -bam spatiis talibus, nihil mihi esse videbatur. BOETH. in herm. comm. sec. 4, 10 p. 276, 29 'est iniustus homo'; haec *propositio* enim iustitia subiectum -bit, *eqs. al.* **b** *non indicatur, quo -ent* (*saepe etiam obi. deest*): CIC. top. 48 alia contraria (*sc. ἀντίθετα*), quae -antia licet appellemus Latine, Graeci appellant *στερητικά.* praeposito enim 'in' -atur verbum ea vi, quam haberet, si 'in' praepositum non fuisset, ut 'dignitas, indignitas' *eqs.* (*item part. praes. pro adi. vel subst.*: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 28 p. 228, 42 -antia et negantia. p. 229, 1. 4. BOETH. in top. Cic. 4 p. 344, 43 cum -antibus ... syllabis). FEST. p. 229 *'pro' ponitur* ⟨pro -andi facul⟩tate, ⟨ut in propudio, prohibendo⟩ (*suppl. e* PAVLO). BOETH. anal. pr. 44b23 -are ... non contingit per ea, quae omnibus consequentia sunt (*gr. ἀποστερεῖν, opp.* construere). categ. 12a39 (*dat exemplum*) caecum ... esse -ari ... est (*opp.* habere habitum *ut* 12b2). in herm. comm. sec. 4, 10 p. 262, 20 *verbo finito* iuncta negatio totam propositionem -at ac destruit. *al.* (BOETH.).

II *usus peculiares, sc. pro obi. est res (raro persona), quae adimitur* (*servatur notio communis sub A 1, abit in notionem tollendi, auferendi sub A 2 et B 1, arripiendi sub B 2; usum reprobat* PS. ASPER gramm. suppl. 60, 29): **A** *indicatur etiam, cui aliquid adimitur*: **1** *per alterum acc.* (*quae struct. falso tradi vid. l. 20. 39 sq., cf. et var. ll. improbabiles l. 24. p. 1407, 44. 1408, 17. 52. al.*): NOVIVS Atell. 69 res vis hunc -ari pulchras, quas uti solet (*acc. testatur* NON. p. 500, 16). *addas fort.*: EPIST. pontif. 212 Lucif. epist. 5 l. 128 Athanasium ... ˌcommunionemˌ esse -andum (ˌ ˌ *abl. var. l. ab edd. recepta; cf. l. 4*). INSCR. christ. urb. Rom. 4147, 4 (*e codd.*) *rex Asa* (*III reg. 15, 13*) matrem regni -vit honores (-re *var. l.*). **2** *per praepos.* ex *vel dat.*: VET. LAT. deut. 32, 26 (cod. 100) -bo ... ex omnibus memoriam eorum (*gr. παύσω ... ἐξ, Vulg.* cessare faciam. *explicat* VEREC. in cant. 2, 27 non tantum interimit peccatores, verum etiam memoriam punitorum ex hominibus -at). psalm. 20, 3 (cod. 300) voluntatem labiorum eius non -asti ei (*gr. τὴν θέλησιν ... οὐκ ἐστέρησας αὐτόν,* Aug. *ad l.* voluntate ... -asti eum, *Vulg.* voluntate ... fraudasti eum). INSCR. Dessau 9093 (= Année Épigr. 1990 n. 797; *saec. III*) cui dii nefandi parvulo ... vita⟨m⟩ -verunt. christ. Diehl 1093, 7 (*a. 550*) ˌquem sibiˌ non sobitus -bit (*i.* -vit) transitus iste (ˌ ˌ *antistitem miseris, si recte intelleximus*).

B *non indicatur, cui aliquid adimitur*: **1** *c. solo obi.*: CANON. Turner II p. 130 recc. III *et* IV cetera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione -ari (*gr. Mansi 2, 542^C ἀφιέναι, rec. II* posse dimitti). LEX Visig. 5, 4, 20 si quis rem, ... *de qua litigatur,* ita vendiderit ..., ut absque audientia iudicantis -etur ˌdominium possessorisˌ, ipse, qui possedit, ... rem ... recipiat (ˌ ˌ *pro persona positum, ut locus spectet ad I?*). CORIPP. Iust. 2, 231 (*inter mandata principis*) -entur caedes, populorum iurgia cessent (*item* 2, 336). **2** *accedit dat. commodi*: REG. eccl. Carth. l. 287 ut clericum alienum nullus sibi -et episcopus, praeter eius arbitrium, cuius fuerit clericus (*cf. l. 297* arripuit).

III *notione ad veriloquium revocata est fere i. q. privum et proprium assignare*: TERT. anim. 2, 2 *philosophia* formas rebus imponit, eas nunc peraequat, nunc -at (*v. Waszink, Vig. Christ. 13, 1959, 50*).

de p. p. p. privatus *v. p. 1388, 64.*

deriv.: privantia, privaticia, privatim, privatio, 1. privatorius; *cf.* privativus. *Hajdú.*

prius *v.* prior.

ˣ**prius quam** *iunctura adverbii et coniunctionis comparativae sollemnis, et inde* ˣ**priusquam** *coniunctio* (*saepe ambigas, utrum compos. agnoscas necne, v. l. 34 sqq.; huc traximus ea tantum exempla coniunctionis, ubi* prius *et* quam *leguntur nulla intercedente voce, cetera v. sub* prius; *tmesin v. l. 64, de inversione* quam prius *v. p. 1343, 29*). NOT. Tir. 9, 23. *de mensura v. quae p. 1337, 69 sqq. monuimus.* *legitur per totam latinitatem; in versibus inde a* PLAVTO, ENN., TER., PACVV.; *in oratione soluta inde a* CATONE, VARRONE, CIC., *sed* prius ... quam *solum habent e. g.* RHET. Her., HOR., PROP., OV., PETRON., TAC.; *de ratione, quae intercedit inter* antequam *et* -m *v. e. g. Helm, Class. Rev. 14, 1900, 262 sq., Hullihen, Antequam and priusquam, 1903, 7 sqq. et quae vol. II 154, 38 sqq. adnotavimus.* [*falso trad.* PLAVT. Asin. 439 (*restit.* prius quae); *in falsa var. l. pro* propius FRONTIN. strat. 3, 3, 4; *variat in codd. cum* priusque NEP. Alc. 3, 2, prius (*sc.* quam *omisso*) LIV. 37, 18, 8. 38, 24, 9 COLVM. 11, 2, 50, quam primum DARES 43, nusquam COLVM. 5, 9, 9; *restit. pro* priusque quam, -m quam NEP. Epam. 1, 1, quam LIV. 41, 18, 7; *loco parum perspicuo* ENN. ann. 480.]

CAPVT PRIVS: *exempla illustrantia, quatenus voces* prius *et* quam *coaluerint* (*sc. ad inducenda enunt. secund.; iuxta alias partes orationis v. p. 1343, 53 sqq.*): **I** *duas voces potius intellegas*: **A** *interpositis uno vel pluribus verbis (tamen tmesis intellegenda est l. 64)*: *v.* prius *p. 1343, 19 et e. g. p. 1338, 40. 1339, 67. simul iteratur coniunctio* quam PACVV. trag. 167 prius data est, q. tibi dari dicta, aut q. reditum est Pergamo. LVCR. 3, 391. *al.* **B** *definito tempore priore per abl. mensurae* (*cf. supra vocibus seiunctis p. 1344, 30. 34. 36. al.*): CIC. ac. 2, 93 aliquanto. LIV. 36, 26, 1 paucis ... diebus. PLIN. nat. 35, 15 sex milibus annorum. APVL. apol. 22, 10 paulo. 44, 3 multo. met. 1, 7, 6 modico (2, 16, 3 [modicum *trad.*]). **C** *praepositis vocibus apodoseos, quae facilius ad adv.* prius *referre possis*: *negationibus* (*v. p. 1413, 66 sqq.*), *imprimis*: non -m (*cf. p. 1341, 65*) *e. g.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 3 *p. 1414, 10.* LIV. 3, 52, 2 PLIN. nat. 8, 172; nec (neque) -m *e. g.* CIC. ac. 2, 116 VARRO rust. 1, 40, 2 LIV. 7, 34, 2 PLIN. nat. 18, 315; *cf.* paene -m LIV. 24, 25, 10 AVG. conf. 6, 6, 10. *particula elativa*: et SCRIB. LARG. praef. 14 MARCELL. dig. 17, 1, 38, 1 APVL. apol. 2, 8. *al.*, etiam COLVM. 3, 2, 22 AVG. civ. 11, 19 p. 487, 1 *et l. 53* (*aliter v. vol. V 2, 927, 83*), iam PLAVT. Merc. 156 (LIV. 3, 36, 1. *sed* -m ... iam: PLAVT. Poen. 919 FRONTO p. 53, 24. APVL. apol 86, 5 etiam -m ... i. tum). **D** *accedente coniunctione: v. p. 1343, 34; contextu lacunoso parum constat de* PLAVT. Most. 866 -m ut. **E** *ratione metrica*: PLAVT. Amph. 240 (*voces separantur diaeresi tetrametri cret.*). Aul. 336 (*separantur fine versus ut*: PHAEDR. 3, 10, 5 SEN. Herc. f. 215). CATVLL. 62, 29 (*intercedit caesura hexametri ut*: LVCR. 4, 837. *al.* VERG. Aen. 6, 328. *al.*).

II *unam vocem potius intellegas*: **A** *eo quod inseritur* -m *loco secundo vel posteriore enuntiati secund.*: PLAVT. Rud. 494 *p. 1415, 33.* Truc. 524 *p. 1414, 22.* TER. Hec. 744 uxorem hanc -m duxit. LVCIL. 642 ˌnequamˌ -m venas hominis tetigit (ˌ ˌ *trad., def. Christes, Der frühe Lucil., 1971, 64*; neque *Iunius*). CIC. Phil. 3, 2 cui -m ... respondeo *eqs.* Att. 10, 17, 1 quam *epistulam* -m aperuissem, dixi *eqs. al.* *in tmesi*: LVCR. 5, 110 qua prius adgrediar quam de re fundere fata ..., multa tibi expediam ... solacia dictis. 5, 1034 cornua nata prius vitulo quam frontibus exstent, illis iratus petit. **B** *eo quod ponitur ad definiendum spatium temporis antecedentis*: TER. Hec. 287 *v. p. 1412, 66.* LIV. 39, 41, 5 quem quattuor non minus menses, -m in Sardiniam iret, quaestiones veneficii ... tenuerunt. COLVM. 2, 8, 2 ut quindecim diebus, -m conficiatur bruma, totidemque post eam confectam neque arent *eqs.* PLIN. nat. 28, 252 *p. 1413, 7. al.* (*cf. e. g. p. 1416, 19*). **C** *eo quod ponitur ante encliticum*: PAPIN. dig. 49, 14, 38 pr. -m autem (VET. LAT. Gal. 3, 23 [cod. 77. *al.*; prius a. quam cod. 75. *al.* = VVLG.]). VLP. dig. 18, 6, 1, 1 -m enim (VET. LAT. Gal. 2, 12 [cod. 77; prius e. quam cod. 75. *al.* = VVLG.]).

[*Terkelsen*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT ALTERVM: *exempla* ***usum et notionem*** *illustrantia. significatur i. q. antequam, πρὶν (ἤ) c. inf., πρὸ τοῦ c. gen.* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1429 -m: antequam. GLOSS. II 415, 34 *πρὶν (ἤ)*: antequam, -m, ante. *iungitur vel variat in contextu c.* antequam CIC. fin. 4, 65 ad Q. fr. 1, 2, 10. SALL. Iug. 97, 4 [*verbo ἀπὸ κοινοῦ*]. PLIN. nat. 17, 189. 18, 14 QVINT. inst. 4, 1, 2 IAVOL. dig. 47, 2, 91. *al.*): **I** *mero respectu temporis posterioris* (*qui evanescit p. 1415, 64*), -m *inducit actionem* (*raro statum, e. g. l. 68. p. 1412, 56. 1414, 24. 31*): **A** *quae re vera evenit* (*adhibetur in describenda praematuritate vel celeritate e. g. p. 1412, 30. 37 [aliter p. 1414, 49], in describenda tarditate e. g. p. 1412, 39*): **1** *apodosi non negata* (*quae -m inducit non negantur, sed v. p. 1414, 18.* PSALT. Rom. 38, 14): **a** *pertinet ad praeterita*: α *apodosi exhibente indicat. praeteriti* (*vel praes. hist.*) -m *inducit indicat. imprimis perf.* (*imperf. l. 21, praes. hist. l. 17; huc traximus locos p. p. p. sine copula exhibentes* LIV. 9, 7, 8 iustitium ... coeptum, -m indictum. APVL. flor. 22, 5): PLAVT. Amph. 102 -m hinc abiit ..., gravidam Alcumenam fecit uxorem suam. Asin. 141 -m ... animum meum isti dedi, sordido vitam oblectabas. Curc. 637 -m moritur *pater*, mihi dedit *anulum*. Most. 221 eundem animum ... atque olim (*sc. fuit*), -m id extudi, quom illi subblandiebar. Pseud. 53 -m hinc abiit, quindecim ... minas dederat. Rud. 1131 ut -m plane aspexit, ilico eum esse dixit! Truc. 511 quid illi ex utero exitio est, -m poterat ire in proelium? *al.* TER. Hec. 294 -m hanc uxorem duxi, habebam alibi animum amori deditum. 744. CIC. Vatin. 4 *id* ego, simulac te aspexi, -m loqui coepisti, ... sensi atque providi. leg. 2, 5. fam. 7, 23, 4 ut redii autem, -m tuas legi ... litteras, quaesivi de mea Tullia *eqs.* BELL. Hisp. 27, 3 TIB. 1, 3, 35. LIV. 24, 25, 10 accepta ... paene -m promulgata est *rogatio*. *al.*

β -m *inducit coni.*: (I) *imperf.; apodosis exhibet*: (A) (*acc. c.*) *inf.* (*fere in orat. obliqua*): *praes. vel fut.* (*pendentem ex indicat. vel coni. praeteriti vel praes. hist.*): PLAVT. Bacch. 1030 ius iurandum ... dedi daturum id me hodie ... ante vesperum, -m a me abiret. CIC. Phil. 2, 80 cum Caesar ostendisset se, -m proficisceretur, Dolabellam consulem esse iussurum *eqs.* SALL. Catil. 32, 1 optumum factu credens ..., -m legiones scriberentur, multa antecapere, ... profectus est. NEP. Milt. 5, 4. LIV. 23, 27, 10 *Hasdrubal* litteras Carthaginem mittit indicans ..., -m Hiberum transiret, Romanorum Hispaniam fore. 34, 14, 7. *al.* *perf.*: LIV. 26, 16, 4 lectum ... senatus consultum, -m securi feriret *lictor*, quidam auctores sunt. *al.* R. GEST. div. Aug. 13 cum, pr⟨iusquam⟩ nascerer, ... *templum bis* clausum fuisse prodatur (*gr.* πρὸ ... ἐμοῦ). VAL. MAX. 7, 2 ext. 5. *al.* (B) *indicat. praeteriti* (*praes. hist. e. g. l. 45. 54, inf. hist. l. 47; addas* LVCIL. 952 [*si recte septenarium restit.* Marx *e* GELL.] hoc, -m nasceretur Theognis, omnes noverant): VARRO frg. Non. p. 529, 22 -m indicerent bellum ..., fetiales legatos res repetitum mittebant. CIC. Tusc. 4, 49 hi *heroes* collocuti inter se, -m manum consererent. CAES. Gall. 1, 19, 3 -m quicquam conaretur, Diviciacum ad se vocari iubet. 4, 21, 1 ad haec cognoscenda, -m periculum faceret, ... C. Volusenum ... praemittit. BELL. Afr. 4, 3 *cum captivus* litteras ... Considio porrigere coepisset, -m acciperet ille, ... inquit *eqs.* Alex. 61, 6. SALL. Catil. 13, 3 dormire, -m somni cupido esset. Iug. 59, 1 postero die, -m ad oppugnandum egrederetur, equitatum ... pro castris agitare iubet. NEP. Alc. 3, 2 id *bellum* cum appararetur, -m classis exiret, accidit, ut *eqs.* Dion 4, 4 puero, -m pubes esset, scorta adducebantur. Cato 1, 1 *Cato* adulescentulus, -m honoribus operam daret, versatus est in Sabinis. *al.* LIV. 3, 26, 4 -m *munitiones* ... clauderent exitus, quinque equites ... emissi Romam pertulere consulem ... obsideri. 3, 51, 9 *Icilius* -m iretur ad urbem, ... numerum ab suis creandum curat. 37, 45, 13 (*loq. Scipio*) postquam traiecimus Hellespontum, -m castra regia, -m aciem videremus, cum ... incertus belli eventus esset, de pace vobis agentibus quas ... ferebamus condiciones, easdem ... ferimus. 39, 5, 17 multos eo die, -m in urbem inveheretur *imperator*, ... donis militaribus donavit. *et passim* (*saepissime apud* LIV.). (C) *coni.* (*fere imperf., perf. e. g. l. 67, plusquamperf. e. g. l. 64 sq.*): CIC. div. 1, 57 *petivit*, ut ... ad portam adesset, -m plaustrum ex oppido exiret (VARRO ling. 5, 106 SALL. Catil. 44, 3 Iug. 25, 10 LIV. 2, 31, 5. *al.*). CAEL. Cic. Att. 10, 9[a], 4 (= fam. 8, 16, 4) nisi ita faceret *Caesar*, ego, -m ad urbem accederem, ... ad te percurrissem (*cf. in protasi condicionali*: LIV. 10, 41, 13 nisi in primo pavore, -m colligerentur animi, transacta res esset. 25, 3, 15). SALL. hist. frg. 3, 98B. LIV. 24, 10, 2 ut consules sortirentur ..., uter ... comitia haberet, -m ad exercitum proficisceretur. 34, 62, 14 cuius condicionis res fuerit, -m ... amicus *Romanis* rex Numidarum esset, eius sinerent esse. *al.*

(II) *plusquamperf.; apodosis exhibet*: (A) *indicat. praeteriti*: CIC. Att. 10, 17, 1 quam *epistulam* -m aperuissem, dixi ei te ad me de eo scripsisse. AFRIC. dig. 39, 2, 44 pr. si ..., -m eo venissem, corruerunt *aedes*. TERT. idol. 3, 1 -m huius monstri artifices ebullissent, ... vacuae aedes erant. VLP. dig. 9, 2, 23, 3 *esse pictorem* pretio ... eo aestimandum, quanti fuit, -m artem ... amisisset. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 8 qui ab Iohanne baptizati fuerant, -m missus esset ... spiritus sanctus. *al.* (B) *coni.*: CAES. Gall. 2, 32, 1 *se eos* conservaturum, si, -m murum aries attigisset, se dedissent. LIV. 2, 1, 5 quid ... futurum fuit, si *plebs coepisset* ... serere certamina, -m *liberi et coniuges* ... animos eorum *consociassent*? 22, 38, 9. 30, 31, 7 (*loq. Scipio*) *superbe facerem*, si, -m in Africam traiecissem, te ... venientem ad pacem petendam aspernarer, *eqs.* AFRIC. dig. 39, 1, 15. *al.*

(III) *perf.*: CIC. Brut. 330 doleo me ..., -m confectum iter *vitae* sit, in hanc rei publicae noctem incidisse.

(IV) *praes.*: *in orat. obliqua*: CAES. Gall. 5, 56, 5 *Indutiomarus* pronuntiat *se* ... agros populaturum ac, -m id faciat, castra ... oppugnaturum. LIV. 1, 23, 5 *nuntiat*, -m dimicent, opus esse colloquio. 27, 41, 10 ut sterni ..., -m instruantur, possint. 28, 32, 10 se, -m provincia decedat, opprimendos Ilergetes duxisse. *al.* *cetera exempla, sec. indicat. apodoseos*: VLP. dig. 40, 12, 27, 1 *quidam* in eadem causa est ..., qua fuit, -m ... controversiam patiatur. VET. LAT. Is. 48, 5 (Filastr. 110, 6) -m veniant, adnuntiata sunt vobis (*Vulg.* antequam venirent, *gr.* πρὶν ἐλθεῖν).

b *pertinet ad praesentia vel futura* (*in oratione obliqua v. supra, e. g. l. 1. 10*): α *contextu vario*: (I) -m *inducit indicat.*: *praes.; apodosis exhibet indicat. vel coni. vel imperat. praes.* (*fut. fort. l. 21. 24*): PLAVT. Asin. 232 est etiam, -m abis, quod volo loqui. 448 nunc adeam optimumst, -m incipit tinnire. Bacch. 382 (*loco spurio?*) nunc -m malum istoc addis, certumst iam dicam patri. 932 nunc -m huc senex venit, libet lamentari, dum exeat. Mil. 1408 obsecro ... te, ut ... audias, -m secat. Truc. 115 manedum ..., -m abis. *al.* TER. Phorm. 719. 1036 -m haec dat veniam, mihi prospiciam et Phaedriae. PACVV. trag. 207 quom, -m intereo, spatium ulciscendi danunt *di*. LIV. 2, 40, 5 (*loq. mater Coriolani*) sine, -m complexum accipio, sciam *eqs.* STAT. Theb. 12, 570. *al.* *fut.*: PLAVT. Pseud. 524 -m istam pugnam pugnabo, ... etiam prius dabo aliam pugnam. 885 -m ... convivae dabis, gustato tute prius. Stich. 197 auscultabo, -m colloquar (*nisi est coni. praes.*; loquor *A*). *perf.*: PLAVT. Merc. 156 quin iam -m sum elocutus, scis si mentiri volo. Poen. 919 -m unumst iniectum telum, iam instat alterum? Pseud. 818 *sinapis* illis, qui terunt, -m triverunt, oculi ut exstillent facit. *fut. exact.* (*nisi hic illic coni. perf.*): PLAVT. Epid. 271 nunc occasiost faciundi, -m in urbem adven⟨er⟩it. Pseud. 1031 metuo, ne ille ... advenat, -m ... hic ... abierit. Trin. 886 concubium sit noctis, -m ... perveneris. TER. Andr. 378 ipsus sibi esse iniurius videatur ..., -m *te* ... perspexerit. SEN. dial. 6, 11, 1 urgebunt nova incommoda, -m veteribus satis feceris. (II) -m *inducit coni.*: *praes.*: PLAVT. Amph. 533 exire ex urbe, -m lucescat, volo. Aul. 336 (*nisi ad B2b*) *duxisti me ad senem*, ubi si quid poscam, usque ad ravim poscam, -m quicquam detur (*item pendet e coni.*: Epid. 277 ut ... praestines argento, -m veniat filius. Merc. 1016 Mil. 690. CIC. Phil. 7, 26 omnia fecerit oportet, ... -m ... postulet. fam. 9, 26, 1. LIV. 22, 49, 10 nuntia ..., -m victor hostis adveniat [-it *var. l.*], ... *Romam* firment. *al.*). Merc. 601 -m recipias anhelitum, uno verbo eloquere (*item pendet ex imperat.*: CIC. Att. 5, 4, 3 -m proficiscaris, effice. LIV. 45, 12, 5 -m hoc circulo excedas, ... redde responsum). Pseud. 242 quin revocas? :: ... placide. :: at -m abeat (abiit *codd.*). CIC. ac. 2, 94 ut agitator callidus, -m ad finem veniam, equos sustinebo. Att. 13, 42, 1. LIV. 9, 9, 2 dedetis *captivos* ..., sed ... -m dedantur, hic in comitio virgis caesos. 22, 39, 6 hic ..., -m castra videat aut hostem, insanit. SEN. Med. 298 capite supplicium lues, clarum -m Phoebus attollat, nisi cedis Isthmo. *al.* *perf.* (*cf. l. 32*): CAEL. Cic. fam. 8, 11, 3 timet Caesarem consulem designatum, -m exercitum ... tradiderit.

β *in descriptione consuetudinis, in praeceptis plus minusve generalibus, responsis iurisconsultorum sim.* (*cf. e. g. p. 1414, 8. 11. 34. 45 sq.; saepe in periodo condicionali*): (I) -m *inducit indicat.*: *praes.*: PLAVT. Bacch. 440 nunc, -m septuennis est, si attingas eum manu, ... puer paedagogo tabula disrumpit caput. Capt. 663 semper occant, -m sariunt rustici. Mil. 709 -m lucet, adsunt. COLVM. 4, 32, 5 tempus ... conserendi est, -m oculi harundinum egerminant. QVINT. inst. 4, 3, 6 criminum invidia pro reo est, -m probatur (-abitur *var. l.*). *fut.* (*de fut. exact. v. p. 1413, 35*): CATO agr. 72 -m *boves* in viam ... ages, pice ... cornua infima unguito. 134, 1 -m messim facies (-ias *var. l.*), porcam praecidaneam ... fieri oportet (*quae sequuntur v. p. 1413, 12*); ... thure, vino ... Iunoni praefato, -m porcum feminam immolabis. VITR. 5, 2, 2 vox ab imis morata, -m ... dissipabitur, auribus erit intellecta. COLVM. arb. 12, 1 ante meridiem, -m calere incipiet, ... fodito. *perf.*: TER. Hec. 287 quibus est ... obiectus labos, omne quod est interea tempus, -m id rescitumst, lucrost. CIC. fin. 3, 66 membris utimur, -m didicimus *utilitatem eorum*. 4, 65 catuli ... caeci *sunt*, -m dispexerunt. PVBLIL. sent. N 20 nihil non acerbum, -m maturum fuit (*Gruter*, fit *vel* sit *trad.*). PLIN. nat. 7, 6 multa fieri non posse, -m sunt facta, iudicantur. QVINT. inst. 1, 12, 8 dociliora sunt ingenia, -m obduruerunt.

(II) -m *inducit coni.*: (A) *praes.*: (I) *pendet ex enunt. variis* (*exhibentibus indicat. praes., perf. p. 1413, 6. 9, fut.* NERAT.; *intercedit forma non finita p. 1413, 7*): PLAVT. Poen. 321 -m Venus expergiscatur, prius de-

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

properant … sacruficare. Varro Men. 561 -m in orchestra pythaules inflet tibias, domi suae ramices rumpit (*sc. exercendo*). Liv. 1, 17, 9 -m populus suffragium ineat, … patres auctores fiunt. 39, 15, 1 quod *carmen* praefari, -m populum alloquantur, magistratus solent. Colvm. 4, 30, 6 satio est eorum, -m germinent. *al.* Scrib. Larg. praef. 9. Plin. nat. 14, 37 -m decidant, … colore mutantur *folia.* 18, 149 si diutius *semen* retentum est terra, -m erumpat. 28, 252 equi spumā inlitā per dies XL, -m primum nascantur, pili restinguntur. *et saepe.* Qvint. inst. 4, 5, 5 qui ferrum medici, -m curetur, aspexit. *al.* Nerat. dig. 24, 1, 44 si vir rescierit suam rem esse, -m usucapiatur, vindicare … eam poterit. *al.* ② *pendet ex enunt. iubendi, praescribendi vel iam coni. exhibentibus* (*iuxta fut. l. 31, perf. l. 15*): Cato agr. 134, 1 (*quae praecedunt v. p. 1412, 62*) Cereri porca praecidanea porco femina, *sc. fiat*, -m ˌhasce frugesˌ condantur, far …, fabam ([ˌ ˌ *v. Mazzarino, 1982, p. XLII ad l.*]. *item iuxta coni. iussivum*: 143, 2 *vilica* focum purum circumversum cotidie, -m cubitum eat, habeat. Colvm. 5, 9, 7 si tempus non largitur, -m deponantur arbores, … incendantur scrobes. 7, 5, 12. Plin. nat. 17, 158. *al.*). 157, 3 -m id imponas, aqua … multa lavato (*item iuxta imperat. fut.*: Colvm. 2, 10, 12 -m luna incrementum capiat, … conferto. *al.* Plin. nat. 18, 176. Lex Malac. [CIL II 1964] 3, 11. *al.*). Cic. Phil. 2, 81 si qui *de caelo* servavit, non comitiis habitis, sed -m habeantur, debet nuntiare (Colvm. 4, 20, 4. 5, 6, 8 aestate … -m sol oriatur … seminarium conspargi *debet.* 12, 4, 3 *auctoribus* placuit … debere eos … perenni aqua, -m penora contingant, abluI). de orat. 2, 186 medico …, -m conetur aegro adhibere medicinam, … natura corporis cognoscenda est (*item pendet e gerund.*: off. 1, 73. Varro rust. 1, 4, 1 haec *principia* … cognoscenda, -m iacias semina. Lvcr. 5, 1034 *p. 1410, 66.* 6, 917 firmandumst multa, -m … rationem reddere possis. Colvm. 4, 8, 1. *al.*). Sall. Catil. 1, 6 -m incipias, consulto et, ubi consulueris, mature facto opus est. Colvm. 4, 14, 1 malleolorum similis cura agenda est, ut … deputati …, -m germinent, iungentur (12, 26, 1). 4, 29, 9 *nodus vitis si paulum* a resectionibus fuerit, illigari … eum, -m vitis findatur, conveniet (arb. 17, 4. Plin. nat. 22, 95 itaque caveri conveniat, -m se condant serpentes). *al.* Plin. nat. 28, 28 medicamenta, -m adhibeantur, in mensa … deposita negant prodesse. *al.*

Ⓑ *praeteriti:* *perf.* (*nisi est fut. exact.; frequentant iurisconsulti*): Plavt. Truc. 51 -m unum dederis, centum quae poscat parat *meretrix.* Cic. Flacc. 23 *testis praeparatus*, -m hoc 'te rogo' dixeris, plura … effundet. Colvm. 11, 3, 46 vere …, -m coeperit germinare, … *ferramento* terra commoveatur. Qvint. inst. 4, 1, 3 prohoemium est, quod apud iudicem dici, -m causam cognoverit, possit. Cels. dig. 1, 18, 17 si … tutorem dederit, -m cognoverit …, erunt haec rata. 12, 6, 48. Pavl. dig. 41, 1, 26, 1 arbor radicitus eruta et in alio posita, -m coaluerit, prioris domini est. Cod. Theod. 10, 8, 2. *al.* *imperf.* (*sc. sec. perf. apodoseos praeter* Venvl.): Iavol. dig. 19, 2, 37 si, -m locatori opus probaretur, vi aliqua consumptum est, detrimentum ad locatorem … pertinet. 33, 5, 14. Venvl. dig. 43, 24, 22, 2 *si* ego eas *tabulas*, -m tibi denuntiarem, refixero (*item iuxta fut. exact. apodoseos.* 46, 2, 31 pr.; *cf. fut. p. 1414, 34*). Gaivs dig. 46, 3, 106 Papin. dig. 33, 4, 7, 1. Cod. Iust. 7, 21, 4, 1 (*a. 228*). *al.*

γ *in indicanda serie argumentorum oratoribus scriptoribusve tractandorum* (*cf. e. g. l. 75 et p. 1340, 47*): (I) -m *inducit indicat. praes.* (*cf. p. 1414, 17*): Cic. de orat. 3, 25 -m illa conor attingere, …, proponam *eqs. al.* Sall. Iug. 5, 3 -m … initium expedio (-am *var. l.*), pauca supra repetam. Nep. Epam. 1, 1 de hoc -m scribimus, haec praecipienda videntur. Liv. 25, 6, 6 sine …, -m de condicione nostra queror, noxam … nos purgare. Colvm. 5, 11, 15 -m finem libri facimus, … nunc … meminerimus. Plin. nat. 4, 93 non est omittenda multorum opinio, -m digredimur (-iamur *var. l.*). Qvint. decl. 273, 1 -m venimus ad causam, praeparare debebimus *iudicem.* *al.* (II) -m *inducit coni. praes.* (*nisi formas ambiguas pro fut. habeas, e. g. l. 64; cf. l. 52. 57; apodosis exhibet fut.* Svet. Iul. 44, 4): Cic. Balb. 18 -m adgrediar ad ius causamque Corneli, quiddam … breviter commemorandum videtur. leg. 2, 8 videamus …, -m adgrediamur ad leges singulas, vim … legis. 2, 14 ut, -m ipsam legem recitem, de eius legis laude dicam. Lvcr. 5, 110 *p. 1410, 65.* Colvm. 3, 3, 1. 3, 11, 1. Plin. nat. 6, 96 -m … haec persequamur (-ar *var. l.*), indicari convenit *eqs. al.* Qvint. inst. 4, 3, 1. *al.*

2 *apodosis negatur* (*interrogatione sensus negativi p. 1414, 1. 16. 36; cf. et p. 1415, 44 sqq. 1416, 10. 12 [litoten v. p. 1412, 69]; quae per* -m *inducuntur non negantur praeter p. 1414, 18; variat in contextu c.* nisi … prius *l. 75, cf.* Vet. Lat. Luc. 2, 26 [cod. 3. *al.* -m; *cod. 4. al. et Vulg.* nisi prius; *cod. 2* quoadusque]. Cod. Theod. 9, 1, 12 -m se crimine … exuerint *rei* [*cf. Interpr.* nisi se prius probaverint innocentes]): **a** -m *inducit indicat.*: α *fut. exact.* (*vix coni. perf. e. g. p. 1414, 1*); *apodosis exhibet:* *fut.* (*nisi cogites de coni. praes. e. g. l. 75*): Plavt. Bacch. 921 *nummos* non dabo temere etiam, -m filium convenero. Mil. 214. Persa 219 (*variat 218* nisi … prius). Cic. Sest. 5 non aggrediar …, -m docuero *eqs.*

ac. 2, 116 nec -m Archimedes … rationes omnes descripserit …, *sapientem* iuraturum putas? *al.* Liv. 44, 39, 9 Avr. Fronto p. 42, 17. *praes.*: Plavt. Epid. 304 ne abitas, -m … venero. Merc. 496 *valere* non … possum, -m … redieris. Poen. 1268 (*nisi c. Leo lacunam post v. 1267 praesumas*). Ter. Phorm. 1045. Cic. Phil. 7, 8 *ne* id -m … explicaro repudietis. Att. 16, 15, 6. *perf.*: Liv. 5, 53, 3 nec id mirati sitis, -m quale sit audieritis. β *perf.* (*cf. p. 1416, 10*): Enn. ann. 219 nec quisquam sophiam … in somnis vidit, -m sam discere coepit. Cic. leg. 2, 57 -m in os iniecta gleba est, locus *cremationis* … nihil habet religionis. Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 3 quid horum fuit, quod non, -m datum est, ademptum sit. Catvll. 62, 29 nec iunxere *conubia*, -m se … extulit *Hesperus.* Lvcr. 4, 837 nec *fuit* dictis orare, -m lingua creatast. Varro rust. 1, 40, 2 *p. 1415, 66.* Verg. Aen. 6, 328 nec ripas datur … transportare *defunctos*, -m sedibus ossa quierunt. Liv. 1, 11, 5 nec ostenderunt bellum, -m intulerunt. Sil. 16, 661 Apvl. Plat. 1, 10 p. 201. γ *cetera exempla*: Plavt. Trin. 198 numquid, -m abeo, me rogaturu's? (*item* -m *c. praes.*: Qvint. decl. 273, 3 de quo -m loquor, … non omitto). Pacvv. trag. 325 haud sinam quidquam profari, -m accepso. Liv. 7, 34, 2 nec -m recipi tuto signa non poterant … hostem vidit (*item* -m *c. imperf.*: 38, 3, 8 *nuntios* miserunt nihil, ne bellum haberent, -m paene in conspectu hostis erat, praemeditati).

b -m *inducit coni.*: α *praes.* (*cf. p. 1415, 45. 47. 61; aliter p. 1415, 3 sq.*): Plavt. Truc. 524 *frumento opus est*, ne, ille *nuper natus* -m spolia capiat, hi[n]c nos ˌextinxitˌ fames (ˌ ˌ *i.* extinxerit). 901 manus vetat, -m penes sese habeat, quicquam credere. Ter. Eun. 751 cave, ne, -m hanc a me accipias, amittas. Liv. 3, 52, 1 affirmante Duilio non -m deseri urbem videant curam in animos patrum descensuram. 29, 18, 9 -m … scelus expietis, … *ne* quicquam rei gesseritis. Plin. nat. 8, 172 quae *asina* non -m dentes … iaciat conceperit. 15, 14 similis error *est* collectam *olivam* servandi in tabulatis nec -m sudet premendi. 18, 315 uvam … ne legito, … -m *ros* sole discutiatur. *al.* β *imperf.*: Cic. Att. 11, 11, 2 -m id scirem, nihil sum ausus sumere. Bell. Alex. 33, 2 ne qua … dissensio, -m … confirmarentur … imperia, … nasceretur. Svet. Nero 47, 2 deterritum putant, ne -m in forum perveniret discerperetur. Pompon. dig. 41, 2, 33 -m id fieret, non recte emptor … in possessionem veniet. *al.* γ *plusquamperf.* (*saepe in orat. obl.*); *apodosis exhibet:* *coni. imperf.*: Cic. Tusc. 4, 79 quomodo … finem haberet, -m esset ulta, ulciscendi lubido? fam. 3, 7, 2. *al.* Liv. 4, 58, 2. 27, 40, 8. *al.* *indicat. vel* (*acc. c.*) *inf. inde pendentem* (*huc traxeris* Liv. 7, 6, 2 *dicitur voraginem non* expleri potuisse, -m … coeptum, *sc. sit*): Brvt. Cic. fam. 11, 13, 1 Caesari non credebam, -m … collocutus essem. Cass. Cic. fam. 12, 12, 1 Liv. 5, 15, 4. 22, 7, 11 circumfundebantur *nuntiis* … neque avelli …, -m ordine omnia inquisissent, poterant. 24, 16, 11 (*loq. Ti. Gracchus*) -m omnes … aequassem, … neminem … notasse volui. 24, 18, 9 non -m pulsus … hostis esset finitum stipendiorum tempus erat. *al.* δ *perf.* (*in apodosi praes.; cf. p. 1415, 46*): Colvm. 2, 8, 5 *auctor quidam* asseverat, -m impluverit, … sata non infestari. 2, 17, 5 non expedit inducere maiorem vim rivorum, -m conspissatum ˌfueritˌ (*omisit pars codd.*) … solum. Scrib. Larg. 80. *al.*

B *quae omnino non fit*: **1** *eo, quod quis eam (prudenter vel caute) impedit, praevenit ut infestam, periculosam, damnosam, temerariam sim.* (*huc pertinere videntur loci manci*: Pacvv. trag. 198 *mater*, sepeli natum ⟨tuum⟩, -m ferae volucresque [*exciditne verbum an subaudias* sepeliunt*?*]. Titin. com. 2 -m auro privatae purpuramque aptae simus [*sine apodosi trad. ut*: Acc. trag. 189 -m … facinus oculi vescuntur tui]): **a** -m *inducit indicat.*: α *praes.* (*apodosis exhibet indicat., coni., imperat. praes.*): Plavt. Capt. 832 aperite … fores, -m pultando assulatim foribus exitium adfero (*item* -m *in circumscriptione minarum*: Curc. 567 reddin an non virginem, -m te huic meae machaerae obicio? Poen. 1399 ut minam mi … reddas, -m in nervom abducere. Trin. 984). Epid. 616 quin tu mi adornas ad fugam viaticum, -m pereo? (Ter. Andr. 311. *cf. l. 71 sq.*). Men. 921 quid cessas dare potionis aliquid, -m percipit insania? Poen. 790 quid ego dubito fugere …, -m … ad praetorem trahor? Enn. scaen. 162 auxilium … peto, -m oppeto malam pestem. 286 *Iuppiter* inspice hoc facinus, -m fit (fiat *Vahlen*); ˌprohibe prohibe esse scelusˌ (ˌ ˌ *cod. unus Probi, v. Lennartz, Non verba sed vim, 1994, 199 sq.; cf. Eur. Med. 1252 sq.* πρίν). Ter. Andr. 558 id te oro, ut ante eamus, dum tempus datur …, -m … lacrumae confictae dolis redducunt animum … ad misericordiam. Phorm. 897 nunc conveniundust Phormio, -m dilapidat (-et *var. l.*) nostras triginta minas, ut auferamus. 1037 -m huic respondes temere, audi. Val. Fl. 6, 431 cum Iuno … extremam molitur opem, funesta -m consilia ac saevas aperit rex *Aeetes* perfidus iras. β *perf.*: Plavt. Aul. 397 sed cesso, -m prorsus perii, currere? (Most. 79 facite huc ut redeat … senex, …, -m omnia periere). Sall. Iug. 97, 4 -m exercitus … sarcinas colligere … quivit, equites … in nostros incurrunt.

b -m *inducit coni.*: α *praes.* (*apodosis exhibet praes. vel imperat. praeter p. 1415, 6. 8*): Plavt. Men. 846 ibo, abducam, qui hunc … devin-

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ciant, -m turbarum quid faciat amplius. Rud. 455 ut confugiamus, -m … leno veniat nosque hic opprimat. Cato agr. 53 *fenum* secato cavetoque, ne sero seces; -m semen maturum siet, *fenum* secato (*hinc* Plin. nat. 18, 260 *fenum* ne sero seces: -m semen maturum sit). Planc. Cic. fam. 10, 21, 6 *ut exercitum submittas*, -m hostes … corroborentur. Varro rust. 1, 27, 2 -m ex iis, *sc. quae sunt e terra enata*, quid seminis cadat, ut sint exradicata. Verg. georg. 3, 468 continuo culpam ferro compesce, -m dira per incautum serpant contagia vulgus. Aen. 11, 809 -m tela inimica sequantur, … sese … abdidit *lupus*. Liv. 27, 9, 5 -m ad ultimam … egestatem perveniant *socii*, … *negandos milites* populo Romano esse. Cels. 7, 2, 1 -m indurescant *abscessus*, cutem incidere … oportet. Phaedr. 3, 10, 5 exploranda est veritas multum (semper *var. l.*) -m stulta prave iudicet sententia. Colvm. 2, 13, 1 *si*, quod falx reliquerit, -m inarescat, vomis rescindat atque obruat. *al.* β *imperf.* (*sec. praeteritum vel praes. hist. apodoseos*): Cato orig. 55 boves immolatos, -m caederentur, profugisse in silvam. Cic. Pis. 58 cur hunc non audistis tam doctum hominem …, -m in istum errorem induceremini? Phil. 2, 96 non … a te emit, sed, -m tu suum sibi venderes, ipse possedit. Pomp. Cic. Att. 8, 12^b, 1. Caes. Gall. 2, 12, 1 -m se hostes ex terrore ac fuga reciperent, in fines Suessionum … exercitum duxit. *al.* Sall. Iug. 54, 10 Numidae, -m ex castris *Romanis* subveniretur, … discedunt. Liv. 10, 41, 7 adniterentur vincere, -m gloria alterius exercitus foret. 37, 18, 11 tempus venisse ratus, -m … urgeretur, agendi de pace. *et saepe.* Avr. Fronto p. 73, 2 occupavi … *scorpionem* occidere, -m supra accumberem. Svet. Aug. 19, 1 coniurationes …, -m invalescerent, … detectas. *al.* γ *plusquamperf.*: Caes. Gall. 7, 56, 1 ut, -m essent maiores eo coactae copiae *hostium*, dimicaret. Verg. Aen. 1, 472 avertit equos *Rhesi* in castra, -m pabula gustassent Troiae Xanthumque bibissent.

2 *eo, quod morte, interitu sim. praevenitur* (*sc. fere naturali, aliter e. g. l. 23. 51, cf. et l. 75 sqq.*): **a** -m *inducit indicat.*: Plavt. Trin. 526 vinum, -m coctumst, pendet putidum. Cic. Mil. 99 praeclare … vixero, si quid mihi acciderit (*sc. occidero*), -m hoc tantum mali videro. Scaev. dig. 32, 41, 7 si …, -m … satisfactum erit, morieris. *al.* **b** -m *inducit coni.*: Plavt. Rud. 494 utinam, te -m oculis vidissem meis, … in Sicilia perbiteres. Cic. Phil. 5, 47 saepe magna *virtus* …, -m rei publicae prodesse potuisset, exstincta est. Liv. 33, 42, 6 *quidam* mortuus est adulescens, -m ullum magistratum caperet. 35, 35, 19 -m ⟨a⟩ media acie succurreretur, exspiravit. Colvm. 4, 33, 3 interdum, -m enascatur, … nux inarescit aut … putrescit. 6, 27, 7 *fetus equae*, -m adolescat, morte absumitur. *al.*

3 *variis de causis* (*cf. p. 1339, 67 sqq.; inducit coni. praes. vel imperf., perf. l. 46. 62, plusquamperf. l. 44. 54; indicat. l. 59. 69, sine copula l. 66 sq.; exempla selecta minus dubia*): Plavt. Mil. 886 multos saepe vidi regionem fugere consili, -m reperta⟨m⟩ habere⟨nt⟩. Varro Men. 145 -m responderem, foris nescioquis occupat res indicare. Cic. nat. deor. 2, 144 *aures ita factae*, ne adiectae voces … errarent, -m sensus ab his pulsus esset. Lent. Cic. fam. 12, 14, 5 *ne*, -m reliquias meae diligentiae consequar, decedere cogar. Lvcr. 1, 53 ne mea dona …, intellecta -m sint, contempta relinquas. 3, 823 recedunt pulsa, -m, quid noceant, sentire queamus. Caes. Gall. 6, 4, 1 conantibus, *sc. in oppida convenire*, -m id effici posset, adesse Romanos nuntiatur; necessario sententia desistunt *eqs.* civ. 3, 86, 1 *Pompeius* dixerat, -m concurrerent acies, fore, uti exercitus Caesaris pelleretur. 3, 109, 5 *legatos*, -m audiret aut, cuius rei causa missi essent, cognosceret, corripi atque interfici iussit. Liv. 2, 31, 6 -m ad coniectum teli veniretur, obstupefacti … in aversas valles desiluere *hostes* (*sim.* 7, 26, 9. 26, 40, 10). 7, 13, 6 -m expertus nos (non *var. l.*) esses, de nobis … desperasti. 28, 15, 2 coactos …, -m cibo corpora firmarent, raptim in aciem exire. 35, 28, 10 -m … contraheretur certamen, nox intervenit. 37, 46, 5 in ripa Tiberis … -m comprehenderetur, gladio se transfixit (*nisi ad 2*). Val. Max. 3, 3 ext. 5 tyrannus tortorum manus frustra fatigavit; rupit enim verbera, …, lamminas extinxit, -m efficere potuit, ut … conscios indicaret *tortus*. 6, 3, 3 -m mereri posset, expertus est *animadversionem*. Sen. nat. 5, 10, 2 brevissimis diebus sol desinit, -m frigus evincatur. Qvint. inst. 2, 11, 5 nonnulli certa sibi initia, -m sensum invenerint, destinant. Apvl. mund. 9 p. 308 (*origo nivis*) -m in aquam defluant *densae nubes*, … *spumas* faciunt et mox gelatus umor … inhorrescit. *al.* *respectu temporis evanescente de ea actione, quae deest, desideratur* (*ut pro* -m *exspectares* quin): Varro rust. 1, 40, 2 *sunt semina* prima, quae sine colono, -m sata, nata; secunda, quae ex iis collecta neque, -m sata, nata *sunt*. Vitr. 2, 5, 3 (*de calce exstinguenda*) liquor … et aer cum exustus et ereptus fuerit, habueritque *lapis* in se residuum calorem latentem, intinctus in aqua, ⌞-m ex igni vim recipit⌟, umore penetrante in foraminum raritates confervescit (⌞ ⌟ prius quem [*i. q.* p.] *calorem* ex ignis vi recepit *Krohn et ante* intinctus *transp.*; -m ea *aqua* ignis vim recipit *Rose; v. quae exponam Mus. Helv. 54, 1997*).

II *praevalente respectu praeferendi, ut vergit in vim q. e. potius quam* (*cf. p. 1341, 35 sqq.; non nisi c. coni. praes. vel. imperf.; exempla certiora*): Plavt. Amph. 240 animam omittunt, -m loco demigrent (*item in praeferenda morte*: Aul. 154. Enn. scaen. 203 mortem obpetam, -m evenat quod … gemam [*cf. Eur. Hec. 498* πρίν]. Cic. Tusc. 5, 77 cum exanimarentur, -m victos se faterentur *Lacedaemonii. al.*). Nep. Epam. 3, 6 -m (potius quam *Halm*) acciperet pecuniam *collatam*, adducebat eum, qui quaerebat, ad eos, qui conferebant, eique ut ipsi numerarent, faciebat. Qvint. decl. 328, 2 et hoc, *sc. discordiam rei cum fratre*, -m ad causas pertineat occidendi, ad crimina personae admittimus.

III *accedente respectu locali* (*sc. in descriptione motus cuiusdam*): Ter. Ad. 583 ito ad dextram; -m ad portam venias, apud ipsum lacum est pistrilla …; ibist (Brvt. Cic. fam. 11, 13, 2 constitit nusquam, -m ad Vada venit). Nep. Dat. 9, 5 -m pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi *telis* conciderunt (Liv. 21, 31, 9 *per oram* tendit … haud usquam impeditā viā, -m ad … flumen p. 42, 15, 5. Plin. nat. 37, 199 -m ad oculos perveniat, desinens nitor). Plin. nat. 4, 38 in septem lacus eum *amnem* fundi, -m dirigat cursum. *al.*

***appendix grammatica et stilistica*:** **1** *pendet plerumque e verbi forma finita apodoseos* (*ex inf. hist. p. 1411, 47; iuxta ponitur aliud enunt. secund. e. g. p. 1411, 49. 55. 1412, 21. al.*; -m *occurrit iuxta indicationes temporis apodoseos vel eas explicat e. g.* Plavt. Bacch. 932 nunc. Nep. Hann. 11, 1 [*abl. absol.*]. Liv. 39, 5, 17 eo die. Qvint. decl. 264, 8 interim. *sim. al.*). *intercedit forma non finita: (acc. c.) inf. e. g. p. 1411, 27 sqq. 1412, 8 sqq., part. coni. e. g. l. 14. p. 1414, 20* (*huc traxerim et* Pomp. Trog. hist. prol. 17 repetitae … Pyrrhi res gestae, -m in Italiam traiecit). *pendet ex abl. absol. e. g. l. 13. p. 1413, 7. al., e gerund. p. 1414, 29. 1415, 22* (*aliter p. 1411, 54*). *pendet e nomine* (*exempla certiora*): Plin. nat. 10, 20 Masurius sanqualem ossifragam esse dicit, inmusulum autem pullum aquilae -m albicet cauda (*sim.* Porph. Hor. carm. 4, 5, 30 viduas arbores dixit, -m vites adiunctas habeant). 18, 14 augurio canario agendo dies constituantur, -m frumenta vaginis exeant *eqs.* 30, 31 fimo agnorum, -m herbam gustaverint (*inde* Marcell. med. 14, 48 gustent). Psalt. Rom. 26, 1 (*rubrica*) ⌞psalmus⌟ David, -m liniretur (⌞ ⌟ *omisit* Vvlg., *Hier. psalt. sec. Hebr.* David *solum; gr.* τοῦ Δαυιδ· πρὸ τοῦ χρισθῆναι). Avg. civ. 2, 19 tit. de corruptione … rei publicae, -m cultum deorum Christus auferret. Cod. Theod. 8, 5, 33, 2 *tales vestes*, quae, -m moventur, inspectione gravitatis tuae *non displiceant.* Sacr. Leon. 239 *Iohannes baptista*, praedicator, -m *eqs.*

2 -m *inducit*: **a** *indicat.*: *praes.*: *p. 1412, 17 sqq. 55 sqq. 1413, 50 sqq. 1414, 16 sq. al.* (*praes. hist. p. 1411, 17 et* Sil. 17, 99). *imperf.*: *p. 1411, 21. 1414, 18 sqq.* *fut.*: *p. 1412, 26 sqq. 60 sqq., cf. p. 1413, 59.* *perf.*: *p. 1411, 13 sqq. 1412, 29 sqq. 66 sqq. 1414, 7 sqq. 70 sqq. 1415, 59. 67.* *plusquamperf.*: *non nisi* Mart. Cap. 9, 925 (*coni. imperf. var. l.*). *fut. exact.*: *p. 1412, 32 sqq. 1413, 72 sqq. 1415, 31 sq., cf. p. 1413, 35.* **b** *coni.*: *praes.*: *p. 1412, 8 sqq. 38 sqq. 73 sqq. 1413, 58 sqq. 1414, 21 sqq. 74 sqq. al.* *imperf.*: *p. 1411, 27 sqq. 1413, 43 sqq. 1414, 30 sqq. 1415, 36. al.* *perf.*: *p. 1412, 6. 51. 1413, 35 sqq. 1414, 44 sqq. 1415, 40.* *plusquamperf.*: *p. 1411, 69 sqq. 1414, 35 sqq. 1415, 25 sqq. 33 sqq. 40.* **c** *inf. sec. gr.* πρὶν: Vet. Lat. act. 7, 2 (cod. 50) *deus* visus est … Abrahae, cum esset in Mesopotamia, -m habitare eum in Charrae (cod. 51. *al. et* Vvlg. *coni. imperf., gr.* πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν).

3 *per abundantiam quandam ponuntur in apodosi:* **a** *adv.*: prius: *v. p. 1342, 51 sqq.* ante: Ter. Andr. 558. Sil. 16, 661 (*in edd. vet.*, auri *trad.*). Pomp. dig. 13, 6, 13, 1 Mart. Cap. 9, 925 Cod. Theod. 10, 8, 2. Ps. Vict. Vit. pass. 6 ante … -m (quam *var. l.*). primum: Vet. Lat. Luc. 11, 38 (cod. 4. *al.; cf.* cod. 3. *al.* prius). **b** *verba praeveniendi:* antecapere Sall. Catil. 32, 1, occupare Varro Men. 145 (*al., vol. IX 2, 389, 45, ubi addere possis* Avr. Fronto p. 73, 2), praemeditari Liv. 38, 3, 8, praeolere Fronto p. 8, 16, praescire Avg. civ. 11, 19 p. 487, 1, praevenire Liv. 33, 41, 3.

4 *iteratur* -m Liv. 37, 45, 13 Scaev. dig. 24, 1, 66, 1. Gavdent. serm. 19, 31 (*quater*). *al.* *Terkelsen.*

? **priustina** *veriloquii gratia fictum v. p. 1377, 67.*

prīvus, -a, -um. [prīvus ⟨*prei̯u̯os; *v.* preivatod *p. 1388, 67 et cf. umbr.* prever < *prei̯u̯oi̯s *abl. plur. 'singulis'; ital.* *prei̯-u̯o- *fortasse derivatum est ab adv.* *prei̯, *sed parum perspicitur quomodo notio orta sit: 'seorsum stans' < 'ante stans'? v. Ernout-Meillet, ⁴1959, 536a; Pokorny, Indog. etym. Wb. I 812* (*prei̯); *Brugmann, Grundriß² II 1, 206* (*de suffixo* *-u̯o-). *Fo.*] *compar. et superl. desunt.* *de notione*: Pavl. Fest. p. 226 -os -asque antiqui dicebant pro *singulis*; … hinc et privilegium et privatus (Gell. 10, 20, 4 [*affert* Lvcil. 50]. Non. p. 159, 29 [*affert* Lvcil. 50 Lvcr. 3, 723]. *cf. l. 74. p. 1398, 54*). Non. p. 35, 17 -um est proprium uniuscuiusque, unde res privata (*affert* Lvcil. 1061. 50. *cf.* Schol. Hor. sat. 2, 5, 11 -um: ἰδιαίτατον [*sequuntur verba gr. corrupta*] …; -um autem est, quod unius est [*affert* Plavt. frg. inc. 29]). Gloss. IV 273, 7 (*sim.* V 646, 12, *e* Non. *supra*) -is: singulis, privatis. *vox prisca* (*v. l. 68 et* Gell. 10, 20, 4) *legitur recte tradita vel certe restituta singulis vel binis locis apud*

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT., LVCIL., SALL., HOR., OV., LIV., FEST., GELL. *al., paulo saepius apud* CATONEM, LVCR., IVL. VAL.; *coniecturarum dubiarum, quas infra exclusimus, hae sunt potiores*: QVADRIG. hist. 32 LVCR. 3, 378. 380 HOR. ars 60 MANIL. 2, 126. VITR. 8, 3, 4 (*v. p. 1142, 38*). GERM. frg. 4, 16 LVCAN. 5, 612 IVV. 8, 68 ARNOB. nat. 6, 19. *al.; v. etiam* LVCIL. *p. 1407, 34.* CIC. *p. 1389, 32* (*e legibus antiq.*). [*confunditur in codd. cum* primus, prius *sim.* HOR. sat. 2, 5, 11 LIV. 30, 43, 9. *et saepe, ceterum e. g. cum* pravus, *v. p. 1138, 46, quae infra non notavimus; restituitur haud raro, v. l. 2 sqq. 21. 23. 30. 50.*]

significatur quod separatum, discretum est: **1** *a possessione communi, ab usu aliorum sim., eo quod separatim tributum est, ad unum tantum pertinet*: **a** *vi distributiva* (*sive strictius, ut suum cuique tribui videatur, sive laxius, ut quolibet respectu singula significentur, e. g. l. 22. 23. 30; iuxta numeros distributivos l. 16. 20. 21. 26, accedit* quisque *l. 22. 23* [*cf. l. 32*]): PLAVT. Pseud. 865 *coqui furacis* discipulis -os custodes dabo. frg. inc. 29 ferte fustes -os in manu. CATO agr. 3, 5 *olearia* vasa bina esse oportet ...; trapetos bonos -os impares esse oportet; ... funes loreos -os, vectes senos, ... medipontos -os loreos. 10, 4 dolia *tot*, ... serias *tot*, ... opercula doliis, seriis -a (11, 2 o. doliorum et tectaria -a). 26 -as ... scopulas in dolia facito habeas. LVCIL. 50 *cenantibus* abdomina tunni ... -a dabo. 1061 culcitulae accedunt -ae centonibus binis. LVCR. 3, 372 corporis atque animi primordia singula -is adposita (primis *trad.*). 3, 389 *minimorum animalium* -a pedum vestigia quaeque *non sentimus.* 3, 723 *animas* -as in corpora posse venire. 4, 261 non -am (primam *trad.*) quamque ... particulam venti sentire ..., sed magis unorsum. 4, 566 *vox praeconis* in -as se dividit auris. 5, 274 *aer* -as mutatur in horas (*cf.* 5, 733 in ... dies -os). LIV. 7, 37, 2 milites ... -is bubus binisque tunicis donati (*ita fere editur deleto glossemate* singulis, *v. app. crit.*). 30, 43, 9 (*e senatus consulto*) ut -os lapides silices -asque verbenas secum ferrent *legati.* IVL. VAL. 1, 41 sibi ipsos habere -os *satrapas praedam* amicisque largiri (*gr. p. 44, 6* παρ' ἑαυτοῖς *tantum*). ARNOB. nat. 5, 22 in partibus -is ([pravis *trad.; antea*: membra ... per singula]. AVSON. 300, 26 p. 171 moenium). *usu pro subst. masc. vel neutr.*: FEST. p. 371 quae *aedificia* in oppido -i (-e *edd. vet.*) in suo quisque loco proprio ... aedificat (-cant *Lindsay*). CARM. de fig. 85 (*tit.* μερισμός) cum -is propria attribuas, fit distribuela. **b** *respectu distributionis sublato fere i. q. proprius, praecipuus* (*lectione dubia* IVL. VAL. 2, 34 illud ⌊ut -i⌋ maximum testimonium [⌊ ⌋ *codd. AP*, honoris primi *T*]): HOR. sat. 2, 5, 11 turdus sive aliud -um dabitur (PORPH. privatum. *cf. p. 1416, 72*). epist. 1, 1, 93 locuples, quem ducit -a triremis (SCHOL. propria; alii -am intellegunt, quae una uni adsignatur *eqs.*). GELL. 11, 16, 1 Graeci ea dicunt -is vocibus, *quae nec pluribus latinis apte dici possunt.* IVL. VAL. 2, 30 tibi -um munus istud habebis ..., Bucephalam equum. 3, 7 *ut milites elephantorum auxilio destituti* ipsi -is (*Axelson*, -i *vel* prius *codd.*) inter sese virtutibus experirentur. AVSON. 26, 6 p. 329 *quidam* Martem ... *et* Romulum -os parentes nuncupans. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 204, 10 -o naturae bono contentus *Plato non petivisset Pythagoreos.*

2 *a participatione rei alicuius, a relatione ad aliquid, sc. cum gen. fere i. q. alienus alicuius rei* (*structuram testatur* ARVS. gramm. 462 *allato* SALL.): *de animantibus*: SALL. hist. frg. 1, 78 *dux quidam* numero ... praestans, -us ipse militiae. APVL. Socr. 3 p. 122 philosophiae turba imperitorum, ... -a (prava *fere trad.*) verae rationis, inops religionis. *de verbis*: OV. trist. 2, 138 edictum ... lene fuit: quippe relegatus, non exul, dicor in illo, -aque ⌊fortunae⌋ sunt tibi verba meae (parvaque, parcaque *sim. var. ll.*; ⌊ ⌋ *i. bonorum, ut 5, 2, 57, v. quae exponet Beikircher, Mus. Helv. 54, 1997; ad 1b trahunt alii*).

[*adv.* **prīvē** *v. l. 32.***]**

deriv.: privo; *cf.* priveras, priviclioes.

compos.: privilegium, privignus; *cf.* proprius.

prīz(i)ē *v.* pridie. *Brenner.*

1. **prō** *praepos.* (*de adv. v. p. 1418, 19*). **[***cum praepositio semper vocalem longam exhibeat (cf. l. 72), in compos. occurrit etiam* prŏ-, *cf.* prŏ-ficisci *et imprimis nomina prisca* prŏ-brum, prŏ-bus. *utraque forma ipsis initiis tribuenda est, cf. in linguis cognatis e. g. osc.* pru < *prō, *gr.* πρό < *prŏ; *sed forma per* d *litteram ante vocales aucta* prōd- (prōd-esse, prōd-īre) *posterior est, cf. enim compos. prisca* prōmere < *pro-em-, prōlēs < *pro-al-. *de formis v. Leumann, Gramm. 1977, 560 sq., de notione et usu Hofmann-Szantyr 269 sqq., qui primariam esse vim localem iure contendunt. cf.* 2. prō. *Fo.***]** *scribitur* por CIL III 3493 INSCR. christ. Diehl 2490^A^, *cf. p. 1418, 25*, po *l. 69.* *abbrev.* p LEX agr. (CIL I² 585) 28 PROB. litt. sing. 3, 1. 5, 22. 6, 25. *al.*, p̄ CIL IX 306 (*christ.*), p' PAP. mil. Fink 1 col. XXII 15 (*a. 219*), po INSCR. christ. Diehl 2345^A^ adn. TAB. Albertini 28, 8 (*a. 494*). *al.*, pr INSCR. numm. imp. I² p. 67 n. 349 (*a. 16 a. Chr.*). CIL IX 4209, 5 (*aetate Tiberii*). *al.* NOT. Tir. 1, 11 -o. 23, 97 -o plebe. *sim. al.* *de prosodia*: VLT. SYLL. gramm. IV 255, 4 -o praepositio, cum casualis fuerit, semper producitur ..., at cum loquellaris fuerit, varie ponitur (*quaedam composita corripi testantur etiam e. g.* GELL. 2, 17, 3 PRISC. gramm. III 49, 12 *sec.* procul *vel praepos. gr.* πρό). *cum apice scribitur* R. GEST. div. Aug. 9 (*sed deest ibid.* 1 *et saepius*). CIL XIII 6703 (*saec. I*). *al.* *de notione* (*eius varietatem miratur* GELL. 11, 3 *non additis explic.*): VARRO ling. 6, 58 (*respiciuntur compos.* pronuntiare *et* proludere) -o idem valet quod ante (PAVL. FEST. p. 228 [-o ostio]. NON. p. 523, 6 [-o templo]. *al., e. g. p. 1420, 12*). frg. Fest. p. 246 *v. infra p. 1431, 48* (*item significari dicitur i. q.* in: PAVL. FEST. p. 226 -o sententia ac si dicatur in s., ut -o rostris. 228 [promittere barbam. *al.*]. DOSITH. gramm. VII 417, 5. *al.*; in *distinguitur p. 1419, 37*). PAVL. FEST. p. 228 -o ponitur etiam -o amplificando ac palam faciendo, ut prodi, ... propelle; alias -o privandi facultate, ut in propudio, prohibendo *eqs.* (*cf.* CHAR. gramm. p. 305, 11 [19] significat ... derogationem [*ut* profanus]). CHAR. gramm. p. 305, 11 (13) significat et porro ..., *ut* provocavit, ... produxit (DOSITH. gramm. VII 416, 23 [profundum]. *al.*); ... item quod ... ὑπέρ dicitur, quasi -o Rabirio (DIOM. gramm. I 414, 29. *al.*); ... item quod ... ἀντί dicitur (DIOM. gramm. I 414, 26. *al.*); ... item quod ... κατά dicitur, quasi -o meis viribus (*cf.* PRISC. gramm. III 49, 17 -o viribus suis, hoc est ad v. suas). GLOSS. ἀντὶ καὶ ὑπέρ, πρό, ἔμπροσθεν, ὡς. *al.* *legitur praepos. inde ab inscr. legibusve antiquissimis* (*p. 1425, 19. 1428, 61. 1431, 46. 1432, 1*), LIV. ANDR. *p. 1426, 47 per totam latinitatem; adverbii vestigia inveniri possunt in vocibus* proquam, protinus, prout *ceterisque compositis* (*cf. tmesin* proque voluta LVCR. 6, 1264), *sed vix agnoscenda sunt his locis*: PLAVT. Curc. 487 (prod‹e› *Lindsay, supra p. 372, 63*). POMPON. Atell. 106 (*coni.* primo, *v. p. 160, 50*). INSCR. Année Épigr. 1934 n. 164 (*Tigavae, in dolio scriptum*) ora -o i‹n›scriptorem, sic ‹h›abes d‹eu›m -o (*subaudias* te *an solvas* pro‹pitium›*?*). [*sard. centr.* pro, *mer.* po; *francog.* pour; *hisp.* por, para; *port.* por. *cf. M.-L. 6762. Wagner II 312 sq. Wartburg IX 399 sqq. Corominas² IV 611. 388 sq. Machado³ IV 401 sq. St.*] [*variat in codd. maxime cum* prae, *v. p. 372, 45 sqq., et* per, *v. vol. X 1, 1130, 18 sqq., ceterum e. g. cum* propter CIC. Verr. II 1, 6. *al.* (*cf. p. 1434, 50. 59. al.*), procul LIV. 6, 40, 17, prope LVCAN. 7, 298.]

sequentes potius rationem notionum explicandarum quam ordinem testium antiquissimorum, quos invenies sub III et IV (v. supra l. 18), exempla sic digerenda putavimus:

I *vi locali*:
- **A** *exempla varia significantia situm*: **1** *ante aliquem locum: p. 1419, 12* (*ita ut quis eum locum a tergo habeat p. 1419, 14; ad eum conversus sit p. 1419, 40*). **2** *in anteriore parte loci: p. 1419, 67.*
- **B** -o rostris, -o tribunali *sim.: p. 1420, 8.*

II *respicitur praesidium vel commodum*:
- **A** *strictius, sc. defendendo, succurrendo*:
  - **1** *notione originaria de eo cui favetur*: **a** *pugnando, subeundo pericula: p. 1420, 54.* **b** *sacrificiis, votis: p. 1421, 6.* **c** *dictis, scriptis: p. 1421, 62.* **d** *cautione: p. 1422, 53.* **e** *affectu animi: p. 1422, 70.* **f** *quolibet modo: p. 1423, 23.*
  - **2** *notione deflexa de malis arcendis: p. 1423, 66.*
- **B** *laxius:* **1** *cum respectu dandi, attribuendi: p. 1424, 18* (*colore commodi evanescente respicitur quo quid pertineat p. 1424, 30*).
  - **2** *cum respectu adipiscendi, sc. de fine, effectu: p. 1424, 44.*

III *respicitur obtinendus locus alterius*:
- **A** *substitutione*: **1** *succedunt animantes: p. 1425, 15.* **2** *supponuntur res: p. 1425, 63* (*cum colore praeferendi p. 1426, 18; substituuntur verba singula p. 1426, 21*).
- **B** *compensatione*: **1** *de eo, cuius causa pretium datur: p. 1426, 45* (*in delicto expiando p. 1426, 46; in beneficio, merito remunerando p. 1427, 21; in negotiis p. 1427, 57; in variis condicionibus p. 1428, 8*). **2** *de ipso pretio: p. 1428, 42.*
- **C** *comparatione eius, quod condicionis similis vel eiusdem esse putatur*:
  - **1** *ad indicandam condicionem iuris*: **a** *hominum: p. 1428, 59* (*technice* -o consule *sim. p. 1429, 28*). **b** *rerum: p. 1430, 9.*
  - **2** *ad indicandas varias qualitates*: **a** *cum verbis aestimandi, iudicandi: p. 1430, 41.* **b** *exempla cetera: p. 1430, 60.*

IV *respicitur cui quid respondeat*:
- **A** *de mensura*:
  - **1** *usu sollemni*: **a** *secundum ius, potestatem legitimam: p. 1431, 44* (*ex auctoritate coetus cuiusdam p. 1431, 73*). **b** *secundum hominum indolem sim.: p. 1432, 24* (-o se quisque *p. 1432, 45*). **c** *secundum varias condiciones: p. 1432, 71.*
  - **2** *iuxta adi. vel adv.: p. 1433, 34.*
  - **3** *abiit in vim modalem: p. 1433, 69.*
- **B** *de causa*: **1** *generatim: p. 1434, 9* (*de causa affectuum p. 1434, 65*). **2** *locutiones*: -o re *p. 1435, 14*, -o causa *p. 1435, 20*, -o eo quod *sim. p. 1435, 35.* **3** *vi attenuata de occasione: p. 1435, 61.*
- **C** *de mera relatione: p. 1436, 1.*

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

V *recentiora et singularia, sc. vi comparativa p. 1436, 33, temporali p. 1436, 34* (-o meridie *p. 1436, 49*), *instrumentali p. 1436, 67, additiva p. 1436, 71.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *illustratur quo pertineat locutio praepos.: p. 1437, 1.* **2** *de structuris pendentibus: c. acc. p. 1437, 13, c. gen. p. 1437, 41, c. indeclin. p. 1437, 60.* **3** *de positione inversa: p. 1437, 72.* **4** *iuxta voces praeverbio* pro *compositas: p. 1438, 6.*

I *vi* ***locali*** **(***imprimis, ut significetur locus, unde quis agat [fere tuendo, defendendo, v. l. 14 sqq. et passim sub 2; nota explicationem l. 37]; subiecimus imagines quasdam, v. e. g. l. 27. 65*)**:** **A** *exempla varia*: **1** *significatur situs ante aliquem locum* (*vel motus sim. eo [inde] factus, e. g. l. 18. 40. 65*): **a** *cum respectu directionis, ita ut qui (quod) ante stat*: **α** *eum locum a tergo habeat, in anteriora prospiciat* **(***sc. locum defendens sim. vel inde exiens; indicatur directio l. 21 [cf. p. 1420, 14]; iuxta occurrit* ante *l. 31. 33; postposita fere sunt aedificia, ceterum homines vel eorum partes; exempla selecta inde a* CIC.**)**: CATO orig. 91 proelium factum depugnatumque -o castris (CAES. Gall. 1, 48, 3 -o c. suis copias produxit et aciem instructam habuit. 2, 8, 3 loco -o c. ad aciem instruendam ... idoneo. *al.* SALL. Iug. 100, 4 equites ... mittere. *al.*). LEX Bant. (CIL I² 582) 17 *magistratus quidam* ⟨consistunto -o ae⟩de Castorus ... in forum vorsus et ... iouranto (CIC. Phil. 3, 27 sedens. *al.*). CIC. Mil. 2 quae *praesidia* -o templis omnibus cernitis **(**VERG. Aen. 8, 653 custos ... arcis stabat -o templo *Iovis* [NON. p. 523, 6 *ad l.* -o et ante significat. *sed* SERV. auct. -o defensione templi, hoc est in templo; namque *eqs.*]**)**. VERG. Aen. 10, 82 -o ... viro nebulam ... obtendere (*nisi rectius substitutionem [v. IIIA] intellexerunt alii, ut et* SERV.). OV. ars 1, 200 (*in imag.*) stabit -o signis ius ... tuis. fast. 5, 135 *lares praestites* stant ... -o nobis (*v. p. 903, 61 sqq.*). LIV. 2, 20, 10 desiliunt ex equis ... et -o antesignanis parmas obiciunt (*nisi ad III*). 2, 53, 1 *castra* -o moenibus sociorum locata erant (23, 16, 4 instrui ... acies coeptae, Romanorum -o m. Nolae, Poenorum ante castra sua. *al.; cf. l. 50*). 23, 29, 4 in cornibus ... *pedites quosdam* locat ...; *equites* peditibus ... -o cornibus apponit **(**28, 14, 4 -o c. ante Punicam aciem elephanti *stabant.* QVINT. inst. 2, 13, 3 equites -o c. locet. TAC. ann. 14, 34, 2 conglobatus -o c. eques adstitit [*nisi ad p. 1430, 69*]**)**. LVCAN. 6, 201 *Scaeva fortiter pugnans* stat non fragilis -o Caesare murus (*in imag., nisi ad II; ad IIIA trahunt alii*). SCAVR. gramm. VII 32, 8 sqq. non 'in scena', sed '-o scena' ... pronuntiare actorem; nam scena significat graece domus: cum e scena actor exiit, venit in pulpitum ..., -o scena itaque actor est. APVL. met. 9, 20, 4 quo *adultero* ... -o limine liberato (*sc. dimisso sim.*). *al.* **β** *ad eum locum conversus sit, ei opponatur* (*huc pertinet p. 1420, 40*): LIV. 30, 18, 2 -o ... cornibus praetor ac proconsul milites ... hortabantur. CARM. de bell. Aeg. 8, 3 castra ... -o muris *urbis expugnandae* ... ponunt. SVET. Otho 3, 2 *exclusum amatorem* -o foribus astantem. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 200, 7 habemus ... -o oculis illam terribilem vocem (*affertur Gal. 1, 8*). VITA Caes. Arel. 1, 43 -o eadem *femina* in oratione prosternitur (*nisi ad p. 1421, 6*).

b *neglecto (vel incerto) respectu directionis respicitur quaelibet positio ante aliquid* (*exempla selecta inde a* LIV.; *vix huc p. 1433, 9*): ENN. ann. 628 (*Naevii? v. Skutsch ad l., p. 792*) apud emporium in campo hostium -o moene (*huc traximus deficiente contextu; cf. l. 31*). CATO orig. 96 urbes insulasque omnes -o agro Illyrio esse (*nisi ad p. 1428, 53, sed v. Chassignet ad l., p. 100. item in geographicis*: AVIEN. ora 705 urbis hic situs: -o fronte litus praeiacet. orb. terr. 776 -o quibus *rupibus* ingenti consistens mole per undas insula [*gr. 591 προπάροιθε*]. *al.*). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 16 ibi terminus stat in monte -o cavo. CIC. Phil. 2, 64 hasta posita -o aede Iovis Statoris bona *venum data.* SALL. Catil. 18, 8 -o curia signum sociis dare (*cf.* PRISC. gramm. III 49, 8 dixit -o 'ante curiam'). OV. Pont. 2, 9, 26 victima -o templo cur cadat icta Iovis? CVRT. 10, 9, 14 -o equitibus planities erat. VAL. FL. 4, 181 varii -o rupe metus *erant* (*sc. caesorum capita sim.*). SVET. Iul. 61 *equi* instar -o aede Veneris ... dedicavit. Aug. 43, 4 *mirabilia quaedam* publicare ... apud saepta, ... in scaena, ... -o comitio. IVVENC. 2, 297 urnam mulier -o fonte reliquit (*Ioh. 4, 28*). *al.* -o pedibus (*cf.* ante pedes *vol. II 132, 63 sqq.*): APVL. met. 4, 27, 4 quidam ... saxo grandi -o p. arrepto ... iuvenem ... percussum interemit. TERT. anim. 6, 8 *philosophia non* prospicere -o p. *solet* (*item in imag.*: MIN. FEL. 12, 7 -o p. aspicere. *cf. Otto, Sprichw. n. 1389*).

2 *significatur situs in anteriore parte loci cuiusdam vel motus (actus) inde profectus* (*huc partim spectant B1 et 2 et 3, fortasse et l. 22 sqq. 32 sqq.; dedimus certiora quaedam*): BELL. Hisp. 13, 6 *oppidani oppugnati* pugnare -o muro toto coeperunt (19, 2 SIL. 1, 306. *al.*). SALL. Iug. 67, 1 mulieres ... -o tectis aedificiorum saxa ... mittere. VERG. Aen. 9, 575 (572) summis stantem -o turribus Idan **(**[SERV. *ad IIA trahit, ut* CLAVD. DON., *vel ad IIIC; cf. p. 1431, 22*]. LIV. 21, 7, 8 *v. infra.* SEN. Tro. 1092 ut summa stetit -o turre *se praecipitaturus. al.*). LIV. 21, 7, 8 -o moenibus ... atque turri tela micare (FRONTIN. strat. 1, 5, 5 raros -o m. sagittarios reliquit). 24, 22, 1 -o Concordiae ara ... contionem ... habuit (*cf. B1*). 26, 41, 6 ut -o ripa Hiberi stantes arceamus transitu hostes (TAC. ann. 2, 9, 2 sagittarii nostra -o ripa dispositi. *al.*). 45, 1, 8 *consul in circo* -o foris publicis denuntiavit populo *victoriam.* VAL. FL. 4, 110 -o rupe iugi media aequora supra. TAC. ann. 15, 5, 3 *legiones* -o Syria paratae ultro inrumpere *in Parthos.* FRONTO p. 241, 13 *Arion* -o puppi ... constitit. APVL. Socr. prol. 3 p. 106 neque colliniato -o fronte situ *lapidum in muro structo. al.*

B *locutiones quaedam pertinentes ad rem publicam* (*rem militarem l. 39. 44; fere notione sub A2 illustrata praeter l. 41*): **1** -o rostris **(***sc. navium, quibus ornatus erat suggestus contionantibus structus in foro Romano; cf. p. 1418, 7 et* SCAVR. gramm. VII 32, 12 sqq. [*ex Varrone?*] -o r. dici oportet, cum is qui contionatur iis dicit, qui ante rostra sunt: -o enim et ante idem significant [*sim.* CAPER gramm. VII 104, 6 rostra voca, non prorostra, nam *eqs.*]**)**: LEX repetund. (CIL I² 583) 36 iudices ... -o rostreis in forum ⟨vorsus iouranto *eqs.*⟩. 42 *praetor* ⟨... c⟩oram ⟨iudici⟩bus in contione -o r. sententia ita pronontiato (SVET. Iul. 17, 2 Vettium ... -o r. in c. paene discerptum. HIER. epist. 60, 1, 3. *al.*). LIV. 38, 54, 9 non laudari -o r. P. Africanum *Literni mortuum* (*non significatur tam locus quam aliquid apud populum fieri ut*: FEST. p. 201 C. Gracchus -o r. in P. Popillium. VAL. MAX. 3, 7, 8 cum -o r. accusaretur. 5, 4, 5 *tribuno* -o r. ... legem ... referenti. *al.*). SEN. contr. 9, 2, 11 -o r. ... praetorem ... cenantem. VELL. 1, 11, 7 mortui ... lectum -o r. sustulerunt ... filii. 2, 19, 1 *Sulpicii necati* caput ... ostentatum -o r. 2, 56, 4. VAL. MAX. 3, 8, 3 -o r. Piso *consul* collocatus *a tribunis. al.* **2** -o tribunali (*saepe ad indicandam actionem magistratus publicam; mero fere respectu loci l. 27. 31; exempla selecta. cf.* SYNON. Cic. p. 440, 17 -o t., de summo loco, de superiore): CIC. Sest. 34 servorum dilectus habebatur -o t. Aurelio. fam. 3, 8, 2 -o t. cum aliquid ageretur *a proconsule* (*in eadem re* 3, 8, 3 me ... Synnadis -o t. ... disputavisse). LIV. 3, 19, 4 *consul* adsiduis contionibus -o t. ... in plebe coercenda *vehemens fuit.* 27, 19, 11 *Scipio* quae -o t. agenda erant peragit; inde cum se in praetorium recepisset *eqs.* SEN. suas. 6, 3 videbis illum -o t. locum, quem *Antonius* ... vomitu foedaverat (*cf. Cic. Phil. 2, 63* totum tribunal implevit). VELL. 2, 117, 4 *dux* iurisdictionibus agendoque -o t. ordine trahebat aestiva. VAL. MAX. 4, 1, 10 eius in censura moderatio -o t. apparuit. PLIN. epist. 1, 10, 9 sedeo -o t. 10, 81, 2 ut cognoscerem -o t. VET. LAT. Ioh. 19, 13 (cod. 2. *al.* = VVLG.) Pilatus ... sedit -o t. (*gr. ἐπὶ βήματος*). *al.* *inde iocose* -o sede: APVL. met. 6, 23, 1 completo caelesti theatro -o s. sublimi sedens ... Iuppiter sic enuntiat: '...'. **3** -o suggestu: CAES. Gall. 6, 3, 6 hac re -o s. pronuntiata. BELL. Afr. 86, 3 praemia fortissimo cuique ... -o s. tribuit, ac ... inde digressus *eqs.* **4** -o *coetu quodam* (*vi p. 1419, 40 illustrata*): ATTA com. 21 ⌊-o⌋ populo fluctus caecos faciunt per discordiam (*si recte trad.*). CIC. or. frg. A 7, 6 codicem tribunus pl(ebis) ipse -o contione legit (*et saepe, v. vol. IV 732, 50 sqq.; aliter infra p. 1429, 27*). SALL. Iug. 29, 6 uti -o consilio *militari* imperatum erat (*antea*: praesenti consilio; *vix ad p. 1431, 73*).

II *cum respectu* ***praesidii*** *vel commodi*: **A** *strictius, sc. defendendo, succurrendo, opitulando sim.* (*de cura cessante v. p. 1423, 53; gr. respondere solet ὑπέρ, quod infra non notavimus*): **1** *notione originaria de eo, cui favetur* **(***accedit gerund. e. g. p. 1421, 38. 1423, 37; opp.* contra *l. 75. p. 1422, 40. et saepe,* in *c. acc. e. g. p. 1423, 34. 57. al.,* adversus *p. 1422, 16. 1423, 14. al., distinguitur* de *e. g. l. 75. p. 1422, 19, iuxta sunt praepos. causales e. g. p. 1423, 30. 41; locos quosdam simul ad p. 1425, 16 spectare vix mireris; agentes sunt fere homines, res e. g. p. 1421, 67 sq. 75*)**:**

a *pugnando, subeundo pericula, mortem sim.* **(***usu derivando e vi locali, v. quae monuimus p. 1419, 9; pugnatur saepe -o amicis, propinquis,* -o patria *vol. X 1, 769, 4,* -o re publica *l. 60. 66. p. 1421, 4. al.,* -o vita *l. 59. 60, -o variis rebus e. g. l. 71. 74; cf. devotiones p. 1421, 13. 26*)**:** PLAVT. Capt. 229 -o tuo caro capite carum offerre ⟨me⟩ meum caput vilitati. ENN. scaen. 136 ut ... -o vostra vita morti occumbant *liberi nostri* **(**CIC. Sest. 29 -o re publica vel mortem oppetere. Tusc. 1, 116 mortem expetiverunt -o vita civium. *sim. al., v. e. g. vol. IX 2, 46, 29 sqq. 750, 22 sqq.; iungitur cum subst. e. g.* OV. trist. 5, 14, 41 morte nihil opus est -o me. LIV. 9, 4, 10 mortem -o patria praeclaram esse). LVCIL. 655 depugnabunt -o te ipsi et morientur (CIC. S. Rosc. 37 -o quo *parente.* Mil. 104 leg. 2, 5. *al., e. g. vol. X 1, 769, 14 sq.*). RHET. Her. 3, 3, 5 quodlibet -o patria, parentibus ... adire periculum (4, 44, 57 sapiens nullum -o re publica p. vitabit. *al.* CIC. div. in Caec. 63 -o sociis ... ad p. accedere. Sest. 23. *al.*). 4, 9, 13 qui *socii* -o nobis pugnare ... soliti sunt (CIC. S. Rosc. 16 -o eorum *nobilium* honestate. *al.* CAES. civ. 2, 28, 2 -o iis. *al., v. e. g. vol. VII 2, 1313, 21 sqq.*). 4, 44, 57 -o re publica perire (*ibid.* -o multis. HOR. carm. 4, 9, 51 -o caris amicis. *al.*). *al.* CIC. S. Rosc. 149 -o hac nobilitate pars maxima civitatis in armis fuit (Rab. perd. 21 *cum* -o salute communi arma cepissent. *al.* LIV. 24, 47, 7 Arpini ... -o Romanis adversus Carthaginiensem arma verterunt. *al.*). Font. 30 ceterae *gentes* -o religionibus suis bella suscipiunt, istae *Gallicae* contra omnium religiones (off. 2, 26 b. aut -o sociis aut de imperio ge-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rebantur. *al., v. e. g. vol. VI 2, 1943, 26 sq.*). Mil. 68 cum illa … peste se … -o … gloria *Pompei* contendisse (fin. 3, 66 ut -o vitulis contra leones … contendant *tauri. al.; cf.* contentio: Cic. off. 1, 68 -o qua *libertate* … omnis debet esse c. fam. 3, 10, 10 -o Milone. Brvt. Cic. ad Brut. 15, 1 -o re publica. *al.*). *et saepe* (*e. g.* audere -o *vol. II 1257, 55 sqq.*).

b *sacrificiis, votis sim.* (*supplicatur tam -o homine, e. g.* -o se *l. 30. 56,* -o filio *l. 55 [cf. l. 12], quam -o eius incolumitate, e. g.* -o salute *l. 18. 22. 26 sq. 59,* -o reditu *l. 16. 17. 60, -o damno arcendo per gerund. l. 39 sqq.; -o fructibus sim. l. 35. 38; quaedam aegre separantur a colore vicem agendi, e. g. l. 20, vel etiam compensandi, e. g. l. 29. 54; exempla selecta inde a* Cic.): α *apud auctores*: Plavt. Truc. 423 dis hodie sacruficare -o puero *nato* volo (Varro ling. 6, 14 *anus liba vendentes et* -o emptore sacrificantes. *al., e. g. l. 38*). Enn. ann. 209 (*verba Decii se devoventis, ut vid.*) -o Romano populo … armis certando prudens animam … mitto (*cf. l. 27*). Cato agr. 83 votum -o bubus, ut valeant, sic facito (ind. capp. 92 v. -o bubus. Verg. Aen. 2, 17 v. -o reditu simulant. Tib. 3, 10, 12 vota … -o domina *aegrota* … facit. *al.; cf.* Lygd. 3, 27 -o dulci reditu quaecumque voventur. Plin. nat. 7, 158 ludis -o salute divi Augusti votivis). 131 (*sim.* tit. *ibid. et* capp. 140) dapem -o bubus facito. 143, 1 scito *vilica* dominum -o tota familia rem divinam facere (*cf.* sacra f.: Fab. Pict. Gell. 1, 12, 14 -o populo Romano. Cic. Balb. 55 -o civibus. Ov. met. 7, 596 -o me patriaque tribusque … natis. *al.*; sacrificium f.: Cic. har. resp. 12 -o salute populi Romani. leg. 2, 21. *al.; sine obi. v. vol. VI 1, 97, 30 sqq. 43; ceterum cf. l. 15. al.*). Cic. Font. 48 quas *manus* -o vobis dis immortalibus tendere consuevit *virgo Vestalis.* p. red. ad Quir. 1 me … -o vestra incolumitate … devovi (Sest. 48 se ac vitam suam … -o salute populi Romani victoriaque [*respicitur Decius ut e. g.* Cato 43. Varro frg. Non. p. 485, 21 -o exercituis salute]. nat. deor. 2, 10 -o re publica. Liv. 5, 41, 3 -o patria Quiritibusque. *al.*). Catvll. 66, 33 me (*i. crinem,* -o *trad.*) cunctis -o dulci coniuge divis … pollicita es, si *redisset.* Varro ling. 6, 20 *Volcanalibus* populus -o se in ignem animalia mittit. R. Gest. div. Aug. 9 *cives* apud omnia pulvinaria -o vale⟨tu⟩din⟨e mea s⟩upp⟨licaverunt⟩ (Tert. apol. 30, 7 -o imperatore. *al., e. g. l. 42, v. etiam l. 75 sqq.; cf.* supplicatio: Liv. 38, 44, 7 -o valetudine populi. Tac. ann. 3, 47, 3 vota -o reditu eius *imperatoris* supplicationesque). Tib. 1, 5, 27 sq. deo … -o vitibus uvam, -o segete spicas, -o grege ferre dapem. Ov. fast. 1, 695 haec ego -o vobis, haec vos optate, coloni (*al., v. vol. IX 2, 832, 61 sqq.*). Pavl. Fest. p. 319 mustum, quod Libero sacrificabant -o vineis et vasis et ipso vino conservandis (*item cum gerund.*: Cypr. Demetr. 20 -o arcendis hostibus et imbribus impetrandis et … temperandis adversis rogamus. Fvlg. serm. ant. 4 *magicos ritus facere* -o pluviae commutandam inopiam. Avg. conf. 1, 9, 15 -o quibus *tormentis* effugiendis tibi, *domine,* … supplicatur. *al.*). Tac. hist. 1, 55, 1 legiones … kalendarum Ianuariarum sacramento -o Galba adactae (*item de sacramento militari*: 4, 59, 2 iuravere qui aderant -o imperio Galliarum). Vet. Lat. Matth. 5, 44 (cod. 1. *al., sim.* Vvlg.) orate -o eis, qui vos persecuntur (*et saepe, v. vol. IX 2, 1050, 17 sqq.; cf.* oratio *ibid. p. 890, 12 sqq.*). Marc. 14, 24 (*ibid.*) hic est sanguis meus testamenti, qui -o multis effunditur (*item respicitur sacrificium Christi*: Ioh. 6, 51 [cod. 2. *al., sim.* Vvlg.] panis … caro mea est -o saeculi vita. Eph. 5, 2 [cod. 75. *al., sim.* Vvlg.] tradidit semetipsum -o nobis oblationem et hostiam deo. *et saepe. aliter p. 1427, 9*). Tert. castit. 11 l. 8 -o qua *uxore mortua* oblationes annuas reddis (*al., v. vol. IX 2, 77, 61 sqq.; cf.* offerre -o *ibid. p. 508, 9 sqq.*). *al.* β *in inscriptionibus* (*quaedam ab usu p. 1427, 42 illustrato aegre secerni vix est quod mireris; specimina selecta*): CIL I^2 42 Turpilia … hoce seignum -o Cn. filiod Dianai donum dedit (2231 Pamphilus … votum quod promeisit s(olvit) l(ubens) … -o ⟨f⟩i⟨l⟩io. *al.*). 62 dat lub(en)s mer(e)to -o sed sue(s)q(ue) (2440 *quidam* -o sed et familia soua Leibero donum dat meret(o). *al.*). 359 Iunone Locina dono -o C. Rutilio. Inscr. numm. imp. I^2 p. 50 n. 146 (*ca. a. 17 a. Chr.*) vot(a) p(ublica) susc(epta) -o sal(ute) et red(itu), I(ovi) … sacr(um) (Act. Arv. Tib. [cil vi 2027] 4 ⟨ad vota solvenda et sus⟩cipienda -o s. Ti. Caesaris. *al.*). *et saepe.*

c *dictis, scriptis* (*preces sacras v. sub b, cautiones sub d; exempla selecta inde a* Cic.): α *in structura verbali*: ① *generatim* (*sc. -o reo vel quolibet defendendo, adiuvando, eiusve factis, bonis sim.*): Plavt. Amph. 837 *innocentem decet* confidenter -o se … loqui (Men. 586 -o illis loquimur, quae male fecerunt. Rud. 1126 [*loco varie temptato*]. Cic. Verr. II 2, 11 -o Siculis. Cluent. 139 si causae ipsae -o se l. possent. *al., cf. p. 1422, 14*). Asin. 293 lingua *ut patrona* -o illo peierat (*cf.* Cic. Att. 10, 9, 1 hominis … -o Pompeio mentientis [*al., v. vol. VIII 778, 64 sq.; cf. etiam p. 1422, 31*]). Bacch. 420 -o tam corrupto dicis causam filio (Men. 590 -o eius factis. *al., v. vol. III 693, 35 sqq.*). Ter. Haut. 30 aequi sitis …; ne ille -o se dictum existumet, qui *eqs.* (Rhet. Her. 1, 14, 24 -o eo. Cic. Quinct. 33 qui -o capite diceret [*i. defensor*]. Verr. II 3, 204 -o tota Sicilia. Brut. 230 -o Cn. Pompei bonis dicente *Philippo. saepe, cf. p. 1422, 6 sqq.*). Cic. Font. 41 cum tot res sint, quae vestris animis -o huius … salute supplicent, primum generis antiquitas *eqs.* (Planc. 24 -o filio. fam. 6, 14, 3 Caesari … -o te, *Ligari,* … supplicabo. *al.*). Ov. Pont. 4, 8, 90 *imperatorem* -o socero … precare (*al., v. supra una cum precibus sacris p. 1159, 39 sqq.*). Labeo dig. 40, 12, 42 ab iudice … -o eo iudicatum est (*al., v. vol. VII 2, 620, 27 sq.*). *et saepe.* ② *speciatim in re suadenda, commendanda*: Cic. inv. 2, 135 qui -o scripto dicet (*opp. 138* contra scriptum … qui dicet. *item in causis*: de orat. 1, 240 multa … -o aequitate contra ius dicere. 2, 118 et -o tabulis et contra tabulas et -o testibus et contra testes et -o quaestionibus et contra quaestiones … dicere solemus. Brut. 145 contra scriptum -o aequo et bono. *al.*). de orat. 1, 60 aut contra imperatorem *praeficiendum* aut -o imperatore dici (*item in senatu, in contione sim.*: Tusc. 3, 51 *cum ab Epicureis* defendatur sententia, -o qua non in senatu … neque ad censores dicere audeant. Cael. Cic. fam. 8, 6, 5 *Curio* transfugit ad populum et -o Caesare loqui coepit legemque … iactavit. 8, 11, 2 -o sententia … non pugnarunt *senatores quidam.* Liv. 4, 3, 1 -o legibus suis et adversus consules … disseruit. *sim. al.*). ac. 2, 64 quae -o illa causa dici possent (*item in disceptatione doctorum*: div. 1, 16 -o omni … divinatione. Varro ling. 5, 1 quae contra ea⟨m⟩ [*i. etymologiam*] dicerentur, volumine primo *exposui,* quae -o ea, secundo, quae de ea, tertio. *al.*). *al.*

β *in structura nominali* (*accedente etiam copula q. e.* esse): Plavt. Poen. 1244 -o hoc *patruo* … patronus sim. Cic. Q. Rosc. 15 illa *oratio fuit* -o reo, haec -o Roscio (Att. 2, 1, 3 *o. consularis* quarta *est* -o Rabirio. *al., v. vol. IX 2, 882, 15 sqq.; cf.* Brut. 256 L. Crassi … -o M.' Curio dictionem. fam. 1, 9, 21 nullum meum … dictum … -o Caesare [*cf. l. 14*]. 9, 12, 2 oratiunculam -o Deiotaro). Caecin. 79 cur eum auctorem vos -o me appelletis (*antea*: auctorem defensionis nostrae). Cluent. 88 *priora iudicia* partim nihil contra Habitum valere, partim etiam -o hoc esse (103). Pis. 80 *cum Pompeius* se … supplicem -o me profiteretur (Ov. met. 11, 400. *al.*). Planc. 69 meas -o Plancio preces (Liv. 4, 44, 5. 24, 26, 11 omissis -o se p. *al.; cf.* deprecatio: Rvt. Lvp. 1, 20 Cvrt. 5, 3, 13. *al.*). Hor. carm. 4, 1, 14 *Paulus* -o sollicitis non tacitus reis. Ov. epist. 2, 11 saepe fui mendax -o te mihi. Sen. contr. 10 praef. 8 *Gallio* recitavit rescriptum Labieno -o Bathyllo. suas. 6, 15 actioni eius *Pollionis* -o Lamia (Qvint. inst. 7, 1, 43). Val. Max. 8, 7, 1 (*v. Kempf in app. crit.*) Galbae accusationi defensionem suam -o Hispania opposuit *Cato* (Facvnd. defens. 5, 1, 7 ecclesiae -o veritate defensio. *cf.* defensiuncula *e coni. dub.* Cic. Brut. 162, *v. vol. V 1, 309, 50*). *al.*

γ *in structura manca, sc. subst. vel verbo subaudiendo* (*saepe ad indicandum titulum orationis*): Rhet. Her. 1, 3, 5 *aliquid honestum* defendimus … aut turpe oppugnabimus …, ut -o viro forti, contra parricidam. Cic. inv. 1, 80 Curio -o Fulvio: '…' (*item afferuntur orationis verba*: Fest. p. 359 Corvin[i]us -o Liburnia. *al.* Qvint. inst. 5, 11, 23 Cicero -o Murena. *al.*). Brut. 205 *oratio* Cottae, '-o se lege Varia' quae inscribitur (*cf. etiam vol. VII 1, 1847, 11*). orat. 108 illa ⸤-o Roscio⸥ iuvenilis redundantia multa habet attenuata, quaedam etiam paulo hilariora, ut -o Habito, *eqs.* (⸤ ⸥ *secl. edd. plerique*). off. 2, 50 *accusandum esse* patrocinii *causa,* ut nos -o Siculis. Sen. contr. 1, 1, 16 Latro colorem simplicem -o adulescente. Ascon. Mil. p. 30, 1 (*tit.*) -o Milone (*sed v. app. crit.*). Qvint. inst. 9, 2, 39 prohoemium -o Caelio. Svet. Iul. 55, 3 *Caesaris* '-o Quinto Metello' … Augustus existimat … ab actuaris exceptam. Svbscr. Schol. Cic. Bob. p. 125, 5 -o Milone exp(licit); incipit -o Sestio. Grill. rhet. p. 71, 23 Tullius in '-o Ligario' veniam deprecatus. *al.*

d *cautione, satisdatione sim.* (*sublucet hic illic respectus compensandi; cf. p. 1424, 6; exempla potiora*): Plavt. Capt. 433 mea fide mitti domum te … et meam esse vitam hic -o te positam pignori (939 *servum* hic reliqueram pignus -o me. Poen. 1285. Cato agr. 146, 3 -o … ea re … pignori sunto. Ov. met. 14, 678. *al.*). Poen. 334 vel ego -o illa *Venere* spondeo (Cic. leg. agr. 2, 100 nulli populo Romano -o me maiores mei spoponderunt. Att. 12, 14, 2. *al.; cf.* sponsor: Att. 13, 10, 3 fam. 6, 18, 3. *al.*). 1359 arrabonem hoc -o mina mecum fero (Rud. 555 a. -o Palaestra acceperam. Ter. Haut. 603. *al.; cf.* Tab. cer. Pomp. [Abh. Heidelb. Ak. 1989, 3 p. 27] 5, 11 pignoris arrabo⟨n⟩isve nomine). Cato orat. 80 vinum redemisti, praedia -o vini quadrantalibus sexaginta … dedisti (*suppletur* Lex agr. [cil I^2 585] 47. *cf.* praedes dare *sim. p. 805, 71 sqq.*). Lex agr. (cil I^2 585) 73 is -o eo agro loco … satis supsignato (74. Papin. dig. 7, 5, 8 -o legatario satisdare. *al.*). Cic. fin. 2, 79 vadem te ad mortem tyranno dabis -o amico (ad Brut. 26, 3 cum me -o adulescentulo *Octaviano* … res publica accepisset v. Val. Max. 4, 7 ext. 1 -o reditu. *al.*). Vlp. dig. 16, 3, 1, 14 (*e Labeone*) si fide iussisti -o eo (Iavol. dig. 46, 1, 20. *al.*). *al.*

e *affectu animi, sc. studio, maerore, timore sim.* (*dedimus potiora quaedam huius usus, quem aegre separes ab ipsis causis affectuum p. 1434, 65; locutio praepos. pendet saepius e nomine, e. g. p. 1423, 3. 12*): Cic. Planc. 101 hos -o me lugere, … hos decertare -o meo capite … velle. fin. 1, 24 dolorem …, quem *quis* … -o patria et -o suis suscipit (*cf.* Sall. Iug. 39, 1 *clade comperta* pars dolere -o gloria imperii, pars … timere libertati [*v. e. g.*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Koestermann, 1971, ad l.]). Lael. 48 *angor* -o amico saepe capiendus est (*cf.* anxius: OV. met. 1, 182 -o mundi regno. PLIN. epist. 4, 21, 4 -o salute, -o moribus. *al.*). BRVT. Cic. ad Brut. 15, 1 -o re publica contentiones sollicitudinesque (SEN. epist. 4, 6 -o illa *vita. al.; cf.* SVLPICIA Tib. 3, 16, 5 solliciti sunt -o nobis ..., ne *eqs.* [SEN. suas. 7, 10 omnes -o libris Ciceronis s. fuerunt, nemo -o ipso. *al.*]). VERG. Aen. 6, 352 -o me ... cepisse timorem (VAL. FL. 7, 240. *al.; cf.* timere: OV. rem. 548 -o cuius reditu *mater* ... timet. met. 9, 241. SEN. contr. 1, 8, 2 -o te nescio quid etiam lex t. *al.*; timidus: SEN. Phaedr. 308 *taurus* -o sua vector t. rapina, *sc. Europa*). OV. am. 2, 9, 1 (*si recte trad.*) o numquam -o me satis indignate Cupido (*al., v. vol. VII 1, 1185, 29 sqq.*). met. 9, 107 *Herculem* intrepidum -o se, curam de coniuge agentem. LIV. 2, 24, 4 metum -o ... re publica (*al., v. vol. VIII 910, 2 sq.; cf.* metuere -o *ibid. p. 904, 33 sqq.*). 29, 19, 10 accensis studiis -o Scipione et adversus Scipionem (VET. LAT. II Cor. 8, 16 [Aug. c. Pelag. 2, 10, 22] studium -o vobis [VVLG. sollicitudinem]. *al.*). SEN. contr. exc. 8, 4, 2 miserere interfecti ...; huic irasceris, -o quo irasceris? (SEN. dial. 3, 12, 5. *al.*). SEN. dial. 2, 2, 1 -o ... Catone securum ... esse (TAC. Agr. 26, 2 *milites* securi -o salute de gloria certabant. hist. 4, 58, 1 aut -o vobis sollicitior aut -o me securior. *al.*). PLIN. nat. 29, 18 blanda est sperandi -o se cuique dulcedo (PS. QVINT. decl. 8, 2 *mater* -o utroque *filio* timuit, -o utroque speravit [*cf.* 8, 10 spes -o homine]). STAT. silv. 5, 1, 70 quantus -o coniuge pallor. *al.*

f *quolibet modo* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Capt. 437 ne ... des operam -o me. Pseud. 232 ego -o me et -o te curabo (*cf.* CIC. ad Brut. 20, 1 quam *curam* -o re publica suscepi. SALL. hist. frg. 1, 19 tantum ... curae ... maioribus -o Italica gente fuit. *sim. al., v. e. g. vol. IV 1459, 83. 1460, 19*). TER. Phorm. 475 Phaedria haud cessavit -o te eniti (*cf.* niti: CATO orat. 13 -o re publica. SALL. Iug. 31, 17 -o libertate. *al.*). 1002 factumst abs te sedulo -o fratre (CATO orat. 169 -o re publica. CIC. Verr. I 28 quid faceres -o innocente homine ..., cum propter hominem perditissimum ... de officio ... decedis? har. resp. 8 contra illum -o religionibus. *al., e. g. vol. VI 1, 123, 25 sqq.*). CATO orat. 87 -o scapulis atque aerario multum rei publicae profuit (*respici videtur lex l. 35*). CIC. Cluent. 151 *C. Gracchus* eam legem -o plebe, non in plebem tulit (LIV. 10, 9, 4 Porcia ... lex ... -o tergo civium lata. SEN. contr. exc. 5, 8 -o me. *al.*). dom. 30 Pompeium ... -o salute mea laborasse (*al., v. vol. VII 2, 802, 62 sqq.; cf.* off. 3, 25 -o ... gentibus ... conservandis ... labores ... suscipere). or. frg. B 10 illud scimus, ubicumque sunt, esse -o nobis (de orat. 3, 75 hoc ... non modo non -o me, sed contra me est potius. *al., cf. p. 1422, 27; sublucente imagine loci*: SEN. clem. 1, 3, 3 *principem* omnes tam supra se e. quam -o se sciunt). leg. 3, 9 (*lex*) plebes quos -o se contra vim auxilii ergo ... creassit, *sc. tribunos.* fam. 6, 12, 2 *Cimber apud Caesarem -o te* plus valuit, quam -o ullo alio valere potuisset (OV. am. 1, 6, 21 sq. quae valuit -o te ... gratia ..., -o me nunc valet illa parum? *al.*). LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 115 -o ... quo datum depensum est erit (SEN. dial. 7, 14, 3 -o ventre. GAIVS inst. 4, 22 [per *trad.*]. *al.*). PLANC. Cic. fam. 10, 11, 3 nec animo nec benevolentiae nec patientiae cuiusquam -o vobis cedam (*item respicitur virtus, quam quis tuetur*: LIV. 3, 44, 3 viro acri et -o causa plebis expertae virtutis. SEN. epist. 71, 10 popularium -o rege suo virtus obstinatissima. PLIN. nat. 8, 33 mira animalium -o se cuique sollertia est. TAC. hist. 1, 51, 5 pertinaci -o Nerone fide. *al.*). 11, 13^{a}, 2 ad omnia -o vobis ... paratos (*al., v. vol. X 1, 424, 3 sq. 430, 48 sq.*). OV. ars 3, 208 non est -o vestris ars mea rebus iners (*sim. de cura remissa*: met. 13, 326 cessante meo -o vestris pectore rebus. Pont. 3, 1, 66 *uxor* est -o miseri lenta salute viri. LIV. 4, 27, 11 homines ... -o se incautos. *al.; cf. p. 1422, 31*). met. 13, 288 -o gnato ... *Thetis* ambitiosa suo fuit (SEN. dial. 12, 19, 2 -o me. PLIN. epist. 10, 41, 5. *al.*). fast. 5, 576 stet ... favor causa -o meliore (trist. 1, 2, 5 Mulciber in Troiam, -o Troia stabat Apollo. LIV. 38, 25, 8 -o iure gentium. *al., retineas* PHAEDR. 5, 5, 2 *homines* -o iudicio [praeiu- *Salmasius*] dum stant erroris sui. *cf. vi locali p. 1419, 23. 27. 28*). *et saepe.* *breviloquentia*: CIC. Att. 6, 1, 4 tutela cogito me abdicare aut, ut -o Glabrione Scaevola, faenus ... recusare. fam. 10, 5, 3 sic moneo *te* ut filium, sic faveo ut mihi, sic hortor ut et -o patria et amicissimum. SALL. Iug. 98, 2 *barbari* noctem -o se rati acrius instare. QVINT. inst. 5, 13, 18 petit accusationem ... Caecilius, quod fuerat quaestor *Verris* ...; ipsum Cicero ut -o se videretur effecit. *al.*

2 *notione deflexa de ipsis malis arcendis, sanandis sim.* (*hic illic cogitare possis de gerund. subaudiendo [cf. p. 1421, 38], nisi quaedam, maxime p. 1424, 8. 11 sq., ad IV C trahas; iuxta ipsa tuenda l. 70. 73, disting.* contra *l. 71*): CIC. Flacc. 100 quae *provincia* -o huius periculis legatos ... misit (de orat. 2, 201 me ... -o amicorum p., ... *non* -o me ipso deprecatum *esse.* part. 120 *indicia quaedam* -o p. potius quam contra salutem valere. fam. 2, 13, 2 deprecatorem me -o illius p. praebeo. 3, 10, 11 haec agimus ... magis -o dignitate quam -o p. tuo. *al.*). SALL. Iug. 102, 12 *Bocchus* pauca -o delicto suo verba facit (VET. LAT. lev. 19, 22 [cod. 104, *sim.* VVLG.] *sacerdos* exoravit ... -o d. [*gr.* περί, *ut locis seq.; cf. p. 1436, 24*]. Sirach 39, 7 -o d. suis deprecabitur. I Ioh. 2, 2 [Cypr. epist. 55, 18. *sim. al.*] *Christus* est deprecatio -o d. nostris [VVLG. propitiatio -o peccatis]. *al.*). OV. Pont. 1, 2, 72 suscipe ... patrocinium ...; lenia -o misera fac ... verba fuga (*i. exilio; cf.* 3, 1, 84 -o nostris ut sis ambitiosa malis [*aliter p. 1423, 55*]). CELS. dig. 12, 4, 16 -o evictione eius *servi* promittere (POMPON. dig. 21, 2, 20 si ... satis -o e. mihi des. *al.; item in securitate praestanda e. g.* EPIST. imp. Aur. dig. 2, 15, 3 pr. cavit sibi -o oneribus hereditatis. GAIVS dig. 39, 2, 32 cavere ... -o damno ... aedium). PAVL. dig. 22, 3, 25, 3 *actore* -o calumnia iurante (*antea*: de rei veritate). VET. LAT. Sirach 3, 4 qui diligit deum, exorabit -o peccatis ([*gr.* ἐξιλάσκεται ἁμαρτίας]. 28, 4 [Aug. c. Faust. 19, 28] -o p. suis deprecatur dominum [*gr.* περί, *Vulg.* de]. HERM. vulg. vis. 3, 1, 6 orare [*sim.* Pal., *gr.* περί]. *al.*). DIOSC. 5, 38 p. 182, 11 *herba quadam* utebantur -o laxitudine stomachi (*gr. 5, 16* ἐπὶ τῶν ἀσθενῆ τὸν στόμαχον ἐχόντων. *item medendo*: ANTHIM. 44 -o fastidio. 57 -o renium vitia. *al.; e coni. vix recta* PLIN. nat. 22, 15 medicis ... provisum esse -o morbis [*Mayhoff*, nobis *Gronovius*, bonis *trad.*]). *al.*

B *laxius, sc. respectu defendendi, tuendi minus vigente*: **1** *potius cum respectu dandi, attribuendi sim.* (*saepe locutio praepos. poni videtur vice dativi, cf. e. g. l. 26. 28; exempla potiora*): **a** *colore commodi aliquatenus servato*: PLAVT. Stich. 560 postulabat ... senex ... accipere -o tibicina *alimenta.* CIC. Font. 3 ex ea pecunia, quae -o aerario solveretur, detraxisse (*v. iam p. 1423, 32, sc. iuxta rem protegendam*). top. 19 -o liberis manere nihil *de dote matris* (*sim.* 20). PS. QVINT. decl. 15, 12 -o homine *tali* ... parum fuit, si *eqs.* TEST. Pap. Corp. 221, 36 (*a. 142*) *partem* -o eo *liberto* ex bonis meis dari volo. VET. LAT. gen. 47, 17 (cod. 100, *sim.* VVLG.) dedit eis ... panem -o equis (*gr.* ἀντί). PS. AMBR. mans. 36 p. 34^{D} sera -o lingua (*sec. Sirach 28, 28* [*ibid.*] ori tuo fac ... seram). PS. CHRYSOST. hom. 33 l. 250 sqq. non dedisti nec hedum -o me ut epularer ...; -o isto autem ... vitulum dedisti (*sec. Luc. 15, 29 sq.* mihi ...; illi). *al.* **b** *evanescente colore commodi significatur aliquid ad aliquem (aliquid) spectare, pertinere sim.* (*cf. etiam IVB3*): PS. QVINT. decl. 2, 1 pudori iuvenis *rei*, -o quo minimum est quod parricida non est, gravissimum videri, quod *eqs.* VET. LAT. Esth. D 10 p. 82 (cod. 109) *non* est ... tempus positum tibi, sicut -o aliis *hominibus* scriptum est (*cf. gr.* πρὸς σέ, VVLG. 15, 13 -o omnibus haec lex constituta est). psalm. 38, 1 (cod. 300. *al.*) in finem ⌊-o⌋ Iditum (⌊ ⌋ *om. Vulg., gr.* τῷ Ἰ.; *cf.* AMBR. *ad l.* psalmum David scripsit et I. viro ... erudito canendum dedit. *sim. in inscriptione psalmi e. g.* 87, 1 [cod. 300. *al., sim.* VVLG.] -o Melech ad respondendum [*gr.* ὑπέρ, *Hier. psalt. sec. Hebr.* per chorum. *cf.* AVG. *ad l.* latine '-o choro' dici potest]. *aliter p. 1436, 11*). VEN. FORT. carm. 8, 8 tit. ad eandem *Radegundem* -o floribus transmissis (*v. 8, 8, 7* suscipe missa tibi ... munera florum. *item respicitur epistula sim. adiuncta muneri cuidam*: 9, 6 tit. ad Gregorium ... -o ⌊metris Sapphicis⌋ [*sc. 9, 7*]. *al.*). *al.*

2 *potius cum respectu adipiscendi, perpetrandi sim. fere de fine vel effectu* (*exempla potiora; cf. sub A* -o salute, -o reditu *p. 1421, 7. 1423, 2. 7 et* -o damno arcendo *p. 1421, 39 sqq.; haud raro cogites de breviloquentia quadam, ut subaudias gerund. quoddam* [*audacius p. 1425, 12*]): LVCIL. 694 qui⟨d⟩ -o commodo et regno [g]audeat (*nisi rectius ad IVA traxit Krenkel; cf.* LIV. 6, 35, 4 leges ... adversus opes patriciorum et -o commodis plebis. APVL. Plat. 2, 24 p. 257 militet iuventus -o utilitate cunctorum. HIER. epist. 64, 11, 2 -o legentis facilitate. *sim. al., e. g. l. 67*). CIC. dom. 140 cum -o detestatione tot scelerum unam aram nefarie consecraret *Clodius* (*item c. subst. verbalibus* [*cf. l. 67*]: OV. rem. 548 -o cuius reditu ... timet *mater.* FLOR. epit. 2, 2, 26 intentior ... -o ultione Reguli quam -o victoria fuit *populus.* DON. Ter. Eun. 232, 2 -o ... reprehensione. PARIS 6, 9, 12 -o risu [per risum *ed.*]. RVFIN. Orig. in num. 16, 3 p. 140, 12 -o emendatione [*p. 140, 9* ut corripiat]. PAVL. NOL. epist. 24, 16 *caro* -o interitu concupiscit. *al.*). Sest. 78 gladiatores ... -o exspectata aedilitate suppositos (*cf. l. 64 sqq.*). CATVLL. 37, 13 -o ⌊qua⌋ mihi sunt magna bella pugnata (⌊ ⌋ *puella amore petita; sim.*: PROP. 3, 8, 33 -o te mihi cum rivalibus arma semper erunt. OV. met. 14, 451 pacta ... furit -o coniuge Turnus. *al.*). CAES. civ. 1, 47, 4 tumulum, -o quo pugnatum est (*item respiciuntur armis capienda*: SALL. Iug. 54, 1 -o victoria satis iam pugnatum, reliquos labores -o praeda fore. *al.*). VERG. Aen. 11, 437 ut tanta quicquam -o spe temptare recusem (*nisi cogites de compensatione, cf. alia explenda*: LIV. 8, 17, 2 Sidicini ... -o extrema spe dimicaturi enixe videbantur. 39, 32, 12 aut contra consulem aut -o studio eius pugnabant *tribuni.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 119 nec proficere -o desiderio athletarum potest, quod *eqs.* APVL. met. 2, 22, 4 quantas latebras ... mulieres -o libidine sua comminiscuntur. *al.*). SEN. contr. exc. 5, 3, 2 -o gloria dixi (*minis incitans pancratiastas*). VET. LAT. I reg. 1, 27 (cod. 115, *sim.* VVLG.) -o puero hoc ... oravi (*gr.* ὑπέρ. *cf. 1, 20* [*ibid.*] peti(i) eum *a deo. item de eo, quod postulatur sim.*: sap. 13, 19 [Ps. Aug. spec. 44 = VVLG.] *homo vanus* -o itinere petit ab *claudo* ... et de operando ... petit ab *inhabili* [*gr. bis* περί]. OROS. hist. 7, 38, 2 -o pace ... et ... sedibus. SALV. gub. 1, 23 -o bonis praesentibus. ALC. AVIT. epist. 55 -o venia.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.). CET. FAV. 27 p. 308 *ostrum* -o colore purpurae temperatur (*cf. Vitr. 7, 13, 1* e quo purpura efficitur. *sim. de re fabricanda*: EXPOS. mundi 63 *Cyprus* non indigens alterius provinciae quicquam -o fabrica navium; ... habet ... ligna, ... linteamen -o velaria. *al.*). PS. ORIG. in Iob 1 p. 427ᴰ *eorum* infidelitatem ... declinemus -o eo, ne cum illis *damnemur* (RVFIN. hist. 6, 8, 2. *al.; cf.* -o eo, ut: RVFIN. Adamant. 1, 13 [*gr.* ἵνα]. ACT. Archel. 35, 10. *al.*). OROS. hist. 3, 20, 5 qui haec -o adserenda ... calamitate percenseo (*item cum gerund.*: 6, 18, 33 -o accipiendis agris tumultus excitaverunt. CLAVD. MAM. anim. 3, 10 p. 171, 24 -o comprobanda animae corporalitate *loqui.* NOT. episc. praef. venerunt -o reddenda ratione fidei. LEX Visig. 7, 4, 2 tit. auxilium praebeat -o comprehendendis *reis. al.; cf. p. 1421, 38*). SCHOL. Ter. p. 82, 19 dum Mysis iret -o obstetrice (*cf. Eugraph. Andr. 228* ut obstetricem accersat). *al.*

III *respicitur obtinendus locus alterius*: **A** ***substitutione*** (*pendet fere e verbis, sed e nomine l. 61, vix etiam l. 58*): **1** *succedunt animantes* (*res per prosopop. l. 32. 34*): **a** *qui agunt alterius vice, eius nomine sim.* (*qui potius aliorum commodo agunt v. sub IIA1; partim huc spectant qui loco magistratus cuiusdam sunt, v. p. 1429, 29, vel secundum auctoritatem multitudinis cuiusdam agunt, v. p. 1431, 73*): TAB. cens. Varro ling. 6, 86 *praeco vocet* omnes Quirites ..., curatores (iur- *Madvig*) omnium tribuum, si quis -o se sive -o (si verbo *trad.*) altero rationem dari volet (*sc. in absentia, v. Kunkel-Wittmann, Staatsordnung II, 1995, 422; alii, e. g. Flobert, ed. 1985 ad l., intellegunt ipsum censorem civi contra dicenti rationem dare, ut locus spectet ad IVC*). PLAVT. Asin. 783 tu -o illa ores, ut *deus quidam* sit propitius. Cas. 952 qui homo munus velit fungier -o me. Cist. 507 -o me responsas tibi. Most. 1131 *ad cenam* ibo -o te, si tibi non lubet. TER. Andr. 200 (*dominus ad servum*) ut, si te ... *e pistrino* exemerim, ego -o te molam. Haut. 610 -o Menedemo ... ego respondeo. CATO agr. 143, 1 qui -o ea *vilica* faciat *rem divinam.* CIC. Quinct. 62 cum is *procurator* iudicium acceperit -o Quinctio. Q. Rosc. 32 (*ad socium*) tu sine me cum Flavio decidisti; ... utrum -o me an et -o me et -o te? 35 qui de sua parte decidit, ... qui -o sociis transigit. fin. 2, 65 non audeo dicere; dicet -o me ipsa virtus. Att. 12, 14, 4 Piliam angi veta; satis est ⟨me⟩ maerere -o omnibus. CATVLL. 36, 2 (*iocose*) annales Volusi ..., votum solvite -o mea puella. LEX Vrson. (CIL I² 594) 102, 36 reo quive -o eo dicet. OV. ars 2, 228 -o servo ... veni *puellae comes.* LIV. 31, 50, 9 qui iuraret -o fratre, *cui iurare non licuit.* VAL. MAX. 9, 15 ext. 1 cum se -o Rubria quaedam *mulier per fraudem* ... bonis insereret. GAIVS inst. 4, 86 si ... L. Titius -o P. Mevio agat (*antea*: alieno nomine). VET. LAT. gen. 36, 38 (Lib. geneal. chron. I p. 174, 288) mortuus est autem Saul et regnavit -o eo Ballenon (*gr.* ἀντ' αὐτοῦ, *Vulg.* successit in regnum). *al.* **b** *qui qualibet ratione substituuntur* (*sc. ita ut mutetur obi. acc.; verba indicant ipsam mutationem e. g. l. 44 sq. 49. 57 sqq.*): PLAVT. Cas. 770 quem *armigerum* dent -o Casina nuptum nostro vilico (*decipiendo ut*: 1018 ei -o scorto supponetur hircus. Epid. 490 -o fidicina haec cerva supposita est tibi *ementi.* TER. Eun. 572 sq. ut ... -o illo iubeam me illoc ducier. :: -o eunuchon? *al.*). Pseud. 292 pietas prohibet. :: ... pietatem ergo istam amplexator noctu -o Phoenicio. TER. Phorm. 602 quid pertimui ...? an quia quos fallam, -o uno duo sunt mihi dati? LVCIL. 672 publicanus vero ut Asiae fiam ... -o Lucilio, id ego nolo (*item respicitur natura, condicio sim. mutata e. g.*: SALL. Iug. 1, 5 -o mortalibus gloria aeterni fierent. LIV. 1, 58, 8 *Tarquinius* hostis -o hospite *Lucretiae vim intulit.* APVL. met. 3, 26, 1 ego ... perfectus asinus et -o Lucio iumentum). GRACCH. or. frg. Char. gramm. p. 256, 3 qui -o ⸤sylla humanum⸥ trucidet (⸤ ⸥ *trad.*; suilla humanam *hostiam Wölfflin, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 354*). CIC. Quinct. 54 ego -o te nunc hos consulo. Verr. II 3, 161 -o te Verrem substituisti alterum civitati. *al.* CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 11 eos *hostes* ... ego vicarios -o me ..., -o populo Romano ... devoveo (LEX Vrson. [CIL I² 594] 92, 14 *qui legationem non* obierit ..., is -o se vicarium ... dato. SEN. contr. 9, 1 them. -o corpore patris. SEN. dial. 12, 19, 5 -o coniuge. QVINT. decl. 257, 11 ut *piratae* vicarias -o patre manus acciperent. *al.; cf.* APVL. met. 8, 26, 3 non cervam -o virgine, sed asinum -o homine succidaneum). *al.*

2 *supponuntur res* (*fere acc. obi.* [mutare -o *vol. VIII 1727, 32 sqq.*], *sed nom. subi. p. 1426, 10, abl. instr. p. 1426, 1. 2. al.; homo pro re p. 1426, 4; struct. inconcinna p. 1426, 7*): **a** *generatim* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Bacch. 67 sqq. in palaestram (*sc. lenonis domum*) ..., ubi -o disco damnum capiam, -o cursura dedecus, ... -o machaera turturem, ubique imponat in manum alius mihi -o cestu cantharum, -o galea scaphium *eqs.* Curc. 587 ubi nunc Curculionem inveniam? :: in tritico ..., vel quingentos curculiones -o uno faxo reperias (*item respicitur numerus mutandus* [*cf. p. 1428, 17*]: CATO agr. 18, 5 *trabeculas* binas -o singulis eo supponito. CIC. Verr. II 3, 42 cum *arator* tribus decumis -o una defungeretur. *al.*). Trin. 1051 si quoi mutuum quid dederis, fit -o proprio perditum. CATO agr. 54, 2 (*antea*: si fenum non erit) *stramenta* -o feno dato. orat. 168 argentum -o vino congiario inter apparitores ... *non* disdidi. ACC. trag. 540

-o veste pinnis membra textis contegit. AFRAN. com. 281 -o manibus credo habere ego illos tentipellium. RVT. RVF. hist. 13 -o lectis lecticis utebatur. CIC. S. Rosc. 110 -o re certa spem falsam domum rettulerunt. Verr. II 1, 115 ⸤-o praede litis vindiciarum⸥ cum satis accepisset (⸤ ⸥ *sc. stipulatione; v.* GAIVS inst. 4, 94 in locum praedium successit). 2, 127 ut -o suffragio Theomnastus ... in tribus illis *sacerdotii petitoribus* renuntiaretur (*minus concinne refertur ad ipsum praedicatum ut e. g.*: SALL. hist. frg. 2, 47 permaestus, quod -o cupita voluntate plebes abalienata fuerat). 2, 154 dies festi agitantur, pulchra illa Verria non quasi Marcellia, sed -o Marcelliis, quae illi istius iussu sustulerunt. har. resp. 23 exstiterunt dies illi -o festis paene funesti. div. 2, 7 philosophiam nobis -o rei publicae procuratione substitutam *esse.* CIL I² 1747 -o ludeis turris duas ... faciundas coerarunt *duoviri* (*sim. al., v. Ville, Gladiature en occident, 1981, 181 sq. 188 sq.*). CAES. Gall. 3, 13, 5 ancorae -o funibus ferreis catenis revinctae *erant.* SALL. Iug. 83, 1 incerta -o certis mutare. OV. epist. 4, 74 -o rigido, Phaedrā iudice, fortis erat *vultus tuus.* LIV. 21, 20, 4 agros ... suos -o alienis populandos obicere. 22, 1, 2 *Galli viderunt* -o eo, ut ipsi ... raperent ..., suas terras sedem belli esse. *al.* *cum respectu praeferendi* (*cf. VA*): SALL. Catil. 17, 6 (*cf. l. 15*) incerta -o certis, bellum quam pacem malebant (*al., v. vol. VIII 197, 80 sqq.*). TAC. dial. 18, 4 qui -o Catone Appium Caecum magis mirarentur. **b** *speciatim respicitur substitutio singulorum verborum, syllabarum sim.* (*cf. l. 10 et structuram inversam p. 1431, 3; fere iuxta verba, sc.* appellare, dicere, ponere *sim., iuxta subst. e. g.* QVINT. inst. 8, 6, 23 *metonymia* est nominis -o nomine positio): PLAVT. Capt. 546 qui istum appelles Tyndarum -o Philocrate (*item* 565). RHET. Her. 4, 26, 36 correctio est, quae ... -o eo, *quod dictum est,* id, quod magis idoneum videtur, reponit. 4, 31, 42 uti cognomen quod -o certo nomine collocemus. *al.* CIC. de orat. 3, 167 'Cererem' -o 'frugibus', 'Liberum' appellare -o 'vino', *eqs.* (*sim.* QVINT. inst. 8, 6, 24. *cf. p. 1431, 5*). 3, 169 cum grandem orationem -o longa, minutum animum -o parvo dicimus. orat. 154 'ain' -o 'aisne', ... 'exin' ... -o 'exinde' dicimus (*item c. formis oratione recta inductis*: 155 'meum factum pudet' -o 'meorum factorum'. *al.* VARRO ling. 8, 74 in rectis *casibus dicere* ... -o Iovis Iupiter *eqs.; al.*). 217 cum -o cretico postremus est dactylus. opt. gen. 14 *in versione* non verbum -o verbo necesse habui reddere. Att. 12, 6, 3 (= 12, 6ᵃ, 1) si ... per librarios tuos 'Aristophanem' reposueris -o 'Eupoli' (*spectat ad orat. 29*). *al.* VARRO ling. 7, 84 *in Atellanis* rusticos dicere se adduxisse -o scorto pelliculam. frg. Rufin. gramm. VI 555, 13 si -o longa brevem habebunt extremam *syllabam.* *al.* *forma* -o eo, quod: FEST. p. 363 'termentum' -o eo, q. nunc dicitur 'detrimentum'. *al.* QVINT. inst. 6, 3, 74 subicitur -o eo, q. neges, aliud mordacius. VEL. gramm. VII 71, 19 GELL. 10, 24, 10. *al.*

B ***compensatione*** (*sublucet saepius vis causalis maxime sub 1b et c; compensatio fit -o hominibus e. g. l. 65 sq. p. 1427, 39. 56 et nimirum -o servis passim sub 1a; pendet e subst. l. 56. 67. p. 1427, 35. al.*): **1** *locutio praepos. indicat id, cuius causa datur compensatio quaedam, pretium sim.*: **a** *in delicto expiando, errore castigando sim.* (*quasi honorando, sc. praeter aequum, l. 54. 57. 60*): **α** *usu communi*: LIV. ANDR. trag. 1 pretium -o noxa dabis (CATO agr. 5, 1 vindicet. *cf.* PLAVT. Trin. 26 amicum ... concastigabo -o ... noxia [*23* ob ... n.]). PLAVT. Asin. 483 -o dictis ... maledicis poenae pendentur (Curc. 195 [*servum verberans*] em tibi male d. -o istis. *al.*). 497 *te mihi* facturum satis -o iniuria (QVADRIG. hist. 41 tecum bellare studemus. CIC. Phil. 2, 49 CAES. Gall. 1, 30, 2. *al.*). Most. 1171 ut ... istum -o suis factis pessumis pessum premam (ENN. scaen. 226 -o male f. Helena redeat, virgo pereat innocens? [*sc. Iphigenia*]. TER. Hec. 209 an quicquam -o istis f. dignum te dici potest? CATO orat. 134 supplicium -o f. dare. LVCR. 3, 1014 metus ... poenarum -o male f. *al.*). Trin. 1035 *mores valde corrupti sunt*; petere honorem -o flagitio more fit. 1186 si -o peccatis centum ducat uxores, parum est (TER. Andr. 888 ut -o huius p. ego supplicium sufferam. 903 -o p. magno paullum supplici satis est. *al.*). ENN. scaen. 7 *p. 1427, 25.* TER. Phorm. 336 sapiunt ..., -o maleficio si beneficium ... nolunt reddere (CIC. inv. 2, 108 poenam sumi. S. Rosc. 8 metuere *supplicia. al.*). LVCIL. 279 ulcisci -o ⟨s⟩cele⟨re⟩ (CIC. Verr. II 1, 48 quod *malum* ... tibi -o sceleribus ... debeatur. *al.*). CIC. Mil. 56 *poenas* servi fideles -o domini vita expetiverunt (*cf.* -o *ipso necato*: VERG. georg. 4, 456 *Orpheus* poenas ... suscitat et rapta ... -o coniuge saevit [*nisi ad p. 1434, 65*]. OV. met. 8, 58 *Minos* iusta gerit ... -o nato bella perempto. *al.*). PROP. 3, 22, 29 Andromedae ... -o matre *delinquente* catenae. LIV. 8, 34, 11 (*tribunis -o Fabio deprecantibus*) vestra obnoxia capita -o licentia Q. Fabi obicite. 9, 8, 15 neque se -o eo, quod ... servassent exercitum ..., poenam ullam meritos esse (38, 49, 13 -o eo, q. pluribus verbis vos quam vellem fatigavi, *petam* veniam [*nisi ad p. 1435, 35*]. *al.*). *al.* -o quibus *sec. gr.* ἀνθ' ὧν (*vergit in vim causalem*): VET. LAT. I reg. 15, 23 (cod. 91. *al.,* Lucif. non parc. 4) -o q. nullius momenti fecisti verbum domini, nullius momenti te faciet dominus (*gr. var. l.* ὅτι, VVLG. -o eo quod). Iudith 7, 15 (cod. 151, *sim.* 130. *al.*) retribues illis retributionem

[Romminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., -o q. contempserunt te (*cod. 109* propter quod). *al.* β *in religione Iud. vel Christ. de piaculis*: VET. LAT. lev. 4, 3 (cod. 100) offeret -o delicto suo ... vitulum (*gr.* περί, VVLG. -o peccato. *et saepe, v. e. g. vol. V 1, 463, 38 sqq.*). 7, 1 (*ibid.*) lex arietis eius, qui est -o neclegentia ([*gr.* περί, VVLG. lex hostiae -o delicto]. 14, 12 [*ibid.*] offeret eum *agnum* -o n. [*gr. gen. sine praepos.*, VVLG. -o delicto]. CLEM. ad Cor. 41, 2 victimae ... -o peccato et n. [*gr.* περί]. *al.*). num. 28, 15 (*ibid., sim.* VVLG.) haedum unum -o peccato ([*gr.* περί]. Ezech. 40, 39 [cod. 177, *sim.* VVLG.] ut iugulent ..., quae -o p. *sunt* [*gr.* ὑπέρ]. *al.; de sacrificio Christi* [*aliter p. 1421, 48*]: VET. LAT. Gal. 1, 4 [cod. 75. *al., sim.* VVLG.] qui dedit se ipsum -o p. nostris [*gr.* περί]. Hebr. 10, 12 [*ibid.*] *Christus* -o p. oblata hostia [*gr.* ὑπέρ]. TERT. pudic. 18 p. 261, 15 Christi ... -o p. nostris morte functi. *al.*). *al.* *iunctura praepos.* -o peccato (-tis) *ponitur pro ipso sacrificio* (*cf. p. 1428, 39*): VET. LAT. Hebr. 10, 6 (cod. 78. *al.* = VVLG.) holocaustomata et -o peccato non tibi placuit (*item* 10, 8 *ibid.*; h. etiam -o p. cod. 64. *al.*, h. -o p. cod. 61. *al.; gr.* περὶ ἁμαρτίας *ut*: VVLG. psalm. 39, 7 holocaustum et -o peccato [VET. LAT. cod. 300. *al.* holocausta etiam -o delicto]). DIDASC. apost. 28, 34 non ligans *vos* sacrificiis et oblationibus (orat- *trad.*) et -o peccatis et purificationibus et donis. AVG. quaest. hept. 3, 26, 1 quattuor genera sacrificiorum ...: holocaustum, -o peccato, salutaris, consummationis. *al.*

b *in beneficio, virtute, merito remunerando*: α *honore, praemio, donis sim.* (*sed malo l. 24. 30; specimina selecta*): NAEV. trag. 8 quin, ut quisque est meritus, praesens pretium -o factis ferat. PLAVT. Epid. 718 acerbum est -o bene factis cum mali messim metas. Poen. 133 quibus -o bene factis ... deberi tibi et libertatem et ... gratias. ENN. scaen. 7 sq. summam tu tibi -o mala vita famam extolles et -o bona paratam gloriam. var. 20 cui *Scipioni* nemo civis neque hostis quibit -o factis reddere opis pretium. TER. Eun. 1023 (*ironice*) hic -o illo munere tibi honos est habitus. 1086 *te* recipimus. :: ... at ego -o istoc ... hunc *militem* comedendum vobis propino. Ad. 870 hoc fructi -o labore ab eis fero: odium. CATO orig. 83 tribuno militum parva laus -o factis relicta. RHET. Her. 1, 14, 24 (*exemplum deprecationis*) quodsi hoc fecisset, tamen ei -o pristinis beneficiis ignosci conveniret. 4, 32, 44 hoc vobis deos ... dedisse virtute -o vestra. CIC. inv. 2, 115 se pretium non -o facto, sed honorem ... -o beneficio postulare. Balb. 6 spes -o periculis *militiae susceptis* praemiorum. Tusc. 1, 113 -o pietate. CATVLL. 31, 11 quod unum est -o laboribus tantis (*sc. secura quies*). CE 117, 2 (*saec. I a. Chr.*) -o mereitis statui⟨t⟩ coiux coiugei e⟨t sibei⟩, *sc. monumentum. et saepe.* *in re sacra* (*cf. l. 47*): PLAVT. Epid. 414 te -o filio facturum dixit rem esse divinam domi, quia Thebis salvus redierit. CE 248, 2 (= CIL I^2 632 *cum add. p. 922; saec. I^1 a. Chr.?*) *Herculi* donum ... -o usura hoc dare sese (*mercatorem quendam. et saepissime in titulis, maxime forma* -o salute, *e. g.* CIL VI 30856 -o s. Ti. Caesar⟨is Au⟩g⟨u⟩st(i) ... ⟨ex⟩ v⟨oto⟩. XI 4639 [*saec. I^2*] -o s. coloniae ... Iovi ..., quod is ... metu ... coloniam ... liberavit. *cf. p. 1437, 14 sqq.*). CIC. Catil. 3, 15 supplicatio dis ... -o singulari eorum merito meo nomine decreta est. *al.* β *gratia* (*sc.* gratias agere, gratiam referre *sim.*; gratus -o *v. vol. VI 2, 2260, 33 sqq.*): PLAVT. Amph. 181 dis advenientem *me peregre* gratias -o meritis agere (Mil. 670 huius -o m. ... referri pariter ... gratia. *al.* TER. Phorm. 337 non potest satis -o merito ... tibi referri gratia [*sim.* 338; *vergunt ad p. 1433, 49*]. *al.; cf. vol. VIII 816, 15 sqq. 817, 15 sqq. et al.*). TER. Hec. 390 hanc gratiam ... uti sibi des -o ⌊illa⌋ (DON. subauditur 'gratia'). CATO agr. 5, 2 *vilicus* -o beneficio gratiam referat (CIC. inv. 2, 115 qui -o b. non gratiam, verum mercedem postulet. Q. Rosc. 20 par gratia refertur. *al.*). CIC. Verr. I 26 ut isti -o praerogativis iam reddidisse videatur (*sc. gratiam sim.; v. p. 795, 41 sqq.*). Planc. 78 cui *defensori salutis meae* senatus -o me gratias agendas putavit. *al.*

c *in negotiis, sc. venditione, locatione sim. variisque pactis*: PLAVT. Asin. 337 quod *argentum* daretur Saureae -o asinis (Capt. 354 viginti minas ... -o illo *servo, nisi redeat.* Poen. 519 argentum -o capite dedimus, *ut liberaremur. al.* TER. Phorm. 1039 -o sua amica lenoni. Ad. 179. *et saepe*). 432 ecquis -o vectura olivi re⟨m⟩ solvit? (*item iuxta subst. vel pron. actionem significantia e. g.* CIC. Q. Rosc. 38 -o opera ac labore ... ut Fannio daret HS *tot.* Att. 1, 3, 2 qui -o vectura solveret. LIV. 25, 33, 4 -o bello *gerendo.* VAL. MAX. 5, 6, 8 -o obsidione Capitolii omissa. *al.*). Curc. 63 me poscit -o illa triginta minas (Persa 426 *v. l. 73.* MART. 1, 58, 1 -o puero). 618 -o istac rem solvi ab trapezita meo (CATO agr. 144, 1 quod *oleae legendae conductor iniussu domini* ... delegerit, -o eo nemo solvet neque debebitur. IVDICIVM Contreb. [CIL I^2 2951a] 13 -o agro preivato ... publice pequniam solvonto. CIC. Verr. II 3, 165 -o frumento nihil. *al.; adde l. 61. 63*). Epid. 71 argentum, quod debetur -o illa (CATO agr. *l. 67. 75.* LABEO dig. 14, 2, 10, 2 -o duobus milibus amphorarum pretium debes. *al.*). 370 quasi -o illa argentum acceperit *leno* (CIC. Verr. II 1, 116 causam, -o qua pecuniam acceperas. Flacc. 45. *al.*). Persa 426 leno te argentum poscit ... -o liberanda amica (*c. gerund. ut*: CATO agr. 144, 5 si non ita iuraverint, -o ea olea legunda et faciunda nemo dabit neque debebitur ei, qui non iuraverit. LEX Vrson. [CIL I^2 594] 134, 47 *ne cui* quid honoris habendi causa ... ⟨-ove⟩ statua danda ponenda detur. *al.*). *al.* CATO agr. 22, 3 -o oleo HS *tot* (*item sine verbo e. g.* TAB. cer. Pomp. [CIL IV 3340] 74, 2 perscriptio ⟨M. Vi⟩bio Secundo ⟨pr⟩o ⟨ma⟩ncipieis [*sed in aliis passim* ob, *v. ibid. p. 451 sq.*]. CIL VI 820, 5 *dabitur* -o sanguine agni et pelle (denarius unus et semis). EDICT. imp. Diocl. 7, 42 L. bracario -o excisura et ⟨o⟩rnatura -o birro qualitatis primae (denarios) *tot* [*gr. gen. sine praepos.*]). *et saepe.*

d *exempla cetera selecta, quae respiciunt*: α *quamlibet commutationem, vicem reddendam* (*cf. p. 1427, 27*): PLAVT. Pseud. 47 -o lignean salute (*sc. tabellis*) vis argenteam remittere illi? TER. Eun. 445 par -o pari referto (*antea*: ubi nominabit Phaedriam, tu Pamphilam continuo). LEX agr. (CIL I^2 585) 22 quem agrum ⟨locum⟩ve -o eo agro locove *IIvir dedit* (*sim.* 27 quo -o agro loco ex privato in publicum tantum modum agri locei commutav⟨it⟩ *populus.* 68. *al.*). CIC. Att. 12, 6, 2 -o isto asso sole, quo tu abusus es in nostro pratulo, a te nitidum solem ... repetemus (*v. Shackleton Bailey, 1966, ad l.*). CASS. Cic. fam. 15, 19, 1 -o quo *Catio Epicureo* tibi ... tot ... Stoicos regeram. *al.* β *computationem aequandam* (*significantur quae idem valere putantur, ut vergat ad p. 1425, 70*): CATO agr. 14, 4 quae *tegula integra* non erit, ... duae -o una *numerabuntur*; conliciares quae erunt, -o binis putabuntur. 150, 2 oves quae non pepererint binae -o singulis in fructu cedent. CIC. Att. 2, 5, 1 Cato ille noster, qui mihi unus est -o centum milibus. *al.* LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 92 *stipendia* bina semestria, quae ei -o singuleis ann⟨u⟩eis procedere oporteat (*eadem formula*: 102). VERG. Aen. 3, 435 unum illud tibi ... -oque omnibus unum praedicam (*aliter explicant*: CLAVD. DON. *ad l.* p. 324, 13 -o commodo omnium desideriorum. GLOSS. -oque omnibus: super omnia). *al.* γ *tributum sim. pendendum*: SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 24 -o eo agro vectigal Langenses ... in poplicum Genuam dent *nummos tot.* LEX agr. (CIL I^2 585) 19 *ne quis* -o eo agro loco aedificio -oque scriptura pecoris ... pequnia⟨m⟩ scripturam vec⟨t⟩igalve det. 28 tantidem -o patrito redemptum habeant, p(ro) p(atrito) supsignent. 72 quae *pecunia* -o agreis loceis aedificieis ... populo debetur. LEX cens. portus Sic. (Alf. dig. 50, 16, 203) servos, quos domum quis ducet suo usu, -o is portorium ne dato. CIC. Verr. II 3, 56 ei cum -o iugeribus quinquaginta medimna DCC decumae imperarentur. leg. agr. 3, 9 Tusculanis -o aqua Crabra vectigal pendam. Att. 6, 1, 25 familia magna, -o qua, si Curio legem *viariam* pertulerit, HS centenos pendat necesse est. LABEO dig. 19, 2, 60, 8 an ... -o ipsa sola reda portorium daturus fuerit. CHAR. dig. 50, 4, 18, 8 exactores pecuniae -o capitibus. *al.* *locutio praepos. ponitur ad appellandum vectigal* (*cf. p. 1427, 13*): VLP. dig. 30, 39, 5 solvere vectigal praeteritum vel tributum vel solarium vel cloacarium vel -o aquae forma.

2 *locutio praepos. indicat ipsum pretium* (*falso tradi vid.* LVCIL. 1253 plure foras vendunt, quod -o minore emptum [*coni. alii alia*]): PLAVT. Asin. 172 par pari datum hostimentum est, opera -o pecunia. Pseud. 849 fateor ... esse me coquom carissumum; verum -o pretio facio, ut opera appareat mea. Rud. 1410 -o illo dimidio *summae* ego Gripum emittam manu. Stich. 768 redde cantionem veteri -o vi⟨no⟩ novam. 774 saltatum satis -o vino est. CE 248, 6 (*v. p. 1427, 40; Herculi*) -o ... hoc atque alieis donis des digna merenti. VERG. georg. 4, 150 -o qua mercede *apes* ... pavere *Iovem.* GAIVS dig. 48, 15, 4 si -o eo, *qui servus non erat,* res permutata fuerit. QVEROL. p. 61, 20 talem (*sc. iuris peritum*) quaerere homines -o magno solent. *al.*

C ***comparatione*** *eius, quod condicionis sive similis sive eiusdem esse putatur* (*qui colores haud ubique distingui possunt; illum intellegas imprimis l. 75 et ubi res ipsa opponatur e. g. l. 61. 66. p. 1429, 21. 1430, 11. 1431, 34, hunc e. g. p. 1429, 5. 25. 1430, 9. 63 sqq.; usu fere praedicativo iuxta subi. vel obi. [abl. nimirum cum* (ab)uti *sim., e. g. p. 1430, 65. 1431, 13], loco appositionis p. 1431, 1 et saepius usu p. 1429, 43 illustrato*): **1** *ad indicandam condicionem iuris*: **a** *hominum* (*municipii v. vol. VIII 1649, 11 sq.*): α *vario usu* (*exempla selecta, etiam usus laxioris, ut e. g. l. 67. 70. 75*): LEX Cincia (frg. Vat. 298) a servis quique -o servis servitutem servierunt ([*explicatur 307* qui bona fide serviit]. LIV. 25, 6, 22 -o s. saltem ad hoc bellum emptis ... simus. VLP. dig. 40, 12, 10. *al.*). PLAVT. Capt. 436 *cum* te -o libero esse ducas (CIC. ad Q. fr. 1, 2, 14 *fugitivus* -o l. fuit. IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 5 -o l. se gerebat. *al.; in imag.*: SEN. dial. 7, 16, 3 *qui ad virtutem tendit,* laxam catenam trahit nondum liber, iam tamen -o l.). Epid. 357 *fidicina* iam domist -o filia (Persa 341 utrum -o ancilla me habes an -o f.? *al.; cf. e. g.* Poen. 76 *puerum* adoptat sibi -o filio. TER. Hec. 576 alienum puerum tolli -o suo. Eun. 156 *parvolam* eduxit mater -o sua). Merc. 725 (*ad uxorem*) *me* urges quasi -o noxio (NEP. Dion 10, 1 -o noxiis conciduntur [*ibid.* ut sceleratos occidunt]. LIV. 27, 34, 13 *cur se* -o malo ac noxio damnassent? *item indicantur sontes*: TER. Eun. 960 -o moecho ... prendi [*al., v. vol. VIII 1324, 29 sqq.*]. LIV. 3, 69, 7 -o desertore futurum, cuius non probassent *consules* causam. *al.; cf. p. 1429, 14*). CATO orat. 200 (*in comparatione*) vir cum divortium fecit, mulieri iudex -o censore est

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sc. dote multans. cf. qui proprie munere publico funguntur*: GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 5 missus est, qui per id tempus magistratum non ceperat, homo adulescens -o legato. LIV. 6, 6, 16 *Valerius tribunus militum consulari potestate* adiecit M. Furium, *collegam suum,* sibi -o dictatore seque ei -o magistro equitum futurum. 6, 38, 9 *ut multaretur dictator,* si ... -o dictatore quid egisset. *aliter l. 35*). LEX agr. (CIL I² 585) 18 (17) ager vetere (*i.* -ri, *sc. possessori*) -ove vetere possesore datus (*sim.* 21, *ad rem v. Crawford, Roman Statutes I, 1996, 154*; -o p. possidere *sim. v. supra p. 116, 18 sqq. 102, 76 sq.*). CIC. Quinct. 13 *quasi socii fidi* ⌊arbitrium⌋ -o socio condemnari solerent ([⌊ ⌋ *dub.; coni.* arbitrio *vel* ad arbitrum]. nat. deor. 3, 74 iudicia de fide mala, tutelae, mandati, -o socio. *al.* LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 111. PAVL. dig. 17, 2, 71 pr. [*ex Alf.*] *ut* -o s. agi non possit. *al.; locos huc traximus sec. Karlowa, Röm. Rechtsgesch. II, 1901, 661; an spectant ad p. 1420, 47?*). Verr. II 4, 33 posteaquam est comperendinatus *reus,* cum iam -o damnato mortuoque esset (LIV. 3, 57, 5 -o d. in vincula duci. *al.; cf.* -o iudicato [*sc. masc.; neutr. v. p. 1431, 50*]: VLP. dig. 42, 1, 56 in iure confessi -o iudicatis habentur. 42, 2, 6 pr. certum confessus -o i. erit. *al.*). Arch. 11 eum ... ita se ... gessisse ⌊-o cive⌋ ([*sunt qui deleant*]. off. 3, 47 esse -o c. LIV. 34, 42, 6 cum ... se -o civibus Romanis ferrent. *al.*). CAES. Gall. 1, 44, 11 nisi ... exercitum deducat ..., sese illum ... -o hoste habiturum (*al., v. vol. VI 3, 3060, 47 sqq.*). SALL. hist. frg. inc. 8 neu quis miles neve ⌊-o milite⌋ (*technice, explicat* SERV. Aen. 2, 157 evocati, *sc. nomine ducis privati, non rei publicae, v. Linderski, Journ. Rom. Stud. 74, 1984, 74 sqq.; aliter*: TARR. PAT. dig. 49, 16, 7 *transfugae* -o hoste non -o m. habentur. *al.*). LABEO dig. 29, 2, 62 pr. antequam -o herede aliquid gesserit *heres institutus* (IAVOL. dig. 41, 2, 21 pr. [*ex Cassio*] qui -o h. rem possidebat. *al.*). TAC. ann. 1, 44, 2 stabant -o contione legiones *iudicantes de seditiosis.* *al.*

β *technice in re publica (in municipio l. 36, collegio l. 37. 40. 45) de iis, qui magistratus non (iam) sunt, sed loco magistratus provinciam quandam administrant imperio praediti* (*initio, si necesse erat ad continuandum munus belli anno imperii circumacto, postea more sollemni; igitur praeter vices agendas intellectum est munus sui generis [cf. l. 62 sqq.] et ortae sunt voces compositae* proconsul *al.; ad rem v. Kunkel-Wittmann, Staatsordnung II, 1995, 15 sqq.*). *iuncturae* (*sc. sing. [etiam de pluribus, v. l. 58] praeter l. 56 sq.*): -o consule *v. sub voce* proconsul *infra,* -o dictatore *l. 63 sq.* (*aliter supra l. 4 sq.*), -o IIviro *p. 626, 6 sqq. et vol. V 1, 2256, 72 sqq.* (*cf.* -o o⟨cto⟩viro CIL IX 4519 [*aet. Aug.?*]), -o flamine ACT. Arv. a. 119 (CIL VI 2079) 8. a. 155 (*ibid.* 2086) 37. *al. ibid.*, -o legato *vol. VII 2, 1121, 56 sqq.* (*aliter supra l. 3*), -o magistratu *vol. VIII 95, 14 sqq.* (*aliter infra p. 1431, 62*), -o magistro *collegii* CIC. Verr. II 2, 169 Att. 11, 10, 1 fam. 13, 65, 1 ACT. Arv. a. 35 (CIL VI 2025) II 5, -o praefecto *p. 632, 1 sqq.*, -o praetore *p. 1064, 30 sqq.*, -o quaestore *l. 51 sqq. 59. p. 1430, 5. al.* ?-o decurione *v. p. 1595, 14.*

Ⓘ *per appositionem vel praedicative* (*specimina paucissima*): Ⓐ *iuxta subi. vel obi.*: S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 12 neve magistratum *collegii* neve -o magistratud (-uo *aes*) neque virum ⟨neque mul⟩ierem quiquam fecise velet. HEMINA hist. 21 tunc Marc⟨i⟩us ⌊-o consule⌋ (praeco *trad.*) primum proletarios armavit. CIL I² 634 (*item fere* 633. 2501; *a. 141 vel 116 a. Chr.*) L. Caicilius ... -o co(n)s(ule) terminos ... statui iusit. LEX repetund. (CIL I² 583) 70 nei quis magistratus -ove magistratu (*quae sequuntur v. p. 1431, 67*). INSCR. numm. CIL I² p. 761 n. 369 (*a. 92/88*) Suura leg(atus) -o q(uaestore). CIL I² 714 (*a. 88/80*) Lucullum -o q(uaestore) p⟨opulus Athe⟩niensis. CIC. Verr. I 11 cui *Dolabellae -o consule* et legatus et -o quaestore fuisset *Verres.* II 1, 95 -o quaestore ... quomodo iste commune Milyadum vexarit. Manil. 62 ut, cum duo consules ... essent, eques Romanus ad bellum ... -o consule mitteretur (*ibid. de eodem*: illum ... *non* -o consule, sed -o consulibus mittere). Phil. 8, 27 dum M. Brutus C. Cassius consules -ove consulibus provincias obtinebunt. S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 (*a. 51*) quas *provincias* praetorii -o praetore obtinerent. LENT. Cic. fam. 12, 15 tit. P. Lentulus P. f(ilius) -o q(uaestore), -o pr(aetore) s(alutem) d(icit). CIL I² 758 (*a. 57*) C. Bruttius ... aed(ilis) -o q(uaestore) ... faciundum coer(avit). 783 (*a. 46/44*) P. Serveilius ... -o co(n)s(ule) restituit (*gr. ibid.* ἀνθύπατος). LIV. 22, 31, 10 sq. *consule absente, cui soli dictatorem dicere liceret,* eo decursum esse, ut a populo crearetur, qui -o dictatore esset; res inde *optime* gestas ..., ut, qui -o dictatore ⟨creatus erat, dictator⟩ crederetur, facile obtinuisse. *et saepe.* Ⓑ *ceterae struct.*: CARM. CIL I² 2662, 3 (*ca. a. 101*) auspicio ⟨Antoni Marc⟩i -o consule classis Isthmum traductast. CIL I² 705 (*ca. a. 90*) C. Iulio C. f(ilio) Caesar⟨i⟩ -o co(n)s(ule) olearei. CIC. Verr. II 1, 99 (*e tabulis*) ex litibus aestimatis Dolabellae pr(aetoris) et -o pr(aetore). Arch. 11 ad aerarium delatus est a Lucullo ⌊-o consule⌋ (⌊ ⌋ praetore consule *vel sim. trad.*). Cael. 73 profectus est Q. Pompeio -o consule contubernalis, castissimo homini. LEX Vrson. (CIL I² 594) 125, 15 iussu ... C. Caesaris dict(atoris) co(n)s(ulis) -ove co(n)s(ule). *al.*

Ⓘⓘ *audacius ponitur per se*: LEX agr. (CIL I² 585) 30 ⟨mag(istratus)⟩ -ove mag(istratu) ... iudicium *dato* (*item est pro agente*: 37 ⟨co(n)s(ul) -ove co(n)⟩s(ule) pr(aetor) -ove pr(aetore) ... dato *recuperatores.* LEX Corn. de XX quaest. [CIL I² 587] 2, 32 praeconibus magistratus -ove mag(istratu) mercedis ... tantundem dato. *al.*). CIC. Verr. II 1, 36 (*verba Verris*) dedi stipendio ... legatis, -o quaestore, cohorti praetoriae HS *tot.* Phil. 10, 26 (*ex S. C.*) placere Q. Hortensium -o consule cum quaestore -ove quaestore ... provinciam Macedoniam obtinere. LEX Vrson. (CIL I² 594) 127, 2 ne quis in orchestram ludorum spectandor(um) causa praeter mag(istratum) -ove mag(istratu) p(opuli) R(omani) ... sedeto. *al.* (*v. e. g. p. 1065, 24 sqq.*).

b *rerum*: PLAVT. Poen. 596 (*loq. advocati*) quid dicamus ... -o testimonio (CIC. S. Rosc. 101. Cluent. 132 Popilium ... Lentulus in ... iudicio -o t. diligentissime laudat. *al.*). Rud. 972 *pisces, quos capio,* habeo -o meis nec manu adseruntur ...; (974) omnis vendo -o meis venalibus (*sim. cum pron. poss. e. g.* CIC. rep. 1, 27 omnia non Quiritium, sed sapientium iure -o suis vindicare. LIV. 34, 58, 10 quas urbes ... *quidam reges* usurpaverint -o suis. PROC. dig. 23, 3, 67 *si* pecuniam -o suo possidendo usucepit. POMPON. dig. 41, 10, 3 ut id, quod mihi traditum est, -o meo possideam. *al.; cf. p. 1428, 69*). CATO agr. 137 partiario fenum et pabulum ...; cetera omnia -o indiviso (*et saepe, v. vol. VII 1, 1212, 33 sqq.*). 148, 1 *emptor vinum* degustato; si non ita fecerit, vinum -o degustato erit. LEX agr. (CIL I² 585) 19 -o ... scriptura pecoris (*v. p. 1428, 29. cf.* -o decuma [*nisi spectat ad A2*]: CIC. Verr. II 3, 73 -o decumis hordei alia pecunia cogitur. 3, 93). CIC. off. 3, 91 si sapiens adulterinos nummos acceperit ... -o bonis ..., soluturusne sit eos ... -o bonis? LABEO dig. 28, 7, 20 pr. ἀδύνατος condicio -o non scripta accipienda est (IVLIAN. dig. 29, 7, 2, 1. *al.*). IAVOL. dig. 35, 1, 40, 5 ita legaverat: '...'; Trebatius respondit -o eo habendum ac si ita legatum esset *eqs.* (POMPON. dig. 31, 43, 3 -o eo est ac si. *al.; cf.* 28, 7, 26 condicione expleta -o eo est, quasi. *al.*). 41, 2, 21, 2 non potest videri id -o derelicto habitum, quod ... interim dimissum est (*al., v. vol. V 1, 627, 73. 75. 77. al.*). SCAEV. dig. 41, 6, 5 qui -o donato coeperat usu capere (*al., v. vol. V 1, 2013, 80 sqq.*). *al.*

2 *ad indicandas varias qualitates, condiciones, instrumenta sim.: iuncturae potiores*: -o certo *vol. III 916, 30 sqq.* (*sing.* -o certo *de pluribus ibid. l. 47. 53. 56. al.*, -o certis *ibid. l. 80 sqq.*), -o comperto *vol. III 2058, 15 sqq.*, -o exemplo SEN. epist. 114, 18 frg. 70 ASCON. Mil. p. 38, 11 BASS. gramm. VI 265, 14. *al.*, -o falso *vol. VI 1, 197, 80. 198, 3 sq.*, -o liquido *vol. VII 2, 1488, 9 sqq.*, -o luto *vol. VII 2, 1904, 15 sqq.* (*cf. infra l. 47*), -o magno *vol. VIII 148, 15 sqq.*, -o miraculo *vol. VIII 1056, 68 sqq.*, -o monstro *l. 42.* LIV. 4, 15, 7 VAL. MAX. 4, 3, 6. *al.*, -o nihilo PLAVT. Persa 637 CAECIL. com. 249 CIC. div. in Caec. 24 *et saepe,* -o vero CIC. fin. 1, 22 Cato 68. *al.* SALL. Catil. 51, 36. *al.*

a *cum verbis selectis opinionem, aestimationem sim. indicantibus*: PLAVT. Asin. 289 (*v. Bertini, 1968, ad l.*) -o monstro ... est, quando qui sudat tremit (525 verba blanda esse aurum rere, dicta docta -o datis? Persa 637 -o nihilo. Stich. 571 *senex* ⟨se⟩ esse ducit -o adulescentulo. TER. Hec. 5 haec *fabula* planest -o nova. CIC. Phil. 11, 9 alteri ... -o deliciis crudelitas fuit. Att. 12, 51, 2 mihi simulatio -o repudiatione fuerit. *al.*). Truc. 556 bona sua -o stercore habet (*et saepissime, v. vol. VI 3, 2445, 41 sqq.*). TER. Haut. 952 qui sibi me -o deridiculo ac delectamento putat (CRASS. or. frg. Cic. de orat. 3, 4 auctoritatem ... ordinis -o pignore. CIC. Tull. 37 ne quid ... -o concesso putetur. Phil. 11, 11 damnationem -o praetura. *al.*). Eun. 375 *tua* forma ... ipsast, facile ut -o eunucho probes (CIC. inv. 1, 88 obscurius positum vitium -o vero probatur. Mil. 65 volnus ... -o ictu gladiatoris probari. *al.*). RHET. Her. 2, 25, 39 id -o certo sumitur (CIC. inv. 1, 80 -o credibili. part. 44 quae -o veri similibus sumpta sunt. *al.*). CIC. Verr. II 2, 40 -o nihilo ... res sanctissimas ducere (*al.; v. vol. V 1, 2156, 65 sq. 78. 81. 83. al.*). SALL. Catil. 51, 36 potest ... falsum aliquid -o vero credi (OV. fast. 4, 203 -o magno teste vetustas creditur. *al., v. vol. IV 1139, 46 sqq.*). LIV. 44, 37, 6 ne quis id -o portento acciperet (*et saepe, v. vol. I 308, 63 sqq.*). *al.*

b *exempla cetera* (*pauca selecta*): α *cum subst.*: Ⓘ *variis*: PLAVT. Amph. 21 -o imperio vobis quod dictum foret scibat facturos *Iuppiter* (*nisi ad p. 1431, 54, sed cf.* TER. Phorm. 196 sta ilico! :: hem, satis -o imperio! [DON. id est imperiose]). CATO orat. 40 devertebantur -o hospitibus ad amicos suos. RHET. Her. 2, 25, 39 cum ea re, quae plures res significat, abutimur -o certo unius rei signo. 2, 26, 41 *aliquid* -o argumento sumere. CIC. Quinct. 99 ne ornamentis *adversarii* ... -o spoliis abutatur *victor.* CAES. Gall. 7, 51, 1 *legio* -o subsidio ... aequiore loco constiterat. SALL. Iug. 98, 6 *barbarorum* duces ..., quia non fugerant, -o victoribus agere. LIV. 10, 27, 10 tertiam legionem -o dextro cornu, ... -o sinistro ... quintam ... instruxit (*cf. p. 1419, 32*). DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 25 *diem,* quo die C. Caesar obit, ... -o Alliensi lu⟨gub⟩rem memoriae prodi. COLVM. 2, 13, 1 id (*sc. vicia vomere obruta*) ... cedit -o stercore. APVL. Plat. 2, 9 p. 234 *virtutes* illas, quae vitiosis partibus -o remedio resistunt, id est fortitudinem et continentiam. HYG. astr. 2, 23, 2 *Liberum* id -o deo, non -o homine ... fecisse. IVVENC. 3, 171 (*sec. Matth. 15, 19* falsa testimonia) ho-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minum -o testibus error (*loco appositionis iuxta gen. ut e. g. p. 1429, 66*). SERV. gramm. IV 443, 23 non tam interiectiones dicuntur quam -o interiectionibus (*sc. eae voces, quae non sunt inconditae*). *locut. praepos. indicat* *ipsam vocem tropice adhibitam* (*invertitur structura p. 1426, 21 illustrata*): RHET. Her. 4, 32, 43 ut si quis -o Libero vinum, -o Cerere frugem appellet (*loco varie temptato [cf. e. g. Calboli, ²1993, 88 sq. 381 sq. 513 sq.], cum exspectes eadem ac p. 1426, 28; sed cf. utrumque modum loquendi coniunctum* ARNOB. nat. 5, 35 p. 293, 23 Cererem ... -o terra vultis audire et -o Libera ac patre Dite submersionem seminis). HIL. myst. 1, 34, 1 populos -o aquis saepe nuncupatos repperimus (*affert psalm. 76, 17. al.*). HIER. hom. Orig. in Is. 6, 5 p. 275, 29 (*ad Matth. 5, 8* beati mundo corde) principali animae nominato -o corde. (II) *indicantibus speciem externam sim. vel rem corpoream comparatam*: PLAVT. Capt. 369 -o rota me uti licet; vel ego huc vel illuc vortar. Cas. 310 torreto me -o pane rubido, *potius quam hoc postules.* Curc. 139 vineam -o aurea statua statuam *vetulae ebriae* (*intellegendum vid. signum aureum vineae; alii ad I trahunt* vineam *pro adi. accipientes*). Most. 142 (*119* homines aedium esse similes) -o imbre amor advenit (*nisi ad A*). Poen. 312 (*colloquuntur servi*) tu es mecum futurus -o uva passa pensilis (*cf.* CATO agr. 7, 2 -o passis ... servantur *uvae quaedam*). CIC. Verr. II 4, 47 *a ministris quasi venantibus* illa ... -o lepusculis capiebantur, patellae *eqs.* rep. 3 frg. 5 *montem* Athonem -o monumento ... effingere. VERG. Aen. 9, 677 (674) *porta reclusa* ipsi intus ... -o turribus adstant (SERV. aut vice turrium aut -o defensione. *vi locali explicat* CHAR. gramm. p. 305, 13 [*ex Palaem.*]). LVCAN. 6, 377 *Titaresos fluvius* gurgite Penei -o siccis utitur arvis *super eum labens.* SVET. Aug. 70, 1 *principem* -o Apolline ornatum (*antea*: deorum ... habitu). Ps. ORIG. tract. 18, 20 *statuam* tres pueri ... adorare noluerunt, ne -o hanc statuam Antechristum, cuius imago erat, adorare viderentur. *al.*

β *cum adi. vel part.* (*etiam pro subst. usurpatis*): PLAVT. Amph. 776 quin tu istanc iubes -o cerrita circumferri? Men. 298 -o sano loqueris. Truc. 175 cur ... ante ostium -o ignoto alienoque astas? Ps. PLAVT. Cas. 20 *poetae* absentes (*sc. mortui*) prosunt ⟨-o⟩ praesentibus. TER. Andr. 14 *partes quasdam* in Andriam ex Perinthia fatetur *poeta* transtulisse atque usum -o suis. CIC. Sest. 81 si P. Sestius, qui -o occiso relictus est, occisus esset. Brut. 10 numquid tandem novi? :: nihil ..., quod ... -o certo dicere audeam. CAES. Cic. epist. frg. 3a, 3 neque -o cauto ac diligente se castris continuit. SALL. Iug. 22, 4 populum Romanum neque recte neque -o bono facturum, si *eqs.* LIV. 4, 7, 3 non tamen -o firmato iam stetit *novi* magistratus ... ius. *al.*

IV *respicitur cui quid* **respondeat,** *quo considerato quid ita esse vel fieri intellegatur, quocum quis consentiat sim.*: **A** *potius de* **mensura,** *norma, condicione sim., secundum quam quid esse, fieri dicitur* (*inde de modo sub 3; locutione praepos. significantur raro ipsi animantes, v. l. 73. p. 1432, 45*): **1** *usu sollemni* (*potiora selecta*): **a** *secundum ius, quo quis nititur, potestatem legitimam, obligationem quamlibet, officium sim.*: α *exempla varia*: LEX reg. (Fest. p. 246; *in discriptione centuriarum*) -o censu classis iuniorum (*si recte huc traximus; pergit* FEST. accipi debet 'in censu', ut ait M. Varro ..., sicuti -o aede Castoris, -o tribunali, -o testimonio). LEX luci Lucer. (CIL I² 401) 5 sei quis arvorsu(m) hac *lege* faxit, ... -o ioudicatod n(ummum) ⟨L⟩ manum iniect⟨i⟩o estod (GAIVS inst. 4, 22. 4, 24 -o i. actio. *al.; vix trahas ad p. 1429, 15*). PLAVT. Capt. 244 quod antehac -o iure imperitabam meo, nunc te oro per precem (Rud. 1392. *et saepe, v. vol. VII 2, 700, 25 sqq.*). 907 (*iocose*) ut -o praefectura mea ius dicam larido. Poen. 44 haec, imperata quae sunt -o imperio histrico ([*16* edicta ... mea]. Trin. 303. PACVV. trag. 41 -o i. agendum est. CIC. Verr. II 4, 49. *al.; cf. l. 64. p. 1430, 61*). CIC. Quinct. 16 *pecuniam* communem existimaret -o fraterna illa necessitudine (66. fam. 5, 2, 6 *Muciae* erga me studium -o Cn. Pompei n. *al.*). S. Rosc. 148 si -o patris huius hospitiis et gratia vellent omnes huic hospites adesse ..., satis copiose defenderetur (CAES. Gall. 5, 27, 7 orare Titurium -o hospitio, ut *eqs.; al.*). Verr. II 4, 10 modo ut ... nihil -o potestate *emerit Verres* (*al., v. l. 65. p. 305, 70 sqq.*). LIV. 8, 36, 1 magistro equitum ... vetito quicquam -o magistratu agere (9, 7, 12. 9, 26, 15 dicere. 39, 5, 2 suas ... simultates -o m. exercere. *aliter p. 1429, 39*). *al.* *in formula legum* -o ... imperio potestateve *sim., quae significat quemvis potestate publica quadam praeditum* (*praeter magistratus antea nominatos*): LEX repetund. (CIL I² 583) 70 nei quis magistratus -ove magistratu -ove ⟨quo i. p. e⟩rit ⟨facito, quo⟩minus *eqs.* (*sed* -ove ⟨quo imperio imp⟩ediu⟨nto, quo⟩minus *legit Crawford, Roman Statutes I, 1996, 72, sc. simili breviloquentia ac p. 1429, 73*). agr. (CIL I² 585) 87 queive -o eo i. iudicio ⟨p. erit ...⟩. Rubr. (CIL I² 592) 1, 51 neive quis -o quo i. p. erit. Vrson. (CIL I² 594) 94, 29 neve quis -o eo i. p. facito. 97, 13 (*om.* i.). 125, 16.

β *-o coetu quodam, sc. secundum eius auctoritatem* (*cf. vi locali p. 1420, 40; intercedit simul respectus agendi nomine aliorum, cf. p. 1425, 16*): (I) *exempla varia* (*in re sacra, cf. infra p. 1432, 18 sq.*): CIL I² 5 (*saec. IV ex. vel III*) *donum* -o l⟨ecio⟩nibus ⌊Martses⌋ (*i.* -tieis, *sc. Marsis; contextu parum dilucido, fort. non mere lat., v. Wachter, Altlat. Inschr., 1987, 370 sqq.*). 20 *magistratus quidam* -o po⟨plod⟩ ... dede⟨re⟩. 40 cosol -o poplo Arimenesi. 398 praifectos -o ⌊trebibos⌋ fecit (⌊ ⌋ *i.* tribubus *oppidi cuiusdam Campaniae*). LIV. 23, 19, 18 (*refertur titulus statuae*) M. Anicium -o militibus ... votum solvisse. *al.* (II) -o tribu *populi Romani* (*aliter l. 4; vi locali explicat Kranz, De particularum -o et prae ... usu, 1907, 2*): CALP. hist. 27 eum ... -o t. aedilem curulem renuntiaverunt (*inde* LIV. 9, 46, 2. *cf.* LEX Vrson. [CIL I² 594] 101, 18 ne qu⟨em⟩ *creandum* eis comitis -o t. accipito ..., qui *eqs.*). LEX agr. (CIL I² 585) 1 -o t. Q. Fabius Q. f(ilius) primus scivit (*item in praescriptione legis*: LEX Corn. de XX quaest. [CIL I² 587]. Quinctia [Frontin. aq. 129, 3]. *supplendum vid. etiam aliis legibus, e. g.* Gabin. Calp. [CIL I² 2500] 4). (III) -o collegio (*cf.* LIV. 4, 44, 12 -o collegii sententia): CIC. dom. 136 ei ... pontificem maximum -o c. respondisse. *al., v. vol. III 1598, 16 sqq.* (*sed vix recte vi locali explicatur* GRAN. LIC. 22, 3 = 35, 1); *addas*: R. GEST. div. Aug. 22 ⟨pr⟩o conlegio XVvirorum magis⟨ter con⟩legii *ludos feci* (*disting. ibid.* meo nomine). ACT. ARV. a. 50/54 (CIL VI 32349) 6 immolavit ... magister -o collegi⟨o⟩ fratrum Arvalium (*cf. e. g. a. 59/60 [ibid. 2042a] 11* collegii ... nomine). FRONTIN. aq. 7, 5 (-o collega *trad.*). GELL. 11, 3, 2. 15, 27, 1 (*e Labeone*) 'calata' comitia esse, quae -o c. pontificum habentur. OBSEQ. 68. (IV) -o curia: LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 29 priorem ceteris eum *competitorem* -o ea c. factum creatumque esse.

b *secundum hominum indolem, qualitates, voluntatem sim.*: α *exempla varia*: PLAVT. Merc. 506 *me* facere ... -o copia et sapientia, quae te velle arbitrabor (TER. Ad. 427 moneo quae possum -o mea s. CIC. Manil. 17. dom. 45 civibus -o vestra auctoritate et s. consulere debetis, *pontifices. al.*). Trin. 303 (*filius patri*) -o ingenio ... me liberum esse ..., -o imperio tuo ... tibi servitutem servire (*al., v. vol. VII 1, 1524, 1 sqq.*). ENN. scaen. 145 -o viribus sapere (CIC. Cato 27 agere. CAEL. Cic. fam. 8, 5, 1. *al.; cf.* PRISC. gramm. III 321, 19 id est 'secundum vires'). PACVV. trag. 337 ubi poetae -o sua parte falsa ... canunt (*et saepe, v. vol. X 1, 463, 61 sqq. 72 sqq.*). LVCIL. 794 -o facie, -o statura Accius (*sc. statuam nimis magnam sibi posuit, v. Plin. nat. 34, 19*). QVADRIG. hist. 79 si -o tua bonitate et nostra voluntate tibi valetudo suppetit (CIC. Verr. II 1, 5 cum haec res -o v. populi Romani esset iudicata. 3, 7. *al.*). CIC. Cluent. 118 qui *Lentulus* a me -o eximia sua virtute ... honoris causa nominatur (Phil. 13, 50 [*in S. C.*] *Pompei filium* -o patris ... animo ... suaque ... v., industria, voluntate fecisse. *al.* BELL. Alex. 25, 6. *al.; cf. p. 1433, 2*). Manil. 52 Hortensi, multa -o tua ... facultate dicendi ... graviter ... dixisti (Balb. 59 quae ab hoc -o f. hominis, -o loco facta sunt. *al.* SEN. dial. 9, 3, 1. *al.; cf. p. 1433, 26*). Tusc. 3, 58 *miserias quasdam* nequaquam -o opinione vulgi esse extimescendas (*al., v. vol. IX 2, 718, 10 sq.*). VELL. 2, 104, 3 -o captu mediocritatis meae (*et saepe, v. vol. III 381, 51 sqq.*). *al.*

β -o se quisque (*vulgo intellegitur notio q. e. -o sua facultate, viribus sim. [cf.* SERV. *l. 60 et iuxta pos.* posse *l. 53. 66], sed cogitare possis etiam de eo qui non nomine aliorum vel coetus cuiusdam agit, sed sua voluntate, auctoritate [cf. l. 63. 64], vel etiam -o suo commodo [fort. l. 61. 68, certe* PLIN. nat. *p. 1423, 20. 50]; plerumque tamen* -o se *vi attenuata ideo tantum poni videtur, ne adminiculum desit pron. enclitico* quisque, *ut vix aliud significetur ac singillatim, viritim; iunctura utitur* LIV. *50^{ies}, posteriores raro, sc.* SEN. nat. *bis,* CVRT. *sexies,* PLIN. nat. *bis,* SIL. *semel. al.*): (I) *quidlibet agendo*: PLAVT. Amph. 231 *in pugna* -o se q. id, quod quisque potest et valet, edit. Poen. 45 haec, quae imperata sunt -o imperio histrico, ... -o se q. ut meminerit. TER. Haut. 126 *servi* -o se q. sedulo faciebant, quo ... lenirent miseriam *domini.* ACC. trag. 445 -o se q. cum corona clarum conestat caput *Meleagri.* CIC. Verr. II 1, 67 -o se q. manus adfert. leg. agr. 1, 26 huic *malo domestico* -o se q. nostrum mederi atque hoc omnes sanare velle debemus. off. 3, 58 -o se q., quod ceperat, adferebat. CAES. Gall. 2, 25, 3. VERG. Aen. 5, 501 validis flexos incurvant viribus arcus -o se q. viri (SERV. -o qualitate roboris sui. *sim. explicat* 12, 552). OV. met. 3, 642 -o se q. timet (*ne damnum patiatur? sed locus vix sanus est*). LIV. 7, 33, 10 ut me videritis ..., sic -o se q. obvios sternite. 9, 2, 13 -o se q. nec hortante ullo *castra muniunt. al.* (II) *dicendo*: CIC. Verr. II 1, 68 -o se q., ut in quoque erat auctoritatis plurimum, ad populum loquebatur. 4, 139 -o se q., quantum dicendo assequi poterat, docere me coepit. de orat. 1, 82 -o se q. eorum, quantum q. poterat, ... disputabat. CAES. civ. 1, 33, 1 timoris causa -o se q. id munus legationis recusabat. LIV. 1, 59, 3 -o se q. scelus regium ac vim queruntur. 4, 48, 13 ut -o se q. iam nec consilium sibi suppetere diceret, nec *eqs.* *al.*

c *secundum varias condiciones*: PLAVT. Aul. 541 -o re nitorem et gloriam -o copia qui habent (TER. Ad. 809 illos *filios* ... -o re tolerabas tua [DON. -o patrimonii tui qualitate]. CATO orat. 97 *luxuriosus quidam,* qui -o re publica, non -o sua obsonat. CIC. part. 54 causa erit ponderanda et -o re agendum. *al.; cf. p. 1433, 55. 1435, 14*). Cist. 377 (*contextu deficiente*) -o

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

copia, -o recula (*al., v. vol. IV 900, 66 sqq. et cf. p. 1432, 25*). Mil. 728 sq. *merx* -o virtute ut veneat *eqs.* (*v. p. 1205, 59 sqq.; cf. p. 1432, 37*). Rud. 1115 -o portione nec vir nec mulier mihi es (*et saepissime, v. supra p. 30, 17 sqq. 35, 46 sqq. 37, 49 sqq.*). Stich. 695 efficimus -o opibus nostra moenia (*al., v. vol. IX 2, 814, 5 sqq.*). Cato agr. 1, 5 videto, ... dolia multane sient *in villa*; ubi non erunt, scito -o ratione fructum esse (77 quantum voles -o r. [*v. Keil in ed., 1894, ad l.*]. 93 ad arborem maxumam urnam ..., ad minores arbores -o r. indito. Cic. dom. 31 -o r. mei temporis. fam. 6, 12, 2. *al.*). Lex par. fac. Puteol. (CIL I^{2} 698) 3, 1 locum ... purum -o eo opere reddito. Rhet. Her. 3, 2, 3 aequitas ius uni cuique ⌞rei tribuens⌟ (retri- *var. l.*) -o dignitate cuiusque (Cic. Verr. II 1, 86 quod neque taceri ... neque dici -o d. potest. Flacc. 94 rei publicae. *al.; cf. l. 50*). Cic. inv. 1, 54 -o eo, ac si concessum sit, *argumentari* (*item cum enunt. secund.*: Verr. II 3, 126 [*ex epist. Metelli*] -o eo, ut temporis difficultas ... tulit. Cluent. 43 -o eo quod. fin. 4, 58 -o eo, quantum. Fest. p. 253 -o eo facere, velut. *sim. al.; cf. l. 16*). S. Rosc. 148 *si* -o magnitudine iniuriae -oque eo, quod ..., haec omnes vindicarent (Catil. 4, 7. *al.* Caes. Gall. 3, 9, 3 -o m. periculi bellum parare. *al.; proprie e. g.* Colvm. 5, 9, 17 calcis -o m. arboris plus minusve circumdabimus). Verr. II 1, 89 *Milesii fecerunt Romanis* decem ... naves ..., sicut -o sua quaeque parte Asiae ceterae civitates (*et saepe, v. vol. X 1, 459, 25 sqq. 463, 80 sqq. et al.*). 5, 62 (*nisi trahas ad IIIA*) civitatibus -o numero militum pecuniarum summas discribere (Caes. Gall. 1, 51, 1 minus multitudine militum ... -o hostium n. valebat. Sall. Catil. 56, 1. *al.; cf. l. 64*). Phil. 10, 25 (*in S. C.*) Caepionem ... -o sua ... dignitate consuetudineque ... fecisse (*al., v. vol. IV 557, 34 sqq. 560, 36*). off. 2, 58 *munificum esse* -o facultatibus (Att. 4, 3, 6. Nep. Epam. 3, 5 quantum quisque daret, -o f. imperabat. *al.; cf. p. 1432, 40*). Caes. Gall. 5, 8, 1 *ut* consilium ... -o tempore et -o re caperet (Sall. Catil. 30, 5 uti -o t. atque periculo exercitum compararent. *al.* Verg. ecl. 7, 35 [Serv. auct. -o necessitate, -o captu rei nostrae, -o viribus, quae sunt hoc t.]. *al.; cf. l. 44*). Varro rust. 1, 13, 5 magnitudine *aedificii* -o modo fundi (*et saepe, v. vol. VIII 1273, 68 sqq. 1280, 65 sqq.*). Plin. epist. 8, 17, 6 ne quid simile istic *accidat*, -o mensura periculi vereor (*al., v. vol. VIII 769, 81*). *al.*

2 *iuxta adi. vel adv. quantitatem vel aestimationem indicantia, quae locutione praepos. illustrentur* (*vel etiam limitentur, sc. ut non nisi ea re considerata recte poni videantur, e. g. l. 40. 44 sq.*): **a** *quaelibet* (*selecta*): Plavt. Amph. 289 *Iuppiter stuprum faciens* -o huius *Sosiae* verbis recte et sapienter facit. Asin. 560 -o merito tuo memorari multa possunt. Mil. 1416 si intestatus (*i. sine testiculis*) non abeo hinc, bene agitur -o noxia. Cic. Rab. perd. 38 ut ... defensionem -o amici periculo fidelem, -o rei publicae salute consularem putetis. Phil. 2, 6 querela ... luctuosa, sed mihi -o hoc gradu, in quo me senatus ... conlocavit, necessaria. off. 2, 59 -o amplitudine honorum ... sane exiguus sumptus aedilitatis fuit. Att. 8, 9^{a}, 1 εὐγενῆ tua consilia et tamen -o temporibus non incauta. 14, 6, 1 conloquium ... -o re nata non incommodum (*sim. vol. VII 1, 988, 64 sq.*). fam. 13, 28^{a}, 2 civitates ... -o horum temporum perturbatione felices. Verg. Aen. 8, 472 nobis ... -o nomine tanto exiguae vires *sunt.* Ov. am. 2, 6, 59 tumulus -o corpore *psittaci* magnus. Liv. 25, 2, 8 ludi ... -o temporis illius copiis magnifice facti. *al.* **b** satis -o (*cf. p. 1427, 49*): Plavt. Bacch. 131 s. ut commode -o dignitate obsoni haec concuret coquus (*sim.* Stich. 690 convivium est -o opibus nostris s. commodule. *item cum altero adv.* [*ut locut. praepos. cum utroque iungere possis*]: Poen. 285 -o ... nostro quaestu s. bene ornatae sumus. Cic. Mur. 51 *non* s. severe -o rei indignitate. Tusc. 4, 33 s. ... dilucide ... -o rerum obscuritate. *al.*). Ter. Haut. 940 duo talenta -o re nostra ego esse decrevi s. Acc. trag. 248 neque sat ... dici potest -o magnitate. Cic. Cluent. 160 -o Cluenti voluntate nimium, -o rei dignitate parum, -o vestra prudentia s. dixisse. Sest. 1 quod -o tantis opibus rei publicae ... nequaquam s. multi cives *fortes* ... invenirentur (*item cum adi.*: Lvcr. 1, 247 s. acris ... -o textura *corporum.* Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 12, 3 -o ea copia ... funus ... s. amplum. Val. Max. 9, 11, 2 -o sanctitate morum s. digna laudatio. *al.*). *al.* **c** *forma* maior quam -o (*iuxta posit. l. 64*): Cic. Phil. 13, 8 me eius beneficio plus q. -o virili parte obligatum puto (Ov. fast. 4, 301 Liv. 7, 7, 5. 26, 36, 3. *al.*). Liv. 7, 8, 1 multiplex q. -o numero damnum est (9, 27, 13 maius. *al.* Cvrt. 3, 2, 3. *al.*). 8, 6, 9 species viri maioris q. -o humano habitu (Cvrt. 5, 2, 13 *in sella* excelsiore q. -o h. corporis. *al.*). 32, 16, 17 *ornamenta* plura q. -o urbis magnitudine aut opibus ceteris inventa (39, 15, 5 minus. Cels. 5, 28, 10 maior. *al.*). *al.*

3 *usu deflexo abiit in vim modalem, ut sit fere i. q. per vel in* (*cf. vol. VII 1, 785, 30 sqq.; exempla certiora*): Chiron 216 fomentis (*sc.* -ta) ... renibus -o multitudine adhiberi (*Veg. mulom. 1, 42, 3* diutissime fomentabis. *cf.* in multitudine *vol. VIII 1603, 21 sqq.*). Boeth. in herm. comm. pr. 2, 10 p. 132, 8 *explanationem* -o brevitate subiecimus (*cf.* sub brevitate *vol. II 2189, 40 sqq.*). Paschas. verba patr. 90, 3 senex -o humilitate ait (*gr. Cot. p. 560^{A}* μετά, *Vitae patr. 5, 15, 27* cum). Lex Sal. Merov. caus. 5, 4 si quis ... alienum lidum (*i. laetum, v. vol. VII 2, 890, 2*) ... -o denarium ingenuum dimiserit (*cf. Sal. Merov. 26, 1* per denarium. *non de pretio solvendo [v. p. IIIB2] cogitandum esse monet Brunner, Deutsche Rechtsgesch. I^{3}, 1961, 366 adn. 65*). Pass. Secund. Theb. (BHL 7568) 9 dei ... nutu ab aliis fidelibus -o furto ablatum est ... corpus *martyris*, ut ... collocaretur *loco digno.*

B *potius de* **causa,** *condicione sim., propter quam quid esse, fieri dicitur* (*intercedit etiam respectus compensandi, v. quae p. 1426, 42 monuimus; hic illic vergit in usum praepos.* prae, *cf. e. g. l. 32. 40. 52. 54*): **1** *generatim*: **a** *efficiuntur, consequuntur varia* (*exempla pauca manifestiora, quae sunt a respectu vel compensandi [v. III B] vel congruendi [v. IV A] magis aliena*): **α** *causam praebent res*: (I) *quaelibet*: Plavt. Truc. 230 quin *meretrix* ... -o infrequente eum *amatorem* mittat militia domum. Cic. Verr. II 2, 23 se de his Dionis incommodis -o hospitio, quod sibi cum eo esset, iam ante cognosse. Prop. 3, 7, 24 -o qua mactata est Iphigenia mora. Pavl. Fest. p. 107 -o quo *convicio* necesse sit in comitium ... venire. Tert. nat. 2, 12, 34 quibus *scriptis* fides -o antiquitate superiore debetur. Vet. Lat. 1 Petr. 4, 14 (Testim. Corp. Christ. 90, 233) si exprobramini -o nomine Christi (*gr.* ἐν, *Vulg.* in). Pallad. 11, 2 *lini semen* -o malitia sui serendum non est (*Colum. 2, 10, 17* agris enim ... noxium est). Schol. Iuv. 13, 204 *rem reddidit* timens poenam, non -o voluntate (*13, 199* non quia voluit). Veg. mil. 4, 8, 3 *saxa rotunda* -o soliditate graviora sunt. Anon. de mach. bell. 18, 5 Danubii, famosi -o magnitudine fluminis, latitudinem. Favstin. trin. 2, 8 *Abraham,* hoc ... -o respectu tuae ... fidei deus impio praestitit mundo. Hier. tract. in Marc. p. 355, 6 *Iesus* -o duobus ... millibus lassatur et quaerit asinum (*ironice ad Marc. 11, 2*). Vvlg. exod. 17, 3 *populus* sitivit ... -o aquae penuria. Diosc. 3, 7 p. 380, 8 nocte cooperiendus *sucus* est -o aura, quia omnibus sucis contraria est aura (*aliter gr.*). Cassiod. hist. 9, 4, 2 tam propter parentum nobilitatem quam -o fortitudine propria nominatissimus habebatur (*Theodoret. 5, 5, 1* διὰ ... διά). Greg. Tvr. glor. mart. 77 p. 540, 10 obseratis -o nocte portarum valvis. Pap. Tjäder 8, 2, 2 (*a. 564*) in qua *securitate* -o ignorantia litterarum subter signum feci. Oribas. syn. 9, 38, 1 Aa p. 340 ⌞quibus ... -o somnium semen multum effunditur⌟ (*gr.* τοὺς δ' ὀνειρώγμους. *nisi ad V B 2 sec. La* per somnum). *al.* *de causa, qua quid impeditur* (*in sent. negatis praeter l. 39*): Tert. anim. 10, 5 *quaedam membra* non videntur ... -o mediocritate (*sc. parvitate*). Peregr. Aeth. 5, 10 *quidam* -o aetate aut imbecillitate occurrere ... non poterant. Fvlg. aet. mund. p. 174, 9 *in Aethiopiam* praedicatio -o extremitate orbis pervolare difficilius poterat. Nepotian. 9, 33 *cum serpens* configi iaculis ⌞-o corii vastitate⌟ non posset (⌞ ⌟ *om. Val. Max. 1, 8 ext. 19*; prae *Gertz,* propter *Novak*). *al.* (II) *affectus animi* (*addasne loc. corr.* Naev. com. 88 qua -o confidentia*? sunt qui trahant ad* 2. pro): Carm. CIL I^{2} 3396 quoi statuam statuit -o pietate parens (CIL XIII 6876 [*saec. I med.*] h(eres) -o p. VIII 23261/2. *al.; sim. in titulis e. g.* CIL XIV 2825 [*ante a. 306*] -o amore caritatis eius patri benignissimo. XIII 3848 [*christ.*] -o dilectione patris). Tert. uxor. 1, 6 l. 9 (*sec. Matth. 19, 12* propter regnum caelorum) voluntarii spadones -o cupiditate regni caelestis (Ps. Cypr. singul. cler. 7 p. 180, 4 *avari* -o c. conservant *divitias. al.*). Vet. Lat. II Macc. 14, 37 (rec. V) qui -o affectu pater Iudaeorum appellatur ([*gr.* κατά, *recc. L. al.* secundum, *M* propter, *P* iuxta]. Schol. Iuv. 6, 139 nec -o a., sed propter dotem habere *uxorem*). Lact. mort. pers. 10, 1 erat -o timore scrutator rerum futurarum ([prae *coni. olim*]. Cassiod. hist. 6, 1, 13 haec ... -o t. faciebat [*Socrat. 3, 1 p. 378, 15* διὰ ... τὸν φόβον]. *al.*). Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 64, 32 *blasphemiam audiens* paene lapideus factus sum -o aestuatione (per *var. l., Rustic.* prae, *gr. I 1, 2 p. 33, 9* ὑπό. *cf. I 2 p. 44, 48* ex maerore). *al.*

β *causam praebent animantes*: Vet. Lat. Rom. 8, 37 (Tert. scorp. 13. *al.*) in omnibus istis *pressuris sim.* supervincimus -o eo, qui nos dilexit (*gr.* διά, *cod. 75* = *Vulg.* propter). Peregr. Aeth. 25, 6 -o monazontes, qui pedibus vadent, necesse est lenius ire. Ps. Philo antiq. 3, 9 (*vertitur gen. 8, 21*) non adiciam iam maledicere terrae -o homine (*Vulg.* propter homines, *Vet. Lat.* [*Ambr. Noe 22, 80*] propter opera hominum). Hier. in Ier. 1, 92, 1 *ut* -o decem viris iustis deus liberet civitatem (*cf. Vulg. gen. 18, 32* propter decem). *al.*

b *commoventur affectus animi* (*v. quae p. 1422, 71 monuimus; ceterum huc spectat fort. p. 1426, 65*): Ter. Hec. 310 pueri inter sese quam -o levibus noxiis iras gerunt! quapropter? quia enim *eqs.* (*cf.* indignari *vol. VII 1, 1184, 52 sqq.,* irasci *e. g.* Plin. epist. 6, 8, 9 -o mea *contumelia. sim. al.*). Cic. fam. 15, 14, 3 tibi ... cum -o rerum magnitudine, quas gessisti, tum -o opportunitate temporis gratulor (*al., v. vol. VI 2, 2257, 39 sqq.; cf. e. g.* Ps. Damas. epigr. 63, 9 tanto -o munere gaudet. Ambr. in Luc. 2, 19 *Maria* laeta -o voto. Oros. hist. 4, 21, 9 *fautores theatri* -o interficienda cordis sui virtute laetantur). Val. Max. 9, 13 ext. 1 -o ... iuventute, quod ... esse obitura, profundere lacrimas (*sim. respiciuntur effectus corporei*: Stat. Theb. 10, 920 *dei* -o fulmine pallent [pendent *var. l.*]. Celerin. Cypr.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 21, 2 -o cuius facta [*codd.*, facto *Hartel*] ... flens. VVLG. I Esdr. 10, 9 trementes -o peccato et pluviis [*III Esdr. 9, 6* propter hiemem *tantum*]. *al.; cf. p. 1434, 54*). SEN. dial. 11, 9, 2 -o eo *defuncto* ... d o l e r e ([*antea*: illius nomine]. CE 1111, 3 [*saec. I²?*] -o funere. PASS. Perp. 9, 3 -o infelici senecta [*cf. gr.* διά]. *al.; cf. e. g.* contristari *vol. IV 779, 41 sqq. et* lugere *vol. VII 2, 1801, 57 sqq., aliter autem supra p. 1422, 73. 75*). APVL. met. 5, 4, 2 *Psyche* virginitati suae -o tanta solitudine metuens (*cf. e. g.* CASSIAN. conl. 7, 31, 2 propheta ... anxius -o adflictione sanctorum. VITA Fulg. Rusp. p. 35 timere -o ... perfidia). TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 555, 5 nationum o b s t u p e s c e n t i u m ... -o exspectatione ... malorum ([*sec. Luc. 21, 26* prae ... exspectatione]. CASSIAN. inst. 3, 3, 2 -o elocutione linguarum [*cf. act. 2, 6 sq.*]. *cf.* mirari *vol. VIII 1066, 34 sq. et e. g.* RVFIN. Clement. 2, 12, 5 stupentes -o his *miraculis* homines). *al.*

2 *l o c u t i o n e s quaedam*: **a** *cum subst.*: α -o (illa *sim.*) r e: TER. Andr. 918 ni metuam patrem, habeo -o illa re illum quod moneam probe (*nisi ad p. 1420, 49 vel 1432, 71*). CAES. civ. 1, 32, 7 -o quibus rebus hortatur ac postulat, ut rem publicam suscipiant *patres.* VVLG. II reg. 13, 20 num Amnon ... concubuit tecum? ... *ne* adfligas cor tuum -o re hac. SORAN. p. 17, 6 -o qua re oportet *eqs.* RVF. podagr. 12 -o qua re pessimam existimo esse porcinam carnem? quia *eqs. al.* β -o c a u s a *quadam* (-o gratia *l. 32*): MACER dig. 49, 5, 6 causam, -o qua non recepit appellationem, ... edere. 49, 8, 1, 4 non est mihi necesse -o hac c. appellare. Ps. HIER. tract. p. 422, 25 -o hac c. dicebat: '...'. CONC.^S I 2 p. 77, 17 -o qua c. (*gr. I 1, 3 p. 18, 4* δι' ἣν αἰτίαν). CASSIOD. hist. 5, 31, 6 et ob hoc et -o alia ... c. (*Socrat. 2, 38 p. 334, 11 bis resp.* διά). GREG. M. epist. 5, 7 l. 6 si ... -o c. aliis non licet. *al.* *p l e o n a s t i c e cum gen. subst.* (*exspectes abl.* causa *sine praepos.*): HIER. tract. in Marc. p. 339, 14 iactat se, -o gloriae c. loquitur. EPIST. pontif. 937 CONC.^S IV 2 p. 167, 34 -o ecclesiasticae utilitatis c. ... scripta damnari (-o *secl. Schwartz*). PROSP. in psalm. 134, 8 qui -o c. stultitiae ... possunt pecoribus comparari. ARNOB. IVN. in psalm. 71 l. 15. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 69 -o c. virtutis (*gr.* ἕνεκα). IORD. Get. 133 *Vesegothae* Ostrogothis ... parentibus suis -o affectionis g r a t i a euangelizantes (GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 419, 25 -o castigationis g.). *al.*

b *cum p r o n. n e u t r. fere i. q.* p r o p t e r e a, *qua de causa sim.* (*subaudiendo pron. sub γ*): α -o eo q u o d (*cf. p. 1426, 69. 1433, 15. 16*): CIC. de orat. 2, 75 cum Hannibal ... -o ... eo, q. eius nomen erat magna apud omnis gloria, invitatus esset. PAVL. FEST. p. 82 *flamen Dialis hederam non tangit* -o eo, q. ⟨h⟩edera vincit. p. 119. *al.* VET. LAT. II Thess. 2, 10 (Iren. 5, 25, 3. *al.*) -o eo, q. dilectionem veritatis non receperunt (*gr.* ἀνθ' ὧν, *cod. 77. al.* propter quod, *Vulg.* eo quod). AVG. loc. hept. 2, 7 FVLG. RVSP. epist. 2, 33. *al.* *cum a l i i s c o n i u n c t i o n i b u s*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 47, 2 *quidam videntur* stulti ⌞-o eo, si⌟ in tantum bruti sunt, ut *eqs.* (⌞ ⌟ *Migne gr. 35, 456^B* εἰ). APON. 4, 15 capreae -o eo ... similem dici *Christum*, q u i a *eqs.* (ORIBAS. eup. 2, 1 A 32 Aa p. 438 eo quod ..., -o eo quia [*aliter gr. 2, 1 A 73*]. *al.*). β -o h o c (his RVFIN.): PEREGR. Aeth. 24, 8 luminaria -o hoc ipsud pendent. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 47, 1 -o his ... considerabam multo esse melius ... cedere. AVG. quaest. hept. 2, 79 -o hoc, q u o d *eqs.* (PVBLIC. Aug. epist. 46, 3. *al.*). IVLIAN. epit. in psalm. 61, 10^a *infideles* -o hoc ... non timendi, q u i a *eqs.* ([*gr.* ἐπείπερ *solum*]. CASSIOD. in psalm. 31, 9 l. 257. *al.*). CASSIOD. in psalm. 118, 127 l. 2236 -o hoc ... additum est 'ideo'. *al.* γ -o q u o d (*subaudiendo pron. demonstr.*): DIOSC. 3, 114 p. 425, 9 *melissophyllon* multi mellitidina dicunt, -o q. libenter illa apes manducant (*gr. 3, 104, 1* διὰ τὸ *c. inf., quod respondet et* 4, 35 p. 23, 12. 4, 60 p. 32, 10. 4, 144 p. 66, 9). 4, 148 p. 69, 10 (*gr. 4, 153, 1* ἀπὸ τοῦ). CONC.^S II 2, 2 p. 46, 18 -o q. eam *Constantinopolim* esse censemus iuniorem Romam. FVLG. RVSP. c. Arian. 7 l. 604. *al.* δ -o q u i d: EPHR. Ioseph 5 l. 147 -o q. vos irascimini? (*gr. Assemani 2, 24^C* εἰς τί). Ps. HIER. inst. curs. Migne 72, 577^D *oratio* prima ... -o q. cantatur? Ps. ORIG. hom. Casin. p. 891 (*postea*: propterea). ISID. orig. 7, 2, 47 quid -o quid dicatur (-o quo *var. l., syn.* propter).

3 *vi causae a t t e n u a t a significatur potius, qua o c c a s i o n e fiant orationes et sacra c h r i s t.* (*comparari potest etiam usus p. 1424, 30 illustratus; cf. Bastiaensen, Observ. Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 176 sqq., Berger, Die Wendung „offerre pro" in d. röm. Liturgie, 1965, passim*): TERT. coron. 3, 3 oblationes -o defunctis -o n a t a l i c i i s annua die facimus (*nisi rectius ad p. 1430, 60 trahunt alii; sed cf.* SACR. Leon. 338 quae *munera fideles* -o ... Petri et Pauli n. obtulerunt. *al.*; in n. *e. g. ibid. 311*). CYPR. epist. 1, 2 *ne* sacrificium -o dormitione eius celebraretur. FILASTR. 149, 4 quod *apostoli* meruerint -o (in *cod. alter*) pentecosten ... perfectionem consequi potestatis. SACR. Leon. 1004 suscipe ... oblationes et praeces, quae et -o reverentia paschali supplices adhibemus, et -o s o l l e m n i t a t e recolenda primordii sacerdotalis offerimus (1184 -o sanct⟨a⟩e Caeciliae s. *al.*; in s. *e. g. ibid. 731*). Gelas. tit. 3, 76 p. 227 Mohlb. orationes -o asparsione aque (*item ad r i t u m quendam*: ISID. eccl. off. 1, 15, 2 quarta *oratio* ... infertur -o osculo pacis. *al.*). *al.* (*fere in* SACR.).

C *usu d e f l e x o de m e r a* ***relatione,*** *sc. fere cum verbis dicendi, scribendi, ut significetur q u a d e r e agatur* (*sc. evanido respectu defendendi vel commendandi; huc trahere possis p. 1423, 68, sed vix p. 1425, 21*): **1** *v a r i o u s u*: VLP. dig. 37, 10, 3, 5 *obstetrix vel ancillae* veritatem -o partu possunt insinuare (*nisi cogites de partu legitimo confirmando*). 49, 14, 6 pr. *fiscus* privati iure -o anterioribus ... temporibus utitur. TERT. adv. Hermog. 32, 1 haec responderim -o scriptura praesenti (*sc. gen. 1, 1 sq., quod Hermog. prave intellexit; sed fort. subest color defendendi*). VET. LAT. psalm. 8, 1 (cod. 300. *al.* = VVLG.) in finem -o torcularibus (*gr.* ὑπέρ, *ut locis sequentibus; cf. e. g.* AVG. *ad l.* torcularia ... possumus accipere ecclesias *eqs.; per i n s c r i p t i o n e m p s a l m i putatur indicari eius argumentum ut* -o octava *vol. IX 2, 423, 13 sqq. et e. g.* 44, 1 -o dilecto [*ibid.; cf.* HIER. *ad l.* totus psalmus refertur ad Christum]. 45, 1 -o occultis [VVLG. -o arcanis]. *sim. saepius; aliter p. 1424, 37*). Ps. PHILO antiq. 56, 4 ut interrogaret ... -o asinis, *quae effugerant.* EVAGR. GALL. alterc. p. 23, 3 -o testamento ... novo sic dicit Esaias: '...'. p. 26, 10 hoc -o peccatore dixit (*cf. p. 26, 7* de quibus dictum est?). CONC.^S IV 1 p. 27, 29 ut ... tractaret -o tribus capitulis (*altera versio p. 28, 30* de). EPIST. pontif. 942 Arel. 48 p. 72, 4 Nestorii ... blasphemias -o eo, quod *eqs.* CASSIOD. hist. 1, 19, 1 quid ... ⌞de⌟ quodam loco in lege conscripto, magis autem ⌞-o⌟ vanae ... quaestionis parte sentiret (⌞ ⌟ ὑπὲρ *Socrat. 1, 7 p. 27, 10*). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. 5 p. 41, 8 non -o his tantummodo dictum esse, ... sed etiam de *eqs.* GREG. M. moral. 9, 23 l. 42 *Moyses* -o aquae exhibitione diffidens (*cf. num. 20, 11 sq.*). *al.* **2** *sec. gr.* π ε ρ ί (*cf. p. 1423, 75. 1424, 11*): VET. LAT. gen. 12, 20 (cod. 101) mandavit Farao viris -o Abram, ut deducerent eum (*Vulg.* super). CLEM. ad Cor. 16, 2 quomodo spiritus sanctus -o eo *Christo* locutus est. 47, 3 *Paulus* spiritaliter scripsit vobis -o semetipso et Cefa et Apollo (*sc. I Cor. 1, 10 sqq.*). HERM. vulg. vis. 3, 10, 9 -o tribus figuris ... ut integra fiat revelatio (*Pal.* de). CASSIOD. hist. 1, 6, 4 (*1* de purificatione consuluisse) consuluisse -o quibus vellet (*Sozom. 1, 5, 1 et 4* περί). *al.*

V ***recentiora*** *et s i n g u l a r i a* (*supra inseruimus quae respiciunt modum, v. IV A 3, occasionem, v. IV B 3, relationem, sc. quo quid pertineat II B 1 b, de qua re agatur IV C*): **A** *vi c o m p a r a t i v a fere i. q.* p r a e, a n t e (*cf.* GLOSS. *p. 1428, 26; notio subaudiri potuit p. 1426, 18. 1433, 23; aliter p. 1434, 9; ceterum opp.* prae AVG. civ. 10, 1 p. 403, 20 *opera misericordiae deo* vel -o sacrificiis vel prae sacrificiis placere): EPIST. Claud. Terent. (Pap. Corp. 254) 29 non magis quravit me -o xylesphongium (*i.* ξυλοσπόγγιον. *contaminari videntur locutiones 'non magis quam' et 'habere pro'*). PHILO quaest. in gen. 4, 227 *Esau* curatissimam iudicat plus suam utilitatem -o alterius detrimento. CONC.^S IV 1 p. 58, 19 -o hoc ..., quod dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, ⌞-o his⌟ praecipuam unctionem meruisti (*si masc. sec. Hebr. 1, 9* prae participibus tuis; *an neutr., ut respiciatur compensatio?*).

B *vi t e m p o r a l i*: **1** *i. q.* a n t e (*non tempus intellegas, sed vicem agendam* INSCR. Ital. X 1, 82 [*saec. II ex.*] *coniuges* simul infirmantes [*nom. absol.*] ipsa *uxor* defecit -o viro; *causa vel respectus significatur* CONC.^S IV 2 p. 98, 3 libellos dederunt ... -o excessu Acacii [*ad rem v. Schwartz ibid. p. XVIIII* ante excessum *postulans,* prae *coni. Glorie, Corp. Christ. 85, 151*]; *vox gr. litteris lat. reddita est* IREN. 1, 13, 6 assessor ... ⌞illius⌟ -o Aeonon Siges [⌞ ⌟ *om. gr.*]): ?**a** -o m e r i d i e (*nisi pro compos. [de scriptura* ACT. ARV. *v. Gordon, Album of dated lat. inscr., 1965, n. 276, 20 et 288 I 33]; si vi temporali explicandum, significatur fortasse tempus, quod antecedit meridiei proximum*; FRONTO *potius ipsas horas meridianas respicere videtur [intellegasne 'ut convenit meridiei' sec. p. 1432, 71, an 'ad aestum meridiei defendendum' sec. p. 1423, 66?], cf. adi.* promeridianus *i. q.* ⟨post⟩meridianus): FRONTO p. 188, 2 (*contextu minus certe lecto*) aliquantum in studiis artis -o m. te intellegent asylo recreari. ACT. ARV. a. 218 (CIL VI 2104) 20 -o m. *fratres* ... consederunt et ... epulati sunt (*in sacro diei secundi sequuntur sacrificium, tripodatio, epulum alterum, ludi circenses, cena*). a. 240 (Dessau 9522) I 33 -o merid⟨ie⟩ promag⟨ister⟩ ... discubuit et epulatus est (*in sacro diei primi, sed a. 218 [CIL VI 2104] 10* post merid.). a. 241 (CIL VI 2114) 14 (*si recte suppl. Wissowa, Hermes 52, 1917, 333*). **b** *c e t e r u m* (*sec. gr. ut vid.*): INSCR. christ. Diehl 4716B dep⟨ositus⟩ -o V kal⟨endas⟩ Augustas (*cf. gr.* πρό *in indicando die ibid. 2878*).

2 *i. q.* p e r (*cf. l. 49 sqq. p. 1434, 33*): VET. LAT. Luc. 18, 4 (cod. 4) *iudex* noluit *defendere viduam* -o tempore multo (per multum tempus *man. alt. sec. Vulg., gr.* ἐπὶ χρόνον).

C *vi i n s t r u m e n t a l i i. q.* per: CLEM. ad Cor. 41, 2 quod offertur -o pontifice et illorum ... ministeriorum (*gr.* διὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ... λειτουργῶν, *sed recte vertitur* διά *ibid. 40, 3* per quos consummari voluit *oblationes*).

?**D** *vi a d d i t i v a i. q.* a d (*cf. usum sub II B 1 illustratum, nisi locum trahas ad III A*): VET. LAT. II Macc. 5, 24 (rec. L) misit ... Apollonium cum exercitu xx milia dans -o duo mille (*rec. V* [*sim. cett.*] cum exercitu viginti et duobus milibus, *gr.* δισμυρίους ⌞δὲ πρὸς⌟ τοῖς δισχιλίοις [⌞ ⌟ *legitne interpres* δοὺς πρό?]).

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

***appendix syntactica et stilistica*:** **1** *illustratur quo pertineat locutio praepos.: nisi libere inseritur sententiae (imprimis supra sub I et IV), pendet plerumque e verbis (usu fere praedicativo saepe sub IIIC), sed haud raro e nominibus, v. imprimis p. 1422, 20. 72. 1433, 34, per appositionem p. 1429, 43; per se ponitur sive pro agente sive pro quolibet casu p. 1427, 13. 1428, 39. 1429, 73; in structuris mancis occurrit ad indicandum praesidium, patrocinium p. 1423, 60, titulum libri sim. p. 1422, 39. 1424, 37. 1436, 11, res venales p. 1428, 2 sqq.*

2 *de structuris pendentibus*: **a** *coniungitur cum aliis casibus atque abl.* (*neglеximus nimirum quae inducuntur per orationem rectam, e. g. p. 1426, 31, vel per ellipsin subst. explices l. 42 sq. [fortasse et l. 48. 58] et e. g.* PAPIN. dig. 37, 7, 5 pr. bonorum possessio 'unde liberi' ... -o 'contra tabulas', *sc. possessione*): α *cum* **acc.**: (I) *in inscr.* (*cf. Diehl, De m finali epigr., 1899, 46 sqq.*): INSCR. Année Épigr. 1985 n. 285 (*Pompeis*) -o salutem, reditum et victoria C. Iuli Philippi votum ... fecit (Scyth. min. 325 [*a. 144*]. Année Épigr. 1958 n. 233 [*in Dacia; a. 172*] -o s. Dessau 9142 [*in Aegypto, saec. II?*]. CIL IX 2164 [*saec. III*] -o s. sua et suorum. *et saepissime*). CIL IV 4603 aurum -o ferrum. LEX Manc. (CIL VIII 25902) 3, 17 -o pecora. INSCR. Année Épigr. 1985 n. 696 (*in Germ. sup.; saec. II²*) -o se et suos (CIL XII 1185. 4185. INSCR. Moes. Sup. I 94 et cives. *al.*). CIL VI 461 (*imp. Sept. Sev.*) -o salutem et victorias (VIII 9233 [*imp. Gord.*]. *al., e. g. l. 24*). LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557; *saec. III in.*) 1 -o felicitate et incolumitatem. INSCR. Année Épigr. 1926 n. 116 (*Romae; saec. III in.*) -o salute et reditum et victorias imp(eratorum) (*al., e. g. l. 15*). EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (CIL XI 5265) 29 amplitudinem. INSCR. christ. urb. Rom. 9913 bene refrigera et roga -o nos (24178. *al.; sim. saepius in inscr. christ., v. Diehl in indice p. 569*). *al.* (II) *in codd.* (*saepe in var. l.; specimina pauca, adde supra allata, sc. p.* 1421, 40. 1424, 14. 1431, 27. 1434, *59. 1435, 1. al.*): VET. LAT. psalm. 9, 1 (cod. 325 *et* Hil. in psalm. 9, 1 sq.) -o occulta filii (*abl. Hil. ibid. 9, 2,* proter *cod. 325 man. sec., gr.* ὑπέρ). I Macc. 9, 44 (rec. L cod. G) -o animas nostras (animis *codd. LX, exspectes* animabus *ut ibid.* 2, 40. 3, 21, *gr.* ὑπέρ). Ioh. 1, 16 (cod. 4) accepimus gratiam -o gratiam (*per perseverationem ut l. 38?* gratia VVLG., *gr.* ἀντί. *sim. affigitur m finalis e. g.* II Thess. 1, 4 [cod. 75] -o patientiam vestram [*abl.* VVLG., *gr.* ὑπέρ]. *et saepius*). PRESB. Cypr. epist. 8, 3 excubat -o omnes (*v. Schrijnen-Mohrmann, Stud. zur Syntax I, 1936, 72*). PEREGR. Aeth. 24, 8 -o hoc ipsud (*item* BENED. reg. 61, 4. *sim. c. pron. neutr.: p. 1435, 56.* VITA Anton. 26 p. 41, 5 alia -o alia. DIDASC. apost. 38, 3 -o id [CONC.ˢ II 2, 2 p. 82, 11]). CHIRON 899 (*codd. Monac. et Basil.*) -o modum (*al., v. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 6*). *al.*

β *cum gen.* (*non respeximus gen. attributi ad subst. e contextu iterandum pertinentis e. g.* TERT. ieiun. 7 p. 282, 4 -o eiusmodi, *sc. ieiunantibus.* ORIBAS. *supra p. 275, 76; cf. infra l. 48. 58*): (I) *ponitur sec. exemplar graecum*: VET. LAT. Hebr. 2, 9 (cod. 75) ut ... -o omnis gustaret mortem (*gr.* ὑπὲρ παντός, VVLG. -o omnibus). 9, 7 (*ibid.*) non sine sanguine quem offert *sacerdos* -o se et populi delictorum (*gr. ibid.* ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων). CLEM. ad Cor. 41, 2 *v. p. 1436, 67* (*iuxta est abl.*). (II) *formula* -o se et suorum (*fortasse subaudias* salute *coll. e. g. l. 17*): CIL III 1041 (*saec. II/III*) posuit. 1068 (*saec. II/III*) votum solvit. 10800. 12466. (III) *varia dubia vel errori cuidam tribuenda*: CIL VI 225a2 (*a. 200*) -o reditus eorum (*an acc. plur.? abl. ibid.* b2). DECRET. fabr. Pisaur. (CIL XI 6335) 14 -o ... senatoria dignitat⌊is⌋ (*fuitne in exemplari* || *pro* E?). CIL XIII 3163 -o se et Iunio filio suo et Maternae ... coniugis (*nisi gen. pendet e* filio). 3487 (*saec. III?*) -o salute et victoriae Aug(usti) (*si recte leguntur litt. ligatae*). DECRET. patron. Amitern. (Année Épigr. 1937 n. 119) 8 -o humanitatis et laborum adque industriam. CE 1043, 3 te Tellus, sanctosque precor -o coniugis manes (*v. Bücheler ad l.*). SACR. Gelas. tit. 3, 96 p. 240 Mohlb. missa -o defuncti nuper babtizati (*subaudiasne* requie *sim.?*).

b *iuxta indeclinabilia* (*cf. p. 1424, 35. 38. 1426, 30*): α -o invicem: *inde a* VET. LAT., *v. vol. VII 2, 184, 79 sqq.* β *iuxta inf.*: DIDASC. apost. 32, 4 *pecuniam fenerant* -o ... fructuare sibi aut dare episcopo (*si sic intell., v. Tidner, Sprachl. Komm., 1938, 179 sq.*). COMM. instr. 2, 11, 10 -o peccare desistere *peccato.* EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. 3 p. 43, 18 -o nosse et doctum esse. PS. ORIG. in Iob 2 p. 514ᶜ ut -o celebrare ... maledicam. γ *iuxta coniunctiones: adverbii iuncturas* -o quam *et* -o ut (*vi compar.; aliter l. 69*), *quae vergunt in usum compos., v. suo loco infra. praepos. per pron. demonstr. suppressum intellegas in iunctura* -o quod *p. 1435, 51; sim. fortasse* -o ut: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 152, 23 -o ut diceret 'una natura', interposuit 'tamquam unus' (-o eo ut *edd.; potius iunctura comparativa intellegenda videtur ibid.* p. 218, 5. 245, 18).

3 *de positione inversa* (*usum testari videtur* PRISC. gramm. III 345, 1 *nullo allato exemplo*): *sine attributo* (*cf. falsam var. l.* CIC. off. 1, 68 qua -o): PLAVT. Asin. 397 argenti viginti minas ... accepisset. :: quî -o istuc? :: asinos vendidit. *cum attributo postposito* (*neglеximus nimirum talia qualia* PLAVT. Cas. 371 tuo -o iure. Rud. 1378 qua -o re): PLAVT. Curc. 195 dictis -o istis. RHET. Her. 4, 32, 44 virtute -o vestra (-o *deest in parte codd.; est exemplum perversionis*). ARNOB. nat. 3, 21 qualitate -o temporis. CYPR. GALL. lev. 213 captu -o quisque suo. DRAC. laud. dei 3, 172 nomine -o domini. Orest. 55 agmine -o Danaum.

4 *iuxta voces praeverbio* pro- *compositas*: CATO orat. 87 -o scapulis atque aerario ... profuit (PS. PLAVT. Cas. 20 absentes prosunt ⟨-o⟩ praesentibus). CIC. inv. 1, 1 -o his *commodis* propugnare (Rab. perd. 30 off. 1, 62. *al.; cf.* fam. 5, 8, 1 propugnationem. SEN. benef. 6, 15, 8 propugnacula). CAES. Gall. 1, 48, 3 -o castris suas copias produxit. LIV. 26, 6, 14 procurantem. PLIN. nat. 22, 15 provisum esse (*cf.* QVINT. decl. 272, 12 providentia). TERT. anim. 6, 8 prospicere -o pedibus.

compos. infra sequuntur.

2. ³⁸prō *interiectio.* [*ortum est a* 1. prō, *quod aetate prisca haud secus ac alia adv. etiam vox hortantis esse potuit, quae significaret i. q. 'procede', 'i porro' sim. (v. Szemerényi, Scripta min. II, 1987, 904 sq.). de scriptura* proh *v. infra. Fo.*] *de origine: non aliam vocem esse ac praepos.* pro *testantur gramm. l. 24. 31. in titulis et codd. antiq. scribitur passim* pro, *e. g.* CE 501, 7. 1061, 5. *al., cod. A* PLAVT., *A* TER., *MP* VERG. Aen. 4, 590, *V* LIV. 44, 38, 10, *A* PRVD. ham. 304. *al.* (*cf. testimonia l. 24. 31*); proh (*sec. interiect.* ah, oh) *non trad. nisi titulo dubiae fidei* CIL XI 3273 (*lapis non exstat*) *et cod. V saec. VI²* FACVND. defens. 4, 1, 8 *saepiusque codd. rec.* NOT. Tir. 58, 50 -o dii immortalis (*sim.* 58, 51. 55. 57 sqq.). *definitur pars orationis*: PRISC. gramm. III 91, 12 -o ... tam praepositio est quam interiectio. *al.* (*cf. l. 31*). *de syntaxi* (*cf. imprimis p. 1439, 37*): PRISC. gramm. III 375, 4 Latini plerumque accusativo utuntur in ... interiectionibus (*affert* TER. Phorm. 351) ..., et ad nominativum tamen solet proferri (*affert* TER. Ad. 447). *de accentu*: PRISC. gramm. III 49, 23 interiectionis loco ponitur et circumflectitur (*affert* SALL. Catil. 20, 10). *de notione* (*cf. etiam l. 71 et p. 1439, 32. 63*): PAVL. FEST. p. 228 ponitur ... alias pro admiratione, ut -o Iuppiter (*item inter notiones praepositionis*: CHAR. gramm. p. 305, 23 [*ex Palaem.*] significat etiam σχετλιασμόν, cum animus movetur, '-o deum ... fidem' *eqs.* PRISC. gramm. III 49, 23. *cf. l. 24*). CHAR. gramm. p. 314, 28 sqq. '-o Iuppiter' [-o] gaudentis *est* (*affert* PLAVT. Pseud. 574) ..., '-o Iuppiter' irati (*affert* TER. Ad. 111. *item nominantur singuli affectus e. g. l. 30. p. 1439, 1.* DON. Ter. Ad. 198 -o deum ... fidem: ἐμπαθῶς ...; senex enim est difficilis et iratus). *legitur in poesi inde a* PLAVTO *aliisque scaenicis* (*de* NAEV. *v. p. 1434, 42*), LVCR., VERG. (*frequentant* PLAVT., TER., SEN. *trag.* [Herc. O. *16ⁱᵉˢ, cett. sexies*], LVCAN., SIL., STAT.), *in orat. soluta inde a* CIC. (*31ⁱᵉˢ, in oratt. 22ⁱᵉˢ*), SALL. (*bis, in afferenda oratione ut* LIV., SEN. *rhet. al.*), VELL. [*vix agnoscas var. l.* -o salutem Pharaonis *in formula iurandi* VET. LAT. gen. 42, 16 (*cod. Π man. pr.* Cassian. conl. 17, 25, 2, per *cett. et Vulg.*).]

exclamatio est exhortantis sub I A, ceterum stupentis, indignantis aliumve affectum exprimentis (*de usu prisco egit Richter in Studemund, Stud. I, 1873, 615 sqq.*). *de positione*: *-o postponitur attributo ad exclamationem pertinenti* SEN. Herc. O. 290 summe -o rector deum (*sim.* 1275 CLAVD. 7, 65. 15, 278), *nude inseritur sententiae sub II B; tota exclamatio occupat passim primum sententiae locum, rarius ei inseritur tamquam parenthesis antecedentibus singulis vocibus (e. g.* nam PLAVT. Amph. 1074 LVCR. 2, 1093. *al.,* sed PLAVT. Aul. 241 APVL. met. 3, 26, 6. *al., pron.* LIV. 44, 38, 10 LVCAN. 8, 597 SIL. 8, 311. *al.) vel pluribus (p. 1439, 10. 13. 42 et* CIC. div. in Caec. 7 har. resp. 42. *al.), ultimo loco poni videtur l. 75; iteratur e. g. p. 1439, 47. 67. 1440, 6. 8; iuxta alias exclamationes l. 66. p. 1439, 51.*

I *exclamatione indicatur is (id), cuius invocatur fides, testimonium, auxilium sim.*: **A** *accedit imperat., sc. magis minusve cum colore adhortandi, precandi* (*cf. infra imprimis p. 1439, 27, aliter p. 1440, 8*): PLAVT. Most. 77 -o di immortales, obsecro vostram fidem, facite *eqs.* (*item interponitur obsecratio*: Rud. 615 -o Cyrenenses populares, vostram ego imploro fidem, agricolae, accolae, ... ferte opem). OV. trist. 1, 2, 59 -o superi viridesque dei, quibus aequora curae, ... vestras sistite ... minas. SEN. Herc. f. 516 -o numinum vis summa, -o caelestium rector, ... regis feri compesce dextram. Herc. O. 1364 *ad exstinguendum ardorem* in ipsa me iactate, -o comites, freta. *sine vocativo*: CLAVD. 5, 330 *Rufino dormienti umbra* visa loqui: '-o, surge toro'.

B *vario usu* (*iuxta alias exclamationes, sc. acc. p. 1439, 7 et* TER. Eun. 943 Ad. 366. *al., acc. c. inf. p. 1439, 8. 28 et* TER. Andr. 246. *al., iuxta vocat. l. 75. p. 1439, 27. al., iuxta singulas locut.* edepol *l. 73,* o *l. 73,* obsecro PLAVT. Men. 1001 [o. vostram fidem: Most. 530 Poen. 967. *cf. l. 58*]): **1** *iuxta vocat. deorum* (*rerum pro deis p. 1439, 12. al.; gen.* deum *v. p. 1439, 25*):

a -o Iuppiter (DON. Ter. Ad. 111, 1 tragica exclamatio est [*sim.* 197, 2. 731, 2]. *cf. l. 31*): PLAVT. Amph. 791 I., -o I.! ... hic patera nulla in cistulast (*sim. iteratur vocat.*: PERS. 2, 22 -o I., o bone ... I.). 1074 credo edepol, nam, -o I., sepultust quasi sit mortuos. Poen. 1122 -o supreme I. (TER. Ad. 196). *al.* ENN. scaen. 187 tueor te, senex? -o I. TER. Andr. 732 Hec. 317.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al. CIC. Phil. 2, 32 sancte. VERG. Aen. 4, 590 (SERV. aut irascentis exclamatio est [*ut* TER. Ad. 196] ..., aut certe testatur Iovem. *versus est exemplum orationis patheticae* MACR. Sat. 4, 2, 2 [*cf.* 6, 6, 16 poetica indignatio]). OV. met. 11, 41. 13, 5. SEN. contr. 7, 1, 15 bone (9, 2, 9). *al.* **b** *iuncturae ceterae*: PLAVT. Amph. 822 -o di immortales, cognoscin tu me saltem? (Bacch. 181 -o di i., Pistoclerum conspicor. Most. 206 mulierem lepidam [*iuxta acc. exclam. ut*: Trin. 501 TER. Phorm. 1008 Ad. 447 ACC. trag. 339]. *al.* CAECIL. com. 270 unde prorepsit? CIC. Q. Rosc. 4 essene quemquam *eqs.* Verr. II 3, 121. de orat. 2, 225 -o di i., quae fuit illa, quanta vis! *al.*). LVCR. 2, 434 tactus enim, tactus, -o divum numina sancta, corporis est sensus (VAL. MAX. 4, 7, 3 -o magnum ... tuum n., amicitia. *al.*). 2, 1093 -o sancta deum ... pectora. SALL. or. Phil. 3 -o di boni (Sen. contr. 1, 6, 1. *al.* VELL. 2, 106, 1. *al.*). PROP. 2, 9, 28 *rivalis* ubi tum, -o di, ... fuit? (SIL. 12, 68. *al.*; *cf. p. 1438, 61*). OV. met. 6, 472 -o superi, quantum *eqs.* (SIL. 2, 331. *al.*). 9, 482 -o Venus et tenera volucer cum matre Cupido, gaudia quanta tuli. SEN. Herc. O. 1173 -o mundi arbiter superique quondam dexterae testes meae, (1175) -o cuncta tellus. 1531 -o Titan. Phaedr. 903 -o sancta Pietas, -o gubernator poli et qui secundum fluctibus regnum moves. *al.* OCTAVIA 245 -o summe genitor. LVCAN. 10, 410 -o fas. *al.* *qui invocatur suppletur ex enunt. relat.*: CLAVD. 18, 140 -o quisquis Olympi summa tenes.

2 *iuxta* fidem: **a** fidem *est obi. verborum invocandi* (*quem usum originarium fuisse existimat Hofmann, Lat. Umgangsspr.,* *³1951, 28, conferens etiam* PLAVT. *p. 1438, 59; de contaminatione quadam cogitat Richter, loco cit. 615*): CAECIL. com. 211 -o deum, popularium omnium ... clamo, postulo ... atque imploro f. **b** -o fidem (*per ellipsin l. 30; de origine structurae cf. l. 23; aliter infra l. 54*): PLAVT. Amph. 376 (*Sosia vapulans*) -o f., Thebani cives (pro fidi *trad.*). Curc. 694 -o deum atque hominum f., hocine pacto ... me abripi? (*item c. attrib. saepe, v. vol. VI 1, 666, 29 sqq. 667, 59; nota ellipsin* -o deum *ibid. 666, 43 sqq., ubi addas* CIC. orat. 156 '-o deum' dico vel '-o deorum'. NOT. Tir. 58, 57 -o deum hominum [*sim.* 58, 58]. GLOSS. -o deum: πρὸς τῆς τῶν θεῶν). *in interpret. christ.*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 18 -o dei nostri atque hominum f. (*inde* AVG. *ibid.*). BOETII. in top. Cic. 2 p. 292, 18 -o divinam atque humanam f.

II *exclamatione indicatur id (is), de quo quis miratur, indignatur, dolet sim.*: **A** *inducuntur singulae partes orationis* (*formae non ambiguae: nom. l. 47, vocat. l. 43. p. 1440, 6, acc. l. 55, 73. p. 1440, 5 et fort.* LVCIF. reg. apost. 5 l. 76 [*sec. Ugenti; praepos. intellegunt edd. cet.*]; *gen. non exstat nisi var. lect. l. 55* [*aliter supra l. 30*]): **1** *respiciuntur res*: **a** *variae*: HOR. carm. 3, 5, 7 milesne Crassi ... hostium, -o curia inversique mores, consenuit socerorum in armis? VAL. MAX. 9, 7, 2 cum ... multitudinis temeritas, -o inpudentia et audacia, adversus consulatum ... tetendit. SEN. Herc. O. 219 (*loq. Iole*) -o saeve decor formaque mortem paritura mihi, tibi cuncta domus concidit uni (-o, saeve *Zwierlein, ut spectet ad B; sed cf. p. 1440, 6*). 965 sq. *v. sub 2.* Oed. 19 -o misera pietas, ... thalamos parentis Phoebus ... minatur (*aliter l. 18*). LVCAN. 4, 231 -o dira pudoris funera (CLAVD. 15, 93 sq. -o f. tanta, -o labor). 10, 146 -o caecus ... furor, ... incendere mentem hospitis armati (STAT. Theb. 9, 14). *al.* SIL. 7, 542 -o lubrica rostra *eqs.* 13, 678 -o barbara numquam impolluta fides. STAT. Theb. 1, 77 quin ecce superbi, -o dolor, ... insultant (*al., v. vol. V 1, 1846, 3 sqq., sed vix etiam* LIV. *infra sub B; iunctura abundanti* heu -o dolor LEANDER reg. praef. p. 93, 14 ISID. sent. 3, 45, 2). 3, 308 -o vires *Iovis.* 3, 370 -o vitae foeda cupido. *al.* TERT. paenit. 5, 12 -o mirum exemplum perversitatis (MIN. FEL. 8, 5 -o m. stultitia. IVVENC. 1, 113 -o m. fides. *al.*). 12, 7 (*respicitur Dan. 4, 30 sqq.*) -o malae tractationis ⌞felicitatem⌟: quem homines perhorrebant, deus recipiebat (⌞ ⌟ *cod. O, om. cett.; tuetur Borleffs coll. Pacian. paraen. 9, 5*). CE 1198, 7 cum subito mortis, -o fallax, causa fuisti lusus. *al.* **b** *facinus, dedecus sim.*: SEN. suas. 7, 11 -o facinus indignum, peribit ergo, quod Cicero scripsit (SEN. dial. 10, 12, 2 nam, -o f., ne Romanis quidem vitiis laboramus. OCTAVIA 147 MART. 1, 90, 6. *al.*). SEN. Ag. 35 *cum filia concumbens* avo parentem, -o nefas, patri virum ... miscui (FLOR. epit. 3, 21, 11 servitia, -o n., et ergastula armantur. 4, 2, 14 CALP. decl. 10. 12. *al.*; *cf.* GLOSS. -o n.: plus quam nec dicendus vel inlicitus. scelus, contra fas. *sim. al.*). dial. 11, 17, 4 -o pudor imperii, principis ... alea solacium fuit (nat. 4, 13, 8. LVCAN. 8, 597 superum. 10, 47. 77 PETRON. 81, 5. 123 vers. 243 STAT. Theb. 10, 270. 874 MART. 10, 68, 6. *al.*). VAL. FL. 2, 291 -o dira lues, -o noctis acerbae exitium. MART. 2, 46, 8 tu spectas hiemem succincti lentus amici, -o scelus, et *eqs.* (TERT. idol. 7, 3. CE 1535A, 3 -o s. infandum detestandumq(ue) legenti. *al.*). FLOR. epit. 3, 1, 9 huius ..., -o dedecus, frater ... corrupit exercitum (CLAVD. 7, 65 -o crimen superum, longi -o d. aevi. 15, 278. DRAC. laud. dei 2, 272 -o d. ingens). *al.* **c** *fatum, tempus iniquum sim.*: SEN. Herc. O. 770 -o diem, infandum diem, hocne *morietur Hercules*? (1419 -o lux acerba, -o capax scelerum dies). LVCAN. 2, 98 -o fata, quis ille, quis fuit ille dies *eqs.* (4, 194 -o numine f. sinistro exigua requie tantas augentia clades. 5, 57 tristia. *al.* AVSON. 12, 16 [233 S.], 3 -o ferrea f. DRAC. Romul. 4, 34 -o f. nefanda). STAT. Theb. 5, 718 adsunt comites, -o fors et caeca futuri mens hominum, regique favent (12, 382 -o f. ignara). *sim. al.*

2 *respiciuntur animantes* (*cf. l. 2*): VELL. 2, 25, 3 Sertorium, -o quanti mox belli ⌞facem⌟, ... dimisit *Sulla* (*nisi* ⌞ ⌟ *acc. appositionis et -o per se positum ut sub B*). SEN. Herc. O. 965 sq. -o nimis mens credula, -o Nesse fallax atque semiferi doli. 1201 -o ferae, victae ferae (*sc. utinam iis succubuissem, non mulieri*). SIL. 2, 309 respice, -o demens, -o pectus inane deorum. 8, 406 Tullius ..., regia progenies ..., indole -o quanta iuvenis quantumque daturus ... civem (*cf.* 14, 505 *iuvenis* excepit ... vulnus letale ..., -o qualis). 10, 68 -o degener altae virtutis patrum. 11, 90 -o cuncta pudendi *viri.* STAT. Theb. 2, 92 -o gnara nihil mortalia fati corda sui. QVINT. decl. 247, 18 -o immitis, qui *eqs.*

B *spectat ad totum enunt. vel ponitur per se* (*fere insertum per parenthesin, maxime* LIV. *et* CVRT., *ut etiam ad I pertinere possit [sc. subaudiendo vocat.]; huc trahas fortasse nonnulla ex A sive aliter interpungens, e. g. l. 5. p. 1439, 44, sive verbo subaudiendo pro enunt. accipiens, e. g. l. 12. p. 1439, 48; de* NAEV. com. 88 *v. p. 1434, 42*; OV. epist. 3, 98 *huc traxit post alios Wistrand, Misc. Prop., 1977, 41*): OV. met. 13, 758 -o quanta potentia regni est, Venus alma, tui (SEN. Herc. O. 1231 -o quantum est malum. SIL. 13, 883. *al.*). LIV. 22, 14, 6 (*loq. Minucius*) tantum, -o (dolor *add. recc. quidam*), degeneramus a patribus nostris, ut *eqs.* SEN. Herc. O. 210 -o, si tumulum fata dedissent, quotiens, genitor, quaerendus eras (*item in periodo condic.*: 1803 -o nimis felix *fuissem*, nimis, si *eqs.* LVCAN. 3, 73). CVRT. 4, 16, 10 propemodum saeculi res in unum illum diem, -o, fortuna cumulavit. IVVENC. 3, 244 -o, quam parva fides ... fatiscit. *al.* *Ramminger.*

[proabavus, -ī *m., a* pro *et* abavus, *falso trad.* SCHOL. Pers. 6, 57 'quartum ... patrem' dicit ⌞abavum proavum⌟, quia primus pater, secundus avus, tertius proavus, deinde -us (*compos. et iuncturam* ⌞ ⌟ *creavit scriba horum schol. Bern., qui exemplaris correctionem pro additamento habuit; in Schol. Paris. ed. Jahn recte ponitur* abavus *utroque loco*).**]**

[proaccidēns, *falsa var. l. pro* prae-, *v. p. 379, 68.***]**

[proacuo *falso trad. p. 379, 78.***]**

proadnepōs, -ōtis *m.* *a* pro *et* adnepos. *cognationis appellatio significans pronepotis pronepotem* (*qui* trinepos *appellari solet, v. e. g. Gaius dig. 38, 10, 3 pr.*): CIL VIII 17259, 10 (*respiciuntur adoptiones*) *Caracallae* divi Hadriani abnepoti, divi Traiani ... adnepoti, divi Nerv(a)e -i.

[*compos.* **proadnūntio** *in* VET. LAT. psalm. 106, 22 (cod. 325) -ent opera eius *eadem ratione ac l. 30 ortum esse putaverim, cf. enim cod. 303. al.* pronuntient, *cod. 300. al. et Vulg.* adnuntient, *gr.* ἐξαγγειλάτωσαν.**]**

proaedifico, -ātum, -āre. *a* pro *et* aedificare. [*perperam editum est olim* ORIG. in Matth. 12, 43 -ti (*Migne gr. 13, 1083,* prodificati *ed. Klostermann p. 168, 20*).] *i. q. aedificando proicere* (*sc. p. p. p. neutr. pro subst. de opere ita facto*): FEST. p. 242 -tum dicitur, quod ex privato loco processit in publicum solum.

[proago, *sc. p. p. p.* proactus, *vix recte trad.* GLOSS.^L I Ansil. AN 186 (cod. Paris.) anni dies ⌞-cta⌟: anni dies expleta (⌞ ⌟ *item cod. Bern.* GLOSS. Verg. ed. Hagen A 421 [*ubi mire refertur ad Aen. 2, 198* anni ... decem], peracta *Lindsay* [*sec. alios codd.?*]).**]**

proagorus, -ī *m.*, προάγορος. *de summo magistratu civitatium quarundam Siciliae* (*ad rem v. Sartori, Kokalos 7, 1961, 53 sqq.*): CIC. Verr. II 4, 50 Catinam cum venisset, oppidum locuples ..., Dionysiarchum ad se -um, hoc est summum magistratum, vocari iubet. 4, 85 mandat *Tyndaritanorum* -o Sopatro ..., ut demoliatur *statua Mercuri* (*de eodem: 4, 86* summo magistratu praeditum. 4, 92 -i Sopatri iussu).

[proalloquor *falsa var. l. p. 380, 51.***]**

proamita, -ae *f.* *a* pro *et* amita. *cognationis appellatio*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 7 quinto gradu sunt ... ex transverso ... propatruus et -a, id est proavi ... soror (PAVL. sent. 4, 11, 5 p. paterni ... s. INST. Iust. 3, 6, 5 GLOSS. *cf. l. 62*). 38, 10, 3 pr. -ae ... filius (*inter eos, qui sexto gradu sunt, ut* PAVL. sent. 4, 11, 6). PAVL. dig. 38, 10, 16 p. 357, 6 *quam nominavi 'amitam maiorem'* (*p. 357, 2* ea est proavi soror), quidam appellant ita: ... -a (*qua appellatione utitur idem*: 38, 10, 18 p. 361, 6 avi ... -a). ISID. orig. 9, 6, 28 stemma 1 *et* 2 *et* 3. *perperam de proavia*: ISID. orig. 9, 6, 25 amitae meae avia mihi -a est (*v. Reydellet, adn. 341*).

deriv.: proamitinus.

proamitīnus, -a, -um. *a* proamita. *cognationis appellatio per masc. pro subst. significans filios filiasve proamitae*: ISID. orig. 9, 6, 28 stemma 2 -us (*cf. stemma 1* proamitae ... filii filiae). -orum filii. -orum nepotes. -orum pronepotes.

[proanacollīma in frontem inducis *mandragoram* PS. APVL. herb. 131 l. 24 (*vix recte compos.* προανακόλλημα, *quod alibi non legitur, intellegunt viri docti; est locutio praepos.* pro a., *cf. e. g. Pelagon. 261* pro emplastro inducis; *ad declinationem v. Leumann, Gramm. 1977, 454 et Ps. Apul. herb. 55 l. 3* vice cataplasmae imponitur. *al.*).**]**

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[proanaphōnēsis *f., προαναφώνησις, perperam editur pro* prosphonesis CASSIOD. in psalm. 103, 1 l. 37. 114, 5 l. 85 (*cf. 54, 17 l. 288. al.; non est, quod defendas usum coll. Ps. Herodian. Rhet. gr. ed. Spengel III 103, 25 προαναφώνησις [errore iteratum sec. 103, 14 pro προσ-?]*).**]**

proanennoētos *adi., προανεννόητος, exstat formis gr. apud* IREN., *sc. nom.* -os proarche *l. 25 et acc. masc.* -on *l. 22.* *epitheton aeonis gnosticorum cum abundantia quadam significans, quod praecedit id ipsum, quod cogitari non potest* (inexcogitabile *vertit Tert. l. 24*).

proanhypostatos (-anyp-, -anip- *trad.*) *adi., προανυπόστατος, exstat forma gr.* IREN. 1, 11, 4 est quaedam proarche regalis, proanennoetos, -os, virtus proprocylindomene. *epitheton ad irrisionem gnosticorum fictum significans aeonem, qui est ante id ipsum, quod non exsistit* (*cf. Rousseau ad l., 1 233 sq.*).

[proantidosis *falso trad.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 304, 7; prosapodosis *coni. Stangl.***]**

[proapodosis *falso trad.* MART. CAP. 5, 533 (*cf. Aquila rhet. 33 p. 32, 16 προσαπόδοσις*).**]**

proarchē, *acc.* -ēn, *abl.* -ē, *προαρχή.* *trad. litteris gr. l. 20.* *nomen aeonis gnosticorum, qui est causa ante alias causas, praeprincipium*: TERT. adv. Val. 7, 3 hunc *deum* ... appellant ... *προπάτορα* et *-ήν*, etiam Bython (*item fere, sed litteris lat.* IREN. 1, 1, 1. *ceterum iuxta* propator: IREN. 1, 12, 4 ipsum p. omnium et -en et proanennoeton 'anthropon' ... vocari. 2, 8, 3). 35, 1 primo ... constituunt -en. 35, 2 ex -e ... processisse ... archen (*sim.* IREN. 1, 11, 5). 37, 1 est ... ante omnia -e, inexcogitabile et inenarrabile (*versio eiusdem sententiae ac* IREN. 1, 11, 3 est ... ante omnes -e proanennoetos et inenarrabilis [1, 11, 4 *bis*]). IREN. 1, 11, 5. 2, 1, 2 pater omnium, quem ... et proonta et -en vocant. 2, 30, 9 l. 232.

[proarchōn *falso trad. pro* prot- IREN. 1, 29, 4.**]**

***proastium,** -ī *n., προάστιον (-ειον).* *forma gr.* -on *trad. l. 30; excipitur per pron. masc. l. 39.* GLOSS. -on: suburbana. -a: suburbana. *cf. p. 1522, 28; dubium, an huc spectet p. 1527, 51.*

i. q. suburbanum (*sc. de praedio, villa sim.; non adnotavimus, ubicumque respondet infra gr. προάστιον, quae vox aliter vertitur e. g. Vet. Lat. num. 35, 2 et 7* suburbana [*cf. l. 40. 46*], *Rufin. hist. 2, 12, 3* pro portis): AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. A 16 ubi vos quaeremus? ... :: in meo -o ˌquod potest intelligi proximus de villa agerˌ (*add. interpres; cf. rec. B* in possessione mea). ANON. Vales. 14, 83 in -um (-o *var. l.*) civitatis Veronensis oratorium ... subverti. COMMON. patr. 4, 3 l. 4 *monachus* habitabat ... foris civitatem prope pr⟨o⟩astio, qui vocatur in septimo (*cf. Vitae patr. 5, 15, 66* in suburbano). NOVELL. Iust. 120, 1 pr. de competentibus ... -is ipsi ... maiori ecclesiae ... iubemus, si quidem haec reditus habent *eqs.* (*ibid.* si vero non habent ipsa -a ... reditus. *sim.* IVLIAN. epit. novell. 111, 1). 159 praef. (*e testamento*) iubeo meos heredes ... -um, quod in Cupariis est, ... -um Bytarium sive cata Philotheum, ... -um quod in Venetis est, non alienari (*saepe ibid. et* 159, 1. 2). IVLIAN. epit. novell. 7, 3 ecclesiastici -i emphyteusis (praedii *var. l.; Novell. Iust. 7, 3, 1* suburbani). *al. ibid.* GREG. M. epist. 7, 26 l. 33 in suo -o ... tranquillam vitam ducere.

proaulum (*immo* -lium): **proatrium** GLOSS. (*ad p. 1442, 48*). *subst. neutr. potius in explicatione vocis gr. a* pro *et* atrium *fictum quam mutuatum a compos. gr. προάτριον, quod exhibet* INSCR. graec. Rom. Cagnat IV 1222 (*saec. III¹?*).

proauctor, -ōris *m.* *a* pro *et* auctor *sec.* proavus *sim.* (*v. Leumann, Gramm. 1977, 403*).

i. qui in serie auctorum antecedit ipsum auctorem eius, de quo agitur (*distinguitur fere* auctor): **1** *strictius in iure de priore quodam possessore et venditore* (*cf. Venul. dig. 44, 3, 15, 1* praecedentium auctorum possessio): SENT. Helvidii Prisci (CIL IX 2827) 16 *in lite Tilli cum Histoniensibus demonstratur e vetere libello* inter auctorem Histioniensium ... et ... -em Tilli ... a(ctum) e(sse) ... de controversia finium. EDICT. Theodor. 12 possessori ... auctorum -umque suorum tempora ... proficere debere (*item coniunguntur*: GREG. M. donat. Andr. p. 438, 6 sicuti ... a me, auctoribus -busque meis ... inconcusso iure possessae sunt *unciae fundorum* [*sim.* PAP. Tjäder 20, 18. 36, 3 *per asyndeton*]. *cf. l. 71*).

2 *laxius*: **a** *de antecessore, qui olim aliquid simile instituit*: SVET. Claud. 24, 1 latum clavum ... etiam libertini filio tribuit ...; reprehensionem verens et Appium Caecum censorem ˌgeneris suiˌ -em libertinorum filios in senatum adlegisse docuit (proact-, auctorem *var. ll.*; ˌ ˌ *gen. poss.; gen. obi. intellegentes ad b trahunt viri docti, quamquam generis auctor multo antiquior laudatur Tib. 1, 1* Atta Claudio gentis principe, post reges exactos sexto fere anno). **b** *de maioribus, a quibus quis originem trahit*: Ps. PACIAN. sim. carm. p. 133, 6 *in carne a Christo adsumpta* ˌauctorum -umve[l]ˌ fetulentia ... purgabatur (ˌ ˌ vel avorum vel proavorum *glossa supra lineam*). *Bk.*

***proavia,** -ae *f.* *a* pro *et* avia. *de notione*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 5 tertio gradu sunt supra proavus -a, infra pronepos proneptis (*sim.* PAVL. sent. 4, 11, 3). PAVL. dig. 38, 10, 10, 14 (*de tertii gradus cognatis*) -a ... quattuor personas complectitur: est enim aut avi paterni aut aviae paternae mater, item avi[a] materni et similiter aviae mate⟨r⟩nae mater. GLOSS. *προμάμμη.*

i. q. mater avi vel aviae: PAVL. FEST. p. 136 maior socrus: uxoris meae -a (*item in aliis gradibus cognationis definiendis*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 7 proavunculus ..., id est -ae frater [*sim.* PAVL. sent. 4, 11, 5]. PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 sqq. [*saepe*]. ISID. orig. 9, 6, 25 amitae meae -a mihi abamita est [*immo abavia*]. *al.*). *ibid.* p. 221 (*-ae comprehenduntur definitione parentum ut* GAIVS dig. 50, 16, 51, *v. vol. X 1, 359, 23 sq. 29 sqq.*). TAC. hist. 4, 55, 2 Sabinum ... falsae stirpis gloria incendebat: -am suam divo Iulio ... corpore atque adulterio placuisse. ann. 12, 69, 3 aemulante Agrippina -ae Liviae magnificentiam (*de eadem*: SVET. Cal. 10, 1 in Liviae Augustae -ae suae contubernio mansit. 23, 2). PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 p. 355, 10 -ae paternae aut maternae pater (*item c. adi. utroque vel alterutro: ibid. iterum.* COD. Iust. 6, 20, 27 [*a. 472*]. NOVELL. Iust. 18, 3 avia et -a, sive p. sive m. sint [*gr. προμάμμης*]. *al. in sermone iuris; cf. l. 20 sqq.*). EDICT. imp. Diocl. coll. Mos. 6, 4, 5 *matrimonium contrahere cum* matre, avia, -a. COD. Theod. 8, 18, 7 quidquid ˌavus avia, proavus -aˌ nepoti nepti, pronepoti pronepti ... contulerint (ˌ ˌ ex materna linea venientes *additur loco gemino* COD. Iust. 6, 60, 2. *cf.* COD. Theod. 8, 19, 1 proavus -a a linea materna venientes. COD. Iust. 5, 9, 6, 3 [*a. 472*] in personis ... proavi et -ae ... ex paterna vel materna linea venientibus. 5, 9, 10, 4). COD. Iust. 6, 52, 1 (*a. 450*) legatis ... a patre vel matre, avo vel avia, proavo vel -a derelictis. LIB. geneal. chron. I p. 172, 250 Ruth, quae fuit -a David (*cf. e. g. Matth. 1, 5*). *al. in sermone iuris.*

proavītus, -a, -um. *a* proavus. *i. q. ad proavos vel proavum pertinens*: **1** *spectat ad quoslibet maiores* (*usu poetico, cf. p. 1444, 27*): *de iis, quae ab ipsis proavis facta vel posteris tradita sunt*: OV. met. 13, 416 pugnantem pro se -aque regna tuentem saepe videre patrem ... solebat *Astyanax.* SIL. 5, 79 *galea Corvini corvo ornata* ostentans ... ˌ-aeˌ insignia pugnae (ˌ ˌ *respicitur M. Valerius a. 349 militans*). 5, 366 *Synalus medicus* -a ferens ... medicamina (*nisi coll. 365 referas ad solum Hammonis filium, ut ad 2 pertineat*). 16, 253 -a potentia *regis.* STAT. silv. 4, 4, 83 -a ... rura *Vesuvio obruta.* *de iis, quae a posteris ad proavorum exemplum fiunt*: SIL. 11, 88 -a ... facta parantem *Torquatum* (*de quo 85 sq.* progenies eius, qui ... expulit *legatos Latinos, sc. a. 340; cf. ibid. 73* avum). **2** *spectat ad patrem avi vel aviae* (*cf. l. 33*): COD. Iust. 6, 52, 1 (*a. 450*) pronepotes ... -a successione fraudari aliosque adversus ... -um desiderium ... commodo ... hereditatis gaudere. 8, 47, 10, 1a *pronepos a proavo adoptatus* non patris naturalis successionem molestare concedatur, sed ... -a tantummodo reverentia protegetur (proavi, provita *var. ll.*). 8, 47, 10, 1b avita et -a adfectione.

proaula *v.* proaulium. *Vestergaard.*

proaulium, (-ī) *n., προαύλιον* (*quod occurrit e. g. Marc. 14, 68* [*Vulg.* atrium]). *scriptura codicum variat, v. infra.* *i. q. aedificium quoddam ante aulam structum*: PASS. Thom. 16 *palatium sic disponam*: primo -um, secundo salutatorium *eqs.* (*cod. G saec. IX²,* -lum [*quod praetulit Zelzer*] *vel* -lam *plerique,* -la *cod. P saec. X [et ed. Bonnet]; gr. brevius*). *locus explicatur p. 1441, 49 et in laterculis glossarum his* (*quos edidit Huelsen, qui* PASS. Thom. *ex iis hausisse vix recte suspicatus est*; -um *exhibent codd. RF,* -lum *MCB,* proalium *PV*): GLOSS. Röm. Mitt. 17, 1902, 258 (*codd. MC*) porta prima est ab oriente (*item* GLOSS. V 525, 10, *sim. cod. Harl. 3826* GLOSS. I p. 301, *ubi* -la). *ibid.* (*cod. V*) id est prima porta, quae respicit ad orientem contra ortum solis habens ingressum. *ibid.* (*cod. F*) id est locus ante aulam. *sim. cett.*

proaulum *v.* proaulium. *v. L.*

proavunculus, -ī *m.* *a* pro *et* avunculus. **1** *i. q. frater proaviae* (*item* GAIVS dig. 38, 10, 1, 7 INST. Iust. 3, 6, 5 GLOSS.): GAIVS dig. 38, 10, 3 pr. sexto gradu sunt ... -i ... filius, filia (*sim.* PAVL. sent. 4, 11, 6 [= LEX Visig. 4, 1, 6]). PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 p. 357, 6 *avunculum maiorem* quidam appellant ita: ... -us. 38, 10, 10, 18 p. 361, 6 (*inter septimi gradus cognatos*) avi aviaeve ... -us. *peculiariter simul comprehenditur frater proavi materni* (*cf. Bush, Transact. Am. Phil. Assoc. 103, 1972, 39 sqq.; huc referam* GLOSS. frater proavi): PAVL. sent. 4, 11, 5 (= LEX Visig. 4, 1, 5) -us, promatertera, hi sunt proaviae paternae maternaeque frater et soror, proavique materni. **2** *perperam i. q. proavus*: ISID. orig. 9, 6, 26 avunculi mei avus mihi -us est, ego illi filii nepos aut neptis (*cf. Reydellet, adn. 341*).

***proavus,** -ī *m.* [*a* pro *et* avus; *similiter* *pro *et vocem, qua avus significatur, exhibent gr. πρό-παππος, sanscr.* prá-pitāmaha-. *v. Wackernagel, Altind. Gramm. II 1, 256. Risch, Kl. Schr., 16, et cf. alia compos. lat. velut* proamita *nec non* pro-nepos. *Fo.*] *de origine*: PRISC. gramm. III 49, 11 *a 'pro' temporali* -us; sed hoc quidam ab adverbio 'procul' compositum affirmant, unde et corripitur ...; alii vero ad imitationem Graecorum, apud

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quos πρό praepositio corripitur, nostros quoque ... hoc fecisse dicunt. ISID. orig. 9, 5, 9 -us avi pater est, quasi prope avum. *scribitur* proab- INSCR. Année Épigr. 1968 n. 124 (*Beneventi; saec. V?*) *et hic illic in codd. rec., e. g.* GLOSS. III 459, 31; *post* pro *ponitur punctum* LEX Irnit. 9 B 52 (*sed deest ibid.* C 14). NOT. Tir. 33, 51. *de formis: nom. sing.* -vos *exstat* INSCR. Année Épigr. 1928 n. 82 (*Beryti; saec. I²*), *trad. in codd.* PLAVT. Persa 57 (*deest cod. A, qui* Mil. 373 *cum cett. exhibet* -vus). VARRO rust. 2, 4, 2. 3, 2, 6, *acc. sing.* -vom SEN. dial. 7, 21, 3 (*cf. var. l.* IVV. 8, 134), *sed scriptura talium vocum et in eodem contextu variat, cf. enim e. g. l. 36 sq.; gen. plur.* -vum STAT. Theb. 10, 807. pro- *correptum testantur* SERV. gramm. IV 450, 21 *et* PRISC. *supra, quod confirmat usus poetarum. legitur inde a* PLAVTO, ENN., CIC. *per totam latinitatem; vocem frequentant* SIL. (*17ies*) *et iuris consulti.*

significatur is, qui in ordine generationis est ante avum: **I** *de maioribus singulorum*: **A** *hominum*: **1** *cum respectu cognationis naturalis*: **a** *strictius significatur pater avi vel aviae* (*saepe indicatur pronepos vel proneptis per gen. vel pron. poss., per dat.* TAC. *l. 72; -us artius definitur per adi. l. 49. 57. 75. al., per appos. l. 54* [*ceterum cf. l. 48 sq. p. 1442, 19 sqq.*]). *de notione*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 5 *v. p. 1441, 75.* PAVL. dig. 38, 10, 10, 14 (*inter tertii gradus cognatos*) -us, qui quadrifariter intellegitur: est enim avi paterni aut materni pater, item aviae paternae aut aviae maternae pater (ISID. orig. 9, 5, 9 GLOSS.). ISID. orig. 9, 6, 23 patris mei avus mihi -us est. GLOSS. tertius pater. πρόπαππος. *sim. al. dedimus exempla inde a* CIC. *selecta.*

α *distinguuntur proximi cognationis gradus* (*saepe in serie, sc. adscendente praeter l. 31; extra seriem e. g. l. 43*): PLAVT. Mil. 373 mei ... maiores ...: pater, ⌊avos, -os, abavos⌋ (*formae traditae in* -us *terminantes corriguntur sec.* Persa 57, *ubi additur* atavos, tritavos). Trin. 967 ab avo eius *Charmidis* aut -o. ENN. scaen. 325 (*de maioribus Teucri*) Telamonis patris atque ⌊Aeaci (*sc. avi*) et⌋ -i Iovis (⌊ ⌋ faciet *trad.*). CIC. Mur. 15 et -us L. Murenae et avus praetor fuit et pater (*item in serie descendente*: LIV. 34, 58, 10 quas urbes -us *Antiochi, sc. Seleucus,* ... habuerit, avus paterque numquam usurpaverint pro suis [*cf. l. 65*]. AVSON. 6 [320 S.], 2). Sest. 126 non patris, avi, -i, maiorum denique suorum (*sc. Ap. Claudii Pulchri*) omnium, sed Graeculorum instituto. LVCR. 4, 1219 *natos* similes exsistere avorum ... *et referre* -orum ... figuras. VARRO rust. 2, 4, 2 (*1* avus meus primum appellatus est Scrofa) itaque -os ac superiores ... nemo appellatus Scrofa (GAIVS dig. 50, 16, 51 pater, ... avus et -us et deinceps omnes s. *sim. sequuntur* maiores: VAL. MAX. 4, 1, 5 a se [*sc. Fabio Maximo*] ... et a patre, avo, -o m.que suis ... consulatum gestum. CLAVD. DON. Aen. 12, 225 p. 580, 13 [*spectat ad p. 1444, 30*] ab avis et -is ac retro m. INSCR. Année Épigr. 1968 n. 124 [*Beneventi; saec. V?*]. *al.* [*aliter l. 27. 34*]). POMP. TROG. hist. Iust. 38, 5, 3 (*verba Mithridatis VI Eupatoris*) quam *gentem* ... -o suo Mithridati (*sc. II*) Seleucus Callinicus in dotem dedisset (*errore, ut vid., cum distinguantur ibid.* patri, *38, 6, 2* avum. *an ad b?*). SEN. benef. 4, 31, 2 patri eius *Caligulae* Germanico ..., avo -oque et ante hos aliis non minus claris viris (*respicitur Augustus, -us maternus; cf.* AVR. VICT. Caes. 3, 2 per filiam -us Augustus, genere materno Agrippa, Drusus ... avi erant). ASCON. Scaur. p. 28, 11 paternus avus -usque *Scauri* (LEX Irnit. 9 B 52 [*sim.* C 14] *iis* ipsis *eorumve* ... patri avove p. -ove p.). PLIN. epist. 5, 6, 6. 8, 18, 3 patre, avo, -o (*sc. de uno quodam, qui trium graduum heredes reliquit*). SVET. Aug. 2, 2 -us Augusti secundo Punico bello ... tribunus militum *fuit* (*vix recte* -us *dicitur trib. mil. a. 205, sed ibid. disting.* patrem, avus, *ut vix ad b trahas*). EDICT. praet. dig. 37, 12, 1, 1 a patre avove paterno -ove paterni avi patre (*sim.* VLP. dig. 25, 3, 5, 2). PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 (*in conspectu atavorum*) pater; avus; -us; abavus; atavus. *sim. saepe in eodem contextu.* INST. Iust. 1, 12, 8 si pater filium ... avo vel -o naturali ... in adoptionem dederit. *al.* β *exempla cetera*: CIC. Mur. 32 virtus ... M. Catonis, -i tui (*respicitur -us Catonis Vticensis, sc. Cato Censorius, ut*: 59. 66 Arch. 22. fin. 3, 37 maiorum, aut Africanorum aut ... -i mei, ceterorumque virorum fortium ... facta. VELL. 2, 35, 2 -o M. Catone, principe illo familiae Porciae. SEN. dial. 7, 21, 3). Att. 6, 1, 17. *al.* OV. epist. 16, 211 (*Paris se commendat Helenae*) *non* -o Stygia nostro captantur in unda poma (*ut Tantalo, -o mariti tui*). 17, 53 Iuppiter ... soceri, *sc. Atrei,* -us. LIV. 34, 58, 5 Seleucus, -us eius *Antiochi III* (*re vera respicitur abavus, sed coll. l. 32 vix ad b trahas*). PAVL. FEST. p. 136 maior socer: uxoris meae -us (*item in aliis gradibus cognationis definiendis*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 7. PAVL. dig. 38, 10, 10, 17 p. 358, 19 abavi abaviae per -um nepos neptis ex filio [*sim. ibid. iterum*]. *saepe in eodem contextu, v. e. g. l. 75; al.*). PLIN. nat. 36, 11 si quis horum familiam ad -um usque retro agat. INSCR. Année Épigr. 1928 n. 82 (*Beryti; saec. I²*) rex Herodes -os eorum, *sc. Iuliae Berenices et M. Iulii Agrippae II.* TAC. ann. 2, 43, 6 Druso -us eques Romanus Pomponius Atticus dedecere Claudiorum imagines videbatur. TERT. cult. fem. 1, 3 l. 8 pronepotem ipsius Enoch ... Noë (*cf. gen. 5, 21 sqq.*), qui ... meminerat de -i sui penes deum gratia. PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 (*de abavo*) -i paterni aut materni pater (*item c. adi. utroque vel alterutro: ibid. iterum.* HIST. AVG. Aur. 1, 4. *al.*). CIL VI 1490 (*saec. III*) -o ... pronepos ... domus suae conditori. *al.*

b *laxius significatur quilibet maiorum remotiorum* (*nisi suspiceris vocem hic illic positam esse errore quodam [imprimis per sing., ut p. 1443, 43. 52. 65] vel exempli gratia*): α *per sing.*: CIC. fam. 3, 11, 5 (*ad Ap. Claudium Pulchrum*) in censura ... de -o multum cogitato tuo (*respicitur tritavus*). VERG. Aen. 8, 54 urbem Pallantis -i de nomine Pallanteum *dictam* (*cf.* SERV. confundit nomina ...; nam avus fuit *Euandri*). PROP. 4, 1, 78 (*loq. Horos astrologus*) me creat Archytae suboles ... et a -o ducta Conone domus (*in stemmate ficticio, fort. in imag. de traditione artis*). 4, 11, 39 sq. (*loco corrupto*) -i ... Achilli ... -o ... Achille, *sc. Persei regis Macedoniae* (*cf.* SIL. 15, 292 *Philippus V rex Macedoniae* -o ... tumebat Achille). OV. epist. 8, 47 (*ad Oresten*) habes ⌊-um⌋ Pelopem Pelopisque parentem, *sc. Tantalum* (*si sic legendum*; ⌊ ⌋ *praedicative pertinet tam ad -um quam ad abavum, cf.* TAC. ann. 6, 18, 2 Theophanen ... -um eorum, *sc. patris et fratris Pompeiae Macrinae*). SEN. benef. 4, 32, 2 regnent hi *indigni,* quia vir bonus quidam ante -us eorum fuit. CVRT. 6, 11, 26 -um huius *Alex. Magni* Alexandrum, ... Archelaum *eqs.* (*respici vid. Alex. I, sed viri docti nonnulli nomina permutare malunt*). SIL. 2, 66 (*cf. 58 sq.* Asbyte, proles ... Hiarbae; *Iove* Hammone hic genitus) genus -umque Iovem regina ferebat. 4, 286 *Brenno* -o (*sc. ducis cuiusdam Boiorum, de quo 150* atavi Brenni se stirpe ferebat). *al.* IVV. 8, 134 (*interpol.?*) de quocumque voles -um *illustrem* tibi sumito libro. OPT. PORF. carm. 8, 11 his *Constantini filiis* decus a -o (*a nonnullis refertur ad Claudium Gothicum, ut 14* atavi). HIER. in Dan. 5, 2 l. 42 quae *poena* Nabuchodonosor -um illius *Baldasar* consecuta est (*cf. 5, 1, ubi eius abavus esse ostenditur; sim. ibid. e. g.* 5, 11b l. 115). *al.*

β *per plur.* (*usu fere poetico, saepe ad indicandam nobilitatem; distinguuntur maiores etiam longius remoti l. 41; cf. B*): ① *forma* a -is *indicat aliquid alicui ex longissimo tempore contigisse, quasi hereditarium esse* (*cf. l. 23*): VERG. Aen. 12, 225 cui *Camerti* genus a -is ingens ... erat (*cf.* CLAVD. DON. *supra p. 1443, 40*). OV. trist. 4, 10, 7 (*de se*) usque a -is vetus ordinis *equestris* heres. VET. LAT. II Tim. 1, 3 (Ambrosiast. recc. *βγ, sim.* codd. 61. 77) cui *deo* servio a (in *cod. 61*) -is in conscientia pura (progenitoribus *var. l. cod. 77* [*ubi additur* id est patriarchis], *rec. α Ambrosiast. al. et Vulg.; gr.* ἀπὸ προγόνων). AVSON. 10, 9 (168 S.), 5 nobilis a -is *uxor* (INSCR. christ. Rossi II p. 64 n. 11, 5 [= p. 90 n. 47, 1] n. a -is, procerum de stirpe creatus [nobis INSCR. christ. urb. Rom. 17106, *errore, ut vid.*]. *cf.* CIL VI 1749, 8 [*a. 421*] a -is atabisq(ue) nobilitas). RVFIN. hist. 2, 4, 2 *Philo Alexandrinus erat* genere ... ⌊a -is⌋ Hebraeus (⌊ ⌋ *gr.* ἀνέκαθεν). ARATOR ad Parth. 3 a -is atavisque potens. ② *cetera exempla*: OV. am. 1, 8, 17 *anus carmine* evocat antiquis -os atavosque sepulcris (*item coniunguntur*: EPICED. Drusi 451 [*spectat ad belli Punici secundi tempora*]. MART. 5, 17, 1 -os a.que refers et nomina magna. *cf. l. 38. 39; sim. iunguntur* avi *et* atavi *vol. II 1014, 45 sqq. 62. 70*). epist. 17, 51 (*Helena ad Paridem, cf. p. 1443, 63*) genus et -os et regia nomina iactas (*item iuxta ponitur*: met. 13, 140 BOETH. cons. 3 carm. 6, 7. *cf. l. 20*). SEN. Herc. O. 226 (*ad Iolen captivam*) quid regna tui clara parentis -osque (casusque *var. l.*) tuos respicis amens? epist. 76, 12 nobilitate et avorum -orumque serie. rem. fort. 16, 5 *uxorem quaerens* ne imagines -osque respexeris. OCTAVIA 641 -os patremque *Octaviae,* nominis magni viros. LVCAN. 9, 132 *Pompeius* fretus ... munere tanto in -os cecidit (*sc. iussu Ptolemaei, cuius patri regnum restituerat; cf. 8, 448*). SIL. 5, 543 *Fontanum quendam* multiplicem -is, *i. nobilem.* STAT. silv. 3, 3, 44 non tibi clara ... gentis linea nec -is demissum stemma. 5, 2, 16. Ach. 1, 796 -is et gente superba (-bus *var. l.*) ... potens. IVV. 3, 312 felices -orum (prav- *cod. unus*) atavos, felicia dicas saecula, quae quondam sub regibus *eqs.* OPT. PORF. carm. 9, 33 -is verum ... restituit victor Caesar ... decus (*cf.* CE 1385, 8 [*a. 564/5*] ⟨or⟩nast⟨i p⟩roavos mente pudore fide). *al.*

2 *cum respectu adoptionis, sc. de Traiano, -o L. Veri et M. Aurelii*: FRONTO p. 214, 15 seu -us seu pronepos virtute praestare videbitur. p. 220, 19 Traiani -i vestri ductu. p. 229, 13 -us vester summus bellator (*cf. ibid. l. 15* avom *Hadrianum, p. 230, 2* pater *Ant. Pius*). HIST. AVG. Avid. 2, 2 -i tui, *Vere,* dictum. Pesc. 4, 3 avus meus Hadrianus, ... Traianus -us.

B *animalium*: MANIL. 5, 201 *Procyon oriens sub eo natis dabit* catulos nutrire sagacis (*i. canes venatorios alere*) et genus a -is ... numerare.

II *de quibuslibet prioribus, qui cum posterioribus coniuncti sunt vinculo*: **A** *eiusdem nationis, generis humani sim.* (*per plur., imprimis apud poetas; ad certum tempus significandum e. g. l. 73. p. 1445, 1; fere metonymice de terra, ubi -i vixerunt* VERG.): VERG. Aen. 3, 129 hortantur socii, Cretam -osque petamus (*cf.* GLOSS.L I Ansil. PR 1447 -os: antiquos, id est unde sunt -i). HOR. ars 270 vestri -i Plautinos ... laudavere sales (*cf. Brink ad l.*). OV. fast. 3, 95 -is ... Sabinis *Paelignorum* (*cf.* SIL. 2, 561 -is *Italicis Saguntinorum*). 4, 157 Roma pudicitiā -orum tempore lapsa est (QVINT. decl. 246, 7 *bella gesta* avorum -orumque temporibus. *cf.* SIL. 9, 59 olim ... -orum aetate. 10, 532 -orum ... saeclo [CLAVD. MAM. epist. 2 p. 203, 15 inde a -orum nostrorum saeculis]). PLIN. nat. 35, 199 *Publilium Syrum*

[*Vestergaard*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliosque eadem nave advectos videre -i (*fere a. 83 a. Chr.; syn.* maiores). SIL. 2, 603 arma ... -is portata Zacyntho. 13, 502 dicta *sibyllina* ... servare *non* fuit -is sollertia vestris. 17, 229 (*verba Hannibalis*) *utinam Romanis* Iliacum exitium et -orum fata dedissem. *al.* STAT. Theb. 10, 807 novis -um (*gen.*) tellus effloruit armis. 11, 221. silv. 5, 1, 51 *in laudatione funebri* laudantur ⌊-is et⌋ (-i seu *M*) pulchrae munere formae, quae morum caruere bonis. IVV. 15, 152 -is *incultis rudibusque* habitatas ... silvas. PS. APVL. Ascl. 37 -i nostri multum errabant circa deorum rationem. TERT. apol. 6, 9 *omni respectu* -is renuntiastis (*syn.* maioribus). *al.* **B** *eiusdem doctrinae* (*eiusdem artis fortasse p. 1444, 10; in imag.*): IREN. 1, 31, 3 a talibus ... patribus et -is eos *natos esse*, qui a Valentino sint.

deriv.: proavitus.

proba, -ae *f.* *a* probare *retrograde* (*ad formationem cf. Leumann, Gramm. 1977, 268*). *abiit in sermonem gr.* πρόβα *l. 16 sqq. 23.*

fere i. q. *probatio, examinatio*: **1** *proprie de actione, sc. probantur equi militares* (*cf. p. 1452, 19. 1462, 74; gr. -α significat etiam probationem annonae* EDICT. imp. Anast. [Dittenberger, Or. graeci inscr. sel. n. 521] 27. 29 *vel aurigarum* CONSTANT. PORPH. caer. aul. Byz. 1, 78 [69] p. 142, 16 tit. *al.*): PELAGON. 292 *qui equi nimis mobiles* caudas habuerint, plerumque ⌊in -a⌋ recusantur (⌊ ⌋ *om. cod. Eins.*, improba *R*, improbi *Sarchiani; ad rem cf. Chiron 719* in castris reprobantur). COD. Theod. 6, 31, 1 (*inde restit.* COD. Iust. 12, 24, 1 pr.) *ediximus*, ut ... unus tantum solidus -ae (proprie *vel* proprio *Cod. Iust.*, -ας BASILIC. 6, 32, 1) nomine posceretur. **2** *meton. de eo, quod examinationi subicitur, fere i. q. specimen, gustus*: AMM. 21, 16, 21 *Ioviano*, ut principibus solet, annonae militaris offerebantur indicia, ut ipsi nominant '-ae' (-am *V*). *Vestergaard.*

[a]**probābilis,** -e. *a* probare. NOT. Tir. 19, 98. *compar.* -ior *inde a* RHET. Her., CIC. (*cf.* magis -is *p. 1449, 26*), *superl.* -issimus *non nisi* BOETH. *p. 1449, 21. 24* (*cf.* admodum -is *p. 1446, 44*, maxime -is *p. 1446, 60. 1449, 38. et saepius*, per omnia -is *p. 1448, 4*, valde -is *p. 1447, 63; posit.* -is *iuxta superl. p. 1446, 61*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 417, 23 credibile. -e. verisimile. GLOSS. -is: doctus. -e: εὐαπόδεικτον. honeste (-tum?), conveniens. -ia: εὐαπόδεικτα, πιθανά. GLOSS. II 279, 51 δόκιμον: idoneum, -e. 279, 52 δόκιμος: probus, -is. GLOSS.[L] II Abav. PR 185 -e: rationabile. *legitur semel apud* AFRAN. (*ceterum in versibus non nisi singulis locis apud* TER. MAVR., AVIEN., PRVD.) *et inde a* RHET. Her., CIC. (*saepe*) *eiusque familiaribus,* NEP., LIV., VITR.

significatur quod probari potest, probandum est (*hic illic cogitare possis de vi instr., sc. de eo, quo quid probari potest, maxime p. 1449, 17, fort. etiam p. 1446, 55. 1448, 24. 39. al.; haud raro variat cum formis verbi q. e.* probare, *e. g. p. 1447, 15. 1448, 44. 59. 1449, 2 [cf. versiones geminas p. 1447, 27. 56. al.], distinguitur* probatus *p. 1447, 18*). *indiculus syntacticus: indicatur cui iudicanti quid probetur per dat. p. 1447, 17. 1448, 20. 1449, 37. al. (etiamne p. 1446, 72?), praepos.* apud *p. 1447, 49. 66. al. (cf.* in conspectu *p. 1447, 41), cui fini per dat. p. 1446, 59, qua (in) re per abl. p. 1446, 36. 57. 1447, 23. 50. al., praepos.* ex *p. 1448, 33 et e. g.* CAEL. AVR. acut. 3, 14, 117, in *p. 1447, 14* (*cf.* in Christo *p. 1447, 74*), per *p. 1446, 8* (*cf. p. 1448, 4*), sub HIL. myst. 1, 6, 5. -e est (videtur *sim.*) *cum struct. verbali: inf. p. 1446, 27 et e. g.* SEN. dial. 8, 6, 2, *acc. c. inf. p. 1446, 32. 37. 1448, 34. 56. 57 et saepius,* quod *p. 1446, 2 et* CAEL. AVR. chron. 1, 5, 153 (*cf. p. 1446, 44*), ut *p. 1449, 34. 40 et e. g.* VLP. dig. 45, 3, 4. *pro subst. neutr. saepius, v. p. 1446, 19. 1448, 43. 55. 68. 1449, 20, masc. imprimis p. 1447, 59.*

I *respicitur quod respondet probitati vel cuilibet normae* (*variat in contextu vel coniungitur cum* bonus *l. 70,* honestus *l. 62. 64. 69. p. 1446, 39. al.,* iustus *p. 1446, 38. 41. 1447, 59,* laudabilis *p. 1447, 73 et sim. al.; opp.* improbabilis *p. 1447, 59,* reprehendendus *p. 1447, 44,* reprobus *p. 1447, 65*): **A** *de rebus* (*cf. p. 1447, 11*): **1** *bonis vel neutris*: **a** *incorporeis, sc. fere hominum actionibus, qualitatibus, cogitatis, institutis, quae probantur*: **α** *sec. praecepta vitae probae, morum bonorum, religionis, consuetudinis sim.*: AFRAN. com. 166 retinebitur viri hac (vir ut *trad.*) voluntate un⟨ic⟩a -i, praegnatem quod non exigat. CIC. inv. 2, 106 *reum* non odio ... fecisse quod fecerit, sed ... aliqua honesta aut -i causa (div. in Caec. 64 si -is est eorum c., qui iniurias suas persequi volunt, ... quanto illa [*sc. pro sociis*] honestior c. est, quae non solum -is videri, sed etiam grata esse debet. off. 1, 101 SYMM. epist. 3, 17, 1. *al.; cf. p. 1446, 37*). Brut. 110 erat in quibusdam laudandis viris, etiamsi maximi ingeni non essent, -is tamen industria. fin. 3, 58 est ... officium, quod ita factum est, ut eius facti -is ratio reddi possit ([*sim. definitur* off. 1, 8. *gr.* εὔλογος, *v. Stoic. Vet. Frg. III 493 sq.*]. HIL. c. Const. 2 honestam ... ac -em. *al.; cf. p. 1446, 24. 50*). *al.* LIV. 7, 14, 1 rem bonam exemplo haud -i actam *esse* (SEN. dial. 6, 3, 3). 34, 54, 8 adeo nihil motum ex antiquo -e est. S. C. de Cn. Pisone (Vestigia 48, 1996) 148 quod filiorum ... dolor ... non excesserit (-cuss- *aes*) modum -em. SEN. contr. 2 praef. 5 minime -i more turpe erat docere, quod honestum erat discere (*paulo aliter*: COLVM. 6, 2, 14 mores huius pecudis, *sc. bovis,* -es habentur, qui *eqs.*). VAL. MAX. 4, 8, 1 cuius *liberalitatis* duo sunt maxime -es fontes, verum iudicium et honesta benivolentia. *al.* SEN. benef. 5, 11, 4 in beneficio et hoc est -e, ... quod aliquis, ut alteri prodesset, utilitatis ... suae oblitus est. *al.* COLVM. 1 praef. 8 (*7* genus amplificandi ... patrimonii, quod omni crimine caret) an faeneratio -ior sit? QVINT. inst. 12 prooem. 4 -is ... cupiditas honestorum. *al.* APVL. met. 11, 22, 1 intentus miti quiete et -i taciturnitate ... obibam culturae sacrorum ministerium. EDICT. imp. inc. frg. Vat. 113 (*respicitur dos*) vitae -is instrumentum (HIL. in psalm. 51, 23 p. 116, 1 per iustitiae operationem. PRISCILL. tract. 2, 43 -is et christianae v. amore. SYMM. epist. 9, 62. *et saepius*). *al.* *cum respectu fidei rectae*: HIL. in Matth. 5, 1 *error Tertulliani* detraxit scriptis -bus auctoritatem. CONC. Ven. a. 461/491 p. 151 l. 23 ut, si *quod sanximus* -e duxeritis, id ... et vestra auctoritate firmetur. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 231, 10 -em tuae religiositatis intentionem (*cf. Migne gr. 77, 328[C]* ἀξιαγάστῳ). CASSIOD. inst. 1, 23, 2 -ium dogmatum decore fulgentes *viros*. *al.*

β *sec. praecepta artium*: CIC. de orat. 2, 4 Antonius ... -iorem hoc (huic *var. l., cf. p. 1447, 17*) populo orationem fore censebat suam, si omnino didicisse numquam putaretur. part. 19 *orationis* haec sunt quinque quasi lumina: dilucidum, breve, -e, inlustre, suave; ... -e autem genus est orationis, si non nimis est comptum ..., si est ... pondus in verbis, si sententiae ... aptae opinionibus hominum (*in eadem re* -is oratio: *ibid.* 22. 25 QVINT. inst. 8, 3, 42). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 tot malis ... fractum studium scribendi quid dignum auribus aut -e potest adferre? VITR. 3, 3, 6 reddenda ... est eustyli ratio, quae maxime -is ... et ad firmitatem rationes habet explicatas (CASSIOD. inst. 2, 5, 5. *al.*). BASS. gramm. VI 258, 4 -em ... choliambum (*cf.* 269, 9 trimetrus). QVINT. inst. 6, 3, 82 in se dicere non fere est nisi scurrarum et in oratore ... minime -e. 10, 1, 52 *Hesiodi* levitas ... verborum et compositionis -is. *al.* GELL. 6, 14, 1 genera dicendi -ia sunt tria. 19, 13, 3 esset ... id *verbum e gr. sumptum* impendio -ius, quam quae a Laberio ignobilia nimis ... intromissa sunt. *al.*

γ *sec. quamlibet opportunitatem, praestantiam vel etiam sec. ius*: CIC. Scaur. 26 neque ... mihi -e neque verum videbatur me ... causam *Siciliae non in ipsa Sicilia* ... discere. rep. 2, 65 genera civitatum tria -ia (*opp.* perniciosa). leg. 3, 27 auspicia *magistratibus data*, ut multos inutiles comitiatus -es impedirent morae. *al.* LIV. 2, 13, 10 *Cloelia* elegisse impubes *obsides liberandos* dicitur; quod et virginitati decorum et consensu obsidum ipsorum -e erat eam aetatem ... liberari ..., quae *eqs.* 32, 3, 6 causam postulandae missionis -em ... videri ([*postea*: iustam]. 37, 54, 14 et honesta et -is ... c. armorum. SEN. dial. 7, 23, 5 *sapiens* donabit ex recta et -i c. PLIN. epist. 7, 17, 5. SVET. Nero 32, 2 sine -i c. CELS. dig. 45, 1, 97, 2. MARCELL. dig. 43, 16, 12 iustam et -em. *et saepius*). LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 3 (*contextu manco*) cetera quo firmiora -ioraque sint. VAL. MAX. 2, 6, 5 bonos cives corona decorandi ... consuetudinem ..., -e institutum (2, 6, 16 Persarum admodum -e i. fuit, quod *eqs.* GELL. 1, 11, 9). POMPON. dig. 39, 2, 39, 4 quae *impensa* modum -em non excedet (PAPIN. dig. 5, 3, 50, 1. *al.*). GAIVS dig. 2, 1, 11, 2 *Cassii et Pegasi* sententia -is est (EPIST. imp. Pii dig. 4, 8, 27, 2 minus -em. VLP. dig. 14, 1, 1, 5. *al.*). GELL. 20, 1, 37 edictum ... praetorum ... -ius esse *quam legem XII tab.* PAPIN. dig. 3, 5, 30, 7 sumptus necessarios ⌊ac⌋ -es ([⌊ ⌋ *om. F*]. VLP. dig. 44, 4, 4, 9). PAVL. dig. 44, 2, 6 *aliquid* -i ratione placuit (COD. Iust. 4, 35, 4 [*a. 222/35*]. COD. Theod. 13, 11, 16. *al.*). SYMM. epist. 2, 91, 2 in tam absoluto et -i petitionis genere (rel. 29, 2. *cf.* epist. 9, 146, 1 petitio ... -is visa *non* est). IVLIAN. in psalm. 9, 10[a] ('adiutor in opportunitatibus') ⌊gratum et -e⌋ est adiutorium (⌊ ⌋ *gr.* εὔκαιρος). PRIMAS. in apoc. 20, 4 l. 100 ecclesia ... a suo rege ⌊-i⌋ meruit audire sanctione: 'quae ligaveris in terra, ligata erunt in caelo' (*Matth. 16, 19*; ⌊ ⌋ *qua confirmatur potestas ecclesiae?*). *al.*

b *corporeis*: **α** *variis*: COLVM. 4, 26, 1 sambuci -es usu statuminis (*v. app. crit.*). 5, 8, 6 non minus -e est solum, ubi *eqs.* (*antea*: aptissimum genus). *al.* PLIN. nat. 15, 85 quartum genus *sorborum* ... remedio tantum -e. 31, 38 ex quonam ... genere maxime -is continget? (*de aqua ut*: CET. FAV. 5 p. 292 si *aqua* maculam non fecerit, optima ⌊et -is⌋ erit [⌊ ⌋ *om. Vitr. 8, 4, 1; sim.* PALLAD. 9, 10, *qui om.* optima]). *al.* RVFIN. hist. 4, 15, 43 *martyris* ossa ... omni auro -iora (*gr.* δοκιμώτερα). PS. APVL. herb. interpol. 101 l. 16 *absinthii* -ius genus est Ponticum (*Diosc. 3, 23 p. 386, 17* melior, *gr.* βέλτιον). CAEL. AVR. gyn. 1, 130 lac -e iudicamus primo, quod *eqs.* ([*gr. p. 69, 8* δοκιμάζεται δὲ πρῶτον]. *ibid.* lac non esse -e [*cf. gr. p. 69, 12* τοῦ φαύλου σημεῖον]). MVTIAN. Chrysost. hom. 8 p. 295 parvulus nescit probum -emque cibum discernere (*sed gr. p. 73* φαύλην καὶ ... δόκιμον, *ut suspiceris* pravum -emque). *al.* **β** *de auro, argento purgato, nummis probis* (*in imag. vel comparat. praeter p. 1447, 2*): VET. LAT. psalm. 11, 7 (Aug. in psalm. 54, 22, *cf.* ORIG. in Matth. 15, 8 p. 371, 25) eloquia domini eloquia casta, argentum igne examinatum, ⌊-e⌋ terrae, purgatum septies (*gr.* δοκίμιον τῇ γῇ, *Vulg. al.* probatum t.; ⌊ ⌋ *om. cod. 300. al.; loco parum dilucido. pendent*: AMBR. *infra.* ORIG. in Matth. ser. 65 p. 153, 29 argentum ignitum, -e). AMBR. fid. 2 prol. 12 auro et argento -i ... eloquia domini designari

[Wild]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Pavl. Nol. epist. 23, 26 'aurum cephas' [*cant. 5, 11; v. vol. III 848, 46*], quo nomine -ius aliquod et purius aurum significari puto). Pavl. Nol. epist. 23, 26 ut ... -es domino cuderent nummos *nummularii* (*sc. fideles. cf.* Orig. in Matth. 14, 7 p. 291, 7 quomodo unusquisque domini sui argenteis -bus et intellegibilibus pecuniis usus est [*gr.* δοκίμοις]).

2 *de ipsis malis, sc. tolerabilibus, quibus ignosci potest*: Nerat. dig. 41, 10, 5, 1 ut -is error ... usucapioni non obstet (*postea*: in alieni facti ignorantia tolerabilis error est). Gaivs inst. 3, 160 iusta et -is ignorantia. Salv. gub. 4, 12 id ipsum scelus in nobis -e esse ducimus, quod in aliis severissime vindicamus (*antea*: nos absolvimus).

B *de animantibus* (*sc. fere hominibus [de re pro homine in titulo honorifico l. 47. p. 1448, 3]; de Christo p. 1448, 7, de animalibus l. 49* [*cf. l. 25*]): **1** *qui probantur in arte exercenda, in munere administrando sim.* (*quod indicatur per abl. l. 23,* in *c. abl. l. 20 sq. 24. 36*): Cic. de orat. 1, 129 *Roscium* reperire discipulum, quem quidem probaret, potuisse neminem, non quo non essent quidam -es, sed *eqs.* 2, 153 existimavi iucundiorem et -iorem huic populo oratorem fore, qui ... nullam Graecarum rerum significationem daret (Brut. 263 *Q. Sicinius,* -is o., iam vero etiam probatus. Nep. Cato 3, 1. *cf.* Cic. Brut. 168 *Q. Rubrius,* vehemens accusator, in eo genere sane -is. *sim. al.*). rep. 1, 13 cum ... alii fuissent in disputationibus perpoliti, ... alii in gerendo -es, in disserendo rudes. Plin. nat. 34, 44 ut artificum minime -is videatur *quidam.* Qvint. inst. 10, 1, 75 Timagenes vel hoc est ipso -is, quod *eqs.* (*item in historia*: 10, 1, 103 Bassus Aufidius ... -is in omnibus). Tert. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 25 ne tu, Euxine, -iorem feram philosophis edidisti quam Christianis (*conviciose de Marcione*). Vet. Lat. II Macc. 4, 3 (rec. M) ut per quosdam, quos Symon -es asserebat, homicidia fierent (*gr.* δεδοκιμασμένων, *rec. L* probatos *sim. al., sed V* necessarios). Rvfin. apol. Orig. praef. 2 p. 543[A] mandatum, quo -es iubentur effici trapezitae, scientes quod bonum est retinere *eqs.* (*sec. dictum domini* γίνεσθε δόκιμοι τραπεζῖται, *e. g. Clem. Alex. strom. 1, 28, 177, ut*: Orig. in lev. 3, 8 p. 315, 6 Cassian. conl. 1, 20, 1. *al.*). Greg. Naz. orat. 1, 5, 1 nautae ... -i (*Migne gr. 35, 411[B]* ναύτῃ τῶν εὐδοκίμων). Cael. Avr. acut. 1, 17, 166 ⟨nemine⟩ eorum *empiricorum* posterior atque omnium -ior *Heraclides Tarentinus.* Boeth. top. Arist. 100b23 (*sim.* 101a13) *sapientibus* maxime notis et -bus (*gr.* ἐνδόξοις. vel praecipuis *add. codd. aliquot utroque loco, fort. e glossa*). Isid. eccl. off. 2, 12, 3 in cantandi arte. *al.* *significatur qui aptus est ad militiam*: Pass. Maximil. 1, 1 -is est (*antea*: cum bono tirone).

2 *qui probantur moribus, vita, indole, religione sim.*: **a** *vario respectu*: Val. Max. 9, 2, 4 Munatius ... Flaccus, Pompeiani nominis acrior quam -ior defensor. Vet. Lat. Sirach 42, 8 eris ... -is in conspectu omnium virorum (*gr.* δεδοκιμασμένος). Symm. epist. 3, 72 *quidam* -is honestate vitae et exercitatione militiae. 5, 40 Celsum atque Nicianum, -es viros *eqs.* (5, 60). Hist. Avg. Ael. 5, 2 in vita privata etsi minus -is, minus tamen reprehendendus. Valer. 8, 1 Valerianus iunior ... forma conspicuus, verecundia -is. Schol. Cic. Bob. p. 146, 11 factio minus -is. Cod. Theod. 11, 7, 9 -is sinceritas tua (*titulus honorificus vicarii Africae*). 15, 7, 2 ex scaenicis natas, si ita se gesserint, ut -es habeantur *eqs.* Cassiod. Ios. antiq. 10, 251 p. 301 *Danihelem* apud Darium esse -em (*gr.* εὐδοκιμοῦντι). *al.* *de animalibus*: Colvm. 6, 1, 2 *Vmbria progenerat boves* rubios, nec minus -es animis quam corporibus. Hermen. Celtis coll. 72 praeses equos -es *exigit* (*gr. forma corrupta* δοκιμειση).

b *secundum religionem christianam*: **α** *perlucente respectu dei probantis vel damnantis* (*exempla potiora*): Vet. Lat. II Tim. 2, 15 (cod. 78. *al.* = Vvlg.) cura te ipsum -em exhibere deo (*gr.* δόκιμον, *var. l. cod. 77* probatum). Epist. pontif. 216 Lucif. epist. 8 l. 8 *episcopos exilio damnatos* singularis fides ... -es deo ostendit (*antea*: acceptissimos deo). Hil. myst. 1, 6, 6 (*cf.* 5 sacrificium Abel ... -e est) *Cain* invidet ... et contra dei edictum ... -is ab improbabili interficitur. 1, 12, 4 deo -is est, ... iustus invenitur *Noe* (*gen. 6, 8* invenit gratiam). Ambr. in psalm. 118 serm. 3, 36, 2 -ior Pharisaeus ingressus est templum quam publicanus et tamen condemnatus exivit (*ad Luc. 18, 10 sqq.*). Rvfin. hist. mon. 1, 7, 8 sunt ... isti -es et valde -es, qui in bonis actibus placent deo (*gr. 1, 63* καλὸς ... καὶ πάνυ καλός). Op. imperf. in Matth. 19 p. 742 qui ... faciunt voluntatem dei, illi soli -es sunt (*opp.* reprobi). Mvtian. Chrysost. hom. 32 p. 439 (*ad Hebr. 12, 23* spiritus iustorum perfectorum) animas ..., quae apud deum -es exstiterunt (*gr. p. 221* τῶν εὐδοκίμων). *al.* **β** *exempla cetera* (*saepe nimirum cum respectu fidei rectae*): Tert. adv. Marc. 5, 8 p. 597, 20 eos -es intellegendos, qui haereses ut malum fugiant. praescr. 4 l. 17 haereses ... oportebat esse, ut -es quique manifestarentur (*sim.* resurr. 63, 8, *sc. sec. I Cor. 11, 19* δόκιμοι, *Vulg.* probati. *cf. e. g.* praescr. 5 l. 10 *temptationes* tendere ad -es quosque manifestandos). Cypr. epist. 69, 16, 1 *ut baptizati* careant immundo spiritu ... et laudabiles ac -es in ecclesia vivant. Gavdent. serm. praef. 53 *ut* in humilitate ... permanentes ... -iores efficiantur in Christo. Cod. Theod. 16, 1, 3 ex ... consortio -ium sacerdotum (Leo M. epist. 50, 1 Conc.[S] II 4 p. 21, 25). Leo M. epist. 72 Conc.[S] II 4 p. 5, 29 scio te -em et sincerissimae fidei esse custodem. Conc.[S] II 3, 1 p. 46, 25 tuam sanctitatem puritate vitae et catholica fide -em (*gr. II 1, 1 p. 71, 26* εὐδοκιμοῦσαν). Pallad. hist. mon. I 6 p. 273[A] Pachomium ..., ⌞-em per omnia⌟ virum (⌞ ⌟ *gr. p. 52, 6* δοκιμώτατον. *cf. II 10 p. 362[A]* probatissimum. Apring. in apoc. 20, 9 sancti et -es v. Cassiod. hist. 8, 7, 6 [*Socrat. 4, 24, 18* δοκιμώτεροι]). Mvtian. Chrysost. hom. 1 p. 239 *Christus* honorabilior atque -ior *quam Iohannes* (*respicitur Ioh. 1, 15* ante me factus est. *gr. p. 16* ἐντιμότερος καὶ λαμπρότερος). *al.*

II *respicitur quod respondet veritati vel firmae ratiocinationi, disquisitioni sim., ut credibile, veri simile, perspicuum sit* (*variat in contextu vel coniungitur maxime cum* credibilis *l. 29. 48. 58. al. et* veri similis *l. 29. 30. 69. 72. p. 1449, 9. al. [distinguitur p. 1449, 1; ad rem v. Glucker in: Powell, Cic. the philosopher, 1995, 115 sqq.], ceterum cum* apertus *l. 27. 31,* firmus *l. 24. 26. p. 1449, 41 et sim. al.; distinguuntur vel opponuntur imprimis* certus *p. 1449, 7,* incredibilis *l. 37. 49,* necessarius *l. 24. 49. 53. p. 1449, 23. al.,* perceptus [percipere] *p. 1449, 3,* verus *l. 37. 60. p. 1449, 11. 30. al.* [*aliter p. 1446, 32*]): **A** *in arte rhetorica et in re forensi*: **1** *adi.*: Rhet. Her. 1, 2, 3 (*item* Cic. inv. 1, 9) inventio est excogitatio rerum verarum aut veri similium, quae causam -em reddant (Cic. Verr. II 5, 173 -is mihi et facilis. de orat. 1, 44 melior et -ior. *de c. efficiente*: Rhet. Her. 2, 14, 21 negotium gestum de aliqua -i c. Amm. 15, 6, 3 c. ... -em ..., multorum testimoniis claram). 2, 7, 10 si refellemus, quae in quaestionibus erunt dicta, -i argumentatione *eqs.* (3, 10, 18 firmae et -es. Cic. inv. 1, 44 aut -is aut necessaria [*eadem partitione* Ivl. Vict. rhet. p. 49, 13. *cf. p. 1449, 58*]). 3, 10, 17 si narratio parum -is, exordiemur ab aliqua firma argumentatione (Cic. inv. 1, 28 ut *n.* brevis, ut aperta, ut -is sit. 1, 29 -is erit n., si in ea videbuntur inesse, quae solent apparere in veritate. *al.* Qvint. inst. 4, 2, 31 neque ... refert, an ... pro veri simili -em credibilemve dicamus. *al.*). 4, 49, 62 *exemplum facit rem* -iorem, cum magis veri similem facit. *al.* Cic. inv. 1, 67 id, quod breviter expositum est, rationibus adfirmatum -ius et apertius fit. 1, 74 inventum aliquam in rem -e aut necessarium argumentatio vocatur. 2, 48 quae *res dubia* ex contrario quoque habeat -es rationes argumentandi (*ibid.* per aliquam -em utraque ex parte r.). Quinct. 41 utrum sit -ius, Sex. Naevium statim ... petiturum fuisse, an *eqs.* Verr. II 2, 154 an ... Siculi inviti contulerunt? non est -e. de orat. 1, 240 *adversarii* disputationem ... -em et prope veram videri. parad. 3 nihil est tam incredibile, quod non dicendo fiat -e. *al.* Qvint. inst. 5, 12, 11 id, quod illi *iudici* maxime -e videatur. decl. 313, 11 *accusatorem* motum esse -bus argumentis (Gell. 17, 5, 5 aut -ia esse debere aut perspicua et minime controversa. Cod. Iust. 9, 41, 8, 1 [*a. 290*] verisimilibus -busque. *et saepe; fusius de* -i a. Mar. Victorin. rhet. 1, 29 p. 234, 16 sqq. *sec.* Cic. *sub 2*). *al.* **2** *neutr. pro subst.*: Rhet. Her. 2, 2, 3 *coniecturalis* constitutionis ratio in sex partes est distributa: -e, conlationem ...; -e est, per quod probatur expedisse *reo* peccare et ab simili turpitudine hominem numquam afuisse. Cic. inv. 1, 46 *in argumentatione* -e ... est id, quod fere solet fieri aut quod in opinione positum est *eqs.* 1, 47 omne ... -e, quod sumitur ad argumentationem, aut signum est aut credibile aut iudicatum aut comparabile. 1, 75 *propositio* si quid habet -e aut necessarium. part. 12 incredibilia -bus intexımus. *al.* Qvint. inst. 2, 17, 35 ut candido candidius ... non est adversum, ita nec -i -ius. *al.*

B *in philosophia*: **1** *generatim*: Cic. fin. 5, 9 ut multa non modo -i argumentatione, sed etiam necessaria mathematicorum ratione concluderent. 5, 76 quis ... potest ea, quae -ia videantur ei, non probare? (*sim.* fat. 1). Tim. 8 contenti ..., si -ia dicentur (*Chalc. transl. p. 29[C]* consentaneas assertiones, *gr.* εἰκότας). nat. deor. 2, 43 -e est ... praestantem intellegentiam in sideribus esse. 2, 133 nihilo -ius *est* deos ... *animalium* causa tantum laborasse (*antea*: absurdum est. *postea*: fit credibile). 3, 49 quod si -e non est, ne illa quidem ... probanda sunt. *al.* Cass. Cic. fam. 15, 19, 2 ἡδονὴν ... virtute ... parari et verum et -e est. Sen. nat. 7, 14, 4 (*antea*: quid est ..., quo probes *eqs.*) sine ullo -i argumento (Arnob. nat. 3, 31 Lact. opif. 16, 4. *al.*). Firm. math. 1, 8, 1 non argumentorum licentia ..., sed veritatis -i ac recto iudicio. Cassiod. inst. 2, 3, 5 philosophia est divinarum humanarumque rerum, in quantum homini possibile est, -is scientia. *al.*

2 *speciatim*: **a** *in doctrina academicorum respicitur* τὸ πιθανόν (*ad rem v. von Arnim, RE X 1967, 68 sqq., Weische, RE Suppl. XI 854, 26 sqq.; passim neutr. pro subst.*): Cic. ac. 2, 32 *academici* volunt ... -e aliquid esse et quasi veri simile eaque se uti regula et in agenda vita et in ... disserendo (*cf. e. g.* nat. deor. 1, 12 multa esse -ia, quae quamquam non perciperentur, tamen ... his sapientis vita regeretur. Avg. c. acad. 2, 11, 26 id -e vel veri simile ... vocant, quod nos ad agendum sine adsensione potest invitare). 2, 33 sive ... -em visionem sive -em (inpro- *trad.*) et quae non impediatur, ut Carneades volebat (*cf. 1449, 5 et* 2, 59 -ia vos sequi, si nulla re impediamini). 2, 49 (*sorites*) si tale visum obiectum est ...,

[*Wild*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ut -e sit, cur non etiam, ut valde veri simile, cur deinde *eqs.*? 2, 99 contra naturam esset -e nihil esse ...; itaque et sensibus probanda multa sunt. 2, 102 quod negemus rem ullam percipi posse, ... quod tamen dicimus esse quaedam -ia (*item opp. p. 1448, 71 et e. g.* 2, 110 illa habet -ia, non percepta). 2, 105 constituto -i, et eo quidem expedito, soluto, libero, nulla re implicato. 2, 124 *multa de natura animi asseruntur*; horum aliquid vestro sapienti ˌcertumˌ videtur, nostro ne quid maxime quidem -e sit occurrit (ˌ ˌ *opp. ad significandos stoicos ut*: Tusc. 1, 17 off. 2, 7). *al.* AVG. c. acad. 3, 15, 34 l. 18 quonam modo possit istuc -e aut veri simile actus nostros ab errore defendere. 3, 16, 35 l. 22 (*verba irridentis*) faciendum esse adulterium *non* pro vero sibi persuasit; -e occurrit, secutus est, fecit. 3, 16, 36 l. 48 sq. dicunt nihil se in agendo sequi nisi -e et quaerunt magnopere veritatem, cum eis sit -e non posse inveniri; o mirum monstrum. *al.* **b** *in arte dialectica* (*apud* BOETH. *respondet gr.* ἔνδοξος *praeter l. 24*): CIC. div. 2, 41 ita ... concludere solent: '... sunt ... di, est ergo divinatio'; multo est -ius: 'non est ... divinatio, non sunt ergo di'. VITA Anton. 77 p. 79, 10 vos *philosophi* ... sermonibus quasi -bus ratione[m] incumbitis (*postea*: per sermonum probationem; *gr.* ἀποδεικτικοῖς λόγοις, *Euagr.* observatione dialectica). BOETH. anal. pr. 24b12 rec. Flor. sumptio apparentis et -is (*item neutr. pro subst.*: elench. soph. 183b6 observemus positionem velut per -issima. top. Arist. 100a30 syllogismus, qui ex -bus est syllogizatus [*opp.* ex veris et primis]. *al.*). 70a4 rec. Flor. verisimile ... est propositio -is (70a7 rec. Flor. vel necessaria vel -is. top. Arist. 158b16 difficile -is [*gr.* δυσεπιχείρητον]). 70b4 rec. Flor. -issimum ... et maxime verum, quod est per primam figuram. top. Arist. 159a39 aut -em aut improbabilem positionem (159b16. *al.*). 159b22 quaecumque magis sunt -ia conclusione. *al. apud eundem.*

C *exempla cetera*: CIC. ac. 1, 10 *parum scripsisti*; causam ... -em tu quidem affers ...; sed eam mihi non sane probas (fam. 11, 22, 2 etsi minus veram ..., tamen vel -em aliquam. LIV. 26, 12, 15 *cum* fames ... nulli non -em c. transitionis faceret. 30, 3, 7. *al.* CVRT. 10, 9, 11. *al.*). Att. 8, 12, 2 sapientem excusationem, non modo -em. fam. 3, 6, 4 -em materiem ... sermonis *maledici*. Q. CIC. pet. 46 hoc, *quod dixi*, -e est, illud ... subdurum *eqs.* FEST. p. 249 Verrius -ius iudicat esse, ut *eqs.* (*v. supra p. 794, 29*). CELS. 3, 4, 14 quod cum fecissent sine ulla -i ratione (PLIN. nat. 6, 59 PLIN. epist. 10, 67, 2. APVL. met. 7, 1, 5 [*opp.* argumentis dubiis]. *al.*). 3, 6, 6 *metum* -i sermone lenire. PLIN. nat. 2, 161 intervenit sententia quamvis indocili -is turbae (11, 46). *al.* FRONTIN. aq. 25, 4 maxime -e est, quinariam dictam a diametro quinque quadrantum. SVET. Iul. 30, 4 quod -ius facit Asinius Pollio *eqs.* GELL. 3, 19, 4 cur non -ius videatur, ut accipiamus 'parcum' ob eam causam dictum, quod *eqs.*? 10, 5, 3 -ius id firmiusque est, quod de 'locuplete' dixit. *al.*

adv. ⁎**probābiliter.** *compar.* -ius *saepius inde a* CIC., *superl. non invenitur.* *legitur singulis vel binis locis apud* RHET. Her., LIV., VELL., VAL. MAX., PLIN. nat., *decies apud* CIC. (*rhet., philos.*), *ceterum inde a saec. II* (*saepius apud* AVG.).

i. q. modo probabili (*accedit ad verba praeter p. 1450, 16. 20*): **1** *de ratione quae apta est ad demonstrandum, persuadendum, quae credi potest, veri similis est* (*opp.* necessarie *l. 58,* rationabiliter *l. 70,* vere *l. 66 [cf. l. 64]; iuxta ponitur* credibilius AVG. civ. 9, 15 p. 387, 7, dilucide CIC. part. 31, verisimiliter *l. 69 et* AVG. c. acad. 3, 16, 35 l. 27, verius SCHOL. Cic. Bob. p. 170, 18. *sim. al.*): RHET. Her. 4, 46, 59 hoc ... satis plane et perspicue et -r dici potuit hoc modo *eqs.* (CIC. de orat. 2, 337 div. 1, 14. PLIN. frg. Gell. 9, 16, 6 eleganter et -r. ARNOB. nat. 3, 23 p. 180, 15 merito ... ac -r. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 29 p. 234, 36 [*de argumento probabili*] πιστικῶς εἰπεῖν, id est -r ad fidem dicere. AVG. c. acad. 3, 5, 11 l. 16 acute -rque. *al.*). CIC. inv. 1, 44 argumentatio videtur esse inventum ... rem aliquam aut -r ostendens aut necessarie demonstrans (*sim.* IVL. VICT. rhet. p. 48, 24). 2, 136 iustius et -ius accusare. ac. 2, 138 *sententias* -r posse defendi (LIV. 42, 48, 2 *crimen* minime ... -r, manifesta enim res erat, defensum). *al.* LIV. 33, 28, 8 multa ... in eam partem -r argumentatur. VLP. dig. 50, 10, 1, 1 ante -ius impetrasset *aliquis excusationem.* PORPH. Hor. sat. 1, 2, 114 satis eleganter ac -r haec inferuntur. AVG. c. acad. 2, 3, 8 tibi facile persuadebo, quod volo, -r tamen; nam ipsum verum non videbis, nisi *eqs.* (3, 5, 11 l. 10. c. Parm. 1, 4, 6 multis documentis -ius persuaderi. *al.*). BOETH. elench. soph. 175a31 syllogizare ... -r ... magis quam vere (*cf.* 175a33 solvendum ... magis -r quam secundum verum. *gr. utrobique* ἐνδόξως). Porph. isag. p. 1, 15 quemadmodum de his ... -r antiqui tractaverint (*gr.* λογικώτερον. *explanatur*: in Porph. comm. sec. 1, 12 p. 168, 11 '-r' ... ait 'verisimiliter', quod Graeci λογικῶς vel ἐνδόξως dicunt; ... [p. 168, 18] *non diximus 'rationabiliter', sed* '-r' ..., id est non praeter opinionem ... lectorum). *al.* *cum acumine* (*ad irrisionem academicorum; cf. l. 63*): AVG. c. acad. 3, 15, 34 ut erret ille, qui verum viam vel casu tenet, ille autem, qui per avios montes ˌ-r ductus estˌ ..., non videatur errare (ˌ ˌ *antea*: si quidem probabile sequitur).

2 *de varia ratione laudanda, aestimanda* (*coniungitur e. g. cum* bene *l. 10,* honeste *l. 5. 16,* iuste *l. 30,* recte *l. 7. 11. 26, opp.* improbabiliter *l. 29,* inconsiderate *l. 8. sim. al.*): **a** *illustratur potius modus actionis statusve, sc. de eo quod fit (factum est) bene, honeste, ut decet sim.*: CIC. fin. 3, 58 ut ... -r acti ratio reddi posset (*cf. p. 1445, 68*). VELL. 2, 46, 1 *consulatus* neque petitus honeste ... neque -r gestus est. PLIN. nat. 28, 34 ferunt difficiles partus statim solvi, cum quis ...; -ius id facit hasta velitaris *eqs.* GELL. 1, 16, 9 id ... recte et -r dici solitum ... 'mille equitum' (6, 9, 1. OPTAT. 1, 8 p. 10, 7 [*postea*: inconsiderate]. *al.*). EPIST. pontif. 255, 13 Migne 13, 1142^{B} si -r vixerit, ... subdiaconus esse debebit (EVSEB. GALLIC. hom. 39, 2 [*antea*: bene agere]. MVTIAN. Chrysost. hom. 22 p. 373 -r et recte vivens *Abel* [*sed gr. p. 155* κατώρθωσεν]). HIER. in eccles. 8, 9 l. 148 quae non -r fecerunt *episcopi.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 5, 1 si *nauta* ventorum -r collegerit disciplinam (*Migne gr. 35, 411^{B}* καλῶς). PS. PAVL. NOL. epist. app. 2, 22 qui -r ac scienter abstinentiae virtutem tenent. CONC.^{S} II 3, 2 p. 52, 15 vers. ant. *reum* vocatum ... -r non semel neque secundo, sed tertio. *al.* *iuxta adi. vel p. p. p. pro subst.*: NOVELL. Anth. 1, 1 *ut* honeste ac -r constituta ... serventur. CASSIOD. in psalm. 32, 19 l. 357 o fames illa *rerum caelestium* ... -r semper avida.

b *iudicatur potius de tota sententia, sc. ut quid iure, merito sim. fieri dicatur* (*exempla potiora*): α *sine verbo in exclamatione iudicantis*: VAL. MAX. 2, 8, 2 mirifice iudex, quod ..., -ius Lutatius, quod ..., sed ne Valerius quidem improbe, quia *eqs.* 5, 2, 5 errorem ... correxit; tam hercule -r quam *eqs.* β *in structura integra*: AFRIC. dig. 29, 2, 51, 1 *filius* -ius diceretur ... patrem non obligasse (GAIVS dig. 30, 68, 1 PAVL. dig. 21, 2, 71. *al.*). COD. Iust. 4, 23, 4 (*a. 294*) praetextu debiti restitutio commodati non -r recusatur (5, 18, 8). SYMM. rel. 21, 5 recte et -r iudicasti fratrem interesse debere. AVG. c. Petil. 1, 21, 23 obicitis traditionem: hanc ipsam multo -ius nos vobis obicimus (*inde* c. Cresc. 3, 72, 84. 3, 74, 86 *dixi '-ius',* non quia vos '-r', sed magis improbabiliter *eqs.*). COD. Theod. 11, 30, 40 quidquid ... decernitur, praeiudicii loco iuste ac -r putatur. REG. eccl. Carth. l. 761 nulla memoria martyrum -r acceptetur, nisi ubi ... reliquiae sunt. *al.* *perperam pro gr.* μετὰ δοκιμασίας: CANON. Turner I p. 132 rec. I (*sim.* II) postulantibus ... in fine suo communionem -r episcopus dare debebit (*gr. Mansi 2, 673^{D}; interpretem vix cogites vim activam examinandi usurpavisse, v. enim p. 218 rec. VI* probabili causa; *rectius vertitur e. g. p. 220 rec. V* cum sollicita probatione; *ceterum cf. vol. VII 1, 684, 79*).

deriv.: probabilitas.

compos.: perprobabilis; *cf.* improbabilis. *Wild.*

probābilitās, -ātis *f.* *a* probabilis. *plur. non legitur.* *i. q. status probabilis eorum*: **1** *quae veri similia, credibilia esse iudicantur* (*fere technice in doctrina academicorum [v. l. 49. p. 1448, 66] praeter l. 43. 51*): CIC. fin. 3, 72 quod *dialectica* habeat rationem, ne cui falso adsentiamur neve umquam captiosa -e fallamur (ac. 2, 75). ac. 2, 99 quidquid acciderit specie probabile, si nihil se offeret, quod sit -i illi contrarium, utetur eo sapiens. 2, 104 ut *sapiens* sequens -em, ubicumque haec aut occurrat aut deficiat, aut 'etiam' aut 'non' respondere possit. Tusc. 5, 33 (*iocose de academicis*) nos in diem vivimus; quodcumque nostros animos -e percussit, id dicimus. AVG. c. acad. 2, 9, 23 *academici* fecerunt in animo *meo* quandam -em, ut ab eorum verbo nondum recedam, quod homo verum invenire non possit. 2, 10, 24 de -e academicorum. 3, 6, 13 de -e humanae vitae (*sc. quid in ea probabile sit*). **2** *quae bona, proba esse iudicantur*: AVG. serm. 170, 7 cum *quis* vixerit ... innocenter secundum -em existimationis humanae. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 163 -e ... et ea mediocritate laudum, quae naturis debetur, etiam in nascentibus ... servata (*cf. 162* bonum esse opus dei in nascente). *loco dubio*: AVG. in psalm. 58, serm. 2, 1 l. 22 -e sanctorum morum (probitate *var. l.*).

probābiliter *v.* probabilis. *Bk.*

⁎**probāmentum,** -ī *n.* *a* probare. *legitur in oratione soluta inde a* VET. LAT. *et script. saec. IV ex.* (*saepius apud* RVFIN.).

1 *vi activa i. q. quod probat* (*actio probandi fort. hic illic sub 1b; meton. de probante p. 1451, 22. accedit gen. obi. l. 65. 67. p. 1451, 9. 24. al., subi. p. 1451, 19, explic. p. 1451, 3. 29, praepos.* super *p. 1451, 19*): **a** *cum demonstratur, affirmatur aliquid; respiciuntur potius*: α *signa, indicia*: VET. LAT. II Cor. 13, 3 (Rufin. Adamant. 5, 6. *al.*) -um quaeritis eius, qui in me loquitur Christus (*gr.* δοκιμήν, *cod. 64. al.* probationem, *75. al. et Vulg.* experimentum). CLAVD. DON. Aen. 5, 640 p. 497, 16 concurrunt -a fidei et veritatis supplementa non desunt. PS. CHRYSOST. hom. I 936^{B} (*Christus ad Iudaeos*) necdum vobis -a deitatis meae ostenderam (*cf. Migne gr. 55, 588* ἀπόδειξιν). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 19, 4 p. 378^{D} ˌomnia, quae sunt irrationabilium -a causarumˌ, per malum (malae *trad.*) mentis usum rationabilium vitia sunt effecta mortalium (ˌ ˌ *gr.* πάντα τῆς κτηνώδους ἀλογίας ἀφορμηθέντα). PASS. Caecil. 2 suae salutis -a per eos, qui vere sunt salvati, recognoscet *animus* (*antea*: indicia). *al.* *explicatur struct. verbali*: ANON. in II Cor. 24 F -um hoc ... magnum erat, si vi-

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

derent *eqs.* (MART. CAP. 6, 592 quod [*sc. terram planam esse*] magis indubitabilis -i fiet, si *eqs.*). OP. imperf. in Matth. 30 p. 787 non credere verbis eius *Christi* ..., nisi signorum ostenderit -a. PS. SORAN. quaest. med. 130 dicit *Hippocrates* (*cf. Galen. def. 203*) ... -um *hemitritaei* de ipso *aegroto*, quia nullam horam quietam habet. β *testimonia, documenta: e libris prolata*: PS. MAR. VICTORIN. phys. 18 siquis per infirmitatem animi sui ... -is istis non credit (*sc. sacrae script. ut*: PELAG. frg. Migne suppl. 1, 1554. RVFIN. apol. Orig. 1 p. 552[B] omnibus adhibitis -is ex scripturis sanctis. hist. 7, 24, 2 dogmatis ⌞-a ... adserere⌟ [*gr. κρατύνειν*]. VIGIL. THAPS. c. Arian. 1, 15 haec tam firma tamque robustissima de divinis auctoritatibus elicita -a [*cf. ibid.* probationum testimoniis, *1, 16* documentis]. *al.*). EPIST. pontif. 885 Conc.[S] IV 2 p. 209, 15 cuius rei -a ex patrum traditionibus consecuntur. VIRG. gramm. epist. 3, 11, 3 exempla proferre, quibus sententiae tuae manifestum ostendas -um. *quaelibet* (*usu fere forensi*): EVAGR. vita Anton. 65 p. 935 cum deessent -a fallacibus *daemonibus, qui Antonium accusabant* (*cf. gr. p. 936[A] μὴ ἐλεγχόντων, Vita Anton. 65 p. 70, 23* non probantibus). CLAVD. DON. Aen. 2, 430 p. 207, 27 (*l. 24 sq.* nullis ... testibus adprobare) quod deficientibus -is adseritur. COD. Theod. 13, 6, 10, 1 quem non personae alicuius super navicularia functione -a confutara⟨n⟩t. EPIST. pontif. 761 Schwartz p. 154, 19 convicia sunt ista, non *criminum* -a (CASSIOD. Ios. antiq. 17, 106 p. 488 *accusator Antipatri* congregabat undique criminis -a [*gr. ἀπόδειξιν*]). *al.*

b *cum examinatur, temptatur aliquid* (*cf. 2*): PS. PACIAN. sim. carn. p. 125, 14 id (*sc. de carne domini dicere*) carnis ipsius -a desiderant (*cf. p. 118, 1* quam *carnem Christus* habuit, est quaerendum). HIER. in Is. 10, 32, 9 l. 33 (*cf. vol. X 1, 160, 26*) *voce hebr. 'been' significatur* -um et firmitas. RVFIN. hist. 7, 22, 6 *tribulationes Christianorum* exercitia quaedam virtutis et fidei -a ducuntur (*gr. δοκίμιον. cf.* PS. AVG. quaest. test. 118, 6 in his ... laudibus [*sc. Iob 1, 8*] nulla -a tribulationum fuerunt). SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 476 periculum: -um (*cf. Schol. Ter. p. 103, 13* probationem vel experimentum, *Don. Ter. Andr. 565* temptamentum). GLOSS. V 413, 32 experimento: -o (*spectat ad Bened. reg. 59, 6* quod e. didicimus). *meton. de ipso arbitro*: CHRYSOST. ad neoph. vers. W 8 quando is, qui pro nobis animam suam posuit, ipse ⌞sit -um iudiciumque⌟ certaminis *martyrum* (⌞ ⌟ *gr. κρίνῃ, vers. B* diiudicat).

2 *vi passiva i. q. pronuntiatum probandum, sc. technice in philos. pro gr. ἀξίωμα* (*cui voci resp.* propositio *Boeth. top. Arist. 110a38. al.*): BOETH. elench. soph. 179b14 oportet earum, quae secundum idem sunt, orationum eandem esse correctionem; haec autem non erit, si quis non in nosse (*ut 'si Coriscum cognosco, ignoro autem venientem'*), sed in esse ... idem -um accipiat, ut 'si hic est pater, est autem tuus'. *Vestergaard.*

probandus *v.* probo.

?**probata** *n. plur., πρόβατα.* *i. pecudes*: PLIN. nat. 7, 16 familias quasdam effascinantium *tradunt* Isigonus et Nymphodorus (*Frg. Gr. Hist. 572 F 13*), quorum laudatione intereant -a, arescant arbores (*sunt qui coni.* prata, *sed cf. Gell. 9, 4, 8* pecudes; *tamen mirum vid. Plinium ab auctoribus suis mutuatum esse vocem sermonis communis*; pycta *7, 152 et* pallaca *35, 86 conferunt viri docti*).

probātē *v.* probo.

probaticus, -a, -um, *προβατικός.* *scribitur* prova- *e. g. cod. S* EVCHER. instr. 2 p. 153, 7. *forma gr. -ή* HIER. *l. 63.*

i. q. pecuarius (sed cum probare *coniungitur l. 58); non occurrit nisi in appellatione*: **1** *portae vel piscinae cuiusdam Hierosolymorum* (*ad rem v. Jeremias, Die Wiederentdeckung von Bethesda, 1949*): porta -a: VET. LAT. II Esdr. 3, 31 (cod. 123) usque ad p. -am (*item* 12, 38 *ibid., cf. l. 59; Vulg.* p. gregis. *huc spectat* BACHIAR. repar. laps. 18 p. 1056[B] [*inde* PS. EPHR. paenit. p. 635], *qui per tropologiam intellegit* auditum, per quem ... comprobamus *quae audiuntur*). piscina (natatoria *l. 61*) -a: VET. LAT. II Esdr. 3, 1 (cod. 123) aedificaverunt portam ⌞p.⌟ -am (⌞ ⌟ *contra gr. insertum sec.* Ioh. 5, 2 *infra? cf. l. 55*). Ioh. 5, 2 (cod. 2, *sim.* 15) est ... Hierosolymis -a natatoria (-a p. *cod. 15*), quae dicitur hebreice Bezatha (*cod. 3. al.* est ... H. in inferiorem partem natatoria p.; *cf. l. 67. explicat* HIER. sit. et nom. p. 59 l. 22 [*inde* EVCHER. instr. 2 p. 153, 7] quae *p.* vocabatur *-ή* [-a *Eucher. et var. l. Hier.*], et a nobis interpretari potest pecualis; ... nam hostias in eo *lacu* lavari ... solitas ferunt). ITIN. Theod. 8 CASSIOD. in psalm. 25 l. 209. *fem. pro subst.* (*de porta?*): VET. LAT. Ioh. 5, 2 (cod. 6. *al.* = VVLG.) est ... super -a piscina, quae cognominatur ... Bethsaida (cod. 13 in -a, *gr. ἐπὶ τῇ -ῇ κολυμβήθρα* [*vel -θρα*] *ἡ ἐπιλεγομένη κτλ.* [*v. app. crit.*]. *cf. l. 61*). **2** *verbenae herbae*: PLIN. phys. Bamb. 83, 8 herba berbenam, quam Graeci dicunt -am (*cf. Marcell. med. 23, 43* [*in eodem remedio*] hieram botanen, quae verbena appellatur. *nomen herbae* -a *alibi gr. non legitur, sed cf.* probation *infra et προβαταία*). *Bk.*

※**probātio**, -ōnis *f.* *a* probare (*item* PROB. inst. gramm. IV 161, 34). *scribitur* -vat- *hic illic manu pr. cod. F* DIG. *e. g.* 4, 2, 23 pr. 28, 5, 63, 1, *ceterum* GLOSS. Paul. l. 1230. *al.* *abbreviatur* prob FAST. ann. Iul. Sabin. Sept. 14 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 52). *al.* (*v. ibid. p. 510*). *producitur prima syllaba* ORIENT. carm. app. 3, 127. *de notione*: GLOSS. -o: *ἐπίδειξις. ἀπόδειξις, δοκιμασία, ἔλεγχος.* -es: *δόξαι φιλοσόφων. sim. al., v. et p. 1454, 4.* *legitur inde a* CIC., VARRONE, VITR., LABEONE, SEN. *utroque; frequentat maxime* QVINT. (*fere 150[ies]*), *ceterum* TERT., *iuris consulti, const. imp.; in versu non nisi l. 2 et* COMM. instr. 1, 22, 10; *in contextu gr. sed litteris lat. gen.* -nos SCHOL. Basilic. 48, 1, 16.

i. q. actio probandi vel status probatus (*metonymice p. 1453, 26. 1454, 66 et saepe sub IIA*): **I** *cum respectu examinandi vel approbandi, sc. probatur, quod temptatur vel quod bonum, gratum esse iudicatur* (*opp.* improbatio *l. 45* [*cf. l. 18*], reprobatio *l. 74, coniungitur vel variat in contextu cum* examen *l. 53,* experimentum *l. 47. 62. al.* [*cf. e. g. p. 1453, 14 et* experimentorum -o CAEL. AVR. acut. 2, 9, 43], expertio *l. 42,* temptatio *l. 27. p. 1453, 10. al.*): **A** *usu communi*: **1** *probant qui potestate et auctoritate praediti sunt*: **a** *in re publica*: CIC. Verr. II 1, 142 (*ad praetorem*) -o futura est tua (*operis publici ut*: II 1, 143 [*antea*: ne vitiosum opus fieret]. Font. 17 falsum est ... pretium datum *esse* ... ob -em, cum multa improbata sint. *cf. l. 45*). off. 1, 144 in athletarum -e. FAST. ann. Iul. Sabin. Sept. 14 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 52) ⟨equo⟩rum -o (*al., v. vol. V 2, 733, 82 sqq.; cf.* proba *p. 1445, 16*). PARIS 2, 2, 9 equitum -e ([*Val. Max.* equites idibus Iuliis Q. Fabius transvehi instituit]. PHILOCAL. fast. Iul. 15 [Inscr. Ital. XIII 2 p. 251] e. Romanorum -o). COD. Theod. 12, 12, 12 pr. provincialium ... desideria ... *praefectis* solis agnoscere ... permittimus, nobis -em ac iudicium reservamus. CASSIOD. hist. 4, 30, 2 licet brevi tempore humana fuerit -e summissus *episcopus Athanasius* (*Socrat. 2, 23 p. 255, 17 δοκιμασίᾳ*). **b** *in ecclesia*: *probantur monachi*: CASSIAN. inst. 4, 6 donec ... *novicii cuiusdam* virtutem diversis temptationibus ac -bus ... agnoscant (*cf.* REGVLA mag. 90, 3 ad -em gravia proponantur. 90, 82 in ... -is anno). REGVLA mag. 7, 36 sine maiorum -bus sub proprio arbitrio militantes *monachi. al.* *probantur varii*: CONC.[S] II 2, 1 p. 46, 13 parare celerem et deliberatam a sancta synodo -em (*sim.* II 3, 1 p. 47, 17, *gr. II 1, 1 p. 72, 20 δοκιμασίαν*). II 3, 3 p. 95, 15 pauperes ..., cum proficiscuntur sub -e, epistoliis ... commendari decrevimus (*gr. II 1, 2 p. 160, 22 μετὰ δοκιμασίας*). CANON. Turner I p. 133 rec. III episcopus cum -e ei *morituro* oblationem tradat (*sim.* rec. V *et* VIII p. 220 sq., *ceterum v. supra p. 1450, 33*). EPIST. pontif. 874 Arel. 31 ad officium sacerdotale ante -em temere promoveri. *al.*

2 *probant quilibet*: **a** *res varias aut animantes*: VARRO rust. 1, 20, 1 de omnibus quadripedibus prima est -o, qui idonei sint boves, qui arandi causa emuntur. VITR. 3 praef. 3 ad falsam -em (*antea*: a veris iudiciis). 6, 8, 9 omnium operum -es tripertito considerantur, id est fabrili subtilitate et magnificentia et dispositione. 8, 4, 1 expertiones ... et -es eorum *fontium* sic sunt providendae (*cf.* PLIN. nat. 1, 31, 23 -o aquarum [*31, 38* iudicant de salubritate]). LABEO dig. 19, 2, 60, 3 domus facienda locata erat ita, ut -o aut improbatio locatoris ... esset (*cf. l. 16 sq.*). PLIN. nat. 8, 183 victimarum -o in vitulo, ut articulum suffraginis contingat *cauda.* 37, 200 limae -em *ad deprendendas falsas gemmas* (*syn.* experimentum). TEST. (CIL XIII 5708; *aet. Traiani?*) 2, 21 eorum *virorum* ... -o sit earum rerum, quas iussi post mortem meam fieri (*item respicitur testamentum*: EPIST. Secundi [CIL XII 4393] 2, 22 futurae observationis ... -o). GAIVS dig. 40, 2, 25 si tutoris habendi causa pupillus manumittat, -i esse causam Fufidius ait (-i *Mommsen,* -es *F,* probandam *cett.*). PS. CYPR. Iud. incred. 8 p. 129, 7 laboris -em tibi ... committo (*postea*: examine). *al.* *probant qui se exercent in palaestra*: VET. LAT. II Macc. 4, 14 (rec. B) cum -e disci (*gr. πρόσκλησιν, recc. LP* provocationem, *V* exercitiis). **b** *visa sim., sc. technice in philosophia i. q. συγκατάθεσις* (*quae saepius appellatur* assensio *vel* approbatio, *v. vol. II 309, 78 sqq. 851, 17 sqq.*): CIC. ac. 2, 99 *Carneadi* ita placere, tale visum nullum esse, ut perceptio consequeretur, ut autem -o, multa. GELL. 19, 1, 16 (= Epictet. frg. 9 Sch.) -es ..., quas *συγκαταθέσεις* vocant, quibus ... visa noscuntur ac diiudicantur, voluntariae sunt. **c** *merces* (*quaedam vergunt ad IIB, ubi cf. imprimis p. 1454, 70*): PLIN. nat. 1, 13, 3 -o unguenti (*cf. 13, 19* unguenta ... meliora; ... experimentum eorum). 11, 39 sequens -o, ut sit odoratum *mel* (*antea*: primum bonitatis argumentum). 12, 46 in his *nardi fasciculis* -o una, ne sint fragilia ... folia. 12, 70 in plenum ... -o *murrae* est minutis glaebis ... utque fracta candidos ungues habeat (*opp.* secunda bonitas. *ad abl. cf. 12, 69* probatur ... pinguedine). 12, 110 -o eius *aspalathi* in colore rufo *eqs.* *al. apud eundem.*

B *usu christiano respiciuntur fideles probandi* (*fere ab ipso deo; aliter sub A 1b*): **1** *potius de actione temptandi, approbandi*: VET. LAT. II Cor. 8, 2 (cod. 75. *al.*) in multa -e tribulationis (*gr. δοκιμῇ, Vulg.* experimento. *cf.* AVG. in Rom. 46, 3 tribulatio ... accidit ... ad -em vel emendationem. *v. et p. 1453, 12*). Iac. 1, 3 (Aug. serm. 159, 8. *al.* = VVLG.) -o fidei vestrae patientiam operatur ([*gr. τὸ δοκίμιον,* cod. 66 -o vestra]. TERT. fug. 1, 3 persecutionis ... effectus *est* ... -o et reprobatio f. 2, 2 IREN. 4, 16, 5. *al.; cf. p. 1453, 17*). TERT. fug. 2, 8 ex causa -is conceditur ei *dia-*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bolo ius temptationis. paenit. 6, 5 dominum ... paenitentiae -em ... inire (*comparantur mercatores, qui* nummum ... examinant). Cypr. epist. 6, 2, 1 *tormenta* martyras dei ... passionis -e sanctificant (Lvcif. moriend. 2 l. 66). 11, 5, 3 in -bus eius *dei* ... auxilium credentibus *non* defuit. mortal. 12 conflictatio in adversis -o est veritatis. Hil. in psalm. 65, 20 quia ... temptatio -em adfert, examinantur credentes non ad cognitionem dei, sed ad sui -em. Ps. Hil. libell. 10 p. 83, 2 in die -is non gravatur compedibus facultatum *pauper.* Vigil. Trid. ad Simplic. 3 l. 56 comes in -bus fidus *erat Alexander martyr.* Avg. quaest. hept. 2, 58 (*ad exod. 16, 4* ut temptem *populum*) temptatio ista -o est, non ad peccatum seductio. *al.* **2** *potius de statu probato iustorum*: Vet. Lat. Rom. 5, 4 (cod. 75, *item fere* Vvlg.) tribulatio patientiam operatur, patientia autem -em, -o autem spem (*gr.* δοκιμήν). II Cor. 2, 9 (cod. 64. *al.*) ut cognoscam -em vestram, si ... obaudientes estis (*gr.* δοκιμήν, *cod. 75. al.* expedimentum, *Vulg.* experimentum). Phil. 2, 22 (Ambrosiast.) -em ... eius *Timothei* nostis, quod ... servivit in euangelium (*gr.* δοκιμήν, *Vulg.* experimentum). I Petr. 1, 7 (cod. 53. *al.*) ut -o fidei vestrae multo praetiosior auro ... inveniatur ([*gr.* τὸ δοκίμιον, *Vulg.* probatum]. Hil. in psalm. 128, 5 haec vera f. -o est, ut *adversarii numquam* ... praepotentes sint *fidelium. al.; cf. p. 1452, 73*). IV Esdr. 16, 74 parebit -o electorum meorum ut aurum, quod probatur ab igne (*cf. l. 17*). Tert. virg. vel. 13, 5 gloria ... inlicitum est eis, quorum -o in omni humiliatione constat. Cassian. inst. 6, 20 hic est integritatis finis ac perfecta -o, si quiescentibus nobis titillatio voluptatis nulla subrepserit (*nisi ad IIB*). Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 151, 5 (*ad* Rom. 5, 4 *supra*) est ... patientia ... iter ad bonam -em (*Rustic.* professionem; *gr. I 1, 2 p. 100, 18* εὐδοκίμησιν). *al.* *metonymice et collective de numero probatorum*: Veran. Migne 72, 702^{A} utilior est ... in ecclesia paucorum bonorum electa -o quam erraticae multitudinis praesentia conglobata.

II *cum respectu demonstrandi, confirmandi, sc. probatur aliquid ita esse, verum esse*: **A** *ratiocinatione, argumentatione, documentis scriptis* (*saepe metonymice de ipso argumento, quo aliquid demonstratur; opp.* assertio *p. 1454, 56,* refutatio *p. 1454, 45,* suspicio *l. 63. sim. al.; distinguitur* argumentum *l. 58. p. 1454, 10 et* Evgraph. Ter. Andr. 693 [*voces variant in contextu l. 46 et e. g.* Ps. Qvint. decl. 2, 6], cautio *l. 67,* documentum *l. 70. sim. al.*). *aliter ac sub I accedunt saepe adi., imprimis* aperta Vlp. dig. 4, 2, 23 pr. Mod. dig. 28, 5, 63, 1 Clavd. Don. Aen. 2, 75 p. 157, 21. *al.,* certa *vol. III 919, 76 sq.* (*adde* Filastr. 111, 4. *al.*), difficilis Venvl. dig. 46, 5, 11 Gaivs inst. 2, 151 Lact. inst. 4, 27, 3. *al.,* evidens *vol. V 2, 1036, 53 sqq.,* firma *vol. VI 1, 816, 42 sqq.,* idonea *vol. VII 1, 234, 69* (*adde* Lact. inst. 1, 5, 1 Cod. Theod. 16, 10, 25. *al.*), legitima Pavl. dig. 22, 3, 25 pr. 29, 1, 40 pr. Cod. Iust. 4, 19, 4 (*a. 222*). *al.,* liquida *vol. VII 2, 1487, 16* (*adde* Oros. hist. 3, 8, 7. *al.*), manifesta Qvint. decl. 325, 2 Apvl. met. 10, 6, 3 Call. dig. 49, 14, 3, 3. *et saepe,* necessaria Cod. Iust. 6, 44, 3 pr. (*a. 223*). 7, 16, 17, 2 (*a. 293*). Sacerd. gramm. VI 469, 11. *al.*

1 *in re iudiciaria et usu inde derivato*: **a** *exempla varia* (*selecta inde a* Cels. dig.): Sen. contr. 7 praef. 1 *Albucius* argumenta ... argumentis colligebat et ... omnes -es -bus aliis confirmabat. 7, 3, 6 cum alterum *crimen* probamus, ut id alterius fiat -o (Qvint. decl. 309, 16 quae -o huius c. mei, quis testis? 322, 1. *al.* Tac. hist. 2, 63, 1 Apvl. met. 10, 7, 9. *al.*). Sen. benef. 3, 10, 2 maxima beneficia -em non habent, saepe intra ... conscientiam latent (*i. instrumento carent; postea*: sine teste). Sent. procos. Sard. (CIL X 7852) 16 dilationem -i dari. Qvint. decl. 269, 1 depositum peto; scio hunc esse ordinem -is, ut primum ostendam habuisse pecuniam, quam deponerem. 338, 17 nullum onus -is ad me pertinere (*v. vol. IX 2, 650, 37 sqq.*). *al.* Tac. dial. 39, 3 frequenter -bus et testibus silentium ... indicit *iudex.* ann. 3, 7, 1 quod *Piso* ... subdola mora scelerum -es subverteret. Plin. epist. 6, 31, 5 Caesar excussis -bus centurionem exauctoravit. *al.* Epist. imp. Hadr. dig. 48, 18, 1, 1 *cum reus* aliis argumentis ita -i admovetur, ut *eqs.* Cels. dig. 22, 3, 12 ab utro ... -o eius rei exigenda est? (Venvl. dig. 22, 5, 22 *ut* -o rerum salva sit. Epist. pontif. 349 Migne 20, 757^{B} in -em obiectae rei. *al.*). 22, 3, 17 heredis -o est locum habere legem Falcidiam. Ivlian. dig. 32, 59 quarum *actionum* -o tabulis continetur. Apvl. met. 10, 7, 5 veritatem criminum ... -bus certis instrui (*opp.* suspicionibus). Papin. dig. 22, 3, 3 -o mutatae voluntatis (Vlp. dig. 32, 11, 12). Cod. Iust. 4, 19, 10 (*a. 293*) natales tui ... idoneam -em pro filiae tuae ingenuitate *non* continent. Edict. imp. Constanti (CIL III 12134) 19 ⟨ex manifesti⟩s -bus (pro ra- *lapis*) et cautionibus rite conscripti⟨s⟩ (*gr.* ἀποδείξεων). Lact. mort. pers. 15, 2 *rei* sine ulla -e aut confessione damnati. Cod. Theod. 10, 10, 20 vel impletis -bus vel desertis. 16, 2, 41 *accusatorem* docenda -bus, monstranda documentis ... debere inferre (*in iudicio ecclesiastico ut*: Conc.^{S} II 3, 3 p. 97, 19 sine -e ad accusationem recipi [*gr. II 1, 2 p. 162, 10* ἀδοκιμάστως]. Greg. M. epist. 3, 8 l. 10 canonicis -bus [l. 17. 4, 24 l. 27]. *al.*). Evseb. Gallic. hom. 4, 5 l. 153 remotis ... omnibus -bus, certum est in die illa *iudicii novissimi* ... ipsam sibi animam in cordis speculo demonstrandam (*sim.* 42, 9). *al.* *de ipsa parte iudicii* (*exempla certiora*): Qvint. inst. 6, 4, 7 alios ... ad actiones advocari, alios ad -em. Plin. epist. 2, 11, 18 in tertium diem -es exierunt.

b *in doctrina rhetorum* (*definitur l. 21 et* Sacerd. gramm. VI 468, 30 [*inter tropos*] -o est rei factae vel non factae ratio confirmatione dictionis ad persuasionem deducta): α *vario usu*: Qvint. inst. 3, 5, 3 alia in rhetorice esse, quae -em desiderent, alia quae non desiderent. 5, 10, 8 haec omnia (*sc. enthymema, epichirema, apodixin*) generaliter πίστεις appellant, quod etiam si ... dicere 'fidem' possumus, apertius tamen '-em' interpretabimur. 5, 10, 10 -em, indicium, fidem, adgressionem eiusdem rei nomina facit (*Celsus? Valgius?*). 5, 10, 11 cum sit argumentum ratio -em praestans, qua colligitur aliud per aliud *eqs.* (*cf.* 5, 14, 1 argumentum ..., id est rem, quae -i alterius adhibetur. Sacerd. gramm. VI 469, 11). 5, 14, 5 (*inter quinque partes epichirematos*) adsumptio et eius -o (*sec. Cic. inv. 1, 67* approbatio). *al.* Fortvn. rhet. 2, 29 quae sunt partes -is? propositio, exsecutio eius, conclusio (*cf. e. g. Cic. inv. 1, 67* partes ... argumentationis). Svlp. Vict. rhet. 25 p. 325, 26 -um expetitione *in coniectura* (*al., v. vol. V 2, 1691, 36 sq.*). *al.* -o *est pars orationis* (*quae saepius appellatur* confirmatio, *e. g. Rhet. Her. 1, 3, 4 et l. 23*): Sen. contr. exc. 4, 3, 3 plus *coloris* ... ponere, quam narratio desiderasset, et minus quam -o. Qvint. inst. 3, 9, 1 (*partes generis iudicialis*) prooemium, narratio, -o, refutatio, peroratio. 4, 2, 79 narratio est -is continua propositio, rursus -o narrationi congruens confirmatio. 4, 3, 5 nihil ... tam est consequens quam narrationi -o (*cf. 4, 3, 1* narrationem sequitur confirmatio). *al.* β *de generibus -um* (*cf. l. 50*): Qvint. inst. 5, 1, 1 alias esse -es (propositiones *var. l.*), quas extra dicendi rationem acciperet orator, alias quas ex causa traheret ipse ...; illas ἀτέχνους, id est inartificiales, ⟨has ἐντέχνους, id est artificiales,⟩ vocaverunt ([*sec. Arist. rhet. 1355b35* τῶν δὲ πίστεων αἱ μὲν ἄ. κτλ.]. *al., v. vol. VII 1, 835, 38 sqq.; cf.* Qvint. inst. 6, 4, 4 solis extra artem -bus). 5, 9, 1 omnis ... -o artificialis constat aut signis aut argumentis aut exemplis (Ivl. Vict. rhet. p. 44, 7. *adde l. 26 et cf.* Qvint. inst. 12, 8, 14 artificiale -is genus). 5, 12, 12 altera ex adfirmatione ⌊-o est⌋: 'ego hoc feci' ([⌊ ⌋ *om. cod. A*]. 5, 13, 55 ex adfectibus atque ex a.). 5, 12, 13 illae firmiores ex sua cuique persona -es (7, 2, 15 interim ex persona -o rei petitur. *ibid.* plures in p. -es). *al.* Mar. Victorin. rhet. 2, 4 p. 260, 26 a facto -es. Svlp. Vict. rhet. 25 p. 325, 28 veri simili -e (26 p. 327, 3 v. -o est locus ex re ipsa oblatus, cum verisimiliter reus dicit *eqs.* 27 p. 327, 27. *al.*). *sim. al.*

2 *in philosophia, artibus et vario usu*: Sen. benef. 4, 16, 2 fixum illud est, a quo ... -es nostrae exeunt, honestum ..., quia honestum sit, coli. nat. 1, 4, 1 temptemus alias -es. epist. 83, 8 rerum maximarum -es levissimas et perplexas ..., quae ut sint verae, tamen mendacio similes sunt. 95, 61 (*opp.* admonitionem). *al.* Qvint. inst. 2, 17, 38 haec non opinari, sed propter vim -um scire (*cf.* Lact. epit. praef. 3 in quibus *argumentis et exemplis* lumen est -um). 5, 10, 57 species firmam -em habet generis, infirmam refutationem (*56* ad probandam speciem). 12, 2, 25 adiciunt loco -is, quod *eqs. al.* Svet. Aug. 7, 1 Thurinum cognominatum *Augustum* satis certa -e tradiderim nactus ... imagunculam ... hoc nomine inscriptam. Gell. 15, 9 tit. Caecilius poeta 'frontem' genere virili non poetice, sed cum -e et cum analogia appellavit (*respiciuntur* veterum auctoritates *ibid. 4*). Ps. Apvl. herm. 12 p. 277 -o ..., quae dicitur 'per impossibile' (*de genere syllogismi*). Tert. nat. 2, 8, 3 cum ... *dei paganorum* excidant -i verae divinitatis. carn. 8 l. 3 ad -em carnis humanae in Christo per defensionem nativitatis. Cypr. epist. 55, 27, 2 cum constet de ⌊apostolica -e⌋ moechos ... idolatras esse (⌊ ⌋ *i. testimonio Eph. 5, 5*). Novatian. trin. 11, 4 -o ... ex infirmitatibus Christi illuc proficit, ut homo ... comprobetur. Ps. Varro sent. 71 (*opp.* simplex ... assertio). Prob. inst. gramm. IV 105, 38 hac de causa, quoniam *eqs.*; item et alia -o, qua docentur *eqs.* (*sim.* 108, 5. 112, 21. *al.*). Rvfin. hist. 5, 13, 4 *haeretici* absque ullis hoc -bus confirmantes (*gr.* ἀναποδείκτως). Cassiod. inst. 1, 1, 4 quaestiones *difficillimas* ... necessaria nimis et syllogistica -e declaravit *Augustinus.* *al.* -es *geometricae, quae simul spectant ad B*: Qvint. inst. 1, 10, 38 -um, quae sunt potentissimae, γραμμικαὶ ἀποδείξεις vulgo dicuntur. 1, 10, 49 *quasdam* quaestiones ... linearibus illis -bus solvi solere. Chalc. comm. 11 geometricis ... -bus. 355 certas et inexpugnabiles ... -es.

B *ipsa specie, ipso facto sim.* (*exempla potiora, cf. l. 60. p. 1453, 22; quaedam vergunt in vim meton. q. e. signum, e. g. p. 1455, 11*): Plin. nat. 2, 5 *mundum in speciem globi formatum esse* argumenta rerum docent, non solum, quia *eqs.,* sed oculorum quoque -e (Evstath. Basil. hex. 3, 10, 1. *cf.* Plin. nat. 2, 7 terrenorum argumentis ..., praeterea visus -e). 19, 46 (*antea*: adulteratur) -o sinceri *laserpicii* prima in colore modice rufo *eqs.* (21, 32 -o s. *croci,* si imposita manu crepitet ...; altera -o, si *eqs.; cf.* 32, 27 inter -es falsi *castorei. de* -e *mercium v. et p. 1455, 9, cf. 1452, 61*). *al.* Qvint. inst. 9, 4, 15 (*9 compositionem* valere ... plurimum) hac sumus -e contenti, quod in scribendo, quae se nobis solutiora obtulerunt, componimus. Vet. Lat. II Cor. 13, 3 (cod. 64. *al.*) -em quaeritis eius, qui in me loquitur Christus (*v.*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1450, 66; *explicat* AMBROSIAST. ut ... intellegatur esse fidae auctoritatis). TERT. coron. 15, 4 numquam coronatur *miles Mithrae,* idque in signum habet ad -em sui. pudic. 22 p. 272, 28 dominus ... de potestatis suae -e curavit (*Marc. 2, 10* ut ... sciatis *eqs.*). CYPR. Demetr. 3 occasum sui rerum labentium -e testatur *mundus.* epist. 51, 2, 1 exempli sui fide et -e. NOVATIAN. trin. 18, 14 cuius *Abrahae* filiorum pedes ad -em, quod ipse esset, abluit *Christus.* AMBROSIAST. in II Cor. 8, 7 haec est ... -o emendationis eorum, si prompti sint ad ministerium. DIOSC. 1, 12 p. 10, 29 haec est ... -o c i n a m o m i, si *eqs.* ([*cf. gr. 1, 14, 1* ἡ τοῦ ἀρίστου κρίσις]. p. 10, 34 [*gr. 1, 14, 2* δοκιμασία]). EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 2 (*de creatione arborum*) singula cum sui proprietate surgebant, alterum ab altero manifestissima -e discretum (*gr.* διαφοραῖς). *al.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *structurae indicantes*: **a** *quid probetur: gen. obi. passim inde a* CIC., *pron. poss. pro gen. p. 1453, 13; praepos.* de MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 22 THEOD. MOPS. in Eph. 1, 6. *al., cf. iam* VARRO *p. 1452, 39,* pro *p. 1453, 65 et* NOVELL. Iust. 117, 2, *cf.* in *e. g. p. 1452, 46; acc. c. inf.* (*ad locutionem* -o est) *p. 1453, 61 et* PS. APVL. herm. 12 p. 277 EVGRAPH. Ter. Andr. 838; *enunt. secund., sc. interrog. p. 1452, 39 et* VENVL. dig. 46, 5, 11 TERT. nat. 2, 4, 4 PROB. inst. gramm. IV 129, 6, quod *l. 6* (*cf. versionem pravam* NOVELL. Iust. 84, 1, 2 -o erat eo quod [*gr.* ἀπόδειξις ἦν τοῦ κτλ.]). **b** *quid (quis) probet: gen. subi. l. 4. p. 1452, 47. 1454, 68. al., adi. pro gen. p. 1454, 53; v. etiam l. 26. 38.* **c** *experimentum, argumentum sim., quo quid probetur (prope accedit ad b): praepos.* ab *p. 1454, 34,* de LACT. inst. 1, 5, 1, ex *p. 1454, 31 sqq. 54,* in *p. 1452, 67. 1454, 34. 70 et* PLIN. nat. 36, 155, per *p. 1454, 50; abl. nudus p. 1452, 65; gen. respectus (nisi trahas ad b) p. 1452, 54. 70. al.; enunt. secund., sc.* quod *p. 1453, 15,* si *l. 9. p. 1454, 71* (*cf. p. 1453, 13. 23*), ut (ne) *p. 1452, 46. 63 sq. 1453, 18 et* PLIN. nat. 12, 106. *al.* **d** *gradus bonitatis approbatae per locut. adv.* in plenum *p. 1452, 65* (*cf. adi. p. 1452, 63*).

2 *iuncturae verbales potiores* (*adi. v. sub IIA*): -em adferre QVINT. inst. 5, 10, 44. COD. Iust. 4, 20, 7 (*a. 293*). HIL. in psalm. 65, 20. *al.,* adhibere QVINT. inst. 2, 10, 8. COD. Iust. 7, 19, 6 (*a. 293*). 7, 33, 9 (*a. 294*), dare EPIST. imp. Aur. dig. 22, 3, 29 pr. MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 13 LEX Sal. Merov. 76. *al.,* desiderare SEN. epist. 95, 61 QVINT. inst. 3, 5, 3. 3, 7, 4 decl. 312, 9. *al.,* exigere SEN. epist. 95, 61 CELS. dig. 22, 3, 11 sq. VLP. dig. 22, 3, 18 pr. *al.,* habere SEN. benef. 3, 10, 2 QVINT. inst. 5, 10, 57 GAIVS dig. 20, 1, 4. *et saepe,* praestare QVINT. inst. 5, 10, 11 PAVL. dig. 22, 3, 5, 1. 22, 3, 25 pr. PS. CYPR. rebapt. 8. *al.* -o est *alicuius p. 1452, 16. 45. 1453, 61. al.,* incumbit *alicui* SCAEV. dig. 37, 10, 14 PAPIN. dig. 22, 3, 3 VLP. dig. 27, 8, 1, 13. *al.* sufficere ad -em CALL. dig. 11, 1, 1, 1 TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 447, 1. *al.* *coniungitur cum verbis eiusdem stirpis*: -bus approbare GAIVS dig. 36, 1, 65, 4 VLP. dig. 40, 9, 14, 5 PAVL. dig. 22, 3, 25 pr., comprobare COD. Iust. 2, 3, 17 (*a. 286*). CONSVLT. Zacch. 2, 5, 1, probare COD. Iust. 3, 37, 4 pr. (*a. 294*). 4, 21, 11 (*a. 294*). Theod. 11, 36, 4; -es improbare CONSVLT. Zacch. 2, 5, 1.

deriv.: cf. probativus. *Hajdú.*

probatīon *n.,* προβάτειον. *nomen herbae*: PS. APVL. herb. 1 l. 69 *plantago* a Graecis dicitur arnoglossa, alii arnion, alii -on (*inde* GLOSS. III 573, 50 probacion i(d est) plantago. *cf. et* DIOSC. gr. Vind. 2, 126 οἱ δὲ προβάτειον).

probātīvus, -a, -um. *a* probatio *vel a* probare. *i. q. ad probationem pertinens, ad probandum aptus*: QVINT. decl. 299, 1 speciales quaestiones, utrum lex ... parricidam prohibeat sepeliri, an ille parricida fuerit; in hoc -ae duae, altera pathetice, altera pragmatice, id est adfectus et iuris quaestiones. *Bk.*

probātor, -ōris *m.* *a* probare (*item* PROB. inst. gramm. IV 161, 34). *de notis* pr *et* pro *v. p. 1456, 27 sqq.* *legitur paucis locis apud* CIC. (*bis*), OV. (*semel*) *et inde ab* APVL.

i. qui probat (*fere de hominibus, sed de deo, Christo p. 1456, 3. 35. al., daemonio l. 67, somno p. 1456, 48; indicatur quod probatur per gen. saepe, acc. [struct. quasi verbali] p. 1456, 10, pron. poss. p. 1456, 39 [cf. praepos. p. 1456, 2. 11], cui quid probatur per dat. p. 1456, 37; figura etymol.* -r probat *p. 1456, 23. 27*): **1** *notione communi -r est*: **a** *qui laudat, approbat* (*cf. p. 1456, 18*): CIC. Caecin. 85 huius rationis (*sc. causam agendi sim.*) non modo non inventorem, sed ne -em quidem esse me. Phil. 2, 29 quid ... interest inter suasorem facti et -em? (*opp.* qui ... improbarit). OV. Pont. 2, 2, 104 ingenii *mei* ... saepe -r eras. APVL. Socr. 16 p. 156 (*de daemonio*) malorum improbator, bonorum -r. SYMM. epist. 1, 31, 1 (*ad Ausonium*) si plura de te praedicem, videbor ... magis imitator tui esse alloquii (*sc. quo me laudavisti*) quam -r. MACEDON. Aug. epist. 152, 2 non minus auctorem quam -em teneri in omnibus, quae peccantur (*inde* AVG. epist. 153, 1). CARM. cod. Petav. 14, 11 (*de mortuo*) servator recti semperque -r honesti.

b *qui examinat, iudicat, temptat* (*cf. p. 1456, 40. 50*): **α** *homines et res ad eos pertinentes*: Ⓘ *c. respectu morum sim.* (*usu christ. praeter* APVL.): *de hominibus*: APVL. apol. 16, 11 tibi umbra ignobilitatis a -e obstitit (*i. fere -em a te prohibuit*). VVLG. Ier. 6, 27 (*deus ad Ier.*) -em dedi te in populo meo robustum (*quasi in examinanda massa argenti, cf.* HIER. *ad l.*). *de deo* (*vix agnoscas* TERT. *supra p. 392, 24*): IREN. 3, 25, 2 *si deus bonus Marcionis* non et -r *sit eorum,* in quos immittat bonitatem. 3, 25, 3 quemadmodum ... sapientem dicunt patrem omnium, si non et iudiciale ei adsignent? si enim sapiens, et -r est; -i (probari *cod. unus*) autem subest iudiciale. HIER. psalt. sec. Hebr. 7, 10 -r cordis et renum (*Vulg.* scrutans. *cf.* VVLG. Ier. 20, 12 domine exercituum, -r iusti, qui vides renes et cor [*in simili contextu e. g. 17, 10* scrutans ... et probans]. PS. VIGIL. THAPS. trin. 6, 20 *ignis natus est Christus* quasi conflator auri et argenti, ut ⌞corda⌟ iustorum -r sit [⌞ ⌟ cordium *rec. II,* circa corda *cod. O*]). SALV. gub. 1, 36 deus ... est et inspector ... et -r ...; -r *est,* quia *electum quemque* temptare asperis voluit. Ⓘⓘ *vario respectu*: DON. Ter. Eun. 565, 2 ('elegans formarum spectator') spectator: -r, ut 'pecuniae spectatores' dicuntur. AMM. 24, 5, 11 inter primos dimicans *Iulianus fuit* ... spectator -rque gestorum. SCHOL. Hor. ars 345 'Sosiis', id est bibliopolis; alii emendatores et -es carminum volunt intellegi. BOETH. arithm. praef. 4 laboris mei primitias doctissimo iudicio consecrabis et non maiore censebitur auctor merito quam -r (*ad 1a trahit Guillaumin, 1995*).

β *nummos, materiem* (*in imag.* HIER.; *cf. l. 14. huc traham* GLOSS. δοκιμαστής [*quod* III 201, 27. 271, 30 *exhibent in capite* περὶ τεχνιτῶν]): INSCR. Dessau 8720 (*a. 206; in marmore e Graecia Romam advecto*) Epictetus Augus⟨ti lib⟩(ertus)⟩ -r pro⟨bavit⟩ *eqs.* HIER. in Zach. 4, 8 l. 203 (*in imag.*) ut ... dominus verus -r et χωνευτής ab auro et argento bonorum operum aes vitiorum plumbumque secernat (*cf. l. 2. 10 et usum proprium, si recte legitur et solvitur*: INSCR. Moes. Sup. I 165 [*in massa plumbea*] i(ustum) p(robavit) Aur(elianus?) pr(obator), Aug(usti) *servus* [*vix* pr(ocurator) Aug.]. *addas fort.* INSCR. Dac. III 4, 320 [*in latere aureo; saec. IV ex.*] Fl(avius) Flavianus pro(bator) sig(navit) ad digma [pro(bavi) sig(navi) *ed.,* pro(curator) *Mommsen, Zeitschr. Numism. 16, 1889, 354*]). CONC.[S] IV 1 p. 96, 29 solidorum -es imitari festinantes illa quidem, quae sunt ... reproba dogmata, reprobamus.

c *qui testificatur, demonstrat, confirmat (sc. sive probitatem sive veritatem)*: *ipsa actione, re* (*cf. l. 50*): TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 6 quem se praestat *Christus, cuius adventus calamitatibus praenuntiatur*? destructorem an -em creatoris? AVG. serm. 15A, 6 permisit temptatorem (*i. diabolum*) -r, -r autem non sibi, sed nobis, ut nobis manifestaret, quid imitari debeamus (*cf. p. 1470, 46*). serm. 113A, 12 coll. Morin p. 153, 7 si malus vult perseverare in malo, non est socius tuus, sed erit -r tuus (*postea*: tolerando malum probaris bonus. *an colore examinandi ad b?*). *verbis*: COLLECT. Arian. c. haer. 2 *quaedam* non nostro argumento ..., sed divinis scribturis ... docemus, habentes ... Paulum apostolum praedicatorem et -em (*affertur Eph. 1, 19 sq.*). TRACT. in Luc. 1, 6 a foris bonum testimonium, ab intus praeclaram laudem habebant *Zaccharias et Elisabeth,* qui -em evidentissimum d(omi)n(u)m possidebant (*antea*: teste d(omi)no). IVLIAN. in Iob 5, 1 vide, utrum dictorum tuorum -r accedat.

?2 notione (sec. veriloquium verbi primitivi) deflexa -r est, qui probum reddit: TERT. anim. 43, 7 (*de somno*) recreatorem corporum, redintegratorem virium, -em valetudinum *eqs.* (prolatorem *vel* prorogatorem *coni. Latinius; alii locum trahunt ad 1b vel c*).

probātōrius, -a, -um *a* probare. *legitur inde a saec. V* (*contempto testimonio l. 72*). [*e coni. vix apta* INSCR. Année Épigr. 1980 n. 961 (*Mauret. Caes.; saec. I?*).]

i. q. ad probandum pertinens, sc. de eo quo quid probatur: **1** *temptatione, experimento*: AVG. serm. 113A, 4 coll. Morin p. 145, 7 flagellum aut emendatorium aut -um (*postea*: probatur ... fides, qua tolerantia *quis* ... sub *dei* flagello ... permaneat).

2 *approbatione, confirmatione, i. non nisi technice pro subst. de epistula e scriniis ipsius imperatoris (regis l. 75 sq.) emissa, qua quis in numerum officialium (militum l. 69. 71) adsciscitur* (*ad rem v. Enßlin, RE XXIII 39 sq.*): **a** *fem.* -a (*abiit in sermonem gr.* πρωβατωρία [*vel* πρι-, *cf.* 2. privatorius; *vix addas p. 1388, 62*]): COD. Theod. 8, 7 rubr. de diversis officiis et apparitoribus et -is eorum (*item c. gen. militantium l. 71. p. 1457, 1 et e. g.* COD. Iust. 12, 59, 10, 3 [*a. 457/474*] -ae agentium in rebus). 8, 7, 21 nemo ... ad *praefecti praetorio* ... admittatur officium, nisi eum e m i s s a ex s a c r i s s c r i n i i s -a consecrarit (8, 7, 22 sq.). COD. Iust. 12, 20, 3, 2 (*a. 457/474*) nemo ... s i n e divali -a, quam codices *scrinii nostri* ... debeant inserendam accipere, ... stipendiis *agentium in rebus* ... potiatur (12, 35, 17 pr. [*a. 472?*] in ... numero equitum ... s. nostri numinis sacra -a sociari. 12, 59, 10 pr. [*a. 457/474*]. *al.*). 12, 35, 17 pr. (*a. 472?*) consuetudine ... antiquata, quae ducibus -as militum facere ... tribuebat. 12, 57, 2 pr. (*a. 358*) nullus iudicum quemquam ⌞sine sacra -a⌟ probare audeat ([⌞ ⌟ *om. Cod. Theod. 8, 7, 7*]. 12, 59, 9 pr. [*a. 470?*] ex authenticis ... s. -is manu nostra subscriptis [*opp.* solis auctoritatibus vel s. litterarum exemplaribus]. *al.*). LEX Burg. Rom. 30, 1 per principes *quidam* apparitorum officii -a ordina-

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tus. CASSIOD. var. 7, 43 tit. formula -ae chartariorum (*in ipsa epist.*: ut ... documentis laudabilibus approberis). NOVELL. Iust. 24, 1 p. 190, 9 ex -is hinc competentibus facto officio (*sim.* 24, 4 p. 193, 11, *gr. utrobique* ἐκ -ῶν). *al.* (*in* COD. *et* NOVELL. Iust.). ?**b** *neutr. plur.* -a: NOVELL. Iust. 27, 1 *administrationem* uno utentem officio comitiano appellando et accipientem -a[m] militiae a sacro libellorum scrinio (*ita edd. sec. plur. gr.; maluerimus*: accipiente[m], *sc. officio*, -am, *cf. enim gr.* ἀρχὴν ... χρωμένην τάξει ... κομιζομένῃ [-ην *var. l.*] τὰ σύμβολα κτλ.). *Hays.*

probātum, probātus *v.* probo. **probē** *v.* probus.

?**probellātor:** pugnator GLOSS. *corruptum; exspectes* -r: ⟨pro⟩pugnator, *ut explicetur compos. a* pro *et* bellator, *nisi intellegas* pro 'bellator' p., *sc. usurpatur*; proeliator: p. *Heraeus.*

probellis NOT. Tir. 23, 54ª. *additamentum cod. Vat. et ed. Gruteri ad continuandam seriem fictum* (*antecedunt* inbellis, rebellis), *nisi latet* perduellis; *v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 62.*

probeo *v.* prohibeo. **prober** *v.* probrum.

prōbibo, -ere. *a* pro *et* bibere. GLOSS. II 420, 4 προπίνω: propino, -o. *falso trad.* (*vel ed.*) -ere *pro* prohibere VET. LAT. act. 11, 17 (Ps. Cypr. rebapt. 2). *Bk.*

probitās, -ātis *f.* *a* probus. *de scriptura* prov- *v. infra p. 1459, 26.* NOT. Tir. 19, 96. *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 14 pudor. rubor. verecundia. -s. modestia. continentia (*sim.* p. 440, 12). GLOSS. εὐδοκιμία. probata sapientia. iustitia, bonitas. -em: honestatem. IV 420, 27 -s: sanctitas, relegio (*pro* reli-; sanctitate legis *var. l., cf.* GLOSS.ᴸ Corp. P 732 -s: sanctitas legis). *sim. al.* *legitur non nisi sing. inde a* PACVV., CIC. (*plus 40ies*), CASS., *inscr. p. 1458, 57,* SALL., OV. [*vix recte trad.* GRILL. rhet. frg. Courc. l. 34 -e (*fort. legas* pro pravitate, *opp. enim ibid. l. 35* pro virtute. *cf. p. 1458, 25*).]

i. q. status vel qualitas proba (*cum acumine quodam de malis p. 1458, 6. 1459, 9; meton. de eo, qui -e insignis est, p. 1459, 11* [*cf. l. 55*]): **I** *animantium* (*et rerum ad eos pertinentium, e. g.* animi MART. 11, 103, 1 COD. Theod. 2, 17, 1 pr., morum LAVD. Turiae 1, 1 [*si recte suppl.*]. SEN. dial. 6, 3, 4 PLIN. epist. 6, 21, 3. *al.* [*cf. l. 63*], vitae HIL. in Matth. 31, 3 SYMM. epist. 9, 38. *al.*): **A** *spectat ad homines* (*deum l. 57. p. 1458, 48; non nisi sensu morali*). *pro syn. sunt vel iuxta ponuntur* (*sed saepe in serie virtutum, quas vix scias quatenus distinguantur*) *e. g.* constantia CIC. Deiot. 16. *al.* PLIN. epist. 6, 11, 2, fides CIC. Vatin. 38. *al.* SALL. Catil. 10, 4 PS. SALL. rep. 2, 7, 8 OV. trist. 5, 5, 45. *et saepius* (*disting.* f. *christiana* LEO M. serm. 47, 2), humanitas CIC. fin. 2, 58. *al.* QVINT. inst. 6 prooem. 10, industria SALL. Iug. 1, 3. 4, 7. 63, 2 PS. SALL. rep. 1, 7, 2. *al.*, integritas CIC. Planc. 62 PLIN. epist. 10, 26, 2 AMM. 27, 9, 8, modestia CIC. fam. 9, 25, 2. 13, 63, 1 LVCAN. 8, 156. *al.*, pudor CIC. de orat. 1, 122. *al.* PS. SALL. rep. 2, 7, 8 RVT. LVP. 2, 4. *al.*, verecundia SEN. dial. 6, 3, 4 QVINT. inst. 6, 3, 35. *al.* (*disting.* QVINT. inst. 12, 5, 3), virtus CIC. Planc. 62 Lael. 27 sqq. fam. 4, 4, 5. *al.* FRONTO p. 53, 19 (*disting.* OV. Pont. 3, 1, 94).

1 *respectu peculiari (exempla potiora); de virtute, qua quis*: **a** *obligationem suscipit, necessitudinis vinculum tuetur, sc. de fide, constantia, integritate sim.*: **α** *quorumlibet*: PACVV. trag. 189 concorditatem hospitio adiunctam perpetem -e[m] conservetis (*respici vid. pactum inter civitates*). CIC. Att. 12, 33, 2 et paedagogi -s et medici adsiduitas et tota domus in omni genere diligens. QVINT. decl. 388, 6 libertus notae -is ... peregre negotiandi causa profectus est. TRAIAN. Plin. epist. 10, 48, 2 remuneranda est ... -s eorum *Apamenorum, qui privilegio frui noluerunt.* COD. Theod. 1, 9, 1 *adiutor magistri officiorum* idoneus -e morum ac bonis artibus praeditus. *al.* *vergit in metonymian de ministro fideli*: MART. CAP. 1, 92 (vers.) pietas ... recenseat, quae pārens -s munera pensitet (*sc. Mercurius nuntios perferendo*). **β** *coniugum* (*fere uxorum; hic illic sublucet respectus pudicitiae, cf. bβ*): CIC. fam. 14, 1, 1 (*ad Terentiam*) te ista virtute, fide, -e, humanitate in tantas aerumnas propter me incidisse! OV. epist. 17, 174 *Menelaum* securum -s *Helenae*, forma timere facit (*cf. 172* moribus et vitae). trist. 1, 6, 19 *non* -e ˌtuaˌ prior est aut Hectoris uxor aut ... Laodamia (ˌ ˌ *uxoris ut*: 5, 5, 45 *die natali tuo* nata pudicitia est, mores [morum *al. var. ll.*] -sque fidesque. *al.*). 5, 5, 49 adversis -s exercita rebus (*exemplo sunt Penelope, Laodamia, aliae*). OCTAVIA 547 -s fidesque coniugis, mores pudor placeant marito. 587 merita ... aetasque ... coniugis, -s pudor (*Octaviae ut*: TAC. ann. 13, 12, 2 uxore ab O., nobili quidem et -is spectatae, ... abhorrebat). LVCAN. 8, 156 tanto devinxit amore hos pudor *Corneliae,* hos -s castique modestia vultus. STAT. silv. 5, 1, 117 -s ... secundis *non* intumuit: ... mores ... modesti fortuna crescente manent. CIL II 2215 (*si recte intelleximus; saec. I*) *coniuges* frugi, summa qum -e, fide magna concordes (*item in titulis sepulcr.*: INSCR. Gall. Narb. Espérandieu 129 [*loco mutilo*]. CE 1429, 3 [*christ.*] te pudor et -s caram fecere marito conservansque toros inviolata fides. *al.*). *al.*

b *se continet, coercet, sc. de verecundia, pudore, modestia, innocentia sim.*: **α** *exempla varia*: CIC. Planc. 31 o vocem duram atque indignam tua -e! de orat. 1, 122 fuit ... mirificus quidam in Crasso pudor, qui tamen ... eius orationi ... ˌ-is commendationeˌ prodesset (ˌ ˌ *eadem iunctura* 2, 211; *item respicitur -s oratoris e. g.* 3, 55 quo maior est vis *eloquentiae,* hoc est magis -e iungenda summaque prudentia. QVINT. inst. 6, 3, 35 nimium ... risus pretium est, si -is inpendio constat. 6, 4, 11 *in altercatione* fallit ... plerumque, quod -s vocatur, quae est inbecillitas. *al.*). Lael. 28 *a Pyrrho* propter -em eius non nimis alienos animos habemus (*opp.* crudelitatem *Hannibalis*). CASS. Cic. fam. 15, 19, 2 quanto sit omnibus odio crudelitas et quanto amori -s et clementia. SALL. or. Lep. 1 clementia et -s vostra, Quirites, quibus per ceteras gentis ... clari estis. SEN. dial. 6, 3, 4 quam in omni vita servasti morum -em et verecundiam, in hac quoque re praestabis; est enim quaedam et dolendi modestia. QVINT. inst. 4, 5, 19 (*antea*: si de pudore agetur) defensionem -is ac dignitatis. TAC. dial. 29, 2 ipsi parentes ˌnon -iˌ neque modestiae parvulos adsuefaciunt, sed lasciviae et dicacitati (ˌ ˌ ‹nec› improbitati *vel* nec -i *codd.*). 40, 2 non de ... quieta re loquimur et quae -e et modestia gaudeat, sed est ... eloquentia alumna licentiae. hist. 2, 64, 2 ˌTriariaeˌ licentiam modestum ... exemplum onerabat, Galeria ..., et pari -e ... Sextilia, antiqui moris (ˌ ˌ *de qua cf. 63, 2* ultra feminam ferox). APVL. met. 2, 2, 8 *cuiusdam* matris generosa -s *etiam in filio apparet* (*antea*: rubore suffusus deiecto capite). TERT. apol. 46, 12 si de -e defendam: ... Diogenes superbos Platonis toros alia superbia deculcat; Christianus ˌcontumeliosusˌ (*rec.* Φ, *om. vulg.*) nec in pauperem superbit (*disting. e. g. 10* pudicitia, *13* modestia). MART. CAP. 8, 812 verecundae ... -is. COD. Theod. 12, 1, 49 pr. eorum *presbyterorum sim.* vitam insignem atque innocentem esse omni -e (pravitate *Mommsen*). CARM. Inscr. christ. urb. Rom. 5745, 5 (*e codice*) *primiscrinius* bonus (bonis *cod.*) prudensque, simul -e modestus. *al.* **β** *cum respectu pudicitiae* (*cf. p. 1457, 58*): STAT. silv. 1, 2, 12 *nuptam* lumine demissam et dulci -e rubentem. 2, 1, 40 modestia praecox et pudor et tenero -s maturior aevo (*pueri pudici ut*: MART. 8, 46, 1 tua ... -s ..., Ceste puer, puero castior Hippolyto. *ceterum spectat ad mares*: MART. 11, 103, 1 tanta tibi est animi -s orisque ..., ut mirer fieri te potuisse patrem. QVINT. decl. 309, 5). 3, 5, 67 ingenium -s *virginis* artemque modestia vincit. QVINT. decl. 270, 27 (*de virgine rapta, quae manum sibi intulit*) quo magis placet filiae verecundia, quo magis -s *eqs.* TERT. cult. fem. 2, 13 l. 43 ˌvestite vos serico -isˌ (*om. cod. A*), byssino sanctitatis, purpura pudicitiae. INSCR. christ. urb. Rom. 24 ⟨Cari⟩tosa, quae bixit annis XVII ...; ⟨...⟩a in -e habuerunt parentes. *al.*

2 *vario respectu et usu generali* (*exempla pauca selecta; saepe opp. bona externa acquisitave, velut divitiae, nobilitas, scientia sim.*): CIC. Planc. 62 virtus, -s, integritas in candidato, non linguae volubilitas, non ars, non scientia requiri solet. rep. 3, 28 si pudor quaeritur, si -s, si fides, Mancinus (*procos. a. 136*) haec attulit, si ratio, consilium, prudentia, Pompeius (*cos. a. 141*) antistat. fin. 2, 99 convincuntur ... scripta eius *Epicuri* -e ipsius ac moribus (*item philosophi*: ac. 1, 33 *Theophrastus* ita moratus, ut prae se -em quandam et ingenuitatem ferat). *ibid.* innatam esse homini -em gratuitam, non ... mercedibus evocatam. Tusc. 1, 2 gravitas, ... constantia, magnitudo animi, -s, fides *veterum Romanorum* (*opp.* doctrina *Graecorum*). Tim. 9 *opifex mundi* -e ... praestabat (*gr. 29*ᴱ ἀγαθὸς ἦν). Lael. 28 cum propter virtutem et -em etiam eos, quos numquam vidimus, quodam modo diligamus (*item -s affertur inter causas amicitiae e. g.* 32 natura gigni sensum diligendi ... facta significatione -is. fam. 9, 14, 5 semper amavi ... M. Brutum propter eius summum ingenium, ... singularem -em atque constantiam. OV. Pont. 1, 9, 40). fam. 13, 10, 3 de -e eius et moribus dicturus (*commendandi cuiusdam ut*: 13, 17, 3 eos esse M'. Curi mores eamque cum -em, tum etiam humanitatem, ut *eqs.* 13, 23, 2 *in eo* hominem ... summa -e humanitate observantiaque cognosces. *et saepius.* PLIN. epist. 4, 15, 7. 10, 26, 2 FRONTO p. 168, 19. *al.*). CARM. CIL I² 3339 (*fere saec. I med. a. Chr.*) hic fuit ille bonus multa, multa -e. SALL. Catil. 10, 4 avaritia fidem, -em ceterasque artis bonas subvortit; pro his superbiam, crudelitatem, deos neglegere, omnia venalia habere edocuit. Iug. 1, 3 *fortuna* -em, industriam aliasque artis bonas neque dare neque eripere quoiquam potest (*quippe quae animo insita sint; cf.* SEN. benef. 4, 8, 3 iustitia, -s, prudentia, fortitudo, frugalitas unius animi bona sunt. TERT. anim. 40, 4 quid caro sine anima perinde in operatione -is, iustitiae, tolerantiae, pudicitiae?). 4, 7 divitiis ..., non -e neque industria cum maioribus suis *contendere* (*cf.* PS. SALL. rep. 1, 7, 2 iuventus -i et industriae, non ... divitiis studeat. TAC. hist. 2, 95, 2 nemo in illa aula *Vitellii* -e aut industria certavit). 63, 2 *Mario ad consulatum* capiundum ... omnia abunde erant: industria, -s, militiae magna scientia *eqs.* LAVD. Turiae 1, 1 ⟨mo⟩rum probit⟨ate⟩ (*si recte refertur ad mortuam; item -e commendantur feminae*: PAVL. FEST. p. 96 *Gaia Caecilia* tantae -is fuit, ut *eqs.* [*postea*: quam summam asseverant lanificam fuisse]. VELL. 2, 75, 3 Livia ..., genere, -e, forma Romanarum eminentissima. *al.*). SEN. contr. 7 praef. 7 homo summae -is, qui nec facere iniuriam nec pati sciret. CVRT. 4, 1, 20 causa ei paupertatis sicut plerisque -s erat (*cf.* LAVS Pis. 121 -s *humilis clientis* cum paupertate iacebit. *[Vestergaard]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

IVV. 1, 74 -s laudatur et alget. CLAVD. 22, 130 quod ... inops iaceat -s [*opp.* inertia]. *cf. Otto, Sprichw. n. 1474*). CIL IV 768 *candidatum duumviratus quendam* ob merita eius et -em dignum rei publicae. QVINT. inst. 6 prooem. 10 me in illo *filio mortuo* vidisse virtutes, non ingenii modo ..., sed -is, pietatis, humanitatis, liberalitatis. PLIN. epist. 6, 21, 3 *comoediarum auctor* -e morum, ingenii elegantia ... monstrabilis. FRONTO p. 53, 19 *Orphea* sectatores suos ita instituisse, ut ... vitia insita exuerent, virtutem sectarentur, -em condiscerent *eqs.* VLP. dig. 50, 9, 1 *ut eligantur medici* de -e morum et peritia artis. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 48, 11 (*ironice*) *discordias serere,* tamquam non esset occasio altera -is (*gr. I 1, 1 p. 74, 3 εὐδοκιμήσεως*). *al.* *in appellatione honorifica*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 86, 37 (*ad episcopum*) rogo ..., ut mihi tua -s indicet, quae oportet dicere.

B *spectat ad animalia:* *bonis moribus praedita*: PLIN. nat. 8, 1 *elephantis est,* quae etiam in homine rara, -s, prudentia, aequitas *eqs.* AVIAN. fab. 7, 7 -s simulata *canis mordacis* (gravitas *cod. unus*). *habilia, idonea*: CHRYSOST. hom. V 753^A nonne in eo omnis -s *iumentorum sim.* habebitur, si ... ferre onera fortiter ... possunt? (*cf. Migne gr. 52, 463 ἀρετήν*).

II *rerum, sc. fere idonearum* (*cf. p. 1457, 31*): COLVM. 1, 8, 18 diligens dominus ... ipse panis potionisque -em (*codd. SA,* bonitatem *recc. plerique*) gustu suo explorat. RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 103, 2 morum emendatio et eruditio rerum ac -s disciplinae (*cf. p. 100, 17 sq.* institutio probabilis). MARCELL. med. 20, 1 conpositio mirifica ... non ignorata ... antiquioribus medicis propter ⌞effectuum -em⌟ (⌞ ⌟ effectus *Scrib. Larg. 97*). *loco dubio*: CASSIOD. compl. in act. 16, 1 iter ... ⌞-e⌟ rerum divinitus ordinatum *esse* (⌞ ⌟ prov- *cod. unicus saec. VII* [*v. Stangl, Cassiodoriana, 1898, 9*], prob- *Maffei,* pro v⟨er⟩itate *Stangl, loco cit., 61*).

cf. Onom.

probiter *v.* probus. *Vestergaard.*

?**prōbīto,** -ere. *a* pro *et* baetere (bitere), *si recte restituitur.* *i. q. prodire, progredi*: NON. p. 154, 2 ⌞-ere: promovere⌟ (*inde* GLOSS. V 645, 49), ecferre; PACVVIVS Teucro (trag. 341): aut me occide, ill[ah]inc si[ne] usquam -am gradum (providere *et* provideam *trad.*; probit- *coni. Stewech, receperunt Ribbeck, Klotz, D'Anna; ita autem minus apta videtur explicatio Nonii* [*exspectes* prodire *coll. Non. p. 153, 12* perbitere: perire] *nec alibi usquam verbum* baetere *eiusque compos. regunt acc. obi., ut per acc. fort. mensuram indicari putes,* gradum *sc. unum*; provigere *et* provigeam [*cf.* vegeo] *temptavit Guietus, quem secutus est e. g. Lindsay in ed. Nonii*).

probitus *v.* probo. *Bk.*

※**problēma,** -atis *n.* (*f. l. 45. 61*), πρόβλημα. *scribitur in codd. rec. saepius* -lism- *e. g.* PS. ANATOL. pasch. 1 p. 317, 2 VIRG. gramm. epit. 15, 1, 1. *cf. l. 67.* *trad. litt. gr.* CIC. Att. (*v. sub 1a*). HIER. in Ezech. 25, 12 l. 269. in Hab. 2, 5 l. 227. *al., etiamne* VVLG. iud. 14, 12 sqq.*?* (*v. p. 1460, 41*). NOT. Tir. 32, 69^a -am. *de formis: sing. sequitur decl. tertiam praeter formas fem. dubiae fidei l. 44. p. 1460, 41.* *plur.: nom. et acc.* -ta *saepius,* -tae *l. 61, gen.* -to⟨n⟩ GELL. 1, 11, 17, -torum GELL. 2, 30, 11. 3, 6, 1, -tum HIER. in eccles. 8, 1 l. 10 BOETH. top. Arist. 104b5. *al., dat. et abl.* -tis GELL. 19, 6, 1 APVL. apol. 51, 4, -tibus HIER. adv. Pelag. 3, 7 PS. ANATOL. pasch. 1 p. 318, 7 BOETH. top. Arist. 109a27. *al.* *de prosodia: corripitur syllaba secunda* -blĕ- VEN. FORT. Mart. 3, 44 (*cf. ibid. 2, 80* emblĕma). *de notione* (*cf. p. 1460, 36*): FVLG. serm. ant. 16 -a dicta est propositio in capite libri quaestionaliter posita (*affert p. 1460, 13 et frg. dub.* TERT.). AVG. in psalm. 77, 1 (*antea definitur* parabola *et additur* pro latino *vocabulo* usurpatur) propositiones ..., quae graece appellantur -τα, quaestiones sunt habentes aliquid, quod disputatione solvendum sit (*inde* ISID. orig. 6, 8, 13 sq.). BOETH. top. Arist. 101b29 differunt ... -a et propositio modo; sic enim dicto 'putasne animal gressibile bipes diffinitio est hominis?' ... propositio fit: si autem, 'utrum animal gressibile bipes diffinitio est hominis vel non?', -a (*gr. distinguuntur -α et πρότασις*). GLOSS. -a: propositio. parabola (*sec. p. 1460, 30. vol. X 1, 289, 63 sqq.? cf.* GLOSS. -a: similitudo). -ta: provisa. -tae: quaestiones. GLOSS.^L I Ansil. PR 1524 -a: enigma. 1527 questiunculа. III Abstr. PRO 3 -ta: quaestiones. *legitur apud* CIC. Att. (*fere iuxta gr., ut* SEN. *rhet.,* SVET.) *et inde a* GELL. (*formis etiam lat., v. p. 1460, 5*), *frequentat* BOETH. top. Arist. (*fere 45^ies*); *in versibus non nisi p. 1460, 38. 45.* [*e coni. dub.*: HIER. epist. 53, 8, 3 dialecticae proponit -ta legis (*Löfstedt, Arctos 9, 1975, 59, λήμματα Hilberg*; proponit prolismata *cod. vet., om. cett.*). *loco corrupto*: CANON. Turner I 2, 1 p. 335.]

i. q. πρόβλημα (*quod gr. resp., nisi aliud indicavimus*): **1** *i. quod proponitur, quaestio sim.* (*id de quo quaeritur indicatur per gen. p. 1460, 46, enunt. interrog. l. 72 et* HIER. in Ezech. 25, 12 l. 269; *iungitur saepius c.* proponere, (dis)solvere): **a** *c. acumine quodam respicitur, quomodo agendum sit* (*huc vergit e. g. p. 1460, 17*): CIC. Att. 6, 5, 3 ἄλλο -α, quem praeficiam *provinciae.* 7, 1, 2 illud meum proprium -α ... suscipe. 7, 9, 2. 12, 2, 2 explicandum est -α. 12, 4, 2 de Catone, -α Ἀρχιμήδειον est; non adsequor ut scribam *apte de eo* (13, 28, 3. *cf. Otto, Sprichw. n. 158*).

b *usu sollemni respicitur potius aliquid explicandum, investigandum*: *α strictius sec. leges variarum disciplinarum*: ① *philosophiae* (*v. et p. 1459, 65*): SEN. contr. 1, 3, 8 quod *Albucius* haec non tamquam particulas incurrentes in quaestionem tractasset, sed tamquam -ta philosophumena. GELL. 1, 11, 17 Aristoteles in libris -o⟨n⟩ scripsit (*de libris eiusdem*: 19, 6, 1 in -is. 20, 4, 3 -τα ἐγκύκλια. *al.* APVL. apol. 36, 5 -ta innumera eiusdem. 51, 4). BOETH. anal. pr. 26b31. top. Arist. 104b1 -a ... dialecticum. 108b37 sunt ... -um alia ... universalia, alia ... particularia. *et saepe ibid.* (*sec. gr. πρόβλημα, quod rarius vertitur* propositio, *e. g. 158b16*). ⑪ *artis gramm. vel cuiuslibet*: SVET. gramm. 4, 7 genera meditationum ad eloquentiam praeparandam, ut -ta, paraphrases, *eqs.* GELL. praef. 7 sunt ..., qui *πανδέκτας* ... et *-τα inscripserint libros suos.* FVLG. serm. ant. 16 ⌞ait⌟ ...: -is autenticum gradum tradamus *audientibus* (⌞ ⌟ *quidam initio orationis?*). VIRG. gramm. epist. 7, 2, 2 vir in solvendis -bus admodum eruditus. epit. 15, 1, 1 -ta proponebat *quidam grammaticus* dicens: '...' (*spectat etiam ad β*). ⑪ *doctrinae christianae*: TERT. fug. 12, 1 quod pertineat ... ad tuum -a, habes sententiae nostrae responsionem (*cf. 1, 1* quaesisti ..., fugiendum necne sit in persecutione). resurr. 36, 1 *Sadducaei quoddam* argumentum -i suo accommodaverunt (*respicitur Matth. 22, 23 sqq. ut*: HIER. hom. Orig. in Luc. 39 p. 217, 16 -a ... proposuerunt [*syn.* quaestionem]). GAVDENT. serm. praef. 44. HIER. epist. 36, 1, 5 -bus, quae epistulae tuae subieceras (*cf. 35, 1, 1* quaestiunculis). 36, 12, 1 puto -a dissolutum. 49, 2, 2 si bene -is memini, inter Iovianum et nos ista contentio est, quod ille exaequet virginitati nuptias, nos subiciamus. 69, 2, 1 nosti -a tuum: ... *episcopus* alteram ..., priore mortua, duxit uxorem. adv. Pelag. 3, 7 argumentationi ... et -bus respondere. PS. ANATOL. pasch. 1 p. 317, 2. p. 318, 7 consurgentibus undique quaestionibus ac -bus intumescentibus. CASSIOD. hist. 8, 1, 14 gnostica -ta, id est cognitionales propositiones. *al.*

β laxius de aenigmate: *spiritali* (*de mysteriis sim.*): VET. LAT. psalm. 77, 2 (Tert. adv. Marc. 4, 11) aperiam in parabolam os meum, eloquar -ta (*cod. 300. al. et Vulg.* propositiones, *Hier. psalt. sec. Hebr.* enigmata. *explicat* TERT. *ibid.* id est edisseram quaestiones). HIER. in eccles. 8, 1 l. 10 ('quis novit solutionem verbi') -um solutiones (*ibid. l. 20* scripturarum ... occulta). hom. Orig. in Ezech. 11, 2 p. 424, 11 pro ... 'narra narrationem' (*Ezech. 17, 2 διήγησαι διήγημα*) alius ... transtulit 'propone -a', alius 'profer -a', alius 'significa aenigma' *eqs.* COLVMB. HYENS. fabric. 20 *sidera antea memorata* sumpta in -bus tropicis intellectibus (*si recte huc traximus*). *al.* *quolibet* (*adde l. 15*): SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 248 ('ludere par impar') pueri ... proponunt sibi -a. VVLG. iud. 14, 12 (*Samson ad Philistinos*) proponam vobis -a (*cod. T. al.,* -a *πρόβλημα A, πρόβλημα* quaestionem *V,* -ae quaestionem *C, al. var. ll.; sim. variant codd.* 14, 13. 14, 19 [*syn.* propositionem]. *al.*). CASSIAN. conl. 5, 21, 1 *rem* sub hoc -is figurans colore eleganter expressit (*5, 21, 2* propositae quaestionis). MAR. MERC. Conc.^S I 5 19, 14 inexsolubilia Thebani monstri -ta. VEN. FORT. Mart. 3, 44 *archidiaconus* -a *non* solvit egeni, *quem nominavit Martinus* (*antea*: aenigma).

2 *i. quod emittitur, probole* (*cf. p. 1477, 70*): IREN. 1, 2, 6 *Pleroma Aeonum* emisisse -a ..., perfectum fructum Iesum (*gr. προβαλέσθαι πρόβλημα*).

?**problēmaticus,** -a, -um, *προβληματικός.* *i. q. ad problemata pertinens* (*usu pro subst.*): CAEL. AVR. chron. 3, 3, 46 (*loco corrupto*) in -is (*latere vid. titulus libri, cf. l. 5. 12; aliter Drabkin ad l.*).

problīsma *v.* problema. *Parker.*

※**probo,** -āvī, -ātum, -āre (-ere *v. p. 1461, 2*). [*verbo* *probā- *utuntur etiam Osci, sc. perf.* prúfa-tted, -ttens *'proba-vit, -verunt', eodem usu ac p. 1461, 66 sqq. illustrato.* *probā- *fort. non ab adi.* *probo- *derivatum est, sed a locutione* probe ⟨est⟩! *sim., cf. enim Plaut. Mil. 1146 et umbr.* prufe si *'probe sit' (Campanile, Osk.-Umbr., 1993, 31 sq.); de aliis verbis q. d. delocutivis cf. Leumann, Gramm. 1977, 547. Fo.*] *de origine*: MARTYR. gramm. VII 197, 1 -o ... puto dici per detractionem r litterae, cum contrarium eius exprobro nuncupatur. *scribitur* prov-: CIL V 896 (*saec. III ex.?*) provitu⟨s⟩ (*item* III 7547. VI 2977, 4. *al.*). GAIVS inst. 2, 78 (*V*) *et saepius in codd. rec.* (*cf. p. 1474, 52*); *litteris graecis p. 1465, 41.* *abbreviatur* p *supra p. 1456, 27 et* CIL I² 1711 (*in formula* f⟨aciendum⟩ c⟨uravit⟩ i⟨dem⟩q⟨ue⟩ p⟨robavit⟩ *ut* 1804. II 3425. *al.; sim.* CIL I² 2537), pr CIL I² 765 (*a. 55 a. Chr.*). INSCR. Dessau 8718 (*a. 132*), pro CIL I² 1625. 1629 (*cf. p. 1456, 29*), prob CIL I² 24. 759. 1628. 3198. *al.* (*usu militari* CIL III 10507 [*saec. III in., ut* EPIST. Chart. lat. ant. VI 313, 3]. *al.*). *de formis* (*notabiliora quaedam; exemplum est flexionis* PROB. inst. gramm. IV 160, 6 sqq.; *improbantur formae perf. breviores* -ai, -aisti *sim. ibid.* 160, 14 sq.): *praes.* -aat (*disyll.*) *pro* -at *e rhetore quodam affert* VIRG. gramm. epit. 10, 3, 3; *part. praes. gen. plur.* -antum AVSON. 27, 3 (398 S.), 17; *p. p. p.* -itus *sim.* CIL V 8278, 6 (*non post saec. III*). XIII 6823, 11 (*saec. II²/III; lapis non exstat* [-ittus *legit Accursius*]). *al., fere in titulis militaribus (addas l. 61 et cf. p. 1474, 54); verbum III^ae coniug.* -o, -is *agnoscitur p. 1461, 2.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 422, 26

[*Spoth*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*v. vol. VII 1, 1151, 25*). VIRG. gramm. epit. 8, 1, 5 '-o -as' alicuius rei examinatio est, at '-o -is', cum manus medicorum aegrescentium corpora contractant. GLOSS. -o: δοκιμάζω. ἀποδέχομαι. -at: δοκιμάζει, στρατεύει (*cf. p. 1466, 49*; σταθμεύει *var. l.*). manifestat. -asti: ἤλεγξας. *al.; ceterum cf. e. g. p. 1465, 3. 41.* *legitur iam in inscr. antiquissimis (v. l. 68 sqq.), apud scriptores inde a* NAEV. *p. 1466, 5,* PLAVTO, ENN., TER.; *vocem frequentant* CIC., VITR. *al.* [*it.* provare; *sard. centr.* probare, proare, *mer.* proai; *raet. or.* provà, *occ.* provar, prover; *francog.* prouver; *prov. vet.* provar, proar *et var. francoprov., prov.; cat.* provar; *hisp.* probar; *port.* provar. *cf. M.-L. 6764. Battisti-Alessio IV 3121. Wagner II 313. Wartburg IX 403 sqq. Corominas² IV 657 sq. Machado³ IV 449. St.*]

exempla sic digerenda esse censuimus:

CAPVT PRIVS: *respicitur quod bonum, gratum, rectum, idoneum est; dicitur -are:*

I *qui aliquid probum esse affirmat, declarat:*

A *usu fere technico sec. normas legum vel artium sim.:* **1** *in vita publica vel re militari: l. 64 (-antur e. g. aedificia sim. l. 66, candidati p. 1462, 42, milites p. 1462, 53).* **2** *in artibus et doctrinis: p. 1463, 9.*

B *usu communi sec. quaslibet normas:* **1** *notione sollemni approbandi: p. 1464, 3.* **2** *notione deflexa experiendi, cognoscendi sim.: p. 1465, 30.*

II *qui aliquid tamquam probum commendat, acceptum facit:*

A *vario usu -atur:* **1** *verbis, argumentis: p. 1465, 42.* **2** *quolibet modo: p. 1466, 4 (refl. vel mediopass. p. 1466, 29).*

B *forma 'aliquid* mihi -atur*' i. q. mihi placet: p. 1466, 57.*

III *qui, utrum quid probum sit necne, examinat, excutit:*

A *variis modis:* **1** *usu communi: p. 1467, 7 (-antur res variae p. 1467, 8, metalla, nummi p. 1467, 49, animantes p. 1467, 62).* **2** *usu iud. et christ. temptantur fideles vel fides: p. 1468, 19.*

B *gustando: p. 1468, 35.*

C *agendo, conando: p. 1468, 41.*

CAPVT ALTERVM: *respicitur quod verum est, tale est, quale appareat sim.:*

I *notione originaria cum respectu veritatis assequendae sim.; dicitur -are:*

A *qui aliquid verum esse ostendit:*

1 *vi plena demonstrandi:* **a** *verbis, argumentis sim.: p. 1468, 47.* **b** *quolibet modo: p. 1470, 3 (indicatur quale quid -etur p. 1471, 12).*

2 *vi demonstrandi evanescente:* **a** *forma 'aliquid* mihi -atur*' fere i. q. mihi manifestum, verum videtur: p. 1471, 41.* **b** *fere i. q. docere, praecipere sim.: p. 1471, 47.*

B *qui aliquid verum esse asserit, credit:* **1** *vi plena approbandi: p. 1471, 72.* **2** *vi approbandi attenuata -atur quod tamquam verum cognoscitur, colligitur: p. 1472, 47.*

C *qui, utrum quid verum sit necne, examinat, exquirit: p. 1473, 5.*

II *notione deflexa dicuntur -ari, quae omnino sunt, apparent:* **A** *c. praedic.: p. 1473, 29.* **B** *c. solo inf.: p. 1473, 51.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *struct. pro obi. adhibitae: p. 1473, 64.* **2** *additamenta varia potiora: p. 1474, 7.* **3** *stilistica quaedam: p. 1474, 29.*

part. praes. probans *pro subst.: p. 1474, 44 (? adv.* probanter *p. 1474, 46).*

p. p. p. probatus, -a, -um *pro adi. vel subst.: p. 1474, 51 (adv.* probate *p. 1477, 20).*

gerund. probandus, -a, -um *pro adi.: p. 1477, 37.*

CAPVT PRIVS: *respicitur quod bonum, gratum, rectum, idoneum est (quod tolerari, concedi potest e. g. p. 1463, 47. 50); dicitur -are:* **I** *qui (fere captis experimentis, habita deliberatione sim.) aliquid probum esse affirmat, declarat (vi decernendi, eligendi hic illic sub A I a γ et b; -atur fere verbis vel cogitatione, sed aliter e. g. p. 1464, 23 sq. 27):* **A** *usu magis minusve technico secundum leges publicas, doctrinas artium sim.:* **1** *in vita publica vel ecclesiastica et in re militari (in collegio p. 1462, 3):* **a** *-antur res vel minus definita:* **α** *aedificia vel quaevis opera publica, sc. a magistratu sim. (inscr. afferimus selectas, cf. minus technice p. 1463, 11 sqq.):* CIL I² 18 P. Corn⟨elios⟩ ... co(n)so⟨l⟩ (*a. 236 a. Chr.?*) proba⟨vit⟩ Mar⟨te sacrom⟩. 22 (*saec. III a. Chr.?*) *quidam* (*censores?*) -vero(nt). 24 (*eiusdem fere aet.?*) aid(ilis) cur(ulis) Ve⟨l⟩iternus (*an* Ve⟨l⟩itern(i)s*?*) lo⟨c⟩avit, eisdem aid(ilis) pl(ebis) prob(avit) (694 cos. pavimentum ⟨faciendum locavi⟩t eisdemque -vit. *et saepius*). 610 *quidam* praitor ... didit, eisdim cons(o)l -vit (1563. 3368 [*si recte suppl.*]. *al.*). LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 3, 11 (*opp.* inprobarint, *v. p. 1484, 39*). 3, 16 altera pars dimidia *pretii* solvetur opere effecto -toque. CIL I² 2949a (*sim. b. fere a. 100?*) heisce mag(istreis) (*nom.*) hoc opus faciundum couravere eisdemque -ver(e) (737 *quidam* cos. ... tabularium de s(enatus) s(ententia) faciundum coeravit ⟨ei⟩demque pro⟨bavit⟩. 745. *et passim, cf. p. 1460, 64; in collegio*: CIL I² 1274 *curator collegii cuiusdam* monumentum aedificandum ... curavit socīsq(ue) -vit. 2519). CIC. Font. 18 *de via munienda legati* imperaverunt ..., quod visum est, et -verunt (*opp. 17* improbaret; improbata). orat. 157 in templis (*sc. legitur sim.*): 'idem -vit'. OV. fast. 6, 212 si titulum *templi* quaeris: Sulla -vit opus. LIV. 4, 22, 7 censores villam publicam in campo Martio -verunt. *al.* **β** *-atur materies, frumentum, vectigal sim.*: CIC. Verr. II 3, 73 ut -ret Apronius *decimanus* hoc triticum, quod ei dabatur (*cf.* frumentum: *ibid.* ut -etur f. [*opp.* improbare, *ut fere locis sequentibus*]. 174 f. -to et accepto. *al. ibid., cf. p. 1466, 62; ceterum*: CIC. Verr. II 3, 173 ex quo *frumenti acervo* partem ... -aris. 175 potestatem -andi improbandique. *aliter p. 1467, 28*). 4, 52 *argentum caelatum* (*opp.* improbant). VITR. 2, 3, 2 Vticenses laterem, si sit aridus et ante quinquennium ductus, cum arbitrio magistratus fuerit ita -tus, tunc utuntur. *al.* **γ** *cetera exempla potiora*: CIC. inv. 2, 134 *ne commutetur lex*, cum populo cognoscendi et -andi aut improbandi potestas nulla fiat. Verr. II 1, 99 omen magis patribus conscriptis quam causa placuit: -verunt. Catil. 1, 21 egredere ex urbe, Catilina! ... ecquid animadvertis horum *senatorum* silentium? ... de te ..., cum quiescunt, -ant, cum patiuntur, decernunt. prov. 36 sententiae *senatorum quorundam* ... minime -andae sunt (*item in senatu Romano*: Phil. 11, 16 duae dictae sunt s., quarum neutram -o. FEST. p. 210. *apud exteros*: CAES. Gall. 7, 15, 1 omnium consensu hac s. -ta. 7, 77, 6). Phil. 10, 3 (*ad senatorem quendam*) ea -as, ea decernis, ea sentis, quae *eqs.* 12, 2 qui consul! ... qui nullam pacem -ret nisi cum ... victo. leg. 1, 43 si haec ... scitis multitudinis -rentur (*antea*: si populorum iussis ... iura constituerentur). Att. 7, 14, 1 -ta condicio est (*sc. a Pompeio*), sed ita, ut *Caesar* ... praesidia deduceret (c. *pacis ut*: 8, 8, 1 c. p. nullam -arat *Pompeius*). fam. 12, 1, 1 quae ipse ille *Caesar*, si viveret, non faceret, ea nos quasi cogitata ab illo -amus. SALL. Iug. 30, 1 patres solliciti erant: -rentne tantum flagitium (*sc. pacem inhonestam*) an decretum consulis subvorterent, parum constabat. 83, 3 *Marius* contra postulata Bocchi nuntios mittit; ille -are partim, alia abnuere. NEP. Dat. 11, 1 -ta re (*sc. bello suscipiendo*). OV. trist. 2, 89 (*ad Augustum*) vitamque meam moresque -bas (*sc. recensens equites equo publico, ut significetur fere i. q. non notare*). *al.* *in ecclesia*: SVLP. SEV. chron. 2, 37, 7 *episcopum quendam* in Photini ... damnationem praebere consensum, de Athanasio non -are (praebere *Giselinus*). CONC.^S II 2, 2 p. 91, 11 -ti synodici conventus episcoporum (*cf. e. g. ibid. p. 38, 12* secundum canones constitutae, *p. 58, 28* statuta, *gr. II 1, 2 p. 161, 29* κεκανονισμέναι). NOVAT. 77 (*ad monachos*) si sic iubet abbas, si sic -vit, sic habete, quasi deus iusserit. *al.*

b *-antur animantes*: **α** *quilibet, sc. fere candidati muneris publici, iudices sim.* (*hostiae l. 49; cf. discipulos Christi p. 1464, 62 et fort. monachos p. 1468, 15*): RHET. Her. 4, 35, 47 populi est officium res optumas et homines idoneos maxime suis sententiis deligere et -are (*cf.* CE 2051 [*Pompeis*] aedilem Proculam [*pro* -lum] cunctorum turba -vit [*inde restit.* CIL IV 7066]). CIC. Verr. II 5, 173 quos *iudices* ego -arim atque delegerim (Ps. SALL. rep. 2, 7, 11 i. a paucis -ari regnum est, ex pecunia legi inhonestum). leg. agr. 2, 93 *hostiae* ab his praetoribus *urbanis* de tribunali, sicut a nobis consulibus de consilii sententia, -tae. CAES. Gall. 6, 23, 7 *apud Germanos* ubi quis ... in concilio dixit se ducem fore ..., consurgunt ii, qui et causam et hominem -ant. 7, 63, 6 *Galli in concilio* Vercingetorigem -ant imperatorem. *al.* **β** *milites (equi militares l. 74), sc. qui a ducibus sim. (civitate l. 58) idonei habentur ad militiam subeundam (cf. p. 1466, 49. 1467, 65; indicatur qua aetate vel quando -entur l. 63. 65. 68 [cf. p. 1466, 56], quo duce l. 61 sq. 68. p. 1463, 1. al., cui adiudicentur quove admittantur per dat. p. 1463, 3. 5, praepos.* ad *l. 73,* in *l. 61. 64. 70 [cf. p. 1466, 51 sq. al.],* inter *l. 63,* sub *l. 73*): TAC. Germ. 13, 1 arma sumere non ante cuiquam moris, quam civitas suffecturum -verit (*item apud exteros: ibid.* 13, 2 robustioribus ac iam pridem -tis [*vix ad p. 1475, 53*]). EPIST. praef. Aeg. (Chart. lat. ant. III 215) 4 tirones sexs -tos a me in coh(orte), cui praees (CHART. lat. ant. X 411, 1, 31 [*a. 156*] t. -ti voluntari a ... praef(ecto) Aeg(ypti). CIL V 8278, 6 [*non post saec. III*] t. -tus ann(orum) XVI. VEG. mil. 1, 5, 1 inter alares equites vel in primis legionum cohortibus. 1, 7, 7. *al.; apud exteros*: VVLG. IV reg. 25, 19 Ier. 52, 25). TRAIAN. Plin. epist. 10, 30, 2 dies, quo primum -ti sunt, veritatem ab iis *servis inter tirones repertis* originis suae exegit. CIL III 8110, 6 (*a. 155/6*) ⟨vet(erani) le⟩g(ionis) VII ⟨Cl(audiae) p(iae) f(idelis) pr⟩obati ... *quibusdam* co(n)s(ulibus). 10507 qui est prob(atus) in leg(ione) II a Cornel(io) Plotiano leg(ato) (*sc. aet. Comm.*). XIII 6823, 11 (*saec. II²/III*) mil(itavit) ann(os) XXIIII -tus hic in leg(ione) VII Cl(audia). VEG. mil. 1, 5 tit. qua statura iuniores -andi sint (COD. Theod. 7, 13, 1 [*rubr.* de tironibus] quotiens i. exhibendi sunt, non ante -entur, nisi *eqs.* [*postea*: ad militiam eligantur]). PAVL. MED. vita Ambr. 31 clericos sub armis *-are* (*cf.* ad militiam EVSEB. EMES. serm. 6, 20, in m. *p. 1466, 52*). *al.* *-antur equi militares* (*cf. p. 1445, 16. 1452, 19 et usu communi p. 1464, 58*): EPIST. Chart.

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lat. ant. IX 397, 3 (*a. 139*) ⟨acce⟩pi a te pretium equ⟨i ... -ti ab⟩ Avidio Heliodoro pra⟨ef⟨ecto⟩ Aegypti⟩. Epist. leg. pr. pr. (Chart. lat. ant. VI 311a; *a. 208*) 6 ecum quadrimum ... -tum a me Iulio Basso eq⟨uiti⟩ coh⟨ortis⟩ xx Palm⟨yrenorum⟩, c⟨ui⟩ p⟨raees⟩. Chart. lat. ant. VI 321, 12 (*a. 216*) eq⟨uitem⟩, qui desidera⟨t ... e⟩quum sibi -andum. VII 352, 2 (*a. 251*) eq⟨uum⟩ quadrimum ... prob⟨atum⟩ a tunc pr⟨a⟩ef⟨ectis⟩ (*deinde indicantur dies annusque; sim. saepius ibid.; cf. 15* aestimatum). Amm. 29, 3, 5 ad quos *equos* -andos *strator quidam* missus est in Sardiniam. *al.*

2 *in variis artibus vel philos. -antur quae respondent earum rationi, doctrinae sim.*: **a** *exempla varia selecta*: Plavt. Most. 103 aedes quom extemplo sunt ... factae probe examussim, laudant fabrum atque aedes -ant (*cf.* Cic. fam. 5, 6, 3 domum tuam atque aedificationem omnem perspexi et vehementer -vi. ad Q. fr. 3, 1, 1 cameras quasdam non -vi mutarique iussi. *cf. usum techn. sub 1aα*). Enn. ann. 613 ab laeva rite -tum (*sc. omen sim. an pass. impers.?*). Cic. Q. Rosc. 29 qui admirabantur hunc *Roscium*, illum *eius discipulum* -bant. orat. 5 ut, cum summa (*sc. artificia Graeca sim.*) miraremur, inferiora tamen -remus. Vitr. 7, 5, 4 picturae -ari *non* debent, quae non sunt similes veritati (*postea*: 'recte' iudicari). 7, 5, 5 id opus, *sc. scaenam*, -are (Pavl. Fest. p. 131 -tum o. [*sc. ancile*] est maxime Mamuri Veturi. Plin. nat. 35, 133 Praxiteles interrogatus, quae maxime opera sua -ret in marmoribus). *al.* **b** *in arte rhet. et poetica* (*exempla selecta*): Rhet. Her. 4, 2, 3 *imperiti* cum legunt orationes bonas aut poemata, -ant oratores et poetas neque intellegunt, qua re commoti -ent (4, 5, 7 licet ... eligerent et -rent quemlibet, qui sibi ... subpeditaret exempla, vel p. vel o. *cf. p. 1475, 48. 1477, 43*). 4, 17, 24 illud quoque -andum est genus sententiae, quod *eqs.* ([*opp.* improbandae]. Cic. Pis. 74 g. *locutionis.* de orat. 3, 37 in dicendo. *al.* Gell. 9, 10, 6 figurae. *cf. p. 1466, 63*). Cic. de orat. 1, 149 -o ista ..., quae vos facere soletis, ut ... *in exercitatione* dicatis ... ad veritatem accommodate. 3, 183 -atur ... ab eodem illo *Aristotele* maxime paean, qui est duplex (*sc. rhet. 1409a3 sqq.; cf.* orat. 214 quem *pedem* Aristoteles ut optimum -at). Brut. 328 Hortensium magnum oratorem semper putavi maxumeque -vi pro Messalla dicentem. orat. 172 qui hos auctores (*sc. praeceptorum de numeris*) non -ent. Hor. sat. 1, 10, 82 -et haec *carmina mea* Octavius (*syn.* laudet). Sen. contr. 1, 1, 20 Buteonis colorem non -bat Latro (1, 1, 24 hunc c. tam strictum. *al. apud eundem*). 9, 4, 17 illud non -vi, quod multa in re severa temptavit salse dicere *rhetor quidam.* Qvint. inst. 4, 2, 86 me ... fecisse hoc in foro ... -antibus et eruditis et iis, qui iudicabant, scio. *al.* **c** *in philos.* (*cf. p. 1472, 13*): Cic. rep. 1, 45 quartum quoddam genus rei publicae (*sc. mixtum*) maxime -andum esse sentio (1, 54 e tribus istis quod *g.* maxime -as? *cf. p. 1476, 12*). 1, 60 ergo non -res, si ... libidines ... tenerent omnia? fin. 1, 6 quae dicta sunt ab his, quos -amus (*-antur philosophi ut*: 1, 14 quod Epicurum nostrum non tu quidem oderis ..., sed certe non -es. ac. 2, 117 quem unum e physicis potissimum -bit *sapiens*? *ibid.* de principiis *naturae* ... videamus, quem -et. *al. apud* Cic.). Tusc. 5, 1 quam *rem* tu ex omnibus maxime -as (*sc. doctrinam Stoicorum de virtute*). Cato 65 ea vitia ... habent aliquid excusationis, non illius quidem iustae, sed quae -ari posse videatur. Hor. epist. 1, 17, 16 utrius horum *Diogenis et Aristippi* verba -es et facta, doce, vel iunior audi, cur sit Aristippi potior sententia. Sen. dial. 7, 10, 3 *virtus* voluptates aestimat, antequam admittat, nec, quas -vit, magni pendit (8, 7, 1 [*de Epicureo*] qui voluptatem -at. 8, 7, 2 v. inertem). epist. 5, 1 quod ... hoc unum agis, ut te meliorem ... facias, et -o et gaudeo (*cf.* 124, 1 illud -o, quod omnia ad aliquem profectum redigis). 88, 5 Stoicum illum *Homerum* faciunt, virtutem solam -antem et voluptates refugientem. *al.* **d** *in re rust.*: Varro rust. 1, 18, 6 magis in hoc Saserna -andus *est*, qui ait *eqs.* 3, 2, 10 si propter pastiones tuus fundus ... -andus sit. Colvm. 2, 14, 1 *inter stercoris genera* maxime ... columbinum -amus ...; secundum deinde, quod homines faciunt. 6, 37, 6 *asinus* ab aspectu non aliter -ari debet, quam ut sit amplissimi corporis *eqs.* 7, 3, 1 non solum ea ratio est -andi arietis, si vellere candido vestitur, sed etiam si *eqs.* 7, 6, 4 capella praecipue -atur simillima hirco, quem descripsimus, si etiam est uberis maximi. 7, 9, 1 in suillo pecore -andi sunt ... corporis amplitudine eximii, sed qui *eqs.* 7, 9, 2 scrofae -antur longissimi status, sed ut sint *eqs. al.* **e** *in medicina*: Cels. 1 prooem. 62 si quis non omnia tenet, quae rationalis alius -at. 3, 15, 3 quo minus ... -ari curatio Heraclidis ... debet. 4, 9, 2. Scrib. Larg. 21 hoc maxime -o ad recentes epiphoras (*inde* Marcell. med. 8, 2 quam *compositionem*). Plin. nat. 20, 244 Castor marrubii duo genera tradit, nigrum et, quod magis -at, candidum. 23, 9 cinis eius *oenanthes* ad collyria et ad ulcera purganda ... -atur. *al.* **f** *in iure*: Proc. dig. 32, 86 Labeonis distinctionem valde -o, qui scripsit *eqs.* (Afric. dig. 19, 2, 35 pr. quae *d.* a Servio introducta et ab omnibus fere -ta est). Iavol. dig. 32, 30, 5 (*e Labeone*) *videamus, an quaedam* scriptura pro supervacuo debet haberi; quod non -o. Vlp. dig. 5, 1, 18, 1 (*antea*: Iuliano placet *eqs.*) unde ego semper -vi, ut ... debeat filius agere utili iudicio. Ps. Dosith. frg. iur. 12 lex Iunia ... non pertinet ad peregrinos manumissores, sicut et Octavenus -at (*cf.* Gloss. III 53, 5. 105, 33 *δοκιμάζει*). *al.*

B *usu communi secundum quaslibet normas*: **1** *notione sollemni*: **a** *accedunt struct.*: **α** *acc.*: Ⓘ *rei* (*exempla inde a* Cic. *selecta*): Plavt. Trin. 1148 conlaudo consilium et -o. Ps. Plavt. Cas. 14 quam *comoediam iam antea editam* vos -astis, qui estis in senioribus (*aliter p. 1472, 11*). Rhet. Her. 4, 51, 64 *hospes* perspicit argentum ..., visit triclinium stratum; -at. Cic. div. in Caec. 44 ingenium *Hortensii* ita laudo ..., ita -o, ut *eqs.* (de orat. 1, 221 si *auditores* valde -ent i. [*syn.* admirentur]). 60 *num iudices* statuent hanc causam, quam ne in alio quidem -rent, in te iustam ... videri? (*respicitur c. efficiens; aliter*: Sest. 37 cuius *Metelli consulis* c. ... omnes boni -bant). Att. 13, 22, 4 lucum ˌhominibusˌ non sane -o *monumentum Tulliae erecturus* (ˌ ˌ ⟨in⟩ h. *Shackleton Bailey*). fam. 9, 5, 1 mihi ... ad Nonas bene maturum videtur fore (*sc. ad proficiscendum*) ...; qua re istum diem -o. Balb. Cic. Att. 9, 7ª, 2 hoc non dubitamus quin Caesar ... maxime sit -turus (*sim. ibid. iterum et* 9, 7ᵇ, 2). Caes. Gall. 6, 32, 5 impedimenta ... Atuatucam contulit; ... hunc ... locum -bat *variis causis* (Ov. met. 5, 271 [*Musa ad Athenam*] merito ... -as artesque l.que, *sc. Helicona*). Hor. epist. 2, 1, 263 meminit ... libentius illud, quod quis deridet quam quod -at et veneratur. Prop. 3, 1, 38 Lycio vota -ante deo (Avson. 10, 8 [167 S.], 13 v. -ant superi). Ov. epist. 3, 123 (*Briseis ad Achillem*) an tantum, dum me caperes, fera bella -bas? ([*cf. 121* placebant]. Sil. 5, 196 conducta ... b.). 20, 20 (*sim.* fast. 2, 846) *Dianae statua* visa est motā dicta -asse comā ([tulisse *codd. potiores*]. met. 1, 244 d. Iovis ... voce -ant *dei.* 4, 42. *aliter p. 1472, 8*). ars 2, 300 gausapa si sumpsit *puella*, gausapa sumpta -a (*syn. 303* lauda). 3, 137 nec genus ornatus *capillorum* unum est: ... longa -at facies capitis discrimina puri. met. 7, 20 video meliora -oque, deteriora sequor (Sen. benef. 4, 17, 2. Qvint. inst. 6, 5, 8 ut m. -antis peiorum paeniteret). Scrib. Larg. praef. 13 diligentiam meam ... non verbis, sed re -asti, *sc. eo, quod scripta mea Caesari dedisti.* Sil. 16, 575 clamor plaususque -vit honores, *sc. praemia ludorum.* Stat. silv. 5, 1, 42 amor *coniugalis* a domino *Domitiano* meritus censore -ari. Qvint. inst. 1, 2, 21 *in schola* multa cotidie -ari, multa corrigi. 2, 5, 18 *quidam instituentes pueros ad legendum* -verunt ... floridius genus ut ... magis accommodatum. 11, 3, 31 illud, quod Ennius (*ann. 303 sq.*) -at, cum dicit 'suaviloquenti ore' Cethegum fuisse (*opp.* reprehendit). *al.* Ⓘⓘ *animantis* (*sc. hominis praeter* Sil.; *reflexive l. 48. 55*): Gracch. or. frg. Cic. orat. 233 improbos (*v. p. 1486, 13*). Cic. inv. 2, 110 quicquid ... de homine -ando aut improbando dicitur ..., iudiciale est habendum (Att. 10, 17, 1 hercule h. -o; nam et doctum et probum existimo). leg. 3, 22 in ista quidem re vehementer Sullam -o, qui tribunis plebis ... iniuriae faciendae potestatem ademerit (*syn.* effero laudibus; laudare). Att. 6, 4, 1 nihil minus -ari poterat quam ˌquaestorˌ Mescinius (ˌ ˌ *an praedicative, ut ad l. 65 pertineat?*). fam. 12, 5, 3 non nulli invident eorum laudi, quos in re publica -ari vident. Planc. Cic. fam. 10, 7, 1 non minus ... a te -ari quam diligi semper volui. Sall. Iug. 22, 2 ab adulescentia ita se *Iugurtham* enisum, ut ab optumo quoque -retur; ... P. Scipioni, summo viro, placuisse. Hor. sat. 1, 1, 109 ˌnemo est, ut avarusˌ (*Shackleton Bailey; aliter alii*) se -et ac potius laudet diversa sequentis (*cf. 1, 1, 3 ut sorte sua* contentus vivat). Ov. am. 1, 14, 48 empta nunc ego merce (*sc. crinibus alienis*) -or ([*cf. 49* laudat]. *item venustatis causa*: 2, 4, 47 puellas. epist. 16, 87 ex aequo donis formaque -ta *Venus* [*sc. a Paride*; -tis *Heinsius, ut ad l. 4 pertineat*]. met. 3, 425 *Narcissus* se cupit inprudens et, qui -at, ipse -atur. 12, 224 quam quisque -bant ..., rapiunt *Centauri.* Stat. silv. 1, 2, 106 [*loq. Venus*] quos *viros* ipsa -vi. *al.; reflexive*: Clavd. 10, 109 *Venus in speculo* singula cernit seque -at). Pont. 1, 2, 137 hanc *uxorem meam* -at ... Marcia ... inque suis habuit *Atia Minor* ...; (140) quarum iudicio siqua -ta, proba est (*cf. 141* laudantibus istis). Sil. 16, 165 quem ceperat ipse *Scipio pugnans* ... animique -arat, cornipedem. Plin. paneg. 83, 6 (*ad Traianum uxoremque*) idem estis invicem, quod fuistis, -ti ex aequo *eqs.* (-ti *Perizonius*; -tis *trad., ut p. p. p.* [*sc.* vobis] *vel verbum finitum* [*sc.* vos] *intellegere possis*). Vet. Lat. Luc. 10, 1 (cod. 6) *Iesus* -vit ... septuaginta duos et praemisit eos ... in omnem locum ..., quocunque venturus erat (*gr. ἀνέδειξεν, cod. 2. 3* elegit, *cod. 10. al. et Vulg.* designavit; *ad usum cf. A1b*). Hist. Avg. Ael. 3, 8 *Aelium* non multu⟨m⟩ ad rem publicam regendam -arat *Hadrianus. al.* *c. acc. praedic.* (*cf. l. 34. 43*): Cic. Q. Rosc. 45 eumne testem improbabit, quem iudicem -arit? Brut. 294 Catonem tuum ut civem, ut senatorem ... -o; orationes autem eius ... valde laudo. Nep. Them. 10, 4 *de Themistoclis morte alii aliter scripserunt*, sed nos ... Thucydidem auctorem -amus, qui illum ait *eqs.* Stat. silv. 3, 4, 19 *puer*, placida quem fronte ministrum ... aspiciunt et uterque -ant *Domitianus uxorque.* Clavd. 17, 24 sq. te pars Libyae moderantem iura -vit, quae nunc tota -at.

β (*acc. c.*) *inf.* (*copula supplenda* Vitr., *per ellipsin verbi* Cic.): Cic. Att. 12, 16 nec tuae domi -batur nec meae poteram (*sc. degere, esse sim.*). Caes. civ. 1, 29, 1 Caesar etsi ... maxime -bat coactis navibus mare transire

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., tamen eius rei moram ... timebat. VERG. Aen. 4, 112 si Iuppiter unam esse velit Tyriis urbem Troiaque profectis miscerive -et populos (*huc spectat* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1518 -et: rectum iudicet). HOR. carm. saec. 15 sive tu Lucina -as vocari seu Genetyllis. OV. ars 3, 216 nec coram dentes defricuisse -em. VITR. 6 praef. 5 tenuitatem cum bona fama ... sequendam -vi. SIL. 4, 44 non et rerum curas consultaque belli stare -at *Hannibal.* 13, 369 *non* occuluisse -arim (-tum *al. var. ll.*) spectatum vel in hoste decus. *al.*

γ *enunt. secund. per* quod *inductum*: CIC. nat. deor. 3, 28 mihi placebat oratio *tua* ..., *sed* illud non -bam, q. negabas *eqs.* Att. 10, 4, 11 *Dolabella scripsit,* q. me cuperet ad urbem venire, illum *Caesarem* quidem ... non modo -are, sed etiam gaudere. BRVT. Cic. ad Brut. 24, 7 quem *Octavium* q. laudas ob ea, quae adhuc fecit, plane -o: sunt enim laudanda. PHAEDR. app. 9, 7 q. te laudas, vehementer -o. TAC. dial. 14, 4 -ari video in te ..., q. ... spem hominibus fecisti plurium ... librorum.

δ *aliae*: CIC. Att. 13, 26, 1 de Vergili *heredis* parte valde -o (13, 44, 2 de Attica -o. AVG. serm. 15, 3 *deus* alios coronat, alios damnat ...; alios -at, ⌊de aliis -at⌋, omnes ordinat [⌊ ⌋ alios de aliis -at, alios reprobat *var. ll.; fort. corruptum, sed conferre possis p. 1462, 20*]). 15, 4, 1 rescripsi ita, ut te -turum existimo.

b *absolute vel obi. supplendo* (*notabiliora quaedam*): CIC. har. resp. 17 -antibus et vobis, *patres conscripti,* et equitibus Romanis (*item abl. absol.*: HOR. carm. 1, 2, 19 Iove non -ante. SEN. Herc. f. 492. *al.*). Brut. 187 *auditor* credit eis, quae *a summo oratore* dicuntur, ... vera putat, adsentitur, -at (*nisi ad p. 1471, 74*). Att. 12, 21, 2 ad hortos, quoniam -as, effice aliquid (de h., ad hortis *var. ll.*). 13, 21[a], 4 propenso animo ad -andum. 15, 25 an -as (*sc. de meo itinere*), si *eqs.*? DICTVM imp. Tib. Suet. Tib. 59, 2 oderint, dum -ent (*huc alludit* SEN. dial. 3, 20, 4). TERT. fug. 1, 6 totum, quod agitur in persecutione, gloria dei est, -antis et reprobantis, imponentis et deponentis. *al.*

2 *notione deflexa non tam approbandi quam experiendi, cognoscendi, colligendi*: PVBLIL. sent. C 35 cave amicum credas, nisi ⟨si⟩quem -veris. COLVM. 9, 4, 1 per has notas *quasdam* ... -tis apibus. IREN. 3, 20, 2 (*antea: ut homo* intellegat ... virtutes dei ... in semetipsum ostensas) quemadmodum medicus in his, qui aegrotant, -atur, sic et deus in hominibus manifestatur. SER. med. 198 *ad oculorum dolorem mitigandum* ex folio caulis cineres *aliaque* ... desuper induces atque una nocte -bis. PALLAD. 12, 7, 18 *castaneas* in aquam frigidam mittis; quae sanae sunt merguntur; ... quas -asti, ... post triginta dies aeque ⌊-as⌋ (⌊ ⌋ *spectat ad III*). 12, 7, 22 castanea inseritur, sicut -vi ipse, ... mense Martio.

II *qui (persuadendo, demonstrando) aliquid tamquam probum commendat, acceptum facit* (*cf.* LYD. mag. 3, 2 προβᾶρε· ... τὸ μετὰ δοκιμῆς ἐπιδεῖξαι τὸ ὑποκείμενον): **A** *vario usu -atur*: **1** *verbis, argumentis*: **a** *absolute vel obi. supplendo* (*cf. p. 1469, 63*): PLAVT. Rud. 1017 *praedam tecum partiri nolo.* :: non -are pernegando mihi potes; nisi pars datur, ... ad arbitrum reditur. CIC. div. in Caec. 65 an quod ad commemorandum est honestius, id ad -andum non multo videri debet aequius? de orat. 2, 333 honesti et diserti *est,* ut mente providere, auctoritate -are, oratione persuadere possis.

b *accedunt struct.*: α *acc.* (*obi. int. l. 65*): ⓘ *rei*: RHET. Her. 2, 25, 39 deprecationes *pravae* si -buntur. 3, 6, 12 nos facile iis *auditoribus* ... huius *hominis praestantis* facta -turos *esse* (CIC. inv. 2, 71. *al.* OV. Pont. 2, 6, 18 Caesaribus ... tua f. -es. PLIN. epist. 10, 3[a], 3 f. dictaque mea -are sanctissimis moribus tuis, *sc. Traiani*). 4, 25, 34 hoc ... *non* perfeci et non -vi. CIC. inv. 2, 160 res et ab natura profectas et ab consuetudine -tas legum metus et religio sanxit. Quinct. 81 hoc consilium Aquilio *iudici* et talibus viris ... -bitur? (Verr. II 1, 31. Sest. 96 *optumates* ita se gerebant, ut sua consilia optumo cuique -rent. PETRON. 141, 9 exemplis). 92 nos nostram *causam* perfacile cuivis -turos *esse* (*item -are c. suam*: Verr. II 4, 28 facile, cui velles, tuam c. et factum -res. Balb. 49. *al.* OV. met. 11, 449. *et saepe, imprimis apud iuris consultos; c. efficientem e. g.* CIC. ac. 1, 10 *v. p. 1449, 28.* IVLIAN. dig. 30, 102. VLP. dig. 40, 2, 16, 1 c. manumissionis). Verr. II 1, 14 *testis* -bit fidem et auctoritatem et religionem suam (II 1, 22 quod -are populo Romano f. vestram et r. non potueritis, *iudices*). leg. 1, 12 arbitrabar posse id populo nostro -ari, si te ad ius respondendum dedisses. *al.* *obi. int. pro adv.*: CIC. fam. 1, 9, 18 ⌊iubet ... Plato⌋ ... tantum contendere in re publica, quantum -are tuis civibus possis (⌊ ⌋ *respicitur Crito 51[B], ubi* πείθειν). ⓘⓘ *personae*: OV. trist. 1, 6, 17 (*ad uxorem*) teste *me* -aris. APVL. apol. 1, 3 mihi copia ... te iudice obtigit purgandae ... philosophiae et -andi mei.

β *aliae*: CIC. inv. 2, 105 semper animo bono se in populum Romanum fuisse non tam facile -bat *Syphax* ..., quam ut propter posterius beneficium sibi ignosceretur. Tull. 4 ut, quod antea nihil in istum *Fabium* dixi, -ar⟨e possi⟩m. Att. 10, 18, 2 ex Balbi ... sermone, quem tecum habuit, non -amus de Melitta (*i. consilium eo proficiscendi Caesari non -amus, ut ex B. sermone colligo*). VERG. Aen. 12, 814 (*loq. Iuno*) Iuturnam ... succurrere fratri suasi et ... maiora audere -vi (*cf. 12, 159* auctor ego audendi. *item c. inf., nisi ad IA2d trahere malis*: COLVM. 3, 15, 5 *Mago* -at vinacea ... in scrobe ammovere).

2 *quolibet modo*: **a** *exempla varia* (*obi. suppl. e contextu l. 8. 18*): α *-ant animantes*: NAEV. com. 72 quae ego in theatro hic meis (*i. mihi oblatis*) -vi plausibus, ea non audere quemquam regem rumpere (*ad l. cf. Barchiesi, La Tarentilla rivisitata, 1978, 50 sqq.*). PLAVT. Bacch. 704 *aurum* dabo; quid mihi refert Chrysalo esse nomen, nisi factis -o? (*sc.* nomen; *an subaudias totum acc. c. inf., ut ad p. 1470, 47 pertineat?* PRVD. apoth. 606 *Emmanuel* adstat nobiscum n.que -at. *cf. l. 26*). CIC. Att. 4, 14, 1 quos *de re publica libros,* ut spero, tibi valde -bo (*cf. e. g.* PROP. 2, 13, 12 *me* auribus ... puris *puellae* scripta -asse mea). 6, 1, 2 quod meam βαθύτητα in Appio tibi ... -o, vehementer gaudeo. CASS. PARM. Cic. fam. 12, 13, 2 animum tibi nostrum fortasse -vimus ([-bimus *trad.*]. SYMM. epist. 6, 48 natalicio munere ... nostrum hilarastis a., vestrum -astis. *cf. l. 28*). CAES. civ. 1, 57, 4 pastores ... sub oculis domini suam -are operam studebant. VITR. 7 praef. 13 singulis frontibus *Mausolei* singuli artifices sumpserunt certatim partes ad ornandum et -andum. 7, 5, 7. LABEO dig. 19, 2, 62 si rivum, quem faciendum conduxeras et feceras, antequam eum -res, labes corrumpit, tuum periculum est. *al.* β *-ant res*: CIC. rep. 4, 11 numquam comoediae, nisi consuetudo vitae pateretur, -are sua theatris flagitia potuissent. VITR. 2, 7, 5 *saxa* ab natura rerum -ta, *sc. non vitiata tempestatibus.* STAT. Ach. 1, 502 *contemnuntur heroes Graeci,* sed Mavors et Troia abrepta (arr- *var. l.*) -bunt (*cf.* CLAVD. 26, 415 accurrit ... manus, quam Raetia nuper ... defensa -vit). TAC. dial. 39, 2 ⌊nobiles⌋ equos cursus et spatia -ant (⌊ ⌋ *vix praedic.*). CE 1035, 1 (*saec. I/II*) Calliste mihi nomen erat, quod forma -vit. SYMM. epist. 8, 33 ut *epistulae amicorum* adsiduitate illorum animos -ent.

b *reflexive vel mediopassive*: α *vario usu*: CIC. Lig. 2 *Ligarius* in legatione et civibus et sociis ita se -vit, ut *eqs.* Brut. 199 cum oratores ... populi iudicio -antur (Tusc. 2, 3 quas *orationes* nos multitudinis i. -ari volebamus. HIRT. Gall. 8 praef. 5 *commentarii Caesaris* adeo ... -antur omnium i., ut *eqs.*). fin. 2, 80 multis se -vit *Epicurus.* Cato 70 histrioni, ut placeat, *non* peragenda fabula est, modo, in quocumque fuerit actu, -etur. fam. 7, 33, 2 *placet* deponere illam iam personam, in qua me saepe illi ipsi *Caesari* -vi, ac me totum in litteras abdere. BRVT. Cic. ad Brut. 3, 6 filius tuus sic mihi se -at industria ..., ut *eqs.* PLANC. Cic. fam. 10, 18, 1 ut consilium sequerer periculosum magis, dum me -rem, quam tutum *probrosumque.* VITR. 2, 8, 19 (*antea*: si *testa* sit optima seu vitiosa ..., statim nemo potest iudicare) in tempestatibus ..., si est firma, -atur (*syn.* se ostendet). 7, 14, 3 qua ratione *aqua* ducatur quibusque rebus, ⌊si erit salubris et idonea⌋, -etur (*sunt qui enunt. interrog. intellegant, ut ad p. 1470, 66 pertineat*). LVCAN. 8, 621 *Pompeius* nullo gemitu consensit ad ictum ... seque -at moriens (*sunt qui ad IIIA1b trahant*). FRONTO p. 175, 7 *quidam tum demum contentus,* ubi se tibi -arit. TERT. virg. vel. 9, 6 *tales mulieres,* ut ... ea decucurrerint, per quae femina -ari potest (*cf. I Tim. 5, 9 sq.*). CYPR. domin. orat. 26 potestas ... dupliciter adversum nos datur *diabolo*: vel ad poenam, cum delinquimus, vel ad gloriam, cum -amur. *al.* β *usu magis minusve technico in re militari se -visse dicuntur tirones ad militiam admissi* (*usu a p. 1462, 53 derivando, ut vid.*): EPIST. Claud. Terent. (Pap. Corp. 250) 12 *quidam* p⟨ro⟩b⟨ave⟩r⟨e⟩ se in cl(as(se)) A⟨u⟩g(usta) Alex(andrina). 16 per eos (*sc. sponsores?*) me -vi in classe. 22 antequam me pr⟨o⟩barem in militiam. VET. LAT. II Tim. 2, 4 (Ambrosiast., *sim. al. et* VVLG.; *in imag.*) nemo ... militans deo obligat se negotiis saecularibus, ut placeat ei, cui se -vit (Cypr. Fort. 8. *al.* ei, qui se -vit, *gr.* τῷ στρατολογήσαντι. *pendet* AMBROSIAST. in II Tim. 2, 5). CIL VI 2839 *cuidam* ex evokat(o), qui se -vit ann(orum) XVII.

B *forma* '*aliquid* mihi *-atur*' *i. q. aliquid mihi placet, gratum est* (*sc. respectu persuadendi fere evanido, nisi hic illic* mihi *sim. pro dat. auctoris accipere malis vel usum mediopass. agnoscas; formam 'aliquid* mihi -tum est' *v. p. 1475, 1. 1476, 23*): RHET. Her. 3, 12, 21 *cura vocis pronuntiationem suavem facit,* ut, quod nostrae voci prosit, idem voluntati auditoris -etur. CIC. Verr. II 3, 172 frumentum eiusmodi ..., ut neque tibi neque populo Romano posset -ari (*ad rem cf. p. 1462, 10*). de orat. 3, 37 quod *genus dicendi* maxime mihi ipsi -retur (*sim.* Brut. 241 multis gratum erat et -batur). Brut. 184 disputationem hanc ... malim ... Bruto placere, eloquentiam autem meam populo -ari velim. *ibid.* necesse est, qui ita dicat, ut a multitudine -etur, eundem doctis -ari. 199 illud, quod populo non -atur, ne intellegenti quidem auditori -ari potest. 262 orationes ... eius *Caesaris* mihi vehementer -antur. off. 2, 43 *Ti.* Gracchus (*cos. a. 177 et 163*) ... *semper* laudabitur ..., at eius filii nec vivi -bantur bonis. Att. 9, 10, 10 scribis Peducaeo ... -ari, quod quierim. fam. 13, 1, 2 *Phaedrus* nobis ... *principio* valde ut philosophus, postea tamen ut vir bonus ... -batur. ad Brut. 23, 9 suspicor illud tibi minus -ari, quod a tuis familiaribus ... non -batur, quod ut ovanti introire Caesari liceret decreverim. CAES. civ. 3, 10, 11 haec (*sc. proposita Caesaris*) quo facilius Pompeio -ari possent. S. C. de Cn. Pisone (Ves-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tigia 48, 1996) 151 equestris ordinis curam ... unice (-ci *aes*) senatui -ari. PETRON. 123 vers. 218 huic fuga per terras, illi magis unda -atur. AVSON. app. A 5, 1 (310 S.), 9 bono -ari malo quam multis malis. *al.*

III *qui, utrum quid probum sit necne,* e x a m i n a t, e x c u t i t, e x p e r i t u r *(quae et examinantur et approbantur v. sub I; abundanter* experiendo -are *p. 1468, 37. 43)*: **A** *v a r i i s m o d i s, sc. fere usu, cogitando, inspiciendo sim.*: **1** *u s u c o m m u n i*: **a** *-antur res (ipsis rebus e. g. l. 15 sq. 51 sq., reflexive [fere pro pass.] l. 23)*: α *v a r i a e*: PLAVT. Persa 212 puerum peiorem quam te novi neminem. :: ... tuo ex ingenio mores alienos -as (*cf.* Trin. 1049 eorum ex ingenio ingenium horum -ant). frg. inc. 15 perfidiose captus (captas *Leo dubitanter*) ... nervo cervices -at. BALB. Cic. Att. 9, 7ᵃ, 1 c o n s i l i a ex eventu, non ex voluntate a plerisque -ari solent (STAT. silv. 5, 1, 83 ferrique togaeque c. atque ipsam mentem -at *Domitianus*). CVLEX 59 omnia ⌊luxuriae pretiis⌋ ([spretis, pretus *var. ll.*]. *si* ⌊ ⌋ *recte iunxit Helm, Hermes 81, 1953, 57; alioquin pertinet ad p. 1464, 4*). Ov. epist. 2, 85 exitus acta -at (*cf. Otto, Sprichw. n. 614*). Pont. 2, 3, 8 vulgus amicitias utilitate -at. VITR. 8 praef. 4 (*sim.* 8, 6, 15, *paulo aliter, ni fallimur, p. 1466, 42*) quibus ... rationibus ducatur et quemadmodum ante -etur *a q u a* (PALLAD. 1, 4 tit.). PETRON. 70, 3 ut mucronem ad buccam -remus (*cf.* RVFIN. hist. 3, 6, 14 aciem gladiorum ... in cadaverum obtruncatione [*syn.* examinandus; *gr.* ἐδοκίμαζον]). TAC. Germ. 18, 2 dotem ... uxori maritus offert; intersunt parentes et propinqui ac munera -ant. TERT. nat. 1, 6, 5 suspecta lex est, si -are se non vult (-ari *Gothofredus sec. locum geminum* apol. 4, 13). coron. 7, 3 de suis ... instrumentis saecularia -ari necesse est. VLP. dig. 2, 12, 2 (*ex orat. imp. M. Aur.*) *praetorem adire, ut* a e t a t e s -entur (*sc. an legitimae sint*). 40, 2, 16 pr. illud in causis *manumissionis* -andis meminisse iudices oportet, ut ... ex affectu descendentes causas -ent (prohibent F^2). MACER dig. 49, 16, 12, 2 officium tribunorum est ... frumentum -are, mensorum fraudem coercere. VET. LAT. Matth. 16, 3 (Aug. gen. ad litt. 2, 4) faciem caeli potestis -are (*gr.* διακρίνειν, *cod. 2. 9* discernere, *3. al.* aestimare, *cett. et Vulg.* (di)iudicare. *sim.* Luc. 12, 56 [cod. 2. 4. *al. et* VVLG.; *gr.* δοκιμάζειν]). I Thess. 5, 21 (Ambrosiast. = VVLG., *sim.* cod. 77. *al.*) omnia ... -ate; quod bonum est, tenete (retinete *var. l. Ambrosiast.; gr.* δοκιμάζετε, *Tert. praescr. 4. al.* examinate). RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 544ᴬ *Origenes lectori* praecipit ... -are de singulis, quae dixerit, et, quod rectius ... iudicaverit, obtinere. *al.* β *o p e r a a r t i s sim.*: CIC. opt. gen. 11 ad picturam -andam adhibentur etiam inscii faciendi cum aliqua sollertia iudicandi. Att. 2, 1, 1 *librum meum* tibi ego non essem ausus mittere, nisi eum lente ac fastidiose -vissem. TIB. 1, 6, 25 (*inde* Ov. trist. 2, 451) velut gemmas eius *puellae* signumque -rem (*nisi ad p. 1463, 10*). VITR. 1, 1, 1 *architecti* iudicio -antur omnia, quae ab ceteris artibus perficiuntur, opera. 7 praef. 5 iudices litterati, qui ea (*sc. quae scriptores in ludis recitabant*) -rent. 7, 5, 4 iudiciis ... infirmis obscuratae mentes non valent -are, quod potest esse cum auctoritate et ratione decoris. FRONTO p. 56, 17 *indoctos* ea *v e r b a* ... male -are et temere existimare (p. 57, 29 cura in v. -andis adhibenda). MAR. VICTORIN. gramm. 1, 7 *artis grammaticae* praecipua officia sunt quattuor, ut ipsi *Varroni* placet: scribere, legere, intellegere, -are (*sc.* κρίσις, *cf. Dionys. Thrax gramm. gr. I 6, 2; sim. in eadem re*: MART. CAP. 3, 230 erudite intellegere -areque). γ *m e t a l l a, n u m m i (nisi sec. p. 1470, 24 explices e. g. l. 51. 56; in sacris script. comparantur homines deo temptandi, cf. p. 1468, 22; ad rem cf. p. 1476, 56)*: SEN. dial. 1, 5, 9 (10) ignis a u r u m -at, miseria fortes viros (VET. LAT. IV Esdr. 16, 74 quod *a.* -atur ab igne. *al., v. e. g.* VVLG. *l. 58 sq.*). PLIN. nat. 33, 132 miscuit denario triumvir Antonius ferrum ...; igitur ars facta denarios -are. AFRIC. dig. 46, 3, 39 si ... eam *p e c u n i a m* apud nummularium, quoad -retur, deposuerim (*ibid. iterum; cf. p. 1476, 64*). VET. LAT. Sirach 31, 31 ignis -at ferrum durum. Zach. 13, 9 (Tert. fug. 3, 3. scorp. 7, *sim.* VVLG.) uram illos, sicut uritur ⌊aurum, et -bo illos, sicut -atur a r g e n t u m⌋ ([*gr. utroque loco resp.* δοκιμάζειν. ⌊ ⌋ argentum ... aurum *Vulg.*]. VVLG. prov. 17, 3 igne -atur a. et aurum camino. *al.*). LEX Sal. Merov. 44, 2 (rec. A, *sim. al.*) qui solidos (illius *add. A1*) pensare vel -are debent. *al.*

b *-antur a n i m a n t e s (sc. homines praeter l. 70. 73) vel partes eorum (reflexive p. 1468, 4 [cf. p. 1446, 43], obi. suppl. p. 1468, 7; -at res l. 68)*: α *exempla v a r i a*: CIC. Caecin. 61 non ... reperies quemquam iudicem ..., qui, tamquam si arma militis inspiciunda sint, ita -et armatum (*cf. p. 1462, 53*). ad Q. fr. 3, 1, 5 Nicephorum, vilicum tuum, sane -vi quaesivique ex eo *eqs.* SEN. dial. 1, 5, 9 *v. l. 51.* 6, 5, 5 adversi aliquid incurrat oportet, quod animum -et (*paulo aliter p. 1470, 29*). epist. 9, 9 inde a m i c i fugiunt, ubi -antur (19, 11 errat ..., qui amicum ... in convivio -at). COLVM. 9, 8, 5 quae *apes* dono ... contingunt, minus scrupulose -antur. SIL. 3, 378 Vettonum alas Balarus -at (*cf.* SVET. Iul. 65 militem neque a moribus neque a fortuna -bat, sed tantum a viribus). TERT. nat. 1, 10, 18 cum vix h o s t i a s -ret *Gabinius consul* prae popularium coetu (apol. 30, 6 hostiae -antur penes vos *gentiles* a vitiosissimis sacerdotibus [*syn.* examinantur]. *cf. p. 1462, 49*). 1, 10, 47 *in ludis gladiatoriis Mercurius* (*sc.* ψυχοπομπός) corpora exanimata ... e cauterio -at (*cf. apol. 15, 5* examinantem). VET. LAT. Luc. 14, 19 (cod. 4. *al.* = VVLG.) iuga boum emi quinque et eo ⌊-are illa⌋ (*gr.* δοκιμάσαι αὐτά, *cod. 3* ⟨ex⟩perimen⟨tum⟩ acci⟨pere⟩ illo⟨rum⟩). I Cor. 11, 28 (cod. 75. *al., sim. al. et* VVLG.) -et ... se ipsum homo et sic de pane *dominico* manducet (*gr.* δοκιμαζέτω. *pendet* HIER. epist. 14, 9, 1. 49, 15, 7). IREN. 3, 25, 3 probatori (-ari *cod. unus*) ... subest iudiciale, iudiciale autem adsequitur iustitia, ut iuste -et. *al.* β *in e c c l e s i a -antur qui ad munus quoddam (ad monasterium l. 15) admitti volunt*: VET. LAT. I Tim. 3, 10 (cod. 75. *al.* = VVLG.) *diaconi* -entur primum et sic (scit *cod. 75 errore*) ministrent nullum crimen habentes (*gr.* δοκιμαζέσθωσαν). CYPR. epist. 29, 2 quando ... cum presbyteris doctoribus lectores diligenter -remus (*postea*: examinantes). CONC. Carth. a. 397 p. 39 l. 122 ut nullus ordinetur nisi -tus vel episcoporum examine vel populi testimonio. SVLP. SEV. dial. 1, 17, 8 neque aliter adveniens a monasterii abbate suscipitur, quam qui temptatus prius fuerit et -tus (*nisi ad IA1b. item -atur n o v i c i u s*: 1, 18, 3 professionem *oboedientiae* ubi magister accepit, non cunctatus *est* -are profitentem. REGVLA mag. 88, 5 ut et mores monasterii -et et a monasterio ipse -etur. *al.*).

2 *u s u i u d. e t c h r i s t. temptantur f i d e l e s vel f i d e s sim. (fere a deo, in ecclesia v. 1bβ; cf.* AVG. quaest. hept. 1, 57 locutione scripturarum solet dici 'tentat' pro eo, quod est '-at'. 7, 17, 2 tentandis, id est -andis. *saepe comparatur probatio metallorum)*: TERT. anim. 33, 11 ut pendula expectatione sollicitudo fidei -etur. castit. 3 l. 1 cum ... in hoc -etur nostra erga deum mens, an ea velimus, quae *eqs.* patient. 6, 1 f i d e m eius *Abraham* patientia -vit ..., ad fidei non temptationem dixerim, sed typicam contestationem (*al.; cf. l. 23. 32*). VET. LAT. psalm. 16, 3 (cod. 300. *al.* = VVLG.) -asti cor meum, *domine* ...; igne me examinasti (*gr.* ἐδοκίμασας). 25, 2 (*ibid.*) -a me, domine, et tempta me (*gr.* δοκίμασον). 65, 10 (cod. 304. *sim. al. et* VVLG.) -asti nos, deus, igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum (*gr.* ἐδοκίμασας). sap. 3, 6 tamquam aurum in fornace -vit illos *iustos* (*syn. 3, 5* tentavit). Zach. 13, 9 (Tert. fug. 3, 3, *sim. al. et* VVLG.) -bo illos, sicut -atur argentum (*gr.* πυρώσω. *explicat* TERT. *ibid.* -amur de fidei tenore). CYPR. epist. 11, 5, 3 persecutio ista examinatio est ...; excuti nos deus voluit et -ari, sicut suos semper -vit. *al.*

B *g u s t a n d o*: GAIVS dig. 18, 6, 16 sive non degustavit sive degustando male -vit *emptor vinorum.* AVSON. 2, 6 (156 S.), 4 an vegeto madeant condita obsonia gustu, ... experiundo -a. ROMVL. fab. 70, 12 rec. vet. (*sim.* rec. gall.) ignota est, inquit *leo,* mihi caro simiae; vellem hanc -are, ⌊si bene verteretur⌋ (⌊ ⌋ *om. rec. gall.*). ORIENT. comm. 1, 106 *dei gratia* aure audis, sentis naribus, ore -as.

C *a g e n d o, c o n a n d o*: PRVD. c. Symm. 2, 78 (*sec. Symm. rel. 3, 8* de ... documentis rerum secundarum cognitio venit numinum) secundi per documenta boni, si sint felicia, quae quis experiendo -et.

CAPVT ALTERVM: *respicitur quod v e r u m e s t, t a l e e s t, q u a l e a p p a r e a t sim.*: **I** *n o t i o n e o r i g i n a r i a, sc. vigente respectu v e r i t a t i s a s s e q u e n d a e, percipiendae sim., is dicitur -are*: **A** *qui aliquid verum esse o s t e n d i t, demonstrat*: **1** *v i p l e n a d e m o n s t r a n d i*: **a** *v e r b i s, argumentis, ratiocinando sim. (-ant fere homines vel ipsa argumenta sim.)*: α *a c c e d u n t s t r u c t.*: Ⓘ *a c c.*: Ⓐ *s i m p l e x*: *-antur res, sc. fere eventus vel status aut ea, quae de iis proferuntur*: PLAVT. Aul. 828 quid faceres, si *aurum* repperissem? :: non potes -asse nugas (*item pro vero -antur f a l s a*: Ov. met. 13, 59 *Palamedem* prodere rem Danaam finxit *Vlixes* fictumque -vit crimen et ostendit, quod iam praefoderat, aurum). Trin. 813 iam dudum ebriust: quidvis ⌊-are⌋ poterit *deceptor* (⌊ ⌋ -ari ei *Ritschl*). CIC. Quinct. 75 non ad obtinendum mendacium, sed ad v e r u m -andum (QVINT. inst. 1, 10, 37 dialectice). S. Rosc. 72 tanti maleficii c r i m e n ... -are te ... censes posse talibus viris? (Flacc. 93. Ov. met. 13, 59 *v. supra.* 15, 37 sine teste -tum. SEN. contr. 7, 3, 6 cum alterum *c.* -amus, ut id alterius fiat probatio. *al.*). Q. Rosc. 4 qui ..., quod sibi -are non possit, id persuadere alteri conetur. de orat. 2, 293 si nostra -ari facilius quam illa *adversarii* redargui possunt (*syn.* confirmandis). Tusc. 5, 1 quod etsi difficile est -tu ..., tale tamen est, ut elaborandum sit, quo facilius -etur. QVINT. inst. 1, 6, 4 *analogiae* haec vis est, ut ... i n c e r t a certis -et (1, 10, 37 ex prioribus geometria -at insequentia et certis i. TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 302, 1 ad ... formam et regulam certorum). 2, 21, 20 quod *dictum* ... -at etiam sermo communis. *al.* *-atur d e u s, C h r i s t u s (cf. p. 1470, 20)*: TERT. apol. 21, 14 *ostendere,* quomodo Christus -etur. carn. 7 l. 66 d e u m praedicans et -ans Christus (adv. Marc. 1, 2 p. 292, 15 [*opp.* negare]. 1, 17 p. 312, 6 per quae d. -ari oportet, per opera, ... per beneficia). Ⓑ *c. p r a e d i c a t i v o (p. p. p. v. p. 1469, 4)*: CIC. inv. 1, 88 *in argumentando* saepe obscurius positum vitium pro vero -atur. fam. 7, 32, 2 *advocatus* tam eloquens, ut possit -are se liberum. SEN. contr. 2, 1, 33 ridiculum est adfectari, quod falsum -ari non possit (*velut somnia*). 7, 1, 9 ut -em me parricidam. *al.* SEN. nat. 1, 3, 10 quem *solem* toto terrarum orbe maiorem -at ratio. epist. 85, 1 quae ... dicuntur, ut -etur virtus ad explendam beatam vitam sola satis ef-

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ficax. PLIN. nat. 2, 22 *ut sors* ipsa pro deo sit, qua deus -atur incertus. SCAEV. dig. 48, 10, 24 -are falsum testamentum (*sim.* PAPIN. dig. 37, 1, 14). *al.*

(II) *acc. vel nom. c. inf. (inf. solus l. 7, copula suppl. l. 16. 19. 25, acc. subaudiendo l. 15. 28), qui pendet*: Ⓐ *e formis pass. (non indicato -ante praeter l. 9)*: *acc. c. inf.*: RHET. Her. 2, 2, 3 probabile est, per quod -atur expedisse peccare et ab simili turpitudine hominem numquam afuisse. CIC. inv. 2, 131 quo magis -etur eum *legis scriptorem* fuisse exceptum, si *eqs.* Verr. II 5, 155 Herennium Sertorianum fuisse abs te demonstrari et -ari volo. fam. 1, 9, 16. *al.* LVCR. 2, 94 *spatium* patere in cunctas undique partis pluribus ostendi et certa ratione -tumst. S. C. de Cn. Pisone (Vestigia 48, 1996) 66 quod ... -tum⟨...⟩ sit frequenter[q] convivia habuisse eum. SEN. nat. 6, 7, 3 non est diu -andum ibi multas aquas esse, unde omnes sunt. TERT. nat. 2, 12, 37 satis de Saturno et prosapia eius ⟨probat⟩um est homines fuisse. *nom. c. inf.* (*e suppl. dub.* LEX repetund. [CIL I² 583] 59): CIC. or. frg. A 5, 1 hoc ... vix ... a Q. Muttone factum -ari potest. LVCR. 1, 513 nec res ulla potest ... -ari corpore inane suo celare. SEN. contr. 7, 1, 5 *frater* bono argumento -atur vivere. PLIN. epist. 10, 58, 3 recitata est sententia ..., qua -batur *quidam* ... damnatus. *al.* Ⓑ *e formis act.* (*sc. acc. c. inf.*): CIC. inv. 2, 105 *v. p. 1465, 70.* Tull. 53 hoc -bis viris talibus ... te tuo iure potuisse occidere *servos Tullii?* (*item c. pron. praepar.*: Verr. II 3, 91 id, quod maxime vis. 3, 164. *al.* LVCR. 2, 934 illud ... planum facere atque -are *eqs. al.*). Verr. II 1, 11 quibus (*sc. iudicibus*) -emus istum ... pecuniam publicam ... avertisse, quibus persuadeamus *eqs.* Caecin. 45 ut vim factam -es (*sim. ibid. iterum*). Lig. 16 si -are Caesari possemus in Africa Ligarium omnino non fuisse. fin. 3, 16 id ita esse. *al.* LVCR. 2, 528 id, quod non esse -vi. 6, 33. LABEO dig. 16, 3, 33 si tuam esse -asses (*sc. pecuniam*). *al.*

(III) *enunt. secund.* (*c. pron. praepar.* CIC. fin., BOETH.): CIC. fin. 2, 108 qui id (quid (id) *var. ll.*) -ari potest, ut is, qui propter me aliquid gaudeat, plus quam ego ipse gaudeat? (Tusc. 3, 5 qui ... -ari potest, ut sibi mederi animus non possit?). SEN. epist. 88, 27 magnum esse solem philosophus -bit; quantus sit, mathematicus (*item c. enunt. interrog.*: 108, 23. QVINT. decl. 252, 10 qualis sit *reus*, ... quam luxuriosus ac perditus. *al.*). CHALC. comm. 61 quod omnia ... festinent ad medium, sic -atur, quod *eqs.* (AMBR. in Luc. 6, 104 [*ibid. iterum accedente acc. c. inf.*]. SALV. gub. 3, 4 [*syn.* comprobatur; adprobamus]. BOETH. cons. 3, 10, 11 vide, quam id ... inviolabiliter -es, q. boni summi summum deum diximus esse plenissimum). AVG. in epist. Ioh. 6, 2 p. 2020^A unde -amus, quia talia multa fiunt ab his, qui fratres non amant? ORIG. in Matth. 17, 7 p. 597, 24 *nos* -antes de scripturis, quoniam 'vinea' appellatur populus (*gr.* παραστήσαντες).

(IV) *praepos.* de (*cf. l. 14*): CIC. Att. 16, 7, 5 flentes ..., quibus de meo celeri reditu non -bam. AFRIC. dig. 39, 1, 15 hactenus is, qui rem non defenderet, punietur, ut ⟨de⟩ iure suo -are necesse haberet (PAVL. dig. 7, 1, 60, 1 MACER dig. 49, 8, 1, 2). SCAEV. dig. 4, 4, 39 pr. apud praesidem ... minores *quidam* ... de aetate sua -verunt (MACER dig. 49, 8, 1, 2 eum de a. sua aut de numero liberorum -asse. COD. Iust. 4, 19, 9 [*a. 293*]. *aliter p. 1473, 19*). 45, 1, 135, 4 filia ... apud praefectum ˌde falso testamentoˌ egit nec -vit (ˌ ˌ *si ἀπὸ κοινοῦ*). PAVL. dig. 40, 12, 39 pr. necessitas -andi de ingenuitate sua.

(V) *adv.*: QVINT. inst. 5, 10, 71 argumentorum ... invicem -antium. decl. 321, 5 si venenum, ut -bo, dedit *medicus* (*cf.* TERT. adv. Marc. 5, 3 p. 576, 11 sicut in euangelii vestri retractatu -tum est. OPTAT. 1, 5 p. 7, 5 sicuti -turi sumus. *sim. al.*).

β *absolute vel obi. supplendo*: RHET. Her. 3, 10, 18 *argumentationes* necessarias ad -andum. 4, 45, 59 *similitudo* sumitur aut ornandi causa aut -andi *eqs.* CIC. Verr. II 2, 48 non quaesivit procul alicunde – neque enim -ret –, sed proximum, *quem furti argueret.* Sull. 21 *non est* hoc regnare, cum verum iuratus dicas, -are. Cael. 6 accusatio crimen desiderat, ... *ut* argumento -et, teste confirmet (*cf.* EPIST. imp. Hadr. dig. 22, 5, 3, 3 *accusator* non -bat [*sc. crimina*] nec testes producebat). de orat. 2, 163 omne, quod sumatur in oratione aut ad -andum aut ad refellendum. orat. 69 *eloquens erit* is, qui in foro causisque civilibus ita dicet, ut -et, ut delectet, ut flectat (*nisi ad p. 1465, 43*). 146 possem ... dissimulare me didicisse? quid erat, cur -rem (*sc. me non didicisse*), nisi quod parum fortasse profeceram? (*ita cod. L, def. Yon; locum varie traditum alii aliter sanare temptaverunt*). OV. met. 15, 499 mirabere, vixque -bo, sed tamen ille ego sum (*sc. quem mortuum credis*). SEN. dial. 4, 29, 4 *delator* desinet dicere, si -are debuerit (*cf. e. g.* HIST. AVG. Opil. 12, 11 delatores, si non -rent, capite affecit). STAT. silv. 5, 3, 131 Maeoniden (*sc. Homerum*) aliae ... aliis natalibus urbes diripiunt cunctaeque -ant. QVINT. inst. 2, 17, 6 quod indocti ... narrent, -ent, refutent *eqs.* 5, 13, 56 in his ˌ-andi refutandiˌque ratio est (*abl. plur. var. l.*). APVL. apol. 54, 6 *si delatori* nulla necessitas sit -andi (PAVL. dig. 12, 2, 30 pr. [*e Pedio quodam*] exonerare petitorem -andi necessitate. *al. in sermone iuris; cf. l. 49*). TERT. nat. 1, 7, 16 mirum, si ... ille, qui ... prosiluit deferre, non et -are gestit. apol. 7, 9 *fama* tamdiu vivit, quamdiu non -at; ... ubi -vit, cessat esse. *al.*

b *quolibet modo, sc. ipsa re, specie, actione sim.* (*forma* re -are *vel* res -at *e. g. l. 9 sq. 16 sq.*): α *exempla varia*: (I) *c. acc.* (*supplendo l. 45*): Ⓐ *vario usu*: PLAVT. Pseud. 101 quod tu istis lacrumis te -are postulas, non pluris refert, quam *eqs.* CIC. ac. 2, 88 *Ennio* dormienti ... ˌaeque ac vigilantiˌ -bantur *somnia* (ˌ ˌ *i. quasi vigilasset*). 2, 130 *Aristo* re -vit ea, quae ille *Zeno* verbis, nihil esse bonum nisi virtutem. nat. deor. 2, 10 haruspicum disciplinam ... res ipsa -vit. Lael. 24 hoc (*sc. vim amicitiae sim.*) ... omnes mortales et intellegunt et re -ant (*nisi ad B1a*). LEP. Cic. fam. 10, 35, 1 *nihil antepono communi saluti ac libertati*; quod vobis, *patres conscripti,* brevi -assem, nisi *eqs.* PLANC. Cic. fam. 10, 17, 3 in ea re studium mihi suum L. Gellius ... -vit. CAES. Gall. 5, 44, 3 (*clamor pugnantis*) quem locum -andae (pro laude *trad.*) virtutis tuae exspectas? CIRIS 388 capitur Megara et divum responsa -antur. OV. met. 3, 350 vana diu visa est vox auguris *Tiresiae,* exitus illam resque -at. 9, 127 *Hercules sua* ultima dicta re (res *var. l.*) -at et *Nessum occidit* (PAVL. PETRIC. Mart. 3, 141 eventu celeri). Pont. 3, 4, 114 di, quorum monitu sumus eventura locuti, verba, precor, celeri nostra -ate fide (SEN. epist. 20, 1 v. rebus -a). MART. 1, 12, 12 *porticu collabente patronus incolumis evasit*; stantia non poterant tecta -are deos. AVSON. 21 (419 S.), 7 imperatori ... consultissimo – -at hoc ... oriens ordinatus (*ibid.* testis est; ostentat; docet; testimonium est). ARATOR act. 1, 539 *post resurrectionem Christus* exhibuit pro teste *naturae humanae* latus ... vulneribus sua membra -ans. *al.* Ⓑ *-atur id ipsum, quod detegitur, proditur, convincitur (sc. fere pro obi. est, quod sub β praedicative ponitur; exempla selecta, vix ad l. 5 trahenda)*: SEN. Herc. f. 36 (*loq. Iuno*) dum nimis saeva impero *Herculi, eius* patrem -vi, *sc. Iovem* (*cf.* SIL. 4, 361 Marte -are genus factisque ... parentem ardebant). epist. 13, 1 sic (*sc. difficultatibus*) verus ... animus ... -atur; haec eius obrussa est. 71, 19 qua *regula* rectum -ari solet. PS. SEN. mor. 51 amicos secundae res optime parant, adversae autem certissime -ant. COLVM. 9, 10, 2 hinc (*sc. ex specie nitida*) maxime -atur *apium rex,* qui est melior. PLIN. nat. 12, 69 -atur Trogodytica *murra* pinguedine et, quod aspectu aridior est (*sim.* 35, 192 *terra quaedam* -atur mollitia et, quod *eqs.*). STAT. Theb. 2, 284 quae pessima ceston *Veneris* vis -at (*cf.* SCHOL. quae, cuius sit potestatis, ostendit). MART. 4, 75, 8 meruisti ..., ut tibi non esset morte -andus amor. 10, 34, 6 ut – liceat tantum vera -are – potes. PLIN. paneg. 31, 1 cum secunda felices, adversa magnos -ent. TERT. apol. 9, 15 -rentur sanguinem humanum appetendo ˌChristianiˌ (*om. rec. vulg.*) ...; alioquin negandi, si non gustassent. orat. 8 p. 186, 17 Abraham non temptandae fidei gratia sacrificare de filio iusserat *deus,* sed -andae, ut per eum faceret exemplum *eqs.* (CYPR. epist. 58, 5, 2 hoc est ... robur virtutis et fidei ..., mortem non timere nec cedere, ut -ari fortius fides possit. *al.*). PAVL. dig. 4, 4, 32 post -tam aetatem, *sc. a praeside* (26, 7, 46 pr. aetate -ta). GAVDENT. serm. praef. 35 iustos ..., sicut sanctum Iob, ... hac de causa deus ... temptari permittit, ut -et; -et autem non sibi ..., sed angelis et hominibus, ut eos ex factis probos noverint. *al.*

(II) *c. acc. vel nom. c. inf. (subaudiendo, nisi suppleas* id *sim., l. 49. 53 et fort. p. 1466, 9), qui pendet*: Ⓐ *e formis act.* (*sc. acc. c. inf., acc. subaudiendo l. 51*): Q. CIC. pet. 40 si -are poteris, te in ... competitores tuos benevolo esse animo ostendito. CIC. ac. 2, 130 *v. l. 7.* BALB. Cic. Att. 8, 15^a, 3 quae ... Caesar scripsit, ˌscio, reˌ tibi -bit ... verissime scripsisse (⟨se⟩ scripsisse *Shackleton Bailey dubitanter*; ˌ ˌ scire, si ire, si re *codd.*). MAT. Cic. fam. 11, 28, 4 id ... me cupere, nisi ... vita *mea* ... tacente me -at, dicendo vincere non postulo. LVCR. 4, 477 *ab eo, qui nil sciri putat,* quaeram ..., unde sciat ..., dubium certo quae res differre -arit? OV. Pont. 2, 11, 18 (*ad uxoris avunculum*) se ... tui vitā sanguinis esse -at *uxor.* VITR. 7, 2, 2 *calx ad asciam* haerens omni ratione -bit ˌseˌ (*om. pars codicum*) esse temperatam. LVCAN. 7, 629 *pudet quaerere, quis filius* nimia ... -et spectantibus ira, quem iugulat, non esse patrem. STAT. silv. 5, 3, 110 *v. p. 1471, 23. al.* Ⓑ *e formis pass.*: *nom. c. inf.*: OV. met. 2, 92 (*Sol ad Phaethontem*) patrio pater *tuus* esse metu -or. VITR. 7, 9, 5 si *minium calefactum postea* restituatur in pristinum colorem, sine vitio esse -bitur (-bit *var. l.; postea*: significabit). *acc. c. inf.*: PLIN. nat. 34, 139 aliquot experimentis -tum est posse innocens esse ferrum. TAC. ann. 15, 20, 3 usu -tum est ... leges egregias ... ex delictis ... gigni.

(III) *c. enunt. secund.*: *interrog.* (*cf. p. 1466, 42*): OV. Pont. 1, 1, 56 ut, sua quid valeant numina, teste -ent *dei.* SEN. contr. 10, 4, 11 an laesa sit res publica, non solet argumentis -ari. PHAEDR. 1, 13, 13 hac re -atur, quantum ingenium valet (*epimythium ex alia fab. interpolatum?*). SEN. epist. 24, 15 an vere dixeris, effectu -a (LVCAN. 8, 626 [*Pompeius secum*] ignorant populi, si non in morte -aris [*i.* -veris, *vix mediopass.*], ˌan scieris adversa patiˌ [ˌ ˌ *si ἀπὸ κοινοῦ*]). 52, 8 qui, cum dixerunt, quid faciendum sit, -ant faciendo; qui docent, quid vitandum sit. LVCAN. 7, 259 haec *est illa dies,* fato quae teste -et, quis iustius arma sumpserit. STAT. silv. 5, 1, 69 non adversa -arunt, quae tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor. MART.

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 54, 3 quid de te ... suspicetur uxor ..., certis indiciis satis -vit, custodem tibi quae dedit spadonem. TAC. ann. 2, 45, 4 *proeliorum* eventu et ... eiectis Romanis satis -tum *est,* penes utros summa belli fuerit. PLIN. paneg. 43, 3 tene ... hunc cursum et -bitur experimento, sitne feracius *eqs.* SCAEV. dig. 48, 10, 24 *quendam* -turum, quemadmodum falsum sit factum testamentum. TERT. apol. 39, 18 *in cena quisque* provocatur ... deo canere; hinc -atur, quomodo biberit. *al.* quia: SALV. gub. 4, 7 quod *Christianus sine operibus bonis* -are non valeat, q. sit (*sc. Christianus*).

(IV) *c. adv.* (sic)ut: LVCAN. 9, 352 *Libya* proxima caelo est, ut -at ipse calor. IVV. 7, 204 paenituit multos vanae ... cathedrae, sicut Tharsymachi -at exitus. PALLAD. c. Ambr. fol. 337ᵛ, 47 ut exitus ipse -vit.

β *indicatur quale, cuius vice quid -etur* (*obi. supplendo e contextu l. 14. 26*): (I) *praepos.* pro: TER. Eun. 375 forma et aetas ipsast, facile ut ˻pro eunucho˼ -es (*explicat* DON. *ad l.* 3 '-es' nunc 'fingas' aut 'persuadeas', ut in consuetudine dicimus 'homo sacrilegus pro innocente se -vit' ...; deest 'te', quod subaudiemus. 6 honeste non dixit, quod erat rectum, 'ut eunuchum -es', sed 'pro eunucho', ne esset contumeliosum in Chaeream. *an* ˻ ˼ *i. q. 'eunucho convenientes', sc. formam et aetatem?* [*cf.* DON. *ad l.* 2]). CIC. Verr. II 5, 78 *aliquem* suppositum in eius *archipiratae* locum, quem pro illo -are velles. (II) *acc.* (*cf. l. 15*): PLANC. Cic. fam. 10, 24, 1 malo praesens observantia ... memorem me tibi -are *quam verbis gratias tibi agere.* STAT. silv. 1 praef. timeo, ne verum istuc (*sc. celeritatem componendi*) versus ... ipsi de se -ent. 5, 3, 110 *Parthenope,* te *patre meo* cive -bas Graiam atque Euboico ... sanguine duci. 5, 3, 129 te, *pater,* de gente suum ... refert Hyele ...; maior at inde suum longo -at ordine vitae ⟨Parthenope⟩ (*obi. supplendo ut*: PLIN. paneg. 11, 3 non alio magis ... deum et facis et -as [*sc. Nervam*], quam quod ipse talis es. TERT. nat. 2, 8, 15 exitus rerum ... prudentem ... -v⟨it⟩, *sc. Ioseph somnia Pharaonis explicantem.* VLP. dig. 12, 2, 13, 2 [*e Iuliano*]). Ach. 1, 639 (*Achilles secum*) te ... marem ... nec amore -bis? QVINT. inst. 10, 1, 70 *Menander* mihi longe magis orator -ari in opere suo videtur *quam in orationibus ei adscriptis.* PLIN. paneg. 2, 5 dignos ... nos illis *bonis nostris* usu -emus. APVL. Socr. prol. 4 p. 111 ut se vocalem -ret *corvus in fabula.* TERT. scorp. 1 p. 146, 12 alios ignis ..., alios bestiae Christianos -verunt. PAVL. dig. 4, 4, 32 minor *natu* ... ex aspectu corporis falso -vit perfectam aetatem (*cf. p. 1470, 43*). DON. Ter. Andr. 1, 2 ut quam maxime modestum minimeque errantem Terentium -et *prologus. al.*

(III) *adv.*: VITR. 6, 2, 4 cum ..., quae sunt vera, falsa videantur et nonnulla aliter, quam sunt, oculis -entur. (IV) *acc. resp.* (*fere pro praedic.*): TERT. anim. 28, 1 *Moses* satis -tus divinitatem operis ex divinatione vocis (*i. fere ea, quae M. divinabat, opus eius divinum -verunt*).

2 *vi demonstrandi evanescente*: **a** *forma 'aliquid* mihi -atur' *fere i. q. mihi manifestum, verum videtur* (*accedit inf.* CIC. inv.): CIC. inv. 2, 19 nihil factum esse cuiquam -atur, nisi aliquid, quare factum sit, ostenditur. Quinct. 65 quod si -ari nemini potest, illud certe -ari omnibus necesse est defensum esse iudicio absentem Quinctium. Verr. II 3, 137 quemadmodum hominum existimationi te atque innocentiam tuam -ari velis. ac. 1, 139 quid Carneadi -retur. **b** *fere i. q. docere, praecipere sim.* (*nisi quod praecepta quaedam aliis pro argumento sunt*): TERT. fug. 6, 2 *Matth. 10, 23 ad apostolos tantum pertinet,* sicut subsequentes sensus -bunt ([*affertur Matth. 10, 5 sq.*]. adv. Marc. 3, 15 p. 402, 6 s. euangelium -bit. CYPR. epist. 63, 4, 2 s. ... Paulus -at dicens '...'. *al.*). adv. Marc. 5, 19 p. 643, 2 hoc (*sc. haereses recentius emersisse*) nunc -bit et apostolus dicens '...' ([*Col. 1, 5 sq.*]. CYPR. epist. 55, 18, 1. *al., e. g. supra l. 51*). TER. MAVR. 2057 apelassonos ... ratione qua regatur, ... satis -vi. CYPR. domin. orat. 25 *diabolus tantum potest, quantum deus ei permiserit*; -at scriptura, ˻quae dicit˼ '...' ([*Dan. 1, 1 sq.*; ˻ ˼ dicens *var. l.*]. *sim. e. g.* unit. eccl. 25. OPTAT. 2, 1 p. 34, 4 hoc -at deus, qui ait *eqs.*). eleem. 2 hic (*sc. Sirach 3, 33*) ... ostenditur et -atur, quia ... eleemosynis ... delictorum flamma sopitur. SER. med. 472 deus *Aesculapius* haec mihi certa -vit (*sc. ad lumbos sanandos*). OPTAT. 3, 8 p. 90, 2 hoc -at deus, dum ... loquitur *eqs.* SERV. Aen. praef. p. 5, 6 sola superest explanatio, quae in sequenti expositione -bitur (*cf. ecl. praef. p. 3, 25* comprobabitur). AMBR. apol. Dav. I 13, 60 -asti, domine Iesu, quia numquam tua verba praetereunt (*cf. Matth. 24, 35*). ROMVL. fab. 33, 10 rec. vet. fabula -at nobis, ˻ut, qui bene agit iuvenis, senex ne contemnatur˼ (˻ ˼ rec. gall. quod ... ut senex non c.). CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 97, 7 evocari *quosdam* ... ˻-turos ..., quae gesta sunt˼ (˻ ˼ *gr. I 1, 3 p. 11, 33* συστησομένους τοῖς πεπραγμένοις). II 3, 3 p. 68, 5 iubete me -are paululum (*gr. II 1, 3 p. 60, 9* διδάξαι). *al.* *n. plur. gerund.* -anda *pro subst.* (*si locum recte explicavit Thiele ad l.; cf. etiam l. 64*): ROMVL. epist. Romul. 5 rec. gall. *Aesopus* inducit aves, arbores *aliaque* ... loquentes -anda cuiuslibet fabula⟨e⟩ (rec. vet. -anda ˻cuiuslibet rei˼ fabula [cuilibet *cod. E*]).

B *qui aliquid verum esse asserit, credit, discit*: **1** *vi plena approbandi, affirmandi*: **a** *c. acc.* (*supplendo p. 1472, 4; cf. p. 1470, 10*): α *exempla varia*: (I) *-atur quidlibet* (*cf. p. 1465, 24*): CIC. Phil. 2, 100 si *acta Caesaris* sunt falsa, cur -antur? (*antea*: confirmata sunt). ac. 2, 99 contra naturam esset, ⟨si⟩ probabile nihil esset: sequitur omnis vitae ... eversio; itaque et sensibus -anda multa sunt (*respicitur τὸ πιθανὸν Academicorum ut*: 2, 109 ne id quidem, quod -et *aliquis,* posse percipi. 2, 111 -andi species est, percipiendi signum nullum habemus. *cf. p. 1448, 66*). phil. frg. V 59 soles, cum rationem a dispensatore accipis, si aera singula -asti, summam, quae ex his confecta est, non -are? (*in imag. spectare vid. ad argumenta et id, quod ex his colligitur*). SALL. epist. Mithr. 13 *Tigranes* mea dicta sero -at (OV. met. 8, 616 talia d. *non* -arunt. *cf. l. 24; aliter p. 1464, 23*). PHAEDR. 4, 13, 2 -anda cunctis est ... sententia *supra dicta* (*cf. l. 21*). GELL. 3, 3, 3 praeter illas *comoedias Plauti Varronianas q. d.* ... quasdam item alias -vit *Varro* (*ibid.* Plauto vindicavit). LACT. inst. 1, 5, 2 ex his *poetis et philosophis* unum deum -emus necesse est. (II) *-antur doctrinae sim.* (*laxius sub p. 1463, 38*): CIC. leg. 1, 21 dasne ... hoc nobis ... deorum ... numine ... naturam omnem regi? nam si hoc non -as *eqs.* (*syn. 1, 22* concessi). fin. 1, 13 qui eam disciplinam *Epicuri* -ant (ac. 2, 7 si quisquam ullam d. philosophiae -ret praeter *suam*). 3, 11 si ullam aliam *philosophiam* -vissent *viri in re p. praestantes* praeter eam, quae *eqs.* ac. 2, 67 conclusionem *quandam* Arcesilas -bat (2, 96 vide ... hanc c. -turusne sis: '...'; qui potes hanc non -are, cum -veris ... superiorem? [*syn.* concedere; adprobare]. div. 2, 103 c. ... rationis ea -anda est, in qua *eqs.*). 2, 139 sententiam *Calliphontis* Carneades ita studiose defensitabat, ut eam -are etiam videretur (SEN. nat. 1, 5, 11 s. *Posidonii*). LVCR. 3, 47 magis omnia, *quae de non timenda morte proferuntur,* laudis iactari causa quam quod res ipsa -etur. OV. fast. 5, 53 dicta *Polyhymniae disserentis de origine nominis Maii* -arunt Clio ... et ... Thalia (*cf. 5, 107* laudata est). *al.*

β *accedit praedic.*: (I) *praepos.* pro: CIC. inv. 2, 27 *reum* id, quod falsum fuerit, ... pro vero -asse (*sim.* ac. 2, 66 pro veris -are falsa [*syn.* adprobem]. 2, 135 illa ... pro veris -are [*seq. acc. c. inf.*]. AVG. c. acad. 3, 12, 28). Mil. 65 mirabar ... volnus ..., quod acu punctum videretur, pro ictu gladiatoris -ari. REGVLA mag. 28, 15 necessitas visa et pro certo -ta. (II) *acc.*: TERT. scorp. 10 p. 166, 9 nostrates ... nec ipse demiurgus constanter homines -bat, quos ... pulverem *sim.* ... deputavit. VET. LAT. II Cor. 3, 6 (Faust. Aug. c. Faust. 15, 1) sufficientia nostra ex deo est, qui nos ˻idoneos -vit˼ ministros novi testamenti (˻ ˼ *Ambrosiast. al. et Vulg.* idoneos ... fecit *sim. sec. gr.* ἱκάνωσεν). AMM. 20, 8, 12 quae cum ratione poscuntur, ... cupio ... a te utilia -ari et recta.

b *c. variis struct.*: CIC. Cluent. 107 ne ex facto solum sapientes illos iudicetis, sed etiam ex hominibus ipsis, quod hi fecerunt, ... sapientissime factum *esse* -etis (*item c. [acc. c.] inf.*: 128 illud ... minime -andum est *eqs.* ac. 2, 100 ut albam esse nivem -et. Att. 9, 7, 5 de triumpho tibi adsentior ...; egregie -o fore, ut *eqs.* OV. Pont. 3, 1, 126 femina ... princeps [*sc. Livia*], in qua Fortuna videre se -at. *cf. l. 28*). ac. 2, 113 utrumque verum puto, nec dico temporis causa, sed ita plane -o (*item c. adv.*: BOETH. top. Arist. 163a17 si quis ˻universaliter -ans˼ particulariter petierit contradictionem [˻ ˼ *gr.* τὸ καθόλου ἀξιώσας]). AVELL. 77, 9 *Arius* -ans (-at *cod.*), quia maior *deus* pater est *quam filius.*

2 *vi approbandi attenuata significantur potius qui aliquid verum cognoscunt, experiuntur, colligunt* (*exempla potiora*): **a** *c. acc.* (*intellegendo ex enunt. relat. l. 51*): α *exempla varia*: OV. met. 14, 323 ficta ... -es ab imagine (*sc. statua Pici*) veram (verum *var. l.*). VITR. 6, 8, 10 omnes homines, non solum architecti, quod est bonum, possunt -are. CIL IV 597 (*commendantur candidati*) Verum aed⟨ilem⟩, Celsum collegam rog⟨amus⟩, quorum innocentiam -astis. VET. LAT. II Macc. 1, 34 *v. p. 1473, 13.* CE 1830, 7 (*a. 315*) *primam quamque versuum litteram legendo* ingenium nomenque -bis (*sc.* Vitalis). PALLAD. 11, 12, 5 huius arboris facilitatem (*sc. nascendi*) -vi. CLAVD. DON. Aen. 1, 520 p. 104, 9 *Ilioneus* senserat ... et -verat hominum ... inhumanos mores. β *accedit praedic.*: VITR. 1, 4, 9 cum *maiores* pluribus *hostiis* experti erant et -verant integram et solidam naturam iocinerum (*postea*: si autem vitiosa inveniebant). CET. FAV. 5 p. 292 si corporibus valentibus *erunt accolae* ..., purgatos salubresque fontes -bis (*Vitr. v. p. 1476, 43*). SYMM. epist. 1, 16, 2 si me sui amantem usu rerum -vit *frater.* VVLG. eccl. 9, 13 vidi ... sapientiam et -vi maximam. ORIENT. comm. 1, 313 haec si falsa putas, merito post vera -bis.

b *c. variis struct.*: α *acc. c. inf.* (*acc. suppl.* ARATOR): VET. LAT. II Cor. 8, 22 (cod. 75, *item fere al. et* VVLG.) misimus ... fratrem nostrum, quem -vimus (-bimus *cod.*) in multis saepe sollicitum esse (*gr.* ἐδοκιμάσαμεν). RVF. FEST. 15 virtute semper Romanos -bis exstitisse victores, *sc. eorum bella recensendo* (*syn.* invenies). QVODV. prom. 1, 30, 42 (*sec. gen. 42, 15; Ioseph ad fratres*) in hoc ... -bo (-bitur *var. l.*) exploratores vos non esse, si frater vester iunior venerit vobiscum. SORAN. p. 92, 17 quomodo -amus mortuum esse infantem? ex eo, quod *eqs.* (*gr. p. 142, 1* συμβάλλομεν). ARATOR act. 1, 474 praemia vitae dat medicina latens ..., quam nescit adesse, qui venisse -at. *al.* β *cetera exempla*: CLAVD. DON. Aen. 10, 480 p. 353, 16 (*10, 481* aspice, num *eqs.*) -a ... exitio tuo, cuium magis sit penetrabile telum. VVLG. gen. 28, 8 *Esau* -ans ..., quod non libenter aspiceret

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

filias Chanaan pater suus ([*cf. 28, 6* videns ..., q.]. 42, 33 ait nobis: 'sic -bo, q. pacifici sitis' [*cf. l. 18*]. DIOSC. 4, 111 p. 56, 3 [*gr. 4, 15 ἱστοροῦσι*]). AVG. civ. 18, 54 p. 344, 5 *Christus* resurrexit tertio die, sicut apostoli suis etiam sensibus -verunt.

C *qui, utrum quid verum sit necne, examinat, exquirit (quae et examinantur et approbantur v. sub B)*: **1** *c. acc. (subaudiendo* IREN.; *addas l. 22)*: RVT. LVP. 1, 6 *prudens debet* amicitiam -tam (appr- *var. l.*) appetere, non: appetitam -are (*sec. Theophr. frg. 74 Wi. = Plut. fratr. am. 8 p. 482^B κρίνειν, cf. Cic. Lael. 85* iudicare). APVL. met. 9, 6, 5 *emptor* descendit in dolium ... soliditatem eius -turus. VET. LAT. sap. 2, 19 tormento interrogemus eum *fidelem*, ut sciamus reverentiam illius et -emus patientiam ipsius (*gr. δοκιμάσωμεν*). II Macc. 1, 34 (rec. B, *sim.* M) rex templum fecit ..., ⌞ut -ret hoc, quod factum est (*sc. miraculum*), et -vit⌟ (⌞ ⌟ rec. P -ta hac re, *L* re examinata, *V* rem diligenter examinans, *gr. δοκιμάσας τὸ πρᾶγμα*). CET. FAV. 5 p. 292 his experimentis utilitas eius *aquae* -anda erit (*Vitr. v. p. 1452, 42*). IREN. 1 praef. 2 qui potest -are (*sc. smaragdos*) et artificium arguere, quod subdole sit factum (*gr. δοκιμάσαι*). VVLG. gen. 42, 20 (*Ioseph fratribus*) *Beniamin* ad me adducite, ut possim vestros -are sermones. **2** *c. praepos.* de: MARCELL. dig. 4, 4, 43 de aetate eius, qui se maiorem annis viginti quinque dicit, ... -andum est (*sc. a praeside*). **3** *c. enunt. interrog.*: VET. LAT. I Ioh. 4, 1 (Lucif. non parc. 24. *al., sim.* VVLG.) nolite omni spiritui credere, sed -ate spiritus, si ex deo sunt ([sint *Vulg.*]. *gr. δοκιμάζετε*). CONC.^S II 2, 1 p. 47, 37 -are, si *ea* consona sunt his *iam pridem statutis* (*sim.* II 3, 1 Rustic. p. 62, 28 [*vers. ant.* adprobare]; *gr. II 1, 1 p. 87, 3 δοκιμάσαι*). COMMON. patr. 4, 7 (*sim.* VITAE patr. 5, 10, 10) -are, si vere humilitatis patientiam possideret *Agatho* (*gr. Cot. p. 374^A δοκιμάσαι*).

II *notione deflexa per pass. -ari non tam respicitur aliquid verum demonstrari, cognosci sim. quam omnino esse, apparere (cf.* cerni, nosci *sim.)*: **A** *cum praedicativo*: **1** *nom.*: AVSON. 27, 10 (408 S.), 19 qui (quot *trad.*) telios primus numerus solusque -atur (*sc. numerus VI*). CE 1423, 3 (*saec. IV ex./V in.*) terram repetens, quae nostra -atur origo, hic tumulor. CANON. Turner I p. 271 rec. IX *diaconi* scientes, quod episcoporum quidem ministri sunt, presbiteris autem inferiores -entur (*cf. p. 138 rec. I. al.* sunt, *ibid. rec. II* existunt, *p. 271 rec. X* habeantur, *gr. Mansi 2, 676^D τυγχάνουσι*). CASSIOD. hist. 7, 12, 6 ⌞fidem ..., quae⌟ ... fuerat promulgata et ⌞exposita ... -batur⌟ (⌞ ⌟ *Sozom. 6, 7, 5 πίστιν ... τὴν ... ἐκτεθεῖσαν*). 7, 16, 8 ⌞cuius rei hoc -atur indicium⌟: cum enim *eqs.* (⌞ ⌟ *Theodoret. 4, 15, 1 ἐρῶ δὲ καὶ τούτου τεκμήριον*). inst. 2 praef. 1 *liber primus* triginta tribus titulis noscitur comprehensus, qui numerus aetati dominicae -atur accommodus. EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iac. 1, 1 p. 1, 17 sicut ... Petrus, cum eorundem -etur apostolus, Iudaeis scribit. *al.* **2** *quolibet*: ROMVL. fab. 26a, 1 rec. gall. omne genus fabularum -atur contra homines (rec. vet. -atur editum esse [*ut ad B pertineat*]; *cf. Phaedr. 2 praef. 3* corrigatur error ut mortalium). CONC.^S I 5 p. 177, 1 hoc arbitrari extremae -atur amentiae (*gr. non exstantis aliam versionem tradit Facund. defens. 9, 3, 9* e. est a.; *item gen. qual.*: ORIGO Const. 6, 31 Sarmatas ..., qui dubiae fidei proba⟨ba⟩ntur). p. 178, 27 eum, qui ex David -atur (*sc. Iesus; gr. Zeitschr. Neutest. Wiss. 42, 1949, 56 τὸν ἐκ Δαβίδ*). CASSIOD. inst. 1, 9, 1 nonus ... codex actus apostolorum et apocalypsin noscitur continere, quoniam et haec quoque apocalypsis ... -atur Iohannis apostoli.

B *cum solo inf. (per abundantiam quandam, sc. '-atur habere' fere pro 'habet'; per ellipsin inf. q. e. esse l. 57 sq.)*: PS. AMBR. epist. 2, 15 *idola* ventrem absque interioribus -antur habere et sine flatu esse noscuntur. ANIAN. Chrysost. hom. 1, 4 ⌞quae⌟ naturam nostram longe ⌞-antur excedere⌟ (*gr. p. 18 ὑπερβαινόντων*). *ibid.* quod ... contra naturam -entur esse, quae dicunt, poterit nobis esse testis ipsa natura (*gr. p. 19 per ellipsin verbi*). CLAVD. 18, 323 gens nulla -atur, eunuchi quae sceptra ferat. EPIPHAN. Avell. 244, 66 undecima ... divisio -atur, quando *eqs.* (*syn. e. g. 65* est, *68* occurrit). CANON. Turner I p. 263 recc. IX, X ne in una civitate duo episcopi ⌞-entur existere⌟ (⌞ ⌟ *cf. e. g. p. 124 rec. I* esse videantur, *ibid. rec. II* sint, *p. 206 rec. V* consistant, *gr. Mansi 2, 672^D ὦσιν*). CASSIOD. inst. 1 praef. 1 p. 3, 17 ad hoc divina caritate -or esse compulsus, ut *eqs. et saepius.*

appendix syntactica et stilistica: **1** *structurae pro obi. adhibitae (absolute vel obi. supplendo p. 1465, 20. 43. 1469, 55 et ceterum e. g. p. 1462, 13. 17. 19. 1471, 12; cf. praepos.* de *e. g. p. 1462, 20. 37. 1465, 15. 74. 1469, 42, iuxta obi. p. 1471, 23. al.)*: **a** *acc. (vel nom. in struct. pass.): passim (obi. int. p. 1465, 65. 1471, 67; refl. vel mediopass. p. 1464, 37. 1465, 69. 1466, 29. 1467, 23. 1468, 4. 1471, 29. 31 sq.* [*cf.* invicem *p. 1469, 51*]*). accedit praedic.: acc. vel nom. (hic illic inductus per* ut, *per* quasi *p. 1462, 30): l. 29. p. 1462, 52. 1463, 54. 1464, 65. 1468, 72 sq. 1471, 20. 1472, 32. 57. al. (cf. p. 1474, 13), praepos.* pro: *p. 1468, 71. 1471, 13. 1472, 26, alia e. g. l. 41. p. 1462, 71. 1463, 63.* **b** *struct. verbales: (acc. c.) inf.: l. 51. p. 1464, 73. 1466, 2. 1469, 6. 20. 1470, 48. 63. 1472, 39. 64. al. nom. c. inf.: p. 1469, 15. 1470, 60.* quod *(partim c. pron. praepar.),* quia, quoniam: *p. 1463, 36. 52 sq. 1465, 8. 1466, 71. 73. 1469, 35. 39. 41. 1471, 7. 62. 1472, 75. al.* ut: *p. 1463, 28. 74. 1465, 71. 1469, 30. 1471, 64. al. enunt. interrog.: p. 1468, 36. 38. 1470, 66. 1472, 74.* **c** *adv., imprimis* (sic)ut, *v. e. g. p. 1464, 1. 1465, 19. 39. 1469, 52 sqq. 1471, 9, ceterum e. g.* partim *p. 1462, 33,* sic *p. 1462, 41,* invicem *p. 1469, 51,* ita *p. 1472, 43.*

2 *additamenta varia potiora (cf. quae collegimus p. 1462, 55 sqq.); indicatur*: **a** *cui iudicanti -etur: per dat. passim (refl.* -are sibi *p. 1468, 59. 1470, 46; dat. rei pro persona p. 1466, 12. 21. 1471, 38. 46), per praepos.* apud *p. 1469, 45. 48; cf.* sub oculis *alicuius p. 1466, 16 et abl.* iudicio *p. 1464, 57. 1466, 31. 1467, 40. al.* **b** *quatenus, qua in re, quo respectu -etur (cf. condiciones -ando positas, imprimis p. 1463, 59 sqq. et e. g. p. 1462, 26. 28. 1464, 22): per acc. p. 1471, 38 (sc. acc. resp.; praedic. e. g. p. 1463, 32. 1464, 65), gen. p. 1464, 58, praepos.* in *c. abl. p. 1463, 55. 1464, 40. al., e. g.* CIC. off. 1, 71. **c** *quo indicio probatio nitatur vel quam normam respiciat: per abl. p. 1467, 14. 16. 1468, 63 sq. 1470, 29, per praepos.* ab *p. 1463, 58. 1467, 71 sq. 1472, 50,* de *p. 1467, 24. 1469, 41,* ex *p. 1467, 9. 12. 1468, 63. 1471, 34. 39 (cf. p. 1465, 73),* in *c. abl. p. 1465, 34,* per *p. 1465, 32. 1468, 68, per adv.* hinc *p. 1470, 31. 1471, 6.* **d** *quo adiumento, quid faciendo sim. -etur: per abl. saepe inde a* NAEV. *p. 1466, 6 (gerund. p. 1465, 44. 1467, 5. 1470, 73. al.; abl. absol. p. 1464, 23 sq. 1471, 2 sq. al.), per praepos.* ad *p. 1467, 19,* ex *p. 1468, 1,* in *c. abl. p. 1466, 30. 40. 1467, 20. 1468, 30. 1470, 71. 1472, 69. al.,* per *p. 1466, 46. 51. 1469, 6, ceterum e. g. per enunt. secund. p. 1462, 20. 1464, 35. 1470, 26 sq. 33 sq. et part. praes. p. 1466, 43. 1471, 52.* **e** *ad quid, cui bono -etur: per dat.*: PLIN. nat. 35, 170 aedificiis non nisi bimos *lateres* -ant. *per praepos.* ad: *p. 1462, 73. 1463, 66. 69. al., imprimis apud* PLIN. nat., *v. e. g.* 14, 127 ad vasa vino condendo. 17, 32 ad pabulum.

3 *stilistica quaedam*: **a** *vox in eodem contextu iteratur (haud raro struct. vel sensu variante) p. 1464, 53. 1465, 17. 1466, 67 sq. 73. 1467, 26 sq. 1469, 36. al., iungitur cum vocibus eiusdem radicis (cf. infra p. 1483, 57 sq.): p. 1461, 74. 1463, 11. 1464, 36 sqq. 57. 1468, 6. 1469, 6. al.* **b** *per adv. indicatur gradus -andi*: maxime RHET. Her. 4, 1, 2. 4, 35, 47 CIC. inv. 1, 25 de orat. 3, 37 rep. 1, 45. *al.* BALB. Cic. Att. 9, 7^a, 2 CAES. civ. 1, 29, 1. *al.* (*saepius apud* COLVM., PLIN. nat.), minime CIC. Verr. II 1, 60 Cluent. 128 ac. 1, 17. *al.* COLVM. 3, 17, 1. 4, 20, 4 PLIN. nat. 19, 137. *al.*, plane CIC. ac. 2, 113 fam. 16, 4, 1. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 24, 7 (planius TER. MAVR. 2928), satis CIC. Sull. 39 div. 1, 124 LIV. 28, 8, 6 MART. 2, 54, 3. *al.*, valde CIC. Phil. 11, 25 de orat. 1, 221 Att. 4, 14, 1 fam. 13, 1, 2. *et saepius.* CAES. Cic. Att. 9, 7^c, 1 SEN. contr. 2, 5, 19 PROC. dig. 32, 86. *al.*, vehementer CIC. Brut. 262 leg. 3, 22 fam. 5, 6, 3. *al.* (*non in orationibus*). PHAEDR. app. 9, 7 (vehementissime CALV. or. frg. Char. gramm. p. 289, 14). *sim. al.*

part. praes. probāns, -antis *pro subst.: masc. e. g.* COLVM. 6, 36, 3 (*cf. p. 1464, 28*), *? neutr., sc. plur.* -ia *fere i. q.* probationes, *v. l. 50.*

? adv. **probanter.** *i. q. modo probandi, sc. facta demonstratione sim. (si recte trad.)*: PRAEF. bibl. cod. 10 (Streitberg, Got. Bibel, ²1919, p. XLIII) haec res (*sc. fides versionis sim.*) fecit -r publicare propter aliquos, qui falsa adsertione ... mendacia ... posuerunt (*respici videntur adnotationes versioni insertae*; probantia *coni. Dräseke, ne* publicare *careat obi.*).

p. p. p. ᴺ**probātus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* *notatur* p CHART. lat. ant. III 199 (*fere a. 600*). NOT. Tir. 19, 97 -as. *scribitur* prov- CIC. Scaur. 18 (*cod. A saec. V*). CE 1361, 1 (*a. 498*). CIL XIII 7636 (*christ.*). *al.* (*cf.* prav- CIL III 2007). *forma* probitus *trad.* CHART. lat. ant. XX 706, 42 (*a. 539*). III 181, 29 (*a. 572*). *al.* (*cf. p. 1460, 72 et* provetus *pro* probatos PAP. Tjäder 42, 5 [*fere a. 600*]); *compar.* -ior *inde a* CARM. evoc. Macr. Sat. 3, 9, 8 (*cf. p. 1475, 4*). LIV. 27, 8, 6, *superl.* -issimus *inde a* RHET. Her. 4, 1, 2 CIC. Verr. II 2, 23 (*cf. posit. fere pro superl. p. 1475, 60. 1476, 7 et e. g.* maxime -us LVCIL. 617 CIC. fam. 6, 11, 2 COLVM. 1, 3, 5. *al.*, tanto opere -us CIC. Verr. II 3, 155, valde -us CIC. Brut. 98 fin. 5, 76, vehementer -us CIC. Att. 13, 19, 4 fam. 13, 70). *de notione*: SYNON. Cic. p. 443, 1 summus vir. ... ornatus. -us. honestus. honoratus. spectatus. -us. celeber *eqs.* GLOSS. *δεδοκιμασμένος καὶ ἐξητασμένος. εὐδόκιμος πάνυ.* III 413, 64 -um est: *δόκιμόν ἐστιν.* V 323, 53 probi: -i. *sim. al.* *legitur inde a* CARM. evoc. (*v. p. 1475, 3*), LVCIL., GRACCHO, ACC., RHET. Her., CIC. [*e coni. dub.* HOR. carm. 2, 15, 13 (-us *Nisbet,* privatus *trad.*).]

I *cum respectu probitatis fere i. q. bonus, gratus, rectus, idoneus sim. (saepe de iis, quae examinatione experimentisve factis proba habentur, ut adhuc subluceat vis verbalis). indicatur quo respectu vel qua in re per abl. p. 1475, 53, per praepos.* in, ab *p. 1475, 28. 36. 44. 1476, 7, quo iudicante per dat. passim, per praepos.* per *p. 1475, 74 (cf. abl.* iudicio *p. 1475, 18. 20. 28), ad quid per dat. p. 1476, 18. 45, per praepos.* ad *p. 1476, 20. iuxta ponitur e. g.* acceptus *p. 1475, 5. 22,* carus *p. 1475, 16 et* CIC. rep. 1, 23. *al.,* gratus *p. 1475, 22. 1476, 27. al.,* spectatus *p. 1475, 35. 51. 1476, 10; disting.* probabilis *p. 1475, 49.*

A *de animantibus (sc. fere hominibus [de civitate p. 1475, 5. 54], de*

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

equis l. 56): **1** *adi.*: **a** *praedicative*: **α** *forma 'aliquis* mihi -us est*' fere i. q. mihi placet, carus, acceptus sim. est* (*cf.* mihi probatur *sim. p. 1466, 57; per ellipsin verbi q. e.* esse *l. 16*): CARM. evoc. Macr. Sat. 3, 9, 8 (*spectat ad bella Punica, sed vix traditum est ad verbum*) *ut* vobis, *di Carthaginienses,* ... urbs *Roma* acceptior -iorque sit. LVCIL. 462 paucis ... ac sapientibus esse -um (*cf.* Acc. trag. 314 probis -um potius quam multis fore). GRACCH. or. frg. Char. gramm. p. 270, 14 si vobis -i essent homines adulescentes. RHET. Her. 4, 2, 4 qui *artis inventores* ... vetustate iam satis omnibus -i sint. 4, 37, 49 ut vobis essem -us. CIC. Planc. 27 fuit ... miles ... Q. Metelli; cui cum fuerit -issimus hodieque sit, omnibus esse se -um debet sperare. *al.* Q. CIC. pet. 21 *quosdam,* si ... tibi non satisfecerint, ... -os nemini umquam fore. NEP. Them. 1, 2 cum minus esset -us parentibus ..., a patre exheredatus est. LIV. 27, 8, 6 ut nemo ... -ior primoribus patrum, suis pariter alienisque, esset. S. C. de Cn. Pisone (Vestigia 48, 1996) 138 qu⟨o⟩i *Augusto* fuisset -issuma *Agrippina.* QVINT. decl. 388, 21 quid si *ancilla* frugi, -a (-(a)e *trad.*) domino? PLIN. paneg. 45, 5 huic *principi* ... cari, huic -i esse cupimus. *al.* **β** *cetera exempla*: CIC. Cael. 73 *Caelius* decessit illinc (*sc. ex Africa*) Pompei iudicio -issimus. Brut. 190 hoc adfirmo, qui volgi opinione disertissimi habiti sint, eosdem intellegentium quoque iudicio fuisse -issimos. *al.* STAT. silv. 5 praef. Priscilla ... amando fecit mihi illam *uxorem* -iorem. FRONTO p. 81, 18 plurimos natales dies ... ut celebres parentibus gratus, populo acceptus, amicis -us *eqs.* *al.* *subi. infinitivi subaudiendo*: PRVD. perist. 10, 367 hanc disciplinam *christianam* quisquis ... vetat, vetat ⌞-um⌟ vivere (⌞ ⌟ *masc. intellegimus, neutr. pro adv. Lavarenne, Étude, 1933, 345*).

b *attributive de iis, qui praestant*: **α** *in qualibet re*: CIC. S. Rosc. 152 -um suis filium. Verr. II 2, 102 Theodorus, homo et Cn. Pompei ... iudicio plurimis ... in rebus -issimus et omnium existimatione ornatissimus (fam. 13, 23, 1 Anchialus, h. et patrono et patroni necessariis ... -issimus. *al.* CIC. FIL. Cic. fam. 16, 21, 5 h. et doctis et illi *Cratippo* -issimis. *al.*). 4, 99 sacerdotes Cereris ..., maiores natu, -ae ac nobiles mulieres. Flacc. 89 libertum seni illi Flacco -issimum. Sest. 114 vir et bonus ... et bonis viris semper -us (Scaur. 18 bonis v. ac -is [*minus valet* notus, *ut* Lig. 33]. off. 2, 71 bono v. pauperi an minus -o diviti [*cf. in eadem re l. 38*]. *al.* VAL. MAX. 7, 2, 4. *al.*). Phil. 2, 69 (*ironice de M. Antonio*) quam ... spectatus civis, quam -us! 13, 8 -issima uxor, optatissimi liberi. *al.* VITR. 6 praef. 6 a genere -is ... architectis. VAL. MAX. 7, 2 ext. 9 utrum eam *filiam* pauperi, sed ornato, an locupleti parum -o conlocaret (*cf. l. 34*). CE 968, 3 (*saec. I*[1]) coniuge ... uno vixit *quaedam* contenta -o. SVET. Nero 44, 1 -issimos, *sc. servos.* VLP. dig. 26, 2, 17, 1 bene -i et idonei atque honesti tutores. *al.* *cum respectu fidei christianae*: VET. LAT. act. 6, 3 (cod. 55) homines -os ... plenos sp(iritu) s(an)c(t)o et sapientia d(omi)ni (*gr. μαρτυρουμένους, cod. 5* testimonio bono, *sim. al. et Vulg.*). AVG. c. Pelag. 4, 11, 29 (*de Ambrosio*) vir sanctus, Pelagii quoque testimonio in fide catholica -issimus. COMMON. patr. 4, 2 l. 29 factus est *quidam* -issimus monachus ([*gr. Nau 1907 p. 398 n. 77 sine adi.*]. CASSIOD. hist. 8, 1, 80 [*Sozom. 6, 29, 23 εὐδοκιμώτατος*]. *al.*). *al.* **β** *in arte quadam*: RHET. Her. 4, 1, 1 ab oratore aut poeta -o sumptum ... exemplum (*sim.* 4, 1, 2 *exempla* a -issimis o. aut poetis sumpta. CIC. Brut. 98 valde -um o. 263 probabilis o., iam vero etiam -us. *cf. l. 71*). CIC. de orat. 1, 124 ceterarum homines artium spectati et -i. COLVM. 1, 1, 8 Athenae ... scriptorum frequentiam pepererunt, e qua -issimi auctores Chaereas, Aristandros *eqs.* 11, 1, 6 operum -issimi artifices. *al.* **γ** *in re militari*: RHET. Her. 4, 53, 66 viribus -a Numantia *bellum Romanis inferens.* SIL. 7, 298 lecta manus, iuvenes in Marte -i (*cf.* 13, 699 vestro Marte, *sc. in Cn. Scipionis exercitu,* -us ... Marcius). VEG. mil. 3, 6, 11 dux ... *exploratores* cum equis -issimis mittat. 3, 10, 7 -os equites sive pedites cum tironibus aut inferioribus mittat *dux* (3, 20, 21). *al.* **δ** *in muneribus publicis vel ecclesiasticis* (*saepius pro appellatione honorifica*): TERT. apol. 39, 5 *Christianis congregatis* praesident -i quique seniores. SYMM. rel. 34, 7 a v(iro) c(larissimo) ac -issimo Anicio Basso (*sc. praefecto urbi*). COD. Theod. 11, 28, 13 spectabiles ac -issimi nobis viri. EPIST. pontif. 374 Conc.[S] I 2 p. 7, 24 (= IV 1 p. 155, 23) sancti fratris et coepiscopi mei Cyrilli -issimi sacerdotis ([*gr. I 1, 1 p. 78, 12 δοκιμωτάτου*]. AVELL. 59, 7). AVELL. 198 tit. domino beatissimo atque apostolicae sedis -issimo pontifici Hormisdae papae patri. ENNOD. opusc. 3, 46 p. 342, 16 (*presbyteri ad episcopum*) have, pater -issime, have, pontifex singularis! 3, 154 p. 371, 2 -issime princeps (*ad regem, cf.* 3, 164 p. 373, 22 rex -issimus. *in eodem contextu variat cum* eminentissimus, praestantissimus *sim.*). *al.*

2 *masc. pro subst.* (*cf. p. 1462, 60*): RHET. Her. 4, 1, 2 non ... oportet hoc *exemplum sim.* nisi a -issimo sumi (*nisi coll. l. 48 sq. subst. subaudias*). CIC. top. 73 et ingeniosos et opulentos et aetatis spatio -os dignos, quibus credatur, putant. PVBLIL. sent. S 46 suspicio -is tacita iniuria est. CAES. civ. 1, 85, 9 ne ex praetura et consulatu ..., sed per paucos -i et electi in provincias mittantur. *ibid.* superioribus bellis -i. SYMM. epist. 5, 48 bene cognitis ac -is commendatio prompta debetur (*cf.* 7, 102 pro cognitis et -is pauca dicenda sunt). AVG. epist. 60, 1 ex his, qui in monasterio permanent, non ... nisi -iores atque meliores in clerum adsumere. *al.* *in titulis sepulcralibus* (*cf. p. 1475, 38*): CE 12, 2 (*saec. I*[1] *a. Chr.*) Protymus, ⟨ameiceis su⟩mma qum laude -us (*nisi adi.*). 363, 2 (*saec. I a. Chr.?*) hic situs est ille -us iudicieis multeis cognatis atque propinqueis. INSCR. Rendic. Accad. Napoli 40, 1965, 141[a] (*saec. II*) *quidam* sui temporis -us in arte librar(ia) (*in latere altero*: professor artis librar.). *al.*

B *de rebus*: **1** *generatim*: **a** *adi.*: **α** *attributive*: LVCIL. 617 tuam -am mi et spectatam maxume adulescentiam. CIC. Verr. II 1, 101 (*ironice de Verre*) homo ... aut industria aut opera -a aut frugalitatis existimatione praeclara. leg. 3, 15 regale civitatis genus -um quondam postea ... regis vitiis repudiatum est (COLVM. 3, 4, 1 g. surculi -issimum. 3, 5, 4 stirpis). Att. 13, 19, 4 *de oratore libri* mihi vehementer -i (SEN. epist. 2, 4 -os ... semper lege [*si* libros *subaudiendum*]. *cf. l. 39*). VITR. 1, 2, 5 operis ... -is rebus compositi. PLIN. nat. 14, 64 *vina* convalescentibus maxime -a propter ... salubritatem. 15, 14 -issimum ... oleum. 34, 95 *aeri* Campano ..., utensilibus vasis -issimo. VET. LAT. cant. 5, 5 (Apon. 8, 14 = VVLG.) digiti mei pleni murra ⌞-issima⌟ (⌞ ⌟ *om. aliae vers. et gr.*). II Tim. 2, 21 (Ambr. inst. virg. 17, 114) vas ... utile domino, ad omne opus bonum -um (*gr. ἡτοιμασμένον, cod. 75. al. et Vulg.* paratum). COD. Theod. 8, 18, 3 donec minores -a (*i. legitima*) aetate esse videantur. *al.*

β *praedicative*: (I) *forma 'aliquid* mihi -um est*' fere i. q. mihi placet, gratum est sim.* (*cf. supra p. 1475, 1; per ellipsin verbi q. e.* esse TAC.): CIC. Q. Rosc. 3 quod tibi fuerit persuasum, huic erit persuasum; quod tibi fuerit -um, huic erit -um. Balb. 59 *spero,* quae ab hoc *reo* ... facta sunt, et grata esse vobis et -a. Tusc. 3, 1 cur ... animi ... medicina nec tam desiderata sit ... nec tam multis grata et -a, pluribus etiam suspecta et invisa. *al.* MARCELL. Cic. fam. 4, 11, 1 gratulatio tua etsi est mihi -issima ..., tamen hoc mihi multo iucundius est et gratius, quod *eqs.* SEN. dial. 7, 2, 2 quaeramus ..., quid optimum factu sit, ... non quid vulgo ... -um sit. COLVM. 8, 8, 8 plumae color non semper nec omnibus idem -us est. 11, 3, 8 haec ... claudendi horti ratio maxime est antiquis -a. TAC. ann. 5, 1, 3 (*de Livia*) comis ultra quam antiquis feminis -um. *al.* *pro subi. est struct. verbalis*: SIL. 13, 473 *rege mortuo* -tum est Hyrcanis adhibere canes (*sc. pro funere*). PLIN. epist. 7, 11, 2 cupio ... et tibi -um et coheredibus meis excusatum esse, quod me ab illis *agris* ... secerno (*vix subaudias acc. subi.* me, *ut ad p. 1475, 1 pertineat*). (II) *cetera exempla selecta*: CIC. fin. 1, 2 qui liber cum ... tibi -us videretur (ac. 2, 143 *Xenocratis* libri sunt de ratione loquendi multi et multum -i). off. 2, 49 *in iudiciis* etsi laudabilior est defensio, tamen etiam accusatio -a persaepe est. VITR. 6 praef. 4 quae *ars* non potest esse -a sine ... doctrinarum omnium disciplina. 8, 4, 1 si *accolae* erunt corporibus valentibus ..., *fontes* erunt -issimi (*cf. p. 1472, 60 et* aqua -a: *ibid. quaedam a.* optima est; ... ea a. erit item -a. COLVM. 1, 3, 5 eam *a.* maxime -am haberi. 1, 5, 3 hanc *a.* potui -issimam diximus). COLVM. 7, 1, 3 qualis ... species eius *aselli* vel cura -issima sit. 12, 49, 7 est et illa -a compositio, ut *eqs.* (*nisi attributive*). PLIN. nat. 9, 48 vilissima ex his *thynnis sunt ea,* quae caudae proxima, ... -issima, quae faucibus (*postea*: exercitatissima). 28, 236 id *glutinum* ... quo candidius, eo -ius (*sc. est*). GELL. 13, 21, 18 huius ... vocis *'peccatu'* cum elegantior hoc in loco (*Cic. Verr. II 2, 191*) sonus est, tum ratio certa et -a est. *al.*

b *fere pro subst.*: *fem.*: COLVM. 9, 4, 3 arborum ... -issimae. *neutr.* (*cf. l. 70*): QVINT. inst. 10, 3, 5 *in scribendo* adhibeatur iudicium inventis, dispositio -is. AVSON. 1, 4 (471 S.), 17 *is, cui versus meos mitto,* ignoscenda teget, -a tradet.

2 *speciatim de nummis metallisve* (*saepius in imag. vel comparat.; cf. p. 1467, 49. 1483, 72*): VET. LAT. gen. 43, 23 (Aug. quaest. hept. 1, 143) argentum ... vestrum -um habeo ([VVLG. pecuniam ... -am; *cf. p. 1484, 11. allegorice explicat Aug. ibid. locum seq. comparans*]. psalm. 11, 7 [Aug. *ibid.* = VVLG.] eloquia domini, eloquia casta, a. igne examinatum, -um terrae, purgatum septuplum [*gr. δοκίμιον τῇ γῇ, om. cod. 300. al.; loco obscuro, sunt qui intellegant sec. Cyrill. Migne gr. 69, 797*[C] *τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. aliter* HIER. psalt. sec. Hebr. igne -um, separatum a terra]. *al.*). HIER. hom. Orig. in Luc. 34 p. 194, 10 sq. *Samaritanus* de -o argento suo, de -a pecunia sua 'tollit duos denarios' (*Luc. 10, 35*) et honorat stabularium (*in interpr. allegorica sec. Matth. 25, 14 sqq.*: ORIG. in Matth. ser. 65 p. 153, 27. 68 p. 161, 10 -a illa p. dominicorum verborum [*gr. ἀργυρίου tantum*]; *proprie* VVLG. *l. 58*). CHART. lat. ant. XX 706, 42 (*a. 539*) auri sold(os) dominic⟨os, pr⟩obitos, ... optimos (*sim.* III 181, 29 [*a. 572*]. XXI 181, 29 [*saec. VI ex.*]. *al.*). *al.* *inde de fide -a* (*n. pro subst.*): VET. LAT. I Petr. 1, 7 (Aug. spec. 44 p. 262, 4 = VVLG.) *temptamini,* ut -um vestrae fidei multo pretiosius sit auro (*cod. 53. al. et var. l. Vulg.* probatio, *gr. τὸ δοκίμιον*).

II *cum respectu veritatis fere i. q. certus, compertus, notus, manifestus sim.* (*indicatur quo iudicante per dat. p. 1477, 3. 10. al., per praepos.* apud *p. 1477, 6. iuxta ponitur* notus *p. 1477, 4. 7,* manifestus *p. 1477, 10. 12,* verus

[Spoth]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 12 sq.): Ⓐ *adi.* (*de rebus; praedicative praeter l. 10; exempla pauca certiora*): -um est *cum struct. verbali* (*cf. p. 1476, 35*): VAL. MAX. 5, 8, 3 *cum* filium meum pecunias a sociis accepisse -um mihi sit. PLIN. epist. 7, 9, 16 qui sint hi *auctores,* adeo notum ˌ-umqueˏ est, ut demonstratione non egeat (ˌ ˌ provocat- *var. l.,* pervagat- *Otto*). HIST. AVG. Alex. 17, 1 tantum odium eum tenebat eorum, de quibus apud se -um, quod fures fuissent. OPTAT. 2, 25 p. 65, 3 multis notum est et -um ... episcopos aliquos ... turificasse *lapsos.* *exempla cetera*: SEN. dial. 7, 2, 2 quid vulgo, veritatis pessimo interpreti, -um sit. PANEG. 10, 1, 3 *non* fabula est ..., sed manifesta res et -a, sicut ... testatur *eqs.* GAVDENT. serm. praef. 36 hominibus ... -am vult *deus* esse perfectionem iustorum. AVG. un. eccl. 18, 47 p. 293, 10 quicquid ... quamvis verissimum, quamvis manifestissimum, quamvis -issimum diceretis (*cf. ibid.* l. 16 quidquid de peccatis hominum et verum et -um obicitur). Ⓑ *neutr. pro subst.*: CIC. Tusc. 5, 18 geometrae cum aliquid docere volunt, ... id, *quod antea docuerunt,* sumunt pro concesso et -o. TERT. scorp. 11 p. 171, 23 -a non credere, non -a praesumere. ARNOB. nat. 2, 7 p. 72, 2 suspiciones suas ⟨pro⟩ -is et comprehensis ... tutari. CLAVD. DON. Aen. 8, 185 p. 143, 7 *non* dubiis adsertionibus ducimur, ut colamus incognita aut minus -a persequamur: vidimus *eqs.*

adv. **probātē.** *fere exstat superl.* -issime, *sed posit. l. 35, compar.* -ius *l. 32.* *i. q. modo probato, sc.*: **1** *recte, bene, apte* (*hucine l. 32?*): CASSIAN. conl. 2, 13, 2 *seniores* laudabiliter vitam suam ac -issime ... in iuventute signasse. EMPOR. rhet. p. 567, 8 qui praecepta dicendi -issime consecuti sunt (-issimae *cod. Paris.*). CASSIOD. hist. 1, 11, 34 audivi -issime philosophatum Eutychianum (*Sozom. 1, 14, 9 εὐδοκίμως*). 7, 7, 2 *Valentinianus* ˌ-issimeˏ militarem ˌnoverat disciplinamˏ (ˌ ˌ *Socrat. 4, 1 πολλὴν ἐπεδείξατο ... ἐπιστήμην*). IOS. antiq. 7, 301 p. 208 -issime dimicavit *quidam in exercitu David* (*cf. gr. σφόδρ' ηὐδοκίμησε*). in psalm. 72, 24 l. 400 -issime atque expresse ... ait *quidam*: '...'. **2** *certe, manifesto*: PS. ANATOL. pasch. 5 XIII. et XIIII., ... XX. et XXI. lunam posse -issime in uno die inveniri. PS. MAX. TAVR. 7, 1 potuissent ... praedicare haec *merita Eusebii Vercellensis* sancti praecessores mei usu facilius, experimento -ius, doctrina praeclarius (*nisi ad 1*). CASSIOD. in psalm. 62, 10 l. 189 in quo *Christo* omnes sanari, omnes vivere -issime comprobantur. THEOD. MOPS. in I Tim. 4, 14 p. 149, 13 mirum -e datum ipsum (*sc.* 'gratiam, quae in te est') augere cupiens ... adicit: 'quae data est tibi *eqs.*'.

gerund. **⁑probandus,** -a, -um *pro adi.* (*sed vi verbali nondum penitus detersa*). *gradus comparationis desunt, sed cf.* valde -us CIC. Brut. 262 (*ceterum ponitur posit., ubi exspectes compar.*, STAT. silv. 4, 4, 21).

i. q. dignus qui probetur, probabilis, laudabilis sim. (*exempla afferimus potiora nec ea omnino certa; cf. e. g. supra p. 1463, 56. 1471, 68. 1472, 9. 20. accedit acc. resp. l. 47, abl. causae bis l. 52*): **1** *adi.*: **a** *attributive*: CIC. Brut. 193 volgus interdum non -um oratorem probat. 262 *Caesar* commentarios quosdam scripsit rerum suarum. :: valde quidem ... -os. ad Q. fr. 1, 2, 9 legi epistulam ... non -am, legi non nullas iracundas. CVLEX 80 mente ... pura sensuque -o. OV. fast. 6, 266 formae *templi rotundi* causa -a ˌsubestˏ (sua est *Heinsius*). PLIN. nat. 37, 89 *sardonyches* cetera -ae, sed pallidā zonā. *al.* **b** *praedicative*: CIC. ac. 2, 133 non posse illa, *sc. quae docent Stoici,* -a (probata *Lambinus*) esse sapienti (*cf. 2, 134* probabilius). NEP. Con. 5, 2 plura concupivit quam efficere potuit; neque tamen ea non pia et -a fuerunt. STAT. silv. 4, 4, 21 Gallus ... – dubium, morumne -us ingeniine bonis. PLIN. epist. 7, 31, 6 pulchrum istud et raritate ipsa -um *est,* cum *eqs.* CE 1033, 5 (*saec. I*) aetas prima fuit, mores sine fine -i, forma decens (*an subaudias dat. 'ei' sim., ut ad a pertineat?*). *al.*

2 *neutr. pro subst.*: SEN. epist. 94, 32 adfectibus inpedimur, quominus -a faciamus. QVINT. inst. 2, 2, 11 *vultum praeceptoris intuendo* -a atque improbanda discernent *discipuli.* 5, 11, 7 et -orum et culpandorum ... confirmatio *exemplis usa.* 10, 1, 131 multa ... -a in eo *Seneca,* multa etiam admiranda sunt (*nisi ad 1b, sed cf. 128* cuius et multae ... et magnae virtutes fuerunt; *129* multae in eo claraeque sententiae).

deriv.: proba, probabilis, probamentum, probatio, probator, probatorius; *cf.* probativus.

compos.: ap-, com-, per-, reprobo; *cf. p. 1490, 37.*

cf. Onom. *Spoth.*

probola, (-ae) *f.,* προβολή. *nom. sg.* -a *p. 1478, 1, pl.* -ae *p. 1478, 8, ceterum acc. sg.* -en (*litt. gr. l. 69. p. 1478, 12, ?* -em *p. 1478, 3. 10*), *pl.* -as.

term. techn. gr.: **1** *sermonis pugilum ad significandum habitum eorum, qui alte proiectis bracchiis consistunt ad vitandos ictus* (*cf. Gell. 13, 28, 4*): CIC. Att. 13, 21, 3 Carneades -ήν pugilis ... similem facit ἐποχῇ.

2 *sermonis theologorum ad significandam generationem Aeonum vel verbi dei, i. q. prolatio, emissio* (*v. infra sub* prolatio *et vol. V 2, 499, 11 sqq.*): **a** *potius de actione proferendi*: TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 19 (*antea*: quod ex ipsius *dei* substantia emissum est) -en aliquam introducere, id est prolationem rei alterius ex altera, quod facit Valentinus ... Aeonem de Aeone producens. *ibid.* p. 237, 26 si prolatus est *sermo dei,* cognosce -en veritatis ([*sc. non haereseos*]. *ibid.* p. 238, 16 -a v. ..., qua prolatum dicimus filium ..., non separatum [*cf. l. 11*]). IREN. 2, 13, 10 genesim et -en (-bolem, -bulen *var. ll.*) quinto loco verbo dei enarrantes *gnostici.* HIER. in Eph. 3, 14 p. 490ᴬ saeculorum ... -as (parab- *fere trad.*) atque coniugia (*sec. Valentinianos*). **b** *potius de ipso prolato*: TERT. adv. Prax. 8 p. 238, 2 Valentinus -as suas ... separat ab auctore ..., ut Aeon patrem nesciat. *ibid.* p. 238, 20 sicut radix *protulit* fruticem, ... sol radium; ... istae species -ae sunt earum substantiarum, ex quibus prodeunt. PS. TERT. haer. 1 p. 214, 21 infinitas angelorum editiones et -as. ARIVS ad Euseb. vers. α 3 dicunt filium alii *haeretici* eruptionem, alii -em (*edd.,* probatem *cod.*), hoc est prolatum (*vers. β l. 31* emissionem, *vers. γ l. 21* propositionem). HIER. adv. Rufin. 2, 19 l. 10 *Candidus filium -ήν,* id est prolationem, adserit. *Bk.*

⁑proboscis, -idis *et* promoscis (-musc-), -idis *f.,* προβοσκίς. *de origine et notione v. l. 33 sqq. 59. 63.* *scribitur* -bosc- *apud* VARRONEM, BELL. Afr., PLIN. nat. *al.* (*nota* FLOR. epit. 1, 18, 9, *ubi pro* -bosc- *posuit* -musc- *corrector cod. B*); *apud scriptores recc. praevalent formae* -mosc-/-musc- (-sch-) *explicandae sive per dissimilationem sive per confusionem quandam cum aliis vocibus, e. g.* promere, musca, *προμυκτήρ. codd. potioribus vel omnibus trad.* -mosc- SOL. 25, 14 AMBR. Hel. 17, 65 hex. 6, 5, 35. *al.,* -musc- EPIST. Alex. p. 206, 9. LACT. opif. 5, 12 (*codicis B corr. saec. V/VI pro* -rosc-). VEG. mil. 3, 24, 7 CASSIOD. var. 10, 30, 4 GLOSS. *al.* NOT. Tir. 108, 24 -s (-it *cod. Cassel.*). *excipitur pronomine vel part. generis masc. l. 42. 44* (*vix addas l. 49*). *de formis: nom.* -idis *l. 37* (*cf. l. 35*), -ida *l. 43* (*ex acc. gr. formatum, qui restit. l. 45 et exstat hic illic in var. l. latetque fort. l. 35. 37*), *acc. pl.* -as CASSIOD. hist. 5, 45, 11 (*forma potius lat. quam gr., cum apud Theodoret. 2, 30, 13 respondeat προνομαίας*). *syllaba prima producitur* (*intercedente praeverbio lat.* prō-) ANTH. 195, 3. 196, 1. *legitur paucis locis inde a* VARRONE, BELLO Afr. (*in versibus non nisi l. 28*); *sermoni vulgari tribuit* DIONYS. EXIG. *sub 2.* [*a* promuscis, *promuscida: *francog. vet.* premoiste. *cf. Wartburg IX 408. St.*]

significatur os prominens animalium, rostrum: **1** *elephantorum* (*sc. manus, cf. vol. VIII 366, 25 sqq.*): **a** *testimonia notionis*: VEG. mil. 3, 24, 7 centurio ... manum, quam -em vocant, ... abscidit (GLOSS. I p. 163 -is [-es *Goetz Gloss. VII p. 143; an pro* -a*?*] ali⟨i⟩ narem eius esse dicunt, alii m. tam longam, ut cum ea fenum collegere potest *eqs.* GLOSS.ᴸ Corp. P 699 -is [*pro* -a *vel* -s*?*] quasi anguil⟨l⟩a; unde manus bestiae dicitur). AMBR. hex. 6, 5, 31 *elephantus* prominentem -em habet, quia ... inclinare se ad pascendum non potest (*cf. gr. p. 201ᴬ τὴν προνομαίαν,* EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 10 habet ... -em ministerium sibi colli longioris explentem). EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 13 *elephantum* ministerio ... -is cibum sibimet ... admovere, qui velut serpens quidam sinuosus ... flectitur (*gr. p. 201ᴮ ἡ προνομαία*). ISID. orig. 12, 2, 14 rostrum ... -a (-ae *var. l.*) dicitur, quoniam illo pabulum ori admovet; et est angui similis (*inde formam acc. gr. restituunt glossae Salomonis, v.* GLOSS. promuscida rostrum elephantis dicunt *eqs.*). **b** *cetera exempla*: BELL. Afr. 84, 1 *cum elephans* innixus pondere suo -e erecta vibrantique ... premeret *lixam* (EPIST. Alex. p. 206, 9). 84, 2 militem -e circumdat (84, 3 gladio -em, ˌqua erat circumdatusˏˌ caedere [ˌ ˏ *interpol.?*; quo *trad., sc.* gladio*?*]. *cf.* IVL. VAL. 3, 36 corpora ... innexa -bus [*gr. p. 120, 7 προβοσκίσιν*]. AMBR. hex. 6, 5, 35 -e *involvere* [*ibid. iterum*]). PLIN. nat. 8, 18 -em eorum facillime amputari Pyrri proeliorum experimentis patuit (*sim. in elephanto impugnando l. 34. 48 nec non* FLOR. epit. 1, 18, 9 -e abscisa [*inde* IORD. Rom. 155]). 28, 88 -is tactu capitis dolor levatur; ... dextra pars -is ... inpetus libidinum stimulat. SOL. 25, 14 is tantum locus (*sc. aures*) defendi non potest -e (*cf. Plin. nat. 8, 34* manu). ANTH. 195, 3 licet immani pugnet -e barrus (*1* rostro). *al.*

2 *quorumlibet animalium* (*usu generali praeter* VARRONEM): VARRO Men. 490 *dormientem in somnio* esse factum ericium e (cum *Riese*) pilis albis, cum -e (prov- *var. l.*). NON. p. 49; 4 -s graecum nomen est, dictum quod ante depascat; et est porrecta corporis pars inhaerens naribus, quae excepto homine in aliis animalibus invenitur (*affertur* VARRO *supra*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 7, 1 p. 354ᴰ tauro cornua sunt ... et aliis animalibus magnitudo et ceteris ˌprominens oris officium, quod -em vulgus appellatˏ (ˌ ˌ *gr. ἡ προνομαία*).

probōsus *v.* probrosus. *Vestergaard.*

probrachys *adi.,* πρόβραχυς (*quod in gr. non legi videtur*). *nomen est pedis metrici, qui a syllaba brevi incipit*: DIOM. gramm. I 481, 19 -s ex brevi et longis quattuor, temporum novem.

[probriperlecebra *v. p. 1482, 37.*]

[probritās *vix recte trad. p. 1483, 9.*]

probro, -āre. *potius retrograde ab* ex-, opprobrare, *quam a* probrum. GLOSS. II 384, 4 ὀνειδίζω: exprobro, -o, opprobro (*cf.* GLOSS.ᴸ II Philox. PR 233a -a: ὀν⟨ε⟩ίδισον). NOT. Tir. 42, 69ᵃ -at (*add. cod. Gotvic.*).

probrōsē *v.* probrosus. *Bk.*

probrōsitās, -ātis *f.* *a* probrosus. *i. q. status probrosus, de-*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

decus, infamia sim.: Ps. CYPR. singul. cler. 39 lorica pudoris et spolium -is (*inde* CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 9, 15). 41 -um tenebris obscurare *claritatem vitae.* SALV. gub. 3, 46 morum -em. 3, 50 vitiorum -em (*cf.* 6, 18 turpitudinum -e).

probrōsus, -a, -um. *a* probrum. *scribitur in codd. hic illic* probo-, *e. g.* APVL. met. 10, 5, 4. NOT. Tir. 92, 50 -us. *compar.* -ior PLIN. nat. 22, 15 AVR. VICT. Caes. 9, 9, *cf.* magis -us AMBR. *l. 70, superl.* -issimus TERT. nat. 1, 5, 1 PANEG. 3, 19, 4 HIST. AVG. Heliog. 18, 2. *de notione*: GLOSS. -us: ἐπονείδιστος, ἀπόρρητος. -a: turpia. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1568 -us: libidinosus. *al.* (*cf. l. 63*). *legitur singulis vel binis locis inde a* CIC. (*v. l. 19*), HOR. (*ceterum in versu apud* SIL., AVSON. *al.*), SEN. *rhet., paulo saepius apud* TAC.

i. q. probri plenus (*opp. e. g.* magnificus *l. 25,* pudicus *l. 60, coniungitur imprimis cum* infamis *l. 41. 72. 75* [*cf.* infamia *p. 1480, 1*], inhonestus *l. 44,* turpis *l. 33. 57, sim. al.; usurpatur pro subst. neutr. l. 31. 53, masc. l. 65*): **1** *de rebus*: **a** *de conviciis, verbis infamantibus* (*cf. var. l. p. 1481, 3; pendere videntur praepos.* adversus, in *c. acc. l. 21. 27. 28, sed potius ad verbum spectant l. 26. 32. al.*): CIC. Font. 37 de quo vos homine ne ab inimicis quidem ullum fictum -um non modo crimen, sed ne maledictum quidem audistis (probrorum *coni. Clark coll. p. 1481, 49*; fictum *pro subst. accepisse vid. Schoell*). SEN. clem. 1, 10, 3 *Augustus* -is in se dictis adrisit (*antea*: contumelias). dial. 2, 19, 3 contumelias et verba -a et ignominias et cetera dehonestamenta. PLIN. nat. 14, 125 *mustum depravatum* vappae accipit nomen, -um etiam hominum, cum degeneravit animus (SERV. auct. Aen. 4, 214). TAC. hist. 3, 73, 2 edicta ... pro Vespasiano magnifica, -a adversus Vitellium iecerat *consul.* ann. 2, 50, 1 quia -is sermonibus divum Augustum ... inlusisset. 4, 31, 1 *quendam* -i in se carminis convictum Caesar precibus fratris ... concessit (14, 48, 1 -a adversus principem c. factitavit. *al.* PORPH. Hor. carm. 1, 16 pr. epod. 3, 7). AMM. 20, 4, 17 contentionis fragore -is conviciis mixto (30, 1, 16 AVG. civ. 2, 14 p. 69, 7). *al.* *neutr. pro subst.* (*cf. l. 19*): TAC. ann. 14, 50, 1 *quidam reus,* quod multa et -a in patres et sacerdotes composuisset. CYPR. epist. 59, 2, 1 *ut* multa turpia ac -a ... proferrent. AMM. 15, 7, 4 *praefectus urbi* perpessus ... multa dici -a.

b *de flagitiis variisque rebus turpibus* (-um est *c. inf. l. 41*): α *quolibet respectu*: HOR. carm. 3, 5, 39 (*verba Reguli*) o pudor, o magna Carthago, -is altior Italiae ruinis (PORPH. dedecore et damnis). VAL. MAX. 9, 11, 1 tam impia tamque -a festinatione (*non impedita patris cadavere*). PLIN. nat. 22, 15 quo nihil ... -ius duco, vivimus aliena fiducia (*sc. medicorum*). SIL. 11, 35 consumptus ... pudor ... unisque relictus divitiis -us honor lacerabat ... populum. TAC. Germ. 14, 1 infame ... ac -um *est* superstitem principi suo ex acie recessisse. SVET. Cal. 11, 1 *Gai* naturam ... saevam atque -am. GELL. 6, 12, 6 *virorum* tunicas ... quasi femineas -as. 20, 4 tit. artificum scaenicorum studium amoremque inhonestum -umque esse. TERT. patient. 16, 1 *paganorum* patientia ... falsa ⟨et⟩ -a (*sc. flagitiis dedita*). PORPH. Hor. carm. 3, 24, 42 ('magnum pauperies opprobrium') coepit paupertas -a esse et crimini dari. AMM. 22, 4, 4 -is quaestibus (NOVELL. Marc. 4, 2). AMBR. Iac. 2, 3, 12 -a insipientia. CE 908, 9 (*saec. IV*^{2}*?*) *in baptisterio* -a⟨e⟩ crimina vitae ponere. 701, 7 (*a. 523/4*) inlicitos -i criminis actos (CASSIOD. in psalm. 21, 3 l. 106. *cf. l. 49*). MVTIAN. Chrysost. hom. 28 p. 411 (*ad Hebr. 12, 2* sustinuit crucem confusione contempta) -am ... sustinuit mortem ([*gr. p. 194* ἐπονείδιστον]. *item respicitur Christus*: GREG. M. past. 1, 3). *al.* *neutr. pro subst.*: AVG. civ. 2, 19 p. 76, 30 *ne dei* ab illo *populo R.* -a et ignominiosa deposcerent. MAX. TAVR. 35, 3 quidquid in nobis -um ... perspexerit *Christus.* COD. Iust. 6, 41, 1, 1 aliquid facere vel legibus interdictum vel alias -um. β *respicitur stuprum, impudicitia* (*cf. l. 62*): SEN. contr. 1, 2, 20 fuit in loco turpi, -o (*sc. in lupanari*). VAL. MAX. 9, 1, 8 -ae patientiae corpora, ludibrio temulentae libidini futura. PLIN. nat. 28, 106 qui *viri* sint -ae mollitiae (*opp.* severos, non modo pudicos mores). APVL. met. 10, 5, 4 -ae libidini *privigni* (Ps. HIL. hymn. 1, 25). AVSON. 2, 8 (157 S.), 15 -a ... culpa tori. *al.*

2 *de hominibus* (*deis l. 73; cum respectu impudicitiae imprimis l. 66 sq. et sub b; cf.* SYNON. Cic. p. 417, 25 corruptor. famosus. adulter. obscenus. impudicus. incestus. vitiosus. -us. perditus): **a** *de viris vel de utroque sexu* (*passim masc. pro subst.*): PLIN. nat. 5, 134 *urbs,* quae vocata est Cinaedopolis, -is ibi relictis a rege Alexandro. PANEG. 3, 19, 4 sordidissimum quemque ... et -issimum (*sc. eunuchum*) adulabant. AVR. VICT. Caes. 9, 9 censu ... senatu motus -ior quisque. AMM. 26, 3, 5 inter multos -os solus vacuus ab omni delicto. AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 41, 3 multi ... volunt inferre obprobrium servis tuis, sed ipsi sunt -i magis. HIER. epist. 45, 2, 1 ego -us, ego versipellis et lubricus *eqs.* AVG. civ. 2, 11 p. 65, 29 *cur* scaenicos -os haberent. COD. Theod. 16, 5, 3 *haereticis* ut infamibus atque -is a coetu hominum segregatis. CASSIOD. in psalm. 86, 4 l. 89 -is idolis ... serviebant. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241 *opinio bona* si ... absit, facit -um totum hominem, facit infamem (*gr. p. 17 tantum* ἐπονείδιστον). *al.* *cum abl. causae*: TAC. ann. 3, 69, 1 ne quis vita -us et opertus infamia provinciam sortiretur (6, 29, 3). TERT. nat. 1, 5, 1 pessimi et -issimi avaritia luxuria improbitate. HIL. in Matth. 4, 9 *beati,* qui ... damnis rerum praesentium iacturisque -i *sunt.* **b** *de feminis impudicis*: SVET. Dom. 8, 3 -is feminis lecticae usum ademit iusque capiendi legata hereditatesque. GELL. 4, 3, 3 paelicem ... -am ... habitam *esse.* HIST. AVG. Heliog. 18, 2 mater Symiamira, -issima mulier et digna filio.

adv. **probrōsē.** *i. q. ratione probrosa, sc.: conviciose*: GELL. 17, 21, 31 cum ... -e obiceretur *Demostheni fuga.* AMM. 28, 1, 4 -e monendi *gratia.* *turpiter*: AFRIC. dig. 34, 6, 1 *si quid testamento* illicite vel -e datum est. PORPH. Hor. sat. 1, 6, 83 ('ab ... opprobrio') ita vivere, ne -e in te aliquid admittas. MVTIAN. Chrysost. hom. 28 p. 411 ut -e moreretur *Iesus* (*gr. p. 194* ἐπονειδίστως).

deriv.: probrositas.

probrum, -ī *n.* [probrum < *prŏ-bhr-ŏ-m; *-bhr- *radix est verbi q. e.* ferre, *quam vocali omissa exhibet etiam* δί-φρ-ο-ς *et fortasse etiam* manubr-ium; *notionem vocis q. e.* -um *nonnulli explicant coll. gr.* προ-φέρω *'crimini do' (Hom.* Γ *64. al.), sed conferendum videtur etiam* 'proferre aliquid in medium' *sim.; de subst. priscis similiter formatis ac* -um *v. Wackernagel/Debrunner, Altind. Gramm. II 2, 1954, 75; usus adi., si quidem agnoscendus est (v. p. 1483, 4), certe posterior est. Fo.*] *de origine*: CASSIOD. in psalm. 30, 12 l. 235 contra probum dicimus -um, id est inhonestum atque indecorum (*cf. vol. IX 2, 796, 35*). NOT. Tir. 42, 68 -um. *prior syllaba brevis, saepius in fine versus posita apud scaen., producitur autem in dactylis* (*praeter* CATVLL. 91, 4) *et e. g.* SEN. Phaedr. 126; *cf.* opprobrium *vol. IX 2, 796, 47 sqq.* *de notione*: VLP. dig. 50, 16, 42 -um et obprobrium idem est (*quae sequuntur v. p. 1481, 58*). PROB. app. gramm. IV 201, 27 inter probum et -um hoc interest, quod probum iustum significat, -um vero ignominiosum esse demonstrat (*cf. l. 22; sunt qui de adi.* prober *cogitent [v. p. 1483, 4], sed cf. ibid. e. g. 200, 22* inter acerbum et acervum, *201, 1* inter criminosum et criminatorem). SYNON. Cic. p. 439, 24 -um. vitium. flagitium. dedecus. *eqs.* GLOSS. -um: αἰσχρόν, ὄνειδος. vitium vel flagitium. crimen est, opprobrium maius crimen. imputatio mali. -a: convicia. dedecora. *al.; v. etiam p. 1482, 28.* *legitur in poesi fere binis vel ternis locis apud* NAEV. (*v. sub II*), PLAVT. (*27*[ies]), CAECIL., TER., ACC., CATVLL., PROP., OV. (*octies*), SEN. (*sexies*), SIL. (*semel*), MART. (*semel*). *al., in oratione soluta fortasse in lege antiqua p. 1482, 49 et inde a* CATONE, SCIP. min., CIC. (*28*[ies]), SALL. (*quinquies*), LIV. (*21*[ies]); *saepe apud* TAC. (*34*[ies]). [*confunditur in codd. maxime cum* probus, *e. g.* PLAVT. Amph. 492 SEN. Thy. 177 (*restit.* PLAVT. Mil. 396 Truc. 763. *al.; cf. l. 27. p. 1483, 8*). *e coni. dub.* PVBLIL. sent. V 34 LIV. 45, 19, 15. *al.*]

i. q. actio obiciendi, criminandi sim. vel id ipsum, quod obicitur: **I** *potius de vituperatione, contumelia sim.* *indicatur qui (quod) vituperat per gen. l. 60. p. 1481, 21, qui (quod) vituperatur per gen. l. 58. 60. al., praepos.* in *l. 55. 62 sq.,* adversum *l. 63, enunt. secund. p. 1481, 10* (*cf.* id quod *p. 1481, 16 et orat. obliq. l. 62*). *coniungitur cum syn.* (*maxime plur.*) maledictum CIC. Flacc. 48 PLIN. nat. 19, 120. *al.* (*cf. l. 56*), crimen LIV. 45, 37, 6 TAC. ann. 5, 7, 2, convicium SEN. dial. 2, 18, 4 TAC. hist. 1, 47, 1 ann. 16, 26, 1. *al.* (*cf. l. 54*), contumeliae TAC. hist. 4, 45, 1, compellationes GELL. 1, 5, 2 AMM. 17, 9, 3. 23, 2, 4; *opp.* laus *p. 1481, 8. 18.*

A *generatim*: **1** *exempla varia*: PLAVT. Bacch. 620 omnibus -is, quae improbis viris digna sunt, dignior nullus est homo. Truc. 280 (*interpol.?*) rus tu mi opprobras? ut nacta es hominem, quem pudeat -i! CIC. Font. 40 -a non audienda (rep. 4, 12 LIV. 23, 3, 13. CYPR. patient. 7 conviciorum -a). off. 1, 61. Att. 11, 9, 2 epistulas ... plenas omnium in me -orum. SEN. benef. 3, 16, 1 desinet esse -i loco commune maledictum. dial. 2, 18, 4 *Gaius nomen* Caligulam convicium et -um iudicabat. 7, 27, 6 in -a meliorum agitare linguam. PLIN. nat. 19, 120 cum maledictis ac -is. 36, 114 *Roma* sex Hymettias *columnas domum Crassi adornantes* non tulerat sine -o civis amplissimi. MART. 10, 3, 2 foeda linguae -a circulatricis. TAC. hist. 4, 45, 1 cum contumeliis ac -is. ann. 1, 59, 2 -is *non* temperabat: ˌegregium *esse* patrem *eqs.*ˌ (*ironice*). 1, 77, 1 -a in magistratus ... prohibent *milites.* 4, 34, 5 falsa ... in Augustum -a. 5, 5 repetitis adversum nepotem ... -is. 14, 17, 1 *Nucerini Pompeianique* -a, dein saxa, postremo ferrum sumpsere. *al.* PANEG. 3, 5, 1 hae voces fuerunt ad inflammanda odia -is omnibus potentiores. COD. Iust. 2, 6, 6, 1 (*a. 368*) si quis *advocatus* adeo procax fuerit, ut non ratione, sed -is putet esse certandum. *al.* **2** -is *lacessere, onerare sim.*: PLAVT. Bacch. 567 etiamne ultro tuis me prolectas -is? ACC. trag. 458 me spernens, incilans -is, sermone indecorans. CIC. Flacc. 48 optimum virum ... -is omnibus maledictisque vexa⟨vi⟩t (LIV. 38, 53, 7). LIV. 23, 45, 5 gravioribus -is increpabat *milites* (32, 7, 7 TAC. ann. 11, 37, 4). 26, 3, 5 omnibus -is onerabatur. 31, 6, 5 laceratus ... -is ... tribunus (*al., v. vol. VII 2, 827, 61 sq.*). SEN. Ag. 980 nata genetricem impie -is lacessit (SVET. Tib. 61, 3 CLAVD. 22, 83). TAC. hist. 3, 24, 1 *dux* alios pudore et -is, multos laude et hortatu ... accendens. ann. 5, 7, 2 ne-

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que Caesar ullis criminibus aut -is defunctum insectatus est (FLOR. epit. 4, 4, 2). SVET. Cal. 56, 2 denotare omni -o. GELL. 1, 5, 2 *Hortensius* maledictis compellationibusque ⌊-is⌋ iactatus est (⌊ ⌋ *cod. rescr. A,* probrosis *cett.; tricolon huius formae defendi posse coll. vol. V 2, 878, 34 sqq. putaverimus, de adi.* prober *cogitant alii* [*v. p. 1483, 4*]). 10, 22 tit. de falsae philosophiae -is, quibus philosophos temere incessunt (AMM. 17, 9, 3. 24, 2, 11). *al.* **3** -a *iacere sim.*: Ov. ars 3, 49 -a ... qui dixerat *Helenae* ..., mox cecinit laudes (rem. 698 LIV. 45, 37, 6 CVRT. 8, 8, 7. *al.; aliter infra l. 51*). LIV. 28, 24, 8 ab custodibus -a in ... tribunos iacta (*al., v. vol. VII 1, 41, 3. 23 sqq.*). 41, 10, 6 *cum consul* ingessisset -a M. Iunio, quod se dedecoris socium ... fecisset (*al., v. vol. VII 1, 1552, 52 sqq.*). SEN. dial. 2, 11, 3 *servi,* qui -a meditate effundant. TAC. ann. 3, 36, 1 licentia impune -a et invidiam in bonos excitandi. 3, 36, 3 ubi ... -a sibi et minae intendantur. 16, 21, 2 -a in Neronem composita. *al.* SVET. Tib. 54, 2 congestis ... -is (HIST. AVG. Maximin. 22, 7). *al.* **4** *dat. fin.* -o dare: GELL. 1, 5, 1 *Demostheni vestimenta delicata sunt* ab aemulis ... -o data. 6, 12, 4 id ... -o dedit, quod *eqs.* SCHOL. Cic. Bob. p. 89, 33 inliberalem figuram -o dedit. 104, 27 ut avaritiam -o illi daret. AMBR. off. 1, 18, 68 (*opp.* laudi ducitur).

B *speciatim respiciuntur*: **1** *verba ante pugnam habita ad hostes lacessendos* (*cf. p. 1480, 64*): LIV. 2, 45, 10 *hostes* occursant ..., ingerunt -a (*in eadem re*: FRONTIN. strat. 1, 11, 1 donec milites -is hostium coacti pugnam deposcerent). 2, 45, 15. 25, 18, 8 increpare ... et ... -a in insontem iacere (*detrectantem certamen singulare*). 42, 54, 1 *incolae oppidi* -is ... in ipsum *regem oppugnantem* ... procacibus iaculati sunt (*sunt qui acc.* -a *restituant, sed v. supra p. 765, 73 sq.*). PAVL. FEST. p. 369 velitatio dicta est ultro citroque prob⟨r⟩orum obiectatio. *al.* **2** *carmina obscena, maledica* (*minus probabiliter addas* AVSON. Mos. 167; *v. etiam p. 1487, 50*): Ov. fast. 3, 676 cur cantent, superest, obscena puellae, dicere: nam coeunt certaque -a canunt (*cf. Bömer, 1958, ad 3, 675 et 695*). PORPH. Hor. carm. 1, 16, 27 recantari prob⟨r⟩a dicuntur, cum contraria -is carmina fiunt in eum, cui maledixeris.

II *potius de ipsa re vituperanda, flagitiis sim. vel statu inde nato, dedecore, infamia sim.* (*locos quosdam etiam ad I trahere possis, e. g. l. 67. 74; accedit gen. poss.* PLAVT. Aul. 75 PROP. 4, 5, 41. *al. [gen. rei* TAC. ann. 6, 24, 1 -a corporis, *sc. impudici], gen. explicat. l. 52. 60. 63. 73, ceterum cf. enunt. secund. e. g. p. 1482, 4*). *coniungitur cum syn.* dedecus PLAVT. Amph. 882 CIC. S. Rosc. 68 Phil. 11, 36. *al.,* flagitium PLAVT. Bacch. 378 Curc. 198 SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 11, 9 CIC. Verr. II 1, 82. *al.,* vitium PLAVT. Mil. 423 Rud. 319 CIC. Verr. II 3, 162, crimen CIC. S. Rosc. 48 SEN. Oed. 87. *al.,* facinus CIC. Font. 37 PS. SALL. rep. 2, 3, 4, *sim. al.* (*cf. p. 1482, 29*); *opp.* laus *p. 1482, 18,* gloria *l. 71,* honor *p. 1482, 24.*

A *notione communi*: **1** *generatim*: **a** *quaelibet exempla; respicitur potius*: **α** *facinus, flagitium sim.* (*exempla selecta inde a* SALL.): NAEV. com. 93 domi (domos *trad.*) patres patriam ut colatis potius quam peregri -a. PLAVT. Curc. 198 flagitium -umque magnum ... expergefacis. Poen. 1241 filias meas celavistis ... :: numquam ... reperies tu istuc -um penes nos. Truc. 763 tua prob⟨r⟩a aperibo omnia. SCIP. min. or. frg. Gell. 6, 11, 9 omnia mala, -a, flagitia, quae homines faciunt. CIC. Font. 39 in falsam ... -orum insimulationem vocabatur. Verr. II 1, 82 cum ... imperii ... famam tuis -is flagitiisque violaris. SALL. Catil. 37, 5 qui ubique -o atque petulantia ... praestabant. Iug. 44, 5 quaecumque dici aut fingi queunt ignaviae luxuriaeque -a. PROP. 4, 4, 36 (*verba Tarpeiae*) valeat -o Vesta pudenda meo. LIV. 7, 4, 4 iuvenem nullius -i compertum. CVRT. 4, 6, 6 lingua gravius *apud Persas* castigatur quam ullum -um. SIL. 2, 505 (*loq. Fides*) vis colitur ... et -is cessit virtus. QVINT. inst. 1, 3, 17 in quae -a nefandi homines isto caedendi iure abutantur. TAC. ann. 3, 26, 1 vetustissimi mortalium ... sine -o, scelere eoque sine poena ... agebant. VLP. dig. 50, 16, 42 -a quaedam natura turpia sunt, quaedam civiliter; ... furtum, adulterium natura turpe est, ... tutelae damnari hoc non natura -um est *eqs.* CYPR. ad Donat. 10 post libidinum -a. *al.* **β** *dedecus, ignominia sim.*: PLAVT. Bacch. 378 (*interpol.*) *amicos* ad -um, damnum, flagitium appellere. 974 *filios Priami* omnes lectos sine -o (TAC. ann. 3, 32, 2. TERT. pudic. 18 p. 260, 22 s. macula fornicationis ..., s. -o vilitatis). Mil. 423 te adloquor, viti -ique plena (Rud. 319. *cf. p. 1482, 61*). Truc. 459 lucri causa avara -um sum exsecuta (*v. vol. V 2, 1854, 42*). TER. Andr. 881 ut praeter civium morem ... hanc *feminam* habere studeat cum summo -o. Phorm. 825 quin, si hoc ... patefit, in -o sim (PLIN. nat. 6, 35 *apud Arimphaeos* capillus ... in -o existimatus). CIC. S. Rosc. 68 sumptus effusi cum -o atque dedecore. Verr. II 3, 162 *filium* ex paternis -is ac vitiis emergere. dom. 87 tuum scelus meum -um putas esse oportere? Pis. 32 *discessus meus* cum gloria potius esse coniunctus, quam cum -o putaretur, atque ille dolor meus ... vestrum ... dedecus haberetur (Cato 42 quae *libido* cum -o privato coniungeret imperii dedecus). SEN. Oed. 87 abest pavoris crimen ac -um procul. Thy. 177 ignave ... et, quod maximum -um tyranno ... reor, inulte. PLIN. nat. 6, 90 *reo per appellationem liberato iudicibus prioribus* nullam esse dignationem, gravissimo -o. 18, 13 in quas *tribus urbanas* transferri ignominia esset, desidiae -o (*abl. causae; vix ad l. 5*). 28, 56 ultimo ... -o (*postea*: pudenda re). TAC. hist. 1, 48, 3 *Titus Vinius* servili ... -o respersus est, tamquam scyphum aureum in convivio ... furatus. *al.*

b *locutiones notabiliores*: **α** *dat. fin.* -o, *sc.* -o esse, haberi *sim.* (*vix huc l. 2; accedit saepe alter dat.*): PLAVT. Curc. 29 ne id, quod ames, populus si sciat, tibi sit -o (CIC. S. Rosc. 48 *vitam rusticam* -o et crimini putas esse oportere. dom. 87. SEN. epist. 115, 11 ut paupertas maledicto -oque sit. FRONTO p. 238, 9. *al.; pendet struct. verb.*: CIC. Vatin. 5 quanto illis -o futurum sit, si te defenderint. or. frg. A 3, 5 parum potuisse [*opp.* honori]. AVG. civ. 1, 15 p. 27, 18 -o non fuit, quod *eqs.*). SCIP. min. or. frg. Macr. Sat. 3, 14, 7 discunt cantare, quae maiores nostri ingenuis -o ducier voluerunt (*v. etiam l. 34, cf.* in -o *l. 59*). SALL. Catil. 12, 1 paupertas -o haberi ... coepit (SVLP. SEV. chron. 2, 51, 10 -o atque ludibrio). **β** *variae*: PLAVT. Truc. 160 qui alterum incusat -i, sumpse enitere oportet (*cf. l. 35*). CIC. Font. 37 ut nullum -um, nullum facinus, nulla turpitudo ... obiceretur (*al., v. vol. IX 2, 56, 41. 76; addas* LIV. 23, 3, 11). dom. 76 in isto tuo maledicto -um non modo mihi nullum obiectas, sed etiam laudem inlustras meam (*al., v. vol. IX 2, 62, 23 sq.*). SVET. Aug. 65, 1 Iulias filiam et neptem, omnibus -is contaminatas (Vit. 4 PS. AVR. VICT. epit. 23, 3 EVTR. 8, 22). -um est *c. inf.* (*copula suppl.* TAC.; *cf. l. 10*): ACC. trag. 149 vinci a tali *viro* nullum ⟨mi⟩ est -um. TAC. Germ. 22, 1 diem noctemque continuare potando nulli -um. SOL. 15, 15 numero caedium honor crescit, quarum expertem esse apud Scythas -um est (*sec. Melam 2, 12* inter opprobria vel maximum).

2 *speciatim*: **a** *respicitur stuprum, adulterium, incestum sim.* (*strictius e. g. l. 34. 36, sed saepe a notione generali flagitii, dedecoris sim. distingui non potest; cf.* FEST. p. 229 -um: stuprum, flagitium [*affert* ACC. trag. 384 CAECIL. com. 26. *cf.* -um *iuxta* stuprum *infra l. 36. 44, iuxta* adulterium *l. 44 et* GELL. 10, 23, 3]. MARCELL. dig. 23, 2, 41 pr. -um intellegitur etiam in his mulieribus esse, quae turpiter viverent volgoque quaestum facerent, etiamsi non palam): NAEV. trag. 5 eam (*sc. Danaen*) ... esse inventam -is compotem (propri(i)s *trad.*). PLAVT. Amph. 477 *Amphitruo* insimulabit eam *uxorem* -i (*al., v. vol. VII 1, 1912, 4 sq.*). 492 nemo id -o profecto ducet Alcumenae. 869 quam vir insontem -i ... accusat (LIV. 25, 2, 9). 882 me -i, stupri, dedecoris a viro argutam meo. Aul. 75 quo pacto celem erilis filiae -um, propinqua partitudo cui appetit. Bacch. 1166 ⌊-i perlecebrae⌋ et persuastrices, *meretrices* (⌊ ⌋ *sunt qui compos. intellegant; vix recte*). *al.* CAECIL. com. 26 ea tum compressa parit huic puerum, sibi -um (*v. vol. X 1, 401, 55 sq.*). 223 per mysteria hic inhoneste ⟨honestam⟩ gravidavit -o (*nisi rectius ipse fetus intellegitur vol. VI 2, 2268, 84*). CATO orat. 200 si *mulier* cum alieno viro -i quid fecit, condemnatur. ACC. trag. 384 qui, nisi -um, omnia alia indelicta aestimant (*huc traximus sec.* FEST. *l. 28*). CIC. Flacc. 34 cuius de -is, adulteriis ac stupris exstant Acmonensium litterae. Cael. 42 ne *iuventus* -um castis, labem integris, infamiam bonis inferat. CATVLL. 61, 103 in mala deditus vir adultera -a turpia persequens (91, 4). Ov. am. 3, 14, 44 *si* fuerint oculis -a videnda meis (*item fere* ars 3, 716). met. 10, 695 vetito temerat sacraria -o *Hippomenes. al.* FEST. p. 241 -um virginis Vestalis ut capite puniretur (*respicitur lex antiqua, quam memorat Cato orat. 199*). VAL. MAX. 6, 1, 2 ne -o contaminaretur domus *Verginii.* *et saepius.*

b *in vita publica respiciuntur flagitia, dedecora, quae infamia notantur*: **α** *a iudice* (*cf. partitionem* VLP. *p. 1481, 58*): CIC. Quinct. 9 *praetor* iudicium prius de -o quam de re maluit fieri (*sc. de infamia eius, qui solvendo non est; item*: 46 sponsionem de -o facere). LIV. 40, 46, 14 in -um suum sponsionem factam *esse ab inimico* (LEX Irnit. 9 B 12 *iudicium non dandum* d⟨e spo⟩nsione, quae in -um facta esse dicatur [dicetur *aes*]. *huc spectat fort.* LEX Vrson. [CIL I^2 594 add. p. 917] frg. 8 prob⟨rum⟩, *nisi fuit* probr⟨osum⟩). **β** *a censore*: CIC. rep. 4, 10 cum *Romani* artem ludicram scaenamque totam in -o ducerent, genus id hominum ... tribu moveri notatione censoria voluerunt (*cf. Mommsen, Staatsrecht II 382 sq.*). leg. 3, 7 *censores* mores populi regunto, -um in senatu ne relinquonto. SALL. Catil. 23, 1 Q. Curius ... facinoribus coopertus, quem censores senatu -i gratia moverant. PLIN. nat. 18, 11 agrum male colere censorium -um iudicabatur (*e Catone, cf. Gell. 4, 12, 1* opus censorium). TAC. ann. 11, 25, 3 famosos -is quonam modo senatu depelleret *Claudius.* SVET. Cal. 16, 2. Claud. 16, 1 recognitione equitum iuvenem -i plenum, sed quem pater probatissimum sibi affirmabat, sine ignominia dimisit.

B *metonymice* (*cf. etiam l. 41*): **1** *conviciose de ipsis hominibus probrosis*: CIC. Phil. 11, 36 an Antonios potius ornarem, non modo suarum familiarum, sed Romani nominis -a atque dedecora. SEN. rem. fort. 16, 2 quam multae *uxores* ... inter -a matronalis ordinis esse coeperunt. GELL. 9, 2, 9 dolori mihi ... est, quod istiusmodi animalia spurca atque -a nomen usurpant sanctissimum *philosophorum* (*adi. q. e.* prober *agnovit Hertz, Vindiciae Gell. alterae, 1873, 29 sq. multique alii, non maiore necessitate quam supra p. 1480, 29. 1481, 5*). ?**2** *de excrementis*: PLIN. nat. 33,

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

152 *cum* eadem ... materia (*i. argentum*) et cibis et -is serviat (*v. Adams, Latin Sex. Voc., 1982, 244; sed lavantes post concubitum fort. respici monet Jocelyn in plagulis coll. Cic. Cael. 34*).

? inde adi. **prober,** -bra, -brum *notione q. e. probrosus. exempla certa desunt, sed viri docti plerique agnoscunt adi. apud* GELL. *p. 1481, 5. 1483, 73,* PROB. *p. 1480, 29; ceterum sunt qui adi. sec. var. l. vel e coni. restituant locis his*: PLAVT. Most. 407 (408) patronus an cliens -ior siet (*Ritschl, 1893, 178 sec. B man. pr.*; -pior *B man. alt.*, proprior *cett.*; probior *edd. plerique*). IVL. VAL. 1, 8 *mater Alexandri* -am rem fecerat (*duo recc.*, probritatem *T saec. VIII*, -i rem *epit.*). HIST. AVG. Opil. 5, 5 odio Macrini ... propter vitam -am (*Σ*, probam *P*, improbam *P corr.*). SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 176, 11 nonnulla ... -ae narrationis arte composita (probae *var. l.*, probra *edd. vet.*; *fuitne* prorsae*?*).

deriv.: probrosus; *cf.* probro.

compos.: ex-, opprobro; *cf.* 1. impropero *et p. 1490, 37.* *Brenner.*

[probruunt claustris GLOSS. *corruptum et explicatione carens fortasse pro* proruunt *c.*: ⟨procurrunt⟩ (*cf. Rufin. hist. 8, 7, 2 p. 753, 27 et Gloss. V 538, 64*).**]**

[probūlus, -ī *m.*, *πρόβουλος, e coni. dubia* IVST. 41, 2, 2 proximus maiestati regum ⌊-orum⌋ ordo est; ex hoc duces in bello ... habent *Parthi* (⌊ ⌋ *v. Gutschmid,* populorum *vel* ipsorum *trad., coni. alii alia*).**]** *Bk.*

※**probus,** -a, -um. [*adi. ital. est: paelign.* pros (< *profs) = probus, *umbr.* prufe = probē, *cf. etiam osc.* am-prufid = im-probē. *ital.* *probo- *proxima cognatione, fort. etiam communi origine, coniunctum est cum vet. ind.* pra-bhú- (pra-bhū́-) *'excellens'; vox utraque continet* *prŏ (*v.* 1. prō) *et radicem* *bhuə *'fieri'* (*ital.* *fū, *vet. ind.* bhū); *notio originaria fuit fere i. q. 'secunde progrediens (crescens)', cf.* prō-fu-ī. *probo- *e* *pro-bhu̯-o- *videtur prodiisse*; u̯ *post consonantem labialem* bh *evanuit*; *-bhu̯-o-, *quod apparet etiam in* super-b-o-, *tribuendum est priscae iam linguae indogerm., cf. enim vet. ind.* á-bhv-a- *'monstrum ingens'. v. Benedetti, I composti radicali latini, 1988, 45 sqq. Fo.*] *de origine*: FEST. p. 229 -i (probri *trad.*) velut prohibi, qui se deli⟨n⟩quendo prohibent. *scribitur* prop- *p. 1484, 3, superl.* -isimus CIL I² 1809 INSCR. reg. Mars. Letta-D'Amato 31; *errore ed.* provus *pro* pronus CE 1389, 6, *v.* INSCR. christ. Gall. XV 101. *notatur* p *vel* pr *saepius in formula iuris p. 1484, 26 et in programm. Pomp. p. 1486, 39 sq., ceterum* pro CIL IX 3876; *de* prb- *v. p. 1484, 2.* NOT. Tir. 19, 92 -us. *de formis: nom. sing. neutr.* -om *vel* -oum *v. p. 1484, 2. compar.* -ior *inde a* PLAVTO, *superl.* -issimus *inde a* CIL I² 1809 (*cf.* prime -us NAEV. com. 1, adprime -us PLAVT. Rud. 735 Trin. 373). *de notione* (*differentiam c.* probrum *v. p. 1480, 22. 28*): GLOSS. -us: αἰδήμων, δόκιμος, καθήκων, ἐλεύθερος, εὐδόκιμος. bonus, optimus vel iustus. bonos mores habens. -um: idoneum. -i: probati. *al.* *legitur in nummis antiquissimis (v. p. 1484, 1) et inde a* NAEV.; *frequentat* PLAVT.; *deest e. g.* LVCR., *corp. Caes.*, VERG. (*ut aliis carminibus heroicis*), IVV. [*confunditur in codd. e. g. cum* bonus PLAVT. Pseud. 1144 MART. 3, 44, 18; *falsa var. l. pro* probrum *v. p. 1480, 39* (*restit. l. 31. p. 1484, 53 et e. g.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 28); *e coni. dub. pro* pronus ARNOB. nat. 7, 43 p. 398, 12; *perperam ed. pro* pravus *v. p. 1446, 69.*]

significatur, qui (quod) cui videtur ita esse, ut debeat, sc. fere i. q. bonus, rectus sim. (*cf.* VLP. dig. 21, 1, 19 pr., *qui affert inter ea* quae ad nudam laudem pertinent). *coniungitur vel variat in contextu saepe cum aliis epithetis laudandi, e. g.* bonus (optimus) *p. 1485, 46. 1486, 2. 3. 56. 75. al.*, fidelis *p. 1484, 35. 1485, 44,* frugi *p. 1485, 64. 1486, 75 sq.*, pudicus *p. 1486, 60 sq.*, verus *p. 1484, 65 sq.*; *opp.* improbus *p. 1484, 39. 41. 1486, 11 sqq. et passim (oxymoron* -a improbitas *p. 1485, 25), ceterum e. g.* infidelis *p. 1485, 36,* malus *p. 1485, 16,* reprobus *p. 1484, 16. 1486, 47; ponitur negatum pro* improbus *e. g. p. 1485, 38. 53. 1487, 3, ironice adhibetur p. 1484, 36. 1485, 37. 1487, 4. al.; occurrit saepius iuxta* probatus, probare, *v. p. 1484, 38. 1486, 4. 13. 1487, 1. 5. al.; in lusu cum nomine proprio* Probi *exstat* HIST. AVG. Prob. 4, 4. 10, 4. 21, 4. INSCR. christ. urb. Rom. 4220 sq. (*v. comm. ad l.*); *haud raro in homoeoprophoris, v. imprimis p. 1484, 58. 1486, 2 sqq.* *determinatur per abl.* (*cf. p. 1485, 14 et* de *c. abl. p. 1484, 51*): PLIN. epist. 8, 18, 8 moribus (SIDON. epist. 3, 13, 11 PALLAD. hist. mon. I 2 p. 262^A INSCR. christ. urb. Rom. 4895). DON. vita Verg. l. 36 et ore et animo. INSCR. christ. urb. Rom. 4220 nobilitate (4221). *ceterum accedunt praepos. ad p. 1485, 11. 25,* in *c. acc. p. 1486, 57, c. abl. p. 1486, 43* (*vix etiam versu corrupto* PLAVT. Amph. 838), *supin. p. 1485, 13. 1487, 47.* *usurpatur saepius pro subst.: masc. v. p. 1486, 1, fem. p. 1486, 73, neutr. p. 1484, 59. 68 (etiamne 53?). 1487, 23.*

I *vario respectu* (*luditur cum notione morali p. 1485, 10. 25, quae sublucet etiam p. 1484, 35. 51*): **A** *de rebus, quae usui bene accommodatae, bene factae, idoneae sim. sunt*: **1** *corporeis* (*de qualitate p. 1484, 13. 46 sq.*): **a** *manu hominum factis*: **α** *de nummis eorumque materia, specie* (*explicat* FEST. p. 250 'auri -i' [*p. 1484, 18*], quod recte excoctum purgatumque sit): (I) *formae dubiae, quas exhibent ipsi nummi aenei antiquissimi Suessanorum et Beneventanorum* (*si quidem huic voci tribuendae sunt*): INSCR. numm. (CIL I² 2, 2 p. 744) n. 24^c probom (*in aliis legitur* prbom *et* prboum; *de* ou *v. Lindsay-Nohl, Die lat. Sprache, 1897, 283*). *ibid.* 28 propom (*nisi legendum* pompro).

(II) *exempla certa*: Ⓐ *generatim* (*e coni. dub.* PLAVT. Most. 241 Rud. 1313): PLAVT. Bacch. 882 ducentos *nummos* aureos Philippos -os dabin? (Persa 438 -i numerati. *al., v. l. 15*). Persa 526 -um et numeratum *argentum* ut accipiat (Rud. 1387. LIV. 32, 2, 2 *a.* -um non esse quaestores renuntiaverant. 38, 38, 13 [*verba foederis*] a. -i talenta. VET. LAT. gen. 23, 16 [cod. 91. *al.*; *gr.* δοκίμου, *Vulg.* probati]. *al., e. g. l. 29*). 683 -ae ... argenti ... minae *tot.* MARCELL. dig. 13, 5, 24 quinquaginta (*subst. subaudiendo*). VET. LAT. gen. 43, 23 (cod. 100) pecuniam ([*gr.* εὐδοκιμοῦν, *Vulg.* probatam]. *al., v. l. 16. 29*). COD. Iust. 11, 11, 1 (*a. 364/67*) ut debiti ponderis sint *solidi veteres* et speciei -ae. *in allegoriis christ.*: HIER. in Eph. 4, 31 p. 517^B in lege domini meditandum *est* ..., ut ⌊probati trapezitae, sciamus, quis nummus -us sit (⌊ ⌋ *cf. p. 1447, 29*). RVFIN. Orig. in lev. 3, 8 p. 314, 28 *pecunia* quaedam '-a', quaedam vero 'reproba' dicitur *eqs.* (*explicatur sec. Matth. 25, 14 sq. 20, 8 sq.*). Ⓑ *speciatim in formulis iuris*: *variis*: FEST. p. 250 (*inde fort. suppl.* p. 158) 'puri, -i, profani, sui auri' dicitur in manumissione sacrorum causa. TAB. cer. Herculan. 59, 9 *tot* HS ... numer⟨atos⟩ ⟨prob⟩os ⟨accepisse⟩ et habere se dixit (*suppl. sec.* CHART. lat. ant. III 200, 13 [*a. 166*] *tot* denarios ... -os recte n. a. et h. dixit). GLOSS. III 229, 8 sicut accepisti, -um redde (*gr.* δόκιμον, *sed* δοκίμως *ibid.* 213, 14): -os *recte dari nummos* (*denarios sim.*): TAB. cer. Pomp. (Abh. Heidelb. Ak. 1989, 3 p. 26) 2, 9 (*a. 37*) sestert(i)a decem milia ... ⌊p(roba), r(ecte) d(ari) stipulatus est (⌊ ⌋ *vix adv.* p(robe), *v. p. 1490, 4; item notatur e. g. ibid.* [p. 27] 5, 7. Herculan. 82, 7. Dac. [CIL III p. 935] 5 int. 1 [*a. 162*] *denarios* p(robos) r. d. f(ide) rogavit). *ibid.* (Année Épigr. 1973 n. 157; *a. 51*) sestertia ... *tot* millia nummum ... -a r. d. *ibid.* (CIL IV 3340) 154, 2 (*a. 61*) argentum -um. *al.* Dac. (CIL III p. 959) 25 int. 12 (*a. 160*) pecuniam. PAVL. dig. 12, 1, 40 (*in cautione*) haec quindecim *mutua*. *al.*

β *de variis*: PLAVT. Merc. 901 ubi illa *amica* est? :: in nostris aedibus. :: aedis -as, si tu vera dicis; pulchre aedificatas arbitro (*hyperbolice in exclamatione gaudentis*). Rud. 799 duas clavas ..., sed -as *affer.* CIC. ac. 2, 100 *si quis* proficiscatur ... -o navigio, bono gubernatore. APVL. met. 1, 14, 7 illae -ae et fideles ianuae, quae sua sponte reseratae nocte fuerant, ... aegerrime ... patefiunt (*cum ironia quadam; vergit ad II*). *technice de opere, quod magistratibus inspicientibus probatum est* (*cf. p. 1461, 66*): LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 3, 11 quod ... probaverint, -um esto, quod ieis (*nom.*) inprobarint, inprobum esto.

b *quibuslibet* (*saepius de alimentis*): PLAVT. Mil. 728 quae -ast *mers* ([*opp.* improba, *v. p. 1205, 60 sq.*]. Poen. 342 -a m. facile emptorem reperit). 760 -us hic conger frigidus⟨t⟩, remove. Most. 730 vino et victu, ⌊piscatu -o⌋, electili vitam colitis (⌊ ⌋ -o, piscatu *Gulielmius*). Poen. 915 (*in imag.*) -a *materies* data est, si -um adhibes fabrum (Ps. ASCON. Verr. p. 253, 19). LVCIL. 707 non magno messe, non -a vindemia. ACC. trag. 234 -ae ... fruges (*opp.* segetem ... deteriorem). COLVM. 3, 2, 7 -i gustus vina (*cf.* arb. 3, 7 firmum -umque saporem vini). 12, 52, 22 -um et cibarium oleum. arb. 3, 6 aptissima ... terra ..., -us ... ager ..., aeque utilis ... terra. PLIN. nat. 11, 159 os -um duriusve *est* animal generantibus (*de moribus dictum esse, ut p. 1487, 27, putant Ernout-Pépin ad l. vix recte; postea*: ora apertiora *ferarum*). TERT. pall. 2, 2 mari *est* fides infamis, dum ... de tranquillo -um *subito saevit.* *nomen est libi cuiusdam*: PAVL. FEST. p. 228 Punicum: genus libi ...; id etiam appellabant -um (probrum *codd.*), quia erat ... suavissimum.

2 *incorporeis, quae bonae, rectae sim. sunt*: **a** *sec. rationem artium variarum* (*accedit respectus veritatis maxime l. 64 sq.; falsa var. l. pro* probat SEN. dial. 10, 10, 1, *loco fort. interpol.*): NAEV. com. 1 Acontizomenus fabula est prime -a (*cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 28 carmen). CIC. off. 3, 15 quod insit in his *poematis, picturis sim. non perfectis* aliquid -i (*opp.* vitii). FRONTO p. 97, 2 paronomasia ... non absurda nec frivola, sed -a et eleganti. GELL. 1, 2, 6 iuvenes, qui se Stoicos appellabant, neque frugis neque operae -ae. 1, 7, 17 *id non* soloecismum esse ..., sed *ratione*[m] dictu⟨m⟩ certa et -a (1, 16 tit. r. certa et -a grammaticae disciplinae [*ibid. 9* recte et probabiliter]. *cf. p. 1485, 3*). 1, 25, 3 lepidae magis ... brevitatis ... definitio quam plana aut -a esse videtur. 2, 7, 10 vera et -a *sententia* (*cf. l. 74; item coniungitur*: 12, 5, 13 vera et -a fortitudo). 3, 14, 12 verbum non -um (*tit.* vitiose dicere). *al.* CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 141, 14 hoc ... -um, quod eatenus dissertavimus ..., sat foret, ni *eqs.* (*n. pro subst. de recta argumentatione*). **b** *sec. quamlibet rationem*: PLAVT. Cas. 964 si vis subigitare me, -ast occasio. Men. 132 (*130* pallam surrupui, ad scortum fero) hoc facinus pulchrumst, hoc -umst, hoc lepidumst, hoc factumst fabre (*vix per ironiam ad II*). Persa 674 *in decipiendo lenone* dedisti ... operam adlaudabilem, -am et sapientem et sobriam. GELL. 18, 3, 5 si -a istaec et honesta sententia est (*in contione prolata*). TERT. nat. 1, 4, 1 sectam de ⌊auctoris⌋ appellatione⟨m⟩ mut⟨u⟩ari ... -um usitatumque ius est (⌊ ⌋ *subaudias* ap-

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pellatione). anim. 57, 2 animas ... iusta aetate sopitas, etiam -a morte disiunctas (*opp. ibid. 1* ahoros, ... biaeothanatos). AMM. 15, 5, 19 *Vrsicinus* -is quidem, sed insidiosis rationibus petebatur *dux.*

B *de animantibus, qui arte quadam praestant, muneri cuidam habiles sunt* (*fere homines; de eorum qualitate* RVFIN., *de deo* CIC., *de equis* NEMES.): PLAVT. Bacch. 759 (*iocose*) o imperatorem -um! Men. 203 *munificos* decet ... esse amatores -os (Truc. 231. 236 [*interpol.?*]). Mil. 915 ubi -us est architectus (*919* haud imperiti). Most. 243 -us homo sum: ... patronum liberavi *mihi* (Poen. 582 condoctior sum quam tragoedi ... :: -us homost. Pseud. 942 meditati sunt mihi doli docte. :: -us est hic h. :: neque hic est neque ego. *al.*). Poen. 680 *adulescens* est ad istas res -us (*sc. ut a te diripiatur*). Pseud. 992 homo ... fortis atque bellator -us. Stich. 59 qui manet, ut moneatur ..., servus is ⌊habitu⌋ haut -ust (⌊ ⌋ *supin., sc. de servo inhabili, v. Petersmann, 1973, ad l.; abl. subst. intellegunt alii et vol. VI 3, 2483, 55, ut spectet ad II*). Trin. 365 qui se fictorem -um vitae agundae esse expetit (*antea*: f. malus. *proprie de Phidia*: APVL. mund. 32 p. 361). *al.* TER. Phorm. 259 artificem -um (*sc. machinatorem vafrum; de demiurgo* [*nisi ad II coll. p. 1486, 7*]: CIC. Tim. 6 [*gr.* 29^{A} ἀγαθός, *Chalc. transl.* optimus]). HOR. epist. 2, 1, 39 est vetus atque -us *scriptor,* centum qui perficit annos (*37* perfectos veteresque). COLVM. 11, 1, 12 arator reperiatur aliquis bonus et optimus fossor ... et -us pastor. GELL. 10, 22, 24 haec Plato sub persona ... non -a (*ibid. 2* Callicles ... verae philosophiae ignarus). NEMES. cyn. 252 *Hispania* cornipedum ... fecunda -orum. SOL. 16, 1 -issimi auctores et satis ... idonei. AVSON. 11, 26 (216 S.), 2 doctores -i. *per oxymoron*: RVFIN. Orig. in num. 20, 1 p. 186, 18 ad decipiendum -a exsistit improbitas *meretricum.*

II *cum respectu morum, sc. laudatur quod honestum, iustum, frugi sim. est* (*pertinet saepius ad fidem, officium tuendum, v. p. 1486, 17 sqq. et e. g. l. 36. 74. p. 1486, 57. 59, ad temperantiam, modestiam sim. e. g. l. 60. 63. p. 1486, 5, ad pudicitiam l. 52 sq. p. 1486, 60. 69 sq. al., sed singulos colores nequiquam separare temptaveris, cum vox plerumque adhibeatur vi generali*): **A** *de animantibus* (*sc. fere hominibus; de animalibus v. sub 3; de numine p. 1487, 8* [*cf. l. 17; epitheton deo convenire negat* ARNOB. nat. 3, 19]): **1** *de viris, pueris* (*addidimus quae sine respectu sexus dicta sunt; de genere l. 43*): **a** *generatim*: α *adi.*: (I) *attributive*: PLAVT. Capt. 427 *iuro* me infidelem non futurum Philocrati. :: -us es homo (Persa 617 [*ironice de lenone ut*: Rud. 735 ego trifurcifer sum, tu es h. adprime -us]. *al.* CIC. div. 2, 54. off. 3, 36 error h. non -orum *utile secernentium ab honesto.* fam. 13, 46 PVBLIL. sent. G 2 HOR. sat. 1, 3, 56. *et saepe, e. g.* EDICT. imp. inc. [Chart. lat. ant. X 415] 1, 5 [*opp.* call⟨i⟩diores]. BOETH. herm. 17b32 sq. [*gr.* καλός, *opp.* turpis, αἰσχρός]). Persa 474 sumne -us, sum lepidus civis, qui ... civitatem ... auxi civi? Trin. 373 scin tu illum, quo genere natus sit? :: scio, adprime -o. 1096 qualine amico mea commendavi bona? :: -o et fideli *eqs.* (MART. 10, 76, 5 iucundus, -us, innocens a.). MET. NVM. or. frg. Gell. 7, 11, 3 *eum* cum indignissimum arbitror, cui a viris bonis benedicatur, tum ne idoneum quidem, cui a -is maledicatur (CIC. de orat. 2, 184 -i ..., bene morati, ... boni v. SEN. epist. 51, 2 sapienti ac -o. MART. 3, 44, 18 v. iustus, -us [bonus *var. l.*], innocens. PLIN. epist. 10, 94, 1 Suetonium ..., -issimum, honestissimum, eruditissimum v. DECRET. decur. Puteol. [CIL X 1783] 4 v. -issimus [*6* optimi civis]. *al.*). CIC. Q. Rosc. 30 ex improbo patre -um filium nasci (Verr. II 3, 161 navus et pudens et -us. Tusc. 2, 51). Mil. 9 -us adulescens *vim impudici repellens* (Cato 36 *petulantia et libido* non -orum *a.* Att. 7, 2, 3. LIV. 39, 11, 7 quod -us a. ... obscenis ... sacris initiari nollet. *al.*). PVBLIL. sent. P 1 libertus. MART. 3, 58, 40 colonorum. TRAIAN. Plin. epist. 10, 32, 1 *displicet* quod, qui damnati ad poenam erant, ... in condicionem -orum ministrorum retrahuntur (*Plin. epist. 10, 31, 2* publicorum servorum officio ministerioque funguntur). *al.* (II) *praedicative, sc.* -us est (existimatur *sim.; sine verbo l. 60*): PLAVT. Epid. 111 pudicitiae eius numquam ... vitium attuli. :: iam istoc -ior [es] meo quidem animo, cum in amore temperes. Stich. 13 patrem ..., unice qui ... -us perhibetur, eum nunc improbi viri officio uti, ... qui ... abducere vult *nos a viris.* Trin. 312 qui animum vincunt, quam quos animus, semper -iores cluent. 320 sq. is -us est, quem paenitet, quam -us sit et frugi bonae; (321) qui ipsus sibi satis placet, nec -us est nec frugi bonae. 1172 faciam ita ut vis (*sc. ignoscam*). :: -us es. *al.* ENN. trag. 127 Joc. (*versus sprevit Vahlen p. 140*) si improbum esse Cresphontem existimas, cur me huic locabas nuptiis? sin est -us, cur talem ... cogis linquere? (*in simili figura: ibid.* 130. TRAG. inc. 178 si veretur, quid eum accuses, qui est -us? sin *eqs.* RHET. Her. 4, 40, 52 CIC. inv. 1, 45. Caecin. 3 si improbi essent *testes*, ..., si -i existimarentur). TER. Ad. 504 quam estis maxime potentes ..., tam maxime vos ... aequa noscere oportet, si vos voltis perhiberi -os. CARM. CIL I^{2} 2662, 9 (*ca. a. 101 a. Chr.*) q⟨u⟩ei -us est, lauda⟨t⟩, quei contra est, in⟨videt illum⟩. RHET. Her. 2, 24, 38 (*respicitur* ENN. *supra*). CIC. Cluent. 133 neque ... hoc homine sanctior neque -ior neque in omnibus officiis retinendis diligentior esse quisquam potest. *al.*

β *masc. pro subst.* (*v. etiam l. 24. 28. al.*): *vario usu*: PLAVT. Amph. 842 ut munifica sim bonis, prosim -is. Aul. 236 ad -os propinquitate proxume *adiungi.* Stich. 144. Trin. 273 boni ... expetunt ... gloriam et gratiam: hoc -is pretiumst. ACC. trag. 314 -is probatum potius quam multis fore[m]. MET. NVM. or. frg. Gell. 12, 9, 4 -i iniuriam facilius accipiunt quam alteri tradunt. CIC. de orat. 2, 182. Tim. 9 *demiurgus* probitate ... praestabat, -us autem invidet nemini (*gr.* 29^{E} *bis respondet* ἀγαθός, *Chalc. transl.* optimus). PVBLIL. sent. P 44 -o beneficium qui dat, ex parte accipit (*cf. B 12* digno). 49. MANIL. 4, 571 si quem sanctumque velis castumque -umque. SEN. dial. 12, 16, 3 periculosa etiam -is (probris *cod. opt.*) peiorum ... imitatio. *al.* *opp.* improbus: PLAVT. Trin. 275 cum -is potius quam cum i. vivere. GRACCH. or. frg. Cic. orat. 233 quin eiusdem hominis sit -os improbare qui improbos probet. CIC. Q. Rosc. 21 *num fraudavit* -us improbum, pudens impudentem *eqs.*? parad. 7 ut etiam improbi habeant *bona fortunae* et absint -is. *al.* PVBLIL. sent. H 22 honeste parcas improbo, ut (et *codd.*) parcas -o. *al.*

b *speciatim*: α *in re publica* (*in re militari* VELL., *in iudicio* TAC. [*cf. testes p. 1485, 69*]; *respicitur morum integritas, qua quis ad munus quoddam gerendum idoneus est, ut quaedam vergant ad I*): (I) *vario usu*: PLAVT. Mil. 727 merci pretium *aequum* statuit, qui est -us agoranomus (*v. p. 1205, 60 sq.*). CIC. Att. 10, 1, 3 hominis hoc ipsum -i est? (*postea*: veniendumne sit in consilium tyranni). 10, 7, 1 pulsus est modestior rex et -ior et integrior (*sc. Pompeius*). SALL. Iug. 85, 9 qui per ambitionem sese -os simulavere. or. Lep. 9 *Sulla dictatore otium* multi -i potius quam laborem cum honoribus capessebant. HOR. sat. 1, 6, 11 *multos ignobiles* et vixisse -os amplis et honoribus auctos. VELL. 2, 119, 4 legatus Vari, cetera quietus et -us, *e proelio fugit.* VAL. MAX. 3, 2, 14 *Cato Vticensis docuit,* quanto potior esse debeat -is dignitas sine vita quam vita sine dignitate. 4, 1 ext. 5 gravem ... aemulum, sed alioqui -um et ornatum virum. TAC. dial. 5, 1 quod -i et modesti iudices solent *facere, ne gratia capti videantur.* *al.* (II) *dicuntur -i qui commendantur*: *principi, amico*: CIC. fam. 7, 5, 3 (*Caesari*) -iorem hominem, meliorem virum, pudentiorem esse neminem (*quam Trebatium; postea*: huic ego neque tribunatum ... peto *eqs.*). PLIN. epist. 2, 9, 3 *candidatum tribunicium,* iuvenem -issimum, gravissimum *eqs.* (10, 87, 3 i. -um ..., sufficcturum indulgentiae tuae). 10, 85 procuratorem tuum. 10, 86^{a} Bassum ... praefectum orae Ponticae integrum, -um *eqs.* *populo, sc. ut eligantur*: CIL IV 317 Pansam aed⟨ilem⟩ d⟨ignum⟩ r⟨ei⟩ p⟨ublicae⟩ ..., iuvenem -um o⟨ro⟩ v⟨os⟩ f⟨aciatis⟩ (785 *duos,* i. -os. 3409 -issimum i. *et saepe; notatur* p 1169. *al.,* pr 3524. *al.*). 896 Helvium ... aed⟨ilem⟩ v⟨irum⟩ p⟨robum⟩ *eqs.* (7475 [*nisi legendum* b⟨onum⟩, *quod exstat ibid. saepius, e. g. 9949 sqq.*]. 7663). 7619 adulescentem -um.

β *apud Christianos*: VET. LAT. Rom. 16, 10 (cod. 75. *al.* = VVLG.) salutate Apellen -um in Christo (*gr.* δόκιμον; *explicat e. g.* AMBROSIAST. rec. γ propter quod temptationibus probatus est et in Christo fidelis inventus). PRVD. perist. 1, 25 hoc genus mortis ... -is dignum viris (*sc. martyribus*). 10, 133 confitendi nominis *Christi* testem -um. AVG. civ. 16, 2 p. 124, 9 *vetere testamento figuratam* passionem Christi ... in sono tantum vocis reprobi, *sc. Iudaei,* adnuntiant ...; -i autem ... habent ... mysterium (*item opp.*: serm. 24, 5. OP. imperf. in Matth. 19 p. 742 quibus *fructibus* discernuntur -i doctores et r. [*antea*: falsos prophetas et veros]). CONC. Vas. a. 442 p. 96 l. 5 non tam testimonio indiget -us quam denotatione ... depravatus. SACR. Leon. 954 (consecratio presbyteri) sint -i cooperatores ordinis nostri (*sim.* Greg. 3, 6 [29b D.]). *al.*

2 *de mulieribus, puellis* (*fere pudicis, marito fidem praestantibus*): **a** *praedicative positum vel iuxta subst. varia*: PLAVT. Amph. 678 quam *uxorem* ... vir unam esse optumam diiudicat, quamque ... cives ... rumiferant -am (OV. Pont. 3, 7, 12 quae *u.* in me quam -a tam timida est). Rud. 751 (*lenoni*) -iorem hanc esse quam te, impuratissime. Stich. 144 -iores ... arbitrabunt *nos* (*si in matrimonio perseveramus*). TER. Ad. 930 *mater* -a et modesta. AFRAN. com. 116 -a et pudica ... sum (*sim., sed ironice p. 1487, 3 et* HOR. epod. 17, 40 tu pudica, tu -a, perambulabis astra sidus aureum). CIL I^{2} 1809 Caesidia, -isuma femina, mater Bruti (LIV. 39, 11, 5 -am et antiqui moris f. SEN. contr. 2, 5, 18. CE 1988, 38 [*saec. III ex./IV in.*]). PROP. 2, 19, 4 qui *corruptor* te blanditiis non sinat esse -am (meam *var. l.*). OV. am. 3, 4, 29 non ⌊-a fit⌋, quam vir servat, sed adultera cara (⌊ ⌋ *sunt qui de formosa cogitent sec. var. l.* -a sit; *vix recte*). 3, 14, 14. rem. 330 poterit dici rustica, si qua -a est. Pont. 1, 2, 142 *v. p. 1464, 57.* MELA 2, 21 virgines ... veneunt; ... -ae formosaeque in pretio sunt (MART. 3, 68, 10 opposita spectat quam *mentulam* -a v. manu. QVINT. inst. 1, 10, 31 psalteria ... v. -is recusanda). QVINT. decl. 259, 5 -issima puella ac verecundissima (APVL. met. 6, 30, 2 [*ironice*]). CE 1023, 2 (*saec.* I^{1}) cara suo coniux et -a digna viro. *al.* **b** *solum positum vel iuxta nom. propr.* (*ut magis minusve vergat in usum subst.*): PLAVT. Cas. 199 peculi -am nil habere addecet clam virum. CIL I^{2} 1684 Sadria, S⟨puri⟩ f⟨ilia⟩, bona, -a, frugei, salve (*potius appos. praecedente nom. propr. ut*: X 4327

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frugi, castae, -ae. CE 64, 1 pia, -a, bonis probata. *potius attrib. nomine postposito*: PROP. 2, 28ᵇ, 52 vobiscum, *inferi, est* candida Tyro, vobiscum Europe ˛nec -a˛ Pasiphae [˛ ˛ *i. et improba*]). CATVLL. 42, 24 pudica et -a, redde codicillos (*ironice, cf. ibid. 11 et 19* moecha putida *et* HOR. *sub a*). CE 56, 1 (*aet. Caes.?*) boneis probata, inveisa sum a nulla -a. SALL. Catil. 25, 2 psallere, saltare elegantius, quam necesse est -ae (*cf. p. 1486, 70*). OV. trist. 4, 3, 57 ut ... -a dignum est. TAC. ann. 4, 53, 1 *non esse* aliud -is quam ex matrimonio solacium. *de Venere* (*sc. universitatis dea; cf. Wissowa apud Roscher, Ausf. Lex. Myth. VI 206*): CIL X 3692 Veneri -ae sanctiss(imae) (*sequitur CE 255, ubi* rerum humanarum divinarumque magistra *eqs.*).

3 *de animalibus* (*velut hominum more -is; cf. l. 43, aliter p. 1485, 23*): APVL. met. 3, 26, 4 ad equum illum vectorem meum -issimum in stabulum concedo, *ut mei misereatur.* TERT. anim. 32, 9 si saeva bestia vel -a vocetur homo. 33, 1 *animae bonorum per metempsychosin sunt* honorandae ... in speciosissimis et -issimis *generibus animalium.*

B *de rebus, quae pertinent ad animantes bonis moribus praeditos*: **1** *de animo, indole, partibus corporis sim.*: CIC. off. 1, 103 in ipso ioco aliquod -i ingenii lumen eluceat (*antea*: honestatis). CE 67, 1 (*liberae rei p.*) vixsit semper naturā -ā. SEN. epist. 66, 5 modestus incessus et compositus ac -us vultus. MART. 7, 55, 6 -a et pusilla est *mentula.* TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 27 (*ad Is. 2, 4*) feros et saevos ... animos convertunt in sensus -os et bonae frugis operarios. VET. LAT. Phil. 4, 5 (Tert. cult. fem. 2, 13) -um vestrum coram hominibus appareat (*quod Tert. ibid. opponit cuidam dicenti*: non est mihi necessarium hominibus probari; *gr. autem* τὸ ἐπιεικές, *cod. 75. al.* = *Vulg.* modestia). CIL VIII 26591, 3 (*saec. III¹*) -o animo et exem⟨plari virtute⟩ (PHYSIOGN. 27 iustum, -um, ingeniosum. BOETH. cons. 4, 3, 5). *al.* os -um (*aliter p. 1484, 49*): SALL. hist. frg. 2, 16 oris ˛-i˛, animo inverecundo *fuisse Pompeium* (˛ ˛ probri, improbi *var. ll., sed eiusdem* os -um *laudat* PLIN. [*e Varrone sec. Münzer, Beitr. zur Quellenkritik, 1897, 284*] nat. 7, 53. 37, 14 illius -i o. venerandique *imago. cf. p. 1483, 63*). FRONTO p. 67, 14 (*ad M. Aur.*) tuum ... os -um et facetum *osculabor.* **2** *de variis rebus*: CIC. orat. 74 *poeta* peccat ..., cum -am (-i *var. l.*) orationem affingit improbo. 170 -ae res, lecta verba ([*opp.* inanibus verbis levibusque sententiis]. SEN. contr. 2, 6, 7 rem non ita -am [inprobam non ita *trad.*]). SALL. Catil. 51, 37 quo minus aliena instituta, si modo -a erant, imitarentur. HOR. carm. 3, 29, 55 -am ... pauperiem sine dote quaero. carm. saec. 45 di, -os mores docili iuventae ... date (PERS. 1, 19 neque more -o ... nec voce serena ... trepidare. QVINT. inst. 7, 2, 33 -i ... m. et ... vitae integritas. TAC. ann. 14, 15, 3. AVR. VICT. Caes. 15, 3 [*cf. Ps. Aur. Vict. epit. 15, 2* tantae bonitatis]. PHILO quaest. in gen. 4, 166 [*opp.* prava conversatio; *gr.* τοῦ φαύλου ..., τοῦ σπουδαίου *affert Petit in comm. e Procop.*]. *et saepius*). VAL. MAX. 6, 5 pr. aequi ac -i facti respectus. PHAEDR. app. 32, 9 propter quietos mores et vitam -am *avis cuiusdam* (MART. 1, 4, 8 [*opp.* lasciva ... pagina]. CE 526, 12). MART. 10, 35, 8 *Sulpicia carminibus suis* castos docet et ˛-os amores˛ (pios *et* amicos *var. ll.*). TAC. ann. 16, 29, 2 Montanum -ae iuventae. FRONTO p. 172, 25 quod -um honestumque sit et tibi datu et sibi postulatu. TERT. pudic. 16 p. 255, 22 totam carnis necessitatem, de -is etiam titulis, oblitterare conatur *apostolus. al.* *loco dubio*: PRIAP. 29, 2 obscenis ... uti me pudet improbis ˛-isque˛ (*quod explicaverimus sec. vol. IX 2, 160, 16 et 46*; i. probrisque *var. l., unde* improbisque probris *coni. Baehrens*; improbisque verbis *vulgo*).

adv. **ᵒprobē.** VARRO frg. Gell. 2, 25, 8 a probus *dicimus* -e (*sed cf. p. 1490, 33*). *scribitur* prove VLP. dig. 38, 1, 7, 3 (*cod. F¹*). *compar. deest, superl.* -issime TER. Ad. 419 (*cf.* tam -e PLAVT. Pseud. 218, satis -e *e. g.* PLAVT. Mil. 918 CIC. fam. 2, 10, 2, valde -e CIC. Att. 13, 22, 4, quam -e APVL. met. 8, 10, 5, -e admodum RVFIN. symb. 1). *correptione iambica* -ĕ PLAVT. Persa 756. *al.* (*cf. Drexler, Iambenkürzung, 1969, 69*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 415, 16 apte. rite. commode. recte. -e *eqs.* GLOSS. bene (*cf.* GLOSS.ᴸ Corp. P 640 satis bene). optime. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1508–17 (cod. Paris.) prime. recte. ornate. *eqs.* *legitur in formula iuris vetusta p. 1489, 70 sqq. et saepe apud* PLAVT. (*fere 80ⁱᵉˢ*), TER. (*18ⁱᵉˢ*), CIC. (*30ⁱᵉˢ, sc. 14ⁱᵉˢ in epist.*), APVL. (*31ⁱᵉˢ, sc. 22ⁱᵉˢ in* met.), *ceterum fere singulis binisve locis apud* CATONEM, CATVLLVM, LIV. (*octies extra formulam iuris*), CVRT., COLVM. (*sexies*), PLIN. *mai.*, TAC., PLIN. *min. al.* (*de* AFRAN. *et* PVBLIL. *v. l. 68 sq.*). [*in codd. confunditur cum adi.* probus *et verbo* probare (*v. e. g. p. 1488, 48. 56 sq.*), *ceterum e. g. cum* prope CIC. de orat. 3, 194 PLIN. nat. 7, 5. *al.* (*restit. p. 1489, 4. 30. al., dub. p. 1488, 24 et e. g.* PLAVT. Persa 810), provide POMPON. dig. 1, 2, 2, 11 POMER. 1, 16. *e coni. dub.* AFRAN. com. 177 (*Studemund*; iube *trad.*); *trad. loco corrupto* PVBLIL. sent. P 19 (*cf. Giancotti, Riv. Fil. 97, 1969, 410 sqq.*).]

i. q. modo probo, bene, recte sim. (*fere iuxta verba [ponitur fere pro praedic. p. 1490, 28]; iuxta adi. sub IA3 et B2, adv. fort. p. 1489, 38; sine verbo v. sub IA2 [in responso affirmantis p. 1488, 52. 1489, 1, negantis p. 1489, 21]. iunctura artiore cum negatione fere i. q. male p. 1488, 63. 1489, 21. 63 [cf.* parum *p. 1490, 12 sq.]; iuxta est interiectio vel adv.* eu [*i.* εὖ] *p. 1488, 47 et* PLAVT.

Persa 667, plane PLAVT. Asin. 755 Epid. 491, recte *l. 49 sq. p. 1490, 6. al.*, vere *l. 23 et* GELL. 19, 6, 2 [*cf. etiam l. 55*]. *sim. al., opp.* improbe *p. 1490, 12. 14*): **I** *secundum quamlibet normam* (*fere de iis, quae cui placent; quae veritati consentiunt saepius sub A 1b*): **A** *vario usu*: **1** *iuxta verba*: **a** *respiciuntur officia, ministeria* (*ut quaedam etiam ad IV trahere possis*): PLAVT. Men. 385 tu me monuisti -e (TER. Andr. 918 *v. p. 1435, 15*). Pseud. 698 Pseudolus mi ita imperavit. ... :: servas imperium -e. Trin. 138 mandatum pulchre et curatum -e (TER. Andr. 847 omnia adparata iam sunt intus. :: curasti -e [*cf.* DON. *ad l.* 2 memoriter]. CIC. Att. 5, 1, 2 de Annio Saturnino, curasti -e. APVL. met. 1, 7, 3. *cf. l. 33*). TER. Phorm. 458 (*ironice*) fecistis -e: incertior sum multo quam dudum (CIC. Att. 13, 6, 1 de aquae ductu -e fecisti. CIL IV 3502 [*ad aedilem*] -e fecisti, quod sella(m) commodasti). APVL. met. 2, 23, 3 cadaver a malis Harpyis -e custodias. COD. Theod. 6, 27, 4, 1 -e ... in actu rei publicae diversatis *agentibus in rebus.* **b** *respiciuntur dicta, consilia, opiniones sim.* (*saepius cum respectu veritatis, e. g. l. 17. 19*): PLAVT. Capt. 896 nisi mantiscinatus -e ero (*cf. 897* si vera autumas). Poen. 1114 formam *nutricis* ... verbis depinxti ˛-e˛ ([mihi *var. l.*]. TER. Phorm. 268 horum facta). TER. Andr. 970 (*ironice*) pater amicus summus nobis. :: quis? :: Chremes. :: narras -e (Eun. 916 -e edepol n.). CIC. Brut. 151 de Servio *Sulpicio* ... et tu -e dicis et ego dicam, quod sentio (Tusc. 2, 26. *al.*). leg. 1, 54 -e quidem sentires, si *eqs.* Att. 6, 1, 21 de M. Octavio, iterum iam tibi rescribo te illi -e respondisse; paulo vellem fidentius. 7, 3, 3 -e iudicas ([*postea*: vere explicas]. PLIN. nat. 2, 20 vix -e est iudicare, utrum *eqs.* [*si recte coni. Haupt*; prope *trad., aliter alii*]). APVL. met. 1, 26, 5 *causas peregrinationis meae* -e protuli. **c** *respiciuntur quaelibet actiones, status, condiciones sim.*: PLAVT. Aul. 583 *aulam in fano Fidei* abstrudam -e (*cf.* 609 -e [-et *var. l.*] in latebris situmst *aurum.* Vid. 59 vidulum ... occludam -e). Mil. 590 usque adhuc actum est -e (CIC. Att. 3, 15, 3 in senatu rem -e scribis actam). 903 -e meditatam utramque duco (Trin. 817 *sycophantam* meditatum -e. *nisi* m. *pro adi. accipias, sed cf.* TER. Haut. 361 verum illa nequid titubet. :: perdoctast -e). Most. 736 prospere vobis cuncta usque adhuc processerunt. :: ... nos profecto -e, ut voluimus, viximus. Rud. 381 ut multi fecit, ita -e curavit Plesidippus. Trin. 592 edepol re gesta pessume gestam -e, si quidem ager nobis salvos est. TER. Phorm. 1047 (*Phormio secum*) pulchre discedo et -e et praeter spem. CIC. Tusc. 3, 15 oculus conturbatus non est -e adfectus ad suum munus fungendum (*cf.* PRVD. perist. 10, 976 *lingua excisa* manere salvam vocis harmoniam -e non posse). PLIN. epist. 2, 18, 2 *discipulos quosdam* -e discere. POMPON. dig. 1, 2, 2, 11 *cura rei publicae ad principem translata est*; nam senatus non perinde omnes provincias -e gerere poterat (*v. app. crit.*). APVL. met. 1, 11, 5 grabatulo ... -e adgesto (*ne quis intrare possit*). 4, 7, 4 -e calicibus exfricatis. 7, 19, 4 *asinum* sarcina ... satis onustum -eque (propeque *trad.*) funiculis constrictum. 8, 10, 5 quam -e veste contectus ... accedas (*amator ut*: 9, 20, 1). *al.*

2 *in enunt. verbo carentibus* (*subaudias fere 'dicis', 'facis' sim.; cf. l. 75. p. 1489, 22. 53*): PLAVT. Mil. 1146 miles concubinam intro abiit oratum suam, ab se ut abeat; ... :: eu, -e (Persa 156 [*cf. 157* laudo]). Pseud. 970 iam inde a principio -e (*A*, -i *cett.*). *al.* TER. Eun. 773 virginem eripiam. :: -e (*cf. ibid.* recte, *774* pulchre). Ad. 419 (*monita senis a servo laudantur*) 'hoc facito.' :: recte sane. :: 'hoc fugito.' :: callide. :: 'hoc laudist.' :: istaec res est. :: 'hoc vitio datur.' :: -issime. 752 sq. meretrix et materfamilias una in domo? :: quor non? :: ... tu inter eas ... saltabis? :: -e. :: -e? :: et tu nobiscum una, si opus sit. *al.* CIC. Brut. 59 est ea laus eloquentiae certe maxuma: '...' (*Enn. ann. 306 sqq.*); -e vero. Tusc. 4, 73 -e et ille: '...' (*antea*: nihil verius. *cf.* Att. 2, 14, 2 illud -e, '...' [-em *codd. potiores*]). Att. 5, 4, 2 de Torquato -e ([probo *cod. unus; cf. ibid.* de Marcello fecisti diligenter]. 14, 8, 1 de Mario -e [-bes, -bo *var. ll.*]. 15, 2, 2 de Menedemo -e [-bo *cod. unus corr.*]). 13, 22, 4 attributos *debitores* quod appellas, valde -e ([probo *var. l.*]. 15, 21, 2 q. ad Xenonem, -e [probo *cod. unus*]).

3 *iuxta adi.* (*cf. l. 30*): PLAVT. Asin. 342 memor es -e. Most. 870 (*servus loq.*) -e tectum habebo *corium.* Persa 123 cynicum esse ⟨e⟩gentem oportet parasitum -e. ISID. diff. 1, 571 (*item* orig. 10, 280) 'vesanus' ˛non -e˛ sanus (˛ ˛ *i. male*).

B *vi amplificandi quadam significatur fere i. q. valde, satis, penitus sim.* (*colore hic illic minus certo probus haberi videtur non tam modus quam gradus*): **1** *iuxta verba vel verbo subaudiendo*: **a** *infestandi, decipiendi* (*fere cum acumine quodam*): PLAVT. Amph. 318 exossatum os *eius* esse oportet, quem -e percusseris (Pseud. 603). 328 *servus* onerandus est pugnis -e (Mil. 935 illum -e iam oneratum [*sc. dolis*]). 997 faxo -e iam hic deludetur (1005). Bacch. 497 concastiga hominem -e, qui *nos* dedecorat (*cf. Men. Dis exap. 16* χρῆσαι πικρῶς). 701 emungam hercle hominem -e hodie (Most. 1108). Most. 4 ego pol te ... ulciscar -e (Persa 756. *al.* TER. Phorm. 989 QVEROL. p. 49, 7). Persa 853 (*ironice*) male disperii! sciunt referre -e inimico gratiam. *et saepe.* CIC. ad Q. fr. 3, 2, 1 -e premitur *Gabinius*, nisi *eqs.* **b** *sciendi, cognoscendi* (*verbo ex interrog. supplendo,*

[*Vestergaard*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nisi pro mera affirmatione accipias, l. 3. 8): PLAVT. Aul. 503 matronarum hic facta pernovit -e (Truc. 152). Men. 641 rem novi⟨t⟩ -e (TER. Haut. 180 Menedemum nostin ...? :: -e. CIC. S. Rosc. 142 causam ignorat, se ipsum ˌ-eˌ novit [prope non *trad.*]. leg. agr. 1, 14 si ego eius aequitatem animi -e novi. de orat. 3, 17. CATVLL. 22, 1 Suffenus iste, Vare, quem -e nosti. CVRT. 6, 1, 19. *al.*). Poen. 574 (*interpol.?*) quid velim vos, scitis. :: callemus -e: ... :: tenetis rem. TER. Eun. 768 si vim faciet, in ius ducito hominem; intellextin? :: -e (SIDON. epist. 3, 14, 1 -e intellego, quod *eqs.* CLAVD. MAM. anim. 1, 12 p. 52, 22). CIC. inv. 1, 77 nos -e tenere aliis quoque rationibus tractari argumentationes in philosophia *quam in rhetorica* (AVG. lib. arb. 1, 69 -e ista reminiscor ac teneo). de orat. 1, 227 hominem -e commeminisse se aiebat. 3, 194 Antipater ..., quem tu -e (prope *var. l.*), Catule, meministi (Cato 14. DECL. in Catil. 7 [prope *var. l.*]. APVL. apol. 67, 2 si -e memini [met. 5, 28, 8]). fam. 2, 12, 2 quod cum -e scirem, utinam in sententia permansissem! (LIV. 9, 43, 19. 22, 15, 1. *al. apud eundem; cf. infra l. 45. 56*). APVL. apol. 73, 7 non quin ego Pudentillam ... -e spectassem et virtutium eius dotes explorassem (*vix ad p. 1490, 28*). **c** *quaelibet*: PLAVT. Amph. 975 me Amphitruonem rentur esse: errant -e. Capt. 635 pereo -e (Epid. 74 [*in imag.*] haecine ubi scibit senex, puppis pereunda est -e. Men. 441. *cf. l. 30*). Curc. 386 ego hic me⟨d⟩ intus explevi -e (*cf. l. 31*). Persa 23 satin tu usque valuisti? :: hau -e. Pseud. 1252 -e habeo madulsam. CATO agr. 106, 2 vini ... congios II infundito, misceto -e. APVL. met. 3, 17, 2 *utres* -e constrictos inflatosque. MAR. VICTORIN. defin. p. 30, 30 illud ... -e admonitum volo.

2 *iuxta adi.* (*nisi quaedam ad 1 trahere malis*): PLAVT. Amph. 282 credo ... dormire Solem atque adpotum -e ([*cf. 272* ebrium]. Rud. 566 si -e adpotus siem. *cf. l. 22 et* Aul. 573 te hodie reddam madidum ... -e. Most. 342 homo ebrius -e). Cas. 124 te aggerunda curvom aqua faciam -e. Mil. 609 sterilis hinc prospectus ... -e (*i. desunt speculatores; in eadem re*: Most. 473 tutum -e est). 1397 acutus ... culter -e. Persa 650 -e perditust (prope *trad.*). Poen. 804 extis sum satur factus -e. 1049 *haec tessera hospitalis* est par -e *alteri* (*cf.* TER. Haut. 1020 *filius tuus* tui similest -e). Pseud. 218 amicos tot ..., tam -e oleo onustos. APVL. met. 10, 2, 1 iuvenem ... -e litteratum. flor. 18, 16 vox mea ... vestris auribus ... -e cognita (SYMM. epist. 1, 19. *paulo aliter p. 1490, 29*). SYMM. epist. 7, 86 -e de optimis viris meritum *quendam*.

II *secundum artes, doctrinas, philos. sim.*: **A** *varias* (*exempla selecta*): PLAVT. Most. 102 aedes quom ... sunt paratae, expolitae, factae ˌ-e (-ae B^1) examussimˌ, laudant fabrum atque aedes probant (ˌ ˌ *asynd.; an coniungas* -e *cum* exam.?). Pseud. 1274 ego, qui -e Ionica perdidici. CIC. orat. 30 Thucydides ... res gestas et bella narrat ... graviter sane et -e, sed *eqs.* Tusc. 1, 88 hoc ... -e stabilito et fixo (*sc. nullum sensum esse in morte*). off. 1, 62 -e (-a *var. l.*) definitur a Stoicis fortitudo (*cf.* GELL. 10, 20, 3 ea definitio *legis* si -e facta est). fam. 2, 10, 2 exercitum ... satis -e ornatum auxiliis. LIV. 30, 37, 9 (*Hannibal loq.*) militares artes ... -e videor scire. COLVM. 2, 4, 6 qui *agri* siccitatibus aruerunt, expediri -e non possunt (*sc. arando*). 2, 12, 7 eundem modum *agri* Saserna tribus hominibus adiectis adseverat -e satis excoli. 11, 2, 71 opercula ... et cetera, sine quibus -e confici mustum non potest. GELL. 14, 1, 30 non ... hac causa -e uti queunt *Chaldaei.* APVL. met. 10, 25, 3 poculum *veneni* -e temperatum. flor. 19, 1 cuius rei (*sc. qua condicione vinum esset adhibendum*) observationem -e callebat *Asclepiades* (Socr. 2 p. 120 quos *circulos* -e callet *astrologus*). SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 134 (*per ellipsin verbi in versu laudando*). RVFIN. hist. 8, 13, 7 qui ad dicendum -e pollent. *al.* **B** *sec. grammaticam, metricam*: PLAVT. Persa 173 ovis si *tamdiu* in ludum iret, potuisset iam fieri, ut -e litteras sciret (*cf. l. 33*). LIV. 9, 36, 3 *quidam* Etruscis ... litteris eruditus erat linguamque Etruscam -e noverat. EPIST. imp. Hadr. dig. 48, 20, 6 *nemo* bona damnatorum pannicularia significari ... -e dixerit ([*antea: significatio* ex ipso nomine apparet; *sed postea*: nullo iure, *ut spectet simul ad III*]. GELL. 5, 20, 7 neque in Graeca neque in Latina lingua 'soloecismus' -e dicitur. 9, 14 tit. -e et Latine. 13, 30, 4. 17, 1, 9 'paenitere' nisi in voluntariis rebus non -e dicitur). FRONTO p. 160, 1 verbum ... nusquam isto sensu usurpatum neque ideo -e placitum (adscitum *legit Mai*). GELL. 1, 7 tit. quod *Ciceronis verbum* -e scriptum perperam mutatur. 1, 7, 5 Ciceronem -e ac vetuste locutum *esse* (3, 14, 20). 13, 17, 1 qui verba Latina fecerunt quique his -e usi sunt ([*cf. 13, 17 tit.* sinceriter]. 16, 7, 13 [*ad Laber. mim. 1* emplastrum] -e Latineque usus est Graeco vocabulo). TER. MAVR. 2414 cum tantum iambus hoc loco -e poni ... possit (*syn.* rite). *al.*

III *secundum ius, leges sim. fere i. q. iure, rite sim.*: **A** *in formula vetusta* (*v. l. 73*) *iuris sacri, sc.* -e factum esto *sim.*: LIV. 8, 10, 12 si is homo, qui devotus est, moritur, -e f. videri. 22, 10, 4 qui faciet (*i. sacrificabit*), quando volet quaque lege volet, facito; quo modo faxit, -e f. e. (*e rogatione pontificis maximi a. 217 a. Chr., ut*: 22, 10, 6 si atro die faxit insciens, -e [prope *var. l.*] f. e.; ... si servus sive liber faxit, -e f. e. [*opp.* scelus esto; fraus esto]). LEX arae Aug. Narbon. (CIL XII 4333) 2, 17 si ... quis hostia sacrum faxit *nec exta deposuerit* ..., idcirco tamen -e f. e. ([*cf. 2, 14* ius fasque esto]. *iisdem fere verbis* LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933; *a. 137*] 7). **B** *cetera exempla* (*vix recte lectum est hic illic in* TAB. cer. Pomp., *e. g.* Année Épigr. 1978 n. 125. 127, *vel solutum in formula* p r d *ibid.* 1972 n. 86a. *al., v. supra p. 1484, 25 sqq. et e. g. Camodeca, L'archivio puteolano, 1992, 167. 196*): FRONTO p. 180, 4 codicillos ... ut -e ac recte factos ... defendere. IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 4 *heres substitutus* non -e de hereditate viventi⟨s⟩ pueri aget. GAIVS dig. 5, 3, 39, 1 praedoni -e dicetur non debuisse in alienam rem supervacuas impensas facere (PAPIN. dig. 20, 4, 1 pr. TRYPH. dig. 7, 1, 62 pr.; *cf. p. 1489, 58*). MARCELL. dig. 29, 4, 7 non -e legatorum actionem ... postulabit (VLP. dig. 39, 2, 13, 11 [*e Iuliano*] parum -e postulat *cautionem* [*antea*: improbe]. COD. Iust. 2, 4, 10 [*a. 244*] parum -e). PAPIN. dig. 34, 9, 17 *quendam non* -e desideraturum actionem confusam restitui (*opp.* nec improbe). VLP. dig. 1, 12, 1, 9 ut nummularii -e se agant circa omne negotium suum et temperent his, quae sunt prohibita. 38, 1, 7, 3 quae *operae* ... -e iure licito inponuntur. 47, 2, 43, 9.

IV *secundum integritatem morum sim.* (*cf. quae ad IA1a adnotavimus; luditur cum notione communi p. 1488, 52*): PLIN. nat. 7, 5 *uni homini varia sunt vitia*; cetera animantia in suo genere -e degunt (prope *var. l.*). TAC. hist. 3, 62, 2 *eques quidam* mimos actitavit, scite magis quam -e (*antea*: procax moribus). GELL. 2, 12, 6 (*verba Favorini*) plerique ... amici *communes*, quasi -e faciant, duos litigantes destituunt. APVL. met. 11, 14, 4 quantum nudo licebat, velamento me naturali -e muniveram (*sc. manibus sim.*). TERT. orat. 17 p. 190, 24 *oratio fiat non* manibus sublimius elatis, sed temperate ac -e elatis. spect. 15 p. 17, 6 si ˌqui modeste et -eˌ spectaculis fruitur pro dignitatis ... condicione (ˌ ˌ quo modo honeste probes *cod. A*). EVTR. 10, 2, 1 Galerius, vir ... -e moratus. *al.* *adv.* -e *fere ponitur pro praedic.* (*sc. ut '-e cognitus' significet fere i. q. 'qui probus noscitur'*): APVL. apol. 62, 4 vir gravis et -e inter suos cognitus (AMM. 21, 12, 16 Agilonem magistrum peditum ea tempestate -e c. [*ibid.* honoratissimo viro]. *cf. p. 1489, 34*). met. 3, 6, 3 -e spectatus apud meos semper innocentiam commodis cunctis antetuleram (7, 6, 2 ipsi *Caesari. cf. p. 1489, 17*).

adv. **probiter.** *i. q. more probo, honeste*: VARRO Men. 342 libido ... coepit se ... opificio non -r clepere (*huc spectat* PRISC. gramm. III 71, 2).

deriv.: probitas, probo.

compos.: improbus; *cf.* ad-, reprobus (*nisi ab* ad-, reprobare); de-, exprobo (*nisi a* probrum *dissimilitudine facta; vix a* probare).

cf. Onom. *Vestergaard.*

procācia, -ae *f.* *a* procax. *i. q. procacitas* (GLOSS. temeritas, audacia): COD. Iust. 4, 49, 4 (*a. 290*) si traditio rei venditae ... -a venditoris non fiat. AVSON. 27, 20a (414 S.), 3 (*ad Paulinum*) quia nihil ... abnuis, magis acuis -am quam retundis. AMBR. bon. mort. 9, 40 deformem meretricis affectum, inhorrentem -am, indecentem inpudicitiam. RVFIN. hist. 4, 15, 8 *quendam* ad martyrium ˌ-a potius et temeritateˌ quam devotione prosiluisse (*cf. gr.* προπετέστερον). EPIST. pontif. 946 Arel. 54 p. 79, 44 ne ... scandala seminantes ... frontis suae -a inpellente discurrant.

***procācitās**, -ātis *f.* *a* procax. *de origine*: CIC. rep. 4, 6 a petendo petulantia, a procando, id est poscendo, -s nominata est (*sim.* NON. p. 23, 19). PRISC. gramm. II 128, 11 *a* procax. NOT. Tir. 83, 69ª (*add. cod. unus*). GLOSS. προπέτεια. praesumptio loquendi coram maioribus. intemperantia. inpudentia. inpudicitia. iniur[g]ia, superbia. *legitur apud* CIC. *l. 48*, NEP., COLVM., MART. (*nec alibi in versibus*), *al., sc. sing. praeter l. 74.* [*e coni. dub.* SISENNA hist. 52 †minus proprietas menis† (immensa -s mentis *Peter, alii alia*).]

i. q. habitus vel etiam actio procacis, petulantia, audacia inverecunda, licentia (*fere hominum, animalium l. 62. p. 1491, 22, ventorum* NON. p. 460, 22 [*ad p. 1493, 53*]; *c. gen. explic. p. 1491, 2. 9. al.*): **1** *-s prorsus damnatur; respiciuntur*: **a** *qui contumelias, iniuriam aliis inferunt* (*saepe ita ut auctoritas laedatur, e. g.* TAC., CONC.[S]): NEP. Timol. 5, 2 vadimonium cum vellet imponere *quidam Timoleonti* ... et complures concurrissent, qui -em hominis manibus coercere conarentur, *eqs.* COLVM. 8, 2, 15 impedienda est ... -s *galli pugnacis.* QVINT. decl. 378, 2 cum abdicetur -is petulantiā, sub hoc patre tacere non licet. TAC. hist. 3, 11, 2 ut olim virtutis modestiaeque, tunc -is et petulantiae certamen erat (*militum ut*: HIST. AVG. trig. tyr. 24, 2). PS. CIC. in Sall. 1 si huius facta ... nudavero, in idem vitium incidam -is, quod huic obicio. 3 non ... -e linguae vitae sordes eluuntur (GREG. M. dial. 4, 53, 1. *cf.* VAL. CEM. hom. 5, 2 cum se in verborum -e iactaverit *lingua*). 22. TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 355, 3 vindicanda erat -s aetatis verecundiam debentis (*sc. puerorum seni illudentium, IV reg. 2, 23*). COD. Iust. 1, 55, 4 (*a. 385; ad defensorem civitatis*) ut ... officialium insolentiae, iudicum -i ... occurras. CONC.[S] II 3, 3 p. 76, 2 praesumptoribus et ... in tantam -em exilientibus, ut et deo per pontifices contumeliam inferre audeant (*gr. II 1, 3 p. 68, 21* θράσους). SALV. gub. 8, 5 (*antea*: deum ... neglegentem vocas) o sacrilegae voces! o profanae -es! POMER. 3, 1, 2 impudentia fiduciae sibi nomen ascribit, -s appellationem libertatis obtendit

[Wild]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sim. usurpant vitia virtutum nomina l. 6 et* GREG. M. moral. 32, 45 loquendi -s veritatis defensio putatur [*antea*: vocis superbia veri libertas aestimatur. *inde sim.* ISID. sent. 2, 35, 3]). *al.* **b** *qui castitatem vel verecundiam ad eam pertinentem neglegunt*: AMBR. Abr. 2, 4, 17 pedisequas *castitatis* ... verecundiam, parsimoniam cibi, fugam lasciviae -is petulantiae. HIER. epist. 117, 9, 4 -em libertatem vocas (*antea*: paene licentia coniugali). MACR. Sat. 2, 5, 4 blandiebatur sibi Augustus laetum in filia animum usque ad speciem -is, sed reatu liberum. COD. Theod. 3, 16, 2 pr. ne viduitatem stupri -e commaculet *mulier. al.* **c** *qui nimium praesumunt* (*vel usu parum definito*): HIER. in eccles. 9, 3 l. 41 ⌊cor ... repletur malitia et -e⌋ (*sec. rec. Symmachi, Vulg.* m. et contemptu). hom. Orig. in Ezech. 8, 1 p. 402, 7 qui ... cum omni -e delinquunt, similes fiunt meretrici cum fiducia prostitutae. SIDON. epist. 9, 11, 4 tetricis puncta (*n. plur.*) censoribus tardius -s recitatoris quam trepidatio excudit. FACVND. fid. 18 non erubescunt miseri ... impudenti -e dicere se unam cum non damnantibus fidem tenere. *al.*

2 *exempla cetera (sc. colore vituperandi minus vigente); -s manifestatur: dictis*: MART. 1, 41, 19 ludit qui stolida -e. 2, 41, 17 quidquid lepida -e laxat ... *audientis* labella risu. PORPH. Hor. carm. 2, 1, 37 ('Musa procax') cum lyrico carmini aptiores ioci sint, -em egeris, o Musa, si lugubria potius ... modulata ... fueris quam veneria. *quolibet modo*: APVL. met. 9, 42, 2 curiosus alioquin et inquieti -e praeditus asinus. MART. CAP. 8, 807 quo ... tempore Cupido vel Satyrus petulantis ausus -e dissiliunt? *Wild.*

procāciter *v.* procax. **prōcado** *v.* procido.

procalidus *per confusionem praeverbiorum pro* praecalidus (*vel* per-), *v. vol. X 1, 1193, 47. 48.*

prōcalo, -āre. *a* pro *et* calare. PAVL. FEST. p. 225 -are: provocare ex graeco καλεῖν ...; unde kalendae *eqs.* (p. 248 -ato [-cul- *trad.*]: provocato [*inde restituitur* FEST. p. 249 *in lacuna ante explicationem* procitato]).

prōcantat: προᾴδει GLOSS.[L] II Philox. PR 237. *pro* praecantat *per confusionem praeverbiorum.*

prōcantātor, -ōris *m.* *pro* praecantator *per confusionem praeverbiorum*: VET. LAT. II par. 33, 6 (Didasc. apost. 22, 4. *cf. IV reg. 21, 6*) *Manasses idolorum cultor* fecit sibi pitones (*i.* pyth-) et -es et praescios (*gr. tantum* ἐγγαστριμύθους καὶ ἐπαοιδούς, *cod. 109. al. et Vulg.* magos et incantatores; *IV reg. 21, 6* θελητὴν καὶ γνώστας, *Vulg.* pythones et aruspices).

[procanus (-mus, -nos, -nas *var. ll.*): ornatus aedificiorum GLOSS. *corruptum; varias coni. affert Goetz,* proceres *sec. p. 1517, 40 temptavit Lindsay* GLOSS.[L] Corp. P 803 (*v. ibid. p. 207*).**]**

procapis, -pis *adi.* **[***ambae formae traditae, sc.* procapis *et* procapibus, *non exhibent vocalem qualitatis attenuatae. si eiusdem sint vocis, pertinere possit alterum membrum sive ad* caput *sive ad* capere, *ut secundum illam originem* -capibus *sit forma recentior* (*cf.* prae-cipe = -cipite), *secundum hanc autem forma* -capis *ficta videatur (exspectes* *-kap-s, *cf.* prin-ceps. *al.*). *Fo.***]** *adi. notionis dubiae sic explicant grammatici*: PAVL. FEST. p. 225 ⌊-is progenies⌋, quae ab uno capite procedit (⌊ ⌋ *iunxit Loewe, Prodromus, 1876, 351*). GLOSS. -is: proximus (-captis *var. l.* IV 557, 48). -bus: proximis (-capitibus *var. l.* IV 557, 49).

procard- *v.* pericard-.

[procas: qui post mortem patris nascitur GLOSS. *ex duabus glossis conflatum; explicatio spectat ad* postumus (*v. p. 219, 73 sqq.*), -as *est nomen regis (Goetz sec. Loewe), nisi rectius restitutum est* proculus GLOSS.[L] III Abol. PR 4 (*cf. p. 1566, 72*).**]**

procastria *v.* procestria.

procatalēpsis, *dat.* -psī *f.,* προκατάλη(μ)ψις. *scribitur* -lemsis CASSIOD. (*cod. Germ.*). ISID. (*codd.* [*inde* -lensis GLOSS.[L] I Ansil. PR 1635], -lempsis *edd.*); -calimsis (*var. l.* -calipsis) SCHEM. dian. *technice de figura rhet., quae latine appellatur* praeceptio PS. IVL. RVF. schem. dian. 2 p. 60, 15 (*supra p. 451, 4*), praesumptio SCHEM. dian. l. 126 (*p. 972, 4*), praeoccupatio CASSIOD. in psalm. 50, 5 l. 167 (*p. 742, 74*); *ceterum vox exstat*: PS. IVL. RVF. schem. dian. 3 p. 60, 22 προκατασκευή est -i proxima. ISID. orig. 2, 21, 27 -is, cum id quod nobis obici poterat, ante praesumimus ad diluendum (*affert Cic. div. in Caec. 1*).

procatar(c)ticus, -a, -um, προκαταρκτικός. *scribitur in codd.* -cath- ORIBAS., -arti- *passim; trad. formae gr. l. 67. 69. t. t. med. i. q. praecedens*: causa -a (*cf. p. 401, 37 sqq.*): PS. SORAN. quaest. med. 108 quid est c. vel aetion? -e vel synectice vel proergumenon fiens. 109 quid est -a? praecedens c., utputa percussus a scorpione *eqs.* (ORIBAS. syn. 6, 7, 1 Aa p. 10, 30 praecedit c., quam Graeci ⌊-on⌋ appellant [⌊ ⌋ *sec. gr.* -ῶν]. GLOSS. *p. 1194, 23*). CAEL. AVR. acut. 1, 1, 27 antecedentes c., quas -as appellant (1, 14, 112). *varia*: ALEX. TRALL. 1, 21 ex -o vitio. 1, 26 signa (*v.* proegumenos).

procatasceua *f.,* προκατασκευή. *formae gr. eduntur deficientibus codd. p. 751, 43 -ή et* SVLP. VICT. rhet. 31 p. 329, 30 *-ήν. t. t. rhet. i. q. praeparatio* (*syn.* proparasceue FORTVN.): *loci afferuntur supra p. 751, 43–49. addas* FORTVN. rhet. 2, 20 p. 113, 30 ananeosis ... iudicem praeparat, non ipsa re ut -a.

procātio, -ōnis *f.* *a* procare. *i. q. actio procandi* (*sc. petendi matrimonium*): APVL. apol. 72, 1 ⌊inter -em⌋ matris et metum fili ... ego advenio (⌊ ⌋ *Casaubonus*; interpretationem *fere trad.*).

prōcātum *v. p. 1529, 63.*

[prōcavāre *e coni. vix recta* HIPPOCR. num. sept. 21, 11 (*ed. Littré IX 444*); provocare *trad.,* praecavere *Roscher.***]** *Bk.*

procax, -ācis *adi.* [*collatis adi.* ed-āx, loqu-āx *al., derivatum videtur a verbo* procare. *v. Leumann, Gramm. 1977, 376; Keller, Les verbes latins ... en -sc-, 1992, 49. Fo.*] NOT. Tir. 83, 69. *adi. trium generum testatur* PHOC. gramm. V 420, 26. *abl.* -e *trad.* SEN. dial. 2, 18, 5 (*pro subst. masc.*). *compar.* -ior *inde a* PLAVTO (*sed* TER. Hec. 159 magis -x), *superl.* -issimus *inde a* TAC. *de notione et origine*: FEST. p. 249 procare *est* poscere ...; unde etiam meretrices -es (*sim.* PAVL. FEST. p. 224. *cf.* SERV. Aen. 1, 536 -x proprie petax est; nam procare est petere. *al.*). SYNON. Cic. p. 423, 20 effrenatus. ... -x. temerarius. p. 433, 7 lascivus. -x. hilaris. petulans. GLOSS. -x: αὐθάδης, ἰταμός, προπετής, ἅρπαξ, κωμαστής. verbosus, ingratus. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1630 -x (procacitas *trad.*): inverecunde poscens. III Abstr. PRO 10 -x: audax vel frontosus aut inportunus. Abol. PR 26 protervus, inportunus ⌊vel chromaticus⌋ (⌊ ⌋ *om. cod. unus; cf. Isid. orig. 10, 45*). *al.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., LABER., CIC.

fere i. q. petulans, protervus (*saepe de eis, qui poscendo, lacessendo sim. suum inferiorem locum neglegunt, nimium sibi placent, v. imprimis IA, B2aβ, B2b; procacitas saepe verbis manifestatur, actionibus e. g. sub IB2c et l. 74. p. 1493, 5; respiciuntur varia, saepe parum definita, ad rem veneream pertinent imprimis IB2c, IIA2b, cf. IA*). *usurpatur hic illic masc. pro subst., e. g. p. 1493, l. 26; indicatur qua (in) re quis -x sit per abl. l. 59. p. 1494, 7. al., gen. l. 56,* in *c. gerund. l. 74, ad quid per praepos. c. subst. p. 1494, 10, c. gerund. l. 60. p. 1493, 12 et fortasse* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 41 p. 482, *in quem per praepos. c. subst. p. 1493, 28. 1494, 6.*

I *de iis, qui (quae) cui prorsus damnandi videntur*: **A** *de meretricibus, lenonibus sim.* (*fere de avide poscentibus, usu originario, ut vid. [cf. l. 15], de impudicis e. g. l. 42; cf. p. 1493, 4*): PLAVT. Persa 410 (*ad lenonem*) -x, rapax, trahax (*cf.* LACT. inst. 5, 19, 30 lenae -es). Truc. 154 -iores estis vos, sed illi *pueri* periuriores. TER. Hec. 159 postquam *Bacchis* hunc alienum ab sese videt, maligna multo et magis -x facta ... est (*explicat e. g.* DON. Ter. dispoliatrix et petax). Haut. 227 Clinia ... habet ... pudice eductam, ignaram artis meretriciae; meast potens, -x, magnifica, sumptuosa (*explicat e. g.* EVGRAPH. ut ... plurimum audeat postulare *eqs.*). LABER. mim. 80 non bibosa, non -x. CIC. Cael. 49 si ... ita sese gerat, ... etiam complexu, osculatione ..., ut non solum meretrix, sed etiam proterva meretrix -xque videatur (FEST. *l. 15.* APVL. flor. 16, 9. VET. LAT. Ezech. 16, 30 [Hier. hom. Orig. in Ezech. 8, 1] opera m. ⌊-is⌋ [*sec. var. l. gr.* παρρησιαζομένης, VVLG. mulieris m. et -is]). LIV. 39, 43, 4 inter pocula ... ad spectaculum scorti -is ... mactatam humanam victimam esse. PLIN. nat. 8, 180 *damnatus est quidam,* qui concubino -i rure omassum edisse se negante occiderat bovem. PORPH. Hor. carm. 1, 27, 18. *al.*

B *de variis animantibus vel rebus ad eos pertinentibus* (*partibus corporis l. 68 sq. p. 1493, 5. al.; mente, affectu l. 63. p. 1493, 4. 36. al.; actione l. 67. p. 1493, 23. al.; dictis, scriptis l. 75. p. 1493, 20. 40. al.*): **1** *generatim, sc. usu parum definito* (*ad 2c vergunt l. 67 sq. al.*): CIC. Cael. 55 utrum temeraria -x irata mulier finxisse crimen, an gravis sapiens moderatusque vir religiose testimonium dixisse videatur. TAC. ann. 11, 31, 2 Silius hedera vinctus ... iacere caput, strepente circum -i choro. 12, 4, 1. 13, 46, 3 *Otho* Lusitaniae praeficitur, ubi ... non ex priore infamia ... egit, -x otii et potestatis temperantior (*de eodem* SVET. Otho 2, 1 a prima adulescentia prodigus ac -x). 14, 15, 5 *ad celebrandum Neronem* conscripti sunt equites Romani cognomento Augustianorum ... pars ingenio -es, alii in spem potentiae. VET. LAT. Sirach 20, 5 est odibilis ⌊qui -x est ad loquendum⌋ (⌊ ⌋ *gr.* ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς). SYMPH. 98, 2 (*loq. Echo*) ore -x non sum ...; ultro nolo loqui. IVST. 41, 3, 7 ingenia *Parthorum* ... tumida, seditiosa, fraudulenta, -ia. ZENO 1, 1, 10 *Impudicitia facie fucata* -x semper incedit, quia erubescere alienis sub coloribus nescit. PHILO quaest. in gen. 4, 195, 8 p. 70. 4, 199 (*antea: Iacob* constantissimi ... et ornatissimi moris) *Esau* -x ... et iners. AMBR. Abr. 1, 5, 42 *dominus* docere nos voluit, quantus pudor esse debeat feminarum, ne -i occursu hospitum in se oculos inflectant. Hel. 18, 66 *ebrias* prodire in publicum non velato capite, vultu -i (HIER. hom. Orig. in Ezech. 10, 1 p. 416, 7 in Ier. 1, 52 VVLG. prov. 7, 13). COD. Theod. 15, 6, 2 -x licentia *spectaculi cuiusdam. al.*

2 *speciatim respiciuntur potius*: **a** *qui iniuriam, contumelias aliis inferunt*: **α** *vario modo*: CIC. fam. 7, 13, 2 *non* est, quod illam exceptionem ... pertimescas: 'quod tu prior vi ... non veneris'; scio enim te, *Trebati,* non esse -em in lacessendo. LIV. 42, 54, 1 *incolae* non portas claudere regi satis habuerunt, sed probris quoque in ipsum ... -bus iaculati

[Wild]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sunt. SEN. dial. 2, 18, 5 futurum aliquem qui poenas exigat a -e et superbo et iniurioso, quae vitia numquam ... in una contumelia consumuntur. 5, 23, 2 Demochares ... Parrhesiastes ob nimiam et -em linguam appellatus (VAL. CEM. hom. 5, 3). PLIN. nat. 9, 119 *Cleopatra* superbo simul ac -i fastu, ut regina meretrix, lautitiam *Antonii* ... obtrectans. 22, 17 ne -es manus *herbas* rapiant. 26, 2. VET. LAT. gen. 49, 7 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 67, 22 in Tit. 3, 1) maledictus furor eorum, quia -x (*gr.* αὐθάδης, *Vulg.* pertinax). CYPR. epist. 73, 19, 1 contumeliosus ac -x. HIER. epist. 18A, 1, 3 *Goliath* -x. 22, 28, 6 os ... -x et in convicia semper armatum. COD. Theod. 11, 36, 14 (*antea*: qui ... detegitur commisisse violentiam) si -em vesaniam ... discussio publicasset. POMER. 3, 17, 2 vocem -bus cachinnis attollere. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 33 p. 481 ad male loquendum -issimus (*gr. non respondet*). *al.* β *ita ut disciplina, auctoritas, ordo laedatur*: PHAEDR. 1, 2, 2 *Athenis* -x libertas civitatem miscuit. SEN. Ag. 209 *Agamemnonem* non Achilles ense violavit fero, quamvis -em torvus armasset manum. CVRT. 10, 2, 15 -x ... licentia *militum seditiosorum.* SIL. 8, 248 lingua (PROSP. carm. de ingrat. 858). TAC. hist. 2, 23, 4 *milites* certatim, ut quisque animo ignavus, -x ore, ... criminibus incessebant *duces* (*cf.* ann. 1, 16, 3 -x lingua et miscere coetus ... doctus). 2, 87, 1 -issimis ... lixarum ingeniis (3, 32, 2 plebis). ann. 1, 72, 3 *quidam* viros feminasque inlustres -bus scriptis diffamaverat. VET. LAT. II Petr. 2, 10 (Hier. adv. Iovin. 1, 39) dominationes despiciunt audaces et -es (*gr.* τολμηταὶ αὐθάδεις, *Vulg.* a., sibi placentes). PRVD. perist. 10, 893 *lingua Christiani* -i ... invecta motu fas profanavit ... et ipsi non pepercit principi. CLAVD. 28, 246 *non ducem* dictis movere -bus irae *militum.* LEO M. epist. 81 Conc.^{S} II 4 p. 40, 29 inter -es catholicae fidei adversarios. CONC.^{S} II 3, 3 p. 75, 10 in voluntate -ium (*opp.* in decreto regularum; *gr. II 1, 3 p. 67, 35* προπετευομένων). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iudam 11 p. 93, 10 *Cain* -ior contra deum factus. *al.*

b *qui nimium sibi placent, praesumunt* (*huc vergunt quaedam sub a allata, e. g. l. 22*): CIC. nat. deor. 1, 13 tum demum mihi -x Academia *adsensionem cohibens* videbitur, si ... erit inventus aliquis, qui, quid verum sit, invenerit (TERT. anim. 17, 11 quid agis A. -issima? *fide sensuum damnata* totum vitae statum evertis *eqs.*). STAT. silv. 2, 7, 124 *vidua Lucanum* non thiasis -x dolosis falsi numinis induit figura. TAC. hist. 4, 20, 2 lixarum ... ignava sed -x ante periculum manus. FRONTO p. 110, 5 *desideria* acriora solito et -iora (*cf.* AMM. 31, 12, 3 imperator -i quodam calore perculsus ... *hostibus* occurrere festinabat). TERT. orat. 17 p. 190, 27 ille publicanus, qui non tantum prece, sed et vultu ... deiectus orabat, iustificatior Pharisaeo -issimo discessit. praescr. 41 l. 14 mulieres haereticae quam -es, quae audeant docere, *eqs.* HIER. in Dan. 9, 24 l. 255 -em ... ferre sententiam et non probare. PROSP. carm. de ingrat. 765 operta -i *non* urgemus cura. *al.*

c *qui amorem, concubitus ineunt, petunt, sc. verecundia neglecta* (*exempla certiora, cf. e. g. p. 1492, 52*): PS. CIC. in Sall. 13 *ex adulescentia tua* intellegetur, quam petulanti pueritia tam impudicus et -x adoleveris. ARNOB. nat. 5, 20 -i adpetitione (*antea*: cum in ... matrem libidinibus improbis ... aestuaret *Iuppiter*). AVIEN. Arat. 1178 tene, *Diana*, improbus ille -xque *Orion* ... valuit contingere dextra? AVSON. 13, 107 (96 S.), 1 furitis, -es Naides, amore saevo et irrito. HIST. AVG. Maximin. 27, 1 pulchritudinis fuit tantae, ut passim amatus sit\a -ioribus feminis. CLAVD. 18, 92 *meretrice senescente* turba -x noctisque recedit ambitus. *al.*

C *de rebus naturalibus*: *de ventis*: VERG. Aen. 1, 536 *Orion nos* -bus Austris per ... undas ... dispulit (*explicant e. g.* NON. p. 460, 25 saevientibus, procellosis. DON. Ter. Hec. 159, 3 impudentibus. SERV. perseverantibus. *huc spectat e. g.* GLOSS. IV 420, 47 -es: vehementer flantes). AVIEN. Arat. 699 omnia caeli, omnia terrarum mox flabra -ia verrunt. *de litore ventis exposito*: CLAVD. 15, 512 quae pars *Sardiniae* vicinior Afris, plana solo, ratibus clemens; quae respicit Arcton, inmitis scopulosa -x subitisque sonora flatibus.

II *de iis, quae minus severe iudicantibus fere ignoscenda vel etiam grata videntur* (*fere iocose vel ironice*): **A** *pertinet ad mores minus severos*: **1** *c. respectu carminum* (*cf. p. 1494, 18 sq.*): CATVLL. 61, 126 *ne taceat* -x Fescennina iocatio. HOR. carm. 2, 1, 37 ne relictis, Musa -x, iocis Ceae retractes munera neniae (*ad B trahunt alii, sc. -x nom. praedic. intellegentes sec.* PORPH. *p. 1491, 20*). OV. trist. 2, 435 Cinna ... his *poetis amoris* comes est Cinnaque -ior Anser. STAT. silv. 1, 5, 13 dum ... canimus ... balnea dumque -x ... Clio mea ludit. MART. 5, 2, 3 tu, quem nequitiae -iores delectant nimium salesque nudi, lascivos lege quattuor libellos. PRIAP. 1, 1 carminis incompti lusus lecture -es.

2 *c. quolibet respectu*: **a** *de dictis, scriptis variis*: SALL. Catil. 25, 5 ingenium eius *Semproniae* haud absurdum: posse ... sermone uti vel modesto vel molli vel -i. PLIN. nat. praef. 2 (*ad Titum*) in alia -i epistula nostra (*1* licentiore epistula). CE 434, 8 delicias habui ... lususque -es (*loq. puer; cf. p. 1494, l. 3*). **b** *de animantibus* (*membris p. 1494, 5. 13 [vitis]; saepe c. respectu rei venereae*): HOR. sat. 2, 6, 66 o ... cenae ... deum, quibus ... vernas ... -es pasco *ruri.* OV. am. 2, 4, 13 *si* -x aliqua est, capior, quia rustica non est spemque dat in molli mobilis esse toro. SEN. dial. 2, 11, 3 pueros quidam ... mercantur -es et illorum impudentiam acuunt (*postea: non* has contumelias vocamus, sed argutias). CE 1504, 4 (*saec.* I^{1}*?*) ut puellis fascino placeam bonis -i. COLVM. 7, 3, 4 cum *mas cornua* sentiat, ... fit in feminas ... -ior. PETRON. 23, 3 vers. 3 *cinaedi* clune agili et manu -es. APVL. met. 4, 30, 5 hunc *Cupidinem*, quamquam genuina licentia -em, verbis quoque insuper stimulat *Venus* (*de eodem* MART. CAP. 8, 804 inverecundis -x ac protervus assultibus). NEMES. ecl. 3, 25 Satyri ... -es (*de eisdem* SORAN. p. 57, 12 -es in venerem). AVSON. 13, 89 (78 S.), 4 sit mihi talis amica velim, ... *quae non* studeat quasi casta loqui, pulchra -x petulante manu. *al.* *transfertur ad vites*: PLIN. nat. 14, 10 populis *vites* nubunt maritasque complexae atque per ramos earum -bus brachiis ... scandentes cacumina aequant.

B *pertinet ad audaciam, confidentiam*: STAT. Theb. 9, 721 (*Diana miseretur pueri bello perituri*) nondum tela -x arcumque implere valebas. APVL. met. 8, 4, 5 canum -iores, quae comminus contulerant vestigium, ... interficit *aper.* OPT. PORF. carm. 10, 1 Calliope cane plura -x. 19, 22 aestus vates fido duce, Pythie, carpens nunc tutus contemnat ... -x.

adv. ⊠**procāciter.** *compar.* -ius *inde a* LIV., *superl.* -issime CVRT. 8, 1, 34, *cf.* satis -r PS. AMBR. *l. 29.* GLOSS. -r: intemperate. intemperanter. inprobiter.

i. q. modo procaci (*sc. contumelioso vel audaci passim, lascivo l. 42. 47; agunt homines praeter l. 45 sqq.*): **1** *c. respectu loquendi*: LIV. 28, 24, 8 flagitatum ... stipendium -ius quam ex more et modestia militari erat. CVRT. 8, 1, 32 finem -r orto sermoni *inponere.* 8, 1, 34 qui -issime patris tui memoriae inludunt. TAC. ann. 5, 4, 3 ferebantur ... sub nominibus consularium fictae in Seianum sententiae, exercentibus plerisque per occultum atque eo -ius libidinem ingeniorum. PS. AMBR. mans. 14 p. 24^{B} satis ei -r obtrectarunt. HIER. epist. 36, 6, 1 quartum *peccatum Cain,* quod interfecerit, quintum, quod -r negaverit. AVG. civ. 1, 1 p. 5, 16 (*syn.* petulanter). POMER. 2, 8 iram dei non effugiet, qui aliquem non sic corripit, ut emendet, sed ut se -r iactet. EPIST. Austras. 3, 2 me appellavit tam -r nemo *umquam.* IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 61, 8 *Faustus* absque gratiae adiutorio multos ... salvatos ... inpudenter et -r asseverat. BENED. reg. 3, 4 dent fratres consilium *humiliter* ... et non praesumant -r defendere, quod eis visum fuerit (*huc spectat* GLOSS. V 414, 21 superbe). *sim. al.* **2** *c. quolibet respectu*: CVRT. 8, 8, 3 cum -ius se in venatione gessisset *Hermolaus* (*8, 6, 7* aprum telo *occupavit* ..., quem rex ferire destinaverat). AMBR. off. 1, 30, 159 (*cf. Luc. 11, 8*) si quis ostium ... -ius pulset (*postea*: inportunitatem). VVLG. prov. 21, 29 vir impius -r obfirmat vultum suum. PRVD. perist. 14, 43 intendit unus ... -r os in puellam (*cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 97, 4 in feminas oculos -r *iactitare*). LEO M. serm. 56, 3 in omnibus ..., quae illi *Christo* popularis ac sacerdotalis insania contumeliose et -r inferebat, nostrae diluebántur maculae. *al.* *agunt passiones*: AVG. nupt. et concup. 1, 25, 28 tantas ... vires *concupiscentia* accipit, ut ... deficientibus membris ... turpius et -ius insanire non desinat. VEN. FORT. vita Germ. 47 duplicem sub tortorem *valitudinis et podagrae* ... cruciabatur homo miserandus -r.

deriv.: procacia, procacitas. *Wild.*

prōcēdēs *plur. masc. veriloquii gratia fictum v. p. 1515, 17.*

Daci **procedila** *dicunt herbam quinquefolium* PS. APVL. herb. 2 l. 32 (*inde* GLOSS.^{L} I Ansil. PE 387 [med. p. 54]; *var. l. Ps. Apul.* procila *recepta est* GLOSS. III 573, 58, *rec. interpol. exhibet* propedila, *cf. Diosc. gr. Vind. 4, 42* Δάκοι προπόδιλα [*cod. C,* -πέδιλα *cod. N*]). *vocem lat. ex formis gr. ortam esse putat Niedermann, Recueil, 1954, 89.* Bk.

⊠**prōcēdo,** -cessī, -cessum, -cēdere. *a* pro *et* cedere. *scribitur cum apice* pró- LAVD. Turiae 2, 28, -cé- *ibid.* 2, 27. 28. NOT. Tir. 11, 7 -it. 11, 21 -ssit. *anomala formarum ususve: praes.* -ent ORIBAS. syn. 7, 38 Aa p. 182; *inf. perf.* -cesse *e coni.* TVRPIL. com. 137 (prodesse *trad., def. Rychlewska*), *plusquamperf.* -cederat PHILIPP. in Iob rec. long. 38 p. 748^{A} (*ad* 38, 8 -ens); *abl. sing. part. praes.* -enti *v. p. 1504, 42.* FIRM. math. 4, 2, 1. 8, 31, 9. *al.; p. p. p.* -ssus *vi act.* (*cf. Svennung, Wortstud. Oribas., 1932, 136 sqq.*) *exstat apud* BELL. Afr., SCRIB. LARG. *et inde a* VET. LAT. *v. p. 1497, 68. 1500, 74. 1508, 39 sqq.; in var. l. pro* -gressa IREN. 1, 15, 2; *vix recte trad.* CIC. leg. 2, 62 quos ... ad sumptus -ssa iam ista res sit (-gressa *ed.*). *de notione* (*v. et p. 1496, 16 sq. 1497, 46*): PAVL. FEST. p. 243 -ere dicebant interdum succedere, interdum pro porro cedere. GLOSS. -o: πρόειμι. προχωρῶ. -it: προάγει. GLOSS. II 292, 24 ἐκπορεύομαι: exeo, -o, egredior. 418, 35 προκόπτω: promoveo, proficio, -o. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1652 -e[re]: egredere. 1655 -e: intra. *sim. al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., CATONE *per totam latinitatem.* [*val.* purcede; *deriv. it. mer. cf. M.-L. 6765a et Faré, Postille. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* praecedere, *e. g.* CIC. orat. 176 SEN. nat. 5, 8, 3 (*restituitur* LIV. 44, 5, 6 APVL. met. 8, 29, 5. *al.; cf. p. 399, 22. 406, 74. 1508, 27*), procidere (*cf. p. 1498, 40. 1528, 5. 16*), progredi LIV. 28, 13, 5. CELS. 5, 27, 10 (*falsa var.*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. CIC. Pis. 52 CAES. Gall. 5, 47, 1. *al., falso trad. p. 1494, 65*); *ceterum e. g. cum* proficere CAES. Gall. 1, 38, 1.]

materiam sic digerendam putavimus:

CAPVT PRIVS: *vi originaria i. q. progredi sim.*:

I *proprie pertinet ad motum localem*:

A *potius cum respectu in conspectum veniendi, exeundi, perveniendi*:

1 *de animantibus*: **a** *strictius: l. 61* (*-itur in scaenam p. 1496, 44; in bellum, ad pugnam p. 1496, 54; in iudicio, re p. administranda p. 1497, 7; ad sacra christ. celebranda p. 1497, 27*). **b** *laxius: p. 1497, 44* (*de eis, qui nascuntur p. 1497, 44, e stirpe, patria proveniunt p. 1498, 6, emittuntur, sc. Christus et spiritus sanctus, p. 1498, 15*).

2 *de rebus*: **a** *strictius: p. 1498, 37.* **b** *laxius: p. 1498, 72* (*de eis quae nascuntur, creantur p. 1498, 72; de vocibus enuntiatis p. 1499, 13; de partibus prominentibus p. 1499, 25*).

B *potius cum respectu ipsius actionis eundi vel motus continuati*:

1 *de animantibus*: **a** *generatim: p. 1499, 44* (*indicatur quantum -atur p. 1500, 12*). **b** *speciatim -itur in pompa: p. 1500, 31.*

2 *de rebus*: **a** *strictius: p. 1500, 53.* **b** *laxius de iis quae extenduntur, diffunduntur sim.: p. 1500, 74* (*in describenda forma vel situ p. 1501, 27*).

appendix *structurarum ad I; indicatur*: **1** *quo: p. 1501, 46.* **2** *unde: p. 1501, 67.* **3** *quo consilio: p. 1502, 3.* **4** *qua specie: p. 1502, 21.* **5** *quo instrumento: p. 1502, 30.*

II *translate*:

A *notione communi*:

1 *vario modo apparendi, locum habendi: p. 1502, 36* (*-unt tempora p. 1502, 57*).

2 *respicitur cursus prosequendus, incrementum sim.*: **a** *vario usu: p. 1503, 1* (*pertinet ad profectum rerum p. 1503, 2, animantium p. 1503, 26; ad actionem continuatam p. 1503, 17. 1503, 52*). **b** *pertinet ad verba continuata: p. 1503, 62.* **c** *pertinet ad tempus continuatum: p. 1504, 9* (*de animantibus rebusve cum tempore progredientibus p. 1504, 10*).

3 *respicitur unde quid originem ducat: p. 1504, 63.*

4 *respicitur ad quem finem perveniatur*: **a** *ad gradum fere extremum actionis: p. 1505, 25* (-ere eo, ut *p. 1505, 55*). **b** *ad quemlibet finem: p. 1505, 65* (*ad agendum p. 1506, 6*).

B *coloribus peculiaribus significatur*:

1 *aliquid cum effectu quodam evenire*: **a** *quod bene vel male succedit: p. 1506, 34* (*non illustrato effectu p. 1506, 69; sine subi. p. 1507, 11*). **b** *technice, quod lege disciplinae ratum est: p. 1507, 26* (*in iure p. 1507, 27; in explicandis scriptis p. 1507, 50*).

2 *cui quid contingat, tribuatur: p. 1507, 58* (*in iure p. 1507, 59*).

3 *pro quo quid habeatur: p. 1508, 13.*

CAPVT ALTERVM: *notione prave mutata: p. 1508, 26.*

p. p. p. processus *pro adi. i. q. progressus: p. 1508, 39.*

CAPVT PRIVS: *vi originaria fere i. q.* ***progredi****, prodire,* προϊέναι (*sc. intrans. [acc. obi. int. v. p. 1502, 71, acc. directionis p. 1501, 61, relationis p. 1504, 15; non est quod agnoscas obi. loci, unde exeatur p. 1496, 8]; de act. impers. v. p. 1506, 30 sqq., pass. impers. exstat e. g. p. 1496, 27. 66. 1497, 30. 1499, 54, depon. v. p. 1494, 62 sqq.; part. praes.* -ens *vergit hic illic in usum adi., e. g. p. 1503, 13. 1504, 42. 50, pro subst. masc. usurpatur p. 1496, 39. 1500, 2*): **I** ***proprie*** *pertinet ad motum localem* (*inde de situ vel forma p. 1499, 25. 1501, 27; transfertur ad tempus p. 1496, 13*): **A** *potius cum respectu in conspectum veniendi, exeundi, perveniendi sim.* (*syn. e. g.* exire *l. 68. p. 1498, 56. al.,* prodire *p. 1496, 16. al. [disting. p. 1496, 17], opp. e. g.* ingredi *p. 1496, 39,* redire MARCELL. med. 23, 50. *al.*): **1** *de animantibus*: **a** *strictius* (*fere eundo, sed volando e. g. p. 1496, 1. 2, vehendo p. 1496, 26. 35. 67. al.* [*cf. p. 1498, 29*]): **α** *-itur qualibet ratione*: Ⓘ *generatim* (*exempla selecta inde a* CIC.): Ⓐ *indicato loco*: PLAVT. Capt. 649 ut quidem hercle in medium ego hodie pessume -erim (*malo omine, v. Lindsay, 1900, ad l.; cf. p. 1496, 22*). 954 age tu illuc -e (*ad inquisitionem*). Mil. 828 -e huc (*817* progredere ante aedes. *item evocatur persona in scaenam* [*aliter p. 1496, 44*]: TER. Eun. 470 -e tu huc [*antea*: foras exire. *aliter* DON. *ad l.* ut appareat dignitas etiam in incessu]. SEN. Tro. 705 huc e latebris -e tuis. *cf. p. 1499, 45*). Most. 1125 *filium* metuere in conspe⟨ctum sui patris pr⟩ocedere. Poen. 650 mane ut ad portum -ssimus. Pseud. 606 *v. p. 1150, 61 sq.* CIC. Verr. II 5, 106 -it ... e praetorio ..., in forum venit. Sest. 68 *fratri* venienti tota obviam civitas cum lacrimis ... -erat. BELL. Afr. 31, 1 qui extra munitiones -erant ... lignandi ... gratia. SALL. Catil. 61, 8 qui e castris visundi ... gratia -erant. VARRO rust. 1, 2, 2 ad subsellia sequentibus nobis -it (*sc. e templo*). 3, 16, 28 quo ⟨f⟩oras hieme in pabulum -ere ... possint *apes* (*item de animalibus*: COLVM. 7, 3, 19 priusquam grex -it in pascua. 9, 7, 2 qua -unt *apes ex alvario. al.*). VERG. Aen. 3, 592 e silvis macie confecta ... forma viri ... -it. LIV. 34, 5, 7 *matronae* frequentes ... in publicum -erunt (*ibid.* in publico apparuerunt). VAL. MAX. 2, 6, 15 inde (*sc. e fano Veneris*) -entes *feminae* quaestum dotis corporis iniuria contrahebant (ad quaestum *var. l.*). SEN. dial. 4, 7, 2 quotiens *sapiens* -erit domo. PETRON. 69, 5 in medium -ssit *servus spectaculum quoddam praebiturus.* VAL. FL. 7, 109 *Medea* ˌdomo adqueˌ ipsos paulum -ere postes optat (ˌ ˌ domum atque *trad., corr. Delz in: Korn-Tschiedel, Ratis omnia vincet, 1991, 16*). SVET. Cal. 52 depictas ... indutus paenulas ... in publicum -ssit. TERT. resurr. 37, 9 *mortui* de monumentis -ssuri in iudicium (*ad* Ioh. 5, 29 *l. 39, ut e. g.* AVG. civ. 20, 6 p. 418, 7). *al.* *pro loco petitur tempus*: AVSON. 21 (419 S.), 69 *o Xenophon,* si nunc in tempora ista -res, ... cerneres *eqs.* Ⓑ *non indicato loco significantur fere, qui egrediuntur domo, e castris, e qualibet sede* (*e multitudine quadam e. g. l. 30. cf.* VARRO ling. 7, 81 qui exit in vestibulum ..., prodire et -ere *dicitur.* SCAVR. gramm. VII 32, 11 *actorem* dicimus prodire, *eum,* qui domo excedit, -ere [*sed cf. l. 44*]): PLAVT. Cas. 805 quasi ob industriam, quanto ego plus propero, -it minus *sponsa* (*804* remorantur, *806* prodeant. *usu impers. ad II B 1 trahunt viri docti*). TER. Ad. 979 Syre, -isti hodie pulchre (*libertatem assecuturus; sec. usum sub II B 1 illustratum explicat e. g. McGlynn, Lex. Ter. s. v., sed dictum est cum respectu ominis ut p. 1495, 65 et* OV. epist. 21, 69 quo pede -ssi? quo me pede limine movi? *cf. p. 1500, 46*). CAES. civ. 1, 54, 5 qui frumenti causa -erant tuto ad se recipit. 1, 74, 1 nacti milites conloquiorum facultatem volgo -unt. SALL. Iug. 69, 1 *oppidani* cum magno gaudio obvii -unt. VERG. Aen. 4, 587 *Dido vidit* aequatis classem -ere velis. CELS. 5, 27, 10 non ante -i quam *sumpto cibo* (progredi *var. l.*). SEN. epist. 69, 2 quotiens -eris, in ipso transitu aliqua, quae renovent cupiditates tuas, tibi occurrent (*cf. l. 7*). COLVM. 11, 1, 14 colonos a primo mane opus adgredi nec lentos ... -ere (*nisi ad B*). PETRON. 36, 6 Trimalchio ... 'Carpe' inquit; -ssit statim scissor *Carpus.* PLIN. nat. 8, 129 *ursi* -unt vere (*postea*: exeuntes. *item de animalibus*: 10, 26 *coccyx* -it vere [*Arist. hist. anim. 633a13* φανερὸς ... γίνεται]. 18, 253 apicula -ens [*cf. 11, 13 sq.* conduntur ..., exeunt]. *al.*). TAC. Germ. 22, 1 *mane* cibum capiunt *domi*; ... tum ad negotia ... -unt armati. APVL. met. 2, 27, 2 conclamatus -erat mortuus rituque patrio ... pompa funeris publici ductabat⟨ur⟩ per forum. TERT. uxor. 2, 4 1. 6 si -endum erit *uxori christ.* (*postea enumerantur*: visitandorum fratrum gratia ..., nocturnis convocationibus *eqs.; cf. p. 1497, 27*). VET. LAT. II par. 15, 5 (cod. 109) non erit pax -enti et ingredienti (*gr.* ἐκπορευομένῳ, *Vulg.* egredienti). Ioh. 5, 29 (cod. 5. *al.* = VVLG.) omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem ... et -ent (*gr.* ἐκπορεύσονται, *cod. 2* exiant, *4. al.* resurgent, *13. al.* prodient). *al.* *periphrastice* -ens sum: VVLG. Iudith 16, 27 (23) erat ... diebus festis -ens cum gloria magna (VET. LAT. *v. p. 1503, 50*).

Ⓘⓘ *speciatim de iis, qui -unt*: Ⓐ *in scaenam* (*in spectaculum gladiatorium l. 50; cf. l. 7, aliter p. 1495, 67*): PLAVT. Amph. 117 quod ego huc -ssi sic cum servili schema (*in prologo ut*: Asin. 6 nunc quid -erim huc ..., dicam. EVGRAPH. Ter. Haut. 1 contra consuetudinem in prologi persona -ssit senex [*ibid. iterum*]). HOR. ars 127 *persona* servetur ad imum, qualis ab incepto -erit. VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 duo regis filii ... in harenam -erunt (HIST. AVG. Comm. 11, 9 AVG. civ. 3, 14 p. 115, 4). SCHOL. Cic. Bob. p. 138, 8 ab inferiore aulaei parte. HIER. tract. in psalm. I p. 85 l. 78 qui in regem -erat, rursum in servum -it (*sc. ut eorum partes agat; syn.* ingreditur in). AVG. civ. 6, 7 p. 258, 7 *Priapus* -it ridendus in theatris. Ⓑ *in bellum, ad pugnam* (*de copiis eorumque ducibus vel de singulis pugnantibus; de gladiatoribus v. l. 50; exempla selecta inde a* CAES.): QVADRIG. hist. 10ᵇ Gallus quidam ... armillis decoratus -ssit *provocans ad certamen*; ... perdolitum est ... Manlio ... e tanto exercitu neminem prodire; is ... -ssit (*in eadem re* LIV. 7, 9, 8. *sim.* 7, 26, 1 sq. Gallus -ssit ... armis insignis; ... *Valerius* in medium armatus -ssit). SISENNA hist. 69 duae cohortes de subsidio -unt. CIC. Brut. 37 (*in imag.*) *Demetrius Phalereus* -erat ... in solem et pulverem non ut e militari tabernaculo, sed ut e Theophrasti ... umbraculis. CAES. Gall. 2, 25, 2 *Caesar* in primam aciem -ssit *cohortans milites* (*al., sc. sine adi., v. vol. I 411, 10 sq.*). 6, 8, 1 agmen ... extra munitiones -erat. HIRT. Gall. 8, 19, 2 paulatim ex silvis instructa multitudo -it peditum (LIV. 40, 28, 1 compositi et i. *al.*). BELL. Afr. 15, 1 *v. p. 1588, 51.* Alex. 39, 2 -ssum est ad dimicandum (47, 1 quo ex portu classis ... ad d. -erat. BELL. Hisp. 29, 3. *al.*). 45, 4 Octaviani ex portu -bant. Hisp. 40, 5 qui ex (in *codd. opt.*) castello ad pugnam -erant (LIV. 36, 44, 1 aequa fronte ad p. -bat *dux. al.*). LIV. 4, 18, 3 utrimque acies ... in medium campi -unt (6, 23, 2. 37, 38, 8). 6, 26, 4 armati paratique obviam *vobis* ... -ssimus (7, 42, 5 in aciem. 9, 32, 3. *al.*). SEN. contr. 1, 4, 3 *pater* -ssit in bellum ... filii vicarius (HIST. AVG. Gall. 7, 1. *cf.* ad b.: CALP. decl. 50. VVLG. num. 1, 20 -entium ad bellum ... milia *tot* [*significantur militiae idonei ut*: 1, 24 omnes, qui ad bella -rent. *al. ibid.*]). *al.* ?Ⓒ *e vita, sc. de decedentibus* (*cf. exeuntes supra l. 14 sqq., nisi cogites de praecedentibus p. 1508, 34;*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. et p. 1527, 24): GLOSS. biling. 16, 105 (*saec. III/IV*) *testator* videbatur non exiguo numero ⟨p⟩ropinquorum relicto -isse (-erit *trad.; cf. versionem gr.* προβεβηκώς). NOVELL. Iust. 159 praef. p. 739, 2 in istis *verbis* ... ipsum *testatorem* -ere (decedere *Beck, gr.* ἀπελθεῖν). INSCR. christ. urb. Rom. 2139 *puella* -ssit in pace (*sim.* 3112. *cf. p. 404, 76 sqq. et 1508, 34* [*cum obi.*]).

β *de iis qui -unt muniti auctoritate quadam, fungentes munere vel citati a magistratu*: ① *in iudicio, contione, re publica administranda* (*ad munera militaria -itur supra p. 1496, 24. 54 sqq.; dedimus potiora selecta relegantes ad p. 1500, 40 processum consulum sollemnem*): PLAVT. Cas. 564 stultitia magna est ... hominem amatorem ullum ad forum -ere ([*si recte huc traximus coll. 567* adsto advocatus]. ASCON. Scaur. p. 25, 4 *reus* -ssit in f., deinde accepto respondendi loco dixit: '...'). CIC. Flacc. 11 Graecus testis, cum ea voluntate -ssit ut laedat, non iuris iurandi ... verba meditatur. 34 citat praeco ... legatos ...; -it unus Asclepiades. p. red. in sen. 13 (*ironice*) cum ... a tribuno plebis consul in contionem ... productus esset, primum -ssit qua auctoritate vir! div. 1, 119 quo *die* primum in sella aurea sedit et cum purpurea veste -ssit *Caesar* (*inde sine praepos.* PLIN. nat. 11, 186). CAES. civ. 3, 13, 3 perterrito ... exercitu princeps Labienus -it iuratque *eqs.* LIV. 3, 64, 6 in contionem cum iis *consulibus* -ssit (*al., v. vol. IV 731, 48 sqq. 67 sqq.*). 38, 54, 8 L. Scipio ... dissuasor -ssit *rogationis.* SEN. contr. 3 praef. 6 cum -ere nollet *Severus Cassius* nisi instructus (*antea*: sine commentario numquam dixit). 7, 7, 3 *filius* candidatus -ssit contra patrem. VAL. MAX. 4, 1, 10 *quendam* citatum -isse *ad censorem.* 6, 5 ext. 2 *Aristides* -ssit ad cives et rettulit *eqs.* SEN. dial. 3, 16, 5 si ... convocanda ... contio est, -am in tribunal non furens ..., sed vultu legis (ACT. lud. saec. Sept. Sev. 3 [CIL VI 32328] 11 ad t. proc⟨esserunt⟩ *XVviri fruges accepturi*). *al.* ⑪ *in ecclesia christ., sc. ad sacra celebranda* (*et inde etiam ad profitendam communionem cum aliquo habitam; cf. iam* TERT. *p. 1496, 36, aliter p. 1500, 37 praevalente respectu pompae; ad rem v. Bastiaensen, Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 26 sqq.*): PEREGR. Aeth. 25, 1 cum luce ... -itur in ecclesia maiore ... et fiunt omnia secundum consuetudinem *diei dominicae* (*item* in *c. abl.*: 49, 3 diversis locis sanctis -itur ...; prima ... die in ecclesia maiore ... -itur. *al. ibid.* [*saepe pass. impers.*]. AVELL. 1, 5 presbyteri ... cum plebe sancta, quae Liberio fidem servaverat ..., coeperunt in basilica Iulii -ere). 26 processio est in Anastase et omnes -unt. DAMAS. carm. 35, 5 *cum* quaesisset populus, ubinam -ere posset, catholicam dixisse *Hippolytum schismaticum* fidem sequerentur ut omnes. AVELL. 1, 6 coepit Damasus ... plebem, quae sibi nolebat -ere, fustibus ... perurgere (*item c. dat.*: GREG. M. epist. 9, 157 l. 20 ut *papa* suum illi *episcopo* diaconem ... -ere prohiberet). GREG. M. epist. 9, 69 l. 5 ab episcopo suo, ne cum eo -ere auderet, inhibitum *clericum* (9, 70 l. 17 vobiscum habeat -endi licentiam. *al.*). epist. app. 6 l. 55 presbiteri ... mei in obsequio domni papae mecum -entes. *al.*

b *laxius vel in imagine dicuntur -ere*: α *qui nascuntur, generantur sim.* (*sed eiusmodi verba distinguuntur nimirum in explicanda natura trinitatis l. 69 sqq., cf.* AVG. c. Maximin. 2, 14, 1 non omne, quod -it, nascitur, quamvis omne -at, quod nascitur): ① *aeones* (*cf.* probola *supra*): TERT. adv. Val. 7, 6 (*5 Nus est, quem parit Sige*) cum illo -ssit et *Veritas* (*cf. Iren. 1, 1, 1* una ... cum eo emissam, *gr.* συμπροβεβλῆσθαι). 35, 2 ex Proarche ... -isse primo et quinto loco Archen (*cf. Iren. 1, 11, 5* emissum esse, *gr.* προβεβλῆσθαι). PS. TERT. haer. 2 p. 217, 2. IREN. 1, 15, 2 a matre ... universorum ... in filiae locum -ssit secunda quaternatio ..., ex qua progressa est decas (*gr. bis* προῆλθεν). *al.* ⑪ *Christus, sc. sec. naturam: divinam* (*praeter p. 1498, 16 sqq. huc refertur interpretatione christ.* VET. LAT. Sirach 24, 5 *p. 1598, 26*): TERT. adv. Prax. 2 p. 229, 5 (*in regula fidei*) *dei* filius, sermo ipsius, qui ex ipso -erit, per quem omnia facta sunt. NOVATIAN. trin. 15, 6 deus ... -ssit ex deo *eqs.* LACT. inst. 4, 8, 8 *filius* cum voce ac sono ex dei ore -ssit sicut verbum. AMBR. incarn. 6, 52 verbum quidem ex paterna -isse substantia, carnem autem ex virgine esse. AVG. in euang. Ioh. 42, 8 ab illo -ssit ut deus, ut aequalis, ut filius unicus. *al.* *humanam*: TERT. carn. 21 l. 4 ut caro non ex semine nata ex carne -erit. adv. Val. 27, 1 quia ... transmeatorio potius quam generatorio more -erit per ipsam *virginem*, non ex ipsa (*sec. Valentinianos. cf. Iren. 1, 7, 2* qui per Mariam transierit). EPIST. pontif. Zeitschr. neutest. Wiss. 35, 1936 p. 21, 13 eundem ... -isse de virgine, ut perfectus homo ... nasceretur. CHROMAT. serm. 23, 3 de ... utero virginali. RVST. HELP. benef. 73 fragiles -ssit in artus. *al.* ⑪ *spiritus sanctus* (*sec. p. 1498, 21. huc spectat* GLOSS. III 278, 58 [*tit.* de vero deo] ἐκπορευτόν: -ssum [*vi act., v. p. 1494, 62*]): CONC. Tolet. a. 400 ed. Rodríguez p. 340 l. 213 non genitus *est* paraclitus, sed a patre filioque -ens. NICET. spir. 5 p. 23, 19 credimus ... spiritum ... de patre -ere, esse autem non filium. AVG. anim. 2, 3, 5 *natura*, quae genita est *a deo patre*, filius est ..., quae -it, spiritus sanctus. SYMB. Corp. Christ. 69, 271 *spiritum* non genitum ... neque factum, sed de patre -entem. *al.* ⑭ *homines, animalia* (*cf. l. 61 sqq.*): LACT. opif. 3, 1 quod *animalia* in lucem naturalibus indumentis munita -erint. PS. AMBR. laps. virg. 17 ex quo *utero* in hanc lucem infeliciter -isti. ANIAN. Chrysost. hom. 3, 3 -ssit Phares et tum demum Zara (*gr.* προῆλθεν, *cf. Vet. Lat. gen. 38, 29* [*Ambr. in Luc. 3, 20*] exivit). EVSTATH. Basil. hex. 6, 5, 7 mox ..., quo infans ‚-erit ex utero' (*gr.* ἐτέχθη). CARM. de resurr. 30 *deus* pecudes primum volucres -ere iussit (*gen. 1, 21*). COD. Iust. 6, 29, 3, 1 si vivus ad orbem totus -ssit. *al.*

β *qui proveniunt e stirpe, genere vel e patria sim.* (*vix recte trad.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 36): PAVL. FEST. p. 225 procapis progenies, quae ab uno capite -it. VET. LAT. Mich. 5, 2 (Cypr. testim. 2, 12) ex te, *Bethleem*, mihi -et, ut sit princeps apud Israel (*gr.* ἐξελεύσεται, *Ambr. epist. 5, 18, 9. al.* exibit, *Vulg.* egredietur). LACT. inst. 7, 16, 14 *v. p. 1598, 13.* CLAVD. 8, 24 *generis* cunabula fovit Oceanus (*sc. Hispania*); ... hinc -ssit avus. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 5 *Stephanus* recordans, de qua radice -erit (*in imag. sec. Rom. 11, 18*). DIG. de confirm. dig. 9 vir ab antiqua stirpe legitima -ens (*gr.* καταβαίνων).

γ *qui emittuntur ab auctore divino, sc. Christus et spiritus sanctus in mundo operantes*: VET. LAT. Ioh. 8, 42 (cod. 4. *al.* = VVLG.) ex deo -ssi et veni ...; ille me misit (*gr.* ἐξῆλθον, *cod. 2. al.* exii. *cf.* 16, 27 sq. [Mar. Victorin. adv. Arium 1, 14] a deo -ssi; -ssi a patre [*gr. bis* ἐξῆλθον, *Vulg.* exivi. *cf.* MAR. VICTORIN. *ibid.* quod significat, quod deus ipsum misit]. *ad p. 1497, 53 trahunt fere explicatores antiqui*). 15, 26 (cod. 3. *al., sim.* VVLG.) *paracletum* mittam vobis ..., spiritum veritatis, qui de patre meo -it (*gr.* ἐκπορεύεται, *cod. 2. al.* prodiit. *inde e. g.* HIL. trin. 8, 19. AMBR. spir. 1, 11, 119 sq. non ... quasi ex loco -it *eqs.* HIER. Didym. spir. 38, 170). MAR. VICTORIN. hymn. 1, 5 tu cum quiescis pater es, cum -is, filius. AVG. in euang. Ioh. 99, 7 quid ... significavit illa insufflatio (*Ioh. 20, 22*), nisi quod -at spiritus sanctus et de ipso *Christo*? *al.*

2 *de rebus* (*sed de quolibet animali l. 75. p. 1499, 2*): **a** *strictius -unt*: α *varia* (*in imag. l. 33. 38*): TVRPIL. com. 97 remulis sensim celox ab oppido -erat (*item -unt naves*: VELL. 2, 53, 2 obviam -erat. *al.; cf. p. 1496, 26. 66*). GERM. frg. 5, 8 qua ... Eurus Zephyrusque domo proce⟨deret⟩ undis (*de ventis ut*: SEN. nat. 5, 7, 1 quando et unde -ant. *cf.* 5, 8, 1 *exhalatio collecta paludum* exprimitur aliquo et in unam partem -it: hic ventus est). SEN. Herc. O. 248 in vultus *mulieris iratae* dolor -ssit omnis, pectori paene intimo nihil est relictum. SIL. 6, 444 unde (*e domo tua*) ... vidisti, *Regule*, Latios consul -ere fasces, unde ire in Martem. VET. LAT. apoc. 4, 5 (cod. 51, *sim.* VVLG.) de sede -unt fulgora et voces et tonitrua (*gr.* ἐκπορεύονται). 19, 15 (cod. 51. *al.* = VVLG.; *in imag.*) de ore ipsius *equitis* -it gladius (19, 21 [*ibid.*]. *inde* HIER. epist. 14, 2, 1. *explicat* CASSIOD. compl. in apoc. 19, 1 sermo *Christi*). IVL. VAL. 1, 43 repentino forte imbri -ente (*coni.* procid-, *sed cf. e. g. Colum. 1, 6, 24* si subitaneus imber incesserit). ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 -entem sanctam crucem ad adorandum de cubiculo suo (*cf. p. 1500, 37*). *al.* β *sidera*: CIC. Arat. 391 cum iam toto -ssit corpore Virgo ([*gr. 606* ἅπασα ... γένηται]. 393 -unt obscuro c. Chelae [*gr. 607* ἐπερχόμεναι]). VERG. ecl. 6, 86 invito -ssit Vesper Olympo ([*inde* IVVENC. 3, 225 astrifero]. CVLEX 203 aurata -it V. ab Oeta. CLAVD. rapt. Pros. 2, 361 iam suus inferno -erat Hesperus orbi). 9, 47 -ssit Caesaris astrum. MANIL. 3, 410 pari Virgo -at temporis a⟨u⟩ctu (*adde l. 43; ad abl. cf.* 3, 431 simili ... lucro). 4, 573 primos ... -ere Pisces ([-ducere *var. l.*]. AVSON. 14, 9 [382 S.], 3). SEN. nat. 5, 8, 3 cum ipse *sol* -ssit ([prae- *var. l.*]. PEREGR. Aeth. 27, 8. *al.*). LVCAN. 3, 255 nisi ... -ret ungula Tauri. AVIEN. Arat. 1310 Eoa Geminos -ere parte (*gr. 726* Διδύμοις ... ἀνίουσι, *Germ. 720* remeare). *al.* γ *liquida, harenosa* (*cf. etiam l. 39; in imag. l. 62. 63*): CATVLL. 64, 273 *maris undae* clementi flamine pulsae -unt. AETNA 484 *fervidus* liquor ... fluminis in speciem mitis -ere ... incipit. CELS. 2, 8, 1 ex vesica ... si purulenta urina -ssit. 4, 11, 6 si ex faucibus interioribusve partibus -ssit *sanguis* (*ibid.* ex ore. *antea*: exit ..., erumpit). 6, 6, 1^K si quid lacrimae -ssit (APVL. met. 8, 6, 2). 7, 26, 5^D discutienda, si qua coierunt *in vesica*; quo fit ut per vulnus postea -ant (-cid- *var. l.*). VET. LAT. gen. 2, 10 (Ambr. parad. 1, 4. *al.*) fons -it ex Edem ([*gr.* ἐκπορεύεται, *Aug. gen. c. Manich. 2, 1* prodibat, *Vulg.* egrediebatur]. prov. 8, 24 fontes aquarum [Cypr. testim. 2, 1. *al.; gr.* προελθεῖν, *Vulg.* eruperant]. IREN. 3, 24, 1 de corpore Christi -entem nitidissimum f. [*in imag.*]. *al.*). apoc. 22, 1 (cod. 51, *sim.* VVLG.) flumen aquae vivae ... -entem de sede dei ([*gr.* ἐκπορευόμενον]. POMER. 3, 18, 2. *sim. al.*). *al.* δ *partes corporis sede sua pulsae, prolabentes* (*cf. umores corporis l. 55 sqq.*): CELS. 6, 6, 1^D (*de oculo ut* PLIN. nat. 20, 211, *si loci recte trad.; v. p. 1528, 74 sqq.*). CHIRON 475 -it stentinum foras ...; qui cum -erit foras *eqs.* (*cf. Veg. mulom. 2, 75* procidet [-ced- *var. l.*], *Hippiatr. gr. I p. 204, 19* προπίπτει. *item de intestino*: MARCELL. med. 31, 53 quotiens -erit [*Scrib. Larg. 232* prodierit]). VEG. mulom. 2, 70, 1 ex perfrictione nonnumquam animalibus foras -it extalis (*Chiron 476* si ... procederit [*i.* -cid-]).

b *laxius dicuntur -ere*: α *quae nascuntur, creantur* (*fere de plantis, herbis earumve partibus, generaliter de quovis animali l. 75 sq., de cauda asini p. 1499, 10; vix huc usu impers. p. 1507, 14*): LVCR. 5, 923 *animalia ex diversis generibus creari non possunt*, sed res (si *trad.*) quaeque suo ritu -it.

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. epist. 36, 10 quae ... in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox -ssura sunt, reconduntur. COLVM. 3, 1, 1 (*sim.* arb. 1, 1) *quaedam arbores* 'sponte sua veniunt' (*Verg. georg. 2, 11*), multae ... manu satae -unt (*sec. 2, 14* posito surgunt de semine). 3, 10, 8 sine fetu -ssit *semen* (*i. ramus. cf.* 3, 10, 15 cum e duro -erint pampinarii. 4, 22, 4 germen de cicatrice -it [*postea*: prosiluit]. 4, 24, 18 *palmites* e trunco [*postea*: prominet]. *al.; in imag.*: TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 424, 27 in virga ex radice Iesse -ssura [*Vet. Lat. Is. 11, 1 ibid. 5, 8 p. 598, 1* prodibit]. BACHIAR. fid. l. 236 germen [*de virginitate*]. *al.*). *al.* APVL. met. 3, 24, 4 de spinae meae termino grandis cauda -it (*gr. 13, 4 ἐξῆλθεν*). TERT. resurr. 5, 7 imperio *dei* et sola vocali potestate universa *creata* -erant (*cf.* NOVATIAN. trin. 3, 1 praecepit et -erunt universa [*sec. Vet. Lat. psalm. 148, 5 cod. 300. al.* creata sunt]). *al.*

β *quae enuntiantur, exclamantur* (*cf. p. 1497, 56. 58*): SEN. nat. 4 praef. 15 nullum verbum mihi, quod non salva bona conscientia -ret, excussum est (VET. LAT. Matth. 4, 4 [cod. 11. *al.* = VVLG.] *vivit homo* in omni verbo, quod -it de ore dei [*gr. ἐκπορευομένῳ. cf. deut. 8, 3 cod. 100* quod exierit]. LACT. inst. 6, 18, 10 ex ore. IVVENC. 4, 556 tibi -unt pectore v. vera tuo. *al.*). TAC. ann. 4, 60, 1 *Neroni* interdum voces -bant contumaces et inconsultae (CYPR. epist. 3, 1, 2 dei vocem cum ... summa maiestate eius -isse. *al., e. g. p. 1498, 36*). APVL. met. 8, 29, 5 'porro Quirites' proclamare gestivi, sed ... -ssit (prae- *F*) 'o' tantum. VET. LAT. I reg. 2, 3 (Cypr. testim. 3, 4) non -at magniloquentia ex ore vestro (*gr. ἐξελθάτω, cod. 115. al.* exeat, *Vulg.* recedant). Eph. 4, 29 (cod. 75. *al.* = VVLG.) sermo malus ex ore vestro non -at ([*gr. ἐκπορευέσθω*]. LACT. inst. 4, 8, 7 spiritus naribus, ore s. -it. PEREGR. Aeth. 21, 3. *al.*). *al.* γ *quae prominent, sc. in describenda forma*: *partium corporis et rerum variarum* (*describitur quomodo stet orator* QVINT.): VITR. 3, 4, 1 spirarum ... proiecturae non -ant extra solidum (solium *var. l.*). FEST. p. 242 *v. supra p. 1440, 45.* CELS. 8, 1, 20 cubitus rotundus in extremo parte altera paulum -it (*19* duos processus habet). 8, 1, 27 os calcis ... -entia ex talo recipit. 8, 4, 9 a ... -entibus lingulis *plagae.* QVINT. inst. 11, 3, 159 aequi *sint* ... pedes *orantis,* vel -ens minimo momento sinister. HEGES. 3, 11, 1 e medio eius *arietis* quasi cornu -it ferri solidioris. VVLG. exod. 25, 31 lilia ex ipso *candelabro* -entia. *al.* *locorum, sc. de paeninsulis, promunturiis sim.* (*nisi quaedam ad p. 1501, 27 trahas*): MELA 2, 31 *Atho* non promunturio, ... verum totus ... -it in pelagus. 2, 37 *Graecia* spatiosa ... grandi fronte -it. *al.* PLIN. nat. 4, 6 promunturium, quod contra -it. 5, 110 Lydia ... super Ioniam. *al.* AVIEN. ora 158 -it inde in gurgites Veneris iugum. RVT. NAM. 2, 19 quernae similem -ere frondi *Italiam.* *al.*

B *potius cum respectu ipsius actionis (protinus) eundi vel motus continuati* (*opposita quaedam v. l. 58. 65. 67*): **1** *de animantibus* (*qui -unt navigando e. g. p. 1500, 20, saltando p. 1500, 6, operando p. 1500, 28; de pedibus p. 1500, 5, elegis l. 64; saepe in re militari, e. g. l. 49 sq. 54 sqq. p. 1500, 23 sqq.*): **a** *generatim*: α *exempla varia* (*selecta inde a* CIC.; *saepe indicatur quo modo -atur*): ENN. scaen. 213 -e, gradum proferre pedum, nitere, cessas? (*huc spectat sec. Eur. Iph. Aul. 139 sq., sed coll. ibid. 1 sq. ad p. 1495, 67 trahere possis. de explicatione Verrii v. vol. X 1, 983, 19*). LVCIL. 234 (*nisi translate*) porro -ere. SISENNA hist. 51 (*contextu corrupto*) ut ... protinus -undo posset intra fines *quosdam* ... pervenire. 72 Galli ... magno cum molimento ac perpetuo sonu -unt. CIC. rep. 1, 3 (*in imag.*) signa ... quae receptui canunt, ut eos etiam revocent, qui iam -erint. Att. 3, 8, 1 -ssimus et Thessalonicam ... venimus. LVCR. 2, 272 cum impulsi -imus ictu *alterius.* 2, 278 quamquam vis extera multos pellat et invitos cogat -ere. CAES. civ. 1, 80, 1 dum pugnatur ..., lente atque paulatim -itur, crebroque ... subsistunt (LIV. 10, 5, 6 FRONTIN. strat. 2, 3, 6). HIRT. Gall. 8, 16, 1 tardius. 8, 19, 2 paulatim ex silvis instructa multitudo -it peditum (SALL. Iug. 50, 2. *al., e. g. l. 54*). BELL. Afr. 70, 2 placide leniterque (AMM. 24, 6, 10). 70, 5 modo -endo, modo resistendo (*sim. opp.*: LIV. 28, 42, 6 non consistendi usquam locus, non -endi. *al., v. iam* CAES. *supra*). SALL. Iug. 53, 5 Romani, quamquam itinere ... fessi erant, tamen ... instructi intentique obviam *Metello* -unt. VERG. Aen. 2, 760 -o et Priami sedes ... reviso. PROP. 2, 10, 9 (*in imag.*) volo subducto gravior -ere vultu (*sc. maiora cantaturus*). OV. met. 13, 533 ad litus passu -ssit anili (VAL. FL. 5, 351 tacito). Pont. 4, 5, 3 (*ad elegos per prosop.*) longa via est nec vos pedibus -itis aequis. LIV. 44, 6, 4 quod eo -isset, unde ... regredi nequiret (*cf. p. 1500, 26.* SEN. epist. 53, 2 *cum* eo -issem, ut mea nihil interesset, utrum irem an redirem). VAL. MAX. 3, 6 pr. in quam periculosum iter -erim *narratione mea* (*simili imagine*: CELS. 1 prooem. 8 in diversas curandi vias). SEN. Phoen. 419 -it acies tarda, sed properant duces. epist. 24, 19 (*in imag.*) non repente nos in mortem incidere, sed minutatim -ere. CVRT. 5, 13, 11 exercitum ... incompositum inordinatumque -ere. COLVM. 6, 2, 4 *ut* unus cum clava salignea ⌞-ens⌟ modicis ictibus ... impetus eorum *boum* coerceat (⌞ ⌟ *i. 'gradiens', si recte trad., non 'praecedens'*). PLIN. nat. 9, 95 obliquae in latera -unt *locustae* (*antea*: recto meatu). QVINT. inst. 10, 7, 10 (*in imag.*) *nobis ex tempore dicentibus* longe ... praecedat oportet intentio ..., ut

... non minus prospectu -amus quam gradu (*proprie*: AMM. 24, 4, 23 suspensis gradibus). TAC. ann. 1, 64, 2 locus ... ad gradum instabilis, -entibus lubricus. SVET. Aug. 82, 1 *itinera* lenta ac minuta faciebat, ut Praeneste vel Tibur biduo -ret. FRONTO p. 3, 8 -o ⟨iam⟩, babae, neque doleo iam quicquam (*respicitur facultas ambulandi ut*: p. 81, 24 quando ipsi *pedes* parum -unt [*antea*: si facile ingredi possem]). *al.* *respiciuntur saltantes sim.*: LVCR. 4, 788 in numerum -ere cum simulacra cernimus in somnis et mollia membra movere (*cf. p. 1506, 53 et* LVCR. 5, 1401 extra numerum -ere membra moventes). CIC. Tusc. 2, 37 *militiam* Spartiatarum, quorum -it ad modum ⟨acies⟩ ac tibiam (*v. app. crit.*). APVL. met. 10, 31, 4 *saltatrix* concinente tibia -ens quieta et inaffectata gesticulatione. β *indicatur quantum -atur* (*exempla selecta; cf. e. g. p. 1502, 71 sqq.*): CIC. Verr. II 2, 65 *Siculi quidam* longe mihi obviam ... -erunt (fam. 15, 20, 3 longius. *al.* CAES. Gall. 2, 20, 1. *al.*). fin. 4, 65 (*in imag. periculi evadendi*) quamvis multum -eris (LIV. 25, 36, 1 haud m. *al.*). Tusc. 5, 56 (*in imag.*) morti ... adventanti paulum -ere obviam (LIV. 25, 18, 5 p. a ceteris. *al.*). Att. 6, 5, 1 etsi ... aliquantum ... viae -ero (*cf.* CAES. Gall. 1, 38, 1 tridui viam [*ibid. iterum, fort. interpol.*]. 6, 25, 4 dierum iter LX. VET. LAT. act. 12, 10 [cod. 51. *al., sim.* VVLG.] cum exissent *e carcere,* -erunt vicum unum [*gr. προῆλθον, cod. 50* transierunt]). 16, 7, 1 cum a Leucopetra profectus ... stadia *tot* ... -issem ([*in eadem re: Phil. 1, 7* nec ita multum provectus]. fam. 16, 9, 1 CVRT. 4, 12, 13. *al.*). GALBA Cic. fam. 10, 30, 1 ei *Pansae* obviam -eram milia passus centum (10, 30, 3 ut amplius p. D ultra aciem ... -erit *cornu.* BELL. Afr. 75, 1 *Caesar* -ssus [-gressus *codd. rec.*] ab suis castris milia passuum v. *al.; per ellipsin*: LIV. 38, 25, 11 quinque milia. *al.*). BELL. Afr. 50, 2 neque retro regrediendi neque ultra -endi oblata facultate (PROP. 1, 20, 23. LIV. 3, 8, 5 [prodit *V*]. CVRT. 4, 12, 4. *al.*). *al.* *respiciuntur, qui opere suo progrediuntur*: CAES. civ. 1, 81, 3 quantum opere -erant et castra protulerant, tanto aberant ab aqua longius. LEX met. Vipasc. II 18 nec ultra -ito *fodiendo* (*postea*: extra fines putei adsignati).

b *speciatim -itur in pompa sollemni* (*cf. l. 10; quaedam vergunt ad A, e. g. l. 36. 43*): α *qualibet*: TER. Andr. 128 funus interim -it; sequimur; ad sepulcrum venimus (*item in exsequiis*: COD. Iust. 7, 6, 1, 5 multos pileatos in funus -entes. *cf. p. 1496, 35. 1502, 37 et* praecedo *p. 404, 48 sqq.*). HOR. carm. 4, 2, 49 te ..., dum -is, 'io Triumphe', non semel dicemus (*v. app. crit.*). SACR. Gelas. 425 -it sacerdos de sacrario cum ordinibus sacris (*item in cultu christ.*: 443 -unt ad fontes cum laetania ad baptizandum. GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 418, 20 *diebus rogationum* -ente ... pontifice cum populo suo et loca sancta circumeunte. *cf. p. 1498, 41. 1526, 63, aliter p. 1497, 27 sqq.*). β *in ineundo consulatu* (*aliove magistratu l. 45; inde de consulibus etiam alia occasione sollemniter -entibus l. 48 sqq.; ad rem v. Lippold, RAC III 395. 397. 399 sq.*): LACT. mort. pers. 17, 3 ut *kalendis Ianuariis Diocletianus* Romae potius quam Ravennae -ret consul. SCHOL. Cic. Gron. B p. 337, 29 (*Cic. Verr. I 30* magistratum ineat ... nonis Decembribus *quaestor*) omnes ceteri magistratus kal. Ian. -bant. CLAVD. 7, 8 (*Honorio consuli*) -e secundis alitibus. THEOPHIL. ALEX. epist. 3 in quo *consulatu* -ere ... dignus inventus es, ... imperator. COD. Iust. 12, 3, 2, 1 (*a. 452*) *nullis sparsis nummis* -ere consules volumus (*cf. ibid.* 2). 12, 3, 4 pr. (*a. 474/491*) consularibus ... -endi ... tribui facultatem. IVLIAN. epit. novell. 98, 1 in sexta *processione* ... in circum -at (*cf. p. 1522, 67*). *respectu eundi evanescente fere i. q. consul fieri*: CONSVL. Constant. chron. I p. 229, 285 Carinus ... ipso anno ... consul -erat. COD. Iust. 6, 25, 8 pr. (*syn.* fuerit factus).

2 *de rebus*: **a** *strictius -unt ea, quae moventur*: α *varia*: LVCR. 1, 338 *nisi esset inane,* haud ... quicquam -ere posset (*cf. 335* moveri res *non* possent). SALL. or. Phil. 9 (*in imag.*) *ne* patiamini licentiam scelerum quasi rabiem ad integros contactu -ere. CELS. 7, 15, 2 ut ultra ulteriorem membranam -at *pars fistulae plumbeae in ventrem inductae.* SEN. nat. 6, 18, 7 quamdiu *spiritus* sine iniuria perfluit et ex more -it, nullus est tremor corpori *humano.* PLIN. nat. 2, 120 venti non ultra certum -entes tractum. LACT. mort. pers. 47, 1 propius acceditur *ad pugnam* ..., signa -unt. CHIRON 234 stercora -entia ... paulatim in longaonem. *al.* β *naves, vehicula*: CAES. Gall. 7, 61, 5 quae *parva manus* tantum progrederetur, quantum naves -issent (*cf.* HOR. sat. 1, 5, 20 nil cum -ere lintrem sentimus. SIL. 17, 24 ratis. *al.*). SALL. Iug. 92, 8 cum eae *vineae* paulo -erant (LVCAN. 3, 487. *cf.* AMM. 20, 11, 10 vimineae crates). SVET. Tib. 2, 3 in conferta multitudine aegre -ente carpento. γ *sidera, mundus*: CIC. Tim. 31 bifariam contrarie simul -entia *sidera* (*gr. 39ᴬ διὰ τὸ ... προϊέναι, Chalc.* motus). VITR. 9, 3, 1 *sol* procurrit -ens (*v. p. 1589, 4*). SEN. dial. 1, 1, 2 *siderum* inoffensam velocitatem -ere aeternae legis imperio. nat. 1, 3, 10 mundum ipsum praecipiti velocitate labentem ... nemo nostrum sentit -ere. 7, 7, 2 *cometae alii* et -unt (prae- *var. l.*) et signa praetereunt ([*opp. 7, 6, 1* nec locum mutant]. 7, 21, 2 quare ... non stat c., sed -it? *ibid. iterum*). AMM. 20, 3, 11 *luna* -ens ... disiunctissime *a sole* (*aliter p. 1501, 19*).

b *laxius -unt ea, quae potius extenduntur, diriguntur, diffunduntur, augentur sim.*: α *vario usu*: ① *-unt quaecumque crescunt,*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serpunt in herbis vel corpore animantium: VARRO rust. 1, 23, 6 primis annis, antequam radices longius -ere possint (1, 45, 3). CELS. 2, 8, 4 quae *suppurationes* intus -unt (*opp.* quae in exteriorem partem feruntur; *cf. Hippocr. prognost. 7 p. 85, 15 ὁκόσα ... ἔσω ῥήγνυται*). 2, 8, 40 *dolor* sursum -it (*cf. e. g. 39* ad scapulas tendit). 5, 26, 33^C si magis putre est *ulcus,* iamque -it ˌac serpitˌ (*nonnisi in cod. J*). 5, 28, 17^B *species quaedam impetiginis* celerius et latius -it. 6, 6, 15^A *pthiriasis* raro non ultra -it. *al.* SEN. epist. 86, 19 *rami olivae in terra depositi* paulo tardius surgunt, sed cum tamquam a planta -erint, nihil habent in se abhorridum. COLVM. arb. 4, 1 *vites* naturaliter in sublime -unt. ZENO 1, 13, 3 cum processu temporis -it et uterus *Thamar gravidae* (*gen. 38, 24*). *al.* ⓘ *-unt oculi prospicientes* (*cf. e. g. oculos* euntes *vol. V 2, 643, 61 sq.*): VITR. 3, 5, 13 quo longior visūs linea in superiorem partem -it *aedificii contemplandi.* AVG. serm. 47, 30 l. 950 -unt in ea *luce* et diriguntur ... oculi. ⓘⓘⓘ *-unt loca et varia*: LIV. 1, 44, 5 in urbis incremento semper, quantum moenia -ssura erant, tantum termini hi consecrati proferebantur. MANIL. 2, 350 quos *lineae ductus* in plura iubet ratio -ere signa. SEN. suas. 1, 3 non -it ultra spatia sua caelum. SEN. epist. 79, 8 numquid sol magnitudini suae adicit? numquid ultra quam solet luna -it? (PALLAD. 7, 3, 2 antequam l. -at [*sec. Colum. 2, 10, 12* priusquam luna incrementum capiat]. *cf. p. 1500, 73*). CVRT. 9, 9, 4 ne naturam quidem longius posse -ere (*sc. ultra Oceanum*). COLVM. 3, 13, 13 (*in pastinando agro*) perlibratum opus in similitudinem vervacti ... -it (*postea*: linea promota). 4, 29, 8 nec rimam patiatur *nodus* ultra -ere. LVCAN. 7, 422 *Romam* geminum Titan -ere vidit in axem. PROC. dig. 41, 1, 56 pr. *insula alluvione* -ssit contra frontes *vicini* (*ibid. iterum*). PLIN. nat. 3, 16 incubuere maria ..., alibi -ssere litora (PLIN. epist. 6, 20, 9 [prae- *var. l.*]). *al.*

β *in describenda forma vel situ*: ⓘ *locorum et rerum variarum* (*cf. p. 1499, 34*): VITR. 10, 6, 2 *in coclea facienda* quantum progreditur *regula* oblique spatium ..., tantundem et longitudine -it. CELS. 8, 3, 1 *terebra* ab alio principio paulo minus quam aequaliter sursum -it (*opp.* subito latius fit). MELA 1, 56 tantum redeunte flexu *labyrinthi,* quantum -erat. 2, 58 *Italia* ab Alpibus incipit in altum excedere atque, ut -it *eqs.* 3, 21 quanto magis *Garunna* -it, eo latior fit. *al.* PLIN. nat. 3, 16 cum *Baeticae* termini Carthaginem usque -rent. 17, 159 ut ⟨in⟩ pedes binos fossa -at. SIL. 4, 631 quantum ... -it cuspis *pili.* SOL. 2, 51 Italicus excursus per Liburnos ... -it in Dalmatiae pedem. AVIEN. orb. terr. 697 insulae in arctoi -unt plaustra Bootis (*gr. 519 τιταινόμεναι, Prisc. perieheg. 543* pertendunt; *sim. de terris sec. gr. τείνω* 982 *et* 994 [*Prisc. 780* tenditur, *791* vergit]). *al.* ⓘⓘ *partium corporis*: CELS. 4, 1, 2 *arteriae* sursum -entes ultra aures feruntur. 7, 4, 4^D si intus aliqua *fistula* -et (*antea*: si intus fistula fert). 8, 1, 3 *sutura* ab ... vertice per medium caput ad frontem -it (8, 1, 4). 8, 1, 6 in aure ... primum rectum ... iter *est*; -endo flexuosum fit. 8, 1, 8 alter processus *maxillae* ... longius ... -ens sub osse iugali subit. 8, 1, 16 os excrescit, ibi quidem tenue, -ens vero ... *fit* plenius latiusque. *al. apud eundem.*

appendix *structurarum ad I; indicatur*: **1** *quo* (*cf. IIA4 et e. g. p. 1502, 39 sqq.*): **a** *per praepos.*: ad: PLAVT. Cas. 564 ad forum. Poen. 650 CAES. civ. 1, 56, 4 SALL. Iug. 18, 12 VARRO rust. 1, 2, 2. *al.* in: PLAVT. Capt. 649 in medium (*al., v. vol. VIII 595, 27 sqq.*). Most. 1125 CIC. Cael. 67 rep. 2, 5 fam. 16, 9, 1. *al.* CAES. Gall. 2, 25, 2 SALL. Iug. 46, 5. *et passim.* extra: LVCR. 1, 73 e. -ssit ... moenia (VAL. MAX. 2, 2, 4). CAES. Gall. 5, 44, 4 e. munitiones ([ex castris *var. l.*]. 6, 8, 1 BELL. Afr. 31, 1). *al.* ultra: GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 u. aciem. SEN. suas. 1, 3 u. spatia sua. SEN. dial. 5, 14, 2 u. limen. *cf. p. 1504, 33.* ante: LIV. 4, 18, 5 a. mediam aciem. 8, 10, 2 ab novissima acie a. signa. *al.* adversus: LIV. 10, 35, 17 a. hostem. 21, 43, 18. *al.* super: PLIN. nat. 5, 110 FRONTIN. strat. 1, 5, 6. **b** *per adv.*: PLAVT. Amph. 117 huc (*al.* TER. Eun. 470. *al.*; *cf.* illuc *e. g.* PLAVT. Capt. 954). Pseud. 606 foras (*al., v. vol. VI 1, 1039, 26 sqq.*). CIC. Verr. II 2, 65 obviam (*al., v. vol. IX 2, 315, 29 sqq.*). LVCR. 1, 378 quo (CAES. Gall. 7, 52, 1 LIV. 44, 20, 3. *al.*). CAES. civ. 1, 45, 6 eo (LIV. 44, 6, 4. *al.*). *al.* **c** *per acc.* (*oppidorum sim. praeter* APVL. met. 7, 9, 6 puellam ... fornicem -ssuram [-fessuram *Rohde, alia alii*]): CIC. Att. 8, 11^d, 2 Cales. LIV. 21, 24, 3. *al.* ?**d** *per dat.* (*nisi est abl. loci; potius dat. commodi intellegas p. 1498, 46*): BELL. Hisp. 29, 3 quin media⟨e⟩ planitie in aequum ad dimicandum adversarii -rent (*rest. Fleischer coll. 24, 4*). GERM. frg. 5, 8 qua ... Eurus ... domo -ret undis.

2 *unde* (*cf. IIA3*): **a** *per praepos.*: ab: TVRPIL. com. 97 ab oppido. CAES. Gall. 1, 38, 1 a suis finibus. 7, 80, 9 ab Alesia. BELL. Afr. 75, 1 OV. met. 14, 46. *al.* LIV. 31, 40, 4. *al.* de: SISENNA hist. 69 de subsidio. VLP. dig. 43, 16, 1, 24 de agro suo vel de domo. TERT. resurr. 37, 9 uxor. 2, 6 l. 4 PASS. Perp. 18, 1. *et saepe.* ex: CIC. Verr. II 5, 106 e praetorio. Brut. 37 CAES. civ. 3, 76, 4 HIRT. Gall. 8, 19, 2 BELL. Alex. 45, 4. *et saepe.* **b** *per abl.*: VERG. Aen. 12, 169 castris (SIL. 7, 525). GERM. frg. 5, 8 qua ... domo (SEN. dial. 4, 7, 2. *al.*). VAL. FL. 7, 306 tectis. SIL. 17, 568 silvis. TAC. ann. 2, 34, 3 Palatio. APVL. met. 9, 15, 2 cubiculo (9, 21, 1). *al.* **c** *per adv.*: LIV. 27, 42, 16 inde (30, 36, 7. *al.*). 35, 37, 6 hinc (CVRT. 6, 4, 20. *al.*). *al.*

3 *quo consilio*: **a** *struct. variis*: PLAVT. Asin. 6 quid. Pseud. 606 ego precator et patronus ... -ssi (*item c. praedicat.*: LIV. 38, 54, 8 dissuasor. SEN. contr. 1, 4, 3 vicarius. 7, 7, 3 candidatus. *al.*). CIC. Flacc. 11 ea voluntate -ssit, ut laedat. CAES. Gall. 2, 20, 1 aggeris petendi causa (*item c. gerund.*: civ. 1, 66, 1. *al.*; *c. subst.*: Gall. 4, 11, 4 aquationis c. civ. 1, 54, 5 frumenti. SALL. Iug. 113, 5 honoris. *al.*; *cf.* gratia *e. g. p. 1495, 73 sq.*). BELL. Alex. 39, 2 ad dimicandum (*item al., v. p. 1496, 66; ceterum c. gerund. saepe, e. g.* LIV. 24, 13, 7. 30, 37, 7; *c. subst. p. 1496, 34. 68 et* LIV. 7, 40, 3 ad colloquium. *al., vix etiam p. 1496, 6*). VARRO rust. 3, 16, 28 in pabulum (*nisi de loco, v. p. 1496, 1. ceterum addas p. 1496, 71 et e. g.* TERT. adv. Marc. 1, 23 p. 320, 28 in salutem). **b** *struct. verbali (gerund. v. sub a, sine praepos. e. g. p. 1496, 53)*: *enunt. fin.*: *inde a* CIC. Att. 8, 11^d, 2. *supin.*: BELL. Alex. 10, 2 praedatum. SALL. Iug. 94, 5 visum. QVINT. decl. 254, 3 FRONTIN. strat. 2, 1, 6 HEGES. 4, 23, 1 p. 276, 9. *inf.*: PROP. 1, 20, 23 quaerere. TERT. adv. Marc. 4, 33 p. 531, 27. VET. LAT. apoc. 16, 14 (cod. 51 = VVLG.; *gr. ἐκπορεύεται*). AVX. Hil. c. Aux. 13. *al.* *part. fut.*: LIV. 6, 22, 9 in aciem -unt nihil dilaturi, quin *eqs.* VAL. FL. 3, 530 FRONTIN. strat. 3, 6, 6. *al.*

4 *qua specie* (*vel quem quis agat; non respeximus adv.; cf. IIB3*): PLAVT. Amph. 117 cum servili schema (*al., e. g. p. 1496, 25. 1497, 17*). QVADRIG. hist. 10^b nudus ... atque armillis decoratus (*item c. praedicat. e. g. p. 1496, 64. 70. 1499, 61 et* OV. ars 3, 165. LIV. 3, 26, 10 *toga* velatus). LVCR. 4, 788 in numerum (*v. p. 1500, 7 et cf. p. 1501, 22; item c. acc., sc.* in *identicum p. 1496, 52 et, nisi ad 1 trahas,* ALC. AVIT. carm. 2, 137 *diabolus* -ssit in anguem. *c. abl. p. 1496, 47 et* GREG. M. epist. 9, 26 l. 20 in tunicis). TIB. 3, 8, 11 Tyria ... palla (*item c. abl. sine praepos. e. g. p. 1497, 12. 1499, 63. 1500, 11 et* PROP. 1, 2, 1 ornato ... capillo).

5 *quo instrumento*: TVRPIL. com. 97 remulis (*item c. abl. sine praepos.*: SISENNA hist. 51 ferculis [*si recte trad., coni. alii alia*]. OV. epist. 21, 69 quo pede [Pont. 4, 5, 3]. LIV. 24, 5, 4 quadrigis. 40, 41, 6 navibus. *al.*; *cf. l. 75*). TERT. coron. 15, 1 in candido equo.

II ***translate*** (*cf. usum laxiorem supra sub IA1b et 2b, IB2b; perlucet hic illic imago loci, e. g. l. 39 sqq. 73 sq.*): **A** *notione communi*: **1** *vario modo apparendi, eveniendi, locum habendi*: **a** *-unt res quaelibet*: PLAVT. Most. 999 numquid -ssit ad forum hodie novi? ... :: vidi efferri mortuom (*luditur notione p. 1500, 33 illustrata*). CIC. inv. 2, 46 cum animus ... *negotium* considerabit, tum illi ipsi in medium ... loci -ent (VAL. MAX. 3, 3 pr. patientiam ... in m. -ere, *ut illustretur.* APVL. met. 10, 12, 4 patefactis sceleribus -it in m. nuda veritas. *al.*; *sim. perlucente imagine e. g.* VAL. MAX. 2, 1, 9 -ssurarum in lucem virtutum ... doctores. TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 516, 22 quae intra se mussitarent ... in apertum -ssura). div. 1, 86 posteaquam philosophia -ssit (*syn.* philosophiam patefactam). CAES. civ. 1, 82, 1 tertio die magna iam pars operis ... -erat. PS. SALL. rep. 2, 12, 8 si forte ea *praemia* tardius -unt. SEN. dial. 10, 12, 8 tanta incredibilium vitiorum copia ... -ssit, ut *eqs.* nat. 7, 27, 5 *natura* quaedam eduxit a turba, ut singula et conspicua -rent, quaedam in gregem misit. epist. 65, 13 sine his *instrumentis* -ere ars non potest. TERT. anim. 1, 5 nondum ... christianae potestatis documenta -erant. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 180 apud Tuscos primo Italiae signa de marmore -erunt. LVCIF. Athan. 2, 7 l. 50 in te ... graviorem -ssuram *vindictam dei* (*item indicatur contra quem quid locum habeat*: RVFIN. Adamant. 1, 12 cum caelitus ... ultio -isset in populum. COD. Iust. 12, 44, 1 [*a. 420*] nulla contra eos *naucleros* ... concussio -at. BENED. reg. 28, 1 ut verberum vindicta in eum *contumacem* -ant [*plur. per synesin*; -at *var. l.*]. *al.*). COD. Theod. 3, 7, 1, 2 si huius rei suspicio -erit. *al.* **b** *-unt tempora* (*cf. p. 1498, 42, aliter 2c*): PLAVT. Rud. 596 hac nocte quae ˌ-ssitˌ proxima ... somniavi ([prae- *recc., Leo*]. ENN. ann. 339 hinc nox -ssit stellis ardentibus apta). VERG. Aen. 3, 356 iam ... dies alterque dies -ssit ([*cf.* SERV. auct. exactus est. *huc spectant* GLOSS.^L I Ansil. PR 1715 praeteriit. 1716 transiit]. ELEG. in Maecen. 1, 128 -ente d. IVVENC. 4, 428 d. paschae primo -erat ortu). AVSON. 14, 7 (381 S.), 4 *kalendae.* CLAVD. 1, 269 hiems. *al.* **c** *-unt animantes* (*addere possis p. 1500, 51*): TERT. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 4 *deus* -erit ... in notitiam, quando voluit (*cf. 1, 17 p. 312, 20* se protulerit in n.). DECRET. patron. Amitern. (Année Épigr. 1937 n. 119; *a. 325*) 15 quod ex origine prisca genus eiusdem patronatus olim -eri[n]t (*syntaxi turbata*). ISID. nat. 26, 9 sicut isti *Oriones* nascuntur ... tempore hiemis, ita in ecclesia martyres -unt tempore persecutionis (*postea*: obortis ... martyribus).

2 *respicitur potius ipse cursus prosequendus, actio continuata, incrementum sim.* (*saepe indicatur quantum -atur per acc. subst. p. 1504, 24. 47, adi. neutr. e. g.* aliquantum *p. 1503, 27,* multum *p. 1503, 31,* paulum *p. 1504, 19,* quantum *p. 1504, 17, adv.* latius *p. 1503, 14. 24,* longe *p. 1503, 35. 42. 63. al.,* ultra [ulterius] *p. 1503, 56. 69 [cf. praepos. p. 1504, 33]; indicatur qua [in] re -atur per abl. p. 1503, 34. 36. 60. 1504, 12. 56, et saepe, prae-*

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pos. de *p. 1504, 6,* in *c. abl. l. 32. 59. 64,* per *l. 46. p. 1504, 3*): **a** *vario usu*: α *-unt res*: Ⓘ *variae, sc. quae proficiunt, crescunt, augentur* (*imprimis vi, potestate sim., sed usus frequentia l. 7. 9; exempla inde a* SEN. *selecta*): ENN. ann. 465 -ere recte qui rem Romanam Latiumque augescere vultis (*cf.* LIV. 23, 11, 2 vestrae res meliores ... erunt magisque ex sententia res publica vestra vobis -et). LVCR. 5, 1293 *olim armis aeneis pugnatum est*; inde minutatim -ssit ferreus ensis. SALL. Catil. 1, 5 vine corporis an virtute animi res militaris magis -ret. VARRO rust. 3, 9, 21 (*v. supra p. 30, 56 sq.*) -ssit *cibus* (*opp.* deminuat). VERG. Aen. 5, 461 Aeneas -ere longius iras ... haud passus (*cf.* SEN. dial. 5, 1, 3 *irae* violentia non paulatim -it, sed, dum incipit, tota est. epist. 116, 3 vires, dum -it, parat *affectus. sim. al.*). SEN. epist. 72, 6 hoc ... interest inter consummatae sapientiae virum et alium -entis. 76, 23 qua *lege divina* universa -unt. SCRIB. LARG. praef. 9 ista licentia ... propter quorundam neglegentiam latius -ssit. APVL. met. 10, 14, 7 silentio -ens simultas. TERT. anim. 38, 1 omnia naturalia animae ... paulatim per aetatis spatia -ere. ARNOB. nat. 7, 22 optamus inextinguibili semper fecunditate -ere *tellurem*. *al.* Ⓘⓘ *actiones, opera* (*quod bene vel male succedit v. sub B1*): SALL. Iug. 11, 9 quae (*insidiae sim.*) ubi tardius -unt. MORET. 109 -bat opus ... *et* lentos ibat pistillus in orbes (QVINT. inst. 10, 1, 4). LIV. 8, 10, 1 -ente ... certamine (*item* 35, 29, 3. 38, 21, 4). CELS. 4, 16, 1 si nimium -erint *exercitationes sim.* 7, 3, 2 (*inter signa mala*) -ente curatione eruptio sanguinis (PLIN. nat. 22, 145. *al.*). SEN. benef. 4, 33, 2 omne hac via -it officium: sic serimus, sic navigamus *eqs.* dial. 9, 6, 4 *negotia* relinquenda, quae latius actu -unt nec, ubi proposueris, desinunt. *al.*

β *-unt homines*: Ⓘ *qui proficiunt, meliores sim. fiunt* (*cf. p. 1506, 33*): Ⓐ *virtute, arte sim.*: RHET. Her. 4, 56, 69 *in arte* aliquantum -ssimus ([*postea*: etiamsi non pervenerimus in dicendo quo volumus]. CIC. fin. 3, 48 qui -ssit a. ad virtutis habitum [*opp.* qui nihil -ssit]. GELL. 16, 8, 16 [*opp.* in principiis]). CIC. Brut. 137 Cotta ... dicendi non ita multum laude -erat (fin. 4, 65 in virtute. SEN. dial. 7, 16, 3 qui ad virtutem tendit, etiam si m. -ssit). fin. 3, 6 qui ... in philosophia ... tantum -eris (4, 64 -ere et progredi in virtute. 4, 65. HIL. trin. 5, 28 in regula Christi. PAVLA Hier. epist. 46, 10, 2 in religione. *al.*). 4, 21 qui natura doctrinaque longe ad virtutem -issent (TREBON. Cic. fam. 12, 16, 2 quo in dies longius discendo exercendoque se -at *filius tuus.* VARRO rust. 2, 1, 5 quo descenderant *homines*, ibi -erunt l. [*sc. in agri cultura*]. *al.*). VERG. catal. 9, 63 si patrio Graios carmine adire sales possumus, optatis plus iam -imus ipsis. SEN. epist. 71, 28 inchoatus et ad summa -ens cultorque virtutis (*disting.* beatus vero et virtutis exactae). *al.* Ⓑ *condicionibus vitae* (*fere publicae, sc. cum respectu honorum [cf. p. 1506, 24], praeter l. 46 sqq.*): CIC. Cluent. 112 *homo ignobilis* -it saepe longius quam *nobilis* ...; ut Quinctius *praetorius eqs.* (Brut. 180 *tribunicius quidam* -isset honoribus longius, nisi *eqs.*). PLIN. epist. 4, 24, 4 studiis -ssimus, studiis periclitati sumus, rursusque -ssimus: profuerunt nobis bonorum amicitiae *eqs.* 8, 6, 3 ambitio ... et -endi libido. *ibid.* per publicum dedecus -ere ... in ... civitate. *pleonastice* ⌞-ens⌟ fio magnus (maior; ⌞ ⌟ *gr.* προβαίνων): VET. LAT. gen. 26, 13 (Aug. quaest. hept. 1, 76) *Isaac* -ens maior fiebat (*Rufin. Orig. in gen. 12, 5* processu m. f., *Vulg.* ibat proficiens atque succrescens. *explicat* AVG. *ibid.* secundum terrenam felicitatem dictum). Iudith 16, 23 (cod. 130) -ens fiebat magna valde (*aliter* cod. 131. *al.* -ente tempore, VVLG. *p. 1496, 43*).

Ⓘⓘ *qui quidlibet agunt*: CIC. har. resp. 48 longius -ssit; in ipsum Cn. Pompeium ... invehi coepit (Rab. Post. 5 in dando ... et credendo -ssit l. VARRO rust. 2, 1, 13 *pecus* trima fructum ferre incipit neque l. post decimum annum -it. CELS. 1, 3, 17 paulo ... l. -ssit *Asclepiades etiam purgationes damnans. al.*). SEN. benef. 7, 3, 1 in aliqua ulterius -endi cogitatione (VLP. dig. 1, 12, 1, 10 aut fustibus castigare aut u. -ere in poena eius. *cf.* QVINT. decl. 342, 11 -ssit ultra. *al.*). epist. 88, 27 *mathematicus* usu quodam et exercitatione -it; sed ut -at, impetranda illi quaedam principia sunt (*item actio indicatur per abl.*: MART. CAP. 7, 749 longius -ere ... multiplicatione). *al.*

b *pertinet ad verba continuata* (*cogitationes persequendas*): α *-unt ipsi loquentes sim.*: CIC. inv. 1, 28 si non longius, quam quo opus est, in narrando -etur (orat. 221 ut aut citius insistendum sit aut l. -endum *in periodo.* SEN. epist. 46, 1 *in legendo. al.*). ac. 2, 49 *si* -eris *in interrogatione captiosa* (*cf.* 2, 68 sustinenda est ... adsensio, ne praecipitet, si temere -erit *adsentiens*). nat. deor. 2, 33 si a primis ... naturis ad ultimas ... volumus -ere. SALL. Iug. 4, 9 liberius altiusque -ssi ...; nunc ad inceptum redeo. VAL. MAX. 2, 8, 7 piget ... per vulnera rei publicae ulterius -ere. *al.* β *-unt dicta, scripta*: CIC. inv. 1, 54 non respondendo ... longius rogationem -ere non sinit *cautus quidam* (*cf. l. 65 sq.*). 1, 109 huius voluminis magnitudo longius -ssit (*cf.* fam. 11, 25, 2 non imitor λακωνισμὸν tuum: altera iam pagella -it). fin. 1, 29 ut ratione et via -at oratio ([*sim.* BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 136, 1 via et filo quodam]. LIV. 33, 16, 9 principio ..., -ente autem o. ..., postremo [*item abl. absol.*: SEN. dial. 1, 3, 1 -ente o. ostendam ...; nunc illud dico. QVINT. decl. 322, 3]. CHRYSOST. hom. III 865^D [*Migne gr. 50, 441* μνείαν ἐπετελοῦμεν]). SEN. benef. 5, 6, 6 cuius *Socratis* per figuras sermo -ret (PLIN. epist. 5, 3, 1 diversitate iudiciorum longius -isse *sermonem.* APVL. met. 5, 8, 5 sermonis -entis labe [*i. lapsu*]. 7, 12, 2 -ente s. [*abl. absol. ut*: IREN. 1, 7, 3 *sec. gr.* προϊόντος. *al.*]. MACR. somn. 1, 2, 3 de quo *somnio* hic -it s. [*item* de: 1, 5, 15. 1, 15, 2]). epist. 40, 7 *philosophia* ponere debet verba, non proicere, et pedetemptim -ere (*cf.* gradatim -ere *in arte rhet. vol. VI 2, 2136, 9 sq.*). *al.*

c *pertinet ad tempus continuatum, aetatem labentem*: α *de iis, quae tempore provehuntur* (*aliter e. g. p. 1503, 54*): Ⓘ *de animantibus progredientibus*: *per spatium vitae* (*cf. p. 1508, 45*): CIC. Phil. 5, 50 hoc vidit puer; si aetate -erit, non videbit? (Cato 50 *Livius senex* usque ad adulescentiam meam -ssit a. *al.* CELS. 2, 8, 13. VET. LAT. Luc. 2, 52 [cod. 14] Iesus -bat a. et sapientia [*gr.* προέκοπτεν, *cod. 2. al.* = *Vulg.* proficiebat]. *cf. l. 17 et* CHIRON 612 cum iam aetatem -ssit). Brut. 320 *Hortensius* longius ... -ens ... sui dissimilior videbatur fieri cotidie (*antea*: primus et secundus annus). orat. 176 quantum aetate -bat *Isocrates* ([prae- *var. l.*]. SEN. dial. 6, 21, 1 q. plurimum -ere homini licet). fin. 5, 24 *omne animal* cum ... -ssit paulum et ... perspicere coepit ([*antea*: initio ... *non* intellegit]. 5, 55 [*antea*: infantes]). VAL. MAX. 8, 13 ext. 7 Dandonem quendam ad quingentesimum usque annum nulla ex parte senescentem -isse. SEN. dial. 8, 5, 7 licet ... usque in ultimum aetatis humanae terminum -at. SYMM. epist. 3, 15, 1 in annos graves. AMBR. Abr. 1, 6, 45 quia nonaginta et novem -isset annos. *al.* (*cf. p. 1508, 54. 56*). *per memoriam posteritatis*: CLAVD. 17, 335 consul ... idemque ... auctor ... in aevum -at pariter libris fastisque legendus. Ⓘⓘ *de rebus* (*exempla manifestiora; ceterum huc vergunt e. g. l. 4. p. 1503, 20*): LIV. 9, 44, 11 cum anceps proelium in multum diei -isset (VELL. 1, 17, 2 historicos ... minus octoginta annis circumdatum aevum tulit, ut nec poetarum in antiquius citeriusve -ssit ubertas. PORPH. Hor. carm. 3, 5, 15 perniciem ... -ssuram in futurum tempus. PRVD. c. Symm. 1, 153 longum miseris -ssit in aevum mos patrius. *al.*). LAVD. Turiae 2, 51 utinam patiente utriusqu⟨e a⟩etate -ere coniugium ⟨potuisset⟩. S. C. de Cn. Pisone (Vestigia 48, 1996) 61 ultra mortem odia non patitur -ere *humanitas.* COLVM. 8, 7, 5 quot *diebus* ... farturae -erint. ARNOB. nat. 2, 55 mala deus ... esse perpetitur et cum omnibus saeculis pertinaci continuatione -ere. *al.*

β *de ipso tempore* (*aliter 1b*): Ⓘ *usu communi*: CIC. Tusc. 3, 53 quae *dies* -ens ... mitigat *mala* (LIV. 21, 54, 9 -ente iam die [*abl. absol. ut* 28, 15, 2]. AMM. 31, 12, 11 in medium. *cf.* SALL. Iug. 51, 2 multum diei -erat). Cato 70 breve ... tempus aetatis satis longum est ...; sin -erit longius (OV. trist. 5, 10, 5 tarde. *al.*; *abl. absol.* -ente t.: VAL. MAX. 3 praef. 5, 6, 4. *al.* CELS. 2, 3, 5. *al.* SEN. dial. 6, 22, 1 [*trad.* -enti *ut* HIST. AVG. Sept. Sev. 14, 7. *al.*]. *al.*; *cf. l. 57 et* CAES. civ. 3, 25, 2 amplius ... temporis). SALL. Iug. 21, 2 ubi plerumque noctis -ssit (109, 4 AMM. 24, 4, 22. *cf.* NEP. Pel. 3, 3 cum iam nox -isset [MELA 1, 39 SIL. 13, 419]). VERG. ecl. 4, 12 decus hoc aevi ... inibit, ... et incipient magni -ere menses (*nisi ad 1b*). LIV. 3, 37, 4 -erat pars maior anni. CE 963, 5 (*a. 12 a. Chr.*) bis duodenos annos iam -erat aetas, cum *eqs.* (LAVD. Turiae 2, 28 -ens a⟨et⟩as spem finiebat [a⟨li⟩as, *sc. Fortuna, suppl. alii*]. CELS. 2, 1, 19 ubi a. paulum -ssit. 7, 20, 2. QVINT. decl. 317, 7 bona -entis aetatis, *i. senectutis.* TAC. ann. 6, 10, 3 ad octogesimum annum [*cf.* CE 1537 A, 3 ter senos ... in annos]. *al.*; *cf. p. 1508, 40*). SEN. epist. 66, 42 mors aliorum longius vitam passa est -ere (PLIN. nat. 29, 6 -ente v. [*cf. Cels. 1 prooem. 11* in senectute]. PORPH. Hor. carm. 2, 11, 5 -ente v. in senectutem. CYPR. Demetr. 4 ultra octingentos ... annos. *al.*; *cf. l. 58*). PLIN. nat. 32, 95 -ente (-entes *var. l.*) hieme. *al.* *accedit abl.*: SALL. Iug. 83, 3 eo modo saepe ... missis remissisque nuntiis tempus -ere (RVT. LVP. 2, 7 -it ... illud⟨endo⟩ t. [*si recte coni.*]). SEN. dial. 6, 5, 5 rebus prosperis ..., ubi secundo cursu vita -it (8, 1, 1 aequali et uno tenore. epist. 111, 4 secundo cursu). *al.* Ⓘⓘ *respicitur augmentum diei noctisve cursu anni factum*: MANIL. 3, 445 *menses non* paribus per sidera cuncta -unt gradibus. 3, 465. PLIN. nat. 18, 220 *nox* aequata die⟨i⟩ -it ex eo *aequinoctio autumni* ad brumam diebus *tot.*

3 *respicitur potius unde quid proveniat, sc. originem ducat, incipiat sim.* (*fere de rebus incorp., sed de animantibus l. 75. p. 1505, 13; paulo aliter p. 1498, 15. 72*): **a** *cum praepos.*: α ex: LVCR. 2, 270 ut videas initum motus a corde creari ex animique voluntate id -ere primum. SEN. suas. 6, 27 ex quo *versu Enae* hic multo melior Severi Cornelii -ssit. CALP. decl. 13 ut ex sensu priore *periculi* ... cautior sollicitudo -at. TERT. adv. Hermog. 15, 2 si ex materia mala bonum -ssit *eqs.* (*1* ex materia factum est). adv. Marc. 4, 40 p. 561, 3 ex cuius *Iudae* tribu carnis census Christi -ssurus *erat.* VET. LAT. Phil. 3, 9 (Mar. Victorin.) quae *iustitia* -it ex deo (*gr. sine verbo, Vulg.* est). CYPR. epist. 4, 3, 3 si ex ipsis *praepositis* incipiant ... vitiorum magisteria -ere. HIST. AVG. Aurelian. 19, 2 ex his *libris fatalibus* sacrificiorum -ssit auctoritas. RVFIN. hist. 4, 22, 6 ex ipsis *sectis* -erunt pseudochristi et pseudoprophetae (*gr. sine verbo*). *al.* β ab: SEN.

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dial. 2, 7, 1 a cuius *Catonis* mentione haec disputatio -ssit. Papin. frg. Vat. 121 non ab eo culpa dissociandi matri⟨monii -it⟩ (*suppl. e schol.*). Tert. adv. Marc. 4, 5 p. 432, 11 veritas ... ab eis -at, a quibus tradita est. Epist. imp. Constant. frg. Vat. 36 *perfidia sim.* a tutore -ssit, a quo aliquid ... perniciosissimum proficisci minime ... condecebat. Phoebad. c. Arian. 6, 2 ab episcopis -it edictum: '...' (*cf.* Cassiod. hist. 5, 42, 16 a nobis haec monita -erunt, ut *eqs.* [*Theodoret. 2, 28, 2 παρηκολούθησαν*]). *al.*

γ de: Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 440, 11 de quo *facto* argumentum -ssurum erat. Vet. Lat. Is. 2, 3 (Cypr. testim. 1, 10. *al.*) de Sion ... -et lex et verbum domini ab Hierusalem (*gr. ἐξελεύσεται, Tert. adv. Marc. 3, 21. al.* = *Vulg.* exibit). Comm. instr. 1, 35, 14 lex domini ... de ligno -ssit. Pomer. 3, 24, 1 de iustitiae ... fonte -unt liberalitas, beneficentia *eqs.* *al.*

b *vario usu*: Val. Max. 3, 4, 3 unde -erit et quo pervenerit *Tullius rex verna natus* (Tert. ieiun. 3 p. 277, 3 u. ratio ipsa -erit hoc modo promerendi deum. Porph. Hor. epist. 2, 1, 145 dicta ... Fescennina ab oppido Fescennino, u. primum -erunt. Frg. in Hebr. 7). Tert. anim. 49, 2 *daemones possunt* auferre somnia ..., ut ... Thrasymedis *numquam somniantis* insigne inde -erit (Avg. grat. Christ. 15, 16 inde, *sc. ex oculis mentis,* ... -it in hos oculos carnis vel bene videre vel male). Cypr. patient. 3 origo et magnitudo patientiae deo auctore -it. Mart. Cap. 7, 757 *numerus maior* multiplicatione -it. Cod. Theod. 9, 40, 16, 1 ut nostro mox severior ultio -at arbitrio. *al.*

4 *respicitur potius ad quem finem, terminum perveniatur* (*v. supra limitem temporis, e. g. p. 1504, 21 sq., et exempla praeter finem potius aliud illustrantia, e. g. p. 1502, 39 sqq. 64. 1503, 29*): **a** *ad gradum maiorem vel extremum ipsius actionis* (*sc. per adv. vel locut. praepos. accedente passim enunt. consec.; cf. quae indicant spatium decursum p. 1502, 71; vix agnoscas verbum deponens p. 1494, 65*): α *exempla varia* (*de rebus, sed de animantibus l. 34 sqq. 41 sq. et al.*): Cic. nat. deor. 2, 146 perspicuum est, ... quo compositiones unguentorum, quo ciborum conditiones, quo corporum lenocinia -erint (Sen. epist. 66, 9 constantia non habet, quo -at [*postea*: nullam accessionem recipit]. Plin. nat. 2, 87 improbitas. *al.*). Varro rust. 1, 65 cum *mustum fermento* -ssit ita, ut sit vinum factum. Prop. 3, 11, 17 Omphale in tantum formae -ssit honorem, ... ut ... dura traheret mollia pensa manu *Hercules* (Sen. benef. 3, 32, 2 si quis in t. -ssit, ut *eqs.* [*n. pro subst. ut l. 38 sq. et* Iren. 3, 11, 9 in t. -erunt audaciae]. Qvint. decl. 252, 22 ad tantam peccandi audaciam. *al.*; *de rebus*: Colvm. 3, 3, 13 cura in t. iam -ssit, ut *eqs.* Vet. Lat. II Macc. 4, 3 [rec. L. *al.*] cum inimicitiae in t. -rent [*gr. προβαινούσης, rec. B* proficerent]). Liv. 5, 12, 9 non ... ultra -ssum est, quam ut *eqs.* (Sen. dial. 3, 8, 2 u., quam oportet. *al.*; *cf. p. 1502, 74*). Vell. 2, 80, 2 in id furoris -erat, ut *eqs.* Val. Max. 6, 8, 7 nec hactenus *servus* benevolentia -ssit, sed *eqs.* Cels. 4, 13, 1 *malum* ad perniciem ... -it (*cf.* Avr. Vict. Caes. 39, 32 *lex prius* tolerabilis in p. -ssit. Cod. Iust. 6, 23, 28 pr.). Sen. nat. 1, 17, 10 -ssit ... paulatim in deterius ... luxuria et incrementum ingens vitia ceperunt (*cf.* Drac. laud. dei 2, 412 in peius). 2, 48, 2 *materiam* si digerere in partes suas voluero ..., in immensa -am (Apvl. met. 10, 14, 5 in immensum ... -entem querelam. Ivlian. in Ioel 1, 8 *propheta* ab ... exordio in immensum narratione -ssit). epist. 66, 25 fastidium ... illo usque -et, ut *eqs.* (*antea*: hoc usque pervenies, ut). *al.* Colvm. 5, 3, 9 ne in infinitum -at disputatio nostra. Sil. 7, 377 huc ... usque vigil -erat arte regendi dictator ..., esset ut Hannibali ... tela evasisse satis (Qvint. inst. 5, 13, 22 simulatio ... h. u. -it, ut *eqs.* Vlp. dig. 7, 8, 6. *al.*). *al.* *in constituendo summo pretio*: Cod. Iust. 6, 43, 3, 1 usque ad triginta solidos aestimatione eorum *servorum artificum* -ente. β -ere eo, ut (*cum enunt. relat. l. 56. 60; cf. p. 1499, 65*): Sall. Iug. 1, 5 si hominibus bonarum rerum ... cura esset, ... eo magnitudinis -rent, ubi pro mortalibus gloria aeterni fierent (*item -unt homines*: or. Lep. 8. Liv. 41, 23, 1 civitas eo -erat irarum, ut finibus interdiceret Macedonibus [*item c. gen. l. 56.* Ascon. Mil. p. 34, 9 irae. Plin. paneg. 16, 5. *al.*]. 42, 13, 3 civitates ... eo -ssuras, unde receptum ad paenitendum non haberent. *al.*). 5, 2 contentio ... eo ... vecordiae -ssit, ut *eqs.* (*item -unt res*: Liv. 4, 1, 2 mentio. 9, 26, 3 ira. Plin. nat. 10, 54 deliciae. *al.* Svet. Tib. 58 Fronto p. 110, 16. *al.*). 21, 1 eo -ssum, uti regnum ... relinquendum esset (*pass. impers. ut*: Qvint. inst. 9, 3, 12. *al.*).

b *ad quemlibet finem* (*imprimis statum vel actionem*): α *-unt res*: ad *aliquid*: Caes. civ. 2, 32, 11 quem ad finem adhuc ⸤res⸥ (*om. pars codd.*) -ssit. Val. Max. 1, 1 ext. 3 lento ... gradu ad vindictam sui divina -it ira. 1, 5, 4 dictum ab indulgentia profectum ad certi ominis -ssit eventum. Cels. 5, 28, 2^E -ere curatio potest ... ad ustionem. *al.* in *aliquid*: Fest. p. 181 (*de compar.* ocius) *vocis* prima significatio, ex qua -ere in comparationem debet, apud nos non est (*cf.* p. 347 'septuennio' ... usus est ..., sed id non permansit in usu, nec amplius -ssit in maiorem *numerum* [*vox an auctor?*]). Sen. contr. 1 praef. 2 ut *mihi iuveni memoria* non tantum ad usum sufficeret, sed in miraculum usque -ret. Colvm. 5, 1, 4 pes multiplicatus in passus ... centuriasque, mox etiam in maiora spatia -it (*cf.* Fav. Evl. 8, 4 duo, tres, quattuor adiuncta monade in decadem -unt). Apvl. met. 7, 16, 2 spes ... in capitale -ssit exitium. Vet. Lat. Rom. 8, 28 (Lucif. Athan. 2, 1. *al.*) diligentibus deum omnia -unt in bonum ([cod. 75 in bonis, *aliter gr. ut Vulg.* cooperantur]. Symm. rel. 8, 1 *leges* in b. commune -unt. *al.*). *al.*

β *-unt animantes*: (I) *ad agendum* (*vel ad instrumenta actionis*): Liv. 3, 46, 1 certamen ... instare videbatur; ... nec ultra minas tamen -ssum est (*cf.* Sen. contr. 10, 3, 9 non sum -ssurus ultra verba; minabor *tantum.* Tac. ann. 2, 79, 1 non ultra iurgium). 37, 7, 12 in convivio rex erat et in multum vini -erat. Vell. 2, 125, 2 -ssum etiam in arma ferrumque strictum est (Ascon. Scaur. p. 26, 28 ad ferrum et ad a. -ssit *Sulpicius.* Porph. Hor. sat. 1, 3, 107 paulatim. Vlp. dig. 7, 1, 13, 3 ad a. et rixam). Tac. ann. 15, 67, 2 quibus causis ad oblivionem sacramenti -isset *tribunus* (*item c. subst. verbali*: Marcian. dig. 48, 16, 1, 3 ad accusationem [10]. Cod. Iust. 8, 46, 4, 1 [*a. 259*] ad ius experiendum et ad vindictam [Hist. Avg. Gall. 7, 2 ad v.]. *al.*). Gaivs dig. 50, 17, 42 ad agendum -ere (*item c. gerund.*: Vlp. dig. 1, 18, 6, 3 ministeria ... ad concutiendos homines -entia. Cod. Iust. 10, 33, 2 [*a. 284/292*] ad capessendum honorem. *al.*). *al.* (II) *ad status*: Sen. dial. 10, 5, 3 'semiliberum' se dixit Cicero; at ... numquam sapiens in tam humile nomen -et. Petron. 2, 8 quis postea Thucydidis, quis Hyperidis ad famam -ssit? Plin. epist. 2, 20, 13 *Regulus delator* ex paupere ... ad tantas opes per flagitia -ssit. Svet. Vesp. 1, 3 Sabinus ad praefecturam urbis, ... Vespasianus ad principatum usque -ssit (*item ad honores* [*cf. p. 1503, 41*]: rhet. 25, 7 ex infima fortuna in ordinem senatorium atque ad summos honores. Avr. Vict. Caes. 19, 1 ex praefectura vigilum ad insignia dominatus. Schol. Cic. Bob. p. 126, 14 ad tribunatum usque. Cod. Theod. 7, 22, 3 *filii officialium* in parentum ⸤locum -ant⸥ [militiam vocentur *Cod. Iust. 12, 47, 1*]. 12, 1, 187. *al.*). *al.*

B *coloribus peculiaribus significatur*: **1** *aliquid cum effectu quodam evenire, fieri* (*pro subi. sunt subst. vel pron. passim, inf. vel acc. c. inf. p. 1507, 43. 57, enunt. secund. l. 66. p. 1507, 39. 53; subi. omnino deest, sc. usu plene impersonali, p. 1507, 11. 52; sunt qui putent hoc colore etiam de persona dici, cui quid bene eveniat, huc referentes l. 73. p. 1496, 20. 1507, 15*): **a** *in sermone communi respicitur quod bene vel male succedit* (*effectu parum definito l. 50 sq.; per dat. indicatur passim, cuius [in]commodo quid eveniat*): α *pro subi. sunt pron. neutr. vel subst. fere actionem, eventum indicantia* (*praeter l. 66*): (I) *illustrato effectu per adv. vel locut. adv.* (*praedic. l. 42, enunt. compar. l. 56*): Plavt. Amph. 463 bene prospere[que] hoc hodie operis -ssit mihi (Most. 735 p. vobis cuncta usque adhuc -erunt. Cic. fam. 12, 9, 2 omnia. Nep. Dat. 6, 1 haec ... minus p. Symm. epist. 6, 72 optata. *praedic. pro adv.*: Vet. Lat. psalm. 1, 3 [Aug. c. Petil. 2, 46, 107] omnia, quaecumque fecerit, ⸤prospera -ent⸥ [*gr. κατευοδωθήσεται, cod. 300. al. et Vulg.* prosperabuntur]). Capt. 467 *nemo est,* quoi minus -at, quidquid facere occeperit (*cf. p. 1496, 19*). Mil. 947 volup est, quod agas, si id -it lepide at⟨que ex⟩ sententia (Tvrpil. com. 137 -cesse [*v. p. 1494, 59*] nobis ex s. mercaturam. Val. Ant. hist. 59 omnia. Cic. de orat. 1, 123 nonnumquam summis oratoribus non satis ex s. eventum dicendi -ere. Avr. Fronto p. 79, 11. *al.*; *cf.* Arnob. nat. 3, 23 p. 180, 17 si ad voluntatem ... sententiamque -rent ea [*antea*: feliciter cedant]). Persa 452 ut quisque rem accurat suam, sic ei -it (*proverbialiter? antea*: recte ... succedere). Poen. 817 exspecto, quo pacto meae techinae -ssurae sient. Cato orig. 95a haec res tam secunde -ssit. Cic. Verr. II 4, 20 haec tibi *testium* laudatio -at in numerum? (*imagine e p. 1500, 6 sqq. petita ut*: fam. 16, 18, 1 quod tamen in modum -it. *item* in *c. acc.*: Hermog. dig. 44, 4, 16 in id, quod in rem furiosi -ssit. Symm. epist. 5, 26 quae cum in effectu⟨m⟩ ... -erint). Cluent. 177 sibi nequaquam ut sperasset ea, quae cogitasset, -ere. Rab. Post. 1 cui bene quid -erit (Inscr. lib. rei p. Degrassi 198 res b. proce⟨dat⟩. *v. et l. 39. p. 1507, 13 et* Sen. suas. 1, 16 nulli melius haec suasoria -ssit quam Glyconi). Phil. 13, 40 quasi ... ei pulcherrime priora *maledicta* -erint (Apvl. met. 10, 14, 1 p. mihi furatrinae -bat artificium. Querol. p. 44, 13). Sall. Iug. 25, 10 quod ubi secus -it neque quod intenderat efficere potest. 35, 4 *amico* imperat ..., insidiatores ... paret ...; sin id parum -at *eqs.* (46, 4 Liv. 1, 57, 3. 10, 34, 1 ea. *al.*; *cum abl.*: Sall. Iug. 61, 3 armis bellum p. -bat. Liv. 38, 7, 6 cum aperta vi p. -ret consuli res. *cf. l. 67. p. 1507, 12*). Liv. 44, 12, 4 ne Eumeni quidem ... aggredienti quicquam satis -bat. *al.* *subi. est enunt. secund.* (*addidimus enunt. condic.* Cod.): Cael. Cic. fam. 8, 12, 3 quibus *Appio aliisque* cum parum -ret, ut ulla lege mihi ponere⟨n⟩t accusatorem. Cod. Iust. 8, 4, 10 pr. (*a. 484*) nec conductoribus ... impune -ere, si locatoribus ... duxerint resistendum. (II) *sine indicatione effectus vel accedente sola negatione*: Plavt. Persa 115 mane quod tu occeperis negotium agere, id totum -it diem (*fere proverbialiter*). Rud. 90 neque id -ssit, qua vos duxi gratia. Stich. 484 quoniam nil -it hac *via* ([-it at *cod. A, si recte legitur,* -i sat *Seyffert*]. Cic. Att. 10, 12, 1 cui nihil -it caduntque *omnia* ... taeterrime. Sall. Catil. 27, 3 ubi multa agitanti n. -it. Liv. 24, 13, 7). Acc. trag. 312 quod si -it. Sall. Catil. 32, 1 quod neque

[Terkelsen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

insidiae ... -bant. Iug. 65, 5 Mario cuncta -ere. LIV. 31, 36, 2 si aperto proelio -ret res (SEN. contr. 7 praef. 5 idiotismos est ... res, quae raro -it [*postea*: bene cessit]. *al.*). 44, 12, 5 quoniam vis aperta non -isset. *al.* SEN. clem. 1, 9, 6 ubi usitata remedia non -unt (*cf.* COLVM. 6, 6, 4 *potiones* dantur; ubi nec haec medicina -ssit [NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3, 3 indulgentiae m. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^D]. SER. med. 166 adiuncto ... nitro -it cura). *al.* ORAT. imp. Claud. (Chart. lat. ant. X 418) 2, 2 hae ne -ant (inter- *ante corr.*) artes male agentibus. TAC. ann. 15, 60, 2 ut ferro grassaretur, quando venenum non -erat. GELL. 17, 5, 13 -isset ... argutatori ... reprehensio, si *eqs.* *al.*

β *subi. non ponitur* (*cf. p. 1496, 18*): PLAVT. Stich. 495 (*loq. parasitus*) orator sum, sed -it parum (TER. Andr. 671 primo -ssit p. [*antea*: non successit]). TER. Ad. 897 meditor esse affabilis, et bene -it (CIC. Verr. II 3, 227 si b. -ssit [*antea*: si ... ubertas in percipiendis fructibus fuit. *vix ad p. 1498, 72*]. CELS. 4, 6, 6 at [id *var. l.*] si b. -erit iamque ex toto recte se habere cervices videbuntur). HOR. sat. 1, 2, 37 -ere recte qui moechis non vultis (moechos *var. l.; sunt qui coni.* rem *pro* non *sec. p. 1503, 4*). QVEROL. p. 59, 7 hac non -ssit; alia temptandum est via. *exempla dubia*: LIV. 2, 44, 1 *Pontificius* eandem viam, velut -isset Sp. Licinio, ingressus dilectum paulisper impediit (*minus probabiliter subaudiri potest* via). LAVD. Turiae 2, 27 si fortuna -e⟨re e⟩sset passa (*contextu et ante et post mutilato intellexerunt alii aliter*). FLOR. epit. 2, 17, 14 nisi dux illius motus ... oppressus esset, summus vir astu et audacia, si -isset, Olyndicus (recessisset *var. l.; pro subi. intellegi possit* Olyndicus *vel* audacia, *sed cf. ibid. 15 Viriatus,* si fortuna cessisset, Hispaniae Romulus).

b *in sermone fere technico respicitur quod lege disciplinae cuiusdam fit, sc. ut ratum sit, recte se habeat*: α *in iure* (*cf. 2a*); *pro subi. sunt*: ① *subst. vel pron.* (*adv.* ut VLP. dig. 49, 1, 10, 4): CELS. dig. 46, 3, 69 si ususfructus interierit *servi noxae dediti* ..., existimo -ssuram liberationem. POMPON. dig. 16, 1, 32, 2 hoc (*sc. mulieris replicatio*) -it, sive ... sive (*item c. pron. neutr.*: PAPIN. dig. 31, 77, 27 hoc ita -ere potest, si. 41, 3, 45 pr. quod ita -it, si [*item*: VLP. dig. 13, 7, 11, 7. 24, 1, 11, 7. *al.*]. *al.*). 41, 3, 32, 1 non -ere ... eius *possidentis cuiusdam* usucapionem (GAIVS inst. 2, 89. *al.; accedente dat. v. infra l. 74*). GAIVS dig. 45, 1, 141, 9 in nostra persona utiliter -ere stipulationem (MARCELL. dig. 39, 5, 20, 1). MARCELL. dig. 40, 13, 2 non -ente ... libertate ([*opp.* si ad libertatem servus pervenerit]. MARCIAN. dig. 40, 9, 11, 1). SCAEV. dig. 32, 37 pr. nec valuisse, quod matri suum legabatur, neque onus fideicommissi -isse. *al.* ⅱ *enunt. fin. c.* ut: GAIVS inst. 2, 50 (*suppl. sec.* INST. Iust. 2, 6, 3) in rebus mobilibus non facile p⟨rocedit ut ... usucapio com⟩petat (*postea*: accidere potest, ut). SCAEV. dig. 28, 2, 29, 15 -ere debet, ut utiliter sit institutus *heres*. TRYPH. dig. 34, 3, 27 PAVL. dig. 15, 1, 47, 5. ⅲ *inf.*: VLP. dig. 13, 1, 10 pr. Iulianus, ut -at in fure manifesto tractare de condictione, ita proponit *eqs.* (*vix* Iulianus *pro subi.*). PAVL. dig. 10, 4, 12, 6 non -it quaerere, an *eqs.*

β *exempla cetera; respicitur*: ① *ratio cuiuslibet disciplinae*: GELL. 14, 1, 8 si principes Chaldaei ... *stellarum effectus bene* observaverunt, -at ... haec sane disciplina, sed sub ea modo inclinatione caeli, sub qua tunc Chaldaei fuerunt. 14, 1, 16 nullo id pacto potest -ere. ⅱ *ratio explicandorum scriptorum*: SERV. Aen. 2, 348 multi 'audendi' legunt, multi 'audenti', sed neutrum -it. 3, 3 quod ait Probus, ... non -it. 3, 360 (*'Clarii', non 'Clari'*) sciendum aliter non -ere, nam 'cla' brevis invenitur. 4, 174 *non* -it, ut ordo sit: '...' (6, 148. ORIG. in Matth. 17, 10 p. 183, 4 sic potest -ere, ut videatur Elias esse verbum *eqs.* 18, 7 p. 237, 29). 10, 176 ('cui *vati* sidera parent') nec ˌparent obtemperantˌ -it (ˌ ˌ *sc.* p. *notione q. e.* O.; *vix ad p. 1508, 22*). *al.* ORIG. in Matth. ser. 94 p. 212, 7 si ... ad sanctos tantum, *non ad omnes,* Christum dicere hoc -it.

2 *aliquid alicui (rei) contingere, adscribi, tribui* (*cf. usum verbi q. e.* cedere *vol. III 730, 57 sqq.*): **a** *sec. ius* (*cf. 1bα*): α *cum dat.* (*personae praeter l. 63*): CATO agr. 148, 1 quot dies per dominum mora fuerit, quo minus vinum degustet, totidem dies emptori -ent (*cf.* tempus: IVLIAN. dig. 41, 4, 7 pr. heredi t. longae possessionis -ere [*ibid. iterum*]. FLORENT. dig. 16, 3, 17, 1 ut neutrius possessioni id t. -at. PAVL. dig. 41, 3, 31, 5 ad usucapionem heredi. *al.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 92 quae *stipendia bina semestria* ei pro singuleis ann⟨u⟩eis -ere oporteat ([*item* 102; *cf.* 103 quod ei legibus ... -er⟨e⟩ oportebit]. LIV. 25, 5, 8 iis perinde s. -rent, ac si *eqs.* 27, 11, 14 ne praeterita s. -rent iis, quae equo publico emeruerant. VAL. MAX. 2, 7, 15 p. 91, 8 legioni neque s. anni -ere neque aera dari voluit *senatus.* AVSON. 18 epist. [350 S.], 48 [*in imag.*]). LIV. 5, 7, 12 placere ... omnibus his voluntariam ... professis militiam aera -ere (FRONTIN. strat. 4, 1, 22 ne eis *equitibus puniendis* praeterita a. -rent). IAVOL. dig. 41, 3, 20 possessio testatoris ita heredi -it, si *eqs.* (IVLIAN. dig. 41, 2, 39 [*bis*] ad usucapionem ... partibus. VLP. dig. 41, 2, 13, 5). POMPON. dig. 41, 3, 24, 1 *usucapio* -it heredi (41, 6, 3 possidenti. GAIVS inst. 2, 45. *al.*). VLP. dig. 27, 1, 15, 16 an ei haec *tutela* in numerum *tutelarum* -it ([*postea*: numerari inter onera. *frg. Vat. 189* in n. cedat]. frg. Vat. 127 fili onera patri in n. -ere). *al.* β in *c. acc.* (*cf. p. 1507, 75*): COD. Iust. 4, 26, 7, 1 (*a. 293*) quae *summa* in rem ipsius *domini* -ssit. 5, 16, 20 (*a. 294*) quae in uxorem a marito donationis causa ... -unt. 6, 30, 22, 5 pretia in legata ... vel alios creditores -erunt. COD. Theod. 4, 4, 2, 1 quae *testatoris nuncupatio* in nomen nostrum forte -erit. *al.*

b *vario usu*: SALL. Iug. 85, 5 (*verba Marii*) mea bene facta rei publicae -unt. OV. epist. 9, 109 *Omphale te, Hercules, vicit*; illi -it rerum mensura tuarum. AVR. VICT. Caes. 42, 2 quae gloria ... soli *Constantio* -ssit eloquio clementiaque. AVSON. 25, 1 (337 S.), 1 mihi ... pro laboris modulo laudem non posse -ere. SYMM. epist. 10, 2, 1 neque par Aesopo et Roscio *histrionibus* fama -ssit. *al.*

3 *aliquid (aliquem) pro aliquo haberi, aliquid valere*: SCIP. min. or. frg. Gell. 5, 19, 16 filium adoptivum tam -ere, quam si se natum habeat *pater* (*cf. Gell. ibid. 15* quod filius adoptivus ... inter praemia patrum prodesset). FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 quibus *hominibus luxuriosis* sumptus et fastidium pro facetiis -it (VARRO rust. 2, 2, 5 *in pretio ovium veteres* binae pro singulis *iunioribus* ut -ant [*antea*: duo pro una ove adnumerentur]. *huc fortasse p. 1507, 65*). PS. AVG. alterc. l. 216 circumcisionem in signo populi ad aeternam vitam -isse (*trad.,* profecisse *edd. vet.; cf.* in numerum *p. 1507, 75*). SACR. Leon. 234 *Elisabeth* sterilis aevoque confecta ... puerperio fecunda -ssit (*item c. praedic.*: CHRYSOST. hom. III 817^D [*ad Matth. 26, 7*] *mulier* paulo ante meretrix subito pudica -ssit [*nisi proprie, sed cf. Migne gr. 49, 375 ἐγένετο βελτίων*]. COD. Iust. 7, 6, 1, 12 conquiescant, nec Latini ab eis *casibus* -ant, sed maneant ... servi. *cf. p. 1507, 55*).

CAPVT ALTERVM: *notione mutata per confusionem verborum similium* (*per explicationem pravam p. 1502, 60*): **I** *pro* praecedere (*cf. p. 1494, 73; non est quod huc trahas p. 1499, 72 vel* VARRO rust. 1, 2, 2): *intrans.*: VET. LAT. psalm. 96, 3 (cod. 303. *sim. al.*) ignis ante ipsum *deum* -it (*gr. προπορεύσεται, cod. 300. al.* praeibit, *Vulg.* praecedet). I Tim. 1, 18 (cod. 64) secundum -entes ... prophetias (*gr. προαγούσας, cod. 75. al.* = *Vulg.* praecedentes). GLOSS.^L I Ansil. PR 1654 -e: prius incede. *c. acc. obi.* (*non est quod addas* VAL. FL. *p. 1496, 8*): CIL VIII 21635 (*a. 459*) qui nos -ssit in pace dominica (*pro formula trita p. 404, 76 sqq.; cf. usum intrans. p. 1496, 74*). FRG. fab. (Pap. Corp. 40) 29 ⟨h⟩anc *vulpeculam* ... genius malus infra aruras ... -bat (*i. praecedendo ducebat, cf. Babr. fab. 11, 5 ἐς τὰς ἀρούρας ... ὡδήγει*). **II** *pro* procidere: *huc referre possis p. 1528, 5 allata* (*cf. p. 1498, 40. 1528, 16*).

p. p. p. **processus,** -a, -um *pro adi.* *vi activa i. q. progressus, provectus* (*cf. p. 1494, 62 et 1504, 9 sqq.*): **1** -a aetas (-ior *l. 43*): SCRIB. LARG. 100 *praefocatio sim.* est ... vitium non contemnendum, utique in -a aetate (*Marcell. med. 20, 4* in processu aetatis). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 8, 11 piscatorem ... -ioris aetatis. AMBR. in psalm. 118 prol. 1, 2 *David hunc* psalmum ... in -a libri constituit aetate (*sc. non in fine vel initio*). HEGES. 1, 9, 1 (processu, procera *var. ll.; cf. gr. καθ' ἡλικίαν*). **2** *homines* -i (in) diebus (*vel* dierum; *gr. προβεβηκώς* [*vel -κα*]; *compar.* -ior *praeter l. 53. 55, ubi etiam verbum deponens intellegi potest*): VET. LAT. Ios. 13, 1 (cod. 100) Iesus erat senex et provectae aetatis et dixit dominus ad Iesum: tu -ior dierum *eqs.* (*sim.* PS. Philo antiq. 21 cum ... -ior esset in diebus; ... -ior es dierum. *Vulg.* provectae ... aetatis; ... longaevus es. *de eodem* [*item in* cod. 100]: 23, 1 in diebus [*Aug. locut. hept. 6, 29* provectus diebus, *Vulg.* persenilis aetatis]. 23, 2 diebus [*Vulg.* progressioris aetatis]). LUC. 1, 7 (cod. 4. *al.*) quod ... -i erant in diebus suis *Zacharias et Elisabeth* (cod. 14 -s⟨i⟩ores, *cod. 2. al.* progressi, *Vulg.* processissent). 1, 18 (*ibid.*) uxor mea *Elisabeth* -ior in diebus suis (*cf. p. 406, 76 sq.*). 2, 36 (cod. 26) *Anna* -a in diebus multis (Ps. Aug. spec. 82 -a erat, *Vulg.* processerat, *cod. 2* progressa).

deriv.: processio, processorius, 2. processus (-ūs); *cf.* processor.

cf. Onom. *Terkelsen.*

? **prōcelero** *affertur inter* verba activa coniugationis primae CHAR. gramm. p. 474, 7 (procello *trad., corrigitur sec. Malsach. gramm. p. 214, 8 L.*). *a* pro *et* celerare (*nisi falso pro* praecelero). *Bk.*

³**proceleu(s)maticus,** -a, -um, *προκελευ(σ)ματικός.* *traditur passim forma* -leum-, *etiam in cod. ant.* CLEDON. gramm. V 30, 19 (*litt. gr.* MART. CAP. 9, 981); -leusm- *non exstat nisi in cod. unico* PROB. cath. gramm. IV 42, 28 *et var. l.* PRISC. gramm. II 14, 16. 106, 8 (*litt. gr. editur nullo cod. superstite* TER. MAVR. 1460. 1567); *ceterum scribitur* -cl- *in var. l.* PRISC. gramm. II 14, 16 AVDAX gramm. VII 335, 27. *al.* *legitur inde a* BASSO, TER. MAVR., SACERD., *sc. apud grammaticos.*

t. t. metricus (*explicatur nomen*: SACERD. gramm. VI 499, 11 -us dictus est, quod choros concitantes, ut celerius saltationem celebrarent, inter se hortabantur et hortatio graece *κέλευσις* nuncupatur [*cf.* ISID. orig. 1, 17, 13 ad celeuma canentium aptus]. MART. CAP. 9, 984 pyrrhichius ..., id est -us, *dictus* quia hic adsiduus vel in certamine vel in ludo quodam puerili [*sec. Arist. Quint. 1, 15*]): **1** *significatur pes, qui constat ex brevibus syllabis quattuor* (*duobus p. 1509, 18; in iunctura* pes -us, *e. g. p. 1509, 6. 17,*

[*Reineke*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vel usu masc. pro subst., sc. pes): **a** *loci generales et vario usu*: Bass. gramm. VI 264, 28 -us constat ex duobus pariambis, id est quattuor brevibus syllabis (*sim.* Ter. Mavr. 1460. Fortvn. gramm. VI 280, 26 ex duobus pyrrichiis. *al.*). 265, 4 habet hic versus (*sc. -us*) -os tres, quartum pariambum, semipede cluditur, ita ut detracta -o syllaba in tribrachum cadat. Ps. Bass. gramm. VI 307, 20 tetrasyllabi pedes sunt numero sedecim: -us ..., dispondeus *eqs.* (*sim.* Victorin. gramm. VI 207, 27. *al.; contra*: Mall. Theod. gramm. VI 589, 9 sunt ... repudiandi ... ex quadrisyllabis -us, dispondeus [*cf. 588, 25* id non metrum, sed rhythmon esse]). Ter. Mavr. 1567 *-ός* bina dabit *tempora* (*sim.* Serg. gramm. IV 480, 11 -us IV syllabas et tempora IV *habet. al.*). Sacerd. gramm. VI 495, 12 (*inter structuras Ciceronis*) -us et ditrochaeus: '... voluerit iudicare' (vind- *trad., sed v. Cic. Verr. II 1, 22 et* Prob. cath. gramm. IV 42, 28). 531, 22 anapaesticum metrum pedes recipit quattuor: anapaestum, spondeum, dactylum, -um (*sim.* Fortvn. gramm. VI 285, 20. *al.*). 540, 1 *ionicum maius* interdum duabus longis solutis *scanditur,* ut sit compositum ex -o et pariambo. Frg. Bob. gramm. VI 623, 30 quod *carmen* ex dactyl⟨ic⟩o penthemimeri et -o pede compositum est. *al.* (*e. g. p. 89, 17*). *de* -o *breviore i. pyrrichio* (*cf. p. 1508, 72*): Mart. Cap. 9, 981 *-us* utetur ... tetrasemo frequentius; namque et disemus huius (*sc. -i*; hic *var. l.*), id est qui duobus temporibus impletur, -us quidem, sed brevior nominatur; ille vero maior est, qui ex quattuor brevibus efficitur *eqs.* **b** *-us admittitur in dactylico hexametro*: Serv. Aen. 2, 16 'abiete' solutio est spondei, nunc in -um, alias in dactylum ..., alias in anapaestum (*sim.* gramm. IV 425, 17). georg. 1, 397 'tenuia' -us est pro dactylo; quam rem quotiescumque facit Vergilius, servat locum synizesi. Schol. Hor. gloss. *Γ* sat. 1, 6, 39 deicere: -us. Serg. gramm. IV 480, 16 resolutio, ut si pro spondeo -us ponatur. Prisc. gramm. II 106, 8 *v. vol. IV 1578, 2 sqq. al.*

2 *significatur versus e pedibus -is compositus* (*cf. l. 4*): Sacerd. gramm. VI 500, 20 anapaestico metro, *quod est inter octo prototypa,* -um additur (*in eadem re*: Fortvn. gramm. VI 290, 21. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 70, 2 -am speciem ... adsociandam esse. *al.*). 500, 21 -um metrum ex brevibus omnibus constans. 532, 17 anapaesticum tetrametrum -um ⟨acatalectum⟩ constat tribus -is et quarto anapaesto. 532, 20 plenum -um tetrametrum fit quattuor -is plenis positis. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 99, 1 ex dimetro anapaestico tetrameter -us figurabitur versus longa eius in duas breves soluta. Avg. mus. 3, 3, 6 pyrrhichium potius quam -um istum rhythmum esse nuncupandum. *al.* *Reineke.*

procella, -ae. [*a procellere, ni fallimur; cf. subst. fem. in -a desinentia a verbis derivata* fug-a, praed-a *sim.; v. Leumann, Gramm. 1977, 279; Bader, Formation des compos. nom., 1962, 98 sq.; de* prō- *v. p. 1417, 60 sqq. Fo.*] *de origine*: Serv. Aen. 1, 85 dicta -a ab eo, quod omnia percellat ([hoc est moveat *addit* auct.]. *sim.* Isid. orig. 13, 11, 22). Not. Tir. 100, 48 -a. *prima syllaba producitur* Carm. Isid. orig. 1, 36, 13 (*depravatum e Lucr. 5, 1192?*). *de notione et differentia*: Serv. Aen. 1, 85 -a est vis venti cum pluvia (*cf.* Gloss. -a: pluvia cum tempestate. subita vis ventorum cum pluviis. *al.*). Serv. auct. Aen. 8, 354 Graeci poetae turbines et -as *καταιγίδας* appellant (*cf.* Gloss. -a: *καταιγίς*). Isid. diff. 1, 463 -as non minus (*v. ed. Codoñer, 1992, p. 286*) terrarum quam caeli esse, tempestates autem fluctuum sunt. Synon. Cic. p. 447, 17 venti. -ae. tempestas. hiems. vis caelestis. vis marina. vis belli. Gloss. -a: *θύελλα. λαῖλαψ.* tempestas, vis ventorum. impetus venti et fluctus. *sim. al.* *legitur in poesi singulis vel binis locis apud* Plavt., Acc., Varronem, Cic., Catvll., *paulo saepius inde a* Lvcr., Verg. (*frequentatur a* Sil. [*35ies*], Avien. Arat. [*17ies*]; *in hexametris claudit fere versum praeter* Avien. Arat. 856. 1443. *al. ibid.*), *in oratione soluta inde a* Cic. (*13ies*), Nep. (*semel*), Liv. (*25ies*), Vitr. (*bis*).

i. q. motus aëris subitus atque impetuosus (*sc. sive de vento, tempestate sim. [cf. e. g.* turbo -ae *p. 1512, 74,* incursus -ae *p. 1513, 10] sive de eorum impetu [cf. e. g.* -a venti *p. 1512, 69], quas notiones frustra separare temptaveris*). *saepe coniungitur cum aliis subst. ad tempestates pertinentibus (in serie longiore l. 72. p. 1510, 26. 63. al.), e. g.* fluctus *vol. VI 1, 945, 63 sqq.,* fulmen Lvcr. 6, 259 Sen. nat. 3, 27, 10 Apvl. met. 8, 8, 4. *al.,* imber Cic. nat. deor. 3, 51 Hor. carm. 2, 9, 3 Ov. trist. 4, 6, 35. *al.,* tempestas Cic. dom. 137 Pis. 21 Mil. 5 Sen. benef. 6, 25, 4 Cvrt. 10, 1, 44. *al.,* turbo Plavt. Trin. 836 Cic. dom. 137 Lvcr. 5, 504. 6, 447 Colvm. 2, 20, 2. *et saepe* (*e. g. p. 1512, 35 sq.*), ventus Acc. trag. 397 Varro Men. 460. *al., cf. iuncturas cum gen. sub IIB1; opp. vel disting.* perflatus Colvm. 1, 5, 8. 3, 1, 10, turbo Plin. nat. 2, 133, ventus Plin. nat. 2, 116, vertex Plin. nat. 2, 134.

I *exempla notionem illustrantia*: **A** *proprie*: **1** *usu vario* (*praeter p. 1510, 53 respicitur venti vis fere infesta* [*ad vehendum apta p. 1510, 12. 33. 36*]): **a** *in mari* (*fluminibus p. 1510, 17; exempla selecta inde a* Verg.): Plavt. Trin. 836 circumstabant navem turbines venti, imbres fluctusque atque -ae infensae frangere malum. Cic. Arat. 200 ut res nulla feras possit mulcere -as, ni *eqs.* (*antea*: gravis ... ventus; *gr. 423 non nisi ἀνέμοιο θύελλα*). progn. frg. 3, 8 horribilis ... instare -as (*cf. gr. 915 ἀνέμοιο*). Varro Men. 214 -a frigida ˌarteˌ (*corruptum*) obruat celocem. Verg. georg. 3, 259 abruptis turbata -is ... freta. Aen. 1, 85 *mare* a sedibus imis una Eurusque Notusque ruunt creberque -is Africus. Hor. carm. 2, 9, 3 mare Caspium vexant inaequales -ae. Prop. 1, 17, 7 placatae ... -ae. Ov. epist. 7, 43 sine me debere -is *te manentem.* trist. 3, 4, 9 effugit hibernas demissa antemna -as (*sc. simili modo potentes vitandi sunt*). Sen. contr. 7, 1, 11 o mitiores -ae patre (*item invocantur l. 37*). Sen. Tro. 1029 aequior casum tulit et -as, mille qui ponto pariter carinas obrui vidit. Lvcan. 9, 116 *Cornelia* composita in mortem iacuit favitque -is. Petron. 114, 3 quod omnibus -is periculosius erat, tam spissae repente tenebrae lucem suppresserant, ut *eqs.* 114, 6 *Licham* repetitum ... infesto gurgite -a circumegit atque hausit. Plin. nat. 19, 4 ut ventos -asque capiat *velum.* Sil. 4, 715 *magister imperitus* cunctis ... -is dat iactare ratem. Stat. silv. 3, 2, 71 (*in navigatione*) furor ventis indignataeque -ae. Tac. ann. 2, 15, 1 fluctibus et -is fractos artus. Flor. epit. 4, 2, 76 quinam ille horror, cum eodem tempore fluctus, -ae, viri, naves, armamenta confligerent! Anth. 388ᵃ, 3 *Neptunus* posuit ... -am. Avien. orb. terr. 864 huius (*sc. Tanais*) utrumque latus quatit amplis bruma -is (*gr. 666 βορέαο, Prisc. 656* horrendo flamine). *al.* *de tempestate illa a Christo placata*: Vet. Lat. Marc. 4, 37 (cod. 5. *al.* = Vvlg.) facta est -a magna venti (*cod. 2* tempestas, *gr. λαῖλαψ ἀνέμου ut* Luc. 8, 23 [*ibid.*] descendit -a venti [*cod. 3* turbo]). Tert. apol. 21, 17 *Christus* compescens -as. Ivvenc. 2, 37 *Christus* -is imperat. *al.* **b** *in terra, aëre vel loco minus definito* (*comparata tempestate maris l. 35. 40; exempla selecta inde a* Liv.): Acc. trag. 397 sublime ventis expulsum rapi saxum aut -is. Varro Men. 460 omnes irritans *quidam* ventos omnesque -as. Cic. Phil. 5, 15 cur lex ... maximo imbri, tempestate, ventis, -is, turbinibus, inter fulmina et tonitrua ferretur. off. 2, 19 -as, tempestates, naufragia, ruinas, incendia. Lvcr. 5, 504 *aether* sinit haec (*sc. inferiora*) ... verti turbinibus, sinit incertis turbare -is. 6, 124 validi venti collecta -a nubibus intorsit sese. 6, 293. Hor. carm. 3, 27, 62 *si praecipitio perire vis,* te -ae crede veloci. Nvx 163 utinam subitae raperent mea poma -ae. Liv. 1, 16, 2 (*1* subito coorta tempestas) *Romulum* sublimem raptum -a (*cf.* Lact. mort. pers. 2, 3 circumvelavit [*v. Rougé, Rev. Ét. Aug. 30, 1984, 33*] eum *Christum* -a nubis et ... rapuit in caelum [*sec. act. 1, 9*]). 40, 58, 7 (*3* tempestate) dissipati -a cum tamquam ex naufragio plerique semermes in castra ... redissent. Sen. Phoen. 420 quis me -ae turbine insanae vehens ... per auras ventus ... aget? (*cf.* Thy. 637 ferte me insanae procul ... -ae). Colvm. 2, 20, 2 si ... -ae ventorum aut turbines incesserunt *in segetes.* 3, 1, 10 *vitis* perflatu modico ... gaudet, -is obnoxia est. Lvcan. 9, 446 *in Libyae desertis* secura iuventus ventorum nullasque timens tellure -as aequoreos est passa metus. Plin. nat. 18, 272 grandines, -ae quaeque umquam annonae intulere caritatem. 32, 1 quid ... violentius mari ventisve et turbinibus ac -is? Sil. 5, 538 *exercitus incurrens sublevat pulverem*; undanti circum tempestas acta -a volvitur. 12, 620 fluit agmen aquarum, turbine confusum piceo et nigrante -a, *impediens pugnam.* Apvl. mund. 34 p. 364 ventis ac -is civitates eversas esse (*gr. p. 400a29 πνευμάτων καὶ τυφώνων*). Vet. Lat. psalm. 49, 3 (Cypr. patient. 22) veniet deus ...; ignis ante eum ardebit et in circuitu eius -a nimia (*gr. καταιγίς, cod. 300. al. et Vulg.* tempestas valida. *sim. -ae comitantur deum*: Hebr. 12, 18 [cod. 75. *al., sim.* Vvlg.; *respicitur exod. 19, 16*] *in monte Sinai* non ... accessistis ad ... ignem et turbinem et -am et cantum tubae [*gr. θυέλλῃ*]. *cf. p. 1511, 25. 64*). Heges. 4, 3, 3 subito orta venti -a ... retorquebat sagittas (*gr. 4, 76 θύελλα, Ps. Rufin. p. 739* turbo). *al.* *neglecta notione infestandi respicitur velocitas venti* (*cf. p. 1511, 23. 63*): Drac. laud. dei 1, 312 *tigris* mittitur ut vincat currens ... -as.

2 *illustratur -ae ortus, natura sim.* (*cf. p. 1199, 34. 1509, 45. 1511, 19*): Lvcr. 6, 259 niger ... per mare nimbus ... trahit atram fulminibus gravidam tempestatem atque -is (*sim. oriuntur e nubibus*: Plin. nat. 2, 112 cum ... in nubem perveniunt *ignes stellarum,* vaporem ... gigni ... et fumidum verticem volvi; hinc nasci -as. 2, 131 quae *-a* vocatur ... ecnephias. 2, 133 sq. [*disting.* turbo *et* vertex]. 2, 155 aer densatur nubibus, furit -is. Sil. 12, 604 subita de nube -ae. *cf. p. 1513, 66*). 6, 447 venti ... vertex *tamquam prester* ... turbinis immanem vim provomit atque -ae (-at *trad.,* -it *Diels dubitanter*). Cic. nat. deor. 3, 51 imbres, nimbi, -ae, turbines dei putandi. Vitr. 1, 6, 10 nomina ... ventorum e locis ... aut montium -is tracta (*item origo fit a montibus*: Plin. nat. 9, 5 deiectae montium iugis -ae ab imo vertunt maria. Serv. Aen. 5, 772. *cf. p. 1511, 13. 20. 1514, 52*). Sen. nat. 5, 12, 4 idem *quod in torrentibus* ... fieri et in -is, ut breves sint, quamdiu singulae sunt: ubi vero sociavere vires *eqs.* 7, 9, 3 -ae quanto plus habent virium, tanto minus temporis. Plin. nat. 18, 278 unum *caelestis iniuriae genus,* quod tempestates vocamus, in quibus grandines, -ae ceteraque similia intelleguntur, quae cum acciderint, vis maior appellatur; haec ab horridis sideribus exeunt (*cf. p. 1511, 22*). *al.*

B *fere proverbialiter respiciuntur dicta, vota sim. -is rapta, i. frustra prolata, irrita* (*v. Otto, Sprichw. n. 1864*): Catvll. 64, 59 *Theseus fugit* irrita ventosae linquens promissa -ae (Stat. Ach. 1, 960 i. v. rapiebant

[*Marchionni*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verba -ae. PAVL. NOL. carm. 10, 116). VERG. Aen. 11, 798 in ... Notos vocem vertere -ae (*cf.* CLAVD. DON. *ad l.* p. 531, 18 *Phoebus* precum partem -is dimisit et ventis). OV. am. 2, 11, 33 vana ferunt volucres mea dicta -ae. COMM. apol. 75 clamamus in vacuum surdis referenda -is. *inde usurpatur de corporeis pessum datis*: PROP. 2, 16, 45 haec (*sc. dona*) videam rapidas in vanum ferre -as. STAT. Ach. 1, 658 ante ... in tumidas ibunt haec versa -as moenia, quam *eqs.*

C *in comparatione strictiore (laxiora v. sub A, e. g. p. 1510, 6); respiciuntur potius quaecumque*: **1** *infestant, impellunt sim. (cf. D2): de hominibus*: CATVLL. 25, 4 Thalle turbida rapacior -a. LIV. 38, 41, 14 turbatos equestri velut -a hostes (*cf. p. 1512, 5 sq.*). POMP. TROG. hist. Iust. 38, 4, 15 Cimbros ... more -ae inundasse Italiam. SIL. 16, 384 *auriga,* ceu monte -a cum subita ex alto ruit, usque ad colla repente cornipedum protentus *ad incitandum.* *de rebus*: LIV. 37, 41, 10 haec (*sc. telorum*) velut -a ... consternavit equos. SEN. dial. 5, 1, 4 *ira* non secus quam fulmina -aeque ... vim suam ... tendit. epist. 14, 7 sapiens ... potentium iras ... declinabit, non aliter quam in navigando -am. 54, 1 brevis ... et -ae similis est impetus *morbi.* 74, 4 popularis ira aut invidia ... inopinantes securosque disiecit -ae more, quae in ipsa sereni fiducia solet emergere. STAT. Theb. 10, 539 qualiter ... *e nube collibusque* subitae saliunt in vela -ae, talis ... exercitus armis obruitur. APVL. met. 8, 8, 4 *Charite* velut gravi tonitru -aque sideris vel ... fulmine percussa corruit corpus (*cf. p. 1510, 72*). *al.* **2** *velociter se movent* (*cf. p. 1510, 53*): SEN. Phaedr. 736 *Hippolytus* fugit insanae similis -ae, ocior ... CORO. VET. LAT. Is. 66, 15 (Cypr. patient. 22. *al.*) sicut -a currus *domini* (*gr.* καταιγίς, *Aug. civ. 20, 21* tempestas, *Vulg.* turbo).

D *in imagine et translate* (*accedit passim gen. explic. vel poss.*): **1** *significatur impetus, vis infestantium* (*currentium sub aδ*): **a** *generatim; respiciuntur*: **α** *varia adversa*: CIC. Verr. I 8 tempus ipsum emisse iudici sui ..., ut ... -am temporis devitaret (*cf.* SCHOL. Cic. Gron. p. 331, 26 -am ... dixit tempus, et nunc periculosum). Cluent. 153 vitam ... remotam a -is invidiarum et ... iudiciorum sequi (Sest. 140 quaedam ... iniqui i. -a. *cf. l. 30 et* VAL. MAX. 6, 4 ext. 2 defensionem ... imminenti -ae [*sc. iudicio*] adcommodatam. 8, 1 absol. 3). Cael. 59 quanta impenderet -a mihi, quanta tempestas civitati. LVCR. 3, 805 (*versu interpol.? v. Müller, Philologus 102, 1958, 261 sq.*) *corpus animae* iunctum ... saevas tolerare -as. VERG. Aen. 7, 594 (*loq. Latinus, de quo 586* ille velut pelagi rupes ... resistit *eqs.*) frangimur heu fatis ... ferimurque -a (*cf.* SEN. Herc. O. 1562 -is ... fati). HOR. carm. 2, 10, 2 rectius vives ..., dum -as cautus horrescis, *non* nimium premendo litus. OV. fast. 1, 488 obruit ingentes ista -a (*sc. ira numinis*) viros. trist. 5, 12, 5 nostra per adversas agitur fortuna -as. *al.* SEN. Ag. 594 nullus hunc *impavidum* terror nec ... -a Fortunae movet (APVL. met. 10, 4, 3 ARNOB. nat. 2, 45. *al.; cf.* SEN. dial. 6, 26, 2 quantis Fortuna -is disturbet omnia. OCTAVIA 897 -ae aut ... Fortuna). dial. 9, 9, 3 (*antea*: iniquitas casuum) ut non multum -arum inruat. *al.* PETRON. 26, 8 cum maesti deliberaremus, quonam genere praesentem evitaremus -am. STAT. silv. 2, 2, 142 nec umquam emeritam in nostras puppem dimitte -as. APVL. met. 11, 25, 2 depulsis vitae -is. *al.* **β** *verba: grandia, vehementia sim.*: HOR. ars 28 serpit humi tutus nimium timidusque -ae (*Schol.* qui timet inflate dicere). QVINT. inst. 11, 3, 158 illam eloquentiae -am *Vlixis* (*sec. Hom. Γ 222* ἔπεα νιφαδέσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν). *obiurgantia, carpentia*: VAL. MAX. 5, 3, 3 quo ... nimbo, qua -a verborum impium Sextili caput obrui meretur. STAT. silv. 3, 3, 159 *Domitianus* tonitru tantum lenique -a contentus monuisse senem. ASTER. ad Renat. l. 21 saevientium linguarum -is. ENNOD. epist. 4, 24, 2 p. 116, 2 rumorum -is. **γ** *motus animi* (*cf. bγ*): SEN. dial. 5, 10, 2 irae, amoris omniumque istarum -arum animos vexantium sunt quaedam praenuntia. SIL. 11, 224 *Hannibal* effundit cunctam rabiem irarumque -as (*item c. gen.*: APVL. met. 10, 5, 5 aerumnarum -is aestuat. *al.; cf. e. g. p. 1512, 21. 27*). STAT. Theb. 7, 536 varia ... animum turbante -a. PRVD. cath. 6, 13 mens aestuans -is. AVG. conf. 8, 12, 28 oborta est -a ingens ferens ingentem imbrem lacrimarum. *al.* **δ** *animalia incurrentia*: SIL. 4, 146 sonipes (*i. turma equitum*) rapidā ... volans per aperta -ā. APVL. met. 8, 18, 3 lapidum ... cessavit imber et infestorum canum revocata conquievit -a. **ε** *deus* (*cf. l. 25. p. 1510, 47*): VVLG. Ier. 30, 23 ecce turbo domini, furor egrediens, -a ruens in capite impiorum conquiescet (*cf. 23, 19* turbo ... et tempestas).

b *speciatim*: **α** *in re publica* (*respiciuntur seditiones, simultates sim.*): CIC. Catil. 4, 4 circumspicite *patres conscripti* omnes -as, quae impendent, nisi providetis. dom. 24 in illis rei publicae tenebris caecisque nubibus et -is, cum senatum a gubernaculis deiecisses (PLIN. nat. 3, 30). Mil. 5 tempestates et -as in illis ... fluctibus contionum. *al.* NEP. Att. 10, 6 ex tot tamque gravibus -is civilibus ad incolumitatem pervenit. LIV. 2, 1, 4 agitari ... tribuniciis -is (*cf.* 3, 11, 7 impetus tribunicios popularesque -as sustinebat). 28, 25, 8 Scipionem ... ad seditionum -as rudem. *al.* VAL. MAX. 3, 8, 4 Metellus ... excepit ... indignam maiestate ac moribus suis -am (*sc. exilium*). 9, 15, 1 nisi ... Caesaris vires huic erubescendae -ae obstitissent (*seditiosi cuiusdam*). *al.* **β** *in bello*: OV. met. 13, 656 ex aliqua vestram (*sc. Troianorum*) sensisse -am ... parte. LIV. 2, 10, 7 primam periculi -am ... sustinuit *Horatius Cocles.* 10, 5, 7 *eques hostibus* incompositis ... adversus equestrem -am subitum pavorem offundit (29, 2, 11. 30, 18, 4 lentior ... fit pugna ...; e. -am excitemus oportet. 35, 5, 9. TAC. hist. 3, 53, 2 [*opp.* peditum vi]. *cf. p. 1511, 11*). 43, 10, 6 sustinere primam -am eruptionis (AMM. 28, 5, 1). LVCAN. 8, 203 ab Emathia (*i. Pharsalica*) fugit quicumque -a. SIL. 7, 24 Fabius, quem post tot Roma -as Hannibali putet esse parem. 11, 91 *consulis* sedes ... vacat belli viduata -a (*al., v. vol. II 1844, 70 sq.*). 15, 39 armisonae ... -ae. *al.* IVST. 4, 5, 5 a prioris fortunae -a (*sc. clade*). 29, 3, 1. EPIST. pontif. 313 Migne 20, 602[B] conturbatio -ae barbaricae (PALLAD. hist. mon. I 42 p. 328[A] [*gr. p. 148, 4* θύελλα]). **γ** *in vita christiana* (*respiciuntur persecutiones, temptationes sim.*): CYPR. hab. virg. 2 inconcussi ad -as et turbines saeculi stemus (AMBR. Abr. 2, 3, 8 AVG. in psalm. 5, 4 CAES. AREL. epist. de hum. 8). mortal. 2 ad -as et turbines mundi (patient. 12 PS. DAMAS. epigr. 73, 5 QVODV. catacl. 1, 3 CE 709, 16. *cf.* ANTH. 786[a], 25 mundanas ... -as). laps. 15 quasi parum persecutionis -a saevierit (HIER. vita Pauli 4 PETR. CHRYS. serm. 97, 3. *cf.* HIER. in Is. 13, 45, 14 l. 60 persecutorum [PETR. CHRYS. serm. 20, 2]). AMBR. Nab. 14, 62 cupiditatum ... fluctibus, ... avaritiae ... -is. in psalm. 118 serm. 10, 34, 2 adversus temptationum -as (ANIAN. Chrysost. hom. 4, 11 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 228, 34 patr. 1, 8 VEREC. in cant. 3, 12. *al.*). HIER. hom. Orig. in Is. 8, 2 p. 287, 31 *ut diabolus* nos movere non valeat per -as suas nec per spiritus adversos. RVFIN. hist. 10, 29 post haereticorum -as et perfidiae turbines. Orig. in cant. 3 p. 224, 10 perturbationum vitiorumque -a (3 p. 229, 24). PRVD. perist. 4, 81 saevus antiquis quotiens -is turbo vexatum tremefecit orbem. CONSVLT. Zacch. 2, 19, 13 peccatorum -as (ENNOD. epist. 1, 7, 2 p. 16, 6). *al.*

2 *metonymice significantur ipsi infestantes*: **a** *homines*: CIC. dom. 137 tu, *Clodi*, -a patriae, turbo ac tempestas pacis atque otii. VET. LAT. Iudas 13 (Lucif. non conv. 15) *haeretici sunt* fluctus feroces ..., -ae seducentes (*sed gr.* ἀστέρες, *Vulg.* sidera; *latere gr.* ἀέρες, *nisi conicias* stellae, *vidit Thiele ad l.; item de haereticis*: CYPR. epist. 52, 2, 2 Novato ... a vobis recedente, id est -a et turbine recedente. LVCIF. Athan. 2, 6 l. 29 tu, *Constanti*, turbo atque -a diabolica). HEGES. 1, 40, 7 furebat ... saeva pestis et -a totius aulae Antipater (*cf. gr. 1, 488* χειμών [*non meton.*]). PRVD. perist. 10, 79 tu, *Romane*, ventilator urbis et vulgi levis -a. **b** *massa ardens Aetnae*: SIL. 14, 62 flammarum exundat torrens piceaque -a semambusta rotat ... saxa.

II *iuncturae potiores*: **A** *verbales, sc. ponitur pro agente vel instrumento* (*exempla potiora*): ACC. trag. 397 expulsum rapi saxum ... -is (NVX 163 LIV. 1, 16, 2 LVCAN. 5, 612 STAT. Theb. 1, 361. *al.*). VARRO Men. 214 -a ... obruat celocem (OV. fast. 1, 488 trist. 3, 2, 26 Pont. 2, 7, 54 VAL. MAX. 1, 7 ext. 3. *al.*). CIC. Catil. 4, 4 -as, quae impendent, nisi *eqs.* (Cael. 59 har. resp. 4 CLAVD. 15, 486. *cf.* imminere: LIV. 40, 8, 8 VAL. MAX. 6, 4 ext. 2 TERT. paenit. 1, 3. instare: *vol. VII 1, 2001, 69 sq.*). LVCR. 5, 504 turbare -is (VERG. georg. 3, 259 LIV. 35, 5, 9. *al.; cf.* perturbare: CLAVD. DON. Aen. 3, 535 p. 334, 24 AVG. serm. 252, 2. *al.*). VERG. Aen. 1, 102 stridens Aquilone -a (SIL. 4, 653. 7, 573. 10, 205). 7, 594 ferimur ... -a (OV. am. 2, 11, 33 ferunt ... mea dicta -ae. SEN. Thy. 637. *al.*). 11, 798 in ... Notos vocem vertere -ae (PLIN. nat. 9, 5. *cf.* STAT. Theb. 5, 704 maria evertere -is. CYPR. unit. eccl. 9 subvertit). HOR. carm. 2, 9, 3 mare ... vexant ... -ae (EPIST. pontif. 363 Migne 20, 775[B]). OV. trist. 2, 100 mergit ... -a ratem (*cf.* submergere: LIV. 24, 8, 13 CYPR. epist. 58, 4, 2). LIV. 6, 8, 7 ingentibus -is fusus imber (6, 32, 6 TAC. hist. 3, 53, 2. *cf.* effundere: LIV. 23, 44, 4 CVRT. 3, 13, 7. 8, 13, 23). SEN. contr. 7, 1, 4 *in mari erant* omnia -is saevientia (suas. 1, 4. PLIN. nat. 32, 2 saeviant -ae. *al.; cf.* desaevire: FLOR. epit. 2, 6, 12 HEGES. 3, 20, 2 p. 224, 18 HIER. in Hab. 3, 2 l. 147). 7, 1, 10 -ae ... latera navigii urgent (LVCAN. 9, 1001 urguente -a. CALP. ecl. 4, 98 CLAVD. DON. Aen. 7, 590 p. 89, 11). SEN. nat. 2, 22, 2 quantis -ae viribus ruant (SIL. 16, 384 VVLG. Ier. 30, 23 RVT. NAM. 1, 340). 3, 27, 10 -ae ... quatiunt mare (OCTAVIA 897 DRAC. laud. dei 3, 588). CVRT. 10, 1, 44 -is ... subito coortis (PLIN. nat. 11, 24. *cf.* oriri: HEGES. 4, 9, 1 IVLIAN. in Am. 5, 18. *al.*). SIL. 17, 59 tanta ... veniente -a (17, 255 AVIEN. Arat. 123. 1403 PASS. Macc. 7, 5. *al.; cf.* VAL. CEM. hom. 20, 7 superveniente -a). *al.*

B *nominales*: **1** *quodammodo abundantes* (*cf. supra p. 1509, 60*): **a** *forma* -a venti: LVCR. 6, 124 validi venti ... -a (6, 293 COLVM. 2, 20, 2. 4, 6, 2 AMM. 19, 10, 1. *al., e. g. p. 1510, 20 sq.*). COLVM. 1, 5, 8 hiemis -is (SIL. 12, 633). PS. PACIAN. sim. carn. p. 150, 2 -am ... tempestatis (PASS. Macc. 7, 2 SVLP. SEV. dial. 3, 11, 3 EVSEB. GALLIC. hom. 51, 4). RVRIC. epist. 1, 12 p. 365, 23 turbinum -a. **b** *forma* ventus -ae (-arum): SEN. Phoen. 420 quis me -ae turbine insanae ... ventus ... aget? (APVL. met. 2, 14, 2 ARNOB. nat. 1, 46 HIER. epist. 43, 3, 1 ISID. nat.

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 3). Vet. Lat. psalm. 10, 7 (cod. 300. *al., sim.* Vvlg.) spiritus -ae (*gr.* πνεῦμα καταιγίδος *ut*: 106, 25 [*ibid.*]. 148, 8 [cod. 306. *al.* = Vvlg.]). Avien. Arat. 1443 flabra -arum. Vvlg. Ezech. 13, 11 ventum -ae. **c** *forma* -a ventosa: *v. p. 1510, 75; cf.* turbida *p. 1511, 10,* hiberna *vol. VI 3, 2685, 73; aliter* Clavd. 12, 41 Aquiloniae -ae (*opp.* Auster *aliique venti*).

2 *aliae* (*potiores selectae*): **a** *gen.* -ae (-arum) *pendet e subst.* (*vice versa passim sub I D, ceterum p. 1510, 33. 64. 1511, 22. al.*): Prop. 3, 7, 47 stridorem ... -ae (*cf.* Liv. 24, 46, 5 sonitu ... -ae. Fronto p. 122, 8 sonoribus -arum. Apvl. met. 11, 7, 5 -arum ... fragore). Sen. benef. 6, 15, 6 paratos ad incursum -ae et repentinum impetum stare (*adde l. 11; cf.* Cod. Theod. 13, 9, 2 de impetu -arum). Colvm. 4, 17, 7 ubi magna vis et incursus est ... -arum (Svet. Dom. 15, 2 Fronto p. 40, 16. *al.*). Plin. nat. 9, 27 repentinae -ae fluctibus (Epist. pontif. 353 Migne 20, 766^{B}). Avien. Arat. 856 -arum signa (*al. ibid.* Clavd. 15, 486). *al.* **b** *accedunt adi.*: varia (*per oxymoron p. 1511, 54*): adversa: *vol. I 866, 50 sq., addas* Pavl. Pell. euch. 10 Iord. Get. 232. Aeolia: *vol. I 990, 11 sq.* furens: *vol. VI 1, 1628, 24 sq.* gravis: Nep. Att. 10, 6. *al., v. vol. VI 2, 2299, 15 sq.* ingens: *vol. VII 1, 1539, 65.* insana: Sen. Phaedr. 736 Phoen. 420 Thy. 637. magna: Liv. 39, 46, 3 Apvl. met. 10, 5, 5. 11, 15, 1. praeceps: *supra p. 417, 35 sq.* rapida: Prop. 2, 16, 45 Sil. 4, 146. 17, 169 Avien. Arat. 1386. *al.* saeva: Lvcr. 3, 805 (*v. p. 1511, 35*). Sil. 12, 334. 13, 540 Clavd. 1, 239. *al.* subita: Nvx 163 Sil. 16, 384. 17, 623 Stat. Theb. 10, 539. *al.* tristis: Sen. Tro. 851 Mart. 9, 40, 6 Prvd. cath. 9, 37. varia: Stat. Theb. 7, 536 Tac. ann. 2, 23, 2 Clavd. 8, 420. *al.* *indicantia locum* (*de pugna v. p. 1512, 8; cf. l. 16*): Africa: Hor. carm. 3, 29, 58. Circaea: Lvcan. 6, 287. Ionia: Stat. Theb. 2, 729. *al.*

deriv.: procellosus. *cf. Onom.* *Marchionni.*

procello, -cul(s)ī, -cellere. [*notione genuina q. e. 'proicere' compos. eiusdem verbi videtur esse ac* per-cellere, *ubi vide. Fo.*] *prima syllaba brevis esse vid., cf. enim deriv.* procella. [*loco corrupto*: Gloss. V 576, 46 -culsit: filia neptis (*cf. l. 50. 53 et Gloss.* proneptis: filia nepotis).]

1 *notione genuina i. q. proicere sim.* (*addasne l. 52? falsa var. l.* -is *pro* propellis Prop. 3, 8, 3; *de* Lvcr. 6, 447 *v. p. 1510, 62*): Plavt. Mil. 762 -unt ˌsese in mensamˌ dimidiati, dum appetunt *avide cibos* (ˌ ˌ se et procumbunt *trad. hoc loco, corr. Ritschl sec. versum perperam iteratum post 777, v. Gaiser, Festschr. Zinn, 1970, 44 sq.; huc spectare videtur* Pavl. Fest. p. 225 -unt: procumbunt). Cassiod. Ios. antiq. 17, 120 p. 490 *Herodem* omni consanguinitate desertum de regno -ere (*v. Niese in app. ed. gr.,* propellere *ed. Basil.; gr. non resp.*).

2 *notione per confusionem praeverbiorum novata* (*nisi de mendis scripturae cogitare malis*): **a** *pro* praecellere (*cf. falsas var. l. p. 407, 78*): *compar. part. praes.* procellentior *pro adi.*: Vet. Lat. Hebr. 1, 4 (cod. 75) *Christus* tanto melior factus (-to *cod.*) angelis, quanto -ius his possidet nomen (*gr.* διαφορώτερον, *cod. 109* precellentius, *cod. 89* praestantius, *Vulg.* differentius). *formae finitae*: Gloss.^{L} II Philox. pr 240 -o: προφθάνω, ὑπερέχω. 245 -it: προέχει, ἐξέχει (*item explicatur* praecellit *ibid. 12 et 31*). V Aa p 1259 -it: praevertit (*cf. supra p. 1110, 10 sqq.*). **b** *pro* percellere (*ad similitudinem verbi q. e. prosternere formatum esse putavit Ussani, Arch. Lat. Med. Aevi 1, 1924, 23. cf. falsas var. l. vol. X 1, 1195, 53 et e. g.* Heges. 1, 32, 5): Gloss.^{L} II Abav. pr 96 (*item* V Aa p 1280) -culsit: mactavit, immolavit (*cf. Abav.* ma *7* mactavit: im., perculsit). V Aa p 1279 ˌ-culitˌ: prostravit, elisit (ˌ ˌ perc- *intellexit editor, sed possis etiam ad 1 trahere*). 1281 -culsit: percussit, turbavit, terruit (*sim. s. v.* perculit *ibid. 363*).

deriv.: procella. *Bk.*

procellōsus, -a, -um. *a* procella. *compar. non exstat, superl.* -issimus *apud* Avg. *l. 73. p. 1514, 48. 62, cf.* tam -us *p. 1514, 39,* valde -us *p. 1514, 3.* *legitur inde ab* Ov. (*item in poesi p. 1514, 53 et* Sen., Val. Fl., Sil., Avien. *al.*), Liv., Sen. *philos.; saepius apud* Avg. [*trad. codd. quibusdam forma corrupta* procelsus Sen. dial. 11, 9, 6 Colvm. 4, 17, 7. 7, 6, 4.]

i. q. procellis abundans (*iuxta* rapidus *p. 1514, 36,* turbidus *l. 71. p. 1514, 16. al.,* ventosus *l. 75. sim. al., opp. e. g.* quietus *p. 1514, 25*): **1** *de ventis et variis rebus urgentibus sim., ut vergat in notionem q. e. procellae vim exhibens, rapidus, violentus* (*cf. p. 1514, 35*): **a** *proprie* (*in imag.* Mvtian.): Ov. am. 2, 6, 44 *irrita* vota -o per mare rapta Noto (epist. 2, 12). Liv. 28, 6, 10 venti ab ... praealtis montibus subiti ac -i ⟨se⟩ deiciunt (Sen. nat. 5, 12, 2 *spiritus nubibus inclusus* erumpit in ventum, qui fere -us est, quia superne demittitur, et in nos cadit vehemens et acer). Sen. nat. 2, 28, 1 *nubes* agi magna vi et -a. 2, 40, 2 vim spiritus coacti ac -i. Plin. nat. 2, 106 Arcturi ... sidus non ferme sine -a grandine emergit. 18, 356 nubecula ... flatum -um dabit (Apvl. mund. 12 p. 316 -us f. cataegis dicitur [*cf. gr. 395a4* βιαίων πνευμάτων]). Cypr. mortal. 25 turbida et -a tempestas (Obseq. 5 [*sec.* Liv. *p. 1514, 21*]. Ambr. hex. 5, 13, 40. Avg. pat. 3, 3 -issimas t. *al.*). Non. p. 50, 24 Boream ... ἀπὸ τῆς βοῆς, quod sonorus sit et ˌ-usˌ (violenti flatus *Gell. 2, 22, 9*). Avg. gen. ad litt. 2, 13 p. 52, 22 ventosi atque -i motus. Carm. de resurr. 306 *in fine temporum* -as ructuabunt aequora flammas. Mvtian. Chrysost. hom. 32 p. 439 in hoc verbo (*sc. II Cor. 3, 18*) gaudium significat ... pro tenebris, pro turbine -o. Greg. M. dial. 3, 11, 5 -a valde pluvia descendit. *al.* *neutr. sing.* -um *pro subst.*: Avg. gen. ad litt. imperf. p. 490, 17 nec aliquid -um existere *in aëre puriore.*

b *translate*: α *de variis infestantibus*: Ps. Cypr. singul. cler. 11 sine cessatione concutimur inter fluctus saeculi, sustinentes -os incursus. Alc. Avit. epist. 51 p. 79, 27 quod incendium (*sc. calumniam*) ... coniuratio -a ventis mendacibus sufflans ... movere temptaverat. Conc. Matisc. a. 585 p. 245 l. 263 -i anathematis ultione plectantur *contumaces.* β *de passionibus, pravis cupiditatibus sim.*: Ambr. bon. mort. 9, 38 cum id quod inquietum, ... id quod violentum, id quod -um et ad omnia vitia inlecebrosum est, *morte* conquiescat. Noe 15, 53 (*spectat ad diluvium, gen. 7, 21*) carnis corruptelam indicio -ae commotionis expressit (*cf.* Greg. M. moral. 18, 68 l. 5 *'mare' sive vita* -is actionum motibus concitatur). 17, 63 quia turbidis passionibus ac -is consumatur anima (*antea*: immoderata ... vis ... passionum). Avg. civ. 9, 3 p. 370, 13 -is ... perturbationibus agitari. Cassiod. var. 6, 6, 1 *magister officiorum* insolentium scholarum mores -os ... disserenat.

2 *de temporibus, caelo, sidere sim., sc. quae procellis insignia sunt* (*in imag.* Prosp.): Liv. 40, 2, 1 ver -um eo anno fuit, ... atrox cum vento tempestas coorta *eqs.* Cvrt. 8, 4, 2 proximus *dies* ... nondum quidem -us et tristis, obscurior tamen pristino. Colvm. 3, 1, 4 sub axe frigido vel aestuoso -oque. 4, 17, 7 caelum ... non turbidum nec -um (*cf.* caeli status: 7, 6, 4 -o atque imbrifero [*opp.* quieto]. 9, 4, 1 aprico et minime -o). Apvl. mund. 3 p. 295 *aëris species* turbinum (turbine *trad.*) flatibus typhonumque conflictu fit -a. Avien. Arat. 1748 ubi mitior annus sponte -um disiecerit aëra caelo (Avg. gen. ad litt. imperf. p. 486, 16 turbulentus et -us [*opp.* puri et tranquilli aëris serenitas]. 491, 7 caliginosum et -um et humidum. Clavd. Mam. anim. 1, 7 p. 45, 17 et ... nubigenum). Rvt. Nam. 1, 637 *Lepus* -o subiungitur Orioni (*cf. e. g. Verg. Aen. 1, 535* nimbosus Orion, *Serv. auct. ad l.* tempestates commovet). Prosp. carm. de ingrat. 125 -ae disiecto turbine noctis (*sc. haereticorum*). *al.*

3 *de mari, litoribus et usu inde derivando*: **a** *proprie*: α *de aquis* (*procella exagitatis et saevientibus; saepius in imag.*): Sen. Med. 411 non rapidus amnis, non -um mare pontusve Coro saevus ... possit inhibere impetum *Medeae furentis* (Mela 3, 72 -um, asperum m., *sc. Rubrum.* Prvd. cath. 7, 108 Greg. Tvr. Mart. 1, 9. *in imag.*: Sen. dial. 11, 9, 6 in hoc tam -o et in omnes tempestates exposito m., *sc. vitae.* Ambr. in psalm. 45, 9 -i m. inquietudine figuratur anima *inquieti*). Cvrt. 10, 7, 11 nullum vastum fretum et -um tantos ciet fluctus, quantos multitudo motus habet. Val. Fl. 3, 621 -um scopulis errantibus aequor. Sil. 14, 252 -o ... profundo (Sedvl. carm. pasch. 2, 59). Apvl. met. 11, 5, 5 sedatis ... tempestatibus et lenitis maris -is fluctibus (Avien. orb. terr. 85. 384. *in comparatione*: Pomer. 1, 16 ecclesia ... persecutionibus velut quibusdam -is f. ... iactatur). Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 173, 20 ut ibi cubicula ... sint aprica, ubi fuerat quondam -a ˌnavigatioˌ (ˌ ˌ *metonymice*). Avg. civ. 5, 22 p. 235, 2 solet orbis terrarum velut -issimum pelagus... malorum tempestate iactari (*item in comparatione*: in euang. Ioh. 49, 19 l. 19 vitam tamquam -um et periculosum p. transis. Caes. Arel. serm. 58, 5 in hoc mundo velut in -o p. navigamus). in psalm. 103, serm. 2, 7 aquae (Ven. Fort. Mart. praef. II 2 Greg. M. moral. 17, 45). *al.* β *de promunturiis vel litoribus* (*ubi saepe fiunt procellae nautis periculosae*): Carm. Sen. epist. 77, 2 (*de promunturio Minervae*) alta -o speculatur vertice Pallas. Sen. nat. 5, 18, 7 *effugimus* -os ... montes, per quos praeceps in navigantes ventus inpingitur (Sil. 4, 532). Sidon. carm. 15, 1 -i ... ex arce Capherei. epist. 1, 7, 3 -um Tusciae litus.

b *imagine maris perlucente transfertur ad vitam humanam, mundum* (*cf. l. 39. 48 sqq.*): Avg. civ. 20, 16 p. 444, 9 (*ad apoc. 21, 1* mare iam non est) non erit hoc saeculum vita mortalium turbulentum et -um. conf. 1, 8, 13 vitae humanae -am societatem. in euang. Ioh. 124, 7 l. 12 propter huius vitae -issimae gubernaculum ... claves regni caelorum ... Petrus accepit (serm. 312, 1 v. huius turbidae ac -ae pericula). Evcher. laud. her. 42 -i naufragiis mundi.

adv. **procellōsē.** *i. q. modo procelloso, tamquam procella*: Avg. conf. 13, 20, 28 genus humanum, profunde curiosum et -e tumidum et instabiliter fluvidum (*comparatur* salsugo maris). *Hays.*

[procelsus *v. p. 1513, 59.***]**

[proceneomonem *acc. m.* (*f.*) *subst. corrupti genus quoddam locustarum significantis trad.* Vet. Lat. lev. 11, 22 (cod. 100; *cf.* codd. 91. 94 proceneum, 95. 96 prosceneum). *gr.* ὀφιομάχην (*cf. lat. cod. 103* ophiomachus), *ut latere possit nomen (glossa) petitum a similitudine animalis serpentibus infesti q. e.* ichneumon (*cf. vol. IX 2, 702, 11 et Plin. nat. 8, 87 sq.*).**]**

*?***procentēsimo,** -ātum, -āre. *a* pro *et* centesimus, *si recte conicitur* *i. q. pro centesima parte sumere*: Frontin. grom. p. 15, 19 ex-

[*Bk.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tremitatium *areae* obliquitatem ... certo ⌊-ato⌋ spatio simile⟨m⟩ futurae tradimus formae (⌊ ⌋ *Hinrichs, Abh. Götting. Ak. 193, 1992, 352 [cf. 374], aliter Lachmann, Thulin, v. supra p. 412, 20*).

*?***prōceo** *v. p. 1529, 68, cf. p. 1541, 45.* **[proceps** *v. p. 1533, 17.***]**

1. procer *v. l. 26.* **2. prōcer** *v. p. 1519, 47.*

prōcērē *v.* procerus. *Bk.*

1. ※**procerēs,** -um *m.* (*et inde sing., v. l. 22*). [*sunt qui putent litteras finales vocis* paup-eres *in subst.* proc-i (*v.* 1. procus) *translatas esse, ut e* proc-i *factum sit* proc-eres; *sed quia etiam tigna exstantia ita appellata sunt (v. infra sub II), exspectes* proceres *non tam 'divites' quam 'praestantes' significavisse. nec probabiliora videntur, quae alii protulerunt (v. Walde-Hofmann II 367), et ideo confitendum est de veriloquio non liquere. Fo.*] *de origine*: SERV. Aen. 1, 740 -es ... ideo secundum VARRONEM principes civitatis dicuntur, quia eminent in ea, sicut in aedificiis mutuli quidam, hoc est capita trabium, quae -es nominantur (*v. infra sub II*). SERV. auct. Aen. 3, 58 (*de* SERV. *v. p. 1517, 44*) -es qui processerunt ante alios (*cf.* ISID. orig. 9, 4, 17 quasi procedes, quod ante omnes honore praecedant [*inde* GLOSS.]. *adde p. 1517, 46*). NOT. Tir. 122, 177 -is (*item, sed nota aucta* 82, 6, *ubi* procerastis *coni. Kopp*). 122, 178 -bus. *de formis: inter* masculina semper pluralia *afferunt* CHAR. gramm. p. 34, 27 DIOM. gramm. I 327, 30. *al., tantum nom. (voc.) sing. deesse testantur* CHAR. gramm. p. 118, 27 SERV. Aen. 1, 740. 9, 307; *apud ipsos auctores legitur sing. formarum obliq.* IVV. 8, 26 *et raro inde a saec. IV²*, *sed 26ies apud* CYPR. GALL., *v. infra l. 71. p. 1516, 44. 56. 1517, 20. al.*; *gen.* -eri *per confusionem cum* procerus *v.* CONC. *l. 75; nom. sing. trad. nusquam et fere vitari vid. l. 57 sq. p. 1516, 7. al.* (*non est, quod huc trahas p. 1520, 56, nec recte coni. nom.* -r *loco corrupto* HIST. AVG. Maximin. 2, 1 [*cf. Lippold, Komm., 1991, ad l.*]). *de notione* (*v. etiam l. 13 sqq. et sub II*): FEST. p. 249 procum (*v. p. 1592, 57*) ... significat -um; i enim sunt principes (PROB. app. gramm. IV 202, 17 'procum' petitorem nuptiarum desi⟨gn⟩at, '-em' vero principem esse demonstrat. ISID. orig. 9, 4, 17 -es sunt principes civitatis. GLOSS. *adde l. 13*). CHAR. gramm. p. 34, 27 -es: ἔξαρχοι, πρωτάρχοντες. GLOSS. -es: πρωτοπολῖται. priores, principes, primates. *sim. al.* *legitur singulis locis apud* PLAVTVM (*paratragoedantem*), ACC., CIC. (*e serm. epico, v. p. 1516, 3*), VARRONEM *l. 13, saepius inde a* VERG. (Aen.), OV. (*maxime in* met.), LIV. (*non nisi in prima decade*), MANIL., *sc. maiore frequentia in versu quam in orat. soluta, tamen haud raro apud* PLIN. *mai. et* TAC.

I *de animantibus, qui eminent, sc. maxime per plur. de ordine nobilium, primorum, rarius de singulis praestantibus, praepositis sim.* (*saepe respiciuntur tempora antiqua, cf. e. g. l. 35. 46. p. 1516, 8, sed vix agnoscas notionem q. e.* vetus *p. 1517, 14; per gen. indicatur saepe, ubi vel inter quos quis praecellat, e. g. l. 51 sq., vel qua [in] re quis praestet p. 1516, 36. 1517, 6. al.; apponitur nom. proprio e. g. p. 1516, 64. 1517, 30, subst. aliis, ut vergat in vim adi., p. 1516, 34. 1517, 27 sq. 34. 35*): **A** *usu originario, sc. in civitate sim.*: **1** *apud quoslibet populos et usu generali* (*apud apes* COLVM.; *saepe de primoribus aet. heroicae* [*cf.* CIC. *p. 1516, 3*]): **a** *plur.* (*exempla selecta inde a* VERG.): PLAVT. Bacch. 1053 fit vasta Troia, scindunt -es Pergamum (*iocose respicitur senex fraudatus*). ACC. trag. 325 primores procer[t]um provocavit *ad pugnam*. VERG. Aen. 3, 58 delectos populi ... -es (*cf.* lecti -es: 10, 213 tot l. -es ... ibant subsidio. OV. met. 10, 316 l. te cupiunt -es [*356* copia ... procorum]). 6, 489 Danaum -es (*item cum nomine populi urbisve*: 8, 587 Aeneas inter primos ..., inde alii Troiae -es. 11, 403 Myrmidonum. OV. met. 4, 764 Cepheni -es. 12, 213 Haemonii. LIV. 1, 45, 2 Latinorum. 2, 10, 8 Etruscorum. *al.*). 12, 213 conspectu in medio -um. OV. epist. 6, 99 (*Iasoni*) adscribi factis -umque tuisque se facit *Medea.* met. 3, 530 vulgusque -esque ignota ad sacra feruntur (8, 527 lugent iuvenesque senesque, v.que -esque gemunt. TAC. hist. 5, 25, 3. *cf. l. 69*). 4, 791 unus ex numero -um (*cf.* LIV. 2, 19, 5 nec quisquam -um. *al.*). LIV. 2, 20, 7 inter -es coorta pugna *est* (*inter imperatorem Latinum et legatum Romanum*). MANIL. 5, 740 sunt stellae -um similes, sunt proxima primis sidera. SEN. Phoen. 547 excelsos ... -es. COLVM. 9, 9, 6 sunt ... saepe plures unius populi duces, et quasi -um seditione plebs in partes diducitur (*apud apes ut*: 9, 9, 8). PLIN. nat. 7, 170 *morbi quidam* ingruunt ... modo servitiis, modo -um ordini aliosque per gradus. 26, 3 *non* servitia plebesque humilis ..., sed -es (TAC. Germ. 10, 2 ann. 2, 56, 2. *cf. l. 62*). VAL. FL. 2, 590 -esque ducemque (MART. 12, 8, 8). TAC. ann. 1, 55, 2 Arminium et ceteros -es (*syn.* principibus. *cf.* 2, 15, 1). APVL. mund. 25 p. 345 militiae principes ⌊et curiae -es⌋ et urbium ... rectores (⌊ ⌋ *om. gr. p. 398a8*). *al.* *acuitur respectus divitiarum*: PLIN. nat. 19, 53 alio pane -um, alio volgi. 23, 33 iam ... nec -es ... sinceris *vinis uti possunt.* 26, 4 haec *vitia* -es sentire, illa pauperes. **b** *sing.*: CYPR. GALL. gen. 1280 elige de cunctis -em, qui ... Aegyptum temperet (*1288* praefectum). exod. 43 imperium -is (*exod. 1, 22* Pharao). iud. 181 limina ... -is postesque superbos *regis Moab. al.* VEN. FORT. vita Radeg. 27 matrona Gislaadi -is nomine Bella. CONC. Tolet. a. 589 (Lex Visig. ed. Zeumer p. 485, 24) signum Gussini viri illustris -i.

2 *apud Romanos*: **a** *in re publica*: **α** *plur.*: Ⓘ *generatim* (*saepe de senatoribus; exempla selecta inde a* LVCANO): CIC. fam. 13, 15, 1 (*iocose inter versus quosdam Homeri*) '...'; audiebam enim nostros -es clamitantis: '...'. OV. met. 15, 446 *Romam* alii -es ... potentem, sed dominam rerum ... efficiet *Augustus.* 15, 616. fast. 4, 265 mittuntur -es *ad regem* (*Liv. 29, 10, 3* legatos). LIV. 2, 20, 11 iuventutis -es (*sc. equites ut* 10, 28, 7). 9, 18, 7 nemo ex tot -bus Romanis (LVCAN. 5, 10. PLIN. nat. 2, 18 hac *via* -es iere R., hac nunc ... Vespasianus. 7, 112 [*nominantur Pompeius, Cato censorius, Cato Vticensis*]. *al.*). *al.* MANIL. 1, 796 Aemiliae ... domus -es clarique Metelli. COLVM. 1 praef. 18 *olim* -es civitatis in agris morabantur (TAC. *l. 22*). LVCAN. 7, 69 -es ... tuorum castrorum regesque tui (*sc. Pompei*). 10, 450 Hesperiae cunctos -es aciemque senatus. PERS. 1, 52 elegidia crudi dictarunt -es (*61* patricius sanguis). PLIN. nat. 17, 5 Caecina Largo e -bus ... ostentante (*sc. cos. a. 42*). STAT. silv. 4, 2, 32 Romuleos -es trabeataque ... agmina. MART. 6, 64, 9 *nugas meas legunt* -es urbisque forique (*postea inter alios*: Regulus *orator*). 12, 6, 1 contigit Ausoniae ⌊-um⌋ mitissimus aulae Nerva (⌊ ⌋ *vix i. q. principum*). IVV. 7, 90 quod non dant -es, dabit histrio (*postea*: nobilium. SCHOL. *ad l.* senatores). TAC. dial. 36, 3 -um factiones et adsidua senatus adversus plebem certamina. hist. 4, 53, 1 *Vestinum,* equestris ordinis virum, sed auctoritate famaque inter -es (*sim. opp.*: ann. 14, 53, 5 [*loq. Seneca*] egone, equestri et provinciali loco ortus, -bus civitatis adnumeror? *sed cf. l. 6*). PLIN. paneg. 26, 6 (*opp.* plebe neglecta). AVR. VICT. Caes. 1, 1 *Octavianus* -um consulto ... Augusti cognomento dictus (*cf.* CASSIOD. var. 1, 41 sententiam -um [*opp.* regale iudicium]). SYMM. epist. 3, 63 cum multis ... curiae -bus (*cf. p. 1515, 67 et* HIST. AVG. Pert. 6, 2 magistratus et -es senatus. COD. Theod. 6, 4, 12 ut adsint *in senatu* decem e -um numero, qui ordinarii consules fuerint *eqs.* gest. in sen. 1 -es amplissimusque ordo senatus). or. 4, 6 idem principes nostri quod -es volunt (*antea*: senatus). CLAVD. 18, 471 falsi ... patres, ... novi -es. COD. Iust. 1, 14, 2 (*a. 426*) florentissimorum sacri nostri palatii -um auditorium (AVELL. 141, 2 amplissimorum -um sacri p. CASSIOD. hist. 10, 10, 19 [*Socrat. 6, 10* τῶν ἐν τέλει]. IORD. Get. 289 *imp. Zeno Theodoricum* inter -es sui p. conlocavit). CASSIOD. or. frg. p. 465, 10 iustitiam ... postulo, -es viri (*p. 466, 2* principes viri). *al.* Ⓘⓘ *speciatim respiciuntur magistratus* (*imperatores l. 36, officiales l. 40*): SIL. 11, 142 Paulum ... et ... Flaminium, -es rerum (*sc. consules*). AVSON. 23 (256 S.), 1 Caesareos -es ... accipe *his monostichis* (*cf. p. 1517, 39. vix addas l. 16*). CARM. de mens. 2, 4 fastis qui *Ianuarius* numerat -es. PRVD. c. Symm. 2, 424 bis quina creantur summorum -um fastigia (*sc. Xviri*). CLAVD. 8, 5 armorum -es legumque potentes. COD. Theod. 7, 8, 10, 1 administrantem ... eiusque officii -es. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 42, 30 imperatori et omnibus -bus scribere (*gr. I 1, 1 p. 97, 33* τοῖς ἐν τέλει). COD. Iust. 7, 45, 13 sententias ... praefectorum vel aliorum -um (*postea*: praefecturae vel ... maximi magistratus). *al.*

β *de singulis* (*cf. l. 56*): IVV. 8, 26 (*20* nobilitas sola est ... virtus) sanctus haberi ... mereris? agnosco -em (*item usu generali*: CASSIOD. var. 4, 3, 1 -em suum, *sc. quem provehit princeps.* 6, 4, 1 [*in formula praef. urbi*] grande est quidem -em esse, sed multo grandius de -bus iudicare. GREG. M. epist. 1, 24 l. 324 utrum pastoris officium an terreni -is agat *papa*). PAVL. PETRIC. Mart. 6, 122 tanti -is discrimine (*Aegidii mag. mil.*). SIGISM. Alc. Avit. epist. 94 p. 101, 18 (*imperatori*) post obitum ... patris mei *Gundobadi,* -is vestri (*Fast. Vind. I chron. I p. 306, 608* patricius).

b *in municipiis*: STAT. silv. 4, 8, 4 -um tibi, *Neapolis,* nobile vulgus crescit. AVSON. 24 (298 S.), 130 *Burdigalam* insignem ... -um ... senatu. Mos. 402 quos curia summos municipum vidit -es. MACR. Sat. 1, 23, 13 provinciae *Syriae* -es. INSCR. Tun. Merlin 251, 13 Didio Preiecto fl(amini) p(er)p(etuo), amplissimo -i nostrae curiae. CE 1366, 2 (*saec. VI*) Lugduni -um nobile consilium.

c *in re sacra de sacerdotibus, praepositis*: **α** *paganorum*: APVL. met. 11, 10. 2 antistites sacrorum -es illi, qui *eqs.* **β** *ecclesiae christ.*: PROSP. carm. de ingrat. 97 quae ... tercentenis -um sunt edita linguis (*in concilio*). CONC.^{S} II 3, 3 p. 15, 27 convenientibus ... ⌊gloriosissimis -bus et⌋ sancta ... synodo (⌊ ⌋ *om. gr.*). PAVL. PETRIC. Mart. 3, 171 accitos -es iubet ... monachorum visere cellas. CE 1445, 3 (*saec. V*) Martini ... -is sub dexterā. ARATOR act. 2, 258 *Paulus* sanctos ... revisit iuris apostolici -es. *al.*

3 *apud Iudaeos*: IVVENC. 2, 178 primorum -um Iudaei nominis unus (*Ioh. 3, 1* homo ex Pharisaeis ..., princeps Iudaeorum. *cf. e. g.* IVVENC. 4, 401 -um ... superbis ... Pharisaeis [*Ioh. 11, 46* ad Pharisaeos]). 3, 588 scribarum -umque ... ludibria (*de principibus sacerdotum [v. Matth. 20, 18] ut e. g.* 4, 423 ad -es ... cucurrit *Iudas* [*ibid. 26, 14*]). 4, 538 convenere omnes scribae -esque (*Matth. 26, 57* scribae et seniores. *cf. e. g.* IVVENC. 4, 611 -um ... sententia [*Matth. 27, 20* principes ... sacerdotum et seniores]). DAMAS. carm. 1, 1 Saulus -um praecepta secutus. VVLG. num. 16, 2 *tot* viri, -es synagogae (*Vet. Lat. cod. 100* duces s.). PRVD. apoth. 1011 -es Levi, Iudam, Symeonem. COD. Theod. 16, 8, 10 (*tit.* ad Iudaeos) -es ... vestros.

[*Vestergaard*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CYPR. GALL. gen. 416 -em inmensae faciam te, *Abraham,* iam fore gentis (*gen. 12, 2; cf. Mar. Victor. aleth. 3, 338* caput *gentis*). exod. 194 anguis terrorem incutiens -i (*i. Mosi [v. exod. 4, 3] ut*: 647 num. 491. *al.*). *al.*

B *transfertur ad alios praestantes* (*sublucente hic illic imagine rei p., e. g. l. 20*): **1** *ad homines, qui eminent*: **a** *litteris vel arte quadam* (*quae indicatur per gen. l. 9 sq. 16, praepos.* in *l. 12*): SEN. dial. 7, 3, 2 non alligo me ad unum aliquem ex Stoicis -bus (*item in philosophia*: epist. 33, 1 aliquas voces nostrorum -um [*4* Zenoni an Cleanthi *eqs.*]. PLIN. nat. 7, 112 in illa nobili trium sapientiae -um [ceterum *var. l.*] ab Athenis legatione). PLIN. nat. 9, 66 -es gulae. 29, 26 -es artis eius (*sc. medicinae; inde e coni. dub.* 29, 23 ipsorum ⟨-um⟩ intemperantiam). 35, 138 indicatis -bus in utroque genere *picturae,* non silebuntur et primis proximi. MART. CAP. 5, 509 *verba* propria sunt vetusta praecipue; nam cum et ⌞-es⌟ ... nescirent haec dicendi ornamenta ..., propriis utebantur (⌞ ⌟ *vix i. q. veteres* [*cf. Remig. Autiss. ad l.* primi homines], *sed oratores praestantes, sc. antiqui; cf. p. 1516, 15*). CASSIOD. var. 8, 19, 6 quid ... generosius quam tot litterarum -es habuisse maiores? **b** *pietate, fide sim., sc. usu christ. de sanctis, apostolis, patriarchis sim.*: DAMAS. carm. 16, 5 hic *iacet* numerus -um, servat qui altaria Christi (*v. Ferrua ad l.*). CE 904, 8 (*saec. IV²?*) *divina* gratia cui *martyri* trabeas dederat ..., dum Christo -em mens inimica *principis* facit. AVSON. 2, 3 (153 S.), 40 pande viam *caeli,* ... qua -es abiere pii. PRVD. perist. 4, 191 *Caesaraugusta* -um creatrix purpureorum (*sc. martyrum*). PAVL. NOL. carm. 14, 65 caelestum sacris -um monumentis Roma Petro Pauloque potens. 21, 77 has *mulieres sanctas* -um numerosa cohors et ... virgineae sequitur sacra turba catervae. 27, 210 apostolici chorus agminis et patriarchae ..., ambo chori -um. QVODV. prom. 1, 40, 58 ex cardinibus mundi ..., patriarcharum scilicet -um Abraham, Isaac et Iacob *eqs.* 2, 40, 93 prophetarum -um (*sc. Is., Ier., Ezech., Dan.*). SEDVL. carm. pasch. 1, 359 (*sim.* op. pasch. 1, 31) quattuor hi -es (*sc. euangelistae*). CE 1445, 6 (*saec. V*) Cerbasium (*i.* Gerv-) -em Protasiumque. *al.*

2 *ad numina, angelos sim.*: CLAVD. rapt. Pros. 3, 10 *in consilio deorum* tractum -es tenuere secundum aequorei. PAVL. NOL. carm. 14, 26 pestiferi -es (*sc. daemones ut*: 15, 49 aerios -es). AVG. civ. 6, 1 p. 245, 21 ex illa turba vel quasi plebeiorum vel quasi -um deorum. 7, 2 p. 275, 4 illi tot -es et selecti (*opp.* ignobilissimi *dei. cf.* QVODV. prom. 3, 38, 45 illi -es et selecti dii cum ipso rege suo Iove). MART. CAP. 5, 425 (vers.) *dei minores* respectant -es. SEDVL. carm. pasch. 2, 218 caelicolae adsistunt -es (*Matth. 4, 11* angeli accesserunt). *de imperatoribus defunctis*: CLAVD. 15, 215 duo divorum -es ... Theodosii.

II *de capitibus trabium prominentibus* (*apud gramm. e Varrone; e coni. dub. p. 1491, 38*): SERV. Aen. 1, 740 capita trabium, quae -es nominantur (*v. supra p. 1515, 13; sim. et item laudato Varrone* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1687 ligna ... prominentia. *ipsa verba Varronis sec. additamentum cod. saec. XIV dubiae fidei ad* SERV. Aen. 3, 58 [*cf. p. 1515, 15*] *affert Sabbadini, Berl. Phil. Woch. 1906, 607 [inde e. g. Varro ling., ed. Goetz-Schoell, p. 197, 18]. non nominato auctore*: ISID. orig. 9, 4, 17 capita trabium ... eo, quod primo procedant. GLOSS. V 622, 32 [tribuum *trad.*]).

2. prōcērēs *v. p. 1519, 48.* *Vestergaard.*

***prōcēritās,** -ātis *f.* *a* procerus. *de notione*: SYNON. Cic. p. 445, 23 statura. -s. dignitas corporis. species. amplitudo. GLOSS. magnitudo. altitudo, longitudo. *sim. al.* *legitur inde a* CIC., SEN. *utroque,* COLVM., *saepius apud* PLIN. *mai. (plur. non nisi l. 66); vox a metro dactylico aliena poesi deest praeter* AVIEN. ora 516. [*falso olim edebatur* -em *pro* sinceritatem COLVM. 4, 26, 2 (ceritatem *codd. SA*), -e *pro* proceritudine IVL. VAL. 3, 24 *v. p. 1519, 26.*]

i. q. status procerus (*sublucente notione originaria [v. p. 1519, 40] cum respectu bene procrescendi imprimis l. 66. p. 1518, 5. 39; vim deflexam merae extensionis, mensurae, sc. etiam modicae, distinximus p. 1518, 35. 60. 75 [cf. l. 75. p. 1519, 8 sqq.], de situ v. p. 1518, 62, de facultate procrescendi p. 1518, 5; accedit respectus temporis sub 2b*). *opp. e. g.* brevitas *p. 1518, 32. 1519, 7,* crassitudo *l. 70,* latitudo *l. 72. p. 1519, 3,* rotunditas *p. 1518, 70; accedit gen. poss. saepius (adi. pro gen. p. 1518, 54, gen. inverso e. g. p. 1518, 4. 54), gen. inhaer.* magnitudinis RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 223, 17.

1 *respicitur status in altum erectus, sc. celsitudo sim.*: **a** *viventium et crescentium* (*in imagine p. 1518, 46*): **α** *arborum, plantarum*: CIC. Cato 59 cum ... admiraretur Lysander ... -es (-em *Non.*) arborum *in agro Persico* ([*sec. Xen. oecon. 4, 21 ὡς καλὰ ... τὰ δένδρα εἴη*]. CVRT. 5, 1, 32 horti a. umbra et -e amoeni. PLIN. nat. 6, 202 a. *quarundam* ... -em ad CXL pedes adulescere). SEN. benef. 3, 29, 5 aspice trabes *arborum,* sive -em aestimes, altissimas, sive crassitudinem spatiumque ramorum, latissime fusas. epist. 41, 3 -s silvae (*antea*: arboribus ... solitam altitudinem egressis). COLVM. arb. 17, 3 (*antea*: ut *olea* spatium in latitudinem crescendi habeat) quae in -em extenduntur, evanidae fiunt. PLIN. nat. 7, 21 (*inter miracula Indiae*) arbores ... tantae -is traduntur, ut sagittis superiaci nequeant; ... harundines vero tantae -is, ut *eqs.* 12, 114 -s *balsami* intra bina cubita subsistit (procerior (-s) *var. ll.*). 16, 23 (*antea: inter quercus* excelsissima ... aegilops) ab hac proxima latifoliae -s (*cf. Theophr. hist. plant. 3, 8, 5 ὀρθοφυΐᾳ καὶ μήκει*). 17, 27 -s herbarum. *al.* TAC. hist. 5, 6, 1 palmetis *ibi sunt* -s et decor, balsamum modica arbor. IVLIAN. in Os. 8, 6 cuius *culmi* -s ... spicae plenitudinem non crearit. *al.* *de facultate bene procrescendi*: SEN. clem. 2, 7, 4 *agricolae arbores* circumcidunt, ne -em rami premant. COLVM. 4, 33, 5 *castanea* bis ferro repetenda est verni principio, ut incitetur eius -s (*cf. Pallad. 12, 7, 21* incrementum maius).

β *hominum et variorum animantium*: Ⓘ *notione communi*: CIC. Cael. 36 candor huius *Caeli* te, *Clodia,* et -s ... pepulerunt. SEN. contr. 10, 4, 2 (*contextu corrupto*). COLVM. 1, 9, 3 in illis *bubulcis* plurimum referre vires et -em (*cf. 1, 9, 2* vastitas ... habitūs). PLIN. nat. 2, 189 corporum ... -em *eorum, qui regiones torridas vel frigidas incolunt* (TAC. hist. 2, 30, 2 *Caecinae* vigore aetatis, -e corporis. 5, 14, 2 *Germanorum.* PLIN. epist. 1, 10, 6. paneg. 22, 2 *Traianus triumphans* sola c. -e elatior aliis et excelsior. GELL. 1, 1 tit. *Herculis* [*cf. 1, 1, 1* status longitudinisque eius praestantia]. *al.*). TAC. Germ. 20, 2 *virginibus est* similis -s *ac pueris.* ann. 4, 57, 2 *Tiberio erat* praegracilis et incurva -s. 12, 44, 3. SVET. Vit. 17, 2 (*inter vitia corporis*) erat ... in eo enormis -s (AMBR. hex. 6, 9, 54 [*opp.* vilis ... pauxillitas]. *cf.* APVL. met. 2, 2, 9 inenormis -s *Lucii* [*sc. proceri quidem, sed modo decoro*]. AMBR. Noe 6, 13 *quosdam* enormes -e). FLOR. epit. 3, 3, 10 (*de rege capto*) vir -is eximiae super tropaea sua eminebat. GELL. 9, 11, 5 dux ... Gallorum vasta et ardua -e ... incedebat (*spectat simul ad 2. sim.* AMM. 25, 10, 14). TERT. nat. 2, 12, 6 *Caelus et Terra erant* caelibes diu ..., antequam mariti ...: longo scilicet aevo crescendum illis fuit ad tantam procer⟨itatem⟩! (*acceditne respectus pubertatis sim.?*). PORPH. Hor. sat. 1, 2, 123 *ne mulier* -em sibi staturae ... mentiatur (IORD. Get. 158). SOL. 1, 88 *homines quosdam* denos pedes et amplius habuisse -is (*ibid.* longitudinem). HIST. AVG. Maximin. 27, 2 *Maximini filius* -is videbatur posse illius esse, ut ad paternam staturam perveniret. CLAVD. DON. Aen. 3, 680 p. 349, 18 *Cyclopes* -e sui vincentes arborum celsarum altitudinem. VEG. mil. 1, 1, 4 Germanorum -em (*opp.* brevitas *Romanorum*). 1, 6, 5 *in tirone valido* -em non magnopere desideres. AMBR. hex. 6, 5, 30 camelus pro ratione -is suae prolixiora colla sortitus est (*antea*: camelus ... cum sit altior. *ad rem cf. l. 68*). *al.* Ⓘⓘ *de sola statura, quantulacumque est* (*pauca certiora; ceterum huc trahere possis exempla, quibus illustratur altitudo ipsorum procerorum, e. g. l. 22 sq. 28 sq.*): HIL. in Matth. 5, 10 (*ad Matth. 6, 27* adicere ad staturam suam cubitum unum) ad uniuscuiusque -em cubitum unum ... praestare. FAV. EVL. 14, 2 staturae crescentis terminum fieri nec ultra -em posse procedere (*ut Hippocr. num. sept. 5, 24* [*cod. G*] usque ad incrementum corporis *spectat ad gr. ἄχρις αὐξήσιος ὅλου τοῦ σώματος*). VEG. mil. 1, 5, 1 (*cf. 1, 5 tit.* qua statura iuniores probandi sint) -em tironum ad incomam scio semper exactam *esse* (*cf.* COD. Theod. 7, 1, 5 si quosdam ... aut habitudo corporis ⟨a⟩ut mediocritas -is [proc(e)rt- *trad.*] ab armatae militiae con⟨d⟩icione submoverit. *aliter l. 32*). RVFIN. Greg. Naz. 3, 10, 3 (*in imag. sec. Luc. 19, 3*) etiamsi brevis es in spiritu et exiguae -is (*cf. Migne gr. 36, 344ᶜ καίτοι μικρὸς ὢν τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν*).

b *rerum inanimarum, maxime montium, aedificiorum sim.*: **α** *usu communi*: SEN. epist. 111, 3 in magnis ... montibus, quorum -s minus apparet longe intuentibus. VET. LAT. Iudith 7, 4 (cod. 109) nulla ... tanta altitudo montium aut -s rupium aut sublimitas collium est, ut *eqs.* (*gr. αἱ φάραγγες, cod. 151. 130* montes, *cod. 131. al.* valles, *cett. brevius*). PS. ORIG. tract. 5, 17 (*respicitur gen. 37, 7*) post manipulorum ... praemissam (de- *var. l.*) -em in adorantium ritum. SOL. 9, 8 -s montana. AVIEN. ora 516 Callipolis ill⟨a, quae per altam⟩ m⟨o⟩enium -em et celsa per fastigia subibat auras. AMM. 17, 4, 7 (*de obelisco*) lapis ... sensim ad -em consurgens excelsam. VEG. mil. 4, 17, 3 -s ... ipsarum *turrium ambulatoriarum* tanta fit, ut ... turres lapideas altitudine superent. OROS. hist. 2, 6, 10 domus *Babylonis* ... ⌞minaci -e⌟ mirabiles (⌞ ⌟ *om. cod. unus*). *al.* **β** *peculiaria quaedam*: *de mensura sim. rei parvae* (*nisi ad 2 trahas; cf. l. 35*): CHALC. comm. 284 si quid candidum pedalis -is corrumpatur (*postea*: candidum illud pedalis mensurae). *de situ celso* (*cf. p. 1519, 66*): HEGES. 5, 22, 2 *sacerdotum fasces aliter ac consulum* elevantur non umeris, sed moribus, et attolluntur non virgarum -e, sed ... fidei altitudine.

2 *respicitur status in longum porrectus, sc. longitudo, magnitudo sim.* (*forma oblonga l. 70*): **a** *generatim pertinet ad*: **α** *partes corporis, arborum sim.*: CIC. nat. deor. 2, 123 quae *animalia* ... altiora sunt, ut anseres ..., ut camelli, adiuvantur -e collorum (*sc. ut cibum terrestrem contingere possint; cf. l. 33*). PLIN. nat. 8, 39 -s aurium et cervicis *distinguit alcen a iumento.* 13, 49 *palmarum fructus* differunt figura rotunditatis aut -is; ... distant et magnitudine. 16, 21 pediculi *glandium* brevitas -sque. 16, 174 *salices quaedam* in -em magnam emittunt ... perticas. 17, 96 rubi ... curvati *deorsum* gracilitate et simul -e nimia. TERT. resurr. 60, 2 intestinorum perplexa -s. EVSTATH. Basil. hex. 8, 4, 4 *rex apium* ⌞-e membrorum, ... ceteris praestans (⌞ ⌟ *gr. μεγέθει ... καὶ σχήματι*). -s modica (*ut subluceat notio*

[*Hays*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mensurae sim., cf. p. 1518, 60): PLIN. nat. 16, 65 materies *tiliae* ... -e perquam modica, verum utilis (*v. André, 1962, ad l.*). β *spatia varia*: PLIN. nat. 3, 43 *Italia est* multo -e amplior quam latitudine (*inde* SOL. 2, 20). APVL. met. 5, 25, 1 *Amorem evolantem* -s spatii fecerat alienum (*nisi ad 1*).

b *speciatim in arte gramm. vel rhet. (cf. p. 1521, 53); respicitur longitudo: pedum et versuum*: CIC. orat. 212 fluit ... numerus *comprehensionum* ... tum incitatius brevitate pedum, tum -e tardius. IVBA Rufin. gramm. VI 562, 19 *choliambus* est ... -is eiusdem *ac iambicus.* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 74, 32 hexametrum dactylicum usque ad octametrum ... processisse, ultra quam -em nihil in eodem *metro* scrutandum est. 77, 29 *anapaestici versus quidam sunt* -is trimetrae catalecticae. *syllabarum, quae metri gratia producuntur*: PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 37, 8 *nonnumquam syllaba* positione longa vim suae -is loci condicione non obtinet (37, 23. 93, 32). 37, 21 nulla ibi -s sonat, ubi vere finalis non est *syllaba brevis.* 93, 35 commercio ... -is *in ionico anaclomeno.* *Hays.*

prōcēritūdo, -inis *f.* *a* procerus. [*e coni. dub.* -is *pro* pulchritudinis SOL. 1, 87.] *i. q. proceritas*: ITIN. Alex. 50 petram ..., cuius -o sunt stadii quadringenti (*numero fabuloso, fort. ut melius respondeat ibid.* celsitudine, quam nec alites supervolitent. *cf. Hist. Alex. M. I p. 103, 9 τὸ ὕψος ε' σταδίων*). 54 tituli ... -is erant duodecim cubitorum (*gr. ibid. p. 128, 19 ὕψος, Iul. Val. 3, 49* altitudo. *cf.* IVL. VAL. 1, 30 obeliscos ... -is erectissimae. 3, 35 earum *columnarum* -o ... supra ... arbores, sed quae sint procerissimae, fuerat [*gr. p. 120, 10 ὕψος*]). IVL. VAL. 3, 7 *Porum* -e corporis ... longe distare ab exiguitate Alexandri (proceritate *cod. Paris.*). 3, 19 scorpii ... non minus ⸤-e⸥ cubitali (*gr. p. 109, 13 σκορπίοι πηχυαῖοι.* -itate *cod. Paris., om. exc.*). 3, 24 arbores caelum ferme -e intervectas (pro certi- *var. l.,* proceritate *Kübler errore, v. ed. Rosellini, 1993, sc.* 3, 17 l. 530).

[prōcertāmen, *compos. a* pro *et* certamen *formationis et notionis dubiae, vix agnoscas* CASSIOD. Ios. antiq. 17, 112 p. 489 si forte ad effectum venissent *fratres tui patri insidiantes,* tibi lucrum provenisset, ut ex duobus -bus tu, *Antipater,* fructus perciperes gaudiorum (*contra gr. δυοῖν ἀγώνοιν intellegendum vid.* ex duobus *fratribus* pro certaminibus).]

prōcertātor, -ōris *m.* *sec.* propugnator *a* pro *et* certator. *i. qui pro aliqua re certat, propugnator*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 82, 24 Paulus *apostolus,* pietatis -r (*gr. non exstat; fuitne πρόμαχος?*).

prōcērulus, -a, -um. *a* procerus *deminutive.* *i. q. aliquantum procerus* (*cum affectu blandientis*): APVL. flor. 15, 9 (*in descriptione statuae adulescentis cuiusdam*) manus eius tenerae, -ae. *Bk.*

prōcērus, -a, -um. [prō-cērus *cognatum est c.* crēscere, prō-crēscere *et primitus significavit fere i. q. 'incremento prominens, in longum productus'; referendum esse videtur ad* *prŏ-krē-ro-, *cuius* r *media suppressa est ad dissimilitudinem efficiendam, cf. Leumann, Gramm. 1977, 232. eiusdem suffixi exempla sunt* clā-ro-, gnā-ro- *nec non* pig-ro- *sim., v. ibid. 315. Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 225 -a: prolixa et in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem. *scribitur* -caer- CE 1559, 12 (*Romae, saec. III vel IV in.*). NOT. Tir. 58, 42 -um (*potius huc spectare videtur quam ad* 1. proceres, *quod aliter notatur*). *de formis: nom. sing.* procer *tradi videtur* EXC. barb. p. 298, 7 (*sed* -us *ibid.* p. 296, 7. 9), *plur.* -es CASSIOD. Ios. antiq. 9, 237 p. 275 (*sec.* acer *sim., nisi confusum putes cum* proceres; *cf. superl.* -rrimus SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 124 *et in var. l.* EPIST. Alex. p. 218, 12 [*v. ed. Walther Boer ad l.*]); *compar.* -ior *inde a* CIC. (*saepe apud* PLIN. *mai.*), *superl.* -issimus *inde a* CIC. (*cf. l. 49 et* satis -us PHYSIOGN. 92). *de notione* (*cf. l. 44*): SYNON. Cic. p. 433, 23 magnus. robustus. vastus. -us. longus. altus. p. 449, 12 validus. ... grandis. excelsus. ... -us. sublimis. eminens. GLOSS. *εὐμήκης.* longus aut largus. longus, altus, ⸤princeps⸥ (*per confusionem cum* 1. proceres). ornatus vel formonsus. excelsus. *sim. al.* *legitur inde ab* ENN., PACVV., TVRPIL., VARRONE, CIC., *frequentatur a* COLVM., PLIN. *mai.*, APVL., AVIEN. [*in codd. confunditur cum* proceres ENN. ann. 190 PLIN. nat. 13, 29. *al.* (*restit.* DIOM. gramm. I 428, 24; *cf. l. 49. 55*); *falso trad. loco varie temptato* VARRO rust. 3, 6, 12 *et in var. l.* HEGES. 1, 9, 1 (*v. p. 1508, 45*); *vix recte affertur ex* INSCR. Muratori p. 800 n. 2 Bulpar veteranus ex -ioribus (*lapis non exstat; latere vid.* ex protectoribus, *v.* INSCR. christ. urb. Rom. 22406).]

i. q. (crescendo) in altum vel longum productus, ut saepe sit fere i. q. celsus, magnus vel longus sim. (*transfertur ad inanima sub IB et IIB1, ad animantia, quae situ eminent, fortasse p. 1520, 52. 1521, 16; respectus temporis sublucet sub IIB2; litotes v. p. 1520, 32. 35. al.*). *fere pro syn. est e. g.* (ex)celsus *p. 1520, 23. 32. 44 sq.*, longus *p. 1520, 42. 1521, 32, opp. e. g.* brevis *p. 1520, 21. 44,* humilis *p. 1520, 36. 47,* parvus *p. 1520, 47. 74.* *indicatur mensura per praepos. p. 1520, 36. 59, per abl. p. 1521, 32, respectus per abl. p. 1520, 46. 51. 54. 62. al. (paulo aliter e. g. p. 1520, 70), acc. p. 1520, 53. 69. 73. al., gen. p. 1520, 56, praepos.* in *c. abl. p. 1520, 55; usurpatur pro subst. masc. p. 1520, 61.*

I *respicitur potius altitudo* (*de cacumine sim. p. 1520, 24. 37*): **A** *viventium et crescentium* (*sed alte sedentis fortasse p. 1520, 52*): **1** *arborum, plantarum sim.* (*de ramis sim. v. sub IIA2*): ENN. ann. 190 *arbores* securibus caedunt ..., pinus -as (-os, -es *var. ll.*) pervortunt (PALLAD. 12, 7, 9). CIC. leg. 1, 2 Vlixes Deli se -am et teneram palmam vidisse dixit ([*sc. Hom. ζ 163 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον*]. PLIN. nat. 13, 29 *p.* -ioribus. *ibid.* teretes atque -ae [-e *et* -es *var. ll.*]. AVIEN. orb. terr. 1203 [*gr. 1010 ἀκρόκομοι*]). 1, 15 inter ... -issimas populos. CATVLL. 64, 289 altas fagos ac recto -as stipite laurus (RVT. NAM. 1, 459). VERG. ecl. 6, 63 -as ... alnos (FRONTO p. 143, 11 *tortores* te ut abietem aut a. -am incurvant. *cf. infra l. 42*). HOR. epod. 15, 5 hedera -a adstringitur ilex. carm. 3, 25, 16 -as ... fraxinos (PLIN. nat. 16, 62 -a ... ac teres). OV. epist. 16, 109 -is ... silvis (*cf.* PLIN. epist. 5, 6, 7 -a nemora. CARM. laud. dom. 73 -is saltibus). met. 13, 891 viva ... -aque surgit harundo ([properataque *var. l.*]. FRONTO p. 192, 2). LIV. 24, 3, 4 lucus ... -is abietis arboribus saeptus (36, 22, 10. SEN. clem. 2, 7, 4 rectas -asque a. [*opp.* quas aliqua depravavit causa]. CVRT. 9, 1, 9 -is ... et in eximiam altitudinem editis a. *et saepe*). GRATT. 138 numquam ... -us ad aëra termes exiit (*postea*: curvantur). 142 -is ... stirpibus. FEST. p. 330 (*de scirpo*). COLVM. 5, 6, 3 est ... ulmus *Gallica* longe laetior et -ior quam nostras. 5, 10, 6 (= arb. 20, 1) semina ... recta, levia, -a. 6, 27, 2 *pascua* mollibus potius quam -is herbis abundantia. PLIN. nat. 16, 70 *genus buxi* in metas emittitur amplitudinemque -iorem. 16, 165 alius *calamus est* brevior, alius -ior, exilior crassiorque (*cf. Theophr. hist. plant. 4, 11, 10 εὐαυξής*). 19, 140 (*inter genera brassicae*) Aricinum altitudine non excelsius ...; Pompeianum -ius. *al.* SIL. 6, 221 arrectae ... -a cacumina saltus exsuperant cristae *serpentis* (7, 675 nemoris celsi). *al.*

2 *hominum, animalium, deorum* (*sideris l. 37*): **a** *de eorum membris, statura sim.*: PACVV. trag. 254 feroci ingenio, facie -a virum (*ad l. cf. Gell. 13, 30, 3* faciem dixit hominis pro corporis longitudine). LIV. 38, 17, 3 -a corpora *Gallorum* (CALP. ecl. 1, 27 longa satis ... internodia ... -umque ... c. TAC. ann. 15, 48, 3 c. -um, decora facies. PLIN. paneg. 61, 2 [*in comparatione*] accidit ..., ut corpora quamlibet ardua et excelsa -ioribus admota decrescant. *al.*). COLVM. 8, 2, 10 -issimae caudae *gallorum.* SIL. 16, 350 *equi* membra haud -a decusque corporis exiguum (STAT. Theb. 1, 414 celsior ille *Polynices* gradu -a in m. [*opp. 417* exiguo ... corpore *Tydei*]. TAC. ann. 1, 64, 2 -a m. *Cheruscorum.* DRAC. Romul. 8, 521). SVET. Aug. 73. Vesp. 23, 1 *quidam* -ae staturae (Tit. 3, 1 neque -a s. et ventre paulo proiectiore. Dom. 18, 1. AMM. 31, 14, 7 s. nec -ae nec humilis. IORD. Get. 85 ultra octo pedes. *al.*). AVIEN. Arat. 1286 excitat idem *Aries* Persea -i sustollere verticis astra. CLAVD. 24, 291 summas aequantia fagos cornua ... -a *cervorum Dianae* (spaciosa, preciosa *var. ll.*). *al.* **b** *de ipsis animantibus* (*aetate l. 50*): VARRO Men. 432 amiculam ... -am, candidam, teneram, formosam (*item de feminis formosis e. g.* HOR. sat. 2, 5, 64 forti nubet -a Corano filia Nasicae. OV. met. 13, 790 Galatea, ... longa -ior alno *eqs.*). SEN. dial. 7, 22, 2 esse ... se -um volet *sapiens* (*antea*: minimae staturae). epist. 66, 26 *magis diligere* filium ... -um ... et excelsum quam brevem aut modicum. COLVM. 3, 8, 2 Iudaeae gentis hominem -iorem celsissimo Germano (APVL. met. 7, 4, 5 h. et statu -um ... et corpore vastum. *cf. l. 62*). MELA 3, 63 alii *Indi* humiles parvique, alii ita -i et corpore ingentes, ut *eqs.* PLIN. nat. 7, 73 *mensuram hominum* minorem in dies fieri ... rarosque patribus -iores. SIL. 15, 715 -ae ... cohortes *Gallorum* (CLAVD. 21, 159 Rhodani -a c.). TAC. hist. 4, 14, 1 est plerisque *Batavis* -a pueritia. ann. 15, 72, 2 *quidam* habitu -us et torvo vultu erat. APVL. met. 6, 23, 1 pro sede sublimi sedens ⸤-us⸥ Iuppiter (⸤ ⸥ *potius praedicative 'alte positus' quam 'statura excelsa praeditus'?*). *al.* PS. AVR. VICT. epit. 15, 4 *Ant. Pius* -us membra. HIST. AVG. Aurelian. 6, 1 fuit decorus, ... statura -ior (*al.* EVGIPP. Sev. 7. *cf.* VVLG. deut. 1, 28 multitudo ... nobis ⸤in⸥ [*om. pars codd.*] statura -ior. EXC. barb. p. 298, 7 -r staturae fuit prae omnibus *Cecrops*). AVG. serm. 299C, 4 coll. Morin p. 526, 6 rex -us (*Saul, cf. I reg. 9, 2* eminebat super omnem populum). EXC. barb. p. 296, 7 Cecrops -us. PALLAD. hist. mon. I 9 p. 283[D] -um quendam usque ad nubes gigantem (*cf. II 16 p. 375[A]* excelsum ... u. ad n. pertingentem, *gr. p. 69, 7 μακρὸν ... μέχρι τῶν νεφελῶν*). *al.* *masc. pro subst.* (*iuxta nomen proprium v. l. 42. 58. al.*): PLIN. nat. 7, 74 -issimum *huius aetatis* hominum (-nem *cod. unus*). TAC. hist. 4, 1, 1 si quem -um habitu et iuventa conspexerant (*item iuxta pron. e. g.* SVET. Aug. 79, 2 ex comparatione astantis alicuius -ioris. APVL. met. 9, 39, 2 quidam -us et ... miles).

B *rerum inanimarum*: **1** *montium, aedificiorum, urbium sim.*: SIL. 2, 660 in excelso -i vertice montis (AVIEN. Arat. 1674 -is vertex in m. [*cf. gr. 912 κορυφαὶ ... οὔρεος ἄκραι, Cic. progn. frg. 3, 5* celso e vertice montis]. ora 609 m. tumet -us arcem [*ad acc. respectus cf. l. 73*]). APVL. met. 6, 14, 2 saxum immani magnitudine -um. AVIEN. orb. terr. 99 ora ... terrae ultima -as subducit in astra columnas (*Herculis ut ibid.* 277; *cf. in eadem re*: 108 discreta freto -a cacumina). 301 -a Neapolis arcem subrigit (*cf. l. 69 et* 319 erigitur ... urbs -a arces, *sc. Cyrene.* 1197 Babylon subducitur arce -a in nubes). 670 Aegila parva et -a caput ... pulchra Cythera. *al.* SYMM. or. 2, 22 ⸤decisa Aegyptiis rupibus -a miracula⸥ vel pyramidum ver-

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tices angulosos (˪ ˪ *sc. obeliscos [cf. p. 1518, 56]; vix pleonastice de ipsis pyramidibus*). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 1 p. 327, 20 philosophorum dogmatibus ... velut -is quibusdam et robustis t u r r i b u s firmabatur *mundus* (CASSIOD. Ios. antiq. 9, 237 p. 275 [*gr.* παμμεγέθεις]). **2** *v a r i a r u m*: SIL. 15, 813 Nero -a sublimia cuspide portans ora ducis caesi, *sc. Hasdrubalis* (*aliter l. 47*). APVL. flor. 23, 1 -o malo *navis* (-um alo *cod. F, ut vid.*).

II *respicitur q u a e v i s magnitudo vel longitudo (forma oblonga imprimis l. 45 sq.)*: **A** *v i v e n t i u m e t c r e s c e n t i u m*: **1** *a n i m a l i u m e o r u m q u e h o m i n u m v e p a r t i u m c o r p o r i s (sideris l. 13; de ipsa mensura* GELL.): TVRPIL. com. 46 apertae surae, bracchia ... -a (*addasne l. 63?*). VARRO Men. 372 (*spectatne ad statuam?*) c o l l u m -um, fictum levi marmore (CIC. Brut. 313 [*Cic. de se iuvene*] erat ... in nobis summa gracilitas ... corporis, -um et tenue c. AVIEN. Arat. 481 cervix *Equi,* quamvis -o surgat iuba maxima c., ... vix est spectabilis [*cf. gr. 211* δολιχός]). rust. 2, 1, 14 potius ... emunt ... sues -o c o r p o r e, capitibus ut sint parvis (LVCR. 3, 658 lingua vibrante, ... -o c. *serpentis* [*an se minaciter extollentis, ut ad IA2a spectet?*]. COLVM. 8, 2, 4). CIC. nat. deor. 1, 101 *ibes sunt* aves excelsae ... corneo -oque r o s t r o (PLIN. nat. 10, 89 gracili ac -o ⟨r.⟩ *halcyonis* [*suppl. Mayhoff coll. Arist. hist. anim. 616a18* ῥύγχος ... μακρόν]). CATVLL. 64, 261 *Maenades* plangebant ... -is tympana palmis. HOR. sat. 2, 2, 36 *gulonem* -os odisse lupos *marinos* (*cf. 37* maiorem ... modum; *opp. ibid.* breve pondus *mullorum*). COLVM. 6, 1, 3 *boves* grandibus membris, cornibus -is. 7, 2, 3 -as oves (*opp.* quadratas; exiguas). 7, 3, 3 habitus *arietum* ... maxime probatur, cum est altus atque -us (*inde* PALLAD. 8, 4, 2 eligemus arietem altum, -um). 7, 9, 1 *verres* probandi sunt totius quidem corporis amplitudine eximii, sed qui quadrati ... sint ... nec proinde cruribus aut ungulis -is. PLIN. nat. 8, 123 (*de thoibus*) luporum id genus est -ius longitudine, brevitate crurum dissimile (*cf. Arist. hist. anim. 580a29 sq.* ἐπ' οὐρὰν ... μακρός). 8, 183 -ior *cauda* (*cf. p. 1520, 31 et* 11, 265 *caulis caudae est* lupis villosus, ut ovibus, quibus -ior). 11, 245 bracchia non omnibus paria secum: ... *gladiatori cuidam* notum est dexteram fuisse -iorem. GELL. 1, 1, 2 modum spatiumque plantae Herculis ... tanto fuisse quam aliorum -ius, quanto Olympicum stadium longius esset quam cetera. *al.* **2** *r a m o r u m a l i a r u m v e p a r t i u m p l a n t a r u m*: CVLEX 138 pinus ˪-os˩ decorat silvas hirsuta per artus (˪ ˩ *Heinsius*; -as *trad., cf. p. 1520, 10*). COLVM. 4, 21, 3 *si vitis palma* parum -a fuerit. 4, 24, 19 *vitem* -ioribus emaciatam flagellis. 5, 9, 2 ramos novellos -os et nitidos *oleae. al.* PLIN. nat. 16, 19 folia *arborum glandiferarum sunt* ... gravia, carnosa, -a, ... pro differentia generum breviora vel longiora. 19, 72 semina, quae proxima collo *cucurbitarum* fuerunt, -as pariunt ...; quae in medio, rotundas; quae in lateribus, crassas brevioresque (*cf. Colum. 10, 382* longior, *11, 3, 50* prolixior et tenuior, *Pallad. 4, 9, 16* longas ... et exiles). GELL. 19, 12, 7 *agricolam* stolones ... -os atque derectos amputantem.

B *r e r u m i n a n i m a r u m*: **1** *g e n e r a t i m*: CIC. Arat. 150 -a ... vincla ..., quae retinent Pisces. LVCR. 4, 827 *pedibus* proferre ... -os passus. SEN. nat. 7, 17, 1 *forma cometarum* non in rotundum restricta, sed -ior et in longum producta. PLIN. nat. 9, 113 et -ioribus *margaritis* sua gratia est. SIL. 9, 329 *secunda acies pugnat* contorum longo et -ae cuspidis ictu. GELL. 1, 13, 11 *cum in oppugnatione* opus ... esset firma atque -a trabe *arietis* (*cf. ibid.* maior). VET. LAT. Is. 5, 18 (Tert. paenit. 11, 7) delicta sua velut -o fune nectunt (*gr.* μακρῷ, *Hil. in psalm. 118 heth 14 p. 430, 24. al.* longum, *aliter Vulg.*). CE 1559, 12 (*Romae, saec. III vel IV in.*) umbram arboream -am. AVIEN. orb. terr. 170 -is Cilicum ... aratris. **2** *s p e c i a t i m i n a r t e g r a m m. v e l r h e t. (cf. p. 1519, 5); respiciuntur: p e d e s v e l s e n t e n t i a e a m p l i o r e s*: CIC. de orat. 3, 185 anapaestus, -ior quidam n u m e r u s, *sc. quam n. soliti* (3, 191 a -is n. ac liberis, maxime heroo aut paeane priore aut cretico). FRONTO p. 88, 9 (*antea*: ampliores sententiae) laborandum est, ne -ae illae sententiae male sint amictae *eqs.* *s o n u s p r o d u c t u s*: DIOM. gramm. I 428, 22 (*e Varrone*) syllabae ... aliae sunt asperae, aliae leves, aliae -ae (-e *vel* -es *codd.*), aliae retorridae ...; (428, 24) -ae (-es *trad.*) sunt, quae vocalem longam extremam habent aut paenultimam, ut 'facilitas', retorridae sunt, quae mutam habent extremam, ut 'hic'.

adv. **prōcērē.** *fere i. q. l o n g e*: CIC. de orat. 3, 220 (*inter gestus boni oratoris*) bracchium -ius proiectum quasi quoddam telum orationis (*nisi adi. praedicative positum intellegas*). MANIL. 1, 843 dolia ... -e (-o *var. l.*) distenta uteros. AMBR. hex. 3, 14, 60 -ius media pars eius *folii vitis* extenditur et in ipsa summitate tenuatur.

deriv.: proceritas, proceritudo, procerulus.

compos.: improcerus. *Hays.*

[※]**prōcessio,** -ōnis *f.* *a* procedere. GLOSS. προχώρησις. πρόοδος. πρόδρομος. *addc p. 1522, 28. 1523, 12. 59. legitur vix iam apud* CIC. *l. 72,* SEN. *p. 1524, 33, sed inde a* TERT., VET. LAT., DON., *numquam in versibus.* [*exhibetur falsa var. l.* CIC. Manil. 24 (*pro* progressio, *ubi v.*), SEN. benef. 1, 11, 5 (*pro* processus, *v. p. 1524, 33 et cf. p. 1523, 63*), *falso trad.* CASSIOD. hist. 6, 29, 2 *pro* praesessionibus, *perperam coni. olim pro* professio TERT. adv. Val. 13, 1.]

i. q. a c t i o p r o c e d e n d i (metonymias de loco vel habitu v. l. 27. 71, vim deflexam l. 32): **I** *quae fit m o t u l o c a l i (indicatur quo vel unde per praepos. l. 25. 61. p. 1523, 5. 18. 20. al.)*: **A** *s t r i c t i u s; praeter l. 24. 27 respiciuntur homines qui i n p u b l i c u m p r o d e u n t, in publico ambulant (actores scaenici* DON., *milites* VEG., *mortui* AVG.): **1** *g e n e r a t i m*: **a** *potius de h a b i t u p r o c e d e n t i u m (cf. meton. l. 71)*: TERT. praescr. 43 l. 14 ubi metus in deum, ibi gravitas honesta ... et apparitio devota et -o (pressio *codd.*) modesta. CASSIAN. inst. 4, 16, 3 libera et effrenata -o. CANON. Turner II 2 p. 160 rec. II solutas ... et conteritas (*i.* -tri-) in vestibus -es (*sim.* p. 213 rec. III, *ubi rec. IV* incessus, *gr. Mansi 2, 1104*[E] προόδους). **b** *potius de a c t i o n e m e r a*: DON. Ter. Ad. praef. 3, 4 quartus actus haec continet: ... Demeae reditum in scaenam ..., -em in scaenam temulenti Syri. CLAVD. DON. Aen. 1, 495 p. 99, 8 ('ad templum ... incessit') -em Didonis (*postea: quae* publicis sese offerret aspectibus. *cf.* 4, 135 p. 372, 6 ['progreditur'] -o eius *D.* cultusque). VEG. mil. 2, 22, 5 in omnibus exercitiis et -bus (*opp.* in ipsa pugna). PS. AMBR. pudic. p. 46, 41 ita -is suae ornatus extendunt ..., ut *eqs.* (*de -e m u l i e r u m u t*: ANIAN. Chrysost. hom. 7, 7 qui a necessariis -bus saepe contineas illam *uxorem* [*gr.* ἐξόδους]. CAES. AREL. epist. ad virg. 3, 5, 4 -o tua exterior rationabilis non minus debet esse quam rara. *cf. l. 13*). AVG. in euang. Ioh. 19, 17 l. 33 *commemoratione* -is de monumentis (*ad Ioh. 5, 29 p. 1496, 41*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26, 10 p. 391[B] in -bus *iuvenum,* in palaestris, in conventibus (*gr.* προόδοις). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 166 Tiberius Caesar eum *Agrippam* suo nepoti coniunxit iubens, ut ei in omnibus -bus adhaereret (*gr.* ἐξόδοις). *al.* *de m o t u s i d e r u m*: EVSTATH. Basil. hex. 2, 8, 9 de certis signis in eadem iterum ... ˪-o solis et reversio˩ (*gr.* ἀποκατάστασις). PRISC. LYD. solut. 6 p. 70, 15 -es eius *lunae* (*opp.* demissiones et descensiones). ?**c** *m e t o n y m i c e d e l o c o, q u e m p e t u n t e x u r b e p r o c e d e n t e s*: GLOSS. II 416, 17 προάστιον: suburbanum, -o (498, 61. procestria *temptavit Lindsay, Lat. Lang., 1894, 191*).

2 *s p e c i a t i m e t u s u m a g i s m i n u s v e t e c h n i c o*: **a** *in ecclesia christ. respiciuntur sive f i d e l e s sive e p i s c o p u s aliusve clericus p r o c e d e n t e s ad sacra facienda; inde etiam de ipsa c e l e b r a t i o n e sacrorum, missae (ut imprimis l. 55 sqq.; fortasse de pompa cogitare possis l. 54; ceterum cf. p. 1497, 27 sqq.)*: PEREGR. Aeth. 26 quadragesimae de epiphania ... cum summo honore ... celebrantur; nam eadem die -o est in Anastase et omnes procedunt *eqs.* AMBROSIAST. in I Cor. 7, 5, 2 et dies festi et d i e s -is *iubent uxore abstineri* (*in eadem re*: PS. AVG. quaest. test. 127, 35). AVELL. 1, 2 *populus Liberio favens* se ab eius *Felicis episcopi* -e suspendit. 16, 3 *admonui, ut* se a -e, quam sibi inhibitam didicerat, abstineret *Bonifatius episcopatum praesumens; tamen* ... processit. LEO M. epist. 9, 2 *presbyter quidam* nostris -bus atque ordinationibus frequenter interfuit. EPIST. pontif. 636 Thiel 14, 25 p. 376 *aedes* sacris -bus ... instituere. 660 Thiel frg. 38 p. 504 *viduam, quamvis nupserit,* -i solitae ... esse reddendam, ut et accessu ecclesiae et mysteriorum sacra communione potiatur. 677 Thiel frg. 5 p. 486 locus -is celeberrimus. 679 Thiel 34 p. 449 *fundatorem ecclesiae* praeter -is a d i t u m, qui omni Christiano debetur, nihil ibidem se proprii iuris habiturum (680 Thiel 35 p. 449. *in eadem re*: GREG. M. epist. 2, 6 l. 22 -is gratia). 709 Thiel 33 p. 448 ut ... divina celebrentur officia, p u b l i c a frequentatione et -e cessante (*ibid. iterum.* GREG. M. epist. 5, 47 l. 9 [*cf. 5, 49 l. 10* missas ... publicas]). CANON. Turner II 2 p. 387 rec. II (*sim.* III) quod non oporteat presbyteros ante -em episcopi introire in sacrarium (*gr. Mansi 2, 574*[B] εἰσόδου, *rec. I* ingressum). SIDON. epist. 5, 17, 3 conveneramus ad sancti Iusti sepulchrum ...; -o fuerat antelucana (*postea*: cultu peracto vigiliarum). PS. MAX. TAVR. serm. app. 16 p. 878[A] solent ... diaconi episcopos praeire in ordine -is. SACR. Leon. 905 *ieiunia* quarta et sexta feria solitis -bus exsequentes (*cf. 860* solitis ... conventibus). Gelas. 372 in huius diei -e (*sc. cenae domini*). REGVLA mag. 45, 17 a benedictionibus dictis usque ad -em missae ibi agendae. *al.*

b *in re publica respiciuntur m a g i s t r a t u s, imperatores*: **α** *procedentes i n p o m p a s o l l e m n i (cf. p. 1500, 40. 1526, 44)*: *i m p e r a t o r*: HIST. AVG. Pert. 11, 3 -em, ⟨quam⟩ ad Athenaeum paraverat, ut audiret poetam, *distulit.* *c o n s u l (gr. respondet* πρόοδος): COD. Iust. 12, 3, 4 pr. (*a. 474/91*) ut *consulares* acta quam meruerint -e ... consulatus ius ... -is iterasse beneficio videantur. NOVELL. Iust. 105, 2, 1 spargere ... in septem his -bus populo (*sc. nummos*). *ibid. iterum.* 105, 2, 2 in populum effusas -es et spectacula *coercuimus.* 105, 2, 3. IVLIAN. epit. novell. 98, 1 -es ... ipsius *consulis* esse volumus septem ..., et prima quidem -o erit kalendis Ianuariis, secunda autem *eqs.* (*cf. p. 1526, 50*). **β** *m u n e r e s u o f u n g e n t e s (cf. p. 1497, 6)*: CASSIOD. var. 6, 17, 2 (*formula referendariorum*) in tumultuosis -bus (processibus *var. l.*) ˪nostris˩ ... tantis clamoribus *non* impediri? (˪ ˩ *sc. regis admittentis petitores*). *m e t o n y m i c e d e h a b i t u, v e s t e m a g i s t r a t u s*: CASSIOD. var. 6, 22, 3 (*formula comitivae Syracusanae*) -o tua procinctualis ornatus est.

B *l a x i u s d e a c t i o n e e x o r i e n d i*: **1** *in d o c t r i n a c h r i s t., sc. respiciuntur qui a d e o p a t r e oriuntur vel emittuntur*: **a** *f i l i u s (interpretatione*

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

christ. huc refertur VET. LAT. Mich. 5, 2 [Cypr. testim. 2, 12, *sim.* Consult. Zacch. 2, 4, 15] *Bethleem,* ex te mihi procedet, ut sit princeps apud Israel et -es eius a principio, a diebus saeculi [*Ambr. Iac. 2, 7, 32. al. et Vulg.* egressus, *gr.* ἔξοδοι]): MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 27 l. 17 quod *Iesus* ... λόγος est ..., progressio est et generatio et in substantiam filietatis -o. AVG. in euang. Ioh. 42, 8 quod ... de deo processit verbum, aeterna -o est. CONC.S I 5 p. 346, 3 ineffabilem et indicibilem -em (*gr. I 1, 4 p. 52, 31* πρόοδον). IV 2 p. 102, 10 genitus est ... individua -e (*gr. Athan. ed. Opitz III 1 p. 58, 10* προελεύσει). Ps. VIGIL. THAPS. solut. obi. Arian. p. 470A habes nascendi -em (*sc. sec. sacr. script. p. 1498, 18. 1598, 26*). **b** *spiritus sanctus* (*sec. Ioh. 15, 26 p. 1498, 21; fere distinguitur generatio filii; cf.* GLOSS. III 278, 62 ἐκπόρευσις: -o [*in capite* de vero deo]): HIL. trin. 8, 19 demonstrata -o est. *ibid.* utrum in hoc consistentis egressionem an geniti -em existimemus. NICET. spir. 5 p. 23, 22 cuius -o aut qualis aut quanta sit, nulli conceditur scire. AVG. c. Maximin. 2, 14, 1 pater -is eius est auctor. *ibid.* distinguere ... inter illam generationem et hanc -em. SYAGR. reg. 3 p. 143, 10 -o eius continua est et ab eo est, qui non coepit. 8 p. 152, 15 -em habet ex patre et non nativitatem. FAVST. REI. spir. 1, 13 p. 128, 19 -o ... nulli vel principio intellegitur subiacere vel termino. FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 27, 8 solius est ... spiritus sancti de patre et filio proprietas ista -is. RVSTIC. CONC.S I 4 p. 244, 9 credo et in -em spiritus sancti, quam non dico generationem. *al.* **c** *potestates quaedam*: LEO M. epist. 15, 2 vanum ... commentum *Priscillianistarum* de -bus (-e *var. l.*) quarundam virtutum ex deo.

2 *in philosophia respicitur quod actu nascitur e potentia*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 12 l. 20 ut *potentiae* omnia et esse et habere videantur, quae maturis -is actibus exsistentia *habitura est* (*cf. p. 1527, 15*).

II *quae fit quolibet modo*: **A** *respiciuntur homines proficientes* (*cum praepos.* in VET. LAT., ad AMBR.): VET. LAT. Sirach 20, 9 est -o in malis viro indisciplinato (*gr.* εὐοδία, *cod. Z Vulg.* prosperitas, *Ps. Aug. spec. 51* processus). AMBR. in psalm. 1, 18, 4 exordium ... -is ad virtutem est abstinere a peccato. COD. Iust. 3, 24, 3 pr. (*a. 485/6*) consulari viro, quem ... ordinaria -o ... sublimavit (*item in cursu honorum*: GREG. M. epist. 1, 20 l. 2 -i nostrae, *sc. pontificis*).

B *respiciuntur res, quae continuantur vel augentur*: **1** *tempus, aetas*: Ps. LACT. PLAC. fab. Ov. 7, 4 quam temporis -e amisisset iuventutem *Pelias.* AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 37 senectutem hanc miseriarum esse veteranam -emque aetatis *esse* aerumnarum stipendia. **2** *verba, oratio*: ENNOD. epist. 1, 5, 5 p. 10, 22 exilitatem thematis narrantis opibus ampliari, ut dos, quae in materia non invenitur, stili -bus inseratur (prosciss- *Vogel dubitanter in indice ed. coll. 1, 6, 3 p. 14, 5*). GREG. M. in euang. 19, 1 quam *lectionem euangelii* volo ... sub brevitate perstringere, ne vos et extensa -o et prolixa expositio videatur onerare.

prōcessor, -ōris *m., a* procedere, *trad. per confusionem praeverbiorum pro* praecessor VET. LAT. Gal. 1, 17 (cod. g = 77) *supra p. 427, 34* (*cf. p. 1508, 27*). *perperam pro* processior VET. LAT. Luc. 1, 7 (cod. 14) *p. 1508, 53, pro* proceres GLOSS. V 419, 37 (= 428, 17) -es: excelsi (*ad Vet. Lat. prov. 8, 16* [*Rufin. hist. 1, 2, 14*] proceres, *gr.* μεγιστᾶνες).

prōcessōrius, -a, -um. *a* procedere. *i. q. pertinens ad procedentem* (*respicitur ornatus, quo utitur episcopus in processione; cf. p. 1497, 27. 1522, 31*): VITA Caes. Arel. 1, 44 casulam quam -am habebat albam paschalem.

1. prōcessus *v.* procedo.

2. **prōcessus,** -ūs *m.* *a* procedere. *notatur* proces(s) *in nummis p. 1526, 48 sq.,* p *fort. p. 1524, 54.* *gen. plur.* -sum *p. 1524, 53; formae heteroclit.* -orum GLOSS. biling. 16, 124, *acc. plur.* -os CIL XIII 10017, 52. *de notione*: CHAR. gramm. p. 452, 26 -s: προκοπή. GLOSS. II 418, 34 προκοπή: promotus, hic -s, praerogativa, processio, proventus. 419, 33 πρόοδος: -s, processio. *sim. al., cf. vol. VI 3, 3015, 41.* *legitur singulis locis, nisi aliud indicavimus, apud* CIC. (*ter*), *Ateium p. 1524, 3,* BELL. Alex., VERG., OV. (*bis*), SEN. *rhet.*, CELS. (*13ies*), SEN. *philos.* (*11ies*), IVV. *al., frequentant e. g.* FIRM., SYMM., AMBR., IVLIAN. *Aeclan.*; *abiit in sermonem gr.* πρόκενσος (-εσσος, -ον) [*confunditur in codd. e. g. cum* processio SEN. benef. 1, 11, 5 DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26, 6 p. 390B, progressus NOVELL. Theod. 5, 1, 2. *al.* (*falsa var. l.* APVL. Plat. 1, 8 p. 198), successus OV. trist. 4, 5, 25.]

i. q. actus vel effectus procedendi, progressus (*subiunximus metonymias p. 1525, 3. 1526, 3. 31. 1527, 28, cf. p. 1527, 10; saepius in locut. adv., v. imprimis p. 1525, 14 et e. g. p. 1524, 63 sq. 67*): **I** *qui fit quolibet modo* (*sc. incorporali praeter p. 1525, 70; pro syn. ponuntur e. g.* incrementum *p. 1524, 34. 1525, 64. al.* [*cf. p. 1525, 75*], profectus *p. 1524, 10. 15, opp.* initium *vel* principium *p. 1524, 72. 1525, 39. 41. 51. al.,* perfectio *p. 1524, 12. 18. al.*); *respiciuntur potius*: **A** *animantes bene proficientes* (*male p. 1524, 13; qua in re indicatur per gen. p. 1524, 2. 15. 46. al., praepos. p. 1524, 8*): **1** *studiis, virtute, variis actionibus sim. prosperis*: **a** *vario usu*: CIC. Brut. 232 (*Brutus ad Ciceronem*) gradus tuos et quasi -us dicendi studeo cognoscere (*cf.* 272 *C. Piso in eloquentia* tantos -us efficiebat, ut evolare ... videretur. SVET. gramm. 10, 3 *L. Ateius Philologus* scripsit se in Graecis litteris magnum -um habere et in Latinis non nullum). BELL. Alex. 29, 2 nullum ... -um virtus habebat *militum iniquo loco pugnantium* (*cf.* APVL. met. 9, 8, 5 si *quis* proelium capessiturus ... utiles necne -us sciscitaretur *ab oraculo*). CIL VI 5 (*saec. II*) Aesculapio ... ob -us suos (*nisi ad 2*). PORPH. Hor. epist. 1, 8, 17 -um in amicitiam Claudi. FIRM. math. 3, 11, 19 qui ex omnibus actibus felices semper -us accipiant. AMBR. fid. 4, 1, 10 quia et angeli -us habent scientiae et capacitatem profectus, habent utique discretionem virtutis atque prudentiae; solus enim sine -u deus, quia in omni perfectione semper aeternus est. HEGES. 4, 4, 1 p. 244, 17 audacia, quam -us alebant. *al.* **b** *usu christiano pertinet ad fidem firmandam, mores emendandos sim.*: AMBR. Abr. 1, 1, 1 -s quidam et forma virtutis et quaedam species ([*postea*: profectus]. *inde* 2, 1, 1 virtutis formae quendam -um). 2, 1, 1 -um mentis et ... reditum (*sc. ad statum qui fuit ante peccatum*). 2, 2, 5 -s viri sapientis propositus nobis ad imitandum ..., non perfectio (*postea*: per gradus et incrementa). 2, 3, 11 indicium ... uberioris -us (*antea*: incrementum devotionis). in Luc. 10, 24 quae *praegnantes* (*Luc. 21, 23*) in bonorum actuum molimine constitutae necdum aliquos suscepti operis dedere -us. PELAG. epist. ad Demetr. 27 p. 42B sanctae vitae ratio -u gaudet ..., cessatione torpescit. IVLIAN. Aug. c. Pelag. 3, 7, 17 post resurrectionem tales -us futuros esse ..., ut ibi incipiant homines quae hic noluerint dei mandata complere. EVSEB. GALLIC. hom. 17, 3 *tu* alter fidei -bus exstitisti (BENED. reg. prol. 49 -u [progressu *var. l.*] ... conversationis et fidei). VEN. FORT. vita Albin. 6, 14 proficiebat ... in eo exercitationis cotidianae -s ita, ut ultra se semper ascendens *eqs.* *al.*

2 *dignitate et opibus sim.*: **a** *generatim*: OV. trist. 1, 9, 40 mea sunt ... pectora -u (pro casu, pro sensu *var. ll.*) facta serena tuo. 4, 5, 25 tua -us (successus *var. l.*) habeat fortuna perennes. SEN. contr. 2 praef. 4 (*antea: filii* foro ... se et honoribus parant) ego ... eius ... -us avidus. SEN. benef. 1, 11, 5 honor et -s (processio *var. l.*) ad altiora tendentium. dial. 9, 2, 11 aversatione alienorum -uum et suorum desperatione (*antea*: incrementis *et* provehere). epist. 115, 17 nemo ... est, cui felicitas sua ... satis faciat; queruntur et de consiliis et de -bus suis (*cf.* FIRM. math. 1 praef. 4 de actibus ac de -bus nostris confabulati). *al.* IVV. 1, 39 optima summi nunc via -us (*sc. captatio hereditatis*). VET. LAT. gen. 26, 13 (Rufin. Orig. in gen. 12, 5) -u maior fiebat *Isaac* (*v. p. 1503, 48*). Sirach 11, 24 -s illius *iusti* fructificat (*gr.* εὐοδία *Ziegler,* εὐλογία(ν) *trad.*). LIC. RVF. dig. 24, 1, 41 ut ad -us viri uxor ei donare possit (*cf. Gaius ibid. 42* lati clavi ... gratia *eqs.*). SERV. auct. Aen. 1, 286 *Pompeius amicique* Caesaris -bus invidebant. *al.* **b** *speciatim in cursu honorum magistratuum vel militum* (*exempla certiora*): α *apud auctores*: SEN. epist. 101, 6 officiorum ... per officia -us. Ps. QVINT. decl. 3, 9 *miles* sperare ... -us potest, ... accipiet fortasse vitem *eqs.* FIRM. math. 4, 21, 11 gloriam honorumque -us (SYMM. epist. 7, 110, 1 vos iustis h. crevisse -bus. COD. Theod. 1, 16, 6 ut honoris eis *iudicibus* auctiores proferamus -us). SYMM. epist. 4, 23, 2 meliores tibi opto -us (*postea*: honorum culmen). 4, 37 tardiores -us habet verecundia, quae facit, ut intra merita honoris sui haereat. HIST. AVG. Geta 2, 4 cum ad tantos -us ei patuisset ... primi gradus vel honoris auspicium. *al.* β *in titulis* (*saec. II vel III*): DECRET. decur. Salens. (Inscr. Maroc. Gascou 307) 3, 22 (*a. 144*) spe -u(u)m eius *praefecti alae.* CIL VIII 18224 (*si recte solvitur*) *signiferi quidam* p(ro) p(rocessu) Flavi Studiosi (*sc. primipili? v. Dobson, Die Primipilares, 1978, 280*). X 410, 6 ob spem -us eius *militis coh. pr.* honorem decurionatus gratuitum obtulit *ordo* (*antea*: spe beneficiatur). CARM. Année Épigr. 1927 n. 120 aetatem, florem, ⌞-us⌟ abstulit una dies (⌞ ⌟ *sc. militis coh. urb., qui abiturus erat* in praetor(ium)).

B *quaecumque continuantur, cursum suum prosequuntur sim.*: **1** *oratio, opera scripta*: **a** *vario usu*: CIC. orat. 210 *captus est oratione is, qui audit,* iam favet -umque volt (*vix ad A1; cf. Quint. inst. 9, 4, 129* voluptate iam ducitur). Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 53, 16 de quibus *metris* ... in -u dicemus (66, 3 SCHOL. Hor. ars 139. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 222 aperit se apostolus clarius in -u. in Iob 4, 1 [*opp.* disputationis exordium]). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 124 quid -um tuum (*sc. tui sermonis*) consequatur. in Iob 6, 1 disputatio ... a levioribus incipiens -bus incalescit. **b** *cum gen.* (in -u *vel abl. nud. praeter l. 75. p. 1525, 1*): HIL. in Matth. 16, 4 in -u sermonis atque operis absolutius discipulis cognitionem suam praestat *Iesus* (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 69, 1 *ut quid apostolus* -bus sacri s. ostendat [*3* consequentibus ... sermonibus]. *al.* ENNOD. opusc. 3, 23 p. 336, 17). OPTAT. 5, 1 p. 119, 4 cum haec initio dictionis tuae tractaveris, in -u tractatus tui *eqs.* (*ibid. p. 119, 11 falsa var. l. pro* progressu). Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 104, 21 quae in -u operis demonstrabimus (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 27, 1 sicut -s o. indicabat. *al.*). IVLIAN. in Ioel 2, 11, 24 -u orationis ostendit *aliquid*

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(2, 4 l. 67. 2, 26 l. 362 cui *sensui* ... -s ipsius o. alludit). SVLP. SEV. chron. 1, 2, 1 sicut -u voluminis istius digeremus. *al.*

2 *tempus, aetas sim.*: **a** *vario usu*: *metonym. de singulis aetatibus*: FLOR. epit. 1 praef. 4 siquis ... populum Romanum quasi unum hominem consideret totamque eius aetatem percenseat ..., quattuor gradus -usque eius inveniet; prima aetas sub regibus fuit. AMBR. in psalm. 118 serm. 6, 30, 2 in his corporis nostri aetatibus et in illis animae nostrae -bus. *notione communi de cursu sim.*: PANEG. 12, 26, 2 optare ... quem longissimum habet vita -um. AMBR. obit. Valent. 21 ille ... robusta aetate *erat*, iste in -u adulescentiae. COD. Theod. 11, 2, 3 quae *vina* ... -u⟨m⟩ temporis ferre non possunt (NOVELL. Theod. 5, 1, 2 cum ... consilium principis ... -s [progressus *var. l.*] t. vicerit. ALC. AVIT. epist. 7 p. 36, 8).

b *locutiones adverbiales pro* procedente tempore *sim.* (*sing. praeter l. 28 [bis]; iuxta* paulatim *l. 20. 31,* gradatim *l. 26*): α *abl. sine praepos.*: -u temporis (temporum): PORPH. Hor. carm. 3, 6, 45 omnia ⌊-u⌋ temporum in deterius labi (⌊ ⌋ per -u *cod. opt.; cf. ibid. 46* successu temporis. *item c. gen. plur.*: LACT. inst. 2, 13, 12 FIRM. math. 3, 12, 4. *al., e. g. l. 37*). FIRM. math. 3, 3, 7 *sidus* faciet homines ... -u t. feliciores. 3, 5, 38 GAVDENT. serm. 8, 36 SYMM. epist. 1, 100, 1. HEGES. 1, 42, 2 rex ⌊paulatim -u temporis⌋ ... molliebatur (⌊ ⌋, *cf. gr. 1, 555 καθ' ἡμέραν*). RVFIN. hist. 2, 22, 8 -u ... t. aucta ... rabies (*opp.* in initiis). CANON. Turner I p. 257 rec. IX *et* X (*p. 114 rec. I. al.* procedente tempore, *gr. Mansi 2, 668*^{D} *προϊόντος τοῦ χρόνου*). *al.* *iuncturae ceterae*: PANEG. 11, 19, 2 *quaedam* virtutes ... -u aetatis eveniunt, fortitudo annis accedentibus roboratur (LACT. inst. 3, 11, 6 *voluptas* -u minuitur a. FIRM. math. 3, 2, 11. 3, 12, 12 gradatim -u a. *al.*). SYMM. epist. 5, 46 dierum -u rumor intepuit (PRVD. cath. 7, 121 ternis d. ac noctium -bus). 6, 67, 1 numerosis annorum -bus (NOVELL. Valent. 31, 2 [pro casu *var. l.*]. VINCENT. LER. comm. 23, 4). CHRON. Gall. chron. I p. 630, 2 -u aevi. β *cum praepos.*: cum -u temporum: ARNOB. nat. 2, 18 *artes* cum -u t. paulatim meditatione conflatae. in -u aetatis: FIRM. math. 3, 8, 11 *stellae quaedam* in -u a. felicitatis augmenta decernunt. 8, 29, 15. MARCELL. med. 20, 4 *v. p. 1508, 42.* *al.*

3 *varia*: HIL. in psalm. 118 nun 2 p. 475, 9 *ut quis noctu* ad singulos gressus lumine praeeunte sollicitus est, ita unusquisque nostrum ... verbum dei in ... operum -us tamquam lucernam praetendit (*adde p. 1524, 68, aliter p. 1524, 21. 74; cf.* SIDON. epist. 4, 25, 4 laborum temporumque -u [*sim.* ENNOD. opusc. 3, 10 p. 333, 9]). SYMM. epist. 6, 11, 1 mandatorum vestrorum calere principia ..., mox autem per silentium frigere -us. rel. 32, 3 cessare -um negotii. AMBR. obit. Theod. 15 utinam tam fidelis -u *fuisset* quam exordio *rex*. off. 2, 22, 112 *quodcumque fictum est,* in principio vernat, in -u tamquam flosculus dissipatur. HEGES. 1, 32, 6 p. 62, 15 in -u proelii sors mutata. LEO M. epist. 85, 2 CONC.^{S} II 4 p. 45, 10 *priusquam id* rerum -s ostendat. BOETH. mus. 4, 15 p. 342, 25 in aliis *modis* ... similis est in acumen intentionemque -s (*antea*: si hypolydium quis semitonio intendat). *al.*

C *quaecumque augentur, cumulantur, crescunt*: **1** *vi, efficacia, copia sim.*: **a** *in malam partem* (*vergit in notionem excessus, nimietatis*): VERG. georg. 3, 504 sin in -u coepit crudescere morbus (*nisi ad B*). SEN. nat. 7, 31, 1 nondum perfecimus, ut pessimi essemus: adhuc in -u vitia sunt. AMM. 31, 14, 8 *oraculum* inter initia contemnebat, -u vero luctuum maximorum ... timidus *eqs.* HEGES. 1, 10, 3 *civitatis* expugnatio ... pestem invexit tam saevo crudelitatis -u, ut *eqs.* 5, 25, 1 adhuc erat -s malorum, quae iam superiorum omnium finem vicerant. IVLIAN. in Ioel 1, 5 l. 94 penuriae (*opp.* exordia). in Os. 13, 9 l. 159 *scelera* funereo cumulata -u. ENNOD. epist. 1, 5, 11 p. 12, 7 quo me rapiat -s affectionis terminum refutantis. 4, 24, 1 p. 115, 19 aeger animus sicut silentia non patitur, ita -um narrationis abiurat (*postea*: conloquia prolixa). **b** *in bonam vel neutram partem*: SEN. epist. 95, 14 sapientia ... nascens rudis non minus quam ceterae artes, quarum in -u subtilitas crevit. 118, 17 (*16* quaedam amplificata ... in sua proprietate perdurant) quaedam -u priorem exuunt formam. POMPON. dig. 1, 2, 2 pr. (*item fere* 13) iuris originem atque -um. FIRM. math. 5, 1, 25 quibus felicitas tardis -bus conferatur. EVANTH. de com. 4, 5 protasis ... initium ... est dramatis, epitasis incrementum -sque turbarum. SYMM. epist. 2, 48, 2 -um sanitatis ... in solido conlocare. AMBR. patr. 11, 47 *Christi* gratia semper augetur et finem -us sui non habet gloria. HEGES. 1, 1, 9 p. 8, 1 rerum secundarum -u exciti *duces* (*gr. 1, 66 προχωρούντων τῶν κατορθωμάτων. cf.* 5, 7, 1 p. 307, 14 in meliorum -u [*opp.* in desperatione]). PRVD. perist. 10, 647 spei.

2 *incremento naturali; spectat*: *ad animantes, qui adolescunt*: TERT. anim. 38, 1 illam *pubertatem animae* suggestu sensuum et istam *pubertatem corporis* -u membrorum exsurgere a quarto decimo fere anno. AMBR. fid. 1, 11, 70 -us aliquos accepit aetatis *filius dei patris*? PRVD. c. Symm. 2, 315 tardis semper -bus aucta crescit vita hominis. CONC.^{S} I 5 p. 177, 33 incrementorum ... -u *adolescentis Iesu.* *ad lunam*: AMBR. hex. 4, 7, 29 (*inde* ISID. nat. 19, 2) -u eius *lunae* (*opp.* defectui. *cf. Basil. hex. 6, 10 p. 144*^{A} *αὐξομένης*).

3 *aestimatione, sc. metonymice de gradatione* (*de ordine graduum variae dignitatis*): AMBR. in Luc. 5, 61 (*ad Ioh. 14, 2*) *in regno caelorum* -s est mansionum: etsi unum regnum, diversa tamen merita sunt.

D *quaecumque apparent, fiunt* (*cf. p. 1527, 9*): PRISCILL. tract. 11, 143 per te, *deus*, -uum tota procuratio *est*: tu animarum pater, ... tu operatio spirituum *eqs.* PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 10 *incorruptum* conceptum ... pastus incorruptibilis subsecutus est, quia sequens naturae -s ex priori sumpsit originem. CHRYSOST. hom. V 900^{C} non expavescas paenitentiam, sed esto in -u eius promptior.

II *qui fit motu locali* (*indicatur quo vel unde per praepos. l. 34. 63. 74. al.; opp. e. g.* recessus *l. 25. 33. 55,* regradatio *l. 23,* ingressus *l. 75*): **A** *pertinet ad res*: **1** *notione communi dicuntur procedere*: **a** *aquae*: *cursum prosequendo*: SEN. benef. 3, 29, 4 nulla non res principia sua magno gradu transit ...; quidquid est, quo timentur, ... *amnes* in -u paraverunt (*cf.* nat. 3, 27, 7 *fluvius* auctus ... -u ali⟨is⟩ quo⟨que⟩ in se torrentibus raptis plana passim populatur). SYMM. or. 2, 23 *exundavit Rhenus*; non fuit ille ... hostilis excursus; lento per aperta -u venit similis supplicanti. *erumpendo*: PHILIPP. in Iob rec. long. 38 p. 748^{B} (*ad 38, 8* mare ... quasi de vulva procedens) maris -um effusionem aquarum dicere mihi videtur. **b** *sidera*: *cursum prosequendo*: CHALC. comm. 77 -us ... et regradationes per latitudinem perque altum maxime quidem solis et lunae (*cf. Theo Smyrn. p. 150, 8 πρόσοδοι*). *apparendo*: AVG. gen. ad litt. 4, 22 p. 121, 13 -u et recessu vices diei et noctis exhibere. OP. imperf. in Matth. 3 p. 646 sol appropians ad -um, antequam appareat, ... facit albescere orientem. **c** *varia*: PS. SORAN. epit. 66a os matricis ... aperire, ut ... folliculum ... -u⟨m⟩ naturalem *habeat.* ORIBAS. syn. 1, 5, 3 Aa p. 39, 16 omnis adspiratio in suo -u per clamorem gravitatem vocis emundat (*male resp. gr. διεξόδους τοῦ πνεύματος*).

2 *metonymice de eo quod exstat, prominet*: *in partibus corporis* (*ossibus praeter l. 33*): CELS. 1 prooem. 24 *medici inspicientes corporis interiora* eorumque positum, colorem ..., -us deinde singulorum et recessus. 8, 1, 11 *vertebrae* ab utroque latere -us duos exigunt (*de eisdem*: 8, 1, 14 *costae* vertebrarum transversis -bus ... inhaerent. 8, 14, 1 per duos a lateribus -us. *al.*). 8, 1, 12 summa *vertebra* ... caput sustinet per duos sinus receptis exiguis eius -bus (*sim.* 8, 13, *ubi seq.*: hi -us interdum in posteriorem partem excidunt). 8, 1, 22 ex manu duo exigui -us in sinus radii conciuntur. *al. apud eundem.* *in tignis aedificii*: ALC. AVIT. hom. 24 p. 142, 34 *non* ullo ⟨tra⟩bium claudenda -u in fastigium caementa prosiliunt.

B *pertinet ad animantes*: **1** *notione communi sive exeundi, in conspectum veniendi sive incedendi, motum continuandi*: **a** *usu magis minusve technico*: α *in re publica (municipio l. 46) respiciuntur magistratus vel imperatores*: (I) *pompa sollemni procedentes (cf. p. 1500, 40 sqq. 1522, 60 sqq.)*: *duumvir* (*in ineundo magistratu*): CIL X 6012, 10 (*a. 249*) q(uando) process(us) editio celebrata est (*opp.* munus glad(iatorium) post honor(em) IIvir(atus)). *consul*: INSCR. numm. imp. VI p. 372 n. 167 felix process(us) consulat(us) (*Maxentii ut ibid.* p. 378 n. 214 fel(ix) proces(sus) cons(ulatus) III [*vel* cons(ularis)]. *al.; ceterum e. g. Constantini, ibid.* VII p. 164 n. 12. *al.*). NOVELL. Iust. 105, 1 erit ... ei *consuli* -s primus, quo suscipit consulatum ..., kalendis Ianuariis; post illum vero secundum agit ...; quintum quoque faciet -um ...; et ita septem -uum complebitur cursus (*cf. p. 1522, 66; gr. πρόοδος*). *imperator* (*cf. l. 48 sq.*): HIST. AVG. Gall. 17, 3 saepe ad tibicinem processit, ad organum se recepit, cum -ui et recessui cani iuberet. MARCELL. chron. II p. 78, 431, 3 dum ad horrea publica Theodosius -um celebrat. *praeses provinciae*: PASS. Fabii (BHL 2818) 4 *praeco* -um iudicis intimavit. (II) *profecti e metropoli et alibi commorantes*: CONC.^{S} II 3, 3 p. 69, 14 (*ex edicto imp. Valent.*) in -u Bithyniae iudicis (*sc. cum commoratur Nicaeae nec Nicomediae; gr. II 1, 3 p. 61, 13 προόδῳ*). MARCELL. chron. II p. 97, 507, 2 Anastasio Caesare in -bus commorante. p. 98, 512, 4 Anastasio Caesare in -bus degente (IORD. Rom. 341 *Zeno* dum -bus Chalcedona degeret).

β *in ecclesia de pompa sollemni*: PS. AMBR. laps. virg. 22 -s ad ecclesiam inter virgineos choros (*die consecrationis*). NOVELL. Iust. 67, 1 ecclesiam ... *non* incipere aedificare, antequam civitatis ... episcopus ... crucem figat publicum ibi -um faciens (*gr. πρόοδον; Iulian. epit. novell. 61, 1* publice ... procedens). VEN. FORT. vita Germ. 33 *litaniarum tempore* ad missam cum populo progreditur mulier in -u.

b *vario usu*: ARNOB. nat. 7, 11 pedum carere -u (*cf. p. 1500, 5*). FIRM. err. 19, 4 -um sponsi (*affert psalm. 18, 6* sponsus egrediens de thalamo suo). SERV. georg. 1, 512 ('cum carceribus sese effudere quadrigae') in -u equorum. AMBR. hex. 5, 21, 69 *apium* -s ... est per rura redolentia. in Luc. 10, 128 in -u *mortuorum* (*Matth. 27, 53* exeuntes de monumentis). PS. AMBR. mans. 2 p. 14^{B} populi -um ex Aegypto usque ad Iordanem. HIER. hom. Orig. in Is. 4, 2 p. 259, 23 et -s et ingressus meus in gloriam dei est

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*in imag.; cf. psalm. 120, 8* introitum ... et exitum). RVFIN. hist. 5, 1, 5 *ut* prohiberetur ... -s ad publicum (ἀγορᾶς εἴργεσθαι). AVELL. 123, 8 impediuntur a -u propositi itineris, qui ... respiciunt quod relinquunt. EVSEB. EMES. serm. 7, 22 -s virgini[s] non sit nocturnus, sed per lumen incedat. *al.* *de incursu armatorum*: PANEG. 12, 6, 4 *hostium* acie in fugam versa ... *maximam* in -u stragem edidisti. AMM. 19, 2, 6 rapido turmarum -u in procinctum ... tendentium. 31, 16, 7. HEGES. 4, 22, 2 cotidianos ... -us *Simonis sociorumque eius.*

2 *peculiaria quaedam*: **a** *respicitur partus, ortus* (*notione motus minus vigente, ut prope accedat ad 1D; in vim meton. ipsius fetus vergit* TERT.): TERT. anim. 20, 2 frugum seminibus una generis cuiusque forma est, -us tamen varii (*comparat animam* fetu multiformem). MAR. VICTORIN. adv. Arium 2, 2 l. 9 omnia divina ... potentiā semper sunt ...; -s autem eorum actus est et ex motu manifestatio. 4, 12 l. 22 (*antea definiuntur* potentiae, *v. p. 1523, 26*) actiones autem dicuntur, cum ⌊existendis⌋ -bus gignunt ac foras promunt quod esse possunt (⌊ ⌋ *vi act., cf. Hofmann-Szantyr 370*). NOVELL. Iust. 89, 9 pr. *olim non fuit* differentia naturalis atque legitimi *filii,* sed primis parentibus primi filii ... ipso -u nati legitimi sunt (*gr.* προόδῳ). GLOSS. III 278, 64 (*in capite* de vero deo) πρόοδος: -s (*cf. p. 1497, 67. 1498, 15*). **b** *per iter peragrantis cuiusdam describitur extensio locorum*: SOL. 38, 8 antrum ... primum patet faucibus, postmodum in -u per angustias obscuratur (*ex Mela 1, 13, 74* quo magis subitur). RVT. NAM. 1, 439 -u pelagi iam se Capraria tollit (*cf. Doblhofer ad l.*). ?**c** *de exitu e vita* (*nisi versionem ab exemplari gr. discrepare putes; cf. p. 1496, 74*): EVAGR. PONT. sent. mon. 21 rec. H p. 1182[B] si aemularis Christum, ... erit -s tuus sicut ortus stellae et resurrectio tua tamquam sol fulgebit (*gr.* ἔξοδός σου ὡς ἔξοδος ἀστέρος [*v. Driscoll, 1991, 190 sq. ad l.*], *rec. A* exitus tuus super exitum stellae). **d** *metonym. de ipsa via, qua procedi potest*: CASSIOD. Ios. antiq. 19, 87 p. 553 Caius -u sibimet *per multitudinem* facto ... immolabat (*gr.* προόδων). *Reineke.*

procestria *et* procastria *n. plur., sing.* -um *l. 51. 53.* [-a *primitus de aedificiis ante oppidi portas sitis dicta videntur, cum eam notionem solam non veriloquii causa fictam testentur grammatici; igitur vox composita est a* 1. pro *'ante' (non 'vice', v. l. 45) et* castrum (*'arx, oppidum munitum', non* castra, *v. Corssen, Krit. Beiträge zur lat. Formenlehre, 1863, 372*), *ne a* procedere *derivatam putes (v. l. 43); ceterum forma* procastria *ficta videtur ad notionem explicandam. si sing. erat* procestrium (*v. l. 51. 53*), *subesse patet suffixum* -io- *idem atque in* pro-scaen-ium *al. (v. Leumann, Gramm. 1977, 295), non* -i- *ut e. g. in* e-norm-is. *Fo.*] *scribitur* -ces- *l. 43 sq. (cf. l. 49 sq.), ceteris locis* -cas-. *inter neutr.* semper pluralia EXC. Bob. gramm. I 550, 12 (*inde* GLOSS.). [*falso in edd. vet. pro* procoeton PLIN. epist. 2, 17, 10. 23.]

i. quod ante castrum est (*ad notionem originariam v. supra*): PAVL. FEST. p. 225 -a (*scrib.* -ces-) dicuntur, quo proceditur in muro; Aelius -a (*scrib.* -ces-) aedificia dixit esse extra portam, Artorius -a, quae sunt ante castra; etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris utuntur, aedificant. *inde pendent*: EXC. Bob. gramm. I 550, 12 -a quae ante castra sunt (*item* GLOSS. V 576, 42. *cf.* aedificia a. c.: V 475, 54 vel ... ante portas [*sim.* 525, 27. 575, 57]. 511, 4). GLOSS.[L] II Philox. PR 238 -a: οἰκήματα πρὸ παρεμβολῆς. 305 -a: προάστια (progestia *trad., corr. Laistner ibid. p. 130 sec. veriloquium Aelii l. 43. cf.* II Abav. PR 130 progestium: suburbanum, *nisi rectius* proastion: s. *intellexerunt Goetz et Mountford. cf. p. 1522, 29*). GLOSS. II 381, 13 οἱ πρὸ τῶν παρεμβολῶν τόποι: haec -a (*item explicatur sing.* -um 385, 67).

prochīrium, -ī *n.*, προχείριον. CASSIAN. conl. 19, 4, 2 *panes* in -o id est admanuensi sporta ... reponuntur (*inde* GLOSS. V 576, 49 prochirum: s. manuensis).

[prochis Ps. APVL. herb. interpol. 98, 8 adn. *trad. inter nomina gr. herbae saxifragae pro* brucos *rec. genuinae* (*Diosc. gr. Vind. 4, 16* βροῦχον) *et iteratur ibid. in additamentis.***]**

procī *v.* 1. *et* 2. procus.

[procicolium, *nomen herbae corruptum, exhibet ed. princ.* CAEL. AVR. chron. 4, 3, 56; feniculum *coni. Rovillius.***]**

1. prōcidentia, -ae *f.* *a* 1. procidere. *i. q. actio procidendi et status inde ortus*: *respiciuntur partes corporis loco suo motae*: PLIN. nat. 23, 56 *acetum* sistit alvum ..., item -a⟨s⟩ sedis vulvaeque ([*corr. Mayhoff ut* 24, 99 s. -a⟨m⟩; *cf. tamen p. 1529, 13*]. 26, 90 -am [-ced- *var. l.*] s. retro agit *anagallis*). 23, 161 *myrtus utilis est* -ae (-vid- *var. l.*) vulvarum, sedis vitiis (*adde* 23, 56 *supra*). 34, 169 contra -am eorum *oculorum* (-a *var. l.*). *respicitur seminis profluvium* (*quod evenit etiam in feminis, v. Wellmann ad l.*): VINDIC. med. 25 quod etiam ad ⌊-am⌋ quandam seminis afficiantur feminae (⌊ ⌋ poenit- *trad.*; ad *pro abl. instr. v. vol. I 551, 50 sqq.*).

2. prōcidentia, -ae *f.* *a* pro *et* cadere *in versione ad litteram facta termini techn. gr.*: PRISC. gramm. III 184, 1 concidentiam, quam συνέμπτωσιν Graeci vocant, vel -am, id est ἀντίπτωσιν (*ad rem cf. ibid. 187, 12* casus pro casibus figurate ... ponuntur). *Bk.*

1. ※prōcido, -cidī (*sed v. l. 7 sq.*), -ere. *a* pro *et* cadere. *de scriptura et de formis*: -cad- *trad.* CHIRON 323 -cadet (*cod. Monac.*, -cedet *Basil.*). 385 -cadet (*utroque cod. ut* 460 -cadunt). DIOSC. 1, 117 p. 60, 9. 1, 123 p. 63, 24. CAEL. AVR. gyn. (*11[ies], sed* -cid- acut. 3, 1, 3; *de* praecad- *v. supra p. 392, 52 sqq.*); -ced- *exhibent errore scribarum tritissimo (cf. p. 1529, 6) in stirpe praes. e. g.* VET. LAT. Matth. 2, 11 (cod. 3) -cedentes. Marc. 3, 11 (cod. 5) -cedebant, *in stirpe perf.* VET. LAT. gen. 44, 14 (cod. 100) -cederunt. Ioh. 11, 32 (cod. 20) -cedit. CHIRON 476 *et* 672 -cederit. *al.; ceterum exstat perf. coni.* -cecideri⟨n⟩t CHIRON 473. 477. 703. 704. 771. NOT. Tir. 11, 45. *de notione*: GLOSS.[L] I Ansil. PR 1719-21 (*ad l. 44?*) -ent: cadent. porro cadent. inclina⟨bu⟩nt. 1722 -entes: humiliantes se (*fort. ad l. 58*). *dubium*: GLOSS. -it: ante cidit (*v. Goetz ad l.*). *legitur fortasse iam in* LEGE XII tab. (*v. p. 1529, 34*), *certe in oratione soluta inde a* LIV., FESTO, SEN. *rhet.*, CELSO, *saepe in script. sacris, raro in versu, sc. singulis vel binis locis apud* HOR., ELEG. in Maecen., STAT. *al.* (*de* OV. *v. l. 17*). [*confunditur in codd. passim cum* procedere, *v. e. g. l. 5. 75. p. 1529, 6. 16. 27; e coni. dub.* OV. hal. 57 *leo* -it (prodedit *trad.*, *v. Richmond ad l.*).]

i. q. pronum vel e sede sua pulsum cadere (*infra fere non adnotavimus, ubicumque gr. respondet* πίπτειν [ἐπι-, προσ- *al.*] *vel in aliis vers.* cadere; *indicatur quo quid -at per praepos. saepe, v. imprimis l. 25 sqq. [addas* ante *l. 64,* in *l. 65. p. 1529, 9. 27. 34. al.,* super *l. 69], per dat. l. 33. 46 [vix etiam l. 40], adv. p. 1529, 12. 42, rarius unde, sc. per praepos.* de *l. 73 vel* ex *l. 65. 72. p. 1529, 32. 36*): **I** *proprie*: **A** *de animantibus procumbentibus*: **1** *sua voluntate, fere ad supplicandum, venerandum* (*ad lugendum l. 34, ad dormiendum l. 55*): **a** *accedunt determinationes indicantes*: **α** *partes corporis*: *eius qui aditur*: HOR. epod. 17, 13 *Priamus* -it ... ad pedes Achillei (LIV. 39, 13, 1. SVET. Vesp. 5, 4 [*inter ostenta*] *bos* -it ad ... *Vespasiani* p. cervicemque summisit. VET. LAT. Marc. 5, 22 [cod. 3. *al.* = VVLG.]. *al.; cf.* ante p.: VET. LAT. Luc. 8, 47 [cod. 3. *al.* = VVLG.]. IVVENC. 4, 366. GREG. TVR. Andr. 11 [-cesserunt *var. l.*]). SEN. contr. 7, 2, 12 facta proscriptione ad genua se (*sc. Popillium*) Antoni -isse, deprecatum se pro Cicerone (VET. LAT. Luc. 5, 8 [cod. 4. *al.* = VVLG., cod. 3 -it genibus]. IVL. VAL. 3, 32. *al.*). STAT. Theb. 9, 48 *Polynices* in ... corpus amici -it et ... lacrimas ... profudit. VET. LAT. gen. 33, 4 (cod. 100) osculatus est *fratrem* et -it super collum ipsius ([*Vulg.* stringens ... collum]. 46, 29 [*ibid.; Vulg.* inruit]. *al.; cf.* supra c. *e. g.* Luc. 15, 20 [cod. 14]). *al.* *ipsius -entis*: VET. LAT. gen. 17, 3 (cod. 100. *al.*) *loquente deo* -it Abram in faciem (Ios. 7, 10 [*ibid.; Vulg.* iaces]. Luc. 5, 12 [cod. 4. *al.* = VVLG.]. *al.; cf.* super f.: gen. 17, 17 [Aug. civ. 16, 26. *al.*]. ACT. Archel. 60, 6. *al.*). Ps. CYPR. Iud. incred. 3 (*sec. l. 58*) *magi* puerum -entes ⌊genibus⌋ adorarunt (⌊ ⌋ *abl. cum* adorarunt *iungendum?*). **β** *personam, quae aditur*: VET. LAT. gen. 44, 14 (cod. 100) *fratres* -erunt ante eum *Ioseph* in terra ([*Vulg.* corruerunt]. Marc. 5, 33 [cod. 4. *al.* = VVLG.]. VVLG. deut. 9, 18. *al.*). psalm. 71, 9 (cod. 300. *al.* = VVLG.) coram illo -ent Aethiopes ([cod. 303 in conspectu eius]. VVLG. I reg. 25, 23). 94, 6 (Aug. in psalm. 94, 10. *al.*) adoremus et -amus ⌊ei⌋ (*om.* VVLG.; cod. 303 ante eum; *cf. cod. 300* prosternamur ei. *item c. dat.*: Marc. 3, 11 [cod. 3. *al.* = VVLG.; cod. 10 ante eum]. CLEM. ad Cor. 48, 1 domino. *al.*). **γ** *locum et varia*: VET. LAT. Ios. 7, 6 (cod. 100) -it Iesus super terram in faciem ante dominum (Marc. 14, 35 [cod. 11. *al.* = VVLG.]. *al.; cf.* in t.: III Esdr. 9, 47. HIER. interpr. Iob 1, 20 [*Vulg.* corruens]. COMMON. patr. 4, 7 l. 13. *al.*). VVLG. Is. 44, 19 ante truncum ligni (*sc. idolum*). PASS. Theclae A 42 p. 120, 1 in pavimentum (*Ba* humi se prostravit). APRING. in apoc. 4, 10 ante sedem. *al.*

b *sine determinationibus*: LIV. 45, 25, 1 *Rhodiorum legati* -erunt. VET. LAT. gen. 49, 9 (Hil. in psalm. 131, 8) *Iuda,* -ens dormisti ut leo (*cod. 100* recubans, *Vulg.* requiescens accubuisti). VET. LAT. II par. 29, 30 (cod. 109) -erunt et adoraberunt *deum* ([*Vulg.* curvato genu]. Iudith 6, 18 [cod. 151. *al.; cod. 109* prostrati]. Matth. 2, 11 [cod. 4. *al.* = VVLG.] -entes adoraverunt *puerum* [*cod. 1* prostrati]. *al.*). Matth. 18, 26 (cod. 4. *al.* = VVLG.) -ens ... servus ille orabat *dominum* (*cf.* 18, 29 [*ibid.*] -ens ... rogabat. RVFIN. Basil. hom. 3, 5 -entes et flentes rogent viduae). *al.*

2 *causa externa* (*fere vi inlata; ebrietate l. 69, natura loci l. 66. 70*): HOR. carm. 4, 6, 11 *Achilles* velut icta ferro pinus ... -it late. LIV. 26, 39, 17 *quidam hasta transfixus* -it ante proram. 42, 15, 10 *Eumenes saxo ictus* sopitusque ex semita -it (proclivit *trad.*) in declive. TAC. hist. 2, 68, 2 *in certamine luctandi* legionarius -erat. 2, 88, 3 ubi lubrico viae vel occursu alicuius -issent *milites.* ann. 1, 13, 6 Tiberius casu an manibus *Haterii supplicantis* ... impeditus -erat. VET. LAT. Iudith 13, 2 (cod. 151, *sim. al.*) Holofernes *ebrius* -erat super lectum (*Vulg. 13, 4* iacebat). AMM. 15, 10, 4 *per praecipitia* descendentes ... homines et iumenta -unt et carpenta. *al.*

B *de partibus corporis*: **1** *de umoribus profluentibus*: ELEG. in Maecen. 2, 13 ex oculis aliquis tibi -et humor (*cf.* SEN. dial. 2, 17, 1 lacrimae -erunt [4, 3, 2]). CHIRON 460 de veretro ... guttae -unt.

2 *de membris prolabentibus, loco motis*: **a** *-it* oculus (pupilla *p. 1529, 4*): CELS. 6, 6, 1[D] *si o.* ruptus -it (*Krause*; -ced- *trad., quod fort. recte*

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

def. Marx coll. Hippocr. prorrhet. 2, 19 ἔξω ... εἶναι). 6, 6, 8[G] ut *inflammatio* oculos sua sede propellat: proptosin id, quoniam oculi -unt (-ced- *var. l.*), Graeci appellant. 6, 6, 9[C]. Plin. nat. 20, 211 (-ced- *fere trad.*). 23, 70 -enti ... pupillae. 24, 118. *al.* **b** *-unt varia*: Cels. 6, 18, 10 si anus ipse, vel os vulvae -it (*postea*: quod provolutum est. *inde* Oribas. syn. 9, 17 add. 43 Aa p. 306 -ced-. *ad rem cf. l. 9 et* Plin. nat. 27, 85 ne sedes -at [*Theophr. hist. plant. 9, 8, 6* ἐκπίπτειν]. 29, 41 si quid ibi -at. *al.*). 7, 7, 8[A] palpebrae ... cutis relaxatur et -it. 8, 12, 3 si una parte -it *maxilla* (*ibid. 4* prolapsa). 8, 17, 2 *os* in ... latus -it. Plin. nat. 21, 130 sede -ente vulvave (22, 31 -entes ... v. et ... sedes ... resilire cogit *urtica*. 22, 51. *al.*). 22, 145 *lens* glutinat et interanea -entia (*al., v. vol. VII 1, 1249, 50 sq.*). Chiron 323 lingua -et foras (Cael. Avr. acut. 3, 1, 3). 385 veretrum. *al.; cf. p. 1498, 71.* *neutr. plur. part. praes.* -entia *pro subst.* (*addasne p. 1527, 65 sq.?*): Plin. nat. 30, 69 (*de sedis vitiis*) -entia ibi sucus coclearum ... repellit.

3 *de fetu eiusve membris ex utero eiectis* (*subi. supplendo l. 19*): Plin. nat. 7, 45 in pedes -ere (-ced- *var. l. et Sol. 1, 65*) nascentem contra naturam est. 32, 6 lubricos partus atque -entes continere. Stat. Theb. 2, 617 dum ... trahit ... taurum *Baccha quaedam gravida* ..., -it impulsus nimiis conatibus infans. Cael. Avr. gyn. 1, 103 ⸤quando matrix aperit se⸥ et -it (*sc. fetus vel eius membrum.* ⸤ ⸥ *e Soran. p. 24, 8*). 2, 85 *si* -ant manus (*gr. p. 138, 30* προβέβληκε χεῖρας, *Soran. p. 86, 5* foras eiecerit). *al. ibid.*

C *de variis rebus; -unt*: **1** *aedificia corruentia vel eorum partes decidentes* (*de urbe v. l. 42*): Liv. 21, 8, 5 tres deinceps turres quantumque inter eas muri erat ... -erant (21, 14, 2 t. diu quassata -erat. Cvrt. 9, 8, 12. Amm. 21, 12, 10 in flumen). 26, 23, 4 Victoria (*sc. statua*). 31, 46, 15 muri ... pars ariete incusso subruta ... -erat. 39, 7, 8 malus in circo instabilis in signum Pollentiae -it (-ced- *codd. plerique*). Sen. nat. 2, 59, 3 ruinarum subito lapsu -entium pondera. Tac. ann. 15, 40, 1 delubra deum et porticus ... latius -ere *incendio*. Gell. 10, 1, 9 *scaena*. Ivl. Val. 2, 27 p. 95, 6 *imago*. **2** *res quaelibet* (*e coni. dub.* Ivl. Val. 1, 43 *v. p. 1498, 40*): Liv. 35, 21, 6 saxum ingens ... imbribus ... labefactatum in vicum Iugarium ex Capitolio -it. Fest. p. 165 in gremio posita, cum in oblivionem venerunt [pro] exsurgentium, -unt. Sen. nat. 4, 7, 2 *quod tempestate* segetes -issent. Plin. nat. 16, 15 (*e lege XII tab.*) glandem in alienum fundum -entem. Tac. hist. 2, 78, 2 cupressus ... repente -erat ac postera die ... resurgens ... virebat. Gell. 17, 11, 4 ne potus cibusve ... -ret ex ore labereturque in *asperam arteriam*. Amm. 15, 10, 4 carpenta (*v. sub A2*).

II *in imagine et translate*: Sen. epist. 114, 11 orationis licentia ... ostendit animos quoque ... -isse. Tac. ann. 4, 18, 1 quanto maiore mole -ret *Silius belli victor*, plus formidinis in alios dispergebatur. Amm. 23, 3, 6 equus Babylonius nomine ... consternatus *iacuit* ...; quo ostento laetior *Iulianus* exclamavit ... Babylona humi -isse.

deriv.: 1. procidentia, prociduus.

2. prōcīdo, *sc. p. p. p.* prōcīsus, *a* pro *et* caedere, *trad.* Not. Tir. 11, 66 *in serie compositorum verbi caedendi. vix addas inf.* -ere Sev. Malac. euang. 9, 16 (procedere *edd., v. Bischoff-Schetter-Zwierlein, Abh. Münch. Ak. 109, 1994, 98 ad l.*). *Marchionni.*

prōciduus, -a, -um. *a* 1. procidere. *i. q. qui procidit: ex statu erecto, celso*: Plin. nat. 16, 133 salice -a atque detruncata (*cf. 16, 131 arbores* prostratas). Stat. Theb. 3, 128 *mulieres* -ae super externosque suosque *mortuos* (Schol. paene cadentes, id est ruentes in faciem). Leo M. serm. 68, 4 gratiam dei -is (-clivis, -clivibus *var. ll.*) corporibus atque animis adoremus. Sidon. carm. 23, 415 *auriga* curru praecipitatus obruente ... turpans -am cruore frontem. *e sede sua*: Plin. nat. 20, 211 *portulaca* imponitur umbilico ... ⸤-o⸥ (procul dubio cibo duo *var. l.*). 21, 151 sedem -am quaeque et alia ibi sint vitia.

prōcieo (-cio), -cīvī, -citum (-cītum), -ēre (-īre). [*a* pro *et* ciere; *huic composito tribuas etiam formam* prŏcitum *sec.* Pavl. Fest. *l. 63, qui primam syllabam longam testari videtur distinguens* prōcitum (prŏcāre); *cf. Seldeslachts in: Misc. ling. graeco-lat. ed. Isebaert, 1993, 215. Fo.*]

i. q. foras citare, provocare: **1** -tum testamentum (*potestne cogitari de testamento in disceptationem vocato, oppugnato?*): Pavl. Fest. p. 225 '-tum t.' dicebatur velut ⸤procatum⸥, provocatum, id est irritum ac ruptum; procitum, cum prima syllaba corripitur, significat petitum (*affert Liv. Andr. trag. 14, locum vix huc trahendum, v. sub* proco. ⸤ ⸥ *intellegam potius formam contractam* [*cf.* provorsus *et* prorsus] *quam p. p. p. ad verbum q. e.* procare *referendum*; procitum *trad.*). **2** *exempla cetera*: Pavl. Fest. p. 225 procitant: provocitant; citare enim vocitare est; unde -cet (*pro* -cit?) et -ciet. Gloss. (*trad. saepius* proic-) -ciet: vocat. -vimus: provocavimus. -cientur: provocentur.

procila *v.* procedila.

ad **procīmenum** veniamus Conc.[S] I 5 p. 109, 18 (*gr. I 1, 2 p. 51, 8* προκείμενον, *aliae vers. I 2 p. 63, 10 et II 3, 1 p. 227, 16* ad propositum).

procinācia *v.* por-.

prōcīnctuālis, -e. *a* 2. procinctus. *i. q. pertinens ad eum, qui in procinctu est, sc. ad eius habitum militarem*: Cassiod. var. 6, 22, 3 -is ornatus *comitis militaris*. 8, 10, 1 nec discincta iacet *senatoris* toga iam -is effecta (provincialis *var. l.*). 10, 31, 1 inter -es gladios *regem esse electum* (*cf. 7, 1, 1* gladio bellico). *Bk.*

1. prōcīnctus *v.* procingo.

2. *prōcīnctus, -ūs *m.* *a* procingere. *scribitur* procint- *fere in var. l., e. g.* Cypr. Fort. 8 p. 329, 16 Petr. Chrys. serm. 27, 1; *litteris gr. fort. p. 1533, 4.* *genere neutr.* Iord. Get. 190 felix -um (-s *var. l.; addas l. 14. 15, nisi est acc. masc.*). *de formis: abl. sing.* -o *hic illic in codd., e. g.* Rvfin. hist. mon. prol. 11 Favst. Rei. grat. 1, 9 p. 30, 19 Greg. Tvr. Franc. 10, 2 p. 483, 13. 10, 9 p. 491, 19 Greg. M. in Ezech. 1, 8, 5. *de notione* (*v. etiam l. 28 sqq. 51. p. 1531, 45; in veriloquio nominis hebr.* Gad [*gen. 30, 11*] Hier. quaest. hebr. in gen. p. 46, 4 sq. [*inde* Isid. orig. 7, 7, 15]): Gloss. -um: apparatum. -s: bellum seu praeparatio pugnae. Gloss.[L] I Ansil. pr 1724 -um belli: apparatum pugnae. *legitur in formula prisca l. 28 et inde a* Cic. (*in prosa oratione praeter* Ov. [*semel*], Prvd. [*quinquies*]), *sc. maxime* in -u (*v. IA infra*), *plur. non nisi p. 1532, 18; frequentant* Amm., Iord. [*variat in codd. maxime cum* praecinctus, *e. g.* Plin. nat. 8, 181 Cypr. Fort. 8 p. 329, 16 Ps. Philo antiq. 5, 4; *e coni. dubia* Amm. 29, 4, 5, *v. p. 1532, 54.*]

I *notione originaria, i. q. actio procingendi, parandi et status inde ortus, sc. habitus expeditus et paratus* (*notio strictior cingendi, sc. vestimentis, armis sim., apparet in definitionibus l. 28 sqq., ceterum respicitur maxime p. 1531, 9. 26. 35, cf. etiam IIC. accedit gen. indicans, quo spectet praeparatio l. 72. p. 1531, 15. 26. 57. al.* [*cf. adi. p. 1531, 22*], *quibus armis fiat p. 1531, 3. 20. 29.* in -u *fere pro attributo l. 40*): **A** *iunctura* **in -u** (*cf. p. 1531, 66. 1532, 1. 9. al.*): **1** *strictius in -u sunt milites parati ad pugnandum* (*animalia l. 70*). *definitiones*: Pavl. Fest. p. 77 endo -u (*cf. l. 34*): in -u; significat autem cum ex castris in proelium exitum est, procinctos, quasi praecinctos atque expeditos; nam apud antiquos togis incincti pugnitasse dicuntur (*cf.* Serv. auct. Aen. 7, 612 veteres Latini ... praecinctis togis bellabant, unde etiam milites in -u esse dicuntur). Gaivs inst. 2, 101 in -u *eqs.* (*v. l. 50; inde* Isid. orig. 10, 218. Gloss. V 137, 25 in -o). Gloss.[L] II Philox. en 2 endo ⟨-u⟩: ἐζωσμένοι ἐν πολέμῳ. in 389 in -u: ἐν προτομῇ πολέμου στῆναι μετὰ ἐσθῆτος ὑπατικῆς ἤτοι διαθέσθαι ἐν παρατάξει πολέμου. V Aa i 590 in -u: in acie seu armatus. Gloss. in -u: ἐν παρατάξει. in apparatu. in expeditione. in militia. *al.*

a *technice respicitur genus testamenti, quod factum est in ritu sollemni procingendae classis* (*v. p. 1532, 57; iunctura* in -u testamentum facere *praeter usum attributivum l. 43. 54; addasne p. 1532, 75?*): Cic. de orat. 1, 228 tamquam in -u (im promptu *var. l.*) testamentum faceret sine libra atque tabulis. nat. deor. 2, 9 *omissa iam a ducibus augurii disciplina* in -u testamenta perierunt. Sabid. Schol. Verg. Veron. Aen. 10, 241 ea mora, *dum auspicia caperentur*, utebantur, qui testamenta in -u facere volebant. Fest. p. 249 ⟨testamen⟩ta in -u fieri ⟨dicuntur⟩ (*suppl. Müller*). Pavl. Fest. p. 109 in -u factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat praesentibus commilitonibus. Vell. 2, 5, 3 facientibus ... omnibus in -u testamenta, velut ad certam mortem eundum foret. Gaivs inst. 2, 101 testamentorum ... genera initio duo fuerunt: nam aut calatis comitiis testamentum faciebant ... aut in -u, id est cum belli causa arma sumebant; ⸤-s est enim expeditus et armatus exercitus⸥ (*spectat ad IIA1. item distinguuntur genera*: 2, 102. Gell. 15, 27, 3 alterum *genus, quod fieret* in -u, cum viri ad proelium faciendum in aciem vocabantur. Vlp. reg. 20, 2 alterum *genus* quod in -u ... appellatum est).

b *vario usu*: **α** *quaelibet exempla*: Ov. Pont. 1, 8, 10 quo ... magis nostros venia dignere libellos, haec in -u carmina facta leges (*cf. 5* vivimus assiduis ... in armis). Tac. hist. 3, 2, 1 *victores* neque ... in -u et castris habitos (*addasne p. 1531, 66? cf. p. 1531, 39*). CIL VIII 2465 (*a. 198; sim.* 2466) vexill(atio) ... morans in procinct(u). Char. gramm. p. 406, 10 (*in serie locutionum*) in -u stant parati (Ambr. in psalm. 1, 27, 2 Nicet. psalm. 1 l. 8. *cf. p. 1531, 8. 23. 42. al.*). Avson. 21 (419 S.), 52 *tu consulatus mei curam egisti* in -u et cum maxime dimicaturus. Veg. mil. 3, 8, 14 pars peditum ... ante fossam in -u armata consistit. Heges. 5, 27 p. 364, 4 in -u positos feriatis animis expectare, ut fames pro nobis dimicet (Rvfin. hist. 2, 20, 6 *sicarios timet civis* quasi in -u semper positus [*gr.* καθάπερ ἐν πολέμῳ]. Max. Tavr. 69, 1. Cassiod. Ios. antiq. 9, 189 p. 271 cum ... praepararetur ad proelium et iam videretur positus in -u [*gr.* μέλλοντος ἐξορμᾶν]. *cf. l. 75. p. 1531, 24. al.*). Rvfin. hist. 11, 1 p. 1001, 3 cum in -u esset exercitus (Oros. hist. 7, 3, 9 Cassiod. var. 2, 5, 2. *cf. l. 32. p. 1531, 37*). *al.* *respiciuntur animalia* (*cf. p. 1532, 18*): Plin. nat. 8, 181 *noscitur generositas taurorum* cornibus in -u dimicationem poscentibus. Evstath. Basil. hex. 8, 5, 5 ciconias in -u positas. **β** *accedit gen.*: Plin. nat. 6, 66 regi LX peditum, equites M, elephanti DCC in -u bellorum excubant ([*Sol. 52, 8* in apparatu belli]. Rvfin. hist. 3, 5, 1 Vespasiano ... posito ... in -u belli, quod Iudaeis intenderat [*gr.* ταῖς κατὰ Ἰου-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

δαίων παρατάξεσιν]. SVLP. SEV. dial. 3, 11, 11 in expectatione adque -u b. civilium constitutus. PETR. CHRYS. serm. 27, 1. *cf. l. 26; aliter p. 1532, 33*). Ps. PHILO antiq. 5, 4 omnes in -u armorum positi. Ps. CHRYSOST. hom. I 917^{D} in -u proelii.

2 *laxius et saepe per imaginem vel comparationem respiciuntur*: **a** *quicumque parantur vel parati sunt*: α *homines prompti*: (I) *ad quidlibet faciendum*: QVINT. inst. 12, 9, 21 *oratorem* armatum semper ac velut in -u stantem non ... oratio ... deficiet (CYPR. Fort. 8 p. 329, 16 nos paratos semper esse debere et expeditos in -u firmiter stare *exspectantes dominum* [*sec. Luc. 12, 35* sint lumbi vestri accincti *eqs.*]). APVL. met. 11, 6, 1 sacerdos in ipso -u pompae roseam ... gestabit coronam. HIER. in eccles. prol. l. 6 in -u nostri operis subita morte subtracta est *Blesilla.* Ps. HIER. epist. 19 p. 197^{B} in -u baptismatis indumento nudati. PELAG. epist. ad Demetr. 16 ad regis imperium ita omnes parati sunt et in -u oboedientiae constituti, ut etiam optent iuberi (MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 52, 15 omnes sumus in sollicitudine et in -u laboris c. ad hos corrigendos [*gr. I 1, 1 p. 24, 20* ἐν ἀγῶσι καὶ πόνοις, *aliae vers. I 2 p. 36, 36* in anxietate et laboribus, *I 3 p. 16, 30* in certamine et laboribus]). (II) *ad certamen spiritale* (*usu christ., cf. l. 9; quaedam etiam ad IIA1 trahi possunt, e. g. l. 28*): HIL. in psalm. 56, 8 velut in -u spei fideique ... propheta consistit dicens 'paratum cor meum, deus'. AMBR. Isaac 4, 16 anima tamquam in -u bellico sita bonam exercet militiam. HIER. epist. 130, 8, 1 quasi in -u et in acie stamus semper ad pugnam. tract. in psalm. II p. 358 l. 90 ego ... stans in acie et in -u positus initum non omitto certamen (RVFIN. hist. mon. prol. 11 Orig. in num. 26, 2 p. 244, 2. CASSIAN. inst. 1, 1, 1 monachum ut militem Christi in -u semper belli positum accinctis lumbis ... incedere). PAVL. NOL. epist. 7, 3 in cuius *expeditionis christianae* -u cotidie ad frugalitatis annonam militamus. EPIST. pontif. 339 Migne 20, 670^{B} ut talibus ambitionibus ... in -u fidei constitutus occurreres (PETR. CHRYS. serm. 12, 2. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 30, 19 in -u militiae [-o *cod. unicus*]). CHRYSOST. hom. V 1001^{B} (1 l. 80 D.) *diabolus* te nunc in -u certaminis, cum quo luctari coeperas, elisit (*gr.* ἅμα τῷ πρὸς αὐτὸν ἀποδύσασθαι). *al.* (III) *ad iter faciendum*: Ps. NICET. pasch. 6 p. 110, 17 (*respicitur exod. 12, 11*) lumbos praecipit zona constringi ..., calciamenta in pedibus esse ...; stare ergo nos in -u oportet similes hominibus profecturis. SEV. MINOR. l. 713 cum iam in -u itineris constituti civitate digrederemur. SIDON. epist. 2, 9, 10 ipsi in -u sumus (*sc. mox profecturi*).

β *animus et res fere ad homines pertinentes* (*sc. quae iis in promptu sunt*): SEN. clem. 1, 1, 4 severitatem abditam, at clementiam in -u habeo (QVINT. inst. 10, 1, 2 nisi ... in -u paratamque ad omnis casus habuerit eloquentiam. Ps. QVINT. decl. 3, 1 ut nesciret *miles* sibi mortem in -u habendam). dial. 11, 11, 3 in -u stet animus et ... numquam timeat *mortem* (epist. 74, 30 honestum ... securum et expeditum est, interritum est, in -u stat). GLOSS.^{L} IV Ps. Plac. I 24 in mundo: in expedito vel ad manum, ⟨in⟩ -o.

b *qui rebus aliis intenti impediuntur in scribendo* (*fort. sec.* OV. *sub A1b; cf. l. 61*): AMBR. fid. 3, 1, 1 quasi in -u positus duos tantum conscripsi libellos. HIER. epist. 112, 1, 2 ante triduum, quam profecturus erat, a me epistulas flagitavit, ut paene in -u haec, qualiacumque sunt, effutire compellar et tumultuario respondere sermone. 118, 1, 2 *epistulam* in -u effusam putes et *iuveni* abire cupienti ingestum viaticum.

B *exempla cetera*: PLIN. nat. 23, 41 *quibusdam* vigorem ... animi ad -um tendentibus. HIL. trin. 8, 3 totos se ad beatae spei alicuius obtinendam ... rem ... praeparare, ne in aliquo minor sit exspectatione -s. RVFIN. Orig. princ. 3, 1, 19 p. 231, 32 *in obsidione non* defuisse vigilum excubias, -um iuvenum et custodientium vigilias (*nisi ad IIB*). PRVD. psych. 606 solvite -um, iusti, et discedite ab armis. *c. gen. rei parandae*: HEGES. 5, 27 p. 362, 24 cui *agricolae* -s (prae- *var. l.*) laboriosior messis quam segetis, vindemiae quam putationis. HIER. epist. 85, 6 ab ipso -u et ⌊interpretationis⌋ exordio ... necessitas me retraxit (*si* ⌊ ⌋ ἀπὸ κοινοῦ). Ps. HIER. epist. 19 p. 189^{A} -s itineris mei ... perfectionem *epistulae* ... invidit (RVRIC. epist. 2, 4 p. 375, 16 me ... ab i. -u infirmitas corporis ... retraxit. *cf. l. 36*).

II *notione deflexa significatur*: **A** *coetus militantium*: **1** *in bello* (*de exercitu angelorum* PRVD.; *v. etiam supra l. 19 et definitionem p. 1530, 51*): GELL. 1, 11, 7 (*sim. ibid.* tit.) Alyattes ..., ut Herodotus in historiis tradit, ... feminas ... tibicinas in exercitu atque in -u habuit (*nisi ad IA; aliter Herod. 1, 17*). AMM. 18, 2, 17 mirabatur ... apparatum ambitiosi -us. 27, 8, 10 desertores ad -um vocabat (*nisi ad B*). PRVD. ham. 915 *Iohannes in apoc.* -um videt angelicum. CASSIOD. var. 11, 1, 12 macte -s Gothorum (provinctus, provinciis *var. ll.; antea*: iuste productus exercitus). chron. II p. 157, 1270 Maiorianus in Africam movit -um (IORD. Get. 130 rex Hunnorum in Ostrogothorum parte movit -um [partem *var. l.*]. 226 Attila in Alanos. Rom. 277 *Caracalla* contra Persas. *et saepius apud eundem*). IORD. Get. 165 cui ... rex Gothorum non cum minori -u ... occurrit. *al.* **2** *in aula imperatoria*: SYMM. epist. 1, 39 propter occupationes, quae te in -u aliquantisper tenebunt. 8, 48 postquam te honor aulicus in -um vocavit. rel. 21, 3 *populus Romanus crimen* miratur in -u creditum, quod Roma nescit admissum.

B *bellum, militia sim.* (*animalium* SOL. *sub 1b; cum gen. explic. l. 11. 39. 42, inhaerentiae l. 32; pro syn.* expeditio *l. 16,* bellum *l. 29, opp.* pax *l. 25*): **1** *proprie, sc. vel sensu generali vel cum respectu certae cuiusdam pugnae, expeditionis sim.* (*qui respectus magis patet, cum vel indicatur locus sim., quo -s fit [e. g. l. 13. 24], vel pron. sive numerus accedit [l. 17. 20. 21], vel -s pluraliter adhibetur [sub b]*): **a** *iunctura* in -u: INSCR. Année Épigr. 1956 n. 124, 4 (*ex Numidia, saec. II ex.*) M. Valerio Maximiniano ... misso in -u Germani(ae) exped(itionis) ad deducend(um) *naves* (*si recte gen. e. intelleximus coll.* ALC. AVIT. epist. 91 in ipso susceptae e. -u). *ibid.* 8 in -u Germanico (*cf. 22* expeditione secunda Germanica). 1957 n. 249 (*ex Numidia, saec. II/III*) *quidam* def(unctus) Brittaniae in -u. HIST. AVG. Alex. 51, 5 in -u atque in expeditionibus apertis papilionibus prandit (*item iuxta ponitur* expeditio: AVG. in psalm. 131, 10. *cf. l. 13*). GREG. TVR. Franc. 10, 9 p. 491, 19 quod in hoc -o Beppolenus abiret. *al.* **b** *cetera exempla* (*plur. l. 20. 22. 28. al.*): SOL. 32, 33 aves ... in -um eunt universae et ... in aëre occursant catervis *anguium pennatorum.* SYMM. or. 1, 23 inter has belli artes externosque -us. AMM. 15, 4, 1 ad quem -um imperator egressus in Raetias ... venit. 17, 13, 31 quadruplex ... praemium, quod unus -s absolvit. 18, 5, 1 -us tempore (22, 4, 6). 18, 9, 3 post consummatos civiles -us. 19, 2, 6 turmarum processu in -um ... tendentium (24, 2, 5). 20, 8, 1 per orientales ... -us. 23, 1, 7 inter ipsa ... exordia -us Parthici disponendi. *et saepius apud eundem.* PRVD. c. Symm. 1, 461 seu nos -s maneat, seu pace quietas dictemus leges. COD. Theod. 2, 10, 6 sub tali forma quam militantibus ex iure -us cinguli praerogativa detulit. 6, 24, 2 armis gestandis et -bus bellicis idoneos non esse. 7, 8, 13 milites ex -u redeuntes vel proficiscentes ad bella. ENNOD. epist. 9, 30, 5 p. 253, 1 quasi sit *mens dei* ignara -uum. *al.*

2 *in imag. vel translate apud Christ. significatur certamen spiritale*: ASTER. ad Renat. l. 276 adest in -u certaminis iustus (*gen. inhaerentiae, nisi ad IA; cf.* GREG. M. in I reg. 3, 164 -um ... belli et gaudia remunerationis). AVG. in psalm. 70, serm. 1, 7 l. 19 ut in -u exercitus tui armatus fide ... confligerem. EVCHER. epist. ad Val. p. 722^{B} carnis desideria ... 'militant adversus animam' (*I Petr. 2, 11*), omnisque illis in perniciem nostram clademque -s est. APON. 8, 65 veritatis ... armis accincta anima ... nihil metuit in -u contra hostes suos. GREG. M. in Ezech. 1, 8, 10 castra praedicantium, qui ... pro colligendis animabus in sancti operis -u laborant (*cf.* moral. 20, 12 in -u bonorum operum). moral. 30, 14 (*cf. num. 10, 2 sqq.*) per duas ... tubas exercitus ducitur, quia per duo praecepta caritatis ad -um fidei populus vocatur (*inde* ISID. expos. in num. 12, 13).

?**C** *res cingens* (*si notio agnoscenda, quam alii intellegunt etiam p. 1531, 11. 57*): *de vestimento*: APVL. flor. 14, 6 coram ... virginem inminuisset ..., ni Zeno -u ⌊palliastri⌋ circumstantis coronae obtutum ... defendisset (⌊ ⌋ *fortasse gen. explicativus.* proiectu *Fulvius,* protentu *Oudendorp*). *de vallo* (*nisi latius de locis circumiacentibus intellegendum*): NEPOTIAN. 16, 1 scortorum duo milia ... e -u loci eius, *sc. castrorum,* eiecta sunt (praecinctu *Gertz, haud aptius*).

deriv.: procinctualis.

prōcingo, -cīnctum, -ere. *a* pro *et* cingere. *inter verba III^{ae} coniug.* CHAR. gramm. p. 477, 32 -o. *item trad. formae act. infra sub 2.* [*loco dubio*: AMM. 29, 4, 5 † exsiliente -ti † pergebant ulterius (*sic cod. V*; e. luna -ti *Gelenius,* e. ⟨lucifero urgente⟩ procinctu *Heraeus et edd. recentiores; an legendum* e. ⟨lucifero⟩ -ti?); *falso trad.* AMM. 31, 12, 1 Traianus -tus est (recinctus *Valesius, edd.*).]

1 *in re militari* (*non nisi p. p. p.* -tus). *si vestigia usus verbalis* (*v.* LEX *infra [accedente abl.* auspicio, *ni fallimur] et* GELL. 1, 11, 3) *bene intelleximus, notione originaria -i videtur dictum esse de militibus, qui iussu ducis se cingentes producuntur in aciem (sc. auspicato et ritu quodam sollemni, cf. Sabid. Schol. Verg. Veron. Aen. 10, 241 et e. g. Karlowa, Röm. Rechtsgesch. II, 1901, 852); postea ritu abolito (cf. p. 1530, 42) p. p. p. -tus usurpatum est fere pro adi. notionis q. e. cinctus, paratus.*

a *usu communi*: classis -ta: LEX reg. Fest. p. 189 cuius auspicio classe -ta opima spolia capiuntur, *is sacrificium facito. al., v. vol. III 1281, 75 sqq.; omisso subst. huc spectare videntur*: FEST. p. 249 (*sec. supplementa Ursini*; -ta ... ⟨toga⟩ *Müller*). GLOSS. V 324, 11 -ta: cincta. *exempla cetera* (*cf. l. 67*): PAVL. FEST. p. 77 -tos, quasi praecinctos atque expeditos (*v. p. 1530, 30*). AMM. 20, 11, 19 classico excitante in pugnam legiones -tae celeri gradu venerunt. THEOPHIL. inst. Iust. 2, 10, 1 -tus (*v. sub b*). ISID. orig. 10, 218 -tus: expeditus et armatus; unde et 'in procinctu', id est cum belli causa arma sumebant (*inde* GLOSS. V 137, 25). **b** *per enallagen de testamento militis -ti, sc. quod in procinctu factum est* (*v. p. 1530, 38*): INST. Iust. 2, 10, 1 altero *genere testamentorum utebantur,* cum in proelium exituri essent, quod -tum dicebatur (*var. l.* procinctu; *fuitne* in

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

procinctu *sec. p. 1530, 54? sed cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 10, 1 τὸ δὲ -tum [*sc.* γένος διαθηκῶν] ἐγίνετο, ἡνίκα ἤμελλον ἐξιέναι ἐπὶ πόλεμον, τὸ ὄνομα δεξάμενον ἐκ τοῦ σχήματος ὅπερ ἔχοντες διετίθεντο· -tus γὰρ λέγεται ὁ ἐζωσμένος καὶ ἕτοιμος πρὸς παράταξιν [*inde confuse* GLOSS. iurispr. ἄδετ *Π* 28 προκίνκτου, *cf. var. l. p. 1532, 75*]). *huc spectat fort.* GLOSS.ᴸ II Philox. PR 255 -tum, ὅταν εἰς πόλεμον συγκαλέσωνται.

2 *respectu vario, fere i. q. (prae)cingere*: VET. LAT. Luc. 17, 8 (cod. 17) para, quod cenem, et -e te et ministra mihi (*gr.* περιζωσάμενος, *cod. 4. al.* = *Vulg.* praecinge te). PASS. Theclae Bc 33 p. 88, 18 Thecla ... spoliata est et -ta atque in stadium missa (*gr.* ἔλαβεν διαζώστραν, *Ba, Bb* praecincta, *Cc* accepto subligatorio, *sim. al.*). GLOSS. II 417, 45 προζωννύω: -o (*cf.* 421, 19 προσζωννύω: -o).

deriv.: 2. procinctus.

prōcio *v.* procieo. *Blundell.*

[⟨...⟩ib(us) **procip**⟨.⟩ ⌊legg⌋ CORP. epist. lat. (ed. Cugusi 1992) 225, 1 (*in inscriptione epistulae*; ⌊ ⌋ b(us) egg *ed.* PAP. Corp. 182). *de legatis et adi. vel subst.* proceps *notionis incognitae cogitant Cugusi aliique* (*nihil ad rem adv.* deinceps, ... proceps GRAMM. suppl. 167, 20 [*saec. VIII/IX*]); *cum praeverbii lectio incerta sit, temptaverim* ⟨centurion⟩ib(us), pri(n)cip⟨a⟩(libus) leg(ionum) (*coll. p. 1290, 34 et e. g. 1291, 33; vel* centurionibus principibus *sec. p. 1275, 25. 1286, 6*).]

[prōcipit prōcēpit *addit notis ligatis cod. Genav.* NOT. Tir. 10, 62ᵃ *ad continuandam seriem compositorum inter* percipit *et* praecipit.]

[prociter: velociter, celeriter GLOSS. (*ubi coni.* ociter *vel* properiter; *rectius ponitur* percite GLOSS.ᴸ V Aa P 1272 *coll. ibid.* 354).]

prōcito, -āre. *a* pro *et* citare. PAVL. FEST. p. 225 -ant: provocitant (*v. p. 1529, 68; cf.* GLOSS.ᴸ II Philox. PR 257 -at: προεκκαλεῖται). 226 -are (prolicitare *Müller*): saepe prolicere, id est producere. [*vix recte coni.* CHIRON 455 (*pro* protricare, *v. Oder in indice ed. s. v.*). GLOSS. prodeant: videant (-ant: vocant *Loewe, Glossae nominum, 1884, 114; alii alia*).]

1. prōcītum *v.* procieo. **2. procitum** *v.* proco.

prōclāmātio, -ōnis *f.* *a* proclamare. [*confunditur cum* clamatio QVINT. decl. 292, 2.]

i. q. actio proclamandi: **1** *vario usu*: QVINT. decl. 292, 2 *puero* vim dicor attulisse; quis queritur, quae -o *est pueri, qua onerer*? Ps. QVINT. decl. 2, 19 quod ad tot vestigia ..., tot -es *dormivit noverca* ..., nolite mirari. 7, 7 *in tortura* fingere -es, simulare gemitus (*item iuxta ponitur*: 8, 21. 18, 4). 18, 16 instantem *uxorem* ... aliqua truci -e discutere. 19, 1 quicquid erumpere posset in -em. *technice in arte rhet. de exclamatione*: SCHOL. Iuv. 2, 149 ('esse aliquos manes') ἐκφώνησις⌊ -o⌋ (*nisi est glossa recentior*).

2 *apud iudicem, magistratum*: **a** *in qualibet causa*: Ps. QVINT. decl. 7, 5 contra -is huius fidem (*antea*: filium ... in conspectu meo *a divite* occisum esse contendo). 7, 11 multum de auctoritate primae -is amisi (*antea*: confessionis ante tormenta). **b** *in causa liberali* (*cf. p. 1534, 16*): GAIVS dig. 40, 12, 25, 1 ex integro datur ad libertatem -o, veluti eius, qui *eqs.* (VLP. dig. 40, 12, 14, 1 denegetur [PAVL. dig. 40, 12, 23, 1. 40, 13, 4]. 40, 12, 34 permittendam). VLP. dig. 40, 12, 7, 2 non denegatur vendito in libertatem -o adversus *emptorem* (*ibid.* 4). 40, 13, 1, 1 *non* debet denegari libertatis -o (*ibid. iterum*). PAVL. dig. 40, 12, 33 denegabitur.

prōclāmātor, -ōris *m.* *a* proclamare. *significatur qui proclamat*: *?in causis* (*cum contemptu de advocatorum genere infimo, si recte trad.*): CIC. de orat. 1, 202 non ... causidicum nescio quem neque ⌊-em⌋ aut rabulam ... conquirimus, sed eum virum, qui *eqs.* (⌊ ⌋ *corr. edd. substituentes sive* clam- [*sec. 2, 86. 3, 81 Brut. 182 Ps. Ascon. div. in Caec. p. 200, 10*] *sive* declam- [*sec. de orat. 3, 138 orat. 47*]; *tamen vocem fortasse defendere possis collatis non tam Cic. Verr. II 5, 108 quam Liv. 22, 26, 2, v. p. 1534, 1. 2*). *in ecclesia* (*de lectore*): ISID. eccl. off. 2, 11, 5 vetus opinio est lectores pronuntiandi causa ... curam vocis habuisse, ut exaudiri ... possent; unde et dudum lectores praecones vel -es vocabantur.

prōclāmito, -āre. *a* proclamare. SYNON. Cic. p. 447, 34 vociferat. quiritat. procurrit. clamat. clamitat. -at. testificatur. suppetias orat. implorat auxilium. *Bk.*

prōclāmo, -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* clamare. NOT. Tir. 56, 79 -o. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1728 -ant: vociferantur. *legitur singulis vel binis locis apud* CIC., VERG., LIV., LABEONEM, SEN. contr., *saepius inde ab* VAL. MAX. (*octies*), *e. g. apud* PETRON. (*14ies*), SVET. (*15ies*). [*restituitur pro* perclamare APVL. met. 8, 29, 5 (*de* COMM. instr. 1, 26, 31 *v. p. 1535, 35*) *et dub. an recte pro* praeclamare, *v. p. 485, 12.*]

I *absolute vel cum obi. rei clamando prolatae*: **A** *i. q. sollemniter, legitime sim. pronuntiare, declarare, appellare sim.* (*augetur per syn. p. 1534, 43; -ant ipsa scripta p. 1534, 35. 46 sqq.*): **1** *strictius -ant*: **a** *qui apud iudicem, magistratum sim. aliquid petunt, defendunt, affirmant*: **α** *in variis causis* (*cf. p. 1534, 70*): CIC. Verr. II 5, 108 *parentes* aspiciunt catenis liberos suos *proditionis reos* ...; adsunt, defendunt, -ant, fidem tuam ... implorant. LIV. 1, 26, 9 (*in provocatione ad populum*) patre -ante se filiam iure caesam iudicare. 22, 26, 2 -ando pro sordidis hominibus causisque adversus ... famam bonorum ... ad honores pervenit. VAL. MAX. 3, 8 ext. 1 *accusator* -at se in conspectu ducis *de reo cogrituri* adversus eum sollicitari (*sed Liv. 26, 38, 9* exclamat). 8, 1 absol. 7 *quidam apud populum reus* -vit se innocentem opprimi. TAC. ann. 16, 32, 1. EPIST. imp. Hadr. dig. 48, 8, 4, 2 si ipsi, qui hanc iniuriam *virilitatis ademptae* passi sunt, -erint, audire eos praeses provinciae debet. Ps. QVINT. decl. 7, 12 cum ego *a tortore interrogatus* me vidisse -em. 18, 13. LVCIF. Athan. 1, 4 l. 26 *quendam* audiri se -antem absentem puniri. AMBR. epist. 10, 74, 8 habes, *imperator*, confitentem reum; -o, quod ego synagogam incenderim. *al.* *in litibus ecclesiasticis* (*cf. p. 1536, 26*): CANON. Turner I p. 496 rec. I (*cf.* p. 497 rec. IV) *cum episcopus depositus* -erit agendum sibi esse negotium in urbe Roma (*in versione gr. ibid.* φάσκῃ). CONC.ˢ II 3, 2 p. 30, 8 -antis ... Ischyrionis ... recitari libellos (*gr. II 1, 2 p. 17, 4* καταβοῶντος). **β** *in libertate, ingenuitate affirmanda vel petenda* (*technice, v. Wesenberg, RE XXIII 69 sq.*): LABEO dig. 40, 12, 42 si servus, quem emeras, ad libertatem -vit et ... pro eo iudicatum est (POMPON. dig. 40, 12, 43. 40, 13, 3. *al.; cf.* -are in l.: SCAEV. dig. 40, 4, 59, 1. CALL. dig. 49, 14, 3, 9 [*ex epist. imp. Hadr.*]. *et saepius*). SEN. contr. 1, 2, 10 -a ingenuam esse te. GAIVS dig. 40, 16, 1 servos ... in ingenuitatem -are liberosque iudicari (PAPIN. dig. 40, 14, 4 apud consules aut praesides provinciarum). COD. Theod. 4, 8, 5 pr. *ne* absurde ... -etur. LEX Visig. 5, 7, 3 nec ... dominis nec ... -antibus. *al.*

b *qui quid enuntiant auctoritate quadam publica* (*ecclesiae* HIL.): VAL. MAX. 2, 10 ext. 2 iudices consurrexerunt -aruntque, ne iusiurandum diceret *Xenocrates*. 3, 2, 17 *Scipio Nasica tamquam pro consule agens* -vit: 'qui rem publicam salvam esse volunt, me sequantur'. 6, 5 ext. 2 universa contio, quod aequum non videretur, ne expedire quidem -vit. PETRON. 97, 1 *praeco* haec -vit: 'puer in balneo ... aberravit *eqs.*' TAC. ann. 1, 74, 4 *ut Tiberius* -ret, se quoque ... laturum sententiam. SVET. Iul. 75, 2 acie Pharsalica -vit, ut civibus parceretur. HIL. c. Const. 7 -o tibi, Constanti, quod Neroni locuturus fuissem, ...: contra deum pugnas *eqs.* *de ipsa lege* (*cf. l. 46*): AVG. c. Faust. 15, 7 *uxores* ducunt ... ex lege matrimonii tabulis -antibus 'liberorum procreandorum causa'.

2 *laxius -ant*: **a** *quilibet* (*exempla potiora*): SEN. dial. 7, 27, 1 Socrates ex illo carcere, quem intrando ... honestiorem curia reddidit, -at: 'qui iste furor *eqs.*?' PETRON. 14, 6 *mulier* magna ... vociferatione latrones tenere clamavit; contra nos ... eadem invidia -are nostra esse spolia. VAL. FL. 3, 269 dextram tendens -at Iason: 'quos fugitis, *Cyziceni*? ... sumus hospita turba'. CYPR. epist. 58, 5, 1 *pueri* minis regis ... fortiores exstiterunt -antes et fidem suam per haec verba testantes (*affert Dan. 3, 16 sqq.*). LACT. inst. 3, 30, 4 quanta ... voce possum, testificor, -o, denuntio: '...'. LVCIF. non parc. 35 l. 10 sic nos sumus -antes pro fide ..., sicut fuerunt -antes et illi *Maccabaei*. HIER. epist. 49, 18, 4 libera voce -o non damnari in ecclesia digamiam. *al.* **b** *sacra scriptura, Christus*: TERT. idol. 4, 1 lex divina -at: 'ne feceris idolum' (*exod. 20, 4. item -ant res*: NICET. vigil. 2 l. 8 scriptura -ante. AVG. pecc. mer. 3, 4, 8 testimoniis ... divina auctoritate certissimis ... veritas ... -at. *al.*). adv. Marc. 4, 29 p. 523, 1 -at Christus tuus: '...' (*cf.* ASTER. ad Renat. l. 367 divinae potestatis elogium domino -ante: '...'). CYPR. hab. virg. 6 Paulus forti ac sublimi voce -at: '...' (ENNOD. opusc. 2, 8 p. 290, 6. *cf.* CASSIAN. conl. 3, 15, 4 doctor ... gentium). BACHIAR. repar. laps. 1 cum mihi propheta -et (CASSIAN. conl. 6, 11, 7. *al. ibid.* VITA Hil. Arel. 26 l. 39). *al.*

B *i. q. quolibet modo exclamare, vociferari, proloqui* (*tacita significatione sub 3b et in falsa var. l.* CLAVD. 5, 81 mentem ... -at amictu [*exc. Flor.*, testatur *codd. rel.*]; *-ant imprimis indignantes, auxilium poscentes, lugentes sim.; gaudentes, laudantes e. g. p. 1535, 6. 12. 19*): **1** *-ant homines* (*vel dei, angeli sim.*): **a** *non indicatur, quid clametur*: **α** *de quibuslibet*: VERG. Aen. 5, 345 magna -at voce Diores (*poscens praemium certaminis*). SEN. Med. 388 spiritum ex alto citat, -at ...: omnis specimen affectus capit *Medea.* clem. 1, 9, 7 ne medio sermone meo -es (*9* cum ... exclamasset). ASCON. Mil. p. 34, 21 *quosdam* supervenisse, cum Clodius occideretur, et ob id cum -assent, abreptos *esse.* PETRON. 9, 5 *temptavit mihi* pudorem extorquere; cum ego -rem, gladium strinxit (*sim. -ant vim patientes*: VET. LAT. deut. 22, 24 [cod. 100] morietur iuvencula, quia non -verit [*gr.* ἐβόησεν, *Ambr. in psalm. 43, 76* exclamavit, *Vulg.* clamavit]. *al.*). QVINT. inst. 11, 3, 170 orbos viduasque ... in ipsis funeribus canoro quodam modo -antes (*cf.* APVL. met. 7, 27, 2 *mater filio orbata* heiulans et ... -ans). TERT. apol. 8, 9 timent plecti, si -ent (*sc. se infanticidiis sim. interfuisse; vix ad A1a*). *al.* **β** *de recitantibus, declamantibus* (*cf. singulos versus p. 1535, 63 sq.*): APVL. flor. 17, 8 tragoedi ... ni cottidie -ent, claritudo arteriis obsolescit; igitur identidem boando purgant ravim. Ps. CATO Mus. 4 Melpomene tragico -at maesta boatu. **γ** *de invocantibus deum* (*fere in sacr. script., gr.* [ἀνα-, κατα-] βοᾶν, *Vulg.* clamare): VET. LAT. exod. 14, 15

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Hil. in psalm. 140, 1. *al.; verba dei*) quid -as ad me (22, 23 [cod. 103] *si viduae* clamantes -verint ad me [*gr.* κεκράξαντες καταβοήσωσι, *Cypr. testim. 3, 113* vociferantes exclamaverint, *Vulg.* vociferabuntur]). deut. 15, 9 (cod. 100) -vit adversus te ad dominum ([*Aug. quaest. hept. 5, 21* exclamabit]. iud. 3, 9 [*ibid., gr.* ἐκέκραξαν]. *al.*). III Esdr. 5, 62 tuba cecinerunt et -verunt voce magna conlaudantes dominum (*item laudando*: Apring. in apoc. 19, 6 ['sicut vocem tonitruum magnorum dicentium: alleluia'] in magnitudine -tum est. *cf. p. 1536, 1*). *al.*

b *cetera exempla* (*selecta, cf. passim sub C1*): Val. Max. 1, 8, 12 *quidam in rogo* vivere se -vit auxiliumque ... invocavit. 5, 4 ext. 6 *quidam*, ne Croesum regem occideret, -ando *deterruit irruentem*. Sen. dial. 4, 5, 5 *Volesus*, cum trecentos uno die securi percussisset, ... graece -vit: 'o rem regiam'. Cvrt. 8, 1, 41 *Clitus meriti* memoriam invisam esse -at. Lvcan. 2, 493 *Caesar* calida -at ab ira: '...' (prolatus *trad., corr. Bentley coll.* Sil. 6, 699 lenta -at ab ira). Petron. 54, 2 miseramque se atque infelicem -vit. 64, 12 *puer ludens* -vit: 'bucca, bucca, quot sunt hic?' (*v. e. g. Smith, 1975, ad l.*). Val. Fl. 7, 320 *se non* cessuram ... amori -at *Medea secum deliberans*. Stat. Theb. 12, 663 quis *primus* visas -et ab aggere Thebas. Frontin. strat. 2, 4, 1 -vit victorem adesse collegam (*Liv. 10, 41, 7* clamitans). Ivv. 2, 75 quid non -es *videns iudicis vestem delicatiorem*? Tac. hist. 4, 55, 4 *Treviri aliique* certatim -ant furere discordiis populum Romanum. Svet. Aug. 65, 4 ad omnem ... Iuliarum mentionem ingemiscens -are ... solebat: αἴθ' ὄφελον ... ἄγονος ... ἀπολέσθαι (*Hom. Γ 40*). Apvl. met. 8, 29, 5 'porro Quirites' -are (per- *trad.*) gestivi, sed ... processit 'o' tantum. *al.* *structura dubia*: Tert. carn. 22 l. 2 testimonia daemonum filium David (*sc.* 'fili D.') -antium ad Iesum (*sic Kroymann, Mahé,* -antia ad I. *codd. praeter T, ubi* -antium I. [-antia I. *m. pr.*]; *cogitare possis de acc. dupl. sec.* clamare *vol. III 1253, 74 sqq., cf. Evans, 1956, ad l., qui temptat* -antia dominum I.).

2 *-ant animalia* (*cf. l. 23*): Vet. Lat. Ion. 3, 8 (cod. 175, *sim.* Lucif. Athan. 2, 33) -verunt homines et ⌊iumenta ad⌋ deum (⌊ ⌋ pecudes apud *Lucif.; gr.* ἀνεβόησαν, *Vulg.* clament). Evstath. Basil. hex. 8, 7, 9 *gallus* clara ... voce -ans solem ... advenire significat (*gr.* ἐμβοῶν). Cassiod. Ios. antiq. 7, 316 p. 210 audiens bestiam ⌊-antem⌋ (*sc. leonem*; ⌊ ⌋ *om. gr.*).

3 *-ant res aliquid significantes*: **a** *quasi voce adhibita* (*e coni. dub.* Comm. instr. 1, 26, 31 [*sec. gen. 4, 10*] *fratris* sanguis ... ad me -vit in altum [per- *trad., def. Martin, Salvatore*]): Apvl. apol. 83, 3 *cum Rufinus recitans epistulam* multa ... sciens reticeret, nonne tunc ceterae litterae sceleste se detineri -assent (*nisi ad A*). Caes. Arel. serm. 31, 2 quales ad nos praedicationes cotidie mortuorum cineres vel ossa -ant (*antea*: clamat ad te). **b** *ipsa evidentia*: Avg. civ. 1, 25 p. 40, 20 scelus est ... se ipsum hominem occidere, sicut veritas manifesta -at. 11, 4 p. 465, 18 mundus ipse ordinatissima sua ... mobilitate et ... pulcherrima specie ... tacitus ... factum se esse *a deo* ... -at. pecc. mer. 1, 35, 65 nonne *infantium* tanta infirmitas, tanta rerum ignorantia, ... nullus ... rationis usus hoc (*sc. innocentiam*) multo testatiore silentio quam sermo noster -at atque indicat?

C *structurae et iuncturae quaedam ad A et B*: **1** *indicatur id, quod clamando profertur* (*sc. argumentum vel ipsa verba; usum absolutum v. sub B1a et e. g. p. 1534, 1. 2*): **a** *per struct. verbalem*: α *acc. c. inf.* (*acc. suppl. vel inf. pass. impers.* Stat. Theb. 7, 4 -at ... adici cervicibus Atlans): Liv. 1, 26, 9 patre -ante se filiam iure caesam iudicare. Sen. contr. 1, 2, 10 Val. Max. 1, 8, 12. 6, 5 ext. 2. *al.* Cvrt. 8, 1, 41 Petron. 14, 6. 54, 2 Val. Fl. 7, 320. *et saepe.* *additur* quod (*cf. Hofmann-Szantyr 578*): Act. Archel. app. 8 -ant ... libere, quod ... similes eos esse non posse.
β *enunt. secund.*: Val. Max. 2, 10 ext. 2 -arunt, ne ... diceret (5, 4 ext. 6). 3, 2 ext. 9 cuius esset condicionis (*item c. enunt. interrog.*: Ivst. 24, 3, 7 Hil. in Matth. 8, 4). Svet. Iul. 75, 2 -vit, ut ... parceretur (Pavl. sent. 5, 23, 12 [*dub., v. p. 485, 12 sq.*]. Gavdent. serm. 7, 10 Hier. epist. 18A, 7, 5). Ambr. epist. 10, 74, 8 -o, quod ego synagogam incenderim (*cf. l. 52*).
γ *supin.*: Apvl. met. 1, 14, 4 -res saltem suppetiatum, si *eqs.*

b *per orat. rectam*: Val. Max. 3, 2, 17 Scipio ... -vit: 'qui *eqs.*' Sen. dial. 4, 5, 5. 7, 27, 1 Lvcan. 2, 493 Petron. 43, 1. 67, 13. 80, 4 'quod si utique', -bat, 'facinore opus est' (*item inseritur*: 115, 9 Arator act. 2, 1129). *al.* Val. Fl. 3, 269 Sil. 6, 699. Svet. Aug. 65, 4 -are ... solebat: '...' (*Hom. Γ 40; item citantur versus praeclari*: Nero 47, 2 Dom. 12, 3. Lact. *l. 72. cf. etiam l. 16*). *et saepe.* *iuxta alterum verbum dicendi*: Vet. Lat. Luc. 23, 21 (cod. 3) -bant dicentes: '...' ([*gr.* ἐπεφώνουν λέγοντες, *cod. 4. al. et Vulg.* succlamabant d.]. Cypr. Fort. 11 p. 337, 12. *al.*). Svlp. Sev. dial. 3, 14, 8 -ans: '...' inquit '...' (Cassian. conl. 3, 15, 4 -at: '...' i. '...'. *al.*). *al.*

c *per acc. obi.*: Petron. 97, 1 praeco ... haec -vit (*seq. orat. recta; item c. pron. neutr.*: Sil. 16, 411 ea [*antecedit orat. recta ut e. g.* Lact. ira 11, 10 quod]. Ivv. 2, 75 quid. Pavl. dig. 17, 1, 58, 1 id ipsum. *al.*). Tert. carn. 22 l. 2 filium David (*v. supra l. 25*). Lact. inst. 2, 2, 18 Persianum illud -are (*affert Pers. 2, 61*). Clavd. 18, 318 insanum. Rvstic. Conc.^S I 4 p. 151, 38 voces quasdam sibimet ipsis contrarias. Caes. Arel. serm. 31, 2 praedicationes. Cassiod. hist. 4, 25, 12 praesumptiones Stephani (*Theodoret. 2, 9, 8* καταβοῶντες). Greg. Tvr. Andr. 6 laudes. Pass. Fel. Fortunat. (BHL 2860) 3 orationem.

d *alio modo*: Comm. instr. 1, 25, 14 testamentum vetus de isto *Christo* -at (Interpr. cod. Theod. 4, 8, 6 de ingenuitate sua). Avg. civ. 1, 25 p. 40, 20 sicut veritas ... -at.

2 *notabiliora varia*: **a** *indicatur, cuius (in)commodo vel ad quem -etur*: Liv. 22, 26, 2 pro sordidis hominibus (Lvcif. non parc. 35 l. 10 Avg. c. acad. 3, 16, 35 l. 24). Vet. Lat. exod. 17, 4 (cod. 102. 104) ad dominum (*et saepius ibid., v. p. 1535, 1 sqq., ceterum e. g.* Lex Visig. app. 13; *cf. p. 1535, 25 et* apud *p. 1535, 30*). deut. 15, 9 (cod. 100) adversus te (*v. p. 1535, 4*). Hil. c. Const. 7 tibi (*item c. dat.*: Visio Pauli rec. Sang. 14). **b** *indicatur finis per praepos.* ad *vel* in, *sc. technice in iure, v. p. 1534, 18. 21.* **c** *indicatur modus -andi*: Verg. Aen. 5, 345 magna -at voce (Firm. err. 18, 3 Hil. c. Const. 17. *al.*). Sen. dial. 4, 5, 5 graece. Qvint. inst. 11, 3, 170 canoro quodam modo. Vet. Lat. Iudith 14, 9 (cod. 109) clamore magno (*gr.* ἠλάλαξεν ... φωνῇ μεγάλῃ, *cod. 148. al.* clamavit ... voce magna). Hier. epist. 49, 18, 4 libera voce (*cf.* Act. Archel. app. 8 audaciter ... et libere). Avg. civ. 11, 4 p. 465, 18 tacitus (*per oxymoron ut*: pecc. mer. 1, 35, 65 silentio). Vita Hil. Arel. 14 l. 24 publice -ret (*cf.* 16 l. 18 publica voce). **d** *ponitur iuxta voces eiusdem stirpis*: Vet. Lat. *l. 16. p. 1535, 2.* **e** *part. praes.* -ans *pro subst. masc. v. p. 1534, 24.*

II *cum obi. eius, quem (quod) quis clamando adit, fere i. q. inclamare, invocare* (*de acc. dupl. v. p. 1535, 27*): Qvint. decl. 301, 18 *cum virginem raperes*, non -vit patrem? (*nisi intellegas: -vit 'pater!'*). Comm. instr. 1, 29, 19 deum ... ibi (*sc. apud inferos*) sero -ans *impius* (*cf. e. g. apol. 784* sero declamat). Conc.^S II 3, 1 p. 73, 16 (*Eutyches synodo Ephesenae*) vestrae beatitudinis iudicium ab initio -vi et iterum contestor *eqs.* (*gr. II 1, 1 p. 96, 13* ἐπεβοησάμην). Greg. Tvr. Mart. 2, 17 Boso non rauce vociferans beati Martini auxilium -bat (implorabat *ed. princ.*). vit. patr. 17, 5 invocabant deos suos, et ille Iovem, iste Mercurium -bat. *invocant ipsae res*: Pavl. Petric. Mart. 1, 66 linguae ⌊partes -at⌋ erumna *pauperis nudi, ut auxilium poscat* (⌊ ⌋ p. pracl-, parte prodamnat *var. ll.*).

deriv.: proclamatio, proclamator, proclamito. *Brenner.*

prōclīnātio, -ōnis *f.* *a* proclinare. *i. q. status proclinatus* (*meton. de ipsa area proclivi l. 36*): Vitr. 5, 12, 4 pulvinus *proxime litus exstructus* ... proclinatum latus habeat ...; -o ea impleatur harena. 6, 8, 5 observandum est, uti omnes structurae perpendiculo respondeant neque habeant in ulla parte -es.

prōclīnē *v.* proclinus. **prōclinis** *v. p. 1538, 11.*

prōclīno, -ātum, -āre. *a* pro *et stirpe* clīnā-, *quae subest compositis* de-, in-, *al., v. sub* acclino. Not. Tir. 66, 76 -at. *legitur apud* Caes., Vitr. (*11^ies*), Ov. *al.*

i. q. in pronum agere vel moveri, inclinare (*quam in partem indicatur per praepos.* in *c. acc. l. 60. 67 sqq.,* ad *l. 58*): **1** *respiciuntur quae inclinantur, a statu recto, aequilibrato sim. discedunt*: **a** *formae pass. vel mediopass.* (*fere p. p. p. de statu prono, ut vergat in usum adi., sed mediopass. de ipso motu l. 54. 60*): α *incorporaliter in imagine* res -ta (inclinata *var. l., cf. vol. VII 1, 943, 83 sqq.*): Caes. Gall. 7, 42, 4 bona civium Romanorum diripiunt *Haedui* ...; adiuvat rem -tam Convictolitavis plebemque ad furorem impellit. Cic. Att. 10, 8^b, 1 existimavi ... petendum *a te*, ne quo progredereris -ta iam re, quo integra etiam progrediendum tibi non existimasses. β *corporaliter -antur*: *parietes et partes aedificiorum*: Vitr. 2, 1, 3 luto inducto -tis tectis stillicidia deducebant. 2, 8, 20 *tigna* vetustate marcida fiunt, deinde subsidentia -antur. 4, 2, 3 *cantherii* necessario propter stillicidia -ti conlocantur (4, 2, 5). 5, 12, 3 *v. l. 36.* 10, 15, 1 *testudo* habet ... superne subgrundas -tas. Ov. trist. 2, 84 cum coepit quassata domus subsidere, partes in -tas omne recumbit onus. *quaelibet res*: Vitr. 2, 10, 1 ulterior *curvatura montis Appennini* ..., quae est -ta ad superum mare (*syn.* vergit). 8, 2, 1 umores ex terra matutino solis ortu moti cum sunt egressi, in quamcumque partem caeli sunt -ti, trudunt aëra. 8, 5, 3 cum librata regula erit ...; sin autem -ta erit *eqs.* (*Rose*; -tum *codd., quod ut pass. impers. retinet Callebat, v. comm. ad l.*).

b *formae act., sc. intransitive*: Vitr. 9, 8, 14 a cancro, *qui in horologio summo est pictus*, cum -at *foramen* et peragit per leonem et virginem ad *libram*. 10, 2, 10 *polyspaston* ante, quantum velit, et dextra ac sinistra a latere -ando onus deponere potest. Colvm. 7, 10, 2 *suum* notanda sunt capita, quam in partem -ent (*nisi ad 2, sc. ut sues capita -ent*; -entur, declinent *al. var. ll.; inde* Pallad. vet. med. 36, 2). Tert. adv. Hermog. 41, 1 si *materiae motus* huc et illuc aut in alterum magis -ret, *sc. in bonum vel malum* (-ret *Rhenanus in ed. 1528,* proclivarunt *idem in ed. princ.,* proclibarunt *codd.; antea*: inclinantis [*Rhenanus,* iudicantes *codd.*]).

2 *respicitur qui inclinationem efficit* (*an huc l. 67?*): Ov. am. 2, 11, 39 tum mare in haec ... -et litora Nereus ..., huc agat aestus aquas.

deriv.: proclinatio, proclinus.

prōclīnus, -a, -um. *a* proclinare, *cf.* inclinis (inclinus). [*cf.*

[*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

falsam var. l. proclines *pro* proclivis *p. 1538, 11.*] *i. q. proclivis, pronus*: GREG. TVR. Mart. 3, 14 (*cf. Luc. 13, 11*) *homo aegrotans* deorsum -us nequaquam sursum poterat erigi (*antea*: inclinatus; *postea*: incurvus).

? adv. **prōclīnē:** GLOSS. IV 557, 42 -e: prone, inclinate (*nisi vel pro* proclive [*cf. p. 1540, 46 nec non l. 20*] *vel pro* proclinae, *sc. adi. fem.*).

*****prōclīvis,** -e *et* prōclīvus, -a, -um. [*a* pro *et* clivus, *sc. i. q. productam declivitatem habens, v. Doederlein, Synon. II, 1827, 121; paulo aliter Leumann, Gramm. 1977, 398. eodem suffixo* -i- *formata sunt etiam alia composita possessiva, e. g.* insignis, triennis, *v. Leumann, ibid. 346. Fo.*] *scribitur* -clib- *p. 1538, 25.* NOT. Tir. 57, 68 -e. *de formis gradus positivi: praevalent formae III^ae decl.* (*quas solas adhibent e. g.* CIC., LIV., SEN. *philos.*, APVL., AMM.); *formae I^ae et II^ae decl. trad. titulo* CIL X 3980, 8, *codd. ant.* FRONTO p. 49, 13 *nom. plur. neutr.* -a (*sed* p. 218, 12 in -i). VET. LAT. Ios. 7, 5 *et* 8, 24 (cod. 100), *ceterum* PLAVT. Mil. 1018 ex -o (*cod. A non legitur; ter apud* PLAVT. *formae III^ae decl.*). CATVLL. 64, 270 -as (proclivit *cod. O man. pr., unde* -īs *Baehrens*). VARRO rust. 2, 2, 7 *acc. sing. neutr.* -um (*sed* 1, 13, 6 *abl. sing.* -i). TERT. spect. 3 p. 5, 16 GAVDENT. serm. 11, 10. *al.* (*saepius in* GLOSS.; *cf. var. ll. p. 1538, 2. 33. al. et adv.* proclivē *p. 1540, 39*). *compar. saepius inde a* CIC., *superl. deest.* *de notione* (*cf. p. 1538, 22 sqq. 47. 57 sqq. 1539, 36*): DON. Ter. Andr. 78 -e est porro inclinatum vel pronum inclinatumque. PRISC. gramm. III 49, 16 *'pro' significat* et 'ante' ..., ut -is, procumbens, prostratus, prosubigens. SYNON. Cic. p. 438, 3 pronus. facilis. promptus. -is *eqs.* p. 440, 6 prona ... -ia ... plana. devexa. p. 447, 8 tractabile ... -e. GLOSS. -us: ἐπιρρεπής. -um: κατωφερές. κατάφορον. planum. -e: κάταντες. -a: humili. GLOSS. II 310, 35 ἐπιρρεπέστερον: -ius (*sc. vel adi. compar. neutr. vel adv.; vix recte formam gradus positivi esse credit Bader, Formation des composés nom., 1962, 199*). GLOSS.^L II Abav. PR 89 -is: inclinatus vel indescensus (in descensum *Hildebrand,* in descensu *dubitanter Lindsay*). V Abba PRO 20 -ia: accliva. *al.* *legitur in versibus inde a* NAEV., PLAVTO, TER., LVCR., CATVLLO, *in oratione soluta inde a* CIC., *corp. Caes.* [*falsa var. l.* PLIN. nat. 18, 47; *e coni. dub.* LIV. 42, 15, 10 -i ⟨rui⟩t, *v. p. 1528, 65*).]

i. q. deorsum productus vel inclinatus, pronus (*sed usu peculiari de sursum inclinatis p. 1538, 23, cf. p. 1538, 37. fere pro syn. accedunt* pronus *p. 1538, 8. 1539, 25. al.* [*cf. p. 1538, 30*], propensus *p. 1539, 43,* facilis *p. 1538, 3. 69. 1539, 3. al.,* planus *p. 1538, 74.* RVFIN. Orig. in Ios. 4, 1 p. 308, 2 [*sed potius opp. p. 1538, 16*]; *disting.* campestris *p. 1538, 9; fere opp.* arduus *l. 48. p. 1538, 21. 1539, 14,* difficilis *p. 1539, 15*): **I** *proprie et in imagine*: **A** *locutiones adverbiales c. praepos., sc. per subst. neutr. significans fere locum inclinatum, descendentem* (*hic illic fort. directionem deorsum tendentem, maxime l. 63; accedit gen. explicat. l. 58. 61, partit. l. 65*): **1** in -i, in -o (*cf. l. 62. p. 1538, 52*): NAEV. com. 24 decuit ... nuces in -i profundier *Praenestinis hospitibus* (profundere *trad.; loco obscuro alluditur ad nuces Praenestinas, fort. etiam ad situm urbis clivosum; sunt, qui 'copiose' intellegant*). PLAVT. Asin. 710 ut descendam ... in -i (*sc. equitans*). BELL. Alex. 76, 1 cum in -i detruderentur hostes (in *om. pars codd.*, in -e *Scaliger; sunt, qui locum ad p. 1538, 52 referant*). SEN. dial. 7, 25, 6 quemadmodum corpus in -i retineri debet, adversus ardua impelli, ita quaedam virtutes in -i sunt, quaedam clivum subeunt (*cf. 7, 25, 7* per devexum ire). VET. LAT. Ios. 7, 5 (cod. 100) contribulaverunt illos in -o (*gr.* ἐπὶ τοῦ καταφεροῦς, *Vulg.* per prona). HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 4, 2 aquam ... non ⌊in -o⌋ defluentem (⌊ ⌋ *Victorin. Poetov.* pro fluvio). MVTIAN. Chrysost. hom. 23 p. 381 (*in imag.*) quantum exsultat nunc ... diabolus ...; omnes in -o sumus, nullus convertitur (*gr. p. 165 aliter*). **2** *ceterae iuncturae*: LIV. 5, 43, 2 *hostem* pelli posse per -e facilius (*al.* SEN. epist. 40, 7 per -e currentium. COLVM. 9, 5, 1 ut ... per -ia ... devolent *apes.* PS. QVINT. decl. 8, 13 praecipiti per -e decursu. APVL. met. 6, 14, 3. *al.* TERT. spect. 3 p. 5, 16 per -um. AMM. 20, 7, 10. LEO M. serm. 40, 2 [*in imag.*] per -ia voluptatum et per devexa luxuriae. *al.*). SEN. contr. 3 praef. 9 in -e nitentibus vehiculis moraturas manus inicit *fortissimus quidam* ([-i *trad.*, -um *pars codd. rec.*]. SEN. dial. 4, 1, 1 facilis ... in -ia vitiorum decursus est [-i *Madvig*]. epist. 90, 10 [*de casis priscis*] fronde congesta et in -e disposita decursus imbribus ... erat. PS. QVINT. decl. 4, 16 vergentis in -e mundi [*sc. nocte finiente, cf. Sen. Herc. f. 125 sq.* prono ... mundo]). APVL. met. 4, 3, 4 iacente *iuvene* contra -e montis. VET. LAT. Ios. 8, 24 (cod. 100) qui erant in campis et in desertum ad -um ([*gr.* ἐπὶ τῆς καταβάσεως, *Vulg. aliter*]. EVSTATH. Basil. hex. 4, 2, 4 ut ... ad -iora contendant *aquae* [*gr.* πρὸς τὸ κάταντες]).

B *vario usu* (*in quam partem aliquid -e sit, indicatur per praepos.* ad *p. 1538, 4 sq. 41. al.,* in *c. acc. l. 74* [*cf. p. 1538, 35*]): **1** *de iis, quae (qui) positionem vel formam inclinatam habent*: **a** *adi.* (*accedit adv. p. 1538, 12; cf. p. 1538, 75. e coni. haud inepta* BELL. Alex. 74, 4, *sed v. p. 802, 5*): PLAVT. Asin. 663 hic ... conloca cruminam in collo plane ... :: istuc -e est, quo[d] iubes me plane collocare. VARRO rust. 1, 13, 6 si habebat *vilia* ... cellam vinariam ... pavimento -i in lacum. 2, 2, 7 ubi stent *pecora,* solum oportet esse eruderatum et -um, ut everri ... possit. LIV. 24, 34, 14 saxum ... ita -e est, ut ... missa tormento ... graviter in hostem inciderent. 35, 30, 1 agmen per angustam et -em viam duci ([-am *var. l.*]. PANEG. 4, 33, 5 facilior ..., multo -ior laedendi ... est v. [*in imagine, ut* AMM. 26, 6, 18 -iorem v. ad mortem. *al.*]. *cf.* BOETH. in categ. comm. 4 p. 277^A ex bono -ior ... semita videtur ad malum). SEN. apocol. 13, 3 omnia -ia sunt, facile descenditur, *sc. ad inferos.* dial. 3, 7, 4 oportet, ... ad imum agat *animum affectibus cedentem* pondus suum et vitiorum natura -is. FRONTO p. 49, 13 cetera illa *genera dicendi* multo sunt proniora, multifaria⟨m⟩ -a vel campestria, τὸ ἐπιδεικτικόν in arduo situm (*vergit in IIA1*). PAVL. dig. 38, 10, 10 a similitudine scalarum locorumve -ium. AMM. 24, 4, 10 -is planities flumini imminens (proclines *cod. V*). 27, 10, 10 quam *montium partem* clementer diximus esse -em (*cf. 27, 10, 9* facilem ... devexitatem). *al.* *in imag. fere proverbialiter opponitur voci q. e.* planus (*cf. p. 1537, 73*), *ut significetur parum planus, dubius, difficilis* (*sc. ad intellegendum, si loci recte restituti sunt*): PLAVT. Mil. 1018 cognovi nunc, fecisti *istud* ... mihi ex -o ⌊planum⌋ (patrem *codd., corr. Gulielmius, qui inde suppl.* Rud. 1132 faciam ego hanc rem ⟨ex -a pla⟩nam [*alii alia*]).

b *pro subst. de loco declivi* (*acclivi l. 23*): **α** *neutr.*: FRONTIN. strat. 2, 2, 2 adiuvante -i impetum militum (-o *var. l.*). CLAVD. 21, 23 ipsa ... Pierios lassant -ia currus laudibus innumeris. VITAE patr. Iurens. 77 *non* ardua dextrae aut -ia laevae, sed mediam ... incedere disciplinam. **β** *masc.*: ISID. diff. 1, 447 inter -um (prodivium *al. var. ll.*) et declivum: ⌊-us⌋ est ascensus, declivus descensus facilis (⌊ ⌋ proclivius, proclivium *var. ll.*). GLOSS. II 346, 50 κατωφερὴς τόπος: -us, discensus clivosus. 339, 46 κατάβασις: hic discensus, hic proclibus, hic declibus. *al. in* GLOSS.

2 *de iis, quae (qui) per locum inclinatum feruntur, deorsum tendunt* (*sursum l. 36?*): **a** *exempla varia*: CATVLL. 64, 270 zephyrus -as incitat undas (*cf. p. 1537, 15*). CIC. Lael. 41 quae *res* -is ad perniciem ... labitur (-ius *var. l.*). PS. QVINT. decl. 13, 2 cito labitur dies et -is in pronum fertur aetas. CLAVD. 7, 179 (*ad Theodosium post mortem sidus factum*) cum te -ior urges *in caelo.* CONC. Ven. a. 461/491 p. 155, 86 cum *homo* captus vino ... -is (-us *var. l.*) ad vitium mente labefacta ducatur. VEREC. satisfact. 42 mens *mea* ..., quae -e caput peccati pondere pressas. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 1, 3 p. 349^D gravis et in deorsum -is est *liquida substantia* (*gr.* κατωφερής). *? masc. pro subst. de homine ascendente* (*sed fort. corrupte sec.* ISID. *l. 23*): GLOSS.^L I Ansil. PR 1736 -es: ascensores (arcessores *var. l.*). **b** *de ipso cursu sim.*: LVCR. 6, 728 *ut harenā congestā* -is ... fiat minus impetus undis (AMM. 15, 11, 16 Rhodanus ... -i i. ad planiora degrediens). CIC. rep. 1, 44 Phalaris, cuius in similitudinem dominatus unius -i cursu et facile delabitur. LACT. inst. 6, 9, 2 -is est ad malitiam gradus per ignorantiam ... boni. *? neutr. pro subst. de impetu hostili, qui fit e loco superiore* (*sed de verbis et sensu loci dubitamus*): AMM. 29, 6, 1 Quadorum natio ... antehac bellatrix et potens, ut indicant properata quondam raptim -ia.

II *translate* (*sublucente imagine e. g. p. 1539, 68*): **A** *vario usu fere i. q. facilis* (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. PR 1738 -um: facile): **1** *-es sunt res* (*ipsa facultas sim. p. 1539, 6. 22; -ia sunt, non solum quae hominibus facilia factu sunt [c. dat. comm. l. 55. 72 sq. p. 1539, 12. al.], sed etiam quae ab illis plerumque vel libenter fiunt, e. g. p. 1539, 8. 13 [fere per enallagen de actione -i pro actione -is cuiusdam e. g. p. 1539, 25], vel quae probabilia sunt, plerumque fiunt, p. 1539, 9. 17*): **a** *neutr. pro subst.*: **α** in -i est *sim.* (*cf. IA1, quo simul spectat* PLAVT. *infra, nec non locutiones q. s.* in expedito est, in facili est [*v. vol. V 2, 1622, 17. VI 1, 59, 26*]): PLAVT. Capt. 336 tam hoc quidem tibi in -i quam imber est, quando pluit (-e *var. l.*). TER. Andr. 701 id faciam, in -i quod est, per me stetisse ut credat *nuptias pater* (-e *var. l.; huc pertinent* GLOSS. V 535, 45 in -i: facile. GLOSS.^L III Abol. IN 179 in -i: in prono; *locum vix recte interpretatur* SCHOL. Ter. p. 89, 28 in -i: in manifesto; -is dicitur causa, quae diu celata ad ultimum manifestetur). PS. SALL. rep. 2, 8, 6 si dolum *nobilium* caveris, alia omnia in -i erunt. FRONTO p. 218, 12 existimans ... neglegentem hominem in -i fore fallere. APVL. Plat. 2, 11 p. 236 cum haec (*sc. pauperies et divitiae*) in -i sita sint. **β** *plur.* -ia: CIC. top. 69 ut anteponantur ... iucunda minus iucundis, ... -ia laboriosis.

b *adi.*: **α** *praedicative* (*sc.* -e esse, fieri *sim.; cf.* CHAR. gramm. p. 407, 26 -e tibi est [*item* DOSITH. gramm. 68, 4, *ubi gr.* ἐπιρρεπές σοί ἐστιν]). *quid -e sit, indicatur*: ① *per subst. vel pron.*: CIC. part. 95 si ex contentione -iora erunt nostra *consilia,* non solum effici posse, quae suademus, erit persuadendum, sed curandum etiam, ut illa facilia -ia iucunda videantur. rep. 1, 11. 2, 18 ut fingendi -is esset ratio (*sc. propter saeculum minus eruditum*). fam. 6, 10^b, 3 illud ... litterarum genus cotidie mihi ... fiet -ius. BELL. Afr. 10, 4 in eius *Caesaris* scientia et consilio omnia sibi -ia omnes fore sperabant. LIV. 21, 35, 9 *Alpibus transcensis* cetera plana, -ia fore *dixit Hannibal*; uno ... proelio ... caput Italiae in manu ... habituros (*simul respicitur usus p. 1537, 70 illustratus; sim. iuxta ponitur* pla-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nus Rvfin. Orig. in Ios. 4, 1 p. 308, 2). 33, 12, 4. Phaedr. 3 epil. 21 stultum admovere tibi preces existimo, -is ultro cum sit misericordia *tua* (sis misericordiae *Scheffer*). Gell. 9, 1, 2 cum -ior faciliorque iactus sit ex supernis in infima quam ex infimis in superna. Ivl. Val. 2, 25 p. 91, 29 tibi ... istud auxilio nostro -e est. Symm. epist. 1, 34, 2 facit ... tenerior adfectio, ut sit querella -ior. 2, 75 -ior ei *apparitori* facultas retrahendi accusatoris eveniet. (II) *per acc. c. inf.* (*intercedente supino l. 8. 11, ut structura ambigua sit*): Cic. off. 2, 69 dictu ... est -e ... se in beneficiis conlocandis mores hominum ... sequi. Arnob. nat. 1, 57 -ius multo est minus esse in recentibus fictionis quam in *antiquis*. Explan. in Don. gramm. IV 530, 21 cuivis ... intellectu -e est tres *prosodias* ... esse simplices. (III) *per inf.*: Caes. civ. 1, 48, 7 quibus erat -e tranare flumen. Nep. Timoth. 3, 4 sibi -e fuisse Samum capere. Tac. hist. 4, 3, 2 -ius est iniuriae quam beneficio vicem exsolvere. Clavd. Don. Aen. 8, 160 p. 139, 1 (*opp.* arduum). 11, 150 p. 429, 19 (*opp.* difficile). Avg. epist. 153, 3 (*pro syn.* facile). *al.* (IV) *per enunt. secund.*: Avg. civ. 5, 19 p. 228, 26 licet -e sit, ut, qui humana gloria nimium delectatur, etiam dominari ... affectet.

β *attributive*: Apvl. met. 1, 7, 4 iam adlubentia -is est sermonis ..., iam dicacitas timida. Hil. syn. 63 cum -iore ... venia ignorarent quam obtrectarent *deum*. Symm. epist. 7, 121 suscipe ..., quaeso te, -e mandatum, quod ... etiam non rogatus curare deberes (*nisi est adv.*). Clavd. Don. Aen. 12, 350 p. 594, 13 longius videndi -is occasio. Hier. hom. Orig. in Ezech. 4, 1 p. 359, 7 ad -em ... intelligentiam *loci scripturae*. Clavd. 8, 262 -ior usus in peiora datur suadetque licentia luxum (*nisi ad B2*). Avg. mag. 10, 31, 4 ea, quae prona et -a adprobatione tenebamus. Cod. Theod. 2, 24, 1 dispositiones ultimae ... iustius in se legum -em favorem debent provocare. Avell. 11, 4 *ut* -ior statutis exsecutio deferatur.

2 *-es sunt animantes, sc. fere benevoli, propitii*: Qvint. inst. 4, 5, 21 erit ... iudex circa ius nostrum spe modestiae attentior, circa modestiam iuris probatione -ior (*antea*: verecundiae defensioni facilior). Clavd. Don. Aen. 8, 395 p. 173, 24 -em se monstrat effectum *Vulcanus* (*sc. petenti Veneri obtemperare paratum*).

B *accedente vel fere subaudienda (v. p. 1540, 13) indicatione, quo quis tendat, fere i. q. propensus*: 1 *-es sunt homines eorumve animi, ingenia, qualitates, coetus sim.*: **a** *in res* (*maxime in affectus vel actiones, sive bonas sive malas; cf.* Gloss.[L] V Abba pro 19 -i: facere parati): α *accedunt praepos.* (ad *passim* [*cf. 2a*], in *c. acc. l. 48 sqq. 57. al. [cf. l. 68. p. 1540, 12], c. abl. l. 55* [*etiamne l. 69?*]): Ter. Andr. 78 ingeniumst ... hominum ab labore -e ad lubidinem ([Schol. Ter. p. 80, 27 -e: caducum et labile, non fixum. *cf.* Don. *p. 1537, 20*]. Cic. part. 34 adulescentiam -iorem esse ad l. Avg. civ. 14, 2 p. 4, 16). Cic. Tusc. 4, 27 ut sunt alii ad alios morbos -iores ... ⟨sic⟩ alii ad metum, alii ad aliam perturbationem ([*cf. p. 1540, 75 sqq.*]. 4, 81 [*syn.* propensior]. Avg. adult. coniug. 1, 6, 6 in hunc morbum, *sc. adulterium*). 4, 28 quia -es ad eas perturbationes ˻sunt˼, non quia semper feruntur ([˻ ˼ *om. codd. antiquiores, ut coniungas* -es ... feruntur *et locum ad IB2 trahas*]. 4, 81 ad ... motus p.que. *addas* 4, 27 *supra*). Lael. 66 amicitia ... esse debet ... ad omnem comitatem ... -ior. Sen. dial. 4, 20, 1 natura quosdam -es in iram facit. epist. 81, 15 vir bonus ... beneficio favebit; in hanc erit partem -ior *quam in iniuriam*. 94, 13. Cels. dig. 12, 4, 16 in quod -ior sum (*sc. in alteram opinionem*). Apvl. Plat. 2, 3 p. 222 ad utrumque (*sc. ad malum et ad bonum*) -e ingenium *hominis est* (Ambr. in psalm. 47, 8, 2 -is ... et mutabilis in u. est humana condicio, ut ... vergat vel ad *virtutes* ... vel ad *delicta*). Vlp. dig. 24, 1, 32, 4 -ior esse debet iudex ad comprobandam donationem (*item cum gerund.*: Amm. 30, 3, 4. Vitae patr. Iurens. 118 humana -ior in diiudicando fragilitas. *al.*). Arnob. nat. 2, 50 animas ... labiles et infirmitate ad vitia -es (Lact. inst. 1, 1, 7 natura hominum -is in v. [= 4, 24, 11]. Hil. in psalm. 61, 3. *al.*). 4, 23 ad libidinem homines proni atque ad voluptatum blanditias naturae infirmitate -es. Evtr. 10, 3, 2 vir ad ... acerbitatem saevitiamque -is ([-us *var. l.*]. Amm. 28, 6, 22). Hil. trin. 6, 15 spero, ut ad emendationem -es sint *ignorantes*. *al.* β *accedunt structurae variae*: Sil. 13, 585 sceleri -is egestas (*ad dat. cf. p. 1540, 10 et coniecturam l. 2*). Vlp. dig. 32, 11, 15 ego -ior sum, ut putem *eqs.* (Avg. in psalm. 37, 24 -ior est, ut dicat *eqs.*). Avg. doctr. christ. 3, 35 -e est humanum genus ... ex momentis ... suae consuetudinis aestimare peccata (*item seq. inf.*: c. Faust. 19, 23 iurare. nat. et grat. 25, 28. *cf. l. 74*).

b *in homines, sc. quos amant, quibus favent*: Clavd. carm. min. 30, 133 merito pietas *Theodosii* in te *Serenam* -ior *quam in sororem* ibat. CIL X 3980, 8 *mulieris* piaetas in parentibus -a.

2 *-es sunt quaelibet res*: **a** *ad rem* (*sc. maxime ad statum vel eventum, sed ad id, cui aptae sunt* Prob.; *quo -es sint, indicatur fere per praepos.* ad, *per inf.* Ivlian.): Sen. contr. 9, 2, 26 (*defendit abundantiam oratoriam*) semper ... ad sanitatem -ius est, quod potest detractione curari. Ivlian. dig. 34, 5, 13, 6 -ior est sententia testatoris sic esse interpretanda, ut *eqs.* (*Mommsen coni.* interpretanda ⟨verba⟩). Prob. inst. gramm. IV 50, 35 quaeritur, qua de causa ratio metri ... -ior sit ad rationem graecam quam latinam (*postea*: ut ... plus facultatis ratio graeca ... obtineat). Schol. Cic. Bob. p. 169, 4 ad permovendos iudices -iorem facit *Cicero* inpetrandi facilitatem, constituens in eorum misericordia firmamentum salutis Cn. Plancii. Avg. in psalm. 147, 16 *pax* -ior est ad bene credendum de homine quam ad male suspicandum. Conc.[S] I 5 p. 323, 29 rec. B haec erant in gestis ... habentia sensum ad impietatem -um (*rec. Q* ruentem, *Athan. epist. ad Epict. 3 ed. Ludwig* βλέπουσαν [ῥέπουσαν *var. l.*]). *al.* **b** *ad hominem, sc. cui favent* (*accedit dat. personae*): Ivl. Val. 3, 3 *ne* Indos incessas, *Alexander*, quod tibi fuerit in Persas fortuna -ior.

3 *-e est tempus, aetas, sc. vergens in posterum tempus vel ad finem* (*cf. p. 1538, 30*): Sen. epist. 86, 16 Iunius mensis est ..., iam -is in Iulium. Apvl. flor. 18, 32 iam -i (*sc. in finem vitae*) senectute divinam rationem de sole commentus est *Thales*.

C *technice in serm. gramm., fere i. q. obliquus*: Virg. gramm. epit. 7, 3, 1 quem *modum indicativum* rectum ... multi vocant, ceteros autem -os. *fort. huc accedit locus vix sanus* (*lacuna depravatus?*): Virg. gramm. epist. 1, 6, 4 *quidam putant* omnem -em cassum genitivum non habere.

ponitur pro subst.: neutr. v. sub IA et p. 1538, 18. 42. 52, masc. v. p. 1538, 22. 36.

adverbia positivi. *de formis* -e *et* -i *apud veteres indifferenter usurpatis refert* Gell. 10, 24, 8 (*iuxta* praefiscine, praefiscini, *v. p. 645, 8; inde* Macr. Sat. 1, 4, 21). *iuxta adi. l. 28.* *significatur vel deorsum (in imagine e. g. l. 32 sq. 37. 44; cum respectu vocis cadentis l. 43), vel facile, propense* (*e. g. l. 36. 42; fere pro syn. accedit* facile *l. 36; vergit in notionem q. e. benevolenter, indulgenter l. 38*): **1 prōclīve** (*sc. acc. sing. neutr.; cf. 4 infra*): Lvcr. 2, 455 papaveris haustus itemst facilis quod aquarum ... et ˻perculsus˼ item -e volubilis exstat (˻ ˼ *sc. papaver, cf. West, Class. Rev. 14, 1964, 4 sqq.*; decursus *coni. K. Müller, sc. papaveris*). **2 prōclīvī** (*apud* Cic. *sublucente imagine loci intellegi potest abl. subst. neutr. [fem.?], sc. de cursu, via sim. proclivi; aliter* Pavl. Nol. [*formam adv. a gramm. quodam mutuans, cf. l. 22?*]): Cic. fin. 5, 84 -i currit oratio, venit ad extremum, haeret in salebra (proclivis *var. l.*). Tusc. 4, 42 *vitia* sunt in lubrico incitataque semel -i labuntur sustinerique nullo modo possunt (in -e, in -i *codd. det.*). Pavl. Nol. epist. 34, 1 -i ... iumenta deficient *sine pabulo*. **3 prōclīviter**: Gell. 1, 6, 6 facile et -r ... persuasit. Avg. fid. et op. 4, 5 cum in unam partem -r ire coeperint *homines*, non respiciunt divinae auctoritatis alia testimonia. Mvtian. Chrysost. hom. 10 p. 307 intuere, quomodo -r et significavit et non increpavit *Paulus* (*gr. p. 86* προσηνῶς). **4 prōclīvē** (*exempla vix ad 1 transferas; cf. p. 1539, 20*): Ambr. in Luc. 4, 21 iactantiae telum, quo -e delinquitur. Hier. hom. Orig. in Ezech. 9, 2 p. 408, 20 -e suscipitur omnium peccatorum esse maius ... fornicationem. Consent. gramm. p. 32, 4 paene ad hoc vox scandentium -e decurrit. Gild. Brit. 22 chron. III p. 38, 1 per latam ... vitiorum morti -e ducentem ... viam (68 chron. III p. 64, 13). 69 chron. III p. 64, 26 post idola -e ... claudicare relicto deo. Gloss.[L] II Abav. in 39 inclinate: -e.

adv. compar. ※**prōclīvius** (*superl. deest*): 1 *usu communi i. q. facilius vel propensius* (*quae notiones aegre separantur*; facilius *pro syn. l. 57 et e. g.* Ps. Cic. exil. 13): Lvcr. 3, 311 quin -ius hic iras decurrat ad acris, ille *eqs.* (*cf. l. 43*). Cic. orat. 191 brevitate ... syllabarum labi putat *Ephorus* verba -ius. Gell. 12, 11, 4 *peccaturos* tunc peccare -ius ..., cum latere posse id peccatum putarent (*opp. 5* repressius pudentiusque peccabitur). Apvl. Plat. 2, 5 p. 227. Tert. scorp. 8 p. 160, 27 quo -ius impietas alienum sanguinem insectaretur. Avr. Vict. Caes. 42, 4 vel ardua -ius eo conficiuntur, si *eqs.* Tract. Pelag. 4 Migne suppl. 1, 1444 -ius ... pro corporalium cupiditate voluptatum etiam diaboli sermonibus creditur (Avg. civ. 15, 13 p. 82, 19 -ius faciliusque. 18, 8 p. 265, 21 tanto -ius dea credita *est Minerva*, quanto minus origo eius innotuit. *al.; cf.* enchir. 23, 85 quis non -ius ... arbitretur?). Avg. pecc. mer. 3, 7, 13 multo -ius vellent feminae nubere fetus mundissimos parituriae. quaest. hept. 7, 50 hoc eos multo -ius facere potuisse, qui etiam ad cultum idolorum transgrediebantur. Mart. Cap. 9, 973 *v. p. 468, 72 sqq.* *al.* *iudicatur de tota sententia, fere i. q. potius*: Lvcr. 2, 792 multo -ius exorientur candida de nullo quam nigro nata colore. 2 *cum respectu motus, qui pergit deorsum, fere i. q. inferius* (*in imagine* Rvfin.; *cf. l. 23*): Vitr. 9, 8, 15 per scorpionis ... spatia ... -ius deprimens se foramen (*cf. p. 1536, 64*). Rvfin. hist. 1, 2, 19 ad usum malitiae, quo via humani generis -ius vergitur (*gr. aliter*).

deriv.: proclivitas, proclivium. *compos.*: perproclivis.

prōclīvitās, -ātis *f.* *a* proclivis. *legitur apud* Cic., *in* Bello Afr. *et inde a saec. IV.*

i. q. status vel res proclivis: 1 *respiciuntur homines, sc. proclives ad aliquam condicionem, actionem sim. vel ad id, quod desiderant* (*indicatum per praepos.* ad *l. 75 sqq., gen. gerund. p. 1541, 6*): **a** *in sermone philos.* (*cf. gr.* εὐεμπτωσία, εὐκαταφορία. *dist.* facilitas): Cic. Tusc. 4, 28 aliorum ad alios morbos -s late patet ...; haec igitur -s ad suum quodque ge-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nus a similitudine corporis aegrotatio dicatur, dum ea intellegatur ad aegrotandum -s; sed haec in bonis rebus, quod alii ad alia bona sunt aptiores, facilitas nominetur, in malis -s, ut significet lapsionem, in neutris habeat superius nomen (*cf. p. 1539, 41*). **b** *cetera exempla*: IVL. VAL. 1, 10 (*Philippus ad Alexandrum*) equos ... tibi ... iubebo ... deductum iri, de quis tibi ad votum -s fiat. PROSP. resp. ad Gall. 1, 1 qui in -em cadendi ... ex primi patris praevaricatione venerunt. *abit in notionem q. e. indulgentia*: MVTIAN. Chrysost. hom. 6 p. 281 attende mansuetudinem et -em Pauli (*gr. p. 58 τὸ ... προσηνές*).

2 *respiciuntur loci, sc. inclinati (fere deorsum, sed sursum, sc. opp.* declivitas CHALC.; *significatur vel ipse locus, e. g. l. 12, vel loci natura, e. g. l. 16*): BELL. Afr. 37, 3 parvulam -em *Caesar* degressus ... propter mare legiones ducit. CHALC. transl. p. 44^D asperas ... terrenarum lacunarum offensiones -is et item declivitatis (*gr. ἐπὶ γῆς ὕψη τε καὶ βάθη ἐχούσης*). THEOD. PRISC. log. 72 in -e *currere.* EVSTATH. Basil. hex. 9, 2, 2 pila ..., cum spatia devexa reppererit, ... loci ... -e velocius incitata perfertur (*gr. ὑπὸ ... τῆς ἐπιτηδειότητος τοῦ χωρίου*). VITAE patr. Iurens. 123 videt *sanctus Eugendus* ... culmina patefacta caelestia et ... in modum reclinis scalae ⌞crustalenta⌟ -e descensum (⌞ ⌟ crista, cristata *var. ll.; locus fortasse corruptus*).

3 *respicitur aetas, sc. ad finem appropinquans*: PS. FVLG. RVSP. serm. 53 p. 920^D Elisabeth ... iam in summum senium dierum -e vergentis.

prōclīviter *v. p. 1540, 35.*

prōclīvium, -ī *n. sing. heteroclit. formatur ad plur.* proclivia (*v. e. g. p. 1537, 61. 1538, 20. 63*). [*olim falso legebatur* FRONTIN. strat. 2, 2, 2, *v. p. 1538, 19.*] *i. q. locus proclivis*: TERT. uxor. 2, 1 l. 12 (*in imag.*) ne ... mentione nuptiarum -um tibi labendi ab altioribus faciam (procliuum *var. l.*). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 9, 7 'qua se subducere colles': in -um a summo usque in imum. georg. 2, 212 'clivosi': clivum et -um.

[prōclīvo, -āre *falso afferunt lexica nonnulla e* TERT. adv. Hermog. 41, 1, *ubi trad.* proclibarunt, *v. p. 1536, 70.*]

prōclīvus *v.* proclivis. *Hajdú.*

prōclūdo, -ere. *a* pro *et* claudere. [*falsa var. l. pro* perclaudere *vol. X 1, 1214, 55,* praeclaudere *supra p. 492, 12 sq.,* procudere LVCR. 5, 850.] *fere i. q. claudere (vi praeverbii incerta)*: PALLAD. 3, 26, 4 *pastor* curabit ..., ut fetus proprios cum unaquaque -at (producat *var. l.; sed fortasse latet* porca cl(a)udat; *cf. Colum. 7, 9, 12* ut unamquamque cum sua prole claudat). COMM. instr. 2, 16, 15 ora -unt, ut taceant.

[prōclūsio *subst. fem. a* procludere *derivandum non exstat nisi in definitione stranguriae, quam ex cap. 41 tractatus, q. d. Aesculapius [saec. VII?], affert* GLOSS.^L I Ansil. ST 293 (med. p. 84, 1. 3). *cf.* praeclusio.]

proco, -citum, -āre. [*prŏc-āre derivari potest vel a subst. quodam* (prŏc-us*?) vel ab ipsa radice* *prek̑, *quae subest etiam vocibus* prex *et* poscere; *in explicanda forma* prŏc-itum *l. 52, quam considerata notione ad radicem saltem eandem pertinere necesse est, vix est quod sec. Seldeslachts (v. sub* procieo) *aliosque cogites de alio verbo, sive* *prŏc-ēre (*cf. formam dub.* procet *p. 1529, 68) sive* *prŏc-īre; *cf. enim* vetare, vetitum *et sim. al. Fo.*] *vix huc referas formam* procatum *p. 1529, 63; de prima syllaba brevi v. l. 59, de depon. l. 56.* [*falsa var. l. pro* provocare LIV. 23, 16, 4 (*cod. P. al.*).]

fere i. q. poscere: **1** *exempla auctorum*: **a** *poscitur aliquid*: LIV. ANDR. trag. 14 parere vos maiestas mea -at. **b** *poscitur aliquis: mulier in matrimonium ducenda*: LIV. ANDR. carm. 7 matrem ⌞-tum⌟ plurimi venerunt (⌞ ⌟ ⟨proci⟩ -tum *Zander praeter necessitatem; cf. e. g. Hom. α 248 μνῶνται. sunt qui trahant ad* prōcieo, *quamquam primam syllabam brevem testatur* PAVL. FEST. p. 225, *qui frg. servavit, v. p. 1529, 64*). SEN. nat. 4 praef. 5 (*in imag.; dictum Planci cuiusdam commate iambico suadentis, ut palam nec occulte blandiendum sit*) perit -ari, si latet (*pass. impers.; depon. intellegunt alii; variae lectioni cod. Z* proscaris *subesse προσχαρίζεσθαι sim. suspicatur Oltramare*). TAB. devot. (CIL XIII 7550) ille te (s)ponsus -at. *iudex (ad rem v. e. g. Kaser-Hackl, Zivilprozeßrecht, 59, qui memorant etiam coni. dub.* -are *pro* provocare VLP. dig. 10, 2, 43): FEST. p. 249 -are *est* poscere, ut cum dicitur in iudice conlocando: 'si alium -as, nive eum -as', hoc est poscis.

2 *doctrinae gramm. (fere in veriloquiis explicandis)*: CIC. rep. 4, 6 a -ando (prec- *trad.*), id est poscendo, 'procacitas' nominata est (VARRO ling. 7, 80 [*derivatur* 'reciprocare' *ut* FEST. p. 274]. FEST. p. 249 [*derivantur* 'proci' *et* 'procaces' *ut* PAVL. FEST. p. 224]. PAVL. FEST. p. 225 [*sine veriloquio ut* GLOSS.]. NON. p. 23, 19 [*derivantur* 'procacitas' *sec.* CIC. *supra et* 'proci']. DON. Ter. Hec. 159, 2 sq. 'procax' ... petax; -are enim est petere; ... (3) unde et 'proci' dicti sunt (*item ad utramque vel alterutram vocem*: SERV. Aen. 1, 536. EVGRAPH. Ter. Haut. 227 [*si recte suppl.*]. SCHOL. Ter. p. 75, 11 ISID. orig. 9, 7, 7. 10, 214). CHAR. gramm. p. 474, 7 (*inter verba activa coniugationis primae*).

deriv.: procatio, procax.

[prōcoelārī *errore lapicidae pro* revelari EDICT. imp. Diocl. praef. 13 L. (*frg. Plat.*).]

procoetōn, *acc.* -ōna, *abl.* -ōne *m.*, προκοιτών (*cuius vocis usum improbat Phrynich. 227*). *significatur conclave parvum, per quod aditur cubiculum (cf.* DIOM. gramm. I 414, 18 -a ... dicimus locum, qui est ... ante coetona): VARRO rust. 2 praef. 2 *cum nunc in villis graece* vocent ... loca, -a (-coeconam *trad.*), palaestram, ⟨a⟩podyterion *eqs.* PLIN. epist. 2, 17, 10 post hanc *cenationem* cubiculum cum -e (proceriore *pars codd.; sim. locis sequentibus*); ... huic cubiculo aliud et -n communi pariete iunguntur. 2, 17, 23 -n inde et cubiculum porrigitur in solem.

procoma: quasi porro coma GLOSS. (*obscurum; de πρόκομμα cogitat Heraeus ibid. in indice graeco-latino; fortasse latet compos. a* pro *et* coma *pro gr. προκόμιον, προκομία significans antias; cf.* protocomium).

procomium *v.* protocomium.

προχρῆσαι: **prōcommodāre** GLOSS. II 424, 43. *a* pro *et* commodare.

programma: **procōnscrīptio** GLOSS. I p. 163. *a* pro *et* conscriptio (*sc. de conscriptione publice proposita?*). *Bk.*

^R**prōcōnsul,** -is *m. et iunctura* **prō cōnsule,** *unde compos. ortum est (cf. e. g.* MART. CAP. 3, 294; *ceterum v. infra sub I*). *scribitur* -cun- *cod. R* COD. Theod. 6, 4, 15 (*cf. vol. IV 562, 46*), -sol- *cod. 5* VET. LAT. act. 13, 8. 18, 12. 19, 38 (*cf. p. 1545, 65. 1547, 4 et vol. IV 562, 42 sqq.*); *cum apicibus* pró- CIL III 9960 (*aet. Trai.*). XII 3164 (*saec. II^1?*). *al.,* pró cónsul CIL X 1699, 6 (*saec. II in.?*), procós CIL III 7163 (*saec. II in.*). XIV 155, 5 (*saec. II med.*). *al.; lineola superducta compendio* cōs (*cf. vol. IV 562, 53*) *e. g.* CIL XII 3170 (*saec. III^1*). *de notione*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 499, 1 quod fungatur officio consulis. ISID. orig. 9, 3, 8 -es suffecti erant consulibus et dicti -es eo, quod vicem consulis fungerentur, sicut procurator curatori, id est actori (*cf.* 9, 4, 35). GLOSS. -l: *ἀνθύπατος* (*item ad lemma* -e). qui per provincias mittitur. minus consule. *legitur in titulis inde a saec. II^2 a. Chr. passim, apud auctores inde a* QVADRIG., CIC.; *in versibus raro, sc. in titulis p. 1543, 3 et* CE 1525 A, 1 (*aet. Aug.*). *al. et singulis fere locis inde ab* AVIENO, AVSON.; *de compendiis v. l. 49 sqq. 60 sqq.*

i. qui consulis loco est, sc. imperio consulari praeditus est (primo ad bellum administrandum et varia officia, deinde ad regendas imperii provincias; ad rem v. Wesenberg, RE XXIII 1, 1232 sqq.; excepta p. 1544, 36 gr. respondet ἀνθύπατος, quod infra non notavimus; syn. praeses PASS. Theclae C 19 p. 49, 19 sq. *al. ibid.*).

I *illustratur usus sive compos.* -l *sive iuncturae* pro consule (*quae infra notatur* pro c.; *ambigunt gramm. rectene casu nom. dicatur* pro c. PROB. inst. gramm. IV 126, 12 [*testans* SALL. *usum esse iunctura; item* EXPLAN. in Don. gramm. IV 499, 1 sqq.]. MART. CAP. 3, 294 CLEDON. gramm. V 12, 32 sqq. *al., solam iuncturam non declinandam affert* CONSENT. gramm. V 349, 30, *solum compos.* -l CHAR. gramm. p. 44, 5 PRISC. gramm. II 56, 15). *praemonenda: iunctura* pro c. *intellegitur interpositis aliis vocibus l. 66 (puncto l. 62), traditur titulis p. 1543, 3, codd. ant.* GAIVS inst. 1, 20 VVLG. act. 13, 8. 19, 38 COD. Theod. 9, 40, 16 pr. OROS. hist. 5, 13, 2. *al.; compos.* -l *trad. titulis p. 1543, 8 (cf. l. 64), codd. ant. e. g.* LIV. 26, 16, 3. 41, 10, 5 AVR. Fronto p. 79, 21 GAIVS inst. 4, 139 VET. LAT. act. *p. 1544, 32, in* DIG. *et* COD. Theod. *passim; plurima tamen sunt ambigua, cum plerumque exstent compendia scripturae (in titulis v. l. 60, in codd. ant.* procons *vel* procos, *v. e. g. Liv. 28–30 ed. Walsh p. X et 41–45 ed. Briscoe p. XI adn. 29,* AVR. Fronto p. 10, 20; *singulariter* pc *cod. H breviarii* COD. Theod. 4, 22, 6); *ceterum nec codicibus recc. (compendia saepe solventibus, cf. e. g. p. 1543, 31. 37. 1544, 9) nec editoribus (talia saepe neglegentibus) nimia fides habenda est; v. quae exponam Mus. Helv. 56, 1999.*

A *in structura sententiae refertur ad nomen vel pron. (hic illic subaudiendum; passim iuxta nomina propria [hic illic ut postponantur, e. g. p. 1543, 33.* LIV. 36, 39, 10 VELL. 2, 12, 5 TAC. ann. 4, 23, 2], *raro iuxta appellativa, v. p. 1543, 21 sq. 1544, 27*): **1** *per appositionem (attributive, sc. iunctura artiore, p. 1544, 68 sqq., vix et p. 1543, 64)*: **a** *in titulis*: **α** *per compendia scripturae*: **a** *nota sollemnis* pro cos: CIL I^2 634 (*a. 141 aut 116*) L. Caicilius Q(uinti) f(ilius) pro·cos terminos ... statui iusit (*item puncto interposito*: 636 [*a. 135*]. 2977 [*saec. II^2*]. 705 [*saec. I in.*] C. Iulio ... Caesari. *et passim*). INSCR. numm. lib. rei publ. n. 402, 1a (*a. 71*) Magnus procos ([*sed* pro·cos *ibid.* 1b]. *item una voce*: CIL I^2 786 [*a. 46*]. 761 [*saec. I^2*]. *al.*). LEX VRSON. (CIL I^2 594) 125, 16 iussu ... C. Caesaris dict(atoris) cos prove cos (*sim. interponitur annorum indicatio*: FAST. triumph. Capitol. a. 241 a. Chr. [Inscr. Ital. XIII 1 p. 77] C. Lutatius ... Catulus pro a. DXII cos ... navale(m) *egit triumphum. al. ibid., e. g.* a. 122 p. 83, *ordine sollemni* a. 126 p. 83 *et passim*). **b** *compendia cetera*: EPIST. procos. (Année Épigr. 1979 n. 596. *a. 27 a. Chr.?*) 1 Vinicius proc *Asiae* s(alutem) d(at) mag(istratibus) *Cymaeis* (CIL XIV 3597 [*saec. II in.*] Sicil(iae). VIII 11999 [*saec. III in.*]. *al.*). CIL VIII 10023 (*a. 14*) Asprenas cos, pr cos (X 5058, 4). SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 2 descriptum ... ex codice ... Agrippae procons ([*sed ibid.* 4 pro·cos]. CIL IX 5833, 15 [*saec. II med.*]. VIII 1277 [*saec. IV in.*]. *al.*). EDICT. imp. Diocl. praef. 1 L. procoss

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*de Diocl.; ibid. 2 de Maxim.; cf. p. 1547, 56. vol. IV 562, 61 et* proconss *de imp. Iuliano in miliariis* CIL V 8024. 8035 sq.).

β *formis perscriptis*: ⓘ *iuncturae* pro c.: CARM. CIL I² 2662, 3 (*ca. a. 101 a. Chr.*) auspicio ⟨Antoni Marc⟩i pro c. INSCR. Alger. I 3052 (*a. 361*) Quintus ... ⟨Olybrius, v(ir) c(larissimus), pro c⟩onsule p(rovinciae) A(fricae) (*item iuxta nom.*: CIL VIII 24584 [*a. 373/4*]. 24588/9 [*a. 379/83*]. VI 1779 [*a. 384*] consularis Lusitaniae, pro c. Achaiae, praefectus urbi. *v. etiam l. 56 sq. p. 1544, 28*). ⓘⓘ *vocis compositae* (*propter ambiguitatem negleximus abl.* -e, *ut* INSCR. Alger. I 263 [*saec. V in.*] administrante *quodam* ... v(iro) c(larissimo) amplissimoque -e): CIL III 9960, 9 (*post a. 90*) *Iavoleno*, consulari provinc(iae) Syriae, -i provinc(iae) Africae (*item dat.*: XIV 2925, 3 sq. [*post a. 117*]. VI 1387, 10 [*ca. a. 163?*]. *et saepius*). 7150, 4 (*a. 98?*) per Q. Iulium Balbum -em (*item acc.*: INSCR. Année Épigr. 1986 n. 686 [*a. 146*]). X 1699, 6 (*saec. II in.?*) Proculus consul pro consul *eqs.* (*item nom.*: XIII 8006, 5 [*post a. 138; lapis periit; trad. etiam* pro cos]. INSCR. Année Épigr. 1984 n. 444 [*a. 244*]. *al., e. g. p. 1545, 9, fort. iam aet. Tib. l. 58*). XIV 3599, 13 (*saec. II med.*) legato prov(inciae) Afric(ae) dioeceseos Carthaginien(sis) -is patris sui (*item gen.*: INSCR. Année Épigr. 1961 n. 224 [*Hippone Regio, a. 166/7*] anno Acili Glabrionis -is c(larissimi) v(iri). CIL VI 1714, 6 [*saec. IV ex.*]. *al., v. etiam p. 1545, 50*).

b *apud auctores*: QVADRIG. hist. 57 *Fabio* consuli pater -l obviam ... venit (*cf. l. 18 et* AVSON. 8 [322 S.], 44 -l genitor. *item trad. nom.*: CAES. Gall. 3, 20, 1 BELL. Alex. 64, 2 LIV. 27, 35, 13. *al.; pro nom. ponitur iunctura* pro c.: CIC. Phil. 10, 26 [*in S. C. ut*: 11, 30]. fam. 2, 8 tit. [*trad. compendio ut in aliis tit. epistularum, e. g.* POMP. Cic. Att. 8, 11^a]. BELL. Afr. 34, 4 [-l *var. l.*]. LIV. 9, 42, 6. *al.*). *ibid.* Maximum -em descendere iussit *equo* (*item trad. acc.*: BELL. Alex. 59, 2 SALL. hist. frg. 1, 111 LIV. 43, 17, 9. *al.; pro acc. ponitur* pro c.: CIC. Phil. 2, 97 post M. Brutum pro c. [proco(n)s *codd.*]. 10, 25 [*in S. C. ut*: 10, 26. 11, 30 sq.]. SALL. hist. frg. 5, 14. LIV. 38, 37, 1 ad Cn. Manlium, consulem primum, deinde pro c. [-em *var. l.*]. *al.*). CIC. Arch. 11 ad aerarium delatus est a L. Lucullo pro consule ([praetore consule *sim. trad.*]. *item structura ambigua inter locut. praepos. et abl. compositi*: Phil. 10, 25 [*in S. C. ut*: 11, 30 SALL. or. Phil. 22]. ad Brut. 5, 4 de -e Antonio. CAES. Gall. 6, 1, 2. *al.*). Cael. 73 in Africam profectus est Q. Pompeio pro c. contubernalis (procōs, -i *var. ll.; item iunctura ponitur iuxta dat.*: Att. 8, 11^b tit. [*trad. compendio ut in aliis tit. epistularum, e. g.* POMP. Cic. Att. 8, 12^b; *vix recte perscriptum est* CIC. fam. 13, 30 sqq., *cf.* procos *ibid. in indice codd. MH*]. *dat.* -i *praeferunt edd.*: LIV. 27, 40, 14 ut Q. Fulvio -i traderet *copias* [*compendio trad. P*]. 37, 2, 5. *al.* PLIN. nat. 2, 170. *al.*). Phil. 10, 25 (*in S. C.*) Bruti pro c. opera (*item iuxta gen.*: 10, 26 [*ter; in S. C. ut* 11, 30]. *gen.* -is *praebent edd.*: LIV. 36, 38, 1 castra Q. Minuci -is [procos *B*]. 41, 28, 1 [procons *V*]. *al.* VELL. 2, 20, 1 PLIN. nat. 7, 55. *al.*).

2 *praedicative* (*raro occurrit compos., e. g. l. 52. 63*): CIC. Verr. II 3, 212 Siciliae provinciae, cum esses pro c., praefuisti (fam. 16, 11, 2 consulibus, praetoribus ... et nobis, qui pro consulibus sumus [-es *vel* procon *trad.; item corrigitur* CAES. civ. 1, 5, 3, *ubi trad.* cons *vel* consules]. SALL. or. Phil. 7. *al.*). Manil. 62 ut ... eques Romanus ad bellum ... pro c. mitteretur ([-l *H*]. *ibid. bis, v. supra p. 1429, 55 sq.* [*disting.* pro consulibus *ut* Phil. 11, 18]. LIV. 3, 4, 10. S. C. de Germ. [Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 59] I 15 *Germanicus* procos missus in transmarinas pro⟨vincias⟩. *al.*). de orat. 1, 82 cum pro c. in Ciliciam proficiscens venissem Athenas ([procons *vel* -l *codd. potiores*]. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 53 -es). leg. 1, 53 cum pro c. ex praetura in Graeciam venisset *Gellius* (TAC. ann. 11, 21, 1. *cf. l. 51*). div. 1, 58 (*loq. Q. Cicero*) cum Asiae pro c. praeessem ([proco(n)s, procis, provinciis *trad.*]. MELA 3, 45. PLIN. epist. 2, 11, 2 [-l *var. l.*]). CIL IX 2845, 4 (*saec. I ex. a. Chr.*) P. Paquius ... Scaeva ... pro consule provinciam Cyprum optinuit (*item perscriptum in titulo* CIL XI 5172 [*saec. I^1?*]; *dubites de* XIV 3613 [*aet. Tib.*] -l [*puncto interposito,* pro consul(e) *Mommsen*]. *apud auctores*: LIV. 31, 20, 4 pro c. [-em *var. l.*] illum Hispaniam provinciam, non consulem aut praetorem obtinuisse. *al.* PLIN. epist. 10, 48, 1. *al.*). LIV. 8, 23, 12 ut, cum Q. Publilius Philo consulatu abisset, pro c. rem gereret (VAL. MAX. 7, 4, 5 [-l *var. l.*]). 10, 16, 2 P. Decius, qui consul in Samnio relictus ... fuerat, -l idem populari non destitit agros. 23, 30, 19 M. Marcello pro c. imperium esse populus iussit (31, 50, 11 plebes ... Lentulo et L. Stertinio pro consulibus i. e. in Hispania iussit [pro coss *B*; -i *vel* -e *cett.*]. *cf.* 30, 1, 3 ei quoque *Sempronio* ... pro c. i. in annum prorogabatur [*compendio trad. P, v. ed. Walsh p. X*; -i *codd. rec., ed. nonnulli*]). *al.* VELL. 2, 125, 5 qui *Iunius Blaesus* post paucos annos -l in Africa ornamenta triumphalia ... meruit. VAL. MAX. 9, 3, 7 *cum Metellus* Hispaniam consul prius, deinde pro c. ... subegisset. ASCON. Pis. p. 20, 16. TAC. Agr. 6, 2 sors quaesturae provinciam Asiam, -em Salvium Titianum dedit. hist. 1, 49, 4 *Galba* pro c. Africam moderate ... continuit. *al.* *structura ambigua abl. absol. sine verbo* (*cf. p. 1547, 47*): CIC. Vatin. 12 exierisne legatus in ulteriorem Hispaniam ⌊C. Cosconio⌋ pro c.? (⌊ ⌋ *nisi dat.*). CIL III 8 (*a. 14/29*) Iuliae Augustae Cyrenenses P. Octavio procos. SENT. procos. Maced. (CIL III 586, *cf.* 12306) 1 (*aet. Hadr.*) Q. Gellio ... procos decreta ex tabellis recitata. VET. LAT. act. 18, 12 (cod. 50. *al.* = VVLG.) Gallione ... -e Achaiae (cod. 5 cum ... -l essed). *al.*

B *per se ponitur* (*ut exspectes potius compos.* -l; *tamen haud raro ponitur iunctura* pro c., *v. l. 20. 25. 32. 34. p. 1065, 29, e coni. haud dubia l. 8 et p. 1429, 75, audaciore l. 42*): **1** *vario usu* (*maxime pro dat. et subi. vel obi.*): LEX agr. (CIL I² 585) 37 *v. p. 1429, 75.* CIC. dom. 22 (*de epistula quae inscripta est* 'Caesar Pulchro') *quod non* adscriberet ⌊'pro c.'⌋, aut 'tribuno plebi' (⌊ ⌋ *edd.*, -l, -i *codd.* [*e compendio archetypi? cf. p. 1543, 36 sq.*]). BELL. Afr. 93, 3 *Pompeianus quidam* oppidum -i tradit. LIV. 24, 16, 8 cum -l veteres milites ... donis donasset. 26, 18, 4 eo decursum est, ut populus ⌊-i⌋ creando in Hispaniam comitia haberet ([⌊ ⌋ *compendio trad. P*]. HIST. AVG. Prob. 13, 1 ut ... -es crearent). *al.* SEN. contr. 9, 2, 13 quidquid in magistratu peccavit -l (procos *codd. potiores*). *al.* VAL. MAX. 9, 14 ext. 3 pro c. (-em *L*, procons *A ut vid.*) ... dicente. SEN. dial. 3, 19, 3 quid, si ille vidisset desilientem de tribunali -em? EPIST. imp. Vesp. (CIL II 1423) 12 de his *vectigalibus* ⌊proco(n)s(ulem?)⌋ adire debebitis ([*periit tab.*; -em, procons *var. ll.*]. PLIN. epist. 10, 56, 4 -em). TAC. hist. 4, 48, 1 legio in Africa auxiliaque ... -i parebant; mox C. Caesar ... ablatam -i legionem ... legato tradidit. ann. 3, 35, 1 *duos* nominavit, ex quis pro c. Africae legeretur. 13, 1, 2 -i venenum inter epulas datum est (procōs *M*). 15, 22, 1 *v. p. 1065, 29.* PLIN. epist. 10, 72 quibus *provinciis* -es praesunt. SVET. Aug. 36 ut -bus ... certa pecunia constitueretur. *al.* IVLIAN. dig. 1, 18, 8 non imponi necessitatem -i ... suscipiendae cognitionis (*sim.* CALL. dig. 1, 18, 9). *al.* GAIVS inst. 1, 20 cum praetor aut pro c. in balneum ... eat (*sed* INST. Iust. 1, 5, 2 -l). APVL. flor. 17, 20 praecipuus omnium -l sublevavit *omnes. al.* COD. Iust. 2, 11, 3 (*a. 197*) cum -l vir clarissimus ... sententiam dixerit (2, 11, 5 [*a. 198*]. EPIST. imp. Phil. [CIL III 14191] 3 pro co⟨n⟩sule v(ir) c(larissimus) ... revocabit. *al.; cf. p. 1545, 17*). TERT. apol. 45, 7 deum, non -em timentes (*cf. l. 61*). VET. LAT. act. 13, 8 (cod. 50. *al., sim.* VVLG.) *magus* quaerens avertere -em de fide (pro c. *var. l. Vulg.*). 19, 38 (cod. 5. *sim. al.*) conventus aguntur et -es sunt, *qui iudicant* (VVLG. pro consulibus [-es *var. l.*]). COD. Theod. 8, 5, 4, 1 -es, rectores provinciarum ... admoneri conveniet. 9, 40, 16 pr. (= 11, 30, 57) sive pro c., comes orientis ... fuerint cognitores (*cod. V utroque loco,* -es Iust. 7, 62, 29, 1). PASS. Theclae A 16 p. 40, 5 (*sim. recc. cet.*) -l ... vocavit Paulum (*gr.* ὁ ἡγεμών, *ut ibid.* 17 p. 44, 2). *al.*

2 *pendet e praepos.*: **a** *cum abl.* (*sc. structura ambigua; cf. IID et p. 1545, 51*): CIC. div. 2, 76 *v. p. 1060, 44* (*item c. praepos.* ab: SEN. suas. 6, 11 PLIN. epist. 10, 108, 1 APVL. apol. 103, 5. *al.*). VELL. 2, 31, 2 *ut esset Pompeio* imperium aequum ... cum -bus. PLIN. epist. 2, 12, 4 de -bus iudicare. **b** *cum acc.*: CIC. ad Brut. 5, 4 si contra -em arma tulissent (*ed. princ. deficientibus codd.,* pro c. *Shackleton Bailey, 1980, ad l.*). VENVL. dig. 1, 16, 11 si quid erit, quod maiorem animadversionem exigat, reicere legatus apud -em debet (GAIVS inst. 1, 101 in provinciis a. -em legatumve [-es *cod., corrigitur sec.* 1, 102]. CYPR. epist. 56, 1). HIST. AVG. Aur. 9, 6 ad -e⟨s⟩ (*si recte suppl.*).

3 *pendet e subst. vel pron.* (*sc. gen.* -is *vel* -um, *nisi dubites de compendiis solvendis ut et p. 1545, 49*): LIV. 26, 12, 5 edictum -um ex senatus consulto propositum ([procos *P*, -is *A*]. Ps. DOSITH. frg. iur. 2). 26, 14, 6 porta Iovis ... iussu -um aperta est ([procos *P*]. *al.* PLIN. epist. 10, 31, 5. *cf. p. 1542, 65*). 41, 10, 5 haec cum Romae cognita litteris -um essent *eqs.* (*cf.* VELL. 2, 42, 3 -is ... epistula). TAC. hist. 4, 48, 2 -um splendidissimus quisque (*cf.* PLIN. epist. 10, 47, 1 *non* ab ullo -um. APVL. flor. 9, 36 neminem -um. *sim. al.*). *al.* PLIN. epist. 9, 33, 9 *quendam* legatum -is ([procos, procon, -em *var. ll.*]. POMPON. dig. 1, 16, 13. CIL VIII 6706, 10 [*aet. Hadr.*] l. procos Asiae. PAPIN. dig. 1, 21, 1, 1. *al., cf. p. 1543, 74. 1545, 44*). 10, 68 secundum exemplum -um (10, 72). *al.* NERAT. dig. 26, 3, 2 pr. decreto praetoris vel -is (AVR. Fronto p. 10, 20 procos). AVR. Fronto p. 79, 21 fides ac religio -is. APVL. apol. 85, 2 pro tribunali -is ([procōs *trad.*, proconsulari *Helm*]. TERT. scorp. 15 p. 178, 6 -um tribunalia). *al.* TERT. mart. 2, 3 iudicia ... non -is, sed dei sustinet *mundus* (*cf. l. 29*). COD. Iust. 2, 11, 4 (*a. 198*) secundum sententiam ... -is (2, 43, 1 [*a. 204*]). *al.* de officio -is *titulum librorum* VENVLEI, VLPIANI, PAVLI *exhibet* DIG. tit. libr. 21, 3. 24, 6. 25, 19 *et passim in afferendis frg.* (*ad* VLP. *v. et* LACT. inst. 5, 11, 19).

II *selecta quaedam rem illustrantia* (*cf. IB1 et 3; de* praetore pro c. *v. p. 1058, 42, cf. 1063, 17*): **A** *vario usu*: CIL I² 781 Viniciano pr(aetori) pro cos (*v. p. 1064, 18 sqq.*). FAST. fer. lat. a. 395 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 147) ⟨tribunis milit⟩ar(ibus) pro c⟨os⟩ (*al. ibid.; appellantur* t. militum pro c.: LIV. 4, 7, 1 t. m. pro c. magistratum ineunt [*plur. ut*: 4, 43, 12]. 4, 41, 10 [*sing.*]. *cf.* t. m. consulari potestate *vol. IV 570, 54*). CIL IX 2845, 5 (*saec. I ex. a. Chr.*) Paquius ... pro cos iterum extra sortem auctoritate Aug(usti) Caesaris et s(enatus) c(onsulto) missus ([misso *lapis*]. XI 1835, 5 [*saec. I med.*]. *adde p. 1545, 36. cf.* CIL IX 5533, 8 [*ca. a. 100*] sorte ⟨procos fac⟩tus provinciae Asiae se excusavit. SVET. Aug. 47 ceteras *provincias* -bus sortito permisit. CIL IX 4119, 1 [*non post saec. II med.*] pro-

[*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cos sortitus prov(inciam) Cret(am) Cyr(enas). *sim. al.*). VI 37075 (*aet. Aug.*) *Messalla* c⟨os pro cos prov(inciae)⟩ Asiae bis (*item de munere continuato vel iterato*: VIII 22786f [*a. 29/30*] pro cos III [*al. ibid.*]. III 12036 [*aet. Tib.*] tertio. *al.; cf. p. 1544, 71*). CONST. veteran. (CIL XVI 62) int. 3 Traianus ..., imp(erator) XIII, procos, cos VI (*item de imperatoribus ab urbe absentibus, e. g. ibid.* 69 int. 3 Hadrianus ... cos III, procos. CIL VI 1233 [*a. 121*]. *et saepe, v. Mommsen, Staatsrecht II³ 778 sq.; aetate posteriore est appellatio sollemnis, e. g.* CIL XIV 128 Diocletiano. INSCR. numm. imp. VI p. 563 n. 62 *Maximinus* consul, p(ater) p(atriae), -l. *addas p. 1542, 75 sq.*). CIL V 4332, 4 (*saec. II/III*) *cuidam* pro cos desig(nato) prov(inciae) Cypri (OROS. hist. 4, 16, 12. *cf.* CIL VI 1416, 3 [*saec. III ex.*] procos Asiae destinat(um)). VIII 5348, 4 (*saec. IV med.*) *cuidam* procos p(rovinciae) A(fricae) et vice sacra iudicanti (VI 1690, 15 [*saec. IV med.*]. 1757. *al.; sim.* VI 1717, 4 [*ca. a. 341*] -i provinciae Asiae iudici sacrarum cognitionum. III 7088 [*a. 361/3*] procon⟨s⟩ vic(e) s(acra) aud(iens). *ad rem cf. Kaser-Hackl, Zivilprozeßrecht, 532 sqq.*). *accedit titulus honorificus*: CIL VIII 1170 (*a. 193*) anno Corneli Anullini procos c(larissimi) v(iri) (*et passim iuxta nom. proprium, e. g. p. 1543, 5. 19; sine nomine p. 1544, 27 sq.; iuxta* excellentissimus *p. 1547, 55*). INSCR. Tun. Merlin 622, 4 (*saec. IV med.*) Fl. Dardanio amp(lissimo) proc c(larissimo) v(iro) (1557 [*eiusd. aet.*]. Afr. Cagnat 275, 3 [*ca. a. 376*]. *al., e. g. p. 1543, 10*). COD. Theod. 7, 6, 1 vir spectabilis -l Africae (8, 7, 21. *al.*).

B *per gen. indicatur provincia administranda* (*annus l. 42, legatus l. 44; pro gen. accedit adi. l. 27. 45, praepos.* in *l. 30. 40; postponitur nomen provinciae praeter l. 27. 33. 38*): CIL XI 7553 (*aet. Aug.*) pro·cos ⟨p⟩rovinciae Narb⟨on(ensis)⟩ (IX 5645 [*aet. Tib.*]. VI 1466 [*saec. I¹*] provinc(iae) Galliae N. *al.; cf.* HIST. AVG. Carac. 5, 1 Narbonensem -em). III 551, 5 (*aet. Aug.?*) L. Aquillio ... procos Achaiae ([*de eodem*: INSCR. lat. Corinth. 54 provinciae A.]. XI 1835, 5 [*saec. I med.*]. *al., apud scriptores e. g.* VLP. dig. 1, 16, 10, 1. *cf.* in A.: CIL VIII 7059 [*saec. II med.*]). VIII 9247 (*aet. Tib.*) legato Alfidi Sabini procos Siciliae (XIV 3607, 13 [*aet. Claud.*] provinciae S. 3597, 3 [*saec. II in.*]. *al.*). *ibid.* procos Asiae (SEN. dial. 4, 5, 5. CIL X 3853, 6 [*ca. a. 74*]. *al.* TAC. ann. 3, 68, 1 [*anteponitur nomen provinciae ut*: 16, 10, 2 SVET. Cal. 57, 3. *al.*]. *al.; v. iam l. 2*). X 5182, 5 (*aet. Neronis*) procos provinc(iae) Cypri (III 218 [*a. 198*]. *al.*). INSCR. Année Épigr. 1925 n. 85 (*Velitris, saec. I med.*) Ro⟨mu⟩lo proc⟨os⟩ extra ⟨sort⟩em prov⟨inciae⟩ Macedoni⟨ae⟩ (CIL XI 3004 [*post a. 79*]. IX 5533 [*post a. 101*]. CALL. dig. 22, 5, 3, 3. *al.*). PLIN. nat. 2, 170 Galliae -i (*sc. cisalpinae*). 9, 26 a Flaviano -e Africae (CIL V 5812 [*aet. Vesp.*]. XI 5210, 4 [*saec. I ex.*]. *al.* TAC. ann. 1, 53, 6. *al.; cf.* in A.: *p. 1543, 68 et* CIL VIII 7059 [*saec. II med.*]). 9, 89 Lucullo -e Baeticae (CIL IX 5833, 15 [*aet. Hadr.*]. VLP. dig. 1, 6, 2. *al.*). TAC. ann. 4, 23, 2 pro c. eius anni P. Dolabella *legionem* retinere ausus *non* erat. 14, 46, 1 accusatum ab eo *Tarquitio Prisco* Statilium Taurum pro c. ipsius (*cf. 12, 59, 1* legatus is Tauri Africam imperio proconsulari regentis). *al.* utrique -es: COD. Iust. 8, 12, 1 pr. (*a. 485/6?*) comitem orientis et utrosque -es (*cf.* 12, 59, 10, 4 [*a. 457/73*] -um Asiae et Achaiae. NOT. dign. or. 1, 25 -es II).

C *respicitur qui locum -is obtinet*: CIL V 875, 9 (*a. 105*) proc(uratori) provinciae Asiae, quam ... vice defuncti pro cos rexit (XIV 3902, 7 [*saec. III med.*] v. -is curator r(ei) p(ublicae) ⟨P⟩uteolanorum). VIII 24069, 4 (*a. 425/39*) provic(ario) et pro proc p(rovinciae) A⟨fricae⟩ (*antea*: ⟨r⟩egente insignia proc⟨onsulatus⟩).

D *respicitur qui munere -is functus est, sc.* ex -e: CIL VI 1736, 23 (*saec. IV²*) quod nulli -um vel ex -bus statuendam *statuam provincia* antea postularit. AMM. 29, 3, 4 (*contextu lacunoso*). HIER. chron. a. Abr. 2387 Octavianum ex -e ... latitantem prodere (-em *var. l. ut*: CLAVD. carm. min. 19 tit. ad Gennadium ex -e). COD. Theod. 6, 4, 15 Facundus ex -e. *al.*

deriv.: proconsularis, proconsulatus, *?*proconsulo.

prōcōnsulāriānus, -a, -um. *a* proconsularis. *i. q. ad officium proconsulare pertinens, non nisi masc. pro subst. de officiali proconsulis*: NOVELL. Iust. 30, 7, 2 si quid miles aut ⌞-us⌟ ... damnificaverint nostrum collatorem *eqs.* (⌞ ⌟ *codd.*, proconsularius *vulg.; gr.* ἀνθυπατιανός [-τιακός, -τικός *var. ll.*]; *cf. p. 1546, 43*).

prōcōnsulāris, -e *et* prōcōnsulārius, -a, -um *l. 66.* *a* proconsul. *scribitur* -consol- HIER. vir. ill. 53 (*cod. Bamberg. saec. VI*), *cf. p. 1542, 19.* *forma* -arius NOVELL. Iust. 8, 1 -am (*gr.* ἀνθυπατείαν). 30, 1, 1 (*gr.* ἀνθυπατιανός), *cf. p. 1546, 28.* *legitur singulis vel binis locis inde a* LIV., VAL. MAX., TAC. (*octies*), FRONTONE, GELL. (*e coni. dub.* APVL. *p. 1544, 59*), *saepius in* HIST. Aug. *et* COD. Theod., *in versu non nisi* MART. CAP. 9, 999 (*loco obscuro, v. Cristante, 1987, ad l.*); *abiit in sermonem gr. p. 1546, 28.*

1 *i. quod pertinet ad proconsulem* (*de rebus praeter p. 1546, 36 [?]. 38. 40. 42; usu pro subst. p. 1546, 35. 42; cf.* GLOSS. -is: ἀνθυπατικός):

a *generatim*: LIV. 5, 2, 9 quidnam illi *tribuni militares* (*v. p. 1544, 68*) consules dictatoresve facturi essent, qui -em imaginem tam saevam ... fecerint? perioch. 91 *Pompeius* cum imperio -i (cons- *var. l.*) adversus Sertorium missus est (VAL. MAX. 6, 9, 7. 8, 1 amb. 2. TAC. ann. 1, 76, 2 Achaiam ac Macedoniam ... levari ... -i i. tradique Caesari. *al.; cf. l. 21*). TAC. Agr. 42, 2 salarium ... -e (-i *var. l.*) ... Agricolae non dedit *Domitianus*. FRONTO p. 166, 21 fungi -i munere. VLP. dig. 1, 16, 1 proconsul ubique ... -ia insignia habet, statim atque urbem egressus est (AVG. epist. 100, 1 IVLIAN. epit. novell. 22, 1). SYMM. epist. 9, 126, 2 -i fastigio. rel. 31, 2 *nescio quis* -bus evocatus edictis. AMM. 22, 7, 6 *Praetextatum Iulianus* Achaiae -i praefecerat potestate (27, 6, 1 COD. Theod. 6, 4, 15. *al.; cf. l. 17*). HIST. AVG. Aur. 22, 9 provincias ex -bus consulares aut ex consularibus -es ... fecit (Alex. 24, 1. COD. Iust. 12, 55, 3 [*a. 399*]. *cf. l. 29*). Sept. Sev. 4, 2 Siciliam -em sorte meruit (*cf.* COD. Theod. 16, 1, 3 Asia). AMBR. epist. 7, 47, 1 -em iurisdictionem. AVG. coll. c. Don. 3, 5, 6 l. 1 gesta -ia et vicariae praefecturae (*v. vol. VI 2, 1949, 11 sqq.*). 3, 25, 43 l. 14 adversus imperiale et -e iudicium (epist. 43, 13. 105, 4. 141, 11). COD. Theod. 6, 4, 12 *proceres* -i ... honore sublimes (16, 5, 54, 3 -i aut vicariano. SALV. gub. 7, 68). 6, 22, 5 codicillis -bus (6, 22, 7 pr.). *al.* *circumscribitur ipse proconsul*: CIL VIII 14758, 11 ex iudicio amplissimae potestatis -is statuam locari fecerunt. NOVELL. Iust. 8, 1 neque -am ullam neque ... vicariam neque comitem orientis neque aliam ... administrationem (*gr.* ἀνθυπατείαν).

b *speciatim*: **α** *respiciuntur imperatores eorumve socii -i imperio ornati* (*cf. p. 1545, 5*): TAC. ann. 1, 14, 3 Germanico Caesari -e imperium petivit *Tiberius* (12, 41, 1 *ut Nero* -e i. extra urbem haberet ac princeps iuventutis appellaretur. HIST. AVG. Aur. 6, 6 Pert. 5, 6. *al.*). 13, 21, 3 cum ... adoptio et -e ius ... praepararentur *Neroni* (HIST. AVG. Did. 3, 3 Alex. 1, 3 Max. Balb. 8, 1. Tac. 19, 2 nos *senatores* recepimus i. -e [*1* ut ... faciamus imperatores]). **β** *respicitur provincia Africa, cui praeest proconsul* (*ut -is indicet potius locum quam potestatem sim.; exempla potiora; cf.* PROCOP. aed. 6, 5, 12 ἡ [*sc.* χώρα] προκονσουλαρία ὠνόμασται): CIL VI 1690, 17 (*saec. IV med.*) Proculo ... per provincias -em et Numidiam ... itemque Mauretaniam ... perfuncto officio praefecturae praetorio (COD. Theod. 1, 15, 10 vicario Africae aditus p. -is inhibendus est. CONC. Carth. a. 419 p. 89 l. 11. a. 525 p. 259 l. 195. *al.*). SYMM. epist. 3, 69, 2 non minora ... in sua -i possessione toleravit *Flavianus* (*vix de ipso munere proconsulis; cf. ibid.* absentium facultates; ... suorum ... incommoda). POL. SILV. chron. I p. 538, 1 -is, ..., Numidia *eqs.* (*item fem. pro subst. per ellipsin vocis q. e.* provincia: REG. eccl. Carth. l. 13 legati -is ad concilium Adrumetinum destinantur [-es *var. l., ut ibid.* l. 17 episcopi -is]. CONC. Carth. a. 525 p. 260 l. 214). CONC. Carth. a. 525 p. 259 l. 189 proconsula[to]ribus vel Tripolitanis fratribus. VICT. TONN. chron. II p. 204, 555, 1 concilii Numidiae episcopi ad instar -ium sacerdotum collecti Carthaginem veniunt. **γ** *respiciuntur officiales proconsulis*: HIER. vir. ill. 53 Tertullianus presbyter ... patre centurione -i *natus est* (*cf. masc. pro subst.*: NOVELL. Iust. 30, 7, 2 assessor eius *proconsulis* et reliquum ministerium -ium et militum [*gr.* ἀνθυπατιανῶν, *cf. p. 1545, 61*]). COD. Theod. 1, 12, 7 *ut* officium -e postulet, quod exigere consuevit (7, 6, 1. 8, 4, 24. NOVELL. Iust. 30, 7, 1 [*gr.* ἀνθυπατιανῆς]. *al.; cf.* NOVELL. Iust. 30, 1, 1 officio ... unam habente appellationem, -am dicimus [*gr.* ἀνθυπατιανῆς]). 8, 4, 23 *quidam* -em ceterorumque iudicum fugientes militiam.

2 *i. qui proconsulis dignitate praeditus est* (*cf.* GLOSS. V 411, 43 [*in capite* de canonibus; *fort. ad l. 36*] -is: in vice consulis, quia suffecti erant consulibus [erunt *trad.*]): **a** *pro subst. masc.* (*apponitur nomini proprio l. 54*): FIRM. math. 3, 5, 2 *sol* consulares faciet ⟨et⟩ -es et dat ordinarios consulatus. AMM. 28, 4, 21 *cuidam* in maiore convivio ... -is quidam est antelatus. HIST. AVG. Maximin. 15, 7 Gordianum -em, ... gravissimum senatorem. COD. Theod. 6, 9, 1 -ium honoribus. 6, 12, 1 *consistorii comites* -bus aequari. NOVELL. Iust. 7 epil. praefecti ... et medias habentes administrationes, quos spectabiles vocant, dicimus autem Augustalem et -es et ... comites *eqs.* (*gr.* ἀνθυπάτους. *in serie simili trad.* -bus 26, 5 pr. *pro gr.* ἀνθυπατείαις, *ubi* proconsulatibus, *plur. insolitum, coni. Schoell*). 103, 1 (*gr.* ἀνθυπάτῳ). **b** -is vir (v. -is PALLAD.): SYMM. rel. 2, 2 me dudum -em v. ... capere magistratum *praefecturae* ... voluistis. SVLP. SEV. Mart. 17, 1 Taetradii cuiusdam -is v. servus. COD. Theod. 6, 22, 7 pr. PALLAD. hist. mon. I 50 Pammachius nomine, v. -is (*gr. p. 157, 16* ἀπὸ ἀνθυπάτων).

deriv.: proconsularianus, proconsularitas.

prōcōnsulāritās, -ātis *f.* *a* proconsularis. *scribitur* -sol- *p. 1547, 4.* *i. dignitas proconsularis* (*gr. respondet* ἀνθυπατεία, *item* GLOSS.): NOVELL. Iust. 31, 1 pr. *Armeniam interiorem* etiam -e honoravimus ... spectabilemque declarantes administrationem et omnia dantes ei, quae competens est -em habere. 103 praef. pr. *cum* ⌞-s⌟ ei *Palaestinae non* mansisset ([⌞ ⌟ -lariua *trad., corr. Beck*]. 103, 1 vehemus eam ad -is ... figuram. 103, 3, 2 eis *Palaestinis* -is redditum est ius).

prōcōnsulārius *v.* -aris. *Hajdú.*

prōcōnsulātus, -ūs *m.* *a* proconsul. *abbreviatur in inscr. inde a saec. III ex.* proc *p. 1547, 54,* proco *p. 1547, 61,* procos *p. 1547, 59* (*cf. p. 1547, 18*), procons *p. 1547, 58. 61 et* CIL VIII 5337. 14752, proconss

[Mueller]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 56. *abl.* -o *l. 48; affertur inter subst.* numeri tantum singularis PROB. app. gramm. IV 193, 22 (*plur. trad. l. 31, coni. p. 1546, 59*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 447, 2 tribunal. ... imperium. ... consulatus. -s. praetura. censura. GLOSS. II 227, 49 ἀνθυπάτεια: -s, proconsolaritas. *legitur inde a* PLIN. nat., TAC. *titulisque aevi Trai., sc. sing. praeter l. 31; in versu non nisi* CE 1907, 2 (*a. 361*). [*confunditur c.* consulatus *l. 12.*]

significatur munus vel dignitas proconsulis (*sc. administrantis provinciam quandam imperii, aetate liberae rei p. non nisi l. 26 [ad rem v. Mommsen, Staatsrecht II³ 243 sqq.]; accedit passim gen. provinciae* [*adi. pro gen.* HIST. AVG. Claud. 15, 4 -ui Africano] *vel proconsulis [imprimis sub 2b]; de munere prorogato vel iterato v. l. 13, in tit. l. 50. 58*): **1** *vario usu*: PLIN. nat. 14, 144 ad -um (consulatum *var. l.*) usque praeturae honoribus gestis (*cf.* AMM. 28, 4, 3 *Ampelius* ad -um geminum ... evectus. HIST. AVG. Aur. 2, 5 Proculum ... usque ad -um provexit. *sim. al.*). 35, 20 Labeo praetorius, etiam -u provinciae Narbonensis functus. TAC. Agr. 42, 1 annus, quo -um Africae et Asiae sortiretur (SVET. Galba 3, 4). hist. 2, 97, 2 integrum illic *in Africa* ac favorabilem -um Vitellius, famosum invisumque Vespasianus egerat (ann. 16, 30, 1 quod ... -um [procos. *M*] Asiae Soranus pro claritate sibi potius adcommodatum quam ex utilitate communi egisset. HIST. AVG. Max. Balb. 5, 8 inde -um Bithyniae egit et deinceps Graec⟨i⟩ae ac tertio Narbonae. *al.*). ann. 16, 23, 1 Baream Soranum ... *quidam* poposcerat reum ex -u Asiae, in quo offensiones principis auxit iustitia. PLIN. epist. 2, 12, 4 *Firminum* summotum a -u *sortiendo.* 3, 4, 2 legati provinciae Baeticae questuri de -u Caecili Classici. 3, 7, 3. 3, 9, 2 Classicus ... -um in ea *Baetica* ... sordide gesserat (EVTR. 9, 2, 1). SVET. Aug. 3, 2 Quintum fratrem ... parum secunda fama -um Asiae administrantem, hortatur *M. Cicero* ([*cf. p. 1543, 54*]. Otho 1, 2 urbanos honores, -um Africae ... severissime administravit. Vit. 5). VLP. dig. 33, 7, 12, 40 pater familias in -um profecturus (HIST. AVG. Pius 3, 6 ad -um. *cf.* Gord. 2, 4 ad -um Africae mi...us est [*sim.* 18, 6]). *al.* FIRM. math. 3, 5, 35 *quidam* regna, ducatus, administrationes, consulatus, -us ... consequentur (*cf.* AVG. in psalm. 102, 6 l. 28 ducatum, -um, praefecturam si concupisceres). HIST. AVG. Pert. 14, 5 Iulianus ei ... in -u successerat (Did. 2, 3 Sept. Sev. 2, 2). COD. Theod. 6, 14, 1 (= 6, 22, 4) qui -us insignibus adornantur (CIL VIII 24069 [*a. 425/39?*]). INSCR. Année Épigr. 1972 n. 75b (*Capuae, a. 377/8*) Anicio Paulino ..., qui primus -us provinciae *Campaniae* fasces invexit. *al.*

2 *locut. adv. ad indicandum tempus* (*vel auctorem*): **a** *apud scriptores*: TAC. hist. 1, 48, 4 Vinius -u (pro consule *Halm*) Galliam Narbonensem severe integreque rexit. SVET. Vesp. 4, 2 medium tempus ad -um usque in otio ... egit (TERT. apol. 9, 2 infantes penes Africam Saturno immolabantur palam usque ad -um ˌTiberiiˌ [*corruptum? cf. Fluss, RE VI A 807 sq.*]. *aliter l. 14*). Dom. 10, 2 *interemit* Civicam Cerealem in ipso Asiae -u (HIST. AVG. Pius 3, 3. Comm. 7, 1 *Arrius* in -u Asiae damnaverat *Attalum. al.*). HIST. AVG. Pius 3, 8 post -um.

b *in titulis* (*excepta l. 52 accedit gen. proconsulis* [*Africae praeter l. 48 sq.*]): **α** *abl. nudo*: CIL III 14195² (*saec. II in.*) Dianae Ephesiae ... synplegma ... fecit -o Albi Pullaieni Pollionis (*gr.* ἐπὶ ἀνθυπάτου). IX 4965 (*saec. II in.*) leg(ato) pro pr(aetore) provinciae Ponti et Bithyniae -u patris sui. INSCR. Alger. I 179 (*a. 293/4*) ⟨proco⟩nsulatu quarto insignis Aureli Aristobuli. Afr. Cagnat 531 (*a. 298*) dedicavit -u Ael⟨i⟩. CE 1907, 2 (*a. 361*) Clodius ˌHermogenaˌ -u salubri Theodoti cura legati dedicat arcem (ˌ ˌ *i.* Hermogenianus, *cf. e. g.* INSCR. Alger. I 1247 -u Clodi Hermogeniani ... Theodotus ... curavit). CIL VIII 27817 (*a. 368/70*) proc(onsulatu) Petroni Claudi v(iri) c(larissimi) exce⟨ll⟩entissimi proc(onsulis). 970 (*cf.* 12449; *ca. a. 400?*) proconss(ulatu) Mari Vindici (*eodem compendio*: 23878 [*a. 405*]. *cf. p. 1542, 75*). *al.* **β** *exempla cetera*: INSCR. Afr. Cagnat 513 (*a. 285/90*) anno procons(ulatus) II Aur(eli) Antioch⟨i⟩ (CIL VIII 26566 [*item* 26567; *a. 295*] a. proco(n)s(ulatus) Postumi Titiani). CIL VIII 1277 (*a. 314/6*) florente -u Petroni Pro⟨bia⟩ni v(iri) c(larissimi) procons(ulis). 23863 (*a. 366/8*) sub proco(nsulatu) Iu⟨lii Festi Hymetii⟩ (*si recte suppl. Merlin*). *Mueller.*

?**prōcōnsulo**, -āre. *a* proconsul (*sed verbum inde fieri negat* MART. CAP. 3, 294; ACT. Timoth. *fortasse tribuenda sunt medio aevo*). *i. q. pro consule administrare*: ACT. Timoth. (BHL 8294) l. 20 (Usener) regnante ... Nerone, -ante ... Asiam Maximo (*gr.* ἀνθυπατεύοντος *ut ibid.* l. 71).

[procor *v. p. 1541, 56.***]** *Hajdú.*

[prōcordo, -āre, *verbum originis notionisque incertae trad. cod. unico* ALC. AVIT. epist. 80 p. 94, 3 si vos *sanitate recepta* ... ad ecclesiam potuisse -are ... rescripseritis (procedere *ed. princ.*).**]**

prōcrāstinātio, -ōnis *f.* *a* procrastinare. *i. q. actio procrastinandi, dilatio* (*cf.* GLOSS. II 367, 14 μέλλησις: -o, recrastinatio, cunctatio. 464, 25 ὑπέρθεσις: dilatio, -o *eqs.; plur. non legitur praeter* AVG.): CIC. Phil. 6, 7 in rebus gerendis tarditas et -o odiosa est (*antea*: morae). APVL. met. 11, 30, 1 *non* postposito vel in supinam -em reiecto negotio, statim *eqs.* TERT. virg. vel. 11, 7 parentum -o *tardantium nuptias filiae.* EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 3, 1 nulla -e habita (*item abl. absol.*: COD. Iust. 6, 35, 11, 1). AVG. ord. 1, 7, 20 crebrarum ... -um ... fuit impatiens (*antea*: satisfacere *non* potui ... propter temporum angustias). COD. Theod. 11, 36, 28 poenam inferre sine aliqua -e (Iust. 1, 29, 4 [*a. 491/518*]. 7, 63, 4, 1 [*a. 520*]. 4, 65, 35, 1 s. aliqua mora vel -e. 11, 48, 20. GLOSS. II 226, 29 ἄνευ ἀναβολῆς: s. dilatione, s. -e. 226, 32. 231, 11). CASSIAN. conl. 4, 13, 1 -e operis et recogitatione interveniente. SCHOL. Ter. p. 152, 6 id: -em (et dilatationem *add. codd. aliquot. cf. Don. Ter. Ad. 205, 1* id est moram).

dilator: **prōcrāstinātor** SCHOL. Hor. gloss. Γ ars 172. *a* procrastinare.

prōcrāstino, -ātum, -āre. [*a* crastinus *sec. verba synonyma cum* pro- *composita* (*cf. l. 18*): pro-ducere, -ferre, -latare, -pagare, -rogare, -tollere. *Fo.*] *a* pro *et* crastinus PRISC. gramm. II 434, 17 EVTYCH. gramm. V 461, 19. NOT. Tir. 44, 87 -at (*postea*: recrastinat. conperendinat). *inter verba primae coniugationis afferunt* CHAR. gramm. p. 474, 3. EVTYCH. gramm. V 479, 6 (*testans* i *brevem*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 18 prolatat. protrahit. prorogat. -at. differt (*item in serie syn.*: GLOSS. II 464, 51 ὑπερτίθημι: differo *eqs.* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1743-51). GLOSS. -o: διαμέλλω. ὑπερτίθεμαι, ἀναβάλλομαι. -at: differt. differt in alium diem (*item* GLOSS.ᴸ Corp. P 661). GLOSS.ᴸ I Ansil. CO 1248 conperendinat: in longum -at. *addere possis supra p. 187, 79 sqq.* [*vix recte pro* recrastino *coni. Dalecampius* PLIN. nat. 17, 113.]

fere i. q. protollere in crastinum, differre (*etiam in quodlibet tempus, cf. e. g. l. 34. 36. 43, sed certe in diem proximum l. 29. 38, fort. etiam l. 34. 48, quos locos solos referre possis ad diem, qui sequitur diem loquenti praesentem [cf. vol. IV 1099, 12]; saepius iuxta syn., imprimis* differre, *e. g. l. 29. 32*): **1** *cum acc. obi.*: **a** *rerum perficiendarum* (*cf.* PHILO *sub 2*): CIC. S. Rosc. 26 primo rem differre cotidie ac -are isti coeperunt, deinde ... nihil agere *eqs.* (Verr. II 4, 100 res non -atur). ad Brut. 1, 1 omnia, quae ... decreta sunt ..., si aut ... *eo* die ... perfecta essent et non in diem ex die dilata aut, quo ex tempore suscepta sunt ..., non tardata et -ta, bellum iam nullum haberemus. FRONTO p. 194, 13 (*proverbialiter?*) quis segeti torridae messem -at *eqs.*? GELL. 17, 10, 6 quae -ta sunt ab eo *Vergilio,* ut post recenserentur, et absolvi ... nequiverunt. SYMM. epist. 6, 24 ut ... amicitiam postulatam non in longi usus temptamenta -es. AMBR. epist. 5, 22, 6 dum revelatio -atur. CONC. Carth. a. 411, 1, 10 l. 93 diei subsequentis ... -ta cognitio (*cf. 2, 1 l. 21* comperendinata c.). PS. AVG. serm. 27, 1 non potest differri vindicta, ultio non -bitur. COD. Theod. 7, 18, 8 pr. non -ta auctoritate sententiae. VAL. CEM. hom. 4, 7 eleemosynam -ta humanitate differre (9, 3). **b** *hominum admittendorum* (*indolis eorum* SYMM.): TERT. bapt. 18, 6 *non festinandum est ad baptisma*; innupti quoque -andi *sunt,* ... donec ... corroborentur. SYMM. epist. 5, 74 *iuvenum* indolem militiae ... paratam ... ulterius -are. CASSIOD. in psalm. 87, 15 l. 259 *quidam martyres* differuntur ... ad augmentum suum, -antur ad gloriam.

2 *absolute*: CIC. Verr. II 1, 141 iste ... non -at; locare incipit (*eadem structura*: 2, 90 non -ant; Sthenium statim educunt. 5, 102). AMBR. Hel. 22, 83 suscipite iugum Christi; ... quid dubitatis, quid -atis? *ambigue trad.*: PHILO quaest. in gen. 4, 226 inertissimus ... ille ˌperˌ omnia iusta et optima -ando ... hebes revelatur (ˌ ˌ *cod. F, def. Petit ad l., om. cett.*).

deriv.: procrastinatio, procrastinator, procrastinus.

prōcrāstinus, -a, -um. [*a* procrastinare *retrograde. Fo.*] *? i. q. perendinus* (*sc. masc. [nisi neutr.] pro subst. de die perendino*): OP. imperf. in Matth. 14 p. 713 ut qui dicunt 'panem nostrum quotidianum da nobis hodie' non habeant in crastinum aut in -um praeparatum *panem* (*exspectes* postcrastinum, *cf. supra p. 185, 82 sqq. et Albert. M. sacram. 17 p. 13, 41* dies crastinus est ante postcrastinum; *sed notionem defendas fort. coll. subst.* pronepos *sim. et adi.* promeridianus). *perperam per confusionem notionum*: GLOSS. II 321, 45 ἑωθινός: matutinus, -us (*cf. vice versa* mane *i. q. 'cras' vol. VIII 278, 78 sqq.*). *Bk.*

prōcreābilis, -e. *a* procreare. *i. quo quis procreat, ad procreandum aptus*: CASSIOD. var. 2, 10, 1 illud humani generis -e sacramentum, *i. matrimonium.*

compos.: *cf.* improcreabilis.

prōcreātio, -ōnis *f.* *a* procreare. GLOSS. II 262, 20 γένεσις: genesis, -o. 262, 29 γέννησις: -o, nativitas. 476, 44 χειροτονία: creatio, -o, creatura (*conferasne p. 1555, 50?*). GLOSS.ᴸ II Abav. PR 92 -o: generatio. Philox. PR 251 -o: γενεά, γένους καταγωγή. *legitur in orat. soluta inde a* CIC. (*quinquies*), VITR., VAL. MAX., COLVM., *plur. p. 1549, 5. 45. al. et saepius sub II.*

I *vi originaria significatur actio procreandi* (*de facultate p. 1549, 36; c. gen. obi. saepe, subi. p. 1549, 43, fort. etiam p. 1549, 34. al. [cf. pron. poss. p. 1549, 30], explic. p. 1549, 7. 10. 19 [cf. adi. p. 1549, 49]*): **A** *strictius respiciuntur animantes, qui more sollemni genus suum propagant*: **1** *homines vel dei*: **a** *exempla varia*: CIC. Tusc. 1, 31 -o libero-
[*v. l.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum, ... propagatio nominis (VLP. dig. 1, 1, 1, 3 [*inde* INST. Iust. 1, 2 pr.]. SERV. auct. Aen. 3, 139 dicatam *esse* ... Iunoni -em l., sterilitatem horum ... Lunae. *al.*). nat. deor. 1, 92 quae ... -is causa natura corpori adfinxit, *sc. genitalia.* div. 2, 96 dissimilitudo locorum nonne dissimiles hominum -es habet? (INST. Iust. 2, 13, 5). VAL. MAX. 7, 7, 2 artissimum inter homines -is vinculum. HIL. myst. 1, 4, 2 per -em credentium ... filiorum (FILASTR. 57, 1 resurrectionem in f. -e nefandi coitus ... consistere. RVFIN. Orig. princ. 2, 11, 2 p. 184, 13 nuptiarum conventiones et f. -es. *et saepe; cf. l. 15 sqq. 25*). AVG. pecc. orig. 33, 38 non intuendum est, quid boni sit in -e naturae, sed quid in peccato mali. CONSVLT. Zacch. 3, 5, 9 (*inde* ISID. eccl. off. 2, 18, 3) ut terra -bus impleatur (*cf. gen. 1, 28; an ad IIA1?*). *al.* **b** *procreare dicuntur feminae* (*corpus muliebre* VITR.): VITR. 2, 9, 1 edito fetu ..., cum ⸤ab disparatione⸥ -is est liberatum *corpus muliebre* (⸤ ⸥ *dub., v. app. crit.; respici videntur alimenta dividenda*). VET. LAT. Esth. C 22ᵃ p. 50 (cod. 123; *cf. I reg. 1, 20*) tu, *domine,* Annae ... filii -e‹m› donasti ([*cod. 151. al.* generationem]. I Tim. 2, 15 [Hil. myst. 1, 3, 5. *sim. al.*] *mulier* salvabitur ... propter filiorum -⟨em⟩ [*gr.* τεκνογονίας, *codd. 75. 89* creatione‹m›, *Ambrosiast. al. et Vulg.* generationem]. CLAVD. DON. Aen. 4, 40 p. 361, 31. *al.*). HIL. in Matth. 1, 2 in -e corporeae nativitatis *Christi.* PS. AVG. quaest. test. 127, 30 mulieri ad pariendum filios dolor additur ..., non -is nova forma conponitur (*respicitur gen. 3, 16*). *al.* **c** *procreare dicuntur viri*: VET. LAT. IV Esdr. 1, 34 (*loq. deus iratus*) filii *vestri* -em non facient. ARNOB. nat. 4, 19 p. 224, 14 (*antea*: ab domino rerum ac principe ... emissos *deos*) foeditas ista coeundi et usque ad illos ipsos principali -e finita. IVST. 10, 1, 3. FILASTR. 115, 8 *Adam meruit* in paradisum ... filiorum etiam -e remeare (RVFIN. Orig. in gen. 11, 2 p. 102, 21 f. -es. AVG. bon. viduit. 8, 11 p. 317, 14 f. ... -i operam dare. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 67 [*syn.* generationis; *gr.* παιδοποιίας]. *al.*). AVG. doctr. christ. 3, 63 *libidinosi* excedunt ad liberorum -em pertinentem modum. GREG. TVR. Mart. 4, 11 *quidam* accepta uxore, ut dono dei -is suae prole ditaretur, orabat. *al.*

2 *quilibet, sc. animalia vel usu generali*: CIC. de orat. 2, 23 volucrīs ... -is atque utilitatis suae causa ... construere nidos. COLVM. 9, 15, 2 ad -em subolis *apium.* PLIN. nat. 9, 160 anguillae atterunt se scopulis; ea strigmenta vivescunt, nec alia est earum -o. PS. HIL. libell. 6 p. 76, 15 in omnibus animalibus ad -em sexus uterque processerat (*postea*: generationem). *de facultate procreandi*: PS. APVL. Ascl. 21 -e ... uterque plenus est sexus (*postea*: cunctis ... procreandi ... tributum ... mysterium).

B *laxius vel translate*: **1** *generatim respicitur*: **a** *ortus naturalis* (*sec. doctrinam philos.* SERV.): CIC. nat. deor. 2, 85 -o vitis aut arboris. FIRM. err. 2, 6 cum fruges genitalis terrae fomento conceptae annua rursus coeperint -e generari. SERV. Aen. 4, 625 omnia pro parte sui transeunt in -em. **b** *operatio dei* (*diaboli* FIRM.): *quaelibet*: FIRM. err. 13, 4 *daemones* diaboli -e generantur. HIL. trin. 3, 6 (*de miraculo panis Matth. 14, 16 sqq.*) subrepunt praefringentium manibus quaedam fragmentorum -es. *mundum condentis*: CASSIAN. c. Nest. 2, 2, 5 quod satis ad -em divinorum omnium fuit (*sc. dei voluntas sim.; syn.* conditionem). ISID. nat. praef. 3 *librum incipiam* a die, cuius paene prima -o in ordine rerum visibilium extat.

2 *speciatim*: **a** -o spiritalis, *sc. in religione christ.* (*cf. p. 1554, 12*): AVG. pecc. mer. 1, 18, 23 parvulos ... percipere baptismum, ... ut s. -em habentes creentur in Christo. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 34, 6 (*ad Ioh. 3, 5* nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu) ut a sancto spiritu originem traheret -o s. **b** *in arithmetica, geometria, musica* (*cf. infra l. 72. 75 et* generatio *vol. VI 2, 1784, 44 sqq.*): BOETH. arithm. 1, 10, 8 ⸤fit⸥ ... horum ⸤-o⸥ numerorum, si *eqs.* ([⸤ ⸥ *cf. gr. 1, 9, 4* γεννᾶται]. 1, 20, 3 ⸤generatio ... -oque⸥ eorum *n. perfectorum* [⸤ ⸥ *gr. 1, 16, 4* γένεσις]. 2, 15, 2 in trianguli numeri natura -eque. *al. apud eundem*). 2, 23, 3 ad solidorum corporum -em ipsae nobis superficies naturaliter figuratae (*sc. trianguli, tetragoni sim.*) provenient. mus. 2, 7 p. 233, 14 habitudinum -o. *al. apud* BOETH.

II *metonymice significatur id*: **A** *quod procreatur*: **1** *de liberis* (*cf. supra l. 11*): PS. CIC. exil. 1 carissimam vestram -em sibi esse duxit *Cicero* (*antea*: liberum ... dulcedinem). VET. LAT. gen. 6, 9 (Ps. Philo antiq. 3, 4) ⸤h‹a›e -es⸥ eius *Noe erant* (⸤ ⸥ -o *pars codicum; gr.* αἱ γενέσεις, *Aug. civ. 16, 12. al. et Vulg.* generationes). FAV. EVL. 13, 10 Minerva, sine matre virgo, sine -e. **2** *de fructibus*: VET. LAT. Agg. 1, 10 (Cypr. Demetr. 6; *verba dei*) abstinebit caelum a rore et terra subtrahet -es suas (*gr.* τὰ ἐκφόρια, *cod. 176* sterelis erit a fructibus suis, *cf. Ambr. epist. 4, 12, 9* fructus, *Vulg.* germen). **3** *de variis incorporeis*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 4, 1 quae *lingua* multa bona edocuit, cuius fructus multi et infinitae -es iustitiae (*Migne gr. 35, 937ᴮ* γεννήματα). MART. CAP. 7, 732 dyas, quod sit prima -o, a nonnullis genesis dicta. BOETH. divis. p. 878ᴰ *genus* in quasdam a se quodammodo -es disiungitur.

B *quod procreat*: MART. CAP. 6, 707 monas eiusdem *Arithmeticae* insecabilis -o numerorum est (*cf. p. 1555, 35*).

[prōcreātīvus, *sc. falsa var. l.* -a *pro* praerogativa, *v.* TERT. *p. 798, 22.*]

prōcreātor, -ōris *m.* *a* procreare. GLOSS. II 262, 32 ⸤γεννήτρια⸥: creator, genitor, -r (⸤ ⸥ *corruptum, cf. l. 26*; γεννήτης, γεννήτωρ *ed. Stephani*).

i. qui procreat (*saepe c. gen. obi.* [*cf. pron. poss. l. 21*]): **1** *de patre* (*de proavo l. 12; plur. de utroque parente* CIC.): CIC. fin. 4, 17 ut ii, qui procreati essent, a -bus amarentur (*cf.* 5, 65 a -bus nati diliguntur). ARNOB. nat. 3, 29 p. 187, 19 *Saturnum,* magnorum ... -em deorum. 4, 23 (*cum acumine de Iove Helenae patre*) candidorum -r ovorum. BOETH. diff. top. 2 p. 1191ᴰ *quaeritur,* an patris sit proprium -em esse. *ibid.* ut ... sese habet pater ad filium, ita -r ad procreatum. *laxius et imagine quadam vigente de generis auctore*: CLAVD. 12, 33 generis *Honorii* ... -r ... Oceanus (*ad rem cf. 8, 18 sqq.*).

2 *de quolibet auctore*: **a** *de deo universitatis creatore* (*aliter l. 8 sq.*): CIC. Tim. 26 ille -r mundi deus (*cf. gr. p. 36ᴰ* τῷ συνιστάντι). TERT. nat. 2, 12, 18 *Saturni nomen a sationibus derivant,* qui eum -em coniectant, per eum seminalia caeli ⟨in terra⟩m deferri. ARNOB. nat. 1, 31 o maxime, o summe rerum ⟨visibilium et⟩ invisibilium -r (2, 45 deus ... omnipotens, magnarum et i. r. sator et conditor, ⸤-r⸥ [⸤ ⸥ *del. Hildebrand*]). PS. AVG. cons. mort. 2, 2 deus ille rerum omnium -r. CASSIAN. c. Nest. 4, 2, 2 Maria peperit ... auctorem sui et procreans -em suum facta est parentis parens. **b** *de homine, qui aliquid praestat, profert*: MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241 ⸤qui⸥ alicuius sive boni sive mali ⸤-r exsistit⸥, ipse primus aut illo bono fruitur aut illo malo punitur (⸤ ⸥ *gr. p. 18* ὁ ... τίκτων). *ibid.* virtus, unde processerit, illum -em ... laetificat (*gr. brevius*).

f. **prōcreātrīx,** -īcis. GLOSS. II 262, 31 γεννήτειρα: creatrix, -x. *i. quae procreat* (*fere c. gen. obi.; vi verbali vigente accedit praepos.* ex *l. 32*): **1** *de matre* (*apium l. 34; gentis l. 36*): CIC. de orat. 1, 9 *philosophiam esse* laudandarum artium omnium -em quandam et quasi parentem (*item in imag.*: BOETH. arithm. 1, 17, 10 *numerorum* omnium horum -x et mater unitas). ARNOB. nat. 4, 14 p. 217, 17 Minervae ... quinque sunt, ex quibus prima ... ex Volcano Apollinis -x. CIL X 517 (*a. 325/6*) Helenae ..., -i d‹omini› n‹ostri› Constantini (*cf. de eadem CIL VI 1134 sq.* genetrici). CASSIAN. c. Nest. 7, 5, 4 apes *non* ex apibus eduntur: operariae tantum sunt, non -es (*syn.* genetricum). *laxius de dea, a qua gentis origo ducitur*: ARNOB. nat. 4, 35 p. 243, 5 gentis illa genetrix Martiae, regnatoris et populi -x ... Venus. **2** *de qualibet procreante, efficiente* (*cf. imag. l. 30*), *sc.*: *de dea fecunditatis*: PERVIG. Ven. 64 ipsa *Venus* venas atque mentem permeanti spiritu intus oc⟨c⟩ultis gubernat -x (-creatis *var. l.*) viribus. *de vitio*: CASSIAN. inst. 7 ind. capp. 7 quibus initiis filargyria generetur vel quantorum malorum sit eadem -x (*cf. 7, 7, 5* radicem). *de regione*: MVTIAN. Chrysost. hom. 6 p. 277 (*cf. num. 13, 27 sq.*) provinciam *Canaan* ... magnorum fructuum -em esse dicentes *speculatores* (*gr. p. 54* εὔφορον).

prōcreātūra, -ae *f.* *a* procreare. *i. quod procreatum est, progenies*: VET. LAT. gen. 37, 2 (Aug. quaest. hept. 1, 122) haec *sunt* ... -ae Iacob (*aliter ac ibid. 6, 9. 10, 1. al. non inducitur enumeratio filiorum, sed narratio de iis, quod explicat e. g. von Rad, Das AT deutsch II–IV, 1958, 306 ad l.*; *gr.* γενέσεις, *Vulg.* generationes). *v. L.*

ᴹ**prōcreo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* creare. *scribitur cum apice* pró- CIL XIII 2182 (*saec. II?*). NOT. Tir. 89, 30 -at. *formae sollemnes stirpis perf. contractae occurrunt passim*; -āt *pro* -avit *usurpavisse* PRVD. ham. praef. 2 *suspic. Lavarenne, Étude sur la langue du poète Prud., 1933, 66, sed potius praes. pro praeterito intellegas.* *corripitur* pro- PARTHEN. epist. vers. 9. *de notione et differentia*: SYNON. Cic. p. 426, 30 gignit. generat. ... -at. *eqs.* p. 437, 11 ortus. ... editus. progenitus. natus. -tus. orsus. DIFF. ed. Beck p. 48, 54 creamus magistratus ..., -amus filios vel nepotes. GLOSS. II 262, 34 γεννῶ ἐπὶ πατρός: -o. 455, 32 τίκτω: pario, gigno, creo, partur⟨i⟩o, -o. GLOSS.ᴸ II Abav. PR 93 -tus: progeneratus. *sim. al.* *legitur inde a* PLAVTO (*ter*), ENN. (*v. p. 1552, 18*), PACVV. (*bis*), CIC. (*saepe ut e. g.* VITR., HYG. astr. *et* fab., ARNOB. nat., SERV., AVG. *et in sermone iuris*); *deest e. g.* CAES., VERG., HOR., SEN. *utrique,* VAL. FL., STAT., TAC. [*e coni. dub.* TRAG. inc. 132.]

fere i. q. creando producere, generare, parere (*usu pass., quem non nisi sub IA1 distinximus, saepe i. q. nasci*). *praemonenda syntactica*: *fere c. obi. acc., hic illic accedente praedic., sc. acc. (vel nom. in struct. pass.) p. 1551, 18. 1552, 40. 1553, 44 sqq. al., abl. vel praepos. p. 1552, 13 sq. 1553, 21. 1554, 40. 71. al.; absolute vel obi. supplendo p. 1551, 12. 54. 1552, 75. al. (pass. impers. p. 1551, 72. 1552, 43. 59).* *indicatur unde per abl. p. 1552, 17. 52 sqq. 57. 1553, 18. al., per praepos.* ex *p. 1551, 26. 41. 1552, 27. 1553, 16. et saepe,* de *p. 1551, 28. 1552, 45. 1553, 2. 19. 24. al.,* ab *imprimis p. 1551, 30. 1555, 35. 45 sq.* (-ari a *persona e. g. p. 1552, 40*), *cf. e. g.* per *p. 1551, 25. 1554, 8. 10, ceterum per adv. p. 1552, 48. 1553, 31. 37. al. (struct. variatur e. g. p. 1552, 44. 1553, 39); cui bono, ad quem finem sim. per dat. p. 1551, 44. 1552, 64. 67. 1554, 21. al., praepos.* in *c. acc. p. 1552, 70 sq.*

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et e. g. Hil. in Matth. 4, 2, ad p. 1552, 68. 1553, 43. 57. al. in contextu variat imprimis cum gignere l. 57. p. 1553, 3. 1554, 6. al., generare p. 1554, 5. 69. al., pass. -ari cum nasci p. 1552, 41. 1553, 5. 18. 1554, 72. al.

I usu originario pertinet ad ortum animantium vel rerum naturalium: **A** strictius respiciuntur animantes genus suum more sollemni propagantes: **1** homines vel dei: **a** act. -are: α de patre eiusve qualitatibus: (I) exempla varia: Plavt. Mil. 682 cur non vis uxorem ducere? nam -are liberos lepidumst opus (Cic. dom. 34 ut is adoptet, qui neque -are iam l. possit et eqs. Tusc. 5, 109. Qvint. inst. 3, 8, 24 [postea: pater ... fieri]. Gaivs dig. 1, 6, 3 [sim. inst. 1, 55] ex [om. inst.] iustis nuptiis [cf. l. 38. p. 1552, 38]. al.). Cic. S. Rosc. 41. dom. 34 Fonteius -are potest, habet uxorem, suscipiet ex ea liberos (item sine obi.: parad. 25. Pompon. dig. 38, 6, 5, 1 si filius emancipatus post emancipationem -verit. Apvl. Plat. 1, 16 p. 215 venas quasdam ad -andum ... per medullas renum commeare. al.). nat. deor. 3, 54 Sol Colchis fertur Aeetam et Circam -visse. Liv. 1, 3, 10 Proca Numitorem atque Amulium -at. Fest. p. 130 quam filiam Tusculi -vit Telegonus (Ivlian. v. l. 21. Pavl. dig. 45, 3, 20, 1). Cvrt. 6, 10, 32 (Philotas ad patrem) quid ... me -bas infelicem adversantibus diis? Svet. Aug. 2, 2. Ampel. 9, 1 primus Iuppiter primum Solem -vit. Ivlian. dig. 37, 6, 3, 6 quidam emancipatus factus -vit filium, quem avus in locum filii adoptavit (38, 16, 6. 49, 15, 23 si quis uxore ducta f. vel filiam -verit. Gaivs inst. 1, 29. al.; cf. e. g. l. 25. 36). Marcell. dig. 37, 5, 25, 1 quem nepotem filius postea (i. post emancipationem) -verat (Pavl. dig. 37, 4, 6 pr.). al. (II) indicatur mater per praepos.: Pacvv. trag. 403 Vlixem filios sibi -asse per Calypsonem. Cic. inv. 1, 91 si Ti. Gracchus non ex ea Cornelia duos Gracchos -asset (fat. 30. Nep. Epam. 6, 2 Oedipum ex matre liberos -asse. al. Svet. Nero 5, 1. et saepius, imprimis apud Hyg.). rep. 2, 34 cum de matre familias Tarquiniensi duo filios -visset Demaratus Corinthius (Rvfin. hist. 1, 7, 7 [cf. gr. γεννᾷ]. al.). Cod. Iust. 5, 4, 23, 8 (a. 520/3) ab ea uxore.

β de matre: (I) exempla varia (cf. p. 1554, 55): Pacvv. trag. 68 triplicem virili sexu partum -at (sc. uxor Alei, ut vid.; vix Aleus ipse). Sil. 6, 635 filia Euandri hospite (sc. Hercule) victa sacro Fabium de crimine laeto -at. Gaivs inst. 1, 77 si civis Romana peregrino ... nupserit, [erit] ⌊peregrinum sane -at[ur]⌋ eqs. (⌊ ⌋ peregrinus ... -atur malunt alii). 1, 84 (syn. pariat). Hyg. fab. 72, 3 filium (Vet. Lat. I Tim. 5, 14 [cod. 75. al.; sim. al. et Vvlg.] volo ... adulescentiores nubere, filios -are [gr. τεκνογονεῖν]. Firm. math. 7, 19, 1. Cod. Iust. 6, 57, 5 pr. ex iustis nuptiis. al.). Prvd. perist. 10, 725 (mater ad martyrem) non in hanc spem gloriae te -vi, cedere ut leto scias. al. (II) indicatur pater: Ivlian. dig. 35, 1, 25 si mulier divortio facto liberos ex alio -verit (Clem. dig. 35, 1, 62 pr. Hyg. astr. 2, 40, 2 Coronida ⌊ex⌋ Apolline Aesculapium -asse [⌊ ⌋ ab vel et codd. aliquot, om. alii]. CIL XIII 2182 [saec. II?] ex quo marito quaedam liber(os) -v(it) duos. al.). Hyg. fab. 186, 4 rex a coniuge ... petebat, ut sibi liberos -ret (syn. peperit. item c. dat.: Tryph. dig. 48, 19, 39 marito filium).

γ cetera exempla: (I) cum obi.: Cic. de orat. 2, 124 (in imag. spectat ad fingendum oratorem perfectum) non est boni ... parentis, quem -aris et eduxeris (-arit (et) eduxerit var. ll.), eum non et vestire et ornare (cf. 2, 123 crearo). Liv. 39, 24, 3 Philippus rex subolem ... stirpis parabat cogendis omnibus -are (-ret var. l.) atque educare liberos. Rvt. Lvp. 1, 10 nullo consilio filios -amus. Chart. lat. ant. V 295, 6 (saec. II^2) ex quo matrimonio filios -verunt Iustum eqs. Chromat. serm. 18, 3 carnalis ... nativitas ex homine, spiritalis nativitas ex deo est; ... illa saeculo hominem -at, haec deo generat. al. (II) sine obi.: Cic. fin. 2, 40 ad -andi voluptatem natus homo (item gerund.: 3, 62. nat. deor. 2, 64 quae pars corporis coniunctione alterius egeret ad -andum. div. 2, 94 quae seminum vis ad gignendum -andumque plurimum valeat). Ps. Qvint. decl. 8, 13 quis ex parentibus nescit in hanc se mortalitatis -are legem? Boeth. in Porph. comm. sec. 2, 3 p. 175, 20 generis ... -antis. part. praes. -ans fere pro subst. masc. de auctore generis: Boeth. in Porph. comm. sec. 2, 3 p. 176, 7 hanc esse promptissimam generis significationem, quae a -ante deducta sit; hi enim maxime Cecropidae sunt, qui a Cecrope descendunt. ibid. p. 176, 15 a quolibet primo -ante genus ducere. 177, 21 eam significationem generis ..., quae a -ante sit tracta. al. ibid.

b pass. -ari: α exempla varia (selecta inde a Cic.): Plavt. Aul. 148 liberis -andis ... uxorem domum ducere (Cic. ac. 2, 109. Liv. 3, 48, 8 l. -andorum condicionem. Val. Max. 5, 10 ext. 3. Call. dig. 50, 16, 220, 3 qui l. -andorum ... voto uxores ducunt. al.; in formula nuptiarum l. -andorum causa [cf. Kübler, RE IVA 1951]: Chart. lat. ant. IV 249 int. 2 = ext. 2 [si recte suppl.; saec. II^2]. Cod. Iust. 5, 4, 9 [a. 276/82]. al., saepe apud Avg., e. g. serm. 9, 18. 51, 22; cf. etiam vol. VII 2, 1302, 31 sqq.). Cic. fin. 3, 62 ut natura et -ari vellet et diligi -tos non curaret (cf. p. 1550, 7 et off. 1, 12 hominum amorem in eos, qui -ti sunt). Val. Max. 7, 7, 3 Tettius in proprio lare -to filio ... paternum nomen abrogaverat, sc. exheredando (Pavl. sent. 4, 5, 2. al.). Octavia 568 interitu caret, cum -etur semper humanum genus amore grato. Plin. paneg. 26, 6 princeps fiducia sui -tos ... larga manu fovet. Svet. Cal. 8, 1 versiculi ... apud hibernas legiones -tum indicant: 'in castris natus eqs.'. Pompon. dig. 24, 3, 1 dotatas esse feminas ad subolem -andam (Clem. dig. 35, 1, 64, 1 [e Iuliano] legem Iuliam et Papiam s. ... -andae causa latam. Vlp. dig. 24, 3, 22, 7. al.). Apvl. met. 9, 8, 3 (explicantur verba oraculi 'ut ... germinent sata') satis liberum -andis. Vlp. dig. 25, 3, 5, 6 (ex epist. Pii) si constiterit ... iuste eam -tam (38, 17, 2, 1 [e Iuliano] sive filii i. sint -ti vel vulgo quaesiti. cf. e. g. p. 1551, 38). Pavl. dig. 1, 5, 14 (= sent. 4, 9, 3) non sunt liberi, qui contra formam humani generis converso more -antur. Arnob. nat. 1, 38 p. 33, 16 scire, advolaritne anima ad nos sponte an cum ipsis sata sit et -ta visceribus (cf. e. g. Boeth. arithm. 1, 1, 7 a nobiscum -tis sensibus). 1, 45 caelum diemque cernebant nullis cum oculis -ti (cf. 1, 52 sine luminibus -tis oculorum red[t]integrare naturas. Sol. 1, 70 quidam ... cum dentibus -antur [cf. Plin. nat. 7, 68 nasci]). Serv. Aen. 1, 314 Venere in Virgine constituta et misericordes -antur feminae et eqs. (item cum respectu horoscopi l. 43. 58). al.

β indicatur unde: (I) respiciuntur filii filiaeve: (A) accedit abl. (nisi formas ambiguas pro dat. accipias; addas Cic. l. 52): Enn. frg. var. 83 (vix traditum ad verbum) Titan ... rescivit Saturno filios -tos atque educatos esse clam se. Val. Max. 9, 15, 5 quidam affirmans se Dione (dat. var. l.) esse -tum. Flor. epit. 2, 15, 12 Scipionem Paulo Macedonico -tum. Sol. 4, 1 Sardus Hercule, Norax Mercurio -ti. Cod. Iust. 7, 14, 9 pr. (a. 284/92) libertina matre -tam (syn. editam). Arnob. nat. 1, 37 discetis, quibus singuli dei paganorum patribus, quibus matribus fuerint -ti. Firm. err. 13, 1 religioso patriarchae Iacob semine -tus iuvenis, sc. Ioseph (Amm. 31, 2, 25 generoso s. Cassiod. var. 8, 16, 7 unius s. aliter l. 55). Ambr. Abr. 1, 3, 20 legitimo coniugio -tus est Isaac. al. (B) accedit praepos.: ex: Cic. nat. deor. 1, 42 deorum cum humano genere concubitus mortalisque ex (et var. l.) inmortali -tos. Vitr. 2, 9, 1 quo firmior efficitur ... partus, eo minus patitur esse solidum id ⌊ipsum, ex quo⌋ -atur (⌊ ⌋ Krohn, ex q. i. trad.). Svet. Cal. 23, 1 praedicabat ... matrem suam ex incesto, quod Augustus cum Iulia filia admisisset, esse -tam. Claud. 1, 1 Drusum ex vitrico, sc. Augusto, per adulterii consuetudinem -tum. al. Gaivs inst. 3, 71 qui liberi ex filia nepteve -antur. Hyg. astr. 2, 21, 3 ex Electra et Iove Dardanum ... -tum esse (syn. natum). Edict. imp. Sev. dig. 50, 2, 9 pr. ex libera muliere. Mod. dig. 31, 32, 6 qui ex nomine defuncti fuerint ... et qui ex his primo gradu -ti sint. Cod. Iust. 5, 4, 10 (a. 284/92). Ivst. 26, 3, 3 ex filia Ptolomei. Epit. Gai 1, 3, 2 (sec. p. 1551, 10) ex legitimo matrimonio (Cod. Iust. 5, 3, 18 [a. 479] ex priore m. 5, 4, 23, 2 [a. 520/3]. cf. l. 27). et saepius. ab (cf. l. 65): Cic. p. red. ad Quir. 5 a parentibus ... parvus sum -tus, a vobis natus sum consularis. Vlp. dig. 38, 17, 1, 3 quidam apud hostes conceptus a captiva -tus. Firm. math. 4, 3, 3 in coniunctione cum Marte Luna ab ancilla matre aut a debili faciet -ari. Pallad. hist. mon. I 32 Philoromus ex ancilla quidem matre, ab ingenuo tamen patre fuerat -tus (gr. p. 132, 17 ὥρμητο ... ἐξ). al. de: Serv. Aen. 3, 167 Dardanus de Iove, Iasius de Corytho -tus est. Avg. c. Iulian. 6, 60 p. 859 de castis coniugibus. pecc. orig. 33, 38 non solum qui de coniugio, verum etiam qui de fornicatione vel de adulterio -atur. al. (C) accedit adv. unde: Priap. 37, 2 membrum virile ..., u. -amur (sc. nos homines). Cassiod. var. 7, 40, 2 u. liberi -antur (sc. e matrimonio).

(II) respicitur quaelibet progenies: Cic. nat. deor. 3, 48 Medea duobus ⟨dis⟩ avis, Sole et Oceano, Aeeta patre, matre Idyia -ta est (Ivst. 2, 10, 6 quod Ariamenes non patre tantum, sed et matre privatae adhuc fortunae, avo quoque materno privato -tus sit). Flor. epit. 1, 18, 19 Pyrrhus 'video me' inquit 'plane -tum Herculis semine' (cf. Hil. in Matth. 23, 8 Christum ex David semine -andum esse [postea: ex David oriebatur]). Hyg. astr. 2, 16, 1 Ethemeam, genere nympharum -tam (Firm. math. 3, 5, 11 si ... nocte Sol in horoscopi signo fuerit inventus, sordidiore g. facit -ari [sim. 3, 13, 13]. Cassiod. in psalm. 78, 1 l. 33 'gens' ... dicta est, quod uno sit g. -ta. al.; cf. p. 1551, 60 et ex genere: Tert. adv. Iud. 9, 14 Serv. auct. ecl. 10, 18). Arnob. nat. 2, 48 p. 121, 14 se ... non esse patricii generis, sed ex mediocribus familiis -tos. al.

γ indicatur ad quem finem, cuius commodo sim. (ut quaedam vergant ad B2aβ): Cic. Phil. 14, 25 Caesarem Octavianum, deorum beneficio rei publicae -tum. Qvint. decl. 349, 8 qui viri meminissent, liberos a se rei publicae gratia -tos esse. Inscr. Année Épigr. 1978 n. 814 (inde restit. 815; e Cilicia, a. 306/7) bono Romani imperii -to domino nostro Flavio Valerio Constantino. CIL III 12326 (saec. III ex. vel IV in.) diis auctoribus ad rei publicae amplificandae gloriam -to ... Caesari cuidam. Mart. Cap. 2, 156 sub humana effigie in totius mundi commoda -antur Semones vel semidei. 2, 159 alii ... huius generis (sc. semideorum) homines in divinandi usum et praescientiam -ti sunt, ut Carmentis. al.

2 -antur animalia vel quilibet animantes (hucine p. 1553, 44? cf. p. 1554, 25): Cic. nat. deor. 2, 128 bestiis sunt partes corporis et ad -andum et ad concipiendum aptissimae (item sine obi.: off. 1, 11 commune ... animan-

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tium omnium est coniunctionis appetitus -andi causa et cura quaedam eorum, quae -ta sint [*sim.* 1, 54]. Ov. fast. 3, 194 aliquam, de qua -et, anguis habet. *al.*). *ibid.* quae multiplices fetus -ant, ut sues (*syn.* gignunt). 2, 129. VARRO ling. 9, 28 (*de analogia*) ex turdis qui -antur, turdi *sunt* (*syn.* progenerantur; nascitur. *item de avibus*: rust. 3, 9, 17. CHROMAT. serm. 1, 1 pullos -are. *cf. infra l. 23*). 9, 92 (*loco corrupto; de equo*) ex -ante. rust. 2, 2, 4 (*bis*). VITR. 8, 3, 14 *pecora* quamvis sint alba, -ant ... aliis locis pulla, aliis coracino colore. COLVM. 9, 2, 4 *non refert, an apium* examina ... concubitu subolem -ent. PLIN. nat. 11, 72 *vespae quaedam araneas perimunt,* deinde inlinunt et ex iis incubando suum genus -ant. HYG. astr. 2, 13, 3 *Amaltheam capram* geminos haedos solitam esse -are et fere eo tempore peperisse. SOL. 20, 5 cum bubali paene ad cervinam faciem in Africa ⌞-entur⌟ (magis abundent *var. l.; cf. Plin. nat. 8, 38* gignat Africa). SERV. georg. 3, 120 *equus* nobili genere -tus. *al.*

B *laxius respicitur quilibet ortus*: **1** *in fabulis antiquis et usu inde derivando*: PLAVT. Rud. 1284 lenones ex Gaudio credo esse -tos: ita omnes mortales, siquid est mali lenoni, gaudent. CIC. nat. deor. 3, 59 Venus prima Caelo et Die nata ..., altera spumā -ta *eqs.* (*cf. de eadem*: SERV. georg. 2, 64 de mari dicitur -ta. MACR. Sat. 1, 8, 6 *pudendis Caeli* in mare deiectis Venerem -tam *esse. al.*). CATVLL. 60, 3 num te leaena ... aut Scylla ... tam mente dura -vit? (*cf. in contextu simili 64, 154* genuit). FRONTO p. 232, 21 capit ... consilium Iuppiter Somni -andi. HYG. astr. 2, 8 Nemesis ..., ut quae avium generi esset iuncta, ... ovum -vit; ... ex quo nascitur Helena. ARNOB. nat. 4, 16 p. 220, 19 *Minervam* de vertice -tam ... Iovis (*de eadem cf. ibid.* l. 21 ex capite ⟨Iuppiter⟩ conceptos filios -at? SERV. Aen. 4, 201 de patris capite -ta esse dicitur. FAV. EVL. 13, 1 ex Iovis capite sine matris utero -ta). MART. CAP. 6, 695 *Liberum* Iovis femine -tum *esse* (*cf. Sol. 52, 16* natum). *al.*

2 *in doctrinis philosophorum et theologorum*: **a** *-atur mundus et quaecumque in eo sunt*: α *elementis sim.* (*aliter l. 31*): LVCR. 2, 880 omnis natura cibos in corpora viva vertit et hinc sensus animantum -at omnis. 5, 319 si -at *aether* ex se omnia ... recipitque perempta (*sec. Pacuv., v. vol. VI 1, 1102, 28*). CIC. nat. deor. 2, 28 ut in eo *calore* insit -andi vis et causa gignendi. VITR. 8 praef. 1 *terram* e caelestium imbrium conceptionibus inseminatam fetus gentium et omnium animalium in mundo -visse (*sec. Eur. trag. frg. 836, 4 N.* τίκτει). 8 praef. 2 nascentia ex his *quattuor principiis* esse -ta. SERV. Aen. 1, 314 ὕλην ..., unde cuncta -antur. ecl. 6, 31 alii *philosophi* dicunt omnia ex igne -ari, ut Anaxagoras, alii *eqs. ibid.* de his ... duobus principiis (*sc. atomis et inani*) volunt *Epicurei* quattuor ista -ari, ignem, aerem, aquam, terram, et ex his cetera. *al.* *breviloquentia quadam -at ipse philosophus, sc. dicens aliquid -ari*: CLAVD. 17, 71 *Thales* confidit aquis, ... *Heraclitus* -at omnia flammis. β *potestate divina sim.* (*cf. A1bγ*): CIC. leg. 1, 25 *pecudes* partim esse ad usum hominum, ... partim ad vescendum -tas (*nisi ad A2*). Tim. 12 singularem deus hunc mundum atque unigenam -vit (*cf. gr. 31^B* ἐποίησεν *et ibid. pass.* γεγονὼς ἔστιν. *sim. in eadem re*: 21 deus ille aeternus hunc perfecte beatum deum -vit [*gr. 34^B* ἐγεννήσατο]. 27). nat. deor. 2, 22 cur ... mundus non animans ... iudicetur, cum ex se -et animantis? (*cf.* 3, 23 *fidicen et tubicen quoque* ex eo *mundo* -antur). PHAEDR. 4, 16, 2 *quidam* rogavit ..., tribadas et molles mares quae ratio -asset. PS. APVL. Ascl. 14 (*antea*: fuit deus et ὕλη) ὕλη ... et spiritus ... in⟨s⟩e nascendi -andique vim possident (*cf. ibid.* et conceptus et partus ... vim). 20 *deus* semper voluntatis praegnans suae parit semper, quicquid voluerit -are. MIN. FEL. 24, 12 cum, si eunuchos deus vellet, posset -are, non *postea* facere. VET. LAT. IV Esdr. 6, 47 *deus dixit mari,* ut -ret animalia, volatilia et pisces (*syn.* faciens; crearet. *cf. gen. 1, 20* producant. PS. HIL. libell. 5 p. 75, 9 maria ... sua animalia -are mandavit *deus* [*syn.* educere]). LACT. ira 24, 7 *deus* nos ad sapientiam genuit, ad iustitiam -vit. FIRM. math. 4, 1, 6 *Luna* omnia animantium corpora et concepta -at et generata dissolvit. AMBR. hex. 3, 9, 38 quasi vero omnia gulae causa debuerint -ari (*gr. p. 101^B* δεδημιούργηται, *cf. Eustath. Basil. hex. 5, 4, 3* facta sunt). RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 4 ea, quae semel ad vivendum fuerant -ta a deo. EVSTATH. Basil. hex. 2, 8, 10 deus cum naturam temporis -ret (*gr.* κατασκευάσας). MAX. TAVR. 43, 1 totum corpus de arenti pulvere -vit (*cf. gen. 2, 7* formavit ... hominem de limo terrae; *item de creatione Adae*: CASSIOD. in psalm. 50, 4 l. 132. *al.*). *al.*

b *-atur deus, numina sim.*: TERT. adv. Val. 7, 7 haec suboles (*sc. Sermo et Vita*) ... facit fructum: Hominem et Ecclesiam -at (*item -ant aeones Gnosticorum*: 8, 1. 10, 1 *Sophia* ex semetipsa sola, nulla opera coniugii, concepit et -at feminam. *al. apud eundem*). LACT. inst. 1, 7, 13 ut, quoniam nihil ante illum fuit, ipse ante omnia ex se ipso sit -tus *deus.* 4, 13, 2 ἀπάτωρ atque ἀμήτωρ ... verissime nominatur *deus,* quod ex nullo sit -tus. MART. CAP. 7, 730 quem *Iovem* principalis ante cunctos -vit emissio.

c *-atur Christus*: *sec. naturam divinam*: LACT. inst. 4, 8, 3 *ne existimes* ex conubio ac permixtione feminae alicuius deum -asse. 4, 8, 4 *quasi deus* sine coitu non potuerit -are. HIL. trin. 3, 3 ante omne tempus et saecula unigenitum ex his, quae ingenita in se erant, -vit (*antea*: genuit). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 1 p. 349, 5 (*sec. haereticos*) ex nullis substantibus filium -tum a patre, id est extra substantiam suam. *sec. naturam humanam*: LACT. inst. 4, 13, 4 *Christus* in prima ... nativitate spiritali ἀμήτωρ fuit, quia ... a solo deo patre generatus est, in secunda vero carnali ἀπάτωρ fuit, quoniam sine patris officio virginali utero -tus est (*cf. epit. 38, 9* genitus). ANON. in Rom. 05 absque viri commixtione ex virgine -tum *esse Christum.* AVG. c. Faust. 23, 9 p. 715, 27 ex semine David ... et per virginem Mariam. MAX. TAVR. 39, 1 quod eum sanctae Mariae uterus -arit. BOETH. c. Eut. 5, 65 per Mariam ... est -tum, quod fuerat praevaricatione *Adae* corruptum. *al.*

d *in imag. vel allegorice -antur, qui spiritaliter regenerantur* (*fere baptismate, fide christ., sed lege Iudaeorum* CHROMAT.): CYPR. unit. eccl. 11 *ab haereticis baptizati* per mendacium nati veritatis promissa non capiunt, de perfidia -ti fidei gratiam perdunt. FIRM. err. 19, 3 sponsum esse Christum, sponsam ecclesiam, ex qua venerando patri spiritales filii per dies singulos -antur. OPTAT. 2, 10 p. 46, 5 ut sancto germine nova possit renascentium indoles -ari, ut ..., qui natus fuerat saeculo, renascatur spiritaliter deo. PRVD. perist. 1, 58 (*loq. martyres*) nosne Christo -ti mammonae dicabimur? CHROMAT. serm. 33, 4 habebat virum dudum synagoga, id est legem, ... sed ... filios -vit inutiles: -vit eos non deo, sed saeculo (*cf.* MAX. TAVR. 84, 4 plures ... filios ex eo *Christo* ecclesia ... -vit, quam synagoga ... susceperit). CASSIOD. in psalm. 82, 5 l. 77 *gens christiana* de uno fonte baptismatis noscitur esse -ta. *et saepius.*

3 *usu vario -ari dicuntur*: **a** *homines vel animalia*: α *regione quadam sim.*: CIC. Mil. 101 erit dignior locus ullus ..., qui hanc virtutem (*i. Milonem*) excipiat, quam hic, qui -vit? leg. 2, 6 quae *patria* te -arit (*sc. Arpinum*). NEP. Epam. 6, 2 qualis utraque civitas (*sc. Thebana Argivaque*) civis -asset. VITR. 5, 12, 7 meridianae regiones propter aestus cariem, tineam, teredines reliquaque bestiarum nocentium genera -ant alendoque conservant (*cf.* 6, 6, 4 granaria ... ad septentrionem ... spectantia disponantur; ... namque ceterae regiones -ant curculionem et reliquas bestiolas *noxias*). COLVM. 8, 16, 2 *lacus quidam* lupos auratasque -verunt. SOL. 32, 3. FIRM. math. 1, 10, 8 quae *regiones* candidos homines -ant. PARTHEN. epist. vers. 9 (*in laude Sigestei*) *non* Larissa potens similem -vit Achillem. *al.* β *cura pecuarii alentis, educantis*: VARRO rust. 2, 6, 1 e quo seminio *asinorum Reatino* ego hic -vi (procuravi *var. l.*) pullos et ipsis Arcadibus vendidi. γ *ipsa natura vel qualibet causa*: VITR. 6, 4, 1 venti umidi ... -ant eas *tineas* et alunt. 8, 3, 24 sunt ... fontium proprietates, quae -ant, qui ibi nascuntur, egregiis vocibus ad cantandum (*item -antur homines*: VEG. mil. 3, 26, 12 paucos viros fortes natura -at). SERV. georg. 4, 309 apes ex vermibus -antur (*syn.* nascuntur). MAX. TAVR. 29, 3 vermis nulla extrinsecus admixtione alieni corporis, sed de sola et pura terra -atur (*syn.* generatur). *al.*

b *plantae, arbores sim. earumve partes* (*corallia* SOL.; *cf. p. 1552, 6*): CIC. Cato 52 quae *terra* e ... minutissimis seminibus tantos truncos ramosque -et. div. 2, 30 earum rerum, quas terra -et, ... ubertatem. VITR. 2, 9, 10 alnus ..., quae proxima fluminum ripis -atur. 7, 5, 4 de radicibus et coliculis ... flores dimidiataque sigilla -ari *in picturis parum naturalibus.* 8, 1, 3 signa (*i. plantae aquam indicantes*) ... non sata, sed naturaliter per se -ta. *al.* COLVM. 5, 6, 29 palmitum duo genera sunt: alterum, quod ex duro provenit ...; alterum, quod ex anniculo palmite -atur. *al.* MELA 3, 105 ut frugum genera ... benignissime -et *ora Mauretaniae* (*ibid.* profundat). FRONTO p. 91, 23 (*in imag. ad M. Aur. geminorum patrem*) sit salvus sator, salva sint sata, salva seges sit, quae tam similes -at (*sc. tibi*). p. 229, 10 hortus, qui crebro pangitur, ... herbas et holuscula nihili -at. HYG. fab. 125, 2 *Lotophagi* loton ex foliis flore⟨m⟩ -tum edebant. SOL. 2, 41 Ligusticum mare frutices (*i. corallia fruticibus similia*) -at. ARNOB. nat. 5, 14 p. 267, 8 ex sanguine mortuorum flores atque arbores -tas *esse.* SERV. georg. 2, 31 *radix oleagina* urgente natura -atur ex arido (*sc. ligno*). 2, 47 arborum ... sponte natarum, -tarum ex semine et earum, quae de radicibus pullulant (2, 59. *cf.* 2, 324 'genitalia' ... dicimus 'semina', quibus aliquid -atur et gignitur). 2, 454 silvae multa sponte -antes. *al.* CLAVD. DON. Aen. 8, 315 p. 160, 7 *fauni nymphaeque* pascebantur his, quae silvestres rami naturaliter -bant. AMBR. hex. 3, 16, 67. *al.*

c *varia*: VITR. 1, 6, 11 *Eurus* ex auris *matutinis* -atur (*item -antur venti*: 8, 2, 5. GERM. 243 auras ..., quas -at Haemus. APVL. mund. 11 p. 313 aequidianis exortibus [*gr. 394b23 sq.* ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινὰς. *cf. e. g. 11 p. 314* generatur]). 2, 9, 6 *abies* -at et alit *cariem* (5, 12, 7). 7, 6 qui *colores* per se certis locis -antur et inde fodiuntur (*item -antur colores*: 7, 9, 6. 7, 13, 2 quod *ostrum* ... meridianis regionibus excipitur, rubra -atur potestate). 8, 6, 10 quod ex eo *plumbo* -atur (*sc. cerussa; antea*: nascitur). 10, 1, 4 *v. p. 425, 31. al.* APVL. mund. 22 p. 338 *cursu solis et siderum* digeruntur tempora et rursus incipiunt ⟨at⟩que ... ⟨h⟩orae (*i.* ὧραι) -antur. SOL. 15, 31 *si crystallus e glacie fieret,* nec Alabanda Asiae nec Cypros in-

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sula hanc materiam -rent (*cf. Plin. nat. 37, 23* nascitur et in Asia *eqs.*). CAEL. AVR. gyn. 1, 82 si in ore matricis ... fuerint condilomata -ta. *al.*

II *transfertur ad quamlibet actionem efficiendi, formandi sim.; -antur*: **A** *res* (*sc. fere incorp.*): **1** *generatim; respiciuntur quae fiunt*: **a** *arte, sollertia hominum, data opera* (*apium* SERV.; *aliter p. 1553, 41*): CIC. de orat. 2, 356 ars ... dicendi ... habet hanc vim, non ut totum aliquid, cuius in ingeniis nostris pars nulla sit, pariat et -et, verum ut ea, quae sunt orta iam in nobis et -ta, educet atque confirmet. leg. 3, 19 *tribuniciae potestatis* primum ortum si recordari volumus, inter arma civium et ... obsessis urbis locis -tum (-tam *Manutius*) videmus. nat. deor. 3, 38 hominum ... societas ... iustitiam -vit. VITR. 2, 1, 1 *homines* significando res ... fari ... coeperunt et ita sermones inter se -verunt. 4, 1, 3 e generibus duobus (*sc. dorico et ionico*) ... tertium genus (*sc. corinthium*) in operibus est -tum (*ibid.* est nata). 4, 8, 6 *architectos* pseudoperipterum -visse. SERV. georg. 4, 100 (*de apibus*) 'potior suboles', scilicet ad mella -anda. MART. CAP. 5, 461 secundaria quaestio -atur per rationem impugnationemque rationis. ORIG. in I reg. 1, 5 p. 8, 24 primos fructus de conversione proferimus et prima iustitiae germina de actibus et operibus -amus. *al.*
b *qualibet causa*: LVCR. 4, 835 nil ... natumst in corpore, ut uti possemus, sed quod natumst, id -at usum. SERV. georg. 1, 123 *otium* ex rerum abundantia -atur. Aen. 3, 170 'Corythum' designat partem provinciae, ne alter error ex magnitudine -etur locorum. MART. CAP. 9, 927 *cantando animalia allexit Orpheus*, in quo non fabula, sed veritas gloriam -vit. CASSIOD. in psalm. 127, 1 l. 32 timor domini ... ex caritate nascitur, ex dulcedine -atur. PALLAD. hist. mon. I 36 p. 323ᴮ omnis ... lapsus hominis, ˌquiˌ vel linguae vel sensus ˌvitio -aturˌ (*syn.* descendit; ˌ ˌ *gr. p. 140, 12 sq.* διά). *al.*

2 *speciatim*: **a** *in arithmetica vel musica* (*cf.* MART. CAP. 1, 40): VITR. 5, 4, 9 (*interpol.?*) ei concentus -antur ex coniunctione sonituum, qui graece φθόγγοι dicuntur. FAV. EVL. 13, 1 *septenarius numerus* Minerva dictus est, quod neque creatus est ex duobus sui similibus neque -are ipse alios potest intra limitem *decadis* ([*cf. in eadem re Macr. somn. 1, 6, 11* parit, *Mart. Cap. 7, 738* gignit]. MART. CAP. 7, 732 de [*om. pars codd.*] dyade quartus, elementorum n., -atur. BOETH. arithm. 1, 6, 2 [*syn.* efficitur]. 1, 11, 12 quos *n.* septenarius ceteros multiplicando -vit [*cf. gr. 1, 10, 9* οἱ ... γινόμενοι]. *al.*). MART. CAP. 7, 731 ab ea *monade* ... cetera -ari omniumque numerorum solam seminarium esse. BOETH. arithm. 1, 12, 2 duodecies ... XCVI multiplicatis Ī CLII -antur. 2, 4, 5 unitas in se ipsa multiplicata nihil -at (*syn.* ex se gignit). 2, 23, 3 ad -andas ... pyramidas a tetragono tetragoni *componendi sunt* (*syn.* faciendas; *cf. gr. 2, 13, 7* αἱ ... πυραμίδες γεννῶνται ... ἀπό). mus. 2, 7 p. 232, 27 ex conversis ... multiplicibus *proportionibus* superparticulares habitudines -amus (*syn.* producimus; efficimus). *al.* (*saepe apud* BOETH.). **b** *in arte gramm. vel metrica*: TER. MAVR. 1393 *pedes* octo porro -antur, quos vocant trisyllabos. 1599 quae lex sit ipsis *metris principalibus*, quae sit his, quae -ant. 2409 qui *pedes* -antur ex illo *spondeo*. SERV. ecl. 8, 71 gerundi modus ab omni verbo similiter -atur. MACR. exc. gramm. p. 28, 18 tertia persona pluralis a tertia -bitur singulari ... 'n' littera . . interposita, ut 'amat amant' (*cf. e. g. l. 16* formatur, *p. 29, 9* nascetur). FRG. Bob. gramm. VII 538, 12 sine quibus *vocalibus* nulla syllaba -atur. *al.*

B *homines, qui muneri alicui praeponuntur* (*cf. p. 1558, 66 et* creare *vol. IV 1161, 75 sqq.*): SCHOL. Cic. Gron. D p. 322, 29 *v. vol. VI 1, 855, 24.* EPIST. pontif. 310 Migne 20, 548ᴬ (*ad episcopum Antiochenum*) *ne* sine permissu conscientiaque tua sinas episcopos -ari. COD. Iust. 2, 55, 5 pr. in arbitris elegendis, quos ... nulla praecedente sententia communis electio, ut in illorum sententia stetur, -bat. ADNOT. Lucan. 5, 399 *consules suffecti* per menses singulos -antur (*Schol. ed. Web.* creantur [pro- *var. l.*]).

fere pro subst. adhibetur part. praes. -āns *p. 1551, 59. 1553, 6, p. p. p.* -tus *p. 1551, 72. 1552, 1. 23. al.*

deriv.: procreabilis, procreatio, procreator (-trix), procreatura.

Vestergaard.

prōcrēsco, -ēvī, -ere. *a* pro *et* crescere. [*confunditur cum* procedere *l. 69. 71; errore typothetae, ni fallimur, legitur apud Petschenig in ed.* -tam *pro* procreatam AVG. c. Faust. 22, 35.]

fere i. q. crescendo procedere, excrescere; -ere dicuntur potius:
1 *quae crescendo apparent* (*indicatur unde praeter* SER.): LVCR. 1, 715 omnia ... ex igni, terra atque anima -ere et imbri (nascuntur *Serv. ecl. 6, 31*, gignuntur *Boeth. arithm. 2, 1, 1 libere citantes*). 6, 664 satis haec tellus morbi caelumque mali fert, unde queat vis immensi -ere morbi. SER. med. 673 *unguentum quoddam* evulsam ... vetat rursus -ere (percresc-, proced- *var. ll.*) silvam *pilorum*. CRESC. Aug. c. Cresc. 3, 37, 41 (= 4, 45, 54) originem suam respicit, quidquid in stirpe -it (-cessit *fere trad. utrobique*). **2** *quae augentur incremento* (*nimio* VEG.; *cf.* non ultra FRONTO): LVCR. 2, 546 infinita ... nisi erit vis materiai, unde ea *res unica* progigni possit ..., creari non poterit neque, quod superest, -ere alique (*cf.* 2, 566 et res progigni et genitas -ere posse). FRONTO p. 4, 20 (*in imag.*) tuus ... amor incultus ..., spero, cum cedris porro adolescit ...; qui si ... coleretur, non ultra myrtos ... -ret. VEG. mulom. 2, 15, 4 ut ... cauterio genae (*i. palpebrae*), quae -verint, inurantur.

deriv.: *cf.* procerus. *v. L.*

prōcubitōrēs, (-rum) *m.* [*vix a* procubare, *quod notione diversa tantum legitur, sed potius variandi gratia ab* excubitores *sec. locutiones rei militaris* pro castris, pro porta, pro vallo *sim. (v. p. 1419, 17 sqq.). Fo.*] *t. t. rei militaris de iis, qui pro castris excubias agunt* (*ad rem v. Lammert, RE XXIII 71*): CATO mil. frg. 5 -es (*explicat* FEST. p. 253 -es dicuntur ˌfere velitesˌ [feri vetites *trad., cf. Polyb. 6, 35, 5* γροσφομάχοι], qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt).

prōcubo, -uī, -āre. *a* pro *et* cubare (*item* EVTYCH. gramm. V 468, 12 -o, -as). *de effectu procumbendi, fere i. q. statu porrecto, protento cubare* (*cf.* GLOSS. II 342, 63 καταπίπτω: occubo, occumbo, -o, concido, decido): *de umbra*: VERG. georg. 3, 145 ubi ... speluncae ... tegant *fordas* et saxea -et umbra (-cumbet, -tegit, -tegat *var. ll.; explicat* SERV. auct. protendatur). *de animantibus*: CHIRON 344 in quacumque parte -erit *iumentum*, exulceratur *pars illa* (*nisi ad* procumbere *trahere malis; sed cf. Hippiatr. gr. I p. 14, 4* κατακείμενος). CLAVD. 1, 120 populatus caede Gelonos -at ... Gradivus in Haemo. PAVL. NOL. epist. 49, 3 p. 393, 7 ad ipsius pedes ... martyris ... -are.

deriv.: procubus.

prōcubus, -a, -um. *a* procubare *retrograde, cf.* incubus. *i. q. procubans, prostratus* (*non nisi nom.* -us *praedicative positus*): CYPR. GALL. gen. 704 vates pro rege poposcit -us ante deum. exod. 711 *Moses montem dei* conscendit ...; mox -us audit: '...'. num. 379 sic -us orat: '...' (539 ante pedes vatis. 584).

[procudium: τέρας GLOSS. *falso trad. pro* propudium *vel* prodigium.**]**

prōcūdo, -ere. *a* pro *et* cudere (*sim.* EVTYCH. gramm. V 471, 18, *sed* PAVL. FEST. p. 79 excudere, -ere et incudis ipsa a caedendo dicta sunt). *inter verba activa coniug. tertiae* CHAR. gramm. p. 477, 31. 32. *de notione* (*addas l. 50. 52*): NON. p. 156, 25 -ere dixit prolatare, producere (*affertur* VARRO Men., VERG. *infra. inde* GLOSS. -ere: producere). GLOSS. II 384, 54 ὀξύνω: acuo, cudo, -o. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1762 -it: fabricat. 1763 -it: aedificat (*affertur* VERG. *infra*). III Abol. PR 30 -am (proquodam *trad.; an* producam*?*): protraham. *legitur singulis vel binis locis apud* PLAVT., VARRONEM, CIC. *al., sed quinquies apud* LVCR., *quater apud* AMM. [*confunditur in codd. cum* producere *et* procludere, *quod infra notavimus* (*falsa var. l. codd. rec. pro* producere HOR. ars 59); *dub. an recte restituatur l. 68.*]

i. q. producendo cudere (*accedit passim acc. obi.* [*rei effectae sub 2b et hic illic sub 1*], *facile subauditur l. 47 sq., absolute l. 61*): **1** *proprie* (*in imag. l. 46, cf. l. 62*) *respicitur opera fabri ferrarii, aerarii sim.* (*qui metalla tundendo format* [*ut l. 53*], *ferramenta sim. sive acuit* [*e. g. l. 49*] *sive fabricat* [*l. 55. al.*]): PLAVT. Pseud. 614 haec (*i. militis minister decipiendus*) mihi incus est: -am ego hodie hinc multos dolos (*item in imag.*: DIOM. gramm. I 299, 3 artem merae latinitatis ... sub incude litteraria dociliter -endo formatam [*cf. l. 74*]). LVCR. 5, 1265 *metalla* in acuta ac tenuia posse mucronum duci fastigia -endo. VERG. georg. 1, 261 -it arator vomeris obtunsi dentem (*cf.* NON. *supra et* SERV. -it: cudendo extenuat ˌid est producit tundendoˌ [*add.* auct.]). HOR. carm. 4, 15, 19 *ira* -it enses (*Porph.* 'producit', hoc est fabricat. SCHOL. incudibus -it [-duc- *var. l.*] et fabricat). TERT. cult. fem. 1, 5 l. 23 *auri argentique* materiae ... in quocumque usu -endae (-duc- *var. l.*). ARNOB. nat. 3, 21 p. 179, 5 *ut* Vulcanus fabricetur ... enses aut ruris ferramenta -at (*item iuxta ponitur*: 4, 16 p. 220, 21 arma. *adde l. 52*). IVST. 36, 4, 4 aere fundendo -endoque. PRVD. c. Symm. 1, 50 vitibus incurvum ... putandis -am chalybem. CYPR. GALL. gen. 227 -ere massas (*226* tundere ferrum). *interpr. dubia in voto miro* (*per iocum facto?*): INSCR. Année Épigr. 1994 n. 1876 (*marmor sectum in lapicidina Simitthensi; saec. II?*) ˌd(eo) m(aximo) S(aturno)ˌ (*an* d(is) m(anibus) s(acrum)*?*); in of(ficina) Iunonis qui -it, pedicatur Dorus et amat Volusiam; v(otum) s(olvit) l(ibens) (*proprie de fabro, qui curat ferramenta officinae, an imagine obscena de coeunte?*).

2 *translate; cum obi.*: **a** *quod afficitur*: **α** *augendo vel extendendo*: VARRO Men. 551 legendo ... et scribendo vitam -ito (*v.* NON. *supra*). ling. 7, 109 potius iam reprimendum quam -endum puto esse volumen (*aliter sub bβ*; *cf.* TERT. patient. 5, 1 [*antea*: in expedito et quasi in ... compendio] verumtamen -ere disputationem ... non est otiosum [procedere *trad., quod fort. defendas coll. p. 1503, 70 sqq.*]). LVCR. 2, 1115 terreno corpore terra crescit et ignem ignes -unt aetheraque ⟨aether⟩ (*cf. Empedocl. B 37* αὔξει). **β** *formando, acuendo*: CIC. de orat. 3, 121 non ... solum acuenda nobis neque -enda (-clud- *sim. var. ll.*) lingua est, sed ... complendum ... pectus ... copia *rerum* (*inde* AMM. 31, 16, 9 -ere linguas ad maiores ... stilos. *cf. imaginem Pind. Pyth. 1, 86* ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν). AMM. 15, 2, 8 *Iulianus* paulisper moratus -endi ingenii

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

causa ([-cundenti *trad.*]. 16, 5, 6). 30, 4, 13 ad expugnandam veritatem ora mercennaria -entes *causidici* (*cf.* CIC. *supra*).

b *quod efficitur*: α *gignendo* (*animantia praeter l. 4*): LVCR. 3, 1081 nec nova *diutius* vivendo -itur ulla voluptas. 5, 850 *ut mares* (*v. Watt, Hermes 117, 1989, 235*) propagando possint -ere saecla (proclud- *OQ; cf.* 5, 856 propagando -ere prolem). PRVD. apoth. 275 *substantia dei patris non minuitur,* dum mutata novum -it portio natum *unigenitum.* β *scribendo*: CASSIAN. inst. 5, 1 quintus nobis iuvante deo liber iste -itur (-duc- *var. l.; sim.* conl. 24, 1, 1 [-clud- *var. l.*]). *Bk.*

procul *adv. et praepos.* (*quam v. sub IIB et IIC3*). [*in priore vocis parte agnoscendum videtur* pro- *significans motum procedentis et separationem eo effectam* (*cf. l. 40*), -cul *autem varia ratione oriri potuit. evanuisse videtur vocalis quaedam olim* l *litteram secuta, cf.* facul < *fakli *vel etiam* nihil < *nehīlom; *de* procul < *pro-kᵤe-lo-m *cogitat Schaffner, Münch. Stud. z. Sprachwiss. 56, 1996, 131-171, qui anglosax.* nihol, nīowol *'humilis, non altus' revocat ad* *ni-kᵤe-lo-. *cf.* proculus. *Fo.*] *de origine*: SERV. Aen. 3, 13 quasi porro ab oculis (*item* 6, 10, *ubi addit*: et quod prae oculis est. *cf. l. 28*). NOT. Tir. 22, 92. 93 -l dubium. *compar. et superl. desunt, sed cf. p. 1564, 32 sqq.* *de prosodia: primam syllabam brevem testatur* PRISC. *p. 1442, 74, ultima producitur* CE 443, 2 (*aet. Commodi? ante caesuram ut* CARM. de resurr. 331). *de notione*: ASPER *v. p. 1558, 53.* SERV. Aen. 3, 13 (*cf. l. 17*) potest et 'satis longe' significare et 'non valde', *sc. 'longe'* (*affert* Aen. 5, 124. *item de duplici notione*: 5, 124 'haud nimis longe' [*affert* ecl. 6, 16] ...; interdum et 'satis longe' significat. SERV. auct. Aen. 6, 10 iuxta et longe. AGROEC. gramm. VII 120, 6 -l et longe et prope significat [*affert* VERG. Aen. 10, 777]. SYNON. Cic. p. 438, 10 sq. prope. -l. propter. iuxta. ... -l. longe. eminus. GLOSS. ἐγγὺς καὶ μακρὰν καὶ πόρρωθεν. *al.*). AVG. in Iob p. 622, 19 -l, hoc est pro longe ab oculis. GLOSS. πόρρω. longe. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1770 contra. 1773 ex longinquo. 1774 nunc ante conspectum. *sim. al.* *legitur in poesi saepe inde a* PLAVTO, ENNIO (*saepissime apud* AVIEN.), *in oratione soluta saepe apud historicos inde a* CATONE (*? v. p. 1563, 15*), SISENNA (*sed deest* HIST. AVG. *praeter versum e* VERG. *allatum*), *multo minore frequentia apud ceteros inde a* RHET. Her., CIC. (*deest e. g.* VITR., CELSO, VVLG. *novi test.* [*at saepe in vetere, sc. in partibus ab* HIER. *versis*]), *ita ut aetate posteriore extra locutionem* -l dubio *raro occurrat* (*e. g. apud* AVG. [*neglectis aliorum qui afferuntur verbis*] *novies* / -l d. *plus quam 500ⁱᵉˢ*, GREG. M. *vix decies* / -l d. *ca. 250ⁱᵉˢ*). [*confunditur in codd. cum* prope *e. g.* CIC. Arat. 186 (*vix recte restituitur* SEN. nat. 6, 16, 2); *trad. loco corrupto* AFRAN. com. 400 TIB. 1, 6, 42.]

significatur locus (status) segregatus, remotus, sc. ubi quis (quid) est, unde venit, quo tendit (*aliter ac adv.* longe *non simul ad spatium porrectum spectare videtur, nisi ita intellegere malis imprimis p. 1559, 18. 62 sq. 1560, 9 sq. 60, ideoque vix est quod agnoscas vim augendi, v. IIIA2b*). *saepe respicitur quod longe abest: cf.* haud -l *sim. ad indicanda vicina, v. IIIC; opp. potiora*: RHET. Her. 3, 19, 32 prope (*cf.* CIC. Cato 48 propter. CAES. Gall. 5, 34, 3 propius. OV. met. 2, 22 propiora ... lumina. *sim. al.; ad significandos omnes* [*cf. l. 48*]: VVLG. Dan. 9, 7 his qui prope sunt et his qui -l [*Vet. Lat. cod. 177* longe]). LVCR. 4, 501 iuxtim. SALL. epist. Mithr. 17 -l iuxta sitos (*asyndeton bimembre; cf.* TAC. hist. 2, 74, 1 -l vel i. VVLG. deut. 13, 7 i. vel -l. *ceterum opp.* i.: OV. met. 8, 809. *al.*). OV. Pont. 1, 5, 73 comminus (SIL. 9, 108). *syn. quaedam*: CAES. Gall. 2, 30, 3 a tanto spatio (*sim.* 7, 45, 4). OV. epist. 18, 175 longe (*al.; cf. l. 66*). PLIN. nat. 27, 9 -l et e longinquo (*item* 32, 7. *cf.* GELL. 1, 11, 9 ad hostem ... in conspectu l. -l distantem). *distantia haud ita magna respicitur e. g. p. 1559, 24 et ubicumque in scaena dicuntur quaedam fieri -l aliis praesentibus (cf. e. g. p. 1558, 10. 1559, 72), ceterum iis locis, quibus gramm. antiqui parum considerate tribuunt notionem q. e. prope sim. (v. l. 22 sqq.), sc.* TER. *p. 1563, 50,* VERG. *l. 73. p. 1558, 2. 19. 34. 1564, 6,* HOR. *p. 1558, 3.*

I *non indicatur, unde quis (quid) absit*: **A** *proprie, sc. vi locali* (*vel in imagine, e. g. p. 1558, 14; accedunt saepius aliae indicationes loci, v. 1aβ et quae collegimus sub 1b, 1c, 2a, 2b*): **1** *vario usu*; -l *respondet quaerenti*: **a** *ubi*: α *solum ponitur* (*exempla inde a* VERG. *selecta*): ① -l *esse, manere sim.* (*verbo subintellegendo p. 1558, 8 sq.*): PLAVT. Curc. 165 (*metro turbato*) -l amantem abesse ([-l ⟨a me⟩ *Müller*]. Most. 609ᵃ [*in imag.*]. CIC. fam. 13, 59. LVCR. 4, 251 uti videamus, quam -l absit res quaeque. 4, 255. *al., cf. e. g. p. 1558, 38. 43*). 261 *in somnio vidi* -l sedere longe a me Aesculapium. CIC. de orat. 1, 179 quamvis *aedificium* esset -l (NEP. Timol. 1, 4. VERG. Aen. 6, 258 -l, o, -l este. OV. am. 2, 16, 12 quae movet ardores, est -l, ardor adest. ars 1, 31 este -l, vittae. *al., cf. e. g. p. 1558, 34*). LVCR. 4, 397 exstantis ... -l medio de gurgite montis. SALL. Iug. 57, 6 qui -l manserant (CVLEX 266 manet ... -l ⌊illa⌋ turba *procorum* [⌊ ⌋ *nisi abl., sc. Penelopa, ut spectet ad IIB*]). epist. Mithr. 17 -l iuxta sitos (*v. l. 48*). VERG. ecl. 6, 16 serta -l, tantum capiti *Sileni* delapsa, iacebant (SERV. 'prope', ⌊id est iuxta⌋ [*add.* auct. *coll. p. 1558, 2*], ... ut ostenderet non longius provolutam coronam; *cf. de hoc loco etiam* SERV. Aen. 5, 124 de nimia vicinitate ait. *item* -l iacere: STAT. Theb. 9, 358. 12, 246. *al.; cf. p. 1559, 45*). Aen. 10, 835 *sedet Mezentius* arboris adclinis trunco; -l ... ramis dependet galea (SERV. iuxta, *coll. p. 1557, 73*). HOR. sat. 2, 6, 105 *alimenta* -l exstructis inerant ... canistris (SCHOL. prope, iuxta). OV. Pont. 4, 6, 18 vestra -l positus carmen in ora dedi (LIV. 23, 43, 6 castris haud -l p. CVRT. 9, 1, 14 oppidum haud -l p. *al.*). LIV. 32, 36, 1 ad Philippum ... -l stantem (40, 8, 5 filio -l stante. *al., cf.* VERG. *l. 36. 39*). MANIL. 1, 408 *canicula* -l haerens. *al.* *per ellipsin*: SALL. Iug. 14, 10 hostes ab latere, vos amici -l, spes omnis in armis erat. VERG. Aen. 3, 479 Ausoniae pars illa -l. *al.*

② *exempla cetera*: PLAVT. Poen. 620 qui sequitur -l ([*cf. 611* pone nos recede]. LIV. 33, 1, 4 hastatos sequentes -l. CVRT. 5, 12, 20. *al.; cf.* BELL. Afr. 75, 6 -l subsequi non destitit). CIC. Catil. 2, 29 *dii* iam non -l, ... ab externo hoste atque longinquo, sed hic praesentes ... *urbem* defendunt. LVCR. 2, 740 -l avius erras *opinione falsa* ([*in imag. ut*: SALL. Iug. 85, 38 homines ... -l errant]. VERG. Aen. 7, 493 *cervum* -l errantem). 6, 258 *niger nimbus* in undas ... cadit effertus tenebris -l. CAES. Gall. 2, 30, 3 turrim -l constitui (*ibid.* a tanto spatio). civ. 2, 41, 2 peditatu ... -l ad speciem utitur, equites in aciem immittit. SALL. hist. frg. 2, 32 Metello -l agente. VERG. ecl. 1, 82 -l villarum culmina fumant. Aen. 3, 13 terra *Thracum* -l ... colitur (SERV. auct. 'non valde longe'. *cf. p. 1557, 22*). AETNA 127 *flumina* occulta fluunt ... atque inopinatos referunt -l edita cursus. OV. met. 2, 22 *Phaëthon* consistit ... -l, neque enim propiora ferebat lumina *patris* (8, 405 -l ... consiste. *v. et l. 38*). GERM. 10 si non ... te praeside ... -l arma silerent. VAL. MAX. 2, 2, 8 splendorem ... -l obtinuisse (*sc. in provinciis; opp.* domi). CVRT. 4, 2, 15 Alexander cum ... classem -l haberet. VAL. FL. 6, 259 *corpore transfosso* rorat *sanguine* -l ultima cuspis. TAC. hist. 1, 89, 2 *post bellum civile* -l ... populus Romanus bellaverat (*antea*: secura ... urbe et provinciali bello). APVL. met. 3, 23, 3 -l ... vitare *domos.* PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 170, 21 (*rex Bragmanorum Alexandro*) *non potes* ad nostra instituta transduci, cum ⌊-l⌋ aliis quam noster cultus exigit disciplinis ... sis imbutus (⌊ ⌋ 'prorsus?' *Kübler, 'i. longe' Heraeus in exemplari suo, sed* -l *est* -l *ab India*). *al.*

β *ubi quid sit, indicatur simul per alias determinationes*: CAES. Gall. 7, 28, 6 -l in via dispositis familiaribus (NEP. Milt. 7, 3 -l in continenti lucus ... incensus est. VERG. Aen. 5, 124 est -l in pelago saxum [*explicat* SERV. Aen. 3, 13 quod satis longe fuisse intellegi non potest, ne voluptas pereat spectaculi]. 5, 775 stans -l in prora [SERV. in parte extrema]. OV. trist. 3, 3, 37 -l ignotis ... moriemur in oris. LIV. 22, 31, 9 -l in Gallia provincia aberat. 40, 8, 1 in conspectu patris tacitus -l constitit. *al.*). VERG. Aen. 10, 455 specula cum vidit *leo* ab alta stare -l campis ... taurum (*item c. abl.*: OV. trist. 1, 1, 111 *libros* -l obscura latitantes parte. VAL. FL. 8, 202 puppe -l summa ... haeserat ... Medea. STAT. Theb. 6, 751 tuto ... recessu. 8, 15 si quos *mortuos* -l ulteriore barathro ... nox ... gravat [*vix ad IIIA2b*]. *al.*). OV. trist. 1, 3, 19 -l Libycis aberat ... sub oris (LIV. 8, 10, 7 *hostes* sub radicibus montis -l instructi). *al.*

b *unde* (*quod simul indicatur per adv. vel praepos. l. 47. 49 sq. 52; notionem testatur* ASPER *l. 53; cf. 2a et b*): PLAVT. Poen. 614 *lenoni* egredienti sanguinem exsugam -l. TER. Eun. 787 ut tu illos -l hinc ex occulto caederes. LVCIL. 960 proeliari sub vitem -l ([*'eminus pugnare' Marx ad l.*]. PAVL. FEST. p. 3 quibus *telis* -l proeliamur). CIC. Verr. II 2, 48 non quaesivit -l alicunde *reum,* ... sed proximum. LVCR. 4, 194 causa est, -l a tergo quae provehat *simulacra.* CAES. Gall. 5, 34, 3 ut -l tela coniciant neu propius accedant (LIV. 28, 3, 11). SALL. hist. frg. 2, 13 -l et diversis ex regionibus (*contextu manco; ad l. cf.* ASPER Char. gramm. p. 278, 7 ergo -l e loco est). VERG. Aen. 4, 70 quam *cervam* -l ... fixit pastor *telo* (10, 777). 10, 713 iaculis tutisque -l clamoribus instant. *al.* LIV. 26, 6, 4 missilibus -l hostes arcebat (32, 5, 13. *al.*). 34, 14, 11 non caecis ictibus -l ... vulnerabantur, sed pede conlato *pugnabant* (38, 21, 8 ex occulto et -l). 44, 35, 19 missilibus -l ... *copiae* pugnabant. *al.* SEN. Thy. 383 *tela* -l ingerit Parthus. *al.* *loco varie temptato*: STAT. silv. 2, 6, 6 *triste est funus filii alteriusve propinqui*; ⌊ad te⌋ tamen et (at *M*) -l intrat altius in sensus ... plaga minor: famulum ... gemis, Vrse (*potestne* et -l *per epexegesin [cf. vol. V 2, 874, 61 sqq.] indicare vulnus inflictum e longinquo, i. morte cuiusdam non propinqui?* ⌊ ⌋ alte *edd. plerique iungentes* -l ... altius [*v. sub IIIA2b*]; aliter tamen ac -l *Delz in plagulis*).

c *quo* (*iuxta similes indicationes, e. g.* in *c. acc. p. 1559, 9. 17. al.,* ad *p. 1559, 18,* usque *p. 1559, 21,* huc *l. 67; exempla selecta inde ab* OV.; *cf. 2a et b*): PLAVT. Capt. 219 secede huc ... -l, ne arbitri dicta nostra arbitrari queant. Trin. 265 Amor ignorandust, -l abhibendust (adhib- *codd.*). AFRAN. com. 200 -l concessero. RHET. Her. 3, 19, 32 sive nimis -l removeris sive vehementer prope admoveris id, quod oportet videri *oculis et animo.* CIC. Arat. 139 semotam -l ... Andromedam (*Arat. 353* ἀπόπροθι, GERM. 356 -l expositam). Lael. 89 comitas adsit, adsentatio vitiorum adiutrix -l amoveatur (SALL. Catil. 20, 1 arbitris -l amotis. GERM. 116 -l amotas ... nave petebat divitias *avaritia* [*nisi cum* petebat *iungendum, cf. gr. 111* νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον]. 369. *al.*). CATVLL. 64, 108 *quercus* -l radici-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tus exturbata *ventis* prona cadit. 64, 275 *undae* tarde primum ... procedunt ..., post ... purpurea ... ⌞-l nantes⌟ ab luce refulgent (⌞ ⌟ *si sic iungendum; ad p. 1560, 9 trahunt alii*). Lvcr. 4, 253 quanto plus aëris ante agitatur ..., tam -l esse magis res quaeque remota videtur (Sall. epist. Mithr. 13 te remoto -l. hist. frg. 2, 107 ad paludem haud -l r. *al.*). 6, 1217 alituum genus ... -l absiliebat. Bell. Afr. 17, 2 -l hostibus repulsis. Verg. georg. 3, 212 tauros -l atque in sola relegant pascua (Cvrt. 6, 11, 3). Aen. 3, 383 Italiam, quam tu iam rere propinquam, ... longa -l ... via dividit. 4, 278 *Mercurius* -l in tenuem ex oculis evanuit auram (*sim.* 9, 658). 11, 677 (*nisi ad a*) -l Ornytus ... equo ... fertur (Val. Fl. 8, 174 te venti -l ... ferebant). Tib. 1, 1, 76 vos, signa tubaeque, ite -l (2, 4, 15 i. -l, Musae [*item* 20. Stat. silv. 1, 6, 2. *al.*]. Ov. rem. 214 i -l et longas carpere perge vias. *al.*). 3, 9, 5 abducit. Ov. epist. 11, 101 tolle -l ... faces (Priap. 12, 10). 17, 155 -l est ... profectus. met. 4, 357 veste -l iacta (Gell. 16, 19, 15 *Arion* iecit sese -l in profundum). 15, 195 terrae ... -l contagia fugit (Sen. Ag. 444 terras -l, quantum recedunt vela, fugientes. epist. 28, 6 conspectum ... fori -l fugiam. *al.*). fast. 1, 505 -l in dextram tendens sua bracchia ripam (Sil. 1, 127 quanta -l moles ... ad sidera tendit [*nisi ad a*]. *al.; cf. l. 33*). Sen. dial. 10, 20, 5 (*in imag.*) nemo in conspicuo mortem habet, nemo non -l spes intendit. Lvcan. 9, 491 *turbo* effudit... -l *saxa*. Stat. Theb. 2, 206 *fama* finitimis ... agitatur agris -l usque Lycaeos ... saltus. 11, 584 (*describitur aspectus foedus Oedipodis*) -l ora genaeque intus (*per ellipsin, sc. recesserunt sim.?*). Ivv. 12, 5 -l extensum ... quatit hostia funem. *al.* *respiciuntur quae quis porrigit a corpore remota* (*addasne l. 17? cf. p. 1558, 26*): Verg. Aen. 5, 642 *Iris* corripit ignem sublataque -l dextra conixa ... iacit (-l ... iacit *iungunt alii*). Val. Fl. 6, 345 Telamon -l extulit *clipeum*. Stat. Theb. 4, 738 *equorum sitientium* ora ... -l exsertantia linguas.

2 *relatione ambigua inter quendam percipientem et id, quod percipitur*: **a** *-l videre, spectare, audire sim.* (*saepius discerni non potest, utrum spectetur aliquid e longinquo vel in longinquo, an spectetur aliquid longinquum, sc. ut* -l *attributive vel praedicative iungendum sit cum ipsis obi. [sim. dubites, an* -l *trahas ad inf. pendentes l. 37. 45. al.]; fortasse i. q. in longinquum l. 62 et e. g.* Avien. Arat. 1573 -l ... tende oculos; *iuxta praepos.* ab *l. 41,* de *l. 43,* ex *l. 39. 41 sq. al.,* in *c. abl. l. 39. 56, adv. loci e. g. l. 45 sq.; exempla selecta inde a* Caes.): Plavt. Asin. 391 -l si quem videt *ianua* ire ad se (Capt. 788 Ergasilus estne hic -l quem video? [*sim.* Ter. Ad. 438]. Sisenna hist. 58 multitudinem -l hostium constare viderunt. Cic. nat. deor. 2, 87 cum ... -l cursum navigii videris. *al.; iuxta alias indicationes loci*: Plavt. Rud. 442 quid ... video -l in litore. Caes. Gall. 7, 45, 4 haec -l ex oppido videbantur [*postea*: tanto spatio]. Ov. trist. 3, 9, 11 quem -l ut vidit tumulo ... ab alto. *al.*). Men. 227 quom ex alto -l terram conspiciunt *nautae* (*simul indicatur unde*: Cic. nat. deor. 2, 89 -l ... e monte conspexit *navem*. Lvcan. 3, 88 excelsa de rupe -l ... conspicit *Romam*. *ceterum*: Cic. Caecin. 45 si quos armatos quamvis -l conspexissent. 46. Lvcr. 6, 705 corpus ut ... siquod -l ... iacere conspicias. *al.*). Most. 429 hinc speculabor -l (*ex occulto ut e. g. l. 47 et* Truc. 709 -l hinc observabo. Ter. Eun. 548 -l hinc ... prius ... sciscitari. *al.*). Poen. 682 illinc -l nos istuc inspectabimus (Rud. 1021 inspectavi -l [*1019* e litore]). Enn. ann. 387 cum -l aspiciunt hostes accedere (Titin. com. 124. Verg. Aen. 6, 824 Decios ... -l ... aspice. *al.*). Acc. trag. 675 auroram rutilare -l cerno (Lvcr. 4, 353 -l turris ... cernimus urbis [*355* longe cernitur]. Caes. civ. 3, 41, 5. *al.*). Cic. de orat. 2, 153 (*antea: non* palam audire) -l, quid narrarent, attendere. Cato 48 adulescentia voluptates propter intuens ..., senectus -l eas spectans ([*in imag.; antea*: in prima cavea ..., in ultima]. Plin. nat. 3, 62 haud -l spectato monte. *al.*). Catvll. 64, 60 *Ariadne Thesea* -l ex alga ... prospicit (Verg. Aen. 11, 838 utque -l medio iuvenum in clamore furentum prospexit ... Camillam. *al.*). Caes. Gall. 4, 12, 6 cum ... id ... -l animum advertisset (civ. 2, 42, 5). Bell. Afr. 13, 1 ut -l Caesariani pedestres copias arbitrarentur. Sall. hist. frg. 3, 96B *erexerant cadavera* ad vigilum speciem -l visentibus (4, 27 Cvrt. 8, 13, 21. *al.*). Hor. epist. 2, 2, 95 -l audi, quid ferat ... uterque (Prop. 4, 9, 23 -l inclusas audit ridere puellas. Ov. met. 12, 50. *al.*). Tib. 1, 6, 61 *mater* -l ... cognoscit strepitus. Liv. 37, 23, 1 *locus* -l navium praebet prospectum. Sen. Thy. 499 -l ... suem odore sentit (*cf.* Vvlg. Iob 39, 25 *equus* -l odoratur bellum [*explicat* Greg. M. moral. 31, 71 adversa ... longe adhuc posita ... praenoscere]). Mela 2, 116 -l intuenti videbantur continua esse litora (*item iuxta part. praes.*: Plin. nat. 12, 22. *al.* Frontin. strat. 1, 5, 22. *al.; ceterum e. g.* Plin. nat. 20, 207 si -l intuearis). *al.* **b** *-l significare, sonare sim. vel apparere, splendere* (*vix distingui potest, utrum signum loco remoto fiat, an e longinquo veniat [cf.* istinc -l *l. 70. 74 sq.], an in longinquum mittatur; exempla selecta inde a* Liv.): Plavt. Capt. 603 istinc loquere ... -l; tamen audiam. Cas. 814 iam oboluit Casinus -l. Curc. 112 quoia vox sonat -l? ([*cf. Rud. 229* quoianam vox mihi prope hic s.?]. Sil. 1, 471 s. *ventus* ... -l. *cf.* Verg. georg. 3, 83 sonum -l arma dedere. Aen. 9, 503 tuba ... sonitum -l ... increpuit). Mil. 1169 istinc te -l ita volo adsimulare, *quasi militem ames*. Rud. 1148 istinc -l dicito, quid insit *in cistella*. Sisenna hist. 131 -l sibilu significare consuli coepit (*cf.* Caes. Gall. 6, 29, 5 ne qua ... adventus -l significatio fiat *ignibus*. Liv. 3, 5, 9 signum a se -l editum). Cic. Planc. 29 (*in imag.*) *blanditia popularis* -l apparet, ... non in manus sumitur (Val. Max. 2, 4, 5 p. 70, 21 haud -l apparere fumum. *al.*). Hor. epist. 1, 7, 32 *vulpeculae inclusae* mustela -l '...' ait. Prop. 1, 20, 49 cui *Hylae* -l Alcides iterat responsa. Liv. 3, 18, 4 *socii* -l speciem hostium praebuere (28, 14, 4 elephanti castellorum -l s. praebebant. *cf.* Cvrt. 7, 4, 27 collium -l species est. 8, 12, 7 fecerant speciem [8, 14, 13]). Val. Fl. 4, 405 celsis -l ipsa *Io natans* refulget cornibus (*cf. p. 1559, 2*). Sil. 11, 273 -l splendentibus ostro ... toris (Avien. orb. terr. 1204). Stat. Theb. 4, 221 *Amphiaraus curru vehens* -l ... metuendus ... eminet (*cf. p. 1563, 45*). *al.* *per ellipsin verbi dicendi*: Verg. georg. 4, 353 *Arethusa* caput extulit unda et -l: '...'. Aen. 2, 42.

B *translate*: **1** *respiciuntur varia, quae absunt, arcentur sim.*: **a** -l est: α *pro subi. est struct. verbalis* (*vix intellegas struct. personalem infra l. 19. 23*): Lvcr. 4, 856 -l est, ut credere possis (Cassiod. var. 11, 5, 2 -l ... sit, ut aliquo ... esuriente satiemur. Ios. antiq. 4, 225 [*gr.* μακρὰν εἶναι τοῦ]. *cf. l. 43*). Liv. 1, 5, 6 sciscitando ... eo dem⟨um⟩ pervenit, ut haud -l esset, quin Remum agnosceret ⌞*Numitor*⌟ ([⌞ ⌟ *vix etiam subi. pertinens ad* -l esset]. 5, 12, 7 haud -l erat, q. castra ... turbarentur. Sil. 2, 335. *cf. l. 41. p. 1562, 13*). Hil. in psalm. 118 beth 3 p. 371, 24 -l sit istud existimari (-are *var. l.; cf.* -l dubio est *c. acc. c. inf. vol. V 1, 2124, 56 sqq.; inf. pendet infra p. 1563, 35*). Ennod. carm. 2, 75, 4 -l est ..., quod censet (*cf. p. 1563, 66 et vol. V 1, 2124, 64. 66*). Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 205 ut longe -l sit, quasi videatur quis mundus esse, cum fecerit homicidium (*gr.* πλεῖστον ἀπέχῃ). β *vario usu*: Sall. Iug. 85, 48 omnia matura sunt, victoria, praeda, laus; quae si dubia aut -l essent, tamen *eqs.* Hor. carm. 3, 8, 15 -l omnis esto clamor et ira. Ov. epist. 15, 176 sit -l insano victus amore timor. ars 2, 107 sit -l omne nefas. 2, 151 este -l, lites et ... proelia. Liv. 28, 42, 10 -l externus metus est. *al.* *copula supplenda*: Manil. 4, 156 arma -l ... volunt tristemque senectam (*suppleas inf.* esse *ut e. g.* Sil. 5, 348 ut ... metum leti -l ... cognovit). Val. Fl. 2, 647 sq. -l effera virtus Bebrycis et Scythici -l inclementia sacri. Tac. ann. 15, 48, 3 aderant ... fortuita ..., sed -l gravitas morum. *al.*

b -l abest: *vario usu*: Cic. off. 1, 136 ira -l absit *in castigatione*. Hor. epist. 2, 2, 199 (*loco fort. corrupto*) pauperies ... -l absit. Tib. 3, 19, 7 -l absit gloria vulgi. Ov. am. 1, 14, 41 -l omen abesto. Liv. 34, 3, 7 -l abest absitque semper talis fortuna rei publicae. Sen. Oed. 87 abest pavoris crimen ... -l virtusque nostra nescit ... metus. Cvrt. 4, 10, 28 istud ... -l abest. *al.* *pro subi. est enunt. secund.* (*cf. supra l. 15; vix struct. personali l. 42*): Liv. 5, 4, 14 legatos nostros haud -l afuit, quin violarent *Veientes* (9, 2, 3 *legiones* Luceriam omnibus copiis circumsedere, nec -l abesse, q. vi capiant. 25, 1, 10. 44, 19, 9). Lvcan. 10, 525 -l absit, ut ista vindictae sit summa tuae.

c *exempla varia* (*selecta inde a* Sen. *philos.; saepius sublucente imagine loci*): Lygd. 4, 3 ite -l, *vana somnia* (6, 7 ite -l, durum curae genus. Prop. 4, 6, 9 ite -l, fraudes). Ov. fast. 4, 763 pelle -l morbos. Sen. contr. 2 praef. 2 cum *animus* ... compressisset affectus et iram ... -l expulisset. Sen. Herc. f. 973 infandos -l averte sensus, pectoris ... compesce dementem impetum (Lvcan. 10, 101 -l hoc avertant fata [*sim.* 10, 341]. Amm. 19, 10, 3 -l omen di caelestes avertant). Med. 330 -l fraude remota (benef. 5, 15, 6 remotis -l bellis. Sil. 10, 640 -l maerore remoto). Phaedr. 517 luxus -l ... fugisse. benef. 6, 30, 1 submovenda occasio ac -l repellenda. Lvcan. 2, 295 -l hunc arcete furorem (Stat. Theb. 8, 589. Tac. dial. 22, 5 quaedam ... -l arce⟨a⟩ntur *ab orationis stilo* ut iam oblitterata). Calp. ecl. 1, 58 omne -l vitium simulatae cedere pacis iussit. Tac. ann. 1, 1, 3 sine ira et studio, quorum causas -l habeo (*aliter, sc. cum colore arcendi* [*cf. p. 1562, 31*]: 6, 32, 1 astu res ... moliri, arma -l habere). *al.*

2 *respicitur tempus remotum* (*futurum praeter* Hier.; *intellegasne spatium temporis diuturnum apud* Pavl. Fest., Stat. Theb.? *cf.* Sen. *p. 1559, 19*): Tib. 2, 5, 11 tu, *Phoebe*, -l eventura vides (*cf. p. 1559, 35*). Ov. met. 3, 519 dies aderit, quam non -l auguror esse. Manil. 4, 156 *v. supra l. 31.* Pavl. Fest. p. 225 *patribus* -l progressis aetate. Sil. 11, 572 haud -l est funesta dies. Stat. Theb. 12, 810 (*ad librum*) durabisne -l? silv. 1, 6, 98 quos ibit -l hic dies per annos *memoriae traditus*. Hier. epist. 10, 2, 1 (*10, 1, 1* cum primum paradisi colonum *eqs.*) quorsum ... ista tam alto repetita principio et ita -l coepta? Drac. satisf. 221 sex sunt aetates hominum ⌞-l usque senectam⌟ (cuiusque senectae *Eug. Tolet.*).

3 *respicitur quod differt ab aliquo* (*cf. p. 1562, 38*): Plin. nat. 15, 95 (*antea describuntur nuces et castaneae*) haud -l abesse videantur ... siliquae.

II *indicatur, unde quis (quid) absit, separetur sim.* (*cui quid absit sub C2; determinationes saepe ex tota locutione verbali pendere vix est quod moneamus*): **A** *per praepos.*: **1 -l ab** (*cf. et quae ad B monuimus*): **a** *proprie.* *iuncturae quaedam frequentiores*: -l a castris Caes. Gall. 5, 17, 1 Liv. 25, 34, 4. 29, 2, 2. *al.* (*abl. p. 1562, 55*), -l a conspectu *p. 1561,*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

35. 39 et e. g. SEN. contr. exc. 8, 6, 2 (*cf.* e c. *p. 1562, 41*), -l a domo *vol. V 1, 1977, 53 sqq.* (*abl. ibid. 57*), -l ab hoste Ov. Pont. 2, 8, 36 LIV. 3, 26, 3. 23, 26, 2. *al.* (*abl. p. 1562, 70*), -l a mari SALL. Iug. 89, 7 LIV. 32, 18, 2. 34, 29, 2 *et p. 1564, 5. al.* (*abl. p. 1562, 55*), -l ab oculis LIV. 39, 6, 6. 45, 24, 13 COLVM. 9, 1, 1. *al.* (*abl. p. 1562, 63, cf.* ex o. *p. 1559, 9*), -l a patria *vol. X 1, 770, 13 sq.* (*abl. ibid. 15*), -l a terra *l. 23. 27 sq.* LVCR. 5, 491 LIV. 41, 3, 3 POMPON. trag. 5. *al.*, -l ab urbe LIV. 29, 7, 3 FRONTIN. strat. 2, 11, 1 (*saepius abl., v. p. 1562, 56*).

α *varia exempla* (*selecta inde a* LVCR.): PLAVT. Capt. 551 tu ab istoc *insano* -l recedas. :: ultro istum a me! (Mil. 357 abs te. Ov. met. 12, 359 a telo ... veniente. STAT. silv. 4, 4, 25. *al.*; *item iuxta compos. cum* re-: CIC. Verr. II 3, 85 civitas tam -l a manibus tuis atque a conspectu remota. Ov. met. 11, 277 *pecora* haud -l a muris ... reliquit. LIV. 9, 26, 4 abhorrere a relegandis tam -l ab domo civibus. *al.*). CIC. Verr. II 4, 144 (*e S. C. Syracusanorum*) quod praedones -l ab insula ... prohibuisset. Manil. 55 insula Delus tam -l a nobis in Aegaeo mari posita (CAES. civ. 1, 81, 1 -l ab aqua ... castra ponunt. LIV. 3, 26, 3. *al.*). Flacc. 63 *Massilia*, quae tam -l a Graecorum ... regionibus, disciplinis linguaque divisa, ... *optime* gubernatur (*si* -l ... divisa *iungendum. cf. alia compos. cum* dis-: Pis. 91 *Aetolia* -l a barbaris disiuncta gentibus, in sinu pacis posita. NEP. Pel. 5, 4 -l ... digressus a suis. Ov. trist. 1, 1, 77 -l a stabulis ... discedere. *al.*). Balb. 40 *Pompeium* -l ab illorum moenibus ... bellum gerentem. de orat. 3, 145 (*in imag.*) te ... aestus ingeni tui -l a terra abripuit (*item iuxta compos. cum* ab-: nat. deor. 2, 141 natura res *obscenas* ... -l amandavit a sensibus *in capite conlocatis.* LIV. 5, 39, 11 sacra ... ab incendiis -l auferre. 22, 25, 5 *consulem* -l ab Italia ablegatum. 27, 20, 6 ut ... -l ab nomine Scipionis ex Hispania abduceret. *al.; cf. l. 49*). Tusc. 1, 42 -l a terris id evenit (*opp.* terrae proximus). LVCR. 2, 1111 unde ... caeli domus alta ... tecta tolleret a terris -l et consurgeret aer. 6, 1104 -l a patria ... domoque adveniunt. CAES. Gall. 5, 17, 1 -l a castris ... in collibus constiterunt. SALL. epist. Mithr. 16 -l ab domo ... bellum conficere. NEP. Them. 8, 7 -l ab insula in salo navem tenuit (IVV. 3, 89 Herculis Antaeum -l a tellure tenentis. *al.*). LIV. 4, 18, 1 Faliscus -l ab domo militiam aegre patiens. 26, 2, 2 *auspicationem* in castra ... -l ab legibus magistratibusque ... transferri. 29, 7, 6 castra -l ab ictu teli communit. 29, 23, 9 ut -l ab Africa ... bellum ... gerant. SEN. epist. 91, 11 quae -l a conspectu maris stabant. PLIN. nat. 5, 92 Cydnus *fluvius* Tarsum ... -l a mari secans. 8, 6 *elephantos* territos spatio pontis -l a continente porrecti *ad navem.* IVV. 16, 17 miles ne vallum litiget extra et -l a signis. *al.* β -l esse: CIC. leg. agr. 2, 87 *Carthago et Corinthus*, quae -l erant a conspectu imperii. Phil. 11, 2 cum -l esset (abesset *var. l.*) a consulibus exercitibusque *Dolabella.* leg. 2, 56 quod *sepulcrum* ⟨haud⟩ -l a Fontis ara est. fam. 15, 2, 2 a suis finibus. SALL. Catil. 19, 2 senatus provinciam ... dederat, quippe foedum hominem a re publica -l esse volebat. TIB. 2, 5, 88 a stabulis ... -l este, lupi. Ov. epist. 4, 75 sint -l a nobis iuvenes ut femina compti. met. 5, 385 haud -l Hennaeis lacus est a moenibus. trist. 4, 4, 63 nec -l a nobis locus est. *al.* LIV. 5, 51, 1 quod *in exilio* -l ab his certaminibus eram. *al.* *copula supplenda*: PLIN. nat. 7, 10 iuxta eos *Scythas* ... haut -l ab ipso aquilonis exortu ... produntur Arimaspi. PLIN. epist. 5, 6, 27 non -l a balineo scalae, quae *eqs. al.* γ -l abesse (*cf.* PLAVT. *p. 1557, 64*): CIC. fam. 3, 5, 4 -l ... aberam ab re ipsa et a locis. LVCR. 5, 630 *lunae* cursus abest -l a caelo terrisque propinquat. Ov. trist. 1, 7, 10 quam -l a nobis Naso sodalis abest. 3, 12, 14 -l a Getico litore vitis abest (*sim.* 3, 12, 16). LIV. 1, 25, 8 unum *sequentem* haud -l ab sese abesse. 10, 26, 11 haud -l a Clusio aberant *consules.* 32, 21, 22 ab nobis. 39, 27, 6 a finibus Macedoniae. *al.* CVRT. 9, 10, 23 haud -l a Perside aberant. *al.*

b *translate respiciuntur, qui (quae) absunt, distant*: α *a qualibet re vel persona*: ① *exempla varia* (*selecta inde a* SALL.): PLAVT. Most. 716 quo dolo a me dolorem -l pellerem. ENN. scaen. 189 ius ... se a malis spernit (*i. segregat*) -l. CIC. inv. 1, 8 *philosophorum* quaestiones -l ab oratoris officio remotas *esse* (Cluent. 2 quae *pars orationis* -l ab iudicio remota est. VAL. MAX. 7, 4 pr. ab omni reprehensione. 8, 1 damn. 1 ab hac suspicione. OCTAVIA 381. *al.; item iuxta compos. cum* re-: LVCR. 5, 406 quod -l a vera nimis est ratione repulsum [*sim.* 6, 767, *sed locis geminis 1, 880. al.* longe]. SEN. dial. 4, 21, 6 *puerum educandum* -l a contactu deliciarum retinebimus. epist. 95, 48 quam -l resilire a ... superstitionibus *debeat. al.*). S. Rosc. 68 tanta temeritas, ut non -l abhorreat ab insania (QVINT. inst. 9, 2, 78 a ratione iocandi. *al.; ceterum iuxta compos. cum* ab-: SEN. epist. 51, 5 animus ... a blandimentis voluptatum -l abstrahendus *est.* GELL. praef. 19. *al.*). leg. agr. 3, 6 quam -l a suspicione fugit. Tusc. 5, 41 *v. sub IIIA1.* LVCR. 5, 107 quod (*i. finem mundi*) -l a nobis flectat fortuna gubernans (*subestne respectus tempor.?*). 5, 122 quae (*i. terra, corpora caelestia sim.*) -l usque adeo divino a numine distent, ... ut *eqs.* (*item iuxta compos. cum* dis-: SEN. dial. 9, 8, 9 optimus pecuniae modus est, qui ... *non* -l a paupertate discedit. QVINT. inst. 8, 6, 23 nec -l ab hoc genere discedit metonymia. NOVELL. Iust. 22, 9 servitutem non -l a morte differre [*gr.* οὐ μακρῷ διεστάναι]).

SALL. Iug. 4, 3 -l a re publica aetatem agere (LIV. 9, 26, 14 qui maxime -l ab his coitionibus vitam egisset. *al.*). PS. SALL. rep. 2, 2, 4 quae ... aut vera invenies aut certe haud -l a vero. OCTAVIA 976 hanc *tamquam Iphigeniam* ... -l a poena portate ... templa ad Triviae. QVINT. inst. 6, 2, 14 quotiens ferimus, ... monemus, -l ab ira, -l ab odio. 8, 3, 23 exercitatio -l a veritate seiuncta. *al.* ② -l esse: TER. Ad. 348 a me culpam esse hanc -l (*item ab animantibus*: LYGD. 6, 25 -l a nobis ... sit timor. Ov. fast. 4, 116 a nobis sit furor iste -l. PAVL. FEST. p. 227 propudium ... dici, a quo pudor et pudicitia -l sint. SEN. dial. 3, 6, 4 -l est ... a sapiente ... feritas. 11, 17, 6 -l istud exemplum ab omni Romano sit viro. *al.; cf.* TIB. *infra*). CIC. ac. 1, 15 caelestia ... -l esse a nostra cognitione. CATVLL. 63, 92 -l a mea ... sit furor ... domo. TIB. 1, 10, 66 qui saevus erit, scutum ... gerat et miti sit -l a Venere (*nisi ad a*). Ov. trist. 5, 6, 27 nec -l a vero est, quin et pulsarit amicum *Orestes* (*cf. p. 1560, 19*). LIV. 7, 37, 10 quia multitudo ... haud -l ab rerum omnium inopia esset. FEST. p. 229 profesti dies dic⟨ti quod sint -l a religione numinis⟩ (*suppl. sec.* PAVL.). MART. 10, 3, 9 -l a libellis nigra sit meis fama. *al.* *copula supplenda*: BVC. Eins. 2, 32 -l a nobis infelix gloria Sullae. QVINT. inst. 7, 1, 46 quis tam -l a litteris, quin *eqs.*? *al.* ③ -l abesse: AFRAN. com. 242 abesse ab lustris (*i. lupanaribus*) ingenium -l. CIC. de orat. 3, 63 philosophia *voluptatem amplectens* ... -l abest ... ab eo viro, quem quaerimus (*item ab animantibus*: Tusc. 3, 82 aegritudinem omnem -l abesse a sapiente. SEN. clem. 1, 9, 9 -l hanc ab se abesse dementiam. PLIN. nat. 28, 8 *infra.* QVINT. inst. 2, 15, 11 qui ab oratore -l absunt. *al.*). Brut. 313 *infirmitas corporis* non -l abesse putatur a vitae periculo, si *eqs.* Tusc. 4, 47 qui *adpetitus* -l absit a naturae constantia. *al.* LIV. 29, 17, 2 si ... culpa defectionis -l a publico consilio absit. COLVM. 1 praef. 2 causas ... -l a veritate abesse. PLIN. nat. 28, 8 -l a nobis nostrisque litteris absint ista. 35, 179 eius *napthae* ardens natura ... -l ab omni usu abest. QVINT. inst. 6, 3, 7 a derisu non -l abest risus. 8, 3, 64 an quisquam tam -l a concipiendis imaginibus rerum abest, ut *eqs.* *al.* ④ -l habere (*sc. arcendo; v. etiam l. 69. p. 1560,57. 1563, 28, aliter p. 1558, 25*): SALL. Catil. 4, 1 reliquam aetatem a re publica -l habendam decrevi. Ov. Pont. 1, 7, 7 di -l a cunctis *amicis* ... huius notitiam gentis habere velint.

β *a tempore quodam* (*cf. p. 1561, 70*): CIC. rep. 1, 1 qui sunt ⟨haut⟩ -l ab aetatis huius memoria (*nisi ad p. 1561, 56*). Cato 15 quod *senectus* haud -l absit a morte. CARM. CIL I² 3398a, 2 (*in sorte*) ⟨vit⟩am con⟨de⟩cora: mo⟨rt⟩tem -l apste hab⟨ebis⟩.

γ *ab eo, quod comparatur* (*cf. B2c et IB3*): PLIN. nat. 34, 8 *genus aeris quoddam* fortuna temperatur ... suo colore pretiosum ... -l a Corinthio, longe tamen ante Aegineticum.

2 *iuxta alias praepos.*: PLAVT. Persa 467 iiluc ⌞abscede -l e conspectu⌟ ([aspice deprocul inconspectum *codd.; corrigitur sec.* 727; *sunt, qui alterutrum locum deleant*]. *item* -l ex: SEN. epist. 94, 69 ex isto coitu *insanorum* ... -l abisse. *al.; cf. p. 1559, 9. 1561, 26*). SALL. Iug. 53, 7 haud -l inter se erant *duo exercitus.* PLIN. nat. 5, 31 nec -l ante oppidum fluvius (*Sol. 27, 54* civitatem adluit). VVLG. exod. 24, 11 qui -l recesserant de filiis Israhel (*nisi partitive*). 33, 7 tetendit extra castra -l (*Vet. Lat. cod. 100* longe).

B *per abl.* (*usu pro praepos., nisi adv. intellegas iuxta verba cum abl. separ. iuncta, ut e. g.* abesse, arcere; *neglecta una iunctura tritissima* -l dubio *abl. nudus minus frequens est quam struct. praepos.* -l ab [*cf. iuncturas sub A 1a collectas; structurae variant in eodem contextu p. 1563, 2 et e. g.* Ov. trist. 4, 8, 35 nec -l a metis, *sed* 41 -l patria]; *per abl. inducuntur raro personae, v. l. 61 [iuxta rem]. 70. p. 1563, 47 et e. g.* SER. med. 947 *fractura* cunctis -l absit amicis [*nisi potius dat. coll. p. 1563, 56*]): **1** *proprie* (*saepius occurrunt* -l castris *p. 1563, 8 et* LIV. 9, 21, 3. *al.*, -l mari *l. 73. p. 1563, 1. 6. 11*, -l patria *l. 58. 62. 65. p. 1563, 2*, -l urbe *l. 65. p. 1563, 3. 8. al.; cf. p. 1560, 74 sqq.*): **a** *varia exempla* (*selecta inde a* LIV.; *addasne p. 1557, 71?*): ENN. scaen. 260 multi ... rem bene gessere ... patria -l. CIC. Arat. 169 *Piscis australis* -l illis Piscibus haerens (*Arat. 388* ἀπό, *Germ. 379* a geminis diversus P.). 186 -l (prope *var. l.*) Arcturo adversa est de parte locata *Ara* (*gr. 405 non nisi* ἀντιπέρην). VERG. catal. 9, 44 castra foro ... praeponere ..., tam -l hoc gnato, tam -l hac patria. PRIAP. 58, 2 effeminato verminet -l culo (*sc. pathico absente*; imminet -l dubio *trad.*). PROP. 3, 21, 10 quantum oculis, animo tam -l ibit amor. Ov. trist. 4, 2, 69 -l Latio diversum missus in orbem *nuntius.* 4, 8, 41 vita -l patria peragenda *est.* Pont. 4, 9, 123 *nos* -l urbe remoti (VAL. FL. 2, 279 urbe. *al.*). LIV. 3, 22, 4 haud -l oppido ... consedit (3, 23, 1 haud -l moenibus Tusculi. 4, 10, 5 haud -l urbe Tusculo. *al.*). 4, 21, 8 haud -l Collina porta signa habuere (34, 11, 1 castra. *al.; arcendo*: 4, 58, 12 *plebem* -l urbe haberi atque ablegari). 7, 5, 9 qui rure et -l coetu hominum iuventam egisset. 9, 32, 5 haud -l hoste instruxit aciem. 10, 34, 9 constitutis haud -l porta signis (CVRT. 4, 13, 35 haud -l acie. COLVM. 7, 8, 3 *mulctra* haut -l igne constituenda *est*). 38, 16, 15 quia -l mari incolerent. SEN. Med. 188 *mulierem* arcete ... tactu et accessu -l (STAT. Theb. 1, 300 germanum ... -l impius aula arceat). CVRT. 4, 3, 10 qui -l hostium conspectu subibant aqua⟨m⟩. TAC. ann. 12, 32, 1 iam ... ven-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum haud -l mari. *al.* **b** -l *esse*: Ov. fast. 4, 82 Scythico quam -l illa *patria* solo est. trist. 5, 10, 3 patria -l esse tot annis (Pont. 1, 3, 67 [*sed* 84 a patria]). Pont. 1, 5, 73 quae ... est -l urbe Quirini, aspicit ... comminus Vrsa Getas. Liv. 7, 39, 7 haud -l Anxure. 22, 19, 8 haud -l portu. *al.* Cvrt. 4, 7, 4 haud -l Memphi. *al.* Val. Fl. 3, 450 sq. (*ad animas interemptorum*) -l agmine nostro et -l este mari cunctisque absistite bellis. *al.* **c** -l *abesse*: Ov. met. 10, 55 nec -l afuerant telluris margine summae. Liv. 8, 24, 3 ut *rex* quam maxime -l abesset urbe Pandosia. 10, 4, 7 haud -l castris ... aberant (25, 8, 5 Cvrt. 7, 5, 13). 28, 15, 11 vallo. 28, 26, 7 Carthagine. 32, 18, 5 Thessalia hostiumque locis. *al.* Cvrt. 4, 3, 8 ut turres ... -l teli iactu abessent. 4, 7, 15 oraculi sede. 9, 6, 20 fine mundi. 9, 9, 6 mari. Stat. Theb. 7, 229 nec iam Aoniis -l afore campis. Tac. hist. 4, 28, 2 ripa. 4, 57, 1 Veteribus. *al.*

2 *translate respiciuntur qui (quae) absunt, distant*: **a** *a qualibet re*: **α** *vario usu*: -l *dubio*: Cato orig. 83 illi omnes ... -l d. obtruncabuntur (*nisi sunt verba Gellii*). Lvcr. 3, 433 -l haec d. nobis simulacra geruntur (*item inseruntur aliae voces*: Val. Max. 3, 2, 9 -l enim d. *al.*). 3, 638. *et saepissime, v. vol. V 1, 2123, 64 sqq. et supra p. 1557, 35; cf.* -l dubium *infra l. 64,* -l ambiguo Sidon. epist. 6, 1, 3 Clavd. Mam. epist. 2 p. 204, 16. *exempla cetera* (*selecta inde a* Liv.): Verg. georg. 2, 459 -l discordibus armis fundit ... victum ... tellus *agricolis*. Hor. epod. 2, 1 beatus ille qui -l negotiis *agrum colit*. Prop. 3, 21, 10 *v. sub 1a.* Liv. 7, 39, 12 ruri agere vitam -l ambitione ac foro (Tac. ann. 4, 28, 3 -l tali more). Val. Max. 1, 6, 12 pectus ... -l amentia remotum. Qvint. inst. 1 prooem. 4 circa res etiamsi necessarias, -l tamen ab ostentatione positas. 12, 1, 32 hoc ... -l eximatur animo. Tac. hist. 5, 3, 2 *sitientes* haud -l exitio totis campis procubuerant. ann. 4, 62, 2 *Romani* imperitante Tiberio -l *ludorum* voluptatibus habiti (*cf. p. 1562, 31*). Gell. 17, 19, 1 *philosophantes quosdam dixit Epictetus* philosophos esse huiuscemodi ἄνευ τοῦ πράττειν ..., id significat factis -l. *al.* **β** -l *esse*: Liv. 6, 16, 6 haud -l seditione res erat (24, 28, 1. 35, 50, 4). 7, 14, 5 haud -l iusto proelio res erat. 25, 3, 19 nec -l dimicatione res erat. 30, 10, 21 haud -l exitio fuisse ... classem (Avson. Mos. 149 *silurus* e. -l est [*i. periculosus non est*]). 33, 33, 2 *ut imperator* haud -l periculo fuerit. Colvm. 1 praef. 33 illud -l vero est. *al.* *copula supplenda pendet inf.* (*cf. p. 1560, 22. 31*): Tac. hist. 2, 50, 2 *ut* fictis oblectare legentium animos -l gravitate coepti operis crediderim. **γ** -l *abesse*: Hor. sat. 1, 4, 101 *maledicendi* vitium -l afore chartis atque animo prius. Liv. 8, 32, 13 nec -l seditione aberant (Tac. hist. 1, 54, 2). Tac. hist. 3, 32, 1 caede. ann. 13, 13, 2 quae *divitiae* haud -l imperatoriis aberant. *al.*

b *a tempore quodam*: Liv. 37, 21, 2 postquam haud -l occasu solis redeundi in castra tempus erat.

c *ab iis, qui (quae) comparantur* (*quod praestat dicitur distare a ceteris, ut supra p. 1562, 38; de vi augendi cogitant alii, v. IIIA2b*): Stat. silv. 2, 2, 83 (*enumeratis variis villae cubiculis sim.*) una tamen ˌcunctisˌ -l eminet una diaetis, quae *eqs.* (ˌ ˌ *nisi dat., ut spectet ad p. 1560, 11; sed cf.* 2, 6, 34 *Achilles, Troilus aliique non tam formosi erant quam tu, puer Vrsi*; -l en c. puerisque virisque pulchrior *es* et tantum domino minor).

C *per alias structuras*: **1** *adv.* (*supplendum ex enunt. relat. l. 55*): Ter. Hec. 607 quem cum istoc sermonem habueris -l hinc stans accepi ([Don. *ad l.* 2 '-l' nunc prope. *sim.* Schol. p. 146, 27]. *al., v. vol. VI 3, 2794, 66 sqq.*). Verg. Aen. 3, 666 nos -l inde fugam ... celerare (*al., v. vol. VII 1, 1110, 8 sqq.*). Liv. 10, 25, 4 ad oppidum ..., unde haud -l hostes erant (Lvcan. 7, 479. *al.*). Avien. orb. terr. 341 -l illi⟨n⟩c agmina cogit in Boream *Nilus* (*gr. 225* κεῖθεν. *aliter p. 1559, 47*). 1155 nec -l, attollit qua se facis ardor eoae, ... Euphratae manat liquor. **2** *dat.* (*cf. l. 68; formas ambiguas inseruimus sub B, sed huc spectant fort. p. 1562, 54 et* Mart. 1, 86, 10 [*iuxta* prope *ut* Rvt. Nam. 1, 336]): Stat. Theb. 3, 666 -l haec tibi mollis infula terrificique aberit dementia Phoebi. Avson. 27, 24, 52 (417, 60 S.) *Nemesis*, Romana -l tibi nomina sunto. Clavd. Mam. anim. 1, 6 p. 41, 21 quae *sententia* tibi nobisque sit -l. *?***3** *acc.* (*si recte trad. nec nom. intellegas l. 64 sq.; edd. non agnoscunt acc. potioribus vel omnibus codd. traditum e. g.* Liv. 21, 7, 6 -l muros. 27, 42, 14 haud -l Venusiam [*etiam P saec. V*]. Cvrt. 5, 5, 5 -l urbem): Tract. Pelag. 6, 10, 4 p. 140 unde -l dubium (-o *ed.*) est, non ... congrue⟨re⟩ *eqs.* (Greg. Tvr. Franc. 2, 6 p. 48, 1 unde -l d. est, quod horum *sanctorum* obtentu ... oratorium permansit inlaesum. Not. Tir. 22, 93 -l d. [dubio *var. l.*]). Cypr. Gall. num. 656 *populus Iudaeorum* gentes ... -l seiunctus et exsors percipit optatas ... sedes (genti *Mayor*). **4** *enunt. compar.*: Rvfin. hist. 6, 19, 9 de studiis *Origenis* ... ˌhaud -l quam se habet veritasˌ rettulit *Porphyrius* (ˌ ˌ *gr.* ἐπαληθεύσαντι).

III *appendix syntactica et stilistica*: **A** *spectat ad nomina*: **1** *subst. vel pron.* (*sc. attributive vel praedicative, quasi subaudiendum sit part. quoddam ut* commorans, positus *sim.; dedimus exempla pauca certiora, ut supra inserta sint, quae etiam cum verbo iungi possint, v. imprimis p. 1559, 31; non huc spectant enunt., quae carent praedicato, ut p. 1560, 13. 1564, 74, vel eius copula, e. g. p. 1558, 8. 1560, 30. 1561, 47*): Cic. Tusc. 5, 41 *fortitudo est* animi adfectio cum in ... dolore patiens, tum -l ab omni metu (Colvm. 5, 1, 8 haec non aliena nec -l a ratiocinio ... praefari. *proprie*: Fest. p. 217 mare Euboicum videtur significare, ... non -l a Thebis. Mela 1, 30 *urbes Numidiae* Cirta -l a mari, ... Iol ad mare [1, 60 *opp.* in litore. Plin. nat. 3, 115. *cf. p. 1561, 36*]. *al.*). Verg. Aen. 6, 10 Aeneas arces ... horrendaeque -l secreta Sibyllae ... petit (Serv. haud longe). 6, 808 quis -l ille ... ramis insignis olivae sacra ferens? (*v.* Clavd. Don. *ad l.* p. 611, 4 ille ..., qui -l est. *cf.* Val. Fl. 5, 578 quis -l ille ..., quem *eqs.*?). Cvlex 80 qui mente -l (*sc. ruri*) pura ... non avidas agnovit opes. Hor. sat. 1, 6, 52 *Maecenatem* cautum dignos *amicos* adsumere ˌprava ambitione -lˌ (Schol. qui sunt longe a prava ambitione. *ad Maecenatem referunt alii. item c. abl., sed proprie*: Liv. 25, 16, 14 locum se concilio iis dixisse a conspectu amotum, haud -l castris. Cvrt. 8, 13, 17 fossa ... praealta haud -l ripa). Liv. 25, 9, 2 ne quis agrestium -l spectator agminis falleret. Plin. nat. 36, 130 *in Aethiopia invenitur magnes*; alius ... in eadem Aethiopia non -l mons ferrum ... respuit. Val. Fl. 6, 691 *legatus* eois ... ab oris venerat, ut Colchos -l ... Parthis ... iungeret. Tac. ann. 15, 36, 4 primores in incerto erant, -l an coram atrocior haberetur *Nero* (*i. absens an praesens*). Vvlg. Is. 5, 26 levabit signum nationibus -l (*Vet. Lat.* [*Cypr. testim. 1, 21*] in gentes quae sunt longe). *al.*

2 *adi.*: **a** *notione communi, sc. ad illustrandam eorum vim*: *respectu locali* (*cf. p. p. p. supra p. 1558, 4. 1559, 4. al.*): Val. Fl. 8, 26 *Iason* sidereā clarus -l ora iuventā. Stat. Theb. 6, 566 ipse -l famā iam notus. Tac. ann. 12, 37, 4 Agrippinam ... haud -l alio suggestu conspicuam. *al.* *respectu comparationis, ut illustretur distantia comparatorum*: Plin. *p. 1562, 39.* Stat. *p. 1563, 48.* *?***b** *ad augendam vim eorum* (*sc.* -l pulchrior *pro* longe pulchrior): *notione originaria invita (v. p. 1557, 43) hunc usum vix recte agnoscunt quidam apud* Stat. *p. 1558, 42. 60. 1563, 47 conferentes* -l eminere *apud eundem p. 1560, 11. 1563, 45; nec est, quod addas* -l alius *p. 1558, 30.*

B *illustratur distantia*: **1** *indicatione quadam generali* (*sc. adv. praeter l. 36. 38; cf. p. 1559, 16*): Plavt. Curc. 261 longe (*v. p. 1557, 66; vi augendi p. 1560, 25*). Cic. Verr. II 3, 85 tam (Manil. 55 Flacc. 63 Verg. catal. 9, 44 Prop. 3, 21, 10. *al.*). leg. agr. 3, 6 quam (Lvcr. 4, 251. 255. 6, 767 Ov. fast. 4, 82. *al.*). Lvcr. 4, 253 magis (*v. p. 1559, 4*). 5, 122 usque adeo. 5, 406 nimis. Ov. epist. 18, 175 toto -l orbe remotus (*item fere* Val. Fl. 4, 745). Liv. 8, 24, 3 quam maxime (9, 26, 14 maxime -l). Stat. Theb. 2, 206 -l usque Lycaeos ... saltus (11, 727 [*adv.*]. *al.* Cod. Theod. 8, 9, 1. *al.; cf. l. 35*). Vvlg. deut. 20, 15 -l valde (Ios. 9, 22). *al.* **2** *mensura certa*: Sall. hist. frg. 1, 100 insulas ... decem ⟨milia⟩ stadium -l a Gadibus sitas (*item c. acc.*: Liv. 29, 2, 4 mille ... passus -l a castris). Liv. 29, 2, 2 trium milium spatio -l a castris (*item c. abl.*: Tac. hist. 4, 82, 1 plurium dierum itinere [Cassiod. Ios. c. Ap. 2, 116 quattuor ... d. i., *gr.* ἀφέστηκεν] Cod. Theod. 16, 2, 35 -l ab ea urbe ... centum milibus vitam agat. Cassiod. Ios. antiq. 7, 312 p. 209 quae *civitas* ab Hierosolymis -l est stadiis viginti [*gr.* ἀπεχούσης *ut* 9, 7 p. 256. *al.*]. 8, 153 p. 231 sex mansionibus -l [*gr. aliter*]).

C *litotes*: **1** haud -l (Gloss. h. -l: non longe): *saepe inde a* Cic., *v. vol. VI 3, 2561, 1 sqq.; frequentatur a* Liv. **2** non -l: Cic. S. Rosc. 68 tanta temeritas, ut non -l abhorreat ab insania. Brut. 313 fam. 15, 2, 2 Ov. met. 3, 519 fast. 3, 524. *al.* (*non apud* Liv.). **3** nec -l (*nulla alia voce interposita*; neque -l Tac. ann. 1, 50, 1. 12, 56, 3. *al.*; Gloss. nec -l: non longe. nec longe): Verg. Aen. 1, 469 nec -l hinc Rhesi ... tentoria ... adgnoscit. 6, 440. 8, 635. *al.* Ov. epist. 13, 138 met. 10, 55. *al.* Liv. 1, 12, 8. 1, 25, 10. 2, 26, 6. 4, 22, 2. *et saepe.*

D *de positione*: **1** -l *postponitur abl. vel locutioni praepos.* (*inseritur l. 60; cf. adv. antecedentia e. g. l. 68. 70*): Enn. scaen. 260 patria -l. Lvcr. 1, 812 dubio -l (*al., v. vol. V 1, 2123, 66 sqq.*). 2, 1111 a terris -l. Hor. sat. 1, 6, 52. Prop. 3, 21, 10 *v. p. 1562, 64.* Ov. trist. 5, 10, 3. Liv. 24, 29, 5 nisi ... non ab Syracusis modo, sed tota -l Sicilia ablegarentur (*inseritur ut*: Lvcan. 7, 57 patria ... -l tellure. *al.*). Sen. Oed. 771. *al., e. g. p. 1563, 30.* **2** -l *repetitur* (*quater ponitur* Avson. 5 [319 S.], 29 sq., *ter l. 65*): Verg. Aen. 6, 258 -l, o, -l este, profani ([*huc spectat* Gloss. -l o -l: longe longius. *cf. Callim. hymn. 2, 2* ἑκάς, ἑκάς, ὅστις ἀλιτρός]. Prvd. cath. 6, 137 -l, o, -l ...; [139] -l esto. *sim.* -l, a, -l: Ov. met. 15, 587 Ivv. 14, 45). Aetna 505 scintillas -l ecce vides, -l ecce, ruentis (*cf.* Ov. met. 8, 590 -l, en, -l). Tib. 1, 6, 42 (*versu corrupto*). Ov. am. 2, 1, 3 -l hinc, -l este, severi (met. 7, 255 h. -l Aesoniden, -l h. iubet ire ministros. fast. 2, 623. *al.* Sil. 17, 28. *al.*). Lavs Pis. 128 ista -l labes, -l haec fortuna refugit. Val. Fl. 4, 570 unde -l venti, -l unde volucres. Mart. 1, 49, 33 sq. -l ... cliens, imperia viduarum -l. Qvint. inst. 6, 2, 14 -l ab ira, -l ab odio. Apvl. met. 7, 2, 1 quo velocius ... -l ac -l abderet sese (*cf.* longe longeque *vol. VII 2, 1651, 64 sqq.*). *al.*

E *stilistica varia*: *in exclamatione c. acc. sine verbo* (*subaudias 'remove', 'arce' sim.; cf. e. g. p. 1561, 10. vol. V 2, 2056, 1. VI 1, 1037, 11. 77*):

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMBR. virginit. 13, 79 -l stibium et ceteras affectati nugas decoris, -l adulterini amoris illecebras. ENNOD. dict. 22 praef. p. 493, 7 -l opinionis insidias; cessent malignorum commenta tractatuum (*aliter edd.*). *homoeoprophora*: Ps. QVINT. decl. 10, 14 profani -l erravere. GELL. 16, 19, 15 *Arion* iecit sese -l in profundum. *κακοφωνία: p. 1562, 62.*

compos.: deprocul *falso trad. p. 1562, 42.* *Ramminger.*

prōculcābilis, -e. *a* proculcare. *neutr. sing.* -e *pro subst. i. quod proculcari potest, contemptibile*: IVLIAN. in Am. 5, 7 l. 90 ('iustitiam ... relinquitis') quae *culpa* iudicandi normam quasi aliquid -e reliquisset.

prōculcātio, -ōnis *f.* *a* proculcare. *i. q. actio proculcandi: incorp. de oppressione, perditione*: SEN. dial. 9, 11, 9 quod regnum est, cui non parata sit ruina et -o et dominus et carnifex? *corp. de pulsu pedis*: PLIN. nat. 8, 68 *cameli bibunt* obturbata -e prius aqua (*inde* SOL. 49, 11 adsidua -e limum excitant). *Reineke.*

prōculcātor (-scult-, -sculc-), -ōris *m.* [*a* proculcare, *ad notionem v. l. 21 sq.; propter similitudinem formae et notionis confusa sunt* pro- *et* exculcator *cum* a(u)scultare, *unde ortae sunt formae* proscultator, *προσκουλκάτωρ. cf.* exculcator (*ad dissertationes ibi laudatas addas Flobert, Verbes déponents, 1975, 221*), proscultare, sculca. *Fo.*]

technice in re militari de gradu quodam principalium, sc. de exploratoribus, ni fallimur (*significari videtur qui viam proculcat per loca ignota ducendo, cf. p. 1566, 14 et* exculcator): **1** *forma originaria* proculcator: OSTRAC. Bu Njem Marichal 8 (*saec. III med.*) ex is *militantibus praesentibus* librarius I, optio I, proculcato(r) I (*item in laterculis singulorum dierum*: 9 -r. 15. *et saepius ibid.; ad rem v. editorem p. 68 sqq.*). AMM. 27, 10, 10 invenire ... aliam viam ... praeter eam, quam inspexere -es (procursatores *Gelenius*). **2** *formae contaminatae* (*v. l. 17*): proscultator (*si ita traditum est*): VIGIL. TRID. ad Ioh. 8 l. 221 *Sisinnius martyr* ducatum viae tenens periculi -r audax et auctor agnoscitur, ut secure ... agmina subsequantur (-scult- *ed. Menestó*, -culc- *Migne 13, 556*^B). *προσκουλκάτωρ*: IOH. MALAL. chron. p. 330, 2 (*cf. gr. σκουλκάτωρ* [*sc. forma vulgaris* scul- *pro* excul-*?*] *e. g. Ps. Mauric. strat. 1, 3 l. 36*). *Bk.*

1. prōculcātus *v.* proculco.

2. prōculcātus, -ūs *m.* *a* proculcare. *i. q. actio proculcandi, contumelia, oppressio*: IVLIAN. in Am. 5, 1 l. 7 ('virgo Israhel proiecta est') *gens* -ui vincentis exposita probra simul et tormenta perpetitur *eqs.* 6, 1 David ... deprecatur, ne subiaceat -ui superborum.

prōculco, -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* calcare. GLOSS. II 342, 51 *καταπατῶ*: inculco, -o, conculco. *legitur singulis vel binis locis inde a* LVCR., VERG., OV., CORN. SEV., LIV., VAL. MAX., *sed undecies apud* COLVM. [*confunditur saepius c.* conculcare, *v. l. 60. p. 1566, 1. al.*]

i. q. calcando prosternere vel proterere (*trans.* [*c. obi. rei effectae p. 1566, 14?*], *sed absolute fort. p. 1566, 31; saepe c. abl. instr., imprimis* pedibus *l. 51. 60 sq. p. 1566, 20. al.,* vestigiis *l. 67. p. 1566, 15 et* AMBR. fug. saec. 7, 42, *cf.* sub *l. 67; pleonastice* -tum obterere *l. 61*): **1** *proprie* (*in imag. l. 48. 67. p. 1566, 13, cf. p. 1566, 32*): **a** *insultando, triumphando (fere hyperbolice): vario usu*: LVCR. 5, 1235 res humanas vis abdita quaedam opterit et ... fascis saevasque secures -are ac ludibrio sibi habere videtur. CLAVD. 15, 31 ut -et Araxen consul ovans. 28, 648 colla triumphati -at Honorius Histri. SIDON. epist. 7, 6, 4 *ut* Assur ... sanctorum sancta -et (*in comparatione de rege Ariano*). -are pedibus: CORN. SEV. carm. frg. 13, 19 voltus *Ciceronis* ... sacrasque manus ... p. civis (*i. Antonius*) proiecta superbis -vit ovans. Ps. AMBR. act. Seb. 21, 80 *idolorum* vanas effigies. PRVD. psych. 452 Sobrietatis ... miles damnata ... castis scandala (*i. monilia sim.*) -at p. CLAVD. 8, 472 exsangues ... acervos *caesorum.*

b *vastando, delendo, pellendo sim.*: α *-antur animantes* (*terra pro incolis l. 73*): ① *strictius: qui conculcantur calcibus quadrupedum* (*curru l. 63. 67*): VERG. Aen. 12, 534 hunc *curru excussum* ... crebro super ungula pulsu incita ... -at equorum. OV. met. 12, 374 *Centaurus* in hostem erigitur pedibusque virum -at (-calc-, conculc- *var. ll.*). PHAEDR. 1, 30, 10 *taurus ranas* -tas obteret duro pede. STAT. Theb. 8, 661 quamvis ... morientum ... ora furenti Hippomedon -et equo. 10, 741 -antes moderantum funera ⸤currus⸥ (*Schol.*: pro equis). TAC. hist. 1, 40, 2 *milites* disiecta plebe, ⸤-to senatu⸥ ... rapidi equis forum inrumpunt (⸤ ⸥ *hyperbolice, nisi ad 2 trahas*). IVST. 44, 4, 4 *armentis* -ari nepotem quam simplici morte interfici maluit. APON. 2, 29 (*ad cant. 1, 8* equitatui meo in curribus) *dominus diabolum* sub currus vel ... equorum -at vestigiis (-ia *var. l.*). *qui protruduntur hominum pedibus*: TAC. hist. 3, 81, 1 *non* deerant, qui *oratorem molestum* propellerent -rentque, ni *eqs.* ② *laxius, qui vi militari pelluntur, superantur*: LIV. 10, 36, 5 turbatus eques sua ipse subsidia territis equis -vit. CVRT. 3, 11, 14 una ala ipso inpetu *equitum* -ta erat (*postea*: prosternunt). PANEG. 8, 10, 4 toto orbe terrarum ... edomito, cum totiens -ta esset Alamannia, totiens obstricta (obtrita *Lang*) Sarmatia, Iuthungi ... totiens profligati.

β *-antur segetes, agri sim.*: OV. met. 8, 290 *aper* crescentes segetes -at in herba ([con- *var. l.*]. LIV. frg. 22 l. 68 evastatis omnibus -tisque s. [*sc. in itinere militum*]. SEN. benef. 6, 4, 4). COLVM. 1, 3, 12 *agros* -andos pecudibus et vastandos feris derelinquunt. 3, 13, 6 *ne* pastinatum solum ... molibus imprimatur et ... *operantium* ingressu -etur (*Pallad. 2, 13, 7* ne ... calcatu ... solidetur). 5, 6, 7 quae *semina* -ta noxam capient (11, 3, 13). MIRAC. Steph. 2, 3 ut ... fructus -andos hominibus beluisque ... exponeret.

c *eundo, ingrediendo* (*cf. l. 31*): CVRT. 6, 3, 16 qui tot -vimus nives, tot amnes superavimus. PLIN. nat. 8, 201 *in ponte angusto capram* alteram decubuisse atque ita alteram -tae supergressam. IVST. 38, 10, 3 *ut* milites auro caligas figerent -rentque materiam *pretiosissimam.* HIL. in psalm. 67, 24 ('inimicorum ... verticem capilli deambulantium') dum ... *spiritus maligni* dominantes hominum capitibus insistant et ... capilli verticem -ent *in animam penetrantes.* RVFIN. Basil. hom. 1, 6 p. 1733^A (*in imag.*) aviditatis vias atque aditus -are (Greg. Naz. orat. 1, 43 *v.* inusitatam et rudem et nullis antea vestigiis -tam [*Migne gr. 35, 452*^A *ἀτριβῆ καὶ τραχεῖαν tantum; opp.* adtritam et levigatam]). CLAVD. 26, 607 *miles* per varias vestes *pretiosas* ... transit ... et caedis avarus contemptas -at opes.

d *operando in re rustica* (*aliter, sc. damnum inferendo l. 4*): α *-ant homines: fructus sim.* (*sc. macerando, permiscendo*): COLVM. 12, 15, 3 sq. *quidam ficos* pedibus lotis in modum farinae -ant et admiscent *species quasdam* ...; (4) haec cum bene -verunt *eqs.* 12, 19, 3 quibus *uvis* -tis (12, 27. *cf.* 12, 39, 3 *acina* pedibus [*antea*: calcato, supercalcato]). 12, 40, 1 *intritam* pedibus -ato et sic permixtam prelo subicito (*cf. Cato agr. 25* conculcato). *sata* (*sc. ut certa quadam specie proveniant*): PALLAD. 5, 3, 2 *apii* crispi fiunt, si ... pedibus -entur enata (*cf. Plin. nat. 19, 158* calcetur). 12, 6 *alium* si capitatum facere volueris, ubi coeperit caulis prodire, -a (*cf. e. g. Colum. 11, 3, 21* intorquere et in terram prosternere). β *-ant pecudes* (*ut area quaedam purgetur et solidetur ad trituram*): COLVM. 2, 19, 2 dum a pecudibus legumina *areae iniecta* -antur, herbae etiam ungulis atteruntur atque ita glabrescit *area* (*inde* PALLAD. 7, 1 pecora diu spatiari ac -are compellunt).

2 *translate* (*perlucente imagine l. 38. 45. al.*): **a** *-antur qui (quae) opprimuntur, superantur vel etiam contemnuntur*: VAL. MAX. 9, 3, 7 *ira populi* -vit ... imperia *consulum.* SEN. Phoen. 193 qui fata -vit ac vitae bona proiecit. clem. 1, 12, 5 *ferae fugere* temptabunt ... -buntque formidinem, *quae eas antea retinuit.* SVET. Vesp. 5, 3 -tam desertamque rem publicam civili aliqua perturbatione. PS. CYPR. pudic. 6, 5 qui -to iure pudicitiae vitia carnis exercet. IVVENC. 2, 222 *ut, qui credit,* -et pedibus letum (*Ioh. 3, 15* non pereat. *cf.* DIONYS. EXIG. Conc.^S I 5 p. 239, 30 ut mortem ineffabili potentia -ret *Christus* [*gr. I 1, 1 p. 37, 14 πατήσας, cf. I 2 p. 48, 24* calcans, *I 3 p. 30, 25* conculcans]). PRVD. ham. 548 *anima deo* militet ac victum -et sobria mundum. VINCENT. LER. comm. 33, 2 *haereticus* Ephesinam ... synodum, id est ... episcoporum iudicata, -et (*1* insultet ..., inrideat ..., contemnat). *al.* *-antur homines* (*cf. p. 1565, 64*): VAL. MAX. 9, 5, 3 *Pompeius supplicem* ante pedes suos prostratum ... iacentem reliquit contumeliosa voce -tum (*vix ad 1*). LACT. mort. pers. 42, 3 *Diocletianus* ad humilem vitam deiectus a deo et -tus iniuriis. SALV. gub. 5, 21 vastantur pauperes, viduae gemunt, orfani -antur. **b** *-antur quae usu frequentantur et corrumpuntur, sc. p. p. p.* -tus *fere pro adi. i. q. protritus* (*cf. l. 15*): GELL. 17, 2, 10 'sole occaso' non insuavi vetustate est, si quis aurem habeat non sordidam nec -tam. 18, 4, 6 *perspicere significatum* priscorum ... et remotorum ... verborum ..., non istorum, quae -ta vulgo et protrita sunt.

deriv.: proculcabilis, proculcatio, proculcator, 2. proculcatus (-ūs).

proculdubiō *editur hic illic tamquam una vox, e. g.* VICTORIN. gramm. VI 201, 25 (*in serie adverbiorum; item, sed vocibus separatis,* SYNON. Cic. p. 435, 17). GREG. M. epist. 2, 34 l. 3 (*sed* procul dubio 2, 25 l. 8 *et passim ibid.*). *de usu locutionis v. supra p. 1557, 35. 1563, 15 et vol. V 1, 2123, 64 sqq.*

proculēna *v.* porclena. *Reineke.*

proculiunt (prō-*?*) promittunt ait significare Antistius de iure pontificali FEST. p. 253. [*vox incerta, origo incerta; cf. Walde-Hofmann II 368. Fo.*]

prōculo *v.* procalo.

proculus, -a, -um. [*explicantes praenomen vel cognomen q. e.* Proculus (*cf. Salomies, Die röm. Vornamen, 1987, 44*) *veteres videntur niti similitudine vocis q. e.* procul. *fieri potuit, ut praeterea in usu esset etiam adi. quoddam notionis q. e. longus* (*cf. l. 75 et v. Zucchelli, Studi sulle form. lat. in -lo-, 1970, 191*) *et originis fortasse diversae. ex neutro illius adi. oriri potuisse* procul (*ubi v.*) *non negaverim. Fo.*] [*falso trad.* GLOSS. -um: abominatio (*cf. Gloss. IV 143, 21* piaculum: a.).]

1 *apud gramm. in explicando veriloquio* (*cf. l. 63*): PAVL. FEST. p. 225 (*Varroni tribuit Funaioli, frg. 363*) -um inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinante a patria procul (*sim. saepe in* GLOSS., *ceterum cf. e. g. Plut. Coriol. 11, 5*); -os sunt qui credant ideo dictos, quia patribus senibus quasi procul progressis aetate nati sunt. CHAR. gramm. p. 196, 7 alia *nomina significant* quantitatem, ut -us, altus *eqs.* (*item* DOSITH. gramm.

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

21, 1, *ubi gr.* *μακρός*). GLOSS.[L] II Philox. PR 259 -us: *τηλέγονος*. *?2 in sermone communi i. q. longinquus* (*non est quod neges nomen proprium afferri* VICTRIC. 11 l. 7 PAVL. NOL. carm. 27, 429. 432, *v. Serra-Zanetti in: San Procolo, Atti della giornata di studio, 1989, 123 sqq.*): Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2, 80, 4 *Herodis* uxorem -am caecitas interfecit (*de Herodiade mortua exule cf. e. g. Heges. 2, 5, 4, tamen* -am *vix recte tradi videtur, v. Serra-Zanetti loco cit. 125 sq. 135 adn. 14*). *Bk.*

***prōcumbo,** -cubuī, -ere. *a* pro *et* *cumbere (*v.* occumbere *vol. IX 2, 820, 14 sqq.*). *de origine: v.* DIFF. *infra.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 439, 20 prominet. prospicit. urguet. inclinat. despectat. -it. propendet. DIFF. ed. Beck p. 51, 23 -unt supplices quasi proni cubant. GLOSS. -uit: *προέπεσεν*. occidit. -uere: prostrati sunt vel ceciderunt. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1802 -unt: deiciuntur. *al.* *legitur inde a* CATVLLO, LVCR., CAES., *haud raro apud poetas epicos et apud* CVRT. [*confunditur in codd. maxime c.* concumbo VERG. ecl. 8, 87 georg. 3, 466 PROP. 4, 1, 4 ROMVL. fab. 58, 15 rec. vet.; *falsa var. l. pro* procurro VERG. Aen. 11, 624. *al.* (*v. p. 1587, 37; restit.* SVLPICIA sat. 17); *falso trad.* PLAVT. Mil. 762 (*v. p. 1513, 34*); *loco corrupto* LIV. 38, 21, 11.]

fere i. q. procidere, se prosternere vel inclinare (*de statu inde orto v. IB*): **I** *proprie*: **A** *respicitur potius actio, motus*: **1** *-unt animantes* (*orbis l. 36*): **a** *corporis iniuria, debilitate*: **α** *morientes* (*sc. vulneribus icti praeter l. 44 sqq.*): ① *in sacrificiis* (*cf. l. 31. p. 1568, 47*): CATVLL. 64, 389 *Iuppiter* conspexit terra centum -ere tauros. VERG. Aen. 5, 481 -it humi bos. LVCAN. 7, 596 ut Bruti -at victima, regnet *Caesar* (*item in imagine sacrificii*: AMM. 30, 1, 21 INSCR. christ. Diehl 985, 7). SIL. 13, 433 tibi, Allecto, ... corpora *ovium* ... -unt. CLAVD. DON. Aen. 3, 320 p. 310, 29. ⓘⓘ *in bello* (*cf. IIA2*): VERG. Aen. 2, 426 Coroebus Penelei dextra ... ad aram -it. 6, 504 *Deiphobum* fessum ... caede Pelasgum -isse super ... stragis acervum. 11, 418 qui ... -uit moriens et humum ... ore momordit (SIL. 5, 454 late -uit m. *cf.* CVRT. 6, 1, 15 *Agis* moribundus in arma -uit). OV. met. 5, 122 *Paetalus* -uit terrae mactati more iuvenci. 13, 282 Graium murus, Achilles, -uit. *al.* CVRT. 3, 11, 9 in ora proni, sicut dimicantes -erant. 4, 15, 17 exanimati (*cf.* exanimis: 8, 11, 16 *Charus* super amici corpus -uit e. 9, 5, 8). 8, 14, 34 equus ... vulneribus confossus deficiensque -uit. LVCAN. 2, 204. 3, 725 adiuvit ... suo -ens pondere ferrum. 7, 672 *ne* supra ... ducem -ret orbis (*i. populi; sim., nisi κόσμος intellegendus,* CLAVD. 5, 212 -ere mundum hoc auctore, *i. Rufino,* pudet). VAL. FL. 3, 271. 4, 753. SIL. 10, 313 illic Sicana -it pubes, hic Hernica turma. *al.* ⓘⓘⓘ *cetera exempla*: OV. fast. 2, 833 iam moriens *Lucretia* ne non -at honeste respicit (*de eadem* DRAC. laud. dei 3, 521. *de aliis se ipsos interficientibus*: LIV. 26, 15, 15 *Vibellius* gladio ... transfixus ... moribundus -uit. TAC. ann. 4, 73, 4 *milites desperatos* mutuis ictibus -isse). VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 *serpentem* ballistarum tormentis undique petitam silicum ... verberibus -isse. STAT. Theb. 4, 142 pecudesque feraeque -uere metu. Ps. QVINT. decl. 12, 7 iam passim moriuntur *sitientes,* et pestilentium more pecudum subinde aliquis ex populo in ipsis pascuis -it. APVL. met. 10, 5, 2 *puer veneno epoto* exanimis terrae -it. *al.*

β *deficientes tantum vel lapsi*: CAES. Gall. 2, 27, 1 tanta rerum commutatio est facta, ut nostri, etiam qui vulneribus confecti -issent, ... proelium redintegrarent. civ. 2, 42, 2 *nostri* partim fugientes ... interficiuntur, partim integri -unt. OV. epist. 13, 24 succiduo dicor -isse genu. fast. 2, 720 *Brutus* creditus offenso -isse pede. trist. 1, 3, 92 *coniunx* tenebris narratur obortis semianimis media -isse domo (CVRT. 9, 5, 17 cervice ... icta s. -uit ante regis pedes). LIV. 22, 2, 7. CVRT. 9, 5, 13 VAL. FL. 4, 20. STAT. Theb. 6, 899. TAC. hist. 5, 3, 2 inopia aquae fatigabat *Iudaeos ex Aegypto peregrinantes,* iamque haud procul exitio totis campis -erant. NOVELL. Valent. 10, 3 (*in imagine*) *tenuiores* multiplicato suae alienaeque functionis onere depressi -ent penitus. *al.*

b *voluntate sua*: **α** *ad precandum, venerandum* (*accedit* supplex OV. am. 1, 7, 61 met. 10, 415 VAL. MAX. 6, 9 ext. 7. *al.*): ① *adeuntur dei*: LVCR. 5, 1200 *non* pietas ullast ... -ere humi prostratum *eqs.* (OV. met. 1, 375 pronus h.). TIB. 1, 2, 85 -ere templis et dare sacratis oscula liminibus (OV. am. 1, 7, 18). OV. met. 1, 730 *Io* positis ... in margine ripae -uit genibus (fast. 2, 438. 6, 448. *cf. p. 1568, 13*). 13, 585 *Eos* genibus -ere non est dedignata Iovis (CLAVD. 15, 27 Tonantis). Pont. 2, 2, 122 ante ipsos -isse deos (*sc. Caesaris familiam; cf.* SVET. Vit. 2, 5 [*antea*: C. Caesarem adorare ut deum] adire ... capite velato circumvertensque se, deinde -ens). VITR. 8 praef. 4 in terra -entes ... gratias agunt divinae benignitati. VAL. FL. 3, 438 *sacerdos imperat* totis ... -ere campis. *al.* *deus Christianorum*: IVVENC. 1, 735 ⌊-uit venerans⌋ iuvenis Christumque precatur (⌊ ⌋ *Matth. 8, 2* adorabat, *quod verbum respondet et* 2, 378 -it adorans. 4, 787 *Iesum* -ens ... chorus omnis adorat). RVFIN. hist. 2, 23, 16 ⌊super genua sua -ens⌋ dicebat: '...' (*gr. ἔθηκε τὰ γόνατα*). CASSIAN. inst. 2, 7, 1 in orationem -ere festinamus (*cf.* 3, 7, 2 in oratione [VITA Caes. Arel. 2, 16]. conl. 10, 10, 15 ad orationem. PASS. Paul. 3 orationi). *al.*

ⓘⓘ *adeuntur homines* (*quos indicat dat. l. 2. 12. 16*) Ⓐ *-itur ad eorum membra*: pedes: CAES. Gall. 7, 15, 4 -unt omnibus Gallis ad p. Bituriges, ne ... urbem *Avaricum* ... succendere cogantur ([*item c. dat.* PETRON. 30, 7]. TIB. 1, 9, 30 ad teneros -isse p. LIV. 8, 28, 7 ad singulorum p. [*item c. gen.*: 26, 49, 11 GELL. 10, 15, 10]). OV. am. 1, 7, 61 ante p. volui -ere supplex (epist. 12, 186 met. 10, 415). genua (*sc.* ad g. *praeter l. 10*): LIV. 8, 35, 3 iam ipse adulescens, iam pater ... -ere ad g. et iram deprecari ⌊dictatoris⌋ (⌊ ⌋ *si ἀπὸ κοινοῦ, cum gen., ut*: 25, 7, 1 ad g. Marcelli. PETRON. 97, 9 EVTR. 6, 13. *dat. pro locut. praepos.*: VAL. MAX. 6, 9 ext. 7 eius genibus supplex -uit). SEN. contr. 9, 4, 1 ad g. vestra. VAL. MAX. 5, 1, 8 ad g. (*cui supplicetur, e contextu intellegitur ut*: SEN. benef. 5, 19, 4 QVINT. decl. 309, 5). SVET. Tib. 24, 1 senatum ... -entem sibi, *i. Tiberio,* ad g. Ⓑ *cetera exempla*: OV. fast. 3, 220 in terram posito -uere genu *Sabinae.* LIV. 7, 31, 5 omnes ... pleni lacrimarum in vestibulo curiae -erunt. 29, 16, 6 *legati* cum flebili vociferatione humi -erunt (CVRT. 5, 10, 13). *al.* VITR. 10, 16, 6 *Rhodii* -erunt Diogneto. VELL. 2, 106, 1 *Germana iuventus* ante imperatoris -uit tribunal. CVRT. 5, 2, 22 -ens, *Sisigambis,* venerari me saepe voluisti (*sim. de Persis Alexandrum venerantibus* 8, 5, 21). PLIN. nat. 8, 57 *fera* -ens ad arborem ... miserationem quaerebat (*sim. de fera* SVLP. SEV. dial. 1, 15, 4). VAL. FL. 7, 496 ad primos -it Graecia fluctus *Medeam venerans* (procurrit *Heinsius*). *al.*

β *ad quiescendum*: *de pecudibus variisque animalibus* (*cf.* GLOSS. -it: quando pecus accumbit. *sim. al.*): CAES. Gall. 6, 27, 2 *alces* neque quietis causa -unt neque, si ... conciderunt, erigere sese ... possunt. VERG. ecl. 8, 87 fessa ... bucula ... viridi -it in ulva. georg. 3, 466 (*signum morbi*) *ovem* medio -ere campo pascentem (*sim. de subus aegrotantibus* COLVM. 7, 10, 4). Aen. 8, 83 candida ... -uit ... sus (*de eodem ostento* Ps. AVR. VICT. orig. 11, 3). 8, 631 fecerat *Vulcanus* ... in antro -isse lupam (*huc trahit* SERV. auct.; *aliter* SERV. id est prima parte se inclinasse, quod Graeci *προκύπτειν* dicunt, ut inclinatione corporis ubera praeberet infantibus). PROP. 4, 1, 4 Euandri profugae -uere boves (con- *codd. plerique et vol. IV 102, 27*). OV. met. 3, 23. COLVM. 1, 6, 6 quae mensura *stabuli* ... ad -endum pecori ... laxa ministeria praebeat. *al.* *de hominibus*: VERG. Aen. 8, 30 in ripa ... Aeneas ... -uit seramque dedit per membra quietem. 9, 190 *Rutuli* somno vinoque soluti -uere (*cf.* TAC. ann. 4, 48, 1 somno et vino -ere). OV. epist. 8, 108 in maesto -ui ... toro (fast. 5, 456). met. 3, 414. *al.*

γ *qualibet causa; respiciuntur potius*: ① *qui se prosternunt vel genibus nituntur*: VERG. Aen. 11, 150 feretro ⌊Pallante⌋ reposto -uit super *Euander* (⌊ ⌋ Pallanta *var. l.*). OV. met. 2, 347 cum vellet terra -ere *lugens.* LIV. 21, 58, 8 *ut in tempestate* -rent homines tegminibus suis ... *vix* tecti (*item de se protegentibus*: LVCAN. 9, 482 FLOR. epit. 4, 10, 6). VITR. 8, 1, 1 quae *capita aquae* sic erunt experienda, uti -atur in dentes. CVRT. 8, 14, 39 Indus ... elephantum -ere iussit in genua. LVCAN. 5, 360 -ite terra infidumque caput feriendaque tendite colla (*sim. ad caput amputandum* INSCR. christ. urb. Rom. 4145). VAL. FL. 3, 557 *Hylas* -it ad amnes. AMM. 24, 6, 17 (16) nondum aris admoti voluntate sua ... -uere *tauri.* ⓘⓘ *qui se incurvant ad imum* (*super alium petendum l. 54. 59*): VERG. Aen. 5, 198 *remiges* certamine summo -unt (*huc spectat* GLOSS.[L] I Ansil. PR 1801 -unt: fortius remigabant). OV. met. 14, 281 *tactus virga Circes* saetis horrescere coepi ... et in terram toto -ere vultu (*sim. homo more animalium pronus fit*: LACT. inst. 3, 10, 11 [*bis*]. 3, 20, 11 [*ironice*] -amus ... in t. et manus ... convertamus in pedes. *cf.* LACT. inst. 2, 2, 20 proni ... in humum [*sec. p. 1567, 61?*]). LVCAN. 3, 616. MART. 1, 60, 3 quod ruet in tergum *leo dilanians* vel quos -et in armos? VET. LAT. Marc. 1, 7 (cod. 10. *al.* = VVLG.) non sum dignus ⌊-ens⌋ solvere corrigiam *Christi* (⌊ ⌋ *gr. κύψας, om. pars. codd.*). Luc. 24, 12 (cod. 10. *al.* = VVLG.) *Petrus* -ens videt linteamina sola posita (*gr. παρακύψας*). SVLPICIA sat. 17 *nos ut homines primos* glandibus ... rursus -ere (procurrere *trad.*). VVLG. act. 20, 37 -entes super collum Pauli osculabantur eum (*gr. ἐπιπεσόντες, Vet. Lat. cod. 50. al.* incumbentes). RVFIN. Clement. 2, 12, 4 per omnes fenestras turris illius omni populo -ere ac prospicere videbatur.

2 *-unt res*: **a** *naturales* (*cf. orbis p. 1567, 36*): **α** *venti, aquae sim.*: *irruentes*: LVCR. 1, 291 quae *flamina venti* ... cum ... -uere quamlibet in partem, trudunt res *eqs.* 6, 558 ventus cum ... collectus parte ex una -it et urget *eqs.* VERG. georg. 3, 240 *maris fluctus* volutus ad terras ... *non* ipso monte minor -it (*huc fortasse spectat* GLOSS. V 576, 45 -it: multum fluit. *cf. var. l. p. 1589, 11*). AVIEN. Arat. 1728 nubila ... longo se -entia tractu diffundunt (*nisi ad B, cf. gr. 992 χθαμαλή*). *subsidentes*: PAVL. NOL. carm. 17, 103 stratus Hadriae sinus obsequetur, unda -et. **β** *plantae (vel earum vice loca)*: *variae*: CAES. Gall. 6, 43, 3 frumenta ... anni tempore atque imbribus -erant. VERG. georg. 1, 111 ne gravidis -at culmus aristis (*cf.* PLIN. nat. 18, 154 inter vitia segetum et luxuria est, cum oneratae fertilitate -unt. PROSP. carm. de ingrat. 364). PLIN. nat. 16, 163 a medio internodio ... desinunt *folia harundinem* vestire -untque. 18, 316 vindemiare ..., cum ad palmitem pampinus -ere coepe-

[*Wild*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rit. STAT. Theb. 11, 43 circumflantibus austris alternus -it ager. *arbores*: VERG. Aen. 6, 180 -unt piceae (*item* STAT. Theb. 6, 100). MANIL. 2, 776 ruit ... nemus saltusque vetusti -unt. SEN. nat. 3, 27, 5 arbusta. LVCAN. 3, 395 omnia late -unt nemora. 3, 419 fama ferebat ... -entis iterum consurgere taxos *nemoris sacri.* 3, 426 *Caesar* iubet inmisso silvam -ere ferro. *al.* SIL. 5, 507. 10, 168 victa deo, *sc. Tonante,* late -it *quercus.* *al.* γ *sidus, sc. quod ad imum orbis sui descendit*: AVIEN. Arat. 165 declive caput vertexque obliquior astri *Draconis* hac in parte sacri -ere cernitur axis, *eqs.* (*gr. aliter; Cic. et Germ. occasum indicant*).

b *manu factae* (*fere aedificia sim.*): CAES. civ. 2, 11, 4 pars ... turris concidit; pars reliqua consequens -bat, cum *eqs.* VERG. Aen. 2, 493 emoti -unt cardine postes (2, 505 quinguaginta illi thalami, ... p. auro ... superbi -uere). 9, 541 pondere *hominum* turris -uit subito. OV. met. 13, 176 *dextrā Vlixis* concussa putate -isse solo Lyrnesia moenia (CYPR. GALL. Ios. 63). fast. 2, 58 *templa* longa -uere die. 4, 233 thalami -ere tectum (QVINT. inst. 2, 16, 6 numquam tecta subeamus: super habitantes aliquando -unt). Pont. 1, 9, 14 (*in imag.*) domus ... concidit in domini -uitque caput. LIV. 10, 5, 11 agger pondere superstantium in fossam -uit (LVCAN. 3, 508). SEN. nat. 6, 25, 1 aedificia. CVRT. 9, 9, 20 navigia alia praecipitantur in proras, alia in latera -unt. VAL. FL. 6, 385 machina muri, quae ... confecta ... flammis -uit. SIL. 1, 368 terribilem in sonitum -ens *murus Sagunti.* STAT. Theb. 5, 374 *malus* instabili -ens pondere. IVV. 3, 257 si -uit, qui saxa ... portat, axis. PS. QVINT. decl. 12, 13 p. 245, 14 deserta horrea in ruinam -unt (NOVATIAN. trin. 3, 1 ne ... in r. -ret magnitudo *mundi.* ad r.: CASSIAN. conl. 6, 17, 1. *cf.* CYPR. ad Donat. 15 non haec *domus, sc. anima Christiani,* umquam -et in lapsum senio vetustatis). *al.*

B *respicitur potius status, habitus* (*sc. per stirpem praes., de perf. v. p. 1556, 18*): **1** *rerum*: **a** *inclinatarum*: CAES. Gall. 4, 17, 4 defixerat *tigna* ... non sublicae modo derecte ad perpendiculum, sed prone ac fastigate, ut secundum naturam fluminis -rent. ALF. dig. 8, 5, 17 pr. *si paries* ita ventrem faceret, ut in vicini domum semipedem ... -ret. PLIN. nat. 16, 132 *ulmi* cacumen amputatum erat, quoniam in aram ... -bat. 18, 47 utilissimum est fossas ... saepibus firmari ... aut supinis lateribus -ere (*loco corrupto*). **b** *prostratarum, porrectarum* (*sc. regionum*): CVRT. 5, 4, 6 planities ... sub radicibus montium spatiosa -it. PLIN. nat. 4, 45 mons Haemus, vasto iugo -ens in Pontum. AVIEN. orb. terr. 35 vis obliqua sali tepidum -it in austrum ([*gr. 18* ὑπερτέταται]. 195 flatibus ex boreae [*cf. gr. 138* τιταίνεται]). 133 -entis sola ... Phaesti. 1055 ora Syrum, curvi -ens litoris acta, in notum ... tenditur. CLAVD. 1, 226 -ens insula *Tiberina.*

2 *animantium iacentium*: SVLP. SEV. dial. 3, 14, 3 cum ... per totam domum corpora aegra -rent. CASSIAN. inst. 2, 7, 2 *monachum in oratione* humi ... diutius -entem ... cogitationibus aiunt ... inpugnari.

II *translate* (*in imagine v. supra e. g. l. 17. 26. p. 1567, 58*): **A** *significantur qui (quae) viribus deficiunt vel pessum eunt*: **1** *vario modo*: VERG. Aen. 11, 395 Euandri totam cum stirpe ... -isse domum. OV. rem. 118 *incendia* per vires -uere suas. trist. 3, 4, 2 res postquam -uere meae. VELL. 2, 16, 4 fluentem -entemque rem p(ublicam). SEN. epist. 114, 22 *animo* valente oratio quoque robusta ... est: si ille -uit, et cetera ruinam sequuntur. **2** *bello, variis certaminibus victi* (*accedit dat. personae prosternentis apud* TAC.): ANTH. 419, 2 (*saec. I med.*) Ausoniis numquam tellus violata triumphis icta tuo, Caesar, fulmine -uit. TAC. hist. 4, 17, 3 cohortes, quibus ... Othonis legiones -erint. ann. 1, 59, 3 sibi *Arminio* tres legiones, totidem legatos -isse (*nisi ad p. 1567, 27*). CLAVD. 19, 16 -unt pariter cum duce *Eutropio* tota cohors. LEO M. epist. 79, 1 Conc.[S] II 4 p. 37, 28 de ... virtutum agone processit, ut ... *haeretici* catholicae fidei virtute -rent.

B *significantur qui inclinant vel se vertunt in habitum quendam, ad actionem quandam* (*sc.* -ere in *vel* ad *aliquid*): SEN. benef. 4, 26, 3 qui beneficiorum fraudator est et in hanc *ingrati* partem -uit animo (*antea*: in hoc vitium natura propensus). dial. 6, 22, 2 in popinam ventremque ⌞-erunt toti⌟ (⌞ ⌟ *Madvig,* pro toti *vel* percoqui *trad.,* proiecti sunt *recc.*). epist. 18, 3 cum in illas *voluptates* omnis turba -uit. TAC. ann. 1, 12, 1 senatu ad infimas obtestationes -ente (*cf. p. 1568, 1 sqq.*). AVSON. app. A 6 Od. 9 (453 S.), 11 vino ... temulentus cum in somnum -isset *Polyphemus.*

appendix syntactica: **1** *indicatur locus et directio* (*sc. ubi vel quo; unde v. l. 37. p. 1568, 65; nota etiam acc. mensurae l. 31*): **a** *humi sim.*: CATVLL. 64, 389 terra ... -ere tauros (*item abl.*: OV. met. 2, 347 LVCAN. 5, 360. *cf.* OV. met. 5, 122 terrae [APVL. met. 10, 5, 2]. fast. 3, 220 in terram [SVLP. SEV. dial. 2, 3, 5. *al., v. p. 1568, 51*]. VITR. 8 praef. 4 in terra). LVCR. 5, 1200 -ere humi prostratum (VERG. Aen. 5, 481 OV. met. 1, 375 LIV. 29, 16, 6. *al.*). OV. met. 13, 176 -isse solo (STAT. Ach. 2, 61 CLAVD. 8, 448). **b** *in partes suas* (*alienas per praepos. p. 1568, 1 sqq. al., dat. p. 1567, 64. 1568, 10*): VITR. 8, 1, 1 in dentes. CVRT. 8, 14, 39 in genua (9, 5, 13 FLOR. epit. 4, 10, 6). 9, 9, 20 navigia ... in latera. RVFIN. hist. 2, 23, 16 super genua sua. *cf. p. 1556, 18.* **c** *exempla cetera* (*potiora selecta*): LVCR. 1, 291 quamlibet in partem (*item c. acc.*: OV. Pont. 1, 9, 14 LIV. 10, 5, 11 ALF. dig. 8, 5, 17 pr. CVRT. 6, 1, 15 LVCAN. 3, 616. *al., c. abl.*: VERG. ecl. 8, 87 *et saepe*). VERG. georg. 3, 466 medio -ere campo (*item abl.*: OV. trist. 1, 3, 92 *et saepe*). Aen. 2, 426 ad aram (PLIN. nat. 18, 316 VAL. FL. 3, 557. *al.*). 6, 504 super ... acervum (CVRT. 8, 11, 16 QVINT. inst. 2, 16, 6. *cf. adv.* VERG. Aen. 11, 150). TIB. 1, 2, 85 templis (*fort. dat., ut* OV. am. 1, 7, 18. *certe dat.*: SVLPICIA sat. 17 RVFIN. Clement. 2, 12, 4). *al.*

2 *indicatur status vel actio procumbendo effecta*: *praepos.*: *v. IIB et p. 1567, 74. 1569, 24 sqq.; singulariter de effectu secundario* SIL. *p. 1569, 21.* *dat.*: IVVENC. 4, 331 leto (*nisi abl.*). PASS. Paul. 3 orationi.

Wild.

[procunctātio *v. p. 393, 51.*]

[procupīdinem, *vox formationis et notionis mirae, vix recte trad. loco corrupto* MIN. FEL. 26, 12.]

?**prōcupo** *v.* praeoccupo *p. 743, 49.*

prōcūrātiō, -ōnis *f.* *a* procurare. *notatur* proc CIL VI 1418 (*ca. a. 295*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 437, 23 officium. actus. -o. administratio. GLOSS. II 160, 14 -em: φροντίδα. 312, 26 ἐπιτροπή, ἡ τῶν ἄλλου πραγμάτων φροντίς: -o. 590, 15 -o: imperi[t]um. IV 293, 37 tutela: -o, defensio. *legitur inde a* CIC., CAES., LEGE Iul. munic., *in oratione soluta; in sermone gr. v. ad IIC.* [*variat cum* curatio CAES. civ. 3, 104, 1, *restit. e* procurator CIC. leg. 3, 18 LEX Iul. munic. (CIL I[2] 593) 55.]

i. q. actio procurandi (*quae imprimis fit gubernando, tuendo sim. [ad providentiam divinam sim. spectat IB]; actionem perficiendi, parandi distinximus sub IA2, cf. e. g. l. 71. p. 1571, 9. 16, de praeparatione v. IID; actio fit alterius nomine vel mandatu sub IIC, ceterum p. 1571, 74. 1572, 23 et saepius p. 1571, 18 sqq.; metonymias v. l. 72. p. 1572, 72*). *cuius rei (animantis) quis curam habeat, indicatur per gen. passim (gen. gerund. l. 44. p. 1571, 16. al.), adi. p. 1571, 6. 9. 58, cf. praepos. p. 1572, 71; iuxta est* administratio *l. 59. p. 1572, 18. 63* (*cf.* COD. Theod. 6, 22, 1 -um administrationibus), cura *l. 36. 61. p. 1571, 70. 1572, 4. al.,* curatio *l. 59,* gubernatio *l. 40. p. 1572, 16,* officium *p. 1571, 38. 1572, 41. al.* (*cf.* o. -is *l. 40. p. 1571, 35 et e. g.* FIRM. math. 5, 1, 7, -es officii SALV. gub. 7, 69); *sim. al.*

I *generatim respicitur actio*: **A** *hominum*: **1** *qui potius colunt, gubernant, tuentur sim.*: CIC. nat. deor. 2, 130 multae et pecudes et stirpes sunt, quae sine -e hominum salvae esse non possunt (*antea*: sollertia atque diligentia). fam. 15, 13, 3 mearum ... rerum maximeque existimationis meae -em susceptam velim habeas in primisque tibi curae sit ..., ne *eqs.* CYPR. laps. 6 divina -e contempta (*v. p. 1574, 49*). HIER. in Eph. lib. 2 praef. p. 477[A] quod *facit* mulier ... inter strepentem familiam et -em domus (*cf.* VITA Fulg. Rusp. p. 17 post depositam -em [*p. 13* domus gubernationem]). SALV. eccl. 1, 19 servilia terrenae -is officia (*sc. curandi praedia, pecuniam sim.*). **2** *qui potius perficiunt, parant*: *incorporea*: SEN. epist. 70, 8 expecta *mortem*; quid occupas? quare suscipis alienae crudelitatis -em? GELL. 17, 5, 4 *sitne quis beneficus* sine ulla recipiendae gratiae -e (*antea*: ad parem curam sui provocet). IREN. 2, 17, 1 huius rei, *sc. investigandae veritatis,* credita est nobis -o. ARNOB. nat. 7, 38 si sacrificia, si ludos ceterosque aspernarentur dii cultus neque se honorari eorum -bus ducerent. CLAVD. DON. Aen. 12, 765 p. 628, 18 in Turni discrimine *summo* ... reprehendi non poterat -o morae per fugam (*cf.* FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 34, 16 si -o inquirendae salutis otiosum negotium est). *corporea*: TERT. idol. 11, 6 ad alios *redemptores* pervenit -o sanguinis (*sc. victimarum*), ad alios odorum (*sc. turis*). CLAVD. DON. Aen. 1, 210 p. 49, 8 incipit ... dividi per officia -o epularum (*cf.* 1, 700 p. 137, 19 ad quarum *famularum* curam pertinebat -o cellarii). CASSIOD. var. 12, 4, 6 -o eorum *vinorum* debet esse celerrima.

B *dei, numinum, naturae sim.* (*cum respectu tuendi, provide gubernandi, sed parandi imprimis* PS. AMBR.): CIC. fin. 3, 73 *philosopho* proficiscendum est ab omni mundo atque ab eius -e (*cf.* TITVLVS Lucr. 6, 50 qui -em dis attribuit mundi). nat. deor. 1, 3 nullam habere ... rerum humanarum -em deos ([*1, 2* curatione et administratione r.]. HIER. in Mich. 6, 1 l. 34 *angelis* r. h. commissa est -o [*l. 40* procurasse]. *cf.* FIRM. math. 1, 1, 3 *deos* r. nostrarum curam -emque suscipere). 2, 44. VARRO rust. 1, 1, 6 adveneror Minervam et Venerem, quarum unius -o oliveti, alterius hortorum. TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 18 *divinae* iustitiae opus -o bonitatis est (*postea*: bono ... proficit; ... ad bonum ... confert). VET. LAT. II Macc. 13, 14 (rec. L, *sim.* X) *in bellum proficiscuntur* data ... -e mundi creatori (*gr.* ἐπιτροπήν, *rec. V* potestatem, *B et M* curam, *P* gubernatione⟨m⟩). PS. CYPR. Iud. incred. 3 natum de dei patris -e ... praesidium (*sc. Christum*). ITIN. Alex. 13 quamvis Alexander Hammonis numine ut paterna sui -e ... uteretur. IVL. VAL. 2, 2 post susceptum ... regnum -e fortunae. PRISCILL. tract. 11, 143 in te, *deus,* ... et per te processuum tota -o: tu animarum pater *eqs.* PS. AMBR. serm. Sess. 1, 3 *dei* providentia -eque nobis omnia adponi (*affert Matth. 6, 33* omnia adponentur vobis). *al.* *metonymice de ipsa potestate, qua servatur ordo naturae*: HIL. in Matth. 32, 5 sub passione domini commotis infernis supernisque ... et in oblivionem officii sui universorum elementorum -e stupefacta (*Matth. 27, 45. 52*).

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *speciatim et magis minusve technice*: **A** *in re publica* (*in ecclesia sub Id*): **1** *strictius de administrando munere publico*: **a** *in re publica Romanorum*: α *libera*: CIC. S. Rosc. 139 posteaquam magistratus creavit *Sulla* ... sua cuique -o auctoritasque est restituta. Verr. II 1, 90 *quaestore* occiso duas *Verri legato* ... hereditates venisse ..., unam quaestoriae -is, nam a Dolabella *praetore* statim pro quaestore iussus est esse, alteram tutelae (1, 99 ex ea faece legationis q.que tuae -is). 5, 36 mihi *aedili* sacrarum aedium -em ... esse commissam (*cf.* VARRO rust. 1, 2, 2 templi). har. resp. 43 *Saturninum* quaestorem a sua frumentaria -e senatus amovit. leg. 3, 18 quid ... sit turpius quam sine -e (-tore *trad.*) senator legatus, sine mandatis, sine ullo rei publicae munere. off. 2, 75 in omni -e negotii et muneris publici. Att. 4, 1, 6 *cum* ad eius *annonae* -em ... Pompeius vocaretur. LENT. Cic. fam. 12, 14, 5 ut ... ⸤nobis⸥ -em Asiae dent *consules* (⸤ ⸥ *sc.* pro quaestore pro praetore *fam. 12, 15 tit.*). LIV. 4, 8, 6 magis necessarii quam speciosi ministerii -em (*sc. censurae*). *cum acerbitate de facinore coniuratorum*: CIC. Catil. 3, 14 *Cassius* sibi -em incendendae urbis depoposcerat.

β *a principibus suscepta; significantur munera administrata*: Ⓘ *a variis magistratibus*: SEN. dial. 10, 20, 3 cum vacationem -is ab C. Caesare ultro accepisset (*sc. C. Turranius praefectus annonae? v. Stein, RE VII A 1441 sq.*). SVET. Iul. 79, 3 migraturum Alexandream ... -e urbis amicis permissa (*cf. 76, 2* praefectos ..., qui ... res urbanas administrarent). Nero 35, 5 in -e Aegypti (*de Caecina Tusco, praefecto*). COD. Iust. 10, 26, 2, 1 (*a. 364*) sartorum tectorum neglecta -e (*sc. ab Artemio correctore Lucaniae et Brittiorum*). Theod. 6, 20, 1 rerum publicarum -o levis *quaedam.* 8, 5, 23 pr. ad -em clavularii cursus (*cf. 8, 5, 95 pr.* qui praepositi vocantur aut mancipes). RVFIN. hist. 1, 9, 2 Pontium Pilatum Iudaeae -em suscepisse (*gr. ἐπιτραπῆναι. sim. de eiusdem praefectura* 1, 9, 4; *cf. p. 1579, 68*). CASSIOD. var. 12, 22, 1 *in ea provincia* facilis est -o *specierum praestandarum,* ubi fuerit fructus uberior (*ibid.* pro tributaria functione). *al.* Ⓘⓘ *ab ipsis procuratoribus* (*technice in administrando fiscum l. 36 et saepius, rem privatam principis e. g. l. 56, provinciam e. g. l. 50, cf.* procurator *sub IIB; distinguuntur imprimis* honos *l. 45,* imperium *l. 36* [*cf. p. 1572, 23*], praefectura *l. 44; respiciuntur equites praeter l. 52*): SEN. nat. 4 praef. 1 delectat te ..., Lucili ..., Sicilia et officium -is otiosae delectabitque, si continere id intra fines suos volueris nec efficere imperium, quod est -o (*respicitur idem procurator fisci Siciliae*: epist. 19, 5 rapida felicitas, ⸤provincia et -o⸥ *eqs.* [et praeparatio *var. l.*]. 19, 8 in ista sollicitudine -um et deinde urbanorum officiorum. *cf. p. 1573, 20*). epist. 101, 6 -es officiorumque per officia processus. INSCR. Année Épigr. 1972 n. 574 (*aet. Trai.*) *cuidam* proc(uratori) Alexandreae C. Iulius Photinus Celer adiutor in ⸤-e⸥ Alexandreae (⸤ ⸥ *deest in versione gr.*). PLIN. nat. 19, 110 Melam equestris ordinis reum ex -e a Tiberio principe accersitum. TAC. hist. 1, 2, 3 alii sacerdotia et consulatus ut spolia adepti, -es alii et interiorem potentiam. 2, 82, 2 multos praefecturis et -bus, plerosque senatorii ordinis honore percoluit *Vespasianus* (*item opp.*: ann. 16, 17, 3 *Annaeus Mela* petitione honorum abstinuerat ...; adquirendae pecuniae brevius iter credebat per -es administrandis principis negotiis. FLOR. Verg. 3, 5). 2, 86, 3 *Cornelius Fuscus* -em adeptus *Pannoniae et Dalmatiae.* PLIN. epist. 7, 31, 3 promotus ad amplissimas -es ([*Claudius Pollio, procurator xx hereditatium et Alpium Graiarum CIL VI 31032*]. *addas l. 52 et cf.* SVET. vita Plin. p. 92, 7 splendidissimas). SVET. Galba 15, 2 Halotum -e amplissima ornavit (*cf. p. 668, 77. item respiciuntur liberti*: FRONTO p. 80, 1 *Aridelus* [*v. p. 1586, 10*] petit nunc -em ex forma suo loco ac iusto tempore). FRONTO p. 168, 4 equitis *cuiusdam* ... dignitatem ... exornasti duabus iam -bus datis. *al.* CIL XIII 1684 cui divus Aurel(ius) Antoninus centenariam procuration(em) ⸤prov(inciae) Hadrymetinae⸥ dedit (⸤ ⸥ *v. p. 1577, 71. ad salarium cf. p. 1581, 2 et* CIL VI 1532 [*saec. III*] sexagenaria -e ... ornatus). VLP. dig. 4, 4, 11, 2 beneficio principis urbicam -em erat adeptus. PAVL. dig. 4, 6, 35, 2 procurator Caesaris ..., cui rerum provinciae cuiusque -o mandata erit *eqs.* CIL VI 1418 (*ca. a. 295*) *quidam* ad proc(urationem) aquarum promotus. *al.*

b *in municipiis* (*iuris peregrini* CIC.): CIC. Verr. II 2, 120 honos aliquis ... aut potestas aut -o (*in civitatibus Siculis*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 26 *ubi* quisque eorum *aedilium* vias publicas ... reficiundas sternendas curet eiusque rei -em habeat (*cf.* 28 aed(ilis) ... viarum reficiendarum tuemdarum -o esto. 55 quoius ... viarum -o [-tor *aes*] erit). 70 quorum locorum quoiusque porticus aedilium ... -o est. DECRET. decur. Hercul. (CIL X 1453) 9 ponderum et scholae et chalcidi⟨ci⟩ ... -em. EPIST. imp. Nervae dig. 43, 24, 3, 4 ei *praesidi vel curatori rei publicae* locorum publicorum -o data est. COD. Theod. 12, 1, 20 nullus decurionum ad -es vel curas civitatum accedat, nisi *eqs.* (*Interpr.* curatoris aut defensoris officium).

c *in regnis, civitatibus externis* (*cf. l. 63*): CIC. leg. 2, 66 *Demetrius Phalereus* sepulcris ... finivit modum; ... huic -i certum magistratum praefecerat. CAES. civ. 3, 104, 1 amici regis, qui propter aetatem eius *Ptolomaei* in -e erant regni (curatione *cum uno cod. olim edd., sed* -e *confirmatur loco gemino* 108, 1. *item de tutela pupilli regii*: VAL. MAX. 6, 6, 1 senatus M. Aemilium Lepidum ... ad pueri *Ptolomaei* tutelam gerendam Alexandriam misit amplissimique ... viri sanctitatem ... externae -i vacare voluit). VAL. MAX. 3, 7 ext. 5 (sternendarum ... viarum ... curam, ... ministerium ... sordidissimum) mirifica ... -e abiectissimum negotium pro amplissimo ornamento expetendum Thebis reddidit *Epaminondas.* ITIN. Alex. 7 proficiscitur mandata imperii Macedonici ... Antipatro -e sub sui nomine (*Arrian. anab. 1, 11, 3 ἐπιτρέψας*).

d *in ecclesia christ.*: CONC.[S] II 3, 1 p. 187, 22 *Eutyches* praesit -i ... fratrum (*sc. monachorum. in eadem re: ibid.* p. 189, 19 ad tenendam ... monachorum -em. p. 189, 28 restituere eum in ... -e ... monasterii. *cf. e. g. p. 1242, 3 sq. 1304, 34 sq. 1586, 22*).

2 *laxius de cura civitatis generali*: CIC. Deiot. 36 (*inde* VAL. MAX. 4, 1 ext. 9) nimis magna -e liberatus *Antiochus parte regni privatus.* de orat. 1, 215 si est idem *orator* in -e civitatis egregius (*cf. 214* regendae rei p. scientissimus). 3, 131 (*de Crasso*) orbis terrae -e ac summi imperii gubernatione districtus. rep. 1, 35 (*loq. Scipio*) mihi ... unum opus hoc a parentibus ... relictum: -o atque administratio rei publicae (ac. 1, 11 *me* rei p. non solum cura, sed quaedam etiam -o multis officiis implicatum ... tenebat. div. 2, 7 [*postea*: opera ..., cogitatio et cura]. off. 1, 85 [*comparatur* tutela]. fam. 4, 6, 2. NEP. Thras. 3, 1 rei p. -o populo redderetur. Att. 3, 2. 15, 3). SALL. Iug. 14, 1 (*Adherbal senatui*) uti regni Numidiae tantummodo -em existumarem meam, ceterum ius et imperium eius penes vos esse. HEGES. 1, 28, 7 *Antonius* Herodem et Phasaelum tetrarchas ordinavit totiusque Iudaeae -em agere praecepit (*sim.* Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 244 p. 615, *gr. διοικεῖν*). RVFIN. hist. 8, 13, 11 in duas ... -es Romanum regnum fuerat divisum (*gr. διχῆ ... διαιρεῖται*).

B *in religione portentorum de eorum expiatione* (*iuxta ponitur l. 30*): CIC. har. resp. 63 *terrae motus et sonus inusitatus factus est*; in quo constituendae nobis ... sunt -es et obsecratio. leg. 2, 34 de expiationibus et -bus (*item iuxta ponitur*: SEN. nat. 2, 35, 1. 2, 38, 3 quomodo ... e. -esque [propitia- *var. l.*] prodigiorum pericula avertant. *per gen.*: OROS. hist. 5, 4, 8 impiae expiationis -o [*huc spectat explicatio anglosax.* GLOSS.[L] Corp. P 592 -o: sciir]). div. 1, 101 cum terrae motus factus esset, ut sue plena -o fieret. 2, 21 nihil ... est pro certo futurum, quod potest aliqua -e accidere, ne fiat. LIV. 5, 15, 6 de ... portenti -e ... consulere *haruspicem.* 5, 17, 1 *vatem* adhibere ... ad prodigii Albani -em ac deos rite placandos (7, 6, 7. 32, 9, 1. *addasne l. 32?*). 27, 25, 8 difficilis -o foret. TAC. ann. 12, 8, 1 incesti. ARNOB. nat. 5, 1 p. 248, 20 *Numam ab Iove* quaesisse ritum -is ⟨et⟩ morem (*v. app. crit.*). p. 249, 9 (*Iuppiter ad Numam*) his rebus ... -em ... suscipies fulguritorum (5, 4 p. 252, 20). 7, 21 p. 367, 1 officia rituum -emque miscere (-umque *Reifferscheid*).

C *in iure privato* (*cf.* GLOSS. III 277, 1 [*in capite περὶ νόμων*] ἐπιτροπή: commissum, -o, tutela. *abiit in gr. πρoκουρατίων e. g.* SCHOL. Basilic. 8, 2, 91, 3); *respicitur qui loco alterius*: **1** *gerit negotia varia*: SEN. dial. 10, 17, 5 alienorum bonorum mercennaria -e consenuit (*cf.* HIL. in Matth. 23, 2 si ... nos tamquam mercennarios alieni patrimonii -i subicimus). QVINT. inst. 7, 4, 35 *controversia* male gestae -is, quae in foro negotiorum gestorum *appellatur*: ... mandati actio est. VLP. dig. 17, 1, 12, 7 qui mandatum susceperunt, ut puta qui rerum vel rei unius -em susceperunt (frg. Vat. 133 cui omnium r. generaliter -o mandata sit. FIRM. math. 3, 7, 4 feneratores, negotiatores aut qui alienarum curam r. -emque sustineant. NOVELL. Theod. 9, 1). FIRM. math. 3, 5, 24 lenones et qui meretrices suis velint -bus elocare. CONC. Carth. a. 345/348 p. 6 l. 107 ut clerici actus saecularium vel -es non suscipiant (*cf. p. 1574, 51*). AVG. epist. 185, 35 (*opp.* proprietatem *usurpandam*). COD. Theod. 12, 1, 92 si quis -em facultatum suarum curiali crediderit esse mandandam. NOVELL. Theod. 9, 1 conductionem ... speciem esse -is. *al.*

2 *suscipit litem* (*cf. p. 1574, 60; iuxta est* advocatio *l. 67, accedit praepos.* contra *l. 71*): **a** *usu communi*: VLP. dig. 3, 3, 8, 2 quibus *militibus* talis -o concessa est (NOVELL. Valent. 35, 1 *episcopis* -em in criminalibus negotiis non posse concedi). 47, 10, 17, 16 cui specialiter mandata est -o actionis iniuriarum ([*distinguitur*: omnium rerum administratio]. PAVL. sent. 1, 3, 1 mandari potest -o praesenti et nudis verbis et per litteras *eqs.* SYMM. rel. 19, 2 cum -o, quam ... Marciana mandaverat, invalida diceretur). *al.* PAVL. dig. 5, 2, 32 pr. si exheredatus petenti legatum ... advocationem praebuit -emve susceperit, removetur ab accusatione (COD. Iust. 2, 12, 15 [*a. 293*]. 2, 12, 17 [*a. 293*] invitus -em suscipere nemo cogitur nec eandem ultra ... extendere. INTERPR. Paul. sent. 1, 2, 2 licet -em suscipere prohibeantur *feminae* [*v. p. 1581, 28*]). COD. Iust. 2, 17, 3 (*a. 293*) -em contra privatos fiscum praestare *non debere* (2, 17 rubr. in lite). *al.* **b** *metonymice significantur*: *ipsa verba, quibus -o mandata est*: SYMM. rel. 19, 3 -o legebatur praetoris allegata iudicio. COD. Theod. 2, 12, 4 procurator ... id solum exsequi debet, quod -o emissa praescripserit. *ipsa lis*: AVG. in psalm. 36, serm. 2, 18 -em ad exigen-

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

da *ablata* fecisti, *Donatista* (*cf. coll. c. Don. 3, 8, 11 l. 33* res ... civiliter repetisse).

D *in arte rhet. respicitur oeconomia res et verba apte disponens, ut sequentia praecedentibus praeparentur* (*v. vol. IX 2, 477, 18 sqq. et ad explicandum* -is *nomen Quint. ibid. l. 22; ceterum cf. e. g.* praemunitio *supra p. 728, 53 sqq.,* praeparatio *p. 751, 36 sqq.,* praestructio *p. 943, 57 sqq.*): DON. Ter. Ad. 487, 1 bona -o poetae, ut et vox parturientis pro testimonio succedat ad inflammandum Demeam. EVGRAPH. Ter. Andr. 149 hoc ... magna -e perfectum est, ut iam servus credidisse videatur *eqs.* *in versione t. t. gr.* προδιόρθωσις (*ut subluceat vis praeverbii temporalis*): ANIAN. Chrysost. hom. 16, 1 p. 59, 15 (*ad Matth. 5, 17* nolite putare, quia veni solvere legem) ne ipsa novitas audientium corda turbaret ..., hac utitur -e sermonis ([praecur- *var. l.*, praemunitione *ed. vet. Paris.*]. 16, 3 p. 70, 4 necessaria utitur -e s. [praecur- *var. l.*]). Chrysost. laud. Paul. 5 p. 500 vide, quanta -e usus sit *Paulus in laudando se ipsum.*

deriv.: procuratiuncula.

prōcūrātiuncula, -ae *f.* *a* procuratio *deminutive.* *i. q. procuratio parva* (*cum contemptu philosophi de munere Lucilii procuratoris Siciliae*): SEN. epist. 31, 9 quae ... omnia (*sc. Alpes, Illyricum eqs.*) *militia equestri fungens* transisti -ae pretio (*cf. p. 1571, 36 et Pflaum, Les carrières proc. équestres I 1960, 71 sqq.*). Reineke.

※prōcūrātor, -ōris *m.* *a* procurare. *derivatur a* curator MART. CAP. 3, 294 (*comparato* pro consule *ut*: CLEDON. gramm. V 13, 26. ISID. orig. 9, 4, 35 -es ..., eo quod vice curatoris fungantur, quasi propter curatores. *al.*). *scribitur* proq- TAB. devot. (Année Épigr. 1952 n. 122a *et* b; *ca. a. 78*). *cum apice* pró- CIL VI 8604 (*aet. Dom.*). II 4238 (*saec. II[1]?*). *al.*, -cú- EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 17. CIL VI 9634 (*saec. II?*). *more sollemni notatur* proc, *v. infra passim* (procc *de duobus* CIL VIII 25902 [*aet. Trai.*]. EPIST. imp. Comm. [CIL VIII 10570] 4, 4. *al.*); *ceterum occurrunt notae* procurat *p. 1577, 34. 36. 47. al.,* procur *p. 1577, 30. 1578, 13. 1579, 31. al.,* procu CIL VI 9634 (*saec. II?*). VIII 8338 (*dub.*), pro CIL III 4809 (*saec. I?*). 5164 (*saec. II med.?*). *al.*, pr CIL III 5172 (*saec. II med.?*), p CIL III 14192[15] (*saec. II[1]*). XVII 2, 7. *al.* *dat.* -e *v. p. 1574, 26.* *pro- corripitur* OV. ars 1, 587, *v. p. 1575, 40.* *de notione v. l. 24. p. 1574, 33. 1575, 12; ceterum* GLOSS. -r: ἐπίτροπος. φροντιστής. ἐντολεύς. δικαιολόγος. κηδεμών. praepositus. *legitur inde a* PLAVTO (*semel ut in versibus aliorum, sc.* OV. [*? v. p. 1575, 40*], MART., CE), LEGE agr., VARRONE, CIC., CAES. (*? v. p. 1576, 59*), LIV., *passim in titulis; abiit in serm. gr.* προκουράτωρ.

significatur is qui procurat, sc. qui munere fungitur curandi rem alterius (*gr. et in* GLOSS. *plerumque respondet* ἐπίτροπος, *quod infra negleximus; memoratur iuxta alios similibus muneribus fungentes, imprimis* actor *p. 1574, 9. 56. 1575, 12. 1578, 57,* cognitor *p. 1575, 9,* dispensator *l. 49,* tutor *p. 1574, 55,* vilicus *p. 1574, 2; opp.* dominus CIC. Phil. 2, 104 LIV. 24, 25, 3 SEN. epist. 14, 18. *al.* [*cf. p. 1575, 4*], imperator PAVL. MED. vita Ambr. 19): **I** *in vita privata* (*in domo imperatoris v. sub IIB1; fere de liberis, cf. p. 1574, 32 [de libertis l. 66. 73. al.], sed de servis l. 50. p. 1574, 1*):

A *exempla notionem illustrantia*: **1** *strictius*: **a** *vario usu respiciuntur qui curant rem privati cuiusdam* (*sociorum l. 74*): α *domum et negotia varia vel parum definita* (*disting.* dispensator *l. 67. 73, cf. p. 1574, 51*): PLAVT. Pseud. 608 (*loq. servus falsam dignitatem sibi arrogans*) condus, promus sum, -r peni; ... atriensi ego impero. :: quid tu, servosne es an liber? CIC. Phil. 11, 13 *Domitii* bona proscripta vidi; tanta -um est neglegentia (*ironice*). Att. 6, 1, 3 a Pompei -bus ... premi coeptus est *Ariobarzanes debitor.* 15, 2, 3 ludorum ... eius *Octavii* apparatus et Matius ac Postumus mihi -es non placent (*cf. Mat. Cic. fam. 11, 28, 6* ludos ... curavi; at id ad privatum officium ... pertinet). fam. 1, 3, 2 (*Lentulo pro consule*) commendo ... tibi eius *Trebati* omnia negotia libertos -es familiam (*sim. commendantur magistratibus provinciarum*: 12, 29, 2 si negotia Lamiae, -es libertos familiam ... defenderis. 13, 21, 2. *al.*). 6, 18, 5 dum a Dolabellae -bus exigam primam pensionem *dotis reddendae. al.* CAEL. Cic. fam. 8, 11, 4 (*Ciceroni pro consule*) *in Sittiano negotio* tamquam -r sic agas, rogo. LEP. Cic. fam. 10, 34[a], 1 *falsos de me rumores* te moderate accepisse ... a meis -bus certior sum factus. SEN. contr. 7, 5 them. *quidam* habebat -em in domo speciosum (*de eodem saepius ibid.*). VELL. 2, 81, 3 contractas emptionibus complures domos per -es. VAL. MAX. 4, 2, 6. CIL VI 7370 (*saec. I[1]*) L. Volusio Paridi a cubiculo et -i L(ucii) n(ostri). PETRON. 30, 1 -r rationes accipiebat (*9* dispensatorem). 96, 4 -r insulae. PLIN. nat. 7, 49 *filium* alterum domino similem, alterum -i eius. QVINT. decl. 345, 10 *o divites,* familiam per -es continetis. CIL III 4809 (*saec. I?*) pro salute ... Clementis con(ductoris) fer(rariarum) ... et ... Secundi pro(curatoris) fer(rariarum) ... Valens pro(curator) ferr(ariarum) (*cf. p. 1580, 45*). SVET. Vesp. 19, 2 interrogatis ... -bus, quanti funus ... constaret. CIL IX 3375 (*a. 156*) *quidam* Laterani lib(ertus) proc(urator) et Eutyches disp(ensator). VI 9634 (*saec. II?*) Atimetus procu(rator) sociorum miniariarum. TERT. Scap. 4, 6 Proculum ... Euhodae -em (Euhodiae *Pamelius*). AVG. in psalm. 103, serm. 4, 10 a summis -bus usque ad ... infima ministeria quam multi sunt gradus *servorum. al.* β *praedia rustica* (*distinguitur* vilicus *saepius*): CIC. Tull. 17 mittit ad -em litteras et ad vilicum Tullius. de orat. 1, 249 si mandandum aliquid -i de agricultura aut imperandum vilico sit. Att. 14, 16, 1 cum Piliae nostrae villam ad Lucrinum, vilicos, -es tradidissem. VARRO rust. 3, 6, 3 a -e ternos pullos *pavonum* exigit *dominus.* COLVM. 1, 6, 7 vilico iuxta ianuam fiat habitatio ..., -i supra ianuam ...; et is ... vilicum observet (*cf.* PALLAD. 1, 36, 1 ut fraus minor timeatur domini vel -is vicinitate suspecta). *al.* PLIN. epist. 3, 19, 2 sub eodem -e ac paene isdem actoribus habere *duo praedia.* VET. LAT. Matth. 20, 8 (cod. 2. *al.* = VVLG.) dicit dominus vineae -i suo: voca operarios *eqs.* PORPH. Hor. epist. 1, 12, 1 ('fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci, si recte frueris') Iccius -r Agrippae est constitutus. *al.* γ *rem privatam mulierum* (*cf. p. 1577, 46, fort. et p. 1573, 75. 1575, 40*): CE 994, 1 (*saec. I[1]*) -r eram Lepidae. CIL II 3437 (*saec. I?*) dominae optimae ... *quidam* fidus proc(urator) eius. MART. 5, 61, 9 (*7* uxoris res agit) -em voltu qui praeferat ipso. SVET. Dom. 17, 1 Stephanus, Domitillae -r. CIL VIII 2891 (*saec. III[1]*) uxor ... marito ... fecit curant(e) ... procurat(ore). FIRM. math. 3, 7, 15 mulierum divitum -es. HIER. epist. 54, 13, 2 nec -r calamistratus *adhaereat viduae.*

b *praevalente respectu iuris* (*v. etiam sub B*): α *vario usu* (*exempla selecta inde a saec. I med.; testimonia*: CIC. Caecin. 57 is qui legitime -r dicitur, omnium rerum eius, qui in Italia non sit ..., quasi quidam paene dominus, hoc est alieni iuris vicarius. VLP. dig. 3, 3, 1 pr. -r est, qui aliena negotia mandatu domini administrat; [1] -r ... vel omnium rerum vel unius rei esse potest constitutus vel coram vel per nuntium *eqs.*; *sim. al., cf. l. 32*): LEX agr. (CIL I[2] 585) 69 tantundem modum agri ei ... ⌊-eve⌋ eius heredive quoius eorum ... IIvir reddito (⌊ ⌋ *dat. ut ibid. 17* vetere *possessori*; pro curatoreve *Mommsen aliique, sed coll. p. 1429, 74 sqq. exspectes* prove c.). EDICT. praet. Cic. Tull. 44 (*cf. ibid.* 29 Caecin. 55) unde tu aut familia aut -r tuus illum aut familiam aut -em illius ... vi deiecisti. CIC. S. Rosc. 23 T. Roscius ..., -r Chrysogoni, ... in praedia huius invadit (*21* nomine Chrysogoni ... impetum facit). Caecin. 57 de liberis ... quisquis est, -is nomine appelletur (*in edicto l. 29*); non quo omnes sint ... -es, qui negoti nostri aliquid gerant, sed *eqs.* Phil. 2, 104 non ... te dominus modo illis sedibus *possidendis,* sed quivis amicus, ... -r arcebit. top. 42 si tutor fidem praestare debet, si socius, si cui mandaris, ... debet etiam -r (*sim.* QVINT. inst. 5, 10, 73). Att. 16, 15, 2 possumus ..., ut sponsores ⟨non⟩ appellentur, -es in ius ducere; neque enim illi litem contestabuntur. *al.* LEX Iul. munic. (CIL I[2] 593) 36 eis ..., quorum ante aedificium ea via *locanda* erit, -busve eorum domum denuntietur *eqs.* (*in eadem re ibid.* 42). TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1973 n. 161; *a. 51*) qui se -em esse dicebat C. Sulpici Cinnami. NERAT. dig. 41, 1, 13 pr. si -r rem mihi emerit ex mandato meo eique sit tradita, ... proprietas adquiritur *mihi* etiam ignoranti. CELS. dig. 41, 2, 18 pr. possidet *is,* cuius nomine possidetur; -r alienae possessioni praestat ministerium. CORP. epist. lat. (ed. Cugusi 1992) 154, 6 (*a. 140*) quos *denarios* tib⟨i re⟩ddam ... cum usuris aut -i heredive ⟨tuo⟩ (*sim. ibid.* 155, 7 [*a. 153*]). COD. Iust. 2, 12, 1 (*a. 150*) cautio ratihabitionis tunc exigitur a -e, quotiens incertum est, an ei negotium mandatum est. CYPR. laps. 6 episcopi plurimi ... divina procuratione contempta -es rerum (regum *var. l.*) saecularium fieri, ... negotiationis quaestuosae nundinas aucupari (*item improbatur procuratio clericorum*: HIER. epist. 52, 16, 2 -es et dispensatores domorum alienarum ... quomodo esse possunt *presbyteri*? CONC. Carth. a. 397 p. 38 l. 100 ut episcopi ... non sint conductores aut -es privatorum. *al.; cf. p. 1572, 55*). *et saepe.* *sec. gr.* ἐπίτροπος *de tutore* (*cf. p. 1576, 61*; tutor *distinguitur e. g. l. 35 et* POMPON. dig. 27, 3, 3): VET. LAT. Gal. 4, 2 (cod. 64. *al.*) *heres parvulus* sub -bus est et actoribus ...; (3) sic et nos ... sub elementis *eramus* (*Vulg.* sub tutoribus est et a. *inde allegorice de episcopis* PS. CYPR. aleat. 3, 4, *de angelis* RVFIN. Orig. in psalm. 37 hom. 1, 1 p. 1372[A] AVG. in Gal. 32, 9. *al.*).

β *-r suscipit litem alterius* (*exempla inde a* QVINT. *selecta; ad rem v. de finit. p. 1575, 12 et e. g. Kaser-Hackl, Zivilprozeßrecht, 213 sqq. 560 sqq.*): ① *exempla varia*: CIC. Quinct. 27 *proscriptionis* libellos Sex. Alfenus, -r P. Quincti, ... deicit, ... denuntiat sese -em esse *eqs.* 29 *petitor* postulat, ut -r iudicatum solvi satis daret. 61 locus ... absentis defendendi -i ... datus est. 68 ad vincendum satis est fuisse -em, quicum experiretur. *al. ibid.* Verr. II 2, 59 -es postulant *a praetore,* ut ... ex lege Rupilia dicam scribi iubeat. SENT. Helvidi Prisci (CIL IX 2827) 3 C. Helvidius Priscus arbiter ex conpromisso inter Q. Tillium Eryllum, -em Tilli Sassi, et M. Paquium Aulanium, actorem municipi Histoniensium. QVINT. inst. 7, 1, 20 an ei, cuius nomine litigatur, -em habendi sit ius. NERAT. dig. 2, 11, 14 si -r ita stipulatus est, ut sistat dumtaxat *reum eqs.* (*postea*: eius, cuius negotium gesserit; *opp.* domini litis). 44, 4, 11 pr. litis contestatione res -is fit, eamque suo iam quodammodo nomine exsequitur. IVLIAN. dig. 24, 3, 31, 2 si voluntate filiae ⌊-r⌋ (*Tribon. pro* cognitor*?*) a patre datus litem ... contestatus fuerit. GAIVS dig. 3, 3, 46 pr. si *quis* vellet -em dare, in quem actor transferat iu-

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicium. inst. 4, 98 -r ..., si agat, satisdare iubetur ratam rem dominum habiturum. VLP. dig. 3, 3, 28 *repellitur,* cum agit iudicati non in rem suam datus nec ad eam rem -r factus. PAVL. dig. 46, 3, 86 ut ˌlitis -iˌ (*Tribon. pro* cognitori*?*) non recte solvatur. *al.* *iungitur c.* dominus, *ut significetur qui prius appellabatur* -r in rem suam (*v. p. 1576, 22; ad rem cf. e. g. Levy, Paul. sent., 1945, 71 sq.*): INTERPR. cod. Theod. 2, 12, 7 *quidam* -r aut cognitor tantummodo, non d. et -r effectus. Paul. sent. 1, 2, 3 -r et d., ut pro re sua agat (PAVL. *ibid.* in rem suam cognitor -rve). LEX Burg. Rom. 35, 4. PAP. Tjäder I 13, 13 (*a. 553*). *al.* ⓘ *iuxta est* cognitor (*quae vox aetate Iust. in frg. iuris consultorum deleta est [cf. l. 19 sqq.], nisi pro ea positum est* -r [*cf. l. 4. p. 1574, 74*], *v. Kaser-Hackl, l. c.*): PAVL. FEST. p. 57 -r ... absentis nomine actor fit (*ad definiendum opp.* cognitor *ut*: GAIVS inst. 4, 84 -r ... nullis certis verbis in litem substituitur, sed ex solo mandato ... ignorante adversario constituitur *eqs.; sim. al., cf. vol. III 1488, 26 sqq.; addas e. g.* INTERPR. cod. Theod. 2, 12, 7). TAB. cer. Herculan. 82, 4 neve iudi⟨cium mo⟩veretur a me ..., cognitorem ⟨ne dar⟩em -emve. QVINT. decl. 361, 1 quid si ... cognitor meus, quid si -r hoc idem respondeat, *quod reus*? PAPIN. frg. Vat. 331 praesentis -em pro cognitore placuit haberi. PAVL. sent. 5, 25, 8 instrumenta litis ... a -e ˌvel cognitoreˌ adversario prodita esse (ˌ ˌ *om.* dig. 48, 19, 38, 8). FRG. Vat. 317 sqq. rubr. de cognitoribus et -bus (*cf. rubricas* DIG. 3, 3 de -bus et defensoribus. COD. Iust. 2, 12 de -bus). *al., e. g. l. 6. 8.*

γ *-r curat testatoris voluntatem tuendam*: TEST. (CIL XIII 5708. *aet. Trai.?*) 2, 20 mando ... curam funeris mei ... et rerum omnium ... nepoti meo ... et Prisco l(iberto) m(eo) et -i et eos rogo, agant curam harum reru⟨m⟩ *eqs.* Chart. lat. ant. X 412, 14 (*a. 131*) mei -em (*in lacuna*). Pap. Corp. 221, 18 (*a. 142*) -em bonorum meorum castrensium ad bona mea colligenda et restituenda ... heredi ... facio Hieracem. *ibid.* 35. 225 B 3 (*in lacuna*). LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557; *a. 203*) 35 acc(ipiet) her(es) ips(ius) sive proc(urator) (denarios) *tot.* EPIT. Alex. 107 (*Alexander Rhodiensibus*) rerum nostrarum divisionem fecimus *testamento*; quarum rerum -es custodesque vos ... idoneos duximus.

2 *laxius et in imagine* (*de animantibus praeter l. 45. 58*): CIC. Verr. II 3, 33 cum decumanis, sociis tuis atque adeo -bus (*item hyperbolice de eisdem*: 3, 50 decumanos -es istius quaestus et administros rapinarum fuisse. *de ipso Apronio*: 3, 149 tuum -em ... in decumis. 3, 178). Phil. 12, 18 Calenum *putant esse* -em, Pisonem familiarem *Antonii.* Brut. 17 ego a te huius (*sc. Attici*) voluntarius -r petam, *quod ei disserendum promisisti.* fam. 7, 32, 1 parum diligenter possessio salinarum mearum (*sc. facete dictorum*) a te -e defenditur. Ov. ars 1, 587 -r nimium quoque multa procurat et sibi mandatis plura videnda putat (*nisi ad p. 1574, 13; distichon del. Bentley*). SEN. benef. 6, 3, 1 quid *divitiis* tamquam tuo parcis? -r es (*2* in depositi causa sunt). epist. 14, 18 dum *quis* de incremento *divitiarum* cogitat, oblitus est usus ...: fit ex domino -r. 92, 33 corporis ..., ut oneris necessarii, non amator, sed -r est *animus.* COLVM. 9, 9, 2 si -r protinus assignetur *apibus*; sin autem defuit custos *eqs.* (*syn.* curator). TERT. idol. 11, 2 *negotiator turis est* -r idolorum. uxor. 2, 4 l. 3 diaboli servum, -em domini sui (*cf.* LVCIF. Athan. 2, 15 l. 9 -em diaboli, *sc. imp. Constantium*). VET. LAT. I Petr. 4, 10 (Priscill. tract. 4, 76) *fideles agant* tamquam boni -es ... gratiae dei (*gr.* οἰκονόμοι, *Vulg.* dispensatores). AVG. serm. 339, 9 coll. Morin p. 200, 17 *ego, episcopus,* -r sum, servus sum; ... nihil valet securitas -is, *nisi deus eam accipit* (*item de episcopis sim. p. 1574, 57 et e. g.* ACT. Petr. 10 [*Marcellus Petro*] roga ... pro me tamquam bonus -r dei). PS. AVG. quaest. test. app. nov. 55, 2 (*de Iohanne baptista*) idonei -is ... testimonium. VAL. CEM. hom. 11, 5 nos -is loco fungimur; si aliquid lucri fecerimus, refertur ad dominum. SALV. gub. 7, 90 -r ... est quodammodo salutis humanae, qui ... nititur, ut alii mali esse desistant (*antea*: providere ..., ne). ENNOD. epist. 8, 24, 2 p. 216, 7 *febrium* fervor ille aeterni frigoris -r (*sc. mortis*). ORIG. in Matth. ser. 51 p. 114, 31 per Iesum *Nave* paedagogum et -em. *al.*

B *iuncturae potiores* (*fere ad ius spectantes*): **1** *verbales*: **a** *-r est pro agente*: EDICT. praet. Cic. Tull. 44 unde tu ... aut -r tuus illum ... vi deiecisti (CIC. Quinct. 27. *al.* VLP. dig. 43, 16, 1, 13). CIC. Quinct. 27 -r P. Quincti ... denuntiat sese -em esse (*cf.* TAB. cer. Pomp. [Année Épigr. 1973 n. 161] qui se -em esse dicebat C. Sulpici Cinnami [*item ibid.* 1974 n. 275]. POMPON. dig. 47, 2, 76 simulabat se -em esse [*sim.* VLP. dig. 24, 1, 3, 12]). 29 ut -r iudicatum solvi satis daret (*ibid. iterum.* 83 IVLIAN. dig. 39, 1, 13 pr. 46, 8, 23. *al.*). Caecin. 57 -es, qui negoti nostri aliquid gerant (58. VLP. dig. 6, 2, 7, 10 negotium meum. 17, 1, 10, 7. *al.*). fam. 7, 32, 1 (*in imag.*) parum diligenter possessio ... a te -e defenditur (VLP. dig. 3, 3, 35, 3 -r ita defendere videtur, si *eqs.* [*ibid. iterum*]. PAVL. dig. 3, 3, 43, 4 poena non defendentis -is. *al.*). QVINT. inst. 7, 1, 19 -r alicuius pecuniam petit ex faenore hereditario (IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 3. 4. 46, 8, 23 pr. POMPON. dig. 46, 8, 16, 1. *al.*). NERAT. dig. 44, 4, 11 pr. si -r agit (IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 8. *al.* POMPON. dig. 34, 3, 8, 6. *al.; cf. p. 1573, 61*). POMPON. dig. 46, 8, 16, 1 si -r ... cavisset ... ratam rem dominum habiturum *eqs.* (*in eadem formula* 46, 8, 18 AFRIC. dig. 46, 8, 25, 1. *al.; ceterum e. g.* GAIVS dig. 36, 3, 11). *al.* *fig. etymol. v. supra p. 1575, 40.* **b** *exempla cetera*: CIC. Quinct. 60 qui ad negotium suum relicto -e proficiscuntur (62. 75. 87 IVLIAN. dig. 3, 3, 47 VLP. dig. 4, 6, 26, 1. *al.*). de orat. 1, 249 si mandandum aliquid -i ... sit (TEST. [CIL XIII 5708; *aet. Trai.?*] 2, 20 curam. AFRIC. dig. 41, 4, 11 GAIVS inst. 4, 84. *al.*). Att. 4, 16, 9 utrum per -es ageres an per te ipsum (EPIST. imp. Aur. dig. 49, 9, 1 PAPIN. dig. 5, 1, 44, 1. *al.; cf. e. g.* per -em emere, adipisci *sim. p. 1573, 65 et* NERAT. dig. 41, 3, 41 VLP. dig. 40, 12, 22, 5. *al.,* per -em defendi: MAECIAN. dig. 40, 5, 36, 1. 48, 1, 11. *al.*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 36 *dominis* -busve eorum ... denuntietur (EDICT. praet. dig. 25, 4, 1, 10 VLP. dig. 5, 3, 20, 11. *al.*). TAB. cer. Herculan. 82, 4 cognitorem ⟨ne dar⟩em -emve (IVLIAN. dig. 24, 3, 31, 2. *al.* POMPON. dig. 3, 3, 62 ad legatum petendum [*item c. gerund.*: AFRIC. dig. 3, 3, 78, 1. *al.*]. GAIVS dig. 3, 3, 46 pr. 46, 7, 7. PAPIN. dig. 21, 2, 66, 2 ad litem [PAVL. sent. 1, 3, 2]. *al.; addas l. 22*). QVINT. inst. 4, 4, 6 non licuit ... habere -em (7, 1, 20 PLIN. paneg. 36, 5 GAIVS inst. 4, 182 PAPIN. dig. 47, 2, 81, 6. *al.; v. iam l. 30*). CELS. dig. 17, 1, 50 pr. antequam solveret -i pecuniam (46, 3, 71, 1. 2 IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 3. *al.*). 46, 3, 87 cum quis -em omnium rerum suarum constituit (GAIVS inst. 4, 84 MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1. *al.*). TEST. Pap. Corp. 221, 18 (*v. p. 1575, 27*) -em ... facio Hieracem (SCAEV. dig. 12, 6, 67, 2 VLP. dig. 3, 3, 8, 2. *al.*). *al.* -r in rem suam datus (factus *sim.*): SCAEV. dig. 12, 6, 67, 2 qui *emptione bonorum* in r. s. -r factus est. COD. Iust. 5, 58, 1 (*a. 201*) si nomen emisti, in r. s. -r datus heredes ... poteris convenire. PAPIN. dig. 16, 2, 18 pr. *al.* VLP. dig. 3, 3, 25. *al.*

2 *nominales*: **a** *cum subst.* (*peculiaria quaedam; ceterum vix est quod moneamus per gen. indicari passim sive quam rem quis curet [inde a* PLAVTO *p. 1573, 51] sive cuius nomine quis agat [inde a* LEGE agr. *p. 1574, 26]*): CIC. Quinct. 61 -is diligentis officium (68 PAPIN. dig. 17, 1, 56, 2). VAL. MAX. 4, 2, 6 Colonium ... rerum suarum -em habendo (CELS. dig. 46, 3, 87 omnium r. s. [IVLIAN. dig. 3, 3, 47. *cf. p. 1574, 24*]. PAVL. dig. 12, 6, 6 pr. *cf. l. 22*). IVLIAN. dig. 46, 3, 34, 6 qui absentis -i solveret (PAPIN. dig. 21, 2, 66, 3 frg. Vat. 328. *al.* VLP. dig. 46, 3, 58, 2. *al.; cf.* praesentis: PAPIN. frg. Vat. 331 VLP. dig. 3, 3, 7. *al.*). AFRIC. dig. 21, 1, 51, 1 -is personam (VLP. dig. 3, 3, 35 pr. COD. Iust. 2, 12, 20 [*a. 294*]. 2, 12, 24 [*a. 382*]. *al.*). LEX Burg. Rom. 35, 4 -r litis (INTERPR. cod. Greg. Visig. 1. *adde p. 1575, 3; cf. e. g. l. 15*). **b** *cum adi.*: CIC. Brut. 17 voluntarius -r (PAVL. sent. 1, 3, 3). IVLIAN. dig. 39, 1, 13, 2 falsus -r (POMPON. dig. 47, 2, 44 pr. PAPIN. dig. 46, 8, 3, 1. 47, 2, 81, 5. *al.*). IVLIAN. dig. 46, 8, 22, 8 verus -r (*ibid. iterum* [*pro* cognitor*?*]. PAPIN. dig. 47, 2, 81, 6 VLP. dig. 15, 4, 1, 9. *al.*).

II *in re publica, in domo imperatoris, in ecclesia*: **A** *de variis administrantibus*: **1** *usu generali*: CIC. rep. 2, 51 sit huic *tyranno* oppositus alter, bonus et sapiens ..., quasi tutor et -r rei publicae; sic enim appelletur quicumque erit rector et gubernator civitatis.

2 *in municipiis sim. significantur*: *curatores operis publici*: CIC. Verr. II 2, 144 *soleantne civitates Siculae* aliquem -em (curatorem *var. l.*) praeficere, qui statuis faciundis praeesset. *praepositi pagorum sim.*: DECRET. patron. Amitern. (Suppl. Ital. n. s. 9 p. 90 n. 35) 5 cum universi pagani seu vicani Forulani ... obvenissent, ibi Antis⟨tius⟩ Lucentius proc(urator) eorum v(erba) f(ecit): '...'. SALV. gub. 7, 68 *Carthagine fuerunt proconsul ceteraeque* dignitates, omnium, ut ita dicam, platearum et competorum -es, cuncta ... loca urbis ... gubernantes. *curatores civitatis* (*cf. vol. IV 1478, 13 sqq.*): COD. Theod. 7, 4, 1 ut -es seu susceptores vel praepositi pagorum et horreorum eam *annonam* comparent. 7, 4, 32 -es curiarum annonarum ... gratia minime fatigentur. *ibid. iterum.*

3 *apud externos (civitates Siculas v. sub 2)*: *de eo qui vicarius curam regni sustinet*: CAES. civ. 3, 112, 12 Pothinus, ˌnutricius pueri *Ptolomaei* et -r regniˌ (*interpol. vid. coll. 3, 108, 1, sed v. Barwick, Caesars Commentarii, 1938, 134 adn. 1*). VET. LAT. II Macc. 11, 1 (rec. L) Lysias, -r regis et negotiorum (*gr.* ἐπίτροπος, *sc. tutor [cf. p. 1574, 54]; sim. recc. cet., e. g. V* -r regis ... ac n. praepositus. *de eodem* 13, 2 *ibid.*). LIV. 24, 25, 3 cum ... Adranodorus ... hereditatem regni *Syracusani* creverit et, quae -r tenuerat, pro domino possederit. *exempla cetera*: VET. LAT. Luc. 8, 3 (cod. 2. *al., sim.* VVLG.) Iohanna, uxor Cusae, -is Herodis (*inde* TERT. adv. Marc. 4, 19 p. 480, 23 uxor regis -is). HEGES. 1, 25, 3 totius ... Iudaeae -r factus est *Antipater* (*sim.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 199 p. 611, *cf. Cassiod. Ios. antiq. 14, 143* tutorem. *de eodem*: AVG. civ. 18, 45 p. 327, 21 subiugatae genti inposito custode Antipatro, quos tunc -es vocabant. SVLP. SEV. chron. 2, 26, 6 EXC. barb. p. 324, 13. *ad rem cf. Mommsen, Röm. Geschichte V 500 adn. 1*). VVLG. Esth. 8, 9 ad principes -esque et iudices, qui ... provinciis ... praesidebant (*cf.* 9, 3 provinciarum iudices duces et -es *eqs.*).

4 *in re publica Romanorum*: *significatur cui munus impositum est tributi exigendi* (*aliter de decumanis p. 1575, 34*): EDICT. Caes. Oct. (Chart. lat. ant. X 416) 2, 20 invitis iis *veteranis* ne⟨que⟩ magistr⟨at⟩us ce-

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

te⟨ros⟩ neque laegatum ⟨n⟩eque -em ⟨ne⟩que em⟨p⟩torem t⟨ri⟩butorum esse ⟨p⟩lace⟨t⟩ (*cf. Paul. dig. 49, 18, 5, 1* ne exactores tributorum constituantur *veterani*). *per comparationem vel imaginem respicitur ipse imperator, usurpator*: Paneg. 3, 24, 5 an populus est timendus -i alimentorum suorum, ... libertatis auctori? (*sc. imp. Iuliano; conferasne p. 1580, 17?*). Pavl. Med. vita Ambr. 19 ut -em se rei publicae, non imperatorem fuisse confiteretur *Maximus usurpator* (*cf. p. 1576, 44 et ad rem Paneg. 2, 43, 6* auctoramenti tui, *Theodosi*, ... a[u]ctorem).

5 *in ecclesia (aliter p. 1575, 52): de legatis*: Conc.^{S} II 3, 2 vers. ant. p. 118, 7 -es sunt isti omnium Aegyptiorum et debent universalem synodum sequi (*gr. II 1, 2 p. 113, 15* ἐντολεῖς). *de eo, cui mandata est cura vicorum*: Conc.^{S} II 3, 3 Rustic. p. 30, 13 *indignum quendam Ibas* ordinavit presbyterum et -em (*vers. ant.* chorepiscopum; *gr. II 1, 3 p. 25, 1* περιοδευτήν).

B *de officialibus principum vel magistratibus imperii Romani* (*technice praeter 3c*). *respicitur munus tam equitum (cf. p. 1580, 60 et appellationes honorificas* vir egregius *p. 1578, 3. vol. V 2, 288, 65. 289, 4 sq. al.,* vir ornatissimus *p. 1579, 26) quam libertorum (cf. e. g. p. 1580, 57), quod infra hic illic distinximus (plur. de utrisque l. 45. p. 1578, 60); raro occurrit post Diocl. (imprimis l. 60 sqq. 67), cum* -is *loco substituantur e. g.* magister (*cf. vol. VIII 81, 49 sqq.*), praeses (*cf. supra p. 872, 2 sqq.*), rationalis (*cf. p. 1578, 71*); *ad rem v. imprimis Hirschfeld, Die kaiserlichen Verwaltungsbeamten, ²1905, Pflaum, Les carrières proc. équestres, I–III 1960/1, fusius de libertis Weaver, Familia Caesaris, 1972, 267 sqq.*

significantur qui administrant: **1** *rem privatam principis domusve imperatoriae* (*a fisco haud ubique distinguendam, e. g. l. 37. p. 1578, 73; saepe de libertis, sed de equitibus l. 32. 34. 47. 59. al.; titulorum dedimus exempla pauca selecta, plura exhibet Dessau, Inscr. lat. sel. III 426 sqq.*): **a** *nude vel nominato solo principe* (*nomine postposito praeter l. 36*): CIL VI 1934 C. Iulius Epagathus, viator trib(unicius), accens(us) Caesaris, patroni procur(ator). Inscr. Année Épigr. 1941 n. 105 C. Herennius ... Capito ... proc(urator) Iuliae Augustae, proc(urator) Ti. Caesaris Aug(usti), proc(urator) C. Caesaris Aug(usti) Germanici (*administrans regionem quandam ab uxore Herodis legatam*). 1956 n. 15 praef(ecto) equit(um), procurat(ori) Ti. Claudi Caesaris Aug(usti). lat. Corinth. 67 Ti. Claudi Caesar(is) Aug(usti) Germanici procurat(ori) C. Iulio ... Laconi (*de quo v. Pflaum, loco cit. I 64*). Edict. imp. Claud. (CIL V 5050) 17 *ad rem inquirendam* adhibitis -bus meis qui[s]que in alia regione quique in vicinia erant (*sunt qui ad 2 trahant*). Inscr. Année Épigr. 1924 n. 79^b (*aet. Claud.*) P. Celeri proc(uratori) ⟨Caesa⟩ris n(ostri) (*de eodem Tac. ann. 13, 1, 2* rei familiari principis in Asia *impositus*). CIL IX 3019 (*aet. Neron.*) Vettius Marcellus proc(urator) Augustorum (*cf. p. 1585, 58*). Plin. nat. 18, 94 misit ex eo loco (*sc. Byzacio campo*) divo Augusto -r eius ... germina *tritici fertilissimi.* Tac. ann. 14, 54, 2 (*Seneca Neroni*) iube rem *meam* per -es tuos administrari. CIL VIII 25902 I 5 (*aet. Trai.*) *lex colonis* data a Licinio ⟨Ma⟩ximo et Feliciore Aug(usti) lib(erto) proc(uratoribus). *al.* -es *Augustarum*: CIL X 7489 Cornelio Ma(n)su⟨e⟩to procurat(ori) Ti(berii) Caesar(is) Aug(usti) et Iuliae August(ae) (*sc. Liviae, ut l. 32 et* XII 5842). Inscr. lat. Corinth. 68 -i Caesaris et Augustae Agrippinae. CIL X 1738 Domitius Chrysanthus proc(urator) Domitiae Domitiani. 7587 proc(uratori) Plotinae Aug(ustae). *al.*

b *illustratur genus procurationis*: α *ratione varia*: CIL VI 9003 Ti. Claudi Aug(usti) lib(erti) Zosimi procurat(oris) praegustatorum (*al., v. p. 668, 70 sq.*). 8499 (*aet. Neronis?*) Lemno Aug(usti) l(iberto) proc(uratori) patrimoni et hered(itatium) (*al., v. vol. X 1, 754, 58 sqq.*). XIV 2608 T. Flavius Aug(usti) l(ibertus) Epaphra, proc(urator) villarum Tusculanarum (XI 3720 [*aet. Hadr.*]). Inscr. Année Épigr. 1972 n. 574 (*saec. II in.*) Ti(berio) Claudio Aug(usti) lib(erto) Classico, divi T(iti) a cubiculo et proc(uratori) castrensi (*al., v. vol. III 545, 74 sq.; cf. ibid. 81 sq.* -r rationis c., *84 sq.* -r fisci c.). Svet. Vit. 2, 2 P. Vitellius ... eques ... et rerum Augusti -r (Not. dign. occ. 12, 23 -r rei privatae per urbem Romam [*minor est quam* comes *et* rationalis, *v. ibid. 3. 9*]. Cod. Theod. 1, 32, 1 -es rei privatae bafii et gynaecei. 10, 1, 17 rei dominicae. *al.*). Inscr. Année Épigr. 1945 n. 80 (*aet. Sept. Sev.*) proc(uratori) rat(ionis) patr(imonii) iterum, proc(uratori) rat(ionis) privat(ae) Aug(usti) n(ostri) ([*quod munus appellatur in titulo gemino* CIL X 6657 proc(uratori) hered(itatium) patrim(onii) privat(i)]. *al., v. p. 1394, 28 sqq.; cf. per ellipsin* -r privatae *p. 1394, 56 sqq.*). Not. dign. or. 13, 16 -es gynaeceorum (*al., v. vol. VI 2, 2382, 45 sqq.; cf.* occ. 12, 26 -r rei privatae g. Triberorum). β *indicata regione, qua praedia principis sita sunt* (*cf. l. 55*): Inscr. Année Épigr. 1982 n. 877 ⟨T.⟩ Fl(avio) Aug(usti) lib(erto) ⟨P⟩ergamo ..., ⟨pr⟩oc(uratori) reg(ionis) Syriaticae (CIL III 726 [*aet. Trai.*] r. Chers(onesi). VIII 23068 [*saec. II*^{2}] r. Hadrimetin(ae). X 1795 r. Calabric(ae). *al.*). CIL VIII 5351 (*saec. II*^{1}) *equiti* proc(uratori) Aug(usti) praediorum saltu(u)m ⟨Hip⟩poniensis et Thevestini (*de eodem* Inscr. Alger. I 3992 proc(uratori) Aug(usti) a⟨d pr⟩aedia *eqs.; cf.* CIL III 536 [*aet. Alex. Sev.*] proc(uratorem) at praedia Galliana,

proc(uratorem) saltus Domitiani). 14763 (*aet. Hadr.*) *equiti* proc(uratori) Aug(usti) prov(inciae) Afric(ae) tractus Kart(haginiensis) (17900 [*saec. II*^{2}] procur(atori) t. K. 7053 [*a. 209/11*] Modiano v(iro) e(gregio), proc(uratori) Aug(ustorum) n(ostrorum) trium) per Numidiam, v(ices) a(genti) proc(uratoris) t. Thevestini. *al.*). *al.*

2 *res fiscales, vectigalia sim.* (*sive in provinciis, sive in urbe; de libertis e. g. l. 25. 34. 58. 61, ceterum de equitibus; huc spectare posse quaedam sub 1 et 4 allata vix est quod moneamus*): **a** *in titulis* (*pauca selecta*): α *nude aut nominato solo principe vel provincia* (*sc. administrata a proconsule, legato, praefectove, non a -e*): Inscr. Dessau 9007 (*aet. Aug.*) Q. Octavius ... Sagitta ... -r Caesaris Augusti in Vindalicis et Raetis et in valle Poenina per annos IV, et in Hispania ..., et in Suria (*item forma plena*: Inscr. lat. Corinth. 65 [*aet. Aug.*] procur(atori) Caesa(ris) Aug(usti) provinc(iae) Achaiae. CIL X 3871 [*saec. I*^{1}] Gallia⟨rum⟩. XI 395 [*a. 66*] prov(inciae) Lusitan(iae). *al.*). Année Épigr. 1935 n. 5 (*aet. Aug.*) Albinus ... adiutor ... Domitiani -is Caesaris Augusti (*de eodem Albino CIL XII 2327* subpro⟨c(uratori)⟩ provinc(iae) Lusitaniae. *item nominato solo imperatore*: CIL X 1684 [*aet. Aug.*] -i ⟨i⟩mp. Caesaris Augu⟨sti⟩ Oenses ex provinc(ia) Afr(ica). Edict. leg. pr. pr. [Année Épigr. 1976 n. 653. *aet. Tib.; in Galatia*] 14 -i principis optimi filioque eius. Inscr. Année Épigr. 1947 n. 82 [*aet. Claud.?*] proc(urator) Aug(usti), *sc. Achaiae.* CIL III 346 *imp. Nero* ⟨per C. Iulium⟩ Aquilam proc(uratorem) suum [*sunt qui trahant ad 3*]. *al.*). CIL VI 30690 pro salut⟨e⟩ Ti. Caesaris Au⟨gusti⟩ ... M. Hordeonius ⟨...⟩ -r re⟨versus⟩ ex provincia Nar⟨bonensi⟩. Inscr. Année Épigr. 1930 n. 86 (*a. 80*) Eutactus lib(ertus), proc(urator) provinciarum Asiae et Lyciae (*alios libertos -es provinciae, fere adiutores -um ordinis equestris, collegit Weaver, loco cit. 276; item appellantur equites cum solo nomine provinciae*: Inscr. Année Épigr. 1939 n. 60 [*saec. I ex.*] proc(uratori) provinc(iae) Iudaeae, proc(uratori) provinc(iae) Belgicae. 1992 n. 979 [*aet. Trai.*] proc(urator) provin⟨ciae Ach⟩aiae. CIL V 875 [*a. 105*] proc(uratori) provinc(iae) Hellespont(i), proc(uratori) provinciae Asiae, quam ... vice defuncti pro co(n)s(ule) rexit, procurat(ori) provinciarum Lugduniensis et Aquitanicae. *al.*). *al.*

β *indicatur genus procurationis*: Inscr. Dessau 1518 T. Flavius Aug(usti) lib(ertus) Delphicus ..., ⟨p⟩roc(urator) rationis thesaurorum, hereditatium, fisci Alexandrini (CIL VI 8570 [*saec. I ex./II in.*] f. Asiatic(i). 8450 [*saec. II*^{1}] f. libertatis. 8515 fiscorum ⟨e⟩t f. castr⟨ensis⟩. *al.*). CIL VI 8604 T. Flavio Aug(usti) lib(erto) Euschemoni, qui fuit ab epistulis, item -r ad capitularia Iudaeorum. 31032 (*saec. I ex.*) Ti. Claudius Pollio proc(urator) Aug(usti) XX hereditatium (*al., v. vol. VI 3, 2638, 23 sqq.; cf. ibid. 5 sqq. 2637, 77 sq.*). Inscr. Dessau 9506 Bassus ..., ⟨pro⟩c(urator) imp(eratoris) ... Hadriani Aug(usti) ad XXXX Gall(iarum), item ad censum agend(um) Ponto Bithyniae (9019 [*saec. II*] proc(uratori) XL G. *al.*). CIL VI 31863 (*aet. Hadr.?*) proc(uratori) Aug(usti) ad cen⟨sus⟩ Gallorum (*ibid.* ad c. Brit(anniae). XIV 4250 [*saec. II?*] -i Aug(usti) ad accipiendos [-dus *lapis*] c. in provinc(ia) Gallia *eqs.; sim. al., cf. l. 41*). 1625^a (*saec. II med.*) M. Petronio ... Honorato ..., proc(uratori) a rationibus Aug(usti) (1626 [*saec. II*] proc(uratori) Aug(usti) a r. 1620 [*saec. II*]. *al.*). VIII 11813 (*saec. II ex.?*) p⟨roc(uratori)⟩ Aug(usti) inter mancip(es) XL Galliarum et negotiantis (*sc. iudicanti*). *al.*

b *apud auctores*: α *vario usu*: Tac. Agr. 9, 4 *Agricola legatus pro praetore erat* procul a contentione adversus -es (*cf.* ann. 14, 39, 1 posse ... inter legatum *Britanniae* -emque concordiam gigni). 15, 2 binos imponi *Britannis reges,* e quibus legatus in sanguinem, -r in bona saeviret. hist. 1, 12, 1 Pompei Propinqui -is e Belgica litterae adferuntur. 5, 10, 1 duravit ... patientia Iudaeis usque ad Gessium Florum -em. ann. 14, 32, 2 quia procul Suetonius *legatus* aberat, *veterani* petivere a Cato Deciano -e auxilium. *al.* Plin. paneg. 36, 3 actori atque ... -i tuo (*sc. fisci*). 36, 5. epist. 10, 27 (*item* 10, 85) Maximus, libertus et -r tuus (*sc. adiutor -is ordinis equestris, v.* Traian. Plin. epist. 10, 28 *milites dati* a Virdio Gemellino, -e meo, quem adiuvat *Maximus. cf. plur. de -bus diversae dignitatis*: Traian. Plin. epist. 10, 84 adhibitis Virdio Gemellino et Epimacho, liberto meo, -bus). Svet. Galba 9, 2 mandata Neronis de nece sua ad -es clam missa deprenderat. Vesp. 16, 2 -um rapacissimum quemque ... promovere. Dom. 12, 2 cum a -e *in exigendo tributo Iudaeis imposito* ... inspiceretur ... senex, an circumsectus esset. Pass. Perp. 6, 3 Hilarianus -r, qui tunc loco proconsulis Minuci Timiniani (*immo* Opimiani) defuncti ius gladii acceperat (*cf.* Montan. 6, 1 rapti sumus ad -em, qui defuncti proconsulis partes administrabat). Hist. Avg. Hadr. 13, 10 circumiens ... provincias -es et praesides pro factis supplicio adfecit. Pius 6, 1 -es suos ... modeste suscipere tributa iussit. Alex. 45, 6 ubi aliquos voluisset vel rectores provinciis dare ... vel -es, id est rationales, ordinare (*item pro syn. est*: Gord. 7, 2 Dig. 1, 19 rubr.). *al.* β *in iure dicundo* (*cf. l. 48, aliter l. 66 sq.; exempla selecta inde a* Scaev. dig.; *hic illic fort. respiciuntur etiam -es rei privatae*): Tac. ann. 4, 15, 2 *accusatus est* -r Asiae Lucilius Capito ... magna cum adseveratione principis, non se ius nisi in servitia et pecunias familiares dedisse;

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod si vim praetoris usurpasset *eqs.* 12, 60, 1 parem vim rerum habendam a -bus suis iudicatarum, ac si ipse *imp. Claudius* statuisset (*cf.* SVET. Claud. 12, 1 ut ... rata essent, quae -es sui in iudicando statuerent). SCAEV. dig. 11, 1, 22 -e Caesaris ob debitum fiscale interrogante (*cf.* VLP. dig. 1, 16, 9 pr. fiscalis pecuniaria causa ..., quae ad -em principis respicit). PAPIN. dig. 49, 1, 23, 1 cum -r Caesaris, qui partibus praesidis non fungebatur, in lite privatorum ius dandi iudicis non habuisset. COD. Iust. 3, 13, 1 pr. (*a. 214*) cum et -r iudicandi potestatem inter certas habeat personas. 2, 46, 1 (*a. 215*) princeps ... solus *nec praeses* contra sententiam -um suorum in integrum restituere solet. VLP. coll. Mos. 14, 3, 1 quamquam quidam -es Caesaris usurpaverint *legis Fabiae cognitionem* (*ibid. fusius de re; cf. et* COD. Iust. 9, 20, 4 [*a. 239*]). *al.*

3 *provincias* (*sc. loco praesidis; aliter p. 1577, 68 sqq. 1578, 9 sqq.; de equitibus praeter l. 38*): **a** *usu communi*: α *indicatur imperator*: CIL V 1838 C. Baebio ... Attico ... procurator(i) Ti. Claudi Caesaris Aug(usti) Germanici in Norico. III 6737 (*a. 50*) Claudius ... ⟨p⟩er ... procur(atorem) su⟨um⟩ vias refecit (*c. pron. poss. ut*: 346 [*a. 58/9*]. EPIST. imp. Vesp. [CIL X 8038] 5 Otacilium ... -em meum ita vobis, *sc. Corsis*, praefuisse, ut testimonium vestrum mereretur. *al.*). INSCR. Année Épigr. 1914 n. 128 proc(uratori) Nero⟨nis Cl⟩audi Ca⟨esaris⟩ Aug(usti) Germa⟨nici pr⟩ovinciae ⟨Capp⟩adociae et Ciliciae (*addito nomine provinciae per gen. ut*: CIL III 12299 [*saec.* I^2] proc⟨uratori⟩ A⟨u⟩g(usti) Epiri. INSCR. Année Épigr. 1939 n. 60 [*saec. I ex.*] proc(uratori) Aug(usti) Alpium Cottianarum. *al., cf. l. 16. 54. 57*). CIL III 11551 (*a. 69*) ⟨Petroni⟩us Vrbicus proc(urator) August⟨i⟩ (*sc. Norici*). SENT. procos. Sard. (CIL X 7852; *a. 69*) 6 M. Iuventius Rixa vir ornatissimus -r Aug(usti). CIL X 8036 (*saec. I*) L. Iulius Longinus proc(urator) Aug(usti) (*sc. Corsicae*). *al.* β *exempla cetera (e titulis afferuntur selecta)*: *c. gen. provinciae* (*sc. omisso nomine Aug.*): CIL III 6123 (*a. 61*) *Nero* praetoria ... fieri iussit per Ti. ⟨I⟩ulium ⟨I⟩ustum proc(uratorem) provinciae Thrac(iae). INSCR. Année Épigr. 1939 n. 60 (*saec. I ex.*) procur(atori) provinc(iae) Iudaeae. TAC. hist. 3, 42, 2 Marius Maturus Alpium maritimarum -r, fidus Vitellio. ann. 12, 21 Mithridates vectus ... Romam per Iunium Cilonem, -em Ponti. 12, 49, 1 erat Cappadociae -r Iulius Paelignus, ... Claudio perquam familiaris. INSCR. Année Épigr. 1939 n. 81 (*ca. a. 128*) Mauretaniae Caesariensis. RVFIN. hist. 2, 19, 2 Claudius ... Felicem ... totius provinciae, Samariae quoque et Galilaeae et regionis quae dicitur trans Iordanem -em misit (*cf. Suet. Claud. 28 Felicem libertum* provinciae ... praeposuit). *al.* *nude positum*: TAC. hist. 1, 11, 2 duae Mauretaniae, Raetia, Noricum, Thracia et quae aliae -bus cohibentur. 2, 58, 1 interfecto -e Albino (*postea*: a Nerone Mauretaniae Caesariensi praepositus). 2, 58, 2 spargebatur ..., spreto -is vocabulo, Albinum insigne regis et Iubae nomen usurpare. 3, 5, 2 infesta Raetia, cui Porcius Septiminus -r erat. ann. 13, 31, 3 ⟨e⟩dixit Caesar, ne quis magistratus aut -r in provincia, ⟨quam⟩ obtineret, spectaculum gladiatorum ... ederet. 15, 25, 3 scribitur tetrarchis ac regibus praefectisque et -bus et qui praetorum finitimas provincias regebant, iussis Corbulonis *ducis expeditionis* obsequi. *al.* CIL VIII 2728, 15 (*fere a. 152*) Saldas veni, Clementem -em conveni (*sc. Mauretaniae Caesariensis*). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 42 procurator(ibus), qui provinciis praesidebunt. *al.*

b *iuxta nomina dignitatem illustrantia*: INSCR. Maroc. Gascou 369 (*a. 44/5*) proc(urator) Aug(usti) pro leg(ato) (*sc. in Mauretania ut e. g.* CIL VIII 9990 [*aet. Trai.*]. INSCR. Année Épigr. 1946 n. 113 [*saec.* II^1], *ad rem v. Thomasson, RE Suppl. XIII 307. in Raetia*: CIL V 3936 [*aet. Claud.*] procur(atori) Augustor(um) et pro l. provinciai Raitiai et Vindelic(iai) et vallis Poenin(ai)). CIL X 8023 (*item* 8024; *a. 74*) Sex. Subrio Dextro proc(uratore) et praef(ecto) Sardiniae (INSCR. Dessau 5350 [*a. 83*] Labeo pro⟨c(urator)⟩ Aug(usti) p. provinci⟨ae⟩ Sardiniae. Sard. Sotgiu I 221 [*aet. Trai.?*]. *al.*). INSCR. Dessau 9200 (*aet. Dom.*) proc(uratori) provinciae Raetiae ius gla⟨d⟩i ([*sc. obtinenti sim.?*]. CIL IX 5439 [*saec.* III^1*?*] proc(uratori) Alpium ... Poeninar(um) iur(e) g. III 1919 [*saec. III?*] proc(uratori) centenario provinciae Li⟨burniae iure⟩ g. *al.*). 9008 (*saec.* II^1) pro⟨c(uratori)⟩ Aug(usti) gens Mauror(um) ... innocentissimo praesidi (*al., v. supra p. 873, 14 sqq.*).

c *usu laxiore adhibetur de aliis provinciarum praesidibus*: α *de praefectis Aegypti*: PLIN. nat. 36, 57 statuas ... Claudio Caesari -r eius in urbem ex Aegypto advexit Vitrasius Pollio. AMM. 17, 4, 5 Cornelius Gallus, Octaviano res tenente Romanas Aegypti -r (*de eodem cf. p. 625, 11 sq.*). β *de Pontio Pilato, praefecto Iudaeae* (*cf. p. 630, 39. 872, 32 sqq. 1571, 27*): TAC. ann. 15, 44, 3 Christus Tiberio imperitante per -em Pontium Pilatum supplicio adfectus erat. IREN. 1, 27, 2 temporibus Pontii Pilati praesidis, qui fuit -r Tiberii Caesaris. HIER. chron. a. Abr. 2042 (*inde* PROSP. chron. I p. 408, 373). γ *de Floro, comite Aegypti et praefecto Augustali* (*ad rem v. Prosopogr. Later Rom. Emp. II 481 sq.*): IORD. Rom. 333 *Marcianus* Novades Blemnesque Ethiopia prolapsos per Florum Alexandrinae urbis -em sedavit.

4 *varia*: **a** *munera singula selecta, quae spectant ad*: α *ludum vel ludos*: CIL X 1685 (*aet. Aug., an Dom.?*) L. Bovius ... Celer ... procur(ator) ludi famil(iae) glad(iatoriae) Caesaris Alexandreae (*al., v. vol. VII 2, 1793, 38 sqq. 59 sq.; cf.* INSCR. Année Épigr. 1972 n. 574 [*aet. Trai.*] proc(uratori) a voluptatibus et ad ludum matutinum). XI 3612 (*aet. Dom.*) proc(urator) a munerib(us) (VI 8498 [*a. 217*] proc(uratori) munerum). V 8659 (*saec.* II^2) proc(uratori) Aug(usti) ad famil(iam) glad(iatoriam) Transpa(danam) (III 6753 [*saec. II ex.*] fam(iliarum) g. per Gallias ... et Raetiam. *al.*). III 348 (*saec.* II^2*?*) proc(uratori) summi chorag(ii) (*al., v. vol. III 1016, 58 sq.*). *al.* β *annonam, alimenta*: CIL XV 7146 Claudi Optati Aug(usti) l(iberti) proc(uratoris) portu(s) Ostie(n)sis (XIV 170 [*a. 247/8*] proc(uratori) p. utriusq(ue) ad ⟨HS $\overline{CC}$⟩. *al.*). INSCR. Année Épigr. 1939 n. 60 (*saec. I ex.*) proc(uratori) Aug(usti) ad Mercurium ([*sc. frumentum Mercurii Alexandriae, v. Wilcken, Hermes 63, 1928, 59 sqq.*]. CIL X 3847 [*saec.* II^2*?*]. INSCR. Tripol. 392 [*a. 200/1*] proc(urator) ... centenarius Alexandriae ad M. *al.*). Tarr. Alföldy 300 (*saec. II in.?*) proc(uratori) August(i) ab alimentis (CIL VI 1633 [*saec.* II^2*?*] a⟨d⟩ al⟨i⟩menta. *al., v. vol. I 1586, 7 sqq.*). Tun. Merlin 720 (*ca. a. 128*) proc(uratori) annonae Ostiae et in portu (CIL XIV 5351 [*saec. II*] a. O⟨s⟩tiensis. XII 672 [*saec.* II^2*?*] procur(atori) Augustorum ad annonam provinciae Narbonensis et Liguriae. *al.*). *al.* γ *opera publica, vias*: INSCR. Année Épigr. 1990 n. 72 Ti. Claudius Aug(usti) l(ibertus) Aesius, ... -r aedium sacrarum locorumq(ue) publicorum. CIL XV 7271 (*in fistula*) sub Gnesio Aug(usti) liberto proc(uratore) Neronis Claudi Caes(aris) Aug(usti) (*appellatione plena* -r aquarum: XI 3612 [*aet. Dom.*]. XIV 4451 [*saec.* II^2] a. urbis. X 6569 [*saec. III in.*] proc(uratori) a. (centenario) [*gr.* ἐπιτροπεύσαντι]. *al.; cf.* FRONTIN. aq. 105, 1 -em eiusdem officii libertum Caesaris [*opp.* curator]. *ceterum sine gen. e. g.* INSCR. Dessau 8678 [*aet. Vesp.*]. CIL XIV 7279 sq. *et* 7282 sqq. [*aet. Dom.*]. FRONTIN. aq. 105, 2 -em ... primus Ti. Claudius videtur admovisse. *al.*). VI 1598 ab eodem *divo Pio* proc(urator) ad silic(es) ... factus (XI 6337 [*saec. III in.?*] proc(uratori) silicum viar(um) sacrae urbis. *al.*). III 7127 (*aet. Comm.*) proc(uratori) viarum urbis (X 1795 [*saec.* II^2 *vel* III^1] proc(uratori) Aug(usti) viae Ost(iensis) et Camp(anae)). INSCR. Année Épigr. 1945 n. 80 (*saec. III in.*) proc(uratori) oper(um) publ(icorum) et fiscal(ium) urb(is) sacrae (CIL X 6657 *de eodem*). *al.* δ *metalla et lapicidinas* (-r monetae *v. vol. VIII 1414, 28 sqq.*): CIL II 1179 T. Flavio Aug(usti) lib(erto) Polychryso proc(uratori) montis Mariani ... confectores aeris (*item de liberto*: INSCR. Année Épigr. 1988 n. 1028 [*aet. Dom.*] ⟨a⟩ marmoribus. CIL II 956 [*a. 97*] -r. 2598 [*aet. Trai.*] metall(orum) Alboc(olensium). III 1312 [*aet. Trai.*] aurariarum. *al.*). LEX met. Vipasc. I 1 quos *puteos* proc(urator) metallorum vendet (*saepius ibid., fortasse potius de libertis ut l. 38; certe de equitibus e. g.* -r m. Pannonicorum et Dalmaticorum: INSCR. Année Épigr. 1956 n. 123 [*saec.* II^2]. CIL III 12721). INSCR. Année Épigr. 1934 n. 2 (*aet. Trai.*) proc(uratori) provinc(iae) Achaiae, proc(uratori) ferrari⟨ar(um)⟩ (CIL VI 31863. *al.; cf. p. 1573, 70*). 1915 n. 46 (*saec.* II^1) proc(uratorem) Aug(usti) argenta⟨riarum P⟩annonicaru⟨m⟩ (CIL III 7127 [*saec.* II^2] a. Pannoniarum et Dalmatiarum. *al.*). *al.* ε *scripta, studia* (-r bibliothecae *inde ab aet. Claud., v. vol. II 1958, 51 sqq.*): CIL VI 798 (*aet. Trai.*) proc(urator) ⌊ab epistulis, et a patrimonio *Domitiani*, iterum ab epistulis divi Nervae *eqs.* (⌊ ⌋ *solum poni solet in tit. cett., v. vol. V 2, 685, 6 sqq.*). VIII 11813 (*saec. II ex.?*) proc(uratori) Aug(usti) ab actis urbis (27573 proc(uratori) sexagenario ab a., proc(uratori) centenario primae cathedrae [*sc. rhetorices?*]). III 536 (*aet. Alex. Sev.*) proc(uratorem) ab ephemeride, proc(uratorem) a mandatis.

b *generalia vel minus definita*: SEN. dial. 5, 18, 3 C. Caesar ... quaestorem suum, -is sui filium, ... flagellis cecidit. TAC. dial. 7, 1 apud principem ipsos illos libertos et -es principum tueri et defendere (*item coniunguntur*: PLIN. epist. 6, 31, 8 Eurythmus, Caesaris l. et -r *apud principem reus*. SVET. Otho 7, 1 *Neronis* -es atque l. ad eadem officia revocavit). Agr. 4, 1 Agricola ... utrumque avum -em Caesarum habuit, quae equestris nobilitas est. SVET. Claud. 24, 1 ornamenta consularia etiam -bus ducenariis indulsit. Dom. 13, 2 cum -um suorum nomine formalem dictaret epistulam, *eqs.* *al.*

appendicula *grammatica et stilistica ad IIB*: **1** *illustratur genus muneris*: **a** *quid vel ubi quid administretur*: *per gen. passim.* *per praepos.*: ab *e. g. l. 5 sq. 49. 52. 54. p. 1578, 46 sq. vol. X 1, 754, 62 sq.*, ad *l. 13. 30. p. 1577, 74 sq. 1578, 41. 43 sq.* (*ubi accedit etiam gerund. ut e. g.* CIL VIII 7039 [*saec. II?*] ad putandas rationes) *et saepe*, in *c. abl. p. 1578, 11. 1579, 16, cf. etiam l. 19*, inter *p. 1578, 48*, per *p. 1578, 4 et e. g.* CIL VIII 822 (*saec. III*) per Flaminiam, *ceterum iuxta alias determinationes e. g. l. 8 et p. 1394, 29. 57.* *per locativum*: *l. 16* (*cf. l. 18*). CIL VI 8583 (*saec. I*) procurator(i) Formis, Fundis, Caietae. II 4136 proc(uratori) divi Titi Alexandriae. *al.* *per adi.*: -r castrensis *p. 1577, 58*, -r usiacus CIL III 53 (*saec.* II^2 *vel* III^1). **b** *quo iure vel cuius vice administretur*: *v. maxime p. 1579, 50; ceterum p. 874, 46 sqq. 1578, 4. 65. 67.* CIL III 5776

[*Marchionni*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

proc(urator) ⟨Au⟩g(usti) provincia⟨rum⟩ Iud(aeae) v(ices) a(gens) l(egati). c *quo salario praeditum sit* (*cf. p. 1571, 55 sqq.*): SVET. Claud. 24, 1 -bus ducenariis (*al., v. vol. V 1, 2131, 77 sqq.; cf.* sexagenarius: CIL VIII 9760 [*aet. Sept. Sev.*]. INSCR. Année Épigr. 1940 n. 95 [*a. 201*]. *al.*; centenarius: *vol. III 813, 58. 60 sq. al.*; trecenarius: CIL X 6569 [*saec. III in.*]). CIL II 2029 (*saec. II ex.?*) proc(uratori) Aug(usti) prov(inciae) Baet(icae) ad ducen(a) (*sim. p. 1580, 12 et* CIL X 7580 [*saec. III in.*] ad HS ⟨L⟩X). XIV 2087 Euphrates Aug(usti) lib(ertus) proc(urator) ob effecta sibi in hac statione annua centena.

2 *iuncturae variae*: INSCR. Année Épigr. 1935 n. 5 (*aet. Aug.*) adiutor ... -is ([*v. p. 1578, 15*]. CIL VII 62 [*saec. III*[1]]. VI 10083. *al.*). Dessau 8678 (*aet. Vesp.*) sub cura Callisti Aug(usti) l(iberti) proc(uratoris) (*in fistula ut saepe, v. CIL XV p. 907; ceterum e. g.* CIL II 2552 [*a. 163*]. III 8333 [*aet. Sept. Sev.*]). CIL III 5179 (*aet. Trai.*) b(ene)f(iciarius) Memmi Apoll(inaris) proc(uratoris) Aug(usti) (XIV 409, 16 [*aet. Hadr.*] patrono ... beneficiarior(um) proc(uratoris) Aug(usti). *et saepe, v. Schallmayer, Der röm. Weihebezirk von Osterburken I, 1990, 811 sq.*). 7123 (*saec. II med.*) c(uram) a(gente) Successo lib(erto) proc(uratore) (XVII 7, 2 [*a. 213*]. *al.; cf.* curante -e: III 836 [*a. 157*]. 4117 [*a. 161/9*]. 14120 [*a. 169*]. *al.*). XII 1749 (*saec. II*) ex optione proc(uratoris) ducenar(ii). COD. Iust. 4, 15, 3 (*a. 240*) per officium -is (DIG. 1, 19 rubr.). *al.* ex -e: CIL V 27 (*a. 198*) lib(erto) Aug(ustorum) n(ostrorum), ex procurat(ore) (*sim.* 5921).

f. **prōcūrātrīx**, -īcis. *i. quae procurat*: *de rebus*: CIC. fin. 4, 17 sapientiam totius hominis custodem et -em esse. RVSTIC. c. aceph. 1170^A *accusationes iniquorum* beatitudinis -es ostensae sunt. *de mulieribus* (*falso*: GEST. Pilat. 2, 1 mulier mea ⸤cultrix⸥ dei est [⸤ ⸥ Procula c. *vel* -x *var. ll., gr.* θεοσεβής]): INTERPR. Paul. sent. 1, 2, 2 feminae, ... si dominae et -es fiant, pro re iam sua agere possunt (*Paul.* in rem suam cognitoriam operam suscipere. *cf. p. 1575, 4 sqq.*). SCHOL. Ter. p. 103, 25 Pythias: ancillae nomen et -is domus.

deriv.: procuratorius. *compos.*: subprocurator.

prōcūrātōrius, -a, -um. *a* procurator. *abiit in sermonem gr., v. l. 42.* [*e coni. dub.* ex -is *provinciis* (consularibus *trad.*) HIST. AVG. Aur. 22, 9.] *t. t. iuris, i. q. ad procuratorem pertinens* (*cf. p. 1574, 20*): CIL VI 1877 (*saec. I*[2]) Persicus lib(ertus), manumissus at consilium -o nom⟨ine⟩ (IVLIAN. dig. 46, 8, 23 qui ... -o n. ... pecuniam peteret. GAIVS dig. 3, 3, 34 si quis in rem suam -o n. agit. inst. 2, 252 [*distinguitur* cognitorio n., *v. vol. III 1488, 75 sqq.*]. *al. in dig.* COD. Iust. 2, 12, 7 [*a. 223*]. SYMM. epist. 5, 66, 2). IVLIAN. dig. 39, 1, 6 neque exceptiones -ae opponi ei debent (46, 8, 23 e. -is excludi. POMPON. dig. 3, 3, 62 -a e., quasi non et hoc esset ei mandatum. 39, 2, 39, 3. GAIVS dig. 44, 1, 3 dilatoriae sunt. *al.; gr. e. g.* THEOPHIL. inst. Iust. 4, 13, 11 *αἱ -αι, sc. παραγραφαί*).

prōcūrātrīx *v.* procurator. *Marchionni.*

prōcūro, -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* curare (*a* procurator MART. CAP. 3, 294). *scribitur* proqur(avit) CIL XIII 3550. *notatur* procur CIL III 7004 (*cf. l. 45*), proc *p. 1585, 26. 1586, 4. al.*, pr *p. 1586, 1*, p *p. 1585, 71.* NOT. Tir. 35, 54 -at. *prima syllaba certe longa est* PLAVT. Stich. 200 VERG. Aen. 9, 158. *al., corripitur* ACC. carm. frg. 3, 4 TIB. 1, 5, 13 OV. ars 1, 587 fast. 3, 343. *de notione*: SYNON. Cic. p. 442, 29 sustinet. ... officio fungitur. vice fungitur. ... -at. praesidet. GLOSS. II 312, 24 ἐπιτροπεύω: -o. IV 148, 17 -ans: providens. GLOSS.^L I Ansil. PR 1805 -ante: administrante. 1806 gubernante. *legitur in poesi decies apud* PLAVT. *et singulis vel binis locis apud* TITIN., ACC., VERG., HOR., TIB., OV., PHAEDR., SIL. *al. nec maiore frequentia in oratione soluta aetatis prioris inde a* CATONE *exceptis* CIC. (*13*^*ies*) *et* LIV. (*36*^*ies*, *fere in religione*); *saepius occurrit inde ab* APVL., TERT. [*de confusione cum* praecurare *et* percurare *v. p. 515, 60. 69 et vol. X 1, 1227, 47 sqq.; ceterum confunditur e. g. cum* curare *p. 1584, 21* (*cf. p. 1582, 38*), procreare CASSIOD. var. 2, 16, 2, procurrere TERT. uxor. 1, 8 l. 20 (*falsa var. l.* FRONTIN. strat. 3, 3, 4), provocare *p. 1584, 3 et* ANTHIM. praef. p. 1, 8. *al.*]

i. q. prospiciendo, consulendo, tuendo sim. curare (*saepe commodo vel nomine alterius [rei publicae sub IIA et C]; aetate posteriore abiit in vim generalem curandi, sc. parandi, efficiendi, v. e. g. p. 1582, 65 sqq.; accedunt voces eiusdem stirpis* cura, (pro)curator *p. 1575, 40. 1582, 19. 1583, 29. 1585, 61; variat cum* curare *p. 1582, 1. 1583, 56. 1586, 29. al.* [*disting. p. 1585, 50,* recurare *p. 1583, 50*], gubernare *p. 1582, 14. 1584, 64,* providere *p. 1582, 20. 1583, 2 et sim. al.; structuras v. infra, part. praes. pro subst. masc. p. 1585, 33. 1586, 16*): **I** *generatim*: **A** *accedit acc. obi.* (*iuxta gerund. B1b, alia praedic. p. 1583, 72 [cf.* pro *p. 1582, 32], abl. instr. e. g. p. 1582, 28. 1583, 68 [cf. p. 1586, 47], praepos. indicantes vel finem p. 1583, 23, vel quo spectet quod -atur p. 1582, 46. 1583, 14. 1584, 2 [cf. vi locali p. 1587, 9]*): **1** *-antur res*: **a** *quae cura afficiuntur*: **α** *ut administrentur, gubernentur* (*saepe negotia, officia sim., sublucente notione sub b illustrata; cf. IIA et B*): PLAVT. Men. 967 qui *servus* rem erilem -at ([*postea*: ut absente ero rem eri diligenter tutetur]. Stich. 200 *curiosi* alienas res ... curant studio maximo, quibus ipsis nullast res, quam -ent, sua. TITIN. com. 53. SEN. epist. 123, 11 quanta dementia est heredis sui res -are et sibi negare omnia. *cf. p. 1586, 25*). OV. ars 1, 587 *v. p. 1575, 40.* SEN. epist. 110, 2 an tantum dis vacet, ut privatorum negotia -ent (TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 12 duo n. diaboli Praxeas Romae -vit: prophetiam expulit et haeresin intulit. RVFIN. Orig. in gen. 5, 4 p. 62, 28 *n. coniugii honeste* geri, si posteritatis solius contemplatione -entur. *al.; cf. p. 1586, 31*). SVLP. APOLL. perioch. Ter. Phorm. 7 virgo sola – aberat Chremes – funus -at (*cf.* AVSON. app. A 6 Il. 7 [427 S.], 9 humatio -atur. CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 77, 5 *sepulturam* [*syn.* curaverit]. *cf. p. 1583, 66*). GELL. praef. 23 quantum ... a tuenda re familiari -andoque cultu liberorum meorum dabitur otium. APVL. mund. 27 p. 350 per semetipsum -are omnia (*cf. gr. 398b4 sq.* αὐτουργεῖν ... καὶ ἐπιτελεῖν ... καὶ ἐφιστάμενον διοικεῖν). SVLP. SEV. chron. 1, 11, 4 *cum* domum ... eius *Potiphar* et familiam -ret *Ioseph* (*cf. gen. 39, 4* gubernabat). *al.* *de deo gubernatore omnium*: CIC. ac. 1, 29 *divinam* prudentiam ... -antem caelestia maxime, deinde in terris ea, quae pertineant ad homines. FIRM. math. 1, 1, 3 esse *deos* quidem, sed nihil -are (*quae seq. v. p. 1570, 60*). PALLAD. c. Ambr. fol. 347^v, 30 ecclesiam spiritus sanctus sua et -at et instruit cura ... episcopos constituens *eqs.* RVFIN. Orig. in gen. 3, 2 p. 40, 3 providentia ... est, qua -at et dispensat et providet *deus* quae geruntur. *al.*

β *ut colantur, foveantur* (*cf. 2a*): ① *vario usu*: CATO agr. 43, 2 semel in mense ... fodere oportet *in oliveto*; eodem modo ceteras arbores -ato (*item in re rustica*: GELL. 19, 12, 6 in agro ... -ando. PALLAD. 7, 9 his *seminibus* abstinent, illa -ant). APVL. Plat. 1, 18 p. 217 valetudinis ratio -ta salubriter (*cf.* Ps. HIPPOCR. ad Antioch. vers. *α* 1 tuendi corporis et -andae valetudinis scientiam). THEOD. PRISC. eup. faen. 31 *venter constrictus* seu clystere seu purgatione -andus est ([provocandus *var. l.*]. log. 31 ventrem -bo ex clystere simpliciore). ② *celebrantur dies festi* (*cf. IIC2; syn.* celebrare *l. 33. p. 1587, 15 sq.*): OPTAT. 6, 4 p. 151, 8 *nuptiarum secundarum* festivitas ... non populi frequentia -atur. MAX. TAVR. 98, 1 qui ... kalendarum diem pro summa festivitate -ent. serm. Rev. Bénéd. 97, 1987 p. 40 messis initia -amus (*antea*: celebramus).

γ *ut comparentur, commodentur, praebeantur ad usum quendam* (*res corp. [lumen l. 44], cetera v. sub b; pro syn. est* adhibere *l. 47; accedit dat. saepe, praepos.* ad *l. 46*): ① *alimenta, instrumenta sim.*: TERT. apol. 22, 6 *adspiratio daemonum hominibus idola commendat,* ut et sibi pabula propria nidoris et sanguinis -et (curet *rec. Φ*) simulacris ... oblata. castit. 12 l. 5 victum -andum (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 1, 190 p. 42, 23 subsidium victus). ieiun. 7 p. 283, 22 *Danieli* ieiunanti prandium angelus -vit (*Dan. 14, 33 sqq.; cf.* CYPR. domin. orat. 21 Danieli ... prandium divinitus -atur [apparatur *var. l.*]). PALLAD. 1, 37, 1 quos *flores apibus* ... -et industria. CLAVD. DON. Aen. 1, 725 p. 140, 23 consummato ... die noctis tenebrae diversitate -ti luminis vincebantur. AVG. conf. 7, 9, 13 -asti mihi per quendam hominem ... quosdam Platonicorum libros. Ps. AVG. quaest. test. 104, 3 ad superventurum bellum arma -ari. THEOD. PRISC. log. 31 nervis ... tensis ... fomenta vel solia ... -bo, cucurbitas ... adhibebo. *al.* ② *loca*: TERT. anim. 20, 3 *Plato* Cliniae praecipit condendae civitati locum -are (*cf. leg. 704*^A διανοηθῆναι). VET. LAT. Iudith 2, 10 (cod. 130. *sim. al.; rex ad Holofernem*) -bis mihi omnem regionem illorum *Iudaeorum* (*gr.* προκαταλήμψῃ, *cod. 132. al.* praeoccupabis, *cod. 131. al.* percurabis, *Vulg. deest*). PETR. CHRYS. serm. 150, 3 barbarum -atur exsilium *Iesu infanti* (*cum antecedentibus iungit Olivar syntaxi turbata*). APPEND. Visig. 2, 14 (*in imag.*) latebras (*proprie*: PASS. Genes. 2).

δ *ut praecaveantur vel tollantur* (*cf. IIC1 et p. 1584, 11*): RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 139, 7 (*ad 1, 7* [*ibid. p. 138, 1*] ubi cubile habes in meridie) in quibus amoenitatibus meridianos -et aestus *pastor* (percurreret *var. l.*). MAX. TAVR. 43, 2 *per Christum non* unius hominis inbecillitas -atur, sed totius generis humani sanatur infirmitas.

ε *ut quolibet modo tractentur*: AVIEN. orb. terr. 1315 pars Indi -at segmina dentis atque ebur invigilat (*gr. 1117* πρισθέντας ἀποξύουσιν ὀδόντας). AVG. ord. 2, 11, 32 quae ... ab hominibus -ta sunt, ut ita olerent *eqs.* CASS. FEL. 46 p. 119, 17 dandum ... aliquid sorbile ..., ut est amylum -tum aut polenta ex aqua elixa.

b *quae (cura) efficiuntur, geruntur, exercentur* (*nisi quaedam ad aγ trahere malis; cf. p. 1581, 73; saepius evanescit respectus consulendi, iuvandi sim., v. e. g. p. 1583, 7. 12. 36 sqq.; variat in contextu e. g. cum* facere *p. 1583, 9. 50. al.*, generare *p. 1583, 8,* gerere *p. 1583, 29; accedit dat. l. 73 sqq. p. 1583, 5 sqq. al.*, in *p. 1583, 14*): **α** *actiones, status sim.*: ① *-ant animantes* (*eorumque qualitates, actiones; saepius pass. non indicato agente*): LIV. 1, 21, 1 *Numa rem sacram ordinavit*; ad haec consultanda -andaque multitudine omni ... conversa ... animi aliquid agendo occupati erant (*sunt qui ad IIC1 trahant*). SIL. 6, 329 stabulis -ans otia pastor. APVL. met. 3, 13, 2 dominae ... cubitu -to. TERT. coron. 8, 5 *quaedam inventa* utilitates et ... subsidia et ... solacia necessariis vitae humanae -ant. fug. 1, 1 examinatio -anda est

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*ibid. iterum*). 13, 6 sub obtentu -andae salutis (Cod. Theod. 9, 35, 7 multorum s. et incolumitas. Conc.[S] IV 1 p. 134, 31 *deus* nostrae providens concordiae et populorum -ans s. [*gr. I 1, 7 p. 163, 18 κηδόμενος*]. *al.*). adv. Marc. 1, 11 p. 305, 10 *deus* notitiam sui -vit (Pavl. Nol. epist. 26, 5 *deus* peccatoribus suis sanctorum n. caritatemque -at et donat). Ter. Mavr. 2236 fidem ... fictis dum -ant fabulis *comici*. Pallad. 4, 11, 3 ne valentioris *bovis* robur alteri, *quocum iungitur*, -et exitium ([*Colum. 6, 2, 13* adfert e.]. Cassiod. var. 3, 25, 2 *ferro* nobis generantur lucra et hostibus -antur e.). Optat. 6, 5 p. 152, 11 quanta damna fecistis deo, quanta lucra diabolo -astis. Symm. epist. 2, 55, 2 dii meliora -ent! Clavd. Don. Aen. 8, 325 p. 161, 28 habendi ... cupiditas sine crudelitate ... non potest -ari. Fvlg. myth. 3, 4 utrisque mors est -ta maritima (Ambrosiast. in Rom. 7, 13, 2a [*recc. β et γ*] mortem homini [*2* operari]. Anian. Chrysost. laud. Paul. 7 p. 510 *cum Moses et Paulus* mortes ... in se undique -rent, ut alios *salvarent* [*gr. 7, 5 θανάτους ἐπεσπῶντο*]). Rvfin. hist. 5, 1, 32 dei dispensatio -atur (*gr. ἐγίνετο*). Avg. doctr. christ. 3, 1 quam *codicum veritatem* sollers emendationis diligentia -vit. c. Pelag. 2, 6, 11 p. 471, 24 quae ... causa huic parvulo baptismum -vit, illi negavit? Theod. Prisc. eup. faen. 5 ne ... ustionem -es. 72 ventris purgationes (-nibus *var. l.*). Cod. Theod. 13, 11, 1 inopiam -asse (*opp.* laborasse pro copia). Cael. Avr. chron. 1, 4, 95 erit animi laxatio -anda. Max. Tavr. 50a, 1 *ubi* tempus ieiunii -ret *Christus* (*cf.* 66, 4 ieiunia. *v. et vol. X 1, 1232, 39*). Cassiod. var. 2, 16, 2 ut alterius *domini* sibi -ret affectum. *al.* *indicatur finis per praepos.*: Tert. apol. 7, 1 (rec. Φ) quod *incestum* eversores luminum canes ... ⌊in libidinum impiarum verecundiam⌋ -ent ([⌊ ⌋ l. i. inverecundiam *rec. vulg.*]. Zeno 1, 3, 7 circumcisionem *Abrahae* ... in designationem Iudaici populi ... -tam. Max. Tavr. 73, 1 in eius *dei* gloriam omnia -are [*sec. I Cor. 10, 31* facite]. *al.*). Serv. auct. Aen. 2, 220 genus mortis *Laocoontis* totum ad supplicium -tum *a poeta* (Rvfin. Orig. in num. 20, 3 p. 196, 6 multo maior cura pro nobis geritur ad salutem *a deo*, quam ab adversariis -atur ad mortem. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 160, 14 *metra sim.* ad delenimentum animorum *eqs.*; *cf. p. 1584, 2*). (ii) *-ant res naturales, medicamenta*: Apvl. met. 3, 23, 8 quam parvis ... tanta res (*i. metamorphosis*) -etur herbulis. Tert. anim. 43, 5 quia corporis solius quietem -et *somnus*. Pallad. 2, 15, 16 cinis creditur vel corticis teneritudinem -are vel fructuum densitatem. Clavd. Don. Aen. 1, 170 p. 39, 11 unda ... sese in sinus scindit -ante hoc ipsum altitudine laterum. Theod. Prisc. eup. faen. 22 ex doloris nimietate febres et vigiliae -tae (log. 59 si fluxus sputorum inquietudines et v. -arit [*inde* Oribas. eup. 4, 49 Aa add. p. 568 inquietando v.]). 55 *tumor* pruritus et vulnerationes -at (*inde* Oribas. eup. 4, 52 Aa p. 570 proritum cum vulneratione). 68 quorum *adiutoriorum* perseverantia effectum facillimum poterit -are. Mart. Cap. 3, 225 quae vis epithematis licet memoriam intentionemque -ret, tamen ... etiam vigilias inferebat. Oribas. syn. 1, 17, 33 Aa p. 60, 26 *aqua calida pota* secessos -at (*gr. παρορμᾷ, La* evacuationes invitat). *al.*

β *res corporeae, ignis*: CIL XIII 3983, 8 (*saec. II/III*) ista(m) memoriam -vit ... coniu(n)x coniugi. Clavd. Don. Aen. 1, 175 p. 41, 6 ('scintillam excudit') -bat ignem. Theod. Prisc. eup. faen. 69 quo *remedio* cicatrices utiles valeas -are. Petr. Chrys. serm. 176, 1 *Christus* collyrio materiali fingit, facit, -at oculos (*caeco, v. Ioh. 9, 1 sqq.*), non recurat, ut creante, non medicante manu ... suppleret lumina.

2 *-antur animantes* (*mortui l. 66, corpus animusque l. 58. 60; v. etiam p. 1586, 21. 37. 1587, 11*): **a** *colendi, fovendi sim.*: α -are *se vel partes suas*: Plavt. Curc. 519 ecquid das ...? :: malum. :: tibi ⌊opust⌋ (opus est hoc *trad.*), qui te -es (*de lenone aegroto ut*: 525 minas decem, qui me -em, ... des [*532* bene me curare]. *item reflexive*: Truc. 414 tu te ... quasi pro puer⟨per⟩a hic -as? *cf. p. 1585, 2, aliter l. 74*). Verg. Aen. 9, 158 (*inde* CE 250, 17; *a. 156*) laeti bene gestis corpora rebus -ate (Serv. auct. id est curate, Clavd. Don. p. 209, 12 reficiatis). Gell. 17, 19, 3 hominem *turpem* ... omnia praeterquam animam -antem. β -are *alios*: Plavt. Poen. 29 nutrices pueros ... domi ut -ent. 715 (*lenoni*) heic sunt ... nummi ...; hinc me -a. Acc. carm. frg. 3, 4 *die festo* laeti famulos ... -ant quisque suos. Hier. in Mich. 6, 1 l. 40 *si* montes (*i. angeli*) ... reperti fuerint non digne populos -asse. Svlp. Sev. chron. 2, 1, 4 qui imperialibus impendiis -bantur (*Dan. 1, 15* qui vescebantur cibo regio). Cod. Iust. 7, 6, 1, 3 (*item* 3a) *dominus* cum *servum aegrotum non* -ans. *sepeliendos* (*cf. p. 1584, 29*): Apvl. met. 9, 30, 7 *mortuum* plangoribus summisque lamentationibus atque ultimo lavacro -ant. Epit. Alex. 119 (*ex testamento Alexandri*) corpus ... meum Ptolemaeus ⟨in Aegyptum⟩ portandum curet; id sacerdotes Aegyptii, uti iis videbitur, ⌊-ent⌋ (*cf. 108* id componendum curarent).

b *parandi, constituendi sim.* (*cf. syn.* Somn. Neron.): *accedit praedicativum*: Ivl. Val. 2, 29 p. 99, 2 (*Darius Alexandro*) si miseratione hosce impertias, quos tibimet fortuna supplices -vit. Clavd. Don. Aen. 12, 490 p. 610, 12 ('se collegit ... subsidens') humilem se ... -vit, *ut evitaret telum*. Avg. serm. 150, 5 duae sectae -tae sunt cum apostolo collaturae (*sc. Stoici et Epicurei, act. 17, 18*). Petr. Chrys. serm. 77, 7 prima ad perfidiam mulier (*sc. Eva*), prima -atur ad fidem (*sc. Maria sepulcrum Christi visitans*; provocatur, vocatur *var. ll.*). *exempla cetera*: Avg. conf. 6, 15, 25 *matrimonii* dilationis impatiens ... -vi aliam *feminam*, non utique coniugem. 7, 6, 8 tu, *deus*, -asti pervicaciae meae, qua obluctatus sum Vindiciano ..., -asti ergo tu hominem amicum. Pass. coron. 15 -bimus viros religione suffultos, *ut statuam faciant* (*cf. l. 24*). Somn. Neron. 9 qui *Christus* ... aedificaret ecclesiam, principes -ret, ... ministros constitueret *eqs.*

B *accedunt struct. variae indicantes id (eum), de quo cura est*: **1** *verbales*: **a** *enunt. fin.* (*praeparatur vel excipitur per pron. neutr. l. 12. 18. al.*): ne (*cf. l. 75. p. 1586, 28. 59*): Hor. epist. 1, 5, 21 *in convivio* haec ego -are ... imperor ..., ne turpe toral, ne sordida mappa corruget naris, ne ..., ne non ..., ne ..., ut coeat par ... pari. Apvl. apol. 15, 5 *ut homo pulcher* impendio -ret, ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret (*syn.* operam daret). Tert. resurr. 46, 1 *apostolum*, ne ita quis existimet, ex aliorum ... sensuum suggestu -antem. Cod. Theod. 8, 5, 64 provinciarum ... rectores -ent, ne umquam cursus publicus veniat in querellam. *al.*
ut: Hor. epist. 1, 5, 21 *v. l. 13*. Ps. Hier. epist. 19 p. 196^ *dominus* illud de divitiis sapientiae suae -vit, ut et forma servi despicabilis haberetur *eqs.* Tract. Pelag. 1, 2 p. 8 *deus* -vit, ut mihi innotesceret *quiddam*. Avg. nupt. et concup. 1, 19, 21 p. 234, 4 (curavit *var. l.*). Cod. Theod. 12, 6, 25 palatinum iubemus -are officium, ut nullus praepositurae ... subeat munus, antequam *eqs.* Regvla mag. 11, 4 -atur et constituitur, ut *eqs.* Pass. coron. 15 si de hoc metallo -veritis, ut (qui *var. l.*) ... faciant *statuam*. *al.* **b** *gerund.* (*sc. iuxta acc. obi.* [*subintellegendum* CIL]. *cf. l. 53. 72. p. 1585, 9. 1586, 59*): Apvl. met. 11, 23, 1 ea ... partim ipse, partim per meos socios coemenda -o. Tert. bapt. 10, 6 qui ... praeparat, non idem ipse perficit, sed aliis perficiendum -at. CIL III 1539 (*saec. II/III*) coniugi ... faciendum -vit (*sc. monumentum*). Dict. 5, 15 reliquias ... sepeliendas -at (reliquiis ... sepeliendis *var. l.*). Avg. corrept. 7, 13 -atur eis audiendum euangelium. Cod. Iust. 6, 23, 29, 7 qui conficienda testamenta -ant. *al.* **c** *acc. c. inf.*: Itin. Alex. 46 urbem incensam ... instaurari -at. Rvfin. hist. 5, 8, 15 divina providentia hoc ita fieri -vit (*gr. τοῦτο ἐνηργεκέναι, Iren. 3, 21, 2* operatum *esse*). Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 47, 7 nisi forte quispiam ... hanc causam contemni -et (*gr. I 1, 1 p. 96, 24 παρασκευάσειεν. idem verbum respondet saepius ibid., e. g.* p. 128, 20 *expositioni impiae* suscribere -verunt miseros illos [*alia versio I 5 p. 96, 20* compulisse]). Cod. Iust. 10, 35, 2, 1 (*a. 443*) heres ... patrimonium ... in partes quattuor dividi -et. *al.*
d *nom. c. inf.*: Ennod. epist. 3, 17, 2 p. 85, 5 rogo, ut ... relevari -rer alloquiis. Conc. Turon. a. 567 p. 176 l. 25 *ut praecepta* -rentur impleri.
e *inf. solus*: Ps. Avg. serm. 243, 1 quidquid deo non placeat devitare -a. Cassian. inst. 8, 5 medellam ... laboranti -at inferre. 12, 8, 1 contrariis sanare contraria -vit *deus medicus*. Evstath. Basil. hex. 3, 10, 5 *ut auditores* retinere cuncta -ent (*gr. ὥστε ... συσχεῖν*). Cod. Iust. 1, 3, 26 (*a. 459*) patientiam et modestiam suam ... observare. Lex Visig. 8, 3, 5 quidquid everterit redintegrare -et (non dubitet *var. l.*). *al.*

2 *dat.* (*c. gerund. l. 53. 72; v. et p. 1585, 14. 1586, 9. 39. 49, vix addas p. 1583, 19; structuram testantur* Char. gramm. p. 383, 18. Dosith. gramm. 63, 1 -o pugili. Idiom. cas. gramm. IV 567, 24. *ceterum cf. dat. iuxta acc. obi. l. 5. p. 1582, 35. 73*): **a** *rerum, quibus provident, patrocinantur*: α *animantes*: Apvl. met. 11, 22, 3 quanto ... sumptu deberem -are supplicamentis. Pavl. sent. 2, 26, 11 quae *feminae* publice (*i. palam*) mercibus vel tabernis exercendis -ant. Tert. cult. fem. 2, 1 l. 5 audeo ad vos facere sermonem ... affectioni -ans in causa vestrae salutis. Novatian. cib. Iud. 6, 2 *Christianis* libertas ciborum concessa est; ... non ... ex hoc ventri -tum est. trin. 1, 5 ne non etiam ... deliciis -asset oculorum *deus creator* (ut ipsis quoque delicias -ret oculis *ed. princ.*). Arnob. nat. 3, 25 Vi⟨c⟩ta et Potua ... victui potuique -ant. Lvcif. non conv. 3 l. 77 dixisti '...' -ans haeresi tuae. Pavl. Nol. carm. 31, 408 -are bonis praeque cavere malis. Ps. Avg. quaest. test. 115, 10 cum videas -ari peccatis et excogitari, ubi possint latenter admitti. Theod. Prisc. eup. faen. 68 ut ... umoris noxii digestionibus -emus. β *res*: Apvl. Plat. 2, 9 p. 232 haec (*sc. πολιτική*) ... utilitati animae -at duobus modis. Tert. bapt. 3, 6 *aqua*, quae vitam terrenam gubernat, ⌊etiam caelesti⌋ -at (⌊ ⌋ etiam caelestia *vel* et in caelesti *trad.*). ieiun. 6 p. 280, 27 edacitatis enormitatem, cui ipsae divitiae -ant. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 8 cui *euangelio Marcionis* -ant *eius Antitheses* ([*antea*: patrocinaretur]. 4, 17 p. 473, 22 operam legis ... -antis euangelio). resurr. 18, 1 cui *resurrectioni carnis* cum tot auctoritates iustorum patrociniorum -ent. uxor. 1, 8 l. 20 *modestia* pudori -at (procurrat *var. l.*).

b *animantium*: Tert. coron. 7, 9 ipsi ... sibi -verunt daemones *cultui suo prospicientes* (*cf.* se -are *p. 1583, 53*). adv. Marc. 1, 25 p. 326, 15 aemulatio *dei adversus creatorem* ... liberando homini -at (*item c. gerund.*: 4, 28 p. 517, 8 [*ad Luc. 12, 5*] cui *deo* timendo et non offendendo ... -at *Christus. cf. supra l. 53*). adv. Prax. 18 p. 260, 26 cum se unum pronuntiabat, filio *deus* pater -bat, ne ab alio deo Christus venisse credatur. Ambrosiast.

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in Rom. 11, 32, 1 deus clementia ... semper homini -ans. Ps. Avg. quaest. test. 127, 31 *Adam* melius sibi -ari credens consilio serpentis.

3 *praepos.* (*v. etiam l. 74 sqq., cf. p. 1581, 70*): Hil. ad Const. 2, 2, 2 falsa ... eorum ..., qui in exsilium meum -verunt (CIL III 14607[1] -an⟨te⟩ im parte huius titu⟨l⟩i et praebente sumtus ... matre). Tract. in Luc. 6, 2 ('quid facitis sabbatis quod non licet?') *non* curamus de damno, sed -amus de sabbato. Hier. epist. 21, 13, 3 satanas, cum *alicui* ... iugum imposuerit, ultra ad vitiorum abundantiam non -at (Sacr. Leon. app. 1338 ⟨deus, qui⟩ ad liverandum humanum genus ... tua clementia -asti).

4 *adv.* (*cf. infra l. 30*): Apvl. met. 9, 33, 6 ita, uti fuerat iussum, -ante puero.

C *absolute vel obi. supplendo (v. etiam l. 39. p. 1586, 15. 53 sq.); -atur*: 1 *colendo, fovendo*: Plavt. Stich. 94 ego sedero in subsellio. :: mane, pulvinum - :: bene -as; ⌊mihi⌋ satis sic fultumst (⌊ ⌋ *sunt qui cum -as iungant*). Truc. 878 puero utere et -a, quando ⌊pro cura aes⌋ habes (procures *trad.; coni. alii alia; ad rem cf. p. 1583, 61*). 2 *efficiendo (saepe forma* -ante *aliquo)*: *de deo, fato, qualitate divina* (*non nisi abl. absol. part. praes.*): Hil. in Matth. 5, 13 cum cessante cura nostra ... dei -ante bonitate ... praeparetur *salus.* Optat. 2, 25 p. 62, 14 deo iubente vel eventu -ante. Avson. app. A 6 Od. 10 (454 S.), 11 Mercurio -ante. Clavd. Don. Aen. 12, 935 p. 640, 1 te fortuna tua -ante (*Georgii,* properante *trad.*) victorem. Avg. conf. 9, 10, 23 provenerat ... -ante te, *deus,* occultis tuis modis, ut *eqs.* serm. 45, 1 -ante divina misericordia, ... nulla humana industria -ante. *de hominibus* (*non nisi in titulis*): CIL III 12330 (*a. 341/4*) -ante Palladio ... praesi⟨de⟩ ... consecraverunt *praefecti* (*item abl. absol.*: II 6340 [*a. 387*] proc(urante) Tiberiano factus est horreus. X 3536. *al.*). 3820 -vit Secunda. 12091. VII 693 heres -vit. 723 coniu(n)x -vi. *al.* *de rebus* (*cf. l. 18. 19. 21. 23*): Max. Tavr. 50a, 2 Adam ... Evam nonnisi intemperantia (*sc. gulae*) -ante cognovit. Cassiod. Ios. antiq. 4, 86 venalia populo sub pretio fore vendenda, ⌊sicut illorum -ret utilitas⌋ (*gr.* πρὸς τὸ ἐκείνων λυσιτελές). 3 *gubernando, sc. part. praes. pro subst. de moderatore sim.*: Act. Petr. 39 *Christe,* tu mihi amicus, tu servus, tu -ans (*gr.* οἰκονόμος).

II *speciatim -at*: A *qui munus administrat publicum* (*ecclesiasticum sub 3; disting.* curare *l. 50,* regere *l. 44; magistratus singula quaedam sancientes, caventes sim. v. supra, e. g. l. 25. p. 1584, 17. 22*): 1 *apud externos* (*in caelo* Tert.): Plavt. Most. 942 factu's praefectus novos (*v. supra p. 624, 48*), qui res alienas -es, quaeras, videas, audias. Cael. Cic. fam. 8, 4, 5 *Ptolomaeo mortuo* quo modo regnum illud se habeat, quis -et (*sc. regnum; cf. p. 1571, 75*). Val. Max. 2, 7 ext. 1 Karthaginiensium senatus in militiae negotiis -andis violentiam intueri. Cvrt. 10, 10, 7 specie imperii alieni -andi. Tert. adv. Prax. 3 p. 231, 15 (*in comparatione ad Dan. 7, 10*) per tanta milia virtutum -atur *monarchia divina* (*antea*: administratur). Itin. Alex. 49 *Porus* -are quod ⌊rexerat⌋ recepit *ab Alexandro* (⌊ ⌋ rex erat *edd.*). Epit. Alex. 110 *regis futuri* negotia -ate. Svlp. Sev. chron. 2, 17, 3 *Alexandri amici* sine usurpatione regali susceptas partes -verunt. *al.*

2 *apud Romanos*: a *in libera re publica*: Cic. Font. 5 duorum magistratuum, quorum uterque in pecunia maxima tractanda -andaque versatus est, triumviratus (*sc. monetae?*) et quaesturae, ratio. ad Q. fr. 3, 7, 3 in quo *rei publicae statu* etiamsi ⌊nihil -o⌋, tamen nihil curare vix possum (⌊ ⌋ *i. mihi nulla publica cura data est*). Varro ling. 5, 81 aedilis, qui aedis sacras et privatas -ret (*cf. Paul. Fest. p. 13* aedium ... curam gerebat). Cassiod. Ios. antiq. 14, 279 p. 411 cum ⌊Marcus⌋ Syriam -ret (*gr.* στρατηγοῦντος. *immo L. Staius Murcus pro consule, v. Cic. Phil. 11, 30*).

b *in re publica a principibus suscepta et in eorum domo* (*in municipiis l. 61. 70; sive strictius de ipsis procuratoribus [v. p. 1577, 15], ut l. 58 sq. 75 sqq. al., sive de quibuslibet magistratibus*): α *cum acc. obi.*: Plin. nat. 2, 199 Vetti Marcelli equitis Romani res Neronis -antis ([*cf. p. 1577, 41*]. Cod. Iust. 11, 8, 14 [*a. 426*] rem sacri aerarii). 7, 76 Corneli Taciti, equitis Romani Belgicae Galliae rationes -antis. CIL XIII 4132 (*a. 198*) tutela(m) prosceni e⟨t⟩ ludos ... curatores vici -are *debebunt* (*cf.* Cod. Theod. 15, 5, 1 quorum *magistratuum et sacerdotum* expensis ac sumptibus -andae sunt *spectaculorum editiones*). Tert. apol. 21, 18 Pontio Pilato Syriam tunc ex parte Romana -anti (*sim.* Cypr. idol. 13. *cf. p. 1586, 12, ad rem v. p. 1579, 68*). idol. 17, 3 *ut* non vectigalia eorum *templorum* -et *Christianus* (Cod. Theod. 1, 15, 10). Ps. Avr. Vict. epit. 11, 11 Parthenio -ante cubiculum (*Suet. Dom. 16, 2* cubiculo praepositus). Cod. Theod. 1, 10, 8 eundem ... palatinum intra eandem provinciam quicquam publici muneris iterum -are non licet (*cf.* 11, 22, 4 muneris vota. 12, 1, 28 honorum munerumque principia). *al.* *in formula programmatum Pompeianorum*: CIL IV 176 *quendam candidatum* aed(ilem) v(iis) a(edibus) s(acris) p(ublicis) p(rocurandis) (*iisdem notis saepe ibid. de aedile, rarius de IIviro, e. g.* 1004, *v. conspectum ibid. p. 769. formula sic solvenda videtur coll. nota pleniore* sacr *ibid.* 3687 *et explicatione l. 51*). β *cum variis structuris*: *praepos.* ad *vel* in (*accedit etiam abl. modi* Cod. Theod.): Inscr. Année Épigr. 1977 n. 23 *Flavii* Optati, Aug(usti) l(iberti), qui pr(ocuravit) ad anabolicum Alex(andreae), item in provincia Cilic(ia) et ad rationem chartar(iam) (CIL VI 8432 [*saec. II[1]*] in ratione hered(itatium) ad leges praediorum. XIV 2504 [*saec. II[1]*] qui proc(uravit) Alexandriae ad rat(iones) patrimonii). Plin. epist. 3, 5, 17 cum -ret in Hispania *avunculus meus* (*item indicatur provincia*: Papin. dig. 29, 2, 86 pr. in Cilicia. Pass. Marcell. rec. M 1, 1 in civitate Tingitana -ante Fortunato praeside. *cf. l. 2*). Cod. Theod. 1, 32, 3 pr. quicumque in largitionibus nostris quocumque nomine atque apparitione (-es *cod. T man. pr.*) -ans nanctus fuerit *eqs.* *dat.*: Fronto p. 79, 26 *Aridelus* libertus vester est; -vit vobis industrie (*cf. p. 1571, 53*). Carm. Année Épigr. 1968 n. 164 (*saec. II ex.?*) -vi auro sanctaeque Monetae. Vet. Lat. Luc. 3, 1 (cod. 3. *al.*) -ante Pontio Pilato Iudeae (*gr.* ἡγεμονεύοντος τῆς Ἰουδαίας, cod. 6. *al.* = Vvlg. Iudaeam. *cf. p. 1585, 63*). Vlp. dig. 43, 8, 2, 17 operibus publicis. Hist. Avg. Pert. 2, 2 alimentis dividendis ... -vit.

γ *absolute* (*part. praes. pro subst.* Tert.): Tert. apol. 24, 3 (*in comparatione*) *in caelo* oportere et -antes et praefectos et praesides pariter suscipi. Amm. 20, 4, 8 si -are dissimulasset *praefectus praetorio,* ipse *Iulianus* ... proiceret insignia principatus (*sunt qui dubitent de usu absoluto conicientes e. g.* procursare *vel* provinciam curare).

3 *in ecclesia christ.* (*cf. C2b*): Rvfin. hist. 5, 22 Theophilus et Narcissus *episcopi* ... ecclesias -bant (*gr.* ἡγεῖτο). Conc.[S] II 3, 1 p. 174, 22 monasterium (*gr. II 1, 1 p. 183, 21* φροντίζειν. *cf. p. 1572, 10*).

B *qui mandato instructus negotia gerit privati cuiusdam* (*exempla potiora, sc. respectu iuris vigente; cf. p. 1574, 20*): 1 *cum acc. obi.*: Lex agr. (CIL I^2 585) 51 *qui alicuius* rei -andae causa erit *in agro* (Cic. Sull. 56 *Sittio* profecto, Sulla -ante eius rem et gerente. Att. 6, 1, 4 qui in regno *Deiotari* rem Bruti -bant. *cf. p. 1581, 74. 1585, 58*). Cic. Att. 6, 9, 2 hanc ... -a, quantulacumque est, Precianam hereditatem, prorsus ille ne attingat ([*cf. fam. 14, 5, 2* Pomponius ... nostrum negotium curet]. Caes. civ. 2, 18, 2 *Gallonius in Hispaniam* -andae hereditatis causa venerat missus a Domitio). fam. 12, 24, 3 *T. Pinarius* -at rationes negotiaque Dionysii (13, 43, 1. Balb. Cic. Att. 9, 7^b, 2 omnia n. Lentuli -o, sustineo meumque officium ... praesto. Nep. Att. 15, 3 Ciceronum, M. Catonis ..., multorum praeterea equitum Romanorum n. Afric. dig. 17, 1, 34 pr. qui n. Lucii Titii -bat, is, cum a debitoribus eius pecuniam exegisset *eqs.* [*ibid.* ex administratione]. *al.*). Cod. Iust. 4, 65, 35 pr. qui *milites* alienas possessiones vel domus conductionis titulo -andas suscipiunt (*ibid.* quos *colonos* -andos susceperunt). *accedit gerund.*: Avg. c. Petil. 2, 23, 53 p. 51, 20 res vendendas innocentium -vit, ... pretia ... divisit. 2 *cum dat.*: Scaev. dig. 32, 34, 1 quibus *annis* -bat patri (*antea*: filio ... omnium rerum suarum administrationem permisit). Tryph. dig. 27, 1, 44, 3 libertinus, qui senatori patrono -at. 3 *absolute* is, qui -at, *i. procurator*: Vlp. dig. 17, 1, 10 pr. *in fundo emendo* bonam fidem praestare eum oportet, qui -at (*antea*: procurator). 17, 1, 10, 9.

C *qui rem sacram facit* (*fere publicam; magicam l. 59. p. 1587, 9*): 1 *technice in prodigiis expiandis* (*ut avertatur malum signis praenuntiatum; iuxta* (ex)piare *l. 54. 58; saepius cum abl. instr., maxime* hostiis *l. 49. 64. 74*): a *sine acc. obi.* (*nisi subaudiendum apud* Cic.): S. C. Gell. 4, 6, 2 censuerunt, uti M. Antonius consul hostiis maioribus Iovi et Marti -ret et ceteris dis ... lactantibus; ⟨īs⟩ uti -asset, satis habendum censuerunt (*suppl. Watt, Antiq. Class. 55, 1986, 329*; ⟨ibus⟩ *edd. plerique; cf. Gell. ibid. tit.* hostis ... expiandum *esse*). Cic. leg. 2, 21 (*verba legis*) prodigia ... ad ... haruspices ... deferunto ...; quibus divis creverint, -anto, idemque fulgura ... pianto. Liv. 40, 2, 4 -tum est, quod tripedem mulum Reate natum nuntiatum erat *eqs.* (*pass. impers. ut fort. etiam l. 66*). b *cum acc. obi., quo significantur*: *prodigia sim.*: Cic. div. 1, 3 magna vis ... monstris interpretandis ac -andis in haruspicum disciplina *esse videbatur.* 2, 130 quem ad modum ... ea *signa* -entur atque expientur. Tib. 1, 5, 13 -vi, ne possent saeva nocere somnia, ter sancta deveneranda mola. Ov. fast. 3, 343 (*Iuppiter ridens ad Numam*) his, *sc. cepa, capillis, pisce,* ... facito mea tela -es (*cf.* Sen. nat. 2, 37, 1 fulmina [Arnob. nat. 5, 1 p. 248, 1]. 2, 49, 2 [*e Caecina*] quibus *fulguribus* iam prius percussa nec -ta feriuntur. Svet. Galba 4, 2 fulgur. Arnob. nat. 5, 1 p. 249, 6 fulgurita. *v. et l. 70*). Liv. 5, 15, 1 ea *prodigia* (24, 10, 13 hostiis maioribus [26, 23, 6. 27, 4, 15. *al.*]. 34, 45, 7 ex pontificum decreto. *al. apud eundem. cf. l. 52 et, nisi ad a trahas,* Liv. 40, 2, 3 in prodigium versa ea tempestas -arique haruspices iusserunt). 7, 3, 1 ludorum primum initium -andis religionibus datum (*2* placamina. *3* piaculorum). 21, 62, 11 haec -ta votaque ... levaverant religione animos. 26, 6, 14 ostentum (Phaedr. 3, 3, 16. Gell. 16, 6, 10 piaculis factis. *cf.* Val. Max. 1, 1, 1 *sacrificio* ostentorum ac fulgurum denuntiationes -antur). Fest. p. 333 (*loco manco*). Sen. nat. 2, 59, 10 mors *fulgure illata* ... -atur. Gell. 4, 5, 2 eam rem, *sc. statuam de caelo tactam,* ... religionibus -are (4, 6, 1 *terrae motus*). Apvl. met. 9, 34, 4 quid magis quid minus numinum caelestium leniendis minis quot et qualibus -retur hostiis. *al.* *ritus sacri*: Cic. div. 2, 25 omnia levius casura rebus divinis -tis (*cf.*

[Reineke]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 7). *futura praecavenda* (*cf. p. 1582, 55*): ARNOB. nat. 5, 2 p. 250, 18 ut imminentia -are alicuius debeat scientiae disciplina.

2 *vario usu* (*cf. p. 1582, 29*): **a** *apud paganos*: CAES. Gall. 6, 13, 4 *druides* sacrificia publica ac privata -ant (LEX VRSON. [CIL I^{2} 594] 128, 20 de ... s. procu⟨r⟩andis pulvinaribus faciendis [*antea*: s. pulvinariaque facienda curent]. *al.*). NEP. Them. 2, 8 sacra -anda (LIV. 7, 20, 3 rite. ZENO 1, 25, 4 nescientibus *idolis*). LIV. 10, 8, 4 divinis ... rebus -andis (APVL. met. 11, 20, 4 supplicamentis sollemnibus). APVL. met. 1, 10, 3 devotionibus sepulchralibus in scrobem -tis *a saga quadam.* ACT. lud. saec. Sept. (CIL VI 32328) 10 (*loco manco*). CIL V 4871 rosal(ia) et parent(alia). *pro obi. est numen colendum*: CIL V 3466, 10 (*saec. II/III?*) Planetam suum -are vos moneo. **b** *apud Christianos* (*cf. A3*): ZENO 1, 25, 13 talia sacrificia -ate, quae ... *deus* pater probet. ORIG. in I reg. 8 p. 13, 16 sacerdotalia ... -are sacramenta. MAX. TAVR. 10, 1 natalem eius martyrii -amus ([*antea*: Cypriani festivitatem ... celebramus]. 60, 3). 32, 2 diem ... epifaniae (*cf.* 63, 2 epifaniam [*syn.* celebrastis]. 101, 2 epifaniae ... gaudia). *al.*

deriv.: procuratio, procurator. *Reineke.*

prōcurro, -(cu)currī, -cursum, -ere. *a* pro *et* currere (*cf.* PRISC. gramm. III 49, 8, *qui vim localem praeverbii testatur*). NOT. Tir. 27, 19^{b} -it. 29^{b} -cucurrit. *formae stirpis perf. cum reduplicatione trad. codd. potioribus vel omnibus hae*: -cucurrit CAES. civ. 3, 91, 4 VAL. MAX. 5, 9, 1. *al.* (*sine redupl. e. g.* SVET. Nero 47, 3), -cucurrerunt CAES. civ. 3, 93, 3. 6. COLVM. 7, 10, 1 (*non nisi cod. A; contra* CAES. Gall. 1, 52, 3. *al.*), -cucurreri(n)t LIV. 34, 3, 6 IVST. 25, 4, 9 (*contra* HOR. epod. 16, 29), -cucurrissent CAES. civ. 2, 41, 6. 3, 93, 1 LIV. 25, 11, 3. *al.* (*contra* LIV. 40, 30, 5, *sed* -cucu- *var. l.*). *cf. Neue-Wagener*^{3} *III 353 sqq.* *p. p. p.* -sum LIV. 10, 36, 4. *al.* TAC. hist. 5, 18, 1, *sc. pass. impers.* (*de vi act. v. p. 1590, 55*). *de notione* (*cf. l. 20*): SYNON. Cic. p. 430, 12 inclinat. propendit. -it. instat. captat. inhiat *eqs.* p. 447, 34 vociferat. quiritat. -it. clamat *eqs.* (*cf. p. 1588, 1 sq.*). GLOSS. II 424, 20 προτρέχω: antecurro, -o. III 154, 31 προκαταλαμβάνω: -o. *legitur singulis binisve locis, nisi plures indicavimus, inde a* RHET. Her., CATVLLO, LVCR., CAES. (*19*^{ies}) *eumque continuantibus* (*5*^{ies}), VERG. (*6*^{ies}). HOR., OV. (*quater*), LIV. (*27*^{ies}), VITR. (*13*^{ies}). [*confunditur in codd. imprimis cum* percurrere SEN. nat. 3, 27, 1 PLIN. nat. 4, 86. *al.*, praecurrere *e. g.* HOR. sat. 1, 7, 21 (*cf. p. 516, 24; restit. p. 1589, 70 et* CAES. civ. 3, 94, 1; *e coni. dub.* TERT. resurr. 38, 3), procumbere VAL. FL. 3, 595 CLAVD. carm. min. 28, 10. *al.* (*cf. p. 1567, 16; restit. p. 1568, 20*), procurare RHET. Her. 4, 47, 60 SEN. benef. 6, 43, 2 CHIRON 715. *al.* (*cf. p. 1581, 58*). *vix recte coni. notione ducendi* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 115, 25 pusillanimitate aliqua -ente (*Schwartz,* perc- *trad.,* proveniens *Migne gr. 84, 689*^{C}*; gr. 1 1, 7 p. 151, 19 ἡγησαμένης. fort.* praec-, *cf. enim supra p. 517, 61 sqq.*).]

i. q. currendo procedere (*sc. intrans., nisi acc. agnoscas p. 1590, 39 [cf. p. 1589, 38]; pass. impers. v. e. g. p. 1588, 6. 47; vis praeverbii, quam distinximus infra sub IA1 et IIB [cf. etiam p. 1588, 73], aetate posteriore hic illic evanescere videtur, v. imprimis l. 66 sq. iuxta* currere; *per confusionem praeverbiorum ponitur pro* praecurrere *p. 516, 54. part. praes.* -ens *adhibetur pro adi. p. 1590, 17 et saepius nimirum sub IB2, in usum subst. vergit e. g. p. 1588, 56. fig. etym. v. p. 1591, 58*): **I** *vi locali, sc. cum respectu motus* (*inde de situ, forma externa sub B2; in imag. p. 1588, 16*): **A** *de animantibus* (*navigantibus p. 1588, 24, equitantibus p. 1588, 50*): **1** *usu vario significantur potius*: **a** *qui protinus currunt, currere pergunt*: RHET. Her. 4, 47, 60 (*exemplum similitudinis*) in amicitia gerenda sicut in certamine currendi non ita convenit exerceri, ut, quoad necesse sit, venire possis, sed ut ... ultra facile -as (-curas *var. l.; explicatur ibid.*: ut efferatur ultra finem *cursor*; ... ut ultra, quam quod amicus sentire possit, -at *amicus*). COLVM. 6, 2, 9 *bovem* placidissimum cum indomito iungimus; is et -entem retrahit et cunctantem producit. 7, 3, 26 *oves* agiles ..., dum -unt (*opp.* tardiores ..., dum cunctantur). 7, 6, 9 ne ˌ-atˌ *capella,* sed placide ac lente pabuletur (ˌ ˌ -et *codd. potiores*). 7, 10, 1 *sues aegrae* cum paululum -erunt, consistunt, et ... concidunt. PLIN. nat. 10, 103 *perdix* cadit ..., at -it iterum ... effugiens. VAL. FL. 3, 595 *Hercules Hylan quaerens* nunc ad ripas *fluviorum* ..., nunc ... nemorum -it ad umbras. FRONTIN. strat. 1, 7, 2 tranato statim flumine -ere. APVL. met. 3, 2, 7 populus -ens *e foro in theatrum.* 6, 27, 3 ut me (*asinum*) -entem ... tractu sui sequeretur *anus adhaerens.* ARNOB. nat. 6, 18 p. 331, 17 in sedentibus signis deum sedere dicendum est et in stantibus stare, in -entibus currere *eqs.* CHIRON 715 iube eum -ere (*cod. Basil.,* -curare *Monac.; cf. locum geminum 479* iubes eum currere). *al.*

b *qui quodammodo e loco interiore vel e multitudine accurrunt, in conspectum veniunt, exeunt*: **α** *indicatur unde vel quo*: (I) *in fines terrae, in mare sim.*: CATVLL. 64, 128 *Ariadnen perhibent* salis adversas -ere in undas (VAL. FL. 2, 637 *Cyzicus navem* ut videt, ipse ultro primas -it ad u.). LVCR. 1, 969 si quis -at ad oras *spatii* ultimus extremas. OV. epist. 2, 127 in freta. SIL. 11, 492 *gaudens* in medios ... vulgus -it fluctus (*cf. p. 1568, 20*). (II) *aliquo foras, ex aedibus variisque locis*: CAES. Gall. 7, 26, 3 matres familiae repente in publicum -erunt flentesque ... petierunt, ne *eqs.* (LIV. 34, 2, 9 [*ad mulieres*] qui hic mos est in p. -endi ... et viros alienos appellandi? 34, 3, 6). civ. 1, 69, 1 milites visendi causa laeti ex castris -bant. HOR. sat. 1, 7, 21 in ius acres -unt (con-, prae- *var. ll.*), magnum spectaculum uterque (*Schol. 1, 7, 11* in ius ... procedunt. *cf. p. 1497, 7*). LIV. 4, 40, 3 *ut congratulandi causa* ex ... domibus ... -retur in vias (24, 21, 8 multitudo pars -it in v., ... pars ex tectis ... prospectant). VAL. MAX. 1, 5, 5 asellum, cum ei pabulum obiceretur, neglecto eo ad aquam -entem. CVRT. 8, 1, 49 *Alexander e convivio* -it in regiae vestibulum. COLVM. 6, 29, 1 *pullus equi* si ante gregem -it. PETRON. 63, 6 extra ostium -cucurrit. PLIN. nat. 10, 103 si *quis* ad nidum ... coepit accedere, -it ad pedes eius *perdix* (*Arist. hist. anim. 613b18* προκυλινδεῖται, *Sol. 7, 31* egressae ... sese ... offerunt). FRONTIN. strat. 2, 5, 29 tanquam ad fortuitum incendium sine armis -entis *hostes* (*Liv. 30, 6, 3* omnibus portis ... ruebant). 3, 10, 3 ad ... vallum. TAC. hist. 4, 62, 3 cuncti ... -entes ex agris tectisque et undique effusi. *al.* *proverbialiter* (*v. Otto, Sprichw. n. 309*): AMM. 25, 10, 7 extra calcem, ut dicitur, -bat *magister equitum inquirens quae non debuit.*

β *sine tali determinatione*: VERG. Aen. 12, 785 *Iuturna e corona spectantium* -it fratrique ensem ... reddit. CIRIS 150 *pila ludens* -it virgo (*cf. 143* extra procedit longe matrum ... catervam). SEN. contr. 7, 7, 15 *patrem* attonitum protinus -isse *ad hostem* (*antea*: egressus est). PHAEDR. app. 16, 23 *quidam ante aedes* sese venisse indicat; -unt pueri. PETRON. 36, 1 quattuor tripudiantes -erunt, *ut ministrarent.* 114, 14 -ere (perc- *var. l.*) piscatores parvulis expediti navigiis ad praedam rapiendam. FRONTIN. strat. 2, 5, 29 Poenos ... ad succurrendum sociis *incendio laborantibus* -suros *esse.* PLIN. epist. 3, 20, 4 *in senatu* -bant omnes cum suis candidatis. SVET. Nero 47, 3 -it ... quasi praecipitaturus se in Tiberim. frg. p. 345, 5 -cucurrit unus (*sc. ad gladiatorem in ludum emissum*). PS. QVINT. decl. 7, 11 p. 148, 5 occiso homine statim ... exclamare, -ere (*cf. l. 1*). APVL. met. 10, 30, 5 *puer* saltatorie -ens *in scaenam. al.* VET. LAT. Marc. 10, 17 (cod. 3, *sim. al. et* VVLG.) -ens unus ... rogabat *Iesum* (*gr.* προσδραμών, *cod. 4* praec-, *13* occ-, *5* adcurrit). *al.*

2 *in re militari* (*v. etiam p. 1589, 1; de animalibus l. 59*): **a** *-itur ad proelium ineundum, impetum faciendum* (*saepius iuxta syn., e. g. l. 36. 45. 51. 52, vel opp., e. g. l. 41. 43. 52*): CAES. Gall. 1, 52, 3 ita nostri acriter ... impetum fecerunt itaque hostes repente celeriterque -erunt, ut *eqs.* 5, 44, 6 *centurio* unum ex multitudine -entem traicit *pilo* (*item de singulis*: civ. 3, 91, 4 *Crastinus* primus ex dextro cornu -cucurrit. VERG. Aen. 12, 267 *Tolumnius* telum contorsit in hostis -ens. LIV. 44, 9, 7. *al.*). civ. 1, 44, 1 ut *more barbarorum* magno impetu primo -rent, ... ordines suos non magno opere servarent *eqs.* (*cf.* 2, 41, 6 neque in loco manere ordinesque servare, neque -ere). 1, 55, 2 *cohors* temere ante ceteras extra aciem -erat (*cf.* 2, 41, 6 ex a. LIV. 6, 12, 8 ab a. [*opp.* impetum hostium excipere]). 2, 8, 2 hinc (*e turri*) ... propugnabant, hinc ad ... prosequendum hostem -bant. 3, 93, 1 nostri milites ... cum infestis pilis -cucurrissent atque animadvertissent non concurri a Pompeianis. *al.* HIRT. Gall. 8, 10, 2 crebro paucis utrimque -entibus inter bina castra ... contendebatur (LIV. 7, 14, 4 -sum u. est iamque haud procul iusto proelio res erat. 21, 8, 6. LVCAN. 7, 385 [concur- *var. l.*]). BELL. Afr. 14, 2 *acies* cum concurrere conarentur, subito ex condensis turmis pedites ... cum equitibus -unt (con- *cod. unus*). 15, 1 ordines ... in -endo turbari (*postea*: nequis ... procederet). 71, 1 modo -rent, modo recederent. Alex. 22, 2 -entibus et erumpentibus Alexandrinis. VERG. Aen. 9, 690 conferre manum et -ere longius (procedere *var. l.*). 12, 280. LIV. 8, 9, 14 rorarii -erant inter antepilanos addiderantque vires hastatis. 25, 21, 5 ad libidinem militum forte -entium consistentiumque quo loco *vellent.* 27, 42, 3 -entium ad certamen numero augetur *pugna.* 33, 7, 6 a paucis -entibus lacessita pugna est. 34, 15, 4 si quis extra ordinem avidius -it (38, 26, 7 ab o. suis). *al.* SEN. clem. 1, 4, 1 in primam frontem -unt. LVCAN. 4, 772 -ere contra et miscere manus. *al.* *de animalibus*: COLVM. 7, 3, 4 frequenter in pugnam -it *aries* (*cf. de apibus*: PS. QVINT. decl. 13, 17 -ere et inire bella). FLOR. epit. 1, 18, 8 nisi elephanti ... -cucurrissent (*in proelio hominum ut*: VET. LAT. apoc. 9, 9 [cod. 55] *sonus* quadrigarum equo⟨rum in pu⟩gnam -entium [*gr.* τρεχόντων, *Vulg.* currentium]. IVST. 41, 2, 7 *Parthi* pugnant aut -entibus equis aut terga dantibus). **b** *exempla cetera* (*cf. etiam l. 14. 25*): CAES. Gall. 6, 40, 1 calones in proximum tumulum -unt (*cf.* civ. 1, 43, 3 antesignanos -ere atque ... tumulum occupare iubet). LIV. 10, 14, 10 *imperator* ad primam aciem -erat *adhortandi causa* (*sim.* in p. a.: FRONTIN. strat. 2, 4, 10. 2, 8, 12 FLOR. epit. 4, 2, 82 IVST. 24, 8, 3). FRONTIN. strat. 1, 4, 9 adversus aquam adsidue -ere. FLOR. epit. 2, 6, 5 *Romani* non statim ad arma -unt (con-, per- *var. ll.*), dum prius more legitimo queri malunt.

B *de rebus*: **1** *strictius respiciuntur, quae se movent aut vi aliena moventur* (*relinquentes suam sedem, latebras sim. e. g. l. 75 sq. p. 1589, 7. 12, cursum peragentes, continuantes p. 1589, 4. 8. 14. al.*): **a** *-unt varia*: CATVLL. 65, 20 malum -it ... virginis e gremio, quod ..., dum ... pro-

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

silit *virgo,* excutitur. LIV. 30, 10, 6 qua -ere speculatoriae naves in hostem ac tuto recipi possent (*item de navibus*: SIL. 14, 392 -unt levitate agili ... Latio cum milite puppes). VITR. 9, 3, 1 *sol* cum progreditur ad caudam Tauri, ... in maius spatium mundi quam dimidium -it procedens ad septentrionalem partem (*cf. de Boote sidere*: AVIEN. Arat. 261 *numquam potest* in ... plaustrum -ere). 10, 15, 7 *de machina, v. p. 942, 35.* LVCAN. 3, 713 sedibus expulsi ... -unt oculi *funda icti.* MIN. FEL. 3, 6 (*de lusu puerili*) cuius testa *super undas iacta* et -ret longius et frequentius exsiliret. AVIEN. Arat. 1037 *e terra* acies, oculis cum tenditur ..., -it missa per auras (*gr. 541 ἀποτείνεται αὐγή*). *al.* **b** *-unt aquae*: VERG. Aen. 11, 624 alterno -ens gurgite pontus nunc ruit ad terram ... nunc ... saxa fugit (procumbens *var. l., cf. p. 1568, 66*). SEN. nat. 3, 27, 1 *an die diluvii* maria sedibus suis excita -ant (perc- *var. l.; in eadem re*: 3, 28, 3 -it aestus ex imo recessu maris). LVCAN. 2, 427 *fluvius* -it in aequora. CYPR. epist. 74, 10, 2 inde ... -ens *unda* (*e fonte; antea*: profluebat). *al.* *de lacrimis*: ALC. AVIT. carm. 4, 378 *lamentatur* totus ... populus, -unt undique fletus.

2 *laxius per imaginem motus describitur status extensus, sc. forma externa vel situs rerum (per prosopop. l. 22; c. acc. mensurae l. 30, cf. adv. l. 41. 46)*: **a** *-unt regiones, montes sim. (fere in mare praeter l. 30. 32. 40)*: HOR. epod. 16, 29 (*ἀδύνατον*) quando ... in mare ... -erit Appenninus ([PORPH. id est promunturium fiet]. PLIN. nat. 3, 41 [*de Italia*] tamquam iuvandos ad mortales ipsa avide in maria -ens [*antea*: commercio patens]. *cf.* OV. fast. 4, 419 terra tribus scopulis vastum -it in aequor Trinacris [*cf. l. 39*]. *al., e. g. l. 35*). VERG. Aen. 5, 204 saxis in -entibus haesit *Sergestus nave sua* ([*ad l. cf.* SERV. *supra p. 703, 7.* CLAVD. DON. p. 447, 4 quae ... in mare tenduntur]. HEGES. 1, 35, 4 *fluctus* inlisus -entibus s.). OV. met. 11, 230 *litoris* bracchia -unt. VITR. 5, 12, 1 *portuum* acroteria sive promunturia -entia (MELA 3, 7 lata sede -ens. PLIN. nat. 4, 86 per medium Euxinum [perc- *var. l.*]. *al.*). CVRT. 5, 4, 5 dorsum, quod in longitudinem MDC, in latitudinem CLXX stadia -it. COLVM. 6, 27, 7 sacro monte Hispaniae, qui -it in occidentem iuxta oceanum (*cf.* MELA 1, 16 *Europa* ad occidentem inaequalis admodum ... -it). MELA 1, 18 tum Graecia prominet; ... inter ... Hadriaticum et Tuscum Italia -it (*adde l. 21. p. 83, 78*). 2, 25 (*de Chersoneso*) terra ... inter Hellespontum Aegaeumque -it (3, 23 in pelagus. TAC. Agr. 10, 3 enorme spatium -entium extremo iam ⌊litore⌋ terrarum *Caledoniae* [⌊ ⌋ *potius instr. quam separ., cf. Ogilvie-Richmond, 1967, ad l.*]. *adde l. 23. 40*). 2, 85 Pyrenaeus ... hinc ⌊in⌋ Britannicum -it oceanum (⌊ ⌋ *add. man. posterior; acc. directionis defendit Baehrens, Beiträge zur lat. Syntax, 1912, 341*). 2, 115 (*de Sicilia; cf. l. 23*) tribus promunturiis in diversa -ens (TAC. Agr. 11, 2 [*de Britannia et Gallia*] -entibus in d. terris). PLIN. nat. 2, 242 promunturium Artabrum, quo longissime frons -at Hispaniae (procursat *var. l.*). *al.* **b** *-unt varia*: OV. fast. 6, 281 nullus -it in illo *templo Vestae* angulus (VITR. 1, 5, 2 conlocanda ... oppida sunt non quadrata nec -entibus a., sed circumitionibus. *ibid. iterum. cf.* 10, 11, 4 -unt cacumina angulorum). VITR. 3, 4, 3 unum intercolumnium in longitudine plus quam oporteat -ere videtur. 4, 8, 5 in pronao -unt antae (5, 1, 8 a pronao). 5, 6, 8 *in scaena* versurae sunt -entes, quae efficiunt ... aditus in scaenam. *al.* COLVM. 4, 25, 1 *vinitoriae falcis pars,* quae a flexu -it. PLIN. nat. 9, 130 canaliculato -ente rostro *conchae cuiusdam.* 18, 130 in longitudinem radice -ente. VAL. FL. 6, 702 improba barbaricae -unt tegmina ⌊plantae⌋ *Parthi cuiusdam* (⌊ ⌋ *vix gen., ut describantur calceamenta in cacumen desinentia, sed dat., ut intellegantur bracae vel tibialia*). *al.*

II *translate (cf. IB2 et p. 1588, 16)*: **A** *-unt animantes petentes finem, parantes actionem*: RHET. Her. 4, 47, 60 ultra (*v. p. 1587, 56. cf.* AMM. 14, 1, 1 *Caesar Gallus* ultra terminos potestatis delatae -ens). VAL. MAX. 5, 9, 1 ad vindictam continuo -cucurrit (SEN. epist. 66, 21 ad omne pulchrum vir bonus ... -et. FRONTIN. grom. p. 41, 25 ad hoc beneficium. PLIN. epist. 1, 22, 10 impetu quodam ... -ere ad mortem *voluntariam* [*opp.* deliberare *eqs.*]. SVET. Claud. 29, 2 ad ultionem. SIDON. epist. 8, 13, 2 ad solvenda officia). 8, 5, 6 *reum* in quodlibet facinus -surum crediderunt *iudices* (SEN. clem. 1, 7, 4 litigare, in rixam -ere). SEN. benef. 6, 43, 2 non est trepidandum, quam cito reponamus *beneficium,* nec -endum intempestive (-cura- *var. l.; item non indicatur ad quid*: HIL. trin. 2, 10 incipe, -e, persiste [percurre *var. l.; postea*: proficiet prodeundo]. AVSON. 21 [419 S.], 10 -unt ... dignitates atque in vocem gratulationis erumpunt). *pendet inf.* (*cf. gerund. l. 60*): SEDVL. carm. pasch. 5, 128 cum scelus ulcisci -ret *Iudas morte sua* (praec- *sim. var. l.; cf. op. pasch. 5, 10 p. 282, 11* vindicavit).

B *-unt res*: **1** *potius apparentes, occurrentes*: VAL. MAX. 6, 3 pr. *hoc libri capite* varia poenarum genera in medium -ent. 8, 11 ext. 3 perfectissimae artis in eo *simulacro* -entia indicia (praec- *codd.*). SEN. epist. 71, 30 (*de virtutibus*) nondum tam parata haberem ..., ut ad omnes casus -rent. EPIST. pontif. 300 Silva-Tarouca Thess. p. 21, 16 divinitus ... haec -ens gratia. *hostiliter*: HIL. trin. 3, 21 in ipsam veritatem infidelitas nostra -it (*postea*: inrumpimus).

2 *potius cursum prosequentes*: **a** *proficiendo, crescendo*: SEN. epist. 101, 4 *quaestuosus quidam mortuus est* in ipso actu bene cedentium rerum, in ipso -entis pecuniae impetu. FLOR. epit. 1, 13, 1 rapidissimus -entis imperii *Romani* cursus. IVL. VAL. 2, 21 in hosce provectus Alexandri virtutibus -entibus. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 14 p. 699^B -ente humanae propagationis augmento, cum ipsa mortalium numerositas de suis multiplicationibus superbiret.

b *quolibet modo*: **α** *de variis*: SEN. dial. 4, 35, 2 ea ... velocitas placet, quae, ubi iussa est, vestigium sistit, nec ultra destinata -it. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 25 cum ... in illicita -unt *res* (*i. concupiscentia; opp.* cum intra concessos fines tenentur).

β *de verbis, metris sim., quae procedunt*: (I) *rhythmo, numeris*: STAT. silv. 3, 5, 33 (*ad uxorem*) tu -entia primis carmina nostra sonis *audis.* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 113, 6 ipsa ... lyrica poemata sublata modulatione vocis non ultra solutam orationem -unt (*quae similiter in rhythmos quosdam incidit*). 129, 31 (*de metro ionico*) binae bases ... alternis vicibus variantur ac -unt. FORTVN. rhet. 3, 10 *verborum structura* aut ... rotunda est, id est volubilis, aut plana, id est -ens, aut gravis, id est stabilis; ... -enti *structurae opponitur* fluxa. AVG. mus. 3, 1, 1 quo usque -at connexio pedum et unde rursus ad caput redeatur. (II) *flexione*: AVG. gramm. V 498, 30 'hoc templum, huius templi ...'; simili declinatione et haec omnia -unt. (III) *enarratione sim.*: AVG. coll. c. Don. 3, 9, 15 ne catholicorum prosecutio imperturbata -ret (*antea*: sermonem ... prosequendo perpetuare). perf. iust. 1, 1 ut non ultra ... sermo -at. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 16 p. 704^A *Parthi, Medi aliique* (*act. 2, 9*), quorum testificatio etiam in eas gentes, quae remotiores sunt, longe lateque -ret.

γ *de tempore et iis, quae tempore provehuntur*: AVG. civ. 12, 20 p. 543, 5 saecula saeculorum, alia ... atque alia ordinata dissimilitudine -entia (p. 543, 29 alterum ex altero conexione ordinatissima -entia). 15, 1 p. 59, 5 cum primum duae istae coeperunt nascendo atque moriendo -ere civitates (15, 21 p. 105, 23 ut -ant et excurrant ad ... debitos fines. 17, 1 p. 197, 1 per ordinem temporum. *al. ibid.*). 16, 35 p. 180, 25 quem ad modum per posteros Abrahae civitatis dei -ant tempora. in psalm. 89, 6 *deus* vitae ... constituit -endi modum. *al. apud eundem.*

appendicula determinationum indicantium: **1** *unde -atur: per praepos.* ab CAES. civ. 3, 93, 3 LIV. 6, 12, 8. *al.* VITR. 5, 1, 8. *et saepius,* ex CATVLL. 65, 20 CAES. Gall. 5, 44, 6 civ. 1, 69, 1. *al.* BELL. Afr. 14, 2. *et saepe, per abl.* LIV. 40, 30, 5 castris (*nisi suppl.* a *vel* e). MELA 3, 7 lata sede. APVL. met. 9, 20, 4 cubiculo. IVL. VAL. 2, 27 p. 94, 19 conclave (*coll. vol. IV 71, 72 potius abl. quam acc., ne agnoscas usum trans. sec. vol. V 2, 1367, 23*). *al., cf. p. 1589, 35, per adv. e. g. p. 1588, 44. 1589, 14.* **2** *quo vel qua via -atur per*: *praepos.*: ad LVCR. 1, 969 LIV. 10, 14, 10 VITR. 4, 1, 12 VAL. MAX. 1, 5, 5. *et passim,* adversus FRONTIN. strat. 1, 4, 9, ante CAES. civ. 1, 55, 2 COLVM. 6, 29, 1, contra VERG. Aen. 12, 280, extra CAES. civ. 1, 55, 2 LIV. 34, 15, 4 PETRON. 63, 6 AMM. 25, 10, 7, in CATVLL. 64, 128 CAES. Gall. 6, 40, 1. 7, 26, 3 HOR. epod. 16, 29. *et passim,* inter LIV. 8, 9, 14 MELA 1, 18. 2, 25 PLIN. nat. 6, 143, per LIV. 44, 4, 6 PLIN. nat. 4, 86, ultra SEN. dial. 4, 35, 2 AMM. 14, 1, 1. *dat.*: VAL. FL. 6, 702 plantae (*v. p. 1589, 51*). ISID. nat. 44, 4 (= SVET. frg. p. 243, 8) mari. *vix addas p. 1568, 58.* *?acc.*: *v. p. 1589, 38.* *adv.*: *v. p. 1587, 56. 1588, 59. 1589, 1. al.* **3** *quo consilio -atur per*: *praepos.* ad *vel* in (*cf. p. 1589, 56. 60*): CAES. civ. 2, 8, 2 ad ... prosequendum hostem (*item* ad *c. gerund.*: LIV. 10, 36, 4 PETRON. 114, 14 FRONTIN. strat. 2, 5, 29. *al.*). LIV. 27, 42, 3 ad certamen (*cf.* COLVM. 7, 3, 4 in pugnam. FLOR. epit. 2, 6, 5 ad arma). *part. fut. v. p. 1588, 27, inf. v. p. 1589, 65.*

compar. ?**prōcursior,** (-ius) *pertinens ad p. p. p.* procursus *vi act. adhibitum (si usus agnoscendus coll. e. g. adi. q. e.* processus *et Hofmann-Szantyr 290 sq.*). *i. q. crescendo plus progressus, maior*: CANON. Turner I p. 521 rec. III *episcopi in civitatibus suis habentes* possessiunculas minimas ..., aliis vero in locis magnas, ex quibus possunt -es (-is *man. pr. cod.*) ecclesiae reditus adhibere (*ad notionem conferre possis* SEN. *l. 2*; procus- *vel* profus- *Ballerini,* procuratores *Turner sec. gr. ibid. p. 520 ἐπικουρεῖν ... τοῖς πένησιν*).

deriv.: procursio, procurso, ?procursor, procursus (-ūs); *cf. gr. byz.* *προκουρσάριος* (*v. Preisigke, Wörterb. der gr. Pap. II s. v.*). Hays.

prōcursātio, -ōnis *f.* *a* procursare. *i. q. actio procursandi (militum fere inordinate pugnantium)*: LIV. 5, 19, 9 a -bus, quae multae temere ... fiebant, edicto, ne quis iniussu pugnaret, ad opus milites traducti *sunt.* 22, 44, 4 *Hannibal* lacessit ... Numidarum -e hostes (AMM. 24, 4, 15 crebris -bus. 26, 7, 15). 23, 40, 9 per -es levia certamina ... inita *sunt* (28, 33, 3 ubi per -em commissa pugna esset). 25, 9, 7 -o Numidarum *populantium agros.*

prōcursātōrēs, -um *m.* (*sing. non legitur*). *a* procursare. *explicatur in Sylloga Tact. 35, 15 (saec. X) προκουρσάτωρες δὲ οἱ ... προεκτρέχοντες καὶ ... ἐρεθίζοντες.* [*e coni. dub.* AMM. 27, 10, 10 *v. p. 1565, 26.*] *i. qui procursant, sc. de militibus qui sive ante iustam pugnam hostes infestant sive explorandi munere funguntur*: LIV. 42, 64, 6 breve certamen levis

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

armaturae maxime cum -bus fuit. AMM. 16, 12, 8 revocatis -bus iam ante egressis (praec- *trad., v. p. 520, 14*). 23, 3, 4 -um adventu *aliquid indicantium* (*v. app. crit.*). 24, 1, 10. 24, 3, 1 Persicum ducem -um partis nostrae tres turmas ... aggressum. 24, 5, 3 antegressus cum -bus princeps et civitatem desertam collustrans. 24, 5, 5 *dum* tres -um cohortes expeditae cum cuneo Persico decertarent. 24, 6, 10 missilibus per -es principiis pugnae temptatis. 25, 8, 4 -um indicio. 31, 12, 3 -bus ... *hostes tot* esse firmantibus.

prōcursio, -ōnis *f.* *a* procurrere. *i. q. actio procurrendi*: **1** *proprie, sc. movendo*: QVINT. inst. 11, 3, 125 *oratori est* -o opportuna brevis, moderata, rara (*1, 11, 3 et Cic. orat. 59 respondet* excursio). FRONTIN. strat. 2, 2, 5 *dux* -e subita ... se admovit (AMM. 19, 11, 13 ob -em s. semitectus *exercitus*). **2** *translate, sc. dicendo*: QVINT. inst. 4, 3, 9 non semper est necessaria post narrationem illa -o (*non technice de excursu, sed potius vi generali dictum, v. enim 4, 3, 5* prosequamur eam *narrationem atrocem* velut erumpente protinus indignatione. *cf. Iul. Vict. rhet. p. 77, 16* progressio).

?**prōcursior** *v.* procurro.

prōcurso, -āre. *a* procurrere. [*confunditur c.* procurare *l. 24 (vix recte restit. p. 1586, 19); falsa var. l. p. 1589, 42, e coni. dub.* LIV. 23, 16, 4.]

fere i. q. (frequenter) procurrere (*part. praes. fere pro subst. masc. l. 27. 31*): **1** *strictius in re militari*: **a** *de militibus procurrentibus ad proelium* (*fere inordinatum, parvum*): LIV. 3, 61, 13 (*12* excursionibus proeliisque levibus) latrocinii modo -antes pauci recurrentesque *milites* (*cf.* 22, 16, 2 carptim Poeni et -ando [-curando *cod. potiores*] recipiendoque sese pugnavere [*22, 15, 7* occursantes refugientesque]). 27, 2, 11 cum ab stationibus -retur, ... tumultuosa magis *erant* proelia quam magna (*cf.* 27, 41, 5 ab stationibus -antes certamina haud satis digna dictu serebant). 42, 65, 8 ubi ordines -ando solvissent (*cf.* AMM. 31, 7, 10 relictis ordinibus -bat *miles*). AMM. 18, 8, 5 occiduntur quidam nostrorum temere -antes. 19, 7, 3 acies non inordinatim ..., sed ... nullis -antibus incedebant. **b** *de exploratoribus* (*cf. p. 1590, 75*): AMM. 27,10, 8 doctus -antium relatione *princeps* ... barbaros longe conspectos *esse*.

2 *laxius vel translate respiciuntur*: *qui lacessunt*: PLIN. nat. 8, 15 *elephantis obiecti sunt quidam conculcandi*, -antibus inter eos, qui lacesserent. *qui moliturus est magna, praeclara*: AMM. 27, 6, 9 in pulchra facinora -bit *Gratianus puer.*

deriv.: procursatio, procursatores.

?**prōcursor,** -ōris *m.* *a* procurrere *sec. gr.* προδρομος *per confusionem praeverbiorum pro* praecursor *formatum, nisi de errore scribae cogitandum.* *i. q. praecursor*: *de diebus*: VET. LAT. num. 13, 21 (cod. 100) erant dies veris, -es uvae (*gr.* πρόδρομοι σταφυλῆς, *Vulg.* quando iam praecoquae uvae vesci possunt). *de Christo*: VET. LAT. Hebr. 6, 20 (codd. 75. 76) ubi ⌊-r⌋ pro nobis intravit Iesus (⌊ ⌋ r *finalem om. cod. 75; ceterum v. p. 521, 69*).

***prōcursus,** -ūs *m.* *a* procurrere. NOT. Tir. 27, 39ª. *de notione v. l. 74 sq.* *legitur inde a* VERG., LIV. [*e coni. dub.* LVCR. 2, 455.]

i. q. actio procurrendi (*de statu inde orto p. 1592, 8, meton. p. 1592, 6*; -u procurrere *l. 58*): **1** *vi locali; procurrunt*: **a** *animantes* (*de simulacro l. 66*): **α** *in bello, pugna* (*respiciuntur tam singuli procurrentes quam copiae; vi aucta de ipsa expeditione, incursione l. 60*): VERG. Aen. 12, 711 *Aeneas et Turnus* -u rapido ... invadunt Martem (SIL. 9, 429 r. subitam portans ... salutem -u *Scipio*). LIV. 22, 41, 1 tumultuario proelio ac (a *Heraeus*) -u magis militum quam ... iussu imperatorum orto (*cf.* AMM. 31, 15, 15 nullo ordine iam, sed per -us pugnabatur et globos). 34, 39, 3 ad emittenda cum -u, quo plurimum concitantur, tela. SIL. 7, 566 -s ... viros colliserat acer. STAT. Theb. 9, 25 *rex* magno ... agebat -u fremituque viros. TAC. Agr. 33, 1 armorum fulgores audentissimi cuiusque -u (*sc. conspiciebantur*). IVL. VAL. 2, 28 p. 97, 4 pari utrimque -u partes in sese procurrunt. AMM. 20, 11, 18 -s temptabatur ex castris (*syn.* eruptione). 27, 9, 1 Africam ... exurebat barbarica rabies per -us audentiores. *de impetu animalium*: SEN. dial. 3, 3, 8 -us illorum tumultusque vehementes sunt (*7* impetus). **β** *vario respectu*: PLIN. nat. 10, 103 in -u aut brevi aliquo volatu cadit *perdix*. 10, 113 *aves* graviores nisi ex -u ... non evolant. SIL. 13, 248 -us impete *fugientis cuiusdam*. STAT. Theb. 4, 794 *puer* sternit -bus herbas. 6, 848 petit aequor uterque *luctator* -u medium. APVL. met. 2, 4, 3 *signum Dianae* -u vegetum. HIL. in psalm. 124, 4 (*in imag.*) *in ecclesia* habitantibus standum est, non discurrendum (*affert deut. 5, 31*) ...; non simus -bus vagi *eqs.* (praec- *et* -cursores *var. ll.*). AVIEN. Arat. 336 alite -u sese in convexa ferebat *Virgo* (*cf. Germ. 131* alite cursu). *al.* *in theologia de actione emanandi*: HIL. syn. 22 continenti fluxu per corporalem et individuum -um.

b *res*: **α** *strictius de motu aquarum* (*currus* VERG.): VERG. Aen. 12, 379 cum rota *obviam euntem* praecipitem et -u concitus axis impulit (SERV. -u: impetu; et est una pars orationis -s. *sim.* CLAVD. DON. Aen. 12, 380 p. 596, 30 sqq., *ubi vox explicatur* quasi porro tenens cursum). CIL IX 5994 (*in miliario a. 214 ad pontem posito; contextu mutilo*) ⟨p⟩rocursui flumini⟨s⟩. HIL. in Matth. 6, 6 (*ad 7, 25* venerunt flumina) torrentium -s, id est, graviorum cupiditatum motus. AVIEN. orb. terr. 803 insulae in Oceani -bus hae *sunt* (*gr. 612* ῥόος). CLAVD. MAM. anim. 3 praef. p. 19, 2 (*in imag.*) *quae scripsi*, etsi angustis emanantia venulis in magnos tamen amnes longiore -u exuberabunt. *metonymice de ipsa aqua derivata*: PANEG. 5, 6, 5 continua cultura -us fontium ... evehebat *canalibus.* **β** *laxius de forma locorum procurrentium*: PLIN. nat. 5, 62 dextra laevaque anguloso -u (*in forma urbis Alexandriae*). AVIEN. orb. terr. 555 *Graeciae* confinia ... praecincta duobus aequoris infusi -bus. 633 *Trinacria* trinis laterum -bus adstat.

2 *translate* (*cf. imag. l. 4. p. 1591, 66*): **a** *potius de actione apparendi, erumpendi*: VAL. MAX. 3, 2 pr. quia *capite 'de indole'* iam initia -usque virtutis patefecimus, actum ipsum persequemur. 7, 3 ext. 6 ubi -um irae, qui acerrimus esse solet, effunderent *homines* (*item* 9, 3 pr. -u celerior *ira quam odium*). SEN. epist. 24, 24 *ad vitam finiendam* non temere nec cum -u capiendus impetus. **b** *potius de ipso cursu continuato, progressu*: *rerum variarum*: HIL. psalm. instr. 18 *fides nostra* nullo ulteriore -u ipso suo ... beatitudinis fine requiescat. ALC. AVIT. hom. 20 p. 133, 15 *dedicata ecclesia revertimur*; agentibus nobis viarum cursu gratulationis -um fit continuatione ... una festivitas. *ordinis verborum*: DIOM. gramm. I 516, 31 *versus allatus* in -u hexameter est, in recursu Sotadicus. *civitatis* (*hominis* POSSID.; *cum respectu temporis*): AVG. civ. 1, 35 p. 51, 28 de quarum *civitatum caelestis et terrenae* ⌊exortu et -u et debitis finibus, *dicam* (⌊ ⌋ *in eadem partitione*: epist. Divj. 1A, 1, 5 -um, sive dicere malumus excursum [*sim.* retract. 2, 43, 2]. *al.; inde* POSSID. vita Aug. praef. 3 venerabilis viri, *sc. Aug.*). 16, 3 p. 125, 19 civitatis utriusque ... per tempora -s ostenditur. 16, 12 p. 145, 23 videamus -um civitatis dei ... ab illo articulo temporis. *al. in* civ. *Foucher.*

prōcurvo, -āre. *a* pro *et* curvare. *significatur actio eius*: *qui facit, ut alius se pronum curvet*: STAT. Theb. 6, 852 (*in lucta*) celsum -at Agyllea Tydeus *se inclinans* (*859* artus ... Agylleus sponte premit). *qui partes suas curvando promittit*: CYPR. GALL. gen. 14 consurgunt germina ... pomiferique simul -ant brachia rami (*gen. 1, 11* germinet terra herbam ... et lignum pomiferum). 608 vitulus tumida -ans cornua fronte.

prōcurvus, -a, -um. *a* pro *et* curvus *sec.* recurvus. *de notione*: ISID. orig. 10, 230 (*inde* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1813) -us quasi per longum curvus (*sec.* VERG. *l. 42?*). *strictius significatur i. q. in curvaturam procurrens sim.* (*cf. formam falcis putatoriae priore parte curvae l. 41, de qua v. White, Agricultural implements, 1967, 85 sqq.*), *sed usu laxiore adhibetur fere pro* curvus: VERG. georg. 2, 421 -am *oleae non* exspectant falcem (SERV. ut putentur). Aen. 5, 765 -a ... per litora (CYPR. GALL. exod. 434). CYPR. GALL. gen. 1144 *sidera* sibi (*sc. Ioseph*) ceu domino -a inflectere colla (*gen. 37, 9* adorare me). exod. 129 *Moses* cernit -am fulgere rubum. *praedicative de animantibus* (*cf. l. 43*): CYPR. GALL. gen. 1052 *Iacob* -us prona dominum (*sc. Esau*) cervice salutat (*gen. 33, 3* adoravit pronus). iud. 239 -us venerare deum. *Bk.*

1. procus, -ī *m.* (*non legitur nisi plur.*). [*de veriloquio non liquet, quia notio vocis parum certa est; fort. subest* *pro-ko- *a* prŏ, *fere i. q. 'eminens', sed non prorsus negari potest, idem esse ac* 2. procus. *ceterum non satis constat, utrum cum voce simili q. e.* proceres *coniungendum sit necne. Fo.*]

1 *t. t. rei publicae Romanae priscae de ordine quodam nobilium* (*ad rem v. Momigliano, Journ. Rom. Stud. 56, 1966, 18 sqq.*): TAB. cens. Cic. orat. 156 -um (*gen. plur., v.* CIC. *ibid.* centuriam fabrum et -um, ut censoriae tabulae loquuntur, audeo dicere, non fabrorum et [*var. l.* aut] -orum). FEST. p. 249 (*e Varrone?*) ⌊-um patricium⌋ in discriptione classium, quam fecit Ser. Tullius, significat 'procerum'; i enim sunt principes *eqs.* (*p. 1593, 2, ut vocem* 2. procus *hinc distinguere non videatur.* ⌊ ⌋ *gen. plur. et fort. asyndeton bimembre [v. Meyer, Röm. Staat u. Staatsgedanke, ²1961, 491 adn. 80; de acc. sing. vix recte cogitat Reitzenstein, Verrianische Forsch., 1887, 28 adn. 1]; locus revocandus vid. ad eandem legem regiam ac l. 53*). *ironice de hominibus infimi generis*: PLAVT. Poen. 510 nequiquam hos -os mi elegi *advocatos* (*cf. 515* plebeii et pauperes. *sunt, qui ad* 2. procus *referant, sed v. Traina, Riv. Fil. Class. 96, 1968, 403 sqq., et Maurach, comm. 1975, ad l.; fort. huc spectat* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1741 -os: principes [*cf. 1684* proceres: principes]). **2** *singulariter de quibuslibet proceribus*: CYPR. GALL. gen. 493 *Abram victor* excipitur laeta Sodomorum laude -orum (*fort. metri gratia pro gen.* procerum, *qua voce utitur saepe, v. p. 1515, 23*; praecorum *var. l.*; praetoris *Mayor, quo melius respondeat gen. 14, 17* rex Sodomorum).

2. ***procus,** -ī *m.* [*nomen agentis mutata vocali derivatum a radice indog.* *preḱ, *'rogare, petere'* (*cf.* posco, prex); *simili ratione habes gr.* τομός, τροχός *iuxta* τέμνω, τρέχω, *v. Leumann, Gramm. 1977, 277. primitus significasse vid. quemlibet petentem, sed similem notionem peculiarem exhibent voces ab eadem radice* *preḱ *derivatae lituan.* piršlys, *lett.* pirslis *'petitor sponsae', armen.* harsn *'sponsa'. Fo.*] *de origine*: *a* procare *p. 1541, 66. 67. 69 sqq.*, [Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a procax SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 227. *de notione*: FEST. p. 249 'procum' (*v. p. 1592, 56*) ... significat procerum; i enim sunt principes; nam (nunc *Lindsay dubitanter*) -i dicuntur, qui poscunt aliquam in matrimonium, Graece *μνηστῆρες*; est enim procare poscere (*sim.* PAVL. FEST. p. 224 '-i' uxorem poscentes in matrimonium. NON. p. 23, 19 matrimoniorum petitores. DON. Ter. Hec. 159, 3. *al.*). SERV. Aen. 1, 536 '-i' petitores dicuntur. PROB. app. gramm. IV 202, 17 (*v. p. 1515, 29*). GLOSS. -us: *μνηστήρ*. -os: sponsi petitores. id est pronubos (*Goetz refert ad p. 1592, 62*). GLOSS.[L] Corp. P 676 -us: sponsus. 727 -i: legati matrimoniorum. 817 -us: brydguma (*anglosax.*). *al.* *legitur in orat. soluta apud* CIC. (*bis*), (PAVL.) FEST. (*bis*), MELAM (*semel*), APVL. (*novies*). *al., saepius in poesi inde a* VERG., HOR. (*apud dactylicos* [*sed deest e. g. apud* TIB., LVCAN., MART., IVV.] *et* SEN. *trag.; de* LIV. ANDR. *v. l. 16, de* PLAVTO *p. 1592, 62*). [*variat in codd. cum* vir SEN. Med. 218 CLAVD. carm. min. 30, 31. 163 (*falsa var. l.* OV. trist. 2, 376); *trad. loco corrupto* MELA 2, 20 manentque dominos -i (dominas *edd. plerique*); *e coni. dub.* LIV. ANDR. *p. 1541, 52.*]

i. qui mulierem sibi in matrimonium poscit, petit (*rem pro muliere* CIC. *l. 48; saepe petuntur mulieres e fabulis notae, maxime Penelope [l. 22. 25. 29. 30. al.]. accedit gen. mulierem indicans l. 36. 39. 45*): **1** *de eis, qui eandem mulierem petunt, sc. fere de aemulis* (*non nisi plur., saepe de magna turba -orum, e. g. l. 24. 34*): CIC. Brut. 71 quae *carmina* apud illum, *sc. Homerum*, ... in -orum epulis canuntur. VERG. Aen. 4, 534 (*Dido loq.*) rursusne -os inrisa priores experiar? (STAT. silv. 1, 2, 170. *cf.* VERG. Aen. 12, 27 *Laviniam* nulli veterum sociare -orum). CVLEX 267 turba ferox iuvenum telis *Vlixis* confixa -orum (OV. met. 10, 568 instantem turbam ... -orum ... fugat *Atalanta* [instantum *coni. Heinsius*]. 10, 574 STAT. Theb. 2, 157. CE 2132, 3 [*christ.*] Georgia ..., ob quam magna patrem premeret cum t. -orum. *cf. appositionem* OV. epist. 1, 88). HOR. sat. 2, 5, 7 (*Vlixes loq.*) neque ... aut apotheca -is intacta est aut pecus. 2, 5, 78. carm. 3, 10, 11 Penelopen difficilem -is. PROP. 2, 9, 4 Penelope ... tam multis femina digna -is (OV. met. 4, 795 fast. 6, 108. *al.*). 3, 12, 35 *Vlixen* veteres arcus leto renovasse -orum. OV. am. 3, 4, 24 Penelope mansit ... inter ˌtot iuvenesˌ intemerata -os ([ˌ ˌ tam multos *var. l.*]. APVL. flor. 14, 2 spretis iunioribus ac ditioribus -is. *cf. l. 24. 61*). epist. 7, 123 (*Dido loq.*) mille -is placui (17, 104 met. 11, 302 STAT. silv. 3, 5, 8). met. 2, 571 divitibus ... -is ... petebar (APVL. *l. 34*). Ib. 391 Icaridos famulae ... -ique. Pont. 3, 1, 108 (*ad uxorem suam*) aemula Penelopes fieres, si ... instantes velles fallere nupta -os. *al.* VAL. FL. 1, 551 -orum bella *apud Troiam gesta* (*sc. eorum, qui Helenam olim petierant; cf. e. g.* HYG. fab. 81 tit. -i Helenae). 5, 111 Sinope, nympha prius ... caelicolis immota -is. *al.* STAT. Theb. 6, 565 Atalantes ... vestigia cunctis indeprensa -is. *al.* PRIAP. 68, 32. APVL. apol. 76, 2 filia ... per adulescentulos ditiores ... nequiquam circumlata, quibusdam etiam -is ad experiundum permissa. met. 8, 2, 1 inter praecipuos -os ... petitionis eius *puellae* munus obierat. *al.* HYG. fab. 126, 3 -i Penelopen in coniugium petentes (*syn. 126, 6* mnesteras). AVSON. 27, 3 (398 S.), 14 Penelopae nebulonum mensa -orum. CLAVD. rapt. Pros. 1, 133 personat aula -is; pariter pro virgine, *sc. Proserpina*, certant Mars ..., Phoebus. *al.* *per comparationem de eis, qui eloquentiam appetunt*: CIC. Brut. 330 quoniam ... orbae eloquentiae quasi tutores relicti sumus, ... hos ... impudentes -os repudiemus (*ibid.*: ab amatorum impetu).

2 *de quolibet uxorem petente*: **a** *exempla varia*: OV. met. 14, 681 nec, uti pars magna -orum, quas modo vidit, amat. SEN. Med. 218 (*Medea de Iasone*) petebant tunc meos thalamos -i, qui nunc petuntur (viri *var. l.*). Phaedr. 94 *Theseus* miles audacis -i (*sc. Pirithoi Proserpinam petentis*). SIL. 13, 813 hirsutos cum sperneret olim gens vicina -os. APVL. Plat. 2, 26 p. 259 *Plato* -orum ... civitatis principibus ... causam decernit spectandam esse. CLAVD. 10, 32 fastigia supplex deposui, gessique -um; ... oratum misi proceres. *al.* **b** *fere pro sponso habetur*: APVL. met. 4, 32, 3 sorores *Psyches* ... -is regibus desponsae (*cf. 4, 32, 1* nuptiarum petitor). 6, 28, 4 (*puella ad asinum*) si me ... formonso -o reddideris (*de eodem*: 7, 10, 3 -i iuvenis amore. *cf. 7, 12, 1* sponsum puellae). IVST. 21, 2, 10 virgines ante nuptias abducebat stupratasque ˌ-isˌ reddebat (ˌ ˌ sponsis -is *var. l.*). MART. CAP. 6, 576 (*ibid.* sponsi) cum ... ad Philologiae concilianda consortia -um affatum (affatu *var. l.*) conubialiter allegaret (*Iuppiter an Philosophia? structuram parum dilucidam alii aliter intellegunt*; affatum *supinum esse credit Kopp*, -um *pro adi. adhiberi censet Lenaz, 1975, comm. ad 2, 131* [*qui locus fort. hic respicitur*]). SIDON. epist. 2, 4, 3 -i supplicis verecundiam munerare (*cf. 2, 4, 2* filiam ... licet a matre pupillae in coniugium petierit obtinueritque). CE 1997, 3 *puella mortua* ante ... quam -us, heu, nuptiis hymeneos contigit ignes.

cf. Onom. *Blundell.*

procymia *f.*, *προκυμία*. *i. q. moles fluctibus maris opposita*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 412 p. 631 centum *pedes operis* repellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam -a dicebantur.

procyōn *v. Onom.* *?*__prōdambulo__ *v.* prodeambulo.

prōde *adv.* [*ortum est ex tmesi mira formae q. e.* prōd-est, *cuius prima pars, quomodo cum* pro *cohaereret, non iam patuit; ne offenderet formatio insolita* *prōd, *fictum est* prōde *sec.* utile (est), necesse (est) *sim.; v. Walde-Hofmann II 368; Löfstedt, Late Latin, 1959, 175. Fo.*] *inter praepositiones, quae* et verbis cohaerent et casibus *affert* CHAR. gramm. p. 308, 12 (*ex Romano*) post, ... pro, ... pone, -e (*in serie exemplorum p. 309, 10* prodest). *legitur inde a* VET. LAT., *sed v. l. 18. 19. 25.* [*it.* pro; *sard.* proe; *var. raet. occ.; francog. vet. et med.* prou, preu; *prov. vet.* prod, pro *et var. prov., vasc.; cat.* prò; *hisp.* pro; *port.* prol. *cf. M.-L. 6766. Battisti-Alessio IV 3086. Wagner II 313. Wartburg IX 417 sqq. Corominas[2] IV 656. Machado[3] IV 439. St.*]

significatur aliquid commodo alicuius fieri vel esse; exempla inter iuncturam et compos. saepe ambigua v. sub prodefacio *et* prosum, *sed hic afferre maluimus quae traduntur ordine inverso*: VET. LAT. Hebr. 4, 2 (cod. 75) non fuit -e illis verbum *euangelii* (*gr. ὠφέλησεν, Vulg.* profuit). ANON. med. ed. Piechotta 138 *medicamentum* facit ... ad colera ... et erit -e omni corpori. *quo usu incorporali aetatis posterioris non est, quod defendi possit vis localis, quam quidam postulant exemplis his*: PLAVT. Curc. 487 (*e coni., v. supra p. 372, 63*). VARRO Men. 574 prodius (*v. sub voce*). GLOSS.[L] II Abav. PR 100 (*item* 166) -e it (prodet *var. l.*): ˌproretˌ (*i.* prodit *sec. Loewe, Glossae nominum, 1884, 106; rectius Heraeus in exemplari suo coniciens* prudit: prurit [*cf. Mørland, Die lat. Oribasiusübers., 1932, 59*]).

? inde formae adi. vel subst. **prōdis** *et* **prōdes** (*hic illic, e. g. l. 15 sq.*, prode *etiam nom. neutr. intellegi potuit, ad quem hae formae inventae sunt, si quidem agnoscendae sunt*). *i. qui (quod) prodest, utilis*: EPIST. Claud. Terent. (Pap. Corp. 250) 15 ⟨n⟩ec ob ⟨haec⟩ Marcel⟨l⟩um ⟨o⟩di, qu⟨on⟩i⟨a⟩m nihil mihi -is fuerunt nisi verba, null⟨i⟩us con⟨c⟩epi o⟨diu⟩m (*lacunae antecedentis causa structura sententiarum incerta est; pro subi. verbi q. e.* fuerunt *intellegi possunt* haec, *sc. actiones quaedam, vel socii et antea et postea memorati, vel etiam ipse Marcellus* [*plur. congruente cum* verba]; *incertum igitur, utrum* -is *sit forma indecl. [adv.?], an nom. sing. vel plur., an gen. sing.* [*part. vel pretii*]; pro dis *locut. praepos. intellexit ed. princ., exclamationem [abl. pro acc., exemplis deficientibus] Cugusi, Corp. epist. lat., 1992, n. 141 ad l.*). ROMVL. fab. 1, 6 rec. W (*gallus margaritae*) nec ego sum tibi -es, nec tu mihi necessaria (*recc. cet.* prosum). *vix huc* GLOSS. V 506, 22 -em (*v. vol. VII 2, 1357, 72*) *neque* INSCR. Velázquez, Pizarras visig. 1989, n. 103 II 7 (*saec. VI ex. vel VII in.*) dirige, prodi esto (d. pro die (i)sto *praefert ed., v. ibid. p. 340 sq.*).

compos.: prodifico; *cf.* prodefacio, pro(de)sum.

prōdeambulo, -āre. *a* pro *et* deambulare (*cf. l. 43*). *i. q. deambulando procedere*: TER. Ad. 766 postquam intus sum omnium rerum satur, -are huc lubitum est (porro deambulare *var. l.*, prodambulare *Wagner coll.* prodire, prodesse. *cf.* DON. *ad l.* 1 nota duas praepositiones uni dictioni adiunctas. 2 procedere segnem -are significat. *aliter Schol. p. 159, 22* pro: exclamative). *Bk.*

***prōdēcessor**, -ōris *m.* *a* pro *et* decessor, *sec.* proavus *sim.* *de notione*: GLOSS. II 416, 14 *προάρξας*: antecessor, -r. [*confunditur passim in codd. cum* praedecessor, *quod infra saepe negleximus; v. quae exposui Mus. Helv. 47, 1984, 36 sqq.*]

1 *strictius significatur qui in administrando munere antecessit ipsum decessorem* (*sive proxime, ut l. 55. 57. 67. al., sive intervallo longiore, ut e. g. l. 66. p. 1595, 3 et per plur. l. 58. 63. al.; abusive de decessore l. 62. p. 1595, 4, qui et in plur. contineri potest; distinguitur saepius* decessor; *successor indicatur per pron. poss. passim, per gen. l. 73. p. 1595, 5. al.*): **a** *in re publica*: SYMM. rel. 20, 1 vir illustris -r meus Auchenius Bassus (*cui successit Aventius, v. Vera, 1981, ad l.; de eodem*: 25, 3. 33, 2). RVFIN. hist. 11, 1 *Iovianus* lapsu -is admonitus (*i. Constantii; de aliis imperatoribus*: IORD. Get. 243 anno decessorum -umve regni quingentesimo [*item distincte, sc. plur.*: 291 Rom. 332. *cf. l. 63. 70*]. FACVND. defens. 4, 2, 57 -es vestri religiosi principes). EPIST. imp. Constant. Aug. c. Cresc. 3, 70, 81 p. 486, 1 (*item* epist. 88, 4. praede- *et* praec- *var. ll.*) ad Probianum proconsulem Africae: Aelianus -r tuus *eqs.* (*v. Prosopogr. Later Rom. Emp. I 17*). NOVELL. Valent. 30 pr. CASSIOD. var. 8, 16, 6 per decessores -esque vestros. **b** *in ecclesia* (*respicitur munus episcopi vel papae*): AVG. bapt. 2, 7, 12 p. 187, 7 per Agrippinum -em suum (*sc. sancti Cypriani*). c. Petil. 3, 57, 69 p. 223, 30 (*cf. 223, 26* cui quibusdam interpositis ... successit). LEO M. epist. 6 Silva-Tarouca Thess. p. 54, 30 imitatorem te tam ˌ-isˌ tui quam decessoris ... esse (ˌ ˌ *cod. V, qui ibid. p. 54, 24* praede-). 106, 5 Conc.[S] II 4 p. 61, 15. PASCASIN. epist. 2 tempore ... domini mei -is apostolatus vestri Zosimi. EPIST. Arel. 12 p. 18, 37 omnes decessores -esque nostri. pontif. 555 Arel. 18 p. 27, 29 -e suo Hilario. 925 Arel. 45 p. 67, 35 Leo -r noster ad praecessores vestros *scripsit* (AVELL. 56, 8. 58, 5 EPIST. pontif. 1054 Conc.[S] IV 2 p. 106, 14. 1056 *ibid.* p. 113, 38. *et saepius*). AVELL. 83, 5 -es sanctitatis vestrae. 83, 27 -um nostrorum, sedis apostolicae praesulum constitutis. VICT. TONN. chron. II p. 191, 490, 2 reliquias -is sui. ENNOD. dict. 2, 2 p. 431, 5 -r ...

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

parvitatis meae (*sc. Honorati*) ... Victor antistes *Novariensis*. CASSIOD. var. 4, 44, 1 ante decessorem -emque vestrum. GREG. M. dial. 3, 8, 1 -is mei tempore ... Iohannis papae (3, 38, 1). epist. 6, 54 l. 22 (*Vergilio episcopo*) patrimoniolum ... per annos plurimos -r vester tenuit (*de eodem*: 6, 56 l. 11 pensiones, quas -r eius *Vergilii* ... percepit [praede- *var. l.*]). *al.*

2 *laxius de quolibet praecessore, sc. qui antecessit quendam similia agentem*: FRG. Mur. 48 *Paulus scripsit septem ecclesiis* sequens ⌞-is⌟ sui Iohannis ordinem (*cf. apoc. 1, 4*; ⌞ ⌟ precessoris *exc. codd., v. Hahnemann, The Mur. Frg., 1992, 9*). LVCIF. non parc. 21 l. 25 quae dicta sunt ab apostolo (*act. 13, 10*) -i tuo Iudaeo pseudoprophetae (*cf. ibid. l. 66* praecursoris). reg. apost. 4 l. 23 quod ... sis percepturus ea, quae omnes in sacrilegio perceperunt -es tui; ... non tu primus facis. *Ramminger.*

*?***prōdecurio,** -ōnis *m., si recte compos. ex* pro *et* decurio *agnovit editor; cogitare possis etiam de iunctura* pro decurione *coll. p. 1429, 34 sqq.* *significatur qui dignitate praeditus est decurionis* (*silentiariorum? v. ed. ad l.*): PAP. Tjäder 59 I 8 (*sim.* 9; *a. 433*) prodec‹urio›, not‹arius› ac dom‹esticus› Caecilius vir spect‹abilis›.

prōdefacio, -facere *et* **prōdefīo,** -fīerī. *a* prode *et* facere (fieri), *nisi intellegere malis iuncturam verbi cum adv.* *i. q. proficere*: VET. LAT. Ioh. 12, 19 (cod. 5) videtis, quoniam nihil -facitis? ecce mundus totus post illum *Iesum* abiit (*gr.* ὠφελεῖτε, *cod. 3* proficitis, *4* prode estis, *Vulg.* proficimus). Hebr. 13, 17 (cod. 75) hoc ... -fit vobis (*gr.* ἀλυσιτελές. *sim. negatione neglecta cod. 65* proderit; *Vulg.* non expedit). *cf. exempla saec. VII* -fit *Iul. Tolet. (v. Boas, Phil. Woch. 50, 1930, 1403) et* -faciat *Lex Visig. 6, 4, 3 p. 265, 12.*

[prōdefectio *v. p. 1602, 70.***]** **[prōdefico** *v.* prodifico.**]**

prōdefīo *v.* prodefacio.

*?***prōdēfluo,** -ere. *a* pro *et* defluere (*si recte trad.*). *fere i. q. profluere*: ORIBAS. syn. 5, 6, 3 add. Ab p. 52 si ... venter *infantis* -at (*cod., nisi* profluit *vel* defluit *voluit scriba syllaba alterutra non bene expuncta*; profluit *La* [por- *ed. perperam*]; *desideratur gr., sed ex versione pleniore Cael. Aur. gyn. 1, 164 sq. [gr. p. 90, 1 sqq.] sumptum esse vidit Fischer in plagulis; cf. Oribas. ibid. p. 53* si profluat venter, *Soran. p. 91, 5* παρυγραινομένης).

προδηληγᾶτον *v. p. 534, 27.* *Bk.*

* **prōdeo,** -iī, -itum, -īre (prō eo *v. l. 36*). *a* pro *et* ire, *v. p. 1417, 63 sqq.* *praeverbium caret* d *littera*: NOT. Tir. 13, 15 proit. 13, 16 proiit. *perperam* proeant *et* proibat *pro* pr‹a›e- *legit Belsheim* VET. LAT. act. 7, 40 *et* 14, 11 (cod. 51; *v. Vulg., ed. Wordsworth-White ad ll.*).

de formis (*affert inter verba* quarti ordinis CHAR. gramm. p. 222, 5 sqq. [*testans formas imperf. et fut.*], *inter verba* tertiae coniugationis productae MART. CAP. 3, 321 [*testans formas plerasque*]): *1) stirpis praes.* (*de* prode it *v. p. 1594, 20; qualis sit* i *in forma* -it, *explicat* VEL. gramm. VII 49, 17 sq.): *praes.* -eunt, -eam *inde a* PLAVTO; -inunt ENN. ann. 156 (*cf. Leumann, Gramm. 1977, 514*); -iunt VET. LAT. iud. 9, 33 (cod. 100. *cf.* GLOSS. ⌞-iunt⌟: -eunt [-inunt *coni. Heraeus*]); -iamus GLOSS. *imperf.* -ibam *inde a* NEP., -ieb- VET. LAT. Ios. 6, 1 (cod. 100). Luc. 4, 22 (cod. 14). SCHOL. Stat. Theb. 4, 74. *al.* *fut.* -ibo *inde a* PLAVTO, -iam, -ie‹n›t VET. LAT. II reg. 18, 2 (cod. 115). Ier. 10, 5 (Cypr. testim. 3, 59). Luc. 1, 17 (cod. 2). LACT. inst. 7, 16, 14 CHIRON 147. MART. CAP. 9, 914 (*iamb. trim.*). *al.* *part.* -eunt- *et gerund.* -eund- *inde a* CIC., -ient- VET. LAT. IV Esdr. 16, 39 FVLG. aet. mund. p. 134, 5. *al.*, -iend- VET. LAT. IV Esdr. 16, 40 *et var. l.* ZENO 2, 5, 3 -iendo (-eundo *restit. Löfstedt, v. ed., 1971, 84* sq.*). *2) stirpis perf.*: -dii *inde a* LIV.; i *simplex communis est formis* -disse‹t› *sim. inde a* CIC. Cluent. 134 (*in dactylicis* OV. fast. 4, 309. -iisse‹t› *sim. raro, e. g. l. 73. p. 1600, 12*) *et* -disti‹s› LIV. 43, 14, 6 *v. p. 1597, 42.* LVCAN. 7, 231 STAT. silv. 1, 3, 82 CYPR. epist. 46, 1, 3. *al.; forma* -dit *est potius praes. hist., sc. accedente alio verbo eiusdem temporis, e. g.* TER. Haut. 276 CAES. Gall. 6, 38, 2 OV. met. 1, 142, *dubites e. g. de* LIV. 1, 16, 5. SVET. Nero 20, 2 (-iit *var. l.*). -ivi‹t› *trad.* VET. LAT. Is. 57, 16 (Tert. anim. 11, 3). Luc. 1, 22 (cod. 2). ZENO 1, 50. *al.* *3) per confusionem flexionis* (*nisi cogitandum de mendis scripturae*): -esset S. C. Larin. 15 (*v. p. 1597, 29 et cf. l. 74*), -ere(t) VET. LAT. Marc. 13, 1 (cod. 1) *et* GREG. TVR. Mart. 4 praef. (*cf. l. 71 et var. ll.* GREG. TVR. Franc. 6, 14 -ebat. glor. mart. 23 produnt. *vix addas* -endo PAVL. PELL. euch. 452, *v. sub* prodo).

de notione (*cf. p. 1496, 16 sq. 1599, 63*): FEST. p. 229 -it[a] ... ex interiore loco procedit (*simul definit* prodit *a* prodere, *v. sub voce*). NON. p. 47, 10 -eundo, quasi porro eundo. CHAR. gramm. p. 222, 15 -o: προέρχομαι. GLOSS. -o: πρόειμι. procedo. -it: exit. -vit: exivit vel egressus est. -iens: ortus. *al.* *legitur in versibus inde a* PLAVTO, ENN., TER., *in oratione soluta inde a* CATONE. [*var. it. sept. et raet. occ. cf. M.-L. 6768. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* prodere, *v. l. 61. p. 1600, 14 et e. g.* RHET. Her. 4, 24, 34 SEN. epist. 90, 25 TERT. pall. 5, 5 (*restit.* IREN. 1, 29, 1 -i[d]it. SYMM. rel. 23, 4 -i[d]isset; *in falsa var. l.* SEN. nat. 5, 13, 3 APVL. Plat. 1, 18 p. 217. *al.*); *restituitur* -isset *pro* prodesset CALP. decl. 8; *falsa var. l.* -ire *pro* deire STAT. Theb. 2, 551.]

i. q. procedere, progredi (*sc. intrans. [vix recte usum trans. agnoscunt edd.* OPTAT. 7, 1 p. 161, 6 quam *legem* -iit titulus libri; *coni.* qua*?* prodidit *Casaubonus]; pass. impers. l. 27. p. 1600, 66 et* CIC. fam. 16, 11, 2 HIL. in Matth. 27, 4 SCHOL. Stat. Theb. 4, 74; *part. perf. vi activa occurrit l. 60*). *iteratur* GRACCH. *p. 1597, 48 sqq.* CIC. S. Rosc. 100 (*ter*). OV. rem. 665 sq. met. 1, 142. *al.; fere pro syn. accedunt e. g.* procedere *p. 1595, 66. 1597, 40. 1598, 14. 74 sq.,* progredi *p. 1597, 65. 1598, 41,* exire *l. 49. p. 1599, 5,* egredi *l. 33; opp. e. g.* redire *l. 56. p. 1601, 7,* recipere *p. 1599, 59,* recedere SEN. clem. 1, 8, 4, discedere *p. 1597, 39,* introire *l. 41.* TERT. ieiun. 12 p. 290, 20, ire in *c. acc. l. 71,* stare *p. 1599, 74; in lusu verborum c.* prodere AVG. ord. 1, 5, 14.

I *respicitur motus corporalis* (*inde de situ vel forma p. 1599, 41. 1600, 3; subiunximus usum laxiorem A 1b et imagines e. g. p. 1597, 26. 44. 71. 1599, 7*): **A** *potius cum respectu exeundi, emergendi, in conspectum veniendi*: **1** *-unt animantes* (*naves pro navigantibus positae p. 1597, 64; ceterum res per prosopopoeiam sim. l. 54. p. 1598, 18; partes corporis v. sub 2*): **a** *strictius* (*-itur fere pedibus; de navigantibus l. 29. p. 1597, 64, de volantibus e. g. p. 1597, 10, de mortuis p. 1597, 16*): **α** *generatim*: ① *de quibuslibet*: Ⓐ *indicato loco* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Cist. 638 ut aliquis intus -at propere ocius. Epid. 568 iube ... huc -ire filiam ante aedis meam (*cf. 570* me excivisti). Men. 708 -ire in conspectum meum ... cum istoc ornatu. Poen. 1118 nuntiate, ut -at foras *nutrix*. Stich. 614 per hortum transibo, non -bo in publicum. *al.* TER. Andr. 115 in funus -o. Phorm. 152 puer, heus; nemon hoc -it? 443. RHET. Her. 4, 13, 19 tu in forum -ire ..., tu in horum conspectum venire conaris? CIC. Mur. 68 'multi obviam -erunt de provincia decedenti': ... eccui autem non -itur revertenti? Flacc. 22 una ex domo -unt *testes et accusator.* Pis. 13 e gurgustio te -ire involuto capite soleatum. CAES. Gall. 6, 38, 2 hic ... inermis ex tabernaculo -it. VARRO rust. 2, 4, 1 e portu (*sc. navigando; textum nonnullis suspectum def. Guiraud, 1985, comm. ad l.*). OV. am. 3, 11, 13 cum foribus lassus -ret amator. rem. 665 sq. *puella* lectica -at, inquit *iuvenis*; -ierat. VAL. MAX. 1, 8 ext. 7 duos iuvenes ad ianuam venisse ... rogantes, ut ad eos continuo -ret *Simonides*; ad quos egressus *eqs.* (*de eadem re cf. l. 50*). SEN. Herc. O. 613 cum ... in populos -ire paras, *rex*, comes invidia est. dial. 10, 14, 4 per refertum clientibus atrium -ire. epist. 52, 9 in turbam -unt *philosophi.* PETRON. 52, 10 *Trimalchio* -isset in medium, *sc. ad saltandum sim.*, nisi *eqs.* PLIN. paneg. 48, 5 *Domitianum numquam* ex solitudine sua -euntem, nisi ut *eqs.* SVET. Nero 51 ut ... -ierit in publicum sine cinctu et discalciatus. GELL. 13, 13, 1 ex angulis ... magistrorum in medium ... hominum et in lucem fori. VET. LAT. Ios. 6, 1 (Aug. loc. hept. 6, 4) nec quisquam ex illa *urbe* -bat neque introibat (*gr.* ἐξεπορεύετο, *Vulg.* egredi audebat). CYPR. epist. 46, 1, 3 (*in imag.*) ut ... ad matrem, *sc. ad ecclesiam,* revertamini, unde -istis. *al.*

Ⓑ *non indicato loco*: ① *exempla quaelibet* (*selecta inde a* CAES.): PLAVT. Aul. 350 heus, Staphyla, -i atque ostium aperi. Cas. 435 audio aperiri fores, mei ... amici -unt. 806 si ... citius -ant. *al.* ENN. ann. 156 -inunt famuli (*si recte huc traximus; alii interpungunt inter* -inunt *et* f.). TER. Haut. 276 Dromo pultat fores; anus quaedam -it (EVGRAPH. processit). Eun. 669 exi foras, sceleste! at etiam restitas ...? -i! *al.* CIC. de orat. 2, 249. 2, 353 esse ... nuntiatum Simonidi, ut -ret; ... surrexisse illum, -isse. CATVLL. 61, 96 -as, nova nupta (*eadem repetuntur* 100. *al., suppl.* 95). CAES. civ. 3, 16, 3 evocantur illi ad conloquium; -it Libo. VARRO ling. 7, 81 *v. p. 1496, 16.* HOR. carm. 3, 14, 6 *Caesare redeunte* unico gaudens mulier marito -at. OV. met. 1, 142 -it bellum (*si prosopop. intellegenda; v. p. 1598, 59*). fast. 3, 359 ante sui populus limina regis adest; -it. COLVM. 12, 1, 3 *vilico* mane cum familia -eundum est et crepusculo ... redeundum. SVET. Galba 19, 2 ut occurreret *conspiratis,* -iit tanta fiducia, ut *eqs.* (*antea*: ut eum in publicum elicerent). FRONTO p. 84, 8 ut *aeger* -ire non potuerim sed lectulo me teneam. VET. LAT. Sirach 25, 34 non des ... mulieri nequa veniam -eundi (*cf. gr. var. l.* ἐξόδου). *al.* *part. perf.* -tus *vi activa de eo, qui -iit* (*cf. e. g. p. 1015, 25. vol. IX 2, 49, 53*): CARM. evoc. Macr. Sat. 3, 9, 8 ut vos *dei* populum civitatemque Carthaginiensem deseratis ... absque his abeatis ..., ⌞-tique⌟ Romam ad me meosque veniatis (⌞ ⌟ *vix a* prodere, *v. Heussler, Mus. Helv. 36, 1979, 168 sq.*). ② *indicatur qualis, qua specie, quo habitu, comitatu sim. quis -at*: *per praedicativa* (*ad p. 1600, 41 vergit maxime l. 67*): CIC. Phil. 14, 2 ut ... cras sagati -amus, *sc. senatores in senatum.* HOR. sat. 2, 7, 54 cum proiectis insignibus ... -is ex iudice Damā (*i. servus*), ... non es quod simulas? carm. 2, 8, 7 (*ad puellam*) iuvenum ... -is publicā curā. TIB. 1, 9, 70 *ut puella* Tyrio -at apta sinu. OV. ars 3, 131 nec -ite graves insuto vestibus auro. SEN. contr. 2, 1, 15 in hanc ego domum ibo ...? cum -iero repente dives, dicent omnes *eqs.* 2, 7, 3. SEN. epist. 123, 10 cottidie sobrius -is. *al.* *vario modo*: PROP. 2, 25, 43 vidistis quandam Argiva ⌞-ire⌟ figura (prodente *var. l.; item per abl.*: OV. fast. 4, 309 ornatis varie ... capillis. SEN. contr. 2, 7, 4 fronte in omne lenocinium composita. SEN. benef. 1, 3, 7 spissis, *sc. vestibus. al.*). CELS. 1, 3, 37 *per autum-*

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

num neque sine veste neque s. calciamentis -ire oportet (MART. 4, 78, 5 s. te *comite* nulli fas est -ire tribuno). TERT. cult. fem. 2, 11 l. 1 quae ... vobis causa est exstructius -eundi?

(II) *de animalibus*: VARRO rust. 2, 2, 15 matres *agnorum* cum grege pastum -unt (*cf. l. 9 sq. et* COLVM. 7, 10, 4 priusquam in pascua -ant *sues*). 2, 4, 14 ne porci, ex hara cum mater -it, transilire possint *limen.* 3, 5, 16 ex suggesto faleris ... -unt anates in stagnum (*item de avibus*: 3, 7, 4 quo utantur vestibulo ac -ant *columbae.* COLVM. 8, 4, 6 vestibulum, quo -at et ubi apricetur *gallina. cf. l. 13 sqq.*). 3, 16, 28 non omnis tempestas ad pastum -ire longius patitur (*de apibus ut*: COLVM. 9, 5, 1 vacuae cum -unt pabulatum apes. 9, 7, 6. *al.*). PHAEDR. 2, 4, 22 aper rapinam vitans non -it foras. PLIN. nat. 8, 117 ubi placuit robur *cornuum,* in aperta -unt *cervi. al.* *de avibus, quae certo tempore apparent* (*vergit ad IIA*): OV. fast. 1, 157 *vere* -it hirundo. PLIN. nat. 10, 87 oenanthe ... exoriente Sirio occultata ab occasu eiusdem -it. 18, 292.

(III) *de mortuis* (*qui fere e sepulcris -unt*): PROP. 4, 1, 106 umbra ..., quae magicis mortua -it aquis (*sim. de umbris evocatis arte magica*: OV. rem. 253 tumulo). VET. LAT. Ioh. 5, 29 (cod. 11. *al.*) -ient, qui bona gesserunt, in resurrectionem vitae *eqs.* (*gr.* ἐκπορεύσονται, *Vulg.* procedent). 11, 43 (cod. 4. *al.*) Lazare, -i foras (*gr.* δεῦρο ἔξω, *Vulg.* veni foras). ARNOB. nat. 1, 46 p. 40, 17. PRVD. cath. 9, 99 patres ... carnis indumenta sumunt eque bustis -unt. *al.*

β *speciatim -unt*: (I) *histriones sim. in scaenam, in publicum* (*cf.* SCAVR. *p. 1496, 17; aliter e. g. p. 1596, 20. 22. 45 sq.; saepe indicatur, qua specie sim. quis -at*): PLAVT. Amph. 93 *Iuppiter* -it in tragoedia (*i. in hac fabula*). RHET. Her. 4, 3, 4 (*in imag.*) in stadium rhetoricae. 4, 47, 60 uti citharoedus cum -ierit optime vestitus ... cum clamyde purpurea *eqs.* VARRO Men. 156 tragici -unt cum capite gibbero. CIC. off. 1, 129 ut in scaenam sine subligaculo -at nemo (NEP. praef. 5. S. C. Larin. 14 -erant. 15 -esset [*v. p. 1595, 60*]. SVET. Calig. 54, 2. *al.*). FEST. p. 185 tragico vel comico ornatu -ire. PHAEDR. 4, 7, 5 (*in imag.*) in cothurnis -it Aesopus novis (*i. fere more tragico recitat*). *al.* PERS. prol. 3 ut repente sic poeta -rem. SVET. Nero 20, 2 *Nero* -it Neapoli primum. 54 -turum se ... histrionem. MACR. Sat. 2, 7, 16 *Pylades histrio* cum in ⌊Herculem furentem⌋ -isset (⌊ ⌋ Hercule furente *Gronovius*). *al.* (II) *testes, litigantes, cives ad iudices vel magistratus*: PLAVT. Persa 72 ille illi *quadrupulatori* rursus iniciat manum, ut aequa parti -ant ad trisviros. CRASS. or. frg. Cic. orat. 222 missos faciant patronos, ipsi -ant. CIC. S. Rosc. 84 si *Capito* ... testis -ierit. Font. 28 cum -itis *testes* (*opp.* cum disceditis). Cluent. 134 cum ... in equitum censu C. Licinius Sacerdos -isset. Flacc. 34 procedit unus Asclepiades; -ant, *sc. ceteri legati.* Cael. 67 si -ierint *testes* (*antea*: si in istum locum processerint). *al.* LIV. 25, 4, 9. 43, 14, 6 ex edicto ... censorum ad dilectum ⌊-i⟨s⟩ti⌋ ... si miles factus non eris, in dilectu⟨m⟩ -bis? (⌊ ⌋ *coni. Madvig*; -bis *Duker*). TERT. anim. 41, 3 (*in imag.*) divinitas animae ... conscientiā dei in testimonium -it: 'deus bonus' ... et 'deo commendo'. *al.* (III) *suadentes, sententiam dicentes ad contionem, concilium sim.*: CATO orig. 108 multa me dehortata sunt huc -ire. GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 2 sq. Quirites, ... neminem nostrum invenietis sine pretio huc -ire; ... neque ullius rei causa quisquam ad vos -it, nisi ut aliquid auferat; (3) ego ipse ... non gratis -o. *ibid.* 4 qui -unt dissuasuri, ne *eqs.* (*cf.* LIV. 3, 63, 8 multis dissuasum -euntibus. 22, 25, 17 ad suadendum [34, 1, 4 ad s. dissuadendumque]. 32, 20, 1 cum ... suadendi ... potestas ... facta esset, nec quisquam -ret). CIC. leg. agr. 3, 1 in meam contionem (NEP. Them. 1, 3 in c. populi. LIV. 1, 16, 5. *al.*). de orat. 2, 286. LIV. 3, 39, 2 ad plebem. VITR. 7, 5, 5 *quidam* -iit et ait *eqs.* (*cf.* GELL. 11, 9, 1 Demosthenen ... ad populum -isse et dixisse *eqs.*). (IV) *milites, duces ad bellum, in pugnam, in hostes sim.* (*nota adv.* contra *l. 60. 75,* adversus *l. 70*): LVCIL. 960 neque -ire in altum, proeliari sub vitem procul (*si recte huc traximus*). QVADRIG. hist. 10b *Gallus* conclamat, si quis secum depugnare vellet, uti -ret (*sim. de singulis provocatis*: *ibid.* e tanto exercitu neminem -ire. PHAEDR. app. 10, 27 *Pompeius* permisit militi -ire contra. FRONTIN. strat. 4, 7, 5). RHET. Her. 4, 24, 34 dimicarem? at cum parva manu tum -remus. CIC. Tusc. 2, 60 *philosophi* in aciem non saepe -unt (HIRT. Gall. 8, 8, 1. *al.*; *cf. p. 1598, 51*). CAES. Gall. 1, 50, 2. civ. 3, 7, 2 ex portu -ire *non* sunt ausi (*cf.* 3, 24, 1 naves ... triremes ... ad faucis portus -ire iussit [*2* progressas]). 3, 86, 2 quo firmiore animo in proelium -atis (CYPR. epist. 10, 1, 1 [*in imag. de martyre*]. *al.*). BELL. Afr. 30, 2 ex Caesaris castris. 82, 1 inconstanter immoderateque. Alex. 20, 3 ut sine signis ... sine ratione -ierant, sic temere in naves refugere coeperunt. LIV. 25, 37, 9 in pugnam (CYPR. epist. 60, 2, 4 [*in imag.*] ad p. *contra diabolum* ... tota simul castra *fidelium* -isse. *al.*). 27, 2, 9 nemo hostium adversus -iit. PAVL. FEST. p. 264. SEN. nat. 3 praef. 13 (*in imag.*) animus ..., qui sciat ... adversus utramque *fortunam* intrepidus inconfususque -ire. LVCAN. 7, 231 in hostem. VET. LAT. deut. 20, 3 (cod. 100) -istis ... ad bellum ad inimicos vestros ([*gr.* προσπορεύεσθε, *Vulg. aliter*]. DARES 30 in b. *al.*). DARES 32 Troiani exercitum educunt; contra Argivi -unt. *al.* (V) *magistratus, reges sim. munere publico fungentes* (*cf. p. 1596, 34. 55*): LIV. 1, 41, 6 Servius cum trabea et lictoribus -it (3, 36, 3 *decemviri* omnes c. duodenis fascibus -iere. SVET. Tib. 11, 3 c. apparitoribus -iit *Tiberius*). 3, 38, 1 nullis subrogatis magistratibus privati pro decemviris ... -unt. 6, 12, 7 dictator ... cum auspicato -isset (*cf. 5, 21, 1* auspicato egressus). PS. AVR. VICT. epit. 15, 5 priusquam salutandus -ret *imperator.*

b *laxius -ire dicuntur*: α *qui proveniunt e genere, stirpe, vel e patria, ordine quodam*: CIC. Tusc. 1, 111 tris Olympionicas una e domo -ire (DECL. in Catil. 92 lucem, *i. virum praestantissimum,* ... de d. Cornelia ... -turam fore). VET. LAT. Mich. 5, 2 (Aug. civ. 18, 30) ex te, *Bethleem,* mihi -iet, ut sit in principem Israel (*v. p. 1498, 8*). I Ioh. 2, 19 (Tert. praescr. 3, *sim. al.,* VVLG.) *antichristi* ex nobis -ierunt, sed non fuerunt ex nobis (*gr.* ἐξῆλθαν, *Cypr. epist. 59, 7, 3. al.* exierunt). LACT. inst. 7, 16, 14 unde mille *homines* processerant, vix -ient centum. COD. Theod. 9, 40, 11 neminem de numinis nostri sacrario -euntem harena suscipiat *puniendum.* GREG. M. in euang. 10, 5 in Persarum ... terra reges ex genere -unt. *al.*

β *qui nascuntur, generantur sim.*: (I) *quilibet* (*sc. fere homines, dei, animalia; sapientia, haeresis, sc. per prosopopoeiam, l. 26. 31*): OV. fast. 1, 33 utero matris dum -at infans (ARNOB. nat. 7, 32 p. 384, 5 dii ... ex uteris -unt. *al.*). SEN. epist. 54, 4 in lucem (AMM. 31, 8, 7. CONSVLT. Zacch. 1, 29, 8 nascendo). 121, 6 hoc, *sc. artus movere,* edita protinus faciunt, cum hac scientia -unt, instituta nascuntur. 121, 18 ad vitam. TERT. anim. 26, 3 etiamnunc calens matre se priorem -isse cupiebat *Iacob* (*spectat ad gen. 25, 26*). VET. LAT. gen. 25, 23 (Quodv. prom. 1, 20, 27. *al.*) duae plebes de ventre tuo -ient ([*gr.* διασταλήσονται, *Vulg.* dividentur]. IV Esdr. 16, 39). Sirach 24, 5 (*loq. sapientia*) ex ore altissimi -vi primogenita (*sim.* Cypr. testim. 2, 1 *sub tit.* Christum primogenitum esse. *gr.* ἐξῆλθον, *Mar. Victorin. adv. Arium 3, 8* processi). ARNOB. nat. 2, 48 unde enatae sint -ierintque *animae.* PRVD. ham. 603 obitu altricis -it grex ille dolorum, *i. viperarum,* ingressum vitae vix eluctatus. PROSP. epitaph. 4 (*in imag.; loq. haeresis Nestoriana*) -vi ex ipso germine, quod peperi, *i. ex haeresi Pelagiana. al.* (II) *Christus, sc. sec. naturam*: *humanam*: TERT. carn. 4 l. 35 si ... de lupa ... -ire voluisset. 17 l. 45 inde, *sc. e vulva,* -eundum fuit Christo ad salutem hominis. ACT. Pauli Cor. III rec. B 6 *spiritus sanctus* missus est ... in eam *Mariam,* ut in mundo carne -ret Iesus (*sim.* rec. M. *al.*; *gr.* προέλθῃ). ARATOR act. 1, 68. *divinam* (*cf. l. 26*): TERT. adv. Prax. 7 p. 236, 14 sermo ..., qui filius factus est dei, de quo -eundo generatus est. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 5 l. 4 veluti -iens ... a patre. CONC.[S] I 5 p. 118, 19 Verbum ... -vit divine (*gr. I 1, 7 p. 35, 29* προῆλθεν). *al.* (III) *aeones*: IREN. 1, 29, 1 cum ⌊-isset⌋ ... Prognosis, ... prodi[d]it Incorruptela (⌊ ⌋ produxisset *var. l.*, -iisset *edd.*; *antea*: Ennoeam ... progressam). PS. HIER. indic. de haer. 18 ex se -euntem (*nomen est aeonis; cf. Iren. 1, 1, 2* Autophyes).

γ *qui emittitur a deo, sc. spiritus sanctus*: VET. LAT. Ioh. 15, 26 (codd. 2, 5; *v. p. 1498, 22*). CANON. Turner I p. 360, 15 spiritus proprie et vere de patre qui -it (procedit *var. l.*). RVSTIC. CONC.[S] I 4 p. 131, 36 spiritus sanctus ... -iens ... a patre (*gr. I 1, 7 p. 164, 1* ἐκπορευόμενον).

2 *-unt res* (*partes corporis sub aγ et bβ*): **a** *usu communi*: α *de variis*: (I) *quae ab homine vel vi externa propelluntur, promuntur sim.*: *in re militari*: CIC. fam. 6, 1, 5 *in bello civili* iis ... rebus praestabamus, quae non -unt in aciem, usu autem armorum et militum robore inferiores eramus (*simul pertinet ad p. 1597, 55 sqq. ut*: FLOR. epit. 2, 15, 15 nova aliqua moles, nova machina, nova perditorum hominum manus, quasi ex obruto incendio subita de cineribus flamma, -bat *ex arce Carthaginiensium*). FLOR. epit. 2, 6, 14 cladem praedixerant ... aquilae *legionum* -ire nolentes. *cetera exempla*: VARRO rust. 1, 37, 4 unde (*e dolio vel modio*) ... *fructus* -it ad usum (*sim. promitur, quod homines consumant*: 1, 65 *vinum* anniculum -it). OV. met. 1, 142 effodiuntur opes ...; iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum -ierat; -it bellum, quod pugnat utroque (*cf. p. 1596, 54. sim. -unt metalla, quae effodiuntur*: SEN. benef. 7, 10, 2 noxiosis rebus ac malo gentium in medium -turis. TERT. cult. fem. 1, 1 l. 26 aurum ... de terra). VITR. 10, 2, 6 utraeque partes funis continentur, ut neque ⟨in dextram neque⟩ in sinistram partem possint -ire. (II) *quae impetu suo moventur*: *fluvii, fontes profluentes*: SEN. nat. 3, 10, 2 ex quanto -ant *flumina* adspice. VET. LAT. gen. 2, 10 (Aug. gen. c. Manich. 2, 1, 1) flumen ... -bat ex Eden (*gr.* ἐκπορεύεται, *Vulg.* egrediebatur). Dan. 7, 10 (Ps. Cypr. ad Novat. 17, 1) flumen ignis -bat ante eum *deum* (*gr. rec. altera* ἐξεπορεύετο, *Vulg.* egrediebatur). GREG. TVR. glor. mart. 23 ut *lymphae* initio produnt nescio, ita et fine clauduntur ignaro. *venti*: SEN. nat. 5, 11, 1 *etesiae* incipiunt -ire. *corpora caelestia, sc. quae apparent*: HYG. astr. 4, 12, 1 zona eius *Persei* utrum usque extremo Ariete an Tauro primum exoriente -at ad lucem. VICTOR. pasch. p. 24, 20 luna XIIII vespera -iente (procedente *al. var. ll.*). (III) *quae fiunt, creantur*: SEN. epist. 36, 10 eorum, quae ... in rerum naturam, ex qua -ierunt ac mox processura sunt, reconduntur. TERT. adv. Prax. 7 p. 236, 24 nihil dico de deo

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inane ... -ire potuisse (*postea*: processit). IREN. 2, 10, 3 dicunt *haeretici* ex lacrimis Achamoth humectam -isse substantiam, a risu autem lucidam *eqs.* PASS. Paul. 11 *mundus* sine factore non -iit.

β *de plantis vel partibus earum, quae -unt: e terra*: VARRO rust. 1, 45, 1 e terra exit hordeum diebus VII ...; *faba* serius aliquanto -it (*cf.* 1 tit. 45 sata quoto quaeque die -ant de terra). OV. fast. 1, 154 -it ... in summum seminis herba solum. SEN. epist. 73, 16 (*in imag.*) semina in corporibus humanis divina dispersa sunt, quae si bonus cultor excipit, similia origini -unt (COLVM. 2, 10, 33 *semen obrutum* non facile -it. 11, 3, 9 -euntia s.). COLVM. 2, 10, 15 *lens* ut celeriter -at et ingrandescat. 10, 375 hirsuto saepes nunc horrida rusco -it (*cf. 372* provenit). *al.* *e semine vel e parte plantae*: SEN. epist. 86, 18 nascentes radices -ire ... ac solum adprendere (*postea*: exeunt). PLIN. nat. 15, 87 primum -euntibus nuculis. 23, 112 flosculi ..., antequam ... malum ipsum -at, erumpentes. CE 1040, 1 (*saec. I*) formosa rosa est, cum tempore -it. STAT. silv. 1, 3, 82 numquam vacui -istis in aethera, rami. VET. LAT. Is. 11, 1 (Tert. adv. Marc. 5, 8; *in imag.*) -bit virga de radice Iesse (*gr.* ἐξελεύσεται, *Vulg.* egredietur. *cf. Tert. ibid. p. 598, 7* ex virga profecta de radice). *al.*

γ *de partibus umoribusque corporis*: CELS. 6, 6, 31^C si quid -it umoris *ex oculis,* extrahitur (*cf. de lacrimis*: APVL. met. 1, 12, 1 lacrimae saepicule de gaudio -unt). 7, 7, 15^H retento ... ab ipso *aegroto* spiritu, quo magis venae -ant (*cf. 15^G* ut *venae* inflentur magisque se ostendant). 7, 30, 1^A ut relaxentur illa *scissa in ano* et foras -ant (*operam dante medico, ut*: MARCELL. med. 31, 6 ut -ant totae *haemorrhoides* [*ibid. postea*: cum ... paruerint]). SEN. epist. 11, 5 quidam *sunt sanguinis* incitati ... et cito in os -euntis (prodentis *codd. vet.*). *quae excidunt, prolabuntur*: CELS. 8, 23 plantae ossa isdem modis quibus in manu -unt. SCRIB. LARG. 232 intestinum extremum quibus prolabitur et excidit, quotiens -ierit, totiens ... oportet ... reponere (*inde Marcell. med. 31, 53* processerit).

δ *de sermone, spiritu, sono*: VET. LAT. exod. 19, 19 (Aug. trin. 2, 15, 25, *sim. al.*) fiebant ... voces tubae -euntes fortiter valde, *sc. e monte Sinai* (*gr.* προβαίνουσαι, *Vulg.* prolixius tendebatur). Is. 57, 16 (Tert. anim. 11, 3; *loq. deus*) spiritus ex me -vit et flatum ... feci (*gr.* ἐξελεύσεται, *Vulg.* egredietur). Hab. 3, 5 (Aug. civ. 18, 32) ante faciem eius ibit verbum, et -iet in campum post pedes eius (*gr.* ἐξελεύσεται, *Vulg.* egredietur diabolus ante p. e.). Luc. 4, 22 (cod. 3) in verbis gratiae, quae -bant de ore illius, *sc. Christi* ([*gr.* ἐκπορευομένοις, *cod. 4. al.* = *Vulg.* procedebant, *cod. 5* exiebant]. Eph. 4, 29 [Cypr. testim. 3, 13] sermo malus de ore vestro non -at [*gr.* ἐκπορευέσθω, *Vulg.* procedat]. HIL. syn. 46 -euntem ... loquentis ore sermonem et ... sonum).

b *per imaginem motus describitur forma vel situs rerum prominentium, exstantium; -ire dicuntur*: α *promunturia sim.*: VERG. Aen. 10, 693 rupes, vastum quae -it in aequor (SERV. extenditur. CLAVD. DON. producta in mare). IVVENC. 3, 390 rupes, quae -it in altum. AVIEN. orb. terr. 227 caespite Paphlagonum -it saxosa Carambis. β *partes animantium vel plantarum*: OV. met. 8, 808 (*describitur Fames*) inmodico -bant tubere tali. PLIN. nat. 9, 80 *non* in angulos -eunte rostro *muricis.* 27, 105 tenuibus cauliculis ex alis -euntibus *myosotae.* HIL. in Matth. 21, 8 in sinu virgularum ex ramulo ... -euntium. γ *varia*: HOMER. 410 pars cuspidis ante eminet, et -it scapulis pars altera fossis. HYG. astr. 3, 15 Aquila ... non multum extra circulum aequinoctialem -ire ... videtur. TERT. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 11 *Iohannes* (*apoc. 1, 16*) ensem describit ex ore dei -euntem (*nisi ad a*). GREG. TVR. Franc. 6, 14 -ebat ... ex ea *stella crinita* radius mirae magnitudinis.

B *potius cum respectu porro eundi, motus incipiendi vel continuandi* (*quantum -atur, indicatur per adv.* longissime, longius *l. 58 sq.* [*cf. l. 67. p. 1597, 10. 1601, 19*], tantum *l. 62*): **1** *-unt animantes*: CIC. fam. 14, 5, 1 tu velim ... quam longissime poteris obviam nobis -as. CAES. Gall. 1, 48, 7 si quo erat longius -eundum aut celerius recipiendum (*-unt milites ut*: LIV. 7, 32, 6 quidquid ab urbe longius proferrent arma, magis magisque in imbelles gentes eos -ire). VERG. Aen. 6, 199 pascentes illae *columbae* tantum -ire volando, quantum acie possent oculi servare sequentum (CLAVD. DON.: -ierunt pedum significat gressum *eqs. sim. -unt animalia*: CHIRON 147 si eum *mulum moribundum* producere voles, genibus et musculis tremens -iet. 698 *mulus* -iens super caput ungulae calcabit). POMP. TROG. hist. Iust. 38, 4, 10 *Gallis Asiam incolentibus* acriora esse ... ingenia, quod longiore ac difficiliore spatio per Illyricum ... -ierint. ASCON. Scaur. p. 27, 28 cum ... per proximum vicum ... -ieris. APVL. met. 11, 11, 1 dei dignati pedibus humanis incedere -unt (*sc. in pompa; sim., nisi cogites de confusione praeverbiorum*: VET. LAT. Iudith 15, 13 [cod. 151] -vit ante populum dux ... mulierum [*gr.* προῆλθεν, cod. 130 -vit *Iudith* et omnes principes, *cod. 147. al.* praeibat, *locum om. Vulg.*]). *al.* **2** *-unt res* (*quae extenduntur l. 73*): VARRO ling. 5, 13 arboris radices sub vicini -ierunt segetem. SEN. nat. 7, 25, 6 non licet stare caelestibus nec averti; -unt omnia (*sim. -unt corpora caelestia*: CASSIOD. var. 1, 45, 7 astra ... -ire non cernimus). VET. LAT. Ier. 10, 5 (Cypr. testim. 3, 59) tollunt illa, *sc. imagines deorum,* quia non -ient (*gr.* οὐκ ἐπιβήσονται, *Vulg.* incedere non valent). *per imaginem motus describitur forma rei productae*: BOETH. mus. 4, 17 p. 346, 15 ordinem sursum -euntem (*sc. in tabula, qua modi musici ostenduntur; sim.* p. 346, 16).

II *a motu corporali transfertur ad ea*: **A** *quae vario modo apparent, exoriuntur, ad cognitionem vel in usum veniunt sim.* (*huc trahere possis quaedam sub IA1b allata*): **1** *quaelibet exempla*: **a** *-unt res*: α *dicta, scripta, quae proferuntur, vulgantur*: PS. PLAVT. Cas. 9 novae quae -unt comoediae. CIC. Att. 15, 13^a, 3 quae *oratio* non sit foras -tura nisi re publica recuperata (*sim. -unt libri, qui eduntur*: DECL. in Catil. 66 si quando in lucem ... contiunculae tuae -iissent. SCAVR. gramm. VII 33, 13. RVFIN. patr. 2, 30 ut inperitiam nostram -ire audeamus in publicum [*si agnoscendus acc. c. inf. nec* -ire *pro* prodere *scriptum ut in eodem cod. e. g. 2, 26 l. 30* habis, *2, 27 l. 76* vertix]). SEN. contr. 1 praef. 12 modo nomen hoc *'controversia'* -iit, nam et studium ipsum nuper celebrari coepit. SEN. epist. 83, 16 vino exaestuante quidquid in imo iacet abditum effertur et -it in medium. QVINT. decl. 333, 17. SYMM. epist. 1, 49 quae *opiniones* sine auctore -unt. MART. CAP. 9, 914 (vers.) fidibus ... ⌊iuncta⌋ fescennina -ient (⌊ ⌋ luxa *trad.*). *al.* β *variae*: CIC. Brut. 39 videsne ..., quam ea *eloquentia* sero -ierit in lucem *Athenis*? OV. ars 3, 171 cum tot -ierint pretio leviore colores *vestium.* SEN. nat. 7, 1, 1 ut ... minimarum quoque rerum, si insolitae -ierunt, spectaculum dulce fiat. epist. 90, 25. *al.* PLIN. nat. 15, 104 minus quinquennium est, quod -iere *cerasa cuiusdam generis.* 34, 18 *effigies,* quae nuper -iere paenulis indutae (prodidere *var. l.*). TERT. adv. Marc. 2, 12 p. 352, 9 ostendimus eam, *sc. iustitiam,* cum ... bonitate -isse. VET. LAT. psalm. 72, 7 (cod. 300. *al.* = VVLG.) -iet quasi ex adipe iniquitas eorum (*gr.* ἐξελεύσεται, *cod. 303* exiet. *cf.* AVG. *ad l.* peccare ... in abundantia). CHIRON 182 iumento priusquam aliqua signa manifesta *morbi* in corporibus -ant (*cf.* 185 quibus *iumentis* per totum corpus pustulae -unt). AVG. conf. 10, 8, 12 posco, ut proferatur, *sc. e memoria,* quidquid volo, et quaedam statim -unt. serm. 45, 3 ubi ad te -it voluntas dei, hoc est ubi aperta est. ORIG. in Matth. ser. 53 p. 118, 25 cum virtus ipsa vitalis *fici* -ire coeperit ad manifestationem (*spectat ad Matth. 24, 32*). *al.*

b *-unt animantes* (*sc. homines vel animi eorum*): SEN. epist. 95, 13 postquam docti -ierunt, boni desunt. FLOR. epit. 3, 5, 22 novis motibus ardere Asiam videt aliosque ex aliis -ire reges. TERT. praescr. 30 l. 41 *haeretici* ostendant mihi, ex qua auctoritate ⌊-ierint⌋ (-ierunt *var. l.; secl. Kroymann*). VET. LAT. I Ioh. 4, 1 (Tycon. reg. 6, *sim. al.*) multi pseudoprophetae -ierunt in hoc mundo (*gr.* ἐξεληλύθασιν, *Vulg.* exierunt). *al.* *indicatur qualis, in quam personam vel quomodo quis -at* (*cf. p. 1596, 64*): SEN. epist. 120, 22 sic ... coarguitur animus imprudens: alius -it atque alius, et ... impar sibi est. APVL. met. 3, 29, 7 si rursum asino remoto -re⟨m⟩ in Luci[li]um (COMM. instr. 1, 23, 14 in supplicem -is dei sub aspectu. *cf. p. 1597, 34*). VET. LAT. II Macc. 14, 30 (rec. B, *sim.* rec. M) Machabeus ... cum videret austerius -euntem Nicanorem adversus se (*gr.* διεξαγαγόντα ... τὰ πρὸς αὐτόν, *rec. V. al.* secum agere).

2 *-unt, quae alicunde originem ducunt* (*sc. res, maxime incorporeae*): TERT. praescr. 36 l. 24 institutio, ... de qua haereses -ierunt (*sim. respicitur origo haereseon*: TRIFOL. epist. 1 ista doctrina de fonte Arrii -vit). VET. LAT. psalm. 16, 2 (cod. 300, *sim.* VVLG.) a vultu tuo, *deus,* iudicium meum -at (*gr.* ἐξέλθοι). Is. 2, 3 (Optat. 3, 2. *al.*) ex Sion -et lex et verbum domini ex Hierusalem ([*gr.* ἐξελεύσεται, *Vulg.* exibit, *Cypr. testim. 1, 10* procedet]. AVG. epist. 232, 3. *al.*). AVG. civ. 14, 3 tit. peccati causam ex anima, non ex carne -isse (PROSP. carm. de ingrat. 711 ut de perceptis -ret c. merendi). AVELL. 103, 26 non dubium est hŏc ipso auctore deo ... -ire, ut *eqs.* EVSEB. GALLIC. hom. 1, 5 unde ossium compago membrorumque perfectio -iit. BOETH. arithm. 2, 33, 1 *numeri,* qui illis, *sc. paribus imparibusque,* coacervatis ... et quadrati et parte altera longiores -unt (*gr. 2, 19, 1* τοὺς ἐξ αὐτῶν τούτων ... ἀποτελεσθέντας). GREG. TVR. Mart. 4 praef. virtutum insignia -ere de tumulis beatorum. DVB. NOM. gramm. V 594, 2 'vis' ...: ex hoc ... 'virtus' -it. *al.*

B *quae perveniunt ad finem quendam, ad effectum, ad gradum extremum sim.*: **1** *-unt homines*: CIC. inv. 1, 29 *in narratione* erit considerandum ..., ne quam in aliam rem transeatur, ne ab ultimo repetatur, ne ad extremum -atur. off. 1, 140 cavendum ... est, praesertim si ipse aedifices, ne extra modum sumptu ... -as. CATVLL. 88, 7 nihil est quicquam sceleris, quo -at, ultra *impudicus.* HOR. epist. 1, 1, 32 est quadam -ire tenus, si non datur ultra. FILASTR. 152, 3 a gloria ad gloriam (*spectat ad II Cor. 3, 18*). COD. Iust. 8, 11, 20 (*a. 439*) in similem audaciam. GREG. M. moral. 8, 92 in elationem. *al.* **2** *-unt res*: GARG. MART. pom. 2, 13 (*de pomo persico*) cutis exilitas et carnis squallor consentaneae -bunt ad parsimoniam vetustatis. ANIAN. Chrysost. hom. 5, 2 in rem subito -iisse, quod ante in spe non fuerat (*Migne gr. 57, 56* εἰς ἔργον ἐλθόν). BOETH. mus. 1, 19 quae *duo semitonia,* sicut ad integrum tonum non aspirant, ita ultra inte-

[Vestergaard]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

grum semitonium -unt. cons. 3, 10, 10 ne in infinitum ratio -at. Cod. Iust. 3, 43, 1 pr. alearum lusus ... -iit in lacrimas. Greg. M. moral. 1, 50 priusquam cogitationes ad opus -ant (*cf.* 16, 44 verba *dei* ... ad operationem).

C *quae incrementum capiunt, proficiunt sim.*: **1** *-unt res*: Cic. div. in Caec. 68 si paulatim haec consuetudo serpere ac -ire coeperit. Sen. epist. 71, 35 inperfecta necesse est labent et modo -ant, modo sublabantur aut succidant. Calp. decl. 8 quotiens -ire felicitas non potest, redit. *ibid.* quis timeret fortunam, nisi -isset? (prodesset *trad., em. Håkanson*). Phoebad. c. Arian. 6, 1 virus internum *haereseon* per argumenta ˻-euntem˼ ... publicare (per arg. *i. per machinamenta intellegit Demeulenaere*; ˻ ˼ *sic cod.*, -iens *ed. Migne*, prodentem *ed. 1586* [*sc.* me*?*]). Arator act. 1, 857 qua rectius hora, *sc. nona*, -ret iam trina fides (*in paganum propagata, act. 10, 3*). **2** *-unt homines*: Hil. trin. 2, 10 qui ... pie infinita persequitur, ... proficiet -eundo.

D *quae continuantur, sc. tempus et ea, quae per tempus producuntur*: Petron. 25, 5 et infans cum paribus inquinata sum, et subinde -euntibus annis maioribus me pueris applicui (procedentibus *Brassicanus, edd. plerique*). Arnob. nat. 2, 72 infinita ut -ant saecula. Symm. epist. 2, 57, 3 silentium cunctis stupor ... imperavit; quo longius -eunte *eqs.* Arator act. 1, 364 ne criminis ultra per subolem -ret onus.

appendix *structurarum selectarum; indicatur*: **1** *quo, quousque* (*cf. dat. personae l. 31. p. 1596, 27; vix addas acc. loci p. 1596, 63*): **a** *per praepos.*: ad: Plavt. Bacch. 1007 ad te in conspectum (*sim. ad homines*: Persa 72 Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 2 Liv. 3, 39, 2. *al.*). Men. 213 ad forum. Rud. 295 ad mare. Cic. inv. 1, 29 ad extremum. *et saepe.* adversum: Vet. Lat. II Macc. 14, 30 (recc. B, M) a. se. ante (*aliter p. 1599, 70*): Plavt. Epid. 568 a. aedis. Vet. Lat. Dan. 7, 10 *v. p. 1598, 67.* Luc. 1, 17 (cod. 2) a. faciem eius. extra: Cic. off. 1, 140 e. modum. Cvrt. 7, 11, 24 e. specum. Hyg. astr. 3, 15. in (*iuncturae frequentiores; addas e. g. p. 1597, 28. 52. 62. 69. 1598, 20*): Plavt. Bacch. 1007 ad te in conspectum (Men. 708 Most. 1155. Ter. Phorm. 443 mi in c. Phaedr. 5, 7, 22 Svet. Nero 43, 2. *al.*). Stich. 614 in publicum (Cic. Verr. II 1, 80. *al.* Nep. Alc. 3, 5 Liv. 32, 26, 18 Sen. epist. 65, 17. *al.; cf.* in publico: Ioh. Maxent. Conc.[S] IV 2 p. 55, 8). Ter. Andr. 115 in funus (Varro rust. 1, 69, 2). Cic. Brut. 39 in lucem (Sen. epist. 54, 4. *al.*). Sen. benef. 7, 10, 2 in medium (*al.* Petron. 52, 10 Qvint. decl. 333, 17. *al.; cf.* in medio: Dionys. Exig. praef. 7, 6). sub: Varro ling. 5, 13. super: Vet. Lat. IV Esdr. 16, 40 (cod. 150). ultra: Boeth. mus. 1, 19. **b** *per adv.* (*cf. p. 1597, 56. 1599, 56*): Plavt. Epid. 568 huc (Rud. 295 Cato orig. 108. *al.; cf.* hoc Ter. Phorm. 152). Poen. 1118 foras (Cic. Att. 15, 13[a], 3 Cels. 7, 30, 1[A]. *al.*). Cic. Verr. II 2, 172 obviam (*al., v. vol. IX 2, 315, 32 sq.; cf.* Ov. epist. 8, 97 obvia -ieram ... tibi). Catvll. 88, 7 quo (Caes. Gall. 1, 48, 7. *al.*). *al.*

2 *unde*: **a** *per praepos.*: ab: Ov. fast. 3, 305 ab antro. Hyg. astr. 2, 14, 4 longius a litore. *al.* de: Varro rust. 1 tit. 45 de terra. Bell. Afr. 50, 3 de rupe. *et saepius.* ex: Plavt. Rud. 295 ex urbe (Dares 35). Cic. Flacc. 22 ex domo (Tusc. 1, 111). Pis. 13 e gurgustio. Caes. Gall. 6, 38, 2 ex tabernaculo. civ. 3, 7, 2 ex portu (Varro rust. 2, 4, 1). *et saepissime.* **b** *per abl.*: Prop. 4, 1, 106 aquis (*nisi instr.*). Ov. am. 3, 11, 13 foribus. rem. 665 lectica. *al.* Homer. 410 scapulis ... fossis. Stat. Ach. 1, 770 toris. Apvl. met. 11, 22, 4 cubiculo. *al.* **c** *per adv.*: Plavt. Cist. 638 intus. Varro rust. 1, 37, 4 unde (Cypr. epist. 46, 1, 3. *al.*). Ov. met. 5, 449 inde (Tert. carn. 17 l. 45 ieiun. 12 p. 290, 20).

3 *quo consilio, fine*: **a** *structura verbali*: *supin.*: Plavt. Rud. 295 pabulatum (Colvm. 9, 5, 1). Varro rust. 2, 2, 15 pastum. Liv. 3, 63, 8 dissuasum. Avson. app. A 6 II. 10 (430 S.), 6 exploratum. *enunt. fin.* (*cf. l. 59 sq. 65*): Plin. paneg. 48, 5 Svet. Galba 19, 2. *part. fut.*: Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 4 dissuasuri. Dionys. Exig. praef. 7, 6 laturus. *gerund.* (*cf. l. 60 sq. 63*): Ps. Avr. Vict. epit. 15, 5 salutandus. **b** *structuris variis*: Ter. Eun. 1005 id -o, ut. Gracch. or. frg. Gell. 11, 10, 2 neque ullius rei causa ..., nisi ut (Caes. civ. 3, 24, 1 per causam exercendorum remigum. Ivlian. dig. 3, 2, 1 artis ludicrae pronuntiandive c. *al.*). Caes. Gall. 5, 26, 4 ad conloquium (Varro rust. 1, 37, 4 ad usum. 3, 16, 28 ad pastum [*nisi de loco*]. Liv. 1, 13, 4 ad foedus faciendum [*item c. gerund.*: 22, 25, 17. 34, 1, 4 Symm. rel. 23, 4]. *al.*). Sen. benef. 7, 10, 2 malo gentium (*dat. fin.*). epist. 52, 9 hoc proposito ..., ut. Tert. anim. 41, 3 in testimonium (Qverol. p. 5, 13 in agendum).

4 *qua specie, habitu, comitatu sim.*: *per praedic. saepe, v. p. 1596, 28 sq. 65 sqq. 1597, 27. 38. al.* *per praepos.*: cum *p. 1596, 22. 1597, 27 sq. 1598, 2 sqq.*, in *p. 1597, 31. 34. 1600, 43*, pro *p. 1598, 4*, sine *p. 1596, 38. 1597, 1 sq. 29. 68.* *per abl.*: *p. 1596, 28. 73 sqq. al.* *per adv.*: *p. 1597, 3. 1600, 46.*

5 *quo modo eundi, quo instrumento*: Verg. Aen. 6, 199 volando. Hyg. astr. 2, 14, 4 classe.

deriv.: *?2.* proditio; *vix* prodius.

proder *v.* proeder. *Vestergaard.*

προδερέλικτον· τὸ ἀπολελυμένον πρᾶγμα, ὃ καταλείψει ὁ δεσπότης οἰκείᾳ γνώμῃ Gloss. iurispr. ἄδετ *II* 26 (*ad* Theophil. inst. Iust. 2, 1, 47). *compos. gr. pro iunctura lat.* pro derelicto (*cf. vol. V 1, 627, 72 sqq.*).

prōdes *v.* prode. **prōdesum** *v.* prosum.

[prōdīcius *e coni. falsa v. p. 1609, 37.*] *Bk.*

prōdīco, -dīxī, -dictum, -ere. *a* pro *et* dicere. *de origine cf. l. 27.* *scribitur* -deix- *in stirpe perf. l. 16* (*bis*). Not. Tir. 6, 68[a] -it -xit. *legitur in oratione soluta inde a* Lege repetund. *usque ad* Gell. [*confunditur hic illic cum* producere, praedicere *et* prodere, *quod infra adnotavimus; e suppl. dub.*: Fest. p. 253 (*Müller*; -duc- *Lindsay, Gloss.*[L] *IV p. 359*[a]).]

1 *notione originaria i. q. publice, auctoritate publica edicere, pronuntiare* (*fere technice in re publica et in iure; iungitur c. dat. l. 30 sq. 44. 46. 49, praepos.* in *l. 42* [*bis*], ad *c. gerund. l. 28*): **a** *vario usu -itur*: *a magistratibus*: Lex repetund. (CIL I² 583) 65 *qui* praetor ex hace lege tribuendei caussa ˻prodeixerit˼, is ... facito, quo modo prode⟨ixerit, ea omnia ...⟩ ... apud forum palam *proscripta habeat* (˻ ˼ *absolute; vix subaudias* diem, *cf. Crawford, Roman Statutes, 1996, 108*). inc. Tarent. (CIL I² 2924) 23 ⟨... ex h(ac)⟩ l(ege) trinum nundinum contenuo palam -erit nondinisq(ue) ⟨tertiis ... (*accusatio?*) prosc⟩ripta propositaque apud forum fuerit (*parum constat, quatenus* Cic. *l. 40 comparari possit*). Vrson. (CIL I² 594) 68, 24 IIviri praef(ectus)ve comitia pontific(um) augurumq(ue) ... ita habeto -ito (-dig- *aes*), ita uti *eqs.* *divinitus fort. l. 57.*

b -ere diem (Kalendas *l. 32*), *sc. certum temporis punctum aut spatium* (*cf. l. 18; cum respectu iudicii praeter l. 26 sqq.*): **α** *generatim* (*e coni. dub.* Cinc., *v. supra p. 566, 66*): Varro ling. 6, 61 'dico' originem habet graecam ...; hinc iudicare ...; hinc, ˻ab dicando˼, indicium; hinc illa: ... '-xit d.' (˻ ˼ *suspectum*). Liv. 25, 13, 7 alia -ta d. *est* ad frumentum ... petendum, *cum statuta die nimis pauci venissent.* Fest. p. 289 (*e Veran.*) referri d. -tam, id est anteferri, religiosum est, *ut probat lustrum a. 90 a. Chr. factum.* Tac. ann. 2, 79, 1 ubi praetor ... reo atque accusatoribus d. -isset (prae- *Beroaldus; item respicitur iudicium*: Gell. 12, 13, 1 Kalendas ... mihi *iudici esse* -tas, ut intra eum diem pronuntiarem [*cf. 12, 13, 6* praefinita est *dies*]). **β** *speciatim respicitur iudicium apud populum* (*quod quattuor contionibus fieri affirmat* Cic. *l. 39, cf. etiam Brecht, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 59, 1939, 271 sqq.; magistratus in contione* -it d., *quam extra contionem* dicit [*v. l. 45. 48. 50. 52*]; *quae cum ita sint, vix est quod agnoscas notionem vulgo receptam q. e. producere, proferre sim.*): Cic. dom. 45 *a maioribus provisum est,* ut ter ... magistratus accuset ..., quarta sit accusatio trinum nundinum -ta d., quo die iudicium sit futurum (*opp.* improdicta). ad Q. fr. 2, 3, 1 a. d. IIII Non. Febr. Milo (*sc. reus de vi*) adfuit; ... honeste discessimus; -ta d. est in VII Id. Febr. (-ducta *trad.; in eadem causa*: 2, 3, 2 Clodius *aedilis* in Quirinalia -xit d. [-dux- *var. l.*]. 2, 6, 4 in Non. Mai. Miloni d. prodi⟨c⟩ta est). Liv. 2, 61, 7 sq. (*2, 61, 2 tribuni plebis Ap. Claudio* d. dixere) semel causam dixit ... adeoque constantia sua ... tribunos obstupefecit ..., ut d. ipsi sua (*i. Claudii*) voluntate -rent (-duc-, praedic- *var. ll.*), trahi deinde rem sinerent; (8) ... ante tamen, quam -ta (-it, praedicta *var. ll.*) d. veniret, morbo moritur. 3, 57, 6 (*3, 56, 2* cum d. Appio ... dixisset *tribunus plebis*) tribunus ei d. -xit (-dux-, praedixit *var. ll.; in eadem causa*: 3, 58, 6). 6, 20, 11 (*6, 20, 1* d. Manlio dicunt *tribuni plebis*) -ta d. ... concilium populi indictum est (-to [pre-*?*] *var. l.*). 38, 51, 5 (*38, 50, 5* P. Scipioni Africano ... d. dixerunt *tribuni plebis*) orationibus in noctem perductis -ta d. est (-dita, -ducta *var. ll.; in eadem causa*: 38, 52, 1 d. longiore -ta [-duc- *fere recc.*]. 38, 52, 8).

?2 *notione deflexa in veriloquio vocis q. e.* prodigium *i. q. praedicere* (*sc. futura, nisi locum ad 1a trahere malis vel praeverbium corruptum putes*): Fest. p. 229 'prodigia', quod -unt futura, permutatione g litterae (prae- *edd. ante Lindsay [quos secuti sumus supra p. 565, 39] sec. ipsum Fest. p. 138 et alios*).

deriv.: prodictio. *compos.*: improdictus. *Stayskal.*

[prōdictātor *v. p. 1429, 35, cf.* ἀντιδικτάτωρ *Lyd. mag. 1, 38 p. 60, 10; edebatur olim perperam pro* dictatorem Liv. 22, 8, 6.]

prōdictio, -ōnis *f.* *a* prodicere. *i. q. actio prodicendi*: Lex de Germ. tab. Siar. II b 29 *ut consules* primo quoque tempore ... sine binum trinumve nundinum -e legem ad populum ... ferendam curent. *contextu manco*: Fest. p. 253, *v. sub* proditio.

prōdificātio, -ōnis *f.* *a* prodificare. *i. q. actio prodificandi et status inde ortus, adiumentum, commodum*: *generatim*: Theod. Mops. in II Tim. 3, 2 *homines* omnia ad suam facientes utilitatem vel ˻-em˼ (*Swete,* prodefectionem *Löfstedt, Komm. Peregr. Aeth., 185* [*formationem miram tribuas confusioni cum* 2. profectio, *quia vox a* prodefacere *derivanda debuit esse* prodefactio, *cf.* satisfactio *sim.*], pro defectione *codd.* [*fort. mendum quoddam exemplaris corrigentes sec. II Tim. ibid.* blasphemi ..., sine pace ..., proditores]; *gr.* ὠφέλειαν). *usu christ., sc. cum respectu aeternae salutis*: Theod. Mops. in Col. 2, 11 *in circumcisione Iudaeorum* corporis abla-

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tio exigua est nullam habens -em (*opp.* in melius corpore nostro transformato). ORIG. in Matth. ser. 66 p. 156, 13 qui data sibi virtute *docendi* ad -em animarum non est usus (103 p. 224, 13 [*loq. Christus*] ut coniungerem eos mihi ad -em eorum). 139 p. 289, 6 prodificatur ... quadam -e et qui credit scripturis, maiori autem repletur scientia qui videt *ipsa mysteria.*

***prōdifico,** -ātus, -āre. [*iuxta* prodefit *formatum videtur ita ut* umificare : umefieri, pinguificare : pinguefieri. *Fo.*] *formam* prodef-, *quae nusquam tradi vid., restituit Svennung, Wortstud. Oribas. 112.*

1 *notione communi de eis, qui faciunt ut quis proficiat, sc. trans. i. q. profectu augere, adiuvare sim.* (*usu christ. cum respectu aeternae salutis, nisi generaliter dictum putes apud* HIER., *qui voce fere invitus utitur; longe praevalent formae pass., imprimis p. p. p. [vergens in vim subst. l. 26], act. non nisi l. 19. 21. 27; figura etym. v. l. 4, iuxta est* proficere *l. 22. 25*): HIER. nom. hebr. p. 69, 26 Lydia (*act. 16, 14*), quam nos possumus dicere ˻-tam˼; porro graece melius appellatur ὠφεληθεῖσα (˻ ˼ perdif- *var. l.*, praeedif- *edd. vet.; ad rem cf. in Is. 18, 66, 18 l. 134* Lud ... utilitas vertitur. *item pro gr.* ὠφελεῖν: ORIG. in Matth. 13, 9 p. 204, 28 nos ... ex eo, quod traditus est Christus morti ..., -ti. 16, 29 p. 572, 19 *quidam* satis -tus est in verbo. 17, 6 p. 594, 23 *deus* quod morigeratur homines, ut hominum -et mores. *al. ibid.; cf. l. 23*). ORIG. in Matth. 12, 22 p. 119, 13 *Iesus obiurgavit Petrum* (*Matth. 16, 23*); hoc -ans ei fecit (*gr.* εὐεργετῶν. *idem verbum gr. respondet* 12, 43 p. 168, 20). 16, 29 p. 573, 15 *quidam* -tus ... per verbum in tantum proficit, ut etiam in tempore tristitiarum gaudeat (*gr.* ἀπὸ ... τῆς ... ὠφελείας). in Matth. ser. 12 p. 24, 1 *nemo* se praebet ut magister vocetur, sciens quia Christus in eo est, quando bene profecerit, quem oportet vocari magistrum a cunctis -tis. 66 p. 155, 30 ad -andas a n i m a s (p. 156, 1 virtutem ... a. quantumcumque -antem). *al. apud* ORIG. **2** *abusive cum dat. sec. gr. fere i. q. prodesse, proficere* (*cf. l. 21?*): ORIBAS. eup. 2, 1 A 22 La p. 434 *portulaca* per hoc ... quod stiptice *est*, disentericis -at cibus (*Aa* hutilissimus est, *gr. 2, 1 A 45* δυσεντερικοῖς ... ἐπιτήδειον).

deriv.: prodificatio.

*?***prōdifragium** NOT. Tir. 93, 1 (p(r)uref- *var. ll.*). *sec.* naufragium *compositum esse ex* frangere *et* prora *putat Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 79* (podifr- *Schmitz,* propagatum *Kopp de forma notae dubitans*). *Bk.*

prōdigālitās, -ātis *f.* *a* prodigus (prodigalis *et* prodigaliter *ante medium aevum non inveniuntur*). [*falso edebatur* SEN. rem. fort. 10, 3, *sc. ex additione recentioris aetatis.* BOETH. top. Arist. 150a12 -em (*sic e. g. Migne 64, 985*ᴰ; luxuriam *trad.*).] *i. q. luxuria, effusio sim.*: DECL. in Catil. 31 praetereo ... summum pecuniae desiderium, summam simul -em.

prōdigē *v.* prodigus.

prōdigentia, -ae *f.* *a* prodigere. *i. q. luxuria, effusio sim.*: TAC. ann. 6, 14, 1 Geminius -a opum ac mollitia vitae amicus Seiano. 13, 1, 3 *Neronis* vitiis per avaritiam ac -am mire congruebat *Narcissus.* 15, 37, 1 celeberrimae luxu famaque epulae fuere, quas a Tigellino paratas ut exemplum referam, ne saepius eadem -a narranda sit.

***prōdigiālis,** -e. *a* prodigium. *compar. et superl. desunt. legitur inde a* PLAVTO, STAT., *adv. inde ab* HOR., COLVM.

i. q. ad prodigium pertinens: **1** *strictius, sc. cum respectu ostenti, signi divini*: **a** *-is est deus, sc. qui prodigium mittit vel avertit*: PLAVT. Amph. 739 mulier, postquam experrecta es, te -i Iovi ... comprecatam oportuit, *sc. post somnium visum.* **b** *-es sunt res, imprimis signa inter prodigia numeranda: neutr. pro subst., sc. acc. obi. int.* -e *fere pro adv. positus*: STAT. Theb. 7, 403 monstra ..., quae plurima nectit -e canens certi fors praevia fati (SCHOL. nescio quid -e denuntians). CLAVD. rapt. Pros. 1, 234 augurium ... laturus iniquum ... delabitur ... cometes -e rubens. *adi.*: SOL. 2, 8 post -em patris, *sc. Ampharai,* apud Thebas interitum. AMM. 23, 5, 10 Etrusci ... haruspices, qui comitabantur gnaros -ium r e r u m ([prodigiarum *trad.*]. 25, 10, 1 gnari r. -ium. 27, 3, 1 -ium r. periti. SCHOL. Stat. Theb. 7, 404 res -es poeta describit). AMBR. in psalm. 45, 20 non ... quasi -is horroris accipias 'opera domini' (*psalm. 45, 9*), sed quasi plena admirationis. PRVD. ham. 467 per -ia signa *dei in Aegypto.* IVLIAN. in Am. 1, 1 l. 16 quam -i motu terra quateretur (*postea*: indicem venturae calamitatis). *al.*

2 *laxius fere i. q. horribilis, terribilis, mirus sim.*: **a** *-es sunt res*: STAT. Theb. 2, 523 dirae ... fugere volucres -e nemus (*ubi sphinx olim viatores discerpsit*). PS. AMBR. apol. Dav. II 5, 30 *Iuppiter* -es formas potuit pro amore suscipere. PRVD. c. Symm. 1, 451 barbaricis ... pagis ..., horrificos quos -a cogunt credere monstra deos. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 99 hoc -is dogmatis nefas. 6, 18 -e commentum (*postea*: inaudita ... deformitas). COD. Theod. 16, 5, 9, 1 quos Encratitas -i appellatione cognominant. *al.* **b** *-es sunt animantes*: CLAVD. 5, 434 *homines* flagrant elidere saxis -e caput *Rufini occisi.* PAVL. NOL. carm. 26, 309 quidam homo ... tam -i daemone distentus fuit, ut ... gallinas ... rabido discerperet ore. LVX. anth. 362, 6 non est tam ... insanus amator, qui te non credat -e malum.

adv. **prōdigiāliter** (*cf.* prodigiale *p. 1603, 52*). *i. q. modo prodigiali, sc.*: **1** *mirabiliter*: HOR. ars 29 qui variare cupit rem -r unam, delphinum silvis adpingit (SCHOL. admirabiliter). COLVM. 3, 3, 3 illa videntur -r ... accidisse, ut aliqua vitis apud te excederet uvarum numerum duorum milium. **2** *modo horribili, terribili*: ARNOB. nat. 1, 16 p. 14, 17 si *dii* in Asia, Syria ... mures et locustas effervescere -r voluerunt. SCHOL. Stat. Theb. 4, 639 *Tydeus* -r Melanippi ... cerebrum vorando defunctus est. PS. AMBR. dign. sacerd. 5 p. 575ᴮ qui *dignitatem pecunia ementes* novam -r regulam ... p e p e r i s s e deflentur (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 29). AVG. c. Iulian. op. imperf. 6, 19 p. 1543 -r et nimium deformiter dici (*sec. p. 1603, 69*).

prōdigiātōres: ˻harispices,˼ prodigiorum interpretes FEST. p. 229 (˻ ˼ *om.* PAVL. FEST. p. 228). *subst. masc. a* prodigium, *cf.* 1. fulgurator.

prōdigiolum, -ī *n.* *a* prodigium. *i. q. parvum prodigium*: NOT. Tir. 58, 39 -um.

***prōdigiōsus,** -a, -um. *a* prodigium. *compar. non nisi p. 1605, 13, cf.* magis -us *l. 30; superl. deest.* GLOSS. τερατώδης. τερατολόγος. qui ante malum significat. †festinali vultu. *cf. p. 1605, 30.* *legitur inde ab* OV., PAVL. FEST., COLVM.; *frequentatur a* PLIN. nat. (*16ies*, prodigiose *bis*).

I *i. q. naturam vel speciem prodigii habens, prodigio similis* (*accedit supin. l. 31, acc. c. inf. l. 26*): **A** *strictius respiciuntur signa divina* (*exempla certiora*): PAVL. FEST. p. 51 cyparissiae dicuntur ignes -i a similitudine cypressorum. COLVM. 6, 37, 3 quidam ... auctores, ut Marcus Varro et ... Mago, prodiderunt mularum fetus regionibus Africae ... non -os haberi (*cf. Varro rust. 2, 1, 27* portentum. *sim. respiciuntur partus animalium*: PLIN. nat. 10, 178 partus *canum* ... aliquando singuli, quod -um putant, sicut omnes mares ... gigni). PLIN. nat. 2, 98 fiunt -i et longiores solis defectus, qualis occiso dictatore Caesare *eqs.* 16, 169 lacus *Orchomenius* ... -us, si quando amplitudinem biennio extendisset. STAT. Theb. 3, 523 similis non ante metus aut ˻astra˼ notavi -a magis (˻ ˼ *i. caelum; alii alia coni., e. g.* monstra *Müller,* signa *Slater*). TAC. hist. 3, 56, 1 contionanti *Vitellio,* -um dictu, tantum foedarum volucrum supervolitavit, ut *eqs.* APVL. met. 9, 38, 8 ostenta. ARNOB. nat. 6, 2 p. 308, 13 *deos* debere ... non terrere portentis, non -as ostentare formidines. AMBR. in psalm. 43, 7, 2 -a facta (*spectat ad Matth. 24, 24*). RVFIN. hist. 3, 8, 5 -us apparuit visus et fidem paene excedens (*gr.* φάσμα τι δαιμόνιον). *al.* *per hyperbolen*: IVV. 13, 62 nunc si depositum non infitietur amicus ..., -a fides et Tuscis digna libellis (SCHOL. dicitur quasi monstro similis). CLAVD. 19, 12 infaustum populis in se quoque vertitur omen; saevit in auctorem, *sc. Eutropium consulem,* -us honos (*cf. 18, 8* cesserunt eunucho consule monstra *antea enumerata*).

B *laxius (sc. respectu significandi evanido) de eis, quae (qui) a quadam norma abhorrent*: **1** *de rebus*: **a** *variis, sc. miris vel insolitis*: OV. am. 3, 6, 17 -a loquor, veterum mendacia vatum (*sic interpungunt edd. rec. plerique, ut sit subst. neutr.*). PLIN. nat. 1, 2, 50 turbines, presteres, vertices, alia -a g e n e r a tempestatum (1, 14, 22 vini -a g. XII [*var. l.* -i. *cf. 14, 116* sunt et in vino prodigia *eqs.*]). 7, 6 in quibus *gentibus* -a aliqua et incredibilia multis visum iri haud dubito. 13, 15 -a cinnamomino pretia (*cf. p. 1612, 36*). 26, 99 -a sunt, quae ... tradit Theophrastus ..., septuageno coitu durasse libidinem contactu herbae. 36, 65 alium *obeliscum* ... -a crassitudine. 37, 156 *magi chloritin* ferro includi iubent ad quaedam -a moris sui. *al.* GELL. 9, 4 tit. de barbararum gentium -is miraculis. 14, 1, 35 qui -is artibus futura omnia dicturos pollicentur (*nisi ad II*). SOL. 1, 75 Varro in relatione -ae fortitudinis (*cf. p. 1605, 24*). ARNOB. nat. 5, 10 p. 261, 22 tam -is conceptionibus tamque miris. AMBR. Noe 7, 21 in senibus grata canities, in pueris -a. CLAVD. carm. min. 34, 4 (*de crystallo aquam continente*) -a silex. *al.* **b** *quae bonis moribus repugnant*: OV. met. 9, 727 (*725* ardet ... in virgine virgo) cognita quam nulli, quam -a novaeque cura tenet Veneris (*cf.* -a V e n u s: MART. 1, 90, 8 inter se geminos audes, *Bassa,* committere cunnos mentiturque virum -a ˻Venus˼ [κλειτορίδα *intellegit Jocelyn, Papers Liverpool Lat. Seminar 3, 1981, 281, ut ad 2 pertineat*]. ANTH. 148, 4 invasit iuvenem -a Venus *coeundi cum equa*). PLIN. nat. 30, 12 senatus consultum factum est, ne homo immolaretur, palamque fit, in tempus illud sacra -a celebrata. PS. QVINT. decl. 4, 13 nescioquae me -a f e r i t a s in patrem velut telum ... librat (AMM. 29, 1, 10 -a f. *Valentis*). ZENO 1, 36, 26 seniorum ... -is ignibus (*i. amoribus; cf. p. 1605, 14*). SALV. gub. 4, 76 o inaestimabile f a c i n u s et -um (7, 83 [*de concubitu masculorum*]). *al.* **c** *quae doctrinis ecclesiae repugnant, sc. -ae sunt haereticorum doctrinae, sententiae sim.*: RVFIN. hist. 4, 7, 4 *Basilidis* -a fabularum figmenta (*gr.* τερατώδεις ... μυθοποιίας). LEO M. epist. 53, 4 Conc.ˢ II 4 p. 54, 23 diabolicorum sensuum -a commenta. serm. 22, 6 impia superstitio -umque m e n d a c i u m (PROSP. resp. ad Vinc. praef.). CONC.ˢ IV 2 p. 65, 10 sermonibus. *al.*

2 *de animantibus eorumque partibus sim., sc. ita ut respiciantur eorum*: **a** *forma*: PLIN. nat. 1, 7, 3 -i partus. 5, 81 -a *dea* Atargatis, Graecis ... Derceto dicta (*cf. Lucian. 44, 14 de deae corpore ex femina et pisce*

[*Brenner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

composito). MART. 5, 34, 4 ora ... Tartarei -a canis. QVINT. inst. 1, 1, 2 indociles non magis secundum naturam hominis eduntur quam -a corpora et monstris insignia (2, 5, 11 distortis et quocumque modo -is corporibus. 8, 3, 84 -um illud corpus *Cyclopis.* VINCENT. LER. comm. 23, 8). PAVL. dig. 1, 5, 14 (= sent. 4, 9, 3) mulier si monstruosum aliquid aut -um enixa sit. LACT. opif. 6, 2 fuisse animalia -a, in quibus ratio cessaret (*spectat ad Lucr. 5, 837* portenta). CLAVD. rapt. Pros. 3, 339 hic patuli rictus, hic -a gigantum tergora dependent. **b** *mores*: Ps. QVINT. decl. 4, 16 sedem ... -i spiritus *parricidae.* GELL. 12, 1, 8 -ae mulieres *ubera* ... arefacere ... laborant (*6* contra naturam). AVR. VICT. Caes. 5, 5 uti *Nero* ... amictus nubentium virginum specie ... in manum conveniret lecto ex omnibus -is. HIST. AVG. Heliog. 1, 2 tyrannos. Claud. 1, 3 Gallienum, -um imperatorem (*cf.* trig. tyr. 31, 7 quo, *sc. Gallieno,* nihil -ius passa est Romana res publica). AMBR. fug. saec. 9, 53 -orum senum ... flammas (*i. amores; spectat ad Dan. 13, 8 ut p. 1604, 65*). **c** *opiniones*: GELL. 17, 1, 1 nonnulli tam -i tamque vecordes extiterunt ... ut scribere ausi sint M. Ciceronem ... inconsiderate locutum (*antea*: monstra hominum). VINCENT. LER. comm. 24, 9 -um discipulum eius, *sc. Pelagii,* Caelestium (*item de haeretico*: LEO M. serm. 76, 7 -us turpium mendaciorum signifer *Manes*). CASSIOD. in psalm. 105, 19 l. 318 Iudaei ... -o sensu ... deum metallicum sibimet effecerunt.

II *i. q. vario modo ad prodigia pertinens (cf. p. 1604, 52): de loco, ubi prodigia fiunt*: Ov. met. 13, 968 -a ... atria Circes (*ad rem v. 14, 254 sqq.*). *de narratione prodigiorum*: PLIN. nat. 7, 81 auctor est Varro -a virium relatione (*nisi per enallagen ad IB1, cf. p. 1604, 53*; -a⟨rum⟩ *coni. Jan*). Ps. QVINT. decl. 18, 15 nefas -is simile fabulis. *de homine, qui prodigia narrat vel interpretatur*: QVEROL. p. 24, 19 infaustum hercle hominem, *qui funesta somnia narravit*; ... ohe homo -e, ego te iam nunc explodo *narrans meum somnium faustum* (*nisi iocose ad I spectat; ad rem v. Emrich, 1956, 186 adn. 31*). GLOSS.[L] V Abba PRO 26 -us: astrologus.

pro subst. adhibetur neutr. l. 5. 13. p. 1604, 43. 50, masc. l. 12. 30.

adv. **prōdigiōsē.** *i. q. modo prodigioso* (*iuxta verba praeter l. 44*): **1** *strictius, i. q. ita, ut signum divinum fiat, manifestetur*: PLIN. nat. 11, 204 iecori, cum quo *lien* locum aliquando permutat, sed -e (*cf. Arist. hist. anim. 507a24* τὰ τοιαῦτα ὡς τέρατα κρίνεται). VICT. TONN. chron. II p. 193, 498 *Arianus quidam* tribus igneis iaculis ... percussus vitam impie simulque -e finivit (p. 202, 549, 2).

2 *laxius (sc. respectu significandi evanido), i. q. ita, ut cuidam normae repugnetur*: **a** *respiciuntur mores, opiniones*: PLIN. nat. 30, 95 bubonis ... oculorum cinerem inter ea, quibus -e vitam ludificantur *magi,* acceperim. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 88, 29 quia *pseudoepiscopus* unam domini ... nostri naturam -e denuntiet, alteram negans (*item respiciuntur haeretici*: CONC.[S] II 5 p. 43, 30 qui -e ... credunt. *addas p. 23, 47 supra*). **b** *respicitur forma*: AMM. 31, 2, 2 *Huni* -e ⟨de⟩formes et pandi.

prōdigitās, -ātis *f.* *a* prodigus. *i. q. luxuria, profusio*: LVCIL. 257 nequitia occupat ˌhocˌ, petulantia -sque (ˌ ˌ *genus hominum intellexit Marx,* hos *coni. I. Dousa*; NON. *ad l.* p. 159, 36 -s dicta profusio). GLOSS. V 646, 13 (*inter glossas Nonii*) -s a prodigendo.

[*]**prōdigium,** -ī *n.* **[***cum* prōdig- *etiam in verbo q. e.* prōd-igere (: agere) *exstet, inde potissimum vocem derivatam esse putamus; sed parum constat, qui usus illius verbi respiciatur, nisi forte cogites de ostentis, monstris, quae dei foras agunt, promunt (cf.* prodigo *II). quod Walde-Hofmann II 368 vocem ad* aio *pertinere affirmant, nec ratione linguae nec ipsa re satis probari potest. Fo.***]** *de origine*: VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 366 -um, quod porro dirigit (*cf. p. 1607, 1*). CIC. nat. deor. 2, 7 (*e* praedicere, *v. p. 565, 37 sqq.*). NON. p. 44, 16 -a dicta sunt porro adigenda (p. 430, 7). AVG. civ. 21, 8 p. 507, 15 -a, quod porro dicant, id est futura praedicant (CASSIOD. in psalm. 45, 9 l. 168 ISID. orig. 11, 3, 3. *al.*; *cf.* AVG. in euang. Ioh. 16, 3 quasi porrodicium. CASSIOD. in psalm. 134, 9 l. 168 -a quasi porro digia, id est longe praedicentia). GLOSS.[L] III Abol. PR 103 prodigit: consumit, unde -um (*pro* prodigus *scriptum esse censet Lindsay; sed cf. p. 1607, 8 sqq.*). NOT. Tir. 58, 38 -um. *de genere: neutr. testatur* Ps. ASPER gramm. suppl. 41, 33; *non est quod de fem. cogites p. 1609, 36; masc. affert* FORTVN. rhet. 3, 4 Romani vernaculi plurima ex neutris masculino genere potius enuntiant, ut 'hunc theatrum' et 'hunc -um'. *de homine adhibitum excipitur per pron. masc. p. 1608, 69. 71. 75.* *de formis: gen. sing.* -gi *trad. e. g.* LIV. 42, 20, 1 (*cod. V saec. V*). PLIN. nat. 37, 29 (*cod. B saec. IX*); *gen. plur.* -gium PACVV. trag. 82. *de notione* (*v. etiam p. 1606, 64. 1608, 56*): GLOSS. -um: φάντασμα, τέρας, Διὸς σημεῖον. αἴνιγμα. monstrum. deforme signum aut monstruum. novum aliquid aut portentum. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1841 -a: terribiles eversiones. 1842 mirabilia. *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*? v. p. 1607, 25; falso trad. p. 1611, 47*), PACVV., ACC., CIC., VARRONE *per totam latinitatem, saepius in oratione prosa, rarius apud poetas; deest e. g.* TER., CATVLLO, LVCR., CAES., HOR., PROP., MANIL.; *quoties apud auctores selectos* -um *et voces syn. frequentiores occurrant, hac tabula ostenditur*:

	monstrum	ostentum	portentum	prodigium
PLAVT.	3	–	–	?1
TER.	8	–	–	–
CIC.	37 (*vers.* 1)	38	55 (*vers.* 2)	25
CATVLL.	4	–	–	–
LVCR.	2	–	5	–
SALL.	–	–	1	2
VERG.	35	–	3	4
HOR.	7	–	3	–
OV.	41	1	1	5
LIV.	1	1	10	129
VAL. MAX.	15	2	4	17
SEN. *trag.*	53	–	2	1
philos.	9	2	8	5
LVCAN.	23	–	2	2
PLIN. nat.	17	30	*ca.* 15	35
VAL. FL.	37	–	–	2
SIL.	24	–	1	3
STAT.	41	–	2	1
IVV.	13	–	1	2
TAC.	1	4	–	13
SVET.	2	18	2	5
APVL.	6	4	1	–
TERT.	10	2	4	4
LACT.	3	1	5	14
AMM.	3	–	4	2
VVLG.	9	3	22	24
AVG.	53	5	28	52

fere i. q. portentum, miraculum, signum (*de notione peculiari grammaticorum v. p. 1607, 8*): **I** *vigente vi significandi*: **A** *usu sollemni in religione de signis divinis, quibus aliquid portendi creditur* (*sc. fere de eventibus; potius de animantibus vel rebus corporeis e. g. p. 1607, 39. 58. 69. 1608, 9. ad rem v. Händel, RE XXIII 2, 2283 sqq.*). *saepius creduntur -a portendere adversa, e. g. l. 73. p. 1607, 53* (*cf. adi. e. g.* triste LIV. 25, 16, 1. 44, 37, 9 OROS. hist. 3, 5, 1, foedum LIV. 27, 37, 6. 40, 19, 1, adversum VAL. MAX. 1, 6 pr. IVST. 22, 6, 2), *rarius secunda, e. g. p. 1607, 21. 29. 35* (*cf. adi.* secundum VAL. MAX. 1, 6 pr., laetum PLIN. nat. 11, 197 SIL. 16, 128). *fere pro syn. accedunt* (*praeter exempla sub 1 allata*) portentum *supra p. 16, 20 sqq. et infra e. g. p. 1607, 27. 32. 60. 70* (*cf. p. 1608, 64*), ostentum *vol. IX 2, 1134, 83 sqq.,* miraculum *p. 1607, 57. 1608, 41* (*cf. p. 1608, 65*), monstrum *vol. VIII 1447, 1 sqq. et infra p. 1607, 58* (*cf. p. 1608, 63*), omen *vol. IX 2, 574, 44 sqq. et infra p. 1607, 50,* signum *p. 1608, 42* (*accedit gen. inhaer.* signorum AMBROSIAST. in II Cor. 12, 11, 1, *cf.* ISID. Goth. 26 chron. II p. 278 signa ..., quorum -is); *fere opp.* naturae opera *p. 1607, 44* (*cf. p. 1607, 50. 52*). *iuncturae potiores: pro subi. est*: fieri *p. 1607, 49. 55 sq. et* LIV. 21, 62, 1. 25, 16, 1 PLIN. nat. 17, 245. *al.*; evenire *p. 1608, 1. 17.* TAC. ann. 12, 43, 1; accidere VAL. MAX. 1, 6, 7. *al.* PLIN. nat. 2, 222; portendere LIV. 1, 55, 5. 44, 37, 9 FEST. p. 274. *al.* *pro obi. est* (*cf. p. 1608, 7. 19 sqq. al.*): facere *p. 1608, 32. 46. al.* (fieri *v. supra*); dare *p. 1608, 41. 44. al.*; implere *p. 1607, 45. 1608, 43.* ORIG. in I reg. 14 p. 22, 15. *gen.* -i: -i similis *p. 1607, 59*; -i loco habere LIV. 1, 45, 5. *al.* PLIN. nat. 8, 173 TAC. ann. 13, 58. *al.* (*cf.* PLIN. nat. 11, 191 ut ⟨sit⟩ -i l. TAC. hist. 4, 26, 2 -i l. accipiebatur); -i modo PLIN. nat. 14, 132. 37, 29; *usu partit.* quid -i *sim.* LIV. 21, 22, 9. 23, 45, 9. 27, 25, 8 VAL. MAX. 1, 1, 8. 1, 6, 8. *cum praepos.*: in -um vertere LIV. 22, 57, 4. 40, 59, 8. *al.* TAC. hist. 1, 86, 3 (*cf.* LIV. 44, 37, 7 trahere in -um. TAC. ann. 12, 43, 1 in -um accipiebatur); in -is habere PLIN. nat. 7, 34 (*cf. p. 1609, 65*). *pendet gen. indicans id, quod portenditur* (*addasne p. 1607, 50?*): SVET. Cal. 57, 1 futurae caedis. FLOR. epit. 4, 2, 45 imminentis ruinae. HIST. AVG. Carac. 11, 1 occidendi Getae. *al.*

1 *definitiones et explicationes* (*v. etiam p. 1605, 54 sqq. 68 sqq.; a vocibus similibus distinguere conati sunt multi, quorum differentiae usu auctorum minime corroborantur, cf. Thulin, Synonyma quaedam lat., Comm. phil. in honorem I. Paulson, 1905, 198 sqq.*): **a** *distinguuntur* miraculum, monstrum, ostentum, portentum (*pro nomine generali est l. 72; testimonia de vocum usu promiscuo v. supra p. 15, 67 et vol. VIII 1446, 23. 37. IX 2, 1134, 60*): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 366 Varro ... haec ita definit: ostentum *eqs.* (*v. p. 1605, 54. vol. VIII 1446, 12; cf.* ISID. diff. 1, 459 quinque sunt ... genera -orum, ut Varro dicit, id est portentum, ostentum, -um, miraculum et monstrum). NON. p. 430, 7 -um ... semper pessimum est (*v. supra p. 15, 76*). p. 435, 27 -a *sunt* deorum minae vel irae (*v. supra p. 15, 81 et vol. VIII 1446, 41*). PROB. app. gramm. IV 200, 6 sq. futura *significat* (*v.*

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

supra p. 15, 83). SERV. Aen. 2, 681 -um ... est, quod in longum tempus dirigit significationem (*v. vol. VIII 1446, 44*). AVG. civ. 21, 8 p. 507, 11 illorum ... miraculorum multitudo ..., quae monstra, ostenta, portenta, -a nuncupantur *eqs.* (*cf. p. 1605, 57*). DIFF. Suet. p. 284, 3 -um, quod solidis corporibus conspicitur, ut in caelo cometae, stella aut fax (*v. vol. VIII 1446, 51. IX 2, 1134, 77*). GLOSS. V 657, 26 monstrum aliquando in bonam partem accipitur ...; -um autem semper in malum ponitur; portentum *eqs.* *al.* *notionem q. e. detrimentum postulant gramm. explicantes veriloquium vocis q. e.* prodigus: CHAR. gramm. p. 389, 5 sq. (*v. vol. VIII 1446, 48 sqq.*) -um, quod mores faciunt, per quod detrimentum exspectatur; itaque qui -a faciunt, prodigi vocantur (*sim. ibid.* p. 389, 9 DIFF. ed. Beck p. 74, 13). **b** *distinguitur* signum (*sed nota* GLOSS. -a: signa caelestia malum pronuntiantia. -is: futuris dictionibus aut signis. *cf. p. 1608, 57*): RVFIN. Orig. in Rom. 10, 12 p. 1269[C] signa appellantur, in quibus cum sit aliquid mirabile, indicatur quoque aliquid futurum; -a vero, in quibus tantummodo mirabile aliquid ostenditur. CASSIOD. in psalm. 104, 27 l. 371 signa sunt quasi vestigia aliqua futurarum sive praeteritarum rerum; -a vero pertinent ad mirabiles eventus, qui in rerum ordine antea non fuerunt. **c** *cetera exempla*: PAVL. FEST. p. 224 promonstra: -a. CLAVD. DON. Aen. 3, 365 p. 317, 9 -a dicuntur, quibus denuntiantur adversa. GLOSS.[L] II Abav. PR 104 -um, quod sive bonum sive malum praenuntiat.

2 *illustratur usus auctorum*: **a** *apud paganos* (*etiam Christianos, quatenus -a non suo deo vel diabolo sim. attribuunt*): α *generatim* (*exempla selecta post* LIV.): PLAVT. Bacch. 1141 (*iocose*) -um hoc quidemst: humana nos voce appellant ⌊oves⌋ (*i. stulti quidam; locum Plauti esse negat Zwierlein, Zur Kritik u. Exegese IV, 1992, 105*). PACVV. trag. 82 ⌊-um horriferum, portentum⌋ pavos (⌊ ⌋ *gen. plur.*). ACC. trag. 210 mihi portento caelestum pater -um misit, regni stabilimen mei, agnum ... aurea clarum coma. 419. CIC. inv. 1, 101 locus sumetur ... ex oraculis, vatibus, ostentis, -is. Verr. II 4, 107 multa saepe -a vim eius *Cereris* numenque declarant. Phil. 4, 10 sive ... -is atque portentis di ... nobis futura praedicunt. *al.* VARRO ling. 5, 144 SALL. Catil. 47, 2. VERG. Aen. 3, 366 novum dictuque nefas ... -um (LIV. 22, 36, 6. *al.*). 5, 639 iam tempus agi res, nec tantis mora -is (SERV. ecce -um de bono). 6, 379 caelestibus (LIV. 1, 34, 9. 2, 42, 10 PLIN. nat. 1, 2, 25. *al.; cf. p. 1608, 37*). CIRIS 48. TIB. 2, 5, 80 Apollo, -a indomitis merge sub aequoribus (*cf. p. 1608, 9*). OV. met. 11, 411 anxia -is turbatus pectora Ceyx. fast. 2, 556. LIV. 1, 55, 5 magnitudinem imperii portendens -um. 26, 19, 7 -i eius, *sc. anguis immanis,* speciem. 42, 20, 4 haruspices in bonum versurum id -um ... responderunt. *et saepe.* VAL. MAX. 1, 6, 3 miro (PLIN. nat. 1, 11, 76). 1, 6, 11 magna (OROS. hist. 5, 12, 1 GREG. TVR. Franc. 4, 31 p. 163, 17. *al.; cf. p. 1608, 45. 1609, 38*). SEN. nat. 7, 1, 5 *cometes* -um sit an sidus. COLVM. 7, 11, 3 non habetur -um *sues mandere fetus suos* (*ad rem cf.* PLIN. nat. 8, 206). PLIN. nat. 7, 179 naturae opera, non -a, consectamur. 10, 41 implevit -um *praetor diem obeundo.* 14, 132 stetere glaciatae moles *vini* -i modo. 17, 241 inter vitia arborum est et -is locus (*cf. Theophr. hist. plant. 2, 3, 1 σημεῖα*). VAL. FL. 1, 743 deorum -is (*cf.* SIL. 16, 128 deum tam laeta ... -a. STAT. Theb. 11, 454 venerabile divum -um). QVINT. inst. 1, 10, 47 velut -o divinitus facto. TAC. hist. 1, 86, 3 *iter belli inundatum* a ... naturalibus causis in -um et omen imminentium cladium vertebatur. 4, 26, 2 apud imperitos -i loco accipiebatur ipsa aquarum penuria; ... quod in pace fors seu natura, tunc fatum et ira dei vocabatur. ann. 12, 64, 1 mutationem rerum in deterius portendi cognitum est crebris -is (14, 12, 2 CLAVD. 26, 62). 15, 47, 1 -a imminentium malorum nuntia. SVET. Aug. 94, 3 -um Romae factum *esse* publice (*cf.* HIST. AVG. Comm. 16, 1 -a ... et publice et privatim hae⟨c⟩ facta sunt). TERT. nat. 2, 1, 7 nobis negotium est ... adversus exempla, -a, miracula. EPIT. Alex. 92 Alexander ... id -um ostendit (*sc. fetum portentosum; cf. 90* monstrum. *91* portentum). *al.* -i (-o, -is) similis (par IVV.): CIC. S. Rosc. 38 *parricidium* ita raro exstitit, ut ... portenti ac -i simile numeretur. Lig. 11. LIV. 5, 14, 3 intolerandam hiemem -isque divinis similem. COLVM. 1 praef. 7. PLIN. nat. 12, 129 in pretio ... -o simile est *malobathrum.* IVV. 4, 97 -o par est in nobilitate senectus. FLOR. epit. 3, 4, 4 simile -o, omnino totus interceptus exercitus (simili *trad.*). AMBR. exc. Sat. 2, 127 quid ... tam simile -i, quam homines credere in habitus ferarum potuisse mutari? quanto *eqs.* (*seq. p. 1609, 72*). *et saepe.*

β *speciatim respiciuntur*: (I) *-a procuranda, expianda, ad haruspices deferenda sim.*: CIC. leg. 2, 21 (*verba legis*) -a portenta ad ... haruspices ... deferunto. TARQVIT. PRISC. Macr. Sat. 3, 20, 3 quibus *arboribus infelicibus* portenta -aque mala comburi iubere oportet. LIV. 1, 20, 7 quae ... -a fulminibus ... missa susciperentur atque curarentur ([procurarentur *Gronovius; text. trad. def.* Fontán, *Emerita 42, 1974, 372*]. OROS. hist. 5, 4, 19). 1, 31, 4 Romanis ... ab eodem -o, *sc. imbre lapideo,* novendiale sacrum publice susceptum est. 1, 56, 5 cum ad publica -a Etrusci ... vates adhiberentur (*cf. l. 55. p. 1608, 15*). 5, 16, 1 Albani ... -i piacula (*cf.* TAC. hist. 5, 13, 1 evenerant -a, quae ... votis piare *non* fas habet gens *Iudaea*). 5, 17, 1 ad -i Albani procurationem (*al.* SEN. nat. 2, 38, 3 expiationes procurationesque -orum. *cf.* procurare *p. 1586, 64*). 10, 23, 1 eo anno -a multa fuerunt, quorum averruncandorum causa supplicationes in biduum senatus decrevit. 23, 31, 15 mare arsit eo anno, ... bos eculeum peperit, ... lapidibusque ... pluit; ob quem imbrem novendiale ... sacrum fuit, ceteraque -a cum cura expiata (*al., v. vol. V 2, 1705, 58 sqq.; cf. l. 2*). 27, 37, 6 (*nuntiatum est infantem incerti sexus natum*) id ... haruspices ... foedum ac turpe -um dicere; extorrem agro Romano ... alto mergendum (*sim. respiciuntur hermaphroditi*: 31, 12, 8 *in mare* deportatus similis [*gen.*] -i fetus erat. *al. apud eundem*). AVR. VICT. Caes. 26, 3 cum avertendis -is ... rem divinam ... ageret. *aliquid fit* ob -um, -i causa *sim.*: LIV. 3, 29, 9 ob id -um lustratum Capitolium esse (21, 62, 6 libros adire decemviri iussi. *al.*). 25, 7, 9 (= 27, 23, 4) horum -orum causa diem unum supplicatio fuit (41, 9, 7 consules maiores hostias immolarunt. 43, 13, 7 publicorum -orum c. libri a decemviris aditi *sunt. al. apud eundem*). 40, 59, 6 ludi Romani instaurati *sunt* ... propter -a, quae evenerant. (II) *-a percipienda, nuntianda (sc. magistratui sim.), agnoscenda*: SALL. Catil. 30, 2 alii portenta atque -a nuntiabant (LIV. 22, 9, 8 taetra -a. 43, 13, 3 Anagniā duo -a ... sunt nuntiata, facem in caelo conspectam et bovem feminam locutam. *et saepius.* OROS. hist. 4, 4, 1 obscena et dira -a vel visa Romae vel nuntiata sunt. *al.*). LIV. 26, 23, 4 eodem anno -a aliquot visa nuntiataque sunt (40, 19, 1 -a multa foeda et Romae eo anno visa et nuntiata peregre. *al.* OROS. hist. 4, 4, 1 *supra.* 5, 15, 20 obscenum -um ac triste). 27, 37, 2 sub unius -i ... mentionem alia quoque nuntiata. 43, 13, 6 duo non suscepta -a sunt, alterum, quod in privato loco factum esset ..., alterum, quod in loco peregrino (*adde p. 1607, 71*).

b *in sacra scriptura et apud Christianos de miraculis, quae facit deus vel diabolus eorumque sequaces* (*non tam futura portendendo [ita l. 39] quam testando potestatem divinam; gr. respondet τέρας, nisi aliud adnotavimus*): α *vario usu*: VET. LAT. exod. 15, 11 (cod. 300. *al.*) *deus* mirabilis in maiestatibus, faciens -a (*Vulg.* mirabilia). psalm. 45, 9 (cod. 300 = VVLG.) videte opera domini, quae posuit -a super terram. 70, 7 (*ibid.*) tamquam -um factus sum multis (*Hier. psalt. sec. Hebr.* quasi portentum. *item pro -o est homo*: Ezech. 24, 27 [cod. 176. *al.*] *propheta,* eris illis in -um [*Vulg.* in portentum]). LACT. inst. 4, 19, 6 *cum Christum crucifixissent, Iudaei* ne -is quidem caelestibus facinus suum intellegere quiverunt (RVFIN. Orig. in iud. 1, 5 p. 471, 12. *al.*). AVG. civ. 12, 28 p. 556, 7 cur ... ex latere viri femina facta sit, et hoc primum quodam modo -um quid praefiguraverit, dicetur. PS. AVG. serm. 128, 1 *Christus* natus est sine patre in terris; o miracula, o -a! VITAE patr. Iurens. 139 dando atque ostendendo ... sanitatum dona et -a multa. *al.* β *iunctura* signa et -a *sim.*: VET. LAT. exod. 11, 9 (cod. 102; *loq. deus*) ut impleam s. mea et -a mea (*Vulg.* ut multa signa fiant). deut. 6, 22 (cod. 100, *sim.* VVLG.) dedit dominus s. et -a magna et saeva in Aegypto (act. 6, 8 [Aug. serm. 316, 1, *sim. al. et* VVLG.] Stephanus ... faciebat s. et -a m. in plebe. *cf.* s. magna et -a: Matth. 24, 24 [cod. 4. *al.* = VVLG.] pseudoprophetae ... dabunt *eqs.* FILASTR. 88, 7 *apostoli* fecerunt). II Thess. 2, 9 (cod. 75. *al.*) in omni virtute et signis et -is mendacii (VVLG. -is mendacibus). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 155, 12 signa ... et -a dei fide roborantur (*gr. I 1, 2 p. 83, 20 τεράστια ut*: ORIG. in Matth. 17, 1 p. 576, 27). DRAC. laud. dei 1, 42 praemonet ante pius quam mittat tanta pericla, -is signisque docens elementa fatigat. *et saepe.*

B *t. t. artis logicae* (*pro gr.* τεκμήριον) *de media sententia syllogismi vel syllogismo primae figurae* (*sc. quo quid demonstratur*): BOETH. anal. pr. 70b2 sic dividendum signum, horum autem medium -um dicendum (nam -um dicunt esse quod scire facit, tale autem maxime medium), aut quae quidem ex extremitatibus signa dicendum, (4) quod autem ex medio, -um; probabilissimum enim ..., quod est per primam figuram.

II *per similitudinem, sed fere neglecta vi significandi, appellantur -a quaecumque aliena sunt ab ordine quodam naturali, consueto* (*comparationes, sc.* -i modo *sim., v. p. 1606, 54 sqq. 1607, 59; accedit gen. explic. p. 1609, 6. 64, qualitatis p. 1609, 74; fere pro syn. accedunt in malam partem maxime* monstrum *l. 69. p. 1609, 50. 70. al. et e. g.* CIC. Verr. II 4, 47 Catil. 2, 1, portentum *l. 72 sq. p. 1609, 67.* CIC. Phil. 13, 49 [*cf.* -orum portenta *p. 1609, 9*]; *in bonam partem* miraculum *p. 1609, 46*): **A** *de animantibus* (*de rebus per prosopopoeiam p. 1609, 10. 34, de falsis numinibus sub Id*): **1** *in malam partem refertur potius ad*: **a** *scelestos, pravos, saevos sim.*: α *homines*: CIC. Verr. II 2, 79 quod umquam huiusce modi monstrum aut -um audivimus ..., qui cum reo transigat, post cum accusatore decidat *eqs.*? Sest. 38 habebam inimicum non C. Marium ... sed duo importuna -a *Pisonem et Gabinium,* quos *eqs.* Vatin. 36 in duobus -is rei publicae *Pisone et Gabinio* (Pis. 9 a fatali portento -oque rei p. *Clodio.* Phil. 13, 49 [*de Antoniis*]. *cf.* Pis. frg. 1 hoc portentum huius loci, monstrum urbis, -um civitatis *Pisonem*). *al.* SEN. contr. 1, 7, 8 *uxor* peperit mihi tria nescio quae -a variis generibus ... furentia; alium, qui *eqs.* ORAT.

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 15 odi illud palaestricum -um *Valerium Asiaticum* (*cf. 2, 14* latronis). QVINT. decl. 319, 4 femina inter -a numeranda, *sc. quae filium occidit.* PS. QVINT. decl. 3, 3. PANEG. 10, 2, 1 te ... -um multo taetrius *quam Geryonem* opprimentem (*i. Carausium*). CLAVD. 3, 89 -um cunctis immanius hydris ... Rufinus. COD. Theod. 9, 40, 17 (*de Eutropio*) lutulentum -um. 16, 5, 6, 1 nefanda ... -a sectarum ab ipso etiam aboleantur auditu (*de haereticis ut*: COLL. Mos. 15, 3, 4 Manichaeos ... veluti nova ⟨et⟩ inopinata -a in hunc mundum ... progressa ... esse. CONSVLT. Zacch. 2, 11, 7 innumera ... talium -orum portenta). BOETH. cons. 2, 1, 3 (*de Fortuna*) multiformes illius -i fucos. *al.* β *bestias* (*cf. bα*): VERG. Aen. 8, 295 tu, *Hercules*, Cresia mactas -a (SERV. Cretensem taurum). EPIST. Alex. p. 198, 3 ne ... cum aquarum -is bella gereremus (*nisi ad bβ; de eisdem cf. p. 197, 18 sq.* maiores elephantorum corporibus hippopotami). p. 199, 18 (*de scorpionibus*). ARNOB. nat. 1, 11 p. 12, 4 tam saeva -a (*i. serpentes*). CLAVD. 17, 297. 24, 346 pardos et cetera ... -a.

b *deformes, foedos* (*sc. specie externa*): α *monstra fabulosa* (*sublucet simul color saevitiae*): OV. epist. 9, 91 -um ... triplex ... Geryones. met. 13, 917 (*loq. Glaucus*) non ego -um nec sum fera belua (*cf. 912* monstrum). SEN. Phaedr. 175 (*nutrix ad Phaedram*) cur monstra cessant, aula cur fratris *tui, sc. Minotauri,* vacat? -a totiens orbis insueta audiet ..., quotiens amabit Cressa? VAL. FL. 4, 430 Harpyiae ... depopulant *Phinea*; ... talia -a ... perpetitur. EVAGR. vita Anton. 53 p. 919 informe -um ([*gr.* θηρίον]. OROS. hist. 1, 13, 2 [*de Minotauro*]). *al.* β *homines, animalia* (*addasne l. 12?*): QVINT. inst. 7 prooem. 2 si quam in corporibus nostris aliorumve animalium partem permutes et transferas, licet habeat eadem omnia, -um sit tamen (*inde suspiceris huc pertinere etiam* 8 prooem. 33 orationem ... admirabilem non sic, quo modo -a miramur, et iucundam non deformi voluptate). COD. Iust. 6, 29, 3, 1 *fetus* ad nullum declinans monstrum vel -um.

c *stultos, ineptos sim.* (*addasne l. 9?*): SEN. epist. 50, 2 uxoris meae fatuam scis ... in domo mea remansisse; ipse enim aversissimus ab istis -is sum. PLIN. epist. 9, 17, 3 ista, sic enim appellas, -a perpessus es (*1* scurrae, cinaedi, moriones mensis inerrabant). TERT. nat. 1, 7, 7 videte, ˌquale -umˌ adversus nos *accusandos* subornastis, *sc. Famam,* quia quod ... tanto ... tempore ad fidem corroboravit, usque adhuc probare non potuit (ˌ ˌ qualem prodigiam *trad.; corr. Oehler, coll. Verg. Aen. 4, 181 sqq., qui prius* qualem prodigam *temptaverat; alii alia, e. g.* qualem prodiciam *Rigaltius*). AVG. civ. 22, 8 p. 566, 8 quisquis adhuc -a, ut credat, inquirit, magnum est ipse -um, qui mundo credente non credit.

d *numina falsa, inania*: PORPH. Hor. sat. 2, 4, 3 *Socrati* obiecerant ..., quod nova -a pro diis haberet (*cf. e. g. Xen. mem. 1, 1, 1* καινὰ δαιμόνια). PRVD. c. Symm. 1, 497 cave, *Roma,* ... inania ... -a ˌet larvasˌ ... tibi fingere (ˌ ˌ esse deos *var. l.*).

2 *in bonam partem refertur ad homines singulari virtute praeditos* (*v. etiam l. 62*): FLOR. epit. 1, 10, 3 illa tria Romani nominis -a atque miracula, Horatius Mucius Cloelia, qui nisi in annalibus forent, hodie fabulae viderentur. 3, 18, 6 municipalia illa -a, *sc. sociorum duces.*

B *de quibuslibet rebus* (*quid -i loco habeatur indicat inf. vel acc. c. inf. e. g. l. 50. 69. p. 1610, 6, coni.* quod *l. 71*); *refertur ad*: **1** *scelesta, turpia sim.*: CIC. Verr. II 3, 171 non mihi iam furtum sed monstrum ac -um videbatur civitatum frumentum improbare, suum probare *eqs.* IVV. 6, 84 -a et mores urbis (*i. mores prodigiosos*; -um *Nisbet, referens, ut vid., ad 82 sq.* nupta senatori comitata est Eppia ludum *eqs.*). TAC. hist. 4, 58, 5 (*legatus militibus deserturis*) ne hoc -um ... vulgetur, vobis satellitibus Civilem et Classicum Italiam invasuros. PS. QVINT. decl. 12, 3 haec -a, *sc. pastus corporum humanorum,* ... omnes exsecrabuntur. VET. LAT. Ezech. 33, 29 (cod. 176) propter omnia -a ipsorum, ˌquaeˌ fecerunt (quas *cod.; gr.* βδελύγματα, *Vulg.* abominationes). ARNOB. nat. 4, 27 probra et flagitiosa -a *deorum.* FIRM. err. 4, 2 quod hoc monstrum est quodve -um? *effeminati sacerdotes* negant se viros esse *eqs.* ZENO 1, 1, 17 (*spectat ad Dan. 13, 8 sqq.*) Susannam ..., insigne pudicitiae testimonium, e senioribus duo, sed uno incensi -o, ... deperire coeperant (*sc. eodem amore illicito; nisi de ipsa muliere praestantissima intellegas, ut ad A2 spectet*). HEGES. 5, 53, 1 p. 414, 27 nobis ... parantur -a poenarum, tormenta exquisitissima. EMPOR. rhet. p. 566, 30 virginem ... parricidium non refugisse habendum in maiore -o. *al.*

2 *absurda, rationi repugnantia*: CIC. or. frg. A 9, 15 te ..., Catilina, consulatum sperare ... non -um atque portentum est? LIV. 31, 29, 11 Capua ... superest, urbs trunca sine senatu, sine plebe, sine magistratibus, -um. TERT. pall. 4, 1 -um est ˌhaecˌ sine pallio fieri (ˌ ˌ *sc. quae sunt a palliatis, i. Graecis, instituta*). ARNOB. nat. 7, 36 p. 389, 24 monstrum et -um iudicamus, quod quisquam hominum credit ... augustiorem fieri deum fumo. AMBR. exc. Sat. 2, 127 (*praecedit p. 1607, 64*) quanto maioris est -i, ... animam ... bestiarum suscipere naturam *eqs.*? LEO M. epist. 35, 1 Conc.[S] II 4 p. 6, 23 de quo -o falsitatis quis non videat, quae opinionum monstra nascantur? ([*vers. gr.* τερατώδους ψεύδους]. serm. 28, 5 -a falsitatum).

3 *quolibet modo miranda, insolita*: OV. met. 6, 321 stagnum ... locumque -o notum (*sc. rusticis in ranas mutatis*). LIV. 23, 45, 9 (*Hannibal ad milites*) ferrum nunc hebet? an dextrae torpent? an quid -i est aliud? PLIN. nat. 14, 116 sunt et in vino -a; dicitur ... fieri, quod fecunditatem feminis importet, viris rabiem *eqs.* 19, 54 (*de alimentis exquisitis*) heu -a ventris! mirum esset *eqs.* 36, 104 Milonem ... *tantum* debuisse inter -a animi humani duco. 37, 54 plurima illi *magi* prodidere de gemmis ab medicinae blandissima specie ad -a transgressi.

deriv.: prodigialis, prodigiatores, prodigiolum, prodigiosus.

prōdigīvus, -a, -um. [*a* prodigere, *cf. adi. a verbis derivata* nocīvus, recid-īvus *al. Fo.*] *i. q. prodiguus* (*sc. de hostiis; ad rem v. Pighi, De ludis saec., 1941, 310 sq.*): ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 91 ⟨inmolavit hostias⟩ -as Achivo ritu (*aliter suppl. Pighi*: ⟨inm. agnas feminas IX⟩). Sept. Sev. 5ª, 49 Pighi ⟨inmol⟩avit terrae matri s⟨uem⟩ pl⟨enam⟩ Graeco A(chivo) r(itu) -am hac pr⟨e⟩c(atione) *eqs.* (5ª, 50 ⟨hac s⟩ue plena propria ⟨prodi⟩giva).

*__prōdigo,__ -ēgī, -āctum, -ere. *a* pro *et* agere (*de forma praeverbii per* d *litteram aucta v. p. 1417, 63*). *inf. praes. pass.* -gei FRONTO p. 95, 5. *de notione* (*cf. p. 1605, 60*): FEST. p. 229 -eris, consumpseris, perdideris (*affert* CAECIL. *l. 52 et Plaut. p. 1611, 47*). SYNON. Cic. p. 418, 10 consumit. dissipat ... profundit. -it. perdit *eqs.* GLOSS. -o: ἀσωτεύομαι. -it: redigit. -unt: prorogant. -ere: prodere. -tis: consumptis. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1834 -ere: perditum dare. *legitur in versibus apud* NAEV., PLAVT., CAECIL., POMPON., SIL., *in prosa oratione apud* VARRONEM, SALL. *et inde a* TAC., SVET.; *p. p. p.* -tus *non ante* TERT. [*variat cum* producere *l. 64 (restit. l. 71); falsa var. l.* LACT. opif. 19, 9 -erit *pro* prodiderit.]

i. q. foras agere: **1** *vi incorporali, sc. aliquid foras dare, ut non iam praesto sit vel exsistat, consumere*: **a** *utendo, erogando* (*sc. in malam partem praeter l. 40. 57; indicatur finis per praepos.* in *c. acc. l. 36. 47. al.,* ad *l. 51, fort. etiam per dat. l. 37, nisi est abl. instr.*): α *opes, pecuniam, patrimonium sim.* (*obi. e contextu subaudiendo l. 42. 46; absolute l. 52 sqq.*): NAEV. com. 84 duo adulescentes ..., qui hic ante parta patria peregre -unt (SALL. or. Lep. 17 nisi ... aliena bene par[a]ta -erint). PLAVT. Aul. 380 festo die si quid -eris, profesto egere liceat, nisi peperceris. Merc. 1020 egebit, qui suom -erit (TAC. hist. 1, 20, 1 sua). SIL. 15, 496 bello ... parata -ere in bellum. TAC. ann. 3, 52, 1 *luxus* immensum proruperat ad cuncta, quis pecunia -itur (FRONTO p. 95, 5 AVR. VICT. Caes. 40, 24). 16, 3, 1 consumebantur ... veteres opes quasi oblatis *novis,* quas multos per annos -ret *Nero* (SVET. Nero 30, 1. CLAVD. MAM. epist. 1, 3 cum tuas o. in usus inopum -is). APVL. Plat. 2, 4 p. 227 *lascivia* immoderatius fundendo patrimonia -it facultates. VLP. dig. 38, 5, 1, 17 *libertus* accepit mutuam; ... accepit et -egit. TERT. paenit. 8, 8 *deus* te filium suum, etsi acceptum ab eo -eris ..., recipiet (*respicitur parabola filii prodigi [Luc. 15, 11 sqq.] ut*: pudic. 9 p. 236, 30 qui acceptam a deo patre substantiam utique baptismatis -it ethnice vivens [HIER. in Ion. 4, 10 l. 303 D. *al.*]. PACIAN. epist. 1, 5, 8 post -ta omnia bona. PETR. CHRYS. serm. 1, 5 -ente filio dissipantur *bona*). LACT. inst. 6, 11, 23 patrimonia in res supervacuas -untur (AMBR. in Luc. 6, 56 [*ad 8, 43* erogaverat omnem substantiam] congregatio gentium ... p. vitale -erat. RVFIN. Basil. hom. 3, 3 si magistratus in theatris ... totum p. suum largitur ac -it [*Migne gr. 31, 268ᴬ* τοὺς ... τὸν πλοῦτον προεμένους]. *al.*). DON. Ter. Eun. 10, 2 adulescens, qui rem familiarem ad nequitiam -erat. *al.* *absolute*: CAECIL. com. 74 -ere est, cum nil habeas, te inrid⟨er⟩ier. POMPON. Atell. 162 alter amat, potat, -it, patrem suppilat semper. PANEG. 12, 14, 6 'fruimini' aiebat *imperator militibus,* 'dissipate, -ite'. β *victum*: MOD. dig. 1, 18, 18 ut ne quis praesidum munus donum caperet nisi esculentum potulentumve, quod intra dies proximos -atur.

b *perdendo, delendo, irritum faciendo* (*usu generali*: GELL. 15, 5, 2 *v. sub* profligare): α *hominum corpus, mentem*: GELL. 2, 27, 5 *rex Philippus* qui singulos artus suos fortunae -endos daret quaestu ... gloriarum (*cf. Demosth. cor. 67* μέρος ... προϊέμενον). TERT. apol. 48, 9 quaecumque te, *homo,* materia destruxerit, hauserit, ˌaboleverit, in nihilum -erit, reddet teˌ (absorpserit in n. redegerit reddet *rec. Φ. cf.* resurr. 11, 9 carnem in nihilum -tam [productam *var. l.*]). anim. 20, 4 paralysis mentem -it, pthisis servat. β *bona incorporea, vitam*: CYPR. unit. eccl. 21 si confessionem suam mala confessione -erit. AMM. 16, 12, 50 *Alamanni* -ere vitam pro victoria contendentes. TRACT. Pelag. 6, 4, 6 p. 129 in vanum -ta est castitas (MAX. TAVR. 50a, 2 saturitas ... castitatem -it, nutrit inlecebram). MAX. TAVR. 18, 2 qui aurum redigit, gratiam -it.

c *peragendo, ad finem ducendo; -itur*: α *tempus*: TERT. apol. 18, 3 *deus,* qui -to aevo isto iudicaturus sit suos cultores (-to *ed. Heraldii,* peracto *rec. Φ,* producto *vulg.*). adv. Marc. 5, 6 p. 589, 3 paene iam totis saeculis creatoris -tis. ?β *somnus*: TERT. anim. 48, 1 certiora somniari ... sub extimis noctibus, quasi iam emergente animarum vigore, -to sopore (*nisi intellegas soporem foras agi, expelli, ut ad 2 vergat*).

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *vi locali, sc. propellere animalia* (*cf. p. 1610, 75*): VARRO rust. 2, 4, 8 admissuras cum faciunt, [et] -unt *sues* in lutosos limites ac lustra. 2, 7, 11 cum matribus in pabulum -endum (*sc. pullos equinos; de eadem re Colum. 6, 27, 12* producendus erit). 3, 9, 14 *gallinae parvae* -endae in solem et in stercilinum.

deriv.: prodigentia, prodigium, prodigivus, prodigus, prodiguus.

※**prōdigus**, -a, -um. *a* prodigere, *cf.* abiga. *de origine*: PORPH. Hor. carm. 1, 12, 37 -i ... dicuntur proprie, qui bona sua a se disspergunt, quasi porro ea ab se agentes (ISID. diff. 1, 326 *et* orig. 10, 215, *v. l. 17 sq.*). CHAR. gramm. p. 389, 7 qui prodigia faciunt, -i vocantur (DIFF. ed. Beck p. 74, 13; *v. p. 1607, 11 sq.*). NOT. Tir. 58, 75 -um. *compar. et superl. desunt.* *de notione* (*v. etiam l. 8. 51*): LACT. inst. 6, 17, 18 eum, qui rei familiari suae non parcat, -um vocant (*postea*: -us ..., qui ... sine respectu rei familiaris effundat. *distinguitur* liberalis). SYNON. Cic. p. 423, 21 effrenatus. ... profusus. perditus. -us. sumptuosus. p. 432, 17 luxuriosus. -us *eqs.* ISID. diff. 1, 326 luxuriosus, quasi solutus in voluptates ...; ⌞-us autem sumptuosus, qui omnia porro agit et quasi proicit⌟ (⌞ ⌟ *sim.* orig. 10, 215 -us, sumptuosus atque consumptor *eqs.*). GLOSS. -us: ἄσωτος, ἀνάλωτος, γαστρίμαργος. profusus, largus. nimis largus, devorator. dapsilis, largus. perditus in feminis aut eversor aut persona turpis. dilapidator. dissipator substantiae. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 1883 -us: naufragus (*fort. ad Cic. Sull. 41* patrimoni naufragus). *al.* *legitur fort. iam in* LEGE XII tab. (*v. p. 1612, 2*), *certe inde a* PLAVTO, *?* AFRAN. (*in tit. fabulae*), RHET. Her., CIC., VERG. *per totam latinitatem.* [*variat cum* prodigium *e. g.* PLIN. nat. 34, 163. 37, 67 ENNOD. epist. 1, 12, 1 p. 22, 3 (*restit.* PLAVT. Nerv. frg. 4); *falsa var. l. pro* providus *p. 1613, 22; perperam restituit Oehler* TERT. nat. 1, 7, 7, *cf. p. 1609, 37.*]

I *notione originaria significatur qui quid prodigit, large impendit.* *saepius adhibetur in malam partem; in bonam vel neutram partem sub A2 et e. g. p. 1612, 64. 69. 1613, 5; accedunt adv.* male *p. 1613, 13,* bene *p. 1612, 54. 1613, 30,* pie *p. 1612, 55.* *saepe accedit subiecto praedicative, sc. casu nom. e. g. l. 53. 57. p. 1612, 54, voc., si locum recte intelleximus, l. 71; masc. pro subst. e. g. l. 63. p. 1612, 1 (cf. p. 1613, 54); neutr. pro subst. p. 1612, 31.* *cum gen. obi., p. 1612, 10. 22. 53. 63. 1613, 4 et passim sub B2, 3, 4 (cf.* PRISC. gramm. III 216, 21, *qui affert p. 1613, 5); rarius cum abl. modi sim., v. p. 1612, 16 sqq.* (*in c. abl. v. p. 1612, 60*) *et cf. p. 1613, 46; cum dat. commodi p. 1612, 56.* *fere pro syn. accedunt* luxuriosus *l. 48,* effusus *p. 1612, 28,* nimius *p. 1612, 62,* liberalis *p. 1612, 51 (sc. ubi in bonam partem adhibetur); fere opp.* parcus *p. 1612, 56. 62,* praeparcus *l. 55,* avarus *p. 1613, 30 et* SEN. rem. fort. 10, 3, frugi SEN. epist. 120, 22; *disting.* liberalis *l. 51,* munificus *p. 1612, 13.* *homoeoprophora v. l. 47. p. 1612, 50.*

A *prodiguntur opes, pecunia*: 1 *potius in malam partem, sc. cum respectu effundendi vel immodice consumendi*: a *-i sunt animantes, sc. fere homines, vel animi, coetus sim. eorum* (*apes l. 53 sqq.; fluvius, sc. in imagine, l. 69*): α *quaelibet exempla* (*selecta inde ab* HOR.): PLAVT. Amph. 1031 -um te fuisse oportet olim in adulescentia. Nerv. frg. 4 ⌞producte -um esse⌟ amatorem addecet (⌞ ⌟ productae prodigium esse m *trad.*). AFRAN. (*v. p. 1620, 40*). RHET. Her. 4, 34, 46 si quis hominem -um et luxuriosum inludens parcum et diligentem appellet (MACR. Sat. 3, 16, 14). CIC. Catil. 4, 10 Lentulum largitorem et -um. off. 2, 55 duo sunt genera largorum, quorum alteri -i, alteri liberales: -i qui epulis et visceratiónibus ... pecunias profundunt *eqs.* (*item disting.* liberalis *vol. VII 2, 1292, 51 sqq.*). VERG. georg. 4, 89 *e ductoribus apium* deterior qui visus, eum, ne -us obsit, dede neci (*cf.* SERV. *ad l.*: non mella conficiens, sed mella consumens. *sim. de apibus*: PLIN. nat. 11, 67 -as atque edaces [*opp.* praeparcae]). HOR. sat. 1, 2, 4 hic, ne -us esse dicatur metuens, inopi dare nolit amico *eqs.* epist. 2, 1, 238 *Alexander* poema ... tam ridiculum tam care -us emit (*item de emptore*: LVCAN. 4, 95 *miles fame laborans* toto censu non -us emit exiguam Cererem. *cf. p. 1613, 18 sq.*). PLIN. nat. 36, 116 contemplatio tam -ae mentis. SIL. 7, 138 *Hannibal* castra ... deserta relictā ostentat praedā atque invitat -us hostem. STAT. silv. 2, 1, 163 cupit omnia ferre -us et totos Melior succendere census. IVV. 7, 138 -a Roma. TAC. hist. 1, 66, 2 inopi iuventa senex -us (SVET. Tib. 42, 2). ann. 2, 48, 3 -os et ob flagitia egentes. SVET. Iul. 27, 2 -ae iuventutis subsidium unicum ... erat *Caesar.* Vit. 7, 3 *Vitellium* aetate integra, facili ac -o animo (*cf. p. 1612, 23. 32. 39*). TERT. paenit. 8, 6 mitissimum patrem ..., qui -um filium revocat (*spectat ad Luc. 15, 11 sqq. ut*: patient. 12, 7 FIRM. err. 4, 3 HIER. epist. 2, 3. *al.; cf. p. 1612, 25 et* LACT. inst. 5, 8, 11 -i ... liberi *dei*). MAR. VICTOR. aleth. 1, 303 (*in imag.*) donec *Euphrates* siccus aquis nomen (*i. debitum*) quoque -us ipsum consumat terris, pelagi quod debuit undis (*cf. e. g. Mela 3, 78 non* effluit ..., sed deficit). ARATOR act. 1, 393 (*respicitur act. 4, 34*) non -ĕ, rerum venditor, ista facis, sed qui tua iura tenere ambitiosē cupis (*voc. pro nom. usu praedicativo, cf. 1, 1016 sq.* exspectate ... venis; *aliter interpungunt edd., sc. vel* non, -e, r. v. *eqs. vel* non, -e r. v., ista *eqs.*). *al.* *fere technice apud iuris consultos* (*v. Kaser, Privatrecht I^2, 1971, 85. 278 sq.*): GAIVS inst. 1, 53 -is interdicitur bonorum suorum administratio (*sim.* VLP. dig. 27, 10, 1 pr. lege duodecim tabularum -is interdicitur *eqs.* [*postea*: bona sua dilacerando et dissipando profudit]. *cf. Crawford, Roman Statutes II, 1996, 645 sq.*). reg. 12, 3 a praetore constituitur curator ... libertinis -is. PAVL. sent. 3, 4A, 12 -us ... ad bonos mores reversus ... testamentum facere potest. COD. Theod. 10, 17, 1 quaecumque pro reliquis -orum in annonario titulo ... sub auctione licitanda sunt, fisco auctore vendantur (*praeter necessitatem explicat Gothofredus 'quae pro usu cotidiano prodigi oportet', sc. subst. neutr. intellegens*). *et saepius.*

β *cum variis additamentis*: (I) *gen. obi.*: PLAVT. Most. 875 *servi* peculi sui -i. HOR. ars 164 *iuvenis* -us aeris. VELL. 2, 48, 3 fortunae (*v. p. 1613, 27*). TAC. Germ. 31, 3 *Chatti* prout ad quemque venere, aluntur, -i alieni, contemptores sui. CLAVD. 8, 500 *Honorius* munificus largi, sed non et -us, auri (20, 87 leno ... alieni -us a. 22, 151. *cf. l. 54*). SIDON. epist. 1, 11, 5 pecuniae ... per avaritiam parcus, per ambitum -us (*cf. l. 53*). *al.* (II) *abl. modi vel causae*: TAC. ann. 15, 35, 2 iussi accusatores obicere -um largitionibus (*sc. esse Silanum*). CYPR. Demetr. 10 aut ... superbia inflatus es ... aut alea -us. ENNOD. carm. 2, 61, 3 fames lassato -a censu.

b *-i sunt hominum mores, actus sim.*: LIV. 5, 20, 2 ne quam inde ... invidiam apud patres ex -a largitione caperet *dictator eqs.* (5, 20, 5. *cf. l. 50*). LVCAN. 4, 373 o -a rerum luxuries. IVV. 10, 304 -a corruptoris improbitas. TAC. hist. 1, 74, 1 quemcumque quietis locum -ae vitae legisset *Vitellius* (PORPH. Hor. sat. 1, 8, 11. ALC. AVIT. carm. 3, 372 postquam ... vita ... consumpto mutata est -a censu [*spectat ad Luc. 15, 11 sqq.*]). PS. QVINT. decl. 5, 11 famem ..., ad quam luxuria -arumque voluptatium continuatione venisti (proditarumque *var. l.*). FRONTO p. 238, 19 sumptu numquam -o fui, quaestu interdum necessario. GELL. 6, 11, 7 luxum vitae -um effusumque. CYPR. eleem. 22 -a et stulta voluptatum ... vanitate. PS. CYPR. pudic. 12, 2 *pudicitiae est* videre, ... ne quid in se sit ... ultra honestatem productum, ne quid -um (prodignum *vel* proditum *codd.*). AVSON. 23 (259 S.), 38 -a ... sceptra Vitelli. SCHOL. Cic. Bob. p. 107, 13 -os mores.

c *-um est quodcumque vario modo ad prodigendum vel ad homines -os pertinet*: α *de rebus pretiosis, nimis caris* (*sc. in quas prodigitur magna pecunia*): PLIN. nat. 13, 25 odore -o *unguentorum in potus additorum.* 37, 15 e margaritis ..., tam -a re et feminis reperta. 37, 67 in tam -is pretiis (prodigiosis *Detlefsen coll. p. 1604, 48*). STAT. silv. 2, 1, 157 quid ego exsequias et -a ⌞flammis⌟ dona loquar? (⌞ ⌟ *dat. pro gen. ut e. g. Lucan. 7, 5* pabula flammis; *aliter van Dam, comm. 1984, ad l.*). TAC. hist. 1, 62, 2 Vitellius ... fortunam principatus inerti luxu ac -is epulis praesumebat (2, 95, 2. *cf.* TERT. apol. 39, 14 cenulas nostras ... ut -as ... suggillatis).
-um est *cum acc. c. inf., sc. usu peculiari*: PLIN. nat. 34, 163 ⌞quae ... in scyphis cerni -um (prodigium *var. l.*) erat⌟, haec in vehiculis adteri cultus vocatur (⌞ ⌟ *fere pro 'quae in s. visa nimis cara habita sunt'*). β *de fabulis, in quibus sunt personae vel actiones -ae*: TERT. spect. 17 p. 19, 23 comoediae ... -ae.

2 *potius in bonam partem, sc. cum respectu liberaliter dandi, largiendi (-i sunt animantes vel actus eorum, res per prosopopoeiam l. 54)*: PLAVT. Poen. 716 propere hosce *nummos* absumi volo. :: edepol, fecisti -um promum tibi. RVT. LVP. 2, 9 (*Lysiae frg.*) ⌞-am⌟ in multos largitionem (⌞ ⌟ pergam *codd.*). MART. 1, 99, 2 tam -us atque liberalis et tam lautus eras. PRVD. cath. 7, 217 (*respicitur Matth. 6, 3*) dextram ... laudis rapacem, -am pecuniae (*item cum gen. obi.*: BOETH. cons. 2 carm. 2, 10 deus multi -us auri). psych. 581 Operatio ... effundens patrium bene -a censum. PAVL. NOL. epist. 23, 34 (*respicitur Ioh. 12, 3 sqq.*) in feminam pie -am. CE 1436, 6 *mulier* -a pauperibus, nam sibi parca nimis. *al.*

B *prodiguntur varia; sublucente haud raro imagine rei pecuniariae significantur*: 1 *qui impendunt, profundunt vel offerunt, praebent* (*fere de animantibus eorumque virtutibus sim.; de terris l. 64 sqq. 75, sidere l. 72, fluvio p. 1613, 1*): a *generatim*: α *cum praepos.* in *c. abl.*: CIC. ad Brut. 23, 3 unum reprehendebas, quod in honoribus decernendis essem nimius et tamquam -us. ENNOD. epist. 1, 24, 1 p. 35, 12 ut sis ita parcus in gratia, -us in querela (4, 6, 3 p. 101, 25). β *cum gen. obi.*: HOR. epist. 1, 7, 42 Ithace locus ... neque planis porrectus spatiis nec multae -us herbae ([PORPH.: nec largus, nec qui multas herbas proferat]. AVIEN. orb. terr. 360 -us herbarum caespes iacet [*gr. 241* εὔβοτος εὐλείμων τε]). SIL. 6, 144 quorum *laticum* est haud -a tellus *Libyca.* STAT. Theb. 6, 767 hic ... cunctatus vires dispensat, at ille nocendi -us incautusque sui ruit omnis (CLAVD. 17, 227). VIGIL. TRID. ad Ioh. 8 l. 214 Sisinnius fuit ... laboris -us, ad omnia perseverans. SYMM. epist. 2, 2 -a laudis vetustas (*postea*: mihi ... sermo parcior ... est). AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 p. 349, 4 *meretrix* osculi -a (o(s)culis *var. ll.*). CLAVD. 22, 461 *Aquarius* madidae ... -us urnae (*sc. imbrium; cf. p. 1613, 1*). carm. min. 9, 30 *hystrici est* parcus ... sui tumor iraque numquam -a telorum. γ *sine additamentis*: OV. met. 15, 81 -a divitias alimentaque mitia tellus suggerit. CLAVD. rapt. Pros. 2, 70 *Hermus*

[Brenner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

amnis ... undantem declinat -us urnam. *ironice et acerbe de Parca*: CE 443, 4 (*saec. II?*) *puellae* fata, sanguinea palla quae texit -a Clotho.

b *speciatim respiciuntur qui vitam impendunt, se periculis offerunt sim.* (*hic illic sublucet respectus perdendi, maxime l. 15*): α *cum gen. obi.*: HOR. carm. 1, 12, 38 animae ... magnae -um Paulum ([*cf.* PORPH.: contemptorem vitae]. SIL. 1, 225 -a gens a. et properare facillima mortem. *adde loc. seq.*). OV. am. 3, 9, 64 sanguinis atque animae -e, Galle, tuae (ITIN. Alex. 53 tanti -us s. SALV. epist. 4, 20. *cf. l. 18 sq. et* PRVD. perist. 2, 18 armata pugnavit Fides proprii cruoris -a). STAT. Theb. 3, 69 ut mihi -a vitae pectora ... aspicias (8, 406 v. -a virtus. FAVST. REI. epist. 5 p. 186, 1. *al.*). PANEG. 12, 23, 4 *homines* tam -os sui ([*cf. ibid. antea*: perire festinant, *12, 24, 2* qui vitam ... contemnat]. HEGES. 5, 42, 6 hostem ... iam sui -um et totum se expendentem periculis. PRVD. perist. 3, 68 male -a corda sui. COD. Theod. 9, 25, 3). CLAVD. 5, 183 lucis, *sc. vitae,* -us ... impetus. MACR. Sat. 7, 3, 21 si virum fortem vituperes quasi salutis suae -um. β *cetera exempla*: SIL. 15, 42 (*de Virtute*) haec -a Paulum, haec Decios ... Erebi detrusit ad undas. STAT. Theb. 10, 764 (*loq. Menoeceus se devovens*) gaudia, ... toto quae sanguine -us emi. PS. PROSP. carm. de prov. 948 sanguine quos *fideles* proprio quaesivit -us emptor (*sc. Christus; cf.* ARATOR act. 2, 324 cum -a Iesu ... velit pietas succurrere cunctis).

?**2** *qui ex intimo proferunt, produnt* (*si coll. p. 1611, 1 agnoscas imaginem localem nec ad 3 trahere malis; cf. falsam var. l. pro* providus OV. met. 12, 18 veri -us augur): HOR. carm. 1, 18, 16 arcani ... fides -a. HEGES. 1, 40, 1 promptiore lingua et secretorum -a (POMER. 3, 9, 1 *sunt* -i s., tenaces malorum).

3 *qui perdunt, male consumunt vel contemnunt, neglegunt* (*cf. 1b et 2*): VELL. 2, 48, 3 C. Curio ..., vir ... suae alienaeque et fortunae et pudicitiae -us. SEN. dial. 10, 1, 4 non accipimus brevem vitam sed facimus nec inopes eius sed -i sumus (*cf.* EVCHER. laud. her. 34 illos *habitatores deserti* aeternitatis rectissime avaros, bene -os brevitatis [*i. vitae temporariae*]). GELL. 11, 5, 4 *sec. Pyrrhonem nihil decerni posse concedat necesse est,* quisquis homo est non praeceps neque ˌiudiciiˌ sui -us (ˌ ˌ *si de facultate iudicandi dictum; opiniones intellegunt alii, ut locus ad 1 pertineat*). SYMM. or. 7, 3 *in amicitiis comparandis non* ita sum -us publicae dignitatis, ut de alieno solvam contractum domesticae gratiae. PRVD. psych. 311 luxuria extinctae iam dudum -a famae (COD. Theod. 2, 14, 1 f. suae -os). ENNOD. carm. 2, 24, 4 fera -a legis (*sc. lupa, i. meretrix*). 2, 75, 1 recti dissuasor, -us aequi. dict. 18, 5 -us frontis est (*i. pudoris*), qui punitorem mali credit facinorum sectatorem (epist. 9, 4, 2 p. 231, 15. *cf.* -a frons *c. gen. obi.*: epist. 1, 12, 1 p. 22, 3 pudoris [*al. apud eundem*]. 4, 11, 1 p. 106, 12 honestatis [*antea*: dispendium pudoris]. opusc. 2, 122 p. 325, 9 verecundiae. *gen. subaudiendo*: epist. 2, 28, 2 p. 70, 4 frons diu -a [*sc. pudoris sim.*]).

4 *qui peragunt aetatem* (*cf. p. 1610, 70*): AVSON. 12, 8 (225 S.), 1 hoc tegor in tumulo, quarti iam -us aevi, Nestor.

II *notione deflexa*: **A** *cum respectu magnitudinis, fere i. q. amplus, magnus sim.*: MORET. 35 *mulier* cruribus exilis, spatiosā -a plantā. TERT. pall. 1, 1 *tunicae* neque trans crura -ae ... nec brachiis parcae. SOL. 9, 22 hunc ... lapidem ... parturientibus opitulari fama -a est. AVSON. Mos. 104 *salmo,* cui -a nutat alvus. **B** *cum respectu intemperantiae eorum qui prodigunt, fere i. q. effrenatus, immodicus sim.*: QVINT. decl. 292, 3 (*agitur de puero formoso*) isti, qui -is omnes oculis intuentur (profugis *vel* protervis *coni. Shackleton Bailey, Harv. Stud. Class. Phil. 37, 1983, 234*). TAC. ann. 11, 26, 3 *Messalina* nomen ... matrimonii concupivit ob magnitudinem infamiae, cuius apud -os novissima voluptas est (*'in omne genus voluptatis effusos' explicat Ruperti*; perditos *coni. Nipperdey*). GELL. 1, 15, 17 quorum lingua tam -a infrenisque sit, ut ... aestuet conluvione verborum taeterrima (AMM. 28, 6, 28 sibi iussas *esse* abscidi linguas ... ut -as [procaces *coni. Wagner, alii alia, praeter necessitatem*]). 19, 2, 3 voluptates duae gustus atque tactus, id est libidines in cibos atque in Venerem -ae (*cf. 19, 2, 1* quae inmodice voluptas capitur. *2 voluptas,* quae nimia ... est).

adv. ⌧**prōdigē.** *compar. et superl. desunt.* *legitur inde a* CIC., *non nisi in prosa oratione.*

i. q. modo prodigo (*opp.* parce *l. 74*): **1** *respicitur effusio immoderata, inconsiderata*: **a** *rerum*: α *opum sim.*: -e vivere: CIC. Phil. 11, 13 non possunt non -e vivere, qui nostra bona sperant, cum effundant sua. AVG. conf. 1, 18, 28 ut in longinqua regione vivens -e dissiparet, quod dederas proficiscenti dulcis pater (*sec. Luc. 15, 13* vivendo luxuriose. *eodem spectant*: serm. 330, 3 QVODV. temp. barb. 1, 7, 14. *al.; cf. l. 73*). *cum verbis effundendi sim.*: SEN. dial. 7, 20, 4 quidquid habeo nec sordide custodiam nec -e spargam. 10, 10, 4 ille, qui multa ... avare rapuit, -e effudit. APVL. Socr. 22 p. 170 invenias in rationibus multa -e profusa. COD. Theod. 2, 29, 1 eorum, quae -e nefarieque proiecerunt. GREG. M. in euang. 36, 7 (*spectat ad Luc. 15, 11 sqq.*) partem substantiae ... -e expendit. β *quarumlibet*: SEN. dial. 9, 3, 8 alii parce illo, *sc. tempore,* utimur, alii -e. TERT. apol. 11, 10 illum deum deificum ..., qui non temere nec indigne nec -e tantum praemium *divinitatis* dispensarit. PORPH. Hor. carm. 2, 14, 25 adservans, quod heres -e sit abusurus, *sc. Caecuba vina.*

b *hominum, sc. quibus non parcitur vel quorum vita non servatur*: SEN. epist. 88, 30 clementiam, quae alieno sanguini tamquam suo parcit et scit homini non esse homine -e utendum.

2 *respicitur abundantia*: SOL. 11, 4 *Creta* non stipata c urbibus, sicut perhibent, qui -e lingua largiti sunt (*var. l.* linguam, *sed potius obi.* urbes *intellegendum*).

deriv.: prodigalitas, prodigitas.

prōdiguus, -a, -um. *a* prodigere, *cf.* ambiguus, exiguus. *i. qui prodigitur, sc. technice de hostiis, quae totae traduntur igni* (*cf.* prodigivus): FEST. p. 250 -ae hostiae vocantur, ut ait Veranius, quae consumuntur, unde homines quoque luxuriosi, prodigi. *Brenner.*

prōdīnunt *v.* prodeo *p. 1595, 43. 45.*

prōdis *v.* prode. **[prōdisco** *falsa var. l., v. p. 571, 70.*]

1. ⌧**prōditio,** -ōnis *f.* *a* prodere. *legitur fere sing. (plur. binis locis apud* CIC., LIV. *et e. g. p. 1615, 62) in sermone pedestri inde a* CATONE, CIC., CAES., *frequentant nimirum historici et declamatores; in poesi exstat singulis locis apud* VERG., LVCAN., PETRON., PRVD. *al., quinquies apud* OV.

i. q. actio prodendi: **I** *proditur tempus, ut sit fere i. q. prolatio* (*cf.* GLOSS. -o: dilatio [*nisi falso pro* del-, *v. p. 1615, 49*]): CATO orat. 222 cum -em non haberent *milites* (*v. p. 1628, 48*). FEST. p. 253 (*si recte suppl. Müller coll. p. 1628, 49*) ⟨proditio diei est⟩ prodictio (-duc- *Lindsay*), nam quod prodi⟨...⟩.

II *produntur quaelibet, sc. quae traduntur, deseruntur, deteguntur* (*fere fide violata praeter p. 1615, 3. 45 et plura sub B3* [*excusatur per adi.*: meritissima *p. 1615, 58,* necessaria *p. 1615, 67 et* CASSIOD. in psalm. 7 l. 12, pia *p. 1615, 47,* sancta *p. 1615, 67*]). *passim accedunt gen. subi. vel obi.* (*cf. praepos.* in *l. 56. p. 1615, 35*), *ceterum praepos.* ad *p. 1615, 43* (*cf.* defectio ad *vol. V 1, 288, 33 sq.*); *gen.* -is *pendet e subst.* (*exempla potiora*): CIC. Verr. II 5, 106 crimen (Scaur. frg. 1, 4 LIV. 44, 16, 6. *al.*). Phil. 12, 6 suspicionem (top. 76 NEP. Phoc. 4, 1. *al.*). LIV. 27, 16, 3 auctor (*al., v. vol. II 1203, 23 sq.*). SEN. benef. 3, 25 praemia (CVRT. 5, 12, 5 IVST. 2, 15, 14). CVRT. 3, 13, 6 merces (LVCAN. 4, 221 TAC. hist. 3, 48, 2). 4, 5, 17 consilio (IVST. 2, 15, 16 ORIG. in Matth. ser. 84 p. 196, 12). LVCAN. 4, 221 pretium (TAC. hist. 3, 57, 1. 3, 78, 1 ann. 13, 56, 1). QVINT. inst. 5, 10, 107 reo (7, 1, 42. *al.* CALP. decl. 32. *al.*). 7, 2, 53 causis (decl. 266, 3 CLAVD. DON. Aen. 2, 155 p. 169, 7). *al.; cf. iuxta verba*: -is accusare NEP. Milt. 7, 5 Timoth. 3, 5 LIV. 40, 12, 9. *al.,* damnare *vol. V 1, 14, 45 sqq.,* insimulare *vol. VII 1, 1912, 7 sq., sim. al.*

A *generatim* (*sc. modo -is minus definito respicitur societas quaedam cum hostibus inita praeter l. 55 sqq.*): CIC. inv. 1, 37 parentis occisio, patriae -o (Cato 40 p. -es. LIV. 23, 15, 7 GELL. 2, 7, 11. *al.*). Phil. 12, 6 *ut Pansa pacis fautor* falsam -is a se suspicionem depelleret. *al.* BELL. Alex. 7, 3 aptissimum esse hoc genus *Alexandrinorum* ad -em. SALL. Iug. 47, 4 *Iugurthae legatos* consul inlectos ad -em domum dimittebat. *al.* LIV. 2, 25, 1 Volsci ..., si qua nocturna transitio -ove fieri posset, temptant castra. *al.* SEN. contr. exc. 4, 7, 2 populus Romanus veneno vinci hostem noluit, -e noluit. contr. 7, 7 them. -is sit actio. *al.* QVINT. inst. 5, 10, 107 lex est: 'qui patri -is reo non adfuerit, exheres sit' ...; lex altera: '-is damnatus cum advocato exulet'. decl. 266, 3 quoniam ... in causa -is de totius civitatis discrimine litigetur. *al.* TAC. hist. 2, 41, 1 incertum fuit, insidias vel -em an (an -em vel *trad.*) aliquod honestum consilium coeptaverint *tribuni ad Caecinam venientes.* ann. 1, 59, 3 non ... se -e ... sed palam adversus armatos bellum tractare *dixit Arminius.* *al.* *extra bellum* (*addasne vi quadam generali p. 1616, 30?*): CIC. fam. 5, 12, 4 multorum in nos perfidiam, insidias, -em notabis. LIV. 5, 11, 3 *plebi* extorqueri tribuniciam potestatem *arguit tribunus*; id ... scelere ac -e collegarum factum. SEN. nat. 4 praef. 3 -i, si capieris *blanditiis adulatorum,* ipse te trades. PETRON. 107, 6 si ... intervertissent pecuniam ..., si fidem -e laesissent *Encolpius et Giton.* 130, 2 (*verba Encolpii, qui spem amicae frustraverat*) -em feci, hominem occidi, templum violavi.

B *speciatim -o fit potius*: **1** *derelinquendo, deserendo, neglegendo*: **a** *rem publicam, ducem, socios sim.*: CIC. Verr. II 1, 35 (*34* quaestor consulem, exercitum ... deseruit) illam relictionem -emque consulis sui (*de eadem re*: 37 -o consulis tui conscelerata. *cf.* II 1, 41 miser cum esset Cn. Dolabella, *qui Ciliciae praefuit,* ... -e istius nefaria). CAES. Gall. 7, 20, 1 *Vercingetorix a suis* -is insimulatus, ... quod ... discessisset. *al.* NEP. Milt. 7, 5 accusatus ... est -is, quod, cum Parum expugnare posset, a rege corruptus infectis rebus discessisset. Timoth. 3, 5. OV. trist. 1, 3, 76 ultores habuit -is equos *Mettius Fufetius* (*de eodem*: LIV. 1, 27, 2 suis *populis* per speciem societatis -em reservat. 1, 28, 4). LIV. 33, 16, 5 *ut principes Acarnanum,* quod auctores eius sententiae fuissent (*sc. societatis cum Romanis ineundae*), -is ... damnarentur. LVCAN. 4, 221 (*loq. Petreius*) numquam nostra salus pretium mercesque nefandae -is erit. FRONTIN. strat. 1,

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

11, 2 legionem ... corruptam *esse* ... ad -em. 2, 2, 14 simulata ... -e. TAC. hist. 3, 57, 1 *centurio classem* ad defectionem traxit fictis Vespasiani epistulis pretium -is ostentans. *al.* *produnt ipsi dei* (*sc. iniuriam ulciscentes*): PRISC. rhet. 6, 17 p. 555, 28 deorum ... placatorum providentia custoditur salva res publica, violatorum vero -e corrumpitur (*gr. aliter*). **b** *varia*: CIC. ac. 2, 27 et amicitiarum -es et rerum publicarum. LIV. 3, 69, 4 consules ... per -em dignitatis patrum plebi adulatos. VET. LAT. sap. 17, 12 (11) nihil ... est timor, nisi ⌊praesumptionis adiutorium -o cogitationis auxiliorum⌋ (*gr.* *προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοηθημάτων bis lat. redditum, v. Thiele, ed. Beuron. ad loc. p. 162 et 169*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 40, 1 -em fidei pietatisque (*Migne gr. 35, 448^C προδοσίαν. cf.* CONSENT. Aug. epist. Divj. 11, 2, 3 -is suae invidiam [*haeretici cuiusdam*]).

2 *tradendo hostibus vel inimicis, exponendo periculis sim.* (*in imag. l. 18. 40*): **a** *homines* (*singulos e. g. l. 24. 30 sqq., copias sim. passim; addasne l. 56?*): CIC. Verr. II 5, 106 ut ... -is crimen inferret *Verres nauarchis* (*antea*: quod classem praedonibus prodidissent). CAES. civ. 3, 83, 2 *quidam* postulavit ... L. Afranium -is exercitus. OV. am. 1, 5, 16 (*in imag.*) *puella* cum ita pugnaret, tamquam quae vincere nollet, victa est non aegre -e sua. LIV. 25, 16, 16 ne dubia -o esset *Flavi imperatorem in insidias inducentis.* 37, 10, 8 ratio simulatae -is (*5 ducem* classem ... traditurum *esse*). SEN. contr. 7, 7, 7 *imperator* non ante intellexit -em, quam proditus est. *al.* CVRT. 3, 13, 6 quo maior -is merces foret, obicere hosti parabat ... praedam, nobiles viros *eqs.* 5, 10, 6 placuit ... regem comprehendere *Alexandro tradendum* ...; si ... -em aspernatus esset *Alexander eqs.* TAC. hist. 3, 48, 2 postquam merces -is ... ostendebatur ..., perfugas tradidit *rex.* 4, 25, 1 *milites putant* eiusdem *Hordeonii* -e ⟨se⟩ caesos nullis supervenientibus auxiliis. *al.* PANEG. 6, 6, 4 *ut obsessa multitudo obsides* traderet, relatura cum reliquiis suis infamiam -is suorum. AMM. 15, 13, 2 -e Caesaris Galli *a plebe discerptus est Syriae consularis* (-i *trad.; cf. 14, 7, 5 consularem* multitudini dedit). *traditur Christus*: IREN. 1, 31, 1 *haeretici quidam* Iudam proditorem ... dicunt ... perfecisse -is mysterium. HIL. in psalm. 2, 12 qui *Iudaei* -em mercati erant. PRAEF. bibl. monarch. in Luc. p. 271, 1 filio -is extincto, *sc. Iuda* (perditionis *var. l.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 16, 3 ad -em ... Christi (*Migne gr. 35, 1249^B προδίδωσι*). ORIG. in Matth. 15, 26 p. 427, 7 propter *Iudaeorum* infidelitatem ... et -em in Christo (*gr. διὰ τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀπιστίαν καὶ προδοσίαν*). *al.* **b** *loca, civitates sim.*: CIC. dom. 129 ut capta res publica consulum -e vi tribunicia teneretur. CAES. civ. 3, 21, 5 quae *familia Caelii* -em oppidi appararet ([-e o. apparere(t) *trad.*]. VAL. MAX. 8, 1 absol. 9. *cf.* -o urbis: LIV. 9, 25, 3. 23, 39, 7. *al. apud eundem*). NEP. Phoc. 4, 1 propter -is suspicionem Piraei. OV. ars 3, 578 (*in imag.*) omnia tradantur – portas reseravimus hosti – et sit in infida -e fides. LIV. 5, 29, 4 -e oppidum captum. 24, 37, 5 *Hennensium principes* pacti cum Himilcone de -e praesidii (24, 39, 7). 27, 16, 3 Philemenus, qui -is ad Hannibalem auctor fuerat. 28, 30, 4 patefacta inmatura -o est. *al.* *notione fraudis sublata vel negata*: AMM. 24, 1, 10 (*8 dux* hortabatur ad deditionem defensores) -is ... auctor (*item fere pro syn. est* deditio: 27, 12, 7). CORIPP. Ioh. 4, 76 -e pia civis patefecit amicus *oppidum.*

3 *detegendo, revelando vel indicando sim.*: **a** *verbis*: **α** *proditur magistratibus indagantibus, iudici, contioni* (*cf.* GLOSS. -o: delatio [dil- *var. l.*]): VERG. Aen. 2, 83 quem *Palameden* falsa sub -e Pelasgi insontem infando indicio ... demisere neci (*v. Conington-Nettleship, 1884, ad l.; item iuxta* indicium *l. 75; aliter viri docti plerique sec.* SERV. sub falso crimine -is. *cf. imitatores*: LAVRENT. paen. p. 96^C *Achab* per factionem dolosae mulieris f. sub -e iustum trucidavit *Naboth* [*Vulg. III reg. 21, 10* falsum testimonium]. VITA Caes. Arel. 1, 24 per falsam -em [*1, 21* falsis ... accusationibus]). SEN. benef. 3, 25 *tempore proscriptionum,* cum praemia -is ingentia ostendantur (*opp.* praemium fidei. *an ad 2?*). PETRON. 98, 2 in potestate tua esse Gitonem *fugitivum* meritissima -e monstrabo (propositione *trad.*). TERT. nat. 1, 7, 21 quis ... pro⟨di⟩tionem criminis alicuius sine crimine ipso aut vendit aut redimit *pretio*? VLP. dig. 48, 18, 1, 26 plerique ..., dum metuunt, ne forte *latrones* adprehensi eos nominent, prodere eos solent ...; *quare non* passim impunitas eis per huiusmodi -es concedenda est. HIER. epist. 57, 3, 1 *leges* cum suscipiant -em, damnant proditorem (*antea*: delatoribus). AVG. de mend. 13, 22 p. 441, 14 -e occisurus es *homicidam.* COD. Theod. 9, 6, 2 in quo *crimine maiestatis* etiam servis honesta -o est. 10, 10, 12, 2 *delator* post victoriam tertiae -is capitali supplicio coherceatur. EPIST. pontif. 648 Loewenfeld 7 ne quid pro tam sancta et necessaria -e a suo patiatur antistite *clericus delator.* STAT. eccl. ant. p. 173, 110 adulationibus et -bus vacare. ARATOR act. 2, 1025 (*ad 23, 16 sqq.*) delator honeste, ... -e places. *al.* *produnt rei interrogandi*: PALLAD. c. Ambr. fol. 337^v, 43 *reorum* sermo ... vel in -em vel in defensionem sui fuerat expectandus. COD. Theod. 9, 35, 7 sceleratorum -o consiliorum, quae per ... tormenta quaerenda est. **β** *proditur cuilibet*: LIV. 4, 30, 3 legem ... cum ab tribunis parari consules unius ex collegio -e excepissent. PETRON. 125, 3 quid, si *quis* ... indicium ad amicos detulerit totamque fallaciam invidiosa -e detexerit? frg. 28, 5 -is opus (*antea*: vulgasse fidem *secreti*). PLIN. nat. 7, 150 suspicio *Augusti* in Fabium arcanorumque -em. TAC. ann. 15, 45, 3 *venenum est* vitatum ... a Seneca -e liberti. 15, 52, 1 coniuratis ... metu -is permotis. *al.* FLOR. epit. 3, 18, 9 id nefas (*sc. consilium consules necandi*) -e discussum est. PORPH. Hor. carm. 3, 2, 26 ('qui ... sacrum volgarit') -em mysteriorum. PANEG. 3, 14, 6 cum -em futuri verborum ambago celaret *in omine quodam.* AMBR. inst. virg. 1, 7 iustus ... non -em criminis metuit, sed contagionem. ENNOD. opusc. 4, 34 p. 391, 9 alis pernicibus per -is suae ordinem dei servum, in quo loci degeret, fama vulgavit (*cf. 30 p. 390, 12* insidiatricis famae linguis. *non est quod cogites de* 2. proditio). *al.*

b *indiciis variis* (*v. etiam infra l. 29*): MACR. Sat. 7, 2, 5 respondere temere ..., unde saepe nascitur inscitiae -o. 7, 11, 1 *Servius* pressus ... verecundia usque ad -em ⌊coloris⌋ erubuit (⌊ ⌋ *gen. subi., cf. ibid. 2* quam *verecundiam* in te facies rubore indicat. *vix recte ad* 2. proditio *trahunt Jan, 1852, ad l. aliique*). CASSIAN. conl. 7, 16 *fures noctu minutias harenarum spargentes* ad certissimam ... metalli ... notitiam quadam elicitae vocis -e perveniunt (*distinguentes sonorum varietatem*). *per paradoxon*: EVSEB. GALLIC. hom. 35, 8 haec est natura iustitiae, ut, quanto studiosius abscondi optat, tanto clarius innotescat, et occultatio ipsa -o sit.

?2. **prōditio,** -ōnis *f.* *a* prodire, *si quidem vox est agnoscenda.* *i. q. actio prodeundi, progressus*: *lectione dubia*: INSCR. Année Épigr. 1989 n. 604 (Vjesnik Arh. Hist. Dalm. 80, 1987, 42. *saec. II?*) locus donatus ⌊a Fab aera -o⌋ l(ongum) p(edes) octo, latum p(edes) q(u)att(u)or (⌊ ⌋ *exspectes nomen, e. g.* a Fab(io) Epafrodito; *vix de area prodeunte*). *interpretatione inter* 1. *et* 2. -o *ambigua* (*cf. etiam l. 10. 15*): CAEL. AVR. chron. 1, 4, 140 *errores veterum* memorare superfluum est, quippe cum eorum vires ⌊-e temporis⌋ exspirasse videantur (⌊ ⌋ *subestne προϊόντος τοῦ χρόνου sim.? indicium temporis intellegit e. g. Drabkin*). SIDON. epist. 5, 13, 4 quia dicitur ... ⌊pernicies⌋ appropinquare, cuius -bus deus obviet, praeveni morbum providentiae salubritate (⌊ ⌋ *sc. Seronatus in cives crudeliter saeviens, ut de eius iniuriis, facinoribus cogitari possit, cf. e. g. p. 1614, 56 et versionem, quam fecit Loyen*).

prōditor, -ōris *m.* *a* prodere. *de notione* (*cf. p. 1617, 51*): CLAVD. DON. Aen. 12, 40 p. 555, 33 non ... ille solus est -r, qui auro vendidit patriam aut exercitum decipit aut necandum hostibus aliqua fraude transcribit, (p. 556, 2) -r etiam ille est, inquit *Latinus Turno,* qui furentem patitur ire in mortem. ISID. orig. 10, 221 -r pro eo quod detegit; item -r perditor (*sec. p. 1619, 17*). GLOSS. -r: *προδότης.* supplantator, traditor aut deceptor. *al.* *legitur in poesi singulis fere locis apud* PLAVT., HOR., OV. (*ter*), SIL., STAT. *al., saepius in oratione soluta inde a* RHET. Her., CIC., CAES., *imprimis apud historicos et declamatores.* [*variat in codd. hic illic cum* perditor, *v. p. 1617, 20. vol. X 1, 1258, 28.*]

i. qui prodit (*plerumque fide violata sim. praeter 1b, 3aβ, 3b, 4b* [*cf.* -r studiosus et diligens COD. Theod. 14, 18, 1]; *gr. respondet προδότης, quod infra neglegimus*). *iuxta ponitur vel distinguitur* desertor *p. 1617, 28. 32. 35 et* CIC. p. red. ad Quir. 13 fin. 3, 64. *al.,* hostis *v. vol. VI 3, 3061, 30 sqq., adde infra p. 1618, 30. 36 et* CIC. Sull. 88. *al.,* parricida *v. vol. X 1, 440, 84 sq.,* perfuga *ibid. 1411, 67, adde* LIV. 24, 47, 10, praevaricator QVINT. inst. 12, 1, 24. *al., v. p. 1090, 55 sq.,* speculator *p. 1618, 18,* transfuga *l. 64. p. 1617, 31. 1618, 23. al.* *accedit saepe gen. obi. subst. variorum, v. e. g. 2a; iuncturam tritam* -r patriae *v. vol. X 1, 769, 45.* *iuxta nomen proprium e. g. l. 60. 66. 75; apponitur aliis subst., ut vergat in vim adi. spectantis ad animantes l. 72. p. 1617, 12. 1618, 26. al., ad res p. 1617, 65 et passim sub 3b; ponitur masc., ubi exspectes fem. p. 1617, 63. 65.* *in lusu verborum* -em prodere AVG. serm. 49, 6.

1 *tradendo, dando*: **a** *hostibus vel inimicis*: PLAVT. Rud. 50 *quidam* scelestus, Agrigentinus, urbis -r (FLOR. epit. 1, 12, 5). CIC. Phil. 3, 17 Numitoriam Fregellanam, -is filiam (*cf.* fin. 5, 62 Pullum Numitorium Fregellanum -em [*opp.* urbis conservatorem]). LIV. 1, 11, 7 *Sabini Tarpeiam* necavere ... prodendi exempli causa, ne quid usquam fidum -i esset. 4, 61, 10 *arce expugnata* -i praeter libertatem duarum familiarum bona in praemium data. 24, 45, 3 ad Faleriorum Pyrrhique -em. 25, 16, 20 Lucanum -em ac transfugam. *al.* SEN. contr. 10, 5, 25 conciderat ... per -es Olynthos. VAL. MAX. 5, 4 ext. 7 *quidam* et patris servator nec patriae fuit -r. CVRT. 5, 1, 44 Armenia Mithreni, Sardium -i, data est. 8, 14, 36 imperii regnique. *al.* TAC. hist. 4, 3, 2 quem *servum* -em Tarracinensium diximus (*3, 77, 1 dixit se* arcem traditurum). *al.* *proditur Christus*: VET. LAT. Luc. 6, 16 (cod. 3, *sim. al. et* VVLG.) *Iesus apostolum elegit Iudam,* qui erat -r (*cod. 8* traditor). act. 7, 52 (cod. 5, *sim. al. et* VVLG.) cuius *Christi* nunc vos -es et homicidae effecti estis ([*cod. 50* traditores]. *item de Iudaeis*: HIL. in psalm. 51, 17 -r populus. *aliter, cum respectu necis infantium* [*Matth. 2, 16*]: QVODV. symb. 1, 5, 18). TERT. patient. 3, 7 -em suum secum habuit *Christus.* resurr. 20, 5 triginta argenteis adpretiatus a -e. PS. TERT. haer. 2 p. 217, 16 Iudam -em defendunt *haeretici* (*de eodem in appositione*: CYPR. unit. eccl. 22

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LACT. mort. pers. 2, 4. IVVENC. 4, 626 [*Matth. 27, 3* qui eum tradidit]. *al.*). *al.* **b** *cuilibet utenti, fruenti*: TERT. idol. 9, 1 propono angelos esse illos desertores dei ... -es etiam huius curiositatis, *sc. astrologiae* (*v. p. 1620, 18; fortasse simul de inventoribus; cf.* ARNOB. nat. 4, 14 p. 217, 14 *Mercurius* exul et -r apud Aegyptum litterarum [*e Cic. nat. deor. 3, 56* Aegyptiis ... litteras tradidisse]). SYMM. epist. 1, 31, 1 (*Ausonio*) libelli tui arguis -em (*cf.* 4, 30, 2 in manus tuas scripta nostra venisse fratre nostro Minervio -e).

2 *derelinquendo, deserendo, neglegendo*: **a** *c. gen. obi. rerum*: RHET. Her. 4, 40, 52 suae pudicitiae -r est, insidiator alienae. CIC. Sest. 17 *Piso et Gabinius consules*, -es vestrae dignitatis, hostes bonorum omnium. LIV. 2, 59, 9 invectus *est Appius* ... in -em exercitum militaris disciplinae, desertorem signorum. 4, 48, 16 *tribuni appellant collegas* -es plebis commodorum ac servos consularium. TAC. hist. 4, 10 *quidam* testis in Baream *amicum*, -r corruptorque amicitiae. MEN. dig. 49, 16, 4, 10 qui ad dilectum olim non respondebant, ut -es libertatis in servitutem redigebantur. TERT. nat. 2, 17, 4 *dei peregrini Romanis faventes* quasi d⟨eser⟩tores et destitutores, im⟨mo -es patrii⟩ soli (*si recte suppl.*). *al.* *significantur qui veram religionem deserunt*: VET. LAT. II Macc. 5, 15 (rec. L, *sim. cett.*) *Menelaus sacerdos* legum et patriae fuit -r (*rec. B falso trad.* perd-). CYPR. epist. 51, 1, 2 a desertoribus et profugis recessisse, -es fidei et ecclesiae catholicae inpugnatores reliquisse. 73, 11, 2 praevaricatores veritatis, ... -es unitatis. RVFIN. hist. 4, 16, 4 veritatis ac pietatis ... hostis ... et -r (ORIG. in Matth. ser. 100 p. 220, 5). *al.* **b** *exempla cetera* (*potiora, cf. 4a*): CIC. Verr. II 1, 38 *Sulla Verri, qui ad eum defecerat,* praemia ... tribuit, ... habuit honorem ut -i, non ut amico fidem (*cf. p. 1614, 65 sqq. et* II 5, 152 Verres, ille vetus -r consulis). CAES. Gall. 6, 23, 8 qui *ducem* ... secuti non sunt, in desertorum ac -um numero ducuntur. NEP. Dat. 6, 8 -es perculit (*6, 6* transierant). VELL. 2, 63, 3 *Plancus* nunc adiutor D. Bruti designati consulis, ... mox eiusdem -r. 2, 83, 1 Plancus non iudicio ..., sed morbo -r ... transfugit ad Caesarem. CVRT. 8, 3, 14 transfuga et -r *Spitamenes.* 9, 6, 13 totidem -es, totidem desertores sumus, quot te *procurrentem* non potuimus persequi. SIL. 16, 620 (*Scipioni in Africam traiecturo*) tu fessos ... deseris ac septem denudas -r arces. FRONTIN. strat. 1, 11, 2 *aurum congestum,* ut repraesentari merces -bus posset. TAC. hist. 1, 72, 1 eiusdem *Neronis* desertor ac -r *Tigillinus.* ann. 12, 18, 1 frater Cotys, -r olim, deinde hostis, metuebatur *a Mithridate Bosporano.* *al.*

3 *detegendo, revelando, indicando*: **a** *dictis, scriptis*: α *in malam partem, sc. de eo qui fide violata, damno illato sim. aliquid indicat:* *cuilibet*: CIC. S. Rosc. 117 qui *T. Roscius* initio -r fuit, deinde perfuga, qui primo sociorum consilia adversariis enuntiavit, deinde societatem cum ipsis adversariis coiit. OV. am. 2, 8, 26 culpae -r ipse meae (*antea*: index). 3, 12, 30 -r ... Tantalus (*cf. e. g. 3, 7, 51* taciti vulgator). LIV. 40, 7, 7 utraque domus, *sc. Persei et Demetrii,* speculatorum et -um plena erat. CVRT. 6, 7, 11 -em amatoris (*cf. 7* ut scelus tegat). TAC. ann. 3, 50, 3 suorum ipse flagitiorum -r *Clutorius* (*3, 49, 1* per vaniloquentiam iecerat). 14, 4, 4 extitisse -em *insidias indicantem.* TERT. nat. 1, 7, 14 non ipsi *Christiani* -es sui (*sc. se non infamant*). *al.* *iudici*: SEN. benef. 3, 37, 4 *accusator rei filium* sperans fore -em parentis invisi. VLP. dig. 48, 18, 1, 26 non facile ... *reis* indicantibus -es suos creditur. AVG. de mend. 13, 22 p. 441, 15 -em ... divina scriptura detestatur; an forte -r non est, qui iudici interroganti verum indicat, esset autem -r, si quemquam ultro ad exitium deferret? *eqs.* COD. Theod. 9, 25, 3 exigi *non* convenit -em (*antea*: accusationis ... licentia absque metu delationis indulta). 10, 10, 17 servum domini delatorem ... in exemplum omnium -um *puniri.* *al.* *hostibus*: STAT. Theb. 10, 437 ut adflictos turparem ego -r Argos? (*432* ede *consilia Argivorum*). FRONTIN. strat. 1, 1, 6 *dux* studiose cum -e egit (*antea*: quendam ... omnia quae apud ipsos agerentur nuntiare Parthis). MEN. dig. 49, 16, 6, 4 exploratores, qui secreta nuntiaverunt hostibus, -es sunt. AMM. 31, 10, 20 punito scutario -e, qui festinare principem ad Illyricum barbaris indicarat. *al.* β *in neutram vel bonam partem de eo qui quem certiorem facit vel de ipsa oratione*: DIOM. gramm. I 300, 10 *oratio* velut ⸤internuntius ac -r⸥ humanae mentis (gentis *codd.*) ad indicia exprimenda cogitationis per os ... agitatur (⸤ ⸥ -nuntia et prodroma *Scriverius, sed item trad. masc.* ENNOD. epist. 2, 26, 1 p. 68, 10 -r mentis loquella). PAVL. NOL. epist. 32, 9 qui ... vel -is vel scriptoris nomine culpandus es *versus meos parietibus ecclesiae inscribens.* PS. AVG. serm. 96, 1 invenerunt tandem inferi -em (*sc. Lazarum resuscitatum*). PETR. CHRYS. serm. 62, 8 (*ironice*) patris tempora, initia filii explorator novus, singularis inventor, -r divinitatis expone. FAVST. REI. epist. 10 p. 216, 11 habeo ... -es tuos (*sc. indicantes merita tua. cf.* RVRIC. epist. 1, 1 p. 352, 15 *ut* -bus meis *me commendantibus* censorium praebeatis adsensum). FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 28, 1 spiritus sanctus -r est secreti divini. *al.*

b *signis, sonitu* (*fere pro adi. praeter p. 1618, 3 sq.*): HOR. carm. 1, 9, 21 latentis -r ... puellae risus. PANEG. 2, 37, 2 intimos mentis adfectus -r vultus enuntiat. SYMM. or. 2, 16 Romanae coloniae *deletae* vestigia et tituli sceleris -es. PS. AMBR. paenit. 4 p. 976^C *Cain,* non habes ullum hominem testem; ecce habes effusum sanguinem -em, ipse te ... accusat. PRVD. c. Symm. 2, 704 pervigil anser, -r occulti ... pericli (*in obsidione Capitolii*). CLAVD. carm. min. 35, 4 *non* potuit toto mentiri corpore gemmam *crystallus, cui aqua inerat,* sed medio mansit -r orbe latex. DRAC. laud. dei 1, 57 ventura monet per tot praesagia somnus -r.

4 *modo vario vel parum definito*: **a** *usu communi, sc. in malam partem* (*nisi quaedam ad 2 trahere malis*): α *exempla quaelibet*: RHET. Her. 2, 26, 41 sicarii aut -is ... definitionem (-fensionem *var. l.*). 4, 28, 38 -r ... patriae. CIC. Verr. II 1, 38 omnium est communis inimicus, qui fuit hostis suorum; nemo umquam sapiens -i credendum putavit. 1, 98 (*in imag.*) non modo -i, sed ne perfugae quidem locus in meis castris cuiquam fuit. fam. 12, 3, 2 *Antonius* ea dixit de conservatoribus patriae, quae dici deberent de -bus. *al.* OV. Ib. 369 -r ... auriga tyranni *Oenomai* (*item de Myrtilo*: FIRM. err. 15, 2). LIV. 2, 4, 7 (*2, 3, 6* reciperandi regni consilia) -bus ... in vincla coniectis. 40, 5, 12 (*verba Persei spectantia ad Demetrium*) -em nolo dicere, certe speculatorem habemus in sinu. *al.* SEN. contr. 7, 7, 1 imperator supplicium tulit, -r pretium. 10, 5, 25 iratum -i suo *Prometheo* Iovem. *al.* SEN. benef. 1, 10, 4 homicidae, tyranni, ... sacrilegi, -es. *al.* QVINT. inst. 12, 9, 15 *oratoris* mali et in suscepta causa perfidi ac -is est, peius agere quam possit. decl. 307 leg. -r torqueatur, donec conscios indicet. *al.* TAC. Germ. 12, 1 -es et transfugas arboribus suspendunt. ann. 1, 58, 1 -es etiam iis, quos anteponunt, invisi sunt. *al.* VET. LAT. II Tim. 3, 4 (cod. 75. *al.* = VVLG.) erunt homines se ipsos amantes ..., -es, protervi. CYPR. eleem. 19 praevaricator ... et -r pater es, nisi filiis tuis fideliter consulas. *al.* β *ponitur pro convicio* (*vi quadam generali; cum respectu certo cf. e. g. p. 1617, 10. 21 sqq.*): CIC. Sest. 33 hominis desperati et -is rei publicae casum (*sc. Pisonis; de Pisone et Gabinio*: 35 cum senatus ... pro ducibus -es aut potius apertos hostes haberet. Vatin. 18 duobus non consulibus, sed -bus huius civitatis ac pestibus. *al. de utroque vel alterutro*). Vatin. 25 duo nefarios patriae -es, domesticos hostes (*Catilinam et Cethegum*). Att. 9, 14, 2 (*verba Caesaris*) ab illo *Sulla* patriae -es de exsilio reductos esse. fam. 1, 6, 1 (*Lentulo pro consule*) cogitationes et inimicorum et -um tuorum. SALL. or. Phil. 15 (*ad M. Aemilium Lepidum*) nostri -r, istis infidus, hostis omnium bonorum. 20 Cethegi atque alia -um patrocinia. TAC. hist. 4, 21, 2 (*Vitelliani respondent Civili*) neque -is neque hostium se consiliis uti. FIRM. math. 1, 3, 5 cur divinam *astrologiae* scientiam -is animo perfidus accusator inpugnat? CE 1340, 1 ⟨munde, tuas fug⟩io insidias, vale -r.

b *singulariter significatur qui efficit, creat* (*cf. p. 1617, 4. 1627, 42*): BOETH. cons. 4, 6, 56 naturarum omnium -r deus (*ibid.* ea, quae protulit in sui similitudinem).

f. **prōditrīx**, -īcis. *i. quae prodit* (*in malam partem praeter l. 51. 52. 56; vox vitatur p. 1617, 63. 65; pendet saepius gen. obi., acc. c. inf. fort. l. 52; apponitur subst., ut vergat in vim adi. l. 54* [*etiamne l. 52?*]): **1** *detegendo, indicando*: *de mulieribus*: QVINT. decl. 272 tit. orbata -x (*cf. ibid. in lege*: qui consilia publica ⟨e⟩nuntiaverit). SCHOL. Stat. Theb. 5, 247 *Hypsipyle* -x coniurationis. 12, 123 'impia coniunx': -x (*postea*: latebras coniugis prodidit). CONSENT. Aug. epist. Divj. 11, 4, 1 Severam omnium -em (*11, 3, 3* omnia ... arcana pandebat. *de eadem*: 11, 9, 2). *de rebus*: SERV. Aen. 8, 223 quae *pars* (*i. oculi*) -x mentis est. 9, 353 'lux inimica': -x. PRVD. perist. 1, 11 fama ... terras in omnes percucurrit -x hic patronos esse mundi (*sc. martyres sepultos*). VAL. CEM. hom. 20, 9 (*respicitur praemium delatoris*) si in aliena domo -x pecunia non haberet ingressum. SEDVL. op. pasch. 3, 6 p. 236, 6 *maris modo saevientis* inopinata temperies praesentiae -x fit divinae. **2** *modo vario vel parum definito*: LACT. inst. 1, 10, 9 *Ariadnen* patris -em, fratris interemptricem. ZENO 2, 7, 18 noli esse sacrilega, noli -x legis; profano cur nubas? SERV. auct. Aen. 4, 402 *Myrmicem* -em. ecl. 8, 29 p. 97, 18 *Apollo filiabus Dionis* divinationem concessit adiecto, ne -es numinum esse vellent. ORIG. in Matth. ser. 78 p. 186, 29 *pars fidelium* facta -x veritatis ... transiit ad haereses.

[**prōditōrius** *trad. in homilia saec. XII* PS. AVG. serm. ed. Mai 161, 3.]

1. prōditus, -a, -um *v.* prodo.

2. prōditus, *abl.* -ū *m.* *a* prodere. *i. q. actio prodendi, sc. detegendi, indicandi*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 168 qualitatem *concupiscentiae non malam* ... criminatorum eius ... -u vindicabo (*allatis locis quibusdam Augustini; cf. 3, 176* retectas esse Manichei dogmatis medullas, quibus fides vestra concrescit). *Hajdú.*

[**prōdīves** *v. p. 576, 11.*]

prōdius *adv.* [*errore ortum videtur pro* propius (*cf. l. 75*), *vix revocandum ad* prod-ire. *Fo.*] NON. p. 47, 10 -s dictum interius (ulterius *Pohl*), longius: a prodeundo, quasi porro eundo; Varro Vergula Divina (*sc. Men. 574*): primum venit ... intra muros; deinde accedit ⸤-s⸥ atque introit domum (⸤ ⸥ *vocem vix recte Varroni tribuit Astbury* [*intellegens fort. compar. adv. q. e.* prode, *cf. Ritschl, Opusc. IV 763*]; propius *post alios Bücheler,* [*Bk.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Kl. Schr. I 135, putans Nonium mendo scripturae in exemplari Menippearum suo deceptum esse). *Bk.*

prōdo, -didī, -ditum, -ere. [*compos. priscum a* pro *et radice* *dō *'dare', cf. gr.* προ-δίδωμι *et vet. ind.* pra-dā *notionibus partim congruentibus; v. etiam vol. X 1, 1261, 14. Fo.*] NOT. Tir. 12, 69 -it. 12, 83 -idit. *de formis* (*inter verba tertiae coniug. affert e. g.* CHAR. gramm. p. 477, 30): *coni.* -uit *v. p. 1629, 27; fut.* -ebuntur GREG. TVR. Andr. 20; *perf.* -ded- CENTO de eccl. 22 *et hic illic in var. l., e. g.* NOVELL. Valent. 21, 2 pr. STAT. eccl. ant. p. 179, 205. *de notione*: FEST. p. 229 -it[a]: memoriae porro dat et fallit, item ... procedit (*sc.* -it *a* prodire), item perdit (*affert* ENN. ann. 428). *al.* (*v. p. 1628, 49. 1629, 27*). NON. p. 363, 21 sqq. -ere significat deferre (*affert* VERG. Aen. 2, 127), differre vel excludere (VERG. Aen. 1, 252 LVCIL. 214 TER. Andr. 313), protendere vel edere (VERG. Aen. 4, 231 CIC. Verr. II 5, 36 Cato 25). DOSITH. gramm. 73, 7 (*sim.* DIOM. gramm. I 414, 19) -ere modo ˌanteˌ dare significat (˛ ˛ *e. g. ante muros sim. i. extra?*), ut -ere patriam dicitur, modo porro dare et propagare (*affert* VERG. Aen. 4, 231). SERV. auct. Aen. 4, 231 -ere ... significat et occulta detegere ... et decipere vel perdere (*affert* VERG. Aen. 1, 252); et est in infinitum haec lexis polysemos (*affert* PLAVT. *p. 1628, 40*). SYNON. Cic. p. 438, 12 -tum. traditum. provulgatum. factum. usitatum. inveteratum. p. 440, 2 -ta. insinuata. provulgata. GLOSS. -o: προδίδωμι. ἐκφαίνω. -ere: nudare, detegere. *al.; ceterum v. infra.* *legitur in poesi inde a* PLAVTO (*ter*), ENNIO (*semel, v. p. 1625, 56*), TER. (*quinquies*), *in prosa oratione inde a* CATONE (*semel*), RHET. Her. (*quater*); *frequentatur a* CIC. (*plus quam centies, praecipue in oratt.*), LIV. *aliisque historicis,* PLIN. nat. (*plus quam 250ies, cf. p. 1621, 71. 1622, 6 sqq.*); *vox deest* TIB., *bis exstat apud* HOR. (*in* sat.), *sed frequentia notabili apud* OV. (*39ies*) *et* LVCAN. (*21ies*). [*confunditur in codd. imprimis cum* perdere CIC. Flacc. 103 SALL. Iug. 106, 3 OV. fast. 4, 715. *et saepius* (*v. etiam vol. X 1, 1261, 47 sqq.*), prodesse SEN. Phaedr. 883 PLIN. epist. 7, 29, 3. *al.*, prodicere OV. epist. 10, 118 PLIN. nat. 24, 177. *al.* (*falso trad. p. 1602, 44*), prodire *v. p. 1595, 61 sqq. 71 sqq.*, producere PLAVT. Trin. 340 SEN. nat. 3 praef. 1. *al.*, providere CELS. 6, 6, 39C SEN. epist. 9, 9. *al.*]

exempla sic digerenda putavimus:

I *foras dare*:
- **A** *e quolibet loco interno, i. q. edere, in lucem proferre*: **1** *variis modis: l. 57* (*in malam partem p. 1620, 13*). **2** *indicando dictis vel scriptis: p. 1620, 31* (*iudici sim. p. 1621, 17; cuilibet, sc. divulgando, p. 1621, 60*). **3** *indicando signis: p. 1622, 49.*
- **B** *e loco tuto, e praesidio, i. q. proicere, dedere*: **1** *in universum: perdendo p. 1624, 11, tradendo p. 1625, 24.* **2** *in re militari et vita publica: p. 1625, 53.* **3** *in iure (-ere causam sim.): p. 1627, 22.*
- **C** *ex ipsa origine, i. q. edendo creare, efficere: p. 1627, 42.*

II *porro dare*:
- **A** *pro obi. est tempus, i. q. producere, proferre: p. 1628, 39.*
- **B** *pro obi. est quidlibet, i. q. tradere, committere: posteris p. 1628, 54, singulis p. 1629, 26.*

appendix structurarum: p. 1629, 36.

I *praeverbio revocando potius ad notionem q. e. foras* (*in lusu verborum cum* prodire AVG. ord. 1, 5, 14 l. 43. *raro vergunt in usum adi. vel subst. part. praes.* -ens, *v. p. 1622, 11, et p. p. p.* -tus, *v. imprimis l. 19 sq. p. 1620, 38. 1627, 45. 1628, 58*): **A** *e quolibet loco interno vel secreto, abdito, ut significetur i. q. edere, detegere, in lucem proferre, manifestum facere* (*accedit saepe dat. sive (in)commodi ut l. 60, sive eius, cui quid detur [sublucente colore dedendi sub 2a, opponendi l. 72], raro praepos., v. l. 65. 70. p. 1620, 10*): **1** *variis modis emittendi vel exhibendi, in conspectum dandi sim.* (*de partu v. C1b*): **a** *in neutram partem*: **α** *generatim* (*-untur res praeter l. 74 sqq.*): PLAVT. Rud. 589 (*tempestas comparatur potationi*) *Neptunus* alvom ˌ-i speravitˌ nobis salsis poculis (LVCR. *p. 1625, 47 contulit Leo, tamen pro* ˛ ˛ *coni.* perpurigavit; *cf.* alvum deicere *e. g. Cato agr. 158, 1*). LVCAN. 1, 625 -unt ... suas omenta *hiantia* latebras. VAL. FL. 5, 233 *noctu regem* exterruit ingens -ta vox: '...' (*vix ad 2; sim. emittuntur audienda*: HIER. in Is. 4, 10, 12 l. 28 ut ne fletum quidem et gemitum victi ... -rent). SIL. 9, 2 cladis ... futurae signa per Ausoniam -entibus irrita divis (NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 8 si lacrimis ... paenitentis animi s. -erint). 9, 108 luna -ente ... radiavit ... umbo (*cf. p. 1620, 29*). PLIN. epist. 4, 14, 1 quasi ex aliqua peregrina delicataque merce lusus meos tibi -o; accipies ... hendecasyllabos nostros (*item exhibentur libri* [*aliter p. 1622, 1. 1629, 34*]: HIER. epist. 57, 2, 2 ut domi haberet exemplar nec facile in vulgus -ret [-iret *var. l.*]. SVLP. SEV. Mart. prooem. 2). IVL. VAL. 3, 6 ordines primi ... repedantes ignitas statuas *antea occultatas* incursantibus bestiis -unt (*sublucet color opponendi, gr. p. 102, 2* παραβληθῆναι). AVIEN. orb. terr. 435 Danubium -unt secreta repente barbara (*cf. p. 1620, 2*). *al.* *reflexive vel mediopass.* (*de fluvio* HEGES.): HIER. hom. Orig. in Luc. 6 p. 33, 19 *Elisabeth gravida iam* non absconditur (*Luc. 1, 24*), sed tota libertate ˌse -it et exsultatˌ *eqs.* (˛ ˛ *gr.* ἐπαρρησιάσατο). HEGES. 3, 26, 1 p. 234, 11 *Iordanes* quasi fons scaturrit atque emergens -itur (produc- *var. l.*). PRVD. apoth. 299 coram -tus ... ipse deus ... mortalem *docuit.* AVG. serm. 375C, 6 coll. Morin p. 345, 2 (*ad Marc. 5, 34* vade in pace) iam -e te et manifesta te in turbam. **β** *in iure* (*exhibentur probationes, producitur delator*): SEN. contr. exc. 6, 1, 1 chirographum -e. 10, 6 *quidam* -idit *furtum suum* (*sc. litteras crimen testantes*). COD. Iust. 5, 12, 15 (*a. 293*) probationum indicia iure -ta non habentur irrita (*opp.* amissis ... instrumentis. *cf.* 7, 16, 15 [*a. 293*] cum ... iure -ta debeat admitti probatio). SYMM. rel. 41, 2 cum apud virum perfectissimum rationalem Bassianum ... delator bonorum *vacantium* ... -retur (pet- *trad.*). *al.*

b *in malam partem, sc. contra fas, contra alicuius voluntatem sim.; pertinet potius ad*: **α** *tradendum, exhibendum*: CVLEX 241 *Tantalus* nectareas divum ... -idit escas. SVET. Aug. 67, 2 *punivit ministrum,* quod pro epistula -ta denarios quingentos accepisset (Tib. 50, 1. *loci spectant ad 2, si intellegendum est argumentum epistulae*). TERT. cult. fem. 1, 2 l. 6 cum ... materias *ornamentorum* ... bene occultas et artes ... -issent *angeli peccatores* (*sec. librum Enoch; in eadem re*: 2, 10 l. 15 CYPR. hab. virg. 14). AMM. 18, 3, 3 ancilla ... chartulam *dominae* -idit *accusatori.* AVG. civ. 1, 10 p. 19, 26 sq. quidam ... Christiani tormentis excruciati sunt, ut bona sua hostibus -rent; illi vero nec -ere nec perdere potuerunt bonum, quo ipsi boni erant. *al.* **β** *ostendendum*: OV. epist. 16, 249 -ta sunt ... tunica tua (*sc. Helenae*) pectora laxa atque oculis aditum nuda dedere meis (*cf.* MART. 3, 72, 4 sulcos uteri -ere nuda times). ars 3, 228 claude forem thalami: quid rude -is opus *curae faciei*? met. 14, 741 adaperta ... ianua factum -idit. Ib. 624 *filium* latentem -idit officio luminis ipsa parens (*cf.* REPOS. 134 -untur amores lumine, Phoebe, tuo). VAL. FL. 3, 195 *hastam advolantem* -idit ... luna *refulgens* (*cf. p. 1619, 67*). MART. 4, 22, 3 -idit unda latentem *puellam.* 4, 85, 2 -at perspicuus ne dua vina calix. *al.*

2 *indicando dictis vel scriptis* (*sc. -untur de quibus sermo est; vocem emissam v. p. 1619, 63*): **a** *personis certis, saepe singulis* (*sc. infestis, poenam illaturis sim. praeter l. 56 sqq. p. 1621, 6 sqq., ut subluceat notio dedendi sim. sub B illustrata, praesertim cum apponatur saepe dat., e. g. l. 38. 47. 51*): **α** *variis*: Ⓘ *-untur animantes, quorum deteguntur nomina, latebrae, facinora, secreta sim.* (*e contextu subaudiendi sunt l. 55; exempla inde a* SEN. *selecta*): PLAVT. Bacch. 963 Vlixem, *qui habitu mendici tegebatur,* ... cognitum ab Helena esse -tum Hecubae. AFRAN. com. tit. -tus (*nisi spectat ad B; fabulam forma* in -to *laudant* FEST. p. 277 SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 564. *al.; addas fort.* NON. p. 397, 7 Afranius -to [*Quicherat*; prodigo *trad.*]). CIC. Cluent. 143 ab amicis imprudentes ... -imur, et est nescioquis ..., qui nostra consilia ad adversarios deferat. Att. 2, 20, 3 charta ipsa ne nos -at, pertimesco; itaque posthac ... ἀλληγορίαις obscurabo *ea, quae de re p. scribam.* VERG. Aen. 2, 127 *Calchas interrogatus* recusat -ere voce sua quemquam *mactandum.* OV. ars 1, 395 (*versu spurio*). 3, 668 indicio -or ab ipse meo. met. 2, 704 sq. (*quaesivit Mercurius de furto, quod ipse fecit*) me mihi, perfide, -is? me mihi -is? LIV. 5, 21, 5 Veientes ignari se iam a suis vatibus, iam ab ... oraculis -tos *esse Romanis.* VAL. MAX. 6, 5, 1 p. 298, 5 eum, qui bene mereri paratus fuerat, -ere *noluit senatus* (*antea*: nomen *eius* suppressit. *ad rem cf. l. 74*). PHAEDR. app. 24, 2 *pastor capellam laesit; rogat,* ne se domino -ret. SEN. epist. 107, 5 alium occiderunt, alium -erunt (*servi ut*: TAC. hist. 4, 1, 2 pessimi servitiorum -ere ultro dites dominos. TERT. nat. 1, 7, 15). PRIAP. 21, 2 tu *furto* suffragare ... indicio nec nos -e, Priape, tuo. FRONTIN. strat. 3, 11, 5. TAC. ann. 14, 53, 1 Seneca criminantium non ignarus, -entibus iis, quibus aliqua honesti cura *fuit.* *al.* *in neutram partem* (*sc. respectu infestandi sublato*): LVCAN. 6, 428 quis noscere fibra fata queat, quis -at aves (*sc. explicet, quid aves adnuntient*). 10, 181 (*Caesar sacerdoti*) *religionis secreta* profer noscique volentes -e deos (*cf. p. 1622, 28*). AVSON. 2, 7 (146 S.), 22 quis me -idit? quis ista iam dixit tibi (*scribae velocissimo*), quae cogitabam dicere? 26, 96 (302, 24 S.) *Croesus* rogat, beatum -am, si quem noverim. *al.*

Ⓘⓘ *-untur res*: Ⓐ *secreta fidei commissa, facinora, mala consilia sim.* (*exempla inde a* SEN. *selecta*): HOR. sat. 1, 3, 95 si *amicus* -erit commissa fide (PORPH. Hor. carm. 1, 18, 12 epist. 1, 18, 37. *al.*). OV. met. 13, 246 (*loq. Vlixes*) *Dolona* cuncta coegi -ere et edidici, quid ... Troia pararet. LIV. 23, 16, 11 *Hannibal* ratus ... -ta conloquia esse. 40, 23, 3 *Demetrii* consilium ... fratri -itur ([*syn.* indicatur]. VAL. MAX. 3, 3, 2 CVRT. 8, 2, 30. *al.; cf. p. 1621, 42*). SEN. benef. 3, 19, 3 ut *servus* secreta domini -at (epist. 88, 29 [*nisi absolute*]. CVRT. 7, 7, 24 arcana ... et s. *al.*). PETRON. frg. 28 vers. 7 *Midae* minister fodit humum regisque latentes -idit aures. QVINT. decl. 337, 5 aliquis conscientia ... flagitii admissi, priusquam -atur, mori vult. IVV. 9, 115 arcanum (*cf. l. 69*). TAC. ann. 14, 44, 2 multa sceleris *in dominum parati* indicia praeveniunt: servi si -ant, possumus ... tuti ... agere. GELL. 3, 8, 3 (*e Val. Ant., v. hist. 21*) ut de Timochare nihil -rent *Pyrrho legati,* sed monerent, *ut insidias caveret.* ASPER Macr. Sat. 3, 6, 13 praemio

[*Morelli*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corrupti sacra servis publicis -erunt *Potitii. al.* *confitendo*: MART. 10, 5, 19 *apud inferos* cum fateri Furia iusserit verum, -ente clamet conscientia: 'scripsi'. SVET. Tit. 10, 2 *moriens dixit* exstare ... *unum* suum factum paenitendum ...; id quale fuerit, ... *non* -idit. AMBR. paenit. 2, 1, 5 crimina sua (*antea*: fateri domino). 2, 7, 57 delictum proprium -e, ut iustificeris (profer *var. l.*). *al.* Ⓑ *quaelibet*: VAL. FL. 3, 216 (*nisi ad p. 1622, 17*) vos -ite, divae *Musae,* Eumenidum noctisque globos, vatique patescat armorum fragor (*sc. proelii nocturni*). 3, 410 *Celaenus* mihi, quae danda forent lustramina caesis, -idit. STAT. Theb. 1, 443 -ite tandem: unde orti, quo fertis iter, quae iurgia? PLIN. epist. 6, 17, 6 qua ratione ductus tibi ... indignationem meam -idi (*1* indignatiunculam ... effundam). TERT. orat. 3 p. 182, 10 nomen dei patris nemini -tum fuerat; ... nobis revelatum est in filio. VET. LAT. Sirach 37, 8 consiliarius -it consilium (*gr.* ἐξαίρει βουλήν). GAVDENT. serm. praef. 10 tractatus, quos ... apud te olim fuisse -isti. *al.* *enucleando* (*cf. p. 1620, 57*): AVSON. 27, 13 (393 S.), 77 *interpres aenigmatum* tibi Cadmi ... filias ... Cnidiosque nodos -idit.

β *iudici, magistratui, regi, senatui sim.* (*deo iudici l. 55*): Ⓘ *notione communi, sc. indicandi, deferendi* (*exempla dedimus selecta inde a* CVRT.): *-untur animantes* (*caput l. 22; quaedam etiam ad B trahere possis, maxime l. 22 sq. 34* [*sed nota differentias l. 37. 41*]): CIC. S. Rosc. 105 *vicini* plerumque indicant, per eos plerique *sontes* -untur. de orat. 3, 10 *Caesaris Strabonis* caput hospitis Etrusci scelere -tum *in rostris positum est* (*cf.* VAL. MAX. 6, 5, 7 *quendam* proscriptum et in villa latentem a servo -tum). Tusc. 2, 31 ab homine propter vim doloris enuntiante commissa, -ente conscios (*item de iis, qui tormentis interrogantur*: SEN. contr. 2, 5, 5 sub quo *tortore* mariti uxorem -erant. TERT. mart. 4, 7 coniuratos. *al.; cf. l. 44*). NEP. Paus. 4, 6 *oravit conscium,* ne enuntiaret nec se ... -ret (*4, 2* litteras ephoris tradidit). CVRT. 6, 7, 9 *oravit,* ne -ret se *regi insidias parantem.* TAC. ann. 15, 57, 2 *libertina quaedam negando perseveravit,* cum ingenui ... intacti tormentis ... -rent *suos.* TERT. adv. Marc. 4, 41 p. 561, 27 (*Iesus ante seniores sacerdotesque, Luc. 22, 66 sqq.*) cur ... non vel tunc alium *Christum* eis -idit? VLP. dig. 4, 2, 7, 1 si *fur,* ne -atur ab eo, qui deprehenderit, alienaverit *aliquid* (*ibid. iterum. cf.* 12, 5, 4, 1 si dederit fur, ne -retur). VET. LAT. Marc. 14, 10 (cod. 1, *sim. al. et* VVLG.) Iudas ... abit at pontifices, ut eum -ret (*gr.* παραδοῖ, *cod. 3. al.* traderet, *quod verbum ponitur 14, 11 ceterisque locis, e. g. Matth. 26, 15 sq.; item de Iuda*: CYPR. epist. 59, 2, 4. ORIG. in Matth. ser. 98 p. 216, 28 *in horto* adpropiavit ad tradendum filium dei, quem iam -erat. *al.*). IVL. VAL. 2, 36 (*verba Alexandri*) uti *Darei interfectores* se -ant mihique indicent. AMM. 28, 1, 19 Amantius haruspex ... occultiore indicio -tus, quod *eqs.* COD. Theod. 7, 18, 1 desertores (7, 18, 7 pr. nisi eos *d.* ... -erit aut comprehensos ... severitati iudiciariae obtulerit. *al.*). *al.* *-untur res*: SALL. Catil. 26, 3 *Cicero consul* effecerat, ut Q. Curius ... consilia Catilinae sibi -ret (LIV. 34, 25, 8. *al., e. g. l. 44*). SEN. contr. 2, 5, 18 tyrannicidium non -isti (*sub tortore ut*: PLIN. nat. 34, 72 consilia *coniuratorum* ... non ... -idit. COD. Iust. 5, 37, 22, 2 [*a. 326*] -ere veritatem. *al.; cf. l. 25. 55*). QVINT. decl. 344, 3 (*loq. accusator*) nondum -o causas *facinoris.* TAC. ann. 15, 59, 1 -ta coniuratione (16, 17, 6 Caesari. FLOR. epit. 4, 12, 33). MAECIAN. dig. 29, 5, 14 *servus* caedem eius *domini non* -erat. COD. Theod. 6, 31, 1 *delictum* severitati iudiciariae. *al.* Ⓘⓘ *vi aucta accedit color arguendi, convincendi* (*exempla minus dubia; cf. etiam p. 1622, 37*): GELL. 4, 5, 4 *haruspices perfidi* delati ad populum -tique sunt et, cum de perfidia confessi essent, necati sunt. PAVL. dig. 35, 2, 39 *servum* propter indicium -tae mortis *domini* ... libertate donavit (*cf. Vlp. dig. 29, 5, 3, 13 si* caedem domini arguerit). HIL. in Matth. 27, 3 occulta ... cogitationum divini iudicii cognitione -entur. HEGES. 1, 43, 5 p. 108, 1 -it quaestio missum ex Aegypto venenum (COD. Theod. 10, 20, 18 quaestione -ente, quibus ... ministris ... tinguebatur *vestis purpurea*). COD. Theod. 7, 13, 11 *reus* convictus ac -tus *poenam solvat.* 9, 44, 1 *si* -ti fuerint ... invidiam inimicis creare voluisse (*Cod. Iust. 1, 25, 1* probati). *al.*

b *cuilibet vel omnibus, sc. divulgando sim.* (*prope accedit usus, qui infra sub IIB1a illustratur*): **α** *generatim -itur*: Ⓘ *opere scripto*: Ⓐ *pro obi. sunt argumenta* (*specimina pauca, cf. appendicem structurarum*): CIC. Scaur. 42 fallacissimum genus esse Phoenicum omnia monumenta vetustatis atque omnes historiae nobis -erunt (Planc. 94. *cf. abl. instr.*: leg. 1, 62 facta ... sapientium ... sempiternis monumentis -ere [*syn.* edat]. COLVM. 5, 1, 1). div. 1, 121 caput arsisse Servio Tullio dormienti quae historia non -idit? (ARNOB. nat. 5, 8 p. 258, 9 AVG. civ. 5, 19 p. 229, 28. *al.; addas l. 64*). off. 3, 97 ut ... poetae tragici -erunt (*opp.* apud Homerum. *item de ipsis auctoribus*: VARRO ling. 5, 148 *de lacu Curtio* Procilius non idem -idit quod Piso. LIV. 30, 3, 6 ut Antias Valerius -it. *al., passim apud* PLIN. nat.). LIV. 7, 42, 3 aliis annalibus -tum est neque dictatorem Valerium dictum ... neque *eqs.* (PLIN. nat. 19, 87). 8, 18, 2 sq. illud pervelim ... -tum falso esse ...; sicut -itur tamen res ..., exponenda est (*item pass. non indicato auctore*: 8, 24, 1 eodem anno Alexandream in Aegypto -tum *est* conditam. MANIL. 2, 722 ratio nec -ta simplex *est. sim. al.*). *al.* Ⓑ *pro obi. sunt ipsa scripta* (*singula librorum exemplaria v. p. 1619, 69*): COLVM. 7, 5, 17 commenta *Boli* ... sub nomine Democriti falso -untur. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 19, 6 opusculum ... sine auctore -tum. 1, 2 p. 25, 14 si *auctor* agnosci metuis, cur opus -is, ne dicam, cur ista conscribis? *al.* Ⓒ *absolute de iis, qui versantur in edendo, scribendo*: PLIN. nat. 3, 1 ut eos quisque *auctor* diligentissime situs diceret, in quibus ipse -bat. 3, 125 interiit oppidum ... Parra, unde Bergomates Cato dixit ortos, etiamtum (-num *trad.*) -ente se altius quam fortunatius situm (*item abl. absol. ad indicandam aetatem scribentis*: 6, 191. 7, 23. 8, 194. *cf.* 13, 42 *palma quaedam* erat ..., cum -rem, fertilis). 4, 98 immodica -entium discordia est (*item part. praes. plur. pro subst.*: 6, 208 ex ... varietate -entium). *al. apud eundem.*

Ⓘⓘ *voce, fama*: CAES. Gall. 6, 20, 3 magistratus, quae visa sunt, occultant, quaeque esse ex usu iudicaverunt, multitudini -unt. OV. met. 11, 183 *famulus regis Midae* cum nec -ere visum dedecus auderet ... nec posset reticere. LVCAN. 8, 15 fama -ente ruinas *Pompeianorum.* SIL. 3, 222 -ite, Calliope, famae, quos horrida coepta excierint populos (*cf. p. 1621, 7; ad plur. v. Verg. Aen. 9, 525* vos, o C., ... aspirate). QVINT. inst. 11, 1, 30 nec sine causa Graeci -erunt, ut vivat, quemque etiam dicere (*v. Otto, Sprichw. n. 1299; item -itur proverbium*: FLOR. epit. 2, 18, 11. *aliter p. 1629, 19*). GELL. 12, 12, 3 ea res ... -ta est et in vulgus exivit. TERT. orat. 17 p. 191, 9 *orantes voce clara* -endo petitiones suas quid minus faciunt, quam si in publico orent? AMM. 15, 7, 7 ut -idere rumores assidui. *al.*

β *speciatim -untur*: Ⓘ *sacra, futura, arcana naturae* (*sc. quae divulgare fere religio est*): LIV. 5, 15, 9 *irati dei fecerunt,* ut excidium patriae fatale -ret *haruspex* (*10* quae di ... volgari velint). LVCAN. 1, 632 (*loq. haruspex*) vix fas, superi, quaecumque movetis, -ere me populis. 10, 195 (*loq. sacerdos*) secreta ... -ere ... populis ignota profanis (edere *var. l., v. Holmes, Class. Quart. 43, 1993, 268; cf. 10, 198* sacras populis notescere leges). *al.* BVC. Eins. 1, 26 fas mihi sit vidisse deos, fas -ere mundo (mundum *trad.*). PLIN. nat. 2, 3 (*2 mundus* sacer est) furor est mensuram eius animo quosdam agitasse atque -ere ausos. 2, 247 *terrae* circuitum Eratosthenes ... CCLII milium stadiorum -idit ...; improbum ausum. VAL. FL. 4, 481 (*loq. Phineus*) fata loquax mentemque Iovis ... -eram miserans hominum genus. TERT. apol. 35, 12 ab angelis desertoribus -tas *artes haruspicum, magorum sim.* AVG. c. acad. 2, 10, 24 *ne* mentibus ... profanis quaedam veritatis sacra -rentur. *al.* Ⓘⓘ *nocentes detegendi, convincendi, flagitia coarguenda* (*cf. p. 1621, 50*): OV. met. 11, 192 *harundinum* lucus ... -idit agricolam (*famulum Midae, cf. p. 1620, 70*). PHAEDR. 4, 19, 17 (*canum legati aulam Iovis inquinaverant*) rumor legatos ... -idit. PLIN. nat. 28, 112 cognitis -tisque mendaciis Graecae vanitatis (*cf. e. g. 28, 114* inrisu coarguentur). TERT. apol. 7, 4 *nos Christiani* cottidie obsidemur, cottidie -imur ...; quis umquam ... *caeso* infanti supervenit? HIL. trin. 5, 2 per fidei ... confessionem vipereae doctrinae fraudulentiam -turi. 11, 24 *ut* impiae voluntatis sensum ... ex ipsa ... veritate -amus. ASTER. ad Renat. l. 346 -ente eorum imperitiam apostolo ac dicente: '...' (*II Petr. 2, 17*). AVG. c. Pelag. 3, 9, 25 divinis documentis *Pelagiani* -untur et vincuntur (*antea*: quaerunt latebras). *al.*

3 *indicando signis, monstrando indiciis* (*quae ponuntur passim per abl.* [-ere indicio *l. 61. p. 1623, 11. 43,* signo *p. 1623, 68, sim. al.*], *saepe pro subi., e. g. l. 65 sq. 69 sqq. p. 1623, 6. 26. al., ceterum indicantur per praepos.* de *l. 67 et* CYPR. epist. 59, 3, 3, per *p. 1623, 12. 70* [*cf.* nec sine *p. 1623, 25*], *enunt. secund. l. 63* [*cf. enunt. prim. p. 1623, 40 sqq.*]; *ipsa signa edita v. p. 1619, 65; saepius reflexive, v. l. 60. p. 1623, 25. 41. 62. al., mediopass. fortasse p. 1623, 23. 30. al.*): **a** *spectat ad praesentia vel praeterita, quae monstrantur*: **α** *rebus variis, ut aliquis (aliquid) potius*: Ⓘ *cognoscatur*: *-untur res*: VARRO ling. 9, 37 figura verbi ut sit ea, quae ex se declinatu (-ta *trad.*) genus -ere certum possit (*cf.* PHOC. gramm. V 435, 1 quarta coniugatio ..., quam imperativus modus -it i litteram in fine conservans. *al.*). VERG. georg. 2, 254 quae *terra* gravis est, ipso tacitam se pondere -it. OV. epist. 12, 38 eminet indicio -ta flamma suo. LVCAN. 4, 309 mollius arvum -idit umorem *sitientibus.* APVL. mund. 17 p. 326 *subterranei ignes* -unt longinquitatem flammae, cum tepidiores ⟨a⟩quas reddunt, *quae praeterfluunt. al.* *-untur animantes*: OV. trist. 4, 4, 9 tua te bona cognita -unt (*antea*: positis pro nomine signis dictus es). Pont. 4, 13, 11 -ent auctorem vires *carminis.* TERT. nat. 1, 4, 14 nec aliunde *nos Christiani* -imur quam de bono nostro (*cf. Scap. 2, 10* nec aliunde noscibiles quam de *eqs.*). *al.* Ⓘⓘ *deprehendatur, occupetur* (*-untur animantes latentes, clam agentes eorumve actiones sim.*): VERG. Aen. 9, 374 *refulgens* galea Euryalum ... noctis in umbra -idit (*cf.* OV. met. 13, 106 nitor galeae ... insidias -et manifestabitque latentem). OV. am. 1, 8, 109 *clam auscultantem* me mea -idit umbra. CVRT. 3, 11, 11 *Dareus fugit* insignibus ... imperii, ne fugam -rent, ... abiectis (*cf.* 3, 12, 5 ne cultu -retur *Dareus*). SCRIB. LARG. 196 *tauri sanguinis potum* vestigia cruoris relicta inter dentium commissuras -unt. LVCAN. 6, 128 *Pompeius* pulvere nullo -tus agmen agit. 6, 279 *proelia* elatus

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

specula ... -idit ignis. Plin. nat. 13, 25 *quendam* proscriptum ... in ... latebra unguenti odore -tum *esse.* Mart. 14, 92, 2 redemptoris -ere furta solet *quinquepedal. al.*

β *animantium vultu, forma sim.* (*deteguntur affectus vel crimina aut convincuntur nocentes praeter l. 12. 13. 17*): Hor. sat. 2, 5, 104 gaudia -entem vultum celare (*cf.* -ere vultu: Ov. met. 2, 447 difficile est crimen non -ere v. Sen. Phaedr. 363 quamvis tegatur, -itur v. furor. Lvcan. 3, 356 turbato iam -ta v. ira. *al., e. g. l. 33; v. et l. 15*). Ov. ars 1, 326 *taurus Pasiphaen* implevit ... et partu -tus auctor erat (*cf.* Mart. 6, 39, 5 *filii spurii* materna -unt capitibus suis furta). fast. 2, 172 *Callisto gravida* uteri manifesta tumore -itur indicio ponderis ipsa suo. Manil. 4, 722 (*de gentium diversitate*) Syriam -unt torti ... crines. Sen. amic. p. 27 per quam *frontem* -untur animi. Stat. Theb. 10, 645 aspera -unt ora deam *Virtutem* nimiique gradus. Qvint. decl. 247, 15 facie adfectum, ... totis oculis misericordiam -idit. Tac. hist. 1, 75, 1 *insidiatores* Othoniani novitate vultus ... -bantur. *al.* *?struct. inversa*: Evseb. Gallic. hom. 35, 13 exhaustorum magnitudinem membrorum -bat robur antiquum et ... mortificationem Christi praeferebat (*pro* magnitudo -bat robur *positum putat Bulhart, Wien. Stud. 66, 1953, 162; an coni.* magnitudine, *ut subi. utriusque verbi sit ipse sanctus?*).

γ *animantium actionibus variis, affectibus* (*cf.* δ): *ut cognoscatur aliquis eiusve animus, affectus*: Ov. epist. 21, 197 nec miror sensisse *eum meum animum alienum,* notis cum -ar apertis: ... versor, cum venit ille, ... nec loquor *eqs.* met. 2, 433 *Iuppiter Dianae faciem indutus amplectitur virginem* nec se sine crimine -it (*sc. stupro*). Sen. contr. 2, 3, 4 quid me intempestivae -itis lacrimae? (Cvrt. 5, 2, 19 l. obortae -idere animum). Octavia 542 manifesta quamvis pectore insociabili vultuque signa -rent odium mei. Stat. Theb. 10, 645 *v. sub β.* Qvint. decl. 245, 7 pecuniae fames alias videtur -ere cupiditates. Plin. paneg. 82, 9 *quales simus,* otio -imur (*non occupationibus nostris*). Hil. in Matth. 11, 3 cum totum se dominus ... miraculis -isset, caecorum scilicet visu *eqs. al.* *ut indicentur res variae*: Lvcan. 4, 623 *Hercules Antaeum* exhausit ..., quod creber anhelitus illi -idit et ... sudor. 5, 157 *v. sub δ.* Petron. 82, 4 cum ... vultu atque ipsa trepidatione mendacium -issem. Sil. 5, 571 vani ... senectam *pugnantis* -bant ictus (10, 115). 9, 83 sumpto ... -ere coepta ... clipeo. Tac. ann. 15, 10, 1 accitur legio duodecima, et unde famam aucti exercitus speraverat, -ta infrequentia. *al.*

δ *clamore, sono, sermone* (*unde aliquid colligitur [aliter sub 2]; -untur saepe animantes, sc. qui latere volunt [praeter l. 48], res e. g. l. 40. 44. 50 sqq.*): Ov. epist. 11, 49 *pariens non* tenui vocem; 'quid', ait *anus,* 'tua crimina -is?' (*cf.* met. 14, 180 volui inclamare, sed hosti -ere me timui. Petron. 22, 4 *ancilla* exclamavit ... et fures -idit). 11, 72 patrias vagitus ad auris venit et indicio -itur ille *infans* suo. Ib. 490 -tus inclusae Cacus ab ore bovis. hal. 79 *canes* -unt clamore feram (Liv. 4, 37, 9 pavorem). Liv. 23, 34, 6 *Poenos, qui se Graecos esse dixerant,* interrogatos ... sermo -idit (31, 14, 8). Colvm. 8, 13, 2 *anser* clangore -it insidiantem (Lvcan. 10, 400 *dux non* -idit arma ... c. tubae). Lvcan. 1, 677 *matrona* vocibus his -ens urguentem pectora Phoebum: '...' (5, 157 non rupta trementi verba sono nec vox *satis magna* ... veritam *esse Pythiam* se credere Phoebo -erant). Petron. 20, 6 ancilla risu meo -ta. 100, 1 opus (*i. coitum*) anhelitu -et *senex.* Plin. nat. 9, 36 *testudines* summa in aqua obdormiscere; id -i stertentium sonitu. Sil. 15, 606 (*de signo bucinae*). Frontin. strat. 2, 5, 31 ne fremitu *equorum* ... cogitata -rentur. Plin. epist. 8, 18, 3 se ... ipsos, dum insectantur illum *testatorem,* turpissimis confessionibus -unt. Svet. Tib. 6, 1 *infans parentes* navigium clam petentes vagitu suo paene ... -idit (Tert. virg. vel. 14, 6 *virgines falsae* infantium suorum vagitibus -tae. Diom. gramm. I 478, 18. *al.; cf. l. 42*). *al.*

ε *indicio non expresse indicato*: Sen. Thy. 332 magna nolentem quoque consilia -unt. Val. Fl. 4, 491 nec -ta pestis ante, sed in mediis dapibus *Argonautae* videre volucres (*sc. Harpyias*). Stat. Theb. 8, 718 *iacti* teli non eminet auctor; ... Melanippus erat, nec -idit ipse (*nisi ad 2*). Qvint. inst. 12, 1, 29 -it ... se, quamlibet custodiatur, simulatio. decl. 351, 9 in metu ipsum metum -ere *non debui.* Tac. hist. 1, 17, 1 nullum ... animi motum. *al.*

b *spectat ad futura, quae praesignificantur* (*cf. p. 1622, 26 sq.*): Verg. Aen. 10, 99 flamina prima ... caeca volutant murmura venturos nautis -entia ventos (*item respiciuntur prognostica*: Sil. 14, 344 pluvias Titan ut -ret ortu fuscatis tristis radiis. Veg. mil. 4, 41, 1 multis ... signis et de tranquillo procellae et de tempestatibus tranquilla -untur. *al.*). Lvcan. 7, 151 non ... abstinuit venturos -ere casus per varias fortuna notas. Sil. 8, 625 nec ... cessarunt superi vicinas -ere clades. Avr. Vict. Caes. 41, 14 rei publicae permixtionem fore ostentorum mira -idere. Amm. 21, 1, 9 amat ... benignitas numinis ... his quoque artibus *auspiciorum* -ere, quae impendent. Clavd. 26, 259 *lupus portento* casurum -idit hostem. Merob. poet. 135 -entia fatum lumina *Aetii pueri. al.*

B *e loco tuto, e praesidio, tutela, cura sim., ut significetur i. q. proicere, exponere, dedere, in periculum mittere* (*in malam partem praeter p. 1626, 64; accedunt saepe structurae indicantes, cui quid dedatur, v. infra 1b et 2aβ [distinximus dat. comm. l. 72. p. 1626, 20]; ad A2 relegavimus animantes indicio delatorum -tos, v. p. 1620, 34. 1621, 19*). *coniungitur e. g. cum* deserere *l. 30. p. 1626, 1. 1627, 24,* oppugnare *p. 1626, 7. 10,* proicere *p. 1625, 58. 1626, 13. 44, cf. differentias* Don. Ter. Ad. 458, 1 socius deficit, ⌞parens -it⌟, patronus deserit (⌞ ⌟ *affert l. 61. 68*); *plus est quam* deserere *vel* relinquere *p. 1626, 4 sq., opp. e. g.* defendere *l. 20. p. 1626, 14. 22. al.,* servare *p. 1625, 63. 1626, 14* (*etiamne p. 1625, 57?*).

1 *in universum*: **a** *pertinet potius ad perdendum, deserendum, fallendum sim.* (*absolute e. g.* Sen. epist. 9, 9 exempla sunt aliorum metu relinquentium, aliorum metu -entium [*nisi subaudias 'amicos'*]. Cypr. epist. 52, 2, 1 *Novatus* curiosus semper, ut -at): α *-untur res*: (I) *notione communi -untur*: (A) *varia*: Ter. Haut. 479 (*v. p. 1341, 35*) vitam et ... pecuniam omnem ([Schol. Ter. Bemb. abiecturum atq⟨ue⟩ neglecturum; nam -ere est porro dare]. Cod. Iust. 5, 37, 22, 2c [*a. 326*] remota servorum custodia ... vita minorum ... -batur). Cic. Verr. II 4, 39 *ut Eriphyle* pulchritudine eius *monilis* incensa salutem viri -ret (Phil. 13, 16). Lig. 6 *Ligari* causam animadverte, *Caesar,* ... qua fide defendam: -o meam (Arnob. nat. 2, 72 p. 151, 13. *cf. p. 1627, 22*). Att. 10, 9, 2 fortunas meas (*v. l. 65*). Verg. Aen. 10, 593 (*acerbe*) nulla tuos currus fuga segnis equorum -idit. Prop. 2, 7, 10 limina *amicae* ... -ta. Ov. rem. 11 nec te, *Amor* ..., nec nostras -imus artes *hoc opere.* Sen. dial. 3, 8, 2 *animus ira captus* non potest utilem illam vim *suam* ... -tam iam infirmatamque revocare. epist. 114, 22 in vino non ante lingua titubat, quam mens cessit oneri et inclinata vel -ta est (*cf. l. 52?*). Octavia 269 *Messalina* coniugem traxit suum natumque ad umbras, -idit lapsam domum. Stat. Theb. 8, 276 quo ⌞-ta⌟ laurus transeat atque orbum vittae decus *Amphiarao mortuo* (*coni.* provida, *sed cf.* Schol. -ta: deserta). Firmil. Cypr. epist. 75, 17, 2 -it et deserit unitatem, *qui probat baptisma haereticorum. al.* (B) *fides, iura, praecepta*: Cic. Verr. II 4, 60 di immortales violati *sunt,* ... hospitium spoliatum ac -tum *est.* leg. 1, 21 dasne ... hoc nobis ... naturam ... *a dis* regi? ... :: do sane. ... :: *Epicurei non* ferent, si audierint te primum *doctrinae* caput ... -isse (*cf.* ac. 2, 27 *sapientiae decretum* nullum sine scelere -i poterit; cum enim decretum -itur, lex veri rectique -itur. 2, 133 dogma -ere). ac. 2, 23 qui statuit omnem cruciatum perferre ... potius quam aut officium -at aut fidem (Sall. Catil. 25, 4 *Sempronia* f. -erat, creditum abiuraverat. Apvl. met. 4, 21, 2 ne ululatu quidem f. sacramenti -idit *latro moriens.* Cypr. epist. 74, 8, 4 dum f., dum veritas -itur [*christiana ut*: laps. 7. Lact. opif. 19, 9 f. devotionemque. Cod. Theod. 11, 39, 11. *al.*]). Verg. Aen. 4, 431 coniugium antiquum, quod *Aeneas* -dit (Serv. decepit. Serv. auct. quidam '-idit' pro 'perdidit' accipiunt [*affert* Aen. 1, 252 *l. 67*]. *cf.* Arnob. *infra*). Cypr. epist. 65, 1, 2 *quidam lapsus* audet sibi ... sacerdotium, quod -idit, vindicare. Fort. 11 p. 342, 2 relicta et -ta dei lege (Carm. de resurr. 74 -ta ... suum decepit l. maritum *Eva. addas l. 36*). Arnob. nat. 5, 22 p. 276, 20 matrimonii -idit ius Leda (Clavd. 15, 402 -ta [per- *var. l.*] iura). *al.*

(II) *colore peculiari -untur*: *corporea, quae fraudantur fundamento, structura solida sim.*: Lvcr. 4, 519 (*513* in fabrica, si prava est regula prima) *ut* ruant ... -ta iudiciis fallacibus omnia primis. 6, 563 (*560 concussa* incumbit tellus, quo venti *subterranei* prona premit vis) *aedificia* inclinata minent in eandem -ta partem (*cf. l. 26*). 6, 606 ne pedibus raptim tellus subtracta feratur in barathrum rerumque sequatur -ta summa funditus. Clavd. carm. min. 30, 168 perfidus obice ... -idit Oenomai deceptum Myrtilus axem. *actio, quae ad irritum deducitur*: Lvcr. 6, 835 *in inani* claudicat ... pinnarum nisus ... et conamen ... alarum -itur omne.

β *-untur animantes* (*eorum pars corporis l. 70, qualitas l. 74*): (I) *a quibuslibet* (*maxime a propinquis, amicis; exempla inde a* Sen. *selecta*): Ter. Hec. 672 *puerulum* an non alemus, Pamphile? -emus quaeso potius? (Don. *ad l.* 1 deseremus, proiciemus, porro dabimus). Ad. 692 *socordia tua* -isti te et illam miseram et gnatum (Don. *ad l.* 3 decepisti vel deseruisti). Acc. trag. 39 ut *Clytaemestra,* quae tum absentem ... coniugem tetinerit, nunc -at ultorem (*coni. alii alia*). Rhet. Her. 4, 13, 19 non ius iurandum reliquisti? non amicos -isti? *eqs.* (Sen. epist. 101, 15. *al.*). Cic. Att. 10, 9, 2 ne fortunas meas, ne unicam filiam, ne meos omnis tam temere -rem *ex Italia discedens.* Catvll. 30, 3 iam me -ere, iam non dubitas fallere, perfide? (*5* me ... deseris in malis). Verg. Aen. 1, 252 (*Venus suspicatur Iovem falsa promisisse*) unius *Iunonis* ob iram -imur atque Italis longe disiungimur oris (*vix recte* Serv. porro damur, scilicet ab Italia; *sed cf. l. 43*). Prop. 4, 4, 41 -ta ... cornua *Minotauri a sorore.* Ov. epist. 6, 135 -idit ... patrem (*Medea ut*: Val. Fl. 7, 309 *discessura* videt externo se -ere p. dura ⌞viro⌟ [*dat. comm. ut p. 1626, 19, vix ad b; abl. causae intellegunt alii*]. *cf.* Ov. epist. 12, 109 [*loq. Medea*] -tus est genitor). rem. 11 *v. l. 23.* Cels. 3, 4, 8 ut *medicus* aegrum neque supervacua materia oneret, neque imbecillitatem fame -at (⟨in⟩ imbecillitatem *Heine in plagulis*). Sen. Thy. 139 -tus oc-

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cidit deceptor domini Myrtilus. Tert. adv. Val. 2, 4 simplicitas sola deum ... agnoscere poterit ..., prudentia sola ... -ere. Cypr. epist. 55, 13, 2 qui et se et omnes suos -idit *sacrificando idolis* (*opp.* protexit). Pavl. Pell. euch. 452 *deus,* me ... quanto ... melius nosses, in me -endo probasti (*sc. non adiuvans nimis ardua temptantem, cf. 455* conatus inhibendo meos. *vix recte Brandes subesse putat notionem promovendi, Moussy verbum q. e.* prodire). *al.* *-untur equitantes ab animalibus vehentibus* (*cf. l. 34*): Ov. fast. 4, 715 *aries* -idit Hellen (*item* Germ. 533). Sen. Oed. 144 *equus* concidit ... dominumque prono -idit armo. (II) *ab amatoribus perfidis, a coniuge* (*cf. l. 16. p. 1624, 41*): Ter. Ad. 692 *v. p. 1624, 60.* Catvll. 64, 190 (*loq. Ariadna*) prius ..., quam iustam a divis exposcam -ta mulctam. Petron. 91, 8 (*Giton Encolpio*) ego te reliqui an tu me -isti? Val. Fl. 7, 486 (*loq. Medea*) ego -ta abibo. Prvd. apoth. 624 (*in imag.*) improba Virgo -it amatores (*sc. alia sidera*). (III) *ipsis rebus* (*re pro homine v. l. 2; cf. 2bβ*): Ciris 150 *puella* -ta ludo *violavit sacra.* Ov. epist. 10, 118 (*loq. Ariadna*) in me iurarunt somnus, ventusque fidesque; -ta sum causis una puella tribus. Plin. nat. 14, 141 *oculi vino* graves -unt maritum (*sc. ut adulterium fugiat eum; sec. var. l.* marito *ad A trahunt alii*). Sil. 2, 247 *Theron Hannibalem petivit clava*; frustrato -tus ictu *fugit.* 15, 709 occubuit clipei transfixo -tus aere. 16, 432 ni successu nimio laetoque pavore -tus ... foret *auriga.* Mart. 5, 84, 3 *aleator* blando male -tus fritillo. Dict. 4, 11 tua te, *Achilles,* inconsulta temeritas -idit. Cael. Avr. chron. 2, 14, 212 siquidem insueta materia vexatus stomachus ... -at aegrotantes. *al.*

b *pertinet potius ad dedendum, tradendum, sc. indicatis hominibus infestantibus vel periculis, malis sim., quibus aliquis -itur* (*aliter p. 1624, 72; ceterum huc fort. spectat l. 3; ad obi. accedit gerund. l. 36. 39*): α *cum dat.:* *animantium* (*partis corporis* Hier.): Ter. Haut. 639 anui illi -ta abs te filia est ..., uti veniret palam (*cf. 629* ei dedi exponendam). Val. Max. 6, 1, 3 filiae suae virginitatem a paedagogo -tam ˻Fannio Saturnino˼ (*dat., v. Linderski, Rhein. Mus. 133, 1990, 87; in imag.*: Cypr. sent. episc. 49 *utrum sponsam, i. ecclesiam,* incorruptam ... custodimus an integritatem eius ... corruptoribus -imus? qui enim baptisma ecclesiae commune cum haereticis facit, sponsam Christi adulteris -it). Sil. 17, 137 corruit ... equus *et* ... rectorem -idit hosti. Cypr. sent. episc. 61 qui haereticis ecclesiae baptismum concedit et -it. Firm. err. 12, 6 qui Saturnum filio -erunt. Hier. epist. 52, 17, 1 coegisti me ... ora reserare et confodiendum me ˻linguis˼ omnium -ere (˻ ˼ *nisi abl.*). *rerum*: Manil. 5, 541 hanc *Andromedam* ... poenae dirorum culpa parentum -idit (*cf. l. 51*). Paneg. 5, 6, 7 radices ... vitium *male cultarum* ... propaginem ... -unt imbribus eluendam et solibus perurendam. Ivvenc. 2, 784 trepidi -unt sibi credita leto *semina* (*Matth. 13, 20 sq.*). 4, 434 Christum ... -ere morti (*Matth. 26, 21* me traditurus est. *cf. l. 49*). Avson. app. A 6 Od. 5 (449 S.), 6 trabium compago dissolvitur; quo casu *Vlixes* -itur ultimae spei. Prisc. rhet. 2, 7 p. 552, 29 Medea ... debens pudicitiam servare, amoris ˻turpitudini˼ -idit eam (˻ ˼ turpitudine *Halm, errore typothetae; postea*: tradidit). β *cum praepos. vel adv.* (*huc fort. p. 1624, 75, vix p. 1628, 39; ad struct. cf. p. 1626, 43*): Lvcr. 3, 603 quid dubitas ..., quin *anima pereat* extra -ta corpus ... foras, in aperto, tegmine dempto? (*cf. p. 1628, 1*). Verg. Aen. 12, 42 (*Latinus Turno*) quid ... dicet Italia, ad mortem si te ... -erim (Serv. morti opponere. *cf. l. 41 et* Ivvenc. 3, 587 -etur ad ultima mortis *Christus* [*Matth. 20, 18* tradetur ... et condemnabunt eum morte]). Avson. 12, 13 (230 S.), 1 -tus ad poenam ... fraude *Helenae* ... Deiphobus (*cf. l. 38*).

2 *in re militari et vita publica* (*ad rem v. Fuhrmann, RE Suppl. IX 1221 sqq.*): **a** *exempla notionem illustrantia*: α *-unt potius, qui praesidio nudant, periculo afficiunt, perdunt sim.* (*notabiliora selecta*): (I) *temere, inscite agentes*: Enn. ann. 428 in sperando cupide rem -ere summam (*coniungasne 427* servare*? explicat* Fest. *p. 1619, 10*). Caes. civ. 1, 30, 5 *Cato* queritur ... sese proiectum ac -tum a Cn. Pompeio, qui ... rebus imparatissimis ... bellum suscepisset. Liv. 4, 40, 5 -tam Veiis rem publicam esse ab ducibus, -tum deinde, quia illis impune fuerit, ... ab consule exercitum (*cf. 4, 37, 6* omnia temere ac neglegenter egit). 6, 30, 6 ab ducibus utrobique -tae temeritate atque inscitia res. 9, 4, 12 -untur ea omnia (*sc. tecta, incolae*) deleto hoc exercitu, non servantur. 10, 19, 2 ne pravo cum collega certamine rem publicam -at. 26, 2, 8 legiones (*antea*: exercitum in locum praecipitem duxisse). *al.* (II) *deserentes, neglegentes officium, auxilium negantes sim.*: Cic. Verr. II 5, 135 -tum esse te a Cleomene, *qui classem amisit.* Sest. 50 nonne, si meam vitam deseruissem, rem publicam -issem? Caes. civ. 2, 32, 8 *nonne vos* proiecit ille *imperator vester fugiens*? ... non -ti per illum Caesaris beneficio estis conservati? Sall. Iug. 106, 3 *Sulla dixit se* mansurum potius quam -tis (perd- *var. l.*), quos ducebat, turpi fuga ... *suae* vitae parceret. Ov. met. 13, 67 *Nestor* volnere tardus equi ... -tus a socio est (*64* desertum. *cf. Hom. Θ 94 sqq.*). Liv. 2, 43, 6 consul rem publicam sustinuit, quam exercitus odio consulis ... -bat (*7* insequi fusos *hostes* pedes noluit). 4, 2, 13 *dilectum non haberi velle* quid esse aliud, quam minari se -turum patriam, oppugnari ... passurum? 7, 31, 7 deditos *Campanos et auxilium petentes* non -i *debere.* 26, 6, 17 desertam ac -tam a primoribus Capuam *esse, ut ab ignobili regeretur. al.* (III) *consentientes cum hostibus sive externis sive domesticis, transeuntes ad eos* (*ut quaedam vergant ad β*; *distinguitur* deserere *l. 7. 10 et e. g.* Cic. dom. 2 Veg. mil. 3, 9, 10, relinquere *l. 15 et e. g.* Cic. Verr. II 1, 77 Phil. 13, 26, oppugnare *l. 15 [iuxta pos. l. 7. 10]*, transfugere *l. 27*): Cic. Verr. I 11 *consulem,* cui ... pro quaestore fuisset, ... non solum deseruit, sed etiam oppugnavit ac -idit (Ps. Ascon. *ad l.* p. 208, 23 '-ere' gravius *est,* cum ad eos, qui amici esse debent, refertur hoc verbum [*v. vol. IX 2, 803, 28*]). p. red. in sen. 10 *consules* me ... non modo deseruerunt ..., sed -erunt, oppugnarunt, omni auxilio ... spoliatum esse voluerunt. p. red. ad Quir. 21 qui per simulationem amicitiae nefarie me -erunt (*discessum suadentes; cf. e. g.* Att. 3, 19, 3 me a meis consiliariis -tum et proiectum vides). har. resp. 3 qui *consules* me, qui rem publicam, cum defendere deberent, servare possent, ... primo reliquerunt, deinde -erunt, postremo oppugnarunt. Caes. civ. 1, 74, 3 *milites Petrei transfugientes* fidem ab imperatore *Caesare* de Petrei ... vita petunt, ne ... suos -isse videantur. 2, 32, 7 desertos ... se ac -tos a vobis, *milites,* dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt *Pompeiani.* Sall. epist. Mithr. 8 (*hyperbolice*) *Romani* Eumenem ... -idere ˻Antiocho˼, pacis mercedem (˻ ˼ *dat. comm., vix ad β*; *sim.* Tac. hist. 3, 86, 2 qui Vitellium Vespasiano -idere, cum a Galba *iam* descivissent. *cf. p. 1624, 72*). Nep. Phoc. 2, 3 *Demosthenem* non solum ... non defendit, sed etiam -idit (*ut in exilium mitteretur*). Prop. 4, 4, 87 *Tarpeia* -erat portaeque fidem patriamque. Liv. 23, 30, 8 Locrenses descivere ad Bruttios ... -ta multitudine a principibus. 28, 27, 13 (*ad milites seditiosos*) quam *patriam* cum Mandonio ... consociando consilia -batis. Sen. dial. 8, 1, 4 (*in imag. de Stoico praeceptum Epicuri praedicante*) quin tu ..., si partium piget, transfugis potius quam -is? *al.* ? *-it qui custodiendum e manibus emittit* (*falso tradi pro* perdere *putant edd.*): Mod. dig. 48, 3, 14 pr. ea *custodia* -ta. *ibid.* 7 si fugitivum domino reddendum ˻-erit˼ (*Basilic. 60, 35, 15, 7* ἀπολύσει).

β *-unt potius, qui tradunt, dedunt infestanti*: (I) *indicatur cui vel quo*: (A) *animantibus* (*per dat.; cf. l. 19*): Rhet. Her. 4, 8, 12 qui -ere hostibus patriam cogitarit (Cic. p. red. in sen. 32 ut me et rem publicam non modo desereret sed etiam h. rei publicae -ret *consul.* Caes. Gall. 4, 25, 3 *legionis* aquilam. Sall. Iug. 31, 18 rem publicam. 31, 25 hosti ... -ta senatus auctoritas, -tum imperium vestrum est. Liv. 27, 25, 3 Tarentum. *al.*). Cic. Verr. II 5, 106 quod classem praedonibus -issent *nauarchi.* Nep. Phoc. 3, 4 Piraeum Nicanori. Liv. 4, 61, 8 arcem Romanis (24, 27, 7 Romano Syracusas. *al.*). 24, 30, 14 *ut* receptos tutarentur neu -rent Syracusanis. 26, 39, 15 Tarentum Hannibali (27, 46, 10 castra. *al.*). *al.* *cum acumine -untur captivi, sc. relinquuntur, non redimuntur*: Sil. 10, 652 obsecrantes, captivum vulgus ut auro pensarent ..., miranti durarunt *senatores* -ere Poeno. (B) *rei malae, iniquae* (*per praepos. vel acc. directionis; cf. 1bβ*): Liv. 22, 44, 7 si quid proiectis ac -tis ad ... improvidam pugnam legionibus accideret (24, 30, 8 -tos ad caedem commilitones). 26, 12, 11 Capuam ... traditam in manum hostibus, ... se quoque et praesidium in omnes cruciatus -tos *esse* (Ivl. Val. 3, 21 in quanta discrimina -remur ab hisce Indis *viam monstrantibus*). Carm. c. pag. 38 ˻venum patriam˼ qui -idit (˻ ˼ vinum patriae *trad., quod nonnulli defendunt*).

(II) *exempla cetera* (*pauca selecta, minus dubia; v. quae monuimus l. 4*): Caes. civ. 3, 67, 5 *Puleionis* opera -tum exercitum C. Antonii demonstravimus (*sc. ut Pompeium sequeretur*). Sall. hist. frg. 2, 87 D 1 neque se arma neque socios ... -turos firmabant *oppidani.* Nep. Them. 8, 5 cum ab Atheniensibus ... exposceretur *Themistocles* ..., supplicem non -idit *rex.* Prop. 4, 4, 56 (*verba Tarpeiae*) *Tati,* dos tibi non humilis -ta Roma venit. Liv. 6, 10, 1 parte Nepesinorum -ente civitatem facta erat deditio. 22, 60, 16 *Hannibalem* castra -i et arma tradi iubentem. 25, 16, 6 nisi imperatoris et eiusdem hospitis -ti capite ... foedus ... sanxisset (*7* si ... imperatorem tradidisset). 28, 19, 2 -endis, qui ... ad eos perfugerant, interficiendisque. Lvcan. 10, 355 nec -ta tantum est *Caesari,* sed *ab eo Cleopatrae* donata Pharos. Tac. hist. 4, 70, 4 *Tutor* fidens loco, quia pontem ... abruperat, ... incursu cohortium ... et reperto vado -tus fususque *est.* Amm. 25, 9, 8 Nisibi -ta *a Ioviano sec. pacis condiciones* (*12* urbe tradita). *al.* *-untur libri, qui publice conquiruntur*: Cod. Theod. 16, 5, 34, 1 *haereticorum* codices ... quaeri ac -i ... mandamus ... cremandos. *ibid.* aliquid ... occultasse nec -isse.

b *syntactica et stilistica quaedam*: α *accedit obi.*: Enn. ann. 428 rem ... summam (Ov. met. 13, 59 r. Danaam. Liv. 6, 30, 6. *al.; cf. l. 72*). Rhet. Her. 4, 8, 12 hostibus patriam (*saepius, v. vol. X 1, 768, 43 sq.*). Cic. Verr. I 11 consulem (*sc. Cn. Carbonem ut* II 1, 77. 3, 6). II 5, 106 classem praedonibus (5, 110 sq. Tac. hist. 3, 40, 1 Svet. Aug. 74). p. red. in sen. 32 rem publicam ... hostibus (Sest. 50 Planc. Cic. fam. 10, 21, 5 Sall. Iug. 31, 18 Liv. 4, 40, 5. *al.*). har. resp. 58 imperatores (Phil. 13, 26 Liv. 25, 16, 6. 28, 23, 6 Sen. contr. 7, 7, 7. *al.*). Pis. 56 salutem (Liv. 9, 14, 16. 30, 9, 9). Phil. 10, 15 causam veteranorum (Liv. 4, 57, 10. 34, 23, 5.

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. l. 22). div. 2, 37 (*in imag.*) urbem ... -itis, dum castella defenditis (Liv. 22, 50, 3. 23, 16, 3. 24, 3, 13. *al.*). Caes. civ. 1, 76, 2 exercitum ducesque (3, 67, 5 Sall. epist. Mithr. 12 Liv. 4, 40, 5. 5, 11, 8. *al.*). Sall. Iug. 31, 25 imperium (Liv. 27, 9, 12 Val. Max. 3, 7, 8. *al.*). hist. frg. 2, 87 D 1 neque ... arma neque socios (Liv. 8, 15, 5. 26, 13, 19. *al.*). Nep. Phoc. 3, 4 Piraeum (*item cum nomine oppidi saepius, e. g.* Liv. 24, 27, 7 Syracusas. 26, 39, 15 Tarentum). Liv. 3, 30, 8 praesidium (9, 26, 1. 24, 36, 10. *al.* Ivst. 18, 1, 9. *al.*). 4, 26, 10 summi imperii ius (Lvcan. 4, 801 iura senatus. *cf. l. 36. p. 1624, 47*). 6, 10, 1 civitatem (32, 25, 1. Qvint. decl. 307, 3 populum, c., exercitum). *al.* β *pro agente est res* (*actio sim. hominum praeter l. 18; cf. p. 1625, 14*): Cic. Att. 3, 8, 4 cuius (*Hortensii?*) ... scelere impulsi *ad fugiendum* et -ti simus. Verg. Aen. 1, 470 Rhesi ... tentoria ..., primo quae -ta somno Tydides ... vastabat (Ov. epist. 1, 40 rettulit ... Rhesumque Dolonaque caesos *esse,* utque sit hic s. -tus, ille dolo. Liv. 31, 24, 5 idem ibi *Athenis* somnus eademque neglegentia erat, quae Chalcidem ... -erat). Ov. epist. 10, 70 (*loq. Ariadna*) pater et tellus iusto regnata parenti -ta sunt facto ... meo. Liv. 22, 50, 3 fuga ... sicut urbem -idit, ita exercitum servavit. 38, 40, 12 Romanos iniquitas locorum barbaris per calles notas occursantibus ... -bat. *al.* γ *ponitur absolute*: Liv. 45, 6, 1 -tum *a Perseo amicum* ..., quia non -erat. Sen. dial. 8, 1, 4 *v. p. 1626, 26.* Qvint. decl. 294, 9 quomodo -erit, quo pretio, quo tempore, quo loco. 334, 7. *al.*

3 *in iure*: **a** *respectu vario*: causam -ere (*de praevaricatore v. p. 1090, 2 et 1093, 48; cf. p. 1624, 20. 1626, 75*): Cic. Verr. II 1, 84 (*antea*: iudicio non persequi) cur c. populi Romani deseruisti ac -isti, cur iniurias, *quas legatus subieras,* ... reliquisti? (*cf.* c. publicam: Liv. 2, 54, 8. 3, 71, 4 *cum consules testem* vociferantem ... -i p. c. submoveri iussissent). Caecin. 50 *in explicandis verbis edicti* rem et c. et utilitatem communem non relinquere solum, sed etiam -ere. Qvint. inst. 4, 2, 78 si neque defenderint neque narraverint, tota c. -etur. Mavric. dig. 49, 14, 15 pr. si c. egisset et -isset. *al.* *exempla cetera*: Cic. Flacc. 81 (*verba accusatoris*) *subscriptor* a Flacco *reo* corruptus est, is me deseruit ac -idit. Qvint. inst. 4, 2, 127 quae circumstantibus *iactationis causa* ostentare volumus, iudicibus -imus. Vlp. dig. 4, 4, 18, 1 *dum minor se* ab advocatis -tum queratur. 48, 5, 2, 1 si legem -isse dicatur ob hoc, quod adgressus accusationem ... destitit (*cf. p. 1624, 45*). Cod. Iust. 5, 52, 2, 1 (*a. 284*) *nisi tutores* causam agendo sua sponte iura pupilli -erunt. **b** *respicitur aliquid fraudulenter adversario tradendum* (*accedit dat. praeter* Vlp.): Vlp. dig. 47, 11, 8 si quis instrumenta sua -ta esse dicat (Pavl. sent. 5, 25, 8 sq. [= dig. 48, 19, 38, 8 sq.] adversario [Marcian. dig. 48, 10, 1, 6]). Pavl. sent. 5, 15, 5 (= dig. 22, 5, 16 coll. Mos. 8, 3, 1) qui falso ... testimonia dixerunt vel utrique parti -erunt (*sim.* Edict. Theodor. 42).

C *ex ipsa origine, ut significetur i. q. edendo creare, efficere sim.*: **1** *-it qui (quod) generat, condit animantem* (*fundamentum stirpis l. 50; in struct. pass. indicatur, unde quis proveniat, per abl. passim, praepos.* ab *l. 50,* ex *l. 51 sqq. al., adv. l. 48; p. p. p.* -tus *vergit hic illic in usum adi., cf.* Gloss.[L] I Ansil. pr 1922 sqq. [cod. Paris.] -tus: natus. ... genitus. procreatus. *eqs.*): **a** *vario usu* (*cf. p. 1628, 1. 3*): Acc. trag. 520 inclute *Vlixes,* parva -te patria. Manil. 5, 415 hinc (*i. constellatione quadam*) ... tortor poenaeque minister ... -itur. Apvl. met. 1, 2, 1 originis maternae nostrae fundamenta a Plutarcho ... -ta. 1, 23, 3 generosa stirpe -tum *Lucium.* 4, 16, 1 genere Thracio -tus *Nicanor.* Vlp. dig. 50, 16, 195, 2 qui ex eadem domo et gente -ti sunt. Arnob. nat. 2, 43 p. 116, 11 ex causis principalibus -tae ... animae. 4, 16 p. 220, 17 *dea* ex caeno et ex gurgitibus -ta coagulataque limosis (*ibid. p. 220, 5* quam Nilus ... generavit). Prvd. cath. 3, 137 venit nova progenies, aethere -tus alter homo. ham. 185 *angelus* factus de stirpe bonus, bonitatis in usum -tus. *al.* **b** *de ipsis genitoribus vel parientibus* (*ut simul spectet ad A*): Gratt. 264 iunge pares *canes* ... -antque tibi metagonta parentes. Apvl. met. 9, 33, 6 *gallina* praematurum ... -idit partum. Arnob. nat. 2, 70 p. 148, 5 Liber, Venus, Diana ... Iove patre sunt -ti et genitore Saturnio procreati. 5, 25 p. 281, 12 per quam *partem* ... subolem -ere *solent feminae* (Lact. ira 18, 10). Ps. Lact. Plac. fab. Ov. 15, 3 quae nascuntur, quoniam in initio -ta teneras ... species habeant, *eqs.* (*cf. Ov. met. 15, 221* editus in lucem). *al.*

2 *-it qui facit magistratum sim.*: *technice*: Cic. dom. 38 ipsum *interregem* patricium esse et a patriciis -i (*al., v. vol. VII 1, 2265, 6 sqq.; cf.* Cic. leg. 3, 9 *patres* ex se -unto, qui comitiatu creare consules rite possit [*sim.* 3, 10]. *v. Kunkel-Wittmann, Staatsordnung II, 1995, 279 adn. 23*). Mil. 27 iter ... Miloni *dictatori* esse Lanuvium ad flaminem -endum (46 Ascon. Mil. p. 31, 4. *cf. vol. VI 1, 855, 24*). *usu laxiore*: Pompon. dig. 1, 2, 2, 18 dictatores -ti sunt (*antea*: magistratum constitui). Avson. 23 (279 S.), 119 Helvi, ... princeps decretis *patrum* -te (-ere, *i.* -eris, *Green*), non studiis *militum.*

3 *-it qui (quod) quolibet modo efficit, instituit sim.* (*in usum vel notitiam posterorum sub b et c et e. g. p. 1628, 12*): **a** *varia (corp. p. 1628, 3. 11 sq.), quae -untur*: *causa naturali vel qualibet*: Lvcr. 2, 933 aliquo tamquam partu, quo *sensus* -itur extra (quod -tum e. *trad.; 931* oriri). Sen. nat. 5, 13, 3 omnia pericula venti erupti de nubibus -unt (-deunt *var. l.*). Nerat. dig. 41, 1, 14 pr. quae primum a natura -ta sunt et in nullius adhuc dominium pervenerunt (*e. g. litora, ferae*). Apvl. Plat. 1, 18 p. 217 quam *insaniam* vitiosa qualitas corporis -it. Ter. Mavr. 1362 unum numerus ante quam secundum -idit (*1361* creatum). Char. gramm. p. 62, 20 sermonis a natura -ti ordinatio (*sim.* Diom. gramm. I 334, 31. 439, 20). *al.* *opera hominis vel numinis*: Gratt. 96 felix, tantis quem primum industria rebus -idit auctorem (*sc. inventorem instrumenti venatorii; ad A trahunt Enk aliique*). Apvl. met. 2, 4, 5 in quo, *sc. opere mirifice figurato,* summum specimen operae fabrilis ... signifex -idit. Florent. dig. 11, 7, 42 *defuncti cuiusdam* monumentum generaliter res est memoriae causa in posterum -ta (*postea*: factum). Tert. spect. 11 p. 14, 8 gymnicas artes Castorum et Herculum ... disciplinae -erunt. Opt. Porf. carm. 21, 14 Bassus nunc -ere carmen imperat. Ivvenc. 4, 9 *pharisaeorum* -it fallacia fructum. Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 141, 17 ab iambico trochaicum *metrum* ... -idit *Archilochus.* *al.* **b** *exempla imitanda ipsamve imitationem*: Cic. Flacc. 24 ne periculosam imitationem exempli reliquis in posterum -retis. 25 in hoc ... reo ne quod perniciosum exemplum -atur (Sest. 59 illius funesti anni -to e. Liv. 1, 11, 7 *Sabini Tarpeiam* necavere ... -endi e. causa. 5, 27, 13 eventu huius belli duo salutaria exempla -ta humano generi sunt. Vell. 2, 119, 4. *al.* Sen. epist. 78, 21 Cvrt. 8, 5, 12 Tac. hist. 1, 3, 1. *al.; aliter infra l. 65*). Vell. 2, 6, 5 id unum nefarie ab Opimio -tum, quod capitis ... civis Romani pretium se daturum ... proposuit. **c** *instituta legitima* (*non nisi pass., sc. p. p. p.* -tus *praeter* Liv.): Liv. 1, 32, 5 ut ..., quoniam Numa ... religiones instituisset, a se (*i. Anco Marcio*) bellicae caerimoniae -rentur. Ivlian. dig. 19, 5, 3 quorum *contractuum* appellationes nullae iure civili -tae sunt. Pompon. dig. 19, 5, 11 actiones, quae legibus -tae sunt (Gaivs dig. 44, 7, 5 pr. eo ... nomine -tae sunt a. *quaedam. al.* Vlp. dig. 47, 2, 17 pr. actio ei, *qui cum servo suo litigare vult,* a veteribus -ta *non* est. *al.*). Gaivs dig. 41, 1, 1 pr. ius gentium cum ipso genere humano -tum. inst. 4, 118 *exceptiones* omnes vel ex legibus ... substantiam capiunt vel ex iurisdictione praetoris -tae sunt. Papin. dig. 19, 5, 1 pr. ut cessantibus iudiciis -tis et vulgaribus actionibus ... descendamus ad eas, quae in factum appellantur. Vlp. dig. 7, 9, 12 -tum est neminem rem suam nisi furi condicere posse. *al.*

II *praeverbio revocando potius ad notionem q. e. porro, protinus* (*ad notionem v. p. 1619, 9. 16. 1629, 28; vix huc p. 1624, 69*): **A** *pro obi. est tempus, fere i. q. producere, proferre*: **1** -ere vitam, *sc. longiorem facere* (*vix ad p. 1625, 24*): Plavt. Trin. 340 de mendico male meretur, qui ei dat ..., nam et illud, quod dat, perdit et illi -it (producit *P*) vitam ad miseriam. **2** -ere dies *complures, sc. prolatando interponere, sinere ut procedant ad moram faciendam* (*cf. p. 1639, 1. 1687, 40*): Ter. Andr. 313 *a Pamphilo* impetrabo, ut aliquot ... nuptiis -at dies (Non. *v. p. 1619, 13.* Don. *ad l.* 2 [*sim.* Schol. p. 83, 25] proferat, prolatet, differat [*affert* Lvcil. *infra*]. *Eugraph. 306* ut nuptias aliquot proferat dies). **3** -ere diem *constitutam, sc. differre*: Cato orat. 222 te, C. Caecili, diem ⌞-⟨di⟩disse⌟ militibus legionis iii, cum proditionem non haberent (⌞ ⌟ *suppl. ex lemmate* Fest. p. 242 -isse non solum in illis dicitur, qui patriam hostibus -erunt, sed etiam tempus longius fecisse). Lvcil. 214 possisne elabi an ⌞porro⌟ -enda dies sit (⌞ ⌟ Don. *supra, om.* Non., *quem v. p. 1619, 12*).

B *pro obi. est quidlibet, quod alicui datur, fere i. q. tradere, committere sim.* (*accedit passim dat., imprimis* posteris *vel* memoriae, *praepos.* ad *vel* in *p. 1629, 6 sq. 19*): **1** *posteris (cf. p. 1627, 74); dictis scriptisve (sed progenie p. 1629, 20) -untur*: **a** *cognoscenda, recordanda* (*hic inseruimus, quae fere ab alio ad alium tradi videntur, sc. usu quodam generali, qui tamen aegre distinguitur ab IA2b; ad struct. v. appendicem; ad notionem cf.* Gloss.[L] I Ansil. pr 1917 sqq. [cod. Paris.] -tum: memorabile. aeternitati mandatum. traditum memoriae *eqs.*): α *exempla varia*: Rhet. Her. 4, 44, 57 *gloria Decii* cum summa laude -ta. Cic. Arch. 15 *summorum virorum* virtutes litteris -tae sunt (fam. 5, 16, 3. *al., e. g. l. 75*). Flacc. 62 inter deos certamen fuisse -tum est. rep. 2, 4 *id* concedamus ... famae ... a maioribus -tae (*cf. p. 1629, 8. 13. al.*). 6, 23 laudes uniuscuiusque nostrum a patribus acceptas posteris -ere (*al., v. p. 202, 32. 80 sq.; addas e. g.* Caes. Gall. 7, 77, 13 *exemplum* institui et p. -i). div. 1, 12 nihil est ... quod non longinquitas temporum excipiente memoria -endisque monumentis efficere atque adsequi possit. ad Q. fr. 1, 1, 44 ea *gloria* tibi est communicanda mecum, -enda liberis nostris. *al.* Caes. Gall. 6, 18, 1 Galli se omnes ab Dite patre prognatos praedicant idque ab druidibus -tum dicunt. Varro ling. 5, 42 *Capitolium* antea montem Saturnium appellatum -erunt (*item act. subiecto non definito*: Plin. nat. 34, 33 Hercules ab Euandro sacratus, ut -unt, in foro boario. 35, 167 hoc idem circa Cassandream -unt fieri. 37, 133. *al.*). *al.* β *iungitur cum* memoria (*v. et p. 1629, 6 sq.*): Cic. inv. 2, 3 *virginum* nomina multi poetae memoriae -erunt (*saepe, v. vol. VIII 677, 70 sqq.*). Verr. II 1, 47 id, quod est -tum memoria ac litteris, La-

[Morelli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tonam ... confugisse Delum (*al., v. ibid. p. 675, 80 sq.*). off. 2, 63 *beneficiorum* memoria liberis posterisque -atur (*item est pro obi. ibid. p. 675, 84 sqq.*). COLVM. 1, 4, 6 multos ... deerrasse memoria -idit.

b *utenda, servanda, colenda* (*maxime iura, instituta sim.; exempla potiora, a p. 1628, 25 aliena*): CIC. Verr. II 5, 36 *aedili datum est* ius imaginis ad memoriam posteritatemque -endae ([*cf.* NON. *supra p. 1619, 13*]. Rab. Post. 16 sella curulis, ... imago ipsa ad posteritatis memoriam -ta. APVL. flor. 7, 5 posteris). dom. 77 cum hoc iuris a maioribus -tum sit, ut nemo civis Romanus ... civitatem possit amittere (*sim.* div. 2, 112 ut, id quod -tum est a maioribus, iniussu senatus ne legantur quidem libri *Sibyllini*). Mil. 83 qui *maiores* sacra, qui caerimonias, qui auspicia ... coluerunt et nobis suis posteris -erunt (leg. 2, 47 ut conserventur sem⟨per⟩ et deinceps familiis -antur et ... perpetua sint sacra. *cf.* 2, 27 ea, quae a maioribus -ta est cum dominis tum famulis ..., religio Larum). leg. 3, 4 *regnum* primum ad homines iustissimos ... deferebatur ..., deinde etiam deinceps posteris -batur (*cf.* off. 3, 84 *regnum* a Tantalo et Pelope -tum iure obtinebatur). Cato 25 non accipere modo haec, *sc. sata sim.*, a maioribus ..., sed etiam posteris -ere (*explicatur p. 1619, 14*). LIV. 23, 47, 6 Taurea ... 'minime, sis', inquit, 'cantherium in fossam'; quae vox in rusticum inde proverbium -ta est. *-itur* genus, *sc. propagandum*: VERG. Aen. 4, 231 qui *Aeneas* ... Italiam regeret, g. alto a sanguine Teucri -ret (SERV. 'protenderet', id est 'propagaret'. GLOSS. produceret vel longiorem faceret. *cf. p. 1619, 13*). ARNOB. nat. 2, 59 p. 134, 17 beluarum ... innumerabilia genera cuius rei sunt causa ˌvel informata vel -taˌ? (*nisi syn., ut locus spectet ad IC1*).

2 *singulis quibusdam* (*pauca minus dubia, sc. sublato respectu infestandi vel detegendi sim.* [*cf. imprimis p. 1620, 32. 1625, 24*]): FEST. p. 229 -uit: porro dederit, ut est in lege censoria: 'porticum sartam tectam habeto, ˌ-itoˌ'; alias -erit (ˌ ˌ *sc. novo conductori, v. Mommsen, Staatsrecht II 451 adn. 4*). APVL. met. 10, 23, 4 *mater filiolam, ne maritus occideret,* -idit vicinis alumnandam (*aliter p. 1624, 59*). PRVD. apoth. 280 quando est, ut -tus ignis ignem diminuat? AVIAN. fab. 12, 9 (*loq. Fortuna*) *in agro* inventa meis non -is munera templis (*cf. Ellis, 1887, ad l.*). GREG. TVR. glor. mart. 63 *peregrinus* quidam ... libellum ... detulit, lectori *ecclesiastico* ... -idit ad legendum (*cf. p. 1619, 69*).

appendix structurarum: **1** *indicatur quid vel de quo -atur* (*absolute v. imprimis p. 1622, 5. 1627, 19 et e. g. p. 1619, 67. 1624, 12*): **a** *per acc. obi.: passim inde a* PLAVTO; *reflexive vel mediopass. p. 1619, 74 sqq. 1622, 54 sq. 1624, 61. 1625, 36. al.* *accedit praedic.* (*exempla certiora, cf. l. 55*): LIV. 5, 31, 8 *Scipio* Potitum interregem -idit (22, 34, 1 ASCON. Mil. p. 38, 5. *al.*). GRATT. 62 quos -it fabula ... semideos. 96 *v. p. 1628, 8.* DECRET. decur. Pis. (CIL XI 1421) 26 *diem* lu⟨gub⟩rem (*v. p. 1430, 71*). FEST. p. 310 suillum genus invisum Veneri. SEN. nat. 3 praef. 1 secreta ... aliis noscenda -ere (-ducere *var. l.*). PLIN. nat. 2, 162 altissimum *montem* -idit Pelium. *al.* SVET. Aug. 3, 1 *C. Octavium* a nonnullis argentarium atque etiam inter divisores ... -tum *esse*. *al.* *pro acc. (nom.) praedic. ponuntur struct. variae e. g. l. 46. p. 1622, 33 et* PLIN. nat. 3, 46 quas *colonias* ille *Augustus* in eo -idit numero. 13, 91 Atlans mons peculiari -itur silva.

b *per praepos.* de: CIC. Planc. 94 haec de sapientissimis ... viris (*item iuxta pron. vel adi. neutr. e. g. p. 1620, 74 et* PLIN. nat. 37, 54 plurima. SVET. gramm. 4, 11 aliquid). Brut. 39 de nullo ut diserto memoriae -tum est (57 de quo sit m. -tum eloquentem fuisse. NEP. Alc. 1, 1. *al.*). PLIN. nat. 10, 4 de eo -idit Manilius ... neminem extitisse *eqs.* TAC. ann. 4, 35, 1 PONT. vita Cypr. 12, 8. *al.*

c *per acc. vel nom. c. inf.* (*saepius subaudienda copula* esse, *e. g. l. 70 et* CIC. Cato 63 div. 1, 55 NEP. Them. 10, 5; *pendet inf. solus e. g.* LIV. 40, 29, 2 nusquam pluvisse. FIRM. err. 13, 4 ita esse): α *e formis pass., maxime* -tum est, *pendet*: (I) *acc. c. inf.*: CIC. Verr. II 4, 103 hoc memoriae -tum est ... praefectum ... dentes eburneos ... e fano sustulisse (dom. 134 rep. 1, 16 ita. *al.* LIV. 3, 39, 2. 8, 6, 1. *al.* R. GEST. div. Aug. 13 [*gr.* ὁμολογεῖται]. *et saepe; cf. p. 1628, 75*). Flacc. 62 certamen fuisse -tum est (*nisi ad l. 63*). nat. deor. 3, 59 *Astarten* Adonidi nupsisse -tum est. VARRO rust. 1, 40, 5 LIV. 7, 42, 3. 8, 24, 1. *et saepe.* (II) *nom. c. inf.* (*cf. l. 61*): LVCR. 3, 978 quaecumque Acherunte ... -ta sunt esse. FEST. p. 189 quo *loco* frui soliti -untur augures. PLIN. nat. 2, 99 *soles plures* conspecti ... -untur. 3, 121 *Padus quandam* figuram ... facere -tus. *al.* IVST. 44, 4, 12 AMM. 29, 1, 25 COD. Theod. 9, 34, 9. *al.*

β *e formis act. pendet acc. c. inf.*: CIC. Scaur. 42 fallacissimum genus esse Phoenicum ... historiae nobis -erunt. Planc. 94. Mil. 8 doctissimi homines memoriae -erunt eum *parricidam* ... liberatum *esse* (NEP. Them. 10, 5 Paus. 2, 2 LIV. 27, 26, 13. 38, 55, 2 FEST. p. 177. *al.*). div. 1, 121. VARRO ling. 5, 42 *v. p. 1628, 70.* *al.*

d *per enunt. secund.*: α *interrog.* (*cf. interrog. rectam iuxta imperat.* -ite *p. 1621, 9*): CIC. div. 1, 2 quid cuique *sideribus* significaretur, memoriae -erunt. CVLEX 194 qui casus sociarit opem ..., -ere sit dubium. PLIN. nat. 28, 64 VAL. FL. 3, 410 SIL. 3, 222 SVET. Tit. 10, 2. *al.* β *varia: iuxta obi.*: LIV. 38, 50, 2 *nullum* exemplum -tum memoriae esse, ut imperator *victoria parta* ... inhonoratus ... urbem iniret (*cf.* hoc iuris ..., ut *p. 1629, 8,* ita ... ut CIC. Brut. 289). SVET. Cal. 19, 3 causam operis ... *esse* -tam, quod *mathematicus aliquid* ... affirmasset (*cf.* AMM. 28, 1, 19 haruspex ... indicio -tus, quod *eqs.*). *pro obi.*: HIL. in psalm. 51, 4 populus ... regi ... -it, quod in domo Abimelech sit *David* ([*postea*: -ens ... eum in domo esse]. AMBR. in Luc. 10, 78 AVG. civ. 4, 27 p. 179, 31. *al.*). GREG. M. moral. 2, 22 *ut* nobis ... -retur, quia praenuntia tribulationis est laetitia satietatis.

e *per orat. rectam*: *solam*: STAT. Theb. 1, 443 *p. 1621, 9.* *iuxta alias struct. e. g. p. 1623, 48 et* COLVM. 7, 3, 23 non aliter sentio, quam ut -idit Maro: '...' (*Verg. georg. 3, 324 sqq.*).

f *per adv., e. g.* ita *l. 4. p. 1629, 60. al.,* ut *l. 12 et* CIC. de orat. 1, 261 off. 3, 97. *al.*

2 *de structuris indicantibus cui (vel quo) quid -atur v. p. 1619, 55. 1625, 24 sqq. 1626, 31 sqq. 1628, 53; addas dat. p. 1628, 41. 44, praepos.* ad *p. 1628, 41,* in *c. acc. p. 1628, 13 (cf. p. 1628, 18), adv.* extra *p. 1628, 1; unde quid emittatur indicavimus p. 1627, 44, addas praepos.* ab *p. 1628, 16. 1629, 21,* ex *p. 1619, 67.*

deriv.: 1. proditio, proditor (-trix), 2. proditus (-ūs). *Morelli.*

prōdoceo, -ēre. *a* pro *et* docere. [*non huc spectat* GLOSS. contendunt: ... -ent (= GLOSS.[L] IV Plac. C 7 c.: ... pro docent).] *i. q. docendo proclamare, publice docere sim.* (*vix recte quidam de vi temporali cogitant coll. gr.* προδιδάσκειν): HOR. epist. 1, 1, 55 'o cives, ... virtus post nummos!' haec Ianus summus ab imo -et, haec recinunt iuvenes dictata senesque (*cf. Porph. ad loc. 53* a quibus *feneratoribus* vult tamquam a magistris doceri populum).

prōdormio, -īvī, -īre (*nisi perf. referas ad* prōdormīsco, -ere; *sed ad verba per notionem non bene dinoscenda v. e. g. vol. V 1, 2031, 16 sqq. IX 2, 37, 47 sq. 38, 27 sq.*). *a* pro *et* dormire. *certe dictum est de eo, qui maturius cubitum it (v. enim l. 35. 38 sqq.), ut agnoscenda videatur vis praeverbii temporalis* (*fort. sec. gr.* προκαθεύδω) *et notio sit i. q. ante tempus vel dormire vel somnum capere* (*de aliis explicationibus v. van den Hout, comm. 1999, ad loc. p. 24*). *exempla*: FRONTO p. 9, 13 sive -as sive pervigiles (*ad Aur. Fronto p. 6, 1* cupio ... paulisper a me abscedat *somnus,* et lucubratiunculae ... facultatem tribuat). p. 75, 13 (*inde in indice* p. 69, 39) ego -vi (*infirmitatis causa, v. ibid. p. 75, 7*). AVR. Fronto p. 62, 9 ego aliquantum -vi propter perfrictiunculam, quae videtur sedata esse; ergo ab undecima noctis in tertiam diei ... legi (*cf. p. 62, 4* incipiam dormire, nam *vigilare nolo valetudinis causa*).

prodromus *adi.* (*non leguntur nisi formae masc.*), πρόδρομος. *scribitur* pru- *l. 47,* -dorm- *l. 55, forma gr. -ον trad. litt. gr.* PLIN. epist., HIER.

i. q. praecurrens, praecursor (*adhibetur fere pro subst., sed iuxta subst. l. 58. 60. 61*): **1** *de hominibus*: *de comitibus apparitoribusve, qui antecedunt Pompeium ex Asia redeuntem*: CIC. Att. 1, 12, 1 mihi Pompeiani -i (pru- *fere trad.*) nuntiant *aliquid.* *de praecursore Christi*: ZENO 2, 8, 7 ex -i ... eius designatione (*Iohannem baptistam intellegens affert Mal. 3, 1* angelum ..., qui praeparabit viam). **2** *de ventis, qui antecedunt ortum Caniculae sideris* (*ad rem v. Böker, RE XXIII 96 sqq.*): CIC. Att. 16, 6, 1 remis *navigandum erat* ..., -i nulli *fuerunt.* COLVM. 11, 2, 51 VI id(us) Iul(ias) -i flare incipiunt (*cf. l. 57 et* PLIN. nat. 2, 123 huius *Caniculae* exortum diebus VIII ferme aquilones antecedunt, quos -os appellant). GELL. 2, 22, 25 qui *venti* etesiae et -i appellitantur *eqs.* (APVL. mund. 14 p. 321 e. et -i [-dorm- *codd. potiores*] spirantes ex omni parte. AMM. 22, 15, 7 spirantibus -is *et* ... etesiarum ... flatibus repellentibus eius *Nili* meatum). *c. gen. obi.*: PLIN. nat. 18, 270 XIII kal(endas) *Augustas* ... etesiarum ... -i flatus incipiunt. **3** *de genere ficorum*: PLIN. nat. 16, 113 *ficos* praecoces ..., quas Athenis -os vocant. HIER. in Is. 9, 28, 1 l. 43 -ον ficum (*cf. supra p. 698, 69*). **4** *de epistula*: PLIN. epist. 4, 9, 23 habebis hanc interim epistulam ut -ον (*cf. p. 522, 10*).

[prōdūcibilis *falso trad. pro* improducibilis HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 305, 20, *v. vol. VII 1, 695, 8.*] *Bk.*

*****prōdūco,** -dūxī, -ductum, -ere. *a* pro *et* ducere. NOT. Tir. 7, 34 -it. 7, 49 -xit. *de formis: imperat.* -c SEN. contr. 10, 1, 14. *al.* SEN. dial. 11, 18, 2 APVL. apol. 46, 3. *al.* (*syncopam servato accentu paenultimae circumflexo testatur* PRISC. gramm. II 130, 1 -ce, -c). *inf. perf. act.* -xe TER. Ad. 561. *syllaba secunda brevis trad.* DRAC. Romul. 5, 38 *p. 1641, 54* (-dŭc- *decies apud eundem*). *de notione* (*v. etiam sub IA et B*): PAVL. FEST. *v. p. 1533, 28* (*cf. vol. V 2, 366, 14 sqq.*). NON. p. 372, 24 sqq. -ere dicitur longius ducere (*afferuntur* VERG. Aen. 2, 637 LVCIL. 907 CIC. Cato 46. VARRO Men. 355 [*explicationi sequenti, sc.* prosequi, *tribuit Passeratius*]), -ere prosequi (VERG. Aen. 9, 487), -ere instituere (TER. Ad. 314 LVCIL. 679), -ere deducere (TER. Ad. 402), -ere foras ducere (TER. Haut. 144 CIC. Verr. II 3, 63 LVCIL. 1009). CHAR. gramm. p. 480, 18 -o: προάγω, ἐκτείνω. GLOSS.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-it: ἐκτείνει, ἐξάγει, προάγει καὶ ἐλαύνει σίδηρον ἢ χαλκόν. -ens: προβαλών. -tus sum: promotus sum, προήχθην, προέκοψα. GLOSS. biling. 4 W 32 παρεκτ(ε)ίνει: deducit, -it, extendit. *sim. al.* *legitur fort. iam in* LEGE XII tab. (*v. p. 1634, 36*), *certe in versibus inde a* PLAVTO (*decies*), ENN. (*semel*), TER. (*octies*), LVCIL. (*quater*), *postea apud poetas plerosque sed locis paucis excepto* MANIL. (*15ies*); *in prosa oratione occurrit inde ab* ASELL., SISENNA, RHET. Her., *frequentatur a* CIC. (*plus quam 110ies, maxime in oratt.*), *Corp. Caes.*, SEN. *philos.*, QVINT. [*confunditur vel variat in codd. maxime cum* praeducere *et* perducere, *v. p. 590, 55 et vol. X 1, 1282, 8 sqq., ceterum cum aliis compos., e. g.* educere IVV. 8, 266 (*falsa var. l.* LVCAN. 3, 105), *et cum* procudere *p. 1556, 38 sq.*, prodere *p. 1619, 31*, prodicere *p. 1602, 42 sq. 53. al.*, prodigere *p. 1610, 25. al.*]

exempla sic digerenda putavimus:

I *transitive*:

A *i. q. foras ducere*:

1 *spectat ad motum localem*:

a *generatim*: α *-untur animantes: l. 74.* β *-untur res: p. 1632, 57.*

b *speciatim respiciuntur qui educuntur*: α *ad pugnandum: p. 1633, 30.* β *publice spectandi: p. 1633, 54* (*histriones, gladiatores p. 1633, 62*). γ *ad magistratum sim., sc. ut dicant vel iudicentur: p. 1634, 19* (*in contionem p. 1634, 21, in iudicium p. 1634, 39, ad ducem militarem p. 1634, 63*). δ *ad supplicium: p. 1634, 73.* ε *partu edendi: p. 1635, 12.* ζ *funere efferendi: p. 1635, 22.*

2 *transfertur ad*: **a** *procreandum, efficiendum: p. 1635, 32* (*-untur animantes p. 1635, 33, res incorp. p. 1635, 59, corp. p. 1636, 24*). **b** *educandum, instituendum: p. 1636, 50.* **c** *proponendum legenda vel audienda: p. 1636, 73.* **d** *actiones varias: p. 1637, 19.*

B *i. q. porro ducere, extendere sim.*:

1 *in sermone communi spectat ad*: **a** *varias actiones incorp.: p. 1637, 41* (*-untur animantes promovendi p. 1637, 42, impellendi p. 1637, 71; -untur res variae p. 1638, 12, verba, sc. ut plus significent, p. 1638, 27*). **b** *tempus transigendum p. 1638, 41, differendum p. 1638, 60, protrahendum p. 1639, 8.* **c** *vitam, incrementum naturale: p. 1639, 37.* **d** *locum et corporea: p. 1639, 72* (*cum respectu provehendi p. 1639, 73, extendendi p. 1640, 18; de forma in longum porrecta p. 1640, 54*).

2 *in sermone gramm. vel rhet. spectat ad*: **a** *compositionem orationis: p. 1640, 72.* **b** *pronuntiationem: p. 1641, 12.*

II *intransitive i. q. prodire, progredi: p. 1641, 51.*

p. p. p. productus, -a, -um *pro adi. vel etiam subst. p. 1642, 7, adv.* producte *p. 1642, 72.*

I *transitive* (*reflexive p. 1632, 54. 1633, 4. 48. 1640, 28. 66. 1641, 72; mediopass. p. 1632, 54. 1640, 12 et e. g.* MANIL. 5, 313; *obi. quod efficitur v. p. 1635, 32. 1640, 19; accedit acc. praedic. maxime p. 1633, 61. 1634, 5 sqq. 36. 1635, 41. 1636, 53; obi. suppl. vel absolute p. 1632, 9. 25. 1633, 47. 1634, 13. 55. 1637, 42. 1641, 36. al.; part. praes.* -ens *pro subst. p. 1632, 36. 1633, 68, p. p. p.* -tus *pro adi. vel subst. v. p. 1642, 7*): **A** *fere i. q. foras ducere, educere, in conspectum dare sim.* (*pro agente hic illic inducitur id, quod condicio vel causa sim. est, ut quis [quid] -atur, v. e. g. p. 1632, 45. 56. 1635, 12. 1636, 25; ad notionem cf.* SCAVR. gramm. VII 32, 12 qui domo excedit, procedere, qui ex ea quid ducit, -ere *dicimus.* GLOSS. -it: excutit, promit vel dicit. *sim. al.; opp. e. g.* (abs)condere *p. 1632, 56. 1633, 11. 1637, 18*, latere *p. 1632, 53*, occultare *p. 1637, 17*, reducere *p. 1633, 37. 42. 47*, recipere *p. 1632, 64*). *indicatur quo per praepos. saepe, maxime* ad *inde a* LVCIL. 1009 *passim, v. e. g. p. 1634, 27. 52* (*cf. p. 1637, 43. 1638, 4. 13. al.*), ante PLAVT. Capt. 252 LIV. 5, 27, 2. *al.*, extra SEN. dial. 3, 18, 3. VET. LAT. lev. 24, 14 (Cypr. testim. 3, 13). *al.*, in *c. acc.* SISENNA hist. 43 *et saepe, v. e. g. p. 1633, 32. 1634, 29 sqq.* (*cf. p. 1637, 43. 1638, 13*; in medium *v. p. 1637, 3 et vol. VIII 595, 16 sqq.*), *per dat.* caelo MANIL. 5, 526 VAL. FL. 6, 528. *al.*, luci ALC. AVIT. carm. 2, 286, *cf. pron. pers. p. 1632, 39. al., per adv. e. g. p. 1632, 2. 3* (*cf. p. 1637, 36. 1640, 12*); *indicatur unde per praepos.* ab *p. 1632, 10. 17. 1637, 32* (*cf. p. 1640, 24. al.*), de GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 TERT. adv. Hermog. 16, 4. *al.*, ex *p. 1632, 5 sqq. 1633, 50. 1636, 64. al., per abl.* PLAVT. Amph. 217 castris. CIC. Verr. II 5, 136 domo. OV. ars 2, 211 *v. p. 1632, 60.* MANIL. 5, 364 undis. 5, 394 *v. p. 1633, 5.* APVL. met. 4, 4, 1 stabulo. *al., per adv. e. g. p. 1632, 2. 3* (*cf. p. 1640, 11. 65*).

1 *spectat ad motum localem* (*addidimus imagines quasdam p. 1632, 19. 1633, 49; per imaginem motus describitur forma p. 1633, 21*): **a** *generatim*: α *-untur animantes* (*membra pro homine p 1632, 16; exempla selecta inde a* SEN. *philos.*): Ⓘ *respicitur potius qui e loco vel in locum*

ducit: Ⓐ *indicatur quo vel unde*: PLAVT. Capt. 252 ubi sunt isti, quos ante aedis iussi huc -i foras? Epid. 477 quin tu fidicinam -i intus iubes? 479 quin tu huc -is fidicinam? TER. Ad. 561 non tu eum rus hinc modo -xe aibas? (SCHOL. Ter. Bemb. porro deduxisse). CAES. Gall. 7, 45, 2 magnum numerum iumentorum ex castris ... -i. civ. 1, 58, 3 *nostri* minus ... peritis gubernatoribus utebantur, qui repente ex onerariis navibus erant -ti *in longas* (*si recte trad.*; traducti *Meusel*). VARRO rust. 2, 4, 19 non -unt ex haris matrem *porcorum* (*item -untur animalia in pascua sim.*: 3, 10, 4 -unt in prata [*sc. anseres*]. PHAEDR. app. 21, 3 ad bibendum. COLVM. 7, 10, 4 in pascua. *al.*). OV. met. 8, 214 *avis* ab alto ... teneram prolem -xit in aëra nido (*inde* VAL. FL. 7, 376). LIV. 5, 27, 2 pueros ante urbem ... exercendi ... causa -ere. 7, 10, 5 *aequales iuvenem* armatum ... adversus Gallum ... -unt (*ad certamen singulare*). 23, 3, 7 *senatorem Campanum* e curia -i iussit. PETRON. 126, 13 dominam -it e latebris. APVL. met. 1, 23, 8 hospitem meum *domo* -c ad proximas balneas. VET. LAT. psalm. 24, 15 (cod. 136) *dominus* -it a laqueo pedes meos (*gr.* ἐκσπάσει, *cod. 300. al. et Vulg.* evellet, *Hier. psalt. sec. Hebr.* educet). Is. 42, 7 (Cypr. testim. 2, 7) -ere a vinculis vinctos et de domo carceris sedentes in tenebris (*gr.* ἐξαγαγεῖν, *Vulg.* educeres). *al.* *in imagine*: ENN. ann. 114 o Romule, ... o genitor, ... tu -isti nos intra luminis oras (*explicat Cic. rep. 1, 64* vitam honorem decus sibi datum esse iustitia regis existimabant. *simul intercedit imago procreandi, pariendi, cf. p. 1635, 12. 32*). VET. LAT. Mich. 7, 9 (Ps. Cypr. ad Novat. 12) *dum* faciat iustitiam *deus* ... et -at me ad lucem (*gr.* ἐξάξει, *Vulg.* educet). *al.* Ⓑ *sine tali indicatione*: TER. Ad. 402 *filium* satin scis ibi (*i. ruri*) esse? :: oh, qui egomet -xi (*cf. l. 4*; DON. mutata praepositione non deduxi [*cf. p. 1630, 74*], sed -xi dixit, id est porro duxi). VARRO Men. 355 valete et me palmulis -ite *applaudentes* (*de explicatione Nonii v. p. 1630, 72*). PROP. 4, 1b, 89 cum geminos -ret Arria natos *in militiam ituros* (*sim.* OV. epist. 13, 143 nova nupta marito ... arma dabit ... -etque virum. *cf. p. 1633, 30*). COLVM. 6, 2, 2 cum -entur iuvenci (*e stabulo ut e. g.* 6, 27, 12 paulatim ... -endus erit *pullus equinus. cf. l. 8*). 11, 1, 14 *vilicus* familiam ... semper ad opera cunctantem ... festinanter -at. QVINT. decl. 388, 14 utinam ... *saevis* tempestatibus -tus esses, puer (*sc. in litus; cf. 13* progressa es). VET. LAT. iud. 19, 24 (cod. 100) -am illas *feminas* (*22* educ, *25* eiecit ... foras; *gr. resp.* ἐξάγειν, *Vulg.* educere). AVG. in psalm. 101, serm. 2, 3 *Lazarus e sepulcro* processit ... virtute -entis. ALC. AVIT. carm. 4, 563 *Noe* -ens ... corvum (*545* emissa ... alite). *al.*

ⒾⒾ *respicitur potius qui in conspectum dat, facit ut quis praesto sit*: Ⓐ *-untur homines*: PLAVT. Bacch. 1147 *agni* (*i. filii*) nisi nobis -untur iam atque emittuntur foras. LVCIL. 1009 -unt me ad te, tibi me haec ostendere cogunt. POMPON. Atell. 140 particulones ˌ-am tibiˌ (producantibus *trad.*, -c cantibus *Frassinetti*). VARRO Men. 368 Briseidem -ere *legatis Agamemnonis.* LIV. 27, 17, 16 -tae ... in conspectum iis *barbarorum principibus* coniuges liberique. SEN. Tro. 513 quem *filium abditum* ne tuus -at in medium timor, procul hinc recede. epist. 87, 6 familiam nemo cito speciosiorem -et. PETRON. 25, 2 *Quartilla poscente* continuo ... -ta est puella. SVET. Otho 5, 2 primo quinque speculatoribus commissa res est, deinde decem aliis, quos singuli binos -erant. *al.* Ⓑ *-untur animalia: iumenta, quae praestanda sunt rei publicae vel militibus*: CAES. Gall. 7, 11, 2 arma conferri, iumenta -i, ... obsides dari iubet (*inter condiciones deditionis ut*: 7, 12, 3 equos). LIV. 27, 43, 10 *ut* commeatus ... in viam deferrent, equos iumentaque alia -rent. CHAR. dig. 50, 4, 18, 3 *v. p. 1644, 51.* *varia, quae in conspectum veniunt*: SOL. 40, 23 *chamaeleon* latet hieme, -itur vere. AVIEN. Arat. 1829 si ⟨se⟩ modico -ant agmine (-na *trad.*) ab undis *aves.* CASSIOD. in psalm. 101, 7 l. 247 *nycticoracem* sicut diei fulgor abscondit, ita adventus noctis -it.

β *-untur res*: Ⓘ *quaelibet* (*quae variis modis educuntur, extrahuntur sim.*): CAES. civ. 2, 4, 1 veteres ... ex navalibus -tas naves (SERV. Aen. 3, 520 n. -imus *proficiscentes. al.*). MORET. 11 -it acu stuppas *incendendas.* OV. ars 2, 211 tereti scamnum -ere ˌlectoˌ *ad scandendum* (ˌ ˌ *potius abl. quam dat.*). MANIL. 5, 526 quaerere sub terris aurum *et* ... naturam eruere ... *et gazam* novo tandem -ere caelo. COLVM. 3, 16, 1 cum supra summam scrobem compluribus internodiis -tum est *semen vitis immissum.* 11, 3, 52 *ut vasa* -antur et rursus intra tecta recipiantur. *al.* PLIN. epist. 6, 20, 8 vehicula, quae -i iusseramus. FRONTO p. 51, 25 Galbam (*i. Catonis orationem*) ... ad Centumcellas -es. VET. LAT. num. 20, 10 (cod. 100) numquid de petra hac -emus vobis aquam? ([*gr.* ἐξάξωμεν, *Vulg.* poterimus eicere]. psalm. 77, 16 [cod. 303] -xit a. de petra et eduxit sicut flumina aquas [*gr.* ἐξήγαγεν ..., κατήγαγεν, *Vulg.* eduxit ..., deduxit]. SVLP. SEV. dial. 1, 13, 2 impulsa rotali machina a. -ere *e puteo. al.*). deut. 14, 28 (Aug. quaest. hept. 5, 20) post tres annos -es omnem decimam fructuum *levitis et advenis* (*gr.* ἐξοίσεις, *cod. 100* inferes, *Vulg.* separabis). *al.* arma -ere *pro a. (ef)ferre i. militiam subire*: CASSIOD. Ios. antiq. 3, 288 inventa sunt milia *tot* ..., qui potuissent a. -ere (*gr.* ὁπλιτεύειν. *cf. p. 1639, 29*). ⒾⒾ *corpora caelestia eorumve lux, quae oriuntur, in conspectum feruntur*: MONTAN.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carm. frg. 1, 1 incipit ardentes Phoebus -ere flammas. MANIL. 1, 621 quam *Vrsam* septem stellae primam iam sole remoto -unt ... praebentem lumina nocti. 4, 535 si cui per summas ... -erit undas ora Leo. 5, 103 incipient Haedi tremulum -ere mentum. 5, 313. 5, 364 Arquitenens cum se totum -erit undis (5, 394 se patrio -ens [*Housman, -et in sim. trad.*] aequore Piscis). SEN. nat. 7, 3, 1 an *cometae* vices servent et illos ad suum diem certus ordo -at. VAL. FL. 6, 528 quem *Luciferum* Venus ... gaudet -ere caelo (VVLG. Iob 38, 32 numquid -is L. ... et Vesperum ... consurgere facis? *al.; cf.* ISID. nat. 26, 10 *Christus* velut L. per incarnationis mysterium -itur). AVIEN. Arat. 1404 *Sol sua* sidera -ens (*gr. 775 ἀνερχόμενος. opp.* sidera ... condit). *al.* Ⓘⓘⓘ *quae e corpore animantium extrahuntur, secernuntur* (*cf. be; aliter l. 25*): CELS. 7, 26, 2^L *ut uncus* facilius ... illum *calculum* -at (2^K propelli ..., protrahi). SCRIB. LARG. 230 haemorrhoidas -tas medicamento (*cf. 227* cadere cogit h.). VET. LAT. Sirach 22, 24 (Rufin. Orig. in exod. 4, 5) punge oculum et -it lacrimam, punge cor et -it sensum ([*gr. 22, 19 κατάξει ... ἐκφαίνει, Vulg.* deducens ..., proferet]. *al., sc. de flentibus, v. vol. VII 2, 840, 39 sq.; cf.* VITA Hil. Arel. 4 l. 9 *quidam* -ens flumina lacrimarum). CYPR. Fort. 11 p. 339, 3 -ta et exsecta ... lingua (*ad II Macc. 7, 4* amputari linguam). CHIRON 272 -es stercora ex aqua calida *infundenda* (ORIBAS. syn. 1, 19, 1 Aa p. 64, 15 propter -enda s. [*gr. κομιδῆς ἕνεκα, La* ut provocem]). *al.* Ⓘⓥ *quae exseruntur: spectat ad formam vel situm prominentem* (*exempla certiora; cf. p. 1640, 54*): LVCAN. 2, 614 hinc (ha(m)c *var. ll.*) latus angustum ... Hesperiae tenuem -it in aequora linguam. STAT. Theb. 9, 492 stabat gramineae -ta crepidine ripae ... fraxinus (*v. Dewar, 1991, ad l.*). *spectat ad actionem -endi membra corporis*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 40 linguam *aegroti* -endo atque conducendo (PETR. CHRYS. serm. 121, 7 *canes* non ad morsum dentes, sed l. ad obsequium ... -unt). VITA Hil. Arel. 20 l. 25 -c ... pedem ... succidendum (*postea*: pedem ... protendit).

b *speciatim respiciuntur*: **α** *qui educuntur ad pugnandum, ad bellum gerendum* (*ad exercitationem l. 45 sq., reflexive l. 48; saepius in locut.* -ere in aciem, *v. vol. I 410, 78 sqq.; cf. p. 1632, 12. 29*): PLAVT. Amph. 217 castris ilico -it omnem exercitum (CAES. civ. 3, 55 [56], 1 in aciem aequum in locum. LIV. 2, 59, 2. *al.*). CAES. Gall. 1, 48, 3 pro castris suas copias -xit et aciem instructam habuit (*al., v. vol. IV 908, 74 sqq.*). civ. 2, 33, 2. 3, 37, 2 quin -tis legionibus proelio decertaret (BELL. Afr. 70, 7 legiones -tas cum elephantis, quos ante castra ... conlocaverat, reducit in castra. TAC. ann. 1, 63, 2). BELL. Afr. 27, 2 elephanti ... in aciem -untur (*cf. l. 37*). Alex. 14, 3 sq. Alexandrini classem -unt atque instruunt ...; (4) magnum praeterea numerum ... scapharum -unt (VELL. 2, 85, 1. *al.*). 38, 3 quo *loco* longius constituerat suam non -ere aciem (FRONTIN. strat. 2, 3, 7 reductis cornibus -taque media acie. IVST. 11, 13, 1. *al.*). NEP. Milt. 5, 4. Hann. 5, 3 M. Minucium Rufum ... dolo -tum in proelium fugavit (*nisi ad p. 1637, 71*). LIV. 26, 3, 1 eos *milites* ... -tos in aciem ... vim hostium non sustinuisse (MACER dig. 49, 16, 12, 2 m. in castris continere, ad exercitationem -ere [*cf.* HIST. AVG. Did. 5, 9 ad exercitium militare]). *al.* FRONTIN. strat. 1, 4, 8 Pompeius ... adsidue -ere et reducere in castra instituit (*sc. copias; cf. p. 1641, 57*). VET. LAT. I Macc. 10, 77 (rec. B) *dux* subito -xit se in campum (*gr. προῆγεν intrans., rec. V* exiit). *al.* *in imagine*: CIC. leg. 3, 14 doctrinam ex umbraculis eruditorum ... in ipsum discrimen aciemque -xit *Demetrius Phalereus*. SEN. dial. 7, 27, 2 -i ... illi *virtuti* et temptari expedit (*3* facite impetum: ferendo vos vincam). TAC. dial. 26, 6 *ut* aliud nobis *oratorum* agmen -ret (*5* velut in aciem educere).

β *qui exhibentur publice spectandi, palam agentes sim.* (*cf. γ; in definitione*: VLP. dig. 43, 29, 3, 8 exhibere est in publicum -ere [*v. vol. V 2, 1417, 70*]): Ⓘ *servi venales* (*iumenta* APVL.): TER. Haut. 144 ancillas servos ... omnes -xi ac vendidi (*explicatur p. 1630, 74*). Eun. 134 *virginem* -it, vendit (DON. *ad l.* 1 -i venales dicuntur). FEST. p. 322 in qua *auctione* novissimus ... -itur ... senex. SEN. contr. 10, 5, 1 -itur puer. *al.* SEN. epist. 47, 9 qui illi *servo* impegerat titulum, qui inter ... mancipia -erat. SVET. gramm. 4, 5 (*ex Orbilio*) cum familia alicuius venalis -retur. APVL. met. 8, 23, 3 ad mercatum -imur. *al.* Ⓘⓘ *histriones, gladiatores sim.* (*vix recte putatur -i ipsum fabulae argumentum* SEN. nat. 1, 16, 1 obscenitatis in scaenam usque -tae [perd- *trad., cf. Hine, Studies, 1996, ad l.*]): CIC. Att. 4, 15, 6 *actor quidam* erat ante manu missus quam -tus. S. C. Larin. 9 ne quis senatoris filium ... in scaenam -ret (SVET. Nero 4 matronas ... ad agendum mimum -xit in s. *cf. l. 64*). CVRT. 6, 2, 6 maestiorem *quandam captivam canere iussam* ... et -entibus eam ... reluctantem (*postea*: inter convivales ludos ... ostendi). LVCAN. 4, 710 harenae muneribus non ira vetus concurrere cogit -tos. PLIN. nat. 7, 158 *anus quaedam* reducta est in scaenam ...; -ta fuerat tirocinio a M. Pomponio aedile. 36, 120 *Curio* victores e gladiatoribus suis -xit. QVINT. inst. 3, 6, 18 *v. p. 1061, 22.* decl. 302 them. *auctoratus* -tus. 302, 3. PLIN. epist. 7, 24, 6 -tis ... pantomimis. SVET. Aug. 43, 2 in circo aurigas cursoresque et confectores ferarum ... -xit. Claud. 21, 2. TERT. mart. 3, 4 *v. vol. V 2, 679, 80.* INSCR. Tripol. 606 (*aet. Carac.*) *cuidam* pantomimo ..., Romae adulescentium -torum condiscipulo, ad Italiae spectacula ... provecto. *al.* *indicatur qualis quis -atur*: RVT. LVP. 2, 6 *poetae in prologis* humana figura -erunt personas (*per prosopopoeiam fictas*). SEN. contr. 7, 3, 9 Laberium (*codd. exc., om. cett.*) divus Iulius ludis suis mimum -xit (*item per praedic.*: SEN. epist. 95, 33 is *homo in circo* iam nudus inermisque -itur. TERT. pall. 6, 3 omnis gladiatorum ignominia togata -itur [*sc. in pompa?*]). HIER. adv. Pelag. 3, 12 l. 23 eundem ... hominem personarum varietate mutata in Martem Veneremque -unt. Ⓘⓘⓘ *quilibet*: CAES. civ. 3, 81, 1 quos *captivos* Caesar ad murum -endos curaverat, *ut deditionem suaderent.* SEN. contr. 3 praef. 13 (*antea*: scholam quasi ludum esse, forum arenam) agedum istos declamatores -c in senatum, in forum. PLIN. epist. 2, 14, 3 *in centumviralibus causis olim* adulescentibus locus *dicendi non* erat nisi aliquo consulari -ente; ... nunc ... non inducuntur, sed inrumpunt. SVET. Nero 13, 1 Armeniae regem ... -xit ... curuli residens. AMPEL. 16, 4 ante currum eius *Pauli* in triumphum -tus *Perses.* TERT. idol. 18, 7 quanti eum *dei filium* fasces -rent, ... nisi gloriam saeculi *contemneret.* SVLP. SEV. chron. 1, 28, 4 Samson *vinctum* ... in pompam publicam -ere. *al.*

γ *qui (quae l. 58) ducuntur ad magistratum, iudicem sim. ipsumve populum, ut aliquid testentur, confirment sim. vel ut de iis decernatur* (*cf. etiam δ et p. 1637, 4. 15*): Ⓘ *in contionem* (*militum l. 31. 35*): ASELL. hist. 7 eum *filium* ... -i iussit populoque commendavit *Ti. Gracchus* (*item sine additamentis*: CIC. har. resp. 48 *Clodius* -bat ... M. Bibulum *augurem. al.* CAES. Gall. 7, 20, 9 *Vercingetorix* -it servos [*10* edocti, quae interrogati pronuntiarent]. *al.* SALL. Iug. 33, 4 -to Iugurtha verba facit *tribunus plebis. al.*). SISENNA hist. 43 servulum ... in populum -xit armatum (NON. p. 130, 2 in ... pro ad. *cf.* ad populum: CIC. Vatin. 40 cum ... -tus ad p. ... testimonium dixeris. LIV. 3, 64, 7. 10, 26, 1 et in senatu et -tus ad p. *al.*). CIC. Verr. II 1, 122 *tribunus plebis quendam virgis caesum* in conspectum populi Romani -xit (FRONTIN. strat. 1, 11, 18 *dux* infirmissimum quemque *captivum* ... in c. suorum *militum* -xit). p. red. ad Quir. 16 ad vos. dom. 40 tu M. Bibulum in contionem, tu augures -isti (*al., v. vol. IV 731, 51 sqq. 732, 37*). Att. 2, 24, 3 *Caesar* Vettium in rostra -xit (VAL. MAX. 6, 1, 7. *al.; cf.* pro rostris: SVET. Iul. 20, 5). CAES. civ. 1, 20, 5 *milites* Domitium -tum in publicum ... custodiunt. LIV. 2, 52, 8 *Verginius* collega testis -tus (3, 58, 8. *cf. l. 42*). *al.* *subest fortasse sermo* LEGIS XII tab. (*v. Crawford, Roman Statutes II, 1996, 627*): GELL. 20, 1, 47 trinis nundinis continuis ad praetorem in comitium -bantur *debitores.* Ⓘⓘ *in iudicium causarum variarum* (*quae ad populum feruntur v. l. 26 sqq., patronum -entem v. l. 13; exempla selecta*): CIC. inv. 2, 125 ipsum adversarium quasi in testis loco -endo, hoc est interrogando. Q. Rosc. 42 unus mihi testis est -endus *gravissimus* (Verr. II 5, 131 auctores t.que. ad Q. fr. 2, 4, 1 in Sestium. *al.* S. C. de Cn. Pisone [Vestigia 48, 1996] 25. SEN. contr. 9, 4, 18. *al.; cf. l. 36*). Verr. II 1, 90 *legati Milesii* facinus non modo negare ‚interrogati' sed ne -ti quidem reticere poterunt (‚ ', *sc. extra iudicium*). 1, 151 me populariter agere ..., quod puerum -rem *cum patruo teste.* 5, 75 in iudicio coactu ... meo -ere ad ignotos ... eum, quem archipiratam esse diceres (*cf.* in iudicium: 5, 113. 5, 136). Flacc. 35 coram -ti *testes.* SEN. contr. 7, 8 them. rapta -ta nuptias optavit (*Quint. decl. 309 them.* educta ad magistratum). 10, 4, 16 reum (COD. Theod. 9, 1, 18 e custodiis. *al.; cf. l. 51*). QVINT. inst. 4, 1, 28 pignora reorum -ere (*in epilogo*). decl. 249, 15 te ... ream detuli, ... -xi ad magistratus (270, 3 [per- *trad.*]. 270, 10 CALP. decl. 16. *al.*). POMPON. dig. 28, 5, 23, 4 ut in ius -i non possint (VLP. dig. 2, 7, 5, 2. *al.*). TERT. scorp. 10 p. 169, 7 *Christianorum* persecutio hic (*in terra*) erumpit et traditio hic -it et interrogatio hic compellit. PONT. vita Cypr. 15, 3 -tum iam esse *Cyprianum* (*sc. ad magistratum; cf. e. g.* PASS. Fructuos. 2, 1 fecerunt in carcere dies sex et -ti sunt ... sexta feria). *al.* *-itur ipsa res, qua aliquid probatur* (*vix iam* LEX repetund. [CIL I² 583] 34 tabulas *eqs.* [*spatio relicto aptius esse* ⟨pos⟩cere *quam* ⟨produ⟩cere *vidit Lintott, Judicial reform, 1992, ad l.*]): VET. LAT. deut. 22, 15 (Aug. quaest. hept. 5, 33) *parentes* -ent virginalia puellae ad senatum (*gr. ἐξοίσουσιν, cod. 100* proferent, *Vulg.* ferent). IVLIAN. epit. novell. 44, 2 quam *chartulam* ... -bat adversarius (*antea*: proferebat). *ibid.* instrumentum. Ⓘⓘⓘ *ad ducem militarem* (*cf. p. 1632, 49*): CAES. Gall. 5, 52, 2 legione -ta cognoscit non decimum quemque esse reliquum militem sine vulnere. 7, 89, 4 sq. iubet arma tradi, principes -i; ipse ... pro castris consedit, eo duces -untur. civ. 1, 23, 1 omnes senatores ... equitesque Romanos ad se -i iubet. 3, 28, 4 *milites* se Otacilio dediderunt; qui omnes ad eum -ti ... interficiuntur (*cf.* 3, 71, 4 *Labienus captivos* -tos ... interfecit. LIV. 26, 15, 7 sq. *legatus* imperavit ..., ut *magistratus Sidicinus* -ret Campanos ...; [8] -ti omnes *sunt* ... ac securi percussi *eqs.*). *al.* LIV. 22, 58, 2 cum *Hannibal* captivis -tis ... socios ... dimisisset. *al.*

δ *qui ad supplicium ducuntur* (*cf. l. 68 sqq.*): CIC. Verr. II 5, 10 *servos damnatos* -i ad supplicium necesse est. *ibid.* fieri nihil potest, -endi sunt (*item non indicatur quo* [*cf. vol. V 1, 2140, 46 sqq.*]: 5, 71 alios alio tem-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pore -ere. *al. ibid.* PASS. Montan. 15, 4 Flavianus ... -tus gloriam suam passione perfecit. *al.*). 5, 156 qui capitibus involutis ... -bantur, ut securi ferirentur. 5, 157 civis Romanos ad necem -ere. *al. ibid.* SEN. dial. 3, 18, 3 damnatus extra vallum -tus est. VET. LAT. deut. 22, 21 (Aug. quaest. hept. 5, 33) -ent adulescentulam ad ianuam domus patris ipsius et lapidabunt eam (*gr.* ἐξάξουσιν, *cod. 100* educent, *Vulg.* eicient). PASS. Perp. 20, 8 quando ... -imur ad vaccam? (*cf. gr.* βαλλόμεθα πρὸς τὴν δάμαλιν). AVG. civ. 3, 28 p. 140, 14 de ipsa curia tamquam de carcere -bantur ad gladium. *al.* *? inde explicandum*: ARNOB. nat. 7, 9 p. 351, 20 (*queritur bos immolandus*) ut ... in nefas extraneum mea vita et innocentia -atur (prodigatur *Kroll*).

ε *qui partu eduntur* (*-unt qui [quae] parientibus auxilio sunt vel condicionem quandam praebent praeter l. 17 sq.*): VARRO ling. 5, 69 donec *aliquem* mensibus actis -xit in lucem (*Iuno Lucina ut*: HOR. carm. saec. 17 -as subolem [*13* aperire partus]). MANIL. 4, 273 quos gemini -unt ... Pisces (*cf.* PERS. 6, 19 geminos, horoscope, varo -is genio). SIL. 1, 112 partus ... recusent ... -ere matres (VLP. dig. 37, 9, 1, 15 in lucem). TERT. anim. 37, 4 *ut* mense *septimo* interdum -atur dei imago. SER. med. 640 *medicamentum* mortua ... -it corpora partu (*Plin. nat. 29, 32* evocat). FIRM. math. 1, 8, 5 procreatos nos fatum -it in lucem. PRISCILL. tract. 1, 19 (*in imag.*) nos eclesia matre editi et sapientia obstetricante -ti. *al.*

ζ *qui (quae) funeris pompa efferuntur*: VERG. Aen. 9, 487 terra ignota ... iaces nec te tua ˌfunere, mater -xi (ˌ ˌ *Bembo,* funera *trad., v. Dingel, 1997, ad l. et cf. vol. VI 1, 1603, 60 sqq.*; NON. *v. p. 1630, 73*). LVCAN. 2, 298 parentem natorum ... -ere funus ad tumulos ([ADNOT. quod populi turba prosequitur, -ere proprie dixit]. APVL. met. 4, 34, 1 toto prosequente populo vivum -itur f. et ... Psyche comitatur ... exequias suas. SYNON. Cic. p. 419, 3 comburitur. ... exequias it. iusta facit. funus -it. *cf.* VERG. *supra*). STAT. Theb. 6, 121 cui *tibiae* teneros suetum *est* -ere manes. 8, 115 non tumulo, non igne miser lacrimisque meorum -tus ... veni *ad inferos.* silv. 2, 1, 21 nigrae sollemnia pompae ... et puerile feretrum -xi.

2 *transfertur ad*: **a** *actionem procreandi, efficiendi, curandi ut crescat sim.* (*cf. p. 1639, 2, aliter p. 1640, 19*): α *pro obi. sunt animantes*: (I) *-unt parentes* (*maxime pater [cf. p. 1632, 21; matres parientes v. l. 17]; addidimus crabrones* PLIN.; *ceterum huc spectat fortasse infra p. 1636, 54. 61*): PLAVT. Capt. 763 quasi in orbitatem liberos -erim (VARRO Men. 235 qui se eunuchat aut alioqui l. ⟨non⟩ -it. *al.; cf. e. g. p. 1636, 62*). Rud. 1173 filia mea, salve; ego is sum, qui te -xi pater. PLIN. nat. 11, 74 maiores nidos fingunt *crabrones,* in quibus matres futuras -ant (*cf. Arist. hist. anim. 628a18* γεννᾷ). IVV. 8, 271 malo pater tibi *Achillis simili* sit Thersites, ... quam te Thersitae similem -at Achilles. EPIT. Alex. 19 more barbaro e matre sua duos filios et tres filias -erat. *al.* (II) *-unt alii, sc. dei, natura sim.* (*status l. 50*): LVCR. 4, 1223 inde Venus varia -it sorte figuras *progeniei.* VERG. Aen. 12, 900 qualia nunc hominum -it corpora tellus. SEN. Oed. 747 *terra* suo reddi gremio modo -tos vidit alumnos *draconis dentibus satos.* epist. 42, 1 mediocria ... saepe fortuna -it (*antea*: generari). 104, 23 magnanimos nos natura -xit (121, 3 quare hominem n. -erit. AMBR. hex. 5, 2, 5 murices. *al.*). TERT. anim. 32, 3 *contraria sunt* igni ... quaecumque *animalia* de aemulo -entur elemento, de aqua scilicet. adv. Marc. 1, 8 p. 300, 14 quia et illum *Saturnum* novitas aliquando -erit, cum primum consecravit (*antea*: deos peperit *novitas*). 2, 8 p. 344, 19 ad vivendum ... *deus* -erat hominem ([*postea*: vivere ... praestiterat]. 3, 9 p. 391, 1 quod carnem nullam ... -erit *deus Marcionis.* LACT. inst. 2, 8, 3 *deus* -xit similem sui spiritum ...; [*4*] deinde fecit alterum [*cf. p. 1764, 48*]. *al.*). VET. LAT. gen. 1, 24 (Tert. adv. Hermog. 22, 1. *al., sim.* VVLG.) -at terra animam vivam secundum genus ([*gr.* ἐξαγαγέτω, *cod. 111. al.* eiciat]. FILASTR. 12, 1 sorices. *al.*). *al.* *-it qui aliquem procreari docet* (*cf. p. 1639, 50*): TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 21 *v. supra p. 1477, 75.*

β *pro obi. sunt res*: (I) *incorporeae*: (A) *usu fere technico artis*: (1) *gramm. -untur verba, quae fiunt: derivatione*: CIC. nat. deor. 2, 66 nomen ... -tum, ut Portunus a porta, sic Neptunus a nando paulum primis litteris immutatis (*cf. e. g. 3, 62* unde ductum sit *nomen*). COLVM. 8, 2, 2 insula, quam ... -to nomine ˌalitisˌ Gallinariam vocitaverunt (ˌ ˌ *gen. poss.; alii per gen. identitatis intellegunt nomen suffixo auctum, ut spectet ad B*). GELL. 7, 12 tit. *'testamentum'* a testatione -tum (*disting. 'sacellum'* a sacro imminutum). 7, 12, 3 alia mille per huiuscemodi formam -ta (*opp.* composita). 11, 15, 4 a quibus *verbis* -untur. CHAR. gramm. p. 277, 7 a celer nescio an celere (*adv.*) -i possit. *qualibet formatione*: HOR. epist. 2, 2, 119 adsciscet nova *vocabula,* quae genitor -erit usus. ars 59 signatum praesente nota -ere nomen ([-cudere *var. l.; antea*: nova ... n. protulerit]. BOETH. arithm. 1, 28, 9 eadem ... similitudine usque in infinitum n. -antur). (2) *arithm. et mus. -untur, quaecumque efficiuntur computatione variaque artium ratione* (*cf. p. 1638, 37*): BOETH. arithm. 1, 14, 4 *numeri incompositi* neque ex aliis -untur neque in alios reducuntur (*syn.* procreare, proferre; *cf. gr. 1, 11, 3* συνίσταται). 1, 32, 23 duplex sesqualtera summa -ta est. 2, 23, 6 tricenaria mihi pyramidis forma -itur (*gr. 2, 14, 3* ἀποτελεῖταί μοι). mus. 2, 7 p. 232, 27 multiplices proportiones ex aequalitate -imus (*syn.* procreamus). 3, 15 p. 294, 22 *terminus* A ... usque ad P quinque tonos ac duo semitonia minora -xit. *et saepius apud eundem.*

(B) *in sermone communi*: MANIL. 4, 229 discunt ... bellum et quodcumque pari studium -itur arte. SEN. dial. 3, 21, 1 si videtur alicui magnum animum ira -ere (*cf. 3, 20, 1* aliquid iram ad magnitudinem animi conferre). IVV. 15, 32 dira quod exemplum feritas -erit (AVG. nupt. et concup. 2, 34, 58 cuius rei ... creator in oliva et oleastro -xit e.). VVLG. prov. 30, 33 qui provocat iras, -it discordias. RVFIN. Orig. in exod. 4, 8 p. 181, 9 *anima* primos ... motus secundum desiderium carnis -it *in infante.* CLAVD. 18, 155 *Abundantius* rebus Eois exitium primoque sibi -xit. VITA Hil. Arel. 3 l. 31 -ta laetitia. CONC.[S] I 5 p. 283, 2 de his ... longus iam a nobis sermo -tus est (*gr. I 1, 7 p. 59, 27* πεποίηται. *cf. I 5 p. 138, 9* longiorem habuimus ... s.). BOETH. cons. 5, 1, 8 eventum temerario motu ... -tum. CASSIOD. Ios. antiq. 13, 144 p. 370 bellum contra Demetrium -it et ... victoriam obtinuit ([*gr.* πόλεμον ἐκφέρει]. 13, 149 p. 370 [*gr.* πολεμούσας]. *cf.* 13, 275 p. 380 expeditionem contra Samariam [*gr.* στρατεύει. *sim.* 14, 103 p. 399 *pro gr.* ἐπὶ ... ἔρχεται]. 14, 105 p. 399 contra Parthos militiam [*gr.* στρατεύειν]). VITAE patr. Iurens. 35 *diaboli* calliditas ... de prosperis adversa -ens. *al.* *-untur soni sim.* (*cf. p. 1637, 21 sq.*): RVFIN. hist. 1, 8, 9 suspiria convulsis ... -ta visceribus. PRVD. apoth. 8, 47 *tibiae flatus* sonitus -it acutos. VAL. CEM. hom. 6, 5 (*de cantu*) -ta sine syllabis verba. *al.*

(II) *corporeae*: (A) *partes corporis animantium* (*quae naturaliter vel auxilio medicamenti excrescunt aut a deo finguntur*): CELS. 7, 3, 3 sq. -i carnem conveniet et foveri vulnus ... *et* imponi spongiam ...; (4) per quae cum caro -atur *eqs.* (8, 4, 11 quo facilius *emplastrum* c. -at. 8, 4, 19. 8, 10, 7[K] cibis ... c. -entibus. *aliter p. 1635, 53*). VET. LAT. psalm. 68, 32 (cod. 303. *al.* = VVLG.) *vitulum* cornua -entem et ungulas ([*gr.* ἐκφέροντα]. DRAC. Romul. 8, 559 cum Iuppiter ipse taurus ... -xit c. fronte). LACT. opif. 5, 1 cum deus fingeret animalia ..., ex ipsa corporis summa -xit caput; item -xit quaedam membra longius, quae vocantur pedes (5, 7 a corpore. 5, 13 a summa fronte). PALLAD. 1, 28, 6 cum incipit crista -i *pavonibus.* HIL. in psalm. 55, 5 *ut Iesus* aure -ta de vulnere abscisae auris vulnus obduceret (*respicitur Luc. 22, 51 ut* trin. 10, 28. *al.*). *al.* (B) *plantae, fructus sim.*: SEN. nat. 2, 6, 6 quid ... aliud -it fruges ... quam spiritus intentio et unitas? TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 6 arborem bonam malos ... fructus non licere -ere (*al., v. p. 1641, 72*). VET. LAT. gen. 1, 12 (cod. 111. *al.*) -xit terra herbam (*gr.* ἐξήνεγκεν, *var. l.* ἐξήγαγεν, *Ambr. Noe 20, 74* eiecit, *Vulg.* protulit). 3, 18 (Rufin. symb. 20) *terra* spinas ... -et tibi ([*gr.* ἀνατελεῖ, *Cypr. patient. 11. al.* eiciet, *Vulg.* germinabit]. psalm. 57, 10 [cod. 325. *al., aliter gr. et Vulg.*]). CE 1238, 7 (*saec. III*) cum maturas segetes -erat annus (EVCHER. laud. her. 39 [*in imag.*] in his saxis). PALLAD. 4, 10, 30 cum folia -ere incipiunt fici. *al.* (C) *varia*: SEN. nat. 4, 2, 20 si nives flumina possent ... magna -ere. epist. 65, 2 ratio materiam format, ... ex illa varia opera -it. VET. LAT. Ezech. 28, 18 (Arnob. Iun. confl. 2, 27, *sim.* VVLG.) -am ... ignem de medio tui et ... devorabit te (*gr.* ἐξάξω, *Tycon. reg. 7* educam). Marc. 9, 2 (cod. 1) *fullo* non potest sic alba -ere *vestimenta* (*gr.* λευκᾶναι, *Vulg.* candida facere). *al.*

b *actionem educandi, instituendi hominem* (*fere educendo e statu rudi, e schola sim.; fortasse ad promovendum spectant l. 67. 70 [cf. p. 1637, 42], ad procreandum e. g. l. 54. 61 sq. [cf. p. 1635, 32]*): PLAVT. Asin. 544 intro abi! ... :: audientem dicto, mater, -isti filiam (*item indicatur qualis -atur*: CIC. Verr. II 1, 32 *filium* sui simillimum -xit. IVV. 6, 241 filiolam ... -ere turpem [*antea*: ut tradat ... mores]. 14, 228 laevo monitu pueros -it avaros. TAC. dial. 28, 5 Corneliam ... praefuisse educationibus ac -isse principes liberos). Bacch. 455 fortunatum Nicobulum, qui illum -xit sibi; ... (457) hic ... rite -tust patri: ... obsequens ... est (CE 445, 4 [*saec. II ex./III in.*] quales quisque sibi cupiat -ere natos. *cf. vi hostili* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 209 p. 612 ut in se reges -at [*gr.* καθ' ἑαυτοῦ βασιλεῖς ἐπιτρέφων]). TER. Ad. 314 qui *senex* illud -xit scelus (*si recte huc traxit* NON. *supra p. 1630, 73 una cum* LVCIL. 679 ducunt uxores, -unt ... liberos). CIC. Q. Rosc. 30 ubi didicisset *Panurgus* omnes quaerebant; nihil ab hoc *Roscio* pravum ... -i posse arbitrabantur. Pis. 37 (*contumeliose*) Epicure noster ex hara -te, non ex schola (SEN. benef. 4, 6, 6 insita sunt nobis ... artium semina, magisterque ex occulto deus -it ingenia [*inde* TERT. anim. 20, 1]. AMM. 30, 4, 21 *iudices* ex ... Catonis disciplina -tos). ad Q. fr. 2, 13, 2 Cicerone nostro minore -endo. TERT. nat. 2, 7, 10 ingenuitatis studia -itis. apol. 15, 3 corpus *mimi* impurum et ad istam artem effeminatione -tum (AVSON. 8 [322 S.], 75 *adulescentes* ad mores artesque bonas fandique vigorem -xi. *sim. indicato fine*: CASSIOD. var. 1, 24, 3 -ite iuvenes vestros in Martiam disciplinam). CIL XII 2039 quem vice fili educavit et studis liberalibus -xit. *al.*

c *actionem proponendi legenda vel audienda* (*sc. ea ipsa, de quibus quis scribit, loquitur; aliter l. 21. p. 1634, 58. 1637, 21; sublucet imago -endi gladiatoris p. 1637, 1, testis imprimis p. 1637, 6*): SEN. contr. 4 praef. 1 non

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

semel omnes *rhetores* -o, aliquid novi semper habeat libellus (*comparantur* munerarii ..., qui ... nova paria ... ⟨dis⟩pensant. *cf. ibid.* 2 singulos -endo). VAL. MAX. 3, 7, 11 *Accius poeta* -atur in medium (RVFIN. hist. 5, 8, 9 ea, quae scripserunt, -it in m. *Irenaeus. al.; in iudicio*: COD. Theod. 5, 13, 2 iugationem ... in m. -i ac retractari). SEN. apocol. 1, 2 si *historico* necesse fuerit auctorem -ere (*antea*: iuratores exegit. *item ad fidem praestandam* [*sec. p. 1634, 20*]: AMM. 21, 5, 7 [*Iulianus ad milites*] *mihi* -turo ... incorruptam conscientiam meam, quod nihil *adversi* ... temptabo). dial. 6, 12, 5 si tibi ingentem lugentium numerum -ero. ARNOB. nat. 5, 26 Eleusiniorum ... origines -unt turpes ... elogia litterarum. EVSEB. EMES. serm. 22, 11 ne quis -at contradictionem (*nisi vi efficiendi ad a*). BOETH. arithm. 1, 23, 2 *numerus submultiplex* in alterius comparatione -tus (*gr. 1, 18, 2 συγκρίνηται. cf. 1, 23, 1* comparatus cum altero). *al.* *secreta detegenda* (*cf. l. 25*): SEN. epist. 105, 6 *animi affectus* non aliter quam ebrietas ... secreta -it. IVV. 8, 266 occulta ad patres -xit crimina servus (*Liv. 2, 4, 6* rem ad consules detulit). IREN. 1, 15, 6 mysteria ... breviter expedire et ea, quae ... sunt occultata, in manifestum -ere (*gr. εἰς φανερὸν ἀγαγεῖν ut etiam* 5, 6, 1 *fratres* absconsa hominum in m. -entes. *al.; cf. l. 28*). *al.*

d *actiones varias* (*vigente hic illic imagine loci; v. etiam p. 1635, 30*): α *eliciendi, provocandi* (*v. etiam infra l. 71*): OCTAVIA 737 *meam* continet vocem timor, quam nunc fides pietasque -xit tua (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 54, 8 *inique agens non* compescit ... dolentum gemitus, sed -it). AMBR. hex. 5, 24, 84 *iam* nocturnae aves circumvolant et ... sui ... adsumendam commemorationem -unt (*nisi locum ad l. 71 trahas legens* ad sumendam). β *ostendendi, detegendi* (*dictis l. 13*): VET. LAT. psalm. 36, 6 (cod. 136) *dominus* -at sicut lumen iustitiam tuam *eqs.* (*gr. ἐξοίσει, cod. 300. al.* = *Vulg.* educet). AVG. gen. ad litt. 6, 13 p. 188, 5 *deus* certas temporum leges generibus qualitatibusque rerum in manifestum ex abdito -endis adtribuit. ALC. AVIT. carm. 6, 581 *deus* maluit ... facinus ... pandere et obtectas laqueis -ere fraudes. *al.* γ *abducendi, liberandi* (*cf. p. 1632, 16*): VET. LAT. psalm. 114, 8 (cod. 136) -xit ipsam animam meam a morte atque oculos meos a lacrimis atque pedes meos ab inpetu (*gr. ἐξείλατο, cod. 300* liberavit, *Hier. psalt. sec. Hebr.* eruit, *Vulg.* eripuit).

B *fere i. q. porro ducere, in longum ducere, extendere sim.* (*hic illic ad gradum nimium, e. g. l. 75. p. 1638, 3. 21 sqq. 29. 1640, 15 sq.; vim praeverbii illustrant additamenta* longius *p. 1640, 12. al. et vol. VII 2, 1650, 3 sqq.,* in longum *ibid. 1642, 35 sqq. 83 sq.* [*cf.* ISID. orig. 10, 216 -xit quasi porro illum duxit. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1942 -tus: in longum tractus, quasi p⟨or⟩ro ductus. *al.*]; *opp. e. g.* coartare *p. 1638, 27. 1640, 27,* contrahere *p. 1640, 26,* corripere *p. 1641, 14*): **1** *in sermone communi*: **a** *spectat ad varias actiones incorporales* (*cf. imagines p. 1639, 75*): α *-untur animantes* (*obi. suppl. l. 48. p. 1638, 4*): Ⓘ *qui promoventur, adiuvantur, foventur* (*dignitas sim. indicatur per praepos.* ad *l. 50. 57. 60. al.,* in *l. 52. 68. 70,* per *l. 63, abl. l. 63. 65; huc vergit p. 1636, 51*): Ⓐ *generatim*: LVCIL. 523 quos divitiae -unt. SEN. contr. 3 praef. 3 *erat in Cassio Severo* pronuntiatio, quae histrionem posset -ere. 4 praef. 4 nisi illum ... magnitudo patris non -ret, sed obrueret. SEN. benef. 2, 9, 2 *quaedam beneficia* non -unt nec honestiorem faciunt. epist. 110, 2 *deorum* favore -i. IVV. 6, 609 *Fortuna quosdam* fovet ... utque suos semper -it alumnos. APVL. met. 11, 15, 2 *Fortuna,* dum te ... discruciat, ad ... beatitudinem ... -xit. VET. LAT. Sirach 20, 29 sapiens in verbis -et se ipsum (*gr. προάξει*). PORPH. Hor. carm. 1, 34, 13 ('deus obscura promens') ⟨attenuatus⟩ in claritatem aliquam a deo -itur. Ⓑ *speciatim in civitate* (*ecclesia l. 68*): CIC. dom. 21 (*20* bello gerendo M. Catonem praefecisti) quem tu ... non pro illius dignitate -eras. rep. 1, 68 dantur imperia ..., postremo, a quibus -ti sunt, existunt eorum ipsorum tyranni. fin. 3, 52 ut ... nemo dicit ... regem ipsum quasi -tum esse ad dignitatem – id est enim *προηγμένον* –, sed eos ..., quorum ordo proxime accedit ... ad regium principatum, sic in vita ... ea, quae secundum locum obtinent, *προηγμένα,* id est -ta, nominentur (*v. p. 1642, 66*). CASS. Cic. fam. 12, 13, 1 me ... ad optimam spem patriae ... -endum (*cf.* 12, 13, 2 me excipere et ad omnia, quae velis et probes, -ere). EPIST. imp. Aug. Suet. Claud. 4, 1 quin per eosdem articulos et gradus -endus sit, per quos frater eius -tus sit. LIV. 40, 56, 7 omni genere honoris -ere eum non destitit *rex.* CE 990, 7 (*saec. I*[1]) *patronus* Cottanum ... -xit honore tribuni. CVRT. 7, 1, 11 *Philotae amici* ad magna ... ministeria illius ... suffragatione -ti. PLIN. epist. 6, 23, 4 est *iuvenis* indolis optimae, brevi -turus alios, si interim provectus (-duc- *var. l.*) fuerit a nobis. *al.* *in ecclesia*: THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 2 p. 100, 4 is in clero et ˌrecipitur et -iturˌ (*gr. εἰς μέσον παράγεται. sim. ibid. pro gr.* (παρ)άγειν: p. 101, 1 in clero. p. 101, 5 ad functionem clericatus. p. 101, 15 in clerum).

Ⓘ *qui inducuntur, impelluntur* (*accedit respectus excitandi, provocandi maxime p. 1638, 4. 9; addasne l. 24. p. 1633, 43?*): RHET. Her. 1, 3, 4 quo res cognitu facilior esset, -ti sumus, ut de orationis partibus loqueremur (4, 44, 58 -ti sumus ut plura diceremus, quod *eqs.* SEN. dial. 11, 8, 3 non audeo te usque ⟨eo⟩ -ere, ut fabellas ... conectas. FRONTO p. 88, 23. *al.*). CAES. civ. 3, 104, 3 *Pompeius* quadam notitia Septimii -tus ... naviculam ... conscendit (*an ad p. 1631, 75?* perductus *Bücheler*). VERG. ecl. 1, 72 en quo discordia cives -xit miseros (perduxit *var. l., v. Wagner, 1830, ad l.*). MANIL. 4, 526 *signum caeleste quoddam* dabit studia et doctas -et ad artes (PLIN. nat. 9, 122 nulla sponsione ad hoc [*i. sumptum faciendum*] -to *divite quodam.* TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 *nisi* miseratio aetatis ad mediocrem poenam iudicem -erit. *al.*). SEN. contr. 7 praef. 1 *Albucius* incipiebat ... sedens et, si quando illum -erat calor, exsurgere audebat (*cf. de eodem Suet. rhet. 30, 3* calore ... provectus). SEN. epist. 115, 4 evocante ... vultus *paene divini* benignitate -tus adoret. APVL. met. 7, 3, 3 hoc tantum inpatientia -tus volui dicere. *al.*

β *-untur res*: Ⓘ *variae, quae augentur, promoventur, incitantur sim.* (*effectus indicatur passim per praepos.* ad, in): CIC. fin. 3, 52 *v. p. 1637, 59.* OV. met. 8, 643 *Baucis* ignes suscitat hesternos ... et ad flammas anima -it anili (perducit *var. l.*). SEN. benef. 2, 23, 1 danti in tantum -enda notitia est muneris sui, in quantum delectatura est, cui datur (*simili struct.*: epist. 15, 7 *qui* in tantum procedat, in quantum audaciam eius patientia ... -eris). QVINT. decl. 340, 12 *puer mangoni* pretium excisa virilitate -et. POMPON. dig. 1, 2, 2, 13 per quem *iuris peritum* possit cottidie in melius -i *ius.* VLP. dig. 1, 16, 6, 3 xenia -enda *non* sunt ad munerum qualitatem (*nisi ad l. 31*). PORPH. Hor. carm. 3, 2, 26 qui linguam suam usque ad proditionem mysteriorum Cereris -unt (*cf.* NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 1, 1 petulantia usque ad periculosam verborum temeritatem -ta). AVG. grat. Christ. 45, 49 *Iesus* usque ad ... lacrimas movit et -xit affectum *Petri paenitentis* (EVSEB. GALLIC. hom. 35, 9 *latitando* -is a. *te desiderantium*). COD. Iust. 7, 47, 1 pr. dubitationes ... in infinitum -tae sunt (*opp.* in angustum coartare). *al.* Ⓘ *praecepta, verba sim., quae extenduntur, ut ad alia pertineant, plus significent* (*in iure praeter l. 36 sq.; cf. p. 1639, 32*): AFRIC. dig. 47, 2, 62 pr. quod ... non eo usque -endum ait (*Iulianus?*), ut etiam *eqs.* (VLP. dig. 14, 1, 1, 5 utilitatem navigantium). VLP. dig. 11, 7, 8, 3 loci puri appellatio et ad aedificium -enda est (PAVL. dig. 1, 3, 14 ad consequentias [*sim.* 50, 17, 141 pr.]. MOD. dig. 1, 3, 25 *ut salubria* duriore interpretatione ... -amus ad severitatem. COD. Iust. 8, 16, 9, 1. *cf. l. 20*). PAVL. dig. 41, 2, 1, 16 num haec regula longius -enda sit, ut *eqs.* MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 6 p. 726 tam foeda comparatio in ... immensitatem *dei* -i non debuit (PASS. Petr. 14 p. 36, 20 istam ... sententiam in me -xi). Ⓘ *numeri, qui multiplicantur* (*cf. supra p. 1635, 72*): BOETH. arithm. 1, 28, 7 si ..., qui ex his nati fuerint, ternarii multiplicatione -eris, idem rursus efficient.

b *spectat ad tempus* (*ad spatium vitae l. 46. 49. 59. al., cf. p. 1639, 38*): α *potius transigendum, peragendum* (*sc. actione, condicione quadam, quae illustratur per abl. vel praedic. saepius,* in *c. acc. l. 51, ponitur pro subi. l. 56*): TER. Ad. 591 cyathos sorbilans paullatim hunc -am diem ([*colore prosequendi coll.* VERG. *p. 1635, 23,* TER. *p. 1632, 25 explicat* DON. *ad l.* 2 ad metaphoram tamquam vel morientis diei. *aliter*: SCHOL. Ter. Bemb. longiorem faciam]. CIRIS 296 *cur filia* erepta ... diem potui -ere vitae? [*ad β trahit Lyne, 1978, ad l., ad γ vol. V 1, 1048, 25*]. *cf. l. 75. p. 1639, 19*). TIB. 1, 4, 5 *Priape,* nudus ... -is frigora brumae, nudus et ... tempora sicca Canis (RVT. LVP. 2, 7 vitae tempus una ... consuetudine. SIL. 6, 54 [prae-, per- *var. ll.*]. *al.*). MANIL. 3, 532 hora ... non ulli similis -itur horae. 4, 854 *sidera* languescunt ..., sed modo in affectus totus -itur annus, nunc brevius lassata manent (TERT. monog. 3, 10 a. *tot* ... exinde -tis. PAVL. NOL. carm. 31, 23 coeperat octavum -ere parvulus a.). SEN. Ag. 54 cur ... noctis aestivae vices hiberna longa spatia -unt mora? (*nisi ad A2a*). LVCAN. 10, 173 longis ... -ere noctem ... adloquiis (MART. 2, 89, 1 vino. AVIEN. orb. terr. 753 -it n. ludus sacer [*cf. gr. 574 ἐννύχιαι*]. *al.*). STAT. Theb. 8, 219 *Thebani* vario -unt *noctis* sidera ludo. AVIEN. orb. terr. 1256 largum populis *Persiae* -itur aevum. AVSON. 14, 25 (369 S.), 7 *Sol* moderatur tempora vitae, dum breve solliciti spatium -imus aevi. *al.*

β *potius prolatandum, differendum*: Ⓘ *notione communi -untur*: *animantes* (*sc. remorandi sim., nisi locos ad γ trahere malis*): TER. Andr. 648 nisi me lactasses amantem et falsa spe -res. LVCIL. 907 si retinere ˌhuncˌ voles, si longius te -turum et diutius *speras* (ˌ ˌ *amorem intellexit Marx, ut spectet ad γ; explicatur p. 1630, 71*). CIC. Quinct. 30 condicionibus hunc quoad potest -it. ENNOD. epist. 5, 11, 4 p. 135, 13 longa supplicatione -itur ... sublevandus *quidam celeriter.* 7, 13, 3 p. 181, 24 ut *garrulus* usque adeo -retur, donec exigerent scripta responsum. *punctum temporis, res variae*: POMPON. dig. 35, 1, 19 pr. placuit non semper mortis *testatoris* tempus observari, sed voluntate *eius* patrocinante tardius -i (ENNOD. opusc. 5, 23 p. 399, 20 *deus,* -isti ultionis t.). AVR. VICT. Caes. 14, 8 Hadriano cupiente fatum -ere (AVSON. 10, 7 [166 S.], 7 in longam -xit fata senectam. *cf. p. 1687, 52*). SYMM. epist. 6, 14, 2 defectus annonae, quem nulla -it novae frugis accessio. 7, 14 in praesentiam ... comitis agenda -o, quem mox ... adfore *dicunt.* HEGES. 5, 40, 2 p. 384, 3 *infans comestus* -xit matri ... diem mortis (*cf. l. 46*). EVGRAPH. Ter. Phorm. 606 *ut*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Phormio prolatando -at nuptias. *al.* ?(II) -ere moram, *sc. prolatando efficere vel interponere* (*huc traximus coll. p. 1628, 42. 1687, 40; cf. etiam A2a*): TER. Andr. 615 dicam aliquid me inventurum, ut huic malo aliquam -am m. (productem m. *edd. multi vix recte sec.* DON. *ad l.* et ⌞'-tam'⌟ legitur; significat autem differam, protendam, prolatem [⌞ ⌟ *acc. p. p. p., non latet forma coni.*]). OPTAT. 6, 4 p. 152, 3 -istis moras, ut ... diutius remanerent *sine praesidio.*

γ *potius protrahendum, longius continuandum* (*vitam sim. v. sub c, animantes p. 1638, 61; fort. huc p. 1638, 63 et vol. X 1, 1286, 21*): CIC. Brut. 251 oblivionem quaerens ... sermonem -xi longius (rep. 6, 10 in multam noctem. FRONTO p. 112, 17 diu. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 16 in longum. *al.*). Cato 46 *convivium* ad multam noctem ... vario sermone ... -imus ([(pro)dicimus *var. l.*]. LIV. 33, 48, 6 multo ... vino in serum noctis. *al.; cf.* HOR. sat. 1, 5, 70 iucunde cenam -imus. carm. 3, 21, 23 [*ad testam vini*] te ... -ent lucernae, dum ... fugat astra Phoebus [PORPH. *ad l.* 21 se ... potando hilaritatem ... convivii usque in crastinum mane -turum]. *sim. al.*). CAES. Gall. 4, 30, 2 *Britanni rebellantes decreverunt* rem in hiemem -ere (civ. 1, 83, 3). LENT. Cic. fam. 12, 14, 5 non ... cupiditate provinciae -i longius spatium mihi volo. MANIL. 3, 639 Capricornus ... -it ... diem *post brumam* ([*cf. 640* tempora supplet]. CLAVD. DON. Aen. 4, 60 p. 364, 14 ['instaurat ... d.'] ut -ret d. volens diutius habere praesentem, quem amabat. EVSEB. GALLIC. hom. 2, 2 [*opp.* minoratur]. *cf. p. 1638, 46*). SEN. contr. 1 praef. 11 nisi aliquid, quo memoria eorum *oratorum* -atur, posteris traditur (SEN. dial. 11, 18, 2 fratris ... -c memoriam aliquo scriptorum monumento tuorum). SEN. nat. 5, 8, 3 *venti* circa mediam ... diem relanguescunt nec ... usque in meridiem aura -itur. epist. 116, 4 'aliquatenus timere permitte'; sed illud 'aliquatenus' longe -itur nec, ubi vis, accipit finem. SIL. 1, 681 Fabius ... parcus ... lacessere Martem et melior clauso bellum -ere ferro (9, 135). 2, 305 vix conducto -ximus ⌞arma⌟ Lacone (*i. bellum, nisi trahas ad p. 1632, 72*). STAT. silv. 4, 8, 42 ulterius ... -ere questus non licet. SVET. Aug. 78, 2 *somnum* ultra primam ... lucem. TERT. ieiun. 1 p. 275, 4 quod stationes ... in vesperam -amus. *al.* *spectat ad ius* (*cf. p. 1638, 27*): VLP. dig. 2, 14, 52, 3 -i ad perpetuam praestationem id pactum postulabatur (*opp.* quoad viveret heres). 15, 2, 1, 3 usque ad annum -i obligationem (PAVL. dig. 45, 1, 91, 4 [*ibid.* perpetuatur obligatio]. *al.*). 50, 13, 1, 14 nutricia eo usque -emus, quoad infantes uberibus aluntur.

c *spectat ad vitam, incrementum naturale, quae sc. sustentantur, augentur sim. vel continuantur* (*accedente respectu temporis maxime l. 50 sq. 52 sqq. 64 [cf. p. 1638, 40]; aliter de forma procera, v. p. 1640, 32*): α *-itur vita, spiritus sim.*: RHET. Her. 4, 24, 34 neque erat, qui vitam -remus *in castris obsessis* (VARRO rust. 3, 14, 3 *cochleae* ad propolam v. diu -unt. BELL. Afr. 24, 4 alga ... iumentis esurientibus data v. eorum -bant. NEP. Att. 21, 6. VERG. Aen. 2, 637 abnegat excisa v. -ere Troia [*explicatur p. 1630, 71*]. *al.; cf. l. 51*). SEN. contr. 1, 1, 20 quo *cibo* spiritum posset -ere (Ps. QVINT. decl. 12, 2 ut ... animam sustineremus, ... s. -remus). SEN. epist. 58, 32 potest frugalitas -ere senectutem. LVCAN. 4, 796 non tulit ... animam -ere ... ceciditque (IVV. 15, 94 alimentis talibus usi -xere animas. AVIEN. orb. terr. 1243 per compendia). TAC. ann. 12, 8, 1 eo usque spem vitae. 13, 52, 2 *senectam* ultra vitam *heradipetarum* ... -xit *dives* (AVSON. 3 [390 S.], 39). *al.* *-it, qui dicit aliquid diuturnius esse* (*cf. l. 36. p. 1635, 57*): CIC. Brut. 60 Varro ... vitam ... Naevi -it longius. β *-untur ipsi viventes (etiam plantae l. 56. 60): indicatur quo per praepos.* ad, in: RHET. Her. 4, 43, 55 aluit haec *patria* me, ... honeste -xit usque ad hanc aetatem. CIC. Quinct. 99 *ut*, quae existimatio P. Quinctium usque ad senectutem -xit, eadem usque ad rogum prosequatur. OV. trist. 4, 6, 11 tempus ... in canas semen -it aristas. QVINT. decl. 268, 23 *ope medicinae* -tus est ... usque ad ⌞eam⌟ pater (⌞ ⌟ *corruptum*; aetatem *sim.?*). Ps. PROSP. carm. de prov. 894 quos inter crimina tutos ... senectus extremas turpis vitae -xit in oras (*cf. p. 1632, 20*). *al.* *exempla cetera*: HOR. carm. 2, 13, 3 ille et nefasto te posuit die ... et sacrilega manu -xit, arbos. GRATT. 522 *quodlibet pabulum est* satis -ere *genus quoddam equorum.* SEN. epist. 121, 18 -it fetus suos natura, non abicit (*postea*: tutela). QVINT. decl. 260, 16 qui animal hoc (*i. hominem*) prorogat -itque *alendo.* CE 420, 11 (*saec. I ex.?*) tertius a decimo cum me -ret annus. TERT. anim. 37, 5 vis *animae* ... paulatim cum carne -itur (*antea*: crescere). VET. LAT. Col. 2, 19 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 25; *cf.* Ps. Aug. spec. 50) caput Christi, ex quo omne corpus per ... coniunctiones ... -tum crescit (*gr.* συμβιβαζόμενον, cod. 77 -tum vel copulatum, *Vulg.* constructum. *in eadem imagine*: Eph. 4, 16 [cod. 77] ex quo *Christo* totum corpus ... ⌞-tum⌟ ... incrementum ... facit [⌞ ⌟ connexum *var. l. ipsius cod. sec. Vulg., gr. ut supra*]). ENNOD. epist. 2, 2, 3 p. 41, 24 in longum ⌞-ere⌟ (*imperat. pass.; 'vitam ... extendas' Hartel in indice ed.*).

d *spectat ad locum et corporea varia*: α *-itur qui (quod) movetur, provehitur* (*vi praeverbii hic illic minus vigente, e. g. p. 1640, 7. 10*): RHET. Her. 4, 47, 60 (*in similitudine, v. p. 1587, 52*) ut -tus studio ... ultra facile procurras (*item in imagine p. 1640, 15 et e. g.* SEN. dial. 9, 10, 6 *cupiditates* finitae non in immensum incertumque -ent *animum* [*antea*: non sunt ... cupiditates in longinquum mittendae]. nat. 6, 7, 5 ultra illos *oculos* ... -ere animum [*v. app. crit.*]). VARRO ling. 9, 9 qui triclinium constrarunt, si quem lectum ... nimium aut parum -erunt. VITR. 10, 9, 4 *ut circumactus* denticulus ... unum denticulum tympani plani -at (*antea*: cogat praeterire). COLVM. 6, 2, 9 cunctantem -it *bos bovem* (*v. p. 1587, 57*). VAL. FL. 5, 381 *Dianam* ad sua Caucaseae -unt flumina nymphae. PAVL. dig. 8, 2, 20, 5 retro duci potest stillicidium, ... -i non potest. VET. LAT. prov. 4, 27 (Aug. epist. 215, 5. *al.*) *deus* itinera ... tua in pace -et (*gr.* προάξει, *om. hebr. et Vulg. genuina*). AVIEN. orb. terr. 654 si quis ... eoos cumbam -at in ortus (*sim.* 1210 gressum [*gr. 1016* ὁδεύσῃς]). FAV. EVL. 17, 2 inde ... ad cancri octavam partem lux aucta -itur; unde ... regreditur *eqs.* *al.* longius -ere (*cf. l. 21. 27*): CAES. civ. 3, 100, 2 elicuit naves Laelianas atque ex his l. -tam unam quinqueremem ... cepit. HIRT. Gall. 8, 48, 3 *cum Commius* fuga vehementi Volusenum -isset l. SEN. suas. 1, 7 (*in imag.*) l. me fabellarum dulcedo -xit. COLVM. 6, 2, 8 paulatim l. cum oneribus -endi sunt *boves.* *al.*

β *-itur quod in longum extenditur, dilatatur sim.* (*vel etiam quod ita efficitur, e. g. l. 22. 41. 45. 51 sqq.*): (I) *usu communi, sc. pertinet ad actionem -endi, quae fit*: Ⓐ *ratione varia*: CAES. civ. 1, 58, 1 quoad licebat latiore uti spatio, -ta longius acie circumvenire nostros. LIV. 21, 5, 9 vallo ... ita -to, ut locum ad transgrediendum hostes haberent (praed- *Walters; v. Walsh, 1973, ad l.*). MART. 9, 73, 1 *sutor* dentibus antiquas solitus -ere pelles. SVET. Iul. 39, 2 spatio circi ab utraque parte -to. VLP. dig. 43, 19, 3, 15 ne quis dilatet aut -at *iter.* ARNOB. nat. 2, 40 *ut* possessionum ... -rent fines (AMBR. Nab. 3, 12. *al.*). 6, 18 in sigilliolis parvulis contrahere se deos et ... coartari, at vero in vastis porrigere se longius atque in maximitate -ere (*item reflexive*: PRVD. apoth. 274 extendens nec se substantia tractim -xit *dei patris, ut filius fieret* [*cf. p. 1557, 6*]). CLAVD. 1, 181 (*178* parat auratas trabeas) longum tenues tractus -it in aurum (*'protendit laminas ... in filum aureum longum' Burmannus; aliter e. g. Taegert, 1988, ad l.*). *al.* Ⓑ *crescendo vel faciendo ut crescat* (*huc traximus quae respiciunt proceritatem, longitudinem; alia v. sub cβ*): CIRIS 498 *os Scyllae coepit* gracili mentum -ere rostro. PAVL. FEST. p. 225 *v. supra p. 1519, 44.* COLVM. 4, 13, 1 ut rectam vitem -at in iugum. 4, 24, 20 licet eo usque materiam *palmitis* -ere, dum paene terram contingat. 5, 5, 8 posito semini harundo adnectitur, quae velut infantiam eius ... educet -atque in tantam staturam, quantam *eqs.* CARM. de pond. 104 cylindrus *tantus,* quantum inter nodos ... -it harundo. ALC. AVIT. carm. 6, 354 maximus ipse *Sisarra,* forma ... quem ... immensā ... levans -xit verticis arce. Ⓒ *delineando*: SEN. nat. 1, 1, 6 ignes tenuissimi iter exile designant et caelo -unt. IVV. 2, 94 supercilium ... tinctum obliqua -it acu. SCAVR. gramm. VII 33, 8 super i ... apex non ponitur; melius ... in longum -etur. TERT. cult. fem. 1, 2 l. 14 quo *pulvere nigro* oculorum exordia -untur. MART. CAP. 6, 712 *parallelae lineae* -tae in infinitum (BOETH. arithm. 2, 6, 2 si a medietate per singulos angulos l. -antur [*gr. 2, 7, 4* ἀχθῶσι]. *al.; cf. var. l. p. 590, 82*). Ⓓ *procudendo* (*cf. p. 1556, 32 sq. 1631, 1*): IVV. 15, 166 ferrum ... incude ... -isse (*168* gladios extendere). CYPR. epist. 69, 8, 2 *turibula conflata* in laminas ductiles -untur (*sec. num. 16, 38, v. vol. V 1, 2166, 20 sq.*). HERM. vulg. vis. 1, 3 aerarius -ens opus suum (*gr.* σφυροκοπῶν, *Pal.* faber ... molliens opus). SYMPH. 55, 1 (*acula*) longa, sed exilis, tenui -ta metallo. SERV. auct. Aen. 9, 503 gladium longiore lamina -isse. AVG. in psalm. 97, 6 l. 4 'ductiles tubae' (*v. p. 1643, 30*) aereae sunt, tundendo -untur. *al.*

(II) *per imaginem motus describitur forma in longum porrecta regionum rerumque variarum* (*cf. p. 1633, 21*): Ⓐ *p. p. p.* -tus (*vergit in usum adi.; cf. p. 1642, 54*): SEN. nat. 7, 17, 1 *forma* in longum -ta (*v. p. 1521, 45*). AVIEN. orb. terr. 410 *Europa et Africa apud columnas Herculis* -to coeunt sibi caespite terrae. AMM. 17, 4, 7 *obeliscus* specie quadrata in verticem -tus angustum. CLAVD. carm. min. 5, 3 *insula* in longum -ta latus. SVLP. SEV. dial. 3, 3, 2 ut rotunda in ventrem *ampulla* cresceret ore -to (*postea*: oris extantis concavum [*ut trahas fort. ad p. 1633, 21*]). CASSIOD. in psalm. 148, 7 -ta nimis corporea magnitudo *draconis.* *al.* Ⓑ *formae ceterae*: AVIEN. orb. terr. 554 Graiae confinia terrae ... prolixa ... longis iugera -unt spatiis (*gr. 400* πολλὸν ἀνερχομένη). 635 in matutinos Pachynus -itur ortus (*gr. 471* πρὸς αὐγὰς ... ὁρόωσα). 710 hinc Sporades crebro -unt caespite sese (CLAVD. carm. min. 9, 16 *spiculum hystricis* in extremum s. -it acumen. PRISC. periheg. 631 *Taurus mons* longis s. spatiis -it ad Indos [*Avien. orb. terr. 841* ardua ducit]). 1103 hinc tellus Arabum -it caespite campos (*gr. 927* παρακέκλιται ... πολλὸν ἀνερχομένη, *Prisc. periheg. 869* protenta diu). *al.*

2 *in sermone gramm. (metr.) vel rhet.* (*vix huc p. 1635, 63*): **a** *spectat ad compositionem orationis operisve scripti*: α *uberiorem, copiosam, nimis longam* (*cf. l. 15. p. 1642, 31 sqq.*): CIC. inv. 1, 26 (*inter vitia exordii*) quod pluribus verbis ... ultra quam satis est -itur. de orat. 3, 49 non nimis longa continuatione verborum, non valde -tis iis, quae *eqs.*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AQVILA rhet. 24 p. 30, 19 membrum longius -xit. CHAR. gramm. p. 362, 4 (*item* DIOM. gramm. I 460, 11) ut brevitatem splendide -at *periphrasis.* AMM. 27, 2, 11 historiam -ere per minutias ignobiles. SIDON. epist. 1, 4, 3 eloquia ... brevia -i, ... porrecta succidi. PRISC. rhet. 1, 3 p. 551, 19 sic breviter dices; si velis -ere, sic: '...' (*gr.* ἐκτείνειν. *cf. p. 552, 4* proferes orationem morando). *al.* β *diffluentem, parum distinctam*: CIC. de orat. 3, 186 continuatio verborum ... est ... iucundior, si est articulis ... distincta, quam si continuata ac -ta (*cf. 185* sine intervallis ... profluens). γ *metro non coartatam*: ISID. orig. 1, 38, 1 (*fort. e Varrone, v. frg. 319 F.*) prosa est -ta oratio et a lege metri soluta; ... quae non est perplexa (-flexa *var. l.*) numero ... prosa oratio dicitur, in rectum -endo.

b *spectat ad pronuntiationem*: α *-untur vocales, syllabae sim., quae longae proferuntur secundum naturam vel artem metricam* (*cf. p. 1642, 10; opp.* corripere *passim*): VARRO ling. 9, 104 'ruta' ... ita dicimus, ut u -amus (*antea*: u dicimus longum. *item -untur vocales singulae*: SCAVR. gramm. VII 33, 3 [*contextu corrupto*]. GELL. 4, 17, 2 ['conicere'] in ... verbi praepositione ⟨o⟩ ob eandem *metri* causam -unt *quidam* [*nisi supplemento reiecto trahas ad l. 36*]. *al.; cf. l. 22. 30*). PAVL. FEST. p. 120 ('lustra') vocabuli prima syllaba -itur (QVINT. inst. 1, 5, 18 cum s. correpta -itur ut 'Italiam' [*Verg. Aen. 1, 2*]. VEL. gramm. VII 55, 26 Accium ... vocales geminantem, ubicumque -itur s. *al.* GELL. 13, 23, 3. *et saepe; cf. var. l.* OV. Pont. 4, 12, 13). VEL. gramm. VII 47, 21 *vocales* -bantur corripiebanturque (SCAVR. gramm. VII 18, 15 TER. MAVR. 358. *al.*). 53, 1 aliud *est,* si -as 'pīla' et ⟨si⟩ corripias 'pĭla' (*item -untur ipsa verba*: GELL. 9, 6, 3 num ... 'actito' et 'actitavi' -enda sunt? TER. MAVR. 471 'Aurunci', quod ... barbarum est -ere [*v. p. 1642, 25 sq.*]. SERV. auct. Aen. 1, 498 'Dianam' veteres ... -bant. *al.*). GELL. 2, 17, 1 (*sec. Cic. p. 1643, 6*) 'in' et 'con' praepositiones ... -i atque protendi, cum litterae *s vel f* sequerentur ([*opp.* correpte pronuntiari]. 2, 17, 3 sq. PROB. inst. gramm. IV 149, 33. *al.*). 7, 15 tit. (*om. codd. vet.*) an 'e' littera corripi an -i debeat (TER. MAVR. 1307 MAR. VICTORIN. gramm. 5, 20. *al.*). *al.* SACERD. gramm. VI 474, 27 o pura terminata *nomina* genetivo o -ant necesse est (*item -unt res l. 37 et e. g.* PROB. inst. gramm. IV 183, 3 verba secundae coniugationis praesens tempus modi infiniti ... necesse est ut -ant. PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 35, 5 necessitas metri aut -entis aut corripientis easdem *syllabas.* PRISC. gramm. II 10, 15 m ... ante n positum nec -ens ante se vocalem. *al.*). *al.* *obi. supplendo vel absolute*: GELL. 4, 17, 6 neque ob neque sub praepositio -endi habet naturam (*sc. vocalem sim., nisi* -ere *intrans. i. q. longum fieri*). 7, 15, 2 *quidam* 'quiescit' ... e littera correpta dixit; alter ... *eum reprehendit,* quoniam -ere debuisset, non corripere (*cf. l. 17*). β *-untur sententiae vel verba, quae acuuntur ab oratore, actore*: QVINT. inst. 9, 4, 89 *apta verborum collocatione fiunt numeri; ipsa verba* neque augeri nec minui nec sicuti (sicut in *Winterbottom*) modulatione -i aut corripi possunt. 9, 4, 108 *in clausula 'non turpe duceres'* paulum ... morae damus inter ultimum atque proximum verbum et 'turpe' illud intervallo quodam -imus. 11, 3, 167 'in coetu ...' (*Cic. Phil. 2, 63*): -enda *sunt* omnia trahendaeque ... vocales. 11, 3, 179 dulces exclamationes theatri causa -ere. γ *-itur accentus, qui transponitur accedente enclitico*: PS. PRISC. gramm. III 521, 2 sunt ... syllabae tres, in quibus accentus -itur, que ne ve, ut itáque, quando adverbium est *nec coniunctio itaque* (*cf. Diom. gramm. I 433, 21* adducunt).

II *intransitive fere i. q. prodire, progredi* (*v. etiam l. 38; obi. suppl. v. p. 1631, 50*): **A** *-unt proficiscentes*: **1** *in bellum, ad pugnandum* (*sunt qui addant* DRAC. Orest. 298 -ere telis [proludere *Mähly*]. Romul. 5, 38 advena campo -at armatus [*metro invito, v. p. 1630, 68,* prodeat *Duhn*]): VET. LAT. I Macc. 11, 15 (rec. L) -xit Ptolomeus et occurrit ei in manu valida (*gr.* ἐξήγαγεν, *rec. B* exivit, rec. V -xit ... exercitum. *item de duce, ut subaudire possis acc.* copias *sim.* [*cf. p. 1633, 47*]: PASS. Typas. 1 contra quos *latrones* multi iudices -erant). DRAC. laud. dei 2, 298 ut ... in externos ... -ret hostes ... armata manus. Orest. 816 dixit et accinctus capulo -xit in hostem (*Orestes solus interfecturus Pyrrhum*). *loco obscuro*: TERT. pall. 2, 6 *Heraclidae* Peloponnesum occupando -unt (*'proficiscuntur [vel oriuntur] ad occupandam P.' intellegunt viri docti; 'promovent P. civitatibus condendis' Heine in plagulis, ut aptum sit iis, quae pari structura addidit Tert.*). **2** *in quemlibet locum*: VET. LAT. Luc. 5, 3 (cod. 3) ascendens ... in unam naviculam ... rogavit ..., ut -rent terrā quantulumcumque (*gr.* ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν, *cod. 4. al.* inducerent, *14* promoveret, *Vulg.* reducere). COMM. instr. 2, 1, 31 *fluvium* transire iubentur ... et dominus ipse -it cum illis (*respicitur IV Esdr. 13, 47*).

B *-unt orientes* (*si recte trad.; cf. l. 62*): **1** *fructus sim.*: VET. LAT. Marc. 4, 29 (codd. 8 *et* 11) terra fructificat ... spicam ...; et cum -erit ⌊fructus⌋, statim mittit falcem *agricola* (⌊ ⌋ *nisi acc. plur. coll.* cod. 5. *al.* fructum; *sed gr.* ὅταν δὲ παραδοῖ [*i. permittit*] ὁ καρπός, VVLG. cum se -erit fructus). DRAC. laud. dei 1, 179 pigmenta per herbas -unt (*'i. prodeunt' Vollmer in indice ed., cf.* DRAC. *l. 59 sq.*; -cit [*sc. India*] *Kent, cf. Eug. Tolet. carm. 1, 62* pigmenta ... eduxit *India*). **2** *mala*: SACR. Gelas. 1399 *ut homines* cognoscant et te indignante talia flagella (*i. famem et pestilentiam*) ⌊-ere⌋ et te miserante cessare (⌊ ⌋ procedere *vel* prodire *exhibent loci gemini, v. Corp. Christ. 160A orat. 942*).

C *-unt actionem continuantes*: BOETH. top. Arist. lat. 161a8 non amplius potest -ere interrogans (*gr.* μηκέτι δύναται προάγειν, *cf. 161a4* interrogans non potest longius proferre [*gr.* πορρωτέρω προαγαγεῖν]).

p. p. p. ˣ**prōductus,** -a, -um *pro adi.* (*adhibitum pro subst. l. 12 sq. 55. 65*). *compar.* -ior *saepe inde a* CIC., *superl.* -issimus *apud* COLVM. *sub 1b.*

1 *i. q. in longum ductus, longus*: **a** *vi temporali*: α *de dictis, scriptis, sonis*: Ⓘ *in arte gramm. de vocalibus sim. longis* (*cf. p. 1641, 12*): CIC. de orat. 3, 183 *paean oritur* a brevibus ... tribus extrema -a atque longa (*f. pro subst., nisi subaudiatur* syllaba. *cf. n. plur. pro subst.*: HIER. in Tit. 3, 9 p. 594ᴰ *nos per errorem* vel brevia producentes vel -a breviantes). orat. 159 indoctus dicimus brevi prima littera, insanus -a, ... infelix longa (GAV. BASS. Gell. 5, 7, 2 o l. ... -iore. QVINT. inst. 1, 6, 7. 1, 7, 2 eadem l. alium ... intellectum, prout correpta vel -a est, facit. GELL. 4, 17, 1. *et saepe*). FEST. p. 218 (*e Cincio*) ⟨prod⟩uctā syllabā *pronuntianda est vox* (p. 233 'parret' ... debuit et -a priore s. pronuntiari et non gemino r scribi. *al.* QVINT. inst. 1, 6, 21. *al.* VEL. gramm. VII 52, 26. *et saepe; cf. l. 12*). VEL. gramm. VII 57, 7 Claudii et Cornelii utrum per unum i -um ... debeant scribi (*item de singulis vocalibus*: GELL. 7, 15, 4 quod quies e -o, non brevi diceretur. SACERD. gramm. VI 443, 6. *al.* PROB. inst. gramm. IV 89, 12 sq. [*e Plin.*]. *et saepe; iunctura* vocalis -a: VEL. gramm. VII 80, 3 SCAVR. gramm. 21, 17. *al.*). TER. MAVR. 383 *dipthongi* semper effectum duorum temporum custodiunt, sive -o efferantur sive correpto sono (481. 488 eu ... nequibit esse -i soni. *v. Beck, 1993, ad l. p. 181 sqq.*). PROB. inst. gramm. IV 128, 39 correpto, non -o accentu ... pronuntiari (155, 17. *al.* POMP. gramm. V 280, 3 accipit a. -um. *al.*). *al.* tertia coniugatio -a (*per enallagen adi.*): SACERD. gramm. VI 434, 8 t. c. -a, quam quidam quartam dicunt. 484, 13 t. c. correpta ..., t. -a. *al.* CHAR. gramm. p. 228, 23 (*e Cominiano*). *et saepe.* Ⓘⓘ *in arte rhet. et vario usu*: CIC. de orat. 2, 213 exitus ... spissi et -i esse debent (*postea*: nec ... celeriter discedendum est). orat. 178 *audientis animus* mutila sentit quaedam ..., -iora alia et quasi immoderatius excurrentia. HOR. ars 189 neve minor neu sit quinto -ior actu fabula. DIOM. gramm. I 449, 27 Scaurus ita definit *macrologian*: longa descriptione -a sententia. MALL. THEOD. gramm. VI 592, 20 ut fiant versus aliqui -iores. AVG. cons. euang. 2, 39, 86 Lucas -iorem hunc domini sermonem indicat *quam Matthaeus.* ENNOD. epist. 8, 7, 2 p. 205, 14 epistolas brevitate constringo, sciens posse -as horreri. *al.* *de voce sim., quae diu attollitur*: AVG. conf. 9, 2, 4 *in declamando* pulmo meus ... coeperat ... vocem ... clariorem -ioremve recusare. GREG. M. dial. 1, 8, 2 *vox* quae -o sonitu clamaret. moral. 30, 14 *gallus* valentiores ac -iores edere cantus solet (*opp.* leniores et minutiores).

β *de ipso tempore, statu, actionibus variis*: CIC. Tusc. 3, 38 *si dolor foret* -ior, plus habiturum iucundi quam mali (*opp.* brevem; *ad rem v. vol. VII 2, 1214, 4 sqq.*). SEN. epist. 12, 7 (*contextu corrupto*) *dies* alias contractior, alias -ior. NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 3, 1 spatio -ioris temporis (*cf.* AVG. civ. 5, 3 p. 194, 19 -iora spatia temporum [*opp.* momenta partium minutarum]). AVG. epist. 130, 20 ne ... per -iores moras evanescat ... intentio *orantis.* in euang. Ioh. 124, 5 l. 17 -ior est ... poena quam culpa, ne parva putaretur culpa, si *eqs.* (LEO M. serm. 85, 3). MART. CAP. 9, 988 significationem ... -ae et remanentis cessationis. PROSP. epigr. 70, 5 spes -ior (*antea*: dona morata). *al.*

b *vi locali* (*compar. et superl.; formas positivi v. supra, sc. pro adi. maxime p. 1634, 1. 1640, 55, pro subst. p. 1633, 70*): COLVM. 3, 10, 1 ultimum et -issimum flagellum *vitis* (*cf. ibid.* in -issimo sarmento). 7, 12, 9 status *canis* ... longior -iorque (*opp.* brevis aut ... quadratus). QVINT. inst. 11, 3, 92 *gestus* principiis utilis ... modice prolatus ... et in narrando certus, sed tum paulo -ior. TAC. ann. 13, 40, 2 in cornibus ... manus equitum ibat, ⌊-ior cornu sinistro⌋ per ima collium (⌊ ⌋ -iore cornus in s. *M*; -iore cornu s. *edd. quidam sec. L*). LACT. opif. 7, 5 *membra variorum animalium* aut -iora aut contractiora. *al.* *in serie numerorum*: AVG. gen. ad litt. 4, 2 p. 97, 13 quanto magis numerorum ordo procedit, tanto -ioribus ... intervallis reperiuntur hi numeri *perfecti.*

2 *i. q. promotus, non nisi neutr. plur. pro subst. in versione t. t. Stoicorum* προηγμένα (*explicat* CIC. *p. 1637, 57 addens*: erit verbum e verbo, *si ita appellantur*): CIC. fin. 3, 52 (*syn. v. p. 778, 27 sq.*). 5, 90 nominibus ... novis et commenticiis, ut ista '-a' et 'reducta'. *ibid.* ego, qui 'bona', ... tu, '-a' qui appellas. Tusc. 5, 47 eadem Stoici 'praecipua' vel '-a' dicunt, quae 'bona' isti (*Peripatetici*). SEN. epist. 74, 17 *quae non vera bona sunt,* commoda vocentur et, ut nostra (*i. Stoicorum*) lingua loquar, -a.

adv. ˣ**prōductē.** *compar.* -ius *inde a* PLIN. nat. (*nota* -ius ducere *p. 1643, 11*), GELL.; *superl. deest.*

i. q. modo producto: **1** *vi temporali*: **a** *vario usu* (*respicitur diuturnitas*): PLAVT. Nerv. frg. 4 -e prodigum esse (*v. p. 1611, 46*). AVG.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

civ. 1, 10 p. 20, 24 parcius vivere, ... -ius ieiunare. conf. 11, 26, 33 ut ampliore spatio temporis personet versus brevior, si -ius pronuntietur, quam longior, si correptius. epist. 166, 13 vita brevius -iusve non tenditur, quam deus disposuit. ord. 1, 10, 29 si videretis *periculum,* quam cito ... quantoque -ius eum *risum* verteretis in fletus. *al. apud eundem.* **b** *in arte gramm. spectat ad vocales producendas*: CIC. orat. 159 *'in' in compositis ante s et f litteras* -e dicitur, in ceteris omnibus breviter (GELL. 2, 17, 5 [*opp.* correpte]. 6, 10, 1 'pignoriscapio' iuncte et -e dicebatur [*cf. antea*: 'a' littera ... tractim pronuntiata]. *al.* MAR. VICTORIN. gramm. 4, 48. *al.*). PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 176, 14 (*ex Romano*) licet os corporis correptius diceretur, os vero faciei -ius duceretur. VEL. gramm. VII 57, 5 quamvis *nomina quaedam* -e enuntientur (AVG. mus. 2, 1, 1 et diutius). GELL. 4, 17, 8 syllaba -ius latiusque paulo pronuntiata (9, 6, 3 PROB. inst. gramm. IV 128, 35. *al.*). DON. Ter. Andr. 946, 2 aut 'hoc gaudere' correpte aut 'hoc' -e, ut sit 'hac re' (*per ellipsin verbi ut*: Hec. 771, 2 'deierat' ..., si -e, 'valde iurat'). ALC. AVIT. epist. 57 p. 86, 28. *al.* *attributive quasi loco enuntiati 'si -e pronuntiatur' sim.*: PAVL. FEST. p. 82 'ergo' correptum significat idem quod ... οὐκοῦν, -e idem quod χάριν. CAPER gramm. VII 102, 4 'idem' -e refertur ad personam masculini generis. PROB. app. gramm. IV 203, 30 oblitum ... -e immemorem esse demonstrat. *al.*

2 *vi locali*: TER. MAVR. 144 -ius ... coeuntibus labellis natura soni pressior altius meabit, *ut pronuntietur y.*

deriv.: productilis, productio, productivus, productor, ?2. productus (-ūs).

compos.: reproduco; improducibilis (*non a* producibilis).

Ramminger.

prōductilis, -e. *a* producere. [*falso trad. pro* perductilis CHIRON 641, *v. vol. X 1, 1291, 17.*] *significatur quod cudendo productum est* (*de opere fabrili*): VET. LAT. psalm. 97, 6 (Caes. Arel. serm. 132, 1) in tubis -bus ([*gr.* ἐλαταῖς, *cod. 300. al. et Vulg.* ductilibus. *explicat* CAES. AREL. *ibid. sec. Aug. p. 1640, 52* tundendo producuntur]. Sirach 50, 18 [*gr. ut supra*]. HIER. hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 305, 13 *et* 15 sq. [*sec. num. 10, 2, v. vol. V 1, 2166, 30; transfertur ad Paulum apostolum*]. ORIG. in Matth. ser. 52 p. 117, 16). VVLG. exod. 25, 18 duos ... cherubim aureos et -es facies (*per-var. l.; Vet. Lat. cod. 102* tornatiles). *Bk.*

prōductio, -ōnis *f.* *a* producere. *legitur sing. inde a* RHET. Her., CIC., VARRONE, *saepe apud gramm., plur. inde a* GELL., DON. Ter.; *in versibus non nisi* TER. MAVR. 125.

i. q. actio producendi vel status productus (*meton. de eo, quod producendo fit, imprimis l. 68. p. 1644, l. 12. 38; saepe c. gen. obi. [explic. fort. hic illic in iunctura* -o temporis *sub IIA1a et 2; cf. adi. p. 1644, 28], gen. inverso p. 1644, 32. 45. 63*): **I** *in sermone technico artium*: **A** *grammaticae*: **1** *respicitur quantitas syllabarum vel vocalium* (*opp.* brevitas *l. 46,* contractio *l. 48,* correptio *l. 53*): **a** *de actione*: RHET. Her. 4, 21, 29 *παρονομασία fit etiam* -e eiusdem litterae hoc modo: 'hinc āvium dulcedo ducit ad āvium' ([*opp.* brevitate]. *ibid.* in litterarum ... -e. *cf. l. 64; aliter p. 1644, 45*). CIC. de orat. 3, 196 si *in numeris* paulum modo offensum est, ut aut contractione brevius fieret aut -e longius, theatra tota reclamant (*item opp.*: CONSENT. gramm. V 347, 2 -o aut c. syllabae). VARRO ling. 5, 6 (*loco vix sano*) syllabarum -e (GELL. 2, 17, 9 *in 'co(n)ligatus' sim.* detrimentum litterae -e syllabae compensatur. AVG. mus. 3, 8, 17 longae ultimae *s.* ultra solitum -em. *al.*). QVINT. inst. 7, 9, 13 -o ... et correptio (*item opp. locis plerisque vol. IV 1030, 55 sqq. allatis; addere possis e. g.* DIOM. gramm. I 308, 13). VEL. gramm. VII 65, 5. GELL. 2, 17, 6 *litteram 'f'* Cicero -is causam facere observavit (*sc. orat. 159, v. supra l. 6*). DIOM. gramm. I 451, 34 *barbarismus* per adiectionem temporis sive -em (*respicitur ectasis ut* 452, 2 [*affert Verg. Aen. 1, 2* Ītaliam]. *al., v. vol. V 2, 59, 65 sqq.*). *al.* **b** *de statu, sc. ipsa quantitate longa*: VEL. gramm. VII 56, 1 *alii 'i' productam per 'ei'* scripserunt, alii contenti fuerunt huic -i 'i' longam aut notam dedisse. MAR. VICTORIN. gramm. 4, 38 propter naturalem -em *litterae η.* CHAR. gramm. p. 69, 11 (*respicitur gen.* diēi *sim.*) *littera* e manente in -e (*cf.* manente -e: *ibid.* p. 227, 9 DIOM. gramm. I 348, 21 MART. CAP. 3, 313. *al.*). p. 219, 32 *verba q. s. ago agīs et servio servīs* excepto tempore et -e litterarum per totam declinationem isdem litteris terminantur (p. 220, 7). MART. CAP. 3, 296 *v. vol. VI 1, 739, 69.* PRISC. gramm. II 366, 5 *gen. et dat. quintae decl.* servant ... -em nominativi ..., ut 'aciēs aciēi' (Ps. PRISC. gramm. III 526, 11 GLOSS.[L] I Ansil. PR 1933). *al.*

2 *respicitur derivatio, compositio, amplificatio* (*hic illic meton. de ipso augmento*): CIC. top. 36 *v. p. 234, 76.* GELL. 11, 15 tit. de 'ludibundo' ... atque id genus verborum -bus (*item respicitur suffixum q. e.* -bundus: 11, 15, 6 vacuane ... sit istaec -o, cuiusmodi sunt, quae *παραγωγὰς* Graeci dicunt. 11, 15, 8 -o haec et extremitas). DON. Ter. Andr. 29, 1 ('adesdum') 'ades' imperativum est, 'dum' *παρέλκον*: ⌊est enim -o⌋ (⌊ ⌋ *interpol. censuit Wessner, ut loco simili* Eun. 393, 2 id est -is locus est). 597, 1 -es sunt comici stili 'hercle sedulo'. *al. apud* DON.

B *philosophiae et theologiae; respiciuntur*: *τὰ προηγμένα Stoicorum* (*qui t. t. aliter redditur supra p. 778, 25 sqq. 1642, 66*): GELL. 12, 5, 7 -es ... et relationes (reiectiones *Stephanus*) ..., quae π. et *ἀποπροηγμένα* ipsi vocant. *animae descendentes de caelo corporibusque iungendae*: MACR. somn. 1, 12, 7 (*1, 12, 5* anima descendens a tereti ... in conum ... producitur) in hac prima sui -e ... *ὕλην* influentem sibi incipit experiri (*syn.* protractio). *filius procedens a deo patre*: BOETH. trin. 5, 42 substantialis ... ei *deo patri* est -o filii. CASSIOD. hist. 9, 16, 9 qui dicunt verbum dei -e et correptione a patre separatum *esse* (*Theodoret. 5, 11, 5 ἐκτάσει, quo vertitur Epist. pontif. 235* extensione(m), *v. vol. V 2, 1981, 49*). GLOSS. III 278, 63 (*in capite* de vero deo) *προβολή*: -o (*cf. p. 1478, 5 sqq.*). **C** *musicae* (*cf. p. 1643, 51*); *respicitur*: *τόνος, sc. intervallum e binis hemitoniis consistens*: MART. CAP. 9, 933 *diatessaron* recipit sonos quattuor, spatia tria, -es duas et dimidiam; nam [sonum fiat idem] tonum -em vocavi. *ibid.* -es plenas et integras. 9, 934 (*v. p. 434, 19*). *ibid. iterum.* *ἐπίτασις, sc. intentio vocis* (*cf. vol. VII 1, 2121, 57 sqq.*): MART. CAP. 9, 940 -o ... est – hoc est epitasis – vocis commotio a loco graviore in acutum locum, anesis vero contra.

D *rhetoricae* (*respicitur ubertas sermonis*): CASSIOD. inst. 2, 2, 15 *epichirema rhetorum* latitudine distans et -e sermonis a dialecticis syllogismis (*cf. e. g. vol. V 2, 662, 57. 61*).

II *in sermone vario pertinet potius ad actionem*: **A** *porro ducendi, extendendi*: **1** *notione communi respicitur*: **a** *tempus prorogandum, vita protrahenda*: *iunctura* -o temporis (*cf. sub 2*): CIC. fin. 3, 45 opportunitas (*i. εὐκαιρία*) ... non fit maior -e t. (*sim.* 3, 46). AVG. serm. 114 A, 6 coll. Morin p. 237, 11 festuca illa (*Matth. 7, 3*) suspicionibus nutritur, -e t. roboratur. *cetera exempla*: AVG. epist. 140, 16 concupiscitur vitae ... -o temporalis, ut aliquanto diutius teneatur. c. Iulian. op. imperf. 1, 130, 2 ut, antequam veniant in ream vitam, vitae ipsius -e priventur *homines mali futuri.* **b** *metalla procudenda* (*ad B3 vergit* VET. LAT.): VET. LAT. Hab. 2, 19 (Hier. *ad l.; sim.* Greg. Tur. Franc. 2, 10) *idolum* est -o auri et argenti, et omnis spiritus non est in eo (*gr.* ἔλασμα, *cf. Vulg.* coopertus est auro *eqs.*). FVLG. Virg. cont. p. 90, 7 est ... natura in auro -is et decoris, sed ad perfectionem malleo proficit excudentis. AVG. in psalm. 97, 6 l. 6 eritis 'tubae ductiles' (*cf. p. 1643, 30*) ..., si, cum tribulamini, proficiatis: tribulatio tunsio, profectus -o est. **c** *homo promovendus dignitate* (*ni fallimur*): GLOSS. II 416, 3 *προαγωγή*: -o.

2 *notione deflexa de mera extensione, spatio* (*cf. etiam* 2. productus): *temporali, sc. in iunctura* -o temporis (temporum AVG. epist.): AVG. epist. 102, 26 *peccata differunt in qualitate et* in -e temporum (*antea*: in spatio temporali). gen. ad litt. imperf. p. 478, 15 *non* opus est deo -e t., ut aliquid perficiat (*antea*: mora t.; *cf. ibid.* l. 18 omnia ... perfecta ... non in -e t., sed in ipsa vi *divina.* l. 22 sine -e t.). vera relig. 232 nec ullius molis vastitas ... nec ullius t. -o. *al. apud* AVG. *locali*: AVG. quaest. hept. 2, 177, 12 si ad litteram memoratam (*sc. II*) ... *infra* adiungas litterae -em, quae iota dicitur, *sc. ita ut forma quadrata fiat.*

B *foras ducendi; producuntur*: **1** *milites in aciem*: DICT. 2, 38 -o utriusque exercitus (producto, praeducti *var. ll.*). **2** *animantes exhibendi, res praebendae*: *rei publicae*: CHAR. dig. 50, 4, 18, 3 (*inter munera personalia*) tironum sive equorum ⌊-o⌋ et, si qua alia animalia necessario ⌊producenda⌋ ... sunt (⌊ ⌋ *de per- cogitat Mommsen, sed cf. p. 1632, 49 sqq.*). *iudicibus* (*cuilibet iudicanti* VIGIL. THAPS.): COD. Iust. 4, 21, 21 pr. *si is, qui chartam deperditam petit proferri,* ad difficultatem -is respiciens huiusmodi facit petitionem (*cf.* 4, 21, 21, 2 -o eius *chartulae* ... impossibilis est). NOVELL. Iust. 90, 4 pr. qui ... fecit testium -em ([*gr. πάροδον*]. 90, 4, 1 *non licet* uti t. -e [*gr. παραγωγῇ*]. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 22 in tantorum ... t. -e [*antea*: cunctos ecclesiae tractatores in medium adducamus]. *al.*). **3** *res procreandae, condendae* (*procrescentes l. 63; cf. l. 32*): EVSTATH. Basil. hex. 3, 2, 2 (*ad gen. 1, 3* fiat firmamentum) firmamenti -o (*gr. κατασκευή*). 5, 1, 7 seminum ... -o (*gr. γένεσις*). 5, 4, 3 (*2* cum victualibus et perniciosa procedunt) accusemus eum *deum creatorem* de noxiarum -e causarum? (*gr. aliter*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 7, 1 p. 354[C] *homo* non armatur -e cornuum, non unguium ... tuitione munitur *eqs.* (*acceditne color opponendi? cf. gr. προβολαῖς*). PRISC. LYD. solut. 9 p. 95, 1 rationes ... unius cuiusque -is *naturalis.* **4** *homines educandi*: GLOSS. eductio, disciplina. educatio, disciplina. GLOSS.[L] I Ansil. PR 1941 in[t]structio. *Stayskal.*

prōductīvus, -a, -um. *a* producere (productus). *i. q. pertinens ad productionem*: *temporis* (*pendet gen., cf. l. 24. 39*): CASSIOD. hist. 1, 14, 44 videntur ... haec nomina (*sc.* semper, ante saecula) veluti temporum esse -a (*Theodoret. 1, 4, 50 χρόνων ... προέκτασις*). *vocis, sc. i. q. derivativus* (*cf. p. 1643, 68*): GLOSS.[L] IV Plac. L 33 lemniscata: ... est nomen -um generis feminini (*sc. a* lemniscus *derivatum*).

[prōducto, *verbum a* producere *derivatum perperam coni.* TER. Andr. 615, *v. p. 1639, 4 et cf. Victor, Latomus 49, 1990, 161.*]

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prōductor, -ōris *m.* a producere. *i. qui producit*: CARM. CIL I² 3449g, 7 *puerum defunctum* natura potens luctu lacrumeisque levavit, at -es omnibus heis [h]onerat (*genitores intellexit Mariné Bigorra, Inscr. Hisp. en verso, 1952, 80; sed fortasse cogitandum de eis, qui funus comitantes producunt, cf. p. 1635, 22*). DRAC. laud. dei 3, 193 (*respicitur venatio amphitheatri*) cum crepitante sono -r verberat auras (*sc. qui bestias producit irritatque*). GLOSS. II 416, 4 προαγωγός: -r. III 278, 32 (*in capite* de vero deo) προβλήτωρ, προβολεύς: -r (*sc. deus pater emittens spiritum sanctum?*).

1. prōductus, -a, -um *v.* produco.

?**2. prōductus,** -ūs *m.* a producere. GLOSS. II 292, 44 ἔκτασις: extensio, -s (productio *var. l.*), prorogatio.

[**prōduovir** *vel* **prōduumvir,** *vox compos. vix agnoscenda, v. p. 626, 6 sq.*]

[**prōdux** *falsa var. l. pro* tradux TERT. carn. 20 l. 38 (*vix recte defendit Evans, 1956, ad l. postulans notionem q. e. res consequens*).]

proecthesis, *acc. gr.* -ιν *f.*, προέκθεσις. *t. t. rhet. de expositione quadam, quae antecedit ipsam narrationem*: QVINT. inst. 9, 2, 106 Rutilius sive Gorgias *inter alia schemata posuit* ... -ιν, quod est dicere quid fieri oportuerit, deinde quid factum sit. FORTVN. rhet. 2, 15 quid est -is? cum ante narrationem aliquid causa docilitatis adferimus, ut fecit Cicero pro Roscio (*sc. S. Rosc. 13, v. Landgraf, comm. 1914, ad l.*).

?**proeder:** adiutor GLOSS. I p. 42 (proder *var. l.* II 590, 27). *subst. masc. sec. gr.* πρόεδρος *formatum esse, sc. nom. in* -er *ex cas. obliquis pro* -rus *restituto, docet Heraeus, vol. V 2, 656, 18 sqq.; cf.* ?prosider.

proēgmenon, -ī *n.*, προηγμένον. *trad. forma lat.* -is *l. 29, ceterum gr.* -ον, *ambigua* -a.

i. q. productum, t. t. philos. Stoicorum de eo, quod quodammodo aestimandum est, quamquam non est bonum: CIC. fin. 3, 15 puto concedi nobis oportere, ut graeco verbo utamur ..., ne hoc ephippiis ... potius quam -is et apoproegmenis concedatur, quamquam haec quidem praeposita recte et reiecta dicere licebit (*item opp.*: 3, 51 illud ..., quod Zeno -ον [*ed.; trad. litt. lat.*] ... nominavit. GELL. 12, 5, 7 -α [*v. p. 1644, 3; trad. fere* -γουμ-]). 3, 52 (*explicatur vox, v. p. 778, 26. 1637, 59. sim.* 4, 72 dicam graece -α, latine autem producta, sed praeposita aut praecipua malo).

proēgūmenos *adi.*, προηγούμενος. *t. t. med. i. q. praecedens*: ALEX. TRALL. 1, 26 (*cod. Oxon.*) q(uae) *signa* sunt procatartica aut qu(a)e sunt ⸤-a⸥, i(d est) qu(a)e de (a)egr(i)tudine antecesserunt (⸤ ⸥ proyg- *ex* propinguia *trad.*, proig- *cod. Andecav.; gr.* I 475 -α, *aliis partim discrepantibus*). *addasne p. 1657, 69?* *Bk.*

proeliālis *v. l. 42.*

proeliāris, -e. a proelium. *forma similitudinis prave restitutae* -alis *occurrit hic illic in codd. medii aevi, e. g.* IVL. VAL. 2, 28 p. 96, 26 (*v. ed. Rosellini [1993], 2, 16 l. 812*). HEGES. 5, 5, 1 p. 305, 18 MACR. Sat. 1, 16, 3. *scribitur* prael- *in codd. aliquibus, e. g.* PLAVT. Curc. 573 (*cod. B*). *legitur in versibus apud* PLAVT. *solum, in oratione soluta apud* PAVL. FEST. *et inde ab* APVL., VET. LAT.

i. q. ad proelium pertinens, bellicus (*cum abundantia quadam de pugna l. 49 sq., copiis l. 61*): **1** *usu vario*: **a** *de rebus*: **α** *incorporeis*: PLAVT. Curc. 573 (*loq. miles*) meae ... pugnae -es plurumae optritae iacent? (*cf.* HEGES. 1, 14, 2 p. 22, 4 -is certaminis). VET. LAT. cant. 3, 8 (Ambr. virg. 1, 8, 51) eruditos -bus disciplinis (*gr.* δεδιδαγμένοι πόλεμον, *cod. 169* docti proelium, *Vulg.* ad bella doctissimi). AMBR. Hel. 13, 48 furor ... ille *certatim potantium* est -is. off. 1, 40, 196 -em fortitudinem (*antea*: bellica ... gloria). HEGES. 3, 6, 2 p. 196, 6 genus hominum bellicosum, a prima aetate exercitum -bus tentamentis. 5, 7, 2 p. 308, 17 -es lapsus, *i. clades.* ENNOD. opusc. 1, 87 p. 285, 8 inter -es ... successus. **β** *corporeis*: IVL. VAL. 2, 28 p. 96, 26 ad currus, quibus -bus uteba⟨n⟩tur. AMBR. Hel. 13, 46 cornu ... vini plenum non -is sed epularis instrumentum bucinae. Ps. AMBR. apol. Dav. II 6, 34 tentoriis. HEGES. 5, 5, 1 p. 305, 18 armati ... loricato pectore et -i accincti munimine.

b *de animantibus, sc.*: **α** *copiis militaribus ad proelium instructis*: APVL. met. 3, 6, 1 dirigitur -is acies ([*hyperbolice de tribus latronibus*]. 8, 16, 6 *nihil* praeter ... tubam deerat, quin a. esset -is. ENNOD. epist. 9, 30, 5 p. 253, 4). AMBR. vid. 8, 50 femina, *sc. Debbora,* ... -bus intermixta copiis. **β** *dea, cui proelia curae sunt*: APVL. met. 10, 31, 5 -is deae, *sc. Minervae,* comites armigeri.

2 *usu technico de certis diebus, sc. quibus proeliari fas est*: PAVL. FEST. p. 226 -es dies appellabantur, ⸤quibus fas est hostem bello lacessere⸥; erant enim quaedam feriae publicae, quibus nefas fuit id facere (⸤ ⸥ *sim. explicant* MACR. Sat. 1, 16, 15 quibus f. e. res repetere vel h. l. ISID. nat. 1, 4 [*affertur II reg. 11, 1*]). MACR. Sat. 1, 16, 3 profestis *diebus insunt* fasti, comitiales, comperendini, stati, -es. 1, 16, 13. 1, 16, 15 -es *dies* ab iustis non segregaverim. 1, 16, 24 pontifices ... statuisse postridie omnes kalendas, nonas, idus atros dies habendos, ut hi dies neque -es neque puri neque comitiales essent.

proeliātio, -ōnis *f.* a proeliari. *i. q. actus proeliandi, pugna*: IVL. VAL. 3, 8 (*Alexander de certamine singulari cum Poro*) nostra ⸤inter nos⸥ -o (*cf. 3, 7* solitarium ... proelium. ⸤ ⸥ *secl. Rosellini, sed cf. vol. VII 1, 2143, 83 sqq.*).

proeliātor, -ōris *m.* a proeliari. *scribitur* pr(a)e- *hic illic in codd. medii aevi, e. g.* PETR. CHRYS. serm. 128, 2 GLOSS.ᴸ V Aa P 999. *legitur inde a* VAL. MAX., TAC., APVL., *non nisi in oratione soluta.* [*in var. l.* APON. 8, 56 *Christus* fortissimus -r (f. ⟨ad⟩ proelium *de Vregille-Neyrand*).]

i. qui proeliatur, bellator, pugnator (*cum colore excellentiae fortasse l. 18, cf.* GLOSS. -r: bellator optimus [*nota adi. praestantiam significantia e. g. l. 17. 41. 50, aliter l. 45*]; *vergit in usum adi. sub 1b; per gen. indicatur pugna. lucta sim. l. 24 sqq. 43, adversarius l. 41* [*cf.* contra *l. 39*] *isque, cuius nomine vel pro quo pugnatur, l. 36. 52* [*cf. etiam pron. poss. l. 40. 56*]): **1** *proprie -es sunt milites, duces sim.* (*persona comica l. 30, bestia l. 22*): **a** *vario usu*: VAL. MAX. 3, 2, 24 quod ad -um excellentem fortitudinem adtinet. TAC. dial. 37, 7 plures ... bonos -es bella quam pax ferunt (*cf. l. 46*). ann. 2, 73, 2 *Germanicum non* minus -em *fuisse quam Alexandrum,* etiam si temeritas afuerit. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 639, 21 (*de Christo creatoris; cf. 3, 13 p. 396, 8* bellatorem). pudic. 20 p. 268, 11 apocalypsis (*6, 4*) ... *equo* russeo ... -em imposuit. IVST. 15, 4, 19 elephantus ... dux ... belli et -r insignis fuit. AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 24, 3 adversus armatum -em (*sc. Goliam; antea* [*e I reg. 17, 33*]: vir bellator). vid. 3, 18 sanctus Gedeon mystici certaminis -r (*i. certaminis, quo mysteria ostenduntur; cf. iud. 6 sq. et e. g. Ambr. spir. 1 praef. 5*). HEGES. 4, 7 p. 251, 15 bellorum -es. AVG. in psalm. 43, 4 quia fortes erant, quia -es, quia ... bellicosi. CASSIOD. in psalm. 43, 7 l. 129 -es ... mundani (*antea*: bellatoris). IORD. Get. 255 -r eximius. *al.* **b** *apponitur subst., ut vergat in vim adi.* (*in serie iuxta adi. l. 26*): APVL. flor. 16, 9 *inter personas Philemonis comici sunt* leno periurus ... et miles -r ([*'qui proelia iactat' intellegit Oudendorp*]. AMM. 19, 7, 8. 23, 5, 24). AMBR. Hel. 13, 50 viri -es ([*postea*: militem bellatorem]. VVLG. Is. 42, 13. CASSIOD. hist. 11, 15, 13 Alamundarus vir fortis et -r [*Socrat. 7, 18, 22* πολεμικός]. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 14).

2 *in imagine et translate proeliantur*: **a** *homines pii, fideles christiani (sc. pro deo, contra diabolum, vitia sim.; vix addas l. 24)*: *martyres*: CYPR. epist. 10, 3 -es atque adsertores sui nominis erexit *Christus* (*inde* LVCIF. moriend. 5 l. 42). AVG. serm. 312, 6 Cyprianus gloriosorum proeliorum doctor et gloriosus ipse -r. 313 C, 2 coll. Morin p. 530, 23 multos contra diabolum -es. PETR. CHRYS. serm. 128, 2 ut *ecclesia* ... sibi belli tempore -is sui *Apollinaris* praesentiam condonaret. *quilibet*: HIL. in psalm. 118 phe 10 p. 512, 19 validissimum diaboli -em Iob. AMBR. off. 1, 16, 61 isti ..., qui in deliciis ... studia posuerunt sua, spectatores magis sunt quam -es. in psalm. 37, 40, 1 arbiter et -r quidam luctae mentis et corporis, *sc. Paulus.* Ps. HIER. epist. 18, 2 p. 183ᴰ (ed. Morin l. 43) quod mollis -r ad primam ... aciem concidat. AVG. contin. 14, 31 factum ex bono -e vel etiam ex victore captivum (c. Iulian. op. imperf. 6, 29 p. 1579. serm. 57, 11 et luctator aliquando et bonus -r vulneratur [*postea*: vicit hominem avaritia]. *cf. l. 17*). in psalm. 143, 5 tu -r interior, si ... victor avaritiae *es.* QVODV. haer. 2, 5 nobiscum est Iesus *Nave* ... populi dux Israhelitici, fortissimus -r, *sc. in pugna contra haereses* (GREG. M. dial. 2, 3, 11 *Paulus* fortis ... -r dei. *cf. l. 8. 54*). LEO M. serm. 39, 4 (rec. *β*; *om. α*) spiritalis -r. Ps. ORIG. in Iob 2, 473ᴬ o beate Iob ..., o sancte dei -r (*cf. l. 51*). *al.* **b** *Christus, deus* (*aliter l. 20*): QVODV. haer. 7, 14 Iesu -r fortissime, princeps exercitus domini, qui diabolum vicisti et saeculum. PETR. CHRYS. serm. 170, 4 ut discordias gentium pacificus auferat -r (*antea*: mitis bellator). GREG. M. in I reg. 1, 1 factus est ... -r noster conditor noster. **c** *adversarii pagani*: SIDON. epist. 9, 9, 12 (*Fausto Rei. sec. deut. 21, 10 sqq.*) quam *mulierem* (*i. philosophiam*) tu ... nil per obstantes repulsus -es ... rapuisti.

proelior, -ātus sum, -ārī *et* **proelio,** -āvī, -ātum, -āre. a proelium. *scribitur* pr(a)e- *hic illic in codd. medii aevi, e. g.* VARRO rust. 3, 9, 6 FLOR. epit. 4, 12, 49. VVLG. gen. 49, 19 (*cod. G*), *etiam* prohel- *in var. l.* VVLG. Ier. 21, 2. *de genere* (*inter depon. afferunt* CHAR. gramm. p. 465, 28. *al.*, -o *et* -or *testatur* PRISC. gramm. II, 396, 16 sq.): *apud auctores praevalent formae depon.; active adhibetur* ENN. scaen. 5 (*iuxta* pugnant). VET. LAT. deut. 28, 12 *et* I Macc. 15, 19 (*v. p. 1648, 55 sqq.*). CAES. AREL. serm. 131, 1 MAR. AVENT. chron. II p. 235, 524, 2 EXC. barb. p. 266, 22, *passive, sc. impers., p. 1647, 24. 31 et* FLOR. epit. 4, 12, 49 adversus Cantabros -tum *est* (-tus (est) *var. ll.*). *de notione*: DOSITH. gramm. 71, 14 πολεμῶ, συμβάλλω, λοχαγῶ, -or. SYNON. Cic. p. 415, 12 arma fert. bellum movet. ... in armis est. -atur *eqs.* GLOSS.ᴸ V Aa P 1331 -atur: dimicat, pugnat. *legitur apud poetas* ENN., LVCIL., PRVD. (*etiamne* COMM. *l. 75?*), *in oratione soluta inde a* CIC., CAES.; *a plerisque rerum scriptoribus multo rarius adhibetur quam* pugnare (*sed fere aequaliter a* VAL. MAX.), *deest e. g.* NEP., LIV. [*e coni. dub. pro* praedicare COMM. instr. 2, 9, 8, *v. Martin ad l.*]

[*Montuschi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. proelium facere, pugnare (*fere intrans.; c. obi. indicante adversarium, ut sit fere i. q. impugnare, p. 1648, 55, c. obi. interno p. 1648, 70; part. praes. pro subst. l. 33. 65. al.; pro syn. accedit* pugnare *e. g. l. 8 [asyndeton bimembre]. p. 1648, 23*): **I** *respicitur certamen vi vel armis factum*: **A** *fere inter exercitus* (*vergit in notionem belli gerendi e. g. l. 29. 31*): **1** *strictius -antur ipsi pugnantes, sc. exercitus, milites sim.* (*certamine singulari l. 33, cf. etiam l. 61*): **a** *homines* (*exempla selecta post* CAES.): ENN. scaen. 5 mortales inter sese pugnant, -ant. LVCIL. 960 neque prodire in altum, -ari ˌsub vitem proculˌ (ˌ ˌ procul sub vite *trad.; explicat* PAVL. FEST. p. 311 sub vitem -ari dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnant). CIC. Phil. 4, 11 paratissimos milites ad -andum. div. 1, 53 -antem eum *Eudemum* ad Syracusas occidisse. CAES. Gall. 4, 2, 3 *Suebi* equestribus proeliis saepe ... pedibus -antur. 5, 16, 4 ut ... rari magnisque intervallis -rentur (HIRT. Gall. 8, 19, 1). 7, 18, 1 qui *expediti* inter equites -ari consuessent (7, 65, 4 civ. 3, 84, 3. *aliter* FRONTIN. strat. 4, 7, 29 i. hostium equitatum. *cf.* HIRT. Gall. 8, 13, 2 ut *Germani* equitibus interpositi -rentur). *al.* HIRT. Gall. 8, 19, 5 nostri acerrime -antur (8, 42, 1. BELL. Alex. 30, 4 a. ... eminus -ari. 31, 1 acrius. VAL. MAX. 3, 2, 19. DARES 33 acriter. *cf. l. 74. p. 1648, 9*). 8, 19, 8 fortissime (8, 28, 4 VAL. MAX. 4, 3, 10. *al.; cf. l. 38. p. 1648, 6 sq. 28*). 8, 41, 3 eminus sine periculo (*addas l. 18*). BELL. Alex. 30, 2 lassos itinere ac -ando milites. SALL. Iug. 101, 5. RVT. LVP. 1, 1 *Philippus* pro laude sicut pro patria -atur (VAL. MAX. 3, 2, 22 cum decimae legionis miles pro C. Caesaris partibus maritima pugna -retur). FEST. p. 344 serrā -ari dicitur, cum assidue acceditur recediturque. CVRT. 8, 14, 3 ubi comminus -andum erat (IVST. 41, 2, 7 c. in acie. VVLG. III reg. 20, 39). PLIN. nat. 7, 101 L. Siccius Dentatus ... centiens viciens -tus (*cf.* SOL. 1, 107 *Marcellus* novies et tricies ... fuerat -tus [*Plin. nat. 7, 92* dimicavit]). TAC. Germ. 6, 3 mixti -antur *pedites et equites.* SVET. Cal. 45, 3 senatum populumque ... obiurgavit edicto, quod Caesare -ante ... convivia ... celebrarent. TERT. fug. 10, 1 qui fugiebat, rursus -bitur (*cf. Otto, Sprichw. n. 726*). IVST. 19, 1, 9 in quo *bello* et diu et varia victoria fuit -tum (*var. l.* -tum fuit *vel* est). PRVD. cath. 12, 169 -ante exercitu. DARES 33 *Achilles* aliquamdiu -tus Memnonem multis plagis occidit. *al.* *part. praes.* -ans *pro subst. masc.*: SALL. Iug. 93, 2 quod *latus castelli* avorsum -antibus erat. 93, 4. CVRT. 4, 6, 14 -antium clamor (8, 10, 18 TAC. hist. 4, 33, 3). *al.* **b** *animalia* (*cf. B1*): *inter se*: COLVM. 9, 9, 5 *apes* inter se tamquam civilibus bellis et cum alteris quasi cum exteris gentibus -antur. *cum hominibus*: PLIN. nat. 8, 11 eum *elephantum,* qui fortissime -tus esset in Punica acie. 8, 142 Garamantum regem canes CC ab exilio reduxere ˌ-tiˌ contra resistentes (ˌ ˌ -antes *var. l.*). **c** *deus, angeli, diabolus sim.* (*sive inter se sive cum hominibus*): VET. LAT. II par. 32, 8 (cod. 109) deus noster, adiutor ut -etur in proelio nostro (*gr.* τοῦ πολεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν, *Vulg.* pugnat ... pro nobis). apoc. 12, 7 (cod. 51, *sim.* VVLG.) factum est proelium magnum in caelo, Michael et angeli eius -bantur cum dracone (*gr.* τοῦ πολεμῆσαι, *Victorin. Poetov. in apoc. 12, 6* pugnaverunt, *Hier. in Is. 8, 27, 1* bellabant). VVLG. Is. 31, 4 sic descendet dominus exercituum, ut -etur super montem Sion. *al.*

2 *laxius -ari dicuntur, qui (quae) vario modo pugnantibus succurrunt vel nocent*: *homines*: TERT. ieiun. 10 p. 288, 4 habitus ille Moysis adversus Amalech orationibus -antis (*spectat ad exod. 17, 11*). *instrumenta*: VEG. mil. 4, 13 *machinae militares* quo ... pacto ˌ-enturˌ vel repellantur (ˌ ˌ praeligentur *var. l.*). *mare*: CONSVLT. Zacch. 2, 10, 7 contra insistentium *Aegyptiorum* violentiam defensio -antis elementi *maris Rubri* (*exod. 14, 21 sqq.*).

B *inter quoslibet; -antur*: **1** *animalia, sc. singula vel pauca* (*aliter sub A1b*): VARRO rust. 3, 9, 6 *galli Chalcidici* sunt ... ad -andum inter se maxime idonei. PLIN. nat. 9, 32 ante vallum -atur *delphinus homines adiuvans, sc. ad mugiles capiendos* (*antea*: opere proelium fervet). 9, 153 *caniculae* sollertia est ... e tuto -andi *contra urinantes.*

2 *homines*: **a** *de praemio contendentes*: VAL. MAX. 9, 11 ext. 1 duo regis filii ... polliciti ... sunt ... se de regno -turos *in harena.* **b** *gladiatores*: CIL IV 2398 (*cf. ibid. p. 221*) -are, Gangens, Caesar te spectat. HEGES. 5, 53, 1 p. 415, 7 ut reservemus nos aut bestiis aut fratribus -turos. DIFF. Suet. p. 313, 34 quare ... gladiatores dicimus bene -tos? **c** *rixantes sim.*: PETRON. 70, 6 intentavimus oculos in -antes, *sc. duos servos* (*cf. 70, 4* rixam ... fecissent. *70, 5* litigantes). 80, 2 composui ad -andum gradum. 95, 8 alius ... statum -antis componit. APVL. met. 2, 32, 7 sic -tus ... me ... utpote pugna ⟨t⟩rium latronum ... fatigatum lecto ... tradidi.

II *respiciuntur variae contentiones* (*saepe in imag. e re militari vel e spectaculis tracta, e. g. l. 75 sq. p. 1648, 27*): **A** *quolibet usu*: **1** *-antur homines* (*fere contra homines; intra se, sc. incerti, quid faciant, p. 1648, 14; contra adversa e. g. p. 1648, 8*): **a** *dicendo, argumentando, sc. -antur oratores, philosophi* (*cf. p. 1648, 8. 16 sqq.*): CIC. Att. 1, 16, 1 vis scire, quomodo ego minus, quam soleam, -tus sim *in iudicio* ...; ego ... sic acriter et vehementer -tus sum, ut *eqs.* QVINT. inst. 8, 3, 2 *qui ornate dicit,* fulgentibus armis -atur. PANEG. 9, 2, 3 ibi, *sc. in studiis privatis,* armantur ingenia, hic, *sc. in foro,* -antur; ibi prolusio, hic pugna committitur *eqs.* LACT. inst. 7, 7, 6 *sectatores* armant ... se ad -andum *cum ceteris sectis.* CLAVD. MAM. anim. 3, 16 p. 187, 17 par fuit, quoad adversarius reniti valuit, eo usque -ari. **b** *amando, sc. cum respectu rei veneriae*: APVL. met. 2, 10, 6 tota ... nocte tecum fortiter et ex animo -bor (*puella amanti ut*: 2, 17, 3 -are, inquit, et fortiter -are, nec enim tibi cedam nec terga vortam). **c** *vario modo*: VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 *Demosthenes* -tus est cum rerum natura, *sc. cum defectibus vocis,* et quidem victor abiit. FLOR. epit. 2, 18, 9 acrius in castris quam in campo, nostro cum milite, *sc. disciplinam neglegente,* quam cum Numantino -andum fuit (*spectat simul ad IA1 ut*: AMBR. obit. Valent. 66 *Solamitis, i. pacifica* [*cant. 7, 1*], multum et adversus plurimos ... -ta est [*postea*: pugnavit adversus ... hostes, ... saeculi mutationes, ... corporis fragilitates, ... passiones]. HEGES. 1, 1, 7 iuvenis plus intra ipsum se quam in hostem -batur). LACT. inst. 3, 28, 7 cum hac *fortuna.*

2 *-antur dicta vel actiones oratorum*: QVINT. inst. 9, 1, 20 oratio, quae astu caret, pondere modo et inpulsu -atur. 11, 3, 145 amictus *oratoris* ... habet actum quendam velut -antem.

B *usu christiano, sc. cum respectu certaminis spiritalis, quod suscipiunt*: **1** *homines vel res ad eos pertinentes*: **a** *martyres*: TERT. fug. 10, 2 si negando ceciderit, cum tormentis tamen -tus. patient. 13, 6 carnis patientia in persecutionibus ... -atur. CYPR. epist. 57, 3, 2. 58, 8, 1 -antes nos et fidei congressione pugnantes. EVAGR. vita Anton. 46 p. 910 ut ... spectemus alios -antes (*gr.* τοὺς ἀγωνιζομένους. *cf. Vita Anton. 46 p. 56, 21* certantes pro veritate). **b** *quilibet fideles, sancti sim.* (*fere contra diabolum, vitia sim.*): TERT. ieiun. 8 p. 284, 5 adversus ... daemonia ieiuniis -andum *esse.* HIER. epist. 39, 7, 2 *vos* cotidie in acie -antes ... incentiva vitiorum pertrahunt ad ruinam. vita Hilar. 3, 8 fortius. AVG. civ. 22, 23 p. 609, 10 quantalibet virtute -andi vitiis repugnemus. CASSIAN. inst. 7, 15, 2 *nemo* potest ... duplici corde bella domini -ari (conl. 7, 5, 5 b. d. -ari et inter centuriones euangelicos militare. 7, 5, 9). *al.* **c** *saeculares, haeretici* (*adversus deum vel fideles; -antur ipsae haereses inter se* ORIG.): EVSEB. EMES. serm. 2, 3 ieiunium blasphemant, qui adversum eum, qui pascit, -antur, *sc. haeretici.* APRING. in apoc. 20, 9 p. 67 *mundus* cum sancta -atur ecclesia. ORIG. in Matth. ser. 35 p. 66, 14 proelia haeresium, quae adversus veram fidem et adversus se ipsos invicem -antur.

2 *diabolus vel Christus*: TERT. apol. 27, 4 ille ... spiritus daemonicae et angelicae paraturae, qui ... de mentibus vestris adversus nos -atur (27, 7 [rec. Φ]). adv. Marc. 4, 20 p. 485, 10 cum ultimo hoste, morte, -turus (-tus *ed. princ.*) per tropaeum crucis triumphavit *Christus.* RVFIN. Orig. in Ios. 12, 1 p. 367, 10 *bella, quae gessit Iosue, typum esse* bellorum, quae *Christus* ... contra diabolum ... -atur. AVG. serm. 143, 5 quia ... missus est foras *diabolus,* qui intrinsecus dominabatur, extrinsecus -atur.

appendicula structurarum selectarum, quibus indicatur: **1** *adversarius*: **a** *praepos.*: ENN. scaen. 5 mortales inter sese (*sim. c. pron. refl.*: VARRO rust. 3, 9, 6. COLVM. 9, 9, 5 *apes* i. se ... et cum alteris. LACT. inst. 7, 15, 10. *cf.* intra ipsum se *l. 14; aliter p. 1647, 14 sqq.*). CAES. civ. 1, 78, 4 cum equitibus (VAL. MAX. 7, 4, 4. 8, 7 ext. 1. COLVM. *supra.* FLOR. epit. 2, 18, 9 TERT. adv. Marc. 4, 20 p. 485, 10. *al.*). HIRT. Gall. 8, 28, 4 contra pedites (PLIN. nat. 8, 142 VVLG. I reg. 13, 5. *al.*). FRONTIN. strat. 1, 3, 4 adversus Philippum (TAC. ann. 12, 45, 1 FLOR. epit. 4, 12, 49 TERT. apol. 27, 4. *al.; cf.* adversum: AMBR. obit. Valent. 66 VVLG. Dan. 10, 20. *al.*). VET. LAT. Zach. 14, 14 (Tycon. reg. 4 p. 49, 8) Iudas -bitur in Hierusalem ([*vix de loco; gr.* παρατάξεται ἐν, *Vulg.* pugnabit adversus]. HEGES. 1, 1, 7 in hostem). **b** *obi. acc.*: VET. LAT. deut. 28, 12 (Lucif. non conv. 2) -bis gentes multas (*gr.* ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν, *Ambr. Tob. 18, 62* princeps eris gentibus multis; *in Vulg. deest*). I Macc. 15, 19 (rec. X) ut ... *non* -ent illos et civitates eorum (*gr.* μὴ πολεμήσωσιν αὐτούς, *rec. V* impugnent eos). **c** *dat.*: VET. LAT. psalm. 34, 1 (cod. 136) -antes mihi (*gr.* τοὺς πολεμοῦντάς με, *cod. 300* = *Vulg.* expugnantes me). HEGES. 5, 53, 1 (*v. p. 1647, 63; nisi dat. cum* reservemus *coniungas*).

2 *modus vel instrumentum sim, sc. per subst.*: **a** *varia* (*casu abl.*): CAES. Gall. 4, 2, 3 pedibus (4, 33, 1). 5, 16, 4 magnis ... intervallis. civ. 3, 84, 3 armis (QVINT. inst. 8, 3, 2). FEST. p. 344 serra (*v. p. 1647, 24*). PAVL. FEST. p. 14 fundis lapidibusque (FLOR. epit. 3, 8, 5). *al.* QVINT. inst. 9, 1, 20 pondere ... et inpulsu. TAC. Agr. 12, 1 curru. TERT. ieiun. 8 p. 284, 5 ieiuniis. 10 p. 288, 4 orationibus. PORPH. Hor. carm. 1, 35, 9 fugiendo. *al.* **b** *significantia ipsum proelium sim.* (*cf.* proeliis *p. 1647, 13,* in proelio *e. g. p. 1647, 42*): *abl.*: VAL. MAX. 3, 2, 22 maritima pugna. COLVM. 9, 9, 5 tamquam civilibus bellis. *acc. obi. int.*: VET. LAT. I Macc. 3, 2 (recc. L, V, *sim.* B) -bantur proelium Israhel cum laetitia ([*gr.* ἐπολέμουν τὸν πόλεμον]. VVLG. I reg. 25, 28 [*sec. hebr.*]. ORIG. in Matth. ser. 35 p. 66, 14. 67, 17). VVLG. I reg. 18, 17 esto vir fortis, et -are bella domini (*sec. hebr.; adde l. 30 sq. 42*).

deriv.: proeliatio, proeliator. *compos.*: deproelior. *Montuschi.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

proelium, -ī *n.* [*comparanda videntur nomina actionis, e. g.* incend-ium. *derivari igitur possit a* *pro-u̯el-i̯o-m, *ut radicem* *u̯el *vel* *gʷel *contineat; sic explicat Klingenschmitt, Lautgesch. u. Etym. (VI. Fachtagung), 1980, 221, qui praeterea confert cymr.* rhyfel (< *pro-gʷel-) *'proelium'; quo de verbo v. etiam Lane, Language 7, 1931, 278. Fo.*] *de origine* (*cf. l. 21*): DIFF. Suet. p. 313, 32 a prole iuvenum. ISID. orig. 18, 1, 10 ab inpremendo hostis hostem. *de scriptura* (*cf.* GRAMM. suppl. 298, 10 per dipthongon scribitur): proel- *invenitur in titulis antiquis l. 44. p. 1650, 3. 17 et praevalet in codd. vet.* (*e. g. ter in cod. A* PLAVTI); prael- *hic illic in codd. vet., e. g.* LIV. 23, 29, 12 (*P*). PLIN. nat. 11, 198 (*M*), *saepius in recentioribus*; prol- VERG. Aen. 5, 402 (*cod. R*), *ceterum* TAB. devot. Audollent 250 B, 13 (*saec. III*); prel- EPIST. imp. Constant. (Année Épigr. 1937 n. 232) 16, *et saepius in codd. medii aevi.* NOT. Tir. 45, 69 sqq. *de formis*: *gen. sing.* -li *cum* i *longa* R. GEST. div. Aug. 23; *abl. plur.* -l͡is ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 84. *de notione et differentia v. vol. II 1822, 81 sqq. et e. g.* CHAR. gramm. p. 398, 15 bellum etiam sine -o est, cum indicitur; -um ˌinˌ ipsa pugna (˪ ˩ *del. ed. princ.; cf.* DIFF. gramm. suppl. 285, 5 bellum indicitur, acies ordinatur, -um committitur, pugna geritur. SYNON. Cic. p. 426, 27 bellum agit. -um gerit). SYNON. Cic. p. 438, 32 pugna. certamen. dimicatio. -um. contentio *eqs.* ISID. orig. 18, 1, 8 in una pugna multa sunt -a *eqs.* VIRG. gramm. epit. 4, 10, 6 praelium ... nonnisi in praelo, hoc est in pelago, effici potest. GLOSS. -um: πόλεμος. μάχη. παράταξις. σύμβολή. dimicatio, pugna. -a: bella. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 484 -a: virtutes. *al.* *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem; in dactylis sola invenitur forma -a metro conveniens* (*praeter* COMM. apol. 984), *sc. maxime in quinto pede hexametri (cf. Monteleone, Encicl. Virg. IV 294) vel post caesuram pentametri; rerum scriptores plerique hac voce saepius utuntur quam voce syn.* pugna (*e. g.* CAES. *204/52,* HIRT. *25/0,* BELL. Afr., Alex., Hisp. *78/19,* SALL. *64/17,* TAC. *182/98,* AMM. *89/52*), *contra* LIV. (*546/623*); *ceterum* pugna *saepius exstare vid. usu translato.* [*confunditur in codd. cum* periculum CIC. Balb. 6, praemium *e. g.* IVV. 4, 112 CYPR. epist. 58, 8, 2, pretium *e. g.* CYPR. epist. 10, 1, 1.]

i. q. pugna, μάχη (*plur. fere pro sing. apud poetas, cf. l. 24, et apud* AMM., *cf. p. 1650, 5; synonyma v. sub IIIA; gr. respondet* πόλεμος, *nisi alia adnotavimus*): **I** *respicitur certamen vi corporali vel armis factum*: **A** *strictius, sc. pugnantibus copiis maioribus, exercitibus (huc traximus etiam locos, ubi unus vel pauci contra multos contendunt, e. g. p. 1650. 55 sq. 65, nec non comparationes sim., v. l. 63 sqq.*): **1** *notione originaria*: **a** *potius de actione hominum, qui pugnant*: **α** *inter se invicem*: Ⓘ *loci generales*: Ⓐ *vario usu* (*exempla damus pauca selecta*): PLAVT. Truc. 511 quid illi *filio militis* ex utero exitiost prius quam poterat ire in -um? RHET. Her. 4, 15, 21 in contione de virtute loqueris, in -o prae ignavia tubae sonitum perferre non potes. CIL I² 708 (*post a. 90 a. Chr.*) *quidam* -o est occisus. CIC. Verr. II 5, 132 homines ... in -is, non in conviviis belli fortunam periclitari solent (*sim. opp.* convivium AMM. 18, 6, 7. *cf. l. 64*). Tusc. 2, 54 fit in -o, ut ignavus miles ... fugiat. VARRO frg. Macr. Sat. 1, 16, 18 *tunc* -um committi ... religiosum est (*v. vol. VIII 1640, 23*). CAES. Gall. 4, 33, 3 *ex essedis pugnantes* mobilitatem equitum, stabilitatem peditum in -is praestant. SALL. Iug. 55, 8 neque -um facere neque otium pati (*sim. opp.* otium: GAIVS inst. 2, 101 alterum *genus testamentorum* ... in pace et in otio faciebant, alterum in -um exituri. VEG. mil. 3, 4, 6. *al.; cf.* VAL. MAX. 5, 7, 1 lectuli otio ... labori -orum). OV. met. 9, 4 quis ... sua -a victus commemorare velit? LIV. 21, 4, 8 *Hannibal* princeps in -um ibat, ultimus conserto -o excedebat. SEN. dial. 3, 11, 8 non est ... utilis ne in -is quidem aut bellis ira. LVCAN. 5, 728 dubium ... ad -a, Magne, te quoque fecit amor. SIL. 7, 588 *Fabius* gemino complexus -a cornu (*vergit ad 2a*). 14, 629 inter -a ferro ... mori. STAT. Theb. 9, 786 (*Amphion Parthenopaeo, ironice*) -a lude domi. IVV. 4, 112 Fuscus marmorea meditatus -a villa. GELL. 1, 11, 17 morem ... ingrediendi ad tibicinum modulos -i. VEG. mil. 3, 26, 4 terrore melius est hostem domare quam -o. *al.* Ⓑ *proverbialiter*: PLAVT. Men. 989 metuo, ne sero veniam depugnato -o (*cf. Otto, Sprichw. n. 1476*). TERT. coron. 1, 5 in pace leones et in -o cervos (*cf. ibid. n. 935*). Ⓒ *in comparationibus sim.*: CIC. Verr. II 5, 28 ut alius inter manus e convivio tamquam e -o auferretur, alius tamquam occisus relinqueretur. LIV. 2, 18, 2 rixa ac prope -um fuit (TAC. hist. 1, 64, 2 iurgia primum, mox rixa ... p. in -um exarsere, ni *eqs.*). 2, 55, 8 concitati homines *plebis* veluti ad -um se expediunt (PETRON. 108, 9 plures cruenti vulneribus referunt ˌv. ex -oˌ pedem [˪ ˩ *del. Fraenkel*]. TAC. ann. 13, 25, 4 *Nero* fautores histrionum velut in -a convertit). VLP. dig. 47, 9, 3, 1 expugnare videtur, qui in ipso quasi -o et pugna adversus navem ... aliquid rapit.

Ⓘⓘ *de singulis pugnis* (*specimina paucissima*): PLAVT. Amph. 225 convenit, victi utri sint eo -o, urbem ... uti dederent. CIC. Phil. 2, 71 multos ..., qui e -o *Pharsalico* effugerant, ... trucidaras. CAES. Gall. 3, 5, 2 *quendam* Nervico -o compluribus confectum vulneribus. SALL. Catil. 61, 1 confecto -o ... cerneres, quanta audacia ... fuisset in exercitu Catilinae. HOR. carm. 4, 14, 14 maior Neronum mox grave -um commisit. LIV. 2, 52, 7 -um cum Tuscis ad Ianiculum. FAST. ann. Iul. Praen. Oct. 23 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 135) ⟨Caesa⟩r Augustus vicit Phil⟨i⟩ppis posteriore -o. VAL. MAX. 3, 8, 2 imperium Romanum Cannensi -o paene destructum. *et saepe. plur. pro sing.*: AMM. 19, 8, 1 nocte -a dirimente. 31, 10, 9 in ipso -orum ardore. *al. apud eundem, cf. Hagendahl, Studia Ammianea, 1921, 94.*

Ⓘⓘⓘ *-a repraesentantur vel finguntur*: Ⓐ *narrando* (*sc. a rerum scriptoribus, oratoribus, poetis, cf. l. 37; aliter p. 1649, 53*): CIC. Mur. 33 plurima et maxima -a commemorare possem. orat. 30 Thucydides ... bella narrat et -a (*cf. p. 1652, 24*). VERG. ecl. 6, 3 cum canerem reges et -a (*cf. p. 1651, 26*). HOR. carm. 2, 12, 10 pedestribus dices historiis -a Caesaris, Maecenas, melius (4, 9, 21 dicenda Musis -a. OV. Pont. 4, 16, 23. *al.; cf. l. 58*). *al.* *metonymice de ipso opere*: IVV. 7, 27 vigilata ... -a dele (SCHOL. ea, quae de pugna conscribis). Ⓑ *agendo, sc. in spectaculis sim.*: VERG. Aen. 5, 593 Teucrum nati ... texunt ... fugas et -a ludo. SVET. Dom. 4, 1 *in circo* -um ... duplex, equestre ac pedestre, commisit *Domitianus.* *de naumachia*: R. GEST. div. Aug. 23 navalis -i spectaclum populo de⟨di tr⟩ans Tiberim ([*gr.* ναυμαχίας]. PLIN. nat. 33, 63 TAC. ann. 12, 56, 1 SVET. Iul. 39, 4. *al.*). MART. epigr. 28, 7 dum ... parat saevis ratibus fera -a Nereus. Ⓒ *pingendo, sculpendo sim.* (*cf. e. g. l. 39*): OV. epist. 1, 31 aliquis posita monstrat fera -a mensa, pingit et ... Pergama. Pont. 2, 1, 39 in altis ˌ-aˌ silvis (˪ ˩ *Merkel; trad.* proflua, perflua, pascua. *respiciuntur imagines in triumpho portatae ut*: TAC. ann. 2, 41, 2 simulacra ... -orum). PLIN. nat. 33, 156 Thracides, qui -a armatosque caelavit (36, 18 Amazonum -um). 35, 57 frater Phidiae ... -um ... apud Marathona factum pinxit (*al. apud eundem. cf. l. 39. p. 1651, 74*). *al.* IVL. VAL. 3, 52 vas ... caelatum navalibus -is. *al.*

β *contra deos, monstra, bestias sim.*: VERG. Aen. 3, 240 socii ... nova -a temptant *cum Harpyiis.* OV. met. 12, 537 inter Lapithas et semihomines Centauros -a (*ad eadem -a spectant*: 14, 671 Lapitheia ... -a. STAT. Theb. 5, 264. *al.*). CVRT. 9, 8, 7 cum dis -um inituros *esse Indos quosdam.* ARNOB. nat. 1, 4 *ab hominibus* -a cum leonibus gesta sunt (*Le Bonniec, 1982, comm. ad l., confert Aelian. nat. anim. 17, 27*).

b *potius de actione deorum, gigantum, manium, monstrorum sim.* (*sive inter se sive contra homines pugnantium; de deis ventorum sim. v. sub d*): **α** *in fabulis paganorum*: CIC. nat. deor. 1, 42 *poetae* fecerunt ..., ut eorum *deorum* bella, -a, pugnas, vulnera videremus. 2, 70. AETNA 48 construitur magnis ad -a montibus agger (*sim. de gigantomachia vel Titanomachia*: 52. CIRIS 31 horrida sanguineo pinguntur -a cocco. OV. trist. 2, 71 gigantei ... -a belli. GERM. 555 Titania ... -a. STAT. Theb. 10, 909 tumidae post -a Phlegrae [11, 8. *cf.* CLAVD. carm. min. 31, 27 Phlegraea]). OV. met. 13, 82 Hector ... secum ... deos in -a ducit. PLIN. nat. 3, 34 Herculis -orum memoria (*sc. adversus Ligures; ad rem cf. Dionys. ant. 1, 41, 3*). 29, 28 -a deorum. VAL. FL. 7, 638 Medea ... miseros agit in sua -a fratres (*sc. terrigenas, cf.* STAT. Theb. 4, 440 vana in -a surgunt terrigenae). SIL. 9, 303 vacuo descensum *est* ad -a caelo. *al.* STAT. Theb. 4, 634 (*Laius loq.*) *Oedipus* nostros rogat ... in -a manes. 8, 36 (*terra hiante quaerit Pluto*) uter haec mihi -a fratrum, *sc. infert*? 9, 835 (*Mars Dianae Parthenopaeum adiuvanti*) non haec tibi -a divum dat pater. *al.* **β** *apud Christianos et in sacris scripturis*: VET. LAT. II par. 32, 8 *v. p. 1647, 41.* apoc. 11, 7 (cod. 51. *al.*) bestia ... faciet adversus illos *prophetas* -um (*Vulg.* bellum). 12, 7 (*ibid. et* VVLG.; *v. p. 1647, 44*). IVVENC. 4, 529 an ego *Christus* non possem ... patris innumeras in -a ducere turmas? (*sc. angelos, cf. Matth. 26, 53*). *al.*

c *potius de actione bestiarum pugnantium*: **α** *inter se*: LVCR. 4, 1009 fugiunt volucres, ... accipitres somno in leni si -a pugnas edere sunt ... visae (*sim. de -is avium*: STAT. Theb. 12, 18 [*adversus draconem*]. AMM. 22, 15, 26 -is ... aeriis *ibium et anguium pinnatorum. al.*). VERG. georg. 4, 5 populos et -a dicam (*sc. apium ut*: COLVM. 9, 9, 7 dimicantium ... -a). PHAEDR. 4, 6, 6 in -o *murium et mustelarum.* SEN. nat. 4, 2, 13 delphinorum ... et cocodrillorum. **β** *adversus homines*: IVV. 13, 172 -a *gruum et Pygmaeorum.* EPIST. Alex. p. 200, 27 leones ... in nos impetum faciunt ..., nec minus apri ... miscebant -a.

d *fere per prosopopoeiam respicitur potius actio rerum naturalium adversus homines pugnantium, sc.*: *fluminum*: SIL. 4, 573 Trebia infausto nova -a gurgite fessis *Romanis* incohat ac ... suscitat undas. *ventorum*: SIL. 8, 663 *harenam iniciens* -a ventus ... in ... ora rotat *Romanorum ad Cannas pugnantium.* 9, 495 *Aeolus* Vulturnum in -a ... effrenat (*cf.* 9, 524 Romuleis exercet -a turmis Aeolius furor).

2 *notione vario modo deflexa* (*cf. etiam l. 13*); *significantur*: **a** *ipsi pugnantes* (*cf. p. 1649, 56. 1652, 12*): PROP. 3, 11, 10 Colchis ... armigera -a sevit humo (*sc. terrigenas ut*: VAL. FL. 5, 221 impia ... surgunt iam -a campis. STAT. Theb. 1, 8 *Cadmum* infandis condentem -a sulcis. *cf. l. 45*). **b** *caedes, strages, sc. per ironiam*: LVCAN. 7, 306 spectate cruces ... et clausi -a Campi *Martii* (*quae fecit Sulla captivos caedendo*). **c** *bellum* (*exempla certiora*): PETRON. 89 vers. 8 decenni -o

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Troiano (TERT. anim. 34, 5. *cf.* apol. 19 frg. Fuld. 2 Troiano). IVL. VAL. 3, 41 causa c i v i l i s -i (EXVP. 6). IVST. 5, 1, 4 turbatis Atheniensibus adverso Siciliae -o. EXVP. 3 *Marius* terminare quod gerebat -um festinavit. HIST. AVG. Aurelian. 21, 5 finito -o Marcomannico. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 4, 2 parricidale -um (*sc. quod Absalom contra David patrem gessit; antea*: parricidalia ... bella). *al.* **d** *opera, auxilium sim., quod pugnando praestatur* (*exempla certiora*): VAL. FL. 6, 387 ratus ... s u a posci -a ... Ariasmenus (SIL. 11, 24. 15, 309 promittens ... sua -a Grais. STAT. Theb. 9, 169 sociis ... sua mandat -a *Hippomedon*).

B *laxius, sc. pugnantibus utrimque singulis vel paucis*: **1** *contendunt animantes* (*deos pro ventis sim. positos v. sub 2b*): **a** *homines vel dei* (*contra bestias, monstra sim. v. sub b et c*): **α** *extra rem militarem*: (I) *peculiaria quaedam; pugnant*: Ⓐ *Cupido*: PLAVT. Persa 24 saucius factus sum in Veneris -o, sagitta Cupido cor meum transfixit (*26* cum is *deis* belligerem? *cf. p. 1652, 75*). CLAVD. 10, 111 (*Venus loq.*) quae -a sudas, improbe? quis iacuit telis? Ⓑ *certantes de praemio*: VERG. Aen. 5, 375 prima Dares caput altum in -a tollit (*de pugilatu ut*: 5, 402 in -a ... ferre manum. 5, 467 STAT. Theb. 7, 21. TERT. scorp. 6 p. 156, 18 nuda). HOR. epist. 1, 18, 54 campestria. STAT. Theb. 6, 18 nudas ... movent in -a vires (SCHOL. in luctamen, in cursus, in caestus). silv. 3, 5, 15 -a Circi. CALP. decl. 21 'viri fortes de praemio armis contendant': fratres fortiter fecerunt; ... -o interfecit maiorem minor. Ⓒ *gladiatores*: HOR. sat. 2, 7, 98 *gladiatorum* -a rubrica picta aut carbone. PLIN. nat. 36, 117 *Curio* gladiatorum ... -a edebat. IVV. 6, 258. AVSON. 14, 16 (385 S.), 33 gladiatores funebria -a ... decertasse foro. Ⓓ *amantes rixantes* (*cf. p. 1652, 54. 71*): HOR. carm. 1, 6, 17 nos -a virginum sectis in iuvenes unguibus acrium cantamus. TIB. 1, 3, 64 adsidue -a miscet Amor. PROP. 2, 5, 25. SIL. 15, 761 femineis laesum vana inter ˌ-aˌ corpus unguibus ... credas (ˌ ˌ *Ruperti coll.* HOR. *l. 26, aliter alii*; cornua *trad.*). Ⓔ *Bacchae*: STAT. Theb. 2, 666 (*verba Tydeos*) putastis ... maribus ... incognita veris foeda Celaenaea committere -a buxo? hic aliae caedes (SCHOL. 'i. -a': luxuriosae saltationis ...; 'f. -a': stupra). 7, 169 sqq. (*Bacchus loq.*) imbellis ... turba meas acies, mea tantum -a norunt ...; (171) timent ... -a matrum.

(II) *pugnant quilibet rixantes*: CIC. Mil. 86 ut ..., cum -um commisisset, primum illud volnus *Clodius* acciperet. Phil. 8, 14 quo in -o ... interfectus est Gracchus. HOR. carm. 1, 17, 24 cum Marte *non* confundet ... -a *Bacchus* (PORPH. nec ... rixae orientur). LIV. 4, 9, 8 fit -um atrox (*sc. inter plebeios et optimates Ardeatinos; vergit ad A*). QVINT. decl. 382, 1 *tyrannicidium* operam puto laboris esse, -i, armorum. TAC. ann. 12, 54, 3 raptare inter se, immittere latronum globos, componere insidias et aliquando -is congredi *Samaritae et Galilaei. al.*

β *in re militari de certamine singulari, quod fit inter -um exercituum vel pro eo*: VERG. Aen. 12, 570 (*loq. Aeneas*) exspectem, libeat dum -a Turno nostra pati *eqs.*? LIV. 1, 10, 4 *Romulus* exercitum ... fusum persequitur, regem in -o obtruncat et spoliat (*sc. Acronem, cf. l. 51*). 1, 25, 9 *Horatius* defungi -o festinat (*antea*: pugnam; *sim. respicitur certamen inter Horatios et Curiatios*: 1, 25, 11 [*antea*: certamen]. VAL. MAX. 6, 3, 6 -o trium Curiatiorum). SEN. Oed. 750 norint Thebae -a fratrum (*sc. Eteoclis et Polynicis ut*: STAT. Theb. 11, 245 frater ... te solum in -a poscens. *al. apud eundem*). VAL. FL. 8, 346 SIL. 4, 395. *al.* HOMER. 563 posito certamine pugnae ... inimica ... -a linquunt *Glaucus et Diomedes.* VIR. ill. 2, 3 *Romulus* Acronem s i n g u l a r i -o devicit (45, 1. 58, 2. AVSON. app. A 6 Il. 7 [427 S.], 5). *al.*

b *bestiae* (*adversus homines l. 66 sqq. et nonnullis locis sub β allatis*): **α** *generatim*: VERG. georg. 3, 220 -a miscent (*sc. tauri ut*: Aen. 10, 455. *al.* SIL. 4, 564 *duo* ursi invadunt trepidum gemina inter -a taurum. STAT. Theb. 11, 256. *cf. l. 66. p. 1652, 5. 9 et* MART. 6, 38, 8 vitulus ... -a ... cupit). 3, 265 quid quae inbelles dant -a cervi? ([SERV. *cervi* moventur in pugnam]. *cf.* SEN. Phaedr. 342 poscunt timidi -a cervi. MART. 4, 74, 2 aspicis, ... temptent quam fortia dammae -a?). HOR. carm. 3, 13, 5 haedo, cui frons turgida cornibus primis et venerem et -a destinat. TIB. 3, 9, 3 duros acuisse in -a dentes (*sc. aprum ut*: ANTH. 440, 8 DRAC. laud. dei 1, 281. *cf.* STAT. Theb. 6, 869 sic ... sues, sic ... -a ... ineunt ... ursi). OV. am. 2, 6, 27 coturnices inter sua -a vivunt. PLIN. nat. 8, 8 *dentis* alterius mucroni parcunt, ne sit -is hebes (*de elephantis ut*: 8, 13 nulla ... propter feminas inter se -a, ceteris animalibus pernicialia). *al.* *-a fiunt inter bestias et homines*: OV. met. 2, 859 *Europa* miratur, ... quod -a nulla minetur *taurus.* PETRON. 136, 12 *mulieri* totum -um exposui, *sc. meum cum tribus anseribus.* SIL. 6, 241 revocatam in -a turmam (*respicitur pugna Reguli cum serpente ut*: 6, 266 saevi serpentis -a. 6, 286 GELL. 7, 3).

β *speciatim*: (I) *de venatione*: HOR. carm. 3, 20, 4 (*allegorice de furto pueri amati*) non vides, quanto moveas periclo ... catulos leaenae? dura ... fugies inaudax -a raptor. GRATT. 155 magna indocilis dat -a Medus *canis.* PLIN. nat. 8, 8 -um *cum elephantis.* SIL. 1, 424 postrema capessit -a ... aper. STAT. Theb. 4, 268 *Parthenopaeus* imbelli parma pictus Calydonia matris *Atalantae* -a. Ach. 2, 119 -a ... silvarum. NEMES. cyn. 2 securi -a ruris. (II) *de pugna in spectaculo sim. facta*: COLVM. 8, 2, 4 animos ad -a pertinaces (*de gallis ut*: PLIN. nat. 10, 48 quidam ad bella tantum et -a adsidua nascuntur). MART. epigr. 9, 2 praestitit ... -a rhinoceros (*de eodem*: 22, 3 promissi -a Martis). 5, 65, 8 dat maiora novus -a mane dies. GRAN. LIC. 36, 6 aediles ... taurorum -um adversus elephantos dederunt.

c *monstra, gigantes sim.* (*sc. vel inter se vel adversus heroas, deos*): OV. fast. 1, 569 prima movet Cacus ... -a (*sim. respiciuntur labores Herculis*: STAT. Theb. 1, 487 ante Cleonaei ... -a monstri. 8, 95. *cf. l. 12*). VAL. FL. 7, 545 *Aeetes* daret aeripedes in -a tauros, *sc. adversus Iasonem.* VVLG. Esth. 11, 6 (*in somnio Mardochei*) duo dracones magni paratique contra se in -um (*gr. A 5* ἕτοιμοι ... παλαίειν). DRAC. Romul. 4, 37 (*loq. Hercules*) gladius ... meus ... -a victa reformat (*metonymice de proeliatore, i. hydra, intellexit Vollmer in indice verb.; cf. fortasse 32* tertia bella gero, quae caedes passa resurgunt).

2 *contendunt res* (*sive inter se sive cum hominibus [cf. A 1d]; huc traximus etiam locos, ubi dei fere pro mari vel ventis ponuntur*): **a** *quaelibet*: LVCR. 2, 118 per inane videbis corpora misceri ... et velut aeterno certamine -a pugnas edere. 5, 442 discordia *principiorum* ... motus turbabat -a miscens. AETNA 368 ut *sinus Aetnae montis exhausti* rapiant vires repetantque in -a victi. OV. epist. 19, 141 parce, ferox *Neptune,* latoque mari tua -a misce, *i. non in Hellesponto.* STAT. Theb. 12, 654 tunc -a ... nubibus. *al.* **b** *venti*: VERG. georg. 1, 318 omnia v e n t o r u m concurrere -a vidi ([SERV. 'v. -a': inter se. *huc spectat* PLIN. nat. 18, 340]. OV. am. 2, 11, 17 vobis alii v. -a narrent. APVL. mund. 22 p. 339 cum ... inter se v. -a ciuntur). Aen. 10, 357 discordes ... venti -a ceu tollunt (*359* pugna). OV. epist. 18, 38 (*Leander loq.*) quid mecum, *Borea,* certa -a mente geris? met. 14, 545. trist. 1, 2, 30 Notus adversa -a fronte gerit. VAL. FL. 8, 336 media inter -a divum, *i. ventorum.* SIL. 3, 660 Africus aut ... Corus invasere truces capientem -a campum. *al. apud poetas.*

II *transfertur ad quaslibet dimicationes, contentiones*: **A** *exempla varia*: **1** *notione communi respiciuntur*: **a** *simultates, quae exercentur potius*: **α** *verbis* (*cf. l. 47*): PLAVT. Asin. 912 pulchre hoc gliscit -um (*sc. inter coniuges*). Persa 606 in -um vide ut ingrediare auspicato (*respiciuntur doli ut fortasse*: Cornic. frg. 3 pulchrum et luculentum hoc nobis hodie evenit -um). Rud. 1154 perii in primo -o. LVCR. 1, 638 Heraclitus init quorum *philosophorum* dux -a primus. CIC. fam. 9, 11, 2 scribis, *Dolabella,* -a te mea causa sustinere (*sc. adversus obtrectatores*). OV. ars 2, 151 lites et amarae -a linguae. Ib. 45 prima ... coepto committam -a versu, non soleant quamvis hoc pede bella geri. VAL. MAX. 4, 1, 12 maximorum civium ... tantum non togata -a (*antea*: iurgia ... altercationes). *in iudicio*: CIC. S. Rosc. 90 *oratores,* quos iam aetas a -is *forensibus* avocabat. TAC. dial. 10, 5 te ab auditoriis et theatris in forum et ad causas et ad vera -a voco. 34, 2 dictionibus interesse ... adsuescebat, ita ut altercationes quoque exciperet et iurgiis interesset, utque sic dixerim, pugnare in -o disceret. TERT. apol. 2, 19 ideo torquemur confitentes ... et absolvimur negantes, quia nominis -um est. **β** *actionibus variis*: VARRO Men. tit. caprinum -um (*nisi ad l. 32; cf. vol. III 361, 29 sqq. et Cèbe, comm. III, 1975, 296 sqq.*). CIC. Catil. 2, 25 virtutes omnes certant ... cum vitiis omnibus ...; in eius modi certamine ac -o *eqs.* (*sim. pugnatur contra varia mala*: fin. 4, 31 quarum *virtutum* praesidio iniret *sapiens* illud difficile ... -um [*antea*: cum ... dolore depugnandum *esse*]. LVCR. 5, 43 nisi purgatumst pectus, quae -a nobis atque pericula ˌtumstˌ ingratis insinuandum [ˌ ˌ sunt *trad.*]. BOETH. cons. 4, 7, 20). Att. 8, 11[d], 7 si offendissem *Caesarem,* ... subicerer isdem -is. OV. am. 1, 8, 96 non bene, si tollas -a, durat amor (*respiciuntur rivales ut*: epist. 21, 54 vos *proci* pace movetis aspera submota -a [*cf. 37* certamine vestro]. *cf. p. 1651, 71*). STAT. Theb. 4, 308 *Mycenis* miscebant -a fratres *Atreus et Thyestes.* TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 523, 23 hoc -um inter parentes (*spectat ad Luc. 12, 53*). HOS. GETA Med. 57 (*Medea Creonti*) nullae hic insidiae ... nec sic ad -a veni. HIER. epist. 54, 15, 3 si evenerit, ut et de secundo marito habeas filios, domestica pugna, intestinum -um.

b *ludi, certamina* (*canentium l. 64 [addasne certamen potandi l. 68?]; aliter p. 1651, 16. 22*): OV. ars 3, 357 *puella* cauta ... latronum -a ludat (*sim. de ludis tabularum*: IVV. 1, 91 positā ... luditur arcā; -a quanta illic ... videbis!). met. 5, 307 turba *Pieridum* ... tali committit -a voce *cum Musis* (*cf. 314* certamina).

2 *iocose vel hyperbolice respiciuntur*: **a** *commissationes, convivia* (*cf. p. 1649, 64*): PLAVT. Men. 185 sq. mihi hodie adparari iussi apud te -um; ... in eo uterque -o potabimus (*nisi referas ad 1b coll. 187* uter ibi melior bellator erit *eqs.*). Persa 112 quid cessamus -um committere *prandendo*? MART. 4, 82, 6 sua cum medius -a Bacchus amat. **b** *concubitus, res veneria* (*equorum* VERG.): VERG. georg. 3, 98 siquando ad -a *amoris* ventum est, ... incassum furit *equus senior* (SERV. auct.: ad coitum). PROP. 2, 1, 45 angusto ˌversamusˌ -a lecto (ˌ ˌ versantes *trad.*). 3, 5, 2 stant mihi cum domina -a dura mea. MART. 10, 38, 6 o quae -a, quas utrimque pugnas felix lectulus ... vidit. APVL. met. 2, 16, 5. 5, 21, 5 Veneris -is (*cf.*

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1651, 14). ARNOB. nat. 3, 10 p. 168, 12 Priapum ... circumferentem res illas -orum semper in expeditionem paratas. AVSON. 18 (359 S.), 102. CLAVD. 14, 29 nocturni ... vulnera -i.

B *in sacra scriptura et apud Christianos proeliantur*: **1** *fideles contra vitia, errores sim. vel diabolum*: VET. LAT. sap. 4, 2 (Ps. Cypr. singul. cler. 40) in perpetuum coronata triumphat, *sc.* ἡ ἀτεκνία, ... ⸢certaminum -um vincens⸣ (*gr.* ἄθλων ἀγῶνα νικήσασα). CYPR. Fort. praef. 2 hostis antiquus, cum quo -um gerimus. AMBR. Isaac 5, 45 fessa saecularibus -is corda. 7, 61 anima ..., quam nulla adversa corporis -a expugnant. RVFIN. hist. 2, 14, 6 Petrum ... scientem divina -a gerere et virtutum castra ductare. Orig. in lev. 16, 6 p. 503, 18 caro nostra ... internis -is semper agitatur (*cf.* PROSP. epigr. 26, 4 -a ... carnea). AVG. civ. 19, 27 p. 403, 16 *vitia* periculoso debellantur -o. serm. 210, 3 quando ... -um tentationis infertur homini, ieiunandum est. PETR. CHRYS. serm. 84, 4 discipulorum corda fidei et dubitationis ... continui conflictus -a sustinebant. CAES. AREL. serm. 41, 2 inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt -a castitatis, ubi cotidiana pugna est, et rara victoria. VEN. FORT. vita Germ. 76 post peractum -um beatus migravit ad Christum. *al.* *contra haereticos*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 9, 3 dialectici -i ... triumphos. Orig. in gen. 4, 6 p. 56, 18 aggrediemur contra eos *haereticos* -um verbi. CONC.[S] II 3, 1 p. 72, 24 in -is contra haereticos. ORIG. in Matth. ser. 35 p. 66, 13 -a haeresium (*v. p. 1648, 35*). *al.* **2** *martyres patientes, confitentes*: TERT. mart. 4, 2 de ipso agone et -o (*postea*: gladium ... crucem *eqs.*). pudic. 22 p. 273, 2 quem in -o confessionis ... saevitia deiecit (scorp. 8 p. 160, 19). p. 273, 15 christiano -o. CYPR. epist. 10, 2, 2 caeleste certamen dei et spiritale ⸢-um⸣ Christi (*aliter interpungunt edd.*; ⸤ ⸥ praemium *var. l.*). 28, 1, 1 vos ... duces ad nostri temporis -um facti (39, 2, 1). 38, 1, 2 cum denuo certamine fortiore pugnavit ... victor in -o passionis (Fort. praef. 5, 1 ad -um persecutionis et p. BACHIAR. repar. laps. 6. *al.*; *cf. l. 38*). NEMES. Cypr. epist. 77, 2, 1 dei milites caelestibus armis instructos ad congressionis -um excitasti. Ps. HIL. libell. 14 p. 87, 25 persecutionis pugnam et -a (*cf. l. 29*). RVFIN. hist. 5 praef. 4 -a, quae ... pro caelorum regno ... peracta sunt (*antea*: bella ... pugnas ... certamina). PRVD. perist. 2, 16 martyris Laurentii non incruento -o. *al.* **3** *Christus diabolum vincens, homines redimens*: Ps. IVVENC. praef. pr. 5 Lucas ... describit -a Christi. HIL. hymn. 3, 2 Adae carnis ... in caelesti ... Adam concinamus -a, per quae ... Satanas est ... victus. CHROMAT. serm. 8, 3 victori Christo redeunti ad caelum post -um passionis. *al.*

III *appendix stilistica et syntactica* (*fere ubique exempla selecta dedimus*): **A** *voces affines, quae*: **1** *fere pro syn. accedunt, sc. ita ut*: **a** *varient in contextu*: PLAVT. Amph. 255 haec illic est pugnata pugna ..., sed -um id ... diremit nox (QVADRIG. hist. 10[b] CIC. nat. deor. 2, 6 CAES. Gall. 3, 4, 3. *al.*). CIC. fin. 4, 31 difficile certamen; ... illud difficile, ut dixi, magnumque -um (SALL. Iug. 13, 4. *al.*; *cf. l. 53. 58. 61. 68*). Tusc. 2, 58 pericula adeuntur in -is, non sentiunt viri fortes in acie volnera (OV. Pont. 4, 16, 23 LIV. 2, 12, 11. *al.*; *cf. l. 54*). BELL. Alex. 11, 3 -um commissum est ... *a Rhodiis*, qui, cum in omnibus dimicationibus *eqs.* (PLIN. nat. 18, 3 SVET. Aug. 17, 2. *al.*; *cf. l. 59*). LIV. 6, 3, 8 alii, quos forte armatos tumultus occupaverat, convocare suos, ut -um inirent (29, 7, 3. *al.*; *cf. l. 70*). *al.*

b *coniungantur*: **α** *coniunctione vel per asyndeton*: PLAVT. Curc. 179 *habeant* sibi pugnas, sibi -a (LVCR. 2, 118 [= 4, 1009] -a p. CIC. nat. deor. 1, 42. *et saepe*). CIC. Catil. 2, 25 in eiusmodi certamine ac -o. SALL. Iug. 54, 5 non -is neque [in] acie ... bellum gerundum *esse* (LIV. 22, 39, 7 TAC. hist. 4, 58, 1. *al.*; *cf.* SALL. Iug. 97, 4 non acie neque ullo more -i). HOMER. 352 *ire* in caedes horrendaque -a (*cf. l. 69*). TAC. Agr. 30, 1 -um atque arma. **β** *per gen.*: *forma* -i certamen: CIC. rep. 2, 13 -i ... certamen (BELL. Alex. 16, 1. FIRM. math. 6, 30, 11 famosa -orum c.). off. 1, 90 contentiones -orum. ad Q. fr. 1, 1, 5 -i dimicationem. NEP. Thras. 1, 4 -i concursu. *al.* *forma* certaminis -um: CYPR. epist. 10, 1, 1 ad maximi certaminis -um (55, 4, 1 -um gloriosi c. [*sim.* VEN. FORT. carm. 2, 2, 1]. VET. LAT. sap. 4, 2, *v. l. 5*). NEMES. Cypr. epist. 77, 2, 1 ad congressionis -um. PETR. CHRYS. serm. 84, 4 continui conflictus -a.

2 *distinguuntur* (*cf. p. 1649, 15 sqq.*): **a** *voces totum indicantes, cuius partes sunt -a*: PLAVT. Capt. 60 bellum ... esse dixi; ... extra scaenam fient -a (LVCIL. 613 Romanus populus ... superatus -is ... est multis, bello vero numquam. *et saepe*; *cf. p. 1654, 65*). RHET. Her. 4, 9, 13 si totum certamen in uno -o positum putarent. **b** *varia*: LIV. 2, 18, 2 rixa (TAC. hist. 1, 64, 2 iurgia ... r. [*v. p. 1649, 65 sq.*]). 2, 53, 2 caedes magis quam -um esse (*al.* TAC. hist. 4, 33, 2). 10, 20, 12 tumultum ... -o ipso terribiliorem (CVRT. 6, 5, 12). IVST. 9, 3, 2 hinc iurgium et mox -um (*cf. l. 69*). *al.*

B *iuncturae nominales potiores*: **1** *quae pendent e voce q. e.* -um, *sc.*: **a** *adi. indicantia*: **α** *qualitates varias*: CATO orat. 25 levibus ([lenibus *trad.*]. *al.*, *v. vol. VII 2, 1213, 32 sqq.*). SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 magno (CIC. Mur. 33 maxima. *al.* BELL. Alex. 46, 3. 76, 1 Hisp. 4, 2 NEP. Con. 4, 4. *al.*). QVADRIG. hist. 51 gravi (*al.*, *v. vol. VI 2, 2298, 58 sq., ubi addas* NEP. Ages. 4, 5). SVEIVS carm. frg. 1, 4 fera (OV. epist. 1, 31. *al.* SIL. 1, 266. *al.*). CIC. Balb. 5 acerrimis (*al.*, *v. vol. I 362, 11 sq.*). CAES. Gall. 2, 30, 1 parvulis (5, 50, 1. *cf.* LIV. 1, 54, 3 parva [*al.* AMM. 15, 12, 5 VEG. mil. 3, 9, 18]). VERG. georg. 2, 283 horrida (*al.*, *v. vol. VI 3, 2994, 50 sq.*). Aen. 7, 806 dura (*al.*, *v. vol. V 1, 2306, 7 sq.*). 11, 727 saeva (LVCAN. 3, 127 SIL. 15, 154. *al.*). OV. epist. 21, 54 aspera (LIV. 34, 46, 12 STAT. Theb. 12, 520. *al.*). LIV. 2, 19, 5 atrocius (*al.*, *v. vol. II 1109, 44 sqq.*). 2, 56, 15 haud incruento (*al.*, *v. vol. VII 1, 1059, 46 sqq.*; *cf.* SOL. 7, 19 cruentissimi [*al.*, *v. vol. IV 1240, 14 sq.*]). 4, 27, 6 iusto (*al.*, *v. vol. VII 2, 721, 7 sq.*; *aliter* LVCAN. 2, 540). 8, 16, 3 haud ... memorabili (*al.* CVRT. 5, 4, 31. *cf.* LIV. 25, 1, 5 haud ullum dignum memoratu [*sim.* TAC. hist. 2, 24, 1]. 33, 22, 7 vix digna dictu [*sim.* 35, 1, 1]. 35, 7, 7 nullā memoriā digna. AMM. 27, 2, 11 narratu minus digna). 25, 13, 14 ingens (VELL. 1, 9, 4 SEN. benef. 3, 37, 3. *al.*). 27, 2, 11 tumultuosa (*cf.* 29, 36, 4 tumultuario [*al.* HIST. AVG. Carac. 10, 6 Gord. 34, 4]). LVCAN. 3, 313 dira (7, 689 SIL. 8, 300. 17, 397). *al.* **β** *tempus, frequentiam sim.*: PLAVT. Rud. 1154 in primo -o (*al.*, *v. p. 1346, 62 sqq.*). RHET. Her. 4, 9, 13 uno (CIC. fam. 10, 10, 1. 15, 15, 1 CAES. Gall. 1, 44, 3. *al.*). CAES. Gall. 1, 1, 4 cotidianis (HIRT. Gall. 8, 13, 1 BELL. Alex. 22, 2 Hisp. 5, 4). civ. 1, 67, 3 nocturna (2, 40, 1 LIV. 42, 47, 5 STAT. Theb. 2, 485. *al.*). 3, 45, 1 crebra (*al.*, *v. vol. IV 1120, 15 sqq.*). LIV. 5, 28, 11 haud incertius diurno -um *nocturnum* fuit (VAL. MAX. 3, 2, 23). *al.* **γ** *exitum, fortunam*: CIC. Manil. 23 noster ... exercitus ... -is usus erat secundis (*al.* CAES. Gall. 2, 9, 2. *al.*; *cf.* EVTR. 9, 24 insecundum). epist. frg. 4, 23 adversum (*al.*, *v. vol. I 871, 49 sqq.*). CAES. Gall. 1, 26, 1 ancipiti (*al.* LIV. 23, 29, 10. *al.*; *cf. vol. II 23, 80 sqq. 24, 27 sqq. et nota* GELL. 3, 7, 14 fit -um diu anceps [*fortasse verba* CATONIS, *v.* orig. 83]). 5, 16, 2 dispari (*cf.* BELL. Alex. 29, 2 impar [PRVD. cath. 2, 76]. 29, 3 pari [*al.*, *v. vol. X 1, 264, 15 sqq.*]). civ. 3, 112, 7 aequo (LIV. 3, 7, 5. 37, 38, 7). SALL. Iug. 50, 4 incerto (LIV. 5, 28, 11). epist. Mithr. 15 variis (LIV. 10, 35, 2. *al.* TAC. hist. 3, 22, 3. *al.*). LIV. 10, 2, 10 prosperum (*al.* VELL. 2, 51, 3 TAC. Agr. 24, 1. *al.*). 25, 6, 15 felici (*cf.* SEN. contr. exc. 6, 5 infelici [*al.*, *v. vol. VII 1, 1363, 30*]). 30, 18, 9 dubium (*al.* FRONTIN. strat. 2, 4, 11 TAC. Germ. 6, 4 ORIGO Const. 5, 17). LVCAN. 4, 715 tristia (VAL. FL. 4, 132 SIL. 6, 286 FLOR. epit. 4, 2, 78). *al.* **δ** *locum* (*cf. e. g. l. 45. 47*): CIC. Balb. 5 -is ... Sucronensi et Turiensi. Deiot. 13 Pharsalico (29 [*del. nonnulli*]. BELL. Alex. 42, 3 SVET. Iul. 35, 1). Cato 41 Caudino. CAES. civ. 3, 80, 2 Dyrrachino (*al. apud eundem*). NEP. Alc. 5, 5 terrestribus (SIL. 14, 521 IVST. 2, 11, 19. *al.*). Att. 11, 2 Philippense (VAL. MAX. 6, 8, 4 PLIN. nat. 7, 148. *cf.* PORPH. Hor. carm. 1, 14 pr. Philippico). HOR. epist. 1, 18, 54 campestria (SERV. Aen. 11, 16). LIV. 23, 15, 13 Cannensi (SEN. contr. exc. 5, 7 VAL. MAX. 3, 2, 11. *al.*). GELL. 5, 6, 18 maritimo (*cf.* AVG. civ. 3, 18 p. 126, 20 marinis). *al.* **ε** *pugnantes* (*populos, duces, genus copiarum*): CIC. rep. 2, 14 Sabino. epist. frg. 4, 23 equestre (*saepe*, *v. vol. V 2, 718, 45 sqq.*). POLLIO Cic. fam. 10, 33, 4 Hirtiano. CAES. Gall. 4, 24, 4 pedestribus (*saepe*, *v. vol. X 1, 970, 43 sqq.*). 7, 9, 6 Helvetico. civ. 2, 22, 1 navali (NEP. Alc. 5, 5 Hann. 10, 5 LIV. 22, 54, 11. *et saepe*). BELL. Afr. 19, 3 Pompeiano. OV. Pont. 4, 16, 23 Romana. IVL. VAL. 3, 41 civilis (EXVP. 6). HIER. epist. 54, 15, 3 intestinum (*al.*, *v. vol. VII 2, 10, 24 sqq.*). *al.*

b *locut. praepos. indicantes*: **α** *ubi pugnetur*: CIC. Brut. 12 ad Nolam. nat. deor. 3, 11 apud Sagram. *et saepe.* **β** *a quibus vel contra quem (quam rem) pugnetur*: CAES. Gall. 1, 46, 3 sine ullo periculo ... cum equitatu -um fore (PROP. 3, 5, 2 c. domina. LIV. 2, 52, 7. 38, 3, 1 PLIN. nat. 35, 99. *al.*). SALL. epist. Mithr. 15 inter me atque Lucullum (OV. met. 12, 537 PLIN. nat. 8, 13. *al.*). LIV. 40, 36, 11 adversus Celtiberos (40, 52, 4 TAC. hist. 1, 68, 1. 4, 73, 2). VAL. FL. 5, 274 in adversos ... muros (MIN. FEL. 7, 4 in Poenos. *vix addas p. 1651, 26*). SIL. 15, 309 contra Hesperiam (CONC.[S] II 3, 1 p. 72, 24). **γ** *qua de re pugnetur*: LIV. 7, 9, 7 -a de occupando ponte. PLIN. nat. 8, 13 propter feminas.

c *subst.*, *quibus indicantur varia* (*v. etiam p. 1653, 60; saepe usu translato, e. g. p. 1652, 38. 1653, 24. 28*): CAES. Gall. 2, 9, 2 equitum (HIRT. Gall. 8, 28, 2 LIV. 9, 27, 4. *al.* TAC. hist. 3, 18, 1. *cf.* equitatus: CAES. civ. 1, 64, 1. peditum: LIV. 9, 27, 4. 27, 2, 11 TAC. Agr. 36, 3). VERG. Aen. 11, 541 inter -a belli (OV. trist. 2, 71). OV. ars 3, 357 latronum (*sc. in ludo tabularum*). LVCAN. 7, 306 clausi -a Campi (*sim. de loco*: SIL. 8, 300 Ausoniae [Ausoniam *trad.*]. STAT. silv. 1, 1, 79 Rheni. *al.*). STAT. Theb. 8, 732 -a Martis (MART. epigr. 22, 3 Ps. CATO dist. 2 prol. 5). TERT. apol. 2, 19 nominis (*sc. de quo pugnatur*; *sim.* HEGES. 2, 9, 1 p. 151, 21 libertatis). *al.*

2 -um *pendet*: **a** *ex adi.* (*sc. variis casibus, etiam in locutionibus c. praepos.*): CIC. Balb. 6 nullius -i expertem (PLIN. nat. 5, 45. *al.*). CAES. Gall. 5, 26, 3 equestri -o superiores (NEP. Dat. 8, 4 LIV. 8, 12, 8. *al.*). SALL. Iug. 53, 5 -o fessi lassique (LIV. 21, 11, 3. *al.* AMBR. Isaac 5, 45). 76, 2 -o intentos (*al.* LIV. 5, 26, 7. *cf.* LIV. 9, 27, 7 ad -um [SIL. 6, 337 TAC. hist. 3, 63, 1]). PROP. 2, 10, 3 fortes ... ad -a turmas (CYPR. epist. 60, 2, 5

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

laps. 36 VVLG. ler. 41, 16). LIV. 3, 27, 6 apti ... -o (30, 10, 2 naves ... minime navali -o aptae. CVRT. 3, 7, 8 non alium locum -o aptiorem esse. al.; cf. VVLG. I reg. 14, 52 virum ... aptum ad -um). FLOR. epit. 3, 19, 7 duces profugos -o (4, 2, 86. cf. l. 23). AMM. 14, 6, 17 -orum periti rectores (PETR. CHRYS. serm. 14, 1). al.

b e subst. (fere gen., abl. l. 20, praepos. l. 24; hic illic accedit gerund.; v. etiam p. 1653, 57): CIC. Marcell. 17 -orum exitu (al. VAL. MAX. 5, 4, 2 FLOR. epit. 4, 7, 10 AMM. 25, 9, 10). div. 1, 51 pericula -orum (SEN. contr. 1, 8, 15 TERT. ieiun. 7 p. 281, 28. al.). 1, 77 diem -i committendi (VET. LAT. psalm. 77, 9 [cod. 136] in diem -i [Vulg. in die belli]. CASSIOD. hist. 11, 15, 9 ut d. et locum statueret -orum [Socrat. 7, 18, 13 τῇ συμβολῇ]. al.). 2, 114 casum ... -i (al., v. vol. III 582, 43 sq.). CAES. Gall. 2, 19, 6 tempus ... committendi -i (SALL. Iug. 97, 1 -i faciundi t. VAL. MAX. 7, 4 ext. 2 SVET. Iul. 56, 5. al.). 2, 21, 3 -i committendi signum (al. NEP. Iph. 2, 2). 5, 16, 3 equestris ... -i ratio (HIRT. Gall. 8, 19, 3 VEG. mil. 3, 9, 1. 4, 31, 1). civ. 3, 84, 3 usum ... eius generis -orum (HIRT. Gall. 8, 42, 3 periculoso g. -i. BELL. Afr. 19, 2 novo atque inusitato g. -i. HIST. AVG. Prob. 18, 4). SALL. Iug. 97, 4 nullo more -i (hist. frg. 4, 75 m. equestris -i [TAC. ann. 6, 35, 1]. SEN. dial. 10, 13, 6. GELL. 1, 11, 17 morem ... ingrediendi ... -i). LIV. 31, 36, 3 -o victor (42, 59, 7 VAL. MAX. 6, 3, 6 QVINT. inst. 8, 6, 20 TAC. ann. 11, 17, 3. al.). VELL. 2, 21, 3 -o ..., cuius ... quam fuerit eventus exitiabilis eqs. (TAC. Agr. 15, 4. al. VEG. mil. 3, 25, 13 VVLG. II reg. 11, 25). TAC. Agr. 16, 2 unius -i fortuna (al. apud eundem). hist. 2, 46, 1 profugi e -o (FLOR. epit. 4, 2, 85 a -o. cf. l. 4). 3, 54, 2 locum -i (ann. 2, 18, 2. AVSON. app. A 6 II. 8 [428 S.], 8. CASSIOD. hist. 11, 15, 9, v. l. 11). FRONTO p. 211, 9 -orum ... discrimina (COD. Iust. 2, 3, 19 [a. 290]. AMM. 17, 13, 11. al.). EPIST. imp. Constant. (Année Épigr. 1937 n. 232) 16 ex -i vulnere (ARNOB. nat. 4, 4 mille ... vulnera -orum innumeris accepta sunt cladibus [gen. epexeget.; nisi coniungas potius -orum ... cladibus]. CLAVD. 14, 29 ORIG. in Matth. ser. 35 p. 66, 20). al.

C iuncturae verbales potiores (raro -um est pro agente, cf. e. g. -um absumit vol. I 219, 6. 10 sq., exardet vol. V 2, 1181, 68 sq., fervet PLIN. nat. 9, 32 CYPR. epist. 55, 4, 1. al., surgit LAVS Pis. 206 VAL. FL. 5, 221): **1** -um ponitur pro obi. acc. (subi. in struct. pass.): **a** -um facere, inire, sustinere sim.: α cum verbis pugnandi (-um proeliari v. supra p. 1648, 71): PLAVT. Men. 989 depugnato -o (CATO orig. 91. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 101 p. 602 [gr. μάχης γενομένης]. cf. p. 1656, 39 et SALL. Iug. 54, 7 -um male pugnatum [HOR. carm. 4, 9, 21. cf. p. 1656, 38]). IVL. VAL. 3, 52 -is, quae Xerxes ... militaverat. AVSON. 14, 16 (385 S.), 33 -a ... decertasse. β cum variis verbis: PLAVT. Capt. 60 extra scaenam fient -a (CATO orig. 91 SCAVR. hist. 3. CIC. de orat. 2, 273 cum ... -a praeclara fecisset. et saepe). SISENNA hist. 26 -um ... commissum est (saepe, v. vol. III 1909, 30 sqq.). QVADRIG. hist. 10b -o commoto (al., v. vol. III 1949, 83 sq.; cf. OV. epist. 21, 54 movetis [al., v. vol. VIII 1545, 81 sq., ubi addas OV. fast. 1, 569]). CIC. Tusc. 4, 53 restituit (CAES. Gall. 1, 53, 1. 7, 87, 2 LIV. 2, 47, 1. al. FRONTIN. strat. 1, 11, 8. al.). fam. 9, 11, 2 sustinere (CAES. Gall. 6, 38, 3 civ. 1, 47, 3 BELL. Alex. 15, 4 HOR. epist. 1, 18, 54 LIV. 30, 18, 4. al.). LVCR. 2, 118 edere (al., v. vol. V 2, 93, 82 sqq., ubi addas LIV. 31, 37, 3 et al. apud eundem). 4, 967 obire (APVL. flor. 6, 7. cf. CIC. fin. 2, 60 ineunt [et saepius, v. vol. VII 1, 1297, 30 sqq.; cf. p. 1656, 58 infra]). 4, 1013 miscent (saepe apud poetas, v. vol. VIII 1084, 43 sqq.). CAES. Gall. 1, 25, 6 redintegrare (al. LIV. 1, 12, 10. al.; cf. 10, 20, 14 integratum est [AMM. 16, 12, 37]). 3, 20, 4 renovarunt (SALL. Iug. 51, 5 OV. met. 5, 156 LIV. 2, 47, 6. al.). SALL. Iug. 21, 2 -um non inceptum (al., v. vol. VII 1, 916, 29 sqq.; cf. LIV. 3, 28, 7 -o coepto [al., v. vol. III 1429, 1 sq.]). hist. frg. 2, 59 accendere (al., v. vol. I 278, 36 sqq., ubi addas HEGES. 2, 13, 9. cf. VAL. FL. 6, 92 incendere [DICT. 3, 8]). 3, 96 D milites ... sumentis -um (TAC. hist. 2, 42, 2. 4, 34, 3 SVET. Iul. 60. al.; cf. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 141, 7 assumpserat). VERG. georg. 3, 265 dant -a cervi (GRATT. 155. aliter p. 1650, 49. 1652, 4). Aen. 2, 334 temptant (al. MART. 4, 74, 2 TAC. hist. 3, 5, 2. al.). 2, 397 conserimus (LIV. 5, 36, 5. al. CVRT. 8, 13, 12 FRONTIN. strat. 2, 3, 7. al.; cf. serere: SIL. 8, 36 TAC. hist. 5, 11, 1. HEGES. 2, 8, 3 -a de -is. ARATOR act. 1, 588). 2, 670 instaurata ... -a (LIV. 39, 31, 11 LVCAN. 3, 615. al.). 7, 806 pati (al., v. vol. X 1, 723, 11 sq. 725, 55). HOR. carm. 4, 4, 68 geret (al., v. vol. VI 2, 1943, 40 sqq.). OV. ars 3, 357 latronum -a ludat (al., v. vol. VII 2, 1780, 80. 82). LIV. 2, 19, 10 ciet (al., v. vol. III 1055, 61, ubi addas SIL. 17, 528). 4, 29, 3 intulerat (al., v. vol. VII 1, 1387, 21 sq.). VAL. MAX. 1, 8, 6 ingredi (al., v. vol. VII 1, 1571, 65; cf. p. 1656, 67 infra). CVRT. 3, 10, 3 capesserent (al., v. vol. III 310, 83 sqq.). TAC. ann. 4, 49, 1 auderent (al. apud eundem). AVIEN. orb. terr. 1362 agebat (CLAVD. 1, 79 ISID. Goth. 15 chron. II p. 273). al.

b cetera exempla: α -um parare, poscere, meditari sim.: PLAVT. Men. 185 adparari ... -um (cf. parare: LIV. 8, 1, 4 LVCAN. 3, 313 STAT. Theb. 10, 242. al.; praeparare: VVLG. II reg. 10, 9). LIV. 21, 45, 9 poscunt (SEN. Phaedr. 342 LVCAN. 4, 467. al.; cf. p. 1657, 13 et SIL. 17, 128 deposcens -a). STAT. Theb. 2, 485 instruit (EVTR. 3, 23, 1). 4, 301 meditantur -a (IVV. 4, 112. 7, 128 CLAVD. DON. Aen. 10, 455 p. 350, 30. al.; cf. p. 1657, 29). al. β -um finire, conficere, sedare sim.: PLAVT. Amph. 255 -um ... diremit nox (saepe, v. vol. V 1, 1259, 80. 1260, 1. 11. 14 sqq.). POLLIO Cic. fam. 10, 33, 2 si ... -um confectum esset (al., v. vol. IV 196, 25 sqq.). LIV. 7, 15, 7 post sedatum -um (34, 5, 8 COLVM. 9, 9, 7). 10, 20, 14 -um ... profligatum (al., v. p. 1725, 13). 26, 6, 13 finitum (al. SIL. 16, 149 FRONTIN. strat. 2, 7, 6 HIST. AVG. Aurelian. 21, 5). AMM. 15, 4, 13 -o terminato (EXVP. 3). HEGES. 1, 30, 14 peractum esset -um (RVFIN. hist. 5 praef. 4 VEN. FORT. vita Germ. 76). γ -um vitare, fugere, differre sim.: CAES. civ. 1, 67, 3 nocturna ... -a esse vitanda (SALL. hist. frg. 1, 104 TERT. anim. 31, 4). 1, 82, 2 -um defugisse (-o diffugisse trad.; cf. HOR. carm. 3, 20, 4 fugies [LVCAN. 7, 689 SIL. 9, 175]). SALL. epist. Mithr. 13 dilata esse -a (al., v. vol. V 1, 1074, 4 sqq.). LIV. 3, 63, 1 omissum (al., v. vol. IX 2, 583, 35 sq.). TAC. hist. 4, 67, 1 deseruit (AMM. 17, 13, 13. al.; vix addas CAES. Gall. 2, 25, 1). al. δ -um (-a) vincere: VET. LAT. sap. 4, 2 v. p. 1653, 5. CLAVD. 26, 570 PROSP. epigr. 26, 4 DRAC. Romul. 4, 37.

2 abl. -o, -is: **a** instr. (hic illic fortasse temporis): α -o vincere, pellere, lacessere sim.: PLAVT. Amph. 225 victi utri sint eo -o (SCIP. mai. or. frg. Gell. 4, 18, 3 CIC. ad Brut. 10 CAES. Gall. 1, 31, 12. et saepius; cf. devincere vol. V 1, 862, 7 sq., ubi addas FRONTIN. strat. 2, 3, 5 VIR. ill. 2, 3). LVCIL. 613 populus ... superatus -is ... est (CIC. Cato 41 CAES. Gall. 1, 44, 3. al. LIV. 9, 22, 10. al. VITR. 1, 1, 6 ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 84. al.). CAES. Gall. 1, 10, 5 hostibus -is pulsis (al., v. vol. X 1, 1011, 33 sq.; cf. compellere: LIV. 7, 29, 7. al. CVRT. 8, 10, 4). 1, 15, 3 -o nostros lacessere (al., v. vol. VII 2, 832, 10 sq.). VARRO rust. 2, 4, 2 eo -o hostes ... fudit ac fugavit (sim. accedit fugare: LIV. 3, 8, 6 VELL. 1, 9, 4 FLOR. epit. 2, 11, 5. al.; ceterum v. LIV. 2, 63, 6. al. POMP. TROG. hist. Iust. 38, 4, 5 VELL. 2, 28, 1. al.). SALL. Iug. 76, 5 Romani ... -is ... fatigati (LIV. 22, 50, 4. al. CVRT. 9, 8, 25. cf. 4, 16, 16 defatigati). NEP. Con. 4, 4 hos ... -o fugat (Hann. 4, 4 LIV. 10, 2, 2. al.; addas l. 25 sq.). LIV. 29, 36, 9 perculsus adverso -o Hannibal (39, 35, 4. al., v. vol. X 1, 1198, 47). 41, 17, 1 Sardos perdomuit (cf. domare: CVRT. 6, 3, 8 TAC. Agr. 24, 1 VEG. mil. 3, 26, 4 PRVD. perist. 2, 16). VAL. MAX. 3, 2, 11 -o, quo Hannibal ... vires Romanorum contudit (al. TAC. ann. 12, 31, 3 RVF. FEST. 22 SVLP. SEV. chron. 1, 50, 4). al. β -o decertare sim.: CIC. prov. 33 decertavit (al., v. vol. V 1, 160, 10 sqq.; cf. certare vol. III 897, 79 sq., ubi addas BELL. Alex. 29, 3). CAES. Gall. 1, 1, 4 -is cum Germanis contendunt (al., v. vol. IV 668, 1). 1, 26, 1 ancipiti -o ... pugnatum est (LIV. 3, 7, 5 aequo -o. al. VELL. 2, 79, 4 TAC. hist. 3, 51, 2. al.; cf. p. 1655, 36 sqq. et BELL. Afr. 29, 1 depugnare). 5, 15, 1 conflixerunt (saepius, v. vol. IV 239, 14 sqq.). 5, 16, 2 -o dimicare ([-o om. β]. saepe, v. vol. V 1, 1201, 16 sqq.). 7, 65, 2 cum finitimis -o congressi (LIV. 31, 34, 5 POMP. TROG. hist. Iust. 38, 4, 3 TAC. Agr. 28, 2. al.; cf. SVET. Iul. 44, 3 adgredi [FLOR. epit. 2, 18, 4]). LIV. 2, 26, 6 -o ... uno debellatum est (al., v. vol. V 1, 84, 46 sqq.; cf. LIV. 9, 41, 4 bellassent). al.

b separ.: CAES. Gall. 1, 22, 3 Labienus ... -o ... abstinebat (LIV. 8, 38, 5. al. VAL. MAX. 7, 2, 2 SVLP. SEV. chron. 1, 41, 4). 2, 25, 1 -o excedere (saepius, v. vol. V 2, 1205, 68 sqq., ubi addas HIRT. Gall. 8, 19, 8 FLOR. epit. 1, 18, 7. cf. p. 1657, 43). SALL. Catil. 39, 4 si ... -o Catilina superior ... discessisset (NEP. Eum. 10, 2). al.

3 dat. -o, -is: CIC. Balb. 5 -is ... interfuisse (CAES. Gall. 4, 16, 2. al. VAL. MAX. 1, 7, 1. al.; cf. SALL. Catil. 59, 4 adesse [LIV. 27, 49, 8. al. COD. Theod. 12, 1, 38]). CAES. civ. 2, 33, 2 -o rem committere (2, 38, 2. 3, 74, 2). LIV. 21, 58, 11 superfuerant (31, 17, 11. al. VAL. MAX. 2, 6, 11 CVRT. 4, 1, 34. al.; cf. p. 1657, 41). CVRT. 3, 8, 23 paratus ... -o (TAC. hist. 2, 27, 1. al. apud eundem. cf. p. 1657, 33 sqq. et CVRT. 5, 8, 2 -o ... se praeparabat). al.

4 cum praepos.: **a** ad, in, per -um (-a): α egredi, redire sim.: (I) cum verbo q. e. ire vel eius compositis: PLAVT. Truc. 511 ire in -um (al., v. vol. V 2, 634, 18 sq. 646, 76. cf. ad -um: TAC. Germ. 30, 3 HIER. epist. 65, 1, 1. al.). RHET. Her. 4, 49, 62 inibat in -um. CAES. civ. 3, 86, 2 quo firmiore animo in -um prodeatis ([in om. pars codd.]. AMM. 15, 4, 12 DARES 28. cf. CYPR. epist. 10, 1, 1 ad ... -um). LIV. 1, 27, 8 redire in -um (22, 15, 9 CVRT. 3, 11, 14. cf. STAT. Theb. 8, 732 ad -a). 37, 39, 4 si in -um hostis non exiret (al., v. vol. V 2, 1356, 10 sqq.; cf. Ps. ORIG. hom. in Matth. 2, 5 p. 252, 20 ad -um). LVCAN. 2, 226 coitur ... in -a (VAL. FL. 5, 635. STAT. Theb. 7, 21 coeunt in -a caestus. 11, 306). al. (II) cum quibuslibet verbis: PLAVT. Persa 606 in -um vide ut ingrediare auspicato (cf. egredi: vol. V 2, 281, 71 sq. 282, 28. 71; progredi: TAC. hist. 3, 32, 2 ad -um). CAES. Gall. 1, 51, 3 ˌinˌ -um proficiscentes (ˌ ˌ ad β; al., v. p. 1713, 17). VERG. georg. 3, 98 si quando ad -a ventum est (Aen. 10, 901 PROP. 2, 6, 15 SIL. 17, 317 TAC. hist. 2, 68, 3 VVLG. IV reg. 3, 7; in -um: LIV. 31, 21, 6. 33, 9, 2 LVCAN. 2, 274. al.; cf. VVLG. I reg. 17, 1 in -um convenerunt). Aen. 12, 526 Aeneas Turnusque ruunt per -a (cf. in -um, -a: LIV. 7, 14, 10. al. LVCAN. 4, 151. al.). LIV. 3, 63, 1 vadunt ... in -um (al. apud eundem. cf. VVLG. Ezech. 7, 14 ad -um). SEN. contr. exc. 5, 7, 1 pro-

[Marchionni]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cedens ... in -um (Qvint. decl. 352 them. Calp. decl. 27 Ps. Avr. Vict. orig. 14, 4. *al.; cf.* ad -um: Qvint. inst. 9, 4, 11 Vvlg. iud. 20, 24. *al.*). Sil. 9, 303 descensum *est* ad -a (Vvlg. I reg. 30, 24. *cf.* in -um: Frontin. strat. 2, 1, 10 Vvlg. I reg. 26, 10. *al.*). Avson. app. A 6 ll. 6 (426 S.), 7 pergit in -um (19 [439 S.], 7 Serv. Aen. 8, 547. *cf.* ad -um: Hier. epist. 22, 21, 8 Vvlg. num. 32, 17. *al.*). *al.*

β *mittere, hortari, poscere sim.*: Cic. Tusc. 1, 102 cum *Lacaena* filium in -um misisset (*al., v. vol. VIII 1183, 22 sqq. 34. 61*). Nep. Hann. 5, 3 Rufum ... dolo productum in -um *eqs.* (Veg. mil. 3, 11, 4 ad -um. *cf.* in -um deducere: Nep. Hann. 11, 1. in -um ducere: Ov. met. 13, 82 Liv. 9, 40, 7 Petron. 123 vers. 232. *al.* [ad -um, -a: Sil. 14, 40 Veg. mil. 2, 2, 5]. in -um educere: Liv. 37, 16, 11 Pavl. Fest. p. 223. *al.; sim. al.*). Verg. Aen. 8, 614 in -a poscere Turnum (10, 661 Sil. 1, 420 Stat. Theb. 11, 245. *al.*). 8, 678 Augustus agens Italos in -a (Liv. 27, 2, 6 Val. Fl. 7, 638. *cf.* in -a cogere: Verg. Aen. 9, 463 Stat. Theb. 4, 159. *al.* [ad -um, -a: Verg. Aen. 12, 581 Tac. ann. 2, 21, 1 Veg. mil. 3, 11, 7]). 11, 520 *Turnus* Messapum in -a ... hortatur (*al., v. vol. VI 3, 3010, 75 sq.* [ad -um: Cypr. epist. 57, 2, 2 Amm. 18, 8, 4]. *cf.* ad -um cohortari *vol. III 1562, 20 sq. 42,* adhortari Cvrt. 3, 13, 8). 11, 727 Tarchonem in -a ... suscitat (Stat. Theb. 11, 61. *cf.* in -um excitare: Sen. dial. 3, 13, 4 [ad -um, -a: Lvcan. 4, 207 Cypr. epist. 57, 2, 2. *al.*]. *sim. al.*). Aetna 52 ad -a divos provocat (Liv. 3, 60, 3 Cypr. epist. 58, 8, 2. *al.; cf.* ad -um vocare: Liv. 7, 15, 2 Sil. 9, 215 Tac. dial. 10, 5 ann. 12, 14, 1 [in -a: Sil. 4, 430 Stat. Theb. 8, 569]. ad -um revocare: Liv. 23, 44, 8 Sil. 5, 643 [in -a: 6, 241]). Liv. 2, 62, 1 hostem ad -um elicere (*al., v. vol. V 2, 366, 83. 367, 5 sq.*). 10, 41, 1 Romanos ira ... in -um rapit (Lvcan. 2, 251. *al.; cf.* in -a raptare: Sil. 4, 217 [ad -a: 10, 91 Stat. Theb. 2, 459]). *al.*

γ *parare sim.*: Verg. Aen. 7, 335 armare in -a fratres (Sil. 14, 544. *cf.* ad -um, -a: 12, 655 Cypr. epist. 55, 17, 3. *al.*). 10, 455 meditantem in -a ([in *om. cod. P*]. Sil. 17, 438. *cf. p. 1655, 75*). 11, 486 cingitur ... in -a Turnus (*cf.* in -um accingere: Tac. hist. 3, 21, 1 [ad -um: Vvlg. I par. 7, 4. *al.*]). Liv. 2, 55, 8 ad -um se expediunt (5, 49, 2. 21, 46, 4 Vvlg. I par. 12, 24). 9, 14, 1 parantibus utrisque se ad -um (Cvrt. 4, 13, 10. Vet. Lat. I Macc. 4, 21 [rec. V; rec. L in -um, *gr.* εἰς παράταξιν]. Cypr. epist. 58, 1, 2 parati. *al.* [in -um, -a: Homer. 702 quantas ... parent in -a vires. Vet. Lat. I Macc. 3, 44 recc. L, B, V. *al.*]. *cf.* ad -um praeparare: Veg. mil. 1, 9, 9 Vvlg. IV reg. 18, 20. *al.*]).

b ex, de -o (-is): Cic. Phil. 2, 71 qui e -o effugerant (Bell. Afr. 64, 1 Liv. 29, 2, 18. *cf.* de *vel* ex -o fugere *vol. VI 1, 1480, 20. 24 sqq.* [*addas* Liv. 31, 38, 4 ex -o]. profugere: Hirt. Gall. 8, 44, 3 Bell. Hisp. 1, 1 Sall. Iug. 13, 4). Caes. Gall. 1, 26, 5 ex eo -o circiter hominum milia cxxx superfuerunt (Bell. Hisp. 33, 2 Sen. dial. 6, 20, 4. *cf. p. 1656, 53*). 4, 33, 2 ex -o excedunt (Nep. Eum. 4, 2. *cf. p. 1656, 46*). Bell. Hisp. 33, 3 ex -o Cordubam cum venisset (Liv. 27, 50, 6. 44, 43, 5 [de -o: Tert. adv. Val. 8, 3 Vvlg. I reg. 4, 16. *al.*]. *cf.* Cvrt. 7, 7, 39 ex -o advenerant). *al.*

D -um est *c. inf. vel enunt. secund. pro subi.*: Tert. apol. 50, 2 -um est nobis, quod provocamur ad tribunalia. Avg. in psalm. 142, 16 magnum -um vobis est, hostem non videre et vincere.

deriv.: proeliaris, proelior. *Marchionni.*

proelum *v.* prelum. **proēmendo** *v.* peremendo.

proēmineo *v.* promineo. **proēmium** *v.* prooemium.

?**proemo,** -ere. *a* pro *et* emere (*si recte trad.*); *cf.* promo. Char. gramm. p. 470, 1 (*inter* verba, quae praepositionibus additis aliam significationem habent) emo, coemo, -o (*sed loco gemino Dosith. gramm. VII 434, 24* emo, ... coemo ..., redimo). *si conferre licet subst.* proemptor, *est fort. i. q. emere mandatu publico* (*vel ecclesiae*).

deriv.: cf. proemptor.

proēmptor, -ōris *m.* *potius a locut. iuris* pro emptore (*cf. Voc. Iurispr. Rom. II 495*) *quam a* proemere. *i. qui pro emptore est* (*mandatu publico vel ecclesiae*): Cassiod. var. 2, 30, 2 *defensoribus ecclesiae* pro expensis pauperum ... unum ... ex negotiatoribus urbis ... praestari, qui -is functus (*i. fungens*) officio, exceptus negotiationis oneribus debeat implere, quod suscipit. Pap. Tjäder 4/5 B VI 4 (*saec. VI²*) Iohannis v(ir) c(larissimus) -r (*inter testes testamenti, quo ecclesia heres instituitur*). *cf.* praeemptor.

cf. Onom.

proeo *v.* prodeo. **[proepōdicus** *v.* proodicus.**]**

?**proergūmenos,** *neutr.* -on *adi.,* προεργούμενος (*quod gr. non legi videtur; cf.* προενεργέω, *nisi falso tradi putes pro* proegumenos *q. v.*). *scribitur* -gumin-. *t. t. med. de causa, i. q. antea efficiens*: Ps. Soran. quaest. med. 108 *v. p. 1491, 67.* 111 quid est -on aetion? -on aetion dicitur, quando ... passiones ex plenitudine pinguium *umorum* ... fiunt (*Rose confert Ps. Galen. XIX 392* προηγούμενον αἴτιον).

[proexercitātus *falso trad., v. vol. X 1, 1345, 54* perex- (*sed fortasse latet* pro 'exercitatus', *cf. vol. V 2, 1378, 10 sqq.*).**]**

proexsilio, -uī, -īre. *a* pro *et* exsilire. *i. q. foras exsilire* (*cum abundantia quadam in sermone philos.; gr.* ἐκπροθρῴσκω *confert Hadot, 1960, ad l.*): Mar. Victorin. adv. Arium 1, 50 l. 22 isto ... uno (*i. patre*) existente unum (*i. filius*) -uit.

[prōfābulor, *compos. a* pro *et* fabulari, *vix recte trad. p. 1733, 60.***]**

profaē *nomen serpentis obscurum vel corruptum trad.* Ps. Apvl. herb. interpol. 5 l. 4 (*var. l.* aceres; *gr.* Πασιφαή *confert Rabbow in schedis, ut sit i. q.* πόρρωθεν φαινομένη).

[profagus (-fug- *var. l.*): id est inpens (-se*? an* -sa*?*), graecum est Gloss.ᴸ I Ansil. pr 1949. *corruptum* (*fuitne* prothyme, -mia *sec. Plaut. Pseud. 1268 Stich. 659. al.?*).**]** *Bk.*

?**profānārius,** -ī *m.* *si recte trad., a* profanare (*vix a* profanus, *cui voci deest sensus congruens*). *i. qui profanat, sc. consecrat, sacrificat* (*cf. p. 1659, 30*): Gloss. III 83, 59 thites (*i.* θύτης): -us (*def. Funck, Arch. Lat. Lex. 8, 1893, 384*; popinarius *Goetz*).

profānātio, -ōnis *f.* *a* profanare. *legitur in prosa oratione inde a* Tert., Vet. Lat., *sc. praeter* Serv. *non nisi apud Christianos et in sacris script.*

i. q. actio profanandi (*sc. polluendi, violandi excepta fortasse l. 22; status profanatus significari vid. l. 29; accedit gen. obi. l. 33 [pron. poss. l. 22], gen. explicat. l. 34*): **1** *exempla varia* (*profanantur fere sacra Christianorum vel Iudaeorum; paganorum* Serv.): Tert. idol. 18, 3 insignia dignitatum ... idololatriae ab initio dicata habent ˻-is˼ suae maculam (˻ ˼ *nisi i. q. consecrationis, dedicationis sec. p. 1659, 30*). Vet. Lat. lev. 25, 23 (Aug. quaest. hept. 3, 90; *loq. deus*) terra non venumdabitur in -em; mea enim est terra (*gr.* εἰς βεβήλωσιν, *cod. 100* in confirmationem *sec. var. l.* εἰς βεβαίωσιν, *Vulg.* in perpetuum. *cf.* Avg. *ibid.* βεβήλωσις ... -o dicitur ...; '... in -em', id est, ne quis auderet terram, quam accepit a deo, vendere profanis *eqs.*). Iudith 4, 3 (cod. 148, *sim. al.*) *Holofernes* spoliavit universa templa ...; altare et domus de -e nuper sanctificata erat (*gr.* ἐκ τῆς βεβηλώσεως, *cod. 109* ex profanitate, *cod. 132* ex commaculatione; *om. Vulg.*). Serv. Aen. 2, 241 tanta fuerat vis consecrationis (in porta Troiana *add.* Serv. auct.), ut etiam post -em ab ingressu hostes vetaret. Ambr. in Luc. 10, 128 (*ad 23, 45*) velum scinditur, quo ... mysteriorum synagogae -o declaratur. Facvnd. defens. 12, 3, 6 (*ad exod. 32, 4*) idololatriae ... -e contaminatus ... fuerat *populus.* **2** *respiciuntur haereses* (*sc. quibus profanatur orthodoxa fides*): Conc.ˢ I 3 vers. Tur. p. 192, 5 rectam et ˻sine -e˼ fidem (*gr. 1 1, 7 p. 173, 17* ἀβέβηλον, *Rustic.* inaccusabilem). Facvnd. defens. 1, 5, 17 quomodo Eutychiani ... non vident, quod eiusdem -is sit, si una dicatur Christi esse natura, cuius -is est, si una dicatur patris et filii et spiritus sancti esse persona? (*item pendet struct. verbalis*: 7, 6, 7 temeritatis ac -is esse ... capitula non intellecta culpasse [*item c. inf.*: 8, 5, 8 magni sceleris magnaeque -is esse *eqs.*]. *ibid.* temeritatis ac -is esse ..., quod *eqs.*).

profānātor, -ōris *m.* *a* profanare. *i. qui profanat, polluit, violat* (*sc. rem vel personam sacram; saepe c. gen. obi.*): Hil. coll. antiar. p. 60, 22 -es mysteriorum dei proditoresque sacramentorum Christi, qui ... sacerdotes ... mactaverunt. Hier. tract. in psalm. II p. 412 l. 255 derelictores legis, iudiciorum oblitores, -es iustificationum, mandatorumque transgressores. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 2, 424 p. 688 -es ... eius *templi* expellere (*gr.* τοὺς μιαίνοντας τὸν ναόν). Prvd. apoth. 178 cede, -r Christi, iam cede, Sabelli (*sim. de haeretico*: Cod. Theod. 16, 5, 9 pr. *Manichaeus* -r atque corruptor catholicae ... disciplinae). Avg. civ. 18, 45 p. 327, 19 Pompeius ... ad sancta sanctorum ... non ut venerator, sed ut -r accedit. quaest. euang. 2, 33, 6 *Christum* sabbati violatorem et -em legis existimat *gens Iudaeorum.* Isid. Goth. 45 chron. II p. 285, 22 Agila rex ... dum ... sacrum sepulchri eius *martyris* locum ut ˻-r˼ pollueret (profanaretur *al. var. ll.*).

profānātus, -a, -um *v.* profano. **profānē** *v.* profanus.

ˣ**profānitās,** -ātis *f.* *a* profanus. *scribitur* -ph- Sacr. Leon. 76 (*cod. Veron. saec. VII*). *legitur in prosa oratione inde a* Tert., Vet. Lat., *sc. non nisi apud Christianos et in sacris scripturis; frequentat* Ivlian. *Pelagianus* (*plus septuagies; cf. p. 1659, 9 et Morin, Rev. Bénéd. 30, 1913, 9*).

i. q. status vel actus profanus: **1** *cum respectu condicionis paganorum adhibetur metonymice de hominibus*: Tert. pall. 2, 5 si ... Ninus regnare primus *fuit,* ut autumant superiorum -s (*i. veteres auctores pagani*). **2** *cum respectu impietatis* (*plur. l. 72. p. 1659, 4. 12. al.; opp.* religio *l. 74. p. 1659, 11,* pietas *l. 75,* fides *p. 1659, 8,* veritas Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 8; *accedit gen. explicat. l. 75, inhaerentiae p. 1659, 4. 12*): Vet. Lat. Iudith 4, 3 (cod. 109) vasa templi ... erepta ex -e sanctificata erant (*v. l. 29*). 4, 12 (cod. 62, *sim.* cod. 7) ne *deus* daret ... sacra in -e et improperacione (*gr.* εἰς βεβήλωσιν, *cod. 109* profanari sacra, *Vulg.* in pollutionibus). Pass. Macc. 5, 20 pars -is est tangere quod profanum est (*antea*: cibum impietatis accipere). Ivlian. in Os. 1, 8 l. 409 ingratae gentis -s (10, 7 [*antea*: sacrilegia]. *al.; cf.* 3, 1 l. 60 -um gentilium. in Am. 7, 4 l. 81 populi inveterata -s). 7, 2 partem ... commissae -is. 7, 3 l. 85 aulicis -bus. 10, 1 l. 34 qui religionis iugum antiqua -e depulerint. in Ioel 3, 17 l. 196 oppressa ... idolorum -e. in Am. 8, 11 l. 175 qui pietatis magistros studiis

[Bl.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fuerant -is exosi. 9, 5 l. 109 Iudaeorum popule profan⟨it⟩atibus dedite. epit. in psalm. 77, 57^a-c^ pravitate curvi et intorti -e. PROSP. chron. I p. 401, 271 *Antiochus* legem Iudaeorum multa -e impugnaverat. AVELL. 100, 3 qui in has blasphemiae -es incurrit (*respiciuntur Lupercalia renovata ut ibid.* 16). SACR. Leon. 76 gustu mortiferae -is abiecto. *al., maxime apud* IVLIAN. *de haeresibus*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 178, 1 *traducianorum* impietatem ... in Tertulliani olim et Manichei -e damnatam (*cf.* -s Manicheorum: *ibid.* 3, 144, 3. AVG. c. Pelag. 2, 1, 1 pro catholica fide contra M., sicut loquuntur *Pelagiani*, -em. LEO M. epist. 15, 7 Vollmann l. 155). VINCENT. LER. comm. 17, 16 ecclesiam ... a veteri religione in novam -em ... traducere (*item opp.* religio: 27, 4). 28, 4 illas antiquiores vel scismatum vel haereseon -es. LEO M. epist. 102 Conc.[S] II 4 p. 54, 16 Eutyches ... alia *quam Nestorius* -e blasphemans (*cf.* AVELL. 62, 2 -e Eutychis atque Dioscori). *al.* *Bl.*

^**profāno,** -āvī, -ātum, -āre. **[***dubium non est, quin notione q. e. profanum reddere, impie tractare (v. infra sub II) derivatum sit a* profanus; *apparet autem priorem esse terminum techn. sacrificandi (v. infra sub I), ut quidam non sine causa putaverint verbum q. e.* -are *bis formatum esse; cf. O. Keller, Zur lat. Sprachgesch. II, 1895, 77; Ernout-Meillet, Dict. ⁴1959, 216a. Fo.***]** *de origine v. l. 36.* *scribitur* -ph- *hic illic in codd., e. g.* APVL. met. 5, 11, 6 (*cod. F*). VET. LAT. lev. 18, 21 (cod. 104, *saec. V*). psalm. 88, 35 (cod. 136). *de mensura*: prō- IVVENC. 2, 576 (*sed 2, 161* prŏfani). -făn- CARM. c. pag. 45 (*sed 82* profānos). *legitur sensu technico inde a* CATONE, NOVIO, *sensu communi inde a* LIV., OV. [*contextu manco*: COMM. instr. 2, 16, 10 si pro languore datum quod stulte -as (*nisi est adi.* profanus; *deest versus sequens*).]

i. q. profanum facere: **I** *t. t. sacrificandi, ut* -are *significare videatur partem oblationis consecratae profanam facere, i. aliquid per ritum sacrificandi usui populi partim commodare; accedente dat. (ut infra l. 49. 59. 62) iam ab antiquis notio fere contraria, sc. consecrandi, dedicandi sim., intellecta est; quem dat. primitus (in)commodi, non dei accipientis fuisse putaverimus, cf. enim l. 49, ubi per adv.* caste *caveri videtur, ne impie auferatur a deo daps modo oblata; ad notiones contrarias e voce sacrificandi derivatas conferre possis verbum q. e.* libare *vi demendi et vi offerendi adhibitum. ad rem v. e. g. Schilling, Latomus 30, 1971, 953 sqq.; aliter e. g. Goujard, v. l. 51.* *explicatur notio*: VARRO ling. 6, 54 (*locum corruptum alii aliter em.*) fana ...; hinc profanum ...; hinc -tum quid in sacrificio atque Herculi decuma appellatum (appellata *trad.*) ab eo est, quod sacrificio quodam fana[n]tur, id est ut fani lege fit (sit *trad.*); ... cum ... libamenta porrecta (proiecta *trad.*) sunt Herculi in aram, tum pollu⟨c⟩tum est, ut cum profan⟨at⟩um dicitur, id est proinde ut sit fani factum; itaque ibi olim ⟨in⟩ fano consumebatur omne, quod profan⟨at⟩um erat *eqs.* **(***inde fort. corrigas locum mutilum* FEST. p. 218 quia -ta [profana ea *cod.*] quoque, id est deo dic⟨a⟩ta, consumi [-me *cod.*] est necesse**)**. MACR. Sat. 3, 3, 4 *Vergilius* ostendit proprie -tum, quod ex sacro promiscuum humanis actibus commodatum est (*sc. Aen. 12, 770 sqq.; cf. p. 1663, 6*). SYNON. Cic. p. 440, 16 -at. reddit exta.

A *-are edenda vel bibenda*: CATO agr. 50, 2 ubi daps -ta comestaque erit, verno arare incipito **(***cf. ibid.* tit. ubi daps -ta erit. *de eadem dape, ut vid.*: 132, 2 daps Iovi assaria pecunia, urna vini; Iovi caste -ato sua contagione [caste ⟨polluceto⟩ *Latte, cf. 132, 1* Iovi ... polluceto *eqs.*; -ato *idem significare quod* polluceto *censet Goujard, Rev. Phil. 46, 1972, 270 sq.*]**)**. NOVIVS Atell. 14 quod -vi (*Bothe*, -ari *codd.*) modo, si tris mensae sint in aede, ut pariter dispertiam (*e fabula, cui titulus est* Decuma; *cf. B infra*). TEST. (CIL XIII 5708) 2, 10 edulia ⟨quisque sibi⟩ paret et potui, quod -e[i]tur infra ante cel⟨l⟩am memoriae ..., et ibi consumant. **B** *-are decimam* (*sc. fere in cultu Herculis ad aram maximam; cf. l. 37*): FEST. p. 237 Potitium et Pinarium Hercules, cum ad aram *maximam* ... d. bovum ... -asset, genus sacrifici edocuit. SAB. Macr. Sat. 3, 6, 11 *mercator quidam* bene re gesta d. Herculi -vit (*de eadem re Serv. auct. Aen. 8, 363* d. Herculi dicavit). FRONTO p. 230, 12 Numa ... nonne inter liba et decimas -andas et suovetaurilia mactanda aetatem egit? PS. AVR. VICT. orig. 6, 5 ⟨T⟩recaranus ... apud eam *aram maximam* d. sui pecoris -vit. 6, 6 Herculi. 6, 7.

II *usu communi i. q. profanum reddere, impie tractare* **(***sc. fere ea, quae pro sacris habentur, aliter maxime sub C2; gr. respondet* βεβηλοῦν, *nisi alia adnotavimus; cf.* SYNON. Cic. p. 419, 9 corruptum. ... violatum. -tum. inquinatum. foedatum *eqs.* p. 434, 4 minuit ... delibat. mutilat. -at *eqs.* GLOSS. -o: βεβηλῶ. -at: violat, contaminat. violat vel polluit. -atur [prolanatur *trad.*]: a re⟨li⟩gione excluditur. *al.***)**: **A** *-antur, quae (qui) vario modo polluuntur, contaminantur, violantur (c. abl. modi vel instr. p. 1660, l. 7 sq. 20. 39. 51. al.; cf.* de *p. 1660, 17. fere pro syn. accedunt* polluere *p. 1660, 8. 46. 55,* impiare *p. 1660, 24,* inquinare *p. 1660, 55*): **1** *res et loca*: **a** *quae strictius cum deis vel cultu eorum coniunguntur; violatur religio*: **α** *paganorum*: LIV. 3, 19, 7 cum ... servorum dux -tis omnibus in cella Iovis ... habitaret. OV. am. 3, 9, 19 (*de morte Tibulli*) sunt ..., qui nos *vates* numen habere putent; scilicet omne sacrum Mors importuna -at (epist. 7, 129 [*Dido ad Aeneam*] pone deos et quae tangendo sacra -as; non bene caelestes impia dextra colit. SEN. benef. 1, 10, 2 in ... bellorum ... civilium insaniam, qua omne sanctum ac s. -etur. PETRON. 89 vers. 52 HIST. AVG. Heliog. 6, 6. *cf. l. 29. p. 1658, 69*). STAT. Theb. 8, 52 (*loq. Pluto*) anne -tum totiens Chaos hospite vivo perpetiar? APVL. met. 4, 30, 1 (*queritur Venus de cultu suo ad Psychen translato*) nomen meum ... terrenis sordibus -atur. ARNOB. nat. 7, 9 p. 351, 18 (*loq. hostia*) numquid ... religiosa quaedam loca substructionibus pollui -vique privatis? PRVD. perist. 10, 894 *lingua Romani martyris* fas -vit vetus. *al.* **β** *Christianorum vel Iudaeorum*: VET. LAT. lev. 18, 21 (cod. 104) non -bis nomen sanctum (**[***cod. 100* execraberis, *cod. 103* contaminabis, *Vulg.* polluesl. 19, 12 [cod. 104, *sim. al.; Vulg.* pollues]. *al.; cf. l. 6. 30*). Mal. 2, 11 (Cypr. testim. 1, 1) -vit Iudas sancta domini (*Vulg.* contaminavit ... sanctificationem. *cf. l. 3. 72*). I Macc. 4, 38 (recc. L, V) viderunt ... altare ab hoste -tum ([*rec. B* coinquinatum]. 4, 44 [recc. L, V; *rec. B* inquinata]). CYPR. laps. 28 non videndo idola nec ... sanctitatem fidei -ando (PETR. CHRYS. serm. 27, 3 ut *Balaam* ... -ret totam de turpitudine s. *cf. etiam l. 74*). testim. 3 capp. 50 sacramentum fidei non esse -andum (unit. eccl. 15 HEGES. 2, 9, 1 p. 155, 19). FVLG. aet. mund. p. 161, 3 *Nabuchodonosor* arcam ... foederum ... sacratam pagano lustramento -at. AMBR. Ioseph 3, 18 -ta mysteria (HEGES. 1, 1, 1. *cf. p. 1661, 12*). RVFIN. hist. 2, 5, 7 templum (SVLP. SEV. chron. 2, 22, 1). 2, 6, 2 *Caligula consecrata* loca eorum *Iudaeorum* ... contra religionem moremque gentis -ari iubet (IVLIAN. epit. in psalm. 43 praef. *cf. l. 8*). IVLIAN. epit. in psalm. 78, 1^c^ -tis ritibus sacris loca quoque impiata sunt. COD. Theod. 11, 39, 11 sacrum baptisma (16, 7, 4, 1. *al.*). *al.*

b *varia*: CVRT. 5, 1, 38 *feminae Babylonienses in conviviis* summa ... amicula exuunt paulatimque pudorem -ant (LACT. inst. 5, 8, 7 AMM. 31, 8, 8). STAT. silv. 3, 3, 2 Pietas, cuius ... rara -tas inspectant numina terras. TAC. dial. 11, 2 studiorum ... sacra -antem Vatini potentiam. PS. QVINT. decl. 6, 10 hoc nomen *matris* -ari nefas est. PORPH. Hor. carm. 3, 24, 1 invehitur in luxuriam [omnem] omnia -antem. CYPR. hab. virg. 20 *virginum* gloria omnis ac dignitas -atur. LACT. inst. 3, 20, 4 qui arcana mundi et hoc caeleste templum -are impiis disputationibus quaerunt **(***cf.* PETR. CHRYS. serm. 5, 6 'peccavi in caelo' [*Luc. 15, 18*]: dum ... sidera deos esse blasphemat, et haec eadem -at adorando**)**. DRAC. Orest. 972 Mycenaea triplex ... scaena -at Graiugenum famam. *al.*

2 *animantes eorumque partes*: **a** *spectat ad homines, qui polluuntur*: **α** *variis actionibus vitiosis*: STAT. Theb. 9, 8 -tum Melanippi funus acerbo vulnere (*cf.* MAR. VICTORIN. defin. p. 19, 31 [*respicitur sepulcrum violatum*] studio eruendi et -andi manes). DRAC. laud. dei 1, 497 *deus Adam et Evam* increpat ore tonanti, sacrilegos quos iura dei calcasse -a[n]t (*em. Walter, ut* calcasse *pro subi. sit; sunt, qui locum ad C referant, sed v. Moussy-Camus, comm. ad l.*). **β** *stupro sim.*: QVINT. inst. 11, 1, 84 ubi quis pudenda queritur, ut stuprum, praecipue in maribus, aut os -tum (*eodem spectare vid.* LACT. inst. 5, 9, 17 qui sanctissimam ... corporis sui partem contra fas omne polluant ac -ent). VET. LAT. Sirach 47, 22 reclinasti, *Salomon,* femora tua mulieribus ..., dedisti maculam in gloria tua et -asti semen tuum (profugasti *var. l.*). VINCENT. LER. comm. 4, 6 temeratae *sunt* coniuges ..., -tae virgines. **γ** *ritibus paganis, doctrinis haereticis sim. (sc. apud Christianos)*: GAVDENT. serm. 15, 21 ne ... sacrificatis diabolo cibis -emur immundis. CARM. c. pag. 45 fraude nova ... miseros -are (*cf. 82* facere ... profanos). AVG. civ. 17, 22 tit. *Hieroboam* impietate idolatriae ... populum -vit. IVLIAN. in Os. 2, 5 -tae genti personam meretricis aptavit. FVLG. RVSP. c. Fastid. 7 qui ... negat veritatem carnis in unigenito deo, Manichaeae pestis crimine -atur (*antea*: polluitur. *postea*: inquinatur). incarn. 6 mortifero sensu perfidiae -ari (*sc. haeresi Sabelliana*).

b *spectat ad deum, Christum* **(***ad eucharistiam l. 58 sq.***)**: CYPR. epist. 15, 1, 2 *lapsis* eucharistiam dare, id est sanctum domini corpus -are (HIL. coll. antiar. p. 55, 16). COD. Theod. 16, 10, 7 cum ... moneamus castis deum precibus excolendum, non diris carminibus -andum. ORIENT. carm. app. 3, 50 -ti victricia signa cruoris, *sc. Christi crucifixi.*

B *-antur, quae (qui) negleguntur, non observantur, vel statu sacro privantur*: **1** *varia* (*homines l. 64*): LIV. 31, 44, 4 *Atheniensis* plebes ... scivit, ut ... dies ... festi, sacra, sacerdotes, quae *olim* ... instituta essent, omnia -rentur. VET. LAT. num. 30, 3 (Aug. quaest. hept. 4, 56) homo, quicumque voverit votum domino ..., non -bit verbum suum (*cod. 100* irritum faciet [*sim. Vulg.*]). I Macc. 1, 63 (rec. L) ut non polluerentur escis et non -rent testamentum sanctum (*recc. B, V* infringere legem dei sanctam). SERV. Aen. 2, 713 ('templum ... vetustum') ad quod nec viris erat aditus, sicut hostes putabant; nam Aeneas scit ante esse -tum (*nisi ad A*). SVLP. SEV. chron. 2, 18, 6 idolis supplicare, legem -are (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 624 legis sancta). *-at ipse deus*: VET. LAT. psalm. 88, 35 (cod. 300. *al.* = VVLG.) neque -bo testamentum meum. 88, 40 (cod. 300. *al.*) -asti in terra sanctitatem eius *servi tui* (VVLG. -asti ... sanctuarium eius, HIER. psalt. sec. Hebr. -asti ... diadema eius). *al.* **2** *dies festi* (*addas l. 64*): OV.

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

met. 4, 390 Minyeia proles urget opus spernitque deum festumque -at (*de eadem re 4, 33* intempestivā turbantes festa Minervā). VET. LAT. Ezech. 22, 8 (Tert. adv. Iud. 4, 2; *loq. deus*) sabbata mea ... -astis ([*Vulg.* polluistis]. Matth. 12, 5 [cod. 1; *cod. 4. al. = Vulg.* violant]. IREN. 5, 34, 3. *al.; cf.* -are diem sabbati *sim.*: VVLG. II Esdr. 13, 17 FAVST. Aug. c. Faust. 19, 6). COD. Iust. 3, 12, 9 pr. (*a. 469*) dies festos ... *nolumus* ullis exactionum vexationibus -ari.

C *-antur, quae divulgantur, produntur* (*accedit* in publicum *l. 12, dat. personae l. 14*): **1** *plenius vigente notione impietatis -antur res sacrae*: APVL. met. 5, 11, 6 (*Cupido ad Psychen*) uterus *tuus* gestat nobis infantem ..., si texeris nostra secreta silentio, divinum, si -veris, mortalem. RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 5, 3 ne in publicum sancta mysteria -emus ([*cf. Migne gr. 36, 17^B μυστικῶς τὰ μυστικὰ φθέγγεσθαι*]. CONC.[S] II 2, 2 p. 22, 16 [= COD. Iust. 1, 1, 4, 2; *a. 452*] Iudaeis et paganis ... -ant veneranda m. [*gr. II 1, 3 p. 120, 34 ἔκπυστα ... ποιοῦσι*]. *cf. p. 1660, 20*). **2** *notione impietatis evanescente -antur varia*: PALLAD. 1, 35, 2 interest, ut res -ta non valeat (profana *var. l.; antea*: hoc in occulto debet esse remedium). SYMM. or. 1, 14 nondum adulta rerum a te, *Valentiniane*, gestarum -o monumenta (*nisi ad 1; cf. Pabst, ed. 1989, comm. ad l.*). AMM. 29, 2, 14 rectoris imperii caries tota stoliditatis apertius est -ta.

III *vi deflexa*: **A** *transitive accedente dat. fere i. q. impie, perverse consecrare* (*notione non tam a I derivanda quam a IIA, cf. Braun, Approches de Tert., 1992, 279*): TERT. idol. 10, 2 etsi non -tus alicui idolo *ludimagister Minervae stipem consecrans* verbo tenus de idolothyto ˌesse, dicatur (ˌ ˌ *i. edere*). spect. 9 p. 11, 20 illa *idololatria* damnatur, quae elementis mundialibus -atur (*inde* ISID. orig. 18, 41, 3 dum hac *equorum* spectatione deorum cultibus atque e. m. -antur, eosdem deos ... colere noscuntur [*sc. -antur spectatores, ut vid.; alii -ari equos intellegunt, cf. antea: equos* albos zephyris ... sacraverunt]). *p. p. p. pro subst. neutr. de carne immolaticia*: IND. capp. bibl. I Cor. A 51 p. 166 de convivio gentium et -tis (*spectat ad I Cor. 10, 28* hoc immolaticium est idolis). **B** *absolute, i. q. profana committere, i. ritu pagano sacrificare*: SVLP. SEV. chron. 2, 20, 1 *Matthathias* profana contemnens Hebraeum publice -antem ... iugulavit (*cf. I Macc. 2, 23 sq.*).

p. p. p. **profānātus,** -a, -um *pro adi., i. q. profanus (factus), impius (exempla certiora)*: *de rebus*: POTAM. subst. 8 haeresis -a. PRVD. ham. 458 *Iudaei captivi* de ... -o discunt sordescere cultu. COD. Theod. 16, 6, 6 pr. *orthodoxos* caeno -arum religionum ... polluere (-orum *var. l.*). *de diabolo*: ALC. AVIT. carm. 3, 422 -i ... fraude latronis.

*deriv.: ?*profanarius, profanatio, profanator. *Montuschi.*

profānus, -a, -um. [*plerique a* pro *et* fanum *derivatum putant, ut significetur quod ante fanum est (cf. l. 45), et ideo nondum vel non iam consecratum est; v. e. g. Bader, Formation des compos. nom. 1962, 279. illud* pro- *licet mirum videatur, res adhuc non potuit melius explicari. Fo.*] *de origine* (*cf. l. 60. 72*): VARRO ling. 6, 54 hinc (*sc. a* fanum) -um, quod est ante fanum coniunctum fano. CHAR. gramm. p. 305, 20 (*ex Palaem.*) '*pro*' significat ... aliquando derogationem ..., cum dicimus -us lucus, id est non sacer, quasi porro a fano positus, quod Graeci *βέβηλον* dicunt (MACR. Sat. 3, 3, 3. *al.*). *scribitur in codd. medii aevi saepius* proph-, *e. g.* FEST. p. 218 SEN. benef. 7, 27, 2 APVL. met. 3, 15, 1. NOT. Tir. 58, 41. 74, 55. *de formis: nom. plur. masc.* -eis CIL I² 1486. *compar.* -ior IVLIAN. Aug. nupt. et concup. 2, 13, 27 p. 279, 26 quid ... -ius (*inde* AVG. *ibid.* 2, 16, 31 p. 284, 22 nihil ... -ius. *cf.* magis -us *p. 1663, 12, si recte trad.*); *superl.* -issimus HIL. c. Const. 12. 14 trin. 6, 15 IVLIAN. in Am. 8, 4 sqq. l. 55. *al.* *de prosodia*: prō- *testatur e. g.* GELL. 2, 17, 5 *confirmatque usus poetarum* (*sed* prō- CYPR. GALL., *e. g.* exod. 271). *de notione et differentia* (*cf. l. 45. 48, ceterum p. 1663, 1. 65. al.*): TREBAT. *v. l. 66.* FEST. p. 250 (*explicatur formula manumissionis, v. p. 1484, 18*) '-i' *significat*, ˌquod sacrum non sitˌ et quod omni religione solutum sit (ˌ ˌ *sim.* PAVL. FEST. p. 228). p. 253 -um est, quod fani religione non tenetur. SERV. auct. Aen. 4, 638 sacrum est quod ad deos pertinet, -um quod ad homines. 12, 779 -um proprie dicitur, quod ex religiosa re in hominum usum convertitur ...; sacro -um contrarium, ut festo profestum, fasto nefastum; ergo non omne, quod sacrum non sit, -um, sed quod sacrum fuerit et esse desierit. MACR. Sat. 3, 3, 3 -um ... id esse, quod extra fanaticam causam sit, quasi porro a fano et a religione secretum (*affert* VERG. Aen. 6, 258). 3, 3, 4 Trebatius -um id proprie dici ait, quod ex religioso vel sacro in hominum usum proprietatemque conversum est (*affert* VERG. Aen. 12, 779, *cf. l. 61. p. 1659, 45*). CASSIOD. in psalm. 88, 40 l. 572 -um dictum est irreligiosum. ISID. diff. 1, 423 (*distinguitur a* nefarius, nefandus) -us ..., cui sacris non licet interesse (*sim.* orig. 10, 224). GLOSS. -us: *βέβηλος, ἀνόσιος, ἀνίερος, ἀθέμιτος.* qui sacrum polluit, alienus a fano. sacrilegus *eqs.* -um: inlicitum. -i: *ἀμύητοι κτλ.* -a: polluta, violata. -is: pessimis et inlicitis. iniustis. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, RHET. Her., CIC., CATVLLO *per totam latinitatem* (*in titulis saec. I a. Chr. p. 1662, 21. 65 sq.*). [*falso trad. pro* profanatum *p. 1659, 40 sqq.*]

i. q. non sacer, βέβηλος (*quam vocem, ubi in gr. respondet, fere omisimus. saepe masc. pro subst., v. ad IB et IIA1, fem. p. 1663, 26. 1664, 24, neutr. l. 38. 74. p. 1665, 41. 57. 74. al.; structuras collegimus p. 1663, 20. 1664, 12. 1666, 16; in paronomasia iuxta* fanum *l. 75. p. 1665, 43 et* VEN. FORT. vita Pat. 10, 31): **I** *mero respectu privationis -a dicuntur quaecumque a sacris aliena sunt* (*fere pro syn. ponuntur e. g.* alienus *p. 1663, 41,* expers *p. 1664, 4,* extraneus *p. 1663, 32. 48,* profestus *p. 1694, 38. 45; opponitur imprimis* sacer, *v. A1, ceterum e. g.* consecratus *l. 58. 60,* pius *p. 1663, 71,* religiosus *l. 25. 26. p. 1663, 31. al.,* sacrosanctus *p. 1663, 4. 54*): **A** *res* (*victimae l. 68 sq.; significantur fere quae non sunt iuris divini; usu paulo laxiore sub 1a et 2b*): **1** *opponitur vel distinguitur* sacer (*cf. etiam definitiones p. 1661, 58. 60. al.; simul opponuntur inter se* publicus *et* privatus *e. g. l. 17. 23. 28*): **a** *in locutionibus quibusdam fere proverbialiter ad significandum animum omnia audentis, nulla re abstinentis sim.* (*cf. p. 1663, 4*): PLAVT. Merc. 362 nil potest clam illum, *sc. patrem meum,* haberi; nec sacrum nec tam -um quicquam est, quin ibi ilico adsit. Trin. 286 rapax, avarus ... sacrum -um, publicum privatum habent (frg. inc. 19 sacrum an -um habeas, parvi penditur). HOR. epist. 1, 16, 54 sit spes fallendi, miscebis sacra -is (*sim.* PRISC. Anast. 197 lucri causa commiscent sacra -is. *aliter l. 54*).

b *usu communi*: **α** *adi.*: CIL I² 1486 (*Tibure*) lapides -eis, intus sacrum (*in termino templi consecrati ca. a. 82 a. Chr., v. Valvo, Aevum 61, 1987, 113 sqq.*). RHET. Her. 2, 4, 7 locus quaeritur, ... sacer an -us, publicus an privatus fuerit ([*sim.* CIC. inv. 1, 38 QVINT. inst. 5, 10, 38]. CIC. har. resp. 9 [*e responso haruspicum*] l. sacra et religiosa -a haberi. LIV. 40, 2, 1 MIN. FEL. 5, 9. PAVL. dig. 45, 1, 83, 5 cum *locus* ex sacro religiosove -us esse coeperit. *al.; cf. infra l. 60*). CIC. Verr. II 4, 120 aedificiis omnibus publicis privatis, sacris -is ... pepercit *Marcellus* (*sim. de aedificio*: MARCIAN. dig. 1, 8, 6, 3 si quis ... privatim sibi constituerit sacrum, sacrum non est, sed -um). LIV. 26, 34, 12 signa, statuas ..., quae eorum sacra ac (an *Walsh*) -a essent, ad pontificum collegium reiecerunt (*cf. l. 58; sim. de rebus pretiosis*: TERT. apol. 25, 14 rapinae sacrarum divitiarum et -arum. SYMM. epist. 1, 64, 1 quod auri, quod argenti, privati et publici, sacri et -i, Mauritaniae fuit). VLP. dig. 1, 8, 9, 3 proprie dicimus sancta, quae neque sacra neque -a sunt, sed sanctione quadam confirmata. MACR. Sat. 3, 3, 1 inter decreta pontificum hoc maxime quaeritur, quid sacrum, quid -um, quid sanctum, quid religiosum. *al.*

β *neutr. pro subst.* (*respicitur saepe actio rapiendi, spoliandi*); sacrum *et* -um *ponuntur structura*: (I) *eadem*: CIC. Verr. II 4, 2 nihil istum ... neque privati neque publici neque -i neque s. tota in Sicilia reliquisse. 5, 1 quin ... Verres ... s. -aque omnia et privatim et publice spoliarit (LIV. 25, 40, 2). SALL. Catil. 11, 6 delubra spoliare, s. -aque omnia polluere. LIV. 6, 33, 4 cum faces pariter s. -isque inicerent. *al.* SEN. benef. 7, 27, 2 hic ex privato, hic ex publico, hic ex -o, hic ex s. rapit. QVINT. inst. 8, 3, 69 illa -orum s.que direptio (*cf.* TERT. nat. 2, 17, 15 rapinae -orum et ⟨sacro⟩rum). TAC. hist. 2, 56, 1 Vitelliani spoliare, rapere ...; non s., non -o abstinebant. *al.* PLIN. epist. 8, 8, 6 is *pons* terminus s. -ique. *al.* (II) *diversa*: HOR. ars 397 fuit haec sapientia quondam publica privatis secernere, sacra -is (*cf.* SEN. benef. 7, 7, 3 totum mundum deorum esse ... templum, ... tamen a sacris -a discerni). LIV. 5, 52, 7 *vobis migraturis* haec omnia in -o deseri placet sacra? CVRT. 10, 1, 3 cum omnia -a spoliassent, ne sacris quidem abstinuerant. *al.* *transfertur ad significandum, quod mortale est*: CLAVD. 8, 239 *Prometheus humani generis* opifex veritus confundere sacra -is distribuit partes animae (*cf. ad rem Plato Tim. 69^D τὸ θεῖον ... τὸ θνητόν*).

2 *cetera exempla*: **a** *strictius de iis, quae non consecrata sunt, non propria sunt dei* (*-a sunt fere corporea vel loca, ius l. 73*): CIC. Verr. II 4, 4 L. Mummius, cum ... -a ... signa tolleret, ... Cupidinem, quod erat consecratus, non attigit. dom. 125 sin ista consecratio legitima est, quid est, *Clodi*, quod -um in tuis bonis esse possit? part. 36 in locis *spectatur* ..., consecrati an -i *sint* (LIV. 45, 39, 13 epulae senatus, quae nec privato l. nec publico -o, sed in Capitolio eduntur. GELL. 14, 7, 7 in curia Hostilia et in Pompeia ..., cum -a ea l. fuissent, templa esse per augures constituta. COD. Iust. 3, 44, 4, 1 [*a. 223*]. *al.; cf. supra l. 23*). nat. deor. 2, 67 in liminibus -arum aedium. LEX vic. Furf. (CIL I² 756) 9 *donum templo datum* ubei venum datum erit, id -um esto. 12 quae pequnia ad eas res data erit, -a esto. LIV. 22, 10, 3 (*e rogatione pontificis maximi*) quod ver attulerit ex ... bovillo grege, quaeque -a erunt, Iovi fieri ...; (5) si id moritur, quod fieri oportebit, -um esto, neque scelus esto. FEST. p. 250 -i ... auri (*v. p. 1484, 18*). PAVL. FEST. p. 37 cum -ae silvae rami deciderentur. VET. LAT. I reg. 21, 4 (Cypr. testim. 3, 32) non sunt panes -i in manu mea, nisi panis sanctus unus (*Vulg.* laicos). COD. Iust. 3, 44, 9 (*a. 245*) agrum purum monumento cohaerentem -i iuris esse. VVLG. lev. 10, 10 scientiam discernendi inter sanctum et -um, inter pollutum et mundum (*item neutr. pro subst.*: IVLIAN. in Am. 7, 7 hostes ... fana et -a cum totis urbibus concremantes. *al.; cf.*

[*Brenner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

GLOSS. -a: loca non sacrata). *al.* -um facere: CIC. Verr. II 4, 122 has tabulas M. Marcellus, cum omnia victoria illa sua -a fecisset, *sc. deis evocatis,* tamen religione impeditus non attigit (PLIN. nat. 16, 8 *postquam* sacrosancti [*i. tribuni plebis*] omnia -a facere *coeperunt* [*in imag., cf. 1a*]). VERG. Aen. 12, 779 (*Turnus ad Faunum Terramque*) colui vestros ... semper honores, quos contra Aeneadae bello fecere -os (*respicitur 12, 770 sq.* stirpem Teucri ... sacrum sustulerant. *ad loc. cf. p. 1659, 45. 1661, 68*). FEST. p. 253 *v. infra p. 1694, 38.* **b** *laxius de iis, quae vario modo sacra non sunt, vulgaria, communia sunt* (*exempla certiora, cf. e. g. p. 1665, 21*): PLIN. nat. 15, 135 adeo ... in -is usibus pollui laurum et oleam fas non est, ut ne ... accendi ex iis altaria ... debeant. TAC. ann. 13, 57, 3 tegmina corpori derepta iniciunt *in flammas,* quanto ⌞magis⌟ (*del. Acidalius*) -a et usu polluta, tanto magis oppressura ignes *terra editos.* APVL. apol. 56, 2 lana ... Pythagorae scitis -us vestitus est, sed ... lini seges ... amictui ... sacerdotibus ... usurpatur (CLAVD. 8, 126 *Honori* membra ... v. numquam temerata -o). SVLP. SEV. chron. 2, 46, 5 *Priscillianus erat* plus iusto inflatior -arum rerum scientia. nihil (*i. non*) -um est *c. enunt. secund., fere i. q. arcanum est*: DAMIG. lapid. 30, 20 nihil -um est ..., ut (quod *ed. princ.*) iste lapis, *i. magnes,* ad se adducat ... ferrum.

B *homines eorumve sensus sim., qui extranei sunt* (*struct. separativas v. l. 47. p. 1664, 2. 10; passim masc. pro subst., fem. l. 26*): **1** *a rebus divinis*: **a** *eo quod initiati non sunt sacris*: **α** *paganorum vel quorumlibet*: CATVLL. 64, 260 orgia *Bacchi,* quae frustra cupiunt audire -i. VERG. Aen. 6, 258 'procul este, -i' conclamat vates (SERV. qui non estis initiati, ἀμύητοι, βέβηλοι. CLAVD. DON. alieni. *sim. discedere iubentur -i*: CALP. ecl. 2, 55 ite procul, sacer est locus, ite -i. IVV. 2, 89 ite -ae. *cf. l. 74. p. 1664, 26*). OV. ars 2, 601 Cereris ritus ... vulgare -is. met. 3, 710 oculis illum *Penthea* cernentem sacra -is (7, 256 arcanis o. removere -os). APVL. apol. 55, 8 Liberi patris mystae ..., scitis, quid ... absque omnibus -is tacite veneremini. met. 11, 5, 5 (*loq. Isis*) id sacrum nec sollicita nec -a mente debebis opperiri. 11, 16, 9 cuncti populi tam religiosi quam -i. 11, 23, 4 semotis procul -is. *al.* TERT. apol. 7, 7 unde extraneis notitia, cum semper etiam piae initiationes arceant -os *eqs.*? MIN. FEL. 24, 12 qui sanguine suo libat ..., non -us melius esset quam sic religiosus? LACT. inst. 4, 27, 5 haruspices ... conquerentes -os homines, *i. Christianos,* sacris interesse (FIRM. math. 4, 22, 1. *al.*). 7, 1, 1 ne -is auribus ... religiones proderentur (7, 1, 3 -is vel imperitis a. AMBR. Abr. 1, 5, 38). *al.* **β** *Christianorum vel Iudaeorum* (*nonnulla aegre a p. 1664, 46 distinguuntur*): TERT. pudic. 10 p. 239, 16 propter civitatem -am, nondum dei compotem. CYPR. epist. 69, 2, 1 si ... hortus conclusus (*cf. cant. 4, 12*) est ... ecclesia, patere res clausa alienis et -is non potest. PASS. Montan. 22, 3 ut sacramentis ... nullus -us arbiter interesset (*cf. p. 1664, 7*). AMBR. in psalm. 36, 6, 3 *deus* assumens ... sibi ecclesiam de -is (*opp.* Iudaeorum populus). HIER. in psalm. 1 p. 5, 3 quod *Iosias* solus inter -os reges non abierit in consilio impiorum. AVG. bapt. 6, 8, 12 *avari, invidi sim. sunt* -i, quia ab illo dei sanctuario spiritaliter interiore seclusi sunt. *al.* *per gen. vel praepos.* ab *indicatur, cuius rei quis expers sit*: TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 5 publicanum ... extraneum legis et Iudaismi -um (*spectat ad Luc. 5, 27 sqq.*). LACT. inst. 2, 15, 2 his *daemonum cultoribus* ..., qui -i sunt a sacramento veritatis (7, 24, 10 -i a s.). 2, 16, 13 -i a veritate (*cf.* 2, 15, 2 *supra et* 7, 26, 8 istos veri -os). HIL. c. Const. 7 veterum turbator es, -us novorum es (*v. Rocher, ed. 1987, comm. ad l.*).

b *eo quod carent sanctitate*: *tribunorum plebis*: LIV. 9, 9, 1 dedite ... -os nos, quos salva religione potestis; dedetis deinde et istos sacrosanctos, *i. tribunos plebis,* cum primum magistratu abierint. *sacerdotum*: HEGES. 5, 1, 3 p. 294, 11 cerneres ... sacerdotes simul et -os iacere (*item opp.* sacerdos: HIER. epist. 22, 23, 2 [*in imag.*] ne sacrarium dei quisquam -us inspiciat. DRAC. Romul. 8, 178 [*nisi ad p. 1664, 19*]). CLAVD. 18, 330 hi *eunuchi* nullas meriti vittas semperque -i. *monachorum*: PS. PROSP. carm. de prov. 51 *anachoretae* non aliam subiere necem quam quisque -us.

2 *ab aliis rebus* (*fere per similitudinem quandam sacrorum*): **a** *a disciplinis altioribus, sc. philosophia, litteris, artibus*: HOR. carm. 3, 1, 1 odi -um vulgus et arceo ([*locum citat* PETRON. 118, 4, *explicat* PORPH. -os allegoricos indoctos dicit; ceterum -i proprie dicuntur sacris non initiati, ergo quasi Musarum -os dicit. *sim.* SCHOL.]. GELL. praef. 20 *v. p. 1694, 45.* AVSON. 15 praef. [335 S.], 38). SEN. epist. 95, 64 in philosophia arcana illa admissis receptisque in sacra ostenduntur; at praecepta ... -is quoque nota sunt. LVCAN. 10, 195 *Nili* secreta ... populis ignota -is. APVL. apol. 12, 1 alta illa et divina Platonica ... omnibus -is incognita (*opp.* rarissimo cuique piorum). AVSON. 17 praef. (326 S.), 2 operta musarum mearum ..., quamquam non -us, irrumpis. AMM. 25, 2, 5 corpora ... qui credit caelitus posse labi, -us ... iudicatur et demens. CLAVD. rapt. Pros. 1, 4 gressus removete, -i; iam ... spirant praecordia *nostra* Phoebum (*cf. etiam l. 25 sqq.*). AVG. c. acad. 1, 1, 1 (*opp.* veris amatoribus *philosophiae*). 2, 10, 24 ne ... pollutis mentibus et quasi -is quaedam veritatis sacra proderentur. BOETH. cons. 1, 3, 8 -ae multitudinis errore. *al.* *accedit gen. rei, cuius quis expers est* (*addas p. 1663, 66*): APVL. Socr. 3 p. 122 -a philosophiae turba imperitorum. MIN. FEL. 5, 4 studiorum rudes, litterarum -os, expertes artium (MACR. somn. 1, 18, 2 [*opp.* doctrinā initiatis]). **b** *a quibuslibet secretis vel vetitis*: APVL. met. 9, 27, 2 (*iocose*) *adulter absconditus* conspectui -o redditus. CYPR. ad Donat. 1 ne eloquium nostrum arbiter -us impediat (*cf. p. 1663, 42; vix ad a*). RVFIN. hist. 4, 6, 3 *arcebantur Iudaei* decretis Hadriani, ita ut ... eis ... paternum solum -is obtutibus *non* liceret inspicere. AVG. serm. 138, 7 qui ab isto ⌞cubiculo⌟ (*cant. 1, 3*) -i non estis.

II *accedente respectu repugnantiae -a dicuntur quaecumque sacris contraria sunt* (*indicatur, cui personae vel rei male congruant, per praepos.* erga *l. 62,* in *c. acc. l. 68 sq.* [*fortasse etiam p. 1665, 27. 64*], iuxta *l. 67* [*aliter intellegas dat. l. 74*]; *fere pro syn. occurrunt e. g.* impius *l. 42. p. 1665, 14,* incestus *p. 1665, 30,* nefarius *p. 1665, 22,* sacrilegus *l. 38 sq. 57. 66 sqq.; opponuntur* pius *p. 1665, 19. 59,* sacer *p. 1665, 30,* sanctus *p. 1665, 8 et sim. al.*): **A** *animantes*: **1** *homines vel eorum coetus, partes sim.* (*saepe masc. pro subst., maxime sub b, fem. l. 24*); *respiciuntur*: **a** *quilibet irreligiosi, impii, scelesti sim.*: OV. ars 1, 645 fallite fallentes; ex magna parte -um sunt genus (*i. puellae, cf. 657* periuras). met. 2, 755 arcanā -ā detexisse manu (LVCAN. 8, 551. *al.*). 2, 833 verborum poenas mentisque -ae (FIRM. math. 5 praef. 6 sacrilega cupiditas ... aut -ae m. ardor. CLAVD. 28, 106. *cf. l. 56, aliter l. 1. p. 1663, 31*). 8, 840 Erysicthonis ora -i. 11, 413. LVCAN. 6, 515 tenet ora -ae ... macies (*fem. pro subst.; describitur Erictho*). PETRON. 139, 1 vers. 3 -us Laomedon gemini satiavit numinis iram (-am *trad., sc. Iunonem; v. app. crit.*). SIL. 17, 28 procul hinc, quaecumque -ae, ferte gradus, nec vos casto miscete labori (*opp. 30 sq.* si qua pudica mente valet *eqs.; cf. p. 1663, 25 sqq.*). STAT. Theb. 1, 232 gentem ... -am, *sc. domum Oedipodae* (ANTH. 806, 37 *Thessalorum* [*respicitur Lucan. 6, e. g. 443* dirae ... g.]). 3, 621 effreno iuvenis *Capanei* clamore -i. *al.* TAC. ann. 14, 2, 1 pervulgatum esse incestum *Neronis* ..., nec toleraturos milites -i principis imperium. VET. LAT. lev. 21, 7 (Aug. loc. hept. 3, 51. *al.*) mulierem fornicariam et -am ([*gr.* βεβηλωμένην, *Vulg.* scortum et vile prostibulum]. CHROMAT. in Matth. 1, 3 l. 100 m. sceleratam atque -am. *al.*). PS. CYPR. adv. Iud. 5, 3 o ... civitatem -am et populum domini nece cruentum! (*cf. 5, 1* impie Israel. *item de Iudaeis Christum morte afficientibus*: IVVENC. 4, 639. HIL. in Matth. 29, 2 Israel -us. *al.*). FIRM. math. 8, 33, 3 ut lectio eorum *librorum* religiosis pateat, -is semper ac sacrilegis denegetur. CLAVD. DON. Aen. 1, 45 p. 21, 29 *Aiacem* illum sacrilegum, illum -um, illum, qui in templo ... *Cassandram* stupro violavit. *al.* -*i iudicantur esse Christiani*: TERT. nat. 1, 9, 9 qui *dei* vos ⟨a⟩ meritis -orum non discernunt (*antea*: contemptores *deorum*). ARNOB. nat. 1, 26 ⌞-os⌟ nos, impios *nominat Iuppiter* (⌞ ⌟ *si recte restit.; v. app. crit.*). PRVD. perist. 10, 88 quos *cives christianos* ut -os inpiati et saeculi reos necesse est ... interfici.

b *qui abnuunt, spernunt religionem Iudaeorum vel Christianorum eorumve doctrinam quandam* (*cf. l. 36*): **α** *de adversariis religionis huius vel apostatis* (*quae potius in neutram partem dicta videntur v. p. 1663, 37 sqq.*): TAC. hist. 5, 5, 4 *Iudaei censent esse* -os, qui deum imagines ... in species hominum effingant. TERT. apol. 18, 3 *deus remuneraturus* suos cultores ..., *puniturus* -os (*opp.* s. c. *item* 41, 2. *cf.* 41, 3 -is et ... suis [Scap. 2, 3]. CYPR. Demetr. 21 nobis et -is, dei cultoribus et deo adversantibus). praescr. 13 l. 15 ad -os iudicandos igni perpetuo (*opp.* sanctos). VET. LAT. II Macc. 12, 23 (rec. V) Iudas ... instabat puniens -os (*gr.* τοὺς ἀλιτηρίους, *rec. L* peccatores). CYPR. epist. 69, 6, 3 quod idem, qui tunc se a tribu Iuda ... sciderant ..., inter -os et gentiles conputarentur. FIRM. err. 4, 3 studia -ae mentis (24, 9 qui -ae m. furore ... venerantur ... lapidem. CYPR. GALL. exod. 271. *al.; cf. l. 21*). OPTAT. 2, 17 p. 51, 16 imperator -us et sacrilegus *Iulianus.* CARM. c. pag. 82 *Christianos* cupiens ... facere parva mercede -os. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 8 qui ad idolatriam devolvitur, non plene ... -us efficitur, nisi prius negaverit Christum. PRVD. perist. 5, 94 his intonantem martyrem iudex -us non tulit (6, 35 EVSEB. GALLIC. hom. 56, 4). EVCHER. pass. Acaun. 2, 2 Maximianus ... erga deum caeli -us impietatem suam ... armaverat. *al.* **β** *de haereticis sim.*: CYPR. epist. 59, 9, 3 *ut* sciretis eum ... unum de haereticis *esse,* perversum scilicet et -um. 59, 14, 1 a schismaticis et -is litteras ferre. 66, 2, 2 apud lapsos et -os et extra ecclesiam positos. HIL. coll. antiar. p. 49, 24 sacrilega mente, ore -o. p. 53, 14 *Athanasius* iuxta deum sacrilegus et iuxta mysteria ecclesiae sanctae -us (*cf.* p. 54, 20 sacrilegus in deum, in mysteria sacra -us. p. 149, 13 -i in patrem ..., blasphemi in Christum. IVLIAN. in psalm. 2, 2[c] in alterutrum, *sc. patrem vel filium*). PRVD. ham. praef. 44 *Marcion* summam -us dividit substantiam. AVG. c. Pelag. 2, 2, 3 -o corde *Manichaeorum* (FERRAND. epist. 3, 5 p. 894[B]). COD. Theod. 16, 5, 5 quisquis opinionem ... dei -us imminuit *eqs.* LEO M. serm. 28, 5 *Nestorius* sacrilegii -us assertor. AVELL. 233, 2 (*ad papam*) *sacerdotum nomina,* quae ⌞sedi vestrae⌟ -a cognovimus (⌞ ⌟ *potius dat. iudicantis quam incommodi, cf. in eadem re 195, 7* condemnans). *al.*

[*Brenner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *animal, sc. bubo funestus* (*animalia pro cibo sumpta v. p. 1666, 3, serpentem i. diabolum v. sub 3*): Ov. met. 5, 543 regina Erebi testem, *i. Ascalaphum,* ... -am fecit avem (*550* bubo, dirum mortalibus omen). 6, 431 non Hymaeneus adest ... tectoque -us incubuit bubo.

3 *dei, daemones (qui Christianis -i sunt)*: *de diabolo, spiritu malo sim.*: Tert. anim. 41, 4 *anima* excipitur ... a spiritu sancto, sicut in pristina nativitate a spiritu -o (*cf. 39, 3* spiritus daemonicus). bapt. 5, 5 angelus mali -us (*v. app. crit.; opp.* angelum dei sanctum). Prvd. cath. 9, 91 (*spectat ad gen. 3, 1 sqq.*) quid tibi, -e serpens, profuit ... plasma primum perculisse *eqs.*? Conc.S I 3 vers. Tur. p. 145, 25 levavit ... draco scelestum -umque caput. Sedvl. hymn. 1, 71 pater ille -us. Arator act. 2, 391 -o (*subst. masc.; spectat ad act. 16, 18*). *de deis paganorum*: Cypr. patient. 19 (*spectat ad exod. 32, 1*) *Iudaicus populus* -os deos ausus est postulare (Lact. inst. 1, 21, 18 d. tam impios, tam -os ... colere).

B *res* (*partes animantium v. supra sub A*): 1 *vario usu significantur*: a *quae repugnant ritui cuidam sacro, religioni*: α *Romanorum aliorumque gentilium*: Ov. fast. 6, 440 *templo Vestae ardente* flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes, mixtaque erat flammae flamma -a piae. Tac. ann. 2, 85, 4 nisi *cultores sacrorum Aegyptiorum Iudaicorumque* ... -os ritus exuissent. 4, 70, 3 inter sacra et vota, quo tempore verbis etiam -is abstineri mos esset (*nisi ad p. 1663, 8*). Apvl. met. 11, 21, 9 *ut sacris initiandus* cibis -is ac nefariis ... temperare⟨m⟩. Min. Fel. 8, 4 *Christiani* plebem -ae coniurationis instituunt. Sol. 1, 5 Valerium ... Soranum, quod ... eloqui id *nomen sacrum Romae* ausus foret, ob meritum -ae vocis neci datum. *al.* *cum respectu laesae maiestatis*: Ov. trist. 3, 5, 48 (*de poenae causa*) *non* lapsa ... sunt nimio verba -a mero. Prvd. perist. 10, 450 erumpit ... vox -a in principem.

β *Iudaeorum vel Christianorum; de rebus, quae pertinent*: ① *ad cultum paganum*: Tac. hist. 5, 4, 1 -a illic, *i. apud Iudaeos,* omnia, quae apud nos sacra, rursum concessa apud illos, quae nobis incesta. Tert. coron. 13, 7 *causae coronae gestandae sunt* omnes alienae, -ae, inlicitae. spect. 11 p. 14, 1 si ... apparatus agonum idololatria conspurcat de coronis -is *eqs.* Cypr. patient. 4 -a templa ... et sacra sacrilega. Lact. inst. 4, 10, 11 ad -os Aegyptiorum ritus animos transtulerunt *Hebraei* (Svlp. Sev. chron. 1, 24, 2 -o r. idolis sacrificare. *al.; cf. l. 20 et* Cod. Theod. 16, 10, 21 -o pagani ritus errore). Firm. err. 6, 1 in istis -is religionibus (17, 4. 21, 1 Svbscr. Firm. err. cod. P). 20, 7 -arum aedium ruinam (Svlp. Sev. chron. 1, 52, 4 Mart. 14, 6. *cf. p. 1662, 65*). Rvfin. hist. mon. 7, 7, 1 a sacerdotibus bacchantium ritu ... -a mysteria peragentibus (Cod. Theod. 16, 5, 36, 1). Cypr. Gall. exod. 1156 quam *plebem* -a iuvant (*spectat ad exod. 32, 7. item neutr. pro subst.*: Cod. Theod. 16, 7, 4, 1 prodentes divinum mysterium in -a migrarunt [*postea*: baptisma profanantibus]. Evcher. pass. Acaun. 3, 6 idolorum se -a semper detestatos *esse*). Sedvl. carm. pasch. 1, 47 fana -a (op. pasch. 1, 1 p. 178, 7). Evseb. Gallic. hom. 49, 7 inter gentes misericordia contingit ad -am arborem vel ad delubrum abominabile confugienti (Caes. Arel. serm. 14, 4 a. -as, ubi vota reddantur). *et saepe.* ② *ad haereticos, schismaticos, blasphemantes*: Tert. praescr. 40 l. 22 *diabolus* potuit instrumenta ... sacramentorum christianorum ... -ae et aemulae fidei attemperare (Hil. coll. antiar. p. 149, 6 -issimae f. praedicatores). Vet. Lat. I Tim. 6, 20 (cod. 77. *al.* = Vvlg.) devitans -as vocum novitates ([*gr.* βεβήλους καινοφωνίας, *var. l.* κενοφ-; *locum explicat* Vincent. Ler. comm. 24, 3 quae nihil habent sacri, nihil religiosi *eqs.*]. II Tim. 2, 16 [cod. 75. *al.; gr. ut supra,* Vvlg. -a ... inaniloquia]. *al.*). Cypr. epist. 3, 3, 2 sic de ecclesia receditur, sic altare -um foris conlocatur (68, 2, 1 -um a. erigere ... et sacrilega ... sacrificia offerre. Firmil. Cypr. epist. 75, 16, 2). 70, 3, 3 quaecumque ... antichristi faciunt, repudiare ... et pro -is habere debemus (*item neutr. pro subst.*: 73, 5, 3 *Marcion* falsum ... credens ... adultera et -a ... accepit. Hil. c. Const. 7 doctor -orum es, indoctus piorum. *al.*). Ivvenc. 2, 628 (*sec. Matth. 12, 32*) *si spiritus sanctus* -a verborum rabie violabitur. Hil. coll. antiar. p. 52, 8 impia ... scripta sensusque -os *Marcelli* (syn. 81). Vita Anton. 89 p. 88, 25 nostis nequitias ipsorum *schismaticorum* et malitiam -am. Conc.S I 2 p. 46, 27 tua, *Nestori,* prava et -a dogmata (II 3, 1 p. 81, 15 perversa ... et -a. Facvnd. defens. 1, 2, 3). Salv. gub. 4, 53 iactantes ... -as in deum voces. *al.* *de baptismo*: Cypr. epist. 69, 1, 1 post -um eius *Novatiani* lavacrum. 69, 16, 2 qui ... -a aqua polluuntur (72, 1, 1. 73, 1, 2 adultera et -a). 73, 6, 1 locum -i et adulteri baptismi (sent. episc. praef. de inlicito et -o haereticorum b. Optat. 5, 3 p. 126, 11 -is et sacrilegis). *sim. al.*

b *quae varia ratione sunt immunda, noxia, scelesta sim.* (*imprimis actiones, affectus; res corporeae maxime p. 1666, 1 sqq.*): Lvcan. 9, 779 (*si recte ante 777 transpos. Housman*) pestis natura -a *dissolventis corpora* (*alii post* pestis *interpungentes* -a *cum 780* morte *coniungunt, cf.* Adnot. Lucan. -am mortem dicit, quod naturae secreta patefecerit). Plin. nat. 16, 7 postquam civilium bellorum -o meritum coepit videri civem non occidere. Stat. Theb. 1, 1 alterna ... regna -is decertata odiis (Schol. exsecrabilibus, contra naturam sumptis). 1, 714 Megaera ieiunum Phlegyan ... dapibus ... -is instimulat (*cf. Val. Fl. 2, 194* saevas ... dapes. *sim. de cibo insueto, turpi*: Tac. hist. 4, 60, 1 absumptis ... animalibus, quae -a foedaque in usum necessitas vertit). 3, 202 *Actaeona* castos prolapsum fontes *Dianae* specula temerare -a. 12, 119 *Tydei* scelus ... morsusque -os (Schol. funestos. *ad rem cf. 8, 761* vivo scelerantem sanguine fauces). Ps. Qvint. decl. 11, 3 si umquam ... in me habuissent -ae cogitationes locum, si patriam odisse ... possem. Calp. decl. 2 proprium est -ae libidinis nescire, quo cadat (Zeno 1, 1, 13). Apvl. met. 3, 15, 1 ne sermonis elapsi -a petulantia committam ... flagitium *secreta prodens.* Cypr. epist. 65, 3, 1 se *non* religioni sed ventri potius ... -a cupiditate servisse (Lact. inst. 2, 8, 70. *al.*). Clavd. 22, 301 quaecumque -a pagina ... venisset, ... deleta *est* mihi (*'mandatum omne impium' explicat Burman, aliter vol. X 1, 89, 78*). rapt. Pros. 2, 215 (*loq. Pallas*) quae te, *Pluto,* stimulis facibusque -is Eumenides movere tuae? *al.*

2 -um est (videtur) *cum (acc. c.) inf.* (*cf.* ut *p. 1663, 18*): Plin. nat. 2, 115 rupes quaedam austro traditur sacra, quam -um sit attrectari hominis manu. Hil. in Matth. 5, 12 quam -um est sanctos de gloria aeternitatis ambigere. syn. 51 non potest idcirco -um videri duos deos connominari, ne *eqs.* Mar. Victor. aleth. 2, 368 (*ad gen. 6, 4 sqq.*) non illis quicquam inliciti temerasse -um *erat.* Drac. Romul. 10, 15 quae *carmina Medeae* nosse -um est, quod fuerit vulgasse nefas. *al.* Brenner.

adv. ✳**profānē.** *compar. non invenimus, superl. l. 29. 31. 40; cf.* in profanum modum *Tert. apol. 21, 5.* *i. q. modo profano, impie, sceleste* (*accedit ad adi. l. 34*): 1 *respiciuntur dicta, opiniones sim.*: Min. Fel. 8, 3 Protagoram ... consulte potius quam -e de divinitate disputantem. Hil. in psalm. 67, 21 p. 295, 18 impiissimae ... sententiae *gentilium* multa de deo stulte -eque conplexae sunt. trin. 5, 1 l. 5 (*opp.* religiose). Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 72, 2 -issime catholicis sacerdotibus convitium facis, ut dicas eos negare gratiam Christi (*cui respondet* Avg. *ibid.* 1, 72, 3 cum ... impudentissime ac -issime convitiemini). epit. in psalm. 43, 26b *nomen dei* contumaciter -eque despicitur. Consvlt. Zacch. 2, 16, 14 *deum* a se factis -e permiscere. Conc.S I 5 p. 352, 28 prava fides ..., -e languida (*gr. I 1, 4 p. 60, 19* νοσοῦσα τὸ βέβηλον). *al.* 2 *respiciuntur variae actiones*: Lact. inst. 6, 23, 10 impios ..., quibus non sufficit sexus a deo datus, nisi etiam suum sexum -e ac petulanter inludant. Drac. laud. dei 2, 511 expavit Iudaea ... Christum; invida continuo semet laesura ⌊-e⌋ sacrilega tenet arte viam livoris iniqui (⌊ ⌋ profanam *Arevalo*). Ivdicivm Pictav. Greg. Tur. Franc. 10, 16 p. 508, 24 *monasterium* tam impie et -issime distruxerunt.

deriv.: profanitas, profano.

?**profātor** *v. p. 1733, 66.* **profātum** *v. p. 1733, 61.* Bl.

profātus, -ūs *m.* *a* profari (*cf. supinum p. 1733, 46*). *i. q. actio profandi* (*ipsa verba prolata fort.* Pavl. Nol.; *legitur in versibus praeter l. 47*): Sen. apocol. 7, 2 vers. 4 (*Hercules ad Claudium*) quid nunc -u vocis incerto sonas? Stat. silv. 5, 3, 103 effreno nimbos aequare -u (*declamationibus sim.*). Gell. 18, 11, 2 *voces suaves* neque dictu -uque ipso taetrae. Avson. 11, 6 (196 S.), 51 quam fatiloque dicte -u versus Horati: '...'. Pavl. Nol. carm. 19, 717 gratantes ... concludam laude -us. Mart. Cap. 3, 222 (vers.; *antea*: mythos ... pulsos) asomato in -u. Hajdú.

✳**profectīcius,** -a, -um. *a* proficisci. *i. q. statum habens eius, qui profectus est, non nisi technice in iunctura* dos -a, *qua significatur dos, quae a patre profecta est (ut distinguatur* adventicia, *i. aliunde proveniens): definitiones aliosque locos v. vol. V 1, 2042, 61 sqq. 71 sqq.; addere possis* Cod. Iust. 5, 13, 1b d. ... -a ..., secundum veteris iuris nominationem. Novell. Iust. 91, 2 -a (*gr.* -αν). Schol. Basilic. 29, 1, 1 περφεκτίτζια (*pro* προφ-). *al.* *falsa var. l.*: Zeno 1, 1, 19 (*de iudicio Susannae, Dan. 13, 45 sqq.*) omnem repente malitiae scenam diripuit *deus,* ⌊-um⌋ crimen propere recluditur (⌊ ⌋ *def. Ballerini,* proficiticium, profecticum, profecto cum *var. ll.; fuitne* pro ficticio*?*). Bk.

1. ✳**profectio,** -ōnis *f.* *a* proficisci. *notatur* prof Inscr. numm. imp. Sept. Sev. *et* Carac. III p. 120 n. 225A. p. 197 n. 780. p. 283 n. 431. *al.,* profect *ibid.* p. 108 n. 138. p. 112 n. 165 sqq. *legitur sing. inde a* Pacvv. (*semel; ceterum deest in versibus*), Cic., *plur. inde a* Sen. *philos.,* Plin. *min.; vox frequentatur a* Cic. (*fere 40ies [in epist. 24ies]*), Caes. (*19ies*), Liv. (*27ies*). [*in codd. confunditur e. g. cum* perfectio Nep. Pel. 3, 2 Ambr. fug. saec. 2, 6. *al.* (*restit. p. 1667, 61*), professio Liv. 10, 12, 6 Cypr. mortal. 22. *al.* (*restit. p. 1667, 60 et* Iren. 4, 30, 1), protectio Psalt. Rom. 104, 38 (*restit.* Schol. Cic. Bob. p. 120, 8). *vix recte trad.* -em *pro* factionem Cod. Theod. 10, 10, 27, 3.]

i. q. actio proficiscendi vel status inde ortus (*imprimis sub IB et D2; cf.* Gloss. exitus, egressio. II 253, 26 ἄφιξις: adventus, -o. 289, 21 ἐκδημία: peregrinatio, profectus, -o). *opp. vel disting. e. g.* reditus Cic. p. red. in sen. 23 Mil. 52. *al.* Svet. Aug. 92, 1. *al.,* remansio Cic. Lig. 4 (*bis; cf.* mansio Cic. Att. 16, 1, 3 Att. Cic. Att. 9, 10, 8 Ps. Ambr. mans. praef. p. 9B.

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.), reversio CIC. Phil. 1, 1. 1, 7 SERV. Aen. 5, 131, adventus CAES. civ. 3, 79, 6 LIV. 28, 26, 9 PLIN. epist. 4, 1, 4. *al.; fere pro syn. est* discessus ATT. Cic. Att. 9, 10, 6, abscessus TAC. ann. 4, 58, 1 (*cf. 4, 57, 1*).

I *proprie de motu locali; proficiscuntur*: **A** *exercitus eorumve duces* (*singuli milites l. 19 sqq.*): **1** *qui castra movent, se recipiunt, fugiunt sim.* (*exempla inde a* CAES. *selecta*): PACVV. trag. 409 -e laeti piscium lasciviam intuentur (*sc. Graeci a Troia domum revertentes, ut* DARES 43). CAES. Gall. 2, 11, 1 *hostes ita* castris egressi ..., ut consimilis fugae -o videretur (*cf.* fugae similis -o: 5, 47, 4 ex hibernis. 6, 7, 8. 7, 43, 5). civ. 1, 27, 2 Pompeius ... adventu navium -em parare incipit (*in eadem re*: 1, 27, 3 ne sub ipsa -e milites *Caesaris* oppidum inrumperent. 1, 28, 2). 1, 67, 1 *in consilio* tempus -is quaeritur. 3, 76, 4 *Caesar* signo -is dato exercitum educit *e castris* (3, 85, 3 LIV. 2, 59, 6 FRONTIN. strat. 4, 1, 33 TAC. ann. 14, 33, 1). BELL. Afr. 1, 3 nullam praetermittere occasionem -is (*antea*: tempestates ad navigandum idoneas). LIV. 2, 14, 1 huic tam pacatae -i ab urbe regis Etrusci, *sc. Porsennae.* 10, 12, 6 -e hostium concessam victoriam (profess- *var. l.*). 26, 7, 7 (*26, 7, 2 Hannibal* movere a Capua statuit castra) -em suam, quae salutaris illis *Campanis* foret. VEG. mil. 2, 9, 3 vigiliarum sive -is tessera ab eodem *praefecto legionis* petebatur. COD. Theod. 7, 1, 17, 1 *miles missus a numero* causas -is (profess- *Cod. Iust. 12, 35, 13*) exponat, ut ... citam remeandi accipiat facultatem. *al.* **2** *qui bellum inferunt, sc. de expeditione sim.* (*usu magis minusve technico; exempla potiora*): CIC. Pis. 88 illa in Pontum -o et conatus tuus. Brut. 227 inter -em (*sc. ad orientem*) reditumque L. Sullae. LIV. 9, 38, 4 -o Q. Fabi trans Ciminiam silvam (*cf. 9, 37, 1* hac expeditione). 21, 11, 13 repentina -o Hannibalis in Oretanos. 35, 43, 2 *Antiochus rex* non ultra differre -em in Graeciam constituit. FRONTIN. strat. 3, 11, 5 ut specie remanendi occultaret -em *Epaminondas.* INSCR. numm. imp. II p. 262 n. 263 (*Traianus equitans; respicitur bellum Parthicum*) -o Aug(usti) (*item in nummis*: p. 265 n. 297 Augusti -o. p. 266 n. 314. *et saepius*). SVET. Iul. 59 -em adversus ... Iubam non distulit. VET. LAT. II Macc. 5, 1 (rec. L, *sim. al.*) Antiochus secundam -em mandavit in Aegyptum (*gr.* ἔφοδον, *rec. P* expeditionem). PORPH. Hor. carm. 1, 35 pr. Caesaris -em commendat *Fortunae* (*cf. Hor. carm. 1, 35, 29 sq.* iturum Caesarem in ... Britannos). HIST. AVG. Aur. 13, 2 retardatus ... (a *ins. Peter*) bellica -e (*sc. in Marcomannos*). *al.*

B *viri in exsilium pulsi* (*fere per euphemismum, cf. l. 41*): *Cicero* (*var. l. dub.* CIC. Pis. 33 illud meum turbulentissimum tempus ⌊-is⌋ [*om. cod. Taur.*]): CIC. p. red. in sen. 23 ut ... dolorem -is meae reditus dignitate consoler. p. red. ad Quir. 1 *si* illam miseram -em (-fess- *Schol. Bob.*) vestrae salutis gratia suscepissem (*cf.* SCHOL. Bob. p. 110, 21 medellam pudori suo adhibuit dicendo tristem magis -em quam ignominiosum illud exilium fuisse). ASCON. Pis. p. 17, 9 post -em ex urbe Ciceronis. *imp. Zeno* (*cf. e. g. Lippold, RE X A 160 sqq.*): COD. Iust. 1, 2, 16 pr. (*a. 476*) ut ... ad suum ordinem revocentur, quae ante -em nostrae mansuetudinis ... obtinebant (*vix ad principatus initium referas coll. ibid.* ante nostrum imperium).

C *populi vel coetus animalium migrantes*: **1** *varii*: CAES. Gall. 1, 3, 2 *Helvetii* in tertium annum -em lege confirmant (*cf. 1, 2, 1* ut de finibus suis ... exirent. *in eadem re*: 1, 6, 4 omnibus rebus ad -em comparatis). DIOSC. 2, 166 p. 245, 16 *chelidonia herba* ventu urundinu (*i. adventu hirundinum*) nascitur et -e (-fet- *cod. Monac.*) earum defini[a]tur (*gr. 2, 180, 2* ἅμα ταῖς χελιδόσι ... ληγούσαις. *item de animalibus*: EVSTATH. Basil. hex. 7, 4, 5 *pisces quidam* -em ... ad partes pelagi borealis intendunt [*cf. gr.* ἐπὶ τὴν βορινὴν ἐπείγονται θάλασσαν]). **2** *Israhelitae: ex Aegypto egredientes* (*gr. fere resp.* ἔξοδος *vel* ἐξοδία. *cf. l. 59*): VET. LAT. exod. 19, 1 (Ps. Philo antiq. 11, 1) in mense tertio -is filiorum Israel de terra Egipti (*cod. 104. al.* exitus, *Vulg.* egressionis). num. 33, 38 (cod. 100. 104; *Vulg.* egressionis). psalm. 104, 38 (cod. 303. *al.* = VVLG.) laetata est Aegyptus in -e eorum. TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 499, 28 PEREGR. Aeth. 5, 9. *al.* *iter per eremum facientes*: VET. LAT. num. 33, 2 (cod. 104, *sim. al.*) scribsit Moyses -es eorum et itinera eorum (*inde corrigas* cod. 100 profess- *et* Rufin. Orig. in num. 27, 7 perfect-; *gr.* τὰς ἐπάρσεις, *Vulg. aliter*). Ps. AMBR. mans. praef. p. 9[B] itinera, -es mansionesque a finibus Aegypti usque ad tempus et locum, quo Moyses defunctus est. RVFIN. Orig. in num. 27, 9 p. 268, 10 -is ... ordo et distinctio mansionum. *al.*

D *quilibet*: **1** *usu communi de digressu*: **a** *hominum* (*exempla pauca selecta*): CIC. Quinct. 57 (*antea*: quo die Roma in Galliam profectus sit *Quinctius*) *in ephemeride* invenitur dies -is pridie Kal. Febr. (Mil. 52. Att. 12, 34, 1 certum d. SVET. Nero 19, 1 Alexandrina *peregrinatione* ipso -is die destitit. *cf.* tempus -is: CIC. Att. 5, 6, 2 AVG. civ. 16, 15 tit. *al.*). Sull. 70 de C. Cethego atque eius in Hispaniam -e. Lig. 4 -o *Ligarii legati in provinciam Africam* ... non debet offendere; num igitur remansio? (*ad provinciam administrandam ut e. g.* Att. 5, 11, 5. VAL. MAX. 3, 7, 5 -em in provinciam Hispaniam, quam sortitus erat). Phil. 1, 1 (*sim.* 1, 7) exponam vobis breviter consilium et -is et reversionis meae (Att. 16, 7, 1 abieci c. -is. fam. 11, 29, 1 SEN. epist. 104, 6). Att. 10, 16, 4 ut minuerem suspicionem -is aut cogitationis meae, profectus sum in Pompeianum. 11, 12, 1 Quintum fratrem lituum meae -is fuisse *scripsit Balbus verba Caesaris referens* (*ad imag. cf. p. 1667, 12, ceterum* 16, 7, 2 impulsor -is meae). 14, 13, 4 *haec* causa -is mihi ... fuit tum, cum *eqs.* (TAC. hist. 2, 1, 1 Titus ... causam -is officium erga principem ... ferebat. SVET. Tib. 40). ANTON. Cic. Att. 14, 13[a], 1 subita tua -e *factum est,* ne tecum coram de hac re agerem. SALL. Iug. 73, 2 Marium fatigantem de -e ... domum dimittit *Metellus consul.* QVINT. inst. 4, 2, 58 moras et lentum -is ordinem. TAC. ann. 4, 58, 1 -o *Tiberii in Campaniam* arto comitatu fuit. PLIN. epist. 4, 1, 4 *oppidum, cuius sum patronus,* adventus meos celebrat, -bus angitur. APVL. met. 9, 9, 5 evadere supplicium tacita -e. VET. LAT. psalm. 18, 7 (Tert. adv. Marc. 4, 11. *sim. al.*) a summo caeli -o eius *solis sive Christi* et deversio eius ad summum usque eius (*gr.* ἔξοδος, *cod. 303. al. et Vulg.* egressio). IVST. 23, 2, 12 finem lacrimis necessitas -is inposuit. SYMM. epist. 8, 21, 1 o si reditus tuus antecaperet -is meae molitiones! REGVLA mag. 58, 6 *matutinis completis fratres viatores* de sola viae -e incipiant cogitare. *et saepe.* *in re sacra respicitur pompa quaedam*: FERIAL. Camp. Iul. 27 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 283; *a. 387*) -o ad iter Averni. **b** *rerum, animalium* (*cf. l. 12. 42. p. 1667, 51*): CIC. Cluent. 82 -o ipsius pecuniae requiratur (*cf. p. 1708, 17*). VET. LAT. II par. 9, 28 (cod. 109) -o equorum Salomonis ex Egypto et ex omni terra (*gr.* ἔξοδος, *quod 1, 16 in eodem cod. vertitur* exitus; *loco utroque Vulg.* adducebantur ... equi). Dan. 9, 25 (Tert. adv. Iud. 8, 5) a -e sermonis ... usque ad Christum ducem ebdomades *tot erunt* (*gr.* [*Theodot.*] ἐξόδου, *Vulg.* exitu).

2 *potius de toto itinere, absentia* (*exempla selecta*): SEN. epist. 55, 10 (*inter causas, quibus amici separantur*) studia secreta, suburbanas -es. QVINT. inst. 7, 3, 33 si quis -em suaserit aut amicum arcessierit trans mare et is naufragio perierit. TAC. ann. 15, 36, 1 *Nero* testificatus non longam sui absentiam ... fore super ea -e adiit Capitolium. SVET. Aug. 92, 1 ingrediente ... longinquam -em ([*opp.* reditus]. CLAVD. DON. Aen. 8, 55 p. 121, 11. *cf.* CASSIOD. hist. 9, 14, 11 *se* praeparare ... ad longam -em [*Theodoret. 5, 9, 9* ἀποδημίας]). APVL. met. 9, 8, 4 si qui de -e sollicitus divinum caperet[ur] auspicium. IREN. 4, 23, 1 *Ioseph cum Maria* usque in Aegyptum suscipiens -em et inde regressum. FIRM. math. 4, 15, 3 *si luna* per vacuum cursus suos dirigat ..., faciet ⌊adsidua⌋ (*Kroll,* ex sua *trad.*) -e peregrinos. SYMM. epist. 6, 29, 2 ob omissam diu ad Gallias -em (*ibid.* itinere). SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 8 (*ad Mil. 28* profectus *est* id temporis) hora undecima ... eum *Milonem* -em coepisse (prot- *cod.*). AVG. in euang. Ioh. 34, 6 ille *sol* cursu suo ad occidentem pergit; tibi forte ad orientem -o est. CONC.[S] II 2, 2 p. 38, 17 episcopi ... non ⌊per -em⌋ absentes (*sc. a civitatibus suis*; ⌊ ⌋ profecti sed *sim. var. ll.*). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 113, 16 ista -o (*cf. l. 10 sq.* ad Aegyptum iter). CASSIOD. var. 3, 50, 2 *ut boum itinere defectorum* -o sanioribus animalibus adiuvetur. *al.*

II *tropice*: **A** *per imaginem egredientis, alium locum petentis respicitur*: **1** *excessus e vita, migratio in caelum*: TERT. patient. 9, 3 -o est, quam putas mortem (*ibid.* abisse). CYPR. epist. 76, 7, 2 expectatis cotidie laeti ⌊-is, vestrae salutarem diem et iam iamque de saeculo recessuri ad ... domicilia divina properatis (⌊ ⌋ profess-, provect- *var. ll.*). mortal. 22 venturus ad Christi sedem ... lugere non debet ..., sed potius ... in -e (profess- *var. l.*) hac sua et translatione gaudere. HIER. hom. Orig. in Luc. 15 p. 94, 25 ut ... digni remissione et -e ad meliora simus (*antea*: pergere ad sanctos patres, ad quos et Abraham profectus est). RVFIN. hist. mon. 9, 5, 1 (*ad morientem*) cur inparatus es ad -em? (in -e *var. l.; cf. gr.* ὡς ἀνέτοιμος ὑπάγεις πρὸς τὸν θεόν). ORIG. in Matth. ser. 56 p. 130, 23 (*respicitur Matth. 24, 37 sqq.*) cum venerit deus verbum adferens consummationem -is vitae (*subesse vid. gr.* τὸ τῆς ἐξόδου τέλος, *cf. ibid. l. 31; de* provectioni *cogitat Klostermann*). **2** *conversio ad meliorem vitam, ad fidem sim.*: IREN. 4, 30, 1 in vera nostra -e (vestra professione *trad.*), hoc est in fide ..., per quam de numero gentilium exempti sumus (*opp.* typica -e *Israhelitarum ex Aegypto; cf.* 4, 30, 4 quae ex Aegypto -o fiebat ..., typus et imago fuit -is ecclesiae, quae erat futura ex gentibus). AMBR. fug. saec. 2, 6 (*antea*: Levitae fugitantes sunt mundi huius [*sec. num. 35, 6*]) Christus ... omnes vocavit, omnibus -o patet (-cto, perfectio *var. ll.*). ENNOD. epist. 7, 14, 5 p. 183, 14 *presbyter quidam* tunc ... saeculi blandimenta calcavit, quando aetatis *provectae* ... -em eius retinere catena non valuit. *allegorice sec. iter Israhelitarum* (*v. p. 1667, 59*): Ps. AMBR. mans. 2 p. 15[C] -o ... ex Ramesse ad Socoth est ad meliora. RVFIN. Orig. in num. 27, 7 p. 265, 9 quantae nobis immineant -es et quantae mansiones ad iter, quod ducit ad regnum.

B *per imaginem peregrinantis dicitur de vitae cursu* (*cf. l. 65 et ID2*): Ps. AMBR. mans. praef. p. 10[A] quanta nobis in hac ad terram viventium -e immineant discrimina. p. 10[B] ut tandem superatis quibusque itineris difficultatibus ... -em nostram gloriose perficiamus.

appendicula additamentorum indicantium: *quis (quid) proficiscatur: per gen. vel pron. poss. passim* (*gen. rei v. sub ID1b; aliter l. 16. p. 1669, 15*). *quo*: CIC. Sull. 70 de ... eius *Cethegi* in Hispaniam -e (Pis. 88 LIV.

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

21, 11, 13. 35, 43, 2 VAL. MAX. 3, 7, 5. VET. LAT. II Macc. 5, 1 [rec. L, *sim. al.*]. *al.*). LIV. 9, 38, 4 trans ... silvam (QVINT. *p. 1668, 27* [*si* t. mare *ἀπὸ κοινοῦ*]). SEN. epist. 55, 10 suburbanas -es. SVET. Iul. 59 adversus Scipionem et Iubam. VET. LAT. II Macc. 5, 1 (rec. X) Aegyptum (*sc. per acc. direct., si recte trad.*; rec. L. *al.* in Ae.). SYMM. epist. 6, 29, 2 ob omissam diu ad Gallias -em (HIER. hom. Orig. in Luc. 15 p. 94, 25. *al.; aliter p. 1668, 18*). *unde*: CAES. Gall. 5, 47, 4 si ex hibernis ... -em fecisset (LIV. 26, 21, 14. 27, 33, 4 ASCON. Pis. p. 17, 9. VET. LAT. II par. 9, 28 [cod. 109]. *al.*). LIV. 2, 14, 1 -i ab urbe regis Etrusci (33, 3, 11. 37, 25, 2. VET. LAT. psalm. 18, 7 [Tert. adv. Marc. 4, 11. *al.*]. IVST. 22, 7, 2. *al.*). VET. LAT. exod. 19, 1 (Ps. Philo antiq. 11, 1) de terra Egipti (num. 33, 38 [cod. 100. 104]. PEREGR. Aeth. 5, 9 AVG. nupt. et concup. 2, 1, 1. *al.*). AVG. civ. 16, 16 p. 153, 23 in Charra habitatio eius *Abrahae* et inde -o. CHRYSOST. hom. III 821C post Aegypti -em (*sc. Israhelitarum; cf. Migne gr. 49, 379 ὅτε ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου. item per gen. fort. p. 1668, 55, sed vix agnoscas var. l.* Siciliae *pro* a Sicilia IVST. 23, 4, 1).

2. prōfectio, -ōnis *f.* *a* proficere. *i. q. actio vel effectus proficiendi, sc.*: **1** *utilitas, commodum, fructus sim.* (*c. gen. eius, quod prodest*): VET. LAT. psalm. 29, 10 (cod. 136) qu(a)e *tibi, domine,* -o sanguinis *mei,* si descindo (*i.* -scen-) in corruptelam? (*gr. ὠφέλεια, cod. 300. al. et Vulg.* utilitas). **2** *progressus, emendatio, correctio sim.* (*cf.* GLOSS. *προκοπή. disting.* perfectio AVG., incipientia RVRIC.): AMBROSIAST. in II Cor. 13, 11, 1 ('gaudete, perfecti estote') gaudium hoc de emendatione erit, unde et poterit provenire -o (perf- *var. l.; rectane?*). RVFIN. Orig. in psalm. 36-38 praef. quae *dictio Origenis* ad emendationem vel -em morum tota respiceret (*antea*: profectuum semitam docet). AVG. in psalm. 5, 10 in -e se esse, id est in provectu ad perfectionem, nondum in ipsa perfectione (*cf. ibid. 5, 9* de progressu ad perfectionem dictum). RVRIC. epist. 2, 40 quod -i vestrae (*sc. episcopi*) et illorum (*sc. iuvenum*) incipientiae ... a nutritore domino nil negetur (perf- *coni. Engelbrecht in ed. p.* LXXIX; *cf. vol. X 1, 1351, 6 sqq.*). *Foucher.*

profectō *adv.* [*a praepos.* prō *et subst.* factum; *iunctura* *prŏ faktō(d) *'tamquam factum'* (*cf.* CIC. Att. 13, 1, 2 OV. am. 2, 13, 6) *coaluit in adv.* *prófaktō(d) *syllaba secunda attenuata; v. Leumann, Gramm. 1977, 241. 270. 561* (prŏ-); *Fruyt, Bull. Soc. Ling. 85/1, 1990, 190. 202. Fo.*] *adv. testantur* PAVL. FEST. p. 37. POMP. gramm. V 251, 13 (*distinguitur part. verbi q. e.* proficisci). *al.* *corripitur paenultima* PLAVT. Mil. 185a. 290 Poen. 907 Pseud. 201. 255 (*si recte trad.*); *cf. e. g. Drexler, Iambenkürzung, 1969, 215 sqq.* *de notione* (*ornandi causa et fere abundanter poni affirmat* SERV. *p. 1674, 41 sq.*): PAVL. FEST. p. 37 corgo apud antiquos pro adverbio, quod est -o, ponebatur. CHAR. gramm. p. 244, 11 *adfirmandi adverbia* (*cf. p. 1670, 75*) sunt ... scilicet, etiam ..., -o, plane (*cf.* SYNON. Cic. p. 435, 16 nimirum -o scilicet plane sane *eqs.*). CLEDON. gramm. V 68, 36 -o sine dubio est. GLOSS. certe. re vera, utique. GLOSS.L II Philox. PL 32 plane: -o, *σαφῶς, μέντοι, ὄντως, τῷ ὄντι.* PR 286 -o: *δηλονότι, δηλαδή. al.* *legitur in versibus inde a* PLAVTO (*plus quam 100ies*) *aliisque scaenicis, raro in dactylis, sc. in fine versus apud* LVCR. (*quinquies*), VERG. (*semel*), HOR. (*semel*), OV. (*quater*), AETNA (*bis*), LVCAN. (*quinquies*), CLAVD. (*semel*). *al., in prosa oratione fort. semel apud* CATONEM (*v. p. 1673, 69*), *certe inde a* RHET. Her. (*ter*), VARRONE (*semel*), CIC. (*plus quam 370ies*); *e posterioribus saepius habent* LIV. (*maxime in orat. sive recta sive obliqua*), PLIN. *mai.*, LACT., AVG., GREG. M., *raro e. g.* VITR., DIG., TERT., HIER., *numquam* CAES., CELS., COLVM. *al.*

est locutio affirmantis et persuadere volentis aliquid pro facto esse, sive id ita est sive id se credere aliquis indicare vult (*cf. e. g. usum* LIV. *l. 50 sq.; hae notiones saepe distingui non possunt [cf. testimonium p. 1670, 3], illa tamen praevalet apud scaen. vet., haec apud* CIC., *v. Steinitz, De affirmandi particulis latinis, 1885; iuxta alias particulas v. in appendice*; -o *ponitur pro subi. p. 1670, 3 et apud gramm.*): **I** *pertinet potius ad totum enuntiatum*: **A** *acuere videtur relationem, quae intercedit inter duas sententias (vel inter longiores partes contextus) coniunctas*: **1** *per parataxin*: **a** *in colloquio* (*etiam secum loquentis*): **α** *respondetur interroganti* (*cf. p. 1670, 71 sqq. 1671, 13, aliter sub IIA*): PLAVT. Amph. 569 tune id dicere audes ...? :: -o, ut loquor, res ita est. 781 estne haec patera ...? :: haec ea est -o patera. Pseud. 310 an iam mortuost? :: utut est, mihi quidem -o ... mortuost. 1331 numquid iratus es ...? :: nil -o. *al.* RHET. Her. 4, 16, 23 si vicisset, non idem fecisset? non -o tam sapiens fuisset. CIC. inv. 1, 56 populus Thebanus id patieturne fieri? -o non patietur. Mil. 31 numquid igitur aliud in iudicium venit ...? -o nihil. Phil. 14, 23 num ... voluit ...? -o noluit. Brut. 186 nemone ... anteferret ...? nemo -o. nat. deor. 1, 84 an tu mei similem putas esse aut tui deum? -o non putas. Tim. 12 rectene igitur unum mundum diximus ...? unus -o (*deest gr.*). *al.* LIV. 28, 29, 3 stipendiumne ... serius numeratum ... causa fuit, cur ... desisceretis ...? insanistis -o, milites *eqs.* SEN. Ag. 150 novum crimen struis? :: res est -o stulta nequitiae modus. QVINT. inst. 8, 3, 3 AMBR. paenit. 1, 12, 55. *al.* **β** *sine interrogatione acuitur vel assensus vel contradictio*: PLAVT. Amph. 370 sqq. at mentiris etiam: certo pedibus ... venis. :: ita -o. :: nunc -o vapula ob mendacium. :: (371) non edepol volo -o. :: at pol -o ingratiis; (372) hoc quidem '-o' certum est, non est arbitrarium. 1084 haec sola sanam mentem gestat ... :: immo omnes sani sunt -o (Most. 1082 ille quidem hau negat. :: i. edepol negat -o. Rud. 994). Mil. 1280 vide ne sies in exspectatione ... :: non ero -o (*sim.* TER. Eun. 381). Most. 736 prospere vobis cuncta ... processerunt ... :: ... hau nego; nos -o probe, ut voluimus, viximus. 956 nemo habitat. :: habitat -o, nam *eqs.* Persa 15 Toxilus ... meus amicust. :: is est -o (*sim.* Rud. 1172). Poen. 1088 tua opust opera. :: ... -o uteris, ut voles, operam meam. Pseud. 255 Ballio, audi. :: surdus sum -o inanilogistae. *al.* TER. Haut. 856 id est -o. CIC. S. Rosc. 121 'cum Chrysogono sunt *servi*.' – ita credo (*ironice*); ... non ita est -o, iudices. *al.*

b *in qualibet ratiocinatione*: **α** -o *ponitur in sententia posteriore, ut priori addatur*: (I) *causa, explicatio*: PLAVT. Amph. 1100 neque gementem ... audivimus; ita -o sine dolore peperit. Curc. 418 alibi te meliust quaerere hospitium tibi; apud me -o nihil est Summano loci. Men. 647 *palla* huic surruptast, non tibi; nam -o, tibi surrupta si esset, salva non foret ([*nisi trahas ad p. 1672, 55*]. TER. Ad. 893 hominem maxumi preti te esse ... iudicavi ...; n. is mihi -ost servus spectatus satis, quoi *eqs.* [*nisi trahas ad 2aβ*]. CIC. Catil. 3, 19 hoc certe ... *non* praetermittendum ... est; n. -o memoria tenetis *eqs.* Tusc. 1, 2 [*sequitur*: certe ...; quid loquar de]. fam. 3, 9, 3. *al.*). Mil. 954 loquere, auris meas -o dedo in dicionem tuam. 1258 nescio ubi hic prope adest ...; olet -o. *al.* TER. Hec. 320 perii; ... nescio quod magnum malum -o ... me celant. CIC. div. in Caec. 70 honoris amplissimi puto esse ... accusare improbos ...; et -o aut hoc remedium est aegrotae ... rei publicae ... aut ... -o nulla umquam medicina ... reperietur. Verr. I 32 iudices, iam vos consulo ...; id enim consili mihi -o taciti dabitis *eqs.* (Manil. 47 magnis imperatoribus ... propter fortunam ... imperia mandata ... esse ...; fuit e. -o quibusdam summis viris ... adiuncta fortuna. Tusc. 1, 94. *al.* LVCR. 1, 241 res omnis eadem vis ... conficeret ...; tactus e. leti satis esset causa -o. LIV. 3, 21, 5 PLIN. nat. praef. 16. *al.*). orat. 133 *exempla* a Demosthene sumamus ...; ea -o oratio *nobilissima est. al.* SALL. Catil. 2, 8. 51, 42 hanc ego causam ... magnam puto; -o virtus ... maior illis *maioribus* fuit ... quam in nobis. LIV. 5, 17, 2 inventum ... tandem est *nefas* ...: nihil -o aliud esse quam *eqs.* 27, 47, 7 cura angebat *Hasdrubalem* ...; -o haud mediocri clade absterritum insequi non ausum *Hannibalem. al.* SEN. Herc. f. 312 meliora mente concipe ...; aderit -o *Hercules.* PLIN. nat. 18, 43 QVINT. decl. 347, 5. *al.*

(II) *consequentia*: (A) *vario usu*: PLAVT. Pseud. 201 *quasi Dircen ad taurum* ego te distringam ad carnarium; id tibi -o taurus fiet. Stich. 277 onustum pectus porto laetitia ... neque lubet nisi gloriose quicquam proloqui -o. CIC. Scaur. 48 *L. Metellus* utinam posset parumper existere; eriperet ... stirpem -o suam (Brut. 103. Att. 14, 17, 2 u. ... conveniam; multum -o proficiam. fam. 4, 1, 1 u. ... potuissemus ...; -o ... tulissemus. *al.* POLLIO Cic. fam. 10, 33, 1. SALL. Iug. 102, 8 u. ... placuisset; -o ... accepisses. SEN. epist. 89, 1. *al.*). de orat. 2, 16 experiar ... et te exorabo -o. nat. deor. 2, 16 est aliquid melius *quam homo*; est igitur -o deus. Att. 4, 16, 9 haec mallem integra re tecum egisse; -o enim aliquid egissem. *al.* LIV. 3, 35, 6 (*collegae de Ap. Claudio plebis fautore*) apparere nihil sinceri esse; -o haud gratuitam ... *eius* comitatem fore. SEN. contr. 1, 2, 9 conversata es cruentis *hominibus* ...; inde est -o, quod potes hominem occidere. SEN. clem. 2, 1, 4 o vocem ... dignam ...; nunc -o consentire decebat. CVRT. 3, 12, 19 PLIN. nat. 7, 190. *al.* (B) *praecedit iussum, hortatio*: CIC. Quinct. 79 quaeso, ut diligenter attendatis; -o intellegetis *eqs.* (*sim.* Tull. 26). S. Rosc. 48 refer animum sis ad veritatem ...; iam -o ... intelleges *eqs.* Verr. II 3, 221 permittite, ut liceat ...; videtis iam -o *eqs.* Caecin. 60 *sola* verba si valent, ... dicito; vinces -o. fam. 5, 13, 3 circumspice omnia membra ...: nullum reperies -o, quod non fractum ... sit. *al.* Q. CIC. pet. 19 hoc tibi faciendum est ...; -o homines ... excitabuntur. SEN. epist. 24, 2 timorem tuum taxa; intelleges -o. PLIN. nat. 2, 239. *al.*

(III) *eadem vel similis sententia*: PLAVT. Amph. 24 (*20* pater huc me misit ad vos oratum) -o hoc petere me ... a vobis iussit. 649 virtus praemium est optumum; virtus omnibus rebus anteit -o. Asin. 809 (*773* satis placet, *802* pulchre scripsti) placent -o leges. Aul. 98 (*90* cave quemquam ... intromiseris) -o ... neminem volo intromitti. 125 multum loquaces ... omnes habemur *mulieres* nec mutam -o repertam ullam esse (*in negatione contrarii ut*: Cas. 83 ea invenietur ... pudica ... neque quidquam stupri faciet -o. Merc. 22 [*interpol.*] *elegantia omnes* multat infortunio nec pol -o quisquam sine grandi malo ... studuit elegantiae). Bacch. 324 non edepol scio ... :: fertne ...? :: ... verum nescio; -o de auro nil scio, nisi nescio (*item altero interloquente*: Cist. 666 crepundia haec sunt ... :: sanane es? :: haec sunt -o. Mil. 290 aspicio osculantem Philocomasium ... :: quod ... scelus ... audio? :: -o vidi. Trin. 511 [*v. 499*]. *al.* TER. Andr. 554 irae sunt ... :: fabulae! :: -o sic est [DON. *ad l.* -o confirmatio est]. Eun. 184). 520 (*516*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mihi decretumst renumerare ... aurum patri) -o stabilest me patri aurum reddere. Trin. 1072 is est, certe is est, is est -o. *al.* Ter. Hec. 782 (*777* mulieres suspectas fuisse falso ... invenimus) -o in hac re nihil malist. Haut. 236 (*231* vereor ne *eqs.*) nescio quid -o mi animus praesagit mali. Rhet. Her. 4, 42, 54 nullum tantum est periculum, quod sapiens ... vitandum arbitretur; ... -o nullum vitae discrimen ... fugiendum putabit. Cic. Quinct. 39 (*ironice*) ita credo: ...; id erat -o; credamus hoc. Flacc. 53 non est ita, ... non est -o. Mil. 69 erit, erit illud -o tempus. *al.* Ov. met. 4, 323 qui te genuere, beati, et frater felix, et fortunata -o, siqua tibi soror est. Plin. nat. 2, 4 (*3* furor est) furor est -o, furor. *al.* *cum amplificatione quadam*: Plavt. Capt. 327 non ... lucrum omne esse utile ... existumo; ... est etiam, ubi -o damnum praestet facere quam lucrum. Cas. 912 num radix fuit? :: non fuit. :: num cucumis? :: -o hercle non fuit quicquam holerum. Poen. 1007. Acc. trag. 143 neque di regunt neque -o deum supremus rex ⟨res⟩ curat omnibus ([*corr. alii aliter*]. Lvcr. 3, 986. 3, 1013 qui neque sunt usquam nec possunt esse -o. *al.*). Cic. div. in Caec. 52 quam multa te deficiant, vides; quam multa sint in te, quae reus nocens ... cupiat esse, -o iam intellegis. *al.*

(IV) *oppositio*: Plavt. Pseud. 677 iam instituta ... cuncta ... habebam; sed -o hoc sic erit: centum ... consilia ... devincit ... Fortuna ([*nisi ad l. 52 trahas*]. Cic. leg. agr. 2, 35. Tusc. 1, 118 non enim temere ... creati sumus, sed -o fuit quaedam vis. *al.* Brvt. Cic. fam. 11, 4, 1 si ... dubitarem, ... peterem ...; sed -o est ita *eqs.* Nep. Pel. 2, 3. *al.*). Cic. S. Rosc. 30 *patroni* desunt; qui libere dicat ..., non deest -o, iudices. Verr. II 5, 23 in his iniquitatibus unum haesisse Apollonium, ceteros -o multos ... pecunia se liberasse (*vix iungas* -o multos, *ut spectet ad p. 1675, 12*). Caecin. 9 alterius rei causam vosmet ipsi ... sustulistis, alterius ego ... -o auferam. Att. 3, 15, 3 potest ille aliquid praetermittere; tu, nisi quod erat, -o non scripsisti. *al.* Aëtna 416 *non* hoc uno (*sc. quantitate*) ... vincit *molaris lapis* ...: -o miranda est lapidum vivax ... virtus. Liv. 23, 45, 6 arma signaque eadem se noscere ...; militem alium -o *esse*. Apvl. Plat. 1, 11 p. 205 quod *medioximi* ... diis summis sint minores, natura hominum -o maiores. *al.*

β -o *ponitur in sententia priore, ut per sequentem addatur*: (I) *probatio*: Plavt. Amph. 493 nemo id probro -o ducet Alcumenae; nam *eqs.* (Mil. 1292. *al.* Cic. S. Rosc. 128 -o aut ... eludimur ... aut ... tabulae publicae corruptae ... sunt; nam ... constat. *al.* Cael. Cic. fam. 8, 4, 4 Val. Max. 2, 2, 5. *al.*). Capt. 54 -o expediet fabulae huic operam dare; non pertractate facta est neque item ut ceterae. Cas. 913 *id* calamitas -o attigerat numquam: ita ... grande erat (Pseud. 894 -o quid nunc primum caveam, nescio; ita in aedibus sunt fures. 1252 Ter. Eun. 507). Rud. 359 Neptune, ... te aleator nullus est ˌsapientior -o;ˌ nimis lepide iecisti bolum: periurum perdidisti (ˌ ˌ sapientior; -o *Lindsay, ut spectet ad p. 1670, 15*). Ter. Eun. 396 est istuc datum -o, ut grata mihi sint, quae facio omnia; ... vel rex semper maxumas *gratias* mihi agebat (Schol. Ter. Bemb. sine dubio). Cic. Verr. II 2, 175 -o ... non mentientur; litteras enim ... removere potuerunt, fidem suam ... removere non possunt (nat. deor. 2, 133. 3, 63 Lael. 70. *al.* Liv. 1, 50, 4 Val. Max. 6, 3, 2. *al.*). Cluent. 189 non est -o de illo veneno celata mater; nihil est ab Oppianico sine consilio mulieris cogitatum. *al.* Liv. 8, 27, 4. 22, 42, 5 insidias -o esse: ignes ... relictos, ... argentum ... vel⟨ut⟩ obiectum ad praedam vidisse. *al.* (II) *explicatio vel continuatio sententiae similis* (*exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Merc. 268 nunc hoc -o sic est: haec *mulier* illast capra, *quam somnio vidi* (Ter. Hec. 379 -o hoc sic est, ut puto: omnibus nobis *eqs.* Cic. Cael. 33 qui -o, si exstiterit, ... sic loquetur: '...' [*nisi ad p. 1672, 55*]. Lvcan. 9, 477 Gell. 9, 11, 2. *al.; cf. supra l. 20*). Ter. Ad. 28 -o hoc vere dicunt: si absis uspiam *eqs.* Cic. Caecin. 70 quod vobis venire in mentem -o necesse est: nihil esse in civitate *eqs.* fam. 12, 22, 2 illud -o *faciam*: ... tuam famam ... tuebor. Sall. Iug. 85, 23 -o ita se res habet: maiorum gloria posteris quasi lumen est (Plin. nat. 7, 132 i. est -o: alius de alio iudicat dies. 16, 4. *al.*). Ov. met. 8, 72 sibi quisque -o est deus: ignavis precibus Fortuna repugnat. Sen. epist. 71, 19 hunc animum ... -o sapientia ... tradet: persuadebit unum bonum esse, quod honestum. Lvcan. 7, 445 sunt nobis nulla -o numina; ... mentimur regnare Iovem. Plin. nat. 2, 43 non sumus -o grati erga eos, qui *indagant rerum naturam* ..., miraque ... ingeni peste ... caedes condere annalibus iuvat. *al.* *in iteratione* (*propter anaphoram* -o *priori membro tribuendum videtur; alias iterationes habes l. 8. p. 1675, 9 sq.*): Cic. Mil. 21 non fuit ea causa ... -o, non fuit, cur *eqs.* (*v. Clark, 1895, ad l.*). Qvint. decl. 324, 9 numen erat -o, numen illud, quod *eqs.* Apvl. apol. 17, 6. (III) *oppositio, distinctio*: Plavt. Poen. 597 aurum est -o hic ... comicum ..., verum ad hanc rem agundam Philippum est. Ter. Haut. 420 aut ego -o ingenio egregio ad miserias natus sum, aut illud falsumst ... diem adimere aegritudinem hominibus. Cic. nat. deor. 1, 5 alterum fieri -o potest ..., alterum certe non potest. fam. 13, 13 tibi -o iucundum, mihi certe erit gratum. Lvcr. 5, 421 nam certe neque consilio primordia rerum ordine se ... locarunt nec quos ... darent motus pepigere -o, sed *eqs.* (*inde suppl.* 1, 1023). Liv. 2, 39, 7 quae *discordia* -o orta esset ..., sed externus timor ... inter se iungebat animos. Val. Max. 7, 7, 5 movit -o Pisonem patria maiestas, ... sed aliquid etiam flexit ... liberorum numerus. Plin. nat. 7, 106 ceteri -o victores hominum fuere, Sergius vicit etiam fortunam. Qvint. decl. 337, 4. *al.*

γ -o *ponitur in parenthesi*: Cic. Planc. 87 non *erat* disceptando decertandum – nam -o ... numquam ... id mihi ipsi auxilium meum defuisset –, armis fuit ... dimicandum. Att. 2, 22, 1 quam vellem Romae mansisses – -o, si haec fore putassemus! – nam *eqs.* (*v. Constans, Rev. Phil. 5, 1931, 237 sq.; aliquid excidisse putant edd.*). 13, 23, 1 ut non possimus plane simul vivere – intellegis enim -o, in quo ... posita sit *συμβίωσις* –. Liv. 22, 55, 4 qui obvios percontando – aliquos -o ex fuga passim dissipatos fore – referant quae fortuna consulum ... sit. Qvint. decl. 314, 10. *al.*

2 *per hypotaxin*; -o *ponitur*: **a** *in enunt. regente, quod determinatur*: α *enunt. condicionali* (*occurrit fere modus indefinitus vel irrealis, potentialis nimirum raro, e. g. l. 35*): (I) *protasis postponitur*: Plavt. Cas. 698 negat ponere *arma* alio modo ullo -o, nisi ... sciat *eqs.* (-o *ponitur ultimo loco ut*: Cic. Catil. 3, 22 tantae res creditae ... barbaris ... numquam essent -o, nisi. de orat. 2, 361. *al.* Cvrt. 9, 8, 18. *al.*). Poen. 907 -o ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit (-o *ponitur primo loco ut*: Pseud. 94 -o nullo pacto possum vivere, si illa a me abalienatur. *al.* Cic. S. Rosc. 101 Verr. II 3, 89 Att. 11, 22, 2. *al.*). *al.* Varro Men. 338 quod -o ... eveniet, si *eqs.* (-o *ponitur secundo loco ut*: Cic. Catil. 4, 21 erit -o ... aliquid loci nostrae gloriae, nisi forte *eqs.* Cael. 69 quod -o. div. 1, 47 est -o. *al.* Sall. or. Macri 11 quae -o. *al.*). Cic. Font. 33 quod ego -o non crederem, nisi ... audissem. Rab. perd. 25 qua in causa tute -o fuisses, si ... potuisses. *al.* Bell. Hisp. 25, 7 (*iuxta lacunam*). Liv. 5, 5, 7. *al.* (II) *protasis antecedit*: Plavt. Poen. 1281 si ego minam non ultus fuero ..., tum -o me sibi habento scurrae ludificatui (-o *ponitur secundo loco ut*: Ter. Ad. 147 si ... adiutor si⟨e⟩m eius iracundiae, insaniam -o cum illo. Cic. Caecin. 48 vis -o quaedam obstiterit necesse est. Mil. 68 quodsi. *al.* Liv. 21, 41, 8 respiceret -o. Phaedr. 3, 19, 11 Cvrt. 8, 5, 14. *al.*). Rud. 304 nisi quid concharum capsimus, incenati sumus -o (-o *ponitur ultimo loco ut*: Cic. Cluent. 7. Cael. 1 [*initio orationis*] si quis ... adsit ignarus legum ..., miretur -o, quae *eqs. al.; in gradatione*: Cic. Quinct. 40 si debuisset *pecuniam*, ... petisses statim; si non statim, paulo quidem post; ... sex quidem illis mensibus -o; anno vertente sine controversia). Cic. inv. 1, 69 quodsi *reus* ... saluti rei publicae profuit, -o non potest *eqs.* (-o *ponitur primo loco ut*: S. Rosc. 62 quae nisi ... manifesta sunt, -o res ... credi non potest. Font. 25 Catil. 3, 2 Sull. 80. Tim. 6 [*gr.* 29^{A} *δῆλον ὡς*]. *al.* Sall. Iug. 4, 4. 31, 19. *al.* Liv. 27, 9, 6. *al.*). Lig. 25 quodsi Caesaris causa in provinciam veniebatis, ad eum -o ... venissetis. de orat. 1, 150 si ... fortuitam orationem ... cogitatio ... vincit, hanc ipsam -o ... diligens scriptura superabit. *al.* Hirt. Gall. 8, 21, 2. *al.* *ponitur condicio generalis, ex qua quid speciale deducitur* (*saepe per pron., forma* hic -o): Cic. Arch. 1 quodsi haec vox ... non nullis aliquando saluti fuit ..., huic -o ipsi ... salutem ferre debemus. dom. 1 quodsi ullo tempore magna causa ⟨in⟩ sacerdotum ... potestate versata est, haec -o tanta est, ut (Brut. 7 quod si fuit ... tempus u. ..., tum -o fuit, cum *eqs.* phil. frg. IX 11 *v. infra*). Mil. 4 si umquam ... potestas vobis iudicandi fuit ..., hoc -o tempore eam potestatem ... habetis (phil. frg. IX 11 quodsi ullum u. animal consecrandum fuit, illud -o fuit. fam. 15, 4, 13 si quisquam fuit u. ..., ego -o is sum. Fronto p. 53, 22). fin. 5, 78 si est quisquam ..., is es -o tu (off. 1, 111 omnino si quidquam est decorum, nihil est -o magis quam. *al., e. g. l. 52*). *al.* (III) *protasis inseritur* (*huc fortasse p. 1670, 18. 1671, 54. 1673, 32*): Plavt. Asin. 244 (*nisi ad p. 1670, 62*) interii, si non invenio ... viginti minas; et -o, nisi illud perdo argentum, pereundum est mihi (*item* -o *antecedit ipsam coniunctionem*: Ter. Haut. 1003 -o, nisi caves tu homo, aliquid gnato conficies mali. Cic. Quinct. 46 -o, si. Verr. II 3, 72 -o, si. Cael. 67. *al.* Ps. Sall. rep. 2, 12, 6 Liv. 2, 28, 3. *al.; non est, quod* -o *ad protasin trahas*). Cic. har. resp. 57 etenim, si ..., nullum -o dedecus reperire posset *poeta*, quod *eqs.* de orat. 3, 145 sed etiam, si ..., -o numquam conquiescam. *al.* Anton. Cic. Att. 14, 13^{a}, 2. *al.*

β *enunt. relativo (hucine p. 1670, 20?)*: *quod anteponitur vel inseritur*: Plavt. Asin. 601 qui sese parere apparent huius legibus, -o numquam bonae frugi sient (-o *ponitur primo loco ut*: Truc. 228 quemquem hominem *meretrix* attigerit, -o ei ... damnum dari. Cic. S. Rosc. 50 Tusc. 5, 43. *al.*). Curc. 531 quoi homini di sunt propitii, lucrum ei -o obiciunt. Cic. S. Rosc. 94 ego -o, qui *eqs.* fam. 1, 9, 22 quae me moverunt, movissent eadem te -o. *al.* Hor. ars 315 qui didicit ..., ille -o *eqs.* Liv. 25, 38, 10 Plin. nat. 10, 137 Qvint. inst. 7, 1, 46. *al.* *quod postponitur*: Cic. fam. 15, 6, 1 ea est enim -o iucunda laus, quae ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt. Val. Max. 3, 7 ext. 1 laudanda -o fiducia est, quae ... examinat. Lvcan. 5, 351 sunt ista -o curae castra deis, qui ... voluerunt. Plin. nat. 5, 4 minus -o mirentur ..., qui cogitent *eqs.* 7, 44. *al.*

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

γ *enunt. variis* (*cf. p. 1674, 13*): Plavt. Amph. 844 delenitus sum -o ita, ut me qui sim nesciam (Epid. 470 *tibi vendam fidicinam*; atque ⌞ita⌟ -o, ut eam *peregre ducas* [⌞ ⌟ *i. hac condicione, verbo subaudiendo; possis etiam ad II trahere*]. Cic. de orat. 2, 271 sic -o se res habet, nullum ut sit *eqs.* nat. deor. 3, 65 efficiam -o, ut fateare. *al.*). Merc. 863 non ... quiescam ... prius -o, quam ... amicam ... investigavero (Lvcan. 9, 1084 maiore -o, q. metui poterat, discrimine gessimus arma. Qvint. decl. 259, 6). Rhet. Her. 4, 11, 16 socii ..., cum belligerare nobiscum vellent, -o ratiocinati essent *eqs.* (Cic. Verr. II 2, 118 c. *multi* ... defendantur, -o vereri non debeo, ne *eqs.* 4, 82. dom. 54 c. ... discussisti, tum -o ostendisti [*item iuxta* tum *e. g.* Tusc. 1, 46]. nat. deor. 3, 63. *al.* Liv. 39, 27, 5 Vitr. 10, 8, 6. *al.*). Cic. S. Rosc. 120 quod ... apud vos ipsos in honore tanto sunt *servi,* -o necesse est sciant aliquid (Att. 11, 5, 3 q. ... nihil ... scripsi, his litteris -o intellegis rem mihi deesse. *al.*). rep. 1, 1a quoniam plura beneficia continet patria ..., maior ei -o quam parenti debetur gratia (fin. 1, 10. nat. deor. 1, 24 terra enim -o, q. mundi pars est, pars est etiam dei. Att. 8, 11^{d}, 8. *al.* Cass. Cic. fam. 11, 2, 1). Tusc. 2, 31 dum ... te continebis, cedet -o virtuti dolor. *al.*

δ *struct. participiali* (*addidimus gerund. l. 25*): Cic. Phil. 3, 36 his auctoribus ..., dis iuvantibus ... erimus -o liberi (*item abl. absol.*: rep. 6, 22 quibus *terris* amputatis cernis -o, quantis in angustiis vestra se gloria dilatari velit. fin. 5, 64. *al.* Sall. Iug. 85, 48. Ps. Sall. rep. 2, 13, 4 qua re patrata -o per gentes omnes fama ... volabit. *al.*). leg. 1, 14 requiescemus nec -o nobis delectatio deerit aliud ex alio quaerentibus. div. 1, 114 ardore aliquo inflammati ... cernunt illa -o. off. 1, 2 orationem ... latinam efficies -o legendis nostris pleniorem. Bell. Hisp. 26, 6 -o (profectu *Mommsen*) nostro commeatu privati necessario ad dimicandum descendent. Cvrt. 4, 7, 29 vera ... aestimatione ⟨pensanti⟩ fidem oraculi vana -o responsa [si] videri potuissent (*si recte suppl.*). *al.*

b *in struct. pendente* (*fere enunt. secund., maxime relat., sed part. l. 47*): α *usu communi, sc. acuitur ipsa structura pendens*: (I) *exempla varia*: *in enunt. relat.*: Plavt. Curc. 570 tu auferere hinc a me, si perges mihi male loqui, -o quoi ego nisi malum nil debeo (*cf.* quippe qui *et e. g. Sall. Iug. 4, 3* certe quibus; *aliter e. g. Collart, 1962, ad l. iungens* auferere ... -o, *ut locus spectet ad p. 1672, 55*). Cic. Font. 45 constituitur *pro Fonteio defendendo* ... Hispania, quae -o ... religione sua resistere istorum cupiditati potest. Mil. 2 me ... reficit Cn. Pompei ... consilium, qui -o ... putaret *eqs.* orat. 97 *orator* gravis, ornatus, in quo -o vis maxima est. *al.* Brvt. Cic. ad Brut. 24, 5 *Octavianum* posse nobis auctoribus tantum, quantum -o poterit. Sall. or. Macri 19. Liv. 30, 29, 4 *Hannibal* hostis fiducia, quae non de nihilo -o concepta esset, perculsus. Val. Max. 3, 8 ext. 2. *al.* *in enunt. quibuslibet*: Plavt. Most. 417 efficiam, quae facta hic turbavimus, -o ut liqueant omnia. Cic. Cato 13 quorsum igitur haec ...? quia -o videtis nefas esse dictu miseram fuisse talem senectutem. Att. 11, 8, 1 quantis curis conficiar, etsi -o vides, tamen cognosces ex ... Trebatio. Avg. civ. 3, 18 p. 126, 31 nimirum ... inferos etiam ludere delectabat, cum -o miseri homines ipsa rabida bella ... magnos agerent ludos daemonum. *in struct. participiali*: Cvrt. 5, 9, 2 ut ... tradito rege ... inirent gratiam victoris, magno -o cepisse Dareum aestimaturi. Qvint. inst. 9, 1, 18 Celsus adicit ... sententiis figuras colorum, nimia -o novitatis cupiditate ductus. 11, 2, 16 *id* fabulosum videtur neque ... huius rei meminit *Simonides* ... -o non taciturus de tanta sua gloria. decl. 272, 7 cuius filius ... spiritum pro nobis ... amisit, ita -o institutus *a matre.* Amm. 14, 11, 22. 16, 12, 21 -o ratione tuta poscente. *al.* (II) *in parenthesi* (*fere in enunt. relat.*): Cic. inv. 1, 26 eum, qui audit, ... benivolum ... *non* efficit aut, quo nihil -o peius est, ut contra sit, facit. S. Rosc. 150 sin ea crudelitas ... vestros quoque animos, id quod fieri -o non potest, duriores ... reddit (*item spectat ad protasin condic.*: Font. 27. Lael. 48 si cadit in sapientem animi dolor, qui -o cadit. fam. 13, 64, 2 si te fautore usus erit, sicut -o et utetur et usus est. *al.* Apvl. met. 5, 25, 5). Phil. 6, 19 aut vincatis oportet, Quirites, – quod -o ... consequemini – aut *eqs.* fin. 4, 66 ut iam omnes insipientes sint miseri, quod -o sunt, non est *eqs.* Att. 3, 9, 1 illud timebam, quod -o accidisset, ne a me digredi non posset. *al.* Qvint. decl. 252, 20 non clam ... – quamquam ista quoque -o facta sunt –, sed palam. *al.*

β *acuitur enunt. primarium vel tota periodus, quamquam* -o *insertum est enunt. secundario* (*tamquam parenthesis vel exclamatio*): Plavt. Amph. 309 quisquis homo huc -o venerit, pugnos edet. Liv. 25, 38, 13 a vobis ... -o si quis quaerat, ... nihil aliud respondeatis *eqs.* (*v. Weissenborn-Müller ad l.; vix huc trahas p. 1672, 57 sqq.*). Sen. Herc. O. 713 semel -o premere felices deus cum coepit, urget. Gell. 3, 7, 6 (*e Catone*) hostes -o ubi id viderint, fortissimus quisque ... in eos praevertentur (*nisi interpungendum post* -o). Drac. Orest. 417 *Aegisthus servis* imperium non mite dabat, quibus ipse -o si famularetur, crimen sibi turpe putarent (*pro 'dabat iis, qui, si iis ipse eqs.'*).

B *potius per se ponitur, ita ut acuatur*: **1** *affirmatio, opinio sim.*: **a** *in sententiis generalibus*: Plavt. Capt. 119 omnes -o liberi lubentius sumus, quam servimus. 313 est -o deus, qui quae nos gerimus ... videt. Epid. 392 -o deliramus interdum senes. Mil. 464. *al.* Tvrpil. com. 142 -o ut quisque minimo contentus fuit, ita fortunatam vitam vixit maxime. Cic. Cato 43 *veteres* iudicabant esse -o aliquid natura pulchrum. Sall. Catil. 8, 1 sed -o fortuna in omni re dominatur; ea res cunctas ... celebrat obscuratque. Vell. 2, 57, 3 sed -o ineluctabilis fatorum vis, cuiuscum⟨que⟩ fortunam mutare constituit, consilia corrumpit. Plin. nat. praef. 23 obnoxii -o animi ... est deprehendi in furto malle quam mutuum reddere. *al.* **b** *in sententiis quibuslibet* (*huc traximus frg. contextu deficiente tradita; exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Amph. 845 Amphitruo es -o. 1023 ut -o vivas aetatem miser. Capt. 585 -o iam aliquid pugnae edidit. Mil. 210 apage, non placet -o mihi illaec aedificatio. 1264 omnes -o mulieres te amant, ut quaeque aspexit (*nisi ad p. 1673, 1*). Most. 841 ea mihi -o cuncta vehementer placent. Rud. 1317 -o est huius vidulus. *al.* Caecil. com. 276 (*si recte trad.*). Ter. Andr. 703 hoc ego tibi -o effectum reddam. Haut. 614 hic -ost anulus, quem ego suspicor. Eun. 551 pro Iuppiter, nunc est -o, interfici cum perpeti me possum, ne *eqs.* 649 nescio quid -o absente nobis turbatumst domi. *al.* Pacvv. trag. 205 Acc. trag. 618 Afran. com. 170. Cic. S. Rosc. 41 ergo illud iam perspicuum -o est ... neque odi causam patri neque sceleris filio fuisse. Verr. II 4, 68 multi reges ... habent -o in animo Capitolium ... ornare. Catil. 2, 2 se ... abiectum esse sentit et retorquet oculos -o saepe ad hanc urbem. leg. 2, 11 constat -o ad salutem civium ... inventas esse leges. Att. 12, 14, 3 feci, quod -o ante me nemo, ut ipse me per litteras consolarer. Liv. 1, 36, 4 cum ille augurio rem expertus -o futuram dixisset. 26, 15, 13 cum Flaccus negaret -o satis compotem mentis esse *Campanum quendam.* Sen. Ag. 227 quod tempus ... horrui, adest -o. Cvrt. 4, 4, 5 augurabantur Tyrii ... molem brevi -o ruituram. 5, 11, 7 *Bessus* indicium -o Patronem detulisse credebat. Ascon. Pis. p. 16, 16 'ab eo, qui nihil sibi ... turpe duxit'; -o intellegitis P. Clodium significari (*sim.* p. 17, 19). Fronto p. 168, 23 -o aequius esse. Cypr. ad Donat. 4 scis -o et mecum ... recognoscis, quid *eqs.* *al.* *initio epistulae, libri sim.* (*aliter e. g. p. 1672, 34*): Cic. Att. 6, 5, 1 nunc quidem -o Romae es. Plin. nat. 27, 1 crescit -o apud me certe tractatu ipso admiratio antiquitatis. Fronto p. 174, 22 cuperemus -o, mi Naucelli carissime, *eqs.* *al.*

2 *iussum, hortatio, desiderium*: Plavt. Amph. 370 -o vapula (*v. p. 1670, 2*). Curc. 426 quod istic scriptum est, id te orare iusserat -o ut faceres, suam si velles gratiam (*nisi ad p. 1672, 16 trahere mavis*). Mil. 185^{a} hoc ei dicito: -o ut ne quoquam de ingenio degrediatur muliebri. Pseud. 904 edicam familiaribus, -o ne quis quicquam credat Pseudolo. Verg. Aen. 8, 532 ne vero, hospes, ne quaere -o, quem casum portenta ferant (*cf.* Serv. ambae particulae ad ornatum pertinent tantum. Serv. auct. hic '-o' vetuste pro expletiva coniunctione positum). Apvl. met. 7, 25, 8 utinam ipse asinus ..., quem numquam -o vidissem, ... quiret *loqui.* *al.*

II *pertinet potius ad singulas partes orationis* (*exempla minus dubia; huc spectent quaedam supra allata, si potius singula verba acui putes, imprimis pron. vel adv., e. g. p. 1672, 45 sqq. 1673, 2 vel ipsam negationem* [*cf. IIIB*]): **A** *in responso, quod spectat ad interrogationem pronominalem q. d.* (*responsa affirmantis negantisve v. p. 1669, 61*): *exempla varia*: Cic. Verr. II 4, 15 quid mihi tam optandum ... potest esse ...? nihil -o. Balb. 16 quis audiret? nemo -o. Tim. 11 videndum est, cuiusnam animantium deus ... similitudinem secutus sit; nullius -o (*gr. p. 30^{C} οὖν*). *al.* Val. Max. 6, 8, 4 quis deorum ...? tu -o ..., dive Iuli. Plin. nat. 37, 60 cuius hoc invento ... repertum? ... numinum -o talis inventio est. Qvint. inst. 7, 1, 35 alter ... insidiatus est; uter? -o Clodius. Anian. Chrysost. hom. 4, 6 quid ... est 'accipere'? domi ⌞-o⌟ retinere (⌞ ⌟ *deest gr.*). *al.* *acuuntur pron. per enunt. secund. illustranda* (*cf. B2b*): Cic. Sest. 43 quid erat bis vincere? id -o, ut *eqs.* Balb. 45 quos ... arbitramur? eos -o, qui *eqs.* Tusc. 1, 65 quid est ... memoria ...? -o id, quo ... *nihil* maius intellegi potest. *al.* Liv. 5, 2, 5 quam putarent ... causam esse? nullam -o aliam inventuros quam *eqs.* 35, 16, 4 cur ... mittitis? nihil aliud -o dicatis quam *eqs.* Rvfin. Orig. in Ios. 26, 1 p. 458, 17 qui putas sunt in nobis montes ...? illi -o, in quibus *eqs.* *al.*

B *in quibuslibet enuntiatis*: **1** *in membris paribus, sibi respondentibus*: **a** *usu communi* -o *acuit*: α *quae opponuntur, distinguuntur*: Cic. S. Rosc. 104 multa improbe fecisti, unum stultissime, -o tua sponte, non de Eruci sententia. leg. agr. 2, 17 cum omnis potestates ..., tum eas -o maxime, quae *eqs.* Planc. 72 respondebo ... minus fortasse vehementer, ... sed -o nec considerate minus nec minus amice. nat. deor. 2, 163 *scientia futurorum* homini -o est nec alii cuiquam ... data. fam. 5, 13, 4 praestitimus ... patriae non minus certe, quam debuimus, plus -o, quam *eqs.* ad Q. fr. 1, 1, 29 quod fortasse aliquando universae rei publicae nostrae, nunc quidem -o isti provinciae contigit. *al.* Q. Cic. pet. 55 cum diligentiam tuam, ... tum -o equestris ordinis erga te studium pertimescent. Ov. met. 3, 320 maior vestra, *sc. feminarum,* -o est quam quae contingit maribus ... voluptas. Liv. 2, 32, 7 nullam -o nisi in concordia civium spem reliquam ducere. 22, 61, 10 *fides sociorum* labare coepit nulla -o alia de re

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam, quod desperaverant. QVINT. inst. praef. 10 cum vir ille vere civilis ... non alius sit -o quam orator. 12, 7, 1 defendere quidem reos -o quam facere vir bonus malet. *al.* β *quae augentur vel iterantur*: LIV. 21, 2, 4 *Hasdrubal* flore aetatis, uti ferunt, primo Hamilcari conciliatus, gener inde ob aliam (altam, bonam *var. ll.*) indolem -o animi adscitus (*item accedit ad attrib.*: CVRT. 9, 1, 18 invictum exercitum et deorum -o advenisse. APVL. flor. 15, 22 *Pythagoras* vir ... ingenio ingenti ac -o super captum hominis animi augustior. AMM. 17, 12, 20 regem ... aptum -o, ut res docuit, et fidelem). PHAEDR. app. 8, 17 concidit virgo furens, furens -o; nam *eqs.* QVINT. decl. 347, 7 temere -o, temere ... coniuges ... relinquimus.

b *usu peculiari* -o *acuit praedic. (vel appos.) explicationis causa additum, ut sit fere i. q. scilicet* (*cf. etiam* dico *vol. V 1, 980, 83 sqq.; huc vergit l. 6, vix p. 1671, 25*): ANIAN. Chrysost. hom. 1, 5 locum ... disciplinae huic certum dederunt, caelum ˌ-oˌ, et informatorem eius deum ˌprocul dubioˌ esse docuerunt (ˌ ˌ *desunt gr., item loco sequenti*). 1, 8 habemus ... optimum ducem, Matthaeum -o. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 183, 11 alii ... sunt 'sedentes ...', hi -o, qui *eqs.* Orig. in Rom. 2, 9 l. 204 *non proselytum,* sed vernaculum servum, -o gentis illius domi natum. 9, 39 l. 57 vivorum ..., vivorum -o illorum, qui *eqs.* (*syn.* sine dubio). CLAVD. MAM. anim. 1, 12 p. 55, 20 de solis ... stellarumque, corporum -o caelestium, differentiis. *al.*

2 *iuxta quodlibet membrum per se positum*: **a** *vario usu*: PLIN. nat. 36, 124 montem perfossum ... inenarrabili -o impendio. CHALC. comm. 126 quam stellam cum ... suspexissent Chaldaeorum -o (-o Ch. *var. l.*) sapientes viri. ANIAN. Chrysost. hom. 7, 7 omnia ... mandata legis nobis sunt monachisque communia, absque sola -o pactione conubii. AVG. civ. 9, 17 p. 392, 29 qui -o incontaminabilis deus absit, ut contaminationem timeret. 18, 30 p. 297, 11 Ionas ... non tam sermone Christum quam sua quadam passione prophetavit, -o apertius, quam si *eqs.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 132 -o intemporaliter commovet sensuales vias Diocles *medicus.* MARCELL. chron. II p. 101, 521 Iustinianus consul omnium orientalium consulum -o munificentior. *al.* **b** *acuuntur pron. per enunt. secund. illustranda* (*cf. l. 17. p. 1674, 55. 66*): AMM. 25, 8, 18 *quidam lapidibus* obrutus est ... hanc -o ob causam, quod *eqs.* (*cf. e. g.* RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 173, 14 'oculi' eius comparantur 'columbis', ob hoc -o, quia. Orig. in num. 1, 3 p. 6, 26 ut unusquisque ... adscribatur, ob hoc -o, quod). ANIAN. Chrysost. hom. 4, 1 illis scribebat -o, qui *eqs.* (*cf. e. g.* ORIG. in I reg. 1 p. 3, 2 *Paulus* '...' dicit ... ad eos utique, qui ..., et '...' dicit ad eos -o, quorum *eqs.* AVG. civ. 20, 21 p. 459, 5 eis -o, quibus). *al.*

III *appendix*: **A** *iuxta ponuntur aliae particulae affirmativae* (*cf.* immo *p. 1670, 4,* sine controversia *p. 1672, 37*): PLAVT. Amph. 371 non edepol volo -o (Most. 818. 1082 immo e. negat -o. Pseud. 342. *al. apud eundem; cf.* pol -o: Amph. 371 Men. 1064. Merc. 22 [*in versibus fort. interpol.*]). Cas. 83 neque quidquam stupri faciet -o in hac quidem comoedia (Curc. 403 Poen. 1349 Pseud. 310. CIC. Quinct. 40 Att. 6, 5, 1. 6, 6, 4. *al.; cf. l. 57*). 912 -o hercle non fuit quicquam. Trin. 1072 is est, certe is est, is est -o (*sed plerumque plus valet* certe *apud* CIC., *v. vol. III 932, 79. 937, 18 sqq.*). *al.* **B** -o *accedit ad ipsas negationes* (*nulla interposita voce*): PLAVT. Asin. 111 -o nemo est, quem ... metuam (CIC. inv. 1, 3 -o n., nisi *eqs.* Balb. 16 n. -o [*item postponitur*: Brut. 186]. fam. 7, 10, 1. *al.* QVINT. inst. 12, 2, 18. *al.*). 601 -o numquam bonae frugi sient (-o *anteponitur ut*: CIC. Verr. II 3, 89 fam. 3, 2, 1. *al.* NEP. Pel. 2, 3 LIV. 27, 6, 8. *al.; postponitur*: CIC. Rab. perd. 25 n. -o. Phil. 1, 21. *al.* HIRT. Gall. 8, 21, 2 PLIN. nat. 37, 15. *al.*). Curc. 418 apud me -o nihil est Summano loci (*item*: CIC. Quinct. 5 Cluent. 66. Mil. 31 numquid ...? -o n. *al.*; nihil -o: PLAVT. Pseud. 1331 numquid iratus es ...? :: nil -o [*in responso ut*: CIC. Verr. II 4, 15. *cf. l. 54*]. CIC. inv. 1, 26 Phil. 2, 19. *al.* BRVT. Cic. ad Brut. 21, 1 LIV. 5, 17, 2. *al.*). Most. 836 -o nullam equidem illic cornicem intuor (Pseud. 94 -o n. pacto. Rud. 323 -o nullus venit. RHET. Her. 4, 42, 54 CIC. div. in Caec. 70 Phil. 5, 30. *al. apud eundem*; nullus -o: AFRAN. com. 170 CIC. har. resp. 57. Scaur. 5 aliam ... n. -o [LIV. 5, 2, 5 n. -o aliam. 22, 54, 10. *al.*]. fin. 4, 32. *al.* LIV. 2, 32, 7. *al.*). 1024 -o non negabo (Poen. 1349 TER. Eun. 184 CIC. Font. 33 Att. 3, 15, 3. *al.* SALL. or. Macri 19. *al.*; non -o: RHET. Her. 4, 16, 23 QVINT. decl. 323, 16). *al.* **C** *homoeoprophora*: *v. p. 1670, 7. 43. 45. 1671, 34. al.* *Ramminger.*

profector, -ōris *m.* *a* proficisci. GLOSS. -r: παροδίτης. ἔκδημος. GLOSS. I p. 42 -r: iter agens (*in serie verborum in* -tor *desinentium*; profectus *coni. Goetz ibid. p. 423*).

profectōrius, -a, -um. *a* proficisci. *i. q. ad proficiscendum pertinens, non nisi fem.* -a *pro subst. de cena proficiscentibus data* (*cf.* cena adventicia *vel* adventoria *vol. I 835, 31 sqq. 837, 1 sqq.; aliter pecunia* itoria *vol. VII 2, 568, 46 sqq.*): HIST. Apoll. rec. AB 25 *rex iussit* naves ... omnibus bonis impleri ... et data ˌ-aˌ deduxit eos *filiam generumque* ad litus (ˌ ˌ -is, perfectoria *var. ll.*).

profectum, -ī *n.* *a* proficisci; *neutr. sec. gr. pro* 2. profectus, -ūs *adhibitum putaverim* (*nisi acc. masc. pro nom. positus est*). *i. q. profectio*: VET. LAT. num. 29, 35 (cod. 100. 104; *praecepta de diebus festis q. d. scenopegia*) die octava -um erit vobis; omne opus deservitionis non facietis in eo (*gr.* ἐξόδιον, *quod sim. vertitur lev. 23, 36* [*Hesych. p. 1093ᴰ*] egressus est, *deut. 16, 8* [*cod. 100*] exitus; *aliter Vulg.; ad rem cf. e. g. Aug. in euang. Ioh. 28, 3* in quibus *tabernaculis* habitaverant, cum ex Aegypto educti peregrinarentur). *Bk.*

1. ᵂ**prŏfectus,** -ūs *m.* *a* proficere. *corripitur* pro- AVSON. 8 (322 S.), 71. PAVL. PELL. euch. 6. 64. 116. *de notione et differentia*: CHAR. gramm. p. 452, 15 *v. p. 1679, 25.* RVFIN. Orig. in num. 27, 9 p. 269, 12 hic est ... -s, ut a parvis ad magna veniatur. AVG. in psalm. 118, serm. 20, 1 l. 7 usitatius -s in bono accipitur ..., quando non additur ..., in quid proficiatur ...; cum vero additur, potest et malum esse proficere (*affert II Tim. 2, 16. 3, 13; opp.* defectus). VINCENT. LER. comm. 23, 2 ad -um pertinet, ut in semetipsa unaquaeque res amplificetur, ad permutationem vero *eqs.* GLOSS. προκοπή. a⟨u⟩ctus. *legitur sing. inde a* VARRONE, OV. (*ter; ceterum deest poetis praeter l. 7 sq.*), SEN. *rhet.* (*de* BELLO Hisp. *et* VITR. *v. l. 26*), *plur. inde a* VELL., CELSO; *vocem frequentant* SEN. *philos.* (*17ies; v. maxime p. 1677, 43 sqq.*), QVINT. (*16ies*) *et imprimis* HIL., PELAG., RVFIN. [*pedem. vet.* profet; *francog.* profit; *prov. vet.* profech *et var. prov., francoprov., vasc.; cat.* profit; *hisp.* provecho; *port.* proveito. *cf. M.-L. 6769. Wartburg IX 427 sq. Corominas² IV 664. Machado³ IV 450. St.*] [*in codd. confunditur cum* perfectus TERT. adv. Hermog. 37, 4 IREN. 4, 11, 2. *al.* (*restit.* SEN. contr. 7 praef. 5, *e coni. dub.* IREN. 4, 9, 3), provectus PLIN. nat. 34, 170 LEO M. epist. 41 Arel. 11. *al.* (*edebatur olim* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 10 DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 26, 7 p. 390ᶜ), prospectus COLVM. 6, 7, 1 (*falso trad.* VITR. 5, 6, 9); *e coni. dub.* BELL. Hisp. 26, 6 *v. p. 1673, 25.* APVL. Plat. 2, 26 p. 260 -bus (*Thomas*; provent- *trad.*).]

i. q. actio proficiendi (*de statu inde orto, sc. virtute sim., v. imprimis p. 1677, 42. 1678, 46, fere meton. de proficiente p. 1677, 26; accedit gen. saepe,* *in c. abl. p. 1677. 24. 25. 41* [*cf. e. g. l. 57. p. 1677, 37*], *c. acc. p. 1677, 52. 1678, 27. 29,* ad *p. 1678, 26 et e. g.* HIL. in psalm. 2, 16 CONC.ˢ IV 1 p. 49, 15): **I** *vi sollemni de effectu quodam prospero vel augmento sim.* (*in malam partem sub B2*): **A** *quod contingit alicui ex re quadam aut ab altero, sc. de emolumento, utilitate sim.* (*fere pro syn. est* effectus *l. 39. 47. p. 1677, 3,* utilitas *l. 68,* fructus *p. 1677, 1* [*cf.* fructuosus *l. 38*]): **1** *vario respectu*: **a** *exempla quaelibet*: VARRO rust. 1, 2, 23 siquid propter agrum ... -s *est* domino (*ut ex tabernis deversoriis, quae dicuntur ibid.* fructuosae. *cf.* COLVM. 1, 4, 5 nullus ager sine -u colitur, si *eqs.* [*postea*: effectus]). OV. Pont. 3, 5, 58 si fato nitor prohibente reverti, spem sine -u ... tolle mihi. 3, 9, 40 vix audior ulli, verbaque -u ... carent. SEN. epist. 100, 11 *in scriptis philosophi cuiusdam* ad -um omnia tendunt, ad bonam mentem; non quaeritur plausus. 124, 1 omnia ad aliquem -um redigis et ... offenderis, ubi ... nihil agitur. AMBROSIAST. in Eph. 3, 8 humilitatem -um habere. PELAG. in I Cor. 14, 19 p. 209, 6 malo perpauca ... ad -um loqui quam multa, quae nulli proficiant (in Tit. 1, 10 p. 528, 8 ['vaniloqui'] ad nullum -um [perf- *cod. B*] loquentes). PAVL. PELL. euch. 6 *deus* effectum scriptis tribuens votisque -um. *al.* **b** *indicatur quid prosit* (*fere per gen., sed adi. l. 60, praepos. in l. 57*): COLVM. 2, 4, 7 ratio rustici adgravatur exiguo -u operis, *si ager induratus aratur.* QVINT. inst. 12, 6, 4 quantumlibet secreta studia *oratoris* contulerint, est tamen proprius quidam fori -s. VET. LAT. Sirach 11, 17 datio dei permanet iustis et -s illius successus habebunt in aeternum (*gr.* εὐδοκία [*sed* εὐοδία *versum esse vidit Herkenne*]). AMBR. myst. 4, 20 quid est ... aqua *baptismatis* sine cruce Christi nisi elementum commune sine ullo sacramenti -u? (aff-, eff- *var. ll.*). HEGES. 5, 4, 2 ne cresceret audacia Iudaeis eventu fraudis et doli -u. SALV. epist. 9, 3 *in libris* -s magis quaeritur lectionis quam nomen auctoris (*cf.* 9, 4 si -s est in lectione). ALC. AVIT. epist. 73 ut caritas, cuius -um tanto studio adseritis, ... cunctis proficiat ad exemplum. CHRYSOST. hom. V 899ᴮ magnus -s est lacrimarum, ut plorando servus propitiet dominum *eqs.* VITA Caes. Arel. 1, 18 dominicis -bus respondere. *al.*

2 *respiciuntur medicamenta, curatio sim.* (*cf. p. 1677, 50*): CELS. 3, 1, 6 non statim condemnetur, si quid non statim profuit ..., quia -s tempore expletur. 7 prooem. 2 quamvis *medicamentis adhibitis* -s evidentior est, tamen sanitatem ... sine his reddi saepe manifestum est ...; at in ea *medicinae* parte, quae manu curat, evidens *est* omnem -um ... hinc ... plurimum trahere. COLVM. 6, 7, 1 *in bubus* ventris ... dolor sedatur visu ... anatis ...; eadem anas maiore -u mulos ... conspectu suo sanat. SCRIB. LARG. praef. 11 percipiebamus in dies ex usu -us eius *partis medicinae* (*cf. 12* utilitatem *medicamentorum*). 134 *medicamentum* datur ..., donec -s intellegatur. PLIN. nat. 34, 170 cinis ... usti *plumbi facit* ad ... ulcera ..., eademque, quae chartis, *est* ratio -us (prov- *var. l.*). PALLAD. 3, 28, 1 cuius *vitis* iste -s est, ut vinum eius ... proficiat contra morsus omnium bestiarum. PLIN. med. 1, 26, 8 (*cf.* MARCELL. med. 17, 32) prima potione -s sentitur, deinde incredibili saltu explicatur curatio. HEGES. 1, 45, 9 p. 124, 16 Asphaltius lacus plerisque medicabilis sine ullo -u aegrum *Herodem* tenebat. 4, 17 p. 268,

[Stayskal – v. L.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20 ut -s *fontis* redundantior sit, ubi usus minor (*syn.* fructus; *cf. gr. 4, 466* χορηγία). Ps. Mvsa herb. Vett. 1. 29 *si* -us herbae Vettonicae noscerentur (*cf. l. 11* effectus). *al.*

B *quod quis (quid) ipse proficiens capit* (*fere pro syn. est* incrementum *l. 70. p. 1678, 36. 54,* augmentum *p. 1678, 26 et e. g.* Max. Tavr. 31, 2, *opp. vel disting.* perfectus *l. 39* [*cf.* perfectio Hil. in psalm. 1, 3 Rvfin. Basil. reg. 4, 4. *al.*], defectus *l. 75. p. 1678, 28. 53 et saepius, imprimis apud* Avg., detrimentum Hil. trin. 7, 11 Pelag. in Gal. 4, 21 p. 328, 4. *al.; sim. al.*): **1** *in bonam vel neutram partem, sc. ita ut aliquid adsequatur, melior fiat, crescat sim.* (*cf.* Avg. *supra p. 1676, 11*): **a** *usu communi proficiunt*: α *homines eorumve animus, vita sim.*: ① *quolibet respectu*: Ov. met. 9, 50 (*Achelous loq.*) ter sine -u voluit ... reicere Alcides a se mea pectora; quarto excutit amplexus. Vet. Lat. II Macc. 8, 8 (rec. L, *sim. al.*) *Iudam Macchabaeum* in -um pervenire ac ... prosperis rebus procedere (*sc. in bello; gr.* προκοπήν). Ennod. epist. 1, 18, 3 p. 30, 2 virtus *pueri* ... -um corporis expectabat. opusc. 1, 58 p. 277, 4 creverunt reipublicae opes cum privatorum -bus: ... opum ubique diffusio est. Rhet. min. p. 306, 16 homo numquam ita quid perceptum habet, ut non in -u cotidie sit: et hunc -um ὁρμήν dixerunt *philosophi* (*postea*: progressio). ⓘⓘ *doctrina, arte, studiis sim.*: Sen. contr. 7 praef. 5 *Albucius* longe deterius senex dixit, ˌquam iuvenis dixerat; nihil enim ad -umˌ aetas ei proderat (ˌ ˌ *in solis exc., ubi trad.* perf-). Vell. 1, 16, 2 *clara* ingenia in similitudine[m] et temporum et -uum *floruerunt.* Val. Max. 3, 7 ext. 2 *tibicinis* discipulo ... magni -us (*cf.* Plin. nat. 35, 21 puer magni -us in ea arte, *sc. pingendi*). Qvint. inst. 1, 2, 26 sicut firmiores in litteris -us alit aemulatio, ita incipientibus ... *opportuna* imitatio est (*item fere meton. de proficientibus*: 2, 3, 10 se prima studia tenerosque -us ad imitationem condiscipulorum ... erigere). 2, 5, 1 quantum sit conlaturus ad -um *discentium* rhetor, si *eqs.* (Pelag. in I Thess. 2, 20 p. 425, 11. *cf.* *discipulorum*: Hier. epist. 65, 11, 3 magistri eruditio d. -s *est.* Pelag. in II Cor. 7, 13 p. 272, 14. *al.*). 2, 7, 1 cum -s praecipue diligentia constet (*sc. non frequentia declamandi*). 10, 3, 2 ut terra alte refossa ... fecundior, sic -s non a summo petitus studiorum fructus ... fundit uberius. *al.* Tac. dial. 20, 4 iuvenes ..., qui -us sui causa oratores sectantur. 35, 3. Plin. epist. 8, 13, 1 (*ad puerum*) pertinet ad -um tuum a disertissimo viro discere, quid laudandum, quid reprehendendum *sit.* Svet. Nero 20, 1 blandiente -u (*sc. in arte citharoedica*) ... prodire in scaenam concupiit. Fronto p. 20, 1 -um tantum in eloquentia adsecutus es, quantus *eqs.* Tert. anim. 20, 3 Empedocles causam ... indolis ... in sanguinis qualitate constituit, perfectum ac -um de doctrina disciplina[m]que deducit (*syn. 20, 2* processus). Symm. epist. 6, 34. Rvfin. Greg. Naz. orat. praef. 4 ob eximium in litteris (litterarum *cod. unus*) -um. *al.* ⓘⓘⓘ *sapientia, virtute sim.* (*hic illic fere pro ipsa virtute poni videtur, e. g. l. 48; cf. bβ*): Sen. dial. 10, 20, 5 *quorundam* vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo -u animi. epist. 20, 1 experimentum -us tui capias ... cupiditatum deminutione. 33, 7. 71, 36 magna pars est -us velle proficere. 72, 9 habet aliquis ... -um, sed cui multum desit a summo (*cf. 72, 6* procedentis *sapientiae vir*). 79, 14 de his loquor, quos inlustravit fortuna, dum vexat; quam multorum -us in notitiam evasere post ipsos! 108, 6 quae *verba quidam* tam sine -u alieno dicant quam sine suo audiunt. *al. apud eundem.* ⓘⓥ *sanitate* (*cf. A2*): Symm. epist. 6, 76 usque ad -um sanitatis (*antea*: ad sanitatem ... provehor). Cael. Avr. acut. 1, 11, 89 si virium solutio non fuerit, sed ex sponte -s in meliorem partem passionis fuerit demonstratus (*sunt qui vix recte referant ad verbum* proficisci *de aegroto proficiente dictum*). 1, 16, 165 si ... -s cessaverit (*antea*: proficientibus ... aegris). 1, 17, 176 succumbente passione dandum iuscellum *esse* ... ac deinde per -um ad usum panis accedere (2, 9, 54. chron. 2, 1, 42 *paralytico detur mordenda* ferulae particula vel per -um tiliae tabella. *accedit respectus temporis; cf. p. 1678, 61*). 2, 24, 139 declinante passione ... pisces dandos *esse,* accedente -u etiam carnem (2, 32, 172 a. animi quadam securitate et ... virium -u. chron. 1, 4, 92. 3, 8, 117. 4, 3, 69). chron. 1, 1, 34 -u cedente (2, 13, 178). 1, 5, 165 -u apparente (4, 3, 41. 4, 3, 72 tunc a. magis -u adhibendum lavacrum). 5, 2, 38 pro modo -us (*ibid.* pro modo virium). *al. apud eundem.*

β *res variae*: Tac. dial. 41, 3 minimum usus minimumque -us ars medentis habet in iis gentibus, quae firmissima valetudine ... utuntur. Tert. coron. 7, 2 *de corona agam* ab originibus usque ad -us et excessus rei. adv. Hermog. 37, 4 *bona materia* non optat aut non capit -um (perf- *var. l.*), ut fiat de bono melius? (*cf. verba Hermog. ibid. 37, 3* in melius translationem). Vet. Lat. II Macc. 4, 13 (rec. V) erat ... hoc non initium, sed incrementum quoddam et -s ... alienigenae conversationis (*gr.* πρόσβασις, *cf. e. g. rec. L* processus, *B* accessio). Fortvn. rhet. 2, 23 (*item fere* Mart. Cap. 5, 557) in re quot loci sunt? duodecim: ... ab initio, a progressione vel -u, a perfectione vel consummatione (*huc traximus coll. Quint. inst. 5, 10, 71* incrementum). Hil. in psalm. 2, 14 omnia ... ad -um eorum, quae gignerentur, creavit *deus.* Avg. civ. 4, 7 tit. inter -us ... atque defectus *regnorum.* Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 49, 24 (*ex epist. imp. Theod.*) utraque (*sc. religio et res publica*) alterno -u concrescit (*cf. I 2 p. 31, 33* promotione, *gr. I 1, 1 p. 115, 2* προκοπῇ). Ennod. dict. 1, 19 p. 428, 19 omnia ad latiorem -um bonis successibus invitari. Orig. in Matth. ser. 49 p. 102, 17 -um aliquem solis ... fore (*sec. Is. 30, 26; cf. Hier. in Matth. 24, 29*). *al.* *respicitur numerus auctus*: Hil. in Matth. 14, 12 (*de miraculo panis, Matth. 14, 16 sqq.*) auctorem ... universitatis tantus panum -s ostendit (*syn.* incremento). Salv. eccl. 1, 4 facta ... es, ecclesia, -u tuae fecunditatis infirmior atque accessu relabens *eqs.*

b *in religione christ. spectat ad*: α *euangelium* (*sc. superans legem Mosis praeter* Vet. Lat.): Tert. adv. Marc. 4, 11 p. 452, 13 *euangelium non a lege separatur nisi* per reformationem, per amplitudinem, per -um (*cf. l. 15* provehitur ex lege). Vet. Lat. Phil. 1, 12 (cod. 75, *sim. al. et* Vvlg.) quae ⟨ad me⟩ attinent, *sc. carcer et vincula,* magis ad -um *euangelii* venerunt ([*gr.* προκοπήν]. Hil. in Matth. 13, 5 ut, quod lex constituit ..., id ipsum euangeliorum -bus expleatur. *cf.* *euangelicus*: *ibid.* 4, 19 nos ordinem doctrinae tenentes et opus legis e. -bus excedentes. psalm. instr. 16 per observantiam legis ... et e. -um). Hil. in Matth. 4, 16 (*respicitur Matth. 5, 20*) pulcherrimo ingressu opus legis coepit excedere, ut non dissolveret eam, sed -u potiore praecelleret (-ced- *cod. unus*). *ibid.* -u ea *praescripta legis,* non abolitione transgreditur *Christus.* 24, 1 quidquid ... in ea *lege Mosis* continebatur, in -um manifestandae eius *Christi* cognitionis adsumptum est. *al.* β *fidem, vitam moralem sim.*: Vet. Lat. I Tim. 4, 15 (Ambrosiast. *al.* = Vvlg.) ut -s tuus manifestus sit omnibus (*gr.* προκοπή, *Aug. epist. 243, 12. al.* provectus). Iren. 4, 11, 2 homo ... -um (perf- *var. l.*) percipiens et augmentum ad deum (*opp.* deus ... perfectus in omnibus. *cf.* Evcher. form. 8 p. 49, 19 ascensus: -s in deum [in domino *cod. unus; opp. l. 21* descensus: defectus a deo]. Vita Caes. Arel. 1, 60 nihil ... in divinis -bus ... arripere). Hil. in Matth. 12, 2 'seges' crediturorum -s in messem est. 13, 2 haec *fides,* in quibus fuerit, proficiet et incrementis -us sui abundabit. 27, 2 *patientia dei* in -um humanae salutis extenditur. Ambr. fug. saec. 8, 47 vanarum opinionum defectus non mediocris, sed perfectus et plenus, in quo -s est *animae* (Rvfin. Orig. in num. 27, 6 p. 263, 21. 27, 9 p. 268, 23 primus a. -s est, ut auferatur a commotione terrena *eqs.* Sacr. Leon. 913. *al.*). Pelag. in I Cor. 13, 11 p. 205, 7 exemplo carnalis incrementi vult *spiritalem* monstrare -um (Cassian. inst. 1, 11, 1 Evcher. form. 9 p. 59, 3. Orig. in Matth. 15, 8 p. 370, 15 aestimatione ... ˌ-us spiritalioris, [*gr.* τοῦ διαβεβηκέναι]. *al.; cf. gen.* spiritus: Cassian. inst. 2, 14). in I Thess. 4, 1 p. 429, 3 *fidei* debent augeri ˌ-us etˌ (perfectuum *cod. B*) mores, sicut cum aetate carnis et cibus crescit et studium (Rvfin. Orig. in num. 27, 5 p. 263, 14 vitae ac f. Vincent. Ler. comm. 23, 2 [*opp.* permutatio]). Rvfin. Basil. reg. 4, 4 qui in -u *vitae* sunt vel qui iam ad perfectionem tendunt (hist. 3, 27, 2 *Ebionaei Christum* hominem putant et per -um v. ac virtutis virum iustum effectum [*gr.* προκοπήν]. Cassiod. Clem. Alex. adumbr. 1 p. 203, 7. *al.*). Vincent. Ler. comm. 11, 5 *haeretici quidam* multis -bus multaque industria praediti. Sacr. Leon. 957 cum provectu temporis bonorum ... operum des -um, *domine.* *et saepe.* γ *naturam dei trini* (*sc. quam -um habere negat fides cath.*): Hil. in psalm. 2, 13 deus ... perfectus -u non eget, cui nihil deest. 2, 14 *deus omnia creavit,* non ut -um sibi aliquem ex his ... adquireret. Favstin. trin. 1, 14 l. 14 deus ... non institutione neque ex -u observationis habet ... inconvertibilem voluntatem, sed ex naturae indemutabilis veritate. Avg. serm. 182, 3 *trinitas* immutabilis ... nec defectui nec -ui obnoxia. Conc.[S] I 5 p. 126, 7 deitatis naturam incremento et -u ... *non* eguisse (*gr. I 1, 7 p. 45, 2* προκοπῆς). *al.*

2 *in malam partem*: *c. gen. malorum, quae proficiunt*: Tert. nat. 1, 10, 19 tam superstitionis quam impietatis -um. Rvfin. hist. 2, 14, 5 *Simon magus* in tantum malorum venit -um, ut etiam simulacri ... tamquam deus honore potiretur (*cf. gr.* ἤνυστο). Ennod. dict. 15, 5 p. 470, 14 quantis gradibus et -u scelerum ad venena descendit *venefica*? epist. 7, 30, 3 p. 197, 4 ne vitiorum -s universa in eo *iuvene,* quae boni aliquid potuerunt ferre, succidat. *locutio praepos.* per -um, *i. per augmentum passionis* (*nisi ad IIB, i. q. procedente aegritudinis tempore, postea; cf. p. 1677, 55. 1679, 8*): Cael. Avr. acut. 2, 3, 18 pulsus humilis ac per -um diminutus. 2, 32, 167 respiratio parva ... et per -um rara locutio. chron. 2, 1, 3 obscurato pulsu et per -um cessante.

II *vi deflexa (sed usu, quem sub I illustravimus, saepius sublucente) pertinet ad*: **A** *motum localem, iter continuandum sim.* (*cf. explicationem l. 27*): Tert. fug. 6, 5 (*respicitur praeceptum fugae Matth. 10, 23*) propter -um annuntiationis, ne *cum martyribus* ... euangelii quoque disseminatio perimeretur. Hil. in psalm. 56, 6 quae in altum de humilibus efferuntur, ea exaltari videntur, quia per -um quendam in id, quod sublimius est, evadunt. Max. Tavr. 67, 2 diurno -u repromissae nobis terrae viciniores efficimur (*in imag., cf.* 68, 1 populus Israhel exiens de Aegypto diurno -u terram repromissionis intravit). **B** *cursum temporis*: Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 1 *ostenti matutini* habitu evanescente de -u *diei* (Evseb. Gal-

[Stayskal – v. L.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIC. hom. 1, 5 quotidianis horarum ac dierum -bus). AMBR. exc. Sat. 2, 66 *Danihel* (*12, 2*) meliorem ... -um vitae eius ostendit, quae futura post mortem est, quam eius, quae ante mortem ... transigitur. HIER. hom. Orig. in Luc. 20 p. 123, 16 *Iesus* proficiebat ... non solum sapientia, sed aetate; est et a e t a t i s -s (*ad Luc. 2, 52 [v. p. 1703, 55] ut*: CONC.[S] I 5 p. 122, 40 [*item* p. 125, 44] -um a. et sapientiae et gratiae [*gr. I 1, 7 p. 41, 5. 44, 29* τὸ προκόπτειν]. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 6 p. 107[C] deitas nec a. -um accipit nec aliquod sentit augmentum). PAVLA Hier. epist. 46, 5, 2 *Hierusalem* per -us t e m p o r u m multo nunc augustior est, quam ante (*i. ante populationem*) fuit (CAEL. AVR. gyn. 1, 9 [*de matrice crescente*] -u temporis sumta magnitudine [*cf. gr. 1, 7, 1* διὰ τὸ κατὰ μέγεθος ἐξαλλάσσεσθαι]. 1, 156 -u t. [anno videlicet completo *add. sec. Soran. p. 42, 11*]). *al.* **C** *p r o g r e s s u m a c t i o n i s :* *c o n t i n u a n d i s e r m o n i s*: HIL. in psalm. 2, 25 expectandum est, qui tandem sit responsionis huius -s ...; nempe quid sequitur ad id ... 'tu dixisti' (*Matth. 26, 64*)? TRACT. in Luc. 5, 3 cur 'rogavit' *Christus*? audi -um. CLAVD. MAM. anim. 3, 10 p. 171, 12 -u disputationis. *v a r i a n d i a l i m e n t i*: CAEL. AVR. chron. 2, 7, 107 qui *cibi* erunt quodam -u augendi aut minuendi per regulam cycli.

p e r p a r o n o m a s i a n e. g. QVINT. inst. 12, 5, 2 nihil -s ipse profuerit. HIL. in psalm. 2, 13 deus ... p e r f e c t u s -u non eget (syn. 17 perfectus -s). GAVDENT. serm. 19, 5 -um *pueri Iesu* nostro -ui p r o f e c i s s e (MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 quae ad -um ... proficiunt proximorum. *cf. p. 1677, 45*). EVSEB. GALLIC. hom. 38, 7 -us -bus serviunt. *Stayskal – v. L.*

2. profectus, -ūs *m.* *a* proficisci. *de notione v. supra p. 1666, 73 et* CHAR. gramm. p. 452, 15 (*sim.* GLOSS. II 551, 20) -s: ˌπροκοπήˌ, ἀποδημία, ἔξοδος, ˌὠφέλειαˌ ([ˌ ˌ *nimirum spectant ad* 1. profectus]. GLOSS. II 236, 28 ἁ. ἐπὶ ξένης: peregrinatio, hic -s. GLOSS.). GLOSS. ἐκδημία.

i. q. a c t i o p r o f i c i s c e n d i , sc. p o t i u s : **1** *de discessu* (*cf. p. 1675, 75*): VET. LAT. Iudith 13, 3 (cod. 62) dixit Iudith ancillae suae, ut staret foris ... et observaret -um suum (*gr.* ἔξοδον, *cf. e. g. cod. 130. al.* profectionem, *132* egressum; *Vulg. brevius*). HIL. in Matth. 12, 2 (*ad 12, 1* abiit Iesus ... per sata) in agrum -s ... domini progressus in hunc mundum est (*antecedit* 1. profectus *p. 1678, 29*). PS. AMBR. mans. 2 p. 14[D] (*num. 33, 5*) -s filiorum Israel in Socoth (*ibid.* proficisci in S.). HIER. in Is. 4, 10, 28 l. 69 principem Assyriorum esse fugiturum et per diversa loca variosque -us fugere cupere ab ira dei. **2** *de toto itinere* (*gr. resp.* ἀποδημία): CASSIOD. Ios. antiq. 2, 117 (*cf. gen. 42 sq.*) ne, dum parceretur -ui Beniamin, ille *Symeon obses* perimeretur. 3, 295 (*cf. num. 11, 4 sqq.*) *Israhel* seditionem fecit accusando Moysen et necessitates -us sui dicendo. *v. L.*

[prōfera, *adi. vel subst. a* proferre *derivandum sunt qui agnoscant decepti falsa var. l.* MART. CAP. 8, 803 Phoebo diutule aliam *virginem* ... intromittere remorante, ne prioris ˌpropereˌ admiratio laberetur (ˌ ˌ profer(a)e *var. l., v. iam Remig. Altiss. ad l.* -ae: doctricis ... proferentis artem suam); *exstant enim multa compos. in* -fer(us) *desinentia, sed nullum derivatum* (*de* circumfer(us) *v. vol. III 1143, 49*).**]** *Bk.*

prōfero, -tulī, -lātum, -re. [*a* pro *et* ferre (*item* CHAR. gramm. p. 344, 29, *cf. l. 64*); *iisdem partim notionibus adhibentur gr.* προ-φέρω, *vet. ind.* pra-bhṛ, *avest. vet. pers.* fra-bar; *cf.* Delbrück, *Vergl. Syntax I, 1893, 717. Fo.*] *s c r i b i t u r* -tull- *in var. l. codd. med. aevi, e. g.* HIER. epist. 124, 15, 1 GREG. TVR. Franc. 8, 40 p. 407, 14. NOT. Tir. 22, 62[d] -r. 22, 68 -rt. 22, 88 -lit. 22, 102 -latum. *d e f o r m i s : indicat. praes. act.* -is FIRM. err. 22, 3 (*cf. vol. VI 1, 527, 63*). FAVST. REI. spir. 1, 5 p. 108, 1 (-rs *var. l.*). *al.*, -it VET. LAT. Matth. 13, 52 (codd. 2. 4; -et cod. 1. *al.*, -rt *cett.*); e *pro* i *positum vid.* DIOSC. 1, 139 p. 69, 10 sq. ˌ-et ..., -et ..., fertˌ (*gr. 1, 127, 1* φέρει). 2, 129 p. 227, 27 -et (*gr. sine verbo*). GLOSS. -et: producit. *al., sed fut. fort. defendi potest* LVCIF. non conv. 13 l. 14 -etis (-itis *Hartel*). GREG. TVR. glor. conf. 81 p. 800, 20 -es (-rs *var. l.*). *imperat.* -ite VET. LAT. Luc. 15, 22 (cod. 29, -rte *cett.; parum constat de* -ete PAP. Corp. 81, 3 [*saec. II²*], *cum* procurere *legatur* CHART. lat. ant. V 296). prō- *testatur* GELL. 2, 17, 5 *confirmantque usus poetarum apicesque* ORAT. imp. Claud. (Chart. lat. ant. X 418) II 4 prólátis. CIL XIV 3608, 22 (*saec. I²*) prótulit. *d e n o t i o n e*: NON. p. 374, 21 -re: palam facere (*affert* LVCIL. 690), protendere (CIC. rep. 3, 24). CHAR. gramm. p. 344, 29 -o προφέρω (*item* GLOSS.). DIFF. Suet. p. 311, 31 promimus ea quae in promptu sunt, -imus recondita, quasi porro ferimus. GLOSS. -rt: προφέρει, προαιρεῖ. -r: ὑπέρθου. -lit: inante optulit. -latus: in medio adductus. -lata: donata. GLOSS. II 418, 33 προκομίζω: expromo, promo, antefero, -o. *sim. al.* *l e g i t u r in poesi inde a* NAEV. *p. 1683, 40,* PLAVTO, ENN., *in oratione soluta inde a formula vetere p. 1682, 7 et* CATONE (*deest autem* SALL. *et* CELSO). **[***c o n f u n d i t u r in codd. maxime cum* perferre, *v. p. 1687, 68. vol. X 1, 1355, 27 sqq. et* praeferre, *v. p. 609, 40. 612, 8* (*restituitur e. g.* ENNOD. opusc. 6, 4 p. 402, 27); *falso trad. e. g. pro* referre CIC. Mur. 70, proficere SEN. contr. 10, 2, 10; *loco dubio*: LVCIL. 1046 aetatem ⟨item⟩ eandem hanc *nutricem* -re (haec proferro *codd.; ita restit. Marx ad IIB2 referens*; aetatem [*adv., v. vol. I 1125, 51 sqq.*] ea[n]dem ⟨me⟩ haec -re *alii, varia praebenda intellegentes,* haec *sc. ubera Heraeus in exemplari suo*).**]**

i. q. f o r a s f e r r e , i n c o n s p e c t u m d a r e , edere sim. vel p o r r o f e r r e , in longum ducere sim. (*vis praeverbii augetur per adv. vel locut. praepos., e. g.* foras *l. 25. p. 1684, 70,* palam *p. 1682, 10. 16. 1684, 27. 63. al.,* in lucem *l. 51. 54. p. 1681, 72. al.,* in medium *p. 1681, 17. 67. 1685, 23. al.,* in publicum *p. 1682, 14*). *accedit passim acc. obi., usu reflexivo imprimis p. 1681, 54. 1684, 8. 1686, 62. 1687, 68, mediopass. l. 47. p. 1681, 29. 55. al.; pro obi. sunt struct. verbales p. 1685, 13 sqq. 1686, 37, oratio recta p. 1685, 18*; -o de *v. p. 1685, 9; absolute adhibetur p. 1681, 25. 1686, 22. al.* *indicatur u n d e quid -atur per praepos.* ab *p. 1682, 56 et e. g.* STAT. silv. 4, 3, 118, de *p. 1681, 5. 65 et e. g.* PETRON. 20, 4 de sinu (51, 4. 69, 4. *al.*). APVL. met. 11, 22, 8, ex *p. 1681, 17. 1682, 11. 13 et saepius, per adv. e. g. l. 25. 28. p. 1682, 24, per abl. separ. p. 1681, 20. 56 sq. 1682, 9. al.; structuras indicantes c u i vel q u o quid -atur partim collegimus p. 1685, 19, ceterum v. dat. l. 26. 31. p. 1681, 16 et saepius (dat. directionis p. 1687, 12 sq.), praepos. p. 1687, 31. 69 et e. g.* ad *p. 1681, 46. 1682, 7. 1683, 10. 1686, 43. al.* (*cf.* usque ad *p. 1682, 68. 1683, 2. al.*), extra *l. 42. p. 1681, 33. 1683, 11. al.,* in *c. acc. l. 3 sq. p. 1681, 45. 1682, 1 sq. 1683, 42. 1686, 70 et saepe* (*cf.* usque in *e. g. p. 1683, 37*), ultra *p. 1683, 25. 32. al.*

I *p r o p r i e p e r t i n e t a d m o t u m l o c a l e m* (*subiunximus etiam incorporea quaedam, maxime p. 1683, 17, et imagines, v. imprimis l. 53. p. 1681, 3 sq. 67. 1682, 84*): **A** *s t r i c t i u s*: **1** *subest potius notio praeverbii q. e. f o r a s , i n c o n s p e c t u m sim.*: **a** *g e n e r a t i m*: **α** *-untur res*: ① *v a r i a e*: Ⓐ *u s u c o m m u n i e f f e r e n d i , a d f e r e n d i*: PLAVT. Amph. 769 sq. vin -ri pateram? :: -ri volo. (770) :: fiat; ⟨heus⟩ tu (⟨i⟩ tu *alii*), Thessala, intus pateram -rto foras. Pseud. 811 *coqui* condita prata in patinis -unt (*v. p. 1134, 25. item -untur a l i m e n t a*: TIB. 2, 1, 27 mihi ... -rte Falernos. LIV. 24, 16, 18 -lata omnia *ad epulandum.* PETRON. 109, 5 epulae ... ad certamen -latae. *al.; in rerum natura*: SEN. nat. 2, 5, 2 hinc, *sc. e terra,* ... mundo ... subministrantur *alimenta*; hinc -rtur, quo sustineantur tot sidera). CATO orat. 169 iussi caudicem -ri, ubi mea oratio scripta erat (*cf. ibid.* tabulae -latae *sunt.* CIC. Verr. II 4, 140 *Syracusani* mihi litteras ..., quas in aerario sanctiore conditas habebant, -unt. SVET. Tib. 51, 1 codicillos ... e sacrario -lit. *al.*). AFRAN. com. 179 nutrix ..., -r purpuram (*item -untur v e s t e s*: LIV. 3, 26, 9 togam ... e tugurio. SEN. dial. 9, 1, 5 ex arcula -lata vestis. *al.*). CIC. de orat. 1, 162 rogare dominum *villae,* ut -ri iuberet *ornamenta seposita.* rep. 1, 21 *Sulpicium* sphaeram *Archimedis* ... iussisse -ri. CAES. Gall. 7, 82, 3 *milites* interiores ..., quae ... ad eruptionem praeparata erant, -unt (*sim. -untur i n s t r u m e n t a b e l l i*: 7, 84, 1 longurios, musculos *eqs.* civ. 3, 45, 3 tormentis ... -latis [*nisi ad 2aβ*]. *cf. l. 41*). NEP. Dat. 11, 4 telum, quod *infossum* latebat, -lit. OV. met. 8, 460 *Althea* -lit hunc *stipitem abditum.* LIV. 4, 9, 13 *procul* ab hoste locum castris cepit ...; deinde ... s i g n a -rt (4, 32, 10. 9, 32, 5 extra vallum. 9, 43, 8 in aciem. 10, 4, 11 in patentem ad conspectum ... campum. *al.*). LEX de Germ. tab. Heb. 53 *sellae in templo Martis* reponantur et inde -antur (*inde suppl.* 52). FEST. p. 277 (*e Stilone*) quae *refriva faba* -lata in segetem domum referatur. SEN. Thy. 116 *Inachi fluvii* latuere venae nec suas -rt ... Alpheos undas (*item -untur a q u a e*: STAT. silv. 1, 2, 206 *Alpheus* flumina demerso trahit ... canali, donec Sicanios ... -latus ... bibat fontes. FRONTIN. aq. 65, 5 *ex ductu rimoso* -lata [probata *trad.*] aqua. *al.*). benef. 7, 10, 2 ferrum ex iisdem tenebris *terrae* esse -latum, quibus aurum (*cf. p. 1681, 21 et* epist. 110, 10 *metalla* nolente rerum natura ... -limus. PETRON. 128, 6 vers. 2 effossa ... -lit aurum in lucem tellus. LEX met. Vipasc. II 5 cum venae ex eo *puteo* -entur. *al.*). epist. 81, 22 *venenum* serpentes in alienam perniciem -unt, sine sua continent. *al.* *i n i m a g i n e*: CIC. Arch. 12 ut nihil possint ex eis *studiis* ... i n a s p e c t u m l u c e m q u e -re (*al., v. vol. VII 2, 1909, 65 sqq.; adde* CIC. ac. 2, 62 res occultissimas). HOR. epist. 1, 6, 24 quidquid sub terra est, in apricum -et aetas, defodiet ... nitentia. SEN. contr. 1 praef. 3 quaecumque apud illam *memoriam* ... iuvenis deposui, quasi recentia ... sine cunctatione -rt. SEN. dial. 12, 17, 4 *si philosophia eruditus esses,* non parandum tibi nunc esset auxilium contra fortunam, sed -endum. *al.* Ⓑ *p r a e v a l e n t e r e s p e c t u o s t e n d e n d i* (*exempla pauca minus dubia; cf. imprimis l. 74. p. 1682, 32. 1686, 40*): CIC. Verr. II 5, 146 *mercatores, ne pro hostibus haberentur,* -bant alii purpuram ..., tus alii *eqs.* nat. deor. 1, 113 -rem l i b r o s , si negares *Epicureos ita dixisse* (QVINT. inst. 1, 8, 20). OV. met. 4, 656 *Perseus* laeva ... a parte Medusae ... -lit ora. VITR. 10, 16, 3 *architectus quidam* acroasin fecit exemplarque -lit muri. SEN. epist. 90, 28 (*in imag.*) mundus ipse reseratur, cuius ... veras ... facies cernendas mentibus -lit *sapientia.* 110, 14 *vidi* alia, quae ... imperii fortuna -lerat (*15* pecuniae pompa). MART. 5, 51, 3 codicillis hinc et inde -latis epistolisque commodat gravem vultum *occupatissimus quidam.* 11, 49, 6 *ab amica* -rtur ... mihi siccus onyx (*sc. ut emam unguentum*). *al.*

Ⓘ *p a r t e s c o r p o r i s e t s i m.* (*sc. p. 1681, 1. 13*), *quae e x s e r u n t u r , p o r r i g u n t u r* (*cf. p. 1679, 75. 1681, 24*): PLAVT. Aul. 650 ostende huc manum dexteram. :: ... ambas *m a n u s* -o (Pseud. 860 manum si protollet *cocus, tu, custos,* pariter -rto m. SEN. Thy. 166. QVINT. inst. 11, 3, 84 [*de gestu oratoris*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ut e. g. l. 6]. *al.*). ENN. scaen. 16 -lato aere astitit (*explicat* FEST. p. 242 clipeo ante se protento. *v. Jocelyn ad l., qui confert* scuto proiecto). CIC. Caecin. 71 (*in imag.*) quo modo adgrediatur iudicem, qua denique digitum -at, non habet. HOR. ars 135 (*in imag.*) nec desilies imitator in artum, unde pedem -re pudor vetet (IVV. 10, 30 quotiens de [a *var. l.*] limine moverat unum -leratque p. *al.; in describendo statu oratoris*: QVINT. inst. 11, 3, 124 -lato dextro *p.* stare et eandem manum ac p. -re deforme est. *al.*). OV. met. 6, 372 *ranas* iuvat ... modo ... submergere membra palude, nunc -re caput (PHAEDR. 1, 2, 17 e stagno. IVV. 1, 126. *al.; cf. l. 32*). trist. 3, 10, 9 Hiems squalentia -lit ora (*al., cf. l. 33 et v. vol. IX 2, 1084, 41*). VAL. FL. 4, 245 *Amycus* ingentes umeros spatiosaque pectoris ossa -lit horrendosque ... artus (QVINT. inst. 11, 3, 113 [*gestus aversantis*]). STAT. Theb. 12, 9 vix ... -re gradum ..., vix totas reserare audacia *est Thebanis* portas (*cf. p. 1682, 64 sqq.*). *al.*

(iii) *pecunia sim., sc. quae promitur, expenditur*: PLAVT. Asin. 651 tibi si viginti minae argenti -entur (*654* has ... tibi dabo). AFRAN. com. 168 quo pacto ego aurum in medium -am. CIC. Q. Rosc. 29 HS *tot* ... tu ex arca -bas *ad emendum*. CAES. civ. 1, 14, 1 *cum* consul ad aperiendum aerarium venisset ad pecuniamque Pompeio ... -endam. SEN. benef. 3, 8, 2 *dives* pecuniam ... dependit, sed cum illam domo -lisset (*opp.* mutuam sumpsit). dial. 5, 33, 4 si totam mihi ex omnibus metallis ... pecuniam -as (*syn.* in medium proicias). CVRT. 10, 2, 10 mensas ... poni iussit et x milia talentum -ri. LVCAN. 4, 97 non dest -lato ... venditor auro. PERS. 1, 89 assem. PETRON. 8, 3 -lato ... peculio (*fortasse sensu obsceno, v. vol. X 1, 932, 63*). *al.* absolute (*nisi cogites de donis variis*): SEN. benef. 6, 43, 1 ingentis animi *esse* credunt -re, donare, plurium sinum ac domum implere.

(iv) *corpora caelestia eorumque lux sim., sc. quae oriuntur, in conspectum feruntur*: CIC. Arat. frg. 16, 5 (*versu manco*) sub pedibus -rtur (fertur *var. l.*) ... Booti ... Virgo (*mediopass. ut*: SEN. nat. 7, 27, 3 cum illud *sidus* exiguo tempore ascendat, illud diu -atur [*antea*: extollitur, ... emergit]. AVIEN. Arat. 892 *Hydra* -lata salo longe latus explicat. *al.*). Arat. 454 -rt ... Anguis iam caput ([*cf. gr. 666* ἀγινεῖ]. SEN. Herc. f. 943 nox). HOR. sat. 1, 8, 22 decorum -lit os (*luna ut*: PETRON. 127, 1 extra nubem. *de Hespero*: OV. fast. 5, 419). epist. 1, 12, 18 quid premat obscurum lunae, quid -at orbem (*item de luna*: STAT. Theb. 12, 310 scissis ... nubibus o. -lit. *de sole v. vol. IX 2, 913, 66 sq.*). MANIL. 4, 525 Geminos aequa cum -rt unda tegitque parte. SEN. Tro. 240 *Aurora* pallente maestum -lit vultu diem (STAT. Ach. 2, 2 Oceano -lata dies [*item* CE 880, 2 *a. 134*]. PLIN. paneg. 35, 5 sol et dies ... omnibus in commune -rtur. *al.*). CALP. ecl. 1, 79 *ut* nox ... cometem -at (CLAVD. 26, 244). PLIN. nat. 18, 218 adventu solis occultantur stellae ..., eiusdem abscessu -unt se (IVV. 6, 570 quo laeta Venus se -at astro *zodiaci*). *al.*

β *-untur animantes eorumve corpus sim.* (*cf. p. 1682, 36. 39; partes corporis v. p. 1680, 72*): (i) *vario usu*: CAES. Gall. 7, 48, 3 *matres* suos obtestari ... liberosque in conspectum -re coeperunt. OV. met. 7, 252 Aesonis effetum -ri (-duci *var. l.*) corpus ad auras iussit *Medea* (SEN. contr. exc. 6, 6, 1 -rtur putre c. *ad rogum*. COLVM. 9, 13, 4 apium corpora *enecta* ... in solem -re. *al.; cf.* PLIN. paneg. 81, 4 corporis robur in maria -re [*i. navigare*]). PHAEDR. 5, 5, 36 *rusticus* -rt ... porcellum e sinu. SEN. epist. 7, 1 ut nusquam sine offensa -antur *aegri*. VAL. FL. 4, 580 (*loq. Phineus*) cum mihi Tartareas ... volucres -lit ira Iovis. STAT. Theb. 2, 553 clausas indagine -rt in medium vox prima feras (*excitando ut*: Ach. 1, 6 *Achillem* Scyro ... latentem ... -re tuba). 11, 581 *Oedipus* erupit tenebris saevoque in limine -rt mortem imperfectam (*i. corpus semimortuum*). *al.* reflexive (*corpus suum sim. pro* se *v. l. 48. 54; mediopass.* FVLG. aet. mund. p. 162, 10): SIL. 4, 331 Caucaseis tigris se -lit antris (*item indicatur unde*: 5, 26 thalamis. 10, 21 antro. STAT. Theb. 2, 363 limine. SVET. Nero 6, 4 e pulvino. *al.*). STAT. Theb. 9, 112 in ... eadem sese vestigia semper obversus cunctis -rt recipitque *Hippomedon pugnans*. PLIN. paneg. 48, 3 (*in imagine de Domitiano*) *cum belua* specu inclusa ... se ad ... civium strages ... -ret. *al.* (ii) *respiciuntur qui varia ratione partu eduntur*: MANIL. 2, 542 cum Virgine natis ... et eis, quos -lit Vrna (per- *var. l.*, perluit *Housman; cf. e. g. p. 1635, 15*). LVCAN. 9, 902 calido cum -lit ovo implumis natos *aquila incubando*. TERT. carn. 18 l. 16 *filius dei* cur non ex virgine acceperit corpus, quod de virgine -lit? PANEG. 11, 2, 1 qui *dies* te primus -lit in lucem. FIRM. math. 3, 6, 12 *ut* pecus (*i. fetus*) a medicis -atur *ex utero* (*sim.* 7, 2, 8. 15. *al.*). *al.* (iii) *in imag.*: SEN. epist. 19, 3 in medium te -lit ingenii vigor ([*opp.* vitam per obscurum transmittere]. 21, 6 quoscumque in m. fortuna -lit). STAT. silv. 3, 1, 169 foede ... latentia -rs numina *dedicans templum maius*. PLIN. epist. 9, 14 pergamus ... itinere *studiorum* ..., quod ut paucos in lucem ... provexit, ita multos e tenebris et silentio -lit. paneg. 45, 2 bonos ... abstrusos et quasi sepultos ... delationibus ... in lucem ac diem -bant. *al.*

b *speciatim -untur quae (qui)*: α *publice proponuntur*: (i) *res venales* (*tabula auctionis p. 1682, 4; cf. p. 1683, 41*): PLAVT. Rud. 979 *cum* in macellum pisces -lati sient, nemo emat. 988 vidulum piscem ... -lisse ... in forum (CIC. nat. deor. 3, 84 *signa sim.* sublata de fanis in f. -lisse et ... vendidisse). LVCIL. 199 cum primos ficos propola ... -lit. CIC. Phil. 2, 73 a te ... tabula -lata est (*74* auctionem ... prohibuerunt). LIV. 2, 52, 1 laxior ... annona rediit et advecto ... frumento et ... eo, quod abditum fuerat, -lato. (ii) *quae praestari iubent magistratus vel duces*: IVS IVR. milit. Gell. 16, 4, 2 si quid *pretiosi* ... inveneris, ... uti tu ad ... consulem ... -es. CIC. Verr. II 4, 51 iubet omnes *Haluntinos* -re quod haberent. 4, 52 argentum caelatum domo ... -lisse. Flacc. 68 (*respicitur aurum Iudaicum investigandum*) quaesitum et -latum palam *esse* non negas. CAES. civ. 2, 22, 5 Massilienses *se dedentes* arma tormentaque ex oppido, ut est imperatum, -unt (*cf. var. l. pro* conferri, *quam spernunt edd.*, Gall. 7, 11, 2. 7, 12, 3). LIV. 26, 8, 11 ut commeatus ... ex agris ... in viam -rent. 45, 34, 2 ut aurum atque argentum in publicum -retur. *al.* (iii) *libri et varia scripta, quae eduntur, palam exhibentur*: CATO mil. frg. 1 scio ego quae scripta sunt si palam -antur, multos fore qui vitilitigent. CIC. Phil. 1, 16 an in commentariolis et chirographis et libellis se (*i. Antonio*) uno auctore -latis – ne -latis quidem, sed tantum modo dictis – acta Caesaris firma erunt? (*in eadem re*: 1, 23 quas *leges* post mortem Caesaris -latas esse et fixas videtis [*opp.* quas vivus ... tulisset. *sim. loco sequenti*]. 1, 24 haec ... optimo auctore domo *Caesaris* -lata. 2, 100). 2, 7 *privatas* litteras ... in medium -lit palamque recitavit (2, 9. 7, 5 eas *l.* tu ... -as, recites, describendas etiam des). Att. 3, 12, 2 percussisti ... me ... de oratione -lata ([*ibid.* ita compresseram, ut numquam emanaturam putarem]. 3, 15, 3 unde sit -lata, nescio. 15, 13, 1 *o.* custodiendae et -endae arbitrium). 6, 1, 8 quid ... profecit *Cn. Flavius*, quod -lit fastos? occultatam putant ... istam tabulam *fuisse traduntque* ... Flavium scribam fastos -lisse (*ad rem cf. e. g. Mur. 25* qui ... fastos populo proposuerit). VITR. 7 praef. 10 *non* alienis indicibus mutatis interposito nomine meo id -o corpus. MART. 1, 25, 2 ede tuos tandem populo, Faustine, libellos, et ... -r opus. PLIN. epist. 5, 15, 2 quam plurima -as. *al.* (iv) *varia spectanda*: CIC. Verr. II 4, 64 *candelabrum* vulgo ostendere ac -re. BELL. Alex. 32, 3 *oppidani supplices* sacris ... omnibus -latis ... Caesari occurrerunt (*item in pompa*: APVL. met. 11, 10, 2 *sacerdotes* potentissimorum deum -bant insignis exuvias. *al.*). SVET. Nero 41, 2 se ... -laturum omnia (*i. nova organa hydraulica*) in theatrum affirmavit (*cf.* TERT. spect. 17 p. 19, 3 prostibula ... in scaena -untur). 57, 1 *erant, qui Neronis mortui* imagines praetextatas in rostris -rent. *al.*

β *in iudicio exhibentur, sc. instrumenta sim.* (*etiam in causis apud populum vel in senatu agendis; -untur animantes eorumve corpora l. 52. 58 sq.; exempla inde a* CIC. *selecta; cf. p. 1680, 30 sqq. 1684, 38*): LEX repetund. (CIL I² 583) 34 tabulas libros leiterasve ... -re (EDICT. praet. Cic. Verr. II 1, 117 si t. testamenti non -entur. CIC. Q. Rosc. 1. 2 accepti et expensi. *et saepe*). CIC. Q. Rosc. 7 adversaria in iudicium -lit nemo; codicem -lit, tabulas recitavit (*al., v. vol. III 1404, 25. 1406, 62 sqq.; addas* SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 2). Verr. II 2, 106 praetorum litteras ... -r (*al., v. vol. VII 2, 1521, 35 sqq.*). 3, 16 te ... possessiones hereditatum non secundum eos, qui -rent, sed ... qui dicerent testamentum factum dedisse (LIV. 24, 4, 6 PLIN. epist. 6, 22, 3 SCAEV. dig. 2, 15, 3, 2. *al.*). Cluent. 184 tabellae quaestionis plures -untur, quae recitatae ... sunt (Catil. 3, 10 SEN. contr. 7, 6, 22. *al.*). Flacc. 34 dixit tantum, nihil ostendit, nihil -lit (PLIN. epist. 10, 58, 3 n. -bat, quo restitutum se doceret). LIV. 3, 33, 10 cadavere ... invento -latoque in contionem (*cf.* QVINT. decl. 246, 4 si -lisset corpus meum *accusator veneficii*). 6, 20, 7 *reum* decora ... belli non commemorasse tantum, sed -lisse etiam conspicienda, spolia hostium *eqs.* (*ad movendos animos ut*: QVINT. inst. 6, 1, 40 imaginem mariti). SENT. Helvidii Prisci (CIL IX 2827) 9 cum libellus vetus ab actoribus ... -latus sit (TAC. ann. 2, 30, 1. *al.*). QVINT. inst. 6, 1, 48 cum esset cruentus gladius ab accusatore -latus. decl. 381, 1 -rte a sinu nutricis ream *puellam*. PAPIN. dig. 48, 18, 6 pr. si ... testibus -latis absolutio secuta fuerit (COD. Iust. [*a. 314*] instrumenta vel testes). CALL. dig. 48, 10, 31 qui apud iudices instrumenta -lerunt, quae probari non possunt (*al.* MOD. dig. 13, 7, 39. *al., e. g. l. 59*). *al.*

2 *subest potius notio praeverbii q. e. porro, protinus*: a *respicitur actio promovendi, ferendi*: α *eorum, qui (quae) movent se vel partem suam* (*in imag. l. 65. 72. 74*): PLAVT. Men. 754 (*loq. senex*) gradum -am, progrediri properabo (ENN. scaen. 213 *v. p. 1499, 45. in imag. v. vol. VI 2, 2145, 77 sq. 2146, 21. sed cogitari potest etiam de exeuntibus, ut p. 1681, 13*). LVCR. 4, 825 ut -re queamus ... passus (4, 877). SEN. nat. 2, 58, 1 *fulmen* modo usque ad terram -rtur, modo ante dissolvitur. PLIN. nat. 10, 53 fessi *in itinere anseres* -untur ad primos, ita ceteri ... propellunt eos. STAT. Ach. 1, 580 *Deidameia Achillem docet* validos -re modestius artus. SOL. 5, 15 (*nisi ad b*) in quam *regionem Catinensem* se cum Aetnae incendia -lissent (AVIEN. ora 259 *incolae* pulsi duello varia quaesitum loca se -lere. *in imag.*: BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 9 p. 158, 1 quamlibet se longius a nobis genera -lerint [*opp.* proxima]). AMM. 22, 8, 48 (*in imag. de digressione*) -lati ... longius ... pergamus ad reliqua. β *eorum, quae (qui) ab aliis moventur,*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

feruntur (*saepius -untur instrumenta belli*): CAECIL. com. 256 venerio cursu veni, -lato pede *veli* usque ad scaphonem (*t. t. navigandi ut*: SEN. Med. 322 -lato p. transversos captare Notos. PLIN. nat. 2, 128 iisdem ... ventis in contrarium navigatur -latis p.). CAES. civ. 1, 81, 3 munitiones -unt castraque castris convertunt (BELL. Alex. 1, 2 quantum ... per vim recipitur loci, in tantum m. -untur). 1, 81, 4 quantum opere processerant et castra -lerant *eqs.* (LIV. 10, 33, 7 inde. *al.*). 2, 2, 3 *in obsidione Massiliae* agger ... -batur. 3, 46, 1 crates ad extremum tumulum contra hostem -ri et adversas locari. HIRT. Gall. 8, 41, 3 vineas. VARRO rust. 3, 3, 10 nostra aetas ... piscinas -lit ad mare. LIV. 7, 32, 6 quidquid ab urbe longius -rent arma *milites* (SEN. benef. 7, 2, 6 qui *Alexander* extra naturae terminos a. -ret. CVRT. 7, 7, 13 in Europam. *al.*). SEN. nat. 3, 28, 3 ubi litus bis terque -latum est et pelagus in alieno constitit. PLIN. nat. 21, 80 ut *operculum mobile alvarii* -atur intus (properatur *codd.*). STAT. silv. 2, 1, 179 in Isthmiacos -latus ab aequore portus naufragus ... Palaemon. *al.*

b *respicitur actio extendendi, dilatandi* (*vi locali vigente -untur etiam incorporea quaedam*): CIC. Tull. 14 agri fines armis -re (Mur. 65 *videntur* magistri f. officiorum paulo longius, quam natura vellet, -lisse [*item in imag. e. g.* SEN. epist. 88, 3 ut longissime f. suos -at *grammaticus*]. rep. 3, 24 augere opes, amplificare divitias, -re f. LIV. 42, 1, 6. R. GEST. div. Aug. 30 -li ... f. Illyrici ad r⟨ip⟩am fluminis Dan⟨u⟩i [*cf. gr.* προήγαγον]. *al.*). MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 14, 6 qui pomerium -lerunt (LIV. 1, 44, 3 FEST. p. 249 SEN. dial. 10, 13, 8. *al.*). VERG. Aen. 6, 795 *Augustus* super ... Indos -et imperium (OV. met. 5, 372 *Veneris.* EPICED. Drusi 20 in terras ... novas. LIV. 1, 33, 9 usque ad mare. ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 1, 39 ultra oceanum. *al.*). SEN. Herc. O. 3 -li pacem tibi *Iovi,* quacumque Nereus porrigi terras vetat (CIL XIV 3608, 22 [*saec. I*²] p. provinciae et confirmavit et -lit [*v. Dessau ad l.*]). SIL. 1, 201 nec patitur nomen *Libyae* -ri longius Atlas (*cf. de fama*: BOETH. cons. 2, 7, 11 in plurimos populos. *al.*). 5, 486 quercus ... molita ... -re sub astra cacumen (*item respicitur incrementum arboris*: HIL. in Matth. 13, 4 arboris ex solo in sublime -latae). QVINT. decl. 260, 3 si defensionem ultra excusationis terminum -imus, *sc. ad laudationem.* TAC. ann. 14, 29, 1 *legatus* modicis excursibus Siluras populatus, quin ultra bellum -ret, morte prohibitus est. CIL VIII 20602 (*aet. Gord.; item fere* 20487) *castellum prius angustum* -latum est. *al.* *extenditur series tonorum*: MART. CAP. 9, 954 quartum *systema,* quod ab extenta principalium usque in divisarum diatonum -rtur (*syn. e. g.* progreditur, trahitur).

B *laxius respicitur*: **1** *origo, procreatio vel quaelibet actio efficiendi*: **a** *in sermone communi -untur*: *animantia et res naturales* (*incorp. per imaginem l. 44; qui partu eduntur v. p. 1681, 61*): NAEV. com. 19 qui primus (-um *trad.*) holitor cepam -lit (*vix ad p. 1681, 75*). LVCR. 1, 207 semine ... opus est rebus, quo quaeque creatae aëris in teneras possint -rier auras. SEN. Oed. 725 nova monstra ... -lit tellus: aut anguis ... editus *eqs.* nat. 7, 32, 1 nondum tota se nequitia -lit; adhuc nascitur. epist. 90, 40 quidquid natura -lerat (*antea*: terra ... fertilior erat). LVCAN. 1, 590 quae *monstra* nullo semine discors -lerat natura. VAL. FL. 3, 708 quae *hasta* neque iam frondes ... nec -et umbras, ut semel est evulsa iugis. STAT. silv. 1, 4, 101 -rt ... Creta ... dictamni florentis opem (*syn.* educat). PLIN. epist. 5, 6, 4 *Tuscum caelum* laurum ... nitidissimam -rt. PS. QVINT. decl. 5, 10 quod in hunc te *filium* divinorum humanorumque conspectum de nostra -limus anima (*de patre ut*: NOVELL. Iust. 18, 11 si ... filios -lerit ex ea *ancilla* [*gr.* παιδοποιήσειεν, *Iulian. epit. novell. 34, 11* susceperit]). MIN. FEL. 32, 2 victimas deo offeram, quas in usum mei -lit? VET. LAT. Hebr. 6, 8 (cod. 64. *al.* = VVLG.) *terra* -ens ... spinas (*gr.* ἐκφέρουσα). ARNOB. nat. 2, 7 p. 72, 7 nos ..., quos ita caecos ... nescio quae res -lit et concinnavit invidia. *ibid.* p. 72, 14 in quos usus -latus sit *homo.* CLAVD. 17, 162 similem *Stilichonis* quae -lit aetas ... virum? *al.* *opera artificum*: HOR. carm. 4, 8, 6 quas *artes* (*i. simulacra*) aut Parrhasius -lit aut Scopas. TIB. 1, 10, 1 quis fuit, ... primus qui -lit enses? PROP. 2, 6, 31 qui -lit arte ˌturpiaˌ (iurgia *trad.; cf. 27* obscenas depinxit ... tabellas). PLIN. nat. 35, 56 *Cimon pictor primus* articulis membra distinxit, venas -lit (*cf. 34, 59* venas expressit). *al.* **b** *in doctrina christ. vel haereticorum*: TERT. apol. 21, 11 *ut Stoici etiam nos* sermoni ... substantiam spiritum inscribimus; ... hunc ex deo -latum didicimus et prolatione generatum (*item -rtur filius dei*: adv. Hermog. 45, 1 sophiam conditam *esse* ... et sermonem -latum, ˌper quem omnia facta suntˌ [*Ioh. 1, 3*]. NOVATIAN. trin. 22, 4 deus ad formam dei patris ex ipso genitus atque -latus. HIL. in Matth. 31, 3 *filium* non de aeternitate esse -latum ..., sed ex nullo ... effectum. *al., v. e. g. p. 1477, 75. 1478, 2. 11*). adv. Hermog. 8, 2 ex nihilo omnia -re (*de deo conditore mundi ut*: 15, 3 *cum* debuisset omnia bona ex materia -lisse ..., non omnia tamen bona -lit, sed etiam mala. adv. Marc. 4, 9 p. 442, 12 verbo tantam mundi molem semel -lit. resurr. 11, 6 totum hoc ex nihilo -lisse. *al.*). adv. Val. 7, 5 movere eum *Bython* de -endo ... initio rerum a semetipso (*loco gemino Iren. 1, 1, 1* emittere, *gr.* προβαλέσθαι. *item -untur Aeones*: TERT. adv. Val. 36, 2 cum ... cogitavit -re *propator,* hoc pater dictus est; cum -lit, quia vera -lit, hoc veritas appellata est *eqs.* [*Iren. 1, 12, 3 respondet* emittere, *gr.* προβαλεῖν]. IREN. 2, 4, 1 [*opp.* generatum]. 2, 4, 2 alterum quendam condere vel -re. *et saepius*). 12, 5 *Aeones* satellites ei *Iesu* angelos -unt ([*sec. gr.* συμπροβεβλῆσθαι, *v.* IREN. 1, 2, 6 a. cum eo -latos]. PS. TERT. haer. 3 p. 219, 1. FILASTR. 32, 3 ex aliis alii -lati *angeli*). *al.*

2 *situs vel forma regionum, aedificii, populi* (*significatur quod longe porrectum est vel prominet vel etiam in conspectum venit*): LVCAN. 10, 487 qua se -lit in medios ... fluctus luxuriosa domus ([per- *var. l.*]. *item reflexive*: AVIEN. ora 470 inde -unt sese insulae *quaedam.* 523 inde Tarraco oppidum; ... post Indigetes asperi se -unt). VAL. FL. 2, 630 (*de paeninsula*) terra ... iacet ... ceu fundo -lata maris. SIL. 14, 77 qua *Sicilia* ... vergit in Italiam -lato ad litora dorso. AVIEN. orb. terr. 691 *mare Aegaeum* velut ordine iusso (*Delz, Mus. Helv. 56, 1999, 34,* viso *trad.*) saxa mari -rt circumflua (*gr. 514* ἔχων ... στίχα νήσων, *Prisc. perieg. 541* sunt insulae).

II *translate* (*v. etiam quae p. 1680, 20 monuimus et cf. usum laxiorem IB1*): **A** *vario usu*: **1** *pertinet ad actionem edendi, proponendi sim., quae fit potius*: **a** *eloquendo, enarrando, sonando sim.* (*cf. bβ*): **α** *generatim* (*fere cum respectu argumenti, sed facultatis loquendi* SIL. 2, 350 cum primam tenero vocem -ret ab ore, *sonorum e. g.* SIL. 16, 317 *mittuntur equi* -lato ... signo *tubae* [*vix mappae ut spectet ad p. 1680, 60*]. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 129 ut illa perturbata ... lamentationis vocem -rat): ① *personis certis* (*saepius iudici; non iteravimus quae p. 1685, 4 erant afferenda; ipsa instrumenta exhibita v. p. 1682, 38*): PLAVT. Amph. 588 quae neque fieri possunt neque fando umquam accepit quisquam, -rs, carnufex (*cf. 554* mihi praedicas). Merc. 33 quae nihil attingunt ad rem ..., amator -rt (-ri *codd.*). TER. Hec. 253 si quid est peccatum a nobis, -r (*opp.* celare). Haut. 994 ex illis quaere, rem -r palam (RHET. Her. 2, 13, 20 res ... dissimiliter iudicatae. 2, 26, 41 exempli loco. *al.* CIC. Verr. I 48. *al.*). Eun. 18 quae -entur post. Phorm. 395 memoriter progeniem ... -ens. RHET. Her. 1, 5, 8 benivolentiam contrahemus, ... si nostra incommoda -emus. 1, 6, 9 aliquorum iudicium de simili causa ... -emus. 2, 8, 12 rumorem (*syn.* adferemus). 2, 9, 13 causa -etur (CIC. inv. 2, 129 S. Rosc. 72. *al.*). *ibid.* exempla -entur ([*syn.* adferretur]. 3, 5, 9. *al.* CIC. inv. 2, 25 Verr. II 1, 56. *al.*). 2, 15, 22 peccati atrocitatem -et (*syn.* ante oculos ponet). 4, 24, 33 amicos -et (*antea*: cognatos ... enumerabit. *item nominantur homines*: CIC. inv. 2, 107 ceteros -re. S. Rosc. 47 multos nominatim. Verr. II 3, 209 -es hos recentis, Q. Catulum patrem *eqs.* [*syn.* commemorabis]. Cluent. 126 hominem potentem aliquem. *al.*). 4, 29, 40 ˌemptioˌ nulla -rtur (ˌ ˌ *nisi meton., ut spectet ad p. 1682, 38*). *al.* CIC. inv. 2, 82 ut legem, qua lege fecerit, -at (2, 149 lex ... nulla -rtur. Phil. 1, 18. *al.; cf.* inv. 2, 125 si legitimum scriptum -etur, ... aut lex ipsa aut aliquid ex lege. 2, 150 eius scripti, quod -as, ... confirmationem. *sim. al.*). Cael. 55 nemo testis ... nominatur, totum crimen -rtur ex inimica ... domo. de orat. 1, 206 ut *Antonius* ea, quae continet neque adhuc -lit, ... explicet nobis et ... dicendi mysteria enuntiet. *al.* CATVLL. 64, 196 quas *querellas* ... extremis -re medullis cogor (LVCAN. 5, 761 tandem vox ... potuit -re [per- *var. l.*] q.). *et saepe.* sententiam -re (*sc. in iudicio, v. Wesener, RE Suppl. IX 1235 sqq.; aliter* SEN. contr. 7, 5, 10 TAC. dial. 1, 2. *al.; cf. p. 1685, 38*): PHAEDR. 3, 13, 13 *vespa iudex* talem -lit s. (per-, sustulit *var. ll.*). VLP. dig. 2, 12, 1, 1 *si praetor* s. -lerit ... absentibus illis *litigantibus* (*antea*: s. dixerit). *al.* PAVL. dig. 25, 1, 113 tit. imperialium sententiarum in cognitionibus -latarum *libri* (*al., v. Schulz, Gesch. d. röm. Rechtswiss., 1961, 181 sq.*). 42, 1, 36 (*e Pompon.*). *al.* COD. Iust. 7, 45, 4 (*a. 229*) contra solitum iudiciorum ordinem. *al.*

② *cuilibet, sc. de actione divulgandi, palam faciendi sim.* (*ut hic illic, e. g. l. 65. 70, sublucere possit color diffundendi ad 2 trahendus; exempla selecta inde a* CIC.; *ex appendicula huc spectant p. 1685, 23. 25. 37. al.*): PLAVT. Amph. 90 admiratin estis, quasi vero novom nunc -atur, Iovem facere histrioniam? (*vix recte acc. c. inf. e -atur pendere putant alii, ut p. 1685, 13*). TER. Hec. 104 non est opus -lato hoc (*105* ut ne id fiat palam). 107 *non,* ut hoc -am, sed ut tacita mecum gaudeam. 153 hoc (SCHOL. Ter. p. 142, 16 publicare). Ad. 337 patiamurne an narremus quoipiam? :: ... sanun es? an hoc -endum tibi videtur esse? (SCHOL. Ter. Bemb. publicandum). 339 si hoc palam -imus. 343 -am (SCHOL. Ter. Bemb. publicabo). ACC. trag. 294 fateor; sed cur -re haec pigrem? (*v. app. crit.*). RHET. Her. 2, 8, 12 rumorem -re (*syn.* dissipare). 2, 11, 16 cognitionem amphiboliarum eam, quae ab dialecticis -atur. 4, 3, 4 quod ab eis *oratoribus antiquis* de modestia dicitur, videamus ne nimium pueriliter -atur. CIC. inv. 1, 8 *Hermagoras videtur* diligenter electas res collocasse et nonnihil ... novi -lisse. Verr. II 3, 133 unde hoc (*i. rumor*) natum, quemadmodum -latum sit. Cael. 57 in qua *domo* nihil geratur, quod foras -endum sit. Phil. 2, 7 quam multa ioca solent esse in epistulis quae, -lata si sint, inepta videantur, quam multa seria ... *non* divolganda. fam. 11, 27, 7 ut nonnulla durius, quam a te facta sint, -antur. 12, 23, 2 ut, cum interfectores suos domi comprenderit, rem -re non audeat *Antonius.* SEN. epist. 33, 7 dic, quod memoriae tradatur; aliquid et de tuo -r. PLIN. nat. 14, 141 *in temulentia* animi secreta -untur.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

STAT. Theb. 8, 181 quis iam omne futurum -et *Amphiarao mortuo*? silv. 2, 7, 59 (*loq. Calliope*) Nero dulcibus theatris et noster tibi (*i. a te, Lucane*) -etur Orpheus. *al.*

(III) *appendicula structurarum indicantium*: Ⓐ *quid -atur (obi. acc. v. supra passim): enunt. interrog.* (*cf. condic. p. 1684, 26*): LVCIL. 690 -at ... vester ordo, scelera quae ... admiserit (*explicat* NON. p. 374, 21 palam facere). CIC. inv. 1, 22 quae incommoda acciderint. Verr. II 3, 213 quid fecerit quispiam. 5, 48 quid emeris ..., scriptum -re non potes. leg. agr. 2, 41 div. 1, 46 CYPR. sent. episc. praef. p. 436, 1. *al.* *praepos.* de: MIN. FEL. 16, 6 si quicumque de divinis quaerat, sentiat, -at. RVFIN. Orig. princ. 4, 2, 7 p. 319, 26 de sacramentis filii dei, quomodo 'verbum caro factum sit', ... -lerunt. CASSIAN. inst. 2, 1 de qualitate ... earum *orationum* vel quemadmodum *eqs.* *al.* *acc. c. inf.* (*pendet e locut. verbali l. 15; vix huc trahas p. 1684, 57 neque* CIC. de orat. 1, 240; *falso trad. pro* perferre VLP. dig. 29, 1, 1 pr.): Ps. HIL. libell. 19 p. 91, 9 haec -unt verba, posse integritatem ... comprobari (*cf. ibid.* p. 90, 10 *var. l. pro* praef-). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iac. 1, 1 p. 1, 12 *apostoli* -unt servos se esse ... Christi (*gr.* χρηματίζειν). *orat. recta*: ORIG. in Matth. 14, 17 p. 325, 6 apostolus -rt: '...' (*Eph. 5, 31; gr.* ἐκλαμβάνει). Ⓑ *cui vel quo aliquid -atur (cf. adv. e. g. p. 1684, 63. 70): praepos.* in *c. acc.* (*abl. l. 26*; contra *l. 22*): PLAVT. Amph. 890 quae *probra sim.* in me insontem -lit (*cf.* FIRM. math. 3, 4, 20 contra). CIC. Verr. II 4, 115 *urbis* direptionem commemorabo et in medium -am (*al., v. vol. VIII 594, 34 sqq.*). Cluent. 78 ut res patefacta et in forum -lata ... sit (*sim.* top. 75 in iudicium). GERM. frg. 5, 2 sidera ... Atlans -lit in populos (PETRON. 17, 8 deorum ... consilia ... in populum. *cf.* in populis: AVG. in psalm. 118 prooem. l. 24 qui *sermones* [*i. homiliae*] -antur in p.). *al.* *praepos.* ad *vel* apud (*cf. p. 1686, 43*): CIC. Verr. II 4, 49 *pauca* indicia apud vos et exempla -o ([*antea*: enumerare]. QVINT. inst. 6, 4, 22 quo quaeque ordine probatio sit a. iudicem -enda. *al.*). APVL. met. 10, 2, 1 facinus memini, sed ut vos etiam legatis, ad librum -o (*audacius ut* 10, 7, 4 ad istas litteras. *ad quos locos v. Zimmerman-de Graaf, 1992, 58*). flor. 18, 34 ad quospiam. HIL. ad Const. 2, 1, 1 ad conscientiae publicae audientiam. AVG. civ. 15, 7 p. 67, 30 *monitum* ad Cain. *al.* *dat.* (*in var. l. dub. cum colore obiciendi*: QVINT. decl. 348, 13 quod ... huic *reo* -unt inimici odium [profecerunt *sim. codd. cet.*]): CIC. Tusc. 4, 55 Themistoclem mihi ... -rtis, additis Pythagoran (*nisi dat. eth.*). LVCAN. 5, 90 populis sese -re paratus *deus oraculo* (STAT. Theb. 8, 334). VET. LAT. Is. 42, 1 (Aug. civ. 20, 30. *al.* = VVLG.) iudicium gentibus -et (*gr.* ἐξοίσει. *inde Matth. 12, 18* [*cod. 1. al. = Vulg.*] i. g. nuntiabit, *gr.* ἀπαγγελεῖ). RVFIN. Clement. 2, 19, 1 tibi (*syn.* indicantes). *al.*

β *in arte gramm. vel rhet. respicitur*: (I) *stilus, delectus verborum sim.* (*cf. verba nova inventa p. 1686, 27 et imag.* HOR. epist. 2, 2, 116 obscurata diu ... eruet atque -et in lucem ... vocabula): RHET. Her. 4, 42, 54 cum re semel dicta ... aliis verbis ... eadem res -etur. LVCR. 2, 657 siquis ... Bacchi nomine abuti mavolt quam laticis proprium -re vocamen. SEN. epist. 40, 12 ut oratio *viri sapientis* ... sine impedimento exeat, -atur ... *potius* quam profluat ([*antea*: expedite magis quam concitate]. TAC. dial. 6, 5 accuratam meditatamque -rt o.). 114, 10 *quidam* modo antiqua verba ... revocat ac -rt, modo fingit et ignota. HADR. Char. gramm. p. 271, 20 ut id adverbium (*sc. 'obiter'*) ex usu potius quam lectione -lerit *Augustus.* FRONTO p. 125, 2 *in Catuli litteris* turgent elate -lata teneris prope verbis. p. 146, 10 sensum dictu periculosum ... pulcherrimo cultu et honestissimo ornatu -listi. SACERD. gramm. VI 453, 12 acyrologia est dictio inconvenienter et improprie -lata (*affert Verg. Aen. 4, 419* sperare dolorem). *al.* (II) *latinitas vitiis carens*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 169, 4 *sec. gr.* τοῦ Εὐμένους ... nostros quoque 'huius Eumenis' (*non 'Eumeni'*) ... oportet -re. CAPER gramm. VII 101, 8 'salmenta' (*pro 'salsam-'*) -re non timeas, quia latinum est. 106, 15 'ingenii' -r (*non 'ingeni'*). SCAVR. gramm. VII 14, 9 (3 b cum p ... consentit) *a* 'scribo' ... 'scripsi' -imus. GAIVS dig. 50, 16, 148 enuntiatio 'habet liberos' ... semper plurativo numero -rtur (*cf. e. g.* PRISC. gramm. II 175, 6 ut etiam plurali numero -antur *quaedam nomina semper singularia.* 175, 19 tam singulariter quam pluraliter). SACERD. gramm. VI 429, 21 *forma verborum* prima -rtur 'o' littera (*item c. abl.*: 473, 24 *nomina quaedam* 'is' syllaba genetivum -unt. CHAR. gramm. p. 93, 25 nomina, quae 'us' nominativo -untur. *al.; addas l. 60 sq.*). DON. gramm. mai. 2, 10 p. 627, 5 haec regula ... accusativum ... per 'i' litteram -rt (CHAR. gramm. p. 175, 5 [*ex Romano*] 'navali' per 'i' ablativo, non etiam per 'e' -ri debet. *al.*). *al.* (III) *ratio enuntiandi*: VEL. gramm. VII 67, 14 an per hunc *sonum* ... exilius, id est per 'i' litteram, has -at voces *'mancipium' sim.* ([*syn.* enuntiare]. TER. MAVR. 899 'amurga' quia vetuste saepe per 'c' scribitur, esse per 'c' [*Beck, ed. 1993,* g *trad.*] -endam. CHAR. gramm. p. 121, 19. *al.; cf. l. 73. p. 1686, 2*). TER. MAVR. 811 *consonans ita enuntiatur,* syllabam fingas ut ante, litteram qui -as. PROB. inst. gramm. IV 49, 10 *vocales* per se -untur, hoc est ... nullius consonantium egent societate (50, 6 hae *consonantes mutae* nec per se -untur nec per se syllabam facere possunt. MAR. VICTORIN. gramm. 3, 6. *al.*). 146, 9 sq. 'heu', si cum animi affectu -atur, hoc est per suspirationem, erit interiectio ..., si vero 'heu' simpliciter -atur, erit adverbium respondentis (*sim. ibid. saepius; ceterum c. adv. e. g. p. 1685, 69 et* DON. Ter. Ad. 26, 4 hoc alii interrogative, alii pronuntiative -unt. 164, 3 acuendum est 're' et significanter -endum. *al.*). Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 32, 4 duae inter se vocales iugatae ac sub unius vocis enuntiatione -latae (*i. dipthongus*). 35, 11 ut ea *syllaba,* quae brevis lege naturae -lata videbatur, longa efficeretur *per positionem.* MART. CAP. 3, 271 (*syntaxi turbata?*) ut media haec nomina 'tenebras' et 'latebras' acuto accentu prima syllaba -ret. *al.*

b *inveniendo, efficiendo* (*pauca minus dubia, cetera v. sub a vel c*): α *-untur varia*: PLAVT. Cas. 687 era atque *vicina* ... dolum ... hunc -lerunt. CIC. de orat. 2, 299 artem memoriae, quae tum primum -batur (*sim.* 2, 351 ac. 2, 2). CE 1528 A, 2 (*saec. I vel II*) *Mercurius* lucri repertor ... infa(n)s palaestram -lit. TERT. praescr. 7 l. 38 qui Stoicum ... christianismum -lerunt. CONC.^{S} II 2, 1 p. 23, 4 omnis ... in nobis spes et salus ... hinc -rtur (*sc. e vera fide; gr. II 1, 1 p. 38, 14* ἐξήρτηται). BOETH. arithm. 1, 14, 4 in eos *numeros incompositos* omnes, quicumque ex his -lati sunt numeri, resolvuntur (*syn.* procreantur, producuntur *al.*). *al.* β *-untur verba, formulae, opera scripta* (*absolute* RHET. Her.; *cf. p. 1682, 14. 1684, 17*): RHET. Her. 4, 4, 7 *scriptores* alio tempore utantur ea facultate *eligendi,* non tum, cum parere et ipsi gignere et -re debent. CIC. Verr. II 3, 16 (*antea*: te edicta ... correxisse) eas ... res novas abs te -latas et inventas. fin. 2, 42 Carneadeum illud summum bonum ..., quod is ... -lit, ... ut Stoicis ... opponeret. nat. deor. 3, 74 iudicium de dolo malo, quod C. Aquillius ... -lit (*cf.* off. 3, 60 -lerat de dolo malo formulas). VARRO frg. Non. p. 547, 1 antequam nomen dolii -latum *est, vocabatur 'calpar'* (*cf.* HOR. ars 58 cum lingua Catonis et Enni sermonem patrium ditaverit et nova rerum nomina -lerit). HOR. ars 130 rectius Iliacum carmen deducis in actus, quam si -res ignota indictaque primus. *al.* γ *-untur actiones, facta*: IVV. 6, 23 omne ... crimen ... ferrea -lit aetas. VET. LAT. Is. 7, 15 (Cypr. testim. 2, 9) priusquam cognoscat aut -at mala (*sed gr.* προελέσθαι, *ut de confusione cum* praefero *cogitaverit Gryson in ed. Beuron., Vulg.* reprobare). Ps. CYPR. tract. 17 quam nobilem pugnam -et, qui carnem revincet. RVFIN. Orig. in exod. 4, 8 p. 181, 16 ('delicta iuventutis') primi ... animae motus secundum carnem -lati (*syn. p. 181, 9* producit). INTERPR. cod. Theod. 4, 8, 6 ut ... suas ... de libertinitate ... -ant actiones. *pro obi. est inf.*: SIL. 8, 488 *Vetulonia* prima dedit praecedere fasces *duodecim* ...; haec eadem pugnas accendere -lit aere (*i. lituo sim.*).

c *ostendendo, conspicuum faciendo, repraesentando sim.* (*cf. p. 1680, 60*): α *usu vario -untur*: (I) *in theatro spectanda* (*cf. l. 29. p. 1682, 35. 1685, 2; in imag.* CIC.): PLAVT. Amph. prol. 118 antiquam rem novam ad vos -am, propterea ornatus *tamquam servus* ... incessi (*sunt qui ad a trahant*). CIC. Planc. 29 *in describendis rei moribus* omitto illa, quae, si minus in scaena sunt, at certe, cum sunt -lata, laudantur. PHAEDR. 5, 5, 10 genus spectaculi, quod in theatro numquam -latum foret. SVET. Nero 25, 1 *Neapoli* primum artem -lerat *Nero* (*cf. p. 1597, 33*). PORPH. Hor. ars 120 ('reponis Achillen') iterum -r[en]s (*cf.* 190 quae *fabula* placere vult et iterum -ri). (II) *res quaelibet* (*saepius signis quibusdam intellegendae*): CIC. de orat. 2, 182 facilitatis, liberalitatis ... signa -re (-ri *var. l.*) perutile est (*aliter p. 1684, 20*). SEN. Oed. 332 (*verba Tiresiae*) quid istud est, quod esse -latum volunt *dei*? (*opp.* tegunt. *cf. 331* ostendi notis). epist. 56, 10 cum *morbi* ex abdito erumpunt ac vim suam -unt. 118, 17 ubi aliquid animus *considerantis* diu -lit et magnitudinem eius sequendo lassatus est, infinitum coepit vocari. SIL. 2, 578 ardua virtutem -rt via. QVINT. inst. 11, 1, 30 -rt ... mores plerumque oratio et animi secreta detegit. TAC. ann. 16, 29, 2 Montanum, ... quia -lerit ingenium, extorrem agi. PLIN. epist. 2, 11, 17 in ... causa *dicenda* omnes artes suas -lit. paneg. 75, 6 gaudium, quod ... oculis -listi. VET. LAT. gen. 49, 21 (Rufin. patr. 2, 23) arbor ... -ens in fructibus decorem (*gr.* ἐπιδιδούς, *cod. 100. al.* porrigens, *Vulg.* dans). HIL. in Matth. 21, 10 sub quo *miraculo* totius periculi praeformatio -batur. *al.*

β *reflexive* se -re (*accedit acc. praedic. l. 68 sq. 74*): *de animantibus*: SEN. dial. 9, 5, 3 et in adflicta re publica esse occasionem sapienti viro ad se -endum (*item respiciuntur qui conspicui fiunt publice agentes*: PLIN. epist. 9, 13, 2 occiso Domitiano ... esse magnam ... materiam ... miseros vindicandi, se -endi). TERT. adv. Marc. 1, 17 p. 312, 20 qui *deus* postea se -lerit in notitiam. ROMVL. fab. 45 praef. rec. gall. (*sim.* W) ne quis de alienis magnum se -at bonis (*Phaedr. 1, 3, 1* gloriari). GREG. TVR. glor. conf. 108 p. 818, 3 *episcopus* semper se humilem -bat. *al.* *de rebus*: SEN. dial. 3, 1, 5 ira se -rt et in faciem exit. epist. 104, 23 *spiritus hominis* -rt se, laudari et aspici credit. QVINT. inst. 1, 10, 7 quae *artes,* etiam cum se non ostendunt in dicendo nec -unt, vim tamen occultam suggerunt. PLIN. epist. 1, 13, 1 vigent studia, -unt se ingenia hominum et ostentant. HIL. in psalm. 57, 2 talem totus psalmus ipse se -rt (*cf. 57, 1* increpatio in impios ... continetur). *al.*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *pertinet ad actionem* *promovendi, amplificandi sim.* (*exempla certiora; cf. quae vigente imagine motus localis p. 1683, 16 attulimus*): **a** *vario respectu augendi, adiuvandi, fovendi sim.*: -untur *animantes* (*indicatur quo per praepos.* ad *l. 5. 9 sq.,* ultra *l. 8, dat. l. 12 sq.; dub. trad.* GLOSS. *p. 617, 84*): SEN. benef. 3, 38, 1 qui parentes suos ... ex infimo ad summum -lerint. epist. 52, 3 *Epicurus* hos ... laudat, quibus ex se impetus *petendae veritatis* fuit, qui se ipsi -lerunt (AVSON. 27, 12 [407 S.] l. 15 *tu, Symmache facundissime,* te ultra emendationem omnium -listi). TAC. ann. 12, 3, 2 *Claudius* iuvenem ... insigni triumphalium ... -lerat ad studia vulgi. 16, 18, 1 ut ... alios industria, ita hunc ignavia ad famam -lerat. CLAVD. 18, 167 *Eutropius opes eius,* qui se (*i. Eutr.*) -lit, ... possedit (*170* auctorem ... suum). MART. CAP. 9, 914 (vers.) quae *numina* (*solem lunamque*) ... natura honoro -lit fastigio. ALC. AVIT. carm. 6, 502 puellas -lit ... caelo constantia mentis. *al.* -untur *res*: SEN. epist. 79, 10 nec -ri ultra nec referri potest *virtus*; sic huius, ut caelestium, stata magnitudo est. AVSON. 8 (322 S.), 89 *honores* sublimi ... -lit auctu *Augustus.* PS. PAVL. NOL. carm. 30, 2, 8 *Christus* solium Felicis honorans et splendore simul -lit et spatio (*6* amplificat). COD. Theod. 1, 16, 6 ut honoris eis *iudicibus* auctiores -amus processus. *al.* **b** *c. respectu laudandi, efferendi*: DON. Ter. Eun. 235, 1 ('haut impurum') sic laudamus eos, in quibus nihil est quod magnopere -amus. FVLG. myth. 2 praef. si ab his, *quae scripsi,* lector melius sapit, deum -at, qui potiora concessit, sin vero ... minus ... desipit, ipsum -at *horum scriptorem* (*postea*: lauda mentem purissimam). COMM. instr. 2, 31, 15 singularis illa *vidua,* quam -lit *Christus* (*Marc. 12, 43* vidua ... plus omnibus misit). GRILL. rhet. p. 23, 28 vide, quantum crescant bona rhetoricae; ... et quare ita -rt Tullius rhetoricam? CASSIOD. hist. 5, 18, 2 mulieres ... laudibus maximis -endae (*Theodoret. 2, 17, 2 ἀξιέπαινοι*). IOS. antiq. 2, 195 cum ... Ioseph *filium* magnis praeconiis -lisset *Iacob,* quia malorum memoriam circa fratres non habuerit (*gr. Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι κτλ.*).

B *pertinet ad tempus, vitam*: **1** *cum notione differendi, prolatandi sim.* (*saepe in iure et in re publica; accedunt praepos.* ad *vel* in *l. 46. 53. 60. 62*): **a** -re *res* (rem; *cf. p. 1688, 4*): PLAVT. Capt. 78 ubi r. -latae sunt, quom rus homines eunt, (79) simul -latae r. sunt nostris dentibus (*iocose in sermone parasiti ut ibid.* 82 *et* 85. *cf. 86* quando r. redierunt). LEX repetund. (CIL I² 583) 39 sei eam r. -et *praetor.* LEX inc. Tarent. (CIL I² 2924) 24. CIC. Mur. 28. Brut. 86 a consulibus r. esse -latam (*ibid.* cum ... 'amplius' ... pronuntiavissent). Att. 14, 5, 2 ad Q. fr. 3, 6, 4. LIV. 4, 25, 8 in annum. ORAT. imp. Claud. (Chart. lat. ant. X 418) II 4. LEX Irnit. 5 C 49 r(ubrica): de r. -endis. *al.* **b** -re *diem* (dies TER.): *plur.* dies, *ut sit fere i. q. prolatando interponere* (*ni fallimur coll. p. 1628, 42. 1639, 2; aliter p. 1688, 8*): TER. Andr. 329 si ... tibi nuptiae hae sunt cordi, ... aliquot d. -r, dum proficiscor aliquo, ne videam (DON. *ad l.* prolata, produc, differ. *acc. temporis intellegunt alii subaudientes pro obi.* nuptias). *sing.* diem, *sc. notione communi differendi: inde a* CIC., *v. vol. V 1, 1051, 22 sqq.; saepe in iure, e. g.* ALF. dig. 4, 8, 50 d. compromissi -ri (TAB. cer. Herculan. 76 b, 11. *al.*). PROC. dig. 45, 1, 113 pr. an ... stipulator d. in ˌkalendas Augustasˌ (*Mommsen, trad. abl.*) -lisset. **c** -re *varia*: LEX repetund. (CIL I² 583, 39) ⟨de profere⟩ndo (*Lintott, ed. 1992*; ⟨de iudicio -endo vel refere⟩ndo *alii*). CIC. Verr. II 2, 75 *iudicio* transacto aut -lato ([perl- *vel* dil- *trad.*]. Caecin. 9 saepius -lato i. *cf. l. 48*). Planc. 50 -latis comitiis. Att. 13, 12, 4 paulum -ant auctionem. VERG. Aen. 12, 395 ut *medicus* depositi -ret *fata* parentis ([*'mortem differret' Heyne; vix ad 2*]. DICT. 1, 14 Admetus ... vicaria morte coniugis f. propria -lerat. *cf.* CENS. 14, 6 ad *tot* ... annos posse fatalia [*'i. mortem' vol. VI 1, 335, 16*] deprecando rebus divinis -ri [-re *codd.*]). LIV. 3, 20, 6 tribuni, ut impediendae rei nulla spes erat, de -endo ˌexercitus exituˌ agere (ˌ ˌ *V,* exercitu *cett.*). 4, 58, 14 -rtur *tempus* ferundae legis (6, 42, 1 t. rogationum iubendarum. PAPIN. dig. 36, 2, 26 pr. t. solvendae pecuniae. *al.*). 7, 1, 4 cum ... omnia, ne quid per plebeium consulem ageretur, -rentur, ... iustitio simile otium fuit. PLIN. nat. 11, 41 quidam aestivam mellationem ad arcturi exortum -unt. TAC. ann. 3, 11, 1 *Drusus* -lato honore *ovationis* urbem intravit. 4, 57, 1 diu meditato -latoque saepius consilio. *al.* in *diem* -re: POMPON. dig. 30, 12, 3 sermonem, quo praesentia legata data in d. -untur. AVR. Fronto p. 26, 26 recitationem ... in longiorem d. -listi. p. 68, 7 obsequium scribendi ... in d. *posterum* (GELL. 1, 23, 5. *al.*). GELL. 7, 4, 1 *venenum,* quod mortem in d. -ret (*opp.* praesentarium). *al.*

2 *cum notione extendendi, protrahendi* (*cf.* LVCIL. *p. 1679, 72 et falsam var. l. pro* perferre SIL. 2, 597. *cum acumine l. 74; refl. l. 70. p. 1688, 12; c. praepos.* ad *p. 1688, 12,* in *p. 1688, 2. 5. al.,* ultra *p. 1688, l. 10*): SEN. dial. 10, 8, 5 non illa *aetas* se regis imperio ... longius -et. PLIN. epist. 2, 7, 4 ut *vita* eius *iuvenis* brevis ... debuerit hac velut immortalitate -ri ([*sc. posita statua*]. CENS. 14, 16 [*disting.* pertulisse, *v. vol. X 1, 1363, 29*]. *al.*). 3, 7, 14 hoc, quidquid est temporis ... caduci, si non datur factis ..., certe studiis -amus (*sc. ad memoriam relinquendam*). 5, 11, 2 memoriam soceri ... pulcherrimis operibus *ab eo dedicatis* video -ri. SVET. Iul. 81, 2 (*haruspex ad Caesarem*) caveret periculum, quod non ultra Martias Idus -retur. POMPON. dig. 43, 26, 5 in longius tempus -rtur *precarium* (*syn.* prorogatur; *v. p. 1146, 23*). EDICT. imp. Diocl. praef. 13 L. diu -latam patientiam. COD. Iust. 5, 56, 4, 1 (*a. 294*) si rem dissimulatione -at *pupillus in iudicium vocatus.* AMM. 30, 5, 4 *Probus praefecturam* in longum -re gestiens. SVLP. SEV. dial. 2, 14, 7 nox ... cogebat hucusque -latum finire *sermonem* ([protractum *var. l.*]. epist. 2, 19 ratio s. istum longius -endi [prae- *var. l.*]). MACR. Sat. 1, 14, 1 *sacerdotes arbitrio intercalandi* publicanis -ri vel imminui ... anni dies volebant. HIPPOCR. aer. 7 aegritudines -latae (*gr. μηκυνθέντα*). COD. Theod. 2, 7, 2, 1 *dilatio* dari ... debet, etsi impetrata dimensio sese ultra constitutionis regulam -at. -untur *ipsi homines*: SEN. epist. 58, 30 (*antea*: longiorem prorogari huic corpusculo moram) Plato ipse ad senectutem se diligentia -lit. CE 1552 A, 6 (*saec. II*) per quam *imaginem* -latos homines in tempora plura longior excipiat memoratio.

3 *cum notione amplius ferendi, sustinendi* (*vix huc p. 1687, 73*): STAT. silv. 5, 3, 133 dum -rs annos vitamque salutas, protinus ad patrii raperis certamina lustri. AVIEN. ora 488 *barbari* lacte semet ... alentes -bant spiritum vicem ad ferarum.

deriv.: prolaticius, prolatio, prolativus, prolato, prolator, prolatus (-ūs); *cf.* probrum. *Ramminger.*

[prōfertum *quasi p. p. p. verbi q. e.* proferre *laudatur hic illic sec. falsam var. l. pro* propter fertum ISID. orig. 6, 19, 24.**]**

[prōferus *v.* profera.**]**

*?***professa,** -ae *f.* *a* profiteri (*iuxta* professio *ut e. g.* remissa/remissio, offensa/offensio, *si quidem lectio agnoscenda est*). *i. q. professio*: ALC. AVIT. epist. 4 p. 30, 32 si -am compunctionis (-tionem *var. l.*) saeculo retrahente vacuaverint.

professē *v.* profiteor. *Bk.*

^*^**professio,** -ōnis *f.* *a* profiteri. *scribitur* -fesi- PAP. Corp. 151, 2, 5. 12 (*a. 128*). *de notione*: GLOSS. *κατάθεσις. ὁμολογία. ἀπολογία. al.; cf. p. 1691, 26. 1693, 65.* *legitur inde a* CIC., LEGE Iul. munic., PLANCO, TIRONE, *in poesi semel tantum apud* ARATOREM; *frequentatur ab* HIL., AVG.; *abiit in sermonem gr. forma προφεσσίων* PAP. Corp. 153, 2, 15 (*a. 145*). *al.* (*v. Daris, Less. lat. nel greco d'Egitto, ²1991, 96*). [*confunditur cum* confessio CYPR. epist. 55, 23, 4 HIL. in psalm. 135, 3. *al.,* possessio VLP. dig. 2, 13, 6, 9 CASSIOD. var. 1, 26, 3. *al.* (*restit.* FLOR. Verg. 3, 2), profectio COD. Theod. 11, 3, 3 OROS. hist. 7, 6, 8 (*restit.* AMM. 28, 4, 25). *al.*]

i. q. actio profitendi vel id, quod quis (quid) profitetur. *indicatur profitens saepius per gen. vel pron. poss., per adi. p. 1690, 9; quid quis profiteatur per gen. saepe, per adi. p. 1691, 42. 46, (acc. c.) inf. p. 1689, 64 sqq. et* AMBR. in Luc. 10, 127, *enunt. secund. p. 1690, 27. 70 (cf. praepos.* de *p. 1690, 8 et e. g.* HIL. trin. 1, 10. 4, 38, *iuxta verbum iam p. 1689, 19. al.); pro subi. est inf. in locutione* -o est *p. 1690, 19. 45.*

I *vi plena confitendi, declarandi, ostendendi* (*quae acuitur per adi. aperta p. 1689, 63. 1690, 2. 38. al.,* manifesta *p. 1689, 75; fere meton. de edicto ad -em pertinente l. 50, de profitente imprimis p. 1690, 42*): **A** *in iure et vita publica -o fit apud magistratum, ad acta sim.* (*apud privatum p. 1689, 44; de edicto sim. p. 1689, 53* [*cf. l. 50*]): **1** *peculiaria quaedam; respicitur*: **a** *census, vectigal sim.* (*cf. etiam* GLOSS. *l. 73. p. 1693, 65*): CIC. Verr. II 3, 26 recitet *scriba* ex codice -em; recita; ˌedictum de -e,ˌ (ˌ ˌ *pro verbis recitandis positum, e quibus ibid. 38* ut aratores iugera sationum suarum profiterentur. *ad idem edictum spectant*: 39 de -e *iugerum* [55. 113 in Leontino i. subscriptio ac -o non est plus XXX]. 102 sationum. 116 -o est agri Leontini ad iugerum XXX. 129 aratorum). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 7 co(n)s(ul), at que(m) h(ac) l(ege) -es fierei oportebit *eqs.* (*sim. ibid.* 10. 13 is, apud quem ea -o fiet. *huc referenda videntur*: CIC. Att. 13, 33, 1 -em relatam *esse.* fam. 16, 23, 1 [*Tironi*] tu vero confice -em ...; etsi haec pecunia ex eo genere est, ut -e non egeat. *cf. Crawford, Roman Statutes I, 1996, 359 sq.*). QVINT. decl. 341, 1 ea res ... in -em non venit (*apud publicanos ut*: EPIST. imp. Sept. Sev. dig. 39, 4, 16, 12 cum ... -es recitantur [recipiantur *Mommsen dubitanter*], commissum cessat. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 9 [*ex epist. imp. Pii*] cum quidam ... mancipia duxisset et in sola -e errasset). HYG. lim. grom. p. 142, 17 *nova adsignatio facta* per -es (-em *var. l.*) veterum possessorum (-ssionum *var. l.; item in adsignatione agrorum* SIC. FLACC. grom. p. 121, 1). p. 169, 2 horum *iugerum* aestim[at]io nequa usurpatio per falsas ˌ-es fiatˌ (opiniones sint *cod. A post lacunam*). VLP. dig. 50, 15, 4, 9 quae post censum edi[c]tum ... quaesita sint, intra finem operis consummati -bus edi possunt. CHAR. dig. 50, 4, 18, 16 *personale est munus eorum,* qui acceptandis sive suscipiendis *censualibus* -bus destinantur (AMM. 19, 11, 3 provinciae ... c. -e ... relevatae. COD. Theod. 6, 35, 3, 1. 11, 3, 3). COD. Theod. 5, 11, 8 qui ... ex desertis nonnihil agrorum sub certa -e perceperunt. PS. DOSITH. frg. iur. 17 in urbe Roma tantum censum agi notum est; in provinciis autem magis -bus utuntur (*gr. Gloss. III 108 ἀπογραφαῖς*). *al.* *respicitur descriptio illa imperii Romani sub Augusto facta* (*cf. e. g. Klostermann, Das Lukasevang., ²1929, 32 sqq.*): VET. LAT. Luc.

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 2 (cod. 8, *sim. al.*) haec -o prima facta est pr(a)eside Syrio Cyrino (*gr.* ἀπογραφή, *cod. 10 et Vulg.* descriptio). act. 5, 37 (cod. 5. *al.* = VVLG.) in diebus -is (*gr.* ἀπογραφῆς, *cod. 55* census). HIER. hom. Orig. in Luc. 11 p. 71, 11 in totius orbis -e describi ... et Christum (*gr.* ἀναγραφήν). OROS. hist. 6, 22, 8 *Christus* dicendus utique civis Romanus census -e Romani (*cf. 6, 22, 6* Romano censui statim adscriptus). *al.* **b** *ortus legitimus spuriusve filiorum*: PAP. Corp. 148, 8 (*a. 62*) descriptum ... ex tabula -um, quibus liberi nati sunt (151, 2, 5 [*a. 128*]. 155, 2, 6 [*a. 147; restit.*]. *cf.* ex t. albi -um: 150, 5 [*a. 109; restit.*]. 152, 6 [*a. 144*]. *al.*). 150, 11 (*a. 109*) -es l⟨i⟩berorum acceptae (151, 2, 12 [*a. 128*]. 152, 12 [*a. 144*]. *al.*). CLEM. dig. 22, 3, 16 etiam matris -o filiorum recipitur. SCAEV. dig. 22, 3, 29, 1 -o a matre irata facta (*antea: filium* ut spurium in actis professa est). TERT. adv. Marc. 3, 4 p. 380, 14 (*ironice de deo Marcionis*) novus nove venire voluit, filius ante patris -em. COD. Iust. 4, 21, 6 (*a. 286*) natali -e perdita. *al.* **c** *nominatio candidatorum munus publicum petentium, sc. forma* -o facta est nomine *alicuius* (*sim. suppl. initium col. primae* LEGIS Malac.; *cf. p. 1693, 26*): LEX Malac. (CIL II 1964) 1, 3 sq. *si* nullius n. aut pauciorum ... -o f. erit sive ex his, quorum n. -o f. erit, pauciores erunt ... quam *eqs.* 1, 24 de petendo honore. LEX Irnit. 7 A 12. **d** *aetas, quam aliquis testatur*: EPIST. imp. Hadr. (?) dig. 22, 3, 13 cum de statu aetatis alicuius quaereretur et diversae -es proferuntur. APVL. met. 8, 24, 3 (*praeco iocose de aetate asini*) mathematicus ... quintum ei numeravit annum, sed ipse scilicet melius istud de suis novit -bus. LEX Burg. Rom. 36, 8 annos suos -e aut relationibus testium probet (*nisi ad b*). **e** *religio, fides* (*aliter, sc. extra ius, sub B 1aβ*): NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3, 1 qui se ipsos infideles ... libellorum -e prodiderant (*ad rem cf. vol. VII 2, 1267, 10 sqq.; aliter infra p. 1690, 50*). RVFIN. hist. 5, 1, 50 Christianum se esse libera -e testatur *martyr* (*cf. gr.* φήσαντος). PS. AVG. quaest. test. 102, 28 persecutor ... -em persequitur, non conversationem (*ibid.* -em quaerit iudex).

2 *exempla varia* (*post* TAC. *selecta*): CIC. Arch. 9 iis tabulis professus *est Archias,* quae solae ex illa -e ... obtinent ... auctoritatem (*cf. p. 1720, 42 sqq.*). LIV. 35, 7, 4 (*antea*: ut ... profiterentur *creditores*) -bus detecta est magnitudo aeris alieni (*sim. -em faciunt debitores*: CVRT. 10, 2, 10 [9 ut omnes milites aes alienum profiterentur] -i aeris pudorem ... obstare. 10, 2, 11 ⟨cum⟩ fide facta -o est. AMM. 28, 4, 25 [-fect- *V*]). TAC. ann. 2, 85, 2 in ipsa -e flagitii (*antea*: Vistilia ... licentiam stupri apud aediles vulgaverat. *cf. p. 1691, 74. 1720. 23*). LEX met. Vipasc. II 8 qui vendere suam partem *puteorum* ... volet, aput proc(uratorem) ... -em dato. VAL. dig. 49, 14, 42, 1 post -em ... de tacito fideicommisso factam. *ibid. cessante delatore* ⌊placuit senatui⌋ tantum ab eo ... exigi, quantum apud aerarium ... remanere oportere⟨t⟩, si -em suam implesset (⌊ ⌋ *sc. aet. Hadr.; item fere* MAVRIC. dig. 49, 14, 15, 4). PAPIN. dig. 33, 8, 19 pr. cum dominus servum vellet manumittere, -em edi sibi peculii iussit (*cf. ibid.* res peculii -i subtractas. *item -o fit apud privatum*: COD. Iust. 8, 42, 14 [*a. 293*] pecuniae solutae -o). VLP. dig. 48, 18, 1, 20 in causa tributorum ... periculi ... ratio, quod servo fraudis conscio capitalem poenam denuntiat, eiusdem -em exstruat (confirmat *Mommsen dubitanter*). COD. Iust. 5, 62, 6 pr. (*a. 224*) -em excusationis. EPIST. imp. Alex. Sev. frg. Vat. 266a -o donationis apud acta facta[e] (*cf. e. g.* FRG. Vat. 268 [*Vlp.?*] an ... videatur -e actorum perfecta esse donatio). COD. Iust. 7, 16, 41 (*saec. IV in.*) *quidam condicionis servilis esse probatus* testium -e et cognationis. COD. Theod. 4, 20, 2 -o uniuscuiusque inmutari ... non poterit (*cedentis ut*: 4, 20, 3 in omni cessione -o sola quaerenda est. *al.*). *al.* *de edictis summi ducis Iudaeorum*: VET. LAT. I Macc. 14, 43 (rec. B) ut omnes *Iudaei* ei *Simoni* subditi essent et ut in nomine eius scribantur omnes -es universae regionis (*gr.* συγγραφαί, *rec. L. al.* conscriptiones).

B *usu vario -o fit*: **1** *patefaciendo, indicando, declarando, concedendo*: **a** *verbis*: **α** *varia*: PLANC. Cic. fam. 10, 8, 2 in tanta sollicitudine hominum ... fructuosissimam esse -em bonae voluntatis (*cf. e. g. 1* cogitata ... enuntiare). VAL. MAX. 8, 14 ext. 3 ut, quod -e elevant, ... adsequantur *scriptores se gloriam despicere fingentes.* CELS. 1 prooem. 10 *medici quidam rationalem disciplinam contemnentes* ex ipsa -e se empiricos appellaverunt. PLIN. nat. 27, 9 *maiores aconitum commendabant* aperta -e ⟨ne⟩ malum quidem ullum esse sine aliquo bono (*item c. acc. c. inf.*: RVFIN. Orig. in Rom. 2, 1 l. 22 communis -o est bonum non debere puniri. *cf. inf.*: OPTAT. 7, 2 p. 170, 12 -o nostra denique est ... vos non repellere). QVINT. decl. 246, 1 doloris ... -em dissimulare. APVL. apol. 80, 2 *qui tacere se dicit,* ipsa -e, quod profitetur, infirmat. TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 367, 20 paenitentiae suae -e (*cf. l. 10* confessio). 3, 20 p. 412, 2 Nathan propheta ... -em ad David facit semini eius: '...' ([*II reg. 7, 12*]. *cf.* HERM. Pal. mand. 11, 12 mercedes -is suae accipit *pseudopropheta* [*gr.* προφητείας, *vulg.* divinationis]). 4, 2 p. 426, 24 de ... -e debita auctoris (*antea*: nullum adscribit auctorem. *item de nomine indicando*: RVFIN. hist. 4, 16, 1 *Cynico quodam,* cane tam -e quam moribus [*cf. gr.* προσηγορίᾳ]). CYPR. epist. 55, 23, 4 manifesta lamentationis suae -e (conf- *var. l.*). PANEG. 9, 21, 4 habes ... studii ac voti mei -em. IVST. 5, 11, 5 non occulte bellum, sed palam, nec per dissimulationem, sed aperta -e parare coepit. SCHOL. Cic. Bob. p. 131, 8 gloriosam quandam facit animi sui -em, quod ... mortem potuerit habere contemptui. RVFIN. hist. 1, 2, 7 *Abraham* propriae vocis -e praesentiam se testatur non ignorare divinam dicens: '...' (*gen. 18, 25; cf. gr.* ῥήμασιν αὐτοῖς λέγων). *al.* *de verbis divinis*: HIL. in psalm. 52, 9 (*affertur psalm. 52, 4*) gravis dei -o est et indissolubile super humana vitia iudicium (trin. 4, 38 per Eseiam [*45, 11 sqq.*] ... quam absoluta dei patris de domino nostro -o est!). trin. 1, 18 divinas -es (PRISCILL. tract. 10, 138). 1, 29 l. 15 niti dictorum dominicorum -bus. NICET. symb. 4 p. 43, 6 deum ex virtutibus et -bus iam cognovi. *al.* **β** *fidem christianam, singula dogmata sim.* (*inde de qualibet religione l. 38*): TERT. adv. Marc. 1, 8 p. 300, 10 haeresim ..., ⌊novae scilicet divinitatis -em⌋ ([⌊ ⌋ *'nescio an spuria sint' Kroymann*]. 4, 7 p. 435, 28 praemissa diversae atque aemulae d. -e). HIL. coll. antiar. app. p. 187, 11 si fidei -em scripsissent *episcopi* ([*cf. l. 13* profitenda]. OPTAT. 3, 11 p. 99, 3 AMBROSIAST. in Rom. 1, 13, 5. PHOEBAD. c. Arian. 23, 1 perfectam f. catholicae -em. CONC. Carth. a. 397 p. 30 pr. Nicaeni concilii -o f. [-o et fides *var. l.*]. *et saepius*). c. Const. 21 callida religionis tuae -o est 'similem ... patri filium' dicere. in Matth. 1, 6 in omnium fide et -e (*item iuxta ponitur vel disting.*: OPTAT. 2, 10 p. 46, 14. AMBROSIAST. in Rom. 1, 11, 2 ut in -e et fide sua essent perfecti. OROS. hist. 7, 39, 10 pagani Christianis -e, etsi non fide, admiscentur. *al.*). trin. 7, 3 l. 28 inpie multos ad unius dei -em Galatia nutrivit (*sc. ita ut filio divina natura denegetur; sensu orthodoxo*: AMBROSIAST. in Rom. 9, 5, 2. PS. AVG. quaest. test. 97, 21 sub u. d. -e). LVCIF. non parc. 18 l. 8 Photinus hominem tantum profitetur dei filium ...; tua quoque haec est -o, quod ... creatura sit (*item c. enunt. secund.*: AVG. serm. 47, 1 -em nostram, quia oves dei sumus [*cf. 47, 2* professi ..., quia]. FORT. Aug. c. Fort. 24 -o mea haec est, quia noceri non poterat deo et quod *eqs.*). PRISCILL. tract. 2, 49 (*ex episcoporum epist.*) de catholica -e testatio (2, 50 PHOEBAD. c. Arian. 3, 7. SACR. Leon. 218 inimicos c. -is. *al.*). AMBROSIAST. in Rom. 2, 7, 2 (recc. *αβ, sim. γ*) hi ... quaerunt vitam aeternam, qui non solum bonae -is (conversat- *var. l.*), sed et vitae sunt. AVG. mor. eccl. 34, 75 *quidam* professores nominis christiani, nec -is suae vim ... exhibentes. PS. AVG. quaest. test. 126, 5 sub dei vivere -e. COD. Theod. 16, 5, 61 lex, quae super Eunomianis ... ceterisque execrabilium religionum et -um ritibus promulgata est (*sc. 16, 5, 58*). VINCENT. LER. comm. 12, 6 Apollinaris ... in domini incarnatione aperta -e blasphemat. *et saepe.* *inde de qualibet religione*: AMBROSIAST. in Rom. 2, 9, 3 perfidiae -em (*sc. Iudaeorum gentiliumque*). PS. AVG. quaest. test. 108, 2 ut ex eo *Abraha* geniti alterius essent et -is et conversationis. COD. Theod. 16, 10, 20, 2 quae *loca* frediani, quae dendrophori, quae singula quaeque nomina et -es gentiliciae tenuerunt (*opp.* christiana ... religio). *al.*

b *indiciis variis, sc. actione, habitu sim.*: TIRO Gell. 6, 3, 42 summa ... -o stultitiae est, non ire obviam sceleribus cogitatis (*item c. inf.*: ENNOD. epist. 7, 14, 2 p. 182, 18 -o caecitatis est bona ante oculos ... locata respuere. CASSIOD. var. 4, 9 innocentiae -o est nostram elegisse praesentiam. *al.*). TAC. Agr. 3, 3 hic ... liber honori Agricolae ... destinatus -e pietatis aut laudatus erit aut excusatus. TERT. idol. 21, 5 -o timoris. CYPR. laps. 27 *emptio libellorum* -o est denegantis (*cf. p. 1689, 26*). EDICT. imp. Constant. (CIL III 12043, 31, *sim.* 12133, 21 COD. Theod. 9, 5, 1, 1) in servis ..., qui dominos ... deferre temptant, ... legem *antiquam* ... observandam esse censuimus, ⟨s⟩cilicet ut -o tam atrocis audaciae statim ... conprimatur. IVL. VAL. 1, 13 effervescente iam irae -e, *sc. qua Alex. poculum in aliquem iaculatus est.* PALLAD. 3, 9, 2 eligenda sunt *vitium* genera, quae -e vitiorum suorum ... *certa* loca diligunt. PS. HIL. libell. 19 p. 91, 18 *est* impudicus in quibusdam cultus et affectatus incessus -e iactantiae. AVSON. 21 (419 S.), 41 temerarii -e culpandus *vir parum disertus.* SCHOL. Cic. Bob. p. 121, 19 virtus emendatae vitae et honesti animi -o est. *al.*

2 *pollicendo, sibi vindicando, prae se ferendo sim.* (*sc. futuram actionem, rationem agendi vel sim.*): **a** *profitentur homines*: **α** *varia*: CIC. de orat. 1, 21 vis oratoris -oque ipsa bene dicendi hoc suscipere ac polliceri videtur, ut *eqs.* (*subest gr.* ἐπαγγελία, ἐπαγγέλλεσθαι). VELL. 2, 87, 3 Canidius timidius decessit quam -i ei[us], qua semper usus erat, congruebat (*cf.* VAL. MAX. 3, 3 ext. 4 tam forti fine inlustrem -is actum conprobavit *Anaxarchus*). 2, 89, 6 nos memores -is (*cf. 2, 55, 1* promissae brevitatis fides. *ad simile propositum spectare vid.*: DON. Ter. Hec. 135, 2 -o brevitatis [pro veritatis *codd.*, προπαραίτησις *Schoell*]. AMM. 14, 9, 9 ne -is [-es *V*] modum ... excedamus. *cf. etiam* COLVM. 9, 2, 2 consummatio susceptae -is. HIER. epist. 37, 3, 1 *interpretis* -o est non, quomodo ipse disertus appareat, sed *eqs.*). VAL. MAX. 6, 2, 4. SEN. dial. 11, 6, 3 nihil umquam ... indignum facere perfecti et eruditi viri -e (*antea*: tantum tibi praestandum est, quantum promisisti). TERT. nat. 1, 5, 8 *philosophi* nomen de -bus gestant (*ibid.* nomen *illud ducere* sine -is praestantia. *cf. Iust. apol. 1, 4* οὐδὲν ἄξιον τῆς ὑποσχέσεως πράττουσιν). HIL. coll. antiar. p. 45, 17 iuxta ... Hila-

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rii -em, qui se pacem cum his *haereticis* ... habiturum negavit. in psalm. 135, 3 confessio ... erroris -o est desinendi (*sim.* 137, 3). *al.* *de praetextu*: COD. Theod. 7, 18, 17 tribunos, qui per Africam ... desertorum requirendorum sumpserunt officium, ne sub huiusmodi -e vastent provinciam, submoveri praecipimus. β *vitam deo devotam* (*paulo aliter IIB2*): TERT. cult. fem. 2, 5 l. 23 quam ... a vestris disciplinis et -bus aliena sunt ... faciem fictam gestare *eqs.* OPTAT. 6, 4 p. 151, 1 *sponsae Christi* in nuptias sponsi iam venerant voluntate et -e sua (*cf. p. 149, 13* professae ... voluntatis). HIER. epist. 125, 16, 1 postquam renuntiavere saeculo – vestimentis dumtaxat et vocis -e, non rebus. 130, 6, 2 per omnes domos fervebat virginitatis -o (*cf. 1* proposito). ASTER. ad Renat. l. 115 monachus ... non tam -is nomen est quam conversationis. RVFIN. hist. mon. 1, 4, 6 *eremita libidinosus* nequaquam -is ac propositi sui memor. AVG. bon. viduit. 23, 29 virgo ... sancta ..., si aliquid de sua -e desiderat ..., habet grandem librum 'de sancta virginitate', quem legat. virg. 34, 34 (*ad I Tim. 5, 11* nubere volunt) quas *viduas iuniores* paenitet -is et piget confessionis (*antea*: praeclari propositi). CONC. Araus. a. 441 p. 85 l. 104 viduitatis servandae -em coram episcopo ... habitam. *al.*

b *profitentur res* (*sc. pro personis positae*): SEN. epist. 5, 4 hoc primum philosophia promittit, sensum communem ...; a qua -e dissimilitudo *habitus* nos separabit. VET. LAT. I Tim. 4, 8 (Ps. Aug. serm. 73, 1) pietas ... ad omnia utilis est, -em habens vitae praesentis et futurae (*gr.* ἐπαγγελίαν, *cod. 75. al. et Vulg.* promissionem, *Rufin. Orig. in Ios. 20, 6 p. 472, 2* pollicitationem).

II *vi declarandi, ostendendi minus vigente respicitur*: **A** *ars vel negotium quodlibet, cui quis fere victus parandi causa operam dat* (*cf.* GLOSS. -o: ἐπιτήδευμα. *opp.* scientia *l. 33. 53 sq. al.*): **1** *artes liberales*: VELL. 1, 16, 2 eminentissima cuiusque -is ingenia (*respiciuntur trag., com., philos., rhet.; item de duobus vel pluribus disciplinis*: CVRT. 8, 5, 7 *Graeci* -em honestarum artium malis corruperant moribus. QVINT. inst. 1 prooem. 4. 2, 1, 4. decl. 268, 1 [*them.* contendunt orator, medicus, philosophus] *quaeritur,* quae -o ... civitati sit utilissima. SVET. gramm. 4, 7. *al.*). VAL. MAX. 8, 12 ext. 1 *Plato quosdam* ad Eucliden geometren ire iussit, scientiae eius cedens, immo -i. PLIN. nat. 7, 112 Posidonii sapientiae -e clari (*cf. Sol. 1, 121* clarissimi tunc s. professoris. *item respicitur philos.*: EPIST. imp. Dom. Plin. epist. 10, 58, 6 Archippum philosophum, bonum virum et -i suae etiam m[ai]oribus respondentem. QVINT. decl. 268, 5 APVL. mund. praef. p. 286. *al.; cf. l. 28*). QVINT. inst. 1, 4, 2 haec ... -o ... plus habet in recessu, quam fronte promittit (*respicitur gramm. ut*: 1, 8, 15 circa glossemata ... non ultima eius -is diligentia est. 1, 9, 1 partes duae, quas haec -o pollicetur, id est ratio loquendi et enarratio auctorum. SVET. gramm. 8, 1 desidiosior in -e grammatica [-cae *var. l.*]. FLOR. Verg. 3, 2 in reditu est mihi -o [poss- *trad.*] litterarum [*postea*: pueris praecipere]. *al.*). 2, 1, 2 cetera, ut -e sua minora, despiciunt *rhetores* (*cf. 2, 1, 3* artis. *item respicitur rhet.*: 2, 5, 5 -is eius atque promissi, quo se magistrum eloquentiae pollicetur. TAC. dial. 30, 2. EPIST. imp. Diocl. Paneg. 9, 14, 4 -em oratoriam [PANEG. 9, 15, 4. LACT. inst. 1, 1, 8 *disting.* -o ... melior *theologiae*]. *al.; cf. l. 29*). **2** *cetera exempla*: CELS. 1 prooem. 11 per hos ... viros salutaris ista nobis -o increvit (*respicitur medicina ut*: 64 empiricorum. 66. SCRIB. LARG. praef. 1 eius *medicinae* [*al.*]. 5 Hippocrates, conditor nostrae -is [*de eodem*: THEOD. PRISC. log. 25 huius -is auctor]. *al.* AMM. 14, 6, 23 -o medendi [21, 16, 5 -es m.; propassiones *V*]. *al.; cf. l. 31*). CVRT. 7, 4, 8 *quidam* magicae artis ... magis -e quam scientia celeber (PAVL. sent. 5, 23, 18 non tantum huius *m.* a. -o, sed etiam scientia prohibita est. *in eadem re*: PLIN. nat. 30, 11. TERT. idol. 9, 6 inter miracula -is suae, *sc. Simonis magi*). COLVM. 1 praef. 26 (*cf. 24* contemplatio ... cunctarum in ea disciplina partium) porculatoris ... et subulci diversa -o (*item respicitur res rustica*: 1, 1, 7 non minimum -i nostrae contulit Hesiodus. 5, 1, 2. 6 praef. 1. 7, 12, 3). 5, 1, 3 *cum architecti* aliud existiment -i suae convenire, aliud eorum, qui iam exstructa metiuntur. SCRIB. LARG. 199 nulla *ars* ... est, quae non habeat adversantem sibi sub specie similitudinis -em. HYG. grom. p. 84, 9 quidam ... vir militaris disciplinae, -is quoque nostrae capacissimus (*gromaticae ut*: p. 93, 15 [*disting.* prudentiae]. *al.* BALB. grom. p. 93, 13 -em nostram [*cf. p. 91, 3* studiorum nostrorum]. SIC. FLACC. grom. p. 98, 9 remotis a -e nostra hominibus. *al.*). APVL. Plat. 2, 9 p. 233 -em ... iuris (*ibid. iterum* [*disting. p. 234* scientiam ... iuris]. COD. Iust. 10, 50, 1 [*a. 284/92*] liberalibus studiis operam dare, maxime circa -em i. *cf. e. g.* AVG. de duab. anim. 5 *iuris consultum,* quod suam -em minus inpleat, ... reprehendo). TERT. idol. 9, 1 quidam ... defendens sibi perseverantiam -is istius (*sc. astrologiae ut*: 9, 8. VLP. coll. Mos. 15, 2, 2 utrum scientia huiusmodi hominum puniatur an exercitio et -o. COD. Theod. 9, 16, 12. *al.*). VLP. dig. 2, 13, 6, 9 *argentarius* instructus ... instrumento suae -is (*cf.* PAVL. dig. 2, 13, 9, 1 si successores ... argentarii eiusdem fuerunt -is). LACT. inst. 1, 20, 4 *Romani* monumentum *lupae* ... ex -e *meretricia* fecerunt (*cf. p. 1689, 36. 1693, 10 et* AVG. fid. et op. 15, 25 publicae meretrices in turpissima -e perseverantes). CLAVD. DON. Aen. 5, 480 p. 479, 9 ('caestus artemque repono') ab ipsa se artis (*sc. pugilationis*) -e dissolvere. AVG. in psalm. 125, 12 *mendici* -em habent petendi. *al.*

B *condicio vitae generalis, dignitas*: **1** *publica*: SEN. dial. 9, 2, 5 *viros* ad -em speciosam alligatos et sub ingenti titulo laborantis. HIST. AVG. Heliog. 20, 3 *promovere* turpissimos et ultimae -is homines. **2** *ecclesiastica* (*sive clericorum sive laicorum; cf. p. 1691, 5*): AMM. 15, 7, 7 Athanasium episcopum ... ultra -em altius se efferentem. 22, 11, 5 *Georgius episcopus* -is ... suae oblitus, quae nihil nisi iustum suadet et lene. AMBR. epist. 8, 56, 9 vides, in quod periculum inducas virginalem -em, dum obstetricem adhibendam putas. in Luc. 2, 62 (*respicitur Luc. 2, 37*) prophetaverat virgo, debuit etiam vidua, ne qua ... -o deesset. HIER. epist. 51, 6, 3 (*Epiphan.*) qui -em habent non minimam et in gradum quoque sacerdotii maximum pervenerunt. VEREC. in cant. 3, 11 l. 21 alia est -o sacerdotum, alia levitarum, alia virginum, alia viduarum, alia coniugatorum. CAES. AREL. serm. 6, 7 tres ... -es sunt in sancta ecclesia catholica: sunt virgines, sunt viduae, sunt coniugati. *al.*

deriv.: professionarius; *cf.* professivus. *Foucher.*

professionārius, -a, -um. *a* professio. *i. q. pertinens ad professionem censualem, non nisi masc. pro subst. de possessoribus canone vinario gravatis*: CIL VI 1785 (*saec.* III^{2}*?*) -is, ⌞de ciconiis⌟ statim ut adveneret (*i.* -rit) vinum, in una cupa numm(i) CXX *dandi sunt vecturae gratia* (⌞ ⌟ *e loco campi Martii, quo naves appelluntur; aliter Rougé, Rev. Ét. Anc. 59, 1957, 326, iungens* -is de ciconiis *intellegensque operarios, qui tollenonibus naves exonerant*).

professīvus, -a, -um. *a* profiteri (professio). *i. qui professionem continet* (*sc. profitetur, de qua re agendum sit; technice in arte rhet.*): SERV. auct. Aen. 1, 1 est poeticum principium -um 'arma virumque cano' (*disting.* invocativum *et* narrativum). *ibid.* -um quattuor modis sumpsit: a duce ..., ab itinere *eqs.* *Bk.*

professor, -ōris *m.* *a* profiteri (*item* PRISC. gramm. II 434, 3). NOT. Tir. 54, 53 -r. GLOSS. -r: διδάσκαλος. -es: σοφισταί, σχολάρχαι, καθηγηταί. *legitur non nisi in oratione soluta inde a* VAL. MAX. (*bis*), CELSO (*novies*), SEN. *philos.*, COLVM.

i. qui profitetur (*accedit gen. obi. passim* [*gerund. p. 1693, 3. 13. al.; cf. pron. poss. p. 1693, 1, adi. l. 57. p. 1693, 52*], *gen. qual. l. 41, praepos. p. 1693, 38 sq.; iuxta ponitur vel pro syn. est e. g.* doctor *l. 71,* praeceptor *l. 61,* sequax *p. 1693, 40. 42 et* [*nisi disting.*] *48*): **1** *vario respectu de eo*: **a** *qui fere quaestum facit docendo, exercendo*: α *artes liberales*: VAL. MAX. 1, 8 ext. 8 cuius *studii* -es sophistae vocantur, ineptae ... opinationis (*item de rhetoribus*: QVINT. inst. 2, 11, 1 magni ... nominis -um [*sim.* 10, 5, 18]. 2, 15, 36. PLIN. epist. 4, 11, 3 [2] *fiunt* ex senatoribus -es, ex -bus senatores. SVET. rhet. 25, 7 -um ac doctorum. *al.*). CELS. 1 prooem. 7 multos ex sapientiae -bus peritos eius *medicinae* fuisse (*al.* PLIN. nat. 7, 180 s. dialecticae -r. QVINT. inst. 1 praef. 15 TAC. Agr. 2, 2. SVET. Tib. 14, 4 quem *mathematicum* ut s. -em contubernio admoverat [*cf. Tac. ann. 6, 20, 2* magistrum *astrologiae*]. *al.; cf. p. 1693, 31 sqq. et* AMBR. in Luc. 6, 50 philosophiae -es [MACR. somn. 1, 8, 5]). SEN. dial. 10, 7, 3 -es ... artium (QVINT. inst. 12, 11, 20 geometrae ⟨et musici⟩ et grammatici ceterarumque a. -es. *al., cf. l. 64. 68*). epist. 88, 2 quorum *studiorum liberalium* -es turpissimos ... cernis (OROS. hist. 7, 30, 3 *Iulianus edixit,* ne quis Christianus docendorum l. s. -r esset [*cf. Cod. Theod. 13, 3, 5* magistros s. doctoresque]). COLVM. 1, 1, 4 consultissimum astrologiae -em Hipparchum (*cf. l. 46 nec non* FIRM. math. 1, 3, 8 si ... imperitus -r falsa respondit, non mathesis, sed hominis fallax ... notetur inscientia. 2, 30, 14). QVINT. inst. 1, 9, 3 opus etiam consummatis -bus difficile, *sc. paraphrasis* (*item de gramm.*: SVET. gramm. 9, 7 grammaticum -em. *al.; comprehenduntur simul rhetores e. g.* AVSON. 11 [190 sqq. S.] tit. commemoratio -um Burdigalensium). CIL XIII 5079 (*saec. II vel III*) medicis et -b(us). *al.* *respiciuntur privilegia praemiaque -bus publice tributa*: VLP. dig. 50, 13, 1, 1 *praeses provinciae mercedem statuit* praeceptoribus ... studiorum liberalium ...; medicorum quoque eadem causa est, quae -um. *ibid.* 4 an et philosophi -um numero sint? et non putem ..., quia *eqs.* PAVL. dig. 50, 5, 10, 2 *munera quaedam* liberalium artium -bus ... remissa sunt (COD. Theod. 13, 3, 17 a. l. -bus ac praecipue medicis). SYMM. epist. 1, 79 hoc specimen florentis esse reip., ut disciplinarum -bus praemia opulenta pendantur. COD. Theod. 6, 21 rubr. de -bus. *al.* β *quidlibet*: VAL. MAX. 8, 12, 1 sapientissimi ... artis suae -es sunt, a quibus et propria studia verecunde et aliena callide aestimantur (COLVM. 1 praef. 6 praedictarum a. -bus, *sc. rhet., grom. al. nec non fabrilium ludicrarumque* [*pro syn. e. g.* doctores]. INSCR. Rendic. Accad. Napoli 40, 1965, 141^{b} [*saec. II*] -r a. librar(iae) [*cf. p. 1476, 7 sq. et* doctor librarius *vol. V 1, 1773, 81 sqq.*]. CENS. 12, 4 Asclepiades medicus ...; Herophilus ..., a. eiusdem -r. GRILL. rhet. p. 36, 13 sutor aut fullo aut cuiuscumque vilissimae a. -r. *al.*). CELS. 2, 6, 15 (*sensu generali, ut vid.*) *non* crimen artis esse, si quod -is sit. 7

[Stayskal]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prooem. 3 *pars quaedam medicinae* diducta ab aliis habere -es suos coepit (*item respicitur medicina*: 8, 4, 4 memoria magni -is, *sc. Hippocratis. al.* SYMM. epist. 3, 37 -es medendi [rel. 27, 1 *sec. Cod. Theod. 13, 3, 9 pr.* archiatri]. *al.; cf. p. 1692, 73*). COLVM. 11, 1, 12 quis ... docebit futurum vilicum, si nullus -r est? (*antea*: agriculturae ... praeceptores). HYG. lim. grom. p. 145, 16 (*de gromaticis ut*: mun. castr. 12 AGENN. grom. p. 25, 1. *cf. p. 1692, 70*). VLP. dig. 50, 13, 1, 5 iuris ... civilis (*cf.* COD. Iust. 1, 17, 2, 22 legum -es). SYMM. rel. 25, 1 *quidam* comes et mechanicae -r (*de eodem 25, 3. al.* mechanicus). AVG. fid. et op. 18, 33 meretrices et histriones et quilibet alii publicae turpitudinis -es (*ibid.* publicarum t. et scelerum -es). COD. Iust. 4, 59, 2, 1 (*a. 483*) aedificiorum ... artifices vel ergolabi aliorumque diversorum operum -es. *al.* *cum acumine quodam*: AMM. 17, 11, 1 omnes, qui plus poterant in palatio, adulandi -es iam docti.

b *qui aliquid declarat, confitetur* (*cf. 2*): SEN. dial. 7, 26, 7 *virtutem* ipsam, ut deos, ac -es eius, ut antistites, colite. APVL. apol. 2, 8 (*cf. 2, 3* de professo *accusare non* audet) cuius *accusationis,* qui fuerat ˌauctor et machinator, idem fieri -r, timeret (ˌ ˌ -r ... auctor *F, transpos. Pricaeus; item in iudicio*: AMBR. epist. 8, 56, 1 sine auctore criminationis, sine accusatore, sine -e delationis). TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 14 (*opp.* testis; *v. p. 1720, 58*). AVG. fid. et op. 6, 8 apertissimi adulterii perpetratores et eius perseverantiae -es. FAVST. Aug. c. Faust. 3, 1 me contuli ... ab euangelistis (*sc. Luca Matthaeoque*) ad eiusdem nominis -es (*sc. Iohannem Marcumque*). PETR. CHRYS. serm. 32, 3 -r debilitatis propriae (*sc.* homo habens manum aridam, *Marc. 3, 1*). ORIG. in Matth. ser. 46 p. 94, 31 verborum falsorum -es (*subest Matth. 24, 24* pseudoprophetae). *de candidato muneris publici nomen suum profitente* (*cf. p. 1689, 15*): CIL VIII 25808 b (*a. 232 vel paulo post*) *cuidam* -i aedilitatis.

c *qui aliquid promittit, sibi vindicat*: TERT. cult. fem. 2, 3 l. 15 exaltatio non congruit -bus humilitatis (-ssionibus *var. l.*). AMM. 22, 4, 1 *Iulianus omnes palatinos removit* non ut philosophus veritatis indagandae -r (30, 5, 9 philosophus v. profess[i]or. *cf.* MACR. somn. 1, 2, 4 nullum figmenti genus *convenit* veri -bus, *sc. philosophis*). AVG. virg. 31, 31 perpetuae continentiae -es se coniugatis conparantes. GREG. M. in I reg. 2, 9 *verba* contra neglegentes sanctae vitae -es prolata.

2 *cum respectu religionis vel fidei sive confitendae sive praecipiendae*: TERT. anim. 25, 2 *nihil* interest -bus veritatis (*i. Christianis*) de adversariis eius. resurr. 39, 3 habes Paulum apud summos sacerdotes sub tribuno inter Saducaeos et Pharisaeos fidei suae -em: '...' ([*act. 23, 6*]. GREG. M. epist. 6, 16 l. 23 f. rectae -em ... et sequacem [*cf. l. 33* catholicae f. confessorem]. 6, 17 l. 10 rectae f. ... -r ac cultor. 6, 65 l. 44 sincerae in omnibus f. -em atque sequacem). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 124 p. 664 ˌsectae *Essaeorum* ... -busˌ (*gr. αἱρετισταῖς*). AVG. mor. eccl. 34, 75 -es nominis christiani. util. cred. 7, 15 puta nos adhuc neminem audisse cuiuspiam religionis insinuatorem; ... quaerendi sunt, credo, huius rei ... -es. COD. Theod. 16, 5, 12 turbae -um ac ministrorum talium *haereticorum.* EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 39, 33 *Petrum Alexandrinum* in eadem pestilentia permanere, cuius sequacibus -busque communicat. OP. imperf. in Matth. 49 p. 915 -es diversarum haeresum (*cf. l. 52*). VIGIL. THAPS. c. Eutych. 5, 9 unius naturae *Christi* -es (*sc. Eutychiani; item* 5, 12). FVLG. RVSP. c. Arian. 7 l. 577 (*verba obiectionis*) efficiuntur homines paganitatis -es, qui ante adventum Salvatoris dixerunt homousion, quorum et haeretici facti sunt -es, cum asserunt *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 16 p. 30, 19 Iudaeum vel gentilem aut cuiuscumque falsi dogmatis -em (21 p. 37, 26). *al.* *deriv.*: professorius. *Stayskal.*

professōrius, -a, -um. *a* professor. *i. q. ad professorem pertinens, professoris proprius*: TAC. ann. 13, 14, 3 (*verba Agrippinae exprobrantis*) debilis ... Burrus et exul Seneca, trunca scilicet manu et -a lingua generis humani regimen expostulantes.

1. professus, -a, -um *v.* profiteor.

2. professus, -ūs *m.* *a* profiteri. *i. q. actio profitendi vel status inde ortus, professio*: COD. Theod. 16, 2, 39 si qui -um sacrae religionis sponte dereliquerit (*Interpr.* professionem ... clericatus, *sed coll. lege integra Const. Sirmond. 9* professum s. r. obsequium *intellegi potest etiam part. perf. neutr. pro subst., v. p. 1722, 66*). GLOSS. II 236, 5 *ἀπογραφή*: hic census, -s, professio (*cf. e. g. Luc. 2, 2 p. 1689, 1*). *Bk.*

profēstus, -a, -um. [-us dies *opponitur iuncturae q. e.* festus dies (*v. p. 1694, 2*). *exspectandum erat* in-festus; *quod cum 'inimicum' significet, apparet hoc sensu adhiberi non potuisse. nonnullis placet hanc vocem sec.* profanus *formatam esse (e. g. Bréal, Mém. Soc. Ling. 6, 1889, 219; cf. p. 1694, 1), quamquam alteri eius membro subst. subest. Fo.*] *de prosodia*: GELL. 2, 17, 5 '-um' correpte dicimus (*i.* prŏ-). *de notione v. p. 1661, 63. 1694, 5.* *legitur inde a* PLAVTO. [*variat in codd. cum* profectus, profecto PLAVT. Aul. 381 MACR. Sat. 1, 10, 6 (*restit.* PLAVT. Poen. 501); *ceterum coni. p. 1694, 23 et loco lacunoso* CAECIL. com. 292 ⟨profe⟩sti tantundem.]

i. q. non festus, non feriatus (*pro syn. est* profanus *l. 45 [per homoeoprophoron], cf. l. 38. p. 1661, 63; opp. e. g.* festus *l. 15 sq. 20 et saepius,* sacer *l. 21,* feriatus *l. 23* [*cf. l. 18*]): **1** *respiciuntur dies, qui non ut festi celebrantur*: **a** *-i sunt ipsi dies* (*sc. fere qui distinguuntur a festis publicis; a festis cuiuslibet generis e. g. l. 15. 25 sq.*): **α** *definitiones, distinctiones* (*cf. l. 19. 21*): FEST. p. 229 (*suppletur sec.* PAVL.) -i dies dic⟨ti, quod sint procul a religione numinis⟩ divini (*affert l. 32. p. 1693, 75*). p. 253, *v. l. 41.* NON. p. 434, 5 -i et festi dies discernuntur sic: -i sunt a festivitate vacui (*affert l. 32*). MACR. Sat. 1, 16, 2 sq. Numa ... dies ... omnes aut festos aut -os aut intercisos vocavit; festi dis dicati sunt, -i hominibus ob administrandam rem privatam publicamque concessi ...; (3) -is *insunt* fasti, comitiales, comperendini, stati, proeliares (*sim. disting. genera -orum* 1, 16, 13). ISID. nat. 1, 4 (= GLOSS.) -i *dies* festis contrarii, id est sine religione.

β *cetera exempla* (*saepe abl. temporis*): (I) -us dies (-a lux *l. 18. 20*): PLAVT. Aul. 381 (*loq. avarus die nuptiarum filiae*) festo die si quid prodegeris, -o egere liceat. LVCIL. 1228 festo atque -o ... die populusque patresque iactare indu foro se omnes. VARRO rust. 1, 16, 4 ne ... familia ... -is d. ambulet feriata. HOR. sat. 2, 2, 116 non ... edi luce -a quicquam praeter holus (PORPH. non sacra. *sim.* SCHOL.). 2, 3, 144 *Opimius* Veientanum festis potare d. ... solitus ... vappamque -is. carm. 4, 15, 25 -is lucibus et sacris (SCHOL. -i d. dicebantur, qui ante festos erant). LIV. 34, 3, 9 ut carpentis festis -isque d. ... vectemur *mulieres* (*cf. l. 34*). PLIN. nat. 18, 40 (*citat* oracula) qui -is (professis *codd.*) d. ageret, quod feriatis deberet. SVET. Aug. 71, 1 lusit ... festis et -is d. (*cf.* Dom. 21 alea se oblectabat etiam -is d.). GELL. 2, 24, 14 -is quidem d. ..., kalendis ... et aliis quibusdam festis ..., nuptiis autem. SYMM. epist. 4, 18, 4 canum tuorum festos ac -os d. (*cf. 4, 18, 2* natales canum dies). MACR. Sat. 1, 16, 3. CASSIAN. conl. 21, 23, 3 d. -is (*opp.* d. celeberrimis). SIDON. epist. 1, 2, 6 *convivium Theoderici* d. -is simile privato est (*postea*: de luxu ... sabbatario). (II) *sine subst. accedente* (dies *e contextu subintellegere possis praeter* LIV.): PLAVT. Poen. 501 ˌ-os, festos habeam decretum est mihi (ˌ ˌ profectos *trad.*). AFRAN. com. 262 aeque -o ⟨ac festo⟩ concelebras focum (*suppl. Hermann; cf. 261* cotidiano opere). LIV. 5, 25, 9 ut *matronae* pilento ad sacra ludosque, carpentis festo -oque uterentur (*utrum subst. neutr., ut vol. VI 1, 631, 71, an masc., v. ibid. 630, 11? cf. l. 22*). MACR. Sat. 1, 10, 6 *Fenestella* ostendit XIII kalendarum -um esse.

b *-a sunt negotia, sc. diei festo non apta (non nisi neutr. pro subst.)*: *generaliter*: FEST. p. 253 -um facere est tamquam profanum facere, id est, quod eo die, qui dies feriarum non est, facere (⟨licet⟩ *Scaliger*), vel ... pro eo facere velut feriae non sint, aut id facere, quod feri⟨i⟩s fieri non liceat; itaque diem -um diem sine feriis esse. *de studiis seriis*: AVSON. 8 (322 S.), 11 studium puerile fatiscit, laeta nisi austeris varientur, festa -is.

2 *respiciuntur homines a litteris quasi a festis quibusdam exclusi, sc. indocti*: GELL. praef. 20 *ne* ea *commentaria* ... adeat -um et profanum vulgus a ludo musico diversum (*citat Aristoph. Ran. 354 sqq. ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων*). *Montuschi.*

profēt- *v.* prophet-. **profica** *v. p. 619, 65.*

?**prōficia** *v.* ?proficius. **prōficiēns, prōficienter** *v.* proficio.

prōficio, -fēcī, -fectum, -ere. *a* pro *et* facere (*item e. g.* CHAR. gramm. p. 480, 23). *abbreviatur* prof *p. 1698, 56,* profec *p. 1698, 59.* NOT. Tir. 22, 40[f] -it. 22, 50 -ecit. *depon. vix recte editum est* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 106, 5 si ... illum ˌdiffamemurˌ orthodoxum ...´nihil ˌ-emurˌ amplius, nisi ut proditores ... iudicemur (ˌ ˌ *Schwartz sec. cod. unicum Cas.*; diffamemus ... -emus *exhibet Mansi 5, 846[B]*). *de formis: fut. exact. vel coni. perf.* -ficeri(n)t PELAGON. 205, 3. *al.* (-fec- 214). CHIRON 31. 296. *et saepe* (*etiam in cod. Basil., qui saepe* -fic- *retinet, ubi cod. Monac. exhibet* -fec-, *e. g.* 49. 281). MARCELL. med. 25, 47 CONC. Aurel. a. 541 p. 141 l. 221 *al., inf. perf.* -ficisse APRING. in apoc. 1, 9 *et var. l.* CASSIAN. conl. 2, 1, 1. *al.* (*cf. e. g. var. l.* -ficissent CAES. Gall. 7, 20, 11). prō- *testatur* GELL. 2, 17, 5. *de notione*: CHAR. gramm. p. 480, 23 -o: *προκόπτω, ὠφελοῦμαι* (GLOSS.). GLOSS. -o: *ὠφελῶ. συμβάλλομαι.* -it: *ἀννύει.* -ecit: *προεχώρησεν.* II 418, 8 *προΐσταμαι ὅ ἐστι βοηθῶ*: suffrago, patrocinor, -o (prae- *cod.*). *al.* *legitur inde ab* ?ENNIO (*p. 1695, 21*), LVCILIO, RHET. Her. (*ter*); *frequentant* CIC., CELS., SEN. *philos.*, PLIN. *mai. scriptoresque christ., rarius exhibent poetae, sc. fere singulis locis* CATVLL., LVCR., VERG., CIRIS, HOR. (*semel in* carm., *ter in* sat., epist.), OV. (*undecies*), NVX, PRIAP., SEN. *trag.*, LVCAN. (*bis*), SIL., STAT. *al.* [*var. it. dial.; var. francog. sept. occ.; hisp. vet.* provescer, *astur.* probecer. *cf. M.-L. 6770 et Faré, Postille. Wartburg IX 431. Corominas[2] IV 664. St.*] [*variat in codd. maxime cum* perficere CIC. de orat. 2, 311 CAES. Gall. 4, 19, 4 PS. SALL. in Tull. 6. *al.* (*cf. vol. X 1, 1364, 71 sqq.*) *et* proficisci CIC. Att. 15, 10 CAES. civ. 1, 24, 5 BELL. Afr. 43. *al.* (*v. etiam p. 1703, 53; falsa var. l.* Q. CIC. pet. 22). *vix agnoscas p. p. p.* -tus *struct. personali adhibitum*: VET. LAT. II Cor. 7, 13 (Pelag. *in var. l.*) -tus est spiritus eius (refectus *cod. A et Pelag. in comm. ut cod. 77. al.* = *Vulg.*, perfectus *cod.*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

75, gr. ἀναπέπαυται). SIDON. epist. 7, 2, 1 *quidam* Massiliensium benignitate -tus est (provectus *temptavit Mohr in ed., 1895, p. XXXII*).]

notione originaria, sc. intrans., *significat facere se porro euntem, ultra pergentem, i.* procedere, promoveri *sim.* (*cf.* deficio, *quod saepius opp., e. g. p. 1696, 15. 1697, 58. iungitur c. subst.* profectus *p. 1702, 74, cf. e. g. p. 1677, 45*). *apponitur passim acc. neutr. pron. vel adi. (v. IB2a; subst. non nisi p. 1701, 72, falso trad. p. 1697, 41), quod potius fere pro adv. positum definire videtur, quatenus profectus fiat, quam significare obi. rei, quae promovetur (accedit quod non leguntur formae pass. finitae nisi tertia pers. sing., usu sc. impersonali, v. sub IB1c; non est, quod pass. pers. agnoscas p. 1694, 73); tamen hic illic intellegi posse notionem trans. q. e. promovendo efficere sim. vix negaverimus, cf. exempla audaciora p. 1702, 27.*

I *usu communi pertinet ad effectum quendam prosperum* (*raro iniquum [cf. testimonium* AVG. *p. 1676, 12], v. imprimis p. 1697, 43. 1701, 29, ceterum e. g. l. 70 sq. p. 1696, 18. 21. 57*), *ad incrementum, augmentum sim.* (*sc. incorporeum praeter p. 1698, 16*): **A** *exempla notionem illustrantia*: **1** *respicitur profectus, successus sim. ipsius -entis*: **a** *generatim*: **α** *act.*: (I) *-unt animantes* (caro, *sc. natura humana, infra l. 63*): Ⓐ *aliquid efficientes, prospere agentes*: ① *accedit obi. acc. int.* (*pauca selecta inde a* CIC.): LVCIL. 1021 quod tu[a] ⟨nunc⟩ la⟨u⟩des culpes (*in saturis tuis?*), non -is hilum. 1376 (*nisi est Ennii, sed v. ann. frg. dub. 3 ed. Skutsch p. 769 sq.*) Sisyphus versat saxum ... neque -it hilum. RHET. Her. 4, 40, 52 cum re nihil egerim, quid est quod verbis -ere possim? CIC. inv. 2, 107 multum ⌊-et⌋, si se misericordem ... fuisse ostendet (⌊ ⌋ *usu impers. an reus pro subi.?*). div. in Caec. 39 perficiendum est, si quid agere aut -ere vis, ut homines te ... libenter ... audiant. Verr. II 2, 95 *non* multum -bat *precibus.* Sest. 71 *apud Caesarem Sestius* quid egerit, quantum -erit, nihil ad causam. off. 3, 90 obsecrabit patrem, ne *patriam prodat* ...; si nihil -et, accusabit. fam. 5, 16, 6 his ... litteris si quid -issem (*opp.* sin minus forte valuissent *litterae*). ad Q. fr. 1, 2, 8 haec ... tibi praecipiens quantum -erim, non ignoro. CATVLL. 42, 21 'redde ... codicillos!' sed nil -imus, nihil movetur. SALL. hist. frg. 2, 92 ubi nihil abnuendo -unt, ... arma cepere. VERG. ecl. 8, 20 (= CIRIS 406) divos, quamquam nil testibus illis -eci, ... adloquar. LIV. 38, 9, 7 ⟨ad⟩ id cum per colloquia ... parum -ret, postremo ... ingressus urbem *est eqs.* CVRT. 9, 10, 14 tantum singulis ad spem salutis ipsos -ere credentibus, quantum itineris festinando praeciperent. *al.* *in iure*: GAIVS inst. 2, 166 *heres,* si ita non creverit, ... excluditur nec quicquam -it, si pro herede gerat (*ad p. 1700, 54 trahunt alii*). VLP. dig. 28, 6, 10, 7 nemo ... sibi substitutus *heres* sine causae mutatione quicquam -it (*postea*: valere substitutionem). *al.* ② *absolute*: CIC. Att. 10, 12, 3 Quintum filium severius adhibebo: utinam -ere possim! ad Q. fr. 3, 1, 15 Pompeius a me valde contendit de reditu in gratiam, sed adhuc nihil -ecit nec ... -et. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 2 *ut* magna ⌊mihi ipse⌋ (in spe *codd.*) ad -endum impedimenta opponerem. 10, 15, 2 cum Lepido egi, ut ... succurreret ...; -eci. OV. met. 6, 41 *ne* monendo -isse putes. SEN. benef. 6, 27, 7 si -eris (*antea*: quidquid non efficis). epist. 108, 12 cum -isse te videris et animos audientium adfeceris, insta vehementius. PLIN. nat. praef. 4 *v. vol. X 1, 1402, 54. al.*

Ⓑ *quodam modo aucti vel promoti in alium statum* (*qui indicatur saepe per praepos.* in *c. acc.; respicitur religio christ. praeter* TERT.): TERT. spect. 19 p. 20, 27 (*ironice*) qui damnantur in ludum, quale est, ut de leviore delicto in homicidas emendatione (*i. poena*) -ant? CYPR. epist. 76, 1, 2 *confessorum pars* ad meritorum titulos ampliores tormentorum tarditate -ens. HIL. trin. 8, 39 (*de deo patre et filio*) cum ..., qui non unicus est, non in duos -ret, nec qui duo non sunt, solitarius posset intellegi (*cf. e. g.* 8, 47 qui 'in forma dei' [*Phil. 2, 6*] est neque in alterum deum -it). HIER. epist. 121, 1, 7 nos ... in angelos -imus et non angeli in nos (in Is. 1, 1, 10 l. 31 quando de hominibus in a. -erimus [*explicat* AVG. epist. 148, 8 id est aequales angelis facti fuerimus]. *al.*). PRVD. apoth. 285 absit, ut unquam plenus -at, qui non eget incremento (*sc. deus immutabilis ut e. g.* AVG. in epist. Ioh. 4, 5 nec -it, quia perfectum est, nec deficit, quia aeternum est). PS. VIGIL. THAPS. trin. 10, 53 (*inde* LEPOR. 4 l. 12 ARNOB. IVN. confl. 2, 8 l. 370) *incarnatione Christi* caro ... -ecit in verbum, non verbum -ecit in carnem (*ad rem cf. e. g. Aug. enchir. 10, 34* a divinitate carne suscepta, non in carnem divinitate mutata). *al.*

(II) *-unt res*: Ⓐ *effectu, potestate sim.* (*certiora; cetera v. sub 2*): OV. met. 12, 84 nil ... emissi -ecit acumine ferri *hasta.* SEN. epist. 14, 6 ex iis *malis,* quae animos ... domant, plus -unt, quae habent, quod ostendant (*antea*: plus agit tortor). 85, 9 si ratio -it, ne incipient quidem adfectus. 123, 8 *hominum malorum* sermo multum nocet; nam etiam si non statim -ecit, semina in animo relinquit. PETRON. frg. 27 vers. 7 -ecit vitium *superstitionis* iamque error iussit *eqs.* (proiecit *trad.*). PLIN. nat. 14, 52 quae *opera cultoris* in Caecubis ... agris -ret. GAIVS dig. 18, 1, 35 pr. quasi sine arra conventio nihil -at (*cf. ibid. 2* vires habet). TERT. nat. 2, 8, 8 libertas adoptandorum deorum quousque -erit, ... *Aegyptii* docent, qui etiam bestias privatas colunt. CASSIOD. hist. 10, 10, 17 agnoscens sua vota -ere (*Socrat. 6, 10, 7 προβάντα αὐτοῦ τὸν σκοπόν*). *al.* Ⓑ *augmento, incremento* (*aliter by*): SEN. epist. 75, 15 aspice, quam nullum sit nefas sine exemplo, quantum cotidie nequitia -at. PLIN. nat. 14, 57 non -ente pretio (*cf.* HIST. AVG. Pert. 1, 5 cum in ea *professione grammatici* minus quaestus -ret). QVINT. inst. 1, 1, 19 hoc *lucrum sim.* per singulos *annos* prorogatum in summam -it. TERT. apol. 25, 12 (rec. *Φ, cf.* vulg.) auctis, age, iam rebus *Romanis* religio -erit (*ibid. iterum. cf.* AVELL. 88, 5 ut, ubicumque vestrum propagatur imperium, regnum mox incipiat -ere sempiternum. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 116, 32 -ente ... euangelio et paganis atque haereticis minuentibus [*gr. I 1, 7 p. 152, 18 προκόπτοντος*]. *al.*). adv. Marc. 1, 22 p. 320, 6 *Adam* damnatur in mortem ... et exinde -unt delicta cum poenis (*vergit ad IIB*; prosiliunt *ed. princ.*). virg. vel. 1, 6 ut diabolo ... adiciente cotidie ad iniquitatis ingenia opus dei ... -ere destiterit. CYPR. epist. 67, 7 adpropinquante Antichristo bona quaeque deficere, mala vero et adversa -ere. Fort. 8 ut fides nostra -at et crescat et ad summa perveniat (*cf.* HIL. in Matth. 13, 2 *fides* in quibus fuerit -et et incrementis profectus sui abundabit). PS. SORAN. quaest. med. 125 *febres* semper ad peius -unt (*Hippocr. II 608 L. ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες*). *al.* Ⓒ *promotione, mutatione in alium statum* (*qui indicatur per praepos.* in *praeter l. 30 sq.; cf. p. 1695, 49*): SEN. dial. 5, 16, 1 omnis ... indignatio *servientium* in tormentum suum -it et imperia graviora sentit, quo contumacius patitur. PS. QVINT. decl. 3, 1 in exemplum, in quod facillime vitia -unt, nova culpa pernotuit. HIL. in psalm. 133, 5 *nox saeculi* per euangelicam praedicationem iam -it in lucem. 134, 14 iam invidia in imitationem boni -ecit, ... iam odium in amorem demutatum est. RVFIN. symb. 45 si eisdem rationibus, quibus terra -isse dicitur in corpus animale (*gen. 2, 7*), rursum corpus animale in corpus -ere spiritale credatur. PS. AVG. quaest. test. 106, 2 (*ad gen. 1, 1*) concretio ... faeculenta, quae -ecit in aridam, quae dicitur terra. serm. ed. Mai 75, 2 *corpus Christi* -ecit (*transfiguratione; affertur Phil. 3, 21*). EVSEB. GALLIC. hom. 5, 3 lex non perit ... sed -it *per Christum* (*comparatur aqua vinum facta Ioh. 2, 9*). *al.* Ⓓ *qualitate meliore, praestantia*: PLIN. nat. 14, 21 senio ... -entem vini *cuiusdam* ... vitam (*cf. infra l. 56 et* QVINT. inst. 2, 4, 9 *musta* vetustate -ent. PELAG. in Phil. 1, 10 *incorruptum* vinum semper in melius -it, non in peius). 31, 31 utiliores *quam stagnantes esse aquas,* quae profluunt ..., cursu enim ... extenuari atque -ere. 33, 59 *aurum* quo saepius arsit, -it ad bonitatem (*cf.* GREG. M. moral. 16, 39 aurum in fornace ad naturae suae claritatem -it, dum sordes amittit). *huc spectat* (*coll. l. 35*): VIRG. gramm. epit. 5, 8, 1 conpossitio nominum aliquoties in bonam partem (*e. g.* impiger), nonnumquam autem in malam partem -it (*e. g.* impius).

β *pass.* (*fere impers., v. quae p. 1695, 9 sqq. monuimus; quaedam etiam ad 2 trahere possis*): CIC. Quinct. 22 (*20* ut quam primum ... tota res transigeretur) cum aliquantum temporis in ea re esset consumptum neque quicquam -tum esset. Sest. 60 cum iam desperasset *M. Cato* aliquid auctoritate sua -i posse. 71 nihil ab hoc -tum *Caesarem deprecante.* de orat. 2, 219 multum in causis ... facetiis -i. Tusc. 3, 66 cum est intellectum, nil -i et frustra esse susceptum *dolorem.* div. 1, 77 cum signifer ... signum non posset movere loco nec quicquam -retur, plures cum accederent. Att. 7, 13, 1 etiam ad summam -tum aliquid puto *defectione Labieni.* 14, 18, 4 non multum Idibus Martiis -tum iudico. *al.* CAES. civ. 1, 24, 5 neque vero idem -i ..., cum per alios condiciones ferantur, ac si coram ... disceptetur. 3, 15, 8 -tum aliquid Vibulli mandatis existimabatur. LIV. 3, 14, 3 ibi plurimum -tum est, quod ... temperavere impetus suos *patricii.* 37, 6, 7 nihil ... nec legatione ... nec ... Africani responso -tum videbant *Aetoli. al.* SEN. clem. 1, 24, 2 (*1* remissius imperanti melius paretur) plus ... hac via -itur. *al.* PLIN. nat. 17, 199 *vina esse* laudatiora summis *arbustis genita* ...; adeo excelsitate -itur. *al.* *in malam partem*: SEN. nat. 3, 28, 2 adhuc in damna -tum est (*non in perniciem universalem*). PLIN. nat. 14, 5 pessum iere vitae pretia ... ac servitute sola -i coeptum. PS. QVINT. decl. 14, 12 (*de odii potione*) sic patior infelix quicquid est, per quod paulatim -itur ad mortem.

b *speciatim profectus fit*: **α** *arte, doctrina sim. vel bonis moribus, pietate sim.* (*-unt fere animantes, sed res ad eos pertinentes e. g. l. 70 sqq.; exempla selecta*): (I) *in eloquentia et variis artibus*: CIC. Mur. 29 *iuris consultorum responsa* sine defensione oratoris firma esse non possunt; in qua si satis -issem *eqs.* orat. 146 parum fortasse -eram. nat. deor. 1, 8 quo in genere *studiorum* tantum -isse videmur, ut a Graecis ne verborum quidem copia vinceremur. SEN. contr. 1 praef. 6 quo plura exempla inspecta sunt, plus in eloquentiam -itur. SEN. benef. 3, 34, 1 institutis liberalibus -eci. COLVM. 1 praef. 32 *agricola* multum ... -erit, si usu Tremellios Sasernasque ... aequaverit. PLIN. nat. 2, 62 saecula -ere semper (*antea*: aliter multa quam priores tradituri *nos*). 2, 141 in fulgurum ... interpretatione eo -ecit scientia, ut ventura alia finito die praecinat. 14, 2 -isse vitam ... commercio rerum ac societate ... pacis; *tamen multa ignorantur* (*sim.* 14, 45 quantum postea [*Catone mortuo*] CCXXX annis vita -erit). 15, 97 minimum in hac arbore ingenia -erunt, nec nominibus nec insitis. QVINT.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inst. 9, 4, 16 in quantum ... -erant *oratores prisci.* decl. 333 them. (*tit.* pauper impensis divitis disertus) qui divitis impensis -erat. Ps. QVINT. decl. 8, 21 *medicus secando* in omnem voluit -ere novitatem. TAC. dial. 22, 2 postquam magis -erat *Cicero* usuque ... didicerat, quod *eqs.* GELL. 9, 15, 5 Iuliani *rhetoris* sectator, iuvenis promptus et -ens. *al.*

(II) *in philosophia fere ethica*: CIC. off. 1, 2 *philosophiam discas* tam diu ..., quoad te, quantum -as, non paenitebit. 3, 38 (37) si ... in philosophia aliquid -ecimus (-fic- *var. l.*). SEN. epist. 4, 3 -e modo: intelleges quaedam ideo minus timenda, quia *eqs.* 16, 2 utrum in philosophia an in ipsa vita -eris. 71, 34 in ipsis sapientiam sectantibus magna discrimina *sunt* ...: alius iam in tantum -ecit, ut *eqs.* 71, 36 magna pars est profectus velle -ere. 94, 40 est aliquid, quod ex magno viro vel tacente -as. 99, 6 supervacuum est dolere, si nihil dolendo -as. 108, 3 ut ille *docens* prodesse velit, hic *discens* -ere. *al. apud eundem.* *part. praes. pro subst. vel adi.*: SEN. benef. 7, 2, 1 *regulam quandam* Demetrius ... tenere -entem iubet. epist. 35, 4 istud sapienti perfecto contingit, aliquatenus et -enti provectoque (*similiter distinguuntur*: 71, 30 idem a sapiente exigimus et a -ente. 94, 50 imperfecto, sed -enti [*antea*: perfecti viri]. 109, 15 aut perfectum virum aut -entem vicinumque perfecto). 75, 8 inter ipsos ... -entes sunt magna discrimina: in tres classes ... dividuntur. 75, 10.

(III) *in religione christiana* (*cf. p. 1695, 50*): Ⓐ *indicatur quem ad finem vel qua in re -atur*: TERT. fug. 4, 3 cum quis ex persecutione -it in salute (CYPR. epist. 34, 2, 2 *ut lapsi velut aegroti* perniciem sibi ... per ... intemperantiam provocent nec -ant ad s. artificis medella vera. QVODV. catacl. 1, 8 *ut* etiam alii -ant ad s. *al.; cf. p. 1703, 41*). IREN. 5, 10, 1 si ... per fidem -erint in melius et assumpserint spiritum dei ([*gr.* χωρήσουσιν]. AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 6, 4. PELAG. in Eph. 6, 5 eos in m. -isse et ex infidelibus fideles effectos. AVG. epist. 166, 3 [*opp.* deficeret in deterius]. *al.; cf.* ad meliora: PELAG. in I Tim. 4, 15. RVFIN. Adamant. 4, 11 [*antea*: ad m. se ... extendere]. *al.*). CYPR. epist. 13, 6 corroboremus nos ... et magis ac magis -amus in domino (*cf.* BENED. reg. 62, 4 in deum). 69, 16, 1 *ut baptizati* per dies singulos in augmentum caelestis gratiae per fidei incrementa -ant. HIL. trin. 1, 10 *Christum* recipientes ... in dei filios -isse (*v. Ioh. 1, 12*). RVFIN. patr. 1, 11 l. 29 qui scientiae et operum merito in dei similitudinem -erunt (*antea*: ob nimios profectus). AVG. divers. quaest. 79, 4 ut *boni* -ant in fide (in euang. Ioh. 35, 3 ut -at mens vestra in f. Christi, ne semper infantes sitis *eqs.* CHROMAT. serm. 24, 1. ORIG. in Matth. ser. 61 p. 140, 24 [*opp.* perfectus]. *al.*). CASSIAN. conl. 12, 6, 1 quantum ... quis in lenitate ac patientia cordis, tantum in corporis puritate -et. THEOD. MOPS. in Eph. 2, 10 p. 147, 15 cum *sub lege viventes* non sufficeremus ad perfectam ⌞virtutum⌟ -ere directionem (⌞ ⌟ virtutem *trad., sed cf. in Gal. 6, 7 p. 105, 24* virtutum directio *et Theod. Mops. in Rom. 8, 3* [*Migne gr. 66, 819*[A]] τῇ κατορθώσει τῆς ἀρετῆς). *talia passim.* *in malam partem* (*cf. l. 65*): VET. LAT. II Tim. 2, 16 (cod. 78. *al.* = VVLG.) *inania loquentes* multum ... -ent ad impietatem et sermo eorum ut cancer serpit ([*nisi ad 2; gr.* προκόψουσιν]. HIL. c. Const. 27 o quantis ad i. -is incrementis. *al.*). 3, 13 (*ibid.*) seductores -ent in peius ([*gr. ut supra*]. AMBROSIAST. in Rom. 3, 12 depravati. AVG. epist. 92, 4. Ps. AVG. quaest. test. 76, 2 qui nolunt corripi, ut in p. -ant. *et persaepe*). AMBROSIAST. in II Tim. 3, 13 mali ... in deterius -ent (PELAG. in I Tim. 6, 1 ne videantur per religionem in d. -isse. CASSIAN. inst. 12, 27, 1. *al.*). PELAG. in Rom. 3, 26 ad maiora ... peccata. *et saepe.* Ⓑ *cetera exempla*: IREN. 4, 9, 3 ut possint semper -ere credentes ... et ... maturescere. CYPR. epist. 11, 1, 3 si aliquis *confessor* ... inter ipsa cruciamenta -erit. 73, 21, 1 nihil eos *haereticos* quamvis exustos et occisos dicit *Paulus* posse -ere (*I Cor. 13, 3* nihil ... prodest). PELAG. in Rom. 13, 11 de somno ... ignorantiae consurgamus; ... scientia -ente propior est nostra salus. in I Cor. 11, 17 qui non solum non -it, sed etiam defecit (*antea*: qui non semper crescit in melius. *item opp.* deficere: AVG. epist. 95, 3 in psalm. 119, 2 l. 7 PETR. CHRYS. serm. 136, 2. *et saepe*). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 102, 25 *ecclesia* una ... est, cum perfecta est, multae vero sunt ..., cum adhuc instruuntur et -unt. Orig. in Ios. 5, 6 p. 319, 24 vide quantum -eris ex homunculo terreno: in 'templum dei' progressus es. AVG. c. Faust. 11, 4 Paulum apostolum ... -endo mutasse sententiam et ... emendasse (*sim. ibid. iterum*). c. Pelag. 1, 16, 33 nec quisquam tam male turpiterque -at, ut *concumbens cum uxore* non ... erubescat. HESYCH. in lev. 27, 30 p. 1178[B] non potest aliquis eorum, qui perfecte -erunt, hunc dicere deteriorem nec illum meliorem. *et saepe.* *part. praes. masc. pro subst.*: PELAG. in I Thess. 2, 12 parvulos ut nutrix fovet *apostolus*, -entes vero iam ut pater instituit. RVFIN. Orig. in Rom. epil. l. 41 non plausum legentium, sed fructum -entium quaerere. AVG. civ. 15, 5 p. 65, 14 -entes ... nondumque perfecti (*distinguuntur* boni). 16, 2 p. 122, 12 in usum ... -entium. *et saepius.*

β *bello bene administrato, pugna prospera (exempla selecta)*: *pass.* (*quaedam etiam ad 2 trahere possis*): CAES. Gall. 3, 21, 3 ubi diligentia nostrorum nihil his rebus (*eruptione sim.*) -i posse intellexerunt *oppidani.* 4, 19, 4 omnibus iis rebus confectis ... satis et ad laudem et ad utilitatem -tum (perf- *var. l.*) arbitratus *Caesar* se ... recepit. civ. 3, 58, 2 nihil -i equitatu. BELL. Alex. 31, 1 milites acrius proeliari non posse nec tamen multum -i propter locorum difficultatem. LIV. 26, 6, 7 Flaccus receptui cani iussit, satis ad utrumque -tum ratus, ut et ... et. 31, 37, 5 si modum in insequendo habuissent, ... in summam ... belli -tum foret. TAC. Agr. 19, 1 parum -i armis, si iniuriae sequerentur. *al.* *act.*: CAES. Gall. 6, 29, 4 si quid celeritate itineris ... -ere possit. 7, 20, 11 si nihil in oppugnatione oppidi -isset (-issent *var. l.*). 7, 82, 1 Galli plus multitudine telorum -bant. civ. 2, 31, 3 quid -imus, si accepto ... detrimento ab oppugnatione castrorum discedimus? BELL. Afr. 93, 3 postquam terra marique clausus se nihil -ere intellexit. Alex. 12, 4 quantum parvulis navigiis -issent. 76, 2 nihil ex loco superiore inermi -ere poterant. NEP. Eum. 10, 1 callidum imperatorem vicit consilio ... neque tamen multum -ecit. LIV. 3, 26, 4 postquam parum vis aperta -erat, munitiones ... circumdant. *al.*

γ *incremento naturali, maturitate* (*quod fit fere crescendo, sed multiplicando l. 25*): ① *-unt plantae, animantes eorumque partes*: PLIN. nat. 16, 169 -unt in aucupatoriam ... amplitudinem *harundines* (*cf. Theophr. hist. plant. 4, 11, 3* ἀδρύνεσθαι). 17, 262 olearum, si parum promisere fructus, ... radices ... frigori opponunt eaque castigatione -unt (*oleae, vix cultores; item mutato subi.*: 21, 17 *Pangaei montis* accolae *rosas* transferentes conserunt ipsaque plantatione -unt). 21, 21 *rosa* recisione atque ustione -it (*Theophr. hist. plant. 6, 6, 6* βέλτιον φέρει τὸ ἄνθος). TERT. anim. 19, 4 cui *arbori* innixa ... -at *vitis.* VET. LAT. gen. 1, 28 (Tert. anim. 27, 4) crescite et ⌞in multitudinem -ite⌟ (*gr.* πληθύνεσθε, *cod. 111. al. et Vulg.* multiplicamini). SOL. 33, 9 *myrrhae radices* rastris ⌞-unt⌟, ablaqueationibus gaudent (⌞ ⌟ *addidit ad Plin. nat. 12, 66*). 53, 25 quanto magis hauserit *concha,* tanto magis -it lapidum magnitudo (*Plin. nat. 9, 108* grandescere). CAEL. AVR. gyn. 1, 53 -ens *semen in matrice retentum* anima appellatur (*gr. p. 30, 23* κατὰ προκοπήν. *cf.* 1, 63 -ente utero [*gr. p. 34, 33* προκοπτούσης]. SIDON. epist. 3, 3, 1 -ente conceptu). *in imag.*: VVLG. prov. 12, 12 radix ... iustorum -et. Ier. 12, 2 *impii* radicem miserunt, -unt et faciunt fructum. PELAG. in Rom. 7, 4 *iustus* in florem erumpit, deinde in fructum -it, postremo ad summam pervenit maturitatem. ORIG. in Matth. 17, 24 p. 651, 27 ad maturitatem -ere dulcem (*in comparatione uvae acerbae Ier. 31, 29; gr.* ὁδεῦσαι ἐπί). GREG. M. moral. 9, 105 in terra cordis nequaquam supernae spei semen -it. *al.* (II) *-it terra alluvionibus aucta*: PLIN. nat. 6, 140 *Charax oppidum* prius fuit a litore ... L̄ p(assibus), *nunc* C̄X̄X̄ ...; nec ulla in parte plus aut celerius -ēre terrae fluminibus invectae. (III) *-unt dies, lumen sim.*: *quod clarius lucent* (*in imag.*): RVFIN. hist. 4, 7, 13 *sectis evanescentibus* -bat et extollebatur in dies ... ecclesiae splendor (*gr.* προήει δ' εἰς αὔξην καὶ μέγεθος). AVG. in psalm. 118, serm. 8, 5 -ente lumine atque sanitate. ENNOD. dict. 8, 12 p. 449, 13 (*de discipulis*) ad Latiaris curiae -unt sidera, quos vides scintillis modicis futurum lumen ostendere. *quod diutius manent, producuntur*: Ps. AVG. serm. 126, 2 in nativitate eius *Christi* dies -it, in passione deficit ([*antea*: accepit incrementum; *postea*: diei augmentatur officium]. MAX. TAVR. 99, 1. EVSEB. GALLIC. hom. 2, 2 luce [*syn.* producitur]). MAX. TAVR. 99, 1 in nativitate Christi dies crescit, et in Iohannis nativitate decrescit; illo oriente lux -it, hoc nascente minuitur.

δ *cursu honorum felici* (*cf.* GLOSS.[L] II Abav. PR 121 [*item fere* 186] -ens: antepositus, provectus): ① *in re militari* (*in imag. bis apud* TERT.): CIL VI 2589 (*saec. I/II*) *quidam* evoc(atus) Aug(usti) ... -ecit ex coh(orte) v pr(aetoria). TERT. coron. 15, 3 bonus miles (*II Tim. 2, 3*) ... in caelesti ordinatione -ecit. praescr. 41 l. 19 nusquam facilius -itur quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic promereri est. LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557) 34 (*a. 203*) si qui ex coll(egio) amplio(re) grad(u) ⌞profece-rit⌟, accipiet denarios D (⌞ ⌟ prof(iciscetur) *edd., sed cf.* LEX colleg. tubic. [Année Épigr. 1907 n. 184; *aet. fere eiusdem*] 31 si qui de co⟨l⟩legio) p⟩rofec(erit) per ⟨gr⟩adum). INSCR. Année Épigr. 1991 n. 1620 (*saec. III?*) qui ex fortia (*i. fortiter factis*) et suff(ragio) vex(illationis) -ec(it) (*perperam dat.* vexillationi *intellegentes ad 2 trahunt edd., cf. e. g. CIL XII 2230* armillis aureis suffragio legionis honorati *cuiusdam*). CIL V 8278 (*saec. III?*) *quidam* tiro probitus ..., postea -ecit disce(n)s equitum, ordine factus mag(ister) equitum. (II) *in re publica, ecclesia*: POMPON. dig. 1, 2, 2, 45 *A. Cascellius fuit* quaestorius nec ultra -ere voluit, cum illi etiam Augustus consulatum offerret. CYPR. epist. 39, 4, 2 viderit an sit ulterior gradus, ad quem -i in ecclesia possit (*cf. 39, 5, 2* hos ... lectores interim constitutos). VVLG. Ezech. 16, 13 *Hierusalem,* -isti in regnum (HIER. *ad loc.* l. 1386 -it in reginam). AVG. epist. 118, 3 tu ... satis praeclare te in Africa -isse testaris (*sc. Diosc. Aug. epist. 117* misit nobis evectionem cum annonis *magister memoriae*). LEO M. epist. 119, 4 Conc.[S] II 4 p. 74, 14 Iuvenalis episcopus ad obtinendum Palaestinae provinciae principatum credidit se posse -ere. CONC.[S] I 5 p. 134, 38 -ecit in pontificis dignitatem (*sim.* II 3, 1 p. 226, 17, *gr. I 1, 7 p. 55, 28* προκόψας). ANON. Vales. 8, 38 *Orestes Attilae* notarius factus fuerat; unde -ecit et usque ad patriciatus dignitatem

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perve⟨ne⟩rat. LIB. pontif. p. 51, 6 ut, si quis desideraret in ecclesia militare aut -ere, ut esset lector annos xxx *eqs.* (*Canon. Migne 8, 837^{B}* sublevaretur). CASSIOD. var. 8, 17, 1.

ε *sanitate restituta* (*cf. p. 1700, 12 sqq.*): CYPR. epist. 34, 2, 2 (*in imag.*) *ut potum amarum recusantes* perniciem sibi ... provocent nec -ant (-at *var. l.*) ad salutem artificis medella vera. HIST. AVG. Hadr. 25, 6 Hadrianus *aeger* Baias petit ...; ubi cum nihil -ret, ... perit. CHIRON 84 (*sim.* VEG. mulom. 2, 21) velocius -et, cui hoc factum fuerit. 271 sanguis mittetur, ... perunges eum ...; si minus videatur ⸤a te⸥ -isse *iumentum* (⸤ ⸥ *sc. curante?* autem *Oder dubitanter*). 320 *sic* plures sanavi; qui ex hac re non -erit *eqs.* (*sim.* VEG. mulom. 2, 88, 9). 581 si minime -erint *iumenta.* VEG. mulom. 2, 6, 7 (*aliter Chiron 252*) quantum vires corporis sanitasque -erit (CAEL. AVR. acut. 2, 1, 3). SORAN. p. 53, 4 cum valitudo in melius -erit (*gr. p. 102, 27 προκοπῆς δὲ γενομένης. cf. subi. non indicato ibid.* p. 53, 16 cum vero plus -erit). CAEL. AVR. acut. 1, 11, 93 confirmata atque plurimum -ente declinatione *morbi.* 1, 16, 165 -entibus ... aegris. chron. 5, 2, 42 qui se isto medicamine -isse testantur. *al.*

2 *respicitur profectus alterius; de iis, quae (raro qui, v. l. 29. 43. p. 1700, 61. 64. 1701, 11. al.) faciunt, ut quis (quid) promoveatur, sc. prosunt, conducunt, utilia, idonea sunt* (*v. et p. 1696, 42. 1697, 74*): **a** *in bonam vel neutram partem*: α *in quibuslibet condicionibus*: (I) *exempla varia selecta* (*quaedam etiam ad p. 1695, 66 trahere possis*): CIC. p. red. ad Quir. 10 ut aliquando -ret *rerum a me gestarum memoria* (*antea*: ut valeret). Balb. 60 quamdiu *contentio* aut -it aliquid aut, si non -it, non obest civitati. Phil. 1, 35 si ... exitus C. Caesaris efficere non potest, ut malis carus esse quam metui, nihil cuiusquam -et nec valebit oratio. Att. 12, 14, 3 *in meo maerore* solitudo aliquid adiuvat, sed multo plus -ret, si tu ... interesses. 15, 10 consilia ... ne iis quidem tuta sunt, qui dant; sed possim id neglegere -ens; frustra vero quid ingrediar? fam. 15, 14, 1 quamquam -erunt litterae tuae, tamen ... plus commendationis apud me habuit animus ipsius. PLANC. Cic. fam. 10, 15, 3 Lepidum adiuvandum putavi; adventus meus quid -turus esset, vidi. LVCR. 2, 38 quoniam nil nostro in corpore gazae -unt ..., animo quoque nil prodesse putandum *est.* CAES. Gall. 7, 66, 4 (*loq. Vercingetorix*) Romanos Gallia ... excedere; id sibi *nunc* ... satis esse; ad reliqui temporis pacem ... parum -i. HOR. carm. 3, 24, 36 quid tristes querimoniae, ... quid leges, sine moribus vanae, -unt, si *eqs.*? (*cf. Porph. ad l. 33* quid prodest?). OV. epist. 20, 47 si non -ent artes, veniemus ad arma. Pont. 3, 1, 138 -tura aliquid ... tua verba putes. LIV. 32, 22, 7 postquam parum -bant preces, ... minis pervicit, ut *eqs.* SEN. dial. 5, 19, 2 animadversiones, quo notiores sunt, plus in exemplum emendationemque -unt. 6, 6, 2 (*antea*: si fletibus fata vincuntur) omni se genere saevitiae -turus maeror exerceat. nat. 2, 37, 2 existimamus vota -ere salva vi ... fatorum. COLVM. 1, 9, 6 *operarius rusticus* communi officio -it. PLIN. nat. 36, 165 (*de cotibus*) quarta *earum* ratio est saliva hominis -entium in tonstrinarum officinis. STAT. Theb. 3, 720 magnos cunctamur ... paratus; -itur bello (*sc. ipsa mora*). *al.* *notione deflexa -ere dicuntur corporea, quae adhibentur in opus vel instrumentum quoddam*: VET. LAT. Is. 59, 6 (Rustic. Conc.^{S} I 4 p. 49, 6) textus ... non -et indumento (*gr.* οὐκ ἔσται εἰς ἱμάτιον, *Vulg.* non erunt in vestimentum). RVFIN. Orig. in Ios. prol. p. 287, 2 (*in imag.*) nihil invenitur auri ..., quod ad altare -at nec argenti, quod columnarum ... bases efficiat. AVG. agon. 4, 4 *Manichaei dicunt dei* partem, quae purgari non potuerit, -ere ad vinculum, ut inde involvatur *deus.* PS. AVG. quaest. test. 106, 10 quae *partes substantiarum* ad membra mundi -rent (*ibid.* in fabricam *mundi*). (II) *part. negatum vergens in vim adi. q. e. inutilis, inefficax:* *part. fut.* -turus (*cf. l. 38*): OV. epist. 5, 116 (*in imag.*) quid harenae semina mandas? non -turis litora bubus aras. met. 6, 261 non -tura precando bracchia sustulerat (*cf.* 13, 411 palmas). Ib. 520 non -turae conditor historiae *Callisthenes.* NVX 158 maculata cruore non -tura dextra lavatur aqua. *part. praes.* -ens: OV. trist. 1, 2, 13 verba miser frustra non -entia perdo (1, 4, 13 frena). SEN. dial. 11, 4, 1 parcamus lacrimis nihil -entibus (PS. VARRO sent. 58 labor ... nil -ens. 140 *disquisitiones* inefficaces ... et nil -entes).

β *in arte rhet. et philos.* (*exempla selecta inde a* CIC.): RHET. Her. 4, 26, 35 -it haec aliquantum exornatio ad duas res: *eqs.* 4, 53, 66 *conformatio* -it plurimum in ... commiseratione. CIC. inv. 2, 7 *praeceptores dicendi* permultum ad dicendum, si quid ars -it, opitulati sunt. de orat. 2, 311 *partes orationis* quae, etsi nihil docent argumentando, persuadendo tamen et commovendo -unt (perf- *var. l.*) plurimum. Brut. 92 nulla ... res tantum ad dicendum -it quantum scriptio. 139 omnia veniebant Antonio in mentem eaque suo quaeque loco, ubi plurimum -ere et valere possent. part. 40 veri similia ... multum ..., cum sunt coacervata, -unt (*antea*: movent). Tusc. 2, 58 ad ferendum ... dolorem ... plurimum -it ... cogitare, quam id honestum sit. 4, 60 illa ... altera ratio ... est ea quidem utilior, sed raro -it. SEN. epist. 5, 7 cupiditatium finem etiam ad timoris remedia -ere. 94, 2 *Ariston* plurimum ait -ere ipsa decreta philosophiae constitutionemque summi boni. QVINT. inst. 6, 4, 19 et instare -entibus et ab iis, quae non adiuvent ... pedem ... referre (*neutr. pro subst. de argumentis*). *al.*

γ *in medicina*: (I) *subi. non indicato in formis*: (A) *pass. impers.*: VARRO rust. 2, 1, 23 *pecus febre laborans* perfunditur aqua et perunguitur oleo ...; si hoc genus rebus non -itur, demittitur sanguis (CELS. 4, 7, 3 si per haec parum -itur. 5, 28, 3^{E} si sub his *cataplasmatibus* nihil -itur. 7, 25, 2 quodsi parum sic -tum est. *al.; cf. l. 12*). CELS. 7 prooem. 5 in quibus vulneribus ... plus -i manu quam medicamento credo. 7, 16, 1 nihil -i posse iam rettuli (*5, 26, 2* servari non potest *vulneratus*). SCRIB. LARG. 156 cum diu aliis medicamentis nihil -tum est (*item* MARCELL. med. 25, 2 *ubi additur*: hoc prodest). PLIN. nat. 20, 42 ad colorem ... validum -i hoc cibo (*postea*: utile⟨s⟩ esse *cepas*). *al.* (B) *act., sc. in formula* si non (nihil *sim.*) -erit (*coll. l. 5 sqq. 43. 44. al. pro subi. obversari videtur curatio, sed non negaverimus hic illic, e. g. l. 18, cogitari posse de animali aegroto, ut loci ad p. 1699, 4 spectent*): PELAGON. 205, 3 id facies; si non -erit *eqs.* (*cf. Hippiatr. gr. I p. 143, 15* εἰ δὲ μὴ ὠφεληθῇ). CHIRON 49 renovato, *quae imposueris*; si nihil -erit (*ibid. iterum; cf.* VEG. mulom. 2, 85 si nihil -erit ...; si ... tardaverit *malagma*). 281 eum inungueto ...; si ex hoc non -erit, caput ei ures ([VEG. mulom. 2, 11, 4 quae cura si non -erit]. 296. 311 [*Veg. mulom. 2, 93* si necessitas postulaverit]. *al.; cf.* 837 hac re si parum -erit [*postea*: si haec res non -erit]). VEG. mulom. 2, 112, 5 si minus -erit (*sed* CHIRON 379 si hoc non -erit). *al.*

(II) *pro subi. sunt medicamenta, curationes sim.*: (A) *indicatur, ad quid vel qua in re aliquid adiuvet, valeat sim.* (*exempla selecta*): CELS. 3, 18, 10 quorundam discutiendae tristes cogitationes; ad quod symphoniae ... strepitusque -unt (3, 20, 4 et ad excitandum hominem ... et ad morbum ipsum depellendum. 5, 26, 30^{A} ad implendum ... vulnus. 7, 11 ad sanitatem satis. *al.; ad morbum sim.*: SCRIB. LARG. 78 medicamentum ad suspirium satis commode -it [*Marcell. med. 17, 4* facit]. 125 ad tumorem [*Marcell. med. 22, 16* prodest]. *al.*). 5 prooem. 3 *ratio victus* multum admodum in omnibus corporis malis -it (*item c. abl.*: 5, 18, 17 est etiam -ens in struma *compositio quaedam.* 5, 26, 1^{B} alia sunt, in quibus plus medicamenta, alia in quibus plus manus -it. *al.* PLIN. nat. 20, 260 contra sudores ... vel in febribus. 22, 148 in alvo. *al.*). 5, 27, 10 adversus quos *angues* satis -it herba Vettonica (6, 7, 7^{C} uvae sucus ... a. surditatem satis -it. 6, 15, 3 PLIN. nat. 28, 243). 5, 28, 6^{B} si summa detracta pellicula est, ... melius lenia medicamenta -unt. PLIN. nat. 20, 43 *ceparum* sucum ... contra ... hypochyses (*André,* hyppocrisis *trad.*) mire -ere, item contra anginas (20, 109 c. elephantiasim [*Garg. Mart. med. 31* efficax creditur]. 23, 116 c. fungos *venenatos* ... efficacius -it. *al.*). *al.* (B) *exempla cetera*: HOR. epist. 2, 2, 151 radice vel herba -ente nihil (CELS. 3, 1, 4 cum repugnante natura n. medicina -at. 6, 7, 9^{B} si ista n. -unt. *al.* SCRIB. LARG. 84. *al.*). CELS. 1, 3, 25 si parum illa *medicamenta* -ent, aloen sumat (3, 18, 20 veratrum. 5, 26, 31^{A} quicquid medicamentorum ingeritur, p. -it. *al.*). 4, 5, 7 si non satis illi *cibi* -unt, acrioribus utendum est (6, 7, 2^{D} per se ... sucus s. -it. 6, 15, 1. *al.* PLIN. nat. 30, 132 non s. *al.*). 5, 26, 30^{B} plus ... -it balneum rarum *eqs.* (PLIN. nat. 24, 28 illum caeli aëra ... -ere p. quam lactis ... potus. *al., e. g. l. 8*). 5, 27, 7 trifolium ... et mentastrum et cum aceto panaces aeque -unt. 7, 26, 5^{D} *cataplasmata* ea plus pondere nocent ..., quam calore -unt. *al.* *abl. absol., ut accedat respectus temporis procedentis* (*cf. p. 1703, 64*): CAEL. AVR. acut. 1, 11, 96 -ente curatione addenda erit gestatio (chron. 1, 5, 163. 2, 13, 160. *al.*). PHILAGR. med. 3 p. 169, 4 -ente ... cura potiones ... fortiores ... dandae sunt.

δ *in iure*: (I) *vario usu*: TRAIAN. Plin. epist. 10, 119 -ere pro desiderio athletarum *obsonia petentium non* potest, quod *eqs.* NERAT. dig. 19, 1, 31 pr. custodia *rei ex empto praestandae* adversus vim parum -it. GAIVS dig. 40, 4, 57 an ea res testamento datis libertatibus -at. inst. 3, 178 nihil ad novationem -ere sponsoris adiectionem aut detractionem. MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 5 nec ad imminuendam eam *portionem lege Falcidia debitam* quicquam damna postea incidentia -ent. VLP. dig. 6, 2, 11, 8 *Pomponius* adicit ... actionem -ere. 50, 5, 2, 2 adoptivi filii in numerum non -unt eorum liberorum, qui excusare parentes solent. *al.* PAVL. dig. 39, 2, 18, 9 nihil in hac causa -it stipulatio. *al.* (II) *cum dat. personae*: CELS. dig. 8, 6, 6, 1 alter dominorum *fundi divisi* utendo sibi, non toti fundo -it. IVLIAN. dig. 44, 2, 16 iniquissimum est -ere rei iudicatae exceptionem ei, contra quem iudicatum est. POMPON. dig. 12, 2, 42, 3 si reus iuravit, fideiussor tutus sit, quia et res iudicata secundum alterutrum eorum utrique -ret. AFRIC. dig. 44, 3, 6 pr. possessio *rei bis venditae* ... priori emptori ... -it. CLEM. dig. 38, 2, 38, 1 si filius liberti omiserit patris sui hereditatem, hoc patrono -et. VENVL. dig. 44, 3, 15, 5 -at id tempus emptori. GAIVS dig. 5, 3, 39, 1 ne ... ad ... voluptariarum rerum impensas aeque -at nobis doli exceptio. *et saepius.* *vi aucta dicuntur -ere quae alicui debentur, tribuenda sunt* (*exempla certiora*): SCAEV. dig. 33, 7, 28 ut quidquid ... instrumenti deprehendatur *in fundo legato,* legatario -at. 46, 3, 102, 1 pecunia data utrum usuris cedere deberet ..., an vero sorti -ret. INTERPR. cod.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Theod. 3, 8, 2 dimidiam defunctae filiae hereditatem mater acquirat, et media sororibus ... -at. EDICT. Hunir. Vict. Vit. 3, 14 sacerdotibus nostris (*sc. Arianis*) ecclesias *catholicas* ... hoc decreto statuimus debere -ere.

ε *in religione christ.*: TERT. bapt. 7, 2 in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritaliter -it (*postea*: spiritalis effectus). VET. LAT. Phil. 1, 19 (Ps. Aug. spec. 3. *al.*) scio ..., quod hoc mihi -et in salutem ([*gr.* ἀποβήσεται, *Vulg.* proveniet]. HIER. in Ier. 6, 20, 2 omnis correptio -it in s.; *cf.* ad s.: CYPR. domin. orat. 18. epist. 73, 21, 2 haeretico ... baptisma ... sanguinis *non* -ere ad s. [*1* prodest]. AMBROSIAST. in Rom. 6, 11 ad s. ... capessendam. *et saepe.* saluti: AMBROSIAST. in I Cor. 16, 11 *ne* nihil -ret adventus eius *Timothei* s. illorum. Ps. AVG. quaest. test. app. nov. 48 ut s. eorum -ret *Paulus. al.*). CYPR. epist. 69, 8, 1 *non* potuerunt rata esse et -ere sacrificia inreligiose ... oblata (*nisi ad p. 1695, 66*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 9, 1 cum haec *nomina invocata* tunc utique -ant, quando ... qui baptizat, habet spiritum sanctum. HIL. ad Const. 2, 10 audi, quod -it ad fidem, ad unitatem, ad aeternitatem (trin. 1, 28 libris ... multum ad ... f. -entibus. 12, 41, 1 [*syn.* valeret ad]. GREG. M. epist. 13, 13 ad f. et conversionem). AMBR. Nab. 12, 53 tibi ... -it quidquid inopi contuleris, tibi crescit quidquid minueris. Ps. AMBR. mans. 1 p. 12[B] *gesta patrum* instructioni nostrae spiritaliter intellecta maxime -unt. AMBROSIAST. in Rom. 3, 23, 2 *mors Christi* omnibus -it. in I Cor. 9, 27 quae ad vitam -ant, non ad luxum (PELAG. in Rom. 7, 10 mandatum, quod custoditum -bat ad v., neglectum duxit ad mortem. *al.*; *cf.* VINCENT. LER. comm. 1, 3 quod in v. -at aeternam). PELAG. in II Cor. 4, 17 tribulationum pondus ... in sublimitatem gloriae aeternae -at. RVFIN. Basil. reg. 40, 1 omnis sermo, qui non -it ad aliquam gratiam fidei Christi, otiosus est (*Migne gr. 31, 1097*[D] μὴ συντελοῦν. *sim.* 40, 3 non -it ad aedificationem [*gr. ibid. 1100*[A] οἰκονομῆσαι]). AVG. in psalm. 36, 1, 1 l. 62 quo -it iste sermo? ut ... paratum cor habeamus. *talia passim.*

b *in malam partem respiciuntur quae detrimento sunt, ad nocendum idonea sunt* (*cf. p. 1695, 13 sqq.*): TERT. resurr. 51, 5 morti *spiritali*, cui carnis ... opera -unt. HIL. c. Const. 2 *ut* morborum foetida et in corruptionem totius corporis membra -entia desecarentur (profit- *var. l.*). in Matth. 18, 2 (*ad 18, 6* expedit ei) mors ... tam gravis -et ad poenam (AMBROSIAST. in Rom. 12, 20, 1 nostra obsequia -ent illis *inimicis* ad p. *al.*). trin. 1, 33 non ad infirmitatem divinitatis subiectionem -ere *Christi* (*cf. I Cor. 15, 28*). 6, 38 nec Petro ... ignorantia -ecit ad crimen ..., sed fides parva sententiam damnationis excepit (*Matth. 16, 23*). AMBROSIAST. in Rom. 8, 23, 4a rec. γ istud (*i. immolationem*) ad iniuriam -ere creatoris (*item* in Eph. 1, 1 Ps. AVG. quaest. test. 44, 14. *al.*). PELAG. in I Cor. 16, 11 nihil admittentes, quod ad animi eius -at laesionem. RVFIN. apol. Orig. praef. p. 547[A] quae ad calumniam -ant. *al.*

B *exempla sec. structuras digesta*: **1** *de subi.*: **a** *subi. sunt subst. vel pron. passim.* **b** *pro subi. sunt struct. verbales*: √CIC. inv. 2, 120 permultum ... -et, illud demonstrare, quemadmodum *eqs.* (*item c. inf.*: Tusc. 2, 58 plurimum -it ... cogitare. TAC. dial. 31, 5 dedisse operam dialecticae -et *dicturo.* GAIVS inst. 2, 116 *v. infra.* TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 536, 10. *al.*). TRAIAN. Plin. epist. 10, 119 -ere ... *non* potest, quod ([*corrupte trad. quod sequitur*]. VLP. dig. 47, 2, 17, 3 [*e Iuliano*] q. ... videor possidere. PAVL. dig. 12, 2, 28, 1 q. reus iuravit, etiam fideiussori -it [*postea*: iusiurandum prodesse]. CASSIOD. var. 8, 26, 4. *iuxta pron.*: HIL. trin. 11, 71 hoc ... q.). GAIVS inst. 2, 116 nihil -it familiam testatoris ita venire testesque ita adhibere *eqs.* (*item c. acc. c. inf.*: CASSIOD. var. 2, 38, 3 quid ... -it creditorem se urgere, quando in cassum nititur nudatos exigere?). **c** *subi. non ponitur expresse*: *pass. impers.*: *v. imprimis p. 1696, 41. 1697, 73. 1700, 3.* *act.* (*cf. exempla ambigua p. 1695, 25. 38*): CIC. ac. 2, 93 per me vel stertas licet ... non modo quiescas; sed quid -it? sequitur enim, qui te ex somno excitet. VLP. dig. 2, 14, 7, 18 non solet ei -ere, si quid in servitute egit, post libertatem (*item iuxta enunt. condic.*: 12, 2, 18. 46, 8, 12, 2 quid ..., si ...? nihilo magis -ere ... ait. CYPR. Fort. 11 p. 342, 12. *al.*). 19, 2, 19, 6 non ... per errorem dedit plus, sed ut sibi in causam conductionis -ret. 35, 1, 61 dubitari potest, an de his ... filiis sensisset testator ...; verum aequum est -ere *omnibus filiis.* COMM. apol. 1016 sq. quisque sibi satagit, sed nihil -it illi; his tantum -et, qui fuerint Christo notati. *al.* si non -erit *sim. v. p. 1700, 12.*

2 *indicatur effectus (gradus) vel finis*: **a** *per acc. pron. vel adi. neutr.* (*subst. l. 72; obi. acc. int., nisi hic illic cogites de ipsa re quae promovetur ad effectum, maxime p. 1702, 27* [*cf. p. 1695, 6 sqq.*]): **α** *usu communi*: (I) nihil (non hilum LVCIL. *supra p. 1695, 21 sq.*): CIC. Verr. II 4, 91 si ... esset inventus *alius* ..., tamen is -ere n. posset. Lig. 2 cum diu recusans n. -isset, provinciam accepit invitus. ac. 2, 45 Att. 8, 11, 1. *al.* CATVLL. 42, 21 nil. CAES. Gall. 3, 21, 3 civ. 3, 22, 2. *et saepe* (*cf. e. g. p. 1700, 41*). *per epexegesin accedit acc. subst.*: Ps. ORIG. in Iob 1 p. 381[B] qui aedificat sine fundamento, n. -it nisi detrimentum et laborem. (II) quantum, tantum (aliquantum): RHET. Her. 4, 26, 35 -it haec aliquantum exornatio ad duas res: *eqs.* CIC. Sest. 71 quid egerit, q. -erit. Brut. 92 tantum. off. 1, 3 q. in utroque *genere* -erimus. Att. 1, 17, 1 nec tantum -bam, q. volebam. 6, 2, 7 multum -eci, sed q. non plane ... scio. BELL. Alex. 12, 4 q. *al.* (III) multum, plus, plurimum: RHET. Her. 4, 53, 66 plurimum. CIC. inv. 2, 143 m. -et ideo, quod *eqs.* Sest. 71 non m. Brut. 89 multo ... plus -at is, qui inflammet iudicem quam ille qui doceat. Att. 14, 17, 2 utinam ... Antonium conveniam: m. profecto -am. fam. 5, 13, 2. *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 24, 7 m. ... videntur necessarii eius ... -ere posse, plurimum ... tu quoque. CAES. Gall. 7, 82, 1 plus. *al.* (*cf. e. g. p. 1700, 46*). (IV) quid (*interrog. et indef.*): CIC. inv. 2, 7 si q. ars -it. Tull. 55 quo consilio? ... q. ut -rent? de orat. 3, 145 apud hos q. -eris, nescio. div. 2, 45 q. ... -it *Iuppiter*, cum in medium mare fulmen iecit? Att. 6, 1, 8 q. ergo -ecit, quod protulit fastos? *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 15, 3. 10, 24, 4 CAES. Gall. 6, 29, 4. *al.* (V) parum, minus (*nisi ad b*): CIC. orat. 146 quod p. fortasse -eram. Att. 12, 20, 1 minus. CAES. Gall. 7, 66, 4 ad ... pacem ... p. BELL. Afr. 91, 3 p. LIV. 4, 43, 5 cum p. -rent, totam rem ... omittunt. *al.* (*cf. e. g. p. 1700, 43*). (VI) *varia*: RHET. Her. 4, 40, 52 quid est, quod verbis -ere possim? (LIV. 27, 39, 11 q. celeritate itineris -tum erat, id mora ... corrupit *Hasdrubal.* SEN. epist. 94, 40. *al.*). CIC. Quinct. 22 cum aliquantum temporis in ea re esset consumptum neque quicquam -tum esset (Font. 37 ut q. isti se minis -isse arbitrarentur. div. 1, 77 BELL. Afr. 82, 4 Alex. 25, 1 HOR. sat. 1, 3, 6. *al.*). Verr. I 10 se ... aliquid -ere posse hoc praetore (Sest. 60 Balb. 60 Phil. 1, 10. *al.* VAL. MAX. 7, 3 ext. 8. *al.*). Att. 1, 1, 1 quiddam. 7, 13, 1 qui, ut aliud nihil, hoc tamen -ecit: dedit illi dolorem (9, 10, 10 his litteris hoc tamen -eci: perlegi omnes tuas. PLIN. nat. 28, 248. *al.*). CATVLL. 42, 23 si quid -ere amplius potestis. CAES. civ. 1, 24, 5 idem (PLIN. nat. 30, 132). *al.* *? usu potius trans., ut sit i. q. (colendo, operando) efficere*: CONC. Aurel. a. 541 p. 141 l. 221 quisquis agellum ecclesiae ... acceperit possidendum, quaecumque ibi ⌊-erit⌋ alienandi nullam habeat potestatem (⌊ ⌋ -erint *var. l., ut spectet ad p. 1698, 16*). VEN. FORT. carm. 1, 2, 28 o nimium felix, ... cuius vita suo -it ⌊ista⌋ deo (⌊ ⌋ *neutr. plur., sc. opera antea memorata, intellexit Leo in indice, sed fortasse defendi potest fem. sing. coll.* qui iste *vol. VII 1, 505, 35 sqq.*, qui hic *vol. VI 3, 2743, 21 sqq.*).

β *explicantur per enunt. secund., sc.* ut (*vel* nisi ut *praeter l. 40. p. 1703, 2; cf. enunt. prim. l. 23 sq.*): CIC. Cluent. 201 quid erit -tum, nisi ut *eqs.*? Catil. 1, 27 tantum -eci, cum te a consulatu reppuli, ut exsul ... temptare ... rem publicam posses. Phil. 5, 5 hoc dies duodecim -erunt, ut *eqs.* de orat. 2, 203 nihil aliud ..., nisi ut *eqs.* nat. deor. 1, 8 tantum. Att. 10, 4, 10 hoc. *al.* CAES. civ. 3, 75, 5 tantum. BELL. Alex. 3, 3 neque morte Pompei quicquam -tum, quominus ... Caesar commoraretur. LIV. 31, 34, 1 Philippus aliquid et ad caritatem suorum et ut promptius pro eo periculum adirent ratus -turum se, si *eqs.* 31, 38, 5 quid, nisi ut temeritatem regis ... imitaretur, -isset? SEN. contr. 7, 2, 1 id solum -emus, ut ... erubescat. *al.*

b *per adv.* (*ambigua inter acc. et adv. v. sub a; explicantur per enunt. secund. e. g. l. 47. 50. 52*): CIC. Mur. 29 si satis -issem, parcius ... dicerem (de orat. 2, 89. CAES. Gall. 4, 19, 4 s. ... ad utilitatem -tum *esse.* LIV. 26, 6, 7 s. ad utrumque ..., ut et ... et. *al., v. e. g. p. 1700, 45*). part. 96 ad commovendos ... animos maxime -ent *sententiae quaedam* (CELS. 5, 27, 3[A]. 6, 18, 6[A] FLOR. epit. 2, 6, 40 HIL. trin. 10, 71. *al.*). CAES. civ. 3, 23, 2 adeo loci opportunitate -ecit, uti *eqs.* (PLIN. nat. 17, 199 -itur. AVG. persev. 15, 38 usque a. ..., ut). SEN. contr. 2, 7, 5 abunde te in argumentum pudicitiae -turam putas, si *eqs.* (PLIN. nat. 19, 115 a. ... ita -i ..., ne *eqs.*). CELS. 5, 28, 4[E] non aliud *remedium* magis -it (SEN. dial. 3, 15, 3 cum eo m. ad emendationem poena -at, si *eqs.* PLIN. nat. 22, 148 TAC. dial. 22, 2. *al.*). 5, 28, 6[B] melius lenia medicamenta -unt (SCRIB. LARG. 22 PLIN. nat. 32, 134. *al.*; *cf.* optime: CELS. 7, 14, 7). *al.*

c *per praepos.*: **α** ad: RHET. Her. 4, 26, 35 -it ... exornatio ad duas res. CIC. inv. 1, 109 magnificentia ... plus -it ad misericordiam commovendam (*item c. gerund.*: de orat. 2, 205 ad eorum mentes oratione flectendas. Brut. 92 part. 96. *al., cf. e. g. p. 1700, 26 sq.*). Att. 7, 13, 1 ad summam. *al.* CAES. Gall. 4, 19, 4 ad laudem et ad utilitatem. 7, 66, 4 ad ... pacem. LIV. 26, 6, 7. 31, 34, 1. *et saepe* (*v. e. g. p. 1697, 45. 1701, 15. 21*). **β** in *c. acc.*: LIV. 3, 61, 12 parva ... certamina in summam totius -erant spei (31, 37, 5 QVINT. inst. 1, 1, 19 TAC. ann. 13, 38, 1. *cf. l. 61*). SEN. contr. 1 praef. 6 in eloquentiam. 2, 7, 5 *v. l. 51.* SEN. dial. 5, 16, 1 indignatio in tormentum suum -it. 5, 19, 2 in exemplum emendationemque (Ps. QVINT. decl. 3, 1). epist. 71, 34 in tantum -ecit, ut *eqs.* (PLIN. nat. 35, 145. *cf.* in quantum QVINT. inst. 9, 4, 16). PLIN. nat. 16, 169 in ... amplitudinem. IVV. 13, 18 nihil in melius (*al., v. p. 1697, 26*). *al.* (*v. e. g. p. 1695, 50. 1696, 20*).

d *per dat.*: PLIN. nat. 34, 113 *aeruginis* vis ... delacrimationibus mordendo -ens. TERT. resurr. 51, 4 morti, cui carnis ... opera -unt. IVL. VAL. 2, 17 *Stasagorae iniuria* vindictae vestrae -erat. GAVDENT. serm. 19, 5 profectum *pueri Iesu* nostro profectui -isse. *al.* (*v. e. g. p. 1701, 10*).

e *per enunt. secund.* (*cf. l. 34. 44*): MART. 5, 76, 1 -ecit poto Mi-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

thridates saepe veneno, toxica ne possent ... nocere sibi. TERT. apol. 47, 1 (rec. *Φ*) ˌadhuc enimˌ mihi -it antiquitas ... litteraturae, quo facile credatur (ˌ ˌ hoc *rec. vulg.*). PAVL. dig. 35, 2, 22 pr. id ... non solet legatariis -ere, q u o m i n u s Falcidiam patiantur (44, 7, 44, 1. COD. Iust. 5, 14, 3 [*a. 239*]). HIL. trin. 3, 5 (*ad Ioh. 2, 1 sqq.*) aqua hydriis infunditur, vinum calicibus hauritur; ... tempus quod in medio est, non -it (sufficit *var. l.*), u t liquoris natura et nascatur et pereat (Ps. AVG. quaest. test. 109, 8).

3 *indicatur qua in re vel cuius (in)commodo -atur*: **a** *per praepos.*: RHET. Her. 4, 53, 66 *conformatio* -it plurimum i n amplificationis partibus et commiseratione (CIC. Planc. 75 nihil in Cispio -isti. Mil. 88 in privato eodem *Clodio.* off. 3, 38 in philosophia. *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 24, 7 in hac re. LVCR. 2, 38 nostro in corpore. CAES. Gall. 7, 20, 11 in oppugnatione. BELL. Alex. 30, 6 in repellendis ... nostris. *al., v. e. g. p. 1700, 31*). CIC. Sest. 132 *Vatinius* nihil -ecit de universis, ⟨de⟩ me agere non destitit. fin. 3, 14 multum ... a d ea, quae quaerimus, explicatio tua ista -erit (*al., v. e. g. p. 1700, 28 sq.*). CELS. 5, 27, 10 a d v e r s u s quos *angues* (*al., v. p. 1700, 34 et e. g.* SEN. epist. 11, 7 NERAT. dig. 19, 1, 31 pr.). PLIN. nat. 20, 43 c o n t r a anginas (*al., v. p. 1700, 38 et e. g.* PELAG. in Eph. 3, 9 c. Marcionem). *al.* **b** *per dat.*: *personae*: CIC. Att. 1, 1, 1 quiddam spero nobis -i, cum *eqs.* 12, 20, 1 si mihi minus -o. SEN. epist. 35, 2 dum mihi -is. TERT. paenit. 2, 7 quod homini -it, deo servit. uxor. 1, 1 l. 32 tibi vel ... alii feminae. IVL. VAL. 3, 31 matri. *al.; saepe in iure, v. p. 1700, 63.* *rei*: COLVM. 1, 9, 6 *operarius* officio -it. SIL. 17, 515 Latio. STAT. Theb. 3, 720 bello. CELS. dig. 8, 6, 6, 1 toti fundo. *al., e. g. p. 1700, 75.*

II *usu deflexo et sublucente haud raro notione supra illustrata pertinet ad quemlibet modum procedendi, sc.*: **A** *ad motum localem sive proficiscentis sive cursum prosequentis* (GLOSS. -ere: ambulare, incessere [*cf. l. 47*]. *in falsa var. l.* CAES. Gall. 1, 38, 1 tridui ... viam a suis finibus -isse [*α*, processisse *β*]. *ceterum sublucet respectus motus p. 1695, 22. 36. 1696, 48. 55. al.*): PLIN. nat. 32, 4 cum e tota classe *Claudii* quinqueremis sola non -ret (*echenaide eam retinente*). SOL. 30, 27 ut *Aethiopici lupi* non magis -ant cursu quam meatu (*i. saltu*). RVFIN. Orig. in Ios. 26, 3 p. 462, 9 *Aaron stetit inter mortuos et viventes* (*num. 16, 48*), ne ultra vastatio mortis -ret etiam in ceteros. Orig. princ. 4, 3, 11 p. 339, 15 *animae*, quae de nostris sedibus ad meliora -ant, aliae, quae de caelestibus ad firmamentum usque delapsae sunt. COMM. apol. 211 (*209* spectaculis ire) si *quis* fuerat castus, incestus -it inde. HIST. Apoll. 24 rec. A peto, ... ut me permittas -ere ad (et *Ring*) regnum devotum percipere (*ibid. iterum*; proficisci *var. l. sec. rec. B*). ACT. Andr. Matth. 18 (*ed. Bonnet, 1898, 88*) non possum -ere in triduo in ⟨h⟩anc civitate⟨m⟩ (*gr. ibid.* πορευθῆναι). *in imagine*: CYPR. unit. eccl. 2 ambulando *non* -et ad salutem, qui salutaris viae non tenet veritatem. HIL. trin. 1, 20 intellegentiae iter clivo quasi molliore lenivimus, ... ut prope sine scandentium sensu euntium -ret conscensus. HIER. tract. in psalm. I p. 99 l. 110 *vir sanctus* semper procedit et -it et ascendit in sublimiora (*al. ibid.; opp.* peccator, qui cotidie decrescit). AVG. c. Pelag. 3, 7, 22 p. 514, 6 ambulantibus et -entibus in via rectae fidei. serm. 169, 18 'in eo ambulemus' (*Phil. 3, 16*); ... quid est ambulare? ... -ere. *ibid.* semper ambula, semper -e: noli in via remanere ...; remanet qui non -it. *al.* **B** *ad originem* (*cf. p. 1696, 12*): *unde doctrina vel dignitate aucti sunt homines*: POMPON. dig. 1, 2, 2, 44 ab hoc *Servio Sulpicio* plurimi -erunt: *Alfenus, Ofilius aliique* (*cf. 40* ab his profecti sunt). TERT. monog. 11, 7 ex quibus *laicis* ecclesiae ordo -it. *unde principium cepit ordo*: BOETH. cons. 4, 6, 22 *ne* ordo de summi boni cardine -ens (-cisc- *var. l.*) a suo quoquam deflectat exordio. **C** *ad cursum temporis*: *-unt homines aetate procedentes* (*vergit ad I*): VET. LAT. Luc. 2, 52 (cod. 2. *al., sim.* VVLG.) Iesus ... -bat aetate et sapientia (*gr.* προέκοπτεν, *cod. 14* procedebat). HIL. trin. 12, 23 qui ... in adulescentiam per pueritiam ... -erit. GAVDENT. serm. 19, 5 per incrementa aetatis ... *Iesus* -it in virum perfectum (*affert Luc. 2, 40* crescebat ... et implebatur sapientia). VVLG. I reg. 2, 26 puer ... -bat atque crescebat. *-it tempus, actio continuata* (*cf. p. 1698, 45. 1700, 50*): HIL. trin. 11, 3 hunc *Christum* profetiae volumina consignant, hunc temporum cotidie -ens plenitudo testatur. RVFIN. hist. 9, 10, 8 id (*sc. direptiones*) per dies singulos in detrimentum nostrorum provincialium -isse (*gr.* εἰς τοὐπιὸν ... προχωρεῖν). CASS. FEL. 46 p. 119, 10 -ente ... curationis tempore erunt *cibi quidam dandi.* ORIBAS. syn. 5, 46, 4 Ab p. 81 -ente ... etate calvi fiunt (*La* procidentem [*i.* -cedente], *gr.* προϊούσης). **D** *ad continuationem sermonis*: EVSEB. EMES. serm. 29, 26 -at ... sermo ad cetera. THEOD. MOPS. in Gal. 6, 6 p. 105, 17 ad ... exhortationem -it: 'nolite errare'.

part. praes. prōficiēns *pro adi. vel subst. v. imprimis p. 1697, 14. 67. 1699, 59. 1700, 1, ceterum e. g. p. 1697, 5. 1700, 31 et pro gr.* ὠφέλιμος BOETH. anal. pr. 48b37 top. Arist. 119b7. 124a16. 18.

adv. **prōficienter.** *i. q. modo proficiente, prospere, salubriter sim.*: HIL. trin. 1, 22 post hunc itaque lenem ac brevem demonstratae trinitatis sermonem tertius liber, etsi sensim, tamen iam -r incedit (*cf. 1, 20* ut aptissimus legentium profectibus ... libellorum ordo succederet. *v. et p. 1701, 16*). AVG. epist. 188, 7 'sine intermissione orate' (*I Thess. 5, 17*) ...; oratis enim, ut perseveranter et -r habeatis *dona dei.* 199, 1. 215, 8 usque in finem -r in bono proposito permanere (*cf.* epist. Divj. 20, 1, 3 -r usque in finem in Christi gratia perseveres. PROSP. in psalm. 120, 5 possibilitatem in dextris -r perseverandi ipse *deus* dedit). c. Iulian. 2, 3, 7 cum in hoc *contra vitia* certamine -r laboramus. persev. 21, 55 -r me ... scripsisse, non tamen a perfectione coepisse. trin. 12, 13, 21 mentem nostram ... ex eius *dei* ... caritate -r debere formari. LEO M. serm. 45, 1 duplex unitas *amoris* (*sc. dei et proximi*) omni ... est tempore exercenda et -r augenda. CASSIOD. in psalm. 133, 2 l. 57 -r ascenderat *propheta.*

deriv.: 2. profectio, 1. profectus (-ūs), *?*proficius, proficuus; *cf.* proficiscor.

compos.: disproficio. *cf. Onom.* Profic⟨i⟩entius. *Kruse.*

[88]**proficīscor,** -fectus sum, -ficīscī *et* p r o f i c ī s c o, -ere. [prōficīscī *formatum est a* facere *ita ut* prōficere, *quocum fortasse coniunctum non est; ad notionem cf. et* pro-fugere, pro-hibere *et* facere se aliquo (*vol. VI 1, 119, 31 sqq.*), facessere (*ibid. 39, 59 sqq.*), *theod. 'sich aufmachen, davonmachen'; praes.* proficisci *fortasse adiectum est ad perf.* profectus sum; *v. Leumann, Gramm. 1977, 536. 538. 561. 612, Keller, Les verbes ... en -sc-, 1992, 212 et passim. Fo.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 513, 15 -or a facio. *notatur* pro: LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557; *a. 203*) 31 (*de prof v. p. 1698, 57*). NOT. Tir. 90, 71 profeciscitur (*cod. K*, -fic- *cett.*). *de genere*: *depon. occurrit passim* (*testatur e. g.* NON. p. 470, 38); *act.* PLAVT. Mil. 1329 -o (*deficiente cod. A*). TVRPIL. com. 81 -ret (GREG. TVR. Mart. 1, 10 [-retur *var. l.*]). Ps. CYPR. tract. 13 -ere (*item* 14 [-ficere *var. l.*]). LEX Sal. Merov. decr. Child. 3, 4 -at. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 2021 (cod. Paris.) -it (*sed* -itur *l. 32*). *corripi primam syll. testantur* GELL. 2, 17, 5 SERV. gramm. IV 450, 21 (*producit tamen* PLAVT. Trin. 149), *secundam* PRISC. gramm. II 513, 14. *de notione*: DOSITH. gramm. 73, 4 ἀποδημῶ -or. SYNON. Cic. p. 423, 30 egreditur. exit. -itur *eqs.* GLOSS. -itur: ἀποδημεῖ, ὁρμᾷ. vadit. exit, egreditur. GLOSS. II 253, 19 ἀφικνοῦμαι: advenio, -or. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 2011 (cod. Paris.) -itur: proficit. 2020 (*ibid.*) -itur: crescit. V Aa P 1348 -tus est: perrexit, ambulavit. *al.* *legitur in versibus inde a* NAEVIO (*v. p. 1705, 56*), PLAVTO *aliisque scaenicis* (*deest* SEN. *trag.*), ENN. ann., CIC. carm. (*semel; ceterum in dactylis apud* LVCR. *quater,* VERG. *septies,* OV. *octies,* MANIL. *ter, sed singulis binisve locis in* HOR. epist., PROP., GRATT., VAL. FL., SIL., HOMER., STAT., MART.; *deest* LVCANO, IVV.), *in oratione soluta inde a* CATONE, ASELL., GRACCHO; *frequentatur a* CIC., CAES. *aliisque rerum scriptoribus, maxime a* LIV. [*part. perf.* -tus *variat saepe cum* provectus, *e. g.* PLIN. nat. 10, 67 (*falsa var. l.* CAECIL. com. 1 OCTAVIA 316. *al., falso trad.* LIV. 29, 27, 6 AMM. 18, 6, 12. *cf. p. 1695, 2*); *de confusione cum* proficere *v. p. 1694, 72.*]

i. q. discedendo facessere, abire (*hic illic vi durativa significatur iter a discedentibus faciendum, v. imprimis l. 59. p. 1706, 46. 1712, 66 [indicatur quam longe l. 62. p. 1705, 72]; de statu peregrinantis, absentis v. p. 1705, 17; part. perf. adhibetur pro subst. masc. p. 1705, 35. 71. 1706, 61*). *opp. e. g.* manere *vol. VIII 282, 11,* pervenire *l. 57. 73. p. 1708, 3. 1711, 1 et saepius,* redire *p. 1705, 58. 1707, 54. 1708, 68. 71 et e. g.* POMPON. Atell. 90, reverti *p. 1706, 72. 1708, 21 et* CIC. Phil. 5, 31 CAES. Gall. 1, 28, 3. *al.; pro syn. sunt e. g.* egredi CIC. Catil. 1, 10. 20, (ex)ire CIC. Verr. II 4, 108 Catil. 2, 6 Att. 16, 8, 2. *al., v. etiam p. 1708, 43 et cf. abundantias notabiliores p. 1705, 69. 1713, 28. 50. 70.*

I *exempla notionem illustrantia*: **A** *proprie, sc. vi locali, -untur*: **1** *homines vel dei* (animus *p. 1707, 2. 7. 21, lingua exsecta p. 1707, 14*): **a** *strictius*: **α** *in universum*: ① *-untur quilibet*: Ⓐ *determinatur locus, finis, iter*: *usu communi*: PLAVT. Curc. 1 quo ted hoc noctis dicam -i foras? Merc. 939 porro -or quaesitum *meretricem*; nunc perveni Chalcidem. Most. 976 postquam eius hinc pater sit -tus peregre. *al.* TER. Andr. 600 (*loq. servus*) quid causae est, quin hinc in pistrinum recta -ar via? *talia passim, v. sub II.* *vi durativa*: CIC. Verr. II 4, 108 *sacerdotes*, cum esset in urbe nostra Cereris ... templum, tamen usque Hennam -ti sunt (*cf.* usque *p. 1712, 2. 42*). ac. 2, 100 *si quis* ex hoc loco -atur Puteolos stadia triginta probo navigio. VARRO ling. 5, 47 ˌper quam *viam sacram*ˌ augures ex arce -ti solent inaugurare (*nisi* ˌ ˌ *ad solum inf. trahas*). SALL. Catil. 48, 3 *Tarquinium* ad Catilinam -entem ex itinere retractum *esse.* *al.* *in imagine*: PLAVT. Pseud. 425 quo in commeatum volui argentarium -i, ibi ... obsaeptast via (*419* quaerere argentum). GRATT. 5 prius ... vita ... erat error in omni; post alia propiore via meliusque -ti *homines,* te sociam, ratio, rebus sumpsere gerendis. APVL. met. 1, 5, 5 sinistro pede -tum me spes compendii frustrata est. VET. LAT. Iudith 5, 8 (cod. 151) -ti sunt ex via patrum suorum (*gr.* ἐξέβησαν, *cod. 153. al.* declinaverunt, *cod. 109* exeuntes, *Vulg.* deserentes ... caerimonias). Ⓑ *sine tali determinatione*: PLAVT. Curc. 329 postquam tuo iussu -tus sum, perveni in Cariam. Mil. 1329 licet complecti, prius quam -o? *al.* TER. Haut. 118 clam me -tus mensis tris abest *filius.* TVRPIL. com. 81 hortatur hominem, quam primum -ret. AFRAN. com. 140 -or: res ... hor-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tabatur *eqs.* POMPON. Atell. 113 cum uno servo senex ... -itur. CIC. Quinct. 62 cui *procuratori* tu ... rem ... commendare -ens ... solebas. Verr. II 1, 46 tempestates coortae sunt ..., ut ... -i cum cuperet Dolabella non posset. Att. 8, 1, 1 epistulam misissem, sed iam ... puer -batur (*item de tabellario e. g.* 9, 7, 1 cui dare volueram, non est -tus. AVR. Fronto p. 63, 13 tandem tabellarius -itur). 8, 16, 2 qua spe -ar, video (*Pompei partes sequens ut*: 9, 8, 1 Lucius *Torquatus* ... -tus est [*postea*: potes dicere cur exierint?]. *al.* ANTON. Cic. Att. 10, 10, 2 qui se medium esse volt, in patria manet; qui -itur, aliquid de altera utra parte iudicare videtur *eqs.*). *al.* CAES. Gall. 1, 39, 3 *causam* ad -endum necessariam. HOR. epist. 1, 13, 1 ut -entem docui te ..., Augusto reddes ... *carminum* volumina, Vinni. 2, 2, 20. LIV. 42, 17, 8 Rammius ... *facinus se* facturum pollicitus -itur. *al.* FEST. p. 229 propter viam fit sacrificium, quod est -endi gratia, Herculi. SEN. contr. 2, 7, 2 quae praeceperim uxori -ens scio. *al.* PETRON. 115, 9 -ens osculum dedit *propinquo cuidam* (*cf.* SVET. Nero 37, 3 neque adveniens neque -ens quemquam osculo impertiit). CIL IV 1241 Secundus quoservis (*i.* cons-) -e(n)s salutem libe(n)s. *al.* *praes. de eo, qui -tus est* (*cf. notione communi p. 1706, 42*): CANON. Turner II p. 387 rec. II. III nisi ... infirmitate detineatur aut -atur episcopus (*p. 386 rec. I* in peregrinis eum esse constiterit; *gr. Mansi 2, 574ᴮ* ἀποδημοῖ).

Ⓘ *-untur qui patriam relinquentes novam sedem quaerunt* (*in exilium expulsi vel variis de causis migrantes; exempla selecta*): Ⓐ *indicato loco vel fine*: ACC. trag. 599 iussit -i exilium quovis gentium (*v. vol. V 2, 1485, 25; cf.* in exilium *ibid. 27 sqq.*). CIC. Font. 30 nationes, quae quondam tam longe ab suis sedibus Delphos usque ... ad oraculum ... spoliandum -tae sunt (VERG. Aen. 7, 209 *Dardanum* Corythi Tyrrhena ab sede -tum. 7, 255 externa ab sede). fin. 4, 56 tuus ille Poenulus (*sc. Zenon Citieus*) – scis enim Citieos ... e Phoenica -tos (*nisi ad p. 1706, 53*). VERG. Aen. 1, 340 imperium Dido Tyria regit urbe -ta. OV. met. 4, 572 (*loq. Cadmus*) cum Sidone -tus vipereos sparsi ... dentes. LIV. 37, 54, 18 coloniae ... illinc (*e Graecia*) ... -tae in Asiam. VELL. 1, 4, 4 mox Aeolii eadem (ex e. *Madvig*) -ti Graecia ... urbes condiderunt. TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 5 populum Aegypto -tum (*sec. Vet. Lat. deut. 23, 4* [*cod. 100*] egredientibus vobis. *item de exitu Israhel e. g.* VVLG. exod. 12, 37 -ti ... sunt ... de Ramesse [*Vet. Lat. cod. 104* promoverunt]). *al.* *part. perf. pro subst.* (*addasne p. 1706, 61?*): VERG. Aen. 1, 732 Iuppiter, ... hunc laetum Tyriisque diem Troiaque -tis esse velis ([SERV. noluit 'profugis' dicere]. 4, 111). OV. Ib. 317 olivifera ... Sicyone -to (*Nicocli tyranno? fugato var. l.*). Ⓑ *exempla cetera*: CIC. Catil. 1, 23 -ere ac ... recta perge in exilium (*item de Catilina*: 2, 15 qui illum, cum -tus sit, eiectum esse dicant. *al.*). dom. 86 mihi sine ullo iudicio populi -to (*opp.* restituto. *Cicero de se ut*: 87 qui -tus sum integer. Att. 3, 7, 2 quae *spes* nos -entes prosequebatur. ad Q. fr. 1, 4, 4. *cf. p. 1667, 36*). CAES. Gall. 1, 3, 1 constituerunt *Helvetii* ea, quae ad -endum pertinerent, comparare (*cf. p. 1667, 47 sq.; in eadem re*: 1, 5, 4 *ut Rauraci aliique* una cum iis -antur). OV. fast. 4, 271 (*Magna Mater Attalo regi*) 'mitte volentem *me*! ...'; ille ... '-ere' dixit. VET. LAT. gen. 46, 6 (cod. 100) tollentes substantiam suam ... ⌊-ti sunt⌋ et introiit in Aegyptum *Iacob cum suis* (⌊ ⌋ *om. gr. et Vulg.*). psalm. 64, 1 (cod. 325, *sim.* VVLG.) de verbo peregrinationis, quando -i coeperunt (*sc. Babylone; gr.* ἐκπορεύεσθαι, *cod. 300* exire). *al.*

β *in re militari et in re publica* (*de exilio v. l. 21*): Ⓘ *-untur qui pugnam ineunt, bellum capessunt, militiam sequuntur sim.*: Ⓐ *vario usu* (*exempla pauca selecta; vi durativa l. 62. 72; passim indicatur locus vel finis, v. sub II e. g.* ad exercitum *p. 1711, 51,* ad hostem *sim. p. 1711, 54. 1712, 7 sq. et al.,* e castris *p. 1712, 57,* ad bellum *p. 1713, 26,* subsidio *p. 1713, 39*): NAEV. trag. tit. Hector -ens (*cf.* ATTA com. tit. tiro -ens. *quos tit. testatur* PRISC. gramm. II 400, 2 *et* 433, 4). PLAVT. Amph. 1138 cum in exercitum -tu's, *Amphitruo.* RHET. Her. 3, 2, 2 an domum redeat *Hannibal,* an in Aegyptum -tus occupet Alexandriam. CIC. Verr. II 5, 111 cum classis Syracusis -batur. Flacc. frg. Schol. Bob. p. 96, 14 *Flaccus* tribunus militaris cum P. Servilio *pro consule* ... -tus. Att. 10, 6, 3 Pompeium ... per Illyricum -i in Galliam (*cf. 10, 9, 1* iter ... per I. fecisse). CAES. Gall. 5, 46, 2 iubet media nocte legionem -i. 6, 40, 4 milites, quos sub vexillo una -tos docuimus (*6, 36, 3* sub v. una mittuntur). 7, 12, 1 Vercingetorix ... obviam Caesari -itur. civ. 3, 12, 1 recepto Caesar Orico ... Apolloniam -itur. VARRO frg. Macr. Sat. 1, 16, 18 *quibusdam diebus* dilectum ... habere ac militem -i ... religiosum est. OV. fast. 1, 279 ut populo reditus pateant ad bella -to. LIV. 24, 12, 7 in Siciliam ... duo praetores -ti *sunt,* P. Cornelius ad exercitum, T. Otacilius, qui maritimae orae ... praeesset. 42, 54, 6 incenso oppido -tus ad Phalannam castra movit. TAC. hist. 5, 13, 2 (*item fere* SVET. Vesp. 4, 5) *fore ut* -ti ... Iudaea rerum potirentur (*oraculum de Vespasiano; luditur cum notione sub bα illustrata*). VET. LAT. Ios. 10, 9 (cod. 100) tota nocte -tus ex Galgala (*sec. falsam var. l.* ἐπορεύθη *pro* εἰσεπορεύθη; *Vulg.* ascendens). *al.* paludatum -i: *inde a* CIC., *v. vol. X 1, 169, 47. 76 sqq.; cf.* paludatis lictoribus -i LIV. 31, 14, 1. 41, 10, 5. 7. 45, 39, 11. Ⓑ *indicatis copiis comitantibus*: *per praepos.* cum: PLAVT. Amph. 734 cum exercitu hinc -tus sum ad Teloboas hostis (CIC. fam. 1, 7, 4 CAES. civ. 2, 24, 1. *al.* SALL. hist. frg. 2, 80 NEP. Hann. 8, 1. *al.*). ENN. ann. 565 cum legionibus cum -itur induperator (CAES. Gall. 1, 12, 2. 5, 2, 4 HIRT. Gall. 8, 4, 3. 8, 46, 1 BELL. Alex. 42, 4. *al.*). CIC. fam. 1, 7, 4 cum classe atque exercitu -i Alexandream (CAES. civ. 3, 23, 1 LIV. 24, 11, 6. *al.*). MAT. Cic. Att. 9, 15ᵃ Pompeium Brundisio ... cum omnibus copiis ... -tum esse (CAES. Gall. 4, 21, 3 civ. 1, 38, 2 BELL. Afr. 24, 1. 68, 2. *al.*). LENT. Cic. fam. 12, 14, 8 in hiberna cum equitibus (CAES. Gall. 5, 2, 4. *al.* BELL. Alex. 77, 2 LIV. 10, 26, 14. *al.*). CAES. Gall. 7, 18, 1 *Vercingetorigem* cum equitatu expeditisque ... insidiandi causa eo -tum (HIRT. Gall. 8, 34, 1 LIV. 24, 41, 6). HIRT. Gall. 8, 2, 1 cum equitum praesidio ... ab oppido Bibracte -itur ad legionem XIII (8, 46, 3 LIV. 23, 7, 8). *al.* *per abl. nudum* (*cf. p. 1705, 75*): CIC. Verr. II 1, 86 hoc praesidio (*v. p. 889, 10*). CAES. civ. 1, 41, 2 omnibus copiis triplici instructa acie ad Ilerdam -itur (3, 41, 3 omnibus. LIV. 2, 19, 3 magnis. *al.*). 3, 106, 3 infirmis auxiliis -i. BELL. Alex. 66, 1 eadem classe, qua venerat, -itur in Ciliciam (NEP. Milt. 1, 4 cum delecta manu c. Chersonesum -tus. Alc. 7, 1). LIV. 2, 16, 6 consules infesto exercitu in agrum Sabinum -ti (4, 46, 12 novo e. *al.*).

Ⓘ *-untur qui provinciam vel quodlibet munus administrant, legationem suscipiunt* (*notabiliora selecta*): CATO orat. 95 Aetolos pacem velle; de ea re oratores Romam -tos (*cf.* BELL. Hisp. 32, 5 de pace ad Caesarem -i). CIC. inv. 2, 87 legati -ti non sunt; accusantur (Phil. 5, 26. *al.; praedicative*: Mur. 32 ut *Scipio Africanus* legatus fratri -retur. Lig. 2. *al.* BELL. Hisp. 22, 1 NEP. Pel. 4, 3. *al.*). 2, 124 *quidam,* cum lex, quibus diebus in legationem -retur, praestituerat, quia sumptum quaestor non dedit, -tus non est (LIV. 21, 63, 12. CELS. dig. 33, 10, 7 pr. [*e Labeone*]. SCHOL. Cic. Bob. p. 150, 30 nullo iure). Verr. II 1, 34 *Verres* -tus est quaestor in provinciam (4, 9 cum potestate aut legatione. Manil. 67. *al.* S. C. Cic. fam. 8, 8, 8 CAES. civ. 1, 2, 3. *al.* LIV. 28, 10, 4 ex senatus consulto. *al.; cf. l. 49 sq.*). 2, 14 qui iniussu populi ac senatus *civitatum Siculorum* -rentur (*legati ut*: fam. 3, 8, 4 edixi, ne quis i. meo -retur. *cf. l. 28*). 5, 45 si quo publice -eris, ... sumptu publico navigia praebentur (*opp.* privatim. *cf.* rei publicae causa -i: PAPIN. dig. 17, 1, 56, 2 PAVL. dig. 4, 6, 35, 7). ac. 2, 1 *Lucullus* in Asiam quaestor -tus (*cf. l. 28. 52*). CAES. Gall. 1, 54, 3 in citeriorem Galliam ad conventus agendos -tus est (6, 44, 3. 7, 1, 1). civ. 1, 11, 2 si peracto consulatu Caesaris non -tus esset *Pompeius* (*antea*: se in provinciam iturum). LIV. 8, 30, 2 cum ad auspicium repetendum Romam -retur *dictator* (*cf.* auspiciorum repetendorum causa: LIV. 10, 3, 6. 23, 19, 3). 10, 15, 7 comitiorum causa Romam -tus *consul* (10, 36, 18. 38, 35, 1). TRAIAN. Plin. epist. 10, 28 ad comparationem frumentorum. POMPON. dig. 1, 2, 2, 33 quotiens ... -untur *magistratus,* unus relinquitur, qui ius dicat (*opp.* quotiens in re publica sunt). FRONTO p. 209, 4 *Hadrianus* bis in meridionalis sedis terras -tus est saluti his provinciis. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 54 v(iri) c(larissimi), qui proconsules paulo ante -ti sunt. *al.* *vi durativa* (*part. praes.* -ens *praeter l. 49. 51*): CIC. Mur. 42 habuit *Murena in Galliam* -ens dilectum in Vmbria. de orat. 1, 82 cum pro consule in Ciliciam -ens venissem Athenas. Tim. 2. Att. 14, 10, 1 ut Trebonius itineribus deviis -retur in provinciam. LIV. 34, 56, 13 *ut* consul in provinciam -ens in oppidis ..., qua iturus esset, ... milites scriberet. 37, 57, 1. 39, 18, 2 circa fora *externa* -i ... et iudicia exercere. VAL. MAX. 3, 7, 9 quaestor -ens in Asiam Brundisium iam pervenerat. *al.*

b *laxius respiciuntur*: α *qui proveniunt e patria, ordine sim. vel e genere, stirpe*: CIC. Verr. II 2, 174 legem ab homine non nostri generis, non ex equestri loco -to, sed nobilissimo promulgatam (*cf.* PLIN. nat. 33, 34 ex eo ordine *equestri* -tum se celebrans *Cicero*). Font. 41 generis antiquitas, quam Tusculo, ex clarissimo municipio, -tam ... videmus. NEP. Con. 3, 4 cum ex ea *civitate* (*sc. Athenis*) sim -tus, quae ceteris gentibus imperare consuerit. VERG. Aen. 8, 51 Arcades his oris, genus a Pallante -tum, ... delegere locum (*aliter* SERV.: -tum ad has oras). OV. met. 3, 35 Tyria lucum de gente -ti infausto tetigere gradu (*nisi de emigrantibus ut p. 1705, 35 sqq.*). TERT. apol. 21, 13 quod de deo -tum est, deus est et dei filius et unus ambo. VLP. dig. 50, 16, 195, 4 quae *personae* ab eiusdem ultimi genitoris sanguine -untur. HIST. AVG. Pesc. 8, 3 (*oraculi versus de Sept. Sev.; cf. p. 1705, 71*) imperium mundi Poena reget urbe -tus. HEGES. 5, 16 p. 323, 23 (*ad Hebraeos*) recordamini, ⌊unde orti et a quibus sitis -ti⌋ (*sed gr. 5, 377* πόθεν ὁρμώμενοι μάχεσθε, *cf. Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. p. 792* progressi). MART. CAP. 5, 429 ambo (*sc. Demosthenes et Cicero*) ... novi -tique paupertatis sinu (-tecti- *codd.*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 2, 10 rec. II soles profiteri unum *deum* ... infectum et alterum ... de creaturis -tum. *al.*

β *qui relinquunt caelum* (*nascendo sim.*): CIC. rep. 6, 13 harum *civitatum* rectores ... hinc (*sc. e caelo*) -ti huc revertuntur. Tusc. 1, 72 *qui caste vixissent,* is ad illos *deos,* a quibus essent -ti, reditum facilem patere. 5, 9 nos quasi in mercatus quandam celebritatem ex urbe aliqua sic in hanc vitam ex alia vita et natura -tos alios *alia sequi.* TERT. adv. Val. 16, 1 *Chris-*

[*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum Valentinianorum pigebat extra pleroma -i (*cf. Iren. 1, 4, 5 κατελθεῖν, lat.* descendere). FIRM. math. 1, 4, 4 qui *animus* ex caelesti igne -tus ad regimen ... terrenae fragilitatis inmissus est. PRISCILL. tract. 10, 125 *ut homo pius* totum se divinae, unde -tus est, naturae ... reddat.

γ *qui relinquunt vitam terrenam, exuunt vincula corporis sim.*: ① *de morientibus* (*parte corporis l. 14*): CIC. Tusc. 1, 29 hinc a nobis -ti in caelum *homines facti sunt dei* (*v. app. crit.*). Cato 83 *animum morientis* ad meliora -i. *ibid.* me -entem haud sane quis facile retraxerit. 84 o praeclarum diem, cum ad (in *var. l.*) illud divinum animorum concilium coetumque -ar ...; -ar ... non ad eos solum viros, ... verum etiam ad Catonem meum. VARRO rust. 1, 1, 1 annus ... octogesimus admonet me, ut sarcinas conligam, antequam -ar e vita. *apud Christianos*: CYPR. epist. 66, 7, 3 qui *episcopi* in exilium relegati inlustri itinere ad dominum -ti sunt (81, 2 *si* martyr ad d. -ar. EVGIPP. Sev. 42, 1). Fort. 11 p. 339, 6 lingua *exsecta* (*II Macc. 7, 4*) ... prior ad deum debuit ipsa -i (CONC.S I 3 vers. Tur. p. 18, 9 qui ad d. -ti sunt patres nostri [*gr. I 1, 1 p. 109, 18 ἀποδημήσαντες*]. EVGIPP. Sev. 40, 3). mortal. 7 ad laetitiam salutis aeternae Christo vocante -i. CE 2190 (*saec. IV?*) *defunctus* vitam ... spirans placidam ad te ⌊sancte⌋ -tus (⌊ ⌋ *potius adv. quam vocat. subst.*). ZENO 1, 2, 8 -tus potius est iste quam mortuus (*cf. p. 1668, 46*). HIER. epist. 60, 14, 3. *al.* ② *de animo vagante*: AVR. Fronto p. 2, 7 ubi animus meus sit, nescio; nisi hoc scio ... ad te -tum eum esse. TERT. anim. 44, 1 *Hermotimus* anima ... in somno carebat, quasi ... -ente de corpore. ③ *de Christo ad patrem revertente* (*cf. e. g. Ioh. 16, 28* vado ad patrem): VET. LAT. I Petr. 3, 22 (Aug. epist. 164, 10, *sim.* VVLG.) *Christus* -tus in caelos subiectis sibi angelis (*gr. πορευθείς*). CYPR. sent. episc. 49 ad patrem -ens.

δ *qui spatium dimetiuntur exeuntes a puncto quodam figurae*: FIRM. math. 2, 23, 4 a prima horoscopi parte -ti in cxx^a parte hunc locum constituimus (2, 23, 5. 2, 23, 6 [*suppl.*]). 8, 2, 2 ab horoscopo ... -tus per cetera signa partem nonagesimam quaere. 8, 2, 4 ab ea parte, in qua Luna fuerit inventa.

2 *animalia*: PHAEDR. 4, 19, 6 -ti sunt legati *canum* non celeri pede (*cf. p. 1706, 23*). PLIN. nat. 10, 58 quando -antur, consentiunt *grues*. 10, 67 *glottin* initio ... avide -tam paenitentia in volatu ... subit (*cf. Arist. hist. anim. 597b16 συναπαίρει*). GELL. 2, 29, 13 (*ex Enn. sat.?*) avis in pastum -ta est (*cf. 10* in pabulum volat).

3 *res* (*cf. p. 1704, 53*): **a** *notione communi de iis quae emittuntur, moventur, diffunduntur*: α *generatim -untur*: ① *corporea varia* (*eorum motus l. 53; cf. l. 70*): CIC. Verr. II 4, 150 hanc navem ... cum isto -tam *esse* (POLLIO Cic. fam. 10, 33, 3 a Gadibus. CAES. Gall. 3, 14, 2. *al.* LIV. 23, 38, 8. *al.; cf. p. 1705, 59*). LVCR. 1, 979 non est a fine *terrarum* -tum *telum* (*cf.* VARRO ling. 7, 80 ['reciproca ... tela'] reciproca est, cum, unde quid -tum, redit eo). 4, 1222 quae *primordia* patribus patres tradunt a stirpe -ta. VARRO ling. 5, 123 inde radices in agrum ... Romanum sunt -tae (*in imagine de voce 'lepesta' a gr. derivanda*). SEN. nat. 3, 12, 3 (4) quod ab illo *elemento* (*sc. aqua*) -itur, non posse deficere (*antea*: ex se ... effundere. *item de aqua*: CYPR. epist. 74, 10, 2 qua *ubertate* de fonte -itur *aqua*). PLIN. nat. 4, 62 ex hac *insula q. e. Ceos esse* -tam delicatiorem feminis vestem (*sim. de herba, quae diffunditur in alias regiones*: 16, 153 e Cilicia ... primum -ta *smilax*). 17, 245 (*describitur prodigium*) oliveto universo viam publicam transgresso arvisque inde e contrario in locum oliveti -tis. TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 598, 7 virga -ta de radice Iesse (*sec. Is. 11, 1, v. p. 1599, 16*). BOETH. mus. 1, 14 ad centrum, unde -tus fuerat *undarum motus.* ② *sidera*: CIC. rep. 6, 24 cum ad idem, unde semel -ta sunt, cuncta astra redierint (*cf.* fin. 2, 102 unde -ta sint *sidera*). VARRO ling. 6, 10 dum ab sole -ta *luna* rursus redit ad eum (frg. Gell. 3, 10, 6). MANIL. 4, 592 Auster amat medium solem Zephyrusque -tum (AVR. Fronto p. 31, 14 ad Oceanum. CENS. 19, 1. AVSON. 14, 10 [384 S.], 1. *cf.* FIRM. math. 1, 4, 6 -tus ab eo *Saturno* solis ardor). APVL. Plat. 1, 10 p. 202 horum ⌊enim ratio⌋ (enumeratio *codd.*) in se revertentium et a se -entium (*sc. solis et lunae*). ③ *radii, spiritus, exhalationes sim.* (*hominis animum v. p. 1704, 53*): CIC. Tim. 26 animus *mundi* ... a medio -tus extremitatem caeli ... rotundo ambitu circumiecit (*gr. sine verbo*). div. 2, 137 unde -tam imaginem *somnio visam putas*? a corporibus ... vult fluere imagines *Democritus* (APVL. apol. 15, 12 -tae a nobis imagines velut quaedam exuviae ... a corporibus manantes [*sec. Epicurum*]. *cf.* 15, 14 radii nostri ... oculis -ti, *sec. Archytan*). PLIN. nat. 2, 139 a Saturni ea *fulmina* sidere -i ... putant *quidam* (2, 142 sonitum -ti esse fulminis, non inlati. *cf.* TERT. nat. 2, 2, 20 ignis cum de mundo per fulgura -itur). GELL. 2, 22, 21 *de vento, v. p. 1712, 38.* VET. LAT. Sirach 28, 14 (*antea*: si sufflaveris, ... si expueris) utraque ex ore -untur (*gr. 28, 12 ἐξελεύσεται, var. l. ἐκπορεύεται*). Luc. 6, 19 (cod. 2) quaerebant tangere illum *Christum*; virtus enim ab eo -batur (*gr. ἐξήρχετο, Vulg.* exiebat, *quae sim. respondent* 8, 46 [Tert. adv. Marc. 4, 20]). FIRM. math. 1 praef. 4 ex qua origine ... tanta -antur et anhelent incendia *Aetnae.* CAEL. AVR. chron. 2, 1, 37 ex eo *odoramento* acriorem -tam (-to *trad.*) exhalationem. ④ *voces, soni*: CIC. off. 3, 121 his voluminibus ad ⌊te⌋ -ta vox est mea ([⌊ ⌋ *sc. filium Athenis degentem*]. LVCR. 4, 553 unde illa -ta perveniat v. PLIN. nat. 11, 107 v. earum *locustarum* -i ab occipitio videtur. APVL. Socr. 20 p. 165 ex ore humano. *al.; addas p. 1712, 36*). APVL. met. 9, 25, 1 ab ea *muliere* -tum *sonum sternutationis* (TER. MAVR. 187 *b et p litterarum* sonos de gemina sede -tos). TER. MAVR. 1316 ore ... simul -tae copulant unum sonum *syllabae.* VET. LAT. psalm. 88, 35 (cod. 303) quae -untur per labia mea ...; quae procedunt de labiis meis (*versio duplex; gr. τὰ ἐκπορευόμενα, Vulg.* procedunt). *respicitur series verborum*: RVT. LVP. 1, 7 ab uno verbo saepius ... -untur *sententiae per anaphoram.* ⑤ *ius et pax, quae cum armis Romanis egrediuntur*: LIV. 37, 54, 23 quo arma vestra pervenerunt, eodem ius hinc -tum perveniat. CLAVD. 21, 201 *Stilicho Rhenum secutus* fulmineum perstrinxit iter; ... pax a fonte -ta cum Rheni crescebat aquis.

β *speciatim dicuntur -i quae alicui tradenda, dono danda sunt* (*sc. pecunia, bona mobilia [immobilia et indefinita v. e. g. p. 1709, 23 sq.]; fere in sermone iuris*): CIC. Cluent. 81 quaeritur unde -ta sit *pecunia versata*, ab accusatore an ab reo (124 de orat. 2, 257 POMPON. dig. 35, 2, 31. VLP. dig. 12, 1, 15 a me ad te. *al.*). NEP. Att. 9, 4 Volumnio ea tribuit, ut plura a parente -i non potuerint. OV. am. 2, 15, 27 (*3 anule,* munus eas gratum) parvum -ere munus. LABEO dig. 23, 3, 79 pr. dotem ad patrem *non* reverti ..., quia non potest videri ab eo -ta (POMPON. dig. 23, 3, 6 pr. si redderetur ei *patri* dos ab ipso -ta. *al.* AFRIC. dig. 37, 6, 4. *al.; cf. p. 1666, 52*). VAL. MAX. 5, 2 ext. 1 a quo donum -retur. VLP. dig. 23, 3, 5, 5 non esse -tum id *legatum* de bonis. 49, 17, 9 non esse ab eo -tum *peculium.* PAVL. dig. 12, 1, 2, 3 mutuum non potest esse, nisi -atur pecunia, creditum autem ... etiam, si nihil -atur. COD. Theod. 12, 12, 5 quae a *barbarorum* regulis -tae fuerint *litterae. al.*

b *per imaginem motus describitur forma vel situs*: CIC. nat. deor. 2, 139 *nervi* sicut venae et arteriae a corde tractae et -tae in corpus omne ducuntur (*cf.* GELL. 17, 11, 2 *duas fistulas* ab oris faucibus -i deorsum). MANIL. 1, 630 hic iterum coit ipse sibi memor, unde -tus (*circulus caelestis ut*: 1, 696. APVL. mund. 1 p. 290 eos polos dicimus, a quibus veluti a cardinibus directio quaedam -ta axis est dictus [*gr. 391b26 ἐπιζευγμένη*]). GELL. 17, 9, 10 litteras ... versibus a summo ad imum -entibus inscribebant. HYG. astr. 3, 31 Eridanus a sinistro pede -tus Orionis et perveniens usque ad Pistricem rursus diffunditur ad Leporis pedes. FIRM. math. 2, 19, 5 initium *quarti ab horoscopo loci* a parte xc -tum usque ad partem cxx pervenit (*sim.* 2, 19, 8. 9. *al.*).

B *translate et sublucentibus haud raro imaginibus respicitur potius*: **1** *unde procedatur* (*quod indicatur ubique, sc. per praepos.* ab *passim,* ex *e. g. l. 47. 53. 57 sq. p. 1709, 30 sqq. 1710, 38, raro aliis struct.; saepius syn. est* nasci, *e. g. l. 54. p. 1709, 43. 1710, 5*): **a** *-untur res*: α *in doctrinis, artibus indagantibus originem vel fundamentum alicuius rei*: ① *variis, imprimis rhet. et philos.; proceditur*: Ⓐ *a principio quodam*: RHET. Her. 2, 4, 7 initia ... inventionis ab arte debent -i, cetera facile conparabit exercitatio (CIC. div. 1, 130 *genus divinationis* ex a. -tum). 3, 9, 16 *genus dispositionum* ab institutione artis -tum (3, 9, 17). 3, 16, 28 an omnis *memoria* ab natura -atur (CIC. inv. 2, 160 *iustitiae* initium est ab n. -tum. de orat. 3, 197 cum a n. -ta sit *ars.* fin. 1, 53 cupiditates. 4, 45 summa bona. *al. apud eundem*). 3, 22, 36 rerum principia ab ingenio -ta sunt, exitus disciplina comparantur. 4, 28, 39 ut a priore *sententiā* posterior contraria priori -atur. CIC. inv. 1, 2 *eloquentiae principium* ex honestissimis causis natum atque ⌊optimis rationibus⌋ -tum *esse* ([⌊ ⌋ *subaudias* ex? *Lambinus coni.* ab o. r.]. Tusc. 2, 65 quod ... a certa r. -atur. fam. 4, 13, 4 quae *pars consolationis* ab exquisita quadam r. et doctrina -itur. QVINT. inst. 2, 17, 27 ex bona r.). 1, 10 constitutio est prima conflictio causarum ex depulsione intentionis -ta. 1, 68 ex medicina nihil ... -i, nisi quod ad corporis utilitatem spectet, ... sic a legibus nihil ..., nisi quod rei publicae conducat, -i. part. 87 quae *bona* -untur ab ... virtutibus *quibusdam* (fin. 3, 32. *al.* SEN. epist. 76, 16. SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 17 [*e Catone, v. orat. 130*] a v. -entia [*opp.* quae voluptas suadeat]). fin. 1, 42 rerum gerendarum initia -untur aut a voluptate, aut a dolore (2, 32). 1, 72 quae (*i. musica aliaeque artes*) ... a falsis initiis -ta vera esse non possunt (3, 22 cum *officia* ... -antur ab i. naturae. 3, 62). 3, 23 cum ... officia a principiis naturae -antur, ab isdem necesse est -i ipsam sapientiam ([*cf. l. 65*]. 4, 53 a falsis p. -ta). nat. deor. 1, 111 nullam ... novistis nisi -tam a corpore et redeuntem ad corpus animi voluptatem. off. 1, 115 *bona fortuita* temporibus gubernantur; ipsi autem gerere quam personam velimus a nostra voluntate -itur (SEN. benef. 6, 9, 3). *al.* VARRO rust. 1, 44, 4 a quo -tum, redit semen. CELS. 2, 7, 5 ab iocinere id malum -i videtur. 7, 7, 13C a qua *parte oculi* videndi facultas -itur. SEN. dial. 4, 26, 4 non est ... iniuria nisi a consilio -ta. epist. 94, 49 *argumentatio* ab habitu animi compositi ... -itur. PLIN. nat. 11, 135 ab eo *cerebro* -itur somnus (*cf. Arist. part. anim. 653a10 ποιεῖ ... τὸν ὕπνον*). QVINT. inst. 8 prooem. 23 sunt optima minime

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

arcessita *verba* et ... ab ipsa veritate -tis similia. CYPR. hab. virg. 2 fundamentum omne religionis ac fidei de observatione ac timore -itur. PRISC. rhet. 7, 20 p. 556, 16 *laus et vituperatio* ex eisdem locis ... -untur (*gr. p. 15, 11 προάγεται*). BOETH. arithm. 2, 1, 1 ex aequalitatis margine cunctas inaequalitatis species -i videmus (*gr. 2, 1, 2 γινομένην, antea*: processerit). 2, 21, 4 cum a triangula basi -ta sit *pyramis. al.* Ⓑ *ab auctore*: CIC. nat. deor. 1, 11 haec in philosophia ratio contra omnia disserendi ... -ta a Socrate. div. 2, 54 quae est ... ista a d e i s -ta significatio et quasi denuntiatio calamitatum? (LACT. inst. 2, 8, 6 interpol. 6 fas non erat, ut a deo -retur malum. OPTAT. 7, 1 p. 161, 1 sic lex a deo -ta est, ut aqua de fonte dilabitur. BOETH. c. Eut. 3, 86 a quo *deo* omnium esse -itur. *al.*). CELS. 3, 21, 14 *genus curandi* a Tharria -tum. QVINT. inst. 4, 2, 126 omnia potius a causa quam ab oratore -ta credantur. *al.*

(II) *in iure* (*cf. p. 1708, 59. 1710, 4*): CIC. inv. 2, 138 supplicia, quae ab legibus -antur. leg. agr. 2, 17 omnis potestates, imperia, curationes ab universo populo Romano -i (*cf.* Rab. Post. 21 Lentuli ... auctoritatem a senatu -tam). Phil. 9, 11 ea, quae -bantur a legibus et ab iure civili, semper ad ... aequitatem ... referebat *Ser. Sulpicius.* PLIN. nat. 12, 93 i u s eius *cinnami mercandi* a Gebbanitarum rege solo -itur (QVINT. decl. 342, 11 a tua voluntate. *al.*). QVINT. decl. 337, 4 *utrum* turpes sint causae *mortis voluntariae,* an ex iniuria ... fortunae -antur. IAVOL. dig. 1, 4, 3 beneficium imperatoris, quod a divina ... eius indulgentia -itur. 41, 8, 7 ea possessio ex iure testamenti -itur. 50, 17, 201 omnia, quae ex testamento -untur. POMPON. dig. 18, 1, 20 tunc a me substantia -itur (*antea*: si aream darem, ubi insulam aedificares). 23, 3, 6, 1 si pater alienum fundum bona fide emptum in dotem dedit, ab ipso -tus intellegitur. 45, 1, 5 pr. iudiciales *stipulationes* sunt ..., quae a mero iudicis officio -untur ...; praetoriae, quae a mero praetoris officio -untur (*cf. p. 1711, 29*). VENVL. dig. 43, 24, 8 o r i g o huius rei a solo -itur ([*respiciuntur tegulae aedificii; cf. 43, 24, 10* aedificia ... solo cohaerent]. PAVL. dig. 12, 6, 60 pr. ex una causa ... solutionis o. -itur). GAIVS dig. 2, 15, 6 quae *controversiae* ex testamento -untur (*item* 29, 3, 1, 1). 10, 2, 1 pr. *familiae erciscundae* a c t i o -itur e lege XII tabularum (29, 5, 25, 2 ex hoc edicto. *al.* VLP. dig. 4, 9, 3, 1. *al.*). inst. 4, 133 praescriptiones ab actore -untur. *al.* *-untur* t u t o r e s (*pro* institutio tutorum): PAVL. dig. 26, 2, 7 tutores non ab herede, sed a testatore ... -untur (*cf. p. 1711, 23*).

(III) *in grammatica respicitur*: Ⓐ *etymologia* (*cf. imag. p. 1707, 44*): VARRO ling. 7, 12 hoc ipsum, *i. vox q. e.* aeditumus, ab eadem est -tum origine (*sc. ab aede et tuendo*). 7, 30 *verbum 'ambages'* -tum a verbo 'ambe', quod inest in 'ambitu'. GELL. 4, 9, 4 vocabula ab eadem -ta origine. CHAR. gramm. p. 22, 17 masculina ..., quae a Graecis -untur (*item* p. 22, 31; *syn.* veniunt). p. 53, 15 quae *n o m i n a* -untur a verbis (MACR. exc. gramm. V 611, 33 nomen *ψάλτης* ex tertia persona, quae est *ἔψαλται,* -tum [*syn.* natum]. PRISC. gramm. II 563, 10 cum a nominibus nomina ... soleant per derivationes vel compositiones -i. *al.*). p. 234, 19 a d v e r b i a non omnia ex ... partibus orationis -untur ..., ut heri, cras (p. 235, 6. *cf. p. 233, 5* nascuntur). *al.* Ⓑ *flexio verborum* (*cf. p. 1710, 40*): VARRO ling. 10, 54 *ut* ordo declinatuum ... ab singulari aliquo casu -a[n]tur, ut cicer, ciceri, ciceris (*postea*: ordiri). CHAR. gramm. p. 87, 14 cum nominativus pluralis a genetivo singulari -atur. PRISC. gramm. II 378, 18 quae *v e r b a* quamvis non ab activis -entia tamen passivam semper habent formam (443, 12 v., quae ex eadem positione primae personae ad diversas -untur coniugationes ..., ut fundo ... fundis ... *et* fundas. *al.*). 555, 28 participium, quod ex eo *verbo* -itur (*syn.* nascuntur). *al.* Ⓒ *origo vel structura metrorum*: TER. MAVR. 2540 quae *metra* ... heroico -ta *sunt* quaeque iambico. Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 44, 28 a brevi ... -tus per longam porrigitur *iambus.* 151, 29 versum ab hendecasyllabo -tum. Ⓓ *syntaxis*: PRISC. gramm. III 15, 10 a nominativis actus -entes ad obliquos ..., ut 'Aristophanes Aristarchum docuit'. 177, 7 *si* a tertia persona verbum aliquod ... -atur ad aliam extrinsecus personam ..., ut 'rogat me ille'. FRG. Bob. gramm. V 565, 14 ad hanc *secundam personam* ... a prima dirigitur sermo -tus 'tu' (*vocativus*). *al.*

β *in universum oriuntur res*: ① *ab ipsis animantibus*: CIC. inv. 2, 106 ut plus ab eo *reo* boni quam mali -tum esse videatur. Verr. II 3, 189 hoc ab aratore primum est -tum (*sc. ut pro frumento pecunia daretur*). carm. frg. 11, 49 civilem generosa[m] stirpe (a st. *edd. multi*) -tam ... cladem. fam. 3, 10, 11 ea, quae a me -ta quaeque instituta sunt, cognosce. *al.* Q. CIC. pet. 22 videre te ..., quantum a quoque *suffragatore* -atur (-ficiatur *var. l.*). LVCR. 6, 81 quamquam sunt a me multa -ta, multa tamen restant et sunt ornanda politis versibus (*de dictis vel scriptis ut*: QVINT. decl. 314, 6 quae *confessio* a sano -itur. PLIN. epist. 4, 12, 6 adsensio et laus a minoribus etiam -ta delectat. *al.*). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 5 a te omnia -antur et per te ad exitum perducantur. SEN. benef. 3, 19, 4 a servo -tum est *beneficium. al.* *indicatur simul, q u o procedatur* (*ubi* ARNOB.): CIC. dom. 97 beneficium ... a me in rem publicam -tum *esse.* fam. 2, 19, 2 a me ... ad te (*cf.* a me in te: fam. 3, 1, 1. 5, 5, 2). ARNOB. nat. 1, 42 quae *dona* ab eo *Christo* -ta in nobis sunt. FRG. Vat. 36 (*saec. IV*[1]) a quo *tutore* aliquid in *pupilli* fortunas ... perniciosissimum -i *non debuit.* (II) *ab affectibus, actionibus variisque rebus*: *q u o l i b e t modo*: CIC. inv. 2, 168 ab nostro beneficio -tae *sunt amicitiae.* Quinct. 85 *fieri noluit* pecuniarium iudicium ...; ex quo uno haec omnia nata et -ta esse concedit. Font. 25 quid a cupiditate aliqua *accusatoris* aut inimicitiis -tum videretur. Manil. 63 haec tot exempla *honorum* ... -ta sunt in eodem homine (eundem hominem *var. l.*) a Q. Catuli ... auctoritate. Arch. 1 si ... ratio aliqua, *qua loquor,* ab optimarum artium studiis ac disciplina -ta *est.* off. 1, 44 facere multa, quae -i ab ostentatione magis quam a voluntate videantur. fam. 9, 14, 2 ne inminuam tuam laudem, si omnis a meis consiliis -ta videatur. *al.* BALB. Cic. Att. 9, 7[a], 1 *consilium nostrum* ab optima fide et optimo animo -etur. LIV. 1 praef. 4 res est ... inmensi operis, ut quae ... ab exiguis -ta initiis eo creverit, ut *eqs.* VAL. MAX. 4, 1, 12 ab aemulatione virtutis -ta concitatio (concertatio *Madvig*) ad ... inimicitias progressa fuerat. 4, 7 pr. *in rebus adversis* quicquid praestatur, totum a constanti benivolentia -itur. *al.* *eo quod enuntiantur, divulgantur*: VAL. MAX. 1, 5, 4 *quoddam* dictum ab indulgentia -tum. PLIN. nat. 18, 25 oracula *ad agri culturam spectantia* a certissimo deo (die *trad.*) ..., *sc. ab* usu, -ta. QVINT. inst. 6, 1, 33 deorum ... invocatio velut ex bona conscientia -ta videri solet. decl. 289, 2 quod obicitur mihi, ex bona mente -itur. *al.* PLIN. epist. 6, 12, 5 quod *convicium* ... intellegam a summo amore -i. VET. LAT. I Thess. 1, 8 (cod. 64, *sim.* VVLG.) a vobis ... diffamatus est sermo domini, non solum in Macedonia ..., sed in omni loco fides vestra ... -ta est (*gr. ἐν παντὶ τόπῳ ... ἐξελήλυθεν, cod. 75. al.* exivit, *var. l. Vulg.* perfecta est). *al.*

b *-untur animantes* (*actio alicuius pro agente l. 29* [*vice versa p. 1709, 34*]): α *qui initium quoddam capiunt eoque nituntur fundamento*: ① *in dicendo, disserendo, argumentando sim.*: CIC. inv. 2, 14 nunc ab coniecturali constitutione -amur. Manil. 4 ut inde oratio mea -atur, unde haec omnis causa ducitur. top. 71 *ad invenienda argumenta* cum -tus sis a definitione, a partitione *eqs.* leg. 1, 18 iuris principia videamus; ... doctissimis viris -i placuit a lege. fin. 1, 65 ut ad Orestem pervenias *in enumeratione* -tus a Theseo. 4, 26 *doceas,* quonam modo ab isdem principiis -ti efficiatis, ut honeste vivere ... summum bonum sit. 4, 42 quidam philosophi, cum a sensibus -ti maiora quaedam et diviniora vidissent, sensus reliquerunt. ac. 2, 29 ut aut unde -atur aut quo perveniendum sit, nesciat (*antea*: qui ... cognoscendi esse initium ignoret). VARRO ling. 10, 55 ex his, *quae nunc sunt,* ab universa natura -ti *physici* retro, quae essent principia mundi, ostendunt. 10, 56 *in demonstrando* potius -i oportet ab eo, quod apertius est, quam ab eo, quod prius est. *in gramm. respicitur ratio declinandi* (*cf. p. 1709, 46*): VARRO ling. 10, 52 ab imposito ad naturam -imur (*53* quemadmodum ... quisque vult, imponit nomen, at declinat, quemadmodum vult natura). 10, 62 sin ab singulari quis ... -i volet. (II) *in qualibet actione*: CIC. har. resp. 43 Sulpicium ab optima causa -tum Gaioque Iulio ... resistentem. fin. 2, 31 non -itur animal illud modo natum a summa voluptate, *sed omnem voluptatem appetit.* 2, 45 ut *homo* -tus a caritate domesticorum ... serpat longius et se implicet ... omnium mortalium societate. 3, 73 qui convenienter naturae victurus sit, ei -endum est ab omni mundo atque ab eius procuratione. 4, 17 ab his initiis (*sc. ab amore liberorum sim.*) -ti omnium virtutum ... progressionem persecuti sunt *homines.* Q. CIC. pet. 2 ab hac laude *optimi oratoris et patroni* -eris et, quicquid es, ex hoc es. CATVLL. 45, 19 nunc ab auspicio bono -ti mutuis animis amant, amantur. CAES. civ. 3, 20, 5 *Caelius* ab hoc -tus initio ... legem promulgavit, ut *eqs.* VARRO rust. 1, 4, 1 haec ... cognoscenda, priusquam iacias semina ...; hinc -ti agricolae. PANEG. 6, 3, 3 magnum ... est abs se -tum ad maxima pervenire (*antea*: virtutis nixa radicibus *felicitas*).

β *qui formati sunt institutione doctrinae cuiusdam praecedentis* (*quasi ab eo orti*): CIC. inv. 1, 61 quam *partitionem* omnes ab A r i s t o t e l e et Theophrasto -ti maxime secuti sunt (2, 7 ab hoc. de orat. 2, 58 *infra. cf.* leg. 3, 14 ab ... P l a t o n e [Tusc. 5, 119 a Socrate et P.]. Tusc. 2, 8 qui ab his *Socraticis* -ti sunt. CASS. Cic. fam. 15, 19, 2 a quo *Epicuro. al.*). 2, 8 qui ... ab hac *Isocratis* sunt d i s c i p l i n a -ti (orat. 191 Ephorus ..., -tus ex optima d.). de orat. 2, 58 a philosophia -tus princeps Xenophon Socraticus ille, post ab Aristotele Callisthenes ... scripsit historiam. fin. 5, 7 mathematici, poetae, musici, medici denique ex hac *Peripateticorum veterum* ... officina -ti sunt. POMPON. dig. 1, 2, 2, 40 ab his (*sc. a P. Mucio aliisque*) -ti sunt ... Rufus ... et ... Tubero. Ps. CYPR. tract. 13 (*si recte huc traximus; respicitur Is. 5, 10 vini* amphoram unam *ex X iugeribus*) unum ... ⟨e⟩x X verbis (*i. e decalogo*) -ere Christum. AVSON. 11, 11 (201 S.), 1 Herculane, qui -tus gremio de nostro et schola *eqs.*

2 *quo procedatur* (*v. supra, ubicumque simul indicatur, unde procedatur, imprimis p. 1709, 73 sqq.*): **a** *-itur, qui dicendo, scribendo pergit* (*qui tendit ad genus quoddam dicendi l. 75 sq.*): RHET. Her. 3, 1, 1 nos -i ad instituta pergemus. 3, 8, 15 tempus est ad ceteras partes *rhetoricae* -i. 4, 10, 15 in hoc genus *sufflatum* plerique cum declinantur et ab eo, quo -ti sunt, ab-

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

errarunt (*cf.* 4, 11, 16 qui in mediocre genus orationis -ti sunt, si pervenire eo non potuerunt). Cic. inv. 1, 77 nunc ... -i ordine ad reliqua pergemus. Verr. II 3, 10 nunc -emur ad reliqua. de orat. 2, 179 quod sit tibi ante explicandum, quam illuc -are, quo te dicis intendere. Apvl. apol. 29, 1 nunc ... -ar ad omnia Aemiliani huiusce deliramenta.

b *-itur, qui (quod) se parat ad agendum (vel ad patiendum, e. g. l. 11), tendit ad statum quendam*: Rhet. Her. 2, 19, 29 non est incredibile putandum ... animum ferum ... cupide ad inimici perniciem -tum *esse* (*antea*: bestias ... vadere, ut ... noceant. *item ad infestandum*: Cic. inv. 2, 23 qua cogitatione animus et spe ad maleficium -tus sit. *cf. l. 24*). Cic. Tusc. 5, 80 virtutibus ... omnibus sine ullo animi terrore ad cruciatum -tis *non* resistet *vita beata* extra fores ... carceris. div. 1, 47 ad mortem -ens Callanus Indus cum inscenderet in rogum (*cf.* Ps. Philo antiq. 29, 4 nunc ego -or mori). 1, 62 sic ad somnum -i corporibus adfectis, ut *animus non adgravetur* (*cf.* 2, 119 praeparatos quodam ... victu -i ad dormiendum). Orig. in Matth. 20, 20 p. 488, 13 quasi *quis* per viam ... quandam ... -atur ad scientiam (*gr.* ὁδεύοι). in Matth. ser. 35 p. 66, 12 quotquot ... -untur ad perfectionem, quae est in Christo, *eqs.* (35 p. 68, 5). 39 p. 77, 4 ad ... visionem verbi. *al.* *in iure*: Cic. Quinct. 85 -enti tibi in possessionem praetor ... dicit: 'ita possideto, ut *eqs.*' Verr. II 1, 12 ex hoc *iudicio* ... evaserit: -ar eo, quo me ... vocat populus Romanus (*sc. in iudicium populi*). Pompon. dig. 26, 1, 2 non est exigendum a pupillo, ut sibi tutorem petat aut ut ad tutorem ⌞su⟨mend⟩um⌟ -atur (⌞ ⌟ *coni. Mommsen; ad rem cf. p. 1709, 34*). Marcian. dig. 48, 10, 1, 9 si quis adversus hanc legem ⌞-tus⌟ aerario obrepserit (⌞ ⌟ praefectis *Haloander*).

c *exempla cetera*: **α** *de rebus*: *quae ultra tempus quoddam procedunt*: Rhet. Her. 3, 5, 9 virtuti vel ultra mortem -i esse praeclarum (virtute, ultro ad *var. ll.*). *quae alicui obveniunt, in usum quendam cedunt*: Vlp. dig. 7, 1, 25, 2 ambulabit stipulatio -taque ad heredem redibit ad fructuarium. Novell. Theod. 24, 3 *multae* summam ad ... limitum refectionem volumus -i (proficere *Pithoeus*). Lex Sal. decr. Child. 3, 4 eorum *centenariorum* usibus -at, *quod ab iis requisitum est.* *quae crescendo procedunt*: Orig. in Matth. ser. 53 p. 118, 31 *hieme* arbor in virtute ipsa folia habet ..., et primum quidem est gemma, deinde paulatim -itur, novissime autem et ipso effectu (*cf. p. 119, 7 gemmae* progrediuntur in folia). **β** *de animantibus* (*non est, quod agnoscas notionem proficiendi huc revocans p. 1677, 53. 1694, 73 sqq. 1698, 57*): Arnob. nat. 2, 60 p. 136, 24 *dimotis quaestionibus fallacibus* ad dominum rerum tota mente ... -i.

II *exempla secundum structuras digesta*: **A** *indicatur, quo eatur, per*: **1** *adv. vel pron.* (*exempla selecta*): Plavt. Amph. 346 possum scire, quo -tus *sis*? (Aul. 118. *al.* Rhet. Her. 4, 10, 15 Cic. Verr. II 5, 45. *al.*). Curc. 1 foras (Isid. reg. monach. 23, 2). Most. 976 peregre (*et saepe, v. vol. X 1, 1299, 69 sqq.*). Pompon. Atell. 90 illo (Caes. Gall. 6, 13, 12 Sall. hist. frg. 1, 112. *al.*). Cic. Verr. II 1, 12 eo (Catil. 2, 13 Caes. Gall. 5, 21, 4. *al.*). Font. 30 tam longe ab suis sedibus (Catvll. 46, 10 a domo. Caes. Gall. 6, 35, 7 longius. *al.*). fam. 12, 23, 2 obviam (*al., v. vol. IX 2, 315, 38 sq.*). *al.*

2 *praepos.*: **a** ad (*sc. vi locali [translate v. passim sub IB2]; exempla selecta*): *ad homines*: Plavt. Amph. 734 ad Teloboas hostis (*cf.* Caes. Gall. 7, 10, 4 ad Boios. *sim. al.*). Truc. 860 mulier, ad ⟨te⟩ sum -tus[t] (*cf.* Ter. Phorm. 572 ad me. *talia saepius*). Cic. inv. 1, 87 ad exercitum (Verr. II 1, 37. *al.* Caes. Gall. 4, 6, 1. 5, 2, 1 Sall. Catil. 27, 4. *al.*). S. Rosc. 25 ad L. Sullam (*cf.* Verr. II 1, 72 ad Neronem. *sim. al.*). off. 3, 100 ad crudelissimum hostem (Caes. Gall. 7, 32, 2 Liv. 7, 6, 9. *al.; cf. l. 49*). 3, 110 ad senatum (Caes. Gall. 6, 12, 5 Liv. 5, 27, 11. *al.*). Att. 7, 15, 3 ad legiones Attianas (Hirt. Gall. 8, 2, 1 Bell. Alex. 34, 3. *al.*). *al.* *ad loca, res varias*: Pompon. Atell. 134 ad Veneris (*cf.* Cic. Verr. II 4, 108 ad aedem Cereris). Cic. Cluent. 175 huc ad urbem (Caes. civ. 1, 32, 1. 2, 22, 6 Liv. 22, 24, 1. *al.*). Lig. 7 ad ... arma *adversariorum*. Phil. 12, 8 ad Mutinam (*cf.* Cato 10 ad Capuam. *sim. al.*). Bell. Afr. 10, 1 ad portum (Liv. 34, 8, 4). Fast. mag. Ost. a. 127 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 205) Augustus -fe⟨ct⟩us ad Italiam circum⟨circa?⟩ (*an* circum⟨eundam⟩ *coll. Hist. Aug. Hadr. 13, 10? certe cum nomine terrae*: Hist. Avg. Pius 7, 11 ad Campaniam. Pert. 3, 5 ad Britanniam. Prisc. gramm. III 35, 13 ad Graeciam). *al.* **b** in (*vi locali [translate v. l. 1. 19. p. 1709, 74. al.]; exempla selecta*): Plavt. Amph. 1138 in exercitum. Ter. Andr. 600 in pistrinum. Eun. 126 in Cariam (*item cum nomine terrae*: Cato orat. 29 in Turtam [*v. ed. ad l.*]. Rhet. Her. 3, 2, 2 in Aegyptum. 4, 54, 68 Cic. Quinct. 15. *al.*). Rhet. Her. 1, 9, 14 in provinciam (*al., v. p. 1706, 28*). Cic. Tull. 25 certum in locum (Att. 8, 11[d], 3 in eadem l. Tusc. 1, 101. *al.*). Cluent. 22 in agrum Gallicum (Varro ling. 5, 123 Sall. Iug. 87, 1 Liv. 2, 16, 6. *al.*). Att. 2, 9, 4 in Tusculanum (*praedium ut*: 10, 16, 4 in Pompeianum. *al.* Liv. frg. 60). 5, 17, 1 in castra (Sall. Catil. 32, 1 Iug. 112, 2 Nep. Hann. 2, 4. *al.*). Caes. Gall. 2, 21, 4 in alteram partem (4, 32, 2. *al.* Hirt. Gall. 8, 46, 1. *al.*). 5, 25, 4 in Carnutes (*cf.* 5, 38, 1 in Atuatucos. 7, 5, 1 Hirt. Gall. 8,

31, 1. Nep. Pel. 4, 3 in Persas. Ages. 4, 1. *sim. al.*). *al.* **c** *varias notabiliores*: Cic. Verr. II 4, 108 sacerdotes ... usque Hennam -ti sunt (Font. 30 Delphos u. Att. 5, 17, 6). Att. 7, 13[a], 3 Larinum versus (fam. 2, 6, 1 Romam v. [Hist. Avg. Maximin. 18, 4]. 3, 8, 10 Amanum v. [ad A. v. *Wesenberg*]). 8, 14, 2 trans mare (Pompon. dig. 7, 4, 22 Fronto p. 111, 4. Lex colleg. cornic. [CIL VIII 2557; *a. 203*] 31. *al.; ceterum e. g.* Caes. Gall. 4, 12, 1 t. Mosam). Caes. Gall. 6, 7, 4 contra hostem (*al., v. vol. IV 748, 7*). civ. 2, 5, 2 adversus eos *hostes* (Nep. Eum. 3, 2 adversum Ptolemaeum. Liv. 2, 63, 5. *al.*). Gran. Lic. 33, 26 extra Italiam (Vet. Lat. Matth. 10, 14 [cod. 1] e. domum aut civitatem [*gr.* ἐξερχόμενοι, *Vulg.* exeuntes]. Pavl. dig. 4, 6, 35, 7. *al.*). *al.*

3 *acc. nudum*: Ter. Hec. 86 Corinthum (*item respiciuntur urbes, insulae*: Phorm. 567 Lemnum. Ad. 224 Cyprum [in C. *var. l.*]. Cato orat. 95 Romam. *et passim*). Phorm. 860 domum (Qvadrig. hist. 76 Varro Men. 468. Liv. 2, 14, 9 domos. *al.*). Bell. Hisp. 35, 3 Lusitaniam (*cf.* Nep. Dat. 4, 1 Aegyptum. Apvl. met. 1, 7, 6 Macedonia⟨m⟩). Apvl. apol. 78, 5 rus (met. 10, 24, 3).

4 *locat. vel abl.* (*v. Hofmann-Szantyr 150 sq.; vix dat., quem intellegit* Serv. *p. 1706, 60*): Theod. Mops. in I Thess. argum. p. 1, 10 Athenis. Cassiod. hist. 4, 6, 3 *calumniatores* Romae ... -ti non sunt ([*Theodoret. 2, 4, 3* εἰς ... τὴν Ῥ. οὐκ ἀπῆλθον]. 4, 11, 5 [*Socrat. 2, 11, 6* ἐπὶ τὴν Ῥ. ἀνέδραμε]. *al.* Iord. Rom. 263). 4, 9, 2 Antiochia (*Socrat. 2, 7, 3* ἐπὶ τὴν Ἀ. ὥρμησεν). Iord. Get. 311 unde ... egressus Ravenna -tus *rex*. *al.*

B *indicatur, unde eatur, per*: **1** *adv.*: Plavt. Amph. 734 hinc (*al.* Ter. Phorm. 567. *al.* Pompon. Atell. 90 Cic. rep. 6, 13. *al.*). Ter. Andr. 814 illinc (Liv. 7, 30, 21. 37, 54, 18). Cato orat. 17 inde (Qvadrig. hist. 76 Cic. Manil. 4 Varro ling. 5, 123. *al.*). Cic. Cluent. 81 unde (rep. 6, 24. *al.* Lvcr. 4, 553 Caes. Gall. 1, 28, 3. *al.*). *al.*

2 *abl. nudum* (*vix addas p. 1708, 54*): Plavt. Cist. 764 domo (Asell. hist. 6 Sall. Iug. 79, 4 Nep. Milt. 1, 5. *al.*). Cic. Quinct. 57 Roma (*cf.* Verr. II 5, 111 Syracusis. off. 2, 81 Argis. *al.* Caes. civ. 1, 24, 1 Luceria. *al.*). carm. frg. 11, 49 *v. p. 1709, 65*. Verg. Aen. 1, 340 Tyria ... urbe (Vell. 2, 62, 3 u. atque Italia. Hist. Avg. Pesc. 8, 3). Liv. 26, 19, 11 ostiis Tiberinis (ab o. *Wesenberg*). Vell. 1, 4, 4 eadem ... Graecia (ex *suppl. Madvig, sed cf. l. 33 et* Cvrt. 4, 12, 11 Scythia. 10, 5, 12 Macedonia. *al., e. g. p. 1705, 71*). Fronto p. 238, 5 mariti ⌞vox ore⌟ carissimo ... -ta (⌞ ⌟ uxore *cod.*, vox ex ore *editor euphonia neglecta; cf. p. 1708, 4*). Gell. 2, 22, 21 *ventum* Ἰαπυγίας ipsius or(a)e -entem quasi sinibus ... iapygem dicunt (*trad., cf. Baehrens, Beiträge zur lat. Syntax, 1912, 346. 356 sq.*, ⟨ex⟩ Ἰαπυγίας *edd. plerique*). Apvl. apol. 15, 14 radii ... oculis -ti. *al.*

3 *praepos.*: **a** ab (*saepissime usu translato, quem v. sub IB1; hic dedimus exempla selecta notionis localis*): Cic. Cluent. 192 usque a mari supero Romam -i. div. 1, 24 ab Ilio (*cf.* Att. 3, 8, 1 ab Epheso. 7, 13[a], 3 a Teano. *al.* Caes. civ. 3, 23, 1 ab Orico. *al.*). Lvcr. 1, 979 a fine *terrarum* (*cf.* Flor. epit. 1, 13, 5 ab ultimis terrarum oris). Caes. Gall. 1, 7, 1 maturat ab urbe -i (civ. 1, 33, 4. 3, 2, 1 Liv. 4, 27, 2. *al.*). Hirt. Gall. 8, 2, 1 ab oppido Bibracte. Varro ling. 6, 10 ab sole -ta *luna*. Verg. Aen. 7, 209 Tyrrhena ab sede (7, 255. *cf. p. 1711, 45*). Liv. 8, 32, 4 ab domo (37, 10, 1. 40, 33, 2 [ab *om. pars codd.*]. *cf. p. 1711, 45*). *al.* **b** ex (*sc. vi locali, exempla selecta; translate v. p. 1708, 42*): Cic. Verr. II 4, 85 ex illo oppido (Liv. 9, 24, 3. 34, 41, 8). Font. 41 Tusculo, ex clarissimo municipio (Lex Salpens. [CIL II 1963] 1, 26. *al.*). Phil. 11, 28 ex Italia (*cf.* fin. 4, 56 e Phoenica [a *trad.*]. *al.* Caes. Gall. 5, 25, 4 ex Belgio. *al.* Bell. Afr. 53, 1 ex Sicilia. *al.*). fin. 3, 8 ex urbe (Hirt. Cic. Att. 15, 6, 2 Caes. civ. 1, 6, 7. 1, 14, 3 Sall. Catil. 44, 2. *al.*). Att. 3, 19, 1 ex ... portu (*al., v. p. 66, 39*). 5, 1, 3 ex Arpinati (*praedio ut*: 5, 2, 1 ex Pompeiano. 13, 21, 2. 15, 2, 1). Caes. Gall. 1, 12, 2 e castris (5, 31, 6 Bell. Alex. 61, 2 Liv. 8, 33, 5. *al.; cf.* ex hibernis Liv. 21, 58, 2. 22, 2, 1. *al.*). *al.* **c** de: *de locis*: Cic. Att. 2, 8, 2 de Formiano (*praedio ut*: 15, 1, 3 de Puteolano). Scaev. dig. 33, 1, 13, 1 de civitate (Cod. Iust. 1, 3, 22, 2 *a. 445*). Tert. nat. 2, 2, 20 de mundo. Vet. Lat. gen. 31, 13 (Novatian. trin. 19, 1) -ere de terra hac (*gr.* ἔξελθε, *cod. 100* exi, *Vulg.* egredere). *al.* *exempla cetera*: Ov. met. 3, 35 Tyria ... de gente. Tert. apol. 21, 13 de deo. adv. Marc. 5, 8 p. 598, 7 de radice Iesse. Vlp. dig. 23, 3, 5 pr. de bonis vel facto *patris* (23, 3, 5, 5. 38, 2, 3, 19. *cf.* 24, 1, 5, 15 de suo). Cypr. hab. virg. 2 *v. p. 1709, 2*. epist. 74, 10, 2 de fonte (patient. 20). *al.*

C *indicatur, qua via (ut eluceat vis durativa e. g. l. 75. p. 1713, 5. 10) vel quo vehiculo eatur (quibus copiis v. p. 1706, 1), per*: **1** *abl. nudum*: Ter. Andr. 600 recta ... via (Liv. 2, 49, 8 infelici via. *al.* Gratt. 5. *al.; cf.* recta, *sc. via*: Ter. Phorm. 860 Cic. Att. 5, 14, 2). Cato orat. 17 inde nocte ⌞aura⌟ -ti sumus (⌞ ⌟ altera *Mommsen, sed v. ed. ad l. et cf.* -i vento: Nep. Milt. 2, 4 v. Borea. Liv. 37, 11, 5 v. adverso). Varro Men. 468 navibus duodecim (Cic. ad Q. fr. 3, 2, 1 Caes. civ. 1, 34, 2 Bell. Afr. 53, 1 Nep. Milt. 1, 5. *al.; cf.* Cic. ac. 2, 100 probo navigio. Liv. 28, 8, 8 quinqueremibus ... et lembis. 28, 17, 12). Caes. civ. 3, 41, 3 magno circuitu, difficili ... itinere Dyrrachium -tus est (3, 41, 4 diverso. Bell. Alex. 33, 5 .i.

[Hejdúk]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

terrestri, [*nisi del.*]. Liv. 27, 40, 1. *al.* Cypr. epist. 66, 7, 2. *al.*). Nep. Eum. 8, 7 qua constituerat, -itur. Liv. 22, 3, 6 medio Etruriae agro. 22, 31, 7 per Siciliam pedibus (26, 19, 12. Phaedr. 4, 19, 6 non celeri pede. Apvl. met. 1, 5, 5 sinistro pede). 29, 18, 4 terra (*cf. l. 1*). Avr. Vict. Caes. 4, 2 mari. **2** *praepos.* (*cf. p. 1712, 5 sq.*): Cic. Att. 10, 6, 3 per Illyricum (Caes. civ. 1, 38, 2 per Vettones. 3, 78, 3. Varro ling. 5, 47 *v. p. 1704, 62.* Sall. Iug. 80, 1 per ... solitudines. Liv. 8, 6, 8 per Marsos. *al.* Scaev. dig. 45, 1, 122, 1 per navigium. Tert. nat. 2, 2, 20 ignis ... per fulgura. *al.*). Bell. Afr. 23, 1 cum naviculis (Sall. Iug. 86, 1 c. his *navibus.* Liv. 25, 25, 12. 37, 2, 10. *cf. p. 1706, 5*). 68, 2 praeter hostium castra (Liv. 26, 19, 11 p. oram Tusci maris. *al.*). Avson. app. A 6 Il. 24 (444 S.), 6 *Priamus* inter nocturnas hostium -tus excubias. **3** *obi. int.* (*cf. l. 53*): Prop. 3, 21, 1 magnum iter (*al., v. vol. VII 2, 544, 60 sq.*).

D *indicatur, quem ad finem eatur, per*: **1** *subst.* (*exempla potiora*): **a** *c. praepos.*: **α** in (*iuncturam* in exilium *v. vol. V 2, 1485, 27 sqq.*): Plavt. Pseud. 425 in commeatum. Cic. inv. 2, 124 in legationem (*al., v. p. 1706, 26*). Caes. Gall. 1, 51, 3 in proelium ([ad *var. l.*]. Flor. epit. 1, 12, 2 Ivst. 26, 2, 4. *cf.* Caes. civ. 3, 99, 3 in pugnam). Sall. Iug. 103, 4 in expeditionem (Lex Visig. 8, 1, 7. *cf. vol. V 2, 1628, 12 sq.*). Liv. 9, 5, 1 in conloquium. 26, 11, 5 milites ... in supplementum Hispaniae -tos. Fronto p. 207, 20 in bellum (Ivst. 2, 11, 9). Svlp. Apoll. perioch. Ter. Haut. 1 in militiam (Papin. dig. 40, 5, 23, 2. Cod. Iust. 5, 17, 7 pr. [*a. 337*]). Gell. 2, 29, 13 in pastum. *al.* **β** ad (*usum translatum v. sub IB2, e. g. p. 1710, 73. 1711, 8 sqq.; subaudiendo gerund. l. 28. 30*): Cic. Quinct. 60 ad negotium. leg. agr. 2, 53 ad ... auctionem. Catil. 1, 24 ad caedem. 1, 33 ad impium bellum (Sall. epist. Pomp. 4 Ov. fast. 1, 279 Liv. 4, 46, 12. *al.*). Cato 75 ad supplicium (off. 3, 100). Att. 14, 3, 1 ad frumentum (*sc. comparandum*). *al.* Caes. civ. 1, 69, 2 ad iter (*v. Meusel ad l., 1906, 312 sq.; conferasne l. 50?*). Bell. Alex. 16, 4 ad pugnam (Tac. hist. 2, 40. *cf. l. 18*). Sall. hist. frg. inc. 3 ad requisita naturae (*sc. explenda*). *al.* **γ** *variis* (*accedit respectus causae*): Cato orat. 95 de ea re (*al., v. p. 1706, 22*). Liv. 10, 15, 7 comitiorum causa (*al., v. p. 1706, 34. 40 et e. g.* Plin. epist. 6, 4, 1 valetudinis c. Fronto p. 111, 4 negotii c.). Tac. ann. 11, 26, 3 sacrificii gratia (Apvl. Plat. 1, 4 p. 189 historiae g., ut naturam Aetnae ... intellegeret). Fronto p. 241, 4 secundum quaestum (*item* Apvl. met. 1, 7, 6).

b *sine praepos.*: **α** *per acc.* (*v. Hofmann-Szantyr 49*): Acc. trag. 599 -i exilium. Bell. Afr. 25, 5 suis finibus ... suppetias -tus est *rex* (*4* regno subsidio ire). **β** *per dat.*: Caes. civ. 3, 78, 3 *ut* Italiae subsidio -retur (S. C. Cic. Phil. 5, 46 Nep. Iph. 2, 5 Pel. 5, 2). Sall. epist. Mithr. 22 auxilio ... regibus (Nep. Timoth. 1, 3 Ariobarzani. Victorin. gramm. frg. p. 33, 2). Nep. Ages. 3, 5 suis praesidio. Fronto p. 209, 4 saluti. Lex Sal. decr. Child. 3, 4 usibus.

2 *struct. verbalem*: **a** *supin.*: Plavt. Merc. 939 -or quaesitum *meretricem.* Cato orat. 29 servatum illos. Hirt. Gall. 8, 10, 1 pabulatum frumentatumque (*al., v. vol. VI 1, 1409, 38 sq.*). Bell. Afr. 22, 5 auxilium ... efflagitatum. Sall. Iug. 103, 1. or. Lep. 23 tribuniciam potestatem evorsum. Nep. Dion 5, 3 imperium ... oppugnatum (Eum. 3, 2 Hyg. astr. 2, 24, 1). *al., e. g. p. 587, 84.* **b** *inf.*: Plavt. Rud. 847 quom ad me -tu's ire (*sublucente notione primitiva [v. p. 1704, 16 sq.] potius quam abundanter positum; sim.* Carm. CIL I[2] 2662, 5 [*ca. a. 101 a. Chr.*] *Antonius* iter ire -tus Sidam. *cf. l. 28*). Gell. 16, 19, 5 -itur terras inclutas ... visere. Ps. Philo antiq. 29, 4 mori (33, 2 ⌞m.⌟ viam totius carnis [m. in *var. l.*; hodie *Harrington*]). **c** *gerund.*: Cic. Font. 30 ad oraculum *Delphicum* ... spoliandum (*talia passim, e. g.* Phil. 5, 51 ad D. Brutum ... liberandum. Att. 1, 13, 1 ad Sicyonem oppugnandum. Caes. civ. 1, 51, 4 ad hos opprimendos. Hirt. Gall. 8, 27, 1 ad auxilium ... ferendum. Bell. Alex. 66, 3 ad bellum gerendum [*cf. l. 26*]). Att. 8, 14, 2 belli parandi causa (Caes. Gall. 3, 18, 4 auxilii ferendi c. 4, 12, 1 frumentandi c. *et saepius, e. g. p. 1706, 39*). Val. Max. 3, 2, 9 propter auspicia repetenda. Tac. ann. 2, 59, 1 Germanicus Aegyptum -itur cognoscendae antiquitatis. Tert. bapt. 18, 2 orandi gratia. Vita Caes. Arel. 1, 44 pro redimendis captivis. **d** *part. fut.*: Bell. Afr. 25, 4 dum alios adiuturus -retur *Iuba.* Liv. 33, 19, 10 -itur simul ... temptaturus urbes ..., simul Philippum ... adiuturus. 36, 14, 6 consultaturus. frg. 60 in Formianum ut ab Caieta navem conscensurus -itur *Cicero.* Flor. epit. 4, 1, 8. *al.* **e** *enunt. fin.* (*cf. p. 1705, 69; praeparatur per pron. e. g.* Mela 3, 48 in id tantum, ut *eqs.*): Cic. Sest. 7 -tus est, ut socerum videre ... posset (Att. 11, 6, 7 ut deprecaretur. *al.* Hirt. Gall. 8, 46, 1. *et saepe; cum abundantia quadam*: Vvlg. iud. 19, 9 cras -eris, ut vadas in domum tuam. act. 20, 1 -tus est, ut iret in Macedoniam [*gr.* ἐξῆλθεν, *Vet. Lat. cod. 50* exiit]). Nep. Timoth. 3, 3 -retur, ne quid absente se gestum videretur (Liv. 40, 31, 2. *al.*). Dat. 6, 4 quo facilius ... interficeret hostes (Pel. 4, 3).

deriv.: profecticius, 1. profectio, profector, profectorius, profectum, 2. profectus (-ūs). *Hajdú.*

?**prōficius,** -a, -um. *a* proficere, *si recte trad.; cf. nom. propr.* Proficius (*v. e. g. Kajanto, The Lat. cognomina, 1965, 286*) *et adi. formationis eiusdem* eximius *sim.* *i. q. proficiens, salutaris*: Ps. Philo antiq. 51, 2 *Anna,* per hunc *infantem* (*i. Samuhel*) iustificata est metra (*i. uterus*) tua, ut statuas ⌞-am⌟ populis et lac mamillarum tuarum constituas in fontem duodecim tribuum (⌞ ⌟ *praedic., sc. metram; subst. fem. notionis q. e. profectus, emolumentum intellegunt alii*; -am *trad. solo cod. opt. K* [*inde fort.* prophetiam *ed. princ. sec. 1 reg. 3, 20*], profectum *P,* proficuum *cett., quod praefert Jacobson, 1996, ad l.*).

cf. Onom.

[prōfictīcius *v. p. 1666, 59.*] **prōficuē** *v.* proficuus.

[proficus *perperam editum est* Lavrent. eleem. p. 111[C] *pro* prospicuus, *v. sub illa voce*] *Bk.*

⌘**prōficuus,** -a, -um. *a* proficere. *compar. et superl. desunt, sed cf. e. g.* valde -us *l. 25,* omnino -us *l. 32.* *legitur apud* Cassiod. (*saepe*; in psalm. *34*[ies]) *praeter l. 23* (*haud raro occurrit in medio aevo, quo pertinet* Ps. Primas. in Hebr. p. 722[D]; *de* Ps. Philone *v. l. 8*). [*confunditur cum* profectus Cassiod. anim. 18 l. 28 inst. 1, 28, 3.]

i. qui proficit, prodest, sc. utilis sim. (*cf.* Gloss. salubris vel qui prodest. -a: optima. *pro syn. est* salutaris *l. 33. 35. al., opp.* noxius *vel* nocivus *l. 24. 38. 45,* perniciosus *l. 26. accedit dat. comm. l. 23 sqq. 30. 54. al., praepos.* ad *l. 49, cf.* de *l. 52*): **1** *ad quodlibet commodum*: Ps. Avg. praed. dei 4, 5 *ignis est* argento et auro -us, quia haec ... puriora reddit (*opp.* nocivus). Cassiod. var. 8, 33, 3 est ... *mercantium* conventus ... circumiectis provinciis valde -us. in psalm. 6, 11 l. 305 ut ... intellegant perniciosos actus, quos pridem sibi putabant esse -os. 28, 5 l. 128 *cedrus succisa* -os generat fructus (*cf. l. 40*). 79, 16 l. 252 *vinea* nec fructus inferre poterat nec -am habere culturam (*antea*: proficiat).

2 *ad salutem spiritalem sim.*: **a** *-ae sunt res*: **α** *ponitur praedicative vel attributive*: Cassiod. var. 1, 39, 2 quibus *sapientiae studiosis Romana* mora potest esse -a. compl. in I Cor. 14, 13 orationem (*cf.* in psalm. 6, 5 l. 178 sermonibus. 49 l. 481 -us omnino psalmus. 106, 14 l. 197 vocem -am [*antea*: verbum salutare]. *al.*). inst. 1, 28, 5 hoc *munus sapientiae* ... nobis est salutare, -um, gloriosum, perpetuum. in psalm. 6 l. 77 -ae paenitentiae causa peragitur (*antea*: salutaris et nimis profutura correctio). 6 l. 86 -o timore *futuri iudicii* (127, 1 l. 36 [*domini ut* 127, 5 l. 146]. *cf.* 18, 10 l. 183 humana formido ... non est sancta, quia non potest esse -a). 17, 48 l. 697 *ut superbi* fiant illi *ecclesiae* -a devotione subiecti (*opp.* noxiae captivitatis *infidelium*). 93, 11 l. 178 vanum ... dicimus, ... quidquid -um non habet fructum. 107, 12 l. 209 -ae passionis *Christi.* *al.* *forma* -um est *c. struct. verbali*: Cassiod. in psalm. 33, 2 l. 46 quamvis debitum atque -um sit, ut creatura suum semper laudet auctorem. 50 l. 65 confidentia misericordiae domini, quam fideles semper habere -um est. **β** *neutr. pro subst.* (*hucine* Ps. Philo *l. 8?*): Cassiod. in psalm. 4, 3 l. 87 diligere ... debemus -a, non noxia. 5, 13 l. 297 nec quidquam -um valemus cogitare vel facere, nisi *eqs.* (*item iuxta pron. ibid.* 118, 153 l. 2823). 37, 5 l. 131 ipsa *ratio nostra* nos ad bonos actus -aque perducit.

b *-i sunt homines*: Cassiod. anim. 18 l. 28 sine te, *domine,* esse -i non valemus (-fectui *var. l.*). hist. 6, 28, 5 *Hilario monachus fuit* ad solvendas dubitationes scripturae divinae -us (-fig- *trad.; cf. Sozom. 5, 15, 16* τὰ ἀμφίβολα ... εὐμαρῶς διαλύων). inst. 2 concl. 9 *Augustinus* fidelibus solet esse -us (*sc. libris suis; cf.* in psalm. 132, 2 l. 102 Hieronymus ... de hac quoque re non destitit esse -us). in psalm. 48, 2 l. 29 ut ipse reddatur reus, qui sibi noluerit esse -us (*sc. audiendo*).

adv. ⌘**prōficuē.** *compar. et superl. desunt, sed cf.* tam -e *l. 66,* nimis -e *l. 68.* *legitur apud* Cassiod. *solum* (*ad medium aevum enim pertinet* Plin. Val. 2, 37, 4 [*ed. Wachtmeister, 1985*]). [*loco vix recte tradito editove* Cassiod. in psalm. 53, 1 l. 10 salvatorem, quem ille *David* a -e semper intellegens *eqs.* (perspicue *edd. vet.*).]

i. modo proficuo, utiliter: **1** *ad vitam sustinendam*: Cassiod. hist. 1, 11, 12 eas *pecunias pauperibus* dispensare -e (*Sozom. 1, 13, 2* εἰς δέον). **2** *ad salutem spiritalem sim.*: Cassiod. in psalm. praef. 17 l. 62 praesta, domine, cuius est omne, quod expedit, ... ut -e mereamur audiri (in psalm. 39, 6 l. 130). in psalm. 37 l. 424 sic pio domino -e servitur (*postea*: ut ... retributiones iterum copiosissimas exigamus). 38 l. 363 sanctos tam -e tacuisse (*cf. e. g. l. 248* salubre silentium). 50, 10 l. 343 'humiliata' ... propter erroris sui conscientiam, quae -e semper humiles facit. 63 l. 215 nimis -e nos ... Christus instruxit. *al.*

compos.: improficuus. *cf. Onom.* *Burch.*

[prōfīgo *v. p. 634, 57.*] **profilacticus** *v.* prophyl-.

?**profīlius** (prō-?), -ī *m.* *a* pro *et* filius, *si recte legitur; cf.* pronepos, *nisi referas ad iuncturam* pro filio. *i. q. posterus* (*sc. filius filii vel quicumque pro filio est*): CIL VI 14929 (*lapis periit*) sibi et suis et heredibus -isque eorum (-fitis-, -fiis- *sim. var. ll.; 'quid lateat nescio' ed.*).

?**prōfindo** *v. p. 1733, 73.* *Bk.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

profiteor (prō- *l. 13*), -fessus sum, -ēri. *a* pro *et* fateri (*item* VARRO ling. 6, 55). *scribitur* -fic- *in codd. e. g.* LIV. 43, 3, 3. VET. LAT. Luc. 2, 1 *et* 3 *et* 5 (codd. 4. 8); *part. perf.* -esus LEX agr. (CIL I^2 585) 57. CIL VIII 15028. *part. perf. abbreviatur* prof TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 3, 11. 4, 83. *al. ibid.* NOT. Tir. 54, 47 -etur. 54, 52 -ssus. *de genere: passive adhibetur maxime part. perf.* (OV. am. 3, 14, 6 fast. 2, 198 SEN. contr. 9, 5, 9 VAL. MAX. 9, 3, 3 SEN. Med. 154. *et saepius; cf. infra p. 1722, 52 et* GLOSS. IV 420, 30 proditus: -ssus); *rarius (praeter gerundivum* CIC. nat. deor. 1, 63. *al.) ceterae formae, e. g. p. 1717, 41. 44. 1720, 34.* *de formis: in* LEGE Iul. munic. (CIL I^2 593) *occurrunt inf. praes.* -erei 1 (*bis*). 3. *et saepius, imperat.* III^{ae} *pers. sing.* -mino 3. 5. 8. 11. *de prosodia*: prŏ- PLAVT. Capt. 480 TER. Eun. 3 *et fere semper in dactylis inde ab* HOR.; prō- PLAVT. Men. 643 ENN. scaen. 337. IVVENC. 2, 349 (*sed* prō- 1, 152). DRAC. Orest. 411 (prōfĭtente, *si recte trad.*); *loco ancipiti* TRAG. inc. 52. PHAEDR. *ter.* SEN. Med. 154. *de notione*: NON. p. 434, 22 -eri voluntatis est, confiteri necessitatis et coactus ... (*citat* CIC. or. frg. A 4, 1); honestius -eri quam confiteri. SYNON. Cic. p. 438, 34 -etur. praedicat. iactat. ostentat. gloriatur. testatur. commentat. GLOSS. -or: ἀπογράφομαι, ὁμολογῶ, σοφιστεύω. προγράφομαι καὶ δημοσίᾳ διδάσκω καὶ ὁμολογῶ. κατατίθημι. prosequor. -etur: praedicat, divulgat. ostendit. GLOSS.^{L} III Abstr. PRO 34 -etur: spondet. *al.* *legitur per totam latinitatem, sc. in poesi inde a* PLAVTO, ENN., TER., HOR., OV., *in oratione soluta inde a formula vetere p. 1719, 55,* LEGE agr., RHET. Her., CIC., CAES. [*confunditur in codd. cum* confiteri *e. g.* SVET. Aug. 4, 1 TERT. carn. 1 l. 20; *cum* proficisci, profectus LIV. 26, 4, 2 (*restit.* TERT. adv. Val. 29, 1; *in falsa var. l.* SIL. 4, 554). *e coni. dub.* APVL. apol. 18, 2 paupertas ... adversum divitias -ssa (*Casaubonus,* possessa *cod.*). met. 7, 9, 6, *v. p. 1501, 61.*]

i. q. fatendo proferre, palam fateri. *vim praeverbii acuunt adv., e. g.* palam (CIC. S. Rosc. 84 CVRT. 10, 2, 13 ASCON. Mil. p. 43, 13 QVINT. decl. 306, 4. *al.; cf.* LIV. 39, 8, 4 propalam), aperte (CIC. Phil. 2, 56 apertissime. QVINT. inst. 1, 10, 31 apertius. EXVP. 2), publice (POMPON. dig. 1, 2, 2, 35 CALL. dig. 50, 6, 6, 7. *al.; alio sensu p. 1719, 72*), vulgo (APVL. apol. 34, 2). *plus est quam* fateri, confiteri *p. 1716, 75. 1717, 38. 1722, 9. 42. al. (distinguuntur e. g. l. 16 sq. p. 1717, 45); ceterum accedunt fere pro syn. e. g.* prae se ferre *l. 70. p. 1716, 47. 49,* polliceri *p. 1718, 2. 29. 35.* CAES. Gall. 7, 2, 1. *al.,* testari *p. 1717, 33. 1719, 48. 1720, 75* (*cf.* protestari *p. 1717, 22; distinguitur* attestari *p. 1721, 1*), praedicare *p. 1717, 35.* HIL. c. Const. 12; *opp.* negare *l. 55. p. 1716, 55. 1717, 26.* TERT. virg. vel. 12, 5. *al., ceterum e. g.* dissimulare *l. 65.*

CAPVT PRIVS: *vi plena declarandi, ostendendi*: **I** *vario usu; professio fit*: **A** *verbis (subi. sunt nimirum animantia, sed res l. 53. 59. p. 1716, 69. 1717, 70); potius de eis*: **1** *qui aliquid patefaciunt, affirmant* (*accedit color confitendi, concedendi e. g. l. 63. p. 1716, 74 [cf. p. 1720, 72 sq. 75], praetendendi l. 62*): **a** *generatim*: α *indicatur, quid quis -atur*: (I) *per obi. acc. solum (subi. in structura pass.), quo significantur*: (A) *res variae*: ENN. scaen. 337 te ipsum hoc oportet -eri et proloqui advorsum illam mihi (*si huc pertinet; item saepius c. pron. neutr., e. g.* CIC. Verr. II 3, 141 an id ... tute de te -rere ac dictitares. ac. 1, 45 nihil oportere neque -eri neque affirmare quemquam. Tusc. 5, 120 dignum quiddam. SEN. dial. 12, 5, 2. *al.*). CIC. fin. 2, 76 eam ... rationem ... -eri et in medium proferre. nat. deor. 1, 63 tardioris ad hanc sententiam -endam multos esse factos. AETNA 258 (*in imag.; de ordine versuum v. app. crit.*) torquentur flamma terrae ... verumque -ssae *metalla prodendo* ... viles ... iacent (OV. met. 9, 738 [*in parenthesi*] si v. -emur). OV. am. 3, 14, 6 famosam culpa -ssa facit (*opp.* negare). VAL. MAX. 9, 6 ext. 2 *Hannibal* bellum adversus populum Romanum ... -ssus (*cf.* CALP. ecl. 1, 55 Marte -sso. PANEG. 3, 4, 7 perpetuum -ssus ... certamen). SEN. dial. 7, 12, 3 *luxuriosus* vitiis suis sapientiam inscribit et abscondenda -etur. COLVM. 10, 126 *lepidium herba* vim ... suam ... -etur nomine Graio (*sc. eo, quod cutem* λεπίζει *cicatricibusque purgat*). PLIN. nat. 26, 13 *Asclepiades* quinque res maxume communium auxiliorum -ssus, abstinentiam cibi *eqs.* PS. QVINT. decl. 1, 9 cum *dormiens* amplexa sis forsitan illum, qui occisus est, tam incredibilem -eris soporem? SVET. Nero 29 *Neronem* -ssis apud se obscenitatem cetera quoque concessisse delicta. APVL. apol. 11, 5 sq. *Platonis amatorii* versus ... tanto pudicius compositi *sunt,* quanto simplicius -ssi; (6) namque haec ... dissimulare et occultare peccantis, -eri et promulgare ludentis est. 18, 1 *paupertatem,* acceptum philosopho crimen et ultro -endum (PS. AVG. serm. ed. Mai 8). HIL. in psalm. 135, 3 confessio est rei ..., quae ignorabatur, -ssa cognitio (*inde* ISID. orig. 6, 19, 76). *al.* (B) *affectus sim. ipsius -entis*: CIC. Phil. 12, 7 *cives* -ssos esse et prae se tulisse odium in Antonium (SEN. Med. 154 -ssa ... odia. PLIN. paneg. 95, 3. *al.; cf.* SEN. benef. 2, 17, 2 indixisti pecuniae odium; hoc -ssus es, hanc personam induisti). OV. ars 2, 639 veros parce -emur amores (fast. 6, 573 dea furtivos timide -etur a. [*nisi ad B*]. SVET. Claud. 42, 1 amorem praestantiamque linguae graecae. *cf.* AVG. civ. 8, 1 p. 320, 19 *nomen philosophorum* amorem sapientiae -etur). SEN. contr. 9, 5, 9 -ssas inimicitias ... gessisse (LACT. mort. pers. 44, 12 aperte. *al.*). SEN. benef. 2, 22 *munus* hilares accipiamus -entes gaudium (LACT. inst. 6, 15, 15 -ssum g.). TAC. hist. 3, 54, 2 *centurio* mandata imperatoris suumque animum -ssus. *al.* (C) *personae, sc. quas -entes sibi attribuunt* (*cf. p. 1721, 44*): HOR. epist. 1, 18, 2 metues ... scurrantis speciem praebere, -ssus amicum. SEN. contr. exc. 9, 5 inimicum. AVG. civ. 10, 28 p. 446, 10 virtutis ... amatorem. 18, 37 p. 312, 16 antequam Pythagoras philosophum primus -retur (*antea*: qui nondum philosophi vocabantur). trin. 14, 1, 2 sapientem ([sapientiam *var. l.*]. *ibid. iterum; cf. l. 20*).

(II) *per obi. acc. cum praedic.* (*omisso obi. l. 32. hic dedimus etiam exempla ambigua, sc. ubi copulam subintellegere possis, ut ad l. 35 sqq. pertineant*): (A) *obi. acc. est pron. refl.*: RHET. Her. 4, 36, 48 miramini, Quirites, ... quod se nemo vestri defensorem -atur? (CIC. Verr. II 4, 80 propugnatorem ... d.que. Pis. 80 cum *Pompeius* ... non modo se d. salutis meae, sed etiam supplicem pro me -retur. *cf. l. 38*). CIC. S. Rosc. 6 ut ... adiutores vos -amini (CAES. Gall. 5, 38, 4). Verr. I 36 -or huic generi hominum me inimicum accusatorem *eqs.* (POLLIO Cic. fam. 10, 31, 3 CLAVD. DON. Aen. 2, 100 p. 161, 11. *cf. l. 6. 37. p. 1717, 14*). Catil. 2, 11 huic ego me bello ducem -or. fin. 2, 7 qui *Epicurus* se unus ... sapientem -eri sit ausus; nam Metrodorum non puto ipsum -ssum (Cato 43 AVG. trin. 14, 1, 2. *cf. l. 9*). Tusc. 2, 12 grammaticum se -ssus (*sim. respiciuntur quaestus e. g.* VITR. 1, 1, 3 architectum [1, 1, 11 posse ⟨se⟩ ... -eri architectos]. PLIN. nat. 29, 17 medicum). ad Q. fr. 2, 13, 2 magistrum me ei *filio tuo* -bor. *et passim.* *pro acc. praedic. accedunt aliae structurae*: VITR. 7 praef. 9 qui meliore ingenio, *sc. quam Homerum,* se -retur. ALC. AVIT. epist. 4 p. 31, 9 neque me ab illorum parte -or, qui *eqs.* (B) *cetera exempla*: LIV. 4, 23, 2 Tubero et Macer libros linteos auctores -entur. VITR. 3 praef. 1 Apollo Socraten omnium sapientissimum ... est -ssus. 4, 1, 4 Ioni ..., quem ... Apollo ... suum filium in responsis est -ssus. 8 praef. 1 Thales ... omnium rerum principium aquam est -ssus. SEN. dial. 9, 4, 4 patriam ... nobis mundum -ssi sumus. *al.* *per brachylogiam omittitur obi. acc.*: SVET. Tib. 42, 1 *officia quibusdam* detulit, codicillis quoque iucundissimos ... amicos -ssus. *al.*

(III) *per acc. c. inf.*: (A) *pro subi. structurae est pron. refl.*: *cum inf.* esse: TRAG. inc. 52 (*loq. Aiax*) quem (*sc. alterum Achillem*) ego me -or e. CIC. S. Rosc. 84 te palam adversarium e. -eris (*cf.* har. resp. 3 inimicum). Verr. II 3, 217 me omnium provinciarum defensorem e. -bor. ac. 2, 113 cuius *Academiae Antiochus* e. se -atur. Tusc. 1, 17 sapientīs (AVG. trin. 14, 1, 2 amatores sapientiae potius quam sapientes). *al.* VITR. 2, 1, 6 fabros. SEN. epist. 113, 1 me in alia e. sententia -or *quam Stoicos* (*sim.* 113, 6). *al.* *cum aliis verbis*: CIC. div. in Caec. 6 si ... hoc ... me rei publicae causa facere -rer (PLIN. nat. praef. 9 LVCIF. Athan. 2, 29 l. 5). Sest. 109 quis est, qui non -atur se ... suffragium de salute mea tulisse? (*antea*: confiteatur). Tusc. 2, 3 qui id sequi se -bantur (ASCON. Mil. p. 43, 13. *cf.* CIC. nat. deor. 1, 12 cuius rei ... facultatem consecutum esse me non -or, secutum esse prae me fero). *et passim.* (B) *pro subi. structurae sunt varia*: *respiciuntur actiones, status, negotia sim. ipsius -entis*: CIC. Rab. perd. 17 fateor atque etiam ... -or et prae me fero te ... meo consilio ... esse depulsum. *al.* NEP. Them. 7, 4 liberrime -ssus est Atheniensis suo consilio ... deos publicos ... muris saepsisse. SEN. benef. 3, 3, 2. 3, 23, 2 *servos* dominam ... ad supplicium ab ipsis duci -ssos esse. PLIN. nat. 14, 20 *Democritus genera vitium* cuncta sibi Graeciae cognita -ssus. *al.* *cetera exempla*: CIC. Brut. 48 Lysiam primo -eri solitum artem esse dicendi (*postea*: Isocratem ... negavisse). Tim. 10 -eri ... hunc mundum animal esse (*cf. gr.* 30^B λέγειν). TIRO Gell. 6, 3, 15 *Cato* -etur Rodienses ... id eos cupisse ... utilitatis suae gratia. VITR. 9, 2, 1 Berosus ... ita est -ssus, *lunam* pilam esse ... candentem. *et saepe.*

(IV) *per inf. nudum*: OV. fast. 5, 671 quicumque suas -entur vendere merces (*vix ad IIA4; fort. sublucet notio p. 1721, 25 illustrata*). VITR. 3 praef. 1 ut ... eis, quod -entur scire, id crederetur (MELA 3, 19 hi ... motus caeli ... s. -entur). *per abundantiam quandam* (*si recte trad.*): SIL. 8, 263 *Varro* alacer Fabiumque morae increpitare ⌊-ssus⌋ ad vulgum ... petulantia verba ferebat (⌊ ⌋ protervus *coni. Reeve, Class. Rev. 39, 1989, 217*).

(V) *per struct. varias* (*exempla pauca selecta; singulae structurae tractantur p. 1722, 1 sqq.*): CIC. Phil. 2, 118 ego de me ipse -bor: defendi rem publicam adulescens *eqs.* ac. 2, 73 *Democritus est* ausus ordiri 'haec loquor de universis'; nihil excipit, de quo non -atur. VITR. 2, 1, 8 hic liber non -etur, unde architectura nascatur, sed unde *eqs.* VAL. MAX. 3, 2 ext. 9 *filia regis* -ssa, quaenam esset. COLVM. 2, 2, 14 de qua *cura* mox quid censeam, -bor. VLP. dig. 36, 1, 9, 2 -eri ..., quod *eqs.* IVL. VAL. 3, 41 (*Candace ad Alexandrum famuli habitu vestitum*) neque te ... noscendum cuipiam -bor. *al.*

β *obi. subaudiendo vel absolute*: (I) *quaelibet exempla selecta*: PLAVT. Men. 643 nil pudet *te* neque vis tua voluntate ipse -eri. CIC. Caecin. 24 ita libenter confitetur, ut non solum fateri, sed etiam -eri vi-

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deatur ...: 'convocavi homines *eqs.*' CVRT. 8, 3, 13 rex ... percontatus ..., quid rei sit, illo *servo* -ente cognoscit (*sim. abl. absol.*: TERT. apol. 21, 1. AVG. epist. 141, 8 ipsis confitentibus et -entibus). IVL. VAL. 3, 39 una mihi, nam sane -endum, ... indignatio est, quod *eqs.* (*sim. in parenthesi*: SVLP. SEV. Mart. 26, 2 vere -or. PASCHAS. verba patr. 36, 1 [*diabolus ad abbatem*] una re me vincis, ⌊ipse -or⌋ [*om. gr. Cot. p.* 534^{B}]). *al.* (II) *part. perf.* -ssus *attributive de eo, qui statum suum -ssus est* (*cf. p. 1718, 72*): SEN. contr. 10, 5, 21 Craton ... -ssus Asianus, qui bellum cum omnibus Atticis gerebat. IVST. 8, 4, 4 (*inde sim.* OROS. hist. 3, 12, 25) ut *Philippus* -ssum adversus Phocenses ducem Graeciae exhibeat (*nisi ad 3*). LACT. inst. 4, 22, 3 *ut deus homines* iustitiam doceret ... maiore auctoritate ut -ssi dei. HIL. trin. 6, 10 Manicheus ... diaboli ... -ssus assertor. GAVDENT. serm. 21, 12 -ssis egentibus (*disting.* vilium rerum pauperrimos venditores). HIER. adv. Rufin. 2, 35 -ssum inimicum (*opp.* hostem latentem). AVG. civ. 7, 26 p. 307, 23 *Mater Magna* tot mollibus -ssis et publicis ... inquinavit terram (*vix ad p. 1721, 47*).

b *speciatim apud Christianos respiciuntur professiones*: α *hominum, sc.*: (I) *fidem vel singula dogmata testantium* (*de paganis l. 36*): TERT. apol. 1, 6 fiunt Christiani ... et incipiunt ... -eri, quod oderant. 23, 11 deus ..., quem Christiani -emur (HIL. trin. 9, 72 deus ... pietate -endus est [conf- *var. l.*]. *al. apud eundem. cf.* filium -eri, *sc. dei*: 7, 1 [*syn.* protestata]. *al.* Christum -eri: 8, 36 patrem ... et C. *al. et sim. al.*). spect. 4 p. 6, 3 cum aquam ingressi christianam fidem in legis suae verba -emur (HIL. c. Const. 27 patris tui -ssam f. AVG. conf. 8, 2, 5. fid. et symb. 1, 1 ore. *al.*). VET. LAT. Tit. 1, 16 (Faust. Aug. c. Faust. 31, 1, *sim. al.*) deum se scire -entur, operibus autem negant (*gr.* ὁμολογοῦσιν, *Vulg.* confitentur. *sim. disting. professio ab operibus*: SACR. Leon. 1019 ut quae sacris mysteriis -emur, piis actionibus exsequamus. *al.*). CYPR. domin. orat. 9 ut *Christianus* ... -atur se dei filium. HIL. coll. antiar. p. 48, 3 (*e symbolo Germinii episcopi*) passionem *Christi* ... suscipimus, credimus, -emur, et quod ... de caelis descensurus sit *eqs.* coll. antiar. app. p. 187, 13 -enda scribere (-eri scribendo *var. l.*). in psalm. 2, 24 (*spectat ad Luc. 23, 42*) confessio latronis regem esse -entis, *sc. Christum* (*postea*: testatur et Pilatus). trin. 5, 39 ecclesiae religionem -beris, quae patrem in filio confitetur (AVG. civ. 8, 19 p. 349, 24 confitendo -endo praedicando [*opp.* negando]). FILASTR. 94, 4 pagani ... unum caelum ... -entur. AVG. pecc. orig. 6, 6 *sensum haereticum* palam ... apud sedem apostolicam -eri (*antea*: aperire). serm. coll. Morin 218C, 2 p. 453, 23 confiteamur ... vel etiam -amur Christum pro nobis esse crucifixum. IVLIAN. Aug. nupt. et concup. 2, 23, 38 et catholicum -eris et Manichaeo patrocinaris. THEOD. MOPS. in I Thess. 5, 19 p. 38, 17 quae secundum inoperationem spiritalem -bantur (*sc. prophetae; nisi passive, ut*: in I Tim. 4, 1 p. 139, 9 non quia ... apud aliquos coeperant ista -eri). FVLG. RVSP. c. Arian. 5 l. 444 (*verba obiectionis*) veritas non videtur ab eis ... -eri. *al.* *absolute vel obi. subaudiendo*: CYPR. epist. 81, 4 *deus* nos confiteri magis voluit quam -eri (*antea*: nec quisquam ... ultro se gentilibus offerat). HIL. coll. antiar. app. p. 185, 11 -entem signare (*sc. signo crucis*). c. Const. 8 sine fide. Ps. IOH. MED. hom. 13 p. 774 in regula illa symboli, in qua -ssi estis. *al.* (II) *varia apud episcopum sim. declarantium*: TERT. pudic. 4 p. 225, 29 occultae ... coniunctiones, id est non prius apud ecclesiam -ssae.

β *dei, daemonum sim., qui testantur, agnoscunt*: *deum vel Christum*: TERT. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 3 ut ante pater filium -retur, quam patrem filius ([*postea*: testaretur]. adv. Prax. 24 p. 274, 14. CHROMAT. in Matth. 43, 1 daemones dei f. clamoribus -entur dicentes [*seq. Matth. 8, 29*]). 4, 12 p. 453, 23 -ssus creatorem, ut Christus ipsius. adv. Prax. 7 p. 236, 1. *fideles* (*part. perf. vi pass.*): VET. LAT. Hebr. 12, 23 (cod. 75; *in imag.*) qui -ssi sunt in caelis (*gr.* ἀπογεγραμμένων, *Vulg.* conscripti sunt; *cf. e. g. apoc. 3, 5*). HIL. in Matth. 17, 10 inscriptos nos et -ssos et Christi nomine consignatos.

2 *qui nomen dant, se offerunt* (*ponitur absolute praeter* TER.; *cf. IIB*): PLAVT. Capt. 480 (*loq. parasitus*) quis ait 'hoc' (*i. huc*) aut quis -etur? ... – quasi muti silent. TER. Eun. 3 si quisquamst, qui placere se studeat bonis ..., in his poeta hic nomen -etur suom. CIC. ad Q. fr. 1, 2, 16 nostrae ... causae non videntur homines defuturi; ... -entur, offerunt se, pollicentur. CAES. Gall. 6, 23, 7 *apud Germanos* ubi quis ... dixit se ducem fore, qui sequi velint, -antur, consurgunt ii ... suumque auxilium pollicentur. ALC. AVIT. epist. 22 p. 54, 15 scitos magis, inter quos ipse -eri non audeo, ... sacerdotes.

3 *qui aliquid pollicentur, sibi vindicant* (*huc vergunt quaedam sub 1 allata, e. g. l. 9. p. 1716, 14; -entur fere homines, sed res e. g. p. 1718, 4. 7. 38; cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 116 promittunt: -entur): **a** *quaelibet exempla*: α *c. obi. acc.; -etur aliquis* (*aliquid*): (I) *operam, studium, beneficia sim., sc. aliis praebenda* (*accedit dat. personae p. 1718, 1. 2*): CIC. S. Rosc. 153 si id vos suscipitis et eam ad rem operam vestram -emini, *iudices* (Verr. II 2, 85 LIV. 26, 12, 15). Verr. I 36 aut potentiam aut impudentiam suam. leg. agr. 1, 27 si vos vestrum mihi studium, patres conscripti, ... -emini (fam. 5, 8, 4 tibi -or atque polliceor ... singulare meum studium. ad Brut. 23, 5 CAES. civ. 3, 34, 4). Tusc. 2, 43 talem ... medicinam philosophia -etur. OV. fast. 2, 198 sumunt gentiles arma -ssa manūs *Fabiorum*. LIV. 5, 7, 12 voluntariam ... militiam. *al.* (II) *artem, scientiam, peritiam sim.* (*cf. caput alterum*): CIC. Cluent. 51 ne ... id -eri videar, quod non possim, *sc. dicendo.* de orat. 2, 36 quae *ars* verborum ... faciendorum ... scientiam -atur (Tusc. 2, 12. SEN. dial. 7, 18, 3 non virtutis s., sed egestatis). Tusc. 2, 12 artem ... vitae -ssus delinquit in vita (SEN. epist. 95, 8 haec, *sc. sapientia*, quae a. v. -ssa est. *cf. l. 33. p. 1721, 28*). *al.* (III) *varia*: TERT. apol. 22, 12 quid ... de ... viribus fallaciae spiritalis edisseram, ⌊dum oracula -etur, dum miracula exercet⌋? (*om. rec. vulg.; an ad 1?*). 46, 2 eadem ... et philosophi monent atque -entur, innocentiam *eqs.* adv. Marc. 1, 24 p. 323, 19 quam *bonitatem deus Marcionis* si solam -etur et totam. HIL. trin. 9, 18 nomen *magistri*. *al.*

β *c. acc. c. inf.* (*saepe fut.; praes. l. 18. 24. al.; pro subi. structurae est pron. refl. [e contextu supplendum l. 31] praeter l. 19. 28*): CIC. Verr. II 3, 222 quasi id ... te facturum -are (rep. 1, 55 se melius hoc idem facere. *al.*). Phil. 3, 34 ille *populus* virtutem suam non defuturam esse -etur. de orat. 1, 103 de qua *re* se ... omnia, quae dici possunt, -antur esse dicturos (3, 129. *al.* LIV. 8, 4, 11. *al.*). Tusc. 3, 84 id se effecturam philosophia -etur (*cf.* 5, 19 quid -etur *philosophia*? ... perfecturam se *eqs.* [*antea*: promissum. *5, 20* pollicetur]). *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 24, 6 *Octavianus* mihi -ssus est se venire ([*ibid. 4* adfirmare]. *al.*). BELL. Alex. 59, 1 se Caesaris causam defensurum. OV. met. 5, 318 prior *Pieridum* quae se certare -ssa est (LIV. 28, 21, 6 ferro se certaturos). LIV. 28, 32, 3 se ire ... ad vindicandum id scelus (38, 33, 3 se ituros. *al.*). *al.* CVRT. 8, 8, 18 (*promittit Alexander*) -or in eodem honore futuros omnes eos, in quo fuerunt. SCRIB. LARG. praef. 4 *medicina* omnibus ... succursuram se pollicetur nullique umquam nocituram -etur. *et passim.* *per anacoluthon*: HIL. coll. antiar. p. 144, 4 -emur ..., quod, si ... nos Orientales voluerint ... vocare, ... non adfuturos (*gr.* ὁμολογοῦμεν ... ὅτι ... μὴ ἀπέρχεσθαι).

γ *absolute*: CIC. Planc. 62 istiusmodi artes in iis reprehenduntur, qui, cum -ssi sunt, satisfacere non possunt. leg. 2, 11 quom contra fecerint *quidam*, quam polliciti -ssique sint (HIST. AVG. Pert. 7, 6). SVLP. SEV. dial. 1, 18, 3 non cunctatus *est abbas* probare -entem (*antea*: oboedientiam polliceri).

b *-entur scriptores (ipsa scripta l. 40. 50, cf. p. 1716, 68), sc. qui sibi aliquid proponunt exponendum, disserendum* (*saepe in initio operis, libri, capituli sim.*): HOR. ars 14 inceptis gravibus ... et magna -ssis (*nisi ad B1b*). 27 -ssus grandia turget. LIV. 21, 1, 1 licet mihi praefari, quod in principio ... -ssi plerique sunt rerum scriptores, bellum maxime omnium memorabile ... me scripturum. 31, 1, 2 -eri ausum perscripturum res omnes Romanas. PHAEDR. 3 prol. 51 rem ... gravem. COLVM. 4, 29, 1 vitium inserendarum ... praecepta (5, 1, 1). MART. 8 praef. quod ut custoditurum me lecturi sciant, in ipso libelli huius limine -eri ... placuit. QVINT. inst. 1, 1, 21 parva docemus oratorem instituendum -ssi (*cf.* 11, 1, 5 institutionem). 2, 17, 15 rhetorices accusationem. TAC. hist. 1, 1, 3 incorruptam fidem. TERT. adv. Val. 6, 2 narrationem. AMM. 27, 4, 2 (= 31, 16, 9) opus veritatem -ssum. CLAVD. DON. Aen. praef. p. 6, 10 Vergilium id esse -ssum, ut gesta Aeneae percurreret. MART. CAP. 3, 231 -or ... de orationis natura ... tractare. *al.*

c *-entur Christiani, sc. qui vitam sanctam, castam, deo devotam sibi proponunt vel in ecclesia promittunt*: α *variae formae*: (I) *c. obi. rei*: TERT. cult. fem. 2, 9 l. 22 humilitatem, quam nostri -entur, implere. VET. LAT. I Tim. 2, 10 (Ambrosiast.) mulieres -entes pietatem (*gr.* ἐπαγγελλομέναις, *aliae vers. et Vulg.* promittentes). Ps. AMBR. laps. virg. 17 *te* mater *non* coegit, ut virginitatem -reris, quam ultro ... -ssa es (PAVL. MED. vita Ambr. 4. *al.*). 48 carnem pollicita servare virginem et castitatem -ssa publice mentita sum (CONC. Araus. a. 441 p. 85 l. 108 desertores -ssae castitatis). AVG. serm. 355, 6 -eri sanctum aliquid nec implere (*seq. eccles. 5, 4, ubi*: vovere). CONST. Sirmond. 9 -ssum sacrae religionis obsequium. CONC. Araus. a. 441 p. 93 tit. 27 viduitatem ... coram episcopo (*cf.* LEX Visig. 3, 5, 2 p. 160, 3 continentiam viduitatis. *sim. al.*). *al.* (II) *c. obi. personae*: HIER. epist. 58, 4, 4 renuntiare saeculo ..., monachum -eri (SVLP. SEV. dial. 2, 11, 1. MAX. TAVR. 26, 1 aut clericum. PALLAD. hist. mon. I 10). EPIST. pontif. 375 Conc.^{S} I 2 p. 18, 23 qui idoneum Christi militem -etur (*vers. gr. I 1, 1 p. 87, 16* ὁ ἐπαγγελλόμενος στρατιώτην). SALV. eccl. 2, 44 religiosum. (III) *c. acc. c. inf.* (*nisi est inf. nudus*): QVODV. symb. 3, 1, 10 *diabolo* vos renuntiare -ssi estis (*in formula baptismi*).

β *part. perf. sine obi. de eo, qui votum suum -ssus est*: *attributive, forma* virgo -ssa *de ea, quae virginitatem -ssa est*: AVG. doctr. christ. 4, 129 Ambrosius ... -ssis virginibus proponit *exemplum* (c. Pelag. 3, 5, 14). serm. 73A coll. Morin. p. 250, 26 inter coniugatos, ... inter castos -ssos (*nisi* -ssos *pro subst. ponitur*). Ps. HIER. epist. 12 ed. Kalff p. 28, 4 -ssa pau-

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

per atque mendica. *fem. pro subst. de virgine -ssa (cf. fortasse subst. masc. p. 1718, 75)*: CONC. Tolet. a. 400, 9 nulla -ssa vel vidua ... in domo sua antiphonas ... faciat. PS. HIER. epist. 12 ed. Kalff p. 62, 1 -ssas et eas, 'quae vere viduae sunt' (*I Tim. 5, 3*).

B *actionibus, habitu, specie sim. (accedit abl. instr. e. g. l. 9. 23. 28)*: **1** *ostenduntur ea, quae futura sunt vel exspectanda sim. videntur*: **a** *-entur animantes*: CIC. Verr. II 3, 2 *qui corrigit mores aliorum,* se ipsum eius modi fore -etur ac praestat, ut sibi ... recte sit ... vivendum (*sim. cum pron. refl. et inf. fut.*: Lael. 35 illos ... postulatione ipsa -eri omnia se amici causa esse facturos). OV. ars 1, 181 *Gaius Caesar* primis ... ducem -etur in annis. ORIG. in Matth. 17, 4 p. 589, 15 ad meliora se tradit quam -eri videbatur in primis (*gr.* παρὰ τὴν ἀρχῆθεν προσδοκίαν. *cf. p. 588, 24* promittunt). **b** *-entur res (cf. p. 1718, 40)*: CIC. ac. 2, 44 cum ... ipsa natura accuratae orationis hoc -atur, se aliquid patefacturam, quod non appareat. PLIN. nat. 31, 4 *aquae* auxilia morborum -entes.

2 *ostenduntur ea, quae sunt*: **a** *-entur animantes*: **α** *personam, quam agunt, praebent*: CIC. Phil. 2, 11 ut ... intellegeretis, qualem ipse se consulem -retur, obiecit mihi consulatum meum. PHYSIOGN. 42 qui ... alteram *palpebram* ... paulatim deprimunt ..., adulteros se -entur. SALV. gub. 7, 79 viri in semet ipsis feminas -bantur. **β** *affectus, mores, qualitates sim. (cf. p. 1715, 74)*: CIC. Phil. 2, 56 *aleatorem* condemnatum qui in integrum restituit, is non apertissime studium suum ipse -etur? (CVRT. 7, 2, 7 lacrimis ... *et* acclamationibus [*simul pertinet ad A*]). EPICED. Drusi 87 *Tiberii* vultu -ente dolorem. VAL. MAX. 6, 2, 7 ne *Pompeius* aut hilari fronte libenter agnoscere potentiam aut tristi i[r]am -eri videretur (*alii aliter locum corr.*). 9, 3, 3 luctu -sso (*Gronovius,* luctum profecto *trad.*). APVL. met. 10, 34, 1 Iuno ... cum Minerva ... redeunt indignationem repulsae gestibus -ssae, Venus vero ... laetitiam suam saltando ... -ssa est. TERT. anim. 38, 2 (*cf. gen. 3, 7*) *cum pudenda tegimus,* agnitionem boni et mali -emur. *al.* **γ** *speciem quandam*: OV. ars 3, 433 vitate viros cultum formamque -ssos. APVL. met. 10, 31, 1 virgo nudo ... corpore perfectam formonsitatem -ssa. NEMES. ecl. 3, 22 Iovem Semele vidit Iovis ora -ssum.

b *-entur res*: **α** *quaelibet (cf. imag. p. 1715, 53)*: SEN. epist. 120, 18 non ille gradus lassitudinem facit, in quo deficimus, sed ille -etur. PLIN. nat. 16, 14 *mores* clare ⌊-ssi ne⌋ servari quidem hominem fas esse lucri causa (⌊ ⌋ professione *codd. plerique*). HIL. trin. 9, 5 cum ... caro se universa secundum deum -atur infirmam. 11, 12 ut ... honorem *deo* debitum nativitas *Christi* -retur. AVIEN. Arat. 1330 *luna mense incipiente* facem quarti sibimet -bitur ignis (*i. diei*), ... cum primum ... tenuem porrexerit umbram. HIER. epist. 10, 1, 1 mors secuta nascentem labentia cotidie in vitium saecula -etur. BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 18 p. 336, 7 accidentia ... nullam constitutionem substantiae -entur. SACR. Greg. 44, 9 (200 D.) ut quod observantia nostra *ieiuniis* -etur extrinsecus, interius operetur. **β** *partes vultus, sc. quae indicant qualitates sim. hominis (pro obi. ponuntur ipsi homines l. 47. 49)*: PHYSIOGN. 7 nares et labia, cum ad dextram partem magis conversa sunt, masculinum ... genus -entur (*item -entur nares*: 51 stultitiam). 14 capilli ... rari frigidum hominem ... -entur (*postea pro syn. e. g.* testantur, manifestant). 28 haec varietas *oculorum* ... insaniam -etur (*postea*: ostendit. *item -entur oculi*: 30 amori ... obnoxios. 34 maiorem nequitiam [*postea*: significat]. 40 malas cogitationes *eqs.*).

II *in iure et vita publica, sc. respiciuntur fere professiones, quae apud magistratum, ducem sim. vel ante testes vel ad acta fiunt (in ecclesia v. supra p. 1717, 50. 1718, 53 sqq.)*: **A** *-etur, qui quaelibet indicat, declarat (saepius absolute)*: **1** *possessiones, bona, pecora, servos sim. (selecta post* QVINT.*)*: IVS IVR. milit. Gell. 16, 4, 2 uti tu ad ... consulem ... proferes aut -bere in triduo proximo, quidquid ... sustuleris ... dolo malo. LEX agr. (CIL I² 585) 53 id ... quom -bitur (*loco lacunoso, ut ibid.* 56. 57). 90 ⟨a⟩grum. CIC. Verr. II 3, 38 edixerat, ut aratores iugera sationum suarum -rentur (112. *cf.* 39 iugerum numerum [53]. *sim. al. ibid.*). leg. agr. 2, 59 ut, quicumque de provincia decesserit, apud ... decemviros quantum habeat praedae ... -atur. Att. 13, 33, 1 *misi,* qui -retur; ... -ssus est Philotimus libertus (*si huc spectat; cf. p. 1688, 56 sq.*). *al.* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 1 quem h(ac) l(ege) ad co(n)s(ulem) -rei oportebit, sei is, quom eum -rei oportebit, Romae non erit *eqs. et saepius in eadem lege.* VARRO rust. 2, 1, 16 greges ... longe abiguntur ... aestivatum, atque ad publicanum ⌊-entur⌋, ne ... lege censoria committant (⌊ ⌋ *sc. pastores; vix passive*). LIV. 4, 12, 10 frumentum (*cf.* EDICT. leg. pr. pr. [Année Épigr. 1925 n. 126] II 13 [*ca. a. 93*] *coloni* -antur apud IIviros ..., quantum quisque ... frumenti habeat *eqs.*). 30, 38, 1. QVINT. decl. 341 them. non -ssus est (*sc. rem apud portitores declarandam, ut*: 341, 1 rem non -ssam. *al.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 6 -eri volentes. *ibid.* 12). TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 1, 1 *quidam* per ... libertum suum -ssi sunt fundum *quendam.* 6, 60 coloni Lucenses publice ... -ssi sunt saltus praediaque. *et saepe in hac tabula.* VLP. reg. 1, 8 qui lustrali censu ... inter cives Romanos censum -bantur (VET. LAT. Luc. 2, 1 *et* 2, 3 *et* 2, 5 [cod. 14], *v. p. 1720, 52*). *al.* *servos, colonos sim., quos quis possidet (aliter l. 27)*: VLP. dig. 50, 15, 4, 8 si quis inquilinum vel colonum non fuerit -ssus. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 3 mancipia. COD. Iust. 7, 16, 39 (*a. 294*) liberos velut servos -entes statum eorum mutare non posse constat. COD. Theod. 13, 4, 4 servos ... barbaros. **2** *tributum, pecuniam debitam vel creditam (adiecimus multas dictas l. 12 sq., damna facta l. 14)*: CIC. Verr. II 3, 129 tantum *Apronium* decumanum -ssum esse ... sibi deberi, quantum *eqs.* LIV. 35, 7, 3 (*nisi ad B1a*) ut qui ... socii civibus Romanis credidissent pecunias, -rentur (*an post* cred. *interpungendum?*). SEN. benef. 6, 19, 5 si quis patriae meae pecuniam credat, ... hoc aes alienum *non* -bor aut candidatus aut reus (CVRT. 10, 2, 9. *cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 22 *Milonem consulatum petentem* longe minus quam haberet aeris alieni esse -ssum. *sim. al. ibid.*). LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 3 multas ..., quas aediles dixisse se aput IIviros ... -ssi erunt (*sim.* LEX Irnit. VII C 12). TAC. ann. 2, 26, 1 quantum quis damni -ssus erat, *exsolvit Caesar.* ISID. nat. 6, 7 dicta ... aera, ex quo omnis orbis aes reddere -ssus est rei publicae. **3** *filios sibi natos*: PAP. Corp. 148, 20 (*a. 62*) qui ... liberos ... natos sibi -ssi sunt (HIST. AVG. Aur. 9, 7). 161 (*a. 138*) *non* potuisse se -eri. 162 (*a. 145*) lex ... Papia Poppaea ⟨spu⟩rio⟨s⟩ spuriasve in albo pr⟨ofiteri ve⟩tat. SCAEV. dig. 22, 3, 29, 1 mulier ... filium enixa ... ut spurium in actis -ssa est (CHART. lat. ant. III 214, 5 [*a. 195/6*]. HIST. AVG. Gord. 4, 8). APVL. apol. 89, 2 natam sibi filiam. **4** *varia*: CIL I² 2123, 10 quei quaestum spurcum -ssi essent (*sim. -etur quis quaestum*: SVET. Tib. 35, 2 feminae famosae ... lenocinium -eri coeperant. *vix addas p. 1716, 59. 1721, 29*). LIV. 8, 18, 4. 39, 18, 8 si quis ... duceret ... sine ... piaculo se id *sacrum, i. Bacchanalia, non* omittere posse, apud praetorem urbanum -retur (*nisi ad B1a*). LEX met. Vipasc. I 7, 1 qui ... ⟨scau⟩rias argentarias ... lavare volet, ... ⟨quos ad id⟩ faciendum servos ... mittent, in triduo ... -antur. QVINT. decl. 252, 14 si incerta populi iudicia, non -ssae palam sententiae essent. PLIN. epist. 10, 4, 2 *pecuniam mater* conferre se filio codicillis ad *Nervam* ... scriptis -ssa fuerat. PAPIN. dig. 2, 14, 40 pr. tale pactum '-or te non teneri' non in personam dirigitur. OPTAT. 7, 1 p. 164, 17 Iudaeos apud Pontium Pilatum -ssuros, ut dicerent: '...' (*Matth. 27, 25*). COD. Theod. 13, 10, 8, 1 (= Iust. 10, 25, 1) si cuiusquam *tabularii* fraude ambitu ... cuiuspiam -retur immunitas (*utrobique* provideretur *coni. Krueger*). PAP. Tjäder 10–11 II 13 (*a. 489; verba notarii*) paginam regiae largitatis ... a me scriptam agnosco ...; his actis -or (*in sim. formula ibid.* 31 III 5 [*a. 504*]. 14–15 III 6 [*a. 572*]). 30, 45 (*a. 539*) *venditores* -entur nullam se in posterum ... adversu⟨s eun⟩dem conparatorem ... moturi causam (*in sim. formula ibid.* 36, 13 [*a. 575/591*]. *al.*). *al.*

B *-etur, qui nomen dat, se offert*: **1** *quilibet*: **a** *absolute*: CIC. Verr. II 3, 120 recita ..., quot *aratores* anno tertio -antur. Arch. 7 (*sec. verba legis*) si sexaginta diebus apud praetorem essent -ssi (*sc. ad civitatem accipiendam, ut: ibid. iterum.* 9 an non est -ssus *Archias*? immo vero iis tabulis -ssus, quae *eqs.*). LIV. 26, 48, 5 sq. *Scipio* militum ... virtutem conlaudavit ...; -retur, qui se dignum eo duceret dono (*i. corona murali*); duo -ssi sunt. CIL VI 33976[d] (*ca. a. 94*) *puer quidam* tertio certaminis lustro inter Graecos poetas ... -ssus (*item in certamine*: SVET. Nero 21, 1 nomen suum in albo -entium citharoedorum iussit ascribi. *cf.* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 62 is ... qui aput tribunum plebei ... sponte ad dimicandum -bitur). VET. LAT. Luc. 2, 1 (cod. 11. *al.*) exiit edictum a Caesare Augusto, ut -retur universus orbis terrae (*gr.* ἀπογράφεσθαι, cod. 14 ut censum -rentur [*sim.* cod. 26; *v. p. 1719, 74*], *Vulg.* ut describeretur. *de eadem re* 2, 3 *et* 2, 5 [cod. 11. *al.* = VVLG.; *gr. et* cod. 14 *fere ut supra*]). *al.* **b** nomen -eri (*cf. l. 66*): LIV. 2, 24, 7 nexi -eri extemplo nomina (*ad militandum*). 43, 3, 3 n. sua apud *praetorem* (COD. Theod. 9, 34, 7). **c** se -eri: TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 11 (*antea*: se ... apostolum est -ssus *Paulus*) plane -eri potest semetipsum quis, verum professio eius alterius auctoritate conficitur; ... nemo sibi et professor et testis est.

2 *candidatus munus publicum petens (cf. Levick, Athenaeum 59, 1981, 378 sqq.)*: CIC. leg. agr. 2, 24 *Rullus candidatum* praesentem ... -eri iubet (*sim. absolute*: Planc. 14. SALL. Catil. 18, 3 intra legitumos dies. SEN. contr. 7, 7, 13 *imperium petens* profes⟨sus⟩ sum. VELL. 2, 92, 3. 4. TAC. ann. 1, 81, 2 apud se [*sc. imperatorem*]. *ibid. iterum*). Phil. 11, 11 qui consulatum ... se petere -etur (LIV. 7, 22, 7 censuram. 26, 18, 7 *imperium.* ASCON. tog. cand. p. 69, 10 consulatum). LIV. 26, 18, 5 ut qui se tanto imperio dignos crederent, nomina -rentur (28, 43, 11 nomen). SVET. Aug. 4, 1 -eri se candidatum consulatus (con- *var. l.*).

C *-etur, qui indicium sim. defert, testimonium dicit*: **1** *exempla varia*: BELL. Alex. 55, 3 *Salvianus* -etur indicium coniuratorumque numerum auget (*al., v. vol. VII 1, 1146, 53 sqq.*). LIV. 26, 27, 6 consul ... edixit, qui, quorum opera id conflatum incendium, -retur, *ei* praemium fore. QVINT. decl. 322, 11 parricidium, *sc. a se commissum,* -ssus est in contione. SVET. Dom. 8, 4 *cuidam praetorio stupratori* de semet -sso exilium indulsit. MAVRIC. dig. 2, 13, 3 se deferre -ssus est *delator* (PAVL. dig. 48, 2, 3 pr.). COD. Theod. 9, 42, 24 pr. *homo* -ssis testatisque sceleribus involutus

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf.* Cod. Iust. 2, 55, 5, 4 si aliquod ... vel -ssum est vel attestatum). Conc.^{S} II 3, 1 p. 114, 25 sub fide monumentorum ea, quae ... audierint, -eri (*gr. II 1, 1 p. 133, 5 καταθέσθαι, cf. II 2, 1 p. 9, 36* prosequantur). *al.* **2** *absolute vel obi. supplendo*: Edict. imp. Traian. dig. 49, 14, 16 quicumque -ssus fuerit (*cf. Vlp. ibid.* deferre se). Pavl. dig. 48, 2, 3, 2 subscribere debet is, qui dat libellos, se -ssum esse. Conc.^{S} II 3, 1 p. 149, 16 in quibus *actis* -ssus est ... Iohannes presbyter (*gr. II 1, 1 p. 163, 31 κατέθετο*). *al.*

CAPVT ALTERVM: *minus vigente vi declarandi, ostendendi -etur, qui artem, scientiam sim. vel vitam cuiusdam generis palam exercet, agit* (*aliter p. 1718, 5 sqq.*): **I** *respiciuntur artes liberales* (*docendae e. g. l. 15. 17. 23*): **A** *cum obi. acc.*: **1** *rei*: Cic. de orat. 1, 10 huic studio litterarum, quod -entur *grammatici* (Plin. paneg. 47, 3 studia humanitatis. Avg. civ. 8, 10 p. 334, 27 philosophos vel ⌊studium sapientiae⌋ vel ipsam sapientiam -eri [⌊ ⌋ *item* 19, 1 p. 346, 30]). Sen. benef. 2, 29, 1 sapientiam (dial. 2, 1, 1. *al.*). epist. 95, 23 liberalia -ssi ... desertis angulis praesident. Qvint. inst. 2, 1, 6 grammaticen (Hist. Avg. Pert. 1, 4). Tac. hist. 4, 40, 3 Demetrio Cynicam sectam -sso (*de eodem ann. 16, 34, 1* Cynicae institutionis doctori). *al.* **2** *personae*: Ivst. 21, 5, 8 ludi magistrum -ssus pueros ... docebat *Dionysius exul.* Macr. Sat. 1, 2, 15 Servius inter grammaticos doctorem recens -ssus.

B *absolute vel obi. supplendo*: Qvint. inst. 1, 5, 7 intra haec, quae -entium commentariolis vulgata sunt. Plin. epist. 2, 18, 3 cum omnes, qui -entur, audiero. 4, 11, 1. *al.* Svet. gramm. 9, 2 *Orbilius* -ssus diu in patria (*postea*: docuit *Romae*).

II *respiciuntur varia exercenda* (*docenda e. g. l. 27. 37. 49; saepe quaestus causa, v. e. g. l. 29. 40*): **A** *cum obi. acc.*: **1** *rei*: Cic. orat. 145 ius -entur etiam qui nesciunt ([*postea*: docere]. Ov. ars 3, 531. *cf. l. 38. 50*). Ov. am. 2, 18, 19 artes ... -emur Amoris (Macr. Sat. 1, 7, 1 medendi artem). fast. 4, 866 multa -ssarum, *sc. puellarum vulgarium,* quaestibus apta Venus (*sunt qui* multa *cum* Venus *coniungant et locum sive ad B sive ad p. 1720, 22 referant, sed v. vol. VIII 1611, 15*). Liv. 39, 8, 4 qui aperta religione, propalam et quaestum et disciplinam -endo, animos errore imbueret. Vitr. 10 praef. 2 architecturam (*cf. l. 48*). Cels. 1 prooem. 13 qui rationalem medicinam -entur (Svet. Iul. 42, 1 omnis ... m. Romae -ssos et liberalium artium doctores. *cf. l. 28*). Sen. dial. 1, 5, 3 praecisos et -ssos impudicitiam (*cf. p. 430, 80*). 12, 10, 8 *Apicius* scientiam popinae -ssus (Colvm. 11, 1, 10 reverentiam vel discendi vel -endi ... s., *sc. agriculturam.* Pompon. dig. 1, 2, 2, 35 iuris civilis. *al.*). epist. 83, 11 ab homine diligentiam -sso ... et verba examinante (*nisi ad p. 1718, 5*). Ivvenc. 2, 349 publica ... qui vectigalia ... -ssi rapiunt ... praedam (*Matth. 9, 10* publicani). Mart. Cap. 9, 893 *virgines* antistitia[m] -ssae divum. Cod. Theod. 8, 4, 30, 1 (= 12, 1, 188) causidicinam in ... urbano ... iudicio (*cf. l. 58 et* Cod. Iust. 2, 7, 9 [*a. 442*] causarum patrocinium). *al.* **2** *personae*: Ivv. 6, 365^{1} *quidam* -ssus ⌊obscenum⌋ (*nisi ad p. 1716, 4 sqq.; vix recte neutr. intellegitur vol. IX 2, 161, 21*). Avg. civ. 3, 17 p. 125, 16 *Aesculapius* archiatrum, non obstetricem -batur. *al.*

B *cetera exempla* (*sc. absolute vel obi. supplendo*): Vitr. 6 praef. 7 qui -entur, *sc. architecturam.* Pompon. dig. 1, 2, 2, 35 ante Tiberium Coruncanium publice -ssum neminem traditur (*postea*: discere volentibus se praestabant. *respiciuntur ius -entes, ut: ibid.* 38 [*bis*]. Apvl. Plat. 2, 9 p. 233 artem sophisticam professionemque iuris ... turpes -entibus). Call. dig. 50, 6, 6, 7 si ... quis ad munera municipalia vocatus sit, ... antequam publice -retur (*sc. professio est causa immunitatis, ut*: Pavl. dig. 50, 5, 9 pr. [*bis*]). Vlp. coll. Mos. 15, 2, 2 ut ... -rentur et publice se praeberent *mathematici* (Hist. Avg. Alex. 27, 5 ut ... m. publice proposuerint Romae ac sint -ssi [ut docerent *addunt codd., del. Lessing*]). Serv. auct. Aen. 5, 176 ipse, qui non -ssus erat (*sc. artem navis gubernandae; var. l.* profusus *praefert ed. Harvard.*). Novell. Valent. 32, 7 -ssurus (*sc. causidicinam*). Cassiod. inst. praef. 1 ut ... -ssos doctores scholae ... acciperent christianae.

appendix structurarum indicantium: **1** *quid declaretur, ostendatur, promittatur sim.* (*saepe usurpatur absolute vel obi. supplendo, v. imprimis p. 1716, 73. 1717, 60. 1720, 40*): **a** *per obi. acc.*: **α** *solum, quod significat rem passim* (*nota* nomen -eri, *sc. suum, p. 1717, 63. 1720, 54. 66, aliter p. 1718, 15*), *animantem quemlibet extraneum p. 1717, 20 sqq. 51. 1720, 16. al., quem quis agere velit* (*cf. praedic. sub β*) *l. 18. 43. p. 1716, 4. 1719, 11. al., reflexive p. 1720, 57.* **β** *accedente praedic.* (*cum adv.* tamquam Frg. Vat. 273 [*a. 315*], velut *p. 1720, 3,* ut *p. 1720, 19*): *in structura refl. forma* -or me amicum *p. 1716, 13. 1719, 18 sq. 1720, 67. al., ceterum p. 1716, 27 sqq.* (*in struct. pass.*: Hil. trin. 9, 16 quatenus ... -endus bonus esset *Christus. accedit gerund. praedic. finem indicans p. 1716, 72*); *per brachylogiam omittitur obi. p. 1716, 32.*

b *per struct. verbalem*: **α** *acc. c. inf.* (*praecedit pron. vel adv. praepar. p. 1716, 57. 1719, 14*): *c. acc. pron. refl. p. 1716, 35. 1718, 17. 1719, 9. al., c. acc. quolibet e. g. p. 1716, 47. 1718, 19. 1720, 6; per brachylogiam omittitur acc. p. 1717, 33. 1718, 31. 43.* **β** *inf. nudum p. 1716, 59. 1718, 52* (*fortasse addas p. 1718, 70*). **γ** *orat. rectam* (*cf. p. 1717, 1*): Cic. Phil. 2, 118 *v. p. 1716, 66.* Apvl. apol. 56, 9 ceteris ... clarissima voce -or: si qui *eqs. al.* **δ** *enunt. secund.*: *interrog. p. 1716, 69 sq. 1719, 60. 1720, 71 et* Cvrt. 7, 7, 24 Colvm. 5, 5, 6 Plin. nat. 30, 18. *al. quodlibet*: Vlp. dig. 36, 1, 9, 2 -eri eum *heredem* oportet, quod non putat sibi expedire hereditatem adire (Hil. *p. 1717, 29* [*iuxta obi.*]. Vvlg. deut. 26, 3 Alc. Avit. c. Ar. 7 p. 4, 21. *al.; cf. anacoluthon p. 1718, 31*). Clavd. Don. Aen. praef. p. 6, 10 id ..., ut (*v. p. 1718, 50; aliter p. 1720, 32. 1721, 56*). Ambr. fid. 4, 12, 158 fateor ..., immo -or, quia *eqs.* (Svlp. Sev. dial. 2, 8, 1. *al.*). Conc.^{S} II 3, 1 p. 151, 14 *clericos quosdam* -eri, ne quid dubitant super his (*gr. II 1, 1 p. 165, 12 καταθέσθαι μή τι ἀμφιβάλλουσιν*). II 3, 2 p. 26, 23 -or, quoniam *eqs.* (*gr. II 1, 2 p. 14, 30 κατατίθημι ... ὅτι*).

c *per praepos.*: de (*iuxta acc. pron. vel adi. neutr. e. g.* Cic. Verr. II 3, 141 Tusc. 5, 120 Hil. trin. 4, 11. 8, 35, *iuxta alias struct. e. g. l. 22. p. 1716, 66*): Cic. ac. 2, 73 *v. p. 1716, 67.* Svet. Cal. 12, 3 de cogitato ... parricidio. Dom. 8, 4 de semet. Hil. trin. 6, 22 dum de eo *Filio* testatur Pater, dum de se ipse -etur. *al.* super: Ivl. Val. 1, 9 s. futuro.

d *per adv.*: Svet. Claud. 1, 5 ut *Augustus Drusum* coheredem ... instituerit, sicut quondam in senatu -ssus est (Pallad. c. Ambr. fol. 336^{r}, 54 sicuti. Avg. nupt. et concup. 2, 33, 56 p. 314, 12). Tert. adv. Marc. 4, 6 p. 432, 12 ut -ssi sumus (Hil. trin. 9, 33 Ps. Sen. epist. Paul. 10). Pallad. c. Ambr. fol. 339^{v}, 67 *Christum* filium de genitore suo ita -ssum (*seq. lacuna; periitne or. recta?*). Svlp. Sev. Mart. 26, 2 vere.

2 *cui vel apud quem quis -atur* (*adv.* palam, publice *sim. v. p. 1715, 29 sqq.*): **a** *per dat. personae*: *v. p. 1718, 1 sq., ceterum*: Cic. fam. 12, 24, 2 me principem senatui populoque Romano -ssus sum. ad Q. fr. 2, 13, 2. Avien. Arat. 1330 sibimet (*v. p. 1719, 39*). **b** *per praepos.*: ad: Ivs Ivr. milit. *v. p. 1719, 55.* Lex Iul. munic. (CIL I^{2} 593) 1 co⟨n⟩s⟨ulem⟩ (4. 5. *et al. ibid.*). *al. sim. in hac lege.* Varro rust. 2, 1, 16 publicanum. Liv. 8, 18, 4 aedilem curulem. Pavl. dig. 48, 13, 11, 6 aerarium. apud (*cf. l. 46*): Cic. Arch. 7 (*sec. verba legis*) praetorem (Liv. 39, 18, 8 Pavl. dig. 48, 2, 3 pr.). leg. agr. 2, 59 decemviros (*ibid. iterum*). fin. 2, 77 populum. Nep. Them. 7, 4 Cvrt. 7, 7, 24. *et saepius. alias*: Cic. fin. 2, 77 in omni coetu concilioque (Qvint. decl. 322, 11 contione). Tert. Scap. 4, 3 inter advocatos et assessores. Vvlg. deut. 26, 3 coram domino deo (Conc. Araus. a. 441 p. 93 tit. 27 episcopo. Lex Visig. 8, 2, 1 p. 319, 21 testibus). Max. Tavr. 29, 3 ante deum.

3 *quibus scriptis vel dictis quis -atur*: **a** *per abl. instr.*: Cic. Arch. 9 tabulis (*cf.* Novell. Valent. 31, 5 gestis municipalibus. Pap. Tjäder 10–11 II 13 actis [*a. 489; cf. l. 44. 47*]). Tusc. 5, 30 clarissima voce (Ps. Cypr. laud. mart. 8 repetita saepius v. Ambr. in Luc. 2, 65 v. caelesti. Hier. epist. 57, 5, 2 non solum fateor, sed libera v. -or). Vitr. 3 praef. 1 Pythiae responsis. *et saepius.* **b** *per praepos.*: in *c. abl.*: Vitr. 4, 1, 4 in responsis (*cf. l. 43*). Pap. Corp. 162 (*a. 145*) in albo (*cf.* in actis: Scaev. dig. 22, 3, 29, 1 Conc.^{S} II 3, 1 p. 149, 16; in gestis: Conc.^{S} II 3, 1 p. 169, 10). Tert. pudic. 2 p. 223, 20 in oratione. *al.* apud: Frg. Vat. 268 (*Vlp.?*) a. acta (Cod. Iust. 7, 16, 24 [*a. 293*]).

part. praes. profitēns *pro subst. masc. de professore p. 1721, 22. 51.*

part. perf. m**professus,** -a, -um *pro adi. vel subst. vergens in vim q. e. manifestus, certus, verus sim.*: **1** *de animantibus, qui statum suum -ssi sunt, v. supra adi. p. 1717, 7. 1718, 72, fem. pro subst. p. 1719, 1.* **2** *de rebus, sc. vi pass. de eo quod professione prolatum, aperte dictum vel ostentum est*: **a** *adi.* (*exempla potiora; cf. e. g. p. 1716, 1*): Phaedr. 4, 7, 8 *utinam non* ad -ae mortis audacem viam fabricasset Argus ... ratem (Rvfin. hist. 4, 8, 5 semet ipsum statutae ac -ae morti ... offerre). Sen. epist. 67, 7 quaedam vota aperta et -a sunt, ... quaedam latent. Stat. silv. 1, 2, 25 dies aderat ..., quo Stellae Violentillaeque -us clamaretur hymen (*alii ad p. 1715, 46 referunt*). Ps. Qvint. decl. 3, 12 non hic -us (*Obrecht,* -fusus *trad.*) est furor, non manifesta dementia est? Paneg. 4, 2, 9 gestorum ingentium -a laudatio. Hil. in psalm. 118 sin 1 p. 535, 22 piae conscientiae constantiam ferre impietas -a non potuit (trin. 4, 38 l. 18. *al.*). Avell. 2, 123 in causa sacrae fidei ac -ae veritatis (Victor. pasch. p. 22, 15 -ae v. ... gentilium litteras). Petr. Chrys. serm. 14, 2 paupertas. Salv. gub. 8, 9 -a ... illic, *i. in Africa,* iugiter plurimorum paganitas fuit. Cassiod. var. 8, 20, 2 -ae malitiae virum. Iord. Get. 44 *Amazonas* feminas bellatrices Orosius ... -a voce testatur. *al.* **b** *neutr. pro subst.*: *in locut.* ex -o (de -o Apvl.), *i. q. ex confesso* (*v. vol. IV 233, 13*), *aperte* (*cf. p. 1723, 3; pendet e verbis praeter l. 71*): Val. Max. 4, 1, 8 *Ti. Gracchus* cum ex -o inimicitias cum ... Scipionibus gereret (*cf.* Ivlian. epit. in psalm. 59, 10^{b} inimicitias exercebant). 8, 5, 2 opprimere. Sen. epist. 14, 8. 49, 5 *lyrici* ex -o lasciviunt. 88, 20 hae viles ex -o artes, quae manu constant. 100, 9 Qvint. inst. 11, 1, 33. Svet. Tit. 9, 3 paene ex -o. Apvl. apol. 2, 3 eam *calumniam magiae* solum sibi delegit ad accusandum; ac ne id quidem de -o audet. Amm. 29, 3, 9 ⌊ex -o⌋ quaesisse ... in vitia principis (⌊ ⌋ *coni. Lindenbrog,* perfesso *cod. V*). *? pro obi.: v. p. 1693, 65.*

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adv. ?**professē.** *i. q. palam, aperte*: FLOR. epit. 4, 1, 7 ut *Catilina* ... se ... ⌊palam ac -e⌋ incendium suum restincturum ruina minaretur (⌊ ⌋ palam professo *var. l.*, ex professo *Graevius*).

deriv.: ?professa, professio, professivus, professor, 2. professus (-ūs). *compos.*: improfessus. *cf. Onom.* *Delhey.*

[prōflāgito *v. p. 1725, 49.*]

prōflagro, -āre. *a* pro *et* flagrare. *i. q. flagrando prosternere (vel procumbere), nisi vi praeverbii evanida i. q. flagrare*: PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 1 cum cuncta mortalium ardore subito ⌊-antium⌋ incenderentur ..., Phaethon ... e curru praecipitatus est *a Iove* (⌊ ⌋ *nisi cum ed. Veneta a. 1486 scribas* -antia, *e contextu subaudias potius 'equorum', quam iungas cum* mortalium).

prōflāmen, -inis *m.* *a iunctura* pro flamine (*v. p. 1429, 37 sq.*), *cf. e. g.* proconsul. *i. qui pro flamine est* (*cf. Act. Arv. a. 87 [CIL VI 2065] II 27* qui vice flaminis fungebatur): ACT. ARV. a. 120 (CIL VI 2080) 39 per L. Iulium Catum -em (*item acc.* -em: a. 183 [CIL VI 2099] II 26). a. 155 (CIL VI 2086) I 52 ⟨Claudius Mod⟩estus ⟨p⟩roflamen. *exempla inter compos. et iuncturam ambigua: abl.* -e ACT. ARV. a. 155 (CIL VI 2086) I 45. a. 183 (CIL VI 2099) III 4; *compendium* proflam *ibid.* Aur. (CIL VI 2095) 5.

prōflammo, -ātum, -āre. *a* pro *et* flammare. *i. q. inflammare* (*vi praeverbii non perspicua*): MARCELL. chron. II p. 97, 510, 1 simulacrum aeneum ... incendio -tum est conbustumque amisit brachium.

prōflātus, *abl.* -ū *m.* *a* proflare. [*perperam in edd. vet.* COLVM. 5, 9, 7 *pro* perflatu.] *i. q. actio proflandi*: STAT. Theb. 10, 320 *ebrius quidam dormiens astantes* -u terrebat equos (*sive halitu foetido sive stertendi sonitu; cf. p. 1727, 1. 16*).

[prōflāvo *v. p. 1726, 55.*] *Bk.*

prōflīgātio, -ōnis *f.* *a* profligare. GLOSS. vicissitudo. adflictio. II 232, 38 ἀπαίτησις: exactio, -o. GLOSS.^L I Ansil. PR 2050 sq. celeratio. intortio.

1 *i. q. actio profligandi, sc.*: **a** *prodigendi, dissipandi*: AVSON. app. A 6 Od. 2 (446 S.), 2 Telemachus ... de contumelia domus et bonorum -e conquestus. OROS. hist. 7, 29, 12 multa Romanorum virium -o *in bello* (*cf. Eutr. 10, 12, 1* ingentes ... vires ea dimicatione consumptae sunt). **b** *exigendi, comparandi* (*cf. l. 39*): COD. Theod. 6, 30, 10 si quis iudicum palatino ... -em debitorum putaverit esse mandandam. LEX Visig. 5, 2, 4 de ... rebus ... donatione vel -e conquisitis. **c** *tollendi, componendi*: NOVELL. Theod. 26 pr. *hanc* summam ... -e contentionis ... ab huiusmodi exactionis inquietudine liberamus (summae ... -e contenti omnes *var. l., ut ad b pertineat*).

2 *i. q. status profligati, sc. tribulatio, periculum sim.* (*vigente imagine*): ENNOD. epist. (carm. 2, 107) p. 594, 6 facies meum pudorem in statione esse, si relegas (*sc. versus meos*), in -e maxima, si transcribas (*cf. epist. 1, 4, 3 p. 8, 7 sq.* sufficit pudorem meum in statione constitui: alios iactent incerta ventorum).

prōflīgātor, -ōris *m.* *a* profligare. *i. qui profligat, sc. eo quod: prodigit, dissipat*: TAC. ann. 16, 18, 1 *Petronius* habebatur ... non ganeo et -r, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. *perdit, opprimit*: ENNOD. dict. 18, 5 p. 477, 2 (*ad tyrannum*) arcem iustitiae -r intrasti (*antea*: usurpator imperii).

1. ^18prōflīgo, -āvī, -ātum, -āre. [*item ac* af-, confligere *al. a* fligere *formatum; comparari possunt et alia verba in* -are *desinentia, praesertim compos., quae communi radice occurrunt iuxta* -ĕre *vel* -ire *nec tamen facile sensu distingui possunt, velut* e-ducare / ducere, oc-cupare / capere; *v. Leumann, Gramm. 1977, 549. Fo.*] NOT. Tir. 68, 51 -at. *syllabam* pro- *longam testatur* GELL. 2, 17, 5. *de notione* (*cf. e. g. p. 1724, 36. 46 sqq.*): CHAR. gramm. p. 474, 3 (*inter verba act. primi ordinis*) -o καταβέβλημαι (problico *cod.*). GLOSS. -are: celerius consummare aut perficere vel coadunare. -at: providet (-at: ⟨perficit. procurat:⟩ provident *Nettleship, sed cf. e. g.* GLOSS.^L I Ansil. PR 2040 -are: providere. *spectatne ad IIB?*). -vit: erogavit. II 232, 41 ἀπαιτῶ βιαίως: flagito, efflagito, -o. 343, 7 καταπονῶ: -o, fatigo, adflicto, confligo, conficio. 401, 57 πεπωρωμένος: -tus. GLOSS.^L I Ansil. PR 2034 sqq. (cod. Paris.) -ant: sternunt (strenuunt *cod.*). c(a)edunt. obtruncant. *eqs.* II Abav. PR 180 prostravit: -vit, extricavit. V Abba PRO 98 -vit: perdidit, consummavit. *al.* *in versibus legitur singulis locis apud* PLAVT., AVSON., PAVL. NOL. (*cf.* PVBLIL. *p. 1726, 40*), *bis apud* SIL.; *in orat. soluta inde a* CORNELIA, CIC., *frequentatur ab* OROS. (*vicies*). [*confunditur cum* profugare NEP. Epam. 9, 2 IVST. 23, 3, 8 (*cf. p. 1726, 44*); *locis dub.*: LACT. inst. 6, 23, 8 (*var. l., v. vol. VI 1, 843, 74*). SCHOL. Cic. Bob. p. 103, 29 (*suppl.*).]

I *usu originario dicitur de eo qui (quod) affligendo facit, ut quis (quid) procidat; -are significat igitur fere i. q. (fligendo) prosternere, conficere, opprimere sim.* (*incorporaliter, sed haud raro sublucente vi locali, v. e. g. p. 1724, 12. 30. 35*): **A** *-antur homines eorumque coetus*: **1** *vi militari*: PLAVT. Mil. 230 (*in imag.; antea*: circumduce exercitum, coge in obsidium perduellis *eqs.*) confidentiast nos inimicos -are posse. CIC. Rab. Post. 42 exercitum instruere, expugnare urbes, aciem hostium -are (SEN. epist. 71, 9 optimates et prima a. Pompeianarum partium ... uno proelio -buntur. *cf. l. 39*). Phil. 14, 37 (*in S. C.*) cum ... C. Caesar ... copias ... hostium, quae ad castra accesserant, -arit, occiderit (BELL. Alex. 76, 1). fam. 11, 18, 2 quis erat, qui quicquam timeret -to illo *Antonio,* te, *Brute,* liberato? (*cf. 3* abiectus et fractus; *de eodem, nisi subaudias* bellum: BRVT. Cic. ad Brut. 25, 4 quisquam ... timet -tum? *item -antur duces*: NEP. Hann. 4, 2 utrosque *consules* -vit [confl- *cod. unus*]. SVET. Iul. 35, 2. OROS. hist. 5, 6, 3 bellum ... adeo grave ..., ut, non dicam praetores Romanos, quos penitus -vit, sed consules quoque terruerit. *cf. l. 3*). CAES. Gall. 2, 23, 3 -tis Viromanduis ... ex loco superiore (*cf. 1* ex l. s. in flumen conpulerunt). 7, 13, 2. civ. 2, 32, 12 classem hostium primo impetu ([*ad rem cf. 2, 23, 3 sqq.*]. OROS. hist. 4, 1, 1). SALL. Iug. 101, 8 -tis iis, quos advorsum ierat *Sulla* (*cf.* TAC. ann. 12, 14, 2 -tis obv⟨er⟩sis). NEP. Milt. 5, 5 decemplicem numerum hostium. Dat. 2, 1 hostes ... -ti sunt (6, 8 proditores perculit et h. -vit. LIV. 8, 8, 9 CVRT. 4, 15, 19. TAC. hist. 3, 22, 1 h. ... -are ac proruere). Epam. 9, 2 *Boeotii* repugnantis *Lacedaemonios* -arunt (-fug- *var. l.*). Eum. 4, 3 equitibus -tis. LIV. 7, 15, 6 -to dextro cornu. 33, 9, 6 *dux* ratus partem *hostium* -tam cetera tracturam. R. GEST. div. Aug. 30 ⟨D⟩a⟨cor⟩u⟨m⟩ ... exercitus meis a⟨u⟩sp⟨icis ⌊vict⟩us -tusque ⟨es⟩t⌋ ([⌊ ⌋ *gr.* κατεκόπη]. ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 80, 13 [*aet. Aug.?*]. OROS. hist. 4, 20, 38. 5, 4, 13 e. paene omni -to. 7, 25, 7). SIL. 15, 722 -tum ... ⌊sagittae⌋ lancea deturbat Morinum et iam iamque cadentem (⌊ ⌋ *dat. auct., nisi abl. instr. conicias*). TAC. ann. 3, 46, 2. *al.* **2** *qualibet oppressione, damno sim.*: CORNELIA epist. frg. 1 *inimicis parce* potius, quam res publica -etur atque pereat (2 [*postea*: miscenda atque perturbanda]. CIC. de orat. 3, 3 cum suis consiliis r. p. -asset *consul.* OROS. hist. 5, 19, 9). LACT. inst. 5, 4, 1 ut omnes *adversarios Christianorum* ... uno semel inpetu -rem (*sc. hoc opere scribendo; cf. 2* perverterem). mort. pers. 1, 2 -ta nuper ecclesia rursum exurgit (OROS. hist. 7, 21, 5 ad -andas e. edicta Decii). OROS. hist. 1, 8, 13 *ut Aegyptii Israhelitas* laboribus adfecerint, internecionibus -arint. BOETH. cons. 1, 4, 12 cum ... indicta coemptio *frumentaria* -tura inopiā Campaniam provinciam videretur. **3** *affectione corporis vel animi* (*hucine p. 1725, 43?*): CIC. Catil. 2, 2 *Catilinam* maerore esse adflictum et -tum (*postea*: iacet ille nunc prostratus *eqs.*; *cf.* SCHOL. Cic. Gron. D p. 281, 5 -tus: subversus [*item* GLOSS.]). CAEL. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 123 ipsum *Antonium* offendunt temulento sopore -tum (*cf.* SIL. 11, 398 mero somnoque virorum -anda acies *est,* quam non perfregerit ensis). FRONTIN. strat. 2, 1, 4 hostem, quem praedicta -verant incommoda (*sc. inedia defatigatioque; cf. 2, 2, 8* ut ... exercitus hostium ... labore itineris -retur). OROS. hist. 2, 11, 6 *audita clade sociorum* consternatos -tosque *Persas.*

B *-antur res, quae -ando infirmantur vel (ex parte) tolluntur, eo quod*: **1** *perduntur, consumuntur* (*contemnuntur* LACT. *sub a*). *hunc usum approbat* GELL. 15, 5 *vituperans illum, quem sub 2b et IIA1 illustravimus, v. imprimis* 15, 5, 1 sq. verbi, quod est '-o', significatio versa et corrupta est; (2) nam cum ab adfligendo et ad perniciem interitumque deducendo inclinatum id tractumque sit semperque eo verbo, qui diligenter locuti sunt, ita usi sint, ut '-are' dicerent 'prodigere' et 'deperdere' '-tas'que res quasi 'proflictas' et 'perditas' appellarent, nunc audio aedificia et templa et alia fere multa, quae prope absoluta adfectaque sunt, 'in -to' esse dici ipsaque esse iam '-ta' (*affert* SVLP. APOLL. *p. 1725, 23; sim.* NON. p. 160, 23 sqq., *sed affert* CIC. *p. 1725, 19*).

a *-antur varia* (*cf. p. 1725, 26 sqq.*): CIC. S. Rosc. 38 vitam *rei* vitiis ... omnibus deditam, ... omnia ad perniciem -ta atque perdita *esse.* NEP. Pel. 2, 3 numquam tam ab tenui initio tantae opes sunt -tae (*postea*: percussa; perculsa). PS. QVINT. decl. 12, 24 in quo *patrocinio* spes omnis -tae causae consistat (fligatae *cod. unus a. corr.*, con- *p. corr.*). GELL. 19, 5, 4 valitudinem ... -are, *sc. bibendo aquam nivalem.* TERT. apol. 42, 7 *nos Christiani* tura plane non emimus; si Arabiae queruntur, sciant Sabaei plures et cariores suas merces Christianis sepeliendis -ari quam deis fumigandis (*nisi rectius ad IIA2b trahit Oehler, 1853, ad l.*). LACT. mort. pers. 16, 7 (*ad confessorem*) apparatus *tormentorum* ... fide stabili ... -asti. SYMM. rel. 35, 3 priusquam reliquum -et diurna *olei* praebitio. OROS. hist. 1, 21, 16 opibus *Spartanorum* inminutis et fide -ta. *al.* **b** *-atur pecunia, patrimonium sim., sc. prodigendo* (*saepius in imag.*): HIL. ad Const. 2, 7, 1 caelestis patrimonii iam paene -ta hereditate (praeligata, praelibata *var. ll.*). HIER. epist. 15, 1, 2 (*ad Damasum papam*) -to a subole mala patrimonio apud vos solos incorrupta patrum servatur hereditas (PAVL. NOL. epist. 24, 20 -tis ... p. [*sec. Matth. 13, 46 ut* 36, 1]. ENNOD. epist. 1, 6, 5 p. 14, 21). CASSIAN. inst. 12, 26 qui ... -tas pecunias ... reparare non possint ([*syn.* dispergere; abiecerant]. conl. 14, 17, 5 pecuniam domini ... -are). BOETH. cons. 3, 9, 19 qui ... solum posse (*i. nil nisi potentiam*) desiderat, -at opes (ENNOD. dict. 18, 3 p. 479, 11 [*ad aleatorem*] post -tas, quas parentes tui ... o. collegerant. *cf. l. 56*). *al.*

[Stayskal]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *deciduntur, decernuntur, componuntur*: **a** *vi et ferro* (*saepe ita, ut re in discrimen adducta maneant minora quaedam reliqua; plus valet e. g.* conficere *l. 7. 11,* consummare *l. 8*): bellum (*cf. l. 18. p. 1724, 7*): Cic. fam. 12, 30, 2 -to b. ac paene sublato renovatum bellum gerere conamur. Liv. 9, 29, 1 -to fere Samnitium b. (*cf. 3* altero consule in Samnio reliquias belli persequente). 21, 40, 11 deos ipsos ... committere ac -are b., nos ... commissum ac -tum conficere (*item disting.* Flor. epit. 2, 15, 2. *cf.* Ampel. 46, 3 commisit, ... -verunt, ... consummaverunt). *al.* Tac. hist. 2, 4, 3 -verat b. Iudaicum Vespasianus, obpugnatione Hierosolymorum reliquā. *al.* *cetera exempla*: Cic. prov. 35 ab eodem *Caesare* illa omnia, a quo -ta sunt, confici (*postea*: belli rationem prope iam explicatam). Lent. Cic. fam. 12, 14, 2 res ... fortasse tota sublata esset; tamen magna ex parte -ta est (Ivst. 22, 8, 1). Liv. 10, 20, 14 proelium ... ⌊iam -tum⌋ (*om. codd. aliquot*) integratum est (28, 2, 11 Tac. ann. 14, 36, 2). 38, 25, 14 *equites* integri -tam pugnam acceperunt. Val. Max. 7, 5, 4 Achaici ... belli, cui summam manum L. Mummius adiecit, maxima pars ab hoc viro (*sc. Q. Caecilio Metello*) -ta est. Svet. Otho 9, 1 *Otho* sperans ... ante Vitelli adventum -ari ⌊plurimum⌋ posse (⌊ ⌋ *nisi subaudias* bellum). **b** *sententia iudicantis et quolibet modo*: Cic. Tusc. 5, 15 -ta iam haec et paene ad exitum adducta quaestio est (Sen. benef. 7, 14, 1 q. -ta est in prioribus; itaque breviter perstringetur. Conc. Carth. a. 411, 1, 10 l. 89). Cael. Cic. fam. 8, 9, 2 cum ... ne -tum quidem quicquam erat (*sc. in senatu de provinciis deliberante*). Liv. 3, 50, 10 -tam iam rem ... Romae esse. Svlp. Apoll. Gell. 15, 5, 4 *advocatus praetori:* '*tua cognitione* omnia ... negotia ... -ta sunt; unum id solum relictum est, de quo rogo audias'; tum praetor satis ridicule (*sc. referens verba ad 1a*): 'an illa negotia ... -ta sint, equidem nescio; hoc autem negotium, quod in te incidit, procul dubio, sive id audiam sive non audiam, -tum est.' Arnob. nat. 7, 39 p. 393, 4 ludis dein [dein] terminatis -tisque curriculis. Rvfin. Clement. 1, 12, 1 his, quae debebantur, ex parte aliqua -tis – plurima enim ... neglexi. Favst. Aug. c. Faust. 29, 1 omnis nobis erit -ta contentio (Avg. *ibid.* 3 [*syn.* terminatur]).

II *usu novato* (*sed pace* Gellii *p. 1724, 45 non alieno a vi praeverbii communi*): **A** *c. obi. quod afficitur*: **1** *i. q. (fligendo) promovere, producere* (*vix huc p. 1724, 55*): **a** *-atur opus*: *structum vel quodlibet*: R. Gest. div. Aug. 20 forum Iulium et basilicam *Iuliam* ..., ⌊coepta -taque⌋ opera a patre meo, perfeci (⌊ ⌋ *cf. gr.* προκαταβεβλημένα). Gell. 15, 5, 2 aedificia et templa et alia ([*v. p. 1724, 51*]. Non. p. 160, 24 aut aedificium aut aliquod utile inceptum). *scriptum*: Tert. adv. Marc. 5, 13 p. 618, 19 quanto (*sc. magis*; quando *edd. vet.*) opusculum -atur, breviter iam retractanda sunt, quae rursus occurrunt. **b** *-atur aetas et qui aetate provectus est*: Sen. dial. 8, 2, 2 aliquis emeritis stipendiis, -tae aetatis (*opp.* a prima aetate). Vet. Lat. II Macc. 4, 40 (rec. L, *sim.* X, M) tyranno aetate pariter et dementia -to (*nisi ad IA3, sed cf. gr.* προβεβηκότος, *rec. V* provecto, *B* progresso).

2 *i. q. (fligendo) foras agere, exigere, excutere sim.*: **a** *tributa, vectigalia, debita sim.*: Cod. Iust. 4, 62, 4 (*a. 333/6*) si ... probatum fuerit ultra vetustam consuetudinem ... aliquid eos *conductores* -asse. Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 180, 16 alius *deus* alia tributa -at; itaque Marti aper caeditur *eqs.* (-flagitat, -fligit *var. ll., v. Pritchard, Class. Med. 46, 1995, 268. 279*). Cod. Theod. 1, 10, 2 ⟨p⟩alatini ... ad -andos (-endos *cod.*) largitionales titulos iudicibus ordinariis semper adsistant. 8, 8, 9 ad quamcumque necessitatem -andam (*postea*: exactum). 11, 22, 4 pensitationis -andae ... sollemnitas (*antea*: exactionis consuetae more). Novell. Theod. 25, 2 aurum ex huiusmodi titulo -tum (*antea*: pensionem ... in rationes publicas conferre). Pap. Tjäder 1, 5 (*a. 445/6*) ⟨pensione m⟩assae Fadilianae, quam ille *tribunus* minime -vit (*cf. ibid.* 19 ⟨quam⟩ *partem* -veras. *21* exactum). Cod. Iust. 12, 19, 12, 1 (*a. 491/518*) nec ... quicquam ab his exigere seu -are. 7, 54, 3, 2 usuras ... -ari (*postea*: colligi). *al.* *c. obi. duplici, sc. praeter obi. rei accedit obi. personae, a qua petitur* (*sec.* exigere, poscere *sim.*): Cod. Iust. 11, 62, 14, 2 (*a. 491*) ut illi *possessores fundorum* ..., si ... adempti canonis beneficium iugiter possederunt, nec canonem ... possint penitus -ari. **b** *varia* (*hucine iam* Tert. *p. 1724, 61? cf. p. 1726, 10*): Hesych. in lev. 2, 1 p. 805^{B} haec (*sc. elemosinae aliaque*) ... nobis possunt de caelo dei scientiam -are. 6, 24 p. 856^{B} per ea, per quae sibi unusquisque remissionem peccatorum -at, per ieiunium *eqs.* 12, 1 p. 922^{B} -are sanctimoniam. Lex Visig. 3, 2, 8 ipsa *mulier* quoque de donatis et -tis rebus faciendi, quod voluerit, libertatem habebit. Evgipp. Sev. 29, 1 vestes ... pauperibus profuturas, quas Noricorum religiosa collatio -verat.

B *c. obi. quod efficitur fere i. q. (promovendo, exigendo) perpetrare, comparare sim.*: **1** *acc. pron. vel adi. neutr., quo indicatur, quantum proficiatur*: Sen. dial. 7, 1, 1 in ipso itinere (*sc. ad vitam beatam*) ... quantum cotidie -etur (Ivst. 20, 4, 13 in iuventute ... q. -tum sit *a Pythagora vitia insectante*). epist. 71, 36 perseveremus *in proficiendo*: plus, quam -vimus, restat. Frontin. strat. 2, 3, 20 cum -ari nihil videret, cedere instituit *dux.* Rvfin. hist. 10, 13 p. 979, 5 *haeretici* saepe cum Alexandro *episcopo* congressi ... nec tamen aliquid -antes (Orig. in psalm. 38 hom. 2, 6 amplius a.). **2** *acc. subst.*: Frontin. strat. 2, 3, 2 *Philippus rex* turbata ... *hostium* acie victoriam -vit (Pavl. Nol. carm. 22, 133). Flor. epit. 2, 15, 12 -to urbis *Carthaginis* excidio *per Hostilium consulem* (*postea*: res publica finem belli reposcebat *a Scipione; cf. p. 1725, 2*). Rvfin. Orig. in Rom. 4, 9 l. 135 omnia, quae ad bonum continentiae pertinent, -ando. Ennod. opusc. 3, 179 p. 377, 22 -tis principum iussionibus. 9, 9 p. 418, 13 ne *apes coitum nescientes* ... expectent, ut prolem suam turgida alvus effundat, ⌊quam⌋ herbarum lucro diligentius possunt ore -are quam semine (⌊ ⌋ *sc. prolem ['alvum' vix recte Hartel in indice editionis]; simul spectare vid. ad A2b, cf. enim e. g. Ambr. hex. 5, 21, 67* e foliis atque herbis ore suo prolem legentes). Epist. pontif. 937 Conc.^{S} IV 2 p. 147, 29 adversarii studio -tam ... absentiam *episcopi a synodo.* Cassiod. hist. 2, 5, 8 *imp. Constantinus* dogmatum ⌊studens -are⌋ concordiam (⌊ ⌋ *Theodoret. 1, 7, 13* πραγματευόμενος). Greg. M. epist. 1, 76 l. 7 (*ad episcopum quendam*) quatenus tuis dispositionibus eius *ecclesiae* possit utilitas -ari. 3, 5 l. 15 ne ... pauperibus ... ex huius itineris -entur longinquitate dispendia. *al.*

p. p. p. **prōflīgātus,** -a, -um *pro adi.* (*pro subst. l. 34. 40. 45*). *superl.* -issimus *apud* Cic. *et* Svet., *compar. deest.* Synon. Cic. p. 423, 21 *v. vol. X 1, 1275, 68.* Gloss. perditus. Gloss.^{L} I Ansil. PR 2053 sqq. (cod. Paris.) -us: ⌊profectus. pr(a)eceptus.⌋ pravus. devius. perversus (⌊ ⌋ *spectantne ad verbum?*).

1 *vi originaria fere i. q. perditus* (*quod saepe pro syn. est*): **a** *respiciuntur mores improbi, pravi sim.* (*masc. pro subst.* Svet.): Cic. Verr. I 8 usque eo senatoria iudicia perdita -aque esse ..., ut *eqs.* (*ad l. cf.* Ps. Ascon. *vol. X 1, 1276, 47 sqq.* Schol. Cic. Gron. B p. 331, 19 violata, addicta). II 3, 65 (*ad Verrem*) tu omnium mortalium -issime ac perditissime. Rab. perd. 23 nemo est ... inventus tam -us, tam perditus, tam ab omni ... honestate ... relictus, qui *eqs.* Arch. 14 *se obicere* in hos -orum hominum cotidianos (Sest. 89 -issimo h. [*sc. Clodio; opp.* praestantissimus vir]. har. resp. 46 perditi h. -ique [*syn.* impurissimi ... h., *opp.* clarum h. atque optime ... meritum]. Phil. 3, 1 -o ac perdito). Sest. 73 illum amentissimum et -issimum hostem pudoris, *sc. Clodium* (*de eodem cf. l. 30 supra*). Svet. Tib. 35, 2 ex iuventute ... -issimus quisque. Amm. 26, 9, 5 *ne* -o morem gererent nebuloni destituendo iam et casuro. Ennod. dict. 17, 6 p. 475, 4 reor perire monita, quae -is ⌊moribus⌋ exhibentur (⌊ ⌋ *res pro persona; sim.* opusc. 2, 121 p. 324, 18 fluxis et -is mentibus). **b** *respicitur status desperatus, infelix sim. (vi verbali non penitus evanida)*: *de hominibus* (*masc. pro subst.* Pvblil.): Cic. Verr. II 3, 127 cum ... perditis -isque sociis vectigalia ... sint deminuta. Pvblil. sent. A 44 (*si recte restit.*) auxilium -is contumelia est. Ennod. opusc. 2, 57 p. 305, 12 (*in imag. ad episcopos*) ut perditi et -i gregis ulceribus medicorum exercitus subveniret. *de rebus*: Sen. benef. 6, 25, 4 *ut* rebus lassis -isque succurrat *dux.* Ennod. opusc. 2, 131 p. 327, 19 -a (-fug- *var. l.*) est operum sine *christiana* fide innocentia.

2 *vi novata, neutr. pro subst. de statu paene absoluto*: Gell. 15, 5, 2 in -o (*v. p. 1724, 52*).

deriv.: profligatio, profligator.

2. prōflīgo, -xī, -ctum, (-ere). *a* pro *et* fligere. Gloss. -it: collegit (*de notione cf. p. 1725, 45 sqq.*). -xit: prostravit. -ta: forslaegen (*anglosax.*). [*vix recte traditur pro* -fligare *in cod. unico* Cod. Theod. 1, 10, 2, *in var. l.* Hist. Avg. Heliog. 9, 1. Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 180, 16 (*v. p. 1725, 49*). Cod. Iust. 10, 16, 11 (*a. 401*). *al.*] *fictum ad explicandum verbum q. e. profligare*: Gell. 15, 5, 2 *v. p. 1724, 50.* Stayskal.

prōflo (prŏ- *l. 56*), -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* flare. Gloss. II 293, 50 ἐκφυσῶ: efflo, proflavo (*sic cod. saec. VII*, -o *var. l.; de forma stirpis praes. retrograde a perf. facta v. Heraeus, Kl. Schr., 1937, 129*). prŏ- *positione produci docet* Serg. gramm. IV 478, 28 *afferens* Verg. *p. 1727, 2.*

I *fere i. q. flando proferre, efflare* (*unde vel qua via -etur, indicatur per abl.* ore *l. 64,* pectore *l. 66. p. 1727, 3. al.* [*cf. p. 1727, 5*], membris *p. 1727, 17, per praepos.* per *p. 1727, 8*): **A** *transitive* (*-ant fere animantes; Leo sidus l. 64; fluvius p. 1727, 8. 11*): **1** *strictius respicitur exhalatio per os vel nares facta; pro obi. est*: **a** *quod emittitur vel emittendo efficitur, ostenditur*: **α** *calor, flammae sim.* (*fere animo hostili*): Q. Cic. carm. frg. 6 Leo -at ... ore calores. Ov. fast. 1, 573 *Cacus* flammas ore ... vomit, quas quotiens -at, spirare Typhoea credas (Val. Fl. 7, 571 taurus ... immani -vit turbine f.). Val. Fl. 6, 435 flammiferos ... tauros ... Tartaream -antes pectore noctem (*i. fere flammas mortiferas*). **β** *varia*: Plin. nat. 8, 9 iras -are *elephans traditur.* Stat. Theb. 2, 77 *ebrii* anhelum -bant ... deum (*i. Bacchum, sc. vinum; sed* Schol. somnum [*cf. b infra*]). Apvl. met. 8, 14, 2 *Charite* ⌊-vit⌋ animam virilem *moriens* ([⌊ ⌋ *si recte restituit Pricaeus*; perflavit *al. trad., cf. vol. X 1, 1395, 50 sqq.*]. Avson. 13, 68 [65 S.], 2 -tam ... a. [pro flatu *var. l.*]). Cypr. Gall. Ios. 145 (*ad 6, 8*) *sacerdotes* terrificos sonitus septem -are tubarum. Sev. Malac. euang. 9, 290 (*spectat ad Matth. 21, 46*) *sacerdotum livor* cladem -are minatus opprimitur populi motu[m], mentemque resorbens occulto cremat igne.

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *somnus (sc. ratione parum dilucida; fort. qui -ando vel peragitur vel ostenditur. cf. l. 16)*: somnum -are (*cf. p. 1726, 69*): VERG. Aen. 9, 326 toto -bat pectore s. *Rhamnes* (SERV. auct. periphrasis est, ne ... stertentem diceret. CLAVD. DON. efflans somnum. *fortasse huc pertinet* GLOSS. V 325, 23 -bat: dormiens). CYPR. GALL. iud. 669 cum ... -rent tenuem ... pectora s. MART. CAP. 8, 804 (*antea*: stertens). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 330 gravem ... -bat pectore s. bestia. CORIPP. Ioh. 2, 473 somnos ... amaros. soporem -are: SIDON. carm. 5, 27 *Thybris* -bat madidum per guttura glauca s.

2 *laxius respicitur quilibet modus emittendi:* *homo -at sanguinem*: STAT. Theb. 11, 266 *Menoecea* sanguineos -antem pectore rivos. *fluvius -at vapores sim.*: FRONTIN. strat. 2, 2, 7 Volturnum amnem ... ingentis auras mane -are.

B *intransitive -ant spirantes:* *venti*: APVL. mund. 12 p. 315 excursores venti habentur, qui directo spiritu pro⟨flant⟩ (*restituit Salmasius; cf. gr. 394b35 διεκπνέουσι*). VEN. FORT. carm. 3, 26, 11 quatitur pelagus, quotiens -verit eurus. *dormientes*: CORIPP. Ioh. 7, 19 defessis -bant corpora membris (*cf. l. 1 sqq.*).

II *i. q. efflando afficere, tractare*: **A** *metalla, quae igne liquefiunt (sc. admotis follibus)*: PLIN. nat. 34, 97 *aeris* massa -atur in primis, mox in ⌞-tum⌟ additur tertia portio aeris collectanei (⌞ ⌟ *p. p. p. neutr. pro subst., ut ibid.* centenis *pondo* -ti). *?***B** *nares, quae flando distenduntur*: APVL. met. 7, 13, 3 porrectis auribus -tisque naribus rudivi fortiter (*nisi conicias e. g.* inflatisque).

deriv.: proflatus (-ūs).

*?***prōfluctus** (-ūs) *v. l. 33.* **prōfluēns, prōfluenter** *v.* profluo.

prōfluentia, -ae *f.* *a* profluere, profluens. *i. q. abundantia (sc. sermonis)*: CIC. part. 81 (*enumerantur* vitia, quae virtutem videntur imitari) imitatur ... hanc oratoriam vim inanis quaedam -a loquendi.

[prōfluentum, -ī *n. in lexicis olim afferebatur e supplemento Obseq. saec. XVI a Lycosthene conscripto.*]

*?***prōfluidus** *v. p. 1731, 42.*

prōfluo, -xī, -xum (*non nisi p. 1730, 13*; -fluctus *fortasse l. 33*), -ere. *a* pro *et* fluere. NOT. Tir. 73, 88 sqq. -it. -xit. -fluctus (*nisi est subst. a* profluere *derivatum; similiter iuxta praes. et perf. act. afferuntur antea* fluctus, ef-, con-, defluctus). GLOSS. -it: *προρέει.* multum fluit. *legitur in poesi singulis locis apud* NAEV., PLAVTVM, ENN., LVCR. *al., saepius in oratione soluta inde a* RHET. Her., *frequentant e. g.* VITR., CELS. [*confunditur in codd. maxime c.* perfluere COLVM. 6, 14, 2 SIL. 14, 65 CASSIOD. Ios. antiq. 1, 38. *al.* (*var. l. dub.* TIB. 1, 10, 68; *e coni. dub.* PETRON. 23, 5), *ceterum e. g. cum* defluere IVST. 15, 4, 17 (*falsa var. l.* HIER. Didym. spir. 56, 245); *falsa var. l.* ACC. trag. 394; *falso trad.* PAVL. NOL. carm. 21, 716 *Abella* Nolanam -it urbem flumine *aquae ductus* (proluit *Wiman, Eranos 32, 1934, 125*).]

I *pro subi. sunt fluentia sim., notione intrans. i. q. fluendo procedere (unde quid -at, indicatur saepe per praepos.* ex, de, ab [*v. maxime A 1, B 1a et b*], *raro per abl., e. g. l. 56. p. 1729, 2 [?]. 22, per adv. e. g. p. 1728, 13, cf. dat. eius, cui profluvium contingit e. g. l. 52. p. 1729, 25. 38; quo quid -at, indicatur per praepos. p. 1728, 34. 37. 57 et al., per adv. p. 1728, 39*): **A** *proprie, sc. plene vigente vi locali*: **1** *potius cum respectu effluendi, prodeundi*: **a** *-unt res liquidae sim.*: **α** *corporis umores, excrementa vel sim.*: ① *quaelibet*: PLAVT. Asin. 796 *simulare,* quasi gravedo -at. CELS. 2, 7, 16 eidem *mulieri gravidae* si lac ex mammis -it. 2, 8, 20 pus ea parte, *i. fistula urinae,* -xit (6, 18, 2^D. 6, 18, 2^F si pus et multum et cum malo odore coepit -ere. *al. apud eundem*). 2, 8, 31 *si* nigra alvus -xit. 4, 5, 1 tenuis per has *nares* pituita -it (6, 13, 1 donec p. satis -at. *al.* COLVM. 6, 7, 4 *si* lacrimae ... oculis et p. naribus -ent [nari *codd. potiores*]. 6, 8, 1). 4, 27, 1^D add. l. 42 *urina* ex ea *vesica* ... modo tenuis -it modo ... crassa (4, 27, 2 sine dolore. 7, 26, 1^C). *al.* CENS. 5, 2 ex medullis -ere semen (Ps. APVL. herb. 104 l. 2 ad s. nimium -entem [*nisi ad IIB*]). IVST. 15, 4, 17 *leo* sudorem ... -entem lingua ei *dormienti* ... detersit (CLAVD. DON. Aen. 2, 175 p. 173, 8 ex simulacro). CHIRON 203 ad profluvium Atticum per nares -entem. *al.* ⓑ *sanguis sim.*: ENN. scaen. 163 neque sanguis ullo potis est pacto -ens consistere (CELS. 2, 10, 18. *al.* [*cf.* 7, 12, 1^C plus sanguinis]. COLVM. 6, 14, 2. *al.* PLIN. nat. 8, 49. 28, 265 si s. -at iumentis. *al.* QVINT. inst. 5, 9, 9 e naribus. TAC. ann. 15, 70, 1 SVET. Dom. 16, 2. APVL. apol. 40, 4 de vulnere. SER. med. 638 menstruus. *al.*). CELS. 6, 7, 3^B sanies (6, 18, 2^B. 7, 29, 6 RVFIN. hist. mon. 15, 2, 6). Ps. QVINT. decl. 1, 12 ex omni vulnere cruor -it et effunditur (PASS. Macc. 6, 6). CHIRON 169 cuicunque sanguilentus humor per nares -et. DIDASC. apost. 62, 11 cum naturalia -unt uxoribus vestris (*cf. Const. apost. 6, 28, 8 φυσικῶν ... φαινομένων ταῖς γυναιξίν*). ⓒ lacrimae (humor lacrimarum APRING. in apoc. 2, 5): VITR. 7, 13, 3 (*de ostro*) *e conchyliis* purpurea sanies, uti l. -ens, excussa. CELS. 6, 6, 1^C diu l. cum pituita -it (*Hippocr. prorrhet. 2, 18 ἐπιχέεται*). 6, 6, 1^D l. calida et multa. COLVM. 6, 7, 4. 6, 30, 5 CYPR. epist. 43, 4, 1. AVG. serm. 181, 6 de vena cordis. *al.*

β *aqua (fere quae e fontibus procedit, aliter e. g. l. 3. 5. 14; exempla selecta inde a* VITR.): CIC. nat. deor. 2, 141 in aedificiis architecti avertunt ab oculis naribusque dominorum ea, quae -entia necessario taetri essent aliquid habitura. CAES. Gall. 4, 10, 1 Mosa -it ex monte Vosego. VITR. 1, 4, 12 *quaedam* paludes ... non habent exitus -entes neque per flumina neque per fossas. 8, 1, 1 *si* non -ent *fontes,* quaerenda sub terra sunt capita (8, 3, 1 f. dulcis aquae ... -unt incorrupto sapore. PLIN. nat. 31, 24. CYPR. Demetr. 3 f., qui exundantibus prius venis largiter -bat. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 46, 3 si f. -at caenulentus. *al.*). 8, 3, 1 fontes calidi, ex quibus -it aqua sapore optimo (COLVM. 12, 25, 2 ex fonte liquidissimo. PLIN. nat. 5, 53 *Astapus Aethiopum* lingua significat a. e tenebris -entem. 31, 26. VLP. dig. 39, 3, 1, 20 si ex continentibus -ens in meum agrum defluat. AVG. in euang. Ioh. 17, 9 petra, unde a. -xit. *al.*). MELA 2, 63 ex adverso litore ... -ens Hister amnis, *sc. in mare.* PLIN. nat. 3, 53 Tiberis ... e media fere longitudine Appennini finibus Arretinorum -it. 4, 4 amnis Acheron e lacu Thesprotiae Acherusia -ens. 4, 93 aestus semper e Ponto -ens. *al.*

γ *suci plantarum*: PLIN. nat. 14, 119 *vinum,* quod circumcisis vinaceis -erit (CASSIOD. in psalm. 55, 3 l. 64 non -it, nisi pedibus uva tundatur). 17, 154 hos ... in surculis nodos ... secare oportet ita, ne -at medulla. 19, 45 *laserpicii tubere* inciso -ere solitum sucum ceu lactis (*cf.* 22, 101 laser e silphio -ens). ARNOB. nat. 7, 27 p. 376, 20 *tus* viscum est ex corticibus -ens. AVG. epist. 102, 4.

δ *naptha*: PLIN. nat. 2, 235 *naptha* circa Babylonem ... -ens bituminis liquidi modo.

b *-unt varia (sc. fere modo liquidorum):* *ignis sim.*: LVCR. 5, 601 ex uno capite hic ut -at ardor *solis.* SIL. 14, 65 quamquam ... adsidue subnascens -at ignis *in Aetna* (per- *var. l.*). *spiritus sanctus*: CYPR. ad Donat. 5 -ens largiter spiritus nullis finibus premitur. CONC.^S I 2 p. 50, 3 spiritus ... veritatis nominatur, et est Christus veritas, et -it ab eo sicut ex deo et patre (*gr. I 1, 1 p. 39, 22 προχεῖται*). *capilli*: DIOSC. 2, 141 p. 231, 22 *cardamum* -entibus capillis occurrit (*gr. 2, 155, 2 ῥεούσας*).

2 *potius cum respectu porro fluendi (aliquos locos ad 1 transferre possis; opp.* refluit *l. 48*): **a** *-unt liquida, sc. fere flumina sim.*: CIC. div. 1, 100 si lacus *Albanus* emissus lapsu et cursu suo ad mare -isset (fluxisset *var. l.*). VERG. georg. 4, 25 seu stabit iners seu -et umor. PANEG. in Mess. 141 qua vel Nilus vel ... Choaspes -it. VITR. 8, 2, 8 cum omnia flumina *magna* ... a septentrione videantur -ere. 8, 3, 7 quae pars *fluminis* -it contra Etruriam. 8, 3, 8 alii *fontes* ... per pingues terrae venas -entes. 8, 3, 11 *Hypanis* a capite -it circiter milia XL sapore dulcissimo. 8, 4, 2 quo ... pervenerit aut -erit *aqua.* 9, 5, 3 *aqua ab Aquario fusa* -it inter Piscis austrini caput et caudam Ceti. MELA 1, 112 duobus alveis in lacum et in mare -ens, Coracanda (*nisi ad 1aβ*). PLIN. nat. 31, 28 *aqua cuiusdam fluminis Thessalici* -it ... brevi spatio. 31, 31 *medici aquas* stagnantes ... damnant, utiliores quae -unt existimantes. 33, 76 fossae, per quas -at *torrens.* LEX met. Vipasc. I 3 *aquam* in labrum tam mulieribus quam viris -entem recte praestare debeto *conductor balnei.* VLP. dig. 39, 3, 1, 22 si propter id opus sublatum vehementior aqua -at. AVSON. 27, 10 (408 S.), 14 *sex* horis pelagus -it aut refluit. AMBR. hex. 2, 2, 4 illae *aquae* -unt, illud *firmamentum* constringitur. OROS. hist. 1, 2, 28 *Nilus* diu ad occasum -ens. *al.* **b** *-unt varia:* *natantia*: PLIN. nat. 33, 76 *canalibus inductis* -ens terra in mare labitur. AMBR. hex. 5, 10, 29 dicas, si *pisces* ascendentes videas, reuma quoddam esse; ita proruunt ... violento impetu -entes (*Basil. p. 157^A ῥέοντας*). *fama diffusa*: ARNOB. nat. 7, 26 p. 374, 22 ex quo *tempore* eius *turis* notitia -xit in has partes.

B *translate (haud raro vigente imagine; ceterum cf. l. 27)*: **1** *vario respectu; praevalet notio*: **a** *originem ducendi*: **α** *-unt homines (eorum origo* CLAVD. DON.): CIC. Cael. 6 ab his fontibus -xi ad hominum famam (*nisi spectat ad c*). VITR. 9, 6, 2 qui ab ipsa natione Chaldaeorum -erunt. LACT. ira 9, 3 qui de schola Platonis tamquam rivuli diversas in partes -erunt, Stoici et Peripatetici (*cf.* AVG. c. acad. 3, 18, 40 *Carneades* ab ipsis ... Platonis fontibus -bat). CLAVD. DON. Aen. 7, 45 p. 12, 14 ab ipso *Saturno* per Picum et Faunum Latini origo -erat. AVG. in psalm. 70, serm. 1, 15 factum est genus humanum tamquam massa peccatorum, -ens de peccatoribus. **β** *-unt res variae, sc. incorporeae*: CIC. de orat. 3, 166 illud *genus translationis,* quod ex hoc genere (*sc. e verbis singulis*) -it, ... ex pluribus continuatis conectitur. VARRO ling. 8, 62 ab hoc ... fonte quae *verba* -ant, animadvertere est facile. TAC. dial. 31, 3 ex his fontibus *philosophiae* ... illa *artificia oratoris* -unt. GELL. 9, 5, 7 ut cunctae istae sententiae ... videantur ex sermonum eius *Platonis* fontibus -isse. APVL. Plat. 1, 14 p. 211 ex quo, *sc. e caelo metiendo,* ... uberrimus fons ille philosophiae -xit. 2, 1 p. 220. ARNOB. nat. 1, 7 unde sint haec mala vel ex quibus -ant fontibus principiisque. LACT. ira 10, 33 *Epicurus,* in quem vanitas omnis de Leucippi fonte -xit. Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 27 probabimus omnia metra ex his -ere fontibus (*sim.* 104, 23. *al.*). BOETH. arithm. 1, 2, 4 par atque impar, quae ... ex una ... genitura -unt. *al.*

[*Montuschi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *foras, in apertum procedendi (fere largiter)*: Manil. 4, 272 nec dest nec superest census; sic -it ⌞urnā⌟ *Aquari* (⌞ ⌟ *nisi nom., ut spectet ad IIA*). Svet. rhet. 25, 7 magno studio hominibus iniecto magna etiam professorum ... -xit copia. Cypr. unit. eccl. 5 -entes largiter rivos latius pandit *ecclesia*. Hil. coll. antiar. app. p. 181, 9 (*ad Constantium*) de fonte paternae pietatis tuae misericordia largiter -it. Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 94, 11. Avg. in euang. Ioh. 15, 8 de latere *Christi* ... lancea percusso sacramenta ecclesiae -erunt. Cod. Theod. 16, 5, 16 nullam ... iussionem e nostro sacrario -isse. Hil. Arel. vita Honorat. 21 l. 15 gratia dispensatores ... habebat, et fides (fide *var. l.*) sua, quasi communis quidam fons, et dantibus et accipientibus plurimis -bat. Cassiod. in psalm. praef. l. 96 quam mirabilis ... ex ipsis *psalmis* -it suavitas ad canendum.

c *porro eundi* (*cf. p. 1728, 57*): Tac. ann. 11, 26, 1 iam Messalina facilitate adulter⟨i⟩orum in fastidium versa ad incognitas libidines -bat. Sol. 12, 7 cum -isset puerilis audacia (prolusisset *var. l.*). Lact. inst. 2, 8, 3 ut ab eo *deo* bonum tamquam rivus oreretur longeque -ret. Heges. 2, 12, 1 operibus *Iesu* ultra humanam possibilitatem -entibus. Cod. Theod. 16, 5, 44 pestis cave contagione *haereticorum* latius emanet ac -at. *-it tempus, sc. praeteriens*: Cod. Iust. 6, 23, 27 pr. si ... decennium -xit.

2 *respicitur orationis, metrorum sim. cursus vel effusio, sc. copiosa, volubilis, lenis (cf. l. 12): respicitur Nestor sec. Hom. A 249 μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή (cf. Otto, Sprichw. n. 1224)*: Rhet. Her. 4, 33, 44 cuius ore sermo melle dulcior -bat (Qvint. inst. 12, 10, 64 ex ore). Valg. carm. frg. 2 *vox* dulcior ut numquam Pylio -erit ore. Sen. epist. 40, 2 oratio ... lenis et melle dulcior seni -it. Plin. epist. 4, 3, 3 loquenti tibi illa Homerici senis mella -ere ... videntur. *cetera exempla*: Cic. de orat. 2, 64 genus orationis fusum atque tractum et cum levitate quadam aequabiliter -ens sine hac iudiciali asperitate ... persequendum est. Sen. epist. 40, 12 *v. p. 1685, 47.* Lavs Pis. 89 facilis Romano -it ore Graecia. Diom. gramm. I 470, 9 anapaestus ... mollis et fluens atque in rythmi modum -ens. 474, 8 metrum ... clauditur, rythmus autem temporum ... congruentia infinitum multiplicatur ac -it. Avg. conf. 5, 13, 23 *utrum Ambrosii facundia* maior minorve -ret, quam praedicabatur. doctr. christ. 4, 41. serm. 267, 2 (*sec. act. 2, 13*) musto bulliente linguae gentium -bant.

II *pro subi. sunt, quae fluentia emittunt, umore plena sunt*: **A** *intransitive i. q. manare, madere (accedente abl. l. 38. 45. 48. 49. 51)*: **1** *liquore sim.*: **a** *-it pars corporis vel ipse homo*: Naev. com. 18 cui cepe edundo oculus alter -it. Ambr. in psalm. 118 serm. 18, 5, 1 *vir* lacrimis -ens. Marcell. med. 10, 40 naribus -entibus (*sc. sanguine*). 31, 29 haemorrhoidas nimium -entes. *de evacuatione alvi*: Cels. 2, 8, 32 si venter omnibus horis et cum sono et sine hoc -it (3, 6, 17. Oribas. syn. 5, 6, 3 Ab p. 53 [*gr.* παρυγραινομένης]. 5, 28, 3 Ab p. 66 [*gr.* ῥυῇ, *La* currit]). 3, 6, 10 si vel ille *stomachus* languet vel haec *alvus* -it. 3, 6, 13 id ... videndum est ..., adstrictum corpus sit an -at (3, 6, 15). **b** *-it locus sim.*: Vitr. 8, 3, 21 ⌞spelunca⌟ -ens aqua (⟨e⟩ sp. *Ruffel et Soubiran, ut referatur ad IA*). Cypr. epist. 74, 10, 2 si canalis aquam ducens, qui copiose prius et largiter -bat, subito deficiat. Ps. Cypr. adv. Iud. 7, 6 terram sanctam lacte et melle -entem (*spectat ad exod. 3, 8; cf. l. 55*).

2 *verbis*: Char. gramm. p. 407, 10 -ens oratione. Avg. anim. 2, 1, 1 hominem in sermone ... usque ad redundantiam -entem. Evgipp. epist. ad Pasch. 3 illo, quo -is, orationis melle.

B *transitive i. q. profundere, abunde praebere* (*cf. vol. VI 1, 970, 53 sqq.; addere possis p. 1727, 59 et* Opt. Porf. carm. 19, 7 Helicon ... ⌞proluat⌟ undas [-at *L. Mueller*]): Vet. Lat. num. 13, 28 (cod. 100, *cf.* Ambr. in psalm. 118 serm. 5, 18, 2) terra -ens lac et mel (*gr.* ῥέουσαν, *Vulg.* fluit; *cf. l. 48*). Ambr. in Luc. prol. 2. in psalm. 39, 6, 2 ut ... *Christus* exuberantis sapientiae pocula inaudita -ret. 40, 39, 3 illa ... quae per duodecim annos sanguinem -bat (*v. p. 1730, 57 sqq.*). 118 serm. 10, 47, 2 'aliena aqua' mentitur ... et contrarium naturae -it. spir. 3, 10, 61 gratiam -bat *Moyses*. CE 1562, 3 o deus altipotens, de caelis -e rorem.

part. praes. [m]**prōfluēns,** -entis *pro adi. vel subst.* *superl.* -issimus *p. 1730, 8 sq.* Gloss. -s: ἐκκεχυμένος.

i. q. abunde emanans, copiose fluens: **1** *de aqua*: **a** *subst. fem.*: Rhet. Her. 1, 13, 23 ut *parricida* ... obligatus corio devehatur in -em (*de eadem re* Cic. inv. 2, 149). Colvm. 12, 52, 22 Plin. nat. 16, 248. 17, 61. Qvint. inst. 3, 7, 5 *Romulus* abiectus in -em. Svet. Vit. 9 laurea ... in -em excidit. *al.* **b** *adi.*: Cic. nat. deor. 2, 20 -s amnis ... nullo modo, conclusa autem aqua facile conrumpitur. off. 1, 52 non prohibere aqua -e, pati ab igne ignem capere (ad Q. fr. 3, 1, 3. Liv. 1, 4, 3 *Romulum et Remum* in -em a. mitti. Pavl. Fest. p. 118. Plin. nat. 22, 145 palustris lens per se nascens in a. non -i [fluenti *var. l.*]. Tac. ann. 15, 45, 3. *al.*). Vitr. 8, 4, 1 si erunt -entes et aperti *fontes* (Pavl. Med. vita Ambr. 1 -is fontis rivos [-es *var. l.*; *opp.* aquam brevi vena stillantem]).

2 *de sermone vel eius qualitatibus* (*cf.* Synon. Cic. p. 438, 5 prolixus. -s. praestans. abundans. *eqs.*): Cic. de orat. 2, 159 genus sermonis ... non liquidum, non fusum ac -s, sed exile, aridum, concisum. 3, 28 -s quiddam habuit Carbo (*cf.* Tac. ann. 4, 61 Haterii canorum illud et -s). 3, 185 rudis ... putanda est illa sine intervallis loquacitas perennis et -s. Brut. 220 expeditam ac -em ... celeritatem. Tac. dial. 2, 2 Secundo ... pressus et, in quantum satis erat, -s sermo non defuit. ann. 13, 3, 2 prompta ac -s ... eloquentia. Sidon. epist. 4, 3, 3 dictio *est* sic caesuratim succincta, quod -s. Clavd. Mam. epist. 2 p. 204, 20.

3 *de variis rebus*: Avg. serm. 306, 6 in illa rerum ... -issima copia. Arnob. Ivn. in psalm. 104 l. 94 -issima largitate succurrit *Christus*.

adv. **prōfluenter,** *compar.* -ius. *i. q. copiose*: Cic. Tusc. 5, 53 *in virtute* omnia -r absolute prospere, igitur beate (*sc. se habebunt sim.*). Gell. 14, 1, 32 Favorinus ... latius ea et amoenius ... et -ius exsequebatur.

p. p. p. **prōfluxus,** -a, -um *vi act. pro adi.* (*cf.* 1. fluxus). [*falsa var. l.* Cic. Cael. 43 *p. 1744, 54.*] *fere i. q. profluens, profusus*: Chiron 779 densa iuba et per dextram partem -a (*e Colum. p. 1745, 14*).

deriv.: ?profluctus (-ūs), profluentia, profluvium, ?1. profluvius, profluus, profluxio, 2. profluxus (-ūs); *cf.* profluvies.

prōfluviēs, (-ēī) *f.* *a* profluere *intercedente confusione cum* proluvies. *i. q. profluvium*: Gloss. -s: naturalium ⌞fines⌟ (fluores *Bücheler*). Gloss.[L] I Ansil. PR 2066 -s: sordis effusio (*hinc corrigas* PE 720 †perfluvies: s. e.; *sed subesse vid.* proluvies, *cf. Serv. Aen. 3, 217*). *non agnoscunt edd.* Pallad. vet. med. 7, 2 (-s *trad.*, prol- *Svennung; cf. falsam var. l. ibid. 7, 6*).

[prōfluvio, -ōnis *f. vix agnoscas l. 63.*]

[m]**prōfluvium,** -ī *n.* (-us *m. l. 25 sqq.*). *a* profluere. *scribitur* -flub- Oribas. syn. 9 add. Aa p. 353. *masc.* -us *certo cognoscitur* Vet. Lat. Matth. 9, 21 (cod. 6) -us sanguinis (*de eadem re*: Luc. 8, 44 [cod. 5]. Collect. Arian. hom. 6, 2). Chiron 156. 203 Veg. mulom. 1, 38, 4 Ps. Theod. Prisc. add. p. 352, 3. *legitur in poesi non nisi* Lvcr. 6, 1205 Comm. apol. 652, *in oratione soluta inde a* Celso, Cvrt.

i. q. actus vel status profluendi, fluxus (saepe continuus, copiosus; de materie maxime l. 45. 48): **1** *eorum, quae e corpore animantium profluunt (fere liquidorum, sed luminis p. 1731, 11; accedit praepos., quae indicat, unde vel qua via -um fiat, l. 39 sq. 44. 74 [cf. e. g. gen. l. 42. 44], qua causa l. 51; -a saepe* sisti *dicuntur l. 49. 51. 56. al., ceterum e. g.* inhiberi *l. 42. 44. al.,* cohiberi *p. 1731, 4.* Plin. nat. 23, 69); *respicitur*: **a** *sanguis sim.* (*comprehenduntur fortasse hic illic sub β etiam alii fluores*): **α** *vario usu*: Lvcr. 6, 1205 -um ... taetri *sanguinis* acre (Cels. 4, 11, 4 mediocre. *al.* Cvrt. 9, 5, 24 Colvm. 6, 26, 3. Plin. nat. 8, 96 *hippopotamus* venam ... vulnerat atque ita -o s. ... corpus exonerat. *al.*; per nares *sim.*: Colvm. 6, 33, 2 per n. Plin. nat. 31, 121 e n. Hippocr. aer. 4 de n. [*gr.* αἱμορροίας]). Cels. 5, 26, 21[C] si illa, *quae sanguinem supprimunt*, ... -o vincuntur. Cvrt. 9, 5, 29 cum ... -um medicamentis ... inhiberent. Plin. nat. 22, 32 -a narium (32, 124 Marcell. med. 10, 52. *al.*). 27, 113 *polygoni* sucus ... cuiuslibet partis -um excreationesque cruentas inhibet. 30, 112 -a ex cerebro. *al.* Ps. Avg. serm. 50, 1 (*spectat ad Iob 2, 8*) saniei -um asperior testa radebat. *al.* **β** *de fluxu feminarum menstruo vel morbido* (*cf. p. 646, 21 sqq.*): Plin. nat. 7, 61 -um genitale (*cf. l. 72*). 7, 64 nihil ... reperiatur *mulierum* -o magis monstrificum ([*simul de ipso sanguine, v. ibid.* gustato eo, *sc.* -o]. 21, 169 folia ... sistunt -a m. 36, 145. Plac. med. 1, 4 rec. *α* ad -um m. *al., cf. l. 54 et* Marcell. med. 10, 35 -o muliebri). 20, 44 porrum sectivum -a sanguinis *narium* sistit ..., item ex abortu -a poto suco. 24, 70 contra -a *feminarum* (27, 103. 34, 122. 153. *al.*). 26, 157 nimia ... -a sistit semen *mandragorae*. 28, 251 -a *sanguinis* ... sedare (Vvlg. lev. 12, 7 *puerpera* mundabitur a -o s. sui. Cael. Avr. gyn. frg. p. 147, 1 -um s. mulierum reumatismus est matricis. *al., e. g. vol. VI 3, 2491, 76*). 28, 255 -um quamvis immensum urinae caprae potu sisti. *et saepius.* Caes. Arel. serm. 44, 7 uxorem ... in -o positam. *al.* *respicitur mulier, quae Christi vestes tetigit*: Vet. Lat. Matth. 9, 20 (cod. 6) mulier, quae sanguinis -um habebat annis XII (*gr.* αἱμορροοῦσα, *cod. 3* prae-, *cod. 4. al. et Vulg.* fluxum). Marc. 5, 25 (cod. 4. *al.* = Vvlg.) erat in -o sanguinis (*gr.* ἐν ῥύσει). Ambr. in psalm. 118 serm. 16, 37, 1 inveteratae passionis letale -um. Avg. serm. 62, 7 ut a -o sanguinis, id est carnalium voluptatum fluxu, sanemini. Comm. apol. 652 ⌞-o⌟ sanata est (⌞ ⌟ *abl., vix nom.*). *al.*

b *stercus*: Cels. 1 prooem. 56 si *corpus* -o laborat, continendum *est.* 3, 7, 2[D] -um *alvi* (Colvm. 9, 13, 2 *apes* -o alvi ... intereunt. Plin. nat. 8, 28 inflationem ... et -um a. *elephantorum.* 11, 239 Svet. Aug. 97, 3 Marcell. med. 27, 89). Frontin. strat. 3, 7, 6 -o *ventris* deficientes (Evtr. 7, 20, 2 *Vespasianus* -o v. extinctus est. Marcell. med. 27, 87 ad -um et incontinentiam v. 27, 88 -um deiectionemque v. *al.*). Fronto p. 84, 7 morsus ventris cum -o patior. Avr. Fronto p. 84, 18. Cael. Avr. acut. 3, 19, 192 in diarrhoea ... ultimarum partium -um *esse.*

c *semen viri*: Plin. nat. 20, 143 in -o genitali datur *ruta* (*cf. l. 47*). 22, 83 contra -a geniturae. Vet. Lat. lev. 15, 2 (Hesych. *ad l.* p. 969[A]) viro si fuerit -um *seminis* ex corpore eius ([*gr.* ῥύσις, *Vulg.* fluxum]. Rvfin. Orig. princ. 2, 11, 5 purificatio ... eorum, qui s. -um patiuntur. Hesych. in

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lev. 15, 1 p. 969^{D} *corruptor doctrinae* -um s. pati dicitur. 15, 4 p. 970^{B}**)**. CASSIAN. conl. 22, 3, 4 inpuri illius -i causa. *al.*

d *varia* (*cf. p. 1730, 36*): PLIN. nat. 22, 81 *herba* sistit -a alba feminarum. 28, 61 ad cohibenda urinae -a (MARCELL. med. 26, 123). CHIRON 156 a morbo venit humor multus ..., catarroicus, -us Atticus, suspiriosus, articularis (164 maleos *morbus,* quem quidam -um A. vocaverunt. 169. 203 ad -um A. per nares profluentem. VEG. mulom. 1, 38, 4. *al.*). 609. 650 iumento in articulis prioribus contingere solet genus suffusionis ad -um. AMBR. epist. 7, 51, 10 ut lacrimarum -o vestem infunderemus (*cf.* in psalm. 118 serm. 17, 31 fletus inrigui continuum quoddam ... -um). MACR. Sat. 7, 14, 13 oculorum domesticum -um (*antea*: lumen e pupula ... emicat). THEOD. PRISC. log. 28 salivarum frequenti -o.

2 *quorumlibet liquidorum*: **a** *proprie*: VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 2 aquam ... non vento agitatam, non -o defluentem (*Bulhart in schedis nostris,* pro f. *edd.,* in proclivo *Hier.*). AMBR. Hel. 17, 64 auditum mihi non poculi, sed -i genus, quo in ora hominum tamquam per fistulas ... vina funduntur. HEGES. 5, 1, 3 p. 294, 13 confuso ... omnium promisce sanguine et quasi -o decurrente ... stagnare templi recessus (*nisi est* pro fluvio).

b *transfertur ad incorporea* (*cf. p. 1730, 61 sq.*): **α** *exempla varia*: AMBR. epist. 4, 12, 10 'si quis sitit, veniat ad me et bibat' (*Ioh. 7, 37*), hoc est -um indeficientis meatus (*antea*: Zorobabel iugis redundantia. *item respicitur abundantia spiritalis*: parad. 1, 4 ligna *paradisi* ... quasi -o quodam torrentis spiritus inrigantur. in psalm. 35, 18, 6 -o redundantiae spiritalis. 35, 20, 1 torrens -i spiritalis). Iob 3, 6, 17 indiscrete veniunt ista, quae modo fluminis quodam saeculi -o volutantur. in Luc. 5, 82 -o voluptatum. Noe 9, 30 ebulliunt omnes fontes cupiditatum, ut totum corpus ... vitiorum -o mergatur (fluvio *var. l.*). 15, 53 -o carnis inlisa *anima.* HESYCH. in lev. 15, 1 p. 967^{D} (*ad p. 1730, 74*) -um ... doctrinae. **β** *in veriloquio nominum hebr.* (*cf. l. 22*): Zabulon (*cf. Hier. nom. hebr. p. 12, 2* fluxus noctis): AMBR. epist. 4, 12, 10 (*antea l. 21*) -um quoque nocturnum legimus, quod est Z. 5, 19, 5. Iezabel (*cf. Hier. nom. hebr. p. 42, 11* fluxus vanus): AMBR. epist. 4, 12, 10 illud -um vanitatis (fug. saec. 6, 34 carnalis -um v. Nab. 9, 41). exhort. virg. 5, 30 I., vanum illud et saeculare -um (Nab. 9, 42).

?**1. prōfluvius,** -a, -um. *a* profluere (*si recte trad.*). CAECIL. com. 30 itane Antipho invenitur (inventus *codd. fere omnes,* ⟨est⟩ inventus *Bothe*) -a fide? itane est inmemoris, itanest madida memoria? (profluiuia *al. var. ll.,* profluia *Ribbeck* [*cf. Leumann, Gramm. 1977, 135 sq.*]). *coll. Plaut. Capt. 439* cave fidem fluxam geras *vox significare videtur i. q. fluctuans, instabilis* **(***vi praeverbii parum perspicua. lectionem cod. unius a Ribbeck laudatam* profluidam *commendat Forssman per litteras ad notionem conferens* fluidus *vol. VI 1, 953, 55 sqq.; fortasse coniciendum esse* perfluida [*compos. a* per *et* fluidus] *monet idem***)**.

2. prōfluvius *v. p. 1730, 25.*

prōfluus, -a, -um. *a* profluere. *legitur inde a* SOL.; *saepius apud* AMBR. [*in falsa var. l.* OV. Pont. 2, 1, 39, *v. p. 1650, 22; olim falso edebatur* COLVM. 8, 17, 9, *v. p. 1748, 34, et* PLIN. nat. 19, 60, *v. p. 646, 32.*]

i. q. (copiose, abunde) profluens (unde vel qua via, indicatur per praepos. ex *l. 53,* inter *l. 57); de eis*: **1** *quae fluendo procedunt, abunde praebentur, copiosa sunt*: **a** *strictius, sc. vi locali vigente, de liquidis* (*in imagine e. g. l. 54. 58*): **α** *de aqua, mari, flumine sim.*: SOL. 18, 2 quod aestus e Ponto -us numquam reciprocetur (*cf. Plin. nat. 4, 93* profluens). AMBR. epist. 9, 63, 3 *lex naturalis* -o quodam naturae fonte in singulis exprimitur (epist. extra coll. 15, 7 petra f. -um scaturivit. HIL. AREL. vita Honorat. 24 l. 8 -o ... f. sapientiae. *al.*). HEGES. 2, 9, 1 p. 154, 23 Hister ... inter saevas ... -us gentes. PHILIPP. in Iob rec. long. 30 p. 711^{C} (*ad 29, 19; verba Christi*) quibus ... ros gratiae ... erit me largiente -us. PAVL. PETRIC. visit. nepot. 6 -o ... amni (*cf. 4* largum flumen). ENNOD. carm. 2, 149, 3 -a ... flumina (VEN. FORT. carm. 11, 26, 5). *al.* **β** *de umoribus corporis*: AMBR. in psalm. 35, 1, 4 sanguis ... Christi ... -us ad lavandum omne peccatum (*cf. de sanguine martyrum*: HYMN. Ambros. 8, 23 F. cruore. PRVD. perist. 10, 843 venarum ... undam -am manantium). HEGES. 3, 12, 3 p. 205, 20 sudor. SIDON. epist. 4, 23, 1 lacrimas ... -as ubertimque manantes (GREG. TVR. Mart. 1, 12. *al.*).

b *laxius transfertur ad*: **α** *sermones, sc. copiosos, volubiles, vel eorum qualitates sim.*: AMBR. epist. 7, 36, 5 sint ... sermones tui -i, sint puri et dilucidi (VITA Hil. Arel. 17 l. 6). 7, 37, 1 ea, quae dictantur, impetu quodam proruunt et -o cursu feruntur. PS. MAX. TAVR. serm. 76 p. 685^{D} -a linguae suae, *i. Cypriani,* largitate (*cf. p. 1732, 4*). **β** *possessiones, opes vel earum qualitates*: AMBR. Iob 3, 7, 21 successus -os saecularium commodorum et abundantiam divitiarum. PAVL. NOL. epist. 39, 1 p. 334, 23 -a ubertate *fundi.* **γ** *varia* (*subest saepe notio liberalitatis*): AMBR. vid. 13, 75 si ... -a misericordia *sit.* HYMN. Ambros. 7, 30 F. inter manus frangentium panis rigatur -us (*spectat ad Matth. 14, 16 sqq., ut*: PAVL. NOL. epist. 13, 11 p. 93, 8 cibis. PETR. CHRYS. serm. 160, 6 fragmento [*v. vol. VI 1, 1233, 8*]**)**. HIL. AREL. vita Honorat. 24 l. 13 in omnes -am caritatem (PS. MAX. TAVR. serm. app. 13 p. 869^{C} [= serm. 88 p. 707^{D}]. p. 871^{A}). SALV. eccl. 3, 74 ad opus -ae largitatis (*cf. supra p. 1731, 70*). FAVST. REI. spir. 2, 1 p. 131, 5 legimus de -a effusione spiritus sancti: '...' (*Luc. 4, 1*). GREG. TVR. Franc. 8, 1 p. 370, 12 munera ... -a benignitate largitus est *rex.* *al.*

2 *qui (quae) aliquid copiose emittunt, abunde praebent* **(***-i sunt maxime animantes, sed res, loca l. 17. 20 sq.; fere indicatur, qua re vel quo respectu quis [quid] abundet, sc. per gen. vel abl. vel per praepos.* in *c. abl.,* ad [*cf. p. 1731, 61*]**)**: **a** *strictius respicitur profusio liquidorum, sc. umorum corporis* (*in imagine l. 13*): AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 33 *mulier* non sanguinis -a, sed gratiae spiritalis (*spectat ad Matth. 9, 20*). PAVL. NOL. carm. 21, 842 *Pinianum et Melaniam,* ubera divinae bonitatis -a lacte. INSCR. christ. Diehl 1091, 8 *pontifex quidam* -us in lacrimis.

b *laxius respicitur profusio, abundantia*: **α** *opum, bonorum variorum*: AMBR. in Luc. 4, 6 *dominus* factus est pauper pauperibus, ... -us abundantibus. HIL. AREL. vita Honorat. 21 l. 3 -a ad munificentiam arca. GREG. TVR. Franc. 6, 20 p. 288, 18 -us ditator ecclesiarum. VEN. FORT. carm. 3, 24, 17 -us humane frugem venientibus offers. ISID. carm. 19, 6 domus inmensis -a divitiis (perflua *var. l.*). Goth. 1^{A} chron. II p. 267 tu *Hispania* bacis opima, uvis -a. **β** *affectus, gratiae*: AMBR. *l. 11.* GREG. TVR. Franc. 6, 36 p. 308, 21 ut *rex* erat benignus et -us ad miserandum. **γ** *sermonis*: HYMN. Walpole 115, 7 verbis ut essent -i *discipuli* (*spectat ad act. 2, 4*). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 135, 17 *Eucherius* scientiae plenus, eloquii -us. HERACL. Alc. Avit. epist. 54 p. 83, 9 ad dicendum. GREG. TVR. Franc. 5, 20 p. 228, 9 in sermonibus inrationabilibus. VEN. FORT. vita Albin. 4, 6 *me* ad scribendi seriem ... natura -um ... *non* reddit.

prōfluxio, -ōnis *f.* *a* profluere. *i. q. fluxus* (*in imag. de cursu vitae*): AVG. in psalm. 109, 20 quis est torrens? -o mortalitatis humanae (*postea*: genus humanum ... profluit).

1. prōfluxus, -a, -um *v.* profluo.

2. prōfluxus, -ūs *m.* *a* profluere. *i. q. profluvium*: GREG. TVR. Mart. 2, 10 tit. de muliere a -u sanguinis liberata (fluxu *var. l.,* profluvio *ed. princ.* [*quod trad. in ipso textu capitis 2, 10*]). *ceterum occurrit in falsa var. l.* VVLG. Luc. 8, 43 (*cod. Tolet.*; fluxu *cett.*). ACT. Phileae 4 (profluvium *cod. opt.*). *Montuschi.*

prōfōco (-fūc-), -āre. *a* pro *et* faux, *sc. forma vulgari pro* praefocare *posita.* *i. q. praefocare: exstat in var. l. codd., v. supra p. 647, 19 sq.* (CHIRON 87, *quem attulimus ibid. l. 21 et 45, confirmatur cod. Basil. nuper reperto, qui exhibet* praevocavitur); *trad. forma* -fuc- (*cf. p. 647, 7*): TAB. devot. Stud. Ital. 7, 1899, 196 n. 3 (*saec. IV/V*) interficite eum ..., -ate Porcellu(m). *Bk.*

profor, -fātus sum, -fārī. [*a verbo prisco* *pro-bhā *'nuntiare', quod subest etiam subst.* προ-φή-της (προ-φά-τας); *notionem similem exhibent etiam alia verba prisca dicendi cum* *pro- *composita*: pro-fiteri, προ-ειπεῖν = *vet. ind.* pra-vac, *avest.* fra-vac; *v. Wackernagel, Vorl. über Syntax II, 1928, 238-240. Fo.*] *de formis: frequentes sunt* -a(n)tur, -ari (-arier *p. 1733, 47*), -tus, *ceterum non occurrunt nisi* -bor *p. 1733, 16. 60. al., imperat. p. 1733, 22, part. praes. l. 65. p. 1733, 44. al., gerund. et supin. p. 1733, 15. 46.* *de prosodia*: prŏ- *passim* (*v.* PRISC. gramm. III 49, 12. *al.*), prō- AVSON. 8 (322 S.), 54. CYPR. GALL. exod. 598. GLOSS. -atur: proloquitur. loquitur. *legitur saepius in poesi inde a* LIV. ANDR., ENN., PACVV. (*in hexam. dact. occupat ultimum locum praeter l. 50*), *in prosa oratione raro, sc. apud* VARRONEM *p. 1733, 63 et inde ab* APVL. (*v. sub IIB et l. 74 sqq.*). [*confunditur in codd. cum* praefari SIL. 4, 808 (*al., v. p. 649, 46 sq.; restituitur p. 1733, 55*); *falsa var. l. pro* precatur IVVENC. 4, 489, *e coni. dub.* CENS. 6, 6.]

i. q. fando proferre, effari sim. **(***cum colore praedicendi sub IB, statuendi, praecipiendi l. 63. p. 1733, 9[?]. 43. 62; abundanter* -tus ait *p. 1733, 41. p. 652, 35; praeter structuras infra illustratas indicatur etiam, de qua re dicatur per praepos.* ad, de, in, super *p. 1733, 13. 55. 58 sq., cui quid dicatur per dat. p. 1733, 33. 59, praepos.* contra *p. 1733, 9,* ad *p. 652, 35 et* IVVENC. 2, 179. 4, 752; *part. praes. pro subst. l. 64***)**: **I** *cum respectu fati, futuri*: **A** *quod dicendo statuitur*: LIV. ANDR. carm. frg. 11 quando dies adveniet, quem -ta Morta est (*sunt, qui ad B trahant*). *part. praes. fere pro subst.*: PAVL. NOL. epist. 16, 4 'fatum' *est* -antis expressio et 'casus' significatio ... accidentium. **B** *quod a vatibus, oraculis sim. nuntiatur, indicitur* **(***ut sublucere possit notio praedicendi, prophetandi iam cum verbo simplici coniuncta [v. vol. VI 1, 1029, 76 et e. g. 1030, 11. 64], cf. p. 1733, 64; absolute* LVCR., TERT. anim.**)**: LVCR. 1, 739 (= 5, 112) Pythia, quae tripode a Phoebi lauroque -atur (-sat- *var. l.*). PETRON. 121 vers. 104 (*Fortuna Diti patri*) si modo vera mihi fas est impune -ari, vota tibi cedent. SIL. 1, 124 sic deinde -atur *sacerdos exta consulens*: '... lacus flagrantes sanguine cerno'. STAT. Theb. 3, 625 me ... arcana -ari Phoebus agit. silv. 4, 3, 123 *Sibylla* sic virgineo -atur ore: '...'. TERT. anim. 43, 9 Adam ... ante dormiit, ... quam ... -tus est (*v. gen. 2, 23 sq.; cf. Tert. resurr. 61, 1* prophetavit). resurr. 20, 6 *apud prophetas* [*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ne virtutes quidem eius *Christi* per parabolas -tos (praef-, profactos *var. ll.*). VLP. dig. 21, 1, 1, 9 (*ex Viviano*) si servus inter fanaticos ... caput iactaret et aliqua -tus esset (*cf. ibid. 10* quamvis ... bacchatus sit et responsa reddiderit). IVVENC. 1, 67 nuntius haec contra celeri sermone -atur: 'virtus celsa dei *eqs.*' (*Luc. 1, 35*).

II *quolibet respectu*: **A** *in poesi*: **1** *cum struct. variis*: **a** *obi. acc.* (*cf. l. 38*): ENN. ann. 563 contra carinantes verba *acerba* ... -tus (RVST. HELP. hist. testam. 47 *Christus* immutabile verbum et pia ... praecepta -atur. *cf. l. 36*). PACVV. trag. 145 maternum *nomen* pudet -ari. 325 haud sinam quicquam -ari, *sc. te* (*item c. pron. neutr.*: SIL. 11, 201 '...'; dumque ea nequiquam non ulli laeta -atur *Decius eqs.* 13, 607 quae ... ante -ari non licitum *erat.* PRVD. perist. 10, 696 haec. PAVL. PELL. euch. 406 ista ... super his). CARM. Priami Varro ling. 7, 28 cascam rem ... -ari. HOR. sat. 1, 6, 57 pauca locutus – ... namque pudor prohibebat plura -ari. AVSON. 8 (322 S.), 54 carmina *aliaque opera* ... -ando novabis (*sc. recitando*; -anda, praefando, perfando *var. ll.*). PAVL. NOL. carm. 20, 66 spectata -bor (*item* 23, 82). 26, 353 *daemone fugato homo* sanum spirat placidumque -atur (*cf. l. 38*). *al.* -*atur vox sim.* (*cf. l. 47*): AVSON. 2, 3 (153 S.), 5 *dei* formamque modumque ... lingua -ari *non poterit.* PRVD. perist. 10, 568 -atur *vox* ... Christi ... gloriam. **b** *enunt. secund., sc. interrog.* (*iuxta obi. acc.* SIDON.; *cf.* quod *l. 51*): SEN. Herc. f. 1176 (*loq. Hercules*) quis meos dederit neci ..., -are (*item imperat.*: Phaedr. 358 -are, quid feras. Thy. 244). STAT. Theb. 3, 688 cur tua ... limina nocte petam, cessem licet ipsa -ari, scis genitor. SIDON. carm. 9, 27 (*in praeteritione*) non Medis caput Arbacen -bor nec quam divite ... arsit Sardanapallus in favilla (*syn. e. g.* non ... canemus, non ... loquar). **c** *acc. c. inf.*: SIL. 2, 384 bellum se gestare sinu pacemque -tus *Fabius* ... legere ... *senatui* imperat. **d** *adv.* (*cf. l. 32. 52*): LVCAN. 9, 251 '...'; sic ille -tus insiluit puppi (9, 584).

2 *inducit orationem rectam*: VERG. Aen. 1, 561 tum breviter Dido vultum demissa -atur (*item accedit praedic.*: 4, 364 sic accensa -atur *Dido.* LVCAN. 2, 337 sic maesta -atur *Marcia.* 9, 147 furens. *et saepe*). Ov. met. 9, 473 dubia ... ita mente -atur *Byblis* (SIL. 3, 674 laeta ... ita mente. *cf.* sic *l. 30. 34. p. 1732, 71. al.*). 11, 290 quibus *comitibus* ille -atur. CARM. de bell. Aeg. frg. 6, 9 (*si huc spectat locus mutilus*). LVCAN. 4, 701 trepida sic mente -atur *Curio* (*adde l. 32*). 5, 318 haec ira dictante -atur *Caesar* (STAT. Theb. 9, 884 h. ... verba. IVVENC. 1, 201 h. dicta. *addas l. 40, cf. l. 4*). SIL. 4, 419 *Iuppiter* patrio sic ore -atur (IVVENC. 2, 365 placido. *cf. p. 1732, 74*). *al.* STAT. Theb. 7, 362 *senex* exile -atur (*item c. obi. acc. int. pro adv.*: silv. 1, 2, 63 tenera sic dulce -atur voce. *cf. l. 17*). 10, 689. silv. 4, 1, 16 gemina ... haec voce -atur *Ianus* (IVVENC. 2, 179 ad Christum submissa v. -atur. 4, 484. DRAC. Romul. 8, 327 tunc Polydamas ait submissa v. -tus. *al.; addas l. 39*). *al.*

3 *absolute* (*cf. l. 58. p. 1732, 65. 68*): *cum colore praecipiendi*: PETRON. 89 vers. 4 Delio -ante caesi vertices Idae trahuntur *ad equum faciendum* (*ad rem v. Stubbe, Die Verseinlagen, 1933, 32*). *variis modis effandi*: SIL. 17, 176 se, triste -tu, vidisse, arderent cum ... castra (-a(n)tur *codd.*). PRVD. perist. 10, 939 *si deus mandet sine voce suis* cymbalis -arier ... labra. ARATOR act. 2, 445 turba *Paulum* -ari doctisonis mirata modis.

B *in prosa oratione*: APVL. met. 2, 29, 2 (*loq. mortuus resuscitatus*) adsurgit cadaver et -atur adulescens: '...' (*item pendet oratio recta*: Ps. PROSP. vocat. gent. 1, 24 p. 680^D Ieremias ..., quod a deo sit homini vera sapientia, sic -atur: '...'. *cf. l. 57. p. 652, 34 sq.*). 3, 4, 1 '...'; sic -tus accusator ... vocem repressit (4, 35, 1. *addas l. 52. 57*). 3, 7, 1 '...'; haec -tus ... illos deprecabar (IREN. 1, 21, 3 [*gr.* ἐπιλέγουσιν]. Ps. VIGIL. THAPS. trin. 6, 8 rec. I [*sim.* II] ad unitatem substantiae *trinitatis* ... h. -tus sum [praef- *trad.*; *syn. e. g.* declaravi, propalavi]). IREN. 1, 21, 3 *quidam* redemptionem -antur sic: '...' (*gr.* ἐπιλέγουσιν). PAVL. NOL. epist. 45, 3 cum ... nihil possim de *Melania* ... melius ... praedicare ..., quam sanctitas tua in eam -ari et disputare dignata est. VIRG. gramm. epist. 2, 1, 3 pauca tibi ... de pronomine -bor (profabulor *trad., corr. Stangl*).

part. perf. vi passiva pro subst. **profātum,** -ī *n.* *i. q. effatum (quod conferas); respicitur:* *placitum, sententia*: GELL. 16, 8, 2 quae (*sc.* ἀξιώματα) M. Varro alias -a, alias proloquia appellat. MART. CAP. 1, 24 (vers.) -is *Apollinis* (*ibid.* iussis *et* Deliaco ... fatu). *? prophetia*: COMM. instr. 2, 15, 5 in tot ⸢-orum⸣ volumina vox domni proclamat (⸢ ⸣ *gen. plur. vocis ceterum ignotae* profator *intellegunt alii, cf. ed. princ. Rigaltii* prophetarum).

deriv.: profator (*? v. l. 66*), profatus (-ūs). *Hajdú.*

[prōforis: ante osteis GLOSS. V 325, 6. *coll. vol. VI 1, 1065, 35* sq. *legas potius* pro foribus *quam* prae f., *ut voluit Goetz in indice gloss.*]

*?***prōfringo,** -ere. *a* pro *et* frangere (*si recte legitur*). *i. q. procedendo frangere*: STAT. Theb. 10, 512 tandem umeris obnixus Acron *comesque eius* ... robora portae torserunt: quanta pariter cervice gementes ⸢-unt⸣ inarata diu Pangaea iuvenci (⸢ ⸣ -fing-, -find-, -string-, -scind- *var. ll.*; perfringunt *Ker, Class. Quart. 3, 1953, 180, cf. enim vol. X 1, 1407, 28 sqq.*).

prōfūco *v.* profoco. *Bk.*

profuga, -ae *m.* *a* profugere *sec.* perfuga. [*occurrit hic illic in var. l. pro* perfuga, *e. g.* BELL. Afr. 8, 5 VVLG. IV reg. 25, 11 PRISC. gramm. II 121, 5.] *fere i. q. exul*: PATRIC. conf. 12 ego primus rusticus -a indoctus (*var. l.* per- *spernit ed. coll.* epist. 1 inter barbaras ... gentes habito proselitus et -a ob amorem dei).

[*vix agnoscas* **profugātus,** -ūs *m. p. 1736, 15.*]

***profugio,** -fūgī, -ere. [*a* pro *et* fugere, *cf. hom.* προ-φυγεῖν. *Fo.*]. NOT. Tir. 26, 25^a -it. *de formis: perf.* -iit VET. LAT. Marc. 14, 52 (cod. 11). *de mensura*: prŏ- *passim* (*testatur etiam* GELL. 2, 17, 5), *sed prima syllaba producitur* IVVENC. 2, 471, *apice insignitur* PAP. Corp. 65, 13 (*saec. II/III*). *legitur inde a* PLAVTO, *?*CATONE (*v. p. 1735, 38*), TER., *saepe apud scriptores rerum gestarum, raro in versibus dactylicis; post saeculum quartum rarius invenitur.* [*confunditur in codd. maxime c.* fugere SALL. Iug. 13, 4 PLIN. nat. 6, 35. *al.* (*in falsa var. l.* CIC. Verr. II 4, 30 Tusc. 1, 86 CAES. Gall. 7, 40, 3), perfugere CIC. Pis. 89 PLIN. nat. 6, 35 FRONTIN. strat. 3, 3, 6. *al.* (*v. et vol. X 1, 1413, 21 sq.*).]

i. q. (foras) fugere, effugere: **I** *intransitive, sc. i. q. fugiendo abscedere*: **A** *exempla notionem illustrantia*: **1** *vi locali vigente*: **a** *-unt quilibet animantes vel res* (*l. 36*): PLAVT. Cas. 932 inde foras tacitus -ens exeo (preficiens, proficiens *codd.*; *vim vitando -itur ut*: CIC. Caecin. 2 Pis. 93. LIV. 1, 9, 13 turbato per metum ludicro maesti parentes virginum *Sabinarum* -unt. SEN. contr. exc. 3, 8 them. PHAEDR. 1, 30, 8 *taurus* expulsus regno nemoris qui -erit. *al.*). TER. Haut. 528 gnatus eius -it inopia (*cf.* Ad. 385 *filius* hinc egens -et aliquo militatum). CIC. Verr. II 1, 37 *si* illinc, *sc. a consule,* inanis -isses (*diversas partes secutus ut*: Att. 15, 21, 1 *ab Antonio* -ere ad Brutum. SALL. Iug. 74, 1 *amici Iugurthae* pars ad Romanos, alii ad regem Bocchum -erant. *al.*). 1, 113 istum *Verrem* de provincia decedentem clam Syracusis -isse. 3, 75 cum ... aratores ex agris ... exagitati decumanorum iniuriis -issent (*de eisdem colonis*: 3, 120 *tot* patres familias extorres -erunt. 3, 121. 3, 129. *al. ibid.*). fam. 7, 30, 1 *providisti,* quid impenderet tum, cum hinc -isti (*sc. e patria propter statum rei publicae, ut*: ATT. Cic. Att. 9, 10, 5 non sim auctor, si Pompeius Italiam relinquit, te quoque -ere [*nisi subaudias obi.*]. CAES. Gall. 2, 14, 4 qui eius consilii principes fuissent, ... in Britanniam -isse. *al.* LIV. 1, 59, 13 POMP. TROG. hist. prol. 40. SEN. contr. 7, 6 them. -erunt principes civitatis. *al.*). *al.* LVCR. 3, 717 *si* ita sinceris membris ablata -it *anima,* ut nullas partis in corpore liquerit ex se. BELL. Afr. 26, 2 nobiles homines ex suis oppidis -ere et in castra Caesaris devenire ... coeperunt. VELL. 2, 19, 3 ut agnovit Marium *servus ad eum interficiendum missus,* ... abiecto gladio -it e carcere. SEN. dial. 10, 14, 4 per obscuros aedium aditus -ent, *ut clientes molestos eludant.* *al.* **b** *qui captivitatem fugiunt relinquentes:* *servitutem* (*cf. p. 1735, 58*): PLAVT. Capt. 9 *eri* puerum servos surpuit eumque hinc -ens vendidit. 18. CIC. *l. 74.* VELL. 2, 30, 5 fugitivi e ludo gladiatorio. AFRIC. dig. 13, 6, 21, 1 servus subreptis his *vasis* ad hostes -i[sse]t. VLP. dig. 21, 1, 17, 8 si servus ... exisset de villa ea mente, ut -ret. 29, 5, 1, 31 cum dominus in itinere esset occisus, de his, qui ..., cum una fuissent, -erunt, supplicium sumendum est (*nisi ad l. 20*). 29, 5, 3, 17. *custodiam*: CIC. Verr. II 5, 77 si ... *praedo captus* domo tua -isset. 5, 79. 5, 160 cum *civis a Verre damnatus* ... clam e lautumiis -isset. LIV. 22, 42, 11 evenit, ut ... servi *ab hostibus capti* ... -rent eo die ad dominos. LABEO dig. 49, 15, 30 simul atque ad nos redeundi causa -it ab hostibus *servus captus.* S. C. de Cn. Pisone (Vestigia 48, 1996) 40 ne -ere ex custodia posset *Vonones.* CVRT. 9, 9, 1 duces *viae periti* socordius adservati -erant. ASCON. Mil. p. 41, 4 cum -ret ille *Tigranes captivus.* *al.* *alvarium, sc. de apibus*: COLVM. 9, 10, 3 *rex apium* conatur eruptione facta -ere. 9, 14, 11. **c** *milites vim hostium fugientes*: SISENNA hist. 6 per incertas vias Aeserniam, inde Romam protinus -erant. CIC. Manil. 22 LENT. Cic. fam. 12, 15, 5. CAES. Gall. 5, 53, 2 Indutiomarus ... noctu -it copiasque omnes in Treveros reducit. civ. 1, 12, 2 Thermus cohortes ex urbe reducit et -it. 2, 7, 2 ex Massiliensium classe ... una *navis* cum Nasidianis -it. 2, 38, 5 multi perterriti -unt. *al.* HIRT. Gall. 8, 19, 7 consternati -unt. *al.* BELL. Alex. 76, 4 (3) Pharnaces cum paucis equitibus -it. *al.* Hisp. 36, 3 illi *hostes* -unt et ab equitibus conciduntur. *al.* SALL. Iug. 13, 4 *Adherbal* victus ex proelio -it in provinciam. 54, 10 nemo omnium intactus -it (*sim.* 67, 3). *al.* **d** *rei sim. condemnationem praevenientes* (*fere e patria -itur*): CIC. Verr. II 4, 30 *fratres quosdam* veritos poenam ... legis domo -isse. Catil. 2, 6 Catilina ipse pertimuit, -it. Sull. 22 (*loq. adversarius*) nisi tu ... causam recepisses, ... indicta causa -isset. Phil. 6, 11 domo -ere, propter aes alienum ire ad arma. *al.* CAES. Gall. 5, 54, 2 Senones ... *regem* interficere publico consilio conati, cum ille praesensisset ac -isset, *eqs.* 6, 44, 3 nonnulli iudicium veriti -erunt. civ. 1, 5, 5 de ... tribunis plebis gravissime ... decernitur; -unt statim ex urbe tribuni plebis. SALL. Catil. 46, 4 Caeparius ... cognito indicio ex urbe -erat. NEP. Att. 9, 3 familiares eius *Antoni* ex urbe -entes. LIV. 8, 33, 3. *al.*

2 *transfertur ad motum incorporeum, non localem*: CIC. Cato 47 (*loq. Sophocles senex*) libenter ... istinc, *i. a rebus veneriis,* sicut ab domino

[Fouchet]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... furioso -i (*cf. Plato rep. 329*^C ἀπέφυγον. *huc spectat* VAL. MAX. 4, 3 ext. 2). SEN. epist. 117, 21 quomodo ultimum ... non expectem, sed ipsemet, cum visum erit, -am, *sc. e vita.* CIL VIII 23245, 8 (*saec. II/III*) ut *mortui* in illum puriorem secessum -amus. SYMPH. 100, 2 dulcis vita -it.

B *exempla sec. additamenta digesta (sine his p. 1734, 24. 30. al.); indicatur*: **1** *unde quis -at*: **a** *adv.*: PLAVT. Capt. 9 hinc (TER. Ad. 385. *al.*). Cas. 932 inde (SISENNA hist. 6. *al.*). CIC. Verr. II 1, 37 illinc. Cato 47 istinc (VAL. MAX. 4, 3 ext. 2). CAES. Gall. 3, 20, 1 unde (HYG. astr. 2, 18, 1). **b** *abl. separ.*: PLAVT. Capt. 18 domo (CIC. Verr. II 4, 30. *al.* NEP. Hann. 8, 1 LIV. 1, 59, 13. *al.*). CIC. Verr. II 1, 113 Syracusis (2, 41. *sim. ex oppidis*: 2, 91 Thermis Sthenius Romam -it. *al.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 7 Antiochea ... Laodiceam versus. CAES. civ. 1, 24, 3. *al.*). TAC. hist. 2, 65, 2 Britanniā. VLP. dig. 42, 5, 36 urbe (VIR. ill. 69, 2 AVG. civ. 3, 27 p. 138, 28). **γ** *praepos.*: ex: CIC. Verr. II 3, 53 ex Sicilia. 3, 55 colonus ... ex agro (3, 57. 3, 75). 3, 121 ex civitatibus suis (3, 128 ex c. suis, ex provincia denique ... -erunt. CAES. Gall. 1, 31, 9). 5, 157 qui ex praedonum insidiis, qui ex tempestatum periculis -issent. 5, 160 e lautumiis. Manil. 22 ex suo regno ... Mithridates. Deiot. 11 ex Italia (*cf.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 5 ex Lycia. *al.*). CAES. Gall. 7, 11, 6 ex oppido (7, 26, 1. *al., cf.* ex urbe: CAES. civ. 1, 5, 5. 1, 14, 1 SALL. Catil. 46, 4. *al.*). HIRT. Gall. 8, 44, 3 ex proelio (SALL. Iug. 13, 4). LIV. 8, 33, 3 ex castris Romam. VELL. 2, 19, 3 e carcere. 2, 30, 5 *fugitivi* e ludo gladiatorio Capua -entes. VAL. MAX. 4, 3 ext. 2 (*cf. l. 1*) tamquam ex aliqua furiosa -i dominatione. PLIN. nat. 16, 223 e balineis. SVET. Vesp. 1, 2 -it ex Pharsalica acie. *al.* ab: CIC. Cato 47 ab domino. LABEO dig. 49, 15, 30 *captivus* ab hostibus. SVET. Cal. 24, 2 ab urbe (*item a loco*: 51, 1 a Messana. IVST. 22, 8, 8 a castris). ISID. orig. 15, 1, 63 *Phocaeenses* iuraverunt, ut -rent quam longissime ab imperio Persarum. *al.* de: HIL. coll. antiar. p. 55, 9 clam exul de civitate occulteque -it.

2 *quo quis -at* (*sc. ad locos vel homines passim, in statum l. 34; accedit supin. l. 32*): **a** *per adv.*: PLAVT. Cas. 932 foras. TER. Ad. 385 aliquo militatum (PANEG. 12, 17, 3). HIRT. Gall. 8, 19, 7 ⌞quo fors tulerat⌟ consternati -unt (⌞ ⌟ *om. pars codd.*). **b** *per praepos.*: in *c. acc.*: CIC. dom. 86 in exilium (AMPEL. 18, 17 PORPH. Hor. sat. 1, 7, 1). Pis. 89 in oppidum devium Beroam -isti. Lael. 37 in Asiam (*cf.* CAES. Gall. 2, 14, 4 in Britanniam. civ. 1, 30, 3 in Africam. LIV. 35, 32, 1 in Aetoliam. *al.*). CAES. Gall. 6, 31, 2 pars in Arduennam silvam, pars in continentes paludes -it (SERV. auct. Aen. 10, 541 [*e Catone, v. orig. 55*]. *al.*). SALL. Iug. 13, 4 in provinciam. LIV. 39, 2, 2 in montem Auginum (CVRT. 9, 8, 28). ASCON. Mil. p. 43, 2. PLIN. nat. 9, 13 *ballaenae* in altum. FRONTIN. strat. 3, 3, 6 in arcem. *al.* ad: CIC. Att. 15, 21, 1 scripsit ... filius se ... -ere ad Brutum voluisse. SALL. Iug. 74, 1. 103, 4 ad Sullam. LIV. 35, 32, 1 ad portam (*item -itur ad loca*: VVLG. Ier. 40, 12 reversi sunt ... Iudaei de universis locis, ad quae -erant. SVLP. SEV. chron. 2, 49, 2 ad Gallias). *al.* SEN. Oed. 80 ad parentes. PLIN. nat. 6, 17 ad hos *Sauromatas* -erat Mithridates (*item ad gentem*: 6, 35 VVLG. Ier. 37, 12. 38, 2). *al.* *alias*: LENT. Cic. fam. 12, 15, 7 Laodiceam versus. PETRON. 90, 1 extra ... templum (PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 98 p. 602 e. totam Iudaeam [*gr.* φυγεῖν]). TAC. hist. 2, 85, 2 per avia Moesiae ultra montem Haemum. **c** *per acc. direct.*: SISENNA hist. frg. 6 Aeserniam, inde Romam (CIC. Verr. II 2, 91 POMP. TROG. hist. prol. 40. *al.; cf. e. g.* BELL. Hisp. 22, 7 Baeturiam). CIC. nat. deor. 3, 56 Aegyptum (in A. *Lact. inst. 1, 6, 2*). *al.*

II *transitive, sc. i. q. fugiendo relinquere, vitare* (*simul indicatur, quo fuga fiat l. 57 [?]. 65, cf.* fugere *Sall. hist. frg. 2, 7 Sen. epist. 104, 1*): **A** *strictius, sc. motu corporeo; pro obi. sunt*: **1** *animantes*: ACC. trag. 192 hostem ut -ens inimici invadam in manus. MANIL. 4, 580 *Venus* Babyloniacas summersa -it in undas ... Typhona. PHAEDR. app. 20, 1 servus -ens dominum naturae asperae (CVRT. 10, 2, 20). SEN. Med. 522. MELA 3, 90 cum Lathyrum regem Alexandriae -ret *Eudoxus.* PLIN. nat. 7, 14 non -entibus adulterino sanguine natos serpentibus, *sed veros tantum Psyllos.* HYG. fab. 277, 5 in qua *nave Danaus* Aegyptum fratrem -it. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 8, 3 Daedalus ... Minoem. **2** *res infestantes*: CIC. Sest. 50 cum vim ... armorum -isset *Marius.* COLVM. 10, 56 trepidus -it Chelas et spicula Phoebus dira Nepae. PARIS 3, 8, 4 Metellus Numidicus ... in exilium eius *tribuni* leges -it. **3** *loca, regnum* (*cf. l. 64. p. 1734, 33*): HOR. epod. 16, 18 Phocaeorum ... -it ... civitas ... lares patrios. SEN. Ag. 122 Mycenaeas domos ... -e furtiva rate. Herc. f. 977 -it umbras Tityos. Phaedr. 835 -i noctis aeternae plagam. COLVM. 1, 3, 6 ut multi ... propter iniuriam vicinorum sedes suas -erint. SVET. Cal. 48, 2 contionem. EPIST. imp. Comm. dig. 29, 5, 2 conterritus adventu latronum -erat villam suam. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 8, 3 *Daedalus* pennas sibi et filio Icaro aptavit, quibus ... -rent regis imperium.

B *laxius*: **1** *de hominibus, qui aspernantur societatem, vitant periculum*: ANTON. Cic. Att. 10, 8^a, 2 ne -as *Caesarem,* qui te ... salvum amplissimumque esse cupiet, *sc. Pompei partes eligens.* SEN. Phaedr. 243 *Hippolytus mulierum* genus omne -it. dial. 11, 17, 4 *Caligula* amissa sorore ... conspectum conversationemque civium suorum -it. epist. 51, 5 ut irritamenta vitiorum quam longissime -amus. **2** *de re, quae incolumis evadit vim, periculum*: SYMPH. 75, 1 (*loq. calx*) evasi flammas, ignis tormenta -i.

deriv.: profuga, profugium, profugus.

profugium, -ī *n.* *a* profugere. [*falsa var. l. pro* perfugium, *v. vol. X 1, 1414, 48 sq., ubi addas* PROSP. epigr. 75, 5 (-um *ed. Migne contra metrum*).] *fere i. q. perfugium* (GLOSS. IV 551, 41 praesidium: -um vel auxilium): PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 141 p. 605 ut, etiam si civitas caperetur, secundum esset hostibus in eo *fano* -um (*gr.* καταφυγήν *ut*: 4, 151 p. 743 templum dei ... castellum ac -um sibi fecere).

profugo (prŏfŭg- *l. 18?*), -ātum, -āre. *a* pro *et* fugare. [*loco corrupto*: GLOSS. IV 405, 49 anguiportus: refugium navis vel via sine exitu, ⌞hoc est -tus quodam⌟ (⌞ ⌟ *estne frustulum ex scholiis quibusdam ad Ter. Eun. 845 sqq.?*).]

i. q. (foras) fugare, expellere sim.: **1** *strictius*: CE 787, 37 (*saec. IV?*) discerptus, tractus -tusque sacerdos (pre- *cod., lapis periit*; -tusque ⟨usque⟩ *Diehl*). GLOSS. -tus: fugitivus. **2** *laxius, sc. amovendo, superando*: PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 30, 3 Christus Iesus cum mortem -ret, vivus apparuit. FACVND. defens. 3, 4, 13 abiciantur, obsecro, tales *mendaces* et -entur ab auribus vestris.

[profugula: fugiens elementa GLOSS.^L I Ansil. PR 2070. *corruptum.*]

^x**profugus,** -a, -um. *a* profugere. *de origine v. l. 25. 31. de notione* (*cf. l. 48*): SERV. Aen. 1, 2 -us ... proprie dicitur, qui procul a sedibus suis vagatur, quasi porro fugatus (*inde* ISID. orig. 10, 215); multi tamen ita definiunt, ut -os eos dicant, qui exclusi necessitate de suis sedibus adhuc vagantur, et simul atque invenerint sedes non dicantur -i, sed exules, sed utrumque falsum est. ISID. diff. 1, 452 inter -um et exsulem: -us voluntate, exsul necessitate est (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 78, 37 qui sua sponte proficiscitur, quasi porro fugiens. DIFF. ed. Uhlfelder 200 quasi voluntarie). GLOSS. -us: φυγὰς τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. -a: fugitiva. GLOSS.^L V Abba PRO 32 -us: longe fugatus et exul. *al.* *legitur semel apud* PLAVT. (*v. l. 42*) *et inde a* VARRONE, SALL., *maxime apud poetas et e historicis apud* TAC., FLOR. [*confunditur in codd. c.* profusus COLVM. 10, 104 EVSEB. GALLIC. hom. 35, 9. *contextu manco*: PAP. Corp. 60 (*saec. II/III*) imperio -us.]

i. qui profugit (*fere certa ratione pulsus; de qualitate, habitu fugaci imprimis p. 1737, 17. 1738, 3; saepius pro subst. masc., v. imprimis p. 1737, 6. 29*): **I** *corporaliter*: **A** *de animantibus* (*de animalibus p. 1737, 12. 50. 55 et al.; aliter p. 1737, 64*): **1** *exulibus sim.* (*saepe novam sedem condentibus*): **a** *praedicative* (*fere iuxta verba eundi*): PLAVT. Trin. 701 id agis, ut, ubi ... eum agrum dederis ..., ecfugias ex urbe inanis; -us (-giens *trad.*) patriam deseres. SALL. Catil. 6, 1 *Troiani* Aenea duce -i sedibus incertis vagabantur. Iug. 35, 1 *Massiva* Adherbale interfecto -us ex patria abierat. 78, 1 *Sidonios* accepimus -os ob discordias civilis navibus in eos locos venisse. VERG. Aen. 1, 2 virum ..., Troiae qui primus ab oris Italiam fato -us ... venit (SERV. 'fato' ad utrumque pertinet. SERV. auct. quidam hic '-us' participium volunt. *ibid.* eum qui genus a periuris duceret fato extorrem et -um esse debere *sec. disciplinam Etruscam*). 7, 300 (*loq. Iuno*) patria excussos *Troianos* ... ausa *sum* sequi et -is toto me opponere ponto (*vix ad c*). 10, 720 venerat antiquis Corythi de finibus Acron ... infectos linquens -us hymenaeos. OV. am. 3, 13, 33 *Halaesus* pererratis -us terraque fretoque moenia ... condidit. met. 1, 727 *Iuno Inachidem* -am per totum terruit orbem. 3, 7 *Cadmus* -us patriamque iramque parentis vitat. trist. 1, 5, 64 me -um comites deseruere mei. 1, 10, 40 *Megara* ortos sedibus his -os constituisse larem (-um *Heinsius*). 3, 11, 35 pendimus en -i ... poenas. LIV. 1, 1, 4 Aenean ab simili *ac Antenoris* clade domo -um. 1, 7, 8 Euander ... ea -us ex Peloponneso ... regebat loca. 8, 15, 4 Auruncos metu oppidum deseruisse -osque cum coniugibus ac liberis Suessam communisse. *al.* VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 *Solon* senectutem Cypri -us exegit. SEN. Herc. f. 1321 quem locum -us petam *nocens*? Oed. 23 *timore noxae* penates -us excessi meos. Phaedr. 929 -us ignotas procul percurre gentes. dial. 12, 7, 7 *Aenean* exulem ..., quem -um capta patria ... necessitas ... in Italiam detulit. *al.* **b** *attributive vel in appositione*: VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 337, 5 *Idomeneus* cum Locrensibus plerisque -is ... coniunctus. VERG. Aen. 8, 118 quos *Troiugenas* illi *Latini* bello -os egere superbo. 10, 158 Ida ... -is gratissima Teucris. OV. ars 3, 337 legisse ... -um Aenean *Vergilii* (MELA 2, 28. *al.; item iuxta nomen personae e. g.* OV. met. 11, 407 Pelea. Pont. 1, 10, 1 Naso ... -us. VAL. MAX. 5, 3, 3 C. Caesarem ... Cinnanae proscriptionis tempore -um. VAL. FL. 1, 520 Phrixo [4, 556]. SIL. 2, 391 Elissae. 8, 603 Antenoris). met. 4, 568 *Cadmus* longis ... erroribus actus contigit Illyricos -a cum coniuge fines (SEN. Phaedr. 91). 9, 640 *Byblis* -i sequitur vestigia fratris, *qui eius amorem fugiens patriam deseruit* (SEN. Thy. 33 superbis fratribus regna excidant repetantque -os [*nisi ad c*]. STAT. Theb. 8, 612 altera *soror* regnantem, -um gemit altera f.). fast. 2, 843 Tar-

[*Foucher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quinium -a poenas cum stirpe daturum. trist. 3, 14, 11 saepe per extremas -us pater exulat oras, urbe tamen natis exulis esse licet. Pont. 1, 8, 50. 2, 5, 58 -i vatis. 3, 3, 1 exiguum -o dare tempus amico. SEN. Herc. f. 453 *Phoebum* -a terra mater errante edidit. Oed. 234 hospes. LVCAN. 4, 9 VAL. FL. 8, 10. SIL. 1, 288 coloni. 8, 53 *Dido* corripit ensem ... -i donum exitiale mariti. *al.* **c** *solum ponitur, sc. pro subst.*: Ov. trist. 1, 3, 10 non *mihi cura* aptae -o vestis ... fuit. 5, 4, 49 -um tueare. Pont. 2, 9, 6 -o ... adfer opem. 3, 6, 40 alloquio -i credis inesse metum? *al.* LIV. 21, 5, 7 ab Hermandica *capta* -i. 28, 7, 12 incolebant urbem eam -i ab Thebis Pthioticis. VAL. FL. 8, 48 serva hanc -ae *fidem.* SIL. 1, 28 Iuno ... optavit -is aeternam condere gentem *Carthaginiensium.* 2, 590 *anguis suum oppidum deserit* ac similis -o vicina ad litora tendit. STAT. Theb. 2, 326 (*de tauro pulso*) cum -o placuere tori. 7, 182 (*Bacchus ad Iovem*) da sedem -o. MART. 7, 44, 4 -i ... fata (*postea*: exulis). *al.*

2 *militibus hostes fugientibus*: SALL. Iug. 56, 6 milites Iugurthini ..., postquam maiore vi hostes urgent, paucis amissis -i discedunt. HOR. carm. 1, 35, 9 te, *Fortuna,* Dacus asper, te -i Scythae ... metuunt ([PORPH. manifestum est, cur -os dixerit, quod scilicet etiam fugiendo proeliarentur. SCHOL. ab orbe sepositi]. 4, 14, 42). Ov. epist. 4, 155 (*Phaedra ad Hippolytum*) -us ... pudor sua signa reliquit (*in imag. ut*: PASS. Paul. 12 Paulus dixit: '... non sum -us, sed miles legitimus regis mei'). SEN. benef. 6, 31, 2 magis verendum *Xerxis militibus,* ne ... -is hostibus vastae solitudines relinquerentur. LVCAN. 2, 580. 2, 608 -us ... per Apula rura Brundisii tutas concessit Magnus in arces. 8, 259 sequitur pars magna senatus ad -um collecta ducem (TAC. hist. 2, 43, 2 ducibus Othonis iam pridem -is. FLOR. epit. 3, 19, 7 d. -os proelio). SIL. 17, 590. FRONTIN. strat. 1, 7, 5 M. Antonius, a Mutina -us. TAC. ann. 5, 1, 1. FLOR. epit. 4, 2, 86 Gnaeum proelio -um, crure saucium. CLAVD. 15, 12 *Gildonem* congressum, -um, captum vox nuntiat una. *al.* *pro subst.*: LIV. 3, 42, 3 ab Ereto per silentium noctis -i ... loco edito castra communierant. ELEG. in Maecen. 1, 55 *Apollo* tela in -os, *sc. in naves Cleopatrae fugientis,* ... misit. SIL. 5, 634 (*dux ad milites fugientes*) quid ... restat ... -is? 13, 172 Rutulus ... -o rapidus fusis instabat habenis. *al.* STAT. Theb. 11, 25 visus ... paventes ipse sequi et -is opponere Iuppiter ignes. 11, 761 nox favet et grata -os amplectitur umbra. TAC. hist. 2, 46, 1 -i e proelio perditas res patefaciunt. *al.*

3 *servis, captivis, colonis adscripticiis* (*addasne* APVL. met. 6, 4, 5? *v. vol. X 1, 1412, 74*): MANIL. 1, 919 -o servilia milite bella *Sex. Pompeii.* PLIN. nat. 6, 172 servi -i a dominis. 7, 104 *Sergius* bis ab Hannibale captus ... bis vinculorum eius -us. 8, 48 *captiva redux* se feminam, -am, infirmam *indignam praedam leonis dixit.* STAT. silv. 3, 1, 55 -is ... regibus aptum ... Aricinum ... nemus. SVET. Cal. 45, 2 obsides quosdam ... clam ... praemissos ... cum equitatu insecutus veluti -os ac reprehensos in catenis reduxit. COD. Theod. 11, 1, 7 pro colonis -is (*de eisdem*: COD. Iust. 11, 48, 8 pr. [*a. 367/375*] omnes -i in alieno latebras collocantes ... revocentur. *ibid.* si *qui* ... -is in lucrum suum usi sunt. *ibid.* 1).

4 *cetera exempla*: SEN. Herc. f. 1010 (*loq. Herc.*) licet, *Iuno,* Tonantis -a condaris sinu, petet undecumque temet haec dextra. MELA 3, 43 donec ... -us raptor *catulorum tigridum* evadat (*cf.* VAL. FL. 6, 148 abeunt ... tigridis ... -i cum prole). VAL. FL. 3, 57 *Pan* pavidum praesepibus aufert ... pecus et -i sternunt dumeta iuvenci. 3, 673 in solis -i stetit Herculis (*qui nos deseruit*) armis nostra salus. 7, 398 hinc se -am volucri Thaumantias ala sustulit. *al.* STAT. silv. 1, 2, 133 Cnosida desertam -us liquisset et Euhan, *si Violentillam vidisset.* TAC. hist. 3, 4, 1 coeptante legionum motu -us (*item fugitur a seditione militum*: ann. 1, 38, 2. 1, 40, 4 -a ducis uxor). 3, 56, 1 -us altaribus taurus. ann. 4, 45, 1 *interfector praetoris* pernicitate equi -us. 15, 39, 2 *Nero post ignem* solacium populo exturbato ac -o campum Martis ... patefecit. SVET. Vit. 12 *libertum* adulescentulum mutua libidine constupratum, mox taedio -um. APVL. met. 9, 26, 3 *adulter* intercepta cena ⌊-us et⌋ prorsus ieiunus (⌊ ⌋ profugeret *cod.*). CYPR. epist. 55, 13, 2 fratres ..., qui extorres et -i recedebant *propter persecutionem.* *al.*

B *de rebus* (*deorum simulacris l. 65; cf. prosopopoeiam l. 20*): **1** *quae pertinent ad homines fugientes* (*saepe exules*): TIB. 2, 5, 40 Aenea ..., Troica qui -is sacra vehis ratibus (Ov. trist. 1, 3, 84). PROP. 4, 1, 4 *hic quondam* Euandri -ae procubuere boves. 4, 1, 39 huc melius -os misisti, Troia, Penatis (Ov. met. 3, 539). Ov. epist. 15, 186 cum -um possis ... referre pedem. met. 13, 229 (*loq. Vlixes*) aversos -a de classe reduxi (13, 627). 15, 506 (*loq. Hippolytus*) -o curru Troezena petebam. Ib. 21 ut -ae desint alimenta senectae *meae.* trist. 5, 2, 62 -a ... puppe. VAL. FL. 7, 129 *Iason timore Aeetis* -a forsan tenet alta carina (SIL. 2, 40. AVSON. 7 [391 S.], 8). AVSON. 13, 17 (16 S.), 6 -os ferri pondere necte pedes *servi.* CLAVD. 26, 298 longinquum -is Ararim praecingere castris. SIDON. carm. 7, 94 -is ... armis *Antonii.* **2** *cetera exempla*: SEN. Thy. 172 stat *Tantalus* ... fluctus ore petens, quos -us latex avertit sterili deficiens vado. Tro. 379 *morientis* -o spiritus halitu immixtus nebulis cessit in aera. PLIN. nat. 36, 99 hunc *lapidem 'fugitivum'* e prytaneo ... saepe -um vinxere *Cyziceni* plumbo. ANTH. 232, 3 *tempus* nil sinit esse diu: flumina deficiunt, -um mare litora siccat. ARATOR act. 2, 395 -o mulier sanata periclo (*cf. act. 16, 18* exiit *spiritus*).

II *incorporaliter*: **A** *de variis rebus fugacibus, inconstantibus*: COLVM. 10, 104 -os vinctura papavera somnos (AVSON. 2, 8 [157 S.], 16 -i vanescunt crimina s.). APVL. Plat. 1, 6 p. 194 secundae substantiae *sunt* omnia, ... quae mutari ... possunt, labentia et ad instar fluminum -a. SEDVL. carm. pasch. 4, 245 -us ... ille recessit impetus *lapidandi moecham.* **B** *de animantibus (de manu l. 17)*: *munus detrectantibus, fidem deserentibus sim.* (*cum acumine de ave non cum ceteris migrante* MART.): MART. 5, 67, 4 in nidis una remansit avis; deprendere nefas ad tempora verna reversae *hirundines* et -am ... diripuere. APVL. apol. 2, 7 totiens ab accusandi periculo -us in assistendi venia perseveravit. MIN. FEL. 35, 6 Christianus ibi, *sc. in carcere,* nullus nisi aut reus suae religionis aut ⌊-us,⌋ (*Tert. apol. 44, 3* iam non Christianus). CYPR. epist. 51, 1, 2 a desertoribus et -is recessisse, proditores fidei ... reliquisse (*de schismaticis, ut*: 52, 1, 2 ecclesiae desertor ac -us. *al. apud eundem, v. l. 45*). VEN. FORT. carm. 2, 16, 121 -os pietas tua reddidit artus (*sc. manum torpentem, quam sanctus Medardus sanavit*). *saecularia vitantibus*: PAVL. NOL. carm. 27, 620 sim -us mundi.

appendix syntactica; indicatur: **1** *causa (nisi quaedam de loco accipias, maxime l. 23. 24)*: *per praepos.*: SALL. Iug. 78, 1 ob discordias (LIV. 1, 34, 2 ob seditiones. VIR. ill. 66, 6). LIV. 1, 1, 4 ab ... clade (VVLG. III reg. 12, 2 -us a facie regis Salomonis). *per abl.*: VERG. Aen. 1, 2 fato -us. LIV. 27, 35, 4 qui Siculi bello ibi -i ... essent. TAC. ann. 2, 62, 2 iuvenis ... -us olim vi Marobodui. 3, 62, 4 patris ira. VVLG. Is. 10, 18 erit terrore -us. *per gen.*: FLOR. epit. 3, 22, 2 *Sertorius* exsul et -us ... tabulae *proscriptionis.* VET. LAT. sap. 10, 10 -um irae fratris. CARM. de Iona 69 *Ionam* ipsius *dei* ... -um.

2 *locus*: **a** *unde quis profugit*: α *per casus*: *abl.*: LIV. 1, 1, 4 Aenean ... domo -um (1, 1, 8. 1, 34, 2). 34, 60, 2 patria (FLOR. epit. 3, 21, 10 -us p. sua. AMBR. exc. Sat. 2, 23 -us p., parentibus. *al.; cf.* SEN. Phoen. 502 solo patrio). LVCAN. 2, 611 *colonos* Creta -os (TAC. hist. 5, 2, 1 C. insula. MIN. FEL. 23, 10). TAC. hist. 3, 56, 1 -us altaribus taurus. ann. 5, 1, 1 bello Perusino (*cf.* proelio: FLOR. epit. 3, 19, 7. 4, 2, 86. *sim. l. 40*). *al.* *gen.*: PLIN. nat. 7, 104 vinculorum eius *Hannibalis* -us. TAC. ann. 15, 1, 4 Tiridates ... regni -us. CYPR. idol. 10 *Iudaei* soli et caeli sui -i. RVFIN. hist. 9, 10, 12 totius paene terrae -os. *v. etiam l. 13. 16. 19.* β *per praepos.*: ex: LIV. 1, 7, 8 ex Peloponneso. 34, 62, 10 ex regno. CVRT. 4, 1, 39 ex Cilicia. MELA 2, 116 ex Africa. PLIN. nat. 35, 152 ex eadem urbe. 36, 99. TAC. hist. 2, 46, 1 e proelio (PANEG. 10, 5, 4. *cf. l. 34. 44*). ab: LIV. 3, 42, 3 ab Ereto *oppido* (*cf.* 21, 5, 7 ab Hermandica. 28, 7, 12 FRONTIN. strat. 1, 7, 5). LVCAN. 4, 9 -i ... a gente vetusta Gallorum Celtae. PLIN. nat. 6, 172 a dominis. FLOR. epit. 3, 3, 1 ab extremis Galliae. 4, 2, 85 a proelio -i (*cf. l. 40*). APVL. apol. 2, 7 ab accusandi periculo. de: CYPR. epist. 59, 9, 1 de ecclesia (59, 20, 2. 69, 4, 2).

b *qua vel quo quis profugit*: LVCAN. 2, 580 per Scythici -um divortia ponti (2, 608 per Apula rura). TAC. ann. 1, 57, 2 -us ad rebelles.

cf. Onom. *Foucher.*

[prōfulgeo, -ēre, *trad. per confusionem praeverbiorum pro* praefulgere: CONC.[S] II 2, 2 p. 63, 23 -ere ... fidei expositionem (prae- *var. l. et rec. aliae, v. p. 657, 46 sqq.*). CARM. Année Épigr. 1922 n. 25, 8 *sancti* luce -ent (*ad laudem episcopi Cuiculitani saec. VI med. repetuntur versus carminis antiquioris, v. p. 656, 48 sqq.*).**]**

profundē *v.* profundus. *Bk.*

profunditās, -ātis *f.* *a* profundus. *legitur inde a* TERT., *frequentatur ab* AVG.; *in poesi non nisi p. 1739, 1. 42. 1740, 51, plur. raro inde ab* AVG., *v. e. g. p. 1739, 12. 14.* [*perperam* -e *pro* fecunditate *in edd. vet.* HIST. AVG. quatt. tyr. 8, 7.]

i. q. status profundus, βάθος (*quod gr. respondere solet neque infra adnotavimus; metonymice sub IA1. coniungitur vel variat in contextu e. g. cum* abyssus *p. 1739, 8. 12,* altitudo *p. 1739, 56. 1740, 49. al.,* profundum *p. 1739, 15. 36. 1740, 26; quae distinguuntur v. e. g. l. 70. p. 1739, 50; cf. epitheta* abstrusa *p. 1739, 22. 73,* alta *p. 1739, 71,* ima PROSP. in psalm. 129, 1, incomprehensibilis *p. 1739, 10. 1740, 45. sim. al., nota* profunda -s *p. 1739, 70*): **I** *vi locali* (*saepe in imag., v. imprimis p. 1739, 29 sqq. 45 sqq. 59 sqq.*): **A** *in sermone communi*: **1** *strictius respicitur quod deorsum vel introrsum porrectum est, ut significetur aut status, extensio rei profundae (l. 73. 75. al.) aut saepius per metonymiam spatium profundum vel locus in profundo situs* (*haud raro per gen. inversum, e. g. l. 72. p. 1739, 2; opp.* altitudo *p. 1739, 3. 11,* sublimitas *l. 71. p. 1739, 23*): **a** *vario usu*: TERT. anim. 32, 6 anima, quae terris inhaerebat, nullius sublimitatis, nullius -is intrepida. ITIN. Alex. 44 *sepultos quosdam* nivium -e. SERV. Aen. 6, 127 tanta eius *terrae* esse -s non potest, ut medio sui habeat inferos (CASSIOD. in psalm. 68, 16 l. 375 puteus ... est t. altius excavata -s. *cf.* MART. CAP. 6, 579 *abacus potest* -em adumbrare telluris). HIER. in Ezech.

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

47, 6 l. 1099 mediam -em transire (*fluvii ut*: PRVD. perist. 7, 48 *natanti* substrata -s ... *non* audet ... dehiscere). AVG. conf. 13, 21, 29 non maris -s, sed ... terra ... eicit ... animam vivam (CASSIOD. anim. 1 l. 28 [*opp.* altitudinem aetheris]. *al.*). divers. quaest. 64, 2 (*Ioh. 4, 11* puteus altus est) video in puteo tenebrosam -em; ... *intellego* mundi huius infimas partes, id est terrenas (*cf. c infra; item respicitur puteus*: CASSIAN. conl. 2, 5, 3 cuius *putei* -em oculorum non adtingit intuitus. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 284 [*gr.* ὄρυγμα]. *al.; cf. p. 1738, 74*). gen. ad litt. imperf. p. 466, 1 tenebrae super abyssum (*gen. 1, 2*), id est super -em vastissimam (*item spectat ad abyssum l. 12 et e. g.* in psalm. 41, 13 l. 12 -s quaedam impenetrabilis, incomprehensibilis. serm. 165, 3 per ... altitudinem caeli, -em abyssi). in psalm. 148, 9 'abyssi' -es aquarum sunt (CASSIOD. var. 2, 21, 2 a. vasta -s. GREG. M. dial. 2, 6, 1 tanta. *al.*). EVSTATH. Basil. hex. 8, 4, 11 neque ... directas vel simplices ⸤cavernarum -es⸥ efficere maluerunt *apes* (⸤ ⸥ *gr.* κοιλότητα). GREG. TVR. Mart. 1, 20 per -em praecipitii *deici* (*antea*: profundum loci). *al.* *de partibus corporis interioribus*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. 5, 15, 53 qui putant naturalem -em (*ubi homo formatur*) posse investigatione aliqua comprehendi. ORIBAS. syn. 5, 17, 1 Ab p. 59 si maior fuerit cacocymia et in -em causa constiterit (*La* in alto). **b** *pertinet ad sedem inferorum, damnatorum* (*cf.* SERV. *p. 1738, 73*): TERT. anim. 55, 1 inferi ... creduntur *esse* ... in fossa terrae et in alto vastitas et in ipsis visceribus eius abstrusa -s. adv. Marc. 4, 34 p. 537, 4 (*ad Luc. 16, 23*) *dives spectavit* de altitudinis longinquo per inmensam illam distantiam sublimitatis et -is. SERV. Aen. 4, 510 Erebum inferorum -em. HIER. in Is. 5, 14, 15 ('in profundum laci') ad infernum ultimum ...; hoc enim significat laci -s. AVG. in psalm. 145, 19 ubi finitur *via peccatorum*, -s quaedam barathri est (*antea*: praecipitium). IVLIAN. in Iob 36, 16 ('non habentis fundamentum subter se') quod ... eius *inferni* in immensum -s tenderetur. *al.* **c** *pertinet ad sedem generis humani, quae collato caelo sita est in parte ima vitiisque corrupta* (*usu christ.; cf. supra l. 5; prope accedit ad usum sub IIA2 illustratum*): AVG. civ. 18, 35 p. 308, 9 (*ad Zach. 9, 11* emisisti vinctos tuos de lacu) significari ... humanae miseriae -em ... sterilem, ubi non sunt fluenta iustitiae, sed iniquitatis lutum. in Iob p. 590, 6 (*36, 16* abyssus) -s huius saeculi (in psalm. 29, enarr. 2, 13 'lacus' est ... -s s.; quae est ista -s s.? abundantia luxuriae et nequitiae. CASSIOD. inst. 1, 1, 7. *al.*). VEREC. in cant. 1, 11 (*exod. 15, 10* devenerunt in profundum) est -s carnalis conversatio. *al.*

2 *laxius respicitur*: **a** *sublimitas vel immensitas*: *caeli*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 24 limes ..., immo magna moles sententias nostras quasi caeli a terra -e⟨m⟩ disiungens. MACR. Sat. 7, 14, 13 per minutissimum foramen contemplans oculus videt caeli -em. MART. CAP. 1, 92 (vers.) quae *sit* mensura polis, quanta -s. *dei summi Platonicorum* (*dei christ. v. l. 59, cf. p. 1740, 31*): MART. CAP. 2, 203 universum ... totum infinibilis patris -e coercitum (*Orac. Chald. 18* πατρικὸν βυθόν *confert Lenaz, comm. 1975, 40*). **b** *vis obscuritatis colorisve* (*imagine loci profundi, quo lux non penetrat*): MACR. Sat. 1, 20, 10 *solis* recessu *aer* -e occulitur tenebrarum. MART. CAP. 1, 67 flucticolor hyacinthi ... -s (*in diademate Iunonis*).

B *technice et usu inde derivando significatur una earum dimensionum, quibus constituuntur ea quae sunt* (*opp. passim* latitudo *et* longitudo): **1** *in arte geometrica*: CHALC. comm. 8 planas figuras, quae longitudinem modo et latitudinem, nullam vero -em habent (*syn.* crassitudine. *sim. e. g.* MART. CAP. 6, 709 superficies est, quae ... -e deseritur). FAV. EVL. 16, 1 -em ... soliditatis *cybi*. MACR. somn. 1, 6, 36 omnium corporum tres sunt dimensiones, longitudo, latitudo, -s (*sim. e. g.* CASSIOD. anim. 4 l. 23). BOETH. arithm. 2, 20 latitudini si quis addat eam, quae alias altitudo, alias crassitudo, alias -s appellatur (*gr. 2, 13, 1* βάθος, ... πάχος ..., ὕψος). *al.* **2** *enumeratis omnibus dimensionibus cum respectu totius cuiusdam*: *dei vel divinae scientiae, dilectionis sim.* (*sec. Eph. 3, 18 p. 1749, 37; cf. l. 42*): MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 17 l. 27 intellegere, quae sit latitudo dei, quae longitudo, quae -s et altitudo. AVG. epist. 140, 64 (*respicitur figura crucis*). GREG. M. moral. 10, 15 *deus* -em suam exhibet occultos ... motus ... iudicando. *perceptionis*: PS. SORAN. quaest. med. 149 quid est diastole? allevatio vel emissio aut percussio arteriae longitudine, latitudine et -e sensibilis (*sim.* 152. 153 [*excidisse vid.* latitudinem]).

II *translate adhibetur de immensitate, sublimitate, immanitate sim.*: **A** *qualibet*: **1** *sapientiae sim. altioris, visus acuti*: VET. LAT. eccl. 7, 25 (Hier. adv. Pelag. 1, 34) *sapientia* longe facta est a me; profunda -s, quis inveniet eam? (*gr.* βαθὺ βάθος, Hier. in Ezech. 43, 13 *et* VVLG. alta -s). PELAG. in Rom. 8, 39 -em scientiae. AVG. anim. 4, 17, 25 species *visae in somno* ... -e memoriae continentur (trin. 15, 21, 40 abstrusior -s nostrae m.). IVLIAN. in Iob 21, 22 *deus* sapientiae suae -e ... potest ... verum solus habere iudicium. ALC. AVIT. hom. 22 p. 141, 1 (*contextu deficiente*) humano⟨rum oculorum⟩ quia fallit -em, conspectum non fallit pr⟨incipis⟩. **2** *malorum, vitiorum pessimorum* (*cf. IA1c*): AVG. civ. 21, 15 tit. opus gratiae dei eruentis nos de -e veteris mali (IVLIAN. epit. in psalm. 56, 7[c] -em malorum appellat 'foveam', de qua desperaretur emersio. PROSP. in psalm. 129, 1. *al.*). 22, 22 p. 603, 25 horrenda quaedam -s ignorantiae *generis humani.* conf. 9, 1, 1 *deus* respiciens -em mortis meae et a fundo cordis mei exhauriens abyssum corruptionis. CASSIOD. in psalm. 114, 5 l. 83 ut anima eius a peccatorum -e liberetur. ISID. eccl. off. 2, 17, 2 quae *paenitentia* non tempore pensatur, sed -e luctus et lacrimarum. *al.* **3** *eloquii uberrimi*: ALC. AVIT. epist. 53 p. 82, 8 os saecularis eloquentiae pompis assuetum et fluentis exundantibus Romuleae -is irriguum. ENNOD. epist. 1, 16, 3 p. 27, 19 Tulliani -s gurgitis (*cf.* opusc. 2, 31 p. 297, 6 Tullianae ... -is pelagus).

B *altiore, quam ut simpliciter intellegi, explicari, comprehendi possit* (*spectat fere ad res divinas praeter l. 22. 30. 50 sq. al.*): **1** *vario usu*: AMBROSIAST. in Eph. 3, 19, 2 *non* perspicere -em beneficiorum Christi. TRACT. in Luc. 5, 4 'duc in altum', ... ubi est mysteriorum -s ([*postea*: altitudo divitiarum]. PETR. CHRYS. serm. 85, 1 *in sollemnitatibus christianis* aliqua videntur occulta sui -e mysterii. *al.*). HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 10 p. 388, 22 -s sensuum 'opertorium' est 'byssinum' (*Ezech. 16, 13*). AVG. bapt. 3, 3, 5 quantam sacramenti -em ... ecclesia varia disputatione versabat (PS. AVG. serm. 196, 3 [*opp.* evidentioribus ... mysteriis]. *al.*). civ. 18, 32 p. 301, 24 (*ad Hab. 3, 10* abyssus) -s cordis humani (serm. 12, 6 c. ... -s patet *deo. al.*). epist. 140, 64 -em ... gratuitae gratiae (PS. PROSP. vocat. gent. 2, 30 de g. -e et altitudine. *al.*). serm. 165, 5 de -e ... iudiciorum dei, quae inscrutabilia contemplari non possumus ([*antea*: de profundo]. VITAE patr. 5, 15, 1 abbas Antonius, deficiens in consideratione -is i. dei. *al.*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 151, 1 deum innotescentem operibus, substantiae vero -e secretum. 3, 106 in ordine mysteriorum et in -e dogmatum (MACR. somn. 2, 2, 21 Platonici d. -em. ORIG. in Matth. ser. 28 p. 53, 3). MACR. somn. 1, 7, 3 Maronis ... ex intima disciplinae -e sententia. *al.* *-s dei* (*cf. p. 1739, 42. 59*): AVG. civ. 10, 26 p. 442, 17 *Porphyrius dicit esse angelos, qui* altitudinem eius *patris* -emque declarent (*postea*: declarare voluntatem patris). GREG. M. moral. 10, 15 (*ad Iob 11, 8* excelsior caelo, ... profundior inferno) -em eius atque excellentiam ... cognoscere.

2 *spectat ad dicta, scripta* (*aliter sub A3*): **a** *cum gen.*: AVG. anim. 1, 15, 25 in tanta -e quaestionis (c. Petil. 2, 62, 140 -em q. excedentem vires tuas. FVLG. RVSP. praedest. 3, 28 imperscrutabilem. *al.*). conf. 12, 14, 17 mira -s eloquiorum *domini* (GREG. M. in Ezech. 1, 5, 1 in I reg. 5, 85). in euang. Ioh. 49, 8 l. 14 quantum sublucet altitudo -sque sententiae (GREG. M. in Ezech. 1, 9, 29 scripturae sacrae eloquium obscurum, quod -e sententiarum involvitur. *al.*). serm. 144, 4 in tanta -e scripturarum, in quibus forte verbis absconditum aliquid latet (EVCHER. form. 2 p. 10, 16 abyssus: -s s. [*inde* GLOSS.]. CASSIOD. in psalm. 95, 9 l. 213 incomprehensibilis. *al.*). MACR. Sat. 3, 9, 16 sine divini et humani iuris scientia non posse -em Maronis intellegi. *al.* **b** *sine gen.*: AVG. in euang. Ioh. 29, 3 (*Ioh. 7, 16* 'mea doctrina non est mea') haec est -s prima; videtur ... quasi contraria locutus. pecc. mer. 1, 21, 29 sententiam mirae -is ..., cuius -is veluti horrore percussus 'o altitudo' inquit *eqs.* (*Rom. 11, 33*). MACR. Sat. 3, 7, 1 ea (*sc. Verg. ecl. 4, 43 sq.*) ... non carent -e (*libris Etruscorum explicanda*). MART. CAP. 4, 423 (vers.) versilis -s (*dialecticae*). CASSIOD. inst. 1, 16, 3 *libros* de trinitate mirabili -e *conscriptos.* *al.*

profunditūdo, -inis *f.* *a* profundus. *i. q. profunditas*: GREG. TVR. Franc. 6, 26 p. 294, 5 fossas magnae -is (*scribitur etiam* -det-).

*?***profunditus** *adv.* *a* profundus *sec.* funditus, *si quidem agnoscenda est formatio.* *i. q. a profundo*: IVLIAN. epit. in psalm. 51, 6 (*v. p. 462, 24 sqq.*) deditionis nostrae consilia, quibus corrueremus -s (*conicisne* profundius *coll. p. 1753, 74, an praeferas var. l.* funditus *sec. vol. VI 1, 1558, 13. 60?*).

[profundiusculus *non legitur nisi in versione recentiore* HIPPOCR. aer. 7 p. 13, 27 (*rec. vet. 7, 12* altioribus, *v. ed. Grensemann, 1996*).**]** *Banta.*

*profundo, -fūdī, -fūsum, -ere. [*a* pro *et* fundere, *cf.* προ-χέω, *vel. ind.* pra-hu. *Fo.*] NOT. Tir. 37, 72 sqq. -it. -fudit. -sum. *perf.* -fund- (*cf. vol. VI 1, 1563, 28 sq. X 1, 1418, 53 sqq.*): CARM. Sibyll. 86 (-fud- *cod. saec. XV*). PETR. CHRYS. serm. 178, 2 (*in cod. unico saec. VI vel VII*). *al.* *de prosodia*: prŏ- *testantur* GELL. 2, 17, 5. *al. exhibentque poetae praeter* CATVLL. 64, 202. VAL. FL. 6, 230 (*? v. p. 1742, 30*; prŏ- 3, 3. 6, 106). IVVENC. 2, 160 (prŏ- *quater*). DAMAS. carm. 37, 7 CLAVD. carm. min. 28, 14. *al.; mire cum apice* pró- *in prima parte iambi* CE 29, 9 (*saec. II*[1]). GLOSS. ἐκχέω. προχέω. *legitur in poesi haud saepe inde a* NAEVIO *aliisque scaenicis,* LVCILIO, CATVLLO, VERG., PROP., MANIL. *al., sed 15*[ies] *apud* LVCR., *12*[ies] *apud* OV., *in prosa oratione occurrit inde a* CIC. (*plus quam 40*[ies]), NIGIDIO (*semel, ut* CAES., BELL. Alex., SALL., LIV. *al.*), VITR. (*decies*). [*confunditur in codd. maxime cum* perfundere, *e. g.* PLIN. nat. 5, 52 (*restit. p. 1742, 72; falsa var. l.* AVSON. Mos. 193. CHIRON 454 *medicamentum* per ... narem -is [Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[per- *cod. Basil., cf. vol. X 1, 1424, 23 sqq.; Veg. mulom. 2, 79, 12* infundis]. IVLIAN. in Am. 5, 7 l. 112. *al.; v. infra sub II et vol. X 1, 1418, 62 sqq.*), *ceterum cum* refundere *l. 31. 62. al.*, fundere *l. 26. al.*]

I *pro obi. est vel obversatur quodcumque funditur, emittitur* (*receptaculum vacuandum p. 1742, 16; fig. etymol. v. p. 1755, 2; unde -atur, indicatur per praepos.* ab *p. 1743, 9,* ex *l. 69. 71. 74 sq. p. 1743, 54 et saepius,* de Ps. CYPR. mont. 9, *aliter l. 54, abl. separ. l. 33. 61. p. 1742, 14 sq. al. [cf. p. 1743, 50], adv. e. g. l. 20; quo -atur, indicat praepos.* ad *p. 1742, 49. 1743, 53. 58. 60. al.,* circa *p. 1742, 61,* in *l. 41. p. 1742, 56. 1743, 17 sqq. al.,* super *l. 62, cf. dat. l. 31. 39. p. 1742, 23. 1743, 52. al.*): A *notione communi i. q. fundendo proferre, effundere* (*reflexive l. 60. p. 1742, 13. 34 sq. 63 sqq. 1743, 16. al., mediopassive l. 71. p. 1742, 14 sq. 20. 32. al., pass. impers. l. 54, absolute l. 50 sqq. 67. p. 1743, 2 [cf. p. 1743, 72]; vix defendas depon. in falsa var. lect. p. 1742, 37 nec est quod agnoscas notionem intrans. l. 29. p. 1743, 32*): **1** *strictius (in imag. e. g. l. 33) respiciuntur*: **a** *liquida* (*pro agente est persona e. g. l. 19. 41 sq. 58 sq., res unde aliquid profluit e. g. l. 20. 23 [-unt ipsae aquae l. 21. 24. al.], causae variae l. 30. 38. al.*): α *quaelibet*: (I) *generatim*: PLAVT. Aul. 308 *homo avarus* aquam ... plorat, cum lavat, -ere ([*vergit ad B, cf. Otto, Sprichw. n. 136*]. PROP. 2, 26^b, 50 illi ... urna -fudit aquas. VITR. 2 praef. 2 ut inde [*e patera ingenti*] in mare -retur *aqua.* SEN. dial. 6, 17, 3 gelidissimas a. -entem *fontem. al.*). Curc. 104 (*loq. anus ad vinum*) ubi tu -su's, ibi ego me pervelim sepultam. VITR. 2, 9, 4 *arbusta truncata* -unt e medullis, quem habent ... liquorem. 8, 2, 8 *aquae quaedam* odore malo ... -unt fontes. 10, 16, 7 cum ibi magna vis aquae luti stercoris nocte -sa fuisset. SEN. nat. 3, 14, 1 *orbis terrarum* abundat umore (umor *var. l.*) ad flumina -enda ([fund- *var. l.*]. CLAVD. carm. min. 28, 14 f. -ens *Nilus*). 3, 29, 1 quidam existimant ... *terrae motum* nova fluminum capita detegere, quae ⸤amplius⸥ ut e pleno -ant (⸤ ⸥ *obi.; alii adv. intellegentes agnoscunt notionem intrans. profluendi*; -antur *codd. rec.*). LVCAN. 10, 261 hoc, *quod sol ex oceano rapuit,* noctes referunt Niloque -unt (ref- *var. l.*). PLIN. nat. 3, 35 amnis Varus, ex Alpium monte Caenia -sus. 5, 52 ex hoc lacu -sus *Nilus* (perf-, praef- *var. ll.; cf. Sol. 32, 4* effusus). 5, 126 Cetius *fluvius* -sus Pindaso monte. *al.* *in imag.*: MANIL. 2, 8 *Homeri* ex ore -sos ... latices (*v. vol. VII 2, 1003, 59*). SEN. Oed. 953 subitus ... -sus imber ... rigat fletu genas (HIL. in psalm. 134, 16 *doctores fidei* verborum imbrem -entes [*cf. ibid.* pluviae ex se -endae Moyses ... meminit. *affertur deut. 32, 1 sq.*]). STAT. silv. 1, 6, 11 bellaria *dono sparsa* ... pluebant; hunc rorem ... -fudit Eurus. *al.*

(II) *in libatione sacra (accedit saepius dat.)*: (A) *indicatur res fundenda*: *per acc. obi.* (*suppl. in lacuna* CE 1334, 5; *addas p. 1755, 2*): Ov. met. 13, 636 vino ... in tura -so ([ref- *var. l.*]. LACT. inst. 6, 2, 1 -unt vina tamquam sitienti *deo*). CE 29, 9 (*saec. II?*) merum -ite nigrum Falernum ... vivo (CIL VI 36537 [*saec. II*]. ARNOB. nat. 7, 30 p. 380, 8 superis). Ps. CYPR. adv. Iud. 5, 1 *impie Israel,* talia -isti libamina sanguine *Christi*? ARNOB. nat. 6, 3 p. 309, 18 quas *res* libare, -ere *mos est.* 7, 17 p. 362, 10 (*acerbe*) porculi caenum vobis, *dei,* -rent. CIL V 5272, 19 micatae *potiones* (*? v. vol. VIII 928, 53*) ... ex (denariis) L -antur. *per abl.* (*cf. l. 44 et* libare *vol. VII 2, 1339, 30 sqq.*): APVL. mund. 35 p. 367 diis sacrificatur, geniis ministratur, obi⟨t⟩is libatione -itur. INSCR. Helv. Walser 302 (*saec. II?*) *ut memoriam eius* colant, ama⟨rant⟩o vel rosis pro⟨fund⟩ant. (B) *non indicatur res fundenda*: LACT. inst. 2, 14, 13 his *geniis* cotidie -unt (preces *add. cod. unus, cf. p. 1743, 60*). CE 859, 1 vivite felices nostrisque -ite ⸤manis⸥ (*pro* manibus. *item* 2023, 1. *vix addas* CIL III 13742, *v. enim* 7584 *et* INSCR. Dacorom. Popescu 21). CIL V 5134 dedit (denarios) xx et -i de usuris ⸤(denariis) III⸥, *sc. iussit* (⸤ ⸥ *abl. pretii, vix intellegas acc., ut spectet ad B2*).

β *umores corporis*: (I) *respiciuntur flentes, sc. in iunctura* lacrimas -ere (*praeter l. 58. 59. 61; refl. l. 60; cf. l. 35*): CIC. Verr. II 1, 76 quid lacrimarum ipsum Neronem putatis -isse? Font. 48 parentis ... commemoratione l. -isse *Fonteium.* Planc. 104 pro me. rep. 6, 14 vim lacrimarum. Att. 11, 7, 6 lacrimae ... se subito -erunt. BELL. Alex. 24, 5 (*syn.* proiecerat). VERG. Aen. 12, 154 oculis. Ov. epist. 10, 55. met. 11, 657 fletu super ora -so haec ait: '...' ([ref- *var. l.*]. VITA Hil. Arel. 20 l. 8). trist. 4, 1, 95 saepe etiam l. me sunt scribente -sae. *al.* SEN. contr. 9, 6, 12. *et saepe.* (II) *respiciuntur semen emittentes*: LVCR. 4, 1035 *ut pubescentes* -ant fluminis ingentis fluctus vestemque cruentent. PAVL. FEST. p. 34 semen humanum humi -sum (CENS. 6, 6. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 150, 4 in terra [*in imag. sec. gen. 38, 9* ἐξέχεεν]). *absolute*: LACT. inst. 1, 17, 13 in illa conluctatione *cum Athena* Vulcanum in terram -isse aiunt (*epit. 9, 2* effudit). (III) *respectu vario*: CIC. nat. deor. 2, 137 umores, qui e renibus -untur. Ov. met. 8, 764 *ex arbore* fluxit ... sanguis ..., *ita ut* solet ... abrupta cruor e *victimae* cervice -i (*al., v. vol. IV 1246, 38 sqq.*). CELS. 2, 8, 16 -sis menstruis (*Hippocr. aphor. 5, 32* ῥαγέντων). 4, 27, 1^D add. l. 80 sanguis -sus *e vesica* (5, 26, 10 sub dextra parte praecordiorum. PLIN. nat. 10, 164 ex oculis [*Arist. hist. anim. 609b24* ἀφίησιν]. *al.; cf. B3a*). SEN. Oed. 141 turpis e plaga sanies -sa. CVRT. 8, 2, 38 ex omnibus membris -so sudore. PLIN. nat. 11, 236 mulieri ante septimum mensem -sum lact inutile ([*Arist. hist. anim. 585a29* γιγνόμενον]. HYG. astr. 2, 43 [*respicitur via lactea*]). CAEL. AVR. chron. 5, 10, 103 *ut purulenta* per muliebrem sinum -antur. PRAEDEST. 1, 49 p. 605^C Arius in secessum sedens universa simul interanea cum stercoribus -isse *dicitur* (*cf. e. g. Ambr. fid. 1, 19, 124* effusa sunt ... viscera).

b *varia, sc. numerosa, copiosa; -itur*: α *multitudo rerum* (*cf. l. 5*): NAEV. com. 24 nuces (*v. p. 1537, 43*). FLOR. epit. 2, 7, 14 quid florum in consulem -erunt (-fuerunt *var. l.*). APVL. met. 2, 13, 4 iam -sis nummulis, iam dinumeratis centum denarium (*cf.* 7, 8, 2 in medium duo milia -fudit aureorum. IVVENC. 2, 160 aeris -it acervos *Christus* [*Ioh. 2, 15* effudit]). β *multitudo animantium*: CAES. civ. 3, 93, 3 equites ... procucurrerunt omnisque multitudo sagittariorum se -fudit (COLVM. 9, 3, 4 cum se nova -ent examina [*de apibus ut* 9, 8, 4]). VAL. FL. 3, 3 urbe -si *Cyziceni.* 6, 106 claustris ... -si Caspiadae. AMM. 24, 5, 5 quem *cuneum Persicum* patefactis subito portis -erat civitas. γ *ipsum receptaculum*: APVL. met. 1, 25, 4 -sa in medium sportula, *qua pisces continebantur.*

2 *laxius et translate*: **a** *generatim; pro obi. sunt*: α *animantes*: (I) *corporaliter de iis, qui prosternuntur, procumbunt* (*de provincia l. 24*): (A) *mediopass.* -sus: PACVV. trag. 321 (*loco corrupto*) -sus *quidam gemens* (*ut l. 37; explicat* PAVL. FEST. p. 228 abiectus iacens). STAT. silv. 2, 1, 31 ego iuxta busta -sis matribus ... cecini solacia. APVL. met. 4, 12, 4 genibus eius -sa ... *mulier* deprecatur. ENNOD. opusc. 3, 70 p. 348, 25 *gratiam* supplicanti et -so ... Ricemeri negare (*cf.* 3, 130 p. 364, 16 Liguria ... -sa supplicat). 3, 84 p. 352, 13 -sus in oratione ... terram oculorum imbribus inrigabat *Epiphanius* (VEN. FORT. vita Pat. 8, 24). (B) *act. vel pass.*: LVCR. 4, 757 cum somnus membra -fudit. 6, 744 *aves lacum Avernum supervolantes* praecipites ... cadunt molli cervice -sae in terram. SER. med. 1011 quem *epilepticum* saepe ruina -it (-fudit *var. l.*). *loco dubio*: VAL. FL. 6, 230 eques ... viris ⸤-ens⸥ ingerit ensem (⸤ ⸥ *L,* profundis *V,* perculsis *Delz, alii alia; de* prō- *v. p. 1740, 67*).

(II) *incorporaliter* se -it *vel mediopass.* -itur: (A) *qui incumbit in affectus, in amicum benignus est sim.* (*sc. c. praepos.* in): CIC. Att. 7, 3, 3 *si* totum ... se ille *Caesar* in me -isset (*antea*: pro ipsius in alios effusione). LIV. 23, 20, 5 *legati* in questus ... sese ... -erunt. VAL. MAX. 1, 7, 5 animo in somnum -so. 4, 7, 4 exanimi amico adhaesit ... in lacrimas et gemitus -sus (9, 9, 2. ACT. Archel. 3, 1 ⸤plurimum in⸥ [plurimas *var. l.*] l. -sus est). Ps. QVINT. decl. 9, 2 nec -sus in vitia *pecuniam prodegi.* AMM. 19, 1, 6 -sus in iram *Sapor.* (B) *spiritus sanctus procedens a deo patre* (*cf. vol. V 2, 223, 55 sqq.*): $CONC.^S$ I 5 p. 352, 32 *spiritus sanctus* -itur ..., hoc est egreditur sicut a fonte deo et patre (*gr. I 1, 4 p. 60, 23* προχεῖται).

β *vapor, spiritus, lux similesque res naturales* (*quae emittuntur, diffunduntur*): ACC. trag. 390 -sus flamine hiberno gelus. NIGID. Gell. 10, 4, 4 -so intentoque flatu vocis (*in pronuntiando*). LVCR. 5, 573 calor ... solis lumenque -sum (5, 767. EPIST. Alex. p. 217, 9 hi [*smaragdi; vix serpentes*] l. in oculis -sum accipiunt). 6, 210 *ut nubes* rubeant ignesque -ant (*cf.* 6, 212 *nubes* -unt semina *ignis*). VITR. 6, 1, 3 quibus locis mediocriter -it vapores *sol* (CELS. 2, 17, 1 terra [e t. *var. l.*] -sus calidus v.). 8, 2, 5 *venti umores* -unt ad septentrionales regiones. 8, 3, 12 *ut terrenus umor per arboris venas* egrediens ad cacumen -at proprium loci ... fructus saporem (⟨in⟩ fructus *Krohn*). SEN. nat. 5, 9, 2 -itur *evaporatio.* LACT. opif. 11, 12 *homines muti* vocalem illum spiritum per nares quasi mugientes -unt. *al.*

γ *affectus, gestus, vitia sim.* (*quae non coercentur, erumpunt vel aliquo vertuntur*): CIC. Sest. 117 palmarum intentus (*v. p. 1743, 48*). Cael. 28 ipsa natura -it ⸤adulescentiae⸥ cupiditates (⸤ ⸥ *potius dat. quam gen.*). Pis. 16 odium inclusum nefariis sensibus ... in me -istis (93 in eius imaginem). off. 1, 104 *ne in ludendo* omnia -amus elatique voluptate in ... turpitudinem delabamur (*antea*: modus retinendus). Att. 1, 18, 2 *oratione mea* vehemens flavi et omnis -fudi viris animi ... mei. SVET. Tib. 42, 1 vitia ... dissimulata tandem -fudit. TERT. pudic. 10 p. 239, 14 misericordiam dei ... etiam in extraneos -sam. AMBR. hex. 3, 13, 55 -e ... circa eum, *qui a fide alienus est,* studium tuum (*cf. gr. p.* 112^C τὸ σπουδαῖον ἐπίτεινον). paenit. 1, 5, 22 ut *deus* -at pietatem suam. *al.* *reflexive*: CIC. Cael. 75 *voluptates,* cum inclusae diutius ... fuerunt, subito se ... -unt atque eiciunt universae. VAL. MAX. 6, 2 pr. *libertas,* si salubri modo se temperavit, laudem, si quo non debuit ⸤-fudit⸥, reprehensionem meretur (⸤ ⸥ prorupit *A corr.*). CHIRON 41 (= 468) quibus ... vitium se -it in plantis. 311 in qua parte se morbus -erit. *al.*

δ *res ceterae*: (I) *donandae, diffundendae, impertiendae*: CIC. Verr. II 3, 155 *Timarchides* ait omnia pecunia effici posse: dare, -ere oportere, si velis vincere. PLIN. paneg. 28, 1 tantam pecuniam -isti (*respicitur largitas principis ut*: 35, 5 tu simul omnia -isti [perf- *trad.*], ut sol ... omnibus in commune profertur. CASSIOD. or. frg. p. 466, 6). APVL. Socr. 22 p. 170 in semet (*v. p. 1744, 8*). TERT. praescr. 36 l. 11 cui *ecclesiae Romanae* totam doctrinam apostoli cum sanguine suo -erunt. RVFIN. Orig. in

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ios. 7, 2 p. 328, 28 (*ad psalm. 88, 16* beatus populus) beatitudo -sa est. CASSIOD. var. 12, 20, 2 petentibus -ere et ... nulla detrimenta sentire. Ⓘ *variis modis -endae*: *demittendo*: LVCR. 1, 88 *simulac* infula virgineos circum data comptus ex utraque ... parte -sast, *exhorruit Iphigenia.* DAMAS. carm. 37, 7 *Agnetem* nuda ... -sum crinem per membra dedisse (VERS. metr. Serv. gramm. IV 466, 7). *sternendo* (*in describendo situ; cf. p. 1745, 11*): LVCR. 5, 1375 *ut* olearum caerula ... plaga currere posset per ... convallis camposque -sa. *removendo, separando*: PLIN. nat. 3, 82 'Prochyta' *insula* ..., quia '-sa' ab Aenaria erat (*cf. Serv. Aen. 9, 712* ab effusione).

b *speciatim pro obi. sunt*: **α** *quae procreantur, originem ducunt sim.*: ① *proprie -untur*: Ⓐ *fetus animantium et varia*: LVCIL. 119 non peperit, verum postica parte -fudit (-fundit, pro tundit *trad.; cf.* EVSEB. GALLIC. hom. 1, 5 *mater* non peperit proprium, sed -fudit alienum). CIC. de orat. 2, 317 nihil est ... in natura rerum omnium, quod *sine parvis initiis* se universum -at et quod totum repente evolet. LVCR. 5, 225 cum primum in luminis oras nixibus ex alvo matris natura -fudit *infantem* (*item indicatur quo*: HIER. in Is. 12, 42, 10 l. 88 in lucem. 13, 45, 9 l. 32 in terram. COLLECT. Arian. serm. 9, 2 in hac luce. VICT. VIT. 1, 2 huic luci). MANIL. 2, 875 quem *Typhonem* Tellus saeva -fudit. SEN. Phaedr. 527 prima quos *homines* mixtos deis -fudit aetas. TERT. carn. 4 l. 11 infantem cum suis impedimentis -sum. CARM. Sibyll. 86 (*loq. deus*) qui sidera feci, ... qui terras mariaque fundi animasque -fundi (CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. 4 p. 204, 18 *anima* cum corpore simul -itur). *al.* Ⓑ *palmites, fructus, folia sim.*: CIC. de orat. 2, 88 (*in comparatione*) volo ... se efferat in adulescente fecunditas; nam facilius sicut in vitibus revocantur ea, quae se nimium -erunt *eqs.* (prodiderunt *var. l.*). leg. 1, 25 quae frugibus atque bacis terrae fetu -untur. VITR. 4, 1, 9 radix acanthi ... folia et cauliculos ... -fudit. COLVM. 4, 27, 4 si supra modum se numerus eorum *palmitum* -erit. 4, 29, 11 *truncus* pampinandus est ... frequentiusque detrahendae soboles, quae e lateribus ... prorepunt; tum quod ex insito ⌊-fudit⌋ subligandum *est* (⌊ ⌋ *sc. truncus; vi intrans. palmites crescentes intellegunt plerique*). 5, 5, 17 cum palmites -it *malleolus.* 5, 6, 22. MELA 3, 105 ut frugum genera *sata* ... benignissime procreet *terra,* sed quaedam -at etiam non sata. *al.*

Ⓘ *translate -untur numeri, species sim.* (*in arithm. et philos.*): BOETH. arithm. 1, 3, 2 numerus est unitatum collectio vel quantitatis acervus ex unitatibus -sus (*gr. 1, 7, 1 χῦμα ... συγκείμενον. inde* CASSIOD. in psalm. 1 l. 436). 1, 32, 2 *ut* aequalitas matris et radicis obtinens vim ... inaequalitatis species ordinesque -at (*antea*: crevisse; *cf. gr. 1, 23, 6 γεννᾶσθαι*). 2, 25, 6 ex naturaliter -so numero (*i. ex serie numerorum naturalium*). in Porph. comm. pr. 1, 24 p. 73, 21 quae *praedicamenta generum primorum* velut aliquis fons ita subterioribus omnibus ortum quodammodo ... -erint. 2, 4 p. 93, 17 *'animal'* potest ... ex se rationale atque inrationale -ere (*postea*: genus ... potestate *continet species*). *al.*

β *quae audienda vel legenda proferuntur* (*tam soni quam argumenta*): LVCIL. 1000 quid ego haec animo trepidanti dicta -o? CIC. Flacc. 15 *psephismata facta* porrigenda manu -endoque clamore (Sest. 117 PANEG. 3, 29, 2). Sest. 117 voces ... et palmarum intentus et maledictorum clamorem omnes -erunt (Tusc. 2, 56. nat. deor. 2, 149 immoderate. CATVLL. 64, 202 maesto ... pectore. *al.*). ac. 2, 87 res iam universas -am. LVCR. 4, 539 si *sermo* cum summost clamore -sus. 4, 931 (*vergit ad B*) tu fac, ne ventis verba -am (COD. Iust. 6, 23, 15, 1 [*a. 339*] quae *v.* ... balbutiens lingua -fudit. MAX. TAVR. 49, 1 ad homines. MVTIAN. Chrysost. hom. 28 p. 417 [*gr. p. 201 λέγω*]). 6, 6 *Epicurus* omnia veridico ... ex ore -fudit. 6, 401 *Iuppiter* iacit ... fulmen sonitusque -it. VAL. MAX. 3, 8, 6 minas -ens amplissima potestas. SIL. 11, 68 *legatus in senatu* impia ... -fudit consulta. LACT. inst. 6, 18, 28 *nisi* orationes *in Antonium* inpatientia *Ciceronis* ... -isset *eqs.* (RVFIN. Basil. hom. 7 p. 1786C ad deum. hist. 3, 23, 19 pro eo o. -ens [*gr. εὐχαῖς ἐξαιτούμενος*]. CASSIAN. conl. 9, 17, 3. *al.*). RVFIN. hist. 4, 15, 32 preces ... -ens ([*gr. εἶπεν*]. 10, 7 p. 970, 7 ad deum. HIL. AREL. vita Honorat. 39 l. 5. *cf. p. 1741, 51*). CONC.S I 5 p. 116, 23 blasphemias (*gr. I 1, 7 p. 33, 19 καταχέοντος*). *al.*

B *vi aucta fere i. q. effundendo perdere, consumere*: **1** *respectu vario* (*cf. l. 52. p. 1741, 19*): PLAVT. Curc. 92 bibite, festivae fores. ... :: -is vinum: quae te res agitant? CIC. fam. 5, 5, 3 quae (*sc. laborem sim. meum*) ego si non -ere ac perdere videbor, omnibus meis viribus sustinebo. LVCR. 3, 940 *si* ea, quae fructus ... es *in vita,* periere -sa. IVL. VAL. 3, 8 (*Alexander ad hostes pugnantes*) *cur* incassum discrimina vestra -itis *rege vestro iam mortuo*?

2 *respiciuntur qui bona dissipant, (nimios) sumptus faciunt* (*cf.* SYNON. Cic. p. 418, 9 consumit. dissipat. ... -it. prodigit. perdit. haurit. devorat): **a** *absolute*: TER. Ad. 134 *filius* -at, perdat, pereat, nihil ad me attinet (SCHOL. Ter. p. 151, 7 -at: prodige expendat). QVINT. decl. 260, 8 non meretricibus donat, non in parasitos -it. COD. Theod. 6, 4, 33 -endi licentia. **b** *cum obi. acc.* (*cf. supra p. 1742, 10 sq. 71 sqq.*): CIC. Cluent. 68 cum pecuniam -isset et sibi nihil ... reliquisset (off. 1, 84 non modo p., sed etiam vitam -ere pro patria. 2, 55 prodigi, qui epulis *sim.* ... pecunias -unt in ... res *vanas*). Catil. 2, 10 *Catilina et amici* patrimonia sua -erunt (*al., v. vol. X 1, 753, 6*). Sest. 93 divitias in ... libidinum ... gurgitem (SALL. Catil. 20, 11 in ... montibus coaequandis). Rab. Post. 45 nihil (*cf. l. 8*). FRONTO p. 211, 11 (*si huc spectat locus mancus*). APVL. apol. 88, 1 quinquaginta milia nummum. SOCR. 22 p. 170 invenias in *divitum* rationibus multa prodige -sa et in semet nihil, in sui dico daemonis cultum (*sc. philosophiam*). VLP. dig. 27, 10, 1 pr. bona sua dilacerando et dissipando -fudit. HIER. epist. 2, 3 omni ... portione -sa *a prodigo filio* (perf- *var. l.*). *al.*

3 *respiciuntur qui vitam amittunt vel adimunt* (*v. e. g. l. 18. 20 sq.*), *vitae periculum adeunt*: **a** *-itur sanguis* (*aliter p. 1741, 71. 73*): CIC. Cluent. 18 sanguinem suum -ere omnem cupit *mater Cluentii,* dum modo -sum huius ante videat (*item act.*: Phil. 5, 20. 14, 38 [*in S. C.*] pro vita, libertate, fortunis populi Romani *eqs.* fin. 2, 60 pro patria. PRIAP. 85, 15 vaccula deum -it ante templa s. PLIN. paneg. 52, 7 quantum ipse *Domitianus* humani sanguinis -bat. *al.*). Phil. 9, 5 sanguis, qui est -sus in morte (*item pass.* [*cf. l. 23*]: 12, 12 fin. 2, 97. VELL. 2, 52, 3 tantum ... sanguinis. 2, 97, 3 domitorem Germaniae plurimo eius gentis ... -so s. *fatum rapuit.* VAL. MAX. 9, 3, 8 multo alieno s. -so. *al.*; *de s. martyrum* SACR. Leon. 2. *al., Christi* EVSEB. GALLIC. hom. 2, 4). FIRM. err. 13, 4 *non proficit* cruor ex ... *victimarum* caede -sus (COMM. apol. 414 ut deus passibilis fieret -so c. *al.*). **b** *-untur varia*: CIC. Marcell. 31 qui in acie cecidit, qui in causa animam -fudit (LACT. mort. pers. 1, 5 *persecutores* cruciatibus meritis nocentes animas -erunt. AMM. 23, 6, 44 in proelio. CE 2098, 5 [*si recte suppl.*]. *al.*). Phil. 14, 30 qui pro patria vitam -erunt (14, 38 [*in S. C.*]. rep. 1, 5 v. ... in civium vinclis -isse *Miltiadem. al.* AMM. 21, 5, 10. 26, 6, 20). VAL. MAX. 6, 3, 3 ut quem honeste spiritum -ere in acie noluerat, turpiter in catenis consumeret (CALP. decl. 19 patriae).

II *usu deflexo pro obi. est quod liquore afficitur, ut sit fere i. q. effundendo aspergere, perfundere* (*fort. per confusionem praeverbiorum* per *et* pro [*cf. p. 1740, 74*]; *hanc notionem vix subesse putes etiam p. 1741, 50*): SERV. auct. Aen. 1, 739 ('hausit ... pateram et pleno se proluit auro') proluit: bibendo -fudit (*cf. Claud. Don. ad loc. p. 142, 20* perfudit ... se. *idem verbum explicatur*: SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 27 ['praecordia mulso prolueris'] -eris [*affert Verg. l. 34*]). HEGES. 2, 9, 1 p. 155, 23 repleta sunt pulvinaria cadaveribus, -sae arae cruore (*codd. vet.,* perf- *codd. saec. IX/X*). *non agnoscunt structuram edd. plerique locis vol. X 1, 1418, 63 sq. allatis* (*de* APIC. *v. vol. IX 2, 482, 22. 24*).

p. p. p. ※**profūsus,** -a, -um *pro adi.* (*subst. p. 1745, 21*). *compar.* -ior *inde a* PALLAD. 4, 13, 2 PS. AVR. VICT. epit. 22, 1, *superl.* -issimus *inde a* VAL. MAX. 3, 2, 17 SEN. dial. 10, 3, 1. *de notione*: FEST. p. 229 -us super mo⟨dum sumptuosus⟩ (*suppl. e* PAVLO; *affert Ter. Ad. 134, v. p. 1743, 72*). SYNON. Cic. p. 423, 21 effrenatus. ... -us. perditus. prodigus. sumptuosus (*in serie simili* [*etiam cum subst., e. g.* ganeo, helluo] p. 432, 17 GLOSS. II 249, 30). GLOSS. sumptuosus. largus. humanus vel ... luxuriosus. *al.* *legitur inde a* CIC., SALL., VARRONE, *raro in poesi, sc. apud* SIL., STAT., MART., PAVL. NOL. *al.*

1 *de rebus* (*v. et p. 1745, 21*); *significatur potius*: **a** *i. q. immodicus, nimius, magnus sim.* (*raro in bonam partem, e. g. l. 57. 66. p. 1745, 7*): **α** *sec. vim, vehementiam, licentiam* (*fere de affectu, habitu, actione animantium*): CIC. Cael. 43 *adulescentium quorundam* nimia libertas ..., -a luxuries (-fluxa *var. l.*; *cf. p. 1745, 1*). Tusc. 4, 15 *ut faciat* laetitia -am hilaritatem, libido effrenatam adpetentiam. off. 1, 103 genus iocandi non -um nec inmodestum, sed ingenuum et facetum esse debet. VAL. MAX. 5, 6 ext. 5 quam benignae quamque -ae pietatis erga patriam ... homines exstiterint (GREG. TVR. Mart. 3, 22 p. saepe ad miserandum -a). 7, 2 ext. 7 nimio ... favore ac -a indulgentia. SIL. 6, 395 dolore -o. QVINT. decl. 252, 12 unde ... tam -us domus ... tumultus? (prorsus *var. l.*). TAC. hist. 1, 52, 3 -a cupidine et insigni temeritate (ann. 3, 52, 3 an coerceri tam -ae c. possent). SVET. Claud. 33, 2 libidinis in feminas -issimae, marum omnino expers. Tit. 7, 2 convivia instituit iucunda magis quam -a (*minus probabiliter ad β referas, v. enim p. 1745, 54 et cf.* VAL. CEM. hom. 19, 3 -um ebrietate c.). CIL X 5963, 6 -a liberalita⟨te⟩ *divi Hadriani.* TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 585, 23 apud deum optimum et -ae misericordiae. VLP. dig. 24, 1, 1 -a erga se facilitate *coniugum.* HERM. Pal. sim. 5, 4, 4 cum sit ... dominus -ae bonitatis (*gr. πολύσπλαγχνος, vulg.* profundae). ALC. AVIT. epist. 10 votis -ae supplicationis (-a supplicatione *var. l.*; *cf.* SACR. Leon. 1120 -is precibus). SACR. Leon. 846 te ... -is gaudiis praedicare (Gelas. 458. *al.*; *per ellipsin*: Leon. 1247 unde -is. *al.*). *al.* **β** *sec. sumptum, pecuniam impendendam* (*vix huc l. 63*): CIC. Quinct. 93 -is sumptibus vivere (S. Rosc. 139 tantos tamque -os s. [*sim.* Cluent. 36]. TAC. ann. 3, 55, 1. *al.*). Mur. 76 *populus Romanus* non amat -as epulas (AMM. 27, 3, 14. 30, 9, 4 non -is e., sed excultis. PS. PETR. CHRYS. serm. 129, 2). VELL. 2, 33, 4 -ae

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

huius in aedificiis convictibusque ... luxuriae primus auctor *Lucullus.* VAL. MAX. 3, 2, 17 -issimis largitionibus favore populi occupato (ASCON. Mil. p. 30, 8 SVET. Iul. 13. EPIST. ad imp. Comm. [CIL VIII 10570] 3, 20). SVET. Vit. 10, 2 inter -issimos obsoniorum apparatus. PS. AVR. VICT. epit. 22, 1 militarem luxuriam stipendiaque -iora *comprimere.* CONSVLT. Zacch. 3, 3, 12 non -um, sed tractabilem censum. *al.* γ *sec. copiam, ut vergat in vim q. e. multus*: VITR. 2, 1, 7 -os esse partus naturae ad materiam et abundantem copiam (*cod. G, aliter H*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 1, 20 ne hic superflua vel -a verba perquiras, sed strictim ... cum summo studio dicta. VITAE patr. Iurens. 75 escam olei pinguedine -iore infectam.

b *vi locali i. q. longe porrectus vel demissus, longus* (*cf. p. 1743, 7*): VARRO rust. 2, 5, 8 codam -am usque ad calces ut habeant *boves* (PALLAD. 4, 13, 2 coma et cauda *equi* -ior [*Colum. 6, 29, 3* cauda longa]). COLVM. 6, 29, 2 densa iuba *equi* et per dextram partem -a (*inde* PELAGON. 2 *et Chiron 779 p. 1730, 15; cf.* PALLAD. *supra*). PS. CYPR. spect. 9, 2 -a (diffusa, proflusa *var. ll.*) flumina ..., extensa maria. SOL. 38, 10 mons Taurus ... occidenti obversus *est* fronte -a (prorsus, -sa prorsus *var. ll.*). LACT. opif. 5, 13 *deus elephanti* os ... -is dentibus ... armaverat. SCHOL. Iuv. 2, 124 ('longus habitus') -ae vestes. EPIST. pontif. 601 Schwartz p. 81, 6 licet -iori pagina ... responderit *pietas tua.*

2 *de animantibus eorumque animo* (*ubere l. 43; vergit in usum subst. masc. l. 33. 54 [cf. p. 1744, 46], fem.* GLOSS. -a: ἡ δαψιλής): **a** *qui aliquid impendunt, erogant, ut sit fere i. q. prodigus vel largus sim.* (*opp.* adstrictus *l. 41,* avarus *l. 34,* continens *l. 48,* parcus *l. 33. 47; quid erogetur vel qua in re id fiat indicatur per gen. l. 29. 44. 45. 49, abl. l. 39* [*cf. l. 51*], in *c. abl. l. 33. 42. 47. al.*): α *respicitur sumptus pecuniae sim.*: *in malam partem*: CIC. Quinct. 40 perditus ac -us nepos (*syn.* dissolutus). Verr. II 1, 20 ut ... reo audaci, pecunioso, -o, perdito spem iudicii corrumpendi praeciderem. SALL. Catil. 5, 4 animus audax, ... alieni adpetens, sui -us (*explicat* PRISC. gramm. III 217, 15 quia magis actum significat, genetivo est coniunctum). QVINT. decl. 360, 3 mulierem ambitiosam et -am fuisse: ... propterea ad egestatem perductum virum. APVL. apol. 25, 2 *contraria obicitis*: unum servum ut parci, tris libertos ut -i. met. 9, 14, 4 *femina erat* in sumptibus foedis -a (*opp.* avara). LACT. mort. pers. 46, 12 quod ille *Licinius* esset in largiendo tenax, ipse *Maximinus* autem -us. *al.* *in bonam partem*: STAT. silv. 3, 1, 91 *tu Polli,* largitor opum, qui mente -a *coloniae* tecta ... replesti. MART. 8, 38, 11 de munifica -us arca ... quod donas. CIL XII 2193 (*a. 527*) in aelemosinis -a. VEN. FORT. vita Germ. 3 quibus elemosinis -us extiterit. INSCR. christ. Le Blant 708 (*saec. VI ex., nisi aet. recentioris, v.* CIL XII 139*) fuit sibi abstenens, in paupero ... -a. β *vario respectu*: SEN. dial. 10, 3, 1 adstricti sunt in continendo patrimonio, ... -issimi in eo, cuius unius honesta avaritia est (*sc. temporis*). SIL. 4, 376 coniunx ... -o ... suspendit ab ubere natos. HIL. trin. 3, 12 *num* eórum, quae habet, ita -us (-fessus *var. l.*) est *deus pater,* ut ei clarificatio sit reddenda per filium? (*cf. Ioh. 17, 1*). PS. HIL. libell. 9 p. 80, 30 *quidam* -i ... rei dominicae (*v. vol. X 1, 1277, 14*). PAVL. NOL. carm. 21, 644 -i munera ... patroni. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 6 *disceptare,* quis ... in sobrietate sit parcior, in lacrimarum largitate -ior. CASSIOD. var. 5, 4, 3 *quaestor* pecuniae continens, aequitatis -us.

b *qui cedunt affectui sim., ut sit fere i. q. immodicus, vehemens, ardens sim. (accedit abl. respectus l. 57 sq.,* in *c. abl. l. 55 sq.)*: *in malam partem*: SVET. Nero 4 *Domitius* arrogans, -us, immitis censorem L. Plancum via sibi decedere aedilis coegit. Tit. 7, 1 quod ad mediam noctem commissationes cum -issimo quoque familiarium extenderet. SCHOL. Stat. Theb. 6, 766 ('nocendi prodigus') in adversarii nece -ior. RVFIN. hist. 8, 14, 11 in conviviis ... tam -us erat tamque temulentus, ut *eqs.* *in bonam partem*: IVL. VAL. 1, 7 p. 12, 19 *Alexander erat* -us ... omni spiritu et impetu, quo leones (per- *Keil*). RVFIN. hist. 5, 2, 6 erga eos *peccatores* totis -i miserationum visceribus inhaerebant (*postea*: effundentes ... flumina lacrimarum). PAVL. NOL. carm. 24, 380 lacrimas in ipsis gratulationibus miscent[ur] ⟨pro⟩fuso pectore.

adv. ^x^**profūsē.** *praevalet compar.* -ius, *superl.* -issime *exstat l. 70. p. 1746, 1.* [*vix usu infra sub 2 illustrato defendas* LIV. 10, 36, 7 *consul* obstitit -e tendentibus suis in castra (*tuentur Walters-Conway cogitantes de studio in unum finem tendentium*; effuse *Weissenborn et vol. V 2, 227, 67,* prope effuse *Madvig*).]

i. q. modo profuso: **1** *in sumptu faciendo vel quidlibet praebendo fere i. q. prodige, large*: SISENNA hist. 101 -e atque abunde semper usi magnum pondus auri (perfuse *trad.*). SVET. Aug. 72, 3 *aedificia* -e ... exstructa. 75 festos ... dies -issime, nonnumquam tantum ioculariter celebrabat. NOVATIAN. trin. 20, 8 in illo *Moyse* ... hoc nomen *dei* (*exod. 7, 1*) temperate datum, in hoc *Christo* -e, in illo ad mensuram, in hoc supra omnem omnino mensuram. AVIEN. ora 28 desideratum si tibi locupletius -iusque musa promeret mea (*vix adi.*). AMM. 28, 4, 26 genitalium fatorum interpretes ... praefecturas -ius largientes (-sus *var. l.*). VITA Hil. Arel. 13 l. 12 -issime ... praebere. CASSIOD. var. 9, 10, 2 avari ad laudes, -e nitimur sublevare cultores *censum remittendo.* **2** *in indulgendo affectibus, vitiis sim. fere i. q. immoderate, vehementer*: SALL. Catil. 13, 5 animus ... lubidinibus *non* carebat; eo -ius ... sumptibus deditus erat. VAL. MAX. 6, 3, 6 Curiati sponsi mortem -ius quam illa aetas debebat flentem *Horatiam* (VAL. CEM. hom. 8, 5 VITA Caes. Arel. 2, 8). GELL. 5, 1, 2 animus ... audientis philosophum ... otium prolixe -eque laudandi non habet. SCHOL. Cic. Bob. p. 135, 36 Clodiam ... studiosam fuisse saltandi -ius et immoderatius quam matronam deceret. SEDVL. epist. 1 p. 6, 12 dum me -ius niteris venerari prae ceteris. SACR. Leon. 49 *te, domine,* -ius implorantes (1005). CASSIOD. var. 9, 24, 12 quanto -ius quaeritur, tanto gloriosius invenitur. *al.* **3** *in diffundendo, sc. vi locali fere i. q. longe lateque*: RVFIN. hist. 2, 3, 3 cum ... passim iam per omnes ... populos -ius effunderetur *fides christiana.* Orig. in Ios. 9, 10 p. 357, 6 *ut* Christianorum genus latius ac -ius propagetur. Orig. princ. 3, 2, 2 p. 248, 1 *diabolus* studens -ius dilatare peccata.

deriv.: profusio, profusor, profusorius. *Hajdú.*

^x^**profundus,** -a, -um. [*iam gramm. veteres* pro-fundus *tamquam compos. possessivum q. d. agnoverunt: 'cuius fundus longe remotus est' (cf. l. 31 sqq.); itaque usu originario de mari sim. adhibebatur: Leumann, Gramm. 1977, 398. Mantovanelli, Profundus, 1981, 13 sqq. Wistrand, Eranos 83, 1985, 232 sqq.; sunt qui huic adi. vetusto penitus respondere suspicentur avest.* frabuna- *'-us' (Aog. 77, 2). Fo.*] *de origine* (*cf. l. 31 sqq.*): EVTYCH. gramm. V 473, 24 fundus, id est πυθμήν, ... unde et -us componitur. *compar.* -ior *inde a* SOL. (*cf. e. g.* magis -us TAC. ann. 1, 67, 2), *superl.* -issimus *singulis locis apud* CIC., PAVL. FEST., TERT. *et saepius inde ab* HIER. (*cf. e. g.* maxime -us CATVLL. 17, 11, nimium -us COLVM. 4, 1, 1). *producitur* prō- DAMAS. carm. 1, 17. PS. PROSP. carm. de prov. 759 (*sed* prŏ- *al. ibid.*); *in hexametris versum claudit praeter* AVSON. 24, 158 (298, 31 S.). PRVD. apoth. 833 *nec non* DAMAS. *et* PS. PROSP. *locis cit.* *de notione et differentia*: FEST. p. 229 (*suppl. e* PAVLO) ⟨-um dicitur id, quod⟩ altum est ac fundum ⟨longe habet⟩ (*cf. e. g.* DOSITH. gramm. 73, 2 -um dicimus pelagus, cum porro fundus sit). NON. p. 460, 19 -um non solum imum altum, sed etiam summum dici posse auctoritas usurpavit (*affert* VERG. Aen. *p. 1751, 20*). SYNON. Cic. p. 419, 13 caenum. limus. vorago. charybdis. -um. p. 427, 25 ingens. ... abruptus. ... infinitus. -us. DIFF. ed. Beck p. 35, 62 *v. vol. VII 1, 1399, 4 sqq.* GLOSS. ἀπέραντος. -um: βύθιον, βαθύ, ἄβυσσον. *al., v. e. g. p. 1748, 13. 1752, 49.* *legitur inde a* PLAVTO (*n. pro subst. 1 / adi. 0*), ENN. (*0/1*), PACVV. (*v. l. 47*), ACC. (*1/0*), CIC. (*oratt., philos.; 3/6*), CATVLLO (*0/1*), LVCR. (*9/6*); *frequentatur e. g. a* VAL. FL. (*2/14*), SIL. (*6/32*), STAT. (*28/18*) *et in sacris script., deest e. g.* TER., *Corpori Caes.,* PROP., QVINT. (*sed* PS. QVINT. *15/1*), PLIN. *minori.* [*it.* profondo; *raet. occ.* profuond; *francog. vet. et med.* parfont [*a forma* prefundus], *francog.* profond; *prov. vet.* preon *et var. prov., francoprov., vasc.; cat.* prehon, pregon. *cf. M.-L. 6772. Battisti-Alessio IV 3097. Wartburg IX 431 sqq. Corominas² III 381 sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* profanus PRVD. c. Symm. 1, 568 CLAVD. 26, 85, profundere PLIN. nat. 2, 222 PRVD. apoth. 833. *contextu caret* PACVV. trag. 243.]

vi originaria dicitur de eo, cuius fundus procul abest, latet (cf. l. 19. 51), i. de eo, quod altum immensumque est et inde de eo, quod in alto situm reconditumque est, ut passim respondeat gr. βαθύς (*quod infra fere negleximus; in lusu cum* fundus *l. 74. p. 1748, 47. 1751, 12. fusius vocem tractavit schedis nostris nisus Mantovanelli* [*v. l. 21*]). *usu pro subst.: neutr. l. 60 sqq., ceterum p. 1750, 74. 1751, 22. 28. 46. 1753, 34. al. (sc. fere posit., sed aliter e. g. p. 1753, 45. 48), masc. fort. p. 1750, 74. accedit abl. resp. p. 1749, 75. 1752, 62, praepos.* ad *p. 1753, 32,* in *c. abl. p. 1752, 61, struct. verbalis p. 1753, 18; indicatur mensura* MART. CAP. 6, 694 *Ganges* -us pedibus centum (*cf. Sol. 52, 7* altitudo ... mensuram centum pedum devorat).

I *proprie, sc. vi locali (in imag. imprimis l. 70, ceterum p. 1748, 58. 1749, 45. al.)*: **A** *strictius de iis, quae se deorsum vel introrsum extendunt aut in imo intusve sunt*: **1** *generatim*: **a** *neutr.* **profundum** *pro subst.* (*plur.* -a *occurrit rarius inde a* LVCR. *p. 1748, 52 [ceterum v. p. 1747, 39. 65. 1748, 47. al.], fere in oratione prosa; in qua quidem praevalent locut. praepos.* in -o, in -um, *cf. infra*). *iuncturae verbales notabiliores*: agere in -um *p. 1747, 21. 55. 57. al.,* hauriri -o (in -um) *p. 1747, 18. 25,* mergere -o (in -um) *p. 1748, 35. 37 et* VAL. MAX. 3, 2, 22 PETRON. 102, 16 PLIN. nat. 32, 143. *al.* (*cf.* mersare *p. 1748, 18*), praecipitare in -um *p. 1747, 5. 9. 12. al.,* esse in -o *p. 1747, 34. 73 et e. g.* VET. LAT. II Cor. 11, 25 (Ambrosiast. *al. et* VVLG.); *sim. saepius.*

α *vario usu*: ① *de quolibet loco praecipiti, hiatu, barathro sim.*: Ⓐ *in imagine* (*fere spectat ad ea, quae penitus perditioni, miseriae, infamiae sim. obiciuntur; hic illic etiam de mari cogitare possis, cf. p. 1748, 58*): PLAVT. Capt. 182 (*loq. parasitus ad cenam invitatus*) quasi fundum vendam, meis me addicam legibus. :: -um (*i. ventrem insatiabilem*) vendis tu quidem, haud fundum, mihi (*cf. p. 1752, 6 sqq. et Curc. 123* barathrum). CIC. ac. 1, 44 in -o veritatem esse demersam (*sec. Democr. frg. B*

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

117 ἐν βυθῷ, ut 2, 32. *cf. Sen. nat. 7, 32, 4* fundum ..., in quo veritas posita est. *Lact. inst. 3, 28, 13* quasi in puteo ... sic alto, ut fundus nullus sit [epit. 35, 4 in -o quodam puteo]). Val. Max. 2, 10, 6 Marius in -um ultimarum miseriarum abiectus ex ipso vitae discrimine ... emersit. 6, 4, 5 *Brutus nece Caesaris virtutes suas* in -um praecipitavit. 6, 9 ext. 7 quos sublime extulerunt, ... -o cladium miserabiliter inmergunt *opes humanae.* 9, 1 ext. 2. 9, 11 ext. 4 quis ... *Seianum* -o debitae execrationis satis efficacibus verbis adegerit? Sen. dial. 10, 10, 5 abit ... vita eorum *occupatorum* in -um et ... per quassos foratosque animos transmittitur. 11, 13, 1 praecipitato in -um et demerso in tenebras orbi *terrarum.* epist. 49, 3 omnia (*sc. tempora praeterita*) in ⟨i⟩de⟨m⟩ -um cadunt. Apvl. met. 5, 18, 5 *Psyche* in -um calamitatis sese praecipitavit. *al.* Ⓑ *exempla varia*: Cic. Verr. II 4, 26 (*ad Mamertinos*) illam crucem ... revellistis ... *et* in -um abiecistis (*ex altis scopulis in mare, ut vid. [cf. enim II 5, 169], ut locum etiam ad β trahere possis; sim. e. g.* Ov. met. 8, 593 Hippodamas ... in ... -um propulit e scopulo *Perimelen*). Aetna 181 vasti terrent aditus merguntque -o (*Aetnae ut* 342). 578 septemque duces raptumque -o, *sc. Amphiaraum* (-i *Goodyear*). Liv. 30, 38, 8 terra ingentibus cavernis consedit arboresque in -um haustae *sunt.* Sen. contr. 1, 3, 3 stat moles abscisa in -um, *unde incestae deiciuntur* (*antea*: praeruptus locus; immensae altitudinis). Val. Max. 5, 6, 2 *Curtius equum* praecipitem in illud -um egit (*antea*: cum ... vasto ... hiatu terra subsideret). 9, 6 ext. 2 *Hannibal abiecit* Acerranorum senatum ... in -um (-o *var. l.*, -a *Eberhard*) puteorum (Paris in -um puteum). Sen. nat. 6, 1, 9 in illud -um *terrae motu ortum* (*antea*: in vasto terrarum dehiscentium sinu). Plin. nat. 2, 203 oppidum haustum -o (*nisi ad β. cf. e. g.* Firmil. Cypr. epist. 75, 10, 1 ut ... civitates in -um receptae dirupti soli hiatu devorarentur). Tac. Agr. 25, 1 *v. p. 1751, 29.* Heges. 1, 9, 4 exercitum ... conclusum vallis -o (*gr. 1, 90 κατὰ βαθείας φάραγγος*). Avg. in psalm. 6, 6 immani -o interposito (*sec. Luc. 16, 26* chasma magnum). *al.*

(II) *de parte ima vel interiore* (*de ipso fundo e. g. l. 39. 47 sq.* [*cf.* Avg. serm. 294, 7 non invenio in -o -um]; *c. gen. partit. vel poss. e. g. l. 39. 45. 51*): Ⓐ *aquarum* (*exempla certiora*): Acc. trag. 402 Triton ... molem ex -o saxeam ad caelum ⌊eruit⌋ (⌊ ⌋ erigit *Lachmann*). Cic. fin. 3, 48 (*sim.* 4, 64) si ... essent in -o (*sc. demersi in aqua; opp.* si non longe absunt a summo. *cf. Chrysipp., Stoic. vet. frg. III n. 539 τοῦ καταδεδυκότος ὀργυιὰς πεντακοσίας*). Liv. 33, 29, 6 extracta ... ex stagno *sunt* cadavera saxis ..., ut pondere traherentur in -um, adnexa. Cvrt. 4, 3, 6 motum (totum *trad.*) ex -o mare. Plin. nat. 9, 5 pulsatas ... ex -o beluas (*antea*: ab imo). 12, 2 vestes ad Seras peti, unionem in Rubri maris -a (-o *edd. vet.*), zmaragdum in ima tellure quaeri (33, 70 e -o m. petere margaritas. Hier. epist. 39, 3, 6 [*verba dei*] Ionas ... et in -o [-um *var. l.*] m. meus fuit. *al.*). Stat. Theb. 9, 243 arcani ... devexa -i (-o *cod. P*) scrutantem delphina ([*opp. 246* summa per aequora]. Avson. Mos. 60 *perlucente aqua* a. ... patet penetrale -i [fluenti *codd. plerique*]). Gell. 2, 30, 4 venti ... in mare incidentes deorsum in aquarum -a ... deferuntur. Rvfin. Adamant. 5, 18 aqua ... Ionam ... habuit in -o tribus diebus (*gr. ἐν τῷ βυθῷ. cf. l. 41*). Prvd. ham. 471 *populum Israhel* aequoreum pelago cedente -um pulverea calcasse via. Pavl. Nol. carm. 27, 526 arente -o *Iordanis* (*sec. Ios. 3, 15 sqq.*). *al.* Ⓑ *terrae* (*nisi coll. β ipsam terram intellegas e. g. l. 50*): Aetna 276 *metalla quaerendo* scrutamur rimas et vertimus omne -um. *al.* Sen. nat. 3, 19, 3 nasci ... posse pisces in illo terrarum -o ([*cf. 1* in subterraneis]. Colvm. 3, 1, 8 optimum est solum ..., quod fontibus non in summo, non in -o terrae scaturriat [*cf. p. 1749, 73*]. Evstath. Basil. hex. 4, 7, 1 [*gr. ἐν τῷ βάθει*]. *al.; aliter l. 65*). Colvm. 3, 11, 3 *arbores silvestres* non penitus nec in -um radices agunt, sed per summam (summum, -ma *var. ll.*) terrae dispergunt (*cf.* Plin. nat. 16, 127 [*opp. 128* per summa caespitum]). 4, 1, 7 in -o semina frigore laborare dicuntur. Plin. nat. 2, 158 scrobibus in -um actis (*sim.* Prvd. perist. 10, 1012). 3, 119 *Padus* urguetur ... aquarum mole et in -um agitur, gravis terrae. Flor. epit. 4, 12, 60. Mart. Cap. 6, 688 specus Acherusius, qui mergitur in -a telluris. *al.* ⓒ *cuiuslibet rei vel de situ imo* (*respiciuntur terrena, quae -a sunt collato caelo l. 65 sqq.*): Messalla ausp. frg. Macr. Sat. 1, 9, 14 aquae terraeque ... naturam gravem atque pronam in -um dilabentem (*opp.* in immensum sublime). Pavl. Fest. p. 52 chaos appellat Hesiodus confusam quandam ... unitatem hiantem ... in -um (*cf. theog. 116*). Sen. dial. 6, 25, 2 *e caelo* in -a terrarum permittere aciem (*postea*: ex alto relicta despicere. *cf. e. g.* Avg. in psalm. 17, 14 ['intonuit de caelo dominus'] ut ... in -o rerum humanarum audiremus caelestia). Plin. nat. 37, 199 ficticiis *gemmis* pusula e -o apparet, scabritia in cute (*item gemmarum*: Prvd. psych. 853 liquido ... -o. *cf.* Oribas. syn. 2, 56, 71 Aa p. 128, 25 *lapis Assius* naturales [*i. διαφύσεις*] nigras habens in -o [frof- *cod.; gr. διὰ βάθους*]). Mart. 12, 57, 24 in *domus tuae* -o somnus et quies ..., nec dies nisi admissus. Maecian. dig. 32, 15 res ... legatae quae in -o esse dicuntur, quandoque apparuerint, praestantur. Vet. Lat. psalm. 129, 1 (cod. 300. *al.* = Vvlg.; *in imag.*) de -is clamavi ad te, domine (*gr. ἐκ βαθέων. explicat e. g.* Avg. *ad l.* -um ... nobis *hominibus* est vita ista mortalis. *ibid. vox peccatoris* clamantis ... de -o malorum). apoc. 2, 10 (Apring.) missurus est diabolus in -um, *sc. aliquos ex vobis* (*gr. εἰς φυλακήν, cod. 51. al. et Vulg.* in carcerem). Marcell. med. 34, 110 *spina haerens* corpori ... in -o (*item corporis*: Oribas. eup. 2, 1 *I* 1 Aa p. 509 [*sim.* Ab, La] ixos ... de -o extrahit vehe⟨menter humores⟩ [*gr. ἐκ τοῦ βάθους*]. 4, 33, 1 Aa p. 549 [*sim.* La] in -o [*gr. διὰ βάθους*]. *al.*). Oribas. syn. 4, 4, 1 La p. 7 triticus, qui ... in -o rubeus est (*postea*: intrinsecus; *gr. διὰ βάθους, Aa* in alto ... sub corio). *al.* *in imag.* -um pectoris *sim.* (*cf. p. 1750, 41*): Amm. 19, 9, 9 rex ... licet securitatem praeferens vultu ... -o tamen animi (*cod. V*; animo *alii*) graviter aestuabat. Rvfin. Clement. 1, 3, 4 in -o pectoris cruciabar. Victorin. ad Ruric. epist. 2 intra mentis -a (*postea*: intra me).

β *significantur aquae et varia liquida*: (I) *mare* (*usu imprimis poetico saepius evanescit respectus altitudinis; cf.* Synon. Cic. p. 434, 16 mare. aequor. salum. pontus. pelagus. -um. *eqs.*): Ⓐ *exempla varia* (*selecta inde a* Manil.): Cic. Sest. 45 iecissem ipse me ... in -um, ut ceteros *piratis eriperem.* Verg. Aen. 12, 263 petet ille *Aeneas* fugam penitusque -o vela dabit. Aetna 320. Hor. carm. 4, 4, 65 (*loq. Hannibal*) *gentem Romanam si* merses -o, pulchrior evenit. Ov. met. 1, 331 supra ... -um exstantem ... Tritona (*antea*: pelagi). 11, 791. hal. 92 *piscibus* discripsit sedes varie natura -i. Liv. 31, 1, 5 (*Liv. de opere suo*) provideo animo, velut qui ... mare pedibus ingrediuntur, quidquid progredior, in vastiorem me altitudinem ac velut -um (-am *trad.*) invehi. Manil. 4, 274 vitam ... -o credent *sub piscium signo nati* (*ibid.* pontum, *276* pelagus. *cf.* Val. Max. 3, 2, 23 -o te credidisti ac ... enasti). 5, 420 *delphinus* nunc summum scindens pelagus, nunc alta -i. Sen. contr. 7, 1, 25 quidquid est ..., quod terris imperat, quod regnat -o ..., quod ex sublimi res spectat humanas (*sec. gr. ibid. ἀμετρήτων δέσποτα βυθῶν, ibid. et* alto). Sen. Herc. O. 1582 (*ἀδύνατον*) ante nascetur seges in -o ..., quam *eqs.* Med. 342 *Symplegades,* claustra -i. 597 dominus -i (*Neptunus ut*: Val. Fl. 2, 605 pater ipse -i [*cf. 4, 571* p. i. maris]. *cf. e. g. l. 68 et* Stat. Ach. 1, 528 diva -i, *i. Thetis*). dial. 12, 10, 5 quid *opus est* -i perscrutatione? passim iacent alimenta (*cf. l. 65 et* Stat. silv. 3, 1, 84 scrutatores ... -i, *i. piscatores*). nat. 3, 27, 11 (*de diluvio*) omnis tumulus in -o latet, et inmensa ubique altitudo est. Colvm. 8, 17, 9 piscina deprimitur ea parte litoris, quae -i (-o *vel* frondi *fere trad.*; profluo *coni. vet.*) recessu numquam destituitur. 10, 79 ubi ... sidereo ... polo cedet Lyra mersa -o (*cf. 11, 2, 14* incipit occidere. *item respiciuntur sidera occidentia*: Lvcan. 9, 540 -o mergi Plaustra. Val. Fl. 4, 642). Lvcan. 6, 23 *urbs* clausa -o undique. 9, 305 neque subsedit penitus, quo stagna -i acciperet, nec se defendit ab aequore tellus (*respiciuntur Syrtes ut*: 308 aequora fracta vadis abruptaque terra -o). Plin. nat. 9, 149 in -o ... nec ventoso molliores *fiunt spongeae.* 10, 28 *milvi* videntur artem gubernandi docuisse caudae flexibus, in caelo monstrante natura, quod (quid *Gelenius*) opus esset in -o. Val. Fl. 7, 478 (*Medea Iasoni*) quantum hinc aberis ... -i? (*cf.* Fronto p. 47, 4 natare tantum -i). Sil. 15, 179 *in portu est* positus ... labor terrorque -i. Stat. Theb. 9, 306 contemptorem ... -i (*cf. 6, 542 sq.* c. ... aequoris). Tac. ann. 1, 70, 2 *propter terram inundatam non* discerni poterant incerta ab solidis, brevia a -is. Apvl. apol. 30, 9 *instrumenta magica non* fundo revellenda, sed -o extrahenda (*sc. pisces*). *et saepe.* *meton. de eo quod in mari invenitur*: Manil. 5, 405 oneratur terra -o, *sc. margaritis.*

Ⓑ *accedunt attributa*: ① *gen. explic.* (*aliter p. 1747, 31; vice versa e. g.* stagna -i *l. 38. p. 1749, 3. al.*): Lvcr. 5, 417 terram et caelum pontique -a (Prisc. perieg. 1076). Ov. hal. 84 *piscando* in medias pelagi ... pergere sedes ... vastique maris temptare -um (Svet. Tib. 40 *insula* saepta undique ... -o m. [mari *Stephanus*]. Ps. Apvl. Ascl. 6 *homo* acumine mentis m. [in, et m. *var. ll.*] -a descendit. 13. Svlp. Sev. epist. 1, 6 supra m. -a transisse. *al.*). Apvl. met. 4, 28, 4 caerulum -um pelagi peperit *Venerem* (Avien. orb. terr. 150 -um Tyrrheni ... p. [*gr. 102 Τυρσηνή, sc. ἀμφιτρίτη*]. Tract. in Luc. 5, 1). *al.* *in imagine* (*cf. p. 1746, 71*): Iren. 2, 17, 8 *Sophiam Valentinianam* -um ignorantiae fructificare (*ibid. iterum*). Hier. epist. 98, 2, 1 (*Theophil.*) quos ... instar frementium gurgitum perturbationum -a circumsonant (*inde corrigas* Aster. ad Renat. l. 45). *al.* ② *adi.*: *varia selecta*: Ov. epist. 5, 61 *mons* aspicit inmensum ... -um (Sen. benef. 7, 2, 6 inexploratum et i. Pavl. Nol. carm. 6, 299 [*in imag.*] panditur i. ... -um in laudes *dei. al.*). met. 5, 439 *Proserpina* matri omnibus est terris, omni quaesita -o (Sen. dial. 12, 10, 2 o. perscrutari -um. Stat. silv. 3, 3, 84 [*in imag.*] in ... o. felix tua cumba -o. *al.; cf.* totum -um: Manil. 5, 43 t. ... tranare -um. Val. Fl. 5, 438. Sil. 3, 175 t. ... volitare -o. *al.*). 11, 202 tumidi genitore -i, *sc. Neptuno* (*cf. e. g.* Sil. 11, 446 turbatum ... -um. 13, 480 saevo ... -o [Stat. Theb. 9, 387]). Manil. 4, 789 Italiae tenui divisa -o ora, *sc. a Sicilia.* Sen. suas. 1, 2 immobile -um (*cf. e. g.* Lvcan. 6, 268 placido ... -o). Sen. Herc. f. 1109 lati ... -i (*al., v. vol. VII 2, 1021, 79 sq. et cf. p. 1749, 21*). Lvcan. 2, 571 *Caesar gloriatur* Oceanum ... vocans incerti stagna -i. 3, 576 semianimes ... vastum subiere -um hauseruntque ... pontum (3, 651 *natando* bracchia ... v. iactare -o. Val. Fl. 8, 314 Sil. 4, 246. Tac. ann. 2, 24, 1 ita v. [et] -o, ut *eqs.* [*si recte deletur* et].

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ENNOD. carm. 1, 7, 58 Faustum ..., ore qui v. valet ut -um. *al.*). VAL. FL. 5, 337 *Medea somnians* ingenti circum stupefacta -o. SIL. 11, 455 *canebat,* deus ut liquidi discisset stagna -i tellurisque globum media compage locasset *eqs.* STAT. Theb. 4, 240 Alphee *flumen,* ... tam longo non umquam infecte -o (*i. fere itinere per -um; cf. p. 1748, 43 sq.*). MART. 10, 37, 15 piscoso ... educta -o ... lina. *et saepe.* *pro nomine proprio posita* (*laxius l. 9*): Ov. met. 7, 65 Siculo ... -o (STAT. silv. 3, 2, 86 MART. 13, 80, 1. AVSON. 24, 125 [297, 19 S.] classes Libyci S.que -i). 11, 197 dextera Sigei, Rhoetei laeva -i ara (*laxius distinguitur unum idemque mare sec. litora, quae adluit*). 14, 223 Tusco ... -o (*aliter l. 26*). COLVM. 8, 16, 9 *helops* Pamphilio -o nec alio pascitur. LVCAN. 8, 853 rubri stagna -i (CLAVD. 10, 168 rapt. Pros. 3, 320). VAL. FL. 1, 160 *aquila* Aegaei super effugit alta -i (2, 383). SIL. 11, 22 Ionio ... -o (14, 73). STAT. silv. 4, 3, 89 Tyrrheni ... -i (5, 3, 166). *al.* *partitiva* (*cf. p. 1748, 65 sqq. 1751, 48 sqq.*): Ov. met. 2, 267 corpora phocarum summo resupina -o exanimata natant. 4, 537 (*loq. Venus*) in medio quondam concreta -o spuma fui (LVCAN. 3, 2 m. ... rates movere [tenuere *recc.*] -um. VAL. FL. 1, 574 SIL. 7, 418. *al.*). STAT. Theb. 11, 523 *naves submersae* imo ... sedere -o (AVIEN. orb. terr. 559 marmora ... imo turgescunt mota -o). ASTER. ad Renat. l. 28 in altum -um maris tractu remorum scandere (PAVL. NOL. carm. 2, 6 mihi vix ˻a.˼ ... -o rarus ... generatur sphondylus [˻ ˼ lato *Shackleton Bailey, Am. Journ. Phil. 97, 1976, 3; opp.* vicinum ... litus]).

Ⓘ *lacus, flumen sim.* (*hyperbolice de sanguine l. 31*): VAL. MAX. 4, 7, 2 Laetorius ... *e ponte* celeri saltu -um Tiberis petiit. SIL. 4, 533 Tritonis niveo ... sacra ... -o (*cf. 3, 322* stagna ... Tritonidos alta paludis). 7, 378 Tusci ... stagna -i, *i. Trasimenus lacus* (*sim.* 10, 590). STAT. silv. 1, 5, 54 (*iocose de balneo*) hoc mallet nasci Cytherea -o (*nimirum simul respicitur mare*). MART. 4, 30, 8 (*1* Baiano ... lacu, *i. Lucrino*) hoc ... -o. AVSON. Mos. 28 (*ad Mosellam*) vitreo ... lacūs imitatē -o (55 spectaris v. per levia terga -o, secreti nil amnis habens). PRVD. perist. 10, 1055 restagnat cruor *victimarum,* vix ut ... augures ... possint meare per -um sanguinis. CLAVD. rapt. Pros. 2, 117 *lacus* ima ... perspicui prodit secreta -i. *al.*

γ *significatur ipsa profunditas, sc. una earum dimensionum, quibus constituuntur ea quae sunt*: VET. LAT. Sirach 1, 2 altitudinem caeli et latitudinem terrae et ˻-um abyssi˼ quis mensus est? (˻ ˼ *gr.* ἄβυσσον). Eph. 3, 18 (cod. 75, *sim. al. et* VVLG.) ut possitis conpraehendere ..., quae sit latitudo et longitudo et altitudo et -um (*postea*: plenitudinem dei; *gr.* βάθος. *locum interpretantur e. g.* AMBROSIAST. *ad l.* 1 inmensum et inaestimabilem cognoscere deum. HIER. *ad l.* p. 491ᴬ -um *esse* inferos et, quae infra eos sunt). CHALC. comm. 33 cubus, corpus per longum, latum -umque divisum (*cf. 32* profunditate). SVLP. SEV. chron. 1, 54, 4 (*cf. Ier. 38, 6*) *propheta* in lacum inmensi -i ... demissus est. dial. 1, 13, 2 fere mille ... pedum -um putei ferebatur. EVSTATH. Basil. hex. 2, 4, 6 (*definitur abyssus*) aqua nimia infinitum habens -um (*gr.* τὸ πέρας ἐπὶ τὸ κάτω). *al.*

b *adi.*: **α** *vi sollemni* (*saepius in imag., e. g. l. 48. 59*): Ⓘ *exempla varia*: Ⓐ *de aquis sim. vel locis, unde eae proveniunt, ubi fluunt* (*cf. p. 1751, 32; hyperbolice* -um merum, *sc. largum: v. vol. VIII 849, 28 sq.*): CIC. Sest. 93 *ut alienas* divitias in -issimum libidinum suarum gurgitem profundat *Gabinius* (*cf. p. 1751, 75 sqq.; item in imag. e. g.* PANEG. 9, 18, 3 *Britannia* -issimo poenarum g. liberata [*antea*: superfuso ... Oceano]. *proprie*: AMM. 14, 2, 10 angusti g., sed -i. *al.*). Planc. 15 campus *Martius* atque illae undae comitiorum ut mare -um et inmensum ... effervescunt (MANIL. 5, 688 -i canities detonsa m., *sc. sal.* SEN. Med. 4 dial. 10, 2, 3. 11, 9, 6 [*in imag.*] *nos homines* in hoc -um inquietumque proiecti m., *sc. vitae.* CVRT. 10, 7, 11. *al.*). CATVLL. 17, 11 *de ponte cadat iste, ubi* paludis lividissima maximeque est -a vorago (LIV. 22, 2, 5 per praealtas fluvii ac -as v. 29, 17, 13 [*in imag. spectat ad avaritiam*]. SEN. benef. 6, 22. HIER. epist. 96, 11, 1 [*Theophil.; in imag.*] inpietatis. *al.*). VERG. Aen. 5, 614 -um pontum. HOR. carm. 4, 2, 7 (*in imag.*) velut amnis ... fervet immensusque ruit -o Pindarus ore ([*cf. Quint. inst. 10, 1, 61* Pindarus princeps ... velut quodam eloquentiae flumine]. STAT. Theb. 9, 420 *deus fluvialis* turbidus ore -o incipit: '...'). 4, 15, 21 qui -um Danuvium bibunt, *i. Daci* (CE 427, 3 [*saec. II* [1]] vasta -i aequora D.). LIV. 1, 13, 5 *lacus Curtius,* ubi primum ex -a emersus palude equus Curtium in vado statuit ([*ad rem cf. p. 1750, 6*]. TAC. ann. 1, 67, 2 *fugientibus* plures silvas, -as magis p. ... superesse. 2, 19, 2). 31, 37, 8 in paludes quidam coniecti -o limo ... hausti sunt (AVIAN. fab. 6, 1 limo [olim *fere codd.*] ... immersa -o ... rana [*cf. Babr. fab. 120, 1* ὁ τελμάτων ἔνοικος]). SEN. suas. 1, 1 quae *portenta* -a ista vastitas *Oceani* nutrit (APVL. mund. 6 p. 301 -ae v. ... maria [*nisi ad B1aβ, sed cf. gr. 393b7* βαθύν]). SEN. dial. 6, 17, 2 Charybdin ... magno hiatu -oque navigia sorbentem. nat. 4, 2, 8 hinc ... Nilus alto ac -o alveo fertur (CVRT. 8, 13, 8 -o a. et nusquam vada aperiente). CVRT. 9, 9, 20 terras ... -o salo mersas (*cf. p. 1750, 29*). COLVM. 10, 25 fons inlacrimet putei non sede -a. MELA 1, 102 *Pontus Euxinus* non -us est (*antea*: brevis). PLIN. nat. 36, 190 hic *amnis* ... vado -us (TAC. ann. 2, 23, 3). *al.* *audacius* -ior navigatio, *i. quae fit per mare -ius*: CASSIAN. conl. 1 praef. 4 -ioris n. periculis fragilis ingenii cumba iactanda est (*antea*: inmensum pelagus *doctrinae tractandae*). Ⓑ *de aliis locis praecipitibus et variis rebus* (*fort. huc trahas l. 48*): SALL. hist. frg. 4, 17 (*de terrae motu?*) hiavit humus multa (lacuna *Madvig*) ˻vasta et -a˼ (*praedic. pro adv., si frg. recte trad.*). PAVL. FEST. p. 49 *Curtius* in -issimum se ... proiecit hiatum (PLIN. nat. 2, 193. *al.; cf. etiam p. 1749, 70*). COLVM. 4, 1, 1 scrobes *vineae.* SIL. 4, 70 sacros montes rupesque -as (*i. Alpes*) transiluit *Poenus* (HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 5 -ae r. saxaque ingentia. CLAVD. 3, 252). STAT. Theb. 10, 95 -is vallibus (PANEG. 3, 10, 1 arduos colles -asque v. et lata camporum. CLAVD. 1, 110. *al.*). 7, 816 alte praeceps humus ore -o dissilit. PRIAP. 83, 32 ut ... voret -a fossa lubricum caput *penis* (*item respiciuntur foramina corporis*: APVL. met. 1, 19, 9 vulnus de⟨h⟩iscit in -um patorem. PANEG. 6, 14, 3 [*in imag.*] tam -a vulnera *a Maximiano inflicta* [AMM. 31, 13, 4]. *al.*). APVL. met. 8, 2, 6 (*in imag.*) *Thrasyllus* in -am ruinam cupidinis sese ... praecipitaverat. VET. LAT. Ezech. 23, 32 (cod. 176, *sim. al. et* VVLG.) calicem ... bibes illum -um et latum. SOL. 50, 1 (*inde* MART. CAP. 6, 693) -ae nives (CLAVD. 26, 343. *cf. per enallagen: ibid.* 21, 126 nivibus ... -um ... Athon [-is *codd. duo*]). SIDON. epist. 8, 11, 3 vers. 5 *succingere* rugas ... syrmatis -i. *al.* *de ipsa* altitudine (*cf.* -a profunditas *p. 1739, 70*): LIV. 38, 23, 7 magna pars *hostium* rupibus inviis in -ae a. convalles delapsa est. *al., v. vol. I 1768, 47 sq.*

Ⓘ *de iis, quae sita sunt in imo, inde proveniunt sim.* (*de incolis marinis l. 27 sq.*); *respiciuntur interiora*: Ⓐ *maris vel terrae*: SEN. nat. 3, 8 (*antea*: interiora terrarum abundare aquis) ex illa -a copia ... amnes egeruntur. COLVM. 1, 5, 1 putealis *unda* quaeratur ..., quae non sit haustus -i. PLIN. nat. 2, 222 summam aequorum aquam dulciorem *esse* -a (*cf. app. crit.*). STAT. Theb. 3, 409 (*de Nereidibus*) turbā -i Nereos (5, 436. *cf.* CLAVD. carm. min. 53, 119 Neptuni famulis ... -is). SVET. Claud. 20, 3 portum Ostiae extruxit ... ad introitum -o iam solo (salo *Stephanus*) mole obiecta. CYPR. ad Donat. 3 (*in imag.*) alta haec *vitia sim.* et -a penitus radice sederunt (RVFIN. Orig. in gen. 1, 4 p. 6, 22 [*in imag.*] *si verba* -ioribus nitantur in corde nostro r. EVSTATH. Basil. hex. 5, 7, 2 alia *ligna* -ioribus, alia summis ... sunt adnexa r. [*cf. gr.* βαθύρριζα]. *al.*). *al.* Ⓑ *corporis, animi* (*sc. vigente imagine*): *de morbis sim.*: PS. QVINT. decl. 8, 16 prodit abditos -osque morbos ... crebrior anhelitus. HIL. trin. 8, 1 doctrinae pestiferae corruptionem, quae ... -o serperet malo (*ibid.* latenti ... subrepentique contagio). *de suspiriis sim.*: PS. QVINT. decl. 8, 22 magnis -isque suspiriis *dolentis* (MART. CAP. 9, 889 -a ... traxisse s. *cf. l. 56*). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 7 -o spiritu *in pronuntianda littera 'h'.* VITAE patr. Iurens. 80 -is gemitibus (*antea*: trahentes longa ex imo corde suspiria). *de sede cogitationum sim.* (*cf. l. 56*): MAR. VICTOR. aleth. 2, 261 (*respicitur mala conscientia*) quo *animo* se tortore -o vindicat omne nefas (*cf. Iuv. 13, 195* occultum quatiente animo tortore flagellum). ENNOD. epist. 1, 16, 5 p. 28, 8 -o ea *vera* pectoris include secreto. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12, 4 p. 363ᴬ *spiritus maerentis occlusus* in -issimas internorum sedes cogitur (*gr.* πρὸς τὰς ἐν τῷ βάθει κοιλότητας).

β *vi partitiva*: Ov. met. 2, 229 Phaethon ... ferventes ... auras velut e fornace -a ore trahit (*nisi spectat ad l. 3*). STAT. Theb. 5, 646 vox ... ex adytis accepta -is. CYPR. laps. 15 (*in imag.*) plaga letalis altis et -is visceribus infixa (PRVD. perist. 9, 60 tortor ..., qui -a perforarat v. [*opp.* summa; *cf. 63* vitalia condita]). HIER. in Ion. 2, 4 l. 114 D. *Iona* ceti clausus alvo in -issimo et in medio maris. MART. CAP. 2, 201 axem ex caeli summitate vibratum -am transmeare terram (PASS. Thom. 53 fodi t. -am et eduxi fontem de abysso). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 41 natus ... in -issima Aegypto quomodo erit Alexandrinus? (*gr.* ἐν τῷ βαθυτάτῳ τῆς Αἰγύπτου). VITA Caes. Arel. 1, 20 trahens ... longa de -o corde suspiria. *al.*

2 *speciatim spectat ad sedem inferorum, gehennam et ea, quae illuc pertinent* (*cf. B2a*): **a** *adi.*: LVCR. 3, 978 quaecumque Acherunte -o *sunt.* VERG. georg. 1, 243 *verticem meridianum* Styx atra videt Manesque -i ([*cf.* SERV. mire ... ait quasi de inferis]. SIL. 5, 618). EPICED. Drusi 242 *Mars oravit Parcas,* ut Remus ... et frater ... effugerent ... stagna -a. SEN. Ag. 2 (*loq. Thyestis umbra*) adsum -o Tartari emissus specu (PS. QVINT. decl. 10, 19 *tu, mage,* qui nocturno ... ululatu -um s. [pectus *cod. unus*] et ima terrarum moves). Oed. 160 *furiae* rupere Erebi claustra -i (STAT. Theb. 1, 297 -i lege E. *cf. p. 1751, 2*). Phaedr. 951 inter -a Tartara et Ditem horridum (PRVD. cath. 9, 18 *Adam,* merserat quem lex -o noxialis Tartaro). *al.* LVCAN. 1, 455 Ditis ... -i pallida regna. VAL. FL. 7, 401 -um per chaos occurrunt ... umbrae (PETR. CHRYS. serm. 122, 4 Lazarum mitte ... de solio sublimi ad -issimum ch. [*syn.* ad infernum]). STAT. Theb. 1, 615 -o ... Iovi, *i. Plutoni.* 4, 459 -ae ... Cereri (*de Proserpina ut 5, 156* inferna Ceres. CLAVD. rapt. Pros. 1, 2 -ae Iunonis). AMM. 17, 7, 13 *urbes quaedam* ad Erebi -os hiatus abactae. VVLG. Iob 17, 16 in -issimum infernum descendent omnia mea (-issimum inferni *var. l.; cf. Hier. interpr. Iob* ad inferos). *al.* **b** *neutr. pro subst.* (*masc. de dis inferis p. 1751, 11?*): SEN. Oed. 578 temptari abditum Acheron -um mente non aeque tulit. Phaedr. 148 teneri crede Le-

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

thaeo abditum Thesea -o et ferre perpetuam Styga. IVV. 13, 49 ˌ†aliquisˌ sortitus triste -i imperium ... Pluton (ˌ ˌ imi *Housman,* Erebi *Mantovanelli, loco cit., 266; aliter alii*). VET. LAT. Rom. 8, 39 (cod. 75. *al.* = VVLG.) neque altitudo neque -um neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei (*gr. βάθος. explicant e. g.* PELAG. *si quis* inferno deterreat vel profunditatem scientiae suadere conetur. RVFIN. Orig. in Rom. 7, 10 l. 106 -um impugnat nos, sicut et David dicit ... [*psalm. 55, 3.* 129, 1], cum ab ... gehennae spiritibus impugnatur). IREN. 2, 11, 1 *haeretici* in vacuum et in -um umbrae incidentes. AMM. 14, 11, 29 *fortunae motus* nunc evehentes quosdam in sidera, nunc ad Cocyti -a mergentes. HIER. epist. 84, 6, 3 -um gehennae. CLAVD. rapt. Pros. 1, 89 (*de Mercurio*) commune -is et superis numen. AVG. c. Petil. 2, 99, 228 (*in lusu verborum*) *Donatista quidam* comparavit fundum, ubi mergeret homines in -um. HIPPOCR. vict. 1, 4, 2 ea, quae de -o ad lucem veniunt, nasci, qu(a)e vero hac luce ad -um ceciderunt ..., perire (*gr. ἐξ Ἅιδου ... ἐς Ἅιδην*). *al.*

B *laxius*: **1** *de iis, quae se sursum vel in quamlibet directionem extendunt, immensa sunt*: **a** *vario usu*: **α** *de caelo sim.*: ENN. ann. 546 fortis (*pro* -es) Romani ˌ⟨sunt⟩ˌ, quamquam (tam- *Baehrens*) caelus -us (ˌ ˌ *Merula,* ⟨stant⟩ *Sc. Mariotti; cf.* caelum -um: VERG. ecl. 4, 51 [*item* georg. 4, 222] terrasque tractusque maris c.que -um. Aen. 1, 58 [*cf. p. 1746, 34 et* SERV. auct.: quidam -um 'in -um' accipiunt, alii pro 'funditus', *sc. praedicative*]. -um caeli: MANIL. 5, 720 *pars stellarum* vasto c. summota -o). PLIN. nat. 2, 65 subire eas *stellas errantes* aut descendere per -um aëris (*cf.* -us aër: GELL. 14, 1, 10. CE 254, 8 [*saec. III*] pr⟨ofundo⟩ a.). STAT. Theb. 3, 495 (*Amphiaraus Iovi*) dextris ... -um alitibus praetexe diem. 3, 524 regione -i aetheros. **β** *de silvis, campis sim.*: LVCR. 5, 41 per nemora ac montes magnos silvasque -as (VERG. Aen. 7, 515 qua *voce* ... s. insonuere -ae. CVRT. 7, 7, 4 -ae ... s. vastaeque solitudines. *cf.* -a silvarum: FRONTIN. strat. 1, 3, 10 tutum ... regressum in -a s. TAC. Agr. 25, 1 s. ac montium -a. AMM. 27, 12, 11). VERG. georg. 2, 391 *Baccho favente* complentur vallesque cavae saltusque -i. CVRT. 4, 7, 11 *iter in solitudine facientes* haud secus quam -um aequor ingressi terram oculis requirebant (*nisi ad p. 1749, 46, sed praevalere vid. respectus vastitatis; item*: 7, 5, 4 vasti et -i ae. SIL. 3, 538 victa -is ae. ... lumina *nautae*). PLIN. nat. 16, 234 -a mundi et saltus inaccessos. SIL. 3, 663 peditem ... -o errantem campo *Libyae* et semper media arva videntem. STAT. Theb. 5, 552 *Hypsipyle* longo ... -um incendit clamore nemus (MAR. VICTOR. aleth. 1, 530 n. ... silva -i).

b *in philosophia respicitur τὸ κενόν Epicuri aliorumque vel spatium mundi universi*: LVCR. 1, 957 pervideamus, utrum finitum funditus omne constet an immensum pateat vasteque -um (*cf.* SEN. *infra*). 1, 1108 per inane -um (2, 96. 2, 222. *ne ad l. 46 trahas, cf. 1, 1103* magnum per i.). 2, 1054 cum ... spatium vacet infinitum seminaque innumero numero summaque -a multimodis volitent (*paulo laxius* 6, 649 s. rerum esse -am). SEN. dial. 8, 5, 6 *cogitatio nostra illud scrutatur,* quod ultra (intra *trad.*) mundum iacet, utrumne -a vastitas sit an et hoc ipsum terminis suis cludatur. *neutr. pro subst. de ipso inani sim.*: LVCR. 1, 1002 natura loci spatiumque -i, quod ... percurrere fulmina ... *numquam* possint (5, 370). 6, 485 summam ... -i esse infinitam docui. *al.* MANIL. 1, 179 non imo tellus deiecta -o, sed medio suspensa manet (*cf. in eadem re*: 1, 203 tellus mediam sortita cavernam aëris, e[t] toto pariter sublata -o. 1, 550 per medium est tellus suspensa -um).

2 *de iis, quae spissa, densa sunt, ut facile penetrari nequeant* (*fere luce vel obtutu; aliter imprimis* HIPPOCR. *sub c*): **a** *tenebrae sim.* (*saepe accedente respectu inferorum*): TVBERO hist. 9 *Poeni* in atras et -as tenebras eum *Regulum* claudebant (SIL. 12, 659 mersus ... -is ... t. ... Typhoeus. STAT. Theb. 11, 73. 580 [*cf. 2, 441* ex imis ... t.]. *al.; cf.* PS. QVINT. decl. 19, 3 pars *domus* remota, ... -a tenebris [*per enallagen*]. MIN. FEL. 1, 4 [*in imag.*] de tenebrarum -o in lucem sapientiae *emergere*). VERG. Aen. 4, 26 *abigi* ad umbras, pallentis umbras Erebo noctemque -am (6, 462. TIB. 1, 3, 67 scelerata iacet sedes in n. -a abdita. SIL. 12, 132 Tartareae ... urbis. STAT. Theb. 8, 143. 10, 831. PS. QVINT. decl. 5, 15 carceris. *al.*). PS. QVINT. decl. 5, 16 (*si recte restit. Håkanson*) tristis et ultra naturalem ⟨modum⟩ -ae (-o *var. l.*) caliginis nocte[m] mersus ... specus (CYPR. ad Donat. 12 [*in imag.*] detestabilis caecitas mentium et cupiditatis insanae -a caligo. NOVELL. Valent. 23, 1. *al., v. et vol. III 161, 39*). **b** *nubila sim.*: STAT. Theb. 3, 435 (*de comitatu Neptuni*) Nimbique Hiemesque -ae Nubilaque *eqs.* Ach. 1, 45 -ā tempestate (*cf. Hom. Λ 306 βαθείῃ λαίλαπι*). AVSON. 21 (419 S.), 19 *Vlixes* instar -ae grandinis, *sc. in loquendo* (*spectat ad Hom. Γ 222 ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν*). **c** *partes corporis*: SOL. 26, 3 Numidici ursi ceteris praestant ... villis -ioribus. HIPPOCR. vict. 2 l. 293 *pisces* pelagici ..., qui in -o sunt ..., fortiorem et -iorem habent carnem (*opp.* rariores carnes ... et leviores, *gr. 2, 48, 2 βαθυτέρην*).

II *translate de iis*: **A** *quae gradu vel magnitudine praecellunt, sc. quae vehementia, gravia, plena, immensa sim. sunt; respiciuntur*: **1** *mala, vitia, scelera sim.*: **a** *libido, voracitas, avaritia sim. inexplebilis* (*cf. imag. p. 1746, 73. 1749, 49. al.*): CIC. Pis. 48 cum partim eius praedae -ae libidines *Gabinii* devorassent, partim ... inaudita luxuries *eqs.* (PS. SALL. rep. 1, 4, 3 ventri atque -ae l. sumptus *quaerere.* ZENO 1, 21 *avaritia* est ... l. -a, ... rapacitas sine fine). SALL. Iug. 81, 1 Romanos iniustos, -a avaritia ... esse (CLAVD. DON. Aen. 4, 655 p. 415, 3 CLAVD. 15, 163). SEN. epist. 89, 22 *vestra* -a et insatiabilis gula hinc maria scrutatur, hinc terras ([*postea*: stomachum inexplebilem]. SVET. Vit. 7, 1 posse provincialibus copiis -am g. eius expleri. 13, 3 APVL. apol. 75, 10. *cf.* -us venter: CVRT. 10, 2, 26 *milites* -o ventre devictarum gentium spolia circumferentes. APVL. met. 4, 22, 7. 7, 27, 3 insatiabilem -umque v. [*antea*: voracitati]). GELL. 6, 16, 4 genera ... edulium ..., quae -a ingluvies vestigavit (APVL. met. 5, 17, 3 serpentem ... hiantem ... i. -ā[e]. CLAVD. 20, 332 [*cf. 327 sq.* insignis edendi gloria *eqs.*]). CLAVD. 26, 85 *Gildo iam* mente -a hauserat urbis opes (*nisi praeferas var. l.* -as; profana *cod. unus*). **b** *varia*: PVBLIL. sent. E 20 †est utique -a ignorantia nescire, quod pecces (*exstat in sola coll. Turic.; metro corrupto*). SALL. epist. Mithr. 5 Romanis ... una ... causa bellandi est, cupido -a imperi et divitiarum (*cf.* VELL. 2, 125, 1 -a confundendi omnia cupididate). PLIN. nat. 30, 14 (*spectat ad Neronem*) fortunā rerum humanarum summā gestiente in -is animi vitiis. STAT. Theb. 10, 837 iam sordent terrena viro taedetque -ae caedis (PANEG. 12, 10, 3. CLAVD. 20, 572 *equitatus* -ā laetus c.). PS. QVINT. decl. 17, 12 -orum scelerum. PANEG. 10, 5, 2 perduelles ... ire passus es in -am famem (GILD. Brit. 16 chron. III p. 34, 1). RVFIN. Adamant. 1, 27 p. 25, 25 grandis ... blasphemia et -a stultitia (*cf. gr. p. 54, 15 πολλή*). *al.* *in versione prava*: HERM. Pal. mand. 8, 3 abstine ... a -a sapientia (*gr. ὑψηλοφροσύνης, cf. vulg.* superbia).

2 *tempus*: *diuturnum, infinitum*: SEN. epist. 21, 5 -a super nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent et ... oblivioni resistent. 99, 10 *tibi* propone temporis -i vastitatem (*postea: aetatem humanam* compara immenso). CENS. 20, 1 annos ... caligine iam -ae vetustatis obductos (*opp.* qui sunt recentioris memoriae). HYMN. Walpole 2, 6 praeco diei (*i. gallus*) iam sonat, noctis -ae pervigil (*ed. confert Ambr. hex. 5, 24, 85* insomnem longae noctis laborem. *nisi trahas ad p. 1751, 59, sed vix ad l. 34*). *serum*: HIER. epist. 120, 4, 2 'vespere sabbati' (*Matth. 28, 1*), id est sero, non incipiente nocte, sed iam -a et magna ex parte transacta ([*ibid.* mediae n.]. ARATOR act. 1, 1018 iam nocte -a. GREG. M. moral. 30, 14 in -ae noctis tenebris. *al.; praevalente respectu tenebrarum v. p. 1751, 59*). RVFIN. hist. 6, 15 a prima luce usque ad -am vesperam (CONC.[S] II 3, 2 Rustic. p. 18, 3 usque ˌ-issimamˌ v. [ˌ ˌ *vers. ant.* ad ultimam]). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 94, 4 -issimae ... senectuti nostrae ut parcatis. GREG. M. moral. 30, 14 -ioribus horis noctis (*opp.* matutinum ... tempus).

3 *quies, securitas sim.*: GELL. 1, 15, 2 quosdam scatere verbis ... cum securitate multa et -a (AMM. 29, 2, 10). APVL. met. 2, 25, 5 me somnus -us in imum barathrum ... demergit (NICET. vigil. 6 l. 28 de -o ... s. et morti simillimo ... suscitare. *al.*). 2, 30. 3 *custode* in -am quietem sepulto (NOVELL. Valent. 23, 2 quisquis ... sepulcra -ae violator q. ... effoderit. *cf.* SIDON. epist. 1, 6, 1 te ... a -o domesticae quietis extractum). 6, 29, 1 otium -um (PANEG. 4, 35, 3 placidam ... rerum quietem et -um ... o. *al.*). PANEG. 10, 14, 4 provincias ... -issima ... pace florentes ([*Bücheler huc refert* GLOSS. -issima pax dicitur iugis ..., plena per omnes]. HIL. coll. antiar. p. 62, 21 -am ecclesiae aeternamque p. *perturbare.* HEGES. 1, 18 -ae p. securitatem. *al.*). *al.*

4 *sapientia, investigatio sim.*: PRVD. perist. 10, 651 -a non licet luctarier ratione tecum (*opp.* simplex ... sententia). MACR. Sat. 3, 2, 7 -am scientiam *Vergilii* (MART. CAP. 4, 423 [vers.; *respicitur dialectica*] -ae fons decens s., quae abstrusa promit [*postea*: versilis profunditas]. COD. Theod. 14, 9, 3, 1 -ioris quoque s. adque doctrinae ... auctores. *al.*). SALV. gub. 1, 13 (*ironice*) quis tam -i cordis virum non admiretur, qui *eqs.* BOETH. cons. 3 carm. 11, 1 quisquis -a mente vestigat verum (ENNOD. epist. 1, 10, 3 p. 20, 10 totum -a m. te retinens. *aliter l. 13. p. 1753, 10*). *al.* *de ipsis sapientibus sim.*: RVFIN. hist. 2, 18, 1 (*de Philone*) affluentissimus ... in eloquentia, in sensibus ... -issimus (*gr. πλατύς*). MACR. Sat. 3, 2, 10 (*de Vergilio*) poeta tam scientia -us quam amoenus ingenio. *al.*

5 *varia tam corp. quam incorp.*: STAT. Theb. 10, 760 *dux* clamore -o convertit campum iussitque silentia bello (*cf. quae proferuntur* -o ore *p. 1749, 60*). FRONTO p. 14, 5 (*in comparatione*) ut non mare ullum tam sit -um quam tuus adversus me amor (APVL. met. 2, 5, 6 *maga iuvenes* a. -i pedicis aeternis alligat). APVL. mund. praef. p. 285 laborem *naturae indagandae esse* arduum et -um. ZENO 2, 4, 9 (*ad Gal. 5, 17*) caro ... opes multimodas ac -as promittit (*cf. et l. 13 sq.*). PS. PROSP. carm. de prov. 759 generis nostri -a propago tenditur. CAEL. AVR. acut. 2, 13, 87 -a perfrictione (*al.* CASS. FEL. 46 p. 117, 13 ex frigore aut -a p. [*cf. p. 115, 5* sub ingenti p. aut frigore]. *cf.* frigus -um: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 1 [*cf. Cass. Fel. 54 p. 140, 9* ex f. nimis acuto]. *al. ibid.*). ENNOD. opusc. 3, 85 p. 352, 21 quos *sacerdotes* adtonitos de advenientibus inquisitio -a sollicitat (profana *Hartel dubitanter*). *al.*

[Hays]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *quae altiora sunt, quam ut simpliciter intellegi, explicari, percipi possint* (*saepius iungitur cum* secretus): **1** *quaelibet*: MANIL. 1, 97 ratio cepit ... -am (-is *var. l.*) naturam rerum causis (*cf.* PS. QVINT. decl. 19, 7 siderum cursus et -a naturae). PS. QVINT. decl. 2, 14 secretum ... -umque ... consilium *filii exheredandi* (VET. LAT. Is. 31, 6 [Hier. epist. 122, 2, 2, *sim. al.*] -um c. cogitatis et iniquum [Hier. in Is. -o c. atque peccato *eqs., sc. sec. Symm.* ἐβαθύνατε παραβῆναι, *Ps. Cypr. exhort. paen. p. 127* altam, VVLG. in -um recesseratis]. PHILO quaest. in gen. 4, 238. *al.; cf. l. 10*). 4, 17 secretae -aeque artis (*sc. astrologiae*) ratio (8, 15 -ae a. ... secretum). 18, 2 (*de tacente*) si bene artes et -ae mentis consilia perspicio (-a *Håkanson dubitanter coll. l. 5*). GELL. 17, 9, 18 -a quaedam et inopinabilis latebra *nuntii, sc. cute compuncta* (*cf. 22* opertum ... litterarum admirandum). PANEG. 4, 7, 3 quamvis humanae mentes -os gerant cogitationum recessus, insinuat tamen sese totam scrutatura divinitas. AVIEN. ora 23 in non sequacem quis -a oggänniat? (*antea*: secreta rerum). AVSON. 21 (419 S.), 46 -i altitudo secreti (consilii *cod. unus*), *sc. qua imp. de consulibus creandis cogitat.* AMBR. Iac. 1, 8, 35 illud -um *est* virum iustum nihil velle nisi ... bonum (*item accedit struct. verbalis*: BOETH. arithm. 1, 25, 1 hoc ... admirabile -issimumque ... invenitur, quod *eqs.*). *al.* **2** *mysteria divina, arcana sacrarum script.*: VET. LAT. psalm. 91, 6 (cod. 300. *al.* = VVLG.) nimis ⸤-ae factae sunt⸥ cogitationes tuae, *domine* (*postea*: stultus non intelleget haec; ⸤ ⸥ *gr.* ἐβαθύνθησαν). IREN. 2, 21, 2 enuntiare -a et inenarrabilia mysteria (RVFIN. hist. 2, 17, 10 latentis intrinsecus [*sc. in vet. test. verbis*] -i cuiusdam divinique m.). ZENO 1, 17, 1 *Christum* ante omnia saecula pater in -o suae sacrae mentis arcano, insuspicabili ac soli sibi nota conscientia ... amplectebatur. HIL. in Matth. 10, 17 -um doctrinae euangelicae secretum lumine praedicationis apostolicae revelandum (AMBR. fid. 5, 5, 55 virtutis atque sapientiae dei [*cf. I Cor. 1, 24*] -a secreta). AMBR. Abr. 2, 1, 1 cum iam in Adam intellectus -ioris exordia degustarimus; Adam etenim mentem diximus (*cf. parad. 2, 11*). PRVD. apoth. 330 plebs *Iudaea* non visura -ae legis in effigie scriptum per enigmata Christum. AVG. trin. 13, 15, 19 illud est maius et ad intellegendum -ius. MAR. VICTOR. aleth. praef. 4 te, *domine*, ratione -a in tribus esse deum, sed tres ... credimus unum. *al.* *neutr. pro subst.*: VET. LAT. Rom. 11, 33 (Tert. adv. Marc. 2, 2. *sim. al.*) -um divitiarum et sophiae dei (*gr.* βάθος, *cod. 75. al. et Vulg.* altitudo). I Cor. 2, 10 (Ambrosiast. *al.* = VVLG.) spiritus ... omnia scrutatur, etiam -a dei ([*gr.* τὰ βάθη, *aliae vers.* alta *vel* altitudines *sim.*]. IREN. 2, 22, 3 *haeretici* -a dei adinvenisse se dicentes. NICET. symb. 7 p. 45, 12 mysteria et -a dei. *al.*). AMBR. fid. 3, 5, 37 *Iudaei* sensuum -a despiciunt et sequuntur nuda verborum. hex. 1, 6, 22 p. 20, 14 -um maiestatis eius *creatoris* ... non queo conprehendere. HIER. epist. 128, 1, 2 -a apostoli (*postea*: prophetarum αἰνίγματα *nec non* euangelii ... maiestatem). interpr. Iob 12, 22 (*sim.* VVLG.) *deus* revelat -a de tenebris (*explicant e. g.* PHILIPP. in Iob rec. brev. p. 1424[C] mysteria legis patefecit. AVG. in Iob p. 536, 15 aperiendo prophetias). RVFIN. hist. 6, 15 in -ioribus et divinioribus pertractandis (*cf. gr.* τῇ τῶν θείων βαθυτέρᾳ σχολῇ τῇ τε ἐξετάσει). PRVD. apoth. 833 -a Sabaoth. perist. 13, 20 mystica vel -a Christi. CASSIOD. hist. 9, 19, 3 sacrarum -issima litterarum (*Socrat. 5, 10, 10* τὰς ... ἑρμηνείας). *al.*

adv. ᵃ**profundē.** *legitur compar. saepius inde a* TERT. *et* SOL. (*vix* PLIN. nat. *l. 67; frequentatur a* GREG. M.), *posit. raro inde ab* AMBR. *et* VVLG., *superl. non nisi p. 1754, 7. 11.* [*edebatur olim* PLIN. nat. 8, 165 (*v. l. 67*). HEGES. 1, 18.]

fere i. q. βαθέως, *alte* (*iuxta verba praeter p. 1754, 18*): **1** *proprie, sc. vi locali, et in imag. respicitur*: **a** *situs in profundo*: TERT. frg. Praedest. 1, 60 p. 608[B] *inferi* tanto a nobis sunt -ius, quanto nos sumus caelo (AVG. in psalm. 39, 3 l. 15 [*respicitur psalm. 129, 1, v. p. 1747, 74*] sunt ... -ius in profundo, qui nec sentiunt se esse in profundo [*l. 21* altius; *sim.* GREG. M. moral. 13, 37 -ius in imo sunt]). ITIN. Alex. 38 limo -ius retentantur *milites flumen traicientes.* PRVD. perist. 10, 29 hastile fixum ... manet -ius *in vulnere* (*nisi est neutr. praedic.*). AVG. in psalm. 67, 31 ('convertam in -um maris') an ... pro eo positum est 'in -um', quod est '-e'? (*ibid.* in profundo huius saeculi iacent demersi pondere peccatorum). EPIPHAN. Avell. 244, 41 amethystus lapis ⸤est ... flammiferum quiddam -ius micans⸥ (micat *cod.*; ⸤ ⸥ *Migne gr. 43, 300*[C] φλογίζων ἐστὶ βαθέως). GREG. M. in I reg. 5, 60 dum -e conpungitur *populus,* in superni gaudii amorem sublevatur. **b** *motus in profundum*: SOL. 45, 18 *equus,* quo quis acrior fuerit ..., ⸤-ius⸥ nares mersitat in bibendo (⸤ ⸥ *hinc edebatur olim* PLIN. nat. 8, 165 [*om. fere codd.*], *sed legendum vid.* hoc magis *sec. cod. rescr. saec. V, v. ed. Jan-Mayhoff II p. 592*). ITIN. Alex. 19 *in oppugnatione* cuniculis insertis ... -ius. RVFIN. Adamant. 4, 12 -ius ... haurire (*antea*: amplius; *cf. gr.* ἐπὶ πλεῖον). PRVD. perist. 5, 119 quod fixa non -ius intraret artus ungula *tortoris.* CASSIAN. conl. 18, 8, 2 (*inde* ISID. eccl. off. 2, 16, 6) quanto amplius celatum fuerit *virus intestinum,* tanto -ius serpens insanabilem morbum generat aegrotanti. GREG. M. moral. 28, 31 quo plus se ... erigunt, eo ... -ius cadunt *homines.* *al.*

2 *translate spectat ad rationem*: **a** *pleniorem, graviorem, vehementiorem*: **α** *dormiendi* (*somnum conciliandi* SIDON.; *cf. p. 1752, 41*): ITIN. Alex. 14 quod ... solito diutius ac -ius cubitavisset *Alexander* (*antea*: pingui somno soporatum). SIDON. epist. 2, 2, 14 cantuum ... modulamina -ius confovendo sopori tuo lenocinabuntur. ALC. AVIT. hom. 6 p. 112, 8 sopitum -ius dominum ... iacuisse (*cf. Matth. 8, 24*). CASSIOD. Ios. antiq. 5, 329 Booz -issime dormientem (*gr.* βαθέως). **β** *inquirendi, intellegendi, discutiendi sim.* (*cf. p. 1752, 52*): AMBR. fug. saec. 2, 5 -ius esse spectanda lectionis arcana istius (*antea*: consideremus altius). parad. 7, 36 ita debes utrumque scire, ut -e noveris (*opp.* perfunctorie). AVG. serm. 29, 1 breviter dicitur, quod -issime cogitatur (CASSIOD. anim. 4 l. 27 *anima* caelestia -e cogitat, naturalia subtili indagatione vestigat). POSSID. vita Aug. 28, 6 altius et -ius ea, *quae facta sunt,* considerans. HESYCH. in lev. 6, 14 p. 850[D] qui -ius vel altius de deo disputare praesumit (*opp.* tangere *divina*). CASSIAN. conl. 14, 13, 2 quae *spiritalia ac divina* cum -e alteque conceperit *mens tua.* *al.* **γ** *peccandi* (*cf. imag. p. 1753, 57 sq. 62*): VVLG. Os. 9, 9 -e peccaverunt *Israhelitae* (*inde* HIER. *ad l.* -e in scelere). AVG. conf. 13, 20, 28 genus humanum -e curiosum et procellose tumidum *eqs.* (*explicatur* salsugo maris, *ut quodammodo subluceat imago marina*). c. Cresc. 2, 26, 31 p. 391, 8 cum multo -ius etiam mendacio simulationis absumptus sit *occultus peccator.*

b *difficiliorem, minus perspicuam*: RVFIN. Basil. hom. 1, 2 p. 1726[A] illud arbitror -ius nobis prophetica hac indicari ratione ..., quod *eqs.* (*Migne gr. 29, 213*[C] βαθέως ... καὶ σοφῶς). AVG. civ. 18, 28 p. 292, 2 propheta, quanto -ius quidem loquitur, tanto operosius penetratur (*cf. p. 293, 25* prophetica altitudine; *opp. fere* manifestius *ibid. l. 21*).

deriv.: profunditas, profunditudo, profŭnditus.

profūsē *v.* profundo. *Hays.*

ᵃ**profūsio,** -ōnis *f.* *a* profundere. *abbreviatur* profus *p. 1755, 8.* *legitur in prosa oratione singulis locis apud* VITR., PLIN. epist., SVET., *saepius apud* CELS. *et inde a* TERT.; *deest in poesi; plur. v. maxime sub 1a et 2b.* [*confunditur cum* professio TERT. paenit. 8, 2, *v. p. 1755, 13* (*vix recte trad.* SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 742, *correxit Umpfenbach, Hermes 2, 1867, 396*); *falso trad.* VET. LAT. Am. 9, 6 (Tert. scorp. 10 p. 167, 19) -em suam fundat in terras *deus* (promissionem *margo ed. princ., cf. cod. 175. al.* repromissionem, *gr.* ἐπαγγελίαν; -em *vix referas ad Aquilae versionem* δεσμήν [*cf. Vulg.* fasciculum]). *e coni. dub.* AVSON. 27, 9a (405 S.) l. 10 subita -e (*Mondin, comm. 1995, 154 sq.,* s. persuasione *codd. et vol. X 1, 1769, 30.*]

i. q. *actio profundendi* (*de habitu v. 1b, metonymice l. 75. p. 1755, 24; vi aucta cum respectu perdendi, consumendi l. 61 et e. g. l. 45. 47; accedit gen. obi. passim, subi. p. 1755, 4. 26*): **1** *profunditur pecunia sim.*: **a** *de expensa facienda*: VITR. 10 praef. 2 ad infinitas sumptuum -es *induci ab architectis* (*item c. gen. obi.*: ALC. AVIT. epist. 50 p. 78, 15 in expensarum -e. *cf.* SVET. Nero 30, 1 divitiarum et pecuniae fructum non alium putabat quam -em). PLIN. epist. 2, 4, 4 ne nimia -e inarescat *liberalitas* (*antea*: velut fonte). PS. AVR. VICT. epit. 41, 16 ob -es immodicas. ARNOB. IVN. ad Greg. 12 l. 22 in his -bus gloriantur (*antea*: opum inanem ... iacturam). *al.* **b** *de habitu prodigi* (*cf.* NON. *in explicatione* prodigitatis *p. 1605, 47,* luxuriae *vol. VII 2, 1920, 17*): FIRM. math. 1, 10, 12 Syrorum avaritiam mutavit repentina -o. DON. Ter. Ad. 882, 1 ubi animus a parcitate nimia in contrarium vitium -is excurrerit (*antea*: immodica ... largitas). PS. AVR. VICT. epit. 8, 2 *Vitellius* crudelis avarusque cum -e fuit. HIER. adv. Pelag. 3, 11 l. 37 *multum differunt* parsimonia et frugalitas, liberalitas et -o. *al.* -is est *cum inf.*: AVG. serm. 9, 21 *v. vol. VII 1, 1831, 53.*

2 *profunduntur liquida* (*cf. imaginem l. 45*): **a** *umores corporis*: **α** -o sanguinis: *notione communi in re medica*: CELS. 2, 1, 21 s. per quaedam velut ora venarum, αἱμορροΐδας Graeci appellant, -o ([*Hippocr. aphor. 3, 30*]. 2, 8, 15 p. o. v. subita -o s. [*gr. ibid. 6, 21* αἱμορροΐδων]). 2, 7, 9 *capitis dolorem* finiet ... per s. -em (*Hippocr. progn. 21* αἵματος τὴν ῥῆξιν). 2, 8, 18 s. -e vel fortuita vel etiam petita (*Hippocr. prorrh. 2, 30* αἷμα ῥυέν). *al. apud eundem.* *vi aucta ad significandam necem vel mortem*: TERT. idol. 2, 2 homicidium in sola s. -e et in animae ereptione reputandum. FIRM. math. 1, 7, 30 *ut Sulla* effrenatas ... cupiditates ... civilis s. -e satiaret. err. 27, 8 ut sanctos suos filius dei -e pretiosi s. redimat (*item respicitur Christus*: RVFIN. Orig. in iud. 7, 2 p. 507, 11). *ibid.* qui -e sacrilegi s. cruentantur (*sc. taurobolio*). RVFIN. Adamant. 1, 21 consummatum martyrium cum s. -e (*item respiciuntur martyres*: hist. 1, 1, 1 usque ad ... -em s. ... certarunt [*cf. gr.* τὸν δι' αἵματος ... ἀγῶνα]. MAX. TAVR. 3, 3. *al.*). *al.* **β** -o *umorum quorumlibet*: CELS. 2, 7, 18 -o alvi ([*Hippocr. aphor. 5, 65* δυσεντερίη]. 6, 6, 37[B] repentina). 4, 28, 1 nimia -o seminis. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 9, 3 *oculus* -e lacrimarum ... detorqueat *futurum iudicium* (CASSIAN. conl. 9, 28, 2 [*antea*: ubertatem illam fletuum]. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 106 p. 488 [*gr.* δάκρυσιν]. *al.; cf.* LAVRENT. Chan. p. 118[D] ex hac -e [*antea*: l. effusio]). HIPPOCR. num. sept. 7, 9 urinae -o (*v. p. 659, 7; fort. metonymice de fistula*). *al.*

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *libamina, sc. in re sacra*: VET. LAT. IV reg. 16, 15 (cod. 91. *al.*) profundit in praeceps -em suam (*ordine versuum turbato; respici vid. potius 16, 13, cf. Orig. hexapl.* ἔσπεισε τὴν σπονδήν, *Vulg.* libavit libamina). II par. 29, 35 (cod. 91. *al.*) in -bus holocaustorum (*gr.* σπονδῶν, *Vulg.* libamina). IVL. VAL. 1, 32 odorum -e (prae- *var. l.; cf. gr. p. 37, 11* πλῆθος ... ἀρωμάτων ... ἐπιβάλλων). LACT. inst. 6, 1, 5 si focos ... vini -e madefecerint. INSCR. Dessau 8940 (*a. 322/3*) Solis simulacrum ... debet ... ture, cereis et -bus ... exorari. CIL V 4410 ut ex usuris ... profus⟨iones⟩ ˌaei tanˌ (*i.* ei tam) parent⟨alibus⟩ tan ros⟨alibus⟩ quodannis celebrent. 4990 ad rosas et -es *faciendas.* X 107 ex usuris ... epulantes ... HS CCCC n⟨ummis⟩ et in -bus HS CC n⟨ummis⟩. *al., v. imprimis indicem CIL V p. 1213 a.*

3 *profunduntur varia incorporea*: **a** *notione communi*: TERT. paenit. 8, 2 si ... clementiae suae -em demonstrasset *spiritus* (perfus-, profess- *var. ll.*). RVFIN. hist. 1, 4, 10 *ut* mundum fidei ac religionis -e ditaret *sapientiae thesaurus.* AVG. doctr. christ. 4, 85 dicuntur ista (*sc. Cypr. ad Donat. 1*) ... affluentissima fecunditate facundiae, sed -e nimia gravitati displicent (*sim. de ubertate eloquii*: PRIMAS. in apoc. recap. l. 102 *ne* inmodicis -bus ingessissem otiosis horrorem [*opp.* exiguitate]). FAVST. Aug. c. Faust. 20, 2 p. 536, 19 cuius *sancti spiritus* ex viribus ac spiritali -e terram ... concipientem gignere patibilem Iesum *credimus.* Ps. AVG. orat. p. 1227 *misericordia sola est,* cuius laudabilis possit esse -o (*syn.* nimietas, enormitas). VITA Hil. Arel. 30 l. 36 haec est munerum natura caelestium, ut -e sui ... crescat. SERM. Rev. Bénéd. 58, 1948, 60 l. 58 divinae largitatis -o. **b** *metonymice de extensione, ambitu sim. seriei*: FVLG. aet. mund. p. 131, 7 uno ... superiecto *elemento ad XXII elementa alphabeti Hebraei* nostrae linguae -o ... colligitur.

profūsor, -ōris *m.* *a* profundere. *i. qui profundit: de prodigo*: TERT. adv. Marc. 1, 24 p. 323, 17 *deum iudicem,* dispensatorem ... bonitatis ..., non -em, quod tuo deo vindicas. Ps. PAVL. NOL. carm. app. 3, 86 ego sum ... -r proprii, plus aliena petens. *de oratore copioso*: AVG. serm. 68, 8 coll. Morin p. 362, 29 arguti disputatores, ... eloquii quasi tonantes -es. *?de servo balneario* (*cf.* perfusor *vol. X 1, 1427, 40*): GLOSS. II 406, 10 περιχύτης: ˌ-rˌ (prorusor *trad. antecedente lacuna,* perfusor *ed. Stephani. cf.* II 423, 46 προσχύτης: -r).

profūsōrius, -a, -um. *a* profundere. *i. q. ad profundendum pertinens*: *proprie, sc. neutr. plur. pro subst. de vasis*: VET. LAT. exod. 38, 12 (cod. 104) fecit catinos ... et -a aurea (*gr.* σπονδεῖα, *cod. 100* libatoria, *Vulg. 37, 16 aliter*). *translate, sc. adi. fere i. q. prodigus*: CASSIAN. conl. 18, 7, 6 *ut omne lucrum* -ae (-fus⟨i⟩ori *var. ll.*) proficiat voluntati aut certe filargyriae vitio recondatur. *Banta.*

profūsus, -a, -um *v.* profundo. **prōfutūrus,** -a, -um *v.* prosum.

progamus (*vel* -os), *abl.* -ō, πρόγαμος. *significatur is, cui nuptiae proximae sunt vel qui ante nuptias concumbit sim.; non nisi in titulo comoediae* CAECILII, *quem testatur* NON. p. 346, 13 Caecilius -o (*cf.* 506, 6 Caecilius Nauclero: '...'; ⟨idem⟩ -o [*excidisse videtur versus laudatus*]. *Menandri* Προγαμῶν [*vel* Πρόγαμοι] *conferunt viri docti*). *cf. Onom.*

progastōr: ventrosus GLOSS. (*trad.* proc-). *est vox gr.* προγάστωρ.

prōgella *v.* prunella.

prōgemmo, -āre. *a* pro *et* gemmare. *i. q. (producendo) gemmare, gemmas proferre*: COLVM. 4, 10, 1 *putandi tempus est,* antequam surculus -et ([-ge⟨r⟩minet *dett.*]. 5, 5, 13 haec ... cultura ... vitibus, a. -ent [gemment *sim. var. l.*], adhibetur; cum deinde germinaverunt *eqs.*). 4, 27, 1 palmis in[i]cientibus -antibusque (*ibid.* antequam germinent).

progener (prō- *l. 66*), -erī *m.* [progener *iuxta* gener *ita ut* pronepos *iuxta* nepos; *cf. Schwyzer, Zeitschr. vergl. Sprachf. 56, 1928, 18 adn.* (= *Kl. Schr., 1983, 880*). *Fo.*]

significatur maritus neptis: **1** *avi alicuius*: *explicationes*: PAVL. FEST. p. 228 -um appellat avus neptis suae virum. MOD. dig. 38, 10, 4, 6 ego illius *soceri magni* sum -r. *ibid.* ego illius *prosocrus* sum -r. GLOSS. -r: ἐγγόνης ἀνήρ. *usus exempla*: SEN. epist. 21, 4 *T. Pomponii Attici* gener Agrippa et Tiberius -r et Drusus Caesar pronepos. TAC. hist. 5, 9, 3 Antonii Felix -r (*antea*: Antonii nepte in matrimonium accepta). ann. 3, 75, 1 Asinius Saloninus ... Caesari ... -r destinatus. 6, 45, 2 quattuor -i Caesaris (*sc. Tiberii*), Cn. Domitius *eqs.* SVET. Aug. 19, 1 Pauli -i sui *coniuratio* (*cf. 64, 1* Iuliam *neptem* L. Paulo ... collocavit). AVSON. 5 (319 S.), 49 nati generique et -i ... domos. **2** *patrui alicuius*: CIL VI 1730, 8 Stilichoni ..., -o divi Theodosi (*cf. Claud. 10, 36 Theodosius* sibi te, *Stilicho,* generum fraterna prole revinxit). *Bk.*

prōgenerātio, -ōnis *f.* *a* progenerare. [*vix restituendum est* EVSEB. EMES. serm. 5, 9, *v. infra p. 1761, 52.*] *i. q. actio progenerandi*: *animalia*: PLIN. nat. 8, 167 *asinorum* opera ... munifica ..., mularum maxime -e. 18, 263 armentorum ... cura iumentorumque -o. *homines* (*in indicanda patria, cf. p. 1756, 55*): MART. CAP. 6, 651 oppidum ... nomine Calydon Diomedis Tydeique -e notissimum (prognatione *edd. vet.*).

prōgenerātor, -ōris *m.* *a* progenerare. *legitur apud* AVG. *solum, sc. plur. praeter l. 10.*

i. qui progenerat, auctor generis: **1** *Christi*: AVG. cons. euang. 2, 3, 5 alios -es Mattheus enumerat ..., alios autem Lucas ([*postea*: progenitores]. c. Faust. 3, 3 p. 265, 20. 23, 8 p. 713, 19 -es Christi. serm. 51, 27 Rev. Bénéd. 91, 1981 p. 40, 680 avos et proavos et alios superius -es [-genit- *var. l.*] diversos enumerant. *cf.* cons. euang. 2, 4, 10 unus ... in illis -bus bis enumeratur). c. Faust. 3, 2 p. 262, 20 alios Christi secundum carnem -es commemorari (23, 8 p. 714, 6 in serie -um C. ex David. *cf. l. 5*). 23, 9 p. 715, 10 *Ioachim* vel eius aliquem -em. **2** *cuiuslibet hominis*: AVG. enchir. 13, 47 de peccatis aliorum parentum, quibus ab ipso Adam usque ad patrem suum -bus suis quisque succedit. *ibid.* ad -um culpas.

prōgenerātūra, -ae *f.* *a* progenerare. *i. quod progeneratum est, generatio*: VET. LAT. deut. 7, 9 (cod. 100) *qui* servant praecepta illius *domini* in milia -is (*gr.* εἰς χιλίας γενεάς, *Vulg.* in mille generationes).

ᴹ**prōgenero,** -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* generare. *legitur in prosa oratione raro apud* VARRONEM, MELAM, GAIVM. *al., sed 28^{ies} apud* COLVM., *in poesi non nisi singulis locis apud* HOR., MANIL., COLVM., EPIGR. Bob., *sed quater apud* CYPR. GALL.; *cf.* progigno *p. 1763, 26 sqq.*

fere i. q. generando producere, procreare sim. (GLOSS. II 455, 31 τίκτονται: -antur. IV 380, 30 procreatus: -tus. *accedit abl. l. 58 sq., praepos.* ex *l. 29. 36. 44. 63,* ab IREN. *l. 75*): **I** *proprie pertinet ad ortum animantium vel plantarum*: **A** *strictius respicitur actio, qua animantes genus suum propagant*: **1** *de hominibus*: **a** *de ipsis parentibus*: VARRO ling. 9, 30 (*enumerantur partes humanae animae*) sexta, qua cogitamus, septuma, qua -amus (*item absolute*: VET. LAT. lev. 20, 2 [cod. 103] ex prosylitis, qui -arunt inter filios Istrahel [*sec. var. l. gr.* προγεγενημένων *pro* προσγε-; *cf. cod. 104* qui adpliciti sunt]. *cf. l. 35*). GAIVS dig. 38, 10, 1, 6 qui quaeve ex duobus fratribus -antur (*in definiendis gradibus cognationum ut*: inst. 3, 10. FRG. de grad. cogn. 8 [generantur *var. l.*]. *al.; aliter*: PORPH. Hor. carm. 3, 6, 17 ['nuptias ... inquinavere'] vult ostendere nos ex ipsa culpa -tos). EPIGR. Bob. 25, 15 aut -ari numquam, aut dissolvi (*Anth. Pal. 9, 359, 9* γενέσθαι, *cf. Auson. 14, 19 [362 S.], 50* nasci). CYPR. GALL. gen. 193 Adam ... Sethum -at. *al.* **b** *loci generales*: CENS. 4, 12 -tis iam gentibus. ISID. orig. 9, 4, 4 genus ... a gignendo et -ando dictum.

2 *de animalibus*: **a** *cum obi.*: VARRO ling. 9, 28 qui ex his *bubus* -antur ... vituli. HOR. carm. 4, 4, 32 fortes creantur fortibus ... neque inbellem feroces -ant aquilae columbam (PORPH. proverbialis sententia). COLVM. 3, 8, 3 pares ... in hac terra vastitate beluas -ari *atque in India.* 6, 27, 1 *equitii materies* vulgaris, quae mediocres feminas maresque -at (6, 28 [*cf. Pallad. 4, 11, 6* creare]. *cf.* 7, 3, 12 m. -andi ..., f. generandae [*Pallad. 8, 4, 4* creari ..., generari]). 6, 37, 4 quod seminavit asinus, ... quod -at onager. 9, 15, 10 ut examini -ando reserventur *favi, qui pullos continent. al.* PLIN. nat. 10, 11 e quibus *ossifragis* vultures minores -antur. 11, 46 fetus quonam modo -rent *apes* (*cf. l. 62*). PELAGON. 3, 2 an admissarius utiles -et vel an vere -et (*v. Fischer ad l.*). CASSIOD. in psalm. 104, 35 l. 450 quem *bruchum* mala fecunditate -at *locusta* (*cf. Aug. in psalm. 104, 25* est parens). **b** *absolute* (*cf. supra l. 26 sqq.*): COLVM. 6, 28 *equum* marem ... posse ... usque in vigesimum annum -are. 7, 3, 6 *arietis* aetas ad -andum optima est trima (*Pallad. 8, 4, 2* potest ... inire). 7, 9, 2 *verres* ab annicula aetate commode -ant (*Pallad. 3, 26, 1* inire feminas possunt). 7, 12, 11 *canes* mares iuveniliter usque in annos decem -ant; post id tempus ineundis feminis non videntur habiles. *al.* PELAGON. 3, 2 *v. sub a.*

B *laxius respicitur quilibet ortus*: **1** *hominum animaliumque regionibus terrae vel ratione fabulosa genitorum* (*cf. l. 39*): MANIL. 4, 725 minus India ˌtostosˌ -at *quam Aethiopia* (ˌ ˌ *Housman,* tostis *vel* tostas *trad.*). COLVM. 6, 1, 1 Campania plerumque boves -at albos et exiles. 9, 14, 6 -are (-ari *var. l.*) posse apes iuvenco perempto (*sec. Verg. georg. 4, 281 sqq.*). 9, 14, 8 *papiliones* stercore suo vermes -ant (procreant *var. l.; cf. Plin. nat. 11, 65* gignuntur). 10, 66 nos fecunda *Pyrrhae* manus ... -at, nos ... Deucalioneae cautes peperere. MELA 3, 49 Britannia qualis sit qualesque -et. Ps. QVINT. decl. 13, 16 non illas *apes* libido -at. FIRM. math. 1, 10, 5 duae zonae, quae omne animantium genus in terrae finibus ex illa ... commixtionis moderatione -ant (1, 10, 8 quas *gentes ... haec* z. -at [*postea*: procreant]. *cf.* 1, 10, 6 zonarum vis atque natura quarundam gentium homines uniformi colore -ant). **2** *plantarum earumque partium*: COLVM. 1, 4, 7 quas *res* terra -at (2, 1, 5 quas *herbas sim.* suapte natura -bat. 2, 2, 3 ex omnibus, quae t. -et. THEOD. PRISC. eup. faen. 16 sterilis t. cum fuerit, fructus cum raritate -at [*inde* ORIBAS. syn. 8, 23 add. Aa p. 237]. *cf. p. 1757, 6 et* COLVM. 2, 1, 2 [*e Tremellio*] terram sicut muliebrem sexum aetate anili iam confectam -andis esse fetibus inhabilem). 2, 10, 29 semini -ando (*Pallad. 2, 6* colligendi seminis causa). 2, 14, 9 *stercus* pratis quam recentissimum debere inici, quod plus herbarum -et. 3, 10, 15 pampinarios ... in resicem submitti, ut -are possit. 3, 11, 5 *nullum est solum, quod* non aliquos surculos -et. **3** *Aeonis cuiusdam*: IREN. 2, 17, 9 *Nun* perfectum a perfecto [*Banta*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Bytho -tum. **4** *carnis Christi*: Avg. c. Iulian. op. imperf. 6, 22 p. 1553 per carnem sanctam unici filii dei, quam -vit *sapientia divina.* **5** *omnium, quae vivunt* (*usu generali*): Macr. Sat. 1, 17, 42 Apollinem *Πατρῷον* cognominaverunt ... ut auctorem -andarum omnium rerum, quod sol umoribus exsiccatis ad -andum omnibus praebuit causam. 1, 17, 43 *Apollo Νόμιος dictus est,* quia sol pascit omnia, quae terra -at.

II *transfertur ad quamlibet actionem efficiendi*: Firm. math. 5, 2, 13 qui *homines* multa ingenii sui potestate -ent. Cypr. Gall. exod. 614 quem *victum* (*sc. manna*) messis nescia fraudis -at. Cassiod. in psalm. 8, 10 l. 231 quoniam divina verba fecunda sunt, alia nobis sacramenta -ant. Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 19, 4 p. 378^{C} libido tantas differentias peccatorum (procreatorum *Migne*), quae veniunt ex ipsa voluntate, -ans (*gr. διαφορὰς τῶν ... ἁμαρτανομένων γενήσασα*).

deriv.: progeneratio, progenerator, progeneratura. *Banta.*

prōgenetrīx *v.* progenitor. **prōgenia** *v.* progenies.

prōgeniculo(r), -āre (-ārī). *a* pro *et* geniculare, *nisi a* pro *et* geniculum; *cf.* congenuclare *al.* Gloss.^{L} II Philox. pr 302 -o: *γονυοῦμαι.* 304 -atur: *γονυπετεῖ.* Gloss. V 325, 19 -atur: procidens supplicat (-cultor: procedens publicat *trad., corr. Heraeus*). *Bk.*

prōgeniēs,** -ēī *f.* (prōgenia, -ae *f. v. infra l. 37*). **[a* *prŏ *et radice* *ĝenə₁ (*cf.* pro-gigno, pro-gnatus) *formatum est e. g. etiam vet. ind.* pra-jā-*f. 'prō-gen-iēs'; de prisca vetustate horum subst. v. Schwyzer, Zeitschr. vergl. Sprachf. 56, 1929, 14 (= Kl. Schr., 1983, 876), de genere suffixi v. Leumann, Gramm. 1977, 285. Fo.***]** *de origine v. l. 40.* Not. Tir. 28, 59.

genus fem. testatur Dvb. Nom. gramm. V 588, 12. *de formis: decl. quintae: numero sing. frequentantur* -ies, -iem, -ie (*scribitur hic illic* -iae, *e. g.* Vet. Lat. gen. 15, 16 [cod. 101] *et in var. ll.* Ivvenc. 1, 58 Iord. Rom. 335]). *gen. qualis sit, rogat* Qvint. inst. 1, 6, 26; *formam* -ii *apud veteres occurrisse testatur* Gell. 9, 14, 9 *citans* Pacvv. praetext. 1 (*cf.* Non. p. 490, 4); -iei *testatur* Char. gramm. p. 45, 27 -s, *γέννα,* -iei, *apud auctores non invenimus nisi* Vet. Lat. psalm. 60, 7 (codd. 401. 402); -ies Vet. Lat. *ibid.* (cod. 400; *nisi est acc. plur., sc. verso γενεάς pro γενεᾶς*). Ennod. opusc. 3, 163 p. 373, 13. 9, 9 p. 418, 10 (-ie, -iei *var. ll.*). *dat.* -iei Pallad. hist. mon. II 13 p. 366^{D}. *plur. rarius (v. l. 47), sc. nom., voc., acc.* -ies *e. g.* Vet. Lat. gen. 17, 7 (cod. 100. *al.*). Lact. inst. 2, 13, 3 Lvcif. Athan. 2, 4 l. 11 Vvlg. exod. 6, 15. *al., abl.* -iebus Vet. Lat. act. 15, 21 (cod. 5). Ps. Max. Tavr. serm. app. 25 p. 899^{C}. *decl. primae*: -iam Avg. serm. 22, 10 (*var. l.*), -iā Val. Max. 3, 2, 16 (*var. l.*). Vet. Lat. Tob. 6, 12 (cod. 109, *cf. ibid.* 10, 12 -ias). *de notione* (*cf. etiam l. 30. p. 1760, 12. 19. 75*): Isid. orig. 9, 5, 27 sq. ex hoc ... gradu *pronepotum* incipit vocari et -s, quasi porro post geniti; nam filii et nepotes non sunt -s, quia non est in eis longa posteritas; sicut autem inferius longe editi -s dicuntur, ita superius proavi *eqs.* Synon. Cic. p. 426, 32 gens. proles. soboles. propago. -s. Gloss. -s: *ἀπογονή. γονή. γενεά.* posteritas. genus. proles. suboles. Gloss.^{L} I Ansil. pr 2155 -em: stirpem. V Aa p 1385 -es tortuosae: filii pravi et amari. *al.* *legitur in poesi inde ab* Enn. *p. 1758, 42,* Ter., Pacvv., Elog. Scip., *in prosa oratione inde a* Cic., Varrone, Sall., Nep., Liv.; *plur. fere in sacris scripturis et apud Christianos, v. imprimis p. 1760, 6 sqq., ceterum e. g. p. 1758, 59 sqq. 1761, 21.*

significatur effectus vel actio progignendi, sc. notione per metonymias variata; gr. respondet γενεά, nisi alia adnotavimus: **I** *de coniunctione progignendo constituta* (*significatur sive status, qui alicui per seriem parentum contingit [e. g. l. 62. p. 1758, 6. 11] sive ipsa series parentum, et inde stirps [e. g. l. 57. p. 1758, 4. 7; quilibet propinqui, sc. usu laxiore, l. 64]; fere pro syn. accedunt e. g.* stirps *l. 60,* prosapia *p. 1758, 15; saepius indicatur per gen. vel pron. poss. ad quem -s pertineat vel e quibus constet, cf. adi. l. 59. 68. al.*): **A** *iuncturae selectae*: **1** *-em indicare, quaerere sim.*: Ter. Phorm. 395 memoriter -em vestram usque ab avo atque atavo proferens (Evgraph. totam -em parentum). Acc. trag. 50 tuam -em ˌedeˌ ordine (ˌ ˌ et *trad.; versum corruptum alii aliter em.*). Cic. rep. 2, 24 sapientiam regalem, non -em quaeri oportere (*antea*: qui ... esset Herculi stirpe generatus). Sil. 7, 28 *Hannibal* poscit -em ritusque ducis *Fabii.* **2** *de aliqua -e nasci, esse sim.* (*addidimus abl. qual.*): Lvcil. 800 -em antiquam, qua est Maximus Quintus. Vet. Lat. Iudith 5, 6 (cod. 148. *al.; sim. al. et* Vvlg.) populus hic est ex -e Chaldeorum (*nisi ad p. 1759, 63; gr. εἰσὶν ἀπόγονοι Χαλδαίων*). Arnob. nat. 2, 21 p. 90, 12 aliquem natum ... Platonica licet aut Pythagorea -e *eqs.* Opt. Porf. carm. 8, 10 (*de filiis Constantini*) -e tali genuit quos nobile saeclum. Filastr. 108, 3 gigantas non de alia natura sed de hominum fuisse -e editos. Avson. 11, 10 (200 S.), 15 libertina Sucuro -e[m] ([-s *Scaliger*]. Cod. Iust. 1, 4, 24 sive ab ingenuis genitoribus puer ... procreatus sive a l. -e [*nisi ad IIA1*]). Vvlg. I reg. 17, 58 (*loq. Saul et David*) 'de qua -e es?' ... 'filius ... Isai ... ego sum'. Iord. Rom. 335 Leo Bessica ortus -e. Greg. Tvr. vit. patr. 6, 1 *Gallum* de prima -e esse progenitum (*antea*: de primoribus senatoribus). *al.* **3** *alicunde -em deducere sim.*: Verg. Aen. 1, 19 -em ... Troiano a sanguine duci audierat *Iuno* ...; hinc populum ... venturum *eqs.* (*explicat* Serv. auct.: vel Romanos vel ... Scipionem). Prob. Verg. georg. 3, 35 ('Assaraci prolem') Caesarem, qui deducat -em ab Aenea. Iord. Get. 124 spiritus illi, unde -em trahunt *Hunni.*

B *cetera exempla*: Pacvv. praetext. 1 pater supreme, nostrae -ii patris (⟨progenitor⟩ *e. g. suppl. Ribbeck*). Sen. Herc. O. 1502 (*loq. Hercules*) licet sit falsa -s mei (*sc. quae mihi assignatur, ut filius sim Iovis*). Svet. Galba 1 -s Caesarum in Nerone defecit. Hyg. astr. 2, 17, 2 *Liberum a nymphis esse* nutritum et nostri in -e deorum et complures Graeci dixerunt. Vet. Lat. Sirach 8, 5 ne male de -e tua loquatur (*gr. πρόγονοι. nisi ad IIA1, sc. in falsa versione propter similitudinem vocis gr.; v. Thiele, ed. Beuron., ad l.*). CIL VIII 12355, 8 (*saec. III in.?*) *sorori mortuae* ob ... eiusde⟨m⟩ sanguinis ... progen⟨iem⟩ frater. Ambrosiast. in II Cor. 11, 30 non *gloriandum est* de carnis -e, quia est quis ex semine Abrahae. Clavd. 8, 19 haud indigna coli ... Vlpia -s. Cod. Theod. 16, 2, 6 si ... *clericus* -e municeps ... dinoscetur (*antea*: cui nulla ex municipibus prosapia fuerit). Carm. de resurr. 87 *deus* -em ˌmeritiˌ ... servat in aevum *iudicandam* (ˌ ˌ *i. culpae, cf. 19* moriendi propago). Ps. Boeth. fid. cath. 18 *deum* patrem *numquam* ... fuisse filium, ˌne rursus in infinitum humanus animus divinam -em cogitaretˌ (*sim.* 21). *al.* *laxius de quibuslibet propinquis*: Pallad. hist. mon. II 13 p. 366^{D} quando ... quis animam suam despicit conferendo suae -ei (*antea*: parentibus. *cf. I 2 p. 256^{A}* propinquitatis, *gr. p. 22, 22 συγγενῶν*).

II *de eo, qui (quod) progignitur.* *indicatur ad quem vel quid -s pertineat per gen. vel pron. poss. saepissime, per adi. e. g. l. 74. p. 1759, 54. 68; e quibus -s constet per gen. e. g. l. 45. 54.* *fere pro syn. accedunt maxime* proles *p. 1759, 29. 1760, 53 sq. 70,* suboles *p. 1759, 15. 39. 1761, 15,* stirps *l. 55. p. 1759, 11. 1761, 31. al.* (*cf. p. 1757, 54*), generatio *p. 1760, 37 (cf. p. 1760, 14; dist. p. 1759, 19. 22), fere opp.* parens *p. 1759, 37. 1760, 69. 72. 74. 1761, 19. et al., e. g.* Ov. met. 2, 34. *accedunt adi. e. g.* vera *p. 1759, 12. 1761, 12. 19* (*cf. p. 1761, 50*), certa *p. 1759, 38,* nova *l. 57. p. 1759, 32. 1760, 52. 71. al.,* clara *p. 1759, 34. 48. 54. 57 et* Stat. silv. 3, 3, 139, omnis *p. 1759, 4. 1760, 2,* universa *p. 1759, 21,* tota *p. 1760, 66 et e. g.* Pavla Hier. epist. 46, 3, 4, cuncta Vvlg. gen. 46, 7 *et plur. p. 1760, 38,* numerosa *p. 1760, 56. 1761, 40.*

A *more sollemni, quo animantes vel plantae genus suum propagant* (*pro parentibus sunt ova l. 64, terra, sc. plantas progignens, p. 1760, 69*): **1** *de hominibus vel deis* (*generaliter de quibuslibet animantibus infra l. 65. p. 1760, 46*): **a** *cum respectu certi genitoris de eius prole; significantur*: **α** *plures progeniti* (*vel incertus numerus; saepe de universa cuiusdam prole, de parte prolis e. g. p. 1759, 19. 21; vario modo indicatur numerus l. 51 sq. 63*): ① *filii, filiae* (*sc. -s maxime ad patrem matremve refertur*): Ⓐ *-em parere, edere sim.* (*cf.* propagare *p. 1759, 1. 14. 16,* ferre *p. 1760, 55,* facere *p. 1760, 71*): Enn. scaen. 61 (*Cassandra ad Hecubam*) optumam -em Priamo peperisti extra me. Elog. Scip. (ce 958) 2 (*post a. 139 a. Chr.*) -em genui, facta patris petiei. Lvcr. 2, 617 vivam -em qui in oras luminis edant (Cod. Iust. 5, 27, 10, 1 ad posteriorem filiorum edendam -em. *cf. p. 1759, 74. 1760, 64*). Hor. carm. 3, 6, 48 aetas parentum peior avis tulit nos nequiores, mox daturos -em vitiosiorem (Schol. filios). Cod. Iust. 11, 48, 21 pr. -e, quae ... progenita sit. Ⓑ *cetera exempla* (*selecta inde a* Liv.): Catvll. 64, 23b heroes salvete, deum genus, o bona matrum -s. Cic. Tusc. 1, 85 Priamum tanta -e orbatum. Verg. Aen. 10, 329 Phorci -s, septem numero. Hor. sat. 2, 3, 243 Quinti -s Arri, par nobile fratrum. Tib. 1, 10, 52 rusticus ... vehit ... uxorem plaustro -emque domum. Ov. met. 6, 155 *placuit Niobae* sua -s. Liv. 21, 53, 5 si *patres nostri* videant nos, -em suam, ... paventes *eqs.* 45, 41, 12 ex magna -e liberorum ([*cf. 11* stirpe liberum]. Novell. Theod. 22, 1, 4. *cf. p. 1759, 9*). Lvcan. 2, 388 Veneris ... huic *Catoni* maximus usus, -s (*vergit ad IIIB*). Stat. Theb. 5, 461 iam nova -s partusque in vota soluti (*cf. 462* alumnis). Qvint. inst. 3, 7, 8 *dis honorem addit* -s ..., ut Apollo ac Diana Latonae. Vet. Lat. Tob. 10, 12 (cod. 109) *filia,* eris in -as tuas dans fructum generi tuo (*sim. plur.* [*habeturne unusquisque liberorum pro una -e? cf. β*]: 10, 13 [*ibid.*]. Lact. ira 11, 8 natales, coniugia, -es *hominum, qui ut dei coluntur.* Vvlg. exod. 6, 15 filii Symeon *sunt* Iamuhel et Iamin ...; hae -es Symeon [*antea*: cognationes Ruben]). Anth. 624, 2 (*de sidere Geminorum*) -s duplex (*cf. 621, 2* proles duplex Iovis). Arnob. nat. 1, 36 p. 31, 2 ovorum -s dii Syri. Lact. opif. 12, 8 si muliebre praevaluerit, -em cuiusque sexus ad imaginem respondere maternam. Inscr. numm. imp. VII p. 203 n. 442 (*a. 324*) felix -s Constantini Aug(usti). *al.*

② *quilibet posteri* (*inseruimus exempla, ubi nepotes sim. filiis adiunguntur, e. g. p. 1759, 9; nonnulla vergunt ad I, nisi quod -s hic ad progenitorem quendam refertur, ut p. 1759, 2. 4. selecta inde a* Liv.): Cic. Phil. 9, 5 reddita est ei *Cn. Octavio* ... statua ..., quae multos per annos -em eius honestaret. Tim. 38 *prisci viri* se -em deorum esse dicebant ([*gr. 40^{D} ἐκγόνοις ... θεῶν*]. Hyg. astr. 2, 7, 1. *al.; cf.* Cic. Tusc. 1, 26 *antiquitas* quo propius aberat ab ortu et divina -e). *al.* Varro rust. 2 praef. 4 in qua terra culturam agri docuerunt pastores -em suam, ... ibi contra -s eorum ... ex segetibus

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fecit prata. *al.* Tarqvit. Prisc. Macr. Sat. 3, 7, 2 genus -em propagat in claritate. Nep. Ages. 1, 2 *Proclus et Eurysthenes* principes ex -e Herculis Spartae reges fuerunt. Verg. Aen. 1, 250 (*Venus ad Iovem comprehendens Aenean eiusve posteros*) nos, tua -s, ... prodimur. 6, 790 Caesar et omnis Iuli -s. 7, 257 huic *Aeneae* -em virtute futuram egregiam. Hor. carm. 4, 15, 32 almae -em Veneris canemus (*nisi artius de Aenea intellegens ad β referas; sed cf.* Porph. id est gentem Iuliam). Ov. Pont. 3, 1, 164 *Augusti* -em ... piam participemque tori. Liv. 1, 13, 2 ne *Sabini Romanique* parricidio macularent partus suos, nepotum illi, hi liberum -em. Sen. Thy. 137 -s impia Tantali. Stat. Theb. 1, 669 (*ad hospites*) has forte invisitis aras vos quae -s? Tac. ann. 2, 37, 3 (*senator pauper de filiis suis*) en stirps et -s tot consulum. 14, 61, 4 quia veram -em penatibus Caesarum datura sit *Poppaea.* Paneg. 8, 20, 1 liberi nepotesque nostri et si qua omnibus saeculis erit duratura -s. Amm. 22, 8, 19 quarum *Amazonum* -s longe deinde propagata (*postea*: numerosam subolem). Vvlg. Iob 5, 25 multiplex erit semen tuum et -s tua. Rvfin. Orig. in gen. 5, 5 p. 64, 7 (*ad gen. 19, 31 sqq.*) carnalem ... -em propagari (*postea*: numerosa posteritate. *cf. p. 1761, 60 et* Qvodv. prom. 1, 13, 20 -em carnis Abrahae). Avg. civ. 15, 20 p. 102, 24 non aequalis numeri generationes habuit u t r a q u e -s, *sc. Adae,* sed per Cain septem, per Seth autem decem (p. 103, 31 Inst. Iust. 3, 1, 16). 16, 11 p. 143, 12 Heber ... linguam *Hebraeam non* in universam -em suam refudit, sed in eam tantum, cuius generationes perducantur ad Abraham. Cod. Iust. 8, 48, 6 filios ... vel filias, nepotes vel neptes vel deinceps -em. *al.*

(III) *semen genitale* (*fere effectu pro causa posito*): Ps. Apvl. Ascl. 21 (*describitur coitus venereus*) ut utraque in utramque fundat natura -em.

β *singuli progeniti* (*cf. p. 1758, 59 sqq.*): (I) *filii filiaeve* (*de filio adoptivo* Ov. met. 15, 750; *exempla selecta inde ab* Ov.; *cf. l. 48*): Catvll. 34, 6 o Latonia, maximi magna -s I o v i s (Ov. met. 4, 3 Bacchum -em negat esse I. Arnob. nat. 4, 14 p. 217, 20 [*antea*: proles ... stirps]. *al.; cf. l. 39 sq. et* Clavd. carm. min. app. 2, 11 Tonantis). Carm. cil I² 3449g, 2 Luci -em Publium habes, Acheruns. Nep. Cim. 1, 4 Miltiadis. Verg. ecl. 4, 7 iam nova -s caelo demittitur alto (*-s cuius sit, vix apparet; sunt qui ad p. 1760, 5 referant, coll. 4, 9* surget gens aurea). Aen. 5, 565 parvus ... Priamus, t u a clara, Polite, -s (10, 30 [Clavd. Don. filia tua]. Epiced. Drusi 368 Hist. Avg. Avid. 13, 3). 7, 97 o m e a -s ([Clavd. Don. fili]. 10, 471 Ov. met. 9, 246 Drac. Romul. 10, 376). Ov. trist. 4, 2, 40 Drusus ..., quae bona -s digna parente fuit (*sim.* Pont. 2, 9, 38). Liv. 21, 10, 3 *Hannibalem* Hamilcaris -em. Sen. Tro. 461 (*Andromacha ad Astyanacta*) o nate, magni certa -s patris (*463* veteris ... suboles sanguinis). Stat. Theb. 7, 165 (*Bacchus ad Iovem*) e cunctis ego neglectissima natis -s. Ach. 1, 402 *Helenam* -em c a e l i (*i. Iovis filiam; sim. de prole deorum*: 2, 87 Arnob. nat. 4, 14 p. 217, 9 Lact. inst. 1, 18, 18). Tac. ann. 14, 7, 4 *Agrippinam* -em eius *Germanici.* Avson. 10, 11 (170 S.), 4 Hesperii patris tertia -s. *al.* *de Christo filio Mariae* (*cf. p. 1761, 10*): Ivvenc. 1, 58 salve, *Maria,* -e terras iutura salubri. 2, 699 (= 3, 541) -s h o m i n i s ([*Matth. 19, 28 et 12, 40* filius h.]. Qvodv. c. Iud. pag. Ar. 17, 2). (II) *quilibet posteri* (*exempla selecta inde ab* Ov.): Cic. Cael. 34 (*loqui fingitur Appius Claudius Caecus*) -s ... mea, Quinta illa Claudia. Catvll. 66, 44 -s Thiae clara (*de Borea Thiae nepote accipit Pfeiffer ad Callim. frg. 110, de Sole filio eius Bentley*). Carm. cil I² 3109a Publi -s Appi cognomine Pulchri occubuit letum. Sall. Iug. 14, 6 (*loq. Adherbal*) familia nostra cum populo Romano ... amicitiam instituit ...; quorum -em ... me nepotem Masinissae *eqs.* Hor. carm. 3, 29, 1 Tyrrhena r e g u m -s ..., Maecenas ([*cf. 1, 1, 1* M. atavis edite regibus]. Val. Max. 4, 3, 4 Cn. Marcius ... Anci regis clara -s. *cf.* r e g i a -s: Ov. met. 11, 754 Pont. 2, 9, 1 Sil. 8, 405). Liv. 9, 34, 1 en (est *trad.*) ... illius Appi *decemviri* -s, qui *eqs.* (*cf.* Sil. 11, 85 en ego *Torquatus* -s eius, qui ... Capitolia consul defendit). Sen. Phaedr. 129 Thesea coniunx, clara -s Iovis. Val. Fl. 1, 841 *Mercurius* -s Atlantis (*cf.* Arnob. nat. 3, 21 Atlantea -s). CE 888, 2 (*saec. III?*) -s Claudius Appiadum. Paneg. 7, 8, 2 *Maximianus* se -em esse Herculis ... aequatis virtutibus comprobavit. *al.*

b *generaliter, sc. respectu certi genitoris evanescente, de multitudine natorum quorundam, de universitate simul viventium sim.*: α *qui pertinent ad eandem civitatem eiusve conditorem, ad eundem populum* (*cf. p. 1757, 64*): Cic. rep. 2, 40 ut ex iis *proletariis* quasi proles, id est quasi -s civitatis, exspectari videretur (*sim., sed contextu vix sano* Pavl. Fest. p. 226). Liv. 1, 16, 3 uti *Romulus* volens propitius suam semper sospitet -em (*antea*: parentem ... urbis Romanae. *cf.* Colvm. 8, 16, 2 vetus illa Romuli et Numae rustica -s). 42, 52, 2 Macedonia ... -em ediderat, cuius magna pars matura militiae esset. Sen. Phoen. 392 Cadmea -s (*nisi ad I; significantur Thebani ut*: Stat. Theb. 4, 390 tua -s, *Bacche*). Vet. Lat. num. 10, 30 (Aug. loc. hept. 4, 25) *ibo* ad terram meam et ad -em meam (*cod. 100* gentem, *Vulg.* in terram meam, in qua natus sum). Matth. 12, 39 (cod. 1. *al.*) -s nequam et adultera (*cod. 3. al.* generatio). Amm. 20, 8, 13 adolescentes Laetos quosdam, cis Rhenum editam barbarorum -em. Vvlg. Is. 14, 22 Babylonis ... germen et -em. *de universitate fidelium* (*nisi de serie cogitans locos ad I trahas*): Zeno 1, 46b, 1 non tantum nostri maiores, sed omnis christiana -s. Cassiod. compl. in I Petr. 2, 7 p. 1364ᶜ credentium ... esse genus electum, -em sanctam, populum adquisitionis (*cf. I Petr. 2, 9, ubi gr.* ἔθνος, *Vulg.* gens).

β *qui pertinent ad eandem aetatem, sc. fere i. q. saeculum, generatio* (*in sacris scripturis et apud Christianos praeter l. 32 sq. [cf. p. 1759, 32]. in Vulg. respondet* generatio, *nisi aliud adnotavimus*): (I) *accedit numerus ordinalis vel adi.* altera (*aliter p. 1757, 72. 1759, 43. 1761, 44*): Vet. Lat. gen. 15, 16 (cod. 101. *al.*) q u a r t a ... -e (Lvcif. Athan. 1, 6 l. 17 in tertiam et q. -em. Damas. carm. 10, 4. *al.*). exod. 13, 18 (Aug. quaest. hept. 2, 50) quinta ... -e ascenderunt filii Israhel de terra Aegypti (*aliter Vulg.; cf.* Avg. *ibid.*: utrum -em in centum annis vult conputari ..., an per hominum generationes hoc potius intellegendum est? ... has autem dicit -es Latinus interpres, quas γενεάς Graeci vocant, quae in euangelio generationes appellantur nec numerantur nisi per successiones hominum, non per numerum annorum). psalm. 47, 14 (cod. 300. *al., sim.* Vvlg.) in -e a l t e r a (77, 4 [cod. 109]. 101, 19 [cod. 303]). *al.* (II) *cetera exempla* (*saepe ad significandam longam seriem generationum, cf.* Cassiod. in psalm. 89, 1 l. 61 ['a generatione et -e'] '-em' ... dicit usque ad finem saeculi *eqs.*): Vet. Lat. gen. 17, 7 (cod. 100) ponam testamentum meum inter me et te et inter semen tuum post te et -es eorum in testamentum aeternum (*nisi ad A Ia*). 17, 9 (Ambr. epist. 9, 69, 24, *sim. al.*) tu et semen tuum post te i n -es eorum (Eph. 3, 21 [Theod. Mops. in Eph.] in omnes -es saeculi saeculorum. Hil. myst. 1, 42, 1 [*spectat ad exod. 16, 32*] in -es futuras. 2 in -em. Ambr. epist. 7, 38, 1 in -em aeternam [*spectat ad gen. 9, 12*]. *al.*). psalm. 48, 20 (cod. 421 *et* Vvlg., *sim. al.*) *dives cum interierit,* introibit usque in -es patrum suorum (cod. 303. *al.* in -em [*ad IB*]). Luc. 11, 50 sq. (cod. 6) a constitutione mundi usque ad -em istam ...; a -e hac (*cod. 4. al.* generationem ... generatione). act. 15, 21 (cod. 5) Moyses ... ex -bus antiquis ... habet, qui eum praedicant (*cod. 50* generationibus, *cod. 51. al. et Vulg.* temporibus). Lact. inst. 2, 13, 3 paulatim per singulas -es deminuit *deus* hominis aetatem. Clavd. 3, 106 -s hominum ... prisca. rapt. Pros. 2, 286 illic, *sc. apud inferos,* pretiosior aetas, aurea -s habitat. Qvodv. cant. nov. 1, 10 -es ... mortalium aliis decedentibus, aliis succedentibus terminatos finiunt dies. *al.* *in formula duplici* (*in gr. geminatur* γενεά): Vet. Lat. psalm. 32, 11 (cod. 400) consilium ... domini manet in aeternum, cogitationes cordis eius a g e n e r a t i o n e et -e (*al., v. vol. VI 2, 1785, 24. 1787, 11 sqq. et e. g.* Ps. Max. Tavr. serm. app. 25 p. 899ᶜ in cunctis -bus et generationibus). 48, 12 (cod. 421 = Vvlg.) in -em et -em (*cod. 300* in generatione et generatione. *sim.* Luc. 1, 50 [cod. 10. *al.*; Vvlg. in -es et -es]. *cf.* a -e in -em: Vet. Lat. psalm. 76, 9 [cod. 300. *al.*]. 84, 6 [cod. 303 = Psalt. Rom.]). 144, 4 (cod. 189) natio et -s conlaudabunt opera tua (*cod. 303* saeculum et saeculum, cod. 325 -s et generatio). *al.*

γ *qui comprehendunt totum genus humanum* (*simul per saecula propagatum, ut quaedam exempla etiam ad I spectent*): Avg. civ. 12, 12 p. 529, 3 a parentibus -em pullulare m o r t a l i u m, sicut aliorum animalium (22, 22 p. 603, 23. *cf.* 22, 1 p. 554, 18 de mortali -e. Prosp. carm. de ingrat. 756 addicta ... morti -s). Conc.ˢ I 5 p. 331, 22 rec. B ⟨ut hum⟩anam -em redimat *Christus* (*p. 331, 2 rec. Q* genus, *Migne gr. 26, 1065ᴮ* γένος).

2 *de animalibus* (*cf. p. 1761, 21*): Varro rust. 2, 2, 4 videndum, ut boni seminis pecus habeas; id ... potest animadverti ex forma et -e (*de ovibus ut: ibid. iterum.* Colvm. 7, 3, 15 nova ... -e repleatur numerus [*postea*: prolem]. *cf. l. 66*). 2, 4, 4 (*de subus, ut ibid. iterum.* Colvm. 7, 9, 12 [*antea*: prole]). 3, 16, 29 cum ... *apes* -em ut coloniam emittere volunt (*de eisdem*: Verg. georg. 4, 56. Colvm. 9, 11, 1 si nullam -em tulerint favi [*antea*: pullities]. Ennod. opusc. 9, 9 p. 418, 10 numerosae -es [*gen.*]). Verg. georg. 1, 414 -em parvam ... revisere (*de avibus ut*: Phaedr. 2, 4, 10 nostram [*i. pullos aquilae et catulos felis*]. Ivv. 14, 84 matura. Avian. fab. 21, 1). Liv. 7, 4, 6 si quid ex -e sua, *sc. bestiarum,* parum prosperum sit. Colvm. 7, 9, 1 *in omni genere quadripedum* frequentius patri similior est -s quam matri. Qvint. decl. 388, 9. CE 1526 A, 6 (*saec. II*) equorum. Prvd. ham. 599 *vipera pariens* carnificem ... gemit ... -em. Evstath. Basil. hex. 7, 2, 12 manet ... in singulis generibus ... inconfusa ... -s (*gr.* ἡ διαδοχή. *de piscibus ut*: 7, 4, 12 ad edendam fovendamque -em [*gr.* τὰ ἔκγονα]). Evseb. Emes. serm. 25, 16 (*ad Dan. 7, 3 sqq.*) naturae -s. *de grege* (*cf. p. 1759, 63 sqq.*): Colvm. 7, 5, 6 ne totam -em coinquinet *ovis scabiosa.*

3 *de plantis* (*quae -s sunt vel plantarum vel terrae*): Colvm. 3, 6, 2 vitis ... fecunda, cuius -em studemus submittere (*3, 6, 1* matrem, *sc. vitem. cf.* 3, 9, 7 unius vitis -s). 10, 165 viridi redimite parentem, *i. terram,* -e (*cf. 161 sqq.* fetus ... partus ... proles [*acc. plur.*]). Plin. nat. 12, 22 ut *rami ficus* ... infigantur *terrae* novamque sibi -em (propaginem *var. l.*) faciant circa parentem. Evstath. Basil. hex. 5, 2, 6 calami -s (*gr.* ἡ προβολή).

B *variis originis modis* (*generaliter* Tert. adv. Prax. 8 p. 238, 23 *dicam* filium ... et solis radium, quia omnis origo parens est et omne, quod ex origine profertur, -s est): **1** *de animantibus*: **a** *proprie*: α *de*

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hominibus animalibusve ortis: *e terra* (*proverbialiter* PERS.): VERG. georg. 2, 341 (*336* prima ... origine mundi) virum ... terrea -s duris caput extulit arvis (ferrea *var. l., sed cf.* SERV. auct.: creditum est primo homines e terra natos). PERS. 6, 57 praesto est mihi Manius heres :: -s terrae? (*59* terrae filius. *cf. vol. VI 1, 758, 23 sqq. et Otto, Sprichw. n. 1763*). *e mari*: AVG. conf. 13, 21, 29 aves marina -s (*gen. 1, 20*), sed tamen super terram multiplicantur. β *de aeonibus Gnosticorum*: IREN. 1, 18, 1 secundam ... quaternationem, -em primae quaternationis (*gr.* γέννημα). 1, 23, 2 quoniam *angeli et potestates* nollent -s alterius cuiusdam putari esse *quam Ennoiae.* γ *de Christo filio dei patris* (*cf. p. 1759, 43 et IIIB1*): IREN. 5, 36, 3 -s eius *dei*, primogenitus verbum (*verti vid.* πρωτότοκος λόγος). IVVENC. 2, 119 -s veneranda dei (HIL. trin. 9, 37 vera. PRVD. ham. 636. *al.*). HIL. trin. 2, 11 -s a parente. 2, 22 perfecti patris -em perfectam. PRVD. cath. 3, 136 ecce venit nova -s. *al.* δ *de animis a deo creatis*: ARNOB. nat. 2, 43 (*ironice*) quid dicitis, o suboles ac primi -s numinis? 2, 48 eas *animas* non esse dei -em (*antea*: prolem).

b *transfertur ad significandos eos, qui aliquem sequuntur, aemulantur, alicuius (rei) naturam exhibent sim.*: SEN. dial. 1, 1, 5 *vir bonus est* discipulus eius *dei* aemulatorque et vera -s, quam parens ille ... durius educat. VET. LAT. Matth. 3, 7 (cod. 3. *al. et* VVLG.; *Iohannes baptista ad Pharisaeos*) -es viperarum (*plur. intelleximus; cf. gr.* γεννήματα, *quod vertitur etiam* 23, 33 [cod. 10. *al.; cod. 3. al.* generatio, *cod. 7. al. et Vulg.* genimina]. *al.; sim. inde* LVCIF. Athan. 2, 4 l. 11 vipereae -es). IREN. 4, 35, 2 is ..., qui a demiurgo fuit, spiritus ignorantiae ... et umbrae -s (*ad textum v. Journ. Theol. Stud. 17, 1966, 320*). HIL. in Matth. 2, 3 ut *infideles* ... in diaboli -em infidelitate mutentur (*opp.* Abrahae propago. *cf.* PS. AMBR. symb. p. 191 cuius *diaboli* -em se ipsi fecerunt *haeretici*). RVST. HELP. benef. 117 -em stirpemque tuam, *i. Christi.* FACVND. defens. 9, 5, 24 stultissimam eorum *haereticorum* -em Eutychianos.

2 *de rebus alicunde ortis*: OV. trist. 3, 14, 14 de me sine matre creata carmina sunt; stirps haec -sque mea est. CHALC. comm. 250 Aristoteles ... unum genus somniorum admittit, *sc. quod e factis vel cogitatis vigilantium oritur* ...; est ... haec -s somniorum, sed non sola. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 31 l. 23 iuxta quod voluntas patris, filius *est Christus*; omnis enim voluntas -s est. PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 46, 20 -s pedum *metricorum* (*cf. e. g. 46, 18 sq.* divisa ... media *syllaba molossi* choriambum gignit). ZENO 1, 44, 1 idem *dies paschalis* sibi successor idemque decessor ..., anni parens annique -s (*sim.* 1, 57. 2, 19, 1). ORIG. in I reg. 18 fecunda in -e erat caro mea habens plurimos carnis fructus, fornicationem, immunditiam ...; haec erat carnis nostrae numerosa -s.

III *de actione progignendi*: **A** *metonymice de conditore, initio sim.*: APVL. met. 11, 5, 1 (*loq. Isis*) adsum ... rerum naturae parens ..., saeculorum -s initialis (*sunt qui ad II referant, sed v. Heine, Glotta 70, 1992, 83 sqq.*). BOETH. arithm. 1, 9, 10 prima ... numeri -s (*postea*: unitas. *cf. 1, 7, 6 unitatem* totius ... genetricem pluralitatis).

B *de ipsa actione* (*cf. p. 1758, 56*)*; respicitur generatio*: **1** *Christi e deo patre* (*cf. l. 10*): HIL. in psalm. 138, 35 opera testantur ... per naturae -em in filio patrem esse *eqs.* (syn. 20. 84). trin. 6, 12 unigeniti ex deo dei nativitas non series est sed -s (*item iuxta ponitur* 7, 11). CONC.[S] I 5 p. 204, 20 nomine *filii* ... indicante quasi veram sinceramque -em (*vix ad l. 10, cf. gr. ibid. p. 224, 1* τὸ οἱονεὶ τῆς ὠδῖνος καὶ τοῦ τόκου τὸ γνήσιον). EVSEB. EMES. serm. 5, 9 (-s *cod.*; progeneratio *Buytaert praeter necessitatem*). **2** *quaelibet*: *spiritalis*: HIER. in Zach. 14, 15 l. 582 cum ... isti muli et isti eunuchi versi fuerint in -em et ˌspiritales filiosˌ procrearint (ˌ ˌ *i. virtutes, ut vid.*). RVFIN. Orig. in gen. 11, 2 p. 103, 28 haec casta -s maturae aetati plus convenit (*i. conversio hominum ad fidem; antea*: ad huiuscemodi filios procreandos). PETR. CHRYS. serm. 26, 6 habeas eos fratres -e caelesti, quos subditos mundana possides servitute (*si spectat ad regenerationem baptismi; an ad p. 1759, 75?*). *corporea*: PHILIPP. in Iob rec. long. 27 p. 693[C] non solum carnali -e verum etiam morum similitudine filii appellantur (*cf. p. 1759, 16*). AVG. serm. 22, 10 nati sumus secundum istam -em carnis (*cf. l. 40. p. 1758, 13. 1759, 18*).

in fig. etym. cum (pro)gignere *p. 1758, 44. 48, cf. p. 1757, 66. 72.*

Foucher.

prōgenitīvus, -a, -um. *a* progignere. *i. q. progignens* (*pendet gen.*): BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 26 p. 77, 19 genus ... cum unum sit, plurimarum specierum ˌ-umˌ est; namque sub uno genere plures species inveniuntur (ˌ ˌ progenitorum [*vel* -arum] unum *var. l.*).

prōgenitor, -ōris *m.* *a* progignere (*postea etiam a* pro *et* genitor, *v. infra sub 2*). *de notione*: ISID. orig. 9, 5, 28 sicut ... inferius longe editi progenies dicuntur, ita superius proavi, atavi, qui et -es appellantur, quasi porro generantes. GLOSS. -e⟨s⟩: proavi[a]. -es: avi vel proavi. avi vel proagnati. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2158 -es: primatum vindican⟨te⟩s (*obscurum; spectatne ad 2b?*). *legitur singulis locis apud* ACC. *al.* (*v. infra sub 1*), *saepius inde a* VET. LAT.

1 *usu genuino aetatis prioris significatur is, qui progignit* (*vix recte viri docti apud* ACC. *et* OV. *intellegunt eum, qui est ante ipsum genitorem, sc. avum*): **a** *de auctore generis* (*nisi de parente apud* ACC.; *cum acumine disting.* genitor, *i. pater, apud* OV.; *cf. etiam* PAVL. FEST. *infra l. 57*): ACC. trag. 76 si tui veretur te -is, cedo (*contextu deficiente incertum utrum de parente an de auctore generis*). NEP. Ages. 7, 4 domo eadem fuit contentus, qua Eurysthenes, -r maiorum suorum, fuerat usus. OV. met. 11, 319 forti genitore et -e ˌTonantiˌ esse satam *Chionen* (*filiam Daedalionis, quem procreavit Lucifer, filius Cephali, qui est* Cyllenia proles *Ov. ars 3, 725*; nitenti *Bentley intellegens Luciferum avum*). **b** *de deo conditore omnium, quae sunt*: VAL. SORAN. carm. frg. 4 Iuppiter omnipotens, regum rerumque deumque -r genetrixque (*explicat Aug. civ. 7, 9 p. 287, 9* [*e Varrone*] Iovem ... esse mundum et eum omnia semina ex se emittere).

2 *aetate posteriore ad notionem progignentis sec. gr.* πρόγονος (*v. l. 17. 54*) *accedit notio antea geniti et sanguine coniuncti, ut vox derivata videatur a* pro *et* genitor (*sec.* proavus *sim.*), *sed notiones frustra separare temptaveris*: **a** *proprie* (*passim pro gr.* πρόγονος, *quod infra non adnotavimus*): α *de quibuslibet maioribus* (*parentibus fort. l. 31*): Ⓘ *singulorum hominum*: VET. LAT. II Tim. 1, 3 (cod. 78. *al.* = VVLG.) cui *deo* servio a -bus (*v. p. 1444, 33. eadem locut. adv.* a -bus [*aliter l. 25*]: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 68, 10 [*Theodosio et Valentiniano*] per quam *fidem* a -bus olim vestrum regnat imperium. CASSIOD. hist. 6, 1, 4 *circa Ephesum* a -bus possessiones habebant *Gallus et Iulianus*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 112, 4 (*Theodosius et Valentinianus synodo*) quantum circa ... -um fidem zelum habeamus (*gr. I 1, 3 p. 31, 12* προγονικήν). p. 113, 36 (*respondet synodus*) *fides* a -bus vobis contradita. *al.* *respicitur generatio Christi* (*addas fort. p. 1765, 21*): ANIAN. Chrysost. hom. 3, 2 non quia magnos -es habeat ac potentes *Christus.* AVG. cons. euang. 2, 3, 5 cuius *Ioseph* -es sursum versus commemoraret *Lucas* (*antea*: progeneratores, *cf. p. 1756, 4*). c. Faust. 22, 64 Christi -es. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 158, 27 *Christus* pauper ex pauperibus -bus natus *est.* Ⓘⓘ *coetus cuiusdam, populi sim.*: LEO M. serm. 9, 4 *Romani,* qui ˌin -busˌ vestris euangelium ... ab ipso ... Petri et Pauli ore didicistis (ˌ ˌ (in) genitoribus, pro genitoribus *var. ll.*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 112, 18 *fidem* ex patribus -busque percepimus. I 5 p. 381, 19 respicite ad -es (*Rustic. I 4 p. 79, 24* ad patres nostros atque maiores). CASSIOD. hist. 7, 28, 3 fidem ... a suis -bus approbatam (*Sozom. 6, 12, 4* παρὰ τῶν πρὸ αὐτῶν). IOS. c. Ap. 1, 29 de nostris ... -bus. 1, 92 -r ˌnosterˌ Ioseph (*sc. Iudaeorum*). MVTIAN. Chrysost. hom. 22 p. 372 ex -bus incipit loqui (*gr. p. 153* ἀπὸ τῶν προπατόρων). NOVELL. Iust. 31, 1, 3 administrationis ... hoc nomen (*sc. satraparum*) erat neque Romanae neque nostrorum -um. *al.*

β *de auctore gentis vel generis humani*: AVG. c. Iulian op. imperf. 4, 128 p. 1424 Chanaan -em ... illorum *Chananaeorum.* MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 5, 33 -es ... humani generis Adam et Evam (*de iisdem*: p. 22, 37 ex -um praevaricatione). PS. PROSP. vocat. gent. 2, 13 p. 698[C] quamvis in -is sui moribus viverent *posteri Cain.* ORIENT. comm. 2, 358 *die iudicii* cum fuerit medius -r genitis (*356* deducens subolem prosapiamque pater). MVTIAN. Chrysost. hom. 12 p. 317 qui similes essent a -bus, et eundem haberent -em (*gr. p. 98* προγόνων ... προπάτορα).

γ *de deo vitam largiente*: CYPR. GALL. exod. 518 *deum laudabo,* qui est -r mei parentis (*sed exod. 15, 2* deus patris mei).

b *transfertur ad conditores doctrinae, ecclesiae sim.*: IREN. 2 praef. 1 -is ipsorum *haereticorum* doctrinam, Simonis magi. CONC.[S] I 5 p. 354, 8 apostolos et post illos ecclesiae -es (*item fere* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 10, *gr. I 1, 5 p. 130, 20* προγόνους). FACVND. defens. 6, 4, 2 Eutychianos ... vel Apollinaristas eorum -es (*cf.* 8, 4, 25 Apollinaristas, -es Eutychianae dementiae). *al.*

f. **prōgenetrīx,** -īcis. *i. quae progignit*: PAVL. FEST. p. 232 Popillia tribus a -e traxit vocabulum. ISID. orig. 9, 6, 22 vocabula a gente ... declinata: genitor, genetrix, ... progenitores, -es.

deriv.: progenitoralis.

prōgenitorālis (-ialis *edd. vet.*), -e. *a* progenitor. *i. q. ad progenitores pertinens, sc. de possessionibus* (*n. pro subst. l. 64*): NOVELL. Iust. 21, 2 quod ... prius factum est, omne manere ... sancimus, sive in ˌ-bus sive in aliis factum est, nihil omnino communicantibus femineis personis super iam divisis -busˌ praediis (ˌ ˌ progenitoribus *cod. V omissis ceteris, sim. R; gr.* ἐπὶ γενεαρχικῶν ..., γενεσιαρχικοῖς χωρίοις).

1. prōgenitus, -a, -um *v.* progignere.

[2. prōgenitus (-ūs) *v. p. 1765, 19.*]

prōgeno *v.* progigno. *Banta.*

prōgermino, -āre. *a* pro *et* germinare. [*in falsa var. l. p. 1755, 51.*] *i. q. (producendo) germinare, germen proferre*: COLVM. 4, 15, 3 *ne* ex propinquo *vitis* neglegenter ... resecta -et.

prōgero, -gessī, -ere. *a* pro *et* gerere. **1** *i. q. foras gerere, sc. egerere, exportare* (*promere p. 1763, 2*): VITR. 10, 16, 9 terram, harenam, lapides -erunt in mare ante murum *ad impediendos oppugnantes.* COLVM. 1,

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

6, 22 quicquid *rustici* ovilibus stabulisque conversum -erunt (*sc. fimum*; -cess- *var. l.*). 12, 52, 8 urcei, quibus oleum -itur (*sc. e labris sim.*). PLIN. nat. 11, 63 defunctas -unt *apes* (*Arist. hist. anim. 626a24* ἐκκομίζουσιν ἔξω, *Verg. georg. 4, 256* exportant). 18, 364 (*inter prognostica*) formicae ... ova -entes (*cf. e. g. Verg. georg. 1, 379* extulit). **2** *i. q. in conspectum gerere, sc. ostendendo gerere (vi durativa; sunt qui putent per confusionem praeverbiorum positum esse eadem notione ac* praeferre): APVL. met. 4, 31, 7 alius *Triton* sub oculis dominae speculum -it *Venerem per mare comitans* (*item in pompa*: 11, 17, 1 sacerdos maximus quique divinas effigies -bant). 11, 16, 7 carbasus ˌlitteras ... intextasˌ (littere ... ingestas *trad.*) -bat: eae litterae votum instaurabant de ... prospera navigatione.

cf. progesto.

[progestium *v. p. 1527, 49 sq.***]**

prōgesto, -āre. *a* progerere, *nisi a* pro *et* gestare. *i. q. identidem progerere, sc. gestare ea, quae edenda alicui proiciantur (vel quae e cella promuntur? cf. etiam vol. VI 2, 1968, 75 sq.)*: APVL. met. 6, 28, 6 (*virgo ad asinum*) sinu serico -ans nucleos ⟨et⟩ edulia mitiora, te meum sospitatorem cotidie saginabo. *Bk.*

prōgigno (-geno *l. 22*), -genuit, -genitum, -ere. [*compositum priscum e radice* *ĝenə$_1$ *formatum; prius quam act. exstitisse videtur pass.* progignor, *cuius part. est* prognatus (*q. v.*); *cf. etiam vet. ind.* pra-jā-yate *pass. 'progignitur'. Fo.*] *traditur stirps praes.* progenitur PAVL. dig. 38, 10, 10, 17 p. 360, 8 (*cf. vol. VI 2, 1976, 1 sqq.*). *de notione*: SYNON. Cic. *v. supra p. 1550, 56.* GLOSS. II 262, 35 γεννηθείς: natus, genitus, -tus, ortus. 416, 41 προγεννῶ: -o. 424, 5 προτίκτω: -o. 454, 45 τεχθείς: natus, ... -tus, editus. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2817 prosatus: -tus. *legitur aetate priore paucis locis, sc. in poesi apud* PLAVT., CATVLL., LVCR., VERG., OV., VAL. FL. *al., in prosa oratione apud* CIC., (PAVL.) FEST., COLVM. (*semel,* progenero *28*[ies]), GELL. *al., postea paulo saepius, maxime in* COD. Theod. *et* Iust. (*47*[ies], progenero *nusquam*); *praevalent formae pass., maxime p. p. p.* -tus *inde a* STAT. (*cf.* prognatus *inde ab* ELOG. Scip., *v. infra s. v.*), *act. v. p. 1764, 3 sqq. 27 sq. 33. 58 sqq. 72 sq. al.* [*per confusionem praeverbiorum codd. exhibent hic illic* pergignere *vel* praegignere, *quod infra notavimus. e coni. dub.* ACC. trag. 653[1], 1.]

fere i. q. gignendo producere, procreare sim. (*vim praeverbii temporalem vix recte testantur* GLOSS. *l. 25; contextu variat maxime cum* nasci *l. 45. p. 1764, 28. al. et* procreare *l. 66. p. 1764, 11. al., ceterum e. g. cum* educere *p. 1764, 34. 55 et sim. al.; iungitur cum subst.* progenies *p. 1764, 21 et* COD. Iust. 11, 48, 21 pr.; *structuras indicantes parentem collegimus l. 55 sqq.; ceterum accedunt dat. personae p. 1764, 16. 48, dat. fin. l. 50, praepos.* ad *l. 51. 52. p. 1764, 57,* in *c. acc. l. 49. p. 1764, 7*): **I** *proprie de generatione animantium vel plantarum*: **A** *strictius pertinet ad animantes actu naturali genus propagantes*: **1** *homines vel deos*: **a** *respiciuntur ipsi parentes*: **α** *formae pass.*: ① *vario usu*: PLAVT. Truc. 699 neque gnatust neque -etur neque potest reperirier, cui ego ... factum melius quam Veneri velim. PAVL. FEST. p. 226 *v. supra p. 1399, 2.* STAT. Ach. 1, 269 (*Thetis Achilli*) si *te* -tum Stygos amne severo armavi. COD. Iust. 7, 4, 3 (*a. 222/235*) qui post moram praestandae libertatis -ti sunt (*opp. qui ... antea* eduntur). IVVENC. 3, 486 alios tales (*sc. eunuchos*) -i in luminis oras (*cf. vol. VII 2, 1813, 18 sqq.*). FIRM. math. 6, 23, 3 *quidam* bono parentum videbuntur esse -ti. CIL III 6587 (*saec. IV ex.*) viro ... ad insignem laudem gloriamque -to. PS. PROSP. carm. de prov. 646 cum mihi -to ad vitam mandata salutis ... insinuet bonus auctor. COD. Iust. 6, 40, 2, 2 augeri ... rem publicam et multis hominibus -tis frequentari. *al.*

② *indicatur unde*: Ⓐ *per praepos.*: ex (*apud auctores priores v. p. 1764, 12. 35. 70*): PAVL. dig. 38, 10, 10, 17 p. 360, 8 *in singulis gradibus* maribus adiciuntur feminae, ex quibus proximus quisque progenitur. COD. Iust. 7, 4, 4 (*a. 222/235*) cum interea ex ea -ti servi sint (*nisi pro subst.*). 8, 47, 5 (*a. 291*) *privignum* proinde atque ex te -tum ad fidem naturalis legitimique filii habere permittimus. ARNOB. nat. 7, 35 p. 388, 11 *deos* esse natos et ex masculorum feminarumque seminibus conventionum -tos lege. COD. Iust. 5, 9, 3, 1ª (*a. 382*) ex eodem matrimonio -tis liberis superstitibus (INST. Iust. 3, 1, 2ª ex legitimis ... m. *al.*). *al.* de (*cf. et p. 1764, 20. 25. 29. 45. 54. al.*): RVFIN. Orig. in num. 22, 1 p. 203, 29 quinque filiae fuerunt ... de Salphaat quodam Istrahelita -tae. MART. CAP. 1, 40 ut *Pallas* neque de ulla commixtione -ta neque ipsa procreare quicquam Arithmetica teste monstretur (*ad rem cf. Fav. Eul. supra p. 1555, 30*). *al.* ab (*cf. p. 1764, 11. 13. 50. 64*): DARES 16 Telephus ... a patre Hercule -tus. *al.* Ⓑ *per abl.* (*cf. p. 1764, 14 sq. 21. 63. 74. al.*): CE 1238, 3 (*saec. III*) paupere -tus lare sum parvoque parente. ARNOB. nat. 4, 14 p. 216, 20 tris ... Ioves esse, ex quibus unus Aethere sit patre -tus ([*Cic. nat. deor. 3, 53* natos]. CLAVD. DON. Aen. 7, 650 p. 98, 10 Mezentio p. COD. Theod. 7, 1, 6 pr. avo licet ac p. sit decurione -tus. IORD. Get. 174. *al.*). FIRM. err. 6, 1 *Liber* cum fuisset adultera matre -tus (MART. CAP. 1, 1 [vers.] *Hymenaeum* m. Camena -tum perhibent. *al.*). ZENO 1, 59, 8 caelesti prole, non semine, -tum ... dominum. AVSON. 25, 8 (343 S.), 9 Larunda -tus Lar. CLAVD. 22, 357 *Stilichonis* nurum ... -tam Augustis. *al.*

β *formae act.* (*non nisi in stirpe perf.*): CIC. off. 3, 66 qui illud lumen -uit (*antea*: nostri Catonis pater). VAL. FL. 5, 462 quos ... Phrixus -uit. 6, 50 Scythicis quem Iuppiter oris -uit. STAT. Theb. 7, 213 crimine fratres -uisse *sicut Oedipus.* HIL. in psalm. 126, 16 quem *Christum* ... virgo -uit. SYMM. rel. 9, 4 *Theodosius pater* felici satu numen in imperium salutare -uit (pergenuit *var. l.; postea*: liberi ad bonum publicum nati). CE 1283, 2 optima, quam mat⟨er⟩ ... -uit. *al.*

b *respicitur gens, auctor generis sim.* (*cf. l. 29*): FEST. p. 130 Mamiliorum familia -ta sit a Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreavit (*cf.* GELL. 13, 20, 15 quae *pars familiae* ex minore Catonis filio -ta est). MOD. dig. 38, 10, 4, 1 cognati ab eo dici putantur, quod ... ab eodem orti -tive sint. PS. AVR. VICT. epit. 6, 1 Galba, nobili Sulpiciorum gente -tus. SYMM. epist. 5, 55 *is, quem commendo,* est ... non mediocri loco aut infima sorte -tus. PAVL. NOL. carm. 27, 219 quos ... Abraham, ... Isac, ... Iacob -uere deo per inenumerabile semen. AVG. civ. 17, 20 p. 250, 18 ex quibus *patriarchis* est in carne -tus *Christus.* 18, 47 p. 330, 6 quisquis alienigena, id est non ex Israel -tus, *prophetavit.* in psalm. 46, 11 (*ad Matth. 3, 9* filios Abrahae) Hebraeos de carne eius -tos. GREG. TVR. vit. patr. 6, 1 *Gallum* de prima progenie esse -tum. *al.* stirpe -tus (de s. *l. 25; cf. etiam l. 75*): CLAVD. DON. Aen. 8, 130 p. 134, 22 ('a s. ... coniunctus Atridis') quod esset Graecorum s. -tus rex Arcas. CIL VIII 11024 (*item fere* 22671) divina s. -to d(omino) n(ostro) Valentiniano. COD. Theod. 7, 22, 7 castrensi s. SACR. Leon. 1291 de Liae ... sunt s. -ti. *al.*

2 *animalia*: OV. epist. 7, 38 (*Dido ad Aenean*) te lapis et montes innataque rupibus altis robora, te saevae -uere ferae aut mare (*conviciose dictum ut*: met. 8, 125 nec Iove tu, *Minos,* natus *es*; ... verus ..., qui te -uit, taurus fuit). GELL. 3, 9, 2 tamquam de genere equorum *Diomedis* -tus foret *equus quidam.* APVL. apol. 38, 2 qui *pisces* ... coitu -antur, qui ex limo coalescant.

B *laxius pertinet ad quemlibet ortum*: **1** *plantarum rerumque naturalium parum definitarum*: CATVLL. 64, 89 Eurotae -unt (pergignunt *trad.*) flumina myrtos (*90* educit). LVCR. 2, 545 *et* 566 *v. p. 1555, 73 sqq.* CIC. div. 1, 128 in seminibus vis inest earum rerum, quae ex iis -untur. COLVM. 3, 10, 11 hac lege pecudes, hac virgulta -uit *natura.* PORPH. Hor. epist. 1, 14, 22 ('quod angulus iste feret') facilius illic piper et tus quam uvam posse -i. PS. CENS. frg. 1, 5 terra omnia ex se omnium permixtione -it (pergignit *var. l.*). CHALC. comm. 330 *idea* exemplum est rerum omnium, quas natura -uit. *al.*

2 *deorum*: **a** *apud paganos* (*addasne p. 1763, 71?*): VERG. Aen. 4, 180 illam *Famam* Terra parens ... extremam ... Encelado ... sororem -uit. ARNOB. nat. 4, 24 p. 229, 12 ut ciconias ... ex ovis esse -tos quosdam deos. CLAVD. DON. Aen. 2, 785 p. 256, 2 ('magna deum genetrix') ex qua omnes dii gratulantur se esse -tos. RVFIN. symb. 9 l. 28 Venerem ... de spuma maris ... esse -tam. **b** *apud Christianos -itur filius dei* (*secundum naturam divinam, aliter e. g. l. 1. 6. 63*): LACT. epit. 37, 1 de aeternitatis suae fonte deque ... perenni spiritu suo filium sibi ipse -uit *deus* (*cf. inst. 4, 6, 1* genuit). IVVENC. 1, 363 te, nate, ... testor ex me -tum (*Matth. 3, 17* filius meus). RVFIN. hist. 1, 2, 16 fuisse ab initio ... ab ipso patre -tam sapientiam. PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. praef. l. 40 si eundem filium deum verum de deo vero -tum catholice credidissent *Ariani* (genitum *var. l.*). *al.*

3 *hominum animaliumque*: **a** *exempla varia* (*addas l. 36*): OV. epist. 7, 38 *v. l. 26.* SER. med. 57 noxia corporibus quaedam de corpore nostro -uit natura (pregenuit *var. l.; postea*: animalia taetra eduxit *aegrotus*). IORD. Get. 193 momento defecit, quod tot saeculis natura -uit (*antea*: strages ... populorum). COD. Iust. 6, 40, 2, 1 mulieres ad hoc natura -uit, ut partus ederent. **b** *respicitur patria*: *act.*: OV. met. 9, 670 Phaestia ... -uit tellus ... Ligdum. SIL. 17, 288 ne tollat ... hoc Carthago decus, nullo superabile bello -uisse caput. VEG. mil. 1, 28, 2 terrae, quae Lacedaemonios, ..., quae ipsos -uere Romanos. *pass.* (*ut quaedam ad A trahi possint*): CARM. laud. dom. 9 qua (*i. ubi*) ... -itur Aedua pubes. IVVENC. 1, 239 Bethleem moenibus illum *Christum* -i. PRVD. perist. 3, 4 cuius *coloniae Emeritae* ab ubere -ta est *Eulalia.* CLAVD. 24, 255 *nymphae* geminae ... -tae Scythia. carm. min. app. 2, 121 taurus *Cretensis* medio ... sidere lunae -tus (*cf. Serv. auct. Aen. 8, 295 leo Nemeaeus* Lunae filius). MART. CAP. 6, 656 *Sithonia gens* gloriam Orphei -ti ... sortita est (*Sol. 10, 8* nato ibi Orpheo).

II *transfertur ad*: **A** *quamlibet actionem efficiendi* (*-untur fere res incorp. praeter l. 73. p. 1765, 2*): PLAVT. Pseud. 492 nolebam ex me morem -i malum (prae- *sim. trad.*). LVCR. 2, 81 *primordia non possunt* cessando ... novos rerum -ere motus. 4, 670 *corpora* penetrata queunt sensum -ere acerbum. APVL. Plat. 1, 7 p. 194 hinc (*sc. e materia*) prima elementa esse -ta. ARNOB. nat. 2, 47 quo auctore -tae et qua sunt ratione prolatae *animae*? (ARNOB. IVN. ad Greg. 20 l. 3 est ... a. caelesti stirpe -ta. *cf. l. 21*). *[Bantal]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CHALC. transl. p. 34^B aeterni dei prospicientia ... ex ... perfectis universisque totum perfectumque -uit *mundum* (*gr.* ἐποίησεν, *Cic. Tim. 20* effecit. *cf.* CHALC. comm. 296 [*ex Numenio?*] ex providentia et necessitate -tum *mundum*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 5 l. 30 *deus* universales exsistentias substantiasque -uit (*i. ideas; postea*: profunduntur a deo). RVFIN. Adamant. 1, 13 *veritas immortalis est*, ex ... immortali deo -ta (*gr.* βλάστημα ... οὖσα). ARNOB. IVN. ad Greg. 19 l. 17 incredulitas diabolo auctore -ta. BOETH. arithm. 1, 32, 24 multiplices superpartientes ordinatim -tos repperiemus (*cf. gr. 1, 23, 16* ἀναφαίνονται). *al.* **B** *regenerationem per baptisma factam*: PAVL. NOL. epist. 35 p. 312, 21 illum, *quem baptizasti*, ... spiritalem tibi filium gratia dei fuisse -tum. ARNOB. IVN. in psalm. 47 l. 36 omnes animae ex utero ecclesiae iterata nativitate -tae.

p. p. p. pro subst. **prōgenitus,** -ī *m.* *i. q. prognatus* (*indicantur genitores saepius per praepos. [abl. l. 23], ut vigeat quodam modo vis verbalis, sed cf. gen. l. 18; addasne p. 1763, 58?*): EDICT. imp. Const. frg. Vat. 33 ingenuos -os servitutis adfligi dispendiis minime oportere. COD. Theod. 16, 2, 3 (*a. 320?*) nullum ... decurionem vel ex decurione -um. HIL. hymn. 1, 24 incorporeo ex deo perfectus fuerit -us dei (*v. Myers, ed. 1928, ad l.; de subst.* progenitus, -ūs *cogitat Feder in indice ed.*). AVG. civ. 16, 3 p. 128, 4 fiunt omnes -i de Sem viginti septem. serm. 51, 7 (*ad Matth. 1, 2* Abraham genuit Isaac *eqs.*) per seriem ... parentum et -orum (*nisi ad* progenitor). PROSP. carm. de ingrat. 20 *dixit Pelagius* -os ... nullum traxisse reatum de parentibus. SIDON. carm. 2, 187 *Cicero* ˌsecutus fabro -umˌ *Demosthenem* (ˌ ˌ *Luetjohann*; locutus fabro -tus *trad.*). CE 2118, 5 (*saec. V²*) -is superest e quattuor unus (pro genitis *Löfstedt, vix recte*). *al.*

deriv.: progenitivus, progenitor (-genetrix); *cf.* prognatus.

cf. Onom. Banta.

prōgnāriter *et* **prōgnārē** *advv.* *a* pro *et* gnarus. *fere i. q. provide, prudenter sim.; forma*: **1** *prognariter*: *exempla auctorum*: PLAVT. Persa 588 indica, fac pretium. :: tua mers est, tua indicatiost. :: ... vin bene emere? :: vin tu pulchre vendere? ... age, indica ˌ-rˌ (*codd. Plaut. et* NON. *infra et* GLOSS. Plaut. apud Prisc. gramm. III 59, 6 [scienter *add. cod. unus*], prognaviter *Lambinus*, praegnaviter *Acidalius sec. explicationem Nonii infra allatam; ad notionem v. Woytek, 1982, ad l.*). ENN. ann. 209 pro Romano populo -r armis certando prudens anima⟨m⟩ de corpore mitto (prognaviter *et* praegnaviter *iidem qui supra, verum* -r *non cum* certando, *sed cum* prudens *iungendum est, v. Vahlen ad l. nec non Skutsch, ed. 1985 p. 355 sq.*). *Nonii explicationes* (*ex* ENN. *perperam intellecto ortae videntur, cf. Skutsch et Woytek ll. cit.*): NON. p. 150, 5 -r: strenue, fortiter et constanter (*affert* PLAVT., ENN.). p. 154, 26 -r: audaciter (*affert* PLAVT.; *inde* GLOSS. V 645, 55 pronaciter [*vel e corr.* pronariter]). **2** *prognare* (*forma adv. sollemnis fortasse a gramm. in explicatione locorum supra allatorum ficta*): PAVL. FEST. p. 95 gnarus cum significet id quod scius, peritus, tamen invenimus -e significare aperte (*ad* PLAVT. *male intellectum traxit Woytek l. cit., aliter Skutsch l. cit.*). GLOSS.^L V Aa P 1382 -e: celeriter (*ad* PLAVT.?) vel fortiter (*ad* ENN.? prognave *vel* praegnave *dubitanter Goetz in indice*).

[**prōgnātio** *v. p. 1755, 74.*] Breimeier.

prōgnātus (prōnātus), -a, -um. [*adi. verbale priscum* *pro-ĝn̥ə₁-to- (*vet. ind.* prá-jā-ta- *'natus'*) *tamquam part. intrans. coniunctum est cum* progignor; *non pertinet ad* pronascor; *v. Schwyzer, Zeitschr. vergl. Sprachf. 56, 1929, 10–22 (= Kl. Schr., 1983, 872–884) et Keller, Les verbes ... en -sc-, 1992, 123–129. Fo.*] *scribitur* pronat- CIL II² 7, 24 *et in codd.* GELL. 13, 20, 15 (*var. l.*). TERT. anim. 2, 3 COMM. instr. 1, 10, 1. 2, 32, 13; *cf. p. 1766, 68.* *legitur in versibus primum in* ELOG. Scip., *saepius (sc. 14^ies) apud* PLAVT., *ceterum raro, sc. apud* NAEV., ENN., TER., CATVLL., HOR. (*in* sat.), COMM.; *in prosa oratione occurrit paucis locis inde a* LEGE Anton. de Term., CAES., CAEL., GALL., LIV.; *vocem fuisse stili altioris testari videntur etiam iocose dicta, e. g. l. 73. p. 1766, 3. 25.* [*confunditur in codd. fere c.* propugnatus, *v. p. 1766, 32. 57 (restit. p. 1766, 25); e coni. dub.* patre -us *pro* propagatus TRAG. inc. 101; *in falsa var. l.* PLAVT. Men. 854 (*v. Gratwick, 1993, ad l.*); *vix legendum est* -as CIL VIII 23711, 5 (*v.* INSCR. Tun. Merlin 566).]

i. q. progenitus, procreatus (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. PR 2162 -e: progenite. *aliam notionem, quam vix defendas coll. p. 1766, 66, exhibent* GLOSS. -us: ante natus. -e: ante genite): **I** *more sollemni animantium*: **A** *usu nominali* (*saepe in appos. vel praedicative, solum positum e. g. p. 1766, 1. 4. 20 [certe pro subst. accedente gen. p. 1766, 16. 22]; attributive p. 1766, 3 [cf. p. 1766, 52. 58]*): **1** *de filiis* (*comprehenduntur posteri remoti p. 1766, 10. 14*): **a** *indicantur parentes per*: **α** *abl.* (*cf. p. 1766, 24. 29. 38. al.*): ELOG. Scip. (CE 7) 2 Scipio Barbatus, Gnaivod patre -us, fortis vir (*item iuxta nomen* [*subaudiendum l. 73*]: NAEV. trag. 46 Dryante regem ˌ-um p.ˌ Lycurgum [ˌ ˌ *item in fine versus*: PLAVT. Amph. 365 Men. 407. 1078 tu es Menaechmus? :: me esse dico, Moscho -um p.]. APVL. met. 7, 5, 6). *ibid.* (CE 8) 7 te ..., Publi, -um Publio, Corneli. NAEV. carm. frg. 30 arquitenens, ˌsanctus Iove, -us, Pythius Apollo (ˌ ˌ sanctusque Delphis *trad., corr. Bücheler*). PLAVT. Epid. 35 ille -us Theti sine perdat *arma*. ENN. ann. 37 Eurydicā -a (*vocat.*). TER. Phorm. 115 illam civem esse Atticam, bonam bonis -am. HOR. sat. 1, 2, 70 magno -um deposco consule cunnum. 1, 6, 78 quas *artes* doceat quivis ... senator semet -os. LIV. 1, 40, 3 Romulus, deo -us, deus ipse (*opp.* Servius ⟨servus⟩ serva natus). APVL. met. 5, 9, 2 (*loq. sorores Psyches*) ut ˌutroque parente -aeˌ diversam sortem sustineremus (ˌ ˌ *sunt, qui excidisse putent* germanae *vel* eodem *sim.*). **β** *praepos.* (*cf. etiam* de *l. 57*): ab (*cf. l. 44. 48. 56*): FRONTO p. 91, 21 (*de filiis imp. Aur.*) alter ..., ut puer regius, alter autem ..., ut a patre philosopho -us. GELL. 13, 20, 15 -i ... ab eo aliquanto posteriores fuerunt, quam qui a maiore fratre eius geniti erant. ex (*cf. etiam l. 39. 45. 47. 62*): GAIVS inst. 3, 2 (*suppletur ex* coll. Mos. 16, 2, 2 *et* INST. Iust. 3, 1, 2; *inter suos heredes*) pronepos proneptisve ex nepote filio nato -us -ave (*sim.* 3, 45 sq. 58. *item in iure*: PAVL. dig. 38, 10, 10, 8 sunt et ex lateribus cognati, ut fratres sororesque et ex his -i. *cf. l. 42*). COMM. instr. 1, 10, 1 Neptunum facitis deum ex Saturno -um. **γ** *gen.* (*cf. l. 22*): CIL II² 7, 24 Nusatita puer, serv(a)e ˌ-usˌ natione Traci(a)e (ˌ ˌ proditus *legunt alii*). INSCR. graec. Rom. Cagnat IV 510 sibi ... et libertis suis ⟨et e⟩orum ⟨progn⟩atis (*gr.* ἐκγόνοις).

b *sine tali indicatione* (*cf. l. 40*): PLAVT. Amph. 650 res et parentes, patria et -i servantur *per virtutem*.

2 *de posteris quibuslibet* (*cf. l. 47 sq. p. 1765, 68; disting.* natus ENN., CAEL.): *c. gen.* (*vel adi. pro gen.*): PLAVT. Cas. 399 (*versu corrupto*) sicut Herculei praedicant ... -is (Herculeis *var. l.*, Hercule illis *Ussing*). *c. abl.*: ENN. scaen. 357 Tantalo -us, Pelope natus (*Thyestes*). CAEL. Cic. fam. 8, 15, 2 Venere -us (*sc. Caesar*; venerem propugnatus *trad.*; *opp.* Psecade natus, *sc. quidam ancillae filius*). SVET. Iul. 81, 1 Iulo -us (*sc. Caesar*; ilio *var. l.*, illo [*sc. a Capye*] *Turnebus*).

3 *de iis, qui orti sunt genere, loco sim.* (*cf. B2*): PLAVT. Aul. 212 quali me arbitrare genere -um? :: bono (Capt. 170 captivom adulescentem ... -um g. summo. Epid. 107. *cf. l. 46*). INSCR. Année Épigr. 1973 n. 78 (*Romae, saec. II/III*) -us Roma ipse Eutuchius dictus ann(os) vix(i) undecim. AVG. civ. 18, 16 p. 276, 23 Graeci ... vel Graecorum stirpe -i (propugnati, propaginati, progeniti *var. ll.*). COMM. instr. 2, 32, 13 facitis ut turba *pagana* -ae (turbe pronate *cod.*; *antea*: gentes ... germine zabolico).

B *usu verbali, sc.* -us sum *pro praedicato* (*copula supplenda l. 40. al., minus probabiliter ad A trahere possis l. 38 sq.; cf. usum verbalem l. 56 sq. 61 sq.*): **1** *a parentibus* (*qui indicantur praeter l. 40*): PLAVT. Amph. 614 *Sosiam* alterum ..., Davo -um (pre- *trad.*) patre eodem quo ego sum (Men. 1079 tun meo p. es -us? [*cf. p. 1765, 73*]). Epid. 172 eam, qua ex tibi commemores ... filiam -am. Rud. 217 libera ego -a fui (*218* si serva forem nata). GALL. Fest. p. 313 (*loco mutilo definitur 'stirps'*) qui a quoque est progna⟨tus⟩. FRONTO p. 58, 21 qui sis liberis -us. *in iure comprehenduntur posteri remoti* (*cf. l. 13*): LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 1, 5 quei ... ab ieis *Termessibus* -i sunt erunt. EPIST. donat. Syntroph. (CIL VI 10239), 17 *qui* ex iis *heredibus* -i erint. **2** *ab auctore stirpis, genere, natione* (*cf. A3*): PLAVT. Poen. 1201 non eo genere sumus -ae, tam etsi sumus servae, soror, ut *eqs.* CAES. Gall. 2, 29, 4 *Atuatuci* erant ex Cimbris Teutonisque -i (procreati *var. l.*). 6, 18, 1 Galli se omnes ab Dite patre -os praedicant. APVL. apol. 24, 3 non ... ubi -us, sed ut moratus quisque sit, spectandum. met. 2, 3, 3 *eadem* familia ... -ae sumus et eandem nutricem ... bibimus.

II *variis modis procreandi, efficiendi*: **A** *de animantibus*: ENN. ann. 521 corpore Tartarino -a Paluda virago (*v. vol. X 1, 171, 3 sqq.; item in fabulis*: HOR. sat. 2, 1, 26 Castor gaudet equis, ovo -us eodem pugnis. MACR. Sat. 1, 17, 70 *Minerva* Iovis capite -a memoratur [*syn.* edita]). PLIN. nat. 11, 99 *blattae* lucem ... fugiunt, in ... umido vapore -ae. ARNOB. nat. 2, 46 ab eo *deo* ... hominem esse -um (*syn.* procreatum). PS. APVL. Ascl. 23 deorum genus ... de mundissima parte naturae esse -um (propugnatum *var. l.*). **B** *de rebus*: CATVLL. 64, 1 Peliaco quondam -ae vertice pinus dicuntur ... nasse per undas (*item de plantis*: PLIN. nat. 9, 56 harundines quamvis in palude -ae, non tamen sine imbre adolescunt). VITR. 4, 2, 1 quemadmodum *ornamenta columnarum* sunt -a et quibus principiis et originibus inventa. 8 praef. 1 quae ex ea *terra* essent -a ... quaeque de aëre nascerentur. TERT. anim. 2, 3 *scriptum apocryphum*, quod non conspiret germanae et ipso iam aevo -ae propheticae paraturae (*sc. quae orta est ipso prophetarum tempore; distinguuntur enim 'pseudoprophetae' posteriores et 'spiritus apostatae' multo priores; vi praeverbii temporali, i. q. ante natus [cf. p. 1765, 65], explicant alii*).

inde forma stirpis praes., sc. inf. **prōnāscī.** *i. q. progigni*: COMM. instr. 1, 6, 13 illum *Iovem* non aliquis prophetavit ante -i (praenasci *C man. sec., quae lectio, si ullius est momenti, testatur confusionem praeverbiorum neque vim verbi temporalem, quae huic loco apta non est; cf. supra p. 728, 77*). *e coni. dub.*: CAEL. AVR. chron. 4, 8, 117 *aqua salsa medicamentisque iniectis* animalia (*sc. ascarides*) interficiuntur et ˌalia -iˌ prohibentur (ˌ ˌ *Rovillius*, alii trochisci *trad.*). Burch.

?**prōgnāviter** *v. p. 1765, 33. 36.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prognōsis, *dat.* -ī, *acc.* -in (-im *l. 5. 12*) *f.*, πρόγνωσις. *scribitur* pronos- GLOSS.

i. q. praescientia, praesagium: **1** *in doctrina Gnosticorum est nomen Aeonis cuiusdam*: IREN. 1, 29, 1 Ennoeam ... *a Patre* postulasse -in (-im *var. l.*); cum ... prodisset -is, ... prodiit Incorruptela. *ibid.* Zoe Thelemati coniuncta est et Nus -i. **2** *t. t. medicinae, quem explicant* VINDIC. med. 40, *v. p. 732, 64.* CAEL. AVR. chron. 4, 8, 112, *v. p. 823, 9.* GLOSS. III 604, 20 pronosin: intellegentiae species. **3** *in arte legendi, declamandi*: GRAMM. de specieb. locut. (Philologus 138, 1994, 347) 17 -is: praescia fati condicio (*affertur Verg. Aen. 10, 501* nescia mens ... fati). **4** *in arte augurandi*: ISID. orig. 12, 7, 19 nautae ... sibi hunc *olorem* bonam -im (-s‹i›am *var. ll.*) facere dicunt (*ad rem cf. Serv. Aen. 1, 393*).

°**prognōsticus,** -a, -um, προγνωστικός. *scribitur* progno- *in codd. vet.* Aa *et* La ORIBAS. (*infra sub 2*), prono- *hic illic in recc., e. g.* CIC. Att. 15, 16a PRISC. gramm. II 504, 19. ALEX. TRALL. 1, 72 (cod. Oxon.). *praeter formas lat. vel ambiguas trad. forma gr.* -on *l. 32. 43. al., cf.* -o *l. 44 sq.*

i. q. pertinens ad praenoscendum sim. sed praeter l. 39 non exstat nisi neutr. pro subst., sc. de ipso signo, praesagio (*accedit gen. l. 27. 32, dat. l. 44, praepos.* ab *l. 29*): **1** *tempestatum* (*periculorum quorumlibet* PLIN.): **a** *titulus libri, sc. de parte posteriore carminis Aratei* (*quae versa est a* CIC.; *gr.* προγνώσεις, *v. Maass, Aratea, 1892, 155 sqq.*): CIC. Att. 2, 1, 11 -a mea cum oratiunculis ... exspecta. 15, 16a -a nostra (div. 2, 47). div. 1, 13 *v. p. 851, 25.* SERV. Aen. 3, 515 in -is legitur non sufficere unum signum *eqs.* (*Arat. 1142 sqq.*). PROB. Verg. ecl. 3, 40 quoniam -a fecerit *Aratus.* PRISC. gramm. II 196, 9 Cicero in -is: '...' (*item al. ibid. et* ISID. orig. 12, 7, 37). **b** *vario usu*: CIC. div. 2, 47 -orum causas persecuti sunt et Boethus *et Posidonius.* PLIN. nat. 1, 8, 42 -a periculorum ex animalibus (*cf. 8, 102* pericula praemonent non fibris modo extisque ..., sed alia quadam significatione). 1, 18, 78 -a a sole, a luna, stellis, tonitribus *eqs.* (*cf. e. g. 18, 340* tempestatum praesagia). QVINT. inst. 5, 9, 15 quae, quia plerumque observata sunt, vulgo signa creduntur, ut -a (*affert Verg. georg. 1, 431. 388*). SERV. georg. 1, 187 (*inde* SCHOL. Verg. Bern.) -on est anni futuri fertilis vel infecundi. *al. ibid.*

2 *morborum sim., sc. usu technico in re medica*: **a** *titulus libri*: *neutr. pro subst.*: CAEL. AVR. chron. 4, 8, 113 quem *librum* ad Hippocratis -um scripsit *Herophilus* (HIPPOCR. progn. tit. -a H. *cf. l. 40 et* CASS. FEL. 18 p. 27, 6 Hippocrates in -o [-is *var. l.*]). ISID. orig. 4, 10, 2 (*tit.* de libris medicinalibus) -a: praevisio aegritudinum, vocata a praenoscendo (*inde* GLOSS.). liber -us: CAEL. AVR. acut. 2, 10, 56 Diocles l. -o (*item* chron. 4, 8, 112). chron. 4, 8, 112 Hippocrates l. -o (*de quo libro cf. l. 36*). **b** *vario usu*: PS. HIPPOCR. ad Maecen. 4 -a, id est praecurrentia vitia, ... cognoscamus. PS. SORAN. quaest. med. 17 in ... febribus certum potest esse -on, tamen in omnibus certa praedicere non possumus. ORIBAS. eup. 1, 112 tit. add. La p. 423 -o egrotis (-um *cod.* Li). syn. 8, 11 add. Aa p. 217 *Hippocrates* memorabit ... ˌin Choaˌ -o dicens cerebrum nimis dolentem *eqs.* (ˌ ˌ *obscurum; respicitur Hippocr. morb. 2, 20*). ALEX. TRALL. 1, 72 (cod. Oxon.) ex alio auctore -on (*aliter cod. Andecav.; cf. p. 735, 12 sqq.*). GLOSS.L I Ansil. PR 2163 (med. p. 65) -a: id est signa curationis. *al. ibid.*

°**programma,** -atis *n.*, πρόγραμμα. *in codd. rec. scribitur hic illic* -ama- *e. g.* NOVELL. Iust. 89 epil. *inter neutra affert* PROB. app. gramm. IV 195, 17. [*confunditur cum* pragmaticus NOVELL. Valent. 8, 2, 1. *al.*]

i. scriptum publice propositum, edictum (*cf.* GLOSS. -a: proconscriptio. *syn. est* edictum *l. 60 sq. p. 1768, 4. al.* [*disting. l. 71*], *cf.* -a edicti *l. 74*, -a edictale *l. 62. 72. p. 1768, 7; accedit praepos.* ad *p. 1768, 4, gen. vel pron. poss. edicentis l. 70 sq. p. 1768, 3. al., enunt. secund. p. 1768, 2*): **1** *magistratuum* (*etiam regis apud* CASSIOD.): **a** *qui in iudicio aliquid edicunt*: COD. Iust. 7, 57, 6 (*a. 244/9. cf.* 7, 57 rubr.) -a, si quod a praeside propositum est, vim rei iudicatae nequaquam potest obtinere. 8, 25, 6 (*a. 286*) -e admoniti creditores *de praedio distrahendo.* CONC. Carth. a. 411, 1, 17 forma -is (*postea*: edicto). COD. Theod. 10, 10, 29, 2 criminalis ... -is tenor (*ibid.* edictum). CASSIOD. var. 9, 20, 2 de aliquibus casibus hactenus ... neglectis edictalis -is definitione censuimus. **b** *qui legem imperialem edicto suo proponunt*: EPIST. imp. Licin. Lact. mort. pers. 48, 12 praelata (prol- *Baluzius vix recte*) -e tuo, *i. praesidis*, haec scripta ... ubique proponere ... conveniet (*Euseb. hist. 10, 5, 14* προταχθέντα τοῦ σοῦ προστάγματος. *cf.* EDICT. *supra p. 611, 32*). PASS. Fel. rec. V 1 -a positum est in civitate Tibiucensi ([*rec. N* sacra proposita est]. NOVELL. Iust. 74 epil. -bus p. [*gr.* -ων]). COD. Theod. 7, 22, 2 pr. -e per omnes civitates proposito (16, 5, 37. NOVELL. Iust. 89 epil. [*gr.* -ων]. *cf. l. 58. p. 1768, 10*). SVBSCR. Const. Sirmond. 12 *lex* proposita Carthagine ... sub -e ... proconsulis (NOVELL. Valent. 34, 6 ad ... provinciales sub -e suo nostra edicta faciat pervenire *praefectus praetorio.* Iust. app. 7, 11 sub edictali -e [*ibid.* sub e. propositione]). COD. Iust. 1, 14, 3 pr. (*a. 426*) iudicum -e divulgari *leges* (*cf.* EDICT. imp. Glyc. [Migne 56, 898A] edicti -e ... vulgabit *legem*). NOVELL. Iust. 2 epil. *magister sacr. off.* manifesta universis per -ta propria faciat *placita nostra* ([*gr.* -ων]. 15 epil. [*gr.* προσταγμάτων]. *al. ibid.*). *al.* **c** *qui quaelibet iussa proponunt*: HIST. AVG. Avid. 6, 1 -a in parietibus fixit, ut *eqs.* (*indicatur -is argumentum*). PS. AVG. quaest. test. 97, 16 praefecti praetorio -e. COD. Iust. 1, 49, 1, 4 (*a. 479*) licet ... -e vel edicto ad officium et provinciales usus fuerit *praeses futurus.* EDICT. praef. urb. (CIL VI 1711; *saec. V ex.*) hoc -e universitatem nosse decernimus *eqs.* CASSIOD. var. 1, 31, 2 edictali -e definimus, ut *eqs.* (2, 24, 5. *al. ibid.*).

2 *quorumlibet hominum*: POSSID. vita Aug. 31, 8 quidam poeta ... -e (*sc. epitaphio*) finxit dicens: '...'. CONC.S II 2, 1 p. 23, 35 *Eutyches* publice proponens -a iniuriarum ... plenum (*gr. II 1, 1 p. 39, 22* προθέματα, *cf. II 3, 1 p. 10, 21* propositiones). *Bk.*

°**prōgredior,** -gressus sum, -ī. *a* pro *et* gradi. *abbreviatur* pr *l. 42.* NOT. Tir. 26, 85b -ssus (*nisi pertinet ad subst.*). 44, 51a -itur. *de formis: inf.* -iri PLAVT. Cas. 862. Men. 754 (-i *codd.*), -ei FRONTO p. 87, 28; *imperat. sing.* -imino PLAVT. Pseud. 859. *verbum act.* (*cf.* PRISC. gramm. II 396, 16 -o et -or): *imperat.* -i NOVIVS Atell. 92, *fut.* -ies VET. LAT. psalm. 43, 10 (cod. 136; -ieris *e. g.* cod. 303), *perf.* -iēre VEN. FORT. carm. 6, 5, 85; *adhibetur vi pass. p. 1772, 18. 1773, 49.* GLOSS. -itur: procedit. II 416, 21 προβαίνω: incedo, -or. 417, 33 προεξέρχεται: -itur, antegreditur. *corruptum* GLOSS.L III Abol. PR 35 -ssus: indeptus (*in serie gloss. Ter., qui hac voce usus non est*). *legitur in poesi inde a* PLAVTO, TVRPIL., ACC., *postea rarius* (*non utuntur voce e. g.* CATVLL., HOR., TIB., PROP., MANIL., SEN. *trag.*, LVCAN., MART., IVV.), *in prosa oratione inde a* CATONE, *saepe apud historicos et* VITR. [*confunditur imprimis cum* praegredi, *e. g.* LIV. 7, 10, 12 (*falsa var. l.* CAES. civ. 2, 19, 1 SIL. 15, 208 VVLG. gen. 33, 3; *cf. p. 667, 15 sq.*) *et cum* procedere (*v. p. 1494, 75 sq.*), *ceterum e. g. cum* egredi CAES. Gall. 5, 35, 3.]

CAPVT PRIVS: *vi originaria, sc. intrans. fere i. q. gradiendo se proferre, procedere* (*proprie respiciuntur fere pedibus gradientes* [*quadrupedes p. 1770, 8. 15. 29. al.*]; *equitantes vel curru vehentes v. e. g. p. 1770, 43, navigantes v. l. 52. 73. p. 1771, 3. al.* [*quem usum defendit* GELL. 10, 26, 10 *laudato* SALL. *p. 1771, 10*], *serpentes* CLAVD. DON. Aen. 5, 280 p. 453, 26, *res quae moventur v. sub IA2 et IIA2*): **I** *foras gradi, in conspectum venire* (*exempla certiora, cetera v. sub II*): **A** *strictius pertinet ad motum localem*: **1** *-untur animantes*: **a** *personae in scaenam prodeuntes* (*cf. l. 59*): PLAVT. Bacch. 611 concrepuerunt fores; Mnesilochus eccum maestus -itur foras (*al., v. vol. V 2, 25, 62 sqq.; cf.* Men. 109 e. ipsum video; -itur foras). Cas. 862 optunso ore ... -iri senem. Mil. 610 -imini. 817 -ere ante aedis. Persa 682. Poen. 796 (*postea*: ire ... foras). TVRPIL. com. 154 -or foras visere quid hic tumulti. DON. Ter. Andr. 904, 1 in scaenam -itur Crito. Eun. 643, 2. **b** *milites sim. ad pugnandum* (*cf. p. 1770, 41*): INSCR. numm. lib. rei publ. n. 419, 1a (*a. 61*) M. Lepidus an‹norum› XV pr‹ogressus› h‹ostem› o‹ccidit›, c‹ivem› s‹ervavit› (*solvitur sec. l. 47; item ponitur nude*: AMM. 24, 8, 5 promotis ... signis, -sso imperatore. 30, 5, 19. MEROB. pros. frg. 2 B 13 -ssus est, manum contulit). BELL. Hisp. 25, 4 *eques* ex acie nostra ad congrediendum *cum quodam provocante* -ssus *est* (*cf.* EVTR. 2, 5, 1 ad singulare certamen. *cf. p. 1770, 1 et 2*). LIV. 31, 21, 5 *Galli* in aciem -ssi (VAL. MAX. 3, 1, 1 Lepidus puer ... -ssus in a. hostem interemit. *cf.* IVST. 1, 3, 4 cum paucis ... in bellum -itur *rex.* AMM. 24, 4, 22 ad pugnam). 42, 7, 4 *Ligures* -ssi ante portas aciem struxerunt. VAL. MAX. 2, 7, 6 *A. Postumius* praesidio -ssus hostes fuderat (*cf. Liv. 4, 29, 5* quod ... decesserit praesidio). SIL. 6, 638 Fabios ... limine -ssos uno (*cf. 7, 46* exsiluere). *al.* *navigando*: BELL. Afr. 62, 1 Varus ... ab Vtica -ssus Hadrumetum cum LV navibus pervenit. SIL. 14, 357 Arethusia proles adiungit ... suas, portu -ssa, carinas *Carthaginiensibus.* **c** *contionantes, alloquentes*: CIC. leg. agr. 2, 101 non horreo in hunc locum -i (*antea*: qui contionem metuam. *cf.* in contionem: LIV. 9, 26, 13. 33, 28, 7. ad populum: VIR. ill. 56, 4). LIV. 7, 41, 1 T. Quinctius ante signa -ssus in potestate dictatoris milites fore dixit. 22, 30, 2 -ssus ante alios magister equitum. VAL. MAX. 3, 7 ext. 1 *Euripides* -ssus in scaenam dixit *eqs.* *al.* **d** *quilibet egredientes*: *indicatur unde vel quo* (*quem ad finem l. 63*): CIC. Cael. 60 ex hac ... domo, *ubi venena miscuit*, -ssa ista mulier de *veneno* ... dicere audebit? Pis. 52 cum senatum egressum vidi ..., cum mihi ipsa Roma ... ad complectendum conservatorem suum -i visa est (procedere *var. l.; cf. p. 1770, 11 praevalente respectu obviam eundi*). VERG. Aen. 3, 300 -or portu, classes et litora linquens. OV. met. 8, 87 *Scylla* -ssa ... porta ... pervenit ad regem (*versum om. codd. aliquot*). VAL. MAX. 7, 3 ext. 4 -ssum extra moenia Anaximenen *ad deprecandum Alexandrum.* COLVM. 1, 8, 12 ne *vilicus conservum* extra fines nisi a se missum -i sinat. TAC. hist. 3, 86, 3 Domitianum ... ad duces partium -ssum (*cf. 3, 74, 1* occultatus ... delituit). ann. 1, 41, 1 *milites* -untur contuberniis. PLIN. paneg. 76, 7 domo -batur *Traianus sine ullis viatoribus.* FRONTO p. 66, 17 cum tristior ... in coetum hominum -rere. *al.* *loco non indicato*: BELL. Alex. 64, 3 navem conscendit ...; -ssus secunda ... tempestate *eqs.* VERG. Aen. 4, 136 *regina* -itur magna stipante caterva (*e thalamo*). OV. epist. 3, 19 (*loq. Briseis*) si -ssa forem *fugiens.* PLIN. nat. 7, 181 *subito mortui sunt quidam* adeo sani ..., ut de -endo

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cogitarent (*cf.* 7, 182 *quidam* in limine ... exspiravit -i volens). QVINT. decl. 388, 13. TAC. hist. 3, 12, 2 *Lucilius* intra domum opperiebatur ...; tum -ssus *eqs.* SVET. Dom. 1, 3 post victoriam demum -ssus (*cf. p. 1768, 69*). *al.*

2 *-untur res*: **a** *corp.*: VITR. 8, 3, 7 *flumen* a fonte cum est -ssum, dividitur. IVVENC. 4, 587 sidera iam luci concedunt et rapidus sol -itur (CLAVD. 21, 161 -ens [*opp.* occiduus]). NOVELL. Iust. 7, 5, 2 recurrat ... haec *res alienata* ad ... domum, unde -ssa est (*gr.* ἐξέβη). *de ipsa via*: VITR. 10, 16, 7 *aquam, stercus sim.* per canales -entes effundere ante murum. **b** *incorp.*: CANDID. gen. div. 7 aut ... intus motus est aut -ens (*al. ibid.; cf. p. 1777, 42*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 3, 5 l. 11 *visio* non ... -itur nec a se exit, sed intentione *conspicit obvia.* CLAVD. 18, 419 militia eunuchi numquam -ssa cubili (transgressa *var. l.*). EVSEB. GALLIC. hom. 1, 4 *verbum* ita ad audientem a loquente transfertur, ut nihilominus in eo, de quo -itur, corde teneatur.

B *laxius vel translate significantur quaecumque*: **1** *alicunde originem ducunt*: **a** *animantes*: **α** *qui procedunt a genere vel patria sim.*: VITR. 9, 2, 1 Berosus, qui ab Chaldaeorum civitate sive natione -ssus in Asia etiam disciplinam Chaldaicam patefecit (AVSON. 13, 9 [8 S.], 8 ab exili ... loco). COLL. Mos. 15, 3, 4 *Manichaeos* veluti nova ... prodigia in hunc mundum de Persica ... gente -ssa vel orta esse. IORD. Get. 23 Dani ex ipsorum *Scandiae cultorum* stirpe -ssi (NOVELL. Iust. 101 praef. ex qua *curia* ille -ssus est [*gr.* ὥρμηται]). **β** *qui nascuntur, generantur*: IREN. 1, 14, 8 quorum *infantium* anima, simul ut de vulva -ssa est, exclamat ([*gr.* προελθεῖν]. FILASTR. 111, 1 [*syn.* nasci, creari]). 1, 15, 3 a Quaternatione ... -ssi sunt Aeones (*gr.* προῆλθον. *de iisdem*: 1, 17, 1 quae *Decas* a Logo et Zoe -ssa sit [*gr.* προελθούσης]. 1, 29, 1 -ssus est Nus. *al. ibid.*). CANDID. gen. div. 5 si ... non eiusdem potentiae *est,* quod -itur *e deo generante* (*antea*: emittitur. *cf.* 6 si bonum, quod -itur). MAX. TAVR. 5, 3 *ut Christus* ferventis iuvenculae flore -retur (*cf.* EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Petr. 1, 10 p. 12, 26 ex Maria). *al.* **γ** *quorum doctrina orta est a doctore priore*: AMBR. incarn. 2, 7 *Eunomianus* ex impietatis Arrianae fonte -ens.

b *res*: BOETH. arithm. 1, 1, 6 cuncta vis multitudinis ab uno -ssa termino ad infinita progressionis augmenta concrescit (*syn.* inchoans, *cf. gr. 1, 2, 5* ἀρξάμενον). 2, 30, 1 *numerus XXV* ab v -ssus. *al. apud eundem.* CASSIOD. inst. 1, 1, 4 schemata grammaticorum ... exinde (*i. e sacr. script.*) fuisse -ssa. 1, 21, 2 mundanarum peritia litterarum, quae ... a scripturis divinis cognoscitur esse -ssa. ARATOR act. 1, 581 ferat esca salutem -ens de pane poli (*cf. Ioh. 6, 32 sq.*).

2 *excedunt e finibus suis, relinquunt propria*: **a** *vigente vi locali respiciuntur*: *cuniculum agentes* (*cf. p. 1771, 14*): VITR. 10, 16, 10 *architectus* fodiendo terram -batur extra murum *oppidi oppugnati* dumtaxat extra sagittae missionem. *litem intendentes*: COD. Theod. 9, 1, 10 ultra provinciae terminos accusandi licentia non -atur (*sim.* 9, 1, 16 extra provinciae terminos). **b** *tropice respiciuntur*: *digredientes a re dicenda*: VITR. 10, 2, 15 pusillum extra -ar et ... exponam. FRONTO p. 39, 10 licet extra causam nihil -ar, tamen ... voce vehementi ... utendum e⟨s⟩t. *deserentes interiora et divina, permittentes se saeculo*: AVG. in Iob p. 530, 7 anima dum -itur ad ea, quae foris sunt, cupiditate fruendi creatura obliviscitur interiorem creatorem. mus. 6, 13, 40 -i ... in extima ..., id est longe a se facere deum. ord. 2, 11, 30 in ... sensuum negotia (*opp.* redire in semet ipsum). util. cred. 1, 1 *quidam* nimis in haec corporalia -ssi atque lapsi. *al. apud eundem.*

3 *variis modis emittuntur, apparent, exsistunt*: VEL. gramm. VII 79, 21 (*e Niso*) quia iuxta productam vocalem ⟨geminata⟩ consonans -i non soleat (*sim. de eo, quod pronuntiatur*: IREN. 1, 14, 5 per Anthropum vox -ens formavit omnia [*gr.* προελθοῦσα]). VET. LAT. II Ioh. 7 (Lucif. non conv. 13) multi fallaces -ssi sunt in saeculo (*gr.* ἐξῆλθον, *Vulg.* exierunt). COD. Iust. 7, 32, 10 (*a. 314*) interpellatione ... et controversia -ssa (*opp.* adversariorum silentio; *postea*: interposita contestatione. *sim. de actione, quae locum habet*: ARATOR act. 2, 282 -ssa prius, *in vetere testamento,* cur iam discedat imago, *sc. circumcisio*). MAR. VICTORIN. hymn. 1, 76 tribus una substantia est -ssa a patre ˌfilioˌ (*dat.*) et regressa spiritu. *apud Manichaeos de anima emissa contra potestates iniquas* (*cf. p. 1777, 48. 1779, 45*): FORT. Aug. c. Fort. 21 p. 103, 10 *ut anima* regno dei, unde -ssa est, repraesentari *possit.* AVG. c. Fort. 32 ˌvoluntate dei -ssa est animaˌ (*antea*: animam ad miserias ... misit *deus.* ˌ ˌ *verba ipsius Aug., v. Merkelbach, Manichaica sel., in: Stud. ... J. Ries, 1991, 240*).

II *porro gradi, pergere*: **A** *proprie* (*imagines manifestiores recepimus p. 1770, 31*): **1** *de animantibus*: **a** *strictius*: **α** *generatim*: Ⓘ *mera vi locali* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Pseud. 859 si quo hic gradietur, pariter -imino (*sc. eum custodiens*). ACC. trag. 129 forte aliquanto solito lembo sum -ssus longius. NOVIVS Atell. 92 quid stas? age move te! manen? :: i primus, -i! (praegredi *L. Mueller, etiam in lemmate* NON. p. 473, 22). QVADRIG. hist. 12 *Gallo ad certamen provocante Valerius* -itur intrepide modesteque obviam (*item respicitur habitus -entis*: CIC. Tusc. 4, 49 [*nisi ad p. 1768, 45*] -entem ... Aiacem multa cum hilaritate, cum depugnaturus esset cum Hectore; cuius ... ingressio *eqs.* [*Hom. H 211* ὦρτο]. VERG. Aen. 12, 219 incessu tacito. *al., cf. e. g. l. 10*). CIC. div. 1, 27 *Deiotarus* revertit ex itinere, cum iam -ssus esset multorum dierum viam. fam. 3, 5, 4 simul ac -i coepero, ... faciam, ut tibi nota sit omnis ratio ... itinerum. BELL. Afr. 62, 4 remigibus ... in oppidum victus sui mercandi gratia -ssis. VARRO rust. 2, 7, 6 *equus bonus* in primis -itur ac non respectat alios. VERG. Aen. 8, 337 *Euandrus* dehinc -ssus monstrat ... aram. LIV. 7, 10, 12 Romani alacres ab statione obviam militi suo *victori* -ssi (*praecodd. plerique; item ad honorandum, salutandum*: 24, 44, 10 cum obviam filius -retur. EPICED. Drusi 33 obvia -ar *Druso reduci.* TAC. ann. 3, 5, 1 *Augustum* Ticinum usque -ssum neque abscedentem a corpore *Drusi. al.; cf. p. 1768, 63*). 45, 7, 4 -i prae turba occurrentium ... non poterat *Perseus.* COLVM. 7, 3, 24 *ut* grex ... in eam partem (*i. in occidentem*) -atur. MELA 1, 74 *speluncae* spatium est magis, quam ut -i quisquam ausit, horribile. CE 1934 (*Pompeis*) ˌstercorariˌ ad murum -ere (*inf. depon. agnoscit Courtney, Musa lapidaria, 1995, 354 [cf. p. 1775, 44], vocat. subst. alii*). VAL. FL. 4, 567 di tibi, *Iason,* -sso propius *ad Symplegadas* ... auxilium ... dabunt. TAC. ann. 14, 5, 1 nec multum erat -ssa navis ..., cum *eqs.* SVET. Tib. 38 *Callipiden* cursitare ac ne cubiti quidem mensuram -i (*v. Onom. vol. II 93, 38 sqq.*). APVL. met. 11, 16, 5 *in pompa Isidis* paulatim -ssi iam ripam maris proximamus. VET. LAT. Matth. 26, 39 (cod. 4. *al.* = VVLG.) *Iesus* -ssus pusillum procidit in faciem suam orans (cod. 3 modicum, *gr.* προ(σ)ελθών). *al.* *respicitur facultas -endi* (*aliter l. 14*): PLAVT. Men. 754 (*loq. senex*) ut aetas mea est ..., gradum proferam, -i⟨ri⟩ properabo. CATO orig. 39 ut se ... sustinere non possit *sus* neque -i usquam (VAL. MAX. 5, 7 ext. 2 cohorruit ... nec quo iussus erat -i potuit. CVRT. 4, 15, 16 *equi* vulnerati ... nec consistere territi nec -i debiles poterant. *al.*). LVCR. 2, 258 per quam *potestatem* -imur, quo ducit quemque voluntas. FRONTO p. 112, 15 difficile. *al.* Ⓘⓘ *in imagine* (*exempla potiora, a B magis aliena*): PLAVT. Sat. frg. 2 retrahi nequitur quoquo -ssa est semel. CIC. parad. 20 (est peccare tamquam transire lineas) quam longe -are, ... ad augendam transeundi culpam nihil pertinet. CAES. Cic. Att. 10, 8^b, 1 *v. p. 1536, 51.* LIV. 31, 1, 5 velut qui ... mare pedibus ingrediuntur, quidquid -or *scribendo,* in vastiorem me altitudinem ... invehi. SEN. epist. 16, 9 si longe -sso semper aliquid longius restat (*sc. desiderandum*). QVINT. inst. 2, 6, 5 *discipulis sunt* demonstranda vestigia, quae persecuti iam suis viribus ... -i possint. FRONTO p. 136, 8 ut per viam potius ad vestigandum quam invio -amur. *al.*

β *in re militari* (*-untur imperatores, copiae sim. fere aggredientes, sed se recipientes, fugientes e. g. l. 64. p. 1771, 1; singulos pugnantes v. e. g. l. 1*): ① *usu communi respiciuntur pedites* (*equites l. 47. p. 1771, 1. al., curru vehentes l. 57*): Ⓐ *exempla varia* (*selecta*): CAES. Gall. 2, 10, 4 in locum iniquiorem (*sim.* civ. 1, 45, 2. *al.*). 6, 8, 2 Labienus ... eadem usus simulatione itineris placide -batur. civ. 3, 37, 4 *Scipio* temere -ssus (*1 exercitum vado traducit*). 3, 38, 3 *equitatum* praemisit; qui cum essent -ssi *eqs.* CIC. Phil. 13, 20 aut regredi aut -i *Antonium* (*eodem opp.* LIV. 10, 20, 10. *cf. p. 1771, 13*). NEP. Chabr. 1, 2 *dux* -i non est ausus suosque iam incurrentes tuba revocavit. LIV. 8, 38, 7 dictator ... sine magno incommodo -i non poterat. 21, 35, 2 *montani in Poenos incursabant,* utcumque ... -ssi morative aliquam occasionem fecissent. CVRT. 3, 7, 8 utrumne ultra -endum foret, an ibi opperiendi essent novi milites. TAC. hist. 3, 71, 4 an obsessi *Flaviani* ... nitentes ac -ssos *Vitellianos igni* depulerint. GELL. 3, 7, 3 (*e Catone* [= orig. 83]) imperator Poenus in terra Sicilia ... obviam Romano exercitu -itur. *al.* Ⓑ *indicantur copiae comitantes*: CAES. Gall. 5, 9, 3 *hostes* equitatu atque essedis ad flumen -ssi (*item c. abl. nudo*: SIL. 14, 180 quieto agmine [*nisi de ipso motu*]. *cf. var. l.* LIV. 28, 13, 5). 7, 49, 3 ipse paulum ex eo loco cum legione -ssus ... exspectabat (CIC. div. 1, 49 c. exercitu -i. BRVT. Cic. fam. 11, 4, 1 -ssus sum ad Inalpinos c. exercitu. BELL. Afr. 49, 1 c. copiis. LIV. 22, 11, 5 c. equitibus. *al.*). Ⓒ *indicatur, quantum procedatur*: CAES. Gall. 1, 50, 1 copias suas eduxit paulumque a ... castris -ssus aciem instruxit (4, 24, 3 *barbari* p. in aquam -ssi. *al., cf. l. 58. p. 1771, 5*). 4, 4, 5 *Germani* reverti se ... simulaverunt et tridui viam -ssi rursus reverterunt. 4, 11, 1 ne longius *Caesar* -retur (6, 29, 1. 7, 73, 1 l. a castris [*cf.* civ. 3, 85, 3 a vallo. BELL. Afr. 48, 5 ab suis munitionibus. *al.*]. *al.* HIRT. Gall. 8, 3, 2. BELL. Afr. 61, 3 contra Gaetulos iniussu ac temere. *al.*). 5, 9, 2 noctu -ssus milia passuum circiter XII (5, 49, 5. *al.; sim.* civ. 1, 80, 2 m. ... -ssi IIII. HIRT. Gall. 8, 16, 3 m. non amplius decem. BELL. Afr. 70, 1 c passus. *al.; cf. p. 1771, 4 sq.*). 5, 10, 2 milites ... in expeditionem misit ...; his aliquantum itineris -ssis *eqs.* (*sine gen.*: AMM. 24, 5, 5. 29, 5, 28). civ. 1, 59, 2 non longo a castris -ssi spatio ... angustius pabulabantur (*item per abl.*: LIV. 32, 14, 7 modicis itineribus). 2, 24, 1 cum exercitu proficiscitur biduique iter -ssus ad flumen Bagradam pervenit (LIV. 33, 6, 2 modicum. 44, 2, 5 unius diei. *al.; cf. l. 71. 73*). *al.* LIV. 10, 34,

[Dethey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9 *equites* modicum spatium -ssos (32, 12, 8 *rex* fugit; dein quinque milium s. -ssus ... substitit). *al.*

(II) *respiciuntur navigantes*: CAES. Gall. 4, 23, 6 circiter milia passuum septem ab eo loco -ssus ... plano litore naves constituit. 7, 60, 1 IIII milia passuum secundo flumine silentio -i. civ. 3, 14, 1 paulum ... a portu. BELL. Alex. 45, 1 longius. LIV. 31, 45, 16 nec ultra -ssi *Romani* ... Euboeam repetunt. 44, 28, 16. CVRT. 9, 10, 3 *ut naves* deducerent in Oceanum -ssique, quoad tuto possent, naturam maris noscerent. FRONTIN. strat. 2, 5, 47. *-untur naves ipsae* (*cf. l. 37. p. 1770, 20*): CAES. civ. 3, 24, 2 *naves* audacius -ssas. BELL. Alex. 15, 5 ultra vadum. SALL. hist. frg. 1, 98 *scaphae* paululum -ssae.

b *laxius -i dicuntur*: *terminum promoventes*: CIC. off. 1, 33 ut *in finibus agri constituendis* regredi quam -i mallent (*inde* VAL. MAX. 7, 3, 4). *opus struentes* (*cf. p. 1769, 41*): CAES. civ. 1, 25, 6 *in faucibus portus* aggerem ... iaciebat ...; longius -ssus, cum agger altiore aqua contineri non posset, rates duplices ... conlocabat. *peragrantes orbem in describendo situ* (*forma* -entibus *pro subst. masc.*): VITR. 6, 1, 7 quae nationes sunt ... medio positae ... quaeque -entibus ad septentrionem sunt nationes. *ibid.* ⟨e⟩ medio ... ad meridiem. 7, 13, 2 inter septentrionem et occidentem.

2 *de rebus*: **a** *strictius dicuntur -i ea, quae promoventur, aliquo perferuntur*: α *res caelestes, sc.*: *sol* (*cf. p. 1769, 5*): CIC. nat. deor. 3, 37 (*vers., v. Pease ad l.*) cur se sol referat nec longius -atur solstitiali orbi. VITR. 6, 4, 2 solis impetus -ens ad occidentem (9, 3, 1 ad caudam Tauri. 9, 3, 2. 9, 3, 3 ⟨ad⟩ meridianas partes [*suppl. Rose*]. VET. LAT. Ios. 10, 13 [cod. 100] stetit sol ... et non est -ssus ad occasum [*gr.* προεπορεύετο, *Vulg. aliter*]). 9, 3, 2 e Virgine ... -ens per sinum *eius.* PLIN. nat. 2, 70 -itur ... radii violentia et retroire cogit vapore percussas *planetas* (*de violentia aucta cogitant alii, ut spectet ad p. 1773, 74*). *ceterae stellae*: VITR. 9, 1, 11 *planetae* tum non -untur, sed regressus facientes morantur (*de eisdem*: 9, 1, 12 [*opp.* regredi]). AMM. 20, 3, 10 *luna* -ssa ... porrectius (20, 3, 11 paululum).

β *varia*: (I) *corporea*: AETNA 496 -ens late diffunditur (*flammea massa? subi. incertum est loco corrupto*). VITR. 8, 2, 6 *fluvius* ortus ex septentrionali regione -itur per occidentem ad lacum Eptagonum (*cf.* AMM. 15, 11, 17 *Rhodanus* longe ... -ssus). 10, 3, 5 cum ... in summo cacumine antemnae subductae sunt, tunc vehementiore -itur impetu (*navis ut*: 10, 3, 6 *vela altiora* vehementius cogunt -i navem. *comprehensis navigantibus v. l. 9. p. 1770, 20*). 10, 3, 7 cum examine -itur ad fines ponderationum *pondus in statera.* 10, 5, 1 *pinnae* cogunt -entes versari rotam. 10, 9, 1 rota ... -ens in solo viae (10, 9, 4). 10, 14, 1 uti ante et post et ad ... *utrumque* latus ... -i ˌpossitˌ *testudo* (ˌ ˌ *Rose*; possint *trad.* [*sc. milites coll. Athen. mechan. p. 16, 11* προάγοντας?]). 10, 16, 7 *helepolis in voragine* consedit nec -i nec egredi ... potuit. (II) *incorporea* (*nisi quaedam trahas ad bβ*): VITR. 5, 3, 7 vox et in latitudine -itur et in altitudinem gradatim scandit. AMM. 22, 7, 9 *fama eius* paulatim ... -ens ambitum oppleverat mundi (*cf.* BOETH. cons. 2, 7, 9 gloria [*syn.* transire]). 31, 10, 1 ad regiones ... longinquas -ens *rabies temporum.* MART. CAP. 6, 616 huc usque, *i. ad ostium Tanais,* compertum (*subst.*) -ssum Artemidorus asseverat (*Plin. nat. 2, 246* ulteriora inconperta existimavit). COD. Iust. 9, 47, 22 (*a. 399*) nec ulterius (*sc. ad rei propinquos*) -atur metus, quam reperietur delictum.

b *laxius dicuntur -i*: α *quorum describitur forma vel situs*: (I) *rerum variarum*: VITR. 5, 1, 3 *arbor* nulla non crassior est ab radicibus, dein decrescendo -itur in altitudinem (proceditur *var. l.*). 10, 3, 5 *vela* in summo longius et ab eo *centro, i. mali calce,* -ssa (10, 3, 6 extremis -entibus a c. palmis *remorum. cf.* 10, 3, 8 qua *parte* -itur lorum ab medio *iugi*). 10, 6, 2 *salignea regula* ex ordine -ens singula puncta praetereundo ... conlocatur in singulis decusationibus ...; eo modo quantum -itur oblique spatium ..., tantundem et longitudine procedit (*nisi ad a spectat*). CELS. 4, 1, 12 *vulva* super rectum intestinum -ssa. (II) *regionum*: MELA 2, 38 *terris se* in Ionium mare ... expandentibus -ssisque in altum ... quasi paene insula extenditur *Graecia* (3, 16 *Galliae* ora primo nihil -ssa in a. [*syn.* in pelagus excedens]). CASSIOD. var. 12, 22, 3 *regio* in septentrione -ssa.

β *quae crescunt, augentur* (*cf. l. 45*): PAVL. dig. 9, 2, 30, 3 *si* ulterius evagatus et -ssus ignis alienam segetem ... laeserit (*postea*: longius procederet). DIOSC. 1, 76 p. 41, 7 *medicamentum* pascentia vulnera ... ˌnon admittit ultra -iˌ (*gr. 1, 69, 1* ἐπέχει). *indicatur effectus per praepos.* in: AMM. 22, 15, 7 *Nilus* -ens in sublime integit omnia. CASSIOD. inst. 1, 16, 4 *codex* in numerosas -ssus est paginas. ORIG. in Matth. ser. 53 p. 119, 7 (*ad Matth. 24, 32*) rami et quae abscondita erant in eis, -untur in folia.

B *translate* (*cf. imagines p. 1770, 31*): **1** *usu vario* (*-untur fere homines, res p. 1773, 57. 1774, 55. 64. al.*): **a** *indicatur finis petendus, effectus consequendus* (*cf. l. 68*): α *exempla varia; proceditur*: (I) *ad quidlibet appetendum, curandum sim.* (*fere rem praeter p. 1772, 12; per praepos.* ad *praeter l. 3. 14*): (A) *quolibet modo*: RHET. Her. 3, 1, 1 quin ad hanc utilitatem pariter nobiscum -i possis. VARRO ling. 9, 62 quocumque -ssa est natura cum usu vocabuli *distinguens tria genera.* VITR. 2, 1, 6 *homines* e fabricationibus aedificiorum gradatim -ssi ad ceteras artes. SEN. dial. 7, 16, 3 qui ad superiora -ssus est et se altius extulit (*cf.* PS. VARRO sent. 141 ad summa). SCRIB. LARG. 104 *convalescentes in vescendo* paulatim ad consuetudinem -entes (-entem *vel* redientes *trad., corr. sec.* MARCELL. med. 20, 9). APVL. Plat. 2, 3 p. 224 virum -entem ad modestiam. AMM. 29, 3, 7 ad usque tribunatus dignitates (*item ad honores*: COD. Theod. 6, 28, 8, 1 ad principatus actum [*antea*: prosilierit]. 6, 32, 2 ad superiorem statutorum locum. COD. Iust. 12, 19, 7, 4 [*a. 443/4*] ad statutorum ordinem). COD. Theod. 9, 42, 9 pr. -etur ... beneficium etiam ad tertii gradus liberos. *al.* (B) *exponendo verbis*: CIC. de orat. 3, 119 nunc ad reliqua -ar. rep. 2, 70 nihil esse ..., quo possimus longius -i, nisi erit confirmatum *eqs.* ac. 2, 94 negas te usque ad obscura -i *respondendo*; ⟨in⟩ inlustribus igitur rebus insistis. VAL. MAX. 3, 3, 2 ad civilium bellorum ... memoriam. TERT. bapt. 10, 1 nunc ad reliquum statum eius *baptismi* ... -ar de quaestiunculis quibusdam. *al.* *pass. impers.* (*cf. p. 1773, 49*): MART. CAP. 4, 343 hinc -itur ad quartam partem.

(II) *ad ipsas actiones*: *per praepos.* ad, in: CIC. har. resp. 56 *candidatos* ad omnia -entes, ... munera contra leges gladiatoria parantes, ... apertissime largientes. nat. deor. 2, 57 naturam ... ignem esse artificiosum ad gignendum -entem via (*cf. Zeno, Stoic. vet. frg. I n. 171* ὁδῷ βαδίζον). ASCON. Corn. p. 52, 11 *cum Sulla* ab initiis bonarum actionum ad perditas -ssus esset. TAC. ann. 3, 47, 3 Dolabella ... absurdam in adulationem -ssus, censuit, ut *eqs.* IVST. 12, 6, 8 in fletus. AMM. 31, 10, 18 ad aemulationem ... principum. AMBR. in psalm. 45, 21, 2 *triumviros* ex amicis ... in hostiles tumultus esse -ssos. *al.* *per adv.*: CIC. fam. 9, 25, 3 *Fabium* impulsu inimicorum suorum eo -ssum esse (*sc. ut fundum proscriberet*). LABER. mim. 35 quo (*v. p. 1837, 64; an ad β?*).

(III) *ad personas infestandas*: PS. CIC. exil. 23 *ne* inimicos meos longius in familiam nostram -i patiamini (FRONTO p. 164, 11 *testator* inclementius ... -ssus est in Gavium Maximum. CLAVD. DON. Aen. 4, 300 p. 395, 15 *Didonis* exclamationem ... -ssuram in ingratum). COD. Iust. 11, 36, 4 (*a. 284/305*) rem publicam ... ˌcontraˌ successores ... -i *ad repetendam pecuniam* ([ˌ ˌ *v. app. crit.*]. FILASTR. 104, 3 c. ... eum *dominum*).

β *proceditur ad gradum actionis statusve maiorem vel extremum* (*raro in bonam partem, e. g. l. 52. 64; illustratur per enunt. consec. l. 39. 67. 70. al.*): (I) *accedunt adv.*: (A) eo ..., ut (eo ..., quo *l. 42,* illo ..., ut *l. 49*): CIC. Verr. II 1, 158 eo ... usque -itur, ut ne defensionem quidem ... sine aliis maleficiis reperire possit. Att. 10, 4, 5 *Q. Cicero filius* indulgentia ... nostra depravatus eo -ssus est, quo non audeo dicere. 12, 37, 2 eo ... -ar *stultitia mea,* ut stomachere. ASCON. Corn. p. 55, 9 eo licentiae ..., ut *eqs.* (*item accedit gen.*: QVINT. inst. 2, 1, 6 scientiae. SVET. Iul. 77 arrogantiae. FLOR. epit. 3, 16, 3 vesaniae). TAC. hist. 1, 24, 1 paulatim. 4, 42, 2 eo usque. ann. 15, 41, 2 alii eo usque cura -ssi sunt, ut *eqs.* (*item accedit abl.*: SVET. Aug. 100, 2 senatus ... in memoria honoranda eo studio certatim -ssus est, ut *eqs.* [studii *Polak*]. AVG. civ. 12, 23 p. 549, 28 peccandi immanitate). CLAVD. DON. Aen. 2, 65 p. 197, 26 illo usque Troianorum mala fuisse -ssa, ut *eqs.* *al.* (B) quo (quonam GELL.; *cf. l. 30*): *de animantibus*: CIC. Q. Rosc. 2 ego copia et facultate causae confisus vide q. -ar (*sc. in concedendo sim.*). Verr. II 5, 174 videas, *Hortensi,* ... quid agas, q. -are, quem hominem ... defendas. de orat. 3, 227 contentionis extremum, ... q. te fistula -i non sinet (*ad rem cf. 225*). orat. 5 quid efficere aut q. -i possent *opifices minus experti* (*inde* COLVM. 1 praef. 31). LIV. 28, 27, 12 q. amentiae -ssi sitis. GELL. 1, 3, 8 quonam usque debuerit contra legem ... pro amico -i, dubitavit. *al.* *de rebus*: CIC. Verr. II 5, 119 mors sit extremum; ... estne aliquid ultra, q. crudelitas -i possit? Tusc. 4, 77 quid est ..., q. non -atur eodem ira, q. furor? OV. fast. 1, 196 crevit amor ... habendi: vix ultra, q. iam -atur, habet. *al.* (C) *exempla cetera*: CIC. Vatin. 21 *Bibulum consulem,* hominem certe nusquam -entem, nihil in re publica molientem (SALL. or. Phil. 6). Phil. 11, 6 *Dolabella* pervenisse videtur, quoad -i potuerit feri hominis amentia. Lael. 36 quatenus amor in amicitia -i debeat. COLVM. 5, 1, 3 si eatenus -itur *nostra disciplina,* ut dicat *eqs.* CLAVD. carm. min. 51, 3 hucine mortalis -ssa potentia curae?

(II) *accedunt praepos.*: in: CIC. Verr. II 1, 81 nisi tanta ... fuisset *iniuria* ..., numquam illos *Lampsacenos* in eum locum -ssuros fuisse, ut *eqs.* (Catil. 3, 12 [*Lentulus Catilinae*] cogita, quem in l. sis -ssus [*cf. Sall. Catil. 44, 5* in quanta calamitate sis]). IREN. 2, 12, 3 *Gnostici* in tantum dementiae -ssi ita, ut *eqs.* (AVG. epist. 153, 7 p. 401, 20 in t. ... iniquitas ... -itur. COD. Theod. 16, 6, 4 pr. *al.*). AMM. 30, 9, 1 ducum flagitia -i ... in maius. *al.* ad: CIC. leg. 2, 62 quos ... ad sumptus -ssa iam ista res *funebris* sit. CAES. civ. 1, 84, 5 ne ad ultimum supplicium -i necesse habeant *victores* (*item -untur animantes*: VAL. MAX. 5, 9, 4 ad hoc sceleris. TAC. hist. 2, 23, 2 usque ad seditionem. IREN. 3, 18, 5 ad tantam temeritatem

[*Delhey*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

..., ut. *al.*). VITR. 2, 1, 8 origines aedificiorum ... quibus rationibus enutritae et -ssae sint gradatim ad hanc finitionem. VAL. MAX. 4, 1, 12 *duorum* concitatio ad graves ... inimicitias -ssa fuerat. 7, 3 pr. factorum dictorumque genus a sapientia ... ad vafritiae nomen -ssum. TAC. ann. 3, 31, 2 parva res magnum ad certamen -ssa. *al.*

b *indicatur limes transgrediendus*: α *in variis condicionibus*: (I) *per comparationem* longius quam (ultra q. SVET.; *cf. l. 20 sq. p. 1774, 10*): CIC. inv. 2, 81 iudices l. q. potestatem habeant -ssuros, si *eqs.* Cael. 32 agam modice nec l. -ar, q. me ... causa ipsa coget (*item dicendo*: har. resp. 3 HIST. AVG. Prob. 21, 1). Att. 12, 21, 5. TAC. hist. 3, 69, 2 *Sabinus* l. iam -ssus erat, q. ut regredi posset. SVET. Cal. 3, 3 *Germanicus non* ultra -ssus, q. ut amicitiam ei *Pisoni* ... renuntiaret. (II) *per praepos.*: ultra (*v. etiam l. 23 sq. et cf. l. 40*): CIC. Phil. 11, 1 *ultionis* acerbitas -ssa u. mortem est. Tusc. 4, 38 *Peripatetici* adhibent modum quendam *perturbationis,* quem u. -i non oporteat (FRONTO p. 189, 18 u. epistulae m.). QVINT. inst. 1, 1, 8 *quidam* paulum aliquid u. primas litteras -ssi. AVG. bon. coniug. 10, 11 qui *concubitus* u. istam necessitatem *generandi* -itur (procedit *var. l.*). *al.* supra: AMBR. symb. 3 s. apostolorum fines -i audaci mente (*ut addatur aliquid symbolo*).

β *in percipiendo, cognoscendo*: CIC. Tusc. 1, 17 ultra ... quo -ar, quam ut veri similia videam, non habeo (*sim.* 2, 5. 4, 47 veri simile, quo longius mens humana -i non potest). div. 1, 24 *divinatio* coniectura ... nititur, ultra quam -i non potest. AVG. c. acad. 1, 3, 9 pervenire ad finem, ultra quem non potest -i (*item distinguitur*: ord. 2, 9, 26).

c *indicatur, quantum procedatur, vel sine ullis indicationibus*: α *vario respectu*: (I) *-untur animantes* (*animum sim. v. inter res l. 57*): (A) *qui in agendo, petendo perseverant, nimium audent sim.*: RHET. Her. 3, 3, 5 quoad cuique satis sit, ostendemus, nimium -i dissuadebimus (*cf.* nimis *l. 39 et* CIC. de orat. 3, 128). CIC. Verr. II 3, 150 longius -ssus est *decumanus quidam licendo* (5, 179 mihi ... quam longe -i sit necesse [*postea*: potero silere *eqs.*?]. off. 1, 141 modus ... est optimus decus ipsum tenere ... nec -i longius. AVR. VICT. Caes. 40, 15 gloriae studio). 4, 42 quoniam iste tantum cupiditate -retur. leg. agr. 2, 97 *coloni* inflati ... non continebuntur; -entur, cuncta secum ferent. Sest. 75 quietus eo die Sestius ...; nihil -itur, consilia exspectat inimicorum meorum. Deiot. 10 ille *non* odio tui, *Caesar,* -ssus, sed errore communi lapsus est (*sim. opp.* Att. 2, 21, 4). leg. 3, 23 *tribunus plebis* suo ⟨se⟩ periculo -i cogitat. *al.* SEN. epist. 116, 4 *in affectibus* optimum est omnino non -i (*opp.* regredi). PLIN. epist. 9, 13, 10 me quidam ... quasi nimis fortiter incauteque -ssum ... monet, ut desistam *ab accusatione.* NERAT. dig. 40, 7, 17 si ultra quis -atur, non multum aberit, quin *eqs.* (SVET. Claud. 44, 1 prius ... quam u. -retur, praeventus est. COD. Theod. 12, 1, 76 *occultatores curialium* ulterius -ssi. 16, 7, 6 *in testando*). AVG. civ. 18, 26 p. 290, 22 *Iudaei* incursantibus ... hostibus nequaquam -i aedificando *templum* valuerunt. (B) *qui proficiunt, augentur*: virtute, doctrina *sim.* (*addas l. 16*): CIC. fin. 4, 64 procedere et -i in virtute. 5, 24 *omne animal* cum ... processit paulum *aetate* ..., tum sensim incipit -i seseque agnoscere. VITR. 4, 1, 8 posteri ... elegantia subtilitateque iudiciorum -ssi. BOETH. arithm. 1, 1, 7 sunt ... quidam gradus certaeque progressionum dimensiones, quibus ascendi -ique possit (*pass. ut p. 1772, 18*). CASSIOD. hist. 7, 11, 12 doctrinā ... -i ˌdisciplinabiliterˌ edocente (ˌ ˌ disciplina libenter *trad., v. Weissenburger, Sitz. Ber. Wien. Ak. 283, 1972, 56; Theodoret. 4, 11, 7 βαίνειν εὔτακτα*). opibus *sim.*: VET. LAT. gen. 26, 13 (Rufin. Orig. in cant. 3 p. 204, 10) *Isaac* -ens maior fiebat (*pleonastice, v. supra p. 1503, 47 sqq.*). multitudine (*cf. l. 67*): AVG. civ. 15, 22 p. 106, 12 genere humano -ente atque crescente (nupt. et concup. 1, 9, 10).

(II) *-untur res*: (A) *variae*: *potius proficientes, crescentes*: CIC. inv. 1, 3 sic et nata et -ssa longius eloquentia. rep. 2, 30 -entem rem publicam atque in optimum statum ... venientem (*cf.* AVG. civ. 19, 5 p. 363, 2 unde ... civitas ... vel inchoaretur exortu vel -retur excursu vel adprehenderet debitos fines?). fin. 1, 69 cum ... usus -ens familiaritatem effecerit. 5, 43 cum ... ˌ-ensˌ confirmatur animus, agnoscit ille quidem naturae vim, sed ita, ut -i possit longius (ˌ ˌ *sublucet respectus temporis*). Tusc. 2, 47 *ratio* -ssa longius fit perfecta virtus (AVG. ord. 2, 12, 36. *cf. p. 1774, 37*). CELS. 2, 2, 1 quae *bona* (*i.* εὐεξίαι), quia neque in eodem habitu subsistere neque ultra -i possunt, fere retro ... revolvuntur. FRONTO p. 170, 7 paulatim ... iste mos *commendandi* -ssus est, ut *eqs.* GELL. praef. 24 -etur ... numerus librorum diis bene iuvantibus. *al.* *potius prosequentes viam quandam*: CIC. leg. 1, 27 ipsam per se naturam *hominis* longius -i, quae etiam nullo docente ... confirmat ... rationem et perficit (*cf.* nat. deor. 2, 81 naturam esse ... vim participem rationis ... tamquam via -entem [*v. p. 1772, 23*]). ac. 2, 92 *ars dialectica* primo -ssa (-ssu *var. l.*) festive tradit elementa loquendi ..., tum *haeret.* LVCR. 5, 1453 *varias artes* experientia mentis paulatim docuit pedetemptim -entis. (B) *malae, infestantes* (*quae sive augentur sive nocere pergunt; cf. p. 1771, 28*): CIC. Verr. II 5, 174 (*ad Hortensium*) illa, quae *contra iudicium* temptata ... sunt ab isto, ... moneo, ut exstinguas et longius -i ne sinas (CAES. Gall. 5, 7, 2 l. eius *Dumnorigis* amentiam -i. PS. CIC. exil. 14 ne ... calamitas remorata l. serpat ac -atur). Att. 2, 1, 4 si paulo plus furor Pulchelli -i posset. VAL. MAX. 2, 8, 2 pertinacius ... -ssa contentione. AMM. 21, 16, 18 quae *discidia ecclesiae* -ssa fusius aluit *Constantius.* *al.*

β *in dicendo, scribendo, ratiocinando* (*-untur animantes passim, res l. 22 sqq. 37 sq. 40*): (I) *generatim* (*respicitur argumentum fusius tractandum vel quaelibet actio pergendi, transeundi* [*ad aliquid v. p. 1772, 13, extra rem p. 1769, 45*]): CIC. Verr. II 3, 144 -ar longius, non ... quo magis hoc vobis persuadeatur, ... sed ut *eqs.* (fam. 9, 17, 3 sed l. -or; scribo enim ad te [*vergit ad p. 1773, 7 ut*: QVINT. inst. 7, 10, 17 l. fortasse -or ... et ... labor *ad rem proximi libri*]. PLIN. epist. 8, 6, 2 nolo -i l. *al., cf. e. g. l. 23. p. 1773, 9*). fin. 3, 20 -amur igitur. VITR. 7 praef. 11 tales ingressus eorum *auctorum* quia ... animadverti praeparatos, inde sumendo -i coepi. QVINT. inst. 11, 3, 149 si incipientibus aut paulum -ssis decidat toga. APVL. apol. 42, 4 ultra ... -i mendacio (*cf.* ulterius: MIN. FEL. 4, 4 -ar u.: de toto ... mihi cum Octavio res est. LACT. epit. 64, 6. *al.*). CHALC. comm. 271 deinde -itur: '...' (*item* 322. 337). DON. Ter. Andr. 798, 1 primum dolet Crito ..., secundo -ssus queritur *eqs.* RVFIN. Adamant. 5, 21 paululum -ens ais causam malorum ... esse corpus, cum superius dixeris *eqs.* ([*gr.* ὑποβάς]. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 11 p. -ens a⟨i⟩t: '...'. 2, 10, 62). *al.* -itur oratio *sim.*: CIC. inv. 2, 10 ne longius oratio -ssa videatur, de reliquis ... dicemus (rep. 1, 62 de quo -ente oratione plura me dicturum puto). AMM. 18, 4, 7 quos *motus* docebit orationis -ens textus (26, 4, 3). *al.*

(II) *speciatim respicitur*: (A) *stilus, enuntiatio*: CIC. Verr. II 5, 171 non ad civis Romanos ..., non ad homines, verum ad bestias, aut etiam, ut longius -ar, ... ad scopulos haec conqueri (*item in serie audacius amplificanda*: AVSON. 21 [419 S.], 40 ultra -or). de orat. 3, 182 in quo *heroo metro* impune -i licet duo dumtaxat pedes aut paulo plus. FRONTO p. 59, 13 ('aestum suspendi') te verbi translatione audacius -ssum *esse.* AQVILA rhet. 23 p. 30, 11 longius eodem modo -i (*sc. per isocola*). (B) *ars recte disserendi, quaerendi, concludendi* (*sc. logica vel rhet.*): CIC. Phil. 2, 9 *ineptum est* id obicere adversario, quod ille si verbo negarit, longius -i non possit, qui obiecerit. fin. 4, 45 *mallem* Zenonem cum Polemone disceptantem ... a communibus initiis -entem videre, ubi primum insisteret. ac. 2, 27 *philosophia* rationibus -i debet (*cf.* 2, 44 rebus conprensis ... nisa et -ssa ratio). 2, 116 quibus *initiis* non concessis digitum -i non possunt *mathematici. al.* LVCR. 5, 533 *id* praecipere haudquaquamst pedetemptim -entis. GELL. 2, 8, 4 -i ... syllogismus nisi illo prius posito non potest. *al.*

2 *pertinet ad cursum temporis*: **a** *de animantibus*: α *in futurum prospicientibus*: CIC. Verr. II 1, 109 an in eum annum -i nemo poterit edicto, quo praetor alius futurus est, in illum, quo alius praetor fuit, regredietur? AVR. VICT. Caes. 26, 4 *haruspices praedixerunt Gordiano necem* -ssique coniectu longius liberi quoque exitum denuntiavere. β *aetate provectis* (*sc. part. perf. pro adi. vel subst., nisi huc trahas p. 1773, 63; cf. l. 60. p. 1776, 3*): CIC. Cato 33 adulescentes pueritiam, paulum aetate -ssi adulescentiam debent requirere (PAVL. FEST. p. 225 *v. supra p. 1566, 74*). SEN. dial. 2, 12, 2 par pueris longiusque -ssis ... error est. VET. LAT. gen. 18, 11 (Aug. loc. hept. 1, 60) Abraham ... et Sarra seniores -ssi in diebus (*pergit* AVG. graeci habent '-ssi dierum' [*sc.* προβεβηκότες ἡμερῶν]; *Rufin. hom. Orig. in gen. 3, 3* provecti, *Vulg.* provectae ... aetatis. *cf.* -ssus in diebus suis: Luc. 1, 7 *et* 18 [cod. 2; *v. p. 406, 77. 1508, 54*]. multis diebus: Luc. 2, 36 [cod. 2; *v. p. 1508, 56*]).

b *de aetate sim. et iis, quae cum tempore procedunt* (*abl. absol. praeter l. 59. 62*): CIC. fin. 5, 41 -entibus ... aetatibus sensim ... nosmet ipsos cognoscimus (5, 59 [*opp.* primo ortu]. Cato 45 qua *a.* -ente omnia fiunt in dies mitiora. SVET. Claud. 2, 1 -ssa ... a.). Tusc. 3, 54 sensim ... et pedetemptim -ens extenuatur dolor (*ibid.* inveteratae *calamitatis; cf. e. g. p. 1504, 38*). TERT. virg. vel. 12, 2 quae *mulier* maturitate -ssa in virginitate duret. IREN. 4, 36, 7 -ssis ... temporibus (*gr.* προκοπτόντων τῶν καιρῶν). AVG. civ. 12, 13 p. 530, 6 temporis spatium, quod ab aliquo initio -itur et aliquo termino cohercetur.

3 *pertinet ad seriem numerorum, tonorum* (*in arte arithm. vel mus. [cf. p. 1769, 33 sq.]; -untur res passim, ipsi computantes l. 72 sq.*): VITR. 5, 4, 6 *lichanos* ab hypate distat hemitonium, in chroma translata -itur duo hemitonia. IREN. 1, 15, 2 litterarum numerus ab Octonatione in Decadam -ens ([*gr.* προελθόντα]. FAV. EVL. 15, 5 in quaternarium. MART. CAP. 9, 954 *quintum systema* a principali mediarum in neten divisarum usque -itur. *al., e. g. l. 75*). 1, 16, 1 dualitas ab ea -ssa usque ad episemon, duo et quattuor et sex ([*gr.* προελθοῦσα]. BOETH. arithm. 1, 10, 12 ab extremitatibus incipienti et u. ad media -enti. *al.; cf. l. 69 et* MART. CAP. 7, 763 -amur ultra usque IIII et XVIII). FAV. EVL. 26, 1 *proportio* pari crementorum ordine sic -itur, ut mediis extrema primaque coniungat. MART. CAP. 7, 747 eodem modo -itur ratio *numerorum* usque in infinitum (BOETH. arithm. 1, 24, 2 [*gr. 1, 19, 2*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

πρόεισι]. *al.*). BOETH. mus. 1, 20 p. 208, 4 *tetrachordum* inchoat a paramese -iturque per triten et paraneten et finitur ad neten (1, 21 per tonum [*antea*: procedit]). *al.*

appendix structurarum *potiorum ad caput prius spectantium; indicatur*: **1** *unde*: **a** *per adv.*: PLAVT. Most. 687 intus. BELL. Afr. 25, 3 inde (LIV. 44, 28, 16. *al.* CVRT. 3, 7, 7. *al.*). AMM. 18, 2, 2 exinde (CASSIOD. inst. 1, 1, 4. *al.*). *al.* **b** *per praepos.*: ex: CIC. Cael. 60 ex hac ... domo. CAES. Gall. 5, 56, 1 ex finibus suis. 7, 49, 3 ex eo loco (civ. 2, 41, 1. 3, 51, 6). BELL. Hisp. 25, 4 ex acie. VITR. 6, 1, 7 ⟨e⟩ medio. *al., e. g. p. 1772, 4.* ab: CIC. fin. 4, 45 a communibus initiis (*item translate p. 1773, 4. 1837, 65. al.*). CAES. Gall. 1, 50, 1 paulum ... a maioribus castris (7, 73, 1. *al.*). civ. 3, 85, 3 longius a vallo. *al.* BELL. Afr. 38, 3 a suis munitionibus (48, 5. 78, 2). 62, 1 ab Vtica (*cf.* 89, 1 ab Thapso. PLIN. nat. 6, 182. *al.*). LIV. 5, 15, 7 a suis (*item a personis*: ORIG. in Matth. ser. 93 p. 210, 32. 211, 2). *al., e. g. p. 1769, 17. 1771, 55.* de: TERT. nat. 2, 10, 7 de aede. IREN. 1, 14, 8 de vulva. COLL. Mos. 15, 3, 4 de ... gente. PRVD. psych. 225 de ... paradisi limite. *al.* **c** *per abl.*: POMP. Cic. Att. 8, 12^{b}, 1 Firmo (*cf.* CAES. civ. 1, 15, 1 Auximo. FLOR. epit. 3, 12, 1 Italia). VERG. Aen. 3, 300 portu (SIL. 14, 357). OV. met. 8, 87 porta. VAL. MAX. 2, 7, 6 praesidio. SIL. 6, 638 limine. 12, 688 moenibus. TAC. ann. 1, 41, 1. *al.*

2 *quo vel quem ad finem sim.*: **a** *per adv.* (*potiora selecta*): PLAVT. Bacch. 611 foras (*al., v. vol. VI 1, 1036, 73 sqq. 1049, 40*). CATO orig. 39 neque ... usquam (APVL. met. 9, 17, 5. *al.; cf.* nusquam: *p. 1772, 61. al.*). QVADRIG. hist. 12 obviam (LIV. 7, 10, 22 o. militi [prae- *var. l.*]. *al.* SVET. Claud. 24, 3. GELL. 3, 7, 3 [*e Catone*]. *al.*). CIC. Q. Rosc. 2 quo (*v. p. 1772, 51 sqq. et e. g.* CIC. Phil. 12, 26 CAES. civ. 3, 45, 6. *al.*). Verr. II 1, 158 eo (*v. p. 1772, 40 sqq. et e. g.* VARRO ling. 5, 33 LIV. 10, 34, 10. *al.*). Tusc. 1, 17 ultra ... quo -ar (LIV. 31, 45, 16 nec u. -ssi. CVRT. 3, 7, 8. *al., e. g. p. 1773, 40*). *al.* **b** *per praepos.*: ad: *passim, v. e. g. p. 1770, 57. 60. 1771, 24. 1772, 1. 20. 72, c. gerund. p. 1768, 45. 63. 1772, 23. et saepius, e. g.* LIV. 21, 46, 3. 42, 60, 5. in *c. acc.: passim, v. e. g. p. 1768, 47. 56. 1770, 45. 1772, 20. 32. 66.* *varias*: PLAVT. Mil. 817 ante aedis (LIV. 25, 18, 5. *al.*). CAES. Gall. 7, 66, 6 extra agmen (BELL. Afr. 24, 2 e. vallum. VITR. 10, 16, 10. *al.*). BELL. Afr. 42, 1 propius se. 61, 3 contra Gaetulos (*al., v. p. 1772, 35. 56*). Alex. 15, 5 ultra vadum (LIV. 26, 25, 17 u. Dium. *al.; usu translato p. 1773, 13. 23 sq.*). VERG. Aen. 11, 608 intra iactum teli. *al.* **c** *per casus*: *acc. nominum locorum*: LIV. 24, 36, 6 Pachynum. 36, 14, 10 Crannonem. *al.* TAC. hist. 2, 85, 1 Aquileiam. *al.; acc. subst. aliorum vix recte defendit Baehrens, Beiträge zur lat. Syntax, 1912, 339 sq.*: LIV. 32, 32, 12 (⟨ad⟩ extremum litus *ed. princ.*). VITR. 9, 3, 3 *p. 1771, 25.* HEGES. 5, 10, 2 (*v. Löfstedt, Eranos 11, 1911, 247*). *dat.*: MAR. VICTORIN. *p. 1769, 63.* VEN. FORT. vita Radeg. 13 -ssa receptaculo (*antea*: procedens ad cellam). **d** *per struct. verbalem (negleximus enunt. fin.; gerund. v. l. 30)*: *inf.*: TVRPIL. com. 154 -or foras visere. CE 1934 *v. p. 1770, 17.* HIL. in Matth. 31, 1 dum -retur orare (*cf. Matth. 26, 36* [*ibid.*] donec eam illuc orare). ARATOR act. 1, 28. *supin.*: CAES. civ. 1, 48, 4 pabulatum (LIV. 25, 34, 4 lignatum p.que. 28, 7, 6). FRONTIN. strat. 3, 9, 3 aquatum. AVSON. app. A 6 II. 10 (430 S.), 5 speculatum.

3 *quantum*: **a** *per acc.*: *neutr. adi. vel pron. saepe, e. g.* aliquantum *p. 1770, 71,* nihil *p. 1769, 47. 1771, 63. 1773, 35,* nimium *p. 1773, 28,* paulum *p. 1770, 62. 1774, 16. 48* (*cf.* p. aliquid *p. 1773, 16*), quidquid *p. 1770, 35 et* LIV. 8, 39, 5. *subst. indicantium mensuram p. 1770, 21. 68. 1771, 1. 1774, 30. 38. al., viam, iter p. 1770, 5. 64. 74.* **b** *vario modo*: *per adv.* longius *saepe inde ab* ACC. trag. 129, *v. e. g. p. 1770, 65. 1771, 23. 1773, 7. 30. 1774, 2. 10,* (quam) longe *p. 1770, 33. 36. 1773, 30. al.* *per abl. subst. p. 1770, 73.* *per praepos.* in *c. acc.*: HIL. in Matth. 4, 25 in spatium passuum *tot.* AVG. c. acad. 3, 3, 6 in longum.

4 *quo vehiculo, qua via* (*cf. l. 53*): ACC. trag. 129 lembo (*cf.* RVT. NAM. 1, 219 cymbis. 1, 349 tonsis). CAES. Gall. 5, 9, 3 equitatu atque essedis. BELL. Afr. 49, 1 per iugum summum (65, 3. LIV. 22, 6, 6 per prima vada. VITR. 8, 2, 6 per occidentem. *al., e. g. p. 1770, 39*). LIV. 33, 40, 1 terra marique. *al.; cf. translate e. g. p. 1772, 23. 46. 1773, 46. 48. 1774, 37.*

CAPVT ALTERVM: *transitive, sc. notione secundum verba similia mutata*: **I** *i. q. praegredi, superare*: FAV. EVL. 23, 5 ex epitrito numero, cum scilicet maior minorem summam non medietate minoris, sed eiusdem tertia parte -itur. **II** *i. q. transgredi, egredi*: *incorporaliter*: AMBR. off. 1, 18, 67 ne modum -aris loquendi, ne quid indecorum sermo resonet tuus. symb. 2 *qui in formula fidei aliquid addiderunt,* fines maiorum ... incuria videntur esse -ssi (*cf. p. 1773, 18*). *localiter*: RVFIN. hist. mon. 1, 2, 14 ut nec cellulas nostras -i audeamus (*gr. 1, 21* τοῦ σπηλαίου προελθεῖν. *cf.* CASSIAN. conl. 13, 1 cellam [inst. 2, 15, 1. *al. ibid.*]. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 403 limina cellae [*Sulp. Sev. dial. 3, 6, 2* pedem extra ... limen extulerat]). PETR. CHRYS. serm. 30, 1 (*ad Matth. 9, 9*) -batur *Christus* carnis patriam, ut deitatis suae remearet ad sedem (*antea*: transiebat, praeteriebat).

part. praes. prōgrediēns *pro subst. masc. v. p. 1771, 17. 1774, 39. 72.*

part. perf. **prōgressus,** -a, -um *pro adi. vel subst., i. q. provectus*: **1** *aetate*: *v. p. 1774, 48; compar.* -ior: TERT. anim. 31, 2 ut -ior reverteretur *anima in corpus novum* ... vel coaetanea suae mortis. VVLG. Ios. 23, 2 *v. p. 1508, 52.* **2** *qualibet via*: *v. p. 1770, 36. 54. 1774, 16.*

deriv.: progressio, progressor, 2. progressus (-ūs).

prōgressio, -ōnis *f.* *a* progredi. *corripitur* pro- TER. MAVR. 1456. *legitur apud* CIC. (*undecies, fere in philos.*) *et inde a* TER. MAVRO (*ceterum deest poesi*), VET. LAT., IREN., *saepius apud* MAR. VICTORIN.; *plur. raro, e. g. l. 23. 46. 61.* [*in codd. confunditur cum* processio CIC. Manil. 24 de orat. 3, 206. *al.,* -gressus CHALC. transl. p. 38^{D}; *falsa var. l. pro* prae- *v. supra p. 668, 37. 41.*]

i. q. actio vel effectus progrediendi (*meton. v. p. 1777, 40; indicatur quis [quid, qua in re aliquis] procedat per gen. saepe, per pron. poss. l. 30. 61, adi. l. 65. p. 1777, 3, quo procedatur per praepos.* in *c. acc. l. 34. p. 1777, 20,* ad *l. 47. 50. p. 1777, 14. 29. al., per gen. p. 1777, 15. 21, unde per praepos.* ab [*iuxta* ad] *l. 37 sq. 75, adv. p. 1777, 11*): **I** *porro eundi*: **A** *proprie vel in imagine de motu locali*: **1** *strictius*: CIC. Manil. 24 ut ex eis *Armeniae* locis a militibus nostris reditus magis maturus quam -o (-cessio *fere codd.*) longior quaereretur. PANEG. 11, 8, 2 neque ... illud -o fuit nec itineris confectio nec solitis adminiculis usa properatio ...; divinus quidam impetus fuit, quo *imperatores Mediolanum venerunt.* CHALC. transl. p. 38^{D} siderum ortus et -es (-sus *var. l.*) ... digessit in ordinem *opifex mundi* (*item respicitur cursus stellarum*: comm. 97 siquidem solis et lunae conversiones ... ab instituto ... cursu remorentur -em. CLAVD. MAM. anim. 2, 12 p. 149, 7). AMBR. off. 3, 19, 114 facta est aliqua -o (*sc. in itinere*). EVGRAPH. Ter. Eun. 913 (*ad p. 1893, 75*) motum, inquit, corporis video, sed itineris nulla -o est. *in imagine*: CIC. fin. 4, 37 considerare, quod iter sit naturae quaeque -o. VET. LAT. prov. 8, 22 (Chalc. comm. 276; *loq. sapientia*) creavit me deus ⌊-is suae semitam⌋ (⌊ ⌋ *gr.* ἀρχὴν ὁδῶν, *alias vers. v. p. 1317, 27 sq.; an ad IIA?*). AVG. in euang. Ioh. 46, 8 l. 18 affectiones nostrae motus animorum sunt: ... cupiditas animi -o, timor animi fuga est (*cf. l. 20* progrederis animo, cum appetis). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 22, 2 p. 382^{B} numquam terminabitur illius, *quod ad bonum tendit,* ⌊in anteriora -o⌋ (⌊ ⌋ *gr.* τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς). *al.* **2** *laxius*: *de actione progrediendi in varias dimensiones figurae solidae*: AVG. divers. quaest. 57, 2 l. 21 -o a puncto ad longitudinem, a longitudine ad latitudinem, a latitudine ad altitudinem soliditatem corporis facit. *de proceritate arboris*: CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 72, 13 est illi *arbori* ... terra in crassitudine, aqua in humore, aer in -e, ignis in germine.

B *translate respiciuntur quaecumque*: **1** *proficiunt, crescunt, augentur* (*pro syn. est* cursus *l. 50, disting.* principium *sim. l. 45. 60,* perfectio *l. 49* [*cf. l. 55*], diminutio *l. 67*): **a** *quolibet modo; progrediuntur*: **α** *homines eorumque virtutes, studia sim.*: CIC. fin. 4, 17 omnium virtutum et originem et -em persecuti sunt *Stoici* (AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 15, 1. CASSIOD. in psalm. 17, 9 l. 164 caritas dei v. -bus crescens. *cf.* ad virtutem: CIC. fin. 4, 66 levatio ... vitiorum magna fit in iis, qui habent ad v. -is aliquantum [*cf. 4, 65* in virtute processerat]. 4, 67. ac. 1, 20 [*opp.* quasi perfectio naturae, *sc. ipsa virtus*]. off. 3, 17). Tusc. 4, 1 *liberata re publica* -o admirabilis incredibilisque cursus ad omnem excellentiam factus est. off. 3, 14 quae *officia media Stoicorum* et ingenii bonitate multi adsequuntur et -e discendi. FAV. EVL. 14, 2 ingenii -em (*disting.* proceritatem *staturae*). BOETH. arithm. 1, 1, 7 (*v. p. 1773, 49; an vigente adhuc imag. ad A 1a? cf. gr. 1, 3, 6* κλίμαξί τισι καὶ γεφύραις). RHET. min. p. 306, 19 orator ... non perfectus, tamen si in eo -o est aliqua, habitus dicetur (*inde irrepsit ibid.* l. 16; *cf. p. 1677, 18*). **β** *quaelibet res*: CIC. de orat. 3, 206 (*inter elocutionis figuras, quae habent* interdum vim, leporem alias) et adiunctio et -o (-cessio *var. l.*) et eiusdem verbi crebrius positi quaedam distinctio (*alii intellegunt* ἐπεζευγμένον [*cf. Quint. inst. 9, 3, 62*], *alii* incrementum [*cf. ibid. 8, 4, 3 sqq.*]). fin. 5, 58 omnium ... rerum principia parva sunt, sed suis -bus usa augentur. FORTVN. rhet. 2, 23 (*inde* MART. CAP. 5, 557; *v. p. 1677, 72*).

b *sec. quantitatem, multitudinem partium* (*aliter sub 2c*): IREN. 2, 17, 10 l. 190 eam, quae secundum -em emissionum aucta fuerat, ignorantiam. FAV. EVL. 5, 3 quicquid ... numerosa -e non perit (*i. in plures partes dissolvi nequit*), singulare natura est. BOETH. arithm. 1, 19, 9 *numerus perfectus* nec supervacua -e porrigitur nec contracta rursus diminutione remittitur (*cf. gr. 1, 16, 2* ὅταν ... μήτε ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει αὐτὰ [*sc.* μέρη] μήτε κτλ.).

2 *continuantur, cursum suum prosequuntur; pertinet ad*: **a** *dicendum, scribendum, ratiocinandum*: TER. MAVR. 1456 *syllaba longa per duas breves soluta* syllabarum nil nocebit longior -o. BOETH. mus. 4, 9 p. 330, 4 facienda est descriptio ..., ut paulatim fiat dispositionis rata -o (*sc. in tabula aucta nec iam integra; disting. 4, 11 p. 334, 11 sq.* integra perfectaque descriptio). top. 105a15 inductio ... est a singularibus ad universalia -o (*gr.*

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ἔφοδος). **b** *tempus*: CHALC. comm. 39 divina ..., quae nulla temporis -e mutantur. AMM. 18, 7, 7 saeculi -e *discere aliquid.* PS. HIPPOCR. ad Antioch. vers. α 9 ab octavo ... Kal. Iulias aestiva -o incrementa fellis exsuscitat. **c** *series numerorum* (*aliter sub Ib*): IREN. 1, 15, 2 l. 43 primae quaternationis secundum -em (-cess- *var. l.*) numeri in semetipsam compositae (*gen. absol., i. I, II, III, IV computatis; gr.* πρόβασιν). FAV. EVL. 8, 3 versus arithmetici dicunt ordines numerorum, ut ab uno ad decem, ab decem ad centum, a centum ad mille, et sic alios versus -e maioris crementi exaedificant. BOETH. arithm. 1, 1, 6 (*v. p. 1769, 34*) ad infinita -is (-cess- *cod. unus*) augmenta concrescit (*gr. 1, 2, 5* οὐ παύεται προκόπτον). 1, 9, 5 hinc si fiat infinita -o (*cf. gr. 1, 8, 9* προχωροῦντι *nec non* mus. 2, 20 p. 252, 1 ad hunc modum ad infinita -o est). *al. ibid.* **d** *actiones varias* (*sc. immoderatas, improbas praeter* DON.; *iuxta pon.* prolapsio *l. 18*): DON. Ter. Andr. 804, 1 -o loquentis ad interrogandum. AVG. bon. coniug. 11, 12 exigendi ... debiti ab alterutro sexu inmoderatior -o ... coniugibus secundum veniam conceditur (*antea*: quando *naturalis usus* prolabitur ... ultra propagandi necessitatem; excessus). c. Iulian. 3, 1, 1 te salubriter paeniteat incautae ac temerariae iuvenilis -is et prolapsionis tuae. trin. 12, 7, 10 illi rationali actioni, quae in rebus corporalibus ... versatur, periculosa est nimia in inferiora -o. EXC. barb. p. 324, 9 *Pompeius* expugnavit Hierusalem tenens usque ad -em templi apertionis (*gr. viguisse vid. respectus loci, cf. e. g. Chron. pasch. Migne gr. 92, 453^A* μέχρι τῶν ἀδύτων ... πρόεισι). *al.*

II *foras eundi, in conspectum veniendi* (*cf.* CANDID. gen. div. 6 est ... -o foras pergens motus [*antecedit l. 41*]; *pro syn. est* processio *sim. l. 34. p. 1523, 5,* progressus *l. 51. al.,* generatio *p. 1523, 5, opp.* regressio *l. 54, minus valet* motus *l. 42* [*cf. p. 1776, 27*]): **A** *strictius de motu locali* (*in imag. fort. p. 1776, 30*): VET. LAT. Luc. 1, 80 (cod. 2, *sim.* 6) *Iohannes baptista* erat in solitudinibus usque in diem -is suae ad Isdrahel (*gr.* ἀναδείξεως, *cod. 5. al. et Vulg.* ostensionis). IREN. 4, 20, 10 *Ezechiel* dei cum vidisset visionem et cherubim et rotas eorum et universae -is eius mysterium cum retulisset *eqs.* (*nisi respicitur modus progrediendi Ezech. 1, 19 sqq. descriptus, ut pertineat ad IA1a*). AMBR. exhort. virg. 10, 71 *virgini* nullus sit ... sine matre processus ...; ipsa quoque ad ecclesiam -o rarior sit adolescentulis. BOETH. in categ. comm. 3 p. 247^C fit rubor ex sanguinis -e atque in apertum effusione (*antea*: in os omnis sanguis egreditur). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31, 27 p. 406^B si ... per rectos tramites vaporum fuerit facta -o, ... capilli directi ... nascuntur (*gr.* πρόοδος).

B *laxius vel translate respiciuntur quaecumque*: **1** *originem ducunt, oriuntur, emittuntur* (*metonymice de eo ipso, quod oritur, imprimis l. 49*): **a** *varia*: CANDID. gen. div. 6 omnis ... -o *est* a motu et in motu, non tamen omnis motus et -o: intus enim motus non -o. MAR. VICTORIN. adv. Arium 3, 1 l. 14 ita ... rerum -o est, ut effulgentia luminis imago sit luminis. AMBR. hex. 1, 8, 30 *quodcumque generatur, simile est generanti*; non enim sicut mutabilitates adfectuum ita etiam generationum -es sunt (*cf. gr. p. 37^C* προέρχεται). AVG. c. Secundin. 6 p. 914, 6 -es *luminum* (*antea*: oportebat inde, *sc. e divina natura,* adversus tenebrarum gentem lumina progredi. *irridetur doctrina Manichaeorum, cf. p. 1779, 45*). MART. CAP. 9, 974 pes ... est numeri prima -o per legitimos et necessarios sonos iuncta. **b** *verbum dei a patre procedens*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 22 l. 50 in progressu *filii fuit* passio, maxime autem in extremo -is, hoc est, cum fuit in carne. 1, 34 l. 28 hoc ... -o est: ab eo enim, quod est supra universale, universale egreditur. gen. div. verb. 31 omnis -o et descensus et regressio. *al. apud eundem, e. g. p. 1523, 5.*

2 *suos fines deserunt, propria relinquunt*: *discedendo a ratione divina et ad peccata prolabendo* (*cf. p. 1769, 48. 1779, 48*): AVG. civ. 11, 23 p. 493, 30 contigit ... tanta unius animae -e peccantis, ut *eqs.* p. 494, 2 non plane animarum ..., sed eorum ipsorum *haereticorum* ... est cohercenda -o. *absone cantando*: CASSIAN. inst. 2, 11, 2 *si frater iunior* coeperit modum decantationis excedere, psallentis -o senioris interciditur plausu.

^(※)**prōgressor,** -ōris *m.* *a* progredi. *i. q. qui progreditur, sc. in arte mus. significatur genus numerorum, quod pronuntiatione editur*: AVG. mus. 6, 6, 16 *vocentur numeri* secundi -es, tertii occursores (*cf. 6, 3, 4* quod *genus* est in ... operatione pronuntiantis). 6, 8, 20 -es ... latente ... iudicialium nutu modificantur (*cf. p. 1779, 33*). 6, 9, 23 *versum* -bus pronuntiare. *al. in eodem libro.*

1. prōgressus, -a, -um *v.* progredior.

2. ^(※)**prōgressus,** -ūs *m.* *a* progredi. NOT. Tir. *v. supra p. 1768, 13.* *corripitur* pro- MART. CAP. 4, 423. GLOSS. προέλευσις. προποδισμός. *legitur inde a* CIC. (*sexies*), CAES. (*semel ut* NEP. *al.*), VITR. (*quater*), *in poesi singulis locis apud* PRVD., MART. CAP., PAVL. PETRIC.; *plur. non ita raro, e. g. p. 1778, 10. 18. 29.* [*confunditur in codd. cum* processus *e. g. p. 1779, 9* (*cf. p. 1523, 64 sq.*); *falsa var. l. pro* prae- *v. supra p. 668, 45, pro part. perf. verbi q. e.* progredi CAES. civ. 1, 15, 1 HEGES. 5, 6, 2 *et p. 1773, 72.*]

i. q. actio vel effectus progrediendi (*metonymice de eo, quod progreditur, l. 37. p. 1779, 32, quo quis progreditur, l. 55; indicatur quis [quid] procedat per gen. vel pron. poss. l. 11. 66. p. 1779, 14. al., quo procedatur per praepos.* ad *l. 49. 61. p. 1779, 26,* in *c. acc. l. 38. p. 1779, 24 [cf. gen. p. 1779, 7. 23], unde per praepos.* de *p. 1779, 27, per gen. p. 1779, 28* [*cf. p. 1779, 32*]): **I** *porro eundi*: **A** *proprie vel in imagine de motu locali* (*iuxta pon.* promotus *l. 19, opp.* reditus, regressus *sim. saepius, e. g. l. 10. 26. 29 sqq.*): **1** *strictius*: **a** *vario respectu* (*progrediuntur tam homines quam res*): CIC. Phil. 11, 4 *Brutus Antonium in Galliam invadentem* -u arcuit, a reditu refrenavit (*item in re militari*: CAES. civ. 3, 37, 3 rivus ... -us nostrorum impediebat. FRONTIN. strat. 1, 4, 8). VITR. 10, 9, 4 (*respicitur machina iter emensum indicans*) cum ... semel superius *tympanum* versabitur, -s efficiet spatia *tot.* 10, 15, 7 ea machina sex modis movebatur: -u *eqs.* (-sso *trad.; Athen. mechan. p. 26, 1* τὴν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, *sc.* κίνησιν). SVET. Nero 46, 1 *somnio vidit se* a simulacris ... circumiri arcerique -u. APVL. mund. 19 p. 332 fluctuum ... mole nunc -bus litora *maris,* nunc recursibus sinus caesi quatiuntur (*gr. 396a20* πρόωσιν). Plat. 1, 8 p. 198 ⟨cum⟩ septem locorum motus habeantur, -us et retrocessus *eqs.* (pro(r)sus, processus *var. ll.*). TERT. coron. 3, 4 ad omnem ⸤-um atque promotum⸥, ... frontem signaculo terimus (⸤ ⸥ *si synonyma sunt; sin minus, spectat ad II*). PRVD. perist. 11, 159 inlustrat ... dies limina vestibuli *catacumbae*; inde ubi -u facili nigrescere visa est nox obscura loci *eqs.* AVG. c. Secundin. 6 p. 914, 17 neque secundum locos neque secundum tempora motus, -us, exortus, occasus ... fieri posse nisi in creatura mutabili. *al.* *in imagine*: CIC. Att. 2, 21, 3 quo se conferat, nescit *Pompeius*: -um praecipitem, inconstantem reditum videt. CHALC. comm. 297 tamquam in -u viae malis ... obviis. **b** *respicitur cursus stellarum* (*aliter p. 1779, 17*): CIC. nat. deor. 2, 51 quae *stellae* falso vocantur errantes: nihil enim errat, quod in omni aeternitate conservat -us et regressus ... constantis et ratos. APVL. Plat. 1, 10 p. 201 (*opp.* recessus). SOCR. 2 p. 120 (*opp.* regressus). CHALC. comm. 85 videntur quaedam *stellae* ... modo stare in -u, modo regradari *eqs.* 124 -ūs ... *appellat Plato* ad praecedentia profectionem (*respicitur Tim. 40^C* προχωρήσεις, *quod reddit Chalc. transl.* accessus, *Cic. Tim. 37* antecessiones). *ibid. iterum.*

2 *laxius respicitur*: *constructio operis* (*meton. de ipso opere structo l. 37*): VITR. 5, 12, 2 uti, si ... erit ex una parte statio, tunc ex altera parte ... aggeribus expediantur -us (*sc. qui naves a tempestatibus tueantur*). 5, 12, 4 hac ratione ... in aquam poterit esse -s. *directio in partem anteriorem*: VEG. mil. 3, 6, 11 *speculatores* loca, per quae iter faciendum est, in -u et a tergo, dextra laevaque perlustrent.

B *translate respiciuntur quaecumque*: **1** *proficiunt, crescunt, augentur (pro syn. est* provectus *sim. l. 49. 58, opp.* perfectio *l. 49); progrediuntur*: **a** *quilibet homines eorumque studia, virtutes vitiaque sim.*: *in bonam vel neutram partem*: CIC. Tusc. 4, 44 philosophiae ... principes numquam in suis studiis tantos -us sine flagranti cupiditate facere potuissent (nat. deor. 1, 15 *Balbus* t. -us habebat in Stoicis, ut *eqs.* NEP. Cato 3, 2. APVL. Plat. 1, 2 p. 184 *in luctando*). TAC. hist. 2, 74, 2 esse privatis cogitationibus -um, et prout velint, plus minusve sumi ex fortuna. AVG. in psalm. 5, 9 non de perfectione, sed de -u ad perfectionem (*cf. 5, 10* provectu). *in malam partem*: AVR. VICT. Caes. 5, 11 quasi quodam -u illa *Agrippina processit* per alteros (*sc. maritos*) ad patrui nuptias atque alienorum cruciatibus mariti exitium. AVG. civ. 12, 3 p. 516, 9 quod vitium ... nimio ... -u roboratum ... inolevit. PRIMAS. in apoc. 2 prol. l. 29 exponendis ... locis arduis properantes nolumus ... temeritatis -u notari. **b** *officiales, qui ad gradum ampliorem promoventur* (*metonymice l. 56 de ipso gradu*): COD. Theod. 7, 3, 2 quem sors militiae in eum -um duxerit (*antea*: gradum). 8, 7, 23 *comites thesaurorum* in committendis publicis necessitatibus habere -um (*cf. antea*: provectiones). COD. Iust. 2, 7, 26, 1 (*a. 524*) interdicenda *est* ... cunctis *advocatis* licentia praevertendi -us seriem. **c** *qui locupletantur*: PS. VARRO sent. 95 nescire, quid sit paupertas, optimus est ad summas divitias -s.

2 *continuantur, cursum suum prosequuntur (pro syn. est* processus *l. 73. p. 1779, 5, disting.* initium *sim. l. 69. 71. 73. al.,* finis *l. 71. p. 1779, 6); pertinet ad*: **a** *tempus et ea, quae cum tempore procedunt* (*cf. l. 23*): CIC. Phil. 5, 47 C. Caesar ineunte aetate docuit ab excellenti ... virtute -um aetatis exspectari non oportere ([*antea*: grandiorem aetatem]. AMM. 14, 5, 5 hoc vitium ... in illo *Constantio* a. -u [-sso *cod. V*] effervescebat. 30, 4, 9). GELL. praef. 24 progredietur ... numerus librorum ... cum ipsius vitae ... -bus. AVR. VICT. Caes. 8, 1 *potestas Vitellii* -u funestior talibus initiis foret, si *eqs.* AMM. 31, 2, 17 aevi. RVFIN. hist. 4, 26, 8 in ingressu eius *Augusti* vel in -u. AVG. civ. 7, 30 p. 313, 6 bellorum ... exordiis, -bus finibusque moderatur *deus.* **b** *dicta vel scripta*: OPTAT. 5, 1 p. 119, 11 in -u tractatus tui (*syn. l. 4* processu, *opp. p. 119, 11* principio). AVG. in epist. Ioh. 10, 1 ad quem locum in -u huius epistolae pervenerit nostra tractatio. MART. CAP. 4, 423 (vers.; *Pallas ad Dialecticam*) perita fandi, iam -um comprime.

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PROSP. c. coll. 14, 2 disputationis. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 24, 14 legendi -u reliquum lectionis accessi. **c** *actiones varias* (*quae progrediendo appetuntur* AVG. [*cf. p. 1776, 33*]): HIL. in psalm. 118 nun 2 p. 475, 13 ut ea *doctrina caelesti* in omnem -um cuiuscumque operationis utamur (*ibid. l. 9* processus). FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 14, 2 initium voluntatis, -um operis, finem retributionis. *ultra licitum* (*cf. l. 35*): AVG. bon. coniug. 5, 5 concupiscentia ... habens ... de se ipsa -um inmoderate coeundi (*cf.* 17, 19 -um illum, qui excedit generandi necessitatem). LEO M. epist. 106, 1 Conc.^S II 4 p. 60, 3 dum inordinato pravoque -u (-cessu *var. l.*) inpunitarum transgressionum augentur excessus et crebrescunt culpae.

II *foras eundi, in conspectum veniendi*: **A** *strictius de motu locali* (*progrediuntur fere animantes, sed sidus l. 17; pro syn. est* ortus *l. 18, opp.* receptus *l. 26,* regressus *l. 53*): **1** *exempla varia*: APVL. met. 4, 29, 4 in matutino -u virginis. VET. LAT. psalm. 67, 8 (cod. 136) deus, in -u tuo (*sc. ex Aegypto*) ... terra mota est (*gr.* ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι, *cod. 303. al.* dum egredieris, *sim. al. et Vulg.*). PANEG. 2, 47, 3 ut crebro civilique -u ... publica ... opera lustraveris. SCHOL. Stat. Theb. 3, 25 -s Haedorum serenus (*syn.* ortu). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 129 nulli *monacho* -s facilis: sua quemque tenebat cellula (*cf. Sulp. Sev. Mart. 10, 7* extra cellulam ... egressus). SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 775 non satis est ebrius, quem paenitet fecisse -um (*cf. Don.* paenitet, quod exierit). *al.* **2** *indicatur quo*: APVL. met. 9, 17, 5 *servus nusquam* domina⟨m⟩ sua⟨m⟩ progredi sinebat ... ac tantum necessario vespertini lavacri -u ... fidem tuebatur *comitando eam.* HIL. in Matth. 12, 2 domini -s in hunc mundum (HIER. in Is. 5, 14, 12 -s *regis* in publicum [*cf. app. crit.*]). MACR. somn. 2, 3, 9 ita ... omnis habitus animae cantibus gubernatur, ut et ad bellum -ui et item receptui canatur. **3** *indicatur unde*: HIL. in Matth. 8, 3 populi de civitate -s (*sec. Matth. 8, 34* tota civitas exiit obviam Iesu). CASSIAN. conl. 17, 28, 1 de -u cellulae penitus cohibendo (*ad gen. cf. Hofmann-Szantyr 67*).

B *laxius vel translate respiciuntur quaecumque*: **1** *originem ducunt, oriuntur, emittuntur* (*metonymice de ipso emisso l. 32*): **a** *varia*: CANDID. gen. div. 5 *radius* conectitur illi, cuius est -s radius. AVG. mus. 6, 8, 21 quibus *progressoribus* ... ipsum -um modificant *iudiciales numeri* (*cf. p. 1777, 64*). in psalm. 149, 15 l. 16 si illis promitteretur impunitas ..., *multi* emitterent -us libidinum suarum in quaeque nequissima (*nisi ad l. 6*). BOETH. cons. 4, 6, 7 omnium generatio rerum cunctusque mutabilium naturarum -s (*nisi locum coll. p. 1778, 23 illuc trahas*). 4, 6, 18 *fatum* nascentia occidentiaque omnia per similes fetuum seminumque renovat -us. **b** *verbum dei a patre procedens* (*potentiae dei l. 42*): CANDID. gen. div. 4 generationem a deo secundum istos modos esse: iuxta effulgentiam, iuxta radii emissionem, ... iuxta -um, *eqs.* MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 22 (*v. p. 1777, 51*). 4, 21 l. 31 (*antea: deus* tres potentias habens: esse, vivere, intellegere) ista ... tria -u suo ... omnium ... exsistentiam, vitam, intellegentiam ... sortita sunt (*in eadem re*: hymn. 1, 55 -u actuum). **c** *anima emissa contra potestates iniquas, sc. sec. Manichaeos* (*cf. p. 1769, 64. 1777, 48*): FORT. Aug. c. Fort. 29 -um ... fuisse animae contra contrariam naturam (*inde* AVG. *ibid.* 30).

2 *discedunt a ratione divina et ad peccata prolabuntur* (*cf. p. 1769, 48. 1777, 56*): AVG. civ. 11, 23 p. 492, 15 animas ... diversis -bus pro diversitate peccatorum a caelis usque ad terras diversa corpora quasi vincula meruisse. conf. 13, 21, 31 a -u mortifero cohibita vivunt et bona sunt *animalia* (*cf. 13, 21, 30* discedendo a fonte vitae). ord. 2, 11, 31 ut -s animae usque ad mortalia lapsus est, ita regressus *eqs.* *Delhey.*

[prōgubernātor *edebatur olim perperam* CAECIL. com. 110, *v. vol. VI 2, 2346, 53.*]

[progustātor (prō-?) *confusis praeverbiis* pro *et* prae *v. p. 668, 63.*]

progymnasma, *plur.* -ata *n.,* προγύμνασμα. *i. q. praeexercitamentum*: PRISC. gramm. III 405, 12 *v. supra p. 599, 3.*

progymnastēs, *acc. plur.* -ās *m.,* προγυμναστής. *i. qui praeit alicui corpus exercitanti*: SEN. epist. 83, 4 (*3 minimum temporis* exercitationi corporis datum *est*) ⸤-as⸥ meos quaeris? unus mihi sufficit Pharius, puer ... amabilis (⸤ ⸥ -si(t)as *trad.*).

prōh *v.* 2. pro.

prohedria, -ae *f.,* προεδρία. *i. q. ius spectandi subsellio primo* (*cf. p. 1352, 55*): INSCR. Dessau 6462 (*Tarenti*) Iovi ... ob honorem -ae *libertus quidam imp. Nervae.*

prohem- *v.* prooem-.

1. prōhērēs, -ēdis *m.* *ex iunctura* pro herede *ortum* (*v. supra p. 1429, 25 sq.*). *i. qui pro herede est* (*cf.* ISID. orig. 9, 5, 2 -s [-is *var. l.*] est qui loco heredis fungitur, quasi pro herede; est enim aut institutus aut substitutus): INSCR. Afr. Cagnat 561 (*a. 173*) imp(eratori) ... Nanneia ... ob h⟨onorem⟩ flaminicatus colossos duo⟨s, quos⟩ ... promisit; C. Ter⟨entius Iul⟩ianus -s dedicavit (*si recte interpunximus; inde restituatur* -s *in titulo gemino* CIL VIII 26529).

2. prohērēdēs, -um *m.* *a* pro *et* heres, *cf.* pronepos. [PAPIN. resp., *qui olim laudabatur, est* LEX *l. 5.*] *i. qui proximos sequuntur heredes, heredes heredum* (*non nisi iuxta* heredes): CONC. Rom. a. 502 p. 446, 27 poenam *fundi ecclesiastici restituendi* placuit accipientis h. -esque respicere (*cf.* CASSIOD. var. 9, 15, 9 ab h. vel -bus eius ecclesia repetat). LEX Burg. Rom. 1, 3 proprietas accipientium etiam circa h. et -es lege firmatur (*sec. Cod. Theod. 11, 20, 4 pr.* nec ad heredem nec ad originem filiorum nepotumve). *Bk.*

[prohetum: occupatum GLOSS. *corruptum*; praeventum *coni. Heraeus (cf. Gloss. V 556, 15); fuitne* prehensum?] *v. L.*

^※^**prohibeo,** -uī, -itum, -ēre. *a* pro *et* habere (*cf. l. 22*). *scribitur in codd. hic illic* proib-, *e. g. cod. 13* VET. LAT. Matth. 3, 14. 9, 13. *al.* (-hib- *ibid.* Marc. 9, 38. *al.*), *cod. Aa* ORIBAS. syn. 1, 17, 29 p. 60, 6 (-hib- *ibid.* p. 60, 8). *al.* NOT. Tir. 7, 62 -et. *de formis: praes.* -itur THEOPHIL. ALEX. praef. 3 ORIBAS. 9, 1, 7 La p. 270; -it ORIBAS. eup. 2, 1 *A* 12 Aa p. 486 syn. 9, 17 add. Aa p. 308 (*e* CELS. 6, 18, 9^C -et); -iat ORIBAS. syn. 6, 17, 2 Ab p. 107 (-eat Aa p. 15, 4); *gerund.* -undus PHILO *p. 1783, 44* (*cf. apud eundem* -endus *p. 1783, 39*). *coni.* -essis, -essi(n)t *in precatione sim.* PLAVT., ENN., CATO *p. 1783, 60 sqq., in sermone legis* CIC. leg. 3, 6. 9. 10. *metri gratia contrahitur producta syllaba prima* prōbe(a)t LVCR. 1, 977 (praeb- *var. l.*). 3, 863 (*trad.* prohib- *ut* CE 579, 5). *de notione et differentia* (*cf. vol. I 46, 73 sq. X 1, 1473, 23*): DIFF. Suet. p. 287, 10 -ere et inhibere: -ere est porro habere *eqs.* (*v. vol. VII 1, 1591, 75 sqq.; addas* DIFF. ed. Uhlfelder 216). SYNON. Cic. p. 415, 14 arcet. vetat. cohibet. -et. inhibet. abstinet. submovet. GLOSS. -endi: κωλυτικοί. -tae: κεκωλυμέναι. II 229, 22 ἀντέχω: destino (distineo?), inhibeo, -o. 357, 34 κωλύω: veto, -o, arceo. *sim. al.* *legitur in poesi inde a* PLAVTO, *in oratione soluta inde a formula lustrationis apud* CATONEM *p. 1783, 61; deest* VITR. [*confunditur in codd. maxime cum* perhibere, *v. e. g. p. 1783, 44 et vol. X 1, 1438, 57 sqq.*]

i. q. porro habere, procul habere: **I** *ita ut aliquis (aliquid) longe sit ab aliquo, alicunde semoveatur, distet sim.* (*hic attulimus, quaecumque exhibent struct. separativas vel inde explicanda videntur; accedit abl. separ. passim, praepos.* ab *saepe, v. p. 1781, 15. 33. 44. 1782, 42. 1783, 18* [*c. gerund. p. 1782, 28. 49. 53*], de *p. 1781, 28. 45* [*c. gerund. p. 1781, 74*], ex *p. 1781, 21. 37, adv. p. 1781, 6. 1782, 35, dat. p. 1781, 23; hic illic usurpatur absolute vel obi. supplendo, v. l. 38. p. 1781, 47*): **A** *i. q.* **arcere,** *excludere sim.*: **1** *a rebus*: **a** *locis, aedibus variisque corporeis* (*vi locali, sed accedente hic illic respectu usus sim. interdicti, e. g. l. 42 sq. 49. 59*): **α** *pro obi. sunt animantes* (*e contextu subaudiendi vel usu absoluto l. 49. 53. 57. al.; pars corporis p. 1781, 14*): ① *c. abl. nudo* (*exempla inde a* CIC. *selecta*): Ⓐ *-entur quilibet*: PLAVT. Amph. 361 tun domo -ere peregre me advenientem postulas? (TER. Phorm. 425. CIC. Caecin. 36 d. tectisque. *cf. l. 55. p. 1781, 2*). Cist. 305 (*in lacuna*) -et divitiis ..., dote ... opima. CATO agr. 5, 2 alieno (*v. p. 1781, 51*). CIC. Verr. II 3, 60 equitem Romanum ... cibo tectoque -tum (OV. ars 2, 335 *ne* c. -e *aegram.* SEN. dial. 6, 26, 3 *Cremutius Cordus* c. -tus. *al.*). Caecin. 35 si te ... homines ... armati non modo limine tectoque aedium tuarum, sed primo aditu vestibuloque -uerint (Sest. 85 magistratus templis pellebantur, alii omnino a. ac foro -bantur [*nisi ad p. 1781, 56; sim.* Phil. 3, 23]). off. 1, 52 (*inter praecepta communia*) non -ere aqua profluente (VARRO rust. 3, 9, 13 obiciendum pullis ... polentam ...; a. -endum. OV. met. 6, 349 *aquam potura Latona rusticos* sic adfata vetantes: quid -etis aquis? usus communis aquarum est. *al.*). SALL. Catil. 28, 3 *Ciceronis* ianua -ti *socii Catilinae.* epist. Mithr. 14 *mihi* frumentum defuit ..., simul hiems mari -bat. OV. am. 2, 6, 52 *Elysii* locus ..., obscenae quo -entur aves. met. 2, 528 gurgite caeruleo Septem -ete triones sideraque ... pellite. SEN. contr. 1, 6, 1 -o domo terra -endam *filiam piratae.* COLVM. 6, 21, 2 mulctra *vaccas.* CARM. Inscr. Brit. I 292 (*saec. I med.*) ⟨d⟩i uva vini et aqua -ent, ubi Ta⟨r⟩tar(a) aditis. VAL. FL. 3, 305 quae me hospita tellus accipiet? quae non primis -bit harenis? QVINT. inst. 3, 6, 102 -eri patris bonis abdicatum. decl. 302 them. *auctoratus quidam* -etur gradibus (*cf.* 302, 4 illum ... -uerunt theatro). *al.* Ⓑ *-entur milites, duces militares* (*sc. ab adversariis*): CAES. Gall. 1, 1, 4 *Helvetii* suis finibus eos *Germanos* -ent. civ. 1, 13, 1 Caesarem ... oppido moenibusque -eri (1, 31, 3 portu atque o. BELL. Afr. 91, 2. *al.; cf.* urbe *l. 67 et e. g.* CIC. Phil. 7, 24). 1, 84, 4 circummunitos -eri aqua, -eri ingressu (3, 17, 3 a. terraque. 3, 100, 2 per equites dispositos. HIRT. Gall. 8, 40, 1. 8, 40, 5 sagittariis ... dispositis ... a. fluminis -bat oppidanos. BELL. Alex. 61, 2. LENT. Cic. fam. 12, 15, 2 ut ... a Rhodiis urbe, portu, statione ..., commeatu, a. denique -rentur nostri milites. *al.*). 3, 15, 1 mari portibusque Caesarem -bat (*v. l. 63. 67. al.*). *ibid.* omni terra ... -batur *Bibulus* (3, 17, 3. 3, 18, 1). 3, 56 (55), 3 *Rutilius* Isthmum praemunire instituit, ut Achaia Fufium -ret (*cf. e. g.* CIC. Phil. 3, 12 *Antonium* Gallia. 11, 28 Syria Dolabellam). HIRT. Gall. 8, 41, 2 fonte -eri posse oppidanos. BELL. Alex. 8, 6 fuga navibusque nostros *milites.* *al.* Ⓒ *-entur exulantes sim.* (*cf. l. 55*): CIC. Lig. 11 Italia -etur, exulat (Att. 11, 7, 2 TAC. ann. 15, 71, 5). OV. met. 15, 600 urbe virum -ete, Quirites ([*594* nisi pellitis u.]. LIV. 39, 16, 8 uti sacra externa fieri

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vetarent, sacrificulos ... foro, circo, u. -rent. TAC. ann. 6, 49, 2 in decem annos). LIV. 7, 4, 4 filium ... extorrem urbe, domo, penatibus, foro, luce, congressu aequalium -tum (*adde l. 1*). SEN. contr. exc. 6, 2 tit. exul pater fundo -tus (*them.*: exclusit patrem). CVRT. 10, 2, 7 exules finibus (STAT. Theb. 11, 750). *al.*

(II) *c. adv.*: PLAVT. Amph. 1008 ut illum *introire volentem* hinc -am (Curc. 33 nemo h. -et nec vetat, quin *eqs.* CIC. Lig. 27. AVG. in psalm. 70, serm. 2, 7 l. 28 *deus* h. -uit [*sc. ligno vitae, gen. 2, 17*]. *vix addas* CVRT. 4, 14, 15). CIC. Caecin. 36 (*sec. Edict. praet. supra p. 113, 75*) unde vi -tus (HOR. carm. 2, 6, 9 u., *i. Tibure*, si Parcae -ent iniquae. *al.*). FRONTIN. strat. 1, 4, 10 inde, *sc. a vado, ... dux* -tus hostium occursu (SERV. auct. Aen. 1, 20 'arces' ..., quia i. hostes arcentur, id est -entur [*cf. l. 17*]. AVG. c. adv. leg. 1, 15, 24 [*antea*: a ligno vitae, *gen. 2, 17*]. in psalm. 118, serm. 22, 5 ['ab omni via maligna -ui pedes meos'] pedes suos i. -ere). *al.*

(III) *c. praepos.*: ab: CIC. Verr. II 4, 144 (*e S. C. Syracusanorum*) quod praedones procul ab insula Sicilia -uisset. VARRO ling. 5, 151 a quo *loco* (*sc. 'arce'*) facillime possit hostis -eri. SALL. hist. frg. 3, 5 *Ligurum* ⟨co⟩pias Antonius ha⟨ud fa⟩cile -ens a ⟨navibus⟩. SEN. dial. 2, 13, 1 febricitantis et a frigida -ti maledicta. SERV. Aen. 1, 540 (*cf. infra l. 65*) ostenduntur crudeles, qui etiam a communibus -ant, *velut a litore. al.* ex (*cf. l. 39*): PORPH. Hor. sat. 1, 8, 7 ('terret ... vetatque *Priapus*') aves ... -endae ex hortis sunt.

(IV) *c. dat.* (*cf. l. 42. p. 1782, 38. 43 et e. g. vol. II 446, 38 sqq.; gen. sec. gr. κωλύω intellexit e. g. Löfstedt, Syntactica II, 1933, 417*): SIL. 6, 27 *aquilifer* ⌞captae⌟ -ere nequiret cum Poenos aquilae (⌞ ⌟ *per prolepsin fere pro* capiendae).

β *pro obi. sunt res* (*sc. fere incorporeae praeter l. 42 sq.*): (I) *c. praepos.*: de: LVCIL. 606 vim de cl[ar]asse -uit Vulcaniam (*i. ignem, cf.* VERG. *infra*). REG. eccl. Carth. l. 497 vetari talia *convivia pagana* ... et de civitatibus ... imposita poena -eri (CASSIOD. hist. 9, 25, 1 Arianorum concilia de singulis c. [*Theodoret. 5, 16, 1 ἐξελαθῆναι*]). GREG. M. epist. 9, 216 l. 62 malum de regni vestri ... finibus -eri (*cf.* 11, 49 l. 18 peccatum ... de regno vestro). ab: CIC. har. resp. 3 *consules illi* supplicia neque a sociorum moenibus -ere neque hostium urbibus inferre potuerunt. CAES. Gall. 1, 11, 4 ab oppidis vim hostium -ere. VERG. Aen. 1, 525 -e ... a navibus ignes. MANIL. 4, 868 (*in imag.*) si ... spem *mundi scrutandi* ... timor tollit -etque a limine caeli. *al.* ? ex (*nisi per praepos. respicitur auctor praecepti*): REG. eccl. Carth. l. 420 inopiam nostram, *qua clericis caremus*, ... intimari *episcopis Romae et Mediolani* – ex his enim sedibus hoc fuerat -tum – quo noverint communi periculo providendum. (II) *c. abl. nudo*: CIC. Phil. 5, 9 hostium aditus urbe -entur castellis et operibus. AETNA 11 *cum nemo* venturis ... malas -ret fructibus herbas (*nisi dat., cf. l. 23*). LVCAN. 6, 503 quam *lunam* si fraterna *solis* -ret imagine tellus.

b *actione vel statu* (*passim per abl. nudum, ceterum per praepos.* ab, *e. g. l. 58. 62. p. 1782, 12. 21,* de *l. 72. p. 1782, 37, adv.* unde *p. 1782, 35, dat. p. 1782, 38; pro obi. sunt fere animantes [reflexive l. 62. 67], sed res l. 52. 69, obi. suppl. vel absolute l. 51. 64. 71; praevalet respectus excludendi, privandi sim.* [*cf. quae p. 1780, 37 monuimus*]): α *quolibet modo* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Capt. 493 (*loq. parasitus*) consilium iniere, quo nos victu et vita -ant. CATO agr. 5, 2 *vilicus familiam* opere bene exerceat: facilius malo et alieno -bit (VET. LAT. psalm. 33, 14 [Lucif. Athan. 1, 23. *al.* = VVLG.] -e linguam tuam a m. [*gr. παῦσον, cod. 200. al.* cohibe]. AVG. epist. 173, 2. *al.*). RHET. Her. 4, 24, 33 patrem crudelissime sepultura ... -uisti (LIV. 1, 49, 1 SEN. contr. exc. 8, 4, 1 CVRT. 8, 2, 12 TAC. ann. 6, 29, 1. *al.*). CIC. Caecin. 39 qui multitudine coacta non introitu, sed omnino aditu quempiam -uerit (Pis. 76 sermone atque a. *al.* CVRT. 10, 3, 5. *al.; cf. p. 1780, 46. 1782, 7*). de orat. 3, 58 cum tempestatis causa opere -entur *homines industrii* (*postea*: ab opere ... exclusi. *cf. p. 1782, 6*). off. 3, 1 a re publica forensibusque negotiis armis impiis vique -ti otium persequimur (fam. 6, 6, 9 -eri re p. diutius). 3, 47 usu ... urbis -ere peregrinos (VAL. MAX. 1, 8 ext. 19 *ut* exercitum u. amnis -ret *monstrum*. SEN. benef. 6, 2, 3. *al.*). CAES. Gall. 2, 28, 3 ut ab iniuria *in finitimos* et maleficio se suosque -rent (*cf. p. 1783, 22*). SALL. Iug. 18, 6 emundi ... copia *non* erat: mare magnum et ignara lingua commercio -bant (LIV. 4, 52, 6 legati -ti c. sunt). VERG. Aen. 1, 540 hospitio -emur harenae (SERV. Aen. 2, 312 *Hercules* -tus h. a Laomedonte. AMBR. epist. 8, 57, 6 tecti h. *al.*). 7, 313 regnis ... -ere Latinis *Aenean*. FEST. p. 229 qui se deli⟨n⟩quendo -ent. CELS. 3, 11, 1 omni potione -endus est aeger (*al., v. p. 325, 45*). SEN. dial. 11, 6, 1 potest ... illa res a luctu te -ere nimio, si *eqs.* epist. 78, 8 spiritus naturali -tus cursu *in partibus aegrotis*. LVCAN. 1, 408 litora turbat Circius *ventus* et tuta -et statione (ADNOT. id est nautas). QVINT. decl. 301, 2 me ... non tam lex, quam ratio -et a conviciis *in accusatorem. al.* *c. praepos.* de: Q. SCAEV. dig. 50, 17, 73, 2 vi factum id videtur esse, qua de re quis cum -etur, fecit. CONC. Aur. a. 541 p. 139 l. 174 *si clerici* ab agentibus potentum ... de agendo officio ecclesiae in aliquo -entur. β *vi militari sim.* (*exempla selecta*): CIC. Verr. II 5, 5 a quo illi *fugitivi* conatu ... -endi fuissent (*antea*: ne ... transire possent *in Siciliam*). Manil. 53 cum ex omnibus provinciis commeatu ... -bamur *a piratis* (*al., v. vol. III 1825, 6 sq.*). CAES. Gall. 1, 15, 4 hostem ... pabulationibus (*al., v. vol. X 1, 4, 13 sqq.*). 7, 57, 4 nostros ... transitu -ere instituit *dux* (BELL. Alex. 29, 2 NEP. Hann. 3, 4. *al.*). civ. 1, 41, 4 *ne* milites ... exterrerentur atque opere -rentur (3, 45, 2 LIV. 27, 12, 10). LIV. 10, 43, 5 ad -endos urbis aditu hostes (25, 27, 9 -ere a. Syracusarum Bomilcarem). *al.* γ *secundum leges, magistratuum imperium sim.* (*exempla potiora*): CIC. leg. agr. 2, 22 quis maiorem partem populi suffragiis -uit? (*cf. l. 11*). Sest. 101 cum *censor* ... insitivum Gracchum ... censu -uisset. rep. 2, 40 nec -batur quisquam iure suffragii (SALL. Iug. 22, 4 populum Romanum ... *inique* facturum, si ab i. gentium ⌞sese⌟ -uerit [⌞ ⌟ *Iugurtham scelus ulciscentem*]. VELL. 2, 28, 4 petendorum honorum i. *al.*). CAES. civ. 3, 21, 3 senatus ... Caelium ab re publica removendum censuit; hoc decreto eum consul senatu -uit. SALL. or. Lep. 12 *socii* civitate pro ... egregiis factis a vobis data per unum *Sullam* -entur. SEN. contr. exc. 5, 6 leg. impudicus contione -atur (5, 6 them. 10, 6 leg. QVINT. inst. 3, 11, 16. *al.*). TAC. ann. 14, 17, 2 -ti publice in decem annos eius modi coetu, *sc. gladiatorio spectaculo*, Pompeiani. IVLIAN. dig. 36, 1, 28, 14 qui iussu praetoris adit hereditatem, omni commodo -eri debere. SCAEV. dig. 42, 8, 22 creditorem ... -endum a persecutione pignorum, quod *eqs.* VLP. dig. 48, 22, 7, 22 si honoribus quis in poenam fuerit -tus (50, 2, 2, 7 ordine decurionum aut ceteris h. *al.; cf. l. 14*). MARCIAN. dig. 49, 16, 11 ab omni militia servi -entur (COD. Theod. 1, 10, 5 a perperam quaesita m. *al.*). *al.* δ *secundum praecepta ecclesiae, fidei christianae*: CYPR. epist. 52, 3 *Novatum* de presbyterio excitari ... et communicatione -eri (*cf. l. 33 et* 55, 23, 4 a spe communicationis et pacis). 55, 29, 1 a paenitentia agenda. 64, 5, 2 a baptismo atque gratia nemo -etur (AVG. serm. 210, 2. *al.*). 67, 6, 3 *lapsos* ad paenitentiam quidem agendam posse admitti, ab ordinatione autem cleri atque sacerdotali honore -eri (FERRAND. canon. 192). IVVENC. 1, 520 cautio legis corpus adulterio -ens (*cf. Matth. 5, 27* non moechaberis). HIER. in Tit. 1, 6 p. 564[D] *haeretici* putant ... secunda matrimonia ab ecclesiae communione -enda (AVG. epist. 87, 2. CASSIOD. hist. 10, 27, 3 [*Theodoret. 5, 37, 1 ἐκώλυσε*]. *al.*). AVG. epist. 35, 2 *quidam inter Circumcelliones habet* licentiam malae conversationis, unde in catholica -batur. THEOD. MOPS. in I Tim. 4, 3 p. 141, 13 ('-entium nubere, abstinere a cibis') -ere de his necessitatis est potius, non propositi. *al.* *cum dat.* (*cf. p. 1781, 23*): ASTER. ad Renat. l. 164 quid carius anima, *quam abnegare iubemur* (*Luc. 9, 24*) ...? si ergo dilectioni et commodo -etur *anima*, nihil est reliquum, qui (*abl. instr., si recte trad.*; quod *ed.*) libertas animae retardetur (*postea*: praeciso aditu curarum).

2 *ab animantibus eorumve corpore, partibus* (*indicantur per praepos.* ab *saepe, abl. nudum l. 45. 51 [cf. p. 1788, 24], dat. l. 46 [fort. et l. 55. 56. 63, nisi abl.], intellegendi sunt e plur. l. 48*): **a** *-entur animantes, ne possint: amore frui, coniungi, colloqui sim.*: PLAVT. Asin. 515 illo, quem amo, -or. Curc. 605 obsecro, parentes ne meos, *quos quaero*, mihi -as. Epid. 289 quo illum ab illa -as (*filium a fidicina*). OV. met. 3, 450 (*Narcissus imagini suae*) nos *non* mare separat ...: exigua -emur aqua. TAC. ann. 15, 61, 1 *questus est Piso*, quod a visendo eo *Seneca* -retur. PS. APVL. Ascl. 1 nulla invidia Hammona -et a nobis. *al.* *laedere, damna inferre* (*cf. l. 15*): PLAVT. Mil. 700 (*loq. caelebs*) damna multa mulierum me uxore -ent. CIC. Phil. 2, 116 *cives* a corpore tuo -entur armis. VERG. georg. 3, 398 excretos -ent a matribus haedos. AVG. civ. 20, 7 p. 422, 6 ab ... gentibus seducendis ... claustro diabolus -etur (*apoc. 20, 3*). *al.* **b** *-entur res*: *malae, infestantes* (*cf. p. 1788, 24 et dat. p. 1788, 35 sqq.*): PLAVT. Asin. 831 pietas, pater, ⌞oculis⌟ *iniuriam mihi a te illatam spectantibus* dolorem -et (⌞ ⌟ *dat. an abl.?*). Capt. 804 (*loq. parasitus*) continete vos domi, -ete a vobis vim meam. CIC. Cluent. 200 iudices, ... -ete aditum matris a fili sanguine. PS. SALL. rep. 1, 6, 4 ut pravas artis malasque libidines ab iuventute -as. LIV. 23, 11, 3 (*responsum Apollinis*) lasciviam a vobis -tote. CVRT. 9, 3, 5 dii -ant ... a nobis inpias mentes, et profecto -ent. FRONTO p. 54, 10 si procul a cohorte tua -ueris *invidiam. al.* *gratae, bonae*: VET. LAT. Sirach 7, 37 mortuo non -as gratiam (*gr. μὴ ἀποκωλύσῃς*, Aug. spec. 23 a mortuo). VVLG. Ier. 5, 25 peccata nostra -uerunt bonum a nobis (HIER. psalt. sec. Hebr. 83, 13 *deus non* -bit b. ab his *perfectis* [*Vulg.* non privabit bonis]). Am. 4, 7 -ui a vobis imbrem. *al.*

3 *non indicatur, unde -atur* (*pauca certiora; cetera ad II relegavimus*): **a** *-entur animantes*: CIC. Caecin. 32 *actorem* pulsum -tumque esse vi coactis hominibus et armatis (*cf. p. 1780, 45. in eadem re*: 37 *si* -tus et a tuis aedibus vi ... proterritus *eris*. 76). Att. 1, 10, 6 *in comitia mea* te non modo non arcessi a me, sed -eri. CAES. civ. 1, 66, 4 qui prior has angustias occupaverit, ab hoc hostem -eri nihil esse negotii. 3, 23, 2 sua classe auxilia sese Caesaris -turum (*cf.* LIV. 35, 26, 1 comparaverat ... classem, ad -enda, si qua ... mari submitterentur praesidia). OV. met. 6, 361 orantem perstant -ere (*sc. deam sitientem, cf. p. 1780, 51*). trist. 2, 192 Ge-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tae ... Danuvii mediis vix -entur aquis (*cf. 203 gentes* non bene summovet Hister). SEN. Herc. O. 512 *Nessus* ut esse vidit Alciden procul: 'tu, *Deianira,* praeda nobis' inquit '... eris; -etur undis'. CVRT. 7, 5, 41 aves ... ab ... *sagittario quodam* posse -eri. COLVM. 1, 6, 16 sola et latera *illita* horreorum -ent curculionem (*sim.* 4, 24, 6 teredinem formicamque -et, solem etiam ... arcet ... litura). 8, 3, 6 *ut* noxiae -antur pestes (*antea*: ne ... feles habeant ... adcessum). *al.* **b** *-entur res* (*imprimis naturales*): OV. ars 2, 621 *olim,* cum solem nondum -bat et imbrem tegula. COLVM. 1, 8, 9 *familiam* habeat munitam ... a vento, frigore pluviaque, quae cuncta -entur pellibus ... vel sagis (*sim.* 11, 1, 21. HIER. praef. Vulg. reg. p. 10, 1 ardorem ... solis et iniuriam imbrium ... -ent *pelles et cilicia*). 9, 5, 6 *ab apiario* taetri odoris ... res -antur (*cf.* 12, 28, 4 melius ... erit vinum etiam, si bonos odores addideris, ˌomnem malum odorem ... -uerisˌ [*continuatur protasis; aliter interpungunt viri docti*]). 10, 346 *ut* -ret fulgura Tarchon. PLIN. nat. 14, 133 *dolia infodientes* caelum -ent, alibi ... tectis arcent (STAT. Theb. 1, 455 tecto c. -ere [SCHOL. pluviam tecto declinare]). SIL. 2, 373 di, procul ... -ete nefas (*cf. l. 71, sc. sine adv. loci*). *al.*

B *i. q.* ***defendere,*** *tutari sim.*: **1** *c. praepos.* ab: DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 ut eum *reum* a collegae vi -amus (6, 19, 7). CIC. Manil. 19 a quo periculo -ete rem publicam. Brut. 330 *virginem* (*sc. eloquentiam*) ab a[r]matorum impetu ... -amus. CAES. Gall. 5, 21, 1 Trinovantibus defensis atque ab omni militum iniuria -tis (6, 10, 5 *silvam interpositam* Cheruscos ab Sueborum Suebosque ab Cheruscorum iniuriis incursionibusque -ere [*v. app. crit.*]. 6, 23, 9 *hospites* ab [*om. β*] i. -ent sanctosque habent. SALL. Iug. 107, 1. *cf. l. 31*). civ. 1, 23, 3 *captivos* productos a contumeliis militum conviciisque -et. AVG. civ. 13, 23 p. 588, 12 *primus homo* ligno vitae a mortis necessitate -batur. SVLP. SEV. epist. 3, 10 (*in imag.*) quis nos a morsibus *luporum* ... -bit? *al.* **2** *c. abl. nudo* (*cf. falsam var. l.* HEGES. 3, 3, 4 p. 188, 12): RHET. Her. 2, 12, 17 (*om. codd. vet.*) *amplitudinem civitatis* ego non affeci, sed -ui ˌdetrimentoˌ (*ἀπὸ κοινοῦ*). CIC. Manil. 18 magnum numerum civium calamitate -ere. off. 2, 41 qui *rex* cum -ret iniuria tenuiores. VARRO rust. 2, 7, 10 in stabulis ... umore -ere oportet humum. HOR. carm. 1, 27, 4 verecundum ... Bacchum sanguineis -ete rixis (PORPH. figurata elocutio est, ut ... 'arcete periclis *Aenean*' [*Verg. Aen. 8, 73*]. SCHOL. cum dici oportuerit 'a Baccho rixas -ete'). epist. 1, 1, 31 nodosa corpus ... -ere cheragra. LIV. 1, 39, 5 ob unicam nobilitatem ab regina Romana -tam *captivam* ... servitio. 22, 14, 2 ad -endam populationibus Campaniam (25, 15, 3 agros [31, 25, 5]). 26, 8, 8 ad -endam obsidione patriam. PHILO quaest. in gen. 4, 198 *Esau, filium* pravum ... suis moribus ˌ-endumˌ pro ... spe salutis oracula patris *benedicentis* habentem (ˌ ˌ perimendum *var. l., gr. autem ἀλισκόμενον*). DIOSC. 5, 64 p. 192, 19 *vinum quoddam* inflationibus ... et nervorum -et ˌfricdoreˌ (*i.* frigore; *gr. 5, 42 διαλύει ... καταψύξεις*). ?**3** *re non indicata*: PHILO quaest. in gen. 4, 195, 7 p. 69 *rex* hinc atque hinc ˌsuo protectuˌ -bundus (per(h)ib- *var. ll.*; ˌ ˌ *abl. instr., ni fallimur; antea*: ex utraque manu stipatus).

II *ita ut aliquis (aliquid) locum agendi vel existendi non habeat et significetur fere i. q. cohibere,* ***impedire,*** *vetare sim.* (*nonnulla exempla solum acc. obi. exhibentia ad IA3 trahere possis, si subaudiendum esse putes structuram separativam, e. g. l. 62. p. 1784, 24. 50; pro syn. est e. g.* impedire *p. 1784, 21. 32. 52. 1787, 13. al.,* vetare *p. 1784, 1. 1786, 23. 33. et saepe,* negare *p. 1787, 28. 53, opponuntur* admonere *p. 1786, 37,* imperare *p. 1786, 9. 1788, 16. al.,* iubere *p. 1786, 34. 1787, 62. 68,* permittere *p. 1786, 57. 1787, 9. 1789, 20,* sinere *e. g. p. 1784, 15. 1786, 5. 1787, 13. sim. al.*): **A** *exempla* ***notionem*** *illustrantia* (*usu generali in partitione gramm.*: adverbium -endi, *sc.* ne, SACERD. gramm. VI 442, 23 DON. gramm. min. 5. *al.*): **1** *-etur potius vi, actione sim. contraria* (*sc. fere vi perfectiva, ut aliquid omnino non fiat; vi durativa impugnandi, tardandi maxime p. 1785, 7. 30. 47. 74*): **a** *-ent dei*: **α** *in hominum precationibus, exclamationibus*: PLAVT. Aul. 611 ne illic pulchram praedam agat, si quis ... invenerit *aurum* ...; id te quaeso ut -essis, Fides! (TER. Ad. 275 deos q., ut istaec -ant. CATO agr. 141, 2 [*in agro lustrando*] uti tu, *Mars,* ... calamitates intemperiasque -essis defendas averruncesque). Pseud. 14 *v. p. 1788, 24.* ENN. scaen. 286 Iuppiter tuque ... Sol, ... ˌ-essisˌ scelus (ˌ ˌ *Bothe,* -e *et* -e esse [*vel* prohibesse] *trad.; aliter supra p. 1414, 63, sed v. Gioseffi, Studi sul comm. a Virg. dello Pseudo-Probo, 1991, 191 sqq.; cf. Eur. Med. 1258 sq. κάτειργε, κατάπαυσον, ἔξελε*). TER. Andr. 568 si eveniat, quod di -ant, discessio (POLLIO Cic. fam. 10, 33, 4 quae si, quod di -ant, vera sunt. TAC. hist. 4, 74, 3. *extra parenthesin*: TER. Hec. 207 di mala -ant. Haut. 1038 di istaec -ant. CIC. S. Rosc. 151 *p. 1789, 72.* TAC. ann. 16, 35, 1 omen ... dii -ant. *al.*). VERG. georg. 1, 501 di patrii, ... hunc ... everso iuvenem succurrere saeclo ne -ete (Aen. 3, 265 di, -ete minas. OV. met. 10, 322 nefas [*cf. l. 16*]. *aliter p. 1784, 3*). **β** *vario usu*: PLAVT. Amph. 1051 neque me Iuppiter neque di omnes id -bunt ..., quin sic faciam, ut constitui. CIC. Phil. 5, 8 *Antonium legem* tulisse non modo tonante Iove, sed prope caelesti *tempestatis* clamore -ente. VERG. Aen. 3, 379 -ent ... cetera Parcae scire Helenum farique vetat ... Iuno (*ad 2 trahit* SERV. *aliter distinguens*). 6, 606 Furiarum maxima ... manibus -et contingere mensas. OV. met. 15, 777 (*Venus ceteris deis*) cernitis enses? quos -ete, precor, facinusque repellite. Pont. 3, 6, 18 *fulmine tactos* vivere ... vidimus ... non -ente Iove. LIV. 22, 42, 10 di ... magis distulere quam -uere ... pestem. *al.*

b *-ent homines, animalia* (*sed is, qui -et, non indicatur e. g. l. 15. 17. 23 sq.*): **α** *quilibet* (*exempla inde a* CIC. *selecta*): ① *c. struct. verbali*: PLAVT. Merc. 1021 *nemo* posthac -eto ... filium, quin amet ...; (1023) siquis -uerit *eqs.* Poen. 399 men -ere postulas, ne te verberet magis quam ne mendax ... siet? *al.* PACVV. trag. 227 si ire conor, -et baetere. ACC. trag. 440 fruges -et pergrandescere *aper Calydonius. et passim, v. sub B1b et c.* ② *c. solo obi. rei impeditae*: PLAVT. Curc. 158 placide egredere et sonitum -e for⟨i⟩um et crepitum cardinum. CATO orat. 90 quae uti -tum irem, ... meo labori non parsi (*item c. pron. neutr.*: RHET. Her. 4, 15, 22 qui istaec -ret ac fieri non sineret. CIC. S. Rosc. 137 id non modo re -ere non licet, sed ne verbis quidem vituperare. *et saepe*). CIC. ad Brut. 8, 2 -enda bella civilia esse (SEN. Phoen. 327 b. et scelus. *cf. l. 60*). SALL. Iug. 14, 7 erat maiestatis populi Romani -ere iniuriam (31, 23 LIV. 3, 58, 8. *al.*). or. Phil. 12 mala (*cf. p. 1783, 68*). VERG. Aen. 5, 197 extremos pudeat rediisse; hoc vincite, cives, et -ete nefas. LIV. 3, 11, 3 in -endo dilectu ..., in lege ... impedienda. 4, 25, 1 tribuni plebi adsiduis contentionibus -endo ... comitia ... evicere ..., ut *eqs.* (25, 4, 6 vi atque armis. *cf. p. 1787, 11. 58*). CELS. 4, 26, 2 quiescere satis est neque impetum ventris -ere. SEN. epist. 11, 7 *histriones* ruborem sibi exprimere non possunt: nec -etur hic nec adducitur. *al.* ③ *c. solo obi. personae impeditae* (*partis corporis l. 37*): PLAVT. Curc. 173 (*colloquuntur amantes*) quia te -et erus, clam [ero] potior (*sc. te*). :: -et? nec -ere quit (174) nec -bit, nisi mors meum animum abs te abalienaverit. TER. Andr. 140 quae sese in ignem inicere voluit, -ui, servavi. CIC. Quinct. 89 *servum* unum fuisse, quem attingere conatus sit *Naevius in possessionem missus*; -tum [fuisse] quievisse. div. in Caec. 35 quae tu sine Verre commisisti, Verri crimini daturus sum, quod te non -uerit. Verr. II 2, 156 cum a praetore -rentur, a ... quaestoribus impedirentur *Siculi accusatores* (*cf. e. g. 2, 12* eos vi custodiisque retinere). CAES. Gall. 1, 47, 6 *legatos* conantes dicere -uit *Ariovistus.* LIV. 27, 19, 10 *Massivam* -tum propter aetatem a Masinissa numquam ante proelium inisse. CVRT. 8, 3, 4 *quidam* percussurus uxorem, nisi -tus esset fratrum eius occursu. STAT. Theb. 7, 663 -ete manus, ... parcite! *al.* ④ *e contextu subaudiendum est, quid vel quis impediatur*: PLAVT. Bacch. 57 si quid stulte facere cupias, -am. 60 cum tu aderis, huic ... haud faciet quisquam iniuriam; tu -bis. Merc. 464 meliust te, quae sunt mandatae res tibi, praevortier. :: tu -es. *al.* (*v. l. 9. 27*). TER. Andr. 54 *v. p. 1785, 35.* CIC. inv. 1, 104 *aliquid esse* ab eo factum, a quo minime oportuerit, et a quo, si alius faceret, -eri convenerit. S. Rosc. 138 facias licet, nemo -et. *al.*

β *milites, duces militares:* *impediuntur actiones, effectus*: CIC. Catil. 2, 26 *Metellus* omnis motus *Catilinae* conatusque -bit. CAES. civ. 1, 50, 1 conatus est Caesar reficere pontes ...; quod illis *adversariis* -ere erat facile. 3, 44, 1 munitiones Caesaris -ere *non* poterat *Pompeius.* Cic. Att. 9, 14, 1 *ut* exitum -amus (*nisi* exitu[m] *Pompeium*). OV. met. 12, 66 aditūs. LIV. 4, 34, 7 in traiectu ... -endo. *al.* *impediuntur agentes, conantes*: CAES. Gall. 3, 11, 2 Germanos ..., si ... flumen transire conentur, -at. 4, 24, 1 *barbari* nostros navibus egredi -bant. civ. 3, 25, 2 *monebantur,* quoniam primo venientem Caesarem non -uissent, ut reliquos eius exercitus impedirent. *al.* BELL. Afr. 85, 2 *nautae* a servitiis ... lapidibus pilisque -ti terram attingere. Alex. 8, 2 -eri sese non posse, quominus ... aquam peterent. *al.* *obi. subaudiendo vel absolute*: CAES. Gall. 1, 6, 1 mons ... altissimus impendebat, ut facile perpauci -ere possent. 3, 6, 5 nullo hoste -ente aut iter demorante incolumem legionem ... in Allobroges perduxit. civ. 3, 25, 2 erant alacriores ad custodias ... maioremque fiduciam -endi habebant. *al.* HIRT. Gall. 8, 40, 4 ut -entibus nostris ... adire flumen ... *non* possent. SALL. hist. frg. 3, 7 (*loco corrupto*) qui -tum venerant (*sc. bellum?* -tur *vel* -tus *codd.*). *al.*

c *-ent res*: **α** *variae*: ① *incorporeae vel minus definitae*: PLAVT. Truc. 764 tua probra aperibo omnia; nihil me ⟨-et⟩ ([*suppl. Leo; alii alia*]. SEN. dial. 7, 21, 1 si n. -et, extendit *philosophus* aetatem *in senectutem.* nat. 2, 24, 1 *ignis,* si n. illum -et, ascendit. *al.; cf. p. 1787, 63*). Nerv. frg. 2 -ent ... moenia (*i.* mun-) alia. TER. Hec. 266 quae res te id facere -et? (CIC. fin. 3, 26 sapientes semper feliciter ... vivere, nulla re impediri, nulla -eri. Tusc. 3, 65 quos res ipsa lugere -et. *al.*). Haut. 573 multa fert *amantium* libido: ea facere -et ... praesentia *alterius.* 576 nemo est ..., apud quem expromere ... mea occulta ... audeam; apud alium -et dignitas *eqs.* RHET. Her. 4, 22, 31 Gracchum rem publicam administrantem -uit indigna nex diutius in eo (ea *var. l.*) commorari. CIC. S. Rosc. 90 quem non modo aetas, sed etiam leges pugnare -bant (EPIPHAN. SCHOL. Didym. in I Ioh. p. 60, 33 *infantes* aetate ... -entur, non virtute, peccare [*gr. κωλύονται*]. *al.; adde* TER. *p. 1785, 36 et cf.* OV. met. 5, 101 *senem* -ent anni bellare).

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Verr. II 3, 125 (*antea*: cum bellis ... Sicilia vexata est) tum sementi -ta aut messe amissa. Caecin. 46 vis est, quae periculo aut decedere nos alicunde cogit aut -et accedere. fin. 1, 27 quid ... me -ret Epicureum esse, si probarem, quae ille diceret? (Tusc. 5, 51 CELS. 5, 28, 15^D. SEN. benef. 6, 29, 2 q. ... -et referre gratiam? *al.*). fat. 28 esse causas ... aeternas, quae -ant quicquam secus cadere atque casurum sit (SEN. epist. 58, 30 diligens sui tutela perduxit illum *Platonem* ad senectutem multis -entibus causis. COLVM. 2, 15, 2. *al.*). *al.* LVCR. 1, 438 *quod vacuum nullam* rem -ere queat per se transire meantem. 3, 863 mors ... esse ... -et illum *misere viventem* (LIV. 24, 43, 4 TAC. ann. 14, 29, 1). *al.* VARRO frg. Non. p. 520, 25 omnia ... in docendis pueris, quae demta non -ent virum bonum fieri *puerum*, mediocria ... sunt. SALL. Catil. 58, 6 diutius in his locis esse ... frumenti ... egestas -et. *al.* NEP. praef. 8 plura persequi cum magnitudo voluminis -et tum festinatio (CVRT. 3, 2, 9 rubri maris accolas ... f. -bat acciri). *al.* (II) *corporeae earumque natura*: LVCR. 1, 973 *telum* mavis longe ... volare, an -ere aliquid censes obstareque posse? 1, 977. CAES. Gall. 6, 34, 4 silvae incertis ... itineribus confertos adire -bant. 7, 17, 1 *castra* circumvallare loci natura -bat (civ. 2, 35, 4 l. n. et munitio castrorum adiri ... ⟨-bat⟩ [*suppl. Manutius*]. HIRT. Gall. 8, 40, 3. *cf.* SALL. Catil. 58, 20 *p. 1789, 48.* hist. frg. 3, 28 pugna ... ingenio loci -batur). BELL. Afr. 31, 7 munitiones ... atque valli ... altitudo ... aditum adversariis -bant (*addas l. 18*). VARRO ling. 5, 151 carcer a coercendo, quod exire -entur. rust. 3, 9, 15 quod *rete* -at eas *aves* ... evolare (COLVM. 8, 9, 3). 3, 14, 3 si rivus non -et. SALL. Iug. 53, 1 prospectum ager arbustis consitus -bat. hist. frg. 4, 31 implicatae rates ministeria -bant. AETNA 193 (*antea*: contingere tuto si liceat) -ent flammae ([*postea*: arcent]. SEN. Tro. 18 non -et avidas flamma ... manus. *cf. p. 1787, 70*). TIB. 2, 4, 34 custodia victa est nec -ent claves. LIV. 31, 18, 8 *cives omnes se interfecerunt praeter* quem vincula aut alia necessitas mori -uit. CELS. 8, 1, 23 ne partum -at *os, sc. pecten.* SEN. Med. 889 quo ... -etur magis, magis ardet ignis. *al.*

β *affectiones animi corporisve, partes affectae*: PLAVT. Pseud. 206 quibus *lenonibus* ut serviant, *iuvenes* suus amor cogit; ⌞simul -et faciant adversum eos, quod nolint⌟ ([*interpol.? desideratur coniunctio.* -ent *vel* -bit *A*]. STAT. silv. 5, 1, 207 -et mens fida ... et maior a.). 291 si facere *furtum* possim, pietas -et. TER. Andr. 54 qui ... posses ... *iuvenis* ingenium noscere, dum aetas, metus, magister -bant? (VERG. Aen. 6, 807. LIV. 5, 46, 3 ne mortis quidem metu -tus *sacra fecit.* 8, 4, 11. *al.*). CIC. Att. 1, 1, 4 me ... humanitate esse -tum, ne *eqs.* 11, 2, 2 de quibus *iniuriis* ad te dolore et lacrimis scribere -or (ad Q. fr. 1, 4, 4 lacrimae meorum me ad mortem ire -uerunt. *adde l. 45 et cf.* Att. 11, 9, 3 plura scribere fletu -or). HIRT. Gall. 8, 23, 2 quem timor -bat cuiusquam fidei suam committere salutem (8, 37, 2. OV. met. 3, 47 t. -bat utrumque, *sc. pugnam fugamve parare.* LIV. 5, 26, 5 t. longius progredi -uit. *al.*). HOR. sat. 1, 6, 57 pudor -bat plura profari (QVINT. inst. 9, 3, 73. *al., e. g. p. 1790, 17*). OV. met. 7, 573 si -ent consistere vires *morbo fractae* (Pont. 1, 5, 51). 9, 329 lacrimaeque dolorque impediunt -entque loqui (11, 708 plura *loqui* d. -et. SEN. epist. 121, 7. *al.; adde l. 38*). CELS. 3, 7, 2^D in quibus *aegris* ... nullus ... tumor, nihil -ens vel in thorace ... vel in faucibus, ... non profluvium alvi fuit. 5, 25, 5 si vulva dolens somnum -et. 6, 7, 1^C si ... inflammatio somnum ... -et (7, 26, 1^A eam *urinam* reddi. *al.*). *al.*

γ *iniuriae caelestes* (*cf. p. 1783, 74*): CIC. fam. 12, 5, 1 hiemem credo adhuc -uisse, quominus de te certum haberemus, quid ageres (12, 5, 2 hiems adhuc rem geri -uerat. COLVM. 4, 8, 3 FLOR. epit. 4, 2, 36). BELL. Alex. 9, 4 naves Euro, qui ... continenter flabat, portum capere -bantur. VERG. georg. 4, 10 pabula venti ferre domum, *i. in apiarium,* -ent (OV. epist. 13, 125 v. -ent exire carinas. 13, 127 LIV. 25, 27, 4. *al.*). LIV. 2, 62, 1 castra oppugnare est adortus; -uit foeda tempestas (30, 39, 5 comitia indicta perfici tempestates -uerunt). 24, 46, 5 *imber* sonitu ... strepitum molientium portam exaudiri -uit. SEN. suas. 3, 1 *luna plena* imbres -et (*item* 3, 4). CELS. 1, 9, 6 *subitus* calor concoctionem -et, somnum aufert. *al.*

δ *medicamenta, curationes*: SALL. hist. frg. 5, 7 *antidoton* -bit nocere venenum. CELS. 2, 10, 14 *sanguis* desinit ... fluere, qua nolumus, inde obiectis quae -ant, alia dato itinere. 5, 27, 13^A quae *medicamenta* mediocriter ... reprimentia ... pusulas -ant (*cf.* PLIN. nat. 23, 73 *oliva* imposita pusulas gigni -et). 6, 6, 15^B *medicamenta,* quae ... -ere, ne similes *pediculi* nascantur, possint. 7, 7, 8^B inflammationem. 7, 7, 9^B *linamentum, quod* coniungi diductam cutem -at. *al.* COLVM. 7, 5, 16 *lac caprinum* infusum ... differens magis occidionem gregis quam -ens. 8, 5, 16 *fumigatio* videatur -ere pituitam (8, 11, 16 pituita et cruditas ... isdem remediis ... -entur [*Pallad. 1, 28, 6* summovebis]). PLIN. nat. 20, 58 *lactucae folia* dentium dolorem -ent (26, 91. 28, 41. *cf. p. 1790, 30*). 20, 251 *farina seminis lini* serpere ulcus ... -et. 23, 157 *lauri* folia ... pestilentiae contagia -ent. *al.* PLIN. med. 3, 10, 4 *limus* hydrophobiam -et (*Plin. nat. 29, 99* hydrophobos fieri non patitur). DIOSC. 2, 29 p. 193, 4 *album ovi* reuma oculorum stringit et tumores -et (*gr. 2, 50* παραύνει). *al.*

2 -*etur potius iussu, auctoritate, ratiocinatione sim.* (*animantium vel artium, disciplinarum sim.; exempla certiora*): **a** *usu verbali*: α -*ent animantes vetantes vel ipsa praecepta, leges sim.* (*addidimus quaedam -entem non indicantia*): (I) *quolibet modo*: PLAVT. Aul. 435 (*431* sinas an non sinas?) quid est qua -es nunc gratia nos coquere hic cenam? RHET. Her. 4, 22, 31 *Sullani Sulp. Rufum* non modo vivere, sed etiam sepeliri -uerunt. CIC. Sest. 32 quis umquam tam crudelis fuit, qui -ret quemquam ... sibi maerere? Phil. 11, 28 *lex naturae est* recta et[iam] a numine deorum tracta ratio imperans honesta, -ens contraria (*sim.* leg. 1, 18 nat. deor. 1, 36. *cf.* off. 3, 27 violare alterum naturae lege -emur. *leges publicas v. l. 32*). off. 3, 47 qui peregrinos urbibus uti -ent eosque exterminant. *al.* VERG. Aen. 5, 631 quis -et muros iacere et dare civibus urbem? 9, 662 *proceres* avidum pugnae dictis ac numine Phoebi Ascanium -ent. HOR. carm. 3, 19, 15 *cyathos* tris -et supra rixarum metuens tangere Gratia (*item -ent numina e. g. l. 8 et* TIB. 1, 3, 22 *qui malo omine proficiscitur,* sciat egressum se -ente deo. OV. met. 14, 636 pomaria claudit intus et accessus -et ... viriles *Pomona.* LACT. inst. 1, 13, 2 [= ENN. frg. var. 115; *vix ad verbum*] Iovem ... edicto -uisse, ne liceret *eqs.*). OV. trist. 2, 205 fas -et ... quemquam *Romanum civem* ... Caesaribus salvis barbara vincla pati. 5, 9, 36 parebo iussis ... tuis; ... hoc quod non -et vox tua, gratus ero. *al.* *contra interdictum* (*sententiam l. 25; exempla potiora, cf. e. g. p. 1782, 68. 1784, 30. 1792, 53*): PLAVT. Curc. 35 (*in imag.*) nemo ire quemquam publica -et via (*antea*: vetat. *cf.* Rud. 572 ubi vis, condormisce; nemo -et, publicum est). TER. Eun. 808 sq. edico tibi, ne vim facias ullam in illam ... :: tun me -as, meam ne tangam? :: -bo inquam (*tamquam praetor*). SENT. Minuc. (CIL I² 584) 34 in eo agro quo minus pecus ⟨p⟩a̓scere Genuates ... liceat ..., niquis -to, nive quis vim facito neive -to, quo minus ex eo agro ligna ... sumant. VLP. dig. 43, 19, 3, 5 (*e Iuliano*) si quilibet -at ire, interdictum adversus eum competit. 43, 22, 1, 1. *al.*

(II) *sec. ius* (*exempla selecta e* DIG.): (A) -*ent leges sim. et qui eas ferunt* (*addas usum impers. p. 1789, 19; cf. l. 25*): RHET. Her. 4, 24, 33 quae *leges* id facere -ent (CIC. Verr. II 1, 104 quod eum natura hortabatur, lex nulla -bat, fecit. leg. agr. 2, 72 *pecuniam* referre in aerarium lex vetat, exigi -et. *al.* CAES. Gall. 7, 33, 3. OV. met. 15, 28 numen abire iubet, -ent discedere leges. LIV. 4, 4, 9 lege id -eri. *al.; cf. l. 8 sqq. p. 1787, 36. 49. al.*). CIC. S. Rosc. 70 *Solon de eo nihil sanxit,* quod antea commissum non erat, ne non tam -ere quam admonere videretur (*cum eodem opposito de quolibet legis latore*: Tull. 9 non tam -ere ... quam a. *cf.* dom. 127 -endo non tam deterrere ... quam a.). Phil. 8, 24 qui imperatorem populi Romani senatu -ente obsideret *Mutinae* (*cf.* senatus consulto -ere: TAC. ann. 2, 30, 3 s. c. quaestio ... -batur. EDICT. *infra.* GAIVS inst. 2, 286^a s. c. ... fideicommissa ... capere posse -ti sunt. SCAEV. dig. 50, 7, 13. *al.*). MART. 6, 2, 3 utraque, *sc. adulteria et testiculorum amputationes,* tu -es, Caesar (*sc. Domitianus lege Iulia restituta ut*: 6, 91, 1 sancta ducis summi -et censura vetatque moechari. *item -ent imperatores*: TAC. ann. 3, 53, 4 [*verba Tiberii*] quid ... primum -ere ... adgrediar? [*3, 54, 1* si quis legem sanciat *eqs.*]. PLIN. epist. 5, 13, 9 *aliquid* publice -eri. SVET. Tib. 34, 2 cotidiana oscula edicto -uit. *al.* VENVL. dig. 48, 19, 15. *al.*). QVINT. inst. 3, 6, 84 *est* aliquid aequum, sed -tum iure ([*opp.* iure concessa]. decl. 344, 2 FLORENT. dig. 1, 5, 4 pr. PAPIN. dig. 48, 5, 39, 2 incestum i. gentium -tum. *al.*). decl. 250, 2 *nulla* praescriptio inchoata iudicia peragi vetat, sed inchoari aliquando -et. FRONTIN. aq. 109, 6 aquam alio ... duci palamst non oportere; sed et mandatis -etur (TRAIAN. Plin. epist. 10, 111 largitiones ex publico fieri mandata -ent). EDICT. praet. dig. 3, 1, 1, 8 qui lege, plebis scito, senatus consulto, edicto, decreto principum ... postulare -entur (MOD. dig. 44, 7, 52, 6 e. perpetuo. *al.; v. et l. 47. p. 1787, 6*). GAIVS dig. 3, 1, 7 quos -et praetor apud se postulare, omnimodo -et (inst. 4, 159. VLP. dig. 3, 1, 1, 6 *aliud* p. permittit ..., *aliud* -et. PAVL. dig. 43, 8, 1 in loco publico p. -et aedificare et interdictum proponit. *al.*). *al.* (B) -*ent qui iuris titulis muniti sunt vel iis se munire possunt*: CIC. Phil. 2, 74 auctionem heredes ... decreto Caesaris -uerunt. ALF. dig. 33, 2, 12 *si heres villam,* antequam usufructuarius -uerit, demolierit. 38, 1, 26, 1 si *patronus* -ret eos *libertos* medicinam facere. IVLIAN. dig. 43, 8, 7 qui nullo -ente in loco publico aedificaverat. AFRIC. dig. 19, 2, 35 pr. an locator fundi cogatur ferre iniuriam eius, quem -ere non possit. GAIVS dig. 41, 1, 3, 1 (*sim.* 41, 1, 5, 3) qui in alienum fundum ingreditur ..., potest a domino ... iure -eri, ne ingrederetur. SCAEV. dig. 8, 2, 41, 1 an aliquam actionem ... vicinus ad -endum haberet. PAPIN. dig. 40, 4, 51 pr. testamento centurio servos suos venire -uit. VLP. dig. 8, 5, 6, 1 aedificantem me -ere potest et civili actione et interdicto quod vi aut clam. *al.* *iunctura* ius -endi: POMPON. dig. 8, 2, 27, 1 socius -endi i. habet. MARCELL. dig. 8, 5, 11. PAPIN. dig. 10, 3, 28 neminem dominorum iure facere quicquam invito altero posse; unde manifestum est -endi i. esse: in re enim pari potiorem causam esse -entis constat. VLP. dig. 11, 7, 8, 4 i. -endi etiam hi habent (*sc. fructuarii sim.*). 39, 1, 1 pr. quatenus -endi i. is qui nuntiasset non haberet. *al.*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(III) *sec.* *potestatem publicam, imperium magistratuum* (*saepius de tribunis plebis; de edicentibus, leges ferentibus v. p. 1786, 30*): Cic. Verr. II 1, 88 *provinciales postea* perscribunt, quod tum -ti sunt *a magistratu* (*antea*: si ... referri aliquid in litteras publicas vetuisses). 1, 114 pater dat filiae *hereditatem*; -es, leges sinunt, tamen te interponis. 2, 160 nisi Metellus ... illam rem imperio edictoque -uisset. dom. 137 censorem ... simulacrum Concordiae dedicare pontifices ... -uerunt. Sest. 32 quis umquam consul senatum ipsius decretis parere -uit? (*syn.* vetuit). Pis. 6 cum in contione ... dicere a tribuno plebis -rer (*opp.* permitteret). Phil. 2, 52 universum ordinem decernere de salute rei publicae -uisti *intercedendo.* 2, 81 dixit se ... comitia ... -turum auspiciis. 9, 4 ut nepotem regis Antiochi ... classis habere, elephantos alere -ret *legatus.* Att. 5, 21, 7 nullos honores mihi nisi verborum decerni sino; statuas ... -o. *al.* S. C. Cic. fam. 8, 8, 6 qui impedierit -uerit (*antea*: qui potestatem habent intercedendi impediendi). Lent. Cic. fam. 12, 15, 4 profectae erant ad Dolabellam legationes *Rhodiorum* ... contra leges ipsorum, -entibus iis, qui tum magistratus gerebant. Sall. hist. frg. 2, 21 Sullam consulem ... legem ferentem ex composito tribunus plebis ... -uerat. Liv. 3, 39, 2 -entibus minaciter decemviris. *al.*

(IV) *sec. praecepta artium sim.*: *gramm. vel rhet.*: Cic. Tusc. 3, 20 *analogiam sequens Accius scripsit* 'florem ... invidit' (*trag. 424*); ... nos consuetudine -emur, poeta ius suum tenuit. Varro ling. 9, 89 obliqui casus ... quo minus dissimiles fiant *in homonymis,* analogia non -et. Qvint. inst. 4, 1, 64 quo iure aut qua tanta superstitione -amur dare per hanc figuram sententiae vires? 4, 1, 70 et similitudine ... et translatione ..., quae omnia cauti illi ac diligentes -ent, utemur interim. Prob. inst. gramm. IV 62, 18 'sobrius' et cetera talia comparativos gradus facere -entur. 155, 16 nominibus locorum ... praepositio adici -etur. *al.* *medicinae, rei rusticae*: Colvm. 4, 29, 3 sq. *Atticus* per brumam negat recte putari vineam; quae res ... merito ... fieri -etur; (4) idem Atticus non -et ... inserere. Plin. nat. 22, 90 Cleemporus nigro *sonco* -et vesci, ut morbos faciente. Mart. 6, 86, 2 *vinum* quando ... medico non -ente bibam? Cass. Fel. 57 p. 146, 8 vinum (vino *Rose*) ... *primo* -bis, ... *postea* aquatum concedes. Cael. Avr. acut. 2, 12, 83 -emus ... unctionem ... adhibendam. *al.*

(V) *sec. religionem Iudaeorum vel Christianorum* (*pauca selecta; respicitur fere disciplina, sed doctrina l. 53*): Vet. Lat. II Macc. 6, 5 (rec. L, V. *sim. cett.*) altare ... plenum erat inlicitis, quae legibus -bantur (*gr.* ἀθεμίτοις). I Cor. 14, 39 (cod. 75. *al., sim.* Vvlg.) loqui in linguis nolite -ere (*gr.* μὴ κωλύετε). Tert. idol. 4, 1 idolum tam fieri quam coli deus -et (*sec. exod. 20, 4. al., ut e. g.* adv. Marc. 2, 22 p. 365, 7 ob quam *idololatriam* similitudo -etur). adv. Marc. 5, 7 p. 594, 6 quas *nuptias* Marcion constantior apostolo -et. praescr. 24 l. 10 quod -ens *circumcisionem* circumciderit ipse Timotheum *Paulus.* Cypr. domin. orat. 19 (*ad Matth. 6, 34*) *Christianus* de crastino cogitare -etur. mortal. 4 cogeris maledicere, quod divina lex -et, compelleris iurare, quod non licet. Firmil. Cypr. epist. 75, 5, 2 quasi apostoli eos, qui ab haeresi veniunt, baptizari -uerint. Lact. epit. 59, 6 hoc praecepto non solum corrumpere alienum matrimonium -emur ..., verum etiam prostitutis corporibus abstinere (*sc. iubemur sim.; cf. p. 1790, 18 sqq.*). Hier. epist. 52, 11, 3 vinolentos sacerdotes et apostolus damnat et vetus lex -et (*lev. 10, 9*). adv. Iovin. 1, 7 p. 220[A] an eis *maritis* liceat uxores dimittere, quod ... dominus in euangelio -uit. Vvlg. deut. 4, 23 quae fieri dominus -uit. Pelag. in Eph. 6, 2 *parentes* contra deum viventes ... Moses agnosci -uit. Avg. c. Maximin. 2, 18, 3 *si filium* per obsequium *patri praestitum* minorem natura vultis credere, -emus (*antea*: non negamus). Cassiod. hist. 12, 8, 1 ecclesiasticam regulam -ere, ne Proclus teneret ecclesiam (*Socrat. 7, 36, 1* ἐκώλυσαν). *al.*

β *-ent res condicionesve variae (animalia l. 62), sc. quibus consideratis aliquid non faciendum videtur, vetatur*: Cato orat. 60 si cui ... servo ... evenit, quod ⸤comitia -ere⸥ solet (⸤ ⸥ *explicat* Fest. p. 234 vitiare diem morbo. *item -ent omina sim.*: Cic. div. 2, 21 *si* iis signis ..., quibus pugnare -batur, paruisset *consul.* 2, 52 *rex pugnare* negabat se audere, quod exta -rent. Ov. met. 9, 595 ominibus certis -bar amori indulgere meo. *al.; cf.* Cic. *l. 11 et* Plin. nat. 10, 49 iubent acies aut -ent *pulli*). Rhet. Her. 4, 12, 18 nihil -et ... exemplis uti (Cic. inv. 2, 118 n. ... -et fictam *legem* exempli loco ponere. fin. 5, 25 n. ... -et quaedam esse ... cum bestiis homini communia. Cels. 6, 18, 7[B] vino leni uti. Sen. benef. 7, 12, 1 aliquid amico donari. epist. 95, 65. *al.* Colvm. 2, 4, 5 quominus mense Iulio vervacta subigantur. *al.; cf. p. 1784, 63*). Prop. 2, 15, 21 *nondum* inclinatae -ent te ludere mammae. Ov. met. 7, 717 *Procridis* facies aetasque iubebat credere adulterium, -bant credere mores. Liv. 7, 30, 6 fortuna praesens magnifice loqui -et. 10, 43, 11 flamma late fusa certioris cladis indicio progredi longius -uit. Manil. 1, 139 *elementa* -ent ... requiri ultra se quicquam. Cels. 3, 8, 2 nisi ... aliqua res -et, ... sanguis mitti debet (6, 14, 1 si id aliqua res -et. *al.; cf. e. g.* 4, 8, 2 nisi aliquid -et). *al.* Sen. dial. 7, 15, 1 quid ... -et in unum virtutem voluptatemque confundi et ita effici summum bonum? (epist. 117, 14 q. -et, quominus ... bonum *sit sapere*? *al.* Qvint. inst. 4, 2,

82 congerere plura *argumenta* in expositione q. -et? *al.*). Colvm. 2, 17, 4 *arbores* exstirpabimus, nisi si fructus arbusti id facere nos -uerit. Lvcan. 5, 540 multa ... -ent nocturno credere ponto (*enumerantur signa tempestatis*). Plin. nat. 19, 30 *spartum* longius vehi impendia -ent. *al.*

b *p. p. p. neutr.* prohibitum, -ī *pro subst. i. q. vetitum* (Gloss. II 357, 30 κώλυμα: -tum, interdictum. *vix recte trad.* Vlp. dig. 1, 18, 6, 4 ⸤-a⸥ exerceri [*opp.* licita negotiatione; ⸤ ⸥ -am, *sc.* neg., *Mommsen coll. Basilic. 6, 1, 40, 4* ἀπηγορευμένας]): Sen. epist. 83, 19 plures ... pudore peccandi quam bona voluntate -is abstinent. Tac. ann. 3, 54, 2 si -a impune transcenderis (*antea*: quod ... vetitum est). Tert. uxor. 2, 7 l. 15 ultro et sponte in -a descendere. Ambrosiast. in Rom. 7, 11, 1 homo -a semper admittens. in I Cor. 7, 29, 3 concessa ... praeterire ... et -a non desiderare. Avg. civ. 13, 20 p. 584, 28 si -um tangeretur (*respicitur gen. 2, 17*). gen. ad litt. 11, 1 p. 335, 10 usurpante *primi hominis* inoboedientia -um et iustitia *dei* puniente commissum. Leo M. serm. 48, 3 ut *populus* declinet -a, ... ut faciat imperata. 93, 2 inter -a atque promissa (per- *var. l.*). Arnob. Ivn. in psalm. 139 l. 8 -a dum geruntur. *al.*

B *exempla sec.* ***structuras*** *digesta*: **1** *indicatur, quod fieri, esse non permittitur* (*cf. structuras separativas sub I allatas*): **a** *per acc. obi.*: α *solum*: *inde a* Plavto, *v. supra e. g. p. 1783, 60 sqq. 1784, 12 sqq. 44 sqq. 1786, 9. 16. 60. 1787, 6, c. gerund. p. 1787, 33.*

β *indicata simul persona (parte corporis l. 40) impedita*: (I) *per acc. obi.*: *iuxta pron. neutr.*: Plavt. Amph. 1051 *p. 1783, 72.* Pseud. 14 miser sum, Pseudole. :: id ⸤te⸥ Iuppiter -essit (⸤ ⸥ *abl. intellegentes ad p. 1782, 54 trahunt alii*). Trin. 87 qui tu id -ere me potes, ne suspicer? Liv. 2, 29, 4 lictore nihil aliud quam prendere -to. 39, 45, 7 id eos ut -ret *praetor.* Sen. dial. 7, 16, 2 nihil frustra temptabis, nihil -bĕris. *iuxta subst.* (*sc. pass.* -or): Oribas. syn. 8, 43, 1 Aa p. 253 *aeger est* -endus ... loqui, ... -endus est ... potus et cibi habundantiam (Ab habundancia; *gr.* συστέλλειν ... τὸ ποτὸν ... ὡς μάλιστα, *La* absteneat ... a poto). 9, 1, 7 La p. 270 -itur omnes cibos (*gr.* εἴργοντα πάσης τροφῆς, Aa -endo omnes cibos).

(II) *per dat.* (*nisi hic illic abl. intellegere malis*): Ⓐ *commodi* (*quo indicatur persona, quae impediendo servatur, ut exempla possint etiam ad p. 1782, 54 spectare*): Plavt. Mil. 1242 vivere sine illo scio me non posse. :: -endam mortem mulieri video. Ps. Avg. serm. 1, 4 ⸤ut eis *aegrotis* ... ea -ant⸥ *medici,* quae perniciosa saluti *sint* (⸤ ⸥ ab his eos -ere escis *rec. altera, sc.* serm. ed. Caillau 1, 1, 6). Oribas. eup. 1, 13, 9 Li p. 420 lamina plumbi lumbis superposita -et somniantibus semen (*gr.* κωλύει τοὺς ὀνειρωγμούς). Ⓑ *incommodi*: Bell. Afr. 31, 7 munitiones ... aditum adversariis -bant. Ivvenc. 1, 536 antiquae leges -ent periuria linguis (*cf. Matth. 5, 33*). Lvcif. non conv. 5 l. 39 nobis solis (*gen.*) -etur conspectus, ... reclusi in tenebras custodimur. Ps. Philo antiq. 19, 10 quae -ta sunt generi hominum (*item c. pron. neutr.*: Hier. epist. 22, 19, 6 quod -uerat servis *dominus* [in servis *var. l.*]. 52, 6, 1 *alii* hereditates capiunt; ... monachis hoc lege -etur. *al.*). Rvfin. hist. 5, 1, 5 ut ... domorum nobis -retur habitatio (*gr.* οἰκιῶν ... εἴργεσθαι). Conc. Epaon. a. 517 p. 29 l. 160 episcopo ... ad feminas -emus accessum. Gild. Brit. 37 chron. III p. 48, 25 *prophetae* mortalibus -entes mala. *al.*

b *per inf. vel acc. (nom.) c. inf.; verbum* -endi *ponitur*: α *forma act.*: (I) *pendet inf. act.* (*vel depon.*): Ⓐ *indicatur persona impedita (res l. 53 et e. g. p. 1785, 5. 8)*: *per acc.*: Plavt. Aul. 435 *et* Curc. 35 *v. p. 1786, 4. 22 sq.* Trin. 370 ne me -as accipere, si quid det mihi. Ter. Hec. 266 quae res te id facere -et? Acc. trag. 440 fruges -et pergrandescere *aper Calydonius.* Rhet. Her. 4, 22, 31 *Gracchum* -uit indigna nex ... commorari. *ibid. iterum* (*v. l. 70*). Cic. S. Rosc. 90 quem *Antistium* ... leges pugnare -bant. Sest. 32 *quis erat,* qui -ret quemquam ... sibi maerere? rep. 6, 14 *pater* me complexus ... flere -bat. leg. 3, 7 censores ... caelibes esse -ento. Att. 8, 16, 2 si alium facere *malum* -uerit. *al.* Lvcr. 4, 1269 mulier -et se concipere. *al.* Caes. Gall. 4, 4, 3 *Menapii* Germanos transire -bant. *et passim.* *per dat.*: Chromat. serm. 38, 2 -uit ei *Adam* deus de arbore vitae contingere. Vindic. gyn. rec. C p. 431 nobis hoc facere ipsa humanitas -et. Ⓑ *sine indicatione personae impeditae, sc. cum solo inf.* (*-ent fere res*): Ter. Haut. 573 ea facere -et tua praesentia. Pacvv. trag. 227 si ire conor, -et baetere. Rhet. Her. 4, 12, 18 nihil -et ... exemplis uti. 4, 24, 33 *leges* id facere -ent. Cic. inv. 2, 118. Tusc. 3, 60 necessitas ... cum deo pugnare -et. Caes. Gall. 7, 17, 1 circumvallare loci natura -bat. Sall. Catil. 58, 6 hist. frg. 5, 7 Nep. praef. 8. Verg. Aen. 5, 631 quis -et muros iacere? *et saepe.*

(II) *pendet inf. pass.* (*impers. vel subi. subaudiendo p. 1785, 19. 1789, 4. al.*): Rhet. Her. 4, 22, 31 *Sullani Rufum* non modo vivere, sed etiam sepeliri -uerunt (*item c. acc. animantis*: Bell. Afr. 46, 3 Cominium ... in conspectum suum -et adduci. Liv. 6, 20, 6 quos *cives* duci addictos -uisset. 22, 34, 6 qui prius vincere -uisset Romanos quam vinci. 29, 18, 14. *al.*). Cic. leg. agr. 2, 72 *pecuniam* referre in aerarium lex vetat, exigi -et. Vatin. 12 ut inde aurum exportari ... -res. Marcell. 24 quin ... multa ... dux faceret ar-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

matus, quae idem togatus fieri -uisset. fam. 12, 5, 2 hiems adhuc rem geri -uerat. Caes. Gall. 6, 29, 5 ut ignes in castris fieri -at. 7, 78, 5 *Mandubii* orabant, ut se in servitutem receptos cibo iuvarent; at Caesar dispositis in vallo custodiis recipi -bat. civ. 3, 40, 4 commeatus ... inportari. *al.* Elog. Inscr. Ital. XIII 3, 79 *App. Claudius* pacem fieri cum ⟨P⟩yrrho rege -uit. Ov. Pont. 4, 1, 3 non -es a me tua nomina poni. Liv. 4, 2, 13 dilectum haberi. *et saepe.*

β *forma pass.*: (I) *structura communi*: (A) *personali, sc. nom. c. inf.*: *act.* (*vel depon.*): Cic. Verr. II 5, 117 *parentes* -entur adire ad filios. Caecin. 66 quo -tus es accedere. p. red. in sen. 4 cum ... sententias dicere -remini. off. 3, 27 violare alterum naturae lege -emur. Att. 11, 9, 3 plura scribere fletu -or. *al.* Caes. Gall. 4, 16, 6 si id facere ... -retur. Hirt. Gall. 8, 37, 2 timore ... dividere praesidia ... -tus erat. Bell. Afr. 85, 2. Alex. 9, 4 naves Euro ... portum capere -bantur. Varro ling. 5, 151 exire -entur. Brvt. Cic. ad Brut. 24, 4 *arma,* quibus dominari -retur *Antonius.* *et passim.* *pass.*: Cic. Verr. II 3, 144 sponsiones ... ab ipso -tas iudicari. Liv. 3, 28, 7 ad -enda circumdari opera. 22, 60, 3 *non* -endos ex privato redimi *captivos.* Sen. dial. 3, 19, 7 revocari ... futura -entur. Colvm. 4, 29, 3. *al.* (B) *impersonali*: *c. acc. c. inf.*: Gaivs inst. 1, 102 impuberem ... adoptari aliquando -tum est, aliquando permissum est. Vlp. dig. 3, 3, 31, 1 plures dari procuratores non est -tum. 30, 41, 9 hoc *senatus consulto* -etur haec legari. Cod. Iust. 2, 2, 1 (*a. 230*) in ius eam ... vocari -tum est. Serv. auct. Aen. 8, 314. *al.* *c. inf.*: Gaivs inst. 2, 276 cum senatus consulto -tum sit ... servum ... heredem instituere. Call. dig. 48, 19, 28, 7 ad statuas confugere ... -tum est. Vlp. dig. 46, 3, 14, 6 nisi -tum fuerit ei solvi. *al.* Avg. in psalm. 102, 13 l. 4. *al.*

(II) *persona impedita indicatur per dat.*: *pass. impers.*: Ps. Orig. tract. 8, 17 die sabbati aliquid agere homini divina lege ⟨non⟩ -etur (*antea*: permittitur). Ps. Avg. alterc. l. 123 senatum tibi, *Christiane,* introire -etur. *structura contaminata, ut inf. act. fere per epexegesin appositus videatur* (*exspectes aut inf. pass. aut personam pro subi.*): Tract. Pelag. 3, 19, 2 eis maiora non licere, quibus (qui *Baer, v. Journ. Theol. Stud. 38, 1987, 115*) etiam minora -entur admittere. Avg. serm. 149, 4 animalia, quae Iudaeis -ta sunt manducare. Leander reg. 16 merito ... a veteribus isti libri, *sc. hept., cant.,* -ti sunt legere carnalibus.

c *per enunt. secund.* (*singulariter c. coni. nudo p. 1785, 32; arcuimus enunt. condic., e. g. p. 1784, 38. 50*): α ne: (I) *indicatur simul quis impediatur*: *per acc. obi.*: Plavt. Trin. 87 (*c. pron. praepar., v. p. 1788, 25*). Ter. Eun. 808 *p. 1786, 24.* Cic. Caecin. 66 non 'deieci' te ex eo loco, quem in locum -ui ne venires. Att. 1, 1, 4 me ... humanitate esse -tum, ne *eqs.* Liv. 32, 7, 4 *imperator* -tus a ... tribuno plebis, ne ovans rediret. 34, 27, 6. *et saepius.* *per dat.*: Vet. Lat. Marc. 6, 8 (cod. 10) -uit eis, ne quid tollerent *in via* (*gr.* παρήγγειλεν, *Vulg.* praecepit). Hier. virg. Mar. 8 p. 190^{C} -tum ei *Ioseph* fuerat ..., ne adulteram existimaret uxorem. (II) *exempla cetera*: Plavt. Men. 794 -ere, ad cenam ne promittat, postules. Poen. 399 *p. 1784, 9.* ?Enn. *p. 1786, 17.* Cic. div. in Caec. 33 daturus es huic crimini, quod ... potuisti -ere, ne fieret? Lvcr. 2, 288 pondus ... -et, ne plagis omnia fiant externa quasi vi. Sall. Catil. 58, 20 multitudo hostium ne circumvenire queat, -ent angustiae loci. Liv. 24, 43, 4. *et saepius.*

β quin (*non negatur* -ere *l. 54*): *c. acc. obi. eius, qui impeditur*: Plavt. Amph. 1051 (*c. pron. praepar., v. p. 1783, 72*). Merc. 1021 *p. 1784, 8.* Hor. sat. 1, 8, 21 has *veneficas* nullo ... possum ... -ere modo ..., q. ossa legant. Liv. 26, 40, 4 nec, q. erumperet ubi vellet, -eri poterat. Tac. ann. 14, 29, 1 q. ultra bellum proferret, morte -tus est *Veranius.* Vvlg. eccles. 2, 10. *al.* *exempla cetera*: Fest. p. 162 (*ex Aur. Opil.*) *'necessarium' esse,* quod non possit -ere (*an* -eri*?*), q. fiat. Salv. eccl. 2, 36 non -o, q. utaris. gub. 6, 22 Sidon. epist. 1, 11, 15. *al.*

γ quominus (quo magis *l. 63*): (I) *vario usu*: Sent. Minuc. *p. 1786, 25.* Cic. fam. 12, 5, 1 *p. 1785, 51.* Lvcr. 2, 786 varii rerum impediunt -entque colores, q. esse uno possit res tota nitore. Hirt. Gall. 8, 34, 3 -ere, q. sumerent, non poterant. Varro ling. 9, 89. Liv. 25, 35, 6 si -ere, q. in unum coirent et duces et exercitus hostium, non posset. Sen. epist. 117, 14. *et saepius.* quo magis: Cod. Iust. 3, 1, 3 (*a. 224*) nihil -et, q. m. apud eum *iudicem* ... disceptatio terminetur (*cf. 5, 34, 1* [*a. 222*] non ... impediri, q. m.). (II) *c. acc. obi. eius, qui impeditur* (*in struct. pass. praeter l. 68 sq.*): Cic. Verr. II 1, 85 se ... -tum esse dicebat, q. *ex asylo* ... servum suum ... abduceret. 2, 14 *Siculos non* -eri potuisse, q. experirentur. Bell. Alex. 8, 2 Cels. 5, 28, 2^{D}. Tac. ann. 3, 12, 5 reum *non* -o, q. cuncta proferat. Pompon. dig. 11, 8, 3, 1 eum -ere non poterit ..., q. ... monumentum aedificet. *al.*

δ ut (ut non *p. 1790, 3. 12. 17*): (I) *non indicata persona impedita*: Cic. S. Rosc. 151 di -ant ..., ⌊ut⌋ hoc, quod maiores consilium publicum vocari voluerunt, praesidium sectorum existimetur (⌊ ⌋ *def. Landgraf, 1914, ad l.*; ne *Whitte*). Cels. dig. 42, 1, 13, 1 si quis promiserit -ere se, ut aliquid damnum stipulator patiatur. Pass. Cypr. rec. I p. 13, 9 cum disciplina -at nostra, ⌊ut⌋ quis se ultro offerat (⌊ ⌋ *cod. C. al. et* Aug. serm. 313 E, 5 coll. Morin p. 540, 11; *cett. exhibent* ne). Arnob. nat. 7, 25 p. 373, 19 quid intercedit, quid -et, ut non ... omnia ... inferatis *deis*? Favstin. trin. 2, 14 nihil -bat, ut diceret '...'. Hist. Avg. Maximin. 28, 7. Ambr. Abr. 1, 9, 89 quomodo -es hoc, episcope, ut habeamus *inaures*? *al.* (II) *indicatur persona impedita*: *per acc. obi.*: Vlp. frg. Vat. 70, 1 ut harundinetum ⟨caedat ...⟩, non ... -etur (*sc. fructuarius, nisi cogites de pass. impers.*). Vet. Lat. Mich. 2, 4 (Hier. *ad l., sim.* cod. 175) non erat, qui -ret eum *populum,* ⌊ut averteretur⌋ (ut reverterentur *cod. 175; gr.* ὁ κωλύσων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι, *Vulg. aliter*). Ambr. epist. 6, 28, 4 Balaam -tum se oraculo dei dicit, ut vadat. Hier. in Matth. 10, 41 paupertate -or, tenuitas me retinet, ut hospitalis esse non possim. Caes. Arel. serm. 60, 3 p. 254, 26 quis nos poterit -ere, ut ... credamus. *al.* *per dat.*: Lvcif. non parc. 13 l. 40 non ... mihi -tum, sed ... magis ... mihi praeceptum *esse,* ut te arguam. Ps. Philo antiq. 42, 2 *domine* revela ..., cui -tum sit aut cui concessum, ut faciat fructum. Hier. Aug. epist. Divj. 27, 1, 4 ut ... pleniorem familiaritatem tecum non inirem ..., pudor nobis -uit.

d *ratione insolita*: α *struct. verbali, in qua abundat aut desideratur negatio* (*vel verbum vi negativa praeditum; sed intellegi potest etiam enunt. secund. non pro obi. positum, sed pro adverbiali finem vel effectum indicante*): quominus: Vlp. dig. 47, 10, 13, 7 vis ei *conductori* -enda est, q. conductione sua fruatur. ut: Vet. Lat. Mich. 2, 4 (cod. 175) *v. l. 8.* Conc. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 260 l. 405 *magistratum* -endum placet, ut se ab ecclesia cohibeat. Compvt. cod. Col. 12 p. 234 diebus *azymorum* -uit deus ..., ut nulla domus uteretur fermento. Greg. M. epist. 1, 42 l. 167 subdiacones ... -ti fuerant, ut ... suis uxoribus nullatenus miscerentur. *inf.* (*cf. p. 1787, 46*): Conc. Ilib. a. 295/314 ed. Rodríguez p. 253 l. 301 placuit ... -eri (-ere *pars codicum*) episcopis ... abstinere se a coniugibus suis et non generare filios. β *dat.* (*quo indicatur malum impugnandum*): Diosc. 2, 164 p. 244, 3 sucus ... dolori dentium -et (*gr. 2, 178, 2* πόνον παύει). γ *praepos.*: in *c. abl.* (*qua indicatur res, in qua versari vetatur*): Vet. Lat. Sirach 20, 1 bonum est ... confitentem in oratione non -ere (*gr. 20, 3* κωλυθήσεται). Vita Melan. (BHL 5885) 32 cogitavit sibi arcam ligneam facere ...; sed et in hoc ... -ta est. ad (*qua indicatur finis, quem petere non licet; cf. vol. VII 1, 534, 42 sqq.*): Evseb. Emes. serm. 6, 10 ad sanctimonium (*i. virginitatem*) ... nullus -tus est. Bened. reg. 7, 56 linguam ad loquendum -at monachus.

2 *indicatur, cui agere non permittitur*: **a** *per acc. obi. passim, sive iuxta varias structuras sub 1 digestas sive non indicata actione impedita ut e. g. p. 1784, 25 sqq. 50. 63. 65, quae tamen haud raro intellegitur accedente part. praes.* (*cf.* Prisc. gramm. III 323, 16 *ita ut gr.* κωλύειν et nos '-et illum periclitantem' et '-et illum periclitari'): *v. e. g. p. 1784, 34. 1785, 8 et* Cic. Pis. 15 quae ... Catilinam conantem consul -ui. Nep. Them. 6, 2 *Lacedaemonii* Athenienses *murum* aedificantes -ere sunt conati. **b** *per dat.* (*occurrunt in contextu hic illic verba regentia dat., e. g. l. 14. p. 1789, 28*): *iuxta varias structuras*: *v. supra sub 1, sc. l. 13. p. 1788, 32. 60. 1789, 27. 42.* *solum ponitur*: Vet. Lat. act. 11, 17 (Ps. Cypr. rebapt. 2) ego quis eram, qui possem -ere domino? (*gr.* κωλῦσαι τὸν θεόν, Vvlg. -ere deum). *cf. l. 29 et usum sub I p. 1780, 34.*

3 *absolute vel subaudiendo obi. rei (personae) impeditae adhibetur p. 1784, 37 sqq. 55 sqq. et saepius, e. g. p. 1785, 16. 27. 35. 1786, 23; forma aliquo* -ente *p. 1783, 75. 1784, 59. 1786, 40. 1787, 16. al.,* nullo -ente Ov. am. 2, 10, 21 epist. 1, 89 ars 1, 139. *al.* Liv. 25, 11, 6. 26, 37, 6. *al.* Sen. epist. 99, 16. *al.* (*cf. p. 1784, 57*).

part. praes. prohibēns, -entis *pro subst. neutr. v. p. 1785, 47, masc. l. 68. p. 1786, 73 et* Pavl. dig. 43, 24, 20 pr. prohibitus ... intellegitur *aliquis* quolibet -is actu. Isid. orig. 10, 135 improbus dictus quod instat etiam -i. *compar.* prohibentior, -ius *adi. i. q. magis prohibens*: Boeth. top. Arist. 118b36 voluptatis ... -ior est aegritudo (*gr.* κωλυτικώτερος. *antea*: quod magis impedit).

p. p. p. prohibitus, -a, -um *vergit hic illic in usum adi., e. g.* Tert. adv. Marc. 2, 22 p. 365, 8 similitudinum -arum. Avg. civ. 14, 13 p. 32, 18 cibo -o. *al.* *neutr. pro subst. distinximus p. 1788, 5.* *masc. pro subst. de eo, qui alicunde arcetur v. p. 1781, 19; de eo, qui impeditur, vetatur*: Vlp. dig. 45, 1, 3, 1 interest ... -i a nemine prohiberi. Pavl. dig. 43, 24, 20, 2 tamdiu ... vi facit -us, quamdiu res in eodem statu permanebit. *ibid.* 3 -i heres. Avg. gen. ad litt. 8, 13 p. 252, 1 *in pecunia alicui prohibenti eripienda* ideo esset -o peccatum, quia prohibenti poterat esse damnosum. *al.*

deriv.: prohibitio, prohibitor, prohibitorius.

compos.: improhibite. *Kruse.*

⁂**prohibitio,** -ōnis *f.* *a* prohibere. *scribitur hic illic in codd. rec.* proib- *vel* -bici-, *e. g.* Vet. Lat. act. 28, 31 (cod. 54. *al.*). *legitur in orat. soluta tantum, sc. sing. fere singulis locis inde a* Cic. (*bis*), Qvint., Lege met. Vipasc., *saepius inde a* Tert., *frequentatur ab* Avg. *et* Greg. M.; *plur. raro, sc. p. 1791, 19. 71. al.*

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. actio prohibendi vel id, quod prohibet, interdictum, impedimentum sim. (*notio alicunde arcendi viget imprimis l. 22; -o fere fit verbis, aliter e. g. l. 54 et sub 2b; pro syn. est* vetitum *l. 32. 56,* vetatio *l. 32,* interdictum *l. 48. 56, disting.* iussio *l. 26. 33*): **1** *ex auctoritate publica vel divina*: **a** *indicatur, quid (quem l. 23) -o respiciat*: α *per gen.* (*sc. imprimis actionis vel muneris [gerund. l. 8. 14. al.], sed aliter l. 17; cf. l. 65 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 37 (*antea: Verres edixit,* nequis frumentum de area tolleret) -o tollendi (coh- *var. l.*). or. frg. B 2 illa non poena, sed -o sceleris fuit (*cf.* AVG. c. adv. leg. 2, 7, 28 l. 822 -o ... peccati, quod est lex, auget ... desiderium peccandi [civ. 13, 5 p. 562, 27. *al.; aliter l. 68*]). COD. Iust. 2, 11, 3 (*a. 197*) *iudicem* remisisse tibi -em decurionatus. TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 534, 1 *Christum* condicionaliter ... fecisse divortii -em (*i. non in totum; respicitur Luc. 16, 18*). TRYPH. dig. 23, 2, 67, 3 nuptiarum contrahendarum (AVG. c. Fel. 1, 12 p. 814, 6 [*sec. Manichaeos*]. *al.*). VLP. dig. 48, 19, 8 pr. (*inter poenas a procos. statutas*) alicuius actus -em. GAVDENT. serm. 7, 1 fermenti (*respicitur exod. 12, 15; item breviloquentia quadam ponitur res pro usu eius*: AVG. nupt. et concup. 2, 11, 24 ligni [*cf. l. 53 sqq.*]. HESYCH. in lev. 22, 4 p. 1067[B]). AVG. epist. 245, 2 speciales nefariarum superstitionum -es ([probat- *cod. unus*]. *item spectat ad cultum deorum*: CASSIOD. hist. 6, 9, 2 sollemnitatum [*Sozom. 5, 7, 4 κώλυσιν*]. *sim. al.; cf. etiam l. 22. 24. 47*). *al.* β *per praepos.*: ab: PS. APVL. Ascl. 24 *Aegyptiis* quasi de legibus a religione ... cultuque divino statuetur ... -o. contra: AVG. cons. euang. 1, 21, 29 utique -o tam multorum *deorum* c. unum (*sc. eius cultum*) quam unius c. tam multos ... potentior esse deberet. γ *per orat. rectam*: AVG. perf. iust. 5, 11 generalis -o est: 'non concupisces' (*exod. 20, 17*), et generalis iussio: 'diliges' (*Matth. 22, 37. 39*). *ibid. iterum.* δ *per enunt. secund., sc.* ut (*cf. l. 69*): MVTIAN. Chrysost. hom. 4 p. 269 *praeficis* -em hanc dico, ut numquam in mortibus fidelium ... ingrediantur (*cf. gr. p. 44 ἀπαγορεύομεν*).

b *indicatur, quis (quid) vetet, impediat*: α *per gen. vel pron. poss.*: TRYPH. dig. 23, 2, 67, 4 -em ... senatus consulti. SERV. Aen. 10, 9 ('contra vetitum', *sc. Iovis*) ⌞-em⌟ meam (⌞ ⌟ vetationem, -em SERV. auct.). AVG. adult. coniug. 1, 19, 23 p. 370, 12 contra -em domini (*disting.* iussionem). c. Faust. 15, 8 p. 433, 26 legis -e fit abundantius *peccatum* (serm. 153, 9). PS. AVG. hypomn. 6, 4 l. 104 -o ista sancti spiritus (*sc. act. 16, 6*). *al.* β *per adi.*: AVG. quaest. hept. 7, 49, 15 in legitima -e *occidendi* (*sc. exod. 20, 13*). VICT. VIT. 3, 19 contra -em divinam sacramentum dare. GREG. M. epist. 6, 27 l. 13 canonica. moral. 23, 54 -is dominicae praecepta.

c *cetera exempla*: VLP. coll. Mos. 15, 2, 1 nec hodie primum interdici eis *mathematicis* placuit, sed vetus haec -o est. dig. 39, 1, 1 pr. ut ... *opus struendum* per nuntiationem inhiberetur, deinde remitteretur -o hactenus, quatenus *eqs.* 43, 24, 3 pr. PAVL. dig. 3, 3, 42 pr. qui ... damno ex -e adficitur (*sc. via interdicta*). VET. LAT. act. 28, 31 (cod. 54, *sim. al. et* VVLG.) *Paulus* adnuncians regnum dei ... et dicens sine ulla -e, quia *eqs.* ([*gr. ἀκωλύτως, cod. 50* sine intermissione, *53. al.* nemine prohibente]. CASSIOD. Ios. antiq. 19, 290 p. 567 Iudaeos ... paternas sollemnitates s. -e celebrare [*gr. ἀνεπικωλύτως*]). ARNOB. nat. 2, 5 quod ... contra ... interdicta formidinum ... populus obnitatur et ad credendi studium -is ipsius stimulis excitetur (*cf.* AVG. in Rom. 24, 3 concupiscentia ex -e ardentior facta est. *sim. saepius, imprimis apud* AVG.; *cf. l. 10*). CLAVD. DON. Aen. 6, 605 p. 587, 28 quae *Furia* eos *puniendos* non tantum prohiberet ab epulis, sed ... vocis opera -em ipsam con⟨firmaret⟩. AVG. c. adv. leg. 1, 14, 21 ex illo *ligno* contra -em usurpato (*respicitur gen. 2, 17* de ligno *illo* ... ne comedas, *ut l. 17 nec non* AVG. gen. ad litt. 8, 6 p. 240, 7. *al.*). NOVELL. Valent. 6, 1 pr. (*syn.* vetita; interdicta). *al.*

2 *vario usu*: **a** *prohibent homines*: LEX met. Vipasc. I 5, 6 qui pignus capientem *conductorem* prohibuerit, ⟨in singulas prohi⟩bitiones (denarios) v d(are) debeto. HIL. in psalm. 118 mem 8 p. 471, 10 (*ad 118, 101* prohibui pedes meos) -o ... ea demum est, ut id, quod fiebat, fieri arceatur (*syn.* inhibitione; *disting.* custodia). SERV. Aen. 4, 381 (*Dido ad Aenean*: sequere Italiam) satis artificiosa -o, quae fit per concessionem. AVG. pecc. mer. 1, 35, 66 ab ipso fletu nulla sua ratione, nulla cuiusquam -e conpescitur *infans*. *al.* **b** *prohibent res* (*cf. supra l. 9*): TERT. adv. Marc. 2, 18 p. 359, 20 ut ... licentia retributionis *concessa per ius talionis* -o esset provocationis *improbae*. BOETH. top. Arist. 161a15 -es quaedam et impedimenta conclusionum, *sc. in syllogismis* (*gr. κωλύσεις*). MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 408 *oratio* medicamentum est salutare et -o peccatorum (*gr. p. 189 κωλυτικόν*). ORIBAS. syn. 5, 28, 3 La p. 66 si ... -o fit, ut non vomant *aegroti* (*gr. κωλύματα, Ab* si aliqua causa prohibeat). RVF. podagr. 33 (*ratione curandi explicata*) -es ... istae inflammationes pedum minuunt. **c** *cetera exempla, sc. impedimento minus definito*: *in definienda vi coniunctionis q. e.* ne (*cf. p. 1783, 55*): VICTORIN. gramm. VI 201, 30 alia *adverbia sunt* -is, ut 'ne'. CHAR. gramm. p. 233, 14 (*ex Cominiano*) *adverbia* significant ... -em, ut 'ne' (*sim.* DIOM. gramm. I 404, 16 *allato exemplo* 'ne feceris'). *in locut. praepos.* sine -e (*cf. p. 1791, 45*): IREN. 5, 32, 1 oportet ... ipsam conditionem redintegratam ... s. -e servire iustis (*sc. resurrecturis sec. Luc. 14, 14*). VITA Anton. 65 p. 70, 23 *facta* est illi *in aërem deducto* ... s. -e via (*antea: daemones* volentes illum vetare, ne transiret; *gr. ἀκώλυτος. item iuxta subst.*: CONC.[S] II 5 p. 71, 14 [*ad imp. Leonem*] deus ... praebuit vobis ... s. -e aliqua potestatem). *al.*

[※]**prohibitor,** -ōris *m.* *a* prohibere. *scribitur* proib- *in cod. V* AMM. 21, 12, 12 *et* 14 (*sed* prohib- *ibid.* 21, 12, 9. *al.*). *legitur singulis locis apud* APVL., TERT. *al., sed septies apud* AMM.

i. qui prohibet (*accedit gen. obi. l. 14. 18. 21*): **1** *impediendo, cohibendo* (*sc. actiones praeter* TERT.): APVL. Socr. 19 p. 163 Socrates ... nullo adhortatore umquam indigebat, at vero -e nonnumquam (*cf. e. g. Plat. apol. 31*[D] *φωνή τις ..., ἣ ... ἀεὶ ἀποτρέπει με κτλ.*). TERT. adv. Marc. 2, 26 p. 372, 11 Moysen ..., deprecatorem, immo et -em irae *divinae* (*cf. exod. 32, 30 sqq.*). AVG. serm. 96, 4 *qui Christum sequetur,* multos habebit contradictores, multos habebit -es, multos habebit dissuasores (*inde* CAES. AREL. serm. 159, 5). **2** *arcendo mala, infestantia; prohibentur: varia*: ARNOB. nat. 7, 44 p. 403, 5 Aesculapius ..., salutis dator, valetudinum pessimarum propulsator, -r et extinctor. SERV. auct. georg. 4, 110 ('custos furum atque avium', *sc. Priapus*) hic 'custos' pro 'observator et -r' (*cf.* MACR. Sat. 3, 6, 15 -em avium furumque significat *poeta*). *oppugnatores, hostes, sc. in re militari*: AMM. 21, 12, 9 *turribus urbi admotis* armati ... -es dispellere ... nitebantur. 24, 2, 13 cum ... -es catapultis nostrorum urgerentur. 24, 4, 23 (*syn. 22* defensores). *al. apud eundem.*

[※]**prohibitōrius,** -a, -um. *a* prohibere. GLOSS. II 357, 33 *κωλυτικόν*: -um. GLOSS. iurispr. *ἄδετ Π 80 προυιβιτόρια* (*sc. ἀγωγή?*): *κωλυτική*. *cf. l. 42.* *legitur in orat. soluta tantum, sc. inde a* LABEONE (*v. l. 33*) *et imprimis in sermone iuris* (*v. sub 2*); *abiit in sermonem gr. e. g. l. 26 et* THEOPHIL. inst. Iust. 4, 15, 1.

i. q. ad prohibendum pertinens, prohibens (*c. gen. rei prohibitae l. 39 [cf.* ad *l. 55]; neutr. pro subst. l. 42*): **1** *usu vario* (*prohibentur fere actiones, sed mala arcenda* ORIG.): PLIN. nat. 10, 37 *cliviam avem* quidam clamatoriam dicunt, Labeo -am (*cf. Paul. Fest. p. 64* clivia auspicia dicebant, quae aliquid fieri prohibebant. *sim. de omine*: AMM. 23, 5, 10 *leonem occisum* signum ... esse -um principique aliena ... invadenti contrarium). AMBR. parad. 5, 26 (*comparantur Vet. Lat. gen. 2, 16* edes *et 17* non edetis) quod ... ⌞-um⌟ est, tamquam pluribus imperatur (⌞ ⌟ -turum *sim. codd. aliquot*). PS. PRIMAS in Gal. p. 593[A] (*ad Gal. 3, 19* propter transgressiones posita est *lex Mosis*) lex transgressionis -a. ORIG. in Matth. 15, 7 p. 365, 24 (*respicitur Matth. 19, 13 sqq.*) virtus ... facta in eis *parvulis a Christo tactis* ... in posterum quasi -a constituta tactum contrari⟨or⟩um repellet ab eis (*gr. κωλυτική*). *adhibetur neutr. pro subst.*: GLOSS. I p. 42 -um: inpedimentum. **2** *usu technico iuris civilis, sc. fere in iunctura q. e.* interdictum -um (*praeter l. 26. 55; ad rem cf. e. g. Kaser-Hackl, Zivilprozeßrecht 417 sqq. et definitionem* INST. Iust. 4, 15, 1 -a *i.* sunt, quibus vetat *praetor* aliquid fieri): GAIVS inst. 4, 140 omnia i. aut restitutoria aut exhibitoria aut -a vocantur (*in eadem divisione saepius, v. vol. V 2, 1435, 65 sqq.; addas* INST. Iust. 4, 15, 1). 4, 141 ex -is i. semper per sponsionem agi solet (*sim.* VLP. frg. Vind. 5). 4, 158 -orum ... i. [interdum] alia duplici⟨a⟩, alia simplicia sunt (*i. alia spectant ad utramque, alia ad alterutram partem; in eadem divisione*: PAVL. dig. 43, 1, 2 pr. simplicia sunt ... *i.* -a de arboribus caedendis. INST. Iust. 4, 15, 7). VLP. dig. 39, 1, 20, 10 ait praetor: '... vim fieri veto'; hoc i. -um est, ne quis prohibeat *eqs.* (43, 8, 2, 1 praetor ait: 'ne quid *damni* ... facias ...'; hoc i. -um est. 43, 17, 1, 1 hoc i. ... est -um ad retinendam possessionem. *al.* PAVL. dig. 3, 3, 43, 1 hoc edictum -um est). *al.* *Burch.*

prohibitum *v. p. 1788, 5.*

prohibus *a* prohibere *fingitur veriloquii gratia, v. p. 1483, 31.*

prohinc *adv.* *a* pro *et* hinc *sec.* proinde. *inducit sententiam, qua concluditur aliquid faciendum esse, evenire debere sim., ut sit fere i. q.* proinde: APVL. met. 3, 8, 6 (*5 restat,* ut ... socios ... facinoris requiramus) -c tormentis veritas eruenda *est.* 3, 12, 4 -c ... vadimonium differamus. 5, 2, 3 -c cubiculo te refer *eqs.* 11, 27, 3 (*2* deae ... me tantum sacris imbutum *esse*) -c me ... peti ... etiam deo famulum sentire deberem. BOETH. subst. bon. 11 -c tu ne sis obscuritatibus brevitatis adversus.

prohoem- *v.* prooem-.

prōiacto, -ātum, -āre. *a* pro *et* iactare (*cf.* proiectare). ISID. orig. 10, 216 proiectus, quasi ... procul iactatus; ... proiectus, porro eiectus ac -tus (prae- *var. l.*), unde et 'proiectaque saxa' (*Verg. Aen. 3, 699*), id est porro iactata.

proib- *v.* prohib-. *Bk.*

[※]**prōicio,** -iēcī, -iectum, -ere. *a* pro *et* iacĕre. *de origine*: ISID. diff. 1, 18 quasi porro abicere (*cf. l. 68. p. 1793, 24. 26*). *de scriptura*: proii- (*cf. Gell. 4, 17*) *postulant* PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 35, 27 (*allato* VERG. Aen. 12, 256 proiiecit, *ubi codd. Verg.* proiec-) *et* CASSIOD. [Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gramm. VII 164, 6 (*ex Papiriano*) proiiectus, *exhibet carmen figuratum* Opt. Porf. carm. 22, 14 (*medii aevi?*); *codd. antiquiores exhibent passim scripturam sollemnem (etiam tituli p. 1794, 3. 1798, 1 sq. 1800, 57), sed* Verg. Aen. 6, 835 (*cod. R*) proiice, Oribas. Aa *p. 1797, 48 et* La *p. 1797, 52* prohic- (*sim. etiam recentiores nonnulli*); *hic illic in codd. medii aevi occurrunt* -iec- *in stirpe praes.* (Iren. 3, 20, 2 -ieceret. Greg. M. dial. 3, 14, 6 -iecite. *al.*), -ic- *in stirpe perf.* (*e. g.* Avg. epist. 105, 4 -icistis). Not. Tir. 12, 36 -it. 12, 53 -ecit. *de formis*: proiecitad Lex luci Lucer. (*v. infra l. 68; huc traxit Leumann, Gramm. 1977, 571, intellegens formam ex imperat.* -itod *et coni.* -iad *confusam; subesse formam coni. linguae Oscae putant alii restituentes aut* proiecatid [*a verbo* *proiecare; *ita e. g. Pisani, Testi Latini* ³*1975, 19*] *aut* proiecita⟨ti⟩d [*a* proiectare *p. 1802, 75; ita Ribezzo, Riv. Indo-Greco-Italica 6, 1922, 311. al.*]); *perf.* -ieci *testatur* Prisc. gramm. II 496, 18. *mensuratur* prōic- *praeter* Sen. Phoen. 426 prŏiciet (*vix* proi- *per synizesin*). *de notione et differentia* (*cf. p. 1794, 25. 1795, 48. 61. 1798, 22. 62. al.*): Non. p. 373, 22 -tum dicitur dimissum, derelictum (*affert* Verg. Aen. 6, 835 ecl. 1, 75). 26 -tum: longe iactum, extensum (Cic. Verr. II 4, 21 Verg. Aen. 3, 699 Cic. rep. 3, 11 de orat. 3, 220). 33 -tum: subtractum (Cic. Phil. frg. 1). Char. gramm. p. 305, 16 *'pro'* significat et longe, quasi -tus. Ambr. paenit. 1, 15, 79 quod ... -itur, nihil in se utile habere creditur (*disting.* expurgare). Hier. hom. Orig. in Ier. 2, 4 p. 294, 6 quod ... foris est penitus a salute ... alienum, hoc -itur (*disting.* abicere, *ut*: Diff. ed. Beck p. 28, 2 abicimus nostra voluntate, -imus iussi ab alio). Avg. in euang. Ioh. 25, 15 quid est -ecit, nisi porro iecit? Macr. Sat. 6, 4, 14 '-ta' si secundum consuetudinem dicatur intellegitur abiecta, si secundum veteres '-ta' porro iacta (*affert* Verg. Aen. 3, 699. 10, 588 Sisennam hist. 7 sq.). Gloss. -o: ἀποβάλλω. ἀπορρίπτω. ἐκρίπτω. ἐκβάλλω. ῥίπτω. -ere: effundere. Gloss.ᴸ I Ansil. PR 2192 -as: repellas. 2203 -ecit: subiecit. *al.* *de structuris*: Arvs. gramm. 439 -tus in hac re ... -tus hac re (*affert* Verg. ecl. 1, 75 Aen. 11, 87). *legitur in titulis ant. l. 68. p. 1798, 1, non saepe apud auctores priscos, sc.* Naev. (*v. p. 1794, 11 et cf. vol. V 2, 1964, 66*), Plavtvm, Enn., Catonem *al., frequentius inde a* Cic. [*a* -tus *'infans expositicius' var. it. mer., cf. M.-L. 6774. St.*] [*variat in codd. cum* deicere Hor. ars 462 (*in falsa var. l.* sat. 1, 3, 91); *restituitur pro* proficere Lvcr. 5, 896 (*falso trad.* Petron. frg. 27 vers. 7); *in falsa var. l. pro* procedere Frontin. strat. 1, 5, 6, proficisci Frontin. strat. 1, 5, 28, prosternere Stat. Ach. 1, 908; *v. etiam p. 1796, 39.*]

CAPVT PRIVS: *vi praeverbii originaria fere i. q. porro, foras iacere* (*usum deflexum v. p. 1797, 54*). *saepe adhibetur vel hyperbolice vel vi iaciendi sic imminuta, ut indicetur quaelibet ratio mittendi, ducendi, ponendi sim., v. e. g. p. 1794, 27. 1795, 22. 1796, 19. 21 et Löfstedt, Komm. p. 265. Adams, Class. Quart. 24, 1974, 149.* *fere pro syn. accedunt verbum simplex et alia composita eius, sc.* iacĕre Hist. Avg. Max. Balb. 10, 7, *fort. etiam* Arnob. nat. 5, 21 -it ⌊et iacit⌋ (*del. edd., def. Axelson*), abicere *p. 1794, 12. 17 et* Vvlg. Ier. 14, 19 -ens abiecisti (*cf. p. 1801, 2*), deicere *p. 1794, 63. 1795, 8; ceterum e. g.* deserere *p. 1799, 27. 1800, 35,* expellere *p. 1794, 31. 1800, 12,* exponere *p. 1794, 9,* prodere *p. 1800, 14. 31. 35; opp. e. g.* sepelire *p. 1794, 4,* tollere *p. 1794, 10. 1797, 11. 1800, 56 et* Petron. 34, 2; *disting., sc. ita, ut verbo q. e.* -ere *tribui videatur vel maior vis vel notio inconsulte agendi, e. g.* dare *p. 1799, 48* (*cf.* donare *p. 1799, 43 et* Cod. Theod. 2, 29, 1), dimittere *p. 1794, 46,* ire (*sc. a pass.* -i) *p. 1796, 55,* ponere *p. 1798, 75* (*cf.* exponere *p. 1794, 17,* deponere Tert. adv. Marc. 1, 29 p. 330, 28). *nota iuncturam* -tus iacet *sim. l. 70. p. 1796, 67. 1802, 21, etiam* Colvm. 12, 2, 3. *al.* *reflexive saepe sub IA1b et p. 1796, 54. 1799, 54. 75. 1800, 72* (*cf.* corpus, vitam *sim.* -ere *p. 1795, 25. 1799, 20. 73. 1801, 5 sqq.*), *mediopass. maxime sub IA1b, intrans. sub IB1 et p. 1795, 59.* *ad obi. accedunt praedicativa e. g.* inhumatum, insepultum *l. 72 sq. p. 1794, 7,* mortuum *l. 72. p. 1794, 49 et* Vet. Lat. Tob. 1, 17 (cod. 109), praecipitem *p. 1794, 62,* extorrem *p. 1794, 38.*

I ***proprie*** *et in imagine* (*obi. incorporea pleraque sub II attulimus, etiam loco indicato, ut p. 1799, 7. 9. 13. 51. al.*): **A** *spectat ad (re)movendum*: **1** -untur *animantes vel corpora eorum* (*etiam cadavera; res per prosopop. vel meton. l. 70. p. 1794, 30 sq. 1795, 69; v. etiam ad 2; obi. subauditur p. 1794, 16, fort. etiam p. 1794, 3*): **a** *impulsu alieno*: **α** *potius abiciendo, relinquendo (quicumque in mare sim. deiciuntur v. sub γ)*; -untur: ⓘ *mortui, cadavera eorumve partes, quibus iusta sepultura denegatur* (*cf. p. 671, 80. 1794, 60 sq.*): Lex luci Lucer. (CIL I² 401) 3 in hoce loucarid stircus ne ⟨qu⟩is fundatid neve cadaver proiecitad neve parentatid ([*nisi spectat ad* proiecto, *v. supra l. 12*]. Lvcr. 6, 1155. Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 4 [*in imag.*] uno loco tot oppidum cadavera -ta iacent. Varro ling. 5, 25 Ov. met. 7, 602. *al.*). Cic. div. 1, 56 ignotum quendam -tum mortuum *vidit Simonides.* 2, 143 *Alcibiades* cum esset -tus inhumatus (*cf. p. 1794, 7.* Liv. 29, 9, 10 *tribunos* insepultos -ecit [Qvint. decl. 299 pr. *al.*]). Lvcr. 3, 882 a -to corpore (Lvcan. 6, 588. *al.*). Prop. 1, 22, 7 -ta ... membra (Firm. err. 2, 2). Corn. Sev. carm. frg. 13, 18 *Ciceronis* vultus ... *et* manus ... -ta ... proculcavit *Antonius.* Ov. Ib. 164 indeploratum -iere caput. Liv. 38, 59, 10. Lex locat. Puteol. (Année Épigr. 1971 n. 88) 2, 1 (*post lacunam*) quotienscumq(ue) -er(it), in sing(ula) cadavera HS LX n(ummum) d(amnas) e(sto) d(are). Sen. contr. 1, 7, 2 (*opp.* sepelire, *ut* Sen. rem. fort. 5, 3. *al.; sim. opp.* condere: Sen. epist. 92, 35). Sen. epist. 92, 34 utrum -tum aves differant, an *eqs.* *al.* *indicatur, quo vel cui* -antur: Cic. Tusc. 1, 104 *Diogenes* -i se iussit inhumatum; tum amici 'volucribusne et feris?' (Dares 34 f. et v.). Calp. decl. 7 corpora ... extra vallum -i. ⓘⓘ *infantes, qui exponuntur* (exponere *fere pro syn. accedit l. 13. 18, sed disting. l. 17; opp.* tollere *l. 12. 13 sq. 18; huc pertinere vid. tit. comoediae* Naev. -tus): Plavt. Cist. 124 parvolam puellam -tam ex angiportu sustuli (Cod. Theod. 5, 9, 1 puerum vel p. -tam de domo [*postea*: abiecerint]). 167 is *servus* eam -ecit, haec *lena* puellam sustulit (*antea*: exponendam ad necem). 618. 619 (*opp.* sustulit). Afran. com. 347 ut partum -ret pater. Manil. 4, 26 *an* lupa -tos nutrisset Martia fratres? Sen. contr. 10, 4, 12 a parentibus, qui -erunt. 16 quos *infirmos* parentes sui -unt magis quam exponunt (*postea*: abiciunt). Stat. Theb. 1, 588. Qvint. decl. 372, 4. 5 (*opp.* tollere, *ut ibid.* 12). Argvm. Plaut. Cist. 9. Ivst. 44, 4, 4 (*cf. 3* exponi). Interpr. cod. Theod. 5, 9, 2 quem -isse probatur ad mortem (*cod. Theod. ibid.* expositos ... ad mortem). *al.* ⓘⓘⓘ *quilibet*: Mela 3, 43 *tigres* -tum *a venatore catulum* excipiunt et ad cubilia sua referunt. Vet. Lat. gen. 21, 15 (Aug. quaest. hept. 1, 54) *Agar* -ecit puerum sub unam abietem (*sc. Ismahelem annos fere quindecim natum. gr.* ἔρριψεν, *Vulg.* abiecit. *cf.* Avg. *ibid.*: intellegendum est -tum esse non a portante ...; et est in ... loquendi usu, cum -i dicitur aliquis ab aliquo cum quo erat, ne ... cum illo maneat).

β *potius eiciendo, expellendo*: ⓘ -itur *aliquis vi vel iussu alterius* (*fere abire coactus vel iussus, ut imminuatur notio iaciendi; vi pleniore maxime l. 47 sqq. 55 sqq.*): Ⓐ *e patria vel domo sua* (*exempla selecta inde a* Sen. *philos.*): Cic. Catil. 2, 2 quod tantam pestem, [*sc. Catilinam,*] evomuerit forasque -erit *Roma.* Mil. 101 tanta virtus *Milonis* ex hac urbe expelletur, exterminabitur, -etur? Ov. trist. 3, 4, 76 mala nostra levate, fidam -to neve negate manum (*fort. sublucet notio infra l. 72 sqq. illustrata. item p. p. p. pro subst. masc.*: Pont. 2, 3, 30. Cassiod. Ios. antiq. 3, 265 -torum ducem [*gr.* τῶν ἐκπεσόντων]). 5, 1, 13 ego Sarmaticas longe -tus in oras. Pont. 2, 7, 57. Sen. contr. 1, 1, 11 ⌊-i me⌋ ... iussit (⌊ ⌋ -imus *trad.*). Val. Max. 5, 3 ext. 3 p. 241, 12 extra fines. Sen. dial. 1, 3, 2 in exilium. Sil. 2, 702 exul ... patriis -tus ab oris *Hannibal.* Tac. ann. 1, 3, 4 in insulam Planasiam. Apvl. met. 7, 6, 3 hunc ... -ecit extorrem ... invidia. Vet. Lat. Matth. 25, 30 (cod. 3. *al.*) nequam servum -ite foras in tenebras exteriores (*gr.* ἐκβάλετε, *Vulg.* eicite). Iren. 1, 30, 8 Adam et Evam de paradiso. Bened. reg. 62, 10 de monasterio. *al.* -untur *uxores, quae repudiantur*: Vet. Lat. gen. 21, 10 (ind. capp. bibl. gen. 40 p. 95) -e ancillam et filium eius (*gr.* ἔκβαλε, *Vulg.* eice). Heges. 1, 36, 1 *Herodes* -ecit Dosidem, sociat Mariammen (*gr. 1, 432* ἀποπεμψάμενος). Hier. epist. 64, 7, 2 'eiecta' *est* (*lev. 21, 14*), quae marito vivente -itur. *al.* Ⓑ *e variis locis* (*cf. p. 1795, 31*): Sen. contr. 2, 5, 6 *mulier a tyranno cruciata* non dimissa est ex arce, sed -ta (*de eadem* 2, 5, 9). Vet. Lat. Iob 3, 11 (Tract. in Luc. 1, 57) quare ... a vulva non sum -tus et ex utero procedens statim obii? (*gr. et Vulg. aliter; sim.* -itur *nascens*: Tract. in Luc. 1, 57 quidam mortui -untur ex utero. *al.*). Avg. c. acad. 3, 8, 17 de omnium scholis ... fustibus -etur *academicus.* *al.* *cum acumine* -ere *dicitur, qui docet aliquem loco quodam non habitare*: Sen. benef. 7, 31, 3 alius illos *deos* extra mundum suum -it.

ⓘⓘ -itur *aliquis violentia maris*: *naufragus* (*cf. p. 1800, 11*): Lvcr. 5, 222 saevis -tus ab undis navita. Cic. Phil. 12, 19 (*in imag.*) *quidam* ex naufragio ... patrimoni ad haec Antoniana saxa -tus est. Prob. Verg. georg. 2, 197. *mortuus*: Ov. epist. 2, 135 ad tua me *mortuam* fluctus -tam litora portent. Greg. Tvr. Andr. 24 p. 840, 16. *al. ibid.*

γ *potius deiciendo*: ⓘ *in mare, fluvium sim.*: Cic. leg. 2, 57 in nave necatus (voc- *trad.*) deinde in mare -tus *est* (*sim.* -untur *cadavera*: Ov. Ib. 294 caesus in immensum -are fretum. Svet. Vesp. 19, 2 in Tiberim). Verg. Aen. 5, 859 *Somnus* -ecit in undas praecipitem *Palinurum* (Ivvenc. 3, 360 deiectum. *cf. p. 1795, 17. 69*). 12, 256 *cycnum* ex unguibus ales -ecit fluvio. Liv. 27, 37, 6 *infantem hermaphroditum* provectum ... in mare -erunt (Sen. contr. 7, 1, 2 [*respicitur poena parricidae ut*: 7, 1, 23 in maria. Cod. Theod. 9, 15, 1 vel in vicinum m. vel in amnem]. Sen. dial. 11, 9, 6 [*in imag.*] *nos* in hoc profundum ... -ti m. *vitae.* Qvint. decl. 260, 25. *al.*). Cels. 5, 27, 2ᶜ *hydrophobam non* opinantem in piscinam ... -ere. Sil. 6, 680 -tum puppi ... Amyclaeum ... rectorem. Tac. ann. 1, 32, 1 ante vallum aut in amnem Rhenum (*cf. l. 66*). Ivlian. dig. 14, 2, 8 qui levandae navis gratia res aliquas -unt. Gaivs inst. 3, 219 alienum servum de ponte ... in flumen (Vvlg. exod. 1, 22. *al.*). *al.* ⓘⓘ *in terram et loca varia*: Cvlex 127 curru -tus ... Phaethon. Sen. contr. 1, 3, 2 quod *incesta* ducta est ad saxum, quod inde -ta (*cf. 1, 3 leg.* deiciatur). Sen. clem. 1, 5, 5 ferarum *est* ... urguere -tos. epist. 13, 2 ille *athleta,* qui ... *non* -ecit animum

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-tus, qui, quotiens cecidit *eqs.* (*cf. p. 1799, 30*). SIL. 17, 484 hos ... pavor fusos -ecit in ora. TAC. hist. 1, 41, 2 Galba -tus e sella ac provolutus est. 2, 64, 1 *interfector Dolabellam* -tum humi iugulavit (APVL. met. 1, 14, 2. *cf.* TAC. ann. 12, 47, 5 -tos in humum ... necat). ann. 6, 25, 3 in Gemonias, *sc. scalas.* MIN. FEL. 5, 6 (*in imag.; nisi ad p. 1794, 28 sqq.*) *nos* in terram -ti caelum ipsum ... transcendimus, *sc. divina scrutando* (VET. LAT. Ezech. 28, 17 [Hier. *ad l.* = VVLG.] in t. -eci te [*gr.* ἔρριψα]. *al.*). FIRM. math. 7, 23, 4 per praecipitia -tos aut ex altis deiectos locis (8, 1, 1. *al. apud eundem*). *al.*

δ *vario modo* (*imminuta saepius vi iaciendi de actione mittendi, ducendi, ponendi sim. e. g. l. 14. 17. 21*): BELL. Afr. 91, 2 civibus cunctis interfectis eodemque (*sc. in pyram*) -tis igne subiecto. LIV. 27, 51, 11 consul ... caput Hasdrubalis ... -i ante hostium stationes ... iussit. RVT. LVP. 1, 13 *familiam* vinctam in publicum -ecit. SEN. Phoen. 426 (*loq. Iocasta*) quae ... Harpyia ... *me* inter acies -et raptam duas? epist. 99, 13 iuvenes, quos ex nobilissimis domibus in harenam luxuria -ecit (*i. coegit gladiatores fieri; vergit ad p. 1800, 8 sqq.*). LVCAN. 6, 401 *Argo* prima ... hominem -ecit in undas. FLOR. epit. 3, 10, 26 rex ... ⟨e⟩cum (equum, tum *var. ll.*) et phaleras et sua arma ante Caesaris genua -ecit. VET. LAT. Matth. 15, 30 (cod. 3. *al., sim.* VVLG.) -erunt eos *debiles* ... ante pedes *Christi* (*gr.* ἔρριψαν). PANEG. 12, 8, 3 superioribus in locis ... exercitus parte -ta. CHIRON 181 morb⟨id⟩os agro -ere (*cf.* 188 eos in agrum -i). CASS. FEL. 21 p. 34, 11 in quo linteolo sanguisugas quam plures -i⟨e⟩s. *al.*

b *impulsu suo* (*maxime c. pron. refl. vel part. perf. usu mediopass.; intrans. l. 59; corpus pro obi. est l. 34. 44 sqq. 71, significatur per abl. l. 53 [cf. p. 1802, 22 sq.], per acc. respectus l. 55 sq.*): α *prorumpendo, se proripiendo:* *refl.* (*cf. p. 1799, 54*): ENN. ann. 233 denique vi magna quadrupes eques atque elephanti -unt sese. CIC. Cael. 22 si qui *testes sim.* se in hoc iudicium forte -erint. Phil. frg. 1 clam te ex urbe -eceris. LIV. 2, 23, 3 se in forum -ecit *senex quidam.* FRONTIN. strat. 1, 1, 6. *cetera exempla*: VAL. FL. 4, 268 -tus ... redit *Pollux in pugnam* (*locum ad p. 1794, 45 sqq. traxit Korn, comm. 1989, ad v. 265 sqq.; mediopass. ut*: 8, 93 [*nisi ad l. 49 sqq.*] caput cari postquam Medea draconis vidit humi, fusis circum [*i. circumfusis*] -ta lacertis *eqs.*). APVL. met. 7, 24, 6 toto -to corpore ... immitto me campis.

β *procumbendo vel se inclinando* (*saepe de supplicantibus, e. g. l. 40. 51 sqq.*): (I) *refl.*: CIC. Sest. 26 vos ... ad pedes lenonis ... -istis (CAES. Gall. 1, 31, 2 sese ... Caesari ad p. *al.* PASS. Theclae C a 33 p. 91, 2 [*gr. p. 259, 3* ἀνεκλίθη]). BELL. Afr. 89, 4 *L. Caesar* se ad genua *Caesaris* -ecit (-it *Wölfflin*) vitamque sibi ... deprecatur (LIV. 26, 32, 8). VERG. Aen. 9, 444 super exanimum sese -ecit amicum *Nisus.* PETRON. 63, 7 se ... in lectum (PS. THEOD. PRISC. add. p. 350). ARNOB. nat. 5, 7 p. 256, 16. CHIRON 429 assidue se -it et consurgit *iumentum.* PASS. Theclae C a 42 p. 121, 1 -ecit se in faciem suam (*gr. p. 268, 2* ἔπεσεν). *al.* (II) -ere corpus *sim.*: CATVLL. 64, 370 *Polyxena* velut ... succumbens victima ferro -et ... corpus (PANEG. 2, 36, 3 *manus hostium* corpora et arma -ecit [*simul pertinet ad 2bβ*]). VAL. FL. 7, 141 strato ... -erat artus (STAT. Theb. 1, 388). CLAVD. DON. Aen. 6, 865 p. 615, 20 ('deiecto ... vultu') tristi et -to vultu ad terram. (III) *mediopass.* (*cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 2213 sqq. [cod. Paris.] -tus: supplex. summissus. humilis *eqs.*): CAES. Gall. 7, 26, 3 matres familiae ... -tae ad pedes suorum ... petierunt *eqs.* civ. 2, 5, 3 ut *Massilienses* ... ante simulacra -ti victoriam ab dis exposcerent. 3, 98, 2 -ti ad terram ... salutem petiverunt (VERG. Aen. 11, 87 *Acoetes* sternitur ... toto -tus corpore terrae. *al.; cf.* SIL. 1, 247 -tus humi). VERG. ecl. 1, 75 ego ... viridi -tus in antro. CVLEX 158 pastor ... concepit -tus membra soporem (SIL. 10, 469. *item accedit acc. respectus*: SIL. 10, 294 *tigris* -ta ... corpus). OV. am. 2, 19, 21 me ante tuos -tum in limine postis (TAC. ann. 1, 66, 2). SEN. epist. 94, 70 sub ... arboris rusticae -tus umbra (protectus *trad.*). PLIN. nat. 10, 174 vulpes in latera -tae. *al.* (IV) *intrans.*: CHIRON 205 statim -et iumentum *aegrum* (*Veg. mulom. 1, 39, 3* se allidunt). GLOSS.^{L} I Ansil. PR 2205 -ecit: genu flexit.

γ *desiliendo, se in profundum deiciendo* (*saepe in mare, fluvium sim.*): *refl.*: CAES. Gall. 4, 25, 4 *aquilifer* se ex navi -ecit (*cf. 4, 25, 5* desiluerunt). HOR. ars 462 qui scis, an prudens huc, *sc. in puteum sim.*, se -erit *eqs.*? (deiecerit *var. l.*). PAVL. FEST. p. 49. CVRT. 9, 4, 12 -turus semet in flumen (HYG. astr. 2, 30. *cf.* in fluvium: AVG. civ. 1, 26 p. 41, 15. *al.*). AMPEL. 2, 6 canis ... in puteum se -ecit. HYG. astr. 2, 5, 3 Theseus ... in mare se -ecit (2, 17, 2. *cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 5, 177 sese ... mari). *al.* *cetera exempla*: ANTH. 11, 160 ⸤-ecit in undas⸥ aeternam moriens famam *Myrtilus* (*i. se aeterna fama gavisurum*; ⸤ ⸥ *cf. p. 1794, 62*). FIRM. math. 1, 7, 3 *quidam* per praecipitia -tum corpus ... dispersit. OPTAT. 3, 4 p. 83, 10 ex ... cacuminibus viles animas -entes.

2 *-untur res* (*v. etiam ad 1; absolute p. 1797, 46, refl. p. 1796, 54 [cf. IIA2c], mediopass. p. 1796, 57. 59. al.; addidimus usum deflexum, quo -i dicitur homo, e quo aliquid eicitur, v. p. 1797, 54*): **a** *quae quolibet modo emittuntur, effunduntur sim.* (*vergit in notionem ponendi, mittendi sim. maxime l. 19 sqq.*): α *respiciuntur actiones animantium* (*sed fortunae l. 16*): (I) *-untur varia*: (A) *indicatur quo vel cui vel unde* (*exempla selecta post* SEN. *philos.*): CIC. or. frg. A 7, 3 homines faeneos in medium ad temptandum periculum -tos ([*imag. explicat Ascon. Corn. p. 50, 24* quibus *simulacris* obiectis ... tauri irritarentur]. VERG. Aen. 5, 402 geminos ... caestus. SEN. dial. 5, 33, 4 HYG. astr. 2, 4, 2). leg. 3, 20 *sicas* se -isse in forum dixit *C. Gracchus,* quibus digladiarentur ... cives. CAES. Gall. 5, 37, 5 aquilifer ... aquilam intra vallum -ecit, ipse pro castris ... pugnans occiditur (VAL. MAX. 3, 2, 20 vexillum trans Punicum v.). *al.* LABER. mim. 83 hoc voluit clipeum contra pelvem -i. VARRO ling. 5, 39 quo ea terra iacta, id est ⸤-ta⸥, porca *dicitur* (⸤ ⸥ porrecta *coni. Ant. Augustinus*). VERG. Aen. 5, 673 galeam ante pedes -ecit *Ascanius* (LIV. 21, 42, 1 VAL. MAX. 8, 14, 5). PROP. 3, 8, 4 in me -is ... cymbia plena. SEN. contr. 10, 4, 20 -ecit pluribus stipem. SEN. epist. 72, 8 (*in imag.*) quidquid expectantibus *nobis* fortuna -ecit. PETRON. 51, 2 *phialam* in pavimentum. APVL. met. 6, 11, 2 frusto ... panis ei *Psychae* -to (*sim. -itur cibus*: HIL. coll. antiar. p. 55, 23 sacrificium ... canibus. *al.; cf. l. 27*). AMM. 17, 4, 13 quo *obelisco* convecto per alveum Nili -toque Alexandriae (*i. exposito e navi*). CLAVD. DON. Aen. 5, 775 p. 515, 9 remis navigia in altum -bant (*coni. Georgii*; proficiunt *al. trad.*). CHIRON 353 origanum decoctum ... per nares *iumenti* -ito. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 193 *folia bene olentia* circum -i iubemus (*compos.* circumproici *agnovit Wölfflin, Ausgew. Schr., 1933, 213; v. etiam p. 1798, 47*). *al.* (B) *sine tali indicatione* (*exempla selecta inde a* VITR.): BELL. Alex. 29, 4 magnis arboribus excisis ... ⸤-tis⸥ ... flumen transierunt (⸤ ⸥ -to, et -tis *var. ll.*, -tis ⟨iis⟩ *Nipperdey*). HOR. epod. 6, 10 tu *canis vilis* ... -tum odoraris cibum. OV. Ib. 450 volucris ..., corpora -tā quae sua purgat aquā. VITR. 2, 3, 4 lateres ... -ti natant in aqua (*cf.* SEN. nat. 3, 25, 5 stagnum, in quo ... mergi -ta non possunt). SEN. Herc. O. 1310 (*loq. Hercules*) Titanas ..., Ossa ... qui me monte -to opprimant. COLVM. 2, 10, 30 *non* amplius *seminis* -i debet, quam quod eodem die possit operiri. LVCAN. 8, 735 ut ignes *busti* -tis maerens exercitus ambiat armis (*arma in bustum -i intellegit Mayer, comm. 1981, ad l.; alii locum ad p. 1798, 53 sqq. referunt*). PLIN. nat. 9, 180 piscator enavigat ... escamque -it. QVINT. inst. 9, 4, 14 (*in imag.*) quas *periodos* si ... turbes, velut fracta ... tela -eceris. TAC. hist. 1, 56, 2 -tis Galbae imaginibus (*i. eversis, ut*: 3, 13, 2. 4, 67, 1 -tis foederis Romani monumentis. HYG. astr. 2, 4, 1 mensa -ta. *al.*). *al.*

(II) *-untur* exta (prosicium *l. 50*), *sc. in sacrificiis* (*multis locis, ubi* -ere *in codd. traditur, viri docti* porricere *coniecerunt ut t. t. rei sacrae proprium, testimoniis l. 45 sqq. fulti [addere possis Quint. inst. 8, 3, 25, si quidem inter vocabula Verg. vetusta* porricere *pro* pollice⟨re⟩nt *restituendum]; in re satis dubia locis sequentibus adicere possis* FENEST. hist. 1 *et exempla quaedam vol. V 2, 1964, 64 sqq. allata*): VERG. Aen. 5, 238 *deis* taurum constituam ante aras ..., e.que salsos -am in fluctus et vina liquentia fundam (porriciam *cod. p saec. VIII*; SERV. exta -untur in fluctus, aris porriciuntur, hoc est, porriguntur; nisi forte dicamus etiam fluctibus offerri; quod si est, 'porriciam' legendum est. MACR. Sat. 3, 2, 4 'porricere' ..., non '-ere', proprium sacrificii verbum est *eqs.*). 5, 776 e. ... -it in fluctus (porricit *Heinsius*). LIV. 29, 27, 5 *Scipio* cruda e. ... in mare -ecit (porricit *ed. Ald.*). PAVL. FEST. p. 225 prosicium, quod praesecatum -itur (-atur *var. l.*). PLIN. nat. 25, 45 cum e. super eam *herbam* ⸤-ta⸥ essent (protecta *duo codd.*).

β *respiciuntur eventus naturales*: LVCR. 2, 283 cuius *voluntatis* ad arbitrium ... copia materiai *in corpore humano* ... -ta refrenatur. 4, 279 ubi se primum speculi -ecit imago. SEN. nat. 1, 1, 1 apparet illos *ignes aerem transcurrentes* non ire, sed -i (*cf.* 2, 23, 2 sine alimento -tus est *ignis*). 2, 22, 2 id quod *turbinibus* obvium fuit, ... longe a loco suo -itur. LVCAN. 9, 309 (*de Syrtibus*) post multa sonant -ti litora fluctus. PLIN. nat. 37, 137 *gemmam quandam* ante se -to nitore adiacentia illustrare. VAL. FL. 8, 90 septem -tus (porrectus *Heinsius*) in amnes Nilus. IREN. 1, 14, 2 remansisse ... deorsum sonum quasi foras -tum (*gr.* ἔξω ῥιφέντα). *in imagine motus describitur distantia* (*part. perf.; aliter sub B2bβ*): SOL. 11, 17 *Cyclades* spatiis longioribus a Delo -tae.

b *quae abiciuntur, relinquuntur*: α *varia* (*exempla selecta inde a* LIV.): CAES. civ. 1, 59, 2 -tis sarcinis fugiebant (PETRON. 117, 11). 2, 32, 9 -tis ⸤fascibus⸥ et deposito imperio (⸤ ⸥ *fere pro ipso imperio, ut vergat ad IIA2a*). HOR. sat. 2, 3, 100 *Aristippus* servos -ere aurum in media iussit Libya. OV. am. 1, 12, 13 -tae triviis iaceatis *tabellae* (met. 9, 575 QVINT. decl. 386, 1). LIV. 41, 3, 6 pabulum lignaque (*postea*: onera *e iumentis* deiecta erant). SEN. dial. 4, 26, 2 *librum.* APVL. met. 6, 1, 4 *instrumenta* passim iacentia ... et ... laborantium manibus -ta. VET. LAT. psalm. 2, 3 (cod. 300. *al.* = VVLG.; *in imag.*) -amus a nobis iugum ipsorum (*gr.* ἀπορρίψωμεν). Matth. 5, 30 (cod. 3. *al.* = VVLG.) abscide eam *manum tuam* et -e abs te (*gr.* βάλε, *cod. 1* abice). 27, 5 (cod. 4. *al.* = VVLG.) -tis argenteis in templo (*gr.* ῥίψας). PLIN. med. 1, 6, 9 membrana ex ventre gallinaceo quae -itur (*Plin. nat. 29, 139* quae abici solet. *de eadem* MARCELL. med. 9, 95. *al.*). PALLAD.

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 10, 30 si fructus suos velut aegra -et *ficus* (*cf.* Vvlg. Iob 15, 33 oliva -ens florem suum). Nicet. symb. 1 p. 39, 12 (*in imag.*) homo ... has catenas, *i. opera mala,* post dorsum suum veluti in faciem -ens inimici. Marcell. med. 26, 95 *cuiusdam* herbae ... semen spinosum -es, ipsam autem herbam ... siccabis. *al.* *in imag. -untur, quae non considerantur*: Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 92, 18 -e quantum vales ac refuge ... omne corporeum. β *arma* (*maxime ab eis, qui pugnare desinunt vel nolunt; saepe de fugientibus vel se dedentibus*): Caes. Gall. 7, 40, 6 Haedui ... deditionem significare et -tis armis mortem deprecari incipiunt (*al., v. vol. II 598, 69 sqq.; addas* Sen. benef. 5, 2, 1 [*in imag.*]. Petron. 122 vers. 143 *Caesar* Gallica -ecit, civilia sustulit a. *al.*). Verg. Aen. 6, 835 (*Anchises ad Caesarem*) -e tela manu. 9, 577 -to tegmine (Serv. scutum ... abiecit). Ov. Pont. 3, 4, 97 Germania -it hastas. Liv. 22, 48, 3 parmis ... et iaculis ante pedes hostium -tis. Sen. contr. 9, 1, 1 (*in imag.*) ferrum a lege mihi traditum ... -am? *al.* γ *vestimenta, insignia sim., sc. quae exuuntur*: Hor. sat. 2, 7, 53 -tis insignibus (Sen. dial. 4, 36, 6 Tac. hist. 1, 81, 2 Flor. epit. 1, 18, 7. Amm. 20, 4, 8 insignia principatus [*meton. pro ipso principatu, ut vergat ad IIA2a*]. *al.*). Ov. am. 1, 6, 69 cum te, *corona,* -tam mane videbit *domina* (epist. 21, 165 Val. Max. 6, 9 ext. 1). met. 13, 166 *Achilles* virgineos habitus (Vet. Lat. II Macc. 8, 35 [recc. B, M] Nicanor dignitatis habitum -ecit [*gr.* ἀποθέμενος, *recc. L, V, P* deposita veste]). Cvrt. 3, 6, 10 -tis ... amiculo et litteris ante lectum. 5, 1, 38 ima corporum velamenta. Lvcan. 4, 612 *Hercules* terga leonis. Petron. 73, 2 -tis ... vestimentis ... balneum intravimus (Vet. Lat. Marc. 10, 50 [cod. 4. *al., etiam* Vvlg.; *gr.* ἀποβαλών, *cod. 1* abiecto]. *al.*). 136, 10 -ta ... veste (Avg. divers. quaest. 73, 1 Arator act. 2, 955). Optat. 6, 4 p. 149, 14 mitellas (*opp.* accepissent). Hier. epist. 60, 13, 2 pallium *lecti* (Paschas. verba patr. 7, 2 -to p. suo [*Migne gr. 65,* 204^{D} ἀποδυσάμενος]). *al.*

c *quae eiciuntur, expelluntur, foras mittuntur*: α *e corpore animantium*: (I) *vario usu*: Bell. Alex. 24, 5 lacrimas, quas ... -erat *rex*. Ps. Qvint. decl. 12, 9 urit ... fames, et quod modo ex ore -ecimus, colligendum est. Hier. epist. 64, 2, 1 totum ..., quod voramus, in secessum -i. 112, 16, 2 capitis naribus purgamenta -ere. *al.*

(II) *technice apud medicos*: Ⓐ *usu sollemni fere i. q. purgando removere* (*tam quae excernuntur sim., quam quae curatione tolluntur [e. g. l. 45]; -unt vel medici vel medicamenta vel ipsi aegroti*): Hippocr. progn. 15 si incipiat -i sanies (*gr.* χωρεῖν). Ps. Hippocr. ad Antioch. vers. *α* 2 donec ... *liquor* cum fleumate -atur. Marcell. med. 30 tit. ad cholera -enda vel inhibenda ... potiones (30, 54. *al. apud eundem*). Plac. med. 11, 4 rec. *α infantes* lumbricos -unt (Oribas. eup. 2, 1 *K* 1 Aa p. 447 lumbricos sucus *calaminthae* ... occidit et -it [*gr. K 6* ἀναιρεῖν πέφυκεν]). Plin. phys. Bamb. 1, 14 flegma capitis -es (Oribas. syn. 4, 23, 2 *Aa* [*sim.* La] p. 25 capparis ... -it et educit per ventrem flegmata [*gr.* ἀπορρύπτει]. *al.*). Cass. Fel. 32 p. 65, 4 donec *grana salis* ... humorem -ant (Philagr. med. 3 p. 172, 9. *al.*). Oribas. eup. 4, 54 (53), 3 La p. 572 *stercora quaedam* -unt ... maculas *faciei* (*gr.* ἀπορρύπτουσι). *al.* *absolute vel obi. e contextu supplendo*: Oribas. eup. 2, 1 *A* 28 Aa p. 437 *herba aron* -endi habet virtutem ([prohi- *cod.*; *gr. A 66* ῥυπτικῆς ἐστι δυνάμεως, *La* proiectoriam]. *al. apud eundem; cf. K* 2 Aa p. 447 -entem ... v. [*gr. K 9 fere ut supra; postea*: v. ... proiecturiam]). *A* 35 Aa (*sim.* La) p. 439 astafis ... -it fortiter (*gr. A 77* ῥύπτει). *T* 8 Aa p. 511 *teutlon* -it et digerit et per nares purgat (= La, *ubi* prohi-; *gr. T 3* ῥύπτει). syn. 9, 5 add. Aa p. 279 *aegri, qui* non possunt -ere, *sc. phlegma.* Alex. Trall. 1, 147 quae ... -ere possint medicamina (*gr. II p. 241* ῥύπτειν). *al.* Ⓑ *usu deflexo -untur ipsi aegroti, ut sit i. q. purgando curare* (*ni fallimur*): Oribas. syn. 8, 7 (6), 11 La p. 213 expedit ... eis *melancholicis,* ut de sero -antur (*gr.* συμφέρει ... τοῖς ὀρροῖς κατακλύζειν, *Aa* lactis seros inicere).

β *cetera exempla*: Verg. ecl. 7, 42 videar tibi ... -ta vilior alga (*i. expulsa e mari*). Manil. 4, 259 *Aquarius* inflexa fontem ... -it urna. Sen. dial. 6, 22, 6 quaedam per fenestram, ut videretur edisse, -ecit. Vet. Lat. II par. 15, 8 (cod. 109) -ecit abominationem ab omni terra Iuda (*gr.* ἐξέβαλεν τὰ βδελύγματα, *Vulg.* abstulit idola). Is. 62, 10 (Hier. *ad l.*) lapides de via -ite (*gr.* διαρρίψατε, *Vulg.* eligite). *al.* *-itur, sc. e liquido, quod non dissolvitur* (*locum vix ad l. 37 sqq. trahas*): Alex. Trall. 2, 8 *pus* solvitur missum in aqua et non -itur quemadmodum flegma (*gr. II p. 151* ὑφιζάνειν, *var. l.* ἐφιζάνειν).

B *spectat ad porrigendum, extendendum*: 1 *intrans. i. q. produci, prominere*: *-unt promunturia* (*cf. 2aβ*): Cato orat. 18 nos fert ventus ad pri⟨m⟩orem Pyrenaeum, quo -it in altum (Pacvv. trag. 94 Idae promunturium, quoius lingua in a. -it). *-unt partes aedificiorum* (*cf. l. 75 sqq.*): Varro ling. 5, 142 turres a torvis, quod eae -unt ante alios (*sc. muros?*).

2 *trans. i. q. producere, protendere sim.*: a *respicitur situs vel forma prominens* (*p. p. p. fere pro adi. ubique sub β et e. g. p. 1798, 5. 11*): α *operis structi eiusve partium*: (I) *vario usu*: Lex par. fac. Puteol. (CIL I^{2} 698) 1, 12 ex eo pariete antas duas ad mare vorsum -ito. 1, 16 mutulos ... -ito extra pariete (*cf.* Vitr. 4, 7, 5 supra trabes ... traiecturae mutulorum parte IIII altitudinis columnae -antur). Vitr. 1, 5, 2 turres sunt -endae in exteriorem partem. 4, 1, 12 e quibus *cauliculis sculptis* folia nascuntur -ta. 4, 2, 3 cantherios (*v. p. 1803, 52*). 10, 14, 2 tigna ... -ta pedes senos (*sim. ibid. iterum; Athen. mechan. p. 17, 3 et 5* ὑπερέχοντα). Fest. p. 134 *Maenius censor* primus in foro ultra columnas tigna -ecit (*de eodem*: Ps. Ascon. div. in Caec. p. 201, 17 super quam *columnam* tectum -ret ex provolantibus tabulatis [*cf. l. 11. 18*]. Isid. orig. 15, 3, 11). Sen. contr. exc. 5, 5, 2 maria -tis molibus submoventur (Vlp. dig. 25, 1, 1, 3 [*e Labeone*] m. in mare vel flumen -tas. 43, 8, 2, 8). Gloss.^{L} II Philox. PR 314 -ta tecta: ἀνατεταμένη, ἀνάτασιν ἔχουσα, ἐπ' οἰκίας. *huc referas* Gloss.^{L} II Philox. PR 435 -tum (*contra seriem alphabeti*; protectum *trad.*): ἐκθέτης (*p. p. p. pro subst. neutr.; cf. l. 7 supra et* ME *30* m⟨a⟩enianus: ἐκθ.). (II) *technice in iure respiciuntur partes super solum vicini prominentes* (*disting.* immittere *l. 21 sqq., cf. l. 25. al.; iuxta ponitur* protegere *l. 27*): Cic. top. 24 (*e P. Scaev.*) id solum esse ambitus aedium ..., ⌞quod⌟ parietis communis tegendi causa tectum -retur (⌞ ⌟ quo, quantum *var. ll.*). Alf. dig. 8, 5, 17 pr. illum parietem ita -tum in suum esse (*antea*: in vicini domum ... procumberet). Labeo dig. 18, 1, 80, 1 quae ex meis aedibus in tuas aedes -ta sunt. Iavol. dig. 50, 16, 242, 1 inter '-tum' et 'immissum' hoc interesse ait Labeo, quod -tum esset id, quod ita proveheretur, ut nusquam requiesceret, qualia maeniana et suggrundae essent, immissum autem, quod ita fieret, ut aliquo loco requiesceret. Pompon. dig. 8, 2, 27 pr. si ex tuis propriis aedibus in communes meas et tuas aedes quid similiter esset -tum (*antea*: immissum sit). Gaivs dig. 8, 2, 2 *ius* immittendi tigna in parietem vicini et denique -endi protegendive. Pavl. dig. 11, 6, 6 de servitute immittendi -endique. Inst. Iust. 4, 6, 2 (*bis iuxta* immittere). *p. p. p. pro subst. neutr.*: Vlp. dig. 43, 17, 3, 6 (*e Labeone*) ex aedibus meis in aedes tuas -tum habeo; ... locum ..., qui -to tegetur; ... aedes, ex quibus -tum (F^{2}; proiectus F^{1}) est (*ibid.* proiectionis). Venvl. dig. 43, 24, 22, 4 si quis -tum aut stillicidium in sepulchrum immiserit.

β *promunturii, regionis sim.* (*respicitur totus orbis l. 38; exempla selecta inde a* Mela): Cic. Verr. II 4, 21 erat ... ita -ta in altum *Phaselis,* ut *eqs.* 4, 118 *Insula, i. pars Syracusarum,* in utriusque portus ostium ... -ta est. Verg. Aen. 3, 699 -ta ... saxa Pachyni radimus ([Serv. porrecta, extenta]. Clavd. Don. Aen. 3, 535 p. 335, 2 *s.* in modum brachiorum utrimque -ta). Sen. dial. 2, 3, 5 -ti ... in altum scopuli. nat. 2, 1, 4 *terra* utrum lata sit et inaequalis et enormiter -ta, an *eqs.* Mela 1, 34 promunturia ... vaste -ta in altum (Plin. nat. 3, 30 in duo ... maria). 3, 44 tellus ... sine ambitu ac sine fine -ta. Lvcan. 8, 442 regna ... -ta sub austro. Plin. nat. 3, 80 Corsica ... a septentrione in meridiem -ta. Sil. 6, 646 latis -ta in campis ... Mevania. Sol. 2, 21 linguis *Italiae* -tis saepius ac procurrentibus. Avien. orb. terr. 525 hinc iacet in patulos -ta Calabria campos. *al.*

b *exempla cetera; cum respectu*: α *crescendi* (*sc. -untur plantae vel partes earum; pass. praeter* Varronem): Sisenna hist. 8 *ilex* circum -tis ramis maiorem partem loci summi tegebat ([*vix cogites de compos.* circumproicio, *cf. p. 1796, 22*]. Cvlex 52). Varro rust. 1, 45, 3 materiem aliam quam aliam longius -it natura, *sc. radices efficiens.* Colvm. 5, 4, 2 *vitis* ab enata stirpe confestim velut -ta per humum porrigitur (-tae ... porriguntur *var. l.*; *cf.* arb. 4, 1 sq. *vinea* humi -ta; ... quae ... in terram -ta est [*var. l.* porrecta *utrobique*]. Pallad. 3, 11 *vitis* per terram -ta discumbit).

β *movendi; -untur*: (I) *arma* (*cf. p. 1796, 32*): Sisenna hist. 7 Marsi ... scutis -tis tecti saxa ... coniciunt (Qvadrig. hist. 10^{b} Liv. 7, 10, 9). Nep. Chabr. 1, 2 obnixo ... genu scuto, -ta hasta impetum excipere hostium. Liv. 32, 25, 10 -to prae se clipeo. *loco obscuro respicitur gemma fort. velut scutum protendenda*: Plin. nat. 37, 150 baroptenus ... -itur (*v. p. 22, 60*). (II) *partes corporis vel totum corpus* (*de effigie* Apvl.): Cic. de orat. 3, 220 bracchium procerius -tum quasi quoddam telum orationis (Gell. 13, 28, 4 -tis alte b.). Nigid. Gell. 10, 4, 4 *'nos' vocem non* -tis labris pronuntiamus, sed ... labeas ... coercemus. Verg. Aen. 10, 587 -to ... pede laevo (Serv. extento, Serv. auct. ante iacto). Lvcan. 4, 755 -ta ... lingua *equorum* (Arnob. nat. 6, 10 p. 319, 2 linguam ore de patulo ... -ens). Qvint. inst. 11, 3, 122 pectus ac venter ne -antur (*cf. p. 1802, 28*). Apvl. met. 2, 4, 10 Actaeon ... curioso optutu in deam ⟨ver⟩sum -tus (*sic em. Helm in addendis, alii aliter*). Anth. 923, 5 mutata in ⌞fontem -ta⌟ figura est *Myrrhae* (⌞ ⌟ fruticem porrecta *coni. Rivinus*). *al.* *de sideribus*: Cic. Arat. 323 -tae ... Chelae. 330 inflexo ... genu, -to corpore, Taurus. Hyg. astr. 2, 6, 1 sinistra *manu Herculis* -ta cum pelle leonis ([prolata *var. l.*]. 3, 8).

II **translate**: A *-untur res* (*absolute p. 1799, 43; v. etiam ad B*): 1 *dicta, scripta*: a *quae proferuntur* (*sc. fere cum vi quadam vel inconsulte, temere*): Sisenna hist. 95 apud ... Perusinos eius facti mentionem -ecit. Liv. 35, 31, 12 inter dicendi contentionem inconsultius evectus -ecit (*seq. acc. c. inf.*). Sen. epist. 10, 3 quam magno animo ... verba -eceris (40, 7 *philosophia* ponere debet v., non -ere. Firm. math. 6, 29, 16

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

inconsulta. *cf. l. 5*). SYMM. epist. 6, 22, 3 pudet dicere, quae in se optimates senatus crimina ... -erint. HIER. epist. 124, 4, 5 (*ex Orig.*) haec ... non sint dogmata, sed quaesita tantum atque -ta. MACR. Sat. 3, 3, 11 quod *Vergilius* ... velut praeteriens ... -ecit. **b** *quae contemnuntur, negleguntur, infirmantur*: HOR. ars 97 cum *persona tragica* ... -it ampullas et sesquipedalia verba. VET. LAT. psalm. 49, 17 (cod. 300. *al.; deus ad peccatorem*) -isti sermones meos post te ([*gr.* ἐξέβαλες, *cod. 325* abiecisti, VVLG. -isti ... retrorsum]. HIER. in Ier. 1, 35 s. dei retrorsum. VVLG. I reg. 15, 26 sermonem domini). Sirach 21, 18 luxuriosus ... -et illud *verbum sapiens* post dorsum suum (*gr. 21, 15* ἀπέστρεψεν). IREN. 3, 14, 3 si ... quis refutet Lucam ..., manifestus erit -ens euangelium. CONC.[S] I 5 p. 158, 19 id ut blasphemiam ... -emus (*gr. I 1, 6 p. 134, 12* ἀπορρίψομεν, *cf. I 5 p. 273, 23* aspernabimur). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 40, 36 monita vestra in terra -ere (*gr. I 1, 5 p. 126, 23* χαμαὶ ῥῖψαι). *al.* *quae negleguntur in arte metrica*: POMP. gramm. V 108, 28 ut -atur s littera (*sc. in versu metiendo; cf. 25 sq.* ut ... excludatur de metro: 'ponitĕ spes *eqs.*' [*Verg. Aen. 11, 309*]. *sim.* 109, 1 -i de metro). 125, 10 isti pedes -untur a metris.

2 *quaelibet, quae potius*: **a** *deponuntur, relinquuntur, deseruntur* (*c. dat. rei, cui committuntur, l. 32*): α *bona vel neutra*: CIC. Rab. Post. 33 meam *libertatem non* -issem (Phil. 13, 6 tu ... ita vitam corpusque servato, ita fortunas ..., ut ... *non* pro his l. sed pro libertate haec -as [*simul pertinet ad B2b*]). CATVLL. 55, 19 *si tacebis,* fructus -es amoris omnes. LVCR. 5, 896 quae *monstra* ... nec robora sumunt corporibus neque pro[f]iciunt aetate senecta (SEN. nat. 7, 31, 2 robur omne). CAES. Gall. 2, 15, 5 patriam ... virtutem. OV. met. 6, 545 (*Philomela Tereo*) pudore -to tua facta loquar (PS. QVINT. decl. 12, 24 CLAVD. DON. Aen. 1, 720 p. 140, 10). LIV. 2, 27, 11 non esse ... desertam ... rem publicam neque -tum consulare imperium. SEN. Phoen. 194 qui ... vitae bona -ecit atque abscidit. clem. 1, 17, 2 cito spem -ere (SIL. 5, 226 s. -isse salutis [*sim.* PLIN. epist. 7, 27, 3]). epist. 13, 2 (*v. p. 1794, 35*) animum (78, 4 a. moriendi). STAT. Theb. 1, 237 *Oedipus* -ecit ... diem (SCHOL. induxit sibi caecitatem). 6, 453 magister *navis* ... in saxa ruit ... et victam -ecit casibus artem. TERT. cult. fem. 2, 13 l. 29 ornamenta terrena. HIER. epist. 53, 11, 3 si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, -e. REGVLA mag. 54, 1 *hora divina* laborantes opus -ant. *al.* β *mala*: VAL. MAX. 2, 6, 13 stultum -ere maerorem. VET. LAT. Ezech. 18, 31 (cod. 176. *al., sim.* VVLG.) -ite a vobis omnes impietates vestras (*gr.* ἀπορρίψατε). FIRM. err. 8, 3 -tis erroribus (19, 7). FILASTR. 131, 3 de corde suo malam cogitationem. VVLG. Is. 38, 17 *deus,* -isti post tergum tuum omnia peccata mea.

b *prodiguntur, male erogantur, inconsiderate collocantur*: α *opes, bona* (in *aliquid* VAL. MAX.): CIC. fam. 14, 2, 3 (*ad uxorem*) reliquias tuas miseras -es? VAL. MAX. 7, 7, 7 *testator quidam* fortunas suas in stabulum contaminatum -erat. SEN. epist. 120, 8 *multi* non donant, sed -unt. VLP. dig. 21, 2, 50 si *apparitores praetoris* dolo rem viliori pretio -erunt. PAVL. dig. 22, 3, 25, 2 pecuniam (HIER. epist. 66, 8, 3 p. dissipare et -ere). COD. Theod. 2, 29, 1 quae prodige nefarieque -erunt. AVG. serm. 9, 21 l. 748 collocare ... quae habes, non -ere. *al.* β *varia*: SEN. benef. 1, 1, 2 beneficia sine ullo dilectu magis -imus quam damus (3, 2, 2 qui beneficium tam longe -ecit, ut extra conspectum suum poneret. 7, 17, 2 malo b. -am, bono reddam). epist. 45, 10 -imus bonum, si hoc nomen ... polentae damus. 124, 5 vides, ... quam humi sublimia ... -erit, apud quem de summo bono malo iudicat tactus.

c *longius progrediuntur, eo quod apparent vel augentur* (*sc. refl.; cf. p. 1795, 27 sqq.*): CIC. fin. 2, 73 quod adulterium ... non se proripiet ac -et ... proposita ... inpunitate?

d *delentur vel damnantur*: SEN. epist. 94, 62 non contentus tot civitatium strage, ... alias alio loco -it *Alexander.* TERT. adv. Marc. 1, 29 p. 330, 28 non ... -imus, sed deponimus nuptias, *sc. meliora sectantes.* VVLG. Am. 5, 21 (*deus ad Israhel*) odi et -eci festivitates vestras. RVST. HELP. hist. testam. 70 Lazarus ... -ta morte resurgit.

e *aliquo diriguntur, intenduntur* (*gr. respondet* ἐπιρρίπτειν): VET. LAT. Am. 8, 3 (cod. 175; *loq. deus*) in omni loco -am silentium (*Hier. ad l.* iniiciam, VVLG. -etur). Nah. 3, 6 (Hier. *ad l., sim.* VVLG.; *loq. deus*) -am super te, *Nineve,* abominationem. I Petr. 5, 7 (Ps. Aug. spec. 47 = VVLG.) omnem sollicitudinem vestram -entes in eum, *sc. deum* (*sim.* HERM. Pal. vis. 4, 2, 5 [*vulg. vis.* immittite]). HIER. psalt. sec. Hebr. 54, 23 -e super dominum caritatem tuam.

B *-untur animantes* (*etiam vita, anima, corpora sim. eorum; qualitas pro homine p. 1800, 4; obi. subauditur p. 1800, 65*): **1** *indicatur quo vel cui vel quem ad finem* (*fere per praepos.* ad, in *c. acc.* [super *p. 1800, 25*]; *per dat. p. 1800, 18. 21. al.; per enunt. secund. p. 1800, 9*); *respiciuntur*: **a** *qui inducuntur ad actionem, statum sim. vel in mala, pericula*: α *impulsu suo*: -ere vitam, caput: CIC. Mil. 56 v. suam ... numquam in periculum ... sine custodia -bat (AMBR. epist. 6, 34, 12 ut c. nostrum non -amus in p.). *refl.*: LIV. 25, 37, 10 quod in ... inutiles se -issent fletus.

SEN. contr. 2, 6, 4 *senex* ⟨in⟩ luxuriam ... se -ecit (praeiecit *trad.*). SEN. dial. 3, 7, 4 animus si in iram ... se -ecit. AMBR. epist. 4, 17, 5 -ecit ... se usque ad nostram Christus fragilitatem, ut nos erigeret *eqs.* (*de eodem* PS. HIER. epist. 19 p. 196[C] in hominem ... despectum). 8, 57, 1 ut *integritas* ... sese -at ad iniuriam. AVG. gen. ad litt. 1, 18 p. 27, 15 in nullam earum *sententiarum incertarum* nos praecipiti adfirmatione ita -amus, ut ... corruamus. *al.* *mediopass.*: IVST. 37, 3, 7 Laodice ... in concubitus amicorum *fratris* -ta. β *impulsu alieno*: CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 de damnatione *Servilii* ... loqui est coeptum; quo vento -itur Appius minor, ut indicet *eqs.* SALL. Iug. 14, 21 inpio facinore in has miserias -tus sum (LACT. opif. 3, 1 hominem ... inermem tamquam ex naufragio in huius vitae m. -i et expelli. AVG. civ. 22, 24 p. 615, 13 in ... labores m.que). epist. Pomp. 1 *me* contra aetatem -tum ad bellum saevissimum (*cf.* LIV. 22, 44, 7 -tis ac proditis ad ... improvidam pugnam legionibus). VERG. Aen. 11, 361 quid ... in aperta pericula cives -is? (SERV. quasi viles et abiciendos. CLAVD. DON. -itur ..., quod vile est). SEN. dial. 8, 6, 2 in otium sine actu -ta virtus. STAT. Theb. 2, 460 quos ... ad proelia raptos -is excidio (*sim.* IREN. 3, 23, 1 morti. APRING. in apoc. 2, 26 in sempiternum ... interitum). *al.*

b *qui alicui (rei) traduntur, permittuntur* (*sive infestanti sive sublevanti*): SEN. dial. 6, 11, 3 *homo est* imbecillum corpus ... ad omnis fortunae contumelias -tum. TERT. pudic. 13 p. 244, 21 Satanae ipse *Paulus incestum quendam* -erat (*spectat ad I Cor. 5, 5, ut*: 14 p. 248, 27 *caro* diabolo -batur. *cf.* CYPR. epist. 68, 1, 1 *ut servi dei* ad ... praedam diaboli -antur). VET. LAT. psalm. 21, 11 (cod. 303) ad te -tus sum ex utero (*gr.* ἐπὶ σὲ ἐπερρίφην, Tert. carn. 20 super te, cod. 421 = VVLG. in te, *cod. 300. al.* in te iactatus sum). IREN. 1, 21, 5 quasi ... anima ... -atur demiurgo. ARNOB. nat. 1, 55 p. 51, 3 (*de martyribus*) membra vobis -ere, *sc. torquenda.* AVG. epist. 73, 10 in quorum *amicorum* ego caritatem ... me totum -o (*item refl. ibid.*: in quem, *sc. deum,* me securus -o).

2 *sine tali indicatione*: **a** *vario usu; -untur*: α *qui relinquuntur, deseruntur*: CIC. Att. 3, 19, 3 si me a meis consiliariis proditum et -tum vides (*item iuxta* prodere CAES. civ. 1, 30, 5 *p. 1625, 58*). 4, 5, 1 senseram, noram inductus, relictus, -tus ab iis. CAES. civ. 1, 20, 2 ducem ... -tis omnibus fugae consilium capere (*de eodem* 2, 32, 8 extremam pati fortunam paratos -ecit [*antea*: deseruit, *postea*: proditi]).

β *qui expelluntur, removentur*: (I) *ex qualibet re*: SEN. benef. 4, 19, 1 Epicure ..., ne *deus* cuiquam metuendus esset, -isti illum extra metum. dial. 7, 5, 2 beatus ... dici nemo potest extra veritatem -tus. epist. 117, 6 *nulla* gens usquam est adeo extra leges moresque -ta, ut non aliquos deos credat. IREN. 3, 20, 2 *homo* fuit ... -tus de immortalitate. AVG. serm. 161, 6 ne vita animae tuae, *i. deus,* -atur de anima tua (*antea*: eiciatur). ARATOR act. 1, 479 cuius splendoris imago ... ⌊hostes⌋ ... a sensibus atros -it (⌊ ⌋ *i. spiritus immundos, v. act. 5, 15 sq.*). (II) *e societate, officio sim. (maxime apud Christianos)*: *indicatur unde*: TERT. pudic. 13 p. 245, 25 illis traditis Satanae, id est extra ecclesiam -tis (*cf.* HIL. in Matth. 4, 10 de ecclesiae promptuariis. AVG. c. Parm. 2, 15, 34 p. 88, 6 ab ecclesiae communione. CHROMAT. in Matth. 18, 4, 3 ab ecclesia [CASSIOD. hist. 10, 10, 9, *cf. Socrat. 6, 9, 3* ἐκβαλεῖν]. *sim. al.*). OPTAT. 5, 10 p. 140, 3 a societate. NOVELL. Iust. 123, 29 episcopatu (*gr.* ἐκβαλλέσθω). *al.* *cetera exempla*: HIL. coll. antiar. p. 61, 7 nisi eos, quos damnavimus, -issent. AMM. 22, 7, 5 duo agentes in rebus ex his, qui -ti sunt. 22, 10, 5 e numero -torum. HIER. epist. 64, 2, 4 (*opp.* recipere, *ut* COD. Theod. 16, 8, 8). PALLAD. hist. mon. II 14 p. 368[A] quem *servum* ... -ecit dominus eius (*gr. p. 58, 16* ἔρριψεν, *I 7 p. 277*[A] a se abiecerat). *al.*

γ *qui conteruntur, deiciuntur*: SEN. epist. 80, 3 ut -tus, ut conculcatus exsurgat *animus.* CE 950, 7 (*Pompeis*) multos Fortuna quos supstulit alte, hos modo -tos subito praecipitesque premit. VET. LAT. I Macc. 12, 53 (rec. L, *sim.* X) quaesierunt omnes gentes ... -ere eos *Israhelitas* (ἐκρῖψαι *legisse vid. interpres pro* ἐκτρῖψαι, *cf. recc. B, V* conterere). VVLG. IV reg. 13, 23 *dominus* noluit disperdere eos neque -ere penitus. *al.*

δ *qui differuntur, reiciuntur, spernuntur*: *magistratum exspectantes*: TAC. ann. 2, 36, 2 quantum odii fore ab iis, qui ultra quinquennium -antur (*antea*: tot *homines* differre). *in variis condicionibus*: VET. LAT. psalm. 50, 13 (cod. 300. *al.* = VVLG.) ne -as me a facie tua, *deus* (*gr.* μὴ ἀπορρίψῃς). 76, 8 (cod. 325, *sim. al. et* VVLG.) non in aeternum -et deus (*gr.* ἀπώσεται, *cod. 300. al.* repellet). Ezech. 23, 35 (cod. 176 = VVLG.; *deus ad Hierusalem*) oblita es mei et -isti me post corpus tuum (*gr.* ἀπέρριψας). IV Esdr. 9, 9 qui eos -erunt in contemptu. CYPR. epist. 55, 23, 2 *pater filium* susceptum, quem ante -erat, ... amplectitur. AMM. 15, 5, 37 *eos, qui adulari nesciebant,* spernendo -endoque. HIER. epist. 57, 11, 2 Aquila *scripturarum interpres* ... iure -itur a nobis. COD. Theod. 9, 7, 3 femina viros -tura. *al.*

b -ere se *vel vitam sim. suam*: α *reflexive; respiciuntur*: *qui se periculis obiciunt*: CIC. Att. 9, 6, 5 *epistulae tuae* rogant, ne me -am (*spectat ad* ATT. Cic. Att. 9, 10, 8 si una -eceris te). *qui se parvi aestimant vel ad statum humilem demittunt*: SEN. dial. 4, 21, 7 non pro fastigio

[Montuschi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

te tuo metiris; ipse te -is. AMM. 15, 2, 3 vir magnanimus ... ne se -ret abiectius cavens. 25, 3, 16 ne difficultatibus succumberem ... neve me -am umquam aut prosternam. MART. BRAC. sent. patr. 39 se ipsum in conspectu dei. β *cetera exempla* (*respiciuntur qui se morti offerunt; addas p. 1799, 20*): CATVLL. 64, 82 ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis -ere optavit. VERG. Aen. 6, 436 qui ... lucem ... perosi -ēre animas ([*cf.* SERV. quasi rem vilem. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2200 -ēre a.: vota – *lege* vitas – contempsere]. SOL. 52, 36 ut ... a. -ant *tauri* [*Plin. nat. 8, 74* intereunt]). LVCAN. 4, 516 vitam. STAT. Theb. 2, 658 arma diemque -e.

***appendix structurarum** selectarum, quibus indicatur*: **1** *quo (ad quam actionem sim.) vel cui* (*addas enunt. secund. p. 1800, 9*): **a** *per praepos.*: α ad: LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 1, 12 ad mare vorsum. CIC. Sest. 26 ad pedes (CAES. Gall. 1, 27, 2. *al.*). Phil. 12, 19 ad ... saxa. CAES. civ. 3, 98, 2 ad terram (CHIRON 170. *al.*). BELL. Afr. 89, 4 ad genua (LIV. 26, 32, 8 DARES 24). *al.* β ante: CAES. civ. 2, 5, 3 a. simulacra. VARRO ling. 5, 142 *v. p. 1797, 71.* VERG. Aen. 5, 673 a. pedes (LIV. 21, 42, 1. *al.*). *al.* γ extra: LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 1, 16 e. pariete. VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 241, 12 e. fines. SEN. benef. 4, 19, 1 e. metum. dial. 7, 5, 2 e. veritatem. *al.* CALP. decl. 7 e. vallum. *al.* δ in (*paucissima selecta; fere c. acc., c. abl. e. g. p. 1795, 22*): CATO orat. 18 in altum (PACVV. trag. 94 CIC. Verr. II 4, 21. *al.; cf.* in mare: CIC. leg. 2, 57 LIV. 27, 37, 6. *al.*; in undas: VERG. Aen. 5, 859 LVCAN. 6, 401. *sim. al.*). CIC. Mil. 56 in periculum (VERG. Aen. 11, 361. *al.*). or. frg. A 7, 3 in medium (VERG. Aen. 5, 402. *al.*). *al.* CAES. Gall. 7, 25, 2 in ignem (AMM. 28, 1, 3 VVLG. exod. 32, 24). PROP. 3, 8, 4 in me (*sim.* in *aliquem p. 1799, l. 65. 1800, 25. 28*). *et saepissime.* ε *varias selectas*: CAES. Gall. 5, 37, 5 intra vallum. LABER. mim. 83 contra pelvem. VERG. Aen. 9, 444 super ... amicum (PLIN. nat. 25, 45 s. eam *herbam.* VET. LAT. Nah. 3, 6 [Hier. *ad l.*]. *al.*). LIV. 32, 25, 10 prae se. SEN. Phoen. 426 inter acies (MELA 3, 50 i. septentrionem occidentemque [*sim.* IORD. Get. 11]. *al.*). VET. LAT. gen. 21, 15 (Aug. quaest. hept. 1, 54) sub unam abietem (Matth. 15, 30 [cod. 4] s. pedes. *al.*). psalm. 49, 17 (cod. 300. *al.*) post te (Sirach 21, 18 p. dorsum suum. *al., e. g. p. 1799, 39. 1800, 67*). *al.*

b *per casus nudos*: *dat.*: CIC. Tusc. 1, 104 volucribus ... et feris ([*sim.* DARES 34]. *item animantibus*: CAES. Gall. 1, 31, 2 Caesari ad pedes. SEN. contr. 10, 4, 20 pluribus. *al.*). VERG. Aen. 11, 87 terrae ([*nisi cum* sternitur *iungas*]. *item rebus*: 12, 256 fluvio. VAL. FL. 7, 141 strato. *al.*). *locat.*: SEN. epist. 124, 5 humi (*al., v. vol. VI 3, 3125, 81*). AMM. 17, 4, 13 Alexandriae.

c *per adv.*: CIC. Catil. 2, 2 foras (VET. LAT. Matth. 5, 13 [cod. 5]. *al.; cf.* foris *ibid.* [cod. 12]. Luc. 14, 35 [cod. 3]). BELL. Afr. 91, 2 eodem. HOR. ars 462 huc. GELL. 13, 28, 4 alte. *al.*

2 *unde*: **a** *per praepos.*: LEX par. fac. Puteol. (CIL I² 698) 1, 12 ex eo pariete (CIC. Mil. 101 ex hac urbe [Phil. frg. 1 ex u.]. CAES. Gall. 4, 25, 4 ex navi. *al.*). LVCR. 5, 222 ab undis (SEN. nat. 2, 22, 2 longe a loco suo. *al.*). GAIVS inst. 3, 219 de ponte (APVL. met. 9, 36, 1 de casula longissime. VET. LAT. iud. 7, 20 [cod. 100] de manibus [BARNAB. 4, 8 VVLG. exod. 32, 19. *al.*]. *al.*). **b** *per abl. tantum*: VERG. Aen. 6, 835 manu (SEN. Herc. O. 769. *al.*). CVLEX 127 curru. MANIL. 4, 259 inflexa ... urna (*nisi abl. absol.*). SIL. 6, 680 puppi. *al., e. g. p. 1800, 49.* **c** *per adv.*: SEN. contr. 1, 3, 2 inde (VET. LAT. I Macc. 13, 11 [rec. X]). REGVLA mag. 11, 2 unde.

3 *qua via, sc. per praepos.* per: SEN. dial. 6, 22, 6 per fenestram (QVEROL. p. 57, 20). FRONTIN. strat. 1, 1, 6 ⟨per⟩ ... campos. FIRM. math. 1, 7, 3 per praecipitia (7, 23, 4. *al. apud eundem*). *al.*

4 *quantum*: *per adv.*: CIC. de orat. 3, 220 procerius. VARRO rust. 1, 45, 3 longius (AMM. 17, 13, 7. 21, 14, 1. *cf.* longe: OV. trist. 5, 1, 13. *al.*; longissime *v. l. 46*). *al.* *per acc. spatii*: VITR. 10, 14, 2 (*bis, v. p. 1798, 5*). *per abl. mensurae*: VITR. 4, 7, 5 *v. p. 1798, 2.* *per locutionem c. praepos.*: TAC. ann. 2, 36, 2 ultra quinquennium.

5 *quem ad finem*: *per varias structuras e. g. p. 1796, 4. 8. 1797, 60; nota inf.*: VET. LAT. I reg. 2, 36 (cod. 91. *al.*) -e me in uno sacrario tuo manducare panem (*gr.* παράρριψόν με ... φαγεῖν, *Vulg.* dimitte me ..., ut comedam). CLAVD. rapt. Pros. 2, 30 *Diana* levibus -erat auris indociles errare comas (*sec. Verg. Aen. 1, 319, v. Gruzelier, comm. 1993, ad vers. 31*).

?**CAPVT ALTERVM:** *per confusionem praeverbiorum (si recte legitur), i. q. praeicere, praeponere* (*in sermone gramm., cf. p. 671, 44; opp.* subicere): DIOM. gramm. I 422, 27 consonantes appellantur, quod interdum -tae, interdum subiectae vocalibus consonant.

p. p. p. **prōiectus,** -a, -um *pro adi.* (*usus notabiliores; masc. pro subst. p. 1802, 4, cf. p. 1794, 11. 32 sqq. 75. 1795, 8. 1800, 51; neutr. pro subst. v. p. 1796, 29. 1798, 13. 28. 1799, 3*). *compar.* -ior *p. 1802, 19. 28, superl.* -issimus *p. 1802, 5.* GLOSS. -us: ἔκβολος, ἔκβλητος, πρόχειρος, ἔκφορος. *al.* *fere pro syn. accedit* pronus *p. 1802, 10. 21, cf. p. 1802, 2.*

1 *incorporaliter*: **a** *fere i. q. pronus, propensus, proclivis, avidus*: α *indicatur* ad (in) *quid* (*cf. p. 1800, 20*): CIC. Verr. II 1, 2 est ... Verres ... ad audendum -us (SCHOL. Cic. Gron. B p. 342, 26 facilis, pronus). SEN. contr. exc. 4, 1, 2 -us in omnia gulae libidinisque flagitia. SEN. dial. 10, 7, 1 in ventrem ac libidinem -orum inhonesta labes est (TAC. hist. 5, 5, 2 -issima ad l. gens. IVST. 41, 3, 9 *Parthi sunt* in l. -i, in cibum parci. AMBR. epist. 8, 57, 7 ad omnem -i l.). GELL. 1, 15, 20 homines in verba -os (AMM. 29, 1, 25 in v. periculosa). PORPH. Hor. sat. 1, 6, 13 -is in omnem turpitudinem moribus. FIRM. math. 5, 3, 26 erunt ... parati ac -i ad pericula. AVG. in euang. Ioh. 18, 7 vita pecorum ... sola terrena conquirit, in ea prona atque -a est. β *vario usu*: CIC. Cluent. 183 ei, quorum eminet audacia atque -a est. dom. 115 videte hominis intolerabilem audaciam cum -a quadam et effrenata cupiditate. rep. 3, 11 (*nonnullis edd.* 2, 69) iustitia foras spectat et -a tota est atque eminet (*cf. Lact. epit. 50, 5*).

b *fere i. q. vilis, despectus, humilis*: SEN. contr. 9, 1, 12 Adaeus, rhetor ... non -i nominis. SEN. dial. 12, 13, 6 humilis et -us animus. TAC. ann. 1, 42, 2 an cives *appellem,* quibus tam -a senatus auctoritas? 3, 65, 3 *Tiberium* tam -ae servientium patientiae taedebat. FIRM. math. 7, 26, 7 *quidam* erunt ignobili quadam humilitate -i (*cf. l. 24*). PRVD. perist. 10, 153 (*martyr paganis*) si sub aris ... iaceatis ..., quid esse vobis aestimem -ius?

2 *corporaliter*: **a** *i. q. deiectus, demissus*: MANIL. 4, 897 -a iacent animalia cuncta in terra (APVL. mund. 17 p. 328 in alvum prona atque -a. LACT. inst. 4, 17, 19 in terram toto et corpore et ore -um. opif. 8, 2 toto corpore in humum -a. *cf.* FIRM. math. 8, 1, 4 *animantes* ad terram demersae et caduca quadam humilitate -ae). TAC. hist. 3, 65, 2 *vultus* Vitellii -us et degener. PELAGON. 47 capitis dolorem indicant ... aures -ae *equi* (*pendet e Colum. 6, 30, 5, ubi* a. ... flaccidae). **b** *i. q. eminens* (*cf. p. 1797, 74*): CELS. 8, 1, 27 *os calcis* durum magisque in posteriorem partem -um. SVET. Nero 51 cervice obesa, ventre -o (Tit. 3, 1 v. paulo -iore).

adv. **prōiectē.** *compar.* -ius AVG. *i. q. modo proiecto: vi incorporali i. q. propense, facile*: TERT. pudic. 13 p. 244, 7 apostolus ... libidinem fornicationis ... tam -e ignovisset, ut *eqs.*? *vi locali i. q. producte, longe*: AVG. ord. 1, 8, 25 in ... gallis *pugnantibus* erat videre intenta -ius capita, inflatas comas.

deriv.: proiectibilis, proiecticius, proiectio, proiectivus, proiecto, proiectorius, proiectura, 2. proiectus (-ūs).

compos.: ?circumproicio (*v. p. 1796, 22. 1798, 47*), superproicio.

cf. Onom.

?**prōiecito** *v.* proiecto. *Montuschi.*

prōiectibilis, -e. *a* proicere. [*vix recte trad.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 7, 1, *v.* ?protectibilis.] *i. quod proici potest, proiciendum est*: IREN. 1, 30, 9 -em serpentem (*daemonem quendam Ophitarum; in versione parum apta pro gr.* ἔκβλητος *ut ibid.* deiectibilis serpens, *v. Rousseau-Doutreleau ad l. p. 308; cf. 1, 30, 8* proiectus est deorsum).

prōiectīcius, -a, -um. *a* proicere. *i. q. statum proiecti habens; respicitur*: **1** *homo*: *qui infans expositus est* (*cf. p. 1794, 9*): PLAVT. Cist. 191 (*inde* ARGVM. 8) *adulescens* amore -am illam deperit (*cf. e. g. 182* exponendam). *qui favore potentioris privatus est*: AMM. 28, 6, 26 (*verba epistulae*) salutat te Palladius -us (-tect- *trad.*), qui non aliam ob causam dicit se esse proiectum, nisi quod ... apud aures sacras mentitus est. **2** *res inutilis, abicienda*: FVLG. serm. ant. 31 ramenta dici voluerunt quasi quoddam -um purgamentum.

cf. Onom.

prōiectio, -ōnis *f.* *a* proicere. **1** *i. q. actio proiciendi vel status inde ortus*: CIC. orat. 59 bracchii -e in contentionibus, contractione in remissis (*de gestu oratoris ut*: QVINT. inst. 11, 3, 84. FORTVN. rhet. 3, 22 ut eorum *b.* sit moderata -o). FEST. p. 352 *'tullios' esse etiam* vehementes -es sanguinis arcuatim fluentis (*cf. p. 1803, 66*). DON. Ter. Andr. 521, 1 de -e pueri pro foribus (*cf. Ter. Andr. 507* referetur mox huc puer ante ostium). HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 4 p. 294, 10 sicubi in scripturis -is et abiectionis nomen inveneris (*cf. p. 1793, 22*). HIPPOCR. aphor. 6, 50 colerum -em supervenire *vulneratis quibusdam* (reiectationem, vomitum *var. ll., gr.* ἔμετον). PRISC. LYD. solut. 7 p. 86, 3 *quando ex gelido aëre* expellitur calidum, est horum *ignium* meatus -e quadam (*cf. Arist. meteor. 342a2* ἔοικεν ἡ φορὰ ῥίψει). *respiciuntur verba profundenda*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 238 accusatoribus ... ⌞-e[s] sua[s], nos increpare volentibus (⌞, *Flury in plagulis sec. gr.* διὰ τῆς ἀντιπαραθέσεως). **2** *metonymice de parte aedificii proiecta* (*cf.* GLOSS. *p. 1803, 72*): VLP. dig. 43, 17, 3, 5 si -o supra vicini solum non iure haberi dicatur. *ibid.* 6 retinere possessionem eius -is. DIG. 39, 2 rubr. de suggrundis et -bus (-tect- *var. l.*).

prōiectīvus, -a, -um. *a* proicere. *i. q. proiectorius* (*gr. respondet* ῥυπτικός): ORIBAS. eup. 2, 1 *A* 22 Aa p. 434 animones omnes acres et proiectibae et adaperitive sunt birtute (*La* proiectorias). 2, 1 *Π* 6 Aa (*sim.* La) p. 496 *pix* -am aliquam habit virtutem et digestoriam (*Ab* proiecturiam).

prōiecto, -āre. *a* proicere. [*falsa var. lect. p. 1818, 15.*] *i. q.*

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

proicere (vi intensiva vel iterativa non perspicua); -atur: ?*cadaver abiciendum: p. 1793, 68.* *homo periculo, poenae sim. obiciendus*: ENN. scaen. 225 (*Agamemno fratri*) ego -or, quod tu peccas; tu delinquis (-quas *trad.*), ego arguor? (*v. Timpanaro, Contributi di filol., 1978, 663*). AMM. 14, 5, 7 *ut delator* desineret ... *innocentes* homines in aperta pericula -are (-lectare *trad.; cf. p. 1800, 15*). *res extrahenda*: ORIBAS. syn. 1, 18 add. La p. 64, 5 (*e Philum.*) in ipsis *raphani* foraminibus ellebori mittuntur radices; ... una sic permanent nocte, alia die -as radices ellebori (*Aa* excutiuntur radices ellebori). *pecunia largienda*: NOVELL. Iust. 13, 3, 2 *non licet praetoribus plebis* ⌊-are⌋ aurum ulli (⌊ ⌋ poesecal *sim. trad., gr.* προΐεσθαι).

prōiectōrius, -a, -um. *a* proicere. *scribitur* -tur- *e. g.* ORIBAS. 2, 1 *A* 36 Aa p. 439. *Π* 20 La p. 498. *t. t. med. i. q. ad proiciendum pertinens,* ῥυπτικός (*quod gr. respondet praeter l. 20. 25 [cf. testimonia l. 19. 22]; ad rem v. p. 1797, 34*): -a virtus: ORIBAS. eup. 2, 1 *A* 33 Aa p. 438 asparagus ... ⌊-am bel purgaturiam⌋ habit birtutem (⌊ ⌋ *gr. A 74* ῥ. *tantum,* La -a. *cf. e. g. A* 17 La p. 432 -am et extenuatoriam v. [*Aa* purgatoriam ... et e.]). *A* 36 Aa p. 439 -am habens birtutem *radix asphodeli* (*La* proicientis. *cf. e. g. A* 29 La p. 437 -am [*Aa* prohiciendi]). *Σ* 1 Aa p. 502 diaforetica virtus eius mixta est ⌊repticae id est -ae⌋ (*La* stiptices. *cf. vers. variantes ibid. Σ* 53 La p. 503 -am [*Aa* riptici, *gr. Σ 16* ῥύπτει]). *et saepius.* ALEX. TRALL. 3, 9 (*gr. I 309* ῥυπτικόν τι. *antea*: alia, quae proicere possunt). *exempla cetera*: ORIBAS. eup. 2, 1 *M* 6 Aa p. 488 (*de melle*) coctus ... est ... ⌊repticus id est -us⌋ (La -us). *Θ* 2 Aa p. 509 (*sim.* La) amaritudinem -am et diaforeticam *lupini. Π* 20 La p. 498 -am ... substantiam (*Aa* riptices). syn. 7, 2, 4 La p. 134 -ae qualitati (*gr.* μετέχει ... ῥύψεως, *Aa p. 133* purgatibam). *al., e. g. p. 1802, 73. vol. V 2, 1629, 75.*

prōiectūra, -ae *f.* *a* proicere. *legitur apud unum* VITR. [*in codd. confunditur c.* protectura, *v. infra.*]

i. q. effectus proiciendi, t. t. architecturae, fere pro gr. ἐκφορά (*v. l. 35 et cf. l. 41. 46; in arte mechanica l. 55*): **1** *notione communi de statu, sc. dimensione partis proiectae aedificii* (*pendent praepos. l. 36 sq.*): VITR. 3, 3, 7 frons ... dividatur in partes *tot* ... praeter ... -as spirarum ([protect- *var. l.*]. 3, 4, 1 s. ... -ae non procedant extra solidum. 3, 5, 3 -a erit spirae pars *tanta* ... crassitudinis columnae). 3, 5, 1 *spirae* -am ..., quam Graeci ἐκφοράν vocitant, habeant s(emisse) extantem. 3, 5, 3 *trochilus inferior* habebit ad extremam plinthum -am. 3, 5, 7 pulvinorum baltei ab abaco hanc habeant -am, uti *eqs.* 3, 5, 10 cymatium epistylii septima parte suae altitudinis est faciendum, et in -a tantundem (4, 3, 6 corona est conlocanda in -a dimidiae et sextae partis). *ibid.* -ae (-tect- *cod. unus*) *tantae sit* cymatium, quantum crassitudo *eius est* (*item distinguitur l. 34 et* 4, 6, 2). 3, 5, 11 omnes ecphorae venustiorem habe[a]nt speciem, quae quantum altitudinis tantundem habeant -ae (*distinguitur ibid. bis et l. 37. al.*). 4, 2, 1 asseres ita prominentes, uti parietes -is (-tect- *cod. fere omnes*) eorum tegantur. 4, 2, 5 quemadmodum mutuli cantheriorum -ae ferunt imaginem, sic in ionicis denticuli ex -is asserum habent imitationem. 6, 2, 2 columnarum -ae, mutulorum ecphorae, signorum figurae prominentes (*in pictura ut*: 7, 5, 2 c. et fastigiorum eminentes -as). *al.* **2** *metonymice de ipsa parte prominente (exempla certiora; addas l. 45, fortasse etiam l. 43): aedificiorum*: VITR. 2, 8, 18 summis parietibus structura testacea sub tegula subiciatur ... habeatque -as coronarum ([*cf. Cet. Fav. 11* cum prominentibus coronis]. *ibid.* -a c. reiciet ... stillas). 4, 2, 2 *v. p. 835, 23 sq.* 4, 2, 3 *quidam* cantherios prominentes proiecerunt eorumque -as simaverunt. *ibid.* e cantheriorum -is mutulorum ... ratio est inventa. 4, 6, 2 supercilii, quod supra antepagmenta inponitur, dextra atque sinistra -ae sic sunt faciundae, uti crepidines excurrant. *machinarum*: VITR. 10, 14, 2 tigna duo in utramque partem proiecta pedes senos, quorum circa -as figantur altera proiecta duo tigna ante frontes (*Athen. mechan. p. 17, 4* ὑπεροχάς). 10, 15, 7 habuerat ⌊-a⌋ eius *arietis* ex tabulis arcam compactam (⌊ ⌋ -tect- *codd. praeter unum, gr. ibid. p. 25, 3* προφορᾷ [προσ- *var. l.*]).

1. prōiectus, -a, -um *v.* proicio.

2. prōiectus, -ūs *m.* *a* proicere. **1** *i. q. actio proiciendi vel status inde ortus; respicitur: corpus porrectum, extentum*: LVCR. 3, 987 *Tityos* quamlibet immani -u corporis exstet, qui ... novem dispessis iugera membris obtineat. *frondes imbribus oppositae*: PLIN. nat. 17, 92 *arbores quaedam* -u frondis ita defenduntur, ut per ipsas non defluant imbres. *aqua profusa*: ISID. nat. 44, 5 (= SVET. frg. p. 244, 9) tulli aquarum -us, quales sunt in Aniensi flumine quam maxime praecipiti (*cf. p. 1802, 56*). **2** *metonymice: de parte trunci, unde rami enascuntur*: PLIN. nat. 17, 202 rami a -u digitorum modo subrigi *debent* (*nisi vi temporali ad 1, sc. 'cum primum proiciuntur'*). *de parte aedificii proiecta* (*e coni. dub.* SCAEV. dig. 8, 2, 41, 1; *cf. p. 1798, 31*): GLOSS. II 304, 49 ἐξώστης: m(a)enianum, proiectio (-tect- *cod.*), -s.

prōiicio *v.* proicio. *Schröder.*

?προδαπανῶ: **proimpendo** GLOSS. II 417, 3 (-inp- *codd.*). *a* pro *et* impendere (*nisi rectius coniciebatur olim* praeim-). *Breimeier.*

proinde (proin) *adv.* [*prior pars vocis est adv.* pro-, *quod augetur per adv.* inde, *ut primitus significetur i. q.* porro, protinus ab hoc loco; *eiusdem formationis sunt* de-, ex-in(de); *v. Leumann, Gramm. 1977, 270 et cf. Ernout-Meillet, Dict. ⁴1959, 538a. Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 75 deinde compositum est ex praepositione et loci significatione, ut exinde, perinde, -e, subinde, quae item tempus significant. PRISC. gramm. III 82, 24. *al.* *scribitur* -mde INSCR. christ. Diehl 4714; *separatur praeverbium puncto interposito* LEX Irnit. 5 A 18. NOT. Tir. 20, 71. *forma* -n (*per apocopen, v. Leumann, Gramm. 1977, 93*) *invenitur saepius apud scaen. vett. inde a* PLAVTO *et quinquies apud* CHAR. (*ex Romano*), *ceterum singulis vel binis locis apud* SISENNAM, VELL. 2, 37, 4 (-e *var. l., edd.*), SEN. *trag.*, PRIAP., TAC., APVL., GAIVM (*sc.* inst. 2, 79 ⌊pī *V in fine lineae*; -e *fere 40^ies*), AMM. 20, 11, 13 (*ante* dies), SIDON., ANTH. 900, 3; *addas l. 21. 24.* *de accentu*: AVG. gramm. V 519, 36 *haec adverbia,* ut -e, placuit contra regulam accentuum proferri (*cf.* PRISC. gramm. III 82, 24 antepaenultimo acuto proferuntur. *al.; sim. e. g. vol. V 2, 1506, 40 sqq.*). *per synizesin legitur in omnibus versibus praeter* -e *trisyllabum* SEN. Ag. 141 Herc. O. 923 Phoen. 458. *al.* (*at per syniz.* Thy. 201). AVSON. 26, 88 (302, 16 S.) *et* -n *disyllabum* PRIAP. 85, 16; *cf. l. 15 et* SERV. auct. Aen. 11, 383 'pro' syllaba metri causa excluditur. *de notione*: PAVL. FEST. *l. 4.* VICTORIN. gramm. VI 203, 10 rationales *coniunctiones* quae sunt? ita itaque -e -n denique; quae magis adverbia esse mihi videntur *eqs.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 560, 25 *inter coniunctiones causales.* SYNON. Cic. p. 446, 3 tamquam. ceu. perinde. -e. ac si. ac velut. GLOSS. -n: -e, propter quod. -e: διόπερ. ἔπειτα. οὕτως. itaque, ac si. itaque, deinde. pro ea re aut pro ea portione. *al.; de differentia inter* -e *et* perinde *v. vol. X 1, 1478, 64 sqq.* *legitur in poesi inde a* NAEV., *saepius apud scaenicos veteres, ceterum raro exceptis* LVCR. *et* SEN. *trag.* (*non adhibent e. g.* HOR., OV., LVCAN.), *in oratione soluta inde a* RHET. Her. [*fortasse hisp. vet.* porende; *port.* porem. *cf. M.-L. 6773. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* perinde (*cf. l. 33 et v. infra passim et vol. X 1, 1478, 73 sq.*), deinde CIC. Verr. II 1, 99 PLIN. epist. 3, 3, 7. *al.*]

adv. significat considerantem, loquentem quendam a re quadam posita progredi (*rationem, quae intercedit inter* -e *et* perinde, *illustravi Glotta 74, 1997, 59 sqq.*): **I** *notione conclusiva i. q. itaque, igitur sim.* (*vice versa, sc. ut praeparetur causa sim. afferenda, sub IIIA2; comprehenditur tota argumentatio antecedens e. g. p. 1805, 49. 69. 73; hic illic usu laxiore adhibetur, ut inducatur exemplum e. g. p. 1806, 10. 16, ut continuetur sermo explicatione, simili sententia e. g. p. 1805, 68. 71, ut post digressionem sim. redeatur ad argumentum p. 1806, 3. al.*). *primum sententiae locum obtinet praeter l. 42 sq. et* TER. *p. 1805, 34.* MIN. FEL. 14, 7. AMM. *p. 1806, 4.* AVG. civ. 2, 4 p. 57, 18. *al., sc. raro exceptis* FERRANDO, PRIMAS.; *vergit in usum coniunctionis praeter p. 1806, 23 et iuncturas* ac -e COD. Theod. 14, 17, 11 EPIT. Gai 1, 4, 9 (*cf. p. 1808, 24*), et -e GELL. *p. 1805, 71.* ORIBAS. eup. 3, 7, 10 Aa p. 520 (*cf. p. 1809, 13*), *et cum abundantia quadam* -e igitur GELL. *p. 1805, 31. 73 sq. nec non* 5, 21, 8 (*aliter e. g. p. 1809, 47*), -e enim CASSIOD. gramm. VII 206, 22 (*e Caesell.*).

A *inducitur hortatio, monitio sim.*: **1** *usu communi*: **a** *c. imperat.*: NAEV. trag. 46 -e huc (*v. app. crit.*) ... Lycurgum cette. 60 odi summussos: -e aperte dice, quid sit quod times. PLAVT. Amph. 311 cenavi modo; -n tu istam cenam *pugnorum* largire ... esurientibus (Stich. 667 *ad cenam* locus liber datust mihi et tibi ... :: quis somniavit aurum? :: quid id ad te attinet? -n tu lavare propera. Trin. 977 TER. Eun. 106. *al.* ACC. trag. 309 AFRAN. com. 186 PLIN. epist. 1, 9, 7. *cf. l. 62*). Asin. 27 Capt. 292 Mil. 780. TER. Andr. 707 *non est mihi tempus*; -e hinc vos amolimini. ACC. praetext. 32 trag. 623 SISENNA Miles. frg. 9. CIC. fat. 4 *libenter* audiam ...; -e ordire. fam. 12, 6, 2. *al.* LVCR. 2, 755. *al.* CAES. Gall. 7, 50, 6 frustra ... meae vitae subvenire conamini ...; -e abite, dum est facultas. civ. 2, 39, 3 LIV. 2, 12, 10. *al.*

b *c. coni. hortativo*: **α** *in orat. recta*: PLAVT. Asin. 644 (*641* non omnia ... omnibus ... suavia esse scito) -e istuc facias ipse, quod faciamus nobis suades (*sim. cum secunda persona*: Bacch. 1061 cape ... aurum ..., fer filio ... :: non ... accipiam; ⌊-n tu⌋ quaeras qui ferat [⌊ ⌋ *item*: Cas. 113 Men. 327. *et saepius.* TER. Haut. 177. *cf. l. 50*]. SEN. dial. 6, 5, 6 -e ne summiseris te, immo contra fige stabilem gradum. *al.*). Capt. 63 (*antea*: extra scaenam fient proelia) -n si quis pugnam expectat, litis contrahat. Curc. 298. TRAG. inc. 112 -e ita parent se in vita, ut vinci nesciant. CIC. Verr. II 5, 183 deliberatum ... est ... eos persequi ...; -e ... sint parati. Catil. 2, 11 quae resecanda erunt, non patiar ad perniciem civitatis manere; -e aut exeant aut quiescant. dom. 29. CAES. Gall. 7, 38, 8 an dubitamus, quin ... Romani iam ad nos interficiendos concurrant? -e ... hos latrones interficiamus (*item cum prima persona*: LIV. 1, 39, 3. 8, 23, 9. 25, 38, 21 SEN. Phaedr. 261. *al.*). *al.* *hortatio inducitur particula* ut (*nisi subaudias moneo sim., ut spectet ad c*): PLAVT. Bacch. 739 *servus me vituperat,* quia non te defraudaverim ...; nunc, pater mi, – proin tu ab eo ut caveas tibi – sycophantias componit (*v. quae exposui Mus. Helv. 56, 1999, 105 sq.*). Capt. 794 [Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

obvium quemque submovebo; -e ut omnes itinera insistant sua, ne quis *eqs.* β *in orat. obliqua*: PLAVT. Amph. 214 *Teleboi* respondent bello se ... tutari posse, -e uti propere suis de finibus exercitus deducerent *Argivi* (LIV. 2, 15, 4). CIC. Verr. II 2, 70 ad Sopatrum Timarchides venit, ait accusatores ... pecuniam praetori polliceri ...; -e, si saperet, videret ˌquid sibi esset faciendumˌ (˪ ˩ *om. pars codd.*). CAES. Gall. 5, 34, 1. civ. 3, 10, 6 (*Caesar ad Pompeium*) satis esse magna utrimque incommoda accepta ...; -e sibi ac rei publicae parcerent. *al.* BELL. Alex. 8, 6. SALL. Iug. 63, 1 Mario ... mirabilia portendi haruspex dixerat: -e ... fortunam ... experiretur. *al.* LIV. 1, 9, 4 -e ne gravarentur *eqs.* (VAL. MAX. 2, 10, 2 [*ad p. 1804, 59 traxit Briscoe, 1998*]. TAC. hist. 4, 21, 2 IVST. 24, 8, 7). *al.*

c *variis modis*: CIC. Att. 1, 10, 6 *melius est* te agere, quod agendum est, ... quam ... te adesse comitiis *meis*; -e eo animo te velim esse, quasi mei negoti causa in ista loca missus esses. LVCR. 3, 870 *nihil sentiunt mortui*; -e ubi se videas hominem indignarier ... fore ut ... putescat, ... scire licet ... subesse *alium timorem* (PLIN. epist. 1, 6, 3). LIV. 3, 48, 3 (*loq. decemvir*) -e quiesse erit melius; ... lictor, submove turbam (*item c. futuro*: VAL. MAX. 4, 1, 10. PRIAP. 85, 16 -n, viator, hunc deum vereberis. PLIN. epist. 9, 29, 2. COD. Iust. 3, 33, 7 [*a. 243*]. *al.*). VAL. MAX. 3, 7, 1e Karthaginem ... leges nostras accipere iussi: -e aequum est vos mecum ire in Capitolium supplicatum. SEN. dial. 6, 25, 1 *corpus vinculum est animi*; -e non est, quod ad sepulcrum fili tui curras (CVRT. 4, 15, 8). nat. 6, 32, 5 ipsum perire non magnum est; -e, si volumus esse felices ..., anima in expedito est habenda (*item c. gerund.*: CVRT. 6, 3, 11 TAC. hist. 1, 21, 2. 1, 56, 3. *al.*). TAC. ann. 4, 38, 3 (*loq. Tiberius*) -e socios cives ... precor, ... ut ... cum laude ... famam nominis mei prosequantur. 15, 27, 2 -e (per- *M*) et Tiridati conducere intactum vastationibus regnum dono accipere, et Vologaesen melius societate Romana ... genti Parthorum consulturum. PLIN. epist. 4, 15, 2 -e ... necesse est idem sentias. 6, 12, 5 -e ... rogo, ut mihi *cessanti* semper eadem simplicitate ... convicium facias (7, 27, 14 [15]. 9, 19, 5. GELL. 4, 1, 12 -e igitur nunc te r., ut, quid sit 'penus', dicas). 6, 20, 10 si periit *avunculus, vos* superstites voluit; -e quid cessatis evadere? *al.*

2 *per ironiam vel concessionem*: TER. Phorm. 668 'his rebus pone sane' inquit 'decem minas'. :: sescentas -e (per- *var. l.*) scribito iam mihi dicas (*i. causas*): nihil do. CIC. Att. 2, 9, 2 *invidiosa erit potentia triumvirum*; -e isti licet faciant quos volent consules ..., videbis brevi tempore magnos ... eos, qui nihil titubarunt (LVCR. 3, 1090 -e licet quod vis vivendo condere saecla, mors aeterna tamen ... manebit. 6, 601. PLIN. epist. 4, 14, 9). VERG. Aen. 11, 383 non replenda est curia verbis ...; -e tona eloquio *eqs.* (*item c. imperat.*: 11, 400. LIV. 3, 45, 7 [*Icilius ad Appium*] virginem ego hanc sum ducturus ...; -e ... lictores convoca ..., non manebit extra domum patris sponsa Icili). SIL. 2, 353 -e polo crescant Alpes ...: per saxa nivesque ... est qui pandat iter. TAC. ann. 3, 17, 2 ab imperatore ... defensam Plancinam; -e (per- *trad.*) venena et artes tam feliciter expertas verteret in Agrippinam. *al.*

B *inducitur affirmatio, quaelibet sententia*: **1** *in allocutione, oratione* (*haud raro minantis, promittentis, ut propius accedat ad usum sub A illustratum*): TRAG. inc. 29 (*contextu deficiente*) -n de⟨m⟩et abs te regimen Argos. LIV. 3, 57, 5 (*Verginius orationem concludens*) -e, ut ille *Appius* iterum ac saepius provocet, sic se iterum ac saepius iudicem illi ferre. 30, 31, 9 (*iuxta hortationem*). VELL. 2, 37, 4 *Tigranes dixit* neminem alium ... futurum fuisse, cuius se potestati commissurus foret, quam Cn. Pompeium; -e (-n *var. l.*) omnem sibi ..., cuius auctor ille esset, fortunam tolerabilem futuram. SEN. Ag. 141 fluctibus variis agor ...; -e omisi regimen e manibus meis. Herc. O. 923 frustra tenetur ille qui statuit mori; -e lucem fugere decretum est mihi (*nisi ad II*). CVRT. 9, 1, 2 celebratas ... opes in *India* ... eminere ...; -e iam vilia ... esse spolia de Persis. 9, 3, 5 idem animus est tuis ... ire, quo iusseris ...; -e ... inermes quoque ... sequimur. PLIN. nat. 7, 179 TAC. Agr. 33, 6. hist. 1, 33, 2 praeclarum (*ironice*) in servis auxilium *esse* ...; -e intuta, quae indecora (*nisi ad II; sunt qui coni.* per-). PLIN. paneg. 74, 3. SVET. Iul. 22, 2 (*verba Caesaris*) adeptum se, quae concupisset; -e ex eo insultaturum omnium capitibus. APVL. apol. 22, 1. *al.*

2 *in ratiocinatione, argumentatione, narratione*: **a** *exempla varia*: LVCR. 4, 499 *non* poterunt ipsi *sensus* reprehendere sese ...; -e quod in quoquest his visum tempore, verumst. 4, 803. *al.* SEN. dial. 12, 8, 6. CVRT. 10, 9, 3 *imperium,* dum a pluribus sustinetur, ruit; -e iure ... populus Romanus salutem se principi suo debere profitetur. PLIN. nat. praef. 20 *historia mea post mortem edenda est*; -e occupantibus locum faveo. 18, 253. PLIN. epist. 7, 17, 14 (*1* sua cuique ratio recitandi; mihi, quod *eqs.*) -e non paenitet me consuetudinis meae *recitandi.* GELL. 13, 8, 2 oportere eum *sapientem* versari ... in rebus ... periclitandis ... et -e sapere ... ex his, quae pericula ipsa rerum docuerint. 14, 3, 11 (*in fine capituli; antea*: ex alieno *faventium* certamine ad eos quoque ipsos contagium certationis adspirat) -e igitur et Xenophon et Plato ... certare ... existimati sunt, quia de his apud alios ... certabatur. TERT. anim. 41, 4. VET. LAT. Hebr. 4, 9 (Mutian. Chrysost. hom. 6 p. 280; *gr.* ἄρα, *cod. 75. al.* ergo, *cod. 89. al. et Vulg.* itaque). AMM. 14, 9, 3 (*1 Vrsicinus* dispicere litis ... crimina cogebatur, abnuens et reclamans *eqs.*) -e die ... praestituto ... iudex ... resedit *Vrsicinus.* 20, 7, 17 *Sapor moenia reparavit*; latius se -e iactans ... Virtam adoriri disposuit. AVG. civ. 1, 20 p. 34, 31 et hoc genus rerum (*i. herbae*) ... dicitur vivere ac per hoc potest et mori, -e etiam ... occidi. epist. 120, 10. CONC.S I 5 p. 271, 1 (*ad Ioh. 17, 5*) *Christus* et deus est ... et gloriae dominus; -e quomodo ... gloriam ... petit *a patre*? (*gr. I 1, 6 p. 131, 12* εἶτα, *cf. I 5 p. 156, 27* igitur). *al.* (*saepe apud* AMM. *et* AVG.). **b** *in sermone iuris*: GAIVS inst. 2, 79 in aliis quoque speciebus naturalis ratio requiritur; -e (*v. p. 1804, 12*), si ex uvis ... meis vinum ... feceris, quaeritur, *cuius sit vinum.* VLP. coll. Mos. 7, 3, 1 oportet iniuria id *homicidium* esse factum; -e, si quis servum latronem occiderit, ... non tenetur. dig. 4, 8, 13, 4 arbiter ... his diebus non cogitur sententiam dicere ...; -e ... aequissimum erit ... spatium ei ad pronuntiandum dari. 9, 2, 27, 6 si quis ... usserit *hominem, ... hac lege* agendum erit; -e, si facem servo meo obieceris ..., teneberis mihi. *et saepe.* PAVL. dig. 13, 7, 16, 1 creditori actionem competere certum est; -e ... *debitor* tenebitur. *al.* COD. Iust. 6, 26, 3, 1 (*a. 223*) substituto locum quin feceris, in dubium non venit; -e ... non successionem ab intestato potes vindicare. COD. Greg. Visig. 8, 1, 3 (*a. 243*) *aliquid* in dubium non venit ...; -e ... sera prece subveniri tibi desideras. EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 2, 2 dignitatis reparationem iure quaerunt obtinere; proind⟨e⟩ ... sancimus *eqs.* *al.* *ponitur in enunt. secund., sc.* ut -e: VLP. dig. 2, 13, 1 pr. *actor debet* edere actionem, ut -e sciat reus, utrum cedere an contendere ultra debeat. 40, 2, 16, 1.

II *notione comparativa* (*usu laxiore* 'l. 29. 60'): **A** *comparantur res eiusdem generis (vel quae eiusdem generis esse finguntur sub Iaβ), ut significet potius i. q. eodem modo, pariter sim.* (*comparatur fere alterum cum altero, sed duo inter se sub 3; hic illic non tam comparat quam coniungit paria membra, e. g. p. 1808, 24, cf. p. 1809, 13; usum pro praedicativo collegimus p. 1807, 18*): **1** *in correlatione*: **a** *respondet enunt. comparativum* (*per breviloquentiam l. 48. 57*): α *commune* (*cf. B1*): (i) -e ut (uti): PLAVT. Amph. 517 *nullum* mortalem credo ego uxorem suam sic ecflictim amare, -e ut hic te ecflictim deperit. Capt. 314 is, uti tu me hic habueris, -e illum illic curaverit. Cas. 96 possisne ... praeripere Casinam uxorem, -e ut postulas. *al.* LVCR. 4, 648 ut sunt dissimiles extrinsecus *animantes* ..., -e et seminibus constant variante (variantque *trad.*) figura. CAEL. Cic. fam. 8, 12, 4 ut meas iniurias -e doleas, ut me existimas ... dolere ... tuas solere. PLANC. Cic. fam. 10, 4, 4 quod si -e, ut ipse mereor, mihi successerit. VARRO rust. 3, 16, 30 *apes* consonant vehementer, -e ut milites faciunt. HYG. Gell. 10, 16, 9 *nisi quis Palinurum* divinasse ... putat, -e ut animae defunctorum solent. GELL. 2, 26, 7. *al.* (ii) *iuncturae ceterae*: PLAVT. Amph. 583 te ego faciam hodie, -e ac meritus es, ut ... miser sis (PLANC. Cic. fam. 10, 11, 2 ut -e ad omnia paratus essem, ac res me moneret [*nisi ad B*]. POLLIO Cic. fam. 10, 31, 2 *quendam* nequaquam -e, ac dignus est, oderunt homines. LVCR. 3, 1053. GAIVS inst. 2, 254 [*Inst. Iust. 2, 23, 5* perinde]. *al.*). TAC. hist. 2, 27, 1 haud -e id damnum Vitellianos in metum compulit quam ad modestiam composuit (2, 39, 2 nec -e diiudicari potest, quid optimum factu fuerit, q. pessimum fuisse quod factum est [*inconcinnitate quadam, ut e. g. l. 57*]). GELL. 5, 15, 2 hoc ... vocabulum (*'incorporeum'*) quidam finxerunt ˌ-e quodˌ graece dicitur ἀσώματον (˪ ˩ *cf. l. 63*). TERT. anim. 6, 7 sicut ... *medicus* rebus ostendit animam corporalibus ali, -e et philosophus exhibeat illam incorporalibus pasci (adv. Marc. 4, 24 p. 500, 6 -e ..., s. et. *al. apud eundem*). cult. fem. 1, 3 l. 16 *Noe* -e potuit abolefactam eam *scripturam Enoch* ... reformare, quemadmodum ... omne instrumentum iudaicae litteraturae per Esdram constat restauratum (adv. Marc. 5, 14 p. 624, 5. spect. 8 p. 10, 18 -e si Capitolium ... sacrificator ... intravero, a deo excidam, q. circum ... spectator *al. apud eundem*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 10 p. 29, 15 accidentia -e sunt *corporalia vel incorporalia,* qualia fuerint ea, quibus accidunt. *per figuram comparationis indicatur id, quod affirmatur, idem esse, quod auctore quodam traditum est* (*fere per parenthesin; cf.* sicut dicitur *sim.*): FRONTO p. 241, 2 Arion Lesbius, -e quod Graecorum memoria est, cithara et dithyrambo primus.

β *irreale* (*saepe cum acerbitate vel ironia quadam*): (i) -e quasi: PLAVT. Amph. 685 quid ... me nunc -e appellas, q. multo post videris? (*secludunt edd. plur.*). Poen. 845. Stich. 100 apsentis viros -e (*A*, per- *P*) habetis, q. praesentes sint (CIC. leg. 2, 49. *cf. p. 1807, 19*). TER. Haut. 65. Phorm. 382 -e expiscare, q. non nosses (DON. *ad l.* [rec. B] -e similitudinis adverbium modo est, non coniunctio, ut '...' [VERG. *p. 1805, 39*]). RHET. Her. 2, 28, 45 non 'exules', sed 'vi eiectos' ...; -e q. id fuisset in controversia ..., aut -e q. non omnes, quibus aqua et igni interdictum est, exules appellentur. CIC. Quinct. 45 ut, quod numquam factum *est* ..., id -e (per- *var. l.*), q. factum sit, ... confirmemus. Mil. 19 nisi ... quia perfecta res non est, non fuit punienda, -e q. exitus rerum, non hominum consilia legibus vindicentur. Tusc. 1, 86 Metelli sperat sibi quisque fortunam, -e q. ... plures

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fortunati sint quam infelices. *et saepius.* LVCR. 4, 812 si non advertas animum *in id, quod est intuendum,* -e esse, q. ... semotum fuerit. 4, 1004. 5, 729. SALL. Catil. 12, 5 (per- *codd. pauci*). Iug. 4, 8 per latrocinia ... ad imperia ... nituntur; -e (per- *var. l.*) q. praetura et consulatus ... per se ipsa ... magnifica sint ac non perinde (pro- *var. l.*) habeantur, ut eorum, qui ea sustinent, virtus est. 31, 10 (per- *var. l.*). SEN. epist. 74, 32 *si* timetur malum, eo -e (per- *dett.*), dum expectat, q. venisset, urguetur *stultitia.* TAC. ann. 13, 47, 3. *al.*

(II) -e ac si (atque si): (A) *vario usu*: CIC. inv. 1, 104 ut id, quod indignum est, -e (per- *recc.*) illi *auditori* videatur indignum, ac si ipse interfuerit. MAT. Cic. fam. 11, 28, 2. CAES. civ. 3, 72, 4 *Pompeiani* -e ac si virtute vicissent, ... victoriam eius diei concelebrabant. LEX Rubr. (CIL I[2] 592) 1, 17 ita ius deicito ..., -e atque sei ... satis ... datum esset. NEP. Alc. 6, 1. *al.* LABEO dig. 19, 2, 60, 6 (*loco corrupto*). LEX de Germ. tab. Heb. 15 -e ac si ... ˌoportebitˌ (*pro* oportuerit). SEN. benef. 6, 4, 3. QVINT. inst. 7, 1, 60 patre, -e ac si accusatus non esset, revocato. 7, 8, 2 POMPON. dig. 50, 17, 205 VENVL. dig. 45, 1, 137, 6. *al., saepius in sermone iuris.* (B) -e *ponitur loco praedicativi*: CIC. Att. 3, 13, 1 quoniam ... *de senatu* nihil ad me scribis, -e habebo ac si scripsisses nihil esse (QVINT. decl. 249, 14. TAC. ann. 12, 60, 2 *praefectorum Aegypti* decreta ... pro⟨in⟩de haberi ..., ac si magistratus Romani constituissent. *al.; cf. e. g. l. 57. p. 1806, 67. 1808, 18*). CAES. civ. 3, 1, 4 *Caesar eos,* qui se ... obtulerant, si sua opera ... uti vellet, -e aestimans, ac si usus esset. SEN. benef. 3, 12, 4 an *id* -e erit, ac si gratiam rettulerim? (epist. 86, 13. LEX Irnit. 5 A 18 ut quisque ... liberos ... habebit aut in ea causa erit ..., ut -e sit, ac si tum liberos habeat. QVINT. inst. 5, 10, 112. *al.; cf. e. g. l. 2. 34. 42. 53*). ASCON. Pis. p. 14, 9 *id* -e ... accipere, ac si dixerit '...' (GAIVS inst. 1, 165). *al.*

(III) *iuncturae ceterae*: RHET. Her. 3, 16, 28 *id postea inquiremus*; nunc -e atque constet ..., ita de ea re loquemur (VARRO ling. 10, 79 in quibus non debeat esse *analogia* ac -e ac debeat soleat quaeri. frg. Gell. 1, 18, 2. 13, 12, 6. LVCR. 3, 1035 *Scipio* ossa dedit terrae -e ac famul infimus esset. CAES. civ. 3, 60, 5 *quidam* pecunias mutuati, -e ˌacˌ suis satisfacere ... vellent [ˌ ˌ ac si *Paul*]. CELS. dig. 45, 1, 97 pr. si ita stipulatus fuero '...' -e erit atque [a. si *F[2]*] '...' stipulatus essem. GAIVS inst. 2, 258. *al.*). VARRO ling. 6, 14 *quinquatrus* ab nominis errore observatur, -e ut sint quinque *dies,* dictus (9, 51 rust. 1, 2, 19. frg. Non. p. 127, 25 -e ut nihil intersit. *al. apud eundem*). POMPON. dig. 21, 1, 64 pr. Labeo scribit ... interaestimationem servorum -e fieri debere, atque ut fieret in aestimationem bonitatis agri *eqs.* GELL. 15, 18, 2 *vates dixit pugnantium* gemitus, vulnera -e ut si ipse in proelio versaretur, coram videre (APVL. flor. 18, 9 -e habetote, si curia digna protulero, ut si in ipsa curia me audiatis *eqs.*). 15, 29, 2 hoc -e est, tamquam si ego dicam *eqs.* (CALL. dig. 14, 2, 4 pr.).

b *respondent singulae partes orationis*: α -e ut: RHET. Her. 1, 3, 4 narratio est rerum gestarum aut ˌ-eˌ ut gestarum expositio (*item* 3, 13, 23; ˌ ˌ *om. Cic. inv. 1, 27*). VARRO Men. 535 ante tabernas, qua populus ambulando, -e ut in arato, porcas reddit. frg. Non. p. 62, 11. CIC. Cluent. 117 id, quod ... neque iudicium nominarunt neque -e ut rem iudicatam observarunt. FRONTO p. 4, 13 neque adolescit -e neque conroboratur amicitia meritis parta ut ille amor subitus. GELL. 1, 15, 14 linguam non vulgandam, sed recondendam esse ... -e ut thesaurum. *al.* TERT. apol. 9, 15. CHAR. gramm. p. 152, 12 (*e Romano*) *Plinius* putat ut laterale, laterarium ... -n aqualis, aquarium dici. *al.* β -e ac (atque): VARRO ling. 6, 49 quod is, qui monet, -e sit ac memoria (8, 17). 10, 16. rust. 2, 4, 10 *suibus* animam datam esse -e ac salem, quae servaret carnem. GAV. BASS. Macr. Sat. 3, 18, 3 iuglans arbor -e (per- *var. l.*) dicta est ac Iovis glans. RVT. LVP. 1, 8 calamitati nostrae ˌ-eˌ atque culpae succensuit ... Philippus (ˌ ˌ *om. codd., habet ed. Basil. a. 1521*). QVINT. inst. 7, 3, 11 an -e habenda sit haec *res* atque illa (COD. Iust. 8, 47, 5 [*a. 291*]. *cf. l. 66*). GAIVS inst. 3, 111 huic -e actio conpetit, -eque ei recte solvitur ac nobis. *al.* γ -e ac si: COLVM. 2, 8, 4 *semen,* quod sicco solo ingestum ... est, -e ac si repositum in horreo, non corrumpitur. CONST. veteran. (CIL XVI 21) extr. 12 (*a. 76*) ut, etiam si peregrini iuris feminas matrimonio suo iunxerint *milites,* -e liberos tollant ac si ex duobus civibus Romanis natos (*ita saepius in his* CONST.). GAIVS dig. 45, 1, 141, 2. inst. 1, 148 *uxori,* quae in manu est -e ac ˌsiˌ (*sunt qui deleant*) filiae, item nurui ... -e ac nepti tutor dari potest. TERT. spect. 27 p. 26, 23 omnia illic ... -e habe ac ˌsiˌ (*del. edd. plerique*) stillicidia mellis *venenata.* *subaudienda est res comparanda*: COLVM. 2, 7, 2 *serendum est* locis frigidis novissime, ... calidis ocissime ...; nunc autem -e ac si temperatae regioni praecepta dabimus. δ -e quam: *cum negatione*: TAC. hist. 2, 35, 1 nec -e nutantes e navibus q. stabili gradu e ripa volnera derigebant (4, 72, 3 ann. 13, 21, 2). 3, 58, 2 plerique haud -e Vitellium q. casum ... principatus miserabantur (ann. 15, 42, 1. 15, 44, 4). 4, 52, 1 non legiones, non classes -e firma imperii munimenta q. numerum liberorum (GELL. 9, 3, 5 dis habeo gratiam, non -e, quia natus est *filius,* q. pro eo, quod *eqs.* [*gr. ibid. 6* οὐχ οὕτως ... ὡς]). *vario usu*: TAC. hist. 1, 30, 3 -e a nobis donativom ob fidem q. ab aliis pro facinore accipietis. ann. 4, 20, 4. TERT. adv. Marc. 2, 28 p. 375, 4 mutavit sententias suas deus noster -e q. (qua *var. l.*) et vester. ε *iuncturae ceterae*: GELL. 6, 11, 2 'levitatem' appellaverunt *veteres* -e quasi vilitatem (16, 11, 6. CHAR. gramm. p. 163, 12 [*ex Romano*] ficos vitium esse corporis -nque declinari debere q. pomum). TERT. apol. 9, 15 *Christiani* -e ... probarentur sanguinem humanum appetendo, quemadmodum sacrificium respuendo (ieiun. 1 p. 274, 14 *disciplinam* -e gulae frenos imbuentem ..., q. et libidini [*item* q. et: adv. Marc. 1, 29 p. 331, 4. *al.*]. resurr. 58, 3. *al. apud eundem*). anim. 19, 1 *quidam* -e ... viam sternunt postea inducendi eius *intellectūs,* sicut et animi (adv. Marc. 2, 6 p. 342, 16 -e et malo s. bono famulus. 5, 3 p. 578, 15. *al.*). CHAR. gramm. p. 183, 2 (*ex Romano*) *'supellectilis'* (*sc. nom.*) -n loquentis *non* occurrit exemplum, velut 'ancipes' et 'praecipes'.

2 *per se ponitur; res comparata*: **a** *elucet e contextu*: α *vario usu*: PLANC. Cic. fam. 10, 24, 5 ex tam insigni amicitia mea atque Caesaris hunc *Octavianum* fili loco et illius et vestro iudicio substitutum n̄on -e habere turpe mihi videtur. TAC. hist. 1, 89, 1 populus sentire ... belli mala ... intentis alimentorum pretiis, quae motu Vindicis haud -e (per- *var. l.*) plebem adtriverant. ann. 12, 40, 5 haec, quamquam ... plures per annos gesta, coniunxi, ne divisa haud -e (per- *recc., edd. plur.*) ad memoriam sui valerent. GELL. 19, 14, 3 Varronis ... monumenta ... in propatulo ... feruntur, Nigidianae autem commentationes non -e in volgus exeunt. SCAEV. dig. 33, 1, 21, 4 ex ... numeratione *pecuniae* ... a Titio ac -e etiam ab heredibus eius liberatos esse *quosdam.* TERT. apol. 13, 7 quid ... ad honorandos eos *deos* facitis, quod non etiam mortuis vestris conferatis? aedes -e, aras -e. adv. Marc. 2, 24 p. 369, 4 non ..., si hominem ex recordatione ... delicti ... paenitet, ideo et deum -e (paenit. 2, 9 quorum *bonorum factorum* cum auctor ... sit *deus,* necesse est -e et acceptator. 10, 7. *et saepius.* PASS. Perp. 1, 2 -e et haec). paenit. 2, 2 ubi metus nullus, emendatio -e nulla. adv. Val. 6, 1 quorundam *verborum* ... de graeco interpretatio non occurrit ad expeditam -e nominis formam. *et saepius, maxime apud* TERT. β -e *inducit enunt. primi ordinis, ut simul fungatur vice coniunctionis* (*ad locos* QVINT. *v. quae exposui Glotta 74, 1997, 64 sqq.*): QVINT. inst. 3, 8, 38 *qualis sit animus, interest*; -e intuenda sexus dignitas aetas: sed mores praecipue discrimen dabunt. 5, 13, 20 *intuendum est* an sit crudelis *actio* ...: -e (per- *edd.*) praecipites, insidiosae, impotentes deprehenduntur. 6, 3, 66. 7, 2, 32 dignitas et tuetur reum et ... ipsa in argumentum facti convertitur ...; -e paupertas, humilitas, opes ... in diversum trahuntur. 8, 3, 49. 9, 4, 48 rhythmo indifferens *est,* dactylicusne ille priores habeat breves an sequentes ...; -e alia (*editoribus locus corruptus visus est*). IVLIAN. dig. 34, 5, 13, 4. GELL. 7, 1, 5 quo ... modo prudentia esset, nisi foret contra inprudentia? -e ... homines stulti cur non hoc etiam desiderant, ut veritas sit et non sit mendacium? 7, 1, 12. TERT. anim. 12, 4 sentire ... pati est, quia pati sentire est; -e et sapere sentire est et moveri sentire est (adv. Marc. 1, 16 p. 311, 15 *in homine* alia membra fortia alia infirma ...; -e et in sensu nunc laetitia nunc anxietas. pudic. 17 p. 257, 29. *et saepius*). 34, 4. VLP. dig. 7, 1, 25, 2. 33, 8, 8, 1. *al.* (*maxime apud* TERT.).

b *omnino desideratur, ut vi generali intellegas -e ac alibi, -e ac exspectes sim.* (*in sent. negatis; cf. vol. X 1, 1481, 52 sqq.*): TAC. Agr. 10, 5 mare *prope Thulen* pigrum ... perhibent ne ventis quidem -e (per- *edd.*) adtolli. Germ. 5, 2 possessione et usu *argenti aurive* haud -e (per- *var. l., edd. plur.*) adficiuntur.

3 *comparantur duo inter se* (perinde *coni. edd. fere omnes*): TAC. hist. 4, 36, 1 miles secundis adversisque -e in exitium ducum accendebatur. ann. 4, 17, 1 *adulatio est* moribus corruptis -e anceps, si nulla et ubi nimia est. 6, 7, 3 -e in foro, in convivio, quaqua de re locuti incusabantur *a delatoribus.*

B *comparantur res diversi generis (aliter modo irreali p. 1806, 64), ut significet potius i. q. pro (ea) ratione,* ἀνὰ λόγον *sim.*: **1** *respondet enunt. compar.* (*cf. A 1 a*): **a** -e ut: PLAVT. Men. 953 arcesse homines, qui illunc ad me deferant. :: quot sunt satis? :: -e ut insanire video, quattuor. Pseud. 679 -e ut quisque Fortuna utitur, ita praecellet atque exinde sapere eum omnes dicimus. Trin. 677 *ignem exstinguens,* -e ut corde amantes sunt cati, ne scintillam quidem relinques. *al.* TER. Hec. 218 ut vos mihi domi eritis, -e ego ero fama foris. CIC. inv. 2, 175 ut -e, uti quaeque res erit, elaboremus. Phil. 14, 19 (per- *var. l.*). LVCR. 4, 656 sq. figurarum ratio ut motusque reposcunt, -e foraminibus debent differre figurae (657) et variare viae -e ac textura coercet. QVINT. inst. 5, 13, 58. 6, 4, 19 ut *medici* remedia -e perseverent adhibere vel desinant, ut illa recipi vel respui vident. GELL. praef. 2 usi ... sumus ordine rerum fortuito ...; nam -e ut librum quemque in manus ceperam ..., ita quae libitum erat ... promisce adnotabam. *al.* **b** *iuncturae ceterae*: PLAVT. Truc. 324 si -e amentur, mulieres diu quam lavant, omnes amantes balneatores sient. CIC. Tusc. 5, 6 ut *philosophia,* -e ac de hominum est vita merita, laudetur

[Holmes]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Varro rust. 3, 8 *turturibus* locum constituendum -e magnum, ac multitudinem alere velis. Qvint. inst. 5, 9, 11. *al.; adde p. 1808, 69*). Lep. Cic. fam. 10, 34ª, 2 *ut a me facta* ampliora ... exspectes et -e tua auctoritate me tuendum existimes, quo tibi plura ... debeo. Sen. dial. 6, 18, 3 *ex siderum* motibus fortunae populorum dependent et maxima ac minima -e formantur, prout aequum iniquumve sidus incessit (nat. 4, 2, 2 -e aut sterilis annus aut fertilis est, p. ille *Nilus* magnus influxit aut parcior. *al.* Qvint. inst. 9, 4, 34. 69).

2 *per se ponitur* (*hucine* Sall. *vol. X 1, 1481, 1 sq.?*): Lep. Cic. fam. 10, 34ª, 1 omni tempore summa studia offici mutuo inter nos certatim constiterunt pro nostra ... familiaritate et -e diligenter ab utroque conservata sunt (*nisi ad A3*). Act. lud. saec. Aug. (cil vi 32323) 111 cum bono more et proind⟨e c⟩elebrato frequentibus exsemplis ... minui luctus matrona⟨r⟩um placuerit. Colvm. 7, 9, 1 *porci* probandi sunt ... corporis amplitudine eximii ..., ventre promisso, clunibus vastis nec -e cruribus aut ungulis proceris. 11, 2, 68 nonnulli gustu explorare maturitatem *uvarum* temptaverunt, ut sive dulcis esset sapor uvae, sive acidus, -e aestimarent *maturitatem*. Petron. 83, 7 senex canus, exercitati vultus et qui videretur nescioquid magnum promittere, sed cultu non -e speciosus. Qvint. inst. 4, 3, 11 iudicis ... noscenda natura est, iuri magis an aequo sit adpositus: -e enim magis aut minus erit hoc, *i. praeparatio,* necessarium (*vix ad I*). Tac. hist. 2, 68, 1 legati ... ex moribus imperatorum severitatem aemulantur vel tempestivis conviviis gaudent; -e (per- *recc.*) miles intentus vel licenter agit. 2, 97, 2. ann. 15, 49, 4 Scaevino dissoluta luxu mens et -e vita somno languida (*vix ad I*).

III *usus recentiores*: **A** *vi deflexa*: **1** *e vi comparativa*: **a** -e *praeparat enunt. consec., ut sit fere i. q. ita*: Gell. 10, 22, 2 -e ... accipienda sunt, quae dicuntur, ut nos (non, nos non *var. ll.*) sensim moneri intellegamus. Avr. Vict. Caes. 33, 10 Marius, ferri quondam opifex ..., regnum capit: -e cuncta ad extremum reciderant, uti talibus imperia ... ludibrio essent. Ps. Avr. Vict. epit. 14, 2 *Hadrianus fuit etiam* musicus, geometra, pictor ..., -e (per- *var. l.*) omnino ad ista et facetus, ut elegantius umquam raro quicquam humanae res expertae videantur. ?**b** *auget vim unius vocis*: Avr. Vict. Caes. 38, 5 cum oracula docuissent adusque oppidum memoratum perveniri victoria licere, *Carus* longius delatus poenas luit: -e arduum fatalia devertere, eoque futuri notio superflua (*nisi ad I*).

2 *e vi conclusiva*; -e *adhibetur ita, ut explicetur per enunt. causale (sc.* quia *praeter l. 47) et vergat in vim q. e. propterea* (*dubium, num recte formas* que *vel* qui *hic illic apud* Ps. Orig. tract. *pro* quia *traditas agnoverit Bulhart, v. eius praef. p. XXXVIII sqq.*): quia *sequitur* (*non est, quod huc trahas p. 1805, 74. 1807, 75*): Greg. Ilib. fid. 2 l. 34 -e eum *filium suum* 'regem' appellavit *deus* (*psalm. 44, 2*), q. ipse est rex regum. Ps. Orig. tract. 6, 59. *al.* (*v. l. 40*). Isid. Goth. 28 chron. II p. 279 *Hunni proficiunt* -e, q. in disciplina fidelium positi sunt *a deo.* nat. 3, 1 inde ... nuncupatur, q. ...; item ... -e, q. 3, 4 -e autem gentiles ex ... stellis nomina dierum dederunt, eo quod *eqs.* 23, 2. orig. 8, 8, 1 -e igitur, q. *eqs.* quia *antecedit*: Greg. Ilib. fid. 7 l. 37 q. ... auctoritas indiscreta cognoscitur ..., -e totum patri ascribimus quod est filii (*aliter interpunxit ed.*). Ps. Orig. tract. 15, 14 q. necesse erat, ut ... apostolorum imaginem praefiguratam ostenderet, -e ... in duodecim fontibus duodecim apostolorum figura monstratur. *al. apud eundem* (*v. l. 40*).

B *transfertur ad ordinem temporis, enumerationis, sc. fere i. q. deinde* (*cf. p. 1804, 25 et* Gloss.^L I Ansil. pr 2223 sqq. [cod. Paris.] -e: secundo loco. post. posterius. postea *eqs.*): Sol. 27, 1 Africa a Zeugitano pede incipit ..., promunturio Mercurii procedens in frontem Sicanam, -e extenta in duas prominentias, quarum altera *eqs.* Anon. proph. p. 1738 prophetavit Iacob ...; Ioseph quoque manifestavit ...; -e Moises prophetavit ...; deinde Iesus filius Nave ... prophetavit (*nisi ad II*). Vita Anton. 58 p. 66, 11 narravit eis passionem puellae; -e rogantibus ipsis, ut introire⟨t⟩ *puella,* ... non permisit (*gr. respondet* εἶτα *ut*: Conc.^S I 3 vers. Tur. p. 41, 8 scripsit *epistulam episcopo Romano* ...; -e etiam quaterniones suarum expositionum direxit. Cassiod. hist. 2, 24, 3). Comm. instr. 1, 5, 3 Iuppiter ... ut fuit adultus, patrem de regno privavit, -e nobilium uxores sororesque delusit (*nisi ad IIA*). Antidot. Brux. 4 universa ... teris ...; -e ... cum passo cretico coque. 41 ceram ... solvis in cacabo, -e colas. Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 31, 29 p. 406^D effectum, in primis quidem apparentem obscurius, -e cum instrumenti perfectione relucentem (*gr.* καθεξῆς δέ). Primas. in apoc. 2, 20 a sanctorum specie ... ad totam -e (propterea *var. l.*) transit ecclesiam. *al.* *Holmes.*

[proipixis: corpus infrigidatus Gloss. III 604, 31 (*corruptum pro* peripsyxis; *locum addas vol. X 1, 1492, 28*).**]**

prōiūdicātum, -ī *n., compos. a iunctura* pro iudicato (*v. p. 1431, 50 sq.*) *formatum, perperam intellectum esse monet Bürge in plagulis a* Schol. Basilic. 11, 1, 7, 29 τὴν προιουδικάτι ἤτοι τὴν ἰουδικάτι *in explicando* Vlp. dig. 2, 14, 7, 13 si paciscar, ne ˌpro iudicatiˌ vel incensarum aedium agatur (ˌ ˌ *F,* iudicati *recc.; gen. pro abl.* iudicato *perperam sec.* inc. aedium*?* iudicati prove iudicato *Mommsen*).

[proiūdicium *v. p. 673, 84.*] *Bk.*

^ss**prōlābor,** -psus sum, -ī. *a* pro *et* labi. *scribitur in codd. vet. part. perf.* -bs- Verg. Aen. 2, 555 *cod. P.* Prvd. cath. 1, 58 *cod. A saec. VI.* Not. Tir. 47, 54 -itur. 47, 55 -sus. *de notione*: Synon. Cic. p. 427, 31 incidit. ... inhaesit. -sus est. praecipitavit. Gloss. -sus est: ruit. Gloss.^L I Ansil. pr 2253 sq. -sa: allisa. dirupta. 2256 sq. -sa: cadentia. ruentia. 2259 (cod. Paris.) -sus est: in laqueos cecidit. *al.* *legitur inde ab* Acc., Cic., Lvcr., Varrone, *saepe apud* Liv. *et* Cels. [*confunditur in codd. maxime c.* probare Sen. epist. 24, 26 Avien. orb. terr. 335 Leo M. serm. 36, 4. *al.; falsa var. l. pro* provocare Cels. 6, 7, 5; *de confusione c.* praelabi *v. p. 682, 78. 683, 7. 20.*]

fere i. q. in anteriorem vel exteriorem partem labi. *indicatur quo per adv. e. g. l. 48. p. 1812, 32. 34, per praepos.* (*fere* ad *vel* in*) saepe, e. g. l. 33 sq. p. 1812, 46 sqq.; ad quem finem per inf. p. 1811, 15; unde per praepos.* (ab, de, ex) *l. 48 sq. 52. 53. p. 1811, 29 sqq. et saepe, per abl. l. 50 sq. p. 1811, 52. 57. 1812, 23. al., adv.* caelitus *p. 1811, 37,* hinc *p. 1812, 56. al.; qua via per praepos.* per *l. 38. 40. 58; qua de causa per abl. saepius, maxime sub IIA; part. perf. pro subst. masc. p. 1811, 1. 18.*

I *proprie*: **A** *respicitur potius actio protinus labendi; -i dicuntur*: **1** *res solidae* (*elephanti* Liv.): Acc. trag. 394 *navis* prae se undas volvit ..., ruit -sa. Cic. Arat. 126 Canis ad caudam serpens -itur Argo *sidus* ([prae- *var. l.; Arat. 342* ἕλκεται]. 396 tota ... iam supera fulgens -itur A. [*Arat. 610* μετήοϱος ἵσταται]. *nisi ad B*). Lvcr. 6, 574 *terra ventis mota postea* retro ... recellit et recipit -sa suas in ˌponderēˌ sedes (pondera *var. l., ut spectet ad B, v. Housman, Class. Papers II 438 sq.*). 6, 1007 primordia ferri in vacuum *magnete factum* -sa cadunt coniuncta. Liv. 44, 5, 6 sq. conlapsus pons ... *per pronum* -i eum *elephantum* leniter cogebat; (7) alii elephanti pedibus insistentes, alii clunibus subsidentes -bantur (prohibebantur *cod.*). Cels. 4, 27, 1^D add. l. 75 *calculi* in ipsa vesicae cervice orti, ubi primo conquiescunt, postea ... pondere in vesicam -untur (7, 26, 1^C). 7, 29, 7 caput *abscisum infantis in utero emortui* in vacuam vulvam -itur. Homer. 826 intorquet ... hastam Dardanides, quam -sam celeri excipit ictu Patroclus. Sil. 12, 445 -sa ... rota. **2** *aquae*: Avien. orb. terr. 644 aliam *Syrtim* ulterius freta -entia tendunt. 681 Pamphylia ... cavat aestum -entis aquae *maris* (Avg. gen. ad litt. 9, 15 p. 287, 15 ut a. per declivia -atur). Ambr. hex. 3, 2, 8 natura ... aquarum sponte in inferiora -itur. Oros. hist. 1, 2, 30 *Nilum* per Aethiopica deserta -i. Marcell. chron. II p. 100, 518, 3 rivum ... concesso utri⟨m⟩que ostio -entem inclusit *conditor urbis.* *accedit acc. respectus*: Avien. orb. terr. 84 (*de mari Caspio*) *sinus* hic -sus aquas, boreali fusus ab alto.

B *respicitur potius actio elabendi e sede sua, exeundi, in conspectum veniendi; -i dicuntur*: **1** *animantes* (*siderum figura l. 46; ipsa anima l. 48*): **a** *qui emergunt, evadunt*: Cic. Arat. 453 -itur ... Anguitenens capite et manibus; profert simul Anguis iam caput. Lvcr. 3, 591 *priusquam anima* -sa foras enaret in aeris auras. Val. Max. 1, 6, 4 ab ima parte arae -sam anguem (1, 6, 8 a. duae ex occulto -sae. 1, 8, 2). Apvl. met. 4, 20, 3 *fur a canibus prehensus* tandem domo -sus est. Iord. Rom. 333 Novades ... Ethiopia -sos ... sedavit *Marcianus.* *nascentes* (*in malam partem*): Ov. Ib. 221 impura matris -sus ab alvo *Ibis.* Phaedr. 3, 15, 6 -sam effundit sarcinam *ovis gravida.* Hier. interpr. Iob 3, 16 tamquam abortivum -sum de vulva matris.

b *qui deorsum feruntur, cadunt*: α *ex altitudine*: Liv. 21, 35, 5 iumenta ... aliquot, quae -sa in rupibus erant, sequendo vestigia agminis in castra pervenere (*aliter Polyb. 3, 53, 10*). 38, 23, 2 plerique *fugientium* praecipites per vastam altitudinem -si ... exanimantur. Plin. nat. 27, 69 -sum ex arbore alta putatorem. *ex equo*: Liv. 27, 27, 7 *ducem* transfixum lancea -entem ex equo moribundum videre *milites.* 27, 32, 5 equus pilo traiectus ... -sum ⟨su⟩per caput regem *effudit.* 44, 26, 3 *decem milia* peditum ... in vicem -sorum equitum vacuos capientium ... equos. Frontin. strat. 4, 5, 17 *eques* decidente equo -sus.

β *e statu recto sim.*: ① *qui vestigiis falluntur et qui vulnerati, deficientes concidunt* (*de ipsis genibus et manibus l. 74*): Prop. 1, 20, 47 *Dryades Hylan* -sum leviter facili traxere liquore. 4, 1, 94 Lupercus ... sibi -so non bene cavit equo (*abl. abs. ut* Liv. 27, 19, 10. 39, 49, 3). Liv. 1, 56, 12 Brutus ..., velut si -sus cecidisset, terram osculo contigit (1, 58, 11 *Lucretia cultrum* in corde defigit -saque in vulnus moribunda cecidit. 5, 21, 16. Pass. Theclae C a 36 p. 101, 5 regina ... deficiens spiritu -sa cecidit in terram [*sim.* c, collapsa *d, cett. rec. et gr. aliter*]. *cf.* Liv. 5, 47, 5 casus *militis* -si cum proximos sterneret, *eqs.* Val. Max. 7, 3, 2 Brutus perinde atque casu -sus). 21, 36, 7 ut *in glacie lapsi,* seu manibus in adsurgendo seu genu se adiuvissent, ipsis adminiculis -sis iterum corruerent (*Polyb. 3, 55, 4* ἐπέπλεον). 21, 36, 8 iumenta ... -sa iactandis ... ungulis penitus perfrin- [Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gebant *nivem.* 37, 41, 7 *falx in quadriga prope terram locata est,* ut -sos subeuntesque contingeret. *al.* CELS. 3, 23, 2 modo cum distentione ... nervorum -itur aliquis, modo sine illa (*respicitur morbus comitialis ut* 3, 23, 4). 5, 25, 3^{A} *si* vitio locorum aliqua *mulier* -itur et obmutescit. STAT. Theb. 2, 593 ipsae in socios errare manus et corpora turbā involvi -sa suā. 9, 755 sequitur *Eurytion caecatus* ... hostem ..., fusum donec -sus in Idan decidit. FRONTIN. strat. 1, 12, 1 cum egrediens nave -sus esset *Scipio.* TAC. Germ. 39, 2 si forte -sus est *aliquis in silva sacra,* ... insurgere haud licitum. ann. 6, 40, 1 *condemnatus* venenum hausit, -susque ac moribundus ... in carcerem raptus est. SVET. Iul. 59 -sus ... in egressu navis, verso ad melius omine 'teneo te', inquit 'Africa'. Claud. 34, 1 etiam forte -sos *gladiatores* iugulari iubebat. *al.* APVL. met. 7, 18, 2 si quo casu limo ... *viam* lubricante oneris impatientia -sus deruissem. *al.* ⓘⓘ *qui consulto in genua vel in terram procumbunt* (*ad quem finem indicatur per inf.* STAT.): STAT. Theb. 3, 202 castos -sum *Actaeonem* fontes speculā temerare profanā heu dominum ... nihil agnovere Molossi (*ad A vel ad II trahunt alii*). AMM. 21, 5, 12 ad genua sua -sum *supplicem* imperator paludamento protexit. ANTH. 679, 3 Corona genuque -sus (*sc. siderum figura Engonasin*).

2 *res*: **a** *quae e statu recto collabuntur, procumbunt: opera constructa*: NEP. Att. 20, 3 cum aedis Iovis ... vetustate atque incuria detecta -retur. VERG. Aen. 2, 555 hic exitus illum *Priamum* sorte tulit, Troiam incensam et -sa videntem Pergama. LVCAN. 8, 426 dum perfida Susa in tumulos -sa ducum, *sc. Crassorum,* ... iaceret. SIL. 1, 367 -sam suffossis moenibus urbem. TAC. ann. 14, 27, 1 Laodicea tremore terrae -sa. CIL XI 6619 (*in via Flaminia; a. 124*) Hadrianus ... viam -sam ... rest(ituit). *arbor*: PLIN. nat. 16, 236 fuit ... cupressus *Romae aequaeva* ... circa suprema Neronis principis -sa atque neglecta.

b *quae e sede sua excidunt*: **α** *res variae*: LIV. 27, 11, 3 in cella aedis Fortis Fortunae de capite signum, quod in corona erat, in manum sponte sua -sum. VAL. MAX. 1, 1, 5 *sacerdoti* e capite apex -sus ... sacerdotium abstulit. PLIN. nat. 28, 27 cibus ... e manu -sus. CE 1060, 3 (*Salonis; saec. I*) tegula ... Romae Proculum -sa peremit. HYG. astr. 2, 38, 2 ex eius *Chironis* manu sagittam -sam in pedem eius incidisse. VLP. dig. 39, 2, 9, 2 (*antea*: si ex fundo tuo crusta lapsa sit in meum fundum) apud quem *iudicem* res -sae petentur. *ibid.* ut omnia tollantur, quae sunt -sa. PS. AVR. VICT. orig. 18, 4 terrae motu -sam simul cum eo *rege* regiam in Albanum lacum. RVFIN. hist. 5, 5, 2 hostes ... fulminibus crebris et caelitus -sis ignibus effugatos (*gr. aliter*). **β** *membra corporis loco suo mota*: CELS. 1 prooem. 49 ex naturalibus partibus carne -sa *exspiravit mulier.* 6, 6, 9^{B} *si oculus* -sus permanet. 7, 4, 3^{A} venter saepe etiam telo perforatur -saque intestina conduntur (7, 14, 2. 7, 16, 2 quae posteriora -sa sunt. *al.* SCRIB. LARG. 206. 232 -itur et excidit). 7, 21, 1^{A} sinere oportet dependere, quantum *omentum* ex utero -sum est (7, 21, 1^{C}). 8, 1, 13 *nervus* intentus ultra -i superiora *capitis* non patitur. 8, 11, 4 maxilla, quae utraque parte -sa ... inflammationem movit (8, 12, 4). 8, 16, 1 si in priorem *partem cubitus* -sus est, extentum bracchium est (8, 16, 3). 8, 16, 2 ab ea parte, in quam -sum est *os,* in contrariam impellere (8, 20, 6). *al.* PLAC. med. 6, 1 rec. *α* ⌊-sam vulvam⌋ reprimet *lana* ([-sa vulnera, -sa vulnus *codd.*]. rec. *β* -sam matricem). *al.*

c *quae profunduntur, emergunt (de sidere p. 1810, 46 et fort. 1810, 25): liquores* (*aquae praeter* APVL.): APVL. met. 9, 39, 6 hortulanus ... vulnere -sum capite sanguinem detergens. AVIEN. Arat. 799 de medii -sus parte diei *Nilus.* orb. terr. 248 hoc se fonte (*sc. palude Maeotidi*) trahunt ... marmora Ponti Cimmerio -sa sinu. 335 eminus evolvunt hinc sese pinguia Nili flumina et intenti -itur aequoris unda ([*nisi ad A2*]. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 73, 7 unda ... supra summum putei expressa -itur). *comae*: SIDON. carm. 5, 15 *Romae* pone capaci casside -sus perfundit terga capillus.

II *translate*: **A** *respiciuntur qui (quae) e statu firmo, iusto excidunt vel ultra modum quendam procedunt* (*in errorem incidunt vel pessum eunt praeter p. 1812, 35*): **1** *finis non indicatur*: **a** *de animantibus* (*de animo sim. l. 66. 73*): **α** *usu communi*: CIC. Quinct. 77 cogitabam, cum contra dicturus esset Hortensius ..., fore uti permultis in rebus timore -rer. Att. 1, 17, 9 *conductores* questi sunt in senatu se cupiditate -sos nimium magno conduxisse (LIV. 40, 23, 8 adulescens c. regni -sus). VARRO ling. 6, 47 lubere ab labendo dictum, quod lubrica mens ac -itur. SEN. suas. 3, 7 consuetudine -sus dixit *Gallio*: '...'. VAL. MAX. 9, 1 ext. 2 postquam luxuria *Volsiniensium urbs* -sa est, in profundum ... turpitudinis decidit. 9, 3, 8 *Sulla* spiritum *supremum* cruore ac minis mixtum evomuit, nec senio iam -sus ..., sed ... impotentia furens. SEN. dial. 4, 28, 5 *is, qui de nobis male locutus est, fortasse* dulcedine urbanitatis -sus est (*inde* MART. BRAC. ira 5). 7, 25, 7 (*in imag.; antea*: quaedam virtutes in proclivi sunt, quaedam clivum subeunt) in his continemus animum, ne -atur, in illis exhortamur. 9, 6, 2 alius eloquentiae fiducia -itur, alius *eqs.* PLIN. nat. 28, 118 nimio iuvandi mortales studio -sum *esse Democritum.* TAC. ann. 3, 55, 2 dites olim familiae nobilium ... studio magnificentiae -bantur. 12, 60, 1 (*antea*: audita vox principis parem vim *iudicia procuratorum ac sua habere*) ac ne fortuito -sus videretur, senatus quoque consulto cautum. APVL. apol. 46, 6 si forte patronus tuus verbo -sus est. COD. Iust. 9, 35, 5 (*a. 290*) si in rixa inconsulto calore -sus homicidii convicium obiecisti. SYMM. epist. 5, 41, 1 Epictetus causidicorum more -sus ... sanctum Sabinum ... incauto sermone perstrinxit. AMBR. obit. Valent. 13 iuvenis ... non solum fragilitate lubricae aetatis -itur, verum etiam ignorantia ... delinquit. SVLPICIA sat. 36 non trabe, sed tergo -sus et ingluvie albus *Domitianus non faciendo, sed patiendo impudicus. al.* **β** *apud Christianos de eis, qui peccant, praesertim fidem deserentes*: VET. LAT. Hebr. 6, 6 (cod. 89. *sim. al. et* VVLG.) impossibile est ... eos, qui ... -si sunt, renovari iterum in paenitentia (*gr.* παραπεσόντας, *cod. 75. al.* lapsos). RVFIN. hist. 4, 23, 2 *episcopus* arguit quosdam velut paene -sos a fide (*gr.* ἀποστάντας). 10, 6 p. 968, 10 (= CANON. Turner I 1 p. 221 rec. VII) de catechumenis, qui -si sunt, statuerunt *eqs.* (*cett. rec.* lapsis, *gr. Mansi 2, 673^{D}* παραπεσόντων). 10, 22 multorum, *quid 'homousion' significaret, ignorantium* praeter paucos, qui scientes -si sunt, animi decepti. AVG. epist. 82, 31. SVLP. SEV. dial. 1, 7, 1 ut ... -sum quoque angelum liberaret *Christus.* IVLIAN. in Am. 8, 13 superstitione -ens *vulgus.* CANON. Turner I 1 p. 262 rec. IX *et* X communicare ... his, qui in persecutione -si sunt (*cett. rec.* lapsi, *gr. Mansi 2, 672^{C}* τοῖς ... παραπεπτωκόσιν). EVSTATH. Basil. hex. 6, 7, 2 plures hac seductione -si sunt (*gr. aliter*). CLAVD. MAM. anim. 3, 8 p. 167, 9 *diabolus* sponte inlocaliter sanctitate -sus ... innocentiam perdidit.

b *de rebus*: LIV. 2, 63, 5 virtus militum rem -sam neglegentia consulis restituit (6, 22, 6 rem temeritate eius *tribuni* -sam restituit *Camillus.* 27, 40, 3 prospera bella ... -sam eam *rem Romanam* erexisse. 45, 19, 9. *cf. infra l. 70*). 8, 7, 19 *ut* disciplinam militarem culpa tua -sam poena restituas. 23, 5, 14 pulchrum erit, Campani, -sum clade Roman⟨or⟩um imperium vestra fide ... recuperatum esse. ASTER. ad Renat. l. 561 -sis a disciplina veteri moribus. BOETH. mus. 1, 9 *ratio* numquam ullo errore -itur.

2 *finis indicatur*: **a** *gradus extremus*: CIC. Cael. 47 huc unius mulieris libidinem esse -sam, ut *eqs.* div. 2, 4 temporibus, quibus ita -sa est *iuventus,* ut *eqs.* SEN. contr. 2, 7, 1 eo -si iam mores civitatis sunt, ut *eqs.* (SEN. benef. 5, 1, 3 iam bonitas tua eo usque -sa est, ut tibi dari putes beneficium, quod ulli datur. dial. 12, 12, 4 eo temporum luxuria -sa est, ut *eqs.* AVR. VICT. Caes. 33, 23 eo -si mores sunt, uti *eqs.*). AMM. 20, 11, 11 mentes ad usque deditionis remedia paene -sas. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 43 nunc ... in tantum -eris, ut sordes nuptiarum nec martyrii cruore dilui posse confirmes (hist. 5, 28, 13 in t. stultitiae ... -si sunt, ut *eqs.* [*gr. aliter*]). AVG. civ. 2, 18 p. 76, 2 cerneris ..., conluvie morum pessimorum quo illa civitas -sa fuerit (spir. et litt. 12, 20 per hanc ... impietatem illi homines ... quo -si ... atque ubi demersi sint). LEO M. epist. 106, 2 Conc.^{S} II 4 p. 60, 7 doleo ... in hoc dilectionem tuam esse -sam, ut *eqs.*

b *quilibet finis; -untur*: **α** *animantes* (*animus l. 46. 48*): LIV. 29, 4, 1 in haec deflenda -sos ab recenti nuntio animos rursus terror instans revocavit ad consultandum. 30, 12, 18 non in misericordiam modo -sus est animus victoris, sed ... amore captivae victor captus. VAL. MAX. 2, 1, 5 vini usus olim Romanis feminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus -rentur. *al.* CELS. 3, 27, 3^{B} rarissima venere utendum est; si quando quis in eam -sus est, *eqs.* SEN. epist. 24, 26 quosdam subit ... vitae ... fastidium, in quod -imur ..., dum dicimus: 'quousque eadem?' 63, 1 nobis ... ignosci potest -sis ad lacrimas. TAC. ann. 1, 31, 3 miles in rabiem -sus est. 2, 10, 2 paulatim ... ad iurgia -si. IVL. VAL. 1, 17 Pausanias ... in Olympiadis desiderium amoremque animo -sus est. LACT. inst. 7, 9, 6 *quidam* crediderunt ... natura mundum, non providentia constitutum; hinc iam -si sunt ad deliramenta. AMM. 18, 8, 6 ignosce mihi ... necessitate non voluntate ad haec ... scelesta -so. AMBR. obit. Valent. 33 haec est ... temptatio Christiani, si in suae animae periculum -atur. RVFIN. hist. mon. 1, 5, 8 in furorem -si daemones. AVG. bon. viduit. 3, 5 ne *quidam* ... per intemperantiam suam temptatus a satana in fornicationem -retur. civ. 13, 3 p. 560, 8 non ... ad ista infantilia rudimenta praesumptione inlicita et damnatione iusta -sus vel impulsus est primus homo. epist. 82, 31 cum cogitares, tam me non relinquendum in ea culpa, in quam me -sum existimasti, quam nec te velles, si eo modo -sus esses. nat. et grat. 35, 40 in peccata. *al.* **β** *res*: SEN. contr. 1, 2, 20 potest aliquam corrumpere -si in vitia saeculi prava consuetudo. LACT. inst. 7, 15, 7 humanarum rerum statum ... in deterius nequitia invalescente -i. SYMM. or. 2, 20 in quod periculum s⟨ermo⟩ -sus est. AMM. 17, 5, 14 in proeliis quibusdam raro rem titubasse Romanam, in summa vero bellorum numquam ad deteriora -sam *esse.* 22, 16, 15 civilibus iurgiis ad certamina interneciva -sis. AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 32 vita ... divino gubernaculo destituta praecipitatur et in graviora -itur. LEO M. serm. 36, 4 fragilitas ... conditionis humanae facile in delicta -itur. BOETH. mus. 1, 1 p. 181, 13 *musica* in turpitudinem -sa minimum antiquam speciem servat.

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *cetera exempla; pertinet ad actionem*: **1** *foras labendi; -i dicuntur*: **a** *quae errando, peccando efficiuntur*: CIC. Font. 28 ne quod ab aliqua cupiditate -sum verbum esse videatur. PRVD. cath. 1, 58 flevit negator *Petrus* ... ex ore -sum nefas. PAVL. NOL. epist. 32, 3 ne ... haec commentatio tua de caritate -sa inrideretur. **b** *quae alicunde originem ducunt*: Ps. MAR. VICTORIN. gramm. VI 148, 15 e cuius *versus sapphici* fonte plurimae species disparis figurae -untur (BOETH. c. Eut. 5, 8 huius *Eutychis* error ex eodem, quo Nestorii quoque, f. ⌞-itur⌟ [manasse probabitur *var. l. et rhythmo neglecto Peiper*]).

2 *protinus labendi, progrediendi*: **a** *dicendo, scribendo (audiendo l. 15); -i dicitur*: α *homo*: *qui longius rem prosequitur* (*subest fort. hic illic notio elabendi sub A illustrata*): CIC. Caecin. 101 non me praeterit ... me longius esse -sum, quam ratio ... iudici postularit. leg. 1, 52 quin labebar longius, nisi me retinuissem. :: quo tandem? lubenter enim, frater, quod ⟨ad⟩ (*Ziegler*) istam orationem, tecum ⌞-r⟨er⟩⌟ (⌞ ⌟ *Manutius*, -ar *Ziegler*, -bar *P. L. Schmidt*). AMBR. in Luc. 6, 93 sed quo -or longius? EVSTATH. Basil. hex. 8, 8, 7 si ad multitudinem respexero relatorum, in infinitum videbor sermone -sus (*gr.* φερόμενον). *qui ad aliud argumentum transit*: SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 20 pertinenter et cito a genere ad speciem -sus est. β res *descripta*: AMM. 23, 6, 1 res adigit huc -sa ... situm monstrare Persidis. 31, 2, 12 quas incolant terras *Halani*, quoniam huc res -sa est, consentaneum est demonstrare.

b *tradendo*: IVL. VAL. 1, 27 *Proteos sepulcrum* coli religiosius mandat ... eiusque mos ad nos usque -sus.

deriv.: prolapsio, prolapsus (-ūs).

[prōlacrimo *affert Souter, Glossary, 1949 s. v. sec. falsam var. l.* -andum *pro* post lacrimas clamandum EVSEB. GALLIC. hom. 45, 4.**]** *Hajdú.*

?**prōlambo,** -ere. *a* pro *et* lambere, *nisi est compos. aet. recentioris.* *i. q. lambendo prosequi*: PASS. Vincent. (BHL 8630) 9 sancti vestigia ... deosculando -ere (*cf. rec. vet. [BHL 8631] 11* [*20*] qui oscularentur ... et ... lamberent). 12 -ente congerie *harenae litoreae* (*rec. vet. ibid. 14* [*25*] prolabente, *sed* -ente *var. l.*). *Bk.*

⊠**prōlāpsio,** -ōnis *f.* *a* prolabi. *de notione cf. l. 55.* *legitur in oratione prosa apud* CIC., SCRIB. LARG., CHALC., AMM. *al., sc. singulis vel binis locis praeter* AMBR. (*plus 30ies*), HEGES. (*quinquies*); *deest in versibus.*

i. q. actio vel effectus prolabendi (*hic illic c. gen. subi. vel pron. poss., c. gen. inhaer. p. 1814, 1, praepos. l. 47. p. 1814, 22; in iunctura* eius -is esse, ut *l. 64*): **1** *cum notione procidendi, collabendi*: **a** *proprie et in imagine*: α *in imag. de hominibus, qui vestigiis falluntur*: CIC. Cael. 41 *natura* multas vias adulescentiae lubricas ostendit, quibus illa insistere aut ingredi sine casu aliquo ac -e vix posset. AMBR. apol. Dav. I 2, 6 si ... *currentes* post ... lapsum gratia maiore vicerunt, quanto magis agonem pietatis ingressi non debent unius -is offensione censeri. 16, 76 ut *peccatores* ... ingrediantur domini vias, in quibus ... nulla deverticula praecipitis -is offendant. β *de partibus corporis, quae procidunt*: SCRIB. LARG. 142 tit. ad -em ... extremi intestini (232 tit.). CAEL. AVR. acut. 3, 2, 8 linguae ultra dentes ad exteriora -o (chron. 1, 4, 65 *epileptici*). γ *de aedificio, quod corruit*: HEGES. 5, 26, 2 patrato *oppidi* excidio muri -e (*gr. 6, 31* ἐπὶ τῷ καταρριφθέντι).

b *translate cum respectu erroris* (*cf. imag. l. 39 sqq.*): α *vigente respectu morali* (*fere deficitur a deo, doctrina christiana sim., ab auctoritate civili vel militari* AMM., HEGES.): AMM. 20, 4, 15 *ne* intempestiva temeritas et -o discordiarum materias excitaret. AMBR. Abr. 2, 4, 16 *sermo virtutis animam improbam* erroris ... pudore adficit et -is torquet dolore. apol. Dav. I 9, 49 videtur iniquitas ad mentis inprobitatem referri, peccatum ad -em corporis ([*citat* ISID. diff. 1, 299]. *cf.* 11, 57 corporeae peccatum -is. Iac. 1, 1, 2 corporalis -is). bon. mort. 10, 47 lapsus est *Adam* et pudore se -is abscondit (*de eodem*: in psalm. 118, serm. 8, 24, 1. POMER. 2, 19, 2 qui nolunt damnationis ... subire supplicium, caveant -is exemplum. *al.*). epist. 2, 7, 20 in omnibus ... factis aut a virtute correctiones sunt, aut a malitia -es, aut media et indifferentia (*cf. Philo om. prob. 60* ἁμαρτήματα). inst. virg. 5, 35 (*antea*: fuerunt, qui eam *Mariam* negarent virginem perseverasse) ut eius -is etiam episcopus argueretur. Iob 3, 1, 1 protestatur *David*, quod eius primo fuerit -is, ut *eqs.* 4, 9, 35 (*cf. psalm. 42, 4* laetificat iuventutem meam *deus*) iuventutem sibi ex inveterata -is humanae senectute renovatam (AVELL. 38, 10 ad h. -es patiens deus). in psalm. 1, 9, 3 puellulae sine -e verecundiae ... hymnum deo ... modulantur. 36, 28, 4 loquacitas ... incentivum -is et culpae *est* (*cf.* 45, 18, 1 -is incentor et auctor erroris [*sc. diabolus*]). 118 serm. 12, 21, 3 caro ... cupiditatibus mobilis ad -em. HEGES. 1, 39 p. 82, 10 (*verba Herodis*) si ... supra modum quis liberos meos excolat, reus est mihi etiam pro liberis meis, quibus auctor -is est. 1, 40, 12 (*loq. regis frater reus coniurandi*) dementiam sibi causam fuisse -is. 4, 30, 1 iniuriam suae -is. AVG. c. Iulian. 3, 1, 1 ut ... te ... salubriter paeniteat ... temerariae iuvenilis progressionis et -is tuae. IVLIAN. in Os. 6, 8 quod *cives Galaad* propria non essent -e contenti, sed alios quoque in similem ruinam ... deducerent. *al.* *accedit gen. inhaer.*: AMBR. apol. Dav. I 4, 16 aliquem sine -e delicti. in Luc. 7, 73 de paradiso ... eiectus Adam praevaricationis -e (*cf. p. 1813, 57*). Noe 14, 49 erumpunt de corporis fonte ... diversorum criminum -es, quae ... vigorem mentis effeminant (*subestne etiam imag. elabendi?*). in psalm. 45, 13, 2 nullius peccati -e commotus est dei filius, nec alicuius erroris offensione titubavit. 47, 9, 1 quod ei *Petro* error obrepserit et virtutem suae mentis -e corporeae fragilitatis inflexerit. β *respicitur quilibet error*: AMBR. exc. Sat. 1, 38 (*antea*: quis te aspexit, *frater*, qui non me visum putaret?) quam gratus error, quam iucunda -o. in psalm. 38, 4, 3 delicta ... ignorantiae ... ad verborum -em *retulit*, quae non ex sententia nostra ... funduntur. HEGES. 4, 2 p. 242, 2 ille praestantissimus, qui inter adversa ... conluctatur casibus ... et corrigere proprias quaerit -es.

2 *cum notione emergendi, exeundi; prolabuntur*: **a** *liquores*: AMBR. Noe 15, 51 (*antea*: de terra rupti sunt fontes) inrevocabilis effusio ... nec retineri facilis ingentium -o fluentorum. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 127 chirurgiā exitum puris faciendum ..., quo corruptis liquoribus -o ... praebeatur. **b** *deus* (*nisi ad 3*): MAX. TAVR. 64, 2 potuit pater et spiritus tamquam invisibilis deus ad verbum filium invisibili -e descendere (*opp. columba et vox sec. Matth. 3, 16 sq.*).

3 *cum notione protinus labendi, itineris prosequendi*: CHALC. comm. 112 maximae ... discessionis, *sc. Luciferi a sole*, ab occiduis ad eoa -o hoc dierum numero revocatur.

prōlāpsus, -ūs *m.* *a* prolabi. *i. q. actio prolabendi* (*praeter gen. subi. vel pron. poss. accedunt gen. inhaer. l. 42, praepos.* ad *l. 39*, in *l. 29*): **1** *proprie cum respectu motus*: VET. LAT. II Macc. 9, 7 (rec. P) contigit ... cadere eum *Antiochum* de curru ... et molestissimo -u actum universis membris debilitari (*gr.* πτώματι, *recc. BM* casu, *aliter cett.*). HIER. epist. 98, 12, 2 (*Theophil. contra Orig.*) non aliorum socordiam et in inferiora -um occasionem dedisse deo, ut illas *dominationes* principatus et potestates ... nominaret (*vergit ad 2, ut*: RVFIN. Orig. princ. 2, 1, 1 quam aliam ... causam putabimus ... mundi diversitatis, nisi diversitatem ... motuum ac -uum eorum, qui ab illa initii unitate ... deciderunt? [*gr.* τῆς ἀποπτώσεως]). **2** *translate cum respectu erroris, peccati*: AVG. in psalm. 109, 17 l. 39 numquid ... imprudens prolabitur *deus*, ut postea eum de suo -u paeniteat? Ps. AMBR. paenit. 22 p. 995D (*sublucet imago*) si ... sinistrae mentis -u declivior in pronum vergentia adducas lubrica exercitatione vestigia. EPIST. pontif. 608 Schwartz p. 78, 8 nisi a fidelibus perfidi sint remoti, ... ad vitia facilis hominibus est -s. AVELL. 103, 16 meliore conatu praeteritos compensare -us. SACR. Leon. 308 facilis est in securitate -s (*sim.* 334). FAVST. REI. epist. 3 p. 180, 2 vide, quo adsertores suos ducat alti -s erroris (*inde* CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 32, 16). *Hajdú.*

prōlātātim *inter adv., quae finiuntur in 'im', affert* DIOM. gramm. I 407, 6; *exempla desunt.* *a* prolatare; *fortasse i. q. modo prolativo sim.*

?**prōlātīcius,** -a, -um. *a* proferre (prolatus), *si quidem agnoscenda est var. l.* [*perperam edebatur olim p. 1816, 56.*] *i. q. prolativus* (*ad rem v. p. 1816, 47*): Ps. MAX. TAVR. hom. 77 p. 416A ne verbum ipsum non substantiam veritatis, sed -um (-titium *ed.*; prolativum *var. l.*) loquentis dei putares esse sermonem. *Bk.*

⊠**prōlātio,** -ōnis *f.* *a* proferre (prolatus). *de notione* (*cf. etiam p. 1478, 12*): GLOSS. -o: προκομιδή. productio. *legitur in versibus semel tantum, sc. apud* PLAVT., *in prosa oratione inde a* CIC., CAES., LIV.; *raro plur., sc. in var. l. apud* PLAVT. *et inde a* TAC. [*in codd. confunditur saepe cum* probatio, *e. g. l. 60 et* RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1. ACT. Archel. 13, 2 (*restituitur* DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 305, 14; *falso trad.* TERT. nat. 1, 3, 6); *restituitur pro* prael- EPIST. pontif. 937 Conc.S IV 2 p. 143, 3.]

i. q. actio proferendi vel ipsa res prolata: **I** *respicitur tempus; -o fit*: **A** *differendo*: PLAVT. Mil. 253 trecentae possunt causae conligi, 'non domist, abiit ambulatum ...', quantum vis -um (-is *cod. A*). CIC. Rab. perd. 8 cum ... ad -em iudici biduum quaereretur (prob- *var. l.*). Att. 7, 12, 2 *Caesarem* rerum -o ... *non* tardabit (SCHOL. Cic. Bob. p. 138, 31 certa pars anni observa⟨ba⟩tur, qua nihil in urbe gereretur, quod ad res iudiciales ... pertineret; tunc igitur -o r. fieri dicebatur). CAES. civ. 3, 32, 5 -em diei, *sc. quo debita solvere oportuit*, donationem esse dicebant. FRONTIN. strat. 3, 16, 3 *Hanno* promisit -is iniuriam liberalitate pensaturum (*antea: mercennarii* aliquot mensum mercedes non receperant). TAC. hist. 3, 82, 1 *milites* omnem -em ut inimicam victoriae suspectabant. ann. 4, 3, 5 magnitudo facinoris metum, -es ... adferebat. 5, 8, 2 crebris -bus (*sc. in re iudiciali*). APVL. met. 11, 22, 2 longi temporis -e (*nisi ad B*). VLP. dig. 4, 8, 25 pr. (*e Labeone*) si arbiter ... diem protulit, valere -em. **B** *protrahendo*: TERT. praescr. 10 l. 9 -em quaerendi et inveniendi (*antea*: quamdiu non invenis. *respicitur Matth. 7, 7*). IVLIAN. in Os. 1, 8 l. 432 -o aetatis puellae est ablactatione signata.

II *vario respectu pertinet ad*: **A** *edendum, proponendum, efferendum*: **1** *enuntiando, eloquendo, divulgando sim.* (*de ipsis scriptis,*

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dictis e. g. l. 7. 35; cf. 2a infra): **a** *respiciuntur argumenta* (*posita per gen. saepius,* de *l. 9*): CIC. orat. 120 commemoratio ... antiquitatis exemplorumque -o ... auctoritatem orationi affert. COD. Iust. 9, 9, 19 (*a. 287*) sub ipsa -e sententiae (DON. Ter. Phorm. 422 [rec. A]. AVG. gen. ad litt. 4, 22 p. 121, 15. *al.*). ARNOB. nat. 5, 41 -o cupidinis atque irae. AVG. in psalm. 4, 4 -em veritatis in voce. BOETH. categ. 2b36 ceterorum ... quicquid protulerit *quidam hominem definiens,* aliena erit illa -o (*gr. ἀλλοτρίως ἔσται ἀποδεδωκώς*), ut 'album' vel 'currit' *eqs.* CASSIOD. hist. 5, 34, 22 haec est Acacii de eius fide -o (*Socrat. 2, 40, 18 ἔκδοσις*). IOS. c. Ap. 1, 293 manifestam esse ⌊ex ipsa -e praedictorum⌋ ... fallaciam (⌊ ⌋ *Boysen in app. crit. sec. gr. ἐκ τῶν εἰρημένων,* et ipsas -es aedictorum *sim. codd.*). LIBERAT. 17 CONC.[S] II 5 p. 127, 13 ad cuius *henotici* -em seu professionem. *al.*

b *respiciuntur verba, voces, litterae* (*addidimus generalia quaedam l. 25 sqq.*): **α** *vario usu*: VET. LAT. psalm. 143, 14 (cod. 136) sine -e vocis (vocae *cod.*) in plateis nostris ([*gr. κραυγή, cod. 300. al. = Vulg.* clamor]. CASSIOD. hist. 1, 14, 4 -e harum *vocum, i. vocabulorum. al.; cf. l. 44*). IREN. 2, 28, 5 vos ... verbi hominum per linguam factam -em transferentes in verbum dei (ARNOB. nat. 3, 18. CONC.[S] I 5 p. 249, 21 [*gr. I 1, 6 p. 110, 14 ῥημάτων προφοραῖς, altera versio I 5 p. 142, 31* verborum vocabulis]. CAEL. AVR. chron. 2, 1, 6. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 24 verborum ... -em maximam [*gr. λόγων ... δύναμιν*]. *et saepius*). RVFIN. Basil. hom. 4, 1 p. 1753[D] est quis ... sermonis ... -e ac virtute magnificus ([*cf. Migne gr. 31, 373[B] ἐπὶ ... δυνάμει λόγων*]. AVG. de serm. dom. 2, 25, 83 CONC.[S] IV 2 p. 67, 7. *al.; cf. etiam l. 49*). AVG. gen. ad litt. 12, 8 p. 390, 23 linguam appellavit *Paulus* (*I Cor. 14, 14*) quamlibet signorum -em, priusquam intellegantur. BOETH. in herm. comm. sec. 1, 1 p. 46, 27 in -e dicendi. 5, 11 p. 369, 16 vel latenter vel in -e. *al.* **β** *in sermone gramm.: respicitur pronuntiatio*: CONSENT. gramm. p. 13, 9 quae in ipsa -e barbarismum incurrunt (*cf. 10, 24 sq.* quae in usu cotidie loquentium animadvertere possumus). p. 16, 13 quod est pinguissimae -is (*de pronuntiatione l litterae; postea*: pinguius ... proferri). *al.* *respiciuntur varia*: BOETH. in top. Cic. 2 p. 293, 39 coniugata voco, quaecumque ab uno nomine varia -e flectuntur, ut a 'iustitia' 'iustus, iustum, iuste' (*cf. Cic. top. 12* quae orta ab uno varie commutantur). PRISC. gramm. III 147, 2 ut *pronomina* singulas varient personarum et casuum -es nulli obnoxia regulae. 157, 6 cum absoluta et non discretiva *in verbo* inest -o, dicimus absque pronomine 'disputo, disputas'. EXPLAN. in Don. gramm. IV 487, 4 vox est ... verbis emissa ⌊et exacta sensus -o⌋ (*Keil*; s. et e. -o [perlatio *var. l.*] *codd.*). *al.*

2 *generando, procreando sim.* (*fere in sermone theologorum, cf. Braun, Deus Christianorum, ²1977, 294 sqq.; de ipsis generatis sim. e. g. l. 46. 52. 59*); *respicitur generatio*: **a** *Christi* (*saepe ut verbi dei, cf. 1b supra*): TERT. apol. 21, 11 *spiritum* -e generatum (*v. p. 1683, 64*). IREN. 2, 28, 6 (*antea*: filius prolatus a patre est) -em istam, sive generationem, sive nuncupationem *eqs.* LACT. inst. 4, 8, 12 ex deo deum -e vocis ac spiritus potuisse generari (HIL. trin. 7, 11 non quod -o v. natura sit filii. *cf. l. 15*). HIL. trin. 4, 12 (*professio fidei Arianorum*) ut Valentinus -em natum patris commentatus est (*gr. Athanasius ed. Opitz III 1 p. 12, 11 προβολήν*). 6, 9 l. 23 ut -o ipsa nativitas esse existimetur (*antea*: esse prolatum). AMBR. fid. 4, 9, 106 ut videatur non generatio illa verbi manentis, sed -o fluentis esse sermonis. HIER. adv. Rufin. 2, 19 (*syn. προβολήν, v. p. 1478, 12*). RVFIN. Orig. princ. 4, 4, 1 non per -em ab eo *deo* (*gr. οὐ προβαλὼν αὐτόν*), ut quidam putant, generatus est filius; si enim -o (*gr. πρόβλημα*) est filius patris, -o vero dicitur, quae talem significat generationem, qualis animalium vel hominum solet esse progenies *eqs.* (*postea*: protulit ... prolatus est). *al., maxime apud* HIL. **b** *aeonum sim.*: TERT. adv. Prax. 8 p. 237, 20 *v. p. 1477, 74.* adv. Val. 7, 6 Nus simul accepit -is suae officium, emittit et ipse ... Vitam. 37, 2 virtutes ... ceteras -es aeonum propagarunt (IREN. 2, 21,1 a. -is, quam Homo cum Ecclesia protulit. *al.*). IREN. 1,1,1 *Bythos* velut semen -em hanc praemitti voluit (*gr. προβολήν. antea*: emittere [*gr. προβαλέσθαι*]). 2, 31, 1 de -bus ... et aeonibus. FILASTR. 35, 1 de deo -es factae sunt, inquit *Carpocrates,* angelorum atque virtutum. *al., maxime apud* IREN. **c** *variorum: notione communi significatur actio procreandi*: HIL. trin. 6, 9 l. 36 non est ... secundum humanarum nativitatum -es dei nativitas aestimanda (*item de hominibus*: GREG. M. resp. ad Aug. p. 338, 25 prolis. *cf. l. 53 sq.*). GREG. M. moral. 14, 70 l. 70 cernimus arbusta ... a fructuum -e cessare. *notione deflexa significatur status procreatione effectus, sc. exsistentia*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 mens et materia ... magnificentiam creatoris verbi ipsa sui -e monstrabant (*Migne gr. 36, 321[C] τὸ τοῦ δημιουργοῦ λόγου μεγαλεῖον ἐν ἑαυτοῖς ἔφερον*).

3 *exhibendo, ostendendo*: **a** *documenta, testimonia sim., sc. in iudicio*: COD. Iust. 2, 42, 3, 3 (*a. 293*) nisi ... evidenter ex instrumentorum -e, non per testium depositiones, te fuisse minorem ostenderis. CONC. Carth. a. 411 capp. 3, 544 documentorum -e (FACVND. defens. 2, 1, 11). capp. 3, 567 gesta *antiqua* ... nonnisi aliorum -e gestorum posse rescindi ([*Aug. coll. c. Don. 3, 24, 42* gestis e contrario recitatis]. CONC.[S] II 2, 1 p. 58, 35 [*gr. II 1, 1 p. 153, 29 προκομιδή, altera versio II 3, 1 p. 137, 20* oblatio]. *addas fortasse* FACVND. defens. 1, 2, 7 -e [prob- *cod. vetus*]). FVLG. RVSP. praedest. 2, 33 legalis testimonii -e. *al.* **b** *victimam, sc. in re sacra*: CLEM. ad Cor. 41, 2 contra aedem iuxta altarium ⌊-e expiatur illud, quod offertur⌋ (*gr. μωμοσκοπηθὲν τὸ προσφερόμενον*).

4 *quolibet modo*: **a** *vi locali*: HIER. Didym. spir. 26, 113 (*spiritus sanctus egreditur de deo ita, ut ab eo non separetur*) sicut loca et commutationes locorum ab incorporalibus separamus, sic et -es (prob- *var. l.*), intus dico ac foris, ab intellectualium natura discernimus, quia istae corporum sunt. **b** *translate cum respectu efficiendi*: AVG. in psalm. 44, 4 in -e consilii. BOETH. arithm. 2, 34, 1 ex his duobus *numeris* tota omnium formarum videtur orta -o. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 205 necessaria ... circa -em funeris ... adimplere (*nisi ad a trahas coll. p. 1681, 46 sqq.; sed cf. gr. τὰ ... περὶ τὴν κηδείαν*).

B *promovendum, amplificandum*: **1** *vi locali*: LIV. 31, 5, 7 -em finium victoriamque ... portendi (42, 20, 4). SVET. Aug. 30, 1 alveum Tiberis laxavit ... aedificiorum -bus coartatum (prolaps-, prolax- *var. ll.*). IVNIL. 2, 22 de -e (probat-, planat- *var. ll.*) praedicationis (*respicitur psalm. 8, 2* in universa terra). **2** *translate: de augmento sim.*: TERT. scorp. 6 p. 157, 21 si fidei ... congruebat sublimitati et claritatis aliqua -o (*praelationem intellegit Hoppe, Syntax u. Stil des Tert. 1903, 123*). *? de impetu agentis* (*nisi de actione efficiendi, ut sub A4b*): ORIG. in Matth. 13, 5 p. 191, 23 ut, qui faciebat ⌊inrationabili -e⌋, quae putarentur a videntibus bona, iam de cetero sine ratione non agat (⌊ ⌋ *gr. ἀλόγῳ φορᾷ* [*sed versum esse vid. προφορᾷ*]. *antea*: impetus [*gr. ὁρμάς*]).

in figura etym. p. 1815, 58.

prōlātītius *v.* -icius.

*prōlātīvus, -a, -um. *a* proferre (prolatus) *sec. gr. προφορικός* (*quam vocem infra respondere scias apud* CONC.[S] *al.*).

i. qui profertur (*in iuncturis* -us sermo *et* -um verbum *praeter l. 42. 65 sq.; apud Christianos excepto* PORPH. *l. 41*): **1** *de sermone hominum*: **a** *qui apud theologos cum verbo dei comparatur* (*cf. 2a*): IREN. 2, 13, 8 qui generationem -i hominum verbi transferunt in dei aeternum verbum (AMBR. fid. 4, 7, 72 v. hoc nostrum utique -um est, syllabae sunt, sonus est ..., sed non sermo noster operatur [*postea l. 58*]. AVG. trin. 15, 11, 20 l. 42 ad illud v. hominis, ... quod neque -um est in sono neque cogitativum *eqs. al.*). AMBR. fid. 4, 9, 101 quid intersit inter -um sermonem et ... dei verbum ex patre natum, ... non prolatum (CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 164, 11 s. iste -us, id est hominum, quo utentes ... cogitationes ad invicem explanamus. p. 164, 14). **b** *cetera exempla*: PORPH. Hor. epist. 2, 1, 23 ⟨ut ea (*sc. legum XII tabulas et foedera vetera*) Musis⟩ ... loquentibus dicat esse -a (-o *trad.*). AMBR. Abr. 2, 1, 2 domus mentis -um verbum est (*postea*: mens in sermonibus nostris habitat. *cf. Philo migr. Abr. 2, 12 τοῦ κατὰ προφορὰν λόγου*). EPIPHAN. SCHOL. Didym. in Iac. 3, 2 p. 6, 2 de peccato -i sermonis, quae soloecismos et barbarismos quidam vocant.

2 *de eis, qui a deo emittuntur*: **a** *describitur eius* verbum, *i. filius* (*quod -um esse affirmant haeretici quidam; opp. e. g.* natum *l. 52,* substantivum *l. 53 sqq.,* substantiale *l. 60 sqq.*): HIL. syn. 38 (= 45) si quis insitum vel -um v. dei filium dicat, anathema sit (*formula synodi Sirmiensis, quam explicat Hil. ibid. 46* prodeuntem ... loquentis ore sermonem). EPIST. pontif. Zeitschr. neutest. Wiss. 35, 1936 p. 23, 1 dei verbi non -i, sed nati. FILASTR. 64, 1 *Paulus Samosatenus* v. dei, id est Christum ... dei filium substantivum ac personalem ... esse ... denegabat, -um autem, id est quasi aera quendam, dicebat (*de eiusdem doctrina*: MAR. MERC. CONC.[S] I 5 p. 28, 13 non substantivum, sed -um [prolatitium *edd. vet.*] potentiae dei efficax v. esse definit. CONC.[S] I 5 p. 82, 32 *προφορικὸν ... λόγον* ..., id est -um ... v. *al.*). AMBR. fid. 4, 7, 72 (*cf. l. 34*) solum est v. dei, quod nec -um est nec quod *ἐνδιάθετον* dicunt, sed quod operatur et vivit. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 167, 34 v. ... unigenitus dicitur, non -um, sed substantiale et substantialiter (Rustic. non -us, sed substantialis et subsistentialis). FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 6, 2 verbi non -i, sed substantialis vera incarnatio. VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 33 p. 219[B] non -um et sono vocis transiens, sed substantialiter in sua virtute manens intellegas v. *al.* **b** *describitur spiritus sanctus*: AMBR. spir. 2, 6, 53 qui -um verbum putant in patrem redire, -um spiritum in deum refundi.

Banta.

prōlāto, -ātum, -āre. [*verbum frequentativum a* proferre *formatum, sc.* proferre, prolatus: prolatare, *ita ut e. g.* gerere, gestus: gestare; *ad singulas notiones cf.* profero *IIB1 ('procrastinare'), IA2b ('extendere'). simili modo a* differre *derivatum est* dilatare, *ad cuius sensum postea* 1. latus *aliquid contulit. aliter Ernout, Philologica II, 1957, 193 sqq. Fo.*] *de notione*: DON. Ter. Andr. 313, 2 *et* 329, 1 *et* 615, *v. p. 1628, 45. 1687, 42. 1639, 5.* SYNON. Cic. p. 438, 18 -at. protrahit. prorogat. procrastinat. differt. GLOSS. -o: *πλατύνω. ὑπερτίθημι.* -anda: differenda, dilatanda. *sim. al.* *legitur rarius in oratione soluta inde a* CIC. (*septies apud* SALL., *cui deest* proferre), *in poesi sin-*

[Krylová]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gulis locis apud LVCR. *et* SIL.; *occurrunt formae stirpis praes. (maxime gerund.) praeter* TAC. *l. 25.*

i. q. proferre (*cum vi iterativa vel intensiva, quae non ubique perspicua est* [*sed v. e. g. l. 23. 30*]): **1** *notione in posterum differendi, procrastinandi*: **a** *exempla varia*: **α** *absolute vel c. obi. interno* (*v. l. 13; pro syn. accedit* cunctari *l. 12 sq. [cf. etiam l. 50]; gerund. praeter l. 12; spectat ad 2b, si pro obi. intellegas tempus, quod ante actionem quandam protrahitur*): CIC. Catil. 4, 6 id *malum, i. coniuratio,* opprimi sustentando et -ando nullo pacto potest; ... celeriter vobis vindicandum est (*nisi ad 2b trahas, sc.* id *pro obi. subintellegens*). SALL. or. Lep. 7 agundum ... est ..., non -andum neque votis paranda auxilia. LIV. 2, 36, 5 *quidam somnio monitus erat, ut aliquid nuntiaret*; cunctantem ... ac -antem ingens vis morbi adorta est. 21, 5, 2 *Hannibal* nihil -andum ratus, ne se ... cunctantem casus aliquis opprimeret (AMM. 16, 2, 8 n. -andum existimans. *vix addas l. 16*). 27, 46, 10 qui -ando spatium hosti det (*cf. 7* ut ... tempus pugnandi differretur. *8* morando). 37, 19, 5 *bellum* possumus, si ex hoc impetu rerum nihil -ando remittitur, ante hiemem ... perfecisse. CVRT. 10, 2, 10 -ando aliquantum extraxerant temporis. EVGRAPH. Ter. Phorm. 606 *v. p. 1638, 75.* **β** *cum obi. acc. externo*: LVCR. 1, 983 (*comprobat mundum infinitum esse*) uti nusquam possit consistere finis effugiumque fugae -et copia semper (*i. copia fugae prohibebit, ne umquam telum proiectum effugiat mundum; possis exemplum sensu locali accipere, sive ad 2a referens, ut vol. V 2, 211, 44, sive intellegens effugium, sc. locum effugiendi, semper longius removeri; sed v. Gottschalk, Class. Phil. 70, 1975, 42 sqq.*). SALL. epist. Mithr. 12 Ptolemaeus pretio in dies bellum -ans (TAC. ann. 13, 34, 2 -tum ... b. acriter sumitur [*cf. 13, 7, 2* differrent b.]). 23 pernicie nostra tuam -are. or. Phil. 16 -andis seditionibus. LIV. 7, 21, 2 -andis ... comitiis. DON. Ter. Andr. 180, 4 'ducere' est exspectatione longi temporis malum -are.

b *-are* dies *vel* diem: *plur.* dies: SALL. Catil. 43, 3 *socios* dubitando et d. -ando magnas opportunitates corrumpere (*de notione cf. p. 1687, 39 sqq., nisi* d. *pro acc. temporis accipias*). *sing.* diem: SIL. 3, 142 brevitas ... vetat mutabilis horae -are d. (*sc. quo agendum est*). TAC. ann. 6, 42, 4 *praefecti, brevi mora petita,* ⌊d.⌋ ex die -bant (⌊ ⌋ *obi. acc., an acc. temporis?* [*cf. vol. V 1, 2146, 6*]).

2 *notione dilatandi, extendendi* (*indicatur status extensus l. 54*): **a** *cum respectu loci* (*-antur etiam incorporea; cf. l. 22*): SALL. hist. frg. 4, 70 imperii -andi percupidus habebatur ([*nisi de imperio magistratus continuando accipias, ut ad b pertineat*]. PS. QVINT. decl. 3, 13 non de -ando tibi, *Mari,* imperio res est). COLVM. 1, 5, 9 villam. MELA 3, 27 *non* imperitandi -andique quae possident *bella gerunt Germani* (3, 52 studio ... ea -andi, q. p.). TAC. hist. 2, 78, 3 seu domum exstruere *paras* seu -are agros sive ampliare servitia. AVR. VICT. Caes. 39, 16 tuendi -andive gratia iuris Romani. CAEL. AVR. acut. 2, 34, 183 *oportet* omnibus corporis partibus adiutoria, *i. medicamenta,* -ari. NOVELL. Iust. app. 7, 11 ut ... legum ... nostrarum ubique -etur auctoritas (*cf. tit.* ut leges ... per provincias ... dilatentur). **b** *cum respectu temporis, sc. -antur ea, quae protrahuntur, continuantur* (*cf. supra l. 7. 9. 38*): SALL. Iug. 27, 2 omnis invidia -andis consultationibus dilapsa foret (*27, 1* trahundo tempus). TAC. ann. 11, 37, 1 interim Messalina ... -are vitam ...; ac ni caedem eius Narcissus properavisset *eqs.* 15, 51, 1 *coniuratis* cunctantibus -antibusque spem ac metum. ARNOB. nat. 1, 64 p. 61, 10 *morum castigatores* sui (in *trad.*) temporis posteris notas scriptorum perpetuitate -ant. *in arte metrica mediopass.*: PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 45, 13 *tribrachys* trium, ... *molossus* sex temporum spatio -atur. **c** *cum respectu rei cultu provehendae*: COLVM. 1 praef. 19 *nobis* diuturna permittente pace -are licuit rem rusticam.

deriv.: prolatatim. *Krylová.*

prōlātor, -ōris *m.* *a* proferre (prolatus). *i. qui profert, sc. eo quod*: **1** *generat, procreat sim.*: IREN. 1, 2, 1 aeones ... desiderabant -em seminis sui videre (*gr.* τὸν προβολέα). 2, 2, 3 qui -r fuit talis successionis *angelorum. ibid.* praeter illum, qui fuit -r. 2, 4, 1 utrum ab omnium patre et -e secundum eos *haereticos* et ipsum *vacuum sit* prolatum (*postea*: ei *patri,* qui emisit). VEREC. in cant. 2, 11 mundus hic praesens, ... serpentum ... -r, *i.* spirituum ... nequiorum. **2** *enuntiat, promulgat sim.*: IREN. 2, 4, 1 si ... emissum est vacuum, vacuus et -r est Valentinus (*i. qui id finxit; alluditur ad sensum sub 1 illustratum. postea*: prolatum est). PS. CYPR. singul. cler. 36 agnoscit ... Paulus ... *sua* verba prolata (*sc. Rom. 14, 4*), sed ... -es ipsos ignorat. HIER. epist. 98, 22, 2 sententiam, quae ... de pessima mente profertur ..., percutere -em suum. PS. HIER. epist. 2 p. 46C Pilatus veritatis interrogator potius quam -r. AVG. serm. 23, 1 securior est ... verbi auditor quam verbi -r. **3** *exhibet* (*sc. instrumenta*): COD. Theod. 2, 27, 1, 1 hoc ... toto iure cantatum est, ut scripturam -r adfirmet (prolatur, probatur *var. ll.; sim.* INTERPR. cod. Theod. 11, 39, 7). AVELL. 83, 206 a -bus ... symboli (*cf. 204* quae prolata est in ... synodo ... definitio *eqs.*).

prōlātus, -ūs *m.* *a* proferre (prolatus). [*perperam editum est olim* facillimo -u *pro* facillime prolatum TERT. adv. Val. 33, 2.] *fere i. q. prolatio*: PARIS 1, 5, 9 fortuitum vocis -um (*Val. Max.* iactum). DON. Ter. Andr. 12, 4 stilus ... est ... in prolata oratione, oratio autem et in cogitatione est et in -u. *ad supinum verbi q. e.* proferre *referendum est* prolatu *e. g.* ARNOB. nat. 5, 41 SYMM. epist. 1, 15, 3 SIDON. epist. 8, 16, 3.

[prōlectibilis *laudant lexica quaedam falso pro* plectibilis *e* SIDON. epist. 4, 13, 4.**]** *Banta.*

prōlecto, (-āvī), -ātum, -āre. *a* prolicere (*vix a* pro *et* 2. lactare). *scribitur* -lict- GLOSS.^L *infra* (*si huc pertinet*). *de notione*: GLOSS. -et: delectet (*ad l. 28?*). GLOSS.^L IV Plac. P 17 ⌊prolictabimini (-bimi *codd. Rom.*) dicitur et multa significat⌋; nam prolici est persuaderi (*codd. aliquot addunt* verbum autem eius est -or. ⌊ ⌋ *corruptum*; prolecta bene d. et invitata s. *coni. Heraeus, alii alia, v. Goetz, Thes. gloss.*). *legitur fere singulis locis inde a* PLAVTO, *sed quinquies apud* APVL. [*confunditur hic illic cum compos. cognatis et cum* proiectare (*v. infra; falso trad.* AMM. 14, 5, 7).]

i. q. prolicere, illicere sim. (*vi intensiva vel frequentativa parum perspicua; accedit praepos.* ad *l. 35; syn. v. imprimis l. 40. 45, opp. l. 24. 36. 46*): **1** *cum obi., quod afficitur* (*subaudiendo l. 38 sq., cf. l. 27; sublucet vis localis l. 39 sqq.*): **a** *provocando, lacessendo*: PLAVT. Bacch. 567 ne nega, *quod tibi obicio*; perdidisti me. :: etiamne ultro tuis me -as probris? (-iectas *var. l.*). **b** *sibi conciliando, placando, blandiendo* (*ad corrumpendum* CIC., PAVL. NOL.): CIC. Flacc. 18 *adversarius* locupletes homines ... deterret, egentes ... spe legationis et viatico publico ... -at (-iecta, perlectat *var. ll.*). OV. fast. 4, 433 praeda (*i. flores colligendi*) puellares animos -at (ob-, delectat *var. ll.; nisi ad c*). VITR. 5 praef. 1 *in poesi* verborum elegans dispositio ... -ando sensus legentium perducit ... ad summam scriptorum terminationem (-iect- *cod. unus*). CYPR. ad Donat. 16 si ... -et aures religiosa mulcedo *psalmi recitandi* (-et r. dulcedo *var. l. apud Nicet. psalm. 13 l. 33*). PAVL. NOL. epist. 24, 13 huius mundi figura (*I Cor. 7, 31*), quae ... per oculos corda -at. CYPR. GALL. gen. 1397 *Ioseph* facili -at pectora *fratrum* fatu. 1417 (*sec. gen. 45, 3 sq.*) *fratres* defixi riguere metu ...; -at mox ille *Ioseph* reos. **c** *inducendo, instigando ad actionem aliquam* (*hucine l. 26?*): APVL. apol. 91, 4 nullam mihi causam fuisse Pudentillam veneficiis ad nuptias -andi (flor. 18, 17 haec ... invitamenta ... non minus vos ad audiendum -ant, quam me ad aud[i]endum retardant). met. 5, 2, 1 invitata Psyche talium locorum oblectatione ... intra limen *palatii* sese facit, mox -ante studio pulcherrimae visionis rimatur singula. 5, 7, 5 sedatae lacrimae *dolentis* ... redeunt -ante gaudio. 11, 7, 4 ut ... aviculae -tae verno vapore concentus suaves adsonarent. PRVD. ham. 812 inliciunt alias *columbas* ... grana ..., ast aliae, quas nullus amor -at edendi, *eqs.* MART. CAP. 8, 804 nuptialis gratiae nomine -tus (-iect- *cod. unus*) ... se temeti infusione proluerat *Silenus.*

2 *cum obi., quod efficitur, commovetur*: AVSON. 27, 5^a (400 S.) versus meos ..., dum putas elici, repressisti; nam qui ipse facundus ... editioni⟨s⟩ alienae -at audaciam, consilio, quo suadet, exterret.

[prōlēctor *v. p. 686, 39.***]** *Burch.*

[prōlēgātus, *compos. pro iunctura* pro legato *hic illic laudatur nullis allatis exemplis certis; cf. vol. VII 2, 1121, 56 sqq., ubi addere possis e. g.* CIL II² 7, 272. 273. XI 1331 (*a. 66/7*).**]**

prolegomena *n. plur.,* προλεγόμενα. *pro subst. de iis, quae ante dicenda sunt*: CASSIOD. in psalm. praef. ord. l. 1 *v. supra p. 563, 68 sqq.* (*cf. ibid. 67 litteris gr. ut iam* CIC. fam. 9, 18, 3 -α[ς], *nisi latet gravior corruptela, v. Demmel, Cic. und Paetus, 1962, 67 adn. 2*). *Bk.*

prolēmpsis (prolēpsis) *f.,* πρόλη(μ)ψις. *scribuntur maxime formae nasales* -emps- *et* -ems-, *rarius* -ens- (*e. g. in var. ll.* CIC. nat. deor. 1, 44 AVG. quaest. hept. 2, 103); *de fide lectionis* -eps- (*quam exhibent edd. saepe et e. g.* SERV. Aen. 1, 2 *cod. V*) *dubitandum est, cf. vol. VIII 868, 70 sqq.; trad. litt. gr. e. g. p. 1819, 9. 19. 35 et* QVINT. inst. 9, 2, 16. 9, 3, 99; *litt. lat. fere apud* CIC. *et* RVT. LVP., *sed gr. restit. edd.* *de formis: in usu sunt maxime sing. nom.* -is, *acc.* -in, *abl.* -i; *gen.* -is *vix agnoscas p. 1819, 41, dat.* -ει *v. p. 1819, 19, acc.* -im *trad.* PROSP. in psalm. 104, 23 *et in var. ll. e. g. l. 72.* CIC. nat. deor. 1, 44 SERV. Aen. 1, 2; *plur. non exstat nisi l. 74.* *legitur inde a* CIC., RVT. LVPO, HYG., QVINT. [*falso trad.* CIC. div. 2, 108 praesensio ... -in (adsumptio ... πρόσληψιν *edd. rec. plerique*).]

fere i. q. anticipatio, praesumptio (*quae voces pro syn. vel interpretamento sunt l. 74 sq. p. 1819, 6 sq. 38. al., cf.* (prae)notio *l. 71. 75,* praeceptio *p. 1819, 36,* praeoccupatio *p. 742, 70. 1819, 20. 23*): **1** *t. t. philos. Epicureae, quo significatur notio rerum generalis singulas cognitiones antecedens* (*non nisi apud* CIC., *cui est vox peregrina; cf. p. 735, 33 sqq. 969, 12 sqq.*): CIC. top. 31 notionem appello, quod Graeci tum ἔννοιαν tum -ιν (*litt. gr. cod. O,* -in *vel* -im *cett.*); ea est insita et animo praecepta cuiusque cognitio enodationis indigens. ac. 2, 30 notitiae rerum, quas Graeci tum ἐννοίας tum -εις vocant. nat. deor. 1, 43 -ιν (*syn.* anticipationem; *v. vol. II 167, 16*). 1, 44 (*antea*: anticipationem ... praenotionem; *v. p. 735, 39*).

[*Krylová*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *t. t. rhet. et gramm., sc. de figura, qua quid anticipando inducitur (generaliter* GLOSS. *p. 742, 73; ad rem cf. Holtz, Donat, 1981, 193 sq.); anticipantur, praeveniuntur*: **a** *argumenta adversarii, quae praeoccupantur* (*cf.* procatalepsis): RVT. LVP. 2, 4 (*inde* QVINT. inst. 9, 3, 99) *-ις* (*seq. definitio, v. p. 744, 17*). QVINT. inst. 4, 1, 49 ratio occupandi, quae videntur obstare ...; quod schema *-ις* dicitur. 9, 2, 16 (*syn.* praesumptio; *v. p. 972, 3*). CARM. de fig. 124 *-ις*: anticipatio (*v. vol. II 167, 36*).

b *futura, nondum exsistentia* (*nondum perfecta l. 15*): HYG. Gell. 10, 16, 8 poetae ipsi quaedam *κατὰ -ιν* historiae dicere ... concedi solet, quae facta ipse postea scire potuit, sicut Vergilius (*Aen. 1, 2. 6, 17*) scivit de Lavinio oppido *eqs.* DIOM. gramm. I 443, 29 (*antecedit l. 31*) aliter de -i disputatur, cum id, quod posterius accidit, ante tempus ascribitur (*affert Verg. Aen. 1, 2 Sall. hist. frg. 1, 11*). SERV. auct. Aen. 4, 42 hoc per -in dictum est (HIER. quaest. hebr. in gen. p. 64, 1 [*p. 63, 19* quasi per anticipationem]. AVG. quaest. hept. 2, 62 [*ad exod. 16, 35*] p. -in, id est hoc loco commemorando, quod etiam postea factum est. 7, 10 [*postea*: praeoccupando. *opp.* per anacephalaeosin]. *al.; cf. l. 22. al.*). 10, 120 'legio': -is, nam legionis nomen Troiani temporis non fuit. SCHOL. Verg. Veron. Aen. 9, 387 'quo post Albae nomine dicti': hoc genus elocutionis contrarium est *-ει*. POMP. gramm. V 301, 1 -is est praeoccupatio rei futurae (*affert Verg. Aen. 1, 2. 6, 900*). *et saepius apud gramm.* *respiciuntur prophetae futura praevidentes*: CASSIOD. in psalm. 19, 2 l. 18 per figuram -in, quae latine dicitur praeoccupatio, propheta ... optat ecclesiae ... provenire, quae longo post tempore fieri posse cernebat (21, 13 l. 275. *al. apud eundem*).

c *quae postea dicenda vel tractanda erant* (*sive verba sive argumenta*): **α** *respicitur verbum, quod praeponitur parti subiecti* (*sc. ita, ut fiat quaedam discrepantia numeri; res fere ubique illustratur satis inepte versibus e Verg. Aen. 12, 161 sqq. sumptis*): SACERD. gramm. VI 456, 7 de -i: -is est, cum antequam res vel personae finiuntur, numerus terminatur. CHAR. gramm. p. 368, 24 -is est, cum ante numerus verbo redditur quam res personaeve [rei] finiuntur. DIOM. gramm. I 443, 21 de -i: -is est pronuntiatio rerum ordine secutarum (*cf.* DON. *sub β*), id est cum ante *eqs.* (*fere ut* CHAR. *supra*). PS. IVL. RVF. schem. lex. 1 p. 48, 3 (*affert etiam Verg. ecl. 6, 30* nec tantum Rhodope mirantur et Ismarus Orphea. *postea*: praesumptio vel anticipatio). *al.* *fortasse addas* PRISC. gramm. III 183, 21 per *-ιν* ..., id est praeceptionem, ... numeri diversi ... copulantur. **β** *cetera exempla*: DON. gramm. mai. 4, 5 p. 663, 10 (*sim.* ISID. orig. 1, 36, 2) -is est praesumptio rerum *eqs.* (*affert Verg. Aen. 12, 161; v. p. 972, 8*). SERV. auct. georg. 2, 162 'Iulia unda' per -in positum est, ut loca prius laudet, quam illum, qui ea fecit (*fortasse respicitur Verg. georg. 2, 170* maxime Caesar). PS. ASCON. Verr. p. 250, 13 'in Siciliensi edicto': figura ⌊-is⌋; non enim adhuc pervenimus ad Siciliam *eqs.* (⌊ ⌋ *vix gen. sing., cf. e. g. ibid. p. 222, 12* figura zeuma). *Krylová.*

prolepōs NOT. Tir. 48, 74ᵃ (*legitur in serie appellationum cognationis*). *forma vulgaris pro* pronepos, *v. enim Gloss.* lepos: filius fratris (*non est, quod compos. a* pro *et* lepōs, lepōris *agnoscas*).

prolēpsis *v.* prolempsis.

[proleptomeriam *vix recte trad.* ORIBAS. eup. 2, 1 *B* 9 p. 445 La antracas exsolvit ex -am ([ex] pro l. *Fischer in plagulis, gr. ibid. 15 διὰ λεπτομέρειαν, Aa* per leptomeria).] *Bk.*

*prōlēs**, -is *f.* [*vox contracta e* *pro-olēs (< *pro-alēs; *cf.* ind-, suboles) *fortasse similiter ac* caed-ēs *et* rūp-ēs *a verbo formata est, cf.* ad-olēscere *aliaque composita. v. Leumann, Gramm. 1977, 119. 343. Moussy, Étrennes ... M. Lejeune, 1978, 169. 171. Fo.*] NOT. Tir. 52, 36ᵇ -is, -s. *de genere: fem. testatur* DVB. NOM. gramm. V 588, 10 (*allato* IVVENCO 4, 786), *masc. traditur* SACR. Gelas. 287 novi -is (novae SACR. Greg. 1067 D.). CE 718, 6 (*a. 593*). *et hic illic in falsa var. l., e. g.* Ov. met. 2, 553. *de formis: sing.: nom.* -is, *quem improbat* PROB. app. gramm. IV 198, 17, *solus traditur* CE 1435, 1 (*saec. IV¹? e cod.*). CYPR. GALL. exod. 2 sq. iud. 32 (*cf. l. 63*). COMM. instr. 2, 16, 7 (*cod. C, sed* -es *trad.* apol. 666 [*M*]). ALC. AVIT. carm. 3, 148 GREG. TVR. Mart. 2, 43. CE 733, 2 (*christ.*). *al., in var. l. e. g.* VERG. Aen. 12, 128 (*cod. M* [-es *ibid.* 9, 523. *al.*]. *item in codd. vetustis*: PRVD. apoth. 139 [*A*; -es *B*]. perist. 10, 742 [*B*]. *al.*). CYPR. GALL. gen. 970 ALC. AVIT. carm. 3, 382 IORD. Get. 56. VEN. FORT. carm. 1, 8, 8 (*editur* -ēs). *plur.: nom. vel acc.* -es *et dat. vel abl.* -bus *v. p. 1821, 37. 68. 1822, 47. 1823, 48; gen.* -um *testatur* MART. CAP. 3, 301, *sed exempla non invenimus.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 422, 20 domus. ... gens. ... soboles. -s. progenies. propago (*sim.* p. 426, 32). GLOSS. -s: filius vel filia. -em: stirpem, progeniem, originem vel infantem. II 264, 34 *γονή*: hic fetus, progenies, -s, subules, posteritas. III 254, 10 *ἐπιγονή*: -s, propago. GLOSS.ᴸ III Abol. PR 84 -s: nati (natio *var. l.*) vel progenies. *sim. al.* *legitur fort. iam apud* ENN. *p. 1820, 18 et* MET. MAC. *p. 1820, 49, certe inde a* CIC., LVCR.; *vox propria est poesis grandioris* (*cf.* CIC. de orat. 3, 153 raro habet etiam in oratione poeticum ... verbum dignitatem [*affert* -s *et* suboles]. QVINT. inst. 8, 3, 26 *loco corr.*), *in qua multo frequentius adhibetur quam* progenies *et* suboles (*e. g.* VERG. -s *30*/ progenies *13*/ suboles *5*, Ov. *55/13/1*, SEN. *trag. 25/5/2*, VAL. FL. *42/6/1*, SIL. *33/4/1*); *excepto* COLVM. (*15/9/29*) *in prosa oratione raro occurrit, sc. p. 1819, 72 et apud* CIC. (*p. 1819, 73 et ter in philos.*), SALL. (*semel ut* PAVL. FEST., SEN. *philos.*, PLIN. nat., QVINT. *al.*), LIV. (*quater in Iᵃ dec.*), VAL. MAX. (*bis*), TAC. (*quater*). *al., saepius inde ab* ARNOB. [*e suppl. vel coni. dub.* CIRIS 48 GERM. 271 TERT. nat. 2, 13, 13. *al.*]

I *vi originaria significatur quod alicunde crescendo processit, sc. progenies, suboles sim.* (*in contextu variat cum* progenies *p. 1822, 37. 47. 1824, 39 et saepius,* suboles *l. 26. 28 et e. g.* COLVM. 9, 15, 2. AVIEN. Arat. 370 [*sed distinguitur* carm. ad Nort. 1], natus *sim. l. 35. p. 1822, 34 et e. g.* COLVM. 7, 3, 1 VAL. FL. 6, 126; *sim. al.*): **A** *respiciuntur quae generatione naturali, propagato genere sim. oriuntur*: **1** *de hominibus vel deis*: **a** *strictius cum respectu certorum parentum* (*qui passim indicantur per gen., adi., pron. poss.* [*uterque parens p. 1821, 4*]; *cum respectu adoptionis l. 39. 56. p. 1821, 8. 34* [*cf. l. 74. p. 1822, 30*]): **α** *sing.* -s *spectat ad*: Ⓘ *filios filiasve*: Ⓐ *plures aut eorum numerum incertum, indefinitum* (*exempla selecta inde ab* Ov.; *hucine p. 1821, 64?*): TRAG. inc. 121 (ENN. scaen.? *v. Jocelyn p. 417*) sanguine exortam tuo, *Thesprote rex*, -em. LVCR. 5, 1013 *homines* -em ... ex se videre creatam. CIC. rep. 2, 40 (*explicatur vox q. e.* proletarius, *v. p. 1824, 36 sqq.*). VERG. Aen. 1, 75. 1, 274 Marte gravis geminam partu dabit Ilia -em, *sc. Romulum Remumque.* 10, 391 gemini, ... Daucia ... simillima -s. AETNA 624 optima -s, Amphinomus fraterque, *servatores parentum.* HOR. carm. 3, 6, 38 non his *depravatis* iuventus orta parentibus *se bellis probavit* ..., sed rusticorum mascula militum -s. 4, 5, 23 laudantur simili (*sc. parentibus*) -e puerperae. 4, 6, 1 -s Niobea. carm. saec. 19 -is ... novae feraci lege ([*cf. 17* subolem]. *respicitur lex Iulia de maritandis ordinibus ut*: GELL. 2, 15, 3 ad -em populi frequentandam [*syn.* suboles]). TIB. 1, 3, 79 Danai -s, *i. Danaides.* 1, 7, 55 tibi, *Messalla*, succrescat -s, quae facta parentis augeat. 1, 10, 39. PANEG. in Mess. 68 inferno Plutonis subdita regno magna deum -s (*sc. heroes ut* SEN. Med. 227. *aliter l. 75. p. 1821, 20*). PROP. 1, 20, 25 duo ... fratres, Aquilonia -s (*sc. Zetes et Calais ut* VAL. FL. 4, 462. 4, 501. *cf. l. 44*). Ov. met. 2, 746 (*Mercurius Herses amator ad eius sororem*) velis -is ... meae matertera dici (*item c. pron. poss.*: fast. 4, 199. SEN. Med. 929 meorum liberum ac -is meae ... cruorem. Thy. 977 [*cf. 976* natos]. *al.*). 10, 298 si sine -e fuisset *Cinyras* (*i. sine filia et filio, quem ex filia procreavit*). fast. 1, 622 *uxoribus placuit* ingratos nulla -e novare viros. trist. 5, 1, 57 cum faceret Nioben orbam Latonia (Latoia *Heinsius*) -s, *sc. Apollo Dianaque.* Pont. 2, 2, 83 pia ... -s ..., digna parente suo nominibusque datis (*sc. Drusus filius et Germanicus filius adoptivus Tiberii*). LIV. 4, 6, 2 incerta -e, *sc. mixtis ordinibus nata.* SEN. dial. 11, 9, 7 *frater tuus mortuus* superstitem Caesarem (*sc. Claudium*) omnemque eius -em ... habet. epist. 115, 14 (vers.) voluptas ... blandae ... -is (*Eur. trag. frg. 326, 3 N. παῖδες*). LVCAN. 6, 410 -em superis immisit Aloeus (*sc. Otum et Ephialten*). VAL. FL. 1, 468 Cecropiae -s ... Orithyiae, ... Zetes fraterque. 3, 345 *Cyzico regi fuit* nec -s alius nec denique sanguis. HOMER. 177 Nestor ... gemina cum -e suorum. STAT. Theb. 8, 608 innoxia -s Oedipodae, *sc. Antigone et Ismene.* silv. 4, 8, 21 ius ... tergeminae ... -is (*i. trium liberorum*). TAC. ann. 2, 1, 2 Phraates *rex* ... partem ... -is firmandae amicitiae miserat *Romam.* SVET. Aug. 89, 2 *oratio* Q. Metelli de -e augenda (*respicitur censor a. 131 a. Chr., cf. Liv. perioch. 59* liberorum creandorum causa). *et saepe; in sermone iuris apud* CALL. dig. 50, 16, 220, 3 (*loco πάθους pleno*) *et inde a saec. IV².* Ⓑ *singulos* (*exempla selecta*): VERG. Aen. 6, 763 (*Anchises ad Aenean*) Silvius, ... tua postuma -s (*locum explicat* CAESELL. *supra p. 220, 79. item c. pron. poss.*: Ov. met. 15, 640 [*oraculum Apollinis*] -em ... accersite nostram, *sc. Aesculapium.* trist. 2, 229 nunc te, *Auguste*, -e tua [*sc. Tiberio filio adoptivo*] iuvenem Germania sentit. *al.* OCTAVIA 33 domus cum -e tua, *Claudi. al.*). 7, 691 Messapus, ... Neptunia -s ([SERV. *ad l.* per mare ad Italiam venit, unde Neptuni dictus est filius]. 9, 523. 10, 353. 12, 128. Ov. met. 12, 72 -s N., Cycnus. VAL. FL. 4, 213. *al.; cf. p. 1821, 27. 1822, 4 et* VAL. FL. 4, 150 Neptuni credita -s, *sc. Amycus*). 8, 301 vera Iovis -s, *sc. Hercules* (PROP. 3, 1, 27 flumina ..., Idaeum Simoenta I. ⌊cum -e Scamandro⌋ [⌊ ⌋ *Wolff sec. Hom. Ξ 434 et Φ 2; om. cod. N,* cunabula parvi *cett.*]. Ov. met. 9, 229. VAL. FL. 4, 327. *al.* SIL. 4, 476 vera I. -s [*sc. Scipio, cf. 13, 634 sqq. et infra p. 1821, 5*]. *al.*). 12, 830 germana Iovis Saturnique ... -s, *sc. Iuno* (CLAVD. rapt. Pros. 2, 280 *de Plutone. cf.* Saturnia: Ov. met. 14, 320 Picus ..., -s S. CE 254, 17 [*saec. III*] S. pro⟨les⟩. AVSON. 13, 72 [69 S.], 9). CVLEX 11 Latonae magnique Iovis decus, aurea -s, Phoebus. HOR. epist. 1, 7, 40 Telemachus, -s patientis Vlixei. LYGD. 4, 45 -s Semeles, Bacchus (*cf. de eodem* Semeleia: Ov. met. 3, 520. 5, 329. 9, 641). Ov. met. 8, 15 -s Letoia, *sc. Apollo* (*de eodem*: HOMER. 10 Latonae et magni -s Iovis [*cf. Hom. A 9 υἱός*]. *cf. l. 38*). 8, 90 -s ego regia (gloria, filia *var. ll.*) Nisi, Scylla (VAL. FL. 1, 162. DRAC. Romul. 8, 264 [*cf. 261* regis pignus]. *cf.* STAT. Theb. 12, 378 [*Argia loq.*] -s ego regis Adrasti). 15, 533 Apollineae valido medicamine -is, *sc. Aesculapii.* fast. 6, 719 -s Hyriea, *sc. Orion* (*respicitur alumnus, v. 5, 493 sqq.*). SEN. Ag. 215 nivea -s, Cycnus, aequorei dei (DRAC. laud. dei

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 236 ficta dei -s, *sc. Simon magus* [*cf. act. 8, 10*]). COLVM. 10, 269 Cereris -s, *sc. Proserpina* (*de eadem* CLAVD. rapt. Pros. 1, 221). LVCAN. 6, 420 Magno -s indigna parente (*sc. Sex. Pompeius ut*: 6, 594 [*ipsius verba*] Magni clarissima -s [*cf. 589* propago]). VAL. FL. 5, 581 flammigeri -s Perseia Solis, *sc. Aeetes.* SIL. 17, 654 cum te, *Scipio,* memorat ... -em Tarpei, *non* mentitur Roma, Tonantis (DRAC. Romul. 8, 472. *cf. p. 1822, 66*). HOMER. 236 Aeneas, Veneris certissima -s (483 *de eodem*). STAT. silv. 1, 1, 23 *C. Iulius Caesar* adscitae munere -is (*sc. Octaviani*) primus iter nostris ostendit in aethera divis. TAC. ann. 11, 10, 4 quidam *Parthi inclinabant* ad Meherdaten, -em Phraatis. *et saepe, imprimis apud saec. primi poetas.* *de Christo filio Mariae virginis* (*cf. p. 1822, 61*): IVVENC. 1, 141 hanc cecinit vates (*Is. 7, 14*) venturam ex (et, in *var. ll.*) virgine -em (*cf. Matth. 1, 23* filium). 4, 153 -s hominis (*item* 4, 558, *sc. pro* filius h. *Matth. 24, 30. 26, 64*). EVSEB. GALLIC. hom. 10, 4 deum ex homine natum esse ..., virginem *Mariam* -e ditatam nec tamen virginitatem fuisse solutam.

(II) *quoslibet posteros* (*sive plures sive singulos; praeter avum indicatur pater l. 31*): SALL. or. Lep. 3 (*ironice de Sullae satellitibus*) praeclara Brutorum atque Aemiliorum et Lutatiorum -s. VERG. georg. 3, 35 ⌊Assaraci -s⌋ ... Trosque parens (⌊ ⌋ *e. g. Aeneas pronepos; vix de filio solo Capye accipias*). Aen. 6, 322 (*Sibylla ad Aenean*) Anchisa generate, deum certissima -s (*sensu generali ut*: SIL. 11, 293 -s digna d., ... Dardanus. STAT. silv. 1, 1, 74 salve, *Domitiane,* ... -s genitorque deorum. *aliter p. 1820, 30. 75*). 6, 717 (*Anchises loq.*) hanc -em cupio enumerare meorum. CVLEX 334 Tantaleae generamen -is Atrides, *sc. Agamemno.* TIB. 2, 2, 21 huc veniat Natalis avis -emque ministret (*locum vexatum huc traximus coll. Murgatroyd, 1994, p. 78 sq. 273 sq.*). PROP. 3, 4, 19 ipsa tuam serva -em, Venus (*sc. Augustum*). OV. met. 10, 639 -s Neptunia ..., Hippomenes (*de eodem* 10, 665). VAL. MAX. 8, 7, 2 cuius *Catonis maioris* mirifica -s, propior aetati nostrae Cato. SEN. Ag. 387 Iuppiter, ... abavus ... tuam non degenerem respice -em, *sc. Agamemnonem. al.* LVCAN. 10, 86 Pharii -s clarissima Lagi, *sc. Cleopatra* (*cf. de eadem*: 10, 522 -s Lagea). VAL. FL. 6, 542 Aeolii -s Aeetia Phrixi, *sc. Argus.* 8, 112 Cretheia -s, *sc. Iason.* SIL. 2, 58 Asbyte, -s ⌊Garamantis Hiarbae,⌋ (⌊ ⌋ *de quo cf. Verg. Aen. 4, 198*). IVV. 8, 56 Teucrorum -s (*de Rubellio Blando, qui intercedente adoptione cum gente Iulia coniunctus erat; cf. Courtney, comm. 1980, p. 391*). TAC. ann. 12, 18, 2 -e magni Achaemenis, *sc. Mithridate. al.*

β *plur.* -es: *exempla dubia, sc.* -(e)s *regit verbum plur., quod etiam per synesin ita positum intellegere possis* (*ut* STAT. *l. 74. p. 1822, 4, si loci sunt agnoscendi*): SIL. 17, 37 caelicolum genetrix ..., cuius -es (*sc. Iuppiter, Neptunus, Pluto*) terramque fretumque sideraque et manes ... gubernant. CYPR. GALL. Ios. 440 (*cf. Ios. 14, 12*) quam *sedem* propriam teneant nati -esque natorum (*si est sing., coll. p. 1819, 59 potius exspectes* -is). *exempla certiora*: ARNOB. nat. 7, 35 substituendis per libidinem -bus. DRAC. satisf. 52 ut laudes dicam ... suas (*sc. regis*) ... perque suas (suos *var. l.*) -es regia vota canam (postque suas -es *vel* proque sua -e *dubitanter Arevalus*). CE 718, 6 (*a. 593*) hoc loco erga meos elegi quiescere -es.

b *laxius*: α *significatur totum genus natorum quorundam* (*sc. respectu certorum parentum evanescente; cf. etiam p. 1822, 15. 43*): (I) *qui quacumque condicione communi coniuncti sunt* (*c. gen. explic. praeter l. 54*): CIC. leg. 3, 7 (*verba legis*) *censores* equitum peditumque -em, *sc. novicios sim.*, discribunto (describ- *trad.*). LVCR. 2, 1082 hominum ⌊genitam,⌋ -em (*distinguuntur ferae, pisces, aves*; ⌊ ⌋ *Marullus,* geminam [*sc. utriusque sexus?*] *trad.*). HIER. epist. 15, 3, 1 ab Arrianorum -e, Campensibus (*ad rem cf. Jülicher, RE III 1443*). ARATOR act. 1, 312 improba -s (*i. plebs Iudaea*) saevit adhuc farique vetat, quod gaudia clamant. DIFF. Suet. p. 313, 33 praelium ... dictum a -e iuvenum. (II) *qui fere simul nati sunt, ad eandem aetatem, generationem pertinent*: *de saeculis illis metallo distinctis* (*cf. Hes. op. 109. al. γένος*): CIC. Arat. 18 ferrea tum vero -s exorta repentest (*respicitur gr. 130 χαλκείη γενεή, ut*: GERM. 133 aerea ... -s terris data *est. Avien. Arat. 340* saecla). LYDIA 74 aurea -s ([*Vonck,* promo *trad.; cf. 47* saecula, *75* aetas]. AVSON. 27, 9b [406 S.], 28). OV. met. 1, 114 *Saturno pulso* subiit argentea -s. 1, 125 aenea -s. CLAVD. 3, 52 en aurea nascitur aetas, en -s antiqua redit. *cetera exempla*: CIC. rep. 6, 23 si cupiat -s illa ⌊futurorum hominum⌋ deinceps laudes *nostras* ... posteris prodere (*nisi* ⌊ ⌋ *pro gen. poss. accipias, ut ad p. 1820, 16 pertineat*). VERG. Aen. 6, 648 genus antiquum Teucri, pulcherrima -s, magnanimi heroes nati melioribus annis. VET. LAT. exod. 31, 16 (cod. 104) ⟨ob⟩servabunt ⟨fili Israel sab⟩bata facere in -es suas (*gr. γενεάς. cod. 100* progenies, *Vulg.* generationibus). ADNOT. Fronto p. 205, 25 unius humanae -is aetate imperium *Macedonum* extinctum est. (III) *qui ad eundem populum vel civitatis conditorem referuntur*: VERG. Aen. 4, 236 qua spe inimica in gente moratur *Aeneas* nec -em Ausoniam et Lavinia respicit arva? 6, 756 Dardaniam -em. SEN. Herc. f. 268 Cadmea -s atque Ophionium genus, *sc. Thebani* (*cf.* Oed. 110 Cadmi generosa -s. STAT. Theb. 9, 9 Cadmeia -s insurgunt [*var. l.* pubes *fort. recte praeferunt edd. plerique*]). COLVM. 1 praef. 17 vera illa Romuli -s, *i. Romani prisci.* PLIN. nat. 3, 133 Raetos Tuscorum -em arbitrantur a Gallis pulsos duce Raeto (*cf.* TAC. hist. 5, 2, 2 *Iudaeos esse* Aethiopum -em). SIL. 3, 701 Assaraci -em, *i. Romanos.* 8, 533 -e Dicarchea, *i. Puteolanis. al.* STAT. Theb. 7, 271 ecce autem clamore ruunt Neptunia -s Onchesti (plebes [*ita fere edd.*], pubes *var. ll.*). *al.*

β *significantur quilibet* (*sc. fere singuli*), *qui referuntur ad domum, gentem sim.*: MANIL. 1, 778 Horatia -s (plures *var. l.*), tota acies partus *unius, sc. trigemini Horatii.* 1, 798 Veneris ... ab origine -s Iulia, *sc. C. Iulius Caesar.* SEN. Phaedr. 667 supplex iacet ... regiae -s domus, *sc. Phaedra* (SIL. 4, 785 prima d. atque unica -s). OCTAVIA 278 Claudia -s, *sc. Octavia.* LVCAN. 8, 692 ultima Lageae stirpis ... -s, *sc. Ptolemaeus.* VAL. FL. 1, 721 o domus, o freti nequiquam -e penates! ([nepotes *trad.*]. *nisi subaudiendo* meā *ad αα*). SIL. 4, 495 Gracchorum -s, consul (*sc. Ti. Sempronius Longus, cui cognomen nobilius apposuit Sil.*). *al.*

2 *de animalibus vel quibuslibet animantibus* (-*s spectat ad totum genus l. 28 et accedente gen. explic. e. g. l. 21. 32*): LVCR. 2, 349 *unius generis animantes* invenies ... inter se differre figuris; nec ratione alia -s cognoscere matrem nec mater posset -em. 2, 604 quamvis effera -s officiis debet molliri victa parentum (*respiciuntur leones ut*: OV. met. 4, 514. VAL. FL. 3, 737. 6, 148 tigridis aut saevae profugi *venatores* cum -e leaenae). 2, 661 lanigerae pecudes et equorum duellica -s (*item respiciuntur equi*: VERG. georg. 3, 101 *notabis* artes -emque parentum [*sc. iisdem parentibus exortam; nisi ad IIA trahas coll. e. g. Varrone rust. 2, 7, 6* de stirpe magni interest qua sint]. COLVM. 6, 28 *equam* post decimum *annum* non esse utilem, quod ex annosa matre tarda sit atque iners -s. STAT. Theb. 4, 215 dispare coetu Cyllarus ... generarat ... -em. MART. CAP. 6, 629). *al.* VERG. georg. 3, 65 aliam ex alia generando suffice -em *pecorum.* 4, 281 si quem -s subito defecerit omnis nec, genus unde novae stirpis revocetur, habebit (*respiciuntur apes ut*: COLVM. 9, 11, 4 regii generis -s [*syn.* pulli]. 9, 13, 9 ut tamquam novae -is adoptione domicilia confirmentur, *examen defectum aliunde suppleatur. al.*). OV. met. 8, 214 ales, ab alto quae teneram -em produxit in aëra nido (*item respiciuntur aves*: fast. 1, 449 tuta diu volucrum -s [*441* intactae ... aves]. COLVM. 8, 11, 16 pavoninam -em [*ibid.* pullos]. SIL. 10, 110 [*syn.* fetus; natos]. CLAVD. 6, 3. *cf. l. 60*). GRATT. 253 *venator priscus quidam* semiferam thoum de sanguine -em finxit (*item respiciuntur canes*: NEMES. cyn. 118 *seniores* invalidam ... dabunt non firmo robore -em. *al. ibid.*). PHAEDR. 2, 4, 19 esca se[se] replevit *feles* et -em suam (*cf. 10* progeniem, *24* catulis). COLVM. 7, 9, 5 ubi est ubertas pabuli, submittere -em semper expedit (*respiciuntur sues ut*: 7, 9, 12 ut unamquamque *scrofam* cum sua -e claudat *porculator* [*syn.* progeniem]). *al.* ARNOB. nat. 7, 9 p. 352, 4 (*hostia loq.*) non et mihi -is et subrogandae est cura et (conservandae *inseruit Castiglioni,* alendae *dubitanter Marchesi*) dulcedo, cum fuerit procreata? *al.*

3 *de plantis, arboribus* (*de toto genere* VERG.): VERG. georg. 2, 3 canam ... -em tarde crescentis olivae. COLVM. 3, 13, 7 *ut humus pastinata imbres* alendis seminibus dispenset ac suis omnibus partibus ad educandam -em novam conspiret. 4, 24, 9 *vitis* sucum -i suae (*i. palmitibus*) dispensat. 10, 163 (*in imag., v. p. 1400, 65 sqq.*) privignas ... -es (*cf. 165* progenie). SIL. 10, 169 *arbor suam* omnem collabens operit ... -em. EVSTATH. Basil. hex. 5, 2, 4 *calamus et multa alia* sub tellure nascentia redivivam -em in radice custodiunt (*gr. διαδοχήν*).

B *respiciuntur quae quolibet modo procreantur, originem ducunt sim.*: **1** *animantes*: **a** *ratione peculiari procreati: varii* (*exempla potiora, quae vix per A digeri possunt*): VERG. Aen. 6, 25 mixtumque genus -sque biformis, Minotaurus. OV. met. 2, 553 Ericthonium, -em sine matre creatam (*sc. ex Vulcano terraque*). 3, 531 anguigenae, -s Mavortia (*sc. Thebani; cf.* SEN. Oed. 739 agmina ..., digna ... iacto semine -s). LIV. 1, 8, 5 obscuram ... conciendo ad se multitudinem natam e terra sibi -em ementiebantur *conditores urbium.* GERM. 218 Gorgonis ... -s, *sc. Pegasus.* SEN. Med. 84 -s fulminis improbi, *sc. Bacchus.* LACT. Phoen. 167 ipsa sibi -s, suus est pater (*de ave Phoenice ut similibus verbis* CLAVD. carm. min. 27, 24). *Christus filius dei* (*cf. p. 1821, 10*): IVVENC. 1, 276 (*deus loq.*) veniet mea -s (-is *var. l.*) Aegypto ex alta (*cf. Matth. 2, 15* filium meum). 2, 225 eius *dei* ut in terras descenderet unica -s ([*cf. 227* natum *et Ioh. 3, 16* filium]. HIER. hom. Orig. in Luc. 7 p. 42, 5 Mariam dei -e dignissimam. PRVD. apoth. 139 [*cf. 135* filius ille dei est]. MEROB. Christ. 1. *al.*). 4, 786 -s veneranda Tonantis. COMM. apol. 666 hic est primogenitus per prophetas ante praedictus, ut vocitaretur in terris altissimi -s. *al.* **b** *regione quadam vel quovis loco orti* (*addidimus exempla ad A vergentia, quae indicant patriam parentis maiorumve, e. g. l. 71. p. 1823, 1. 4*): VERG. georg. 3, 541 maris immensi -em et genus omne natantum, *sc. pisces.* Aen. 4, 258 Cyllenia -s (*al., v. Onom. II 788, 29 sqq.; respicitur aut ipse Mercurius aut progenies eius*). 6, 784 Roma ..., felix -e virum (*inde* SIDON. carm. 23, 89. CE 327, 5 [*christ.*] patria ... felix -e viri). 10, 429 sternitur Arcadiae -s, sternuntur Etrusci (*cf. p. 1823, 4*). LIV. 1, 23, 1 *bellum inter Albanos Romanosque,* prope inter parentes natosque, Troianam utramque -em. VAL. MAX. 1, 8, 8

[Foucher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

divus Iulius, fausta -s eius *urbis, sc. Albae Longae ab Iulo conditae.* LVCAN. 8, 284 Carthaginis impia -s, *sc. Iuba,* imminet Hesperiae. VAL. FL. 3, 543 -s Boebeia, *i. Thessalica.* 3, 705 Thracia -s (*sc. Calais filius Thracii Boreae*). 4, 141 Nonacria -s, *sc. Echion Arcas.* SIL. 2, 3 Fabius, Tirynthia -s (*sc. ab Hercule originem ducens*). *al.* **c** *sec. fidem christ. renati*: AVG. civ. 17, 4 p. 205, 4 ecclesia Christi, ... -e fecunda (*item de -e ecclesiae matris*: QVODV. grat. 2, 12, 4 a quo *viro* [*sc. domino*] spiritali -e inveniris esse fecunda. SACR. Gelas. 409 [= Greg. 79, 10 *vel* 347 D.] deus, qui aeclesiam tuam nova semper -e fecundas [*postea*: renati fonte baptismatis]. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 3 mater divinae -is efficitur. *al.*). COMM. instr. 2, 16, 7 altissimi -s cum filiis zabuli mixta. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 3 mirare vitae -em, quam paulo ante noveras mortis heredem. ALC. AVIT. carm. 5, 708 emittit ... novam parientis lympha lavacri -em post veteres, quos edidit Eva, reatus. VEN. FORT. carm. 1, 8, 8 *Vincentius martyr* nova de terris -s ad astra volat. ARATOR act. 2, 369 semine verbi -em posse dari Paulus quoque saepius inquit 'filioli' dicendo 'mei' (*cf. e. g. Gal. 4, 19* filioli mei, quos iterum parturio). *al.*

2 *res alicunde ortae* (*fere sublucente imagine*): VAL. FL. 1, 612 nimborum cum -e Notus. 5, 204 tibi, fecundi -s Iovis ..., Phasi *fluvi* (*subesse vid. gr.* διϊπετής [*Hom. Π 174 δ 477; aliter p. 1820, 61*]. *cf.* VET. LAT. act. 19, 35 [cod. 50, *sim. al. et* VVLG.] civitatem Ephesiorum cultricem esse magnae Dianae et Iovis [e] -is, *sc. simulacri, quod de caelo cecidit* [*gr.* διοπετοῦς. *cf. Svenberg, Eranos 46, 1948, 129 sqq.*]). PS. APVL. Ascl. 40 εἱμαρμένη ..., quae iacto velut semine futurorum omnium sufficit -em (*cf. 39* rerum omnium initia parit). ARNOB. nat. 2, 48 animas ... *non* dei esse principis -em (*cf.* AVG. conf. 7, 2, 3 ut quaedam portio tua, *domine,* ... vel -s de ipsa substantia tua misceretur adversis potestatibus). PRVD. psych. praef. 65 animam ... spiritus *sanctus* ..., -is expertem diu, faciet ... fertilem. AVG. soliloq. 1, 1, 1 hoc ipsum (*i. precationem tuam*) litteris manda, ut -e (pro salute *var. l.*) tua fias animosior. *al.*

II *vi deflexa vel translate*: **A** *vigente potius respectu vinculi, quod natos cum maioribus coniungit, de stirpe sim.* (*sc. hominum praeter* COLVM., ARNOB. *et, si huc pertinet, p. 1822, 22*): VERG. Aen. 3, 180 *Anchises* agnovit ˌ-em ambiguamˌ geminosque parentis, *sc. Dardanum, qui ex Italia, et Teucrum, qui ex Creta originem duxit* (ˌ ˌ GLOSS. duplicem -em generis. *cf.* SEN. Thy. 327 -is incertae fides [*240* dubius sanguis]). CVLEX 251 ˌPandioniaˌ miserandas -e puellas, *sc. Philomelam et Procnen* (ˌ ˌ *Housman* [*coll. 254* Cadmeo semine fratres]; -ias *trad., ut* -e *ad Ityn pertineat*). COLVM. 7, 6, 7 *capra* parit ..., si est generosa -s, frequenter duos, nonnumquam trigeminos. SIL. 1, 379 Rutulo Murrus de sanguine – at idem matre Saguntina Graius geminoque parente Dulichios ˌItalisˌ miscebat -e nepotes (ˌ ˌ Itala *van Veen, ut ad IB1b pertineat*). ARNOB. nat. 2, 37 si essent ... dominicae -is et potestatis animae generatio principalis. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 177 ˌaetheriae -isˌ feminam, *sc. Medeam* (ˌ ˌ *Bücheler*; et hiereprolis *trad.*). EPITAPH. Ennod. (CE 1368) 3 clarus -e quidem, generosior ipse propinquis. VEN. FORT. carm. 6, 3, 10 (*ad Theudechildem reginam*) cum sis -e potens, gratia maior adest (*cf. 1* regali stirpe, *5* generosa propago parentum, *8* antiquum ... genus). *al.* **B** *plur.* -es *de testiculis* (*per euphemismum, v. l. 54; de usu cf. Adams, Latin Sex. Voc., 1982, 68 sq. nec non* progenies *supra p. 1759, 24*): ARNOB. nat. 5, 6 -es cum ipsis genitalibus (*cf. eandem distinctionem vol. VI 2, 1815, 70*). 5, 23 circumiectas -bus ... membranulas (*antea*: testiculos arietinos). 5, 35 quid *sibi velit* exsectus aries, quid exsecti arietis -es (5, 37 [*syn.* testes]). 7, 24 polimina ... sunt ea, quae nos -es verecundius dicimus; a volgaribus autem adsolent cognomine testium nuncupari.

iuncturae selectae: **1** *verbales, sc. cum verbis generandi sim.* (*gerund. verbi talis subaudiendum est e. g.* APVL. apol. 88, 4 AVG. civ. 16, 25 p. 165, 16 sq.): TRAG. inc. 121 sanguine exortam tuo -em (CIC. Arat. 18. *cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 370 iam felix oritur -s). LVCR. 2, 997 -em ... propagant *animantes* (AVG. civ. 7, 30 p. 313, 22 pecc. mer. 1, 29, 57. *al.*). 2, 1082 hominum genitam -em ([*v. p. 1821, 51*]. PRVD. psych. praef. 11 AVG. civ. 3, 17 p. 124, 32. *al.; cf.* progignere: COD. Iust. 5, 6, 8 [*a. 469*]). 5, 1013 -em ... ex se (*sc. parentibus*) creatam *esse* (OV. met. 2, 553. *cf.* SIL. 11, 293 *et* procreare: ARNOB. nat. 7, 9 p. 352, 4 AVG. civ. 15, 12 p. 80, 21 COD. Iust. 11, 48, 21 pr. *al.*). VERG. georg. 3, 65 aliam ex alia generando suffice -em (APVL. Socr. 4 p. 127 PS. APVL. Ascl. 40. *al.*). Aen. 1, 274 partu dabit ... -em (OV. epist. 6, 121 GERM. 133. *al.; cf.* edere: OV. fast. 4, 199 GELL. 16, 10, 13 PRVD. psych. praef. 11. *al.*). OV. met. 15, 836 -em ... de coniuge natam (LIV. 1, 8, 5 n. e terra sibi -em. COLVM. 7, 3, 1 PRVD. ham. 606. *al.*). ARNOB. nat. 2, 8 liberorum susceptatis (suscipiatis *cod.*) -em (*cf.* suscipere: QVODV. prom. 2, 15, 28 MART. CAP. 6, 698 NOVELL. Maior. 6, 5. *al.*). *al.*

2 *nominales* (*neglеximus eas, quibus parentes sim. indicantur*); *pendent*: **a** *adi.*: *varia*: LVCR. 1, 259 nova -s *pecudum* (HOR. carm. saec. 19 COLVM. 9, 13, 9. *al.* CLAVD. carm. min. 53, 56 SACR. Gelas. 510. *al.*). SALL. or. Lep. 3 praeclara Brutorum ... -s (VERG. Aen. 12, 347 bello. VAL. FL. 2, 149). VERG. Aen. 1, 75 pulchra ... -e (6, 648. 7, 761 bello. SIL. 12, 346. *al.*). 6, 322 deum certissima -s (SIL. 13, 767 Hammonis. HOMER. 236 Veneris. *al.*). 7, 50 -s ... virilis nulla fuit *Latino* (*cf. l. 19 nec non* mascula: HOR. carm. 3, 6, 38 CYPR. GALL. iud. 478. feminea: STAT. Theb. 1, 393). 8, 301 vera Iovis -s (SEN. Herc. O. 955 tui. COLVM. 1 praef. 17 Romuli. VAL. FL. 4, 327. *al.*). OV. met. 9, 229 Iovis inclita -s (*al., v. vol. VII 1, 958, 68 sqq.*). SEN. Med. 110 -s generosa Lyaei (Oed. 110 COLVM. 7, 6, 7. HOMER. 238 Lycaonis. *al.*). COD. Theod. 4, 6, 6 *si* legitima -e careant (NOVELL. Theod. 22, 1, 3. COD. Iust. 5, 27, 5 pr. [*a. 477*]). *al.* *ad numerum pertinentia*: VERG. Aen. 1, 274 geminam ... -em (*al., v. vol. VI 2, 1740, 69 sqq.; addas* HOMER. 177 STAT. silv. 5, 2, 65. *al.; cf. supra p. 1821, 52 et e. g.* gemella: OV. epist. 6, 121 met. 9, 453. tergemina: STAT. silv. 4, 8, 21). OV. met. 7, 864 *pater* duplici cum -e. SIL. 4, 785 prima domus atque unica -s (IVVENC. 2, 225 CLAVD. rapt. Pros. 1, 122 RVST. HELP. benef. 2. *al.*). SYMM. epist. 9, 54 pro numerosa -e (PASS. Macc. 12, 8 AVG. civ. 5, 6 p. 198, 16. *al.*). *al.* **b** *gen.*: *explic.*: *v. p. 1821, 23. 49. 64. 1822, 16. 44. al.* *qual.* (*cf. praepos.* de *p. 1823, 26*): COLVM. 9, 11, 4 regii generis -s (*opp.* popularis notae pulli). PRVD. cath. 12, 108 -em virilis indolis (*cf. 101* mas omnis infans).

deriv.: prolitas; *cf.* proletaneus, proletarius.

compos.: improles, improlus. *Foucher.*

prōlētāneus, -a, -um. *simili modo formatum iuxta* proletarius (*ubi v.*) *ac* pedaneus *iuxta* pedarius. *i. q.* *proletarius*: PAVL. FEST. p. 226, *v. infra l. 44.*

*prōlētārius,** -a, -um. [*antiquitas* -us *derivabat a* proles (*v. sub 1a*) *multis nostrorum approbantibus, quamquam et formatio et notio vocis obstare videntur, cf. Richard, Antiq. Class. 47, 1978, 438 sqq.; fortasse subest part.* *prōlēto-, *cf.* exoletus *et v. Leumann, Gramm. 1977, 617. de notione tamen parum liquet, nisi forte* -i *dicuntur 'qui pertinent ad* *prōlētōs' (*i. ad eos, qui alicunde 'procreverunt', e. g. rure vicino, extra fines assiduorum?*). *Fo.*] *de origine cf. infra sub 1a.* *legitur inde a* LEGE XII tab.

1 *usu originario respicitur t. t. rei publicae Romanae priscae significans classem civium pauperum, qui paupertatis causa tributo vacui erant* (*cf. e. g. Wesenberg, RE XXIII 1, 631 sq.; adhibetur masc. pro subst. praeter l. 59*): **a** *testimonia notionis et veriloquii*: CIC. rep. 2, 40 eos, qui aut non plus mille quingentos aeris aut omnino nihil in suum censum praeter caput attulissent, -os nominavit *Servius Tullius,* ut ex iis quasi proles, id est quasi progenies civitatis, expectari videretur (*opponit* assiduos *ut*: VARRO frg. Non. p. 67, 23 quibus erant pecuniae satis, locupletis, a.; contrarios -os. *cf. l. 59. 74; aliter per contaminationem*: GLOSS.[L] IV Ps. Plac. A 45 a.: capite censos, qui nihil dare poterant praeter prolem, unde et -i dicti sunt). PAVL. FEST. p. 226 -um: capite censum; dictum, quod ex his civitas constet quasi ˌprolis, progenie; idem et proletanei ([ˌ ˌ proles *trad.,* prole seu *Mommsen*]. *item pro syn. l. 42 [cf. l. 38. p. 1825, 1] et* GLOSS.[L] I Ansil. PR 2293. V Abba PRO 42 -us: miles c. c[a]e⟨n⟩sus vel miles inutilis bello relictus. *aliter* GELL. *infra*). GELL. 16, 10, 10 (*allatis* ENN. *et* LEGE XII tab. *sub b; inde* NON. p. 155, 19) qui in plebe ... Romana tenuissimi pauperrimique erant neque amplius quam mille quingentum aeris in censum deferebant, '-i' appellati sunt (*ad rem cf. l. 37; disting.* capite censi, *sc. cives infimi gradus, v. vol. III 407, 18 sqq. et cf. infra l. 69*). 16, 10, 13 a munere officioque prolis edendae appellati sunt. NON. p. 67, 18 -i dicti sunt plebei, qui nihil rei publicae exhibeant, sed tantum prolem sufficiant (*inde* GLOSS. -i a prole. *affert* CATONEM *et* HEMINAM *sub b,* VARRONEM *supra*). AVG. civ. 3, 17 p. 124, 32 -i illi, qui eo, quod proli gignendae vacabant, ... hoc nomen acceperant (*subesse vid. Liv. 12 memoriam anni 280 a. Chr. prodens; ex utroque pendet* OROS. hist. 4, 1, 3). GLOSS.[L] I Ansil. PR 2294 -i: filios facientes. *al. in* GLOSS. **b** *cetera exempla*: LEX XII tab. (GELL. 16, 10, 5) adsiduo vindex adsiduus esto; -o ˌciviˌ, quis volet, vindex esto (ˌ ˌ *ita certe Gell.* [*cf.* 16, 10, 6 *et Heraeus, Rhein. Mus. 82, 1933, 318 sqq.*], *sed fort. e lege secludendum est* [*v. Crawford, Roman Statutes II, 1996, 589*]). ENN. ann. 183 -us publicitus s[i]cutisque feroque ornatur ferro (*refertur ad bellum contra Pyrrhum gestum ut l. 56 et* HEMINA hist. 21 tunc ˌMarcius Philippus praetorˌ primum -os armavit [ˌ ˌ *Lipsius,* marcus praeco *trad.*: *'malim* pro consule' *Peter, unde supra p. 1429, 46, sed v. Broughton, Magistrates Rom. Rep. I, 1951, 191 c. adn. 3*]). CATO orat. 107 pauperem plebeium ˌatque -umˌ (ˌ ˌ *om. cod. unus*). CIC. rep. 2, 40 accensis velatis, ˌliticinibus, corn⟨icinibus⟩ˌ, -is ⟨...⟩ (ˌ ˌ *v. app. crit.*). GELL. 16, 10, 11 neque -i neque capite censi milites nisi in tumultu maximo scribebantur. *al. ibid.*

2 *usu deflexo, in imag. vel translate* (*masc. pro subst.* AMM. *et fort.* ARNOB.): *de sermone -is proprio, communi*: PLAVT. Mil. 752 -o sermone ... utere (*i. uteris*); nam i (*sc. -i*) solent ... dicere: '...'. *de scriptore vel quovis homine vili, plebeio* (*opp.* classicus): GELL. 19, 8, 15 e cohorte illa ... antiquiore ... oratorum aliquis ..., id est classicus adsiduusque aliquis scriptor, non -us. ARNOB. nat. 2, 29 desinite hominem, proletari⟨us⟩ [v. l.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum sit, classicis (-cus *cod.*) et, capite ˻cum˼ censeatur, adscribere ordinibus primis (˻ ˼ *Ursinus; om. cod., quod def. aliter interpungens Wiman, Eranos 45, 1947, 136*). *de iis, qui dicioni Romanae subiecti et numerosa prole aucti sunt*: AMM. 19, 11, 7 *imperator* pace composita -os (-later- *cod. V*) lucrabitur plures et tirocinia cogere poterit validissima. *v. L.*

prōlevo, -āre. *a* pro *et* levare. *i. q. levando proferre*: TERT. paenit. 4, 3 *paenitentia* te peccatorum fluctibus mersum -bit (lav- *var. l.*) et in portum divinae clementiae protelabit.

prōlex- *v.* prolix-.

prōlībo, -āre. *a* pro *et* libare. NOT. Tir. 94, 94 -at (109, 27[a]). GLOSS. -or: immolor. *i. q. libando profundere (sc. in re sacra; cum acc. obi. l. 14 [cf. l. 11], ceterum cum abl. [praepos.* ex *l. 14] respiciente vas sim. vel liquorem, unde libatio fiat)*: PLIN. nat. 14, 117 *vitis quaedam est* turis odore, ex qua diis -ant. 14, 119 -are diis nefastum habetur vina (vino *cod. unus*) ... vitis fulmine tactae. 28, 46 e tribus puteis ... aquas miscent et -ant novo fictili, reliquum dant in tertianis ... bibendum (*cf.* 35, 158 in sacris ... non murrinis ..., sed fictilibus -atur simpulis). CIL XII 1657 ex cuius *vineae* reditu omnib(us) annis -ari volo ne minus xv v(ini) se(xtariis) (*solvit Hirschfeld, alii aliter*). *? vertitur in obscenum*: CIL IV 1618 o pater, pater, ˻-o˼ pen(e) in ma(num) (*temptaverim paululum variatis iis, quae Bruun proposuit vol. X 1, 1074, 59 sq.*; ˻ ˼ *scribitur* -lipo, *errore ut e. g. ibid. 4800* Sapina, *de gr.* προλείπω *cogitatur CIL IV p. 463 ad l.*).

[prōlicēre (*i.* -liqu-): emanare, effluere; Varro (*sc. At. carm. frg. 23, cf. l. 48*): demum ubi prolicuit dulcis unda GLOSS. (*ex Osberno, qui versu male explicato cogitavit de compos. a* pro *et* liquere).**]** *Bk.*

prōlicio, -licuī (*v. l. 49. 52*; -lixit *v. l. 27*), -ere. *a* pro *et* lacere. NOT. Tir. 91, 89 -lixit (*si huc spectat [cf. vol. VII 2, 1551, 25]*; -lexit *Kopp*). *p. p. p. e coni. dub. v. p. 1818, 12.* *ad notionem cf.* FEST. *supra p. 1533, 28.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 2299 -ere: promereri. *v. etiam p. 1818, 11.*

i. q. illiciendo excitare, elicere sim. (*accedit acc. obi. praeter l. 34. 44, inducit orat. rectam l. 34; indicatur quo vel ad quid l. 33. 35. 41. 46*): **1** *proprie, sc. vi locali -untur homines, ut procedant* (*cf. l. 40*): PLAVT. Curc. 97 *vini* amor cupidam me huc -it per tenebras. STAT. Theb. 4, 609 (*604* stabat ... Cocyti in litore ... Laius) -it ultro Aonius vates: 'Tyriae dux inclite Thebes, *eqs.*' (prosilit *var. l.*). AMM. 24, 4, 30 amendatos intus *milites* -ere ... ad decernendum.

2 *translate -untur*: **a** *res commovendae, efficiendae*: OV. ars 2, 718 non est Veneris properanda voluptas, sed sensim tarda -enda (profic-, proic- *var. ll.*) mora. TAC. ann. 13, 48 seditio ad saxa ... progressa ne c(aed)em et arma -ret. **b** *homines inducendi* (*anima l. 47*): TAC. ann. 3, 73, 3 *ut latrones* ceteros ... ad spem -ret arma sine noxa ponendi (AMM. 14, 7, 4 ut his *delationis* illecebris alios quoque ad indicanda -ret paria vel maiora. CLAVD. MAM. anim. 3, 15 p. 184, 11 dites causae ad dicendum -unt [prosiliunt *var. l.*] et ... describi sese quaesunt. *cf.* AMM. *sub 1*). SCHOL. Stat. Theb. 10, 793 aliquis de egentissimis -batur praemiis, ut se ad hoc (*sc. ut immolaretur*) venderet. CLAVD. MAM. anim. 1, 22 p. 80, 20 cuius *corporis* nullo adpetitu -etur, ... nullo pondere praepedietur *anima.* *addatur* VARRO AT. carm. frg. 23 *vol. X 1, 998, 44 sq. allatus* (*var. l.* -uit *commendatur et l. 24 et contextu fontis, quo frg. servatur, sc.* PRISC. gramm. II 496, 23 sqq. 'illicio, illexi', 'pellicio, pellexi'; excipitur 'elicio, elicui' ...; 'pellicui' quoque ... veteres protulerunt ...; [497, 9] invenitur etiam 'allicuit' et '-uit' [pellicuit *var. l., edd.; affertur* VARRO AT. *iisdem var. ll.*]).

deriv.: prolecto.

*?***prōlicito** *v. p. 1533, 28.* **prōlicto** *v.* prolecto. *Burch.*

[prōlīmen, *compos. notionis q. e. locus ante limen vix agnoscendum est* HIER. in Ezech. 40, 5 l. 336 *erat* aliud ˻prope limen˼ portae iuxta vestibulum intrinsecus calamo uno (˻ ˼ *cod. P,* prolimen *ed. Maurin. al.; fuitne* quoque limen *coll. Hier. ibid. l. 425* limen quoque alterius portae ... unius calami mensurae est?).**]**

prolios *v.* polium. **prōlīpo** *v. l. 21.*

[prōliqueo *v.* prolicere.**]**

prōliquo, -ātum, -āre. *a* pro *et* liquare. *i. q. liquando (quasi per cribrum) profundere*: APVL. apol. 15, 13 radii nostri ... mediis oculis -ti et lumini extrario mixti ..., ut Plato arbitratur *rationem videndi explicans* (*cf. Tim. 45*[B] *διὰ ὀμμάτων ῥεῖν, 45*[C] *διηθεῖν*).

prōlis *v.* proles. **prolīsma** *v. p. 1459, 67.*

prōlitās, -ātis *f.* *a* proles. *vi collectiva significatur fortasse summa prolis* (*cf. e. g.* olivitas): VIRG. gramm. epit. 10, 2, 1 *opto* tibi ... omnem fertilitatem in agris, -em in filiis.

[prōlito *vix recte trad. pro* per- ZENO 1, 39, 2, *v. vol. X 1, 1517, 28.***]**

[prōlium *pro* pretium *vix recte defendit Rönsch, v. supra p. 1211, 34 sqq.; de errorum mira frequentia illius cod. v. Sanday, Old-lat. bibl. texts, II 1886,* CXXIX *sqq.* prolium *pro* proelium *v. p. 1649, 10 sq.***]**

prōlixē *v.* prolixus. *Bk.*

^pr**ōlixitās,** -ātis *f.* *a* prolixus. *scribitur* -lex- *l. 45 et e. g.* ALC. AVIT. hom. 24 (*pap. Paris. 13*[v]*, 10*). ORIBAS. syn. 8, 7 (6), 4 La p. 212. *de notione*: GLOSS. -s: μῆκος χρόνου. ἄπλωσις (*mirum*). -e: μήκει, μεγέθει, διαστήματι. II 306, 34 ἐπέκτασις: -s, porrectio, propagatio. *legitur semel apud* APVL. mund., *bis apud* VLP., *saepius inde a const. imp. saec. III ex.; in poesi omnino deest.*

fere i. q. qualitas prolixa, longitudo (*quae vox saepius pro syn. est, e. g. l. 15. 22. 56. p. 1827, 24; augetur per adi.* larga *l. 69. p. 1827, 19,* nimia HIER. adv. Iovin. 1, 37 POMER. 3, 34, 1. *sim. al.; opponitur imprimis* brevitas, *e. g. l. 57. 61. p. 1827, 20*): **I** *vario respectu*: **A** *pertinet ad locum* (*seriem numerorum l. 20*): **1** *de longitudine, amplitudine*: **a** *technice in arithm. et geom.* (*significatur una trium illarum dimensionum vel earum porrectio*): APVL. mund. 7 p. 303 terrae ... latitudo XL, -s LXX milia stadiorum tenet (*gr. 393b2* μῆκος). CHALC. comm. 33 *superficies* est -s cum latitudine (*antea: linea est* sine latitudine longitudo). 38 -is latitudinis profunditatisque intervallis. 45 chordis aequalibus tam in -e quam in crassitudine (*cf. Theo Smyrn. p. 57, 2* τοῦ μήκους). EVSTATH. Basil. hex. 3, 4, 6 *corpus* intervallorum -e subsistit, id est in altitudine ac latitudine distensum. BOETH. arithm. 2, 4, 5 intervalla multiplicata maiore sese spatii -e distendunt. *al., imprimis apud* CHALC. **b** *in sermone communi*: *respicitur corpus animantium eiusve partes*: ARNOB. nat. 7, 46 p. 405, 16 colubram validissimi corporis et -is inmensae (*p. 406, 4* longitudine corporis). NON. p. 330, 2 inmittere (*sc. barbam*): demittere ad -em. CLAVD. DON. Aen. 2, 770 p. 253, 8 comae ... -e flexibiles et semper in ima deiectae. PHYSIOGN. 53 vasta cervix cum -e (*gr. I 366, 11* μήκει). ENNOD. opusc. 1, 90 p. 285, 25 *Theoderici* statura est, quae resignet -e regnantem. *al.* *respiciuntur res variae*: CHALC. comm. 63 cacumina montium -emque. SERV. auct. Aen. 1, 270 *Albam Longam dictam* ab ... -e collis (*inde* ISID. orig. 15, 1, 53). AMBR. epist. conc. Aquil. 2, 3 venire propter -em itineris nequiverunt (*usu inter A et B ambiguo ut* in Luc. 2, 20 COD. Theod. 6, 36, 1. *al.; certe huc pertinet e. g.* MART. CAP. 6, 692). AVG. quaest. hept. 2, 63 eos excepit heremi -s. EVSTATH. Basil. hex. 6, 9, 8 rerum -s spectatarum (*gr.* τὰ μεγέθη). BOETH. mus. 4, 18 *si* tota nervi -s dividatur. CASSIOD. var. 3, 51, 8 obeliscorum ... -es ad caeli altitudinem sublevantur. *al.*

2 *de distantia sim.*: VLP. dig. 29, 3, 2, 7 ut *tempus* dari debeat secundum locorum angustias seu -es. CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 8 -em terrarum longissime remotarum (EVSTATH. Basil. hex. 7, 5, 10 t. interiecta -s. *al.*). MART. CAP. 1, 11 disparata -s *advenientium.* ENNOD. epist. 6, 24, 1 p. 163, 6 regionum -e (*postea*: terrarum separatione).

B *pertinet ad tempus* (*ad amplitudinem doctrinae diuturno studio petitam l. 74*): **1** *de ipso tempore longo*: **a** *cum gen.*: -s temporis (temporum *l. 45 sq. 48*): VLP. dig. 36, 1, 23, 3 si ... -e t. aedes usu adquisitae sint (*respicitur t. praescriptum ut*: COD. Iust. 7, 33, 3 [*a. 293*] *nisi* praescriptio ex transacti t. -e adolevit. 8, 50, 9, 1 [*a. 293*]. *al.; cf. e. g. p. 1827, 1*). EDICT. imp. Diocl. praef. 20 L. avaritiam ... -s (-lex- *exemplar Strat.*) temporum ... satiare *non potuit.* CHALC. comm. 83 pro ... -e temporum, quibus ... ad exordia revertuntur *planetes.* AVG. c. Iulian. op. imperf. 3, 161, 2. THEOD. MOPS. in Gal. 1, 3 p. 5, 16 saeculum ... dicitur omnis ˻temporum -s vel distantia˼, ..., sive in modicum, sive in maius (˻ ˼ *gr.* διάστημα ... χρόνου). *et saepe.* *exempla cetera*: FIRM. math. 1, 8, 6 *quidam* vivendi -e omni paene sensu carens. CLAVD. DON. Aen. 2, 635 p. 232, 25 -i vitae ... consulere (AVG. epist. 140, 17. MART. CAP. 6, 664 gens ... -e v. ... praedicanda [*Plin. nat. 4, 89* annoso ... aevo]. *al.*). AMBR. in psalm. 118 serm. 3, 31, 1 cui -s habitationis huius fastidio sit (*antea*: vitae huius longaevitate). HIER. epist. 140, 8, 2 unius vigiliae spatium instar habere mille annorum -em (*antea*: m. a. ... longitudinem). RVFIN. Orig. in Ios. 16, 1 p. 394, 9 aevi (*antea*: longaevam vitam). AVG. epist. 199, 8 aetatis brevitas vel -s. MART. CAP. 8, 846 diei -s. GREG. M. moral. 30, 44 in mensium -e. *al.* **b** *sine gen.*: AVG. civ. 15, 14 p. 85, 20 tantae -is annos (*opp.* breves). MANICH. Aug. c. epist. fund. 13 saecula neque numero neque -e aestimanda. MACR. somn. 1, 20, 6 -is brevitatisque vices *dierum noctiumque.* MART. CAP. 9, 921 intercapedinatae -is oblivia. ORIBAS. syn. 8, 7 (6), 4 La p. 212 quando ... nondum -⟨s⟩ per tempora accessit et difficile evacuatur *umor* (*gr.* διὰ χρόνου μῆκος δυσεκκένωτος, in prolixo tempore *Aa,* temporum -em Ab; *p. p. p. verbi q. e.* prolixo *intellexit Svennung, Wortstud. Oribas., 1932, 112*). VEN. FORT. epist. (carm. 3, 4) 7 parva -e (*postea*: in brevi spatio). *al.*

2 *de diuturnitate actionum, statuum sim.* (*animantium exspectantium l. 75; hucine etiam l. 29?*): CLAVD. DON. Aen. 6, 535 p. 580, 2 fletuum -s. FVLG. myth. 1 praef. p. 6, 8 intercapedinante pavoris -e tam larga. RVFIN. symb. 45 ad -em confusionis ... et poenae (*opp.* ad perpetuitatem gloriae). IVLIAN. in Iob 14, 7 brevitatem vitae mortalis, aerumnarum -es. epit. in psalm. 94, 5 dominationis -s ac vetustas. HIPPOCR. aphor. 4, 37 morbi (*gr.* μῆκος). CASSIAN. inst. 11, 6 (*de cenodoxia*) alius scientiae, alius lectionis, alius vigiliarum -e temptatur. ENNOD. epist. 6, 38, 1 p. 171, 11 ne devenustet sperantum -s misericordiam largitoris *tardantis.* NOVELL. Iust. 100

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praef. -em earum *exceptionum* et effusionem abbreviavimus (*gr.* τὸ μακρόν. *respicitur Cod. Iust. 4, 30, 14 pr.* non intra quinquennium ..., sed intra solum biennium). Greg. M. in euang. 37, 1 quotidianus defectus corruptionis quid est aliud, quam quaedam -s mortis? *al.*

II *respiciuntur scripta, dicta sim.* (*saepe -e fastidium generantia; in neutram partem e. g. l. 12. 18*): **A** *sine gen.*: Cet. Fav. 29 p. 311 quam *comparationem* -is causa praetereundam aestimavi. Arnob. nat. 4, 17 ne forte -s fastidium audientiae pariat (*postea*: nimietatis). Lact. epit. praef. 1 ut nec -s pariat fastidium nec oneret ubertas. Diom. gramm. I 299, 11 ut ... lectio ... crimen -is evadat (*antea*: nimium constricta brevitas). Hier. in Ezech. lib. 9 praef. l. 4 plura sunt, quae dicuntur, et modum -is excedunt. Avg. retract. 2, 7, 1 *liber* unus (*sc. c. Faust. 22*) tantae -is est, quantae nullus fere librorum meorum. Conc. Carth. a. 411, 3, 261 (*loq.* Avg.) paucis ... respondebimus, ne prolixum sermonem tantae -i reddamus. Phoc. gramm. V 411, 22 verbosa -s (*antea opp.* concinna brevitate). Leo M. serm. 58, 5 ne vos cumulo -is oneremus. Cod. Iust. 7, 47. 1 pr. -em ... in angustum coartare. *et saepe.* **B** *cum gen.*: Chalc. praef. p. 6, 10 causa ... in partes dividendi libri fuit operis -s. comm. 190 tractatus huius tam larga -s. Ivl. Vict. rhet. p. 72, 12 narrationis vitiosa -s. Symm. epist. 1, 50, 2 -s querellae nostrae (*opp.* brevitas epistulae tuae). Schol. Cic. Bob. p. 157, 30 *Cato* diem totum -e orationis suae occupavit. Clavd. Don. Aen. 1, 260 p. 61, 7 utar -e narrandi (*opp.* brevitate sermonis). Ambr. hex. 2, 5, 22 dicendi -e (*postea*: in noctem sermo producitur). Conc. Carth. a. 411, 3, 89 exceptores onerati longitudine controversiae ac -e. Cod. Iust. 6, 51, 1, 9e veteris iuris -em. *et saepe.*

prōlixitūdo, -inis *f.* *a* prolixus (*item* Gloss. V 646, 15). *i. q. qualitas prolixa:* *eloquii* (*contextu deficiente; coll. p. 1828, 3 sqq. et 1831, 29 sqq. cogites potius de benevolentia sim. loquentis quam de longitudine sermonis*): Pacvv. trag. 124 oro: min⟨im⟩e flectas fandi me -e (mi -em *codd., cf. lemma* Non. p. 160, 11 -em). *partis corporis*: Veg. mulom. 3, 2, 2 (*tit.* de mensuris ... membrorum) in longitudine vel -e pedes vi (in longum vel prolixum *var. l.*; prolixitatem *ed. princ.*; *antea*: longitudo, longitia).

prōlixo, -āre. *a* prolixus. [*vix huc* prolixitus (*pro* -atus) *p. 1826, 63.*] *i. q. rem prolixiorem reddere* (*sc. procudendo, exacuendo*): Colvm. 4, 24, 22 monendus putator est, ut -et aciem ferramenti et ... novaculae similem reddat (prolixaest *A*).

※**prōlixus,** -a, -um. [*similitudine quadam conferendae videntur voces* 2. lixa, lixivus, elixus, *quae fortasse derivandae sunt a radice verbi q. e.* liquere; *nihil tamen certi adhuc exploratum est. Fo.*] *scribitur* -lixsa Inscr. Année Épigr. 1968 n. 455, -lexsum *cod. M saec. VIII* Ps. Ven. Fort. vita Med. 13, 31, *ceterum hic illic* -lexus. Not. Tir. 93, 3. *compar.* -ior *inde a* Cic. (*adv. iam apud* Ter.; *cf.* plus -us *p. 1829, 17*), *superl.* -issimus Avg. *p. 1828, 24. 36. al. et p. 1829, 24, cf.* oppido -us *p. 1828, 10,* valde -us *p. 1828, 47.* *de notione*: Gloss. -a: longa. II 309, 44 ἐπιμήκης: longinquus, -us. Gloss.[L] I Ansil. pr 2297 -us (-lex- *cod.*): involutus (*obscurum*). *al.; v. et l. 65. p. 1519, 44. 1829, 68.* *legitur adi. (de adv. v. infra) singulis locis, nisi aliud indicavimus, apud* Ter., Catonem, Pacvv., Cic. (*quater in epist.*), Lvcr., Varronem (rust. *quinquies, cf. 13*^ies *apud* Colvm.), Vitr., Pavl. Fest., Plin. nat., Svet. (*bis*), *multo saepius aetate posteriore.* [*confunditur in codd. cum* proximus Mall. Theod. gramm. VI 595, 16 Physiogn. 52. 60 (*restit. p. 1828, 10*).]

si notiones diversas coniungere temptes, conicere liceat adi. primitus significasse aliquid libere profusum, facile profluens, exuberans (cf. IA et adv. sub 1) hacque notione adhibitum de capillis, arboribus sim. laetius crescentibus (v. p. 1829, 67) facile abiisse in vim q. e. procerus, longus et translatum esse ad quaelibet magna, vasta. *cf. iuxta posita sub IA, e. g.* beneficus *p. 1828, 9,* fusior *l. 75 sq.,* libens *p. 1828, 8,* secundus *l. 68 et sim. sub adv. p. 1831, 28; ceterum in contextu occurrunt e. g.* diffusus *p. 1828, 29. 1830, 63. al.,* longus *p. 1828, 32. 68. 1830, 31 et passim,* diuturnus *p. 1829, 42, opponuntur e. g.* angustus *p. 1830, 53. al.,* brevis *p. 1828, 15. 1829, 33. 36 et passim; sim. al.;* homoeoprophora *v. l. 68. 72. al.* (*cf. p. 1831, 31. 43*).

I *incorporaliter*: **A** *usu originario, sc. vigente respectu profuse, facile, libenter praebendi, ut sit fere i. q. abundans, facilis, largus sim.* (*cf. p. 1831, 33 et* Synon. Cic. p. 432, 25 largus. liberalis. -us. indulgens *eqs.* p. 438. 5 -us. profluens. praestans. abundans. copiosus. largus *eqs.*): **1** *vario respectu*: **a** *de condicione prospera*: Cato orat. 118 scio solere plerisque hominibus rebus secundis atque -is atque prosperis animum excellere (*postea*: tam secunde, ... nimis luxuriose. *explicat Gell. 13, 25, 13* tribus vocabulis idem sentientibus dixit). Cic. Att. 1, 1, 2 cetera spero -a esse (*in petendo consulatu*). **b** *de ictu seminis pleniore, faciliore*: Lvcr. 4, 1245 *semen crassum in coeundo* non tam -o provolat ictu (*ictum, qui fit per longius spatium, intellegunt alii*). **c** *de lingua uberiore, de verbo plenioris significationis*: Gell. 2, 26, 7 (*5* vocum inopiam *linguae latinae*) quin lingua graeca ... -ior fusiorque sit. 13, 29, 3 longe ... esse amplius, -ius, fusius in significanda ... multitudine 'mortales' quam 'homines'.

2 *respiciuntur mores hominis, sc. liberalitas, indulgentia, benevolentia* (*cf. adv.* prolixe *sub 1a; indicatur in quem l. 5. 13, qua re l. 13. 15* [*cf.* in *l. 1*]): Cic. Att. 6, 3, 5 Ariobarzanes non in Pompeium -ior ... quam ... in Brutum (*in reddenda pecunia; postea*: liber⟨al⟩ius est Brutus tractatus). 7, 4, 2 in hoc officio ⸤sermone eius⸥ (sermonis *codd.*) nihil potuit esse -ius. 16, 16^c, 13 Plancum hoc animo libenti -oque facere. fam. 3, 8, 8 de tua -a beneficaque natura (*antea*: liberalitas tua). Apvl. apol. 35, 7 (*ad iudicem*) nimis patiens vir es et oppido ⸤-a⸥ humanitate (⸤ ⸥ *e coni. vet.,* proxima *codd. et edd. rec.; cf. p. 1827, 51*). 99, 8 uxoris -am liberalitatem. Socr. 1 p. 104 venia -ior (*opp.* iudicatio restrictior). Avson. 21 (419 S.), 39 bonitas, qua in omnes -us es. perpetuus in me (*sublucet respectus temporis, cf. B2*). Schol. Cic. Bob. p. 153, 4 -a benignitate ... quaestoris. Pavl. Nol. epist. 37, 1 p. 317, 2 per epistolam brevem quidem verbis, sed caritate -am (*vergit ad l. 22*).

B *usu deflexo significantur, quae quodam modo producta, extenta sunt, ut sit fere i. q. longus, amplus sim.*: **1** *cum respectu dicendi* (*mugiendi l. 34, gemendi l. 43, cf. p. 1831, 12*) *vel scribendi* (*sc. pluribus verbis, ut subluceat respectus temporis; aliter l. 7. p. 1827, 73; accedit* in *c. abl. l. 54. 64*): **a** *in sermone communi*: **α** *de actione vel de ipso opere* (*rarius de argumento, e. g. l. 27. 33*): Fronto p. 3, 19 ut argumentum aliquod -iori epistulae reperiam (Avr. Fronto p. 103, 14 Symm. epist. 4, 28, 3. Avg. epist. 138, 20 -issimam. *et saepe; cf. l. 15*). p. 89, 8 aerumnas non perpetua neque recta aut -a oratione exaggerandas (Apvl. flor. 18, 10. Min. Fel. 17, 6 -ior de sideribus o. *al., e. g. p. 1829, 52*). 164, 17 -iores litteras (Pavl. Nol. epist. 12, 1. *al.*). Apvl. apol. 88, 7 cohibeam me in tam -o loco *laudandi ruris.* met. 4, 1, 2 sermo -us *consalutantium* (11, 26, 1 Paneg. 2, 34, 1 Firm. math. 8, 5, 1. *al.*). Lact. epit. praef. 4 et diffusa substringere et -a breviare (*item neutr. pro subst.*: Consvlt. Zacch. 2, 2, 1 [*antea*: diffusa]. Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 4, 16 ut non -iora dicam [*gr. I 1, 7 p. 157, 4* ἵνα μὴ μακρολογῶ]. *al.; cf. p. 1831, 10 sqq.*). Firm. math. 5, 1, 26 longis et -is ... precibus. Pacian. epist. 2, 1, 1 in quaestione -a ... brevitatem sequar. Avien. Arat. 1849 si -is auras mugitibus implent *boves.* Ambr. in Luc. 1, 11 -iorem hunc euangelii librum quam ceteros esse (Hier. epist. 108, 27, 1 Avg. epist. 185. 51. *al.*). Avg. coll. c. Don. 3, 18, 34 gesta quaedam -issima (*postea*: longissima recitatione). in psalm. 108, 17 l. 11 magnam ... esse quaestionem, nec in praesentia disserendam, quod sit operis -ioris (Cassiod. inst. 1, 17, 1. *al.*). serm. 71, 22 -a ... et plurimis verbis ... producta blasphemia. Svlp. Sev. chron. 1, 19, 3 quae (*sc. exod. 25 sqq.*) ego, quia -a admodum videbantur, inserenda huic tam praeciso operi non putavi. Sidon. epist. (carm. 22) 6 carmen -ius (*opp.* epigrammatis ... paucitatem). Ennod. epist. 1, 20, 4 p. 32, 19 -is gemitibus (*opp.* strictioribus verbis). *al.* -um est *fere c. inf.* (*subaudiendo l. 49, acc. c. inf. in var. lect. l. 50,* si *l. 48; copula supplenda l. 51; cf. p. 1829, 26*): Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 105, 23 *metra* multa alia ..., quae persequi satis -um est. Fvlg. aet. mund. p. 153, 25 universos temporis ordines sequi valde -um est. Ambr. fid. 3, 5, 40 -um (-ius *var. l.*) est, si velim singula recensere. Hier. adv. Rufin. 1, 20 nisi ... -um esset, ... iam nunc tibi ostenderem, quid *eqs.* Tract. Pelag. 3, 11, 6 p. 46 quos nunc conmemorare (-ari *var. l., v. Journ. Theol. Stud. 38, 1987, 112*) -um est. Pavl. Nol. carm. 18, 206 quia -um et vacuum percurrere cuncta *miracula.* *et saepe.* **β** *de scriptoribus aliquid late tractantibus*: Symm. epist. 4, 59, 2 in re aperta piget esse -um (Hier. in Is. 18 praef. l. 85 in ... expositione si -ior solito fuero. *al.*). 7, 49 ego -us esse non debeo enarrator iniuriae. Consvlt. Zacch. 2, 20, 1 eloquia -orum (*antea*: brevitas *tua*). Macr. Sat. 3, 7, 8 exemplum, ne sim -us, omisi.

b *in sermone gramm.*: *respicitur vocalis vel pes metricus productus*: Ter. Mavr. 523 'u' sequens correpta sit an soni -ioris. Mart. Cap. 9, 976 *pes* unus habet -ius tempus (*opp.* angustius). 9, 981 ut illorum *pedum longiorum* -am moram interveniente sua celeritate compenset *proceleumaticus.* Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 39, 22 *ut ē* accedentibus duabus consonantibus longior -iorve videatur. *vario respectu*: Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 90, 20 *ionicum metrum est* in rhythmo et satis -um et satis molle (*cf. Keil ad l.*).

2 *mero respectu temporis* (*cf. I supra*): **a** *diuturni*: **α** *de ipso tempore* (*de homine p. 1829, 16* [*cf. l. 13*]): Ⓘ *in universum*: Avr. Fronto p. 55, 21 mihi et hodiernus dies verno die longior et nox veniens hiberna nocte -ior videtur, *quia te convenire non possum* (Veg. mil. 4, 39, 7 *hieme* lux minima n.que -a. *al.*). Tert. ieiun. 10 p. 288, 11 (*ad Ios. 10, 14*) 'dies talis' ... utique tam -us (Avien. Arat. 90. Rvfin. Orig. in iud. 1, 3 p. 469, 13 d. ... seniorum sanctorum longaevi sunt et -i. *al.*). Pavl. dig. 49, 14, 45, 10 -ioris ... temporis spatium (Mod. dig. 49, 16, 3, 3. Edict. imp. inc. [Chart. lat. ant. X 415] tam -um. Don. Ter. Eun. 734, 3 ['*abiit* iamdudum, aetatem'] diu longoque et -o t., ut est aetas. Avg. civ. 21, 22 p. 527, 5

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*opp.* parvum]. Cod. Iust. 10, 32, 67, 4 longo -oque t. *al.*). Char. gramm. p. 253, 24 (*ex Romano*) *'amplius'* (*Lucil. 6*) -um temporis spatium significat (Clavd. Don. Aen. 1, 685 p. 135, 25). Clavd. Don. Aen. 4, 330 p. 402, 15 ('tandem') post moras -as (6, 530 p. 579, 2 Ambr. obit. Valent. 23. *al.*). Hier. in Ezech. 27, 8 l. 911 'saeculum saeculorum' ..., ut ... sit ... saeculum -ius aliis saeculis (Avg. civ. 21, 17 p. 522, 2. *al.*). *al.* ⓘⓘ *respicitur vita, aetas hominis*: Fronto p. 195, 3 iuventuti -a curricula vitae data sunt. Apvl. met. 5, 25, 5 senectutis -ae beneficio (Rvfin. Basil. hom. 2, 5 p. 1739^{B} [*gr. ibid. p. 208^{C} γῆρας βαθύ*]. *al.*). Call. dig. 50, 6, 6, 12 -ae vel inbecillae admodum aetatis homines (Paneg. 3, 5, 5. Hier. in eccles. 3, 12 l. 182. *al.; meton. de senibus*: Vvlg. Iob 32, 7 sperabam ... quod a. -ior loqueretur et annorum multitudo doceret sapientiam). Tert. apol. 30, 4 vitam illis *imperatoribus* -am *precamur* (Lvcif. moriend. 6 l. 35 novimus iustitiae copiosiorem esse v. ac -iorem. Avg. serm. 16, 1 [*opp.* sempiterna]. Cypr. Gall. gen. 231. *al.*). Avien. ora 7 -a die (*i. matura aetate, cf. vol. V 1, 1033, 14 sqq.*). *al.* *de diu vivente* (*cf. l. 11*): Inscr. Année Épigr. 1968 n. 455 vixi an‹nos› decem; ... iam nec amplius licuit, ˌ-a viverem plusˌ (*legebatur* -a‹e› vivere tempus *ibid.* 1953 n. 243).

β *de actionibus et variis rebus, quae per protractum tempus manent* (*itinera v. p. 1830, 56 sqq.; quaedam et ad 3 trahere possis*): ⓘ *vario usu*: Vlp. dig. 36, 1, 13, 3 si cognitio -iorem tractatum habeat. Paneg. 2, 19, 1 denuntiare praestanda *beneficia*, ut ... -ior sit sensus bonorum. Ivl. Val. 1, 46 (*Melampus Alexandro*) sudor sane largus laborque ... quam -us ... erit ([-issimus *var. l., sed cf. e. g. ibid.* quam largo]. Symm. epist. 7, 50, 1 -us in iudicando l. *al.*). Symm. epist. 1, 103 erit de hoc sermo interim parcus, memoria vero -ior. 5, 86 mihi ... adipisci gratum, sperare -um est. Ambr. in Luc. 4, 20 famem -ioris ... ieiunii. Ps. Ambr. laps. virg. 37 (*in imag.*) grandi plagae et alta et -a opus est medicina (*sc. paenitentia; cf.* Caes. Arel. serm. 54, 1 dura ac -a paenitentia). Vvlg. num. 10, 5 (*4* si semel clangueris) *si* -ior ... clangor increpuerit. Avg. civ. 21, 18 p. 524, 3 vel -arum vel aeternarum timore poenarum. epist. 73, 8 *vobis* deus hoc ipsum, quod uterque ... optavit, largum -umque concesserat, ut *eqs.* serm. 9, 2 more ... humanae vitae -um est, quod deo breve est. Hippocr. aphor. 1, 1 vita brevis, ars autem -a (*gr. μακρή, Sen. dial. 10, 1, 1* longam artem. *v. Otto, Sprichw. n. 1915*). *al.* ⓘⓘ *de morbis sim.*: Vet. Lat. Sirach 10, 11 ˌlanguor -ior gravat medicumˌ (ˌ ˌ *om. pars codd.; gr. μακρόν, opp.* brevem). Serv. Aen. 3, 140 aegritudinem -am (Theod. Prisc. eup. faen. 10 log. 85. Cass. Fel. 30 p. 60, 3 pessimam a. et -am ..., quam Graeci macronosian vocant [*sim.* 61 p. 152, 13; *cf. 4 p. 12, 1* longa a.]). Rvfin. Orig. princ. 2, 10, 4 causa vel acerbioris morbi vel -ioris (Hippocr. aer. 11. *al.*). Ps. Soran. quaest. med. 17 esse illa *vitia* aut -a aut brevia (186 *temporalis aegritudo est* -um v., quod diuturnum dicitur). 191 accessiones -iores.

b *remoti* (*cf. BIb*): Avg. civ. 7, 35 p. 319, 12 tam -a temporis vetustate. Ivlian. epit. in psalm. 88, 38^{b} successores regni tui aetas -a suscipiat (*nisi ad l. 10*). Greg. Tvr. Franc. 4, 26 p. 158, 13 *ut* regni vestri potentia aevis -ioribus propagetur. Novell. Iust. 105 praef. *consulum nomen* ex temporibus ita -is ... veniens (*gr. μακρῶν*).

3 *vario respectu, sc. de quibuslibet magnis, amplis* (*cf. l. 20*): Apvl. apol. 19, 1 uberem et -am rem familiarem (*opp.* paupertatem. *cf.* Cassian. inst. 5, 39, 3 sumptu ... -ore). Min. Fel. 37, 12 in scenicis ... non minor furor e‹t› turpitudo -ior *quam in gladiatoriis.* Vet. Lat. Marc. 12, 40 (cod. 11. *al.* = Vvlg.) qui devorant domos viduarum sub obtentu ˌ-ae orationisˌ (*gr. μακρὰ προσευχόμενοι. v. p. 1828, 25*), hi accipient -ius iudicium (*gr. περισσότερον*, cod. 6 -iorem damnationem, *cod. 17. al.* maius i.; *loco gemino Luc. 20, 47* [*cod. 6 = Vulg.*] damnationem maiorem). Cypr. hab. virg. 9 desideria -a ... ultra ... pudorem virginitatis extendi *non debent.* Chalc. comm. 333 candidum et item nigrum non diversa sunt sed contraria, quia intercapedo -ior (*antea*: plurimum a se distant; *cf. vigente imag. loci p. 1830, 66. 1831, 1*). Avien. Arat. 1672 cum traxere tumorem aequora -um. Rvfin. hist. mon. 31, 18 -iorem ... gratiam habentem. Orig. in lev. 12, 2 p. 456, 17 *anima* quanto in virtutibus crescit, tanto -iorem reddit magnitudinem sui. Cassian. inst. 4, 1 tam -us numerus monachorum. Boeth. arithm. 1, 7, 6 *unitatem* totius quamvis -ae genitricem pluralitatis agnosci. *al.*

II *corporaliter* (*etiam de corporeorum qualitate vel actione sim. e. g. p. 1830, 7. 51. 56*): **A** *dicuntur -a quaecumque laete crescendo longa, procera sim. facta sunt* (*notio originaria copiae uberis [cf. p. 1827, 53] sublucet fortasse l. 69. 72. p. 1830, 19. al.*): **1** *capilli sim.* (*cf.* Gloss. -us: *τετανόθριξ*): Ter. Haut. 290 capillus ˌpexusˌ -us circum caput reiectus neglegenter ([ˌ ˌ passus *var. l. fort. tuenda coll. l. 72.* Schol. Ter. p. 117, 10 -us: non ligatus mitris]. Ambr. Noe 7, 21 aut -iores ... aut recisi. *al.*). Pacvv. trag. 20^{a} coma ˌ-aˌ impexa conglomerata atque horrida ([ˌ ˌ promissa *var. l., v. quae monuit L. Müller, Rhein. Mus. 24, 1869, 495*]. Apvl. flor. 15, 7 c. -ior ... cervicem ... obumbrat). Colvm. 7, 3, 7 *ovem* vasti corporis, cervice -i villi (*cf.* Pallad. 8, 4, 3 -i velleris). 7, 3, 10 *lana* quanto -ior in pecore concrescit, tanto magis obnoxia est rubis (7, 4, 8 *ut* -ior renascatur [*inde* Pallad. 6, 8, 2]). Apvl. met. 2, 9, 4 *cum capillus* spissus cumulat verticem vel -a serie porrectus dorsa permanat. 11, 3, 4 crines uberrimi -ique (Paneg. 8, 16, 4. Serv. auct. Aen. 4, 147 ['fluentem ... c.'] unguentatum ... aut -um et effusum. *al.*). Firm. math. 8, 6, 4 -a barba (Hier. epist. 125, 6, 3 [promissa *var. l.*]. Sidon. epist. 4, 24, 3 coma brevis, b. -a. *al.; cf.* Macr. Sat. 1, 22, 4 barbae ... -a demissio). **2** *partes corporis variae, statura*: Varro rust. 2, 2, 3 caudis ... ut sint *oves* in Italia -is, in Syria brevibus (Sol. 40, 21 [*Plin. nat. 8, 121* praelonga]. *al.*). Svet. Claud. 30 -o nec exili corpore erat (Gell. 3, 10, 11 vastiora -ioraque fuerunt c. hominum antiquiorum. Physiogn. 6 -ius ac plenius [*opp.* angustius et brevius]. 128). Apvl. met. 3, 24, 5 os -um *asini.* 3, 27, 3 cervice -a nimiumque porrectis labiis ... corollas adpetebam (Lact. opif. 7, 6 [*opp.* brevem]. *al.*). Firm. math. 8, 27, 11 faciem. Hist. Avg. Pesc. 6, 5 fuit staturā -ā. Dares 12 p. 16, 3 Polyxenam ... digitis -is ([*antea*: longis ... membris]. Physiogn. 60 nimium -i [proximi *var. l.; opp.* parvi; *gr. I p. 355, 2 πάνυ μακροί*]. *al.*). Physiogn. 72 *pedes* nimium -iores (*opp.* breves, *gr. I p. 356, 2 μακροὶ πάνυ*). *al.* **3** *arbores, plantae earumque partes* (*fortasse potius luxuriantes quam procerae imprimis apud* Varronem): Varro rust. 1, 6, 4 quaedam in montanis -iora nascuntur ac firmiora ..., ut abietes. 1, 9, 5 *in tenui terra* neque arbores -ae neque vites feraces *sunt* (1, 9, 6 Colvm. 1, 3, 7. *al.*). 1, 9, 7 quae *alicunde* enata sunt fera, si sunt -a atque ... feracia (*sim.* Colvm. 3, 11, 6). Vitr. 2, 9, 17 materies earum *laricum est* -a (Colvm. 3, 2, 9 [*vitium ut* 3, 15, 1]). Colvm. 3, 21, 7 *utrum* -is ... flagellis incitet an angusta putatione vitem coerceat *vinitor.* 5, 5, 16 -os palmites. 5, 6, 16. 9, 4, 2 -ior *ilex* (*opp.* minor). 11, 3, 50 quo -ior et tenuior fructus eius *cucurbitae* enascatur (*opp.* incrementi vastioris; *cf. Pallad. 4, 9, 16* longas ... et exiles). Plin. nat. 16, 48 abies e cunctis amplissima est et femina etiam -ior (*cf. 47* femina procerior). Svet. Vesp. 5, 2 *ramum* praevalidum ac -um. **4** *animantes ipsi* (*masc. pro subst.* Colvm.): Colvm. 1, 9, 3 longissimum quemque aratorem ... faciemus ..., quod ... nullo minus opere fatigatur -ior. Porph. Hor. sat. 2, 2, 37 ('proceros ... lupos') lupos -os. Avg. gen. ad litt. 2, 17 p. 61, 4 unus infans *altero* in duplum -ior. Greg. Tvr. glor. conf. 18 unam *virginem fuisse* ... -iorem, alteram minorem statu, non merito. Regvla mag. 8, 2 in ... -is hominibus.

B *exempla cetera; -a dicuntur quae sunt potius*: **1** *longa* (*sc. spectat fere ad unam dimensionem [ad latitudinem e. g. l. 40. 54, profunditatem l. 52]; indicatur quousque l. 41*): **a** *producta*: **α** *varia*: Hyg. grom. p. 77, 13 *species agri* modo artiore[m] latitudine[m] longior, modo minore[m] ˌlongitudineˌ -ior (ˌ ˌ latitudinem *cod.*). Gell. 6, 12, 1 tunicis ... -is ultra bracchia et usque in primores manus *eqs.* (*cf. 2* vestem longe lateque diffusam, *3* substrictas et breves tunicas). Apvl. mund. 16 p. 324 stativa lux est ... sine cursu ˌiugis et -aˌ lux (ˌ ˌ *gr. 395b7 προμήκης*). Avien. orb. terr. 553 -a ... longis iugera producunt spatiis *confinia Graeciae.* Amm. 22, 8, 42 -ae rotunditatis esse *spatium arcūs terrarum quarundam.* 23, 4, 8 ferro (*v. p. 1852, 48*). Veg. mil. 3, 20, 2 in -o spatio cum tenditur acies (*antea*: fronte longa). Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 1, 425 p. 632 plateam ... per viginti stadia -am (*gr. σταδίων εἴκοσι τὸ μῆκος οὖσαν*). Svlp. Sev. dial. 1, 27, 6 solis occidui umbra -ior. Mart. Cap. 6, 638 -i montis bracchium. Cod. Theod. 9, 3, 1 pr. non ferreas manicas et inhaerentes ossibus ..., sed -iores catenas (*sc. ut reus ambulare possit*). *al.* *de ipsa dimensione*: Clavd. Don. Aen. 6, 580 p. 585, 3 ('tantum tendit *eqs.*') tam -am fuisse altitudinem Tartari. Mart. Cap. 6, 623 *Gaditani freti* latitudo ..., ubi angustior, quinque, ubi diffusa, septem, ubi -ior, decem milibus explicatur. Boeth. arithm. 2, 31, 9 longitudine in -iorem modum porrecta. **β** *via, iter sim.* (*hic illic simul de actione eundi, ut subluceat vis temporis sub IB2 illustrata; cf. p. 1827, 72*): Apvl. met. 1, 20, 5 *confabulando* -am viam sine ... taedio evasi (Rvf. Fest. 29, 1 cum ... v. in reditu -ior inmineret. *al.*). 1, 23, 8 satis arduo itinere atque -o fatigatus est *hospes* (3, 29, 1 Firm. math. 1 prooem. 2 Symm. or. 1, 14. *al.; cf.* Conc. Rom. a. 501 p. 421, 2 de -o itineris). Chalc. transl. p. 39^{A} tardius *movebantur* ..., quae maiore *circulo rotabantur,* ˌutpote ambitu circumacta -ioreˌ ([ˌ ˌ *deest gr.*]. Mart. Cap. 1, 14 diffusioris ac -i. *cf. p. 1831, 5*). comm. 115 per -iores orbes feruntur *stellae quaedam.* Clavd. Don. Aen. 3, 130 p. 283, 22 -ae aut tardae navigationis (Heges. 4, 29, 1. *al.*). Ennod. dict. 5, 3 p. 438, 6 (*in imag.*) nostra e diverso -o distat calle condicio. *al.*

b *remota* (*cf. A2b*): Symm. or. 2, 7 nihil esse -um magna curantibus (*sc. Valentiniano bellum gerenti; cf. ibid.* cum ubique semper appareas). Ennod. epist. 5, 15, 1 p. 138, 2 *deus* te ... de -is gentium finibus ... revocavit. *in imag. pertinet ad gradus cognationis* (*cf. vol. VII 2, 1641, 54*): Cod. Iust. 5, 30, 4 (*a. 498*) *frater* in germani sui ... successionem omnes inferiores seu -iores gradus ... antecedere ... iussus est.

2 *vasta, magna*: Avien. Arat. 769 distantem Andromedam -i tramite mundi perterret Cetos (*nisi ad 1, sc. per enallagen pro* -o tr. m.). Clavd. Don. Aen. 3, 385 p. 318, 21 per quam -a esset maria transiturus *Aeneas.*

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

EVSTATH. Basil. hex. 2, 7, 13 (*ad gen. 1, 4*) *luces et tenebras* -is a se spatiis ... discrevit *deus* (*gr.* *πλείστῳ ... τῷ μέσῳ*). 4, 4, 7 quae *congregatio aquarum* (*gen. 1, 9*) reliquis omnibus ita -ior est, ut terrarum amplitudini coaequetur (*gr.* *μεγίστης*). CASSIOD. var. 5, 42, 5 -a rotunditas *amphitheatri.* IORD. Get. 179 triclinia ambitu -iore distenta. *al.* *neutr. pro subst.*: CLAVD. DON. Aen. 3, 125 p. 283, 7 pelagi -a. MART. CAP. 6, 665 post -a terrarum (*cf. Sol. 17, 4* magnis ... spatiis intercedentibus).

masc. pro subst. prōlixus *p. 1828, 56, compar.* prōlixior *p. 1830, 32.*

neutr. pro subst. **prōlixum,** -ī *v. l. 5. p. 1828, 30. 1830, 61; in locut. adverbiali: neutr. acc. obi. int.*: APVL. met. 8, 9, 2 luctu redintegrato -um heiulat *Charite.* in -um: QVODV. grat. 1, 19, 8 in -um sermo discurrens (*cf.* ARNOB. IVN. confl. 1, 9 l. 401 quantum tu in -um ire vis [*sc. in dicendo*], tantum te ego in brevi concludam. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 125, 4 ut non in -um sermonem ducam). PHYSIOGN. 52 *si mentum* ⌞longe atque in -um (proximo *var. l.*)⌟ discernatur (*i. dividatur*; ⌞ ⌟ *gr. I p. 372, 5 ἐπὶ πολύ*).

adv. ⁑**prōlixē.** *compar.* -ius *inde a* TER., *superl.* -issime *non nisi* AVG. epist. 231, 1. *de notione*: GLOSS.[L] II Philox. PR 318 -ius: *προελκυσμένως* (*-ων trad.; cf.* 319 -e: *προελκυσμένως, αὐτάρκως. inde fortasse* GLOSS. III 3, 7 -ius: *πρ.* 461, 22 -e: *προελκομένως. explicatio mira, fortasse e comm. quodam ad* TER. *l. 33 sumpta, ubi non de notione adv., sed de habitu loquentis, sc. ad aliquid inducentis, dictum erat*). GLOSS. II 266, 54 *δαψιλῶς*: impense, large, -e, largiter, adfatim, abunde. V 632, 14 affatim: -e. *legitur apud* TER. (*bis*), CIC. (*in orat. bis, in epist. ter*), *singulis locis apud* PAVL. FEST., TAC., PLIN. *min.*, SVET., *paulo saepius aetate posteriore, sc. maxime compar.* -ius. [*e coni. dub.* APVL. met. 7, 17, 3, *v. vol. X 1, 1277, 28.*]

i. q. modo prolixo, sc. potius i. q.: **1** *profuse, large, copiose* (*coniungitur cum* (ac)cumulate *l. 35. 39. 51,* largius *l. 52* [*cf. l. 30*], profuse *l. 43*): **a** *vigente respectu liberalitatis, indulgentiae* (*cf. p. 1827, 64*): TER. Eun. 1082 dat nemo largius; ... praeterea ... accipit homo nemo melius prorsus neque -ius (EVGRAPH. *ad l.* abundantius. SCHOL. Ter. p. 113, 8 liberalius vel iocundius). Ad. 943 da veniam ...; promitte ...; age -e, Micio (DON. *ad l.* aut ... age benigne, ut sit '-e' benigne secundum veteres, aut per *ἀσύνδετον* ... 'age' correptivum, ut ad '-e' subaudiatur 'noster esto' aut quid tale. SCHOL. Ter. p. 161, 28 iocunde). CIC. Flacc. 89 *id* -e cumulateque fecit ([*postea*: in hereditate concedenda liberalis]. Att. 16, 16[a], 6 libenter, -e, celeriter). dom. 28 ut neque ego ab illo ... satis audaciter petere possem, neque ille ... satis -e mihi polliceretur (APVL. met. 10, 4, 2. 10, 27, 2 -e adcumulateque. *cf.* CIC. fam. 7, 5, 1 *non* minus ei -e de tua, *Caesar,* voluntate promisi, quam eram solitus de mea polliceri). Att. 7, 14, 2 in quo *dilectu* parum -e respondent Campani coloni. TAC. hist. 4, 44, 1 censuit Mucianus -e pro accusatoribus (*nisi ad 2a*). SVET. Tit. 7, 2 *saltatores* fovere -ius ... supersedit. GELL. 5, 1, 2 otium -e profuseque laudandi (HIER. adv. Rufin. 1, 11 l. 35 tam fortiter -eque. *nisi locos ad 2a trahas*). APVL. met. 7, 14, 1 me ... matrona -e curitabat. 8, 10, 4 -e consentit de furtivo concubitu. 9, 11, 2 dominus loca lautia -e praebuit (*postea*: abundanter). -e *spectat potius ad subst.*: CIL VIII 17910 (*saec. III in.*) *cuidam* erga cives ... -e cultori exercitiis militaribus effecto. **b** *mero fere respectu copiae vel actionis intente factae sim.* (*cf. etiam 2a*): PAVL. FEST. p. 116 lixabundus: iter libere ac -e faciens. PLIN. paneg. 55, 11 quod (*sc. amari*) quidem -e tibi cumulateque contingit. GELL. 1, 22, 10 *veteres, e. g. Cic., 'superesse' dixisse* pro eo, quod ... largius -iusque flueret, quam esset satis. 2, 21, 5 scire ... id -ius volo. 19, 10, 14 cum id plerique -ius riderent. MIN. FEL. 40, 3 -ius ... gaudeo. VET. LAT. Luc. 22, 43 (cod. 4. *al.* = VVLG.) -ius orabat *Christus* (*gr.* *ἐκτενέστερον, cod. 5* vehementius).

2 *longe, producte sim.* (-ius *coniungitur cum* latius *l. 65. 70, opp.* brevius *l. 68* [*cf. l. 61. 67*]): **a** *cum respectu dicendi, scribendi* (*vel copiose vel diu vel per multas paginas sim.; cf. l. 42. 44. al.*): FRONTO p. 92, 21 -ius ... rescribere ... solebam (*antea*: verbis pluribus). GELL. 12, 1, 4 fabulari ... -ius. FRG. Mur. 46 -ius scripsit *Paulus ad Romanos* (SYMM. epist. 6, 48 -e. HIER. in Zach. 12, 1 l. 86 [*opp.* breviter]. *al.*). VET. LAT. act. 20, 9 (cod. 5. *al.*) disputante Paulo -ius (*gr.* *ἐπὶ πλεῖον, cod. 50* diutius, *Vulg.* diu). PANEG. 4, 30, 2 perstringi haec satis est, quod etiam pridie -ius mihi dicta sunt ([*postea*: diutius narrata]. AMBR. Noe 7, 23 HIER. in Ezech. 1, 27 l. 658. CASSIOD. in psalm. praef. 15 l. 127 latius -iusque. *al.*). PRISCILL. tract. 1, 4 -ius ... respuere *mendacia* (*antea*: latius eloquemur). HIER. epist. 42, 3 fuerat ... -ius disserendum, sed ... latam disputationem brevi sermone comprehendimus. AVG. cons. euang. 2, 12, 27 vel brevius vel -ius ... explicare. MART. CAP. 5, 551 *narratio est* brevis, si non ultra quam res exigit et -e fundatur assertio. CLAVD. MAM. anim. 3, 16 p. 187, 15 aliquanto latius -iusque ... quaestionem agitare. *al., imprimis apud* HIER., AVG.

b *vario respectu*: α *de loco, spatio* (*cf. l. 50*): APVL. met. 4, 2, 7 arbores in lauri faciem -e foliatae (*respiciuntur folia oblonga rhododendri; ad 1a trahunt alii*). 8, 28, 2 *flagrum* contortis taenis ... -e fimbriatum. AVIEN. ora 174 dehiscit inde -e sinus. 363 *circa insulas* manere ... tenue -e mare. 405 longo explicatur gurges huius *Oceani* ambitu producitúrque latere -e vago. VITAE patr. Iurens. 25 rupe ... -ius naturaliter perexcisa. 64 -ius egressus est *monachus* ad culturam. *transfertur ad respectum late patentem eorum, quae aliquo pertinent*: COD. Iust. 12, 17, 4 quod ad quaestum et compendium militiaeque fructum -e pertinet. β *de tempore*: DOSITH. gramm. 5, 3 *interpunctione posita* cessare -ius *in legendo* (*gr.* *ἐπὶ πλεῖον. sim.* DIOM. gramm. I 437, 21). SYMM. epist. 5, 50 frui -ius (*opp.* citum transitum). AMBR. exc. Sat. 1, 79 neque ... umquam -ius afuimus (*antea*: diutius morari). virg. 3, 4, 17 (*proverbialiter*) quod velis -e facere, aliquando ⌞ne feceris⌟ (*i. intermittas*). VVLG. exod. 19, 19 sonitus bucinae paulatim crescebat in maius et -ius tendebatur. AVG. c. Iulian. 4, 14, 68 tam -e sine cibo ... vivere. CASSIOD. inst. 1, 30, 4 quae *lucernae* ... -e custodiant uberrimi luminis ... claritatem. *al.* *c. respectu futuri, compar.* -ius *fere i. q. ulterius*: PANEG. 4, 11, 4 quis contempletur praesentia acrius, ventura -ius?

deriv.: prolixitas, prolixitudo, prolixo. *Banta.*

prōlocūtio, -ōnis *f.* *a* proloqui. [*in falsa var. l. p. 692, 81; medio aevo tribuas t. t. rhet.* SVBSCR. Apul. Socr. prol. 4 p. 111 cod. F (*saec. XII*) incipit -o (*cf. ibid. 5 p. 113* narrationis exordium).] *i. q. actio vel potius effectus proloquendi, effatum, sententia sim.*: CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 31, 18 risum ... in isto comparationum ac -um tuarum genere tenere vix possum. *ibid.* p. 35, 20 biceps ista -o. 2, 3 p. 108, 19. 2, 10 p. 139, 21 sitne aliquod -um harumce discrimen. 3, 6 p. 162, 15 adversantium repugnantiam -um.

prōlocūtor, -ōris *m.* *a* proloqui. [*aetatis recentioris est* Ps. QVINT. decl. 3[b], 3.] *i. qui proloquitur*: SCHOL. Ter. p. 114, 2 (*ad Haut. 11* oratorem ..., non prologum) oratorem: defensorem ...; prologum: -em, prologorum oratorem. *Bk.*

prōlogium, -ī *n.* [*formatio vocis est latina videturque cum* prō- *composita esse; pars posterior* -logium (*cf.* ante-, ē-logium) *e lat.* -loquium *et gr.* -λογ-(ος) *commixta esse videtur; v. Puelma, Festschr. B. Forssman, 1999, 233. Fo.*] *fere i. q. praedictum, praefatio: cuiuslibet loquentis*: PACVV. trag. 383 quid est? nam me exanimasti -o tuo (*locum afferens explicat* PAVL. FEST. p. 226 -um: principium, proloquium). *fabulam scaenicam inducentis*: DON. de com. 7, 3 (*distinguuntur* -um *et* prologus, *v. l. 68 sq.*).

⁑**prōlogus** (prō- *l. 42*), -ī *m.* [*gr.* *πρόλογος* *recepit lat.* prō-, *quod imprimis sec.* prō-loquī *factum videtur; v. Puelma l. 31. Fo.*] *de origine v. l. 40. 43.* NOT. Tir. 76, 37. *de mensura* (*cf. l. 44 sq. et Don. Ter. Phorm. praef. 1, 11* *πρόλογος* [*Schoell*; -is *cod. unus*] correpte *ἀπὸ τοῦ προλέγειν* dicitur, non producte *ἀπὸ τοῦ πρῶτον λέγειν*): prŏ- TER. (*nisi* prō- *p. 1833, 2; vix addas l. 58, cf. Marouzeau, comm. metr. ad l.*), prō- RVFIN. *l. 62.* *de notione* (*cf. l. 66 sqq.*): DON. de com. 7, 2 -us est prima dictio, a Graecis dicta *πρῶτος λόγος* vel antecedens veram fabulae compositionem elocutio ⟨*ὁ πρὸ τοῦ δράματος λόγος*⟩ *eqs.* (*lacunam suppl. Rabbow*). GLOSS. -us: *πρόλογος.* sequentis operis praefatio. praefatio. -is: principiis. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2317 -us: initium loquutionis. 2318 -um (*intellegasne acc. sec. p. 1833, 2?*): caput compositionis, quod aliter dicitur pr⟨oo⟩emium. *legitur apud* TER. *quater et singulis locis apud* VARRONEM (*? v. p. 1833, 8*), RVT. LVPVM, SEN. *philos.* (*v. p. 1833, 24*), QVINT., SVET., *ceterum inde a* LACT.; *saepius apud* DON. Ter., EVGRAPH. Ter. [*falso trad.* NON. p. 475, 18, *v. p. 1837, 8.*]

i. q. sermo praeloquentis (*de eius persona sub 1b*): **1** *strictius est t. t. rei scaenicae*: **a** *notione originaria de sermone fere in principio fabulae posito, quo narratur argumentum, commendatur poeta vel fabula sim.* (*quaedam ad b trahi possunt, e. g. l. 64. 71 sqq.*): α *respiciuntur rationes, natura generalis sim.* -orum (*cf. p. 1833, 19*): TER. Andr. 5 nam in -is scribundis operam abutitur *poeta,* non qui argumentum narret, sed qui ... maledictis respondeat (*cf.* DON. *l. 71*). RVT. LVP. 2, 6 hoc genere *prosopopoeiae* usi sunt poetae, qui fabulas scripserunt, in -is. LACT. frg. 2 *poetae Latini* -os ... et primarum scaenarum actiones trimetris comprehenderunt (*sim. de metro -orum*: RVFIN. gramm. VI 558, 9 [*hexam. dactyl.*] -os trimetro ... componere versu. PRISC. gramm. III 421, 12. *al.*). EVANTH. de com. 3, 2 Graeci -os non habent more nostrorum ...; deinde *θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς* ... Terentius non habet. 4, 5 comoedia per quattuor partes dividitur: -um, protasin, epitasin, catastrophen (*sim.* DON. de com. 7, 1); est -us velut praefatio quaedam fabulae, in quo solo licet praeter argumentum aliquid ad populum ... ex poetae ... commodo loqui. DON. de com. 7, 3 inter -um et prologium quidam hoc interesse voluerunt, quod -us est, ubi aut poeta excusatur aut fabula commendatur, prologium autem est, cum tantum de argumento dicitur. Ter. Andr. 6, 1 *argumentum narrare* vere -i est officium (28, 2. Phorm. praef. 1, 11 o. -i ante actionem quidem rei semper est, verumtamen et post principium fabulae inducitur, ut apud Plautum in Milite glorioso. EVGRAPH. Ter. Phorm. 24. *al. apud eundem*). Hec. 58, 1 *personas protaticas inducere* maluit Terentius, quam aut per -um narraret argu-

[*Krylová*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mentum aut θεὸν ἀπὸ μηχανῆς induceret loqui. *al.* β *cetera exempla*: TER. Phorm. 14 nullum invenire -um po[tui]sset novos (*i. novus poeta*), quem diceret (*text. trad. def. e. g. Marouzeau, ed. 1947, ut* pro- *corripiatur. cf.* DON. *ad l.* '-um' modo non hominem, sed verba significat). DIDASC. Ter. Hec. 1 *comoedia* acta primo sine -o data (*sim.* DON. Ter. Hec. 1, 3). QVINT. inst. 11, 3, 91 cum ... in expositione ... senis sermo, ut in Hydriae -o, ... incidit. SVET. vita Ter. 4 in -o Adelphorum. LACT. inst. 1, 6, 8 (*e Varrone*) Euripides in Lamiae -o. DON. Ter. Andr. praef. 1, 5 -us ... acer inducitur (*cf.* Eun. praef. 1, 5 -us ... est concitatior. *sim. al. apud eundem*). MACR. Sat. 6, 5, 6. *al.* *in comparationibus*: HIST. AVG. Ael. 1, 3 quoniam ... *non* debet -us inormior esse quam fabula, de ipso *Aelio Vero* iam loquar. MACR. Sat. 1 praef. 16 argumentum, quod huic operi dedimus, velut sub quodam -i habitu dicemus.

b *metonymice de persona scaenica, quae -um fabulae recitat* (*cf. l. 4 et ambigua sub a; sensu simili vox gr.* πρόλογος *non ante Lucianum exstare vid.*): TER. Hec. 9 orator ad vos venio ornatu -i. Haut. 11 *poeta* oratorem esse voluit me, non -um (*cf. p. 1832, 27*). INDEX person. Ter. Eun. 1 -us (*cod. A saec. IV/V*). *al. ibid.* EVGRAPH. Ter. Haut. 1 contra consuetudinem senex -us processit in publicum. *ibid.* ⌞in -i⌟ persona (⌞ ⌟ -i *vel* in -um *codd.*). *al. apud eundem.*

2 *laxius est principium cuiusvis libri, orationis sim.* (*in superscr. codicum antiquiorum multo rarius adhibetur quam* praefatio, *cf. supra p. 602, 21 sqq.*): **a** *-us est prima pars ipsius operis*: SEN. epist. 94, 38 nihil videtur mihi ... ineptius quam lex cum ⌞-o; mone⌟ *eqs.* (⌞ ⌟ *Erasmus,* prolegomene *codd. plerique. antea*: Platonis legibus adiecta principia sunt [*leg.* 723^{B} προοιμίων]). SYMM. epist. 4, 19, 1 in -o, ut ita dixerim, litterarum salutem ... dico. HIER. epist. 65, 7, 1 (*ad psalm. 44, 2* lingua ... scribentis) extrema pars -i est (*cf. 65, 8, 1* finito prohoemio). in Is. 11, 36, 1 sqq. l. 64 in -is *prophetarum.* SVPERSCR. Regula mag. (*cod. P saec. VII in.*) incipit -us ... explicit -us regulae. **b** *-us praemittitur operi alterius*: HIER. epist. 57, 5, 3 in -o ... orationum *Demosthenis al., quas Cic. transtulit* (*affert Cic. opt. gen. 13 sq.*). praef. Vulg. Ier. p. 5, 1 Hieremias propheta, cui hic -us scribitur. GENNAD. vir. ill. 17 horum omnium *operum Graecorum* quaecumque praemissis -is a Latinis leguntur, a Rufino interpretata sunt. *ibid. bis.* CASSIOD. inst. 1, 14, 3 in -o psalterii *ab Hieronymo scripto.* *al.* (*in* SVPERSCR. *v. e. g. p. 602, 26. 27. 29*).

3 *tropice respicitur indicium quoddam modestiae, quod orationi antecedit*: SIDON. epist. 8, 6, 6 *quidam orationem habiturus* cum quodam -o pudoris vultum modeste demissus inrubuit. *Krylová.*

prōlongātio, -ōnis *f.* *a* prolongare. *i. q. actio vel effectus prolongandi*: **1** *usu generali in explicatione nominum*: HIER. nom. hebr. p. 8, 13 Mosoch (*gen. 10, 2*): -o sive defectio aut certe conpressus (*aliter ibid. p. 50, 15. 58, 6*). OP. imperf. in Matth. 1 p. 624 nomen eius *Ioas* interpretatur temporis -o, quia -o temporis mutavit eum in peius (*respicitur II par. 24, 17 sqq.; cf. Hier. nom. hebr. p. 32, 27* Ioas: sperans sive temporalis vel domini robur). **2** *usu definito respicitur:* *longinquitas*: TRACT. de indur. cord. Phar. 28 dei ... -o et diaboli vicinitas induratio cordis est (41). APON. 5, 5 -o ... Christi ab ecclesia tunc est, quando *eqs.* *tempus producendum: v. l. 44.*

?**prōlongius** *vel* **prō longius.** *formatione mira aut a* pro *et* longe (*sc. compar. adv.* longius; *fortasse per confusionem praeverbiorum pro* prae- *vel* perlongius [*cf. vol. X 1, 1517, 43*]) *aut a iunctura* pro longius (*acc. pro abl. v. p. 1437, 13 sqq.; fortasse conferri possunt iuncturae* pro certo *sim. p. 1430, 32 sqq. et notio p. 1431, 41 sqq. illustrata*). *per compar. respici distantiam quodammodo longam putaverim ut sit i. q. longiuscule*: COMMON. patr. 4, 8 cum ... applicuissent ... ad eundem agrum -s, *ubi latebat monachus, qui fugerat* (paulo longius *var. l.*). 4, 14 misit discipulum ... ad hauriendam aquam; -s autem erat puteus a cella (*gr. Nau 1907 p. 60 n. 27* μακράν. *cf. ibid.* longe erat cella [*additum contra gr.*]). *Bk.*

prōlongo, -āvī, -ātum, -āre. [*a* pro *et* longus *simili ratione formatum ac* procrastino (*q. v.*); *cf.* e-longo. *Fo.*] *legitur inde a* VET. LAT.

significatur actio, qua aliquid longius aut longinquius fit (*cum abundantia quadam accedit praeverbium notionis q. e. porro*): **I** *c. respectu extensionis, longitudinis*: **A** *transitive, fere i. q. extendere, protrahere* (*obi. suppl. p. 1834, 29; p. p. p. vergit in usum adi. l. 68*): **1** *vi locali*: VET. LAT. Is. 54, 2 (Aug. civ. 18, 29, *sim. var. l.* Cypr. testim. 1, 20) dilata locum tabernaculi ..., -a funiculos (*gr.* μάκρυνον). Bar. 3, 24 (Somn. Neron. 12, 2) quam magna est domus dei et -tus locus possessionis eius (*gr.* ἐπιμήκης). HIER. *l. 75.* GREG. TVR. glor. mart. 33 *oratorium* iussimus -ari. 41 *plebs* credens eam *trabem* manu martyris tactam ac -tam.

2 *vi temporali; -antur*: **a** *varia* (*mala vel ingrata l. 73. p. 1834, 5. 11, ut sub c*): VET. LAT. psalm. 119, 5 (cod. 189. *al., sim. al. et* VVLG.) heu me, quod incolatus meus -tus est (*gr.* ἐμακρύνθη, *cod. 300* elongatus). 128, 3 (cod. 303. *al.* = VVLG., *sim. al.*) -verunt iniquitatem suam (*gr.* ἐμάκρυναν, *cod. 300* longe fecerunt, HIER. psalt. sec. Hebr. arantes -verunt sulcum; *cf.* HIL. in psalm. 128, 8 peccata -ans). AVG. conf. 11, 28, 38 *dum canticum dico,* breviata expectatione -atur memoria. in psalm. 49, 28 severitatem meam distuli, patientiam tibi -vi. CASSIAN. inst. 2, 7, 3 *orantes* incurvationem membrorum ... optamus diutius -ari. LEO M. epist. 162, 4 Conc.^{S} II 4 p. 107, 14 neque ... ecclesiae ... captivitatem patiamini ulterius -ari. OP. imperf. in Matth. 1 p. 624 secundum quod -batur generatio orta de illa maledicta familia, *sc. Achab et Iezabel,* sic paulatim per generationes ⌞minuebatur⌟ in eis iniquitas (⌞ ⌟ *temptaverimus,* muniebatur *ed.*). PS. ORIG. in Iob 3 p. 511^{B} solis ... decursus diei tempus dimetitur ..., sive ad breviandum diem, sive ad -andum. GREG. M. epist. 7, 36 l. 10 ne ... inter eos *abbates litigantes* valeat intentio -ari. *al.* *parum apte additur gen. pro locutione adverbiali*: SERM. Corp. Vind. 21 p. 329, 4 *quidam* veriti sunt ..., ne quinque dierum ieiuniis -tis caro eos ... defecerit et exiles ... quadragesimae abstinentiam tolerare non possent. **b** *vita sim.*: PS. AMBR. paenit. 3 p. 975^{A} si deus aegroto vivendi tempus noluerit -are. VVLG. deut. 6, 2 ut -entur dies tui (eccl. 8, 13). AVG. in Iob p. 571, 13 ('aetas mea senescet') -bitur. in psalm. 55, 17 *deus non invocandus est* de -anda vita ista (FVLG. RVSP. de rem. pecc. 2, 6, 3 carni suae v. -are desiderat. 2, 21, 2. *al.* IVST. VRGELL. in cant. 114 *persecutores* -antes exquisitis cruciatibus v.). **c** *aegritudo, passio sim.* (*cf. B*): PELAG. in II Cor. 4, 4 p. 251, 15 medicus, si inoboedientem aegrum deserat, ... aegritudinem dicitur -asse (AVG. serm. 335D Rev. Bénéd. 50, 1938 p. 8, 122 quid -as tuam a.? CAEL. AVR. gyn. frg. p. 148, 21 [*gr. p. 128, 10* χρονίσαντος]). PHILAGR. med. 4 p. 174, 16 -ta passione (ORIBAS. syn. 9 add. Aa p. 267). HIPPOCR. mul. 1 l. 129 si tempus *profluvii* plus -etur (*gr. p. 38* πλέων γένηται). ORIBAS. syn. 9, 7 add. Aa p. 282 -ta ... causa. 9, 42 add. Aa p. 350 interdum ipsa menstrua -antur per plurimos dies. **d** *sermo sim.*: FAVSTIN. trin. 5, 4 multa similia testimonia invenies, quae ego, ne multum adhuc -em, praetereo (*item obi. supplendo*: BOETH. top. Arist. 157a1 amplius -are, *sc. sermonem,* et intermittere *inutilia* [*gr.* τὸ μηκύνειν]). RVSTIC. c. aceph. p. 1173^{D} nolo -are sermonem (p. 1230^{A}. ORIG. in Matth. 14, 12 p. 305, 27 ne ... -emus s. [*gr.* μηκύνωμεν]. PASS. Andr. brev. 3). CONC.^{S} I 4 p. 14, 24 ne singula dinumerans -em litteras (*Migne gr. 78, 1256^{C}* μηκύνω). THEOD. MOPS. in Eph. 1, 1. *al.* *-atur nomen*: AVG. c. Faust. 19, 22 *Manis apud Graecos Manichaeus nominatur,* velut declinato et -to nomine.

B *intransitive, fere i. q. protrahi* (*de aegritudinibus, cf. A2c*): HIPPOCR. progn. 24 quaecumque febrium -verint (*gr.* μηκύνῃ). ORIBAS. syn. 6, 21, 3 Ab p. 109 *cum febris* -verit, donec consumat ... humores (*gr.* μηκυνθεῖσιν). 8 add. Aa p. 204 si -verit causa (= 8 add. Ab p. 265). 9, 53, 2 Aa p. 380 si ... passio -verit (*gr.* ἐγχρονίζοι).

II *c. respectu longinquitatis, separationis, absentiae sim.* (*accedit praepos.* ab *vel* de *l. 45. 50. 66. al.*): **A** *transitive, fere i. q. removere, differre* (*obi. e contextu intellecto l. 60*): **1** *vi locali*: VET. LAT. psalm. 108, 18 (cod. 400. *al.*) *peccator* dilexit maledictionem et veniet ei, et noluit benedictionem et -bitur ab eo (*gr.* μακρυνθήσεται, cod. 325 -bit, cod. 303 -vit, *Vulg.* elongabitur). TRACT. de indur. cord. Phar. 41 *deus* recedit ab eius *peccatoris* corde, qui dignus est -ari. PETR. CHRYS. serm. 71, 5 diabolus ... Christi regnum -at et absentat a nobis. PATRIC. epist. 15 *captivi* -ti et exportati in longa terrarum ..., ibi venundati ... sunt. APON. 3, 42 *consectator sapientiae* eam vix conspicit -tam. 8, 27. 8, 45 doctrina ... ab ... languoribus ... mentem ... -at. *al. apud eundem.* **2** *vi temporali*: VVLG. Ezech. 12, 25 quodcumque locutus fuero verbum, et fiet; non -bitur amplius (*sim.* 12, 28 [*l. 72*]). AVG. serm. 9, 2 quantumvis diem iudicii -a. PS. AMBR. paenit. 28 p. 1001^{A} *ne* conversionis nostrae consilium ... -emus. VAL. CEM. hom. 4, 7 debitum ... deo ... munus non est tempore -andum. INTERPR. cod. Theod. 1, 2, 5 moratoria praescriptio dicitur, quae causam -at. 2, 4, 4 si quis ... causae suae tempora speraverit -ari (-are *var. l.*). GREG. TVR. Franc. 6, 34 p. 305, 4. 9, 20 p. 440, 25 ut in Kalendis mensis IIII haec synodus -retur. REGVLA mag. 87, 75 *monachus absens a ceteris nihil suspicantibus* cottidie spectandus et -ando, *sc. inquisitionem,* ... tarde ... sequendus. *pro obi. est struct. verbalis*: VET. LAT. Iudith 2, 13 (cod. 131. *al.*) non ⌞-bis, ut facias⌟ ea (*gr.* μακρυνεῖς τοῦ ποιῆσαι, cod. 148. *al.* -bis facere).

B *intransitive, fere i. q. discedere vel abesse*: **1** *vi locali* (*cf. l. 45 sq.*): VET. LAT. IV Esdr. 14, 17 -vit (-bit, -bitur *var. ll.*) ... magis veritas et adpropinquavit mendacium. PS. PHILO antiq. 22, 3 -vit (-vit se *var. l.*) deus noster de viis nostris. APON. 2, 1 veluti -asse a se queritur Christum. 5, 4 cum ... aliquid ... neglegenter commiserit *ecclesia,* -atur ab ea *Christus*; quo -ante, adpropinquare necesse est inimicum. *ibid. ecclesia revocat* ad se *Christum* -antem (-tus, -at *var. ll.*). PS. FVLG. RVSP. serm. 68 ad aeternam patriam tendebant *martyres;* civitas -bat, et illi flebant, ut pervenirent ubi desiderabant. *al.* (*apud* APON.). **2** *vi temporali*: VET. LAT. Ezech. 12, 28 (Hier. epist. 147, 1, 5) non -bunt (-buntur *recc.*) amplius omnes sermones mei ..., quia loquar verbum et faciam (*gr.* μηκύνωσιν, VVLG. -bitur ... sermo).

deriv.: prolongatio. *Romero.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

°**prōloquium,** -ī *n.* *a* proloqui. *gen. sing.* -qui ARNOB. nat. 3, 44 (*cod. P manu pr. ut* 5, 3). *legitur apud* STILONEM, VARRONEM *et inde a* GELL.

i. q. actio proloquendi vel id, quod aliquis proloquitur: **1** *vi praeverbii communi, sc. cum respectu proferendi*: **a** *de sententia, assertione, placito sim.*: α *technice in arte dialectica significatur* ἀξίωμα (*cf. Chrysipp., Stoic. vet. frg. II n. 186. 193 sqq.; ad rem v. e. g. Pfligersdorffer, Wien. Stud. 66, 1953, 139 sqq.*): *titulus libri* STILONIS, *quem affert* GELL. 16, 8, 2 commentarium de -is L. Aelii ... studiose quaesivimus. *definitiones*: VARRO ling. frg. Gell. 16, 8, 6 -um est sententia, in qua nihil desideratur. GELL. 16, 8, 7 ἀξίωμα ..., sive id -um dicere placet, huiusmodi est: 'Hannibal Poenus fuit' ...; (8) quicquid ita dicitur plena atque perfecta verborum sententia, ut id necesse sit aut verum aut falsum esse, id a dialecticis ἀξίωμα appellatum est, a M. Varrone, sicut dixi (*v. p. 1733, 63*), -um, a ... Cicerone pronuntiatum (*v. p. 1929, 64*). PS. APVL. herm. 1 *v. p. 1917, 17.* MART. CAP. 4, 390 quod ... fuerit ex nominativo casu nominis et tertia verbi persona coniunctum, -um dicitur, ita ut iam necessario aut verum sit aut falsum aut dubium. BOETH. diff. top. 1 p. 1174^C propositio est oratio verum falsumve significans ...; haec et enuntiatio et -um nuncupatur. *exempla varia*: GELL. 5, 11, 9 in -o diiunctivo (*cf. 16, 8, 12* quod Graeci διεζευγμένον ἀξίωμα, nos disiunctum dicimus). AVG. dialect. 4 *pars quaedam dialecticae* vocatur de -orum summa (*de eadem*: MART. CAP. 4, 338. 343 *quartam partem* esse diximus de -orum s.; in ea quaeritur, quid sit sumptum, ... quid syllogismus *eqs.*). MART. CAP. 4, 391 (*distinguuntur* eloquia, *sc. quae affirmari aut negari non possunt, e. g. imperativus*). 4, 392 quod ... fuerit iunctum ex nomine et verbo (*cf. l. 17*), ... facit sententiam, sed non necessario facit -um, si nihil est quod iam et affirmari et negari potest. 4, 396 -a ... differentias habent binas in quantitate et qualitate; ... alia sunt universalia, alia particularia *eqs. et saepius apud eundem.*

β *de certis quibusdam sententiis*: (I) *disputantium, disserentium*: ARNOB. nat. 3, 44 in unius -i finibus convenit vos stare nec per varias distractos ... sententias fidem ipsis rebus, quas struitis, derogare. 5, 3 '...'; inperfecta adhuc vox est neque plena -i circumscriptaque sententia. CLAVD. MAM. anim. 3, 8 p. 167, 21 tuomet veritatem -o docebere; nempe dixisti: 'si ..., ergo ...'. 3, 10 p. 170, 25 -i huiusce perplexum. PRISC. LYD. solut. 1 p. 47, 25 annon oportet tale -um prius accipere: '...'? (II) *praecipientium aliquid cum auctoritate*: *in iure* (*de rescripto imperatoris; addasne l. 47?*): AMM. 28, 1, 11 *princeps* uno -o in huiusmodi causas ... statuit tormentis affligi *reos.* 29, 1, 38 sub uno -o cunctos iubet occidi. *in religione christ.*: VINCENT. LER. comm. 25, 6 prophetarum et apostolorum -a. 29, 10 legis sacrae -a exposita sunt *per patres concilii.* CONC.^S II 5 p. 55, 6 haereses ... in divinae scripturae -a (-is *trad.*) putantur incumbere (*cf. e. g. 54, 31* inciderunt in divinum eloquium [*affertur psalm. 81, 5*]).

b *de modo proloquendi, elocutione sim.*: ARNOB. nat. 5, 37 p. 297, 2 hoc ... video communibus in -is promptum (*i. non allegorice; postea*: ad rerum simplicissimam dictionem). COMM. apol. 593 *causidici* legunt iura et discunt -a mira (*nisi trahas ad l. 37*). CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 33, 16 aperto -o manifestasti sententiam tuam. SIDON. epist. 4, 3, 9 *in hymno a Claud. Mam. confecto* excrescit amplitudo -i angustias *versus.* *technice in gramm.*: PRIMAS. in apoc. 5, 1 l. 24 septem modos ... -orum (*cf. postea*: septem ... modos locutionis ..., id est indicativum, pronuntiativum *eqs.*).

c *de sermone personae scaenicae eloquentis aliquid sibi ipsi* (*sc. et spectatoribus; cf. p. 1836, 41*): DON. Ter. Hec. 324 'cesso hinc ire intro': cultum (inc- *var. l.*) -um; sic autem agit poeta, ut ... maritus protinus ingrediatur. Eun. 539, 1 'heri ... coimus ...'; in hoc -o insinuatio personae eius est, cui *eqs.* (*vim temporalem praeparandi coll. l. 58 agnovit Blundell in comm. ad l., diss. ined. London 1987*).

2 *vi praeverbii temporali* (*vix addas l. 54 sq.*); *respicitur*: *praefatio*: PAVL. FEST. p. 226 prologium: principium, -um. *praedictio*: CASSIOD. Ios. antiq. 2, 229 *Moses* erat indubitanter secundum dei -um ... nimis industrius (*gr.* πρόρρησιν. *cf. promissionem dei 2, 215 sq.*).

°**prōloquor,** -locūtus sum, -ī. *a* pro *et* loqui. NOT. Tir. 26, 15^b -itur. *de notione*: VARRO ling. 6, 56 is tum -tus (-tum *trad.; coni. alii alia*), cum in animo quod habuit extulit loquendo. GLOSS. -o⟨r⟩: προλαλῶ. -i: φράζειν. dicere (*gloss. Ter., cf. p. 1837, 7*). *legitur in versibus saepius apud scaen. vet. inde a* PLAVTO, *bis apud* SEN. *trag., ceterum singulis locis apud* PROP., PHAEDR., CE (*saec. I*^1), AVSON., COMM., *in prosa oratione fere singulis locis apud* SISENNAM, VARRONEM (*v. supra*), BELL. Afr. (*bis*), LIV. (*ter*), SEN. *rhet.*, AVR. *imp. et alios, sed septies invenitur apud* TAC., *paulo saepius apud* RVFIN. [*confunditur in codd. cum* praeloqui, *v. p. 693, 56 sq.* (*adde falsam var. l.* AVG. serm. 20, 5), *et* (per)loqui, *e. g. p. 1836, 51.*]

I *usu originario i. q. loquendo proferre* (*evanescente haud raro vi praeverbii*): **A** *de animantibus* (*fere hominibus; de fama p. 1836, 74, de bove p. 1837, 11; cum dat. e. g. p. 1836, 10 sq. 35, praepos.* adversum *p. 1836, 44. 48,* apud *p. 1836, 9, in c. abl. p. 1836, 14*): **1** *indicatur quid aliquis loquatur* (*sc. et res narranda, tractanda et ipsa verba sim. edenda*): **a** *per acc. obi.* (*saepe pron. vel adi. neutr.*): α *generatim*: PLAVT. Amph. 50 (*Mercurius in prologo*) quam rem oratum huc veni primum -ar, post argumentum huius eloquar tragoediae. 202 (*195* me ... praemisit ..., ut haec nuntiem) verbis quibus me deceat fabularier, prius ... volo hic meditari; sic hoc -ar: '...'. Aul. 138 decet te ... vera -i (Epid. 464 ver[b]a. EVSEB. GALLIC. hom. 10, 6. *cf. l. 12*). 210 sq. quaeso, quod te percontabor, ne id te pigeat -i. :: dum quidem ne quid perconteris quod non lubeat -i. Capt. 6 (*loq. Prologus*) is quo pacto serviat suo sibi patri, id ego hic apud vos -ar. 703 votuin te quicquam mi hodie falsum -i? (*cf.* Merc. 154 tibi ... facinus falsum -i. 209 parenti -i mendacium). BELL. Afr. 35, 3 *perfugae* petierunt, ut sibi liceret verba (*sunt qui coni.* vera) sine periculo -i (PANEG. 9, 6, 2 *meam* vocem caelestia ... v. et divina sensa principum -tam [*cf. 9, 11, 2* sacrae memoriae magister]. RVFIN. hist. 3, 7, 3 in auribus [*gr.* φήσαντος]. *cf. l. 36. p. 1837, 40; respicitur lingua*: CASSIAN. inst. 5, 33 *graeca* verba vel intellegere ... vel -i). LIV. 23, 5, 12 quod -i etiam piget, vesci corporibus humanis. TAC. ann. 14, 44, 1 ut non vox minax excideret, nihil per temeritatem -retur. ARNOB. nat. 1, 25 quid ... audetis ... -i, quid effutire? LACT. inst. 4, 26, 8 qui divina -i non potest (RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 8, 2 *ne* nos culpetis maiora et diviniora -entes [*Migne gr. 36, 440^B* τῆς ὑψηλοτέρας φωνῆς]; *cf. l. 13*). 7, 24, 12 ⌊quae⌋ poeta secundum ... Sibyllae carmina -tus est (⌊ ⌋ *sc. vaticinia Verg. ecl. 4, ut locum trahere possis ad IIB*). RVFIN. Clement. 2, 4, 4 ei *peccatori* aliquid de secretioribus ... divinae scientiae -i. 5, 1, 14 quae ne -i aut cogitare nobis fas est (*gr.* λαλεῖν). PS. CHRYSOST. hom. I 924^A in -enda ... sapientia. CONSVLT. Zacch. 2, 3, 3 quae in testimonium sui divinitas ipsa -ta est. ENNOD. dict. 12, 6 p. 462, 25 quod bene cor dictaverit, lingua -itur. *al.* *indicatur simul modus loquendi* (*cf. e. g. l. 62*): PLAVT. Amph. 248 *nihil* adhuc verborum est -tus perperam. Men. 252 non potuit paucis plura plane -i. Stich. 277 neque lubet nisi gloriose quicquam -i (*285* nuntiabo). TAC. ann. 16, 34, 1 ut coniectare erat ... auditis, si qua clarius -bantur. RVFIN. hist. 7, 7, 3 sermo ad me factus est, haec mihi evidenter -ens: '...' (*gr.* διαρρήδην λέγων). *al.*

β *speciatim respiciuntur*: (I) *qui affectu moti vel exclamant vel loqui impediuntur* (*cf. l. 67*): ENN. scaen. 257 (*verba nutricis*) cupido cepit miseram nunc me -i caelo atque terrae Medeai miserias (*cf. Eurip. Med. 58* λέξαι). TER. Andr. 256 obstipui; censen me verbum potuisse ullum -i? Phorm. 283 non potuit cogitata -i; ita eum ... obstupefecit pudor. SEN. contr. exc. 8, 6, 4 nec plura aut me -i aut istum respondere passae sunt mentes gaudiis occupatae. TAC. ann. 11, 20, 1 nihil aliud -tus quam '...' (*sim.* 11, 34, 1 non aliud ... quam). DON. Ter. Hec. 516, 2 'perii, quid agam? ...' haec -i oportet Myrrinam, ut *eqs.* BOETH. in herm. comm. sec. 1, 2 p. 56, 20 *voces,* quas nos in passionibus adfectibusque -imur vel edere animalia muta conantur. (II) *qui confitentur, profitentur* (*cf. p. 1837, 7*): ENN. scaen. 337 te ipsum hoc oportet profiteri et -i advorsum ⌊illam mihi⌋ (*fortasse corruptum*). COM. pall. inc. 30 artem ... -i, quam factites. SEN. Phoen. 262 (*loq. Oedipus*) -i hymenaeum pudet taedasque nostras (*postea*: facinus ... fare). VET. LAT. psalm. 31, 5 (Aug. serm. 29 A, 4. *al.*) -ar adversum me delictum meum domino (*gr.* ἐξαγορεύσω, *cod. 300 al.* pronuntiabo, *303 al.* eloquar, *Vulg.* confitebor). CYPR. epist. 38, 2, 1 quae *verba confessoris* Christi martyrium -ta sunt. HIL. coll. antiar. p. 169, 5 me veram fidem per hanc epistulam -i (loqui, per- *var. ll.*). *al.*

b *per praepos.* de (*iuxta pron.* RVFIN.; *cf. l. 23. p. 1837, 46*): PLAVT. Cist. 151 (*loq. Auxilium*) satin vix *anus loquax* reliquit deo, quod loqueretur loci, ita properavit de puellae -i suppositione. SISENNA hist. 108 de virtute eorum accusanda -i (-liqui *var. l.*) supersederunt. ARNOB. nat. 5, 40 p. 300, 5 de opere. RVFIN. hist. 3, 36, 11 quibus *verbis* haec de salvatore -itur '...' (*gr.* διεξιών). *al.*

c *per adv.* (*cf. p. 1837, 28*): PLAVT. Amph. 757 scio istaec facta proinde ut -or. LIV. 39, 15, 4 (*consul ad populum*) nec quid taceam nec quatenus -ar invenio. ARNOB. nat. 1, 24 ut verius -ar (*nisi ad a*). *al.*

d *per struct. verbales*: α *enunt. secund.*: *interrog.* (*iuxta pron. supra l. 9*): PLAVT. Cas. 873 audacius licet quae velis libere -i. TER. Hec. 646 nequeo satis, quam hoc mihi videtur factum prave, -i (*nisi est enunt. compar.; sed cf.* AVR. Fronto p. 26, 14 non satis -i possum, ut animum meum ... sustulerint *litterae tuae*). BELL. Afr. 44, 4 (*dux ad captivos*) quid sentiatis, -imini. PHAEDR. 3, 7, 1 quam dulcis sit libertas, breviter -ar. SEN. Phaedr. 996 vocem dolori lingua luctifica⟨m⟩ negat. :: -ere, quae sors aggravet quassam domum. *al.* quia: CAES. AREL. serm. 217, 1 *Iohannem baptistam* praedicemus dominicae adtestationis oraculo, -ente Christo, quia '... maior non est Iohanne' (*Matth. 11, 11*). β (*acc. c.*) *inf.* (*cf. p. 1837, 29*): LIV. 4, 2, 13 *ut* audeat Canuleius in senatu -i se ... dilectum haberi prohibiturum? GREG. TVR. Mart. 2, 32 audivi quendam ... -entem non potuisse fieri ut *eqs.* EPIST. pontif. 292 Migne 20, 486^B quod *schisma* per Hispanias latius in dies serpere ... fama -itur.

e *per orat. rectam* (*cf. e. g. l. 6. 39. 57*): PROP. 3, 13, 59 -ar – atque

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

utinam patriae sim verus haruspex –: frangitur ipsa suis Roma superba bonis; certa loquor (*praeter necessitatem ad II trahunt alii*). TAC. ann. 14, 8, 4 abeunte dehinc ancilla 'tu quoque me deseris?' -ta *Agrippina* respicit Anicetum. FAVST. REI. spir. 1, 13 p. 128, 27 patris persona -itur: '...'.

2 *absolute*: **a** *vario usu* (*addas p. 1835, 63*): PLAVT. Trin. 162 ut occepisti, perge porro -i. TER. Phorm. 861 quam ob rem? :: omitto -i; nam nil ad hanc rem est. Ad. 690 si te mihi ipsum puduit -i (*A*, dicere *cett.*). PACVV. trag. 31 (*loco corrupto*) ⌞-i⌟ ... paenitebunt (⌞ ⌟ *Hermann*, prologo *trad., tuetur Lindsay tribuens Nonio p. 475, 18 contra illius morem afferendi*). AFRAN. com. 213 quid fles? ... -ere. TAC. hist. 1, 86, 1 (*inter prodigia*) -tum in Etruria bovem (*de miraculo ut*: COMM. apol. 630 *Simon magus* infantem fecit ... -i vulgo). HIER. epist. 125, 18, 2 ut eum putares singultire, non -i (prae- *var. l.*). VVLG. Dan. 5, 7 -ens rex ait sapientibus: '...' (*item* 5, 10). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 347 p. 544 homini pro legibus paternis ... -enti (*gr.* ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις). *al.* *opp. tacere* (*cf. p. 1836, 59*): TAC. ann. 3, 53, 3 mihi ... neque honestum silere neque -i expeditum (*fere item* ASTER. ad Renat. l. 395). GAVDENT. serm. 16, 3 nec potestatem silendi habens nec fiduciam -endi (*antea*: loqui ... tacere). VEN. FORT. vita Marcell. 1, 3. **b** *technice de parte artis dialecticae* (*cf. p. 1835, 6*): AVG. dialect. 4 illa *coniunctio verborum*, quae sic implet sententiam, ut de sententiis simplicibus iudicetur, vocatur de -endo (*disting. inter alia* de eloquendo *ut*: MART. CAP. 4, 338. 4, 342 pars tertia de -endo; in ea quaeritur ... quae sint differentiae proloquiorum *eqs.*).

B *de rebus (partes actionesve animantium v. supra e. g. p. 1836, 13. 27. 31)*: *de scriptis*: CE 2119, 6 (*saec. I*[1]) ne terra aliena ignoti cum nomine obissent, hic titulus parvo -itur lapide (PETR. CHRYS. serm. 154, 1 dominum praediorum ... liminibus adfixi tituli -untur). PRISCILL. tract. 2, 51 hereticum ... Hyginum ... vocans, sicut epistulae ... -untur. CONC.[S] I 5 p. 292, 40 apostolum confessionis nostrae factum fuisse Christum divina -itur scriptura (*gr. I 1, 6 p. 135, 24* λέγει, *cf. e. g. I 5 p. 284, 35* testatur). CASSIOD. var. 2, 35 quod ... ad te destinata edicta -untur. *al.* *de cithara*: CASSIOD. in psalm. 32, 2 l. 44 sonos dulcissimos percussa -itur.

*?***II** *usu deflexo, sc. vi praeverbii temporali, i. q. antea loqui, praefari, praedicere* (*dubitanter dedimus exempla potiora, quibus notio originaria minus apta videri possit*): **A** *spectat ad ordinem dictorum* (*usui suffragari potuit vox q. e.* prologus, *tamen vix est quod huc trahas* PLAVT. *p. 1836, 3. 9. 54*): SYMM. epist. 9, 40 circa nobiles ... personas plus debet esse moderaminis ...; hoc eo -or, ut interventum meum generalitate commendem; genus autem petitionis huiusmodi est *eqs.* AVG. c. Petil. 3, 27, 32 p. 187, 8 haec verba sua -tus est verba mea propositurus, deinde subiunxit: '...'. serm. 37, 1 iam quae sit ista mulier me -ente accepistis; videte etiam utrum me ⌞legente⌟ agnoscatis (⌞ ⌟ *sc. prov. 31, 10 sqq., quos versus expositurus sum*). PS. MVSA herb. Vett. l. 28 haec (diutius *add. rec. β*) -i non esse necessarium putavi. **B** *spectat ad futura* (*huc spectat fort. p. 1836, 21, sed vix p. 1836, 75*): CASSIOD. in psalm. 63 l. 222 ipsum dominum audiunt de se futura -entem (*l. 216* ut ipse exponeret passionem suam). PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 6 p. 254, 6 *Iacob* prophetavit de eo *Christo* et ... manifestum in carne adventum eius -tus est (*postea*: pronuntiaverunt).

deriv.: prolocutio, prolocutor, proloquium. *Schröder.*

prōlub- *v. etiam* proluv-. **[prōlubīdo** *vix recte trad. l. 57.***]**

[prōlubidus *adi. cum* prolubium *coniungendum ut* cupidus *cum* cupido *vix recte coni. Thiele, comm. ad* ROMVL. fab. 74, 11 rec. gall. (probanda *vel* prolivida *trad.*).**]** *Bk.*

prōlubium, (-ī) *n.* [*nomen actionis a* pro- (*incertae significationis*) *et* lub-/lib- *'diligere' compositum, non necessario a verbo* *pro-lubeo *sim. derivandum. Leumann, Gramm. 1977, 295 confert* pro-pudium, super-cilium *al. Fo.*] *de origine*: VARRO ling. 4 frg. 5 -um (proluviem *codd.*) et [pro]lubidinem dici ab eo quod lubeat.

fere i. q. status animi eius, cui aliquid libet (*trad. fere* proluvium, *sed fragmenta scaenicorum corrupta citantur iuxta veriloquium ad* -lub- *spectans [l. 57] apud* NON. p. 64, 5 sqq.): **1** *-um causa agendi est* (*saepe actionum minus prudentium*): NAEV. com. 31 et volo et vereor et facere in -o est (-vio *trad.*). ACC. trag. 105 muliebre ingenium, -um, occasio (-vium *trad.*). TRAG. inc. 226 -um est petere amicitiam (-vium *trad.*). LABER. mim. 34 quo quidem me a matronali pudore ⌞-um meretricium⌟ progredi coegit (⌞ ⌟ -vium meretricis *trad.*). GELL. 4, 11, 10 Empedoclen ... a rei veneriae -o voluisse homines deducere (-vio *codd. et pars edd.*). 16, 19, 13 navitas -um ... audiendi *Arionem* subit. APVL. met. 10, 21, 4 unguento fraglantissimo -um libidinis suscitaram. *respicitur actio largiendi*: CAECIL. com. 91 quod -um, quae voluptas, quae te lactat largitas? TER. Ad. 985 quod -um? quae istaec subitast largitas? (-vium *var. l. et gramm. p. 1840, 48. 1841, 36 sqq.; huc trahunt*: DON. -um Latine, quod Graeci προθυμίαν, id est promptus animus ad largiendum [-vium *codd.*]. GLOSS. V 538, 48 -um: voluntas [-vium *cod.*]). **2** *transfertur ad gaudium ortum ex eo, quod libuit*: GELL. 5, 10, 12 (*discipulus ad Protagoram lege cum eo agentem*) maius mihi in ista victoria -um est, cum te non in causa tantum, sed in argumento quoque isto vinco. *Holmes.*

[prōlūceo *perperam laudabatur olim e* SEN. dial. 8, 5, 4 *pro* produco.**]**

prōlūdium, -ī *n.* *a* proludere. [*perperam edd. vet. substituunt saepe* praeludium; *e coni. falsa* TAB. devot. Audollent 250 B, 13 *pro* pro(e)lium.] *i. q. prolusio*: *technice in re militari* (*cf. p. 1840, 32*): AMM. 14, 11, 3 inter cotidiana -a exercitūs. 16, 5, 10 exercere -a disciplinae castrensis. 23, 6, 83 -is (-laud- *cod.*) ... continuis rei castrensis et armaturae. *vario usu*: AMM. 28, 1, 10 cum ... multiformiter, quasi in -is (-dus *cod.*), negotium spectaretur (*sc. criminis inquisitio*). CLAVD. MAM. anim. 3, 6 p. 162, 6 in angelorum statum ... inveheris et Gabrielum tibi quasi quoddam linguae -um deligis.

prōlūdo, -lūsī, -lūsum, -ere. *a* pro *et* ludere. NOT. Tir. 50, 16[b] (*uno tantum cod.*) -it *et* -sit. *de notione*: VARRO ling. 6, 58 *in verbo q. e. 'pronuntiare'* pro idem valet quod ante, ut in hoc: -it (*ibid.* in proscenio). GLOSS. prospicere seu promeditare. *cf. l. 39 sq.* *vocem exhibent singulis fere locis* CIC., VARRO, VERG., PROP., OV., SEN. *rhet.*, SEN. *trag. (quater) et philos. (ter)*, LAVS PIS., PLIN. *mai.*, IVV. *al.; proxime accedit usus verbi q. e.* praeludere, *quod legitur inde a* STAT., *ut apud posteriores hic illic de vera lectione dubitare possis.* [*confunditur passim cum* praeludere, *maxime in codd. rec., quod infra negleximus, cf. p. 696, 19 sq.; depravatur in* perludere PROP. 4, 4, 19 OV. ars 3, 515, procludere SEN. nat. 3, 28, 3.]

I *i. q. ludere prospiciendo in rem maiorem, sc. praeparando sim.* (*praeverbio non indicatur tempus, ante quod aliquid fit, sed quo lusio spectet [quod indicatur per dat. vel praepos. l. 37. 55. p. 1839, 2]; intransitive praeter l. 50. 70, pass. impers. l. 56. p. 1839, 4; saepius accedit abl. instr. vel praepos.* in, per, *v. e. g. l. 31. 45. 56. 62. p. 1839, 4*): **A** *de animantibus*: **1** *cum respectu pugnandi* (*in imag. l. 32. 33. 36. 54*): **a** *intransitive*: **α** *-unt qui initium capiunt actione leviore*: CIC. de orat. 2, 325 illa, *quae est in orationis initio*, prolusio debet esse, non ut Samnitium, qui vibrant hastas ante pugnam, quibus in pugnando nihil utuntur, sed ut ipsis sententiis, quibus -serint, vel pugnare possint *oratores*. OV. ars 3, 515 sic ubi -sit, rudibus ... relictis spicula ... promit acuta *Amor*. FLOR. epit. 3, 22, 6 *bello Sertoriano* prima per legatos habita certamina, cum hinc Domitius et Thorius, inde Hirtulei -rent. TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 381, 20 his *verbis* -serim, quasi de gradu primo (*in imag.; opp.* comminus dimicaturus). **β** *-unt qui se exercent*: *indicatur ad quid*: VERG. georg. 3, 234 (= Aen. 12, 106) *taurus* sparsa ad pugnam -it harena (SERV. Aen. praemeditatur. CLAVD. DON. Aen. 12, 105 p. 565, 6 adhuc procul a periculo discretus verum -it ad bellum; -ere est ludendo imaginem quandam veritatis ostendere). SEN. Herc. f. 222 *Hercules infans* guttura *serpentium* elidens manu -sit hydrae. Phaedr. 1061 irae (*v. p. 979, 3*). Tro. 182 *Achilles* Threicia ... arma -ens tuis iam, Troia, fatis stravit. *exempla cetera*: PROP. 4, 4, 19 *Tarpeia* vidit harenosis Tatium -ere campis *et* ... arma levare. LAVS PIS. 87 levibus veluti -it in armis, compositisque suas exercet litibus artes. AVG. in psalm. 77, 9 l. 12 armis quasi -ere, et ad horam certaminis nolle pugnare. DRAC. Romul. 5, 298 quem *virum fortem* praetextatum iaculis -ere iussi. 6, 14 quibus *armis* et -ere nostis et bellum, si tempus eget, perferre valetis.

b *cum obi. acc. rei, quae ludendo praeparatur, sc. proelium sim.* (*de* AMBR. off. 1, 10, 32 *v. p. 696, 64*): HEGES. 3, 24 p. 229, 26 *equitatus* cedendo atque insequendo bellum -it (ENNOD. opusc. 1, 83 p. 284, 6 pubem ... facis bella -ere). ENNOD. opusc. 3, 32 p. 338, 25 intercessionum etiam tunc, *cum fuit diaconus*, certamina -bat *Epiphanius*.

2 *respectu vario*: **a** *indicatur ad quid* (*addidimus enunt. fin. l. 61*): SEN. suas. 6, 7 *proscriptionis* tabulā tuae, *Cicero*, morti -itur. PLIN. nat. 37, 19 *in theatro suo Nero theatro* Pompeiano -it (*cf. l. 68*). HIST. AVG. Maximin. 19, 5 *Capelianus* militum animos sibi conciliabat, -ens ad imperium, si Maximinus perisset. IVL. SEV. rhet. 1 p. 355, 7 quibus *praeceptis rhetorum* cotidie ad forensem campum adulescentia inbuta -it. MAX. TAVR. 86, 3 illa *vulpes* ante -it, ut iugulet, hic *haereticus* prius blanditur, ut expoliet. **b** *exempla cetera*: SEN. Med. 907 -sit dolor per ista *scelera leviora*. TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 17 *ut homo* in ⌞magna⌟ tamquam in minore *mole* (*i. terra*) -ret atque proficeret et ... ad optimum ... promoveretur (⌞ ⌟ *sc. mole, vix acc. plur., ut spectet ad a; ceterum v. Braun, 1991, ad l. et cf.* AVG. divers. quaest. 53, 1 l. 29 quo *terreno regno* promisso tamquam parvuli -rent et ... inde proficientes ... auderent etiam sperare caelestia). AVG. civ. 2, 4 p. 57, 20 turpitudinem ... factorum scaenicos ipsos domi suae -endi causa coram matribus suis agere puderet. epist. 101, 3 volui per ista ... scripta -ere (*disting.* superna intima veritatis). *cum obi. acc. pron. neutr.*: AMBR. epist. 6, 32, 7 *de haereticis quibusdam* haec tecum -simus. AVG. c. acad. 2, 9, 22 satis sit, quod cum istis adulescentibus -simus, ubi libenter nobiscum philosophia quasi iocata est. ENNOD. dict. 21, 14 p. 487, 1 -si in pace ante, quod pertuli *postea*, et ... indicio parsimoniae, qualiter inter hostes viveretur, agnovi.

[Banta]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *de rebus* (*cf. p. 1838, 62*): SEN. dial. 4, 2, 5 *quae legentibus contingunt, non sunt* adfectus, sed principia -entia adfectibus (*item accedit dat.*: epist. 102, 23 per has mortalis aevi moras illi meliori vitae longiorique -itur). nat. 3, 28, 3 (*de diluvio*) cum per ista (*sc. imbres immodicos*) -sum est, crescunt maria *eqs.* IVV. 5, 26 iurgia -unt (*29* pugna). *respicitur praefiguratio*: PAVL. NOL. epist. 24, 8 p. 207, 7 video ... nobis et in beato patriarcha Iacob huius expeditionis ordinem, *quo munera praemisit* (*gen. 32, 21*), -sisse (prael-, profuisse *var. ll.*).

II *i. q. ludere ostentando* (*sc. vi praeverbii locali tamquam de actore in spectatores verso, v.* VARRO *p. 1835, 15; cf. p. 1838, 40*): CLAVD. DON. Aen. 11, 510 p. 492, 21 ut *exercitus* -ere potius quam ad certamen exercendum venisse videretur (*antea*: ostentationis causa). HEGES. 5, 37, 2 p. 379, 6 *quidam victor* dum tripudiat atque exultat concussoque clypeo simul et gladio -it, *prosternitur.* COMM. instr. 1, 12, 13 *bacchantes* -unt fincto furore, ceteros ut fallant dicturos numen adesse.

deriv.: proludium, prolusio. *Banta.*

prōlūgēre dicuntur, qui solito diutius lugent PAVL. FEST. p. 226. *a* pro *et* lugere; *ad notionem praeverbii conferre possis* provivo. *Bk.*

prōluo, -uī, -ūtum, -ere. *a* pro *et* lavere. *de prosodia*: prō- *praeter p. 1840, 9.* *de notione*: GLOSS. -o: κατακλύζω. καταπλύνω. -it: ἐπέκλυσεν. perfundit, lavit. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2320 inplevit. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, CAES., VERG., HOR. [*confunditur in codd. e. g. cum* profluere CAES. civ. 1, 48, 2 FVLG. myth. 1 praef. p. 7, 18 (*restit.* PAVL. NOL. carm. 21, 716 [*p. 1727, 42*]; *dub. l. 52. p. 1840, 13*) *et* perluere APVL. met. 8, 8, 9 CLAVD. carm. min. 40, 16. *al.* (*falsa var. l.* OV. fast. 4, 778. *al., v. vol. X 1, 1521, 18 sq.*). *e suppl. dub.* INSCR. Afr. Cagnat 273a (*saec. IV*) *canales* hu⟨more supe⟩rfluo ⟨ma⟩gis flebant quam prol⟨ue⟩bant. *e coni. dub.* TERT. adv. Iud. 13, 12 verbo divino ˌprobatiˌ (⟨non⟩ -ti *Kroymann*).]

fere i. q. (profusione larga) lavere, rigare (*notio lavandi sub 1bβ illustratur, ceterum p. 1840, 3. 6. 9 et fortasse l. 34. 42; liquor saepius indicatur per abl. instr., per subi. e. g. l. 45. 52. 60, per obi. int. sub 3*): **1** *obi. indicat res vel animantes, qui afficiuntur umore* (*fluxu l. 65*): **a** *respiciuntur bibentes* (*in imag.* ARNOB., PAVL. NOL.): PLAVT. Curc. 124 (*servus anui bibulae*) age, effunde hoc cito in barathrum, propere -e cloacam. VERG. Aen. 1, 739 *Bitias* impiger hausit spumantem pateram et pleno se -it auro ([SERV. auct. bibendo profudit. *inde* MACR. Sat. 7, 1, 14]. *item reflexive*: COPA 29 aestivo recubans ˌteˌ -e vitro [ˌ ˌ nunc *trad.*]. PRVD. c. Symm. 1, 126 MART. CAP. 8, 804). HOR. sat. 1, 5, 16 cantat amicam multa -tus vappa nauta atque viator certatim (SCHOL. '-tus' plenus. *item passive*: PAVL. NOL. carm. 27, 293 quo *salutis calice* me tua dextra propinet, *Christe,* ut sacro mortis pretiosae -ar haustu). 2, 4, 27 (*praecepta epulandi*) vacuis committere venis nil nisi lene decet; leni praecordia mulso -eris melius, *sc. quam Falerno* ([SCHOL. profuderis, irrigaveris]. *item -untur partes corporis*: PERS. prol. 1 *non* fonte labra -ui caballino [*i.* ἱπποκρήνῃ]. FRONTO p. 58, 12 fauces -ere. ORIENT. comm. 1, 549 -it ora ... liquor. *cf. imag. l. 34*). ARNOB. nat. 3, 36 quibus *suppliciis* sitim soletis vestram nostri sanguinis adpetitione -ere.

b *respiciuntur varia* (*addere possis l. 27*): α *qualibet ratione madefaciendi:* *per aquam*: EPICED. Drusi 230 *Tiberis* sustentabat aquas ..., ut posset toto -ere amne rogum. APVL. mund. 34 p. 364 audimus ... abruptis imbribus -tas totas esse regiones (*nisi ad 2a; gr. 400a26* κατέκλυσαν). NEMES. auc. 2, 5 *scolopax* sub aggeribus primis, qua ˌ-itˌ humor, pascitur (ˌ ˌ *sc. aggeres, si recte trad.*; profluit *Ihm*). CLAVD. 7, 177 (*ad imperatorem sidus factum*) te tuus Oceanus ... excipit et notis Hispania -it undis (*cf.* rapt. Pros. 2, 189 vetito se -it Arctos aequore. carm. min. 30, 53. 40, 16). PAVL. NOL. epist. 8, 3 vers. 82 (*in imag.*) quid ego adfundam rorans tibi paupere rivo? me praeter gemino flumine *amicorum* -eris (*cf. p. 1727, 42*). *per alia*: SIL. 17, 299 (*Hannibal suis militibus*) Gracchus ... cadens tibi -it ensem (*sc. sanguine ut*: STAT. Theb. 8, 711 saucia *Tydeos* -it ater pectora permixtus sudore et sanguine torrens. TERT. apol. 9, 5 *Romani Iovem* ludis suis humano sanguine -unt. *al.*). CLAVD. 5, 471 turris ... sinistrum -it igne *Phlegethontis* latus. PAVL. NOL. epist. 40, 4 David ... *non* tantum genas ..., sed et totum corporis stratum lacrimis exundantibus -bat (*sec. psalm. 6, 7* 'in lacrimis meis stratum meum rigabo'). β *purgando (accedit abl. rei ablatae l. 68):* *respicitur profluvium ventris*: COLVM. 7, 3, 25 pruinosa herba pecudi ... ventrem ... -it. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 159 *aeger erit* -endus ... clystere. *exempla cetera*: APVL. mund. 23 p. 341 *terra* imbribus ... madefacta ... pestifera contagione -itur (*gr. 397a34* ἀποκλύζεται πάντα τὰ νοσώδη). PAVL. dig. 8, 2, 28 foramen ..., quod esset -endi pavimenti causa. SEDVL. op. pasch. 4, 7 fletu -ere ... pedes *Iesu.*

2 *obi. indicat ea, quae auferuntur (cum abl. separ. p. 1840, 9); -unt aquae sim.*: **a** *secum aliquid abstrahentes*: CAES. civ. 1, 48, 2 *tempestas* ex omnibus montibus nives -it. VERG. georg. 1, 481 -it insano contorquens vertice silvas fluviorum rex Eridanus. Aen. 12, 686 veluti montis saxum de vertice praeceps cum ruit avolsum vento, seu turbidus imber -it, *eqs.* COLVM. 2, 17, 5 in resoluta humo non expedit inducere maiorem vim rivorum ..., quoniam impetus aquarum -it terram. APVL. met. 8, 8, 9 (*umbra ad viduam*) vulnera illa, quorum sanguinem tuae lacrimae -erunt (*percod. F et pars edd.*). 9, 38, 10 *pater, sicut antea filius,* iugulum sibi ... contrucidat, quoad super mensam cernulus corruens portentuosi cruoris maculas novi sanguinis fluvio -it. FVLG. myth. 1 praef. p. 7, 18. *in imag.*: GELL. 2, 24, 11 *cum prodigi* familiam pecuniamque suam prandiorum ... gurgitibus -issent (*fort. sublucet etiam notio bibendi, cf. 1a*). CARM. de resurr. 390 -atur pectore culpa. ?**b** *ex se aliquid eicientes*: VERG. georg. 3, 543 maris immensi prolem ... litore in extremo, ceu naufraga corpora, fluctus -it (*nisi ad 1b, sc. indicato loco, ubi naufraga alluuntur*).

?**3** *obi. indicat ipsum fluctum, qui profluit* (*sc. acc. int.*): OPT. PORF. carm. 19, 7 versificas Helicon in gaudia -at undas (profluat *L. Müller, v. p. 1729, 53*). SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 2 lacrimosis lemmatibus iam perorat adfectus animi sui cum varia miseratione -ens (provolvens *Mai,* promens *Madvig*).

deriv.: proluvies, proluvio; *cf.* proluvium. *Romero.*

prōlūsio, -ōnis *f.* *a* proludere. [*confunditur in codd. cum* praelusio *l. 24* (*de* MACR. Sat. 7, 5, 4 *v. p. 697, 43*).]

i. q. actio proludendi, qua praeparantur vel incipiunt quaedam maiora: **1** *pugna, certamen sim.*: **a** *litigantium, disputantium*: CIC. div. in Caec. 47 sin mecum in hac -e nihil fueris, quem te in ipsa pugna cum acerrimo adversario fore putemus? (*explicat* SERV. *supra p. 699, 35*). de orat. 2, 325 *v. p. 1838, 30* (propulsio, praelusio *var. ll.*). PANEG. 9, 2, 3 ibi (*in schola*) -o, hic (*in foro*) pugna committitur. DON. Ter. Phorm. 228 ('*opus est oratione* meliore et callidiore') quia tunc -o fuit, nunc ipsum proelium. ENNOD. opusc. 3, 151 p. 370, 11 intra penetrale pectoris certaminum se -e firmabat *ad respondendum.* **b** *militum*: SERV. Aen. 5, 138 ('corda pavor pulsans *eqs.*') istae sunt bellorum -es (HEGES. 3, 8, 1 [*antea*: vastabant omnia *eqs.*] haec -o quaedam belli facta, antequam Titus veniret). VEG. mil. 1, 13, 3 milites, qui parum in illa -e profecerant (*technice de exercitii genere ut*: 2, 23, 4 servare ordines discunt et vexillum suum ... in ipsa -e comitantur. *cf. p. 1838, 6*). **c** *obluctantium animi vitiis*: CASSIAN. conl. 19, 14, 4 (*verba se obiurgantis*) quomodo ... patientia tua levissimi verbi -e confusa est?

2 *varia, sc.*: *carmina maiora*: DIOM. gramm. I 512, 27 *metrum* Priapeum, quo Vergilius in -bus suis usus fuit. *cognitio dei*: RVFIN. hist. 1, 2, 23 *ut homines ad societatem instituti* huiuscemodi consuetudinis -e praemissa apti ... ad divina fierent instituta.

[**prōlūsōrius** *non exstat nisi falsa var. l. p. 697, 54 et in edd. vet.* VLP. dig. 49, 1, 14 pr., *v. vol. X 1, 1522, 10.*] *Banta.*

prōluviēs, -ēī *f.* *a* proluere. NOT. Tir. 82, 27[a] -s. *scribitur* -lub- *saepius in codd. medii aevi* (*scripturam* -luv- *testatur* CASSIOD. gramm. VII 182, 8). *de formis: leguntur tantum nom., voc., acc., abl. sing.* (*gen. sing. testatur* CHAR. gramm. p. 46, 1 -ei). *de notione*: NON. p. 373, 11 -s et illuvies significantiam habent parem; est enim immunditia (*affert* VERG. *l. 68*). p. 373, 20 -s: profusio (*affert Ter. p. 1837, 70 sec. falsam var. l.* proluvium, *ut* SERV. auct. Aen. 3, 217 aliquando '-s' sola effusio ..., aliquando pro aquis multis ponitur). GLOSS. -s: κοιλίας ἔκχυσις. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2324 purgatio. 2325 egestus (-as *trad.*) corporis. 2326 squalor. 2330 decursus. *al.* *legitur inde a* LVCR., CIC. [*confunditur in codd. maxime c.* profluvies, *v. p. 1730, 22.*]

1 *notione originaria i. q. actio proluendi vel id quod proluitur, sc. effusio copiosa, profluvium*: **a** *aquae*: LVCR. 5, 950 fluenta ... -e larga lavere umida saxa. CIC. ad Q. fr. 3, 5, 8 Romae et maxime in Appia ad Martis mira -s (illuvies *var. l.*). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 1, 7 cum ... Deucalion ... ac Pyrrha ... Parnaso monte -em imbrium effugissent.

b *sordium sim., quae fluunt e corpore animantium*: α *proprie*: Ⓘ *ex alvo*: LVCR. 6, 1200 ulceribus taetris et nigra -e alvi ([*cf. Thuc. 2, 49, 6* διαρροίας ... ἀκράτου]. COLVM. 12, 38, 1 ad tormina et ad a. -em). SOL. 2, 48 *aves* levaturae alvum adversis flatibus subvolant, quibus -s longius auferatur. ARNOB. nat. 2, 39 ut *divinae animae huc missae* ... feminarum ex genitalibus prosilirent, ... exsugerent fellitantes mammas, -e linerent et madidarent se sua. 4, 23 omnis illa -s intestinorum sub involucris constituta. 5, 23 Iovem *forma tauri praeditum* ... caudam ... molli fimo perlitum atque intestina -e delibutum. 7, 17 imponerent *altaribus* canes ossa, *si deos adorarent,* et humani stercoris -em concremarent. *al. apud eundem.* *ventris*: VERG. Aen. 3, 217 *Harpyiis* virginei volucrum vultus, foedissima v. -s (SERV. sordis effusio. *huc spectant etiam l. 46. 50. al.*). COLVM. 6, 7, 1 torminum vitium, quorum signum est cruenta et muccosa v. -s. (*inde* PALLAD. vet. med. 7, 2 [profluvies *codd.*]). 6, 7, 4 si *non* ... v. erit citata -s (*inde* PALLAD. vet. med. 7, 6 VEG. mulom. 4, 4, 11). 8, 3, 9 avis -e v. cibos ... conspurcat. SOL. 40, 11 *bonasus fugiens* -e citi v. fimum *causticum* egerit. Ⓘⓘ *ex utero*: STAT. Theb. 1, 618 *monstro occiso* iuvat ire et visere iuxta liventis in morte oculos uterique nefandam -em et crasso [*Romero*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

squalentia pectora tabo (*fort. voce* ventris *p. 1840, 69 aliter intellecta, nisi ad p. 1840, 59 sec.* Schol. cadaveribus humanis uteri confectam -em).

β *translate, fere i. q. immunditia, labes* (*cf. p. 1840, 46. 50; huc fort. p. 1840, 67*): Arnob. nat. 4, 21 his in lucem prodeunt generationibus dii vestri, ... quibus immunda haec omnis conceptatur et genitur terrenarum -s bestiarum? Clavd. 5, 499 *Rufine,* superum labes, ... insatiabilis auri -s pretioque nihil non ause parato (*nisi coll. p. 1839, 35 ad 2b*). Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 27, 4 *tu, qui carnis resurrectionem negas,* vituperas et angelos, qui filias hominum adamantes caelestium corporum maiestatem terrena -e polluerunt? (*v. gen. 6, 2 et 4*). 1, 28, 3 priusquam pro mundi -e patibulo figeretur *Christus.*

2 *notionibus deflexis in explicatione prava grammaticorum*: **a** *i. q. crassitudo ventris*: Char. gramm. p. 46, 1 -s προγαστρότης. Serv. auct. Aen. 3, 217 (*v. p. 1840, 68*) vitavit ne diceret stercus; ... nimiam edacitatem ostendit; et quidam volunt '-s', cum stercus ventris significet, a Vergilio hoc loco figuram ventris significatam; ergo †quasis annosum† et panticosum ventrem. **b** *i. q. aviditas edendi vel bibendi* (*cf. l. 14; addasne l. 6?*): Gloss.ᴸ I Ansil. ve 215 ventris -s ab stercoris fluxu dicitur; -s autem vel capax av⟨i⟩dita⟨s⟩ faucium vel fluxus ventris intelligitur: nam omnis humor intra corpus -s dicitur (*affert Verg. p. 1839, 35*).

deriv.: proluviosus.

prōluvio, -ōnis *f.* *a* proluere. *i. q. exundatio, sc. saxorum liquefactorum*: Apvl. mund. 34 p. 364 scaturrigines quaedam ac -es easdem strages, *sc. conflagrationes,* dederunt; sic ex Aetnae verticibus *eqs.* (*gr. 400a30 sqq.* φλόγες ... ἐκφυσήσασαι. *inde* Avg. civ. 4, 2 p. 148, 5).

prōluviōsus, -a, -um. *a* proluvies. *i. q. plenus proluvie, immundus sim.*: Fvlg. serm. ant. 31 ⌞Quintus Fabius Lucullus⌟ in epico carmine ait: 'vilissimum ramentum, -a pestis' (pluviosa *var. l.*; ⌞ ⌟ *ignotus, nisi fictus, cf. Pizzani, 1968, ad l.*). *Romero.*

prōluvium, (-ī) *n.* [*iuxta* proluvies *item atque* diluv-ium : -ies; *cf. etiam* al-, col-luvium. *Fo.*] [*saepe falso trad. pro* prolubium, *v. p. 1837, 59.*] *fere i. q. proluvies:* ?**1** *respicitur immunditia sim.* (*si recte trad.; vix huc* Gell. *p. 1837, 66*): Ambr. virg. 1, 4, 18 (*de femina, quae tyranni tormentis restitit, sed praeceptum virginitatis neglexit*) eadem ... forti animo, sed tumenti utero, exemplum taciturnitatis et -um castitatis (*exspectes* propudium *sim.*). **2** *in explicatione falsae var. l. p. 1837, 71, respicitur effusio larga, profusio* (*cf. Non., Serv. p. 1840, 71 sq.*): Evgraph. Ter. Ad. 985 ⟨-um⟩ dicitur ultra naturalem mensuram alicuius rei abundantia. Schol. Ter. p. 162, 9 -um est effusio sordium et ponitur pro largitate. *Holmes.*

prōlytae, (-ārum) *m.* *appellatio est eorum, qui quinto anno studiis iuris legumque dediti sunt*: Dig. de conc. dig. 2, 5 *si* in quinti anni, quo -ae (-lut- *F¹*) nuncupantur, metas constitutionum codicem ... intellegere studeant (*distinguit* λύτας, *v. vol. VII 2, 1952, 47 sqq.*). *a* pro *et* lytae *sec.* proconsul *sim., ni fallimur, ut significentur ii, qui non iam lytae sunt (v. Stowasser, Dunkle Wörter, 1890,* xvii*); compos. gr.* προλύται *subesse putant plerique postulantes notionem miram q. e. lytae provecti, sc. doctiores (formationis lat. fortasse indicium est scriptura codicis litteris gr. exhibens* λύτας, *sed lat.* -ae).

?**prōma** *v.* promus. *Bk.*

*****prōmagister,** -trī *m. et iunctura* *****prō magistrō,** *unde ortum est compositum* (*cf. e. g.* proconsul). *scribitur* pró mag- *l. 58.* -mac- *l. 59, cf. l. 65*; pitomag, *sc. per errorem transcribentis,* Act. Arv. a. 240 (Gordon, Album n. 288) I 33. *abbreviatur* promag *vel* pro mag Act. Arv. a. 69 (cil vi 2051) I 41. 47. a. 81 (cil vi 2060) 41. *et saepius in* Act. Arv., *ceterum e. g. l. 74. p. 1842, 41* (*plur.* promagg *v. p. 1842, 37*), promagist *vel* pro magist *p. 1842, 7. 21. 37.* *de formis plenis in titulis: iunctura* pro magistro (*etiam scriptura continua*): Act. Arv. a. 35 (cil vi 2025) II 5 pró magistro (*loco nom. sing., ut*: a. 39 [cil vi 32346] e 5 promacistro. e 11. *al. in* Act. Arv., *ceterum p. 1842, 38*). *compos.* -r (*etiam* pro mag-): *nom. sing. p. 1842, 18. 33. al. in* Act. Arv.; *gen. sing. p. 1842, 24; acc. sing. p. 1842, 28; nom. plur. p. 1842, 11; ambigue iuxta dat. e. g. p. 1842, 33.* *legitur iunctura apud* Cic. *et in titulis, compositum in titulis tantum; abiit in gr.* προμαγ(ίστρῳ) CIL VI 31747 (*saec. III*). [*restituitur locis mutilis p. 1842, 9. 16. al.; incertum, num recipiendum sit* promac CIL XII 3306, 1.]

i. qui loco magistri est, eius munere fungitur (*sc. praepositus collegio sim. vel rebus curandis; non huc spectant talia qualia p. 1429, 4. adhibetur praedic. sub 1a, ceterum refertur ad nomen vel pronomen vel per se ponitur*): **1** *in exigendo vectigali sim.*: **a** *in libera re publica* (*spectat ad societates publicanorum*): Cic. Verr. II 2, 169 in scriptura Siciliae pro magistro est quidam L. Carpinatius. Att. 11, 10, 1 P. Terentius ... operas in portu et scriptura Asiae pro magistro dedit (pro mag(n)o *codd.*; *sim. de eodem* fam. 13, 65, 1). **b** *aet. imperatorum*: CIL III 14195⁴, 1 sq. (*a. 104*) ⟨C. V⟩ibius ... Salutaris promag portuum ... Siciliae item promag frumenti mancipalis (*sim. in ceteris tit. eiusdem, v. p. 65, 54 sqq. vol. VI 1, 1417, 43 sq.; gr. resp.* ἀρχώνης). XII 671, 4 (*saec. II in.? v. Pflaum, Les carrières procur. équestres, 1960, 118 sqq.*) pro mag f⟨err(ariarum)⟩. Inscr. Ephes. Wankel 517 (*saec. II in.; sim. de eodem* 3045 = Année Épigr. 1924 n. 80) ⟨Crispinus pr⟩omag du⟨u⟩m ⟨p(ublicorum) XXXX⟩ p(ortuum) A(siae) quater et XX lib(ertatis) ter ([*gr.* ἀρχώνης]. Inscr. lat. Corinth. ed. Kent p. 47 n. 100 [*a. 114/6*]). CIL VI 1620, 10 Flaviano ... -o XX hereditatium (*saec. II ut*: IX 5835, 9 Q. Plotio Maximo ... proc(uratori) Aug(usti) pro magist XX h. [*sim. de eodem* 5836, 7]. *al.; cf.* VIII 20684, 4 [*saec. II?*] Annio Postumo ... proc(uratori) vicesima⟨e promag⟩istro [*v. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten, 1905², 103 adn. 3; cf. infra l. 46*]. XIII 1810, 9 [*saec. II²*] *cuidam* -o h.). Inscr. Afr. Cagnat 257 *quidam* -i soc(iorum) IIII p(ublicorum) Afric(ae).

2 *in administranda re sacra*: **a** *apud fratres Arvales* (*exempla selecta, v. quae collegit Scheid, Comm. Fratr. Arv., 1998, 377; ad rem v. Paladino, Fratr. Arv., 1988, 52 sq.*): Act. Arv. a. 16 (Année Épigr. 1947 n. 52) 2 sequeretur eum M. Caecilius Cornutus pro ⟨magistro⟩ (*nisi* -r). a. 35 (cil vi 2025) II 5 idem pró magistro ... ⟨b(ovem) m(arem)⟩ immolavit (a. 38 [cil vi 2028] a 17 -r. *et saepius*). a. 38 (cil vi 2028) c 22 Corvinus -r ... sacrificium ... fecit. a. 39 (cil vi 32346) g 10 ⟨f⟩lamen et pro magistro. a. 69 (cil vi 2051) I 47 mag(istro) imp(eratore) M. Othone ... promag L. Salvio Othone Titiano. a. 155 (cil vi 2086) 61 per *quendam* ... ⟨pro⟩magist et publicos fratrum Arvalium (a. 213 [*ibid.*] 3 per ... Peregrinum praet(orem) pro mag, ... Silianum pro flamine. *al.; addas l. 27. 29*). 66 ex litteris ... Aproniani -i. a. 218 (cil vi 2104) a 25 ante aedem ... promag et flam(en) sacr(um) fecer(unt). *et saepe in* Act. Arv. *indicatur, cuius vice quis fungatur*: Act. Arv. a. 40 (cil vi 32347) 3' ⟨pro⟩ magistro magisterii ⟨P. Memmi Reguli⟩ (*suppl. Huelsen, ut ibid.* 11. 20). a. 81 (cil vi 2060) 34 per -um L. Pompeium ... Celerem C. Iuni Mefitani (*sim. c. gen. nominis magistri ibid.* 41). a. 213 (cil vi 2086) 26 per ... Peregrinum promag vice Flavi Alpini mag(istri) collegi (a. 240 [Gordon, Album n. 288] I 9). **b** *in aliis collegiis*: Inscr. Année Épigr. 1947 n. 2 (*Samothraciae, saec. I*) m⟨ystae pii⟩ L. Arrunti⟨us ...⟩ promag⟨...⟩. CIL VI 2120, 28 (*a. 155*) Iubentius Celsus -r (*pontificum, ut*: 1422, 6 [*saec. II?*] L. Fulvio ... pontifici -o. X 1125, 12 [*post a. 337*] *cuidam* pontifici Vestae ... et in collegio pontificum -o. VI 32422, 7 [*a. 364*]. 1700, 7 [*saec. IV*] *cuidam* pontifici maiori -o iterum. *huc spectat fortasse tit. mutilus* CIL VI 36952 b 5 [*saec. III?*] promagg). X 6422, 6 (*a. 213*) Servius ... Dexter promagist aram ... restituit (*apud quindecimviros sacris faciundis, ut*: 3698, 28 [*a. 289*] Pontius ... pro magistro suscripsi).

3 *in rebus privatis*: CIL VI 9289, 2 Panclis cub(icularii), aed(ilis) et ex d(ecreto) d(ecurionum) pro mag i(uri) d(icundo) ossa hic sita sunt.

?*f.* prōmagistra *v. p. 1909, 34.*

deriv.: promagisterium.

prōmagisterium, -ī *n.* *a* promagister. *i. q. munus promagistri*: CIL XIV 5352, 5 (*post a. 117*) ⟨Pos⟩tumo ... ⟨pr(ocuratori) a⟩nnonae, proc(uratori) ⟨pro⟩magisteri XX heredit(atium) (*respici vid. idem qui l. 9*). VI 2158 (*saec. IV ex.?*) mansiones ... reparaverunt pontifices Vestae ... -o Plotii Acilii.

?**prōmagistra** *v. p. 1909, 34.* *Delhey.*

prōmagistrātus: ἀντάρχων. ἄνταρχος Gloss. *subst. compos. masc. a iunctura* pro magistratu (*v. vol. VIII 95, 14 sqq.*).

prōmāno, -āre. *a pro* et manare. *inter verba coniug. primae* Char. gramm. p. 474, 8 -o ῥέω. *i. q. foras manare, profluere*: Galen. alfab. 196 (de opio) lacticulum, quod -at. Clavd. Mam. anim. 3, 11 p. 173, 15 *visus animi* in ... radios porro usque -ans.

promanteusis *f.*, προμάντευσις (*quod apud auctores gr. non legi videtur*). *i. q. praedictio, vaticinium*: Serv. Aen. 4, 691 'ter revoluta toro est': aut 'saepius' aut -is est propter bella Carthaginis (*sim.* Serv. auct., *qui addit* praesagium). Comment. Lucan. 3, 6 ('litora numquam ... reditura') proma⟨n⟩te⟨u⟩sis (*litt. gr. ed. Usener*).

?**prōmarīnus,** -a, -um. *per hypostasin q. d. a* pro mari *sec.* 1. marinus (*nisi per confusionem praeverbiorum pro* permarinus *traditum est*). -*i appellantur dei, qui pro mari navigando curam gerunt*: Avr. Fronto p. 43, 13 deos ... viales et ⌞-os⌟ votis inploro, uti mihi omne iter tua praesentia comitatum sit (⌞ ⌟ perm- *Hudemann haud inepte sec. t. t.* Lares viales *et* permarini, *v. vol. VII 2, 965, 51 sqq. X 1, 1535, 20 sqq.*).

[**promaritima:** saegesetu (*anglosax.*) Gloss. *falso tradi pro* per maritima *ex* Oros. hist. 3, 6, 4 *vidit Lindsay, The Corpus, Épinal ... glossaries, 1921, 29; v. etiam* Gloss.ᴸ Corp. p 599.]

promātertera (prō-?), -ae *f.* *a* pro *et* matertera. *cognationis appellatio*: Gaivs dig. 38, 10, 1, 7 quinto gradu ... *est* -a ... id est proaviae ... soror (Pavl. sent. 4, 11, 5 Frg. de grad. cogn. 7. Inst. Iust. 3, 6, 5 [*vertit Theophil.* μείζων θεία πρὸς μητρός]. Isid. orig. 9, 6, 27. Gloss. [aviae *var. l.*]). 38, 10, 3 pr. -ae filius, filia (*item* Pavl. sent. 4, 11, 6 Frg. de grad. cogn. 8). Pavl. dig. 38, 10, 10, 16 p. 357, 6 (*syn. ibid. p. 357, 3* matertera [Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

maior). 38, 10, 10, 18 p. 361, 7 avi aviaeve ... -a. ISID. orig. 9, 6, 28 stemma 1 *et* 2 *et* 3. *laxius de proamita*: PAVL. sent. 4, 11, 5 (*v. p. 1442, 66*) soror proavi ... materni (GLOSS.^L V Aa P 1428).

[prōmatum: lectorum GLOSS. *falso trad. pro* stromatum (*e* RVFIN. hist. 3, 29, 1, *v.* GLOSS. V 418, 26. 426, 68 *et cf. Lindsay, loco cit.* [*v. p. 1842, 68*], *22*).]

promēcēs *adi.*, *προμήκης*. *t. t. arithm.*: BOETH. arithm. 2, 31, 7 quos *numeros* ˌ-esˏ vocant, id est anteriore parte longiores (*trad. litteris lat.*; -(i)is, *i. -εις, var. ll.*; *dub. an recte formam lat.* -es *praetulerint edd., cum ibid. opponatur ἑτερομήκεις. ad rem v. vol. VI 3, 2670, 83 sqq.*).

prōmeditor, -ātus sum, -ārī *et* promedito, -āre (*cf. vol. VIII 574, 52 sqq.*). *a* pro *et* meditari (meditare). *i. q. meditando prospicere*: VEN. FORT. carm. 4, 7, 12 *episcopi defuncti* vox suavis *erat*, legem -ta dei (*sunt qui coni.* prae-). GLOSS. -are: prospicere (*v. etiam p. 1838, 16*).

?**prōmedium** *v.* promerium.

promeleto, -āre, *προμελετάω* (*sed cf.* meleto *vol. VIII 574, 38. 58 sq. 61 et* com-, praemeleto). *i. q. praemeditari*: VET. LAT. Luc. 21, 14 (cod. 5) *in iudicium adducti* ponite ... in cordibus vestris non -antes respondere: ego enim vobis dabo os (*gr. et alias vers. v. p. 700, 4 sqq., cf. ibid. 2 sq. 64 sqq.*).

prōmello, -ere. [*sunt qui conferant cum gr. μολεῖν, sed parum constat adhuc de forma. Fo.*] PAVL. FEST. p. 252 -ere litem: promovere. *contra usum sollemnem verbi promovendi viri docti postulant notionem q. e. protrahere, differre, ut* -ere *cum gr. μέλλειν coniungi possit; sed parte superstite cod. F* FEST. p. 253 *trad. haec*: promel⟨lere ...⟩ri lituum pro vere⟨...⟩; *lemma sumptum esse e* MESSALLA ausp. *vidit Reitzenstein, Verrianische Forsch., 1887, 50; Verrius igitur non de lite, sed de lituo promellendo (sc. ad designanda spatia caeli) egisse videtur.*

[prōmemoria *f., compos. a* pro *et* memoria *vix recte laudatur e cod. F* VVLG. Philem. 4, *ubi* pro *postea deletum spectavit fortasse ad additamentum* pro vobis (*v. e. g. Hier. ad l. p. 608^A cum app. crit.*).]

prōmenervo, -āre. [*ab adi.* *menerṷo- < *menes-ṷo- *'gnarus', cuius forma fem. est* Minerva < Menerva; pro-menerv-are *'aliquem antea gnarum facere'; v. Rix, Atti ... in onore di M. Pallottino, 1981, 121. Fo.*] FEST. p. 205 -at item (*i. in* CARM. Sal.) pro monet (*an* promonet? [*cf. e. g. ibid.* praeceptat, in Saliari carmine est, saepe praecipit]. *cf. Paul. Fest. p. 123* Minerva dicta, quod bene moneat).

prōmentārius, -a, -um. [*a part.* promens (*a* promere), *formatione rara, de qua vix recte dubitat Szantyr, Glotta 45, 1967, 111. Fo.*] *i. q. ad promendum pertinens, non nisi pro subst.*: *masc. de promo*: GLOSS. -us: *ταμιοῦχος* (*in serie ministrorum*). *neutr. de cella*: GLOSS. -um: *ταμιεῖον.* prumptuarium. NOT. Tir. 100, 53 -um (*postea*: penuarium).

prōmercālis, -e. *a* pro merce *per hypostasin q. d.* NOT. Tir. 42, 33 -e. *i. qui pro merce est, venalis*: COLVM. 1, 8, 13 (*item fere* 11, 1, 24) neve negotietur sibi *vilicus* pecuniamque domini aut animalibus aut rebus aliis -bus occupet (EPIST. imp. Sev. [CIL III 781] 20 [*syn.* mercimoniorum]. PAVL. dig. 25, 1, 10). SVET. Iul. 54, 2 *ut aurum* ternis ... milibus nummum in libras -e ... divenderet. gramm. 23, 5 officinas -ium vestium. GELL. 4, 1, 23 (*e Sab.*; *in definiendo penore*) quae -ia et usuaria isdem in locis ⟨essent⟩. COD. Iust. 4, 7, 5 (*a. 294*) -em te habuisse uxorem. *neutr. pro subst.* (*cf. l. 44*): CIL VI 1016 *et* 31227 (*lapides plures a. 177/180 positi*) uti *hi lapides* finem demonstrarent vectigali foriculiari (-lari(i) *var. l.*) et ansarii -ium ... exigundo.

prōmercēs, -ēdis *f.* *a iunctura* pro mercede. *i. quod pro mercede est, praemium*: VITA Anton. 34 p. 47, 15 *ne* studii laboris nostri -em hanc petamus (*gr. μισθόν, Euagr.* mercedem).

prōmercium, -ī *n.* *a* pro *et* merx (mercari) *sec.* commercium; *cf.* promercalis. *i. q. distractio rerum promercalium, commercium; non nisi in iunctura* -i causa: SCAEV. dig. 48, 6, 2 arma, quae quis -i c. habuerit (VLP. dig. 30, 41, 5. PAVL. dig. 33, 9, 4, 2 [*in definiendo penore*]). PAVL. sent. 5, 23, 13 qui hominem invitum libidinis aut -i c. castravit (*sim.* MARCIAN. dig. 48, 8, 3, 4 [*sec. S. C. ad legem Corneliam de sicariis*]). *Bk.*

prōmereo, -uī, -ēre *et* **prōmereor,** -itus sum, -ērī. [*fortasse a iunctura* pro merito *factum est subst.* promeritum (*cf. e. g.* proconsul < pro consule), *unde postea formae ceterae ortae sunt; ita Leumann, Gramm. 1977, 403, aliter Hofmann-Szantyr 270. Fo.*] NOT. Tir. 39, 70^b -ens. 39, 71 -tus. *de genere: in stirpe praes. legitur act. perraro, sc.* PLAVT. *p. 1844, 37.* ROMVL. fab. 69 praef. rec. vet. APRING. in apoc. 3, 18. *al., depon. saepe inde ab* AFRAN., Q. CIC., VITR., *in stirpe perf. act. passim inde a* PLAVTO, *depon. multo rarius, sc. apud* PLAVT., TER., CIC. (*? v. p. 1848, 48*), VERG. *al.; verbum finitum passive adhibetur p. 1845, 53. 1846, 65.* *de notione et differentia*: DON. Ter. Ad. 201 '-uit' adiuvit, profuit, cui contrarium est 'commeruit'; nam ˌ'mereri' et '-eri'ˏ est praestare beneficium (*affert* VERG. Aen. 4, 335. *6, 664*; ˌ ˏ *distinguit* ISID. *vol. VIII 802, 42 sq.*). SYNON. Cic. p. 421, 22 demeretur. -etur. obligat. benefacit. operam dat. init gratiam. conciliat fidem amico. ... iuvat. GLOSS. -etur: impetrat. -uisse: *εὖ πεποιηκέναι.* -enda: ad laudandam (*loco corrupto*; adulanda *temptavit Heraeus*). GLOSS.^L I Ansil. PR 2354 -tus: apud antiquos dicebatur, ˌqui quid benefecisset,ˏ; '-ta⟨m⟩ *esse*' (= VERG. *p. 1846, 21*): profuisse, pr(a)estitisse (ˌ ˏ quidquid benefacis et *cod.*). *al.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., PACVV., AFRAN., RHET. Her., CIC., *saepe apud scriptores christ., e. g.* CYPR., CASSIOD. [*in codd. confunditur cum* promere AFRAN. com. 357 CYPR. epist. 6, 3, 2. *al.* (*falso trad.* PANEG. 7, 6, 5. *cf. l. 39*), promovere CYPR. epist. 59, 8, 2 SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 54. *al.* (*e coni. dub.* EPITAPH. Viventiol. [CIL XIII 2396 = CE 1838] 6); *falso trad. pro* merere TER. Andr. 331 (-eat *codd. Ter.*, mereat *edd. sec. Don. ad l. et Serv. Aen. 6, 664*; *falso edebatur olim* FAVSTIN. trin. 2, 4 [*v. ed. Simonetti l. 21*]); *e coni. parum probabili* PS. QVINT. decl. 6, 9 -uit (miserae *sim. trad.*).]

fere i. q. (*factis vel qualitatibus praestitis*) *mereri.* *facta vel merita indicantur per abl. passim* (*e. g.* obsequiis *p. 1845, 27. 1846, 32. 61,* officiis *p. 1846, 38. 47,* meritis *p. 1846, 39,* operibus *l. 55. p. 1845, 60. 1846, 70; gerund. p. 1845, 12. 1846, 75. 1847, 3. al.*), *per praepos.* cum *p. 1847, 19,* de *l. 62 et e. g.* HIL. in Matth. 6, 5, in *c. abl. l. 46. p. 1845, 39* (*cf. p. 1848, 16*), per *l. 54. p. 1846, 66,* pro *p. 1846, 6* (pro merito virtutum *p. 1847, 24*), propter *p. 1845, 66, per adv. p. 1847, 4, per acc. obi. p. 1846, 14. 50.* *qui iis obligatur sim. per acc. obi. p. 1846, 28, per praepos.* de *p. 1845, 73* (de se *p. 1846, 7*), *cf.* ex *p. 1845, 74.* *qui ea retribuit sim. per praepos.* ab *p. 1845, 34. 1847, 42. 71. al.,* de *p. 1845, 42. 1847, 62. al.* (*cf. p. 1848, 10,* undique *p. 1845, 18 et conexu laxiore* in *p. 1845, 13*), *per abl. absol. e. g. p. 1845, 28.* *praemia, poenae sim. obtinenda per acc. obi. l. 35. p. 1845, 9 et saepe sub II (c. praedic. p. 1845, 24 sq. 1848, 5. al.), per abl. p. 1845, 47, per inf. l. 69. p. 1845, 40. 62 sq. 65 et sub II (acc. c. inf. p. 1845, 64), per enunt. interrog. l. 58, fin. l. 60. 71. p. 1845, 38. 1847, 33, per adv. l. 66* (*e contextu subaudiuntur l. 72 p. 1847, 34*). *accedit dat. comm. p. 1845, 16. 1847, 35. 69 sqq.*

I *usu originario cum respectu (bene vel male) meritorum, sc. beneficiorum, scelerum, virtutum, vitiorum sim.*: **A** *potius spectat ad praemia meritorum*: **1** *subi. est qui (quod) se dignum praestat, ut aliquid (aliquem l. 45) obtineat, habeat (in stirpe praes. hic illic vis q. d. conativa agnosci potest, e. g. l. 41. 71)*: **a** *accedit obi. debiti*: **α** *acc.* (*cf. p. 1845, 13*): PLAVT. Trin. 641 (*vituperaturus loq.*) retineri nequeo, quin dicam ea, quae -es (*cf. ad l.* NON. p. 475, 8 '-es' pro '-eris'). PACVV. trag. 377 (*si recte huc traximus*) ad manticulandum astu adgreditur; ˌscit enim, quid -uerit,ˏ (ˌ ˏ scite nimquid prompserit? *coni. Ribbeck; apud* Fest. p. 133 *seq. trag. 376* modici *vel* medici *eqs., ut sint qui legant* -ueri⟨n⟩t medici). LIV. 37, 25, 8 *Scipio* domesticis ... exemplis Prusiam ad -endam amicitiam suam compulit. PLIN. epist. 10, 94, 2 *Suetonius suprema* iudicia amicorum -etur, *sed lege prohibetur* (*aliter p. 1845, 22*). paneg. 58, 3 non debitum hoc illi *Traiano* (*sc. ut tertio consul creetur*), non vel sola generis claritate -tum? FRONTO p. 25, 21 (*ad M. Aur.*) vale, Caesar, et patrem *supra laudatum* -ere. PORPH. Hor. ars 323 ('Grais ... praeter laudem nullius avaris') in hac sola cupiditate -(b)antur laudem (SCHOL. Hor. ars 267 ['vitavi ... culpam, non l. merui'] non l. -or). HIL. in psalm. 118 ain 9 p. 500, 9 (*ad gen. 25, 23* duae gentes in utero tuo sunt *eqs.*) neutro quicquam boni -ente servitus uni inponitur, dominatus alteri donatur. SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 9 doluerunt in vita Liber et ... Romulus, quod populus non redderet eis honorem, quem -uerunt suis virtutibus. AVG. in euang. Ioh. 3, 9 videtur ... deus vitam aeternam tamquam debitam reddere – cui debitam? fideli, quia -uit illam per fidem. SACR. Leon. 1052 non retribuas nobis ..., domine, quae malis operibus -emur. CASSIOD. var. 11, 2, 4 (*ad papam*) penuriam ..., quam delicta -entur, orationibus sanctis amovete. *al.* **β** *aliae struct.* (*iuxta acc. pron. praepar.* SALV.): PLAVT. Amph. 1142 (*Iuppiter ad Amph.*) *Alcumena* haud -uit, quam ob rem vitio vorteres: mea vi subactast facere. Epid. 442 (*miles loq.*) virtute belli armatus -ui, ut mihi omnis mortalis agere deceat gratias (*item c. coniunct.* ut: Men. 1100 -uisti, ut ne quid *frustra* ores. CIC. ad Q. fr. 1, 1, 30 in -endo, ut tibi tanti honores haberentur. AVG. in euang. Ioh. 3, 10 non ... de tuo -uisti, ut tibi aliquid deberetur *a deo. al.*). PACVV. trag. 79 atque, ut -uit, pater mihi patriam populavit meam (*et in bonam et in malam partem accipi potest, prout versus Orestāe aut Chrysae iuniori tribuitur testimoniumque Nonii p. 39, 31 perpenditur*; atque ut -uit! *interpungit D'Anna frg. 125. item c. adv.*: VITR. 7 praef. 9 merenti digna constitit poena; non enim aliter videtur -eri, qui *eqs.*). SVLP. SEV. dial. 1, 17, 4 *anachoreta* uni tantummodo ferebatur se ... praebuisse, qui ... potenti fide id obtinere -uit (*item c. inf.*: SACR. Leon. 617 *hostes*, quos perpeti malis operibus -emur, ... depelles. *al.*). SALV. eccl. 2, 69 *neminem esse, qui non* id agat, id elaboret, id omni rerum suarum ambitu -atur, ne reus exeat.

b *sine obi. vel obi. supplendo* (*hucine p. 1847, 9. 1848, 48?*): PLAVT. Persa 280 venefice! :: ... ulmitriba tu! :: male dicis maiori? :: prior -tus perpetiare. TER. Ad. 681 ita velim me -entem ames ..., ut ... mihi vehementer dolet *delictum meum* (*opponit* DON. immeritum. *huc spectat* GLOSS.

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dignum). Ov. Pont. 1, 7, 62 ut emeritis referenda est gratia semper, sic est fortunae -uisse tuae (*sc.* gratiam; *an ad B1c?*). Ps. Cypr. singul. cler. 5 nec sociorum mortibus quatitur *humana duritia,* dum illos -tos aut invalidos opinatur. Comm. instr. 2, 10, 5 ob delicta forte parentum fuere -ti, ideo deus tradidit illos *infantes hostibus.* Evcher. laud. her. 8 (*respicitur exod. 13, 21*) *deus* dabat ... -entibus (*sc. Israhelitis*) e caelo signum.

2 *subi. est qui (quod) aliquid (aliquem l. 23 sq., cf. l. 35. p. 1846, 44) obtinet, impetrat pro meritis (precatione et variis modis v. sub II)*: **a** *a quolibet*: α *c. acc. obi. praemii*: Pacvv. trag. 104 ⌞-enda⌟ gratia ... Graios nihil mediocriter redamptruare ([⌞ ⌟ *si recte coni. Ursinus*; proaerenda *trad.*]. Sall. hist. frg. 3, 22 [*si agnoscendum*] Metrophanes -uit gratiam Mithridatis obsequendo. Pass. Macc. 8, 23 regis. *al.*). Cic. Mur. 70 homines tenues unum habent in nostrum ordinem aut -endi aut referendi (pro- *trad.*) beneficii locum, ... adsectationem (*nisi coll. l. 2 ad 1*). Stat. Theb. 1, 639 *Coroebe,* longum ... in saecula dignē -ture diem. Qvint. inst. 9, 1, 21 *figura sententiae* plurimum ... facit ... ad -endum actioni favorem. Svet. Cal. 3, 1 *ei contigit* conciliandae ... hominum gratiae ac -endi amoris mirum ... studium (Symm. epist. 1, 81. 4, 4, 3 -endi undique a. vias). Fronto p. 162, 18 alii ampliorem gloriam strenua opera ... -uerant. Pass. Scill. 1 (*procos. ad confessores*) potestis indulgentiam ... imperatoris -eri, si ad bonam mentem redeatis. Papin. dig. 27, 1, 28, 1 *qui a patre tutor coheresque datus est fratri,* iudicium patris ut filius, non ut tutor -uit (*cf. p. 1844, 42*). Ivl. Val. 2, 25 p. 87, 27 praemium *caedis* pactus sum, ut ... filiam ... regis ad coniugium -rer (*cf.* Don. Ter. Andr. 372, 2 quemadmodum Philumenam Charinus propriis laboribus -atur uxorem. Prosp. chron. I p. 468, 1259 *Placidiae* nuptias Constantius -etur). Paneg. 10, 10, 7 *rex Persarum* amicitiae nomen impetrare contentus -etur obsequio. Hist. Avg. Gord. 18, 4 quaesturam Heliogabalo auctore -uit. Gavdent. serm. 13, 18 *nemo potest* praemium sine certamine -eri (Pelag. in I Tim. 3, 13 non ministerium tantum, sed qualitatem ministerii p. -eri. *cf. e. g. l. 54*). Schol. Hor. epist. 2, 1, 9 tu solus, *Auguste,* -uisti (minuisti *var. l.*) in vita templa et divinos honores. Pass. Macc. 11, 1 quintus ex fratribus ... iram iudicis patiendi cupiditate -uit. Hier. in Tit. 3, 3 p. 593B odisse Christianos (*obi.*) et consequenter ab omnibus odium -eri. Clavd. 8, 21 (*ad Honorium*) nec tantam vilior unda -uit gentis seriem: cunabula fovit Oceanus *Hispaniam adluens* (*cf. 23* decuit rerum de principe nasci). *al.* β *pro obi. sunt aliae struct.*: Q. Cic. pet. 26 esse neminem ..., a quo non ... impetrare possis, ut suo beneficio -atur, se ut ames et sibi ut debeas. Comm. instr. 2, 18, 20 *Tabitha* in dando -uit (prae- *cod.*), non com⟨p⟩tibus, inde levari (*sc. de morte, cf. act. 9, 36 sqq. Cypr. eleem. 6. item c. inf.*: Cassiod. var. 1, 4, 15 *nobilitas Cassiodororum* in utroque orbe clara esse -uit. Carm. Inscr. christ. urb. Rom. 5333, 7 usa simul famulae et coniugis officium de te -ŭi parvos producere natos. *al.*). Conc.S II 2, 2 p. 17, 28 (*imp. ad episcopos*) singula, quae volueritis, ex⟨s⟩erite adiutoriis competentibus -tura (*gr. II 1, 2 p. 158, 4* τῆς προσηκούσης βοηθείας ἀξιωθησόμενοι [*vertitur* -μενα], *cf.* II 2, 2 p. 10, 37 competens auxilium -enda [*ad gerund. v. Hofmann-Szantyr 370*]. *II 3, 2 p. 180, 33* digno auxilio merituri. *item per abl. redditur gen. gr.*: Cassiod. Ios. antiq. 1, 297 *Iacob* cum talibus ... honoribus dimittendum *esse,* qualibus ... iuste -turus esset [*gr.* μετὰ ... τιμῆς, ὅσης εἰκὸς ἦν τυχεῖν]).

b *a deo* (*usu christ.; huc traximus locos, ubi aliquid pro fide, cultu sim. confertur, sed quaedam ad II trahere possis, si cogitas de gratia divina intercedente*): Cypr. epist. 10, 5, 1 ad coronam de eo *domino* -endam sufficit ipsius testimonium (Chromat. serm. 14, 2 *in martyrio* -etur [*pass.*] corona virtutum. *cf.* Ambr. in Luc. praef. 6 perpetua ... sacratarum praemia coronarum). 76, 4, 1 hoc est ..., quod praecipue deo placeat, hoc est, in quo maioribus meritis ad -endam voluntatem dei opera nostra proveniant (*v. bonam ut* Pass. Mar. Iac. 8, 9). Hil. in psalm. 14, 11 p. 92, 18 (*respicitur Luc. 18, 13 sq.*) misericordiam dei peccati confessione -uit publicanus ([*opp.* amisit]. 63, 6 p. 228, 25 dei m. *non* metus noster, sed fides -etur. Favst. Rei. grat. prol. p. 4, 14 dei m. fide et operibus -enda est. *al.*). 138, 27 p. 763, 19 (*ad vers. 14*) per id ..., quod voluntas eius et operatio deo dedita fuit, mirificari terribiliter -uit *Christus.* Gavdent. serm. 5, 16 intellectum meum ..., qui deum videre -uit. Avg. pecc. mer. 2, 24, 38 virginem matrem ... pia fide sanctum germen in se fieri -entem. Cassiod. hist. 1, 2, 2 Abraham ... conviva filii dei esse -uit (*Sozom. 1, 1, 2* ἠξίωται). Mvtian. Chrysost. hom. 22 p. 373 condemnationem, quam pater *Adam* propter peccatum -uit (*gr. p. 155* ὑπέμεινε). *et saepe.*

B *potius spectat ad merita praestanda*: **1** *usu sollemni* (*in contextu variat e. g. cum* mereri *p. 1846, 10. 20,* (per)colere *p. 1846, 39. 60. 1847, 1,* placere *p. 1846, 48. 50. 1847, 23, opp. imprimis* offendere *p. 1846, 50 sq. 64. al.*): **a** *in struct.* '-eri de *aliquo*' *et struct. illuc referendis fere i. q. praestare bene vel male merita* (*quae indicantur per obi. sub γ*): α -eri (-ere) de (ex *l. 74*): Plavt. Amph. 570 Iuppiter te perdat. :: quid mali sum, ere, tua (tanta *Nonius*) ex re -tus? (*cf.* Non. p. 462, 20 -tum ... in malam partem posuit). Capt. 933 fecisti, ut tibi ... numquam referre gratiam possim satis, proinde ut tu -tu's de me et filio. Men. 1067 ⟨e⟩loquere tuum mihi nomen, nisi piget. :: non edepol ita -uisti de me, ut pigeat, quae velis ⟨obsequi⟩. Afran. com. 357 cruciari tua te culpa, qui de t⟨e⟩ (*an* me*?*) et de illa pessime (-ma *trad.*) ... -ere. Cic. off. 2, 53 *quidam* consuetudine beneficentiae paratiores ... ad bene de multis -endum (Rvfin. hist. 8, 1, 6 *populus* b. de deo pro pietatis cultu ... -tus [*cf. gr.* ἄξιον ὄντα]). Salv. eccl. 3, 59 quid tantum ... de se miserrimi omnium male -uerunt, ut ... se perpetuo persequantur? β bene -eri *sim.* (*cf. l. 4 sqq. 18. 22 nec non p. 1848, 35*): Plavt. Asin. 128 -enti optume hocin preti redditur? (*cf. 129* bene merenti). Ter. Ad. 201 (*leno ironice*:) *adulescens* postulat sibi tradier *puellam*; ... verum enim quando bene -uit, fiat: suom ius postulat ([*cf.* Don. 'bene' multum; '-uit' adiuvit, profuit. *aliter* Gloss. dignus est]. Ov. Pont. 2, 3, 96 tam b. -to, *sc. tibi.* Schol. Stat. Theb. 1, 661 ['merentes'] b. -tos ... respicit aequa fortuna). γ *c. obi.*: *pron. vel adi. neutr.* (*enunt. relat. l. 20; cf. l. 7. 12. p. 1845, 73*): Plavt. Men. 983b (*interpol.?*) illi *servi,* qui ni[hi]l metuont, postquam malum ⌞-ti, tunc⌟ ei metuont ([⌞ ⌟ -tumque *codd.*]. Cypr. Gall. gen. 169 *Cain* mala -tus signo fit notus inusto). Ter. Phorm. 516 hic tibi, quod boni (bene *var. l.*) -tus fueris, conduplicaverit. Verg. Aen. 4, 335 (*Aeneas respondet ad 317* si bene quid de te merui) te, quae plurima fando enumerare vales, numquam, regina, negabo -tam *esse* (Serv. praestitisse, bene gessisse. *cf. et p. 1843, 73. 1844, 4*). Stat. Theb. 6, 636 (*Parthenopaeus Dianae*) si bene quid ... venatibus ... -ui. Avg. quaest. Simpl. 1, 2, 8 quid -uit *luna,* ut sideribus ceteris tanto clarior crearetur? (*opp.* offendit). *al.* *cetera exempla*: Ps. Cic. exil. 6 non convenit ..., cum ego ad -endum officium tam fuerim expeditus, vos ad gratiam referendam esse tardiores. Cassiod. var. 9, 24, 5 animum ad -enda beneficia patulum.

b *in struct. 'aliquem -eri aliqua re' et sim. fere i. q. (sibi) obligare, conciliare*: α *quemlibet* (*rem pro persona l. 53*): Sen. dial. 7, 24, 1 plurimum ista res (*sc. donare*) habet difficultatis ...: hunc -or, illi reddo; huic succurro, huius misereor. Ps. Qvint. decl. 5, 7 (*ironice*) nisi vos (*sc. natos nostros*) -uerimus obsequiis, adulatione, patientia, natales ortus et pignora prima perierunt? Plin. paneg. 62, 7 quisquis probatos senatui viros suspicit, hic maxime principem -etur (Porph. Hor. epist. 1, 17, 35 ['principibus placuisse'] -eri principes civitatis. *ad* Plin. *cf. l. 54 et* Tert. apol. 24, 4 Caesarem). Svet. Aug. 3, 2 *Cicero* (*ad Q. fr. 1, 1, 21. 1, 2, 7*) Quintum fratrem *procos. Asiae* ... monet, imitetur in -endis sociis vicinum suum Octavium. Fronto p. 110, 15 quibus *officiis* senator ... minor maiorem ... senatorem probe colit ac -etur. Avr. Fronto p. 79, 10 Pompeianus meritis isdem, quibus te sibi conciliavit, me quoque -uit. Afric. dig. 40, 4, 20 servos legavit *aliquis* et cavit ita: 'rogo, si te -uerunt, dignos eos libertate existimes' (*in simili cautione* Scaev. dig. 40, 5, 41, 1 [*cf. ibid. pr.* servierit]). Apvl. met. 6, 10, 2 (*Venus ad Psychen*) videris ... mihi tam deformis ancilla nullo alio, sed tantum sedulo ministerio amatores tuos -eri (*nisi ad A2; simili ambiguitate e. g.* Gavdent. serm. 21, 8 Brixia eum *Filastrium* rudis quondam, sed cupida doctrinae -uit). Cod. Iust. 5, 25, 4 (*a. 197*) si patrem tuum officio debito -ueris. Tert. monog. 11, 3 novum -beris maritum, si veteris obliviscaris ([*postea*: illi placere]. 11, 13). Cypr. epist. 59, 8, 2 interest, utrum quis homines -eri (-movere *var. l.*) an deum cupiat; si hominibus placetur, dominus offenditur. Avg. epist. 76, 3 quid vos -uerunt Maximianistae? ... quid vos -uit pax Donati? ([*opp.* offendit]. c. mend. 19, 38 p. 522, 20 quid nos tantum -uit castitas et offendit veritas? *sim. al. apud eundem*). *al.* *-etur aliquis rem pro persona positam*: Stat. silv. 3, 3, 80 (*laudatur minister plurium impp. consecrandorum*) quis ... pariter tot templa, tot aras -uisse datur? (permeruisse *Courtney*). Qvint. decl. 301, 11 (*10* invitavi ad cenam ... pauper divitem, *sc. te*) quare ... invitavi? quoniam -enda nobis est vestra potentia. Svet. Tit. 1 Titus, ... deliciae generis humani – tantum illi ad -endam omnium voluntatem vel ingenii ... vel fortunae superfuit. *al.* β *deum sim.* (*usu imprimis christiano; cf. l. 49. 55*): Apvl. met. 5, 25, 6 (*Pan ad Psychen*) precibus ... Cupidinem ... percole et ... blandis obsequiis -ere (11, 6, 7 [*Isis loq.*] si sedulis o. et religiosis ministeriis et tenacibus castimoniis numen nostrum -ueris. Cypr. epist. 19, 1 [*v. infra*]. *al.*). Tert. apol. 21, 4 (rec. vulg., *sim.* Φ) *ut Iudaei* de -endo deo et non offendendo praemonerentur. Vet. Lat. Hebr. 13, 16 (cod. 75. *al.* = Vvlg.) talibus ... hostiis (*sc. beneficientia sim.*) -etur deus (*gr.* εὐαρεστεῖται, *Aug. civ. 10, 5* placetur deo. *cf.* Arnob. nat. 7, 23 p. 370, 4 per hostias deos laevos. Clavd. Don. Aen. 2, 550 p. 224, 19 quas *aras* hostiarum caede -eri consueverat *Priamus*). Cypr. domin. orat. 36 Anna ... vigilans perseverabat in -endo deo (*cf. Luc. 2, 37* serviens). eleem. 14 dum deum et operibus et moribus -eris (epist. 19, 1 paenitentiam ... ille agit, qui ... obsequiis suis et o. iustis dominum -etur. Pelag. in Rom. 12, 13 *meminisse,* qualiter sancti vel quibus o. -uerint deum [*Ps. Primas.* paruerint deo]. *al.; cf.* Avg. epist. 157, 32 ex earum *divitiarum* bonis o.). testim. praef. l. 22 Christianos fide dominum -entes (Avg. in euang. Ioh. 3, 9 f. -emur deum. 3, 10. *cf.* 3, 9 vivendo ex fide. *sim. infra p. 1847, 23*). Arnob. nat. 3, 2

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in hoc *deo primo* omne, quod colendum est, colimus ..., quod obsequium venerationis exposcit, venerationibus -emur. OPTAT. 6, 6 p. 154, 23 illa lavando -ti estis deum, ista non lavando inexpiabile videmini incurrisse peccatum. AMBR. Abr. 1, 8, 79 hinc ... -uit deum Abraham (*sc. filium ei offerens*). AMBROSIAST. in Rom. 1, 22, 1b rec. γ (*sim.* β) ad deum ... -endum ... suffragatore non opus est, sed mente devota. *et passim.*

c *sine talibus struct., sc. exempla inter a et b ambigua* (*cf. p. 1845, 2*): Q. CIC. pet. 31 *si homines municipales ac rusticani* praesidii se aliquid sibi constituere putant, non amittunt occasionem -endi (*sc. de candidato; nisi ad A1. item gerund.*: SEN. benef. 2, 2, 1 *aliquem facere* amicum ... -endo. TERT. patient. 4, 1 artificium -endi. EPIST. imp. Const. frg. Vat. 249, 9 donum -endo cepisse. *al.*). SEN. benef. 1, 3, 3 *quidam volunt* tria beneffic[i]orum esse genera, -entium, reddentium, simul accipientium reddentiumque (*item part. praes. pro subst. ibid.* 1, 3, 4. *cf. part. perf. p. 1846, 6. 14*). PAPIN. dig. 31, 77, 25 videtur omnibus liberis, etsi non aequaliter -uerint, fideicommissum relictum *esse* (*antea*: ut quisque de te meruerit; *opp.* offenderint). *ibid.* si *quidam liberi* soli -uissent (*opp.* offenderunt). INSCR. Année Épigr. 1987 n. 230 (*Praeneste; saec. II²/III¹*) convocatis (-tio *ed. errore*) ... corporib(us) collegiorum) cum honest(a) divis(ione) sport(ularum) -uit *patronus.* TERT. castit. 1 l. 12 nemo indulgentia utendo -etur, sed voluntati obsequendo. OPTAT. 6, 5 p. 153, 11 non potes negare offendere te in una *parte,* si in altera -eris (praeme(re)ris *var. ll.*). HIL. in psalm. 118 lamed 15 p. 466, 16 alius ieiunio placet, alius simplicitate fidei -etur. SCHOL. Hor. sat. 1, 9, 54 pro merito virtutum tuarum facile poteris -eri, *sc. Maecenatem* (-ere, promoveri *var. ll.*). *al.*

?2 usu singulari fere i. q. (vitium bonis operibus) compensare, purgare (*si recte trad.*): HIL. in Matth. 5, 13 (*ad Matth. 6, 34*) peccata *nostra* sufficiunt, ut circa haec purganda et -enda omnis vitae nostrae meditatio laborque versetur.

II *respectu meritorum evanescente, sc. mera vi obtinendi, efficiendi* (*sc. cum abundantia quadam non quasi mercede soluta, sed tamen precibus vel quibuslibet actionibus consideratis, et inde gratuito; cf. quod p. 1845, 51 adnotavimus; fere c. acc. obi. [personae l. 36. p. 1848, 5 sq. al.] vel inf., coniunct.* ut *l. 54. 73, obi. subaudiendo l. 48. 59*): **A** *subi. sunt res*: **1** *ipsae precationes sim.* (*cf. B1*): STAT. silv. 5, 1, 72 dextros tua vota marito -uere deos, ... dum cunctis supplex advolveris aris. SACR. Leon. 232 ut ... eorum *sollemnium Ioh. baptistae* patrocinio -ente plene capiamus securitatis au(g)mentum (*sim.* SACR. Greg. 125, 8 [= 581 D.] eius *Ioh.* patrocinio). FVLG. RVSP. epist. 4, 2 oratio humilis divinum -etur auxilium (MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 407 quod amicitia -eri non potuit, hoc -uit assidua o. [*gr. p. 189* ἐποίησεν]. GREG. TVR. vit. patr. 8, 8. *cf. infra l. 55*). **2** *variae*: EVSTATH. Basil. hex. 3, 1, 1 dignitatem, quam a conditore -uit *dies prima* ([*cf. gr.* ἐκδοθεῖσα]. SEDVL. carm. pasch. 5, 318 *d. paschalis* primus ... videre -uit ... resurgere Christum [*cf. op. pasch. 5, 26* meruerit]). NOT. urb. Const. 14, 4 *regio tertiadecima* sinu maris angusto divisa societatem urbis navigiis frequentibus -etur. MAX. TAVR. 44, 3 quae *nubes* ... Christum *in caelum ascendentem* suscipere -etur (*postea*: suscepit). PS. FVLG. RVSP. serm. 14 p. 876ᴮ *Pharao* didicit poena -ente torqueri (*antea*: calumnia stimulante). *al.*

B *subi. sunt homines aliquid -entes*: **1** *precatione sim.* (*pro aliis e. g. l. 55. 59. 69; saepius aditur deus; cf. A1*): GAVDENT. serm. praef. 17 *ut dives mortuus* obsecraret ... refrigerari linguam suam, quod tamen -eri non potuit (*cf. Luc. 16, 24*). PROB. Verg. ecl. praef. p. 328, 3 *Vergilius* insinuatus Augusto per Cornelium Gallum ... -uit, ut agros suos reciperet. PASS. Macc. 4, 16 Onias ... precem pro eo *Apollonio* fudit et inimici vitam oratione -uit (CASSIAN. inst. 11, 10, 1 quindecim annis vitae metas excedere una o. -uit *Ezechias* [*cf. IV reg. 20, 5 sq.*]. ENNOD. epist. 5, 9, 2 p. 133, 9 si quis credat se ortum solis ... oratione -eri. *al.*). AVG. ord. 2, 20, 52 nos hoc tantum boni (*sc. veritatem*), quod te, *mater,* -ente concupivimus, eadem te petente adepturos *esse* (*antea*: precibus *tuis* ... mihi istam mentem deum dedisse). NOVELL. Valent. 13 pr. Numidarum ... legatio ... huius legis praeceptum de nostra perennitate -uit. CASSIAN. inst. 5 ind. capp. 33 de absolutione quaestionis, quam abbas Theodorus orando -uit. AVELL. 196, 2 (*imp. Iust. ad Hormisdam papam*) missa legatione ... -uimus sacerdotes (*cf.* INSCR. christ. urb. Rom. 4150, 10 [*epitaph. eiusdem papae*] Africa laetatur ... pontifices precibus -uisse tuis). PETR. CHRYS. serm. 70, 11 *in oratione, quam deus ipse dictavit,* cunctatio ablata est impetrandi omnis, immo fiducia collata est tota -endi. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 216 p. 441 *Mariamne* partem magistratus ei *Soëmo* a rege ⌞-uit et ille quidem hunc honorem obtinuit⌟ (⌞ ⌟ *gr.* ᾐτήσατο ... τυγχάνει). 18, 193 p. 530 (*Agrippa ad Thaumastum servum*) *non* tardabo tibi libertatem a Caio -eri ([*gr.* εἰσπράσσόμενος]. *ibid.* 194 Thaumasto l. a Caio [*gr. eum* ἐλεύθερον ... ἀφῆκε παρὰ Γ. ... λαβών]). 20, 184 p. 585 Beryllus ... imperatorem rogavit et -uit, ut ... scriberetur epistola (*gr.* ἐπέτυχε γραφῆναι). MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 407 *oratio* gentem ... indignam beneficium -eri fecit (facit *ed.; gr. p. 190* εὐηργέτησεν). *al.* **2** *quovis modo*: PS. CYPR. singul. cler. 34 martyrium -eri (*antea*: m. consecuti sunt; meruerunt ad martyrii veniam pervenire. *cf.* SACR. Leon. 712 ad ... gloriam *martyrii* -endam *incitare*). SYMM. epist. 6, 33 relationem de amphitheatro -endo populus postulavit. SCHOL. Stat. Theb. 2, 573 qui *Theron* gloriaretur avos se -uisse terrigenas, de Cadmi sationibus originem ducens. FVLG. aet. mund. p. 142, 2 quem *filium* gratuita largitate non supplicans -uerat *Abraham* (CASSIOD. var. 12, 11, 3 quod regia l. -uit *populus Rom.*). p. 154, 10 quem *Samson* ... Israel subitum defensorem -uit, Filisteus etiam interfectorem invenit. CASSIOD. var. 8, 24, 5 si quis exstiterit tam improbus litigator ..., qui ... aliquid de nostris affatibus crediderit -endum. 11, 2, 6 confessiones illas, *sc. sepulcra apostolorum,* ... Roma felicior in suis sinibus habere -uit. IOS. antiq. 5, 254 *Iair* sepulturam in Camon ... civitate -uit ([*gr.* ἀξιοῦται]. 5, 271. 274 [*gr. bis* τυγχάνει]; *loci spectant ad iud. 10, 5. 12, 10. 15* est ... sepultus. *cf.* ORIG. in Matth. ser. 117 p. 249, 5 hoc, *sc. sepulturam sim.*). 20, 72 p. 577 rex ... bellum ... pronuntiavit, sed nullam in hoc utilitatem habere -uit (*gr.* ἔλαβεν ... ὄνησιν). *al.*

– *part. praes.* prōmerēns *pro adi. vel subst. v. p. 1844, 74. 1845, 6. 1846, 9. 1847, 14* (*cf. p. 1843, 66*).

part. perf. **prōmeritus,** -a, -um. NOT. Tir. *v. p. 1843, 66.* **1** *proprie*: *vi activa fere pro subst. masc. significatur homo bene meritus* (*cf.* ISID. diff. 1, 361 [1, 186 *ed. Codoñer, 1992*] -us dicitur, qui benefacit, sicut inmeritus, qui male): *v. p. 1845, 3. 1846, 14.* *vi passiva fere i. q. (meritis) conveniens, iustus sim.*: CYPR. GALL. gen. 699 dummodo -um lenirent dona (*gen. 20, 14 sqq.*) reatum *regis.* CASSIOD. var. 7, 36, 2 cum -as indutias ... transegeris. IOS. antiq. 19, 247 p. 564 *Claudius* ⌞ducibus numerorum -am portionem⌟ largitus est (⌞ ⌟ *gr.* ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τοῦ ἀριθμοῦ. *gen.* numerorum *aut sec. gr. indicat, cui portio congruat, aut cum* ducibus *iungendus est*). **2** *translate potius spectat ad statum per merita assequendum, sc. excellentem, praestantem* (*si recte trad.*): AMM. 24, 2, 4 surena, post regem apud Persas -ae dignitatis (primariae *Bentley,* promotae *vel* proximae *Madvig*).

n. **prōmeritum,** -ī *pro subst.* *legitur inde a* PLAVTO *usque ad* OV. **1** *significatur factum compensandum (qui obligatur indicatur per praepos.* in *c. acc. l. 42 sq.; beneficium illustratur per coni.* quod *l. 43)*: *in neutram partem* (*accedit* bene *aut* male): PLAVT. Trin. 1173 miserumst, male -a, ut merita ⌞sunt, si⌟ (sinis *trad.*) ulcisci non licet. LVCR. 2, 651 *natura deorum* nec bene -is capitur neque tangitur ira (*cf. Epicur. sent. 1* χάρισι). *in bonam partem de beneficio*: PACVV. trag. 153 (*loq. Orestes*) ut ⌞ista⌟ sunt -a vestra, aequiperare ut queam vereor (⌞ ⌟ si ita *codd., def. Vahlen*). RHET. Her. 4, 40, 52 quid nunc ego ⌞de meis -is⌟ praedicem? (de m. propriis meritis, demens propinquis m. *var. ll.*). CIC. p. red. in sen. 1 vestra in nos universa -a ... percensere *nequeo* (*cf.* p. red. ad Quir. 8 hoc maius est vestrum in nos -um, quod *eqs.*). OV. fast. 4, 394 non est opus indice causae *ludorum Cereris*: sponte deae munus -umque patet. **2** *significatur status compensatione dignus*: PLAVT. Persa 496 bene dictis tuis bene facta aures meae auxilium exposcunt. :: tuom -umst, merito ut faciam. CIC. inv. 2, 83 *eum* levius ... poenitum *esse,* quam sit illius -um (-us *vel* pro meritis *codd.; fort. legas* ille [*var. l.*] promeritus, *ut ad p. 1844, 72 pertineat. item in malam partem de culpa*: BELL. Afr. 90, 2 *Caesar pepercit adversariis* de vita ... ex suo -o desperantibus).

[*adv.* **prōmeritō** *e coni. dub. v. p. 1849, 9.*] *Delhey.*

prōmergo, -ere. *a* pro *et* mergere. *i. q. emergendo procedere, procrescere*: HIL. in Matth. 21, 8 qui *fructus fici* ... -entes de medio utrarumque virgularum claviculo proferentur (*antea*: ut in sinu virgularum ex ramulo eodem prodeuntium emerserint. *locum imitatus est* AMBR. in Luc. 7, 162).

promeridiānus (prō-?), -a, -um. *forma ab edd. multis spreta (cf. etiam falsam var. l. p. 236, 67) locis infra allatis non abiudicanda videtur, ubi tradita est omnibus codd. (etiamque antiquis, sc. cod. S saec. V/VI* AVG. conf., *Veron. l. 67); orta vid. esse potius a forma* pom- *p. 236, 68 sqq. (littera* r *inserta, fortasse pravo studio eorum, qui formam vulgarem* po- *praeverbio vere latino* pro *emendandam putaverunt) quam a iunctura* pro meridie (*v. p. 1436, 52 sqq.*). *i. q. postmeridianus* (*vix meridianus, v. enim l. 64. 66. 69. 72*): AVG. c. acad. 3, 3, 6 l. 73 tum ego, cum iam ad prandium vocaremur: '... ⌞-is⌟ horis rediemus' ([⌞ ⌟ postm- *Green,* pom- *alii*]. conf. 3, 7, 13 indicto a -is h. iustitio [*opp.* mane; *lect. codd. tuetur Skutella ut l. 68,* pom- *ed. alii*]. epist. Divj. 11, 17, 4 [pom- *ed.*]. LIB. pontif. frg. Veron. p. IX l. 16 [*in cod. saec. VI/VII*]). conf. 8, 6, 15 cum imperator -o circensium spectaculo teneretur (*postea*: quod iam declinasset dies). epist. Divj. 2, 3, 1 -o (pom- *ed.*) continuo triduo cum legeretur *textus quidam.* REG. eccl. Carth. l. 104 si aliquorum -o tempore defunctorum ... commendatio facienda est, solis orationibus fiat, *non missa,* si illi qui faciunt iam pransi inveniuntur (*idem canon trad. etiam* CONC. Carth. a. 397 p. 41 l. 162 [*var. l. unius cod.* postm- *praefert ed.*]. p. 334 l. 181 [pom- *González*]).

*?***prōmerīdiēs,** -ēī *m., compos. a* pro *et* meridies, *dubium agnoscen-*
[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dumne sit; -e *v. supra p. 1436, 49 sqq.*, -em (per meridiem *var. l.*) *falso trad.* QVINT. inst. 9, 4, 39 (pom- *vel* pos mer- *edd.*).

[prōmeritō *v. l. 9.*] **prōmeritum, prōmeritus** *v.* promereo.

prōmerium (-med-), -ī *n.* [*deficiente contextu incerta est notio; cum hic illic* r *substituatur pro* d (*Leumann, Gramm. 1977, 155*), promerium *fortasse cum* medius *coniungi potest, ita ut* promedium *videatur inde restitutum esse veriloquii explicationisque gratia. Fo.*] *occurrit in serie verborum e* CARM. Sal. *allatorum*: FEST. p. 205 (*solis apographis cod. F traditum*) 'promeriom' (-on, -morion *var. ll.*; promerito *Scaliger adv. intellegens*) praecipuum, praeter ceteros meritum, aut 'promedium', hoc est participat⟨um⟩, ut (aut *var. l.*) pro indiviso dicimus. *Verrius dubitasse videtur de vera forma vocis; priorem coniunxit cum* mereri (*ratione parum perspicua*), *alteram cum* medius (*ita ut significari videatur res, quae pro medio est, i. res communis, v. enim notionem vol. VIII 593, 47 sqq. illustratam*).

promesozeuxis, *abl.* -ī *f.*, προμεσόζευξις (*quae vox apud auct. gr. non legi videtur*). *technice de schemate quodam dicendi*: SACERD. gramm. VI 456, 29 de -i; -is [est], quae constat de prozeuxi et mesozeuxi, fit hoc modo *eqs.* 456, 33 'da ... domum, da moenia fessis' (*Verg. Aen. 3, 85*); hic enim ideo -is est, quod et ante et in medio verbum necessarium 'da' sermonibus copulatur.

promētātor, -ōris *m.*, προμητάτωρ (*vox, ni fallor, in gr. recepta pro* *praemetator [*cf. enim* hospitia praemetantem *p. 701, 29 sq.*] *et inde cum praeverbio gr. sermoni lat. reddita*). *de officiali quodam militari hospitia praemetante*: IVLIAN. epit. novell. 123, 6 *duces* ante mittere debent semper ⌊-es⌋ ad ea loca, ubi perventuri sunt milites, ut sumptus eis praestetur (⌊ ⌋ *sed gr. persona non indicata Novell. Iust. 130, 6* προπέμπειν ... καὶ ἑτοιμασίαν ποιεῖν). *ibid.* -es *fraudulentos* ... punire ... convenit (*Novell. Iust. 130, 5* metatores, *gr.* προμητάτορας).

prōmico, -āvī (*v. l. 30*), -āre. *a* pro *et* micare. *stirps perf. sec.* dimicavi: EVSEB. GALLIC. hom. 12, 1 -asti (-uisti *recentiores aliquot*).

1 *loco dubio*: NAEV. com. 16 si quidem loqui vis, non perdocere multa longe -ando, oratiost (*trad.; mire explicat* NON. p. 65, 4 -are: extendere et porro iacere; unde emicare). *sec. explicationem* NON. *a notione verbi micandi alienam Ribbeck post alios coniecit* ⟨hau⟩ multa longe -anda oratiost (*usu transitivo vix defendendo coll. vol. V 2, 487, 33 sqq.*); *fortasse versus spectavit ad quendam non verba proferentem, sed digitis micantem (sc. innuentem, signa facientem), ut contra* NON. *legendum sit*: ... longe, pro micando ⌊oratiost⌋ (*v. vol. IX 2, 877, 70*).

2 *notione communi, sc. intrans. fere i. q. micando prorumpere, emicare, apparere* (*proprie praeter l. 49*): **a** *-ant varia corporea*: APVL. met. 3, 10, 3 *me* lacrimis ... -antibus crebra singultientem. 3, 21, 5 -ant molles plumulae ..., fit bubo Pamphile. 10, 29, 2 *quod mox* dirrupto spineo tegmine ... -rent rosae. **b** *-ant splendentia* (*res praeter l. 48*): IVL. VAL. 3, 42 flammas quasdam ex oculis deorum ... -antes (*cf. gr. p. 123, 10* ἀστράπτοντας). PASS. Marcul. (BHL 5271) Migne 8, 766[A] fulgore -ante *e nube* (fulgure *var. l.*). AMM. 20, 4, 14 dum lux *diei* -ret (EVSEB. GALLIC. hom. 12, 1 [*item* 12A, 1] de ... caeli fastigio). HYMN. Walpole 86, 4 ab aethere Christus -at (7 sidus refulget iam novum). SERM. Rev. Bénéd. 57, 1947, 125 l. 105 thronus revertenti *in caelum* filio ... -at patris. *translate de re quae insignis fit*: CONC. Carth. a. 525 p. 257 l. 124 *ut deus* eam dignitatem (*sc. sedis Carth. a quibusdam laesam*) multo melius ubique faciat indiciis clarioribus -are.

[prōmilite *compos., quod per numeros tantum non per casus declinatur, affert* EXPLAN. in Don. gramm. IV 543, 20; *spectat ad iuncturam* pro m. *supra p. 1429, 21 sqq., pro qua gr. ponitur subst.* ἀντιστρατιώτης, *v. Linderski, quem laudavimus ibid.*]

prōminēns *v.* promineo.

prōminentia, -ae *f.* *a* prominere. *i. q. status prominens vel ipsa res prominens; respiciuntur*: *opera structa*: VITR. 6, 8, 6 summam ... -am *substructionis*. *promunturia, paeninsulae sim.*: SOL. 2, 21 inter quas -as (*antea*: cornua duo). 7, 15 *Peloponnesus* ut platani folium recessibus et -is figurata (*cf. Mela 2, 38* promunturia). 27, 1 in duas -as, quarum altera promunturium Candidum dicitur *eqs.* 38, 11 *Taurus* procedit in -as (*antea*: promunturiis). 56, 7 ab Indica -a (*cf. Plin. nat. 6, 175* promunturio). MART. CAP. 6, 638 prolixi montis *Appennini* bracchium ... -as utrimque componens (*antea*: promunturium *Bruttium*). *partes corporis* (*edebatur olim pro neutr. plur.* prominentia CELS. 7, 26, 2[N]): RVFIN. Basil. hom. 2, 8 p. 1744[A] parva superciliorum -a (*gr. ibid. p. 217[A]* προβολῇ). CAEL. AVR. acut. 3, 1, 3 *si passio* faciat ... oculorum -am et linguam procidentem (diaet. pass. 26). 3, 5, 50 praecordiorum -a. chron. 5, 10, 106 -a partium hydropem fingens. 5, 10, 108 loci -a reflatur. 5, 11, 130 multitudo carnis, quae in pinguem -am erigatur.

prōminentius *v.* promineo. *Bk.*

***prōmineo** (proēmineo), -ēre. *a* pro *et eadem radice ac* eminere, imminere *al.*; proem- *autem a* pro *et* eminere, *cf.* praeem-, superemine-re. *longe praevalet* prom-; proem- *trad. l. 9. p. 1852, 18* (*fortasse addas var. l.* SERV. auct. Aen. 5, 204 [*v. supra p. 703, 8*], *vix etiam* DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 7, 1 p. 354[D] [proeminent *ed. Migne*, praem- *Forbes*]). NOT. Tir. 25, 20 -it (*antea*: eminit). *praes.* -no, -nit *traditur l. 9, in* NOT. Tir. *supra, in var. l.* GREG. M. dial. 1, 1, 4; *formae stirpis perf. non leguntur.* *de notione* (*cf. etiam p. 1852, 12*): SYNON. Cic. p. 439, 20 (*serie mira*) -et. prospicit. urguet. inclinat. despectat. procumbit. propendet. GLOSS. -o: προέχω. -et: προκύπτει, προκόπτει. incubat. II 418, 42 προκύπτω: proemino (-⟨e⟩o *edd.*). GLOSS.[L] Corp. P 737 -et: exaltat⟨ur⟩. *legitur in oratione soluta inde a* CAES., SALL., LIV. (*de* CIC. *v. p. 1851, 70*), *in versibus rarius inde ab* HOR., OV., VAL. FL.; *inter formas praevalet part. praes.* [*variat in codd. e. g. cum* imminere *p. 1851, 17,* praeminere *p. 1852, 7.* VVLG. I reg. 14, 5. *al.* (*cf. p. 703, 4. 7*); *restituitur* -ens, -entius *pro* promptus, promptius *p. 1851, 34. 1852, 16. 33.*]

I *notione originaria fere i. q. eminere* (*sc. foras vel aliquo porrectum; ad subi. accedit praedicative* totus *l. 37 sq. 61. p. 1851, 72. al.*). *indicatur quo vel quorsum per praepos.* ad *l. 53. p. 1851, 2. 4,* extra *p. 1851, 50 sq. 61,* in *c. acc. l. 37 sq. 66 sqq. et saepe,* per *l. 71,* ultra *l. 36, per adv. e. g.* foras *vel* foris *p. 1851, 69. 72,* utrimque *p. 1852, 32; unde per praepos.* ab *l. 32. 68. p. 1851, 3. al.,* de *p. 1851, 8,* ex *l. 33. p. 1851, 55 (bis). al., per abl. nudum p. 1851, 56 sq.* MART. 3, 72, 6. *al.; quantum vel quousque per enunt. secund. p. 1851, 46 sq., per adv. vel praepos. e. g. l. 33. 66. p. 1851, 18. 52.* *fere pro syn. accedunt e. g.* eminere *l. 71. p. 1851, 4,* exstare *p. 1851, 47 (v. et p. 1851, 29); fere opp.* inclusum *et* occultum *esse p. 1851, 71, participio praes.* -ens *e. g.* conditus *p. 1851, 33,* latens *l. 47,* retractus *l. 64.*

A *de animantibus (animo l. 37), qui se protulerunt vel aliquo verterunt* (*v. etiam ad B*): **1** *proprie*: CAES. Gall. 7, 47, 5 matres familiae *in muro stantes* ... pectore nudo -entes ... obtestabantur Romanos, ut sibi parcerent (*item de iis, qui loco excelso stant*: STAT. Theb. 11, 416 -et excelsis vulgus ... tectis. APVL. met. 5, 12, 6 scopulo). LIV. 22, 47, 5 hostium cuneum ... a cetera -entem (-ente *var. l.*) acie (*sim.* 22, 47, 7 [*ut glossema seclusit Conway*] media ... aliquantum -ente acie). frg. 60 *Ciceroni* -enti ex lectica praebentique ... cervicem caput praecisum est. VAL. FL. 7, 30 *exspectatione motus* Iason ... -et atque oculos longe tenet. AMM. 30, 1, 21 regulus forte -ens ultra torum (*sc. ut intrantem conspiceret*). **2** *translate*: SEN. dial. 6, 23, 2 sapientis animum totum in mortem (morte *var. l.*) -ere *eqs.* 9, 2, 7 quantum concupiscunt, ... non consequuntur et in spem toti -ent (*postea*: pendentibus).

B *de rebus* (*addidimus hominem vi coactum p. 1851, 46*): **1** *corporaliter -ent, quae alicunde exstant* (*saepius part. praes. vergens in vim adi.*): **a** *loca sim.* (*cf. p. 1852, 8 sqq. 18. 23*): **α** *insulae, scopuli* (*sc. -entes e mari, nisi apud* SALL. *et* ISID. *significatur porrectio ad latus*): SALL. hist. frg. 2, 2 (*inde sim.* ISID. orig. 14, 6, 39) Sardinia in Africo mari facie vestigii humani in orientem quam in occidentem latior -et. AVIEN. orb. terr. 702 (*in catalogo insularum*) -et Imbrus (*gr. 524 sine verbo*). AMM. 22, 8, 43 Peuce -et insula. VEG. mil. 4, 43, 1 -entibus vel latentibus scopulis. ISID. orig. 14, 7, 1 (*v. p. 1906, 72*). **β** *montes, colles sim.*: SALL. hist. frg. 3, 96C (*si recte suppl. Kreyssig*) *dux* mittit equites ⟨in tumul⟩um circum pro⟨minentem⟩, ut explorarent. LIV. 27, 48, 7 Gallos -ens collis tegebat (*cf.* 28, 33, 4 mons opportune -ens equitum insidias texit). AMM. 31, 10, 15 contra asperitates aggerum -entium (*12* abruptis ... rupibus). HEGES. 1, 30, 9 p. 55, 21 petra usque ad profundas congregationes aquarum velut quodam continenti iugo -ens *eqs.* (*cf. gr. 1, 310* κατέτεινεν εἰς ... φάραγγας). *al.* *in imagine*: GREG. M. past. 3, 28 p. 106[A] quo magis loco -enti consistunt *peccata carnis ignorantes*, eo crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur (*antea*: quanto altius stant). **γ** *promunturia, paeninsulae sim. (sc. fere in mare; de ripa fluminis l. 63)*: *part. praes.* -ens: SALL. hist. frg. 3, 78 -ens aquilonibus minus gravescit quam cetera (*v. La Penna, Stud. Ital. 35, 1963, 43*). FEST. p. 206 saxum -ens in mare (MELA 2, 95 *alter mons Columnarum Herculis* magis et paene totus in m. -ens. PANEG. 6, 19, 1). SEN. nat. 5, 13, 1 ubi *flumina* incurrerunt in aliquod saxum ⌊aut⌋ latus ripae -ens *eqs.* (⌊ ⌋ *var. l.* ad *praeferunt edd. plerique, sed v. Hine, ed. 1996, ad l.*). MELA 1, 16 *ora Europae* nunc vaste retracta, nunc -ens tres ... sinus efficit (TAC. ann. 2, 24, 2 apud ... -entis oras). 2, 37 vaste et multum -ens Graecia. *al.* *ceterae formae*: OV. met. 13, 778 -et in pontum cuneatus ... collis. LIV. 37, 23, 1 *Phaselis* -et penitus in altum (37, 23, 6 promunturium, quod ab Sida -et in a. 37, 27, 7 ut ... saxa plus in a., quam quae in statione sunt naves, -ant). MELA 1, 18 Graecia -et (*postea*: Italia procurrit). 3, 7. 3, 11 *pars Lusitaniae* -et (*cf. 3, 9* paululum eminet). PRISC. periheg. 822 Casii montis qua -et ora per aequor. *al. apud eundem.* **δ** *regiones*: LIV. 38, 59, 5 regio ... a Tauro monte in Aegaeum usque -ens mare. PS. AMBR. mans. 42 p. 39[A] Chananaeorum terra ... e vicino iam -bat (*sc. appropinquantibus*). CLAVD. 26, 330 in Arcton -et ... Raetia.

[Krylová]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *partes vel ornamenta aedificiorum*: Vitr. 4, 2, 1 cantherii -entes ad extremam suggrundationem (4, 2, 3 *v. p. 1803, 52.* 4, 2, 5 nec c. nec asseres ... possunt -ere). *ibid.* asseres (*v. p. 1803, 43*). 4, 2, 2 ab interioribus parietibus ad extremas partes tigna -entia ([*postea*: eminebant]. Val. Max. 9, 2 ext. 6. *cf.* Apvl. met. 1, 16, 4 *tigillum* altrinsecus -bat). 6, 2, 2 signorum figurae -entes (*v. p. 1803, 46. item de picturis, quae exstare videntur*: 7 praef. 11 *ut* alia abscedentia, alia -entia esse videantur. 7, 5, 5. Vvlg. III reg. 6, 29 picturas ... quasi -entes de pariete et egredientes). 7, 3, 10 *tectoria* circa se -entes habent expressiones. Tac. hist. 3, 71, 2 in -entem porticum. Plin. epist. 5, 6, 26 *caldaria cella* -et. 5, 6, 38 *cubiculum* valvis in viridia -et et exit (6, 24, 2 c., quod in lacum -et). Vvlg. III reg. 6, 32 anaglyfa valde -entia. II Esdr. 3, 26 *turris* -bat, *sc. e muris Hierusalem* (*cf. 3, 27* eminenti).

c *partes corporis animantium vel accidentia earum* (*de toto corpore l. 44; -ent prolapsa sim. l. 18. 20 et saepius. cf. p. 1852, 14. 21; aliter* Apvl. *l. 59 sq.*): α *variae formae*: Ov. met. 6, 673 *avi cuidam* -et immodicum ... rostrum. 13, 845 coma plurima ... -et (im- *var. l.*) in vultus (Cvrt. 5, 6, 18 *feminis* c. -ent hirtae. *cf. l. 47 infra*). Cels. 6, 6, 9^C quatenus foede -bit *oculus*, excidendum erit ([*antea*: prolapsus permanet]. Physiogn. 32 si ... -ant *oculi*). 8, 14, 3 *ut vertebra* in priorem partem -at. *al.* Cvrt. 9, 10, 9 -ent ungues numquam recisi (Plin. nat. 8, 126). Colvm. 6, 29, 5 (*inde* Chiron 778) incipiunt ... dentes *equi* -ere (Plin. nat. 11, 165 [*in elephantis*]. Ps. Ambr. act. Seb. 5, 19). Plin. nat. 8, 116 ramos *cornuum* ... ante frontem -ere solitos *cervis.* Stat. Theb. 5, 511 (*de crista serpentis*) crudelis gloria ˌfrontiˌ -et (ˌ ˌ frontis *var. l.*). Mart. 3, 72, 6. Marcell. med. 31, 45 quibus intestinum inprobe -et *ex ano* (31, 53 -et et excedit [*Scrib. Larg. 232* prolabitur et excidit]). Physiogn. 48 ōs longe -et (*gr. p. 374, 5 πρόκειται ἐπὶ πολύ*). 106 caput ... -et ante et retro. *al.* β *part. praes.* -ens (*pro syn. accedit* exstans Cael. Avr. acut. 2, 3, 18. 2, 17, 102): Cels. 4, 1, 5 *iecur* -ens leviter ventriculo insidet. 5, 26, 31^C in -entibus membris, id est inter ungues et alas vel inguina. *al.* Sen. nat. 1, 17, 7 barbam. Colvm. 8, 2, 10 singulis utrimque -entibus pinnis *e caudis gallorum.* Plin. nat. 11, 141 *oculi* ([*opp.* conditi]. Physiogn. 32 nimium [*gr. p. 326, 3 προπετεῖς*]. 83 ˌ-entesˌ satis oculos [ˌ ˌ *coni. Foerster; trad.* promptos, *quod def. André coll. p. 1852, 16*]. *al.*). 11, 154 (*de palpebris*) -ens munimentum contra occursantia animalia. Mart. 5, 4, 4 -entibus venis *ebriae.* Lact. opif. 5, 13 dentium *elephanti* -ens magnitudo. Hist. Avg. Comm. 10, 9 hominem pene -ente[m] ultra modum animalium (*cf.* Cael. Avr. chron. 5, 4, 62 pueris ... magis -ens veretrum fiet). Physiogn. 48 *ōs* nec nimis ˌ-ensˌ nec nimis humile (ˌ ˌ ingens, pronum *var. ll., v. app. crit.; gr. p. 373, 5 προπετές. postea*: pronitas). 86 rotundum ventrem et -entem (93 v. ultra modum -ente [-ere *var. l.; gr. p. 412, 4 προγάστορα*]). Cass. Fel. 29 p. 50, 16 proptosis ... est oculorum ex nimio tumore -ens casus (78 p. 189, 5 matricis [*sim.* p. 189, 10]). *et saepius.* *de toto corpore modum solitum excedente*: Cael. Avr. chron. 5, 11, 131 flato atque extento et -enti corpore.

d *varia*: Hor. epod. 5, 35 cum -ret ore *puer in terram infossus,* quantum exstant aqua suspensa mento corpora. carm. 1, 21, 6 nemorum coma, quaecumque ... -et Algido *eqs.* (*cf. l. 17*). Liv. 37, 11, 13 contis ... binis a prora -entibus. 37, 27, 7 naves (*v. p. 1850, 69*). Vitr. 10, 9, 2 (*cf. 5* exstantem) denticulus -ens extra dentes *tympani* (*item de partibus machinarum*: 10, 9, 5 axis habens extra navem -entia capita. Colvm. 3, 13, 11 virgula -ens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet. Amm. 20, 11, 15. *al.*). Pavl. Fest. p. 55 crepidines: saxa -entia (*nisi ad b*). Colvm. 3, 6, 3 *malleolus* in ea parte, qua deciditur ..., -ens (*item de partibus plantarum*: 4, 24, 18 *quicquid* e duro -et [*antea*: quae procedunt e trunco]. 5, 5, 10 ex brachiis *vitis* quasi quaedam cornua -entia. 5, 6, 11 ramos trunco[s] -entes [promitt- *codd. plerique*]. 5, 6, 14 stirpem -entem trunco). Stat. Theb. 4, 176 galeae ... -et arce gigans. Apvl. met. 6, 26, 6 in his *rupinis* -entes silices. 9, 27, 2 extremos adulteri *sub alveo absconditi* digitos, qui per angustias ... tegminis -bant (*fortasse addas* 6, 31, 6, *v. supra p. 703, 2 sqq.*). *al.* Hyg. astr. 4, 11, 1 *caput Draconis sideris* maxime arcticum extra circulum -et. *al.*

2 *incorporaliter -ent*: **a** *quae aliquo tendunt, diriguntur* (*cf. A*): *in futurum*: Liv. 28, 43, 5 tamquam non longius ... cupiditas gloriae extendatur maximaque pars eius in ... posteritatem -at. Sen. epist. 101, 9 *sollicitudinem futurorum effugiemus,* si vita nostra non -bit, si in se colligitur; ille enim ex futuro suspenditur, cui inritum est praesens. *foras* (*vigente imagine*): Paneg. 4, 1, 3 non ... se capit exundantis laetitiae magnitudo, sed dedignata pectorum latebras ... foris -et. Lact. epit. 50, 5 (*tribuitur Ciceroni, sc. rep. 3, 10; cf. p. 1802, 13*) cum ceterae virtutes ... sint ... intus inclusae, solam esse iustitiam, quae ... *non sit* occulta, sed foras tota -at et ad bene faciendum prona sit (*cf.* Zeno 2, 1, 12 est ... *iustitia vera* in publicum tota -ens). *in aliquem hominem*: Don. Ter. Ad. 314, 3 ˌvitium in Aeschinum totumˌ -ens ostenditur etiam per aliena supplicia (ˌ ˌ vindicta ... tota *Wessner, sed cf. 311* scelus Aeschini ostenditur). **b** *quae conspicua, manifesta sunt*: Avg. ord. 2, 4, 13 si ... *oratio summissa* desit, illa pulchra, *i. schemata sim.*, non -ent, non in suis quasi regionibus ... dominantur. Cael. Avr. acut. 1, 2, 33 multorum *signorum morbi* concursus discretionum facit intelligentiam -ere.

II *per confusionem praeverbiorum i. q. praeminere, sc. de iis, qui (quae) aliis praestant*: *virtute* (*si recte legitur*): Lex Sal. Merov. prol. 1 *Franci* ceteris gentibus ... fortitudinis brachio -bant (prem(in)ebant *var. ll.; postea*: praecellerent). *altitudine*: Greg. M. dial. 1, 1, 4 *mons* monasterio in excelsum -et. 3, 16, 7 magna desuper rupis eminebat, quae ... Martini cellae -ens casum suum ... minabatur.

part. praes. ※**prōminēns** (proēminēns), -entis *pro adi. vel subst. adhibitum fere i. q. exstans* (*cf.* Gloss.^L I Ansil. pr 2359 -s: altus. 2360 excelsus): **1** *adi.*: *gradum positivum v. sub verbo; superl. nusquam legitur; compar.* -ior (*cf.* magis -s *p. 1850, 55. 1851, 39*): *de partibus corporis*: Plin. nat. 10, 7 -iore cauda *aquilae cuiusdam.* Physiogn. 48 si aliquanto labium superius sit -ius (*Foerster*; promptius *trad., cf. p. 1851, 34*). Evgraph. Ter. Eun. 335 ('labris demissis') scimus ... retortis ad hiatum labris et (sed *trad.*) proeminentioribus minus facile sonos exprimi. *de locis*: Isid. diff. 1, 376 colles *sunt* -iora iuga montium.

2 *subst. neutr.* (*vix agnoscas masc.* -es, *v. enim* Gloss.^L III Abstr. pro 48 *et* 51): **a** *de partibus corporis* (*calculi in vesica* Cels.): Cels. 7, 26, 2^N *scalpellus* potest in aliqua -ia incidere. Cens. 6, 3 esse in alvo *matris* -s quiddam, quod infans ore adprehendat. **b** *de locis, fere promunturiis*: Tac. ann. 1, 53, 5 in -i litoris (*cum gen. etiam* 2, 16, 1 -ia montium). Sol. 5, 2 Sicilia ... diffusis -bus triquetra specie figuratur. Avien. ora 57 sinus ... curvos atque -ia. 94 sub huius ... -is vertice (533). 161 Aryium ... tumescit -s in ... septentrionem. 702 ˌtergaˌ celsum -s (ˌ ˌ *acc. respectus*). *al. ibid.*

adv. compar. **prōminentius.** *i. q. ita, ut aliquid magis promineat, altius, sublimius* (*de partibus corporis sublevandis*): Cael. Avr. acut. 1, 11, 90 paulo -ius a lecto producendus *erit* aeger atque paululum inclinandus (chron. 2, 4, 73 capite ... p. -ius a cetero corpore sublevato. 2, 13, 149 p. -ius caput levatum [*coni. Bendz,* promptius *trad.*]). 5, 4, 68 clunibus -ius sublevatis.

deriv.: prominentia. prominulus; *cf.* promunturium.

[1. prōmino *v. p. 1850, 4.***]** *Krylová.*

2. prōmino, -āre. *a* pro *et* minare. *i. q. minando, i. agendo, promovere, propellere*: Apvl. met. 9, 27, 1 senex ... iumenta ... ad lacum proximum bibendi causa gregatim -bat. *v. L.*

prōminulus, -a, -um. *a* prominere, *cf.* eminulus. [*restituit Baehrens praeter necessitatem* Prisc. perieheg. 93, *ubi trad.* pro merito.] *i. q. (paulum) prominens*: *de parte aedificii*: Plin. epist. 5, 6, 15 *villa* solem ... quasi invitat in porticum latam et ˌ-amˌ (pro modo longam *codd. plerique; v. autem Schuster, Stud. zur Textkritik des jüngeren Plin., 1919, 30 sqq.*). *de partibus corporis earumve aspectu*: Sol. 27, 59 sphinges ... mammis -is ac profundis. 30, 8 -a ora *Cynamolgorum.* Hist. Avg. Pert. 12, 1 fuit ... senex ... ventre -o. Amm. 23, 4, 8 (*de machina belli conficienda*) *arboris* summitas duro ferro concluditur et prolixo, arietis efficiens -am speciem. Mart. Cap. 3, 261 u *littera* ... labris ... -is exhibetur. *Bl.*

prōmiscam *adv.* [*adv. in -am formatum ut* perperam *sim.; v.* promisc(u)us. *Fo.*] [*e coni. dubia* Varro Men. 383 *p. 1854, 31.*] *i. q. promiscue, pariter* (*item* Pavl. Fest. p. 224 -m dicebant pro promiscue): Plavt. Pseud. 1062 ut *quidam obvius* mea laetitia laetus -m siet (promisc(u)a *var. ll. contra metrum*).

prōmiscē *v.* promisc(u)us.

?**prōmisceo,** -uī, -xtum, -ēre. *a* pro *et* miscere *pro* permiscere *sec.* promiscus, *si vox est agnoscenda.* [*falsa var. l. pro* per- Macr. somn. 1, 6, 24; *falso trad.* Afran. *p. 1855, 36 et* Papin. dig. 42, 6, 3, 1 (promisceri *trad.*, per- *edd. vet.*, pro portione misceri *Huschke*); *e coni. falsa* Apic. 4, 5, 1 (*pro* prae-).] *i. q. permiscere*: Ps. Orig. tract. 7, 5 paleae cum luto -tae (com- *cod. alter*). *ibid.* cogitationes ... *cum* corporum vitiis -entes (per- *cod. alter*). 13, 30 in populo seditiones et factiones -uit. Apic. 1, 5 *omnia in oleum* mittes ... et per triduum ... -e diligenter (per- *cod. M, ed. princ., quae vox trad. quinquies apud eundem*).

deriv.: ?promixtio.

※**prōmisc(u)us,** -a, -um. [*a* miscere; *vis praefixi* pro- *parum certa est; forma vetustior* promisc-us (*v.* promiscam), *quae videtur non aliter facta esse ac* invid-us, prodig-us *al.* (*v. Leumann, Gramm. 1977, 395*), *postea aliis adi. q. s.* perspic-uus *sim.* (*Leumann 303*) *similis est reddita, videlicet propter notionem passivam. Fo.*] *forma* -cus *firmatur metro* Plavt. Rud. 1182 (*restit.* Asin. 366) *et* Avien. Arat. 302, *intellegenda est fort. in titulis praebentibus* -qu- (*sc.* Decret. decur. Salens. [Inscr. Maroc. Gascou 307] 3, 19 *et* S. C. de sumpt. lud. glad. [cil ii 6278] 35; *v. Cassiod. gramm. VII 149, 1 sqq. et cf. p. 1855, 16 et var. ll.* -cua, -qua Prob. inst. gramm. IV 120, 4) *traditurque in cod. ant.* Frontonis p. 136, 15 *et in pluribus cod. rec.* (*saepius in var. l.*), *e. g.* [Keulen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIV. 7, 1, 6. *al.* (*cf. Conway-Walters ad 3, 47, 7*). TAC. ann. 1, 48, 1 (*cod. M ut fere ceteris locis, v. Goodyear, comm. 1972, ad l.*). GELL. 11, 16, 8. 13, 17, 1. *al.* CYPR. epist. 13, 5, 1; *ceterum forma communis est* -cuus, *quam saepe exhibent iam codd. antiqui e. g.* LIV. 4, 56, 12 (*V*). PLIN. nat. 14, 2 (*M ut* 15, 7). VET. LAT. num. 11, 4 (cod. 100). LACT. inst. 3, 21, 8 (*B*). COD. Theod. 7, 20, 3 (*R*). *desunt compar. et superl.* (*cf.* nimium -us *l. 38*). *de notione*: GLOSS. -us: ἐπίκοινος. ἀδιάφορος. μεμιγμένος. -a: confusa, diversa vel varia sive commixta. GLOSS.[L] I Ansil. PR 2381 -um: commune. *sim. al.* *legitur in versibus apud* PLAVTVM *et* AVIENVM (*v. p. 1852, 70 sq.*), *in oratione soluta singulis locis apud* VARRONEM (*v. p. 1854, 30*), SALL., *ceterum inde a* LIV., VAL. MAX., *frequentatur a* LIV. *et* TAC. [*confunditur in codd. maxime cum* promissus LIV. 7, 21, 1 (*restit.* PLAVT. Asin. 366 TAC. ann. 13, 26, 3 SYMM. epist. 1, 60).]

I *notione originaria, sc. i. q. permixtus, confusus, indiscretus* (*pro subst. masc. p. 1854, 65. 74, neutr. l. 42. p. 1854, 21. 59. 73*): **A** *significatur res (homo l. 36), quae indiscrete aliquo pertinet*: **1** *active, sc. plures vel plura afficiens, tangens, indicans sim.* (*omnia peti illustratur e. g. l. 21. 34; pendet praepos.* ad *c. gerund. l. 37,* erga *fortasse l. 31; vix huc l. 55*): **a** *vario usu*: **α** *de rebus*: PLAVT. Asin. 366 iussit vel nos atriensem vel nos uxorem suam defraudare; dixit sese operam -am dare (promissam *trad.*). LIV. 2, 30, 15 -a omnium generum caede (24, 30, 4 militum atque oppidanorum. TAC. ann. 1, 48, 1 FIRM. err. 12, 5. *cf.* LIV. 10, 41, 3 -a hominum pecudumque strages). SEN. clem. 1, 2, 2 -am habere ac vulgarem clementiam *non* oportet (*seq.* omnibus ignoscere). dial. 3, 2, 3 in perniciem -am totos populos capitis damnatos (*opp.* singulorum; viritim). epist. 29, 1 *Cynici* libertate -a usi sunt et obvios ⟨quosque⟩ monuerunt. TAC. hist. 2, 69, 2 -ae missiones offerebantur. ann. 16, 16, 2 *illustres viri* exsequiis a -a sepultura separantur (*opp.* propriam memoriam). *al.* GELL. 11, 16, 8 (*circumscribit* πολυπραγμοσύνην) a varia -aque et non necessaria rerum cuiusquemodi plurimarum et cogitatione et petitione. 13, 17, 1 benevolentiam ... erga omnis homines -am. *al.* *respectu coitus, stupri illicite cum quibuslibet peragendi*: LIV. 39, 8, 7 stupra -a ingenuorum feminarumque erant. APVL. met. 8, 26, 5 -is operis. TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 3 *barbarorum* libido -a. IVST. 3, 4, 5 -os omnium feminarum concubitus. RVFIN. hist. 3, 29, 2 (*gr.* ἀνέδην). AVG. bon. viduit. 8, 11 per usum -um feminarum. *al.* **β** *de hominibus sine discretione, sine cautione agentibus*: HIL. in Matth. 5, 6 iubet esse ... et ad ultionem negligentes et ad diligendum -os. trin. 2, 18 nimium facilis et -us hic fuisti.

b *in arte gramm. respicitur genus epicoenon* (*v. definitiones vol. V 2, 663, 26 sqq., imprimis* PROB.; *saepius iuxta ponitur vel disting.* communis, *cf. ibid. 663, 44 sqq.*): QVINT. inst. 1, 4, 24 -a, quae ἐπίκοινα dicuntur (*n. pro subst., sc. nomen -um, ut*: SERV. auct. Aen. 2, 355 apud veteres lupus -um erat. *al.*). DON. gramm. min. 2 p. 586, 8 *genus* epicoenon, id est -um, ut passer, aquila (gramm. mai. 2, 5 p. 619, 15 quod ... marem et feminam conprehendit. *al.*). DOSITH. gramm. 17, 4 sunt et -a *nomina eqs.* (SERV. auct. Aen. 2, 471. *al.*). CLEDON. gramm. V 50, 26 pronomen -um inveniri *non* potest. *al.*

2 *passive, sc. a pluribus peracta, petita, possessa, adhibita sim.* (*a partibus duabus e. g. l. 58. 67. 71 sqq., ab omnibus l. 63. p. 1854, 19; in bonam vel neutram partem vergit in notionem q. e. communis, celeber sim. e. g. l. 57. 64, in malam partem fere i. q. vilis, vulgaris sim. e. g. l. 59. p. 1854, 7. al.; quibus quid -um sit, indicat dat. [etiam c. verbo iungendus] l. 55. 57. 58. 72 sq. al.,* cum *p. 1854, 15. 18. al., cf.* penes *l. 62*): **a** *adi.*: **α** *exempla varia*: PLAVT. Rud. 1182 eamus intro omnes, quando operam -am damus. SEN. benef. 6, 34, 3 vulgare et publicum verbum et ⌞-um ignotis⌟ 'have' (⌞ ⌟ *sc. 'quo ignoti utuntur', vix 'designandis ignotis aptum', ut spectet ad l*). PLIN. nat. 15, 7 *natura oleum* fecit ... -um et vulgo. TAC. Germ. 28, 1 sedes -as adhuc. ann. 3, 53, 4 -as viris et feminis vestes. 4, 16, 3 -o feminarum iure. 4, 37, 3 vanescet Augusti honor, si -is adulationibus vulgatur. 14, 14, 2. 15, 33, 1 -as scaenas. PLIN. epist. 10, 96, 7 *Christianorum* cibum -um ... et innoxium. SVET. Aug. 53, 2. FRONTO p. 136, 15 non vulgari ritu et -o. GELL. 16, 13, 4 opinionis. APVL. Socr. 14 p. 150 *hae res* certe penes cunctos notitiam -am possident. VLP. dig. 21, 1, 17, 15 cui *cellae* commune et -um plurium cellarum iter est. PAVL. dig. 35, 1, 11, 1 *in testamento factas* -as condiciones (*i. quas omnes implere possunt*) ..., veluti 'si Capitolium ascenderit' (*seq.* non -as). CYPR. epist. 13, 5, 1 *qui se* maculent cubilia cum feminis -a iungentes. hab. virg. 19 -as balneas, *sc. quas adeunt viri et feminae.* HIER. epist. 69, 3, 6 de re publica Platonis -as uxores, communes liberos *habere.* MACR. Sat. 3, 3, 4 *v. p. 1659, 45.* *al.* *respiciuntur ordines civitatis indiscreti* (*cf. l. 28. p. 1854, 11 sqq. 23. 60*): LIV. 4, 2, 6 quam ... aliam vim conubia -a habere, nisi ut ... volgentur concubitus plebis patrumque? 4, 54, 5 quae *comitia quaestoria* sola -a plebei patribusque *reliquerat senatus.* 7, 21, 1 *consulatum* -um patribus ac plebi facere. 7, 32, 14 -us consulatus patet. TAC. ann. 16, 13, 2 *in pestilentia* equitum senatorumque ⌞interitus, quamvis -i⌟, minus flebiles erant (⌞ ⌟ *i. quamvis promiscui interierunt*). **β** -us usus (*cf. p. 1853, 35*): LIV. 5, 13, 7 *in sacro celebrando* -o ... u. rerum omnium in propatulo posito. SEN. dial. 7, 25, 1 ⟨ubi⟩ aurum argentumque in -o u. sit (PLIN. nat. 21, 7. SVET. Claud. 41, 3 [*de novis litteris*]). PLIN. nat. 9, 123 *aliquid* in -um ac frequentem u. venisse. 14, 2 quae ante occulta fuerant, in -o u. facta. 33, 20 (*cf. 33, 29* celebres). TAC. ann. 3, 70, 1 *quendam* maiestatis postulatum, quod effigiem principis -um ad u. argenti vertisset. VLP. dig. 32, 45 communis -ique u. *causa* (*sc. utriusque coniugis; sim.* PAVL. dig. 7, 8, 9 uxorem cum viro in -o u. eas res habere. *al.*). IVLIAN. in psalm. 15, 4[a] vasa templi ... a -o u. in dei ministerium separata. *al.* **γ** *aliquid* -um est (*copula suppl. l. 15*): LIV. 4, 54, 8 quae *consulum comitia* nondum -a essent (*item de muneribus utrique ordini patentibus*: 4, 56, 12 honores. 7, 1, 6. 10, 6, 5. *cf. p. 1853, 72 sqq.*). VAL. MAX. 4, 5, 1 -us senatui et populo spectandorum ludorum locus erat. PLIN. nat. 5, 15 victum *canis* ... -um his *Canariis* esse et dividua ferarum viscera. *al.* TAC. hist. 4, 63, 2. ann. 3, 34, 2 cetera -a cum marito, *sc. esse uxori.* 11, 25, 4 -um patris patriae cognomentum (*opp.* non usitatis vocabulis). 13, 26, 3 *libertorum et dominorum* actiones -as et pares esse. APVL. flor. 8, 1 nec haec *dignitas* illi sit cum aliis -a. CALL. dig. 50, 4, 14, 5 gerendorum honorum non -a facultas est. HIL. in psalm. 55, 7 non ... omnibus gloria et honor est -us resurgendi. *al.*

b *neutr. pro subst. in locutione* in -o esse *vel* habere (*cf. l. 60. 73*): LIV. 7, 17, 7 (*6* dictator ... primus de plebe dictus) id ... patribus indignum videri etiam dictaturam iam in -o esse (29, 17, 14 *legatus corruptus* in -o licentiam atque improbitatem esse voluit. 39, 13, 10 ex quo in -o sacra sint et permixti viri feminis. TAC. Germ. 44, 3 *apud quosdam non erant* arma ... in -o). 40, 51, 7 habuere ... in -o ... pecuniam (PLIN. nat. 33, 26 *olim servi* dominorum gentiles omnem victum in -o habebant).

B *significantur, quae inter se mixta, indiscreta sunt*: **1** *usu vario*: **a** *adi.*: **α** *de animantibus*: (I) *de singulis vel de multitudinibus pluribus* (*sing. l. 36*): VARRO Men. 383 dum vixit, ⌞-as avis⌟ mei in cortibus pavit (*restit. Bücheler,* -am *Scaliger, alii alia*; -miscaris *codd.*). VET. LAT. II Macc. 12, 13 (rec. L, *sim.* recc. V, P) quae *civitas* turbis inhabitabatur gentium -arum (*gr.* παμμιγέσιν, *rec. X* turbae permixtae, *M* commixtae). EPIST. Alex. p. 198, 18 genera ferarum -a. IND. capp. Hil. in Matth. 22 de invitatis -is (*cf. Hil. in Matth. 22, 6* mali simul cum bonis veniunt). in psalm. 54, 19 omni -a aetate ... interempta (AMM. 30, 5, 14 iugulata). GREG. M. epist. 13, 16 l. 9 oves et capras -as capita viginti. (II) *de multitudine e diversis composita*: LIV. 39, 15, 12 coetus ... -os mulierum ac virorum (TAC. ann. 14, 20, 5). TAC. ann. 12, 7, 1 conglobatur -a multitudo (FRONTO Gell. 13, 29, 4 ingentem atque -am. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 35 lanista dimidiam copiam universi numeri -(a)e m. praebeat. ENNOD. opusc. 3, 40 p. 341, 2. *al.*). VVLG. exod. 12, 38 vulgus -um innumerabile ascendit cum eis *filiis Israhel* (num. 11, 4 APON. 9, 46. PRIMAS. in apoc. 19, 17 -um et ignobile). *al.*

β *de rebus*: (I) *plur.*: VAL. MAX. 1, 6, 11 corpus imperatoris inter -as cadaverum strues ... *animalibus* obiectum. TAC. hist. 1, 66, 1 -is copiis *commeatūs.* GELL. 13, 9, 2 de variis atque -is quaestionibus. COD. Theod. 7, 20, 3 frugum -arum modios *tot.* VLT. SYLL. gramm. IV 250, 4 de adverbiis -is *disputare.* PELAG. in I Cor. 9, 22 carnibus vesci -is. ENNOD. epist. 5, 8, 2 p. 131, 6 -is dedicata nuntiis fama. (II) *sing.* (*gen. qual. praeter* SALV. *et* AMBR.): AMM. 14, 3, 3 -ae fortunae ... multitudo. 17, 13, 12 necessitudines ... aetatis sexusque -i (SVLP. SEV. chron. 2, 11, 5 -i s. atque ordinis. SALV. gub. 7, 42 inrisionem s. -i. PALLAD. hist. mon. I 49 p. 333[D]). AMBR. fid. 3, 10, 65 est ... scripturis -a consuetudo divinis, ut interdum ..., interdum *eqs.* PS. PROSP. vocat. gent. 1, 13 p. 666[B] tot -ae aetatis et condicionis hominum (*adde l. 52 et cf. l. 36*). HYD. chron. II p. 30, 186 -i generis ... multitudo ([*syn.* variae nationis]. COD. Iust. 6, 56, 7, 2 cum fratribus vel -i g., *sc. fratribus et sororibus*).

b *subst.*: **α** *neutr.*: LIV. 34, 44, 5 *censores* imperarunt, ut loca senatoria secernerent a populo; nam antea in -o spectarant (34, 54, 6 [*postea*: cur immisceri sibi in cavea patres plebem *nolunt?*]. *cf. l. 21 supra*). TAC. Germ. 5, 3 -a ac vilia mercantibus. *vergit ad notionem q. e. mixtura*: EVSTATH. Basil. hex. 3, 4, 12 firmamentum aut unum ex simplicibus *elementis* esse aut, quod ex eis processit, esse -um (*gr.* τὸ ... μίγμα). **β** *masc.*: AMBROSIAST. in I Cor. 15, 2 -is ... loquitur, ut *fideles* ... gaudeant, et qui nutant, *corrigantur.*

2 *in aestimando, iudicando significantur, quae videntur esse indifferentia, eiusdem loci sim.*: **a** *adi.*: SALL. Catil. 12, 2 pudorem pudicitiam, divina atque humana ⌞-a⌟, nihil pensi ... habere (⌞ ⌟ *dub., utrum attrib. an praedic., v. Vretska, comm. 1976, ad l.*). TAC. hist. 1, 84, 4 muta ista (*sc. saxa urbis*) ... intercidere ac reparari -a sunt (*inf. pendet ex adi., cf. Hofmann-Szantyr 351; alii plur.* -a sunt *per graecismum pro locut.* -um est *poni putant*). **b** *subst.*: *neutr. in locutione* in -o: SEN. dial. 2, 19, 1 honores iniuriaeque vulgi in -o habendae *sunt.* *masc., de eo, qui nullis meritis est distinctus*: HIL. in psalm. 133, 1 non omnium est deo accepta be-

[*Keulen*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nedictio neque se -us putet placere posse *deo*; soli istud competit dei servo, non peccati servo.

II *notione deflexa in versione, sc. i. q. admixtus (de alienigenis cum populo quodam habitantibus)*: VET. LAT. num. 11, 4 (cod. 100) -i in illis *Iudaeis* concupierunt concupiscentiam (*gr.* ὁ ἐπίμικτος, Aug. loc. hept. 4, 26 -us, qui erat in eis [*explicat*: singularem posuit pro plurali]; *aliter* VVLG. *p. 1854, 43*). Ier. 25, 20 (Tycon. reg. 4 p. 53, 21) *potavi* Farao regem Aegypti et pueros eius ... et universum populum eius et omnes -os eius (*gr. 32, 6* συμμείκτους, *Vulg.* universis generaliter; *explicat Hier. ad l.* id est misticios *eqs., v. vol. VIII 1143, 39 sqq.*).

adv. ^**prōmisc(u)ē.** *formae* -misce *et* -miscue *eadem fere frequentia leguntur saepe variantibus codd.* (*contra* MAR. VICTORIN. gramm. 4, 14 'promiscuus' ... '-ue' facit, non '-e'); -ce *exhibetur in inscr. perdita* CIL V 7920, 7, *in codd. antiquis* LACT. inst. 1, 20, 31 (*B*). HEGES. 5, 1, 3 (*C, M²*), *firmatur metro* AFRAN. com. 261 (*restit. pro* promiscit). VARRO Men. 71 (-que *trad.*). PRVD. perist. 10, 253; -cue *praebent tituli* CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 31. CIL VIII 26608, 5 (*saec. II?*). INSCR. Année Épigr. 1927 n. 124 (*Formiae; saec. II²/III*), *codd. antiqui e. g.* LIV. 24, 19, 2 (*P*). 41, 8, 11 (*V*). GAIVS dig. 19, 1, 19 (*F*). COD. Theod. 8, 16, 1, 1 (*R*), *propter clausulam K. Müller, Mus. Helv. 49, 1992, 67 legi vult* CIC. de orat. 3, 72. MIN. FEL. 9, 2 *et* 31, 4 (*cum ed. princ.*). *desunt compar. et superl.* (*cf.* magis -e *p. 1856, 60*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 437, 30 passim. indiscrete. vulgo. -e. confuse. GLOSS. μίγδην, κοινῇ. ἀδιαφόρως. ἀναμίξ, χύδην. *al.* *legitur inde ab* AFRAN. (*semel [restit.], et bis in versibus aliorum*), VARRONE, CIC., CAES. [*confunditur in codd. maxime c.* praemisc(u)e LIV. 22, 55, 3 TERT. orat. 21 p. 192, 23 AVG. serm. 18, 1, promisse AMBR. parad. 12, 60. *al.* (*restit.* RVT. LVP. 1, 5 AVR. VICT. Caes. 16, 12); *falso edebatur olim* CHALC. comm. 269 (*pro* initiisque).]

i. q. modo promiscuo (*pendet e verbo praeter p. 1856, 11. 31. 1857, 9; iuxta pon. e. g.* indiscriminatim *p. 1856, 65,* indifferenter *l. 46. p. 1856, 27,* indefinite *p. 1856, 14, opp. e. g.* proprie *l. 59. p. 1856, 63. 71; cum contemptu l. 50. 74. al.; nota* quasi -e *p. 1856, 4*): **1** *generatim*: **a** *respectu quolibet; illustrantur singulae partes enuntiati, sc.*: **α** *determinationes variae, imprimis loci vel temporis* (*quae cum deficiunt, sublucet notio q. e. ubique vel semper, e. g. l. 45. 51*): AFRAN. com. 261 quae facere nos solemus festivo die, cotidiano ⟨tu⟩ opere -e (*restit. Ribbeck,* -miscet *Iunius,* -miscit *trad.*) omnia, *sc. facis*; aeque profesto ⟨ac festo⟩ concelebras focum. LIV. 4, 6, 8 ut tribunos militum consulari potestate -e ex patribus ac plebe creari sinerent (*in re simili* 4, 43, 12 de plebe ac patribus). 4, 25, 4 magna ... clades in urbe agrisque -e hominum pecorumque pernicie accepta *est* (promiscua *Gronov*). 5, 55, 2 -e urbs aedificari coepta (*postea*: omisso sui alienique discrimine). TAC. hist. 2, 49, 4 -e Bedriaci Placentiae aliisque in castris. GAIVS dig. 19, 1, 19 in emptione venditioneque. TERT. orat. 21 p. 192, 23 quod -e observatur per ecclesias quasi incertum. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 37 -e grandes nascuntur *lupi*. CHALC. comm. 64 per omnes provincias ... -e et indifferenter. COD. Theod. 13, 5, 6 non -e, sed per vicissitudines rite servatas. AMM. 23, 6, 75 omnes ... -e vel inter epulas festosque dies gladiis cincti cernuntur. 31, 6, 3 *milites in oppugnatione urbis* passim et -e ruebant. *al.* *de coitu c. quibuslibet habito* (*nisi quaedam ad β vel γ trahas*): LIV. 3, 47, 7 pecudum ... ritu -e in concubitus ruere. MELA 1, 106 *Mossyni* -e concumbunt et palam. MIN. FEL. 31, 4 Venerem -e spargitis (*syn.* passim). LACT. inst. 1, 16, 11 ut hoc, *sc. coitum,* -e aut in propatulo faciant. 1, 20, 31 *coeuntes* permixti sunt, utique -e, nec enim vacabat discernere. RVFIN. hist. 4, 7, 11 *Christianos* inlicitis ... stupris et -e habitis in matribus ac sororibus pollui.

β *ipse agens vel subi.* (*etiam in structura passiva [ubi subaudiendus est l. 69 sq.]*): VARRO Men. 71 unam virtutem propriam mortalibus fecit; cetera -e voluit communia habere, *sc. homines et animalia.* CIC. leg. agr. 2, 85 -e toto *campo Martio* quam proprie parva frui parte malitis. de orat. 3, 72 ex quo *fonte oratores et philosophi* -e haurirent, si manere in pristina communione voluissent. PS. SALL. rep. 2, 7, 12 *in quibusdam rebus publicis* -e dives et pauper, ut cuique fors tulit, de maximis rebus iuxta ac de minimis disceptat. LIV. 41, 8, 11 -e sine lege, sine stirpe in civitatem Romanam per migrationem et censum transibant. RVT. LVP. 1, 5 -e omnia *licebant* (MAR. VICTORIN. gramm. 2, 3. SVLP. SEV. chron. 2, 6, 3 *cum vasis Iudaeorum sacris* per ... licentiam regalis convivii -e omnes virilis ac muliebris sexus, uxores concubinaeque *regis* ... uterentur. *cf.* AMM. 14, 6, 17 *sequitur* totum -e servitium cum otiosis plebeiis ... coniunctis). SEN. epist. 90, 36 cum in medio iacerent beneficia naturae -e utenda (*sc. ab omnibus, item*: TAC. hist. 1, 47, 1 convicia ac probra, quae -e iacta haesisse animo eius *Othonis* nemo sensit). VLP. dig. 34, 2, 23, 2 communia sunt, quibus -e utitur mulier cum viro. AVG. serm. 18, 1 bona et mala ... -e habentur a bonis et malis. IVLIAN. in Os. 4, 8 l. 208 nulla inter plebem erit sacerdotesque discretio, sed qui vixerunt -e, etiam viliter interibunt. *al.*

γ *obi., cui aliquid tribuitur sim.* (*sc. dat.*): Ⓘ *posito dat.* (*hucine l. 11?*): CIC. Font. 22 aurium iudicium et -e et communiter stultis ac sapientibus ... datum (*item iuxta opposita*: PLIN. nat. 11, 130 maribus ac feminis. CHALC. comm. 133. IVLIAN. in Am. 8, 11 l. 200 *quae* bonis malisque quasi -e ... accidunt. CIL V 7920, 7 oleum populo viris ac mulieribus -e dedit). LIV. 1, 43, 10 non ... viritim suffragium ... eodem ... iure -e omnibus datum est (43, 16, 7 ut omnibus ... -e ius *quoddam* esset. CALL. dig. 50, 6, 6, 12. COD. Theod. 8, 16, 1, 1 iuris imperia ... solvimus -e o., *sc. feminis. cf.* AVR. VICT. Caes. 16, 12 cunctis). AMBR. parad. 12, 60 -e generi non conveniebat humano. Ⓘⓘ *subaudiendo fere dat.* (*significatur aliquid ad quemlibet vel omnes pertinere; cf. p. 1855, 34 sq.*): SEN. nat. 6, 32, 7 ardentes -e communes populis cadentibus rogi (*an ad p. 1855, 75?*). PLIN. nat. 13, 70 -e repatuit usus *chartae.* CAVTIO Phaonis (CIL X 444) 31 aquā ... -e licebit uti. GELL. 2, 24, 7 quidquid esset natum e terra, vite, arbore, -e atque indefinite largita est *lex Licinia.* CIL VIII 26608, 5 (*saec. II?*) ⟨ludos sc⟩aenicos et ⟨epulum ... p⟩romiscue dederit (*nisi dat. in lacuna periit; sim.* INSCR. Année Épigr. 1927 n. 124 [*Formiae; saec. II²/III*] *ob statuae* dedic(ationem) pavit ... pane et vino -e posito et dedit sportulas dec(urion)bus) *eqs.*).

δ *obi., quod afficitur, tractatur* (*sc. acc. [abl. iuxta* uti, fungi *l. 32. 37] subst. vel pron.; addidimus gen. obi. iuxta subst. verbale l. 31, obi. effectum l. 30); pertinet ad*: Ⓘ *obi. duo* (*quae sunt subaudienda ex enunt. relat. l. 27*): SALL. Iug. 26, 3 omnis puberes Numidas atque negotiatores -e ... interficit. LIV. 22, 55, 3 *nominibus caesorum nondum nuntiatis cum* vivi mortuique ... -e conplorarentur. 24, 19, 2 servitiaque et plebem -e *armare.* SEN. dial. 5, 5, 1 *pestilentia* -e ... imbecilla robustaque invadit. PLIN. nat. 10, 101. GELL. 3, 3 tit. -e verae atque falsae *comoediae* nomine eius *Plauti* inscriptae feruntur. VINCENT. LER. comm. 15, 3 indifferenter atque -e et, quae dei sunt propria, tribuuntur homini, et, quae carnis propria, adscribuntur deo. *al.* Ⓘⓘ *obi. unum* (*sc. plur. praeter l. 35. 41*): LIV. 5, 48, 3 pigritiā singulos sepeliendi -e acervatos cumulos hominum urebant (*i. -e acervatorum hominum*). 24, 19, 9 caedes ... -e omnium ... fieri coepta est (GELL. 6, 3, 52 omnibus -e tuendi atque propugnandi modis usus est [*antea*: non ... distincte]. CENS. 10, 4 non -e voces omnes cum aliis ut libet iunctae *concordiam efficiunt* [promiscae *var. l.*]. *al.; cf. e. g.* HEGES. 5, 1, 3 confuso ... omnium -e sanguine). SEN. benef. 4, 28, 5 quae -e turbam admittunt (*opp.* separatim). PLIN. epist. 10, 3, 1 omnibus advocationibus, quibus alioqui numquam eram -e functus, renuntiavi, ut toto animo ... *novo* officio vacarem. GELL. praef. 2 quae libitum erat ..., indistincte atque -e annotabam. AMM. 20, 6, 7 caesis ... -e paucissimis residui omnes *abducti sunt.* AMBR. epist. 9, 62, 32 magna vis marum feminarumque -e exanimata *est.* PRVD. perist. 10, 253 -e adora quidquid in terris sacri est, deos Latinos et deos Aegyptios. *al.* *in aestimando, iudicando* (*cf. p. 1854, 67*): HIL. in psalm. 134, 1 p. 694, 11 *qui herbas salubres nescit,* omnia inutilia et -e genita existimans praeteribit.

b *cum respectu simul agendi, afficiendi sic, ut vergat in notionem q. e. coniunctim, una*: CAES. Gall. 6, 21, 5 *apud Germanos viri et feminae* -e in fluminibus perluuntur. VARRO ling. 5, 2 de quibus duabus rebus, *sc. de veriloquio et notione,* in his libris -e dicam. SEN. nat. 7, 30, 6 *rerum naturae* arcana non -e nec omnibus patent. COLVM. 8, 11, 6 haec cibaria non omnibus, *sc. avibus,* -e spargenda sunt, sed in singulis septis. SVET. Aug. 44, 2 quos *gladiatores* -e spectari sollemne olim erat, *sc. a viris feminisque* (*in eadem re*: Claud. 21, 3. Dom. 8, 3 licentiam theatralem -e in equite spectandi). IVL. VAL. 3, 14 hi ... sunt -e mares et aliud secus (*i. sexus; gr. p. 106, 17* θηλυμόρφους). CHALC. transl. p. 24^A ut -e nullus operetur (*gr.* καθ' αὑτὸ ἕκαστον ἄλλῳ δὲ οὐκ ἐπιμειγνύμενον). PROB. Verg. ecl. praef. p. 329, 12 *carmen* micton, ubi -e et poeta et persona *loquuntur.*

2 *speciatim respicitur usus indiscretus verborum* (*metrorum, figurarum sim.*): **a** *sec. notionem vel quamlibet rationem*: CIC. orat. 85 *tenuis orator figuris* ceteris -e poterit uti. VARRO ling. 6, 78 his, *sc. verbis 'ago' et 'facio',* magis -e quam diligenter consuetudo est usa (*cf.* FEST. p. 355 'tuor' video, 'tueor' defendo, ... sed iam -e utuntur. QVINT. inst. 9, 4, 75 trimetrum et ⟨senarium⟩ -e dicere licet. PAPIN. dig. 48, 5, 6, 1 lex stuprum et adulterium -e et καταχρηστικώτερον appellat; sed proprie *eqs.* CHAR. gramm. p. 302, 3 [*ex Palaem.*] -e accipiuntur. *al.*). frg. Non. p. 127, 26 quibus (*sc. verbis?*) nos in hoc libro, proinde ut nihil intersit, utemur indiscriminatim, -e. FEST. p. 205 poetae -e omnes aves ita appellant, *sc. praepetes* (*cf.* TERT. spect. 5 p. 7, 5 cum *olim* -e ludi 'Liberalia' vocarentur. INST. Iust. 3, 6, 3 *patruus et avunculus graece* -e θεῖος dicitur). SEN. contr. 9, 2, 23 in usu verbum esse coepit et -e poni pro discipulo auditor (*cf.* GELL. 7, 14, 8 τιμωρία -e dici solet pro omni punitione. CHALC. comm. 71 ortus ... varie dicitur: ⸢proprie quidem ..., -e vero⸣ ..., tertia *eqs.* [*aliter Theo Smyrn. p. 107, 7 sqq.* κυρίως μὲν καὶ κοινῶς ..., ἕτερον δὲ τρόπον]. BOETH. mus. 2, 12 p. 242, 30). BASS. gramm. VI 256, 10 Pindarus et Simonides usi sunt eo *versu,* sed passim et -e (*opp.* carmen ex hoc uno genere composuit). GELL. 10, 21, 2 *cum* Cato et Sallustius et alii ... verbo isto, *quod Cicero non probabat,* -e usi-

[*Keulen*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tati sint. CHAR. gramm. p. 304, 23 (*ex Palaem.*) hae praepositiones (*sc.* ante, post, inter, penes) non numquam -e accipiuntur; nam et postponi solent et accentum ... mutant, aliquando et casum. *al.* **b** *sec. formam:* *flexionis*: CHAR. gramm. p. 106, 27 *lat. 'er' ponendum est pro gr. 'ϱος', e. g. Menander*; Vergilius tamen -e extulit; in III (*sc. Aen. 3, 108*) dixit enim 'Teucrus' (*ad rem v. Prisc. gramm. II 224, 15 sqq.*). *motionis, sc. respicitur epicoenon*: MARTYR. gramm. VII 191, 3 corvus -e et hic et haec clavus alterum per genus significans (*Cassiod. ibid.* promiscuum. *cf. verbo subaudiendo* MARTYR. gramm. VII 191, 8 palumbus -e [*item* CASSIOD. *ibid.*]). PRISC. gramm. II 141, 19 *epicoena* in utroque genere -e sunt prolata.

deriv.: cf. promiscam. *compos.*: impromiscus. *Keulen.*

prōmissa, -ae *f. v.* promitto.

prōmissio, -ōnis *f.* *a* promittere. *scribitur* promisonis CIL VIII 20600 (*a. 359*). *de notione*: DON. Ter. Andr. 401 -o et pollicitatio eandem vim habent, sed pollicitatio maioris asseverationis est. GLOSS. -o: ὑπόσχεσις. ἐπαγγελία. κατεπαγγελία. GLOSS.L V Abba SI 84 stipulatio: -o. *legitur* (*in oratione soluta praeter* PRVD. perist. 2, 128) *inde a* CIC., SEN. *rhet., sc. raro, sed frequentant iuris consulti et maxime Christiani; prius et saepius occurrit* promissum, *sed raro in iure; cf. etiam* pollicitatio, *quam vocem praefert* CAES. [*confunditur in codd. maxime c.* repromissio CYPR. domin. orat. 34 HIER. epist. 119, 10, 1 AVG. civ. 18, 3 p. 259, 16. *al.* (*e coni. dub.* FRONTIN. grom. p. 6, 1), *ceterum e. g. c.* professio PANEG. 9, 15, 3 COD. Iust. 6, 38, 3; *e suppl. dub.* CIC. Scaur. 38 spe et ˌpr⟨omissione⟩ˏ pr⟨ae⟩miorum (*Mai; scribasne* pr⟨omissis⟩, *sc. clausula sollemniore?*).]

i. q. actio promittendi vel status inde ortus (*gr. respondet ἐπαγγελία, nisi aliud adnotavimus; promittuntur bona passim, mala p. 1858, 45*): **I** *notione communi*: **A** *generatim* (*laxius de elocutione, quae instar -is videtur l. 38, de descriptione, quae effectum praedicit l. 52*): CIC. Phil. 8, 10 scelerum ... -o et eis, qui exspectant, perniciosa est et eis, qui promittunt. Att. 8, 9a, 2 Balbus ... currens ad Lentulum consulem missu Caesaris ... cum -e provinciae. fam. 4, 13, 1 (*materies sollemnis epistulae consolatoriae*) -o auxili alicuius. SEN. contr. exc. 4, 8, 3 -e iudex molliore (*i. clementius agendi*) fallendus est. PS. QVINT. decl. 8, 5 in ... fratre *sospite* explicata -o *medici.* APVL. met. 5, 18, 4 *Psyche* mariti monitionum suarumque -um memoriam effudit. 11, 12, 1 *res aguntur* ad ipsum praescriptum divinae -is (*sc. Isidis somniis visae*). *al.* PORPH. Hor. epist. 2, 2, 209 ('portenta ... Thessala') -es incantatorum (*affert Verg. p. 1869, 3*). PANEG. 5, 10, 5 debita remissurus, quantum deberemus, interrogasti; quae interrogatio manifesta -o fuit. 9, 15, 3 *Iovis* nutum -em confirmantis totius mundi tremor sentit. 11, 1, 1 *ut* dicendi munus, quod tunc voti -e susceperam, nunc ... repraesentem (*item promittuntur dicta vel scripta*: AVG. civ. 1 praef. p. 3, 15 hoc opere ... mea ad te -e debito. BOETH. cons. 5, 1, 4. FACVND. defens. 9, 1, 1 -is memores. *al.*). SYMM. epist. 6, 2 si ... non sit clauda -o. COD. Iust. 1, 11, 2 (*a. 385*) ne quis mortalium ita faciendi sacrificii sumat audaciam, ut inspectione iecoris ... vanae spem -is accipiat. SERV. Aen. 8, 151 *Aeneas* -em rebus confirmat. CLAVD. DON. Aen. 5, 290 p. 455, 23 ('*certaminis* praemia ponit') -e ... et propositione praemiorum. PRVD. perist. 2, 128 -is munere *fungi.* CONC.S I 5 p. 311, 10 *quosdam* volumus ..., ut tuis -bus persuasi, ... coaptari communi corpori ecclesiae (*subestne error interpretis? cf.* CASSIOD. hist. 5, 43, 3 his -bus persuasus [*Theodoret. 2, 29, 3 ὑποθήκαις. v. Lundström, Übersetzungstechn. Untersuch., 1955, 107 sq.*]). CAEL. AVR. chron. 5, 10, 117 *medicamentum* simili -e conscriptum (permistione *Friedel; cf. p. 1877, 51*). CASSIOD. Ios. antiq. 2, 115 non ... poterant in Aegyptum venire *fratres Iosephi,* nisi pergerent cum sua -e (sc. *Beniamin afferendi; gr. μετὰ τῶν ἐπαγγελιῶν*). REGVLA mag. 94, 9 *abbas* dicat se a nullo -bus vel adulationibus esse redemptum. *al.* *in arte rhetorica conciliat orator auditores expectatione eorum, quae dicturus est*: CIC. de orat. 2, 339 (*medicina adclamationis adversae*) -o, si audierint, *eos esse* probaturos. 3, 205. QVINT. inst. 9, 2, 2 quo modo iudex doceri potest, si desit ... propositio, -o, ... expositio sententiae suae? DON. Ter. Hec. 20 ('ubi sunt cognitae *fabulae priores,* placitae sunt') elegans -o, et hanc placituram, si cognoscatur. ISID. orig. 2, 21, 44 *v. vol. V 2, 652, 72.*

B *in iure* (*minus technice* CIC.): **1** *promittuntur varia*: CIC. ad Brut. 26, 4 *non* paenitere potest rem publicam me pro eo *Octaviano* spopondisse, qui fuit ... mea -e constantior (*cf. Phil. 5, 51* promitto, recipio, spondeo ... C. Caesarem talem semper fore civem *eqs.*). TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1974 n. 277; *a. 48*) dolum ... malum ei rei -ique abesse afuturumque esse (*fere eadem formula*: PAPIN. dig. 45, 1, 121 pr. *cf.* EPIST. donat. Syntroph. [CIL VI 10239] 18 ab hac re -eque dolus malus ... ⟨absit⟩). IAVOL. dig. 45, 1, 108, 1 nulla -o potest consistere, quae ex voluntate promittentis statum capit. COD. Iust. 4, 32, 1 (*a. 136/61*) usurarum. GAIVS dig. 46, 1, 70, 2 incivile est fideiussorem ex sua -e non teneri. COD. Iust. 3, 38, 7 (*a. 294*) evictionis (*sc. eius, quod praestandum est pro evictione*). 4, 20, 17, 1 pecuniarum. *al.* **2** *promittitur dos*: IAVOL. dig. 23, 3, 57 nuptura ... si socero dotem ita promiserit: '...', interesse puto, ... *quid* -i contineatur. *ibid.* -i dotis (IVLIAN. dig. 44, 7, 19 PAPIN. dig. 23, 3, 68 TRYPH. dig. 23, 4, 30. *al.*). 23, 3, 80 (= 23, 3, 83). IVLIAN. dig. 23, 3, 44 pr. *al.*

C *in sacris scripturis vel usu christiano*: **1** *promittit deus hominibus (veteris testamenti -es visae sunt Paulo eumque secutis praefigurare praemia Christianorum); -es spectant ad*: **a** *progeniem Abrahae*: VET. LAT. Gal. 3, 16 (cod. 77. *al.* = VVLG.) Abrahae dictae sunt -es et semini eius. 3, 18 (cod. 64. *al.* =VVLG.) Abrahae *hereditatem* ... per -em donavit deus. 3, 29 (cod. 75. *al.* = VVLG.) Abrahae semen estis secundum -em heredes. TERT. carn. 22 l. 23 -em benedictionis nationum. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 17 post primam -em, qua in multitudinem arenae repromittitur *semen Abrahae.* IREN. 5, 30, 4 -em hereditatis. AVG. civ. 16, 16 p. 153, 24 Eusebius in chronicis ab anno huius -is computat (PROSP. chron. I p. 386, 28. p. 387, 35. *cf.* I p. 388, 57 impletis ab initio -is annis *tot*). *al.* *-o Sarrae data de partu Isaac*: VET. LAT. Rom. 9, 8 (cod. 77. *al., sim.* VVLG.) non qui filii carnis, *sicut Ismahel,* hi filii dei, sed filii -is aestimantur in semine (Gal. 4, 28 [cod. 78. *al.* = VVLG.] secundum Isaac -is f. sumus. PS. ORIG. tract. 3, 10. *al.*). Gal. 4, 23 (cod. 77. *al.*) *Isaac* de libera *natus est* per -em (*cod. 75. al. et Vulg.* repromissionem). SEDVL. op. pasch. 1, 5 *Isaac sacrificandus,* cuius fuerat in desperatione -o. *al.* **b** *terram promissam* (*cf. IIA2*): VET. LAT. Hebr. 11, 9 (cod. 75. *al.*) *Abraham* demoratus est in terra -is (TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 402, 29 Iesus Christus secundum populum ... introducturus erat in terram -is ..., id est in vitae aeternae possessionem. LACT. inst. 4, 17, 12 AMBR. off. 3, 8, 55. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 31 p. 529, 8 terrenas -es vini et olei ... et ipsius civitatis. AVG. in psalm. 72, 5 ad patriam supernae -is dei. *al.* **c** *spiritum sanctum* (*cf. IIA1*): VET. LAT. act. 2, 39 (cod. 51. *sim. al.*) accipietis donum spiritus sancti: vobis enim hec -o et filiis vestris (*Vulg.* repromissio). Eph. 1, 13 (cod. 77. *al.* = VVLG.) signati estis spiritu -is sancto. TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 599, 1 illa -o spiritus (*seq. Ioel 3, 1*). CYPR. domin. orat. 34 *spiritus sanctus* gratiam dominicae -is inplevit. AVG. serm. 270, 2 ut ... eius *Christi* de spiritu sancto -o compleretur. *al.* **d** *varia vel minus definita*: VET. LAT. sap. 12, 21 parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum -um (*gr. ὑποσχέσεων*). Eph. 6, 2 (cod. 78. *al., sim.* VVLG.) 'honora patrem tuum et matrem', quod est primum mandatum in -e, 'ut ... sis longaevus super terram'. I Tim. 4, 8 (cod. 75. *al.* = VVLG.) -em ... vitae, quae nunc est, et futurae (AVG. in epist. Ioh. 3, 12 v. aeternae). or. Man. 6 investigabilis misericordia -is tuae. TERT. adv. Iud. 6, 1 tempus, quo legis antiquae ... praecepta cessarent et novae legis -o ... superveniret. adv. Marc. 3, 20 p. 410, 16 statim tibi in psalmis -o patris occurret. praescr. 13 l. 10 novam -em regni caelorum (GREG. M. in Ezech. 1, 6, 18 l. 372 caelestis r. -o). PS. PACIAN. sim. carm. p. 127, 23 *Matthaeus* ducit ... stemmata sacrosancta *Iesu* ... per adulteras, nec tantae -i (*sc. Christi*) cavet (permistioni *Morin et vol. X 1, 1564, 50*). PRISCILL. tract. 10, 134 Rebecca ... divinae -is decreta parturiens. AVG. civ. 19, 17 p. 384, 28 -e redemptionis. *al.* *promittitur malum*: EVSEB. EMES. serm. 6, 5 *virgines liberatae* a -bus, quae ob Evam factae sunt (*sc. gen. 3, 16* 'in dolore paries filios').

2 *promittunt homines* (*diabolus l. 58*): **a** *vitam sec. praecepta fidei agendam* (*saepe de votis deo factis*): TERT. bapt. 18, 4 *sponsores baptismi* per mortalitatem destituere -es suas possunt. EVSEB. EMES. serm. 6, 13 nec praeter -em vitam exerceamus nostram (*promittitur virginitas, ut*: 6, 24 p. 166, 26 sollicitudo ob virginitatem est certamen ob -em. *al. apud eundem*). POMER. 3, 10, 2 in -e honesta veloces, in exhibitione mendaces. ORIG. in Matth. 17, 4 p. 589, 18 operibus ... contraria suis -bus agunt. in Matth. ser. 88 p. 202, 9 ut arguatur audacia -is eius *Petri* per unam ancillam. *al.* **b** *bona saecularia ad seducendos pios*: PASS. Macc. 9, 10 *tyrannus cognovit* nec crudelitatem suam formidini fuisse nec -is praemia locum gratiae obtinuisse *apud martyras.* AVG. serm. 346 B, 4 coll. Morin p. 287, 20 temptat ... per -es et pollicitationes aliquas (*diabolus ut*: GREG. M. moral. 4, 6 lucem -is ostendit, sed peccati tenebras contulit). *ibid.* p. 287, 26 nemo vos seducat ad fraudem per aliquam -em. QVODV. grat. 2, 11, 5 defensio peccatorum [aliqua] -o haereticorum, retia sunt animarum. ORIG. in Matth. ser. 38 p. 73, 1 in superbia et magna -e. FACVND. defens. 1, 2, 5 fallax ... -o *haereticorum.*

II *metonymice pro eo, quod promittitur*: **A** *a deo*: **1** *spiritus sanctus* (*c. gen. epexeg. l. 71. 72*): VET. LAT. Luc. 24, 49 (cod. 5. *al.*) mitto ˌ-em meamˏ super vos ([ˌ ˏ cod. 11. *al.* -em patris mei, *cod. 15. al. et Vulg.* promissum]. TERT. adv. Prax. 26 p. 279, 14 *Christus* post resurrectionem spondens missurum se discipulis -em patris. AVG. conf. 9, 4, 9 -em suam, paracletum. *al.*). act. 1, 4 (PS. CYPR. rebapt. 2, *sim.* VVLG.) exspectare illam -em patris quam audistis a me, quia ... baptizamini spiritu sancto (HIER. epist. 120, 9, 17 -em spiritus). 2, 33 (cod. 51. *sim.* VVLG.) -e accepta spiritus sancti a patre (FILASTR. 156, 5 Petrus beatus ⟨de⟩ -e a. a patre ad Iudaeos dicens). AVG. serm. 175, 3 venit ... et -o ipsius, venit spiritus. *al.* **2** *terra -is* (*cf. et p. 1859, 7*): TERT. monog. 6, 9 *Iosue* imaginem nostram (*i. Iudaeos*) in -em dei induxit. scorp. 1 p. 146, 19 si

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lacte et melle -o dei manat. MVTIAN. Chrysost. hom. 27 p. 405 *Iosue* introduxit populum in -em. **3** *alia*: VET. LAT. Hebr. 6, 12 (cod. 109. *al.*, *sim.* VVLG.) qui per fidem et patientiam hereditabunt -es. I Ioh. 2, 25 (cod. 55. *al.*) haec est -o quam ipse *Christus* pollicitus est nobis vitam aeternam (*Vulg.* repromissio). PASS. Perp. 11, 4 hoc est quod nobis dominus promittebat: percepimus -em. IREN. 5, 32, 1 oportet iustos primos ... resurgentes recipere -em hereditatis, quam deus promisit patribus, et regnare in ea (HIER. epist. 119, 10, 1 qui vivunt ... et necdum receperunt -em dei [repromissionem *var. l.*]. *al.*). HIER. in Ier. 1, 75, 3 nisi gladius praecesserit ..., pax et -o non sequatur. *al.*

B *ab homine, sc. promittitur homo* (*vix addas p. 1857, 54*): SIDON. epist. 4, 4, 1 adest -o mea, expectatio vestra, Faustinus.

appendix syntactica et stilistica: **1** *additamenta (pendentia etiam a locut. verbali, e. g. l. 18 sq.), quae indicant*: **a** *quid promittatur* (*sc. dandum passim; quod cautionis nomine praestandum est l. 24. p. 1857, 73*): α *gen. passim.* β *oratio obliqua: acc. c. inf.*: CIC. de orat. 2, 339 (*p. 1857, 57*). COD. Iust. 8, 37, 8 (*a. 294*) non moriturum praestari servum impossibilis -o est. IREN. 3, 9, 1 *deus*, qui -em fecerit Abrahae facturum se semen eius quasi stellas caeli. 3, 16, 2 l. 58. DON. Ter. Hec. 20 (*p. 1857, 60*). QVODV. prom. capp. 1, 10. *al.* *enunt. secund.*: VET. LAT. Rom. 4, 13 (cod. 75. *al.* = VVLG.) -o Abrahae aut semini eius, ut heres esset mundi. PROSP. chron. I p. 386, 26 -o ad Abraham facta est, quod futurus esset gentium pater. γ *oratio recta*: VENVL. dig. 46, 5, 11 quae *stipulationes* 'quanti ea res est' -em habent. VET. LAT. Eph. 6, 2 (*v. p. 1858, 34*). δ *praepos.*: de: IREN. 3, 16, 3 de filio. PAVLA Hier. epist. 46, 2, 2 AVG. civ. 17, 2 p. 199, 11. *al.* in: AVG. civ. 17, 8 p. 223, 11 de -bus ad David in filio eius. circa: INTERPR. cod. Theod. 3, 5, 12 patris -o c. sponsum.

b *cui promittatur*: α *gen.*: VET. LAT. Rom. 15, 8 (cod. 78. *al.* = VVLG.) -es patrum (PS. AVG. quaest. test. 77, 1. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 495, 19 -is Moysi (*nisi dat.*). β *dat.*: VET. LAT. Rom. 4, 13 (*v. l. 21*). TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 541, 17. AVG. civ. 16, 43 p. 195, 11. *al.* γ *praepos.*: TERT. adv. Marc. 5, 20 p. 649, 6 agnosco veterem ad Abraham -em (AVG. civ. 1 praef. p. 3, 15 ad te. 17, 2 p. 198, 16. 17, 8 p. 223, 11). PROSP. in psalm. 131, 10 -um ... in domum David. δ *adi.*: TERT. pudic. 8 p. 234, 29 terra paternae -is (PS. ORIG. tract. 3, 12. *al.; cf. l. 30*).

c *quis promittat*: α *gen. vel pron. poss.: saepe occurrunt inde ab* APVL. β *adi.*: APVL. met. 11, 12, 1 divinae -is (PRISCILL. tract. 10, 134 PELAG. in I Cor. 15, 36. *al.*). CYPR. domin. orat. 34 dominicae (DIONYS. EXIG. praef. 5, 2). EVSEB. GALLIC. hom. 35, 10 euangelicae -is oraculum.

2 *iuncturae verbales selectae:* **a** *sine praepos., sc. iungitur cum verbis*: α *explendi*: PS. QVINT. decl. 8, 5 explicata -o. TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 599, 1 -o ... absoluta (THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 3). IREN. 3, 12, 1 -em adimplesse. GAVDENT. serm. 3, 2 -em domini ... esse completam (HIER. epist. 41, 2 et prophetiam et -em domini. RVFIN. Orig. in gen. 8, 1 p. 78, 1 AVG. civ. 17, 1 p. 196, 23. *al.*). 3, 8 ut -i ... satisfaciam (CASSIAN. conl. 17, 5, 2 COD. Iust. 4, 29, 25, 2). AVG. civ. 16, 28 p. 171, 4 -em ... reddi (HERM. Pal. vis. 1, 3, 4. *al.*). 17, 2 p. 199, 1 impletis ... -bus (PS. PROSP. vocat. gent. 1, 20. *al.*). *al.* β *faciendi, dandi*: COD. Iust. 4, 32, 1 (*a. 136/61*) recte facta (EPIST. imp. Sept. Sev. frg. Vat. 267 TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 599, 1 VLP. dig. 2, 11, 4, 5 IREN. 3, 16, 3 l. 88. *al.*). PAPIN. dig. 23, 3, 68 dotis -em in primis dumtaxat nuptiis destinare (TERT. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 5 paenit. 2, 4). VET. LAT. Gal. 3, 16 (cod. 77. *al.* = VVLG.) Abrahae dictae sunt -es (NICET. spir. 12 p. 29, 10). 3, 22 (cod. 77. *al.* = VVLG.) ut -o ... daretur credentibus (RVFIN. Orig. in gen. 9, 1 p. 88, 1. *al.*). COD. Iust. 3, 38, 7 (*a. 294*) -em sollemnitate verborum ... promissam (HERM. Pal. vis. 1, 3, 4 IREN. 5, 32, 1. 5, 32, 2 -o dei, quam promisit Abrahae). *al.* γ *variis, quae spectant ad -em firmam, servatam aut infirmatam sim.*: IAVOL. dig. 45, 1, 108, 1 consistere (*v. p. 1857, 70*). IVLIAN. dig. 23, 3, 44 pr. non resolvitur -o. 23, 3, 46 pr. ut -e liberetur (AFRIC. dig. 15, 1, 38, 1 *bis*). CLEM. dig. 23, 3, 61 pr. ipso iure -o non valet (PAPIN. dig. 23, 3, 68. *al.*). VLP. dig. 2, 11, 4, 4 in -e deserta. VET. LAT. Gal. 3, 17 (cod. 77. *al.* = VVLG.) ad evacuandam -em. COD. Iust. 8, 37, 9, 1 (*a. 294*) -o non infirmatur. RVFIN. Orig. in gen. 8, 1 p. 78, 12 -o permanebit (INTERPR. cod. Theod. 3, 5, 12 firma permaneat). AVG. in psalm. 74, 1 ne -es dei corrumpat aliquis potentium (COD. Iust. 4, 18, 2, 1. *al.*). COD. Theod. 3, 15, 1 sponsorum ... -es absolvimus. *al.*

b *c. praepos.*: ex: IVLIAN. dig. 30, 84, 6 ex -e ... agere (AFRIC. dig. 15, 1, 38, 1 VLP. dig. 21, 2, 23. *al.*). POMPON. dig. 42, 1, 22 pr. si ... dos ex -e petatur (TRYPH. dig. 23, 4, 30 VLP. dig. 44, 4, 4, 22). GAIVS dig. 46, 1, 70, 2 ex sua -e ... teneri (VLP. dig. 21, 1, 31, 1). VLP. dig. 23, 3, 29 dos ... ex -e marito debetur (MOD. dig. 50, 12, 9. *al.*). PELAG. in Rom. 9, 8 Isaac ... ex -e dei est generatus. *al.* per: VET. LAT. Gal. 3, 18 (*v. p. 1858, 7*). 4, 23 (*v. p. 1858, 17*). QVODV. prom. 1, 10, 16 *Abraham* per -em expectat heredem. ORIG. in Matth. 12, 40 p. 161, 28 *Petrus* per -em meruit fieri ecclesiae fundamentum. *al.* secundum: VET. LAT. Gal. 3, 29 (*v. p. 1858, 8*). TERT. adv. Prax. 2 p. 229, 12 qui *Christus* ... miserit s. -em suam a patre spiritum sanctum. VLP. dig. 2, 11, 2, 1 si quis ... s. suam -em non stetit. NOVELL. Valent. 36, 2. *al.*

3 *epitheta selecta (cf. et p. 1859, 36. 39), quae pertinent: ad fidem, validitatem sim.*: VLP. dig. 5, 1, 2, 6 sola. 17, 2, 63, 4 nuda (21, 1, 19, 2 COD. Iust. 6, 38, 3 INST. Iust. 4, 11, 2. *al.*). VET. LAT. Rom. 4, 16 (cod. 75. *sim. al. et* VVLG.) ut ... firma sit -o omni semini (IREN. 5, 32, 2 l. 25 -o dei ... f. perseverat. AVG. in psalm. 74, 1. *al.*). FIRM. math. 5 praef. 2 falsa (CLAVD. DON. Aen. 10, 45 p. 297, 15 PS. PROSP. vocat. gent. 1, 9 p. 659^{A}. *al.*). SYMM. epist. 5, 94 certa (HIER. epist. 121, 7, 4 AVG. in psalm. 74, 1. *al.*). AVG. in psalm. 74, 1 est ... -o dei rata, certa, fixa et inconcussa (CASSIOD. var. 10, 23, 1). EPIT. Gai 2, 9, 5 inutilis est -o ..., si id aliquis se daturum promiserit, quod sui iuris non est. *al.* *ad naturam rei promissae:* TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 18 terrena (4, 31 p. 529, 8 AVG. civ. 17, 2 p. 199, 21. *al.*). *ibid.* caelesti (4, 34 p. 537, 14. *al.*). AVG. in Rom. imperf. 2, 4 non cibo sempiternae veritatis, sed temporalium -um ... contentos (serm. 4, 8 [*opp.* significationes spiritales]. *al.*). *al.*

※**prōmissīvus,** -a, -um (*usum pro subst. v. l. 28*). *a* promittere (*cf. l. 42*). *legitur inde a* SACERD. (*adv. -e iam apud* TERT.), *fere apud gramm.* [*confunditur c.* permissivus DON. Ter. Hec. 424, 4 (*restituendum est* PS. CASSIOD. de orat. p. 1235^{D}; per- *falso edebatur* VIRG. gramm. epist. 3, 13, 3).]

i. q. ad promissionem pertinens: **1** *usu techn. in re grammatica*: **a** *respicitur tempus futurum modi indicativi* (*cf. Jeep, Zur Gesch. der Lehre von den Redetheilen, 1893, 218*): modus -us (*aliter l. 53; subst. saepe suppl. e contextu, per ellipsin solum poni videtur* PS. PALAEM. gramm. V 544, 34. 37): SACERD. gramm. VI 432, 21 futurum *tempus* ... modi pronuntiativi (*i. indicativi*) quidam m. dicunt -um; sed errant (*seq. l. 44. item reicitur*: DON. gramm. mai. 2, 12 p. 632, 9 -us, ut 'legam'; sed hunc nos m. non accipimus. CLEDON. gramm. V 16, 17 -us m. non est, sed est indicativi modi tempus futurum [*sed ipse utitur termino, v. l. 40; simili discrepantia* EXPLAN. in Don. gramm. IV 549, 13, *v. enim* 554, 4]. *al.*). VICTORIN. gramm. VI 198, 31 coniugatio quid est? forma quaedam, qua intellegitur -us m. quo modo efferri debeat (*item de formatione*: EXC. Bob. gramm. I 563, 31 -us m. quando in 'bo' syllabam ... exire debeat, sic ... observabitur. DIOM. gramm. I 347, 39. *al.*). DON. Ter. Hec. 424, 4 ('aufugerim') coniunctivum modum posuit pro indicativo futuro vel, ut alii dicunt, -o. CLEDON. gramm. V 17, 20 inter -um et indicativum hoc interest: promittimus tantum futura, indicamus omnibus temporibus (*item de origine*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 503, 29 -us, per quem promittimus. POMP. gramm. V 214, 9. *al.*). *al.* species -a: SACERD. gramm. VI 432, 22 (*antea l. 30*) nam tempus est futurum specie -a, sicut tempus praeteritum imperfectum specie inchoativa. 436, 2. 437, 5. *al. apud eundem.* verba -a (*spectat comparatio ad 2*): AVG. in psalm. 39, 12 l. 11 *sacrificia Iudaeorum* quasi v. erant promittentis; et v. -a, cum venerit quod promittunt, non iam enuntiantur (*de re v. l. 13 sq.* non ... 'dabo' ..., sed ... 'dedi'). *ibid.* l. 18 (*opp.* completiva). l. 20. tempus -um: PS. PALAEM. gramm. V 543, 25. 545, 2. 543, 41. **b** *cetera exempla*: DIOM. gramm. I 417, 17 'et' coniunctio ... non modo subiungitur, sed etiam praeponitur ... adnutiva et -a, ut (*Verg. ecl. 3, 104*): 'dic quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo'. CLEDON. gramm. V 54, 9 optativus (*sc. modus*) est qui et -us, quando nobis promittimus et optamus aliquid evenire. ISID. orig. 2, 21, 18 (*inter sententiarum species*) -ae, ut (*Verg. Aen. 1, 257*): 'parce metu, manent inmota *eqs.*'. VIRG. gramm. epist. 3, 13, 3 *formam verbi 'victorio'* non meditativam ..., sed -am an voluntativam dicere debemus.

2 *usu christiano, respiciuntur leges sim. veteris testamenti, quae Christum praefigurare creduntur* (*v. etiam l. 46*): AVG. c. Faust. 19, 14 -a erant illa omnia sacramenta. 19, 18 -a signa (in psalm. 73, 11). 22, 7 *stulti* verrucas legis esse dicunt -as figuras sacramentorum (22, 17 p. 605, 3 *Christi* sacrificii -as f. in victimis animalium celebrari [*inde* ISID. expos. in lev. 1, 1]. spir. et litt. 14, 23). in psalm. 73, 6 nisi iam sancta illa, primo -a, necessaria non essent, cum ipse qui promiserat teneretur.

adv. **prōmissīvē.** *i. q. modo promissivo*: TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 15 'portemus' ..., inquit *Paulus* (*I Cor. 15, 49*), non 'portabimus', praeceptive, non -e.

※**prōmissor,** -ōris *m.* *a* promittere. *scribitur* promisor IVLIAN. dig. 13, 5, 23 (*cod. F ut* VLP. dig. 2, 9, 1, 1. *al.*). *notatur* p PROB. litt. sing. 6, 59 f(idei) p(romissor). *de notione*: ISID. orig. 5, 24, 30 -es stipulatores vocantur (*adde p. 1864, 1*). GLOSS. ἐπαγγελτής. sponsor. *al.* (*cf. vol. VI 1, 661, 60 sq.*). *legitur fere in sermone iuris inde a saec. I a. Chr. (v. p. 1861, 15. 39), in versibus* HOR. ars 138 DRAC. laud. dei 2, 794.

i. qui promittit (*iuxta subst. p. 1861, 6; quid promittatur, saepe indicatur per gen., per acc. p. 1861, 62; epitheta pertinentia ad fidem sim. -is e. g.*

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fallax *l. 7. 64,* fidelis *l. 47,* idoneus POMPON. dig. 45, 1, 112, 1 *et l. 12. 51*): **1** *usu communi*: HOR. ars 138 (*exemplum exordii inepti*) 'fortunam Priami cantabo et nobile bellum.' quid dignum tanto feret hic -r hiatu? (*cf. p. 1876, 56*). CLAVD. DON. Aen. 1, 230 p. 52, 22 *Iovem* -em imperii novi. 8, 170 p. 140, 8 Euander more boni -is maius debuit efficere, quod fuerat praestaturus. AVG. in psalm. 39, 2 non quemlibet hominem -em, qui possit fallere et falli, *sed deum.* 84, 9 l. 51 non fallax -r. CASSIOD. var. 6, 6, 2 *magister officiorum* aspectus regii haud irritus -r. 6, 18, 2 *praefectus annonae* -r ubertatis seditiones *dissolvit.* 8, 14, 2 *quidam nuntiando regis successionem* conservandae iustitiae fuerat -r effectus. PS. FVLG. RVSP. serm. 20 (*opp.* petitor, *v. p. 975, 74*). EVGIPP. Sev. 31, 5 *deus* me ... in perducendis eis *incolis ad aliam terram* idoneum faciet -em. *al.*

2 *in iure* (*cf.* reum promittendi *p. 1866, 34; opp.* stipulator *passim [errat* ISID. *p. 1860, 70], disting.* fideiussor AFRIC. dig. 13, 4, 8. *al.*); *iuncturae selectae pertinentes ad*: **a** *varia*: FEST. p. 161 (*e Labeone*) *mortis causa stipulatio* ita fit, ut morte -is confirmetur (POMPON. dig. 46, 2, 24 MARCELL. dig. 39, 6, 34. *cf. e. g.* IVLIAN. dig. 45, 1, 57 quamvis ... -r moriatur [PAVL. dig. 45, 1, 4, 1 INST. Iust. 3, 19, 13]. GAIVS inst. 3, 100 novissimum vitae tempus ... -is). PROC. dig. 45, 1, 113 pr. *interest,* utrum per -em mora non fuisset, quo minus opus ... perficeretur, an *eqs.* (*cf.* PAPIN. dig. 9, 2, 54 post moram -is [VLP. dig. 45, 1, 82, 1]. VLP. dig. 46, 2, 8 pr. cum in mora -r esset. *al.*). CELS. dig. 45, 1, 99 pr. secundum -em interpretamur. IVLIAN. dig. 2, 10, 3, 3 si et stipulator dolo -is et -r dolo stipulatoris impeditus fuerit (VLP. dig. 45, 1, 38, 13 d. malum -is ... abesse. PAVL. dig. 2, 11, 10, 1). 13, 5, 23 -r hominis homine mortuo, cum per eum staret, quo minus traderetur *eqs.* (AFRIC. dig. 17, 1, 37 *si* per -em s., quo minus sua die solveret. VENVL. dig. 46, 2, 31 pr. *al.*). POMPON. dig. 44, 7, 8 heres -is (VLP. dig. 12, 6, 26, 14. PAVL. dig. 45, 1, 2, 2 h. -is singuli in solidum tenentur. *al.*). 46, 3, 107 sine culpa -is (PAVL. dig. 45, 1, 37. 45, 1, 83, 5). VENVL. dig. 45, 1, 137, 4 causa difficultatis ad incommodum -is, non ad impedimentum stipulatoris pertinet. PAPIN. dig. 46, 3, 95, 1 (*stipulatio*: 'Stichum aut Pamphilum ... dare spondes?') si -is fuerit electio (PAVL. dig. 46, 3, 98, 6 INST. Iust. 4, 6, 33d). *al.* **b** *obligationem -is*: CELS. dig. 12, 1, 42, 1 -r liberari *potest* (IVLIAN. dig. 45, 3, 1, 5 [*l. 40*]. *al.* POMPON. dig. 46, 3, 11 liberabitur a me *stipulatore. al.*). IVLIAN. dig. 13, 5, 23 -r hominis ... de constituta pecunia tenebitur, ut pretium eius solvat (POMPON. dig. 45, 1, 33. VENVL. dig. 46, 7, 19, 1 -r poena tenebitur. *al.*). 45, 1, 62 servus vetante domino si pecuniam ab alio stipulatus sit, nihilo minus obligat domino -em (POMPON. dig. 45, 1, 5, 2. PAVL. dig. 17, 2, 71 pr. [*ex Alf.*]. *al.*). 45, 3, 1, 5 si -r fructuario solvisset, liberatur (MARCELL. dig. 46, 3, 72, 6 -r servi ... debet hominem *non turpem* solvere. *al., adde l. 36*). VENVL. dig. 45, 2, 12 pr. -r, licet ... responderit, *sc. stipulatori, eqs.* (INST. Iust. 3, 16 pr. 3, 19, 18). GAIVS dig. 13, 4, 1 si -r ad eum locum, in quem daturum se promisisset, numquam accederet (40, 1, 18 PAVL. dig. 21, 2, 56, 4). *al.*

3 *usu christiano; promittitur*: **a** *hominibus*: *-r est deus* (*respiciuntur aeterna, spiritalia praeter promissum Mosi datum l. 59*): AVG. conf. 9, 3, 5 *deus* fidelis -r reddis Verecundo pro rure ... eius ... amoenitatem ... paradisi (in psalm. 39, 3 f. *deum* ... esse -em, largum datorem. SACR. Gelas. 791 aeternorum bonorum fidelissimi [*i.* -me] -r, certissimi persolutor. *al.; cf.* AVG. serm. 110, 5 coll. Morin p. 644, 10 infidelem me -em putatis?). c. Petil. 2, 43, 102 non ... curo vanum calumniatorem, quia idoneum teneo -em (in psalm. 39, 2 i. -r est, fidelis redditor). in psalm. 32, enarr. 2, serm. 1, 9 teneamus fidelissimum debitorem, quia tenemus misericordissimum -em (c. Petil. 2, 43, 102 [*v. supra*]. *al.*). 83, 17 tene debitorem, quia credidisti in -em (*item iuxta* debitor *l. 53. al.*). 143, 7 *non* erit ille mendax -r. serm. 157, 6 veracem -em Christum fidelissime retinetis (395, 2 SACR. Gelas. 1373). 163, 11 si tu facturus esses (*sc. quod promisit deus*), praenuntiator esset deus, non -r. 299 E, 2 coll. Morin p. 552, 7 -r et dator (*item iuxta* dator *l. 48. al.*). DRAC. laud. dei 2, 794 mox sua -r perficit verba, *sc. liberando Iudaeos.* LEO M. serm. 16, 1 idem est largitor temporalium, qui -r est aeternorum (*cf. l. 49*). SACR. Gallic. p. 89, 19 (Mohlberg, 1958) caecorum inluminatur (*i.* -tor), peccatorum veniam -r. *al.* *-r est diabolus*: AVG. serm. 224 Rev. Bénéd. 79, 1969 p. 202, 29 -r inimicus. PETR. CHRYS. serm. 17, 2 fallax -r. **b** *deo*: AVG. in psalm. 126, 13 ut possimus esse idonei redditores, ne audaces fuerimus -es, orate pro nobis. PS. AVG. serm. 150, 2 cum discipuli laberentur, Petrus -r egregius coepit ambulare longius.

prōmissum, 1. prōmissus *v.* promitto.

2. prōmissus, *abl.* -ū *m.* (*acc.* -um *latere potest sub n.* promissum *p. 1876, 29*). *a* promittere. *fere i. q. actio promittendi, promissum* (*fere e coni. vel iuxta var. l.* promisso, *quae sine dubio accipienda est* CYPR. epist. 10, 4, 3; *vix huc spectat p. 1876, 74*): MANIL. 5, 578 *Perseus* flentis ... parentes *Andromedae* -u (-um *codd. plerique*) vitae recreat. PAVL. FEST. p. 342 'spondere' ... usurpari coeptum est in -u (*hinc restit.* FEST. p. 343 d⟨e -u⟩). SCHOL. Hor. carm. 1, 15, 11 iudicio superata est *Pallas,* corrupto Paride muneris (Ven-?) ipsius -u (-o *recc., cf. ibid. 7* ex Veneris -o). AMBR. in Luc. 2, 16 *Maria* ancillam se dicit domini ..., nec repentino exaltata -u est (-o est *codd. plerique et pars edd.*). HEGES. 2, 4 p. 138, 8 quod mixta deo *Anubi* sit mulier et eius -u deum esset generatura (-u *etiam cod. C saec. VI/VII,* -o *codd. duo*). *Balling.*

promisthōta *m.,* προμισθώτης. *i. q. locator scaenicorum* (*cf. vol. VII 2, 1556, 19 sqq.*): CIL III 7343 (= 6113; *Philippis*) *quidam* archimim(us) Latinus et oficialis an(nis) XXXVII, -a an(nis) XVIII.

[prōmīto *v.* prorito.**]**

prōmitor, -ōris *m.* *a* promere (*iuxta* conditor; *cf.* emitus *pro* emptus *vol. V 2, 511, 20*). *i. q. qui promit, sc. in appellatione numinis cuiusdam rustici*: SERV. auct. georg. 1, 21 Fabius Pictor hos deos enumerat, quos invocat flamen sacrum Cereale faciens: ... conditorem, -em. *Bk.*

ᴹprōmitto, -mīsī, -missum, -ere. *a* pro *et* mittere. *scribitur* -meisit CIL I² 2231, -meisserit LEX Rubr. (CIL I² 592) 2, 22; -miss- *in stirpe perf. act.* TAB. cer. Pomp. (Abh. Heidelb. Ak. 1989, 3 p. 34) 2, 9 (-misi *ibid.* [p. 35] 5, 7). INSCR. Brit. I 307 CIL VIII 26468, *in cod. V* GAIVS inst. 4, 136 *et in var. l. e. g.* PLAVT. Rud. 777 (*B,* -misi- *A*); *litteris gr. p. 1864, 7. 1866, 39.* NOT. Tir. 23, 20 -it. 34 -sit. 40ᶜ -ssus. *de formis: inf. praes. pass.* -ier PLAVT. Bacch. 873 (*in fine senarii*). *formae stirpis perf. breviores* PLAVT. Curc. 705 -misti (709 TER. Ad. 940 CATVLL. 110, 3. *dubites de* PLAVT. Poen. 422). CATVLL. 110, 5 -misse (*cf.* -misset *cod. unico traditum* ARNOB. nat. 2, 34, -misisset *edd.*). -ssum habemus *pro* -simus GREG. TVR. Franc. 9, 16. *corripitur prima syllaba p. 1863, 57 et* INSCR. christ. Diehl 3487 A, 4 (*saec. VI*), *cf. p. 1876, 30 et falsam var. l.* IVVENC. 4, 426. *de notione v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, TER. *fere per totam latinitatem* (*cf. p. 1863, 64 sqq.*). [*fort. sermoni docto tribuenda sunt it.* promettere; *sard.* promittere; *raet. or.* prometi; *francog.* promettre; *prov.* proumetre; *cat.* prometre; *hisp.* prometer; *port.* prometer. *cf. M.-L. 6775. Battisti-Alessio IV 3102. Wagner II 314. Wartburg IX 441 sq. Corominas² IV 61. Machado³ IV 441. St.*] **[***confunditur imprimis cum* permittere OV. fast. 2, 420 SEN. epist. 24, 4 STAT. silv. 4, 1, 35. 39. *al.* (*cf. p. 1863, 28 et vol. X 1, 1551, 48 sqq.*), *ceterum e. g. cum* promere PLIN. nat. 10, 81 CYPR. GALL. num. 332 (*falso trad.* ARNOB. nat. 1, 56 COMM. apol. 51. *al.; cf. p. 1879, 49*), prolixus NEP. Dat. 3, 1 (*cf. p. 1829, 72. 1830, 6*); *falsa var. l. pro* praemittere STAT. Theb. 6, 936. *al.* (*falso trad.* TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 420, 30 [*cf. 4, 15 p. 464, 14*]. *al.; cf. supra p. 706, 45 sqq.*), repromittere TERT. praescr. 8 l. 27. 22 l. 36 (*restituitur p. 1873, 31*).**]**

exempla sic digerenda putavimus:

CAPVT PRIMVM: *i. q. foras vel porro mittere*:

I *capillos, qui sinuntur crescere, demittuntur: p. 1863, 5.*

II *varia, sc. quae agere sinuntur p. 1863, 26, quae proferuntur ostendendo vel efficiendo p. 1863, 39, quorum describitur forma demissa p. 1863, 58.*

CAPVT SECVNDVM: *i. q. polliceri, in se recipere*:

I *strictius -itur dicendo, scribendo*:

A *in iure*:

1 *de privatis*: **a** *indicatur quid -atur, sc. quidlibet dandum, faciendum p. 1864, 22, ipsa cautio vel pecunia eius nomine solvenda p. 1865, 13, id pro quo cautio interponitur p. 1865, 47* (*mala, damna p. 1866, 6*). **b** *non indicatur res -ssa: p. 1866, 13* (*cum notione cavendi p. 1866, 48*).

2 *de magistratu sim.: p. 1866, 61.*

B *in universum*:

1 *-untur futura*: **a** *quae sunt in arbitrio -entium posita: p. 1867, 13* (*e. g. in re sacra p. 1868, 17, promissa deorum p. 1869, 36; notione deflexa minandi p. 1870, 33, profitendi p. 1870, 56*). **b** *quae non posita sunt in arbitrio -entium: p. 1870, 63* (*praedicendo p. 1871, 25, sperando, sc.* sibi -ere, *p. 1871, 38*).

2 *-untur praesentia vel praeterita: p. 1871, 64.*

II *laxius dicuntur -i*: **A** *quae signis indicantur: p. 1872, 31.* **B** *quae ipsis rebus -entibus efficiuntur: p. 1873, 39* (*e. g. artibus p. 1873, 53*). **C** *quae fato sim. destinantur: p. 1873, 72.*

CAPVT TERTIVM: *structurae et iuncturae*:

I *indicatur quid -atur*: **A** *per acc. obi.: p. 1874, 15* (*personae p. 1874, 29*). **B** *per struct. verbalem, sc. orationem rectam p. 1874, 36, inf. p. 1874, 43, acc. c. inf. p. 1874, 47, nom. c. inf. p. 1874, 63, enunt. secund. p. 1875, 1.* **C** *per varias struct., sc. adv. p. 1875, 28,* de *p. 1875, 32.*

II *indicatur condicio, causa, modus per casus p. 1875, 43, praepos. p. 1875, 64, adv. p. 1876, 13.*

part. praes. prōmittēns, -entis *pro subst.: p. 1876, 20.* *p. p. p.* prōmissus, -a, -um *pro adi.: p. 1876, 22.* *n.* prōmissum, -ī: *p. 1876, 29.* *f.* prōmissa, -ae: *p. 1879, 8.*

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAPVT PRIMVM: *notione originaria i. q. foras vel porro mittere* (*cf.* GLOSS. -o: προβάλλω. προπέμπω. GLOSS.[L] V Abba PRO 49 -sit: foras produxit [prom(p)sit *coni. ed. coll. glossa, quam utrique verbo tribuit,* Aa P 1440 prompsit: daturum se dicit seu produxit]. Corp. P 628 [*cf.* 570. 593] -erit: protulerit [*spectat ad* OROS. hist. 5, 17, 12]): **I** *-untur capilli sim., qui sinuntur crescere vel longe demittuntur* (*rami l. 19, iuba stellae l. 21; praeter l. 10. 13. 20. 22 et* LIV. 6, 16, 4 *non nisi p. p. p.* -ssus *vergens in vim adi. q. e. prolixus; notionem explicant*: PAVL. FEST. p. 224 -ssum capillum dicitur longum, item barba -ssa velut porro missa. p. 228 'pro' ponitur etiam ... pro ⟨in⟩, immittere et -ere barbam et capillum. NON. p. 362, 29 -ere etiam [*v. infra l. 75*] significat ad magnitudinem nutrire [*affert l. 13. 16 et falsam var. l. pro* inmissa VERG. Aen. 3, 593]): PLAVT. Rud. 377 capillum -am ... occipiamque hariolari (CAES. Gall. 5, 14, 3 *Britanni* capillo ... sunt -sso. *al., v. vol. III 315, 19 sqq., adde* APVL. apol. 4, 11 *c.* ad lenocinium decoris -ssum. AMM. 23, 6, 75). VARRO Men. 311 tum erant in Graecia coma -ssa, rasa barba (*al., v. vol. III 1751, 42 sqq., cf. supra p. 1829, 72*). NEP. Dat. 3, 1 *Thuys* capillo longo barbaque erat -ssa (*al., v. vol. II 1725, 31 sqq., adde* SOL. 19, 19). LIV. 28, 35, 6 *Scipionem* adornabat -ssa caesaries. COLVM. 5, 6, 11 *ramos trunco prominentes* vel propius ferro compescunt vel longius -unt. PLIN. nat. 2, 89 *Graeci vocant stellas* pogonias, quibus ... in speciem barbae longae -itur iuba. TAC. ann. 2, 39, 2 donec crinem barbamque -ret. *? pro capillo dicitur* -ssus *ipse homo* (*si agnoscenda est structura coll. vol. V 1, 491, 32. VII 1, 471, 63. X 1, 1562, 27 sqq.*): PLIN. nat. 2, 189 candida ... cute esse gentes, flavis -ssas crinibus, truces vero *eqs.* (-ssis *coni. Fuchs*).

II *-untur varia*: **A** *quae procurrere, libere agere sinuntur (quae laxantur l. 31): -untur res*: CATO agr. 149, 1 prato inriguo, ubi super inferque vicinus ⌞-et⌟, tum decedito (⌞ ⌟ *subaudias aquam irrigantem*; permittet *ed. nonnulli. item -itur aqua*: ALC. AVIT. carm. 4, 63 *fluvius origine sua* -it ... fontem *parvum*). TITIN. com. 119 etsi tacebit, tamen gaudebit sibi -i oreas (⟨iam⟩ -i *Ribbeck impediens hiatum; notione pollicendi explicat Daviault, 1981, ad l.*). SIL. 3, 534 quacumque datur -ere visus (*cod. C teste Heinsio,* per- *cett.*). *-untur animantes* (*in imag. de sidere* MANIL.): LVCR. 4, 681 ferarum ungula quo tulerit gressum, -ssa canum vis ducit (per- *Gronovius*). MANIL. 2, 188 Arcitenens, qui te, Capricorne, ⌞sub ipso⌟ -it (⌞ ⌟ *'post se' vel 'infra se', v. Housman ad l.*). NEMES. cyn. 269 *equi* -ssi spatiosa per aequora campi (per- *Heinsius*). *se -it arbor fructibus luxurians* (*cf. l. 53*): PLIN. nat. 16, 107 nec ulla arborum avidius se -it *quam pinus* (*postea*: ut nullo non mense maturescant *nuces*). **B** *quae proferuntur, eduntur: potius ostendendo*: MANIL. 5, 104 incipient Haedi tremulum producere mentum hirtaque tum demum terris -ere terga (*cf. l. 35*). STAT. Theb. 3, 474 non Cirrha deum -erit antro certius (*sc. quam aves observandae*). PREC. Terr. 11 hilarem -is diem (*opp.* procellas concitas). SCHOL. Stat. Theb. 1, 342 (*cf. p. 1872, 59*) *nulla* serenitatis signa -erat solis occasus. HIER. tract. in psalm. I p. 257 l. 319 quasi vultum -imus (ostendimus *var. l.*) pacatum, ceterum cor habet venenum. *potius efficiendo, praestando* (*huc spectat p. 1865, 33, fortasse etiam p. 1868, 6. 1873, 19. 33. 40*): SEN. frg. 37 (*describuntur varia ministeria, quae Iovi praestantur*) hi ... etiamsi supervacuum usum, non turpem ... deo -unt. COLVM. 1, 4, 4 *si non* contenti ... auctoritate *aliorum* ... nostra -erimus (praetermi- *edd. vet.*) exempla novaque temptaverimus experimenta. PLIN. nat. 10, 81 (*de cantu lusciniae*) sonus ... nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc ... -itur revocato (promitur *var. l.*). 17, 262 olearum, si parum ⌞-sere⌟ fructus, nudatas radices hiberno frigori opponunt (⌞ ⌟ *neglecto praeterito ad p. 1872, 31 trahitur vulgo; cf. p. 1873, 33 sq.*). PS. PAVL. NOL. carm. 32, 102 *Cronon filios devorantem et evomentem dicunt* Chronon, quia tempus, quae creat, absumit rursusque absumpta -it (rem- *Muratori*). OROS. hist. 2, 16, 15 quantum ... meditatur ira, tantum -it audacia. **C** *quorum describitur forma vel positio demissa* (*cf. I*): COLVM. 6, 1, 3 *boves* palearibus amplis et paene ad genua -ssis. 7, 3, 3 *aries* ventre -sso atque lanato (7, 9, 1 *verres.* PALLAD. 8, 4, 2). TERT. pall. 5, 1 *qui togae* partem de laevo -at umero.

CAPVT SECVNDVM: *fere i. q. polliceri, spondere, in se recipere* (-ere, *aliter ac* polliceri, *est t. t. iuris spectans ad obligationem contractam; in sermone communi voces minus distincte adhibentur ita, ut* -ere *longe praevaleat in poesi* [*excepto* TER.] *et apud scriptores orationis solutae inde a saec. I, e. g.* SEN. *rhet.,* SEN. *philos.,* PETRON. [*ubi deest* polliceri], PLIN. *mai.,* QVINT., TAC., *cum* polliceri *frequentius sit apud priores, imprimis* RHET. Her., CIC., CAES. [-o *non nisi l. 13*], SALL., NEP., LIV., VITR. [*ubi deest* -ere]; *cf. p. 1864, 7 sqq. 11 sq.*). *originem notionis explicare temptantes putaverimus* -ere *initio iunctum esse c. obi. cautionis, securitatis, quam aliquis emisit, edidit, ut se obligaret ad quaedam danda vel facienda (v. imprimis* vadimonium -ere *p. 1865, 33 et cf. vice versa* remittere cautionem *sim.); inde facile etiam obi. ipsius rei dandae vel faciendae admitti potuit; v. quae exponet Beikircher, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 118, 2001. testimonia notionis*: NON. p. 362, 26 -ere est polliceri (*affert* VERG. Aen. 2, 96. *Cic. epist. frg. 4, 29* promissa. *quae seq. v. p. 1863, 10*). ISID. orig. 10, 258 stipulator: promissor; stipulare enim -ere est (*confusione quadam ut l. 5; cf. p. 1857, 16. 1860, 70*). SYNON. Cic. p. 438, 30 -o. polliceor. spondeo. confirmo. fidem do. fidem meam interpono (*sim. ibid.* 440, 29). GLOSS. -o: ἐπαγγέλλομαι. ὑπισχνοῦμαι. -sit: praestitit. GLOSS. II 306, 50 ἐπερωτῶμαι: -o, spondeo, stipulor. GLOSS.[L] V Aa P 1439 -it: spondet vel suscipit. GLOSS. iurispr. ἄδετ *Π* 55 προμίτω· ὁμολογῶ. *sim. al.; distinguitur* polliceri: DON. Ter. Andr. 612, 3 oratorie 'pollicitus sum' (*sc. ducere eam*) dixit quam si '-si' diceret. SERV. Aen. 1, 237 ('pollicitus *es, Iuppiter*') pollicemur sponte, rogati -imus (*sim.* DIFF. Suet. p. 286, 1. *al.*). ISID. diff. 1, 439 pollicemur scriptura, -imus verbo. *variat in contextu vel coniungitur cum* polliceri *p. 1868, 64. 1869, 66. 1872, 38. 1874, 42. 1875, 35. al. et e. g.* CIC. Att. 16, 1, 6, praestare *p. 1872, 22* (*opp. e. g. p. 1866, 50. 1871, 10. 1873, 13*), recipere *p. 1857, 65. 1871, 1 et e. g.* CIC. fam. 5, 8, 5, spondere *p. 1866, 66. 1868, 31. 1870, 73. 1871, 4. al.* (*minus valet* -ere *p. 1872, 72*) *et sim. al., v. etiam p. 1871, 67 sq. gr. respondet* ἐπαγγέλλομαι, *nisi aliud adnotavimus.*

I *strictius -itur dicendo vel scribendo* (*potius cogitando e. g. p. 1867, 28 sq. 1871, 38 sqq.; -unt fere homines, res p. 1867, 27. 1868, 72. 1870, 64. al.*): **A** *in iure*: **1** *de privatis qui se obligant* (*imprimis stipulanti respondentes, sed ultro pollicentes l. 45. 74. al.; ceterum cf. l. 9*): **a** *indicatur quid -atur* (*subaudiendum est e contextu l. 29. 59. p. 1865, 17. 51. al.*): **α** *quidlibet, quod quis se daturum, facturum pollicetur*: Ⓘ *generatim*: Ⓐ *intercedit stipulatio sim.* (*cf.* GAIVS inst. 3, 92 verbis obligatio fit ex interrogatione et responsione, velut 'dari spondes? spondeo, ... ⌞-is? -o⌟' [*gr. ibid. 93* ὁμολογεῖς *et* ὁμολογῶ. *sim.* PAVL. sent. 2, 3. *al.*]. *specimina paucissima selecta, cf. Vocab. Iurispr. Rom. s. v.*): PLAVT. Bacch. 873 sqq. vis tibi ducentos nummos iam -ier, ut ne clamorem hic facias? ... (877) sequere, is -et tibi; tu aurum rogato; ... (881) roga hunc tu, tu -e huic. :: -o, roga. :: ducentos nummos aureos Philippos probos dabin? :: ... :: dabo (*sim. -itur summa certa roganti*: Pseud. 115 sq. 1073. *al.; ceterum -itur pecunia sim. e. g.*: Bacch. 1051 TER. Phorm. 536. CIC. Caecin. 16 argentario *pro fundo addicto. et passim*). CATO agr. 146, 2 recte haec dari fierique satisque dari domino aut cui iusserit, *sc. oleam venire,* -ito (*in simili formula*: TAB. cer. Pomp. Année Épigr. 1973 n. 147 eos ... nummos ... p(robe) r. d. fide rogavit C. Sulpicius Cinnamus, fide -sit Niceros [*cf. p. 1875, 46*]. *ibid.* 1978 n. 125. *al.*). 150, 2 agnos xxx ne amplius -at (*conductor gregis? v. Goujard, 1975, ad l.*). CIC. Quinct. 19 si, cum auctionem venderet, domini iussu quippiam -isset. Caecin. 72 quod mulier sine tutore auctore -erit, *non* deberi (*cf. p. 1875, 67*). LABEO dig. 33, 10, 12 *an* penus et supellex ... urbana legetur vel -atur (*item -itur res corporea*: TAB. Vindol. 310, 13 forficem, quam mihi -sit pretio. *al.*). IVLIAN. dig. 12, 6, 32, 3 qui hominem generaliter -sit (*item -untur mancipia e. g.*: 40, 9, 5, 2 si Titius ... eos *servos* ... stipulanti Maevio ... -erit. POMPON. dig. 45, 2, 18 ex duobus reis eiusdem Stichi -endi factis [*cf. p. 1866, 34*]). *et passim.* Ⓑ *-itur ultro, sine stipulatione sim.*: CIC. Q. Rosc. 16 pecuniam petis ... a Roscio; ... utrum ⟨quae⟩ tibi ex societate debeatur an quae ex liberalitate huius -ssa sit et ostentata? PLIN. nat. 17, 3 *Domitius tot* HS pro domo eius *Crassi* identidem -ens. COD. Iust. 8, 37, 5 pr. (*a. 293*) nuda pollicitatione ... ad praestanda ea, quae -erat, urgueri quemquam non semper iura permittunt. IVL. VICT. rhet. p. 25, 22 (*antea*: edixit se certam pecuniam daturum ei, qui filium sibi exhibuisset) an, cum -erit, exsolvere debeat. *al.*

Ⓘⓘ *respicitur matrimonium* (*hic illic respectu iuris minus certo*): Ⓐ *vario usu* (*cf. p. 1875, 57. 74. al.*): PLAVT. Aul. 219 filiam tuam mi uxorem posco; -e hoc fore. Cas. 288 sq. Casinam ego uxorem -si vilico nostro dare. :: at tua uxor filiusque -erunt mihi. Poen. 1279 in memoria habeas ... filiam mihi te despondisse; ... et dotis quid -seris (ALF. dig. 23, 4, 19 si pater pro filia dotem -sit, ut *eqs.*; *al., v. vol. V 1, 2050, 76 sqq.*). TER. Ad. 942 fac, -e (*sc. te illam uxorem ducturum*). OV. met. 4, 705 accipiunt legem ..., -untque ... regnum dotale parentes. LABEO dig. 23, 3, 79, 1 pater filiae nomine centum doti ita -sit 'cum commodissimum esset' (*item inducuntur verba -entis*: PROC. dig. 50, 16, 125 qui ita dotem -sit: '...'. IAVOL. dig. 23, 3, 57. *al.*). 28, 7, 20 pr. quam *pecuniam* doti -isset (POMPON. dig. 17, 1, 47 pr. *al., e. g. l. 61*). *al.* SEN. contr. 1, 6, 2 -si nuptias *filiae piratae* et quasi ... sacram testationem tuum, *pater,* nomen inserui (2, 3, 18). *al.* Ⓑ *-itur ipsa sponsa*: SVLP. RVF. frg. Gell. 4, 4, 2 is contractus ... dicebatur sponsalia; tunc, quae -ssa erat, sponsa appellabatur. OV. am. 3, 6, 31 te ... -ssam Xutho ... Creusam. epist. 20, 159 -sit pater hanc, haec et iuravit amanti. *al.* SEN. benef. 4, 35, 1 -si tibi in matrimonium filiam (PORPH. Hor. epod. 6, 13 HIST. AVG. Comm. 4, 8. *al.*). VAL. FL. 8, 153 Albano fuit haec *Medea* -ssa tyranno. *al. p. p. p. pro subst. de sponsa*: VERG. Aen. 12, 31 (*loq. Latinus*) -ssam eripui genero.

Ⓘⓘⓘ *respiciuntur quae aliquis civitati, rei publicae infert, praebet* (*sua liberalitate praeter l. 75. p. 1865, 10; cf. p. 1866, 71*): CIC. Verr. II 3, 56 qui DCC medimnis decidere noluisset *pro agro decimano,* mille -sit. PLIN.

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

epist. 5, 11, 1 *te* in portarum ornatum pecuniam -isse. 5, 11, 3. 6, 34, 1 gladiatorium munus Veronensibus (INSCR. Année Épigr. 1926 n. 78 [*saec. II?*]. COD. Theod. 6, 4, 27. *al.*). 7, 18, 2 *tot milia* in alimenta ingenuorum ingenuarumque -eram. TRAIAN. Plin. epist. 10, 40, 1 cum theatrum, propter quod illa *opera a privatis* -ssa sunt, factum erit (VLP. dig. 50, 12, 3 pr. *al.*). POMPON. dig. 50, 12, 14 si quis ... honoris causa opus facturum se in aliqua civitate -erit, ad perficiendum ... obligatus est (*sim. e. g.* VLP. dig. 50, 12, 1, 1). CIL VIII 23291 (*aet. Diocl.*) opus plateae, quam ... pater ... ob aedilitatis suae honorem -sit. COD. Iust. 11, 59, 11, 1 (*a. 400*) *possessores*, qui ... certum quem tributorum canonem -unt. NOVELL. Valent. 13, 14 qui sub periculo proprio ... contra hostem manus suas viresque -erint pro utilitate communi.

β *ipsa cautio vel pecunia eius nomine solvenda* (*fere in emptione venditione, stipulatione poenae, vadimoniis*): Ⓘ *exempla quaelibet* (*sc. selecta*): PLAVT. Curc. 490 memento -isse te, si quisquam hanc liberali causa manu assereret, mihi omne argentum redditum eiri (*in eadem re*: 705 ne quisquam a me argentum auferat. :: quodne -isti? :: qui -si? :: lingua. 709). Rud. 777 (*imagine iocosa*) -simus carnufici aut talentum magnum aut hunc hodie sistere (*sim. coniunguntur*: LIV. 3, 13, 6 sq. sisti reum pecuniamque, ni sistatur, populo -i placere pronuntiant *tribuni*; [7] summam pecuniae, quantam aequum esset -i, veniebat in dubium). VARRO rust. 2, 10, 5 *in emptione solet* stipulatio intercedere sanum esse ..., aut, si mancipio non datur, dupla -i (IVLIAN. dig. 21, 2, 39, 1. VLP. dig. 21, 2, 37 pr. emptori duplam -i a venditore oportet ..., non tamen ut satisdetur ..., sed ut repromittatur. *al.*; *cf.* TAB. cer. Dac. [CIL III p. 943] 7 ext. 19 pecuniam duplam ... d(ari) f(ide) p(romisit). VLP. dig. 49, 14, 5 pr. duplum vel triplum pro evictione. *sim. al.*). LABEO dig. 22, 2, 9 si traiecticiae pecuniae poena ... -ssa est (CELS. dig. 47, 2, 68, 1 IVLIAN. dig. 19, 1, 28. *al.*). PAVL. FEST. p. 151 (*de mancipe, v. supra p. 805, 42 sq.*). TAB. cer. Pomp. (Année Épigr. 1984 n. 230; *a. 52. in tabula vadimonii*) HS *tot* da⟨r⟩i fide r⟨o⟩gavit C. Sul⟨picius⟩ Cinnamus, f⟨ide promi⟩sit *peregrinus quidam* (*item ibid.* 231). PAPIN. dig. 48, 5, 39, 10 (*ex epist. imp. Tib.*) cautionem iudicio sistendi causa -it. *al.* Ⓘⓘ vadimonium -ere (*fere i. q.* v. facere [*cf. l. 37, ubi distinguitur* vadari], *ut pertineat ad p. 1863, 46; sed cum fieri possit, ut iam veteres* v. *notione deflexa posuerint pro die iudicii sim., locos ab usu iuris sollemni segregare noluimus; suppletur in* LEGE agr. [CIL I² 585] 34. 36): CIC. Quinct. 23 se iam neque vadari amplius neque v. -ere. 86 v. nullum fuisse; quo die hunc sibi -isse dicat, eo die ne Romae quidem eum fuisse. Tull. 20 *se* v. Fabio Romam -ssurum (*item indicatur locus*: Verr. II 3, 38 extra suum forum [3, 92]. 3, 78 Syracusas. *al.* LEX Rubr. [CIL I² 592] 2, 22 Romam. EPIST. procos. [Année Épigr. 1979 n. 596; *a. 27 a. Chr.?*] v. ei satisdato, ubi ego ero, Lusiam prom⟨ittere magi⟩s probo. *adde l. 44 sq.*). VARRO ling. 6, 74 vas appellatus, qui pro altero v. -bat. SEN. benef. 4, 39, 4. LEX Irnit. 9 B 20 *et* 22 de v. -endo in eum locum, in quo ... erit *praeses provinciae* ... eo die, in quem ut v. -atur postulabitur (*cf.* GELL. 6, 1, 9 in quem diem locumque v. -i iuberet). *al.*

γ *id quod praestatur, sc. pro quo cautio interponitur*: Ⓘ *usu communi respiciuntur implenda, custodienda*: Ⓐ *condiciones, qualitates sim. praesentes vel praeteritae* (*ipsa res venum data* PLAVT.; *respicitur emptio venditio servorum vel animalium praeter l. 64 sq.*): PLAVT. Persa 525 suo periculo is emat, qui eam mercabitur: mancipio neque -et (-is *var. l.*) neque quisquam dabit (*v. Partsch, Hermes 45, 1910, 608 sq.*). VARRO rust. 2, 3, 5 capras sanas sanus nemo -it *vendens* (POMPON. dig. 21, 1, 64, 1 [*ex Labeone*] *si* servos vendidisti sanosque esse -isti. 30, 45, 1. VLP. dig. 21, 1, 14, 9 *si* sanum esse dixerit aut -erit). SEN. contr. 7, 6, 23 prior dominus -sit fugitivum non esse. EDICT. aed. cur. dig. 21, 1, 1, 1 *si mancipium* adversus quod dictum -ssumve [fuerit], cum veniret, fuisset (*del. Mommsen*). POMPON. dig. 21, 1, 46 cum mihi redhibeas, furtis noxisque solutum esse -ere non debes (*al., e. g. l. 62. cf.* 30, 45, 1 f. et noxiis s. e.). 21, 2, 16, 2 *ut servum* ab eo, cui vendidissem cuive similiter -issem, evinceret (*antea: si servum* erronem non esse stipulatus essem). VLP. dig. 50, 16, 174 aliud est -ere 'furem non esse', aliud 'furto noxaque solutum'; ... *ille* de hominis proposito loquitur, ... *hic* nemini esse furti obligatum -it. PAP. Tjäder 36, 22 (*a. 575/91*) *venditor* -sit nulli antea a se donatas *uncias fundi* ... aut cum quoquam eas habere commune. 37, 38 (*a. 591*) nihil ... sibi *venditores* ... amplius rediberi aut remansisse dixerunt et -erunt. *al.* Ⓑ *actiones vel condiciones futurae*: CIC. Quinct. 29 ut Idibus Septembribus P. Quinctium sisti. Sex. Alfenus *procurator eius* -ret (*ibid.* 67. LIV. 3, 45, 3 *quin* puellam sistendam ... in adventum eius, qui pater dicatur, -at *adsertor. al.*; *v. iam* PLAVT. *l. 19*; *refl.*: GAIVS dig. 2, 11, 8 *postquam* iudicio s. se reus -sit. inst. 4, 184. *al.*; *sine acc. e. g.*: VLP. dig. 2, 5, 3 cum quis in iudicio s. -erit. 4, 2, 14, 8). PROC. dig. 45, 1, 113, 1 *venditor* -sit emptori ... rem venditam liberari. *ibid.* qui ea stipulatione id futurum -sit. SCAEV. dig. 32, 41, 9 ut *heredes* sub poena centum -ant eam agri plagam ... ad Seium posterosve eius non perventuram. PAVL. sent. 2, 11, 2 indemnitatem -sit *tutoribus* (COD. Iust. 5, 46, 2 [*a. 246*]. *al.*). MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 10 securitatem ... periculi. COD. Iust. 4, 58, 3, 1 (*a. 286*) *si* venditor non vitiosum etiam in posterum fieri servum temere -erit. 7, 19, 7, 2 (*a. 317/9*) si modo salvam rem futuram per ... fideiussores -erit (COD. Theod. 4, 8, 5, 4. NOVELL. Maior. 6, 6 corpora omnia. INTERPR. Paul. sent. 1, 11, 2). *al.*

Ⓘⓘ *usu deflexo respiciuntur arcenda, prohibenda* (*sc. mala, damna, cf. l. 53 sq.*): PAPIN. dig. 45, 2, 9, 1 cum duo ... culpam -issent ([*antea: ut* culpa ... praestaretur]. INST. Iust. 4, 2, 2). VLP. dig. 21, 1, 4, 3 vitium ... praestabit venditor, si ⌜-sit⌝, si minus, non (⌜ ⌝ vitium *an* praestare, *ut spectet ad p. 1864, 23?*). 42, 5, 9, 3 *aliquid erogare* praediis ... reficiendis vel damno infecto -endo (damni infecti *Haloander, cf. l. 49*). COD. Iust. 8, 44, 6 (*a. 222*) etsi specialiter venditor evictionem non -erit (*cf. l. 52. 56*).

b *non indicata re -ssa*: α *absolute* (*neglegimus facile e contextu subaudienda, v. p. 1864, 21; cum respectu cavendi imprimis l. 15. 21 sq., cf. l. 48*): Ⓘ *varia exempla*: CIC. Quinct. 61 vadari vis, -it *procurator*. ad Q. fr. 3, 1, 4 M. Taurum, quem tibi audio -isse, ... de aqua per fundum eius ducenda rogabo. FEST. p. 329 spondere Verrius putat dictum, quod sponte ... -atur (*pass. impers.*). QVINT. decl. 343, 2 ne duceret ille *filiam*, non pater fecit; ... pater tantum -sit (*de eodem ibid.* 5. *cf. them.* posuit condicionem petitoribus *eqs.*). POMPON. dig. 12, 6, 22 pr. si me putem tibi ... -isse. 47, 2, 76. AFRIC. dig. 39, 2, 44 pr. cum praetor, ut -res, decrevisset et te non -ente ire me in possessionem iussisset. VENVL. dig. 40, 12, 44 pr. dummodo ... aut iuret aut -at *libertus*. 45, 2, 12 pr. si ex duobus, qui -ssuri sint, hodie alter, alter postera die responderit, Proculus non esse duos reos *ait*. GAIVS inst. 3, 105 mutum neque stipulari neque -ere posse palam est. PAVL. dig. 39, 1, 8, 3. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 10 cum -it *venditor*. Ps. ASCON. Verr. p. 218, 24 recipitur, id est -itur ab eo, qui pro iudicaturo spondet (*v. app. crit.*). *al.* Ⓘⓘ *part. praes.* -ens *pro subst., i. q. promissor*: IAVOL. dig. 45, 1, 108, 1 nulla promissio potest consistere, quae ex voluntate -entis statum capit. POMPON. dig. 45, 1, 110, 1 ad mentem -entis ... referri (*ibid.* promissor). 46, 3, 107 *obligatio resolvitur civiliter*, cum in eandem personam ius stipulantis -entisque devenit. VENVL. dig. 45, 1, 137 pr. continuus actus stipulantis et -entis esse debet. GAIVS inst. 3, 105 verba -entis. *al.* Ⓘⓘⓘ reus -endi (-endo *l. 35*) *de eo, qui -sit* (*explicat* GELL. Fest. p. 273 [*disting.* r. stipulando] r. -endo est, qui suo nomine alteri quid -sit, qui pro altero quid -sit [⟨non⟩ qui *Müller*]. *aliter* FEST. p. 273 r. nunc dicitur ..., qui quid -sit spo⟨po⟩nditve ac debet [*cf.* MOD. dig. 45, 2, 1 qui -it, r. -endi habetur]. *cum obi. v. p. 1864, 44; part. pro gerund.* PAP. Hamb. I 23, 7 *τῶν δύο ῥέον* [*i.* ῥέων] *προμιττέντων*): IVLIAN. dig. 46, 1, 14 cum r. -endi fideiussori suo heres exstitit, obligatio fideiussoria peremitur (*item distinguuntur e. g.* POMPON. dig. 12, 2, 42, 1 PAPIN. dig. 46, 1, 52 pr.). 45, 2, 5 duos reos stipulandi constitui vel -endi (PAPIN. dig. 46, 8, 2 rei -endi vel s. compendium. VLP. dig. 35, 2, 62 pr. *al.*; *cf. l. 35*). 46, 3, 34, 11 si ex duobus reis -endi alter pepigerit, ne *eqs.* (*al.* POMPON. dig. 30, 8, 1. *al.* FLORENT. dig. 45, 2, 7. *al.*). *al.* VENVL. dig. 45, 2, 13 si reus -endi altero reo heres extiterit (*item fere* VLP. dig. 46, 1, 5). *al.*

β *per gen. vel praepos. additur id, quo spectet promissio, ut eluceat notio q. e. cavere, cautionem interponere* (*excepta fort. l. 52*; *cf. l. 14*): CIC. top. 22 qui in pariete communi demoliendo damni infecti -erit, non debebit praestare, quod fornix *adiuncta* vitii fecerit (*al., v. vol. V 1, 25, 18 sqq.*). LEX Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.) de quibus *operis libertorum* iuraverit vel -erit obligatusve erit (SCAEV. dig. 45, 1, 131, 1 de evictione [COD. Iust. 8, 45, 2 *a. 240. al.*]. CALL. dig. 9, 4, 32 de dolo malo [VLP. dig. 21, 1, 21, 1]. VLP. dig. 21, 1, 1, 9 magis ... de corporis sanitate quam de animi vitiis -i *censet Vivianus*. PAVL. sent. 2, 4, 4 de *re* vendenda). CELS. dig. 12, 4, 16 pro evictione eius *servi* -ere (POMPON. dig. 25, 2, 10). IVLIAN. dig. 2, 11, 13 quotiens servus iudicio sistendi causa ut ipse litigaturus vel ab alio stipulatur vel ipse -it (VLP. dig. 44, 2, 5). MARCIAN. dig. 50, 12, 4 propter incendium ... si quis -erit, tenetur. MOD. dig. 45, 1, 102 si in eas impensas venditores -erunt, quae ob litem ... factae essent.

2 *de magistratu, imperatore, senatu sim.* (*qui -unt rogatione, edicto sim. [de ipsis legibus p. 1867, 2] varioque modo, sc. imperio, potestate nisi; exempla potiora*): **a** *vario usu*: CIC. dom. 24 si, quae tum promulgasti, ... -isti ..., perferre potuisses, *Clodi* (*cf.* Sest. 66 quae ... promulgata ... fuerint, quae -ssa multis). Phil. 11, 39 his *militibus* praemia -ssa sunt ([*postea*: quae spopondimus]. 14, 30. 35). LIV. 26, 17, 5 *Hasdrubal* caduceatorem misit, qui -ret ... se omnem exercitum ... deportaturum. *al.* VELL. 2, 40, 5 *ne* -ssa civitatibus a Pompeio ... ad arbitrium eius persolverentur. VAL. MAX. 9, 3, 8 pecuniam a decurionibus *Puteolanis* ad refectionem Capitolii -ssam (*tamquam tributum ut*: COD. Theod. 6, 2, 25 [*senatui*] oblationem ... liberalitate -ssam partim remittimus vobis). SEN. epist. 73, 8 ex congiario tantum ferunt homines, quantum in capita -ssum est (*item respicitur congiarium*: PLIN. paneg. 25, 3 aequati ... sunt ceteris illi etiam, quibus non erat -ssum. SVET. Aug. 42, 2. HIST. AVG. Diad. 2, 9 congiarium ... per edictum ... -sit. *al.*). LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 12 quibus *candidatis* ... suffraga-

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tionem suam dederit, -erit, eorum ... ratio habeatur. COD. Theod. 8, 4, 15 veniam ... talibus nos -imus non daturos. 12, 17, 1 pr. -ssa legibus immunitate servanda. *al.* **b** *in re iudiciaria*: IVLIAN. dig. 37, 6, 3 pr. praetor non sub condicione collationis bonorum possessionem contra tabulas -it (GAIVS dig. 38, 8, 2 proconsul ... cognatis -it [perm- F^2] b. p. inst. 2, 125. *al.*). MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 1 honorariae ... actiones, quae intra certum tempus a praetore -untur (VLP. dig. 15, 3, 1, 1). VLP. dig. 47, 10, 15, 44 praetor non ex omni causa iniuriarum iudicium servi nomine -it (*postea*: permittet ... actionem). MOD. dig. 4, 1, 3 omnes in integrum restitutiones causa cognita a praetore -untur. *al.*

B *in universum* (*hic illic perlucet sermo iuris, e. g. l. 27. p. 1868, 75. 1870, 65*): **1** *-untur futura* (*cf. testimonium p. 1871, 66*): **a** *quae sunt in arbitrio -entium posita*: **α** *usu sollemni, sc. in bonam partem* (*cf. l. 36*): ① *-unt quilibet animantes* (*res ad eos pertinentes e. g. l. 27. p. 1868, 72*): Ⓐ *in qualibet condicione*: ① *aliquid* (*paucissima selecta*): PLAVT. Asin. 528 si quis -at tibi te facturum divitem. Bacch. 746 pater, quod -isti mihi, te quaeso ut memineris, ne illum verberes. Cist. 539 quot illi *anui* ˌblanditiasˌ, quid illi -si boni! (ˌ ˌ *sc. adhibui sim., vix subaudias* -si). Poen. 360 bene -is multa ex multis: omnia incassum cadunt. Pseud. 563 (*ad spectatores*) *suspicamini* me idcirco haec tanta facinora -ere, quo vos oblectem. CIC. Phil. 1, 17 an, si cui quid ille *Caesar* -sit, id erit fixum? *ibid.* multis multa -ssa non fecit. off. 1, 32 potest ... accidere promissum aliquod et conventum, ut id effici sit inutile vel ei, cui -ssum sit, vel ei qui -erit. Att. 2, 6, 1 tibi superioribus litteris -eram fore, ut opus exstaret huius peregrinationis. OV. met. 3, 653 non haec mihi litora, nautae, -istis. SEN. contr. 1 praef. 3 *memoria mea* eo perducta est, ut, etiamsi potest aliquid praestare, non possit -ere (*item -it res e. g.* CVRT. 5, 9, 5 hoc ... brevi futurum ratio -it. SYMM. epist. 7, 8 quod ... coniectura -it). SEN. dial. 9, 13, 3 cui *cupiditati tuae* successum non utique -seris (*item -itur rei e. g.* PETRON. 141, 6 *stomachus* sequetur imperium, si -seris illi pro unius horae fastidio multorum bonorum pensationem). PERS. 3, 65 Cratero *medico* magnos -ere montis (*v. Otto, Sprichw. n. 1132*). STAT. Ach. 1, 691 *Sol occiduus* iam ... Oceani penetrabile litus anhelis -bat equis (*sc. blandis alloquiis?*). *et passim.* ② *aliquem vel animum, manum sim.*: VERG. Aen. 2, 96 me ... -si ultorem *Palamedis* (*vix recte* SERV. pro 'minatus sum', quia minamur mala, -imus bona [*cf. p. 1870, 36*]. SERV. auct. deest 'futurum'. *item reflexive c. praedic.*: PETRON. 8, 2 ducem se itineris. TAC. hist. 3, 59, 3 se socios fugae. ann. 3, 15, 1. *al.*). SEN. benef. 1, 3, 7 *Homerus Pasitheam Somno* in matrimonium -sit (*sc. narravit -ssam esse*; produxit *var. l.*). 5, 5, 3 quem *animum* nos solum -imus *in referenda gratia* (STAT. Theb. 5, 129 in caedes a. CORIPP. Ioh. 8, 203). nat. 3 praef. 6 *quemadmodum Hannibal* reges pererraverit contra Romanos ducem -ens (*cf. l. 37*). LVCAN. 1, 388 adsensere cohortes elatasque alte, quaecumque ad bella vocaret, -sere manus (STAT. Theb. 4, 353 *Thebani* deiecti trepidas sine mente ... -sere m. 6, 663 vix unus Phlegyas acerque Menestheus ... -sere manum, *sc. ad discum iaciendum.* CORIPP. Ioh. 6, 257 m. mentesque feras. *aliter*: FLOR. epit. 1, 12, 1 ut extraordinariam manum adversos eos *Veientes* -erit ... gens una Fabiorum). SIL. 13, 417 -ssae nomine vatis apparat ... piacula (*411 sq.* dabo ... cernere *Sibyllam*). HOMER. 133 cuncti -unt socias in proelia vires. STAT. Theb. 2, 114 *tu, Eteocles,* longus fratri -eris exul. IVV. 11, 60 cum sis conviva mihi -ssus (*cf. infra l. 64*). SVET. Vesp. 6, 4 *Mucianus* Syriacum -sit exercitum *Vespasiano. al.* ③ *absolute*: PLAVT. Epid. 124 ego hominem inrigatum plagis pistori dabo ... :: bene -it, spero servabit fidem (*cf.* TER. Haut. 729 Syrus mihi tergo poenas pendet. :: satis scite -it tibi). CIC. Verr. II 2, 12 minari Siculis *Verrem criminantibus* ..., aliis si laudarent, benignissime -ere. Att. 1, 16, 5 *in iudicio corrumpendo Crassus* -sit, intercessit, dedit. *al.* Q. CIC. pet. 35 si eum, qui tibi -erit (*sc. suffragando*), audieris fucum ... facere. SEN. contr. 1, 7, 14 apparuit illas epistulas irascentis esse, non -entis. SEN. benef. 4, 35, 3 omnia esse debent eadem, quae fuerant, cum -rem, ut -entis fidem teneas. *al.* MART. 10, 17, 1 si donare vocas -ere nec dare. QVINT. inst. 6, 3, 21 terrere et -ere. decl. 247, 15 *non* unum -endi genus est (*cf. p. 1873, 7*). VET. LAT. Sirach 20, 25 qui prae confusione -it amico. *al.*

Ⓑ *-unt, qui ad cenam vocati se venturos dicunt* (*ubique absolute; trans. v. l. 51*): PLAVT. Men. 794 ad cenam ne -at ... neve quemquam accipiat alienum apud se (Stich. 596 ad c. ... alio -si foras. *al., v. vol. III 777, 77 sq.; sim. indicatur quo quis invitetur*: PLAVT. Most. 1004 foras [*adde l. 66*]. Stich. 483 ad me [513 ad illum. CIC. de orat. 2, 27 ad fratrem]. SEN. suas. 2, 12 illi ad prandium [*item* SEN. epist. 82, 21]. STAT. silv. 1, 6, 47 quis ˌhocˌ vocare [-ri *coni.*], quis -ere possit ˌhocˌ deorum? [ˌ ˌ *i. huc*]). Curc. 661 *cenam* nuptialem cras dabit; -imus. Stich. 479 alium convivam quaerito ... :: quin tu -is? ... unum ... -o tibi: libens accipiam certo, si -seris. Truc. 360 hicine hodie cenas ...? :: -si. *al.* CIC. de orat. 2, 28 facile -sit (*antea*: neque domi imperaram, *sc. cenam sim.*). off. 3, 58. PHAEDR. 4, 26, 19. *al.*

Ⓒ *-unt, qui legentibus, audientibusve rem tractandam vel opus futurum indicant* (*cf. p. 1870, 58*): CATO agr. praef. 4 nunc ut ad rem redeam, quod *operis titulo vel summario* -si ˌinstitutumˌ, principium hoc erit (ˌ ˌ *subst., v. vol. VII 1, 1994, 3, de supino cogitant alii; notione edendi [v. p. 1863, 39] explicat Goujard, 1975, ad l.; cf. simili ambiguitate*: FRONTIN. strat. 1 praef. 3 qui aliorum libros eadem -entium legerint). RHET. Her. 1, 6, 10 si -erimus aliter ac parati fuerimus nos esse dicturos. CIC. off. 3, 7 *de re quadam Panaetius* se scripsit dicturum nec exsolvit id, quod -erat (SEN. nat. 5, 11, 1 epist. 58, 16. *al.*). SEN. nat. 6, 2, 1 solacium adversus pericula rara -eram: ecce undique timenda denuntio (*sim. opp.* epist. 119, 5 docere paupertatem, cum divitias -seris). epist. 70, 25 plura exempla -si. COLVM. 1, 1, 17 haec velut adminicula studiosis -imus. 6 praef. 7 ab hoc *bove* ... -ssi operis capiamus exordium (FIRM. math. 4, 16, 12. *al.*). MELA 2, 97 ut initio -simus. PLIN. nat. praef. 19 *scribenti mihi* nihil auso -ere hoc ipsum tu praestas, quod ad te, *imperator,* scribimus. 20, 198. QVINT. inst. 1, 5, 53 eo, quem paulo ante -simus, loco. *et saepius.*

Ⓓ *-unt, qui deo vovent aliquid* (*hominem l. 41. 44. 45, absolute l. 23. 30. 50*): ① *apud paganos*: CIC. Verr. II 5, 184 donum regale ... tibi, *Iuppiter,* dicatum atque -ssum ([*ad rem v. II 4, 64*]. OV. trist. 4, 2, 7 dona ... templis -ssa ... reddere. PETRON. 88, 8). CATVLL. 64, 104 *Ariadna* frustra munuscula divis -ens (*cf.* munera: CIRIS 219 divis. STAT. Theb. 6, 610 aris). CIL I² 2231 Pamphilus ... votum, quod -sit, s(olvit) (OV. epist. 20, 195 -es v.: *Lucina* scit te -ere falso. CIL VIII 20743 [*saec. III med.*] numini ... peregre -ssum libens reddidit v. INSCR. Brit. I 307. *al., saepius in titulis*). LYGD. 5, 33 nigras pecudes -ite Diti *eqs.* (STAT. Theb. 5, 175). PETRON. 88, 9 senatus ... mille pondo auri Capitolio -ere solet. PLIN. nat. 28, 18 -i ... illi *deo evocando* ... ampliorem apud Romanos cultum. SIL. 15, 675 *Nabis* spolia Itala templis fixurum vano ... -erat ore. STAT. Theb. 11, 320 *Agaue* -ssum ... caput adlatura Lyaeo. Ach. 1, 629 comas. QVINT. decl. 323, 8 *Alexander* veluti ore ipsius dei iussus -sit, praestitit. CIL XIII 3632 (*litteris saec. I?*) *porticum.* IVV. 13, 233 pecudem spondere sacello balantem et laribus cristam -ere galli. *al.* SVET. Cal. 27, 2 qui pro salute *imperatoris* ... gladiatoriam operam -erat. FLOR. epit. 1, 19, 2 Tellurem deam -ssa aede placavit (CIL VIII 22693 pro ⟨de⟩curionatu. *al.*). *al.* ② *apud Iudaeos et Christianos* (*specimina selecta*): VET. LAT. I Tim. 2, 10 (cod. 64. *al.*) quod decet mulieres -entes castitatem (cod. 75. *al.* = VVLG. pietatem, *Ambrosiast.* profitentes. *inde e. g.* PS. HIL. libell. 11 p. 84, 27). CE 317, 1 (*aet. Diocl.?*) martirib(us) sanctis -ssa ... solvit vota. FILASTR. 84, 1 *quidam coacti* escarum abstinentiam -entes. AMBR. exhort. virg. 8, 51 *filia Iepthae patrem* hortata est, ut -ssum deo munus impleret (*iud. 11, 36*). 8, 52 (*mater ad Samuhelem*) tu specialiter -ssus domino tuo redderis; ... -si, ut ... *numquam a deo* recedas; ego -si, tu exsequere (*cf. I reg. 1, 11*). PS. AMBR. laps. virg. 18 non servasti, quod ultro -isti. HIER. epist. 22, 30, 5 maiora. tract. in psalm. I p. 310 l. 36 *Petrus* se -erat dicens: '... non te derelinquam' (*Math. 26, 35*). CANON. Turner II p. 26 rec. II quanti virginitati se -erunt (p. 105 rec. V virginitatem -entes, *p. 104 rec. III* professi, *rec. IV* polliciti). THEOD. MOPS. in I Tim. 5, 12 *viduae* promissum suum, ˌquod Christoˌ -erunt, *spreverunt* (ˌ ˌ quem Christum *var. l., an coni.* quo Christum, *ut spectet ad p. 1869, 1?*). BENED. reg. 58, 14 si habita secum deliberatione -erit se omnia custodire. 60, 9 si -unt de observatione regulae. *al.* *absolute de spondentibus vitam deo devotam*: VITA Anton. 65 p. 70, 21 *postquam* factus est monachus et -sit (*Euagr.* deo se consecrasset). EVSEB. EMES. serm. 7, 21 si ... piger es, noli -ere; ..., post promissionem non habes potestatem tui. REGVLA mag. 90, 68 ne *quis* ... ad horam -ens fallat in posterum. *al.*

Ⓔ *-unt amantes, qui coniugium, concubitum vel pro eo praemium pollicentur*: ① *viris*: CATVLL. 109, 3 proponis amorem *nostrum* ... perpetuum ... fore; di magni, facite, ut vere -ere possit *puella.* 110, 3 tu, quod -misti, ... mentita ... es. 110, 5 aut facere ingenuae est aut non -misse pudicae, Aufilena, fuit (*item absolute c. respectu concubitus*: TIB. 1, 8, 63 cum -it, subito sed perfida fallit. SEN. contr. 2, 7, 6 quod proximum est a -ente, rogata stuprum tacet. MART. 2, 25, 1 das numquam, semper -is, Galla roganti. 4, 81, 4. *al.*). TIB. 2, 6, 49 ubi nox -ssa mihi est (OV. ars 2, 523 rem. 400). PROP. 4, 5, 33 ubi amplexu venerem -seris empto. OV. epist. 21, 139 coniugium ... -ere nostrum (*140* polliciti ... iura tori). ars 3, 475 neque te facilem iuveni -e roganti (SORT. Sangall. 6, 10 multis se -it). *al.* MART. 8, 50, 23 si Telethusa venit -ssaque gaudia portat. 10, 81, 3 -sit pariter se Phyllis utrique daturam et dedit. CALP. decl. 3 non longe ab eo est miles, ut -at stuprum, qui rogatus tantummodo negat. *al.* ② *feminis*: CATVLL. 64, 146 *viri* nil metuunt iurare, nihil -ere parcunt. PROP. 3, 6, 19 haec ... mihi -ssa est ... merces? OV. epist. 2, 33 -ssus socios ubi nunc Hymenaeus in annos? 6, 20 (*verba Hypsipyles*) *Medea* in mihi -ssi parte recepta tori (met. 7, 91). 17, 65 munera tanta ... -it epistula (STAT. Ach. 1, 959). ars 1, 443 -as facito; quid enim -ere laedit? *al.* VAL. FL. 8, 222 *Iason socios docet* -ssam ... fidem thalami (8, 249 SIL. 6, 518 STAT. Theb. 5, 474). APVL. met. 10, 4, 5 *mulier* -ssae libidinis flagitat vadimonium.

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ⓕ *-unt, qui secundum artem sim., quam profitentur, praestaturi sunt operam, effectum quendam sim.* (*diem praestationis l. 14; nonnulla ad b trahere possis; cf. IIB2*): ① *de variis*: VERG. Aen. 4, 487 *sacerdos* se carminibus -it solvere mentes *eqs.* SEN. dial. 2, 3, 1 magna -itis et quae ne optari quidem, nedum credi possint (*de philosophis ut*: epist. 71, 6 maiora. 116, 7 nimis magna -itis, *Stoici.* BOETH. cons. 4, 2, 1). epist. 85, 33 gubernator tibi non felicitatem -sit, sed utilem operam et navis regendae scientiam. PETRON. 10, 5 et tu litteras scis et ego; ne quaestibus tuis obstem, aliquid aliud -am. PLIN. nat. 30, 14 *ars magica* ex aqua et sphaeris ... et multis aliis modis divina -it (*cf.* PORPH. Hor. epist. 2, 1, 213 faciunt poetae boni, quod mag[n]i -unt, ut carmine convertant sensus [*sim. l. 4*]. *al.*). QVINT. inst. 1, 4, 2 *professio grammatici* plus habet in recessu quam fronte -it. 2, 17, 22 *quidam dicunt finem* modo nullum esse in rhetorice, modo non praestari eum, qui -atur. IVV. 7, 84 *Statius* -sit ... diem *recitationis* (*acerbe sec. p. 1868, 62, v. Tandoi, Maia 21, 1969, 106*). SVET. Vit. 4 *Neronem* cupientem inter citharoedos contendere nec quamvis flagitantibus cunctis -ere audentem. VET. LAT. I Tim. 6, 21 (cod. 75. *al.* = VVLG.) quam *scientiam* quidam -entes circa fidem exciderunt (*explicat* PELAG. *ad l.* haeretici sicut Evae serpens maiorem scientiam -entes. *item -unt haeretici*: FILASTR. 83, 1 *Donatistae* alium suum baptisma ... -entes. AVG. gen. c. Manich. 1, 1, 1 -unt veritatem *Manichaei. al.*). CE 1924, 1 Mercurius hic lucrum -it, ... Septumanus hospitium cum prandio. *al.* ② *de medicis* (*cf. etiam p. 1870, 67. 1871, 18 sqq. 1873, 54. 71*): HOR. epist. 2, 1, 116 quod medicorum est, -unt medici, tractant fabrilia fabri (PORPH. profitentur). OV. trist. 5, 6, 12 numquam Podalirius aegro -ssam medicae non tulit artis opem. CELS. 1 prooem. 62 si perpetua, quae -unt, habent *methodici.* CVRT. 3, 6, 2 *se* vim morbi potione medicata levaturum esse. PLIN. nat. 24, 4 *medicorum* officinas ..., in quibus sua cuique homini venalis -itur vita. QVINT. inst. 2, 17, 25 medicus sanitatem aegro -it (aegri petit *var. l.*). PS. QVINT. decl. 8 them. se alterum *filium* sanaturum. *al.* IVV. 16, 12 oculum medico nil -ente relictum *cuidam vulnerato.* CHIRON 167 de quo *morbo veterinarius* numquam -it sanare. *al.* *? obi. est aegrotans, pro quo promissio fit* (*cf. p. 1866, 6, nisi subaudiendum putes inf. 'sanare' sim.*): CHIRON 363 hunc (*i. iumentum suspirio humido affectum*) ... -ere non debemus (*cf. 362* hunc sine repromissione curato).

Ⅱ *-unt dei vel fatum sim.* (*cf. IIC*): Ⓐ *apud paganos*: *-untur res*: CIC. off. 1, 32 *si* Neptunus, quod Theseo -erat, non fecisset. VERG. Aen. 1, 258 cernes urbem et -ssa Lavini moenia. 6, 346 en haec -ssa fides est *Apollinis*? 9, 6. 9, 107 aderat -ssa dies et tempora Parcae debita complerant. HOR. carm. 1, 7, 28 certus ... -sit Apollo ambiguam tellure nova Salamina futuram. LYGD. 4, 79 hoc tibi coniugium -it Delius ipse (*cf.* OV. met. 12, 195 conubia). OV. met. 2, 259 cui *Tiberi* ... fuit rerum -ssa potentia (fast. 6, 359). fast. 1, 517 *Romae* montibus ... totus -itur orbis. 3, 159 *Caesar* -ssum ... sibi voluit praenoscere caelum (3, 505 VAL. FL. 1, 304). *al.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 8 divinitus -ssa victoria (FRONTIN. strat. 1, 11, 11 PANEG. 12, 3, 3). SEN. Herc. f. 23 *Hercules* astra -ssa occupet (959). Herc. O. 1910. dial. 6, 10, 3 nostros ... sic amare debemus, tamquam nihil nobis ... de diuturnitate eorum -ssum sit (*item respicitur tempus vitae*: 6, 10, 4 n. de hodierna nocte -itur ..., n. de hac hora. epist. 99, 22 n. certi. COMM. instr. 1, 8, 8 n. de vita). VAL. FL. 7, 288 SIL. 8, 226. STAT. silv. 4, 1, 47 *Domitiano* longam ... iuventam annuit atque suos -sit Iuppiter annos. *al.* MART. 8, 2, 7 *Ianus Domitiano* -sit Pyliam quater senectam. APVL. met. 11, 12, 1 et ecce praesentissimi numinis -ssa nobis accedunt beneficia et fata. *al., e. g. l. 21.* *-untur animantes*: VERG. Aen. 4, 228 (*verba Iovis*) non illum *Aeneam* nobis ... talem -sit *Venus.* 6, 791 hic est, tibi quem -i saepius audis, Augustus. OV. epist. 16, 15 (*Paris Helenae*) *ne Venus* te frustra -erit. met. 1, 252 *Iuppiter* subolem ... priori dissimilem populo -it origine mira. EPICED. Drusi 245 (*Parca Marti*) hic *Romulus* tibi, mox Veneri Caesar -ssus uterque (*sc. adnumerandus deis*). VAL. FL. 2, 486 *si* tu ... ille ades auguriis -sse et sorte deorum. *al.*

Ⓑ *apud Iudaeos et Christianos* (*cf. p. 1870, 38*): ① *-untur res*: VET. LAT. act. 7, 5 (cod. 50. *al.*) -sit dare eam *terram* in possessionem ei *Abrahae* (*Vulg.* repromisit). Tit. 1, 2 (cod. 75. *al.* = VVLG.) in spem vitae aeternae, quam -sit *deus* (TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 507, 14 quae *vita* in lege [*exod. 20, 12*] -itur a creatore longaeva. CYPR. hab. virg. 21 perpetua v. -itur, regnum dominus pollicetur. FIRM. err. 25, 2 *Adam* -ssam perdidit v. *al.*). Iac. 2, 5 (Aug. epist. 167, 3. *al.* = VVLG.) heredes regni, quod -sit deus diligentibus se ([*cod. 54. al.* repromisit]. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 419, 19 confitemur in terra nobis regnum -ssum, sed ante caelum. FIRM. err. 25, 4. CARM. Inscr. christ. urb. Rom. 12601 [*saec. V¹?*]. *al.*). BARNAB. 6, 8 intrate in terram bonam, quam -sit dominus Abrahae ([*gr.* ὤμοσεν]. PS. CYPR. mont. 11 quibus *Iudaeis* terra -ssa a deo. OPTAT. 2, 1 p. 34, 1 COMM. apol. 197. *al.; cf. l. 62*). CYPR. eleem. 26 *dominus* operibus nostris praemia -ssa contribuens (unit. eccl. 24 p. in pacis conservatione -it. *al.*). FIRM. err. 20, 1 lapis, quem deus in confirmandis fundamentis -ssae Hierusalem missurum se esse -sit (*Is. 28, 16*). AMBR. in Luc. 10, 180 (*ad 24, 49*) spiritum ... sanctum ... postea tribuendum esse -it (*cf. e. g.* AVG. trin. 13, 10, 14 eum se missurum esse -sit). AVG. c. Petil. 2, 8, 20 p. 33, 10 -itur christianus orbis et creditur, impletur et contradicitur. VITA Hil. Arel. 5 l. 9 *Abraham* credidit quod contra naturam -bat aeternitas. ORIG. in Matth. 12, 9 p. 82, 3 quae ad eum *Hieremian* -ssa sint, in Christo sunt adimpleta. *et saepe.* *de diabolo*: CYPR. epist. 43, 6, 3 bona -it, ut malum tribuat, vitam pollicetur, ut perimat. AVG. nupt. et concup. 1, 6, 7 serpens oculorum apertionem seducendo -erat (*gen. 3, 5*). *al.* ② *-untur animantes*: *Christus* (*cf. p. 1872, 60*): TERT. adv. Marc. 1, 15 p. 310, 23 alter *Ch.*, qui a creatore -itur (*sim.* resurr. 2, 6). CYPR. testim. 1 capp. 18 quod propheta alius sicut Moyses -ssus sit, scilicet qui testamentum novum daret. ZENO 1, 3, 18 circumcisus est *Ch.*, quia Iudaeis erat -ssus. PRVD. cath. 9, 27 ecce ..., quem profetarum ... paginae spoponderant, emicat -ssus olim. AVG. catech. rud. 21, 14 eis *Iudaeis* liberator Ch. -batur. civ. 17, 8 p. 225, 3 eo, qui -ssus est, tanta iam manifestatione declarato. *al.* *spiritus sanctus*: AMBR. spir. 2, 2, 22 ille ..., qui -ssus est nobis (*affert Luc. 24, 49*). AVG. civ. 18, 49 p. 334, 2 post dies decem misit -ssum spiritum sanctum. in euang. Ioh. 74, 1 l. 15 spiritum paracletum Christus -sit apostolis. trin. 2, 15, 26 SACR. Leon. 202. *al.* *alii*: IVVENC. 1, 19 cara tibi, *Zacchariae*, mox e coniuge natum -it. HIL. trin. 4, 25 Abrahae ... Isac filius -itur. AVG. civ. 16, 29 p. 174, 4 hic (*gen. 18, 18*) duo illa ... -ssa sunt, gens Israel secundum carnem et omnes gentes secundum fidem. in psalm. 54, 20 quam *ecclesiam* antequam diffunderet, -sit, praenuntiavit, sic exhibuit, ut -sit. *al.* ③ *absolute*: VET. LAT. Gal. 3, 19 (cod. 78 = VVLG.) *lex* posita est, donec veniret semen, cui -erat *deus* (cod. 64. *al.* -ssum est, *cod. 77. al.* repromissum est). Hebr. 6, 13 (cod. 89. *al.* = VVLG.) Abrahae ... -ens deus (*cod. 75* cum ... repromisisset). TERT. adv. Prax. 23 p. 272, 12 *ut* pater sibi ipse -ret -endo filio, si pater erat ⟨filius⟩. CYPR. domin. orat. 21 cum scriptum sit: '...', item dominus -at et dicat: '...'. PELAG. in Rom. 11, 29 deum non paenitet Abrahae semini -isse. AVG. in psalm. 39, 12 l. 29 verba -entia. *al.*

β *in malam vel neutram partem respicitur*: ① *qui decernit poenam, minatur damnum sim.* (*potius c. ironia usurpatur p. 1867, 54 sq. 1874, 43. 50. al.; aliter de praedicentibus e. g. p. 853, 7; usum damnat* CONSENT. gramm. V 374, 28 -i ... bona tantum, non etiam mala possunt [*in refutando modo 'promissivo'; sim.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 549, 22]. *cf. p. 1867, 36*): Ⓐ *deus* (*fere de poena aeterna, de diluvio l. 46*): FIRM. err. 18, 4 (*ad Is. 65, 15*) a deo ... impiis ... poena -itur et acerbae mortis decernuntur exitia (PRISCILL. tract. 5, 82 *ut* peccantibus p. et mortalibus -antur aeterna). OPTAT. 7, 3 p. 171, 2 *Christus* -sit se apud patrem negaturum esse, qui se negaret apud homines (*sim.* p. 171, 23). p. 171, 3 non se -sit puniturum, *qui eqs.* LVCIF. Athan. 2, 1 l. 15 venient super te mala, quae tibi -it deus. PELAG. in II Cor. 11, 16 p. 294, 14 *falsae doctrinae* auctoribus in fine vindicta -itur. PS. AVG. quaest. test. capp. 14 ut deus ... peccata patrum filiis reddere -erit (*exod. 20, 5*). app. vet. 37, 1 *deus* -sit genus hominum diluvio deleturum. *al.* Ⓑ *homines*: PASS. Macc. 5, 5 (*Antiochus ad Eleazarum*) effuge repugnantibus -ssa tormenta. VVLG. Iudith 9, 11 qui -unt se violare sancta tua (*Vet. Lat. 9, 8* [*cod. 109, sim. al.*] cogitaberunt). ENNOD. epist. 1, 22, 2 p. 34, 7 non timui, quicquid obloquentium toxica -unt. CORIPP. Ioh. 6, 240 *populus rebellis* in nostros -ens tendere fines. REGVLA mag. 90, 4 *novicio deterrendo* gravia proponantur; ... cottidiana ei ieiunia -antur. CONC. Matisc. a. 585 p. 247 l. 297 *ecclesia* gravioribus p(o)enis eos afficere -it, qui *eqs.* PASS. Rogat. 3 minas, quas mihi praetendis, ... laqueum, quem mihi -is.

Ⅱ *qui profitetur quodlibet consilium*: BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 10 p. 159, 2 (*ad Porph. isag. p. 1, 11* dicere recusabo) altiores quaestiones, quas se differre -it (p. 159, 14. *in eadem re*: p. 160, 1 quas sese reticere -it. *cf. usum p. 1861, 1 illustratum*). THEOD. MOPS. in Philem. 13 p. 279, 9 ('volebam ... retinere') audaciae esse videbatur, ut alienum servum absolute -ret retinere. REGVLA mag. 28, 32 cum nihil sibi emendum mansioni -erit *frater ieiunans.*

b *quae non posita sunt in arbitrio -entium (exempla certiora; cf. e. g. p. 1869, 2); de hominibus (vel rebus ad eos pertinentibus p. 1871, 6. 12. 23. 28), qui -unt*: α *cuilibet* (*sermo iuris [v. p. 1865, 47] perlucet apud* CIC.): ① *vario usu* (*-untur res praeter p. 1871, 4. 9*): PLAVT. Men. 894 (*loq. medicus*) sanum futurum, mea ego id -o fide (*iocose, cf. p. 1865, 53 sqq.*). Rud. 540 tibi auscultavi, tu -bas mihi illi esse quaestum maximum meretricibus *eqs.* 1217 *volo,* quod -isti, ut memineris, hodie ut liber sim; ... fac ut exores Plesidippum, ut me ⟨manu⟩ emittat. TER. Hec. 791 (*om. A*) easdem amicas fore tibi -o. Ad. 940 anum decrepitam ducam? ... :: fac⟨e⟩; -si ego illis. :: -isti? CIC. Cael. 77 -o hoc vobis, *iudices,* et rei publicae spondeo ... numquam hunc a nostris rationibus seiunctum fore. fam. 6, 1, 5 (*antea: non* divinabam futura) praesertim cum, si mihi alterum utrum de eventu ... rerum -endum esset, id futurum, quod evenit, explora-

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tius possem -ere. 13, 10, 3 separatim -o in meque recipio fore eum tibi et voluptati et usui. ad Brut. 26, 3 cum me pro adulescentulo *Octaviano* ... res publica accepisset vadem, vix videbar, quod -eram, praestare posse (*postea*: spoponderis). *al.* SEN. contr. 1, 2, 20 eam vobis sacerdotem -o, quam incestam nulla facere possit fortuna; ... incredibilem videor in puella rem -ere? 4 praef. 1 de quibus *oratoribus* ... aliquid fama -sit (EVSEB. GALLIC. hom. 35, 10 plus vobis vita illius reddidit, quam f. -erat. *aliter p. 1873, 44*). suas. 1, 14 (*oratio militis*) dum sequar *Alexandrum in Oceanum,* quis mihi -it hostem, quis terram, *eqs.*? SEN. epist. 21, 5 Vergilius noster duobus (*i. Niso Euryaloque*) memoriam aeternam -sit et praestat (*sc. Aen. 9, 446 sqq.*; *cf.* LVCAN. 9, 983 si quid Latiis fas est -ere Musis). 93, 6 quem *diem* ultimum mihi spes avida -erat (ANTH. 415, 17 omnia -it). STAT. Theb. 8, 733 *socii Tydea vulneratum* rediturum ad proelia ... -unt flentes. QVINT. inst. 12, 8, 11 -it ... litigator omnia, testem populum, paratissimas consignationes, ipsum denique adversarium quaedam non negaturum. *al.* IVV. 6, 388 *an citharoedus victoriam* deberet ... sperare et fidibus -ere. TAC. ann. 14, 13, 2 promptiora, quam -erant, inveniunt. *al.* *-untur effectus medicamentorum sim.* (*cf. p. 1872, 4 sq. 1874, 64*): PLIN. nat. 18, 157 Vergilius (*georg. 1, 193 sqq.*) nitro ... perfundi iubet fabam; sic etiam grandescere -it. 28, 97 *magi dicunt* sterilitatem mulierum emendari oculo *hyaenae* ... sumpto in cibo, -sso intra triduum conceptu. 28, 98 hyaenae caro et pili *alligati* ... continere partus -untur. 37, 124 magorum vanitas ebrietati eas *amethystos* resistere -it. *al.* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 152 *Asclepiaden* repugnantia ex iisdem -ere (*antea*: utriusque virtutis vinum dixit). *al.* (II) *-unt harioli, haruspices, oracula sim., sc. praedicendo*: PLAVT. Poen. 792 sq. *v. p. 853, 6.* 1209 *haruspex* his -sit ... libertatem. QVINT. inst. 3, 7, 11 quae responsis vel auguriis futuram claritatem -erint (*item -unt verba oraculi*: APVL. met. 9, 8, 4 [*ad verba sortis*: ut ... germinent sata] lucrum -i de glebae germine. ARNOB. nat. 7, 47 *Aesculapius* -ssus oraculis. *al.*). IVV. 3, 43 motus astrorum ignoro; funus -ere patris nec volo nec possum. TAC. hist. 1, 22, 2 cum superfuturum eum *Othonem* Neroni -isset *mathematicus.* 2, 78, 2 summa claritudo ... Vespasiano -ssa *ab haruspicibus.* GELL. 14, 1, 36 si felicia -unt *genethliaci.* *al.* *de prophetis*: TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 440, 1 capiat ... iocunditatem solitudo; hoc Esaias (*35, 1*) -erat. FILASTR. 129, 6 (*de David*) futura gaudia saeculo -endo. PELAG. in Rom. 11, 27 testamentum novum, quod -it Hieremias (*31, 31*). AVG. civ. 18, 45 p. 325, 18 aperte Christum -ens *Aggaeus* (*2, 8*). *al.*

β *sibi ipsi, sc. sperando, exspectando sim.* (*cf. spem -entem l. 12; apponitur dat. praeter l. 49. 52; notionem testari videtur* CLEDON. *p. 1860, 54*): (I) *usu vario* (*pro obi. sunt homines l. 44. 53*): VERG. Aen. 10, 549 *pugnator quidam frustra* canitiem ... sibi et longos -erat annos (*cf.* PS. CATO dist. 4, 37 tempora longa tibi noli -ere vitae). OV. met. 11, 576 *Alcyone mariti* reditus ... sibi -it inanes. 11, 662 (*loq. umbra*) occidimus; falso tibi me -ere noli. SEN. epist. 13, 10 satis cito dolebis ...: interim tibi meliora -e. 80, 2 mihi silentium -bam et sine interpellatore secretum. amic. p. 29 *ad amicitiam tuendam* futura nobis -amus, praeterita repetamus. *al.* LVCAN. 2, 321 totius sibi ius -ere mundi. 7, 759 cum sibi Tarpeias victor *exercitus* desponderit arces, cum spe ... -erit omnia. VAL. FL. 1, 272 *Argonautae* ire ... volunt; Phrixi -itur absens vellus et auratis Argo reditura corymbis. EVSEB. VERC. epist. 3, 1, 2 permanenti ... in eadem confessione ... nostram tibi communicationem -e. ORIG. in Matth. 14, 8 p. 293, 31 *pecuniam a servis* cum usuris -it se recepturum dominus. *al.* *c. praedic.*: OV. epist. 5, 99 (*Paridi*) nec tibi ... fidam -e Lacaenam. SEN. nat. 6, 1, 15 perpetua sibi omnia -entibus in mentem non venit *eqs.* LVCAN. 10, 452 *Caesar* causa sperare vetante ... fatum ... sibi -sit iniquum (*sc. fauturum causae iniquae*). *al.* (II) *accedit praepos.* de (*qua indicatur fundamentum spei vel ipsa futura*): SEN. dial. 9, 13, 2 nihil sibi de fide eius *fortunae* -ere (epist. 101, 5 de futuro. ARNOB. nat. 2, 33 nobis n. de nostra infirmitate -imus. FIRM. err. 25, 3). 12, 2, 1 vide, quantum de indulgentia tua -erim mihi. epist. 100, 4 audacius sibi de futuro -ere (*cf. l. 58*). CYPR. Fort. 11 p. 339, 12 *martyr* resurrectionis sibi praemium de dei remuneratione -ens. PANEG. 3, 21, 5 quid ... sibi ... vir ... non constanter de honore *adipiscendo* -at! CE 649, 8 (*a. 359*) de cuius *defuncti* spe -ens sibi plurima mater.

2 *-untur praesentia vel praeterita, sc. quae velut interposita fide pro certo affirmantur* (*usum a gramm. vituperatum* [*e. g.* CLEDON. gramm. V 17, 21 -imus tantum futura] *conferre possis cum formulis damnum praestantium p. 1865, 49 sqq., v. enim infra l. 72. p. 1872, 22. al.; fere pro syn. est* praestare *p. 1872, 22,* confirmare [aff-] *l. 74. p. 1872, 17. 23 [asynd.], plus valet l. 72; distinguitur* probare *p. 1872, 19; -it locus p. 1872, 15*): **a** *c. acc. c. inf.* (*etiam iuxta pron.; inf. subaudiendo p. 1872, 4 sq., nisi est acc. praedic.; vix addas p. 1870, 68*): CIC. fam. 12, 7, 2 quod ... dixi in contione, in eo velim fidem meam liberes; -si enim et prope confirmavi te non exspectasse nec exspectaturum decreta nostra. 13, 27, 3 ut illos ... gratos esse homines putes, quod ita esse tibi -o atque confirmo. LVCR. 3, 377 ut hoc -ere possis *explicatione tua,* quantula *eqs.* SEN. nat. 6, 1, 1 quos *dies hibernos* vacare a tali periculo maiores nostri solebant -ere. 6, 1, 10 quis ... illis *locum terrae motu vexatum relinquentibus* -it melioribus fundamentis hoc aut illud solum stare? epist. 6, 1 nec hoc -o iam aut spero, nihil in me superesse, quod mutandum sit. PLIN. nat. 24, 80 *cummim* utilissimam dentibus -unt (*cf., nisi locos ad p. 1871, 18 trahas,* 28, 238 farinam eam ruptis ... salutarem -unt). VET. LAT. sap. 2, 13 *iustus* -it scientiam dei se habere. AMM. 15, 3, 7 (*syn.* adfirmabant). CASSIOD. compl. in II Cor. 1, 12 (*ad 1, 15* hac confidentia volui ... venire) -ens se ... venire voluisse. ORIG. in Matth. ser. 33 p. 63, 16 sermo vel virtus ... -ens se esse Christum, cum sit inimicus eius. *al.* **b** *usu vario* (*fere c. acc. obi.; c. enunt. secund.* HIER., *obi. subaudiendo l. 26, fere in parenthesi l. 21. 23; dub.* ARNOB. nat. 1, 56 [-erunt *cod.,* prompse- *edd. plerique*]): LVCR. 3, 876 *quidam mortem timens* non ... dat, ⸤quod -it et unde⸥ (*sc. 874 sq.* quamvis neget ipse credere se quemquam sibi sensum in morte futurum). GRATT. 212 vestrum, *metagontes canes,* non vile *est* genus ...: Sparta suos et Creta suos -it alumnos (*sc. vos*; Sparte vos *coni. Baehrens*). SEN. nat. 6, 20, 5 de his, quae coniectura sequenda sunt, aliquid certi -ere (*antea*: adfirmaverunt). epist. 9, 13 'se contentus est sapiens'; ... distinguendum ... est, quid et quatenus vox ista -at. 102, 2 rem gratissimam (*i. aeternitatem animarum*) -entium magis quam probantium *philosophorum.* PLIN. nat. 22, 87 mirum est, quod Xenocrates -it experimento, *eqs.* STAT. Theb. 5, 109 inveni, -o, viam *auxilii ferendi.* QVINT. decl. 260, 28 illud praesto, illud -o: nihil *abdicati* postea turpiter fecerunt. PS. QVINT. decl. 9, 21 hoc si scisses, pater, affirmo -o: cuius pietatis es, nemo te antecessisset. HIER. in Matth. 24, 26 ('si ... dixerint vobis') si quis -erit vobis, quod *eqs.* CAEL. AVR. acut. 2, 13, 88 *Aristoteles non* disseruit, utrumne ... an ...; sed cum hoc tacuit, non -sit (*sc. alterutrum*; necessarium praetermisit *Rovillius*). *praestatur ipsa fides* (*cf. p. 1865, 13*): SEN. nat. 4, 3, 2 *historici* unam aliquam rem nolunt spondere, sed adiciunt: 'penes auctores fides erit'; ergo si mihi parum credis, Posidonius tibi auctoritatem -et (-it *var. l.*).

II *laxius dicuntur -i*: **A** *quae signis vel quibuslibet indiciis indicantur*: **1** *pleno respectu praenuntiandi -untur* (*absolute l. 34. 37. 61*): **a** *fata varia* (*sc. -unt dei, sidera, omina, portenta sim.; exempla certiora*): CIC. div. 2, 38 ut *dei* primis minentur extis, bene -ant secundis (SIL. 1, 545 heu quantum ... imagine *fallaci* ... -sere dei! PLIN. epist. 8, 1, 3 dii laetiora -unt: stetit sanguis *aegroti cuiusdam*). SEN. nat. 2, 39, 2 *fulminis quoddam genus* aut minatur aut -it aut monet. PLIN. nat. 7, 71 quibus plures *dentes* fuere, longiora -i vitae putant spatia (*syn.* pollicentur). VAL. FL. 5, 212 *Argo sponte vertit iter*; '-is ut ecce utque vocas, revehemur', ait *Iason.* 6, 731 quid fratris meritas ... omina poenas -sere mihi? SIL. 3, 93 si ⸤-ssum⸥ vertat fortuna favorem (⸤ ⸥ *sc. successibus ut*: PANEG. 4, 11, 3). 5, 409 *Bogus moriens* reposcit tempora -ssae ... senectae (*405* vanis deceptus in alite signis. *item respiciuntur auguria p. 1871, 27 et* FLOR. epit. 4, 7, 9 *bono* praesagio ... omnia aves victimaeque -erant). 16, 129 hic *ignis* tibi Dardaniae -it foedera gentis (*cf.* FLOR. epit. 1, 6, 1 clarum fore *Servium Tullium* visa circa caput *eius* flamma -erat). STAT. silv. 4, 8, 19 his *filiis* senium longaeque decus virtutis et alba Atropos et patrius lauro -sit Apollo (lauros *var. l.*). PRIAP. 37, 13 *Priapus id* -sit fore mentulamque movit pro nutu. TAC. ann. 16, 3, 2 locum -ssi specus *somnio visum.* FLOR. epit. 1, 7, 9 monstrum ... imperii sedem ... -ere. PANEG. 11, 19, 4 *sidera vobis* etiam navalia trophaea -unt (*cf. e. g.* FIRM. math. 6, 33, 3 *Saturnus* reddit, quicquid ante -erat). *al.* **b** *caeli status, tempora diei vel anni* (*nisi quaedam ad 2 trahas*): OV. met. 3, 603 ipse quid aura mihi tumulo -at ab alto prospicio *profecturus.* MANIL. 5, 698 Leo vel Scorpius ... nocte sub extrema -unt iura diei. SEN. nat. 1, 6, 1 *arcus* si ab ortu circave surrexit, serena -it (ALC. AVIT. carm. 4, 637 deus -ens nube serenum nullaque iam terris debere pericula caelum). PLIN. nat. 18, 309 stella, quae vindemitor appellatur, ... vindemiae maturitatem -ens. 18, 357 nebulae ... in vallibus sidentes serenitatem -ent. STAT. Theb. 1, 343 nec puniceo rediturum nubila caelo -sere iubar. **c** *Christus vel eius sacramenta* (*sc. per figuram; cf. p. 1870, 10. 1871, 37*): AVG. in psalm. 143, 2 ut *veteris testamenti* sacramenta -entia impleta promissione non celebremus. GREG. M. moral. praef. 14 quem electi omnes ... rebus et vocibus prophetando -erunt.

2 *vario respectu*: **a** *-unt animantes et res ad eos pertinentes* (*vel gestu, actione quadam, vel indole, specie externa sim.*): α *aliquid* (*saepe adi. vel. pron. neutr., absolute l. 71. p. 1873, 6 sq.*): OV. am. 3, 2, 83 *puella* risit et argutis quiddam -sit ocellis. met. 3, 457 (*Narcissus imagini suae*) spem mihi nescio quam vultu -is amico. SEN. contr. 2, 3, 4 non est, quod tibi quicquam -isse lacrimas putes. SEN. benef. 1, 14, 3 cuius senectus et libera orbitas magna -bat (*sc. hereditatem petendam*). dial. 10, 18, 4 maius quiddam et altius de te -eras (epist. 19, 1 *epistulae tuae* iam non -unt de te, sed spondent. PANEG. 9, 2, 1 maius de me aliquid). 11, 6, 3 nunc tantum tibi praestandum est, quantum -isti (*antea*: opinio de ... moribus tuis recepta). 11, 13, 2 quorum *triumphorum* me quoque spectatorem futurum *esse* ... -it clementia *imperatoris.* PETRON. 83, 7 qui *vultus* videretur nescio

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid magnum -ere. STAT. Theb. 6, 670 viso *athletae* corpore virtus -ssa *est eximia.* MART. epigr. 9, 2 praestitit ..., quae non -sit proelia, rhinoceros. 20, 2 -sit pariter Caesar utraque manu (*sc. utrumque gladiatorem pugnaturum*). QVINT. inst. 4, 1, 60 *oratio in prooemio non debet esse* verbis vultuque nimia -ens (*cf.* AMM. 30, 4, 19 principium dicendi ... Cluentianae *orationis* ... aemula ornamenta -ens). 11, 3, 102 manus lentior -it et adsentatur, citatior hortatur. decl. 247, 15 si *puella* manu -isset aut vultu annuisset. 342, 16 *ancilla, eo quod revertit,* -it ... ista, quae in hereditate relicta sunt, illius *domini* esse. IVV. 2, 12 hispida membra ... -unt atrocem animum. 6, 365² *quidam* professus obscenum et tremula -ens (-it *cod. unicus*) omnia dextra. *al.* β *aliquem* (*sc. quem vel qualem quis praebiturus est; adv. pro acc. l. 18*): EPICED. Drusi 309 infelix recipis non quem -erat ipse. SEN. contr. 9, 6, 13 *Haterius declamator* et -sit oratorem et praestitit. SEN. epist. 31, 1 agnosco Lucilium meum: incipit, quem -erat, exhibere. 37, 1 -isti virum bonum. 95, 39 non -et se talem in perpetuum, qui bonus casu est (*item c. acc. praedic.*: Ps. QVINT. decl. 1, 6 per quae se parricidam scelera -erit *filius*). VIR. ill. 5, 5 *Ancus Marcius* immatura morte praereptus non potuit praestare qualem -erat regem. EXVP. 1 *Marius* ita se factis fortibus -erat, ut hostibus terrori, Romano imperatori carus esset (*nisi spectat ad p. 1863, 46, v. Landgraf-Weyman ad l., Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 569*).

b *-unt res quaelibet*: Ov. met. 8, 293 *aper* Cererem in spicis intercipit; ... frustra exspectant -ssas horrea messes (*cf.* ANTH. 465, 5 *autumno* ante oculos stabat, quicquid -erat annus). SEN. dial. 11, 4, 3 non vides, qualem nobis vitam rerum natura -erit, quae primum nascentium hominum fletum esse voluit? COLVM. 3, 2, 25 *vitis quaedam non* tam largi *vini est,* quam ex numero uvarum prima specie -it. 3, 10, 17 qui *palmites* futuram fecunditatem iam dato fructu -unt. PETRON. 79, 1 silentium noctis iam mediae *non* -bat occurrentium lumen. PLIN. nat. 2, 186 *in Britannia* aestate lucidae noctes haut dubie ‚re -unt„ id quod cogit ratio credi, ... *extremas mundi partes septentrionales* continuos habere dies senis mensibus (‚ ‚ *temptaverimus,* repromittunt *trad.*, se -unt *Mayhoff*). 16, 95 *quaedam arbores* natales ... pomorum annuos versicolori *florum* nuntio -unt. 16, 135 *palma fastidit* nata parere vel, cum -sit etiam ostenditque, educare (*cf. l. 23, nisi locos ad p. 1863, 53 spectare putes*). 31, 45 indubitata spes *aquae* -itur *specie quadam terrae* (*cf.* 31, 47 terra ... ipsa *aquas* -it candicantibus maculis). 35, 68 debet extremitas *corporum in picturis* ... sic desinere, ut -at alia post se ostendatque etiam quae occultat. *al.* MART. 4, 11, 7 an tibi, *Saturnine,* -sit Rhenus, quod non dedit illi *Antonio* Nilus? *al.*

B *quae ipsis rebus -entibus efficiuntur, ex iis consequi solent* (*ut subluceat hic illic notio q. e. praestare, efficere, e. g. l. 64. 69*): **1** *-unt quaelibet actiones hominum, virtutes, vitia*: SEN. contr. exc. 4, 7, 2 numquam maiorum ... prudentia tantis muneribus tyrannicidium emeret, si illud etiam libido -ret. suas. 7, 10 quae *memoria* magnis viris aeternitatem -ret (*cf.* SEN. dial. 11, 2, 6 longissimum illi ingeni aevum fama -sit). SEN. dial. 7, 16, 2 quid tibi *virtus* ... -it? ingentia et aequa divinis (*adde l. 67*). 10, 9, 1 *dilatio* eripit praesentia, dum ulteriora -it. epist. 115, 10 honesta, quamdiu aliqua illis spes inest, sequimur, in contrarium transituri, si plus scelera -unt. *al.* LVCAN. 4, 235 cum forsan foedere nostro (*i. militum*) iam tibi, *Pompei,* sit -ssa salus. SIL. 7, 506 (*queruntur qui pugnare vetantur*) liceat si vincere, finem -i cladum. 14, 133 ut cuique salutem -sit fuga. Ps. QVINT. decl. 6, 19 labori incumbere ..., ubi effectus -itur. TERT. coron. 11, 5 delictorum impunitatem aut martyriorum immunitatem militia *non* -it. *al.* **2** *-unt artes, studia*: CELS. 1 prooem. 1 ut alimenta sanis corporibus agricultura, sic sanitatem aegris medicina -it. SEN. dial. 12, 18, 1 quem *portum* tibi studia -unt (epist. 88, 2). epist. 5, 4 hoc primum philosophia -it, sensum communem *eqs.* (48, 7 quid p. -at generi humano. *al.* Ps. VARRO sent. 81 *p.* praemium ... menti inserendum -it, fortuna corpori [*postea*: pollicitantem]. AVG. ord. 2, 5, 16 rationem). 71, 31 haec *disciplina,* nisi alte descendit ..., nihil ex his, quae -erat, praestat. 85, 32 artes ministrae sunt, praestare debent, quod -unt: sapientia domina ... est. 94, 16 ista praeceptiva pars ..., quod paucis -it, praestare omnibus non potest. COLVM. 1, 1, 17 nostra praecepta non consummare scientiam, sed adiuvare -unt (*nisi ad I*). **3** *-unt varia*: SEN. Phaedr. 569 (ἀδύνατον) amica ratibus ante -et vada incerta Syrtis. nat. 6, 32, 5 despicere fortunam supervacua -entem, levia minitantem. epist. 19, 5 provincia et procuratio et quicquid ab istis -itur. COLVM. 1 praef. 23 terrae varietas ... quid nobis neget, quid -at. LVCAN. 4, 36 *militibus* his virtus ferrumque locum -it, at illis ipse locus, *quem praeoccupaverunt.* SIL. 15, 758 *hasta leviter vulnerans adversarium* vana ... -sit gaudia Poeno. Ps. QVINT. decl. 17, 14 *mori volo*; quid mihi contra ... tam gravia -it integritas? SORAN. p. 98, 16 quae *pessaria* etiam haec -ere possunt, maturare scilicet et rumpere *collectiones.* *al.*

C *quae a deis, fato, natura destinantur, statuuntur* (*usu derivando a p. 1869, 36 sqq., sc. evanescente respectu sermonis prolati; cf. vi significandi l. 24; p. p. p. vergens in vim adi. q. e. statutus, debitus l. 75. p. 1874, 3*): Ov. fast. 2, 420 *Romulus et Remus* ubera ducunt nec sibi -ssi lactis aluntur ope (per- *var. l.*). VAL. MAX. 1, 7, 2 *mortem Caesari adnuntiari, ab Augusto* differri di ... voluerunt, ut aliud caelo decus daretur, aliud -retur. SEN. benef. 6, 22, 1 *siderum* contextus ... velocitatis citatissimae in tot saecula -ssas vices in medio itinere destituat. dial. 6, 10, 3 nostros ... sic amare debemus, tamquam nihil nobis ... de diuturnitate eorum -ssum sit (*item respicitur tempus vitae*: 6, 10, 4 n. de hodierna nocte -itur ..., n. de hac hora. epist. 99, 22 n. certi). 6, 21, 6 *ne dixeris* 'potuit diutius vivere'; ... solvitur, quod cuique -ssum est; eunt via sua fata nec adiciunt quicquam nec ex promisso semel demunt. nat. 2, 38, 2 in illo fati ordine, quo patrimonium illi grande -itur.

CAPVT TERTIVM: *structurae et iuncturae ad caput secundum spectantes*: **I** *indicatur quid -atur* (*vel de qua re; haud raro adhibetur obi. subaudiendo vel absolute, v. imprimis p. 1866, 13. 1867, 52. 64. 1868, 17. 1870, 25. 1872, 32; accedit dat. personae passim [sibi p. 1871, 38; cf.* ad *aliquem p. 1870, 6], rei p. 1867, 30. 1869, 43. 1871, 16*): **A** *per acc. obi.* (*gen. part. pro obi.* AMM. 14, 7, 18 *tribunos* -entes armorum [*sed v. Löfstedt, Syntactica I² 144 adn. 1*]): **1** *rei*: **a** *-itur res praebenda, facienda sim.: passim inde a* PLAVTO, *saepe per pron. neutr. cum acc. praedic. p. 1871, 12. 1873, 55 et* HOR. epist. 1, 7, 81 mutua septem *sestertia* -it (SEN. benef. 4, 39, 1). *al.* **b** *-itur res praestanda, sc. pro qua cautio interponitur (exempla certiora): v. p. 1865, 47. 1869, 32.* **c** *-itur promissio sim.* (*sc. obi. int.*): CIC. Quinct. 23 vadimonium (*al., v. p. 1865, 33 sqq.*). off. 1, 32 illis promissis standum non esse ..., quae coactus quis metu, quae deceptus dolo -erit (3, 94. VET. LAT. 1 Macc. 10, 15 [rec. V, *gr.* ἀπέστειλεν, *cf. rec. L* misit, *B* mandavit]. *cf. p. 1867, 23. 1868, 47*). CIL I² 2231 votum (*v. p. 1868, 22*). SEN. nat. 4, 3, 2 auctoritatem. GAIVS dig. 2, 11, 1 cautum (*cf.* cautionem *p. 1865, 32*). COD. Iust. 3, 38, 7 (*a. 294*) promissionem (*al., v. p. 1859, 57*). *al.*

2 *personae: v. p. 1864, 66. 1867, 34. 1869, 54. 1870, 9. 1873, 11 et al.; reflexive l. 33. p. 1868, 44. 45. 1873, 19, mediopass. p. 1867, 51. cum acc. praedic. p. 1867, 50 sq. 1869, 55. 1871, 52. 1873, 16, reflexive p. 1867, 37. 1868, 65. 1873, 15; cum praepos. indicantibus statum futurum*: GELL. 7, 16, 1 *quidam* exercitationibus ad famam sese facundiae -erat (*si recte trad.*; promoverat *Hosius,* prompserat *Damsté*). EVGRAPH. Ter. Hec. 727 servus -itur in tormenta (*cf. Ter. Hec. 773* ancillas dedo *eqs.*).

B *per structuram verbalem* (*de supino v. supra p. 1868, 4*): **1** *orat. rectam*: **a** *quae inducitur per neutr. pron., adi. vel per adv.*: PLAVT. Stich. 480 unum ... -o tibi: libens accipiam. LVCR. 1, 411 hoc tibi de plano possum -ere, Memmi: '...'. QVINT. decl. 260, 28 illud. SCAEV. dig. 45, 1, 135 pr. si ita quis -erit: '...'. *al.* **b** *solam*: SEN. dial. 12, 18, 3 audacter possum -ere: nihil tibi deerit. VLP. dig. 45, 1, 38, 16 qui -sit 'si aliquid factum sit'. HIER. epist. 39, 8, 1 spondeo, -o, polliceor: '...'. CLAVD. 8, 378. *al.*

2 *inf.* (*sc. praes.*): PLAVT. Asin. 377 quin -o, inquam, hostire contra ut merueris. Bacch. 920 quos *nummos* dare -si militi. Cas. 288. *al.* VAL. ANT. hist. 21 *Pyrrhi amicus* -sit regem venenis necare. VERG. Aen. 11, 503 COLVM. 1, 1, 17 POMPON. dig. 44, 7, 50 IVLIAN. dig. 46, 1, 16, 1. *al.*

3 *acc. c. inf.* (*acc. elucet e sola forma infinitivi l. 49.* Ov. met. 6, 443. *al.; saepe om.* esse, *e. g. l. 49. 57. p. 1870, 15; accedit acc. pron. vel adv. e. g. l. 51. p. 1870, 20*): **a** *fut.*: PLAVT. Asin. 97 -o tibi non offuturum, si id hodie effeceris. Mil. 326 vae capiti tuo! :: tuo istuc, Sceledre, -o fore, nisi *eqs. al.* RHET. Her. 1, 6, 10. CIC. fam. 14, 4, 4 tuis *servis* ita -ssum est, te facturam esse, ut quisque esset meritus. *et passim.* **b** *praes.*: *p. 1871, 73 sqq.; positum pro inf. fut. (v. Hofmann-Szantyr 358): saepe in sermone iuris, v. p. 1864, 33. 1865, 18. 31. 54 sq. et al.; ceterum*: PLAVT. Merc. 631 -bas te os sublinere meo patri. Rud. 540 VERG. Aen. 4, 487 PLIN. nat. 20, 244. 28, 69. 118. *al.* **c** *perf.*: *v. p. 1865, 64. 66 (etiamne 59. 62?). 1871, 72. 1872, 8.* **d** *gerund.* (*om.* esse *exc. l. 61, v. Hofmann-Szantyr 372; cf. l. 69, aliter p. 1873, 57*): LIV. 3, 45, 3 (*v. p. 1865, 69*). LEX colleg. Aesc. et Hyg. (CIL VI 10234; *a. 153*) 14 cenam, quam Ofilius ... omnibus annis dandam praesentibus -sit. CIL VIII 23107 (*a. 196*). EVTR. 1, 16, 1. AMBR. in Luc. 1, 37 apostolis ... dominus virtutem spiritus esse tribuendam -sit (*sim.* 10, 180). PRVD. apoth. 374 AVG. civ. 22, 8 p. 580, 33. *al.*

4 *nom. c. inf. pendens e forma verbi*: **a** *pass.*: PLIN. nat. 29, 127 bubonis oculorum cinis collyrio mixtus claritatem oculis facere -itur (*item c. inf. praes.*: 30, 105. *al.* POMPON. dig. 45, 1, 33 IVVENC. 2, 533. FILASTR. 137, 6 in futurum consequi. *al.*). VAL. FL. 1, 272 -itur ... Argo reditura (*inf. fut. ut*: FILASTR. 121, 5 AVG. quaest. Simpl. 1, 2, 3. *al.*). HIL. trin. 4, 24 (*ad gen. 17, 20*) *Ismahel* in gentem magnam amplificandus esse -itur (*item c. gerund.*: AVG. civ. 1, 12 p. 23, 13 COD. Theod. 11, 15, 2. *al.*). **b** *act.* (*v. Hofmann-Szantyr 363 sq.*): APVL. met. 7, 14, 3 quoad summos illi -rent honores habituri mihi. PAP. Tjäder 13, 46 (*a. 553*) *mulier cum viro* -entes quoque ... inter acta praebetura responsum (*v. ed. ad l.*). *structura mixta iuxta acc. subi.* (*cf. p. 1875, 18. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 60*): PAP. Tjäder 14–15 III 6 (*a. 572*) in hac se voluntate perduraturi esse -unt *donatores.*

[Delhey]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5 *enunt. secund.*: **a** *cum coniunctivo* (*c. pron. praepar. l. 3; addas quae collegit Fridh, Der sog. prospektive Konjunktiv im Lat., 1971, 25 sqq.*): PETRON. 93, 3 hoc est ..., quod -eras, ne quem hodie versum faceres? (ANTH. 450, 1 iuratum tibi me cogis -ere, Galla, ne narrem [*vigente fort. vi finali*]. PEREGR. Aeth. 19, 9 IND. capp. bibl. cod. A gen. 9 p. 125. *cf. p. 1867, 17*). QVINT. inst. 3, 9, 3 in qua *quaestione* non -ere possit orator, quid primo, quid secundo ... sit loco dicturus (*item seq. interrog. obl.*: CLAVD. 5, 323). PS. QVINT. decl. 8, 15 -ente medico, quod sanaret unum (TERT. adv. Iud. 1, 3 q. ... benedicerentur ... et ... essent processurae. HIER. epist. 58, 5, 3 AVG. in psalm. 99, 11. *al.*). VLP. dig. 39, 1, 1 pr. hoc edicto -itur, ut ... remitteretur prohibitio (VET. LAT. II Macc. 8, 10 [rec. B, *sim.* M] ut ... talenta mille ... supplerentur [*gr.* διεστήσατο ... ἐκπληρώσειν, *rec. L. al.* constituit]. OPTAT. 5, 5 p. 129, 16 AMBR. off. 3, 20, 118 FAVSTIN. trin. 2, 8. *al.*). CASSIOD. hist. 1, 8, 2 *Licinius* seductus ab aliquibus -entibus, quia bello vinceret Constantinum ([*Sozom. 1, 7, 2* ὑπισχνομένοις ... κρατήσειν]. *al., v. Fridh loco cit. p. 27*). *sine coniunctione* (*ad 1 trahas* HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 109, 14 hoc voveo atque -o, ... nihil aliud faciam, quam *eqs.*): INTERPR. cod. Theod. 4, 8, 5 ille, qui pulsat, ... -at, ⌞se⌟ satisfaciat (⌞ ⌟ *acc. contaminatione quadam, cf. p. 1874, 73*; satisfacere *vel* satisfacturum *var. ll.*). ENNOD. opusc. 5, 17 p. 398, 3 -si ..., si ... donaret, ... confessio ista procederet. **b** *cum indicativo*: AMBR. in Luc. 3, 29 ut *figura* -ret nobis, quia venturus erat *Christus* (BENED. reg. 59, 3 q. numquam ... ei aliquando aliquid dant. *al.*). AVG. civ. 11, 13 p. 480, 20 veritas ... sanctis ... -it, quod erunt aequales angelis dei (*ibid.* p. 480, 21. *c. pron. praepar. e. g.* 11, 8 p. 471, 23 hoc ..., q.). ORIG. in Matth. 16, 26 p. 563, 11 (*ad Matth. 21, 18 sqq.*) *Christus* discipulis suis -it, quoniam ... dicent: '...' (*gr.* ἐπαγγέλλεται ..., ὅτι ... λέγουσιν).

C *per varias structuras*: **1** *adv.* (*exempla certiora, cetera v. sub IIC*): PLAVT. Pseud. 1072 *si mulierem*, ut -sit, dabit (CIC. Att. 16, 3, 4 MELA 2, 97 PETRON. 141, 1. *al.*). MART. epigr. 20, 2 pariter. FRONTIN. aq. 119, 1 sicut (PLIN. epist. 10, 10, 2. *al.*). POMPON. dig. 21, 2, 16, 2 similiter. **2** *praepos.* de (*in sermone iuris v. p. 1866, 51, ubi et aliae praepos.; cf. iuxta obi., sc.* nihil de *sim.*, CIC. Planc. 101 *et p. 1869, 48. 1871, 6. 56. 1872, 71. al.*): CIC. fam. 7, 5, 1 *non* minus ei prolixe de tua voluntate -si, quam eram solitus de mea polliceri (HIER. epist. 128, 1, 1). SEN. epist. 19, 1 de te. CHIRON 348 de vita de his *aegrotantibus* -ere noli. PS. AVG. quaest. test. 1, 41, 1 dum de resurrectione hominum -it dicens deus: '...' (*Ezech. 37, 5 sq.*). CASSIOD. hist. 10, 6, 8 de sua fide ... imperatori. BENED. reg. 60, 9 si -unt de observatione regulae vel propriam stavilitatem. *al.*

II *indicatur condicio, causa, modus -endi* (*pleraque pertinent ad sermonem iuris; exempla potiora; neglegimus enunt. condic., e. g. p. 1865, 20 et* PLAVT. Pseud. 1242, *vel fin. p. 1864, 27 et* SEN. contr. 1, 7, 12. *al.*): **A** *per casus*: *gen.* damni infecti *v. l. 52. p. 1866, 49* (*cf. Löfstedt, Syntactica I^2 166; de ellipsi subst. q. e.* cautio *cogitant alii*). *dat.* doti *v. p. 1864, 63*, mancipio *p. 1865, 51*. *acc. directionis v. p. 1865, 39. 40*. *abl.*: PLAVT. Men. 894 mea ego id -o fide (TAB. cer. Pomp. Année Épigr. 1973 n. 147. 1984 n. 230. *al.* GAIVS inst. 3, 116. *al., v. vol. VI 1, 668, 60 sqq.*). Pseud. 279 (*respiciuntur minae solvendae*) qua ... id -sit die (CELS. dig. 46, 3, 70 certa. VLP. dig. 39, 2, 15, 31 repetita. *al.; cf. l. 75*). EPIST. procos. Année Épigr. 1979 n. 596 (*a. 27 a. Chr.?*) vadimonium ... satisdato ... -ere (PAPIN. dig. 48, 3, 2 pr. VLP. dig. 2, 11, 4, 5. *al.*). EDICT. imp. Aug. (CIL X 4842) 29 dum ob eas res damn⟨i⟩ infecti iurato -atur (PAVL. dig. 2, 8, 16 DIG. 2, 8 rubr. *cf.* CASSIOD. var. 8, 5, 2 iurata voce). SIL. 12, 48 epulas -ssas sede Tonantis (*i. Romae; item indicatur locus*: IAVOL. dig. 16, 2, 15 pecuniam, quam certo loco -sit. *al.; cf. l. 75*). IAVOL. dig. 39, 5, 24 donationis causa (CELS. dig. 39, 5, 21, 1. IVLIAN. dig. 23, 4, 21 dotis. POMPON. dig. 38, 1, 12 libertatis. *al.; cf. p. 1866, 57*). IVLIAN. dig. 12, 4, 7 pr. dotis nomine (21, 2, 39, 1 eius *servi. al.* POMPON. dig. 13, 7, 8, 1 evictionis. *al.*). COD. Iust. 3, 38, 7 (*a. 294*) sollemnitate verborum vel pacto. INSCR. christ. Diehl 1822 (*saec. IV/V*) voto. NOVELL. Maior. 6, 6 evidenti sponsione. INTERPR. Paul. sent. 5, 10, 1 ut ... caveat ..., id est cautione -at (cod. Theod. 2, 33, 3 quod c. per stipulationem -ssum est. 3, 2, 1 debitor *id* ... conscripta c. -it). *al.* *abundantia quadam*: CYPR. laps. 18 humana pollicitatione.

B *per praepos.* (*cf. l. 56. p. 1874, 32*): PLAVT. Rud. 1378 qua pro re argentum -sit hic tibi? (SEN. suas. 7, 8 ⟨pro⟩ oblivione. PETRON. 141, 6. PLIN. nat. 17, 3 pro domo *emendo. al.; cf. e. g. p. 1866, 56*). CIC. Caecin. 72 sine tutore auctore (VLP. dig. 12, 7, 1 pr. s. causa. 46, 2, 1, 1 s. tutoris auctoritate. *al.*). SEN. contr. 9, 3, 9 sub ... condicione (*item*: IAVOL. dig. 12, 1, 36 IVLIAN. dig. 45, 1, 56, 8. *al.; ceterum*: SEN. suas. 7, 4 sub ista pactione. SCAEV. dig. 32, 41, 9 sub poena. PORPH. Hor. sat. 1, 1, 11 sub satisdatione. *al.*). suas. 7, 11 cum condicione (PAVL. dig. 2, 11, 5 pr. cum poena. HIER. tract. in psalm. II p. 404 l. 19 cum iuramento). SEN. benef. 1, 3, 7 in matrimonium (*item*: 4, 35, 1 PORPH. Hor. epod. 6, 13. *ceterum c. acc.*: PLIN. epist. 5, 11, 1 in portarum ornatum. 7, 18, 2. IAVOL. dig. 23, 4, 32, 1 in dotem. *al.; de loco vel tempore* [*cf. iam p. 1873, 15*]: IVLIAN. dig. 46, 1, 16, 1 in quem *locum* -sit. 46, 1, 16, 2 in diem certam. MARCELL. dig. 36, 1, 46, 1 in annos singulos vel menses. *al.*). LAVS Pis. 250 possumus aeternae nomen committere famae, si tamen hoc ulli de se -ere fas est (CYPR. eleem. 9 hoc ... de sanctarum scripturarum fide et divinae pollicitationis auctoritate -o. OPTAT. 5, 8 p. 137, 12 de virtute sua. *al.; cf. p. 1874, 38 et IC2*). PLIN. epist. 5, 9, 4 (*ex S. C.*) iurare ... nihil se ob advocationem cuiquam dedisse -isse cavisse (INSCR. Année Épigr. 1968 n. 586 [*a. 117*] ob honor(em) (duum)vir(atus) [*sim. e. g. p. 1865, 8 et* POMPON. dig. 50, 12, 14]. *al., cf. iam p. 1875, 52*). CYPR. unit. eccl. 24 *Christus* praemia in pacis conservatione -sit (*item c. abl.*: AVG. civ. 1, 36 p. 52, 31 in quo uno, *sc. deo*, ... sempiterna beatitudo -itur. *al.; de tempore*: HIER. epist. 59, 1, 2 in futuro. in Soph. 3, 10 l. 388 in fine. *al.*). *al.*

C *per adv.* (*pauca selecta, cf. e. g.* ita *p. 1864, 61. 1874, 40*): PLAVT. Epid. 124 bene -it, spero servabit fidem (Poen. 792 *v. p. 853, 6*. CIC. div. 2, 38 OV. ars 3, 461). Pseud. 901 firmiter (fortiter *var. l.; cf.* firme: AVG. in psalm. 131, 4 CASSIOD in psalm. 131, 2 l. 64). CIC. off. 3, 104 affirmate et quasi deo teste. Att. 16, 15, 5 liberalissime. SEN. benef. 4, 36, 3 temere (COD. Iust. 4, 58, 3, 1 [*a. 286*]). IVLIAN. dig. 12, 6, 32, 3 generaliter. 46, 1, 16, 2 pure (*opp.* sub condicione, *ut* PAVL. dig. 12, 6, 60, 1). *al.*

part. praes. prōmittēns, -entis *pro subst. masc. v. p. 1866, 28 et e. g. p. 1867, 59. 1868, 61.*

p. p. p. **prōmissus,** -a, -um *pro adi. vel subst.*: **I** *adi.*: **A** *i. q. prolixus*: *de capillis sim. v. p. 1863, 7; inde in explicationibus gramm. de quibuslibet rebus magnis*: SERV. Aen. 5, 282 -o *munere*: aut magno, aut ante -o κατὰ τὸ σιωπώμενον (*quo versu allato similiter explicat* SCHOL. Hor. ars 45 ['-i carminis auctor'] auctor ... magni carminis). **B** *de eo, quod ex promissione aliquo pertinet, v. passim sub verbo; i. q. statutus, debitus sim. v. p. 1873, 74.* Delhey.

II *pro subst.*: **A** *neutr.* **prōmissum,** -ī. *scribitur* -isu(m) INSCR. Dessau 9087. *de quantitate*: pro- *corripitur* MART. CAP. 3, 222 (vers.). *de notione*: VLP. dig. 21, 1, 19, 2 dictum a -o sic discernitur: dictum accipimus, quod verbo tenus pronuntiatum est ..., -um autem potest referri et ad nudam promissionem sive pollicitationem vel ad sponsum. EXC. Bob. gramm. I 554, 25 -um ὑπόσχεσις. GLOSS. -um: ἐπαγγελία. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC., *praevalet plur.; cf. p. 1857, 19.* [*confunditur in codd. maxime cum* promissio CIC. off. 2, 22 FRONTIN. strat. 4, 7, 35. *al.*].

fere i. q. promissio (*gr. respondet* ἐπαγγελία, *nisi alia adnotavimus; promittuntur bona passim, opp.* minae *e. g. l. 46. 58. 66; -um fit verbis passim, sed eventu sim. l. 45. p. 1877, 17 sq. al.*): **1** *usu vario*: **a** *notione sollemni* (*respicitur quod est in arbitrio promittentis*): **α** *spectat potius ad actionem promittendi vel ipsam locutionem* (*selecta inde a* CIC.; *saepe -is adducuntur homines ad actiones varias, haud raro pravas e. g. l. 52. 58 sq. 63*): PLAVT. Amph. 1144 (*Amphitruo ad Iovem*) te oro, -a ut serves tua (*item de -is deorum e. g.* SEN. nat. 2, 33 *deos post fulmen* rogare, ut -a firment, deprecari, ut remittant minas. SIL. 4, 828 haud parva deus -is spondet apertis. APVL. met. 11, 13, 3 *non* me fefellit caeleste -um. IVST. 13, 7, 6 ex -is dei *per oraculum datis. cf.* SIL. 3, 216 *Hannibal* -a evolvit somni). Pseud. 481 roga; quod scibo, Delphis tibi responsum dicito. :: ... fac sis -i memor. TER. Eun. 1093 dixin ego in hoc esse vobis Atticam elegantiam? :: nil praeter -um est (*cf. p. 1877, 64 sqq.*). CIC. S. Rosc. 76 pretio, gratia, spe, -is induxit aliquem, *sc. ut patrem occidat.* Verr. II 3, 116 ut ... summam mei -i compleam (*sc. rem verbis tractandi ut*: part. 132 isto ... exposito munus -i omne confecero. LVCR. 5, 91 ne te in -is plura moremur [*sim.* 6, 245]. HOR. sat. 2, 3, 6 dic aliquid dignum -is. epist. 2, 1, 52 OV. fast. 1, 296 SEN. contr. 9 praef. 1 VAL. MAX. 3, 5 pr. QVINT. inst. 1, 5, 6 quid hic ⌞-o⌟ tanti operis dignum? [-or *recc., cf. p. 1861, 3*]. *al.*). Cluent. 191 sollicitationes servorum *testium* et minis et -is (*sim. de corruptione testium*: Scaur. 41 Deiot. 30. 32 tuis -is in fraudem impulsum esse. *cf.* TAC. ann. 11, 29, 3 *Narcissus* paelices ... largitione ac -is ... perpulit delationem *Messalinae* subire). Sest. 34 *Clodius* metu multos, pluris etiam spe et -is tenebat. Phil. 5, 22 cum eius *M. Antoni* -is legiones fortissimae reclamassent (*item promittitur militibus*: 8, 10 Antoni ... -a cruenta, taetra, scelerata ...; nostra contra honesta, integra, *eqs.* 14, 29. LIV. 10, 14, 12 nunc laudibus, nunc -is onerat *milites dux.* CVRT. 4, 10, 17. 5, 12, 19. SIL. 3, 512 commotum -is ditibus agmen. TAC. hist. 1, 75, 1 -is simul ac minis temptabantur. *al.*). Tusc. 5, 19 *nullum* esse philosophiae -um uberius aut maius (*item de -is philosophiae, artium*: SEN. benef. 4, 34, 3 titubat ... illud superbum -um numquam sapientem facti sui paenitere. dial. 2, 6, 2 epist. 48, 11. PLIN. nat. 30, 2 *artem magicam* blandissimis ... -is *medicinae* addidisse vires religionis [*nisi ad* ba*c*]). off. 1, 32 illis -is standum non esse quis non videt, quae coactus quis metu ... promiserit? Att. 12, 18, 1 iam quasi voto quodam, *sc. fani Tulliae faciendi*, et -o me teneri puto (*item de voto*: INSCR. Dessau 9087 [*saec. III med.*] inbiceo [*i.* invicto] daeo -u(m) fec(it). CIL VIII 23398 genio vici ... ex -o Semproni Saturnini). 14, 10, 1 ut omnia facta, scripta, dicta, -a, cogitata

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Caesaris plus valerent, quam si ipse viveret. 15, 15, 2 sponsor -orum. CATVLL. 64, 59 *Theseus deserit Ariadnam* irrita ventosae linquens -a procellae (*item promittunt amantes puellis*: 64, 139 non haec quondam ... -a dedisti. OV. am. 1, 7, 15 -aque velaque Thesei ... tulisse Notos. ars 1, 631 trahunt -a puellas. *al.; vice versa*: PROP. 2, 17, 1 mentiri noctem, -is ducere amantem). SALL. Iug. 80, 3 *Iugurtha regis Bocchi* proxumos magnis muneribus et maioribus -is ad studium sui perducit. LIV. 5, 28, 12 *dux* -a repetens *militum* (*sc. fortiter faciendi, ut*: CVRT. 8, 11, 15 VAL. FL. 1, 182. 4, 649 -a superba ingentesque minae. STAT. Theb. 2, 623. *al.; cf. l. 31. 33*). 21, 34, 3 ad fidem -orum obsides acciperet (25, 41, 4 gens fallax -i fidem praestitit. 26, 19, 2 quantam *spem* fides -i humani aut ratio ex fiducia rerum subicere solet. *al.*). 22, 13, 2 Campani equites ... inlecti donis -isque Hannibalis ad conciliandos popularium animos. SEN. epist. 75, 4 ille *philosophus* -um suum implevit, qui, et cum videas illum et cum audias, idem est. QVINT. inst. 2, 5, 5 demonstrare ... vitia, id professionis eius atque -i, quo se magistrum eloquentiae pollicetur, ... proprium est. *al.* *magis minusve metaphorice de -is fortunae, mundi sim.* (*aliter l. 59*): SEN. nat. 3 praef. 11 erigere animum supra minas et -a fortunae. AVG. beat. vit. 2 maris ... -a nimium falso ridentis. serm. 157, 1 mundi ... -a semper fallunt.

β *spectat potius ad rem promissam* (*cf. 3b*): PLAVT. Merc. 86 mea -a non neglexit persequi. TER. Andr. 631 tempus *est* -a iam perfici. Haut. 723 me Syri -a huc induxerunt, decem minas, quas mihi dare pollicitust. Eun. 311 fac sis nunc -a adpareant. CIC. off. 1, 31 reddere depositum ..., facere -um (3, 95 VVLG. iud. 11, 10. *cf.* AMM. 28, 5, 12 nec -orum aliquid ... factum). fam. 3, 11, 4 a te cum tua -a per litteras flagitabam (AMM. 25, 9, 1). 9, 8, 1 expectatione -i. *al.* SALL. Iug. 47, 4 -a legatorum expectare (LIV. 2, 27, 1. TAC. ann. 15, 19, 2 sibi -a legum diu exspectata in ludibrium verti. *cf. p. 1878, 33 sq.*). VERG. Aen. 5, 386 Dardanidae reddi ... viro -a iubebant (FIRM. math. 1 prooem. 8). 5, 863 classis -is ... patris Neptuni interrita fertur. 8, 531 *Aeneas* adgnovit sonitum et divae -a parentis (*cf. 8, 534* 'hoc signum cecinit missuram'). 12, 2 Turnus ... videt sua nunc -a reposci (VAL. FL. 7, 650 FLOR. epit. 3, 17, 9). LIV. 7, 16, 5 aspice, imperator, ... quemadmodum exercitus tuus tibi -a praestet (26, 4, 2. 33, 47, 2 SEN. benef. 4, 35, 2. *cf.* CVRT. 8, 11, 25 *duces* -is minora praestiterant). 36, 26, 6 exactor praesens -orum. OV. met. 2, 51 (*sol ad Phaethontem*) utinam -a liceret non dare (7, 94 VAL. FL. 6, 675). SEN. benef. 2, 5, 1 vitium ... differendi -a, ne minor sit rogantium turba (DIONYS. EXIG. praef. 10, 1). PLIN. nat. 24, 156 in -o herbarum mirabilium occurrit aliqua dicere et de magicis (*nisi ad l. 52*). VAL. FL. 4, 59 *Hercules Laomedontis* repetens -a. 7, 518 nondum cuncta tibi, fateor, -a peregi (*cf.* CLAVD. 15, 427 -a minasque tempus agi). APVL. met. 11, 13, 2 cupidus -i. *al.*

b *vi deflexa; respicitur*: α *affirmatio facta de futuro, de consequentia quadam*: CIC. Tusc. 1, 95 si ante mors adventet, quam Chaldaeorum -a consecuti sumus (TAC. ann. 2, 27, 2 *amicus* iuvenem inprovidum ... ad C. -a, magorum sacra, somniorum etiam interpretes impulit). OV. met. 15, 18 *Hercules dixit hospiti* 'hic locus urbis erit,' -aque vera fuerunt. PLIN. nat. 7, 189 similis ... de adservandis corporibus hominum ac revivescendi -o Democriti vanitas (*cf. l. 52*). 12, 5 (*causa incursionis Gallicae*) quod ... *faber Helveticus* Romae commoratus ficum siccam et uvam oleique ac vini -a (prae- *var. l.*) remeans secum tulisset (*exempla mercis intellegunt alii*). 27, 75 *empetros* urinas ciet ...; qui fidem -o huic quaerunt *eqs.* (*item respicitur vis herbarum sim.*: 27, 141 falsum et -um Democriti portentosum esse adalligatam *Trachiniam herbam* triduo absumere lienes. 37, 164 -i ... vanitas. *al.*). *al.* PLIN. epist. 1, 22, 11 medici quidem secunda nobis *de amico* pollicentur; superest, ut -is deus adnuat. *propositio possibilis, contingens*: BOETH. in herm. comm. sec. 5, 12 p. 384, 3 *si quis dicat posse cras esse circenses*, non ... secundum eventum ista iudicantur, sed potius secundum ipsius propositionis -um. β *decretum fati* (*cf. p. 1873, 72*): SEN. dial. 6, 21, 6 eunt via sua fata nec adiciunt quicquam nec ex -o semel demunt.

2 *in iure privato* (*minus technice e. g. p. 1876, 75*): CIC. part. 6 *in talibus testimoniis* insunt scripta, pacta, -a *eqs.* off. 3, 92 pacta et -a semperne servanda sint, 'quae nec vi nec dolo malo', ut praetores solent, 'facta sint'? POMPON. dig. 21, 1, 64, 1 (*e Labeone*) 'adversus dictum -um' ... agi (*spectat ad p. 1865, 56, ut*: VLP. dig. 4, 3, 37 ut non nascatur adversus dictum -umve actio. 21, 1, 38, 10 contra dictum -umve. *al., cf. p. 1876, 31*). VLP. dig. 50, 12, 3 pr. pactum est duorum consensus atque conventio, pollicitatio vero offerentis solius -um. INTERPR. novell. Theod. 11 si ad alias nuptias contra -a transierit. *al., raro.*

3 *in religione christiana et iudaica*: **a** *spectat potius ad actionem promittendi vel ipsam locutionem*: α *-a dei, domini* (*promittitur fere vita aeterna sim.; -a veteris testamenti Abrahae aliisque data transferuntur ad Christianos sec. interpretationem spiritalem*): VET. LAT. psalm. 72, 28 (cod. 109. *al.*) ut enarrem omnia -a tua (*sec. var. l. gr.* ἐπαγγελίας, *Vulg.* praedicationes). II Petr. 3, 13 (Aug. civ. 20, 18, *sim.* VVLG.) novos ... caelos et terram novam secundum -a ipsius *Christi* expectamus (*gr.* ἐπάγγελμα). Gal. 3, 21 (cod. 64. *al.* = VVLG.) lex ... adversus -a dei? absit. TERT. adv. Marc. 2, 19 p. 362, 11 *testimonia psalmorum* satis et praecepta bonitatis et -a consignant. 3, 9 p. 392, 7 -um homines in angelos reformandi. praescr. 13 l. 15 *Christum* venturum ... ad sumendos sanctos in vitae aeternae et -orum caelestium fructum (AVG. c. Pelag. 3, 4, 10 *in vet. test.* deo placuit ... -is terrenis ... -a velare c. *al., cf.* HIL. in Matth. 10, 13 -is regnorum caelestium. PATRIC. conf. 55 -a caelorum). uxor. 1, 4 l. 37 *fidelibus* nulla cura tolerandae vitae, nisi si diffidimus de -is dei. CYPR. Fort. 10 secundum dominica -a. unit. eccl. 6 *ab ecclesia segregatus* a -is ecclesiae separatur. IVVENC. 1, 28 -is obsistit talibus aetas *parentis* (*de natu Iohannis ut*: 1, 48 DRAC. laud. dei 2, 688. *al.*). HIL. in Matth. 6, 1 praeceptis et -is dei nihil pretiosius ... est, quae ... nobis immortalitatis thesaurum largiuntur. myst. 1, 23, 4 haec ... omnia (*quae Iacob promissa sunt*) secundum prophetica et euangelica -a fidelibus reservantur (AVG. civ. 20, 21 p. 457, 27. VEREC. in cant. 7, 7 e. -a nullam habent mensuram. *cf.* ANON. in II Cor. 10 B euangelii -a). 2, 4, 1 *Israhel* -is dei infidelis, -orum effectus capere non meruit. HIER. epist. 21, 17 *Iudaei* te ob praesentium tantum rerum -a venerantur. AVG. civ. 4, 33 p. 188, 20 *in vet. test.* -a et dona terrena sunt (10, 15 p. 425, 26 quae *lex* prius haberet ... -a t., quibus tamen significarentur aeterna. in Gal. 40, 4 c. Pelag. 3, 4, 9. *al. apud eundem*). 10, 8 p. 413, 16 *Abraham* per eos *angelos* de prole ventura dei -a tenuerat. 16, 26 p. 167, 28 -a ... de vocatione gentium in Isaac. COMM. instr. 2, 32, 5 (*ad lugentem*) oblita domini de resurrectione -a (*cf.* MAX. TAVR. 39a, 1 resurrectionis -um). *al.* β *promittunt homines deo*: OPTAT. 7, 3 p. 173, 2 -um *Petri* ..., quod non erat inpleturus. VVLG. eccles. 5, 4 melius est non vovere, quam post votum -a non conplere. PS. TIT. epist. l. 39 *Iepthae filia* -a paterna ... complens. CIL VIII 20915 de dei (*sc. donis*) -a (*sc. complevit; vix* de *cum* -a *coniungas*). INSCR. christ. Diehl 1897a *quidam* ⟨pro⟩missu⟨m com⟩plevit ⟨et de su⟩o tessel⟨lavit⟩.

b *spectat potius ad rem promissam, sc. a deo*: VET. LAT. Luc. 24, 49 (cod. 10. *al.* = VVLG.) ego mitto -um patris mei in vos (cod. 4. *al.* -a, *cod. 5. al.* promissionem; *cf.* act. 1, 4 [cod. 51. *al.*] *ut apostoli* expectarent -um patris. AVG. serm. 266, 2 expectantes -um Christi, hoc est adventum spiritus sancti). II Petr. 3, 4 (Aug. civ. 20, 18) ubi est -um praesentiae ipsius *Christi*? (*Vulg.* promissio). 3, 9 (Aug. civ. 20, 18. *al., sim.* VVLG.) non tardat dominus -um. CYPR. Demetr. 20 dei munera et -a capiemus (unit. eccl. 11 COMM. apol. 990. *al.*). epist. 6, 2 ad domini -a venire (hab. virg. 17. *cf.* hab. virg. 1 ad -a caelestia et divina praemia pervenire). unit. eccl. 19 regni -a percipere (PS. AVG. serm. 312, 2). HIL. myst. 1, 39, 3 *Israhel* infidelis ... deo et -orum eius impatiens. AVG. serm. 376, 1 speremus -a, si facimus iussa (SACR. Leon. 171. *cf. ibid.* 488 ut -a non desperemus aeterna). SACR. Gelas. 525 ut, qui ab omnibus sunt purgati peccatis, a nullis priventur -is. VITA Hil. Arel. 24 l. 6 fidelis servus inplens praeceptum, desiderans -um. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 6 qui *abbas, sicut Iesus Nave*, sacrum ad -a caelestia promoveret ... exercitum (*comparatur terra promissionis*). REGVLA mag. 13, 73 a perpetuis -is dei ... separati. *al.*

appendix syntactica: **1** *additamenta quaedam* (*negleximus gen. subi. vel obi.*): **a** *praepos.*: VERG. Aen. 11, 45 de te -a (AVG. civ. 10, 8 p. 413, 16. *al.*). LIV. 31, 46, 11 in futurum. SEN. epist. 120, 6 *Fabricium* non regis *Pyrrhi*, non contra regem *insidiatoris* -a *flexerunt*. **b** *epitheta ad fidem sim. pertinentia*: CATVLL. 64, 59 irrita (LIV. 2, 31, 5). OV. fast. 3, 685 inani (IVST. 14, 3, 9 PAVL. NOL. epist. 17, 4). LIV. 24, 20, 14 vana (36, 15, 1 SIL. 15, 791 TAC. ann. 3, 16, 1). VAL. MAX. 3, 8, 1 fallacibus (AVIAN. fab. 2, 7. *cf. l. 64 sq.*). VAL. FL. 2, 577 infida. SIL. 12, 476 perfida. *al.* **c** *orat. obliqua*: *enunt. secund.*: SCHOL. Iuv. 6, 655 Telephus ... petit se curari -o hoc, ut *eqs.* GREG. TVR. Franc. 8, 41 -um habui, ut ingenuus fierem. *acc. c. inf. p. 1876, 68. 1877, 52.*

2 *iuncturae verbales selectae*: **a** *-a servantur aut mutantur*: PLAVT. Amph. 1144 ut serves tua (CIC. off. 1, 32. *al.* AMBR. vid. 1, 5. *al.*). CIC. off. 1, 32 -is standum ... esse. Att. 12, 18, 1 -o teneri. epist. frg. 4, 29 -a tua memoria teneas. VERG. Aen. 2, 160 tu modo -is maneas (*cf.* LAVD. Turiae 2, 62 permane⟨re⟩ in -o). SEN. benef. 4, 39, 2 revocare -um. CVRT. 7, 10, 9 nec -um fefellerunt (*cf.* APVL. met. 11, 13, 3 nec me fefellit ... -um [AVG. serm. 157, 1]). QVINT. inst. 4, 5, 10 obligatum -o. TAC. dial. 24, 2 -um inmutasse (*cf.* FIRM. math. 1 pr. 7 mutare -um). ann. 13, 44, 1 -a exuere. APVL. met. 7, 26, 4 -um ... frustratus. *al.* **b** *-a complentur* (*alia collegimus p. 1877, 20 sqq.*): CIC. Verr. II 3, 116 ut ... summam mei -i compleam (*cf.* -a complere: OPTAT. 2, 1 p. 33, 23 SORT. Sangall. 17, 3 VVLG. prov. 25, 14 INSCR. christ. Diehl 1897a. *al.*; implere: SEN. contr. 9 praef. 1 SIL. 13, 423 FRONTIN. strat. 4 praef. *al.*). 5, 139 satis *est factum* -o nostro. Att. 1, 14, 7 -a patravit. fam. 3, 9, 3 velim reliquum quod est -i ... tui mihi persolvas (*cf.* -a persolvere: CASS. Cic. fam. 12, 12, 2 PANEG. 2, 18, 1 AVG. serm. 216, 5 [*v. et p. 1866, 68*]; solvere: CIC. fam. 12, 30, 4 VAL. MAX. 9, 6, 1 PRVD. perist. 2, 168. *al.*; absolvere: VARRO rust. 2, 11, 1;

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exsolvere: Tib. 3, 13, 5 Tac. dial. 27, 1). Verg. Aen. 7, 541 -i dea facta potens. *al.* **c** *-a dantur*: Cic. off. 1, 32 -is ..., quae ... quis ... promiserit (*al., v. p. 1874, 23*). 3, 92 facta (*v. p. 1877, 63*). Catvll. 64, 139 -a dedisti (Verg. Aen. 11, 45. 11, 152 Stat. Theb. 2, 623. *aliter p. 1877, 36*). *al.* *Balling.*

B *fem. vel masc.*: **1** *vario usu: de sponsa p. 1864, 72, de eo qui oraculo praenuntiatus est p. 1869, 60* (*cf. p. 1870, 15*). **2** *usu a neutr. plur. derivando* **prōmissa,** -ae *f.* [*it.* promessa; *sard.* promissa; *francog.* promesse; *prov.* proumesse; *hisp.* promesa; *port.* promessa. *cf. Battisti-Alessio IV 3102. Wagner II 314. Wartburg IX 442. Corominas^{2} IV 61. Machado^{3} IV 441. St.*] *i. q. promissum* (*sed loci allati non omni carent suspicione; vix latet in titulo p. 1878, 28 nec recte coni.* Comm. apol. 990): Ps. Avg. serm. cod. Guelf. app. 1, 1 p. 168, 45 o fides, imple -as fidei (-a[s] *Bulhart in schedis*). Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 47, 40 recordor brevitatis (-tem *cod.*) occurrentem in praefatione -am ('promissae professionem *coniecerim*' *Schwartz; gr. I 1, 1 p. 30, 17 ὑπόσχεσιν, cf. I 2 p. 42, 4* promissionem, *I 3 p. 24, 17* pollicitationem). Epiphan. in euang. 40 p. 92, 6 diversis medicaminibus ..., nunc amore regni caelorum, tunc terrore et ˌ-aˌ poenarum (-a Gehenna *cod. unus*).

deriv.: promissio, promissivus, promissor, 2. promissus (-ūs).

compos.: ad-, com-, ex-, repromitto. *Bk.*

?**prōmixtio,** -ōnis *f.* *a* promiscere, *si vox est agnoscenda.* [*in falsa var. l. pro* permixtio *v. vol. X 1, 1563, 5.*] *i. q. permixtio*: Ps. Orig. tract. 4, 25 (*inter circumcisionis Israhelitarum rationes*) ne quis ... error in genere de captivitatis -em oriretur (permixtione *cod. alter*).

[prōmixtus, (-ūs), *subst. a* promiscere *derivandum vix recte trad.* Ps. Cypr. Iud. incred. 8 p. 129, 22 *ut me* ad -um dilectus tui caritate ... admittas (*cod. T,* proximam ... caritatem *cett. e T derivati*).**]** *Keulen.*

promnion, (-ī) *n., πρόμνιον, quod gr. non legi videtur.* *nomen gemmae cuiusdam* (*sunt qui cogitent de genere sardae vel opali*): Plin. nat. 37, 173 (*cf.* 1, 37, 63) mormorion ... vocatur et -on (-mniom, -minium *sim. var. ll.,* pramnium *ed. vet.; cf. vol. VIII 1497, 65*). *Bk.*

prōmo, -mpsī, -mptum, -ere. [*a* prō *et* emere *vocalibus contractis*; prō- *in hoc verbo idem significat atque e. g. in* pro-ferre (*v. supra p. 1680, 21 sqq.*); emere, ēmī *adhibitum est notione prisca q. e. sumere, accipere; composita eius in stirpe praes. vocalem longam exhibentia* (cōmere, dēmere, prōmere, sūmere) *assumpserunt novum perf. ut* prompsi; *v. Walde-Hofmann I 401 sqq.; Ernout-Meillet, ^{4}1959, 195. Fo.*] *derivatur ab* emere *sec. quosdam testantes simul* prō- *apud* Evtych. gramm. V 478, 19. *scribitur in stirpe perf.* proms- Heges. 1, 29, 10 (*cod. C,* promis- *man. pr.*). Cod. Theod. 8, 15, 6, 1 (*cod. R a. corr.*). CE 712, 10 *et* 31 (*saec. VI ex.; lapis periit,* promps- *var. l.*) *et saepius in codd. rec., e. g.* Ambr. in Luc. 6, 97 (*in var. l. ut* Avg. serm. 13, 6. *al.*). Not. Tir. 27, 1 -it. 27, 2 -psit. *de notione* (Diff. Suet. *v. p. 1679, 63*): Gloss. -o: *προκομίζω. προφέρω.* -it: ostendit, loquitur. -unt: proferunt. Gloss.^{L} II Philox. PR 328 -atur: *ἐξενεχθῇ.* 330 -it: *προφέρει, προαιρεῖ. sim. al., e. g. p. 931, 74.* *legitur in versibus inde a* Plavto, Lvcil., Acc. (*de* Pacvv. *v. p. 1844, 39*), *in oratione soluta inde a* Cic., Varrone (*adi.* promptus *inde a* Rhet. Her.); *vocem prorsus neglegunt e. g.* Ter., Manil., Vitr., *solo adi.* promptus *utuntur e. g.* Lvcr., Caes., Lvcan., Vvlg. [*confunditur in codd. maxime cum* promittere, *sc.* Cod. Iust. 4, 19, 24 Val. Cem. hom. 16, 7. *al. (restit.* Gratt. 59 Symm. epist. 9, 10, 2 Comm. apol. 51; *cf. p. 1862, 33), ceterum cum* prodere Clavd. rapt. Pros. 1, 3 (*restit.* Val. Fl. 8, 17. *cf. p. 1883, 57*) *et al., e. g. p. 1893, 59; e coni. dubia* Sen. epist. 122, 8; *falso trad. notione provehendi sim.* Anth. 388^{a}, 11, *v. p. 1913, 8.*]

fere i. q. foras sumere, proferre (*vi praeverbii, q. e. foras, hic illic minus vigente, maxime sub IB4; in lusu verborum c.* premere *p. 1882, 56; fere c. acc. obi. [refl. p. 1881, 1. 10. 14. 25. 43. 1882, 57], struct. verbali p. 1881, 74, absolute vel obi. suppl. p. 1880, 28. 42. 1881, 21*): **I** *proprie* (*in imag. l. 69. p. 1880, 25. 52. al.*): **A** *strictius dicuntur -i, quae in cella, conclavi, receptaculo condita ad usum quendam proferuntur* (*sc. ab animantibus; saepius iuxta est* (re)condere, *e. g. p. 1880, 3. 27. 29. 46. 48 [cf. p. 1833, 73], et saepe indicato loco, unde quid -atur, cf. p. 1884, 35 sqq.*): **1** *generatim*: Plavt. Cist. 111 accipias clavis: si quid tibi opus erit -to, -ito. Pseud. 1266 unguenta atque ... corollas dari dapsiles, non enim parce -i. Lvcil. 505 spiram pallas redimicula -it *mulier* (*item -untur vestimenta*: Ov. Pont. 3, 4, 101 ostrum. Val. Fl. 2, 409 dona ... -it chlamydem textosque labores *Hypsipyle. al.*). Cic. Verr. II 4, 32 iubeo -i utrosque *scyphos* ... et mecum ad praetoris domum ferri. fin. 2, 22 doloris medicamenta illa Epicurea tamquam de narthecio -ent (*cf.* Val. Fl. 8, 17 condita letiferis -it medicamina cistis *Medea* [prodit *trad.*]). 3, 8 ut quosdam hinc libros -rem (Plin. epist. 5, 5, 5). Ov. fast. 5, 508 flammas exsuscitat ... et -it ... faces. Liv. 3, 69, 8 signa ... a quaestoribus ex aerario -ta delataque in campum (*sim.* 4, 22, 1). Sen. Med. 678 opes effu⟨n⟩dit et, quidquid ... ipsa timuit, -it (*sc. venena sim., cf. l. 70. p. 1880, 4*). Colvm. 7, 5, 8 *vas* defoditur ac ... mox -itur. 11, 3, 6 funes de tabulato -ti explicantur. 12, 2, 1 praeparare, ubi quidque reponatur, et unde, cum opus sit, -atur. 12, 2, 5 suo quidque ordine locatum armamentum ... minister -it. Calp. ecl. 1, 16 calamos. Plin. nat. 33, 25 conditus ille *anulus* ... velut e sacrario -itur. Val. Fl. 7, 357 *Medea venenis se instruens* florem ... Caucaseum -it. Tac. ann. 15, 64, 3 *Seneca medicum* orat provisum ... venenum ... -ret. Sept. Ser. carm. frg. 21 pingere conlibitum est: graphidem date, -ite bolarium. Gell. 2, 2, 5 allata ... una sella est, quae in promptu erat, atque dum aliae -bantur, apposita est. *al.*

2 *speciatim -untur*: **a** *pecunia sim.* (*quanti res sit l. 14*): Plavt. Asin. 181 is *amator recens* dare volt, is se aliquid posci, nam ibi de pleno -itur. Epid. 303 quin tu is intro atque huic argentum -is? (Pseud. 355 domo. 1245). Pseud. 1241 intus -am viginti minas. Cic. Q. Rosc. 29 *ad emendum Panurgum HS tot* tu ex arca proferebas, *ad eum instituendum HS tot* ... ex disciplina et artificio -bat *Roscius.* Cael. 52 aurum ex armario. Plin. epist. 9, 30, 2 non sua -ere ..., sed aliena corripere. Apvl. met. 10, 9, 4 *pecuniam* taberna -tam adferre (Vlp. dig. 16, 3, 1, 36 -enda pecunia *deposita* est ... coram praetore. *al.; cf. l. 19*). Veg. mil. 2, 20, 6 *ut* de illo ... sacco ad sepulturam ipsius *militis* -retur expensa. *al.* *publice, sc.* ex aerario (*praeter l. 22*): Cic. Verr. II 3, 195 cum tibi senatus ex a. pecuniam -isset et ... denarios adnumerasset (Liv. 5, 25, 8. 38, 55, 13 p. ex a. contra legem -ere [*inde* Val. Max. 3, 7, 1^{d}]. Paneg. 2, 16, 1). Liv. 27, 10, 11 aurum ..., quod in sanctiore a. ... servabatur, -i placuit; -ta ... *tot* milia pondo auri.

b *alimenta* (*et vasa quibus continentur*): **α** *varia*: Plavt. Capt. 895 tu intus cura, quod opus est: sume, posce, -e quid vis; te facio cellarium. Pseud. 740 (*in imag. de sermone*) si opus sit, ut dulce -at indidem (*e pectore*), ecquid habet? :: rogas? murrinam, ... mel. Varro rust. 1, 37, 4 *in re rustica* primo praeparandum *est,* secundo serendum, ... quinto condendum, sexto -endum (*cf. p. 1598, 56 sq.; item generaliter*: 1, 62 nemo fructus condit, nisi ut -at; ... -unt condita ... propterea, quod *eqs.*). 1, 57, 2 cum -itur ad usum *triticum* (*item -untur frumenta*: 1, 63. 1, 69, 1 messum far -endum *est* hieme in pistrino ad torrendum. *al.* Colvm. 9, 1, 8 hordeum et cicercula condita ex horreo -antur). 1, 64 *amurca* tum denique ad usum recte -itur. 1, 66 oleas albas quas condideris novas, si celeriter -as (*item -untur fructus singuli, legumina*: 1, 67 ficum Sabinam quanto citius -as, iucundiore utare. *al.* Colvm. 2, 10, 16 quandoque ˌin usus -erimus, integram lentim reperiemus. 12, 49, 5 de amphora -itur *oliva. al.*). 3, 7, 5 siqui pulli idonei sunt ad vendendum, -at (*item animalia ex saepto*: Colvm. 9 praef. *ut vivariis* clausa venatio ... velut e cella -retur). Colvm. 12, 45, 3 cum ad usum -untur ollae, *quibus uvae sunt conditae. al.* Calp. ecl. 5, 103 *frondes hieme* fenilibus ... -ere. Mart. 1, 55, 10 de rubro -ere mella cado. *al.* **β** *vinum*: Plavt. Mil. 829 -isti tu illi vinum? :: ˌnon -psiˌ (*obi. subaudiendo ut*: 841 an umquam -psit antehac? 848 sq. numquam ... vidi -ere; verum hoc erat: mihi imperabat, ego -bam postea). Varro rust. 1, 65 quod mustum conditur in dolium, ... non -endum, dum fervet. Hor. epod. 2, 47 *uxor* vina -ens dolio (carm. 3, 21, 8 languidiora. Ov. fast. 5, 518 -it fumoso condita v. cado. *al., addas l. 41*). carm. 1, 36, 11 *ne sit* -tae modus amphorae (Porph. Hor. carm. 3, 21, 7. *cf.* Stat. silv. 4, 8, 39 cadum sordentem -ere fumo). 3, 28, 2 -e reconditum ... Caecubum. *al.*

c *arma*: Acc. trag. 55 Orestes ... ferro -to adstituerat ([*v. app. crit.*]. Liv. 40, 4, 13 ferrum ... -it [*postea*: strictis ... gladiis]. Ivv. 15, 73. Tac. ann. 15, 74, 1 ex quo *loco* Scaevinus ferrum -erat [*15, 53, 2* pugionem templo Salutis ... detraxerat]). Hor. carm. 3, 20, 10 (*in imag.*) sagittas -is (Sen. Herc. O. 550). Prop. 2, 9, 38 tela ..., pueri, -ite acuta (Ov. met. 1, 468 e ... sagittifera -psit duo t. pharetra. Sil. 2, 134 in proelia. Stat. Theb. 12, 742. *in imag.*: Ps. Prosp. carm. de prov. 91 -e ... sanctis caelestia t. pharetris). Ov. ars 3, 516 spicula de pharetra -it *Amor.* Liv. 42, 52, 11 arma ... habere ... Macedonas -ta ex regio apparatu (Svet. Otho 8, 2 ea *a.* cum in castris sub noctem -rentur. *in imag.*: Cypr. Fort. praef. 1 ut ... quasi a. ... pugnaturis fratribus de praeceptis dominicis -rentur). *al.*

d *instrumenta proponenda et quaecumque iudici aliisve inquirentibus documento sunt*: Tac. ann. 3, 16, 1 *esse* visum ... inter manus Pisonis libellum, quem ipse non vulgaverit; sed ... *ei fuisse* destinatum -ere apud patres principemque arguere. Apvl. apol. 6, 1 cum adversum me eas litteras -ret. 97, 2 tuas ... epistulas -rem, si *eqs.* (*postea*: testamentum ... proferri cuperem). *al. ibid.* met. 9, 9, 5 *equites* urgenti sermone comprimunt *sacerdotes,* -rent potius aureum cantharum *surreptum,* -rent auctoramentum illud sui sceleris. Cod. Iust. 2, 1, 8 (*a. 225*) rationes -i (*postea*: exhiberi). Symm. epist. 9, 10, 2 *exactores* nulla ... publicae ˌvaliditatis monumenta -entesˌ (utilitatis m. promittentes [-mittis *var. l.*] *trad.*). Cod. Theod. 11, 39, 7 cum quid in iudicio -erint (*Interpr.* qui scripturam protulit). 15, 14, 8 codicillos *honorarios* atque epistulas et -ere iubemus et reddere.

B *laxius praevalet respectus*: **1** *proferendi in conspectum; -untur*: **a** *sidera eorumque lux sim.*: Cic. Arat. 461 effert sese clara Fides et -it pectora Cepheus. Hor. carm. saec. 10 Sol, curru nitido diem qui -is et celas (Lact. ira 13, 4 *sol* oriens diem -it ad laborem). Ov. fast. 5,

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

379 -et sua sidera Chiron. GRATT. 59 *antequam* claro Plias se -erit ortu ([promis(s)erit *trad.*]. AVIEN. Arat. 363. 1102 Orion ... Eridanum ... trahens alio se litore -it [*gr. 589 παρατείνεται*]. 1274 toto ... corpore. *al.*). AVIEN. Arat. 1142 *Engonasin* pede tantum -itur uno (*gr. 619 φαείνεται*). 1260 Delphinum parvas -it Capricornus in auras. *al.* **b** *varia (cf. l. 35. 48): partes corporis*: SIL. 3, 542 horrida semiferi *indigenae* -unt e rupibus ora (*Liv. 21, 32, 8* apparuerunt ... montani). SIDON. epist. 3, 13, 7 (*describitur parasitus*) -it ... frontem, quae foedissimo gestu cutem plicat (*antea*: portat ... nasum; praetendit ... os). *insulae*: AVIEN. orb. terr. 648 pelagus sulcantibus ... insula se Grai Diomedis gurgite -it (*gr. 483 δήεις ... νῆσον, Prisc. 512* ostendit sese). 794 Ogyris ... salo -it caput.

2 *educendi, efferendi*: **a** *-untur animantes* (*eorumve corpus; obi. subaudiendo l. 21*): α *qui egrediuntur, emittuntur*: *se -unt homines*: VERG. Aen. 2, 260 *Graeci* cavo se robore *equi* -unt. IVVENC. 4, 393 Lazare, ... foras te -e sepulcro (*Ioh. 11, 43* veni foras). 4, 573 tectis ... feris (foris *var. l.*) se -ere temptat *Petrus* (*Matth. 26, 71* exeunte). *-itur filius dei, spiritus sanctus*: PRVD. apoth. praef. 1, 11 spiritus ... in populos charisma suum diffundere -tus (*sec. Rom. 5, 5* datus est, *v. Bastiaensen, Studia Patrist. 28, 1993, 12 sq.; de adi.* promptus *cogitant alii*). apoth. 19 patris est specimen ... humanis ... oculis concurrere -tum (*cf. 23* infusum). PS. AVG. serm. ed. Mai 76, 1 -entibus caelis delapsus est in viscera virginis deus dei filius. β *qui partu sim. eduntur*: TERT. anim. 27, 1 *corpus et animam* simul ... concipi ..., sicut et -i. CLAVD. DON. Aen. 10, 315 p. 334, 18 cum matris ... utero -retur exsectus *Lichas*. CYPR. GALL. gen. 799 senior *Esau* se -it ad auras, ... post ... nascitur *Iacob* (*Vulg. gen. 25, 25* egressus est). γ *qui effodiuntur*: AVG. conf. 9, 7, 16 *martyrum corpora* in thesauro secreti tui reconderas, unde opportune -res ad coercendam rabiem *Iustinae Arianae* (*postea*: prolata et effossa).

b *-untur res variae, maxime partes corporis*: α *erigendo, exserendo*: OV. met. 4, 242 *ut* possis defossos -ere vultus (*postea*: enectum pondere terrae tollere ... caput). CELS. 7, 12, 4 cum abunde super dentes eam *linguam* -ret. PLIN. paneg. 71, 2 *cum senatores gratulantes* velut adfixi curulibus suis manum tantum, et hanc cunctanter ..., -rent. β *excernendo, exsecando, sc. e corpore humano*: CELS. 2, 6, 8 cui ... in recenti morbo bilis atra vel infra vel supra se ostendit, cuive alterutro modo se -psit *in morbo diuturno* (*Hippocr. aphor. 2, 22 et 23 ὑπέλθῃ. cf. Cels. 4, 18, 1* bilis supra infraque erumpit). 7, 19, 2 *ut testiculus* digito ... inde (*e plaga*) -atur. 7, 22, 2 incidendum inguen est atque *tunica* -enda (7, 22, 5). 7, 26, 2[1] *calculus* vi -itur (MARCELL. med. 26, 114 calculos potio ... per urinam harenae modo -it). CYPR. GALL. lev. 88 quae *sanies* -itur alvo *in purgatione mulierum*. γ *quolibet modo*: SEN. Herc. O. 1566 *medio caelo*, gravis Titan ubi -it aestus *radiando* (*nisi ad 3*). COLVM. 9, 15, 9 insecandi sunt favi, deinde ... -endi. CLAVD. 26, 58 (*ἀδύνατον*) *ut* Zephyrus se -at ab Indis. CYPR. GALL. exod. 1256 (*ad exod. 33, 7*) *Moses* conposta sibi tentoria -it semotisque locat castris. num. 493 quod deserta siti regio non -ret ullos fontibus e gelidis rivos. ALC. AVIT. carm. 1, 124 puro quam *animam* fonte creator -at *inspirans primo homini* (*125* flatum profundit ab ore). IVL. HON. cosmogr. B 10 *fluvius* de obscuritate -itur (*antea*: cum ... sub humo sit currens).

3 *procreandi, efficiendi; fiunt*: *edulia*: HOR. sat. 2, 4, 47 sunt quorum ingenium nova tantum crustula -it (SCHOL. inveniendis ... crustulis). *fructus, germina sim.* (*cf.* GLOSS. -it: germinat): COLVM. 3, 12, 1 (*e Graecino*) *radices* tum demum se -unt, cum modico te[m]pore evocantur. 9, 13, 2 amara ulmi semina sua -unt (*v. app. crit.*). 10, 258 ˌlotiˌ gemmantia lumina -unt (*nom., aliter vol. VII 2, 1683, 64*). IVVENC. 3, 660 non sit tibi, *arbor*, fructibus umquam copia -endis (*Matth. 21, 19 ne* fructus nascatur). AVG. serm. 340A, 10 coll. Morin p. 572, 19 *vitem* germen -ere. CYPR. GALL. num. 332 dives quae (*poma sim.*) -erat arvum. 472 *virga Aaronis* floruit atque nuces sicco iam stipite -psit (*num. 17, 8*). ALC. AVIT. carm. 1, 246 desudans ... balsama ramus perpetuum pingui -it de stipite fluxum. *al.* *Aeon*: TERT. adv. Val. 10, 3 pater ... Horon per Monogenem Nun ... -it in imagine sua (*Iren. gr. 1, 2, 4 προβάλλεται, lat.* praemittit). *animalia* (*a deo conditore*): CYPR. GALL. num. 536 (*respicitur 21, 6*) vipereas acies viroso ex fomite -psit *deus*. DRAC. laud. dei 1, 284 *sexto die* -itur omne genus pecudum. 1, 287 -itur anguis hians.

4 *offerendi* (*sc. munera deo*): PRVD. perist. 4, 17 (*singulae civitates Christo offerent sua dona, sc. martyres*) Carthago ... -et ossa *Cypriani* ..., Corduba Acisclum dabit. CYPR. GALL. lev. 93 sanctam si -at munus *ad aram* (num. 52 farinam ... ad altar. *cf. Vulg. lev. 15, 29 et num. 5, 15* offeret). Ios. 277 *Iosue* libamina -ens grata deo. SACR. Leon. 415 *oblatio* -atur.

II *translate; coloribus hic illic minus distinctis dicuntur -i, quae potius*: **A** *loquendo, scribendo, sonando proferuntur* (*cf.* GLOSS. -imus: dicimus. -psit: locutus est. *sim. al.; accedit obi. acc. passim [refl. p. 1882, 57], acc. c. inf. p. 1882, 48, enunt. secund. p. 1882, 43, adv.* ut *p. 1882, 10. 51*): **1** *generatim -untur*: **a** *argumenta, variae res de quibus agitur*: α *secreta, recondita sim., sc. detegenda, eruenda* (*exempla potiora*): Ⓘ *vario usu*: PLAVT. Asin. 26 (*interpol.?*) ut non audeam ..., percontanti quin -am omnia (*24* eloqui). PLIN. nat. 2, 77 -i ... secreta naturae legesque. VAL. FL. 4, 624 *vaticinio* ultima ... -ere fata nefas. QVINT. inst. 6, 2, 25 ⟨prom⟩ere ..., quae latent et ... huius loci aperire penetralia. TERT. uxor. 2, 8 l. 5 ne ... dominica extraneis -ant *servi* (*ad I trahunt plerique*). CYPR. epist. 45, 2, 2 *non* facile -enda sunt et ... temere publicanda, quae ... scandalum moveant. ARNOB. nat. 1, 1 p. 1, 3 bacchari et velut quiddam -tum ex oraculo dicere (*cf. p. 1883, 35*). 5, 27 p. 283, 8 arcana mysteria. 7, 41 p. 394, 28 ista, quae dicta sunt, si ita, ut sunt -ta, humanum veniant ad auditum. HEGES. 1, 29, 10 Herodes continuo rettulit, quae iustae commotionis dolor -erat (*gr. 1, 277 ὡς ὑπηγόρευε τὸ πάθος*). *al.* Ⓘⓘ *-untur, quae sunt mente concepta, pectore tecta*: CVRT. 9, 6, 26 olim rei agitatae in animo meo nunc -endae occasio oblata est. QVINT. inst. 2, 16, 15 nisi, quae concepissemus mente, -ere etiam loquendo possemus (*sim.* 8 prooem. 15). 8 prooem. 32 *verba*, quae sensum animi nostri optime -unt. 12, 10, 40 -ere animi voluntatem. PLIN. paneg. 66, 4 iubes, quae sentimus, -ere in medium: proferemus. APVL. Plat. 1, 14 p. 212 quae prudentia corde conceperit, ea ... -at oratio. IVVENC. 3, 166 (*ad Matth. 15, 18*) quae ... interno concepta e pectore -unt ora hominum (*item indicatur unde*: 3, 169 secreto cordis -untur noxia vitae consilia. SYMM. epist. 1, 45, 1 ex intimo pectoris fonte). PS. AMBR. symb. p. 188 *ut euangelium*, quod corde concepimus, *ore* -amus (HIER. epist. 64, 2, 1. AVG. in psalm. 51, 11 lingua dolosa aliud in corde gestantium, aliud ore -entium. *al.; ceterum accedit abl. instr. l. 15 et e. g.* HIER. epist. 36, 1, 1 voce. AVG. serm. 16, 4 labiis). HIER. in Tit. 1, 2 p. 558[B] quod cogitat, in verba vix -it (*cf.* AVG. epist. 82, 27 aliud claudit in pectore, aliud -it in verbis). *al.*

β *obscura, difficilia, sc. explananda sim.* (*exempla potiora*): HOR. epist. 2, 1, 104 clienti -ere iura (PORPH. respondere ⟨de⟩ iure aliquid consulenti). LIV. 32, 20, 2 *animos* orationes ... turbaverant utrimque, quae difficilia essent, -endo. VELL. 2, 48, 5 harum ... rerum ordo cum iustis aliorum voluminibus -atur, tum ... nostris explicabitur. PLIN. nat. 29, 1 *argumentum* tantae ... difficultatis in -endo. ARNOB. nat. 2, 58 p. 132, 21 explicare ac -ere, ... mundus utrumne sit ingenitus an *eqs.* HIL. in Matth. 7, 8 rerum ... tam diversarum ratio -enda est. MART. CAP. 4, 333 quicquid nosset illa *Dialectica*, Latiari -ere ... facultate. 7, 729 artem -ere cupienti *Arithmeticae*. BOETH. cons. 3 carm. 2, 6 quibus ... legibus orbem provida *natura* servet ..., -ere cantu. *al.*

γ *quaelibet, sc. narranda, affirmanda*: Ⓘ *vario usu*: CIC. Att. 9, 18, 2 nunc certe -enda tibi sunt consilia. HOR. ars 144 *poeta* ex fumo dare lucem cogitat, ut speciosa dehinc miracula -at, Antiphaten Scyllamque. LIV. 30, 12, 8 nec, quae acta essent, -endo nec minis ... valuit (*item c. enunt. interrog.*: SEN. Herc. O. 741 -e, quid portes novi. VAL. FL. 4, 144. QVINT. inst. 7, 1, 3 quid ipse sim secutus. *al.; cf. e. g. l. 34*). PHAEDR. app. 20, 14 causas, ... quas longum est pro⟨mere⟩. VAL. FL. 6, 41 duces solasque, deae, mihi -ite gentes. TAC. ann. 6, 28, 1 ambigua, sed cognitu non absurda -ere libet. 11, 21, 1 falsa. 12, 65, 1 *Narcissus* -isse inter proximos ferebatur certam sibi perniciem *esse* (*item c. acc. c. inf.*: PS. MAR. VICTORIN. ad Iust. 6 quod ingenitum percontaris, -is abolefieri. *cf. p. 1883, 53*). GELL. 13, 17, 2 exemplum. APVL. met. 5, 28, 7 -e ... nomen eius, quae puerum ... sollicitavit. 9, 23, 5 fabulam. TER. MAVR. 907 ut suo -am loco. CYPR. Demetr. 11 per prophetam divino spiritu ... *veritas* -itur (AVG. quaest. hept. 2, 1. *cf. l. 68*). hab. virg. 23 mandata caelestia. mortal. 14 fidem firmiter -imus *in persecutione*. ARNOB. nat. 1, 25 quid ... proloqui, quid effutire, quid -ere ... temptatis? AVG. c. Parm. 2, 2, 5 dolorem meum melius premo quam -o. COMM. apol. 51 *deus non* una contentus prophetica voce se -it[tit], sed multos adhibuit testes (*50* se praedixit). BOETH. in herm. comm. sec. 3, 9 p. 186, 14 *categoricae propositiones* sine aliqua condicione positionis -untur, ut est 'dies est' (*syn.* proponuntur). *al.* Ⓘⓘ *accedit abl. instr.* ore, verbis *sim.* (*cf. l. 15. 23 sqq. 38*): SALL. hist. frg. 3, 96 D fiducia augeri nostris coepit et -i lingua. CYPR. zel. 12 si id, quod *ore* -itur, factis ... impleatur (CLAVD. DON. Aen. 2, 655 p. 235, 21. *al.*). ARNOB. nat. 5, 41 suis unamquamque rem *verbis* et suis significationibus -ere (IVVENC. 2, 825 talia ... populo perplexis condita v. -bat [*Matth. 13, 34* locutus est Iesus in parabolis]. PAVL. NOL. carm. 26, 3 laetis ... -ere gaudia v. AVG. spir. et litt. 36, 64. *al.*). AVIEN. orb. terr. 820 maxima pars orbis narrabitur, inclita tellus -etur musis. CLAVD. rapt. Pros. 1, 3 profundae Iunonis thalamos ... -ere cantu (prodere *var. l.*). AVG. conf. 5, 6, 10 *si* uberi sermone -retur *veritas*. c. mend. 10, 23 p. 499, 6 cum loquendo -itur falsum. *al.* Ⓘⓘⓘ *accedit praedic.*: NOVATIAN. trin. 12, 9 qui Christum hominem ... solent dicere, dum illum rebus ipsis coacti deum incipiunt -ere. 20, 3 si ... angelus deus -itur, multo magis ... Christus ... deus esse dicetur (*syn.* profertur, pronuntietur). 23, 2. 26, 1 non homo tantum asseritur, sed et deus -itur *Christus*. PS. TERT. haer. 3 p. 219, 14 *Cerinthus* Iudaeorum deum non dominum, sed angelum -ens (*antea syn.*: contendens, perhibens).

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *opera vel verba, formulae, soni sim.*: α *usu communi*: CIC. carm. frg. 11, 48 quis non ... voces tristificas chartis -bat Etruscis? (*item e libris*: CYPR. Demetr. 3 de scripturis sanctis ... documenta. HIST. AVG. quatt. tyr. 7, 6 epistolam ⌊-am ex⌋ libris Flegontis ... proditam [⌊ ⌋ romam et *trad.*, ponam ex *Peter*]). LVCC. Cic. fam. 5, 14, 1 qui *animus tuus* semper aliquid ex se -at, quod alios delectet. PETRON. 101, 7 *Eumolpus* consilii egens iubet quemque suam sententiam -ere (FIRM. err. 28, 13 s. -itur, ... poena decernitur *a deo iudice. al.; cf. infra l. 42; e coni. dub. iam* LIV. 30, 4, 5). QVINT. inst. 12, 10, 53 *omnia,* cum dicimus -enda et cum scribimus ostendenda sunt (*sc. figurae, loci sim.*). FRONTO p. 57, 20 *verbum* quod praeter spem ... legentium -itur (CYPR. domin. orat. 3 *Christi* verba -amus. QVEROL. p. 9, 19. CLAVD. DON. Aen. 10, 555 p. 364, 8 [*syn.* effundere]. AVG. c. Faust. 22, 53. *al.*). APVL. apol. 8, 5 qui sese sciat ⟨o⟩rationem -turum (ARNOB. nat. 2, 24 p. 95, 6 FORTVN. rhet. 3, 20. *al.; cf. l. 41*). flor. 17, 18 qui pueris ... et senibus utile carmen -turus est (OPT. PORF. carm. 5, 22). TERT. patient. 14, 4 cum ille ... nihil ex ore -ret, nisi 'deo gratias'. adv. Prax. 17 p. 259, 13 hic mihi ⌊-tum⌋ sit responsum adversus id quod *eqs.* (⌊ ⌋ *nisi adi.,* promotum *trad.; cf. l. 46*). ARNOB. nat. 2, 11 p. 78, 8 qui sermonem candidule -psit (AMBR. Iob 2, 2, 4. AVG. doctr. christ. 4, 67 in populis. *al.*). CARM. de fig. 103 quod casu -imus uno (*sc.* ὁμοιόπτωτον). SACR. Leon. 242 -enda⟨m⟩ confessione⟨m⟩ sacratae tibi plebis institues (*aliter Mohlberg*). *al.* β *respicitur pronuntiatio syllabae, soni sim.*: GELL. 4, 7, 4 nisi tertia syllaba ... circumflexe -atur. 9, 6, 3 prima littera longa -imus *frequentativa quaedam* (*opp.* correpte dicimus). 12, 13, 8 *'cis, uls'* particulae ... parvo exiguoque sonitu obscurius -bantur (*pro 'citra, ultra'*). TER. MAVR. 93 -itur ore semicluso *sonus semivocalium.* 388 correpto sono -imus *dipthongos quasdam.* 479 syllabas primas ... ore raptim -ere. ARNOB. nat. 7, 9 p. 352, 8 (*loq. bos*) vox ista, quam -o (*antea*: exprimunt). HIER. epist. 30, 12 per dentes articulata vox -itur. AVG. in euang. Ioh. 119, 5 qui *sonus* lingua -itur. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 164 ut principia levi voce -antur, narratio vero ... maiore. *al.*

2 *speciatim in vita publica et re iudiciaria; -untur*: **a** *varia:* *quae a magistratu edicuntur* (*ab ordine civitatis confirmatur l. 38*): LIV. 3, 34, 1 (*3, 33, 8* ius populo ... reddebant *decemviri*) cum ⌊-tum⌋ hoc ius velut ex oraculo incorruptum pariter ab iis *decemviris* summi infimique ferrent (⌊ ⌋ *de adi. cogitatur vulgo*). AVR. VICT. Caes. 19, 2 edictum, quod varie inconditeque a praetoribus -batur, in ordinem *composuit Iulianus.* COD. Theod. 7, 2, 2 *si ordines urbium* non vera actis -endo ... quemquam abire *in militiam* permiserint. 11, 16, 8 tempore indictionis ex more -endae. *quae aguntur in senatu sim.*: TAC. hist. 2, 90, 1 *Vitellius* tamquam apud alterius civitatis senatum ... magnificam orationem de semet ipso -psit. 4, 4, 3 ubi ad Helvidium ... ventum, -psit sententiam (ann. 1, 8, 4. 12, 1, 2 [*in consilio principis*]. *ceterum cf. l. 7. 60*). ann. 2, 33, 1 erat ... frequens senatoribus, si quid e re publica crederent, loco sententiae -ere. 3, 36, 1 -tum est *in senatu,* quod multorum intimis questibus tegebatur. 3, 71, 2 responsum adversus ... flaminem Dialem -psit Caesar recitavitque decretum pontificum. COD. Theod. 12, 1, 49 pr. adsistente curia ac sub obtutibus iudicis -ente consensum. 12, 12, 13, 1 *ad concilium provincialium* ire ... vel procuratoribus destinatis sententiae suae -ere voluntatem. **b** *crimina*: TAC. ann. 1, 6, 3 iuxta periculoso (*abl. absol.*) ficta seu vera -ret *index.* 6, 7, 1 plurima adversum Cottam -erat. 6, 24, 1 (recitari ... *Drusi* factorum ... descripta ... iussit) potuisse avum ... in publicum -ere vix fides *est.* 15, 60, 3 *index* -psit, missum se ad aegrotum Senecam *eqs.* APVL. apol. 25, 1 frivola et inter se repugnantia. CYPR. Demetr. 13 ut facinoris veritas, quae indice voce non -itur, *inter tormenta* dolore corporis exprimatur. COD. Iust. 5, 5, 3, 2 (*a. 319*) *si qui* compertum facinus ⌊-ere⌋ noluerunt (⌊ ⌋ prodere *Cod. Theod. 12, 1, 6*). AVG. adv. Don. 34, 57 p. 160, 16 ut ... illa omnia vel loquendo vel legendo pro causa nostra -rent atque propalarent. *al.* **c** *sententia iudicis vel poena ab eo constituta*: APVL. met. 10, 6, 4 ut rite ... iudicio reddito ... civiliter sententia -retur (VLP. dig. 4, 8, 27, 4 [*antea*: sententia ... dicta]. COD. Theod. 1, 10, 3. *al.; cf. l. 42*). COD. Theod. 16, 2, 40 post debitae ultionis acrimoniam, quae erga sacrilegos iure -enda est. 16, 7, 3 pr. graviora ... extra ordinem -i in nefarios *reos* ... supplicia censemus. Iust. 1, 51, 4 (*a. 404*) ut conpetens in eo vindicta -atur. 3, 1, 13, 3 contra absentem -ere condemnationem.

B *ostenduntur, conspicua fiunt* (*sc. eo, quod deteguntur vel adhibentur*): **1** *qualitates animi, vires sim.*: PLAVT. Truc. 603 meos animos violentos meamque iram ex pectore iam -am. 714 -e venustatem amanti tuam. VERG. Aen. 5, 191 nunc ... -ite vires, nunc animos (CARM. Année Épigr. 1967 n. 587 [*si recte suppletur*]). LIV. 2, 58, 9 omni nequiquam acerbitate -ta *ad milites vexandos.* GRATT. 179 cum ... -enda ... virtus *est* (VAL. CEM. hom. 16, 5 virtus ... quae in parvis -itur [*cod. ed. Riberi,* promittitur *Migne*], facilius in maximis exhibetur). TAC. ann. 1, 69, 5 quae *odia* reconderet auctaque -ret *Tiberius.* 4, 57, 1 saevitiam ac libidinem cum factis -ret *Tiberius.* PANEG. 4, 3, 6 *uterque Caesar non* lente indicium -it boni. AVG. nupt. et concup. 1, 15, 17 tenebrosa iniquitas clara iniquitate in lucem -itur et occulta turpitudo manifesta crudelitate convincitur. *al.* **2** *varia* (*nonnulla ad IB1 trahere possis*): HOR. carm. 1, 34, 14 insignem attenuat deus, obscura -ens (PORPH. in claritatem ... producitur). MART. 8, 18, 1 si tua, Cerrini, -as epigrammata vulgo (*sim. libros publicando*: AVSON. 27, 5 [400 S.] l. 12 opuscula mea, quae -i studueras). QVINT. inst. 1, 1, 22 si quis ea, quae domi suae recte faceret *ad instituendum filium,* in publicum -it. 12, 6, 3 fructum studiorum viridem ... -i decet (*prima causa agenda*). IVVENC. 2, 480 nudata suis -untur cuncta latebris (*Matth. 10, 26* revelabitur). PRAEF. bibl. monarch. in Ioh. p. 486, 10 per multa signorum experimenta -ens Christum *decessit Iohannes* (*var. l.* conprobans). *in theatro* (*e coni. dub. pro* ponere VAL. MAX. 8, 7, 7): HOR. ars 183 non ... intus digna geri -es in scaenam.

C *ad usum proferuntur, alicunde arcessuntur* (*cf. IA et p. 1882, 21. 1883, 3*): CIC. de orat. 1, 59 *in causis quibusdam* est aliquid, quod ... ex obscuriore ... scientia sit -endum atque sumendum. 2, 131 ex quibus *locis* argumenta -untur (*sim.* top. 7 SVLP. VICT. rhet. 36 p. 334, 19). SEN. epist. 94, 53 felicitatem domo -ere (*opp.* longinqua bona). PLIN. paneg. 69, 5 si quid *est* usquam ... residuae claritatis, hoc amplexatur et refovet et in usum rei publicae -it. PANEG. 2, 16, 1 facilius inveneris, qui pecuniam ex aerario, quam qui ex animo fidem -erint. AVSON. 13, 72 (69 S.), 2 *pavo sexum mutavit*; nova res ..., quae de vera -itur historia.

D *efficiuntur, peraguntur* (*cf. A et B2*): SEN. Oed. 121 -it hinc (*oriente*) ortus aperitque lucem Phoebus (AVSON. app. A6 Od. 3 [447 S.], 2 sol Oceano radiatos -erat o. [*Hom.* γ *1* ἀνόρουσε λιπὼν ... λίμνην]). TAC. ann. 12, 59, 1 Claudius saevissima quaeque -ere adigebatur ... Agrippinae artibus. PLIN. epist. 1, 10, 10 iudicare, -ere et exercere iustitiam. TERT. nat. 1, 8, 2 *ut infantes* non auditu formarent loquellam, sed ⟨de⟩ suo -entes *eqs.* TER. MAVR. 1480 cum prima brevis, longa dein ...: hunc *pedem* -it iambus (*syn.* facit). CYPR. GALL. gen. 710 stabiles ... iam -ere gressus *infantem* (exod. 292 quocumque velint migrantes -ere g. *Iudaeos iubet Pharao* ['ponere g.? *cf. vol. VI 2329, 22*' Heine *in plagulis*]). PROSP. carm. de ingrat. 9 quem ... ipso de fine *haereseos* dolum nova -at origo. epigr. 40, 1 insolitum si quid labentia tempora -unt.

appendix structurarum potiorum, quibus indicatur: **1** *unde aliquid -atur*: **a** *per praepos.*: ex: PLAVT. Truc. 603 iram ex pectore. CIC. Q. Rosc. 29 *v. p. 1880, 13 sq.* Verr. II 3, 195 ex aerario (*al., v. p. 1879, 72. 1880, 18*). Cael. 52 ex armario. de orat. 1, 59 ex ... scientia. 2, 131 ex quibus *locis* argumenta -untur (*sim.* top. 7). LVCC. Cic. fam. 5, 14, 1. OV. met. 1, 468 e ... pharetra. LIV. 42, 52, 11 arma ... ex regio apparatu. *al.* de: PLAVT. Asin. 181 de pleno. CIC. fin. 2, 22 de narthecio. OV. ars 3, 516 de pharetra. COLVM. 11, 3, 6 de tabulato. 12, 49, 5 de amphora. MART. 1, 55, 10 de ... cado. TERT. nat. 1, 8, 2 *l. 28.* CYPR. Demetr. 3 de scripturis. *al.* ab: CLAVD. 26, 58 *ut* Zephyrus se -at ab Indis. **b** *per abl. separ.*: PLAVT. Pseud. 355 argentum ... domo (SEN. epist. 94, 53). CIC. carm. frg. 11, 48 voces ... chartis ... Etruscis. VERG. Aen. 2, 260. HOR. epod. 2, 47 vina ... dolio. OV. fast. 5, 518 *p. 1880, 46* (*struct. ambigua ut p. 1879, 69 sq.*). CALP. ecl. 5, 103 *frondes* fenilibus. STAT. Theb. 12, 742 tela pharetra (PS. PROSP. carm. de prov. 91). TAC. ann. 15, 54, 1 vagina pugionem. *al.* **c** *per adv.*: PLAVT. Pseud. 740 indidem. 1241 intus. CIC. fin. 3, 8 hinc (SEN. Oed. 121). HOR. ars 144 dehinc (*nisi est adv. temporis*). CELS. 7, 19, 2 inde. *al.*

2 *quo aliquid -atur:* *per praepos.*: HOR. ars 183 in scaenam (QVINT. inst. 1, 1, 22 in publicum [TAC. ann. 6, 24, 1]. PLIN. paneg. 66, 4 in medium. AVIEN. Arat. 1260 in auras. AVG. nupt. et concup. 1, 15, 17 in lucem. *al.*). CELS. 7, 12, 4 super dentes *linguam.* HIL. in psalm. 2, 18 *gladius* -endus ad singulos (*al., v. p. 1881, 25. 68*). *per adv.*: IVVENC. 4, 393 foras (*v. p. 1881, 15*).

3 *cui, apud quem, in quem -atur*: PLAVT. Epid. 303 huic argentum (*item c. dat.*: Mil. 829 illi vinum. Truc. 714 venustatem amanti. CIC. Verr. II 3, 195. HOR. epist. 2, 1, 104 clienti. VAL. FL. 4, 144 sociis. 6, 41. *al.*). TAC. hist. 2, 90, 1 apud ... senatum (ann. 3, 16, 1 a. patres). ann. 6, 7, 1 plurima adversum Cottam -erat (APVL. apol. 6, 1. *vix huc p. 1883, 46*). *al., v. p. 1880, 17. 1883, 63. 65.*

4 *quem ad finem aliquid -atur* (*negleximus enunt. fin.*): **a** *per praepos.*: ad: VARRO rust. 1, 57, 2 ad usum *triticum* (1, 64 VAL. MAX. 3, 7, 1d COLVM. 12, 45, 3). 1, 69, 1 far ... ad torrendum. LACT. ira 13, 4 *sol* diem -it ad laborem. VEG. mil. 2, 20, 6 ad sepulturam. *al.* in: COLVM. 2, 10, 16 in usus *lentem* (PLIN. paneg. 69, 5 in usum). SIL. 2, 134 in proelia telum. **b** *per inf.*: *v. p. 1881, 18. 20.*

p. p. p. **prōmptus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* (*sc. masc. p. 1888, 54. 1889, 63. 75, neutr. p. 1885, 54. 74. 1889, 15* [*vix addas* in -um, in -o *p. 1900, 74. 1901, 2*]). *scribitur* prompt- INSCR. Dessau 9489 (*saec. II?*). CIL VIII 9064 (*saec. III?*) *et passim in codd. ant., e. g.* VERG. georg. 2, 255 LIV. 44, 37, 10 FRONTO p. 218, 5; promt- *exhibent* CIL VIII 16556 (*saec. III? ibid.*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sumtu; *cf. nomen proprium* 18065 c 12 *a. 162) et codd. saec. V/VI* SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 15 (*al. ibid., sed* -o(m)pt- p. 136, 33. 159, 29). AMBR. in Luc. 7, 122 HEGES. 3, 3, 4. 3, 9, 1. *al. et saepius recc.*; prumt- *praebent tituli saec. VI/VII* CIL XII 5352 INSCR. Gall. Wuilleumier 296 INSCR. christ. Gall. XV 106. 162 *et codd. rec. saepius, e. g.* CYPR. Fort. 13 p. 347, 14. SEDVL. carm. pasch. 2, 20 (*ubi et* prumpt- *ut alibi in recc.*). *compar.* -ior *et superl.* -issimus *inde a* CIC. (*de* CATONE *v. p. 1889, 68 et cf. e. g.* maxime -us *p. 1887, 8*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 438, 3 pronus. facilis. -us. proclivis. animatus. expeditus. paratus. voluntarius. GLOSS. -us: πρόχειρος. προὖπτος. εὐπρόφορος, εὐπροαίρετος. paratus. expeditus, praesens. -um: facile, manifestum. -ius: προθυμότερον. *al.* *legitur inde ab* ENN., RHET. Her., CIC. (*de* CATONE *v. p. 1889, 68*), *frequentatur maxime a* TAC.; *cf. p. 1879, 48 sq.* [*respondent quaedam sermoni docto tribuenda vel ab eo non aliena; cf. M.-L. 6776. St.*] [*dub. trad. pro* prominens *p. 1851, 34. 1852, 16.*]

I *significatur quod prolatum, in aperto positum est*: **A** *de eo, quod manifestum, clarum sim. est* (*iuxta ponitur e. g.* manifestus *l. 29. 37. 40,* perspicuus *l. 33. 61*): **1** *potius menti, intellegenti, dinoscenti cuidam* (*cf. e. g. p. 1886, 33. 73*): **a** *usu vario*: ENN. scaen. 12 (*sed alterius operis esse vid., cf. Jocelyn p. 164*) amicitiam atque inimicitiam in frontem -am gero (fronte *var. l.*; *sim.* CIC. Planc. 34 quod ... sentiebat, id ... et vultu -um habuit et lingua. SALL. Catil. 10, 5 aliud clausum in pectore, aliud in lingua -um habere). CIC. S. Rosc. 118 hoc ... minime latet, quod ita -um et propositum est, ut *eqs.* de orat. 3, 215 discutienda sunt ea, quae obscurant *animi permotionem,* et ea, quae sunt eminentia et -a, sumenda. SEN. epist. 94, 29 quaedam sunt quidem in animo, sed parum -a, quae incipiunt in expedito esse, cum dicta sunt. COLVM. 3, 17, 3 rationem nobis *non* prodiderunt, videlicet quia ipsis ... -a erat et ante oculos paene exposita (BOETH. cons. 3, 9, 4). PLIN. nat. 8, 129 cuius rei causa non -a est (ARNOB. nat. 2, 76 -a et manifesta c. est). AVR. Fronto p. 43, 5 *dei,* qui ... vim suam praesentem -amque hominibus praebent. APVL. met. 6, 17, 1 *Psyche* velamento reiecto ad -um exitium sese compelli ... comperit (6, 30, 4. *nisi locos ad IIA trahas*). COD. Iust. 7, 72, 2 (*a. 238/44*) est iurisdictionis tenor -issimus ..., ut *eqs.* ARNOB. nat. 6, 14 in tam -is ac perspicuis rebus. HIL. trin. 9, 4 secundum legem ... mundi -ior magis spei nostrae quam divini sacramenti effectus est. DIOM. gramm. I 426, 20 historiarum -a expositione. EXVP. 8 ex multis -issimis factis *Sullam laudare.* AVG. de duab. anim. 14 p. 70, 1 si hoc ... manifestum est et non doctrina, sed natura omnibus -um. c. mend. 10, 24 p. 501, 1 *vera* figuratis velut amictibus obteguntur, ... ne nuda ac -a vilescant. CAEL. AVR. acut. 3, 19, 193 *morborum* -a atque facilis est discretio (chron. 5, 2, 27 -issima atque manifesta). BOETH. Porph. isag. p. 2, 5 haec ... videtur -issima esse significatio/*generis* (*gr.* πρόχειρον). *et saepius.* **b** -um est (fit *l. 45,* facio *l. 43*) *cum struct. verb.* (*syn.* patet *l. 44*): ARNOB. nat. 3, 42 facere -um libris nullum esse a vobis deum ... creditum, de quo *eqs.* (*item c. acc. c. inf.*: 6, 6 nonne patet et -um est ... mortuos vos colere?). 5, 20 ut ipsis vobis -um ... fiat, quid in eos *deos* congeratis iniuriae (5, 43). COD. Theod. 2, 21, 1 concordare legibus -um est, ut *eqs.* SALV. eccl. 2, 26 -um est, quod ... vult universa distribui *apostolus.* BOETH. cons. 3, 2, 10 corporis bona -um est, ut ad superiora referantur.

2 *potius sensibus, videnti cuidam* (*audienti l. 60; de ipsa luce l. 59; ceterum cf. p. 1886, 39 sq. 41. 44*): LVCR. 6, 1267 multa ... per populi passim loca -a viasque languida ... membra videres (*iungam potius cum* membra *quam cum* loca; *sed cf. l. 62. 75*). CIC. fin. 1, 30 -a et aperta (*opp.* occulta quaedam et quasi involuta. *item neutr. pro subst.*: TAC. ann. 2, 20, 1 nihil ex his Caesari incognitum: consilia locos, -a occulta noverat). PLIN. nat. 11, 24 *favorum* primi ... versus inanes struuntur, ne -um sit, quod invitet furantem. APVL. apol. 14, 1 imaginem suam ... parvo speculo -am gestare. Socr. 14 p. 148 -is vel occultis ... hostiis vel caerimoniis. ARNOB. nat. 1, 46 -a in luce. 6, 26 *statuarum* mammae -ae (*postea*: veretrorum magnitudines publicatae). AVG. civ. 2, 4 p. 57, 6 -a et eminenti voce (*antea*: clara praedicatione). conf. 12, 28, 39 *materia* continens perspicuas -asque naturas. in psalm. 74, 9 l. 45 de locis domus tuae -is et in faciem constitutis removes te in cubiculum. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 99 nulla videbitur -a inflatio aut exstantia. *cum respectu venustatis*: PANEG. 9, 9, 3 *aedificium* hominum aspectui -ius, quod praecipuo est loco positum. FIRM. math. 8, 7, 2 erunt semper nitidi polita fronte et accuratis vestibus -i. CARM. de mens. 3, 8 floribus arva ⌊-a⌋ virent (⌊ ⌋ *si recte trad.,* compta *Riese*).

B *de eo, quod non protectum, infestanti expositum est* (*cum dat. vel praepos.*; *cf. p. 1889, 61*): CIC. Verr. II 4, 42 nihil se ... tam reconditum posse habere, quod non istius cupiditati apertissimum -issimumque esset. LVCAN. 5, 320 nudum -umque ad volnera pectus. TAC. hist. 4, 77, 2 Cerialis ... intecto corpore -us inter tela (ann. 3, 20, 2). ARNOB. nat. 2, 26 p. 98, 5 quod ... est -um atque expositum passioni, corruptibile *est.*

C *de loco, qui libere patet* (*n. pro subst.*): LVCR. 6, 817 hos ... tellus ... exaestuat aestus exspiratque foras in apertum -aque caeli.

II *significatur quod paratum est* (*pro syn. est l. 9 sqq. 31. p. 1887, 28 sqq. 1888, 28 sq. 67. al.*): **A** *de eo, quod praesto est alicui utenti, agenti* (*saepius c. dat., praepos.* ab *l. 8; alias struct. v. sub 1b et 2b*): **1** *respiciuntur varia* (*incorp., rarius corp., e. g. l. 12. 26; saepe praedicative, imprimis* -um est *l. 7 sqq. al. et* -um habere *l. 25*): **a** *usu communi*: RHET. Her. 3, 19, 32 si hac -a copia contenti non erimus. CIC. Mur. 28 (*de iuris prudentia*) quod ... omnibus patet et aeque -um est mihi et adversario meo. fam. 4, 13, 6 *subsidia sim.,* quae tibi *exulanti* a multis -a esse certe scio, a me sunt paratissima. 5, 8, 2 tibi absenti nihil esse tam -um aut tam paratum, quam ... curam ... meam. Q. CIC. pet. 3 *oratoriae* facultatis adiumenta, quae tibi scio esse seposita, ut parata ac -a sint, cura. CELS. 2, 33, 1 *medicamenta* ea, quae -a *sunt* (*opp.* ex peregrinis medicamentis. *cf.* 6, 6, 39[C] simplicibus ... et -is remediis). QVINT. inst. 10, 7, 24 (*de extemporali facilitate*) -um hoc et in expedito positum exercitatione sola continetur. TAC. Germ. 35, 2 -a ... *Chaucis* omnibus arma, ac si res poscat, exercitus. ann. 11, 7, 2 -a sibi *esse* exempla. 12, 45, 1 quae fraude confici potuerint, -a nuntiat. *al.* SVET. Iul. 27, 2 *Caesar* obaeratorum ... subsidium unicum ac -issimum erat. AVIEN. Arat. 295 *cum* criminibus via -a *non* pateret (EVCHER. laud. her. 33. *al.*; *cf. l. 42*). SYMM. epist. 2, 79, 2 quam -o et patulo amicitiae sinu receptandus sit, qui *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 2, 160 p. 170, 20 ut fallendi -ior pateret occasio. CLAVD. 8, 265 tum vivere caste asperius, cum -a Venus. COMM. apol. 22 sufficeret illis (*avidis, voracibus sim.*) utique, quod -ius edunt (*de adv. notionis q. e. facile cogitant viri docti*). MART. CAP. 2, 172 femina ... -ae ubertatis ornatibus opulenta (*de Facundia, ut simul spectet ad B2b*). *aliquid* -um habere: OV. met. 3, 188 ut vellet -as habuisse sagittas *Diana nuda.* COD. Iust. 7, 64, 1 (*a. 222*) rei probationem. CONSVLT. Zacch. 3, 10, 1 habes -um (proposit- *var. l.*) institutionis tuae fructum (*syn.* paratam). BOETH. top. Arist. 154a14 oportet -os habere hos *locos* (*gr.* προχείρους *ut* 163b21). **b** *indicatur respectus vel finis* (*ut accedat color q. e. idoneus sim.*): CIC. off. 2, 17 studia ad amplificationem nostrarum rerum -a ac parata (GELL. 14, 4, 5 *verba Chrysippi attuli,* ut -a ad considerandum iudicandumque sint. AVG. util. cred. 12, 27 p. 35, 16 res humanae -iores ad dinoscendum sunt quam divinae. *aliter l. 35*). LIV. 23, 1, 10 moenia hautquaquam -a oppugnanti (*cf.* PRVD. cath. 9, 73 *ianua Tartari* -a ad inruentes, ad revertentes tenax). CELS. 1 prooem. 1 herbas aliaque -a in auxilium vulnerum. TAC. hist. 2, 76, 1 an quod inchoatur, ... -um effectu aut certe non arduum sit (*item cum supino*: ann. 4, 40, 2 quod -um rescriptu. *ad IA vergunt*: APVL. apol. 7, 7 est ... ea pars hominis, *sc. os,* loco celsa, visu -a, usu facunda. HIER. in eccles. 12, 13 l. 392 ['finis sermonis ... auditu perfacilis'] finem ... auditu esse -issimum). AVIEN. Arat. 234 *sidera* levi resplendent ... luce, sed cerni sunt -a tamen (*gr.* ἐπόψιαι. *item c. inf.*: 1069 -a via est ... tempora signis nosse [*sim.* 1321. 1349]. SYMM. epist. 2, 12, 1 obsignatas epistulas ... eo anulo, quo nomen meum magis intellegi quam legi -um est [*aliter l. 73*]).

2 *respiciuntur quaecumque sine labore vel sine mora fiunt* (*fere actiones; vitium corporis l. 58; pro syn. est* facilis *l. 47*): **a** *vario usu*: CIC. de orat. 1, 237 utriusque rei facilis est et -a defensio (LIV. 44, 37, 10 regi -a d. erat. HIL. trin. 6, 14). CELS. 5, 26, 1[C] *scire,* quae difficilem curationem habeant, quae -iorem (*cf.* 5, 26, 1[D] confessione -ae rei, *sc. curationis.* 7, 2, 1 hoc quidem -um est; in iis autem negotium maius est, quae *eqs.*). TAC. ann. 1, 68, 1 -am expugnationem, plures captivos ... fore. 3, 30, 2 -o ad capessendos honores aditu (15, 53, 1. *al.*). 14, 5, 2 ipsis -us in rem subitam consensus *non* erat. *al.* FRONTO p. 218, 5 -am peccatis hominum veniam dare (CONSVLT. Zacch. 2, 18, 26 spe veniae -ioris. *an ad B1b?*). APVL. Socr. 4 p. 128 *dei* solo intellectu neque -o noscuntur. SCAEV. dig. 4, 4, 39, 1 cum sit ei paratum -um auxilium. TERT. anim. 57, 2 *resuscitare animas* proba morte disiunctas, ... -a humatione dispunctas (*in lusu verborum de actione continuo sequente*). *al.* *de vitio corporis, quod facile contingit*: CELS. 8, 10, 7[B] *vulnere facto musculi quidam* et inflammationes multo graviores et -iores cancros habent. **b** *accedit inf.* (*aliter l. 42*): -um est (visum est *l. 72, copula suppl. l. 65. al.,* -ius est *p. 1887, 2*): VERG. georg. 2, 255 -um est oculis praediscere nigram *terram* (*opp.* difficile est). OV. met. 3, 96 vox subito audita est, neque erat cognoscere -um, unde (fast. 4, 717 CARM. de mens. 2, 9 HIL. in Matth. 17, 12. *al.*; *cf.* LVCAN. 9, 937 -um Psyllis ... nosse *genus serpentis.* STAT. Theb. 11, 37 dinoscere. *al.*). 13, 10 (*Aiax in Vlixem*) nec mihi dicere -um, nec facere est isti (14, 841 QVINT. inst. 10, 3, 12. *al.*). PERS. 2, 6 haut cuivis -um est ... aperto vivere voto (CAES. AREL. serm. 223, 2 iuste et caste v.). SIL. 15, 16 nec -um ... bella lacertis *Scipionis iuvenis* moliri. QVINT. inst. 9, 1, 22 *nomina* fingere ... Graecis -issimum est. 12, 11, 12 discere meliora volentibus -um est (HIL. trin. 4, 37). TAC. dial. 8, 3 ipsi *Caesari beneficia* accumulare et in alios congerere -um est. ann. 4, 3, 3 *Seiano* -issimum visum *est* ad ... Liviam convertere. 14, 57, 1. *al.* IVL. VAL. 2, 9 *ut* intellegi -ius sit ... id ... profuturum (LACT. inst. 1, 12, 10 HIL. coll. antiar. p. 99, 2 in psalm. 64, 6 p. 238, 16. *al.*). ARNOB. nat. 2, 59 p. 135, 11 expeditum aut -um est,

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quid sint singula scire. SYMM. epist. 5, 86 cum hoc tibi facere ... quam spondere -ius fuerit (*v. iam p. 1886, 66*). *et saepe.* -um (-ius) habeo: TAC. ann. 11, 1, 2 quando ... validis propinquitatibus subnixus turbare gentiles nationes -um haberet *Asiaticus.* PROSP. resp. ad Gall. praef. p. 158^A *qui Augustinum* -ius habeant culpare quam nosse.

3 *respiciuntur quaecumque consueta, communia sunt*: CELS. 6, 6, 17 si iam fastidium est eorum *ciborum* ..., sicut in hoc genere materiae maxime -um est. PLIN. nat. 9, 112 *unionum* dos omnis in candore, magnitudine, ... pondere, haud -is rebus in tantum, ut nulli duo reperiantur indiscreti. PS. QVINT. decl. 4, 7 consolationibus et -issima semper exhortatione retinetur, *qui mori vult.* TAC. ann. 6, 29, 1 *Labeo venas abscidit*; -as eius modi mortes metus carnificis faciebat (*cf.* 16, 17, 5 Mela, quae tum -issima mortis via, exsolvit venas). SVET. Tit. 10, 2 *Domitia adulterium* haud negatura ... immo etiam gloriatura, quod illi -issimum erat in omnibus probris. HIL. in Matth. 4, 1 ('aperuit os suum') 'locutum' eum fuisse, -ius erat dicere. AVSON. 11, 22 (212 S.), 4 *minor est* -is cura tibi in studiis (*antea*: nec nisi operta legens).

B *de eo, qui paratus est ad agendum, pronus ad habitum quendam, quod saepe illustratur structuris (v. 1aα), ut sine illis sit fere i. q. strenuus, alacer, officiosus sim.* (*sc. de animantibus vel rebus ad eos pertinentibus; colorem secundarium q. e. favens sim. v. p. 1888, 11; ponuntur fere pro syn. e. g.* acer *l. 29. p. 1888, 45,* alacer *p. 1888, 65. 68. 1889, 22,* expeditus *p. 1889, 25,* facilis *l. 42. 48. p. 1889, 11. 73. al.*): **1** *generatim -i sunt*: **a** *homines* (*animalia e. g. l. 32. 41, dei l. 38. p. 1888, 32. al.*): α *accedunt structurae indicantes finem vel respectum* (*spectat tam ad voluntatem quam ad indolem agentis*): (I) *praepos.*: (A) ad (*cf. etiam p. 1889, 2. 20. al.*): CIC. div. in Caec. 41 *otium consumo* in his studiis laboribusque ..., quo paratior ad usum forensem -iorque esse possim. leg. agr. 2, 82 *homines* acres, ad vim -i, ad seditionem parati. off. 1, 84 -iores ... debemus esse ad nostra pericula quam ad communia (*postea*: paratius). SEN. dial. 1, 2, 2 *qui honestus* non est laboris adpetens iusti et ad officia ... -us? (APVL. Socr. 19 p. 163). COLVM. 6, 29, 4 *equi* ad obsequia ... habiles et ad certamina laboremque -issimi. 7, 3, 5 *aries* ad rixam -us. TAC. hist. 2, 99, 1 quantum ... hebes ad sustinendum laborem miles, tanto ad discordias -ior. ann. 2, 55, 6 ad mala obsequia (RVFIN. hist. 5, 1, 9 ad o. servorum dei [*gr.* λειτουργίᾳ ἄοκνος]). APVL. Plat. 2, 22 p. 251 ad artes bonas. CYPR. epist. 6, 4 toto corde ad deum -i (RVFIN. Orig. in gen. 8, 7 p. 82, 21). ARNOB. nat. 7, 23 p. 369, 3 *deos* ad nocendi libidinem -iores (HEGES. 1, 37, 4 -um ad libidines [*cf. gr.* 1, 439 γυναικομανοῦντι]). *al.* *c. gerund.* (*cf. p. 1888, 68 sq. 1889, 22. 1890, 3 et al.*): VAL. MAX. 8, 3, 2 senatoris uxor -a ad lites contrahendas. COLVM. 8, 2, 11 *gallinacei* ad saepius canendum -i. QVINT. inst. 1, 1, 1 *iuvenes* et faciles in excogitando et ad discendum -os. SVET. Aug. 71, 1 ad vitiandas virgines -ior *erat.* VET. LAT. Iac. 1, 19 (Regula mag. 11, 45) -us ad audiendum, tardus vero ad loquendum (*gr.* ταχύς, *Vulg.* velox). *al.* (B) in: *c. abl.* (*cf. p. 1888, 67. 1889, 45. 1890, 7. al.*): NEP. Them. 1, 4 *tam* in rebus gerendis -us quam excogitandis erat (*item c. gerund.*: VAL. MAX. 3, 3 ext. 2 in ... excitandis ... animis. SVLP. SEV. Mart. 25, 6 -us et facilis). TERT. castit. 12 l. 22 -issimus in communicationibus rerum, temperantissimus in acquisitionibus. CYPR. laps. 19 p. 251, 18 quid Iob in operibus -ius, in temptationibus fortius? (EVSEB. GALLIC. hom. 44, 6 in opere dei). VITA Anton. 93 p. 92, 10 erat ... -ior in fortitudine (*gr. 93, 2* πρὸς ἰσχὺν προθυμότερος). ASTER. ad Renat. l. 284 mortales ... -i in sua nece. AVG. serm. 76, 1 in Christi amore -issimus *Petrus.* util. cred. 18, 36 p. 48, 4 ero fortasse in ceteris -ior (*antea*: nondum me ... magnum aliquid aperuisse. *vix recte i. q. expeditior, brevior intell. Hensellek, Werksindex, 1977, s. v.*). CIL XII 5352 (*aet. inf.*) abbatissa in elemosinis omnino -a. *al.* *c. acc.* (*cf. p. 1888, 71. 1889, 10*): STAT. Theb. 1, 192 nos, vilis in omnis -a manus casus, domino cuicumque parati. TAC. Agr. 35, 4 *Agricola* -ior in spem. ann. 15, 25, 4 in pavorem. FLOR. epit. 4, 12, 10 in latrocinia. IVST. 22, 1, 8 in omne facinus. HIST. AVG. Heliog. 11, 2 in venerem. *al.* (C) *variae* (*cf. p. 1890, 9*): RVFIN. hist. 6, 2, 9 *puerum* erga haec discenda -iorem (*gr.* προθυμότατα ... πονοῦντι. *cf. p. 1888, 75. 1890, 15*). PS. AVG. quaest. test. 2, 6 *diabolus* -ioribus circa eius *dei* obsequia magis infestus est. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 72, 30 quod pro eo *Christo* -us exstiteris (*gr. I 1, 7 p. 73, 5* τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ προθυμίας, *Conc.^S I 5 p. 370, 32* pro ... alacritate. *cf. p. 1889, 34*).

(II) *casus*: (A) *abl.* (*cf. p. 1889, 42. 1890, 5. al.*): SALL. Catil. 43, 4 *Cethegus* natura ferox, vehemens, manu -us erat (*al., v. vol. VIII 353, 18 sqq.*). LIV. 2, 33, 5 adulescens et consilio et manu -us. 5, 3, 1 *Ap. Claudius* non -us ingenio tantum, sed *eqs.* (VELL. 2, 118, 2 iuvenis ... manu fortis, sensu celer, ultra barbarum -us i.). TAC. ann. 1, 57, 1 quanto quis audacia -us, tanto *eqs.* (14, 40, 2). 14, 49, 1 adulatione -issimus fuit A. Vitellius. APVL. flor. 18, 40 *viri quidam* incertum modestia quietiores an industria -iores. AVR. VICT. Caes. 40, 14 *Constantinum* -um virtutibus. PS. AVR. VICT. epit. 42, 7 legendi studio -us, sermonis acer. 43, 6 usu -ior corporis. AMBR. in Luc. 10, 66 Petrus ... -us adfectu (VITA Hil. Arel. 10 l. 19). HEGES. 1, 1, 3 fide -us *Iudas Maccabaeus.* VITA Hil. Arel. 23 l. 3 miseratione propensus, largitione -issimus. *al.* (B) *dat.* (*cf. p. 1889, 14. 39*): LIV. 25, 16, 12 nullam umquam gentem magis exorabilem -ioremque veniae dandae fuisse (*intellegitur dat. gerund. coll. e. g. vol. VII 1, 2118, 54 sqq., sed cf. l. 18*). TAC. ann. 1, 2, 1 quanto quis *nobilium* servitio -ior. 1, 48, 3 foedissimum quemque et seditioni -um. 2, 78, 1 Piso, -us ferocibus. 11, 8, 3 magnis ausis. 12, 44, 4 iuvenem potentiae -um et studio popularium accinctum (*vix gen., v. Koestermann, 1967, ad l.*). *al.* MART. CAP. 5, 429 gymnasiorum studiis et ... Academiae altercationibus. *c. dat. animantis* (*ut vergat in notionem q. e. favens, benevolus; sim. p. 1889, 5, paulo aliter p. 1887, 37*): TAC. ann. 4, 60, 3 *Drusus* accendebatur invidia, quod mater Agrippina -ior Neroni erat. AVR. Fronto p. 249, 8 si magis eris alieis non amantibus opportunus et -us *quam mihi.* CHRON. Gall. chron. I p. 646, 3 Gratianus valde religioni favens et ecclesiis per omnia -us fuit. CE 1387, 10 (*a. 573; e cod.*) pauperibus -us. (C) *gen.* (*cf. p. 1889, 37. 44. 64. 1890, 18; vix huc l. 5. 8*): GELL. 10, 22, 1 Plato, veritatis homo amicissimus eiusque omnibus exhibendae -issimus (*item c. gerund.*: SIDON. epist. 7, 17, 4 *quidam* parendi quam imperandi -ior. ALC. AVIT. carm. 2, 335 parendi). SYMM. rel. 13, 2 senatus ... -us obsequii. POMER. 3, 9, 1 tenaces ˌmalorum, -i suspicionum malarumˌ, inanes bonorum (ˌ ˌ malarum suspicionum *var. l.*).

(III) *struct. verbales* (*cf. supin. p. 1889, 33*): *inf.* (*cf. p. 1889, 46 et falsam var. l.* Ov. epist. 13, 122): LVCAN. 7, 106 fortissimus ille est, qui -us metuenda pati. STAT. Theb. 7, 209 quam -ae *sint* superos incessere Thebae. VET. LAT. Rom. 1, 15 (cod. 75. *al.*) quod in me est, -us sum et in vobis ... euangelizare (*gr.* τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον, VVLG. quod in me, -um est. *explicat* PELAG. hoc est paratus). CYPR. epist. 12, 1, 2 quidquid tolerare parati et -i fuerunt. 61, 2, 2 cum vos parati fueritis et -i omne subire supplicium. RVFIN. hist. mon. 7, 16, 2 quis ... -us est deducere eos usque ad ... monasteria? (*gr. 8, 61* τίς ἂν ἑκὼν βούλοιτο). PS. PROSP. carm. de prov. 352 qui -us *est* parcere *deus.* SEDVL. carm. pasch. 2, 20 culpas ignoscere -us *deus* (*op. pasch. 2, 2* cui proprium est veniam ... infundere). BOETH. elench. soph. 165a14 qui non sunt -i numeros ferre, a scientibus expelluntur (*gr.* οἱ μὴ δεινοὶ τὰς ψήφους φέρειν). *et saepius.* *enunt. secund.*: RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 72, 17 etsi -i simus, ut vitam ... nostram ... ponamus *pro fide* (*gr. I 1, 7 p. 72, 32* πρόθυμοι, *Conc.^S I 5 p. 370, 20* parati).

(IV) *adv.*: TAC. ann. 12, 1, 2 *Claudius* ipse huc modo, modo illuc, ut quemque suadentium audierat, -us, discordantes in consilium vocat.

β *exempla cetera*: (I) *adi.*: CIC. Verr. II 2, 36 Heraclium hominem esse maiorem natu, non -issimum ([*cf. 37* h. ... id aetatis minime litigiosum]. 4, 37 -i h. et experientis. Flacc. 11 quam -us h. P. Septimius! ... tamen haesitabat. Pis. 55 sponsione me ... h. -us lacessivit. de orat. 1, 85). fam. 2, 18, 2 fratres ... -os, non indisertos. LIV. 27, 34, 2 *virum* egregium ..., sed -iorem acrioremque, quam tempora belli postularent. SEN. dial. 9, 1, 10 -us [sim positus] sequor Zenona. COLVM. 7, 12, 8 *pecuarius canis* debet esse ... aliquatenus -us ac strenuus, quoniam et ad rixam ... comparatur. TAC. hist. 1, 48, 4 *Vinius* audax, callidus, -us. ann. 1, 13, 1 *Arruntium* divitem -um, artibus egregiis ... suspectabat (*vix ad p. 1887, 67*). *al.* SVET. Aug. 48 -issimus ... amicitiae conciliator et fautor. Vesp. 6, 1 nec ... quicquam ante temptavit, -issimis atque etiam instantibus suis. GELL. 9, 15, 5 Iuliani sectator, iuvenis -us et proficiens. CYPR. epist. 12, 1, 1 -us et libens ... dilectionis obsequia complerem. AVG. epist. 118, 12 *haereticorum* conventicula partim fugacia partim etiam audaciter -a. *al.* (II) *masc. pro subst.*: CAES. civ. 1, 3, 1 *senatores* a Pompeio evocantur; laudat ˌ-osˌ ..., segniores castigat (ˌ ˌ Pompeius *trad.; cf.* TAC. Agr. 21, 1 laudando -os, castigando segnes). SALL. or. Phil. 1 vellem ... rem publicam ... a -issumo quoque defendi (TAC. Agr. 3, 2). TAC. hist. 4, 14, 2 primores gentis et -issimos vulgi. ann. 6, 1, 2 dona in -os, minas adversum abnuentes *stuprum.* APVL. flor. 16, 14 missi ex -ioribus, qui accierent *Philemona in theatrum.* *al.*

b *hominum qualitates, partes, actiones sim.* (*incorp. praeter l. 65. 72. p. 1889, 14*): CIC. Caecin. 78 (*nisi ad A*) fidem suam populo Romano -am expositamque *praebere* (*ibid. iterum in var. l. dub.*). Sest. 88 -a excellensque virtus. de orat. 1, 184 *arrogantem quendam* alacri et -o ore atque vultu huc atque illuc intuentem (*sc. ad ostentandam strenuitatem*). Brut. 154 -am et paratam in agendo et in respondendo celeritatem (*cf.* APVL. met. 6, 10, 6 -a velocitate succurrite). fam. 3, 11, 4 -um animum et alacrem ... ad defendendam rem publicam (ad Q. fr. 2, 12, 1 ad iocandum. VAL. MAX. 6, 4, 3 -o a. et amicissimo vultu. 9, 15, 1 ad omne moliendum scelus. *al., cf. p. 1889, 39*). Ov. Pont. 1, 9, 22 vitae custos ... amarae continuit -as in mea fata manus *meas* (CYPR. zel. 8 ad caedis violentiam. MACR. Sat. 1, 17, 13 salutem manus *Apollinis* -ior largiatur [*opp.* pigrior]). VAL. MAX. 1, 8, 2 tam -am indulgentiam (*antea*: pari ... studio petitum ac promissum est praesidium). 4, 7 ext. 2 *optimi* viri -issimam erga me benevolentiam. 5, 1, 1^d tam

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-a et tam exquisita ... humanitas (CYPR. epist. 68, 3, 4 -a et benigna). 5, 2 ext. 4 -issima mente tradidit *Scipioni exercitum* (CELS. 3, 20, 1 ad omnem audaciam. VVLG. exod. 35, 21 m. -issima atque devota. *al.*). 7, 8, 5 Luculli -issimo studio maximaque liberalitate (TAC. ann. 13, 8, 2 studia eorum in Corbulonem -iora erant). *al.* CVRT. 8, 5, 13 gravitas viri et -a libertas invisa erat regi. STAT. Theb. 11, 667 -am ... coercuit iram. silv. 5, 2, 111 -ae ... ad fortia vires. QVINT. inst. 11, 2, 46 memoria ... facit etiam -i ingenii famam, ut illa, quae dicimus, ... ibi, *in foro,* protinus sumpsisse videamur (TAC. ann. 1, 23, 4. 1, 29, 4 ad asperiora. FLOR. epit. 4, 12, 59 ingenio in pacis artes -iore. GELL. praef. 12). Ps. QVINT. decl. 10, 3 -ior ... et facilior ... affectus. S. C. Plin. epist. 8, 6, 13 principis benignitatem -issimam ad laudem (INSCR. Dessau 9489 [*saec. II²*]). APVL. met. 7, 11, 4 *puella* basiare volenti -is saviolis adlubescebat. SOL. 1, 94 altera *corporis humani* pars gesticulationibus -ior est, altera oneri ferundo accommodatior. *al.* *neutr. pro subst. sec. gr. de animo -o, studio sim.*: VVLG. Rom. 1, 15 *v. p. 1888, 27.*

2 *speciatim pertinet ad*: **a** *pugnandum, bellum gerendum (respicitur fere cupiditas pugnandi, fortitudo sim.; de solo statu parato maxime l. 20. 30; in imag. l. 31. 40; cf. et p. 1887, 68)*: α *adi.*: Ⓘ *indicatur respectus*: Ⓐ *per praepos.* ad: CIC. Mil. 54 quid minus -um ad pugnam *quam Milo,* cum paenula inretitus ... esset? CAES. Gall. 3, 19, 6 ad bella suscipienda Gallorum alacer ac -us est animus (*item c. gerund.*: LIV. 31, 34, 3 *id milites* -iores ad subeundam omnem dimicationem ... facturum. 44, 4, 2 levis armatura ..., -issimum genus ad lacessendum certamen. *al.* VEG. mil. 4, 31, 3 *populum* expeditum et -um ad resistendum. *al.*). OV. met. 1, 126 aënea proles ... ad horrida -ior arma. fast. 3, 277 nimium -os ad bella Quirites (SEN. epist. 33, 2 ad bellum -a mens. CVRT. 7, 2, 38 nihil illis ad b. -ius fuit. VVLG. iud. 20, 46. *al.*). LIV. 27, 32, 1 -um ad excursiones genus ... Aetolorum. CVRT. 9, 6, 10 tam -ae esse te ad omne discrimen audaciae. TAC. ann. 4, 47, 3 *cohortem* -am ad pericula ... haud procul instruxerat. CYPR. Fort. 13 p. 347, 14 (*in imag.*) *martyris* virtus ad proelium -a. *al.* Ⓑ *vario modo*: SALL. hist. frg. 5, 4 *imperator* in proeliis actu -us (*supin. an abl. subst.?*). LIV. 22, 59, 11 militibus utemini ... nobis ... -ioribus pro patria. LVCAN. 7, 245 in ferrum rabies -issima (IVST. 29, 3, 8 *Philippum* -um in bella ... cognoverant [CLAVD. DON. Aen. 2, 350 p. 195, 9 in bellum]. DICT. 3, 5 in hostem). TAC. hist. 2, 23, 3 -us animi Martius ... gladiatores in ... ripam repente effudit (*item c. gen. subst.*: ITIN. Alex. 51 mittit -os audaciae ... Onomarchum et Neona. *cf. l. 64*). ann. 4, 46, 2 -um libertati aut ad mortem animum *rebellantium* (*item c. dat.*: TERT. apol. 37, 5 [*de Christianis*] cui bello non idonei, non -i fuissemus?). 14, 58, 2 milites ... animo -os (*cf.* HEGES. 3, 6, 2 genus hominum ... audacia ⌞-um. *ceterum c. abl. fort. l. 33 et* bello -us: FLOR. epit. 1, 5, 5 *non* pace Tarquinius quam b. -ior. AVIEN. orb. terr. 290 HEGES. 3, 9, 1. 3, 9, 2 [*gr. 3, 149 μαχιμώτερον*]). AVR. VICT. Caes. 42, 23 destinandi sagittas mire -us. Ps. AVR. VICT. epit. 29, 2 vir ... in armis -issimus. AMM. 21, 12, 22 exercitum ... -um ... bellicoso iungi rectori.

Ⓘ *exempla cetera*: *de animantibus eorumque habitu, actione*: SALL. Catil. 32, 2 quorum cognoverat -am audaciam (AMM. 17, 12, 8). hist. frg. 2, 67 avidis ... atque -is ducibus (TAC. Germ. 7, 1 si -i, si conspicui *sunt d.*). LIV. 30, 26, 9 cautior ... quam -ior ... habitus *est Q. Fabius Maximus.* 36, 40, 7 -iores ad aliud periculum ... ituros *milites.* VAL. MAX. 7, 2, 6 -issima et fidelissima eius *Masinissae* opera adversus Karthaginienses usus *est senatus* (FRONTIN. strat. 2, 5, 30 cum ... frequentibus excursionibus -am et enixam o. exhiberet). CVRT. 4, 6, 3 sunt ... Bactriani inter illas gentes -issimi. 8, 11, 9 iuvenes ... -issimos (8, 11, 17). *al.* TAC. Agr. 27, 1 illi modo cauti ..., -i post eventum ... erant. ann. 1, 35, 3 *milites,* si vellet imperium *Germanicus*, -os ostentavere (*sc. se*; -as *trad., v. Goodyear, 1972, ad l.*). *al.* *de classe agili sim.*: FLOR. epit. 2, 2, 35 Romana classis -a levis expedita (*opp. 34* propugnaculis, armis gravis classis *Karthaginiensium*). *de regno opulento, ad bellum parato*: IVST. 29, 2, 5 cuius *Philippi* quanto -ius nobiliusque sit regnum, tanto sit Romanos acriores hostes habiturus (*ad IB trahunt viri docti*).

β *masc. pro subst.* (*sc. superl.* -issimus): SALL. hist. frg. 2, 91 *virgines nupturae* belli -issimos deligebant (HEGES. 3, 3, 4 validissimos quosque et b. -issimos). LIV. 1, 54, 2 cum -issimis iuvenum (CVRT. 6, 8, 20. 8, 13, 14. *item c. gen. part.*: CVRT. 3, 11, 10 Macedonum. 7, 6, 22 militum. TAC. hist. 2, 25, 2 equitum. *al. ibid.*). 23, 18, 5 -issimum quemque ... amisit (28, 13, 7 TAC. hist. 1, 51, 5 ann. 2, 81, 2. *al.* GELL. 3, 7, 6 [*e Catone*] fortissimus quisque et -issimus. *al.*). CVRT. 7, 6, 3 inter -issimos dimicans sagitta ictus est *rex* (9, 8, 21). *al.*

b *loquendum, orationem habendam (respicitur fere facultas et usus dicendi, disputandi, hic illic et dicacitas, amor invehendi, e. g. p. 1890, 8. 29, expedita pronuntiatio p. 1890, 33; iuxta est* facilis *p. 1890, 9. 12 [cf. p. 1890, 36], disting.* facundus *p. 1890, 7. 17 [pro syn. p. 1890, 13. 21, cf. p. 1890, 38],* praeceps *p. 1890, 34; huc vergit e. g. p. 1888, 67; masc. pro subst. p. 1890, 2. 19)*: α *de hominibus*: Ⓘ *cum determinationibus*: CIC. Brut. 136 *M. Marcellus* in -is ... et non inexercitatis ad dicendum fuit (*item ad c. gerund.*: CIC. phil. frg. V 39 non philosophi quidem, sed -i tamen ad disputandum [*sc. sophistae*]. FRONTO p. 134, 10 Diogenes ad exprobrandum -issimus. *al.*). SALL. Iug. 44, 1 *exercitus* linguā quam manu -ior (LIV. 2, 45, 15. 3, 11, 6). SEN. epist. 79, 9 *e sapientibus* alius erit adfabilior, alius expeditior, alius -ior in eloquendo, alius facundior. TAC. hist. 2, 86, 2 *Antonius Primus* strenuus manu, sermone -us (SVET. Tib. 71 s. graeco ... -us et facilis). ann. 6, 48, 4 Balbus truci eloquentia habebatur, -us adversum insontes. PLIN. epist. 5, 5, 1 iudicio eius uti solebam; erat enim ... veritate -issimus. SVET. Tit. 3, 2 vel in orando vel in fingendis poematibus -us et facilis ad extemporalitatem usque. ARNOB. nat. 3, 20 hic *deus* in sermone facundus est atque in verborum continuationibus -us. Ps. AVR. VICT. epit. 20, 8 *Severus* Latinis litteris sufficienter instructus, ... Punica eloquentia -ior. RVFIN. hist. 6, 3, 5 *Origenes* erga praedicationem verbi dei impiger et -us (*cf. gr. προθυμίας*). AVG. serm. 273, 8 *Paulus* erat in sermone -issimus (*ad act. 14, 11* dux verbi). SVLP. SEV. chron. 2, 46, 3 *Priscillianus* facundus, ... disserendi ac disputandi -issimus. *al.* Ⓘ *nude*: QVINT. inst. 12, 9, 16 omnia parari non possunt, adeo ut paulo minus -is etiam noceat scripsisse, si ... occurrerint *inopinata.* SVET. Cal. 53, 1 eloquentiae plurimum attendit, quantumvis facundus et -us, utique si perorandum in aliquem esset. rhet. 25, 4 Curioni -issimo iuveni causam Caesaris defendenti. GELL. 1, 2, 3 philosophiae sectator *quidam* ... stoicae, sed loquacior ... et -ior (*sc. iactantior sim.; cf. ibid. 6 sq.*). AVSON. 11, 20 (210 S.), 7 -issime rhetor. HIER. chron. a Abr. 1962 (= SVET. frg. p. 82, 5) Curio ⌞-us et popularis orator⌟ (⌞ ⌟ *item* 2040 [= SVET. frg. p. 85, 1]). *al.*

β *de rebus*: Ps. SALL. rep. 1, 8, 9 vix satis apertum os aut lingua -a videtur, quae meditata pectore evolvat (OV. epist. 13, 122. fast. 4, 310 *virgini* obfuit ⌞ad⌟ rigidos -a ... l. senes [⌞ ⌟ *i. apud; alii cum -a iungunt*]. LIV. 22, 44, 7 -a ac temeraria. 31, 44, 3 *Athenis non* desunt linguae -ae ad plebem concitandam. perioch. 49 Cato, vir -ioris ad vituperandum linguae. SIL. 14, 31 -ae gens l., *Siculi. al.*). VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 *Demosthenes* fertur ... ori insertis calculis multum ... loqui solitus, quo vacuum -ius esset et solutius (QVINT. inst. 11, 3, 52 -um sit os, non praeceps, moderatum, non lentum. *aliter p. 1888, 65*). QVINT. inst. 11, 3, 12 cui ... in his, quae subito dicenda erunt, facilitas -a defuerit. IVV. 3, 74 ingenium velox ..., sermo -us et Isaeo torrentior (TAC. dial. 2, 1). TAC. ann. 13, 3, 2 Augusto -a ac profluens ... eloquentia fuit. EVTR. 10, 16, 3 facundia ingenti et -a.

adv. **prōmptē.** *scribitur* promt- FRONTO p. 131, 11 (*sed* prompt- p. 109, 18. *al., ut in aliis codd. ant., e. g. l. 70. p. 1891, 34, et in titulo p. 1891, 7*). HEGES. 3, 15, 4. 4, 1, 3 *et saepius in codd. rec.* *compar.* -ius *inde a* CIC., *superl.* -issime VAL. MAX. 6, 5, 1. *al.* *legitur in oratione soluta inde a* CIC., BELL. Afr., *sc. raro praeter* TAC., *in poesi non nisi singulis fere locis apud* PERS., IVV., CLAVD. *al. (cf. l. 45); longe praevalet compar.* -ius. [*falsa var. l. pro* protinus OV. rem. 522, *falso trad. pro* prominentius *p. 1852, 16.*]

significatur modus promptus (iungitur c. verbis praeter p. 1891, 45; nota -e esse *l. 70, verbo subaudiendo l. 74)*: **1** *i. q. parate; respicitur potius*: **a** *animus promptus ad agendum, sc. i. q. audacter, strenue sim. vel incunctanter, libenter sim. (syn. v. l. 58. p. 1891, 13 sqq. al., opp. l. 69. 72. al.)*: α *in loquendo, oratione habenda*: CIC. Verr. II 2, 176 dicam paulo ⌞-ius⌟; neque enim iam vereor, ne quis hoc me magis accusatorie quam libere dixisse arbitretur (⌞ ⌟ *'minus caute'; vix ad 2*). LIV. 7, 17, 7 *patres decreta impediebant*; eo -ius cuncta ... populus iussit. CVRT. 7, 5, 21 illi -ius adnuunt, quam rogabantur. TAC. ann. 4, 31, 2 *Tiberius* compositus alias et velut eluctantium verborum, solutius -iusque eloquebatur. *al.* FRONTO p. 131, 11 -e et graviter respondisti. APVL. flor. 18, 13 qui penes extrarios ... -issime disceptavi, idem nunc penes meos haesito. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 41 quod interrogati ... non -e nec statim respondeant (*opp.* cunctabundi). *al.* β *in pugnando, bello gerendo (in imag.* CYPR.): BELL. Afr. 58, 2 cum tam magnis copiis ... essent praediti -iusque prosiluissent *adversarii.* LIV. 31, 34, 1 ut -ius pro eo periculum adirent. 31, 45, 5 animi ... militum tam -e succedentium muros. CVRT. 4, 6, 17 dum inter primores -ius dimicat. 4, 16, 28 -issime ipse pugnavit. 6, 1, 1 obtruncatis ..., qui -ius resistebant. TAC. ann. 15, 10, 3 qui *miles* ... hostem -ius sustentavisset. CYPR. eleem. 26 ad hanc ... palmam libenter ac -e certemus. AMM. 22, 9, 2 *militibus* ad expedienda incidentia -ius animatis. 27, 10, 12 acies motas -e ante alios praeiere duo iuvenes. HEGES. 4, 1, 3 conflictum ... -issime a parte utraque *est* (*postea*: totis viribus). *al.* γ *in qualibet actione*: SALL. hist. frg. 2, 42 *consul* Octavius languide et incuriose fuit, Cotta -ius. VAL. MAX. 5, 2, 1 *senatum* tam ⌞-e retulisse⌟ *gratiam* (⌞ ⌟ propter se tul- *trad.; antea*: libenter). TAC. hist. 1, 55, 3 dirumpunt imagines Galbae, quarta legio -ius, duoetvicensima cunctanter. 1, 74, 2 *Othonis* legati apud Vitellium remansere, -ius quam ut retenti viderentur. ann. 14, 7, 3 *postquam longo silentio usus est,* Seneca hactenus -ius, ⟨ut⟩ ... s⟨c⟩iscitaretur, an *eqs.* 15, 50, 4 *praefecto in partes adscito* -ius iam de tem-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pore ... caedis agitabant. *al.* PLIN. epist. 4, 17, 11 *Corelliae* adero -issime. FRONTO p. 238, 23 merentibus -ius ... opem tuli. 238, 25 ad beneficia ... -e inpertienda. APVL. met. 4, 18, 5 fores ianuae repandit nobisque -e convolantibus ... demonstrat horreum. *al.* VET. LAT. II Macc. 4, 12 (rec. P) -e ... gimnasium ... constituit *Iason sacerdos* (*gr.* ἀσμένως, *recc. L, X* prompto animo, *rec. M* festinans). EPIST. imp. Constant. (CIL III 7000) 2, 12 ⟨q⟩uod -issime ... conces⟨sim⟩us. PANEG. 12, 7, 4 cui *victori* se tam -e ... committerent *civitates.* HEGES. 3, 15, 4 -ius officium ... exsequebatur. RVFIN. epist. Clement. 9, 4 peregrinos satis -e in domibus vestris suscipite (*gr.* μετὰ πάσης προθυμίας). CONC.^{S} II 3, 1 p. 94, 23 omnes eam *fidem* -e suscipimus (*gr. III 1 p. 115, 5* προθύμως). CASSIOD. hist. 1, 19, 3 debemus eas *quaestiones* ... non -e in publica conciliabula deportare (*Socrat. 1, 7, 5* προχείρως). *al.* *iuxta voces similis notionis*: SEN. epist. 74, 32 omnia quae facienda erunt, audaciter faciet et -e. FRONTO p. 109, 18 *convalescere te post* sanguinem satis strenue et -e demissum. CYPR. eleem. 17 -e ac libenter, quod petebatur, offertur (epist. 62, 3, 1 -e omnes et l. ac largiter ... contulerunt *pecuniam.* AMBR. paenit. 1, 12, 54. *al.; cf. p. 1890, 65. 71*). epist. 7, 2 ut largius et -ius circa laborantes fiat operatio (*cf. l. 16*). 73, 24, 3 avidius ad nos (*sc. ecclesiam catholicam*) et -ius properant. LACT. opif. 19, 10 *si homo* statum suum *rectum* ... -e constanterque defenderit.

b *actus, eventus, qui sine labore vel sine mora fit, sc. i. q. facile, propere sim.* (*de* COMM. apol. 22 *v. p. 1886, 23*): α *de effectu rerum* (*certiora*): VAL. MAX. 6, 5, 1 *victoria* -issime licentiam subministrat. CELS. 2, 1, 4 *in regione salubri* leviores sunt et -ius finiuntur *morbi.* 4, 22, 4 in quibus *aegrotis* -e id facere consuerunt *medicamenta.* AVR. VICT. Caes. 39, 27 sanctos ... sensu mali -ius fieri *homines quam opibus et luxu.* β *de actione hominum*: CELS. 2, 7, 14 *urinam* quidam -ius recti, quidam resupinati ... reddunt. 3, 21, 2 -ius iis succurritur *eqs.* (*antea: morbus* facilius ... tollitur). PERS. 6, 58 quaere ex me quis mihi quartus sit pater: haut -e, dicam tamen. IVV. 10, 220 -ius expediam (SCHOL. facilius dicam). TAC. dial. 31, 3 *ut* -ius ad miserationem impellat (*antea*: facilius ... leniat). ann. 2, 73, 3 *Germanicum* tanto -ius adsecuturum gloriam militiae, quantum *eqs.* 4, 11, 1 haec vulgo iactata ... -e refutaveris. *al.* VLP. dig. 47, 2, 52, 15 qui se patrem familias finxit ..., ut sibi -ius pecunia crederetur. MIN. FEL. 40, 2 ut ... -ius requiramus. IVL. VAL. 1, 37 ut quis -ius arenae quam nostri *exercitus* numeros adsequatur (ἀδύνατον, *cf.* CLAVD. 21, 12 -ius imponam ... Pelion Ossae). AVG. gen. ad litt. 8, 1 p. 230, 2 non difficile, immo -issime ... accipiuntur ad litteram *loca quaedam scripturae.* SVLP. SEV. dial. 1, 23, 4 siquidem nihil illo *libro* -ius, nihil carius venderetur. COD. Theod. 10, 22, 2 quo -ius ... commodo publico consulatur (*antea*: sine dilatione). *al.*

c *status paratus, sc. i. q. ita, ut praesto sit*: APVL. apol. 43, 5 quae *divinatio* ei *puero* -e insita et nulla oblivione saucia ... facile resumatur (*v. Hildebrand, 1842, ad l.*).

2 *i. q. aperte, clare, manifeste sim.* (*quaedam, e. g. l. 50, etiam ad 1b referre possis*): IVL. VAL. 1, 43 quod ... e suggestu regiae turris -ius conspicabilis foret *Darius* (*gr. p. 47, 4* ὅτι πόρρωθεν εὐεπίγνωστον ἦν). AVR. VICT. Caes. 33, 15 quo -ius simulata confirmarentur, *ludos fecit.* TRACT. Pelag. 4, 21 ego, *Iohannes,* ... quod diaboli consortio iungerentur *peccatores,* ... -issime declaravi (*cf. I Ioh. 3, 8–10*). CONSVLT. Zacch. 1, 15, 2 quid haec crucis praedicatio ... praestiterit, -ius elucebit (2, 17, 1 ut -ius eluceret error [*antea*: statim ... claruerat]). MART. CAP. 5, 448 ut suo loco -ius asseretur (ENNOD. opusc. 6, 5 p. 403, 6 *praeceptor diligitur loco parentis,* quem benignitas corrigendi -ius adserit, quam ipsa natura). 5, 467 in deliberativis cunctos status -ius apparere. OROS. hist. 5, 2, 8 quod clarius -iusque ... aperietur. CAEL. AVR. acut. 2, 33, 177 manifeste atque -e in initiis accessionis articuli frigidi reperiuntur. 3, 4, 45 *Heraclidis* tentatio -issime ex occultis suspicionibus videtur esse provisa. BOETH. in top. Cic. 2 p. 308, 31 exemplum restrictius dictum est nec -issime ad intellegendum. *al.*

adv. ※**prōmptim.** *legitur apud solum* CYPR. GALL., *ubi etiam* promt- *vel* prumpt- *in var. l.* *i. q. prompte, sc. potius notione q. e. incunctanter, sine mora* (*indicata actione praecedente per enunt. l. 64. 67, part. l. 65*): CYPR. GALL. gen. 98 *pomo gustato* lumina -m *esse* candenti perfusa die (*cf. 83* ilicet, ut ... momordit, adfulsit ... serenum). 227 tundere ferrum et scintillantes -m procudere massas. 704 *Abraham* ubi ... poposcit ... ante deum, -m se ... reddidit ubertas. 944 quam *Rachel* -m ... visam ... in amplexus ... iungit *Iacob.* exod. 945 misericors ego sum dominus: hos *pauperes* audio -m. lev. 238 *debitor* reddat sibi credita -m, cum fuerit ditata manus (Ios. 83). *al., v. Peiper in indice ed.*

deriv.: promentarius, promitor, prompto, 2. promptus (*abl.* -ū), promus; *ab adi. q. e.* promptus: promptale, promptarius, promptitudo, promptulus.

compos.: de-, expromo; impromptus; parcepromus.

cf. Onom. (*v. supra p. 1885, 1*). *Kruse.*

[prōmocondus: lubricus, inobediens, superbus, rixator, tumidus, modicae fidei ⌊vel cellarius⌋ GLOSS. V 511, 26 (⌊ ⌋ *addidit manus secunda ceteris, quae ad aliam vocem spectant*). *compos. a* promus *et* condus *sec.* FVLG. *p. 1908, 73 medio aevo fictum videtur; vox legitur paucis aliis locis et in versibus duobus florilegii saec. XI, quorum alter est Paul. diac. carm. 6, 93; eos Lucilio prosodia neglecta vindicare temptat Reiche, Mnemosyne 28, 1975, 281 sqq., recepitque inter dubia Charpin in ed. vol. III, 1991, p. 162 n. 13. 164 n. 19.*]

pomeria dicuntur ante muros loca, quasi **prōmoenia** ADNOT. Lucan. 1, 594. *compos. a* pro *et* moenia *fictum* (*cf.* promoerium).

※**prōmoerium** (-mūr-), -ī *n.* *vox veriloquii gratia a* pro *et* murus (moerus, *v. vol. VIII 1684, 64 sqq.*) *ficta.* *de loco, qui pro muris est*: FEST. p. 249 ⟨dictum ... pomerium⟩ quasi -um (*suppl. ex* PAVLO, *ubi scrib.* -mur-, -mor- *et additur* id est proximum muro. *inde pendere videtur*: GLOSS. promurium [*scrib. et* -mun-]: quod circa muros est. *sim. al. ibid.; cf. l. 7 et* circamoerium). *Bk.*

prōmoneo, -uī, -ēre. *a* pro *et* monere. *vox rara et saepe in dubium vocata trad. in codd. inde a* PLAVTO, CIC. [*loco obscuro*: S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 37 lanistas etiam ⌊-endos⌋ vili studio (⌊ ⌋ *legit d'Ors, Emerita 18, 1950, 324,* promov- *alii*). *in falsa var. l. pro* praemonere CIC. har. resp. 10, *v. p. 722, 35. affertur in lexicis nonnullis e* BOETH. in categ. comm. 1 p. 192^{D} (praemonet *ed. Migne*).] *fere i. q. aperte monere* (*signis* GRATT.): PLAVT. Persa 311 adito ..., venito, ⌊-eto⌋ (*sc. de eo, quod mandasti*; ⌊ ⌋ *codd. AP*; promoveto *ed. princ. et e. g. Ritschl*). CIC. Att. 4, 12 ibi te ... videbo et ⌊-bo⌋ (*fortasse corruptum*; promov- *var. l.,* praemon- *Corradus, alii alia, cf. Watt, Hermes 92, 1964, 400 sq.*). GRATT. 413 si dat spatium clemens ⌊et -et⌋ ortu morbus (⌊ ⌋ et praem- *Titius,* nec promovet *Heinsius*). FEST. p. 205 -et (*si recte legitur; v. p. 1843, 35*). *indicatur quid -atur*: GELL. 2, 29, 2 *Aesopi* fabula ... iucunde -et spem fiduciamque rerum ... in semetipso habendam. GREG. M. epist. 13, 8 l. 11 haec nos res ... cautos esse debere -uit (praem- *var. l.*).

cf. promonstra.

prōmōnstra prodigia PAVL. FEST. p. 224. *subst. n. plur. sec.* monstrum *a* promonere *potius quam a* pro *et* monstrum.

prōmontorium *v.* promunturium. **prōmorion** *v.* promoerium.
promoscis *v.* proboscis. *Bl.*

※**prōmōtio** (-mot- *l. 54*), -ōnis *f.* *a* promovere. *abbreviatur fortasse l. 44.* GLOSS. -o: προβιβασμός. *legitur inde a* TERT., *inscr. saec. III in.; abiit in sermonem gr. l. 54.* [*falso trad. fort.* EVSEB. EMES. serm. 24, 22 *quidam caelestia meditantes* corporis gravedinem et vitia et -es (*pertemptaverimus*) incidentes proiecerunt. *loco corrupto*: SCHOL. Iuv. 14, 256 nullam -em dabit cuiquam, quod accipiet hic de tua pecunia.]

i. q. actio vel effectus promovendi; cum respectu: **1** *provehendi in statum meliorem celsioremve, augendi sim.*: **a** *in cursu honorum*: α *militiae vel rei publicae* (*notis solutionis dubiae*: INSCR. Année Épigr. 1971 n. 218 [*a. 216/9?*] ⌊b p⌋ b(ene)f(iciarii) Gordian(i) [⌊ ⌋ ⟨o⟩b p(romotionem) *Birley*]): CIL III 14416, 11 (*saec. III in.*) *cuidam* honorato ... ⌊gradum⌋ -is ⟨ob⟩ alacritatem virtu⟨tis⟩ (⌊ ⌋ *acc. pro abl.*). FIRM. math. 3, 6, 19 -bus aliquibus adornantur. 4, 11, 9 crebris honorum -bus (6, 10, 4 h. incrementa -esque). 4, 13, 3 incrementa dignitatis et -is insignia. 6, 3, 10 assiduis -bus dignitatis (AMBR. in psalm. 1, 13, 2 imperator ... donativum militi et -es dignitatum in numeris militaribus pollicetur). CHART. lat. ant. III 202, 13 (*a. 341/2; syntaxi parum dilucida in additamento corrigentis*) am⟨otis⟩ per suffragium habentibus ipsorum castrorum -em, me constitui *praepositum* (*cf. in chartis eiusdem Abinnaei Pap. Sammelb. VI 9634, 13* πρωμοτίωνος). CANON. Migne 13, 1194^{A} mundanae -es. GAVDENT. serm. praef. 5 -is pollicitae dignitatem ... contempsisti. HIST. AVG. Diad. 2, 1 habete ..., commilitones, ... solitas -es, sed geminatas. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 27 p. 657 *Archelaum* condonasse -es (*gr.* προκοπάς). PAVL. NOL. epist. 25, 8 officii -em (CASSIOD. var. 11, 17 tit.). PS. AVG. serm. 56, 4 stipendium -emve ... adipisci. COD. Theod. 6, 8, 1 suae -is tempora (*syn.* provectio). 13, 3, 9 pr. si qui in archiatri defuncti est locum -is meritis adgregandus. Iust. 1, 27, 1, 9 ut iudices ... pro codicillorum atque chartularum -is suae consuetudinibus nihil ultra quam sex solidos praebeant. *al.* *pro ipso gradu -is* (*exempla potiora, cf. e. g. l. 48*): FIRM. math. 5, 1, 24 in magnis ⟨erit⟩ -bus constitutus. PS. ASCON. Verr. p. 241, 19 accensus nomen est ordinis et -is in militia. β *ecclesiae*: TERT. praescr. 43 l. 13 *in ecclesia est* adlectio explorata ... et -o (promissio *var. l.*) emerita. CANON. Turner I p. 473 (*antea*: per singulos grados) per has -es. LEO M. epist. 18 p. 708^{A} adempta ... omni spe -is. EPIST. pontif. 668 Thiel frg. 10 p. 488 de ... -e clericorum (*cf.* GREG. M. epist. 2, 37 l. 10 de ... cleri ordinatione sive -e). CONC. Carth. a. 525 p. 260 l. 246 *quod deus te* -bus summis pertribuit huic ... ecclesiae sacerdotem. *al.*

b *in fide, pietate sim.*: IREN. 5, 31, 1 *haeretici* supergrediuntur ordinem -is iustorum et modos meditationis ad incorruptelam ignorant. ZENO 2, 9, 8 cor *humiliatione* cohibitum -o est animae (*cf. Matth. 23, 12*). FILASTR. 84, 2 -is caelestis ... causa ... concessa est gratia *disciplinae severi-* [Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oris. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 116 aequaliter cunctis ... sanctificationis -isque dona conferre *Christum.* CONC.^{S} I 2 p. 31, 33 utraque (*sc. pietas et res publica*) ex alterius -e concrescit (*gr. I 1, 1 p. 115, 2 προκοπῇ, I 3 p. 49, 24* profectu). *al.*

c *in dignitate qualibet* (*addas l. 3*): OPTAT. 6, 6 p. 154, 1 o aqua, quae sub Moyse *in dulcedinem versa es* (*exod. 15, 25*) ..., restabat tibi post -em non leviter degradari *per haereticos.* ZENO 2, 8, 8 feminae, -em ... vestri sexus agnoscite (*in Maria et Elisabeth*). FAVSTIN. trin. 5, 1 (*ad act. 2, 36* Christum deus fecit hunc Iesum) *filius dei* non est aliqua factura neque exspectans -es (*item respicitur Christus*: AVG. in euang. Ioh. 51, 4 quod *Iesus* rex esse voluit Israel, dignatio est, non -o, ... non potestatis augmentum). FACVND. defens. 9, 1, 13 *ecclesia, Christi uxor, regina est,* non alia -e circa illam procedente quam ea, quam de viri dignitate communicat (*gr. Theod. Mops. in psalm. 44, 7 p. 288, 11 οὐχ ἑτέρου προχειρισμοῦ γινομένου*).

d *in effectu actionis*: COD. Theod. 9, 34, 4 qui accusationis -e confidat (*sc. 'se posse accusationem probare' Gothofredus*).

2 *movendi in alium locum, propellendi, progrediendi*: CHIRON 13 post hanc ... -em lavabimus eos *equos* ad mare (*cf. p. 1895, 6*). AVG. loc. hept. 4, 23 in plurium -bus (*antea*: promovebunt filii Gerson; ... castra promovebant). NECTAR. Aug. epist. 103, 2 bene meritis *de patria* viris ... post obitum ... in caelo domicilium praeparari, ut -o quaedam ad supernam *patriam* praestetur *iis.*

3 *foras mittendi, progignendi*: ZENO 1, 2, 27 *oleaster per insitionem* translatus in honorem *adoptivum,* novae frondis -e ramis resurgescentibus ornatus. *Burch.*

prōmōtor, -ōris *m.* *a* promovere. [*edebatur olim* EPIPHAN. SCHOL. Didym. in II Petr. (Migne gr. 39, 1774^{C}) spiritui sancto, ... ecclesiae ... -i (*in parte omissa a Zoepfl sec. codd. suos et ed. princ.*); *ceterum sunt qui huc referant gen. plur. p. p. p. verbi q. e.* promovere, *e. g. p. 1898, 4.*] *i. q. qui promovet, sc. ita ut aliquid obtineatur vel augeatur*: CIL II 1052 (*municipium patrono? saec. I ex., ut vid.*) ⟨pro⟩motori sui iuris (*i. iuris Latini municipio concessi a. 75; cf. Hübner ad l.*). FRG. liturg. 2 p. 100, 3 d(eu)s, inmortalitatis -r, dispe(n)sator adque largitor.

1. prōmōtum *v.* promoveo. **2. prōmōtum** *v. l. 36.*

1. prōmōtus *v.* promoveo. *v. L.*

2. prōmōtus, *abl.* -ū *m.* (*nom. heteroclit.* -um *l. 45*). *a* promovere. *i. q. actio promovendi* (*cf.* GLOSS. II 418, 34 *προκοπή*: -s, hic processus *eqs.*): **1** *proprie de motu locali* (GLOSS. *προβίβασις*): TERT. coron. 3, 4 ad omnem progressum atque -um ... frontem signaculo terimus. VET. LAT. num. 10, 6 (cod. 100, *sim.* Ambr. exc. Sat. 2, 107) promovebunt castra ...; significationem tuba canet in -u eorum (*gr. ἐν τῇ ἐξάρσει, Vulg.* in profectione). **2** *translate: de auctu, profectu*: ANON. in Rom. 01 -u (profectu *Ps. Hier.*) et incremento meritorum mutata sunt nomina *sanctorum* (*cf. ibid.* Paulus in gratia dei proficiens). *de promotione*: GLOSS. I p. 42 -um: motio cuiuslibet in maiorem dignitatem.

prōmoveo, -mōvī, -mōtum, -ēre. *a* pro *et* movere. *notatur fort.* pr PAP. mil. Fink 34^{r} I 8 (*a. 115/7?*). LEX colleg. cornic. (CIL VIII 2557; *a. 203*) 32. NOT. Tir. 82, 90^{b} -tus. *formae stirpis perfecti breviores*: -morat HOR. epod. 11, 14 PHAEDR. 4, 26, 28, -mosset OV. am. 2, 9, 17 (*v. p. 1895, 67*). *de notione*: GLOSS. II 416, 20 *προαχθείς*: -tus, productus. 29 *προβιβάζω*: -o, proveho. 418, 35 *προκόπτω*: -o, proficio, procedo. *al., v. e. g. p. 1631, 2. 1894, 1. 1896, 9. 1897, 44.* *legitur inde a* TER., QVADRIG., CIC., LEGE *p. 1894, 57,* CAES., *saepe in* VET. LAT., *inscr. et apud* SYMM., AMM., *raro in poesi, sc. post* TER. *fere singulis vel binis locis apud* VERG., HOR., OV. *al.; abiit in serm. gr. p. 1897, 75. 1898, 10.* [*confunditur in codd. e. g. cum* per- STAT. Ach. 1, 444 MART. CAP. 8, 853 (*cf. vol. X 1, 1567, 36*), praemovere CVRT. 4, 1, 30 (*restit.* ZENO 1, 24, 2), provehere AVG. bapt. 2, 1, 2 p. 176, 22 STAT. eccl. ant. p. 173, 109. *al.,* promereri PONT. vita Cypr. 3, 1 AVG. c. Pelag. 3, 7, 19. *al., p. p. p.* -tus *cum* promptus CYPR. epist. 55, 8, 2. *al.* (*falso trad.* TERT. adv. Prax. 17 p. 259, 13). *loco dubio*: S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 37 *v. p. 1892, 18.*]

significatur actio porro vel foras movendi, sc. trans. i. q. provehere, producere sim. vel intrans. i. q. progredi, prodire sim. (*struct. notabiliores collegimus l. 66 sqq. p. 1896, 19 sqq.*): **I** *pertinet ad motum localem* (*per imag. quandam motus in descriptione orbis terrarum p. 1894, 51 sq. 1896, 2, argumenti p. 1894, 29*). *indicatur quo per praepos.* in *c. acc. p. 1894, 36 sqq. 50. 1895, 11. 15. al.* (*cf. locut. adv. p. 1895, 40. 41*), ad *p. 1894, 43. 63. 1895, 16. 20. al.,* extra *p. 1894, 33,* trans *p. 1895, 17,* ultra *p. 1895, 31 et sim. al., per acc. direct. p. 1894, 6. 1895, 28, adv. p. 1895, 27. 64. al.; unde per praepos.* ab *p. 1894, 21. 1895, 21. 53. al.,* de *p. 1894, 17. 45. 1895, 29,* ex *p. 1895, 15. 20. 62, per abl. separ. p. 1895, 12. 25. 50. al., adv. p. 1894, 6. 20. 1895, 15. al.*

A *de iis, qui (quae) sese movent* (*de ipso itinere p. 1894, 26*): **1** *vario modo* (*porro pergendo e. g. p. 1894, 1 sqq. 42 sq., proficiscendo sim e. g. p. 1894, 16 sqq. 23. 39, in conspectum veniendo p. 1894, 28*): **a** *intrans.* (*c. obi. int. p. 1894, 1. 4. 5. 23*): TER. Eun. 913 move ... ocius te ... :: moveo. :: video, sed nil -es (*cf.* DON. *ad l.* 2 -es: proficis [*ut ad IIIA pertineat? sed cf. ibid.* 1]. EVGRAPH. motum ... corporis video, sed itineris nulla progressio est. *item iocose disting.* movere: SEDAT. ad Ruric. epist. 8 equum ... moventem se ... et nihil penitus -entem). QVADRIG. hist. 60 aliquantisper pugnato nihil -et Poenus (*simul spectat ad IIIA. item in re militari*: LACT. mort. pers. 45, 5 *Maximinus dux* hinc -vit Heracleam. *al., cf. p. 1895, 34; in imag.*: VET. LAT. prov. 30, 27 [Ps. Aug. solut. 27] inregnabilis res est locusta et -et ab uno iussu ordinate [*gr. ἐκστρατεύει, Vulg.* egreditur]). CELS. 7, 26, 2^{N} leniter intus (*sc. in ano*) digiti obiciendi *sunt calculo in vesica orto,* ne valenter -endo convolnerent (-endu *vel* prove modo *codd.*). TERT. pall. 3, 3 *chamaeleon* molitur ˌincessumˌ stupens et -et (ˌ ˌ *nisi ἀπὸ κοινοῦ, ut ad B1bδ pertineat, sed v. Bulhart, Tert.-Studien, 1957, 18 sq.; item de modo incedendi*: IVLIAN. in Ioel 2, 4 l. 144 lucustam saltibus magis quam gressibus -entem [*aliter de eadem l. 8*]). VET. LAT. exod. 14, 19 (Cypr. testim. 2, 5) -vit ... angelus dei, qui praecedebat exercitum filiorum Israhel (*gr. ἐξῆρεν, Rufin. Orig. in exod. 5, 4* levavit, *Vulg.* tollens se). 17, 1 (cod. 102) -vit omnis sinagoga filiorum Israhel de [a]eremo Sur (*gr. ἀπῆρεν, cod. 104* pr⟨ofec⟩ta ⟨e⟩st, *sim. Vulg.; item de Israhelitis errantibus in deserto*: num. 2, 9 [cod. 100] *qui in castris Iudae sunt,* cum virtute sua primi -bunt [*gr. ἐξαροῦσιν, Vulg.* egredientur]. deut. 10, 7 [cod. 104] inde -verunt in Galgad et a Galgad *eqs.* [*gr. ἀπῆραν, cod. 100* sustulerunt, *Vulg.* venerunt in G., de quo loco profecti]. *al.*). Luc. 5, 3 (cod. 14) ascendens *Christus* ... in unam navem ... rogavit eum *Simonem,* ut a terra -ret aliquantulum in altum (*ceterum cf. p. 1641, 64 sqq.; an subaudias* navem*?*). IVLIAN. epit. in psalm. 34, 13^{c} numquam a me -vit oratio mea, adhaesit mihi, ... in sinu meo deversata est (*gr. ἐχωρίσθη*). EVSEB. EMES. serm. 18, 20 cum ... -ret ˌiterˌ et agnosceretur montis cacumen *eqs.* (ˌ ˌ *vix obi., ut ad p. 1895, 55 pertineat*). CARM. de resurr. 140 -ente deo, veniente iudice mundi, *sc. in die iudicii. al.* *in disserendo* (*sc. vigente imag.*): EVSEB. EMES. serm. 22, 2 (*complectitur serm. 21*) istinc -entes venimus ad naturam. 22, 3 -entes et transcendentes ... ad rationabilem *animam* pervenimus. **b** *refl. vel mediopass.* (*cf. p. 1896, 25*): LIV. 24, 10, 10 (*inter prodigia*) hastam Martis Praeneste sua sponte -tam *esse.* VITR. 10, 3, 7 cum ... extra finem centri *phalangarum* -entur *lora cum oneribus suspensis,* premunt eum locum, ad quem propius accesserunt (*syn.* labantur; progreditur). CELS. 8, 12, 1 maxilla in priorem partem propellitur; ... si utraque *parte,* totum mentum in exteriorem partem -etur (*cf. e. g. ibid. 3* procidit, *4* prolapsa est *nec non Hippocr. artic. 31 προπετέστεραι αἱ γένυες, sc. εἰσίν. item de membris luxatis*: 8, 18, 1 in palma ... ossa interdum suis sedibus -entur, modo in priorem partem, modo *eqs.* [*ibid.* moveri; recessit]. 8, 20, 2 femur in omnes quattuor partes -etur [*ibid.* prolapsum est; *cf. Hippocr. artic. 51 ἐκπίπτει*]). MELA 1, 42 ut ... ⟨e⟩a *pecora* pabulo ducta sunt, ita se ac tuguria sua -ent *nomades.* VAL. FL. 8, 130 se ... gaudens -et ad primas ... ratis ... ripas. STAT. Ach. 1, 444 fervent portus ... suasque hiemes classis -ta (per- *cod. unus*) suosque attollit fluctus. VET. LAT. Ier. 4, 7 (Hier. epist. 22, 21, 5) -vit se leo de cubili suo (*gr. ἀνέβη, Vulg.* ascendit). MART. CAP. 8, 853 non adversum mundum haec sidera *errantia* -eri (per- *var. l.*), sed celeritate mundi ... praeteriri (*cf. Plin. nat. 2, 32* contrarium mundo agere cursum).

2 *sese extendendo, diffundendo* (*cf. B2*): BELL. Afr. 14, 1 adversariorum equitatus sese extendere et in latitudinem -ere (porrigere *Schneider*) ... coeperunt. SOL. 56, 5 pelagus Azanium usque Aethiopum litora -etur. AVG. in psalm. 44, 15 passi sunt martyres, et inde multum processit, et -vit per omnes gentes regnum dei.

B *de iis, quae (qui) ab aliis moventur* (*-entur res l. 57 et passim, sed animantes l. 75 et sub 1bα; obi. subaudiendo l. 58. p. 1895, 6*): **1** *vario modo* (*sc. porro vel foras, in conspectum sim.*): **a** *generatim*: **α** *strictius -entur*: Ⓘ *res* (*incorp. l. 62*): LEX vic. Furf. (CIL I^{2} 756) 7 utei tangere, ... devehere, defigere, ... -ere, referre ⟨liceat⟩. CAES. civ. 2, 11, 1 oppidani saxa ... vectibus -ent. VERG. Aen. 10, 195 *dux quidam* ingentem remis Centaurum *navem* -et (*item -etur navis*: SIL. 3, 129 -ta ratis ... aptabat sensim ... carbasa vento. *cf. l. 24. 43 sq.*). LIV. 21, 5, 5 *ab Hannibale* in Vaccaeos -tum *est* bellum (*cf. Polyb. 3, 14, 1 ὁρμήσας ἐπὶ τοὺς Οὐ.*). CELS. 7, 26, 3^{B} exiguus calculus ad ˌplagamˌ urina ... -etur et excidit (ˌ ˌ *vesicae incisae; aliter*: QVINT. inst. 11, 2, 38 cum prior calculum -visset *Scaevola in tabula lusoria*). 7, 30, 3^{A} alvus acrius ducitur, quo magis ora *haemorrhoidum* -antur (*in eadem re*: 7, 30, 3^{D} si capitula simul non exciderunt, digito -enda *sunt*). COLVM. 2, 10, 13 *fasciculos fabae terendae* per ... spatium *areae* ... homines -ant pedibus. 9, 15, 6 spiritu admoto fumus ad apes -etur (-m(e)ourunt *SA*). 11, 1, 8 *opus* -endi onera portandique. MELA 1, 42 tuguria (*v. l. 42*). PLIN. nat. 19, 64 pensiles ... hortos -entibus in solem ... olitoribus (*opp.* revocantibus. *cf. Colum. 11, 3, 52* producantur). STAT. Theb. 4, 657 ad moenia *Thebana* currus -et *Liber.* CAEL. AVR. acut. 2, 40, 232 quo *adiutorio* (*sc. gestatione post cibum adhibita*) ... caro commoveatur sua ˌ-taˌ substantia, hoc est spiritu ac [est] nutrimento (ˌ ˌ *ed. princ.,* prae- *edd. rec.; cf. ibid.* gestatio omni corpori suffundens materiam). *al.* Ⓘ *animan-*

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tes eorumve partes corporis (*cf. l. 49 sqq.*): LVCAN. 6, 201 hunc *centurionem muro similem nil nisi* aries ... ˻limine portae˼ -at (˻ ˼ *dub., v. app. crit.*). PLIN. nat. 11, 63 *apibus aegris* ante fores in teporem solis -tis. VAL. FL. 2, 519 *belua marina* molem horrificam scopulosaque terga -et. QVINT. inst. 11, 3, 113 (*de gestu oratorio*) *manus* in sinistrum intra umerum -etur, ultra non decet (*plus valet ibid.* propellemus). CHIRON 13 paulatim -ere (*inf. pro imperat.*) cottidianis diebus (*sc. equos convalescentes; sim. ibid.* ut ... milia passus ... itineri [-ris *cod. Basil.*] -endum facias. 252 eum ... -es perminutatim [*cf. Veg. mulom. 2, 6, 7* exercebis]. *al. apud eundem*).

β *laxius -etur:* *aedificando* (*cf. etiam l. 64*): CIC. ad Q. fr. 3, 1, 2 in balneariis assa in alterum apodyteri angulum -vi. *eliciendo, prodendo*: HOR. epod. 11, 14 *Bacchus* fervidiore mero *mea* arcana -morat loco.

b *speciatim*: α *-entur copiae, castra sim., sc. fere a duce militari* (*sed aliter l. 31; cf. l. 67. p. 1894, 5*): CAES. Gall. 1, 48, 1 *Ariovistus* castra -vit et *alicubi* ... consedit (LIV. 9, 37, 2 e silvis. 10, 4, 5 c. inde in agrum Rusellanum -vit *dictator.* 28, 44, 10 ad Carthaginem. PLIN. nat. 25, 20 trans Rhenum. TAC. hist. 2, 39, 2 ad quartum *lapidem* a Bedriaco. AMM. 21, 5, 13 castris -tis et signis. *al.*). 7, 70, 5 paulum legiones Caesar ... -eri iubet (HIRT. Gall. 8, 16, 1 Caesar ... l. -et, turmas mittit ad insequendum *hostem*; ipse ... tardius procedit. LIV. 35, 23, 5 ex Bruttiis ad Tarentum). BELL. Afr. 59, 5 Numidas ... longius ... ab adversariorum ... copiis -bat *Scipio.* LIV. 2, 30, 12 *aggrediente hoste dux non* -vit aciem, *sed* ... defixis pilis stare suos iussit (38, 26, 8. *minus technice*: LVCAN. 7, 576 *Caesar* -et ipse acies, impellit terga suorum). 8, 38, 10 *in certamine ancipiti* signa *non sunt* -ta loco retrove recepta (10, 40, 12. 37, 38, 9 Romani processere in medium campi; Antiochus nihil -vit s. AMM. 16, 12, 8 unde Romana -ta sunt s. 21, 5, 13 *v. supra*). 44, 37, 11 loco *tuto* ..., quo phalanx ... -eri non posset. CVRT. 4, 1, 30 *Amyntas* potitus ... Pelusii Memphim copias -vit (prae- *var. l.*). STAT. Theb. 7, 255 mille sagittiferos ... de colle Tanagrae -et ... Dryas. QVINT. inst. 2, 13, 3 *ut imperator* derigat frontem, cornua utrimque -at. IVV. 2, 160 arma ... ultra litora Iuvernae -vimus. *al.* β *-entur machinae sim. in oppugnatione*: CAES. Gall. 2, 31, 2 Romanos ..., qui tantae altitudinis machinationes tanta celeritate -ere ... possent. 7, 27, 1 -ta turri (LIV. 23, 37, 4 *obsessi* ˻-endo˼ adiunctam muro viderunt turrem [˻ ˼ *sc. turrem; an ad p. 1894, 5?*]. 32, 17, 10 VEG. mil. 4, 20, 3). CVRT. 4, 3, 24 cum *propugnatores* tormento asseres -vissent (TAC. hist. 4, 30, 1 *turrim* propinquantem -ti contra validi asseres ... perfregere). TAC. ann. 15, 4, 3 -ere scalas et machinamenta. AMM. 20, 7, 10 arietes aegre -bantur. *al.* γ *-entur limites, termini sim.* (*ut vergat ad 2*): CAES. Anticat. frg. Plin. nat. 7, 117 (*cf. Tschiedel, Caesars 'Anticato', 1981, 69 sqq.; spectat ad Cic.*) quanto plus est ingenii Romani terminos in tantum -visse quam imperii (VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 in longius. SEN. dial. 6, 21, 5 [*in imag.*] fixus est cuique terminus *vitae* ... nec illum ulterius diligentia aut gratia -bit). SEN. nat. 3, 27, 10 (*describitur diluvium*) *mare* -et litus nec continetur suis finibus. COLVM. 3, 13, 13 tantum ... spatii linea -ta occupatur, quantum *eqs.* (*cf. 3, 13, 10* movenda). LVCAN. 1, 404 finis ... Hesperiae *est* -to limite Varus *flumen.* LEX de imp. Vesp. (CIL VI 930) 14 fines pomerii proferre -ere (*addasne l. 70?*). δ *-etur gradus, iter sim.* (*cf. p. 1894, 11; aliter p. 1896, 61*): PHAEDR. 4, 26, 28 *Simonides* -morat (-verat, premeret *var. ll.*) ... pedem triclinio (CLAVD. MAM. anim. 1, 18 p. 65, 3 in gradiendo ... pes unus figendus est, ut alter -eri queat). CVRT. 3, 11, 6 *conlato pede pugnantes* tum demum ... -bant gradum, cum hostem prostraverant (STAT. Theb. 12, 541 paulum ... ab insessis ... Pelopeides aris -vere g. VLP. dig. 21, 1, 17, 9 [*e Cael. Sab.*] qui *servus* ad fugam g. unum alterumve -vit. SYMM. epist. 7, 36 ad nos). SYMM. epist. 1, 20, 1 (*in imag.*) iter ad capessendos magistratus saepe litteris -etur (*proprie*: 2, 34, 1 *non redis, sed* in Daunios i. -es nosque ... post tergum relinquis. 6, 36, 2 ad Formianum litus. 6, 59, 1 *stomachi inbecillitatem* esse inparem ... itineri -endo. AMM. 24, 6, 2 exercitus i. Cochen versus -vit. *aliter p. 1894, 26*). PRVD. ham. 736 (*angelus ad Loth*) nemo *retro respiciat* ..., ut semel e muris *Sodomae* gressum -verit (VITAE patr. Iurens. 10 *eremita* non ... ultra -ens g., non citra referens pedem. 80 [*in imag.*] -eri e paradisi limite g.).

2 *extendendo, augendo* (*cf. 1bγ et A2*): BELL. Afr. 56, 1 brachiis *munitionis* perfectis -tisque usque eo, ut *eqs.* (*aedificando ut*: LIV. 5, 7, 2 cum agger -tus ad urbem *obsessam esset.* SVET. Nero 16, 1 destinarat ... Ostia tenus moenia *urbis Romae* -ere). OV. am. 2, 9, 17 nisi *Roma* immensum vires -mosset in orbem (-visset, movisset, misisset *var. ll.*). Pont. 2, 2, 70 *Tiberius* -et Ausonium ... imperium. VAL. MAX. 7, 4, 1 finitimis ... triumphis alitam virtutem eius *imperii nostri* spes suas ulterius -ere (*vergit ad IIIB1a*). SEN. dial. 12, 10, 6 licet ... augeatis census, -atis fines (*nisi ad l. 47*). COLVM. 5, 6, 24 qui bonitati vini student, in summas arbores vitem -ent (*syn.* extendunt). MELA 2, 104 *Nilus* limum ... litori adnectens auget terras spatiumque augescentium in vicina vada -et (*cf.* PLIN. nat. 33, 76 longe terras in mare ... -vit Hispania. PLIN. epist. 8, 20, 7 *insulae in lacu natantes* in eundem locum adpulsae, qua steterunt, -ent terram). TAC. ann. 11, 24, 2 (*vigente imag.*) ipsam *Italiam* ad Alpes -tam *esse* (*sc. data civitate Romana*). *al.* *dicuntur -ere locum, qui putant eum latius extendi*: PLIN. nat. 3, 129 nonnulli *aliter computantes* in Flanaticum sinum Iapudiam -vere a tergo Histriae $\overline{\text{CXXX}}$, dein Liburniam $\overline{\text{CL}}$ fecere.

II *pertinet ad tempus*: **A** *prolatandum, differendum, sc. usu trans.* (*cf. p. 1895, 43; vix est quod huc trahas* PAVL. FEST. p. 252, *v. p. 1843, 22*): TER. Andr. 711 (*Davus ad Charinum*) non satis habes, quod tibi dieculam addo, quantum huic *Pamphilo* -o nuptias? (*cf. p. 1628, 43 sqq. 1687, 41 sqq. nec non* DON. *ad l.* 1 -o: differo. GLOSS.[L] III Abol. PR 32 protraho [*perperam ad l. 30 refert Goetz in indice*]). **B** *progrediens, sc. usu mediopass. vel intrans.*: APVL. met. 4, 22, 5 nocte -ta latrones expergiti castra commovent (*item abl. absol.*: 7, 7, 1. 9, 20, 1 iam ... n. -ta. *aliter*: VET. LAT. Rom. 13, 12 [Orig. in Matth. ser. 59 p. 136, 12; *in imag.*] nox -vit, dies autem adpropinquavit [*gr.* προέκοψεν. *alias vers. v. supra p. 406, 77 sqq.*]). EVSEB. EMES. serm. 18, 13 cum ... -verit aetas *infantis.* THEOD. MOPS. in I Tim. 3, 8 p. 125, 4 tempore ... -ente (*gr.* προβαίνοντος).

III *pertinet ad effectum quendam (sc. fere prosperum, sed iniquum l. 68. p. 1898, 34, quemlibet p. 1898, 28), ut significetur fere i. q.* proficere. *indicatur, quo proficiatur, per praepos.* in *c. acc. l. 37. 50. 58. p. 1897, 54. al., c. abl. p. 1897, 57,* ad *l. 43. 63. 73. p. 1897, 48. al.,* inter *l. 51. p. 1897, 52 (aliter p. 1897, 15), per praedic. p. 1897, 59. 1898, 20 sq. (ceterum illustratur per enunt. consec. l. 63. p. 1897, 29. 34); unde per praepos.* ex *l. 32. p. 1897, 65,* de *l. 46. 49,* ab *p. 1897, 46.*

A *respicitur profectus ipsius -entis* (*fere intrans. vel c. obi. int. [cf. adv. l. 30. 35. 39. al.], refl. l. 32. 52. 67, mediopass. l. 46. 56. 61. 65. 73 sqq., pass. impers. l. 41. 45. 49*): **1** *profectus fit variis modis*: **a** *de hominibus* (*cf. p. 1894, 1. 5*): TER. Andr. 640 ingeram mala multa? atque aliquis dicat: 'nihil -veris' – multum: molestus certe ei fuero (DON. *ad l.* 2 etsi exsistat aliquis, qui mihi dicat 'quid profeceris?', respondeo 'multum'. SCHOL. p. 89, 1 proficies). Hec. 703 abibo hinc, praesens quando -o parum (*cf.* SCHOL. p. 147, 14 proficio in mea ratione parum). SEN. epist. 101, 1 *eques Romanus quidam* ex tenui principio se ipse -verat (*cf. 2* divitiis inminebat). FRONTO p. 49, 9 inveniebam te, *Marce,* multum supra aetatem, qua tu es, ... in eloquentia -visse (*cf. p. 1898, 45 nec non* GELL. 5, 10, 7 *cum quidam* in studio ... facundiae abunde -visset. APVL. apol. 5, 2 *eloquentiam* ego, si quid omnino -vi, potius spero quam praesto). APVL. met. 3, 21, 1 quod nihil ... in suos amores ceteris artibus (*sc. praeter magicam*) -ret *Pamphile.* 7, 25, 9 *culpa se vacare* adseverans nihil quicquam -bat *fur.* flor. 3, 4 si quis videbatur paulo largius in arte *tibiarum* -visse. PONT. vita Cypr. 3, 1 *inter neophytos Cyprianus* fuit primus ... exemplo, plus fide posse quam tempore -eri (-mereri *var. l.; cf. 3, 3* presbyterium vel sacerdotium statim *accepit*). SYMM. epist. 1, 23, 2 parvis nutrimentis, ... quamquam a morte defendimur, nihil tamen ad robustam valetudinem -emus (*sec. Demosth. Olynth. 3, 33* ἐκεῖν' οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν κτλ.). AMM. 25, 9, 4 cum ... nihil -retur. *al.* *sec. fidem christ.* (*aliter l. 41*): TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 19 *ut homo* de bono dei ... ad optimum quoque eius ... -retur (*sc. de orbe terrarum ad caelum, ut subluceat vis localis; syn.* proficeret). RVFIN. Orig. in cant. praef. p. 79, 7 (*sublucente imag. iter facientis*) huic, qui divinae philosophiae studet, ... semper -endum *esse* ... de scientia inferiorum ad scientiam perfectorum. AVG. epist. 20, 2 quantum ... in deum -verimus. pecc. mer. 2, 9, 11 *iustus* in novitatem -vit inter filios dei. in psalm. 5, 18 proficientem ˻se atque˼ (*i. a.* se) -entem inter illa ipsa, quibus impediri se sentit (*cf. p. 1669, 27 sq.*). EVSEB. EMES. serm. 24, 23 cum declives fuerimus ad carnes, caro tantum vocamur; cum autem -verimus ad animam, 'animalis homo' (*I Cor. 2, 14*) dicimur. POMER. 2, 3, 1 qui verbo doctrinae salutaris audito nihil -entur ad salutem (-ent *var. l.; cf. p. 1898, 41*). *al.* **b** *de rebus*: TERT. virg. vel. 1, 10 iustitia (*comparata cum arbore, v. l. 73*) ... primo fuit in rudimentis ...; dehinc ... -vit in infantiam *eqs.* SYMM. epist. 2, 36, 4 si tu adesses, multum ... sanitas -ret (AVG. soliloq. 1, 9, 16 quantum s. mea -verit). AVG. c. Pelag. 3, 7, 19 possumus dicere perfectum esse viatorem, cuius bene -etur (promeretur *var. l.*) accessio, quamvis non perficiatur intentio, nisi fuerit facta perventio (*syn.* procedit). IVLIAN. in Iob 33, 31 numquam ... ad hoc virtus tua -ere poterit, ut *eqs.* CAEL. AVR. chron. 5, 4, 72 cum non coacervata ... fuerit effusio *sanguinis,* sed augmentis quibusdam -ta (*nisi vi pass. ad B*). AVELL. 137, 13 orate ..., ut ... nostra actio laborans pro catholicae fidei stabilitate -at. SIDON. epist. 1, 5, 1 an secundum commune consilium sese ... coepta -ant, ... inquiris. EVSEB. EMES. serm. 22, 25 quid *conveniret* incipientibus morbis ..., quid autem -enti et iam posito in cessatione. ENNOD. epist. 4, 16, 1 p. 110, 15 *taciturnitas vestra* se non videt -visse, quod siluit.

2 *profectus fit naturaliter crescendo, maturando* (*cf. etiam p. 1898, 47*): TERT. anim. 19, 3 in ipsis *fruticibus* omnis paratura generis quiescit et partibus -ta grandescit. virg. vel. 1, 9 (*de arbore*) creaturam paulatim ad fructum -eri. AVG. epist. 140, 31 ubera feminarum ab ipso conceptu in ubertatem -eri (-ere *codd. plerique*).

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *respicitur profectus alterius*: **1** *c. obi. rei* (*supplendo e contextu l. 25*): **a** *augendae, roborandae, ad condicionem meliorem provehendae* (*c. abundantia quadam -entur ipsa incrementa* ORAT. imp. Claud.): HOR. carm. 4, 4, 33 fortes creantur fortibus ..., doctrina sed vim -et insitam rectique cultus pectora robora[n]t. SEN. contr. 2, 1, 17 census senatorium gradum ascendit, ... census in castris ordinem -et. CELS. 8, 11, 8 *oportet* ad usus ... suos id membrum *luxatum repositumque* -ere. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 14 L. Vestinum ..., cuius liberi fruantur ... primo sacerdotiorum gradu, postmodo cum annis -turi dignitatis suae incrementa. FIRM. math. 2, 11, 9 quibus *signis ortis* stellae singulae ad sui efficaciam -entur. OPTAT. 5, 7 p. 134, 15 tincta vellera per colorem -antur in admirabilem dignitatem. ZENO 2, 6, 11 (*respicitur aedes sacra nuper aedificata*) hoc opus vivum carnaliter geritur, sed spiritaliter -etur. VVLG. iud. 9, 9 (*oliva recusat imperare arboribus; cf. 2a*) numquid possum deserere pinguedinem meam ... et venire, ut inter ligna -ar? (*syn. 9, 11* commovear). SIDON. epist. 1, 6, 4 faeculento patrimonium -visse compendio. PALLAD. hist. mon. I 58 p. 342^B sanctorum vitas virorum ... lege ⌞-tis⌟que ⌞sensibus⌟ sequere (⌞ ⌟ *gr. p. 169, 3 B.* προθύμως). *al.* **b** *efficiendae, sc. pronomine vel adi. neutr.*: *accedit praepos.* ad (*fere c. gerund.*): FRONTO p. 48, 24 plus ... ad corrigendum -ent consilia quam iurgia. p. 109, 21 quantum ... isti dies -verint ad vires reficiendas. p. 238, 3 GELL. 10, 22, 24. 13, 24, 2 haec mera veritas *Catonis* ... plus ... -et ad exhortandam parsimoniam ... quam *eqs.* COD. Iust. 7, 14, 12 (*a. 294*) ad mutandum liberae statum commissum plagii nihil -et. IVLIAN. Aug. c. Iulian. 4, 2, 12 nihil ad innocentiam -et modestia rei (*redarguit* AVG. *ibid.* -et ... ad i. non consentire malo). *al.* *cetera exempla*: CYPR. Demetr. 9 cum nihil ... -ant *flagella dei* nec ad deum singulos ... convertant. epist. 34, 2, 2 salubria nostra ... consilia nihil -ent. LACT. inst. 3, 5, 8 quid ... -vit Arcesilas, nisi quod *eqs.*? IVST. 5, 10, 4 his vocibus *Thrasybuli* tantum -tum est, ut ... exercitus XXX tyrannos emigrare Eleusinam iuberet. AVELL. 137, 1 si quid adversum eos *haereticos* admonitio nostra -verit. SIDON. epist. 1, 9, 6 multa tibi, *Sidoni,* seria hoc ludo -buntur (*sc. panegyrico, quo habito Sidon. praefectus urbis creatus est*). ENNOD. dict. 28, 3 p. 506, 3 (*Dido acerbe*) *ut non* aliud pietate -verim, nisi ut merear non amari. *al.* **c** *peragendae, exsequendae*: SYMM. epist. 1, 17 suffragio tuo successuram *esse* facilitatem petitionibus -endis (*cf. e. g.* 2, 10 quaeso ..., ut eius ... orata -as. 5, 58 desiderata). 2, 26, 2 ut animus alacrior destinata -at, vestris adloquiis erigendus est (*cf.* 9, 151 placita [*Seeck*; incita *trad.*]. rel. 36, 1 ut prompto obsequio ... iussa -am). 6, 3 quaeso, ut in -endo negotio ... adhibeatis industriam (7, 82. 7, 127). 6, 64, 3 inpossibilia. *al. apud eundem.* COD. Theod. 15, 1, 2 (*respiciuntur opera publica*) misimus, qui ... referant, quae vel diligentia -ta viderint vel desidia corrupta culpaverint.

2 *c. obi. personae*: **a** *spectat ad cursum honorum* (*cuiuslibet ministri l. 58; cf.* GLOSS. -or: honore donor): **α** *militiae vel rei publicae* (*cf. l. 6. 9. 15*): Ⓘ *usu vario*: Ⓐ *per struct. indicatur dignitas collata vel status relictus*: CVRT. 6, 11, 1 *dux quidam* ab humili ordine ad eum gradum ... -tus (VEG. mil. 2, 21, 2 [*cf. l. 55. 57*]. *item per praepos.* ad: PLIN. epist. 7, 31, 3 ad amplissimas procurationes. 10, 3, 1. SVET. Vesp. 16, 2 procuratorum rapacissimum quemque ad ampliora officia. ACT. Arv. a. 155 [CIL VI 2086] 64 *cuiusdam* publici ... -ti ad tabulas quaestorias transscribendas. AMM. 16, 11, 2 Barbatio ... -tus ad peditum magisterium [*v. et l. 61*]. *al.; cf. e. g. p. 1898, 19*). INSCR. Dessau 9485 (*a. 83*) inter praetorios. PLIN. epist. 10, 4, 2 ut illum in amplissimum ordinem -ret *Nerva* (*item per praepos.* in *c. acc.*: SVET. Otho 1, 2 *milites quosdam esse* -tos in ampliorem gradum a Claudio. CIL III 7334, 12 *quidam* ab eodem *divo Hadr.* -tus succes(sione) in leg(ionem) prim⟨a⟩m Italic(am). *cf. p. 1898, 27. 44; c. abl.*: COD. Theod. 6, 27, 9 in quo *gradu aliquis* -tus est). INSCR. Année Épigr. 1946 n. 127 (*Romae, saec. III/IV*) *quidam* exarc(h)us -tus dom(i)nicus (*item per praedic.*: CHART. lat. ant. III 202, 10 [*a. 341/2*] ⟨promo⟩vere me clementia praefectum alae ... vestra dignata est [*cf. p. 1892, 51*]. AMM. 17, 6, 2 Barbatio ... peditum -tus magister [*cf. l. 51*]. 22, 3, 1 [*syn.* provecto]. 26, 6, 7 Petronius ex praeposito ... -tus ... patricius. RVFIN. hist. 8, 14, 9 maleficos ... duces militum [*cf. gr.* ἡγεμονίας ... δωρούμενος]. *al.; cf. p. 1898, 20 sq.*). AMM. 20, 2, 5 Agilone ad eius *magistri peditum* locum ... -to ⌞ex⌟ Gentilium Scutariorum tribuno (*si* ⌞ ⌟ *pendet ex verbo, ut loco etiam minus certo l. 62*). CASSIOD. var. 3, 12, 2 Argolicum praefecturae urbanae dignitate -emus. Ⓑ *cetera exempla*: LVCAN. 6, 146 *miles gregarius quidam* sanguine multo -tus Latiam longo gerit ordine vitem (*sc. centurionis*). PLIN. paneg. 90, 6 habuerat hunc honorem periculis nostris divus Nerva, ut nos ... -ere vellet (*sc. ad praefecturam aerarii Saturni*). HIST. AVG. Aur. 6, 7. Heliog. 20, 3 turpissimos ... homines. VEG. mil. 2, 3, 1 cum ... per gratiam -rentur milites, qui -eri consueverant per laborem. COD. Theod. 6, 32, 2 decernimus, ut ... alternis vicibus ... -antur *supernumerarii* (*syn.* progrediatur). *al.* *p. p. p.* -tus *fere pro subst. masc. de eo, qui in superiore gradu constitutus est* (*cf. p. 1898, 10 et* LYD. mag. 1, 48. *al.* προμῶται): COD. Theod. 8, 5, 2 qui contra hanc fecerit sanctionem -tus, regradationis humilitate plectetur (*opp.* munifex). 9, 21, 2, 3 (= Iust. 9, 24, 1, 3) miles aut -tus (in gradu *add. Cod. Iust.; ambobus opp.* privato). AMM. 21, 1, 4 nullo ... arbitrio eius *Constantii* -torum suscepto praeter Nebridium (*sc. a Iuliano*). *al.*

Ⓘ *respiciuntur certae vexillationes equitum (ad rem cf. Grosse, Röm. Militärgesch., 1920, 15 sqq. 49 sqq.)*: *in iunctura* equites -ti: CHART. lat. ant. III 205, 1 (*a. 293*) ⟨equit⟩ib(us) -tis d(ominorum) n(ostrorum) Diocletiani et Maximi⟨ani Aug(ustorum)⟩. *al., v. vol. V 2, 712, 57 sqq.* *inde p. p. p. nude positum adhibetur pro subst.* (*abiit in gr.* προμῶτος, *v. Daris, Less. lat. nel greco d'Egitto, ²1991, 96; exempla certiora, cf. p. 1897, 74*): LACT. mort. pers. 40, 5 -ti militari modo instructi, clibanarii, sagittarii prosequuntur *captivas*. AMM. 15, 4, 10 tres ... tribuni, Arintheus ... et Seniauchus, qui equestrem turmam Comitum tuebatur, et Bappo ducens -tos ⟨...⟩. 31, 13, 18 -torum tribunus Potentius.

β *ecclesiae* (*cf. p. 1896, 41*): CYPR. epist. 55, 8, 2 non iste ad episcopatum subito pervenit, sed per omnia ecclesiastica officia -tus ... ad sacerdotii sublime fastigium ... ascendit. HIL. coll. antiar. p. 129, 6 *haeretici quidam* non solum recepti sunt, sed etiam ad clericalem dignitatem -ti. CONC. Carth. a. 390 p. 12 l. 18 fratrum et coepiscoporum nostrorum nuper -torum. a. 397 p. 33 l. 6 ut ... scripturis divinis instructi ... clerici -antur. STAT. eccl. ant. p. 173, 109 clericus invidens fratrum profectibus ... non -atur (*opp.* regradetur). SACR. Leon. 944 quem *famulum tuum* ad pontificalem gloriam -ere dignatus es, *domine* (INSCR. christ. Diehl 1780 papa n(ostro) Iohanne ... ex tit(ulo) s(an)c(t)i Clementis ad g. p. -to, *sc. a. 532* [*cf. Ferrua, Nuove correzioni, 1981, 42*]). EPIST. pontif. 668 Thiel frg. 10 p. 489 hos *acolythos vel subdiacones* in presbyteratum ... -ere. *al.*

b *vario usu spectat ad*: **α** *quemlibet effectum* (*minus perspicuum l. 36, iniquum l. 34*): TERT. nat. 1, 1, 3 (*sim.* apol. 1, 8) adolescentem numerum Christianorum ingemitis ...; nec tamen hoc ipso ad aestimationem alicuius latentis boni animos -etis. COD. Iust. 7, 72, 3 (*a. 238/44*) cum tantum postea quaesiit *debitor,* quod praesidem ad eius rei (*sc. conventionis*) licentiam debeat -ere. PETR. CHRYS. serm. 2, 4 (*ad Luc. 15, 19*) voluptas luxuriae ... ecce filium *prodigum* quo (quid, qui *var. ll.*) -vit! LIB. pontif. p. 96, 13 Valentinianus Augustus cum matre sua ... furore sancto -ti ... Bassum condemnaverunt (com-, moti *var. ll.*). *effectu minus perspicuo* (*nisi falso trad. editurve*): AVG. serm. 128, 9 audio te, *apostole,* dicentem '...' (*Rom. 8, 13*); quaero quo spiritu: meo, an dei? audio enim verba tua, et adhuc ambiguitate -or. **β** *condicionem meliorem*: CYPR. laps. 14 qui peccantem blandimentis ... palpat, ... delicta ... nutrit; at qui consiliis fortioribus redarguit ..., fratrem -et ad salutem. PHILO quaest. in gen. 4, 175 -to et perfecto per eruditionem et doctrinam viro. IVLIAN. epit. in psalm. 41, 7^a nihil ad consolationem meam in istis sermonibus -bar (*cf. gr.* ὠφέλουν). PETR. CHRYS. serm. 102, 5 fides servos -et in amicos (*opp.* redigit). CASSIOD. hist. 10, 10, 2 *quidam peregre* eloquentia -tus atque pecuniis ditatus in suam reversus est civitatem (*cf. Sozom. 8, 10, 2* ἐπὶ τοῖς λόγοις ἐπῃνέθη). *al.* *respicitur incrementum naturale* (*cf. A2*): ZENO 2, 12, 2 -ent suum membra *Mariae praegnatis* factorem et opus sui figura vestit artificem.

p. p. p. **prōmōtus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* **1** *adi. fere i. q. provectus, perfectioni vicinus*: AVG. mus. 1, 12, 23 quanto in eruditione -ior eris, tanto ... melius ... *hoc* cognosces. **2** *usu pro subst.: masc. v. l. 10. p. 1897, 74; neutr.*: *per plur.* -a *vertitur t. t. Stoicorum q. e.* προηγμένα: CIC. fin. 3, 52 π. ..., quae vel ita (*sc. 'producta', v. p. 1642, 65 sqq.*) appellemus ... vel -a et remota vel ... ,praeposita vel praecipua, (*v. p. 778, 24 sqq. 472, 49 sqq.*). *vix recte trad. sing.* -um: πρόχρεια GLOSS. (*legendum vid.* promutuum, *v. Heraeus, Index graeco-lat., 1903, s. v.*).

deriv.: promotio, promotor, 2. promotus (*abl.* -ū).

cf. Onom. (Promotus). *Burch.*

prōmptāle, -is *n.* *a* promptus (promere), *cf.* peremptalis. *i. q. promptarium*: VET. LAT. Luc. 12, 3 (cod. 5) quod ad aurem dixistis in -bus, praedicabitur super tecta (*cod. 2* promptuariis, *cod. 3. al. et Vulg.* cubiculis, *cod. 17. al.* cellariis, *gr.* ἐν τοῖς ταμείοις). *Bl.*

***prōmptārius** (prōmptuārius), -a, -um. *a* promptus (promere; *cf. p. 1899, 1*); *forma* -tuarius *a* 2. promptus (-ūs) *et sec.* sumptuarius. *de formis* -tarius *et* -tuarius (*hanc sonantiorem esse quam illam testari videtur lectione codicum corrupta* GLOSS.^L IV dub. Plac. P 36): -tarius *firmatur metro p. 1899, 9. 34. 40. 46 vel clausula p. 1899, 57 (estne restituenda etiam* PAVL. NOL. epist. 43, 3 p. 366, 6?), *exstat in* cod. 5 VET. LAT. Luc. 12, 24 *exhibeturque in codd. posterioribus e. g.* CATO agr. 11, 3 APVL. apol. 54, 8 SYMM. epist. 1, 95, 2; *multo frequentior est* -tuarius, *etiam in codd. ant. (e. g.* PAVL. dig. 33, 9, 4, 1 *et passim in codd.* VET. LAT. *infra allatis); ceterum scribitur* promt- VET. LAT. deut. 32, 25 (cod. 104). Matth. 24, 26 (cod. 2). *al.,* promunt- *p. 1900, 3,* prum(p)t- *in codd. rec. e. g.* PSALT. Rom. 143, 13 AMBR. hex. 6, 9, 68 GREG. TVR. Franc. 5 praef. p. 193, 14. *de notione*:

[Flieger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ISID. orig. 15, 5, 6 -um dictum eo, quod inde necessaria victui promuntur (*cf. p. 1900, 20*). 15, 5, 7 cellarium est paucorum dierum, -um vero temporis longi est (*de penu? v. vol. X 1, 1124, 5 sq.*). *legitur adi. raro apud* PLAVT. *al. (v. infra sub 1), subst. inde ab* APVL., *saepe in* VET. LAT. (*non in* VVLG. *praeter l. 27*). [*falsa var. l. pro* promunturium *v. p. 1907, 15* (*restit. l. 23. 28. 53; cf. p. 1900, 3*).]

i. q. pertinens ad res promptas, paratas (*ad animum promptum sub Ib*): **1** *adi.*: **a** *de rebus*: PLAVT. Amph. 156 (*iocose de carcere*) inde cras quasi e -a cella depromar ad flagrum (*item in comparatione*: AMM. 19, 12, 13 *quidam* damnati sunt ... Paulo succentore fabularum crudelium quasi e -a c. fallaciarum. *proprie*: APVL. apol. 54, 8 quod conditum cumque ... domi adservatur, id omne ... e c. -a in ... iudicium proferetur). CATO agr. 11, 3 (*inter res ad vineam necessarias*) armarium -um. **b** *de animantibus*: GLOSS. II 250, 43 αὐθαίρετος: -us, ultronius, voluntarius, libens arbitrio (291, 59 ἑκούσιος: u., v., -us).

2 *neutr.* -um *pro subst. de loco, ubi conduntur quae prompta, parata esse debent, i. q. cellarium, receptaculum* (*gr. respondet* ταμ(ι)εῖον. *accedit gen. definitionis l. 47. 49. 56. 57. 68; fort. non de loco, sed de ipso penu sim. l. 2 et* GLOSS. -um: praesentatum): **a** *strictius praevalet respectus rerum in -o conditarum* (*cf. l. 29 et* SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 3, 28, 7 horreo: penu, -o. GLOSS. II 451, 25 ταμεῖον τὸ ἰδιωτικόν: cellarium, haec cella proma, penuarium, penum, -um. GLOSS.ᴸ II Philox. PE 91 penaria cella et -um [promunturium *trad.*]: ταμεῖον. *al.*): **α** *proprie de receptaculo*: *penoris*: APVL. met. 1, 23, 8 ex -o oleum unctui et lintea tersui ... profer[s]. PAVL. dig. 33, 9, 4, 1 quae in -o sint (*postea*: penus). VET. LAT. deut. 28, 8 (cod. 100) inmittat ... benedictionem in omnibus -is tuis (*cod. 104* cellariis, *Vulg.* cellaria). psalm. 143, 13 (cod. 325. *al.* = VVLG.) -a eorum plena (*cod. 300* cellaria, *cod. 303* promontoria; *explicat* CASSIOD. in psalm. 143, 13 -a, quae cellaria vulgus appellat, haereticorum corda significant). Ezech. 28, 16 (cod. 175. *al.*) *v. p. 1909, 50.* Luc. 12, 24 (cod. 5) *avibus* non est neque -um neque apotheca (*Vulg.* cellarium). LACT. inst. 5, 5, 8 cum -a ... paterent omnibus (propria *var. l.; item in praestanda liberalitate*: RVFIN. Basil. hom. 3, 3 *populus* ex -is tuis pastus est. PAVL. NOL. carm. 18, 42 -a ditia laxant). HIL. in Matth. 4, 10 (*in imag.*) *apostoli velut sal insipidum* proiecti de ecclesiae -is. AMBR. sacr. 5, 2, 11 (*ad cant. 1, 4* induxit me rex in cubiculum suum) Graecus 'in -um suum' vel 'in cellarium suum' habet – ubi bona libamina, ... ubi epulae variae (*allegorice explicat* RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 108, 23 quod aliud cubiculum Christi et -um verbi dei ..., nisi ipse Christi arcanus et reconditus sensus?). RVT. NAM. 2 frg. A 9 *praebent* -a Bacchum. GREG. TVR. Franc. 5 praef. p. 193, 14 in -is vinum, triticum oleumque redundat. *et saepe apud eundem. al.* *ventorum* (*addas p. 1908, 44*): VET. LAT. Iob 9, 9 (Physiol. rec. B 27) qui facit Virgiliam ... et -a austri (*Vulg.* interiora). IV Esdr. 5, 37 aperi mihi clausa -a et produc mihi inclusos in eis flatus. PS. PHILO antiq. 32, 7 venti sonum reddiderunt de -is suis. *librorum, litterarum*: AVSON. 27, 19b (413 S.), 46 aliquid ... munusculi de largitate musici -i (*v. Mondin, 1995, ad l., qui confert* THEOD. epist. ad Auson. l. 8 *scripta tua* de -o scriniorum tuorum ... libens imperties). PAVL. NOL. epist. 24, 1 p. 201, 12 quamquam tu ⌊in opertis⌋ litterarum -is accipias et super tecta ... studeas praedicare (⌊ ⌋ *temptaverimus coll. p. 1898, 62,* inop- *edd.*). *auri sim.*: RVFIN. Orig. in exod. 13, 2 p. 270, 26 unusquisque de -is et de scriniis suis profert *aurum* (*sim.* p. 271, 2). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 312 p. 540 eis *civitatibus* ⌊veluti poenu vel -o (promontorio *ed.*) munitissimo⌋ securius utebantur (⌊ ⌋ *gr.* ὥσπερ ταμιείῳ). **β** *translate*: APVL. Plat. 1, 14 p. 212 (*de ore hominis*) -um ... rectae rationis et suavissimae orationis (*quae seq. v. p. 1882, 19*). SYMM. epist. 1, 95, 2 victorias ex mei oris -o senatus audivit (3, 74, 2 aliquid te ex nostri o. desiderare -o). 9, 72 ut ornatissimo linguae tuae -o numquam desit materia. AMBR. epist. 1, 5, 4 ibi (*ad Hebr. 9, 4* dolium ... habens manna) receptaculum ... spiritalis alimoniae et divinae -um cognitionis. hex. 6, 9, 68 os hominis ... *est* quoddam sermonis adytum, ... -um voluntatis. MACR. Sat. 1, 4, 1 cum omnes quasi vetustatis -um Albini memoriam laudavissent (*cf.* BOETH. in top. Cic. 1 p. 272, 42 de memoriae ... -is). EVCHER. laud. her. 28 eremi habitaculum ... *esse* virtutis arcam, ... pietatis thesaurum, iustitiae -um. *al.*

b *laxius de quolibet cubiculo interiore* (GLOSS. -a: cubicula interiora vel thesaurum. cubilia. *al.*): **α** *proprie*: VET. LAT. gen. 43, 30 (Ambr. Ioseph 10, 57) ingressus in -um ploravit (*cod. 100 et Vulg.* cubiculum). exod. 8, 3 (Aug. loc. hept. 2, 40) *ranae* intrabunt ... in -a cubiculorum tuorum (*Vulg.* cubiculum lectuli). deut. 32, 25 (cod. 100. *al.*) de -is timor (*cod. 300* de cubiculis, *Vulg.* intus; *explicant*: EVCHER. form. 7 p. 41, 13 -a: cordis receptacula. VEREC. in cant. 2, 26 -a cellaria cognoscuntur, quae solent conscientiis coaptari, ubi timor ... infunditur). Is. 26, 20 (Hier. hom. Orig. in Ier. 9 p. 656ᶜ. *al.*) intra in -a tua, ... abscondere pusillum (*cod. 330* secreta, *400. al.* recessus, *Vulg.* cubicula). Luc. 12, 3 (cod. 2) *v. p. 1898, 62.* SYAGR. reg. 7 p. 150, 17 apium cellas aut -a formicarum (*syn.* antra, secreta *al.*). ORIG. in Matth. ser. 10 p. 21, 6 *Christi discipuli* orant in occulto -o suo. *al.* *locis dubiis*: VET. LAT. iud. 9, 46 (cod. 100) *incolae civitatis eversae* intraverunt in ⌊-um⌋ domus Bahel (⌊ ⌋ promuntuarium *cod., ut* 9, 49 succenderunt super eos -um in igne. *paulo aliter Vulg., gr. utrobique* ὀχύρωμα [συνέλευσιν *var. l.*], *pro quo 6, 2 [ibid.] ponitur* monitiones [*sc.* mun-]; *minus probabiliter latere putes* promunturium *coll. gr.* ἄκραν *hexaplae Origenis ad 9, 46 et scripturam infra p. 1907, 7 allatam*). **β** *transfertur ad*: *sedem animarum* (*mortuorum praeter l. 11. 13; cf. LXX prov. 7, 27* τὰ ταμιεῖα τοῦ θανάτου): VET. LAT. IV Esdr. 4, 41 in inferno -a animarum matrici adsimilata sunt (Ps. PHILO antiq. 32, 13. AMBR. bon. mort. 10, 46 scriptura habitacula illa a. -a nuncupavit). 7, 32 *die iudicii* -a reddent, quae eis commendatae sunt animae (*Ambr. bon. mort. 10, 45* habitacula). *al. ibid.* OROS. comm. 2 l. 36 *Priscillianus docet animam* de quodam -o procedere. *intima pectoris* (*cf. p. 1899, 71; de sensu arcano p. 1899, 38*): VET. LAT. IV Esdr. 5, 9 abscondetur tunc sensus et intellectus separabitur in -um suum. CLEM. ad Cor. 21, 2 spiritus domini lucerna scrutans -a cordis ([*sec. prov. 20, 27, ubi Vulg.* secreta ventris]. AMBR. exhort. virg. 7, 50 in interiora vestri c. -a).

3 *fem.* -a *pro subst. de cella eiusque custode*: GLOSS. -a: cella dicitur id est cellarium, unde necessaria promuntur ...; ceterum ipsa custos bene dicitur -a quomodo cellaria.

*?***4** *masc.* -us *pro subst.* (*sc.* locus*?*): GLOSS. -us: ⌊ubi sunt omnia venalia⌋ (*eadem s. v.* promptum *Gloss.ᴸ I Ansil.* PR *2429*). *Flieger.*

[prōmpticors *v. p. 1902, 52.***]** **prōmptim** *v. p. 1891, 59.*

prōmptitūdo, -inis *f.* *a* promptus (promere). [*olim legebatur* FACVND. defens. 3, 3, 3, *v. p. 1902, 56.*] *i. q. status promptus*: CONC.ˢ I 5 p. 371, 10 vita nostra destitui malumus quam ista pro fide -e (*gr. I 1, 7 p. 73, 22* τῆς ... προθυμίας, *altera versio I 4 p. 73, 7* devotionem ... bellandi).

prōmpto, -āre. *a* promptus (promere). [*coni. l. 39 et* ORIENT. comm. 2, 301 linguam in convicia -ans (*Ellis, alii alia*; promtam *cod. unicus*).]

i. q. saepe promere: **1** *de promo*: PLAVT. Bacch. 465 sq. illum *adulescentem* meum malum -are malim quam peculium. :: quidum? :: quia, malum si -et, in dies faciat minus (*sunt qui hunc locum et l. 39 a Plauto abiudicent; v. Zwierlein, Zur Kritik ... des Plaut. IV, 1992, 192 sq.*). Pseud. 628 *ego* res rationesque eri ... curo, argentum ..., quoi debet, dato. :: si ... -as (-es *Acidalius*) thensauros Iovis, tibi libellam argenti numquam credam. *absolute* (*ad indicandum munus promi*): PLAVT. Mil. 846 (*si recte restituitur*) ut tibi, ⌊si -es⌋, alium subpromum pares (⌊ ⌋ *Leo,* qui -et *Ritschl-Goetz*; si promtis *vel* si proptis *codd.*, si prompsis *Ribbeck, alii alia*). **2** *de eo, qui verba edit*: AVG. pecc. mer. 1, 35, 66 p. 67, 6 *parvuli* in verba prorumpunt et animi sui motus ... linguae signis -are iam possunt (prom(i)tare, promere *codd.*, promptitare *ed. princ.*).

compos.: exprompto.

promptōsis *v.* proptosis. **prōmptuārius** *v.* promptarius.

prōmptulus, -a, -um. *adi. deminut. a* promptus (promere) *derivatum.* GLOSS. V 511, 21 -us: paratus, expeditus (*cf.* IV 381, 23 †promusus: promtus, e. [promtulus *Hildebrand,* promptus *Mountford* GLOSS.ᴸ II Abav. PR 147]). *fere i. q. aliquantum promptus*: HIER. praef. Vulg. Dan. p. 9, 43 quidam e nostris satis -us ad loquendum. ENNOD. carm. 1, 12, 10 *Cyprianus* sermone vincens ⌊-o⌋ (*Huemer*; promolo *in* primulo *mutatum cod.,* promulo *ed. princ.*).

1. prōmptus *v.* promo. *Bl.*

2. ※prōmptus, *sc. abl.* -ū (*acc.* -um *v. l. 74 sqq.*), *m.* *a* promere. *scribitur* (*sc. fere iunctura* in -u) *in inscr.* EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. in -u (*frg. Strat.*) *vel* impropto (*frg. Delph. V*); *in codd. saec. V, VI vel VII* -ompt- FRONTO p. 4, 1. VET. LAT. II Cor. 10, 6 (cod. 75). *al.*, -umpt- GREG. TVR. Franc. 6, 29 p. 296, 17, -omt- VET. LAT. I Petr. 5, 2 (cod. 55). HIL. ad Const. 2, 2, 1. *al.*, *etiam una voce* impromptu *e. g.* MARCELL. dig. 41, 2, 19 pr.; *in codd. posterioribus etiam e. g.* -umt-, -opt-. *de notione* (*addas l. 75*): PAVL. FEST. p. 109 (*explicatur* in mundo, *v. vol. VIII 1632, 74*). SYNON. Cic. p. 422, 22 dilucida. ... in -u posita. manifesta. GLOSS. in -u: ἐν ἑτοίμῳ. in palam posito. in -u est: in propatulo vel in manifesto. GLOSS. II 300, 1 ἐν προχείρῳ: ad manu⟨m⟩, ⌊-u⌋, impromptu (⌊ ⌋ *nisi est adi.* promptu⟨m⟩). GLOSS.ᴸ II Abav. IN 236 in -u[m]: in praesentia. *legitur in versu apud* PLAVT. (*? v. p. 1901, 16*), ENN., ACC. *singulis locis, apud* LVCR. *novies, in* AETNA *bis, apud* OV. *quater, in prosa oratione inde a* Q. SCAEV. (*? v. p. 1901, 43*), CIC. (*rhet., philos.*), VARRONE, SALL. [*in falsa var. l.* a -u *pro* a prospectu QVINT. inst. 11, 2, 10. *vix recte trad.* CELS. 8, 1, 14 uno flexu ... in -um dato (in pronum *Lindenus*). CHRYSOST. hom. III 830ᶜ in -u est Christus (*Migne gr. 49, 404* ἐν τοῖς ταμείοις = *Matth. 24, 26; legendumne in* promptu⟨ariis⟩, *ut Vet. Lat. ibid. cod. 2?*).]

i. q. status promptus, paratus, sc. fere eorum, quae alicui contingunt (*potius de statu ipsius agentis sub IB1 et II*): **I** *iunctura* **in -u** (*acc.* in -um *p. 1902, 21* [*eadem notione ac* in -u] *et* GLOSS.ᴸ II Philox. IM 84 ἀπόχειρον. *[Kruse]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

85 *εἰς πρόχειρον, ceterum saepe in var. l., e. g.* ENN. *l. 20.* MARCELL. dig. 46, 3, 72, 1 [*cod. F*]. HIL. ad Const. 2, 2, 1; *cf. p. 1900, 65. 70. nota etiam var. l.* in -o, *e. g. p. 1900, 56 et* GREG. M. in Ezech. 1, 7, 7). *fere pro syn. accedunt vel vim locutionis acuunt adi., e. g.* facilis *l. 72. p. 1902, 21,* manifestus *l. 24. 54. al.,* paratus *l. 70. p. 1902, 2, locutiones cum praepos., e. g.* ante oculos LVCR. 3, 185 PELAG. in Rom. 3, 25 *et l. 71,* in conspectu *l. 71,* in facili SERV. georg. 2, 41 *et p. 1902, 15,* in propatulo PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 70, 9 *et p. 1902, 5; v. etiam l. 41.* *fere opp. adi., e. g.* difficilis *p. 1902, 18,* reconditus *l. 47,* repositus *l. 69, locutiones, e. g.* in secessu *p. 1902, 45,* in secreto AVG. serm. 37, 6. *iuncturis* in -u esse *pro subi.,* in -u habere *pro obi. accedunt struct. verbales (etiam c. pron. praepar.), sc. maxime acc. c. inf. l. 58. p. 1902, 25. 28, inf. nudus p. 1902, 16. 32, interrog. obliqua l. 55, p. 1902, 29,* ut *l. 59. 73. p. 1902, 23.*

A *usu communi iungitur fere pro praedicativo cum verbis, ut significetur aliquid promptum esse, haberi sim.*: **1** *iuncturae variae*: PLAVT. Pseud. 449 (*si recte legitur*) istaec insipientiast, ˌiram in -uˌ gerere (ˌ ˌ *codd. plerique cum hiatu,* iram in propromptu *fortasse cod. A, sc. litteris nonnullis evanidis*; ⟨sic⟩ iram in -u *Camerarius,* iras in -u *Bugge. cf.* COLVM. 8, 11, 8 *pavones feminae* in -u gerunt ova, quibus iam partus adpropinquat). ENN. sat. 57 hoc erit tibi argumentum semper in -u situm *eqs.* (in -um *var. l.*). LVCR. 1, 879 *Anaxagoras putat* illud apparere unum, cuius sint plurima mixta et magis in -u ˌprimaque in fronte locataˌ (*sim.* 4, 97). 2, 583 nil esse *eorum,* in -u quorum natura videtur, quod *eqs.* (3, 185. GREG. M. in Ezech. 1, 7, 7 in -u et in facie). 2, 868 manufesta ..., in -u cognita quae sunt. 3, 106 in -u corpus *hominis* quod cernitur ([*opp.* ex ... parte latenti]. AETNA 160 [*textus incertus*] ora qua patula in -u cernis). CIC. off. 1, 126 *natura* formam nostram ... posuit in -u, ... *turpes partes corporis* abdidit (QVINT. inst. 9, 1, 13 a simplici atque in -u posito dicendi modo. AVG. anim. 4, 3, 4 tam in -u positae atque apertissimae veritati. *al.*). LIV. 22, 42, 6 tabernacula aperta et omnia cara in -u relicta *esse.* EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. cum in -u adsit perfugium declinandi periculi (*de tempore propinquo*: VITA Roman. rec. [BHL 7306] 13 cum iam ... Romani tempus vocationis in -u adesset). LACT. inst. 3, 8, 34 tam in -u id quod quaerimus iacet, ut *eqs.* AVG. gen. ad litt. 6, 16 p. 191, 2 inesse in natura quiddam latens, quo educantur in -u numeri occulti ... senectutis a iuventute (*nisi ad B2*). EPIPHAN. in euang. 18 p. 14, 1 in -u patet nobis *paenitentibus* regnum caelorum. MVTIAN. Chrysost. hom. 4 p. 263 de re manifesta et in -u constituta (*gr. p. 38 ὡς περιφερομένην καὶ κατάδηλον οὖσαν*). *al.*

2 in -u esse (situm esse *sim. v. sub 1; verbum subintellegendum est l. 72. al.; saepe c. dat. personae*): **a** *de iis, quae manifesta, aperta sunt* (*sive ostenduntur sive percipiuntur; locutioni accedunt verba fere syn., e. g.* apparere *l. 52. 58,* comparere TERT. nat. 2, 2, 14, patere *l. 46 et* PAVL. NOL. epist. 34, 5, *opp.* latere HEGES. 2, 6, 3): **α** *varia exempla*: Q. SCAEV. (?) Gell. 4, 1, 17 (*v. vol. X 1, 1123, 68 sqq.*) *penus* non in -u est. LVCR. 6, 941 nil esse in -u nisi mixtum corpus inani (*huc refert Bailey, comm. 1947, ad l., alii ad b*). CIC. de orat. 1, 23 cum illa, *sc. praecepta Graecorum,* pateant in -uque sint omnibus (*nisi ad b*). ac. 2, 10 (*opp.* reconditiora). div. 2, 124 (*opp.* interiora). off. 1, 6 quae quamquam ita sint in -u, ut res disputatione non egeat, tamen *eqs.* 1, 95. PS. SALL. rep. 2, 12, 2 si hoc itinere uti decreveris, cetera in -u erunt (*nisi ad b*). AETNA 219 operis natura solique. OV. rem. 162 causa. FEST. p. 138 *quod* in -u sit omnibus, id est ostentum. SEN. epist. 67, 10 fortasse una *virtutum* in -u sit et maxime appareat patientia. *al.* **β** *accedunt struct. verbales*: LVCR. 2, 149 quam subito soleat sol ... convestire ... omnia luce, omnibus in -u manifestumque esse videmus (*cf. l. 57 sq.; item cum interrog. obliqua*: CIC. off. 2, 74 quarum *rerum* qualis comparatio fieri soleat ..., non est necesse dicere; est enim in -u [*cf. l. 59*]. LIV. 36, 5, 8 VELL. 2, 27, 5 LACT. epit. 46, 6. *al.*). 2, 246 hoc in -u manifestumque esse videmus (*seq. acc. c. inf., ut*: ARNOB. nat. 5, 4 [*iuxta* apparet]. *al.*). CIC. off. 2, 68 illud non sunt admonendi, est enim in -u, ut animadvertant *eqs.* (MARCELL. dig. 41, 2, 19 pr. in -u est, ut possidere desierit *emptor fundi*).

b *de iis, quae praesto sunt*: **α** *bona, sc. maxime utilia, vel neutra*: Ⓘ *praecepta, argumenta, cogitata sim.*: CIC. fin. 2, 119 haec ipsa mihi erunt in -u, quae modo audivi. ac. 1, 4. off. 1, 61 in probris maxime in -u est, si quid tale dici potest: '...'. PS. SALL. rep. 2, 2, 1 nihil tam ex alto reperiri posse, quod non cogitanti tibi in -u sit. LIV. 25, 33, 8 *nullum* salutare consilium. SEN. contr. 1 praef. 18. SEN. benef. 7, 1, 3 si pauca praecepta sapientiae ... in -u tibi et in usu sint (*postea*: habeas ad manum). epist. 94, 26 non ... reposita illa *praecepta* esse oportet, sed in -u (*postea*: parata). QVINT. inst. 8 prooem. 28 ut *verba sim.* semper in -u sint et ante oculos (*cf.* 10, 1, 6 in -u atque ... in conspectu). 11, 2, 43 (*nisi ad a*) *non est* in -u ratio, quantum *eqs.* (decl. 270, 1 *syn.* facilis). COD. Theod. 13, 6, 8 sit ... hoc in -u, ut damnis fiscalibus ... consulatur (*'hoc unice spectandum esse' explicat Gothofredus*). *al.* Ⓘⓘ *varia* (*homines p. 1902, 6 sq.*): VARRO ling. 5, 167 'torus' a torto, quod is in -u *est.* LIV. 25, 29, 9. 33, 5, 8 *non* in -u erat, quod obmolirentur *vallo scisso.* SEN. epist. 119, 15 ad salutem omnia parata sunt et in -u. SCRIB. LARG. 107 usus *medicamenti.* QVINT. decl. 306, 32 iuveni audacia in -u *est* (*item de affectu* TAC. hist. 5, 5, 1 apud *Iudaeos* ... misericordia in -u *est*). GELL. 2, 2, 5. 18, 10, 8 quae natura nobis ... et in -u esse et in propatulo voluerit (*opp.* altius occultiusque remota). PORPH. Hor. sat. 1, 2, 105 copia *meretricum* (*item de hominibus*: PAVL. NOL. epist. 32, 20). NICET. psalm. 14 l. 5 orandi potestas. *al.*

β *mala, infesta*: QVODV. haer. 2, 3 certamen in -u est, ... urget adversarius. MAX. TAVR. 81, 3 adversarius imminet, inimicus in -u est.

c *de iis, quae sine difficultate fiunt* (*quae alicui facile contingunt l. 13*): **α** *quaelibet exempla*: SALL. Iug. 111, 1 id, *sc. aliquid pro Romanis facere,* adeo *regi* in -u esse, quoniam copiam Iugurthae haberet. CELS. 4, 3, 1 somnus in -u est *aegrotanti.* TAC. Agr. 19, 4 donec, quod omnibus in -u erat, paucis lucrosum fieret. SERV. georg. 2, 45 ('in manibus terrae') in facili, in -u est terrarum descriptio, quod Graeci *πρόχειρον* dicunt. **β** *accedunt struct. verbales*: *inf. nudus*: PS. SALL. rep. 2, 7, 1 occulta pericula neque facere neque vitare bonis in -u est (*antea*: haud difficile). OV. met. 2, 86. 13, 161 plura ... feci, quam quae conprendere dictis in -u mihi sit. QVINT. inst. 9, 1, 3. PAPIN. dig. 49, 15, 10, 1 dicere (IVLIAN. in Iob 21, 31 in -u est et ad manum positum). PLIN. med. 3, 37, 1 (*postea*: facillimum). VITA Eugen. rec. vet. p. 392, 35 in -um est probare quod dei est. *al.* *variae*: AVG. pecc. mer. 1, 34, 64 quae *natura humana* ab omnibus ut consideretur, in -u est. ALC. AVIT. carm. praef. p. 202, 14 agnosci in -u est, illud periculosius laedere, quod *eqs.* (*sim.* epist. 53 p. 82, 18. *cf. acc. c. inf.* VERAN. Migne 72, 702A).

3 in -u habere: **a** *quae praesto, ad manum sunt, sc.*: **α** *praecepta, argumenta sim.*: CIC. ac. 2, 46 ea, quae ... responderi possunt. Tusc. 3, 55 hoc ... habemus in -u, nihil oportere inopinatum videri. off. 1, 105 semper in -u habere, quantum natura hominis pecudibus ... antecedat. SEN. benef. 6, 41, 2 merita amicorum. QVINT. inst. 2, 4, 27 *locos* memoriae ... mandatos. *al.* **β** *facultatem aliquam*: VET. LAT. II Cor. 10, 6 (cod. 75, *sim. al. et* VVLG.) in -u habentes vindicare ... inobaudientiam (*Ambrosiast.* parati vindicare, *gr. ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι*). AVG. c. Gaud. 1, 29, 35 p. 233, 11 compendium *se occidendi.* **γ** *quaelibet* (*homines* ANON.): OV. Pont. 1, 1, 24 in -u scrinia Brutus habet. SEN. dial. 6, 10, 2 quae ... data sunt *nobis.* EPIST. imp. Hadr. dig. 48, 20, 6 *nummulos* victus sui causa. ANON. de mach. bell. 5, 7 ut ... iuniores ... habeantur in -u ... in locum amissorum ... subrogandi. *al.*

b *quae manifesta sunt, aperte ostenduntur*: SALL. Catil. 7, 1 coepere se quisque magis extollere magisque ingenium in -u habere.

B *usu adverbiali fere i. q. prompte, sc.*: ?**1** *strenue, incunctanter sim.*: ACC. trag. 436 ˌobviam ense it; quemˌ advorsum aptus alter in -u occupat (ˌ ˌ *Grotius,* obvia mens idque *trad.; locum parum perspicuum alii aliter intellexerunt*). **2** *aperte, palam*: TERT. pall. 5, 4 vita meliore magis in secessu fruare quam in -u. AVG. in euang. Ioh. 97, 1 quae de dei ... sanctitate in -u et palam ... dicuntur. in psalm. 49, 26 laudas in -u, irrides apud te.

II *abl.* **-u** (cum -u FACVND.): *de statu animi prompto, alacri* (*in* VET. LAT. *fere i. q. prompte*): APVL. Socr. 3 p. 123 deos Plato existimat naturas ... bonas et ad omnia conpetentia sibi -u facili, simplici, libero, absoluto. VET. LAT. I Petr. 5, 2 (cod. 55) pascite ... gr⟨egem Christi⟩ ... non in turpi lucro, sed ˌ-uˌ (promticordes *Berger et alii perperam; gr. προθύμως, cod. 64* prompte, *Vulg.* voluntarie). FACVND. defens. 3, 3, 3 (*ex edicto Iustiniani*) ut *martyres* cum gaudio et ˌ-uˌ et alacritate passiones adirent (ˌ ˌ *ed. Clément-Vander Plaetse*; prompti *cod. vetustus et al.,* promptine *unus e recc.,* promptitudine *ed. princ.*). ? *pro* in -u *p. 1900, 64.*

deriv.: *cf.* promptuarius.

promt- *v.* prompt-. *Kruse.*

prōmulceo, -mulsum, -ēre. *a* pro *et* 1. mulcere. [*falso trad.* GLOSS. V 377, 52 -serit: lithircadae (*anglosax.; spectat ad Oros. hist. 5, 17, 12, ubi codd.* perm-).] *i. q. mulcendo promittere* (*sc. crines*): APVL. flor. 3, 10 -sis caproneis (*v. p. 726, 64 sqq. et cf. Hildebrand, ed. 1842, ad l.*).

prōmulcum (-us), -ī *n.* (*m.*). [*in voce q. e.* remulcum, *quae originis gr. esse videtur* (*cf. ῥυμουλκέω*), *loco* re- *syllabae substitutum est aptioris sensus gratia* pro-: *Keller, Lat. Volksetym., 1891, 284; Ernout-Meillet, [4]1959, 569b. Fo.*]. *i. q. remulcum, funis ad navem ducendam*: PAVL. FEST. p. 224 -o agi dicitur navis, cum scapha⟨e⟩ ducitur fune. *perperam refertur ad ipsam scapham*: GLOSS.L V Abba PRO 54 -us (-mult-, -munt- *codd.*): scafa, quae navem maiorem ducit remigio (*sim.* GLOSS. V 511, 25). *Bl.*

prōmulgātio, -ōnis *f.* *a* promulgare. GLOSS. legis positio. II 242, 22 *ἀπόφασις*: sententia, interlocutio, pronuntiatio, -o. 376, 64 *νομοθεσία*: iuris dictio, legis latio, -o, sanctio (*sim.* III 276, 30). *legitur in prosa oratione tantum apud* CIC., CAEL. *et inde a* TERT.; *saepius apud* CIC. (*sub 1aα*), IVLIAN. (*fere sub 1b*) *et* ENNOD. (*p. 1903, 43 sqq.*).

i. q. actio promulgandi (*fere meton. de eo ipso, quod promulgatur, sc.*

[*v. L.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

constitutione sim., imprimis l. 18 sqq. 27; accedit gen. spatii temporis l. 8, subi. l. 11. 33 [cf. pron. poss. l. 20, adi. l. 30], obi. l. 14 sqq. 23. 40. al., praepos. de *l. 12*): **1** *usu fere technico iuris promulgatur aliquid*: **a** *auctoritate publica*: **α** *respiciuntur leges rogatae (ad rem cf. p. 1904, 20 sqq.; e coni. dub.*: CIC. Mur. 47, *v. vol. X 1, 1664, 44 sq.*): CIC. Phil. 1, 25 illae *leges* ... sine ulla -e latae sunt ante quam scriptae (*i. omnino non latae sunt*). 2, 109 *Antonius* leges alias sine -e sustulit, alias, ut tolleret, promulgavit. 5, 8 ubi lex Caecilia et Didia, ubi -o trinum nundinum? (or. frg. A 7, 28 ex -e ⌊t. n.⌋ dies ad ferendum potestasque venisset [*cf. Prisc. gramm. II 292, 15* ⌊ ⌋ pro trinundinarum]). leg. 3, 43 de -e (*spectat ad 3, 11, v. p. 1904, 30*). Att. 3, 23, 1. fam. 1, 5ª, 2 subito exorta est nefaria Catonis -o. CAEL. Cic. fam. 8, 4, 3 Vinicianum ... -o de dictatore subito deiecit. **β** *vario respectu*: TERT. resurr. 21, 6 deo ... nec inconstantiam nec lenocinium adscribi posse, per quae fere -o maiorum *decretorum eius* cavillatur. COD. Theod. 3, 12, 3 ante -em huiusce legis ([*ibid.* post latam dudum legem]. 4, 8, 7. 16, 2, 3 ante l. -em [obligat- *var. l.; ibid.* post legem latam]). 5, 14, 30 (= Iust. 11, 59, 7) -e rescripti ([proscr- *Theod.*]. CONC. Carth. a. 411, 3, 49). NOVELL. Theod. 22, 1, 4 hac ... perpetuo duratura -e decernimus, ut *eqs.* (*ibid.* veterum ... constitutionum auctoritate servata). 25, 1 divina -e (*ibid.* constitutionis). EDICT. Hunir. Vict. Vit. 3, 13 hoc nostra -o praecipit observandum, quod ... supradictis legibus videbatur expressum, ut *eqs.* COD. Iust. de cod. confirm. 1 *constitutiones* posteriore -e vacuatae. *al.*

b *auctoritate divina (cum abundantia l. 24)*: CHALC. transl. p. 42ᴰ cunctis fatalium legum -bus in istum modum patefactis et expositis ([*gr.* διαθεσμοθετήσας ... πάντα ... ταῦτα]. AMBR. in psalm. 118 serm. 5, 5, 2 *mons Sinai* habens in se ... legis -em. IVLIAN. in Os. 2, 14 l. 338. *al.*). comm. 138 quam *legem divinam* Plato inevitabilem appellat -em (*cf. 143* scitum inevitabile. *spectat ad Phaedr. 28ᶜ* θεσμὸς ... Ἀδραστείας *male intellectum, v. Den Boeft, Calc. on Fate, 1970, 10 sq.*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 43 -e atque obtestatione divina (in Iob 22, 22 ['suscipe ... legem'] -is d., cuius est ista sententia ..., ut proterat superbos ..., esto auditor. PETR. CHRYS. serm. 93, 6. *aliter l. 19*). in psalm. 32, 6ᵇ l. 33 ('spiritu oris eius *domini*') ac si diceret ⌊-e eius atque sententia⌋ (⌊ ⌋ *gr.* τῇ ἀποφάσει). *al.*

c *auctoritate ecclesiastica*: EPIST. pontif. 930 Sitz. Ber. Münch. Ak. 1940, 2 p. 14, 14 hac te, Theodore, ... sententiae -e ... communione catholica ... spoliatum esse decernimus (937 Conc.ˢ IV 2 p. 141, 30 diligenter ... cuncta discutere et cauta -e s. definire). CASSIOD. hist. 7, 18, 1 -em fidei Ariminensis anathemaverat *synodus* (*Socrat. 4, 6, 2* ἔκθεσιν).

2 *extra ius*: TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 516, 22 *dicta de Christo (velut Matth. 12, 24) esse* in ore hominum futura, ex euangelii -e. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 4 *sacra scriptura* hanc unam -is causam habuit, ut eius testimoniis ... iniquitas deleretur. *spectat ad epistulas dandas*: ENNOD. epist. 4, 24, 3 p. 116, 5 tabellarum -e consulite *mihi* (8, 9, 2 p. 206, 20). 5, 27, 1 p. 147, 3 patior ... interdum caritatem sub paginarum -e simulari (6, 28, 1 p. 165, 18. *al. apud eundem*). 8, 16, 2 p. 211, 8 haec causa me ab officii -e revocavit. 8, 38, 2 p. 225, 10 ut me ... crebri relevetis -e conloquii (9, 24, 2 p. 246, 26. 9, 33, 1 p. 257, 4). 9, 5, 2 p. 232, 7 *supplico,* ut vicaria mihi stili -e benedicas. *sim. al. ibid.*

prōmulgātor, (-ōris) *m.* *a* promulgare. *de notione v. p. 571, 8 sq. nec non* GLOSS. II 376, 63 νομοθέτης: legislator, -r (GLOSS.ᴸ II Abav. LE 8 l.: -r, legifer).

i. qui promulgat: *iure statuendo*: FRONTO p. 230, 13 (*iocose de Numa rege*) epulorum dictator, ... feriarum -r. GAVDENT. serm. 1, 9 Christus, -r legis et gratiae (AVG. in psalm. 50, 8 l. 45 Moyses minister l., Christus -r l.). *epistulis dandis* (*cf. l. 42. p. 1906, 12*): ENNOD. epist. 7, 12, 2 p. 180, 26 scio artare paginam, cuius pretium -r intellego.

f. **prōmulgātrīx,** (-īcis). *i. quae promulgat*: EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 12, 27 congregatio synodica ..., non -x iteratae sententiae, sed ... veteris ex(s)ecutrix. *v. L.*

ᴹ**prōmulgo,** -āvī, -ātum, -āre. [*de origine nihil constat; fort. subesse putes* *-mor-(i)gāre (*cf.* līt-igāre, iūr-gāre), *sc. cum suffragii legisque lationi inferatur mora, et dissimilitudine consonantium facta ortum esse* -molgāre. *ad vet. hibern.* durinmailc *'-vit' cf. Thurneysen, Zeitschr. vergl. Sprachf. 48, 1918, 62 adn. 1. Fo.*] *de origine*: EVTYCH. gramm. V 476, 14 'vulgo', a quo ... -o -as componitur (*cf. p. 1904, 32*). NOT. Tir. 90, 7 -at (prov- *var l.*). *inter verba primae coniugationis affert* EVTYCH. *supra.* *de notione et differentia* (*cf. p. 1904, 23 sqq.*): SYNON. Cic. p. 422, 32 dixit. -vit. provulgavit. ... prodidit *eqs.* GLOSS. -at: νομοθετεῖ, προχειρίζει, θεσπίζει. pronuntiat. promit. -et: legem proferet (*pro* -rat*?*). -are: praedicare vel statuere. -vit: proposuit, edidit. -ta: prolata vel deprompta, propagata, patefacta. II 376, 65 νομοθετῶ: -o, sancio legem, constituo. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 2443 -ans: porrigens. IV Plac. P 21 -tum est foras prolatum vel constitutum, ut lex dicitur -ta; provulgatum (perv-*?* prom-, perm- *trad.*) autem in omnium notitiam et totius vulgi intimatum. V Abba PRO 51 -tum: puplicatum. *al.* *certe legitur inde a* CIC. (*qui vocem frequentat [in oratt. et epistulis], ut e. g.* LIV. *et* COD. Theod.), *sed vindicari iam potest* ENNIO (*v. p. 1905, 60; ceterum versibus deest*), GRACCHO (*v. l. 51*) *et legi veteri l. 30.* [*in codd. confunditur imprimis cum* -vulgare CIC. leg. agr. 3, 3 PLIN. nat. 27, 9 TERT. anim. 46, 6. *al.; e suppl. dub.* CIC. Sest. 77; *var. l. vix recta* HIER. praef. Vulg. pent. p. 64, 10.]

fere i. q. proferre, prodere (sed intrans. p. 1906, 36): **I** *palam faciendo (hic illic vergit ad notionem sanciendi, statuendi, v. imprimis sub A 1b).* *accedit acc. obi. passim (c. praedic. p. 1905, 70 et fort. p. 1905, 71; refl. p. 1905, 73), acc. c. inf. p. 1905, 62 et e. g.* COD. Iust. 7, 40, 1, 1e, *enunt. secund. sine coniunct. l. 64. p. 1905, 7,* ut *vel* ne *l. 37 (potius e tota locutione pendens ut etiam l. 47. 60. 71. al.). 72,* quod *p. 1905, 54, sine obi. vel obi. supplendo p. 1905, 8. 72. al.; ceterum accedit dat. p. 1905, 20. 24. 40. al. (cf. p. 1906, 26), praepos.* ad *l. 60 (de directione ut p. 1905, 23. 33. 1906, 14. al.). p. 1905, 22 sq. (de occasione ut p. 1905, 33). 44 (de fine ut e. g.* AVG. epist. 93, 50), adversus *l. 48. p. 1905, 51. al. (cf.* contra *p. 1905, 25. 38. al.,* in *c. acc. p. 1905, 50. 52. al.,* pro *l. 49. al.),* de *re personave tractanda l. 39 (iuxta obi. ut l. 55. p. 1905, 24 et saepius). p. 1905, 11 (cf. e. g.* super *p. 1905, 23. 31. al.),* ex *loco p. 1905, 47. 1906, 9. 18,* per *regionem p. 1905, 30. 32. al.; sim. al.*

A *usu fere technico iuris -antur leges, sententiae sim.*: **1** *ex auctoritate publica*: **a** *strictius respiciuntur leges rogatae, sc. aet. lib. rei p. (-antur a magistratibus [sc. Romanis praeter l. 50. 57. 62], antequam in comitiis suffragium de iis feratur; cf. e. g. Wesener, RE Suppl. IX 1239 sqq.; disting.* (per)ferre *l. 41. 46. 65. p. 1905, 12. al.*): **α** *exempla potiora rem et -andi modum illustrantia*: CIC. Flacc. 15 quae scisceret plebes aut quae populus iuberet, ... auditis auctoribus, re ⌊multos dies⌋ -ta et cognita iuberi vetarique voluerunt *maiores* (⌊ ⌋ *cf. l. 33. p. 1903, 8 et* QVINT. inst. 2, 4, 35 de iure dubitari potest ... rogationis, ... *si* non trino forte nundino -ta *esse* ... dicitur. SCHOL. Cic. Bob. p. 140, 24 *lex* Caecilia est ... et Didia[m], quae iubebant in -andis legibus trinundinum tempus observari [*quae lex lata est a. 98 a. Chr.*]). leg. 3, 11 (*verba legis*) qui agent, ... -ta proposita in aerario †cognita agunto (condita habento *Turnebus*). PAVL. FEST. p. 224 -ari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi provulgari. SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 17 (*ad l. 41*) saepe hanc ostendi -tae legis et latae differentiam: nam trinundino proponebantur, ut in notitiam populi pervenirent; quo exacto tempore ferebant⟨ur in i⟩uris validi firmitatem.

β *usu vario*: Ⓘ -are legem, leges (*cf. p. 1905, 18. 42*): CIC. Verr. II 2, 174 de quibus *viris incorruptis sim.*, ut eos iudices habeamus, l. ... -tam *esse a praetore* (Phil. 1, 21 CAES. civ. 3, 20, 5. *al.*). 5, 177 (*in eadem re*) lege de iudiciis iudicibusque novis -ta (Manil. 52. ad Q. fr. 2, 3, 1 de imperio Lentuli abrogando. *al.* SALL. hist. frg. 4, 1 LIV. 4, 7, 2. *al.*). Sest. 55 legum multitudinem, cum earum, quae latae sunt, tum vero, quae -tae fuerunt (*cf. l. 33*). Vatin. 27 cum lex esset ... -ta ..., multas iam alias tulisses. Phil. 1, 26 loquor de legibus -tis, de quibus (*quippe nondum latis*) est integrum vobis. Att. 3, 23, 1. *et saepius.* CAES. civ. 2, 25, 4 tribunus plebis l. -verat, qua lege regnum Iubae publicaverat. *al.* LIV. 3, 14, 1 -ta lex (*disting. 3, 14, 2* perlatam). 3, 24, 9 si lex ... -ta ferretur. 4, 25, 13 placet tollendae ambitionis causa tribunos l. -are, ne cui album in vestimentum addere petitionis causa liceret (6, 35, 4 tribuni ... -vere leges ... adversus opes patriciorum et pro commodis plebis: unam de aere alieno, ut ... persolveretur; alteram de modo agrorum, ne *eqs.* 33, 46, 6 *Hannibal* l. ... -vit pertulitque, ut ... ne⟨u⟩. ASCON. Corn. p. 57, 24). *al.* *respicitur oratio* GRACCHI de legibus -tis, *quam ipse sub eo titulo videtur edidisse*: FEST. p. 201 C. Gracchus de l. a se -tis. GELL. 9, 14, 16 de l. -tis (*item* 10, 3, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 81, 19). Ⓘⓘ -are rogationem, rogationes: CIC. Sull. 62 quam *r.* -arat *Caecilius* ... de levanda calamitate fratris sui (Sest. 25. LIV. 4, 1, 1 de conubio patrum et plebis ... tribunus plebis r. -vit. 22, 25, 10. 32, 38, 9 *Nabis Argivis* rogationes -vit, unam de tabulis novis, alteram *eqs.* 42, 21, 4). Att. 1, 13, 3 ex senatus consulto consules r. -asse (*postea*: Piso ... operam dat, ut ea rogatio, quam ipse fert, ... antiquetur). 1, 14, 2. SALL. Iug. 40, 1 tribunus plebis r. ad populum -at, uti quaereretur in eos, quorum *eqs.* (LIV. 4, 48, 2 ut ager ... viritim divideretur. 24, 25, 10 praetores *Syracusani* r. -arunt ..., ut. *al. apud eundem*). LIV. 6, 39, 6 consenuisse iam ... r. -tas. 31, 6, 1 *consul* r. -vit, vellent iuberent Philippo regi ... bellum indici (*item sine coniunct. l. 66*). 41, 6, 2 cum ... tribuni plebis *quidam* ... r. ... -rent, ne Manlius ... imperium retineret ([*disting. ibid. 3* perferretur]. 43, 16, 7 rata locatio *vectigalium* ne [*sunt qui edant* non] esset; de integro locarentur, et ut omnibus redimendi ... ius esset). *al.* Ⓘⓘⓘ *cetera exempla (pro lege saepius ponitur eius argumentum [cf. B 1a]; p. p. p. neutr. pro subst. p. 1905, 4)*: CIC. leg. agr. 2, 10 largitio aliqua -ta, quae ... fieri nisi exhausto aerario nullo pacto potest. 3, 11 hoc tribunus plebis -are ausus est, ut, quod quisque ... possidet, id ... iure *tamquam optimo* teneret? (p. red. in sen. 4 cum [quam, *sc. legem, coni. Lambinus*] meus inimicus -vit, ut, si revixissent *hostes domestici* ..., tum ego redirem. Att. 1, 17, 8 LIV. 38, 36, 7. *al.*). 3, 15 qua de causa ... ille *P. Servilius Rullus* hoc -arit (*item pro obi. est pron. neutr.*: Sull. 64 nihil. Att. 1, 18, 5 illud idem de Clodio. 3, 23, 3

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*verba rogationis*] si quid in hac rogatione scriptum est, quod per leges ... -are, abrogare, derogare, obrogare ... non liceat. *al. apud* Cic. *et* Liv.). ad Q. fr. 2, 5, 3 de Caesare monstra. *al.* Liv. 6, 39, 1 concilio plebis habito apparuit, quae ex -tis plebi, quae latoribus gratiora essent. 26, 2, 6 ea res cum tribunis acta -taque est. Colvm. 1, 3, 11 quem *agri modum* ... rogatione tribunicia -verat *C. Licinius.* Decl. in Catil. 65 lege Gabinia -tum fuisse, qui coitiones ullas clandestinas in urbe conflavisset, ... capitali supplicio mulctaretur. *sine obi. vel obi. supplendo (pass. impers.* Liv.): Cic. Sull. 62 (*cf. p. 1904, 55*) *Caecilium* talem ... fuisse, ut ... -arit inpulsus amore fraterno, destiterit fratris auctoritate deductus. p. red. in sen. 4 qui *tribuni* et -rent de salute mea et ad vos ... referrent (22 publice ... de mea salute. Pis. 35 de me cum omnes magistratus -assent ..., legem ... tulit ... consul. *al.* Liv. 6, 38, 12 quo *tempore* -tum de multa eius *Furii* traditur [*ibid.* rogationi]). Att. 3, 23, 3 (*verba rogationis, cf. l. 1*) si quid in hac rogatione scriptum est, ... quod ... ei, qui -vit, ⟨abrogavit⟩, derogavit, ⟨obrogavit⟩, ... poenae ... sit. fam. 1, 9, 16 -antibus omnibus ⟨paene magistratibus⟩. Flor. epit. 3, 17, 7 aderat -andi dies (*cf. 9* per vim latae iussaeque leges).

b *laxius*: **α** -are *legem latam*, leges *latas*: Frontin. aq. 99, 2 in re ... senatus consulta ⟨f⟩acta sunt ac lex -ta (*sc. a. 11 a. Chr.*). Apvl. Plat. 2, 26 p. 260 leges ... huic civitati -ari iubet *Plato* (*cf. leg. 630ᶜ θήσει τοὺς νόμους*). *al.* Arnob. nat. 1, 28 p. 23, 16 hanc legem constituitis, hanc -atis, ut *eqs.* Amm. 22, 6, 5. Cod. Theod. 13, 3, 13 ad relationes (*cf. ibid.* gest. in sen. 5 ad preces). 7, 7, 5 ad ... praefecturam. 10, 20, 17 super hoc. 16, 2, 28 de diaconissis. 16, 5, 23 Eunomianis, ne caperent aliquid ... testamento. 16, 5, 65, 3 *leges* contra hos *haereticos* ... -tae (*loco gemino Cod. Iust. 1, 5, 5* prolatae). *et passim.* **β** *varia exempla*: Firm. err. 20, 7 (*ad impp.*) sancite, -ate, quod prosit. Epist. imp. Valent. (Inscr. Ephes. Wankel 42) 11 -ta *sanctione* (Cod. Theod. 6, 30, 21 quam *s.* de proximis sacrorum -vimus scriniorum. 9, 45, 5 super confugientibus ... ad ... altaria s. ..., ut *eqs. al.*). Rvfin. hist. 4, 26, 5 novis decretis per omnem Asiam -tis. Cod. Theod. 2, 5, 2 quae *constitutio* super consortibus -ta est (12, 3, 2 pr. de alienandis praediis curialium. Novell. Theod. 1, 6 per Orientem. Valent. 8, 2 pr. ad preces *cuiusdam.* Inst. Iust. 2, 8, 2 ad Caesarienses advocatos. *et saepe*). 4, 18, 2 qui *cognitor* de principali negotio *sententiam* -vit (Ennod. opusc. 3, 122 p. 362, 21 qua sententia -ta, *sc. a rege Theodorico.* Cassiod. var. 4, 41, 2. *al.*). Marcell. chron. II p. 103, 531 codex Iustinianus orbi -tus est. Rvstic. Conc.ˢ I 4 p. 203, 5 quae *sacra* (*sc. epistula*) -ta est ... praefectis de exilio ... Irinaei (p. 205, 14 contra eos). *al.*

2 *ex auctoritate divina vel ecclesiastica*: Fronto p. 232, 3 *Somno nondum nato* quies nocturna vigilantibus pro somno ⌊nox ut lex⌋ erat -ta (⌊ ⌋ *lectionis inc.; estne glossema ad* quies*?*). Tert. adv. Marc. 2, 19 p. 360, 26 (*ad psalm. 1, 2* in lege domini *eqs.*) quam *legem* non duritia -vit auctoris, sed ratio summae benignitatis (Chalc. comm. 177 fatum, lex divina -ta ... ad rerum omnium gubernationem [*cf. Nemes. nat. hom. 38 τὸν νόμον δεδόσθαι κτλ.*]. Firm. err. 20, 6. Vvlg. num. 36, 6 super filiabus Salphaad. Pelag. in I Tim. 1, 8 a deo -ta [*Ps. Primas.* data]. Avg. epist. 108, 11 caritatis l. ex ore Christi ... -tam. *et saepe; cf. l. 40*). pudic. 1 p. 220, 9 (*antea*: episcopus ... edicit: ... ⟨delicta paenitentia⟩ functis dimitto) illic eiusmodi paenitentia -anda est, ubi delinquentia ipsa versabitur. Filastr. 120, 7 ius coniugii a deo -tum. Ambr. in Luc. 7, 105 (*ad Luc. 11, 44*) in ipsos ... peritos legis damnationis *sententia* -atur (Avg. epist. 93, 14 adversus vos. Arnob. Ivn. in psalm. 50 l. 17 in reum. *al.*). Gennad. vir. ill. 44 Innocentius ... scripsit *decretum* ..., quod ... Zosimus latius -vit (Facvnd. defens. 7, 6, 8. *al.*). Conc.ˢ I 5 p. 367, 39 *de iis* -vimus, quod sint orthodoxi (*gr. I 1, 3 p. 66, 28 ἡμᾶς ... ῥῆξαι φωνάς, ὅτι κτλ., cf. I 3 p. 176, 5* voces emisimus, quia *eqs.*). *al.*

B *extra ius*: **1** *incorporaliter -antur*: **a** *variae res, quae praedicantur, indicuntur, pronuntiantur sim.* (*futura l. 75; cf. etiam p. 1904, 68*): Cic. Mur. 30 (*antea*: bellicum canere) ⌊proeliis -tis⌋ pellitur e medio ... sapientia (⌊ ⌋ *subestne versus Ennii? seq. enim ann. 268* [*cf. Skutsch, 1985, p. 432 sq. ad l.*]). Plin. nat. 27, 9 maiores oculorum ... medicamentis aconitum misceri saluberrime -vere ([-vulg- *var. l.*]. *item accedit acc. c. inf.*: Chalc. transl. p. 19ᴬ illud etiam -tum [-vulg- *var. l.*] puto lectorum fetus parentum summa cura ... alendos *esse* [*cf. gr. ἔφαμεν*]). 33, 17 *scriba Appii Caeci* exceperat eos dies ... -aratque (*antea*: publicatis diebus fastis. *cf. Liv. 9, 46, 5* fastos ... in albo proposuit, *Val. Max. 2, 5, 2* fastos ... exposuit). Apvl. apol. 11, 6 id genus omnia dissimulare et occultare peccantis, profiteri et -are ludentis *talia carmina* est. Tert. apol. 10, 7 Saturnum ... neque Diodorus ... neque ullus commentator eiusmodi antiquitatum aliud quam hominem -verunt. anim. 11, 3 cum scriptura (*gen. 2, 7*) ... nihil amplius -verit quam deum flantem in faciem hominis flatum vitae *eqs.* 46, 6 Seleuco regnum Asiae Laodice mater ... praevidit; Euphorion -vit (-vulg- *var. l.; syn.* prodidit). idol. 22, 4 multi dicunt: 'nemo se debet -are, *sc. tamquam Christianum*' (*syn.* ostendere; *opp.* negare). adv. Marc. 4, 33 p. 532, 10 (*de Iohanne baptista*) praeparator ... viarum domini ... regnum dei -turi (*cf. Vet. Lat. Luc. 16, 16* [*ibid. l. 2*] adnuntiatur). Hil. c. Const. 9 -as fidem infidelis et pietatem inpius mentiris. Tract. Pelag. 4, 16, 3 p. 96 utilem ignorantiam *veritatis* et nequaquam ... revelandam prodere ac -are. Conc.ˢ I 5 p. 380, 9 Esaia, -a nobis et malitiae speciem: 'et in ipso *ovo* basiliscus' (*Is. 59, 5; gr. I 1, 7 p. 82, 37 κήρυξον, cf. Rustic. ibid. I 4 p. 78, 8* praedica). Greg. Tvr. Franc. praef. p. 1, 10 nec reperitur rethor ..., qui gesta praesentia -are possit in paginis. *al.* **b** *ipsa enuntiata*: Tert. adv. Marc. 4, 2 p. 426, 8 quibus *apostolis* hoc munus euangelii -andi ... sit impositum. Amm. 15, 5, 23 illam *sententiam* Tullianam ex internis veritatis ipsius -tam ([*sc. Cic. frg. inc. I 43*]. Ennod. epist. 2, 19, 4 p. 60, 24). Ennod. epist. 1, 17, 2 p. 29, 2 reddo salutationis obsequia, propter quae -antur epistulae (*antea*: scripta porrigere. *item spectat ad epistulas dandas*: 4, 12, 2 p. 107, 13 conloquia [6, 6, 3 p. 153, 9]. 4, 23, 1 p. 115, 3 -tae scriptioni. 8, 25, 1 p. 247, 4 ad magnitudinem vestram litterarum munera -are. *al. apud eundem*). opusc. 6, 3 p. 402, 6 *dubitavi,* utrum ad vos per carmen an epistulari lege verba -rem. *al.*

2 *corporaliter*: *-antur varia, quae diffunduntur sim.*: Tert. apol. 11, 8 primus cerasia (Romanis *add.* Φ) ex Ponto Italiae -vit *Lucullus* (*de quo postea*: frugis novae ... ostensor. *cf. nat. 2, 16, 5* provolgavit). pall. 3, 7 ingenia ... vestificinae ... varias indumentorum formas -vere; quarum pars gentilitus inhabitantur *eqs.* *-atur lux, quae iussu dei palam fit*: Sacr. Leon. app. 1363 (*cf. gen. 1, 3* dixit ...: 'fiat lux') *deus* initio statim mundi -ans lucem.

II *protrahendo, sc. cum respectu temporis*: Apvl. Plat. 2, 18 p. 245 optumi medici ... desperatis ... corporibus non adhibent medentes manus, ne nihil profutura ⟨cu⟩ratio doloribus spatia -et (-mulc- *var. l.*). Ennod. dict. 17, 3 p. 474, 9 pasceris -ta tabe genitoris (*sc. eum non ilico interficiendo, vix cibos ei subtrahendo, ut ad l. 31 pertineat*). Greg. Tvr. Franc. 9, 20 p. 441, 9 eum *scandalum* magis incidere quam in longius -are (*cf. l. 8* ne scandalum propagetur).

*?***III** *variis modis (siquidem locos agnoscas)*: *efficiendo* (*vix huc l. 27*): Rvfin. Basil. hom. 2, 7 p. 1742ᶜ calor iste desiderii carnalis ... aeternos gehennae ignes ... -bit (*cf. gr. ibid. p. 213ᶜ μήτηρ γενήσεται τοῦ αἰωνίου πυρός*). *provehendo sim. (p. p. p. fere pro adi.)*: Gloss. -tus: sublimatus, probatus. *crescendo* (*sc. intrans.*): Gloss.ᴸ I Ansil. PR 2446 sq. -at: crescit. incrementat.

deriv.: promulgatio, promulgator (-trix).

*?***promulsārium** *v. l. 46.* *Burch.*

promulsidāre, -is (prō-*? plur.* -ia *vix a* -rium *sec. l. 46*) *n.* *a* promulsis. *significatur lanx grandior planiorque et apta ad sustinenda vasa, quibus continentur quae ad promulsidem pertinent, i. q. gustatorium*: Petron. 31, 9 in -i asellus erat Corinthius *portans olivas* ...; tegebant asellum duae lances *eqs.* Vlp. dig. 34, 2, 19, 10 scutellas vel -ia (*inter vasa* quae aliquid sustineant; *opp.* quae aliquid in se recipiant edendi bibendique causa paratum). CIL X 1598 ⟨pr⟩omu⟨l⟩sidaria argentat(a). *dubium*: Gloss. pransorium: -um (-mulsarium *trad., quod tuetur Mountford Gloss.ᴸ II Abav.* PR *1*).

promulsis (prō-?), -idis *f.* [*a* mulsum *tamquam vox hybrida derivatum; suffixum* -id- *et fortasse etiam* pro- *e gr. allata videntur, cf. subst. notionis affinis παροψ-ίς et πρό-πομα*; *v. Ernout-Meillet, ⁴1959, 394b. Fo.*]

1 *usu originario i. q. gustatio, sc. mulsi (v. e. g. Petron. 34, 1) aliorumque, quae ante ipsam cenam apponebantur* (*ad rem v. Ziegler, RE VII 1951 sq.*): Cic. fam. 9, 16, 8 *non* est, quod in -e spei ponas aliquid, quam totam sustuli; solebam enim antea debilitari oleis et lucanicis tuis (*in cenis Paeti ut*: 9, 20, 1 non eum *habuisses virum,* quem tu es solitus -e conficere; integram famem ad ovum adfero *eqs.*). *in imagine* (*de prolusione veneria*): Petron. 24, 7 cras in -e libidinis ... militabit *mentula Gitonis.* **2** *per synecdochen de promulsidari*: Tert. pall. 5, 5 Drusillianus ... quingenaria⟨m⟩ -em aedificat (*e Plin. nat. 33, 145* lancem).

deriv.: promulsidare.

[prōmulus *v.* promptulus.**]** **prōmum** *v.* promus. *Bk.*

prōmun(c)torium *v.* promunturium. **prōmuntuārium** *v. p. 1900, 3. 1907, 7.*

prōmunturiēnsis, -e (-montor- *ed.*). *a* promunturium. *significatur quod in promunturio situm est*: Mirac. Steph. 1, 7 *episcopus* de ... sancti reliquiis aliquam partem disposuerat in -i ecclesia collocare.

*prōmunturium,** -ī *n.* [promun- *cum* prominere *cohaerere manifestum est, ratio terminationis autem obscura. cogitare licet e. g. de adi.* *promentu-ro- *'prominens'* (*cf.* satu-ro-), *unde subst.* promuntur-io- *derivatum accedente assimilatione (cf. Leumann, Gramm. 1977, 101). syllaba* -mont- *fort. accepit vocalem* -o- *sec.* mons; *minus facile explicatur* -o- *syllabae* -tor-. *cf. Walde-Hofmann II 109. Fo.*] *de origine*: Isid. orig. 14, 7, 1 commune est insulis ut promineant; inde et loca earum -a dicuntur (*cf.* Gloss. *infra coniungentes vocem et c.* mons). *de scriptura: codd. valde discrepantibus videtur forma* -muntur- *esse communis; in codd. vet. vel inscriptionibus invenitur* -muntur- Sent. leg. Aug. pr. pr. (CIL III 567) 15 (pr⟨omu⟩ntur-).

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CIL X 6430. LIV. 22, 19, 7 (*P ut* 24, 13, 6. 24, 35, 3. *et saepe*). 42, 20, 3 (*V ut* 44, 28, 7. *al.*). VET. LAT. Ezech. 25, 9 (cod. 175). ITIN. Anton. Aug. 10, 2 (*cod. P saec. VII ut* 11, 2), -muntor- FRONTIN. grom. p. 5, 7 (*cod. A saec. VI*). SVLP. SEV. dial. 1, 3, 5 (*cod. V saec. VI*), -montor- CIL X 1488. OROS. hist. 1, 2, 81 (*cod. B saec. VII,* -muntur- *var. l.; similis variatio*: 1, 2, 94. 99); *in codd. medii aevi haud raro etiam* -munct- (*iam* GLOSS. II 419, 18 sq. *cod. saec. VII/VIII*), *ceterum e. g.* -tuar- GLOSS. IV 148, 45 (*cf. p. 1900, 3*). NOT. Tir. 58, 40 -um. *de prosodia: apud poetas (l. 13) tertia syllaba brevis est* (*synizesis duarum ultimarum minus placet, cf.* Axelson, *Seneca-studien, 1933, 70 sqq.*). GLOSS. -um: eminens mons in mari. πρόμωλον. -a: rupes aut montes maris. montes maris vel ⟨locus⟩ eminens in mare. GLOSS. III 260, 34 (*in capite* de rusticatione) ἀκρωτήριον, προμυκτήριον, δειράς: -um, Alpes. *al.* *legitur in versibus* PACVV. trag. 94 LVCIL. 125 OV. met. 15, 709, *in oratione soluta inde a* CIC. [*in codd. confunditur c.* promptuarium HIER. interpr. Iob 37, 9 RVFIN. epist. Clement. 14, 4 (*falso trad. p. 1899, 6*).].

i. q. pars terrae, quae prominet: **I** *usu strictiore prominet in mare* (*in flumen p. 1908, 1*): **A** *exempla usum illustrantia*: **1** *respicitur forma vel situs*: PACVV. trag. 94 Idae -um, quoius lingua in altum proicit. CAES. civ. 2, 23, 2 locus ... duobus eminentibus -is continetur. SALL. hist. frg. 4, 23 Italia ... finditur in duo -a, Bruttium et Sallentinum. LIV. 29, 35, 13 in -o, quod tenui iugo continenti adhaerens in aliquantum maris spatium extenditur. 32, 23, 10 -um ... in altum excurrens (36, 15, 8 excurrente in altum velut -o Attica terra. MELA 2, 96 PLIN. nat. 4, 97. *al., cf.* PLIN. nat. 4, 114 -i excursum $\overline{LX}$ prodidere.). 37, 11, 8 -a, quae cornibus obiectis ab alto portum faciunt. 37, 23, 6 -um, quod ab Sida prominet in altum. 37, 28, 7 -is coeuntibus inter se ... clauditur portus (MELA 2, 64. *aliter l. 64*). *al.* VITR. 5, 12, 1 acroteria sive -a procurrentia (*al., v. p. 1589, 28*). PAVL. FEST. p. 121 *lingua est* -i ... genus non excellentis, sed molliter in planum devexi. MELA 1, 25 *orae* caput atque exordium est -um, quod *eqs.* 1, 34 tria -a ... vaste proiecta in altum (PLIN. nat. 3, 30). 1, 77 duo ... -a sunt: Sarpedon, ... et quod Ciliciam a Pamphylia distinguit Anemurium (2, 67 MART. CAP. 6, 629). 1, 89 -um quo sinus clauditur (3, 84. *al.*). 2, 3 sinus portuosus ... -is duobus includitur (PLIN. nat. 5, 10. *al.*). 2, 31 Atho mons ... non -o ut alii, verum totus et toto longoque dorso procedit in pelagus. 2, 38 sinus et -a, quis ut fibris litora eius *Peloponnesi* incisa sunt (*cf.* 2, 49 oram ... -a lacerant). 2, 46 finit ... id *-um* litus Hellados (3, 99 PLIN. nat. 3, 97. *al.*). 2, 107 Euboea ad meridiem -um Geraeston et Capherea ... extrudit. 3, 12 parva -a. 3, 68 -um ..., quod Taurus adtollit. *al.* PLIN. nat. 3, 30 Pyrenaei montes Hispanias Galliasque disterminant -is in duo diversa maria proiectis (5, 97. *al.*). 3, 95 Cocynthum ... longissimum Italiae -um. 4, 113 -um ... terras, maria, caelum discriminans. 4, 115 -um Sacrum e media prope Hispaniae fronte prosilit. *al.* TAC. ann. 4, 67, 1 Capreas ... insulam ... trium milium freto ab extremis Surrentini -i diiunctam. IVL. VAL. 3, 14 situs ... loci arduus et ad -i faciem longe porrectior (*gr. p. 106, 15* ἀκρωτήριον). AMM. 23, 6, 10 *ut* contra oppositum aliud -um ... cernatur. SERV. Aen. 3, 699 -um austrum spectans (ISID. orig. 14, 7, 5). SVLP. SEV. dial. 1, 3, 5 ubi aversa quaedam a mari -a ventis resistunt. ISID. orig. 14, 7, 3 Maleum -um Graeciae, quod intrat mare et per milia quinquaginta protenditur. *al.* **2** *respicitur navigatio* (*selecta inde a* LIV.): LVCIL. 125 -um remis superamus Minervae (BELL. Afr. 62, 3. *al.* LIV. 31, 23, 3 ne superato -o conspiceretur, classem in statione usque ad noctem tenuit. *al.* TAC. ann. 15, 46, 2). CIC. Phil. 1, 7 cum ... me ... ad Leucopetram, quod est -um agri Regini, venti detulissent. div. 2, 94 *nautae* in flectendis -is ventorum mutationes ... sentiunt. OV. met. 15, 709 inde legit Capreas -umque Minervae. LIV. 10, 2, 4 circumvectus ... Brundisii -um (26, 19, 11. *al.*). 22, 19, 7 nondum ... aperientibus classem -is. 25, 27, 10 duae classes infestae circa -um Pachynum stabant (37, 28, 8 ad -a). 29, 27, 8 *gubernator* ait ... Mercuri -um se cernere. 30, 24, 8 ingenti remigum labore enisus Apollinis -um tenuit (37, 12, 10. *al.*). 44, 28, 7 *naves* -um ... petebant. VELL. 2, 79, 3 *classem* circa ... Palinuri ... -um adorta vis Africi laceravit. FRONTIN. strat. 2, 5, 44 parte ... navium post quaedam -a occultata. TAC. ann. 2, 39, 2 vectus ... Cosam, Etruriae -um. IVST. 4, 1, 16 coeuntibus in se -is ... absumi ... navigia *antiqui credebant.* AVSON. app. A 6 Od. 9 (453 S.), 6 ut ... Maleam, Laconicae -um, circumegerit *Vlixes.* RVFIN. epist. Clement. 14, 4 -a ... et loca confragosa (*comparantur iudices saeculi; gr.* ἀκρωτήρια). *al.* **3** *cetera exempla*: CIC. Verr. II 4, 103 in -o fanum est Iunonis antiquum (*cf.* MELA 1, 100 *sinus* in -o fert Neptuni fanum). 5, 145 *praedones,* qui ... aliqua -a aut praerupta saxa tenuisse dicuntur, ut eos qui essent adpulsi navigiis interficere possent (*item inter loca praedonibus opportuna*: Flacc. 30 FLOR. epit. 3, 6, 11). CAES. Gall. 3, 12, 1 *oppida* posita in extremis lingulis -isque. LIV. 29, 23, 1 speculis per omnia -a positis. 29, 35, 13 castra hiberna in -o ... communit. 42, 20, 3 decemviri ... sacrificandum ... ad Minervae -um renuntiarunt. *al.* VITR. 7, 5, 2 pinguntur ... portus, -a, litora. SEN. nat. 3, 27, 9 *Danuvius in diluvio* ferens secum ... magnarum -a regionum, quae ... a continenti recesserunt. 5, 13, 2 ubi *ventus* aliquo -o repercussus est, *eqs.* PLIN. nat. 3, 62 cum -o Minervae, Sirenum quondam sede. 36, 2 *montes* caeduntur in mille genera marmorum; -a aperiuntur mari. TAC. ann. 6, 50, 1. PORPH. Hor. carm. 1, 34, 10 per Taenarum Laconicae -um discensus ad inferos fertur. *al.*

B *de appellatione*: **1** *per gen.*: **a** *locorum*: PACVV. trag. 94 Id⟨ae⟩ (*item c. gen. montium*: LIV. 26, 19, 11 Pyrenaei [MELA 2, 84. *al.*]. MELA 1, 80 Tauri [2, 100. *al.*]. *al.* PLIN. nat. 3, 103 montis Gargani. *al.*). CIC. Phil. 1, 7 ad Leucopetram, quod est -um agri Regini. LIV. 10, 2, 4 Brundisii (*item c. gen. urbium*: 31, 45, 15 Toronae. 44, 28, 8 Erythrarum. *al.*). 24, 35, 3 Pachyni (*item gen. definitionis*: 34, 32, 19 Maleae [PLIN. nat. 4, 22. 4, 56]. *al.; ad b pertinere possint e. g.* LIV. 24, 13, 6 Miseni [TAC. ann. 6, 50, 1. 15, 46, 2]. VELL. 2, 79, 3 Palinuri [OROS. hist. 4, 9, 11]). 32, 17, 3 Sunium, Atticae terrae -um (CVRT. 10, 2, 1). 37, 23, 6 Rhodii. 42, 48, 7 Calabriae extremum -um. *al.* MELA 1, 84 Thymniae -um Aphrodisium est (*item c. gen. sinuum*: 2, 105 minoris *Syrtis* [PLIN. nat. 5, 41]). *al.* **b** *inhabitantium*: *deorum vel heroum*: LVCIL. 125 Minervae (OV. met. 15, 709 LIV. 40, 18, 8. *al.*). LIV. 29, 27, 8 Mercuri (MELA 1, 34. *al.*). 30, 24, 8 Apollinis (MELA 1, 34. *al.*). 32, 23, 10 -um est ... Iunonis, quam vocant Acraeam (MELA 2, 96 PLIN. nat. 3, 7). PLIN. nat. 3, 19 a -o, quod Saturni vocatur. 3, 141 Diomedis. 5, 92 -um et oppidum Veneris (CIL X 6430). *variorum*: LIV. 44, 28, 7 Phanas -um Chiorum. PLIN. nat. 2, 167 Cimbrorum (4, 96 sq.). 2, 204 Sirenum. *al.*

2 *per adi. vel subst. in appositione*: SALL. hist. frg. 4, 23 duo -a, Bruttium et Sallentinum (Bruttium: PLIN. nat. 3, 5. Sallentinum: MELA 2, 68. *al.*). LIV. 25, 27, 10 Pachynum (PLIN. nat. 3, 89. *al.*). *al.* PAVL. FEST. p. 123 Misenum -um a Miseno ... ibi sepulto est appellatum (TAC. ann. 14, 4, 2). MELA 1, 33 a -o Metagonio. 1, 86 a Posideo -o (PLIN. nat. 5, 112). 1, 104 -um ... Carambis (PLIN. nat. 2, 245. *al.*). *al.* PLIN. nat. 3, 3 ad -um Africae Album (5, 75). 3, 71 Palinurum (PORPH. Hor. carm. 3, 4, 28). *al.*

3 *per enunt.*: LIV. 44, 11, 3 -is quorum maiori Posideum est nomen. MELA 1, 25 -um, quod Graeci Ampelusiam ... appellant (PLIN. nat. 5, 28). 1, 37 *Syrtis* -um est Borion. 2, 23 -um, quod Thynian vocant (2, 27. *al.* PLIN. nat. 4, 60. *al.*). PLIN. nat. 5, 2 -um Oceani extumum Ampelusia nominatur. *al.*

II *usu laxiore prominet pars montis in planitiem* (*hucine p. 1907, 13?*): LIV. 21, 35, 8 *ex Alpibus descendens* Hannibal in -o quodam, unde longe ac late prospectus erat, consistere iussis militibus Italiam ostentat. FRONTIN. grom. p. 5, 7 per flexus ..., ut per extrema ⟨a⟩rvi aut -a aut summa montium (*nisi ad I*). VET. LAT. Ezech. 25, 9 (cod. 175. *sim.* Hier. *ad l.*) dissolvo umerum Moab a civitatibus -orum eius (*gr.* ἀκρωτηρίων, *Vulg.* finibus; *sec. I explicat* HIER. *ad l.*). HIER. interpr. Iob 37, 9 *supervenit* de -is frigus (*gr.* ἀκρωτηρίων, -is *cod. unus Aug. in Iob,* promptuariis *cett. cod. Hier. et Aug.*).

deriv.: promunturiensis. *Balling.*

prōmūrāle (prō-?), -is *n. et inde adi.* promūrālis, -e. *a pro et murus sec. gr.* προτείχισμα. *de origine et notione*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 229, 4 -e ... dicitur, cum extra muros, qui ambiunt civitatem, alius dicitur murus et est murus ante murum (*ibid.* 233, 5 GLOSS.; *cf.* GLOSS. -em: murus ante murale). ISID. orig. 15, 2, 21 -e ... eo quod sit pro munitione muri; est enim murus proximus ante murum. GLOSS. -em: antemuralem (*sc. locum sec. l. 63?*).

i. q. genus munitionis ante muros positum (*v. supra*): **1** *spectat ad* cant. 2, 14: **a** *subst.*: VET. LAT. cant. 2, 14 (Hier. adv. Iovin. 1, 30 p. 252[C] Rufin. Orig. in cant. 3 p. 228, 22) in velamento petrae ⌊iuxta -e⌋ (*item* Epiphan. Schol. *ad l.; alias vers. v. supra p. 728, 63 sqq.; explicant*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 235, 3 quod -e sinus sit patris. EPIPHAN. SCHOL. Phil. Carp. in cant. 62 -e hic legem appellat; muri enim vocantur euangelia [*affert Is. 26, 1* murum et propugnaculum]. *cf. sub b*). HIER. adv. Iovin. 1, 30 p. 252[C] petrae firmissimae tegere -i. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 229, 4 iuxta -e quoddam. 230, 7 usque ad -e perducitur *anima.* **b** *adi. in iunctura* -is locus: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 200, 19 quod *saxum* ... l. -i contiguum sit. 231, 1 *anima* pervenit ad -em l., id est ad contemplanda ... aeterna (*sim.* 231, 18. *cf.* 234, 18 ad -em l. id est ad futuri saeculi statum).

2 *inde irrepsit in*: VET. LAT. Is. 26, 1 (Epiphan. Schol. Phil. Carp. in cant. 81) ecce civitas munita et salutare nostrum ponet murum et -e ⌊horum deus⌋ (⌊ ⌋ *non in LXX; gr.* περίτειχος. *cf. l. 59 et vol. III 1156, 53 sq., Vulg.* antemurale).

prōmūrium *v.* promoerium. *Bk.*

prōmus, -ī *m.* [*a* promere (*cf. p. 1909, 15*), *fort. sec.* coquus, *v. Leumann, Gramm. 1977, 277. Fo.*] *de notione* (*cf. p. 1909, 15*): FVLG. serm. ant. 24 -os et condos dici voluerunt cellaritas, eo quod deintus promant et intus condant (*affert* PLAVT. *p. 1909, 8 tamquam ex* Asin. *sumptum et ordine inverso* sum -us condus). [*vix recte suppl. Ritschl* CIL I[2] 358.]

[Flieger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. qui promit e conditorio quodam, ut sit i. q. curator rerum conditarum, cellarius sim. (*l. 8 sqq. distinguitur* condus, *vox potius a Plauto iocose ficta quam aliud servorum genus significans; accedit gen. rei administratae l. 23*): **1** *proprie* (*curatur imprimis penus, sed suppellex sim. l. 17. 24 [cf. l. 32], libri l. 23; respicitur munus maioris dignitatis [v. l. 8. 11. 13], imprimis a servis administratum* [*a liberto l. 23*]): **a** *strictius*: PLAVT. Mil. 837 (*ironice*) ebrii sunt ...; bono subpromo et -o cellam creditam! (*829* prompsisti tu illi vinum?). Pseud. 608 condus -us sum, procurator peni. :: quasi te dicas atriensem. :: immo atriensi ego impero (*626 sq.* res rationesque eri ... curo. *item iuxta* condus [*de quo v. l. 2*]: AVSON. 27, 20b [415 S.], 20 *procurator meus est* -us ... quam c. magis. FVLG. serm. ant. 24 *p. 1908, 73. cf. p. 1892, 1*). AFRAN. com. tit. (*afferunt* FEST. p. 364 NON. p. 76, 6. 111, 15). VARRO rust. 1, 16, 5 nequis de fundo exeat praeter vilicum et -um. HOR. sat. 2, 2, 16 foris est -us ...: cum sale panis *famem pellet* (SCHOL. a promendo; qui cellario praeest: cellarius scilicet). COLVM. 12, 3, 4 (= CIC. phil. frg. I 10) quibus *instrumentis, vasis* ... ad dies festos ... utimur et ad quaedam rara negotia, haec -o (prima, primo *trad.*) tradidimus et ... monuimus, ut ... adnotaret, quid et quando et cui dedisset (*Xen. oecon. 9, 10 τῇ ταμίᾳ. Colum. neque Cic. pro* vilica *substituit* -um, *v. Virck, Cic. qua ratione Xen. oecon. lat. verterit, 1914, 56*). 12, 3, 9 *vilicae est* -is ... et cellariis aliquid appendentibus aut metientibus intervenire (attendentibus ˌaut metuentibusˌ *trad.* [ˌ ˌ *om. SA*]; *cf. Xen. oecon. 10, 10 ἀπομετρούσῃ τῇ ταμίᾳ*). APVL. apol. 53, 8 *libertus quidam* -us librorum, qui illic erant conditi. AVSON. 27, 5b (400 S.), 4 -us ait procul relictum in fundo *vas quoddam*. CIL VI 9839 Primus -us (*item iuxta nomen*: 33901). **b** *laxius*: *de lenone administrante sumptus luxuriosi cuiusdam*: PLAVT. Poen. 716 hinc (*i. his nummis*) me procura, *leno* ...! :: edepol fecisti prodigum -um tibi. *de diacono*: PRVD. perist. 2, 160 *Laurentius pauperes* exquirit adsuetos ali ecclesiae matris penu, quos ipse -us noverat (primus *var. l.*).

2 *translate*: PLAVT. Trin. 81 ne admittam culpam, ego meo sum -us pectori (*cf. 104* est ... mihi in manu).

?fem. **prōma,** -ae. *i. ea, quae promit* (*sc. vasa sacra sim.?*): CIL XI 4635 (*aet. Aug.?*) Quieta Aties Pieridis ministra Bon(a)e Die (*i.* Deae) -a pos(u)it (*nisi rectius alii intellegunt* proma(gistra) [*cf. magistram huius cultus vol. VIII 87, 39*] *contra notas sollemnes* m *vel* mag [*v. ibid. 87, 32 sq., sed cf.* ma(gister) *ibid. 77, 6*]; *v. Brouwer, Bona Dea, 1989, 97 sq.*).

adi. **prōmus,** -a, -um. *i. q. promens, non nisi de cella* (*sc. quae exhibet res in ea conditas*): **1** *iunctura* cella -a (GLOSS. c. -a: *ταμεῖον.* promptuarium, domus in qua divitiae conduntur. GLOSS. I p. 42 ˌ-a c.ˌ [*una voce trad.*]: prumptuaria, ˌhordrenˌ [*anglosax.*]. II 451, 25 *ταμεῖον τὸ ἰδιωτικόν*: cellarium, haec c. ˌ-aˌ [*nisi pro subst. ad 2*], penuarium, penum, promptuarium): VET. LAT. Is. 26, 20 (Tert. resurr. 27, 4) populus meus, introite in c. -as ..., donec ira mea praetereat (*gr. ταμιεῖα, cod. 414. al.* recessus, *Clem. ad Cor. 50, 4. al.* promptuaria, *Vulg.* cubicula. *explicat* TERT. *ibid.* sepulchra erant c. -ae ...; [27, 5] cur c. -arum potius vocabulo usus est ..., nisi quia in c. -is caro salita et usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore?). INSCR. Tun. Merlin 732, 4 c. -am aedificandam. **2** *inde per ellipsin pro subst. fem.* (*cf. l. 41; vix neutr. l. 51*): VET. LAT. Ezech. 28, 16 (Tert. adv. Marc. 2, 10) de multitudine negotiationis tuae -as tuas replesti (*gr. ταμιεῖα, cod. 175. al.* promptuaria, *Vulg.* interiora). TERT. uxor. 2, 4 l. 19 si cui largiendum erit, horreum, -a (poma *var. l.*) praeclusa sunt.

compos.: *?*parcipromus, subpromus. *cf. Onom.*

promuscis *v.* proboscis. *Flieger.*

prōmūtuo(r), -āvī, -āre (-ārī). *potius a* promutuus *quam a* pro *et* mutuare. *i. q. promutuum dare*: LEX Visig. app. 14 restituat ei, quod ille -vit (*antea*: impromutuaverit). GLOSS. II 417, 2 *προδανείζομαι*: -or.

prōmūtuus, -a, -um. *a iunctura* pro mutuo, *quamquam nobis ea non occurrit ante Scaev. dig. 32, 34, 3 Tert. test. anim. 2 p. 136, 12.* [*perperam restituebatur olim* VLP. dig. 19, 2, 15, 6.] *significatur quod pro mutuo est, sc. i. q. (tamquam) mutuus* (*neutr. pro subst. l. 64*): CAES. civ. 3, 32, 6 civibus ... certae pecuniae imperabantur ..., publicanis ... insequentis anni vectigal -um (*cf. 3, 31, 2* ab isdem *publicanis* insequentis anni *pecuniam* mutuam praeceperat). SCAEV. dig. 40, 7, 40, 5 quod ... a vilicis pensiones *non* exegerit et insuper etiam -um eis dederit.

deriv.: *cf.* promutuo(r). *compos.*: impromutuo.

prōnāciter *v. p. 1765, 41.*

pronaev-, pronāi- *v.* pronaus. **prōnāscor** *v.* prognatus.

prōnato, -āre. *a* pro *et* natare. *i. q. natando procedere*: HYG. astr. 2, 17, 3 delphines e toto mari -ant ad Arionis cantum.

prōnātus *v.* prognatus. *Bk.*

ᴹ**pronāus,** -ī *m.* (pronāum, -ī *n.*; *de adi. v. p. 1910, 3. 13*), *πρόνα-, -ναι-, -νηος sim. et -ον.* *scribitur* -na- ACT. Arv. a. 87 (CIL VI 2065) I 22. a. 91 (*ibid.* 2068) I 25. *al. in his actis.* CIL XI 3614, 4 (*a. 114*). VIII 2630, 6 (*a. 158*). *al.*, -nai- INSCR. Année Épigr. 1993 n. 1392 (*aet. Aug.*), -naev- CONST. veteran. (CIL XVI 3; *a. 54*) 15, -nav- ACT. Arv. a. 89 (CIL VI 2066) 8 (*sed cf. p. 1909, 72 sq.*). INSCR. Alger. I 2082 (*aet. Hadr.*). *al.* (*cf. l. 9*), -ne- INSCR. Tun. Merlin 622, 10 (*a. 339/50*); *c. apice* -ná- CIL XI 5805, 5. *abbreviatur* pron CIL VIII 12039, 6 (*a. 183/5*). *de genere: vox tam ad adi. quam ad subst. gr. referri potest, sed praeter l. 13 ubique adhibetur pro subst.; formae fere ambiguae sunt, sed masc. trad. l. 24. 57, neutr. intellegi potest l. 19 (adi. pro subst. de fronte?) et 27.* *forma acc. gr.* -on CIL I² 1492, 4 (*v. l. 17; lapis non exstat*). *de notione cf.* DIOM. gramm. I 414, 18 ˌ-umˌ et procoetona et proscenium dicimus locum, qui est ante scenam et ante coetona (ˌ ˌ pronav(i)um *trad.; exciditne eius explicatio?*). *legitur inde a saec. I med. a. Chr., sc. in inscr. et apud* VITR. *praeter l. 7. 38. 46* (*plur. non nisi l. 24. 50*).

significatur quod in fronte aedis vel cuiuslibet aedificii situm structumve est (*vix cogites de adi. notionis q. e. ad -um pertinens l. 28. 37; disting.* porticus *l. 17. 37. 50. 56, opp.* posticum *l. 19*): **1** *strictius in fronte aedis sacrae*: **a** *templi sim. pagani*: *exempla varia* (*inscr. damus selectas*): CIL I² 1492, 4 (*Tibure, aet. fere Cic.; cf. add. p. 999: 'aedificia ... ad aedem Herculis Victoris pertinuerunt'*) IIIIvir(i) porticus ... et exsedram et -on et porticum pone scaenam ... f(aciunda) c(uraverunt). VITR. 3, 2, 7 dipteros *aedes est* ... octastylos et -o et postico (*item opp. al., v. p. 228, 2 sq.; cf. 3, 2, 6* in fronte et p.). 4, 3, 10 interiores cellarum -ique distributiones explicare. 4, 4, 1 quae *columnae* disiungant pteromatos et -i spatium. *ibid.* per quas *fores* itinera -o fiant. 4, 7, 2 quod *spatium* erit ante cellas in -o. 5, 1, 8 quae *antae* a -o procurrunt (*respicitur basilica Fanestris ut l. 39 sqq. et* 5, 1, 9 parietes -i). 7, 5, 5 in quo *episcaenio* tholi, -i, semifastigia omnisque tecti varius picturis fuerat ornatus. *al.* INSCR.ˌ Année Épigr. 1993 n. 1392 (*Thessalonicae, aet. Aug., cf. ibid. 1995 n. 1389*) Isi ... aedem reficiun(dam) et -um faciundum cur(avit) (*gr. ibid. τὸ προνάιον*). CONST. veteran. (CIL XVI 3; *a. 54*) 15 quae *tabula* fixa est in Capitolio in aede[m] Opis in -o latere dexteriore. ACT. Arv. a. 87 (CIL VI 2065) I 2 in Capitolio in pro⟨nao Iovis Optimi Maxi⟩mi (*restit. sec.* I 22 *ibid.*). INSCR. Alger. I 2082 (*aet. Hadr.*) *quidam fecit* aedem divorum ... cum crypta et -o *eqs.* (CIL VIII 12006, 5 [*a. 212*] a. c. -o et ara. XIV 61, 2 a. c. suo -o. *cf. l. 36 nec non* a. adiecto -o: CIL VIII 2630, 6 [*a. 158*]. XI 5805, 5). CIL VIII 12039, 6 (*a. 183/5*) pron(aum) cum ornament(is) temp(li) Merc(urii) (INSCR. Alger. I 2056, 6 -um c⟨um⟩ omnibus suis. Année Épigr. 1946 n. 106 [*Cuicul, saec. IV*] ⟨pr⟩onaum c. columnis). 10569, 2 cellam (ceil- *lapis*) cum prona⟨o⟩ (*a. 197 ut* 14394, 2). 4585 (*v. etiam supra p. 26, 58*) -um porticu⟨m⟩ (*asyndeton, vix pro adi.*). SERV. Aen. 1, 505 tectum templi et -i. *al.* *c. gen.* aedis (*cf. l. 31 sqq.*): VITR. 5, 1, 7 *in basilica Fanestri* mediae duae *columnae* ... non sunt positae, ne impediant aspectus -i a. Augusti (Aug- *praeferunt plerique, ut* a. *respiciat aediculam Augusto sacram,* aug- *Sontheimer, Vitr. und seine Zeit, Diss. Tübingen 1908, 108 aliique, ut locus ad 2 pertineat*; ang- *var. l.*). 5, 1, 9 (*eiusdem basilicae, ut l. 23*). ACT. Arv. a. 89 (CIL VI 2066) 8 in -o a. Concordiae (a. 91 [CIL VI 2068] I 25. *al. in his actis*). CIL XI 3614, 4 (*a. 114*) in -o a. Martis. *al.* **b** *ecclesiae christianae*: DONATIO Tiburt. p. CXLVII^a 44 (*enumerantur res diversis ecclesiae partibus impensae*) in -o, velum lineum purum I; et intra basilica *eqs.*

2 *laxius in fronte cuiuslibet aedificii* (*exempla certiora; de basilica Fanestri v. l. 39*): INSCR. Année Épigr. 1948 n. 111 (*Thamugadi, a. 213*) porticus vir(i)diari picturis exornatas, ianuis et -is ad easdem porticus apertis (*frgg. inscr. gemellarum edita sunt* CIL VIII 2369 sq. [*cf. ibid. p. 951*]. 17818). INSCR. Cemen. Laguerre 71, 4 (*saec. III*) *quidam* magister coll(egii) dendrophororum aram et pavimentum scholae et -i de suo fecit (*cf. ibid.* 73, 4 [*saec. III²?*] am⟨bitum?⟩ scamnoru⟨m cum? p⟩ronao). Tun. Merlin 622, 10 (*a. 339/50*) -um aquiducti. Alger. I 2101, 9 (*a. 364*) ⟨therm⟩as aestivas ... *quidam* perfecit; porticum quo⟨q⟩ue ingredientibus ab atri⟨o⟩, sed et -um eidem coh(a)erentem.

prōnē *v.* pronus. *Burch.*

prōnecto, -ere. *a* pro *et* nectere. *i. q. nectendo producere*: STAT. silv. 4, 3, 146 vidi, quam seriem ... aevi *futuri* -ant tibi *Parcae* ...; magnus te manet ordo saeculorum. *Bk.*

ᴹ**pronepōs** (prōnepos), -ōtis *m.* [-s *respondet sec. formam et significationem voci vet. ind.* praṇapāt- (*Rigveda*), *ut utrique eadem origo esse possit.* pro-, *quod multi explicant per analogiam vocis q. e.* proavus (*quasi 'ante avum'*), *potuit etiam 'longe remotum' significare: Schwyzer, Zeitschr. vergl. Sprachf. 56, 1929, 18 adn. (= Kl. Schr., 1983, 880 adn.). Fo.*] *de origine*: ISID. orig. 9, 5, 27 dictus -s quasi natus porro post. 29 quia prope nepotem. *scribitur in titulis cum apicibus* prónepóti CIL III 14147¹ (*a. 39*), prón CIL XIV 4340 (*a. 18*) *et* IX 3176, *ceterum* -nip- *p. 1911, 2; cf. l. 74.* *abbreviatur in titulis maxime* pron (CIL I² 1514. 2521. *et saepissime; cf.* pr·ñ CIL IX 5831 sq.) *vel* pronep (CIL XIV 4357 [*a. 138*]. II 4494 [*a. 139*]. *et saepe*), *ceterum* pronc CONST. veteran. (CIL XVI 128) int. 3 (*a. 178*), *casibus obliquis* pronepot CIL V 6416, 1 (*a. 7/8*). *al.* NOT. Tir. 48, 73 -pus. 74^a -lepos (*v. p. 1819, 44*). *de formis: nom. sing.* -pus *in titulis e. g. p. 1912, 2 et* CIL III 13392 (*saec. IV*), *etiam l. 74 et pro var. l. in codd.*

[Romero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

e. g. EVCHER. instr. 2 p. 151, 11 ALC. AVIT. carm. 1, 177. 4, 175; *nom. plur.* -nipotis *l. 72.* *de mensura*: prŏ- *testatur* SERV. gramm. IV 450, 21, *nom. sing.* prōnepōs *adhibet* OV. *ter; sed* prōnepōs SIDON. carm. 11, 133 ALC. AVIT. carm. 1, 177. 4, 175, *cf. formas cum apicibus p. 1910, 68 sq.* *de notione*: PAVL. dig. 38, 10, 10, 14 (*inter cognatos tertii gradus*) -s ... et proneptis quadrifariter intelleguntur: aut enim ex nepote ex filio aut ex nepote ex filia descendunt, aut ex nepte ex filio aut ex nepte ex filia propagantur. HIER. in Ezech. 6, 18 l. 92 (*spectat ad exod. 20, 5*) -em ..., hoc est quartam generationem. ISID. orig. 9, 5, 27 -s est, qui ex nepote conceptus natusque est. GLOSS. -s: ἀπόγονος. προέγγονος. filius nepotis. nepos nepotis. privignus, steupsunu (*anglosax.*). *al.* *legitur in oratione soluta inde a* CIC., VELL., *saepe in sermone iuris et in titulis (inde ab aet. lib. rei p., v. maxime sub 1aβ), in poesi apud* OV., SIDON., ALC. AVIT. (*de* ENN. *v. l. 18*).

i. q. filius nepotis vel neptis (*laxius de utroque sexu sub 1b et 2b, de puella sub 1c; de -bus per adoptionem e. g. l. 28 sq. 51 sqq.*): **1** *cum respectu certorum proavorum*: **a** *strictius de masculis*: **α** *apud scriptores*: CIC. Phil. 13, 15 es M. Lepidus ... M. Lepidi pontificis maximi -s. Tusc. 3, 26 Iovis iste ... -s *est* (*i. Thyestes; vix recte* ENNIO [trag. 359] *tribuit Vahlen post Bentleium. item de -bus Iovis* OV. met. 13, 142 [*de Aiace*]. LACT. inst. 1, 23, 3 *bis; aliorum deorum* OV. met. 10, 606 *patri meo* est Neptunus avus, -s ego regis aquarum. Ib. 405. TERT. nat. 2, 14, 10 *Asclepius* Iovis nepos, Saturni -s). phil. frg. *l. 27.* Att. 16, 14, 4 avi (qui *trad.*) tui -s scribit ad patris mei nepotem *eqs.* VELL. 2, 3, 1 P. Scipio Nasica ... *optimi viri* nepos, ... *censoris* filius, -s autem Cn. Scipionis. SEN. epist. 21, 4. PLIN. nat. 7, 60 *quendam* cum *tot* liberis ..., nepotibus ..., -bus ..., neptibus ... immolasse. 7, 104. 7, 113 *Catonis censorii* -s ... Vticensis Cato (*de eodem*: GELL. 13, 20, 3 [*sim.* 14] quem ... Cicero [phil. frg. VI 13] -em fuisse dicit M. Catonis censorii. *al.*). TAC. ann. 1, 8, 1 *Augustus testamento* in spem secundam nepotes -esque ... scripserat. 1, 42, 1 Augusti -s *Caligula* (4, 8, 5 A. -es clarissimis maioribus genitos *Neronem et Drusum Caesares*). *al.* PLIN. epist. 8, 18, 2 *v. p. 1912, 47.* SVET. Galba 2. FRONTO p. 214, 15 seu proavus *Traianus* seu -s *L. Verus* virtute praestare videbitur. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 2 si me vivo nepos decedat, tunc qui ex eo -s *heres esto.* AVG. civ. 16, 3 p. 127, 12 sive sint filii, sive nepotes et -es et deinceps ... exorti *de stirpe Sem.* SIDON. carm. 11, 133 sint *vobis* nati sintque nepotes, cernat et in proavo sibimet quod -s optet. *al.*

β *in titulis*: Ⓘ *quibuslibet*: *in serie progenitorum*: CIL I² 1514 (*Corae*) L. Publili⟨o ...⟩ L(uci) pron(epoti) F⟨lacco⟩ IIIIviro. *ibid. iterum.* 2521 (*Ostiae*) A(ulus) Fabreinius A(uli) f(ilius) A(uli) pron(epos). X 6087 (*post a. 22 a. Chr.*) L. Munatius L(uci) f(ilius) L(uci) n(epos) L(uci) pron(epos) Plancus. II 3417 (*aet. Aug.*) regi Iubae ... regis Gau⟨dae⟩ -i regis Masiniss⟨ae⟩ -is nepoti. *sim. saepe; nota ordinem mutatum* CIL XI 6334 (*post a. 199*) M. Aufidio Frontoni -i ... Frontonis oratoris ... nepoti[s] ... Victorini ... Fronto consul filio dulcissimo. *extra seriem progenitorum*: CIL VI 1490 (*post a. 180*) *quidam cuidam* proavo ... -s ... consecravit, *sc. hunc titulum.* 1416 (*saec. III²*) Fest⟨um⟩ oratorem ... Postumius Varus ... -s sectator eius (*sim. de alio*: 1418 [*a. 295?*] -i et sectatori ... Festi orat(oris)). Ⓘⓘ *ad domum imperatoriam Romanam pertinentibus* (*paucissima selecta; in serie progenitorum praeter l. 55*): ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 75b C. Octavius C(ai) f(ilius) C(ai) n(epos) C(ai) pr⟨on(epos)⟩, pater Augusti. CIL V 6416, 9 (*a. 7/8*) Druso Iulio Germanici f(ilio) Aug(usti) pronepot(i) Germanico. III 14147¹ (*a. 39; inverso ordine sollemni*) C(aio) Caesari ... divi Aug(usti) -i Ti(beri) Caesaris ... n(epoti) Germanici Caesaris f(ilio). INSCR. numm. imp. I² p. 111 n. 42 (*a. 39/40*) C. Caesar divi Aug(usti) pron(epos) Aug(ustus). CIL II 4719 (*a. 55; turbato ordine sollemni*) Nero Claudius divi Claudi f(ilius) Germanici Caesaris n(epos) divi Aug(usti) abn(epos) Ti(beri) Caesaris pron(epos). 4494 (*a. 139*) imp(eratori) Caes(ari) ... divi Nervae pronep(oti) ... Antonino ... Pio. III 14149²³ (*a. 161*) *M. Aurelius et L. Verus* divi Traiani ... -es. INSCR. Ital. X 5, 101 (*a. 189*) imp(eratori) Caesari ... divi Hadrian(i) pronep(oti) divi Traiani ... abnepoti divi Nervae adnepoti M. Aurelio Commodo. *et saepissime.*

b *laxius de progenie utriusque vel incerti sexus* (*sc. plur.; de nondum natis l. 64. 66. al.*): **α** *varia exempla*: SEN. dial. 12, 18, 7 cito tibi, *Helvia*, daturam -es Novatillam. 12, 18, 9 *patri tuo* tot nepotes -esque dando. TAC. ann. 5, 1, 2 sanguini Augusti ... adnexa communes -es habuit *Livia Augusta.* PLIN. epist. 8, 10, 1 cupis ex nobis -es videre (*ad prosocerum, ut* 8, 10, 2. 3). paneg. 94, 5 (*ad Iovem Capitolinum*) oro ..., ut illum *Traianum* nepotibus nostris ac -bus serves. TERT. anim. 28, 1 multo antiquior Moyses ... Saturno ..., nedum -bus eius. CIL VIII 22774 in his prediis ... Ingenus ... et ... uxor eius et fili nepotes -esquae eorum vivant, senescant *eqs.* IX 6219 (= INSCR. Iud. Noy I 85; *saec. V/VI*) hic requiscent Andronicus ... et Rosa ... fili Boni, nepotis ... Sebbetii et -is Viti. **β** *translate -es Adae appellantur, qui eius mores imitantur, sc. peccatores*: MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 67, 43 hi ipsi -es eius et posteri esse inveniuntur (*sec. doctrinam Pelagii; respicitur Pelag. in Rom. 5, 15* suos posteros).

c *peculiariter de progenie feminina* (*addasne l. 44?*): CIL IX 648 (= INSCR. Iud. Noy I 86; *saec. VI¹*) *Faustina*, que fuet -us Faustini pat(ris), nepus Biti et Acelli.

2 *sine respectu certorum proavorum* (*frequentatur in sermone iuris*): **a** *strictius de masculis*: **α** *varia exempla*: LEX Iul. Pap. (dig. 23, 2, 44 pr.) qui senator est quive filius neposve ex filio -sve ex ⟨nepote⟩ filio nato cuius eorum est erit. GAIVS inst. 2, 129 omnes virilis sexus lib⟨erorum personas⟩, id est nepotes quoque et -es. *al.* PAPIN. frg. Vat. 224 numero liberorum -s patroni sine dubio continetur. VLP. dig. 37, 8, 1, 7 si *sit* ... ex nepote ... -s. PAVL. dig. 38, 10, 10, 17 p. 360, 9 ⌊filius nepos -s abnepos adnepos⌋ trinepos (*sim. saepe ibid.*; ⌊ ⌋ *etiam* SERV. Aen. 8, 268). COD. Iust. 4, 28, 6, 1 (*a. 245*) senatus consulti auxilium, licet filii familias meminit, ad nepotes et ad -es porrigitur. NOVELL. Theod. 22, 2, 12 si pater avus vel proavus filio nepoti -ive vel filiae nepti proneptive ... quicquam ... largiatur. COD. Iust. 10, 32, 62, 1 (*a. 457/65*) praetermisso filio ... a nepote vel -e vel ulterius incipere *conventionem.* *al.* **β** *iuxta ponitur* proneptis *saepe inde a* S. C. Larin. 7, *v. l. 58 sqq.*

b *laxius de progenie utriusque vel incerti sexus* (*plur. praeter l. 26. 27*): SEN. benef. 4, 32, 1 propter futuram nepotum -umque ac longe sequentium posterorum indolem. dial. 6, 11, 5. CALL. dig. 50, 16, 220 pr. (*inter* liberos, *v. vol. VII 2, 1301, 80*). COD. Iust. 9, 41, 11 (*a. 290*) perfectissimorum virorum usque ad -es liberos plebeiorum poenis ... non subici. AVG. serm. 17, 7 invenis calices ab avis et proavis, in quibus bibunt nepotes et -es. COD. Theod. 8, 18, 9, 5 de -bus sexus utriusque (Iust. 6, 61, 4 pr. [*a. 472*]. 5, 9, 7 [*a. 478*]. *cf.* cuiuscumque s.: COD. Iust. 5, 27, 2 [*a. 405*]. 6, 26, 9 pr. -em [*postea*: -s vel proneptis]. INST. Iust. 2, 16, 1. *al.*). ALC. AVIT. carm. 1, 177 (*deus ad Adam*) progeniem sine fine dedi ...; -s ... viventes numeret proavos. MVTIAN. Chrysost. hom. 4 p. 267 deduci ... matres *ad sepulturam* a filiabus et nepotibus et -bus (*gr. p. 44* μετεγγόνων). COD. Iust. 6, 42, 30 nisi hi ... sine filiis vel filiabus vel nepotibus vel -bus fuerint defuncti. *al.* *Romero.*

***proneptis,** -is *f.* [-s *iuxta* pronepos *ita ut* neptis *iuxta* nepos; *fortasse vox prisca non aliter ac* pronepos. *Fo.*] *abbreviatur* pronep CIL IX 2334, pronept INSCR. Année Épigr. 1990 n. 129. NOT. Tir. 48, 76 -s. *de formis: abl. sing. non nisi* -te, *e. g.* HIST. AVG. Gord. 17, 4 INST. Iust. 1, 12, 7, *gen. plur.* -tum COD. Iust. 5, 9, 6, 3. *de notione* (*addas p. 1911, 5*): GLOSS. -s: προεγγόνη. filia nepotis. neptis. [*restituitur pro* neptis GAIVS inst. 3, 7.]

i. q. filia nepotis vel neptis (*per adoptionem l. 44*): **1** *respiciuntur certi proavi*: CIL IX 2845 (*saec. I in.? sim. de eadem* 2846) vir Flaviae Consi filiae, Scapulae neptis, Barbi -is (*in eadem serie*: INSCR. Année Épigr. 1935 n. 26 [*post a. 149; seq.* abnepti]. CIL IX 2333 [*ordine inverso*] *et* 2334 [*post a. 210*]). SEN. apocol. 10, 4 (*loq. divus Augustus*) ut *Claudius* duas Iulias -es meas occideret (pronepotes *codd. vet., quod def. Roncali, ed. 1990, coll. e. g. Enn. ann. 55* Ilia ... nepos). PERS. 6, 53 si mihi ... -s nulla manet patrui. PLIN. epist. 8, 18, 2 *quidam* prosecutus est nepotes ... legatis, prosecutus etiam -em (*var. l.* pronepotem *praeferunt edd. nonnulli*). SVET. Claud. 26, 1. Galba 3, 4 Mummiam Achaicam neptem Catuli -emque L. Mummi. VLP. dig. 1, 6, 4 pronepos et -s et deinceps ceteri *in mea sunt potestate* (*de suis exempli causa, ut vergat ad 2b*). *al.*

2 *sine respectu certorum proavorum* (*sc. in sermone iuris*): **a** *varia exempla* (*praeter l. 55 iuxta ponuntur voces q. s.* filia *et* neptis): LEX Iul. Pap. (dig. 23, 2, 44 pr.) senatoris f. n.ve ex filio -sve ex nepote ... nata. GAIVS inst. 1, 172 in parente ..., qui f. n.ve aut -em alteri ... mancipio dedit. 3, 3 idem ... dicimus et de ea, quae in nepotis manu matrimonii causa sit, quia -is loco est. *al.* COD. Iust. 5, 4, 3 (*a. 196*) libertum, qui ... patroni f. vel coniugem vel n. vel -em uxorem ducere ausus est. *al.* **b** *iuxta ponitur* pronepos (*eodem casu numeroque*): S. C. Larin. 7 ne quis senatoris filium filiam nepotem neptem p. -em ... in scaenam produceret. GAIVS inst. 1, 99 nepos, neptis, p., -s *inferiorem gradum obtinent* (*v. vol. VI 2, 2159, 6 sqq. et cf.* dig. 38, 10, 1, 5 tertio gradu sunt supra proavus proavia, infra p. -s [*sim.* PAVL. sent. 4, 11, 3. *al.*]). 3, 2 liberi, qui in potestate morientis fuerunt, veluti filius filiave, nepos neptisve ⟨ex filio⟩, p. -sve ex nepote filio nato prognatus prognatave. *al.* PAVL. dig. 38, 10, 10, 15 p. 356, 2 sq. abnepos abneptis: hi sunt p. -is filius filia ..., filii filiaeve p. -s *eqs.* (*sim.* 17 p. 360, 1 sq. trinepos trineptis ... *sunt* pronepotis -isve p. -s. *al. in eodem contextu*). COD. Theod. 8, 18, 7 quidquid avus avia, proavus proavia nepoti nepti, p. -i ... contulerint. COD. Iust. 6, 49, 6, 1 (*a. 489*) nepotibus vel neptibus, p. vel -bus suis ac deinceps (6, 42, 30 p. vel -em vel aliam d. posteritatem. *al.; cf. l. 49*). INST. Iust. 3, 1, 15 lex duodecim tabularum filio mortuo nepotes vel neptes vel p. et -es ... ad successionem avi vocat. *et saepe.* *Bl.*

[pronervicus *falsa var. l. pro* nervinus PS. CYPR. cena 55.]

proneus (*vel* -um) *v.* pronaus. **prōnis** *v.* pronus.

prōnitās, -ātis *f.* *a* pronus. *i. q. status pronus*: PHYSIOGN. 48 *[Bk.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

oris -s stultitiam ... tribuit (*antea*: nec nimis prominens nec nimis humile *os. cf. gr. p. 373, 5 τὸ ... προπετές*).

prōno, -āvī, -ātum, -āre. *a* pronus. *i. q. pronum facere*: SIDON. epist. 5, 17, 7 *quidam pila ludens* per catastropham saepe -tus (*sc. procumbens sim.*). 8, 11, 12 post facinus ... latrones ad pavimentum conversa defuncti *ab eis strangulati* ora -verant. *? refl. de remigibus* (*si recte restitui*): ANTH. 388ª, 11 (*celeuma*) aequora prora secet ..., ⸤-et se quisque⸥ lacertis pone trahens (*sc. remos*; ⸤ ⸥ promat seseque [*sc. prora*] *trad.*, promat se quisque *Garrod*).

pronoea, -ae (*acc.* -an *et* -am) *f.*, πρόνοια. *trad. litteris lat. praeter l. 12.* *i. q. providentia* (*sc. natura dei, quae in philosophia Stoicorum fere pro persona inducitur*; Chrysippi libros περὶ προνοίας *laudat Gell. 7, 1, 2. 7, 2, 3* [*cf. Lact. inst. 7, 23, 3* quos de providentia scripsit]): CIC. nat. deor. 1, 18 anum fatidicam Stoicorum -am, quam latine licet providentiam dicere (*item explicatur* 2, 73 -an. *cf.* 2, 58 *cum mens mundi* vel prudentia vel p. appellari recte possit, graece enim -a [-*α edd.*] dicitur). 1, 20 -a ... si vestra est ... eadem *ac Platonis deus opifex* (*postea*: sin alia est. *item per pron. poss. respiciuntur Stoici*: 1, 22 vestra. 2, 160 ut interdum -a nostra Epicurea fuisse videatur). MART. CAP. 1, 6 *Mantice* -ae maior est filiarum (-noeaes, -noes, -noae *var. ll.*; *cf. 2, 213* Zeno ducebat feminam providentem). Bk.

ᴹ**prōnōmen,** -inis *n.* (*de iunctura* prō nōmine *v. l. 33*). *a* pro *et* nomen (*sec. gr.* ἀντωνυμία). NOT. Tir. 21, 78. *legitur fere in sermone gramm. inde a* VARRONE, PLIN. dub. serm., QVINT. (*in versibus apud* TER. MAVR. *solum*). [*restituit Hertz* GELL. 2, 3, 2 *ī* -n, *incertum an recte; falso trad.* SCHOL. Iuv. 5, 127 ut habeas tria [pro]nomina.]

I *usu sollemni est t. t. gramm., fere i. q.* ἀντωνυμία (*sic* CHAR. gramm. p. 470, 6 GLOSS.), *sc. significatur quaedam pars orationis, quae pro nomine poni censetur* (*ad rem v. Jeep, Zur Gesch. der Lehre von den Redetheilen, 1893, 173 sqq. Holtz, Donat et la tradition, 1981, 125 sqq.*). *de origine*: SERV. gramm. IV 409, 35 -n dictum est, quia ponitur pro nomine (*al.; cf. A2b et* AVG. gramm. V 507, 7 quia vicem fungitur nominis. *sim. al.*). *quaeritur, adhibendane sit iunctura* pro nomine (*cf. e. g.* pro consule): CLEDON. gramm. V 49, 2 quaerendum, utrum '-n' an 'p. n.' dicatur; magis '-n', sicut 'procurator'. EXPLAN. in Don. gramm. IV 499, 2.

A *illustratur ratio, quae intercedit inter -n et ceteras partes orationis*: **1** *de -e et articulo* (*cf. p. 1914, 30 sqq.*): **a** *-n est genus finitum articuli, sc. sec. doctrinam Stoicorum* (*cf. l. 75*): VARRO ling. 8, 45 (*inter quattuor* appellandi partes) dicta a quibusdam ... -a, ut 'hic, haec'; ... *dicuntur provocabula et -a* articuli; ... *-n est* finitum (*v. vol. II 695, 35 sqq., et cf. Dahlmann, comm. 1940, 121 sqq. ad l.*). PRISC. gramm. II 54, 12, *v. vol. II 695, 60.* 548, 7 *Stoici* articulum et -n unam partem orationis accipiebant. 548, 11 sq. finitum ... articulum dicebant ... Stoici, quod nunc -n vocamus finitum, quod et vera ratione solum -n est dicendum. III 492, 11 sq. **b** *cetera exempla*: PROB. inst. gramm. IV 133, 8 Plinius Secundus 'hic' tunc voluit dici -n, quando solum reperitur declinari ..., *aliter* articulum appellari (*de eadem voce cf.* DON. gramm. mai. 2, 5 p. 619, 8 -n vel articulus. MART. CAP. 3, 249 articulos, quos -a vocant. *al.*). DON. gramm. mai. 2, 11 p. 631, 12 -a ea putantur, quae, cum sola sint, vicem nominis complent, ut 'quis, iste, ille', articuli vero cum ... nominibus ... iunguntur, ut 'hic'. DIOM. gramm. I 331, 5 -n articulare subiunctivum ... 'is *eqs.*' (*al., v. e. g. vol. II 689, 51 sqq.*). CLEDON. gramm. V 53, 13 articulos Graeci in nominibus habent, nos in -bus. *al.*

2 *de -e et nomine*: **a** *varia exempla*: QVINT. inst. 1, 4, 19 paulatim a ... Stoicis auctus est numerus *partium orationis* ...; nominibus appellatio *adiecta est,* deinde -n *eqs.* DON. gramm. mai. 2, 11 p. 632, 3 'neuter, uter ...' sunt qui nomina, sunt qui -a existiment. SERV. gramm. IV 409, 36 *non* videntur -a ... esse nomina ...; nomina enim posita plenas faciunt elocutiones, (39) -a semiplenas *eqs.* CLEDON. gramm. V 49, 6 sq. nomina comparationes habent, -a personas; nam neque nomina personas possunt habere, neque -a comparationes (*sim.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 500, 2 sq.). 49, 21 -n *ita dicitur,* quia ⟨non⟩ fungitur officio nisi praemisso nomine; ideo haec pars *orationis* a Varrone succedanea dicitur, quia *eqs. al.* **b** -n pro nomine *poni dicitur* (*saepe in definitione*): PROB. inst. gramm. IV 131, 2 -n est pars orationis, quae posita p. n. minus quidem plene, idem tamen significat, ut puta 'ego, ipse, quis' (*sim.* DOSITH. gramm. 29, 1 *al.*). DON. gramm. mai. 2, 11 p. 629, 2 -n est pars orationis, quae p. n. posita tantundem paene significat personamque interdum recipit (*sim.* DIOM. gramm. I 329, 2. *al.*). PRISC. gramm. II 577, 2. *al.*

3 *de -e inter ceteras partes orationis recepto vel ab eis excluso* (*cf. l. 56*): PS. APVL. herm. 4 p. 267 adverbia ... et -a ... non magis partes orationis esse quam navium aplustria *eqs.* (*cf.* POMP. gramm. V 134, 10 *quidam* -n tollunt, quia partem nominis volunt esse). PROB. inst. gramm. IV 51, 18 partes orationis sunt octo: nomen, -n, participium *eqs.* (*sim.* DON. gramm. mai. 2, 1 p. 613, 3. *al.*). PRISC. gramm. II 54, 9 secundum Stoicos ... quinque sunt eius *orationis* partes: nomen, appellatio, verbum, -n sive articulus, coniunctio. *al.*

B *cetera exempla*: **1** *varia*: VARRO ling. 9, 94 similitudinum discernendarum causa nonnumquam ... -n assumitur, *ut 'hic lepus, hoc nemus'.* QVINT. inst. 1, 5, 26 (*de quodam discrimine vocum per accentum*) quod ... in adverbiis fere solis ac -bus vindicant *grammatici quidam.* 1, 5, 47 -n (idoneum *var. l.*) ... genus, numerum, casus habet, quae omnia recipiunt huiusmodi errorem (*de soloecismo, ut*: 1, 5, 48 *si ponatur* adverbium, ubi -n *esse debuerit.* 1, 5, 51 DIOM. gramm. I 454, 2. *al.*). 9, 3, 53 adverbia ... et -a variantur ([*seq. Verg. ecl. 1, 42 sqq.; locum suspectum habet Winterbottom*]. SERV. auct. Aen. 10, 670). 9, 4, 24 ut ... nomina adpositis et -bus essent priora (*sim. respicitur ordo verborum*: CLEDON. gramm. V 49, 25 EXPLAN. in Don. gramm. IV 499, 19). 11, 3, 87 *manus* non in demonstrandis ... personis ... -um optinent vicem? VEL. gramm. VII 69, 26 sq. *'quit'* verbum est ..., at per d -n neutri generis; similiter 'quot' per t adverbium ... est, cui contrarium est 'quod' per d, -n *eqs.* (*item respicitur ratio scribendi*: p. 70, 4. 18. CAPER gramm. VII 95, 10. 96, 9. TER. MAVR. 709. 1665. *al.*). CAPER gramm. VII 102, 8 'mi' masculini est generis -n. Char. gramm. p. 253, 12 *'alias'* (*Ter. Andr. 529*) neque -n est neque adverbium temporis (*haec a Capro abiudicat G. Keil, de Flavio Capro gramm., diss. 1889, 262 adn. 1*). PROB. inst. gramm. IV 131, 6 -i accidunt genus, figura, numerus, casus, persona, qualitas, accentus (*sim. enumerantur accidentia -um*: DON. gramm. mai. 2, 11 p. 629, 3. *al.; cf. l. 7*). 132, 38 'sibi' -n defectivum (*al., v. vol. V 1, 290, 51. 54. item de -bus declinandis*: DON. gramm. mai. 2, 11 p. 631, 7 sunt -a, quae non per omnes casus declinantur. VLT. SYLL. gramm. IV 234, 29 triptota [*cf.* CLEDON. gramm. V 51, 17 quasi monoptota. PRISC. gramm. III 2, 10 hexaptota]. *al.*). SERV. auct. Aen. 1, 77 *dativo* casu omnia vel nomina vel -a vel participia in ultima syllaba produci debent (*sim. de -um mensura*: AVG. in euang. Ioh. 115, 4 l. 3 MART. CAP. 3, 270. *al.*). *al.* *significatur articulus, quem habet lingua gr., non habet lat.*: HIL. in psalm. 143, 2 (*spectat ad tit.* psalmus David) *latinitas* nominibus -a non est solita praeponere. *ibid.* per utriusque -is propriam significationem *discernit graecitas,* utrum David scripti psalmi auctor an causa sit (*sc. vel τοῦ Δαυίδ vel τῷ Δ. scribens*). trin. 11, 17 l. 28 *et* 32. *al. apud eundem.*

2 *illustrantur -um qualitates, figurae sim.*: **a** *singulae vel paucae* (*cf. passim exempla sub b allata*): **α** *de -bus* finitis, infinitis *sim.* (*ad rem v. vol. VII 1, 1428, 6 sqq.*): PLIN. dub. serm. frg. gramm. suppl. 135, 5 sq. (*eodem spectat* Cledon. gramm. V 49, 31) errare *quosdam* ..., ut dicerent personas -bus accidere, cum dicere debuissent, f. -a non recipere quasi aliunde personas. PROB. inst. gramm. IV 131, 25 qualitas -um in quattuor formas dividitur: finita, minus quam f., inf., possessiva (132, 8 'ipse' -n m. q. f. DON. *l. 66. al.*). 27 f. -a sunt, quae notant certum numerum, certam personam (*sc.* 'ego, tu, ille'). 133, 18 'qui' vel 'quis' -n inf. DON. gramm. mai. 2, 11 p. 629, 5 qualitas -um duplex est, aut enim f. sunt -a, aut inf.: f. sunt, quae recipiunt personas, ut 'ego, tu, ille', inf. sunt, quae non recipiunt personas, ut 'quis, quae, quod' (*seq. l. 74*). CHAR. gramm. p. 354, 8 finitiva -a. SERV. gramm. IV 410, 6 inf. ... -a varias habent species; nam licet omnia *eqs.* (*v. vol. VII 1, 1428, 30 sqq.*). *al.*

β *de quibuslibet -bus*: Ⓘ *accedunt adi.*: additivum, appositivum *v. vol. II 305, 38 sqq.* compositum: DON. gramm. mai. 2, 11 p. 630, 10 ut 'quisquis' (*opp.* simplex [*e. g. 'quis'*], *ut* CHAR. gramm. p. 204, 10. *al.*). SERV. auct. Aen. 3, 598 'sese' -n c. PRISC. gramm. III 124, 19 'idem'. *al.* coniugatum *v. vol. IV 326, 29.* demonstrativum: VLT. SYLL. gramm. IV 235, 3 -a finita atque d. 'hic, haec, hoc'. PRISC. gramm. II 578, 20. *al.* generale: POMP. gramm. V 203, 2 *'quis'.* impositivum *v. vol. VII 1, 667, 17.* interrogativum *v. vol. VII 1, 2268, 5 sq.* (*addas* PRISC. gramm. III 501, 12). personale *v. vol. X 1, 1730, 64.* possessivum: PLIN. dub. serm. frg. Prob. inst. gramm. IV 137, 11. PROB. inst. gramm. IV 136, 21 'meus'. PRISC. gramm. II 588, 16 (*gr. Apollon. Dysc. pron. ed. Schneider p. 104, 21 αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι*). *al.* praepositivum: CHAR. gramm. p. 355, 27 (*de soloecismis*) ordo immutatur -bus, cum p. pro coniunctivis ponuntur. PRISC. gramm. III 14, 7 (*opp.* subiunctiva, *ut* 112, 6 [*gr. Apollon. Dysc. synt. ed. Uhlig p. 9, 3 προτακτικὰ ἄρθρα*]). primigenium *v. p. 1247, 38 sqq.* (*cf.* primitivum *p. 1258, 29 sq.*, principale *p. 1295, 74 sq.*). relativum *l. 67 et* PRISC. gramm. II 578, 20 'is, sui'. *al.* simplex *v. l. 51.* subiunctivum (*addas l. 62*): DON. Ter. Ad. 452, 2 'is' pro 'ipse', s. -n ⟨pro⟩ minus quam finito (finitum *trad.*). DIOM. gramm. I 331, 5 -n articulare s. vel relativum ... 'is' *eqs. al. sim.* Ⓘⓘ *varia*: DOSITH. gramm. 29, 7 sunt ... -a ad aliquid, ut 'meus, tuus' (CHAR. gramm. p. 204, 7. *al.*). AVG. gramm. V 509, 12 qualitatis (*sim. c. gen.*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 547, 25 ordinis. *al.*). POMP. gramm. V 205, 17 sunt ... aliqua -a, quae inchoant elocutionem, aliqua, quae subnectunt elocutionem.

b *complures, sc. in enumeratione*: DON. gramm. mai. 2, 11 p. 629, 8 (*antea l. 44 sqq.*) sunt etiam -a minus quam finita, ut 'ipse, iste'; sunt praepositiva *eqs.* (*postea enumerantur -a* subiunctiva, gentis, ordinis, numeri,

[Balling]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad aliquid finita *sive* possessiva, ad aliquid infinita, qualitatis, quantitatis, demonstrativa, relativa, magis demonstrativa). Diom. gramm. I 329, 22 -a quaedam, ut nomina, aut gentem significant, ut 'cuias ...', aut numerum *eqs.* (*postea*: ordinem ..., qualitatem ..., quantitatem). Ps. Asper gramm. V 550, 28 significatio -um in octo partes divisa est, aut enim personam significant *eqs.*

3 *de -um vi et significatione* (*huc trahere possis nonnulla sub 2, e. g. l. 2*): Chalc. comm. 325 certa -is appellatione. *ibid.* haec ... -a sunt essentiae signa *eqs.* (*sc. 'hoc, illud'. postea*: praesumimus ... uti demonstratione -um eorum, quae sunt essentiae, cum qualitati accommodatis -bus utendum potius sit). Don. Ter. Andr. 263, 1 ('ei') -n hoc vim qualitatis habet et est 'tali, tam bono' (271, 1 magna vis est in -bus [*sim.* Eun. 797, 3 Ad. 697, 2. 934, 1]. Serv. Aen. 2, 657 -a habent v. suam, nonnumquam et emphasin. *al.*). 330, 1 ('ego, Charine') sententiae, quae a -bus incipiunt, ... vera promittunt (*eodem spectat* 582, 1). Hec. 500, 2 ('sibi me') magno pondere legendum utrumque -n (Clavd. Don. Aen. 1, 35 p. 18, 4. *al.*). Dosith. gramm. 34, 1 ex his -bus aliquot sunt, quae adverbialiter ... intelleguntur (*item* Char. gramm. p. 203, 8 Exc. Bob. gramm. I 561, 9). Hil. trin. 6, 23 (*ad Matth. 3, 17* hic est filius meus) -a ... obtinent in se nominum virtutem. Serv. auct. ecl. 4, 43 sunt quaedam -a, quae addita nominibus faciunt dignitatem, ut ... 'Turnus ego' (*Verg. Aen. 11, 441. cf.* Diff. ed. Beck p. 65, 27 'ipse' -n dignitatis est, 'iste' abiectionis). Clavd. Don. Aen. 1, 35 p. 18, 10 intellectus ... -um (1, 45 p. 21, 26). Boeth. in herm. comm. sec. 1, 1 p. 15, 2 -a nec non adverbia in nominis loco ponenda sunt, idcirco quod aliquid significant definitum, ubi nulla est vel passionis significatio vel actionis. *al.*

II *usu novato i. q. appellatio honorifica, quae pro nomine sollemni usurpatur vel ei accedit* (*fortasse per confusionem praeverbiorum cum* praenomen; *in* Hist. Avg. *edd. ubique* praenomen *restituerunt, sed v. Venturi, Boll. di Stud. Lat. 3, 1973, 43 sq.*; pro nomine *legendum est* Ps. Tert. haer. 8 p. 225, 6 [-e *Engelbrecht*]. CIL VI 6813 [*cf. Delehaye, Arch. lat. med. aevi 3, 1927, 28 sq.*]): Iren. 2, 35, 3 'dominus virtutum' et ... 'fabricator' ... unius eiusdemque *dei* nuncupationes et -a *sunt.* Hist. Avg. Opil. 3, 5 *Gordiani* -n tantum Antoninorum habuerunt (Diad. 6, 3 A. -bus honorandos. 6, 5 Marcus ... non -n Antonini sed nomen accepit [*sim.* 6, 6]. *cf.* Heliog. 34, 6 non nomen *Antoninorum* in illis *Gordianis* primum fuit, sed -n). Diad. 6, 4. Alex. 11, 2 si Antonini nomen repudiasti, Magni -n suscipe. Fast. Vind. II chron. I p. 275, 33 Octavianus -n 'Augustum' nomen accepit (*sic; cf. Fast. Vind. I* Augustus n. acc.). Regvla mag. 2, 2 *abbas* ipsius *Christi* vocatur -e (*respicitur Rom. 8, 15* abba, pater. *item* Bened. reg. 2, 2 [praen- *var. l.*]).

deriv.: pronominalis, pronominativus, pronomino. *Balling.*

prōnōminālis, -e. *a* pronomen. *i. q. ad pronomen pertinens*: Prisc. gramm. III 149, 7 cognita nomina -em saepe exigunt constructionem (*gr. Apollon. Dysc. synt. ed. Uhlig p. 155, 2 τὴν ἀντωνυμικὴν σύνταξιν*). Virg. gramm. epist. 4, 8, 4 est ... adverbium ablativi cassus -is simile, ut 'illo' ..., sic et 'quo'.

prōnōminātio, -ōnis *f.* *a* pro *et* nominare *sec. gr. ἀντονομασία.* *t. t. rhet. i. q. ἀντονομασία, sc. tropus quidam, quo pro nomine proprio aliud nomen ponitur* (*ad rem v. e. g. Martin, Antike Rhet., 1974, 263*): Rhet. Her. 4, 31, 42 -o est, quae sicuti cognomine quodam extraneo demonstrat id, quod suo nomine non potest (prodest *Hansel*) appellari. Diom. gramm. I 458, 31 antonomasia est -o *eqs.* (*v. vol. II 190, 83*).

prōnōminātīvus, -a, -um. *potius a* pronomen *quam a* pronominare. *i. q. ad pronomen pertinens*: Prisc. gramm. III 130, 1 cum a propriis *nominibus* ... -ae redditiones fiunt: 'quis est Trypho?' 'ego' vel 'ille' (*gr. Apollon. Dysc. synt. ed. Uhlig p. 102, 5 τὰ ἀντωνυμικὰ ἀνθυπάγεται*).

prōnōmino, -āre. *a* pronomen *formatum sec.* nominare, *quo vertatur gr. ἀντονομάζειν.* *i. q. (nomen) per pronomen significare*: Prisc. gramm. III 141, 21 per quam *relationem* praedicta nomina per recordationem -antur, id est per pronomen significantur (*gr. Apollon. Dysc. synt. ed. Uhlig p. 134, 2 ἀντονομάζεται*).

cf. pronominativus.

pronos- *v.* prognos-. *Bl.*

prōnuba, -ae *f.* [*si vocem* in-nuba *'non(dum) nupta' conferre licet,* pro-nubam *patet esse mulierem '(iam) ante nuptam', quae munere quodam fungens nuptiis interest (cf. p. 1916, 1); posteriores videntur esse* Iuno -a *et* pronubus, -um. *Fo.*] *a* nubere *derivatum esse indicat* Evtych. gramm. V 454, 17. *gen. plur.* -bum *p. 1916, 17.* -nŭb- *testantur* Serv. gramm. IV 450, 5 (*antea*: nūbere). *al. et usus poetarum* (*cf. etiam Wackernagel, Kl. Schr. II 1282*). [*restituitur* Apvl. met. 8, 12, 6 *pro* praen-, *quod in falsa var. l. occurrit* Sen. Med. 37 Oed. 644 Tro. 1133.]

i. quae pro nubente curam agit, ministra nuptiarum, paranympha (*ad rem v. Weinstock, RE XXIII 1, 750 sqq.*; *gen. indicat nuptias sim. p. 1916, 28 [cf. p. 1916, 69], nuptam p. 1916, 33. respiciuntur sive nuptiae sollemnes sive aliae coniunctiones iis comparandae*): **1** *de mulieribus*: **a** *explicationes*: Serv. auct. Aen. 4, 166 Varro -am dicit, quae ante nupsit et quae uni tantum nupta est; ideoque auspices deliguntur ad nuptias. Fest. p. 242 -ae adhibentur nuptis, quae semel nupserunt *eqs.* Clavd. Don. Aen. 7, 315 p. 50, 28 -ae dicuntur, quae sunt in obsequio nubentis. Gloss.[L] IV Plac. P 10 -a est, quae nupti⟨i⟩s praeest, quaeque nubentem viro coniungit (*inde sim.* Isid. orig. 9, 7, 8, *qui addit*: ipsa est et paranympha). Gloss. *παράνυμφος. προμνήστρια. γαμοστόλος. νυμφαγωγός.* quae sponsam alio ducit aut nuptiis interest. *al.* **b** *exempla usum illustrantia*: Sen. Tro. 1133 thalami more praecedunt faces et -a illi *Polyxenae* Tyndaris. Tert. castit. 13 l. 6 ut virginibus legitime nubentibus univira -a adhibeatur. Don. Ter. Eun. 593, 2 verbum 'collocarunt' ... ascribitur -is (probonis *trad.*). Hist. Avg. Heliog. 10, 5 *imperator viro cuidam* nubsit ... ⟨it⟩a, ut ... -am haberet ([-em *trad.*]. Hier. epist. 123, 17, 1. 130, 5, 3. *cf. l. 29*). Prvd. c. Symm. 1, 256 -a iam gravidae *Liviae* fulcrum et geniale parantur (*multi post* -a *interpungunt, cf. vol. VI 2, 1808, 17, sed v. Blomgren, Eranos 38, 1940, 109 sqq.*). Ennod. dict. 26, 4 p. 503, 14 (*Menelaus ironice post Troiam exustam*) talibus utere, adulter *Paris,* hymenaeis; his te Alecto ⌞-um⌟ sectatur insignibus (*i. taedis*; ⌞ ⌟ *gen. plur., cf. Dubois, La latinité d'Ennod., 1903, 230; vix acc. sing. masc. maritum significans*). *al.*

2 *de deabus*: **a** *Iunone*: Serv. auct. Aen. 4, 59 ('cui vincla iugalia curae') hanc Varro -am dicit. Verg. Aen. 4, 166 speluncam Dido dux et Troianus eandem deveniunt; prima et Tellus et -a Iuno dant signum ([Serv. quae nubentibus praeest]. Ov. epist. 6, 43 *nuptiis nostris* -a I. adfuit et ... Hymen. met. 6, 428. 9, 762 Carm. c. pag. 87. *al. apud poetas*). Mart. Cap. 2, 147 deorum -a. *al.* **b** *aliis*: Verg. Aen. 7, 319 sanguine ... dotabere, virgo, et Bellona manet te -a. Ov. epist. 2, 117 -a Tisiphone thalamis ululavit in illis (*item de Furiis sim.*: Sen. Oed. 644 Erinyn -am [*plur. var. l.*] thalami [Lvcan. 8, 90]. Apvl. met. 8, 12, 6 ultrices habebis -as). Clavd. rapt. Pros. 2, 362 -a ... Nox (*cf. l. 34*). Anth. 941, 88 dea -a ..., sancta Fides (*cf. l. 40*).

3 *transfertur ad res* (*sc. per prosopopoeiam; non respiciuntur nuptiae sollemnes nisi l. 34. 36; quos locos una cum l. 39 etiam ad l. 44 sqq. referre possis*): Ps. Cypr. singul. cler. 39 *castitas est* -a sanctitatis et repudium turpitudinis. Clavd. 8, 644 cum tibi protulerit ... nox -a taedas. carm. min. 29, 38 -a fit natura deis (*Marti et Veneri, quorum coeunt imagines propter vim magnetis*). Sidon. carm. 2, 502 hos thalamos, Ricimer, virtus tibi -a poscit. Drac. Orest. 451 -a flamma fuit *Euadnes in rogum mariti se proicientis* (*cf. l. 48*). Ennod. carm. 1, 4, 11 (*in epithalamio; describitur ver*) lex (lux *coni. Vogel*) iungit -a taedas; aura poli ut sponsum germina cuncta facit. -*a est* fides, *sc. in nuptiis spiritalibus*: Pacian. bapt. 6, 3 (*cf. 6, 1 sq. Christus* hanc *animam* spiritui suo coniunxit ...; et hae sunt nuptiae domini). Petr. Chrys. serm. 148, 3 ubi init deitas cum ... integritate *Mariae* consortium, ubi est ... f. -a (-i *var. l.*).

inde **prōnubus,** -a, -um *et* **prōnubus,** -ī *m.* **1** *adi., i. q. ad pronubam eiusve officium vel ad nuptias pertinens* (*de rebus praeter l. 51; v. etiam l. 32*): **a** *respiciuntur nuptiae sollemnes*: Ciris 439 non mihi ... -a ... castos accendet pinus, *i. taeda,* honores ([odores *var. l.*]. Sen. Med. 37. *cf.* Clavd. rapt. Pros. 1, 131 -a flamma). Tert. apol. 6, 4 anulo (*cf. l. 71*). Clavd. carm. min. 31, 54 *utinam puellam* coniugiis ... -a dextra daret. Rvst. Help. benef. 89 convivia. **b** *cetera exempla*: Tert. nat. 1, 2, 9 canes -i (*i. incestum adiuvantes; ad rem v. e. g. Min. Fel. 9, 6*). Pacian. epist. 3, 3, 2 cunabula -ae pacis (*respiciuntur nuptiae Christi et ecclesiae*). Ps. Avg. serm. ed. Mai 72, 1 *in paradiso* temperies maritalis (*v. vol. VIII 399, 71*) ... auras gravidat ..., luxuriatur in frondibus ... fecunditas -a.

2 *subst. masc. (vix neutr. l. 69), i. q. minister nuptiarum, paranymphus* (*cf.* Gloss.[L] II Philox. AV 103 auspex: -us, *παράνυμφος. vix addas l. 17*): **a** *respiciuntur nuptiae sollemnes*: Vet. Lat. gen. 21, 22 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 32, 23) dixit Abimelech et Ochozath -us eius (*gr. νυμφαγωγός, deest in Vulg.; laxius in titulo honorifico de comite regis, ut loco sim.* 26, 26 [*ibid.* p. 42, 13; *gr. ut supra, cod. 91. al.* paranymphus, *Vulg.* amicus]). Vvlg. iud. 14, 20 uxor ... eius accepit maritum unum de amicis eius *Samson* et -is. Pavl. Nol. carm. 25, 152 suis nubentibus adstat Iesus -us (*spectat ad Ioh. 2, 1 sqq.*). Lvx. anth. 337, 2 *quidam* omnibus ... sponsis -us esse cupit (*cf. tit.* de paranympho). **b** *respiciuntur nuptiae spiritales*: Fvlg. aet. mund. p. 170, 24 sacer -us *Gabriel* (*spectat ad Luc. 1, 26 sqq.*). Qvodv. prom. 2, 15, 29 Paulus (*spectat ad II Cor. 11, 2*). *de rebus*: Ps. Orig. tract. 12, 15 *Christus ecclesiae* anulum fidei qua nuptiarum spiritalium -um (-am *trad.*) consignavit. Greg. Ilib. in cant. 1, 8 *osculum Christi* per anulum fidei adest impletum, quod quasi ⌞-o⌟ nuptiarum caelestium accepit ecclesia (⌞ ⌟ *Vega,* -um *Wilmart,* pro novo *al. trad.; loco corrupto suspicari possis anulum -um esse, ut Schulz-Flügel, ed. 1994, 147, coll.* Ps. Orig. *supra*).

deriv.: pronubo. *Banta.*

prōnubo, -āre. *a* pronuba. *i. q. pronubam esse, munere pronubae fungi* (*non nisi abl. absol.* -ante [*substitutumne pro abl. subst.* pronu-

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ba?]): Hier. vita Malchi 6 duco in speluncam ... novam coniugem *vi mihi impositam* et -ante nobis tristitia (moestitia *Migne*) uterque detestamur alterum (*huc referam* Gloss. -ante: adsistente). Epist. Bachiar. 1 p. 294, 5 tibi ... angelo -ante dum Christus nupsit, tum inimicus occubuit (*comparatur Tob. 6, 14 sqq.*).

prōnubus *v.* pronuba.

remillo: repando et **prōnulō** Gloss. (*scrib. etiam* pronullo. *refertur ad Fest. p. 277; sed additamentum Apul. met. 10, 21 comparat editor* Gloss.[L] III Abol. re 30). *a* pronus (*deminutive*).

[prōnumerārius *perperam laudabatur e* Not. dign. occ. 43, 8, *v. Seeck, Hermes 9, 1875, 235 sq.*]

[prōnumero *falso pro* per- *affertur e* Sidon. epist. 2, 10, 2.] *Bk.*

prōnuntiābilis, -e. *a* pronuntiare. Gloss.[L] II Philox. pr 349 -e: ῥητόν. *t. t. philosophiae i. q.* ἀξιωματικός (*cf. p. 1919, 58*): Ps. Apvl. herm. 1 p. 265 quae *species orationis* -is appellatur, absolutam sententiam comprehendens, sola ex omnibus veritati aut falsitati obnoxia, quam vocat Sergius effatum, Varro proloquium *eqs.* (*sim.* 7 p. 272).

⁎**prōnuntiātio,** -ōnis *f.* *a* pronuntiare. Gloss.[L] II Philox. pr 351 -at⟨i⟩o: ἀπόφασις, ἀπόκρισις. 354 -a⟨tio⟩: προφορά, ὑπόκρισις. Gloss. II 242, 22 ἀπόφασις: sententia, interlocutio, -o, promulgatio. *legitur saepe apud rhet. et gramm. inde a* Rhet. Her. (*maxime apud* Qvint.), *ceterum raro inde a* Cic., Caes., Vitr., *saepius apud* Tert., *nusquam in versu; plur. apud* Vitr. *p. 1920, 11 et hic illic inde a* Tert., *e. g. p. 1919, 66. 71.*

i. q. actus vel effectus pronuntiandi (*accedit saepius gen. subi. vel obi. [nota l. 44], explicat. p. 1919, 62. 67 [vice versa p. 1918, 11], praepos.* contra *l. 50,* de *p. 1920, 25*): **I** *secundum ius, auctoritatem publicam vel sacram*: **A** *in re iudiciaria* (*e suppl. dubio* Lex repetund. [cil i[2] 583] 53): **1** *pronuntiatur sententia iudicis* (*ad rem cf. p. 1921, 56; in imag. l. 33*): Cic. Cluent. 56 Oppianico re et existimatione iam, lege et -e nondum condemnato. Sen. contr. 7, 8, 7 iudex, quam tulit de reo tabellam revocare non potest; quaesitor non mutabit -em suam. Val. Max. 7, 2, 4 *iudex* iudicium -e sua finire *noluit.* Petron. 80, 7 fulminatus *ego* hac -e (*antea*: commisi ... iudici litem, *i. puero amato. item in imag.*: Boeth. trin. 6, 29 quae *quaestio* utrum recte decursa sit an minime, vestrae statuet -is auctoritas). Sent. procos. Sard. (cil x 7852) 21 si huic -i (*v. p. 1922, 20*) non optemperaverint, sciant *eqs.* Qvint. decl. 260, 5 quaedam sunt, iudices, ad quorum -em oculi sufficiant. 311, 6 fingite ..., iudices, ... *addictum* -e vestra liberum fieri (349, 5). Ps. Qvint. decl. 15, 14. 17, 8 -is auctoritas (*syn.* sententia. *cf. l. 34*). Tert. pudic. 14 p. 249, 25 quod *iudex* -e deciderit. Marcian. dig. 40, 5, 51, 8 *servus manumissus* post -em pervenit ad libertatem. Mod. dig. 42, 1, 1 res iudicata dicitur, quae finem controversiarum -e iudicis accipit. Cod. Theod. 4, 18, 2 nisi cognitor ... iuridica -e signaverit victori causae restitui debere expensas. Avell. 13, 1 contumacis -o (*sc. eius, qui contumax iudicatus est*). Conc. Carth. a. 411, 1, 10 l. 63 (*loq. Marcellinus tribunus et notarius*) ut ... -um mearum series ... digestis in publico voluminibus explicetur. *al.* *de vi sententiae* (*cf. IIIB*): Qvint. decl. 314, 11 paribus sententiis absolutus est *reus parricidii*; hoc in alio genere causae dubium est, in parricidio vero ... diversam habuit -em. **2** *pronuntiat reus*: Qvint. decl. 314, 6 ego ... confessionem existimo qualemcumque contra se -em.

B *in rebus publicis et militaribus*: Caes. civ. 2, 25, 7 (*antea*: pronuntiari ... iubet *eqs.*) qua -e facta ... omnes ..., quo imperatum est, transeunt. Val. Max. 4, 8, 5 iterata ... -e praeconis. Cod. Iust. 12, 19, 14, 1 qui liberam proficiscendi licentiam -e commeatus indepti fuerint.

C *in iure privato*: Gaivs dig. 45, 1, 74 (*de genere stipulationis*) certum est, quod ex ipsa -e apparet, quid quale quantumque sit. Scaev. dig. 27, 1, 37 pr. (*qui testamento tutor datus fuerat, apud praetorem falso argumento se excusat*) non ... esse excusatum propter vitium -is.

D *in religione iud. et christ.*: **1** *pronuntiat deus eiusve prophetae, apostoli, sc. in sacris script.*: Vet. Lat. deut. 32, 2 (cod. 300. *al.*) exspectetur sicut pluvia -o mea (*gr.* ἀπόφθεγμα, *cod. 100* eloquium, *Vulg.* doctrina). Tert. anim. 32, 10 sic et divina -o sapit, pecudibus adaequans hominem natura, non substantia (bapt. 2, 3 Favstin. trin. 1, 11). 35, 5 ut metempsychosi patrocinetur -o domini: '...' ([*Matth. 17, 12*]. bapt. 12, 1 Ps. Cypr. ad Novat. 8, 1 Lvcif. Athan. 2, 26 l. 20. *al.*). castit. 6 l. 12 eiusdem dei utraque -o et dispositio est. idol. 4, 4 tota illa -o *Isaiae.* adv. Marc. 1, 2 p. 292, 17 *capitulum* dominicae -is ([*respicitur Luc. 6, 43*]. 4, 39 p. 556, 16 consonantia propheticarum et d. -um. praescr. 4 l. 1 memores simus tam d. -um quam apostolicarum litterarum. *al. apud eundem*). 4, 39 p. 555, 17 conveniunt ... et domini -es et prophetarum (*cf. l. 68*). orat. 22 p. 194, 5 manifesta -o est (*I Cor. 11, 4*): 'omnis' inquit 'mulier adorans ... intecto capite dedecorat caput suum'. adv. Prax. 29 p. 285, 10 adi⟨e⟩cit *Paulus* (*I Cor. 15, 3*) 'secundum scripturas', ut duritiam -is *eius* scripturarum auctoritate molliret. Pelag. frg. Migne suppl. 1, 1558 testimoniorum numerositate et aperta -e confisus. Conc.[S] II 3, 1 p. 213, 24 secundum -em divinarum scripturarum (*gr. I 1, 7 p. 98, 15* τὴν διαγόρευσιν, *cf. I 5 p. 98, 18* praedicationem, *IV 1 p. 71, 6* declarationem). *al.* *respicitur iudicium aeternum*: Tert. adv. Marc. 4, 34 p. 538, 21 cum ⌊utriusque⌋ -is diversitas competat creatori (⌊ ⌋ *sc. poenae et salutis*). Cassiod. in psalm. 108, 7 l. 95 peccatores iustissima -e damnantur. **2** *pronuntiat ecclesia, sc. episcopi sim.*: Epist. pontif. 255 Migne 13, 1142[A] quid ab universis posthac ecclesiis sequendum sit, quid vitandum, generali -e decernimus. 321 Aug. epist. 181, 1 *ut sedis* huius auctoritate, iusta quae fuerit -o *episcoporum Africae,* firmaretur. *ibid.* 2 -is iustae firmata decretalibus *ecclesia.* 340 Arel. 6 quam *auctoritatem metropolitani* tibi apostolicae sedis -e firmavimus. 349 Migne 20, 758[A] *ne* posset ... praesentatus episcopali iudicio -is congruae feriri sententia.

II *secundum praecepta artis rhet. et gramm. (musicae sub E); respicitur*: **A** *actio oratoris* (*philosophi l. 33; ad rem v. infra et* Ps. Ivl. Rvf. schem. dian. 8 p. 61, 34 ὑπόκρισις ... latine dicitur -o. *cf. e. g. Martin, Antike Rhetorik, 1974, 353 sqq.*): Rhet. Her. 1, 2, 3 oportet ... esse in oratore inventionem, dispositionem, elocutionem, memoriam, -em (*in eadem enumeratione partium*: Cic. inv. 1, 9. Qvint. inst. 3, 3, 1 -e sive actione. Fortvn. rhet. 1, 1. *al.; cf. p. 1928, 16*). *ibid.* -o est vocis, vultus, gestus moderatio cum venustate (*sim. definitur*: Cic. inv. 1, 9 -o est ex rerum et verborum dignitate vocis et corporis moderatio. Fortvn. rhet. 1, 1. *al.*). 3, 11, 19 -em multi maxime utilem oratori dixerunt esse (*cf. e. g.* Qvint. inst. 11, 3, 6 Demosthenes ... -i palmam dedit). *ibid.* dividitur ... -o in vocis figuram et in corporis motum (*cf. l. 19 sq. 35 et* Qvint. inst. 3, 3, 3 indecora vel voce vel gestu -o. *al.*). 3, 15, 27 -em bonam id perficere, ut res ex animo agi videatur. *al.* Sen. contr. 3 praef. 3 -o, quae histrionem posset producere, *inerat Severo Cassio.* Val. Max. 8, 10 tit. quantum momentum sit in -e et apto motu corporis (*item distinguuntur* 8, 10 pr.; *sim.* Plin. epist. 2, 3, 9 altius ... in animo sedent, quae -o, vultus, habitus, gestus etiam dicentis adfigit. Ps. Ivl. Rvf. schem. dian. 8 p. 61, 27 cum adversarium gestu et -e extollimus vel abicimus. *al.; cf. l. 48. p. 1919, 13*). 8, 10, 1 *servus* occulte eburnea fistula -is eius *C. Gracchi contionantis* modos formabat aut ... excitando aut ... revocando. Sen. epist. 40, 2 cuius *philosophi* -o ... debet esse composita (*non concitata; v. p. 1181, 43 sq.*). Qvint. inst. 11, 3, 1 -o a plerisque actio dicitur; ... *Cicero* duas eius *actionis* partis facit, quae sunt eaedem -is, vocem atque motum (*v. l. 18 et* Mart. Cap. 5, 540). 11, 3, 40 ornata est -o, cui suffragatur vox facilis *eqs.* 11, 3, 154 tria ... praestare debet -o: conciliet, persuadeat, moveat. 11, 3, 174 satis apparet accommodandam sententiis ipsis -em. *al.* Plin. epist. 2, 14, 12 pudet referre, quae quam fracta -e dicantur. 2, 19, 4 recitantium ... praecipua -is adiumenta, oculi manus, praepediuntur. paneg. 67, 1 hunc parentis publici sensum cum ex oratione eius tum -e ipsa perspexisse videor. Svet. Cal. 53, 1 *ei* suppetebant -o quoque et vox, ut neque eodem loci ... consisteret et exaudiretur a procul stantibus. Tert. adv. Hermog. 27, 2 tu supercilia capitis nutu digiti adcommodato altius tollens '...' inquis ...; at ego sine ullo lenocinio -is simpliciter respondebo. *al.* *cum acumine de -e diligentiore, pleniore sim.* (*cf. p. 1919, 3*): Qvint. inst. 2, 15, 22 (*definitio quaedam rhetoricae*) *vis eloquendi* cum ... quodam corporis habitu et eorum, quae dicet, -e. Fortvn. rhet. 3, 20 omnibus verbis -em accommodabo? ... necessariis.

B *lectio, actio recitantis* (*sibi legentis* Vitr.; *-o pars est lectionis adhibeturque ad eam explicandam, v. vol. VII 2, 1082, 57 sqq.; definitur* Ps. Mar. Victorin. gramm. VI 188, 17 -o quid est? scriptorum secundum personas accommodata distinctione similitudo, ut puta cum ... iuvenis protervitas ... ostendenda est [*sim.* Diom. gramm. I 436, 19. *al.*]): Vitr. 5 praef. 1 *aliter ac in opere de architectura* versuum -o prolectando sensus legentium perducit sine offensa ad ... terminationem. Qvint. inst. 8, 6, 54 -e intellegitur *ironia* (*de qua v. vol. VII 2, 382, 2 sqq. 12. 14 sqq. al.*). Apvl. apol. 82, 8 si, quae simulationis causa dicta sunt, adseverantis -e quam exprobrantis legantur. Tert. adv. Marc. 2, 25 p. 371, 13 sonus -is ... non dubitativum sed comminativum exprimens sensum. 5, 11 p. 612, 27 quosdam sensus ambiguitatem pati posse de sono -is aut de modo distinctionis (*cf.* Avg. doctr. christ. 3, 14 *ambiguitas* ad -em pertinens. *sim. al.*). Porph. Hor. epod. 9, 13 ('spadonibus servire') adiuvandum hoc -e, ut ... indignatio ... exprimatur (sat. 1, 1, 95 Don. Ter. Ad. 46, 3. *vice versa*: Don. Ter. Hec. 504, 3 *'nobis'* aut abundat aut significatu adiuvat -em). epist. 1, 19, 42 cum pondere -is adferre *nugas* (*cf.* Sacerd. gramm. VI 458, 14 verbi repetitio cum impetu -is [*sim. al.*]. Don. Ter. Andr. 867 cum ingenti -e. Hec. 431, 4 cum sua -e [Clavd. Don. Aen. 1, 190 p. 42, 32]. *v. et p. 1919, 4*). Don. Ter. Andr. 327, 5 'dabo ...' -e levandum est; plus enim dixit *eqs.* Eun. 171, 1 '...' hic duplex -o est: vel per interrogationem vel per invidiosam exprobrationem. Phorm. 937 -e hoc quadam suspenditur (*cf.* -em suspendere: Serv. Aen. 7, 278. Avg. c. Faust. 21, 2 p. 569, 26 '...'; suspendunt -em ac tunc inferunt: '...'. *sim.* Diom. gramm. I 428, 5 -is terminus ... suspenditur *per subdistinctionem*). Hil. in psalm. 138, 43 illud *ΕΡΕΙΣ* in -e distinguitur, ut aut 'dicis' intellegatur aut 'contentio'. Avson. 27, 5a (400 S.), 24 nisi haec a

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nobis missa ipse lecturus esses, etiam de -e rideres. SERV. Aen. 6, 861 hunc librum tanta -e Augusto ... esse recitatum, ut *eqs.* *al.* *cum acumine* (*cf. p. 1918, 46*): PORPH. Hor. sat. 1, 3, 2 subdistinguendum 'cantare' et sic inferendum 'rogati' cum -e, quia significat 'etiam rogati' (epist. 2, 1, 117. DON. Ter. Andr. 102, 1 cum -e 'placuit'. Eun. 188, 2 cum -e et gestu. CLEDON. gramm. V 24, 13 lege cum -e. *al.; cf. p. 1918, 65 sqq.*). AVG. in psalm. 9, 30 sensus iste -em quaerit, *ne obscuretur.*

C *actio scaenica* (*per comparationem oratoris apud* QVINT.; *cf. p. 1918, 26, aliter p. 1920, 11*): QVINT. inst. 6, 1, 26 ut scaenicis actoribus eadem vox eademque -o plus ad movendos adfectus sub persona valet. 6, 2, 35 sola -o ... accendit affectibus *actorem.* 11, 3, 5 tantum -o potest, ut iram, lacrimas, sollicitudinem adferat. SACERD. gramm. VI 519, 17 velociori -e *comoediae.* DON. de com. 5, 3 comoedia ... in gestu et -e consistit.

D *usus loquendi, latinitas*: **1** *metonymice*: *de singulis dictionibus, formis*: VAL. MAX. 7, 4 pr. cuius *militaris calliditatis* opera, quia appellatione latina vix apte exprimi possunt, graeca -e strategemata dicantur (SCHOL. Stat. Theb. 5, 738 *Opheltes* postea Archemorus nominatus est g. -e sermonis). PROB. inst. gramm. IV 85, 11 *fem.* 'militaria' secundum Sallusti -em facere prohibetur (*cf. 85, 5* dixit Sallustius 'homo militaris'). CHAR. gramm. p. 60, 10 nomina ... simili -e, intellectu dissonantia, velut decorus, sonorus (*eadem oppositione*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 492, 30 nomina -e singularia, i. pluralia, ut plebs. 492, 35). SERV. ecl. 7, 9 'ades' alii pro imperativo accipiunt, cuius -o similis est indicativo. MART. CAP. 3, 323 apparet geminam esse -em (*sc. 'scibo' et 'sciam'*). *de quolibet enuntiato*: DOSITH. gramm. 14, 1 oratio est ore emissa et per dictiones ordinata -o (*gr.* ἐκφώνησις. *item fere* CHAR. gramm. p. 193, 4. *al.*). *de sono litterarum*: PRISC. gramm. II 6, 25 elementa proprie dicuntur ipsae -es, notae autem earum litterae (*cf.* PS. PRISC. gramm. III 519, 14 elementa litterarum sunt ipsae -es). 7, 7 sunt ... figurae litterarum ... viginti tres, ipsae vero -es multo ampliores. 9, 2 potestas *litterae est* ... ipsa -o. **2** *de actione pronuntiandi verba, syllabas, litteras* (*e suppl. dubio* LIV. 22, 13, 6): FORTVN. gramm. VI 279, 11 quae (*sc. l, m, n, r*) ... in -e ... liquescant ..., ut positione longam facere non possint (CHAR. gramm. p. 5, 13 AVDAX gramm. VII 326, 11). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 39, 29 non parum temporis in mora -is occupabunt *tres consonantes.* 193, 28 cum duo verba quasi in unum -e colligimus (*per hyphen ut*: DOSITH. gramm. 4, 5 [*gr.* ἐκφωνήσει]. DIOM. gramm. I 435, 2 in una -e. *al.*). DON. gramm. mai. 3, 1 p. 653, 5 barbarismus fit duobus modis, -e et scripto (*cf.* 654, 11 *barbarismum per adspirationem factum* quidam scripto, quidam -i iudicant adscribendum. CHAR. gramm. p. 350, 25 dictio vel -e vel scriptura aliqua sui parte vitiosa. *sim. al.*). CHAR. gramm. p. 356, 27 cacenphaton est ... unius verbi obscena -o (*item* DIOM. gramm. I 450, 34. 451, 1. *cf. vol. V 2, 620, 62*). HIER. in Ier. 4, 2, 4 'abanim' ... pro qualitate loci et diversitate -is et 'organum' ... vocatur et 'lapides'. CLEDON. gramm. V 33, 22 *quaedam disyllaba* in -e accentus ad ultimam transferunt. 52, 28 -o illud discernit (*sc. 'hic' adverbium aut pronomen. cf.* POMP. gramm. V 208, 2 *neutr. et masc. 'idem'* temporibus et -e discernitur). POMP. gramm. V 286, 31 *'ti' syllaba* non debet ... a -e accipere *sibilum.* CASSIOD. inst. 2, 1, 2 p. 95, 6 accentus est vitio carens vocis artificiosa -o. *al.*

E *musica*: CHALC. comm. 44 p. 92, 17 (*suppletur sec.* FAV. EVL. 22, 2) *systemata* ipsa constant ex certo ⟨con⟩tractu ⌊-is⌋, quae dicuntur diastemata (⌊ ⌋, *sc. -is soni acutioris graviorisque, cf. Cens. 10, 3*). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 39, 14 musici ... per circuitum longius extentae -is tam longis longiores *syllabas* quam rursus per correptionem breviores brevibus proferunt. MART. CAP. 9, 973 *περίπλεα tempora sunt,* quae ... se ... ipsa tardiore -e suspendunt.

III *exempla cetera*: **A** *notione communi significatur*: **1** *id quod pronuntiatur, sententia, dictum*: **a** *ἀξίωμα* (*fere sec. artem logicam*): CIC. fat. 26 quid est, cur non omnis -o aut vera aut falsa sit? ARNOB. nat. 3, 40 *a Nigidio aliisque* nihil concinens dicitur, nihil una -e finitur nec est aliquid fidum, quo insistere mens possit. DON. Ter. Eun. 178, 1 completae sententiae -em, quod *ἀξίωμα* nominabatur. PS. AVG. quaest. test. 91, 11 istud (*sc. Ioh. 1, 1 sq.*) et rationi convenit et -o integra est. **b** *responsum medici vel mathematici* (*cf. p. 1926, 26. 43*): PS. QVINT. decl. 8, 3 de tam perdita *medicorum* -e non querimur. FIRM. math. 2, 15, 6 ut omnem substantiam fati verissimis -bus explicemus. 8, 1, 9 cum sciverimus totum hoc nobis decreti -e promissum. 8, 18, 1 apotelesma fideli ... -e proferri. **c** *varia*: TERT. praescr. 10 l. 19 et Valentinus proponit 'quaerite et invenietis'; ... et Apelles hac me -e pulsabit. test. anim. 5 p. 141, 11 *num* credendum est ante litteraturam ... mutos ab huiusmodi -bus homines vixisse? nemo deum ... loquebatur? PS. TERT. haer. 4 p. 221, 21 novitate quadam -is vult *Heracleon* videri alias sentire *ac Valentinus.* VET. LAT. Marc. 12, 15 (cod. 1) *Iesus* sciens eorum *Pharisaeorum* fictam -em (sictam -em *trad.; gr.* ὑπόκρισιν, *cod. 3. al.* simulationem, *5. al. et Vulg.* versutiam). ARNOB. nat. 5, 37 'in nemore ... flores Proserpina lectitabat ⟨virago⟩'; integrum adhuc istud est et recta -e prolatum (*sc. non allegorice*). PEREGR. Aeth. 43, 5 orationes ... tales -es habent, ut et diei et loco conveniunt (*sim.* 47, 5). CLAVD. DON. Aen. 3, 530 p. 335, 20 confirmatio ... et plenissima -o, qua additur '...'. 3, 540 p. 336, 6 -e ... duplici atque diversa utramque *-em* fecit incertam (EVGRAPH. Ter. Haut. 8 duplex hic -o est: 'qui scripserit et cuia graeca sit'). RVFIN. Orig. in psalm. 37 hom. 2, 6 -em iniquitatis, id est confessionem peccati (*ad p. 1927, 38 ut* CASSIOD. in psalm. 37, 19 l. 353 ecce -o sancti viri, ecce vera confessio. *ibid.* l. 355). GLOSS. III 381, 8 -es praeceptoris (*gr.* ὑποκρίσεις καθηγητοῦ). *al.*

2 *actio pronuntiandi*: VITR. 5 praef. 4 *poetae comici* intercapedinibus (*i. canticis chori*) levant actorum -es (*cf. p. 1926, 53*). VLP. dig. 50, 16, 195 pr. -o sermonis in sexu masculino ad utrumque sexum plerumque porrigitur. TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 551, 17 ipsam vim et vocis et -is et distinctionis exceperant *coram audientes Iesum.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 7, 4 (*3* quem ... creditis, deum profiteri ... voce non vultis) date ... vos nobis credulitatem ..., et -em vobis nos concedemus vocis (*Migne gr. 36, 437*[D] τῆς φωνῆς τὴν συγχώρησιν). CEREAL. 14 p. 764[A] loquebantur apostoli quemadmodum dabat eis -o, spiritus dabat apostolis quemadmodum loquebantur (*cf. act. 2, 4*). RVSTIC. Conc.[S] II 3, 1 p. 93, 2 (*sim.* rec. ant.) ex memoria recitavit tenorem epistulae ...; post -em praedictae epistulae *eqs.* (*gr. II 1, 1 p. 113, 14* τὸ ἀπαγγεῖλαι). DIFF. ed. Beck p. 46, 31 (*sim.* ed. Uhlfelder 250) consilium cogitatio est, sententia consilii -o.

B *vi aucta fere i. q. notio, significatio* (*cf. p. 1917, 46*): ZENO 1, 59, 1 simplex ... vocabulum *est Isaac,* sed multiplex -o. MACR. exc. gramm. p. 24, 5 *indicativus* habet absolutissimam ac perfectam de re, quae agitur, -em (*sim.* gramm. V 611, 2). PRISC. gramm. III 135, 12 nomina infinita ..., si generalem habent -em, ... geminantur, *ut e. g. 'quisquis'* (rhet. 3, 11 p. 553, 27 [*gr. p. 8, 16* ἀποφάνσει]).

compos.: *cf.* adpronuntiatio.

pronuntiativus, -a, -um. *a* pronuntiare (*cf. e. g.* DIOM. gramm. I 338, 25 *modus* -us, quo pronuntiamus).

t. t. gramm. (philos. l. 45); respicitur: **1** *modus verbi*: **a** modus -us: SACERD. gramm. VI 432, 18 modi verborum sunt quinque: -us, quem quidam indicativum vel finitivum dicunt. *al.* (*v. e. g. vol. VII 1, 1144, 40 sq.*). **b** *solum ponitur* (*hic illic* modus *intellegi possit, omnibus locis* verbum): DON. Ter. Phorm. 247 -um pro coniunctivo (posuit *add. Schoell, sed item sine verbo*: 681, 4 SERV. auct. Aen. 3, 666. 11, 142). 341, 4 ('ille ringitur, tu rideas') -o coniunctivum miscuit. CHAR. gramm. p. 354, 11 -um pro subiunctivo ponitur (SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 463 -um pro adiunctivo posuit). SCHOL. Hor. epod. 1, 32 ('paravero') est -um futuri temporis.

2 *genus sententiarum* (*cf. p. 1919, 58*; GLOSS. -um: *ἀποφαντικόν*): DON. Ter. Hec. 660, 1 ('quam ob rem reddücam?') firmior conclusio facta est per interrogationem, quam si esset -a. PS. AVG. categ. 8, 55 genus *ἀποφαντικόν,* id est -um (*postea*: ipsum ... -um, quod diximus *ἀποφαντικόν,* aut falsum est aut verum). ISID. orig. 2, 21, 15 sententiarum species multae: aliae enim sunt indicativae, aliae sunt -ae (*vix distingui expectes, latet confusio Isid. vel codicum*).

?3 usus loquendi: CHAR. gramm. p. 237, 6 usu -o (*loco corrupto*).

adv. **pronuntiative.** *i. modo pronuntiativo* (*spectat ad 2 supra*): DON. Ter. Ad. 26, 4 ('Storax non rediit') hoc alii interrogative, alii -e proferunt; sed magis -e dicendum. Phorm. 57, 6 (*57, 4* et pronuntiantis et interrogantis potest esse) -e magis quam percontative efferendum est. SCHOL. Pers. 3, 52 aut interrogative aut -e legendum (*postea*: magis -e). ORIG. in Matth. ser. 118 p. 251, 12 sq. (*opp.* dubitanter).

pronuntiator, -oris *m.* *a* pronuntiare. *de origine v. l. 72.* *significatur qui pronuntiat*: **1** *tractando, praedicando*: CIC. Brut. 287 Thucydides ... rerum gestarum -r sincerus et grandis etiam fuit; ... forense ... non tractavit genus. VET. LAT. act. 17, 18 (cod. 51. *al.*) *Athenienses* dicebant: 'novorum daemoniorum videtur -r esse *Paulus*' (*gr.* καταγγελεύς, *cod. 5. al. et Vulg.* adnuntiator). AVG. c. adv. leg. 1, 15, 23 -r doctus (*opp.* calumniator indoctus). de mend. 10, 17 p. 437, 1 licet ... narratori aut -i rerum temporalium ad aedificandam religionem ... pertinentium occultare *quaedam.* in psalm. 118, serm. 32, 5 ('pronuntiabit lingua mea eloquia tua') -r eloquiorum dei (*cf. 4* vult docere). **2** *recitando, declamando*: FRONTO p. 14, 15 meae ... orationi M. Caesar actor contigit et -r tuaque ... voce audientibus placui. AVG. epist. 101, 3 *intervalla silentiorum dimensa* sentiri nequeunt, nisi auditorem -r informet. de serm. dom. 2, 2, 5 sunt ... hypocritae simulatores tamquam -es personarum alienarum sicut in theatricis fabulis. CASSIOD. hist. 9, 38, 25 lectores et psalmi -es (*Socrat. 5, 22, 49* ἀναγνῶσται καὶ ὑποβολεῖς. *item de clericis*: ISID. orig. 7, 12, 25 *lectores* etiam et -es vocantur, quod porro adnuntiant).

pronuntiatum *v.* pronuntio.

pronuntiatus, *sc. dat., abl.* -u *m.* *a* pronuntiare. *i. q. actus pronuntiandi*: *respicitur sonus*: GELL. 4, 17, 8 *prima syllaba vocis*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'subiicit' redditur positione longa propterea que et numerus in versu et ratio in -u manet. 15, 3, 2 quo fieret vox -u auditu que lenior. POMP. gramm. V 284, 29sq. omnis barbarismus fit modis duobus, aut -u aut scriptu: -u, si addas litteram *eqs.* (*eadem oppositione*: 285, 5. 286, 2 illud quaeritur, ... cui rei dabitur hic barbarismus, scriptu aut -u. 286, 4). *respicitur res*: IVLIAN. in Os. 13, 9 l. 151 ('dabo tibi regem ... et auferam') sub futuri temporis -u utrumque *regem* significavit.

prōnuntio, -āvī, -ātum, -āre. *a* pro *et* nuntiare (*cf.* VARRO ling. 6, 58). *scribitur* -non- *in* LEGIBVS repetund. (CIL I^2 583) 42. 47. 54 *incertisque ibid.* 595, 1. 596, 7; -nunci- VET. LAT. psalm. 70, 15 *et* 17. *al.* (cod. 303). CONC. Aurel. a. 538 p. 120, 159 (*cod. C saec. VI/VII*). *al.* NOT. Tir. 25, 94. *de notione* (*v. et l. 60. p. 1926, 55. 1927, 48*): SYNON. Cic. p. 429, 18 iudicat. decernit. statuit. interloquitur. -at. fert sententiam. DIFF. ed. Beck p. 50, 10 decernit magistratus, -at iudex. GLOSS. II 242, 24 ἀποφαίνομαι: -o, decerno, sententiam dico. 301, 14 ἐξαγγέλλω, enuntio, -o. GLOSS.[L] II Philox. PR 350 -at: ἀποφαίνεται, προαγγέλλει. 352 -o: προαγγέλλω. III Abol. PR 63 -at: sententiam dat. *legitur in oratione soluta inde a* LEGIBVS repetund. *al.*, ASELL., RHET. Her., CIC. (*vocem non exhibent* BELLA Alex., Afr., Hisp. [*sed frequentat* CAES.], SALL., VELL., PETRON. *al.*), *in versu non nisi* COMM. apol. 393. [*confunditur in codd. e. g. cum* denuntiare CIC. Phil. 4, 10 (*v. etiam p. 1925, 3*), praenuntiare VIR. ill. 51, 4 (*restituitur p. 1925, 13; ceterum v. p. 738, 54sqq.*), renuntiare HIL. in Matth. 16, 1 (*cf. p. 1923, 70*).]

i. q. nuntiando proferre, propalam declarare, rite enuntiare sim. (*sc. verbis praeter l. 49 et IIB; accedere possunt colores secundarii, maxime decernendi sub IA1a et 2, iubendi, constituendi sub IB1 et 2 et e. g. p. 1924, 58. 1925, 17, promittendi e. g. p. 1924, 15. 65, appellandi sim. [iuxta acc. praedic., v. l. 32]; illustratur vis praeverbii per adv.* palam *l. 74. p. 1922, 36. 1924, 3. 61. al.,* aperte *p. 1925, 40. 1929, 46. al.; -antur futura p. 1925, 7. 53. 1926, 38. 1929, 54. al., ut hic illic de confusione cum* praenuntiare *cogites, maxime p. 1925, 41. 59. 1929, 57*). *indiculus structurarum: accedit acc. obi. passim* (*c. praedic. p. 1922, 56. 1923, 72. 1924, 41. 1925, 63. 1926, 20. al., subaudiendo vel pro eo positis aliis struct. p. 1924, 43. 1925, 63. 1926, 45*), de *c. abl. p. 1922, 35. 1923, 11. 1926, 36. al. (alias praepos. v. maxime l. 51. p. 1922, 42), adv.* ita, ut *sim. pro obi. e. g. p. 1922, 9. 1924, 2 (cf. l. 64. p. 1922, 2. 19. al.), oratio recta p. 1922, 18. 74. 1924, 37 et saepe; pro obi. ponuntur struct. verbales: inf. et acc. c. inf. passim (e. g. p. 1922, 1. 1923, 45sq. 1924, 52; c. gerund. p. 1922, 7 et e. g.* LIV. 45, 32, 2. SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 6; *praepos.* de *et inf. p. 1925, 59*), *enunt. secund., sc. interrog. p. 1922, 33. 1923, 34sq. 1924, 3. 28sqq. 1927, 72sqq. al., fin. p. 1922, 29. 1924, 10. 36. 49. al.* (*sine coniunctione p. 1924, 9 et* APVL. met. 10, 7, 1; *cf. p. 1922, 21*), quia *p. 1925, 42 et* AMBR. fug. saec. 8, 50, quod *p. 1923, 17. 1925, 17 et* LACT. epit. 32, 5 AMM. 17, 5, 8. *al.*, quoniam *p. 1925, 32 et* ORIG. in Matth. ser. 112 p. 233, 31; *absolute adhibetur variis coloribus imprimis l. 61. p. 1925, 60. 1926, 29. 53. 1928, 8. 12. 48. indicatur, cui -etur, per dat. p. 1922, 28. 1923, 53. 1927, 27 et saepius, cf.* ad *p. 1924, 44 et e. g.* TERT. adv. Marc. 2, 10 p. 348, 18.

I *de eis, qui fere legitime, auctoritate publica vel sacra muniti edicunt* (*signis indicant p. 1923, 11sqq. 28. 37. al.; de rebus l. 57. p. 1923, 10. 1925, 40. al.; per imag. de privatis sub A2; cf. Kunkel-Wittmann, Staatsordnung und Staatspraxis, 1995, 181sq.; indicatur, ubi vel unde -etur, per praepos.* apud *p. 1923, 7. 1924, 13,* de *l. 74,* in *c. abl. l. 63. p. 1922, 22. 1923, 53. al.,* pro *l. 63. p. 1924, 35*): **A** *in re iudiciaria sim.* (*ad rem cf. Wesener, RE Suppl. IX 1241sqq.; de iuris dictione ecclesiae v. sub D2c; accedit abl.* sententia *l. 63. 71. p. 1922, 5. 1923, 21,* iudicato *p. 1923, 39, cf.* de [ex] sententia *l. 69. p. 1922, 8. 29*): **1** *proprie*: **a** *-at magistratus vel iudex, arbiter* (*aequitas, praeiudicium p. 1922, 23. 48; respicitur fere sententia prolata, sed iudicium dandum l. 75; distinguitur praetor sim. -ans ab iudicantibus e. g. p. 1922, 4. 17. 28sq.; ad notionem cf.* VLP. dig. 50, 16, 46 pr. promiscue ... et '-asse' et 'statuisse' solemus dicere eos, qui ius habent cognoscendi): **α** *-are aliquid* (de *aliquo p. 1922, 35*) *vel absolute* (*e. g. p. 1922, 32. 45. 53, pass. impers. p. 1922, 12sqq.*): ① *usu vario*: LEX repetund. (CIL I^2 583) 42 *praetor* ⟨c⟩oram ⟨iudici⟩bus in contione pro rostris sententia ita -ato fec⟨isse ...⟩ (*suppleas* videri*? cf. enim* CIC. Verr. II 5, 14 f. v. -at. ac. 2, 146 quae ... iudices cognovissent, ut ea non ... esse ... facta, sed ut v. -rentur. ORAT. imp. Claud. [Chart. lat. ant. X 418] 3, 8. *cf. p. 1922, 5. 1923, 13. al.*). 47 *si pars se non posse iudicare* deixerit, praetor ... ita pronon⟨tiato: 'amplius' *eqs.*⟩ ([*si recte suppl. Lintott, 1992*]. CIC. Verr. II 1, 26 poterat ... 'a.' -ari. Brut. 86 cum consules re audita 'a.' de consili sententia -vissent. *cf. p. 1922, 35*). 54 ex qua sorti -arit (*uniuscuiusque sententiam*). LEX agr. (CIL I^2 585) 39 *magistratus* id sententia ⟨-ato, quod eius⟩ rei ioudicandae maxsume verum esse commperrit. CIC. Verr. II 1, 75 quod -tum est, non per Neronem *pro consule* iudicatum, sed per Dolabellam ereptum existimabatur; condemnatur enim ... Philodamas. 2, 94 palam de sella ac tribunali -at, si quis ... Sthenium ... reum facere vellet, sese eius nomen recepturum (*item c. [acc. c.] inf. passim, e. g. l. 8. p. 1921, 64sqq.* CIC. off. 3, 66 iudex ita -vit ... damnum praestari oportere [*antea*: sententiam dixit]. LIV. 4, 15, 1 *dictator in contione* Maelium iure caesum -vit. SEN. contr. 9, 2, 10 iudicaverunt equites ..., praetor *te* damnatum -vit. SENT. centur. [Chart. lat. ant. V 280] 10 sent⟨en⟩tia⟨m dixit, qua⟩ sententia -vit videri sibi *eqs.* PLIN. nat. 9, 121 *iudex sponsionis* victum ... Antonium -vit. APVL. met. 10, 28, 5 *praeses ream* bestiis obiciendam -vit). 2, 100 decem tribunos plebis hoc statuisse idque de omnium sententia -tum esse, non videri *eqs.* Caecin. 69 si aliter -tum est, ac Mucio *iuris consulto* placuit (*antea*: iudicatum est. *item pass. agente non indicato*: 79 quibus quidque verbis actum -tumque sit. CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1 certe, inquam, absolutus est; ⌞me praesente clare⌟ [repraesentare *codd.*] -tum est. SEN. contr. 1, 3, 2 lata est sententia, -tum est, damnata es. 2, 3, 12 quasi iam -tum sit [*antea*: inter res iudicatas]. *al.*). fin. 2, 36 cum sententiam -ant *iudices* (CAES. Gall. 6, 44, 2 de Accone ... graviore s. -ta ... supplicium sumpsit. VAL. MAX. 8, 2, 3. SVET. Dom. 11, 2 tristiorem. *cf. p. 1923, 33*). CAEL. Cic. fam. 8, 8, 3 *praetor* leges ignorans -vit, quid singuli ordines iudicassent, et ad extremum ... 'non redigam *pecuniam*' (*pendet or. recta ut p. 1921, 68.* VAL. MAX. 5, 8, 3 *Manlius permittente senatu domi iudicans* auditis testibus ita -vit: '...'. SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 4 Helvius ... caussa cognita -vit: '...'. VLP. dig. 42, 1, 59, 2 *qui* ita -ant 'usurae ... praestentur' [ut pr. F^1]. *al.*). LIV. 3, 36, 8 iudicia domi conflabant *decemviri*, -bant in foro. VAL. MAX. 7, 7, 4 si ipsa aequitas hac de re cognosceret, potuitne iustius aut gravius -are? EDICT. imp. Claud. (CIL V 5050) 20 cetera ... statuat -etque, ipsi *inquirenti* permitto. SEN. benef. 3, 10, 3 (*in comparatione*) his *beneficiis non redditis* quae -bitur poena? (QVINT. decl. 365, 1 [*cf.* 365, 8 si duo *iudices* ignominiam -rent, duo exilium, duo mortem. *al. ibid.*]). dial. 3, 19, 2. 9, 3, 4 (*cum contemptu quodam*) praetor adeuntibus adsessoris verba -at. ASCON. Mil. p. 36, 1 Domitius *quaesitor* ex sententia iudicum -vit, ut ex servorum ... numero accusator quot vellet, ederet (PAVL. dig. 34, 2, 35, 1 praetor ita -vit, ut materia *auri* praestetur. *cf. l. 21*). QVINT. inst. 5, 13, 5 apud eos ... iudices, qui nulla certa -andi forma tenentur. decl. 300, 2 *iudici* -are licet, utrum voluerit (*item c. enunt. interrog.*: 330, 5. VLP. dig. 41, 2, 35 ut prius -et iudex, uter possideat. *cf. l. 17*). *al.* Ⓘⓘ *per praepos. indicantur partes vel causa*: de: CIC. Verr. II 1, 74 ut de Philodamo 'amplius' -retur. LIV. 40, 24, 2 nihil ... palam gravius -tum de eo *Demetrio* (VAL. MAX. 9, 12, 7. MARCIAN. dig. 20, 1, 16, 4 de ... fructibus). SEN. contr. 7, 1, 23. 9, 2, 4 ad arbitrium meretricis de reis -asti. QVINT. inst. 5, 2, 1 cum de eadem causa -tum est (*al.* EDICT. imp. Carac. [Inscr. Maroc. Gascou 100] 7 de quibus *c.* -tum est provocatione non secuta). *al.* PLIN. epist. 6, 31, 12 se ... de calumnia -turum *esse* (PAPIN. dig. 48, 1, 10). *al.* *praepos. aliae*: QVINT. inst. 4, 1, 18 *quibusdam iudicibus est* ambitus adversus amicos aut pro iis, quibuscum simultates gerant, -andi (decl. 313, 7 SCAEV. dig. 45, 1, 122, 6. PAPIN. dig. 49, 1, 23, 2 de bonis. *al.; cf. etiam p. 1923, 37 sq.*). 4, 2, 66 ut secundum id -et *iudex*, quod sciet narrare te noluisse (PLIN. epist. 5, 1, 4 s. matrem. MAVRIC. dig. 49, 14, 15, 4 s. possessorem. VLP. dig. 4, 3, 24 s. libertatem. *al.*). decl. 246, 1 eventus proximae causae satis videri potest etiam in hanc ... -asse (TERT. nat. 1, 3, 2 ut ita -retur in nos: 'illum homicidam ... ad bestias dari placet'. *cf. p. 1923, 40*). 266, 8 si merito damnatus sum, si quid tale, quale contra me -tum est, feci (306, 30. SVET. rhet. 30, 1 ab iis, c. quos -bat, ... e tribunali detractus est. GAIVS inst. 4, 166 c. eum de possessione. PAVL. dig. 40, 12, 24, 3 c. libertatem. *al.*). 300, 3 ut -are pro te necesse esset (HERMOG. dig. 40, 1, 24 pr. pro libertate. *al.; cf. l. 43*). COD. Theod. 4, 11, 2 super huiusmodi actionibus.

β *-are aliquem* (*praeter l. 68; praevalet struct. pass.*): ① *notione communi, sc. accedente praedicativo* (*part. vel gerund. ad acc. c. inf. traximus, e. g. l. 3sq. 7 supra*): APVL. met. 3, 1, 3 qui *iudex* me trinae caedis cruore perlitum ... innocentem -are poterit. MARCELL. dig. 40, 14, 1 si libertus ... ingenuus -tus esse dicetur (SCAEV. dig. 12, 6, 67 pr. *al.*). VLP. dig. 9, 4, 42 pr. si *is* ... servus fuerit -tus, ... si liber (PAVL. dig. 15, 1, 52 pr. *al.*). COD. Theod. 9, 12, 2 dominum non placet morte servi reum homicidii -ari (AMM. 19, 12, 10 ut *Parnasius* -retur capitis reus. *al.*). *al.* (*apud iuris consultos*). Ⓘⓘ *abiit in notionem damnandi* (*breviloquentia quadam, cf. enim l. 7. 49*): TERT. apol. 46, 4 *philosophi* in principes latrant ... et facilius statuis ... remunerantur, quam ad bestias -antur (PASS. Perp. 6, 6 nos universos ⌞-at et damnat⌟ ad b. [⌞ ⌟ *gr.* κατακρίνει]. *per argumentum a contrario pro obi. est res*: TERT. resurr. 16, 4 nec calicem *venefici* damnari ... nec gladium *homicidae* ad b. -ari).

b *-ant partes et testes aliquid pertinens ad causam* (*cf. p. 1923, 15. 28. 1927, 51*): RHET. Her. 2, 7, 10 quae falso in quaestione *per tortorem habita* -rentur. CIC. S. Rosc. 129 quae ... mihi ipsi ... intolerabilia videntur, ... ea pro me ipso ex animi mei sensu ac dolore -o: ... haec a Chrysogono ... quaero, primum *eqs.* Cluent. 73 Cannutio *patrono* ... placuit repente -are 'dixerunt' (-ari *var. l., ut spectet ad B3*). CAES. Gall. 7, 20, 8 *Vercingetorix a suis proditionis insimulatus* 'haec ut intellegatis', inquit 'a me sincere -ari,

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

audite Romanos milites'. 7, 20, 10 *servi* iam ante edocti, quae interrogati -rent. SEN. contr. 2, 3, 7 (*loq. reus*) non -bo ante supremum *diem* (*in eadem re*: 2, 3, 10 audacter, quid sis facturus, -a). QVINT. inst. 5, 11, 44 testis et quaestio ... de ipsa re, quae in iudicio est, -ant (re- *var. l.*). decl. 365, 4 'plures *iudices*', inquit *reus,* 'me mori noluerunt'; quid igitur velint, -es oportet. APVL. apol. 94, 7 mea voce -bo *litteras proconsulis.* NEMES. Cypr. epist. 77, 2, 1 quid nos ... apud praesidem dicere deberemus, prior apud acta proconsulis -asti (*cf. e. g. Pass. Cypr. rec. I p. 12, 7*).

2 *imagine iudicis sententiam dicentis fere servata transfertur ad quemlibet decernentem* (*exempla potiora; -ant res l. 23. 33. 37. al.*): **a** *accedit praepos.* de: de se (de causa sua *l. 15*) -are, *sc. actione quadam*: CIC. Pis. 97 (*antea*: sententiae damnationis tuae) cum ea *folia laureae* abiecta ad portam reliquisti, tum tu ipse de te 'fecisse videri' -visti (*cf. p. 1921, 64*). QVINT. inst. 5, 6, 3 *ostendit litigator,* qui nullo deferente iurare sit paratus, ... *se* ipsum velle de causa sua -are. AMBR. paenit. 1, 2, 7 (*antea*: se sua damnat sententia) non vindicando *ius* ... ipsa de se -at *haeresis,* quod ... ius sibi vindicare non debeat sacerdotale (HEGES. 2, 1, 2 p. 130, 9 praereptorem ... imperii de se ipso -asse, q. non mereretur ... in regnum substitui). RVFIN. Orig. in Rom. 1, 22 l. 63 de se ... -at quis, cum de his, quae ipse committit, alium punit. *exempla cetera*: CIC. fin. 2, 37 *ratio* omnium *virtutum* sententiā -bit ... de voluptate, nihil esse ei loci ..., ut *eqs.* SEN. benef. 1, 10, 3 idem semper de nobis -are debebimus, malos esse nos. epist. 26, 6 mors de te -tura est (*utrum fortis sis necne*). 70, 11 non possis ... de re in universum -are, ... occupanda sit *mors* an exspectanda (QVINT. inst. 11, 2, 44). 124, 4 ut de bono -et sensus (*antea*: datur ... sententia). PLIN. nat. 7, 131 *gens Thraciae varios* calculos ... pro experimento cuiusque diei in urnam condit ... atque ita de quoque -at. QVINT. inst. 7, 1, 53 propter te damnatus est pater: videbaris enim de causa -asse (*eo quod eum non defendisti*). 10, 1, 26 circumspecto iudicio de tantis viris -andum est, ne, quod plerisque accidit, damnent, quae non intellegunt. decl. 314, 2 de cuius personae dignitate haec ipsa res satis -at. PLIN. epist. 3, 15, 5 de universitate *libri.* *al.* **b** *vario usu*: CIC. fin. 2, 37 (*36* sensibus ... iudicari voluptatem bonum esse) aequam ... -bit sententiam ratio. SEN. benef. 6, 6, 1 beneficium ... me arbitro utitur; licet mihi ... -are, utrum plus debeatur mihi an debeam. epist. 65, 10 fer ... iudex sententiam et -a, quis *philosophus* tibi videatur veri simillimum dicere, non quis verissimum dicat. PLIN. nat. 17, 54 usus adversus utrumque -at *auctorem vel praeceptum.* TERT. nat. 1, 4, 7 vicit Apollinem veritas, ut ipse adversus se -ret. paenit. 5, 8 *qui post paenitentiam iterum peccat,* videtur ... iudicato -asse eum meliorem, cuius se rursus esse maluerit. 9, 5 ut in peccatorem ipsa *exomologesis* -ans pro dei indignatione fungatur (*sc. castigando*). *al.*

B *in rebus publicis et militaribus -ant*: **1** *magistratus, senatores, sacerdotes sim.* (*sive constituendo sim., e. g. l. 45. 60. 71, sive mera vi proferendi, enuntiandi, e. g. l. 50. 60. 68*): **a** *vario usu*: CIC. Verr. II 3, 18 de consili sententia -arunt se *decumas* lege Hieronica vendituros (5, 53 de c. s. Mamertinis se frumentum non imperare -at. Balb. 11 Cn. Pompei decretum ... de c. s. -tum. *cf. l. 56. p. 1921, 69*). 3, 51 *ea quae edixisti,* si rei publicae causa faceres, in vendundo *decumas* essent -ta *nec postea.* 5, 56. dom. 140 quemadmodum iste *pontifex domum Ciceronis dedicans* praeposteris verbis ... omnia aliter, ac vos in monumentis habetis, et -arit et fecerit. Phil. 1, 24 leges, quas ipse *Caesar* nobis inspectantibus recitavit, -vit, tulit. VARRO ling. 6, 5 (*e lege Plaetoria*) quo *tempore* praetor in comitio supremam -vit populo (*cf. p. 1924, 47*). LIV. 3, 69, 6 cum consules in contione -assent tempus non esse *eqs.* (33, 47, 2 *Hannibal praetor aliquid* -vit i. c. *cf. p. 1924, 11*). 4, 26, 9 *tribuni* pro ... collegio -ant placere (*cf.* 38, 60, 3 *tribunus* ex sua collegarumque ... sententia -vit *eqs.*). 8, 23, 14 consulti augures vitiosum videri dictatorem -verunt. *al.* ASCON. Mil. p. 38, 27 *senatores* hoc unum verbum -ant: 'divide' (*sc. sententiam*). LEX Irnit. 5 A 5 quod ... maior pars decurionum ... censuerit, -ato *duovir.* SVET. Iul. 26, 2 munus populo epulumque -vit. 84, 2 Antonius per praeconem -vit senatus consultum (VIR. ill. 51, 4). Aug. 40, 1 -vit non teneri ea *poena theatrali equites quosdam.* *al.* **b** -*are* sententiam (*de consule ad senatum referente*): CIC. fam. 1, 2, 1 cum *in senatu* sententia prima Bibuli -ta esset (10, 12, 3 CAEL. Cic. fam. 8, 13, 2). 10, 12, 3 sententiae, quae secunda -ta erat, cum ... adsentiretur senatus. CAES. civ. 1, 2, 5 (*antea: Calidius* censebat, ut *eqs.*) Lentulus *consul* s. Calidii -turum se omnino negavit. **c** -*are aliquem*: LIV. 32, 25, 2 mos erat *apud Argivos* comitiorum die primo velut ominis causa praetores -are Iovem Apollinemque (*cf. 4* nomen recitatum est). LEX de Germ. tab. Heb. 46 *is, qui praeest, candidatum* ⟨pro⟩nuntiandum curet *sub nomine Germanici* (⟨re⟩nunt- *supplent alii*). LACT. mort. pers. 19, 4 *Diocletianus* -at Severum et Maximinum Caesares (*sim. c. praedic.*: AMM. 26, 4, 3 *Valentinianus* Valentem ... Augustum -vit. *al.; cf. p. 1924, 22. 41*).

2 *duces militares* (-*ant milites p. 1924, 20; praevalet color statuendi, iubendi*): VARRO *v. p. 838, 66.* CAES. civ. 3, 53, 5 quem *centurionem* Caesar ... ab octavis ordinibus ad primum pilum se traducere -vit. 3, 94, 3 ut ipse in cohortandis militibus -verat. *al.* NEP. Ages. 3, 4 vidit, si quo esset iter facturus, palam -asset ..., *hostes non* dubitaturos aliud eum facturum ac -asset. LIV. 2, 20, 12 *dictator fertur* -asse militi praemia (*cf.* 45, 40, 5 hac ipsa summa ⟨pro⟩nuntiata. SVET. Cal. 46 -to ... militi donativo centenis viritim denariis. *al.*). 10, 40, 5 consul ... auspicium egregium esse et deis auctoribus rem gesturos -at. 24, 14, 10 Gracchus proelio in posterum diem -to contionem dimisit (*sim.* DICT. 4, 16). 30, 32, 1 in castra ut est ventum, -ant ambo (*sc. Hannibal et Scipio*), arma expedirent milites ... ad supremum certamen. *al.* CVRT. 4, 13, 20 *ante pugnam* cibum ut caperent, ipse -at *Parmenio. al.* FRONTIN. strat. 1, 11, 6 *Epaminondas ante pugnam* -vit in contione destinatum Lacedaemoniis ... omnes ... interficere. *al.* TAC. hist. 1, 18, 2 apud ... contionem imperatoria brevitate adoptari a se Pisonem ... -at *Galba.* CHART. lat. ant. VII 337 I 6 (*saec. III[1]; suppletur sec.* 344 I 1) *quidam decurio* ⸤ad missa⸥ -vit (⟨'quod imperatum fuerit faciemus⟩ et ad omnem tesseram parati eirimus' (*al. ibid.*; ⸤ ⸥ admissa *edd., sed coll. Comm. apol. 77* stat miles ad m. *eqs.* [*v. Salvatore, 1977, ad l.; vix recte vol. VIII 1136, 3*] *cogitaverimus de decurione praeeunte sacramentum ad missa, i. ad mandata, quibus milites ad sua munera mittebantur* [*cf. Bruckner-Marichal ad l.*]. *sim.* ad mittenda PAP. mil. Fink 52 frg. b 2 *et* 14). *al.* -*ant milites aliquem imperatorem salutantes*: PS. AVR. VICT. epit. 42, 15 *Iulianus* a militibus Gallicanis Augustus -atur. AMM. 26, 2, 2 *Valentinianus* rector -atur imperii.

3 *praecones sim.* (*Mercurius* APVL. met. 6, 8, 4. 6, 23, 1; *huc traximus formas pass. -ante non indicato, e. g. l. 35 sqq.*): CIC. Verr. II 2, 75 praeco dixisse -at (*sc. partes in iudicio ut*: QVINT. inst. 1, 5, 43. PS. ASCON. Verr. p. 223, 21 quod ... ab utraque parte oratione consumpta ... praeco soleret -are 'dixerunt'. *cf. p. 1922, 74*). 3, 40 si praeco decumas -vit (*antea*: praedicasset). 4, 51 *Haluntinis nobilis quidam eorum* -at, quid sibi imperatum esset *a Verre* (*item tamquam praeco -at alius*: CAES. civ. 3, 19, 2 mittit P. Vatinium legatum ..., qui ... crebro magna voce -ret, liceretne *eqs.* SVET. Nero 13, 2 *Tiridatis* verba ... interpretata praetorio viro multitudini -ante. *al.*). 5, 38 *praeco* te ... centuriis illo *praeturae* honore adfici -vit (*antea*: cum esses praetor renuntiatus). fam. 5, 12, 8 cum ... nomina *victorum* magna voce -arint *praecones.* CAES. Gall. 5, 31, 4 *in consilio* superat sententia Sabini; -atur prima luce ituros. 6, 3, 6 hac re pro suggestu -ta. LIV. 4, 59, 7 *in oppido expugnato est* -tum ..., ne quis praeter armatos violaretur. 26, 16, 3 iussu proconsulis praeconem ita -asse: '...'. 30, 10, 2 omisso opere *est* -tum iter. 45, 6, 7 iussu Cn. Octavi -tum est per praeconem regios pueros ... incolumitatem ... servaturos (CVRT. 4, 4, 14 his per praecones -tis. *cf. p. 1923, 60*). *al.* FAST. mag. Ost. a. 30 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 187) *quidam* IIvir -tus (*item aliquis renuntiatur magistratus creatus* [*cf. l. 32*]: SVET. Iul. 41, 2 ut ... de ... numero candidatorum pro parte dimidia, quos populus vellet, -rentur [*subaudiendo praedic.*]. Dom. 10, 4 quod eum ... destinatum perperam praeco non consulem ad populum, sed imperatorem -asset). ASCON. Corn. p. 48, 8 ubi ... praeco ... verba legis recitare populo coepit, ... praeconem -are passus non est *tribunus plebis.* PLIN. nat. 7, 212 accenso consulum id -ante (*sc. meridiem; sim. ibid.* supremam *horam* -vit [*cf. p. 1923, 53*]). *al.* -*ari iubere* (*cf.* iussu *l. 37. 38*): CAES. Gall. 5, 33, 3 *duces* iusserunt -ari, ut impedimenta relinquerent *milites eqs.* (*item c. enunt. fin.*: 5, 34, 1 tota acie -ari iusserunt, ne quis ab loco discederet. 5, 34, 3 ut procul tela coniciant). 5, 51, 2 *hostes* praeconibus ... circummissis -ari iubent ... sine periculo licere *transire* (*item c. [acc. c.] inf.*: civ. 2, 25, 6 se in hostium habiturum loco, qui non *eqs.* CVRT. 3, 5, 16. *al.*). LIV. 2, 59, 6 iter in insequentem diem -ari cum iussisset *Appius* (CVRT. 4, 8, 16. *al.; cf. l. 38*). LEX de Germ. tab. Heb. 24 *is, qui praeerit,* ⟨sortitio⟩nem -ari iubeat. LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 54.

C *in iure privato pertinet ad*: *emptionem, venditionem*: CIC. Quinct. 50 qui *magistri bonorum* qua lege et qua condicione pereat *debitor* -ent. off. 3, 66 cum in vendendo rem eam (*sc. vitium*) scisset *venditor* et non -asset. EDICT. aed. cur. dig. 21, 1, 1, 1 *venditores* certiores faciant emptores, quid morbi vitiive cuique *mancipio* sit ...; eademque omnia ... palam recte -anto (*ibid.* ea omnia in venditione -anto). AFRIC. dig. 40, 7, 15, 1 *venditor* condicionem -vit et traditioni legem dixit, ut *eqs.* (SCAEV. dig. 21, 2, 69, 2. 5). SCAEV. dig. 21, 2, 69, 6 in fundo vendito cum modus -tus deest (*cf.* PAVL. dig. 19, 1, 42 *si* de modo ... -verit). *al.* *promissionem praemii* (*praeter l. 67 respicitur ambitus, cf. Mommsen, Strafrecht 869*): CIC. Cluent. 78 suppressam esse ab eo *Staieno* pecuniam, quam pro reo -asset. Planc. 45 decuriasse Plancium, conscripsisse, sequestrem fuisse, -asse, divisisse. Att. 1, 16, 13 novi est in lege hoc, ut qui nummos in tribu -arit, si non dederit, impune sit ...; dixi hanc legem P. Clodium iam ante servasse: -are enim solitum esse et non dare (SEN. epist. 118, 3. SVET. Iul. 19, 1 per centurias). ad Q. fr. 2, 15, 4 vel HS centies ... in praerogativa -are. *varia*: FEST. p. 173 nu⟨n⟩cupata pecunia est, ut ait Cincius ..., nomina⟨ta⟩ certa, nominibus propriis -ta. VITR. 2, 8, 8 *arbitri communium parietum* sententiam -ant (*syntaxi turbata*). IAVOL. dig. 28, 1, 25 (*e Labeone*)

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

si constaret voluisse plures eum, qui testamentum fecisset, heredes -are. VLP. dig. 43, 24, 5 pr. (*ex Aristone*) *eum quoque clam facere opus,* qui ... tam sero -at, ut *eqs.* (denuntiat *recc. cod. et syn. ibid.*). PAVL. dig. 32, 90 licet nomen -tum non sit *in legando.*

D *in religione*: **1** *paganorum; -ant numina, oracula, harioli* (*cf. p. 1924, 23. 1926, 24; sacerdotes publicos Romanos v. p. 1923, 49. 57*): **a** *declarando, praenuntiando* (*respiciuntur res futurae praeter l. 13*): CIC. div. 2, 117 ut ea *futura* non modo cernat ..., sed etiam numero versuque -et *mens* (*respicitur Pythia*). SVET. Iul. 61 cum haruspices *equum* imperium orbis terrae significare domino -assent. APVL. met. 9, 8, 3 merito ... arva ... florentia -ari *oraculo* (*antea*: responderi). EPIST. Alex. p. 213, 7 utrāque ... Solis elocutio linguā -at futura. ARNOB. nat. 7, 41 p. 396, 13 *Iuppiter* laesum ... illo se questus est et -vit in praesule (*v. p. 947, 65sqq.*; praenuntiavit *trad.*). HIST. AVG. Aurelian. 44, 5 *Constantii* puto posteros ad eam gloriam, quae a Dryadibus -ta sit, pervenire (*antea*: respondisse). PROB. Verg. ecl. 6, 42 Prometheus Iovem a concubitu deterruit -ans, quod ... nasceretur, qui ipsis diis fortior futurus esset. *al.* **b** *iubendo, disponendo*: APVL. met. 11, 26, 4 mirabar, quid rei temptaret *numen,* quid -ret futurum. 11, 30, 1 divini somnii suada maiestas, quod usus foret, -vit. AVSON. app. A 6 II. 8 (428 S.), 3 facto deorum concilio Iuppiter pro potestate -at, ... ut *eqs.*

2 *Iudaeorum et Christianorum*: **a** *-at deus, sacra scriptura, angelus sim.* (*saepe apud* TERT.): TERT. anim. 11, 3 ipso deo -ante: 'spiritus ex me prodivit' (*Is. 57, 16*). carn. 14 l. 29 cum de ipso *Christo* sit -tum '...' (*psalm. 8, 6. item pass. non indicato -ante*: adv. Iud. 9, 6 ut *id* figurate -tum videatur. monog. 9, 7 adv. Prax. 11 p. 243, 8 PS. MAX. TAVR. serm. app. 2 p. 847[B]). *ibid.* l. 43 erat dominus coram et *ex* sua auctoritate -ans 'ego autem dico vobis' ([*Matth. 5, 34*]. adv. Marc. 4, 15 p. 464, 9 Christum sic 'vae' -asse, non quasi ex sententia sua proprie, sed *eqs.*). adv. Marc. 4, 9 p. 440, 14 se *Christum* eum esse, qui *per* Hieremiam -arat: '...' (4, 12 p. 456, 5 per eundem ... propheten. 4, 18 p. 480, 21. IREN. 3, 10, 4 l. 134 manifeste -ans spiritus sanctus per David audientibus eum, quoniam erunt, qui contemnant *deum. al.*). adv. Prax. 27 p. 282, 19 quem *Iesum* tunc angelus ... dei filium -vit. pudic. 21 p. 269, 26 quid, si pseudopropheticus spiritus -vit? VET. LAT. psalm. 147, 8 (*vel* 19; cod. 303. *al.*) *deus* -ans verbum suum Iacob (*gr.* ἀπαγγέλλων, *Vulg.* adnuntiat). CYPR. hab. virg. 13 hoc deus culpat ..., hinc a cultu vero ... descivisse -at *filias Sion.* OPTAT. 5, 3 p. 124, 10 (*respic. Ioh. 13, 5sqq.*) si taceret ... Petrus ..., *Christus* nihil -verat de sacramento baptismatis. *al.* *act. de libris sacris*: TERT. adv. Hermog. 21, 2 etsi non aperte *scriptura* -vit ex nihilo facta omnia (adv. Prax. 13 p. 248, 8. VET. LAT. Gal. 3, 8 [cod. 75. *al.*] providens ... s. ... -vit Abrahae, quia benedicuntur omnes gentes [*gr.* προευηγγελίσατο, *Vulg.* prae-]. IREN. 3, 21, 5. *al.*). adv. Marc. 2, 18 p. 359, 25 si lex aliquid cibis detrahit et inmunda -at animalia. pudic. 19 p. 262, 31 cum de fidelibus -arit *apocalypsis*: '...'. *al.*

b *-ant prophetae, apostoli*: TERT. carn. 23 l. 2 agnoscimus adimpleri propheticam vocem Simeonis super ... infantem dominum -tam '...'. *ibid.* l. 31 apostolus (*Gal. 4, 4*) ... ex muliere editum filium dei -vit. castit. 3 l. 44 *id apostolum* non ex domini persona, sed ex sua -asse (*antea affertur I Cor. 7, 10* denuntio. *cf.* HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 16 *propheta* sub dei voce -at: '...'). idol. 18, 5 *Christus* aspectu inglorius, sicut et Esaias -verat (*cf. Is. 53, 2*). adv. Marc. 4, 28 p. 518, 18 benedictionem -bat *Balaam.* 5, 8 p. 600, 20 qui ... futura -arint (*cf.* LACT. epit. 40, 5 quod futurum ... Solomon ... -verat his verbis: '...'. RVFIN. Adamant. 1, 10 p. 12, 12 Esaias ... ⌊futura haec -bat dicens⌋: '...' [*gr.* ἔλεγεν]). HIL. in Matth. 2, 2 paenitentiam ... regno caelorum propinquante -at *Iohannes.* OPTAT. 3, 8 p. 92, 20 *Paulus* -at se nihil esse, nisi caritatem habuerit (*I Cor. 13, 2*). CHROMAT. in Matth. 42, 4 dominici verbi virtutem ... sanctus David -verat in psalmo dicendo: '...'. COMM. apol. 393 si false de ipsis *Iudaeis* -ant *prophetae* perdere terram (*cf. 245* praedictum fuerat). *al.* *absolute*: ACT. Pauli Cor. III rec. L 29 dum non vult *Ionas* -are in Ninivem (*gr.* κηρύξῃ, *rec. M. al.* praedicaret).

c *-ant sacerdotes, episcopi sim.* (*lectores v. p. 1927, 12*): **α** *cum praedicativo* (*subaudiendo p. 1926, 2. 4, fort. et l. 74* [*nisi est gen. pro praedic.*]): TERT. ieiun. 1 p. 275, 10 *novitatem a Montanistis introductam* aut haeresin iudicandam ... aut pseudoprophetiam -andam *esse.* pudic. 20 p. 268, 16 immundam eam *domum* -vit *sacerdos* (*sec. lev. 14, 44. cf.* VVLG. lev. 13, 37 confidenter eum *aegrum sacerdos* -et mundum). CYPR. epist. 74, 2, 3 *si haeretici* antichristi nominantur, si vitandi et perversi et a semet ipsis damnati -antur. HIL. coll. antiar. p. 122, 7 coepiscopos nostros ... *innocentes* et puros -vimus ([*gr. ibid.* ἀπεφηνάμεθα]. OPTAT. 1, 24 p. 27, 9 Caecilianus omnium ... sententiis i. est -tus [*sim.* 1, 26 p. 29, 2]). syn. 35 eos blasphemos -at *synodus.* AVG. gest. Pelag. praef. 1 Pelagius ab episcopis quattuordecim ... catholicus est -tus (*cf.* 35, 60 Pelagius ... communionis ecclesiasticae ... -tus est [*sec. synodi sententiam ibid.*: communionis e. eum esse ... confitemur]). *al.* *respicitur ordinatio clericorum*: CONC.[S] II 2, 2 p. 100, 8 nullum debere absolute ordinare presbyterum ..., nisi specialiter ecclesiae civitatis ..., qui ordinandus est, -etur (*cf. ibid. e. g. 35, 1* fuerit declaratus, *107, 16* praedicetur, *gr. II 1, 2 p. 159, 28* εἰ μὴ ... ἐν ἐκκλησίᾳ ... ἐπικηρύττοιτο). 100, 29 non licere clericum in duarum urbium simul -ari ecclesiis (*cf. ibid. e. g. 89, 16* ordinari, *gr. II 1, 2 p. 160, 14* καταλέγεσθαι). **β** *vario usu*: CYPR. epist. 34, 4, 1 (*antea: ut* quid mihi videatur, rescribam) expensa ... moderatione libranda et -anda res est, quae in posterum ... constituat exemplum. 45, 4, 1 quid *de causa Felicissimi* senserint et quid -verint *collegae nostri.* 66, 5, 2 subveniat Puppianus et sententiam dicat ...; dignare, *Puppiane,* -are de nobis et episcopatum nostrum cognitionis tuae vigore firmare. HIL. syn. 81 de homousio ... tractantes primum idcirco respuendum -astis, quia *eqs.* OPTAT. 1, 26 p. 28, 7 *Carthaginem missi sunt duo episcopi,* ut -rent, ubi esset catholica. VVLG. deut. 27, 14 -bunt Levitae dicentque ad omnes viros Israhel excelsa voce '...' et respondebit omnis populus et dicet amen. AVG. epist. 144, 3 p. 265, 22 credere, quod -verunt ecclesiastici cognitores.

II *de quibuslibet -antibus* (*avibus p. 1927, 69. 1929, 51, rebus l. 27. p. 1929, 19. 26 et sub B2*): **A** *dicendo, scribendo*: **1** *in universum respiciuntur*: **a** *docentes, praecipientes, divulgantes sim.* (*fere auctoritate doctrinae artisve suae nisi; iuxta praedic. cum colore appellandi l. 32. 34. 49*): ASELL. hist. 1 nobis non modo satis esse video, quod factum esset, id -are, sed etiam, quo consilio ... gesta essent, demonstrare (*cf.* NEP. frg. 58 Marsh. *Cicero* fuit unus, qui potuerit ... historiam digna voce -are). CIC. div. 1, 114 quae vaticinantes -ant (*cf.* SVET. Galba 9, 2 carmina ... a fatidica puella -ta). fat. 15 *Chaldaeos* usuros esse coniunctionibus, ut ita sua percepta -ent 'si quis natus est oriente Canicula *eqs.*' (*item in astrologia*: FIRM. math. 8, 18 quicquid ... Myriogenesis *liber* de ... minutis -at. AVG. civ. 5, 3 p. 194, 16 cur audent *astrologi hominibus* ceteris ... talia -are [*praevar. l.*]. *al.; absolute in iunctura* scientia -andi: FIRM. math. 2 praef. 1. 2, 20, 14. 4, 1, 10). off. 1, 4 si illa, quae a Platone didicerat, tenuisset et -are voluisset *Demosthenes* (*item in philosophia*: SEN. dial. 2,2,1 hos, *Vlixem et Herculem,* ... Stoici nostri sapientes -verunt. 9, 3, 4 quid sit iustitia [*comparatur praetor -ans, v. p. 1922, 28*]. APVL. Plat. 1, 5 p. 190 quem *deum* ... caelestem -at *Plato,* indictum *eqs. al.*). VITR. 2, 1, 8 quid oporteat esse in architecto, ibi -vi (*sc. in libro primo; syn.* profitetur. *item in architectura*: 5 praef. 2. 6, 2, 5 de qua *eurythmia,* quibus rationibus efficiatur, est mihi -andum. 10, 8, 6 ut obscura res per scripturam dilucide -retur, contendi). 9, 6, 3 tempestatium significatus post futuros ante -are (*respiciuntur prognostica ut*: HIL. in Matth. 16, 1 [*ad 16, 2* dicitis serenum erit] cum rubicundo aut ortu aut vespere serenum nimbosumve -ent *Pharisaei* [renunt- *var. l.*]). COLVM. 1, 3, 8 illud ..., quod sapiens unus de septem ... posteritati -vit, adhibendum modum mensuramque rebus. PLIN. nat. 22, 34 Hippocrates vulvam purgari poto eo *urticae semine* -at (*item in medicina*: 23,38. *al.* AVG. c. Pelag. 2, 1, 1 p. 461, 4 *sicut medicus quendam* -asset a mortis periculo liberum. THEOD. PRISC. log. 25 ut eos *aegrotos* ... plena sub desperatione -es. *al.*). *al.* QVINT. inst. 2, 5, 26 qui sint *auctores omnino imitandi,* non cuiuscumque est -are. VEL. gramm. VII 61, 8 Graeci -verunt [per] ψ litteram constare ἐκ τοῦ πῖ καὶ σ (*item in gramm.*: PROB. inst. gramm. IV 142, 33 *quaedam voces* participia sunt -anda [*opp.* nomina sunt appellanda]. CHAR. gramm. p. 185, 3 [*e Romano*] *vocem non plene* declinari posse grammatici -ant. *al.*). *al.*

b *recitantes, fabulam agentes*: **α** *strictius* (*sc. auditorio publico*): ⓘ *in theatro sim.*: Ⓐ *absolute*: CIC. de orat. 1, 251 *tragoedi* cotidie, ante quam -ent, vocem ... excitant. 3, 221 qui in agendo contuens aliquid -ret. VARRO ling. 6, 58 (*cf. p. 1418, 3 sq.*) ideo actores -are dicuntur, quod in proscaenio enuntiant. SEN. dial. 4,17,1 histriones *in* -*ando* non irati populum movent, sed iratum bene agentes (QVINT. inst. 3, 8, 51 [*distinguitur* in dicendo]). PLIN. nat. 7, 158 Lucceia mima C annis *in scaena* -vit (SCAVR. gramm. VII 32, 7 in s. -at actor [*cf.* 32, 9 pro s.]. *al.*). QVINT. inst. 2, 10, 13 actores comici, qui neque ita prorsus, ut nos vulgo loquimur, -ant ..., neque procul tamen a natura recedunt. 11, 3, 73 artifices -andi. 11, 3, 91 tremula vel effeminata voce. PLIN. epist. 5, 19, 3 -at acriter, sapienter, apte, decenter *Zosimus comoedus.* 5, 19, 6 intente instanterque. SVET. Cal. 54, 1 ut ... tragoedo -anti concineret. frg. p. 11, 4 *Roscius parum erat* decorus sine personis, nisi parasitus -bat (*item cum praedic.*: DIOM. gramm. I 490, 10 palliati). EDICT. praet. dig. 3, 2, 1 qui artis ludicrae -andive causa in scaenam prodierit. *al.* Ⓑ *indicatur quid -etur*: CIC. parad. 26 histrio, si ... *versus* -tus est syllaba una brevior ..., exsibilatur (VAL. MAX. 6, 2, 9 directis in Pompeium Magnum manibus. SEN. epist. 115, 15. SVET. Aug. 68 in scaena). VITR. 6 praef. 3 *quasdam* sententias versibus in scaena -verunt (*poetae, sc. per actores, ut*: PORPH. Hor. epist. 2, 1, 199 *poetas* -antis comoediam. DIOM. gramm. I 488, 25 iocularia quaedam minus scite ac venuste -bant). QVINT. inst. 12, 3, 1 qui poetarum scripta -ant. SVET. Aug. 53, 1 cum spectante eo ludos -tum esset in mimo 'o dominum aequum'. gramm. 2, 4 *Q. Vargunteius annales Enni* certis die-

[*Hajdú*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bus in magna frequentia -bat. FRONTO p. 14, 14 quorum scripta Aesopus ad populum -vit aut Roscius. ARNOB. nat. 7, 33 p. 384, 19 si Amphitryon fuerit actus -tusque Plautinus. *al.* *spectatoribus -atur, quae fabula agatur* (*ad rem v. Dziatzko-Hauler, Ter. Phorm., ⁴1913, 38*): DON. de com. 8, 1 *fabularum* nomina -bantur, antequam poetae -retur. 8, 11 *antequam* spectatoribus ... *fabulae* titulus -retur. Ter. Ad. praef. 1, 8 *hanc fabulam esse* sic -tam: 'Adelphoe Terenti', non 'Terenti Adelphoe', quod adhuc magis de fabulae nomine poeta ... commendabatur (*sed cf. Didasc. l. 1* Terenti Adelphoe. *sim.* DON. Ter. Andr. praef. 1, 6 Eun. praef. 1, 10). ISID. orig. 18, 49 qui *auctor*, antequam mimum agerent, fabulam -re[n]t.

(II) *in ecclesia*: AVG. conf. 10, 33, 50 ut -anti vicinior esset quam canenti *lector psalmi.* in psalm. 65, 1 l. 3 'in finem' cum auditis, quando psalmi -antur (BENED. reg. 45, 1). 147, 2 l. 54 -tis his versibus et nondum expositis. serm. 278, 1 hodie lectio de actibus apostolorum ... -ta est (CASSIOD. inst. 1, 12, 4 *ut fratres* inculpabiliter -rent sacratissimas l. BENED. reg. 45, 1). CANON. Turner II 1 p. 56 rec. III (*sim.* IV) cessare ... ab omnis altaris ministerio et in calice et in pane ministrando vel in -ando (*p. 57 recc. V et VI* praedicando, *gr. Mansi 2, 513ᴮ* κηρύσσειν). ACT. Petr. 20 p. 67, 2 qualiter debeat sancta scriptura ... -ari. *al.*

β *laxius*: CIC. de orat. 1, 88 *Menedemus* memoriter ... multa ex orationibus Demosthenis praeclare scripta -ans. 1, 261 coniectis in os calculis summa voce versus multos uno spiritu -are consuescebat *Demosthenes exercitationis causa* (div. 1, 17 quos *v.* in secundo *libro* ... Musa -at. VAL. MAX. 8, 7 ext. 1 SVET. Aug. 98, 4. *al.*). nat. deor. 1, 113 summa ... memoria -bat plurimas Epicuri sententias. div. 1, 22. 2, 14 nostra quaedam Aratea memoriter a te -ta sunt (*cf.* 2, 47 Prognostica nostra). Att. 13, 6, 4 *Spurius* epistulas mihi -bat *Mummii* versiculis facetis ad familiares missas. NEP. Att. 4, 1 poemata -bat et graece et latine sic, ut *eqs.* PLIN. epist. 3, 5, 12 cum lector *cenantibus legens* quaedam perperam -asset. 9, 34, 2. SVET. Iul. 49, 4 Gallico ... triumpho milites eius inter cetera carmina ... etiam illud vulgatissimum -verunt: '...'. vita Lucani p. 51, 9 *ut* in latrinis publicis ... hemistichium Neronis magna consessorum fuga -arit. SCAVR. gramm. VII 31, 14. FRONTO p. 14, 11 recitasti patri tuo ipse *orationes meas* studiumque ad -andum adhibuisti. *al.*

c *confitentes, sc. coram deo vel ecclesia*: **α** *peccata sim.* (*absolute* AVG.): VET. LAT. psalm. 31, 5 (cod. 300. *al.*) -bo adversus me iniustitiam meam domino (*gr.* ἐξαγορεύσω, *cod. 303* eloquar, *Vulg.* confitebor). 37, 19 (*ibid.*) iniquitatem meam ego -o (*gr.* ἀναγγελῶ, *Vulg.* annuntiabo). RVFIN. Orig. in lev. 3, 4 p. 307, 27 si peccaverit ..., -et peccatum (*respicitur lev. 5, 5, cf. Vet. Lat. cod. 300* retulerit delictum). *ibid.* p. 308, 2 -anda sunt et in publicum proferenda cuncta, quae gerimus. AVG. serm. 175, 9 non ... laudando te salvus factus es, sed contra te -ando. *al.* **β** *fidem et varia*: VET. LAT. psalm. 70, 15 (cod. 303. *al.*) os meum -vit iustitiam tuam (*gr.* ἐξαγγελεῖ, *Vulg.* adnuntiabit). 70, 17 (*ibid.* = VVLG.) usque nunc -bo mirabilia tua (*gr.* ἀπαγγελῶ). 118, 172 (*ibid., cf.* VVLG.) -vit lingua mea eloquia tua (*gr.* φθέγξεται. *cf.* HIL. *ad l.* p. 541, 25 -bit lingua, quod loquitur, ut ... cognitionis ipsius declaratio consequatur. *aliter* HIER. epist. 106, 75, 8 quod verbum, *sc.* φθ., sive dicas '-bit' sive 'effabitur' sive 'loquetur', id ipsum significat). Phil. 1, 17 (Mar. Victorin.) quidam per contumaciam Christum -ant (*v. p. 554, 73 sq.*). CYPR. Demetr. 13 dum me Christianum celebri loco et populo circumstante -o (*nisi trahas ad IA1b*). AVG. conf. 8, 2, 5 -vit ille *Victorinus* fidem veracem praeclara fiducia (*syn.* profiteri). in psalm. 113, serm. 1, 1 l. 10 cui *psalmo* nunc 'alleluia' -to cantatoque respondimus. SACR. Leon. 516 qui dominum sua voce -ant. *al.*

d *vario modo dicentes, appellantes* (*v. etiam quae ad IA2 relegavimus*): CIC. fin. 3, 64 quod (*sc. contemptus utilitatis communis*) vulgari quodam versu graeco -ari solet. ac. frg. 20 sibi adhuc de re tanta deliberandum esse -at *academicus* (*antea*: dubitare se dicet). Tusc. 1, 14 ('*miser* ⟨*est*⟩ *M. Crassus*') quicquid isto modo -es, id aut esse aut non esse *necesse est* (*cf. p. 1929, 65*). CAES. Gall. 4, 5, 2 *ut mercatores* vulgus circumsistat, quibusque ex regionibus veniant quasque ibi res cognoverint, -are cogat. 7, 5, 6 quam *causam* legatis -arint *Haedui* (-verint *var. l.; antea*: renuntiant). *al.* VARRO ling. 6, 42 et cum cogitamus quid ..., agimus, et cum -amus, agimus. 6, 44 cum commentum -atur. LIV. 24, 24, 7 *principum bona* praedae futura interfectoribus -tum *esse a coniuratis* (*promittendo ut p. 1924, 4. 65*). SEN. clem. 1, 1, 2 (*verba Neronis*) quid cuique mortalium fortuna datum velit, meo ore -at. epist. 117, 14 nondum ..., quid mihi videatur, -o. CVRT. 10, 6, 24 ad ⌊-tam⌋ praedam (⌊ ⌋ prae- *codd., quod vix defendas coll. p. 740, 52*). PLIN. nat. 10, 117 quae accipit verba -at *psittacus* (*sim.* APVL. flor. 12, 8). 29, 81 ut omnia secreta -et *mulier dormiens* (*item prodendo*: AMPEL. 2, 3 *deorum Samothracum* argumentum nefas est -are [*sc. obstat religio*]). PLIN. epist. 5, 18, 2 *non* possum -are, utrum sit difficilius capere aliquid *venatione* an scribere *opusculum* (*item diiudicando*: RVFIN. Orig. princ. 1, 5, 2 utrum ..., an. *cf. p. 1923, 34*). SVET. Nero 42, 1 postquam ... Galbam et Hispanias descivisse cognovit, ... actum de se -vit. APVL. apol. 38, 6 dicant ..., ubi legerint latine haec -ta vocabula (*38, 9* latine a me enuntiata. *cf.* PS. TERT. haer. 5 p. 222, 11 quae *columba* graeco nomine cum περιστερὰ -etur. *al.*). met. 1, 23, 4 Demeas eadem, *quae conieci,* litteris -at. 4, 19, 2 cunctis in domo visa -at *servus.* TERT. nat. 1, 9, 9 ne deos vestros iniustis⟨simo⟩s -etis (*item aestimando, iudicando*: idol. 14, 7 *ethnici* timerent ..., ne Christiani viderentur; nos ne ethnici -emur, non veremur. IREN. 2, 30, 1 *Valentiniani* se meliores -ant illo deo *conditore mundi. al.*). *al.* *absolute cum notione affirmandi, statuendi*: DON. Ter. Phorm. 57, 4 ('nescis ... quanto in periculo simus') et -antis et interrogantis potest esse (*cf. p. 1920, 44. 51 sqq.*).

2 *respicitur modus -andi, qui fit secundum praecepta rhet. et gramm.*: **a** *pertinet ad artem oratoris*: **α** *absolute*: RHET. Her. 4, 42, 54 commutabimus *rem* tripliciter: verbis, -ando, tractando ...; -ando commutabimus *rem,* si *eqs.* (*sim.* 4, 43, 56). 4, 45, 59 modos -andi. 4, 56, 69 traditum est, qua ratione esset -andum ...; quae si sequimur, ... graviter et venuste -bimus. CIC. de orat. 1, 66 ita -bit, ut *eqs.* 2, 79 (*inter* quinque ... membra eloquentiae; *cf. p. 1918, 17*) agere ⌊ac -are⌋ (*om. loco gemino 1, 142*). 2, 131 hominem ... ad -andum expeditum (*sim.* 3, 140). 3, 56 cogitandi -andique rationem. orat. 228 non ... spiritu -antis ..., sed numero coacta debet insistere *oratio.* QVINT. inst. 1, 12, 14 non comoedum in -ando nec saltatorem in gestu facio. 10, 1, 17 actio decora ..., -andi vel potentissima in dicendo ratio. 11, 3, 12 bene -are non poterit, cui ... in scriptis memoria ... defuerit. 11, 3, 43 prima est observatio recte -andi aequalitas, ... secunda varietas. 11, 3, 51 -andi varietatem. 11, 3, 93 aliqui transversum brachium proferunt et cubito -ant. *al.* SVET. Iul. 55, 2 -asse ... dicitur voce acuta, ardenti motu gestuque, non sine venustate. Aug. 84, 2 -bat dulci et proprio ... oris sono. APVL. apol. 15, 9 *studiis completis* novissimam -andi congruentiam ab speculo petivit *Demosthenes.* *al.* **β** *indicatur quid -etur*: RHET. Her. 2, 11, 16 dum metuunt in dicendo, nequid ambiguum dicant, nomen suum -are non possunt. 2, 18, 27 inventum expolire et expedite -are. 3, 9, 16 *per dispositionem* illa, quae invenimus, in ordinem redigimus, ut certo quidquid loco -etur. 4, 43, 56 cum rem simpliciter -arimus, rationem poterimus subicere; deinde dupliciter vel sine rationibus vel cum rationibus -are (4, 47, 60 res coniuncte et confuse -tae [conparata *var. l.*]. CIC. de orat. 1, 154 verbis aliis). *al.* CIC. Quinct. 34 a me, qui neque excogitare neque -are multa possum, brevitas postulatur. orat. 86 quo *vultu* significant ingenue, quo sensu quidque -ent (*in genere tenui*). 170 *qui numeros neglegunt,* infracta ... loquuntur et eos vituperant, qui apta et finita -ant. 227. NEP. Att. 1, 3 ut non solum celeriter acciperet, quae tradebantur, sed etiam excellenter -ret. RVT. LVP. 1, 10 (πολύπτωτον) complures sententias, alio atque alio modo ut -entur, efferre. 1, 15 (διάλυσις) demptis omnibus articulis sententiae divisae -antur. QVINT. inst. 8, 5, 7 *quidam,* quidquid pro causa videtur, quasi indubitatum -ant. 8, 5, 30 apte -etur *divisio pro sententia posita.* 11, 3, 163. PLIN. epist. 2, 3, 10 fatebatur *Aeschines* ... longe melius eadem illa, *quae Rhodiis legerat,* -asse ipsum *Demosthenem.* FRONTO p. 151, 25 nihil de memoria -andum *est apud philosophum.* FORTVN. rhet. 3, 20 apte principia quem ad modum -bo? *al.*

b *pertinet ad artem lectoris, bene recitantis*: **α** *absolute*: CIC. de orat. 1, 187 (*inter officia grammaticae*) verborum interpretatio, -andi quidam sonus. BASS. gramm. VI 260, 25 ut inter duo commata exiguam -ando interponas moram. DON. gramm. mai. 1, 5 p. 610, 11 accentuum legem ... -andi ratio ... saepe conturbat (*item* DIOM. gramm. I 433, 35). CLAVD. DON. Aen. 1, 190 p. 42, 30 vitium ... non poetae, sed pessime -antium. AVG. gramm. 7, 2 cum quodam ... gestu -andi. *al.* **β** *indicatur quid -etur*: QVINT. inst. 1, 8, 3 *nolim in legendo* prosopopoeias ... ad comicum morem -ari. GELL. 4, 17, 4 (*ad Plaut. Epid. 194* conice) 'con' syllabam productam -ant *quidam metri causa* (*obloquitur Gellius ibid.* 8 ea syllaba *'ic'* productius latiusque paulo -ta priorem syllabam brevem esse non patitur. *cf. ibid.* 12 i litteram ... paulo uberius largiusque -bat *Apollinaris*). 13, 31, 9 *magister quidam legendo* sententias intercidebat et verba corrupte -bat (*cf.* 18, 5, 4 *anagnosten* versus perperam -antem). PORPH. Hor. epod. 12, 7 hoc iam -andum vel efferendum cum admiratione (SERV. auct. Aen. 3, 295. *al.*). 16, 23 'sic placet' interrogative -andum est (SCHOL. Iuv. 10, 185. *al., cf. vol. VII 1, 2268, 9 sq.*). sat. 1, 3, 33 ('amicus') id est verus amicus; -andum autem est, ut significatio eius exprimatur (epist. 1, 18, 19 hoc sic -andum est, ut ostendatur leve. DON. Ter. Ad. 35, 2 '...': et hoc sic -andum est, ut horrere videatur ipse cogitationem suam. Hec. 63, 1 '...': -a, ut mirantem ostendas. *al.*). epist. 1, 6, 15 'insani sapiens' perinde -andum, ac si per se dixisset. DON. Ter. Ad. 127, 5 hoc gestu abeuntis ... -atur. CHAR. gramm. p. 364, 4 (*ad ironiae exemplum Verg. Aen. 10, 92*) haec ... sententia, nisi graviter -etur, non negantis erit sed confitentis (SERV. auct. Aen. 2, 124. *al.*). *al.* *cum acumine fere i. q. graviter -are sim.*: SERV. Aen. 4, 19 ('huic uni *eqs.*') singula -anda sunt: ingenti enim dicta sunt libra (12, 800 SERV. auct. Aen. 1, 349. *al.*).

c *pertinet ad latinitatem, rationem recte loquendi*: **α** *secundum*

[Hajdú]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

flexionem variasque normas gramm.: VARRO ling. 5, 173 ita ut 'semis tertius' ... -rent (*sc. nec 'duo et semis' sim.*). 8, 51 *sec. analogiam* -retur, ut in '[h]is viris', sic 'es mulieribus'. 9, 9 si quis in oratione in -ando ita declinat verba, ut *eqs.* 9, 96 qui trium temporum verba -are velint (*in eadem re*: 10, 47 in tribus temporibus haec verba dicunt, cum proportione volunt -are). FEST. p. 343 specus feminino genere -bant antiqui (TERT. adv. Val. 34, 1 fortasse 'hoc deum' ... neutro g. -ant *haeretici quidam.* PROB. inst. gramm. IV 89, 20. DOSITH. gramm. 17, 4 [*gr.* ἐκφωνεῖται]. *al.*). PLIN. dub. serm. Char. gramm. p. 178, 29 nox, falx ... cum i -anda sunt (*sc. in gen. plur.; antea*: dictitanda. *cf.* CHAR. gramm. p. 133, 20 'bonae frugis' cum s -ant, *non 'b. frugi'*). GELL. 14, 5, 4 *'sobrium'* per i litteram, non per e, in eodem casu *vocativo* -andum *esse.* ARNOB. nat. 1, 59 p. 56, 9 qui genera masculina femininis -at legibus. PROB. inst. gramm. IV 72, 18 *'perquam'* aptote declinatur, hoc est per omnes casus uno sono -atur (115, 27. *al.*). 90, 11 *quaedam sint* pro locutione -anda (*al., v. vol. VII 2, 1607, 43 sq.*). 154, 23 quae *adverbia* duplici vel eo amplius modo reperiuntur -ari (*e. g. 'prorsus', 'prorsum'*). CHAR. gramm. p. 205, 7 quaedam pronomina ad aliquid -antur ..., ut 'meus', 'tuus'. 230, 28 quae *part. praes.* non ratione, sed consuetudine -antur, ut pudibundus. *-at ipsum nomen*: CHAR. gramm. p. 155, 8 (*ex Romano*) *syllabā* 'as' finita nomina casu nominativo singulari genetivum varie -ant. **β** *secundum rationem sonorum*: NIGID. Gell. 10, 4, 4 cum dicimus 'nos', neque profuso ... flatu vocis neque proiectis labris -amus (PRISC. gramm. II 12, 1 fixis l.). FEST. p. 233 'parret' ... debuit ... producta priore syllaba -ari (QVINT. inst. 1, 5, 60 'Castorem' media s. p. -arunt. *al.; cf. p. 1643, 13 sq. et e. g.* MAX. VICTORIN. gramm. VI 227, 17 quomodo *'dedico'* -et consuetudo, producta media an correpta. DIOM. gramm. I 433, 15 'con' ... productā o -bitur). p. 254 ('quincentum') ita, ut nunc dicimus, -ari (*sc. 'quingentum'*). p. 355 *'torum'* quasi per duo r scribatur, -ari oportet. PAVL. FEST. p. 259 'quando' cum gravi voce -atur. QVINT. inst. 9, 4, 34 prout oris habitu simili aut diverso -buntur *vocales iuxta positae.* VEL. gramm. VII 67, 16 u littera videtur esse supervacua, ut cum et scribimus et -amus 'urguere'. SCAVR. gramm. VII 33, 10 ne uno sono eaedem *vocales diversarum vocum* -entur (DIOM. gramm. I 433, 10 acuto s. *cf. e. g. l. 14*). GELL. 2, 17, 1 in aliis *verbis* ... correpte -ari *'in' et 'con' praepositiones* (PROB. inst. gramm. IV 128, 35. *al.; cf. e. g.* SACERD. gramm. VI 452, 19 ['religione'] ut 're' producatur *metri gratia,* quae semper correpta -atur. DON. gramm. mai. 3, 1 p. 654, 6 si quis 'deos' producta priore syllaba et correpta posteriore -et). 6, 7, 7 ('adprime') 'ad' particula ... *non* commode accentu acuto -atur (PROB. inst. gramm. IV 116, 29 presso. VICTORIN. gramm. VI 193, 2 circumflexo. *al.; cf.* SACERD. gramm. VI 448, 21 *in versu* interdum accentus alios -amus, quam per singula verba ponentes). APVL. flor. 9, 7 unam syllabam barbare -tam. TERT. nat. 1, 3, 9 corrupte a vobis 'Chrestiani' -amur. *al.*

B *significando; pro obi. ponuntur:* ?**1** *signa*: CIC. Phil. 4, 10 *si* prodigiis atque portentis di immortales nobis futura praedicunt, ita sunt aperte ⌊-ta⌋, ut ... nobis libertas adpropinquet (⌊ ⌋ denunt- *var. l.; cum* futura *iungunt alii*). HIRT. Gall. 8, 15, 5 *fasces virgultorum* ante aciem conlocaverunt ... *et* signo -to uno tempore incenderunt (*nisi ad A*).

2 *quae signis indicantur*: **a** *iam existentia, sc. ut (melius) noscantur* (*c. acc. praedic.* TERT.): APVL. met. 6, 6, 3 melleis modulis suave resonantes adventum deae -ant *aves.* TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 308, 5 unus ... flosculus ... sordidum artificem -bit tibi creatorem? PHYSIOGN. 24 oculi glauci ... avidos lucri -ant mores. SACR. Leon. 696 quem *deum* in beatorum triumphis martyrum mirabilia cuncta -ant. **b** *futura*: APVL. met. 4, 27, 5 nocturnae visiones contrarios eventus nonnumquam -ant (*postea*: nuntiant ..., praedicabunt). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 288 p. 820 prodigiis ... futuram solitudinem -antibus (*gr.* προσημαίνουσι). ORIBAS. syn. 6, 9, 4 Aa p. 12, 6 ascindit (*i.* -scen-) vapor calidus per cotem (cut-) -ans sudorem (*gr.* ἀγγέλλον). 8, 2, 2 La p. 205 *incubus* frequenter accedens in nocte ... apoplexiam aut maniam ... -at (*gr.* ἀγγέλλει, *Aa* significat).

part. praes. prōnuntiāns, -antis *pro subst. masc. v. p. 1928, 9. 19. 54. al.*

p. p. p. **prōnuntiātum,** -ī *pro subst. neutr.* *i. q. enuntiatum*: CIC. Tusc. 1, 14 omne -um (sic enim mihi in praesentia occurrit, ut appellarem ἀξίωμα ...) – id ergo est -um, quod est verum aut falsum (*cf. p. 1927, 59 et* HIER. adv. Rufin. 1, 30 l. 47 ἀξίωμα, quod nos -um possumus dicere. AVG. mag. 5, 16, 2 quod genus ... Tullius ... -um vocat. *ibid.* 3. 5 utrum istae duae sententiae plena -a sint). ARNOB. nat. 2, 10 ipsum, quod definiunt *philosophi,* veritatis esse ... -um. 6, 2 sapientium scita et -a.

deriv.: pronuntiabilis, pronuntiatio, pronuntiativus, pronuntiator, pronuntiatus (*abl.* -ū). *Hajdú.*

?**prōnuo,** -ere. *a* pro *et* nuere. *trad. loco dubio*: GRATT. 178 *in cane emendo* o quanta est merces et quantum impendia ⌊supra⌋ (*praepos.*), si non ad speciem mentiturosque decores -is (*i. si ratione speciei nec virtutis habita nuendo profiteris te empturum esse; alii non de nutu, sed de inclinatione cogitantes postulant notionem q. e. propensum esse, favere sim.* [*sc. speciei*]; protinus *coni. Sannazaro,* pronus es *Schenkl, alii alia*).

?**prōnūper** *adv.* [*si vera sit lectio, auctorem putes fortasse ausum esse formationem insolitam pro* *per-nuper, *ne iteraretur syllaba* per; *licetne conferre* propalam *sim.? Fo.*] *i. q. nuperrime?* (*v. l. 4*): PLAVT. Trin. 427ᵃ (*sec. P, 426ᵃ sec. A*) *mille drachmas dependisti,* qua sponsione -r tu (tute *A*) exactus es, pro illo adulescente (*gravior corruptela latere videtur in versu fort. interpolato, v. Ritschl, Parerga I 1845, 528sq.*).

prōnurus, -ūs *f.* [pro-nurus *iuxta* nurus *ita ut* pro-gener (*q. v.*) *iuxta* gener; *cf. etiam* (pro-)socer, (pro-)socrus *nec non* pro-nepos *sim. Fo.*] *definitiones, explicationes*: PAVL. FEST. p. 224 -s: nepotis uxor (*cf.* GLOSS. -s: ἐγγόνου γαμετή). VLP. dig. 2, 8, 2, 3 'nurum' *in edicto praetoris appellatam* etiam -um et deinceps accipere debemus (*cf.* 37, 5, 8, 4 nurus ... appellatione et -um ceterasque contineri [*sim.* 50, 16, 50]. PAVL. dig. 23, 2, 14, 4 nurus ... appellatione ... et nepotis et pronepotis *uxor* continetur, licet quidam has -us appellant). MOD. dig. 38, 10, 4, 6 (*refertur ad socerum magnum et ad socrum magnam*). STEMMA agn. *exempla usus*: OV. epist. 17, 206 (*Helena Paridi*) an *te* sequar ... -s et ... Laomedontis ero? VLP. dig. 25, 2, 15, 1 nurus et -s ... socero et prosocero furtum facere possunt. *Bk.*

ˣ**prōnus,** -a, -um. [*a* 1. pro, *eodem suffixo, quod exhibet* super-nus, *et notione simili ac* pro-clivis; *forma* pronis VARRO Men. 391 *aut sec.* -clīvis (*v. Walde-Hofmann II 370*) *aut sec. adv.* *prō-nē (*cf.* super-nē). *v. Leumann, Gramm. 1977, 320. Fo.*] NOT. Tir. 69, 92. *de formis: nom. sing.* -is *v. l. 22; compar.* -ior *inde a* SALL. Iug. 80, 4 (*cf.* magis -us *p. 1935, 61, vix etiam* plus -us *p. 1934, 26*), *superl.* -issimus HIST. AVG. Pius 10, 8 CASSIOD. Ios. antiq. 5, 4 (*cf.* maxime -us QVINT. inst. 1, 2, 2). *de notione* (*cf. p. 1931, 51. 1936, 9. al.*): SYNON. Cic. p. 438, 3 -us. facilis. promptus. proclivis. animatus. expeditus. paratus. voluntarius. 440, 6 -a. facilia. proclivia *eqs.* 446, 35 tolerabiliter. studiose. ... summa voluntate. -a voluntate. 447, 8 tractabile. -um. proclive *eqs.* GLOSS. -us: πρηνής. ἐπὶ στόμα. ἐπιρρεπής. incurvus, humilis. innixus vel facilis. bonus aut paratus, inclinatus, festinus. -um: praeceps. *sim. al.* *legitur inde a* VARRONE (*quinquies*), CIC. (*quater in philos.*), CATVLLO (*septies*), LVCR. (*bis*) *per totam latinitatem* (*de* TER. *v. l. 38*). [*derivata in dial. it. et hisp. cf. M.-L. 6779 et Faré, Postille. Wartburg IX 446. St.*] [*confunditur in codd. e. g. cum* primus MANIL. 3, 359 (*falsa var. l.* 5, 218, *e coni. dub. p. 1931, 16 et* TER. Ad. 316, *vix recte trad.* INTERPR. Gai 18), protinus *e. g.* APVL. met. 2, 10, 1 SOL. 11, 3. *al.,* promptus HIER. hom. Orig. in Luc. p. 49, 18 CLAVD. 5, 400. *al.; restituitur p. 1931, 58. 1934, 52. al., e coni. dub.* PROP. 1, 16, 23 sidera -a (plena *trad.*). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 3, 3 -a (profana *trad.*) facilitate. *al.*]

significatur qui declinans a statu recto versus est in ea, quae ante vel infra sunt, ut saepe sit fere i. q. proclivis, propensus, inclinatus (*sc. deorsum passim, sed in ea quae a fronte sunt maxime l. 67. p. 1931, 7. 1932, 72. 1934, 57; de vi causativa v. p. 1932, 6*). *saepius usu praedicativo, v. maxime p. 1931, 50. 1932, 20. 73. structuras indicantes, quo quis vertatur, collegimus sub IIA1; ceterum accedit acc. vel abl. respectus p. 1933, 9. 14 et* AVIEN. Arat. 1205; *neutr. usurpatur pro subst. p. 1931, 1. 1932, 52. 1934, 32, acc. obi. int.* -um *pro adv. p. 1931, 54* (*vix addas p. 1934, 8*). *pro syn. occurrunt e. g.* facilis *p. 1936, 12. 29sq. et saepius,* praeceps *l. 70. p. 1931, 39. 1935, 27. 1936, 3 (sed disting. p. 1934, 23), opponuntur e. g.* adversus *p. 1931, 23. 1936, 15,* (e)rectus *p. 1932, 55. 1933, 60. 63. al.,* in latus (latera) *p. 1932, 28. 36,* obliquus *p. 1931, 7. 1933, 24,* (re)supinus *p. 1931, 7. 1932, 12. 14. 28. 1933, 70. al.*

I *proprie et in imag., sc. vigente vi locali*: **A** *respicitur motus, quo quis (quid) perfertur in inferiora vel in priora*: **1** *de rebus*: **a** *variis*: **α** *corporeis, quae deorsum feruntur*: ① *de arboribus, pilis* (*quae procidunt*): VARRO Men. 391 traps *caesa* -is in humum accidens (*affertur a* NON. p. 494, 26 -is, positum pro -a. *cf.* CATVLL. 64, 109 *arbor* exturbata -a cadit). VERG. Aen. 9, 713 saxea pila cadit; ... ruinam -a trahit. ② *de vehiculis: quae deorsum feruntur* (*in profundum terrae marisve* OV., GERM.): OV. met. 5, 424 *Plutonis* -os currus medio cratere recepit *tellus* (STAT. Theb. 10, 370 -is ... curribus *lunae propius accedentis.* AVIEN. Arat. 322 *Solis occidui*). 14, 548 (*nisi ad l. 67*) *Cybele* fert ... rates *incensas* -as medioque sub aequore mergit (GERM. 409 mergitur undis -a r.). *quae promoventur per aquas -as* (*cf. b; hucine l. 66?*): SIL. 17, 44 fertur -a ratis. CLAVD. 28, 497 Nereus ... -as puppes ... amne secundo ... vehit. ③ *de alvo profluente*: GELL. 19, 4, 4 de alvo ... inter timendum -a atque praecipiti.

β *de vento, vi sim.* (*quae impellunt vel deorsum ferunt; neutr. pro subst.* CIC.): CATVLL. 62, 51 *vitis sine ulmo* numquam se extollit ..., sed ... -o deflectens pondere corpus *eqs.* (CIRIS 26 VAL. FL. 3, 564. *al.*). LVCR. 6, 560 quo venti -a premit vis (MESSALLA ausp. frg. Macr. Sat. 1, 9, 14 aquae terraeque vim ac naturam gravem atque -am in profundum dilaben-

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tem). CIC. Tusc. 1, 42 nihil ... habent haec duo (*sc. ignis et aer*) ... -i et supera semper petunt (*cf. p. 1930, 75*). AETNA 363 *silvae* -o iacuere sub austro (*cf.* SEN. Herc. f. 677 -us aer urguet, *sc. euntem ad inferos.* SIL. 6, 687 aura. *v. p. 1930, 74*). SIL. 1, 491 -o ... silex ruit incitus ictu.

γ *de motu ipso* (*qui fit deorsum praeter l. 7, fort. et l. 8*): CATVLL. 65, 23 *malum sub veste abditum* -o praeceps agitur decursu. CIC. div. 1, 120 *animal* utitur motu sui corporis -o, obliquo, supino. STAT. Theb. 9, 259 laceri -is volvuntur *fluvii* cursibus artus (*in imag.*: QVINT. inst. 8 prooem. 5 -um ad cetera habiturus est c. *is qui instituitur* [*vergit ad p. 1934, 17*]. SYMM. epist. 7, 96, 2). silv. 2, 7, 25 -os Hyperionis *occidentis* meatus. LACT. ira 2, 3 ex quibus ... gradibus ... -us est lapsus et facilis ad ruinam ([*nisi ad p. 1936, 16*]. *item in imag.*: HIER. in Soph. 1, 1 l. 32; *proprie*: CLAVD. 3, 159 -o ... l. *fluminis.* PS. PROSP. carm. de prov. 125).

b *de fluminibus, aquis* (*sc. per declive vel facile currentibus, inde de secundis [e. g. l. 24 sq. 30]; cf. l. 8. 13. p. 1934, 10; e coni. dub. de lacrimis decurrentibus* VAL. FL. 2, 464 ad ⌊-os⌋ turgentia lumina fletus [⌊ ⌋ *Shackleton Bailey, Selected Class. Papers, 1997, 39*; primos *trad.*]): VERG. georg. 1, 203 *nautam non remigantem* in praeceps -o rapit alveus amni (LVCAN. 6, 474 TAC. hist. 5, 22, 1). Aen. 5, 212 *Mnestheus* -a petit maria et pelago decurrit aperto ([*mire* SERV. vicina litoribus; *aliter* CLAVD. DON. Aen. 5, 210 p. 447, 30 *non 'devexa',* sed facilitatem reditus voluit demonstrare; *postea p. 1936, 9. cf.* GLOSS. -a m.: facilia, proclivia]. PLIN. nat. 2, 179 [*de forma terrae, sc. globo*] in alia *sidera* adverso, in alia -o m. PLIN. paneg. 86, 4 precatus ... est abeunti -a m.). 8, 548 pars *virorum* ... -a fertur aqua segnisque secundo defluit amni. HOR. carm. 1, 29, 11 quis neget arduis -os relabi posse rivos montibus (epist. 1, 10, 21). EPICED. Drusi 250 *Tiberine,* immissis labere -us aquis. SEN. Phaedr. 183 -o puppis aufertur vado (AVIEN. Arat. 919). nat. 4, 2, 29 *Pontus* in unam partem semper -us et torrens (*antea*: in inferum mare, *sc. Propontidem,* ... fluit). 6, 17, 2 unda ... -a ... fugit (AVIEN. orb. terr. 201. *al.*). LVCAN. 4, 430 ratis -o defertur lapsa profundo. *al.* *in imag.*: VELL. 1, 16, 1 *festinatio* me rotae -ive gurgitis ... modo nusquam patitur consistere. QVINT. inst. 9, 4, 61 -o decurrentis orationis flumine. POTAM. tract. 1 l. 3 -is fluctibus *curarum.*

c *de sideribus, sole, caelo* (*cf. l. 10. p. 1930, 64; aliter de via e. g. p. 1934, 20*): α *occidentibus*: HOR. carm. 3, 27, 18 -us Orion (PORPH. in occasum ... -us). OV. met. 11, 257 -us erat Titan inclinatoque tenebat Hesperium temone fretum (LVCAN. 3, 40 in undas ibat). SEN. Ag. 461 in ⌊astra⌋ iam lux -a, iam praeceps dies (⌊ ⌋ *sunt qui coniciant* alta, *sed cf.* LVCAN. 4, 28 -o ... Olympo in noctem). Herc. f. 125 micant sidera -o languida mundo (AVIEN. Arat. 915). VAL. FL. 3, 33 sidera (*cf. p. 1930, 41*). STAT. Theb. 2, 41 ubi -a dies (AVIEN. orb. terr. 237). 3, 408 solverat ... Sol -us equos (ALC. AVIT. carm. 3, 2). *al.* β *varia ratione -is*: GERM. 30 *Vrsas* -as rapit orbis (*sc. circa axem coll. 19: sidera* indefessa trahit ... caelum*? ad B1 trahunt alii*). 481 *Titan* -us devolvitur inde (*sc. e summo fastigio solstitii*). LVCAN. 2, 412 diem, *sc. solem,* -um transverso limite ducens ... Phaethon. AVSON. 20, 3 (333 S.), 11 perfer ... cursum ..., *anne,* -o raptate polo.

2 *de animantibus*: **a** *procidentibus vel se prosternentibus* (*sc. praedicative praeter p. 1932, 1; cf.* CLAVD. DON. Aen. 11, 485 p. 488, 16 hoc est ... -um cadere, ut praecipitatus in caput vultum terrae conlidat): CATVLL. 17, 23 eum volo de ... ponte mittere -um. VERG. Aen. 1, 115 -us ... magister *navis* volvitur in caput ([SERV. auct. πρηνής; non nulli sane -um adverbialiter legunt. GLOSS. praeceps, ultroneus]. STAT. silv. 5, 1, 111 ante pedes ... domini). 5, 332 *Nisus* -us ... concidit (AMM. 17, 4, 4). 11, 485 ipsum -um sterne solo ([*cf. Hom. Z 307* πρηνέα]. OV. met. 2, 477 humi. STAT. Theb. 11, 688 ut -us supplice dextra sternar. *al.*). PANEG. in Mess. 196 -um (parvum *trad.*) Aetnaeae corpus committere flammae. OV. met. 1, 376 ut templi tetigere gradus *Deucalion et Pyrrha,* procumbit uterque -us humi (*cf. p. 1932, 62*). 1, 508 *Daphne,* ne -a cadas *fugiens* (4, 579 *Cadmus in serpentem mutatus* in pectus ... cadit -us. 8, 379 SEN. Tro. 1159. VVLG. gen. 17, 3 [*sim.* num. 16, 4. 22] cecidit Abram -us in faciem [*Vet. Lat. cod. 100* procidit A. in faciem]. *al.; cf. l. 51. p. 1930, 61*). CVRT. 5, 12, 8 in humum -um corpus abiecit (APVL. met. 4, 4, 3). 8, 5, 24 eum ... praecipitat in terram et, cum is -us corruisset *eqs.* (VVLG. num. 20, 6 corruerunt -i in terram [*Vet. Lat. cod. 100* prociderunt in faciem]. *al.*). SIL. 4, 254 *hasta eum* -um effundit in armos (PASS. Petr. 13 p. 35, 20 ut -i videamur in terram effundi *nascentes*). HOMER. 479 *equi* tergo -us ruit (ARNOB. nat. 7, 41 p. 395, 17 cantherios ... -os et cernuos ruere *in circo. al.; cf. l. 73*). *al.* *in imag.* (*apud Christ.*): IVVENC. 1, 687 *via spatiosa* (*Matth. 7, 13*) adripit hos -osque trahit velut impetus amnis (CASSIOD. in psalm. 118, 101 l. 1762 ad vitia). PRVD. apoth. praef. 2, 13 *quidam errans* -us in foveam ruet (cath. 11, 93 per scelus). **b** *ex alto descendentibus* (*cf. e. g. l. 37; addasne p. 1936, 59?*): OV. met. 11, 792 *mergus* in ... profundum -us abit. 14, 821 *Mars* conscendit equos ..., -usque (-umque *var. l.*) per aera lapsus constitit in ... colle. STAT. Theb. 7, 105 *Mars* iam -is ... equis Ephyraea premebat litora (*aliter comm., transl.*). ?**c** *fugientibus: v. p. 1933, 10.*

B *respicitur forma, habitus, positio*: **1** *animantium eorumque partium* (*etiam de actione sim. -i cuiusdam l. 35. 60. p. 1933, 42, sc. potius per enallagen quam vi causativa q. e. positionem -am efficiens*): **a** *ita ut ipsi toto corpore (vel partes eorum totae) deorsum vertantur, tergum vel partem aversam cuiuslibet membri conspectui praebeant, terram tangant (vel spectent; per praepos.* in *indicatur pars corporis, in quam procumbatur l. 21. 23. 45. 47. al.*): α *generatim*: Ⓘ *de corpore eiusque partibus*: CATVLL. 64, 313 *manus* dextera ... deducens fila supinis formabat digitis, tum -o in pollice torquens ... versabat ... fusum. OV. met. 3, 240 *Actaeon, quem lacerant canes,* genibus -is supplex. CELS. 8, 17, 1 intendi manus *reponenda* ... debet sic, ut -a sit ([*opp.* supina]. QVINT. inst. 11, 3, 96. 99 [*opp.* supina]. *cf.* dextera: CYPR. GALL. num. 107). SEN. Herc. O. 834 ore terram ... -o premit (MEROB. poet. 121 *infans* -a novis erexit gressibus ora). STAT. Theb. 6, 902 pectus humi -amque extensus in alvum sternitur *luctator victus.* 9, 369 -a reclinat corpora *mortuorum* (12, 289 c. -a supinat. PANEG. 2, 36, 2 [*opp.* supina]. IVVENC. 1, 248). *al.* Ⓘⓘ *de animantibus* (*sc. praedicative praeter l. 26*): VARRO rust. 2, 7, 13 imponere iis *equis* puerum ... -um in ventrem, postea iam sedentem. AETNA 474 devicta ... -a iacet campis acies (OV. fast. 2, 719 *Brutus* iacens -us matri dedit oscula terrae. CVRT. 3, 11, 9 *iacebant* in ora -i, sicut dimicantes procubuerant. PALLAD. 9, 8, 1 -us mento ad solum depresso [*cf. Cet. Fav. 3 p. 289* procumbatur]. AMM. 26, 10, 18. *al.; cf. l. 40*). GERM. frg. 4, 37 (*de caeli signo*) -i ... cornua Tauri, *sc. genua flectentis.* CELS. 8, 14, 3 -um hominem collocandum esse ([*Hippocr. art. 47 p. 177, 15 Kw.* πρηνέα]. 8, 20, 6 aut -us aut supinus aut in latus). SEN. dial. 9, 2, 12 *Achilles* modo -us, modo supinus (*Hom. Ω 11* πρηνής). PLIN. nat. 7, 77 virorum cadavera supina fluitare, feminarum -a. *al.* SIL. 1, 674 *supplices* affigunt -i squalentia corpora terrae. STAT. Theb. 5, 526 *serpens* -us adhaeret humo ([*antea*: ore supinato]. AMM. 24, 6, 7 DRAC. Romul. 5, 265). MART. 1, 92, 10 bibis immundam cum cane -us aquam (NEMES. ecl. 3, 50). IVV. 6, 48 Tarpeium limen adora -us (VVLG. gen. 19, 1 adoravit ... -us in terra [terram *var. l.*]. exod. 4, 31. *al.*). *al.* Ⓘⓘⓘ *de actione vel statu*: PLIN. nat. 28, 54 *cubitus* -i (*opp.* supini, in latera. *sim. ibid. iterum*). STAT. Theb. 5, 612 -o ... cursu *infantis repentis.* IVVENC. 3, 336 e -o vultus sustollere casu *iacentes non* audebant (*Matth. 17, 6*). AVIEN. orb. terr. 177 -is ... tractibus *draconis.* CAEL. AVR. chron. 4, 8, 106 -a positio iacendi.

β *speciatim considerata vera et caelesti natura hominis, cuius proprium est incedere erectum*: Ⓘ *-a dicuntur animalia* (*homines in animalia mutati l. 49 sqq.*): SALL. Catil. 1, 1 ne vitam silentio transeant *homines* veluti pecora, quae natura -a atque ventri oboedientia finxit (AVIEN. orb. terr. 1244. AVG. gen. ad litt. 6, 12 p. 187, 11 in alvum. *al.*). OV. met. 1, 84 -a ... cum spectent animalia cetera terram, os homini sublime dedit *Prometheus* (APVL. mund. 17 p. 328 in alvum -a. CYPR. Demetr. 16 -a et ad terram situ vergente depressa. *al.*). MANIL. 3, 359 -a Lycaoniae ... membra puellae (*sc. in ursam versae, nisi sec. Housman ad l. trahas ad* α; *certe huc spectant*: STAT. Theb. 6, 276 Io ... iam -a [*sc. in bovem versa*]. AVIEN. Arat. 255 [*contextu corrupto de Callisto in ursam versa*]). IVV. 15, 147 *animo caelesti* egent -a et terram spectantia (*neutr. pro subst. ut*: ALC. AVIT. carm. 1, 59 *hominem* erectum ... praeponere -is). LACT. inst. 2, 1, 14 -is corporibus (*opp.* status rectus, sublimis vultus. *sim.* 7, 9, 11). *al.* Ⓘⓘ *negantur homines -i esse*: VITR. 2, 1, 2 ut non -i, sed erecti ambularent *homines.* AVG. divers. quaest. 51, 3 *corpus hominis* non -um in alvum prostratum est. Ⓘⓘⓘ *-i dicuntur homines in terram versi (vel eorum actio, pars sim.; sublucet respectus se inclinantis maxime l. 63)*: *sec. operationem suam*: TERT. adv. Marc. 2, 2 p. 335, 25 *homo* in ergastulum terrae laborandae relegatus in ipso opere -o et devexo ad terram (*antea*: non recipiens, quae sunt spiritus). *sec. vitam pravam*: LACT. inst. 2, 2, 20 quid vos beneficiis caelestibus orbatis -ique in humum ... procumbitis? ira 20, 11 curvus et -us est, qui ab aspectu caeli deique ... aversus terram ... veneratur. IVVENC. 4, 36 qui tetram (terram *var. l.*) -i meruerunt sumere mortem. PRVD. ham. 383 peritura ... -us diligit et curvo quaerit terrestria sensu. AVG. serm. 285, 6 *deus* tamquam ... iam -os proprio pondere dimisit eos *primos homines* de paradiso. *al.* *sec. naturam suam terrenam*: PHILO quaest. in gen. 4, 189 ⌊utraque ⟨res⟩⌋ ..., -a videlicet atque rationabilis (⌊ ⌋ *sc. pars hominis? antea*: mens ..., sensus). PRVD. apoth. 231 *Christus* omnia percurrit naturae munia -ae, ut sursum ... reportet, mortua quae fuerant.

b *ita ut se vel partes suas inclinent tendentes vel in priora vel in inferiora*: α *de animantibus* (*aetate p. 1933, 31; praedicative praeter p. 1933, 10*): Ⓘ *nitentibus, contendentibus*: Ⓐ *equum agitando, currendo sim.* (*et cursum incipiendo vel spectando; cf. p. 1933, 38*):

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VERG. georg. 3, 107 *aurigae* -i dant lora. Aen. 5, 147 (*inde* MACR. Sat. 5, 11, 22) *aurigae* -i ... in verbera pendent (*sim.* 10, 586. *cf.* CLAVD. carm. min. 25, 113 -i ... manus in v. tendunt *Amores*). OV. met. 6, 237 ut erat -us, *vulneratus equo decidit.* 10, 652 carcere -us uterque *cursor* emicat. MANIL. 5, 77 (*de auriga*) -um ... anteire volantis *equos.* SEN. Ag. 114 (*in imag.; Clytemestra sibi*) da frena et omnem -a nequitiam incita. LVCAN. 1, 295 *quamvis equus* immineat foribus *carceris* -usque repagula laxet. SIL. 16, 320 *spectatores* -i ... ac similes certantibus. 16, 406. 16, 478 arrecti plantis et pectora -i, *sc. cursores certamen incipientes.* STAT. Theb. 12, 307. lepus -us (*cuius posteriora altiora sunt, nisi de motu fugientis cogitandum*): OV. rem. 201 l. -um ... sectari. met. 10, 538 aut -os l. aut celsum in cornua cervum ... agitat. (B) *qualibet actione*: VERG. Aen. 3, 668 vertimus ... -i ... aequora remis. OV. met. 9, 44 *luctans* toto ... pectore -us ... *adversarii* frontem fronte premebam. trist. 4, 1, 7 innitens ... -us harenae, adverso ... qui trahit amne ratem. SEN. Herc. f. 817 *Cerberus vinctus ab Hercule tractus* paene ... *eum* -um ... retro vexit. LVCAN. 3, 571 stat quisque suae de robore puppis -us in adversos ictus (*in pugna navali ut*: SIL. 14, 376 ad proelia ... incumbunt -i). VAL. FL. 1, 185 puppem umeris subeunt et tento poplite -i decurrunt *in mare.* MART. epigr. 9, 3 exarsit -us in iras *rhinoceros.* *al.*

(II) *alia de causa inclinatis* (*cf. p. 1932, 58*): OV. fast. 5, 498 -us (-um *var. l.*) saturae lac bibit agnus ovis. MELA 1, 45 armenta ... obliqua cervice pascuntur, nam -is directa in humum cornua officiunt. PLIN. nat. 10, 113 subrectae, -ae, obliquae ... quaedam et resupinae feruntur *aves.* STAT. Theb. 1, 340 Somnus ... -us ... ex aethere nutat. 3, 268 -i mandunt adamanta, *sc. frenum,* iugales. 11, 564 *iacens fratrem* superstantem -umque in pectora sensit. MART. 3, 24, 7 *haruspex* super ... aras ... -us. APVL. met. 1, 2, 4 *equus* prata ... ore in latus detorto -us adfectat. 2, 4, 9 si *simulacrum* ... -us aspexeris. 5, 23, 3 *Psyche* -a in eum *Cupidinem dormientem* efflictim inhians. 8, 19, 3 senex ... in baculum -us (*cf.* MAXIM. eleg. 1, 217 -a senectus terram ... videt fitque tripes [*vergit ad p. 1932, 7*]). *al.*

β *de partibus corporis* (*de eius passione l. 42; fort. addas p. 1936, 38*): SEN. Herc. f. 1041 *hostia, sc. Amphitryon,* expectat manum cervice -a (STAT. Theb. 9, 206 armiger alipedem -a c. tenebat. *al.*). Oed. 143 *equus concidens* dominum ... -o prodidit armo ([*nisi spectat ad 1a*]. NEMES. cyn. 265 CYPR. GALL. num. 621). VAL. FL. 6, 707 puer *transfixus* fracto -um caput inplicat arcu. STAT. Theb. 1, 378 *viam sibi faciens* -o virgulta refringit pectore (6, 416 *aurigae* -o iuga p. tangunt. 11, 639. *cf. et l. 9. 14*). silv. 3, 3, 177 *maerentem* -o fusum super *mortui* oscula vultu (Ach. 1, 614 -os ... attollere v. PHYSIOGN. 87). QVINT. inst. 11, 3, 94 *index digitus* versus in terram et quasi -us urget. *al.* de emprosthotonia: CAEL. AVR. acut. 3, 6, 61 -um raptum (*opp.* supinum, *v. vol. V 2, 534, 56. addere possis ibid. 73*).

c *ita ut in proclivi constituti sint*: COLVM. 6, 37, 10 in imo clivo constituitur equa, ut ... -a melius ineuntis semina recipiat.

2 *rerum* (*quae spectant ad habitum animantium -orum v. sub 1*): **a** *notione communi significantur*: **α** *quae non ad perpendiculum recta sunt, sc.*: (I) *inclinata, proclivia sim.*: (A) *forma sua*: CATVLL. 64, 40 glaebam -o convellit vomere taurus. LVCR. 4, 517 (*in comparatione*) si prava est regula ..., fieri ... -a, supina atque absona tecta. VARRO rust. 2, 2, 4 *arietes* tortis cornibus -is ad rostrum (promis *trad.*). VERG. Aen. 8, 236 *silex* -a iugo laevum incumbebat ad amnem (*cf.* CLAVD. DON. *ad loc.* p.149, 19 devexa). PAVL. FEST. p.48 capronae: equorum iubae in frontem devexae, dictae quasi a capite -ae. COLVM. 4, 25, 1 (*de falcis parte*) apex -us imminens. 10, 247 moloche, -o sequitur quae vertice solem (LVCAN. 1, 546 v. -o *Aetnae* ignis in Hesperium cecidit latus). LVCAN. 6, 643 humus, quam pallida -is urguet silva comis (ADNOT. quae non eriguntur extantibus ramis, sed demissae contra solem crescunt). PLIN. nat. 11, 165 *dentes* prominent masculis *elephantis* reflexi, feminis recti atque -i (*Arist. hist. anim. 502a1 κάτω ... βλέπουσιν*). 17, 146 *harundo* seritur ... -o cacumine (BOETH. cons. 3 carm. 2, 28). *al.* (B) *positione sua*: MORET. 10 admovet his *prunis* -am summissa fronte lucernam. COLVM. 3, 13, 11 utrum eam *ciconiam machinam* -am an rectam ponas. LVCAN. 3, 648 turba *pugnantium* carinae incumbit ˌ-oˌ lateri, *ut vertatur navis* (*per prolepsin*). VAL. FL. 2, 520 (*in terrae motu*) turres. FRONTIN. aq. 36, 2 PLIN. epist. 4, 30, 6.

(II) *iacentia, fronte sua deorsum spectantia*: NVX 74 *puer nuces diffindens* aut ... rectas dilaminat ictu, aut -as digito ... petit. CELS. 7, 26, 2^{G} si oblongus est, *sc. calculus in vesica,* sic compellendus est, ut -us exeat (*si recte huc traximus*). COLVM. 4, 24, 15 *in resecando palmite* ne resupina caelum, sed -a potius plaga terram spectet (*16* devexam ... resectionem). PLIN. nat. 13, 32 *semen palmae* est ... oblongum ..., caesum a dorso ...; seritur ... -um (*Theophr. hist. plant. 2, 6, 1 πρανεῖς*). STAT. Theb. 2, 218 in laevum -a nixus sedet Inachus urna (*cf.* 5, 255 crateras -os epulasque in caede, *sc. sanguine,* natantes).

β *quae non ad libram aequa sunt*: (I) *adi.*: (A) *de locis*: CATVLL. 68, 59 *rivus* de -a praeceps est valle volutus (CVLEX 123). SEN. dial. 1, 6, 7 (*in imag.; loq. deus*) -o animam loco posui (*postea*: expedita ... via; *cf. l. 16*). CVRT. 6, 3, 16 non Ciliciae fauces *nos* ... includunt: plana omnia et -a sunt (*sublucet notio p. 1936, 7 descripta*). COLVM. 2, 2, 1 non aequissima ... planitie ..., sed exigue -a (*sim.* 2, 16, 5). 3, 13, 13 *fossae solum* sive -um seu resupinum est. VAL. FL. 2, 35 -o ... aethere. SIL. 15, 228 sedet sublimis ... urbs imposta iugo ˌ-umˌque excurrit in aequor (*per enallagen*). QVINT. inst. 9, 4, 7 (*in comparatione*) quanto vehementior fluminum cursus est -o alveo (TAC. hist. 5, 19, 2). IVV. 3, 192 -i Tiburis arce (*cf.* SCHOL. in praecipiti posita). PLIN. epist. 5, 6, 16 *in horto est* demissus ... -usque pulvinus. FRONTO p.49, 13 (*in imag. de generibus dicendi v. supra p. 1538, 8*). *al.* *indicatur quo*: LIV. 4, 59, 4 urbs -a in paludes (SIL. 13, 336 in praeruptum ... -a ... cautes). COLVM. 1, 5, 8 quanto ... fuerit aedificii solum -ius orienti (*item c. dat.*: 3, 2, 6 Aquiloni -a *loca collina.* AVIEN. orb. terr. 134 -a mari [-is *var. l.*] cautes). 2, 9, 3 campo ... ad solem -o. (B) *de via* (*qua fere facilius itur; loco nondum sanato*: TIB. 1, 6, 72 -as [proprias *codd. potiores*] proripiar ... vias): *proprie*: OV. epist. 18, 121 *eunti* via -a videtur, ... *redeunti* clivus (met. 2, 67 ultima -a v. est *solis* [*opp. 63* ardua]. PRVD. perist. 11, 155). STAT. silv. 4, 3, 109 -o limite *viae novae* (*cf. 103* velocior ... cursus). AVIEN. Arat. 1328 -o ... tramite solis (*cf. l. 20*). *in imag.*: SEN. epist. 97, 10 non ˌ-um iter estˌ tantum ad vitia, sed praeceps ([ˌ ˌ *Erasmus,* praenuntius *sim. codd.*; -um est *Lipsius*]. PLIN. epist. 8, 10, 3 -um ad honores i.). STAT. Theb. 2, 558 via -a nocendi (ARNOB. nat. 7, 3 p.345, 5 ad periculum. *al.*). (C) *de variis*: PANEG. in Mess. 42 -a nec hac plus parte sedet *libra* nec surgit ab illa (*cf. l. 73*). PROP. 1, 3, 26 munera de -o ... voluta sinu. COLVM. 9, 7, 4 ora cavearum ... -iora sint quam terga. PLIN. nat. 8, 6 regredi ... -is *funibus.* VAL. FL. 1, 624 (*in tempestate*) antemna ... -a. APVL. met. 6, 14, 3 -i foraminis lacunis. ARATOR act. 2, 770 somnia -o carpere ... toro.

(II) *neutr. pro subst. de loco vel directione* (*saepius in locut. adverbiali, quae hic illic vergit in notionem q. e. deorsum* [*cum abundantia quadam l. 46; cf. p. 1937, 9*]): (A) *cum praepos.* per: SALL. hist. frg. 3, 36 orbes axe iuncti per -um incitabantur (*item sing.*: SEN. epist. 123, 14 qui per -um eunt, resupinant corpora. AMM. 31, 15, 13 VEG. mil. 4, 8, 5). CVRT. 5, 3, 18 saxa per montium -a devolvunt (7, 11, 3). SIL. 15, 235 *milites* per -a voluti. GELL. 2, 30, 9 (*opp.* sursum). APVL. met. 4, 6, 4 fons ... per ... -a delapsus. *al.* IVVENC. 1, 682 (*in imag.*) *multi viam* illam penetrant per -a (*Matth. 7, 13*). *al.* (B) *cum praepos.* in: LIV. 21, 36, 7 glacie ... in -o citius pedes fallente (*cf.* in -is [pruinis *sim. trad.*]: PLIN. nat. 17, 80). MANIL. 3, 372 *sol* dabit in -um ... habenas (*sc. in australem partem*). CELS. 8, 1, 14 *v. p. 1900, 69.* SEN. Thy. 728 cervice caesa truncus in -um ruit. nat. 5, 12, 1 ruptae nubes et in -um solutae. PLIN. nat. 10, 112 (*opp.* in sublime, in rectum). GELL. 9, 1, 5 si *telum* in -a iacias (*item plur.*: SYMM. or. 2, 20 *tectum* tegitur *plumbi lorica* per ordines in -a declives. *al.; cf. l. 49sq.*). PS. APVL. Ascl. 3 fluvio e summo in -um praecipiti rapacitate currenti. *al.* *in imag.*: EPIST. pontif. 620 Schwartz p.52, 13 (*ad psalm. 54, 16* descendant in infernum) in -a pravitatis. ALC. AVIT. carm. 3, 110 *Eva,* labens traxisti in -a maritum. ENNOD. opusc. 4, 12 p.386, 1 regionis illius status in -um deflexerat. *al.* (C) *exempla cetera* (*addasne l. 24?*): SIL. 3, 532 -a exterrent repetita oculis (-a *Delz,* plana *vel* plena *trad.; item plur.*: 3, 634 -a minaci praerupto turbant *descendentem.* PRVD. perist. 11, 118 *equi* -a, fragosa petunt). PAVL. NOL. carm. 27, 541 (*in imag.*) multos ... labentes ˌ-oˌ rapit inrevocabilis error (ˌ ˌ *dat. an abl.?* -os *var. l.*). CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p.25, 2 *loca,* quae ... levi -o lubrica ... sunt.

b *colore peculiari significatur*: **α** *quod vergit in priora, ante porrectum est*: *de variis rebus*: SALL. Iug. 93, 4 ilex coaluerat inter saxa *praerupta* paulum modo -a, deinde inflexa atque aucta in altitudinem (*cf.* PLIN. nat. 16, 122 rami ... in caelum tendentes, non in latera -i). PLIN. nat. 11, 135 *est cerebrum* animalium in priora -um, quia et sensus ante nos tendunt (*Arist. hist. anim. 494b25 τὴν θέσιν ἐν τῷ πρόσθεν ἔχων*). *de armis sim. oppositis*: GRATT. 109 *venator* -i moderatus ˌvulnerisˌ iram (*i. venabuli ferientis, cf. ibid. 123 et e. g. vol. V 1, 1242, 32sqq. VII 2, 365, 65. VIII 1215, 36sq.; aliter comm. ad loc.*). LVCAN. 1, 573 Erinys excutiens -am ... pinum, *sc. taedam.* SIL. 15, 685 pondera conti ... -a adversos urgebat in hostis. CYPR. GALL. num. 600 angelus offert strictam aciem contra -amque. RVT. NAM. 1, 258 *taurus* stipite ... cornua -a terit. **β** *quod loco inferiore positum est*: AVIEN. Arat. 551 *Piscis alter* consurgit in aera ..., alter ... iacet in Notialia nubila -us. PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 1 equi ignoto agitatore (*i. Phaetonte*) conteriti mundi -am partem petierunt (*cf. Ov. met. 2, 206sq.* per declive ... spatio terrae propiore feruntur). CLAVD. MAM. anim. 3, 18 p.189, 13 (*in imag.*) *librae* lanx ... -ior et ... gravior (*cf. supra l. 27*).

II *translate* (*cf. imagines sub I allatas*): **A** *vario usu*:

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *indicatur, quo quis (quid) vergat, tendat (suppletur e contextu p. 1936, 1)*: **a** *de animantibus et de affectibus, animo sim. inclinatis*: *α ad actionem vel rem appetendam*: (I) *per praepos.*: Ⓐ ad (*v. etiam l. 51. 70; cf. p. 1933, 51. 1934, 17*): CIC. rep. 2, 68 anxitudo -a ad luctum et maerens. LIV. 8, 16, 2 (3) *exercitus fuit* ad fugam -ior. 25, 35, 4 *imperator* ad suspicionem ... quam ad ullam bonam spem -ior erat (TAC. hist. 2, 21, 2 PS. QVINT. decl. 18, 5). 29, 14, 2 *animi* -i ... ad credenda prodigia erant (*item cum gerund.*: PAVL. FEST. p. 2 -um animum ad faciendum habere. CVRT. 4, 3, 22 ad deteriora credenda. TAC. hist. 2, 33, 1 Otho -us ad decertandum. *al.; cf. et l. 51. 71. 72*). 35, 43, 1 nulla ingenia tam -a ad invidiam sunt quam *eqs.* SEN. benef. 6, 29, 1 naturam per se -am ad misericordiam (TAC. ann. 11, 36, 2 CYPR. zel. 16. *al.; cf. l. 28*). dial. 9, 2, 11 humanus animus agilis est et -us ad motus. epist. 94, 13 *mentem* ad peiora -am. LVCAN. 6, 147 *Scaeva* -us ad omne nefas. PLIN. nat. 14, 145 ipsi *Tiberio* iuventa ad merum -ior. 22, 111. 26, 99 ad venerem -iores fieri. *et saepe.* Ⓑ in: *c. acc.* (*cf. l. 53. 63. 75; vi locali p. 1931, 23. 39sq. 1932, 9. 1933, 17. 1934, 13. 60. et saepius*): HOR. epist. 1, 18, 10 *aliquis* in obsequium plus aequo -us. OV. met. 6, 459 -um ... genus regionibus illis in venerem est (fast. 1, 397 in v. Satyrorum -a iuventus. LIV. 45, 23, 14 in vinum, in v. *al.; cf. l. 15. 33*). LIV. 22, 3, 5 quo ... -ior esset in vitia sua *Flaminius* (SEN. benef. 4, 27, 1). 23, 4, 4 -a semper civitas in luxuriam. 42, 59, 11 in hoc consilium -ior erat animus. SEN. Herc. f. 316 -a est timoris (-ri *var. l.*) semper in peius fides (*cf.* PS. QVINT. decl. 11, 3 in deterius -a persuasio. *sim. l. 14. 38. p. 1936, 3*). benef. 1, 6, 1 benevola actio ... in id, quod facit, -a. dial. 3, 11, 8 *ira* in temeritatem ... -a. *al.* LVCAN. 1, 292 ipsi *Caesari* in bellum -o. QVINT. inst. 2, 8, 13. decl. 251, 6 maritum in amores praecipitem, in cupiditates -um. TAC. hist. 1, 69 volgus ... -um in misericordiam. *et saepe.* *c. abl.* (*aliter p. 1937, 1*): CASSIOD. var. 3, 5, 3 *viri* in amicitia (-a⟨m⟩ *Mommsen*) -i, ad odia sumenda difficiles. compl. in Iac. 1, 22 si non simus in loquacitate -i. hist. 1, 9, 9 *gens* ˌin bellis -aˌ (*Sozom. 1, 8, 9 μαχιμώτατον*). Ⓒ *praepos. variae* (*cf. et p. 1933, 27*): FIRM. math. 4, 19, 35 *luna* circa uxores ... -os eorum facit semper affectus. PHYSIOGN. 28 ˌiuxtaˌ venerem -iores sunt (circa, in *var. ll.*).

(II) *per dat.* (*v. et l. 57. 58. 74. p. 1936, 5; cf. p. 1934, 15*): VAL. MAX. 7, 3 ext. 10 paci -iores *animos.* OCTAVIA 868 -um malo animum. STAT. Theb. 2, 391 -us ... calori semper erat *Tydeus.* TAC. Agr. 41, 4 -um deterioribus principem. ann. 4, 29, 3 aures ... offensioni -iores. SVET. Nero 40, 2 cui spei -ior *parum timuit* (APVL. met. 3, 27, 3 [*nisi gen.; sim. dubites de* 8, 11, 2]. *cf. l. 6*). TERT. ieiun. 1 p. 274, 12 animalem fidem ... multinubentiae -am. SCHOL. Hor. carm. 3, 14, 25 rixae -os animos. *al.*

(III) *per struct. varias*: LIV. 39, 8, 6 quo *quisque* natura -ioris libidinis esset. SVET. Galba 22 cibi plurimi traditur ...; ˌlibidinisˌ in mares -ior (ˌ ˌ *c.* -ior *iungendum sec. Venini, 1977, ad l., an gen. respectus? sunt qui coni. aut* libidini *aut* -ioris; *certe c. gen.*: CLAVD. 5, 400 unus ... audendi -ior ... prosilit. *cf. l. 39. p. 1936, 6. 46*). HIL. in Matth. 4, 9 quibus omnia pro Christo pati -us affectus est (*item cum inf.*: AVG. c. acad. 3, 17, 38 cum in falsas opiniones ruere turba sit -ior). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 115 multitudo ... -a erat, ut ... oboediret (*gr. πρόθυμον*).

β ad rem patiendam, afflictionem (*cf. actiones l. 4. 47*): VARRO rust. 1, 20, 2 *iuvenci* erunt mansueti et ad domandum -i (HIL. in Matth. 5, 6 ad iniuriam -os ... esse et ad damnum voluntarios; *cf. gerund. l. 72*). SEN. epist. 11, 5 naturali in hoc, *sc. ruborem*, facilitate corporis -os (CAEL. AVR. acut. 1, 2, 31 in phreniticam ... passionem -os vel declives sequitur febris. 2, 2, 9 qui in lethargiam faciles ac -i esse videntur. *sim. saepius apud eundem*). IVLIAN. epit. in psalm. 61, 4[c] in nos irruitis tamquam per imbecillitatem -os iniuriae *eqs.* (*cf. l. 52*).

γ ad personam (vel rem) favore adiuvandam; accedit: *dat.*: OV. trist. 1, 2, 88 *di maris*, -a ... sint nostrae numina vestra rati. VELL. 1, 9, 2 *Rhodii* -iores regis partibus fuisse visi sunt. STAT. Theb. 3, 454 dubium, cui *vati* -us Apollo (SCHOL. utrum Amphiarao an Melampo -us Apollo magis esset). silv. 3, 3, 153 huius *fratris* honori -ior ... gaudebat cedere frater (*dat. simul ad verbum pertinere vid.*). *al.* in *c. acc.*: LVCAN. 2, 453 -ior in Magnum populus. TAC. hist. 1, 6, 2 non in unum aliquem -o favore. 1, 13, 4 -a in eum aula. 2, 74, 1 Muciani animus nec Vespasiano alienus et in Titum -ior. ann. 2, 73, 4 ut quis misericordia in Germanicum ... aut favore in Pisonem -ior. *al.* SVET. Cal. 19, 3 in ... nepotem. *al.*

b *de variis rebus* (*quae aliquo vergunt; l. 72 de iis, quae facile ab aliis recipiuntur*): CIC. rep. 2, 47 rei publicae genus, *sc. regnum*, ... inclinatum et quasi -um ad perniciosissimum statum (VARRO rust. 1, 41, 4 vitis ... ad crescendum -a [*opp.* in crescendo tarda]. LIV. 21, 28, 6 id [*factum sim.*] ... ad fidem -ius est. PLIN. paneg. 44, 5 *non* parva -aque sunt ad aemulandum, quod *eqs.* TERT. adv. Hermog. 41, 2 neque ad bonum neque ad malum -ior erat motus *materiae* [*cf. ibid.* motus nec malo nec bono -us]. *al.*). SEN. dial. 3, 20, 2 in ruinam -a sunt, quae sine fundamentis crevere (nat. 2, 26, 1 *aer spissus* nondum in illam *aquam* mutatus, sed iam -us et vergens [*sc.* in illam]. TERT. adv. Hermog. 41, 1 *motus* in neutram ... partem -us et praeceps [*cf. p. 1935, 74*]. LACT. inst. 3, 8, 22 *natura* in deterius -a est. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 12 lues *est* ... declivitas in aegritudinem -a. *al.*). LVCAN. 5, 693 *sors* in ... -a pericula ˌmortiˌ praecipitare solet (ˌ ˌ *var. l.* mortis; ADNOT. in mortem vergentia. *de dat. v. p. 1935, 35*).

2 *cetera exempla; respiciuntur*: **a** *varia, quae prompta sunt, sc. vel praesto sunt vel facile fiunt* (*v.* CLAVD. DON. Aen. 5, 210 p. 447, 30 -um ... dicimus, quicquid difficultatem non habet [*cf. p. 1931, 21*]): *α praedicative* (*copula subaudienda e. g. l. 14sq.; in abl. absol. l. 16; accedit dat. personae l. 15sq. 18. al., rei l. 13*): (I) *vario usu*: SALL. Iug. 80, 4 *Bocchum ad bellum impulit*; id ea gratia facilius -iusque fuit, quod *eqs.* 114, 2 omnia virtuti suae -a esse (VAL. FL. 1, 691 ad ... solium Iovis o. circum -a parata deo, ventique imbresque *eqs.* TAC. Agr. 33, 4 o. ... -a victoribus atque eadem victis adversa [*sim.* hist. 3, 64, 1]. *al.*). OV. am. 3, 14, 47 -a tibi ... palma est. PLIN. nat. 5, 12 nullo fidei -iore lapsu quam ubi falsae rei gravis auctor existit (*cf. p. 1931, 11*). FRONTIN. strat. 4, 7, 29 -a nostris victoria fuit. SOL. 1, 63 est ... -ior partitudo uteri (*cf. Plin. nat. 7, 41* facilior partus). HIER. in Os. 4, 15 l. 391 -a intellegentia est. *al.* *subaudiendum est id, quod -um est*: STAT. Theb. 3, 7 *rex* -a ratus (*sc. coepta sua*) facilemque tot armis Tydea (*sc. ut perimeretur*). (II) *accedunt struct. verbales:* *inf.*: LVCAN. 6, 606 (*loq. Erictho*) -um erat ... invitos praebere deos. 6, 619 STAT. Theb. 7, 278. silv. 5, 3, 141 -um vicisse domi. IVV. 9, 43 facile et -um (*item* 13, 75). TAC. Agr. 1, 2. SOL. 11, 3 -ius est ... dicere quam *eqs.* *al.* *acc. c. inf.*: SIL. 13, 183 nec -um audendi virtutem excellere cuiquam (*v. Miniconi-Devallet, 1984, ad l.*). SOL. 27, 56 visu obducto -um (facile *var. l.*) est eas *simias* corripi. DON. Ter. Ad. 408, 2 -um est haec statim credere Demeam. ut: QVINT. decl. 339, 8 facilius ac -ius erit, ut doceam *eqs.* *supin.*: LACT. inst. 1, 1, 11 omnia dictu -a sunt ..., facilia intellectu.

β attributive: FIRM. math. 3, 6, 29 *constellatio* infamiae labem -a infelicitate decernit. AVR. VICT. Caes. 9, 8 cavati *sunt* montes per Flaminiam -o transgressui. RVT. NAM. 1, 339 *navibus e mari fugientibus* facilis -is ... patet alveus undis. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 577 Christus iam -os celso siccavit in aere nimbos. *al.*

b *inclinatio animi*: *α prompti, ad agendum parati vel cupidi, libentis*: (I) *de affectibus, voluntate* (*de membris quibus agitur l. 38. 48*): LYGD. 6, 6 nobis -a funde Falerna manu ([*nisi ad p. 1933, 32*]. VAL. MAX. 2, 8, 7 ad quercum -ae manus porriguntur [*ad coronam faciendam*]). OV. ars 3, 674 -a venit cupidis in sua vota fides (STAT. Theb. 3, 343 -a f. populis; deus omnia credere suadet. *v. et p. 1935, 23. 40, cf. l. 16*). VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 humani ingenii -a voluntate vetita scrutandi (DECRET. decur. Aquil. [CIL V 961; *saec. II ex.?*] 3 cum -a v. ... ultro ... professus sit. CELERIN. Cypr. epist. 21, 4, 2. *al.*). 4, 8, 1 -i studii ... indicium (FIRM. math. 8, 8, 2 -o [pro *var. l.*] animositatis s.). LVCAN. 1, 461 ruendi in ferrum mens -a ([*ad p. 1935, 45 trahunt alii; sed v. Housman ad l.*]. PASS. Macc. 17, 7; *cf. e. g. p. 1935, 13*). STAT. silv. 5, 2, 58 bibe talia -is auribus (TAC. hist. 1, 1, 2 obtrectatio et livor -is a. accipiuntur. 1, 54, 1 CLAVD. 15, 426 ORIENT. comm. 1, 15. *cf. p. 1935, 38*). QVINT. decl. 255, 5 (*ironice*) *transfugae* ˌ-ioreˌ pro nobis sacramento fortiore animo stabunt (ˌ ˌ promptiore *Watt, Würzb. Jahrb. 21, 1996, 291*). PS. QVINT. decl. 15, 2 -a persuasio (*cf. p. 1935, 24*). TAC. ann. 13, 3, 1 -is animis audita *sunt quaedam* (VET. LAT. II par. 29, 34 [cod. 109] -o a. [*gr. προθύμως, Vulg.* faciliori ritu]. DECRET. fabr. Pisaur. [CIL XI 6335] 17 -o a. et voto. *al.; cf. p. 1935, 8. 13. 22. 36. al.*). APVL. met. 3, 14, 5 oculos ... -a libidine marcidos (DON. vita Verg. l. 28. *al.; cf. p. 1935, 42*). *et saepe.* (II) *de ipsis animantibus*: LVCAN. 1, 392 ut acceptum tam -o milite bellum ... videt *Caesar.* LAVS Pis. 137 tu -us in omne pectora ducis opus. SIL. 7, 216 *milites* -i decurrere monte parabant (*antea*: pugnandi ... libido gliscebat; *nisi ad p. 1931, 74*). QVINT. inst. 2, 2, 12 *audientes* -i atque succincti ad omnem clausulam ... exsurgunt. TAC. ann. 2, 52, 5 eo -ior Tiberius res gestas apud senatum celebravit. VET. LAT. II Macc. 15, 9 (rec. L, X) *dux allocutione suos* -iores constituit (*gr. προθυμοτέρους, rec. V, P* promptiores, *B, M* fortiores). ARNOB. nat. 6, 17 invitine hoc faciunt *dei* ... an -i et faciles? *al.*

β faventis, benigni sim. (*cf. 1aγ*): VELL. 2, 69, 6 *nullos esse*, quos ... -ior fortuna comitata sit ... quam Brutum et Cassium (*cf. verba Fortunae*: BOETH. cons. 2, 2, 4 *te* favore -a indulgentius educavi). SEN. Phaedr. 943 ut vota -o terna concipiam deo (*item abl.* LVCAN. 5, 501). 1243 si rogarem scelera, quam -i forent *divi.* dial. 1, 4, 5 te ... inclinatione quadam mentium -us favor sequitur. VAL. FL. 8, 340 -a ... sententia patris *filiam pollicentis.* STAT. silv. 4, 8, 61 si modo -a bonis *iuvenibus* ... Caesaris adsint numina (MAR. VICTOR. aleth. praef. 101. 2, 322. *cf. p. 1935, 59*). TAC. ann. 4, 2, 3 *Seianus agebat* facili Tiberio atque ita -o, ut *eqs.* DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532; *a. 138/161*) 1, 22 ut illum *patronum* -iorem

[Schröder]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habeamus. *indicatur respectus per praepos. in c. abl.*: DECRET. fabr. Pisaur. (CIL XI 6335) 8 dignatio ⟨e⟩ius *patroni* in ⌞omnibus⌟ -a (⌞ ⌟ *neutr., vix masc.* [*pro acc.*]). HIL. in Matth. 4, 26 *nos* in officio ... dispendendae ... gratiae -os esse ..., ut ... non negemus. *al.*

B *respicitur cursus temporis elabentis* (*sec. sidera -a p. 1931, 35*): HOR. carm. 4, 6, 39 *lunam* celerem ... -os volvere menses (*cf. Porph. ad l.*). ars 60 silvae foliis -os mutantur in annos (*si recte trad.*; privos *coni. Bentley; cf.* SCHOL. declives et cito labentes, instabiles, volubiles). PS. QVINT. decl. 13, 2 cito labitur dies et proclivis in -um fertur aetas (*item in locut. adverbiali*: ORIENT. comm. 1, 55 *vita humana* celeri fertur per -a rotatu [*postea: vita caelestis* totis est data temporibus]). CASSIOD. in psalm. 102, 15 *homo* in casum mortis -a ... celeritate festinat.

adv. ^**prōnē.** *compar.* -ius *inde ab* AMM.; *superl.* -issime *non nisi* CASSIOD. *legitur apud* CAES. *et contextu deficiente in* INSCR. pariet. Palat. II 268, *ceterum inde ab* AMM. *i. q. prono modo*: **1** *proprie et in imag. respicitur: inclinatio*: CAES. Gall. 4, 17, 4 *tigna* immissa in flumen defixerat ..., non sublicae modo derecte (-ae α) ad perpendiculum, sed -e (-ae α) ..., ut secundum naturam fluminis procumberent. PAVL. PETRIC. Mart. 4, 546 -e ... vorantum ora boum (*nisi ad 2*). *motus praeceps*: MVTIAN. Chrysost. hom. 31 p. 433 cautiores eos ... reddit, ne ferantur ⌞-ius⌟ ad ruinam (⌞ ⌟ *om. gr.*). **2** *translate respicitur animus pronus*: AMM. 30, 8, 10 dignitatum apices ... ad ... exturbandos ... meliores -ius inclinati. MACR. somn. 1, 7, 9 -ius cetera oraculis quam vitae finis exprimitur. COD. Theod. 11, 22, 4 quod *possessores* sponte -ius inferant expetenda. CONC.S II 3, 3 vers. ant. p. 48, 16 *quae ab imperatoribus* firmata sunt ..., -e suscepimus ([*gr. II 1, 3 p. 39, 14* προθύμως]. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 106, 17 -e universa *mala* suscipere). CASSIOD. Ios. antiq. 3, 7 si ... iussis eius non segniter, sed -issime ministrarent (*gr.* προθύμως. *item superl.*: 5, 94 -issime vos obtulistis [*gr.* προθύμους]). *al.*

deriv.: prono. *compos.*: adprono (*vix a* prono). *Schröder.*

proōdicus, -a, -um, προῳδικός. *litteris gr. trad. neutr. -όν et -ά p. 185, 63 sq., litteris lat. infra neutr.* -on *et* -um, *dat. plur.* -is. *l. 38 sqq. codd. exhibent formam corruptam* proepodicus (propo- *sim.*).

t. t. metricus, i. q. antecantativus (*distinguitur fere* epodos, epodicus): PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 57, 17 sq. προῳδικά... id est antecantativa *eqs.* (*v. supra p. 185, 63 sq.; item explicatur* 163, 11). 58, 2 -is versibus ἐπᾴδονται (*sc.* τὰ ἐπῳδικά). 163, 13 quotiens ... comma vel colon integro metro praeponitur, -on appellatur (*item fere* 176, 19). 165, 23 *quod* dimetrum -on factum est; nam maiori metro minus praelatum est (*respicitur Hor. carm. 1, 8, 1 ut* 178, 20). 168, 23 (*sim.* 181, 24) *Hor. carm. 2, 18, 1* erit trochaicum -um dimetrum catalecticum. 176, 17 (*si recte suppletur*).

[prooecārium *v. supra p. 1145, 13.*]

^**prooeconomia,** *acc.* -an *vel* -am (*l. 60*) *f.*, προοικονομία. *editur gr.* -α DON. (*sec. cod. V*). COMMENT. Lucan. (*trad. litteris lat.*); *scribitur in codd. et* proec-, proeoc-, proic-, proc- *sim.*

t. t. rhet. i. q. oeconomia ordini narrandorum prospiciens vel ipsa verba ita posita (*definitur l. 53, cf.* PS. HERODIAN. Rhet. gr. ed. Spengel III 103, 5 -α ... ἐστὶν ἡ τὰ μέλλοντα διατίθεσθαι προπαρασκευάζουσα λέξις. *pro syn. est* oeconomia, praeparatio): **1** -a est (*sine verbo l. 54*): DON. Ter. Eun. 719 hic iam *-a* ad futurum exitum fabulae ⟨est⟩ (*suppl. Wessner, sed cf. l. 54*); nam ... fit indicium *eqs.* (*cf.* SERV. Aen. 1, 310 -a est ad causam pertinens). SERV. Aen. 1, 226 'Libyae defixit lumina regnis *Iuppiter*': -a, id est dispositio carminis; vituperabile enim fuerat, si ex abrupto transitum faceret (*item sine verbo*: 12, 124 bona -a et rei futurae praeparatio. COMMENT. Lucan. 7, 220. *al. apud utrumque. cf.* DON. *supra*). 3, 491 'pubesceret', ut etiam ⌞in secundo⌟ diximus, -a est, ut verisimile sit *eqs.* (⌞ ⌟ *sc. 2, 681* bona ... oeconomia). SERV. auct. Aen. 2, 711 'longe' ideo, ut sit -a, quod errare potuerit *uxor longe sequens*. *al. apud* SERV. (auct.). **2** *exempla cetera*: SERV. Aen. 5, 27 'iamdudum' ... etiam ad -an (-am *var. l.*) pertinet. 9, 715 notanda ... -a, quae id agit, ut veri simile sit, Turnum ... evasisse.

prooeconomicōs *adv.*, προοικονομικῶς. *i. q. ratione prooeconomias*: COMMENT. Lucan. 7, 506 cursum ... -s (proiconimicos *cod.*, -ῶς *Usener*) praegustare voluit, non expedire.

prooemior, -ātus sum, -ārī. *a* prooemium. *scribitur* proh(o)e- *codd. potioribus* PLIN., *omnibus* SIDON. (*cf. var. l.* pro hoc mirari DIOSC. Aug.), *ceterum* pr(o)oem-, praem- *sim.*

i. q. per prooemium praefari: **1** *depon.* (*sc. intrans.*): PLIN. epist. 2, 3, 3 *Isaeus orator* -atur apte, narrat aperte. IVL. VICT. rhet. p. 70, 18 est etiam illud ... aptum ad -andum, cum ... ostendimus *eqs.* DIOSC. Aug. epist. 117 -ari apud te ... superfluum est ... ideoque simpliciter audi. SIDON. epist. 4, 3, 2 in quo *volumine* dum ad meum nomen -aris (*respicitur Claud. Mam. anim. praef. p. 18, 2 et 1, 1 p. 21, 5*). **2** *part. perf.* -tus *vi pass. i. q. prooemio memoratus*: VITAE patr. Iurens. 59 supplico, o -ti fratres, ut *eqs.* (*respicitur 1* o piissimi fratres). *Bk.*

^**prooemium,** -ī *n.*, προοίμιον. *de scriptura: in codd. antiquis* prooem- *non invenimus, saepe autem* prohoem-, *e. g.* FRONTO p. 155, 4. 16. *al.* HIER. epist. 65, 8, 1; *ceterum occurrit* prohem- *e. g.* HIER. praef. Vulg. Esth. 12, 6 AVG. doctr. christ. praef. 19, proem- *e. g.* AMBR. in Luc. 5, 72 HIER. epist. 121, 6, 11, pr(a)em- (*ut confundatur cum* praemium) *e. g. p. 713, 11 sq. et* HIER. epist. 16, 1, 1 CONC.S II 3, 3 p. 39, 27, proym- AVG. doctr. christ. praef. 19 (*cod. saec. IV/V*). NOT. Tir. 90, 72 -um. *de notione* (*cf. l. 22 sqq.*): GLOSS. -um: θέμα. praefatio. praefatio dictionis. compositio verborum (*mirum, fort. mutilum*). initium dictionis. *al.; v. etiam p. 1939, 22. legitur in prosa oratione inde a* RHET. Her. (*ter*), CIC. (*15ies*), SEN. *rhet.* (*quater*), QVINT. (*plus 80ies*), *in versibus semel, sc.* IVV. 3, 288. [*saepe confunditur in codd. cum* praemium (*v. l. 5*); *restituitur pro* gremium CIC. Pis. 11; *falsa var. l. pro* paroemia *e. g.* HIL. in psalm. 127, 1.]

fere i. q. exordium, προοίμιον (*quod gr. respondet; pro syn. accedunt maxime* exordium [*l. 24. 28. al.; cf. l. 23*] *et* principium [*l. 23 sq. 33. 37. al.*], *ceterum* ingressus *l. 33. 42; accedit gen. rei inceptae vel praeparatae e. g. l. 53. 56. 59 et ubique sub IIA*): **I** *proprie significatur initium operis arte quadam compositi, sc. fere ea pars, quae rem praecipuam antecedit et praeparat*: **A** *respiciuntur dicta, scripta (cf. IIB), sc.*: **1** *orationes sim.* (*est fere t. t. artis rhetoricae, v. e. g. Lausberg, Handb. d. lit. Rhet. §266 sqq., Zundel, Clavis Quint., 1989, 79*): **a** *illustratur doctrina rhetorum*: **α** *-um definitur, nomen eius explicatur*: RHET. Her. 1, 4, 6 exordiorum duo sunt genera: principium, quod graece -um appellatur, et insinuatio *eqs.* QVINT. inst. 4, 1, 1 quod principium latine vel exordium dicitur, maiore ... ratione Graeci videntur -um nominasse, quia ... partem hanc esse ante ingressum rei, de qua dicendum sit, ostendunt. 4, 1, 3 -um est quod apud iudicem dici, prius quam causam cognoverit, possit (*postea*: exordio). *al.* **β** *usus, qualitates sim. -i explicantur* (-um *et* epilogus *comparantur l. 32 et* QVINT. decl. min. 338, 1 sqq., *cf. l. 48*): QVINT. inst. 3, 8, 8 in *causis* demonstrativis ... -a esse maxime libera existimat *Aristoteles* (*antea*: exordium). 3, 8, 59 -o ... non utique opus esse suasoriis. 4, 1, 28 eo distare -um ab epilogo ..., quod in hoc praeterita, in illo futura dicantur (*postea*: ingressu). 4, 1, 76 (*postea*: in principio). 4, 2, 24 cum -um idcirco comparatum sit, ut iudex ad rem accipiendam fiat conciliatior, docilior, intentior. 11, 3, 161 -o frequentissime lenis convenit pronuntiatio (*postea*: exordium). *et saepissime.* FORTVN. rhet. 2, 15 contrarium -um non vitiosum est? (*antea*: vitia principiorum. *cf. Mart. Cap. 5, 549 exordium* contrarium, quo melius adversarius uteretur). *al.* **γ** *-um et ceterae partes orationis enumerantur* (*cf. l. 51*): QVINT. inst. 3, 9, 1 *iudicialis causae* partes ... quinque sunt: -um, narratio, probatio, refutatio, peroratio. 4 praef. 6 quod -i sit officium, quae ratio narrandi *eqs.* 10, 1, 48 *Homerus* utriusque operis ingressu in paucissimis versibus legem -orum ... constituit (*postea*: narrare ... quis brevius ... potest *eqs.*?). *et saepius.* IVL. VICT. rhet. p. 2, 16 (*p. 2, 23* principium). *al.*

b *cetera exempla*: RHET. Her. 3, 23, 39 quom de -is quaerendis disputamus, rationem damus quaerendi, non mille -orum genera conscribimus. CIC. Cluent. 58 incipit longo et alte petito -o respondere *defensor.* de orat. 1, 86 cur de -is et de epilogis ... referti essent eorum *rhetorum* libri. DICTVM Cic. Quint. inst. 6, 3, 76 *quendam* facilius cotidie -um habere. SEN. contr. 1, 1, 25 Hermagoras in hac controversia ⌞transit a -o in narrationem⌟ eleganter (⌞ ⌟ *ibid. iterum*). *al.* QVINT. inst. 4, 3, 17 Ciceroni ... in -o, cum diceret pro Milone, degredi fuit necesse. *et saepius.* HIER. hom. Orig. in cant. 2, 1 p. 43, 4 haec ... in -o eorum, quae postea disserenda sunt, diximus.

2 *leges*: CIC. Verr. II 1, 111 cum abs te caput illud *edicti* ... mercennario ... -o esset ornatum. leg. 2, 16 habes legis -um, sic enim haec appellat Plato (*sc. leg. 722D* προοίμια νόμων. *cf. p. 1833, 25*).

3 *quilibet libri vel singulae partes eorum*: **a** *usu communi*: CIC. orat. 230 L. Coelius Antipater in -o belli Punici. ac. 1, 8 in ... antiquitatum -is *Varronis.* Att. 4, 16, 2 in singulis libris *de re publica* utor -is. 13, 32, 3 his libris nova -a sunt addita (16, 6, 4). 16, 6, 4 habeo volumen -orum. *al. ibid.* fam. 5, 12, 3. FRONTO p. 155, 4 unum ... poetae -um commemorabo; ... *Lucanus* initio carminis sui septem primis versibus *eqs.* (*item de poematis initio*: p. 155, 16. 18 SCHOL. Hor. ars 138. 146. *cf. l. 42; de initio partis interioris*: SERV. Aen. 9, 81 figmentum hoc, *quo naves in nymphas mutantur,* ... longo -o excusatur). HYG. astr. 4, 6, 1 septem circulis in -o propositis. AMBR. in Luc. 5, 72 p. 210, 15 libri huius, quae in -is et quae in processu sermonis aperitur, oratio. HIER. praef. Vulg. Esth. 12, 6 hucusque -um (*cf. 11, 1* principium; *respic. initium narrationis apud LXX, quod in hebr. deest*). hom. Orig. in Luc. 1 p. 3, 21 ex ipso -o Lucae (*p. 3, 2* in exordium Lucae). AVG. epist. 174 sine -is (*postea opp.*: sine extrema parte). in euang. Ioh. 122, 1 secuturae narrationis quasi -um. PS. SORAN. quaest. med. praef. p. 244, 5 *ipsas quaestiones* praecedit tractatus -i. GILD. Brit. 42 chron. III p. 51, 18 *Isaias* -um profetiae suae ... ita exorsus est (*affert Is. 1, 2 sq.*). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 149, 8 sententia

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

huiusce -i (*cf. p. 147, 4* in principio huius libri). *al.* ?**b** *in superscriptionibus vel in indicibus capitulorum (qui num ipsis auctoribus tribuendi sint, parum constat; quae in codd. auctorum vetustiorum inveniuntur, e. g.* QVINT. inst. 1. 3. *al., vix genuina esse possunt*): CASSIAN. conl. 2 capp. 1 (*codd. saec. IX/X*) -um abbatis Moysi super discretionis gratia. 13 capp. 1 (*codd. inde a saec. VII/VIII*) -um. BOETH. arithm. 1 capp. 1 (*codd. saec. IX*) -um, in quo divisio mathematicae. *al.*

4 *epistulae*: FRONTO p. 170, 14 quorsum hoc tam ex alto -um? HIER. epist. 16, 1, 1 quorsum ista tam longo repetita -o? (praemio *vel* principio *trad., corr. Hilberg*). AVG. epist. 153, 1 negotiosissimum ... virum ... *non* debemus ... occupare -o. CONC. Carth. a. 525 p. 277 l. 195 in -o (proximo *trad.*). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 163, 17 tam in -is quam in finalibus. *al.* *de formula salutationis*: CONC.S II 3, 3 p. 39, 27 interpretatio epistulae *Ibae*...: post -a: 'in brevi *eqs.*' (LIBERAT. 11 Conc.S II 5 p. 115, 34 *epistulae* principium est p. -um: 'lectis dilectionis tuae litteris').

B *respicitur musica (ad rem v. Koller, Philologus 100, 1956, 159 sqq.)*: CIC. de orat. 2, 325 citharoedi -um (*comparatur orationis* principium). QVINT. inst. 4, 1, 2 citharoedi pauca illa, quae, antequam legitimum certamen inchoent, ... canunt, -um cognominaverunt.

II *transfertur ad varia initia*: **A** *quarumlibet rerum*: **1** *fere sine notione praeparandi*: CIC. Pis. 11 in ⌊-o⌋ ... consulatus tui (⌊ ⌋ *Madvig*; gremio *trad.*). IVV. 3, 288 cognosce -a rixae (*huc spectat* GLOSS. V 655, 31 principia). FLOR. epit. 2, 2, 19 -um belli *Punici primi* fuit civitas Clipea, prima enim a Punico litore ... procurrit. **2** *accedente notione praeparandi, adumbrandi*: VITA Anton. 24 p. 39, 18 (*respic. Iob 41, 9 sqq.*) *daemonia* illius ... ignis, qui praeparatus est [in] eis, -um et imagines [et] in se ferunt (feret *trad.*). HIER. epist. 121, 6, 11 *parabola* quasi umbra -um⟨ve⟩ veritatis est. tract. p. 515 l. 265 si ... tanta poenarum -a (pr(a)emia *codd.*) sunt, quid futurum sit in ipsa supplicia? ANIAN. Chrysost. hom. 8, 2 toti orbi denuntiantur optimae spei in posterum -a. ORIG. in Matth. 15, 23 p. 416, 32 illius ... regenerationis, *i. resurrectionis,* -um (praemium *trad.; gr.* προοίμιον) est, quod apud Paulum vocatur lavacrum regenerationis.

B *sermonum (cum notione praeparandi praeter l. 39)*: DON. Ter. Andr. 312, 5 ('hunc orabo *eqs.*') -a sunt petitionis, quibus ostendit poeta [nar]rationem, qua ... improba res ... petitur. Hec. 732 ipsum -um ... lenius est, ut ostendat se non iurgaturum senex. HIER. in Ezech. 44, 4 l. 1265 (*de verbis dei*) -um ... est et praeparatio prophetae ad intellegenda, quae postea ... cogniturus est. *peculiariter*: HIER. interpr. Iob 27, 1 adiecit Iob ad pr⟨oo⟩emium suum et dixit *eqs.* (*cf. locum geminum supra p. 601, 49; subest error interpretis gr. pro hebr.* māšāl *non* παραβολή *vel* παροιμία, *sed* προοίμιον *ponentis*).

deriv.: prooemior. *Kruse.*

proōn, *acc.* -onta *m.,* προών. *i. q. praeexistens, sc. nomen aeonis gnosticorum*: IREN. 2, 1, 2 pater omnium, quem ... et -a et proarchen vocant.

?**proōnymos** *m.,* προώνυμος (*si recte trad.*). DIOM. gramm. I 321, 14 apud illos *Graecos* Alexander -os est, quod nos praenomen dicimus (*mirum; exspectes* προωνύμιον). *Bk.*

※**propāgātio,** -ōnis *f.* *a* 2. propagare. *de notione*: GLOSS. -o: προμόσχευσις. καταμόσχευσις. γένους ἐπίδοσις. ἀπορυγισμός. προκατορυγμός. II 262, 11 γενεά: s(a)eculum, generatio, natio, nativitas, -o, progenies. 306, 34 ἐπέκτασις: prolixitas, porrectio, -o. *legitur in oratione prosa tantum inde a* CATONE, CIC., VITR., COLVM., APVL., *saepius apud* AVG. [*in codd. confunditur cum* 1. propago *p. 1940, 23. 25. al., ceterum cum* propugnatio CIC. prov. 29, prorogatio CIC. Tusc. 1, 31 (*restit.* LIV. 42, 30, 9).]

i. q. actio propagandi (per metonymiam de propagine v. l. 72. p. 1940, 1): **1** *vi originaria -o fit generando, continuando genere*: **a** *strictius in re rustica spectat ad arbores*: *proprie*: CATO agr. 43, 2 tit. vitibus sulcos -esque, *sc. ita facito sim.* (*43, 2 et capp. 51* propagines). 51 -o pomorum, aliarum arborum ([tit. *et* capp. 60 -o oleae p. que]. 133, 1 ⌊-o p.⌋ ceterarumque arborum [⌊ ⌋ *item* 133 tit. *et* capp. 142]). CIC. Cato 53 religatio et -o vitium. COLVM. arb. 7, 1 (*cf.* capp. 9 de -e) -um genera tria sunt in usu maxime: unum, quo virga edita a matre sulco committitur, alterum, quo *eqs.* 7, 6. PAVL. dig. 19, 2, 24, 3 de his, quae ... praestare debuerunt *coloni,* velut ... -es facerent, agere. *in imag.*: CIC. off. 1, 54 (*antea: familia sim. est* quasi seminarium rei publicae ...; sequuntur conubia et affinitates) quae -o et suboles origo est rerum publicarum. VITR. 7 praef. 4 *cum Ptolemaeus bibliothecam* perfecisset, non putavit id satis esse, nisi -bus inseminando curaret augendam, *sc. poetarum certamina institueret.* PRIMAS. in apoc. 1, 3 ut plantatae iam ecclesiae -is incrementa succedant. *meton. de ipsa virga*: GLOSS. II 243, 37 ἀπῶρυξ ἀμπέλου: -o.

b *laxius spectat ad animantes*: **α** *usu communi propagantur ipsi animantes eorumve genus (cf. imag. l. 68; de -e dei creatoris* APVL.; *meton. de progenie maxime l. 15. 17*): APVL. apol. 64, 7 mundi ... opifex, sed enim sine opera opifex, ... sine -e genitor. TERT. adv. Marc. 4, 23 p. 498, 11 (*respicitur gen. 1, 28, ut e. g. infra l. 11*) benedicendo conubium in -em generis humani (FIRM. math. 1, 10, 5 ⟨ad⟩ harum stellarum cursum omne animantium genus perpetua sibi g. -e succedit. AVG. bon. coniug. 9, 9 p. 200, 7. *al.*). FIRM. math. 1, 5, 12 perpetua generationis -e (LEO M. epist. 15, 17 Vollmann l. 368). CLAVD. DON. Aen. 7, 370 p. 59, 17 orbitas ista est, non -o sanguinis. AVG. adult. coniug. 2, 12, 12 p. 395, 17 filiorum ... -e (*ibid.* p. 396, 4. THEOD. MOPS. in Eph. 5, 22 p. 183, 12 [*syn. l. 9* procreatio]. *al. apud* AVG.). civ. 22, 24 p. 610, 24 (*cf. l. 3 sq.*) -em in primis mundi operibus benedictione largitus est *deus.* serm. 51, 26 Rev. Bénéd. 91, 1981 p. 39, 643 in illo ... populo *Israhel ecclesiam praefigurante*... oportebat fieri abundantem -em. MACR. Sat. 1, 8, 8 animalium ... aeternam -em ... generandi facultas ([*cf. Ianus, 1852, ad l.*]. GREG. M. in Ezech. 2, 8, 5 per membrum, quod circumciditur, mortalis -o generatur). PS. PROSP. vocat. gent. 2, 13 multiplicatae fecunditatis tam numerosa -o. CASSIOD. in psalm. 47, 12 l. 188 *Christus* ex ipsa tribu *Iudae* carnis -e descendit (GREG. M. in Ezech. 2, 8, 5. *cf.* moral. 18, 76 carnali ... -i serviebant *patres veteris testamenti* [-pagine *cod. unus*]). *al.* (*imprimis* AVG.). **β** *usu christiano propagatur peccatum originale, quod inde ab Adam per generationes traditur, vel mors sim. (cf. p. 1943, 55)*: AVG. anim. 2, 9, 13 p. 346, 27 *si animas* puras ab omni contagione et -e peccati ... carni creator insufflat ([-pagine *cod. unus*]. gen. ad litt. 10, 18 p. 320, 5 quid incoinquinatius illo utero virginis, cuius caro, etiamsi de p. -e venit, non tamen de p. -e concepit? [-pagine *cod. unus loco utroque*]. *al.*). civ. 13, 23 p. 591, 10 -e praevaricationis et mortis, quam nobis intulit generatio. pecc. mer. 1, 9, 9 *sec. Pelagianos* ipsum peccatum non -e in alios homines ex primo homine, sed imitatione transisse. POMER. 3, 2, 3 corruptionem suam in nos -e transiecit *Adam.* *al.* (*fere* AVG.).

2 *vi deflexa -o fit augendo, extendendo*: **a** *vario respectu, sc. loci vel numeri*: CIC. prov. 29 finium imperii -o ([propugnatio *sim. var. ll.*]. SEN. epist. 90, 39 [*antea*: licet in provinciarum spatium rura dilatet *avarus*]. *coll. p. 1816, 15 sq. addas fort.* LIV. 42, 30, 9 haruspices ita responderunt: ... victoriam, triumphum, -em ⟨...⟩ [prorogatio *cod.*]). AMBR. Abr. 1, 8, 79 (*ad gen. 15, 5* numera stellas, si potes) *deus* in illis ... -em seminis Abrahae promisit futuram. PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 48, 30 cognatio et quaedam ad incrementum -o, qua pedes *metrici* a primordio multiplicati noscuntur. RVFIN. patr. 1, 7 in quo *Christo* quomodo gentes sperent, euangelii fides et ecclesiarum edocet -o (AVG. c. Faust. 11, 5 p. 320, 21 per successiones episcoporum et -es e.). **b** *c. respectu temporis -o fit*: nominis *in posteritatem conservandi*: CIC. Tusc. 1, 31 quid procreatio liberorum, quid -o (pro(ro)gat- *var. ll.*) n., quid adoptationes filiorum ... significant nisi nos futura etiam cogitare? CIL XI 4781, 4 d(omini) n(ostri) Fl. Iul. Constantius ... et Iulianus ... ad aeternam divini n. -em thermas ... restituerunt. *vitae protrahendae*: CIC. Tusc. 1, 86 *Pompeius* -e vitae quot ... hausit calamitates! fam. 5, 15, 3 quod in ea vita maneam, in qua nihil insit nisi -o miserrimi temporis. *formarum aquaeductus sustinendarum*: DONATIO Tiburt. p. CXLVIb 36 *ecclesiae offero fundos ea lege, ut* non solum ... agnoscat fiscalium functionem, verum etiam -i⟨s⟩ f.

※**propāgātor,** -ōris *m.* *a* 2. propagare. *notatur* pr *vel* pro *fort.* CIL XI 6664 = INSCR. Dessau 5824, 8 (*a. 364/7*; pr(opagatoribus) o(rbis) Roma(ni) *CIL,* pro(pagatoribus) Roma(ni), *sc. imperii, Dessau*), propag INSCR. Alger. II 3591, 5 (*a. 196/7*). CIL VIII 19693, 11 (*a. 205*). INSCR. numm. imp. VI p. 402 n. 11 (*a. 308/312*). *al.,* propagat INSCR. numm. imp. VI p. 636 n. 134 (*a. 310/1*). [*vix recte trad.* ARNOB. nat. 5, 31 *pro* propugn-.]

i. qui propagat, auctor sim. (cf. GLOSS. κατορθωτής): **1** *vario usu de eo*: **a** *qui auget, extendit*: *c. respectu temporis*: CIC. Att. 8, 3, 3 ille provinciae -r (*sc. Pompeius lege prorogans imperium Caesaris*). AVELL. 60, 7 (*ad imp. Zenonem*) ut *deus,* qui huius tibi auctor est doni (*sc. imperii*), sit ipse -r. *c. respectu loci vel numeri*: AVG. in euang. Ioh. 38, 8 l. 25 (*ad exod. 3, 14* ego sum, qui sum) non ait ... 'ego sum ipsius populi liberandi -r' (*cf. l. 36*). OROS. hist. 7, 34, 3 siquidem ille *Traianus* persecutor, hic *Theodosius* -r ecclesiae (*inde* MARCELL. chron. II p. 60, 379, 1 catholicae e., *inde* IORD. Rom. 315). **b** *qui procreat*: *generando posteros, continuando genus suum*: AMBR. in Luc. 1, 30 (*de liberis*) -es generis, successionis heredes. HIER. adv. Pelag. 3, 18 omnes homines aut antiqui -is (pro patoris *var. l.*) Adam aut suo peccato tenentur obnoxii (*de eodem*: PAVLA Hier. epist. 46, 3, 2 primi Adam et iacentis -is [protoplasti *edd. vet.*] peccata. *cf. etiam p. 1950, 35*). *efficiendo res*: AVG. mus. 2, 7, 14 conditor novi generis versuum -rque.

2 *adhibetur pro appellatione honorifica (fere c. respectu augendi sim.)*: **a** *imperatorum Romanorum (regis p. 1941, 13; cf. l. 65 et Berlinger, Beitr. zur inoffiz. Titulatur der röm. Kaiser, Diss. Breslau 1935,*

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

67sqq.): CIL VI 958, 1 Traiano ..., -i orbis terrarum (INSCR. numm. imp. VI p. 636 n. 134 Iovio, *i. Maximino,* -i o. t. *cf.* orbis *p. 1940, 52 nec non* INSCR. Année Épigr. 1969/70 n. 107 -i o. su⟨i⟩, Romani nominis conditori, ... Constantino. CIL VI 1166, 1 [*a. 350/1*] -i o. ac Romanae rei [*inde restit.* 1167]). XIV 106, 8 (*restit. sec. locos seq.*) Vero ..., ⟨pro⟩pagatori ⟨imperi⟩ (INSCR. Alger. II 6868ᵃ, 10 L. Septimio Severo ..., -i i. [*de eodem*: CIL VIII 5700, 13. 19693, 11. *et saepius; cf. p. 1946, 20*]. 2705, 10 [*de eodem et Caracalla*] fortissimis principibus, -bus i. VI 1161, 1 -i i. Romani ... Constantio Maximo [INSCR. Année Épigr. 1968 n. 602 -i R. i. ... Theodosio. *al.*]. *al.*). III 7088, 7 Fl(avio) C(l(audio) Iulian)o ..., -i libertatis et rei publ⟨i⟩cae (INSCR. Année Épigr. 1965 n. 15b [*a. 367/75*] Romani status ac l. -i semper). INSCR. Année Épigr. 1937 n. 145 -i Romani nominis, restitutori libertatis ... Iuliano (CIL X 6850, 3 rex Theodericus ... custos libertatis et -r Rom(ani) nom(inis) [*sim.* 6851, 5]). *al.*

b *deorum* (*cf. l. 23. p. 1940, 61. 63*): APVL. mund. 37 p. 371 *Iuppiter* est militaris, est ⌊triumphator et -r, tropaeophorus⌋ ([*gr. 401a23 τροπαιοῦχος tantum*]. CIL VIII 4291 Iovi [*an* I. O. M.*?*] -i conservatori). INSCR. numm. imp. VI p. 402 n. 11 Marti -i imp(erii) (*an* imp(eratoris)*?*) Aug(usti) n(ostri), *sc. Maxentii* (*ibid.* n. 12 M. -i Aug. n.). **c** *patroni municipii*: INSCR. Année Épigr. 1975 n. 877 -em ⟨mun(icipii)⟩ Vreuensis.

f. **propāgātrīx,** -īcis. *i. quae propagat* (*cf. l. 15sqq.*): INSCR. Année Épigr. 1972 n. 794 (= 1909 n. 20; *Mauret. Sitif., a. 212/7*) Forti Fortunae pro(pa)gatrici (*sed* Fortun(ae) propaga(t)r(i)ci *ed. prior*).

propāgēs, *abl.* -e *f.* [*similiter ac* 1. propago *derivatum esse vid. a verbo deperdito q. e.* *propingere, *cf.* com-, im-pages *a* com-, impingere; *ad suffixum v. Leumann, Gramm. 1977, 343sq.; cf.* 2. propago. *Fo.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 227 -s: progenies; a propagando, ut faciunt rustici, cum vitem vetulam subprimunt, ut ex una plures faciant (*cf. l. 31*). *genus fem. testatur* NON. p. 221, 8 *afferens* PACVV. *infra.* *de notione*: PAVL. FEST. *supra.* NON. p. 64, 30 -s est series et adfixio continuo vel longe ducta (*affert* PACVV. *et Enn. l. 68; pendere vid.* GLOSS. -s [*? -paginis trad.*]: series a propagando). [*e coni. dub.* PAVL. NOL. carm. 24, 498, *v. p. 1942, 49.*]

i. q. propago, progenies: *hominum*: PACVV. trag. 20 (*Antiopa ad filios*) salvete, gemini, mea -s sanguinis. *dei, sc. spiritaliter de coetu fidelium*: AVSON. 2, 3 (153 S.), 19 *deus* fraude superbi offensus populi (*sc. Iudaeorum*) gentes in regna vocavit, stirpis adoptivae meliore -e colendus (*non iam detersa imag. rei rusticae? subesse enim vid. Rom. 11, 17sqq.*).

propāginātio, -ōnis *f.* *a* propaginare. *i. q. actio propaginandi, propagatio*: generis *animalium*: EVSTATH. Basil. hex. 6, 8, 4 *veris* beneficio ... animalia cuncta ... -em g. successione prolis extendunt (-pagat- *var. l.; cf. gr.* ἔαρ ... ζῴοις ... ἅπασι τὸ γένος φυλάσσον ἐκ τῆς τῶν ἐπιγινομένων διαδοχῆς). *vitium*: ISID. orig. 17, 5, 30 vitibus ... conveniunt oblaqueatio, putatio, ⌊-o⌋, fossio (⌊ ⌋ -pag(e)n- *codd. aliquot; vox explicatur l. 50*).

propāgino, -ātum, -āre. *pro* propagare *a* 1. propago (-inis) *formatum.* [*e coni. dub.* TERT. pall. 2, 7 (*sec. p. 1942, 42*); *medii aevi est* PAP. Tjäder 44, 4.]

i. q. (per propaginem) propagare (*indicatur unde et quo* PS. FVLG. RVSP.): **1** *vitem sim.* (*cf.* ISID. orig. 17, 5, 33 -are *est* ... flagellum vitis terrae submersum sternere et quasi porro pangere [*inde* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 2522]. GLOSS. καταμοσχεύω): *proprie*: COLVM. arb. 6, 3 sic exculta *vinea* longas ... materias creabit, quas sequenti anno scrobibus inter ordines factis -bis (-paginibus *trad.; cf. de eadem re p. 1944, 44*). *in imagine*: PS. AVG. serm. 170, 1 resurgit dominus in horto deliciarum -tis secum plantariis mortuorum (*antea*: plantatorem). PS. FVLG. RVSP. serm. 46 p. 912ᶜ (*ad Ioh. 15, 1* ego sum vitis vera) sub cruce fecisti scrobem; ibi plantasti vineam veram ..., donec -ta vitis a patibulo, a sepulcro, ad coelum, texit montes umbra eius. **2** genus *animalium*: PS. AMBR. pudic. (Wien. Stud. 113, 2000, 238sq.) l. 5 ut *animalia* inter sese non tam pro libidine misceantur quam pro sui -andi g. necessitate.

deriv.: propaginatio.

propāgmen, (-inis) *n.* [*quia vox notioni recentiori verbi q. e.* propagare *respondet (sc. 'protrahere' sim., v. p. 1945, 39), metri causa sec. analogiam ex* *propagamen *contracta esse potest, nisi forte derivatam putes a* *propingere; *cf.* 2. propago. *Fo.*] *genus neutr. testatur* NON. p. 221, 11 *afferens* ENN. *infra.* *i. quod propagat, sc. protrahit, sustinet*: ENN. ann. 160 nobis unde forent fructus vitaeque -n (-pagen *Columna*).

1. ᵂ**propāgo** (prō- *v. p. 1942, 3. 7*), -inis *f.* (*vix m. p. 1942, 55*). [*item ut* propages *revocandum vid. ad verbum deperditum q. e.* *propingere, *cf.* compago *ad* compingere, ap-pagin-eculus *ad* appingere; *ad suffixum v. Leumann, Gramm. 1977, 363; cf.* 2. propago. *Fo.*] *de origine*: ISID. orig. 17, 5, 33 (*antecedit l. 50*) hinc -es, a propagare et protendere dictae (*sec.* SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 26 -is: propagando vel protendendo). *genus fem. testatur* NON. p. 221, 8 *nullo allato exemplo; masc. vix recte olim intellegebatur l. 55.* *de mensura* (*cf. p. 1944, 10sqq.*): SERV. Aen. 4, 231 (*sim.* SERV. auct.) '-o' ... si genus significet, 'pro' brevis est, ut '...' (Aen. 12, 827); si de arbore dicas, producitur 'pro', ut '...' ([georg. 2, 26]. *inde fort. interpol.* CONSENT. gramm. V 347, 3sqq.); *occurrit* prŏ- PORC. LIC. carm. frg. 6, 1 (*? v. p. 1943, 3*). LVCR. 1, 42 (-o *in fine hexametri ut* 4, 997. 5, 1027. VARRO AT. carm. frg. 1, 1 [*si recte restit.*]. VERG. Aen. 6, 870. 12, 827 OV. am. 3, 6, 65. *et saepe*). SEN. Phoen. 334. *al.*; prō- VERG. georg. 2, 26. 2, 63 (*cf.* SERV. *supra*). *de notione*: SYNON. Cic. *v. p. 1757, 43. vol. V 1, 1954, 14sqq.* GLOSS. -o: ἡ καταβολή. ἡ ἐπίδοσις τοῦ γένους, γονή. παραφυάς. μόσχευμα. μεταμόσχευσις. ἀπώρυξ. ἀπογονή. posteritas. linia (*vel* linea), origo, extensio. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 2523sqq. (cod. Paris.) -o: progenies. familia. genus. stirpis. origo. suboles. sanguis. 2533 linea originis. *sim. al.; cf. p. 1819, 68 et 1941, 31.* *legitur inde a* CATONE, GRACCHO, PORC. LIC., FAB. PICT. (*? v. l. 55*), LVCR., *primo fere apud scriptores rei rusticae et poetas* (*ut desit e. g.* CIC., SEN. *philos.,* QVINT., TAC.), *postea saepius apud script. christ., saepissime apud* AVG. [*it.* propaggine; *sard.* parpagine, probaina; *francog.* provin; *prov. vet.* probaia *et var. prov., francoprov., vasc.; hisp.* provena. *cf. M.-L. 6780. Battisti-Alessio IV 3105. Wagner II 225. Wartburg IX 446sqq. Corominas² IV 445. St.*] [*falso trad. p. 1941, 54, e coni. dub. p. 1947, 44.*]

i. quod porro pangitur, propagatur (*sc. cum respectu procreandi vel continuandi; de ipsa actione propagandi p. 1943, 43. 49, de stirpe l. 53. p. 1943, 46*): **I** *usu originario de parte arboris, sc. fere palmite, surculo, ramo sim.*: **A** *strictius, sc. propagandi causa, de virga, quae a vite aliave arbore deflexa in terram deprimitur, ut radicibus actis stirps novae arboris fiat* (*vix meton. de scrobe propagandis vitibus facta* CATO; *rem fusius tractat* PLIN. nat. 17, 97sq. 204sq., *cf. etiam* PAVL. FEST. *supra p. 1941, 27*): **1** *proprie* (*exempla selecta inde a* COLVM.): CATO agr. 43, 2 ⌊vitibus sulcos et -es⌋ ne minus p(edes) II s(emis) quoquoversus facito (⌊ ⌋ *fere item* capp. 51, *sed 43, 2 tit.* propagationesque). CIC. Cato 52 malleoli, plantae, sarmenta, viviradices, -es. VERG. georg. 2, 26 pressos -is arcus ([*cf. supra p. 1941, 74*]. COLVM. 4, 29, 17 [*interpol.?*] *e vite* enascentīs in arcu -is pampinos). 2, 63 -e vites *melius* respondent (*disting.* truncis, robore, plantis). HOR. epod. 2, 9 *rusticus* adulta vitium -e altas maritat populos. COLVM. arb. 7, 6 -is scrobem minime triennio paulatim completo. PLIN. nat. 1, 17, 21 -e nascentia (*disting. e. g. 1, 17, 10* semine n., *12* plantis n.). APVL. apol. 88, 5 inter suboles herbarum et -es vitium et arborum germina. SYMPH. 53, 2 (*vitis*) nolo virum thalamo: per me mea nata -o est. *al.* (*imprimis* COLVM. *et* PLIN. nat.). **2** *in imagine vel comparatione* (*cf. p. 1943, 67*): COLVM. arb. 27, 4 coalescet ficus olivae, et tum demum ..., cum bene coierit, velut -is ramulos olivae ramos a matre resecabis. TERT. pall. 2, 6 ut inde velut ex surculis et -bus populi de populis, urbes de urbibus per ubique orbis pangerentur. scorp. 9 p. 162, 28 cum -e nominis *Christiani,* cum traduce spiritus sancti. VET. LAT. Ioh. 15, 1sq. (Hil. in psalm. 51, 16) ego sum vitis vera, ⌊vos estis -es⌋ ...; (2) omnis -o in me non manens ... eradicabitur et omnem ⌊-em in me manentem⌋ eqs. (⌊ ⌋ *supplentur sec.* 15, 5 *ab* HIL.; *ceterum cf. vol. X 1, 153, 16sqq.*). PAVL. NOL. carm. 24, 498 plantata ... in atriis Hierusales tui -o germinis (-page *Hartel*). AVG. gen. ad litt. imperf. p. 484, 8 (*affertur gen. 1, 12 de generatione herbarum arborumque*) quod de luce illa (*gen. 1, 3sqq.*) ... dictum non est; non enim habet illa lux successionis -em. *al.*

B *laxius, sc. vario respectu, de quolibet ramo vel parte arboris*: **1** *proprie*: STAT. silv. 2, 3, 39 primaevam ... platanum, cui ⌊longa -o⌋ ... et iturus in aethera vertex (⌊ ⌋ *sc. longa futura esset*). GELL. 10, 15, 13 (*e Fabio Pictore*) ⌊-es e vitibus altius praetentas (-tentus, -tentos, tentis *var. ll.*)⌋ non succedit *flamen Dialis* (⌊ ⌋ *cf. Plut. quaest. Rom. 112* ἀναδενδράδος ἄνωθεν διατεταμένης). **2** *in imag. vel comparatione*: VET. LAT. psalm. 79, 12 (cod. 300. *al., sim.* VVLG.; *de populo Israhel*) vineam ex Aegypto transtulisti ...; extendisti ⌊palmites⌋ eius usque ad mare et usque ad flumen ⌊-es⌋ eius (⌊ ⌋ *gr.* κλήματα ... παραφυάδας). Ezech. 31, 3 (cod. 176) *Assur est quasi* cypressus ... ⌊bonus -bus⌋ et statura altus (⌊ ⌋ *gr.* παραφυάσι, *Hier. in Zach. 11, 1* bonus ramis et condensus umbraculo, *sim. Vulg.*). VVLG. Ier. 5, 10 auferte -es eius *gentis,* quia non sunt domini. MVTIAN. Chrysost. hom. 31 p. 431 (*ad deut. 29, 18* radix germinans fel et amaritudinem) quae *laesio* poterit ex illius -e pullulare (*gr. p. 213* ἐξ αὐτοῦ [*i. inde*] *tantum*). *al.*

II *usu deflexo respicitur propagatio*: **A** *animantium* (*cf. in imag. supra l. 42. 45. al.*): **1** *generatim*: **a** *notione sollemni de progenie* (*tam de singulis quam de pluribus*): **α** *strictius de progenie, quae orta est*: ① *e genere, stirpe sim.*: GRACCH. or. frg. Schol. Bob. p. 81, 23 ne a stirpe genus nostrum interiret et uti aliqua -o generis nostri reliqua esset (COD. Theod. 16, 7, 6). OV. met. 11, 312 alipedis de stirpe dei (*i. Mercurii*) versuta -o nascitur Autolycus. HOMER. 625 nobilis est domus *Aiacis* et fama generosa -o (*nisi abundanter de ipsa domo, sed cf. 622* proles generosa). VAL. FL. 5, 125 est vera -o sanguinis, est ollis *Amazonibus*

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

genitor deus (*sc. Mars*). 6, 547 iam certa -o Aeoliae ... domus (*cf. 6, 542* Aeolii proles ... Phrixi). (II) *e parentibus* (*in imag.* PRVD.): PORC. LIC. carm. frg. 6, 1 custodes ovium ˌteneraequeˌ -is, agnum ([*i. agnorum*; ˌ ˌ vendere *trad., cf. app. crit.*]. *item respiciuntur animalia*: LVCR. 4, 997 catulorum blanda -o. STAT. Theb. 6, 327. SYMPH. 37, 2 [*mula*] generi non apta -o. *al.*). OV. met. 2, 38 (*Phaeton ad Solem*) pignora da, genitor, per quae tua vera -o credar (*cf. 34* progenies). SEN. Phoen. 334 (*Oedipus acerbe ad filios*) o -o clara (cara *var. l.*). LVCAN. 6, 589 Pompei ignava -o, *sc. Sex. Pompeius* (*cf. 6, 594* Magni ... proles). SIL. 13, 749 (*umbra Hamilcaris loq.*) o vera -o, *Hannibal.* IVVENC. 3, 26 (*sec. Matth. 13, 55*) nonne hic *Iesus* est fabri suboles, cui nomen Ioseph? non Maria est genetrix, non fratrum nota -o? ZENO 1, 59, 3 divinae ordinationis -o, *sc. Isaac.* PRVD. ham. 569 (*in imag. de peccatis*). *al.* *de Fortuna Primigenia* (*de notione v. quae p. 1246, 26sqq. monuimus*): CARM. epigr. (Dicti studiosus: Scritti ... offerti a S. Mariotti, 1990, 122; *Praeneste, a. 170*) Fortuna, dearum prima -o. (III) *e quibuslibet maioribus vel generis conditore*: LVCR. 1, 42 Memmi clara -o (*cf. 1, 26* Memmiadae). VARRO AT. carm. frg. 1, 1 (*si recte suppl. Keil*) ecce venit Danai multis ⟨celebrata -o⟩, *Nauplius* (*cf. Apollon. Rhod. 1, 133* γενέθλῃ). OV. fast. 3, 157 (*de Caesare*) ille deus tantaeque -is auctor. MANIL. 1, 795 Claudi magna -o. PERS. 2, 72 magni Messalae lippa -o. PLIN. nat. 7, 62 aliorum eius *Catonis* liberum -o Liciniani sunt cognominati, hi Saloniani. SIL. 2, 8 (*v. l. 28*). *al.*

β *laxius de progenie illa*: (I) *quae e natione vel patria originem trahit* (*cf. l. 1*): VERG. Aen. 6, 870 nimium vobis Romana -o visa potens, superi (12, 827 SVLPICIA sat. 50 CORIPP. Ioh. 7, 42. *item de populo e. g.* SOL. 2, 11 Gallorum veterum -em Vmbros esse M. Antonius refert [*inde* SERV. auct. Aen. 12, 753 ISID. orig. 9, 2, 87]). OV. am. 3, 6, 65 (*54* Ilia ab ... Laomedonte genus) Troiana -o. SIL. 2, 8 Publicola, ingentis Volesi Spartana -o (*cf. 2, 3* Fabius, Tirynthia proles). HIST. AVG. Alex. 38, 4 (vers.) Syrum (*i. Syrorum*) ... -o. (II) *quae modo peculiari generata est*: OV. met. 1, 160 et illa -o *Terrae* contemptrix superum (*sicut Gigantes, quorum ex sanguine orta erat*). (III) *quae simul vivit, ad eandem aetatem, generationem pertinet*: STAT. silv. 4, 4, 81 virum ventura -o (SIDON. carm. 2, 24). (IV) *quae spiritaliter alicunde orta est*: IVVENC. 2, 631 (*sec. Matth. 12, 34* progenies viperarum) veneniferi serpentis saeva -o. HIL. in Matth. 2, 3 ut, qui fideles sunt, Abrahae -o per fidem sint (*opp.* diaboli progeniem). PAVL. NOL. carm. 26, 282 quorum *patrum* generosa -o es; nam patriarcharum, Felix, et filius aeque stirpis apostolicae es. *al.* (V) *quae ad universitatem hominum pertinet*: PAVL. NOL. carm. 6, 297 quantum ... potest humana -o (AVG. serm. 293, 12 CARM. de resurr. 333. *al.*). AVG. civ. 15, 21 p. 104, 13 donec illud genus atque universa -o diluvio deleretur. ARATOR act. 2, 102 terrena -o. *al.*

b *notione secundaria*: α *de actione propagandi* (*cf. l. 49*): LVCR. 5, 1027 *sine cultu civili non* potuisset adhuc perducere saecla -o. PRVD. c. Symm. 2, 224 duplex ... sexus gignere amat subolem generisque -e gaudet. β *de ordine generationum, de genere, stirpe*: NEP. Att. 18, 2 *in volumine* sic familiarum *Romanarum* originem subtexuit, ut ex eo clarorum virorum -es possimus cognoscere. INSCR. numm. imp. IV 1 p. 222 n. 67 (*a. 202*) -o imperi (p. 269 n. 362. p. 309 n. 578A. IV 2 p. 97 n. 323 [*fere a. 225*]. *imperator uxorque dextras inter se iungunt, ut vix comparari liceat p. 1941, 6. al.*). SYMM. or. 7, 4 -o generis, quanto longius recedit a novis, tanto altius tendit ad nobiles (AMBROSIAST. in II Cor. 11, 18 fides est, quae salvat, non -o g. Abrahae. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 73 p. 432 regii g. [*cf. gr.* τοῖς ἐν εὐγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν]). *al.*

2 *speciatim respicitur peccatum originale et ratio, qua posteris traditur* (*sive de propagatione sive de origine, unde peccatum contrahitur*): AVG. anim. 1, 18, 30 p. 331, 11 ut ... filii ... anima ex patre per matrem -is transfusione traheretur (*cf.* -o animarum: *ibid.* p. 331, 15 illi, qui defendunt a. -em. gen. ad litt. 10, 11 p. 308, 3 [*l. 9 sq.* si non ex Adam etiam anima sicut caro propagata est]. *al.*). in euang. Ioh. 49, 12 (*explicatur Ioh. 11, 17* quattuor dies *sec. Rom. 5, 12*) ecce habes unum diem mortis, quod homo trahit de mortis -e (gen. ad litt. 9, 6 p. 274, 23 Enoch et Helias in Adam mortui m.que -em in carne gestantes. *al.*). 79, 2 *non* de peccati -e virgo pepererat *Christum* (pecc. mer. 2, 28, 45 *fideles* filios mortaliter generant cum ea -e p., qua *eqs.*). *al. apud* AVG.

B *rerum, sc. de eo, quod alicunde derivatum est sim.*: VARRO ling. 8, 1 ut -o omnis natura secunda *est* – quod prius illud rectum, unde ea –, sic declinata *sunt secunda* (*nisi adhuc sublucente imag. ad IA2*). 8, 10 in his rebus, quae sunt nomina, quod discrimina vocis plura, -es plures *sunt* (*distinguuntur* copulae, *i.* σύνδεσμοι, *indeclinabiles*). 8, 24 (*de libris VIII–X et XI–XIII*) prioris tris *libros faciam* de earum declinationum (*sc. quae fiunt per* ἀναλογίαν *et* ἀνωμαλίαν) disciplina, posteriores de eius disciplinae -bus. TERT. anim. 2, 6 quot -es quaestionum, quot implicationes expeditionum, *si philosophi de anima agunt.*

deriv.: propagino.

2. propāgo (prō- *v. l. 12*), -āvī, -ātum, -āre. [*verbum derivatum est, ni fallor, a* *propingere, *quod periit, sed etiam subesse videtur substantivis q. s.* propāg-es, -men (?), -o; *cf.* ēducāre : (ē)dūcere (*Leumann, Gramm. 1977, 549*), indāgāre : agere, inigere. *vi originaria significat 'arbores mergis pangendis producere', v.* pangere plantas *sim. vol. X 1, 208, 61sqq.; cf. Ernout-Meillet, Dict.* ^{4}*1959, 479a. Fo.*] *a* pages *derivat* NON., *v. vol. X 1, 84, 73.* *scribitur* -pac- DECRET. decur. Paest. (CIL X 478; *a. 344*) 18. CIL VIII 15253, 6. NOT. Tir. 38, 3 -at. *inter verba* 1^{ae} *coniug. enumerat* CHAR. gramm. p. 474, 4; *vix agnoscas formam heteroclit. l. 18.* *de mensura* (*cf. p. 1942, 1sqq.*): prŏ- PACVV. trag. 233. TRAG. inc. 101 (*? v. p. 1945, 13 nec non l. 12*). LVCR. 1, 20 (*in fine hexametri ut* 1, 280. 2, 173. 2, 997 SIL. 2, 52. *al.*). 5, 856 TER. MAVR. 1448. *al.*; prō- TRAG. inc. 103 LVCR. 1, 195. 5, 850. CE 436, 12 (*saec.* II^{2}). OPT. PORF. carm. 15, 6. 26, 12. *de notione*: NON. p. 64, 30 -are genus: iuge, longe mittere. SYNON. Cic. p. 414, 10 adstruit. amplificat. exaggerat. adnectit. ... -at. maiorat. p. 448, 35 vallat. ... auget. -at. amplificat. extendit. dilatat. GLOSS. II 306, 35 ἐπεκτείνω: -o, porrigo, protelo. 419, 17 προμοσχεύω ἄμπελον: -o. IV 420, 48 -it: prodit ac prodat. V 556, 34 (*cf.* SERV. Aen. 4, 231) prodere: protendere, -are, decipere. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 2068 sq. -atur (-fug- *cod.*): prolongatur. distribuitur. 2519 sq. -ant: multiplicant. pr(a)etendunt. 2521 -are: augere. *sim. al.* *legitur inde a* ?NAEV. (*v. infra p. 1945, 12*), CATONE, PACVV., CIC., *saepe apud* AVG. [*in codd. confunditur cum* prorogare LIV. 38, 60, 5 PLIN. nat. 34, 17. *al.* (*falsa var. l.* LACT. inst. 2, 12, 21 AMBR. paenit. 2, 9, 90. *al.*), propugnare TRAG. inc. 101 (*cf. etiam p. 1946, 40*); *e coni. dub. pro* propalare *v. p. 1948, 44.*]

fere i. q. pangendo producere (*sive procreando sive extendendo; fere c. acc. obi. [suppl. ex enunt. relat. l. 38. p. 1946, 42, ceterum l. 41. p. 1945, 9. 1946, 21. al.; refl. l. 45sq. p. 1945, 26. 47] vel pass.; mediopass. p. 1946, 8. 73, vix intrans. p. 1946, 39*): **I** *usu originario spectat ad generationem, continuationem generis*: **A** *arborum, plantarum*: **1** *proprie*: **a** *strictius de iis, quae -antur per propaginem in terram depressam* (*refl. l. 45sq.*): CATO agr. 32, 1 vites -es ⟨per⟩ sulcos ([*Hauler,* ⟨in⟩ s. *Iucundus,* sulco *Turnebus*]. 33, 2. 40, 1 seminariis ... locum verti, v. -ari. 133, 4 vitem in quasillum -ato terraque bene operito. COLVM. arb. 7, 3 APVL. flor. 6, 8. *al.*). 51 ficum, oleam *aliasque arbores* ... a capite -ari eximique serique eodem modo oportet (*sim.* 133, 2. *huc spectat* PLIN. nat. 17, 96). 52, 1 ˌquae diligentius -ari volesˌ, in aullas ... -ari oportet (ˌ ˌ *item* 52 tit. *et* capp. 61). 52, 2 hoc modo, quod genus *arborum* vis, -bis. VARRO rust. 1, 34, 2 (*sim.* IND. capp. p. 5, 7) vites putare ... et -are et serere poma. COLVM. 3, 13, 5 quos *malleolos vitis* ... crudo solo ... -ent *quidam* (4, 15, 1. *cf.* 3, 16, 2 quorum ex numero ˌ-are possitˌ in locum demortuae vitis, quinque malleoli pangendi sunt [ˌ ˌ *sc. agricola*; -ari p. *Gesner*]). 4, 2, 2 veteres vineas mergis -are potius quam totas sternere (arb. capp. 8 de resecanda vetere v. et -anda. PAVL. dig. 25, 1, 12). *al.* PLIN. nat. 1, 21, 34 habrotonum ...; adonium: genera II ipsa se -antia (*respicitur* 21, 60 *habrotonum* sponte provenit, cacumine suo se -at [*cf. e. g. Theophr. hist. plant. 6, 7, 3* προμοσχευόμενον]). 19, 159. **b** *laxius*: *de seminibus arboris*: CATO agr. 151, 1 semen cupressi quando (quo modo *var. l.*) legi, seri -arique oporteat (*cf. Goujard ad l.*). IND. capp. Varro rust. p. 5, 22 (*ad Varronem rust. 1, 40, 1sqq.*) quae sint genera seminum et quem ad modum -ari debeant. *de surculo -to per insitionem*: VARRO rust. 1, 40, 6 *ramulum,* cum comprendit, unde -tum est, ab altera arbore praecidit *insitor.*

2 *in imagine*: CIC. div. 2, 149 ut religio -anda ... est, ... sic superstitionis stirpes omnes eiciendae (elig- *Gruter,* elid- *Manutius*). off. 2, 43 vera gloria radices agit atque etiam -atur. GELL. 16, 13, 8 *coloniae non* suis radicibus nituntur, sed ex civitate quasi -tae sunt. TERT. nat. 1, 12, 13 hic (*sc. crux*) erit nucleus et granum primordiale, ex quibus apud vos, *gentiles,* ⟨si⟩mulacrorum silvae -antur. ZENO 1, 33, 4 deo credentibus populis, qui omni⟨a⟩ inmortalitatis semine -antur in saecula. *al.*

B *animantium*: **1** *generatim producitur*: **a** *more sollemni*: α *generando*: (I) *-ari dicitur genus, proles sim.* (*act. vel pass.*): TRAG. inc. 103 (*verba Iphigeniae? cf. p. 1945, 12*) Atreus, qui nostrum ˌporro -at genusˌ ([p. pagens, -at g. *var. ll.*]. LVCR. 1, 195 secreta cibo natura animantum -are g. *non* possit. SEN. dial. 12, 13, 3. APVL. met. 11, 2, 1 humano g. -to, *sc. per Amorem.* TERT. anim. 27, 8. CENS. 4, 9 g. hominum. *al.*). LVCR. 1, 20 (*ad Venerem*) efficis, ut cupide generatim saecla -ent *animantes* (2, 173. CENS. 4, 2 homines singulos ex parentum seminibus procreatos successione prolis multa s. -are. *cf.* LVCR. 5, 850 -ando ... procudere saecla. *aliter p. 1947, 19*). 2, 997 *suppeditante pabulo animantes* dulcem ducunt vitam prolemque -ant (AVG. civ. 7, 30 p. 313, 21. *al. apud eundem; cf.* LVCR. 5, 856 -ando procudere prolem). CIC. Phil. 1, 13 *L. Brutus* ad similem virtutem et simile factum stirpem iam prope in quingentesimum annum -vit (PANEG. 7, 2, 5 stirpe⟨m⟩ rei publicae -atis [*si locus vexatus ita restituendus est*]). TARQVIT. PRISC. Macr. Sat. 3, 7, 2

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

progeniem. VAL. MAX. 2, 7, 6 *occidisti, Postumi, filium,* quem ad generis penetraliumque sacrorum successionem -andam genueras (LACT. opif. 13, 2. INTERPR. Paul. sent. 4, 10, 8 ultra quos *septem gradus cognationis* ... successio *non* potest amplius -ari [*ad Paul. sent. 4, 11, 8* vita succedentibus prorogari *non* potest]). 5, 4 pr. felicibus auspiciis -tae suboles ([*ibid.* genuisse, generare]. LACT. inst. 1, 8, 5. *al.; cf. l. 11*). APVL. met. 5, 11, 6 (*Cupido ad Psychen praegnatem*) familiam nostram ... -bimus. AMM. 14, 6, 17 *natura* vias -andae posteritatis ostendit. AVG. adult. coniug. 2, 12, 12 p. 395, 23 quaedam -andi necessitas. *al.* *praestando causam, ut generetur*: CIC. Marcell. 23 tibi, C. Caesar, uni ... *sunt* comprimendae libidines, -anda suboles. (ii) *-ari dicuntur singuli homines, qui ab aliquo descendunt (non nisi pass.)*: TRAG. inc. 101 (*ad Naevii Iphig. refert Ribbeck*) Iove ⌊-tus⌋ est ... Tantalus (*ita Quint. inst. 9, 3, 57,* propugnatus *Diom. gramm. I 448, 27,* patre prognatus *Ribbeck; ad idem frg. pertinet p. 1944, 63*). GAIVS dig. 38, 10, 1, 6 qui quaeve ex fratre et sorore -antur (*syn.* progenerantur, nascuntur). 38, 10, 3 pr. PAVL. dig. 38, 10, 10, 14 (*syn.* descendunt). AVG. loc. hept. 1, 107 (*ad gen. 29, 5*) filium ... dici et avi et proavi et ultra maioris alicuius eum, qui ex illo -atur, usitatissimae locutionis est. pecc. mer. 2, 25, 41 (*syn.* nasci). *al.*

β *summittendo, alendo (sc. in re pecuaria)*: COLVM. 3, 9, 5 -ta subole generosi armenti (3, 10, 17 opilionem laudabimus ex ea matre subolem -antem, quae geminos enixa sit [*syn.* summittentem]. 9, 3, 4 s. *apium*).

b *modo peculiari -antur*: α *Christus dei filius*: ZENO 1, 17, 1 sapientia sapientiam, omnipotentia omnipotentiam -at (*cf.* 1, 56, 1 sapientia ... eructuat verbum, omnipotentia se -at). β *qui alicunde spiritalem originem ducunt*: AVG. bapt. 2, 7, 11 p. 186, 7 *alioquin* iam tunc (*sc. aet. Cypriani*) periit ecclesia, non erat unde -remini. 7, 25, 49 p. 358, 18 ex illa unitate *catholica* -ti sumus. civ. 8, 2 p. 322, 8 ut successores ... -ret *Thales.* *al.*

2 *speciatim spectat ad peccatum originale, quod inde ab Adam per generationes traditur*: AVG. gen. ad litt. 10, 14 p. 313, 5 cum membris terrenis ... maximeque de peccati carne -tis. nupt. et concup. 1, 21, 23 unde ab eis *bonis nuptialibus* potuerit peccatum in parvulos -ari. in psalm. 101, serm. 1, 5 ab illo *Adam* -ta miseria est. *al. apud eundem.*

II *usu deflexo*: **A** *vi extendendi, augendi (quae extendendo, diffundendo efficiuntur v. sub B)*: **1** *praevalente respectu temporis*: **a** *generatim -antur*: α *spatia temporis, status sim., sc. protrahendo, continuando (aliter sub B1b; indicatur quousque per praepos.* in, ad *l. 44. 47. 56. al., ceterum accedit dat. l. 51. 53, adv.* longius *l. 43; refl. l. 47*): PACVV. trag. 233 vitam -ans *quidam* (CIC. inv. 1, 2 homines *prisci* ... sibi victu fero v. -bant. fin. 5, 32 *Philocteta* -bat ... v. aucupio. MIN. FEL. 37, 2 LACT. inst. 3, 10, 6. AMM. 27, 4, 14 longius. *al.*). CIC. dom. 87 *Q. Metelli* laudem ad sempiternam memoriam temporis calamitas (*sc. exilium*) -vit. prov. 17 quo *anno* interiecto civium calamitas ... -atur. Phil. 12, 13 non pacem facere, sed differre bellum, nec solum -are bellum, sed *eqs.* PLIN. nat. 7, 188 vanitas *humana* in futurum (*i. post mortem*) etiam se -at. 34, 17 in ... foris statuae ornamentum esse coepere -arique (prorog- *var. l.*) memoria hominum (SOL. 24, 5 vetustatis m. AMM. 23, 1, 2 *Iulianus* imperii ... sui memoriam magnitudine operum gestiens -are. *al.; aliter p. 1946, 2*). SVET. Aug. 23, 1 praesidibus provinciarum -vit (prorog- *codd. rec.*) imperium (*aliter p. 1946, 17*). Cal. 29, 2 praetorium virum ... -ari (prorog- *codd. rec.*) sibi commeatum saepius desiderantem. PANEG. 5, 8, 2 ad -andos ⟨annos⟩ ... principum ... iuratur (SYMM. epist. 7, 1 *dilata praetura* -tos tibi a. vitae atque honoris interpretare: longiora enim fiunt, quae differuntur). SYMM. epist. 2, 64, 2 -to in aevum ... Theodosii principatu. MACR. Sat. 1, 10, 23 Saturnalia uno tantum die ⌊...⌋ solita celebrari, sed post in triduum -ta (prorog- *cod. unus*). *al.* β *eventus, actiones sim., sc. differendo*: CE 436, 12 (*saec.* II^2) nobis *superstitibus* porro alia est ... dicta dies leti, quam -are ... visum *est Parcis.* PAVL. dig. 4, 8, 32, 16 (*e Sex. Pedio*) ne -entur arbitria aut in alios *arbitros* ... transferantur (*postea*: differatur). CONC.^{S} II 2, 2 p. 92, 20 ordinationis tempus amplius -ari (prorogari *cod. unus; antea*: differunt ordinationes facere. *aliae vers.* [*e. g. p. 40, 2* dilationis tempus protrahi] *artius sequuntur gr. II 1, 2 p. 162, 31* ἐπιταθῆναι τὸν τῆς ἀναβολῆς χρόνον).

b *speciatim -antur quae produntur per generationes, traduntur posteris (saepe prodendo memoriae; aliter, sc. tradendo generatione, sub IB2, palam faciendo sub 2b. posteritas indicatur per dat. l. 70. 72. 74. al., praepos.* in *l. 71. 75 sq. al.*): CIC. Sest. 102 haec ... monumentis annalium mandantur, posteritati -antur. PLIN. nat. 35, 4 imaginum ... pictura, qua maxime similes in aevum -bantur figurae (*cf. 2* posteris tradere). SIL. 2, 52 Rhoeteius ... aeternum ⌊imperitet populus⌋ saeclisque -et regna ([imperet et populis *trad.; si recte, item ad 2 spectat*]. AVG. civ. 16, 10 p. 140, 7 Ninus ... latissimum ... r. ... suis posteris -vit). TAC. ann. 11, 15, 1 primores ... Etruriae ... retinuisse scientiam *haruspicinam* et in familias -asse. FLOR. epit. 3, 17, 2 *trib. pl. mortuus* hereditarium in posteros suos bellum (*sc. inter ordines*) -ret. TERT. nat. 2, 11, 1 *deorum* ⌊memoria -ta est⌋ (*Borleffs*; m. -te *cod. A,* memoriae -tae *Reifferscheid*). SYMM. epist. 8, 43 familiae tuae -ta coniunctio (*cf. antea*: familiaritatis hereditas). HIST. AVG. Prob. 24, 8 *his vitis absolutis* Carum incipiemus -are. CLAVD. DON. Aen. 9, 215 p. 216, 11 o pietas *matris Euryali* in longam -anda memoriam! *al.*

2 *praevalente respectu loci (mediopass. -ari e. g. l. 27 [?]. 36. 52; cum praepos. indicantibus quo ubive l. 18. 21. 29. 32. 47. al. [cf. adv. l. 14. 40. 48. al., abl. l. 51, dat. l. 52], unde l. 35. 52)*: **a** *usu vario -antur*: α *fines, imperium sim. (exempla potiora)*: CIC. Mur. 22 *vir militaris* exercitatus est in -andis finibus (Phil. 13, 14 f. imperi [rep. 3, 24 illa laus in ... imperatorum incisa monumentis: 'f. i. -vit'. NEP. Ham. 2, 5]. SEN. epist. 89, 20 quousque f. possessionum -bitis? [*syn.* porrigetis]. LACT. inst. 6, 6, 19 f. -are ..., augere imperium. *al.*). LIV. 36, 1, 3 eo *gerendo* bello terminos populi Romani -ari (TAC. ann. 12, 23, 2 t. urbis -are [*antea*: pomerium urbis auxit]). 38, 60, 5 qui *Scipio* ... imperium populi Romani -verit (prorog- *var. l.*) in ultimos terrarum fines (SEN. dial. 12, 9, 7. SVET. Nero 18, 1 augendi -andique i. ... voluntate. TERT. *l. 23.* CIL VI 1033, 5 [*a. 203; in arcu Sept. Sev.*] ob ... i. ... populi Romani -tum. *al.; aliter p. 1945, 52*). PLIN. nat. 2, 175 cum *aliquis* ad mensuram avaritiae suae -verit, *sc. rura.* 5, 115 terras -at *flumen limosum.* TERT. apol. 25, 14 omne regnum vel imperium ... victoriis -atur. OROS. hist. 1, 4, 1 Ninus rex Assyriorum primus ... -andae dominationis libidine arma foras extulit (*cf. Iust. 1, 1, 7* magnitudinem quaesitae dominationis). β *variae res tam corp. quam incorp. (incremento naturali l. 27, cf. l. 36)*: VARRO rust. 1, 45, 3 *radices* tectae terrae tepore -antur, supra terram aere frigidiore ⌊⟨s⟩t⟨r⟩inguntur⌋ (*ibid.* crescunt *et* procedunt, *cf. Theophr. caus. plant. 1, 12, 3* προσαύξεται; ⌊ ⌋ *Pontedera, aliter alii*). 3, 3, 10 in quam luxuriam *nostra aetas* -vit leporaria (*cf. 3, 3, 8* magnum ... saeptum). VELL. 1, 14, 1 civitates -tas (civitatem -tam *Lipsius*) auctumque Romanum nomen. PLIN. nat. 4, 102 notitiam eius *Britanniae* Romanis armis *adhuc* non ultra vicinitatem silvae Calidoniae -antibus. FRONTIN. strat. 1, 6, 4 *Boii arborum seriem evertentes* -ta pariter supra Romanos ruina magnam manum eliserunt. TERT. scorp. 1 p. 144, 7 (*definitio*) cauda *scorpionis* erit, quodcumque de postumo corporis -atur et verberat. CYPR. ad Donat. 5 (*sim.* idol. 7; *de exorcismo*) *immundos spiritus,* ut recedant, duris verberibus urguere ..., incremento ⌊poenae -antis⌋ extendere (⌊ ⌋ *sc. quae fit per eculeum, cf. e. g. 10* eculeus extendens; *vix recte vi intrans. poena crescens intellegitur vulgo.* p. -antes, propugnates *var. ll.*). NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 5, 4 late -tum videtur esse delictum *lapsorum.* SYMM. epist. 4, 28, 3 nihil argumenti (largementi(s) *sim. trad.*) suppetit ad -anda, quae scribimus (*cf. antea*: prolixas epistulas petis). 7, 28 *non* in multam seriem -are litteras valui, quarum brevitas inculpabilis est. HIST. AVG. Claud. 3, 6 gentes Flavias -vit (*i. templum gentis Flaviae, cf. vol. VI 2, 1867, 64*). *al.* γ *homines eorumve coetus (aliter l. 30. 44)*: LIV. 34, 58, 13 *coloniae conditae sunt* stirpis augendae causa gentisque ... per orbem terrarum -andae. CVRT. 10, 3, 12 cum stirpem generis mei latius -are cuperem, uxorem Darei filiam duxi *eqs.* HIL. c. Aux. 4 *ecclesia* fugat sacerdotes, quae fugatis est sacerdotibus -ta (AMBR. paenit. 1, 1, 1 *moderatio* sola est, quae ... ecclesiam -verit. SACR. Leon. 820 toto orbe. *al.*). AMM. 22, 8, 19 *Amazonum* progenies longe ... -ta. AVG. in psalm. 95, 1 de qua *ecclesia Milevitana* ceteris eum *episcopum* dominus -vit. *al.*

b *-antur quae vulgantur, passim nota fiunt (ponitur persona pro eius fama sim.* MARCELL.): SYMM. epist. 5, 9, 1 iudicium meum ... habitum *postea* -vi opere largiore (*antea*: oratiunculas ... editas a nobis). HIST. AVG. Diad. 2, 10 (*verba edicti*) puellas Antoninianas, quae tam grati nominis gloriam -rent (*cf.* SACR. Leon. 779 quamvis ... sanctorum tuorum – -ante te, domine – toto orbe clara sit gloria). CONST. Sirmond. 1 olim promulgatae legis ordinem ... rursus ... -amus. SACR. Leon. 699 per cuncta mundi spatia martyrum tuorum facis victorias -ari. MARCELL. chron. II p. 65, 398, 19 tanta ... opinione ubique merito -tus *Ioh. Chrysostomus.* *al.*

3 *quolibet respectu (sc. gradus, numeri vel minus perspicuo)*: VARRO ling. 9, 62 quocumque progressa est natura cum usu vocabuli, similiter pro portione -ta est analogia. TAC. ann. 15, 59, 5 hic *maritus* patientia, illa *adultera* impudicitia Pisonis infamiam -vere. GELL. 2, 24, 15 edicto ... a trecentis sestertiis adusque duo sestertia (*sc. milia*) sumptus cenarum -tus est. APVL. met. 4, 26, 6 iam spem futuram liberorum votis anxiis -bat *mater sponsae.* HIST. AVG. Heliog. 15, 4 insidias in dies Caesaris -bat. COD. Theod. 8, 12, 9 cum observationem iuris contrahere potius quam -are debeamus. *al.*

B *vi efficiendi, procreandi (accedente dat. fere i. q. praestare p. 1947, 7. 19 sq. al., mediopassive fere i. q. oriri p. 1947, 2. 8. al.)*: **1** *quolibet modo*: **a** *-antur varia*: CIC. Verr. II 5, 180 cum ipse sui generis initium ac nominis ab se gigni et -ari vellet *Cato virtute, non genere*

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

commendatus. top. 69 *comparatione fit,* ut … anteponantur … bona …, ex quibus plura bona -entur (*cf. Arist. top. 117a7* ἕπεται). LVCR. 1, 280 *venti similiter ac flumina rapida* fluunt … stragemque -ant (*cf. 1, 288* dat). TER. MAVR. 1448 solvit … spondeus imam *syllabam,* cum -at dactylum (*syn.* ex sese creat, edet). PANEG. 4, 2, 3 -bimus optabilis boni seriem (*postea*: omnia … continuatos fructus ferunt). IVVENC. 1, 167 (*angelus ad pastores*) genitus puer est …, qui populis lucem mox laetitiamque -et. RVFIN. hist. 2, 13, 1 cum … per dies singulos religionis -rentur augumenta. 5, 21, 1 *sub Commodo* pax ecclesiis per omnem terram -batur (*gr.* εἰρήνης … διαλαβούσης ἐκκλησίας). AVG. civ. 18, 35 p. 308, 14 Malachias prophetans ecclesiam, quam per Christum cernimus -tam (c. Cresc. 3, 79, 91 illis primis *e.* apostolico labore -tis. 4, 1, 1 [*iuxta* fundavit]). COD. Theod. 2, 1, 3 debet ad eum *delinquentem* ultio severitatis congruae -ari (*syn.* ex(s)erantur). MVTIAN. Chrysost. hom. 31 p. 432 (*cf. p. 1942, 65*) amaritudinis … radix vel fons vel propositum numquam potest aliquid dulce -are (*syn.* facere, *utrique resp. gr. p. 213* ἐνεγκεῖν). *al.* **b** *-atur spatium temporis quodammodo definitum, longa memoria sim.* (*aliter sub A1*): CIC. Catil. 2, 11 si meus consulatus … *Catilinam* sustulerit, non breve nescio quod tempus, sed multa saecula -arit rei publicae (PANEG. 8, 3, 2 quanta …, invictissimi principes, et vobis et rei publicae s. -ati⟨s⟩? OPT. PORF. carm. 15, 6 *Constantinum* genuit Constantius …, aurea Romanis -ans s. nato). 3, 26 eandem … diem intellego … -tam esse et ad salutem urbis et ad memoriam consulatus mei (SEN. dial. 11, 18, 2 *tumuli caduci* non -ant longam d. …; immortalis est ingenii memoria). PLIN. nat. 15, 49 cum *nova malorum genera* conditoribus suis aeternam -verint memoriam.

2 *derivando sim.*: VARRO ling. 8, 3 -tum ⌊'legi' a 'lego'⌋ declinatum est (⌊ ⌋ *Dahlmann, 1940, aliter alii*; legium *trad.*). 9, 74 reprehenditur analogia, … a cado duo reliqua quod non sint -ta, *sc.* **cadicula *cadicilla, ut ab anu anicula anicilla.* CHAR. gramm. p. 381, 15 appellationes … -tae e verbis. AVG. c. Cresc. 2, 1, 2 p. 361, 13 mihi a nescio quibus -tum sonabat hoc nomen (*sc. 'Donatistae' a Donato, cf. ibid. p. 360, 26* nomina derivare vel declinare). COD. Theod. 4, 4, 3, 2 nostra …, quae sunt ex antiquioribus -ta, … decreta.

homoeoprophora: LVCR. 5, 850 ut -ando possint procudere saecla (5, 856 potuisse -ando p. prolem). AVG. civ. 7, 30 p. 313, 21 -andae prolis (*al. apud eundem; addas l. 36*). *al.*

deriv.: propagatio, propagator (-trix); *cf.* propagmen. *Burch.*

?prōpāla, -ae *f.* [*fort. a* 1. propalare *retrograde; cf. alia exempla apud Leumann, Gramm. 1977, 268. Fo.*] *i. q. actio vel effectus propalandi, sc. non nisi meton. de virga vitis propalanda* (*si agnoscenda est vox*): COLVM. arb. 7, 2 virgam cum a matre in terram deprimere voles, scrobem quoquoversus quattuor pedum facito, ita ⟨ut⟩ -a non laedatur alterius radicibus (*vulgo coni.* propago, *cf. p. 1948, 46sqq.*). *Bk.*

※prōpalam *adv.* *a* pro *et* palam. NOT. Tir. 54, 31. prŏ- *e coni. dub. in pentametro* CE 2040, 6 (*saec. V med.; sed v.* INSCR. christ. urb. Rom. 15764, 6). GLOSS. ἐμφανέστατα. valde publice. GLOSS.ᴸ Corp. P 582 valde palam. *legitur in versibus apud* PLAVT., TER. MAVR. (*v. etiam l. 46*), *in prosa oratione inde a* CIC. (*semel*), LIV. (*25ies*), *sc. maxime apud rerum scriptores* (*e. g.* TAC. *septies,* SVET. *duodecies*). [*restit. pro* prolatam LIV. 23, 14, 8. 24, 1, 8. *e coni. dub. l. 46 et* PLAVT. Aul. 283 dicam ⟨pro⟩palam (*Bothe,* ⟨tibi⟩ palam *Ussing*).]

fere i. q. palam (*praeverbium additum videtur vi locali* [*cf.* pro tribunali, pro contione *sim.*]). *alternat in contextu cum* palam *p. 1948, 39; fere pro syn. accedunt* aperte *l. 70 et* PANEG. 3, 2, 2 (*cf.* apertus *l. 71 et* LIV. 31, 24, 8), in manifesto *p. 1948, 32, cf. e. g.* in foro *p. 1948, 22,* in vulgus *p. 1948, 21,* interdiu *p. 1948, 17 et* LIV. 28, 24, 8; *opp. e. g.* clam *p. 1948, 7* (*cf.* clandestinus TAC. ann. 4, 27, 1), occulte *p. 1948, 8* (*cf.* in occulto *sim. p. 1948, 17. 22sqq. al.*), secreto *p. 1948, 26* (*cf. p. 1948, 24*), inter paucos *p. 1948, 20,* furto *l. 74* (*cf. l. 65*), fraude *p. 1948, 3, ceterum in contextu occurrit e. g.* tacitus *p. 1948, 26 et* LIV. 24, 1, 8. 34, 33, 14.

1 *spectat ad verba*: **a** *usu communi*: **α** *respiciuntur actiones variae* (*sc. quae fere publice, coram omnibus vel pluribus fiunt, saepe ita, ut praevaleat respectus non celandi; de motu mundi p. 1948, 9*): PLAVT. Epid. 12 minus iam furtificus sum quam antehac. :: quid ita? :: rapio -m (*inde* AMM. 15, 13, 3). Persa 446 facito mulier ad me transeat per hortum …, at ne -m. CIC. de orat. 1, 161 non … proposito argento neque tabulis et signis -m collocatis (*opp.* reconditis). LIV. 3, 37, 8 iuventus nobilis … -m licentiam suam malle quam omnium libertatem. 24, 38, 3 cui *fraudi* quoniam parum succedit, aperte ac -m claves portarum reposcunt *Hennenses.* 39, 8, 4 vates, nec is, qui aperta religione -m … disciplinam profitendo animos errore imbueret, sed occultorum … antistes sacrorum. 42, 52, 16 Romanos … -m Macedoniam in servitutem petere (AMM. 31, 12, 8). 44, 6, 13 montes … repetendi erant; quod, ut furto fefellerant, ita -m, tenentibus … cacumina hostibus, non poterant. *al.* SEN. dial. 7, 23, 2 si nihil quisquam apud illum invenerit *iniuria partum* …, audaciter et -m erit dives. CVRT. 5, 10, 7 -m comprehendi Dareus non poterat, … itaque quod vi non poterant, fraude adsequi temptant (*sim.* TAC. hist. 4, 39, 4 -m opprimi Antonius nequibat). TAC. ann. 2, 39, 4 *falsus Agrippa Postumus* adire municipia obscuro diei neque -m aspici. 15, 7, 1 bellum … -m sumptum *est* a Parthis. *al.* SVET. Nero 22, 1 ad omnis … circenses e secessu commeabat, primo clam, deinde -m. Vesp. 16, 1 negotiationes … vel privato pudendas -m exercuit. *al.* APVL. apol. 62, 4 occulte fabricatum esse dixistis …, quod Saturninus … -m exsculpsit. mund. 30 p. 357 machinam omnem *mundi* … speciesque innumeras modo -m, saepe contectas (cons- *trad.*) ab uno … principio agitari (*gr. 399a33sqq.* ποτὲ μὲν ἀφανιζομένη, ποτὲ δὲ φαινομένη, μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσα, *sc.* ἡ φύσις). VET. LAT. Col. 2, 15 (cod. 75) *Christus* potestates traduxit ⌊libere -m (-lum *cod.*)⌋ triumphans illos in semet ipso (⌊ ⌋ *gr.* ἐν παρρησίᾳ, *Vulg.* palam [confidenter palam *codd. plerique*]; *cf. Frede, ed. Beuron. p. 285sqq. ad l.*). EVTR. 9, 27, 1 Herculius … -m ferus, *sc. fuit.* *al.* **β** -m *loqui sim.*: LIV. 7, 12, 13 *milites* haec interdiu -m … iactare (45, 31, 7 [*opp.* ex occulto]). 10, 20, 4 -m duces loqui extemplo eundum in Samnium esse (SVET. Aug. 64, 2 ut … vetaret … *filiam* loqui aut agere quicquam nisi -m et quod in diurnos commentarios referretur). 22, 12, 12 *magister equitum Fabium* primo inter paucos, dein -m in vulgus pro cunctatore segnem … compellabat. 26, 35, 7 haec non in occulto, sed -m in foro atque oculis ipsorum consulum … fremebant. *et saepius.* TAC. ann. 6, 7, 3 (*opp.* per occultum). 12, 46, 3 ille -m incerta … respondens secretis nuntiis monet *eqs.* SVET. Nero 15, 1 *non* in commune quicquam neque -m deliberabat, sed … *consiliariorum* sententias tacitus ac secreto legens *eqs. al.* APVL. apol. 71, 7 hunc ille timorem mussitabat, a⟨d⟩versari -m non audebat. AMM. 20, 2, 1. *al.*

b *praedicative* -m esse *vel* fieri, *i. q. manifestum, omnibus notum esse, fieri*: PLAVT. Mil. 1348 (*servus de dolo suo*) timeo ne hoc tandem -m (pro alla *vel* p. illa *codd.*) fiat nimis. VET. LAT. Ioh. 7, 4 (cod. 4) nemo … aliquid faciens in occulto quaerit -m esse (*gr.* ἐν παρρησίᾳ, *cod. 3. al.* = *Vulg.* in palam). Rom. 2, 28 (Hesych. in lev. 1, 1) non … qui in manifesto Iudaeus nec ea, quae -m in carne est, circumcisio, sed quae in occulto (*gr.* ἐν τῷ φανερῷ, *Ambrosiast.* palam, *Vulg.* in manifesto). AMBROSIAST. I Tim. 5, 24, 1 ('manifesta') quorum peccata -m sunt. *cum (acc. c.) inf.*: TER. MAVR. 442 ut videre -m est. 709 q *litteram* numquam revelli -m est pronomini (*sim. structura* 2327).

2 *spectat ad appositionem vel praedicativum*: LIV. 5, 29, 10 haec -m contionabundus … augebat iras hominum *Camillus* (*cf. 8* palam). 28, 20, 11 his *Hispanis* Cerdubelus -m deditionis auctor … praeerat. AMM. 27, 7, 4 Valentinianus, homo -m ferus.

deriv.: 2. propalo. *Burch.*

1. prōpālo, -ātum, -āre. *a* pro *et* 2. palare (*verbum falso tradi pro* propagare *putant multi, sed videtur eadem ratione a* 2. propalo *distinguendum esse ac* 1. *et* 2. depalo).

i. q. producere palando (*sc. per palos*): **1** *in cultura vitium* (*cf.* ?propala *p. 1947, 41*): COLVM. arb. 7, 4 ex eo sulco, *quo vitem totam demiseris,* quasi ramos fossarum facies, per quos, uti quaeque virga postulavit, -etur (propag- *post alios Goujard, Rev. Phil. 58, 1984, 219sq.; vix recte deponens a* pro *et* palari *agnoscitur vol. X 1, 159, 13, cf. enim Colum. arb. 7, 1* mater prosternitur atque in pluris palos per suas virgas dividitur). **2** *c. respectu palorum terminalium* (*cf.* depalare *vol. V 1, 561, 8sq. X 1, 175, 57*) *vergit in vim q. e. extendere, prolatare* (*notionem testatur* GLOSS. -are: extendere [*v. etiam l. 59*]): EVSEB. EMES. serm. 24, 25 *aliquis regem desiderans,* cum debeat magis desiderium suum ad eum qui quaeritur -are, stupens valvas regias … resideat ad ea quae prima occurrerant, fraudatur regis visione. GREG. TVR. Franc. 9, 21 morbum usque ad … vicum Octavum nomine fuisse … -tum (propag- *Bonnet, Le latin de Grég. de Tours, 1890, 266 adn. 1*). *vi temporali* (*cf.* GLOSS. -are: ἀναχρονίσαι [*v. varias coni. ibid.*]): GREG. TVR. Franc. 4, 35 rogabant regem, ut saltim una dominica praeteriret, ut hic non benediceretur *episcopus*; quod si -retur, mille aureos regi darent (*ad* 2. propalo *traxit Bonnet loc. cit.*).

deriv.: ?propala. *Bk.*

2. ※prōpalo, -āvī, -ātum, -āre. *a* propalam. *affertur inter verba Iae coniug.* DIOM. gramm. I 364, 18 -o, -vi. *de notione*: GLOSS. -at: manifestat vel divulgat. -tum: omnibus notum factum. manifestatum. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 1819 proderet: -ret. *al.* *legitur inde a* VET. LAT., BARNAB. [*confunditur* -tus *cum* prolatus VVLG. Hebr. 9, 8 AVG. conf. 9, 7, 16. *al.; falsa var. l. pro* propellere CIC. Tusc. 4, 9; *per confusionem praeverbiorum usurpatur* praepalare (*q. v.; cf. var. lect. p. 1949, 39*).]

i. q. palam facere (*accedit acc. obi. passim* [*c. praedicat. p. 1949, 18. 26, praepos.* de *p. 1949, 4. 56*], *mediopass. vel refl. v. sub 1b, pendet acc. c. inf. p. 1949, 10, enunt. interrog. p. 1949, 35. 38. 58* [*cf. p. 1949, 25*]): **1** *variis modis*: **a** *-antur res*: **α** *generatim, sc. incorporaliter, respiciuntur quaelibet detegenda, manifestanda* (*divinitus p. 1949, 1. 5. al.*):

[Nikitinski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VET. LAT. Hebr. 9, 8 (cod. 89. *al.* = VVLG.) nondum -tam esse sanctorum viam (*gr.* πεφανερῶσθαι). EPIST. imp. Constantii (Inscr. Ephes. Wankel 41) 22 ingenii sui virus adversum commodum ⟨rei public⟩ae ... non ausus est -are. AVG. epist. 78, 2 ut, quod homines invenire non possunt, de quolibet eorum *reorum* divino iudicio -etur. gen. ad litt. 5, 19 p. 163, 8 *quod absconditum erat in deo,* apparet, cum efficitur atque -atur. virg. 47, 47 latent ista (*i. vires animi*) ..., temtata panduntur, experientia -antur. CONSENT. Aug. epist. Divjak 11, 2, 7 cum ... dissimulatione iam contegi res omnibus -ta non posset. CASSIAN. conl. 17, 24, 1 continentiae ... -are virtutem. PRAEDEST. 3, 27 p. 668C baptismatis ... gratiam exinaniri ab hominibus perfidis, nuper coepit innotescere, nuper coepit catholicis -ari. SALV. gub. 7, 78 ne oculos civitatis scelera -ta polluerent. PS. VEN. FORT. vita Med. 1, 1 *vita Medardi* per universum orbem virtutum -atur insignibus. *al.* **β** *speciatim respiciuntur: corporea varia, quae in conspectum feruntur* (*cf. l. 12*): AVG. conf. 9, 7, 16 *ossa* -ta (prolata *var. l.*) et effossa. de serm. dom. 1, 23, 79 (*ad Matth. 5, 45* solem ... oriri facit) solem ... oculis -tum (prolatum *var. l.*). GILD. Brit. 12 chron. III p. 32, 18 *renovatas* basilicas ... velut victricia signa passim -ant. *scripta, quae eduntur*: SIDON. epist. 4, 3, 2 volumen illud, quod ... super statu animae ... -visti (8, 1, 2). 9, 11, 7 libellari opere confecto animus ... quae -are dissimulat, excolere detrectat. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 26, 1 pagina ista -atur eiusdemque auctor occultatur.

b *-antur animantes (natura l. 26); usu mediopass. vel refl. respiciuntur qui se ostendunt: ut videantur, cognoscantur*: AVG. in psalm. 87, 8 'non egrediebar' ... id est ... non ostendebam, quis essem, non -bar, non manifestabar. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 1, 3 homines nudos natura suscepit et -atur noverca, non mater. PS. THOM. apoc. l. 79 tunc ⌊-bitur⌋ angelus ..., et exibunt cum illo omnes angeli (⌊ ⌋ proclamavit *cod. P*). *ut capiantur*: COMM. instr. 2, 9, 14 (*in persecutione minus fortes non pugnent, sed lateant*) rex infamis erit, si quis se -at hosti (*postea*: qui occurrit tradere sese).

2 *dicendo vel scribendo* (*cum variis coloribus, e. g. explicandi l. 34. 38. 52, proclamandi l. 42. 45, detegendi l. 40. 44, prodendi l. 37*): BARNAB. 1, 7 -vit ... dominus per prophetas, quae praeterierunt (*gr.* ἐγνώρισεν). 16, 5 sicut incipiebat civitas ... Iudaeorum tradi, -vit (*sc. dominus sec. 16, 2? vix intrans., quamquam gr. respondet pass.* ἐφανερώθη). ORIGO Rom. chron. I p. 144, 9 *Titus Tatius* virginem Vestalem ... defodit, eo quod secreta Romuli ei -are noluisset. POTAM. subst. 2 quid sit substantia, ... -emus. FAVSTIN. trin. praef. si ... sectae impia tergiversatio -etur (praep- *cod. C ut loco seq.*). 1, 2 ut ... -etur impietas. ASTER. ad Renat. l. 398 iuvat conscios delictorum apertissime -are. TRACT. Pelag. 4, 16, 3 p. 96 quia ... divini consilii decretum -verit (*postea*: publicandum). AVG. adv. Don. 34, 57 p. 160, 16 ut ... omnia loquendo vel legendo pro causa nostra promerent atque -rent. serm. 29 A, 3 ut secretum facinoris -etur *confessione.* PS. AVG. serm. 186, 1 Moyses ... mandata dei populo -vit. SEV. MINOR. l. 157 Theodorus ... somnium ... Iudaeis his sermonibus -vit. OROS. hist. 6, 5, 10 qui contra interdictum iam -tae et publicatae veritatis ... colunt deos *paganos.* HESYCH. in lev. 18, 24 p. 1017C legem ... per Moysen -tam. CASSIAN. conl. 10, 9, 3 si ea, quae ... *priori* disputationi subtraxeram, -aro (-vero *var. l.*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 6, 6 rec. I omnipotentem deum ad omnipotentem substantiam -vi (*antea*: declaravi, indicavi). VICT. VIT. 3, 18 *cuiusdam* scripturae eis episcopis -are tenorem. OP. imperf. in Matth. 1 p. 633 si -vero filiis Israel *peccatum Mariae,* lapidabunt eam (*opp.* celavero; *cf. Matth. 1, 19 supra p. 749, 67*). CASSIOD. Ios. antiq. 19, 44 p. 551 secreto prodito et insidiis -tis (*gr.* ἐκπύστου ἐπιβουλεύματος γενομένου). GREG. TVR. Andr. 38 quae de virtutibus ... Andreae ... praesumpsi -are. vit. patr. praef. prolixiora ... in hoc ... libro ... praesumpsimus -arę. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 26, 11 ut in paucis eius *Cyrilli* nequitiam, qualis sit ..., -emus. VEN. FORT. vita Albin. 5, 10 ad quod perspicacissime -andum vita vel gesta ... Albini deducantur ad medium. *al.*

deriv.: cf. 4. palo. *Nikitinski.*

[prōpalus *falsa var. l.* AETNA 530 (*adi. ab adv.* propalam *formatum vix recte defendit Sudhaus, 1898, ad l.*).**]**

prōpando, -passum (-pānsum; *cf. vol. X 1, 193, 14 sqq.*), -ere. *a* pro *et* pandere. [*e coni. dub.* ACC. trag. 255 *crines* ⌊propessi iacent⌋ (*Ribbeck* [*ad formam cf. vol. V 1, 1389, 63 sq.*], propexi i. *Commelinus,* processuacent *trad.*).] *i. q. pandendo porrigere*: APVL. met. 6, 15, 1 -nsis utrimque pinnis affuit ... aquila (Socr. prol. 4 p. 109 -ssis u. p. praelabitur *corvus. cf. Ov. am. 3, 2, 45* passis ... p.).

propappus, -ī *m.,* πρόπαππος. GLOSS.L V Aa A 1326 atavus: -us (pappus *var. l., cf. ibid.* II Philox. AT 1 a.: πρόπαππος). 1327 atatavus: -us (*editor confert* GLOSS. Comm. philol. Ienens. 11, 1914, 38 n. 603 sq. atuus: pappus. atatzavus: -us).

proparasceuē, *abl.* -ē *f.,* προπαρασκευή. *editur litt. gr. praeter* FORTVN. rhet. 2, 15. 20. *t. t. rhet. fere i. q. praeparatio sim.*: **1** *definitiones*: IVL. RVF. rhet. 32 p. 46, 9 προϋπεργασία vel -ή, praemunitio (*v. p. 728, 62*). FORTVN. rhet. 2, 15 -e sive praeparatio (*v. p. 751, 46*). 2, 20 ananeosis a -e quo differt? quo -e, id est praeparatio *eqs.* (*v. p. 751, 48*). **2** *exempla cetera*: FORTVN. rhet. 2, 12 et alias *partes orationis* quidam tradiderunt; quas? προέκθεσιν, -ήν *eqs.* DON. Ter. Eun. 495, 1 vide -ὴν futurae litis (*cf.* 620 hic -ὴ est virginis agnoscendae).

proparoxytonus, -a, -um, προπαροξύτονος. *t. t. gramm. i. q. accentum habens in syllaba, quae est a fine tertia*: EXPLAN. in Don. gramm. IV 527, 19 Simoentis, Thermodontis -a (-oxitano(s) *codd.*) sunt, si ad Graecos respicias, ... paroxytona autem, si ad nostram redigas regulam (*cf. 527, 24* tertiam ab ultima acuere. *similia respondent* 528, 23).

adv. **προπαροξυτόνως,** *i. q. ratione verborum proparoxytonorum, trad. litt. gr.* MACR. exc. gramm. V 614, 34.

propassio, -ōnis *f.* *a* pro *et* passio *sec. gr.* προπάθεια. [*falso trad. pro* professio AMM. 21, 16, 5.]

i. q. προπάθεια (*cf. Hier. in Ezech. 18, 1 l. 97* primos ... stimulos cogitationum, quas Graeci προπαθείας vocant [*sim. tract. in psalm. II p. 377 l. 408* cogitationum exordiis, quas *eqs.*]. *v. etiam* antepassio *vol. II 152, 77*): HIER. in Matth. 5, 28 (*inde* ISID. diff. 1, 431) ⌊inter πάθος et προπάθειαν, id est inter passionem et -em⌋, hoc interest, quod passio reputatur in vitio, -o ... non tenetur in crimine (⌊ ⌋ *cf.* GLOSS. pathus et propatheian: passio et -o [-batio *trad.*]). *ibid.* qui viderit mulierem et anima eius fuerit titillata, hic -e percussus est; si vero consenserit ... de -e transivit ad passionem. 26, 37 quod supra diximus de passione et -e. *ibid.* ('coepit contristari') quod dominus ..., ne passio in animo illius dominaretur, per -em coeperit contristari.

prōpateo, -ēre. *a* pro *et* patere. *i. q. patere, sc. prominendo sim.* (*nisi praeverbium abundanter positum putes*): PHYSIOGN. 37 si ... ⌊-ant⌋ oculi cum risu et errent, perpetratam iniquitatem esse declarant (⌊ ⌋ pateant *var. l.; cf. gr. I p. 336, 1* εἰ ... ἀναπεπταμένους ... ἔχοιεν).

propater, -tris *m.* *a* pro *et* pater *sec. gr.* προπάτωρ. [*falsa var. l. pro* propator IREN. 2, 17, 5.]

1 *per sing. respicitur unus e maioribus: ? auctor generis humani* (*si vera est lectio*): HIER. tract. in psalm. I p. 121 l. 64 Adam ille -r noster (pro patre, protopater *var. ll., sed etiam* propagator [*cf. falsam var. l.* pro patoris Adam *pro* propagatoris A. *Hier. adv. Pelag. 3, 18 l. 11*]). *proavus*: EXC. barb. p. 234, 25 Cronus ... -r eius *Pici* (*antea*: Picus ... Cronu pronepos). **2** *per plur. significantur conciliorum patres priores*: GEST. Melet. 1, 3 lex est patrum et -um ... constituta *de ordinatione clericorum.*

[propatheia, *sc. vox gr., v. l. 22.*] **[propatin** *v.* protopathin.**]**

[prōpatior *falso trad.* SCHOL. Iuv. 2, 50 ('morbo pallet utroque') inguina lambentis et ⌊-entis⌋ (stuprum patientis *Wessner*).**]**

※**propatōr,** -oris *m.,* προπάτωρ. *plur. non exstat; forma gr.* (*praeter nom. -r ambiguum*) *acc.* -a IREN. 1, 14, 2 (*litteris gr.* TERT. *l. 49*). [*falsa var. l. pro* propagator HIER. adv. Pelag. 3, 18 l. 11.]

nomen aeonis gnosticorum, qui est pater ante alios patres, primus pater: TERT. adv. Val. 7, 3 *Valentiniani deum* hunc substantialiter quidem *Αἰῶνα Τέλειον* appellant, personaliter vero ⌊-α et *Προαρχήν*⌋ (*v. app. crit.*), etiam Bythor (*item iuxtaponitur* proarche *supra p. 1441, 21*). 36, 1 *non gradatim, sed* semel octoiugem istam *aeonum* ex -e (parte *vel* patre *trad.*) et Ennoea eius excusam *esse* (*sim.* IREN. 1, 12, 3). PS. TERT. haer. 4 p. 221, 4 Christum ... missum ab illo -e, qui est Bythos (*item explicatur l. 50 et* IREN. 4, 35, 4). *ibid.* p. 221, 20 desiderium videndi -is. IREN. 1, 2, 1 -em ... cognosci solo dicunt ei, qui ex eo natus est, Monogeni, hoc est No (*sim.* PS. HIER. indic. de haer. 18). 1, 12, 3 quando cogitavit aliquid emittere -r, hoc pater vocatus est (2, 13, 1 quemadmodum ... emissus est Nus a -e? *al. ibid.*). 2, 7, 2 circa Nun -is (2, 17, 7. 9). 2, 12, 2 si ... non dicent emissam esse *Ennoeam* ..., sed adunatam -i. *al. apud* IREN.

propatruus (prō-?), -ī *m.* *a* pro *et* patruus, *cf.* proavus. *cognationis appellatio*: GAIVS dig. 38, 10, 1, 7 quinto gradu ... ex transverso ... *est* -us ..., id est proavi frater (FRG. de grad. cogn. 7. INST. Iust. 3, 6, 5 [*vertit Theophil.* μείζων θεῖος πρὸς πατρός]. GLOSS. *notione coartata*: PAVL. sent. 4, 11, 5 -us ..., proavi paterni frater [*cf. l. 63. 69 et Bush supra p. 1442, 64*]). 38, 10, 3 pr. -i ... filius, filia (*item* PAVL. sent. 4, 11, 6 FRG. de grad. cogn. 8). PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 p. 357, 6 (*syn. ibid. p. 357, 5* patruo maiore). 38, 10, 10, 18 p. 361, 6 avi aviaeve -us. CIL VIII 8935 (*saec. III*) statuas equestres -i sui ... restituerunt *Cornelii quidam.* ISID. orig. 9, 6, 24 patrui mei avus mihi -us est (*cf. l. 64*). *ibid.* stemma 1 *et* 2 *et* 3. *loco corrupto*: GLOSS.L V Abba PRO 65 -us: frater aviae (proaviae *var. l.*). *Bk.*

※**prōpatulus,** -a, -um. *a* pro *et* patulus. NOT. Tir. 96, 68. *de notione*: FEST. p. 229 -um late patens atque apertum. GLOSS. in -o: ἐκ τοῦ προφανοῦς. est in aperto; patula enim et -a dicuntur loca diffusa et dilatata. in publico, manifeste (*vel* -to). II 226, 48 ἀνεῳγώς: apertus, pa-

[Nikitinski]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tulus, -us. 424, 25 προφανής: -us, perspicua. *sim. al.* *legitur inde a* CIC., VARRONE, *nusquam in versu.*

i. q. in priorem partem patulus, apertus (*vigente vi praeverbii maxime l. 7. 17 sqq.; iuxta ponitur e. g.* apertus *l. 7,* palam *l. 29. 64,* in promptu *l. 58. 62, opponitur* occultus *l. 41,* secretus *l. 11 et sim. al.*): **1** *vario usu, sc. adi.* (*praeter l. 10; vix adi. est l. 53*): **a** *vi locali*: locus -us: CIC. Verr. II 4, 110 ante aedem Cereris in aperto ac -o l. VARRO frg. Non. p. 83, 17 ad focum hieme ... cenitabant; aestivo tempore in l. -o: rure in chorte, in urbe in tabulino. *neutr. pro subst. de loco publico*: AVG. civ. 2, 26 p. 92, 11 *in quibusdam daemonum sacris* praebentur -a pudendis et secreta laudandis (*antea*: foris ..., intus). *de actione, quae in publico fit*: AVG. util. cred. 2, 4 p. 6, 30 -a et famigerula quaedam in disputatione certamina. **b** *translate de re aperta, perspicua*: VIRG. gramm. epist. 3, 28, 8 nam 'credo' de credulitate dicitur, quod omnibus clarum atque -um est.

2 *neutr. pro subst. in locut. adverbiali* **in -o** (in -is *l. 38 [cf. l. 22], abl. nudo* -o *l. 29*): **a** *vario usu*: **α** *strictius de loco, qui patet vel ante domum vel ianuis apertis in prima domo* (*ad rem cf. Wistrand, Eranos 68, 1970, 210 sqq.; v. etiam* CIC. *sub 1*): NEP. Hann. 9, 3 statuas ... in -o domi abicit. LIV. 5, 13, 7 patentibus ianuis promiscuoque usu rerum omnium in -o posito. 24, 16, 17 adparata convivia omnibus in -o aedium fuerant (26, 13, 18). 25, 12, 15 volgo apertis ianuis in -o (-is *var. l.*) epulati sunt. VAL. MAX. 2, 5, 5 *olim* maximis viris ... cenare in -o verecundiae non erat. PLIN. epist. 1, 8, 16 sermonem non apud populum, sed apud decuriones habui, nec in -o, sed in curia. HIST. AVG. Hadr. 10, 2 cibis etiam castrensibus in -o libenter utens.

β *laxius de quolibet loco aperto, conspicuo* (*saepius fere generaliter dictum, ut vergat in vim q. e. palam*): (I) in -o *agere sim.*: MELA 1, 106 *Mossyni* -o (in -o *rec. duo*) vescuntur, promisce concumbunt et palam. COLVM. 12 praef. 2 (*e Cic.?*) cum victus et cultus humanus non uti feris ⌊in -o ac silvestribus locis⌋, sed domi sub tecto accurandus erat (*postea*: foris et sub dio; ⌊ ⌋ *Xen. oecon. 7, 19* ἐν ὑπαίθρῳ). TAC. ann. 4, 74, 4 foedum illud in propat[ib]ulo servitium *senatorum adulantium* (*postea*: campo aut litore *Campaniae* iacentes). APVL. apol. 7, 3 os, cuius in -o et conspicuo usus homini creberrimus. 16, 13 quid ego in -o et celebri agam ([*opp.* e tenebris; *cf.* 16, 12 in loco lumine collustrato]. 40, 7 nihil ego clanculo, sed omnia in -o a.). LACT. inst. 1, 16, 11 ut hoc (*i. concubitum*) ... in -o faciant. LVCIF. Athan. 1, 42 l. 50 scortari in -is. *al.* (II) in -o *positum esse vel ponere sim.*: TRACT. de indur. cord. Phar. 7 alia *membra* in -o, alia vero in absconso *posita esse.* CASSIAN. inst. 5, 20 passiones in -o sitas (*opp.* occultas). 5, 23, 3 cursus eius *monachi* velut in -o cunctis expositus. APON. 10, 8 hi ... in -o ponunt poenitendo mala sua, qui occultant hominibus infidelibus bona sua. CONC. Carth. a. 525 p. 261 l. 271 in -o (-pac- *ed. perperam*) quis ... sit ... primus ... publicare (*antea*: apertius demonstretur).

b *ponitur pro praedicat. (sc.* in -o habere *vel* in -o est *praeter l. 53); respicitur*: **α** *quod prostituitur*: SALL. Catil. 13, 3 viri muliebria pati, mulieres pudicitiam in -o habere.

β *quod praesto est, paratum est*: TAC. ann. 15, 43, 4 subsidia reprimendis ignibus in -o quisque haberet (PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 14, 11 ne amplius linguam in -o haberet *pastor maledicus* [*nisi praeferas var. l.* in patulo *cogitans de ore aperto*]. ADDIT. Prosp. Havn. chron. I p. 317, 490 victoriam in -o h.). GELL. 19, 14, 2 *scripta Varronis* in -o frequentique usu feruntur. CONSTANT. epist. ad Opt. Porf. 2 semper in -o usus istius *facundiae* fuit.

γ *quod ostenditur sensibus vel animo, manifestum est sim.*: (I) *exempla varia*: GELL. 18, 10, 8 *nescire ea,* quae natura nobis ... et in promptu esse et in -o voluerit (HIER. epist. 54, 8, 3 bona apud alios in -o sunt, in aliis longo usu discimus [*ad 1 Tim. 5, 25* manifesta sunt]. MACR. Sat. 7, 14, 5 in -o est ..., quod decepit Epicurum. APON. 3, 3 *genae* omnibus in -o sunt. *al.*). PS. MAR. VICTORIN. gramm. VI 70, 9 *ut singula metra* oculorum veluti contemplatione percepta in promptu ac -o habeantur (RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 101, 7 mysteriorum formas obtectas esse ... et non palam atque in -o haberi. *al.*). (II) *accedunt enunt. secund.*: HIER. adv. Iovin. 1, 29 hoc, quod factum est, in -o est, quod ... *homines* eiecti de paradiso copulati sunt (HERACL. Alc. Avit. epist. 54 p. 83, 23 in -o habetur, q. me sedulo collocutionis vestrae lima componit). PS. AVG. quaest. test. 108, 4 quid uni cuique debeatur, in -o est (*cf.* ENNOD. dict. 12, 12 p. 464, 8 in -o est, qualis ... fuerit ... prosapies). MACR. Sat. 7, 15, 18 hoc in -o est, quia *aegroti* ... accenduntur in ... sitim (*cf. Plut. quaest. conv. 699ᴱ* πάντες ἴσμεν, ὅτι). *Nikitinski.*

***prope,** *adv. et praepos.* [*propter formam* proximus (*v.* propior) *cogitatur de adv. vetustiore* *pro-kʷe, *quod primitus fortasse significavit i. q. ante et cum* us-que *conferri potest. quod adv. postea etiam pro praepositione adhiberi potuit (Wackernagel, Syntax II 162); loco adi. erat* prop-inquus (*q. v.*), *ubi stirps* prop- < *prokʷ- *videtur orta esse. Fo.*] *ad originem cf. l. 14.* *de scriptura superl.* (*cf. p. 2031, 53*): proxum- LEX Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) 2, 41. EDICT. imp. Aug. (CIL X 4842) 27, proxsum- LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 43, proxsim- CIL VI 35243, proxim- CIL VI 8885 (*saec. I*). DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532; *a. 138/161*) 2, 22. *al.* *abbreviatur* p(ropius) LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 68. 69. 77. NOT. Tir. 9, 25 -e. 9, 26 -ius. *compar.* -ius *et superl.* -me *occurrunt passim inde ab initio; superl.* proximum *exstat p. 1953, 56. 1956, 31. 1961, 10. 1963, 17 sqq., compar.* proximius *p. 1953, 42. 1958, 33. 1959, 46* (*cf. infra p. 2031, 71*). *doctrinae gramm.*: -e *inter praepos. enumerat* SVET. frg. p. 353, 4 (*inter praepos.,* quae mutato accentu in adverbia recidunt CHAR. gramm. p. 245, 16. *sim. al.*), *inter adv.* CHAR. gramm. p. 148, 7 (*addens compar.* -ius *et superl.* -me. *cf.* p. 246, 4 [*e Varrone*] collativa sunt adverbia ... -ius, -me. DIOM. gramm. I 408, 5 -e, propior, proximus [*inter adv., quae* prototypum non habent]. *sim. al.*). *praepos. c. acc. iungi testatur* SACERD. gramm. VI 429, 8. *al., c. acc. vel dat.* DIOM. gramm. I 410, 7 sqq. (*qui praeter alia partim corrupta affert* VERG. georg. 1, 355 *p. 1955, 2. sim.* ARVS. gramm. 444 PRISC. gramm. III 291, 11 sqq.). *de notione* (*ad singulos locos v. infra; cf. vol. VII 2, 748, 53*): PAVL. FEST. p. 11 ἐγγύς, id est -e. CHAR. gramm. p. 301, 6 '-e cecidit', id est paene. SERV. auct. ecl. 6, 16 -e, id est iuxta. SYNON. Cic. p. 438, 10 -e. ... propter. iuxta. circa. circum. comminus. DIFF. ed. Uhlfelder 188 proprium dominii est, -ius autem loci est (*cf.* ISID. diff. 1, 454 [354 *ed. Codoñer, 1992*] proprium est meum, -ius vero iuxta me). GLOSS. -e: ἐγγύς. σχεδόν. iuxta, paene, secus, simul, in se, comminus. -ius: ἐγγύτερον. propinquius. -me: ἔγγιστα, ἐγγύς, πρὸ ολίγου. II 410, 6 πλησίον: -mum, instar, iuxta, -ius. *al.* *legitur inde a formulis iuris veteribus p. 1955, 32. 1957, 29. 1962, 14* (XII tab.?), PLAVTO *per totam latinitatem.* [*var. it. sept.; sard. vet.* prope, probe; *raet. or.* dapruv, *occ.* pro; *francog. vet.* pruef; *prov. vet.* prop; *cat.* prop. *cf. M.-L. 6781. Battisti-Alessio IV 3125. Wagner II 315. Wartburg IX 449. St.*] [*confunditur imprimis* -ius *cum* proprius, *e. g.* CIC. leg. 2, 61 VERG. Aen. 1, 526. 8, 78 (*restituitur* LEX Vrson. [CIL I² 594] 74, 13. de Germ. tab. Heb. 58 FRONTO p. 179, 13 APVL. met. 3, 29, 6. *al.*), *saepius etiam* -e *cum* propter (*falsa var. l.* PLAVT. Merc. 959 VVLG. gen. 18, 2. 24, 13. *al., falso trad.* LIV. 2, 50, 11). *loco nondum sanato*: TERT. nat. 1, 10, 36 maiorum -e r⟨eli⟩gionem (*notionem q. e. secundum agnoscit Hartel*).]

fere i. q. ἐγγύς, πλησίον. *exempla sic digerenda putavimus*:

I *respicitur relatio inter duo sibi vicina*:

A *adv.*:

1 *vi locali pertinet ad*: **a** *positionem vicinam: l. 75* (*indicatur quo appropinquetur p. 1954, 50, unde aliquid distet p. 1955, 14, quantum distet p. 1955, 32*). **b** *iter breve: p. 1955, 46.*

2 *vi temporali significatur*: **a** *distantia parva appropinquantium: p. 1955, 55.* **b** *punctum temporis non remoti: p. 1956, 28* (*spectat ad antecedentia p. 1956, 30, ad insequentia p. 1956, 74*).

3 *qualibet vi incorporali*: **a** *usu vario: p. 1957, 18* (*pertinet ad animantes necessitudine sim. coniunctos p. 1957, 18, ad similitudinem p. 1957, 68, ad locum seriei secundum p. 1958, 39, ad actionem considerandi p. 1959, 8, significandi p. 1959, 30*). **b** *locutione* -e (-ius) est, ut *sim.: p. 1959, 67.*

B *praepos.*: **1** *posit.* -e: *p. 1960, 54* (*spectat ad locum p. 1960, 57, ad tempus p. 1961, 30, ad quaelibet vicina p. 1961, 56*). **2** *compar.* -ius: *p. 1962, 4.* **3** *superl., sc.* -me *p. 1962, 55,* -mum *p. 1963, 17.*

II *respicitur, quatenus verba dicta respondeant vero, fere i. q. paene; pertinet ad*: **A** *totum enuntiatum: p. 1963, 32* (*usu q. d. irreali p. 1963, 60*). **B** *struct. part.: p. 1964, 5.* **C** *singulas partes orationis: p. 1964, 32* (*iuxta voces, quae indicant gradum p. 1964, 36, quantitatem p. 1964, 58; in struct. duorum membrorum restringit vim membri posterioris p. 1966, 6*).

I *respicitur relatio inter duo, quae sibi vicina sunt, non longe distant*: **A** *adv., notionis q. e. iuxta sim.* (*opp.* procul *p. 1953, 22. 48. al.,* longe *e. g. p. 1953, 27. 1954, 36. 1957, 50, sim. al., e. g. p. 1953, 17; adhibetur saepe in iuncturis verbalibus sollemnibus, imprimis* -e accedere *p. 1953, 37. 1954, 52. 1956, 14. 1957, 69. 1958, 59. 1959, 10. al.,* -e esse *p. 1953, 2. 1955, 16. 60. 1959, 67. al., ceterum e. g.* -e abesse *p. 1953, 26. 1955, 20. 1956, 18. al.,* admovere *p. 1953, 48. 1954, 56. 1958, 71 sq. 1959, 58. al.,* venire *p. 1953, 55. 1954, 61. 71. al.; struct. appositae illustrantur infra passim, v. imprimis p. 1954, 49. 1955, 58. 1958, 11. 50. 58. 1959, 67; vis comparativi augetur iteratione p. 1954, 65. 1956, 16. 1957, 45 et* SIL. 4, 95 STAT. Ach. 1, 376): **1** *vi locali* (*in imag. e. g. p. 1953, 15. 36. 40; ponitur iuxta verba passim, iuxta nomina p. 1953, 30. 62, absolute p. 1953, 28. 1954, 35; respicitur passim, ubi aliquid sit vel quo motus fiat, v. imprimis p. 1953, 2. 35. 1954, 50, rarius unde aliquid fiat, e. g. p. 1953, 65 sqq. 1954, 22 sq. 28. 32. 36*): **a** *pertinet ad positionem vicinam; cui aliquid*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vicinum sit: **α** *intellegitur e contextu; iuxta sunt* (*vel intellegun- tur*): ① *verba manendi*: Ⓐ esse: PLAVT. Aul. 102 *Bona Fortuna* ad aedis nostras numquam (nusquam *var. l.*) adiit, quamquam -e est (*sc. eius templum, si recte explicat Klotz, Rhein. Mus. 89, 1940, 317sq.*; est *om. codd. duo; sunt qui coniciant* quaquam -e, *ut spectet ad l. 56*). Truc. 208 -est, profecta quo sum. TER. Ad. 523 *rus* -est. CATO agr. 1, 3 oppidum ... -e siet. CIC. Verr. II 4, 107 -e est spelunca quaedam. Att. 3, 8, 1 quod et Achaia -e esset. fam. 9, 7, 1 volebam -e alicubi esse t⟨e⟩. *al.* VARRO rust. 3, 16, 28 -e ut sit *aqua mulsa*. PRIAP. 86, 20 vicinus -e dives est ..., inde sumite, *raptores*. OV. epist. 11, 71 iam -e limen erat. Pont. 3, 5, 46 Getico peream violatus ab arcu – et sit periuri quam -e poena, vides –, ... nisi *eqs. al.* LIV. 8, 11, 8 supplemento ... Latium -ius esse ... quam Romam. 22, 24, 4 cum hostis -ius esset. PHAEDR. 4, 23, 17 forte Clazomenae -e ... fuit urbs. SEN. epist. 75, 9 *quidam* in vicinia eius *sapientiae* constiterunt; tamen etiam quod -e est, extra est (*in imag. ut e. g. l. 36*). *al.* *nota situm superficiei vicinum* (*cf. p. 1954, 21*): CHIRON 551 (*item fere* VEG. mulom. 2, 38) si -e fuerit polippus *nasi*, secare illum (*opp.* intus [altius VEG.]).

Ⓑ *verba alia*: PLAVT. Merc. 187 -e astitit et cum ea confabulatust (*nisi est perf. verbi q. e.* assisto, *adde*: SVET. Tit. 2 qui tunc -e adstabat. AVR. VICT. Caes. 39, 13 Aprum -me astantem. *al.*). Mil. 994 numquis[nam] hic -e adest? (1258 Rud. 623. TER. Ad. 453 utinam hic -e adesset alicubi. SALL. Iug. 102, 7 ac si -e adessemus [*opp.* procul]. *al.*). ACC. trag. 373 ilico ... ⌊habitato, nusquam -ius⌋ ([*Roth,* ⌊ ⌋ habitat ovis quam -ius *vel* propitius *codd., coni. alii alia*]. *al., v. vol. VI 3, 2473, 39sqq.*). CIC. Tim. 29 ut terram lunae cursus -me ambiret (*gr. 38ᴰ* εἰς τὸν περὶ γῆν πρῶτον, *sc.* κύκλον). Att. 1, 1, 2 quoniam -ius abes. HOR. ars 361 si -ius stes, ... si longius abstes (AMM. 21, 5, 12 stantes -ius milites). OV. rem. 222 maneas ut -e. *al.* Ⓒ *sine verbo*: STAT. Theb. 9, 899 iaceo ..., nec usquam tu -e *mater*. 12, 685 ipsum *Thesea* iam -e, iam medios operire cohortibus agros ingeminans *nuntius*. *al.* *?iuxta adi.* (*cum abundantia quadam ut l. 9; an ad II?*): STAT. bell. Germ. frg. 4 -e Caesareae confinis Acilius aulae (*in imag.; cf. Traglia, 1980, p. 1081*). ?Ⓓ *iuncturae cum praepos. dubiae* de -e, in -e, in -me *v. vol. V 1, 610, 78sqq. VII 1, 695, 58sqq. 799, 60.*

(II) *verba accedendi vel admovendi* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Capt. 604 si adbites -ius. Cas. 357 (*in imag.*) si -ius attollamus signa eamusque obviam. 697 nemo audet -e accedere (Most. 446 qui nostras aedis accessit -e [*vix cogites de praepos. postposita, sed cf. p. 1962, 37*]. Rud. 788 si accedent -ius. *al.* TER. Ad. 309 -ius. VARRO Men. 574 *v. p. 1618, 75.* CIC. Caecin. 21 -me. Flacc. 23 [*in imag.*] quid dicam? ... -ius accedo ...; intrabo etiam magis. *et saepe, maxime compar.* -ius; *forma* -mius: COLLECT. Arian. hom. 10, 5 *publicanus* non audet -mius a.). PACVV. trag. 311 Bacchi templa -e aggreditur (*vix praepos.*). SISENNA hist. 7 Marsi -ius succedunt (CAES. Gall. 7, 82, 1 posteaquam -ius successerunt [*opp.* longius ... aberant]. TAC. ann. 1, 67, 1. *al.*). 82 pluteos -ius collocatos (-tis *trad.*) harpagis deiciunt (VITR. 5, 11, 2 conlocentur haec membra: ... coryceum, deinde -e conisterium [*ibid. iterum*]). RHET. Her. 3, 19, 32 sive nimis procul removeris sive vehementer -e admoveris id, quod oportet videri (LIV. 34, 26, 2 si -ius castra admoverentur. *al.* VAL. MAX. 9, 5, 4. *al.*). CARM. Macr. Sat. 1, 18, 16 (*fort.* LAEVII, *v.* carm. frg. 32) qua sol ... habenas immittit -ius iugatque terrae. CIC. Tim. 37 qui *dei* (*sc. sidera*) -e copulentur contrariaque regione (*gr. 40ᶜ* κατ' ἀλλήλους γιγνόμενοι. *Chalc.* cum ... contiguae sibi invicem fiunt). VARRO ling. 9, 94 nisi minutum extrinsecus -e apposueris ferrum (rust. 3, 16, 28. 31. 36). CAES. civ. 1, 58, 2 cum -ius erat ... ventum (SALL. Iug. 53, 2 PLIN. nat. 8, 113. *al.; superl.* -mum: GROM. p. 317, 13). 2, 43, 4 *ut* timore -ius adire tardarentur (BELL. Alex. 16, 7 LIV. 21, 35, 3. *al.; cf. l. 3*). BELL. Hisp. 20, 1 Caesar ... -ius castra castris contulit ([*vix ad p. 1954, 73*]. LIV. 2, 30, 10 ad conferenda -ius castra. *al.*). HOR. epist. 1, 16, 11 (*in imag.*) dicas adductum -ius frondere Tarentum. TIB. 1, 2, 36 celari vult sua furta Venus; ... neu -e ... lumina ferte. OV. ars 3, 711 ut -e perventum *est.* LIV. 24, 34, 10 -ius quaedam subibant naves (37, 42, 5. *al.*). *al.* *iuxta subst. verbale* (*cf. l. 9*): PLAVT. Truc. 258 quid tibi ad hasce accessio aedis est -e? CVRT. 6, 7, 17 neque ... -ius aditus ei patebat (*nisi iungas cum verbo*).

(III) *verba videndi, audiendi, noscendi* (*nisi -e ad struct. pendentes trahas, ut non respiciatur, unde sit prospectus sim., sed ubi sint, quae videntur; cf. p. 1959, 8*): PLAVT. Rud. 214 nec -e usquam hic quidem cultum agrum conspicor. CIC. Arat. 4 -e conspicies ... signum ([*Arat. 233* ἐγγύθι, *Germ. 234* propiore ... signo]. 170 -e c. ... stellas. Att. 5, 18, 2 Ciliciam -e conspiciente ... loco. *al.; cf. subst. verbale* CLAVD. DON. Aen. 9, 320 p. 231, 26 longe, inquit, prospice ...; quid adferret commodi -[r]ius procurata conspectio?). Verr. II 5, 160 qui tam -e iam Italiam ... videret (Mur. 4 [*in imag.*] me ... -e iam ex magna iactatione terram videntem. SEN. Phoen. 498 ut viderem -ius *nefas*. LVCAN. 8, 63. *al.*). fam. 10, 2, 1 ubi me et melius et -ius audiant armati quam senatores (TAC. ann. 13, 57, 1 eos ... locos propinquare caelo precesque mortalium a deis nusquam -ius audiri [*nisi transl. ut p. 1959, 58*]). SALL. hist. frg. 4, 4 castra ... succedere et -e rationem *locorum* explorare. VERG. Aen. 12, 218 ut -ius cernunt *pugnaturos* ([SERV. diligentius *coll. p. 1959, 13*]. OV. am. 2, 11, 26 navita ... cum ... -e tam letum quam -e cernit aquam. LIV. 9, 18, 7 *civitate* cernente ... -e fumantes ... ruinas. *al.*). HOR. epist. 1, 1, 67 ut -ius spectes *tragoedias* (OV. epist. 19, 59 te ... -e iam spectare natantem. *al.*). LIV. 2, 6, 7 Arruns ubi ... procul consulem esse, deinde iam -ius ac certius facie quoque Brutum cognovit (*cf.* noscere: STAT. silv. 1, 1, 76 te -e nosse ... *teque* vicina sede tueri. PLIN. epist. 6, 16, 7 -ius). MANIL. 1, 737 dum nova miratur -ius spectacula mundi *Phaethon*. *al.*

(IV) *quaelibet verba*: Ⓐ *vario respectu* (*exempla selecta inde a* SEN.): PLAVT. Bacch. 773 quis loquitur -e? (Rud. 229sq. quoianam vox mihi -e hic sonat? :: pertimui, quis hic l. -e?). VARRO ling. 6, 24 -e faciunt diis Manibus *sacrificia*. rust. 1, 12, 3 siquae *bestiolae* -e nascuntur et inferuntur *in villam*. *al.* VERG. Aen. 11, 564 magna -ius iam urgente caterva. PROP. 4, 6, 45 *naves Cleopatrae* nimium remis audent -e. OV. rem. 618 de -e currenti flumine. LIV. 1, 14, 4 aliud multo -ius ... bellum ortum (*cf.* 3, 15, 4 a Volscis ... bellum timebatur -iusque aliud novum malum ... exortum). VITR. 8, 3, 13 (*de sole*) -ius aut longius cursum faciendo. CELS. 7, 2, 4 quo -ius reperiatur *pus sub cute* (*cf. p. 1953, 16*). 7, 5, 1ᴮ -ius petitur *telum extrahendum* (SEN. Med. 187 nostros -ius affatus petit. MART. 1, 117, 8 [*6* longum est] quod quaeris, -ius petas). SEN. Tro. 515 te ... amove. :: levius solet timere, qui -ius timet (LVCAN. 10, 47 Eoi -ius timuere sarisas *Macedonum*, quam nunc pila *nostra* timent, populi. *cf.* SIL. 1, 32 *ubi Romam* totum signa videt victricia ferre per orbem, iam -ius metuens *Iuno Carthaginiensibus*). nat. 2, 32, 7 submissiora *sidera* forsitan -ius in nos vim suam dirigunt. 4, 11, 4 altiorem montem, quia solem -ius excipiat, magis calere debere. CVRT. 7, 1, 14 qui *armigeri* -me sequebantur. COLVM. 5, 6, 11 *ramos* vel -ius ferro compescunt vel longius promittunt. PLIN. nat. 8, 122 *chamaeleo* reddit ..., quemcumque *colorem* -me attingit. 21, 36 rosa recens a longinquo olet, sicca -ius. MART. 1, 49, 30 vocabitur venator et veniet tibi conviva clamatus -e (*sc. ex vicina silva*). TAC. ann. 2, 70, 2 Piso ... naves solvit moderabaturque cursui, quo -ius regrederetur, si *eqs.* (*an trahas ad b?*). *al.* *sine verbo*: CIC. fin. 2, 36 quid iudica⟨n⟩t sensus? dulce amarum, ... -e longe, stare movere *eqs.* Ⓑ *respicitur ordo dictorum, scriptorum* (*ita ut quaedam vergant ad 2; non nisi superl.* -me): *de iis, quae antecedunt*: CIC. inv. 1, 28 si non ab eo, quo in -me desitum erit, deinceps incipietur *narratio*. part. 137 quae paulo ante (*sc. 132*) praecepta dedimus ... quaeque -me (*sc. 134*). nat. deor. 1, 37 quem -me nominavi. LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 43 quae -me s⟨cripta⟩ s⟨unt⟩ (*cf. ibid. 46* s⟨upra⟩ s⟨cripta⟩). CELS. 3, 4, 18 de qua *febre* -me dictum est. 5, 8 lac ..., quod ⌊-me⌋ comprehensum est (*Marx*; -e capite supra *vel* proximo c. s. *codd.; respicitur 5, 7*). *al.* PLIN. nat. 2, 246 non minore quam -me dicto spatio. *al.* (*cum abundantia quadam*: GAIVS inst. 1, 152 ut -me supra diximus [*cf. l. 43*]). *de iis, quae sequuntur*: CIC. de orat. 2, 236 id -me quaeritur. PLIN. nat. 3, 47 quorum oppida ... -me dicemus. 22, 16 haec ... -me restant ex iis, quas priore libro nominavimus. *al.*

β *indicatur structuris (haud raro ad locutionem verbalem pertinentibus), quibus illustratur*: ① *quo appropinquetur, cui aliquid vicinum sit*: Ⓐ *per praepos.*: ① ad: PLAVT. Aul. 442 si ad ianuam huc accesseris ... -ius (Mil. 1270 si accesserit -e ad te. *al.* TER. Hec. 316 ad fores. CIC. Phil. 13, 46. *al.*). Bacch. 723 supsequere -ius me ad fores. Cas. 663 nec quemquam -e ad se sinit adire (Rud. 831). *al.* LVCIL. 842 qui -e ad ostium aspiraverint. RHET. Her. 3, 15, 26 ut quam -me ... vultum admoveamus ad auditores (LACT. mort. pers. 44, 3. *al.*). LVCR. 5, 711 quanto -ius iam solis ad ignem labitur *luna*. VARRO rust. 2, 2, 15 nata recentia ad ignem -e ponunt. LIV. 2, 24, 5 cum hostes -e ad portas essent (*item fere* 3, 40, 10, *nisi locos ad II trahas; certe huc spectat* VITR. 8, 3, 15 ad ... fontem -me est arbor). 3, 26, 1 *exercitus hostium* -e ad moenia urbis ... venit (MANIL. 3, 344 quanto ad gelidas -ius quis venerit arctos). 3, 48, 5 seducit ... nutricem -e Cloacinae ad tabernas. *al.* *superl.* -mum: CHIRON 228 ruptionem facere vesicae ad cervicem, -mum ad ipsum anum. ② *varias* (*cf.* ante *p. 1963, 41*): SEN. Herc. f. 983 Erinys ... adustas -ius ac -ius sudes in ora tendit. VET. LAT. deut. 13, 7 (Lucif. non parc. 2) ex dis nationum, quae circa te -me aut longe (*brevius quam gr.* τῶν περὶ κύκλῳ ὑμῶν, τῶν ἐγγιζόντων σοι κτλ., *Vulg.* quae iuxta vel procul sunt). CET. FAV. 27 p. 308 quae *loca* -me sub solis cursu habentur (*e Vitr. 7, 13, 2* quae proximae sunt solis cursui).

Ⓑ *per adv.* (*cf. l. 51*): CIC. Att. 11, 15, 3 occultene aliquo -ius veniendum? (11, 20, 2 a. -ius accedam). LVCR. 2, 962 quo decursum -e iam siet (*in imag., cf. 960* leti iam limine ab ipso. *an ad II?*).

Ⓒ *per dat.* (*cf. p. 1952, 16, vix addas l. 14. p. 1953, 58*): LVCR. 3, 906 nos ... te -e busto ... deflevimus. CAES. civ. 1, 72, 5 quam -me potest hostium castris, castra communit. LEX Iul. *v. p. 1955, 35.* NEP. Hann. 8, 3

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Antiochus, si Hannibali paruisset, -ius Tiberi quam Thermopylis ... dimicasset. VERG. georg. 1, 355 *cur* agricolae -ius stabulis armenta tenerent. 4, 47 neu -ius tectis taxum sine. VITR. 10, 8, 1 foraminibus -me ... conlocati aerei delphini. CELS. 7, 7, 8^F -ius ipsis pilis incidendum *est.* 8, 1, 5 *narium foramina* quo -ius ori descendunt, eo magis *eqs. al.* SEN. benef. 6, 34, 1 ut ostio ... -ius adsideas. epist. 25, 7 *si es intemperans,* in turbam tibi a te recedendum est: istic malo viro -ius es (*in imag.; item*: TERT. cast. 10 l. 11 si orationem facit ad dominum, -e est caelo. *al.*). LVCAN. 2, 398 *ubi Italia montibus suis* -ius ... accessit Olympo ([*sc. caelo*]. VAL. FL. 4, 635 -ius ... accedite dextrae. *al.*). PLIN. nat. 6, 41 ubi Darium Alexander debellavit -me Syriae. 17, 110 quam -me terrae *inseri. al.* VAL. FL. 3, 139 elatae -ius succedere dextrae. SIL. 1, 545 (*540* femine adverso ... sedit *lancea*) -ius si pressa furenti hasta foret. 14, 317 ubi se -ius tectis urbique tulere. *al.*

(II) *unde aliquid distet, procedat sim.*: (A) *per praepos.* ab: CIC. Verr. II 2, 6 tantum civium numerum tam -e a domo ... detineri *negotiis* (*sc. in Sicilia*). 5, 6 cum esset in Italia bellum tam -e a Sicilia (OV. trist. 4, 4, 85 a ... mea terra -e sunt funebria sacra *Taurorum.* SEN. Herc. O. 1443 tam -e a caelo fui? nat. 4, 8 quae *aëris pars* -e a terris est [-e terras *var. l.*]. epist. 41, 1 -e est a te deus, tecum est, intus est. *al.*). Pis. 26 -e a meis aedibus ... sedebas. Att. 8, 14, 1 quae *loca* a Brundisio absunt -ius quam tu bidui aut tridui (*sc. iter sim.,* biduum aut triduum *trad.*). *al.* BELL. Hisp. 15, 3 ut caedem -me a vallo fecerint. SEN. Herc. f. 978 profugit umbras Tityos ac ... quam -e a caelo stetit. *al.* COLVM. 1, 6, 8 omnes *pastores* ... quam -me alter ab altero debent habitare. *al.* (B) *per adv.* (*cf. l. 38*): LVCR. 6, 403 *an Iuppiter in nubes* descendit, -e ut hinc teli determinet ictus? (OV. epist. 18, 50 h. -e litus abest [hic *et* adest *var. ll.*]). LIV. 26, 10, 3 unde -me poterat, moenia ... contemplabatur. (C) *per gen.* (*fort. sec. gr.* ἐγγύς *c. gen.; cf. p. 2034, 62 et* longe *c. gen. vol. VII 2, 1650, 79 et e. g. Callebat, Sermo cotidianus, 1968, 241 ad Apul. met. 5, 9, 3*): EXPOS. mundi 20 horum *Persarum* ... -e Saracenorum gens degit (*rec. D* his sociantur).

(III) *quantum aliquid distet:* *in sermone legis* (*cf. p. 1962, 6*): IVS IVR. milit. Gell. 16, 4, 2 in exercitu decemque milia passuum -e furtum non facies. LEX Corn. (coll. Mos. 1, 3, 1) quod in urbe Roma ˻-iusve˼ M passus factum *est* (˻ ˼ proprius *sim. trad.*). Iul. munic. (CIL I^2 593) 64 quei ⟨urbei⟩ Romae ˻p(ropius)ve˼ urbei Romae ⟨p(assus) M⟩ publice feient (˻ ˼ aut *aes. cf. p. 1962, 11*). LIV. 34, 1, 3 (*lex Oppia*) ne qua mulier ... iuncto vehiculo in urbe oppidove aut -ius inde mille passus ... veheretur. VAL. MAX. 2, 4, 2 (*ex S. C.*) in urbe -iusve passus mille. *exempla cetera* (*addas l. 21, cf. p. 1958, 71*): BELL. Hisp. 41, 4 ut aqua ... nusquam reperiretur -ius milia passuum VIII (*sim.* 41, 5). PLIN. nat. 5, 88 *Palmyra* abest ... a proximo ... Syriae litore CCIII (milia *passuum*) et a Damasco XXVII (milibus) -ius. 17, 243 quanto -ius ab urbe ... facta esset *internecio* (*al., v. e. g. p. 1954, 57. 61 et cf. 1958, 73. 1962, 36. al.*). 24, 116 cubito -ius adlabi *baculum quoddam.*

b *pertinet ad intervallum, quo vicina distant, sc. iter breve* (*non nisi compar. vel superl.; addasne p. 1954, 34? cf. p. 2028, 38. 2035, 1*): TER. Ad. 580 hac multo -ius ibis et minor est erratio. LIV. 9, 44, 10 *consul,* qua duci -me potest, ... legiones ad collegam ... ducit (40, 21, 7 quae -me itinera ad mare ... ducerent). EDICT. imp. Aug. (CIL X 4842) 27 *res necessarias,* ˻quo˼ -me poterit, advehere, adferre, adportare (˻ ˼ *itinere? exspectes* qua; *cf.* POMPON. dig. 8, 4, 11, 1 ut adire *rivum,* qua -me possim, *liceat*). LVCAN. 9, 685 *Perseus* pensabat iter -iusque secabat aera, si medias Europae scinderet urbes (*cf. Adnot.* non longius circuisset).

2 *vi temporali*: **a** *significatur distantia parva eorum, quae appropinquant* (*quae a re praeterita non longe absunt l. 75. p. 1956, 13. 18; praeter p. 1956, 26 adhibetur fere in locut. verbalibus, sc. posit.* -e *vel compar.* -ius, *sed superl.* -me *p. 1956, 14; accedit dat. l. 61. 65. p. 1956, 13, praepos.* ad *p. 1956, 14sq.,* ab *l. 73. p. 1956, 18. 23sq., struct. verb. p. 1956, 2*): **α** -e (-ius) esse *vel* adesse (*sine copula l. 71*): (1) *pro subi. est subst. rei vel etiam persona* (*sc. l. 75sq.*): PLAVT. Aul. 275sq. nunc nobis -e adest exitium, ... (276) nunc probrum atque partitudo -e adest, ˻ut fiat palam˼ (*per epexegesin potius quam pro subi.; item*: VVLG. Ier. 48, 16 -e est interitus Moab, ut veniat. *cf. p. 1960, 14*). Pseud. 60 cras ... sunt *Dionysia*; -e adest exitium mihi. OV. rem. 400 -e promissae tempora noctis erunt. met. 9, 674 cum iam -e partus adesset. fast. 1, 583 -e tempus adesse. trist. 1, 3, 5 iam -e lux aderat, qua me discedere ... iusserat. LIV. 36, 34, 2 *Naupactus* iam per duos menses – et iam -e excidium erat – oppugnabatur. SEN. Ag. 47 enses ... video ...; iam scelera -e sunt. epist. 110, 4 -e est rerum omnium terminus, -e est *eqs.* LVCAN. 9, 265 nunc ..., cum -e libertas (*item sine copula*: SIL. 17, 535 *Hannibal* tandem -ius sperans ingentia [*nisi conferre malis p. 1953, 65sqq.*]. STAT. Theb. 10, 381 -e saeva dies). *al.* -e est ab: SEN. dial. 6, 23, 3 quidquid ad summum pervenit, ˻ab exitu˼ -e est (ad exitum *trad.*). epist. 15, 11 *hic dies* -e ab ultimo est. 30, 16 -e a nobis esse ... mortem *eqs.* 81, 8 dum -e est *aliquis* ab accepto *beneficio* (*item respiciuntur praeterita*: PLIN. nat. 14, 47 tam -e ab origine rerum sumus). *al.* (II) *pro subi. est struct. verb.* (*vel ex ea intellegitur*): *enunt. temp.* (*dubium, num recte servetur loco corrupto* PLAVT. Men. 984 -e est, quando ... pretium exsolvet *erus* [*v. app. crit. et Gratwick, 1993, ad l., qui coni.* prodest]): TER. Andr. 152 -e adest, quom alieno more vivendumst mihi. *enunt. consec.* (*minus probabiliter addas p. 1955, 62sq.*): VVLG. Is. 14, 1 -e est, ut veniat tempus ..., et dies ... non elongabuntur. Ezech. 36, 8. *acc. c. inf.*: VIRG. gramm. epit. 9, 2, 3 -e erat ... Phoebum occasu ... imos invisere priscos.

β *usu vario* (*exempla certiora; ceterum vim temporalem non negaverimus sublucere e. g. p. 1958, 66. 1959, 58sqq.*): PLAVT. Truc. 402 iam decimus mensis adventat -e. TER. Ad. 307 partus instabat -e. CIC. Brut. 174 horum aetati -e coniunctus L. Gellius. leg. 2, 27 quoniam antiquitas -me accedit ad deos (Cato 71 quo -ius ad mortem accedam. *sine praepos.*: CAEL. Cic. fam. 8, 14, 2 quo -ius ea contentio ... accedit, eo clarius id periculum apparet. SEN. dial. 5, 42, 4 pereuntis dies imputat *fatum* -iusque ac -ius accedit. epist. 77, 11 cum -e accessit *ad mortem,* ... tremit. *al.*). Tusc. 1, 26 quae *antiquitas* quo -ius aberat ab ortu et divina progenie, hoc melius *eqs.* (Cato 77 eo ... melius ..., quo ab ea *morte* -ius absum). PROP. 2, 28^b, 58 longius aut -ius mors sua quemque manet. LIV. 1, 58, 3 cum *Lucretia* ... nullam opem, -e mortem imminentem videret. SEN. epist. 101, 7 stat quidem terminus nobis ..., sed nemo scit nostrum, quam -e versetur ˻a termino˼ (terminus *trad.,* terminum *Bücheler; cf.* 120, 17 cotidie ... -ius ab ultimo stamus). *al.* CVRT. 4, 7, 22 quo ... nox -ius vergit ad lucem. LVCAN. 6, 416 discriminis horam adventare ..., -ius iam fata moveri. *al.* *iuxta locut. praepos.*: CLAVD. DON. Aen. 6, 255 p. 543, 18 haec fiebant per umbram, -e tamen sub solis exortum.

b *significatur punctum temporis non remoti, quo aliquid acciderit vel futurum sit* (*non nisi superl.* -me *praeter p. 1957, 14; iuxta verba passim, iuxta subst. vel adi. l. 49. 59. p. 1957, 12*): **α** *spectat ad antecedentia*: (1) *exempla varia*: (A) *forma* -mum: LEX agr. (CIL I^2 585) 79 quom in ameicitiam populei Romani -um ⟨venerunt *populi quidam*⟩ (*si recte suppl. viri docti; conferendum vid. p. 2038, 20*). (B) *forma* -me (*exempla selecta*): CIC. Verr. II 3, 178 eas poenas, quas -me meruisset (*opp. scelera superiora*). Font. 13 qui erant hostes, ... qui -me fuerant *eqs.* (-mi *codd.*). Cato 22 fabulam, quam ... -me scripserat. nat. deor. 2, 61 *Mentem et Fidem* in Capitolio dedicatas videmus -me a ... Scauro. CAES. Gall. 1, 24, 3 quas *legiones* ... -me conscripserat. LIV. 35, 40, 6 Bruttiorum -me fuerat ager, Brutti ceperant de Graecis. SEN. contr. 7 praef. 4 quem -me dicentem ... audierat. PLIN. nat. 16, 213 qui -me viso eo *simulacro* scripsere. 19, 142 in cados olei quam -me siccatos. LEX Irnit. 10 A 54 quae *lex Iulia* ... -me lata est (*formula legis antiquioris iterata*). PLIN. epist. 7, 29, 2 -me adnotavi *monimentum.* MAVRIC. dig. 31, 57 sicuti divus Hadrianus ... et -me imperator Antoninus ... constituit. APVL. met. 1, 4, 2 Athenis ˻-me˼ et ante Poecilen porticum ... circulatorem aspexi (˻ ˼ -mo *trad., quod fort. defendi potest coll. p. 2038, 37; de vi locali cogitat Helm, Phil. Woch. 1930, 506*). AVG. trin. 3, 5, 11 *deus* eandem materiam ex virga Moysi in carnem serpentis -me ac velociter vertit. COD. Theod. 12, 19, 1 qui ... intra hos -me quadraginta annos docebuntur fuisse suscepti (*attributive, cf. e. g. p. 2037, 64sqq. 2038, 24*). *pendet e praepos.*: TERT. virg. vel. 3, 1 ad usque -me utrique consuetudini communicabatur (*cf. e. g.* usque ad nunc *vol. I 559, 32sq.*).

(II) *accedunt vel opponuntur aliae indicationes temporis* (*exempla potiora*): LEX Corn. de XX quaest. (CIL I^2 587) 2, 41 -me ante hanc legem (*vi temp. explicat Crawford, Roman Statutes I, 1996, 300. item explicatur per praepos.* ante: CIC. Balb. 55 mitto vetera; -me dico ante civitatem Veliensibus datam ... praetorem ... tulisse *rogationem* [*a. 96 a. Chr.*]. *per adv.*: CASSIAN. c. Nest. 2, 1, 1 qui -me ante hos *haereticos* male secuti sunt). CIC. off. 2, 20 interitus exercituum, ut -me trium, saepe multorum (fam. 6, 10^a, 1 et Sestio et saepissime Attico nostro -meque Theudae ... totum me patefeci). fam. 5, 17, 2 et primis temporibus illis ... et -me, recenti adventu meo (*item explicatur per abl. l. 65. 66. 68 et* PLIN. nat. 7, 33 -me, supremis divi Augusti [*antea affertur exemplum* Horatiorum Curiatiorumque]). 11, 7, 3 suscepta tibi, *Brute,* causa iam bis est ..., primum Idibus Martiis, deinde -me ... copiis comparatis (*sim. opp.* primus *supra l. 61*). 13, 17, 1 cum aliquotiens antea, tum -me hoc ... bello (*sim. opp.* ante: LIV. 39, 55, 7 in agrum, qui -me Boiorum, ante Tuscorum fuerat). VELL. 2, 130, 2 cum alias, tum -me incenso monte Caelio (PLIN. epist. 9, 27, 1 cum frequenter alias, tum -me sensi). SVET. Dom. 4, 3 non quo *anno* Claudius -me, sed quo olim Augustus ediderat *ludos saeculares* (AVSON. 21 [419 S.], 8 quas *appellationes* olim virtus dedit, quas -me fortuna concessit. AMBR. in Luc. 9, 32. *al.*). *al.* *?iunctura abundanti* here -me (*si recte trad.*): PETRON. 74, 15, *v. vol. V 2, 850, 45sqq. VI 3, 2658, 22.*

β *spectat ad insequentia* (*cf. p. 1958, 15*): CIC. ac. 2, 16 cuius *Arcesilae* primo non admodum probata ratio ... -me a Lacyde solo reten-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ta est, post autem confecta a Carneade (*sim. opponitur in serie*: PLIN. nat. 16, 97 primo favonio *germinat* cornus, -me laurus. 21, 64 florum prima …, post …, -me. *al.; per imaginem motus describitur situs e. g.* MART. CAP. 8, 832 *colurus primus* mox summum contingens Persei caput …, -me manum secans … ad cardinem pervenit mundi. *aliter p. 1956, 65*). Tusc. 1, 19 ut multo ante veteres *philosophi dixerunt*, -me autem Aristoxenus (*sc. saec. IV a. Chr., vix ad p. 1956, 66*). PAVL. FEST. p. 75 -me quemque captum (*v. p. 1275, 20*). COLVM. 9, 15, 11 -me cum castrabuntur *alvi*. PLIN. epist. 1, 10, 11 cum in urbem -me veneris. TRAIAN. Plin. epist. 10, 57, 1 -me tibi rescribam, cum *eqs.* DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532; *a. 138/161*) 2, 22 illut certe -me fieri opo⟨r⟩tet (*postea*: primo quoque tempore). TERT. resurr. 1, 5 Platonici immortalem animam … adhuc -me … in corpora remeabilem adfirmant (*'paulo post mortem' intell. Evans, 1960, ad l. 68 trahunt alii*). SERV. auct. Aen. 2, 704 ⌊quoniam -e⌋ moriturus *sum* (⌊ ⌋ quippe *Serv.*). AVG. civ. 3, 17 p. 125, 11 nisi -me alio proelio Romani abscederent superiores. *al.*

3 *qualibet vi incorporali* (*sublucente hic illic vi imaginis; cf. p. 1952, 71*): **a** *usu vario pertinet ad*: **α** *animantes inter se coniunctos vinculo*: (I) *necessitudinis, cognationis*: (A) *vario usu* (*generaliter de cognatione sec. naturam humanam* CONC.): PLAVT. Aul. 236 quam ad probos propinquitate -me te adiunxeris, tam optumumst. VELL. 2, 96, 1 mors … Agrippae … admovit -ius Neronem Caesari; quippe … Iulia, quae fuerat Agrippae nupta, Neroni nupsit. CLAVD. carm. min. 30, 106 adoptat te patruus *et* … -ius, quam si genuisset, amavit … fratris subolem. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 70, 8 (*respicitur verbum caro factum*) aliter … eum conversari -me nobis non erat possibile (*gr. I 1, 2 p. 41, 18* ἐγγύτερον, I 2 p. 55, 14 -ius). *al.* (B) *technice compar.* -ius *in significando gradu cognationis*: LEX Cincia (frg. Vat. 298) dum *aliquis* sobrinus sobrinave -iusve ⌊eo sit⌋ (eos et *trad.; v. Crawford, Roman Statutes II, 1996, 742*). repetund. (CIL I² 583, 20. *inde suppl.* 10 *et* 22) queive ei sobrinus siet -iusve eum ea cognat⟨ione⟩[m] attingat (VLP. dig. 47, 10, 5 pr. [*e lege Corn.*] ea c. adfinitateve. *cf.* LEX Vrson. [CIL I² 594] 95, 18 contingat). *inde* -ius sobrino (sobrina, sobrinis) *de cognato quodam quinti gradus* (*subaudiendum vid. part. notionis q. e. constitutus, accedens sim.; cf. p. 2030, 6*): GALL. Fest. p. 297 (*in serie graduum descendente*) fratrem et fratrem patruelem et consobrinum et -ius [con]sobrino et ⌊sobrina⌋ (*an* sobrinum, *ne desit gradus sextus?*). FEST. p. 230 (*e Gall.?*) '-ius s.' mihi est consobrini mei filius … et patris mei consobrinus. PAVL. dig. 38, 10, 10, 16 p. 357, 17 personae, quas enumeravimus, … -ius sobrinis vocantur. *al.* sent. 4, 11, 5 (*item fere* FRG. de grad. cogn. 7; *de quinto gradu*) ⌊-ius s.⌋ sobrina id est patrui magni, … materterae magnae filius filia (⌊ ⌋ proprius sobrinus *codd. Paul.*, -ius sobrinus *codd. frg.*).

(II) *caritatis, praesidii, fidei sim.*: (A) *vario usu*: HOR. sat. 2, 6, 52 deos (*sc. principes viros*) … -ius contingis. STAT. silv. 5, 1, 184 *te* vidi altae -ius -iusque accedere dextrae *Caesaris*. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 111 p. 603 *regina* -ius eos *Pharisaeos* aspiciebat (*gr.* τούτοις περισσὸν δή τι προσεῖχεν). PAVL. NOL. epist. 11, 3 facti sunt mihi, qui -e, longe, et, qui longe, -e (*de amicis cognatisque sec. l. 53*). *al.* (B) *in religione Iudaeorum et Christianorum* (*maxime in iunctura* -e esse): *opponitur* longe: VET. LAT. Eph. 2, 13 (Tert. adv. Marc. 5, 17, *sim. al. et* VVLG.) in Christo vos, *gentiles*, qui eratis l., facti estis -e in sanguine eius (*gr.* ἐγγύς, *cod. 75* iuxta). 2, 17 (cod. 77, *sim.* VVLG.) euangelizavit pacem vobis, qui l., et pacem his, qui -e (*gr.* τοῖς ἐγγύς, *cod. 75* qui iuxta. *inde e. g.* IREN. 3, 5, 3). TERT. adv. Marc. 5, 17 p. 636, 25 qui fecit duo unum (*Eph. 2, 14*) Iudaicum scilicet *genus* et gentile, quod -e et quod l. DOCTR. apost. 6, 4 haec … si … feceris, -e eris vivo deo; quod si non feceris, l. eris a veritate. VVLG. Ier. 12, 2 -e es tu ori eorum *impiorum* et l. a renibus eorum. AVG. in psalm. 39, 20 *deus est* l. a superbis, -e ad humiles. 84, 11 amas deum, -e es, odisti deum, l. es. EVSEB. GALLIC. hom. 59, 8 *deus* l. est cum irascitur, -e est cum placatur; … praesentem illum facit misericordia. *al.* *exempla cetera*: VET. LAT. psalm. 33, 19 (Hil. in psalm. 137, 14, *sim.* Aug. in psalm. 6, 10. *al.*) *deus* -e est his, qui *eqs.* (*gr.* ἐγγύς, *Cypr. testim. 3, 6* proximus [prope *var. l.*], *cod. 300. al.* = *Vulg.* iuxta). 118, 151 (cod. 300. *al., sim.* VVLG.) -e es, domine, et omnes viae tuae veritas. 144, 18 (*ibid.*) -e est dominus omnibus invocantibus eum. PAVL. NOL. epist. 1, 10 data … cervice in iugum Christi video … me … deo -ius admotum in spiritu ipso Christi … versari.

β *similitudinem, condicionem fere aequalem sim.* (*cf. l. 12*): (I) -e accedere (*cum praepos.* ad *saepe, dat. l. 74. p. 1958, 8, adv. l. 73*): CIC. Verr. II 2, 7 ut -me ad … disciplinam illam *Romanorum* veterem … videantur accedere *Siculi* (*item de animantibus*: Lig. 38 homines … ad deos nulla re -ius accedunt quam *misericordia*. ac. 2, 131 Aristoteles eiusque amici huc [*ad Academicos quosdam*] -me videntur accedere. fam. 11, 21, 4 me huic tuae virtuti -me accedere. *al.* VARRO ling. 10, 4 qui -me accedunt ad id, ut omnia habeant eadem, vocantur gemini. *al.*). de orat. 1, 262 utrius oratio -ius ad veritatem videretur accedere. part. 124 etiam si -ius accedat ad consuetudinem mentemque sermonis defensoris definitio. Cato 51 *voluptates agricolarum* ad sapientis vitam -me videntur accedere. nat. deor. 1, 96 ad similitudinem … deorum -ius accedebat humana virtus quam figura (Att. 7, 2, 3. FEST. p. 329 ⟨squalidum⟩ …, quod -m[a]e ⟨squamae ad s. pi⟩scium accedit [*suppl. sec.* PAVL.]. *al.*). *al.* VARRO ling. 8, 52 qui *nominatus* accedunt -me ad ⟨in⟩finitam naturam articulorum. PLIN. nat. 34, 8 candidum *aes* argento nitore quam -me accedens. 37, 13 nulla gemmarum magnitudine hodie -e ad hanc amplitudinem accedente. *al.* (II) *exempla cetera*: *indicatur, cui aliquid simile sit*: CIC. Brut. 109 *M. Drusus fuit* vir … oratione gravis … eique -me adiunctus C. Drusus frater fuit (*dat. simul c. verbo iungendum est ut*: SEN. dial. 9, 2, 1 quaero … cui talem adfectum animi similem putem, nec ulli -ius admoverim exemplo quam *eqs.* QVINT. inst. 1, 9, 2 quae *Aesopi fabellae* fabulis nutricularum -me succedunt [*nisi ad p. 1956, 74*]. *al.; sine verbo*: VARRO rust. 2, 9, 1 -e … haec, *pecora suilla*, apris. COLVM. 3, 1, 8 solum nec densum nimis nec resolutum, soluto tamen -ius. *al.*). fam. 9, 13, 2 -me atque ille aut etiam aeque laborare (*item per comparationem*: FRONTO p. 179, 13 *pecuniae tantum* reliquit, usurarium -ius quam propri⟨um⟩. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 139 *Moses* in templo mensam posuit -me velut Delphicam [*gr.* Δελφικαῖς παραπλησίαν]. 8, 66 ut omnem altitudinem haberent *domus* -me sicut domus inferior [*gr.* παραπλήσιον]). SEN. epist. 58, 32 -e est a timente, qui fatum segnis expectat (*item per praepos.* ab: TAC. hist. 1, 10, 1 *Mucianus tunc* tam -e ab exule fuit, quam postea a principe. HERM. vulg. sim. 8, 6, 5 *haeretici sim.* -e ab illis *proditoribus* erant [*gr.* ἐγγὺς αὐτῶν, *Pal.* iuxta illos erant]. *al.*). QVINT. decl. 267, 3 ut -ius spectent *indicia* ad priorum temporum paenitentiam (HIST. AVG. Alb. 13, 1 fuit … voce muliebri et -e ad eunuchorum sonum [*nisi ad II*]. *al.*). *sine tali indicatione*: HOR. epist. 2, 2, 61 carmine tu gaudes, hic delectatur iambis, ille Bioneis sermonibus …; tres mihi convivae ⌊-e⌋ dissentire videntur poscentes … diversa (⌊ ⌋ *i. similiter ac illi; ad II trahunt alii*). VET. LAT. Hebr. 2, 14 (Mutian. Chrysost. hom. 4 p. 265) quoniam … pueri communicaverunt carni et sanguini, -mius etiam ipse *Christus* eisdem *substantiis* participatus est (-mus *cod. Monac., gr.* παραπλησίως; *explicat Mutian. ibid.* non … phantasia, *Vulg.* similiter, *ut Mutian. ibid. 5 p. 269; cf. p. 1963, 6. 1973, 14*). CASSIOD. hist. 4, 22, 3 *Ariani* Macedonium statuerunt episcopum …, quoniam -me sancto spiritui blasphemabat (*Theodoret. 2, 6, 1* παραπλησίως αὐτοῖς).

γ *locum ordine constitutum, sc. superl.* -me *de loco seriei secundo* (*in serie cognationis p. 1957, 33, temporum p. 1957, 1*): *vario usu*: CIC. Cluent. 84 sapientissimum esse … eum, cui …; -me accedere illum, qui *eqs.* Rab. Post. 33 si … redissem, me … maxime, sed -me illum quoque fefellissem. fin. 3, 52 quorum ordo -me accedit, ut secundus sit, ad regium principatum. off. 2, 11 -me … et secundum deos homines hominibus maxime utiles esse possunt. PLIN. nat. 10, 46 (*43* praecedent … ordine *pavones*) -me gloriam sentiunt *gallinacei*. 11, 222 *sanguis* taurorum celerrime coit, … -me aprorum. 12, 45 -me laudatur Syriacum *nardum*, mox Gallicum, tertio loco *eqs.* 16, 137 (*136* illud maxime mirum) illud -me mirum. 17, 166 *vitis tribus* seritur modis: optime in pastinato, -me in sulco, novissime in scrobe. *al.* -me ab: VELL. 2, 124, 4 mihi fratrique meo … -me a nobilissimis … viris destinari praetoribus contigit. 2, 127, 1 ut divus Augustus M. Agrippa *usus sit* et ⌊-me⌋ ab eo Statilio Tauro (⌊ ⌋ maxime *trad.*). CELS. 2, 1, 1 saluberrimum ver est, -me deinde ab hoc hiems. 4, 14, 2 frictione uti diutissime in scapulis, -me ab his in bracchiis …, leviter contra pulmonem. 4, 27, 1ᴬ. PLIN. nat. 16, 218 a praedictis morus -me laudatur. 18, 357.

δ *quaelibet vicina* (*etiam actus, eventus, qui facile fieri possunt e. g. l. 66sqq.* [*cf. p. 1959, 70*]): (I) *indicatur, cui aliquid vicinum sit vel unde non longe distet sim.*: accedere ad: CIC. inv. 2, 128 multo -ius accedere ad scriptoris voluntatem. 2, 146 *lex quaedam* -ius ad causam accedere videtur et ad iudicium magis pertinere. part. 123 uter ad communem verbi vim … magis et -ius accesserit. fin. 4, 24 ut -ius ad ea … accedam, quae a te dicta sunt. div. 1, 34 interpretes, ut grammatici poetarum, -me ad eorum, quos paupertatem imitati -e ad inopiam accesserunt. *al.* *exempla cetera*: CIC. fin. 4, 64 si plures ex alto emergere velint, -ius fore eos … ad respirandum, qui ad summam aquam iam appropinquent (NEP. Ham. 2, 3 cum -e iam ad desperationem pervenissent [*an ad II? sim. dubites*: CVRT. 7, 4, 22 inopia frumenti … -e ad famem ventum erat. 10, 6, 12 iam … -e ad seditionem pervenerant *milites*]. VAL. MAX. 4, 1 ext. 8 quo longius a licentia retraxit *regnum*, hoc ad benivolentiam civium -ius admovit. QVINT. inst. 6 prooem. 13 te … adoptione ad omnium spes honorum -ius admotum [prius *trad.*]. *al.*). SEN. Herc. O. 764 quam -e a leto … iaceat Alcides (*item accedit* ab: dial. 7, 1, 1 quanto … -ius ab eo simus, ad quod nos cupiditas … impellit. TAC. dial. 23, 4 -e abest ab infirmitate, in quo sola sanitas laudatur. *al.*). epist. 95, 55 ut

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fortitudinem complectamur, iustitiam … -ius etiam quam ceteras *virtutes* nobis adplicemus (*item cum dat.*: VAL. FL. 5, 470 talia miranti ⌊-ius⌋ tulit orsa tyranno [⌊ ⌋ promptus *Meyncke, sed cf. Stat. Theb. 2, 420* in medios si comminus orsa tulisses Bistonas]. SIL. 1, 13 -ius … fuere periclo *Romani quam Carthaginienses.* QVINT. decl. 331, 26 quem petulantia sua morti iam -e admovit. *al.*).

(II) *sine tali indicatione* (*imprimis compar. vel superl., sed v. e. g. l. 60sqq.*): Ⓐ *respicitur actio considerandi, scrutandi, cognoscendi sim.* (*quae fit fere e vicino, sc. diligenter, studiose, penitus sim.*): CIC. Sest. 22 inclusas eius *Pisonis* libidines, qui paulo -ius accesserant, intuebantur (fam. 6, 4, 1 coniectura possis -ius a. *ad res futuras. al.* SEN. dial. 7, 13, 1 sancta Epicurum … praecipere et, si -ius accesseris, tristia. *al.*). VERG. Aen. 1, 526 -ius res aspice nostras ([proprius *var. l.; explicat* SERV. vicinius]. QVINT. decl. 388, 35 ut -ius amissam dignitatem aspiceret). LIV. 25, 23, 12 altitudinem muri, quantum -me coniectura poterat, permensus. SEN. contr. 2, 1, 21 ut diviti displiceret -ius inspectus *filius* (SEN. epist. 30, 9 qualis esset eius *mortis* natura velut -ius inspectae. PLIN. epist. 4, 15, 3 quem diliges …, si … -ius inspexeris. *al.*). 7 praef. 2 qui -ius norant *Albucium* (SEN. epist. 41, 5 divina). 10 praef. 1 leviter tacta delectant, … -ius admota fastidio sunt *scholasticorum studia.* SEN. dial. 9, 17, 2 sunt … qui fastidiant quicquid -ius adierunt ([audierunt *sim. trad.*]. PANEG. 4, 5, 1 existimare … de principibus nemini fas est; … qui mente -ius a., *occaecati sunt*). PLIN. nat. 16, 178 -me … aestimanti *scirpi* hoc videantur esse, quod … papyrum. QVINT. decl. 301, 5 cum … iste nos -ius cognoverit (343, 9 et noveram puellam et -ius in itinere cognovi). 308, 13 hoc -ius colligamus. TAC. ann. 6, 26, 2 quanto -ius mala rei publicae viseret. FLOR. Verg. 3, 7 -ius intuere, utrum *eqs.* (CHROMAT. serm. 41, 3 incipit se ipsum -ius intueri, examinare actus suos). TERT. nat. 1, 1, 3 (*item* apol. 1, 8) rectius suspicari, … -ius experiri. *al.* Ⓑ *respicitur actio significandi, dicendi, exponendi sim., quae fit potius ita: ut res bene teneatur, sc. sine ambage, obscuritate vel sine mutatione, vitio sim. relata*: CIC. div. 1, 55 omnes hoc historici (*sc. narrant sim.*), Fabii, Gellii, sed -me Coelius (*vix recte vim temporalem intellegunt viri docti*; maxime V^2, *v. Timpanaro, 1988, 275 ad l.*). VERG. Aen. 8, 78 o Thybri …, adsis … et -ius tua numina firmes (*sc. quam somnio, quod modo vidi*; proprius *var. l.; i. q.* citius *intellegit* SERV. *coll.* CIC. *l. 74*). VITR. 10, 8, 1 de hydraulicis …, quas habeant ratiocinationes, quam brevissime -meque attingere potero …, non praetermittam. SIL. 15, 200 '…'; talia monstrabat genitor -iusque monebat (*sc. quam verbis modo allatis*). QVINT. inst. 1, 6, 3 analogia …, quam -me ex Graeco transferentes in Latinum proportionem vocaverunt. 6, 2, 20 ut -me utriusque *vocis* differentiam signem, illud (*sc.* ἦθος) comoediae, hoc (*sc.* πάθος) tragoediae magis simile. TERT. nat. 1, 4, 6 Socrates ex ea parte damnatus est, qua -ius temptaverat veritatem. adv. Marc. 4, 13 p. 458, 13 *Christus* adfectavit … de figuris suis peculiariter nomen communicare *Simoni Petro,* puto -ius quam de non suis. MIN. FEL. 19, 2 *Vergilius* nonne apertius, -mius, verius '…' ait *eqs.*? BOETH. in herm. comm. sec. 6, 14 p. 466, 26 *quaeritur,* quae propositio quam propositionem -me efficaciusque destruat. *al.* *ut respondeat ipsi rei naturae, notioni verbi originariae* (*sc.* -me *fere i. q. primum, principaliter*): BOETH. in herm. comm. pr. 2, 14 p. 215, 12 bonum … bonum est … secundum se et -me et naturaliter (*opp.* accidenter). comm. sec. 1, 1 p. 24, 11 -me … et principaliter 'litterae' verba nominaque significant (*postea*: secundo … loco). 6, 14 p. 476, 7 in falsis quae definita sunt …, ea magis et -me veris videntur esse contraria. Ⓒ *vario respectu*: MANIL. 1, 11 *in pace* iam -ius … favet mundus scrutantibus ipsum (*sc. magis e vicino, benignius*; -ius … scrutantibus *iungunt alii, ut locus spectet ad l. 8. cf. p. 1954, 1 et* QVINT. inst. 10, 1, 91 quis … caneret … melius *quam Domitianus* …, quem … *Musae* -ius audirent?). SEN. Tro. 575 magnifica verba mors -e admota excutit (dial. 10, 8, 2 si mortis periculum -ius admotum est *aegrotis.* epist. 13, 11 vicinum periculum vel -e admotum). dial. 9, 10, 5 relictis iis, quae … non possunt fieri …, -e posita speique nostrae adludentia sequamur. epist. 77, 15 tam -e libertas est (*sc. quae morte voluntaria recuperari possit*). LACT. inst. 6, 12, 26 *philosophi* in ceteris … -ius aberrarunt *a vero,* hoc autem … reliquerunt. VVLG. Is. 41, 21 -e facite iudicium vestrum, … adferte, si quid forte habetis (46, 13 -e feci iustitiam meam, non elongabitur). *al.*

b *locutione sollemni* -e *vel* -ius est, ut *sim.* (*sc.* factum est *l. 74,* adductum est *p. 1960, 15,* accedit *p. 1960, 24; sine verbo p. 1960, 19*; ut *subauditur p. 1960, 3, inf. pro enunt. secund. p. 1960, 12. 17. 31. 43*):
α *significatur non multum abesse, quin aliquid fiat* (*mera vi temporali v. p. 1956, 2; cf. p. 1958, 57 et notionem sub II illustratam*): (I) *compar.* -ius (*iuxta pron., tamen vix de neutr. pro subst. cogites; huc vergit p. 1960, 37sqq.*): PLAVT. Mil. 475 quid -ius fuit, quam ut perirem, si elocutus essem ero. CIC. Verr. II 5, 94 neque quicquam -ius est factum, quam ut illud Vticense exemplum *necis* … transferretur Syracusas ([*aliter* SERV. *p. 1959, 36*]. Cluent. 59 nec quicquam -ius est f., quam ut illum persequeretur. ad Q. fr. 1, 2, 15 -ius nihil est f., quam ut occideretur. *inde explices struct. verbali subaudienda*: Att. 10, 4, 8 -ius f. esse nihil).

(II) *posit.* -e; *pro subi. est*: Ⓐ *struct. verbalis* (*usu q. d. impersonali*): ut: LIV. 2, 23, 14 iam -e erat, ut ne consulum quidem maiestas coerceret iras …, cum … tandem *eqs.* 2, 30, 2 -e fuit, ut dictator … crearetur *Appius.* 26, 48, 11 -e esse, ut manus inter se conferant. 40, 32, 5 iam -e erat ut sinistrum cornu pelleretur Romanis, ni septima legio successisset. *al.* CELS. 3, 23, 8 -e est, ut perpetuum sit *malum.* SEN. epist. 120, 21 multos dixi *inconstantes esse*? -e est, ut omnes sint. QVINT. inst. 11, 3, 85 hae *manus,* -e est ut dicam, ipsae loquuntur. PLIN. paneg. 6, 2 -e est, ut exclamem. *al.* *? inf.* (*si recte trad., vergit in vim. q. e. facile est*): PLIN. nat. 2, 20 vix ⌊-e est⌋ iudicare, utrum magis conducat generi humano (⌊ ⌋ prodest *Mayhoff, alii alia*). Ⓑ *persona vel subst. rei*: ut: LIV. 42, 12, 6 eo rem -e adductam, ut aditus ei *Perseo* in Achaiam daretur (*nisi spectat ad II*). VVLG. gen. 12, 11 descendit … Abram in Aegyptum …; cumque -e esset, ut ingrederetur *eqs.* (*nisi vi locali vel temporali*). *inf.*: TERT. pall. 2, 2 *versicolorem* terram ⟨si⟩ recenseas …, -e sis ea⟨n⟩dem negare. CARM. de Sod. 70 Loth … nutabat vinci -e iam. BOETH. elench. soph. 169a32 *quidam* paene … -e est videre verum (*gr.* σχεδὸν … ἐγγύς ἐστι τοῦ θεωρεῖν).

β *significatur aliquid simile vel eiusdem fere condicionis sim. esse*: (I) *accedit* ut (*struct. personali praeter l. 29*): VARRO rust. 1, 9, 6 quo[d] -ius *terra* accedit, ut non sit macra, quam ut sit ieiuna, eo … commodior. SEN. clem. 1, 14, 3 -e est …, ut libenter damnet, qui cito, -e est, ut *eqs.* (*persona pro subi. intellegenda vid. ut*: 2, 6, 4 *misericordiam* si quis a sapiente exigit, -e est, ut lamentationem exigat et alienis funeribus gemitus. PS. SEN. mon. 67. 82). QVINT. inst. 12, 7, 1 si poenas scelerum expetere fas non est, -e est, ut scelera ipsa permissa sint. PALLAD. 1, 6, 10 hortus, qui caelo clementi subiacet …, -e est, ut … nullam serendi disciplinam requirat. (II) *pro subi. est inf.*: TAC. hist. 2, 76, 2 a contumelia quam a laude ⌊-ius⌋ fuerit post Vitellium eligi *principem* (⌊ ⌋ *nisi est adi.*). PS. QVINT. decl. 18, 10 -e est ab incesto timere, ne fiat.

γ *significatur aliquid magis minusve congruere cum ratiocinatione prudenti, doctrina meliore sim.* (*in sermone iuris peritorum; considerata forma pleniore l. 38 usus derivandus esse videtur a p. 1959, 70*): (I) *compar.* -ius (*vix intellegas adi. neutr. coll. p. 2030, 57, cf. enim l. 45sqq. et e. g.* magis est, ut *vol. VIII 64, 52sqq.*): *accedit* ut: PROC. dig. 23, 3, 67 -ius est, ut existimem eum lucri fecisse *pecuniam* (50, 16, 125 CELS. dig. 12, 1, 32. 19, 1, 38, 2). IAVOL. dig. 17, 1, 36, 2 -ius (propr- *trad.*) est, ut … mandatum suscipi possit. NERAT. dig. 19, 1, 31 pr. ut nihil amplius … praestari … oporteat. 24, 1, 44 ipsius mulieris scientia -ius est, ut nullum … adferat impedimentum. *al.* *accedit inf.*: CALL. dig. 50, 6, 6, 10 (*antea*: an prohibendi sint, *ne munera subeant municipalia*) quod -ius est defendere. (II) *posit.* -e est, ut: AFRIC. dig. 16, 1, 19, 4 quid …, si … mulier hoc ipsum repromisit …? -e est, ut sit intercessio. 46, 3, 38, 3 illud nullo modo dici conveniet …; alioquin -e erit, ut *eqs.* MARCELL. dig. 40, 5, 9 ut … debeat. PAPIN. dig. 35, 1, 71, 3 ut ipse legatarius intellegatur. 45, 1, 118 pr. quod stipulanti mihi promittit, -e est, ut omnimodo sit utile. *al.*

B *praepos. c. acc.* (*fort. c. abl. locis propter* m *mobilem suspectis p. 1961, 11. 49. 69. 1962, 69. 1963, 19; gramm. antiqui p. 1952, 16 huc referunt etiam adv.* -e *c. dat. iunctum, e. g. p. 1954, 73; de gen. v. p. 1955, 28*): **1** *posit.* -e (quam -e *p. 1961, 59; inter praepos. et subst. ponitur aliud subst. p. 1961, 15, praepos. postponitur p. 1961, 8 [sequente attributo ut p. 1961, 24. 35] et* AVIEN. ora 449 PS. PROSP. carm. de prov. 469 PRISC. perieg. 183. *al.* [*vix addas p. 1953, 38. 43*]); *spectat ad*: **a** *locum* (*syn.* iuxta SVET. Claud. 17, 2): **α** *-e homines* (*exempla selecta inde a* LIV.): PLAVT. Bacch. 979 quoianam vox -e me sonat? (*sim.* Trin. 45). 1104 hic -e me mihi nescioquis loqui visus est (Persa 99 -e me hic nescioquis loquitur [*explicat* CHAR. gramm. p. 278, 8 -e ⟨pro⟩ iuxta]. Rud. 97 Stich. 330). Curc. 97 -e me est *flos veteris vini* (CIC. Pis. frg. 19 [*si recte trad.*]. LIV. 3, 27, 8 -e hostes. *al.*). Rud. 948 num quispiam consequitur -e nos. CIC. fam. 7, 23, 4 non modo -e me, sed plane mecum habitare. CATVLL. 68, 98 *fratrem* non inter nota sepulcra nec -e cognatos compositum cineres. CAES. Gall. 6, 23, 2 -e se … consistere (se *deest in parte codd.*). HOR. sat. 2, 8, 20 *in lecto* summus ego et -e me Viscus … et infra … Varius. LIV. 1, 14, 4. 2, 46, 6 -e te hic … dimicans cadam. LVCAN. 7, 298 haud umquam vidi … tam -e me superos. STAT. silv. 4, 9, 16 quae *dicta* … tonabas … centum -e iudices. *al.* *in imag.*: VET. LAT. deut. 30, 14 (Tert. adv. Marc. 4, 35) -e te est verbum, in ore tuo *eqs.* (*gr.* ἐγγύς σοῦ, *cod. 100* est ⟨t⟩ibi proximum verbum valde, Ambr. epist. 1, 1, 19. *al.* -e est v., *Vulg.* iuxta te est sermo). psalm. 84, 10 (cod. 300. *al.* = VVLG.) -e timentes eum salutare ipsius (*gr.* ἐγγύς, PSALT. Rom. -e timentibus). **β** *-e loca, aedificia* (*exempla selecta inde a* CIC.): PLAVT. Truc. 251 -e hasce

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aedis adgrediri ([-e *vix adv. ut p. 1953, 43*]. LIV. 10, 46, 14 -e aedem eius deae. 35, 9, 6). CIC. inv. 2, 123 quod -e muros hostes castra haberent (VARRO ling. 6, 15 AMM. 31, 12, 10. *al.*). Mil. 52 noctem -e urbem expectandam (LIV. 26, 26, 6. *al.* VITR. 2, 7, 4. *al.*). Phil. 9, 15 cum iam -e castra venisset (CAES. Gall. 1, 22, 3 LIV. 33, 8, 9. VAL. MAX. 5, 5, 4 *corpus fratris* -e c. transtulit. *al.*). Brut. 54 -e ripam (LIV. 22, 46, 2 GAIVS inst. 2, 72. *al.*). Att. 2, 6, 2 esse locum tam -e Romam, ubi *eqs.* (*item c. nomine urbis l. 14 et e. g.* CATVLL. 68, 109 Pheneum -e Cyllenaeum. LIV. 31, 24, 2. *al.; c. acc. mensurae e. g.* VET. LAT. Ioh. 11, 18 [cod. 2] erat ... Beth⟨a⟩nia -e Hierosolyma fere stadia quindecim [*gr.* ἐγγύς, cod. 5 -mum Hierosolymis, *Vulg.* iuxta]. *fort. c. abl.* [*cf. l. 49*]: RECCARED. epist. ad Greg. M. p. 221, 7 *naufragi* quibusdam scopolis -e Massilia inhaerentes). VARRO ling. 5, 21 qui *locus communis* -e oppidum relinquitur (CAES. Gall. 7, 36, 2 civ. 2, 26, 1. SALL. Iug. 21, 2 -e Cirtam o. *al.*). CATVLL. 34, 7 -e Deliam ... olivam. LVCR. 6, 863 multa ... sunt ignis -e semina corpus aquai *fontis calidi.* CAES. civ. 3, 37, 4 -e flumen ... castra posuit (VERG. georg. 4, 278. HOR. carm. 4, 15, 24 Tanain -e f. *al.*). SALL. hist. frg. 2, 11 *gregem* -e litora regebat ... mulier (HOR. carm. 1, 28, 3 OV. met. 13, 909. 14, 76. *al.*). OV. fast. 1, 137 sedens ... -e limina tecti ianitor (STAT. Theb. 2, 65. *al.*). LIV. 22, 19, 3 Carthagine *Nova* profectus navibus -e terram (36, 44, 3 adversus dextrum cornu -e t. proras derigere. *al.* COLVM. 5, 6, 17. *al.; cf. p. 1955, 19*). COLVM. 4, 16, 2 -e truncum. PLIN. nat. 6, 203 sub meridiem ... positas esse *Fortunatas insulas* -e occasum. TER. MAVR. 918 quia ... fauces -e ipsas littera haec (*i.* γάμμα) excluditur. *al.* *in dictis, scriptis*: PROB. inst. gramm. IV 125, 26 in ultima vel -e ultimam syllabam (126, 3. CHAR. gramm. p. 229, 19 [*ex Cominiano*; penultima syllaba *var. l.*]. *al.*). AVG. in Gal. 19, 5 -e finem ... epistulae de his ... tractavit (in psalm. 30, enarr. 1, 1 -e f. et in fine. IVLIAN. in Os. 13, 14 l. 235 -e f. libri. *al.*). *al.*

b *tempus*: ?**α** *singulariter quaeritur usque ad quid* (*si recte explicant viri docti et vol. V 2, 1889, 64; cf. l. 38*): BELL. Afr. 42, 1 cum iam -e solis ⌊occasum⌋ ... expectavisset (*an* ⌊ ⌋ *acc. obi., ut locus spectet ad II?*). **β** *usu communi quaeritur quando*: LIV. 1, 35, 1 filii -e puberem aetatem erant (*cf.* VLP. dig. 44, 4, 4, 26 -e pubertatem. AVSON. 11, 17 [207 S.], 11 metam -e puberis aevi). 28, 5, 15 *segetes* iam -e maturitatem erant. 32, 35, 1 cum -e occasum sol esset. SVET. Claud. 44, 3 *Claudium* excruciatum ... doloribus nocte tota defecisse -e lucem (COMMON. patr. 1, 11 psallere usque -e l. [*gr. Nau, 1909, p. 361 n. 229* ἕως πρωΐ, *Vitae patr. 5, 10, 97* usque mane]. *cf. l. 54*). APVL. met. 6, 25, 4 -e ipsam vesperam (FIRM. err. 7, 2). VET. LAT. Hebr. 8, 13 (cod. 75. *al., sim.* VVLG.) quod ... veteratur et senescit -e interitum est (*gr.* ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. *inde* ACT. Archel. 15, 13 -e exterminium fiet). PS. CYPR. mont. 14 -e dies vindemiarum. AVSON. app. A 6 II. praef. (420 S.) l. 6 -e finem *anni* (RVFIN. hist. 5, 8, 6 -e f. Domitiani [*gr.* πρός]. AVG. civ. 20, 11 tit. saeculi. *al.*). AMM. 19, 6, 11 -e confinia lucis (25, 1, 11. 27, 2, 8. *cf.* 25, 6, 4 -e c. noctis). SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 12 ut lacrimosis adfectibus -e sententiam iudices impleantur. PASCHAS. verba patr. 64, 2 -e diluculum (-culo *var. l. ut* 93, 11 l. 51). CIL VIII 9686 *virgo* -e novos obit toros. XIII 1986 qui -e impletum vicensimum et octav(u)m aetatis annum excessit. *al.* ?**c.** *abl.* (*nisi intellegas acc.; cf. l. 11. 47*): VET. LAT. exod. 1, 16 (cod. 100) cum ... fuerint -e partu ([*gr.* πρὸς τῷ τίκτειν, *Vulg.* quando ... partus tempus advenerit]. COMM. instr. 1, 12, 7 -e p. GLOSS. II 312, 14 -e p.: ἐπίτοκος [*sed* 162, 10 -e partum: ἐγγὺς τοκετοῦ, ἐπίτοκος, ἐπίτεξ]). PEREGR. Aeth. 25, 6 ea hora, qua incipit homo hominem posse cognoscere, id est -e luce, ante tamen quam lux fiat.

c *quaelibet vicina vel similia* (*de notione q. e. secundum v. p. 1952, 35*): **α** *status vel eventus sim., qui paene fiunt*: ① -e modum *iunctura vel compos. v. infra suo loco.* ② *exempla cetera*: venire -e *aliquid*: LIV. 6, 42, 10 -e secessionem plebis res ... venit. 10, 22, 5 quam -e ultimum discrimen ... nuper ventum foret. 25, 16, 11 quae *res Romana* -e exitium clade Cannensi venisset. 26, 48, 8 ea contentio cum -e seditionem veniret (TAC. hist. 3, 21, 1). esse -e *aliquid*: LIV. 1, 25, 13 eo maiore cum gaudio, quo -e metum res fuerat. CVRT. 4, 10, 4 iam ⌊-e seditionem⌋ res erat (pro seditione(m) *fere trad.*). HEGES. 3, 14 cum ... -e tumultum res essent (tumultu *var. l.*). *varia et dubia*: VET. LAT. Phil. 2, 27 (Ambrosiast.) *Epaphroditus* infirmatus est -e mortem (*gr.* παραπλήσιον, cod. 77 *in var. l.* -e morti, *Aug. serm. 61A, 6 Rev. Bénéd. 79, 1969 p. 183, 99* usque ad proximum mortis, *Vulg.* usque ad mortem). GARG. MART. med. 42 quae *mala* aut aquati saporis ... aut -e ⌊vanitate⌋ dulcis occurrunt (⌊ ⌋ *pro acc., nisi* -e *est adv.*). SOL. 20, 7 arbor, quae -e ⌊casuram⌋ secatur (⌊ ⌋ *pars codd. et Mommsen, ut admittatur subst.* ἅπαξ λεγ., *v. vol. III 573, 17; fortasse praeferas var. l.* casura, *ut locus spectet ad IIB*).

β *animantes imitandos vel consequendos* (*cf. p. 1963, 1, si acc. subaudiendus est*): TERT. apol. 19 frg. Fuld. 5 *Iudaeorum sapientes multo ante vixerunt quam pagani*; inde quaedam (*sc. iura, doctrinam sim.*) nobiscum vel -e nos habetis. PS. APVL. Ascl. 5 -e deos accedit, qui se mente ... diis iunxerit.

2 *compar.* -ius (*antecedit subst. l. 31*), *qui spectat ad*: **a** *locum*: **α** *indicatur simul quam vicinum aliquid sit* (*fere in sermone legis in iunctura* -ius urbem [aedes *l. 14,* oppidum *l. 15,* mare *l. 18*]): *per acc.* (*pro abl. compar., v. Hofmann-Szantyr 110*): LEX repetund. (CIL I² 583) 13 quei ... in urbem Romam -iusve u⟨rbem Romam p(assus) M domicilium non habeat⟩ (*suppletur ibid.* 17). Iul. munic. (CIL I² 593) 50 vieis extra -iusve urbem Rom(am) passus ⟨M⟩ purgandeis (*compendiis notatur ibid.* 20. 26. 68. 69. 77 u(rbem) R(omam), *ut quidam cogitent de dat.* u(rbi) R(omae) [*cf. p. 1955, 36*]). CIC. Phil. 6, 5 dum ne -ius urbem Romam CC milia admoveret *exercitum* (*sim.* 7, 26). leg. 2, 61 rogum ... vetat *lex XII tab.* -ius sexaginta pedes adigi aedes alienas. LEX Vrson. (CIL I² 594) 74, 13 prop[r]ius oppidum passus *tot* (91, 2). LIV. 40, 44, 6 LEX de Germ. tab. Heb. 58 VAL. MAX. 9, 1, 3. *per abl. compar.*: LIV. 26, 1, 10 ne ... hiberna -ius ullam urbem decem milibus passuum aedificarent (40, 37, 4). 26, 34, 9 ne quis eorum -ius mare quindecim milibus passuum agrum ... haberet.

β *usu communi*: ① *exempla varia* (*sc. selecta inde a* BELLO Afr.): EDICT. praet. de camp. Esquilin. (CIL I² 839) 5 nei quis intra terminos -ius urbem ustrinam fecisse velit (LIV. 3, 42, 3 -ius u. ... castra communierant. 29, 5, 9 si se Mago ... -ius u. moveat. *al.; cf. l. 6*). CAES. Gall. 4, 9, 1 ne -ius se castra moveret (*item iuxta personas*: 7, 20, 1 -ius Romanos. BELL. Afr. 42, 1 *cum* Scipionem *non* progredi -ius se animadvertisset. 79, 1 -ius hostem castra ponere. *al.* HOR. sat. 2, 3, 80 huc -ius me, dum doceo ..., adite. *al.*). 4, 28, 2 quae *pars insulae* est -ius solis occasum. 7, 18, 1 castra movisse -ius Avaricum (*item iuxta nom. geogr.*: SALL. Iug. 18, 9 *Libyes* -ius mare Africum agitabant. LIV. 1, 25, 14 -ius Albam. 22, 20, 12 Hasdrubal in Lusitaniam ac -ius Oceanum concessit. 23, 46, 9 Capuam -ius movit castra. *al.* MELA 2, 120 -ius Italiam Galata *insula est. al.*). BELL. Afr. 25, 2 -ius eius regnum copias ... admovere. Hisp. 29, 8 nostri ... -ius rivum cum adpropinquassent. LIV. 32, 34, 1 navem ... -ius terram adplicuit (HYG. fab. 154, 2). VITR. 10, 3, 3 si ... caput eius *vectis* -ius centrum pressiones habuerit. 10, 3, 4 ansa *trutinae* -ius caput ... conlocata. COLVM. 4, 16, 3 quanto -ius truncum ridica statuitur, ... stabilior est. *al.* ② *iunctura* -ius accedere (*hic illic cogitare possis de adv.* -ius *accedente ad verbum cum acc. obi. vel directionis adhibitum; cf. p. 1953, 38*): CIC. Att. 11, 13, 2 utinam vel nocturnis ... itineribus -ius te accessissem (*item iuxta homines*: CAES. Gall. 5, 37, 1 Ambiorigem. 7, 20, 3. HIRT. Gall. 8, 36, 3 hostes. *al.*). BELL. Alex. 34, 3 si -ius eas regiones cum exercitu accessisset. 37, 3 -ius Nicopolin accessit castraque oppido contulit (*item iuxta urbes, insulas*: 38, 1 Alexandriam. 45, 2 Tauridem. LIV. 21, 24, 3 Iliberrim. *al.*). 67, 1 Pontum finesque Gallograeciae. NEP. Milt. 7, 2 muros. CVRT. 9, 3, 3 tribunal. *al.*

b *quaelibet vicina vel similia* (*in iunctura* -ius *aliquid* esse *praeter l. 50. 53*): SALL. Catil. 11, 1 quod ... vitium (*i. ambitio*) -ius virtutem erat *quam avaritia.* LIV. 2, 41, 11 id ... -ius fidem est (4, 17, 5). 21, 1, 2 ut -ius periculum fuerint, qui vicerunt. 23, 12, 3 quo -ius spem belli perficiendi *Hannibal* sit (26, 37, 8 quo -ius s. venerant). 25, 11, 11 -ius ... inopiam erant obsidentes quam obsessi. 28, 40, 9 ut -ius fastidium eius *gloriae* sim quam desiderium. 30, 12, 17 cum ... -ius ... blanditias iam oratio esset quam preces. AMM. 24, 6, 4 ut -ius temeritatem multa ... auderet.

3 *superl.* (*hic illic vix alia notione ac posit.* -e, *maxime p. 1963, 19sqq.*): **a** -me; *spectat ad*: **α** *locum* (*saepius de situ quam de motu* [*e. g. l. 61. 62*]; SALL. *v. p. 2034, 61*): CIL I² 3031ᵃ, 39 (*nisi est aet. imp.*) *statua* posita ⟨p⟩roxume tribunal quaes(toris). CIC. Phil. 10, 26 (*in S. C.*) ut cum suis copiis quam -me Italiam sit (Att. 3, 14, 2. 6, 5, 3 exercitum habere q. -me hostem. BELL. Alex. 61, 4 q. -me potest Vliam castra castris confert. LIV. 44, 12, 6 q. poterant -me litus. PLIN. nat. 17, 206 q. -me solum decidi *vitem*). BELL. Afr. 56, 3 in campo -me locum Vzittae. Hisp. 7, 3. LIV. 23, 15, 1 ad mare -me Neapolim descendit. 28, 13, 7 -me vallum. *al.* VITR. 1, 4, 11 quae *animalia* ... -me litus perveniunt. 7, 7, 5 Ponto -me flumen Hypanim. 9, 4, 6 quae *stella* est -me (-ma *var. l.*) draconem. *al.* CIL VI 1396, 9 (*aet. imp. Aug. vel Tib.?*) taberna, quae -me eum locum est. FEST. p. 161 Mercurii signum erat -me Ianum. *al.* COLVM. 4, 15, 3 *mergus* praeciditur -me palmam. FRONTIN. aq. 5, 7 -me viam Collati⟨n⟩am. CIL VI 8885 qui *servus* -me manum Caesaris est. *al.* ?*c. abl.* (*cf. p. 1963, 19*): CHIRON 214 -me longaonis clausura.

β *tempus*: CELS. 3, 2, 5 -me ... abstinentiam sumendus est cibus exiguus. GELL. 3, 16, 19 adfecta ... ea ... dicebantur, quae non ad finem ipsum, sed -me finem progressa deductave erant. VLP. dig. 43, 30, 3, 6 praetextatum eumque, qui -me praetextati aetatem accedet (*explicatur ibid.*: qui puberem aetatem nunc ingressus est). PALLAD. 9, 8, 5 -me solis occasum. PS. AVR. VICT. epit. 41, 8 annum ... vitae -me sexagesimum occidit.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

γ *quaelibet vicina vel similia*: *animantes* (*sc. sec. dignitatem, statum*): CIC. Mil. 59 -me deos Clodius accessit, -ius quam tum, cum ad ipsos penetrarat, cuius de morte tamquam de caerimoniis violatis quaeritur. CASS. Cic. fam. 12, 13, 2 sunt tibi ... propinqui ... carissimi; esse etiam debent ... -me hos cari, qui *eqs.* HIER. hom. Orig. in Is. 7, 1 p. 279, 19 *Christus* -me eos *pueros* factus est, qui participantur eorum, *sc. sanguinis et carnis* (*sec.* Hebr. 2, 14 *p. 1958, 33; cf. e. g.* CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 144, 9 -me nobis). *speciem, exemplum*: LIV. 2, 48, 5 res -me [in] formam latrocinii venerat. 24, 48, 11 *pedites* ordinatos ... -me morem Romanum. 30, 10, 12 erat res minime certamini navali similis, -me speciem muros oppugnantium navium. PAVL. FEST. p. 283 'rava vox' rauca ..., -me canum latratum sonans. PLIN. nat. 16, 204 *cytisus* -me accedere hebenum videtur (*nisi ad A*). *statum, eventum*: QVINT. inst. 8, 6, 11 audaci et -me periculum translatione. TAC. ann. 16, 11, 1 ne vitam -me libertatem actam ... servitio foedaret *L. Vetus.* ANTHIM. 25 *cibus quidam* usque ⌊-me⌋ mortem hominem adducit (⌊ ⌋ ad *var. l.; postea*: usque ad m.).

b -mum (*c. abl. l. 19?*): *spectat ad locum*: VARRO rust. 1, 13, 2 vilici -mum ianuam cellam esse oportet. FRONTIN. aq. 5, 5 substructio et arcuatura -mum portam Capenam. GROM. p. 310, 20 limes -mum casa venit (*forma eadem*: 310, 27 septentrio -mum c. 318, 8 -mum c. venientes duas aquas ... habens *casa*. 324, 11 rivus qui venit -mum c. GROM. Josephson p. 12. *al.*). 314, 12 *casa* sub se alveum et -mum se pentagonum habet (315, 19 limitem -mum se habet. GROM. Josephson p. 14. *al.*). *al. apud grom.* *spectat ad eventum imminentem*: CHIRON 601 si equus articulum extorserit ... aut si -mum genu ⌊fracturam⌋ est (⌊ ⌋ *cod. Basil.*, fractura *Monac.*, ⟨in⟩ fractura *Oder praeter necessitatem*).

II *respicitur, quatenus verba dicta respondeant vero, ut eadem fere notione ac paene significetur non multum abesse, quin aliquid recte dictum sit, valeat* (*non nisi adv. gradus posit.* -e *praeter superl.* -me *p. 1964, 68. 1966, 5; acuitur saepius per* iam, *v. vol. VII 1, 116, 73sqq., opp.* certe *vol. III 935, 39sq.; ad originem notionis cf. usum p. 1959, 70 illustratum et exempla ambigua quaedam, ut p. 1954, 58sq. 72. 1959, 6*): **A** *pertinet potius ad totum enuntiatum* (*exempla inde a* CIC. *selecta*): **1** *agitur de eo, quod fit, sed adhuc est finiendum, nondum plene contigit sim.* (*quod evenire potest l. 57*): PLAVT. Bacch. 1160 etsi ..., quid sit, -e scire puto me, verum audire etiam ex te studeo (probe *coni. Leo, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 166sq.*). TER. Haut. 98 *cuiusdam* filiam ... amare coepit ..., -e iam ut pro uxore haberet (*item* ut *consecut.*: 104 amicam ut habeas -e iam in uxoris loco. CIC. Verr. II 2, 169 ut -e alter Timarchides numeraretur. 4, 126 dat tibi iustam excusationem, -e ut concedendum ... esse videatur. *al.*). RHET. Her. 4, 55, 69 *exornatio* statuit ... rem totam et ⌊-e ponit⌋ ante oculos (proponit *var. l.; an vi locali ad p. 1954, 64?*). CIC. Verr. II 2, 108 Claudius, qui ... -e collega Timarchidi numerabatur (*cf.* Catil. 2, 9 *nemo est* nequior, qui se non eiusdem -e sodalem fuisse commemoret). Font. 27 in qua *Fontei calamitate* illa provincia -e suam ... libertatem positam esse arbitratur. Cluent. 7 quae *causa* ... -e convicta atque damnata sit. Catil. 4, 2 meum consulatum ad salutem populi Romani -e fatalem exstitisse. Mil. 80 -e ad immortalitatis ... memoriam consecrantur *tyrannicidae*. fam. 3, 10, 8 cum tibi -e necesse esset ... agere. LVCR. 3, 1046 mortua cui vita est -e iam vivo. BELL. Hisp. 3, 8 se -e captos esse. LIV. 2, 42, 9 ad bella externa -e supererant vires. 3, 41, 5 -e malebant ... decemviros ... abire magistratu, quam ... exsurgere rursus plebem. 5, 20, 8 in quo *bello* -e consenuerint. MELA 3, 70 *id* -e verum est (*nisi intellegas praepos. c. acc.; cf.* PLIN. nat. 7, 156 -e certum est). LVCAN. 5, 239 cum -e fatorum ... per prospera cursus avertere dei (*cf. 242sqq.* cum paene fideles ... destituere ducem). PLIN. nat. 10, 211 a vino ... proxima atque in redormitione vana esse visa -e convenit. *al.* -e dicam *sim. (aliter l. 72): inde a* RHET. Her., *v. vol. V 1, 973, 39sq. 976, 47sqq. 55; addas e. g.* CIC. inv. 2, 171 quid ... perficere potest ...? -e d. plurimum. *cf. p. 1960, 11 et* CIC. Brut. 35 quem iam -e audeas oratorem perfectum dicere. **2** *agitur de eo, quod factum non est* (*in forma praedicandi q. d. irreali; saepe per hyperbolen*): PLAVT. Persa 810 hoc, leno, tibi. :: perii, perculit me -e (*vi locali explicat Leo l. 36,* probe *Bothe*). CIC. Verr. II 2, 10 ut me ... -e de vitae meae statu ... deducerent (*item* ut *consecut.*: de orat. 2, 56 ut *Thucydides* verborum -e numerum sententiarum numero consequatur. BELL. Afr. 1, 1 tabernaculum secundum litus ipsum constituit, ut -e fluctus verberaret. LIV. 26, 41, 20 duces discordantes -e ut defecerint alii ab aliis. 40, 8, 14 a quam exiguis rebus, -e ut puderet regii nominis. *al.*). Flacc. 60 nominis -e Romani memoriam ... esse deletam. fam. 7, 19 quod praesenti tibi -e subnegaram, non tribueram certe. 14, 3, 1 quas *epistulas* ... lacrimis -e delevi. CAEL. Cic. fam. 8, 14, 4 -e oblitus sum, quod maxime fuit scribendum. ELEG. in Maecen. 2, 8 incidit ... pudor, quae -e dixit amor. LIV. 2, 3, 1 per dolum ... -e libertas amissa est. 2, 65, 4 sic -e oneratum est sinistrum ... cornu, ni ... excussisset (*in periodo irreali ut*: ASCON. Corn. p. 49, 23 -e tollebatur intercessio, si id tribunis permitteretur. TAC. hist. 1, 64, 2 -e in proelium exarsere, ni ... admonuisset. HEGES. 1, 19, 1 -e aggressus fuerat opus, nisi ... aestimavisset. CLAVD. carm. min. 53, 87 *Lemnum* -e torsisset, si non ... fudisset. *al.*). 21, 34, 1 ibi ... est -e circumventus. 25, 21, 1 -e est factum, ut ... exirent. *al.*

B *pertinet ad struct. part.* (*praes. vel perf.; part. fut. v. p. 1961, 71; exempla selecta inde a* CIC.; *respiciuntur fere iamiam evenientia, rarius ea, quae vix desierunt, e. g. l. 15. 26; modo q. d. irreali de iis, quae facta non sunt, l. 13sq. 19. al.*): TER. Hec. 22 poetam restitui in locum -e iam remotum iniuria adversarium. Ad. 860 ⌊-e iam excurso⌋ spatio *vitae* (⌊ ⌋ iam decurso *Kauer-Lindsay*). PACVV. trag. 411 -e iam occidente sole. ASELL. hist. 7 -e flens. CIC. Arat. 76 iam -e praecipitante ... nocte (*Arat. 304* πυμάτης ἐπὶ νυκτός, *Germ. 310* nocte suprema). Quinct. 99 -e acta iam aetate decursaque. Manil. 33 cum -e inspectantibus vobis classis ... depressa est. Catil. 3, 2 moenibus subiectos -e iam ignis circumdatosque restinximus. Arch. 27 in qua urbe imperatores -e armati ... Musarum delubra coluerunt (*i. paulo post quam arma deposuerunt*). har. resp. 38 homines te ... defenderunt, ... homines -e confitentem iudicio liberaverunt. Pis. 52 cum mihi *redeunti* ipsa Roma -e convolsa sedibus suis ... progredi visa est. Planc. 53 iam facti -e superioribus comitiis declaratique *aediles.* de orat. 2, 7 laudem eorum iam -e senescentem. fam. 1, 7, 8 iam olim nascenti -e nostrae laudi ... favisti. PLANC. Cic. fam. 10, 18, 2 *cum me* Laterensis ... -e implorans obtestaretur. LVCR. 6, 1271 *membra* ulceribus ... -e iam ... sepulta. CAES. Gall. 7, 15, 2 -e explorata victoria. BELL. Alex. 63, 5 non tantum indutiis factis, sed -e iam constituta ⟨pace⟩. HOR. carm. 3, 8, 7 -e funeratus arboris ictu. LIV. 2, 12, 13 -e attonitus miraculo rex. 30, 30, 17 *Hannibalem* -e scandentem moenia Romana. 36, 28, 4 -e dicentem interfatus Romanum ... inquit *eqs.* RVT. LVP. 1, 21 me ... -e confectum. LVCAN. 10, 496 iam -e semustae merguntur ... classes. *al.* *accedit ad compos. c.* per-: CIC. Verr. II 5, 3 causa -e perorata ipse arripuit *reum* (*sim.* Font. 37). Brut. 114 doctus vir ..., -e perfectus in Stoicis. OV. epist. 21, 85 iam -e luce peracta. LIV. 1, 37, 6 perditis iam -e rebus. *al.*

C *pertinet ad singulas partes orationis* (*part. v. sub B*; -e *plerumque antecedit voci, ad quam pertinet, postponitur autem l. 51sq. 59. p. 1966, 2. al., saepius inseritur inter attrib. et subst., e. g. l. 40sq. 48. p. 1965, 1*): **1** *usu sollemni (haud raro ponitur ad attenuanda hyperbolice dicta, e. g. l. 59. p. 1965, 30. 35. 39. 60); spectat ad*: **a** *voces indicantes gradum vel ordinem* (*etiam temporis*): SISENNA hist. 59 -e ⌊mediam⌋ ad finem ripae pervenerant ([⌊ ⌋ editam *L. Müller*]. CATVLL. 64, 167 -e iam m. versatur in undis. MELA 2, 102 Asia. PLIN. nat. 4, 115 fronte. *al.*). CIC. Arat. 82 extrema -e nocte (*Arat. 309* ἠῶθι πρό. *ceterum c. superl.*: CIC. Manil. 46 in ultimas -e terras. LVCR. 4, 442 -e in summo fluitare liquore. BIBAC. carm. frg. 1, 8 ad summam -e ... senectam. CAES. Gall. 5, 20, 1 -e firmissima ... civitas. 7, 15, 4 pulcherrimam -e ... urbem. SALL. Iug. 78, 2 -e in extrema Africa. *al.*). Verr. II 3, 72 -e menstrua cibaria ... donare. 4, 18 res illum divinas ... in suo sacrario -e cotidiano facere ([cotidie *var. l.*]. Manil. 2 dicendi exercitatio. BELL. Hisp. 40, 3. *al.*). Flacc. 1 -e quingentesimo anno (*c. numero ordinali ut*: Phil. 1, 13. NEP. Phoc. 2, 1 -e ad annum octogesimum. LIV. 5, 45, 4. 36, 13, 3 primo -e impetu. *al.*). 31 hoc, *sc. Olympiae vincere,* est apud Graecos ... -e maius ... quam Romae triumphasse (*item iuxta compar. cum* quam [*cf. p. 1963, 52*]: har. resp. 3 me ... longius -e progressum ..., q. *eqs.* ad Q. fr. 1, 2, 5 LIV. 3, 9, 3. *al.; ceterum*: HOR. epist. 1, 18, 5 est ... vitium -e maius. ars 432 qui conducti plorant, ... faciunt -e plura dolentibus. LIV. 3, 63, 5 haec ... supplicatio ... -e celebratior fuit. 23, 47, 6 dicto -e citius. *al.*). de orat. 1, 256 -e iam nimis duras leges imponere (*cf.* HYG. astr. 2, 34, 2 -e nimia ... amicitia). ac. 2, 107 Panaetius, princeps -e ... Stoicorum. fam. 13, 24, 2 -e cottidie (Q. CIC. pet. 2 CAES. Gall. 5, 57, 3. *al.*). *al.*

b *voces indicantes quantitatem vel negationem* (*iuncturas selegimus frequentiores*): CIC. S. Rosc. 140 quod solum -e in civitate ... sanctum ... restat (Verr. II 2, 88 hoc ... oppidum ... invenit -e s. ..., unde nihil ... posset auferre. 159 qui -e soli bellum ... gesserint. *al.* OV. met. 13, 450 LIV. 45, 6, 2. *al.*). Verr. I 30 et praetore et -e toto commutato consilio ... accusatoris minas ... eludemus (II 4, 99 in ceteris locis, ... -e in t. orbe terrarum. dom. 100 in conspectu -e totius urbis. *al.* LVCR. 4, 1025 BELL. Afr. 39, 4. *al.*). 31 -e XL diebus interpositis (*item iuxta num. cardinales*: 38 annos -e quinquaginta continuos [*sim. de annis*: II 3, 62 Pis. 10. Phil. 2, 119 abhinc a. -e viginti. *al., cf. l. 75sq.; superl.*: PS. AVR. VICT. epit. 44, 4 a. gerens -me quadraginta]. de orat. 2, 154 duobus -e saeculis ante. *al.* LVCR. 5, 204 duas ... -e partis. *al., cf. p. 1965, 1; numero minus exacto*: AVR. Fronto p. 63, 14 epistulis -e ad XXX dictandis. VITA Caes. Arel. 2, 10 -e non minus quingentos aut eo amplius passus). II 1, 139 iudicium, quod -e omnium fortunarum suarum C. Mustius habuit (5, 159 -e omnem vim verborum. Cael. 25 qua *suavitate* -e iam delectantur omnes. *al.* CAES. Gall. 5, 10, 2 naves. 7, 15, 5. 7, 33, 3 civitas. *al.*). 2, 62 *Siculi quidam* Romae biennium -e fuerunt (*cf.* 4, 41 -e triennium. *sim. al.*). Manil. 59 cum

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

omnes una -e voce ... dixistis (PLIN. nat. 4, 98. *al.*). leg. agr. 2, 3 me perlongo ⌊intervallo -e memoriae temporumque nostrorum⌋ primum hominem novum consulem fecistis (⌊ ⌋ *sc. intervallo, quod comprehendit nostram memoriam*). Sest. 55 *ut* quinta -e pars vectigalium tolleretur (*item c. numero ordinali*: HYG. astr. 3, 39, 1 totius Hydrae -e quarta pars. *al.*). de orat. 1, 184 -e cunctis civibus (SVET. Galba 10, 4. *al.; cf. p. 1966, 38. 40*). *al.* BELL. Hisp. 30, 1 cum levi armatura milibus sex; ... auxiliares accedebant -e alterum tantum (*cf.* LIV. 22, 49, 15 tantadem -e civium ... pars). LIV. 9, 45, 6 universa -e gens (PLIN. nat. 26, 1 u. -e Europae. *al.*). 34, 27, 1 *cum* -e nulla spes esset (PLIN. nat. 7, 1 nullius -e partis contemplatione. 22, 30 dies ... nullus -e. *al.; cf. p. 1966, 27sqq.*). *al.* MELA 2, 95 pervius *est mons,* -e quantum patet specus. IVV. 9, 106 -e nemo recumbat (PLIN. epist. 1, 13, 5. 6, 30, 3 Ps. QVINT. decl. 6, 1. *al.*). *al.*

c *voces quaslibet*: **α** *attrib.* (*fere adi.; gen. subst. l. 24 [cf. l. 2]; addidimus appositiones l. 35sq.; exempla selecta*): CIC. Verr. II 3, 126 'reliquos'? -e lugubri verbo calamitatem ... significat. Cluent. 46 in quibus *fratribus* quantus splendor sit, quam -e aequabilis. Catil. 1, 27 quandam -e iustam patriae querimoniam (prov. 4 bellum ... -e i. Sest. 50 LIV. 25, 40, 11. *al.*). Arch. 3 -e novo quodam ... genere dicendi (LIV. 33, 26, 6 bellum. *al.*). 15 naturae ipsius habitu -e divino (LIV. 44, 37, 8 sapientia. *al.*). Sest. 8 par -e laus P. Sesti esse debet (LIV. 22, 24, 14 in tam pari -e clade. *al.*). Balb. 50 -e singulare foedus (de orat. 3, 30 dicendi genus ... -e s. Brut. 274 qui non fuit orator unus e multis, potius inter multos -e s. fuit. *al.*). de orat. 1, 128 sententiae philosophorum, verba ⌊-e⌋ poetarum (⌊ ⌋ prudentium *var. l.,* -e iam *Kumaniecki*). 1, 256 -e necessarias *leges* (div. 2, 50 LIV. 21, 14, 3. *cf. e. g. p. 1966, 16*). 2, 92 cur aetates extulerint singulae singula -e genera dicendi. Brut. 96 adulescentes ... -e aequales (ad Q. fr. 1, 3, 3 fratrem -e aequalem. SALL. Catil. 54, 1 iis genus, aetas, eloquentia -e aequalia fuere. *al.*). fin. 4, 15 constitutio illa ... his -e verbis exponitur: '...'. Att. 4, 3, 4 furtim ... itineribus -e deviis (*hyperbolice*; prope⟨rans⟩ *Shackleton Bailey*). LVCR. 5, 823 *terra mater* animal -e certo tempore fudit (LIV. 6, 33, 10 ex -e c. fiducia ... in exiguam ... spem. 38, 6, 5 spe. *al.* PLIN. nat. 18, 224 certo -e imbrium promisso. *al.*). 6, 832 -e uti locus ... linquatur inanis. CAES. Gall. 7, 19, 3 -e aequo Marte (7, 44, 3 dorsum. civ. 3, 45, 3 LIV. 25, 19, 5. *al.*). HOR. sat. 1, 3, 98 utilitas, iusti -e mater et aequi. carm. 4, 6, 3 Troiae -e victor ... Achilles. LIV. 2, 47, 1 -e similis fortuna (MELA 1, 113 *lacus Maeotis* citra magnitudinem -e Ponto s.). 10, 5, 8 -e serum auxilium. *al.* **β** *subi. et obi.*: CIC. Font. 24 *Scaurus princeps senatus,* cuius ... nutu -e terrarum orbis regebatur. Sest. 58 cum ille iniuriis in socios nostros inferendis bello -e nos lacessisset. *al.* HOR. epist. 1, 18, 28 ait -e vera. carm. 4, 14, 20 -e qualis undas exercet auster. LIV. 3, 55, 6 cuius rei -e iam memoria aboleverat. *al.* PERS. 6, 60 mihi ... Manius ... -e maior avunculus exit. TERT. test. anim. 1 p. 135, 1 sapiens ... *is non* habebitur, qui *aliquid* -e christianum pronuntiaverit. AQVILA rhet. 24 p. 30, 12 *πάρισον,* -e aequatum (*praecedit ἰσόκωλον,* exaequatum membris; *sim.* MART. CAP. 5, 531). MART. CAP. 9, 931 *sonus* duodecimus *παράμεσος dicitur,* hoc est -e media (mediam *var. l.*). *al.* *quae acuuntur per pron.* ipse (*cf. e. g. p. 1966, 35*): CIC. Catil. 3, 19 nisi di immortales ... -e fata ipsa flexissent. LIV. 4, 20, 11 Iovem -e i. 9, 36, 12 ut vindices praedarum -e ipsi praedae fuerint. 22, 42, 10 dii -e i. ... prohibuere imminentem pestem Romanis. *al.* QVINT. inst. 7, 1, 31 -e aures ipsae defensioni praecluduntur. *al.* **γ** *ceteras partes orationis, fere adverbialia* (*exempla selecta inde a* CIC.): CATO mor. frg. 3 vita humana -e uti ferrum est (LIV. 2, 40, 5 Coriolanus -e ut amens. 29, 28, 4 Carthagini -e ut captae tumultus fuit. 29, 32, 3 -e iam ut debellato [ut iam *var. l.*]. *al.; cf. l. 12. 41*). CIC. Verr. II 1, 63 *Lampsaceni* sedati et quieti, -e praeter ceteros ad ... otium ... accommodati. 3, 46 quas litteras cum ... -e suppliciter misisset. Font. 44 (*in imag.*) infestis -e signis inferuntur Galli in M. Fonteium. Cluent. 57 hoc -e iniquissime comparatum est. leg. agr. 1, 6 -e hasta praeconis insectari ... exercitum. 2, 60 *Pompeius* honore Xviratus excluditur -e nominatim. Mur. 69 -e de nocte (LIV. 22, 14, 1 -e de integro). Arch. 1 *studiorum* fructum a me repetere -e suo iure debet (har. resp. 35 nos -e i. diffidimus. *al.*). prov. 38 -e necessario. har. resp. 10 nos ... -e iam voce Iovis ... praemoneri. Rab. Post. 2 cum sit hoc generi hominum -e natura datum, ut *eqs.* Lig. 34 *Ligariorum* consensum conspirantem et paene conflatum in hac -e aequalitate fraterna (*item in c. abl.*: Q. CIC. pet. 10 -e in parentum gremiis. BELL. Hisp. 14, 1 -e in nostris partibus. LIV. 1, 14, 4. *al.*). de orat. 1, 22 summorum hominum -e consensu. 1, 118 quam diligenter et quam -e fastidiose. 2, 13 -e ad Graecorum consuetudinem (CAES. Gall. 7, 80, 6 a meridie -e ad solis occasum. civ. 3, 6, 1 -e ad finem laborum. *al.*). leg. 2, 17 eadem -e verbis isdem conversa dicere. fin. 5, 54 -e contra naturam. Tusc. 2, 48 vinclis -e et custodia ... dignitatem tueri. fam. 4, 6, 1 consolando et -e aeque dolendo (13, 18, 1 LIV. 29, 16, 1). CAES. civ. 3, 51, 6 -e in noctem rem deduxerant (*item c. acc.*: PLANC. Cic. fam. 10, 23, 2 copias -e in conspectum Lepidi ... adduxi. LIV. 2, 22, 5 -e in perpetuum. *al.*). HOR. sat. 2, 3, 268 tempestatis -e ritu. LIV. 10, 11, 1 extemplo -e. 33, 8, 7 Philippus cum *peditibus* ... -e cursu ad hostem vadit ([propere *sim. trad.*]. 33, 18, 15. 33, 33, 1). *al.* *superl.* -me (*cf. p. 1964, 68*): PHYSIOGN. 84 qui vocem ita intendunt, ut -me caprino balatu eam exasperent.

2 *in struct. duorum membrorum (plurium e. g. l. 11. 25) restringit vim membri posterioris*: **a** *quo augendi causa additur vox maioris ponderis* (*sc. fere adi. vel part., sed subst. e. g. l. 12sqq. 19sq. 23. 25. 26, verbum e. g. l. 17. 22*): **α** et -e (*cf. p. 1963, 41*): CIC. S. Rosc. 62 quae *peccata* magis crebra et iam -e cottidiana sunt. Verr. II 1, 5 magnam et maxime aegram et -e depositam rei publicae partem. 1, 63 cum magna calamitate et -e pernicie civitatis. Mur. 42 multi viri fortes et -e pars civitatis offensa est. p. red. in sen. 31 mutatione vestis et -e luctu vestro. dom. 21 ratione vitae mirabili ... et -e singulari. Phil. 2, 51 labentem et -e cadentem rem publicam. 14, 12 me ovantem et -e triumphantem. de orat. 2, 199 iustas ... et -e necessarias *seditiones.* fam. 12, 7, 2 promisi ... et -e confirmavi. *al.* LIV. 21, 39, 2 squalida et -e efferata corpora. *al.* PLIN. nat. 6, 66 QVINT. inst. 6, 3, 85. *al.* **β** ac -e: CIC. div. in Caec. 70 aegrotae ac -e desperatae rei publicae. Verr. II 4, 107 vestigia ac -e incunabula ... deorum. de orat. 3, 181 utilitatem ac -e necessitatem. *al.* BELL. Afr. 71, 1 *Caesar* copias suas ... *docuit* quemadmodum ... resisterent ... ac -e, ... quemadmodum tela mitterent. HOR. ars 90 privatis ac -e socco dignis carminibus. LIV. 2, 18, 2 rixa ac -e proelium fuit. 2, 63, 2 maturam iam seditionem ac -e erumpentem. 22, 18, 8 non imperio modo, sed consilio etiam ac -e precibus. *al.* PLIN. nat. 6, 79 quae memoranda ac (et *var. l.*) -e fabulosa ... traduntur. 7, 32 in dies ac -e horas. QVINT. inst. 2, 4, 33 maiores ac -e summis operibus suffecturas vires. *al.* ac -e nullus: CAES. Gall. 3, 12, 5 raris ac -e nullis portibus. LIV. 42, 16, 3 exigua ac -e nulla spes erat (*inde* AMM. 20, 8, 21). AVG. de mend. 1, 1 p. 414, 8. *al. apud eundem* (*qui saepius exhibet* et -e n., *e. g.* c. Cresc. 3, 49, 54 epist. 52, 4. *al.*). **γ** sed -e: CIC. Verr. I 1 non humano consilio, s. -e divinitus. II 3, 108 non unius agri, s. -e totius Siciliae calamitates. 4, 69 non iudicis solum severitatem ..., s. -e ... accusatoris vim suscipere. 140 dolorem ... non modo non minorem, s. -e maiorem (Rab. perd. 8 non m. homines, s. -e regiones ipsae. Phil. 5, 8 non m. tonante Iove, s. -e caelesti clamore prohibente. LIV. 5, 14, 1 non communicatum m. cum plebe, s. -e amissum ... imperium. 21, 33, 10 nec per otium m., s. -e silentio. *al.*). 145 decernitur, ac non varie, s. -e cunctis sententiis, ut *eqs.* Mur. 14 nondum ... nostris laudibus, ... s. -e inimicorum confessione virum ... defendimus. Flacc. 17 non solum in Graecia, s. -e cunctis gentibus (LIV. 22, 61, 9 ut ... non foro solum, ... s. -e luce ... caruerint. 30, 16, 2). Sest. 43 non mihi vestrum studium, s. meum -e vestro defuisse. *al.* LIV. 5, 16, 5 non iusto dilectu ..., s. -e voluntariorum ... coacta manu. *al.* **δ** *varia*: CIC. Verr. II 5, 170 facinus est vincire civem Romanum, scelus verberare, -e parricidium necare (*item per asyndeton*: Mur. 25 *in scientia iuris* res ... sunt parvae, -e in singulis litteris ... occupatae. VARRO rust. 1, 9, 3 quod alia terra est valde lapidosa, alia mediocriter, alia -e pura. LIV. 39, 13, 14 multitudinem ingentem, alterum iam -e populum esse. *al.*). fam. 2, 6, 4 huic meae laudi vel ... -e saluti (HIST. AVG. Alex. 22, 8 intra biennium vel -e annum). CLAVD. DON. Aen. 2, 730 p. 246, 13 tardos prorsus aut -e nullos ... obtutus (AMBR. epist. 7, 51, 7 similia ... aut -e maiora. CONC. Carpent. a. 527 p. 48 l. 8 aut parum aut -e nil. *al.*). *al.*

b *quo corrigendi causa iteratur verbum antea dictum*: sed -e: OV. fast. 3, 836 non plana est, sed -e plana via. CASSIOD. in psalm. 84, 10 l. 162 non ... 'timere', sed '-e timere'. aut -e: AVG. epist. 22, 4 in aliis omnibus aut -e omnibus ... ecclesiis (232, 1 in psalm. 106, 3 CAES. AREL. serm. 51, 2. *al.*). in psalm. 36, serm. 1, 9 l. 20 aut blasphemas aut -e blasphemas. GREG. M. moral. 35, 3 l. 45 aut nihil aut -e nihil. *al.* vel -e: AVG. gen. ad litt. 3, 2 p. 64, 2 vel tota vel -e tota spatia.

deriv.: propinquus, propio, propter.

compos.: propediėm, propemodum; *cf., nisi de iunctura cogites,* deprope, ?inprope. *Ramminger.*

[prōpeccāre *compos. perperam afferunt lexica quaedam, v. p. 1437, 64.***]**

*?***prōpedat:** inpedit, cohibet, prohibet GLOSS.[L] II Abav. PR 159 (*item fere* GLOSS. V 607, 20 -at: i., c.). *pro* praepedit *per confusionem praeverbiorum, quamquam forma coniug. primae fort. defendi potest coll. Gloss.*[L] *II Abav.* IN *100* indupedat: inpedit *et Gloss. II 400, 17 πεδίζω*: compedo. *Bk.*

[*] **propediem** *adv.* [*veri simile est ortam esse vocem e locutione* prope dies (est) *per parenthesin adhibita; cf. Stat. Theb. 10, 381* prope saeva dies. *inde propter structuram praepos.* prope *c. acc. inductum est* -diem: *Leumann, Gramm. 1977, 270. Fo.*] *scribitur* prope diem *in titulo p. 1967, 43* (*etiamne p. 1967, 22?*); -die GLOSS.; ?-riem *v. p. 1978, 10.* *de notione*: DON. Ter. Ad. 888, 2 -m: ⟨*ὑφέν*⟩ (*Stephanus*), nam '-m' ad-

[Burch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

verbium est temporis, ut si diceret 'cito'. GLOSS. -m: τὴν ταχίστην, ταχέως. οὐκ εἰς μακράν. cito, citius. propedie: τὴν ταχίστην. οὐκ εἰς μακράν. alia die. *legitur apud* PLAVT. *et* TER., *postea in prosa orat. tantum, sc. inde a* CIC. (*in orat. semel, philos. bis, epist.* 15^{ies}), LIV. (16^{ies}); *de* CATONE *v. p. 1978, 10; raro apud recentiores praeter* AMM. (*octies*).

i. q. die quodam, qui prope aderit, brevi tempore, proxime (*ad tempus posterum remotius spectat l. 45; fere pro syn. accedunt* brevi *l. 14,* paucis post diebus *l. 35*): **1** *iuxta verbum*: **a** *formis futuri temporis* (*gerund. l. 24*): **α** *exempla varia*: PLAVT. Asin. 817 *uxorem tuam* tu -m ... effliges scio. Persa 295 te hodie ... defigam in terram colaphis. :: ... te cruci ipsum affigent -m alii. TER. Haut. 868 ne tu -m ... istius obsaturabere (SCHOL. Ter. p. 124, 7 proximo tempore). Ad. 888 hoc verum est et ipsa re experiere -m. CIC. Phil. 13, 45 sensimus hoc nuper falso nuntio; vero -m sentiemus (IVST. 22, 3, 5 [*antea*: brevi]. *cf. l. 46*). off. 3, 121 praesens tecum -m, ut spero, ... loquar. fam. 3, 10, 11 te ..., ut spero, -m censorem audiemus. *al.* SALL. Catil. 32, 2 sese -m cum magno exercitu ad urbem adcessurum. 56, 4. LIV. 2, 31, 9 optabitis mediusfidius -m, ut mei similes Romana plebes patronos habeat. 22, 25, 14 *se* -m effecturum, ut sciant homines *eqs.* 30, 42, 7 bellum quaerere regem et, si pergat, -m inventurum. *al.* FRONTIN. strat. 3, 5, 3 FRONTO p. 170, 16. EPIST. leg. pr. pr. (CIL XIII 3162) 2, 14 (*saec. III*[1]) semestris, *sc. tribunatus,* ... epistulam, ubi -m vacare coeperi⟨t⟩, mittam. AMM. 19, 11, 2 (*de motu barbarorum*) quae superbius incitanda -m imperator dilato negotio credens (*item iuxta gerund.*: 20, 4, 1 IVLIAN. in Ioel 3, 1 l. 10. 3, 4 l. 107 ut ... longe post venturis fidem faciant, quae -m denuntiat exhibenda *propheta.* SIDON. epist. 2, 10, 5 -m coniunx domum ... ducenda). RVFIN. hist. 2, 10, 8 eum -m moriturum *esse* (*gr.* μετ' ὀλίγον). *al.* **β** -m (ad)fore *sim.*: TER. Haut. 160 illum tibi salvom affuturum esse hic confido -m (SCHOL. Ter. Bemb. cito. *cf.* adfore: LIV. 30, 7, 10 AMM. 24, 5, 7. 29, 2, 23). CIC. Att. 8, 1, 3 -m video ... locupletium urbem refertam fore (fam. 16, 9, 2 -m te valentem f. LIV. 10, 45, 5. 44, 15, 7). LIV. 3, 13, 4 de quo futurum -m iudicium, eum indemnatum ... non debere violari (7, 30, 8. 32, 26, 7 *ludi* -m futuri erant. LACT. mort. pers. 46, 1). **γ** -m videbo *sim.*: CIC. div. 1, 47 *Indus quidam moriturus Alexandro* 'optime' inquit '-m te videbo' (*postea*: paucis post diebus Alexander est mortuus). Att. 3, 9, 3 -m nos videbis (*in fine epistulae, ut*: fam. 15, 11, 2 -m te, ut spero, videbo. ad Brut. 20, 3. *al.* FRONTO p. 81, 13). LIV. 1, 41, 5 *se* confidere -m ipsum *regem vulneratum* eos visuros. 1, 46, 8 (*verba Tulliae*) domi se -m visuram regnum fuisse, quod apud patrem videat (*sim.* 6, 34, 10).

b *formis variis* (*sed futura respicientibus*): PLAVT. Persa 837 absque me foret ..., hic faceret te prostibilem -m. CIC. Att. 2, 1, 11 prognostica mea ... -m exspecta (DECRET. decur. inc. [CIL V 5127 = Année Épigr. 1984 n. 435; *aet. Neronis?*] 2 cum ... praefectus cohortis ... -m successorem exspectet). LIV. 1, 48, 7 quibus *Penatibus* iratis malo regni *Tarquinii Superbi* principio similes -m exitus sequerentur (*XXV annis post*). 30, 44, 11 vereor, ne -m sentiatis levissimo in malo vos hodie lacrimasse. AMM. 30, 1, 4 mittere -m alterum Armeniae regem (31, 12, 14 nobiles quosdam ... ad se -m obsides mitti).

2 *subaudiendo verbo* (*sc. disserendi sim.*): CIC. Att. 7, 5, 4 sed haec -m coram (14, 17ᵃ [= fam. 9, 14], 8 sed his de rebus c. plura -m, ut spero. fam. 12, 1, 2 verum haec -m et multa alia c.).

?**propedila** PS. APVL. herb. interpol. 2 adn. 32 *v. p. 1494, 53.*

?**prōpedo** *v.* propedat. *Burch.*

prōpello, -pulī, -pulsum, -ere. *a* pro *et* pellere. *perf.* propepul- *in var. l.* LIV. 7, 24, 5. *prima syllaba corripitur* LVCR. 4, 194. 6, 1026 (*longa est e. g.* 3, 160 *ut apud alios*). *de notione* (*v. et p. 1418, 9*): PAVL. FEST. p. 235 protelare: longe -ere. GLOSS. -untur: ἀπωθοῦνται, ἐκβάλλονται. -erat: expellerat. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL., RHET. Her. (*v. p. 1968, 5*), CIC., LVCR., CAES., *sc. paucis locis praeter* SIL. (23^{ies}), *sed apud scriptores plerosque* (*exceptis imprimis* VERG., MART., PLIN. *min.*). [*confunditur in codd. saepius c.* proferre (*sc. in stirpe perf.*) *e. g.* CIC. Sull. 64 HOR. carm. 4, 4, 6 (*restit.* VELL. 2, 128, 4), *ceterum e. g. c.* depellere HOR. sat. 1, 2, 6.]

i. q. pellere foras, e medio sim. vel prorsus, protinus (*notionibus praeverbii saepe parum distinctis*). *accedit passim acc. obi.* (*mediopass. p. 1969, 72sq., cum obi. quod efficitur p. 1969, 19. 68, cum praedic. p. 1969, 45. 1970, 67; pro obi. est enunt. secund. p. 1970, 71; obi. suppl. vel absolute l. 75. p. 1969, 5; saepe indicatur et quo -atur* (*vel quem ad finem*), *sc. per praepos.* ad *vel* in *saepe, e. g. p. 1968, 18. 20. 69. 1970, 46. 53,* extra *p. 1968, 40. 71, dat. p. 1968, 19, adv.* foras *p. 1968, 34. 38,* introrsum (*fere contra vim praeverbii*) *p. 1970, 20,* sursum *p. 1970, 4, supin. p. 1968, 68. 72, et unde per abl. p. 1968, 31sq. 73. 1969, 53. al., per praepos.* ab, ex, de *p. 1968, 5. 33. 46. 59. 1969, 13. 1970, 57 et saepe, per adv. p. 1968, 55.*

I *proprie et in imagine* (*impulsu corporeo passim, sed iussu sim. p. 1968, 13sq. 23. 40. al.*): **A** *pro obi. sunt animantes* (*intellegendi sunt e. g. l. 16. 59. 69*): **1** *homines* (*daemones, animus*): **a** *generatim*: **α** *vario respectu*: (I) *potius depellendi, amovendi vel prosternendi* (*cf. l. 65sq.*): PLAVT. Rud. 672 *leno* scelestus sacerdotem ... reppulit, -ulit ... indignis modis nosque ... vi deripuit. RHET. Her. 4, 52, 65 iste mulierem ⌞-ulit⌟ ab se lamentantem (⌞ ⌟ *Marx,* (re)populit, reppulit *sim. trad.*). PHAEDR. app. 10, 13 *Pompeius* id dedecus castrorum (*i. militem*) -i iubet *e praetorio* (*cf. 20* eici). SIL. 11, 80 *nuntium quendam* haud verbis, haud voce, sed acri -lsum dextra ... praecipitem ... actum *esse.* TAC. hist. 3, 81, 1 nec deerant qui *oratorem molestum* -rent proculcarentque, ni *eqs.* APVL. met. 5, 10, 5 *Psyche iussit vento* -i et efflari ... nos *sorores.* CE 1059, 4 (*saec. II?*) *puerum* ignarum rector -ulit orbe rota⟨e⟩. LACT. epit. 28, 3 Aristippus ... de numero philosophorum deque coetu hominum -endus est. IVVENC. 2, 419 -lsus fugit de pectore daemon (*v. Vulg. Matth. 9, 33* eiecto daemone. *cf.* VITAE patr. Iurens. 54 cum ... eum *diabolum* invocatione Christi nominis -isset). CLAVD. DON. Aen. 6, 410 p. 562, 1 ('*Charon* animas ... deturbat') deturbare est terroribus -ere ac removere. *al.* (II) *potius impellendi, admovendi*: PROP. 2, 29, 11 *Cupidines me vinxerunt*; alter iubet in medium -ere *me.* SIL. 17, 291 fluctus obvia ... adversis -unt agmina castris (*dat.; pro abl. accipiunt alii statuentes aliquid antea excidisse*). TAC. hist. 3, 85 *Vitellium vinctum* ad Gemonias ... -ulere. VET. LAT. act. 19, 33 (cod. 5. *al., sim.* VVLG.) de ipsa turba distraxerunt Alexandrum -entibus eum Iudaeis (*gr.* προβαλόντων, *cod. 50* proponentibus). SVLP. SEV. chron. 2, 5, 3 in ignem. *al.* *voce, iussu sim.*: SIL. 7, 530 *Hannibal* -it ... agmina voce. 15, 559 *dea Italia visa est ducem* paventem attrahere et fractis turmas -ere portis. STAT. Theb. 7, 237 acies. (III) *arcendi* (*cf. p. 1970, 37. 55*): CLAVD. DON. Aen. 1, 30 p. 16, 21 ('arcebat longe Latio') -ere cupiebat Troianos a terris Italiae.

β *respiciuntur qui -untur e sede sua, domo, patria vel sim.*: (I) *quilibet*: LVCIL. 259 (*nisi ad II*) *nobiles* peccare impune rati sunt posse et ⌞nobilitate⌟ facul -ere iniquos (⌞ ⌟ *abl. instr., sed de gen. cogitant alii*). NEP. Phoc. 3, 2 populus ... duces adversariae factionis ... patria -ulit. PAVL. dig. 45, 1, 132 pr. si ... domo eum *filium* -erit. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 149, 5 merito ei *animae* dici: 'exi (*1, 8*)', per quod videatur quasi de interioribus foras -i. AVELL. 1, 3 Felix ... de urbe -itur. *al.* *ex vita*: RVFIN. hist. 2, 10, 7 -or ... et deturbor ex vita (*cf. gr.* καταστρέφειν ἐπιτάττομαι τὸν βίον). (II) *haeretici, peccatores* (*sc. ex ecclesia, civitate sim.*): HIER. in Tit. 3, 10 p. 598ᴬ fornicator, adulter ... per sacerdotes de ecclesia -untur. AVG. c. Cresc. 4, 58, 70 quod *sec. Cresconium* nos foras essemus -lsi, vestri autem in ecclesia ... remanserunt. SVLP. SEV. chron. 2, 47, 6 *haeretici* extra omnes terras -i iubebantur *edicto.* COD. Theod. 16, 5, 19 *clerici haeretici* ex funestis conciliabulis ... omni modo -antur. CONC. Tolet. a. 400 ed. Rodríguez p. 334 l. 135 si quis ... acceptam a sacerdote eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus -atur (*ibid. l. 28* repellatur). RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 175, 8. *al.*

γ *respiciuntur qui -untur in praecipitium, in aquam*: OV. met. 8, 594 *Hippodamas* in ... profundum -ulit e scopulo periturae corpora natae. SIL. 10, 212 in praeceps magna -lsus mole ruentum ... hauritur aquis *Curio.* SVET. Aug. 79, 1 *ut* in praecipitium -ret *Augustum.* VET. LAT. II Macc. 13, 6 (rec. V, *sim. al.*) *e turri* deici iussit sacrilegum omnibus eum -entibus ad interitum (*gr.* προσωθοῦσιν, *rec. P* impellunt). CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 132, 2 (*in imag.*) *ecclesiam* a via veritatis scaevae praedicationis inpulsu in devia abrupta -is. *al.*

b *speciatim -untur, qui vi militari fugantur, sternuntur*: CAES. Gall. 4, 25, 1 fundis, sagittis, tormentis hostes -i ac summoveri iussit (7, 80, 6 eos *h.* SEN. contr. 7, 4, 5. HOMER. 796 inde, *sc. a classe,* adversis -unt viribus h. FRONTIN. strat. 2, 4, 1 [*si recte coni.*]. TAC. hist. 4, 29, 3 -ere umbone, pilo sequi, *sc. h. al.*). civ. 1, 55, 1 ut *equites* venientibus resistant atque eos -ant. *al.* BELL. Hisp. 26, 3 adversarios ... -lsos. 40, 5 cum ex castello Didius ad -endum processisset cum copiis. LIV. 7, 24, 5 -istis a castris, ... praecipites egistis. 41, 18, 11 alteram *partem copiarum* (CVRT. 6, 1, 1). VAL. MAX. 3, 2, 8 ne acies nostra iam inclinata -retur (CVRT. 3, 10, 6 umbonibus). TAC. hist. 2, 43, 2 -lsa quintanorum impetu ... legio. *al.* *de singulis pugnantibus*: CAES. Gall. 5, 44, 11 gladio comminus rem gerit Vorenus atque uno interfecto reliquos paulum -it. VAL. FL. 4, 311 *Pollux Amycum* labentem -ulit ... ac super insistens *dixit eqs.* SIL. 17, 467 clipei -lsum *hostem* pondere toto ... prosternit *Hannibal.*

2 *animalia*: **a** *respiciuntur pecora, quae mittuntur in pascua sim.*: VARRO rust. 2, 2, 10 *pastores* sole exorto ⌞potum⌟ -unt (⌞ ⌟ puto *trad.; item obi. non indicato*: 2, 2, 12 -unt in pabulum). CVLEX 45 -ulit e stabulis ad pabula laeta capellas pastor. LIV. 2, 11, 3 *ut* pecus ... in urbem compelleretur neque quisquam extra portas -ere auderet (10, 4, 7. 25, 8, 6 quae *p.* pastum -lsa essent. *al.* CVRT. 8, 1, 4). VITR. 10, 2, 15 -lsis ovibus. **b** *vario respectu*: *depellendi*: HOR. carm. 4, 4, 6 patrius vigor nido laborum -ulit inscium *pullum aquilae.* PHAEDR. 4, 19, 12 -lsi ... fustibus vadunt foras *canes.* AMM. 19, 7, 7 elephantis vi magna -lsis. *promo-*

[Ottink]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vendi, incitandi: PLIN. nat. 10, 53 *anseres progredientes* stipatione naturali -unt eos *primos fessos.* STAT. Theb. 11, 443 *Adrastus fugiens* -it Ariona *equum.* APVL. met. 6, 25, 4 *latrones* me plagis multis obtundentes -entesque. *al.*

B *pro obi. sunt res* (*subaudiendae l. 30, absolute l. 35*): **1** *notione communi*: **a** *vario usu -untur*: **α** *quaelibet res*: (I) *quae vi naturali amoventur vel promoventur* (*coartantur l. 11, -endo efficiuntur l. 19*): LVCR. 4, 194 parvola causa est procul a tergo quae provehat atque -at *simulacra.* 4, 286 *imago speculo reiecta* alium prae se -ens aera volvit. 5, 486 radii solis cogebant ... terram verberibus ... ⌊in artum⌋ (partem *trad.*), in medio ut -lsa suo condensa coiret. 6, 1026 fit uti ... aer a tergo quasi provehat atque -at *anulum* (*respicitur magnes lapis ut*: 6, 1028 fit uti -at ... ferrum *aer*). SEN. nat. 7, 6, 2 *potest spiritus* -ere *aera* ex humili, donec ... refluat rursus. 7, 7, 3 si illos *cometas* aquilo -ret (*item de ventis*: PLIN. nat. 16, 5 *quercus* -lsae flatibus *in mari natant.* GELL. 2, 22, 24 ut nubes non procul -at *ventus,* sed ut ad sese vocet. *al.*). PLIN. nat. 9, 14 *orca* saginam persequitur in litus fluctibus -lsam (*item de mari*: SOL. 23, 14 *oceanus* mixtus mediterraneis sinibus, quos ad usque orientem -it). SIL. 17, 95 fumos volucri -unt lumine flammae. *al.*

(II) *quae animantium vi vel opera potius*: (A) *prosternuntur*: CAES. civ. 3, 46, 3 *Pompeiani* crates ... pro munitione obiectas -erunt (*item -untur munitiones*: SEN. Herc. O. 162 *Hercules* muros Oechaliae corpore -ulit. SIL. 7, 101 -ite vallum pectoribus. 9, 217 -lso munimine valli. *hyperbolice -itur oppidum munitum*: VAL. FL. 6, 385 *murus* procubuit ... atque ingentem -ulit urbem [*cf. Langen, comm. 1896, ad l.*; protulit *var. l.,* prodidit *Gronovius*]). PROP. 3, 8, 3 cum furibunda mero mensam -is (*an ad l. 31 trahas?*). OV. met. 8, 340 sternitur incursu *apri* nemus et -lsa fragorem silva dat (LVCAN. 3, 444). SIL. 16, 407 *auriga* opposuit currum atque eversum -ulit axem *adversarii.* SVET. Tib. 19 quotiens lucubrante se subito ac nullo -ente decideret lumen et extingueretur. (B) *promoventur*: VITR. 10, 8, 6 pinnae *hydrauli* manibus tactae -unt et reducunt ... regulas. SIL. 5, 53 ocius ... -i signa iubebat *Flaminius* (*cf. p. 1968, 24*). TAC. hist. 4, 23, 3 struere materias in modum pontis, mox subiectis rotis -ere. CLAVD. MAM. anim. 1, 15 p. 61, 7 fortius ... manus multae, quam singulae vel retinent vel sustinent vel -unt. (C) *amoventur*: SEN. dial. 3, 11, 2 (*in imag.*) *ira,* ut aliquando -ulit stravitque obvia, ita saepius sibi exitio est. EPIST. imp. Hadr. dig. 47, 21, 2 qui terminos finium causa positos -erunt (abstulerunt *coll. Mos. 13, 3, 2*). VEG. mil. 4, 20, 1 trabes obponunt machinae venienti eamque a muri vicinitate -unt. (D) *iaciuntur, immittuntur e loco superiore sim.*: CVRT. 3, 4, 11 obrui potuisse vel saxis confitebatur, si fuissent, qui ⟨in⟩ subeuntes -rent. 5, 3, 21 cum tantae molis onera -rent barbari (*antea*: saxa per montium prona devolvunt). TAC. hist. 3, 29, 1 ipsam ... ballistam in *oppugnatores* subeuntes -ulere. QVEROL. p. 4, 9 ornam Queroli in domum ... per fenestram -ulit (*sim.* p. 49, 8). *c. praedic.*: SIL. 16, 570 vicinam metae qui -ulit hastam. (E) *deformantur*: PLIN. nat. 33, 128 polita crassitudine *speculi* paulumque -lsa (*sc. ut concavum fiat*).

β *naves, vela*: (I) *remis sim.*: CIC. Tusc. 4, 9 (*in imag.*) quaerebam ..., utrum panderem vela orationis statim, an eam ante paululum dialecticorum remis -rem. PROP. 3, 21, 11 socii, -ite in aequora navem. OV. epist. 6, 67 caerula -lsae subducitur unda carinae (SIL. 17, 155 *Carthaginienses* -lsā sulcant vada salsa c.). SEN. Phaedr. 182 gravatam navita adversa ratem -it unda (VAL. FL. 1, 494. SIL. 6, 351 navali -lsa ratis). LVCAN. 9, 319 remis actum ⌊mare⌋ -ulit omne classis onus (⌊ ⌋ *vix pro obi., ut spectet ad l. 64*). SIL. 14, 624 -lsa invadit piscator caerula cumba. 17, 49 -lsis puppibus (17, 202 celsas e litore p. -it). (II) *ventis*: OV. epist. 21, 42 quam *navem* ... in altum -it Boreas (trist. 1, 10, 33 *n.* -lsa ... fortibus Austris). LVCAN. 3, 1 -ulit ... classem velis cedentibus Auster incumbens. 5, 430 -ere lintea ventus incipit. SIL. 15, 163 -it carbasa flatus (SIDON. carm. 2, 537 [*in imag.*]). HIL. trin. 1, 37 *ut* fidei ... vela flatu spiritus tui inpleas, nosque in cursum praedicationis initae -as (*in imag. ut*: SIDON. 7, 14). *al.*

γ *aquae, fluvii, sc. quae -untur*: (I) *ab animantibus amoventibus*: *remigando* (*cf. l. 54; e coni. dub.* TRAG. inc. 4): PROP. 3, 22, 11 tuo Colchum -as remige Phasim. *obluctando*: HOMER. 920 *Achilles* pectore vasto -it fluctus. STAT. Theb. 1, 43 hostilem -ens caedibus amnem ... Hippomedon. (II) *ipso fluvio*: *qui promovetur, profluit*: LVCAN. 7, 789 *Caesar* cernit ⌊-lsa cruore flumina⌋ (*sc. profuso cruore effecto, cf. enim 7, 292* fluvios spectare cruoris, *7, 637* Romanus [*i. sanguinis R.*] ... torrens. *aquas cruore incitatas intellegunt alii*). SIL. 4, 639 intumuit Trebia et ... ferox totum -it gurgite fontem *suum.* STAT. silv. 1, 5, 48 argento, *sc. fistulis argenteis,* felix -itur unda argentoque cadit (*mediopass. ut*: AMM. 22, 15, 11 *Nilus* -itur e paludibus ad usque cataractas). *qui mare repellit*: AVIEN. orb. terr. 928 *flumen Oxus* Caspia -it fluctu freta. AVSON. Mos. 427 (*ad Rhenum Mosellamque*) mare purpureum gemino -ite tractu.

(III) *ventis incitantibus* (*flatu equi l. 2*): SIL. 12, 187 -lsum ... Borea scopulis impingitur aequor. STAT. silv. 1, 1, 21 ingenti -it Strymona flatu *equus Martis.* GELL. 2, 30, 5 -lsae in adversum aquae. 2, 30, 9 ab austris ... -i sursum atque subici *fluctus.* AVIEN. Arat. 403 flamina caeli -unt pelagus. ISID. nat. 43, 2. (IV) *loco effundente*: STAT. Theb. 7, 348 -entem ... Lilaean Cephisi glaciale caput.

b *in corpore animantium -untur*: **α** *corpus eiusve membra* (*pondus l. 23*): (I) *quae promoventur*: LVCR. 3, 160 cum *anima* animi ⟨vi⟩ percussa est, exim corpus -it et icit (*cf.* 3, 162 -ere membra ... videtur *natura animi atque animae.* TERT. anim. 6, 3 solida -ere [*antea*: anima movet corpus]). QVINT. inst. 11, 3, 113 cum aversantes in laevam partem velut -emus manum. (II) *quae e sede sua protruduntur, fortiter urgentur* (*reprimuntur l. 19*): CELS. 6, 6, 8[G] ⟨in⟩flammatio tanto impetu erumpit, ut oculos sua sede -at (SCRIB. LARG. 27 *tumor* ⌊a loco⌋ ... videtur -ere o. [⌊ ⌋ loco MARCELL. med. 8, 6]. ORIBAS. eup. 4, 3 add. La p. 529 o. foris -untur). 8, 8, 1[B] manu plana -endus in posteriorem partem umerus est (*cf.* 8, 20, 8 coxam -ere [*opp.* retro cogere]). 8, 12, 1 maxilla in priorem partem -itur. 8, 14, 3 ab exteriore si -lsum est *os,* plerumque iterum redit. MARCELL. med. 31, 17 extalem prominentem ... pollice -i introrsum oportet. *partu exprimuntur*: HIL. trin. 6, 35 homo ex homine -itur *partu.* ?(III) *singulariter -itur pondus corporis naturale, sc. abicitur, exinanitur* (*de habitu avari inedia consumpti*): ANTH. 649, 39 defossum in ventrem -lso pondere tergum frangitur.

β *umores (spiritus l. 35) corporis et res externae*: (I) *quae a cute sim. amoventur, excutiuntur*: CELS. 7, 5, 2[B] *sagitta corpori infixa* -enda est, donec ab altera *parte* adprehendi et extrahi possit (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 10, 715 p. 382, 9 *aper* hastas excutit et -it). COLVM. 2, 2, 28 *fovendis boum collis* in priorem partem iugum -at *bubulcus.* *-untur maculae leprae*: VITAE patr. Iurens. 49 *leprosi* -erant dirae calamitatis exuvias. (II) *quae evomuntur, egeruntur*: SIL. 7, 608 extremo fluxit -lsus murmure sanguis. 14, 551 mox sua ponto singultante anima -lsa refunditur unda, *quam hauserunt submersi.* AVG. nupt. et concup. 2, 31, 53 ut eum *humorem* -ant, exprimant *viscera.* CASSIAN. conl. 2, 23, 1 *excrementa* egeri atque ab ipsa naturae lege -i. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 12, 5 p. 363[C] *in ridendo spiritus* per oris aditum protinus a natura -itur (*gr.* ἐξωθεῖσθαι).

2 *notione deflexa repellendi, arcendi* (*cf. IIB*): PROP. 2, 29, 39 opposita -ens savia dextra prosilit *puella.* SEN. nat. 6, 1, 6 nimborum vim effusam et sine fine cadentes aquas tecta -unt. epist. 90, 17 calorem solis aestivi umbra crassiore -ere (*cf. imag.*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 183, 20 ardorem tenuiter ... legis umbra -it [*opp.* avertit penitus]).

II *translate, c. respectu*: **A** *incitandi*: CIC. Sull. 64 si paulo ... longius ... L. Caecilium pietas et fraternus amor -isset (-tul- *var. l.; item non indicatur ad quid*: AVG. gen. ad litt. 9, 14 p. 285, 21 *anima* irrationalis ... viso aliquo tacta -itur [*antea*: visis movetur]. quaest. hept. 2, 18 quibus *causis* animus -itur). VELL. 2, 128, 4 exempli imitatio ... ad levanda (iuv- *codd.*) ... onera principis Seianum -ulit (-tul- *codd.; item c. gerund.*: TAC. ann. 6, 3, 2 qua *seditione quidam* rudes animos ... ad corrumpendum militiae morem -ret. *c. nominibus*: CVRT. 6, 4, 11 amore *vitae* ... ad ultima esse -lsum *Nabarzanem.* TAC. ann. 11, 2, 2 qui terrore carceris ad voluntariam mortem -rent *Messalinam. al.*). VAL. MAX. 9, 9, 1 *populus* errore -lsus est, ut caput Helvi ... circa rogum Caesaris fixum iaculo ferret. AVG. civ. 4, 5 p. 151, 10 metus eos in maiora facinora -bat (in psalm. 67, 20 l. 11 inflammantibus ... cupiditatibus agitati in flagitia et facinora -untur. *al.*). **B** *avertendi, impediendi* (*repulsu corporali sub IB2*): SALL. Catil. 6, 5 pericula virtute -erant (LIV. 40, 11, 10 p. vitae -ere [-cell- *trad.*] a me potes puniendo eos. CLAVD. DON. Aen. 10, 70 p. 302, 6 p. virtute -ere. *al.*). HOR. sat. 1, 2, 6 inopi dare nolit amico, frigus quo duramque famem -ere possit (depellere *var. l.*). COLVM. 7, 12, 2 *eliguntur canes* -endis iniuriis hominum ac ferarum. QVINT. inst. 8, 5, 24 (*inter sententias nimias*) bella umbone -it. PS. CIC. exil. 1 inimicorum impetum propulsare ac -ere. VET. LAT. psalm. 139, 5 (cod. 136) qui cogitaverunt -ere gressus me⟨o⟩s (*gr.* ὑποσκελίσαι, *Vulg.* subplantare). ARNOB. nat. 2, 58 *cur deus mala* ab rebus *non* -at humanis? (CLAVD. DON. Aen. 7, 125 p. 21, 15 praeterita m.). SER. med. capp. 10 elephantiasi -endae (*cf. ibid.* 11 cutis et faciei vitiis -endis). AMM. 16, 12, 32 -emus fortitudine ... illisa nostris partibus probra. RVFIN. hist. 3, 25, 7 *scripta haereticorum* ut aliena ... -enda *sunt* (*gr.* παραιτητέον). AVG. conf. 11, 11, 13 omne praeteritum *tempus* -i ex futuro et omne futurum ex praeterito consequi. IVLIAN. in Os. 4, 5 l. 126 ab auribus tuis salutares monitus -isti. AVELL. 42, 5 providere et -ere, ⌊ne accidat⌋ (*v. app. crit.*). *al.* **C** *differendi*: FRONTO p. 194, 14 quis segeti torridae messem procrastinat ..., quis vindemiam maturam ... ⌊-it⌋? (*Adnot. Fronto p. 194, 20* differt).

deriv.: propulso, propulsor, propulsus.

compos.: ?impropulsus (*Inscr. Hung. V 1114*). *Ottink.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad vol. X 2

quibus accedunt addenda quaedam selecta
(plura latent in schedis nostris novissimis, quae continuo augentur)

porta. *p. 9, 18 ante* LVCAN. *inseras*: SEN. Oed. 130.

πορταρήσιος, *e lat.* *portarēnsis (*cf. e. g. καστρήσιος e* castrensis), *v. Wb. der griech. Papyrusurkunden, Suppl. 3, 2000, 434.*

portātor. *p. 10, 55 inseras*: PASS. Ignat. Colbert. 5, 1 Christi -r (*2, 6* tu ... in temetipso Christum baiulas?).

portātrīx. *ita legendum p. 10, 61. 80.*

porthmeus. *p. 23, 70 inseras*: CARM. de Alcest. 82 nigro velamine -s (potneus *trad.*).

1. porticulus. *p. 24, 21 legas: deminutive* (*cf. masc.* porticus *l. 67 sqq.*).

portio. *ad p. 31, 54 trahere possis* VARRO ling. 8, 57 (*e coni., v. p. 2077, 38 sqq.*); *cf. etiam p. 2077, 23. p. 32, 59 sqq. inseras locos quosdam* MART. CAP. *sec. p. 2077, 19 sq. p. 36, 21 inseras*: COLVM. 6, 30, 5 per exiguas -es cibi (potione(s) *sim. var. ll.*). *p. 40, 49 addas compos.* 1. proportionalis.

portiōnālis. *p. 40, 74 addas*: IVLIAN. epit. in psalm. 147, 19.

porto. *p. 48, 29 legas*: famuli *Picum quaerentes.*

alumna **portōnāriōrum** ann(orum) (sedecim) CIL II² 7, 344 (*saec. II ex.*). *de portitoribus navigio quodam itinerantes transvehentibus cogitat Stylow ad l.; latetne* pontonarius *a* ponto *sec.* portare *variatum?*

portulāca. *p. 58, 25 legas: M.-L. 6662. 6679. p. 58, 77 pro* admiscendum est *legas: admiscendum est. p. 58, 78 legas: 275, 5.*

pōsca. *p. 70, 11 addas: compos.: ?*expōsco, -ātum (*in var. l. dub.* VEG. mulom. 1, 38, 8; *v. Ortoleva, Wien. Stud. 113, 2000, 265 sq.*).

pōscārius. *p. 70, 13 inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 225 l. 14 de ascopa poscari⟨a⟩ vel utre.

1. posco. *p. 78, 6 inseras*: CYPR. GALL. num. 515. *p. 78, 61 inseras*: LVX. anth. 305, 3 Fridamal (*i. eius praedium*) ..., quem sponte -unt aequoreae volucres (*sc. velut deum, ut subluceat notio sub B illustrata?*).

positor. *p. 91, 23 addas*: SERM. Bibl. Cas. II 83 ⌞legis (legem *trad.*) -em⌟ in utero portans *Maria virgo* (⌞ ⌟ *Migne gr. 65, 720ᶜ τὸν νομοθέτην*).

2. positus. *p. 92, 36 inseras*: SEV. MALAC. euang. 9, 130 membrorum -us.

possessio. *p. 99, 48 legas: oratorum.*

possideo. *p. 112, 71 inseras*: AMM. 16, 7, 8. *p. 125, 59 addas: cf. Onom.*

possum. *p. 125, 73 legas: ad it. de forma* potis(s)it (*p. 126, 8*) *v. quae monuimus p. 336, 52 sqq. p. 137, 79 sq. legas* volet *et* prandet. *p. 144, 67 legas: absolute usurpatorum. p. 151, 84 addas*: AVG. serm. 32, 26 (*loq. Golias*) ⌞quis mihi -est⌟, quis mihi audet? (⌞ ⌟ *ibid. iterum*). *p. 154, 34 legas*: nisi.

post. *p. 163, 75 legas*: GALLIC.

postautumnus (-um?), -ī *m.* (*n.?*). *a* post *et* 1. autumnus (*sec. gr. μετόπωρον, quod infra respondet*). *i. q.* *tempus anni, quod sequitur autumnum*: HIPPOCR. num. sept. 4, 9 (cod. G) *tempora anni sunt septem*: seminatio, hiems ..., ⌞autumnus, -u⟨s⟩⌟ (cod. A autumnum, -um). 4, 15 non valde generat ... plantatio ⌞in -o⌟ (*ed.*; cod. G -um, *A* autumnum *syntaxi turbata*).

postcrās. *p. 185, 77 legas*: Vulcanalia.

posteā. *p. 186, 50 ante* VELL. *inseras*: 64, 3 -a principes.

posteāc. *p. 192, 30 legas*: Claud.

2. postero. *p. 201, 16 addas vi temporali* PS. HIER. epist. 6, 3 p. 79ᴮ omnia quasi per nos genita ... -amus (*cod. Sangall.*; omnium *naturam* quasi per nos genitam ... reputamus *ed. Migne*).

posterus. *p. 203, 23 legas: item. p. 207, 50 legas*: 6, 1051. *p. 208, 13 sqq. deleas locum* VET. LAT. Phil. 3, 13, *quem inseras p. 210, 78* (*per imag. loci de tempore*). *p. 210, 73 pro* sago *legas: sago. p. 214, 25 legas*: ad -um perveneris.

posthāc. *p. 225, 20 legas*: ... agere.

1. postīcus. *p. 228, 11 post locum* ARNOB. *inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 230 l. 10 super -um (pist- *cod.*) inpone *remedium. p. 228, 27 addas*: INSCR. Année Épigr. 1994 n. 1900 (*e Mauretania; in coemeterio*) felix -a guntharum.

iunctura **postillā quam** *sec.* posteaquam. *ita legendum p. 230, 17.*

postis. *p. 233, 26 addas alterum Thebaidos locum*: 8, 10 necdum illum *Amphiaraum* ... furvo Proserpina -e notarat (*cf. p. 231, 43*). *p. 234, 13 legas*: Mart⟨e q⟩uieto. *p. 234, 21 legas*: patente.

postmodum. *p. 238, 8 legas*: faciant. *p. 238, 10 sq. legas*: resistent contra ea, quae -m superposita incumbant.

postrīdiānus. *p. 253, 10 inseras*: AVG. epist. 80, 1 (*v. p. 1228, 49 sqq.*).

postrīdiē. *p. 254, 81 legas*: XIII 2.

postulo. *p. 266, 70 sq. legas: ostendendam.*

postumātus. *p. 274, 80 legas*: sed -um, ogdoadem ante omnia.

1. pōtātus. *p. 277, 53 addas*: SERM. Arian. 19 (Rech. Aug. 26, 1992, 167) mensura potatu⟨u⟩m ...; incontinentia ... -uum (putatum *trad.*).

potēns. *p. 281, 48 legas*: d. fortis et -s. *p. 281, 51 pro* quam daemones *legas: quam daemones.*

potentiālis (potentialiter). *p. 300, 5 inseras*: LEX Visig. 1, 2, 6 p. 42, 4 obviandum *est* hostibus -r ac fidenter.

potestās. *p. 319, 7 legas*: 97, 13. *p. 319, 13 legas: Eteocles. p. 320, 9 legas*: -es.

pothus. *p. 322, 14 legas*: 1, 21, 39.

potis. *p. 357, 43 fort. addas compos.* praepos.

prāb- *v.* prav-. *addendum p. 371, 30.*

prae. *p. 372, 23 legas: 373, 1 sqq. p. 379, 57 addas: cf. testimonium notionis q. e.* sine *p. 372, 28. p. 379, 58 ita suppleas: deriv.*: praeter; *cf.* pridem. *compos. infra sequuntur, v. etiam* pridie, primitiae.

?praearo v. vol. X 1, 1189, 39.

praebeo. *p. 382, 30 legas: a* *probenda. *p. 387, 67 post locum* LVCIL. *inseras*: (*cf.* GLOSS. *p. 742, 27*).

praebibo. *p. 391, 41 inseras*: 5, 10, 120.

ᴿ**praecantātio** (*ita legendum p. 393, 14*). *p. 393, 48 addas*: VIRT. Ioh. 3 l. 77 consolationibus velut quibusdam -bus ... exterritos ... animos mitigabat.

[praecārus]. *p. 395, 4 addas: v. etiam p. 485, 61.*

praecēdo. *p. 401, 28 inseras*: ITIN. Alex. 16, 40 si -entium memor sit.

praecello. *p. 407, 61 deleas locum* SCHOL., *de quo v. p. 494, 60 sqq.*

praecenturio. *de hoc lemmate cf. p. 1514, 74 sqq.*

1. praeceps. *ad p. 414, 30 trahas iam* BELL. Afr. 83, 3 -es fugiunt (principes *trad.*). *p. 419, 48 post locum* VELL. *inseras*: (*ita Sterk mutato ordine verborum; alii delent* in vitia, a vitiis).

praeceptio. *p. 421, 14 sq. deleas locum* CIC. frg. *coll. vol. X 1, 1203, 60.*

praeceptor. *p. 423, 24 ita corrigas*: p. 130, 8 (*trad. in falsa var. l. ut* PAVL. NOL. *p. 424, 14 sq. legas* grammaticos *et* ars 2, 497. *p. 425, 26 inseras: v. quae p. 790, 27 sqq. monuimus.*

praecha. *post p. 428, 49 addas*: praedia *Gatti dubitanter.*

praecīnct- (*pro* -cinct-) *scribendum p. 434, 79 sq. 435, 15. 38 sq. 48 sq.*

praecingo. *p. 435, 63 legas*: -nxī, -cīnctum.

praecino. *p. 439, 7 post* 2, 53 *inseras*: (-cin- *var. l.*). *p. 439, 9 pro* 2, 28 p. 97, 4 *legas*: 2, 1 p. 66, 19 (= l. 15 *ed. Rosellini*). *p. 439, 10 post* 4, 3 *inseras*: [-cinerunt *Tischendorf,* -cinuerunt *Kim*].

praecipuus (praecipue). *p. 478, 60 legas: ca. 50 / fere 500.*

praeclueo. *p. 494, 59 inseras*: CARM. Année Épigr. 1995 n. 1793, 6 (*saec. I ex./II*) *coniunx* pulchra visu, -ens prudentia.

praecognitor. *p. 500, 80 inseras*: AVG. serm. 29B, 1 coll. Dolbeau 1996 p. 23 (*in lusu verborum*) homini cognitori moreris, si confiteris; deo -i moreris, si non confiteris.

praecolo. *p. 502, 73 addas*: **3** *ante alios colendos, sc. praeferendo*: IVLIAN. epit. in psalm. 134, 4 quod *deus vos* ... singulari cura -ret.

praecōnius. *p. 507, 59 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1998 n. 508 (*Lorii; saec. I¹*).

praecōnizo. *p. 508, 6 addas: e coni. dub.* VIRG. gramm. epit. 4, 9 -o (*Polara, alii alia*; praeceriso *trad.*).

praecordia. *p. 510, 59 legas: Althaea.*

praecurro. *p. 518, 2 legas*: prior *l. 28. 37.*

praediātōrius. *p. 540, 84 inseras*: LEX Irnit. 7 B 41 sq.

1. praedico (praedicatus). *p. 561, 57 addas*: CASSIOD. var. 11, 1, 17 philosophos valde -os.

2. praedīco. *glossa p. 567, 31 sq. laudata ponatur in fine parentheseos, sc. p. 567, 35. p. 568, 78 inseras*: GREG. ILIB. in cant. 1, 2 rec. alt. carmen in (pro *rec. pr.*) Christo et ecclesia ... -tum.

praedictōrius. *p. 571, 14 legas*: 58, 1903 p. 59, 71.

praediolum. *p. 571, 46 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1985 n. 58 (*Romae; ante saec. III*) -um Fl(aviae) ... Restitutae.

praedīvīnus. *p. 577, 43 pro* 583 *legas*: 587.

praedium. *p. 579, 75 legas*: 4, 22.

praedūrēsco. *p. 592, 50 addas: cf. var. l.* pr(a)edu⟨r⟩uerit CHIRON 234 (*cod. Basil.; Monac. v. p. 593, 42*).

praeeo. *p. 596, 40 ante* HIER. *inseras*: HEGES. 5, 2, 2 [*in imag.*] deploratione -ire ... funus quoddam paternae sollemnitatis, *sc. post destructionem templi. p. 596, 64 legas*: 8, 29 (*e Varrone*).

praefātiuncula. *p. 603, 17 inseras*: in Is. 13 praef. l. 21 G.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefectio. *p. 604, 4 inseras: falso trad.* GLOSS. I p. 42 *pro* praesectio.

praefectōrius. *p. 604, 29 fort. inseras*: INSCR. Année Épigr. 1982 n. 408 (*Mediolani; saec.* IV^{2}) viro pr(a)ef(ectorio).

praefero. *p. 610, 52 post* -rt *inseras*: (*cf. p. 944, 17*). *p. 618, 17 deleas*: praelativus.

praeficio. *p. 620, 35 legas*: -ctust.

praefīgo. *p. 634 in marg. inf. legas: [Scotti].*

praefōrm- (*pro* -form-) *scribendum p. 652, 47. 73. 81.*

praefrīgidus. *p. 654, 36 addas*: PS. AVG. sent. 16 vers. 45 calet ignis et aridus est; … ⌊-a⌋ et humida … unda (⌊ ⌋ post f. *var. l.*).

praefringo. *p. 655, 2 inseras*: ITIN. Alex. 9, 22 ei *Alexandro* h. -ta est.

praegno. *p. 663, 49 addas compos.* compraegno.

praeiacto. *p. 671, 25 addas*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 201 l. 18.

praeli- *v. etiam* preli- *vel* proeli-. *ita legendum p. 689, 37.*

1. praeligo. *ad p. 691, 78 sqq. fort. trahere malis* GERM. *vol. X 1, 1516, 18.*

praelūdo. *p. 697, 8 legas: vix recte post ed. Rovill., 1566.*

1. praelum *v.* prelum. *ita legendum p. 697, 21, deinde inserendum*: **2. praelum,** *vox veriloquii causa ficta, v. p. 1649, 21.*

[praemālo, -malle *olim legebatur* APVL. met. 3, 23, 2 (malle *trad.*).**]**

praemarcidus, -a, -um. *a* prae *et* marcidus. *i. q. valde marcidus* (*in imag.*): PALLAD. hist. mon. I prol. 1, 5 p. $246^{med.}$ abstinentiae palmas (*i. merita sim.*) repentino elationis … momento -as.

praemiālis. *p. 701, 63 inseras*: INSCR. Année Épigr. 2004 n. 1798 (*e Byzacena; a. 402/8*) ludos scenicos -es edidit *curator rei publicae.*

praemineo. *p. 702, 50 legas*: praeēmineo.

praemitto. *p. 708, 68 sq. pro* INSCR. – 127 *legas*: CIL I^{2} 3197. *p. 709, 80 legas*: emisit [*postea*: -ssa].

praemium. *p. 713, 12 legas*: 15, 23. *p. 720, 29 legas: selecta.*

praenuntio. *p. 741, 2 legas*: 4, 26, 1.

praeobtūrātio. *p. 742, 31 inseras*: CHIRON 210 qu(a)e passio doloris enfragina dicitur, quem (*sic*) latine -em vocamus (*cod. Basil. man. alt.*, *per man. pr.*; obdurationem *cod. Monac., ed. Oder*).

praeoccupo. *p. 745, 2 legas: fallimur.*

praeopto. *p. 746, 71 legas: Kluge p. 62.*

praeparo. *p. 755, 78 pro* -is *legas*: -tis.

praependeo. *p. 763, 36 fort. addas* CAEL. AVR. *p. 1974, 23.*

praepes. *p. 764, 69 inseras*: CARM. Zeitschr. Pap. Epigr. 100, 1994, 414 (*saec. II*) *catellam* raptam mihi -e fato.

praepōno. *ad p. 771, 35 sqq. trahas etiam* SEN. epist. 124, 4. *p. 774, 35 addas: cf.* PRISC. gramm. III 219, 22. *p. 775, 36 legas*: Baiuar.

praeripio. *post p. 791, 22 inserenda linea, quam totam excidisse dolemus*: fronte revolsus et matri -tus amor (*sc. hippomanes ut*

praerogo. *p. 799, 31 inseras*: OSTRAC. Bu Njem Marichal 68, 5 (*saec. III med.*).

praesāgimen *v.* praesagmen. *addendum p. 810, 11.*

praesāg(i)men (*ita legendum p. 813, 12*). *p. 813, 17 addas: vocem testatur* VIRG. gramm. epist. 1, 4, 1.

*?***praesevērus** *v. vol. X 1, 1707, 49.*

praesidātus. *p. 877, 47 post* 674 *inseras: nec non in var. l.* ACT. Phileae 8. *p. 877, 74 addas*: ACT. Phileae 8 ago gratiam regibus et -ui *pro martyrio* (pr(a)esidibus *var. l.; gr.* τῇ ἡγεμ⟨ον⟩ί⟨ᾳ⟩).

praesidiārius. *p. 883, 37 legas: 888, 4.*

praesīgnātor. *p. 892, 65 legas*: GLOSS. I p. 42.

praesīgnis. *p. 893, 42 inseras*: EPITAPH. Franc. (Zeitschr. Pap. Epigr. 63, 1986, 97) 2, 24 *vir* -is honore.

praespicio. *p. 897, 3 addas*: SYNON. Gloss. I p. 28 n. 6 cerne, aspice, vide, -e *eqs.*

praestātor. *p. 903, 6 addas*: Ignat. Colbert. 7, 3 hymnum diximus deo -i bonorum (praestori *sim. trad.; Migne gr. 5,* 988^{B} τὸν δοτῆρα).

1. *et* **2. praesto** *ad eandem originem revocat Beikircher, Glotta 70, 1992, 88 sqq.*

2. praesto. *p. 915 in rubrica legas*: 2. PRAESTO.

praestrepo. *p. 935, 67 addas*: CONC. Tolet. a. 589 Canon. Hisp. V p. 131 l. 930 *ne* populi, qui debent officia divina attendere, saltationibus … invigilent, … religiosorum officiis -entes (per- *var. l.*).

praestringo. *p. 941, 16 legas*: -xere (per- *trad.*) nostros. *post p. 943, 33 inseras: compos.*: impraestrictus.

praesul. *p. 947, 67 legas: infra s. v.* praesultator.

praesūmptīvus. *p. 974, 54 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 *puella*, conpesce -am audaciam.

praesūmptor (praesumptrix). *p. 976, 48 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 non … irasci adversus iuvenculam presumtricem.

πρ(α)ετακτάτωρ. *ita legendum p. 977, 17.*

praeterquam. *p. 1038, 40 legas*: ⌊-m q.⌋.

praetervolo. *p. 1043, 22 inseras*: CLAVD. (*?*) carm. frg. Blänsdorf p. 393, 3 salit piscis, Progne -at (*postea*: hirundo). *quem locum addas etiam p. 1042, 73.*

praetor. *p. 1055, 36 legas: 1995.* *p. 1060, 29 inseras*: HEMINA hist. 21 (*v. p. 1824, 64*).

praetōrius. *p. 1071, 21 sq. deleas: ad – videtur.* *p. 1071, 23 legas: sed recte.*

praevehor. *p. 1098, 9 sq. legas*: -tus litora classe.

praevenio. *p. 1105, 20 legas*: -entes (praeviantes *var. l.*).

praevio. *p. 1115, 2 inseras: var. l.* -antes *praefert Rosellini loco* IVL. VAL. *p. 1105, 20 allato.*

praevīsor. *p. 1115, 26 legas: i. qui praevidet*: *p. 1115, 29 addas: vates*: SYNON. Gloss. I p. 52 n. 136 propheta …, pr(a)esagus, pr(a)esciens …, -r.

prānsor. *p. 1128, 7 inseras*: TAB. Vindol. III 617, 2 (*loco manco*) dimis(s)is deinde -bus festinabitis Coris.

prātellum, -ī *n.* *a* pratum *deminutive.* *i. q. pratum parvum*: TEST. Remig. l. 69 partem meam de prato … et … -a, quae tenui, ad te revocabis.

prātum. *p. 1135, 22 inseras*: pratellum.

precor. *p. 1155, 41 inseras*: ENN. frg. var. 105 (*v. vol. X 1, 2284, 55 sq.*).

2. premo. *p. 1185, 52 legas*: 70, 8.

prēnso. *p. 1185, 73 ante* STAT. *inseras*: CATO agr. 80 (*v. p. 914, 1 sq.*).

pressōrius. *p. 1196, 13 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 196 l. 13 (*scribitur* -ssur-).

pretium. *p. 1204, 66 inseras*: PAP. Corp. 193, 6 (*circa a. 151*) πρέτιουμ. *p. 1214, 66 inseras*: LVCAN. 9, 281 cervicis.

prība- *v.* priva-. *addendum post p. 1223, 50.*

prīmaevus. *p. 1233, 48 legas: 3, 7, 30.*

prīmicērius. *p. 1244, 33 ita suppleas: legitur in titulo saec. III in. (infra p. 2802, 29 laudato) et inde a saec. IV ex.* *p. 1244, 40 inseras*: **a** *in collegio*: CIL VI 1080, 13 (*saec. III in.; cf.* Année Épigr. 1996 n. 90) sua p(ecunia) p(osuit) primiceri⟨us⟩ *corporis piscatorum et urinatorum.* *quo loco inserto legas nunc* **b** (*pro* **a**) *p. 1244, 40 et* **c** (*pro* **b**) *p. 1245, 11.*

prīmitīvus. *p. 1258, 7 legas: 1257, 75.*

πρῑμοσαγιττᾰριοι. *p. 1274, 29 legas*: prior *p. 1358, 68.*

πρῑμοσκουτᾰριοι. *p. 1274, 32 legas*: prior *p. 1358, 66.*

prīmulus. *post p. 1274, 68 inseras: cf. Onom.*

[prīmumvērnālis NOT. Tir. 69, 17^{b} (*add. codd. duo saec. IX*).**]**

princeps. *p. 1285, 33 ante* CIL *legas*: 14. 19. 24. *p. 1290, 12 in fine legas: 1279, 10.*

principātus. *p. 1300, 39 legas: n.* principātum.

prior (primus). *p. 1355, 9 ante* HYG. *inseras: al.*

pristis. *p. 1383, 42 inseras: compos.*: pistriger.

prīvātim. *p. 1385, 71 legas*: p. 42, 28.

prīvātus. *p. 1394, 9 legas*: enim ea publica.

priusquam. *p. 1415, 72 legas: v. quae exposui Mus. Helv. 56, 1999, 113 sqq.*

prīvus. *p. 1417, 8 addas: e coni. dub.* LIV. perioch. 89, 4. *p. 1417, 53 sq. legas: v. Beikircher, Mus. Helv. 56, 1999, 110 sqq.*

1. prō. *p. 1429, 47 legas: trad., sed v. p. 1824, 63 sqq.*). *p. 1437, 28: totam lineam scribas litteris inclinatis.*

proagnātus, -ī. *a* pro *et* agnasci (agnatus); *v.* GLOSS. *p. 1761, 73.*

probātor. *p. 1456, 28 post* INSCR. *inseras*: Année Épigr. 2002 n. 975 [*in latere aereo e Gallia Narb.; saec.* II^{2}].

probrum. *p. 1483, 5 sq. legas: 1482, 73.*

procācia. *p. 1490, 45 inseras*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 190 l. 62 filiorum -am hereditatis dispendio castigamus.

procācitās. *p. 1490, 62 sq. pro* petulantiā *legas*: petulantia.

procanonion, -ī *n.*, προκανόνιον. *i. q. laterculus quidam ab astrologis in computationibus adhibitus*: PRAEC. canon. Ptol. 25. *al. in eodem opere* (*v. indicem ed., p. 167*).

procatar(c)ticus. *p. 1491, 72 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 ethiologica … partitur in his, quae de foris contingunt, quod appellant Gr(a)eci -a, id est … exacerbatio ex sole (*disting.* proegumina *et* sinectica, *cf. l. 67*).

procāx. *ita legendum p. 1492, 9.*

2. prōcīnctus. *p. 1530 in rubrica legas*: 2. PROCINCTVS.

prōcōnsul. *p. 1542, 29 post* CIC. *inseras*: (*de* HEMINA *v. infra p. 1824, 65*). *p. 1542, 60 legas*: (I) *nota.* *p. 1542, 69 legas*: (II) *compendia.*

prōdeo. *p. 1595, 35 legas*: (prōeo *v. l. 36*).

⟨pro⟩diorthōsis SCHEM. dian. l. 9 (*cf. vol. IV 1028, 29. 34 et Schindel, Abh. Gött. Ak. 3, 243, 2001, 98*).

prōdo. *p. 1623, 13 ante* STAT. *inseras*: SIL. 6, 384.

prōdūco. *p. 1639, 23 legas*: memoria.

proēgūmenos. *p. 1645, 39 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 (*v. p. 2802, 62*).

profānus. *p. 1663, 36 legas*: FIRM. math. 7, 1, 1.

1. profectio. *p. 1666, 62 pro* III *legas*: IV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

professiōnārius. *ita legendum p. 1692, 19.*
profiteor (professus). *p. 1722, 53 inseras: compar.* -ior *trad. loco vix sano* SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 186 l. 56.
prōfluo. *p. 1729, 38 inseras*: DIDASC. apost. 62, 11. *quem locum deleas p. 1727, 69 sqq.*
?**promartyrium** *v. p. 2289, 60.*
promeridiānus. *p. 1848, 67 inseras*: serm. 272B, 9 (Rev. Ét. Aug. 44, 1998, 202 l. 163).
prōmpto. *p. 1900, 31 addas: e coni. dub.* PLAVT. Truc. 951.
prōnus. *p. 1930, 34 legas*: CIC. (*quinquies in philos.*). *p. 1935, 5 inseras*: rep. 3, 1 (*si ad verbum rettulit* Aug. c. Iulian. 4, 12, 60) animo ... -o ad libidines (ARNOB. nat. 4, 23 ad libidinem. *al.*).
2. propāgo. *p. 1946, 45 legas: 1847, 64.*
prōpello. *p. 1970, 51 legas*: -rent *Poppaeam. al.*
prōpend(e)o. *p. 1976, 30 legas*: ⊠**prōpēnsē.**
prōpendulus. *p. 1977 in rubrica legas*: PROPENDVLVS.
prōpēnsio. *p. 1977, 8 inseras*: (*trad. loco obscuro* VINDIC. nat. hum. l. 187 [-pins- *cod.*; per- *epit. alt. 37*]).
prōpetrāre. *ita legendum p. 1990, 61.*
1. prōpōla. *p. 2057, 8 et 9 legas: προπώλης.*
prōpōno. *p. 2066, 20 post* VITR. *inseras*: 1, 1, 2. *p. 2074, 55 legas*: [*a. 468*]. *al.*
proprius. *p. 2104, 74 sq.*: possessiva – p. 2106, 66 *scribas litteris inclinatis.*
propudiōsus. *p. 2134, 46 legas*: 271 (*ancillae ornatae*).
prōpugnāculum. *post p. 2137, 16 inseras: deriv.: cf.* pugnaculum.
prōra. *p. 2146, 39 legas: per synecdochen significatur.*
prosphōnēsis. *p. 2218, 5 legas*: -ī *f.*, *προσφώνησις.*
prostheticus (-tet-), -a, -um, *προσθετικός.* *is, qui apponit, addit* (*non nisi de numero summam aliquam excedente*): PRAEC. canon. Ptol. 62 p. 84, 23. 74 p. 94, 8.
1. prōsum. *post p. 2251, 17 inseras: cf. Onom.* (Profuturus, -a).
prōvincia. *p. 2332, 56 legas: sim. l. 75 et* ISID.
1. prūna. *p. 2386, 65 legas: ἀνθρακιὰν.*
prūrīginōsus. *p. 2389, 73 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 187 l. 10 *caput* -um (*scrib.* pro-).
prūrīgo. *p. 2390, 14 legas: v. l. 37.*
psallo. *p. 2395, 45 legas: l. 47. 49.*
pseudochrīstus. *p. 2410, 68 inseras*: PS. AVG. serm. 155, 10 propter -os et propter falsos prophetas.
2. psittacium. *p. 2419, 14 inseras*: PS. APVL. herb. app. 4 l. 3 (sept-, sypt- *fere trad.; Fischer per litteras*).
pūbertās. *post p. 2433, 38 inseras: deriv.: cf.* pubertus.
pūblicus. *p. 2448, 74*: hominum – p. 2462, 16 *scribas litteris inclinatis. p. 2449, 48 ante* **δ** *inseras: neutr. plur. τὰ πούπλικα pro subst.*: OSTRAC. Krok. I 70 (*aet. Trai.*). *al.*
pucīnus. *p. 2473, 15 pro* puti- *legas*: pusi-.
puellus. *p. 2504, 44 inseras*: CARM. inscr. Moes. Sup. I 49, 4 (*saec. III*) ora pue⟨lli sparsa ge⟩nas lanugin⟨e barbae⟩ (*si recte restit.*).
pūgio. *p. 2537, 51 ante* ISID. *inseras*: SCHOL. Iuv. *p. 2740, 58.*
pugno. *p. 2552, 16 legas: latinitatem* (*cf. vol. V 1, 1197, 52 sqq.*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae